IN AEMILII PAVLI

PAPINIANI

RESPONSVM LIB. IX.

Ad l. cum auus, de conditionib. & demonstrationib.

COMMENTARIA,

In quibus perdifficiles Fideicommissorum atque Substitutionum Quæstiones explicantur.

AD POTENTISS. ET GLORIOSISS.

DON PHILIPPVM III.

AVSTRIACVM,

HISPANIARVM, NEAPOLIS, ALIORVMQ. REGNORVM Catholicum Regem Maximum, Dominum suum.

IOSEPHO DE RVSTICIS

Patricio Aquilano, ac I. C. Celeberrimo Auctore.

Nobile quidem opus, et perualdè necessarium, nunc primum in lucem editum.

Cum Argumentis, Summarijs, & locupleti rerum, locorumq. Indice.

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

VENETIIS Apud Hæredem Damiani Zenarij M DC XIII.

Permissu Superiorum, & Priuilegijs.

DON PHILIPPO III.

AVSTRIACO

HISPANIARVM, NEAPOLIS, SICILIÆ,

ALIORVMQVE REGNORVM,

ATLANTICI MARIS, AC NOVI ORBIS

REGI CATHOLICO, MAXIMO,

Inuictiſs. Glorioſiſs. Potentiſsimoq. Domino ſuo.

IOSEPHVS DE RVSTICIS V.I.C.

FELICITATEM.

CVm nonnullis ab hinc annis PHILIPPO II. AVSTRIACO Glorioſiſsimo Hiſpaniarum REGI Parenti tuo tractationem quandam de poſitis liberis in conditione Typis tunc imprimendam ad meam obſeruantiam erga REGEM OPTIMVM ſignificandam dedicaſſem, tenuitatem rei poſtmodum conſiderans, in dies impellebar fortius, commouebar velocius, incendebar ardentius, vt denuò quid illi mitterem quo clarius, & efficacius animi mei propenſionem declararem. Quid enim tam magnum eſſe poterat, quod non apud AVGVSTISSIMAM MAIESTATEM puſillum, imò ferè nihil videretur? Decreueram ergo geminare vices, ac nouos quoſdam meos labores illi conſecrare, quibus in lucem ſub tanto nomine exeuntibus, vnuſquiſque perfectius perſpiceret fidelitatis meæ firmitatem, ſubiectionis obſequia, affectionis conſtantiam, quantum etiam lumen homines ab eo tanquam à ſupremo Sole, qui cuncta colluſtrauit mutuarentur. Cum autem conatum hunc meum MAXIMI PRINCIPIS acerbiſsimus ſanè interitus labefactaſſet, conſternatus ſplendoreque ful-

gentissimo orbatus, statueram me studijs omnibus abdicare, Apollinem, & Musas deserere, laboribus cedere. Quoniam verò tu POTENTISSIME REX post primum accessum ad gubernacula Imperij, immensum, & acerbum dolorem deleuisti, ad Orizontem nanque tuorum Regnorum veluti nouus Sol exurgens fulgentissimis radijs illa decorasti, vt non mirum si nunc Tagus lucidiores aureas peruoluit arenas, illique Pactolus, & Ganges meritò cedere non dedignantur, Gemmæque Cerauniæ splendidiores Pyropo coruscant, vnde etiam non solum felices Hispaniæ fortissimis viris, & excelsis honoribus præpotentes, sed non vnus Orbis exultat, Viribus resumptis, lucubrationes meas quas aliquandiù ex egregio illo, atque aureo Papiniani Responso lib. IX. erueram, Tibi qui ANTECESSORVM tuorum non tantum Regna, & Imperia, verum etiam parem animi magnitudinem, prudentiam, fortitudinem cæterarumque virtutum ornamenta quæ SERENISSIMVM REGEM conspicuum reddunt, & admirabilem, proprio iure obtinuisti, humiliter dedicare. Neque enim modo possum REX CATHOLICE aliud præter hosce paucos labores animi addictissimi signum offerre MAIESTATI tuæ, quæ sicuti aliqua licet non superba munera benigne recipit, ita qualemcunque deuotum offerentis animum pluris æstimat. Itaque ne graueris ea (quæ verum Principem decet) benignitate munus hoc accipere, in quo multa ad tuum maximum Imperium spectantia breui verborum serie opportunè conscripta existunt, quæ si semel respicere dignaberis, illa tibi grata fuisse clementer ostendes; quod mirum in modum augebit animum, & vires, vt nouas lucubrationes aliquas in meæ fidelitatis longo ordine, vetustaque successione perductæ, certum testimonium, tibi excogitem offerendas. DEVS OPTIM. MAX. Te Christianæ Fidei Defensorem inclytum perpetuo felicissimum, ac victoriosissimum seruet. Ex tua fidelissima Vrbe AQVILA Samnitum.

ILLVSTRISSIMO, AC EXCELLENTISSIMO DOMINO DON PETRO FERNANDEZ DE CASTRO,

Comiti de Lemos, Marchioni Sarriæ, Comiti Andradæ & Villaluæ, Ordinis Militiæ Alcantharæ, Commendatario Sarzæ,

Vni ex Regijs Cubiculi Clauis Aureæ Sacræ Catholicæ Maiestatis Præfectis, in Regno Neapolis Viceregi Locumtenenti, Generaliq. Capitaneo.

Iosephus de Rusticis Iurisconsultus Aquilanus P.

CVI vnquam dubium esse poterit præstantes veteresque Philosophos, atque Poetas sub variarum fabularum velaminibus ingeniosisque coloribus res non vulgares imo serias, & sublimes documentaq. satis illustria recondisse, quæ ad vitę institutionem, animorum recreationem solatiumque prodessent? nulli certè qui polleat ingenio quive virtute clareat: Quod tibi Musarum eminentissimo alumno obscurum non erit, cum etsi negociorum mole, & quidem grauissimorum onustus existas, tempus tamen aliquod nan cisceris quo cum Musis ipsis pertractes, veterum, ac recentium Philosophorum volumina peruoluas, præclaraque studia scientiarum quæ Principe digna noscuntur amplectaris, & admireris: Hinc mihi sæpe cogitanti, quam dirum, ac detestandum vitium sit ocio, & secordia tabescere, illud factum in mentem venit quo antiqui fabulantur Phryxum Nephælei filium, vt nouercæ insidias euaderet, Ariete aurei velleris ab eius patre habito cum Helle sorore aquis per pontum Colchidem versus se commisisse, Helle autem submersa Colchidem aduenisse, aureumque vellus Iouis templo affixum reliquisse, æstimans nullam aliam Pryxo nouercam fuisse quàm ocium, quod vt effugeret altum pelagus (arduum sanè opus) tranare curasse, Hellem secum ducendo quæ laborem referre videtur, licetque laborans sæpè deficiat, æternitatem nihilominus sibi parat, vt non ab re perpetuum Hellesponto nomen indiderit. Cum autem, & iuris ego operam nauare cœpissem, quod magnum, ac spaciosum mare se ostendit, scopulis, & syrtibus plenum, Sirenarum cantu, imbribus, tempestatibus, ventorumque flatibus vndique periculosum, quodque non sine assiduo labore percurri potest, vt ocium fugerem, Papinianum

assumpsi Iurisconsultum, tanquam alterum aurei velleris Arietem, eius nanque ingenium, adeo omnium Iurisconsultorum acumen superauit, vt totum quod in eo legere fas sit, purum, & detersum aurum appareat, eiusque intelligentijs iuris ciuilis obscurum pelagus persecarem, vigilijs etiam multa quæ ius ipsum profitentibus acriter resistunt retunderem, atque comprimerem; cum verò ceù in Colchidem insulam me tandem contulissem, interque canonici, & ciuilis iuris Doctores Cælorum fauore REGISQVE munere à diù fuissem ascitus, vellus quoddam quod ex Papiniano desumpsi REGI ipsi velut alteri excelso numini offerre, consecrareq. minime dubitaui, in eiusque sacram Aulam Ἄφθιτορ, ἀγέρωχτα, μετὰ πρέπε ἀθαμάτοισι. tanquam in alterum templum Iouis inferre apud eius CATHOLICAM MAIESTATEM pro meæ seruitutis, & obseruantiæ perpetuo monumento mansurum, prę se ferunt huius velleris imaginem Commentaria quæ ad Papiniani responsum libro IX. ad meam exercitationem honoremque REGIS POTENTISSIMI cuius vices tu Prorex iustissime in hoc fœlicissimo Regno summa cum dignitate sustines aliquando componebam, quicquid enim ex Æmilij Papiniani mente profluit, quicquid inde decerpitur ingens, ac gloriosum dici potest. Quia autem Argonautæ Heroes illi magno ausu è templo Iouis aureum vellus abstulerunt, ne idem mihi contingat, sed Commentaria hæc nullo vnquam tempore ex VICTORIOSISSIMI REGIS auspicijs aliquorum fortasse velut Argonautarum aggressu dilabantur, te Principem Nobilissimum, ac Sapientissimum meritissimò Patronum deligere concupiui, vt hoc meum Opus ipsi REGI HISPANIARVM offerre dignareris, sic enim illud tantæ MAIESTATI gratum fore existimo, ita pariter à quibusuis seueris censoribus omni æuo tutum, nec dubitandum fore quòd à REGIS OPTIMI gratia modo aliquo decidat, nec vnus, nec decem, nec quinquaginta, imo longe plures illud surripiant, dum sub tuo Illustrissimo, Excellentissimoque nomine (eris etenim tu mihi solus pro omnibus) supremum Principem SACRATISSIMVM inquam REGEM DON PHILIPPVM III. AVSTRIACVM adibit, is nanque animi tui altitudinem, cordis generositatem, morum præstantiam, vitæ innocentiam, cæterasque virtutes, & potissimum ad Regna gubernandum prudentiam, dexteritatem, integritatemque apprimè nouit, vt optimo iure Indiarum, Nouique Orbis imperium, tibi maxima cum fiducia commiserit, quòd illic eius authoritatem gereres, eius personam summo cum fastigio sustineres, hincque Populi illi degustarent subiectionis dulcedinem, REGIS clementiam, pietatis officia, imperandi meritum, quo in Gubernio te alterum Numam Pompilium, aut Ancum Marcium verè ostendisti, omnia nanque prospera, & ex GLORIOSISSIMI REGIS voto tibi contigere, laudibus excelsis de tua integritate, iustitia, atque magninimitate exurgentibus, cunctisque acclamantibus, vere Sol iustitiæ nobis illuxit. Cæterum cum præsens hoc fidelissimum Neapolis Regnum, ob temporum acerbitatem, optimo, iustissimoque Moderatore indigeret, illico AVGVSTISSIMVS REX noster qui summopere suorum Vasallorum tranquillitatem, ac tuitionem desiderat, & quòd sub eius ditione, atque amplissimo imperio omni cum rectitudine viuatur, pondus hoc tuis humeris dignissime imposuit, teque Proregem nostrum elegit summa populorum omnium cum hilaritate, ac totius floridissimi Regni huius applausu, vt cum illa Iouis, ac Themidos filia felicia etiam regna redierint, & vbique gentes REGIS altissimum propositum, tuamque prudentiam, sapientiam, moderationemque concelebrent θαῦμα ἰδέσθαι. Sed cur admirationi locus erit, si tu ex illa Progenie de Castro descendis, vnde semper viri ad omnia fortia, & excelsa prodiere? vestrum enim est grauia moliri, ac perficere, æternitati incumbere, rerum bene gestarum memoriam relinquere, præclaris virtutibus excellere, iure

etiam

etiam nuper ipse INVICTISSIMVS REX noster legationem apud Romanum Pontificem (dignitatem certè supremam) confidentissimè Don Francisco de Castro Illustrissimo, ac Excellentissimo fratri tuo demandauit, quid enim præclarius quid illustrius, quam cum Dei Vicario ardua negocia quæ ad fidei defensionem, Sacrosanctæ Ecclesiæ decus, & sublimitatem, quæve ad totius Orbis optimum statum pertinent, quotidie ferè pro CATHOLICO REGE Hispaniarum fidei defensore pertractare, resoluere, prouidere, cum Illustrissimis, ac Reuerendissimis Dominis Cardinalibus conuenire, colloqui, diffinire? Hæc autem, similia, & altiora cum à me fusius dicenda non sint, nunquam enim valerem illorum amplitudinem oratione comprehendere, esset namque veluti maria omnia manus parua concauitate recludere, illa famæ muneri consultò dimittam, quæ iam purpureis, deauratisq. pennis per totum terrarum orbem discurrens, per maria ipsa velocissimè peruolitans Heroum de Castro magnanima facta, stirpis antiquissimæ Nobilitatem sublimissimam, claritatem, atque præstantiam, vbique locorum argentea tuba resonare fecit, præsertimque viros omnes qui scientijs incumbunt fauoribus ingentibus prosequi Vos profiteri. Quamuis igitur nil prorsus egisse videam, vt tuis auxilijs, tuis gratijs Princeps Illustrissime, & Excellentissime dignum me existimem, ad tuam nihilominus Clementiam confugere, tanquam ad sacram (vt dicunt) Anchoram non sum veritus, vnde te supplex obtestor, vt tui semper obsequentissimi Commentaria hæc REGIAE MAIESTATI offerre velis, illaque suaui tua gratia digna reddere, vt te fauente ab omnium veluti Argonautarum incursibus tuta reddantur, suppremique REGIS fulgoribus, benignisque influxibus, tanquam cælestibus emicantia à cunctis legum peritis æquo animo legantur, serenaque fronte conspiciantur, quod si prosequi annueris, scias me tibi omni tempore humillimè, arctissimeque deuinctum remansurum, vt cogitare hic diù, noctuque sim obstrictus, quid in tuum decus, meæque obseruantiæ certum testimonium aggredi debeam, sis semper incolumis, sis verè felix. AQVILAE Samnitum.

ILLVSTISS. D. FVLVIO CONSTANTIO
EQVITI NOBILISSIMO,
PATRICIOQVE VIRO NEAPOLITANO,
MARCHIONI CORLETI,

Regiam Cancellariam pro Sacra Catholica Maiestate Regenti Integerrimo, Eminentissimo, atque Clarissimo Iurisconsulto.

Iosephus de Rusticis Iurisconsultus Aquilanus S.

FERVNT antiquarum rerum scriptores Apellem illustrem Græciæ pictorem consueuisse perfecta opera transeuntibus proponere, seq. latentem vitia quæ notarentur auscultare, sed tamen perfectionem artis certius assequi potuisse, si effictas miro artificio Tabulas non vulgi, Protogenis verò alterius ve tempestate illa insignis picturæ opificis censuræ commisisset, vulgus enim insipiens frequenter falli, temereque iudicare solere compertum est. Quod illi met contigisse subdunt, dum à sutore reprehensus, quòd intus crepidam ansas fecisset pauciores, eodem deinde superbo emendatione pristinæ admonitionis cauillante, indignans denunciantem prospexit, & redarguit, ne supra crepidam iudicaret. Hoc ego admonitus exemplo, cum vt in lucem hæc Commentaria mittam nonnullorum hortatu compellar, & ὄφρα τάχιςα τριβλτήσω τάδε ἔρδα, in ijsque iudicandis alicuius iudicio indigeam, non vulgus, non alium quempiam eligere fuin arbitratus à quo meorum operum defectus notarentur, sed Iurisconsultum præstantem ingenio, ac doctrina, qui suo grauissimo iudicio illa digna redderet, quæ AVGVSTISSIMO DON PHILIPPO AVSTRIACO III. HISPANIARVM REGI CATHOLICO ad meam deuotionem significandam offerentur. Te igitur Fului Constanti omnium iudicioreque ipsa permaximum iurisprudentiæ cultorem aduoco patronum, vt mihi pro tua generositate indicare velis, quid in his Commentarijs sit, quod tantæ MAIESTATIS oculis indignum appareat, meque à proposito reuocet. Sin autem eadem digna dixeris, vt INVICTISSIMI PRINCIPIS Regiam introire valeant, eiusque Augustissimam præsentiam conuenire, ne graueris pro tui animi præstantia Proregi Illustrissimo, atque Excellentissimo tuum iudicium de illis REGI transmittendis insinuare. Quippe qui ob tuam tuorumque maiorum Constantium erga Aragoneos, & AVSTRIACOS supremos Principes fidem gratissimus es, atque charissimus, vt non mirum si ad tui sanguinis illustrissimi splendorem altissimum dignitatis gradum quem summa gloria in hoc Regno obtines adiunxerint, maiores tibi vniuersus Orbis honores indies auspicatur, pollicentur etiam grauissima munera quibus ex nostri REGIS imperio functus honestissimè gloriam immortalem retulisti. Quid enim pro Regno Neapolitano conseruando, ac tuendo auctoritas tua, consilium, virtus intentatum reliquit? viderunt quotquor Moderatores supremi ad huius Regni Regimen à PRINCIPE nostro destinati fuere, periculumq. tuæ fidei, prudentiæ, iustitiæ fecerunt, Egregium de te, de tua integritate, constantia, fortitudine testimonium apud REGEM optimum retulerunt. Quapropter merito summam alteram dignitatem tuæ sapientiæ debitam, Nobilitati similem, Virtuti parem consecutus es. Itaque oro, atque obsecro te præclarissime Fului, vt onus hoc suscipias fretus ea humanitate, quam in te singularem perspexi, & summa gratia qua spero mea Commentaria à te recognita non ingrata fore. Indulgeas quæso fiduciæ meæ, si te Nobilissimum, atque Illustrissimum Virum negocijs grauissimis occupatum interpello, meque inter tui obsequentissimos velim numeres. Vale Iurisprudentiæ excelsum decus, κύδεϊ γαίων. AQVILAE Samnitum.

AD PERILLVSTREM, ET PRÆCLARISS. I. C.

D. IOSEPHVM DE RVSTICIS, Operis Auctorem.

MERCVRII FONTIS I.V.DOCT. Abbatis S. Siluestri de Aquila.

PROMINET *immenso in spatio, tamen vndique sepe*
Cinctus odorifero flore refertus ager.
Hoc in agro veterum responsa hic ordine certo
Integra quid cedant iura negent ve legis.
Hunc genere, & nulli studiorum laude secundus
RVSTICVS *ingressus, pinguius excoluit.*
Infima despiciens perrexit ad ardua. nempe
Longius à facili culmen honoris abest.

AD PERILLVSTREM VIRVM

D. IOSEPHVM DE RVSTICIS, V.I. Consultum præstantissimum, Patricium Aquilanum.

HIERONYMI BRANCONII I.V.D. Abbatis S. Clementis in Piscaria.

LAVDIS *inaccessa Macedum Rex Dedala Apellis*
Passus se pingi dicitur esse manu.
Gemma hunc Pyrgoteles pario, vel marmore finxit,
Dijs genitus, reliquos respuit artifices.
Pellæo non Rege minor ter magne PHILIPPE
Te decet Arpinas pagina, & eloquium.
RVSTICVS *hac aquat scribit te digna* PHILIPPE
Hic fuerit tanto pondere dignus Atlas.

ODE IN LAVDEM AVCTORIS.

Aternus Fluuius in agro Amiternino.

HIERONYMI RIVERII è Societate IESV.

EX *quo Veline frater es Tybris comes,*
Vrbisque felici meres,
Solo frui, non amplius nostri memor
Affinitatem prodere
Vereris, obscurum genus ducens meum.
An marmoris pallatium
Lygustici ex laterculis altissimum,
Quod fluctuanti margine
Tingis superbo flumine elatus meas
Fastidit vndas nomine
Vix praditas? an Martyrum fusus cruor,
Qui sape currens alueo
Mixtus tuos diuos honores prastitit?
An ciuium pomaria
Beata, qua tuos amœnos riuulos.
Cum Sol perurit faucibus
Exhauriunt, tumere plus æquo sinunt?
Fratremque discunt spernere?
Intelligo: portenta doctrina sinu
Nutris beato: ad sydera
Te fert eorum nomen, ò ter, & quater
Felix Veline, ò flumina
Cedatis huic, quod artium aternum decus
Cum Tybri amœno prodidit.
Cedat tibi Sebethus illustris parens
Musarum, & vna Mincius,
Padusque notus, Adria qui murmurans
Erumpit atro gurgite.
Labor Sophorum nobilis tollit tuas
Ad calum aquas: illustrior
Legum peritia, & lingua facundia es.
Quis Tullios, Hortensios,
Quis Casares, & Ennios vnquam dedit?
Quis Mucium, Manilium
Iuris decus? quis Adrianum principem
Doctissimum fouit sinu?
Parens es omnium Veline cum Tybri.
Ohe mei fastidium
Superbe ponas frater, ohe iam satis.
Depressus huc usque alueo
Obscurus, & solum tibi tristis fluo:
At nunc Alumnus clarior
Legumque splendor editus Samnitibus
Plagis meum calo extulit
Caput, mihique pristinum te reddidit
Amabilem, mitem, pium.
Videtis? an me luditis fallacia
Spectra? en superbi fluminis
Ceruo tumorem poni, & imum per vadum
Ferri Velinum, alto iugo
Commune vtrique decidentem leniter.
Hoc ille prastat RVSTICVS
Samnis, decus scientia, purissimus
Autor Latini nominis.
Salue genus Samnitum alumne nobilis,
Prasentis, ò lux saculi.
Te tollor vltimos ad Indos; & truces
Bactros: meas ignobiles
Aquas ad astra cum Pado notissimo
Fers hoc Minerua munere.

IN

IN PRAECLARISSIMVM IVRISCONSVLTVM

DOMINVM IOSEPHVM DE RVSTICIS.

ALEXANDRI PERELLAE
Archipresbyteri S. Pauli.

RVSTICE quid cessas doctas emittere cartas,
Nullum crede mihi clarius extat opus.
Aurea iuridica sunt hæc monumenta Minerua,
Queis poterit doctis clarius esse nihil.
Te fora mirentur, teque ipsa palatia laudent,
Extollant nomen sæcula cana tuum.
Hesperius REX mole grauis, terraque, marisque
Sceptrorum, scriptis annuit ecce tuis.
Sceptra, licet gestent populis funesta Tyranni,
Et sancti euertat iura Megera fori.
Cedat inops Astrea dolis. Tu Maxime Regum
Iura PHILIPPE tuo protegis imperio.
Hinc merito, magnus tot legum arcana recludens
RVSTICVS, hæc voluit numine tuta tuo.

AD CONSVLTISSIMVM I. V. DOCT.

D. IOSEPHVM DE RVSTICIS, Aquilanum Virum Patricium.

HORATII PERELLAE
Inclitæ Velatorum Aquilanæ Academiæ
PRINCIPIS.

CVIVS ego dicam te RVSTICE ruris alumnum
Stemmata qui prisca Nobilitatis habes?
Omnes qui ingenio superas, & pectora gestas
Quæ Gaticas vincant candiditate niues.
Reddentem videat quis iura, videbitur illi
Judicijs Minos cadere posse tuis.
Romani Imperij fasces tua rexit auita
Progenies, quæ pars magna Senatus erat.
Quis cunctos vestros memoret tu RVSTICVS ille es
Castalij fontis qui sacra rura colis.
Ingenij hæc monimenta tui sint RVSTICE imago,
Quæ seros vincent posteritate dies.

AD PERILLVSTREM VIRVM

D. IOSEPHVM DE RVSTICIS, Iurisconsultum Celeberrimum.

IOANNIS CAROLI HVGOLINI
de Simeonibus Archipresb. Cassinensis.

QVID te plena iuuant præclaris scrinia libris,
Quidue tua in tenebris docta Minerua latet?
Tu si lanificas valeas placare sorores
Posses quæ scribis lætior ore loqui.
Sed quia Persephone infausto nos proterit vngue,
Non exorato stant adamante fores.
Te viuente tua incipiant, & viuere carta,
Serior est paulo gloria post cineres.
Sed monumenta tua æterno sint rapta sepulchro,
Nec tua Lethæis fama feretur aquis.

IN ERVDITISSIMVM, ac subtiliss. LL. Interpretem

DOMINVM IOSEPHVM DE RVSTICIS.

PAVLI DE ROSIS
Archipresbyteri S. Quintiani.

AD superos rediens, Vrbes Astrea relinquens
Agrestes inter rure morata diu est.
RVSTICE tunc tibi Permessi per rura vaganti
Iura dedit, leges perdocuitque suas.

SVBTILISSIMO OPERIS AVCTORI.

DANIEL CINCINNATVS
Doctor, ac Philosophus Fonticulanus.

QVIDAM cum legeret dicanda prælo
Scripta hæc, & cupidus magis legendi
Obnixè rogat, ecquod hoc opus sit?
Doctum inquam, vtque vides satis venustum.
Ille, Imo Erigones sapit Mineruam,
Vt credas veterem loqui Solonem.
Sed quis te rogo scriptor est libelli?
Extremis lege nomen in tabellis
Dixi, RVSTICVS auctor, vt vides relatum
Inquit, Certè ego Bartoli putaui.

AD LECTOREM.

CVM in salebrosa Substitutionum tractatione, Si sine liberis decesserit, subintellectam conditionem controuersam, intricatamque perspexissem, acutis stimulis, atque solicitis de conditionis ratione ipsa ad scribendum euocabar: in eum tamen metum incideram, ne magnum quid aggredi, & multæ cogitationis, ocijque viderer, quod cum à me velut ex Socratico speculo perspectum fuisset, adeo in limine dubius consederam, vt mei animi elicere sententiam non valerem: dum siquidem mentis acie Æmilij Pauli Papiniani subobscura responsa, non secus, ac Getula Onix caniculam orientemque intuebar, subsistebam tanquam omnis ad illam mihi aditus, qui paucis patuit abstrusus redderetur: inest certè in illis vis, & sine vllo fuco iuris ciuilis color, verborum ambitu si sic periodum appellare licet, contracto admodum ac presso, ita enim morientium pietatem, & exquisitas adiectas sententias molli, pellucentique Romana vestit oratione, vt nihil tam tenerum illius comprehensione verborum, nihil tam flexibile, nihil quod magis ipsius arbitrio sanciretur: dumque ex penetralibus animorum dispositionem eruere coniecturis aggreditur, non facilem, tenebricosam autem inuolutamque rem indicat. Et quanquam istius conditionis in vniuersum varietas, ac magnitudo, singulari me admiratione, leni potius confusione retineret, difficultatem augebant, vt vetustos Iurisconsultos post primum illum, & vetustiorem ordinem sileam, quorum non contemnendus numerus plurima huc pertinentia non solum illustrauit, sed etiam genuit, proximarum ætatum Doctores, quibus vberrimus ipsorum fœtus fuit, ad legum memoriam comprehendendam earundemque sensum & intelligentiam restituendam incensus: extitere enim Ioannes Baptista Caccialupus, Andreas Barbatia, & Bartholomæus Socinus, qui tanto pondere, & auctoritate multa de huiusmodi ratione tradidere, quod ipsorum ingenium, vt Phidiæ signum simul aspectum, & probatum fuerit, & sicut hastæ velicibus amentatæ in ipsorum quæstionibus apta quædam, & parata singulis causarum generibus argumenta tradantur, vt disertissimam Stoicorum prudentiam superarint: Hos proximo tempore Andreas Alciatus insecutus est, cuius scripta ad fideicommissorum interpretationem vice Myronis operis delectant, non equidem illa, barbaries aliqua insuscauit, sed ex eius lucubrationibus redolere Latini sermonis puritas videtur, cum verborum sic splendore elegans, compositione aptus, facultateque copiosus, ac ita libere eius dicta fluunt, vt nusquam adhærescant, vere in Alciati lingua Deam quæ in Periclis labris, vt scripsit Eupolis, sessitauisse dicendum est, itemque credendum. Accedit denique ne omnes memorem, Caroli Ruini Regiensis celebre nomen, is eo acumine præstitit, vt Theopompi acerrimum ingenium contemnas, quod inter substitutionum gradus conditionem istam commiscendo intorquet, plura, & prorsus ingentia, excelsaque posteritati de ipso essent demandanda, cum tamen nominis æternitatem monumenta eius testentur, tantum dixerim, Q. Ennij florem delibatum populo, pulchrumque amaranthum æuo fuisse redditum. Illud tamen in tanta dimicatione mihi inter spem, & metum dubio occurrit, ardua moliri rectum, gloriosumque censeri, sed rectum magis cum ad scribendum me non tam fructus, & gloria, quam studium ipsum exercitatioque incitarit, quod mihi nulla res eri-

piet:

piet: Latiasque Musas non solos aditis suis Accium, & Virgilium recepisse, sed eorum, & proximos, & procul à secundis concessisse sedes, nec pulchritudine Iouis Olympij, sequentis ætatis exterritos piguisse Lysippum, Briaxim, & cæteros experiri, quid scalpere, quid effingere, aut quousque progredi possent: vtque exempla perstringam, principem illum Peripateticorum labores, studiaque non destituisse, quin Naturæ primordia, rerum causas, cælorum motus, ac animæ vim pertingeret, mores etiam, quòd suauiloquentem Platonem, & non intelligendi solum, sed etiam dicendi diuinum auctorem fulminantem, tonantemque inspexerit, idipsumque carminibus illis ad M. Lollium perbelle suadebat Q. Horatius, lib. iiij.

Non, si priores Mæonius tenet
Sedeis Homerus: Pindaricæ latent,
Cææque, & Alcæi minaces,
Stesichorique graues camenæ.

An opinandum esset, genitricem, altricemque Naturam sterilem fuisse redditam, suamque amisisse fœcunditatem, vt non illa insita vi, atque potentia, ferat ad liberales scientias ingenia? an ne impossibile nunc putemus, artis illa itidem ministerio, exercitationeque expoliri, desidiæ, ac torporis intemperie depulsa? Excrescente itaque in dies animo, conditioni isti incumbere, & eo vnde discedere non oportuerat reuerti, præclarum sanè, ac splendidum existimaui, habuit enim à primæuo naturali iure ortum, atque principium, quo procreandi appetitus, & in liberos studium gignitur, cum nullum animal tam ferox sit, vel alpestre, quo non illius iuris peritia censeatur, benefactoribus etiam ijdem naturæ institutis benefacimus, & nostra elargimur: hinc tot testandi formulæ antiquo iure Romanorum adinuentæ, ne inuita pietate, alienam sobolem ciues præferrent, ac simul populo bonorum, filiorumque rationem redderent: hinc aliæ subsequutæ, inter quas ista, vt liberis deficientibus, amicorum omniumque quorum opera aucti aliquando fuissent, reminiscerentur: antecellit huiusmodi recordatio, naturale simplex gignendi studium, nobiliorique iure censetur, quòd naturali, ac rationali commixta prudentia, gingant homines, & disponant, mente concipiant, & communicent, præsentia cernant, & rationis munere, specialique applausu futura præuideant, res denique ad vitam degendam præpararent necessarias: in tantumque præpotens est, vt si nulla eius mentio facta sit, coniecturata pietate suppleatur: Cumque non minori desiderio flagrent homines, præclarum aliquid efficere quo non semper obdormisse testentur, nam illos vixisse non pœnitet, qui ita vixere, vt non frustra se natos existiment: vnde Platonis authoritate, id non est negligendum à nobis, sed cura habenda temporis subsequentis, vt cum mortui fuerimus, de nobis homines non sileant: fit enim natura quadam, vt ignauissimi nihil curent quæ sit de ipsis futura opinio, probatissimi autem viri cuncta faciant, vt ad futura sæcula bene ab hominibus audiant: quod apud Homerum Nestor sapienter Thelemacho insinuabat.

Καὶ σύ φίλος μάλα σ' ὁρόω καλόν τε μέγαν τε
Ἄλκιμος ἔσς, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

Quando à solitis horis studiorum pro spirituum recreatione recessurus essem, cum ociari ab ijsdemque studijs quasi remedium petere, nemo improbet: reminiscendumque sit, nostram omnem vitam in remissionem, ac studium esse diuisam: plantarumque exemplo, quæ cum modicis alantur aquis, quam multis suffocentur: sic animus, cum mediocri vegetetur labore, sub nimio demersus opprimatur: & veluti corpus indigentia, & replemento, ita animus remissione, atque labore conseruetur: conditionem istam latinè, dilucidè, & enucleatè interpretari omninò statui: & tanquam Rusticus olitor, vt placidos hortulos ad dulcem quandam, & honestam exercitationem, placuit enim Zenoni eiusque auditori Aristoni, bonum esse solum quod honestum esset, illorum Alcinoi, Hesperidumque vice excolere: est AMITERNINVS *ager fertilibus, clarissimisque* ATERNI *vndis irriguus, felicissimo siderum cardine, aere temperato, neque æstate feruido, neque hieme non aprico: ipsam igitur sæpè visere non peperci, & sub radice montis Appennini in meridiem spectantem, non satis habui semel circumire, veritatis radium collustrantem primum exoptans:*

nec in

nec in ea aliquid splendere contingere, nisi Iurisconsultorum fulgore clarum enucleatumque, ut mihi vnus esset Iurisconsultus pro centum millibus: diuersas insuper arbores certa serie supplantaui, tum ad pomum, tum ad nucem legendam, cumq. nucleum prius fracta nuce degustandum sit, exinde plantanda, itaque post Iurisconsultorum meridiem, ex aliorum dictis certum consilium non cepi, nisi veritatis sapore constitissent, aliter non conserendas, sed excidendas potius credidi, ne falsa opinio iuris sinceritatem eluderet: & quamuis alienam disciplinam contemnere M. Catonis præcepto cauendum sit, id si temere fiat, cum eiusdem auctoritate, frons prior sit occipitio, opinioni igitur quam aliqui per multos annos perniciose aluerunt, sero, & haud humili animo restituere, & cum bene parato etiam pugnandum, nec calamitose seruiendum, saluberrimum dijudicans: vetus enim, & Socratica fuit ratio, contra alterius opinionem disserendi, nam ita facillimè quid verisimillimum inueniri posse, Socrates ipse arbitrabatur: proprio igitur quodam iure, virtutes illas quasi ministras comitesque sapientiæ antiqui effinxere, quarum altera quæ sint in disputando vera, atque falsa, quibusque positis quid sequatur distinguit, & iudicat, quæ virtus omnis in ratione scientiaque disputandi sita est: meritò Q. Scæuolæ Seruium Sulpitium anteposuerunt, eum etsi iuris ciuilis magnum vsum, & apud Scæuolam, & apud multos fuisse tradant, artem in hoc vno, quod nunquam effecisset ipsa iuris scientia, nisi eam præterea didicisset artem, quæ doceret res in vniuersum tribuere in partes, latentem explicare definiendo, obscuram explanare interpretando, ambiguam primum videre, deinde distinguere: & si raros admodum hac tempestate inuenire fas sit, qui non auctoribus quod sentiunt putent concedendum potius quam depugnandum: sed proh dolor, cum qui hac arte caruerit, id ei quod maximum fuerit, defuisse videatur: omne tamen æquo animo gerendum fuit, vt in conditionis quæstionibus dilucidandis, differendisque, argumentationes modestè obijcere, acutasque vepres recidere proposuerim: fuit mihi semper summa veneratione antiquorum in iure ciuili illustris Senatus, apud quos longe plura reperiuntur, quæ probanda sunt, quam quæ repudianda: eamque viam rectissimam duxi, quam veteres maioresque tritam nobis reliquerunt, nec præ antiquis istis posteriores quisquam agrestes existimet: vtrorumque complura recensentur, inuentæ etenim quæstiones explicantur, & quid tam remotum in iure est, ne id complures sciant? multa quoque Terentius in Andriam, ex Menandri Perinthya transtulit, atque vsum pro suis fatetur, inque Neuij, & Plauti exemplum sequutum esse ait, multa Solinus in eius Polystore, quæ ex Plinio desumpsit, consuit, vt retextis sertis nouas subindè coronas concinnaret: sicut, nec Maroni dandum crimini, quòd toties veterum Poetarum, Homeri, Pindari, ac Hesiodi versus, in suum opus conuerterit: sed quid externis opus est, si Bartolum legum iubar, ex Dyno Mugellano, Petro à Bellapertica, Cyno Pistoriensi, Iacobo Arena, alijsque ciuilis sapientiæ magistris, fortes legum neruos fuisse mutuatum passim comperimus? idipsumque ego ingenuè assero, existimans sumere si fatear, nam si negarem surriperem: Cumque olitoris sit varias insitiones facere, duros surculos illosque peracutos, variarum quæstionum præcisis ramis inserui, vt in huiusmodi explanatione proprio ex ingenio insitiones non deessent, ne si volumen deprehenderint istud antiqui auctores, & suum quisque de libris suis tulerit, nihil mihi relinqueretur: cumque quod laboriosum, nec artificiosum est, non statim præclarum sit, etenim si de tragedijs Ennij velit quis sententias eligere, aut de Pacuuianis periodos, quia planè rudis id facere nemo poterit, cum fecerit se litteratissimum putet, ineptus est, propterea quòd id facile faciat quiuis mediocriter litteris tinctus: is ergo qui intelligit, & idonea maximè eligit, & omnia in arte maximè scribenda redigit in singulas rationes præceptionis, necesse est, eius rei artifex sit, dicere enim nemo benè potest, nisi qui rectè intelligit. Has autem insitiones eo ordine dispoſui, vt præcidendo librum non conuellerim, argillam coaddiderim, arenæ paululum, scissa falce circumligauerim, ne liber frangeretur, lingua bubula obtegerim, si plueret ne aqua in librum permanaret, stramentis denique circundauerim, ne gelu noceret, vt securius pullularent, quæ enim proprijs extricare viribus proposui, distinctione primum præcidi, definitione obtegi, rationibus circumligaui, legum denique auctoritate præmuniui, ne quod aliud confirmare deberet, & ipsum (vt crebro fit) egeret confirmatione: illud summopere animaduertens,

tens,

tens, variarum herbarum, quæ flores, salubria folia, semina, succumque præberent, cælo libero seminarium præparare, vt humi pallerent violæ & quæ frondibus purpurant auro redolerent, interque virentia lilia, cæruleos hyacinthos, pudoris nimium plenas rosas, ac tortos acanthos, candidus Zephyrus aprica spiraret aura, alijs etiam virentibus herbis florida tellus crisparetur: continet equidem Conditionis hæc tractatio, pro floribus exempla, pro frondibus illationes, terminorum distinctiones pro seminibus, pro succo autem claras quæstionum decisiones: accessit purus fons ad irrigandum, atque irrorandum, cum quæ tradidi, qua potui linguæ puritate conscripserim, non barbarico idiomate, nec materno, tam vetusto exoletoque, vt obscuram vetustatis effigiem præ se ferat: vtputa si quis Falerno vino delectetur, eo nec ita nouo, vt proximis Consulibus natum velit, nec rursus ita vetere quòd Opimium, aut Anitium Consulem quærat: confert quàm maximè, Iurisprudentiam candido, proprioque sermone irrigari, cum & ipsam, aut in æqui, prauique discrimine, aut in verborum proprietate constitutam agnouerim, & tum videtur, tanquam tabulas bene pictas, collocari in bono lumine: agrum deinde totum viarum ordine in partes distinxi, postea recidi, angustisque quasi semitis subdistinxi, ad margines certa serie addita supplantatione, vt in partes cuncta diuisa se præberent, nam primum ad omnem rationem vitæ, non solum agricolationis, sed cuiusque disciplinæ, prudentem delectant impensius ea, quæ proprijs generibus distinguuntur, quam quæ passim, & velut abiecta, quodam aceruo sunt confusa, partitioneque aperitur, quid conueniat, & quid in controuersia sit, & per quam exponitur quibus de rebus simus dicturi. Præfationem quoque necessariam apposui, in qua nonnulla velut agrestia instrumenta in agri porticu reconderentur, vt explicata serie, omnia diuersi generis videre liceret, vno corpore breuiter complexa, non ergo pluribus, non paucioribus, quam res ipsa postularet, quemadmodum nanque corporis alimentum, si immodicum euacuationem efflagitat, sin minus, quàm natura ferat macilentiam conciliat, moderatum verò bonam corporis habitudinem inducit, non secus doctrina animi cibus paucioribus verbis, quàm opus sit tradita parum erudit, pluribus implicat, arcet, & deterret, mediocribus autem rectè instituit: pro mirtillorum demum ordinibus, summas rerum singulis adieci capitibus substantiam compendio orationis demonstrantes. Sed cum nocentes herbæ sua spontè crescentes sedulo bonas obruant, seminaque perurant, ac manu electæ, & auulsæ reuiuiscant, gramina, belleboros, noxia galbana, horridum ruscum, indomitasque bionias sæpè conuellere, ac malè crescentes succidere non duxi contemnendum, vt cuncta peræquata cylindro, fulgentique selecta sarculo cernerentur, Homerique carmina congruerent,

Ω' γέρον, ἐκ ἀδαημονίη σ' ἔχ' ἀμφιπολεύειν
Ο'ρχατον ἀλλ' εὖ τοι κομιδὴ ἔχ' ὐδέ τι πάμπαν
Ο'υ φυτὸν ὐ συκῆ ὐκ ἄμπελος, ὐ μὲν ἐλαίη.

Hæc autem à me prolixius dicenda non sunt, ne nimis multa de me videar, industriamque iactitare, cum tractationem hanc mihi ipsi, non Antigenidæ, aut Musis nedum omnibus composuerim, quam hodie iam canescentem, suamque maturitatem quandam, & quasi senectutem adeptam in medio positam, si metiri cœperis animumque proprius intenderis, plura fortè inuenies quæ erunt, aut voluptati legendo, aut vsui legisse, aut cultui meminisse, vt vetustum illud prouerbij vice concelebratum, concini fortasse possit,

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς μάλα καίριον εἶπεν,

At si non omnia in tanta obscuritate rerum, recondita multiplicique Conditione, in qua fas est obrepere somnum, nec omnem eius vim, materiamque cognitione sim consequutus, nec ipsam penitus posteritati profuturam inspexeris, quid tum? non enim omnes possunt Scipiones esse, aut Maximi, vt vrbium expugnatores, vt pedestres naualesve pugnas, vt bella à se gesta recordentur, vtque Vlißes inclytus Eurialo dicebat:

Οὕτως ὐ πάντεσσι θεὸς χαρίεντα δοῖεν
Α'νδράσιν, ὔτε φυὴν ὔτ' ἄρ φρένας ὔτ' ἀγορητύν,

Nec propositum est cuncta me dicturum, sed plurima, quemadmodum qui terrarum orbem vnius tabulæ ambitu circumscribunt, aliquanto detrimento magnitudinis nullo dispendio veritatis, cum

enim

enim terram pingunt, & montes, flumina, filuas, cælumque omne, quæue circa cælum consi-stunt, & quæ vagantur, primum quidem satis putamus factum, si quis, vel exiguam quandam referre possit earum rerum imaginem, vnde, & quicunque sunt habiti mortalium sapientissimi multa sciße dicuntur non omnia. Quapropter, vt in magna silua boni venatoris est indaganter feras quam plurimas capere, nec vnquam culpæ fuit non omnes cœpisse, ita satis mihi sit, tam diffusæ materiæ, quam suscepi, quanta industria valui Iurisconsultorum sensum sequutus maximam partem tradidisse: Atheniensium quoque plus interfuit firma tecta in domicilijs habere, quàm Mineruæ signum ex ebore pulcherrimum, tamen me Phydiam esse mallem, quam vel optimum fabrum tignarium: non itaque quantum quisque prosit, sed quantum quisque sit, ponderandum est: Perlege qualiacunque sint edita, quæ velut adminicula studiosis non profutura per se sola, nec consumatura scientiam, sed adiutura promittuntur, nulla nanque est disciplina, aut ars quæ singulari consumata sit ingenio, proinde Eracleotes Zeusis non putauit omnia quæ quæreret ad venustatem vno in corpore se reperere posse, ideo quòd nihil simplici in genere, omni ex parte perfectum Natura expoliuit, vt dum pingeret ex virginibus formosissimas peteret, mutumque in simulachrum ex spirabili exemplo veritatem transferret: & ne Lector tua diutius desideria morer, quæ me velut ex fluctibus emergentem, quasi in portum quendam pleno cursu deducunt, sed omnis subintellectæ Conditionis institutio tibi quam primum persoluatur, vtque paucis rationem mei consilij ostendam, hæc prætermittens ad vlteriora propero.

COPIA.

Gli Eccellentissimi Signori Capi dell'Eccelso Conseglio di X. infrascritti, hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua, per relatione à loro fatta dalli due à questo deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquisitor, & del Circ. Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, che nel Libro intitolato, *In Æmilij Pauli Papiniani Responsum ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus, Commentaria, Iosepho de Rusticis Patricio Aquilano Auctore,* non si troua cosa contra le leggi, & è degno di stampa, concedono licentia, che possi esser stampato in questa Città. Dat. die 27. Martij 1612.

D. Marco Triuisan
D. Andrea Contarini } Capi dell'Eccelso Conseglio di X.
D. Giust'Antonio Belegno

Illustriß. Consilij X. Secret.
Bartholomæus Cominus.

1612. Adi 29. Marzo.

Registrato in Libro à carte 202.

Antonius Lauredanus Officij
contra Blasph. Not.

Papinianus Lib. IX. Responſ.

CVM auus filium, ac nepotem ex altero filio hæredes inſtituiſſet, à nepote petijt, vt ſi intra annum trigeſimum moreretur, hæreditatem patruo ſuo reſtitueret: nepos liberis relictis intra ætatem ſupraſcriptam vita deceſſit: FIDEICOMMISSI CONDITIONEM, CONIECTVRA PIETATIS RESPONDI DEFECISSE, QVOD MINVS SCRIPTVM QVAM DICTVM FVERAT INVENIRETVR.

L. generaliter, §. cum autem, C. de inſtit. & ſubſtit.

CVM autem inuenimus, excelſi ingenij Papinianum in huiuſmodi caſu, in quo pater filijs ſuis ſubſtituit, nulla liberorum ex his procreandorum adiectione babita, optimo intellectu diſpoſuiſſe, euaneſcere ſubſtitutionem, ſi is qui ſubſtitutione prægrauatus eſt, pater efficiatur, & liberos ſuſtulerit: & intelligentem NON ESSE VERISIMILE PATREM SI DE NEPOTIBVS COGITAVERIT, TALEM FECISSE SVBSTITVTIONEM: humanitatis intuitu hoc & latius, & pinguius interpretandum eſſe credidimus: vt ſi quis naturales filios habeat, & partem eis reliquerit, vel dederit vſque ad modum quem nos ſtatuimus, & ſubſtitutioni eos ſubiugauerit, nulla liberorum eorum mentione facta: & hic intelligi euaneſcere ſubſtitutionem, liberis eam excludentibus, & intellectu optimo ijs qui ad ſubſtitutionem vocantur obſiſtente, & non concedente ad eos eam partem venire, ſed ad filios, vel filias, nepotes, vel neptes, pronepotes, vel proneptes morientis tranſmittent, & non aliter ſubſtitutione locum accipiente, niſi ipſi liberi ſine iuſta ſobole deceſſerint: vt quod inter iuſtos liberos ſancitum eſt, hoc & in naturales liberos extendatur. Quæ omnia, & in legatis, & fideicommiſſis ſpecialibus locum habere ſancimus.

Dat. XI. Calend. Auguſti Conſtantinopol. Lampadio, & Oreſte VV. CC. CONSVL.

L. cum acutiſsimi, C. de fideicommiſs.

CVM acutiſſimi ingenij vir, & merito ante alios excellens Papinianus in ſuis ſtatuit reſponſis, ſi quis filium ſuum hæredem inſtituit, & reſtituens poſt mortem oneri ſubegit: non aliter hoc videri diſpoſuiſſe, niſi cum filius eius ſine ſobole vitam ſuam reliquerit. Nos huius ſenſum meritò mirati, pleniſſimum ei donauimus euentum: vt ſi quis hæc diſpoſuerit, non tantum filium hæredem inſtituens, ſed etiam filiam, vel ab initio nepotem, vel neptem, pronepotem, vel proneptem, vel aliam deinceps poſteritatem, & eam reſtitutionis poſt obitum grauamini ſubiugauerit: non aliter hoc ſenſiſſe videatur, niſi ij qui reſtitutione onerati ſunt, ſine filijs, vel filiabus, nepotibus, vel neptibus, pronepotibus, vel proneptibus fuerint defuncti: NE VIDEATVR TESTATOR ALIENAS SVCCESSIONES PROPRIIS ANTEPONERE.

Recitata ſeptimo in nouo Conciſtorio Palatij Iuſtiniani
Data III. Cal. Nouembr. Decio. V. C. Conſ.

VT promptè Papiniani reſponſum perſpicacibus tuis oculis Lector ſubiaceat, in fronte horum Commentariorum illud appoſui, ne oporteat dum eius veram intelligentiam perquiris, ad Pandectas recurrere: geminas etiam Imperatorias interpretationes eidem non fortuitu addidi, cum præcellentes ſint, cæteriſque anteferendæ; in quibus omnis ferè propoſitæ diſputationis vis, atque facultas reſidere dignoſcitur; vt ipſarum veloci collatione, ingenium ad vetas quæſtionum reſolutiones facilè conuertas.

HYPOTHESES QVAESTIONVM
COMMENTARIORVM
QVOLIBET CAPITE
TRACTATARVM
Ad l. cum auus, de conditionib. & demonstrationib.

IN CAPVT I. PROOEMII.

PARENTVM amorem erga filios naturalem esse, & maximum, Iurisconsultorum atque aliorum autoritatibus, varijsque exemplis explicari. Inde etiam plures notabiles effectus consurgere. Paternamque pietatem naturali vi in parentes ipsos reflecti, nec minori ardore filios ad illam exercendam incendi.

IN CAPVT II.

Verisimilium in iure ciuili efficaciã non leuis esse momenti. Deque extensione de persona ad personam in fideicõmissis, & quid cum variatur persona cui substitutio facta est, nonnulla afferri. Quid insuper vbi dictiones tunc,& eo casu, adessent. Et nunquid casus omissus in militis testamento pro omisso habeatur,coniecturisque locus in eo sit. Proindeque l. 1. & l. si duobus,ff. de milit. testam. interpretari. Diuersitatisque rationem inter l. quærebatur, §. fin. dicto titulo, & l. licet Imperator, ff. de legatis primo, insinuari, eundemque text. in l. licet, nouiter intelligi.

IN CAPVT III.

Definitiones multiplicesque differentias conditionis enarrari. Dictiones pariter ipsam importantes nuncupatimque, Si, dictionis significationes exprimi, ac incertum diem à conditione differre. Modi etiam definitionem & à conditione differentiam, nec non inter pœnam conditionemque discrimen ostendi. Causam vlterius ex Bartolo, Baldo, & Luca de Penna definiri, interque causam, & occasionem differentiam, deque causis multa constitui. Demonstrationis quoque definitionem, naturam, atque virtutem, & ex quibus verbis significetur, deque ipsa demonstratione complura proferri. Dictionis, Sine, naturam denum indicari.

IN CAPVT I. LIB. I.

Responsum hoc Papiniani ex l. cum auus, enitens, Imperatorijs sanctionibus declaratum, aliorum Iuriscõsultorum responsis fulciri, ex quibus in liberos patris pietas circa successiones demonstratur, nuncupatimque ex l. si vnquam, C. de reuoc. donat. è medullis ossibusque dicti responsi deprompta: nõnullaque de coniectura ex affectione, ac de ordine successiuo, deque Auth. ex causa, C. de liber. præterit. inter alia declarari.

IN CAPVT II.

An vna aut plures istius in l. cum auus, fuerint rationes diffiniri, Deque Imperatore Iustiniano multa recenseri, exemplaque insuper quibus Iurisconsulti coniectura illa vtuntur vt plus dictum & minus scriptum sit censendum, ostendi.

IN CAPVT III.

Nunquid per fictionem, vel præsumptionem l. cum auus, procedat, deque ipsis fictione ac præsumptione complura: Discrimen etiam inter coniecturam præsumptionem, & argumentum, ex Baldo indicari.

IN CAPVT IV.

Contrarijs præsumptionibus & coniecturis an ex l. cum auus, præsumptio tollatur, deque præsumptionum conflictu: Coniecturasque ad tollendũ eiusdem l. cum auus, dispositionem, ex aliqua lege approbatas esse nequaquam requiri.

IN CAPVT V.

Tacita vtrum sit l. cum auus, conditio, vel potius præsumpta, & quid de iure accrescẽdi, deque vulgari tacita substitutione in expressa pupillari contenta, quæve præsumpta substitutio ex Lancelloto Po-

lito dicatur, & an exẽplaris ſubſtitutio melius quaſi pupillaris cum Franciſco Duareno nuncupetur.

IN CAPVT VI.

L.cum auus, conditionem in deſcendentibus per aſcendentes grauatis intelligi, ſecus in tranſuerſalibus, & ſic in fratre grauante fratrem.

IN CAPVT VII.

An in amico maxima coniunćto amicitia l.cum auus procedat exacte admodum perquiri, & de amicitia aliquid tangi: Ac l. Pamphylo, §. propoſitum, ff. de leg. 3. enodari.

IN CAPVT VIII.

Quid in vxore ſit dicendum, an ſcilicet illa inſtituta deque reſtituenda grauata hæc l. cum auus, locum habeat, & non eſſe illi locum concludi: Hocque verum eſſe etiam ſi filio vxor ſubſtituatur, vbi de fiduciario hærede, ac de fiduciarijs diſpoſitionibus nihil dicitur, deque venditione filiorũ ter patri conceſſa, ac de coniugali amore, Quibuſque modis vxor antiquitus haberetur quædam valde præclara.

IN CAPVT IX.

Conditionem tacitam ſi ſine liberis deceſſerit ex hac l. cum auus, parẽtibus inſtitutis deque reſtituendo grauatis non ſubintelligi, & nu. 12. communem ac veram opinionem eſſe, contrariumque aſſerentes ibi allegari.

IN CAPVT X.

Si ſine parentibus deceſſerit cõditionem ex l. cum auus, non ſubintelligi. Nec etiam in naſciturũ prodeſſe: Neque ſi teſtator qui viuum parẽtem habebat filium aut alium deſcendẽtem inſtituat grauetque; De tranſmiſſione aliquid, De extenſione quoque vbi dictiones taxatiuæ adeſſent diſcurri.

IN CAPVT XI.

In fideicommiſſaria ſubſtitutione hanc l. cũ auus, verificari; Etiam in fideicommiſſaria à milite facta: Non autem in directa vulgari; Deque iſtis ſubſtitutionibus, atque de verbis reſtituere & ſubſtituere, de directiſque verbis cõminiſci: Et l. ex facto, in princ. ff. de vulg. & pupill. explicari.

IN CAPVT XII.

Subſtitutionem cõpendioſam multas ſubſtitutiones complecti, de eaque late tractari. Et l. cũ auus, in vulgari ſub ipſa compendioſa comprehenſa ceſſare. Multoque minus intelligi ſi ſubſtitutio vulgariter & per fideicommiſſum facta eſſet: Sique cum non in hæreditate, ſed in fideicommiſſo ſubſtitutio cõcepta reperiretur: Adhuc l. ſi legatarius. §. fin. de leg. 3. enucleari: Atque de vi æqualis determinationis, Et de ſubſtitutionum vnitarum efficacia diſputari.

IN CAPVT XIII.

Diſpoſitio d. l. cum auus, an in directa pupillari procedat diſtingui ac reſolui, Et quid in pupillo malitia ſupplente ætatem? Rurſus textum etiam in d. l. ex facto, ff. d. tit. de vulg. & pupill. interpretari, Necnon l. credendum. §. ſi vero maritus, ff. qui pet. tut. ad mentem Bart. explicari; multaque de proximo pubertati, ac de pupillari natiuitatem liberorũ rupta malitia ætatem ſupplente, vel poſthumi natiuitate enarrari, Compendioſamque cum clauſula ſi ſine liberis deceſſerit, conceptam continere pupillarem, aliaque ſubtiliter explanari.

IN CAPVT XIV.

In directa militari ſubſtitutione m l. cum auus, locum non habere: Sed in fideicommiſſaria militari ſecus eſſe, Idẽ in exemplari: Militiſque teſtamentum coniecturalem interpretationem non abijcere: Ac de verbo militis etymologia, necnon de militibus.

IN CAPVT XV.

Deſcendente inſtituto in vita tantum, illique alte ro directẽ hærede inſtituto, huic l. cum auus, locum non eſſe: Ipſamque extenſionem non recipere: Nec etiam l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. vti exorbitantem & ex medullis ac oſſibus iſtius legis exceptam: Pariterque l. Titiam cum teſtamento, §. Titia cum nuberet. ff. de leg. 2. declarari: Atque Raphaelis Cumani intricatã quæſtionẽ de qua is nu. 3. hic reſolui.

IN CAPVT XVI.

Dilucidius ac aliquanto prolixius tertium Socini Corollarium nunquid inſtitutione in vita tãtum facta, l. cum auus, ſibi locum vendicet, illaque verba in vita tantum, vel finita vita enarrari; & plures circa eandem legem limitationes ad caſum propoſitum conferentes, necnon multa de ordine ſucceſſiõ, deque celebri Oldradi conſ. 21. inter alia proferri.

IN CAPVT XVII.

Concluſionem huius contextus vbi ſubſtitutio poſt mortem inſtituti fieret validam eſse, ſecus ergo in fideicommiſſo pure iniuncta. Item ſi filius in vita puta poſt annum reſtituere rogaretur, Nec in fideicommiſſo conditionali vbi conditio in vita purificari poſſet. Minus in caſu Bart. in l. 1. num. 9. ff. de iur. codicill. Vlterius dictam l. ſi vnquam, ſi donans de liberis cogitauerit conquieſcere. Denique l. ſi is qui ducenta, §. item ſi pater, ff. de reb. dub. ac d. l. generaliter, §. cum autem, ſuis ſenſibus reſtitui.

IN CAPVT XVIII.

Ad particularia legata filijs relicta text. hunc l. cum auus, extenſum fuiſſe. Et ſic cum filius hæres vniuerſaliter vel in quota inſtitutus aliquod prædium poſt eius mortem reſtituere grauaretur, Materiamque eandem diligenter expoliri, Atque l. ſi vnquam, ſimile afferri. Et nunquid prælegata maiorem hæreditatis partem abſorbentia in fideicommiſſi reſtitutione veniant.

IN CAPVT XIX.

Extenſionem tacitæ conditionis ex l. cum auus, ad particularia legata cum teſtamenti tempore graua-

tus

tus liberos non habebat intelligi, ſecus ſi illos habuiſſet. Ipſamque ac ſimiles generaliter ex Ioanne Baptiſta Caccialupo aſſumi oportere. Et num particularia legata ex auth.ex cauſa, conſeruentur ſi teſtator qui filios non habebat de filijs non cogitauit. Deque alternatiuæ ſubſtitutionis verificatione, & an in coniunctam ex ratione d. l. cum acutiſſimi reſoluatur. Eiuſdemque legis ratio, an in iure quærendo procedat. Diſpoſitionem etiam l. penult. C. de impub. in ratione d. l. cum acutiſſimi fundari. Et an ſubſtitutio tacita pupillaris filio emancipato, facta nepoti, contra patrem nepotis admittatur, & an contra matrem, & an contra patruum.

IN CAPVT XX.

Si præſumptionibus aliud de voluntate teſtatoris conſtiterit, textum hunc in particularibus legatis ſilere. Coniecturamque illam nuncupatim quam tradidit Petr. de Anchar. conſil. 46. recenſeri ac diſtingui, pluribuſque concluſionibus diſtinctionem ipſam fulciri.

IN CAPVT XXI.

Limitationem ad Ancharani præcitatum conſil. 46. per Socinum traditam diſcuti. Ac de Bononia Vrbe Illuſtriſſima, & Inclyta, deque Petro Ancharano aliqua, ſed exigua pro rei altitudine enunciari.

IN CAPVT XXII.

Appendicem Quæſtionem in qua Socinus inter conſilia Curtij ſenioris conſuluit pluribus diſcuſſis conſideratiſque terminari, ac ipſam vti Raphaelis Cumani originariam comprobari.

IN CAP. I. LIB. II.

Cum alter ex filijs reſtituere alteri teſtatoris filio grauaretur, l. cum auus ex crebrioti opinione ſubintrare. Hoc auté vbi filio inſtituto vniuerſaliter alter filius in legitima eſſet ſubſtitutus ex Socini æquiori aſſertione limitari. Et niſi contrarium ex mente coniecturata teſtatoris appareret. Et quæ propria ſit ſucceſſio in l. cum acutiſſimi aperiri. Interque liberos æqualitatem ſeruandam fore.

IN CAPVT II.

Pia cauſa ſubſtituta tacitam adhuc ſi ſine liberis conditionem ſubaudiri, idque exacta diſputatione firmari, diſtinctione nihilominus adiecta, Ac veras coniunctim intelligentias ad l. ſi quis in principio teſtamenti, ff. de leg. 3. & l. pen. C. de impub. & al. ſubſtit. exhiberi.

IN CAPVT III.

Quicquid de pia cauſa dictum fuerit, eandemmet l. cum auus, in relictis pro male ablatis recipiendam non fore. Hincque ad plurima præſertim de paupertate inferri.

IN CAPVT IV.

In fœminis quoque earumque deſcedentibus grauatis textum iſtum loqui, idque ampliari ac limitari. Et l. fin. C. de indict. vid. ſuo ſenſu ornari.

IN CAPVT V.

Non ſolum nepote vel filio à patre grauatis, ſed alijs deſcendentibus in infinitum códitionem iſtam tacitam verificari. Et de appellatione poſterorum, poſteritatis, familiæ, deſcendentium, ac lineę maſculinæ, aliqua inſinuari.

IN CAPVT VI.

Conditionem huiuſmodi tacitam ex ipſa l. cum auus, ſubintellectam ad omnes ex rogato deſcendentes quoſcunque in infinitum remotiſſimo gradu protendi. Ibidéque de infinitate reſecanda, ac de dictione perpetuo. Et de verbis ſobolis, prolis, progeniei, atque ſtirpis, & nunquid pro Synonymis cẽſeantur.

IN CAPVT VII.

Cum deſcendens ab aſcendente per lineam maternam grauatur, hunc tex. ſuam vim operari. Et vehementem in liberos matris amorem atque pietatem concelebrari.

IN CAPVT VIII.

In emancipatis filijs de reſtituendo grauatis non ideo minus eidem conditioni locum tribui. Atque de iiſdem quædam fortè haud inutilia conſtringi.

IN CAPVT IX.

Extraneo grauato ſubintellectam hanc conditionem non opitulari. Et communem ad text. in d. l. generaliter, §. cum autem, intelligentiam controuerti, ac nouiter eundem textum interpretari.

IN CAPVT X.

Filio & extraneo poſt eorum mortem grauatis textum in hac l. cum auus, efficaciam non habere. Hinc de æquali determinatione plurium determinabilium. Ac ſubinde de reciproca ſubſtitutione im puberibus ac puberi. Item impuberibus filijs, & extraneo facta, quando pupillarem contineat inquiri. Et l. ſi ita ſcriptum, ff. de milit. teſtam. declarari. Ipſamque l. cum auus, in deſcendente, ac aſcendente grauatis ceſſare.

IN CAPVT XI.

Legem iſtam in nepotibus naturalibus grauatis ex filio legitimo naturalique ſuſceptis ac in pronepotibus etiam naturalibus ex legitimo naturalique patre progenitis ſecundum Socini veram opinionem procedere.

IN CAPVT XII.

Filij ab extrano adoptati ſi inſtituantur & grauentur nunquid huius legis diſpoſitione potiantur, ſerioſe diſceptari, nec ipſis prodeſſe concludi. Idemque in filijs adoptiuis grauatorum verum eſſe. Et quid de expreſſa, Si, ſine liberis deceſſerit conditione, In filijs autem ab aliquo aſcendente adoptatis.

Atqoe etiam in filijs à grauatis instante testatore receptis, vel ab ipsomet testatore in locum nepotum habitis legem istam verificari.

IN CAPVT XIII.

In arrogatis filijs tam expressam quam tacitam siue subintellectam, si fine liberis decesserit, côditionem nequaquam militare, Et quantum ad tacitam in arrogato ab auo materno id limitari.

IN CAPVT XIV.

Spiritnales filios à comprehensione sub hac l. cum auus, ex vera opinione Interpretum omnino arceri.

IN CAPVT XV.

Ex legitimatis per rescriptum Principis an substitutus tam in expressa quam in hac subintellecta conditione Si fine liberis decesserit, excludatur, Et hinc accessorias perdifficiles quæstiones disputatiue resolui. Plurimarumque legum intelligentias nempe l. Mœuius, l. qui hæredi, & l. fideicommissum, hoc tit. l. qui habebat tutorem, in princ. ff. de tutel. l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr. & l. filium cum definimus, ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. atque aliorum iurium vltra alios dilucidari.

IN CAPVT XVI.

Legitimati per subsequens matrimonium quibus in casibus substitutum excludant, perscrutari. Et l. filiæ meæ emancipatæ, ff. sol. matrim. c. si te, de renunc. in 6. l. Imperialis §. fin. C. de nupt. §. sed & aliud, & §. si igitur licentia, auth. quib. mod. natural. effic. legitim. §. fin. autb. de trien. & semiss. §. si quis autem, vt liber. de cætero. l. qui libertinus, §. posthumus, ff. de operis libert. l. 1. §. cæterum, ff. de acq. poss. l. si filius, in 2. respon. ff. de gradib. & l. Celsus, in princ. ff. de arbitr. germanis interpretationibus nouiter insigniri.

IN CAPVT XVII.

Per curiæ oblationem legitimati an ex hac l. cum auus, & expressa etiam si fine liberis decesserit conditiooe, substitutum excludere valeant. Antiquitatis præterea non parum interijci.

IN CAPVT XVIII.

Conceptionis tempus an vero natiuitatis circa validitatem legitimationis per subsequens matrimonium spectetur diligenter perquiri.

IN CAPVT XIX.

In filiis tantum in conditione positis non grauatis hunc textum non procedere asseuerari. Ac textui in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad S.C. Trebell. deterfum sensum tribui.

IN CAPVT I. LIB. III.

Quando naturales liberi grauati in expressa tacitaque ex hac lege conditione includantur. Et quid de spurijs statuendum sit explicari. Atque dictam l. generaliter, §. cû autem, ac l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. l. Lucius, §. fi. ff. de leg. 2. l. fio. ff. de natur. lib. & l. si qua illustris, C. ad Orfic. præter alios extricari.

IN CAPVT II.

Filij tam in expressa quam in subintellecta conditione an requiratur quod succedant explorari. Et l. cohætedi, §. cum filiæ, ff. de vulg. & pupill. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici. ff. de iur. fisci, ac l. 1. C. de condit. insert. proprio nitore exornari.

IN CAPVT III.

In fideicommissis hæredis verbum quibus in casibus ad hæredem sanguinis teferatur. Et quid in feudis, resolui.

IN CAPVT IV.

Descendentibus sub conditione, si fine filijs masculis decesserint grauatis, fœminas substitutum non excludere, hoc tamen declarari. Deque dispositione auth. res quæ, C. commun. de legat. subsidiaria. Mulierique contra quos eadem auth. competat, an contra tertios possessores bonorũ legitimæ, ac Trebellianicæ alienatorum, an verò aduersus fideicommissarios quibus alia bona fideicommisso subiecta obuenerunt inuestigari.

IN CAPVT V.

Illam conditionem si filius fine filijs masculis decesserit, scilicet relictis fœminis de restituendo hæreditatem, sique masculos tantum habuerit de reddendo centum, si grauatus cum masculis, & fœminis decesserit euanescere. Et textum in l. si ita scriptum, ff. de liber. & posthum. ac l. si ita, ff. de iniust. rupt. testam. declarari. Alienaque studia vsurpantes, ingratos etiam proinde redargui.

IN CAPVT VI.

Quæstionem nunquid lex ista in nepotibus ex grauato testamenti tempore progenitis, quos testator institutum habere sciebat latissime disputari, & denique ad nepotum fauorem ipsam terminari. Multasque leges, ac nuncupatim d. l. generaliter, §. cum autem, & l. sicut certi. l. si cum vel in vtero, C. de testam. milit. dictamque l. cum acutissimi, necnon textum honc nouiter enodari.

IN CAPVT VII.

Nunquid iam nati nepotes qoibus legati iute testator aliquid reliquit, virtute huius côtextus fideicômissum deficere faciant perquiri. Et adhuc d. l. si cû vel in vtero, sensũ aperiri. Et l. fin. C. de instit. & substir. & §. posthumi quoque, verf. Sed fœminini quidê sexus personæ, Instit. de ex hæred. liber. explicari.

IN CAPVT VIII.

Nascituros nepotes de quibus testator in genere cogitauit, vtrû ex huiusmodi responso excludât substitutû, Affirmatiuamque opinionê comprobari. Ac dictam l. generaliter, §. cum autê, intimius intelligi.

IN

IN CAPVT IX.

Si testator certū quid pro dotibus filiæ reliquit, filiosque de restituēdo inuicem grauauit si quis eorum sine filijs moreretur, si alter filiorum masculorum filiabus fœminis relictis decedat, ad fideicommissum neptes non admitti. Et l. si viua matre, §. in nepotibus, C. de bonis matern. dilucidari.

IN CAPVT X.

Pauli Castrensis arduam Quæstionem cons. 409. Casus iste frequenter contingit, lib. 2. super qua Florentię tempore quo ibi Martinus V. Pontifex Maximus permanebat acerrime disputatum fuit, omnesque circa eam Socini casus examinari ac vere resolui. Et dictam l. si viua matre, iterum reassumi, ac l. 1. C. de condit. insert. l. Publius, §. Titia codicillis, hoc tit. l. si quis filio, in princ. ff. de iniust. rupt. testam. & l. vnic. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. iustis intelligentijs insigniri.

IN CAPVT XI.

Quęstionem in qua Bartolomęus Socinus Mediolani Orator consuluit, & per Curtium iuniorem tactam consil. 35. Ser Benedictus, columna tertia, ante num. 2. versic. Hanc etiam differentiam, breuiter resolui.

IN CAPVT XII.

Statuto existente, testamentorum verba ad literam prout iacent intelligi, vtrum dispositioni huius textus locus detur, & pro parte affirmatiua concludi. Et l. 1. ff. de his quæ in testam. delen. suo nitori restitui.

IN CAPVT XIII.

Aliam Quæstionem Pauli Castrensis in d. l. cum acutissimi, col. 2. num. 6. versic. Pone quod instituo meum filium, C. de fideicom. casusque per ipsum atque exinde Socinum seniorem hic distinctos, admodum perpendi, ac denique diffiniri.

IN CAPVT XIV.

Si quis duobus suis filijs institutis extraneum aliquem post mortem illis substituerit, primo sine filijs decedente, nunquid substitutus quasi cessante ratione d. l. cum acutissimi, admittatur, Socini hic distinctione diligenter inspecta tute resolui.

IN CAPVT XV.

Nunquid filia exclusa per statutum censeatur ad substituti exclusionem in conditione posita, & negatiuam opinionem velut communem stabiliri. Coniunctimque textum in l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de leg. 1. & l. si is qui heres, ff. de vulg. & pupill. interpretatione fulciri.

IN CAPVT XVI.

Per statutum filia exclusa, si ab eius patre grauato hæres instituatur, an per ipsam substitutus excludatur, indagari. Et l. iure ciuili receptum est, hoc tit. intelligi.

IN CAPVT XVII.

Vtrum filia ex statuto nequaquam exclusa, sed tamen in conditione non comprehensa ob masculinitaris qualitatem, vel ob propriarum filiarum exclusionem, filio grauato cum filijs masculis & fœminis decedente, si fideicommissum propter masculos expirauerit, beneficio fauoreque ipsorum masculorum admittatur admodum perquiri. Et l. 2. §. si sit consanguinea, ff. ad Tertull. ac l. nam & si sub conditione, §. fin. ff. de iniust. rupt. testam. clarissimis sensibus nunc emicare.

IN CAPVT XVIII.

In contractibus vtriusque gratia à principio celebratis an lex ista locum habeat. Et quid in donatione sub conditione facta iuxta terminos l. quoties, C. de donat. quæ sub mod. Et an in mortis causa donatione. Et an in feudis resolui. Pariter etiam textum in capitulo primo, de duobus fratribus à Capit. inuest. & dicta l. generaliter, §. cum autem, elucidari.

IN CAPVT XIX.

Exorbitātem legem istam esse omnium ferè consensu concludi. Successiuè etiam de eius extensione tractari.

IN CAPVT I. LIB. IV.

Liberis in conditione positis in vita grauati decedentibus, conditionem si sine liberis decesserit, non deficere. Deque conditione si liberos habuerit, vel non habuerit, disceptari. & denique l. hæredibus, ff. ad Trebell. l. cum vxore, C. quand. dies leg. ced. & l. si quis hæredem, C. de institut. & substitut. intelligi.

IN CAPVT II.

Celebre Oldradi cons. 21. Thema tale est testator, declarari, diligentissimeque limitari, & de pluribus coniecturis ad istud propositum agi.

IN CAPVT III.

Momento tantum patri superstites filij nunqnid extinctionem condirionis tacitę ex hoc contextu vel expressæ inducant, & affirmatiuam opinionem attendi, ac textum in l. posthumus præteritus, ff. de iniust. rupt. testam. sensu donari.

IN CAPVT IV.

Sedulo hic inspici, patre insimul cum filio ruina, naufragio, aut aggressu morietibus, vter eorum præmortuus fuerit. Duoque iura, nempe textum in l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. & l. qui duos, §. cum in bello, ff. de reb. dub. discussis aliorum intelligentijs demum inuicem conciliari.

IN CAPVT V.

Decessisse aliquem sine liberis alleganti an onus probandi incumbat. Et denuo d.l.ex facto, §.si quis autem, ff. ad Trebell. necnon c.in præsentia, extr. de probat. explicari.

IN CAPVT VI.

De octimestri partu complura afferri, & an pro abortiuo, octauo mense natus sit habendus, eiusque natiuitate, an fideicommissi conditio deficiat explicari, l. quod certatum est, C. de posthum. hæredib. instit. l. vxoris abortu, eo. tit. l. qui in vtero, ff. de stat. hom. l. septimo mense, eod. tit. & l. Diuus, ff. de extraordin. crimin. proprijs intelligentijs exornari.

IN CAPVT VII.

Partum decimestrem legitimum esse Scæuolæ Iurisconsulti testimonio, multisque assertionibus clarissimorum auctorum probari. Et an natus vltra mensem decimum per paucos tamen dies legitimus sit inquiri. l. si ita quis, ff. de vulg. & pupill. substitut. declarari. Deque mensibus aliqua afferri. Ac l. intestato, ff. de suis, & legitim. ad mentem Doctorum interpretari.

IN CAPVT VIII.

Ancipitem illam quæstioné de progenito ex muliere quæ statim priore viro defuncto ad secundas transuolet nuptias, & nono mense pariat, cuius præsumatur filius, & subindè hæres, & relatis varijs opinionibus tandem resolui. Ac l. duo sunt Titij, ff. de hæred. instit. l. si ita fuerit, ff. de reb. dub. & l. si duo patroni, in princ. ff. de iur. iur. explicari. De similitudine partus, De peritis in arte, nuncupatimque de Physicis, Chirurgis & Obstetricibus multa afferri, aliaque varia huc spectantia.

IN CAPVT IX.

Signa tam abortus quàm vitalis partus, ipsorumque coniecturalem vim considerari, & nuncupatim similitudinis coniecturam aliquanto seriosius hic reassumi.

IN CAPVT X.

De matris testimonio circa tempus partus multa tractari, deque legis fiducia pro matre erga filium, de onere legitimum esse partum probandi cui incumbat. Deque mensibus in partus materia aliquid discuti.

IN CAPVT XI.

Licet natus ex quinquagenaria muliere rarus partus videatur, legitimum tamen partum censeri, ex eo conditionem, si sine liberis decesserit, euanescere, substitutumque exclusum remanere.

IN CAPVT XII.

Generandi tempus in maribus quousque ad effectum excludendi substitutum huiusque conditionis extinctionem siue defectum protendatur.

IN CAPVT XIII.

In tacita ex hac l. cum auus, conditione liberos positos ex testamento vocatos minime censeri, Indeque plures effectus resultare. Ipsamque l. cum auus, ac l. si vnquam, C. de reuoc. donat. necnon l. cum acutissimi, C. de fideicom. intelligi. Eandemque l. cum auus, non procedere si testator dispossuisset successioni ab intestato locū non fore. Nec etiam vbi absurdum illud sequeretur, quod minus dilectus magis dilecto præferretur.

IN CAPVT XIIII.

Exciso materno vtero extractum ad defectum dictæ conditionis prodesse. Multa de monstrosis partubus enarrari. Et intellectum ad l. quod certatum est, C. de posthum. hæredib. instit. ventilari.

IN CAPVT XV.

Liberorum nomine Ventrē includi ad extinguendam si sine liberis decesserit conditionem, & substitutum excludendum. Ac de Ventre complura annotari. Textum etiam in l. si quis prægnantem, ff. de reg. iur. intelligi, aliumque text. in l. fin. C. de posthum. hæred. instit. declarari.

IN CAP. I. LIB. V.

Quando clarè manifesteque constare dicatur testatorem voluisse Monasterium excludere admisso substituto, & Primum quæstionem illam, an aliquis ita testari disponereque possit, vt filij succedāt descendentesque suorum hæredū excluso Monasterio, vel ecclesia explicari, indeque ad nonnullas coniecturas deueniri, vt pura, si sit dictum, si sine liberis ex suo corpore, & de legitimo corpore procreatis decesserit. Vel si sine liberis legitimis, & naturalibus. Et quid altero filio testatori substituto. Quid etiam substituto aliquo de familia adiecta causa quia vult bona in familia siue agnatione conseruari. Quid pia causa substituta. Et quid stante statuto, vt verba testamenti ad literam, & prout iacēt intelligātur. Quid etiam si stet statutum, vt Ecclesia vel Monasterium non succedat. Et quid dicendum sit in filio in sacris ordinibus constituto, & per patrem hærede instituto. Et denique quid erit si testator dixerit, si sine hęredibus masculis decesserit.

IN CAPVT II.

Monasterium, si hæres grauatus si sine liberis decesserit, religionem ingrediatur, nūquid substitutum excludat latè declarari, Ampliationes quoque, ac restrictiones complures ad idem afferri. Et §. sed & hoc præsenti, in authen. de sanctissim. Episc. necnon textum in l. filiæ meæ, ff. sol. matrim. rectis legitimisque interpretationibus exornari.

IN CAPVT III.

Monasterium in communi & particulari incapax ad retinendum bona, si grauatus sub conditione Si sine liberis decesserit illud ingrediatur, nunquid substitutum excludat perquiri. Et de fratribus Minoribus primùm agi, nonnullamque de huiusmodi

Reli-

Religione deque Tertiarijs, necnon de S. Bernardino Senensi Aquilæ Vrbis Patrono deuote tractari.

IN CAPVT IV.

Nonnulla de Religionibus istis, scilicet Fratrum Prædicatorum, Eremitarum S. Augustini, S. Mariæ Seruorum, Carmelitanum, Canonicorum Regularium, Monachorum, Cælestinorum deque S. Petro Cælestino, S. Maximo Martyre, & S. Acquitio Abbate in Valeria Prouincia, alijs Patronis Aquilæ Vrbis, ac de Iurconensi Episcopatu Aquilensi vnito insinuari, & an dictorum monasteria substitutum excludant.

IN CAPVT V.

Militum multarum Militiarum regulas explicari, & an substitutum excludat si habitum ipsarum quis susceperit & Eques efficiatur. Proindeque de fratribus S. Ioannis Hierosolimitani, seu Melitensibus, de Militibus Sanctorum Mauritij & Lazari, de Militibus S. Stephani, de Militibus S. Iacobi de Spata, de Militibus Calatrauæ, ac de alijs Alcantharæ, de Militibus S. Mariæ Redemptionis & Montesiæ, tandemque de Militibus Aurei Velleris, deque Militibus Periscelides distinctè agi.

IN CAPVT VI.

Quæritur an si grauatus Monasterium non intret, sed relicto filio monacho decedat, substitutus tunc excludatur, & concluditur Monasterium excludere substitutum. Erquid cum de tacita conditione ex hac l. cum auus, subintellecta loquimur? Et circa ipsam duos casus considerari oportere.

IN CAPVT VII.

Ciuilis mors an idem operetur quod naturalis circa fideicommissi restitutionem per grauatum, vt quia religionem fratrum Minorum esset ingressus. Deque sensu l. Den nobis, C. de Episc. & cleric. l. ex facto, §. si quis rogatus, il 2. ff. ad Trebell. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici. ff. de iur. fisci, ac etiam l. ex ea parte, §. insulam, ff. de verbor. obligar. nonnihil tractari.

IN CAPVT VIII.

Deportationis materiam in quantum ad conditionem Si sine liberis decesserit, visum est pertinere, subindeque text. in d. l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebell. diligenter extricari.

IN CAPVT IX.

In metallum damnati vtrum ad defectum conditionis fideicommissi, exclusionemque substituti prodesse dicantur. Intelligentiamque textus in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, il 2. d. tit. ad Trebell. discuti.

IN CAPVT X.

Quid de Bannitis nostri temporis circa defectum istius conditionis fideicommissi, substitutique exclusionem dicendum sit, inuestigari.

IN CAPVT XI.

De damnatis ad perpetuos carceres verba fieri, an inquam ad defectum conditionis tacitæ, vel expressæ si sine liberis decesserit concurrant, substitutumque excludant, & de hac perpetui carceris pœna quamplurima perstringi.

IN CAPVT XII.

Ad defectum tacitæ cōditionis ex l. cum auus, vel aliàs expressæ, nunquid excommunicati prosint, indagari, affirmatiueque difficultatem resolui, Et aliquã non inutilia de excommunicationis pœna, deque vsuraria prauitate prænosci.

IN CAPVT XIII.

Quantæ impietatis sit hæresis, & quam graue ac detestandum sit crimen elucidari, &c. statutum, il secondo, §. fin. de hæretic. in 6. necnon l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. l. 2. C. de liber. & eor. liber. ac l. Senatoris filius, ff. de Senat. veris intelligentijs restitui.

IN CAPVT I. LIB. VI.

In iure quærendo eiusdem l. cum auus, dispositio vtrum locum habeat disceptari, affirmatiuamque sententiam claris legibus & firmis rationibus stabiliri.

IN CAPVT II.

Super transmissione fideicommissi conditionalis, an cum filij ex primo substituto tacitè in conditione ex istius l. cum auus, & aliorum iurium dispositione existunt, ex coniecturis transmittatur, non ab re hesitari. Istudque iuxta Petri Ancharani & Rubei Alexandrini opinionem enodari.

IN CAPVT III.

Dictiones restrictiuas tunc, & eo casu, istius l. cum auus dispositionem tollere secundum Hieronymi Albani opinionem, sed contra eũdem Albanum tandem concludi.

IN CAPVT IV.

Si maior natu per testatorem institueretur, postque eius mortem descendens qui maior natu fuerit vocaretur, hanc l. cum auus, sibi locum ex Alexandro Imolensi non vendicare, ipsiusque Alexandri sententiam expendi. Et quid si filius vocatus fuisset sub qualitate aliqua quæ in nepotibus cessaret?

IN CAPVT V.

Dispositionem huius l. cum auus, cōquiescere vbicumque grauatus ob non impletam conditionem à testatore appositam hæreditate priuatus remaneret. Et in expressa conditione, si sine liberis, hoc idem verum esse. Deque priuationis hæreditatis pœna ob non impletam conditionem à testatore appositam multa proferri.

IN

IN CAPVT VI.

Vnum tantum filium ad defectum conditionis liberorum & sic in numero plurali conceptæ substitutionisque exclusionem sufficere.

IN CAPVT VII.

Quod in liberis dictum est, an in verbo filiorũ procedat, vt inquam sub plurali numero vnus tantum filius ad defectum conditionis includatur, & quòd sic verius esse. Idem è contra si huiusmodi vox in singulari proferatur. Et pluralis numerus quando plurium cõcursum requirat, singularis etiam quando ad pluralem trahatur distingui. Ac demum vtrum facilius substitutus excludatur eo quòd militet huius context. in l. cum auus, coniectura, quam excludatur eo quòd pluralitas in singularitates non resoluatur.

IN CAPVT VIII.

De liberorum etymo ac eorundem vocis comprehensione, & quando fœminæ includantur, ac quousque secundum proprietatem vox eadem protendatur, & in quibus casibus ad filios primi gradus restringatur.

IN CAPVT IX.

Posterorum verbi comprehensionem declarari, & quando fœminæ includantur, potissimum in emphyteusi. Interque posteros ac posteritatem differentiam afferri.

IN CAPVT X.

Quando filioru m verbo fœminæ includantur distinctè tractari. Deque masculinitatis repetitione aliqua denuo afferri.

IN CAPVT XI.

Abunde in subsequẽti capite disputari ac perquiri vtrum nepotes appellatione filiorum includantur in vltimis voluntatibus. Multasque leges ad id resoluendum nouiter interpretari, vt infrascriptum summarium indicabit.

IN CAPVT XII.

Quibus casibus nepotes appellatione filiorum facilius includantur enarrari. Et textum in l. Lucius Titius. 2. ff. de hæred. instit. necnon l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. interpretari.

IN CAPVT XIII.

Nonnullas afferri ampliationes ad principalem conclusionem qua asseritur filiorum appellatione contineri nepotes. Et l. Lucius Titius, 2. d. tit. de hæred. instit. iterum ex Baldo, & Petro Philippo Corneo declarari. Necnon textui in §. cum autem, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. congruum responsum adijci, ad sciendum, an nepotes appellatione filiorum primi gradus includantur.

IN CAPVT XIV.

Explicationem primo vniuersalem quãdam, deinde quamplures poni ad principalem cõclusionem antedictam limitationes, quibus constat multis in casibus filiorum appellatione non comprehendi nepotes, & d. l. cum pater, §. hæreditatem, de leg. 2. rursus interpretari. Raphaelis Cumani etiam consil. 13. Titius instituit Seium, quibus in terminis propriè loquatur, demonstrari.

IN CAPVT XV.

Nepotes ex fratre nunquid nepotum appellationi comprehendantur. Et an eadem nepotum appellatione pronepotes veniant dilucidè declarari atque resolui.

IN CAPVT XVI.

Filiorum masculorum si mentio fiat, nepotem masculum ex filia non comprehendi, idque insigniter explicari. Pluresque interpretum autoritates circa hoc aperiri. Textumque in l. 1. §. fin. ff. de iur. immunit. nouo sensu exornari.

IN CAPVT XVII.

Differentia quam inter verbum liberos, & filios Interpretes faciunt, an in dispositione idiotæ sit considerabilis, perquiri.

IN CAPVT XVIII.

Late excuti an fructus in Trebellianicam in nepotibus primi gradus subducto patre imputẽtur. Differentiæ rationem inter liberos primi gradus atque nepotes prædictos excogitari. Textumque in l. iubemus, §. fin. C. ad Trebell. nouo intellectu ornari.

FINIS.

INDEX RERVM OMNIVM
LOCORVMQVE INSIGNIVM
QVAE IN HISCE COMMENTARIIS
CONTINENTVR.

A

Ado-

Index rerum memorabilium.

Amicitiam

Index rerum memorabilium.

Arrogatos

Index rerum memorabilium.

B

Concu-

Con-

Copulæ

D

Demon-

Dona-

E

F

Fictioni

Index rerum memorabilium.

Index rerum memorabilium.

Filio-

Fran-

Hæresis

Index rerum memorabilium.

Hæres

Index rerum memorabilium.

Interpre-

Ius

L

Legitima-

Index rerum memorabilium.

L. cum

L.cam

L. filia

M

Mona-

N

Nepo-

Index rerum memorabilium.

O

P

Index rerum memorabilium.

Priua-

Q

R

Regem

Index rerum memorabilium.

Resti-

Q

R

Index rerum memorabilium.

Resti-

S

Spurijs

Index rerum memorabilium.

ex

Substitu-

T

Testa-

V

FINIS.

COMMENTARIORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. IOSEPHI DE RVSTICIS
PATRICII AQVILANI,

Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.

PROOEMIVM.

HYPOTHESIS.

Parentum amorem erga filios naturalem esse & maximum, Iurisconsultorum atque aliorum autoritatibus, varijsque exemplis explicari, inde etiam plures notabiles effectus consurgere: paternamque pietatem naturali vi in parentes ipsos reflecti, nec minori ardore filios ad illam exercendam incendi.

SVMMARIVM.

1 *Immortalitatis desiderium hominibus insitum, prolis subrogatione propagationeque leniri.*
2 *Natura nihil aquè insitum haberi, quàm aliud quale est parere.*
3 *Bruta sobolis studio amoreque cruciari.*
4 *Volucres, nidos suos tanquam genitales toros con corditer defendere.*
5 *Vrsas, ceruasque prudẽtes ad sobolem tuendã esse.*
6 *Canes erga natos, amore ardentes videri.*
7 *Perdices ac coturnices in pullis custodiendis magna vigilantia vti.*
8 *Apes in progeniem dulcedine niti.*
9 *Philomela planctũ, Tigridisque rigorem ob amissos filios indicari.*
10 *Parentes amare filios, tanquam aliquid sui existentes.*
11 *Filiorum amorem nauseam non inferre neque satietatem, sanitatique in hoc comparari.*
12 *Filiorum amorem suaui quadam dulcedine consistere.*
13 *Patrem dulcedine filiorum ad pietatem inflecti.*
14 *Filiorum absentiam grauem esse, reditum verò suauem.*
15 *Patrem aduẽtu filij ob nimiam lætitiã occubuisse.*
16 *Cohabitationem inter patrem & filium præsumi.*
17 *Patris effigiem, filij etiam censeri.*
18 *Patris vocem, filij esse arbitrari.*
19 *Patris & filij personam, eandem existimari.*
20 *Errare in nomine filij, vt in nomine proprio absurdum esse.*
21 *Adoptionis arrogationisque originem afferri.*
22 *Patrem vigilem esse vt filij gloria ac honori incumbant.*
23 *Maiorum virtutes filijs parentes insinuare vt ad gloriam accendantur.*
24 *Prolem sequi genitorem, & similes esse.*
25 *Prolis vilitatem à matribus sæpè generari.*
26 *Mansuetudinem & pietatem, effectus paterni amoris dijudicari.*
27 *Patrem odio propriam vitam propter filios habere.*
28 *Vitam sine filijs orbitati comparari.*
29 *Ciuem filios habentem, diligere ciuitatem præsumi, alijsque decurionibus filios non habentibus præferri.*
30 *Filios habentem præsumi in patria remansurum, filiosque pro patria procreare.*
31 *Patrem in filium magis quàm in se ipsum terreri.*
32 *Filios ob fellonicam patris puniri, vt hoc exemplo pœnaque formidine in filios, patres scelus hoc nõ incurrant.*
33 *Filiorum defensionem necessariam censeri: proque eorum salute patrem preciosiora erogaturum.*

34 *Patrem pro liberis verum consilium capere.*

35 *Patrem solicitum esse de filiorum salute.*

36 *Leges omnem patris atrocitatem erga filium execrari.*

37 *Patrem non excusari ne filijs curator detur.*

38 *Patrem administrantem & transigentem cum filia, ipsam exceptione aduersus pactum insurgentem submoueri.*

39 *Interpretationem latam fieri in patris liberationem.*

40 *Prætorem ad consentiendum patri proniorem esse debere.*

41 *Filium à patre castigari posse iure patriæ potestatis, si pietatem debitam non agnoscat, interdictumque ei competere pro filio exhibendo deducendoque.*

42 *Patrem propria autoritate, fugientem filium capere.*

43 *Filijs honores paternos dignitatesque transferri.*

44 *Liberis omnia quæ nostra sunt nos ex voto parare.*

45 *Patrem vsufructu vtentem, votum habere ad filios suas res peruenturas fore.*

46 *Episcopos suis liberis, bona quæ pro animarum salute ecclesijs offeruntur, non posse transferre.*

47 *Patrem abominari, filios ac nepotes sibi non succedere.*

48 *Hæreditatem parentum liberis naturali ratione legem adijcere, eosque velut ad debitam successionem vocare.*

49 *Dominij continuationem in liberos appellari.*

50 *Hæredem habuisse intelligi, qui suum hæredem licet abstinentem reliquit.*

51 *Patri filiũ successisse præsumi, in eaque successione creditorem vocari.*

52 *Nobilitatem inopia sordescere, & propterea testatores suæ agnationi prouidere.*

53 *Senectuti paternæ prolem solatio remanere.*

54 *Patrem de pietate filij certum esse.*

55 *Crasi filij exemplum amoris erga patrem.*

56 *Ciconiam senio confectos parentes alere, alisque fouere.*

57 *Antipelargia.*

58 *Pelargici nomi.*

59 *Ciconiam in regijs sceptris sculptam in summo fuisse, in infimo Hippopotamum.*

60 *Aeneam pietatis paternæ imaginem ferre.*

61 *Paternum honorem religione fundari.*

62 *Patrum conscriptorum originem ostendi.*

63 *Patrem tria filijs tribuere.*

64 *Parentibus magis quàm dominis obediendum.*

65 *Parentes alere quibus ex causis teneamur.*

66 *Statuto dictante bannitum posse impunè occidi, de patre bannito non intelligi.*

67 *Parricidij crimen nefarium esse atque horrendũ.*

68 *Parricidarum supplicium.*

69 *Orestis gloriam exprimi, Aegisti patris mortem vlciscentis.*

70 *Paternam pietatem naturali vi reflecti.*

71 *Andream Tiraquellum Parisiensem eminentissimum Iurisconsultum supplendi occasionem auferre posteris studuisse.*

CAP. I.

ALIORVM exemplo, qui
nostræ similem finiti-
mamque materiam per-
tractarunt, de parentum
in liberos amore multa
præfari cõpellerer, licet-
que ex meo genio, om-
nis prologi ornatus velu
ti superfluus contemnendus foret, ne in re sua-
ptè natura hominibus insita demonstranda,
contere tempus viderer, receptum tamen in-
stitutum penitus non abhorrens, non multa
sed pauca de paterna pietate exordiar: Sum-
mis itaque viribus, Themistio authore lib. 2.
de anima, cap. 14. natura nititur, vt se ad effi-
giem quandã, imaginemque immortalitatis &
diuinitatis componat, atque in hanc curam &
quantum potest, & qua ratione potest, semper
1 incumbit: valet autem † vno tantum genere,
quod in propagatione subrogationeque sobo-
lis continetur: vt quando nullum caducũ & dis
sipabile, idẽ numero subsistere obmanereque
semper potest, ortu vicario mortalitati succur-
rat, nec quicquam ipsum perpetuò stat, sed vi-
uit æuumque protendit in simili, nec idem nu-
mero cernitur sed specie, tanquam subcentu-
riãte reficiẽteque aliud ex alio semper natura,
nascentiumque sorte obitorum sedes explẽte;
viuis omnibus istud maximè conueniens natu-
2 raleque est, nihil enim natura æquè insitũ † ha-
betur, quàm aliud quale est parere, vt animans
animantem procreet, procreando perennet,
perennando Diuinæ naturæ particeps fiat: cu-
ius desiderio tenentur omnia quantum cuique
3 est satis, hoc bruta studio † anguntur, labores
& pericula subeũt, sobolisque amore quasi in-
saniunt, dum procreationi incumbunt, custo-
diæ ac defensioni inuigilant, educationi insu-
dant, l. 1. de iustit. & iur. ante fin. quod nobis
Cicero lib. 2. de natur. Deorum clarius osten-
dit. Quid dicam quantus amor bestiarum sit
in educãdis custodiendisque ijs quæ procreaue
runt, vsque ad eum finem dum possint se ipsa
defendere? & si pisces (vt aiunt) oua cum ge-
nuerunt relinquunt, facilè enim illa aqua & su-
stinentur & fœtum fundunt: testudines autem
& crocodilos, dicunt cum in terra partum edi-
derint, obruere oua, deinde discedere, ita &
nascuntur & educantur ipsa per sese: iam gal-
linæ auesque reliquæ & quietum requirunt ad
pariendum locum, cumque quàm possunt mol
lissimè

lissimè substernunt, vt quàm facillimè oua ser-
uentur, ex quibus pullos cũ excluserint ita tuen
tur, vt pennis foueant ne frigore lædantur, & si
est calor à sole se opponant, cum autem pulli
pinnulis vti possunt, tum volatus eorum ma-
tres prosequuntur, reliqua cura liberantur.
idemque naturale in brutis studiũ alibi ipse Ci
cero in lib. de Amicitia exprimit, Quod qui-
dem, inquit, quale sit, etiam in bestijs quibus-
dam animaduerti potest, quæ ex se natos ita a-
mant ad quoddam tempus, & ab eis ita aman-
tur, vt facilè appareat sensus. & pro Sexto Ro-
scio Amerino, Cum etiam feras inter sese par-
tus, atque educatio, & natura ipsa conciliet. vn
de Lactantius, Volucres penè omnes faciunt
4 matrimonia, & paria iungũt, & nidos suos † tan
quam genitales toros concordi mente defen-
dunt, fœtus qui certi sunt, amant, si alienos o-
bieceris abigunt. Vrsæ igitur, vt Aristoteles de
histor. animal. lib. 9. cap. 6. scribit, cũ fugiunt,
5 suos catulos † propellũt, susceptosque portant,
nec minori prudentia in pullis edendis tuen-
disque cerua vtitur, vt Arist. eod. lib. c. 5. me-
minit. Ferarum quadrupedum Cerua maximè
præstare prudentia videtur, tum quia circa se-
mitas pariat, quo scilicet beluæ propter homi-
nes minus accedunt, tum etiam quia cum pepe
rit inuolucrum primũ exedit, mox feselim her-
bam petit, quam cum ederit, redit ad prolem:
præterea hinnulum ducens in stabula, assuefa-
cit quo refugere debeat, saxum hoc est abru-
ptum vno aditu, quo loco eam si quis inuadit
expectare repugnareque affirmant, de eadẽ Ho
merus Iliad. lib. 11. sic loquitur.

Ὡς δὲ λέων ἐλάφοιο ταχείης νήπια τέκνα
Ῥηϊδίως ξυνέαξε, λαβὼν κρατεροῖσιν ὀδοῦσιν
Ἐλθὼν εἰς εὐνὴν, ἁπαλόν τέ σφ' ἦτορ ἀπηύρα.
Ἡ δ' εἴ πέρ τε τύχῃσι μάλα σχεδὸν, οὐ δύναταί σφιν
Χραισμεῖν αὐτὴν ἄμμιν ὑπὸ τρόμος αἰνὸς ἱκάνει.
Καρπαλίμως δ' ἤϊξε διὰ δρυμὰ πυκνὰ καὶ ὕλην
Σπεύδουσ', ἱδρώουσα κραταιοῦ θηρὸς ὑφ' ὁρμῆς.

Sicut autem Leo Ceruæ velocis paruulos catulos
Facilè confregit, arripiens solidis dentibus,
Veniens ad lustrum, tenerumque ipsis cor abstulit:
Illa verò quamuis adsit valdè propè, non potest ipsis
Opitulari: ipsammet enim tremor vehemens subit:
Confestim autem ruit per querceta densa & syluam
Festinans, sudans, potentis feræ ab impetu.

6 qui canis amorem in eius prolem, verius † ar-
dorem, hoc modo alibi Odisseæ lib. 20. indi-
cauit,

Ὡς δὲ κύων ἀμαλῇσι περὶ σκυλάκεσσι βεβῶσα
Ἄνδρ' ἀγνοιήσασ' ὑλάει μέμονέν τε μάχεσθαι.

Sicut autem canis teneros circum catulos iens,
Virũ ignorans latrat, & est prompta ad pugnandũ.

de volucribus etiam ad Mecœnatem Horatius

Ut assidens implumibus pullis auis,
Serpentium allapsus timet,
Magis relictis, non vt sit auxilij
Latura plus præsentibus.

7 ipsarum perdicem in pullis vigilem † esse affir-
mat Aristoteles d. lib. 9. de histor. animal. cap.
8. Cum enim ad nidum quis venando accesse-
rit, prouoluit sese perdix ante pedes venantis,
quasi iam possit capi, atque ita allicit ad se ca-
piendum hominem, eo vsque dum pulli effu-
giant, tum ipsa auolat & reuocat prolem. Nec
minori versutia in ouis præseruandis perdicem
ipsam vti, d. cap. 8. testatur, Et si ab homine,
inquit, visa est, ita se ab ouis astutè quemadmo
dum à pullis subtrahit, labans ante hominis pe
des dum dimoueat. Coturnices etiam & perdi
ces nec eodem in loco & pariunt & incubant,
ne quis locũ percipiat longioris temporis mo-
8 ra; & de Apibus † sic Virgil. lib. 4. Georgic.

Hinc nescio qua dulcedine lætæ,
Progeniem nidosque fouent, hinc arte recentes
Excudunt ceras, & mella tenacia fingunt.

sieetiam de turture, Dauid rex inclytus Psalm.
83. canebat, Etenim passer inuenit sibi domũ,
& turtur nidum sibi, vbi reponat pullos suos.
quàm autem ingenti dolore volucrum aliquæ
raptis pullis crucientur, apud eundem Virgi-
9 lium d. lib. 4. Georgic. Philomelæ † pulchrum
extat exemplum,

Qualis populea mœrens Philomela sub vmbra,
Amissos queritur fœtus, quos durus arator,
Obseruans nido implumes detraxit, at illa
Flet noctem, ramisque sedens miserabile carmen
Integrat, & mœstis latè loca questibus implet.

de Tigrideque ita Claudianus de raptu Proser
pinæ ait,

Ardens Hyrcana quatitur sic matre Nyphates,
Cuius Achemenio Regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques, fremit illa marito,
Mobilior Zephyro, totamque virentibus iram
Dispersit maculis, nimiumque haustura profundo
Ore virum, vitrea tardatur imagine forma.

vt Statij de leena raptis filijs carmina prætereã,
quem Ludouicus Areostus imitatus ad furen-
tem vrsam leenæ exemplum vertit. Sed quam-
uis cæteris animantibus simplici quodam natu
ræ instinctu in prolem affectio insit, homini cui
immortalitatis desiderium firmiter ac tenaci-
ter infixum est, nihil ei vnquam filiorum pro-
pagatione & amore fuit proprius, aut delecta-
bilius, d. l. 1. de iustit. & iur. ante fin. spiritali
nanque potentia, vt Leo in dialogis de Amore,
1. & 3. inquit, principalique delectatione sim-
plicem appetitum transcendente filios optat,
quodque phãtasia ac cogitatione reuoluit, vo-
luntate rationalis mentis vt naturæ non erran-
tis regimine suffulta, sui similem successionem
obtinet, hocque Arist. Ethic. 8. breuibus illis
10 verbis constrinxit, Parentes † amant filios,
tanquam aliquid sui existentes, filij verò paren

tes, vt ab illis aliquid existētes. liceteque prolis amor & studium in brutis, certo tantum tempore vigeat ac terminetur, hominis in liberos amor immēsus, admirabilis, continuoque subcrescens est, ex eiusdem Aristotelis lib. 3. de generatione animal. cap. 2. sententia, Amor, & charitas, in prolem etiam adultam seruatur ab homine. cum etenim in liberos hominis delectatio ab alijs rebus delectabilibus valdè distet,
11 cum suscipiuntur † fastidium, exosamque satietatem nō inferunt, in hocque sanitati comparātur: ipsis ergo progenitis amantur, efficacique cura ac diligētia, ob insistens & propriū immortalitatis desiderium conseruantur: quod Callistratus lib. ij. Quæst. in l. liberorum, §. fin. de verb. sign. his verbis prodidit, Præter hæc omnia, natura nos quoque docet parentes pios, qui liberorum procreandorum animo & voto vxores ducunt, filiorum appellatione omnes qui ex nobis descendunt contineri, neque enim dulciori nomine possumus nepotes nostros quàm filij appellare, etenim idcirco filios filias ve concipimus atque edimus, vt ex prole eorū earumve, diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus. cui non immeritò Andr. de Isern. in cap. 1. §. & si libellus, ante num. 15. tit. de alien. feud. paterni, & Stephan. Forcat. in auiar. iuris. cap. 2. nume. 1. assentiuntur. Cumque erga filios delectatio honesta sit, cōtinui amoris proprietatem habet, quæ in rebus honestis inuenitur, vnde Cicero in Oratione post reditum ad Quirites, Tamen si mihi tranquilla & pacata omnia fuissent, incredibili quadam & penè diuina, qua nunc vestro beneficio fruor, lætitiæ uoluptate caruissem, quid dul-
12 cius † hominū generi à natura datū est, quàm sui cuique liberi? mihi verò & propter indulgētiam meam, & propter excellens eorum ingenium uita sunt mea chariores. & Macrobius in procem. Saturn. Multas uatiasque res Eusthati fili in hac uita nobis natura conciliauit, sed nulla nos magis, quàm eorū qui è nobis essent procreati charitate deuinxit; sique soboles bruti animantibus dulcis est, ut ijs Vergilij lib. 3. Georgic. uersibus comprobatur

Nec tibi fœta,
More patrum, niuea implebunt mulctralia vaccæ
Sed tota in dulces consument vbera natos.

rursus idem Georgic. lib. 1.

Tum liquidas corui presso ter gutture voces,
Aut quater ingeminant: & sæpè cubilibus altis,
Nescio qua præter solitum dulcedine læti,
Inter se folijs strepitant, iuuat imbribus actis,
Progeniem paruam, dulcesque reuisere nidos.

quanto hominibus dulciores sunt, suauiores, & amabiliores? nulla certè maior suauitas, ipsorum dulcedine reperitur, qua iram temperāt homines, eiusque efficaci virtute mites efficiūtur atque flectuntur: hinc August. medit. c. 5. Quid dulcius, quàm genitorem in nomine vni-
13 geniti inuocare, patrem † in recordatione filij ad pietatem inflectere, reges charissimæ sobolis recordatione mitigari? sic enim solent rei carceribus eripi, sic commancipati vinculis liberari, sic tristem accipientem sententiam capitis, non solum absolui, sed insuper nancisci insolitam gratiam, dummodo iratis principibus dilectæ prolis intimauerint charitatem: sic delinquentes seruuli euadunt supplicia, dum pro eis interuenit dulcedo filiorum. & Crispus Salustius Amiterninus, in epist. Catilinæ ad Q. Catulum, Nunc Orestillam tibi commendo, tuæque fidei trado, eam ab iniuria defendas per filios tuos rogatus. & alibi de Bello Iugurt. in Adherbalis peroratione, Nunc quoniā neque viuere libet, neque mori licet sine dedecore, P. C. oro vos, per liberos atque parentes vestros, per maiestatem Populi Romani, subuenite mihi misero. ob ipsorumque absentiā, vt langue-
14 mus, † ac cruciamur, quod experientia satis compertū est, & in Andria Terentius explicat,

Nam mihi quidem augescit magis
De filio ægritudo, & quanto diutius
Abest, magis cupio tanto, & magis desidero.

ita ex aduentu animus exultat, ac reuiuiscit, proinde Homerus Odisseæ lib. 16.

Ω'ς δὲ πατὴρ ὃν παῖδα φιλοφρονέων ἀγαπάζει
Ε'λθόντ' ἐξ ἀπίης γαίης δεκάτῳ ἐνιαυτῷ,
Sicut autē pater suum filiū beneuolus amplectitur,
Venientem ex longinqua terra decimo anno.

& iterum Odisseæ lib. 17.

Δεξάμενος δέ μ' ἐκεῖνος ἐν ὑψηλοῖσι δόμοισιν,
Ε'νδυκέως ἐφίλει ὡσεί τε πατὴρ ἑὸν υἷα
Ε'λθόντα χρόνιον νέον ἄλλοθεν, ὣς ἐμὲ κεῖνος
Ε'νδυκέως ἐκόμιζε σὺν υἱάσι κυδαλίμοισι.
Susceptum autem me ille in altis domibus,
Accuratè dilexit, tanquam pater suum filium,
Venientē longo post tēpore nuper aliūde, sic me ille,
Studiosè curauit cum filijs gloriosis.

cōtigisseque fertur, in reditu filij, patrem ob ni-
15 miam lætitiam † occubuisse, vtque multorum exempla prætereā, illud ex Paulo Iouio lib. histor. 45. ostendam, Recepto, inquit, adolescente Barbarussa filio Sinæ fortissimi viri Solimani præfecti triremium ab Appiano in captinitatem detento, cum adolescentem honoris causa septem triremibus præfecisset, sic vt postea mitteretur tanquam postliminio redditus ad patrem Sinam, vsque ad Suetiam, rubri maris portum Memphi vrbi propinquissimum, qui antiquitus Arsinoes fuit, ibi enim Sinas propter naualis disciplinæ peririam, magnumque vsum in re militari, ædificandæ adducendæque in Indiā classi aduersus Lusitanos à Solimano fuerat præpositus; Verum senex inexpectatā singularemque ex recepto filio lætitiam diù

diù ſuſtinere non potuit, quum præ gaudio, ſupremum animæ deliquium incurriſſet. cui ſimile eſt ab Aulo Gell. noct. Attic. lib. 3. cap. 15. ex Romanorum annalibus traditum, qua enim tempeſtate apud Cannas exercitus Pop. Rom. cæſus eſt, anum matrem nuntio de morte filij allato, luctu atque mœrore affectam fuiſſe, ſed is nuntius mendax fuit, atque is adoleſcens nõ diù poſt ex ea pugna in Vrbem redijt, anus repente filio viſo, copia atque turba, & quaſi ruina incidentis inopinati gaudij oppreſſa, exanimataque eſt; vbi Rhodij etiam Diagoræ celebre aliud exemplum recenſet, is enim tres filios adoleſcentes habens, vnum pugilem, alterum pancratiaſtem, tertium luctatorẽ, eoſque omnes cum vidiſſet vincere, cononarique eodẽ olympiæ die, cumque ibi eum tres adoleſcentes amplexi coronis ſuis in caput parris poſitis ſua uiarentur, cumque populus gratulabundus flores vndique in eum iaceret, ibi in ſtadio inſpectante populo, in oculis atque in manibus filiorum animam efflauit. Nimirum ſi inter patrem
16 & filium † cohabitatio præſumatur, Car. Rui. conſil. 50. In quæſtione, num. 17. lib. 1. vtque ad Ariſtotelem redeam, qui rationabile paterni amoris ſundamentum, ſui exiſtentiam eſſe
17 concludit: filium, patris effigiem † hinc cenſemus, Cicero pro Cecinna, Interea tibi abſenti, & huic qui adeſt, imagini, cum & corporis tui amantiſſimo atque optimo filio, ſtudium, officium, laborem meum iampridem pollicitus ſum, & detuli; vnde Minerua ita fatur Telemacho, apud Homerum Odiſſeæ lib. 1.

Ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
Εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος παῖς εἰς Ὀδυσῆος.
Αἰνῶς γὰρ κεφαλήν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
Κείνῳ ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισι

Sed age mihi hoc dic, & verè enarrato,
Si certè ex ipſo tantus filius es Vlyſſe,
Vehementer enim & capite & oculis pulchris ſimilis es
Illi, quoniam frequenter ad eum modũ verſabamur inuicem.

& alio in loco apud eundem Odiſſ. lib. 2. ipſi Telemacho Minerua.

Τηλέμαχ' οὐδ' ὄπιθεν κακὸς ἔσσεαι, οὐδ' ἀνοήμων
Εἰ δή τοι σοῦ πατρὸς ἐνέστακται μένος ἠΰ.
Οἷος ἐκεῖνος ἔην τελέσαι ἔργόν τε ἔπος τε,

Telemache, neque in poſterum ignarus eris, neque ſtolidus.
Siquidem tui patris inſtillata eſt indoles bona,
Qualis ille erat, ad perficiendum opus, dictumque.

per filios itaque iterum in cunis vagire, repuераſcere, adoleſcere, & decurſo vitæ noſtræ ſpacio iterum ad vitã reuocari videmur: vt quemadmodum nauim qua Theſeus ad domandum Minotaurum Cretam nauigauit, ob excellentiſſimi facti memoriam ad multos annos ab Athenienſibus religioſiſſime ſeruatam, repoſitis identidẽ ſuffectiſque nouis tabulis, tamen eandem nauem eſſe ſuis diſputationibus inuenere philoſophi: & Alphenus eundem populum cenſeri dicat, qui abhinc annis centũ fuiſſet, quanquam ex illa memoria nullus ſupereſſet: ita filiorum aliorum, ex alijs æterna ſucceſſione immortales eſſe, aut renaſcendo æternum viuere exiſtimamur; Quo fit, vt multi filiorum mortem (vt Franciſcus Connanus ait) quàm ſuam grauius ferant, quòd in ſe breuem vitæ ſpem eſſe videant, ætate iam decreſcente, quàm ſibi longiſſimam in iuuẽta filiorum propoſuerant; Ergo cum ea de cauſa iungantur animantes, vt ex ipſis alter idem naſcatur, id cum aſſecutæ fuerint, mirandum non eſt ſi tantopere foueãt, tueantur, ament id, in quo ſe tanquam renatas
18 arbitrantur. Patris etiam † vocem, filij eſſe ſcribunt, cum vt Paulus lib. octauodecimo ad edictum dixit, in l. qui iuraſſe, ff. de iureiur. Si pater filium dare non oportere iurauerit, Caſſius reſpondit, & patri & filio dandã eſſe exceptionem iuriſiurandi. Hermogenianuſque lib. 6. iuris epit. in l. fin. ff. de except. breui hoc ſermone conſenſiſſe videtur, Filiusfamilias exceptionem iuriſiurandi patri quærit, ſi eum dare non oportere iurauerit; vt ſermonis ſimilitudinem patris & filij, admirarioni eſſe, Homerus Odiſſeæ lib. 3. deſcripſerit, dum filium ex ſermone dignoſci vult,

Ἔνθ' οὔτις ποτὲ μῆτιν ὁμοιωθήμεναι ἄντην
Ἤθελ', ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἐνίκα δῖος Ὀδυσσεὺς
Παντοίοισι δόλοισι, πατὴρ τεός. εἰ ἐτεόν γε
Κείνου ἔκγονός ἐσσι, σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
Ἦτοι γὰρ μῦθοί γε ἐοικότες, οὐδέ κε φαίης
Ἄνδρα νεώτερον ὧδε ἐοικότα μυθήσασθαι.

Ibi nullus vnquam prudentia ſimilis eſſe palam
Voluit, nam valde multum vincebat diuus Vlyſſes
Omnimodis dolis pater tuus, ſiquidem tu verè
Illius filius es, admiratio me tenet aſpicientem,
Profectò enim ſermones ſimiles neque tu diceres,
Virum iuniorem vſque adeo ſimilia loqui.

19 quinimo vnam † eandemque eſſe perſonam, ſæpè circumfertur, vulgareque eſt, l. fin. C. de impub. & al. ſubſtit. proinde vt fatuum videtur, in nomine proprio errore labi, l. fin. C. de
20 hæred. inſtit. ita † abſurdum eſt, errare in nomine filij, Bald. in d. l. fin. Ludouic. Roman. in l. ſi in nomine, C. de teſtam. ſi domi fuerit educatus filius, ſecus aliàs. Alexan. in l. ſi quis in fundi vocabulo, in princ. verſic. Quod vltimum, vbi Gulielm. Pontan. num. 1. de leg. 1. quod apud Virgilium lib. 4. Aeneid. Dido flebili carmine expreſſit.

Saltem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles, ſi quis mihi paruulus aula
Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret,
Non equidem omnino capta, aut deſerta viderer.

hanc sui ipsius repræsentationem, cum homines naturæ beneficio non consequuntur, imaginarijs modis à iure adinuentis constituunt, adeo enim stimulus immortalitatis iste mentes inuadit, vt natura deficiente, artis opus per-
21 quirant: itaque adoptio, & arrogatio † in vsum venit, vt filijs naturalibus deficientibus, ne insimul memoriæ interitus contingat, immortalitatisque imaginem in specie mortales rationi inseruiẽtes deperdant, adoptiuos filios in potestatem, aut principali rescripto, aut Imperatoris authoritate redigunt, instit. de adopt. in princ. vnde in Adelphis Terentius,

Tuum filium dedisti adoptandum mihi,
Is meus est factus, si quid peccat Demea
Mihi peccat.

ibidemque sic scribit,

Inde ego hunc maiorem adoptaui mihi
Eduxi, à paruulo habui, amaui pro meo,
In eo me oblecto, solum id est charum mihi.

alijsque remedijs æternitati nominis cõsulunt, vt si innatum hoc desiderium ab hominum animis eripere velimus, omnem animorum præstantiam eripiemus: nam quanto cæteris animantibus præstamus, ab illisque dictare cupimus, tanto memoriæ perpetuitati rerum benè gestarum recordatione, filiorumque propagatione, virtute ac bonis moribus instituta incumbimus: cum non corporis solum, sed animi effigiem per filios nostros relinquere credamus, dũ egregia parentũ suorum facta imitaturos ar-
22 bitramur; quis obsecro † patris vigilãtiam delineare audeat, qua eius sobolem ad benè viuẽdum instruit? cum diù noctuque propensissima hac cogitatione agitetur, propterea Cicero de Oratore lib. 1. Hortemur, inquit, potius liberos nostros, cæterosque quorum gloria nobis & dignitas chara est. & Iuuenal. satyra 14.

At nunc,
Post finem autumni media nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut vitem posce libello.

sicque Homerus Iliad. lib. 6. gloriæ filiorum, paternum desiderium, Hectoris fortissimi, voto concepto, aperit,

Ζεῦ ἄλλοι τε θεοὶ, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
Παῖδ' ἐμὸν, ὡς καὶ ἐγώπερ, ἀριπρεπέα Τρώεσσιν,
Ὧδε βίην τ' ἀγαθὸν, καὶ Ἰλίου ἶφι ἀνάσσειν.
Καί ποτέ τις εἴπῃσι, πατρὸς δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνων,
Ἐκ πολέμου ἀνιόντα· φέροι δ' ἔναρα βροτόεντα,
Κτείνας δήιον ἄνδρα, χαρείη δὲ φρένα μήτηρ.

Iuppiter, alijque dij date iam & hunc fieri,
Filiũ meũ, sicut et ego valde clarũ inter Troianos,
Sic viribus valentem, & in Troia fortiter regnare,
Et olim quis dicat, Patre autem hic multo melior:
Quum viderit ex bello redeuntem: & referat spolia cruenta,
Interfecto inimico uiro: gaudeat autẽ animo mater.

his igniculis optimi parentes accensi, vt iuuenum pectoribus ardentius gloriæ flãmam inij-
23 ciant, maiorum † heroica sæpè reuoluunt, proprijs etiã exemplis vtuntur, ex hac enim recordatione, vis animorum crescit, statimque homines sibi consulunt, ne à progenitoribus degenerent, sed vel ab illis gesta sequent, vel superent, hinc Virg. lib. 12. Aeneid.

Disce puer virtutem ex me, verumque laborem,
Fortunam ex alijs, nunc te mea dextera bello
Defensum dabit, & magna inter prælia ducet:
Tu facito mox, cum matura adoleuerit ætas,
Sis memor, & te animo repetẽtem exempla tuorũ,
Et pater Aeneas, & auunculus excitet Hector.

vnde Plutarchus in lib. de amore parent. Ante omnia, inquit, opus est, vt patres non solũ nihil peccando, verũ etiã honeste singula peragendo, manifestum sese filijs exhibeant exemplar, vt in eorum vitam se, vt in speculo intueantur. & Salustius in Catilin. Nã sæpè audiui ego Q. Maximum, L. Scipionem præterea nostræ ciuitatis præclaros viros, solitos ita dicere, cum maiorum imagines intuerentur, vehementissimè sibi animum ad virtutem accendi, scilicet non ceram illam, tantam vim sese habere, sed memoria rerum gestarum eam flammam egregijs viris in pectore crescere, neque prius sedari, quàm eorum famam adæquauerint. Pro modulo enim, ex Anselmo in epist. Pauli ad Romanos, cap. 8. parentum virtutem, bonitatemque sequimur: vt filius patrem, eiusque facta imitaturus præsumatur, Specul. in procem. vers. fic. Cæterum, Bald. in l. liberti, colum. 2. C. de oper. libert. & Quintiliano authore, lib. 1. de
24 præcept. Genitorem † sua proles sequitur, hinc Horatius de laudibus Drusi,

Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones,
Fortes creantur fortibus, & bonis.

quod si in brutis perspicitur, vt eiusdem Flacci subsequentia carmina exprimunt, & apud Lucretium lib. 3. rer. natu. non minus illustria carmina, nec multum dissimilia extant,

Denique cur acris violentia triste leonum
Seminium sequitur, vulpes dolus, & fuga ceruis
A patribus datur, & patrius pauor incitat artus?

id maximè hominibus proprium est, reque ipsa cernitur, propterea Dido Aeneam vt Virg. Aeneid. lib. 1. cecinit, ita alloquebatur.

Quæ te tam læta tulerunt
Secula, qui tanti talem genuere parentes?

licet experientia aliquando moneamur, ex insignibus parẽtibus sordidos coinquinatosque gigni filios, quod vidit antiquitas, vt Pelopidæ exemplum adest, is enim virtute clarus improbum

bum genuit filium, cuius non leui infortunio Epaminondas Thebanus Dux deterritus, vxorem ducere renuit, ne filiũ procrearet: rationemque apud Platonem lib. 4. de legibus sciscitatur Protagoras, sique Socrati assentien-
25 dum erit, eam labem indulgentię matris † acceptam refert, cui Terentius in Heutontimor. consentit.

Non, sed quod magis credendum fiet,
Id quod est consimilis moribus,
Conuinces facile ex te natũ, nã tui similis est probe.
Tum praterea talem nisi tu, nulla pareret filium.

vt autem paterni amoris efficaciam, ac effectus prosequar, patris proprium est, mansuetudine
26 † omnem iracundiam coercere, Homerus igitur Odissee lib. 2. Vlyssem veluti patrem, reddit mansuetum,

Ὡς ὄυτις μέμνηται Ὀδυσσῆος θείοιο
Λαῶν οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ᾽ ὣς ἤπιος ἦεν.
Vt nullus recordetur Vlysis diuini,
Populorum quibus prafuit, & velut pater mansuetus erat.

misericordia etiam prælucere, qua Peripateticis nulla gratior est virtus. vnde Dauid Rex Psalm. 102. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se. ac Salomon Sapient. 10. Et in filijs misericordiã fortè custodiuit. Lenitate fouere, Cicero ad Atticum lib. 10. epist. 4. Patris autem, inquit, lenitas amanda potius ab illo, quàm tam crudeliter negligenda; & eodem lib. epist. 5. Pater enim nimis indulgens, quicquid ego astrinxi relaxat, si sine illo possem, regerem quod tu potes, sed ignosco, magnum inquam opus est. Pietate insuper exornari, cum vt Accursio placuit in l. officium, C. de negoc. gest. prout officium inter hominem & hominem, obsequiũ inter patronum & libertum, sic pietas inter patrem & filium versatur: quæ tanta est, vt filiorum, interitum quemadmodum ex Francisco Connano lib. 1. commentar. iur. ciuil. cap. 4. num. 6. dicebam, adeo abominetur, vt propriã
27 † vitam exitio habeat, l. fin. §. videri autem, ff. de bon. eor. qui mor. sibi consciu. illudque Vergil. Aeneid. lib. 5. sanè congruit,

Nate, mihi vita quondam dum vita manebat,
Charior magis.

& aliud apud Valerium Catullum in Argonautica non absimile,

Gnate, mihi longa iucundior vnice vita.

28 sine filijs itaque vita, orbitas † censetur, quod Posidippi, siue Cratetis Cinici illo epigrammate ostenditur, Neminem vitæ iter posse ingredi non pœnitendum, Quandoquidem in foro lites sunt, atque ardua negocia, domi curæ, sat laborum in agris, in mari metus, timori si quid habeas in aliena terra, triste si indigeas, vxores non sine solicitudine, desolatio cælebs vita, labores filij, orbitas sine liberis vita, insipientiæ obnoxij iuuenes, imbecillitati senes. Eligendũ fuisse itaque de duobus alterum, aut natum esse nunquam, aut quàm ocissimè vita fungi. cui aliud Metrodori certe lepidius, Mariangelus Accursius vir antiquitatis, multarumque scientiarum fulgentissimus, in Diatrib. ad Ausoniũ, annectit, *ἐκ τοῦ ἐναντίου παιδαιά*, Variã, inquit, vitę viam arripias, In foro enim gloria est prudentesque actiones, quies domi, in agris autem naturæ gratia, in mari lucrum, gloria si quid habeas in aliena terra, si indigeas solus nosti, optima cum coniuge domus, cælibatus leuior, amori sunt filij, citra curam sine pignoribus vita, robusti iuuenes, pij senes. Non erat igitur alterutrum eligendum, vel natum esse nunquam, aut emori statim natum. Ad effectus nunc paterni amoris descendendo, licet per Scribentes spassim, numerosequc ij recitentur, clariores tamẽ hic inseram; Pater ergo filios habens, ciuitatem
29 † diligere præsumitur, quinimo Decurionibus illos non habentibus præfertur, l. in albo, C. de
30 decur. lib. 10. præsumiturque in patria † remansurus, arg. l. ad subeunda, C. qui num. liber. d. lib. 10. l. sciendum, ff. qui satisd. cog. cum vt Augustinus ait, lib. 9. de ciuit. Dei, quẽ refert Luc. de Pen. in l. nepotes, in fin. d. tit. qui num. liber. Pertinet ad virtutis officium, & viuere patriæ, & propter patriam liberos procreare; vt nõ immerito nulla vnquam res maiori curæ fuerit sapientissimis quibusque Reipub. gubernatoribus, quàm liberorum quibus repleatur ciuitas procreatio, & educatio, vt Franc. Duaren. disput. anniuers. lib. 1. cap. 40. feliciter annotauit:
31 præsumitur etiam † in filios magis, quàm in se ipsum terreri, Pauli Iurisconf. sententia ad Edictum lib. 11. in l. isti quidẽ, in fin. ff. de eo quod met. caus. estque §. fin. instit. de noxal. Hæcque diximus, ait Paulus, ad edictum pertinere, nihil interest in se quis veritus sit, an in liberis suis, cum pro affectu parentes magis in liberos terreantur, magisque periclitentur; & ex superioribus liquido apparet. qua ratione introductum Andreas Alciatus arbitratur in l. aliud est fraus, ff. de verb. signif. cum quis in Principem
32 † violentas manus infert, filios etiam puniri, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. verisimile enim est, plerosque fore, qui vel liberorum suorum charitate, ab huiusmodi consilijs abstineant; vt necessariam ipsorum defensionem esse, Bartol.
33 dixerit † in l. vt vim, colum. penult. numero septimo, ff. de iust. & iur. quem sequitur Dec. consilio 459. Viso eleganti consilio, numero 3. Quod Homerus Iliad. lib. 8. hisce versibus explicabat,

Τρῶες δ᾽ αὖ ἑτέρωθεν ἀνὰ πτόλιν ὁπλίζοντο
Παυρότεροι μέμασαν δὲ καὶ ὣς ὑσμῖνι μάχεσθαι
Χρειοῖ ἀναγκαίῃ, πρό τε παίδων καὶ πρὸ γυναικῶν.

Troiani

Troiani autem rursus ex altera parte in ciuitate armabantur
Pauciores: prompti autem erant, & sic pugna certare
Necessitate necessaria, proque liberis, & pro vxoribus.

34 atque pro filijs consilium † capere, pariter præsumi afferunt, quod Papiniano placuit in l. nec in ea, ff. de adulter. Ideo patri non marito mulictem, & omnem adulterum remissum est occidete, quòd plerunque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. cumque non præsumatur dolosè egisse, iure illi ignoscitur, vnde Iulianus lib. 21. Digest. tractat, in l. pen. §. Iulianus, ff. quod fals. tut. an etiã in patrem, qd falso tutore actio dari debeat, qui filiam minorem duodecim annis nuptui dedit, & magis probat, patri ignoscendum esse, qui filiam suã maturius in familiam sponsi perducere voluit, affectu enim propensiore magis, quàm dolo malo
35 id videri fecisse. Solicitumque esse † pro filiorũ salute eiusdẽ Papiani assertione lib. 8. Respons. constat, in l. cum pater, §. mando, ff. de leg. 2. Mando, inquit, filiæ meę pro salute solicitus ipsius, vt quod liberos tollat, testamentum non faciat, ita enim poterit sine periculo viuere. est patris verum consilium, & illi standum, l. si furioso puberi, in fin. ff. de curat. fur. proinde quẽ pater prodigum credidit, eum Magistratus propter aliquod fortè suum vitium idoneum non putabit. Lex vlterius omnem patris atrocita-
36 tem † erga filium execratur: hinc Imperator Adrianus in l. Diuus, ff. ad l. Pomp. de parricid. cum in venatione filium suum quidam necauerat, qui nouercam adulterabat, in insulam eum deportasse fertur, quòd latronis magis quàm patris iure eum interfecit: nam patria potestas in pietate debet, non in atrocitate consistere. Hæc pietas patrem incitat vt preciosiores res soluat pro filij incolumitate, vt ijs carminibus Adrestus apud Homerum Iliad. lib. 6. alloquẽs Menelaum enarrat.

Α'δρηςος δ' ἀρ' ἔπειτα λαβὼν ἐλίασετο γούνων,
Ζώγει Α'τρέος υἱ' ἐ, συ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα.
Πολλὰ δ' ἐν ἀφνειοῦ πατρὸς κειμήλια κεῖται,
Χαλκός τε, χρυσός τε, πολύκμητός τε σίδηρος,
Τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσ' ἄποινα
Αἴ κεν ἐμὲ ζωὸν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Α'χαιῶν.

Adrestus autem deinde amplexis supplicauit illi genibus:
Viuũ serua Atrei fili: tu autẽ digna accipe præmia.
Multa autem in diuitijs patris domo res preciosa recondita iacent,
Aesque, aurumque elaboratumque ferrum:
Ex his tibi largietur pater infinita dona,
Si me viuum esse audierit ad naues Achiuorum.

ipsumque eadem pietas ad liberorum educationem hortatur, ob quos retentio silet, ex naturali parentum stimulo ad filiorum suorum educationem, l. 1. §. taceat, C. de rei vxor. act.
37 qui non excusantur, ne curatores † filijs dẽtur, quamuis præmium propter numerum liberorum aliàs ipsis denegandum non sit, vt Paulus lib. 9. respondit, in l. amicissimos, §. Lucius, in fin. ff. de excus. tut. Pater etiam filiæ administrator, si cum ea transigat, quia pactum tantum fa
38 ctum sit, exceptione filia † summouetur, l. si superstite, C. de dolo. in patrisq. liberationem lata sit interpretatio, nam vt Scæuola lib. 16. Digest. ait, in l. Aurelius Symphorus, §. Titius testamento, ff. de liber. leg. Filij verba, Scium patrem meum liberatum esse volo ab actione tute
39 læ, interpretantur † vt pecuniæ ex venditionibus rerum factæ, aut ex nominibus exactæ, in suos vsus conuersæ, vel suo nomine fœneratæ, concessæ videantur, præsumptio enim propter naturalem affectũ facit, omnia patri videri concessa, nisi aliud sensisse testatorem ab hæredi-
40 bus eius probetur. Sicut etiam Prætor † ad patri consentiendum, pronior esse debet, l. si pupillorum, §. si pater, ff. de reb. eor. ei insuper è conuerso expensarum repetitio in remouendis suspectis tutoribus, alijsque petendis factarũ non datur, munere nanque pietatis fungitur, l. 1. C. de negot. gest. merito in potestate filios retinemus, nec ipsos emancipare cogimur, cum potestas patria inæstimabilis sit, l. filiusfamilias, §.
41 sed si liberos, ff. de leg. 1. vnde si pietatem † debitam filius non agnoscit, castigare ipsum iure patriæ potestatis pater non prohibetur, l. si filius, C. de patr. pot. sique filius in potestate patris se esse neget, Prætor cognoscit vt prior doceat filius, quia & pro pietate quam patri præstare debet, hoc statuendum est, l. si filius, ff. de probat. Ideoque ei pro filio exhibẽdo, deducẽdoque interdictũ competit, iuris sui tuendi causa, l. 2. §. hominũ causa, de interdict. licetque rei vendicatione liberæ personæ quæ sunt iuris nostri, vt puta liberi qui in potestate habentur, nõ petãtur, sed aut præiudicijs, aut interdictis, aut cognitione prætoria, & ita Pomponius lib. 37. scripserit, adiecta tamen causa quis vindicabit: si quis ita petat filium suum vel in potestate ex iure Romano, Vlpianus enim Pomponio consentiente rectè eũ egisse, adiectaque causa ex lege Quiritum vindicari posse inquit, l. 1. §. per hanc, ff. de rei vendic. Nec prohibetur pater fu
42 gientem filium † propria authoritate capere, Io. de Plat. in l. in generali, C. de decur. lib. 10. Hoc denique amore filijs honores transferi-
43 mus, ac dignitatum paternarum participes † efficimus, vnde Cicero pro Murena, Aut cum sedere in equis triumphantium prætextati potis-
44 simum filij soleant; ac reliqua omnia † quæ nostra sunt, liberis nostris ex voto paramus, l. nihil intereft, §. sed nunquid, ff. de bonis libert. hinc lib.

lib. 29. Quæst. Papinianus in l. scripto hærede,
ff. si tab. testam. null. extab. vnd. liberi. Non sic
(ait) parentibus liberorum, vt liberis parentũ
debetur hæreditas, parentes ad bona liberorũ
ratio miserationis admittit, liberos naturæ si-
mul, & parentium commune votum. Pater ita-
45 que cum vsufructu † vtitur, & votum eius est,
ad alios filios suas res peruenire, l. de emancipa
tis, C. de legitim. hæredib. rursus lib. 14. Quæst.
Papinianus, in l. nam etsi parentibus, in princ.
ff. de inoffic. testam. Nam etsi parentibus non
debetur filiorum hæreditas propter votum pa-
rentũ, & naturalem erga filios charitatem, tur-
bato tamen ordine mortalitatis, non minus pa-
rentibus, quàm liberis piè relinqui potest, &
lib. 16. in l. Iulianus scribit, in fi. ff. si quis omis.
caus. testam. Quia nemo filijs patrem contra vo
tum parentum substituere videtur. Propterea
pater qui non expectata morte sua, fideicom-
missum hæreditatis maternæ filio soluto pote-
state restituit, omissa ratione Falcidiæ, plenam
fidem ac debitam pietatem sequutus exhibitio
nis, lib. respons. 11. in l. patrẽ, ff. quæ in fraud.
credit. respondit idem Papinianus, non credi-
tores fraudasse. Vt nõ ab re Iustinianus in Græ
ca Constit. Iuliani, incip. Nos semper, §. cum
enim, Arabio Præfecto prætorio scripserit,
Quòd cum quidam adducti spe, quam in Deo
positam & constitutam habent, tum autem vt
suarum animarum saluti consulant, ad sanctissi
mas Ecclesias confugiunt, suasque opes ac fa-
cultates ob eã causam ijs offerant, & relinquãt,
vt in pauperes & egenos, aliosq. præterea pios
vsus impendantur, absurdum esse minimèque
conueniens si Episcopi in proprium lucrum,
prædamque eas pecunias reuocarẽt, aut in pro
46 prios † liberos, & consanguineos impenderẽt:
oportet enim Episcopum nulla erga eos libe-
ros qui carne, & corpore parantur affectione, &
studio præpeditum omnium fidelium animos
parentis charitate, & beneuolentia comprehen
dere. His igitur de causis eos qui liberos, & po
steros habent, creari Episcopos prohibet. Plu-
47 rimũ ergo abhorret † pater, filios nepotesque
sibi non succedere, l. Lucius Titius, §. filiam, ff.
de leg. 2. votumque istud ac naturalis stimulus
eo vsque protenditur, vt bona non ad filios tan
tum, sed ad nepotes posterioresque peruenire
concupiscat, ideo Vlpianus in l. fideicommissa,
§. hæc verba, de leg. 3. verba illa, Te fili rogo, vt
prædia quæ ad te peruenerint, pro tua diligen-
tia diligas, & curam eorum agas, vt possint ad
filios tuos peruenire, licet non satis fideicom-
missum exprimant, sed magis consilium, quam
necessitatem relinquendi, fideicommissi vim in
nepotibus videntur continere. Cumque natu-
48 ralis ratio, quasi lex quædam † tacita, liberis pa
rentum hæreditatem adijceret, velut ad debitã
successionem eos vocand[illegible] propterea in iure ci
uili suorum hæredum n[illegible] eis inditum est,
l. cum ratio, ff. de bon. damn. in quibus, vt Pau-
lus Iurisconf. lib. 2. ad Sabinum exprimit, in l.
in suis, ff. de liber. & posthum. dominij conti-
49 nuatio † id efficit, vt nulla videatur hæreditas
fuisse, quasi domini olim essent; vt filijfamilias,
sicut & patres familias nuncuparẽtur; proinde
non hæreditatem percipere videntur, sed bono
rum administrationem continuare, licetque hæ
redes instituti non sint, domini tamen sunt, Ol-
drad. consil. 94. Eleganter, colum. 4. post nu. 8.
Quinimo sine hærede non est, qui suum hære-
50 dem † habet, quamuis abstinentem se, l. cum
quasi, §. sed & si suus, ff. de fideicom. liber. quod
& Vlpiano etiam arrisit lib. 50. ad Edictum, in
l. 1. §. qui sunt in potestate, ff. si quis omiss. caus.
testam. Qui, inquit, sunt in potestate, statim hæ
redes sunt ex testamento, nec quòd se abstinere
possunt quicquam faciunt, quòd si postea mi-
scuerunt, ex testamento videntur hæredes; nisi
si abstinuerint quidem se testamẽto, verum ab
intestato petierint bonorũ possessionem, bine
enim incident in edictum; vt Accursius in §. 1.
in verb. Parentes, auth. vt hi qui se hab. perh.
res min. ac Bald. in l. apud hostes, colum. fin. C.
51 de suis, & legitim. patri filium † successisse, iu-
re præsumi tradiderint; in qua quidem succes-
sione creditor esse dicitur, And. Alciat. respon.
2. Verba, num. 3. lib. 9. nedum probabilem suc-
cedendi spem habere, Paris. consil. 69. D. Am-
brosius, nu. 80. lib. 3. Cæterum bona quæ filijs
relinquuntur innatum immortalitatis deside-
rium concomitari videntur, cum ex ipsis ordo
familiarum, atque dignitas seruetur, sæpèque
52 augeatur, inopia verò † nobilitas, quod durum
est, sordescat: Hinc testatores rebus quas relin-
quunt legem imponunt, ne de nomine exeant,
cuius exempla in iure passim reperire fas est;
quemadmodum enim liberorum propagatio-
nem conspicere exoptant, vt persæpe paruulos
53 nepotes † prædiligere videantur, qui ipsorum
senectuti solatio sint, nec tædeat ob nimium af-
fectum incommoda multa sufferre, vnde Valer.
Catull. eleg. 5.

Et fœtus matrona dabit, natusque parenti
Oscula compressis auribus eripiet,
Nec tædebit auum paruo aduigilare nepoti,
Balbaque cum puero dicere verba senem.

illudque vsurpari possit, Δὶς παῖδες οἱ γέροντες.
plerique enim nepotum gratia, ex nouoque suę
sobolis studio ea facere non verentur quæ sibi
dulcia, iucundaque sint, alijs verò ad insaniam
vergere videantur, probroque notentur; osten-
dit autem hoc vel Symmachus qui ait: Dum fi-
lius meus Gręcis literis initiatur, ego me denuo
studijs eius velut æqualis adiunxi, repuerasce-
re quidem nos pietas iubet; hinc & in arundi-
nibus

nibus obequitantes cum filijs Philoſophos le-
gimus. Sic vt ad rem redeam, bonorum diuitia
rumque ampliationem coniunctim deſiderat,
d. §. hæc verba, ad dignitates familiarum illu-
ſtrius propagandas; In iure ciuili itaque teſtan
tium mentem coniecturamus, quòd ad eorum
filios, nepoteſque propria bona hæreditateſ-
que ex voto tacitè deuoluantur, etiam vbi mi-
nus ſcriptum reperitur, tanquam plus dictum
de nepotibus fuerit. Pietas hæc non minor er-
54 ga parentes eſſe debet, vt nõ dubitet pater † de
filij pietate: quod Scæuola lib. octauodecimo
Digeſtorum probat, in l. cum quis decedens, §.
pater de leg. 2. Lucio Titio filio ſuo ſalutẽ, cer-
tus (ait) de tua pietate, fidei tuæ committo. cele-
breque timoris, ac amoris erga patrem nobis e-
55 xemplum † Cræſi filius affert, is enim mutus,
& elinguis diu habitus, cum in patrem eius bel-
lo magno victum, & vrbe in qua erat capta, ho-
ſtis gladio deducto Regem eſſe ignorans inua-
deret, diduxit adoleſcens os clamare nitens, eo-
que nixu atque impetu ſpiritus, vitium nodũ-
que linguæ rupit, in hoſtẽ clamans ne Rex Cræ
ſus occideretur, vt Solin. cap. 4. Gell. lib. 5. cap.
9. & Valer. Max. lib. 5. cap. 4. teſtãtur: verba au-
tem primum erupta Herodotus in Clio refert,
ὤνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον. ſique à feris naturale
56 exemplum ſumere licet, Ciconiam † imitari
expedit, quæ parentes ſenio confectos alere exi
ſtimatur, infantiæ ſuæ vices rependens, vt me-
minit Ariſt. de hiſtor. animal. lib. 9. cap. 13. vn-
de ἀντιπελαργεῖν verbum, pro eo quod eſt pro-
merentibus gratiam in tempore referre, & An-
57 tipelargia, † huiuſmodi gratiarum relatio à Ci
conia dicta, quæ Gręcè πέλαργος dicitur, inde
58 Pelargici † nomi ab Ariſtophane dicti, quaſi
Ciconiarię leges, quibus liberi parentes alere
iubentur, id quod iure cautum eſt, Ariſtopha-
nes in auibus, Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν
τρέφειν. quem Forcatulus in auiar. iuris ciuil.
cap. 2. num. 2. ad hoc propoſitum refert: ideò
vt Gulielm. Budęus Iuriſconſ. eruditiſſimus, ac
eloquentia nitidus ad Pandect. in l. 1. de iuſt. &
59 iur. inquit, in ſceptris Regijs † antiqui Ciconiã
ſculpere ſolebant in ſummo, in infimo autem
Hippopotamum animal improbiſſimum, ſigni
ficare volentes, iuſtitiæ obnoxiam eſſe violen-
tiam, cuius iuſtitiæ ſymbolum eſt Ciconia, quæ
parentes ſenes (vt dicebam) alere, humeriſque
60 geſtare in volatu creditur, vt Aeneas † Anchi-
ſen per flammas, & mille ſequẽtia tela, humeris
geſtauit, eripuit, ac medijs ex hoſtibus piẽtiſſi-
mè recepit, in hæc verba, vt Virg. Aeneid. lib. 2.
ſcribit, prorumpens.

Ergo age chare pater, ceruici imponere noſtræ,
Ipſe ſubibo humeris, nec me labor iſte grauabit,
Quo res cunque cadẽt, vnũ & commune periclũ,
Vna ſalus ambobus erit.

canoram meritò ſublimemque Virgilianam tu
bam inuenit, eius pietatem heroico concentu
dulciter canentem. Incredibili certè paternus
61 honor † religione fertur; Ciceronis teſtimo-
nio, Sic (inquit) ſe res habet iudices, magnam
vim, magnam neceſſitatem, magnam poſſidet
religionem paternus maternuſque ſanguis. Pa
tris proinde nomen quia religionis habebatur
62 ac reuerentiæ, idcirco Romulus † cum iam vi-
rium haud pœniteret, cõſilium deinde viribus
parauit, centum creauit Senatores, ſiue quia is
numerus ſatis erat, ſiue quia ſoli centum erant
qui creari patres poſſent. Patres certè ab hono
re, Patricijque progenies eorum appellati. Hęc
Liuius lib. 1. ad vrb. cond. de Romulo loquẽs,
& Gulielm. Budæus in Pandect. ad l. fin. de Se-
nat. vnde Plutarchus, Ipſi autem Romani pa-
tres conſcriptos ad collegium appellant, quod
nomen & dignitatis plurimum, & inuidiæ mini
mum præ ſe ferret. Reuerentiam itaque paren-
63 tibus filij præſtare tenentur, cum illis † tria tri-
buant. Primò ſtabilimentum quo ad eſſe, iuxta
illud Eccleſ. cap. 7. Honora patrem tuum, & ge
mitus matris tuæ ne obliuiſcaris, memẽto quo
niam niſi per illos natus non fuiſſes, & retribue
illis quomodo illi tibi. Secundo nutrimentum,
ſiue fulcimẽtum quo ad neceſſaria vitæ, nudus
enim, vt Iob. 1. intrat filius in hunc mundum, à
parentibus autem alitur, ac nutritur. Tertio do
cumẽtum, cum vt Hebręor. 12. Patres quidem
carnis noſtræ eruditores habuimus; cumque
ſubſtantiam, ac formã à parentibus conſequa-
64 mur, ipſos magis † quàm dominos reuereri te-
nemur: vt Rayner. de Forliu. in l. qui cum vno,
§. fin. ff. de re milit. & Luc. de Penn. in l. in filijs,
C. de decur. lib. 10. in l. quicunque, C. de cohor
tal. lib. 12. dixerint, patre ac Principe diuerſa iu
bentibus, patri magis eſſe parendum; cum etiã
65 in pueritia † nutrimẽtum exhibeant, debemus
idem illis in ſenectute conferre. propterea Im-
per. in l. 1. C. de alen. liberis. Parentum (ait) ne-
ceſſitatibus liberos ſuccurrere iuſtum eſt; homi
nes igitur parentes nutriunt, tum naturæ, tum
æquitatis conſilio, & miſerationis cauſa, l. nam
etſi, ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis à liberis, §. 1. ff.
de liber. agnoſc. tum etiam præceptis iuriſgen-
tium, l. veluti, ff. de iuſtit. & iur. præceptis inſu-
per ciuilibus, l. filia, C. de patr. poteſt. ne mirum
ſit, cum tot iura ad alimenta parentibus pręſtan
da concurrant, ſi filius actione eos alere coga-
tur, Stephan. Forcatul. in auiar. iur. d. cap. 2.
num. 3. congruitque illud Eccleſiaſtici, Fili ſu-
ſcipe ſenectam patris tui, & ne contriſtes eum
in vita illius. Denique cum filios doceant, de-
bent illis parere, hinc Apoſtolus ad Coloſſenſ.
epiſt. c. 3. Filij obedite parẽtibus veſtris per om
nia. & Salomon Prouerb. cap. 23. Audi patrem
tuũ qui genuit te, & ne contemnas cum ſenue-
rit

rit mater tua. Moyses etiam dixit, Honora patrem tuum,& matrem tuã, qui maledixerit patri,vel matri morte moriatur. vt Marc.cap.7.& 10.Matth.cap.15.& 19.Luc.18. alibique legitur, Qui affligit patrem, & fugit matrem ignominiosus est,& infelix;& Prouerb.cap.20. Qui maledicit patri suo & matri,extinguetur lucerna eius in medijs tenebris; adhuc Salomon c. 28. Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre,& dicit hoc nõ esse peccatũ, particeps homicidæ est. iure igitur constitutũ videtur,lege mu
66 nicipali † dictante, bannitum posse impune occidi, ne de patre intelligatur, sequuta nanque banniti patris occisione, parricidium incursum esset, Dyn. in l.si adulterium cum incestu, §. liberto.ff.de adulter. vbi etiam Ang. & quamuis ibidem Bartol. in princ. ac plures relati per Iul. Clar.in §.homicidium, versic. Sed hic quæro, inter quos Francisc. Viuius de magis communi opin. attestans, aliosque citans, contrarium velint, Dyni tamen sentẽtia humanior, & æquior videtur, quam sequitur Carol. Ruin. consil. 4. Proponitur in themate, num. 7. post Angel. & Iac. de Beluis. lib. 5. proinde Clarus idem concludens, cõmunis opin. asperitatem temperat, ipsamque procedere in patre bannito bellum actualiter patriæ indicente, armaque inferẽte, vt per eum, rationibus Bartoli conclusionem confutantem, sicque declarantem tradita per Claud. Seysellum in l.1.§. ius gentium, num. 13. ff. de iustit. & iur. idemque dicere fortasse intendebat Ang. in auth. de incest. nupt. in prin. versic. Et hoc credo verum. Est siquidem parri-
67 cidij crimen † nefarium & horrẽdum, quo omnia Diuina & humana iura polluũtur, quinimo portentum atque monstrum dici potest reclamitante natura; Prudentissimam ciuitatem Atheniensiũ, dum rerũ summa potiebatur, fuisse tradũt. eius porrò ciuitatis sapientissimum Solonem extitisse, eum qui leges scripserit; is cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum qui parentem necasset, respondit, se id neminem facturum putasse: sapienter fecisse dicitur, cũ de eo nihil sanxerit quod antea commissum non erat, ne non tam prohibere quàm admonere videretur. Quanto maiores nostri, inquit Cicero pro Roscio Amerino, qui cum intelligerent, nihil esse tam sanctum quod non aliquando violaret audacia, supplicium
68 † in parricidas singulare excogitauerunt, vt quos natura ipsa retinere in officio non potuisset, ij magnitudine pœnæ à maleficio summouerentur. Quæ more maiorum Modestino Iurisc. referente, lib.12, Pandect. in l. pœna parricidij, ff. ad l. Pomp. de parricid. sic constituta fuerat, vt parricida virgis sanguineis verberatus, deinde in culeo insueretur cum cane, gallo gallinaceo, vipera, & simia: deinde in mare profundũ culeus iactaretur, hoc ita si proximum esset, alioquin bestijs secundum Adriani constitutionem subijceretur. omissisque verbis Constantini in l.vnic.C.de his qui paren.vel libe.occid.& Theodosij lib.9.cap.12. Ciceronis verba subnectam, O singularem sapientiam iudices, non ne videntur hunc hominem ex rerum natura sustulisse & eripuisse? cui repente cælum, solem, aquã, terramque ademerunt, vt qui eum necasset, vnde ipse natus esset, careret ijs rebus omnibus ex quibus omnia nata esse dicuntur: noluerunt feris corpus abijcere, ne bestijs quoque quæ tantum scelus attigissent, immanioribus vteremur: non sic nudos in flumen deijcere, ne cum delati essent in mare, ipsum pollueret, quo cetera cum violata sunt expiari putantur: denique nihil tam vile neque tam vulgare est, euius partem vllam reliquerint, etenim quid est tam commune quàm spiritus viuis? ita viuunt dum possunt, vt ducere animam de cælo nõ queant: ita moriuntur vt eorum ossa terra non tangat: ita iactantur fluctibus, vt nunquam abluantur; ita postremo eijciuntur, vt ne ad saxa quidem mortui conquiescant. hactenus pro Roscio Cicero: deque parricida sic Quintilianus, Culeo (ait) & serpẽtibus expianda feritas. cumque ad pœnæ huiusmodi parricidarum interpretationem aliqui complura eleganter scripserint, scilicet Io. Coras. lib. Miscell.1.cap.5. & Hieron. Magius itidem Miscell.lib.4. cap.8. post Cœlium, Forcatulum, & Balduinum, non sunt hic vlterius euoluenda: vt verbi etiam parricidij declarationem prætercam, cum ipsam Budæus in Pandect. ad posteriorem l.de orig.iur. doctissime ex Suetonio, Festoque afferat, lege Numæ illa nequaquam omissa, Si quis hominem liberum morti sciens duit, parricida esto. vbi de parricidij Quæstoribus. Sed quemadmodum parricida omnem prorsus infamiam consequitur, insigneque supplicium, sic apud Homerum O-
69 dissεæ lib.1. maximam gloriam Orestes † patricidæ Aegisti interfector.

Η' ὐκ ἀΐεις οἱ κλέος ἔλλαβε δῖος Ο'ρέςης
Πάντας ἐπ' ἀνθρώποις, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα
Αἴγισθον δολόμητιν, ὅς οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα,

An non audisti qualem gloriam consecutus fuerit
dius Orestes,
Omnes per homines postquam interfecit patricidã
Aegistũ dolosum, qui illi patrẽ inclytũ interemit?

rectè ergo Iurisprudentia studuit omnem penitus occasionem tollere, ne filij contra parentes accederent, aut proterui essent, naturæque iniuriarentur leges, §. optimè verò, circ. fin. auth. de nupt. Ex his Lector clarè elucet patris amorẽ
70 † erga filios naturali quadam vi dulciter reflecti, de quo alia scriberem, sed vereor ne aut tibi molestus sim, aut ne de tui ingenij acumine videar diffidere, si super tam perspicuis rebus amplius

plius insistam; præsertim cum Andreas Tiraquellus Parisiensis Iuriscons. eminentissimus negocium istud alibi cumulatissima interpretatione ad l. si vnquam, C. de reuoc. donat. tractauerit. id autem docere libet, orationis cursum, carmina quædam interrupisse, quæ hic crebro adscripsi, ne ab eodem Tiraquello tradita, quasi transferrem, sed aliqua diuersa insinuarem: quamuis celeberrimus ille Senator, supplendi
71 †occasionem, exemplis suis varijs, Doctorum innumeris ferè nominibus, illationum fluminibus, vberrimisque commentarijs, auferre posteritati molitus fuerit.

HYPOTHESIS.

Verisimilium in iure ciuili efficaciam non leuis esse momenti: deque extensione de persona ad personam in fideicommissis, & quid cum variatur persona cui substitutio facta est, nonnulla afferri: quid insuper vbi dictiones, Tunc & eo casu, adessent: Et nunquid casus omissus in militis testamento pro omisso habeatur, coniecturisque locus in eo sit: Proindeque l. 1. & l. si duobus, ff. de milit. testam. interpretari: Diuersitatisque rationem inter l. quærebatur, §. fin. d. tit. & l. licet Imperator, ff. de leg. 1. insinuari, eundemque text. in l. licet, noui ter intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Verisimilitudinem in obscuris quæstionibus pro veritate attendi; Ex verisimilique interpretationem præferri, nu. 16.*
2 *Argumentationem à verisimili affirmatiuè vel negatiuè desumptam in qualibet materia validam esse.*
3 *Falsitatis imaginem præseferre quod à verisimili distat.*
4 *Inuerisimile in genere non præsumi.*
5 *Verisimilitudinem magis quàm potentiam considerari.*
6 *Verisimilitudinem natura amicam, cognatamque esse.*
7 *Interpretationem vel iuxta naturam rei, vel iuxta verisimilitudinem fieri.*
8 *Verisimilitudinem pro lege haberi.*
9 *Labeonem Verisimilium libros scripsisse.*
10 *Verisimilitudini esse standum.*
11 *Sermones veros rebus sensatis ac verisimilibus consonare.*
12 *Verisimilitudinis diffinitionem afferri.*
13 *Verisimile ex pluribus assumi. Et nu. 15 id ex Cicerone insignius declarari.*
14 *Legatum signi ecclesiæ factum, de argenteo non aneo intelligi ob legatarij dignitatem.*
17 *Verisimilitudinum gradus considerari, maioremque minorem tollere, ac illud verisimilius dici quod magis iuri consonat & rationi.*
18 *Verisimile vnum, pluribus verisimilibus additũ, plenam probationem constituere.*
19 *Testibus verisimiliora deponentibus in conflictu ipsorum credendum esse, etiam si super negatiua attestarentur, cum in materia probationum verisimilitudini acquiescamus.*
20 *Testis primam depositionem iuratã, attestatione non iurata præferendam esse, non existentibus verisimilitudinibus pro secunda sine iuramento, tunc enim posteriori staretur.*
21 *Testis dictum parte non citata, apud graues viros concludere si verisimilitudinem contineat.*
22 *Testes aliàs non idoneos verisimilia tamen deponentes, idoneos censeri.*
23 *Testibus nullam esse dandam fidem, nisi verisimilia attestentur: Etiam si de falso non conuincantur.*
24 *Socium criminis vltra alia adminicula & coniecturas, verisimilitudine indigere vt ei credatur, ipsamque vel ex numero testiũ, vel ex qualitate deponentium, vel ex personis eorum contra quos deponitur colligi.*
25 *Instrumenta licet possibile contineant sed non verisimile, suspecta plurimum reddi.*
26 *Librum sociorum verisimilia continentem ad fauorem scribentis etiam probare.*
27 *Probationes leuiores requiri in probando id quod verisimile est, è diuerso autem arctioribus opus esse in probando quod non est verisimile.*
28 *Confessionem inuerisimilem non nocere, è contra autem verisimilem attendi.*
29 *Marito bona emisse de pecunia vxoris confitenti, ad præiudiciũ tertij etiam stari oportere, si confessio verisimilis fuerit.*
30 *Patri confitenti pecunias à filio habuisse, si verisimile erit, credendum esse.*
31 *Iudicis assertioni stari debere concurrente verisimilitudine, etiam vbi ei non staretur.*
32 *Iudices verisimilitudinem respicere.*
33 *Exceptionem inuerisimilem a iudice respuendam esse.*
34 *Verisimilium cognitionem arbitrio iudicis relinqui, ipsumque verisimilia iuri communi magis consona sequi debere.*
35 *Iudices inuerisimilia nullatenus credere.*
36 *Metus cognitionem, verisimilibus definiri.*
37 *Simulationem, verisimilibus indicari.*
38 *Famam, verisimile quoddam constituere, à præsumptaque calumnia excusare.*
39 *Calumniam repellere excipientem, nisi probationes superabundantes aliud suadeant.*
40 *Credulitatem, verisimilibus induci.*
41 *Maiorem inferiori paruisse sine expresso mandato, inuerisimile videri.*

Mentiri

42 *Mentiri in mortis articulo, inverisimile esse.*
43 *Salutis æternæ immemorem neminem præsumi, præsertim in extremis laborantem.*
44 *Meritorum probationem in donatione remuneratoria aliàs requisitam, inter personas prohibitas non requiri, cum assertio verisimilis esset, vel aliam iuris præsumptionem pro se haberet.*
45 *Confinium ac iurisdictionum contentiones ex verisimili terminari, saltem in locis incultis & inhabitatis.*
46 *Iuramentum præter verisimilem iurantis mentē non ligare.*
47 *Iuramētum super negocio inverisimili, alicui deferendum non esse.*
48 *Verisimilitudinem in contractibus attendi oportere.*
49 *Interpretationem verisimilem fieri ubi error notary adest.*
50 *Interpretationem verisimilem assumi, regulare esse.*
51 *Articulos inverisimilia cōtinentes recipi non debere.*
52 *Prælati verisimilem assertionem de meritis alicuius erga ecclesiam admitti.*
53 *Dispositionem omnem quantumuis generalem, à verisimili regulari.*
54 *Voluntatem testantis plurimum ex verisimili distingui, exemplaque afferri.*
55 *Præstationem rei quæ alibi esse quam ubi peteretur, ubi testator voluit, vel ubi verisimile est eū voluisse, fieri.*
56 *Substitutos reciproce specialiter, alijs cohæredibus datis expleto asse, non comprehendi in substitutionē, concepta sub illa verborum formula, hos omnes inuicem substituo.*
57 *Ambigue aut perperam scriptum, benigne interpretari, et secundum id quod credibile est cogitatum.*
58 *Vltimam dispositionē ad casum omissum porrigi, de quo si testator interrogatus fuisset, idem verisimiliter disposuisset.*
59 *Vsusfructū fundi uxori relicto si caste et vidua vixerit, postque eius mortē fundo Titio relicto uxore secundò nubente, morte aliter non expectata fundū Titio ex mente verisimili deberi.*
60 *Conditiones si effectū compleantur, verba non spectari.*
61 *Voluntate hominis obscurius reperiri nihil.*
62 *Extensionem de persona ad personam non fieri etiam ex tacita ac verisimili intentione testatoris, Sed ex veriori ac crebriori opinione æquitate suffulta reijci, nu. 64. & 65.*
63 *Substitutionem fideicommissariam de persona ad personam non extendi licet eadem adsit ratio, idque non solum procedere cum de persona substituti agitur, sed etiam si varietur persona eius cui substitutio facta reperitur. Etiam in materia fauorabili. Concurrentibus adhuc coniecturis & mente præsumpta testatoris. Resolutionem tamen ex traditis d. nu. 64. & infra pendere, ut extensio de persona ad personam in fideicommissis permittatur.*
66 *L. si quis ita, §. pen. ff. de testam. tut. rationem afferri.*
67 *Tutoris dationem strictam interpretationem recipere.*
68 *Accursium in l. Titius, in princ. ff. de liber. & posthum. communiter reprehendi.*
69 *Extensionem de persona ad personam libere fieri, si persona ad quam fit extensio sub verbis, & mente disponentis ob aliquam qualitatem sibi inhærentem comprehenderetur.*
70 *Extensionē de persona ad personā procul dubio procedere si extensione cessante absurdum sequeretur ut minus dilectus magis dilecto præferatur.*
71 *Extensionem de persona ad personam fieri, si extensione cessante prouisio elusoria redderetur.*
72 *Extensionem de persona ad personam fieri, ubi testator de illa persona saltē generaliter cogitasset.*
73 *Extensionem de persona ad personam procedere, pia causa fauore, legitimis tamen coniecturis concurrentibus; idque adhuc declarari nisi in pœnam hæredis substitutio fieret.*
74 *Ecclesiam Dei cultricem esse iustitia, omnemque iniquitatem respuere.*
75 *Extensionem de persona ad personam lanius in legatis & fideicommissis particularibus oriri.*
76 *Extensionem istam fieri, cum lato sumpto vocabulo alia persona comprehēderetur, in materia quantumuis odiosa.*
77 *Extensionem personalem procedere eadem ratione militante.*
78 *Casum omissum pro omisso haberi in militis testamento, in eoque coniecturis locum nō esse: quicquid aliter in testamento pagani contingat, iuxta opinionem aliquorum: ipsam tamen nu. 81. & infra improbari, contrariamque veriorem esse ostendi.*
79 *L. 1. ff. de milit. testam. interpretari.*
80 *Diligentiam, ad solennitatem referri.*
81 *Testamenti formulam, quæ in l. Lucius Titius, §. Lucius Titius, ff. de leg. 2. continetur, laudari.*
82 *Legum diligentiam non prodesse si obseruantiam auferemus.*
83 *Geminationem verborum ad omnē dubitationem eliminandam aliquando fieri.*
84 *Epinalepsis effectus plures esse, remissiuè.*
85 *Militare testamentum ad iuris gentium æquitatem fuisse redactum.*
86 *Ius accrescendi ex tacita voluntate testatoris introduci.*
87 *Ius accrescendi in militum testamentis locum non habere.*
88 *Militibus pro parte testatis & pro parte intestatis decedere licere.*
89 *L. si duobus, ff. de milit. testam. explicari.*

B *Legata*

90 *Legata ab inteſtato relicta ex coniectura voluntatis licet aliàs à ſubſtituto repetita cenſeantur, in militis teſtamento repetita non cenſeri.*

91 *L.quærebatur, §.fin.ff.de milit. teſtam. & l. licet Imperator, ff.de leg.1.diuerſitatis rationem conſiderari.*

92 *Aditione hæreditatis quaſi contrahi.*

93 *L.licet Imperator, d.tit. nouiter intelligi.& n.94.*

95 *Militare teſtamentum ſui hæredis agnatione non rumpi.*

96 *Fideicommiſſariam hæreditatem manumiſſo ſeruo relictam à milite cùm non poſſet effectum ſortiri ob caſum mortis primi vel ſecundi hæredis, ex coniectura ad directam inſtitutionẽ vel ſubſtitutionem trahi.*

97 *Subſtitutionem reciprocam factam à milite perſonis imparibus, non continere pupillarem quæ vtrique conuenire non poteſt, niſi militem aliud ſenſiſſe probetur.*

98 *Militaris teſtamenti interpretationem iudicis arbitrio etiam committi.*

99 *Militem non præſumi genus teſtandi ad eius iudicia impugnanda elegiſſe.*

100 *Militem ſui iuris dubium teſtari poſſe.*

101 *Militum teſtamenta æquitate, ac humanitate iuris metiri.*

102 *Extenſionem ſublatam videri, cùm in ſubſtitutione vulgari, tunc & eo caſu diceretur, de quo tamen latius infrà.*

103 *Extenſionem in alijs etiam ſubſtitutionibus vltrà vulgarem non fieri ob adiectionem illorum verborum, tũc & eo caſu; Quinimò extenſionem fieri ſi de mente ex coniecturis conſtiterit, vt nume.104.*

105 *Extenſionem in ſubſtitutionibus non fieri ſi vltra dictiones, tunc & eo caſu, teſtator, & non aliter, dixiſſet.*

106 *Veriſimile ita eſſe oportere pro eius validitate, vt nemo credere contrarium poſſit.*

CAP. II.

VERI cognitionem natura duce
adeo menti infixam habere tenemur,
vt dum aliquid diligenter
inueſtigando veri lumine
deſtituimur, eius ſimilitudine,
& quaſi imagine, in obſcuris quæſtionibus
1 † non iniuria delectemur, cap. inſpicimus. de
regul. iur. in 6. l. quæro, §. inter locatorem,
ff. locati. eſt ſiquidem a veriſimili argumen-
2 tatio frequens in iure ciuili † ac neceſſaria, l.nu
ptura, ff.de iur.dot. Corn. conſil.205. Videtur
num.9.lib.2. affirmatiuè vel negatiuè in qualibet
materia deſumatur, l.ob carmen, §.fin.ff.de
teſtib.c.in noſtra eod.tit.l.fi.ff.quod met.cauſ.
Pariſ.conſ.8.Ex lectura, num.7.lib.4.Rolan.de
Vall.conſil.25.Primo quidem aſpectu, num.3.
3 lib.4.cum quod ſimilitudinem † veri nõ habet,
falſitatis effigiem præſeferat, l.milites, §. oportet,
C.de quæſtion. Bald.in l.1.nu.9.C.de ſeru.
fugitiu.Aym. Crauett. conſil. 28. Aſſertum teſtamentum,
num.1. conſil.134. Scripſi, nu.36.
Curt.iun.conſil.17.Licet, nu.6. conſil.178. Habita
diligenti, num.5.& 10. Afflict. deciſ. 345.
Sunt anni 40.num.14. Hieronym. Cagnol.conſil.20.
Dolui, num.4. inter conſil. Portij, lib.1.
Albenſ.conſil.8. Pro reſolutione, nu.14. Grat.
conſil.25. Videtur, num.21.lib.2.Cephal. conſil.85.
Anno, nu.38.lib.1. conſil.287. Cum D.
Ioannes, nu.21.lib.2. Natt. conſil. 443. Super
4 caſu, num.11.lib. 2. vt inueriſimile † in genere
non præſumamus, Bald.in l.fin.nu.9.C.de hær.
inſtit. veriſimilitudinem etiam magis, quàm po
5 tentiam † conſideremus, Abb.in cap.quia veri
ſimile, de præſumpt. Grat.conſil.51. Nobiliſſimus,
num.14.lib.1.eſtque (vt paſſim circumfer
6 tur) amica, & cognata † naturæ, Bald. conſ.130.
Mortuo filio, lib.3.Aym.conſil.75. Accuſatur,
num.24.Cephal.d.conſil.85.num.39.Roland.
d.conſil.25.num.14.Franciſc. Becc. conſil.94.
Cum anno, num. 13. interpretationem igitur
7 † aut ſecundum naturam rei, aut inſpecta veri-
ſimilitudine fieri oportere, cõcludit Bald.conſ.
343.Examinanda ſunt, in princ. lib.1. ſciteque
8 ipſam † pro lege haberi autumarũt, Oldr.conſ.
13.Cum quæſtio.in fin.Aym.Crauet. in tract.
de antiq.temp.1.part.in 4.limit.nu.43.d.conſ.
75.Accuſatur, num.24.conſ.135. Verba decreti,
num.33.& conſ.61.D.Antonius, col.3.verſ.
Tertiò in materia, Io.Cephal. conſ. 603. Cum
nobilis, nu.27.lib.4.Riminal.iun.conſ.708. In
cauſa, num. 73. inter conſ.eius genitoris, lib.5.
Vincent.de Franch.in aureis ac doctiſſimis Sacri
Regij Cõſilij deciſionibus, quas nuper ſummo
ingenio edidit, deciſ. 153. Spectabilis Comitiſſa,
nu.6. Neceſſitatem proinde iſtam, frequẽtiamque
Labeo Iuriſconſultus animaduer
9 tens, πιθανῶν libros † cõſcripſit, vt Pomponius
lib.6. Epiſtolarum in l. apud Labeonem, ff. de
verb.ſign.teſtatur: quos ſi præ manibus haberemus,
nec cum alijs antiquorum libris, potius
iuris ciuilis ſolidiſſimis columnis miſere corruiſſent,
ſecuriori tramite obſcura hominũ elogia
interpretaremur, aliosque humanos actus
obſcuritate deterſa, iuris clara certaque ratione
intueremur: de Veriſimilitudine etiam ſcribendi
moleſtia careremus: iſte ergo interitus,
monumentis de veriſimili cõplura demandandi
occaſionẽ nonnullis præbuit, quæ mihi nunc
ex Papiniani celeberrimo reſponſo congruẽter
offertur: ipſam tamẽ reſpuere potius, quàm amplecti
cuperẽ, niſi principia huius tractationis
abijcere coniunctim viderer: pauca itaque vt
Aemilio Papiniano morem geram, eiuſque reſponſi
lectoribus, circa veriſimilitudinis mate-

riam

10 riam, quæ attendi † debet, Socin. iun. conf. 97. Pro resolutione, nu. 8. conf. 98. Dubia profectò nu. 12. conf. 120. Circa, nu. 27. lib. 1. Natt. conf. 94. Nobilis Io. Maria, lib. 2. quàm breuissimè
11 attingam. Cumque veri sermones† illi sint, qui rebus sensatis ac verisimilibus consonant, Bal. in rub. num. 1. C. de probat. Cur. iun. conf. 178. Habita diligenti, nu. 6. vt vera exprimam, à diffinitione & essentia miscellanea hæc exordiar;
12 Vnde verisimile † ex ipso Papiniano lib. sing. de adult. in l. miles, §. mulier, ff. eod. tit. est, quod vero videtur simile, nō verisimile autem quod à vero dissimile apparet, vt Vlpian. lib. 5. Opinionum in d. l. fin. ff. quod met. cauf. testatur; Sed licet vtranque diffinitionem Bald. in l. ea quidem, num. 11. C. de accusat. admiserit, ethymum magis, quàm diffiniti substantiam respicit, vt Ciceroni in Oratorijs Partitionibus desendum sit, dum Verisimile illud esse explicat, quod plerunque ita fiat, vt adolescentiam procliuiorem esse ad libidinem: cui Aemil. Ferrett. in l. pen. num. 2. ff. de probat. assentitur, cū probabile istud eodem modo describat, metum patris pro filio, ex l. isti quidem, d. tit. quod met. cauf. inducens: scientiam etiam vicinorum & cognatorum in his quæ vicini, & cognati verisimiliter sciunt, l. octaui, ff. vnd. cogn. l. de tutela, C. de in integr. restit. Id ipsumque ex pluribus
13 † assumi incertum non est, aliquando ex rerum adinuicem comparatione, l. 1. l. vtrum, §. quæsitum, ff. de reb. dub. quādoque ex scripturarum vicinitate, l. qui filiabus, in princ. de leg. 1. l. hæredes palam, §. sed si notam, ff. de testam. sæpè ex consuetudine loquendi, l. liborum, §. quod tamen Cassius, de leg. 3. l. pen. ff. de alimen. & cibar. leg. ex ipsa consuetudine, d. l. pen. l. Mella, §. 1. eod. tit. interdum ex charitate & facultatibus, ead. l. pen. & l. si seruus plurium, in fin. pluries ex regionis sensu quo abundat, l. semper in stipulationibus, de reg. iur. passim denique ex personarum dignitate, vt si Dei templo
14 signum † legetur de argenteo, non æneo intelligitur, ob legatarij dignitatem qui est Deus, l. Titia, in fin. iunct. gloss. ff. de aur. & argen. leg. l. cum alimenta, d. tit. de alim. & cibar. leg. quem admodum Socin. in l. cum testamēto, ff. de reb. dub. Philipp. Franc. in d. cap. inspicimus, in gl. vnic. ac Petr. Andr. Gambarus in Dialect. legali in loco à verisimili aduertunt: sed cum Cicero in dictis Partitionib. Oratorijs rem hanc clarius extricauerit, eius verba subijciam, Verisi-
15 milia (inquit) reperiuntur † ex partibus & quasi membris narrationis, ea sunt in personis, in locis, in temporibus, in factis, in euentibus, in rerum ipsarum negotiorumque naturis: in personis naturæ primum spectantur, valetudinis, figuræ, virium, ætatis, marium, fœminarum, atque hæc quidem in corpore: animi autem, aut quemadmodum affecti sunt, virtutibus, vitijs, artibus, inertijs; aut quemadmodū com moti, cupiditate, metu, voluptate, molestia, atque hæc quidem in natura spectantur; in fortuna, genus, amicitiæ, liberi, propinqui, affines, opes, honores, potestas, diuitiæ, libertas, & ea quæ sunt ijs contraria; in locis autem, & illa naturalia, maritimi, an remoti à mari, plani, an montuosi, leues, an asperi, salubres an pestilentes, opaci, an aprici, & illa fortuita, culti, an inculti, celebres an deserti, coædificati, an vasti, obscuri, an rerum gestarum vestigijs nobilitati, consecrati an profani; in temporibus autem, præsentia, & præterita, & futura cernuntur: in his ipsis vetusta, recentia, instantia, paulo post, aut aliquando futura: insunt etiam in temporibus illa, quæ temporis quasi naturam notant, vt hiems, ver, æstas, autumnus, aut anni tempora, vt mensis, vt dies, vt nox, hora, tempestas, quæ sunt naturalia: fortuita autem quæ sunt sacrificia, festi dies, nuptiæ, iam facta & euentus, aut consilij sunt, aut imprudentiæ, quæ est aut in casu, aut in quadam animi permotione. cum aut obliuio, aut error, aut metus, aut aliqua cupiditatis causa permouit, est etiam in imprudentia necessitas ponenda. Rerum autem bonarum & malarum tria sunt genera, nam aut in animis, aut in corporibus, aut extra esse possunt: huius igitur materiæ ad argumentum subiectæ perlustrandæ animo partes erunt omnes, & ad id quod agetur, ex singulis coniectura capienda; Est etiam genus argumentorū, aliud quod ex facti vestigijs sumitur, vt telum, cruor, clamor editus, titubatio, permutatio coloris, oratio inconstans, tremor, & eorum aliquid quod sensu percipi possit, etiam si præparatum aliquid, si communicatum cum aliquo, si postea visum, auditum. Hactenus Cicero, ex quo sanè intelliges vnde verisimilitudines haurire possis ad res dubias interpretandas, si ex Accursio in l. veteribus, vbi Bartol. numero quinto, Bald. in addit. & Angel. ff. de
16 pactis, verisimilis interpretatio † præfertur.
17 Dantur etiam † verisimilitudinum gradus, & maior tollit minorem, Bald. in l. siue possidetis, ad fin. vers. Item nota, C. de probat. Hieronym. Gabriel. consil. 159. Cogor, numero vndecimo, illudque verisimilius dicitur quod magis iuri consonat, & rationi. Innoc. in cap. auditis, post med. de præscript. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in capit. in nostra, de testib. Dec. conf. 448. Vis tota, num. 11. vnum quo-
18 que verisimile, † additum pluribus verisimilibus, plenam probationem facit, Bald. in l. si creditoris, in lect. antiqua, C. de fideicommiss. Marsil. sing. 396. Verisimilitudo, hinc in Oratorijs Partitionib. Cicero, Verisimilia (inquit)

B 2 partim

partim singula mouent suo pondere, partim e-
tiam si videntur exigua per se, insimul tamen
cum sunt coaceruata proficiunt. Attenditur
primò in materia probationum plurimum ve-
risimilitudo, Bald. in l. scripturæ, colum. 2. nu-
me. 5. C. de fid. instrum. Aretin. consil. 9. Ele-
ganter, colum. 2. Dec. cons. 272. Viso processu,
num. 50. Curt. iun. consil. 17. Licet, nu. 6, cons.
178. Habita diligenti, nume. 11. Franc. Becc.
cons. 94. Cum anno, num. 14. vt in conflictu te
19 stium, verisimiliora deponentibus † credendū
sit, Bald. in l. testium, colum. pen. num. 21. C. de
testib. Curt. iun. d. consil. 17. col. 2. ad fin. Etiam
si super negatiua deponerent, And. Barbat. con
sil. 29. Illud afferam in medium, versic. Et facit
ratio, lib. 1. consil. 7. Sapienter ni fallor, colum.
4. versic. Et multum egregie, lib. 2. Socin. iun.
consil. 183. Licet, num. 13. lib. 2. Et quamuis
teste, vnum cum iuramento attestante, sine iu-
20 reiurando aliud, attestationi † iuratæ sit stan-
dum, Abb. in cap. per tuas, de probat. Bald. in
l. fin. num. 6. C. de re iudic. quando tamen pro
secundo dicto absque iuramento verisimilitu-
dines adsunt, & à primo recedunt, dicto non
iurato acquiescimus, Bald. & Abb. in dicto
cap. per tuas. proinde fit etiam, quòd testis di-
ctum parte non citata licet nullum sit, si tamen
21 eius depositio † verisimilis existat, apud bonos
& graues viros qui sola veritate inspecta pro-
cedunt, rectè concludit, Bald. in l. solam, circ.
fin. num. 13. C. de testib. Aretin. consil. 127. In
causa, colum. secunda, versic. Nam probatio,
Dec. consil. 54. In causa, colum. 2. nu. 2. ita
22 testes aliàs non idonei † si verisimilia testificē-
tur, & pro se præsumptionem habeant, idonei
censentur, Angel. consil. 367. In quæstione ver
tente, nume. 12. versic. Et secundum ea quæ
vidi, Alexand. in l. si duo patroni; in princip. ff.
de iureiuran. Aym. Crauett. consil. 75. Accu-
satur, nume. 23. exploratumque est, testibus
23 † nullam esse dandam fidem, nisi verisimilia
deponant, l. 3. §. ideoque Diuus. & infra, ff. de
testib. Albens. consil. 70. Quia copiose, num. 8.
Hieronym. Gabr. consil. 159. Cogor. num. 14.
consil. 178. Vt facilius, num. etiam 14. & si de
falso non conuincantur, Bar. in l. Lucius, in fin.
num. 3. ff. de infamib. quem sic declarat Alben.
24 in citato loco. Socio insuper criminis † vt cre-
datur in criminibus quoque exceptis, vltra alia
adminicula & coniecturas, requiritur quòd vel
ex numero testium, vel ex qualitate deponen-
tium, aut ex personis eorum contra quos depo
nitur, verisimile sit ipsum non mentiri, Aretin.
in cap. cum P. Manconella, col. 5. num. 23. ver-
sic. In socio autem criminis, extr. de accusat. In-
25 strumenta pariter † non nihil suspecta reddun
tur, licet possibile contineant, sed non verisimi-
le, adeo quòd cum ipsis motus iudicis non con-
currat, Bald. in d. l. scripturæ, nume. 5. C. de fid.
instrum. Abb. consil. 99. Illud, in fin. lib. 1. Cur.
iun. d. consil. 17. nume. 6. consil. 178. nume. 11.
Aym. Crauett. plures allegans, consil. 134. Scri-
psi, num. 36. Socin. iun. consil. 41. Circa proposi
tam consultationem, num. 2. & infra, lib. 1. Ce-
phal. cons. 287. Cum D. Io. Marcus, nu. 25. lib.
2. cons. 454. Causa ista, nu. 10. lib. 4. Sociorum-
26 que liber † in fauorem scribētis etiam probat,
cum verisimilia continet, Bald. in rubr. nu. 35.
C. de fid. instrum. Pet. de Anchar. in Clem. 1. §.
cæterum, colum. 3. versic. Subsequenter quærit
gloss. de vsur. Alex. cons. 54. Circa id, colum. 2.
versic. Confirmo, lib. 2. cons. 186. Visis, in prin.
eod. volum. Aretin. consil. 160. longa est, colum.
2. Dec. consil. 596. Ad dubia, num. 9. Vt in pro-
27 bando illud † quod est verisimile, leuiores pro
bationes recipiantur Dec. loco proximo, num.
7. è diuerso autem in eo quod verisimile nō est
arctiores clarioresque exigātur, d. l. fin. ff. quod
met. causs. Dec. consil. 175. In causa, numero 5.
consil. 438. Accuratè, circa princ. Cephal. con-
sil. 85. Anno, nume. 40. lib. 1. consil. 631. Illu-
stris, num. similiter 40. lib. 5. Operatur secun-
dò in confessionibus valde admodum quod est
28 verisimile, cum confessio † inuerisimilis non
noceat, neque attendatur, Bald. in l. si quis in
hoc genus, in princ. num. 3. C. de episc. & cle-
ric. Ancharan. consil. 24. Visa inquisitione, co-
lum. 1. versic. Item ratio, Dec. consil. 644. Viso,
num. 4. sicut è contra verisimilis confessio atten
ditur, Aym. Crauett. consil. 134. Scripsi, nume.
29 38. vnde quemadmodum † marito bona emisse
de pecunia mulieris confitenti, in præiudicium
creditorum adhuc statur, si verisimilis esset
confessio, vt quia vxor aliunde bona retineret,
Salycet. in l. si mater, versic. Et vltra videas, C.
de contrahen. empt. ita pariter patri confiten-
30 ti † pecunias à filio habuisse, licet enim mul-
tum suspecta confessio videatur, attenditur ta
men si verisimilis fuerit, quia filius in aliquo
exercitio reperiretur, vt post Angel. tradit A-
lexand. consil. 18. Consideratis his, nume. 4.
lib. 3. Regulare hoc tertiò est in iudicijs, asser-
31 tioni propterea iudicis † ita demumstandum
arbitrantur, cum rationis verisimilitudo con-
currit, illoque casu quo aliàs non staretur, Petr.
de Ancharan. consil. 277. Ex prædicta facti nar
ratione, colum. fin. cons. 436. In his dubijs, col.
2. versic. Quorum dicto, Aym. consil. 54. Quæri
32 tur, num. 13. iudices † nanque verisimilitudinē
omnino debent considerare, Aretin. cons. 9. E-
leganter, col. 2. versic. Vnde patet, Rol. de Vall.
cons. 25. Primo quidem aspectu, num. 15. cons.
81. Stante firma, nu. 9. lib. 4. ideo inuerisimilem
33 † exceptionem non tenentur admittere sed re-
spuere, Anton. de Butr. in cap. super hoc, de re
34 nunc. merito verisimiliū cognitionem † iudicis
arbitrio

arbitrio relinquendam esse nostrates autumarunt, Cardinal. in Clem. causam, 1. not. versic. Verum, de elect. Bald. in l. 1. num. 21. vers. Istud est etiam, C. de confess. Ias. in rep. l. admonendi, num. 121. ff. de iur. iur. is autem ea verisimilia debet iudicare, quæ iuri communi magis conueniunt, Carol. Ruin. cons. 12. Viso & discusso, num. 3. lib. 5. Iacob. Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 1. casu 85. num. 5. nec debet crede
35 re † quæ inuerisimilia existunt, d. l. fin. ff. quod met. caus. Anchar. cons. 330. Visis, col. 4. cons. 257. Si prædicta sententia, col. pen. vers. Ex quibus. Io. Bapt. Cephal. cons. 678. Sacrum Collegium, num. 88. lib. 5. Quarto idem in materia
36 metus constituunt, vt verisimile multum † valeat, Paris. cons. 139. Stante facti narratione, num. 7. lib. 4. Rol. de Vall. cons. 100. Multiplici ex capite, nu. 116. & is lib. 4. Quintò in casibus
37 simulationis à verisimili, † Petr. Anchar. cons. 257. Si prædicta sententia, colum. 2. & Dec. consil. 644. Viso, num. 6. argumentantur. Sextò verisimilitudo famæ à præsumpta calumnia
38 † excusat, fama namque verisimile facit, quod aliàs inuerisimile esset, Felyn. per illum text. in cap. quia verisimile, num. 4. extr. de præsumpt. remittens se ad Bartol. in l. athletas, §. calumniator, num. 3. ff. de ijs qui not. infam. in l. 1. §. primo, num. 6. ff. ad Turpill. & in l. 2. num. 4. C. si seru. vel libert. ad decur. aspir. lib. 10. Ioan. de Anan. in cap. 2. col. 6. de calumn. Septimò, licet præsumpta calumnia excipientem repellat, Innoc. in cap. post electionem, in fin.
39 de concess. præben. limitatur tamen † cum probationes superabundantes aliud suaderent, Felyn. in dicto cap. quia verisimile, ante numerũ quintũ. Octauò in materia credulitatis veri-
40 simile operatur, vt inuerisimile credibile † non sit, nec considerabile, l. qui habebat, ff. de leg. tertio, Ruin. consil. primo, Reuocatur in dubium, num. 2. lib. quinto, Cephal. consil. 86. Illustris D. num. 52. lib. primo. Nonò circa obedientiam, inuerisimile enim est, quòd maior
41 † sine expressa commissione inferiori paruerit, Cephal. in citato consil. num. 4. prout inuerisimile quoque videtur, quòd inferior superiori iusserit, Bald. in l. 1. nume. 9. C. de seru. fugit. quemadmodum verisimile non est, seruum aliquid sine domini consensu facturum, cap. constitutus, extr. de testib. meminit Bart. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, num. 19. ff. de nou. oper. nunc. Decimò ex Petro Anchar. ait Tho. Grammatic. decis. 34. In præsenti, nume. 3. decis. 42. Angelus, num. 8. cum seq. 56. Andreas, num. 12. afferentem in mortis articulo constitu
42 tum † mentiri, contra verisimile videri, adeo quòd audiendus non esset, in mortis nanque articulo constitutus mentiri non præsumitur, Bal. cons. 25. Casus super quo, col. 2. lib. 1. licetque dici soleat quòd non omnis moriens est Ioannes Euangelista, Bald. in tit. de pace Constant. in verb. Vasalli. Ex hoc tamen non tolli, maximam morientium partem, conscientiæ timore incendi, desiderioque ad cælum iter arripiendi flagrare, vbi æterna requies inuenitur, summoque bono anima fruitur: nemo itaque salutis
43 † æternæ immemor præsumitur, l. fin. C. ad l. Iul. repetund. cap. sancimus, 1. quæst. 7. præsertim dum in extremis laborat, Felyn. in cap. in præsentia, nume. 13. de prob. ibique Dec. col. 31. versic. Quid autem. Vndecimò quamuis in donatione remuneratoria cum inter personas prohibitas, vtputa patrem, & filium, versatur, ad eius efficaciam, de meritis omnino constare debeat, Bart. in l. si tibi, §. si pactus, num. 6. ff. de pact. in l. si donatione, num. 2. vbi Dec. col. 3. dicit esse communem opin. C. de collat. id quidẽ
44 intelligi oportet, nisi meritorum assertio † verisimilis esset, vel aliàs iuris præsumptionem pro se haberet, tũc enim ei statur, absque alia meritorum probatione, vt post Angel. Alexand. & Decium tradit Hipp. Riminald. in princ. Instit. de donat. num. 88. Duodecimò, in confinium
45 materia † ac iurisdictionum, in locis saltem incultis, ac sine ædificijs verisimilitudo consert, authore Phillipp. Corn. cons. 48. Præsupponitur, num. 2. versic. Et maximè, lib. 4. Tertiodeci
46 mò circa iuramentum, quod non ligat † præter verisimilem iurantis voluntatem, Corn. consil. 134. Placet mihi, col. 2. num. 2. versic. Nec obstat iuramentum, lib. secundo, ipsumque iuiu-
47 randum minimè defertur, quãdo illud † quod quis iurare intendit, verisimile non est, gloss. valde not. in l. 1. C. qui & aduers. quos. vt illam ibi ponderat Bald. colum. 4. Alexand. consil. 71. Clarissime Domine, num. 14. vers. Item respõdeo, li. 3. Quartodecimò, militat verisimile
48 † in cõtractibus, l. si debitor, §. verisimile, ff. de contrah. empt. & post Castrensem tradit Mandell. Albens. cons. 1. Secundum ea, nu. 4. Quintodecimò, verisimilis interpretatio fit, vbi er-
49 ror † notarij adest, Ias. in auth. nouissima, num. 30. C. de inoffic. testam. idem Albens. cons. 24. Præsens casus, num. 11. sicut regulare est, vt ve
50 risimilior † interpretatio assumatur, vt dicit D. Salust. de Perus. cons. 76. Viso themate, col. 1. inter cons. Alexandri, lib. 4. Sextodecimò, verisimilitudo circa articulos cõsideratur, qui qui-
51 dem † recipiendi nõ sunt, si verisimilia nõ contineant, Rot. decis. 630. Articuli, in antiq. Decimoseptimò, licet simplici assertioni prælati super benemeritis nõ stetur, quando aliquem vti de ecclesia benemeritum remunerare vult, fal-
52 lit tamen, quando talis assertio † verisimilis ex coniecturis redderetur, Bald. in l. iubemus, 2. in fin. princ. C. de sacros. Eccles. Dec. in cap. quoniam contra, col. 21. in fin. vers. Sed responderi

potest, extr. de prob. Denique vt cætera infi-
nita penè in tam ampla verisimilium mole con
sulto prætercam, cum nulla in effectu vsque
53 adeo generalis sit † dispositio quæ à verisimili
sensum, interpretationemque non assumat, Ias.
in l.si extraneus, nume. 13. ff. de condict. causs.
data, concludendum est, verisimilitudinem ip-
54 sam in testatoris voluntate † aperienda, decla-
randaque præcipuam virtutem, atque mirifi-
cam vim habere, Mandell. Albens. consil. 51.
Decessit, num. 17. quod Vlpianus lib. 21. ad Sa
binum in l.cum res, in princ. de legat. 1. ex Iu-
liani sententia tradidit, rem scilicet quæ alibi
55 esset, quam vbi peteretur, præstandam † esse
vbi testator voluit, vel vbi verisimile est eum
voluisse. & Papin. lib. 6. Respons. in l. cohæ-
redi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. sub-
56 stit. Qui patrem (inquit) & filium † pro parte
hæredes instituerat, & inuicem substituerat, re-
liquis cohæredibus datis, post completum as-
sem ita scripsit, hos omnes inuicem substituo;
voluntatis fuit quæstio an commemoratione
omnium, patrem & filium substitutioni cohæ-
redum immiscuisset, an eam scripturam ad cæ-
teros omnes transtulisset? quod magis verisi-
mile videtur, propter specialem inter patrem
& filium substitutionem. Egregiè hinc Marcel
lus lib. 18. Digest. in l.cum testamento, ff. de
reb. dub. Cum testamento, ait, ambigue aut
57 etiam perperam † scriptum est, benigne inter-
pretari, & secundum id quod credibile est co-
gitatum, credendum est; proinde Paulus lib.
12. Respons. in l. Titius testamento, §. Lucius
Titius, ff. de liber. & posthum. benigne super
pulcherrima dubitatione respondit, Ex Mæuia
filia ruri agente, eodem die albescente cælo
natum nepotem, quo testator hora diei sexta in
ciuitate testamentum ordinauit, quodque in v-
tero Mæuia haberet scribendo hæredem, rectè
institutum censeri. vt Diui Marci iudicium in
adiutorio Brasida Lacedæmonio viro Præto-
rio occasionem dante omittam, alibi à Scæuo-
la in l. mulier, in princip. ff. ad Trebellian. ele-
gantissimè relatum, necnon quæ in l. Titia cum
testamento, §. qui inuita, versic. Non est verisi-
mile, ff. de legat. 2. leguntur. omnes nanque v-
nanimiter conueniunt, vltimam dispositionem
58 † ad casum omissum porrigi, si de eo testator
interrogatus fuisset, verisimiliter idem respon-
disset, Hieronym. Grat. consil. 21. Eximius,
nume. 74. lib. 2. quem sensum ἐκ τῆς ἐπιεικείας,
id est ex bono & æquo accipi Aristoteles lib. 5.
Ethicor. cap. 10. auctor est; Hinc Doctores ar
duam illam quæstionem controuertunt, deci-
duntque quam Ricchardus Malumbri in di-
sput. incip. Quidam in testamento suo sic dixit,
subtilissima disceptatione perstrinxit, Si testa-
59 tor † vsumfructũ certi fundi illa cõditione vxo
ri reliquerit, si castè & vidua vixerit, postque
eius mortem eundem fundum Titio legauerit,
si vxor postea secundas nuptias contraxerit,
vsusfructusque extinguatur, pleno iure debeat
fundus statim ad Titium pertinere? quòd sci-
licet ex verisimili testantis voluntate morte ali
ter vxoris non expectata post contractas secun
das nuptias fundus protinus debeat ad Titium
transire, & ita de iure respondendum, iudican-
dumque esse tanquam ex communi opinione
affirmant, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in
rubr. de secund. nupr. Bartol. in authen. hoc
locum, num. 10. vbi Alberic. C. si secun. nups.
mul. & de communi attestatur Ias. in l. Gallus,
§. & quid si tantum, nume. 33. vbi Lancellot.
Galiaul. num. 16. Fortun. Garz. num. 73. & So
cin. iun. num. 62. ff. de liber. & posthum. Curt.
iun. consil. 19. Viso, num. 15. deducta argumen
tatione quòd dispositio in vnum casum facta,
ad alium ex mente verisimili porrigatur: vt tem
pus mortis expresserit, quòd sic vsusfructus
finiretur, sed & si alio modo celerius, ac velo-
cius extingueretur, non aliud sit dicendum te-
statorem voluisse, nempè fundum pleno iure
ad Titiũ spectare, argum. l. si mater, C. de instit.
& substit. & l. mulieri, in princip. ff. ad Trebell.
si enim vsumfructum alio modo extinctum iri
putasset, idem certè iussisset, l. fundus detracto
vsufructu, ff. si vsufruct. petat. Cæterum & in
60 conditionibus † à verbis recedi, cum effectus
consideratus extitit, incertum non est, d. l. si
mater, & l. mulieri, Socin. sen. in d. §. & quid
si tantum, in vltim. notab. Sed quia vt Cicero
pro Murena testatur, nihil incertius est vulgo,
61 nihil obscurius † voluntate hominum: ad con-
ciliandum dum de verisimili interpretatione a-
gitur nonnullas contrarietates, illorumque ni-
mis asperam opinionem temperandam, mol-
liendamque, verbis tantum inhærentium dum
de hominum elogijs interpretandis disceptа-
mus, qui scænam competitricem habuerunt,
inspiciendum est, nunquid huiusmodi exten-
sio de persona ad personam procedat, & plu-
res quidem sensere casum omissum pro omisso
haberi, ita vt extensio de vna persona ad aliam
62 † non fiat, ex mente tacita ac verisimili testa-
toris, quorum antesignanus videtur Franc.
Aretin. in dicto §. & quid si tantum, columna
tertia, versic. Secundò adde. censuitque hoc
Bartol. in eadem l. Gallus, in princip. num. 9.
ac Ioan. de Imol. in l. commodissimè, num. 2.
ipsomet tit. Dec. consil. 211. Subtilis est, num.
5. & alibi. suamque regulam, ex l. si quis ita, §.
pen. ff. de testam. tut. autoritateque gloss. in l.
Titius, in princip. dicto titu. de liber. & post-
hum. stabilire Aretinus profitetur. Proinde-
63 que fideicommissariam substitutionem † de v-
na ad aliam personam non extendi, licet ea-
dem

dem ratio adsit, affirmarunt Petr. de Anchar. cons. 356. Ex serie, col. 2. nu. 3. versic. Secundò hoc probat. Imol. in d. l. commodissime, nu. 2. Roman. cons. 131. Prima dubitatio, nu. 1. Abb. cons. 57. Attingam, col. pen. versic. Nam rescriptum Gregorij, lib. 1. Ias. in l. cum res, col. 6. in 3. not. de leg. 1. cons. 220. Testator, col. 4. versic. In primis ergò, lib. 2. cons. 228. In isto themate, col. 4. eod. vol. Dec. cons. 63. Et pro tenui, nu. 2. & 3. cons. 287. In ciuitate Placentię, nu. 8. & 11. cons. 315. De viribus, num. 3. Socin. sen. cons. 259. Visis & consideratis, nu. 3. lib. 2. Gozadin. cons. 59. Prima facie, num. 4. Aym. Crauett. cons. 98. Nobilis, nu. 5. cons. 161. Verba substitutionis, nu. 11. & cons. 26. In causa, num. 34. Hieronym. Grat. cons. 26. Videtur, nu. 32. cons. 80. In præsenti ardua causa, num. 8. cons. 122. In causa, nu. 8. lib. 1. Curt. iun. cons. 113. Pro resolutione, nu. 10. Carol. Ruin. cons. 153. Viso vtroque testamento, nu. 2. cons. 177. Proponitur, nu. 10. lib. 2. Rub. Alexandrin. cons. 31. Præsupponitur, col. 2. nu. 5. Soc. iun. cons. 186. Perspectis, num. 12. lib. 2. Hieronym. Torniell. cons. 43. Ad hoc, nu. 37. inter cõsil. Portij, lib. 1. Rol. de Vall. cons. 56. Quoniam ex facto, num. 24. lib. 3. cons. 43. Negari non potest, num. 49. lib. 4. Natt. cons. 678. In causa, nu. 6. 7. & 29. lib. 4. Andr. Alciat. lib. 3. de verb. sign. fol. 131. versic. At si alia persona sit. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, nu. 222. ff. ad Trebell. Lancell. Galiaul. in d. §. & quid si tantum, nu. 22. dicens male Angelum ibi sentire, Io. Cephal. consil. 107. Magnificus D. Cæsar, nu. 19. lib. 1. cons. 210. Vogoniæ, nu. 49. lib. 2. cons. 620. Series, nu. 73. cons. 729. Accipio prius, nu. 9. lib. 5. Hieronym. Gabr. cons. 1. ii. Stante testamento, nu. 13. de communi opin. attestans, nec aliud in citato loco sensit ipse Frãciscus Aretinus. Idque non solum procedere cum de persona substituti agitur. Sed etiam si varietur persona eius cui substitutio facta reperitur. Rip. in l. 1. num. 92. versic. Attẽde si vis intelligere, ff. de vulg. & pupill. Hieronym. Gabr. si varietur persona grauati, cons. 95. Laurentius, num. 13. & ante eum idem voluit Socin. sen. cons. 77. Visis, nu. 5. in fin. versic. Et si dicatur. Prædictam insuper opinionem veram esse, si coniecturę concurrerent, ac præsumpta mens testatoris, Dec. d. cõs. 211. Subtilis est casus, num. 5. cons. 287. In ciuitate Placentiæ, num. 8. versic. Secus dicit Aretinus. cons. 314. Pro resolutione, nu. 5. cons. 394. Pro vera, nu. 8. versic. Sexto & vltimo. Rol. de Vall. d. cons. 56. Quoniam ex facto, nu. 24. lib. 3. cõs. 43. Quoniam, nu. 49. lib. 4. Hipp. Riminal. consil. 243. Cum vigeat, nu. 50. versic. Sed vt concedamus, sub verbo forte magis communem opin. coniecturis adhuc stantibus, esse dicens, lib. 3. cons. 334. Et quo ad Margatitam, nu. 7. eod. vol. Etiam si materia sit fauorabilis, vt post Aretinum, & Soc. sen. tradit Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquàm, in verb. Libertis, nu. 30. versic. Ex quo illud fit, C. de reuoc. donat. quem refert Cephal. cons. 114. Magnificus D. Bartholomeus, nu. 7. lib. 1. Tanta autem interpretationis est benignitas, legumque fauor in vltimis dispositionibus adeo potens cõspicitur, vt mul-
64 ti è diuerso censuerint, extensionem† de persona ad aliam personam in fideicommissis fieri, dummodo mentis verisimilitudo cõcurrat, rationisque virtus non recedat, Franciscumque Aretinum subtilissimum quidem suę tempestatis Iurisconsultum, veluti illius rigorosæ ac duræ sententiæ quasi auctorem, atque eius sequaces audacter improbauerint, tanquam mentis testantium ipsi diligẽtes fautores, perspicacesque obseruatores extiterint, Ang. in d. l. Gallus. §. & quid si tantum, col. 3. vbi Fortun. Garz. nu. 56. & Io. Crot. nu. 27. Ias. in l. Titius, §. Lucius, nu. 3. & 7. d. tit. de liber. & posthum. & cõsil. 148. Aggredior, col. 3. vers. Quartò facit, lib. 2. cons. 154. Viso testamẽto, col. 4. lib. 4. Corn. cons. 146. In hac cõsultatione, col. 2. lib. 2. Cur. sen. cons. 75. D. Ludouicus Rhotarius, col. 10. nu. 14. post Iacob. Butrig. Paul. de Cast. & alios plures Dec. sibi contrarius cons. 227. In casu, nu. 8. & infra sund. princ. Gozad. cons. 64. Testator, in fin. Mant. cons. 22. In præsenti casu, nu. 72. Socin. iun. cons. 1. Pręsentis consultationis resol. nu. 70. lib. 1. cons. 129. In præsenti consultatione, nu. 35. dicens hanc opin. sibi verissimam videri, lib. 3. Paris. cons. 50. Ex testamento condito, nu. 55. & 60. vbi inquit eandem sententiam crebriorem, humaniorem, & veriorem esse, lib. 2. cons. 14. Petrus iste, num. 10. cons. 66. Nobilis Siluester, nu. 66. & 68. asserens verissimam esse opin. lib. 3. Cephal. cons. 114. Magnificus D. Bartholomeus, nu. 30. vbi multos allegat, Aretini decisionem tutam non esse attestans, Angeli autem opinionem crebriorem, lib. 1. vt dicit etiam cons. 252. Scripsi, num. 21. lib. 2. cons. 433. Magnificus D. Gabriel, num. 4. lib. 3. Francisc. Marzar. cons. 6. Lecto consilio, nu. 9. versic. Item præmissę conclusioni, cons. 7. Requisitus, nu. 8. vers. Rursus præmissę limitationi. æquum satis, congruumque hoc videtur, quippe quia ius ipsum menti, ac volũtati inhæreat, scrupulosis figmentis verborum prætermissis, cum verba ceu pro vehiculo deseruiant, vt mentem ex ijs per veras ac rationabiles coniecturas, præsumptiones, & verisimilitudines consequamur, vt non quantum verbis sit expressum, sed quãtum ex ipsorum etiam coniecturali verisimilique sensu colligi possit, testantis vlterius affectione perpensa, omissum cogitetur, spectandum sit. Cumque vltra pręcitatos
65 † Scribentes Angeli opinionem magis communem

communem

munem esse, duo insignes moderni Iurisconsulti restentur, scilicet Francisc. Mantic. in trac. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 19. nu. 9. vers. Tertiò puto, & Iacob. Menoch. cons. 173. Respondi, nu. 93. lib. 2. cons. 117. Neque noua, nu. 25. eod. vol. non arbirror ab ipsa recedendum
66 fore, nam Martiani † lib. 39. ad Sabin. sententia in d. l. si quis ita. §. pen. ex onere, ac proinde odio regularur, quod tutoris datio secum fert, l. tria onera, ff. de excus. tut. licet ex parte pupillorum fauorem implicet, vt non ab re strictam
67 † interpretationem recipiat, l. quòd si nepotes, ff. de testam. tut. Vel ex intentione Aretini, in tutelæ datione solus ibi filij fauor versatur, in institutionibus autẽ & filij ac testatoris, vt eius testamentum valeat, tunc enim testamentum ipsum sustineretur, tutelæque datio quo ad filios. Non obstat quod aliquando ad Pauli responsum in d. l. Titius, in princ. Accursius arbitratus est, vt filiorum in genere facta institutio, ad filium quem testator habere ignorabat non trahatur, & tamen præsumpta mens testatoris est, vt si illum habere sciuisset, ex naturali charitate instituturus fuisset, l. 3. C. de inoffic. test.
68 cum communiter † reprobetur, eiusque opinio explodatur, Io. de Imol. & Paul. de Castr. ibi, idem Castrens. in l. sicut certi, C. de testam. milit. Paris. de communi opin. attestans. d. cõs. 66. Nobilis Siluester. nu. 70. lib. 3. cons. 50. Ex testamento, nu. 57. eod. vol. Ias. d. cons. 148. Aggredior, col. 3. versic. Quartò facit, lib. 2. cons. 154. Viso testamento, col. 4. versic. Confirmatur, lib. 4. quanquam plures cum ipso transierint, Dyn. ibi, Nicol. de Neap. Ang. & Raph. Cuman. Cyn. in l. si pater, C. de hæred. instit. Dyn. & Bar. in d. l. si quis ita. Contraque opinionem Francisci Ripæ, Socini sen. & Gabrielij, quòd imò extensio fiat si persona grauati varietur, & non substituti, tenuerunt, Bart. in d. l. Gallus, in princ. num. 9. versic. Præterea illud, Imol. in l. si pater filium, per illum tex. ff. de vulgar. & pupill. Ang. in d. §. & quid si tantum, colum. 3. vbi Cuman. col. 2. Alex. in d. l. 1. num. 11. & Socin. num. 22. d. tit. de vulg. & pupill. substit. Gulielm. de Benedict. in c. Raynutius, in verb. Si absque liberis, 2. num. 26. versic. Vel possit alio modo, extr. de testam. Socin. in l. Paulus, col. 1. In 2. glos. ff. de reb. dub. Carol. Ruin. cons. 177. Proponitur quòd testator, col. 4. nu. 10. lib. 2. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 122. versic. Quod nota contra Ripam, ff. ad Trebell. Hipp. Riminald. consil. 390. Post transmissum consilium, nu. 3. inducens ad hoc Salyc. in l. fin. C. de posthum. hæred. instit. Guidonem Pap. & Curtium, vt per eum, lib. 4. Sique Aretino nos subscripserimus, multis modis eius conclusio declarari po-
69 test. Primò si persona † ad quam extensio fieret, sub verbis menteque disponentis ob qualitatem sibi inhærentem posset modo aliquo comprehendi, tunc quidem personalis hæc extensio dubio procul procederet, ita se ipsum limitat in d. §. & quid si tantum, col. 4. versic. Secundò adde, iunct. versic. Fallit, dicens sic loqui textum in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. idemque sequuntur, Curt. iun. cons. 121. Præsupponitur, nu. 14. uersic. Nec obstat præmissis, Hieronym. Grat. d. consil. 5. Et si hoc responsum, num. 46. Paris. d. cons. 50. Ex testamento, nu. 55. lib. 3. Socin. iun. cons. 129. In præsenti consultatione, num. 36. & is lib. 3. Alciat. lib. 3. de uerb. sign. fol. 133. uersic. Tertius est. Hipp. Riminald. consil. 173. Respondi, num. 39. lib. 2. Quod etiam in fideicommissis locum sibi uendicat, Gozad. consil. 59. Prima facie, num. 22. iunct. num. 4. Marian. Socin. in præcitato consil. num. 35. & Francisc. Mantic. in d. tract. de coniect. ultim. uol. lib. 3. tit. 19. ante num. 9. uersic. Vnde etiam fideicommissum. Secundò, si
70 extensione non facta † absurdum emergeret, puta quòd minus dilectus magis dilecto præferreretur, meliorisque cõditionis redderetur, Carol. Ruin. cons. 168. Viso ac perlecto, nu. 19. & 20. lib. 3. Socin. iun. d. cons. 129. nu. 37. lib. 3. Cephal. d. cons. 114. Magnificus D. Bartholom. num. 30. lib. 1. cons. 251. Quoniam, nu. 30. & 31. ac cons. seq. nu. 20. lib. 2. cons. 383. Viso, num. 17. cons. 433. Magnificus D. Gabriel, nu. 3. lib. 3. Riminald. iun. cons. 243. Cum uigeat, num. 50. uersic. Primus est, lib. 3. Sicut extensio de casu ad casum minimè fit, ne dictum absurdum sequatur, Bart. in l. si mater, §. 1. nu. 3. ubi Io. de Imol. Castrens. Alex. Ias. & Socin. in 2. q. ff. de uulg. & pupill. Socin. cons. 76. Visis, col. 4. uers. Secundò principaliter, lib. 3. Ruin. consil. 154. Cum aliter, num. 2. lib. 2. Cephal. cons. 252. Scripsi, num. 20. cons. 251. Quoniam, nu. 32. lib. 2. Tertiò, si uetita extensione
71 † prouisio elusoria fieret, ne enim id contingat, extensionem etiam in pœnalibus procedere tradiderunt, ut per Aym. Crauet. cons. 135. Verba decreti, n. 25. post Gemin. & alios quos allegat Marian. iun. d. cons. 129. nu. 37. lib. 3. Hipp. Riminald. d. cons. 243. Cum uigeat, nu. 55. lib. 3. Quartò, Martianus Iurisconf. personalem extensionem respicit, ubi testator de ea non cogitauit, nec sensit: secus uero esset, si testator saltẽ
72 generaliter † cogitasset aut sensisset, ueluti si omnes masculos legitimos & naturales ex proximioribus descendentes admitti usque in infinitum disposuisset, Mantic. d. tit. 19. nu. 8. uersic. sed hoc loco, lib. 3. Riminald. iun. d. consil. 243. nume. 56. 57. & infra, hoc latè declarans,
73 lib. 3. Quintò, fauore piæ causæ † extẽsionem de persona ad personam fieri facilius concludunt, Ludouic. Roman. in auth. similiter, in 14.

Speciali

Speciali piæ causæ ad vltim. voluntates, C. ad
l. Falcid. Alex. in l. si duobus, §. 1. versic. Item
videtur, vbi Ias. nu. 14. de leg. 1. & in l. licet Im-
perator, nu. 38. eod. tit. Dec. conf. 182. In casu
occurrenti, num. 4. Grat. d. conf. 5. Et si hoc re-
sponsum, nu. 74. lib. 2. Quod tamen intelligen-
dum est, si coniecturæ legitimæ adfuerint, aliter
enim nec fauore piæ causæ à iuris tramite de-
clinare liceret, Mantic. d. lib. 3. tit. 19. nu. 10. fa-
uorabilibus etenim pijsque causis ita fauor ex-
hibetur, vt alijs iniuria non fiat, c. ex tenore, de
fot. compet. c. nuper, de donat. inter vir. & vx.
proindè Ang. Vbaldus semel cõsulendo dixit,
conf. 328. Anastasius, nu. 5. versic. Nunc ad se-
cundum, piam dispositionem iuxta pium pro-
positum testatoris seruandam esse, non autem
vt ad id trahatur de quo testator non sensit;
Pariter etiam nisi substitutio in pœnam hære-
dis non pro salute animæ facta piæ causæ repe-
riretur, tunc enim cum fauorabilis minime cen
seatur, sed odiosa, extensio reijceretur, Dec. cõ-
sil. 273. In casu proposito, nu. 1. vsque ad 3. ver-
sic. Non obstant allegata. est Ecclesia Dei cul-
74 trix † iustitiæ, omnemque iniquitatem respuit
c. 1. §. Sed diuersum, de alien. feud. Bald. in au-
th. nisi rogati, nu. 55. C. ad Trebell. Sextò, in le-
75 gatis & fideicommissis particularibus † exten-
sio huiusmodi lenius permittitur, in quibus nõ
solum is cuius nomen in testamento scriptum
est, legatarius censetur, sed is etiam cuius con-
templatione relinquitur, quod Iuliano placuit
in l. 4. §. fin. ff. de liber. leg. Mantic. d. tit. 19. nu.
9. Septimò, Aretini conclusio non procedit,
76 quando late sumpto vocabulo † alia persona
comprehenderetur in materia quantumuis o-
diosa, tunc enim omnino omissa nõ diceretur,
l. filium habeo, ff. ad Maced. Grat. d. conf. 5. nu.
44. lib. 2. Alciat. in præcitato loco, versic. Cęte-
rum & casus ille. Octauò extensio fit de perso-
77 na ad personam eadem † ratione militante, d. l.
Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posthum. l. fi. C.
de posthum. hæred. instit. Mandell. Albens. con
sil. 52. Legauit testator, nu. 11. versic. Quia re-
spondetur, tunc nanque extensio non dicitur,
sed magis intensio & comprehensio, Grat. con-
sil. 91. In causa, nu. 18. lib. 2. & ante eum Bald. in
auth. post fratres, versic. Item frater, C. de legi-
tim. hæred. dicens, quòd ratio authenticæ præ-
cedentis debet attendi tanquàm virtus intrin-
seca legis, & tanquam genus prædicans de suis
singulis speciebus, citansque tex. Instit. de legi-
tim. patron. tut. in princ. Cæterum casum omis-
78 sum pro omisso haberi † in militis testamento,
quicquid sit in testamẽto pagani Cato Saccus
censuit, quem Andreas Alciatus vir grauissi-
mus referebat, ac sequebatur, in l. Centurio,
nu. 10. ff. de vulg. & pupill. in l. Lucius, nu. 20.
& in l. 1. nu. 142. versic. Addidit, eod. tit. quibus
Vacon. lib. 4. declar. 54. Quęri solitum est, nu. 1.
assentitur, vt ab eo coniecturæ sint penitus eli-
minandæ, quod Vlpiani authoritate lib. 45. ad
edict. in l. 1. ff. de testam. milit. primò compro-
bant, dum ibi dicitur, testamenta à commilito-
nibus relicta, posse in controuersiam deduci si
ad diligentiam legum, & obseruantiam reuo-
centur: diligentiam nanque pro legis coniectu-
79 ra † interpretantur, ne alioquin verbum istud
superfluò appositum sit, cum obseruantiam ad
solennitatem referant: maximè quia solennitas
satis superque remissa censetur ex subsequen-
tibus verbis, quibus nudam militis sufficere vo
luntatem aperitur: de vtraque igitur remissio-
ne textus intelligendus est, solẽnitatis & inter-
pretationis, ad vitium superfluitatis euitandũ,
l. 1. ff. quod met. caus. l. 3. in princ. ibi, frustrà
adijcitur, ff. de iur. iur. accedente natura copulę
quæ diuersitatem copulatorum ostendit, glos.
in c. quærelam, de simo. & in rubr. ff. de iur. &
fac. ignor. Sed si superfluitatis vitium tollemus
80 non inconuenit diligẽtiam pro solẽnitate † in-
terpretari, quæ regulariter à legibus desidera-
tur, in paganorumque testamẽtis obseruari de-
bet, vt Scæuolæ authoritate ostenditur, in l. Lu
cius Titius, §. Lucius Titius, de leg. 2. dum pul-
81 cherrimum quidem testamentum † recenset,
Lucius Titius hoc meum testamentum scripsi,
sine vllo Iurisperito, rationem animi mei po-
tius secutus, quàm miseram, & nimiam diligen
tiam; & si minus aliquid legitimè, minusve pe-
ritè fecero, pro iure legitimo haberi debet ho-
minis sani voluntas. idipsum Imperatoris testi
monio patet, dum in princ. Instit. de milit. test.
inquit, Supradicta diligens obseruatio in ordi-
nandis testamentis, militibus propter nimiam
imperitiam eorum constitutionibus principa-
82 libus remissa est. cumque parum legum † dili-
gentia prodesset, nisi post ipsarum promulga-
tionem obseruentur, l. 2. §. post originem, ff. de
orig. iur. l. leges. 1. C. de legib. optima igitur ra-
tione vtrunque verbum Vlpianus ibi coniũxit.
Nunc vt vitium prædictum submoueatur, inci-
uile non videtur, geminatis verbis idem expri-
83 mi † ad omnem dubitationem auferendam, l. 1.
§. sed sciendum, versic. Ego puto, ff. de ædilit.
edict. Imperatoris enim rescriptum ibi verbis
prægnans est & copiosum, vt fauoribus milites
prosequeretur, eius sanctionem adeò clare ex-
primendo, vt in dubium reuocari nullo modo
posset: dixerim denique epinalepsi quadam,
non perissologia, seu conculcatione, Iuriscon-
84 sultũ vsum fuisse, cuius plurimi † effectus sunt,
vt Alciatus admonet: hocque primis verbis il-
lis demonstratur, Militibus liberam testamen-
ti factionem primus quidem Iulius Cæsar con-
cessit, liberam sane à solennitatum angustijs,
cum in cæteris pagano etiam libertas de suis
fortunis

fortunis disponendi concedatur,& vltimis ferè alijs verbis concluditur, Faciant igitur testamẽta quomodo volent, quomodo poterint, sufficiatque ad bonorum suorum diuisionem faciẽdam nuda voluntas testatoris. nuda inquam à solennitatum inuolucro,cum de ipsa testamenti factione, caput quod mandatis inseri iussit Traianus, loquatur; & alibi idem Vlpian. lib. 44. ad Edictum, in l. in fraudem,ff. de testam. milit.larius expressit, Sicut autem hæreditatem miles nuda voluntate dare potest, ita & adimere potest, denique si cãcellauerit testamentum suum, vel inciderit nullius erit momenti: si tamen testamentum cancellauerit, & mox valere voluerit,valebit ex suprema voluntate; & ideo cum miles induxisset testamentum suum, mox anulo suo signasset, qui super ea re cogniturus erit, considerabit quo proposito id fecerit. ex quibus verbis colligitur nudam voluntatem, à solennitatibus intelligi, & nihilominus militis propositum considerari, ac coniecturari posse, imò oportere. Imperatorum itaque decretis ibi militis testamentum,vt Francisci Connani viri clarissimi vtar verbis, ad iurisgentium æquita-
85 tem † redactum extitit, vt qualitercunque fiat ratum sit. Hac alia ratione Vaconius eius opinionem confirmabat, ius nanque accrescendi
86 † ex tacita voluntate, siue mente testatoris coniecturis inducitur,l. si Titio & Mæuio,§. Iulianus,de leg. 2. Bart.in l.si in testamento, nu.3.ff. de vulg.& pupill.quod cum in militis testamen
87 to locum † nõ habeat,l.si duobus,ff.de testam. milit.l. 1.& 2.C.eod.tit.consequens est, coniecturalem interpretationem militare testamentum non admittere. Sed neque hæc ratio stringit, cum non ex eo, quòd in huiusmodi militaribus testamentis,non coniecturis vtamur, ius
88 accrescendi cesset,sed quia licet militibus † decedere pro parte testatis, & pro parte non,l.miles ita,in prin.d.tit. ff. de testam. milit. istamq. rationem Paulus lib.7. Quæst.in d.l.si duobus, & Vlpian.lib.4.ad Sabin. in l.si miles vnũ, eod. tit.dilucide afferebant,vt non sit alia declaratio perquirẽda,ne extricatam rem,& facilem, obscurare videar, sunt enim aliqui, qui vbi opus non est, ingenij acumen effundere moliuntur, in rebus vero difficilibus deficiũt, vt corruptores iuris ciuilis, non explanatores se reddant; Sed si aliquid vlterius attentandum foret,posset aliter, concludenter responderi, quòd non
89 ex eo † in responso Pauli lib. 7. Quæstionum cessat ius accrescendi,quia in testamento militis sibi locum non vendicet, sed quia cessat ratio inductiua ipsius iuris, quæ est coniunctio rationem voluntatis ostendẽs in militis etiam testamento, hocque illis verbis Iuriscõsultus explicauit, Nisi si hæc voluntas defuncti probata fuerit,vt omittente altero,ad alterum vellet totam redire hæreditatem; scilicet per coniecturam coniunctionis iuris accrescendi inductiuã & extinctiuã,coniungendo enim testator, ostẽdit illos præferre, ac prædiligere,l. si ita quis,ff. de hæred.instit.l.cohæredi,§.qui discretas,ff.de vulg.& pupill.quia facit vnum corpus, arg.l. 1. §.his ita, in fin.C.de caduc.toll. Vltimò Vlpiani lib.4. Disput. geminum contextum allegãt, in l.quærebatur,§.fin.d.tit.de test. milit. iunct. l.licet Imperator,ff.de leg.1 .legata nanque, ex primo contextu,ab instituto relicta, per coniecturam voluntatis repetita à substituto censentur,ab eoque præstari debent:ex secundo,illud
90 in substitutione † à milite facta,sibi locum non vendicat,vt hinc sequatur,coniecturam à militari testamento reijciendam fore: quòd autem repetitio per coniecturam eo in loco fiat, dum Iurisconsultus inquit, Videri ex voluntate testatoris repetita à substituto,manifeste quidem colligitur, Denique leges prædictæ adhuc non videntur Catonis Sacci, aliorumque intentio-
91 nem roborare, cum vnum responsum † in d.l. quærebatur,§. fin. de directa militari substitutione loquatur: in vulgari alterum in d. l. licet Imperator, ratio autem differentię inter vtrunque illa est,nam uulgaris substitutio (ut uulgare nimis) ante aditam hæreditatem locum habet, post uerò expirat,l.1. de uulg. & pupill. l. post aditam,C.de impub.& al. substit. unde cũ hæres institutus in primo gradu hæreditatem non adiuerit, & consequenter legata non præstiterit,coniecturata uoluntate censentur à substituto repetita,ab ipsoque præstari debent;directa uero militaris post aditam hæreditatem, uigorem accipit,l. miles ita, in princ. l. milites etiam ijs,ff.de testam.milit.cum itaque primus à quo legata fuerant relicta hæreditatem adeũ-
92 do,ex quasi contractu fuerit † obligatus, & ab eo præstari debeant,l. si ex maleficijs, §. hæres, ff.de act.& oblig.l.apud Iulianum,§.fin. in fin. quib. ex caus. in poss. eatur,§. hæres, instit. de oblig.quæ ex quasi contract. nimirum si à substituto post certum tempus succedente, legata repetita minime videantur, nisi alia militis voluntas probetur,d.l.quærebatur,§.fin. in fin.vt ex Modernioribus interpretibus nonnulli grauissimi egregie explicarunt,Ias. scilicet in rubr. de vulg.& pupill.substit.nu.7.Francis. Rip.nu. 6.& Soc.iun.in l.centurio,nu.13.vers. Non obstat,sed.tit. quibus tamen in Racemationibus Iuris ciuilis contradicebam, alia enim ratione
93 † legata ab instituto à milite ibi non censeri repetita in substituto, nam cum testamentum illud quo ad primum gradum, ad tẽpus iure militari valeat, & ex speciali militum prærogatiua,§.pure,Instit. de hæred. instit.d.l.in fraudẽ, §.pen. de testam. milit. quæ iuri communi opponitur,De militum enim testamẽtis,vt inquit Caius

Caius lib. 15. ad edict. Prouinciale in l. 2. d. tit. ideo separatim Proconsul edicit, quòd optime nouit ex Constitutionibus principalibus propria atque singularia iura in testamētis eorum conseruari; & per secundum gradum quo ex tēpore substituit militis voluntas iuri communi conueniat, ad eiusque regulas reuertatur, optima ratione fit, vt dispositum in actu contrario, non censeatur repetitum in alio actu pariter cōtrario, qualis est substitutio illa, respectu primæ militaris ad tempus institutionis; rationē hanc,
94 siue † intelligentiā, indicasse sufficiat, quam alibi non inutilibus fundamentis, necessarijsque auxilijs corroborare studui, vt viribus consisteret. Submotis ergo Vaconij aliorumque præcitatorum argumentationibus, contrariam opinionem veriorem esse arbitror, in testamentis inquam militum coniecturis firmiter locum esse, quod multi vti absolutum non tetigerunt, nec de eo dubitarūt, aliqui autem id expressim testati sunt, vt Ias. in l. 2. in princ. nu. 32. versic. Recolo, ff. de vulg. & pupill. substit. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 6. tit. 1. nu. 6. versic. Sed & si iura, & Francisc. Connan. elegantissimus Iurisconf. in Commentar. iuris ciuilis, lib. 9. cap. 5. nu. 7. Florentini nanque exemplo lib. instit. 10. vllorum magis non interest, quam ipsorum militum, quibus tot priuilegia data sunt, eiusmodi coniecturalem voluntatis interpretationem admitti, vera enim iudicia militum aliter subuerterentur; Quod & si pluribus possem demonstrare, pauca tamen sufficiant: vtque retorquutionē sententię Vlpiani lib. 44. ad edict. præteream. Primò allegatur Marcelli authoritas lib. sing. Respons. in l. Titius, §. sed plane, d. tit. de testam. milit. vbi Titius antequam Tribunus legionis factus esset, testamentum fecerat, & postea cinctus, manente eodem, decesserat: quærebatur an militis testamentum videretur? Marcellus censuit, nisi constitisset dictum ab eo testamentum ante Tribunatum factum valere voluisse, ad commune ius pertinere. Sed planè fecisse testamentum eum interpretandum est, qui se velle testamentum quod ante fecerat valere aliquo modo declarauerit. ecce cōstat hinc apertissime coniecturis, & interpretationibus in militis testamēto agi, nō enim dilucide aperteque id declaratum fuisse textus præsupponit, sed aliquo modo, vt interpretatione opus fuerit. Secundò facit, nam militare testamētum sui
95 hæredis agnatione † non rumpitur, vt cætera paganorum testamēta, vnde Vlpianus, in l. qui iure militari, præalleg. tit. Qui iure (inquit) militari testatur, si ignorauerit prægnantem vxorē, vel non fuit pręgnans, hoc tamen animo fuit, vt vellet quisquis sibi nasceretur exhæredem esse, testamentum non rumpitur: satis enim est, cum suæ opinionis voluntatem dedisse, vt noluerit filium si quem haberet sibi esse hæredem; in paganis autem secus est, qui filios suos debēt aut instituere nominatim, aut exhæredare: neque quicquam prodest, dicit Connanus, tacita mentis eorum coniectura, si qua de eo capi potest, in hocque solo differre videtur procinctum, & militare testamentum, quod procinctum nō valebat in quo filius præteritus reperiebatur, sed agnatione sui hæredis, vt cætera testamenta rūpebatur; Pręedictis insuper proximum est, quòd non solum coniecturæ animi in testamento militis considerantur, sed diligētius quàm in alijs testamentis animum testatoris lex interpretatur, verbis etiam deficientibus. Tertiò affertur eiusdem Vlpiani in l. neque enim, §. fin. d. tit. au-
96 thoritas, vult enim † manumisso seruo fideicōmissariam hęreditatem relictam, ex coniectura voluntatis, legisque interpretatione ad directā hæredis institutionem, vel substitutionem trahi, cum seruus propter casum mortis primi, & secundi hæredis non posset admitti, directaque libertas testamento relicta, ex stricto iure non posset effectum sortiri, iuxta l. 1. §. 1. ff. de leg. 3. l. si nemo, ff. de testam. tut. & l. si nemo, ff. de regul. iur. vt inficiari nequeat, coniecturam volūtatis, interpretationemque in militis testamento locum retinere, imò magis, vt dicebam, cum de testamento pagani, vt Frāciscus Mantica inquit, dubitetur, distinctioque adhibeatur, l. tractabatur d. tit. de milit. testam. licet in militis testamento indistincte id receptum sit. Quartò Imperiali sanctione illa confirmatur in l. in testamento, 1. in fin. C. eod. tit. qua reciprocam
97 substitutionem † factam à milite personis imparibus non continere pupillarem, quæ non potest vtrique conuenire statuitur: nisi probetur militem aliud sensisse; colligitur ex hoc coniecturis etiam militis voluntatem probari posse, cum satis euidenter expressum dicatur, quod coniecturis probabilibus deduci potest, l. licet Imperator, de leg. 1. Afflict. decis. 44. De tribus, nu. 14. Cumque constans sit opinio, rationabiliter circa militis testamentum iudex considerabit, quo proposito miles testamentum induxerit, & postea suo anulo signauerit d. l. in fraudem, §. 1. vt ad iudicem pertinere ambiguæ vo-
98 luntatis militis † interpretationem firmandum sit, sicuti generaliter hoc cōstitutum in iure est, l. voluntatis quæstio, C. de fideicom. congruit præcedentibus illa interpretatio, vt non præsu-
99 matur † militem genus testādi elegisse, ad eius iudicia impugnanda, d. l. si miles, ff. de testam. milit. sed magis vtrunque genus propter fortuitos casus, quemadmodum plerique pagani solent, cum testamentum faciunt per scripturam adijcere velle illud etiam vice codicillorum valere: merito idem Vlpianus in d. l. quærebatur, §. secundum hæc, super dubitatione duorum testamen-

testamentorum à milite factorum, ad primi validitatem, animum militis considerandum esse referebat; vtque controuersiam istam perstringam, illa denique ratione vtar, quòd nõ ita certam voluntatem in militis testamento leges exquirant, quam in paganorum elogijs appetũt, nimirum si coniecturali quadam certitudine se oblectent; Vnde quamuis antiquo more testari non liceret ei qui sui iuris esset dubius, id iam
100 militi † permittitur, vt Vlpian. in l. ex militari, d. tit. respondit, Si miles incertus an sui iuris sit, testamentum fecerit, testamentum eius valet, hoc in paganis prohibetur, quòd certa debet esse eorum voluntas, at militum non omnino certa, sed verisimilibus coniecturis perspecta, pro iusto testamento habetur. Huc pertinet quòd leges æquitatem atque humanitatẽ quan
101 dam † in militum etiam testamentis exquirunt, exercentque, proinde testamentum à milite factum, illo deinde militia non ignominiose misso, rursumque cincto in alia militia, iure militari factum censetur, humanius enim est dicere valere testamentum quasi coniuncto munere militiæ, l. quod dicitur, præalleg. tit. Nõ aliud certè, vt idem non ab re quasi repetam, dici potest, militum nanque illa simplicitas tanta est, vt ipsorum testamenta non solum à iure Quiritum exemerit, occasionemque legibus præbuerit vt varijs priuilegijs quę passim inueniuntur, testando vterentur: verum etiam ipsorũ mentem, atque animum coniecturis, ac verisimilibus elicere, declarareque valeremus: si enim ius ciuile debilibus & infirmis, omni id æquitate suadente, succurrere studuit, cur nõ dixerimus fortissimis alioqui viris militię dignitate ac splẽdore fulgentissimis, in dicendo autem, ipsorũque voluntatem declarando, vt plurimum imperitis & rudibus, qui patriam intrepide vitam mortemque vouentes, seruauere pij incolumẽ, in eorundem mentis interpretatione coniecturis subueniendum fore, imò magis, si maiori auxilio egere cęteris fateri compellimur? impium profectò esset ab ipsorum dispositionibus coniecturas remouere, interirent enim animi sensa ruditer, & inconcinne expressa, nisi accurate legum fauore intelligantur, & veluti benignè suppleantur: si itaque gentes ipsi tuentur, vigiliq. cura regnorum securitati incumbunt, vt alienã potius, quam propriam salutem perquirãt, tot pericula subeundo, vt fortunatos sæpe mercatores, graues ipsi annis, & multo iam fracti mẽbra labore appellent, proprieque iure ex militia obuenta, merce ex labore obtigisse dicantur, quod Iuuenalis Satyra vltima ostendit.

Solis praeterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militia, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater.

cur militum testamenta coniecturis non interpretabimur, dum ipsi fortitudine animi ac corporis potius, quam delicijs, atque ambagibus nobis auxiliantur? Sed cum extensionis fines latissime protendantur, vt breui præfatione explicari, concludique nequeant, alibi de extensionis generibus disputare licebit: quæ quidem difficilius de persona ad personam permittitur quam de casu ad casum, Gaspar Fabianus, consil. 54. Præsuppositis, nu. 31. inter consil. Portij, lib. 1. Mandell. Albens. cons. 74. Distinctio Baldi, nu. 2. Io. Cephal. consil. 2. Illustris Comes, nu. 22. lib. 1. cons. 616. D. Gasparinus, nu. 109. lib. 5. Illudque hic non omiserim, quòd si fuis-
102 set dictum † tunc & eo casu, cum huiusmodi verba sint restrictiua ac taxatiua, temporisque extremitatem significent, l. 4. §. fi. ff. de condit. & dem. l. in substitutione, ff. de vulg. & pupill. l. huiusmodi, ff. de verb. oblig. complures voluere extensionem omnino prohiberi: licet enim quando in substitutione vulgari vnus casus exprimitur, ad alios casus regulariter porrigatur, l. cum proponas, C. de hæred. instit. hoc tamen fallit cum expresse in vno casu, verba prædicta essent apposita tunc & eo casu, Petr. de Anch. d. consil. 356. Ex serie testamenti, col. 2. versic. Pondero verba illa. Dec. in l. quamuis, col. 2. nu. 2. vers. Et quod dictum est, C. de impub. & al. substit. cons. 89. Viso puncto, nu. 3. cons. 315. Superioribus diebus, nu. 4. & 5. dicens Ancharanum non habere contradictorem qui ei comparari possit, Ludouic. Gomes. in §. rursus, nu. 16. versic. Tamen vltra omnia, Natt. cons. 678. In causa agitanda, nu. 7. lib. 4. cons. 667. De viribus substitutionis, nu. 5. eod. vol. Et in alijs ca
103 sibus † vltra vulgarem substitutionem, quòd ex his dictionibus, tũc & eo casu, substitutiones non extendantur, cum natura ipsarum sit alios casus excludere præter inclusum, concludunt Bal. cons. 57. Item instituo mihi hæredem, col. 2. lib. 2. Roman. cons. 131. Prima dubitatio, versic. Secundò istud idem probatur, & cons. 138. Noua superuenit, vers. Secunda, quia testator. Io. de Anan. cons. 66. Visis his, col. 3. versic. Et hoc expresse, Soc. cons. 259. Visis & consideratis, col. 3. versic. Confirmantur præmissa, lib. 2. cons. 5. In primo consultationis artic. nu. 7. lib. 3. Dec. cons. 63. Et pro tenui, num. 2. & 3. cons. 314. Pro resolutione, nu. 4. & 5. cons. 332. Visis consilijs, nu. 1. cons. 433. Visa copia, nu. 8. cons. 523. Aliàs scripsi, nu. 5. Aym. Crauet. cons. 98. Nobilis & potens, nu. 5. ubi multa Decij consilia adducit, Rub. Alexandrin. cons. 31. Præsupponitur in facto, nu. 5. Paris. cons. 73. Ista substitutio, nu. 31. lib. 2. Carol. Ruin. cons. 200. Viso themate, nu. 9. lib. 2. Alex. de Neuo, cons. 81. Viso suprascripto puncto, nu. 5. Hieronym. Gabriel. cons. 111. Stante testamento, nu. 14. Natt.

cons.

confil.676.In causa,nu.3.conf. 667. De viribus
substitutionis,nu.4.& conf. 678. In causa agitanda,num.6.lib.4.Rolan.de Vall.conf. 38. In
præsenti,num.39.lib.4.Cephal.conf.196.Substitutionum,num.7.lib.2.conf.175. In hac con
sultatione,num.15.eod. vol. Gaspar Fabian.d.
consil.54. Præsuppositis, num.39.inter consil.
Portij lib.1. Menoch.consil. 152. Respondendum videbatur,num.41.lib.2. consil.243. Disputationis huius,num.35.& infra,vbi de com
muni opin.testatur latissime insistens,lib.3.con
sil.393. Respondi, num.47. & 48.magis communem esse dicens,lib.4. Riminald.iun.consil.
412. Testatrix quædam, num.68.& 69. lib. 4.
Simon de Pret.in tract.de interpr.vlt. vol.lib.1.
Dubit.1.sol.12.num.3.& 4. & lib.2.interpr.4.
Dubit. 2. fol. 3. num. 66. Sed quòd dictiones
104 † tunc & eo casu, non impediãt extensionem
fieri in fideicommissis, & substitutionibus si de
mente ex coniecturis constet, alij numero authoritateque non inferiores tenuerunt. Andr.
Barbat.conf.21.Præclare dixit,col.2.versic.Et
si dicatur,lib.2.Curt.sen.conf.75. D. Ludouicus,num.14.Dec.conf.227.In casu,nu.6. prope fin. Paris.conf.92. Prima dubitatio, nu.60.
cum seq.lib.2. & insignius consil. 50. Ex testamento condito,num.52.& 53.lib.3. citans Bar
tol.in d.l.Gallus,§.& quid si tantum, quem vt
ipse inquit omnes sequuntur, vbi Lancell. Galiaul.num.14.specifice Ancharanum, Decium-
que reprehendit,& conf.66. Nobilis Siluester,
num.65.eod.vol.Soc.iun. conf. 106. Pulchra
profectò,nu.30.conf.114.Visis,num.29.lib.1.
conf.145.Viso testamẽto,nu.29.lib.3.Rot.Roman.vt per Cassad.tit.de test.q.1.& Rotam refert,ac sequitur Duran.in trac.de art.testan.de
substit.caut.5.nu.5.And. Alciat.lib.3.de verb.
sign.fol.147.versic.Sed quid si limitatiua,vt ita
dicam dictione. Francisc. Rip. in l.1. num.169.
ff.de vulg.& pupill. Ludouic. Gozad. consil.64.
Testator,in fin. Hieronym.Zanch. in rep.l. hæredes mei,§.cum ita,num.1049.vers.Qua opinione retenta,ff.ad Trebel.Natt.conf.675. Habito sæpius colloquio,nu.13. lib.3.vbi præclarè loquitur,citatq. doctrinam Alex. conf. 130.
In causa,num.6.lib.4.Rolan.de Vall. conf. 70.
Quoniam,nu.49.lib.3.Cephal. conf.478.Nobilibus,nu.52.lib.4.Francisc. Marzar.in tract.
de fideicom.q.24.allegans Nicol. Bellon. supput.lib.1.cap.17.dicensque se istã partem semper sequutum fuisse, pro eaque consuluisse super fideicommisso D. Simeonis de Portis senioris, & Comitis Francisci de Sessio, vt verè
consuluit conf.4. Viso & perlecto, nu.19.conf.
6.Lecto testamento,nu.12.conf.7. Requisitus,
nu.11.Aym.Crauett.conf. 5. De anno, nu.57.
vers.Quartum denique, inter consilia eiusdem
Marzarij,Riminald.iun.conf.291.D. Thomas,
nu.65.lib.3.Iacob.Mandell. conf.51. Decessit,
nu.19.& 20.Francisc.Mant.in tract.de coniect.
vlt.vol.lib.3.tit.14. nu. 10. vers. Sed tamen aduertendum,& Menoch. conf. 220. Perplexa &
difficilis,num.38.lib.3.hæcque opinio æquior,
probabilior, crebriorique calculo recepta vide
105 tur; licet aliud † esset, si testator dixisset, tunc
& eo casu,& non aliter,Duran. Gualdens.in d.
tract.tit.de substit.caut.5.sol.47.Mantic. d.tit.
14. ante nu. 11.versic. Tunc autem, Vel aliam
similem taxatiuam dictionem adiecisset, vt scri
bit Riminald.iun.conf.291. D.Thomas, num.
66.lib.3. vbi aderant dictiones sic tamen: Habent enim hæ dictiones non aliter,naturam præ
cisam, vt modificationem aliquam, vel interpretationem à verbis separatam non admittant,Dec. conf.61. Et pro tenui, num.2. versic.
Et illa clausula, Paris. consil. 19. Ad resolutionem, num.15. versic. Præterea illa verba,lib.2.
vt formam inducant, Bart. in l. fin. C. de vendit. rer.ciuil.lib.11. num.4. & in l.de his, col.2.
versic. Præterea ista lex,ff.de transact. Dec.con
sil. 528. Pro resolutione, num.10. in fin. Paris.
in citato consil. num.20. Carol. Ruin.conf.92.
De duobus principaliter, num.25.libr. 3. Rol.
de Vall.conf.43.In præsenti consultatione,nu.
12.lib. 2. Multoque magis si dixisset tunc & eo
casu,& non aliter,nec alio modo, iuxta tradita
per glos. in l. si quidem, vbi Bald. num.3.C.de
except.Alexand.consil.111.Perspectis,in fin.nu.
25.lib.6. Socin.conf.251. Quoniam in præsenti,col.5.num.4.versic.Postremò,lib.2.Gozad.
conf.3.In causa,nu.23.Aliud etiam circa obser
uationem verisimilis prætereundum non duxi,
106 vt verisimile ita sit,quòd contrarium † ab aliquo credi nequeat, alias attendi non deberet,
vt tradit Hieronym.Gabr.conf.111.Stante testa
mento,num.12.versic. Idque sine dubitatione,
post Socinum, quem allegat, & hoc Aristotelis authoritate lib. 1. art. rhet. comprobari potest, dum enthymema ex verisimilibus, & signis constare, & quid eorum vtrumque sit, interpretatur.

HYPOTHESIS.

Definitiones, multiplicesque differentias conditionis enarrari: Dictiones pariter ipsam importantes, nuncupatimque Si, dictionis significationes exprimi, ac incertum diem à conditione differre: Modi etiam definitionem,& à conditione differentiam,necnon inter pœnam conditionemque discrimen ostendi: Causam vlterius ex Bartolo, Baldo, & Luca de Penna definiri: interque causam & occasionem differentiam, deque causis multa constitui: De-

monstrationis quoque definitionem, naturam: atque virtutem, & ex quibus verbis significetur, deque ipsa demonstratione complura proferri: Dictionis Sine, naturam demum indicari.

SVMMARIVM.

1 Conditionis primam definitionem ex Azone afferri: Secundã ex Bartolo: Tertiã ex Baldo: Quartam ex Cardinali: Quintam ex Anton. Gomesio Hispano: Sextam ex Signorolo de Homodeis: Septimam ex eodem Baldo: Octauam ex Vbertino Zuccardo: Nonam denique ex Iacobo Cuiacio; Sed Secundam Bartoli vti communem confirmari, nu. 2.

3 Conditionem potestatiuam explicari.

4 Conditionem potestatiuam elegantius arbitrariã appellari posse.

5 Conditionum potestatiuarum distinctionem apud Petrum Stellam inueniri.

6 Conditionis potestatiuæ ius ad hæredẽ non transire: idque declarari.

7 Conditionem potestatiuam tam in reali quàm in personali actione, cursum præscriptionis non impedire.

8 Conditionem casualem declarari atque distingui.

9 Conditio potestatiua si non potest in vltimo vitæ spiritu adimpleri, quid dicendum?

10 Conditionem mixtã declarari & distingui in conditionem ex voluntate mea & alterius pendentem, & aliam ex potestate mea & arbitrio fortuna.

11 Conditionem mixtam, si facilis fuerit, vim potestatiuæ habere.

12 Conditionem potestatiuam ex Iacobo Cuiacio promiscuam appellari solere, casualem autem non promiscuam.

13 Conditionem mixtam perperam promiscuam appellari, sed potius communem ex eodem Cuiacio ex Emanuele Costa dici debere.

14 Conditionem si Capitolium ascenderis, veterum autoritatibus ex Francisco Duareno enucleari.

15 Conditionem contigibilem definiri.

16 Conditionem necessariam aperiri, ipsamque actũ conditionalem non reddere, nec suspendere virtutem & effectum actus, sed pro pura haberi.

17 Conditionem necessariam, ad aliũ casum, non autem ad aliud tempus extendi.

18 Conditionem necessariam à voluntaria differre, & quomodo id contingat.

19 Conditionum aliam de præsenti, aliam de præterito, aliam verò de futuro esse: & exempla ac regulam ostendi.

20 Conditionem ad futurum relatam suspẽdere proprieque conditionem esse.

21 Conditionum quæ in futurum conferuntur, triplicem esse naturam ex Azone qui exempla ponit.

22 Conditionem expressam ex, Si, dictione vel alia similis significati: nihilque referre quibus verbis conditio exprimatur.

23 Si, dictionem importare formalem conditionem, & formalem causam inducere.

24 Si, dictionem aliquando modificatiuè, aliquando negatiuè, aliquando disiunctiuè sumi, aliquando superuacaneam esse & non proficuam quandoque demonstratiuè, aliquãdo impropriari pro quia, quandoque pro quatenus, Doctores autem de eius natura pertractantes indicari, nu. 27.

25 Dictiones omnes aliquando propriè, aliquando verò impropriè secundum subiectam materiam assumi, & vnam pro alia.

26 Dictiones huiusmodi ex mente proferentis vt absurdum euitetur, in legibus, statutis, vltimis voluntatibus, atque iudicijs intelligi, in contractibus verò secus.

28 Cum, dictionem, importare conditionem, differentiamque inter si, & cum afferri.

29 Dum, dictionem, interdum conditionem importare: item verba illa Quo ad, interdum etiam dictionem In, conditionem significare: item dictionem Ad, licet propriè modum faciat.

30 Pronomina demonstratiua iuncta cum relatiuo quis vel qui, conditionem importare, vt si diceretur casu quo.

31 Vt, & donec, dictiones interdum conditionem ostendere.

32 Dummodo dictionem ad conditionem referri secundum vnam opinionem, ad modum autem secundum aliam, sed distinguentem opinionẽ amplectandam fore.

33 Dũmodo, dum tamẽ, ita vt, pro Synonymis accipi.

34 Nec aliter nec alio modo verba præcisa conditionis vim habere, formamque importare.

35 Secundum, sicut, prout, & similes in actibus dispositiuis conditionem inducere.

36 Conditionis tacitæ exempla afferri.

37 Conditionem regulariter tacitè non subintelligi.

38 Conditionem tacitam multifariam dignosci.

39 Conditionem tacitam non reddere actum conditionalem, vbi ipsa tacita conditio exprimitur.

40 Conditionem tacitam nunquam actus gesti annullationem ex eius omissione operari, sed solum ad eiusdem implementum astringere.

41 Conditionem aliam in dando, aliam in faciendo reperiri.

42 Conditionem aliam possibilem aliam vero impossibilem esse.

43 Conditiones impossibiles in vltimis voluntatibus in legatis è medio tolli: idque nu. 44. dupliciter declarari. secus tamen in contractibus, in quibus contractum cuiuscumque formæ naturæque vitiare, exploratum esse.

45 Gratiam sub impossibili conditione concessam non vitiari præsertim si motu proprio concederetur.

Conditio-

46 *Conditionem etiam inter impossibilem & difficilem distingui, difficilisque conditionis remissionem declarari, & eius exemplum ostendi.*

47 *Conditionem aliā suspensiuam aliam resolutiuam inueniri: suspensiuaque definitionem afferri, deque suspensiuis potestatiuis conditionibus affirmatiuè vel negatiuè conceptis regulā assignari.*

48 *Conditionis resolutiua definitionem demonstrari.*

49 *Diem incertum à conditione differre.*

50 *Legatum extingui per mortem prioris legatarij.*

51 *Catonianam regulam ad ea legata quibus dies incerti adijcitur, non pertinere.*

52 *Legatarium conditionalem, creditorem non esse.*

53 *Conditionem omnem diem incertum esse, sed omnem diem incertum non esse conditionem.*

54 *Modum ex Baldo, item ex Bartolo, & ex Signorolo de Homodeis, ac denique ex Iacobo Menocchio, Peregrinoque definiri.*

55 *Modum, per vt, dictionem propriè induci.*

56 *Modum à conditione differre, cum natura conditionis sit ante actus executionem impleri ac purificari, modi autem natura illa sit, vt post actus executionem aliquid impleatur.*

57 *Modum respectu exitus à conditione differre, non verò respectu finis.*

58 *Conditionis negatiua item modi negatiui discrimen per Iacobum Menochium afferri.*

59 *Modum dici omnem qualitatem adiectam principali dispositioni perfecta quamuis per verba conditionem significantia conciptatur, & proinde effectum tali casu considerandum esse.*

60 *Cum pacto & conditione, vel cum hac conditione & onere verba huiusmodi modū importare; & quamuis aliqui contrarium voluerint, Thobiasque Nonius distinxerit, dictā cōclusioni vti recepta fore acquiescendum.*

61 *Modum large conditionem dici.*

62 *Modum inesse potius quam conditionem in dubio dicendum fore: verbaque cum ad modum & conditionem referri possunt, in dubio modum importare.*

63 *Modum impossibilem, contractum minime vitiare: quicquid de conditione contrarium asseratur.*

64 *Iuramentum de conditione implenda quamuis reijciatur, non tamen iuramentum reijci de modo implendo.*

65 *Iuramento precedente in voluntarijs non posse quempiam ad implementum astringi, secus in necessarijs.*

66 *Oblationis de modo implendo, materiam declarari.*

67 *Modi ante implementum actionis exercitiū suspendi, nec agi antea posse, quomodo ex Hieronymo Gabrielio accipiendum sit.*

68 *Modi nō impleti exceptionem interdum silere: & quibus in casibus contingat.*

69 *Modum non impletum, transmissionem legati vel fideicomissi non impedire.*

70 *Pœnam à conditione vel modo ex verisimili mente testatoris distingui.*

71 *Conditionem magis quam pœnam in dubio præsumi.*

72 *Pro, dictionem, modum importare, & quando: eandemque dictionem Pro, causam finalem arguere.*

73 *Ad, dictionem modum significare, quando per illam adijcitur aliquid explicandum per honoratum, secus si per grauatum. Hanc tamen distinctionem ex Carolo Ruino ratione carere.*

74 *Ita tamen, modum importare, dictionesque restrictiuas & limitatiuas ex Francisco Aretino & alijs censeri: Sed aliquando conditionem, aliquando admonitionem, interdum restrictionem, quandoque modum, sæpe etiam præcedētium dilatationem, ac declarationem significare, ex Luca de Penna concludi.*

75 *Conditionem & formam indiuiduas esse: ad instarque modi implementum esse indiuiduum.*

76 *Fideicommissum totum propriè conditionem dici.*

77 *Causam primò ex Baldo definiri, secundò ex Bartolo, tertiò ex dicto Luca de Penna Apruntino.*

78 *Causam adiectam, testatoris mentem declarare.*

79 *Causam finalem aliarum causarum ex Aristotele causam esse.*

80 *Causam in dubio impulsiuam non finalem præsumi: idque late distingui.*

81 *Causam & occasionem, inuicem differre.*

82 *Causam multum remotam potius occasionem esse, quam causam.*

83 *Causam quanto proximiorem, tanto efficacius influere supra causatum, proximamque cuiusque rei causam potissime attendi: idque ex Claudio Seyssello Aquensi declarandum fore.*

84 *Causam immediatā in feudis attendendam esse.*

85 *Demonstrationem ex Baldo definiri, pariter etiā sed diuersimode ex Bartolo.*

86 *Demonstrationem induci per relatiuum iunctum verbo præteriti vel præsentis temporis: Sique relatiuum quis, vel qui, verbo futuri temporis coniungatur demonstrationem tunc etiam induci, si incerto corpori adijciatur, sed si certo conditionem importare.*

87 *Demonstrationem ex adiectiuis significantibus officium, artificium, vel consanguinitatem, vel aliquid aliud simile induci: Itē per genitiuum: Item per cognomina & pronomina.*

88 *Demonstrationem per coniunctiones & aduerbia non inferri: per præpositiones autem induci demonstrationem, incertum non esse.*

89 *Demonstrationis illā virtutem esse, vt cum vera est, dispositionem liquidam reddat ac statim certam, si rei iam facta adijciatur, sin fienda et futura, tunc demum cum facta est.*

90 *Demonstrationem incerto corpori adiectam, pro conditione esse.*

C 2 Demon-

CAP. III.

VLTRA iam dicta de parentū in liberos amore, deque veriſimili ad omnium dicendorum clariorem explicationem, de conditione aliqua generice veluti per Satyram adhuc præfari inſtitui, quæ ad nonnullarum quæſtionum reſolutionē maximopere fortaſſe conferent: eſt nanque conditionis materia difficilis ac multiplex, circa quam Interpretes varijs in locis non ſecus ac labyrinthis peruagātur ancipites, ſępeq. terminos, magis legentium mentes confundunt, vt exitum filo Theſei reperire, pedemque inde retrahere nequaquam valeant, quod equidem in iure ciuili frequentiſſimum eſt, atque pernicioſiſſimū: ad cōditionis ergo definitionem deueniā, & Primam, quòd
1 † cōditio, legati quædam ſuſpenſio ſit, cuius de futuro defectus ſeu confirmatio pendeat, attulit Accurſius in rub. ff. de condit. & dem. quam originaliter poſuit Azo in Summ. C. de condit. inſert. col. 1. n. 1. Sed cum eam reprobet Bar. ibi, fundamentis & rationibus non ſpernendis, quē communiter alij Doct. ſequūtur, propterea Secūdam definitionem Bar. idem in l. 1. d. tit. col. 1. circa med. effinxit, quòd conditio ſit quidam futurus euentus in quem diſpoſitio ſuſpenditur, quam Scribentes crebriori calculo comprobānt, & Soc. ſen. ab aliorum impugnationibus acriter tuetur, receptioremq. eſſe teſtatur Ant. Gomeſ. in tract. var. reſol. iuris ciuil. tom. 1. ca. 12. tit. de legat. ſub nu. 19. communiterque ſuſceptam eſſe inquit, And. Alciat. in l. Stichum, nu. 9. verſ. Vti quiſque legaſſet, de leg. 1. & Illuſtriſs. D. Card. Mantic. in tract. de cōiect. vltim. volun. lib. 10. tit. 5. nu. 2. verſ. Proinde cōditio, poſtque Sebaſtianum Medices, Simon de Pretis in trac. de interpr. vlt. volun. lib. 3. ſol. 10. nu. 2. ſol. 267. col. 4. Sed tamen nō defuere alij qui ſecundæ huic definitioni non acquieſcētes, Tertiam excogitauerint, quòd cōditio ſit dictio per quam diſpoſitum habet in ſuo eſſe dependentiam, exiſtentiam, vel defectum, vt per Bald. in rubr. præalleg. de cond. & dem. Quartam etiam adinuenit Card. in c. verum, extr. de cond. appoſit. quòd conditio eſt adiectio appoſita vel ſubintellecta in diſpoſitione, ſuſpendens vel ſoluēs ipſam diſpoſitionem, quam non reſpuit Abb. in rub. eiuſdem tit. Quintam ſcripſit Gomeſ. d. tit. de legat. c. 12. ante nu. 60. quod conditio eſt quidam actus vel euentus futurus in quem diſpoſitio confertur validanda vel infirmanda. Sextam ſubdebat Signorol. de Homod. in l. 1. C. de inſtit. & ſubſtit. nu. 11. quòd conditio ſit ſuſpenſio eius de quo agitur. Septimam tradidit Bal. ipſe in rubr. præalleg. tit. Conditionem eſſe adiectionem quę dum pendet, diei ceſſionē impedit, l. cedere diem, de verb. ſign. quem refert Simon de Pretis in d. tract. lib. 3. dubit. 3. ſol. 2. nu. 2. ſol. 309. col. 4. Octauā addidit Vbertin. Zuccard. in l. 1. in princ. C. de pact. quòd cōditio propriè ea eſt, cuius euentus dubius eſt, l. ex facto, & ibi Bar. d. tit. de condit. & dem. hinc dies incertus cōditionem facit, l. dies incertus, eod. tit. l. talis ſcriptura, ff. de leg. 1. ibi, Quia dies incertus appellatur conditio. Nonam denique adiunxit Iacobus Cuiacius inſignis Iuriſconſultus, quòd conditio eſt modus qui ſuſpendit id quod agitur, quoad ex poſt facto confirmetur, Vel eſt euentus futurus qui in dubio eſt, ſit an non ſit, ita in eius Paraticlis in libros Digeſtorum tit. 7. de cond. inſtit. Cum verò Anton. Gomeſius in ſubſtantia omnes ad eundem effectum reduci crediderit, non recederem ab illa
2 definitione quam crebrior † Doctorum calculus voluit, quam etiam Socinus (vt dicebam) ab nonnullorum morſibus eripuit, ac ſecuritati reſtituit. Diſtinguitur in ſpecies conditio, alia etenim poteſtatiua eſt, alia caſualis, mixta alia. l. vnic. §. ſin autem, C. de caduc. tollen. Poteſtati-
3 ua illa dicitur, quæ † ita facilis eſt, vt eius implementum in poteſtate facultateque implere debētis ſit, vt dare, vel facere quid tam leue quòd in mera voluntate ſua ſit illud adimplere, l. ſuus

quoque,

quoque,§.puto,ff.de hęred.instit.& ibi glos.or
din.communiter recepta,l.Cornelius,eod.tit.l.
verba hęc,ff.de condit.instit. Mantic.d.trac.de
coniect.vlt.volun.lib.11.tit.17.nu.8.& Conna-
nus commentar.iur.ciuil.lib.10.c.2. ante nu.5.
Hinc conditionem ferendi nomen & insignia
alicuius voluntariam esse dixit Decian.cons.2.
Quæritur,nu.59.lib.2. hanc autem conditionẽ
4 antiqui,& qui latinè locuti sunt arbitrariam† &
in potestate nostra vel in nobis sitam appellas-
sent,vereor ego nedum hæc profero aliqui osci
tanter inculcẽt, cum antiquis & cum Musis id-
est cum humanitate,& doctrine lepore nullum
commercium Iurisperitis esse,dum non florem
sed frugem scientiæ consectandam autumant,
verborum etiam nullam habendam esse ratio-
nem dummodo sensus assequamur, atque hæc
ita effundunt quasi verba rerũ imagines esse ne
sciant & sensuũ inuolucra, quæ quam maxime
congruenter effingi aptariq. rebus ipsis debẽt,
nec viderint quid Fabius Quintil.quid Cicero,
quid Gellius & ante istos Homerus hac de re
senserint, ideo potestatiuã conditionem dicere
nunc placebit, ipsorumque temeritatem & in-
scitiam refellendam Guliel. Budæo viro omniũ
leporum & gratiarũ ornatissimo in suis ad Pan
dectas annot.in princ.relinquere, qui eorundẽ
arrogantem superbiam tãquam piaculũ quod-
dam execratur, Sed si Iurisconsultorum verba
hæc sunt,cur illa proprietatem Romani sermo-
nis nos attendentes eodem stylo ac paribus cu-
ris non proferemus? Vlpian. enim in l.4. ff.de
hæred.instit.ita inquit,Suus quoque hæres sub
omni conditione potest institui,sed excipiẽdus
est filius quia non sub omni cõditione institui
potest, Et quidem sub ea conditione quæ est in
potestate ipsius potest, de hoc enim inter om-
nes constat, Sed verum ita demum institutio ef
fectum habeat si paruerit conditioni an etsi nõ
paruerit & decesserit? Iulianus putat filium sub
huiusmodi conditione institutum licet condi-
tioni non paruerit summotum esse:& ideo si co
hæredem habeat ita institutus non debere eum
expectare donec conditioni pareat filius, cum
etsi patrem intestatum faciet non parendo con
ditioni proculdubio expectare deberet: Quæ
sententia probabilis mihi videtur vt si sub ea
conditione institutus est quę in arbitrio eius sit
patrem intestatum nõ faciet, & rursus ibidem,
Puto rectè generaliter definiri verum in pote-
state fuerit conditio an non fuerit facti potestas
est,potest enim & hæc, Si Alexandriam perue-
nerit non esse in arbitrio propter hiemis con-
ditionem, vt alia exempla apud Iurisconsultos
huiuscemodi elocutionis prętermittam,cum &
illa Imperator etiam in l.4. C.de instit.& subst.
eleganter vsus fuerit;quoniam vero breuiter ta
lia principia afferre proposui, Potestatiuarum
5 conditionum distinctionem † inuenire expedit
apud Petrum Stellam in l.qui Romæ,§.Auge-
rius,nu.41.vsque ad num.43.ff. de verb.oblig.
quem indicasse sufficiat, ne ex professo hunc in
locum omnem conditionum materiam confer-
re exacte videar, illud tamen silentio non inuo-
6 luam,quòd etsi ius implendi† potestatiuam cõ
ditionem ad hæredem non transeat,l. si decem
cum petiero,vbi post Bal. in 3. col. Ias.rationẽ
assignat,d.tit.tamen quando ex conditionis im
plemento aliquid est peruenturum tunc ad hæ
redem adimplere debentis necnon hæredem il
lius cui implendum est, ius adimplendi condi-
tionem transit,l.2.C.de pact.int.empt.& vend.
vbi Hieronym.Cagnol. nu.3.citans alium tex.
in l.si prædio,in prin.ff. de in diem addict. vt in
d.l.si decem cum petiero Bald.& Ias. in vlt.col.
declarant. Quid dicendum si conditio potesta-
tiua in voluntatem alterius quàm legatarij con
feratur,explicant Mich. Crass. in §.legatum,q.
46.nu.4.Gomes.variar.resol.tom.1.cap.12.nu.
47.& Emanuel Costa interpr.lib.1.cap.21.nu.
7.Sed priusquam casualem conditionem attin
7 gam, conditioni potestatiuæ † nunquam cur-
su temporis præscribi, videtur deduci ex dicto
tex.in l.suus quoque,§.fin.Contrarium autem
tenet Bald.in l.2.C. si quis omiss. caus. testam.
qui post Guliel. de Cun. scripsit conditionem
potestatiuam non impedire cursum præscri-
ptionis tam in reali quam personali actione, li-
cet maius tempus in tollenda reali actione quã
personali requiratur,idem Bal.in l.1.§. qui sub
conditione,ff.si quis omiss. caus.testam. Felin.
in c.de quarta,num.22.in fin.de præscrip. & in
c.ex transmissa,col.1.eod.tit. iterum Bald. in l.
cum notissimi,in fin.princ.C. de præscript. 30.
ann.vbi Ang.pariter in fin.princ.idem asseruit,
Ludouic. Roman. consil. 84. Circa id de quo
quæritur, col. 1. in fin. versic. Secundò per id
quod dicimus in simili, vbi hoc notanter decla
rat, Franciscu. Balb. in tract. de præscript. in 4.
part.4.part.princ.q.19.nu.4.in fin.12.q.princ.
& in eadem 4.part.princ.q.3.princ.nu.7. Ang.
Aretin.in §.actionum, nu. 54. versic. Non ob-
stat argumentum Bartoli, Instit. de act.Iacob.
Menoch.consil.201. Non dubito equidem,nu.
94. & 95. lib. 3. Illud etiam omittendum non
est,minime posse adeo certam regulam consti-
tui,vt sciamus quæ sit potestatiua conditio,ma
gis enim facti esse quam iuris exploratum est,
vt ex Vlpiano,in d.l.suus quoque,§.puto,Frã-
cisc.Sarmient.lib.2.select. interpr.cap.2. num.
14.versic.Sed vt veritas,fol.197. deducit. Ca-
8 sualis conditio † est quæ pendet à uiribus &
contingentia fortunæ, vt si nauis ex Asia uene-
rit. si Titius consul factus fuerit,casualium con
ditionum aut aliqua se habet ad alterum neces-
sarium casum, & tunc pro pura habebitur, ut

C 3 si Sol

si Sol orietur, l. si pupillus, §. qui sub conditione, ff. de nouat. aut ad alterutrum casum, & tūc institutus hæres non nisi existente conditione adire poterit, l. is qui, ff. de acquir. hæredit. licet petat secundum tabulas bonorum possessionē, l. 2. §. si sub conditione, ff. de bonor. poss. secun. tabul. si potuit ab intestato succedere secundū omnes, vel secundum Azonem etiam si non potuit: Excipitur filius qui sub potestatiua tantum conditione potuit institui, & quidem sub ea institutus patrem non facit institutum si cohæredem vel substitutum habeat, tuncque cohæres statim adire poterit, substitutus verò non nisi post mortem filij, si ea potestatiua conditio fuit quæ etiam vltimo momento vitæ filij potest adimpleri, puta si decem Titio dederis hæres esto: Sed quid si conditio potesta-
9 tiua † non potest vltimo vitę spiritu adimpleri, prosequere vt per Azon. in Sum. rub. 25. C. de instit. & subst. sub n. 8. Mixta dicitur quę pendet
10 ex facto † implere debentis & uiribus fortunę, ut facere cōtractum uel negotium cum aliquo, contrahere matrimonium cum tali persona, ultra mare uel in longinquas partes irē, uel nauigare, vel quid simile facere, d. leg. suus quoque, §. puto, ff. de hæred. instit. & d. l. 4. C. de instit. & substit. Mixta hæc conditio potest duobus modis intelligi, primò quando ex voluntate mea & alterius pendet: secundò quando ex potestate mea & arbitrio fortunæ, vt in d. l. 1. de instit. & substit. Bar. explicat, ac in l. in testamento, la. 2. col. 2. vers. Sed contra istud oppono, de cond. & dem. illa igitur mixta est conditio quæ ex facto honorati pendet & alterius, veluti si Titius adoptauerit, l. si quis testamēto, & ibi Bar. de condit. instit. illa est mixta pendens ex facto honorati & arbitrio fortunæ, Si in Alexandriā ierit, Salyc. in d. l. 4. nu. 1. Vlterius si mixta con-
11 ditio facilis fuerit, † vim potestatiuæ habebit, Paul. de Cast. in d. l. 1. nu. 7. C. de instit. & substit. & sic mixta differt à potestatiua, nam facile potestatiua impleri ac præstari potest, mixta autem cum magna difficultate, d. l. suus quoque, §. puto, Petr. Stell. in d. l. qui Romę, §. Augerius nu. 40. Denique vt quid de istis conditionibus Iacobus Cuiacius senserit hic exprimam, Con-
12 ditio (inquit) potestatiua promiscua † appellari solet in l. si quis, quæ est, xj. ff. de condit. & dem. casualis nō promiscua, an quia potestatiuæ sint in facili, casuales in difficili? vt promiscuę sint ὑχερεῖς & prōptæ, quod satis est probabile, sed potestatiuas promiscuas appellari subdit, quòd nulla fere sit potestatiua, quę non possit esse nō potestatiua, d. l. 4. §. puto, Casualis autem quæ est, non potest esse potestatiua, veluti si fulserit cras, si tonuerit: est & tertium genus mixta conditio, d. l. vnic. §. sin autem aliquid, C. de caduc.
13 tollen. quam vulgo male † accipiūt pro promiscua, cum ea potius sit cuius euentus pēdet partim ex casu, veluti si Titio reuerso ab hostibus decem dederis, si Titio Consule Capitoliū ascēderis, communis igitur non promiscua, Iacob. Cuiac. obseruat. lib. 14. c. 2. quodq. promiscua conditio à mixta differat, sitque illa quæ facile iteratur, non promiscua quæ facile nō iteratur, vltra Cuiacium tradit aduersus Aretinū & Decium præclaros alioqui Iuriscōsultos Emanuel Costa in l. cum tale, §. si arbitratu, nu. 30. in vlt. ampl. hoc tit. Sed antequam ad alia progrediar cum crebra sit apud Iurisconsultos mentio huius conditionis, Si Titio consule Capitoliū ascēderit, eoque exemplo ferè semper vtuntur quoties de conditionibus concertant, ideo ipsam
14 interpretari † expedit, Arcis igitur Capitolinæ quæ in Saturnio monte à Tarquinio Superbo extructa fuit solum præalcum erat, adeo vt præcaturi in eo vel sacrificaturi ascendere cogerentur, vt Tacitus lib. 14. admonet, Exin lęti Capitolium scandunt Deosque tandem venerātur, & lib. 19. Nec sisti poterant scandentes per coniuncta ædificia, quæ vt in multa pace in altum edita solum Capitolij ęquabant. Sueton. in C. Iulio, Ascendit Capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus. & Dion Cassius in Nerua, Quare cum ob senectutem omnibus contēptui quodammodo esset, in Capitolium ascēdit, atque quòd felix faustumque S. P. Q. R. & mihi ipsi sit, sic præfatus Marcum Vlpium Traianū adoptauit. Id ipsum ex Horatio Carmin. lib. 3. ad Melpomenen, Nō omnis moriar, multaque pars mei Vitabit Libithinā vsque ego postera Crescam laude recens, dum Capitolium Scandet cum tacita virgine Pontifex. hoc etiam ex Plinio in Paneg. ac Lampridio in Alexādro cōprobat Franciscus Duarenus veterum lectionū obseruantissimus, & qui Gręcas atq. Latinas literas eximio studio excoluit, iurisprudentiam verò omnibus numeris cōplexus fuit, lib. 1. Disput. Anniuers. c. 15. in quem tamen notam scribere molitus est Frācis. Sarmien. select. interpr. lib. 2. c. 1. nu. 7. volens huius conditionis exemplum nullam religionis rationem cōtinere, sed Duarenus rectè inspectus noluit exemplū hoc siue conditionem religioni referre, sed veterum authoritates quibus Capitolij Arx describitur indicare, vt antiquitatis nihil penitus ignoretur, quemadmodū ipse inquit, eam scilicet suæ declarationis ibi esse rationem, vt nihil reperiri in Romanis antiquitatibus existimet, quod ius Romanum interpretantibus quandoque vsui esse non possit: Conditionum alia distinctio afferri potest, nam quædam cōtingibilis est, quædam verò necessaria, contingibilis illa dicitur
15 † quæ habet se ad esse & non esse, & potest impleri vel non, cuiuscunque naturæ vel qualitatis sit

tis sit vt superiores: Necessaria vero appellatur
16 quæ omnino secundum cursum naturę † debet
impleri, & ista actum conditionalem nō reddit
nec suspendit virtutem & effectum eius sed pro
pura habetur, l. si pupillus, §. qui sunt sub cōdi-
tione, ff. de nouat. vbi Iuriscon. inquit, Qui sub
conditione stipulatur quę omnino extituta est,
pure videtur stipulari, vbi glos. & communiter
Interpretes, tex. est etiam in l. in illa stipulatio-
ne si calendis, ff. de verb. oblig. in l. impossibilis,
in fi. eod. tit. Conditio necessaria ad aliū casum
27 † extenditur, sed non ad aliud tempus, l. si ita
quis, l. qui plures, in prin. de vulg. & pupill. Ca-
rol. Ruin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 23.
vers. Potest ergo dici, de liber. & posth. Condi-
28 tio necessaria † differt à voluntaria, nam hęc in
dubio debet impleri in forma specifica si adim-
pleri potest, conditio autem necessaria potest
impleri per æquipollens dato quòd posset im-
pleri in forma specifica, Lancel. Galiaul. in d. §.
& quid si tantum, vbi Io. Crott. num. 41. versic.
Secunda sit conclusio, sed de hoc infra latius
19 disseremus. Vlterius quædam conditio est † de
præsenti, quædam de præterito, quædam verò
de futuro, vt si hoc fiat vel tale, quid contingat,
& primæ duæ si veræ sunt & ita se habēt, statim
obligant, nec actum aut dispositionem suspen-
dunt, aliàs vero si ita non se habent nec sunt ne
cessariæ statim annullatur actus & dispositio,
text. est in l. cum ad præsens, cum seq. ff. si cert.
pet. vbi Iurisconf. inquit, Cum ad præsens tem
pus conditio confertur, dispositio non suspen-
ditur, eadem sunt & cum in præteritum condi-
tio confertur, itaque tunc potestatem conditio
20 nis obtinet cum in futurum † confertur, l. con-
ditio in præteritum, ff. de verb. oblig. l. institu-
tio talis, in fin. ff. de condit. instit. l. eas causas,
hoc tit. §. conditionales, Instit. d. tit. de verbor.
oblig. Anton. Gomes. variar. quæst. tom. 1. cap.
12. de legat. num. 64. Hæcque propriè condi-
tio est, l. nominatim, in fin. eod. tit. de condit. &
demonst. Conditionum autem quæ in futurum
21 conferuntur triplex † est natura, quædam enim
ad id tempus quo testator viuat, quædam ad id
quod post eius mortem futurum sit, quædam
ad alterutrum pertinent, tempus vero vel certū
vel incertum comprehendant, l. conditionum,
d. tit. exempla ponit Azo. in rubric. C. de cond.
insert. num. 4. Alia est conditionum distinctio.
nam quædam expressæ sunt, quædam autem ta
citæ, expressæ sunt illæ quæ ore proprio & ver-
bis testatoris positæ & adiectæ sunt, Primò per
22 dictionem, Si, vel aliam † similem, nihil nanque
interest quibus verbis conditio exprimatur, l.
quibus diebus, §. quidam Titio, circ. fin. isto tit.
l. si Titio, in prin. ff. quand. dies leg. ced. Quòd-
que huiusmodi dictio, si, regulariter conditio-
nem denotet incertum non est, vt inquit post
gloss. Bart. in l. 1. colum. 1. hoc eod. tit. ac sępè ali
bi, l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verbor. oblig.
iunct. tex. in d. l. cum ad præsens, ff. si cert. pet.
Paris. consil. 18. Considcratis, nu. 1. lib. 2. consil.
17. Potuit, num. 25. lib. 1. Ioan. Cephal. consil.
89. Originalis scriptura, num. 54. lib. 1. Rimin.
iun. quib. alien. lic. vel non, nume. 221. fol. 468.
Carol. Ruin. consil. 181. Pro clara resolutione,
num. 1. & 54. lib. 1. Augustin. Bero. consil. 51. In
causa, colum. 6. num. 12. versic. Quia verba illa,
lib. 2. Hieronym. Verius in rep. rubric. de verb.
oblig. num. 30. Franciscus Beccius consil. 41. Vi
sis allegationibus, col. pen. nume. 26. Quinimo
23 formalem † dicitur conditionē importare, Pa-
ris. consil. 8. Attingendo, num. 28. lib. 2. & fina-
lem causam inducere cum à lege profertur, vt
per Ludouic. Gozadin. consil. 51. In hac causa,
num. 10. versic. Et maximè, post Bart. in l. 1. ff.
de donat. & Ias. in l. 2. §. quòd si in patris, ff. sol.
matrim. Sumitur etiam aliquando dicta dictio,
24 si, in alia significatione, scilicet † modificati-
uè, l. muto, §. sub conditione, ff. de tutel. l. si de-
cem, ff. de verb. oblig. aliquando negatiuè, vt in
Psalm. Si introibit in requiem meam, necnon
disiunctiuè, idest pro quamuis, l. 2. C. de condi.
insert. Socin. iun. consil. 131. Videamus, num. 8.
lib. 2. interdum est superuacanea & non profi-
cua, l. si Titio, ff. quand. dies leg. ced. quādoque
ponitur demonstratiuè, l. in conditionibus, §.
hæc scriptura, isto tit. quòd etiā improprietur
pro quia, est tex. in l. videamus, in princ. versic.
Si impubes, iunct. gl. ff. de in lit. iur. Socin. iun.
in l. 3. num. 23. de leg. 1. vbi latè, Vlterius assu-
mitur pro quatenus, l. Sticum qui meus erit, de
leg. 1. Corn. consil. 133. Quamuis videatur, col.
5. num. 16. versic. Et dictio, lib. 2. consil. 245. Li
cet in hac consultatione, nume. 4. col. 2. versic.
Non enim obstat, lib. 3. consil. 178. Videtur, nu
me. 3. col. 2. lib. 4. Carol. Ruin. consil. 190. Pro
resolutione dubiorum, num. 7. lib. 2. Quod mi-
rum sanè nō videbitur, cum vnaqueque dictio
25 † aliquando propriè aliquando impropriè &
secundum subiectam materiam assumatur, fre-
quentissimumque sit vt vna pro alia ponatur,
gloss. est ordinaria in l. eas causas, vbi Barto. &
Paul. de Castr. ff. eod. tit. de condit. & demonst.
faciunt tradita per Iacob. Buttig. & Bart. in l.
sed & possessori, §. 1. ff. de iu. iur. & per eundem
Bart. in l. si olei, C. locat. in l. Lucius, num. 14. ff.
de vulg. & pupill. Ias. in l. si filius qui in potesta-
te, nu. 3. & infr. ff. de liber. & posthum. talesque
26 dictiones † ex mente proferentis vt absurdum
euitetur in legibus, statutis, vltimis voluntatib.
atque iudicijs, intelliguntur, licet in contracti-
bus secus sit, Bart. in l. sæpè, num. 6. ff. de verb.
signific. qui idem sensit in l. alienationis, in fin.
eod. tit. dum ad dicta in l. sæpè se remittit, Alex.
consil. 81. Lecto & discusso, colum. 3. nume. 5.
versic.

versic. Et ad dictam interpretationem, lib. 3. Hieronym. Gabriel. consil. 90. Anno 1504. nume. 36. versic. Et regulariter, lib. 1. Et quamuis de ipsa dictione, si, possem alia hic scribere, cum
27 tamen † Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, post præfationem in verb. si, fol. 38. vsque ad num. 4. C. de reuoc. donat. loca indicauerit, in quibus de natura huius dictionis Scribētes per tractaut, remisisse sufficiat, addam tantum Angel. Aretin. in §. longè, nume. 4. Instit. de legat. Dec. in rubric. C. qui admitt. nume. 81. Nicol. Bellon. in §. 1. num. 19. Instit. quib. mod. re contrah. oblig. Andr. Alciat. in l. 1. §. sed si mihi, nu. 48. ff. de verbor. oblig. Tancred. de Corneto in sua Summa, in fi. tit. de cautel. & denique Luc. de Penn. de eadem dictione plura afferentem in l. uacantia, colum. 1. C. de bon. uacan. lib. 10. Ad conditionisque materiam redeundo ipsam
28 insuper ex dictione † cum, significari, probat tex. in l. qui promisit, ff. de condict. indeb. & in l. quodcunque, §. fin. d. tit. de verb. obligat. Sed est differētia inter conditionem ex dictione, si, inductam & dictione, cum, vt notant Doct. & nuncupatim declarat Petr. de Bellapertic. in d. l. qui promisit. Sciendumque est quòd per, si, monosyllabam fit conditio & per cōditionem tempus demonstratur, sed per monosyllabam, cum, nō demonstratur tempus, vt not. in l. si Titio, ff. quand. dies leg. ced. Præterea per, si, dispositio incerta est, verum, & quando, sed per, cum, est incerta, quando, sed non, vtrum, cum distinctione tamen de qua in l. centesimis, ff. de verb. oblig. & quod not. in l. hæc conditio, ff. de contrah. empt. & in l. in vendentis, C. eod. titu.
29 Interdum fit conditio † per dum, vt l. qui concubinam, §. vxori, ff. de leg. 3. & l. si ita legauerit, hoc tit. interdum etiam fit per verba quoad, l. Gaia, §. Imperator, ff. de alim. & cib. leg. quandoque inducitur per, in, vt l. solemus, l. in annos, præalleg. tit. de condit. & demon. Franc. Becius d. consil. 41. col. pen. num. 26. dicens naturam præpositionis, in, eam esse vt conditionem inducat quando suspenditur dispositio in aliquem futurum euentum, post Bart. Bald. Corneum & Aymonem Crauet. quos ibi refert. Aliquando fit per ad, vt l. si vir, eod. tit. propriè autem facit modum aliàs facit conditionem, vt l. quibus diebus, §. Termilius, d. tit. interdum fit
30 conditio expressa † per pronomina demonstratiua iuncta cum relatiuo quis vel qui, vt puta si diceretur, casu quo, l. Stichum qui meus erit, ff. de le. 1. Corn. cōs. 187. Circa hāc cōsultationē, col. 2. in fin. num. 7. versic. Ista enim verba, lib. 2. post Bald. in consil. incip. In testamento solemni, vt per eum, Interdum per monosyllabā
31 † vt, l. à testatore, hoc tit. & l. nuper, ff. de legat. 3. sed tamen isto modo impropriè, vt tradit Signorol. de Homod. in l. cum auum, nu. 15. in fi. C. de institut. & substit. Aliquando ex dictione donec, conditio significatur, l. pater Seuerinā, §. fin. vbi Bart. isto titu. Dec. consil. 537. Casus de quo quæritur, num. 5. Io. Cephal. consil. 71. Ad fauorem, nu. 17. lib. 1. Sed quid de dictione dummodo, nunquid & ipsa conditionē importare dicemus? & Doctores aliqui crediderunt
32 † conditionem inducere inter quos Guid. Pap. cons. 205. Circa processum, col. antepen. n. 23. vers. Secundò est dictum, Franc. Rip. lib. 2. responsi. cap. 9. Princeps, col. 1. num. 2. Sed contrarium vt non conditionem, sed modum significet, obligetque ad sic faciendum, tenuit Bart. in d. l. quibus diebus, §. Termilius, nu. 4. & est glo. in c. nō potest, §. illud, in verb. Retinere, de præben. in 6. Corn. consil. 130. Viso dicto puncto, num. 7. vers. Potest. lib. 3. cons. 162. Primo aspectu, num. 17. lib. 2. Bald. in cap. dudum, il 2. col. 6. vers. Et hæc faciant ad q. extr. de elect. Dec. consil. 327. Viso casu, colum. 2. nume. 3. versic. Nec prædictæ, Andr. Tiraquell. in tract. de vtroque retract. titu. de retract. lign. §. 8. gloss. 8. fol. 355. & est text. in l. cum ab eo, ff. de contrahen. empt. Augustin. Bero. consil. 55. Titia filiafamilias, nume. 6. lib. primo. Videtur in hoc opinionem distinguentem fore sequendam, quòd aut dictio dummodo, actui perfecto adijcitur, & modum importet, aut adjicitur actui imperfecto, & importet conditionem, Philipp. Franc. post Paul. de Eleaz. & Dominic. de S. Gemin. in dicto cap. non potest, §. illud, nume. 6. Stephan. Bertrand. consil. 201. Christi, colum. 3. nume. 5. lib. primo, Carol. Ruin. cōs. 43. Viso ac perlecto testamento, n. 7. versic. Illa enim dictio, lib. secundo, Tiraquell. vbi supra, & Ludouic. de Molin. in tractat. de Hispan. Primogen. lib. secundo, cap. 15. num. 29. Sed vberius istius dictionis Dummodo,
33 vim † explicat Hieronym. Gabriel. consil. 5. Statutum disponit, nume. 1. vsque ad 5. lib. 1. vbi dicit in princip. dictionis dummodo, dumtaxat, ita vt, pro synonimis accipi, & quando dictio dummodo, ad modum vel conditionem referri possit ibidem eruditè declarat, ad quem remisisse expediat, & consil. 65. Non est dubium, in princ. eod. vol. Conditionem etiam hæc dictio dummodo, significat, quando adjicitur ijs quæ de necessitate actui non insunt, vt post Barbat. & Corsett. tradit Socin. iun. consil. 149. In causa hæredum Alexandri de Nerlis, nume. 46. in fin. lib. primo. Verba autem illa
34 Nec aliter nec alio modo † præcisè conditionem vim habent, Bald. in Authen. ingressi, colum. 4. nume. 4. versic. Idem si protestor, C. de Sacrosanct. Eccles. Ias. consil. 86. In causa R. D. Gentilis, num. 16. col. fin. versic. Item prædicta verba, lib. 3. consil. 162. In causa contradictionis, colum. 4. num. 5. versic. Secundò quòd dicta

dicta electio, lib. 2. Iac. Menoch. consil. 38. Hac in proposita facti specie, nu. 22. lib. 1. formamque inducunt, gloss. in l. siquidem, in gloss. magna, vers. Et maximè, C. de except. & ibi Doct. Paris. consil. 19. Ad resolutionem, nume. 13. & 15. versic. Præterea illa verba, & num. 20. lib. 2. vbi latissimè de istis verbis pertractat, Menoch. in præalleg. consil. 38. num. 23. Quid de dictione
35 † secundum? dictiones sicut, secundum, prout & similes in actibus dispositiuis non faciunt dispositionem, siue in statutis siue in contractibus siue in priuilegijs siue rescriptis versemur, gloss. & Doctor. in cap. quoniam Abbas, extr. de offic. delegat. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de feud. §. sic igitur, in princip. & post Castrensem tradit Francisc. Curt. in l. admonendi, nume. 54. ff. de iure iuran. quod sic est accipiendum, si Princeps causa cognita processerit, aliàs secus, vt per Curtium vbi supra, num. 57. quæ ad ablatiuos absolutos pertinent respectu conditionis inducendæ cum alibi seriose disseruerim repetitione aliqua non indi-
36 gent. Tacita est conditio † quæ aliquo in actu vel dispositione subintelligitur à iure, vt puta, Primò quando quis legat vel promittit partũ ancillæ vel fructus alicuius rei, quia subintelligitur si nascantur, l. 1. in fin. hoc tit. de condit. & demon. l. interdum, l. inter stipulantem, §. sacrã, ff. de verb. oblig. l. cum certus, ff. de tritic. vin. & ol. leg. l. si debitor, §. 1. ff. de contrah. empt. Secundò quando quis grauatur hęreditatem restituere, quia intelligitur si sine liberis decesserit, vt in isto contextu, & l. generaliter, §. cum autẽ, C. de instit. & substit. l. cum acutissimi, C. de fideicom. Tertiò vbicunque fuit posita conditio instituto, quia tacitè videtur repetita in substituto, l. licet, ff. de leg. 1. Quartò quando alicui annuum legatum relinquitur, conditio enim intelligitur si vixerit, & eo mortuo legatum ad hæredes non transit, l. cum in annos, ff. quand. dies leg. ced. & de istis conditionibus loquitur Azo in Summ. C. in princ. num. 6. versic. Interpretantur conditionem; Sciendumque est, regula-
37 riter † conditionem non esse subintelligendam l. omnia, in prin. ff. de leg. 2. l. 1. isto tit. cum multis concordantibus adductis ab Andr. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. libertis, nume. 19. versic. Similiter statuit ius commune, C. de reuoc. donat. Tacita cõditio multis modis digno-
38 scitur, † Primò ex qualitate rei, vt in l. interdũ, ff. de verbor. oblig. & in d. l. 1. hoc eodem tit. & ista suspendit etiam quoad transmissionem, Secundò propter naturam rei de qua agitur, l. hęc verba, ff. de leg. 1. & ista nõ suspendit transmissionem, vt l. conditiones quæ extrinsecus, hoc tit. Tertiò fit conditio tacita per modum ademptionis, vt l. si legatum purè, ff. de adim. legat. & l. si pecuniam, ff. si cert. pet. Quartò fit tacitè ex vi petitionis, vt Lauia, hoc nostro tit. Quintò ex vi restitutionis taliter faciendæ, l. vbi purè, ff. ad Trebell. Sextò inest tacita conditio interdũ causa pietatis, & ex casu fauorabili propter fauorabilem interpretationem, & indistinctè, vt not. in d. l. generaliter, & in d. l. cum acutissimi, omnesque istos casus tradit Signorol. de Homod. in l. 1. nu. 12. & 13. præcitato tit. C. de instit. & substit. Animaduertẽdumque existimo,
39 quòd conditio † quę tacitè inest si exprimatur, actum conditionalem non facit, l. in conditionibus, §. 1. d. tit. de cond. & demon. l. hęc verba, ff. de leg. 1. l. si Titia, §. quædã, ff. quãd. dies leg. ced. Alexand. in l. 1. nume. 8. ff. ad l. Falcid. vbi Vincent. Hercul. colum. 4. Vlterius quòd conditio tacita nunquam actus facti annullationẽ
40 † ex eius omissione operatur, sed solum ad eiusdem implemẽtum astringit, Bald. in l. epistola, §. inter, per tex. ibi, ff. de pact. vbi Iaf. nume. 1. Ludou. de Molin. in d. tract. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 15. nu. 32. Conditionum etiam
41 quædam in dando † consistunt quædam verò in faciendo, in dando vt si dederit Titio vel alteri personæ, vel loco, decem vel centum, vel aliam quantitatem, vel rem, in faciendo, vt si fecerit tale factum negocium vel ædificium, l. huiusmodi, ff. de leg. 1. l. 2. ff. de verb. oblig. Quædam
42 insuper possibiles sunt † quędam impossibiles, possibiles quæ de facto, natura, & de iure fieri possunt, impossibiles quæ de facto vel natura vel de iure fieri non possunt, de facto vt si digito cælum tetigeris, de natura vt si ignis frigescat, si lapis sursum ascendat, de iure quia turpis vt si filium, patrem, vel matrem egenos non alat nec eis alimenta præstet, vt si quis in vxorem ducat quam de iure non potest, l. 1. l. conditiones, 1. & 2. & l. obtinuit, hocmet. tit. §. impossibilis, de hæredib. instit. quæ ipso iure de medio tolluntur in vltimis voluntatibus, in le-
43 gatis, secus tamen in contractibus † accidit, quia in ijs impossibilis conditio contractum cuiuscunque formæ, & naturæ sit siue bonæfidei siue stricti iuris vitiat & annullat, l. impossibilis, ff. de verbot. oblig. l. non solum, ff. de act. & oblig. l. certi condictio, §. quoniam, versic. Item quęri potest, ff. si cert. pet. §. impossibilis, Instit. de inutil. stipul. & declarat Azo in Summ. C. de instit. & substit. num. 3. versic. Nec est prætermittendum, vbi num. 5. inquit, quòd illud vt impossibilis conditio pro nõ scripta habeatur, in institutionibus legatis, & fideicommissis ita
44 accipiendum est, † si apponatur ei cui relinquitur, secus si apponatur ei à quo relinquitur, vel qui iubet hæreditatem restitui, vt in §. vlt. Instit. de legat. item vera sunt hæc in conditione impossibili de iure vel natura, nam si impossibilis sit conditio propter perplexitatem verborum non habebitur (dicit Azo) pro non scri-

pta,

pta,imò reddit inutilem institutionem, l. si Titius hæres erit,ff.de hered.instit.vbi exemplificat; Sed an gratia † cōcessa sub impossibili con
45 ditione vitietur ? & ipsam non vitiari tradit Franc. Aretin.in d.l. impossibilis, col. fin. circ. med. versic. Adde breuiter, cum quo sentiunt Ludouic. Roman.consil.348.Quæritur, in fin. versic.Igitur dicendum, citans glossam sing. in cap.fin.de concess.præben.in 6.Dec.cons.405. Videbatur primo motu, num. 2. Emanuel Costa lib.select.interpr.cap.8.ad l.cum hæres,§.1. ff.de stat.liber.num.4.Quod magis verum esse scribit in præcitato loco Romanus quando gratia motu proprio esset cōcessa, quæ amplè & fauorabiliter est intelligenda, vt ibi in finalibus verbis. Distinguitur etiā conditio inter impossi
46 bilē,& difficilē:† nam licet impossibilis vel quę pro impossibili habetur veluti turpis aut illicita conditio expleri nō possit,difficilis expleri pōt, nō est igitur impossibilis sed penè impossibilis, vt tradit Vlpian.in l.si familia,56.ff.fam.ercisc. l.4.§.1.ff.d.tit.de stat.lib. impossibilis ipso iure remittitur, difficilis neque ipso iure neque decreto prætoris, quod intelligendum de conditionibus est, quæ hæredum institutionibus vel legatis vel fideicommissis vel libertatibus ascribuntur, suntque in potestate hæredis vel legatarij vel serui sub cōditione manumissi, explenda ergo sunt, siquidem hæres hæreditatem, legatarius legatum, seruus libertatem consequi velit,verum alterius gratia veluti fideicommissarij cui hæres rogatus est hæreditatem restituere sub conditione difficili: apertè iniquum est hæredem ipsum cogi eam explere, l. facta, §. si sub conditione,ff.ad Trebell.additur autem in eodē §. sed & remitti eam ab initio visum est, vbi pro Ab initio, sequentia verba ostendunt esse legendum Absurdum, cum si per fideicommissarium impleri possit, à fideicōmissario implenda est, l.si cui,§.fin.eod.tit. d.l. facta, §. si in danda, Sed non nisi per hæredem, vt conditio certi nominis ferendi,nec velit nomen illud hæres ferre quantumuis bonum sit & honestū (liber homo inuitus non,mutat nomen) hoc sanè casu remittenda est decreto prætoris,Conditio aliàs edicto remittitur,vt cōditio Iurisiurandi,aut quæ repugnat publicæ vtilitati aliàs edicto prætoris: Difficilis verò conditionis exemplum vnum extat in d. l. 4. §. 1. Si seruo testamento ita data sit libertas, liber esto si hæredi millies dederit, quam ita male Bas. interpretatur, Si hæredi centum myriadas numum dederit,& peius Dorothæus Si chiliadas,nam chiliades sunt inferiores myriadibus, & illa Si centum myriadas, non est adeo difficilis, quippe cum centum myriades efficiunt dumtaxat decies centena millia, sicut ducentum vicies centena & trecenta in Constitutione Græca Iustiniani de confirmatione Digestorum, hæcque de difficili ac impossibili conditione tradita Iacobo Cuiacio nonnihil arrisere. Quædam su-
47 spensiua est, quædam autem † resolutiua, suspensiua dicitur conditio quæ dispositionis effectum in aliquem futurum euentum confert, siue sit casualis,potestatiua,uel mixta, ueluti si Imperator uenerit in Italiam, si decem dederis Titio, in potestatiuis tamen hoc interest, quia si affirmatiuè concepta sint implementum omnino præcedere debet vti relicto locus sit. Si vero negatiuè siquidem implementum ante ultimum uitæ spiritum contingere possit, similiter exitus expectatur, si uerè non nisi in ultimo uitæ spiritu,tunc ne relictum euanescat,cautione præstita implentur,& idem quoque est in conditione potestatiua affirmatiua,quæ actus perseuerantiam requirit, & si conditioni paritum non fuerit res cum fructibus perceptis restituitur,text. est in l.Mutianæ, hoc tit. Authen. cui relictum, C. de indict. uid. tollen. Nisi conditio plura annua relicta faceret,nam pro quibus paritum fuit fructus non restituerentur. Peregrin. de fideicommiss.artic.63.num.20. in fin.
48 Resolutiua autem conditio † est, quia non suspendit actum & illius executionē, sed per eius euentum resoluit actum, gloss. & Alberic. de Rosat. in l. 2. ff. de in diem addict. Socin. sen. consil.ult.quod est 128. Duo uidebatur, num. 2.uersic.Secundo resolutiua,lib.3. Paris. cons. 92. Angelus,num.2.uersic.Et quoniam, lib.3. Thom.Grammatic. decis.58. Magnifica Margarita Caracciula, nume.10. uersic. Nam talis sententia, Tiber. Decian.consil.8.Grauia sunt profecto,num.78.uersic.Atque ideo concluditur, lib. 1. Andr. Tiraquell. in tract.de retract. conuent.§.2.gloss. 1. num.74. & in rep.l. si unquam,in uerb. Reuertatur,nu.283. Iacob.Menoch.alios allegans consil.262. Existimauerā, num. 10.uersic. Et propterea nostri,lib.3. & nume.12.uersic. Resolutiua uerò,cons.388. Consultatio hæc,num.16.lib.4. & fusius cons. 494. Cum doctè & acutè,num.2.& 3.lib.5. Peregr. d.artic.63. num. 21. fol. 349. Augustin. Bero. consil.60. Viso processu,num.16.uersic. Et dato,lib.1. Hieronym. Cagnol. in l.is damnum, §.quod pendet, nume.7. & 8. ff.de reg.iur.qui optimè enucleat. Sed contra facit,quia in ultimis uoluntatibus si quid purè datum sub conditione adimatur,totū relictū facit cōditionale l.aliquando,hoc tit.glo.in d.l. 2. ubi distinguit inter contractus & ultimas uoluntates, resolutiua igitur hoc operatur ut si potestatiua sit conditio impleatur per cautionē si negatiuè sit concepta aut affirmatiue cū perseuerantia, veluti si vidua permanserit, suspēsiua autē cautionibus non impletur. Sed omissis alijs distinctionibus vt finiam, videndum est quid sit inter diem incertum

49 certum & cõditionem, Et diem incertum † adijcit legato qui Titio legat cum pubes erit, vel cum inierit consulatum, fieri enim potest vt Titius ante pubertatem decedat, vel ante adeptũ consulatum, l. si hæres, ff. quand. dies leg. ced. vel qui hoc modo legat, Hæres meus cum morietur Titio centum dato, quia fieri potest vt is dies non cedat viuo legatario, puta si prior legatarius moriatur, quo casu † legatum extinguitur, l. 1. l. hæres, §. 1. isto tit. l. si pecunia, §. fin. ff. de leg. 2. l. vltim. in fin. C. de contrah. stipul. propterea legatum huiusmodi quasi conditionale est, & hoc est quod dicitur diem incertum facere conditionem, Quamobrem ad ea legata quibus dies incertus adijcitur regula Catoniana
50

51 † non pertinet, l. cætera, §. 1. ff. de leg. 1. & corũ dies non cedit à morte testatoris, sed cum extiterit conditio vel dies, l. vnic. §. fin autem, C. de caduc. tollen. Denique si legatarius ante decesserit, ad hæredem suum legatum non transmittit, d. l. 1. l. 4. ff. quand. dies leg. ced. nec interim id alij delegari idest cedi potest, l. legata sub cõditione, hoc tit. quia nondum debetur, & legatarius conditionalis † creditor non est, l. is cui, de act. & oblig. ergo diem incertum (cum effectu ipso conditio sit) etiam non male conditionem dicemus, l. 1. §. vltim. ff. vt leg. nom. cau. l. si dies, §. 1. ff. quand. dies leg. ced. ibi, Tempus cõditione, nam & è contrario conditio appellatur dies incertus, l. talis scriptura, ff. de leg. 1. Sed

52

53 hoc interest, quòd omnis conditio † est dies incertus, omnis dies incertus non est conditio, Si possit non cedere, vt cum relictum proponitur legatum, cum morietur hæres, cõditio est, quia non cedere potest viuo hærede legatario mortuo, Si non possit non cedere, conditio non est, vt si cum morietur Titius ei legauero purum est legatum, quia fieri non potest vt non moriatur Titius, Nec dicas quia etsi prior hæres moriatur, hęredis hęres Titij tenetur, d. l. 4. quand. dies leg. ced. l. hæres, hoc tit. quia & idem est in legato conditionali, l. legato sub conditione, eod. Et ita si cum moriar promissero dies incertus est non conditio, & quod interim soluitur repeti non potest, quod tamen repeteretur si conditio esset, l. sub conditione, & l. seq. ff. de cõdict. indeb. & rectè, l. dies, isto tit. diem incertũ conditionem facere in testamento. Nec enim idem est in stipulatione, vt constat, & inter legata conditionalia, & stipulationes innumeras differentias esse, nec item testamento quoque ita est, nisi dies legati possit non cedere. Modus au-

54 tem est adiacens † rei determinatio seu grauaminis cuiusdam impositio ex consequentia captati emolumenti diei cessionem non impediens, l. si pure, ff. de leg. 3. l. cum eorum, C. de senten. & interloc. omn. iudic. l. prætor, in prin. ff. de collat. bon. l. quibus diebus, §. fin. l. Titio centum, §. ante nuptias, l. cum tale, §. Titius, ibi Modus adhibitus, hoc tit. ita definit Bald. in rubric. C. de instit. & substit. post princ. Vel modus est moderatio quædam dispositioni adiecta in eum qui honoratur aggrauans in tempus dispositionis perfectæ, secundum Bart. in d. l. quibus diebus, §. Termilius, nu. 1. vers. Dic ergo, vbi Soc. nu. 7. Francisc. Aretin. cons. 93. Viso legato facto, in fi. versic. Forte etiam dici posset, & cons. 150. Visis diligenter, col. 1. in fin. versic. Modus autem est quædam species, Iacob. Menoch. cons. præalleg. 494. nu. 6. lib. 4. Corn. cons. 126. In præsenti consultatione, nu. 8. lib. 3. Io. Crot. cons. 65. Testator, nu. 9. lib. 1. Hieronym. Grat. cons. 102. Viso testamento, num. 41. lib. 2. & de alia definitione, Signorol. de Homod. in l. 1. num. 11. d. tit. C. de instit. & substit. Aut modus est quædam in futurum resolutiua conditio, Menoch. cons. 262. Existimaueram, nu. 9. lib. 3. Peregrin. artic. 63. nu. 14. Et quemadmodum conditio per, si, dictionem, ita mo-

55 dus † per dictionem, vt, propriè inducitur, Socin. sen. post Bart. in d. l. quibus diebus, §. Termilius, nu. 8. Alex. cons. 119. Viso processu, col. 1. cons. 102. Visis & ponderatis, col. 2. lib. 1. Bal. in l. quoniam, per illum text. C. de rer. permut. Anton. Corsett. in verb. Manumissio, Ias. in l. si Titio, nu. 9. & 15. de leg. 1. Nicol. Bellon. in §. sub cõditione, nu. 2. Instit. de verb. oblig. Alex. de Neuo cons. 81. Viso, nu. 7. Hieronym. Grat. cons. 102. Viso testamento, nu. 30. & infra, lib. 2. Io. Cephal. & is cons. 81. Testator, nu. 10. lib. 1. Tob. Non. cons. 38. Cum D. Pantasilea, nu. 10. Modus etiam à conditione distat, cum natu

56 ra conditionis sit † vt ante actus executionem impleatur purificeturque, quemadmodum ex mente Baldi dicebam, & est tex. in l. filiusfamilias, hoc tit. quando enim post actus executionem aliquid implendum venit, modus dicitur non conditio, Bar. in d. l. quibus diebus, §. Termilius, sub nu. 15. versic. Natura enim, Bal. consil. 219. Petrus Nicolutij, circ. fin. lib. 2. Anton. de Butr. cons. 43. Absque diffusione, in princ. Paul. de Castr. cons. 5. Quicquid dicatur, col. 1. lib. 1. cons. 292. Circa primum dubium videtur, col. 1. & 2. lib. 2. Alex. d. cons. 102. ante nu. 3. versic. Sed ita est, vol. 1. Aretin. d. cons. 93. ante fin. versic. Si tamen, Carol. Ruin. consil. 60. Postquam D. Richa, num. 5. lib. 2. Aym. Crauett. cons. 59. Petrus Pollardi, nu. 1. lib. 1. Iacob. Menoch. cons. 78. Hæc quæ proponitur, num. 16. lib. 1. cons. 134. Inter multa, num. 31. lib. 2. cons. 262. Existimauerim, num. 7. 8. & 9. lib. 3. Augustin. Bero. consil. 153. Quamuis fuerim, num. 2. lib. 3. Natta consil. 373. Quoniam, nu. 28. lib. 2. Decian. consil. 2. Quæritur modo, nu. 111. pariter vol. 2. Hinc dicunt aliqui, modum

57 † respectu exitus à conditione non differre, sed respectu

respectu initij,vt per Hieronym. Gabriel.cons. 5.Statutum disponit,nu.9.vers. Vel loquũtur, lib.1.Interque conditionem negatiuam,& mo-
58 dum negatiuum † discrimen affert Menoch. d. cons.494.num.13,vers.Extat&alia,omnis itaque qualitas adiecta dispositioni principali perfectę, dicitur modus,etsi cōcipiatur per ver
59 ba denotantia † conditionem, l. cum ab eo, ff. de contrah.empt.l.ex conditiones,C.de rescin. vendit.l.Mæuia,ff. de manumis. testam.l. 3.C. de fideicom.libert.Ludouic.de Molin. in tract. de Hispan.primogen.lib.2.cap.15.nu.30. versic.Præterea id ipsum ; Debet nanque considerari effectus non autem verba , vt dicit ad hoc propositum Aym.d.cons.59.in princ.post Ale
60 xan.& alios vt ibi:Proinde verba illa† cum pacto & conditione , vel cum hac conditione & onere , important modum nō autem conditionem,Alex.d. cons.102. Visis & ponderatis his, col.2.sub num.2. vers. Nam dicta verba, lib.1. Aretin.d.cons.150. in princ. versic. Et pro declaratione,Crauett.vbi supra in princ.Ruin.cōsil.127.Proponitur quòd Antonius, nu. 2.versic.Quoniam diuisio,lib.1.cons.26. Ex themate proposito,nu.8.lib. 2. cum alijs plene adductis ab Andr.Tiraquell.in tract.de retract.conuent.§.2.glos.1.& vnic.nu.76.vers. Nec his obstat . Porrò contrarium ex eodem Alex. consil. 150. In causa appellationis,col.1.num.2.lib.6. Alberic. in l. Mæuia,ff. de manumis. testam. & Hieronym.Grat.cons.102. Viso testamento,numer.25.lib. 2. ex professo alij concludunt , scilicet quòd nisi verbum conditio improprietur propter alia verba , vel propter voluntatem testatoris repugnantem,stet in proprio eius significatu nempe pro conditione , secus si improprietur , vel repugnet voluntas , tunc enim pro modo caperetur , Vnde Tob. Nonius d. cons. 38.nu.6.tres casus considerabat,Primus est cū verba significāt ante legatum præstandum quā id quod illis verbis Cum hac conditione significatur , & tunc importent modum , & ita loquantur,l.1.§.fin.ff.de donat.l.Mæuia,ff.de manumis.testam.l. ea conditione, vbi Salic.declarat,C. de rescind. vendit. Secundus est, quando id quod significatur illis verbis, cum hac cōditione, ante implendum est ex expressa vel tacita testatoris voluntate,& tunc sine dubio conditionem significat,l.Thais ancilla,§. Sthicus, ff.de fideicom.libert.l. quæsitum, hoc tit. Tertius est, quando id quod significatur ijs verbis, cum hac conditione potest ad vtrunque tempus referri,& ante cōsecutionem legati & post, & tunc in dubio potius illis verbis conditionē propriè significari,& modum improprie dicendum est , ita Tobias , ex cuius dictis communis opinio posset procedere quando ad vtrunque verba proprie possent referri , secus si ad conditionem proprie, ad modum verò improprie , & in dubio à proprietate non esset recedendum,l.non aliter,ff.de leg.3. Sed quicquid Gratus & Nonius sibi voluerint, ego non declinarem ab opinione Cyni , & aliorum cum eo sentientium , iudicando & consulendo, Nam plus vitiat conditio,quam modus Alex.in l.impossibilis,num.2.ff.de verb.obligat. Augustin. Bero.cons.28.Ludouicus de Faba,num. 52.libro 2. & cum opinione Alexandri & Francisci Aretini pertranseunt Carol. Ruin.d.cons.127. num.2.versic.Quoniam diuisio,lib.1. & Natta præcitato cons.373.num. 26. lib. 2. Vt vera sit
61 conclusio † quòd vbi verba possunt se habere ad modum & cōditionem,in dubio ad modum magis sint referenda , scilicet vt in dubio insit potius modus quam conditio, ita Cynus de Pistorio prędictus,in l.cum quis,C.de iur. & fact. ignor. Bart. Bald. & Alex. in l. cum mota, circa princ.C.de transact.per text.in l.quæro,§.inter locatorem,ff.loc.idem Bald. in l. & si post tres, num.7.ff.si quis caut. Dec.in l. debitori , col.2. num.13.ff.si cert.pet.& ipse Alex.d. cons. 102. col.2.versic.Confirmo , communem opinionē esse testatur, & ibidem Nouiss. Parisienses , in verb.Modum , lib. 1. cons. 113.Perspectis his , col.3.num. 19.vers. Et in dubio dispositio , lib. 6.& cons. 150. In causa appellationis, num.2. eod.vol.Carol. Ruin.consil.215. Quia in hac causa,num.10.vers.Et in dubio, lib.1. isque receptam sententiam esse scribit d.cons.26.num. 19.vol.2. Quintilian. Mandos. de eadem communi in addit.ad Lapum,alleg.87.in vlt.addit. Francisc.Mantic. in tract. de coniect. vltim.volun.lib.10.tit.5.num.13. Andream Alciatum ac Petrum Paulum Parisium reprehendens,communemque esse affirmans,Hieronym.Gabriel. cons.5.Statutum disponit,num.4.lib.1. Iacob. Menoch.d.cons.494.nu.18.lib.4. Iacob.Mandell.Alba,cons.4. Casus iste,nu.34. vers. Item dici potest , lib. 1. Et licet modus à conditione
62 differat , non proinde est , quin modus † large conditio dicatur,Anton. de Butr.d. consil.43. per text.in c.cum Ioannes, de fid. instr. Corn. cons.102. Visis,col.4.lib.2.Hinc de conditione ad modum argumentamur,vt per text.in l.1.& 2.C. de his quæ sub mod. tradit Ias. in l. si Titio,num.8.ff.de leg.1.& Ruin. consil. 20. Viso testamento, num.3.lib.2. Ad Cynique conclusionem rursus redeundo , ipsam vltra iam dictos comprobarunt, Menochius alibi idest consil.262. Existimauerim,col.3.num.6.lib.3.Hieronym.Grat.cons. 81. Viso legato,nu. 77. lib. 2. Bero.d. cons.153. num. 1. lib. 3.& Natta in præalleg.cons. 373. num. 26. lib.2. ita vt Parisio contrarium asserenti, & à communi tot prę-stātium Interpretum authoritate roborata deuianti inhærendum aut assentiendum nequaquam

quam

quam exiſtimem. Prænarratis addendum vlte
rius erit Primò quòd etſi conditio impoſſibilis
contractum vitiet, dict. l. non ſolum, de act.
& obligat. & l. impoſſibilis, de verbor. obligat.
& ſupra extitit dictum, modus tamen impoſſi-
63 bilis non vitiat † contractum, gloſſ. in l. cum
donationis, vbi Bald. Paul. de Caſtr. nume. 5.
Alexand. num. 3. Iaſ. num. 5. & plures alij quos
eo loci recenſet Anton. de Padill. num. 8. C. de
tranſact. eamque ſequuntur Ludouic. Roman.
num. 11. Alex. num. 2. Iaſ. num. 3. & 4. Vdalric.
Zaſ. num. 9. & communiter Scribentes, in d. l.
impoſſibilis, Didac. Couar. in c. cum tibi, de te-
ſtam. nume. 13. hocque ab omnibus receptum
eſſe fatetur Ludouic. de Molin. in tract. de Hi-
ſpan. Primogen. lib. 2. cap. 12. nume. 42. verſic.
In qua ſpecie, Alexand. d. conſil. 113. num. 19.
verſic. Secundò poteſt reſponderi lib. 6. Franc.
Sarmient. lib. 2. ſelect. interpr. c. 3. nu. 6. & inſ.
Secundò quòd licet iuramẽtum de conditione
64 implenda † reijciatur, iuramentum attamen de
modo implendo non reijcitur, prout nuncupa-
tim dixit Bart. in l. quæ ſub conditione, in prin.
num. 1. verſic. Item aduerte, ff. de condit. inſtit.
& probatur ex tex. in Auth. cui relictum, C. de
indict. vid. tollen. vbi de modo implendo iura-
mentum non reijci conſpicitur. ratio autem di-
ſcriminis inter modum & conditionem illa eſt,
cum implementũ conditionis ex voluntate im-
plere debentis pendeat, nõ enim poteſt ad con
ditionem implendam compelli cum nõ habeat
aliquod ius ad id quod ſibi eſt relictum niſi im
pleta conditione, & in conditionis euentum di-
ſpoſitionis effectus ſuſpendatur, l. ſi quis ſub
conditione, ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. imple-
mentum verò modi voluntarium non eſt, ſed
neceſſarium, cum poſſit quis ad modi implemẽ
tũ compelli, l. 1. C. de donat. quæ ſub mod. Iaſ.
in l. ſi quis cũ debitore, nu. 4. ff. de iur. iur. ideo-
que ſuccedit regula quòd licet in voluntarijs
65 † non poſſit quis iuramento præcedente ad im
plementum aſtringi, in ijs quæ neceſſaria ſunt
iuramento aſtringi poſſit, l. ſi quis maior, C. de
tranſact. l. præſenti, §. planè, C. de his qui ad ec-
cleſ. confug. Bart. ead. l. ſi quis ſub conditione,
nume. 1. in princ. & ita ex communi opinione
Scribentium reſoluit Molin. d. lib. 2. cap. 12.
num. 47. verſic. Si verò leges, fol. 298. Tertiò li-
cet pro obſeruantia modi obligatio & actio ei
competant ad cuius vtilitatem modus fuit adie
ctus, l. 2. vbi plenè not. C. de donat. quæ ſub
mod. Alexan. d. conſil. 113. colum. 3. nume. 6.
verſic. Tamen ſi hæres, lib. 6. Corn. conſil. 311.
Quoniam præſens conſultatio, colum. 2. in fin.
verſ. Tertiò quòd non implens, lib. 1. nihilomi-
66 nus tamen oblatio † non requiritur, quia actio
iam nata eſt, niſi petatur vel excipiatur, quia in
modo oblatio vim replicationis obtinet, vt de-
clarat Bal. in l. 1. C. de his quæ ſub mod. in fin.
Car. Ruin. conſil. 33. Quæſtio iſta, col. 3. nu. 7.
verſ. Et clarius, lib. 3. ideoque oblatio non eſt
neceſſaria, nec etiã ad hoc vt agere quis poſſit,
nec poſſit exceptione repelli, vt Doct. in dict. §.
Termilius declarant, Bart. col. pen. nu. 15. Ca-
ſtrenſ. col. fin. Iaſ. in l. ſiue apud acta, col. 4. nu.
13. C. de tranſact. & poſt Bart. tradit Alexand.
in l. Iulianus, §. offerri, de act. empt. & in l. fi-
liæ licet, C. de collat. ideoque omnes leges, &
Interpretes dicentes in modo ante implemen-
67 tum † ſuſpendi exercitium actionis nec agi an-
tea poſſe, l. inſulam, §. ſi. ff. locati, d. l. Iulianus,
§. offerri, d. l. quibus diebus, §. Termilius, Bar.
Paul. Alexan. & Iaſ. in l. huiuſmodi, in princ. de
leg. 1. intelliguntur de executione efficaci ita vt
exceptione repelli actor nequeat, ſed nec etiã
executio ſuſpenditur ſi non excipiatur, l. ſi cui,
iſto tit. l. cum in teſtamento, de fideicommiſſ.
libert. gloſſ. in l. 1. in verb. Petitio, ad Maced.
Iaſ. in l. vniuerſa, colum. 2. C. de precib. imper.
offer. & poſt Afflict. deciſ. 370. Tria dubia, nu
me. 8. & 9. Hieronym. Gabriel. d. conſil. 5. an-
te nume. 15. lib. 1. & conſil. 4. Quod attinet, co-
lum. 2. nume. 8. lib. 2. Tamen modi non imple-
68 ti exceptio † quandoque ſilet. Primò, cum mo
dus ſiue eius implementum concernit metum
hæredis fauorem, l. Titio centum, in princ. hoc
titu. l. 2. §. fin. ff. de donat. Alexand. conſil. 127.
Viſo proceſſu cauſæ, colum. 1. poſt med. verſic.
Nec dicatur, lib. 7. Dec. conſil. 452. Viſa inſtru-
ctione, colum. 2. circ. med. poſt Bal. conſil. 127.
Quidam nobiles receperunt, lib. 1. Secundò,
quando modus non eſt cauſa finalis inſtitutio-
nis, tunc enim eo non impleto non priuatur hæ
res, Bald. conſil. 219. Pepus Nicolutij, colum.
2. lib. 2. finaliſque cauſa conſideratur quando
reſpicit aut teſtatoris aut alterius tertij fauorẽ,
Ang. conſ. 124. Iolus D. Dalmatij, col. pen. circa
med. verſi. Circa quod conſidero, Socin. conſil.
26. In præſenti conſultatione, col. 3. ſub num. 3.
verſ. Igitur cauſa finalis, lib. 3. Corn. conſ. 101.
Viſis actis, col. pen. ſub nu. 7. in fi. verſ. Sed cau-
ſæ finalis, lib. 1. vbi latè explicat, Dec. conſ. 238.
Proponitur in fin. nu. 6. Tertiò, defectus modi
non impleti non inducit hæreditatis priuatio-
nem quando apparet teſtatorem aliàs omnino
fuiſſe relicturum, Franc. Aretin. in fortioribus
terminis conſil. 94. Cõſideratis, colum. 4. verſ.
Pro his facit. Quartò modi non impleti oppo-
ſitio recedit, cum nunquam fuit petitum vt im-
pleretur, neque per hæredes legitimos, neque
per aliam perſonam, quòd inducatur tunc re-
miſſio, vt poſt Corneum tradit Aym. d. conſil.
59. nu. 7. verſic. Quintò non videtur, vbi etiam
dicit nõ obſtare appoſitionẽ termini à teſtato-
re, quia eo nõ obſtante requiritur iudicis moni
tio vbi teſtator pœnã nõ appoſuit, §. ſi quis aũt,

Auth.de Ecclesiastic.tit. allegat Paul.de Castr. consil.292. Circa primum dubium videtur, in 8.dub.nume.9. versic.In casibus ergo,lib.2. & consil.371.Viso puncto,col.2.post med. nu.5. eod.vol.& Gozad.consil.34. Circa primum dubium,nu.6.circ. med. versic. Non obstat quod voluit. Sextò si hæres dum vixit molestatus nõ fuerit vt hæreditate tanquam indignus priuaretur nõ impleto modo per testatorem apposito, remissa censetur omnis indignitas ita vt contra eius successores agi non possit,gloss.in c.fi.in fi. de donat.& in l.fin. C. de reuoc. donat. & post Abb.atque Alex.tradit Crauett.in præallegat. consil.59.num.8.in fin. versic. Sextò ex quo hęres, dicens Bartolum tenentem contrarium in eius consilio ibidem citato, in additionibus reprehendi, & de his hactenus. Quartò videndũ
69 est,an modus † non impletus transmissionem legati vel fideicommissi impediat, videtur concludi posse audacter non impedire transmissionem,vt inquit Bart.in d.§.Termilius,num.13. dum de effectu modi differit,per tex.cum gl. in l.à testatore,hoc ti.& l.si post diem,§.ijsdem,ff. quand.dies leg. ced.concludens istam esse veritatem, nisi modus esset talis qui non possit impleri per hæredem,tunc enim hæres excluderetur tanquam non implens modum sicut defunctus voluit,d.l.Titio centum,§.Titio genero,& cum Bartoli distinctione pertransit Bald. in l.si plures,num.25.versic. Insuper quærit Petrus, C.de condit. insert. indistinctè tamen idem tradunt Alex.in l.huiusmodi,in princ. col. 2. circ. med. versic. Tamen secundum eum videtur, ff. de leg.1.Hieronym. Zanch.in l.hæredes mei,§. cum ita,nu. 338. versic. Postremò illud etiam. sed Bart.distinctionem amplexus est Emanuel Costa select.interp.lib.2.cap.22.ad l.Titio centum,§.Titio genero,col.fin.sub num.11.versic. Hoc manifestè sensit Bart.fol.203.Hieron. Gabriel.consil.4.Quod attinet,nu.10.lib.2.Quin-
70 tò est indagandum quomodo pœna † a conditione vel modo discernatur, cum id Doctores difficile existiment, propè enim similibus verbis apponi solent, quod sic resoluendum est, prædicta distingui,nempè conditionem,modũ, & pœnam ex verisimili testatoris voluntate, vt inquit Iurisconsl.in l.2.ff.de his quę pœn.nom. idque ex rei qualitate atque verborum conceptione comprehenditur, vt explicat Paul. de Cast.in l.vnic.num.8.C.d.tit. de his quæ pœn. nom. Ioan.de Imol.in l.Titia,col.3. ff. de verb. obli. & exactè admodũ Emanuel Costa in rep. l.cum tale,§.si quis arbitratu,isto tit.ampl. vlt. nu.37.quos sequitur Lud.de Molin. d. lib.2.c. 12.nu.33.vers.In hoc tamen considerandũ est,
71 fol.297.Et q; in dubio conditio † magis quàm pœna præsumatur.Emanuel vbi supra, in 5.limit.nu.6.Ex quibus autem dictionibus modus significetur addendum esset, sed non omnes, paucas tamen subijciam,de dictione Vt,iam est
72 expressum,quid de dictione,Pro,† Bar.in d.§. Termilius, dicit modum importare, idem asseruere Corn.consl. 229.Licet clarã arbitretur,in princ.lib.4.Curt.inn.consl. 38. Præsupponitur in facto,col.1.nu.1. Quod procedit quando alteri relinquitur quàm creditori,& per illam dictionem adijcitur aliquid extrinsecum tendens ad moderationem legati, puta si diceretur pro redemptione captiuorum,uel pro capella construenda,l.si quis pro redemptione, C.de don. quæ sub mod. Sed quando relinquitur creditori pro eo quod est sibi debitum, tũc talis dictio importat comparationem,vt est tex. & ibi not. Bald.in l.vnic.§.primum,C.de rei uxor. act. & per Alex.in d.l.huiusmodi, §. cum pater, ff. de le.1.qui pro hoc allegat etiã tex.in l.Titia,§.qui in uita,de leg.2.& explicat Carol.Ruin. consil. 60.Postquam Richa,nu.6.& 7. lib.3. Et quòd eadem præpositio,Pro,causam finalem arguat, post Bal.in l.1.col.fi.nu.16.C.per quas person. tradit Hier. Gabr. consl.132. Tiberius Narius, q.3.nu.2 a.lib.1.ex l.pen.§.fin.ff.de adim.lega. ubi circa illud de Socino meminit, denique de significatione huius præpositionis,Pro, latè habetur apud Michaelem Lochmayer in suo Parochiali curat.tit.de sepul.cap.3.fol.90. Dictio
73 Ad † etiam modum significat, quando per illã adijcitur aliquid explicandum per honoratum, d.l.quibus diebus,§.Termilius,& ibi per Bart. in uers. Nunc quæro quid de præpositionibus, Bero.consl.28. Ludouicus de Faba,nu.11.lib.2. Rui. consl.26. Ex themate proposito,col.3.nu. 7.uers. Quia testator,li.2.consl.70. Viso ac perlecto testamento,col.3.nu.8.uers. Secundò ista opinio,eod.uol.prosusequc declarat idẽ Ruin. consl.42.Proponitur, nu.25. uers. Secundò respõdetur,lib.1.ubi distinctionẽ Bar. in d. §.Termilius, si adijciatur talis dictio honorato uel grauato,ratione carere scribit,& aliam meliorẽ adijcit,ut per eum,de eademque dictione idem Car.Ruin.consl.177. Visis & intellectis his, n.7.
74 & 12.eod.uol.Ita tamen †modum importãt, ut scribit Iac. Menoch. consl. 134. Inter multa, nu.4.lib.2.& sunt dictiones restrictiuæ,ac limitatiuæ,l.ita tamen,ff.ad Treb.l.ubi adhuc,uers. Ita tamen,C.de iur.dot.Aretin.in l.magisterię, in fi. C.de iurisd.omn.iud. in l.si pecuniam,nu. 6.ff.de cond.ob caus.& in l.si pluribus,nu.4. ff. de leg.1.Paris.cõs.17.Potuit absque dubio, nu. 19.& 20.lib.1.& q; declarent præcedentia, & restringant subsequentia, Aretin. in l. ita stipulatus,uers. Sabinus,nu.7.de uerb.oblig. Dec.cõs. 227.In casu ad me transmisso,col.3.nu.6.uers. Nã ista uerba,Luc.de Pen.in l.1.n.2.C.de collat.fund.fiscal.lib.11. ubi latè huiusmodi dictionis significationẽ declarat,scilicet quando conditionem,

ditionem,quando admonitionẽ,quando restri ctionẽ,& quando modum importet,& quando præcedentia dilatet & aperiat.Cumque Bar.in d.§.Termilius,à nu.2. vsque ad 13. dictionum significationes modum inducentium magistraliter more suo prosequatur,amplius nõ insistã. Sextò in id conditio & modus conueniunt, nã
75 sicut conditio † indiuidua est,l.si cui,hoc tit.sicut etiam forma indiuidua est,l.si is, qui ducenta,§.quædam,ff.ad l.Falcid. & vtrunque tradit Andr.Alciat.in l.4.§.Cato,nu.147.vers. Est ratio fundamentalis,ff.de verb.oblig. Hermãdoctius Decius ibidem nu.40.ita pariter modi implementum dicitur indiuiduum,l. qui duobus, & l.cui fundus,ac l.pen. hocmet.tit. & notatur in l.si plures,C.de cond.inser. Car.Ruin. cons. 43.Viso ac perlecto testamẽto,col.2.in fin. sub nu.8.vers.Et propterea,lib.2. Aug. Bero.cons. 30.Visis ac consideratis,nu.15.& 16.isque lib. 2.circa quod distinguendum est, vt per Natt. cons.677.De viribus substitutionis,nu.11.li.4. cons.173.Accedo sententię,nu.7.lib.1.Omissis etiam varijs significationibus quas verbũ conditio,recipit non reticuerim totũ fideicõmissũ
76 † propriè conditionem dici,vt not.Bart. in l.1. in prin.C.de pact. & ibi Raph. Fulgos. & Paul. de Castr.ac alij ipsum sequuntur etiam in quæstione decisa ibi per Bar. & in l.si quis seruum, isto tit.Hier. Zanch.in d.rep.l.hæredes mei, §. cum ita,nu.128.ad Trebell.Simon de Pretis in tract.de interpr.vlt.volun.lib.3. dubit.3. fol.2. nu.2.Emanuel Costa lib.1.select.interpr.c.14. ad l.qui duos,§.1.nu.2.ff.de manumiss. testam. Subijciam nunc & non impertinenter,Causam
77 † aditionem esse motiuum finale vel impulsiuum testatoris ostendens,ita ex l. Titio centũ, in princ.l.demonstratio,hoc tit.& l.fin.ff.de donat. ipsam Baldus definiuit in rubric. C. de instit.& substit.post princ.vers. Causa verò, Sed aliam elegantiorem attulit Bart.in d.l. demonstratio,§.quod autem,colum.1.dicens causam esse quid præteritum vel instans quo impellimur, vt ita disponamus, Cæterum Lucas de Penna in l.1. colum. 3. nume.14. versic. Item nota, C. de his qui impl. stipend. lib. 10. causam sic diffiniuit, Causa est impulsus animi ad aliquid agendum, ratio autem est agendorum ex causa venientium ordo, secundum Philosophum, & colligitur ex l. nunquam, in princip. ff. de acquiren. rer. domin. Et quòd causa adie
78 cta † mentem testatoris declaret, Hieronym. Gabriel. consil. 132. quæst. 3. nume. 19. lib. 1. & quamuis de causis possem plura hic scribere, sufficiat tantum indicare Bald. in l. generaliter, 2. C. de Episc. & cleric. nume. 3. vsque ad num. 6. vbi optimè ac eruditè nuncupatim
79 que de finali causa loquitur, quæ † secundum Aristot.causa est aliarum causarum vt ibi,Francisc.Mantic. de coniect.vltim.volunt. lib.6.tit. 14.num.7.versic. Cum autem,in dubio autem
80 causa præsumitur impulsiua † non finalis, glo. in l.2.§.fin.in verb. causa, ff. de donat. Bald.in d.l.generaliter, nu.3.Corn.consil.153.In præsenti consultatione,num.12.versic.In donatione enim, lib. 2. Et text. in dict. §. fin. loquitur quando causa apposita reperitur ab homine, tũc enim impulsiua præsumitur, Simon de Pretis in dict.tract. lib.4.dubitat. 6. nume. 21. fol. 384.Socin.iun.consil.1. licet ex prædictis, nume.55.lib.4.Sed quando causa imponitur à lege aut inuenitur maior vel melior ratio & talis causa præsumitur impulsiua, vt l.1. §.sexum, ff. de postul.ibi enim maior ratio est pudicitię mulieribus congruens, si verò non reperitur melior ratio, tunc præsumitur finalis, l. cum tale, §. penult. isto titu. in gloss. ordinar. vel aliter, Aut ratio est specialis & lex generalis, & tunc præsumitur impulsiua, ratio nanque improbitatis Calphurniæ erat specialis, tamen constitutio erat generalis, l.1.ff. de postul. & ideo illa causa est impulsiua quæ totum causatum nõ respicit, sed certam personam de vniuersis.sed quando ratio est generalis, & lex generalis in legibus causa finalis præsumitur, vt not.in dict. §. penult.facit etiam quod scribunt Oldrad. ac Rayner. de Forliu. in l.1.ff.sol.matrim.ita Bal. in d.l.generaliter, ante num. 4. Paul. de Castr. consil. 314. Super eo quod quæritur, nume.2, lib.1.Ioan. Cephal.consil.81.Testator,colum.
81 2.num.9.lib.1.Causa insuper † & occasio differunt vt per Bart. in d.l. demonstratio, §. quod autem,num.5.cap.solitæ,extr.de maiorit. & obed.l.non dubium, C. de legib. & occasionem non esse propriè causam,Corn.d.cons.153. nume.6.lib. 2. vbi causam multum remotam po-
82 tius occasionem † esse quàm causam scribit, post Bar.in l.vxori,ff.de aur.& argen.leg.num. 2.l.cũ de lanionis, §. asinã,ff.de fund.instruct. l.fin.§.sed cum in secunda, C. de furt. & de duplici causa finali, idem Corn.consil. 311. Quoniam præsens consultatio,nume.4.versic. Aliàs pro concordia,lib.1.deque differentia inter causam & occasionem, Francisc. Marzar. cons.29. Casu,nume.12.Et causa quanto est proximior
83 † tanto magis influit & potest supra causatum, vnde Iurisconsulti proximam cuiusque rei potissimè causam attendunt, l.cum de hoc, de except.rei iudic.l.penul.de condict.ob turp.caus. Oldrad.consil.25.Quòd D.vsufructuario, nume.3.versic. Præterea,l.si mulier, cum gloss. ff. rer.amot.Anton.Rub.consil.144. Viso & diligenter considerato,num.2.Et quòd causa proxima attendatur nõ autem remota, Paris.cons. 127.Lucrum dotis,n.4.lib.1.cons.41.Ioannes testator,n.7.lib.3.Curt.iun.in l.more,n.3.ff.de iurisdict.omn.iudic.Socin.iun.consil.128.Præ

D 2 sentis

sentis consultationis,num.66. versic. Secundò quia,lib.1.Aym.Crauett.consil.8.Aymo Leyrandi,num.24.lib.1.consil.163. Videndum est, num.4.eod.volum.Ioan.Crot.consil.132.Sæpè num.5.lib.1.Rolan.de Vall.cons.48. Magnificus D.num.31.lib.2.cons.5. Præsens articulus num.31.lib.4.Iacob.Mandell.Alba. consil.60. Habet præsens casus,num.7.lib.1.Iac.Philipp. Portius cons.21.Nobilis quidam,nu.93.lib.1. cons.167.Contingit,n.96.lib.2.Bero.cons.185. Stantibus ijs,nu.19.lib.3.rursus Soc.iun.cons. 123.Viso themate,n.13.lib.3.quod egregiè declarat Claud.Scysel.in l.Gallus,§.ille casus,nu. 7.ff.de liber.& posthum.immediatamque cau-
84 sam potius in feudalibus † respici,tradit Io.Vincent.de Anna.alleg.45.In hac causa,n.8.lib.1. post Bart.Camer.in rep.c.Imperialem,fol.73. col.2.litera H. allegãtem tex.in l.ex placito,vbi Bald.num.1.& 2.C.de rer.permut.quibus con gruunt Soc.in l.1.num.10.de verb.oblig.& Cephal.cons.46.Ad hoc vt,num.22.cons.59. Statuto Papiæ,num.20.lib.1. Porrò causam talem demonstrari, qualis per effectum demõstratur dixit Bald.in l.si certis annis, col.3. versic.Aut non constat,vbi Ang.col.5.C.de pact. Anton. Rub.cons.75.Præsupponitur in facto,n.2.De-
85 monstratio autem † ex eodem Bald.in d.rubr. est adiectio per quam res vel persona redditur certa,vt l.certũ,ff.si cert.pet.l.quoties,§. si quis nomen,ff.de hæred.inst.l.hac consultissima,C. qui testam.fac.poss.& l.1.in fin.ff.de dot.prælег. Vel aliter ex Bartolo vbi supra col.1.quem Doct.communiter ibi sequuntur,quòd demonstratio est illud quod personam disponentem respicit vel eius in quem dispositio confertur, vel rem ipsam super qua disponitur, quam secundam diffinitionem sequitur Anton. Gomesius in lib. variar. quæst. iur. ciuil. to.1.cap.12. ante num.75.tit.de legat. Induiturque demon
86 stratio per relatiuum † iunctum verbo præteriti vel præsentis temporis,vt in d.l.demõstratio, & §.huic,de legat. l.Stichum qui meus erit,de leg.1.Simon de Pretis cons.142. Vt clarius,nu. 36. Si verò relatiuum quis vel qui,verbo futuri temporis iungatur, demonstrationem quoque inducit si adijciatur corpori incerto, sed si corpori certo conditionẽ facit,Emanuel Cost. li.1. interp.select.cap.6.ad l.scribit,§.fi. vers. Quod si ita,nu.1.ff.de aur.& argen.leg.item per adie-
87 ctiua † significantia officium, artificium, vel consanguinitatem, vel aliquid aliud propter quod res magis certa demonstraretur, d.l. demõstratio,& l.si nominatim,hoc tit.& d.§.huic item per genitiuum significantem patrem,vel per alia nomina significantia patriam,l.his verbis,in fin.ff.de hæred.instit. item autumat Bar. cognomina & pronomina inducere demonstrationem, §. si quis in nomine,& §.seq. Instit. de legat.l.si quis in fundi vocabulo,eod.tit.Per co-
88 iunctiones verò & aduerbia † nõ existimat demonstrationem inferri, coniunctiones enim & aduerbia de sui natura actum verbi respiciunt, & ideo non inducitur demonstratio, sed conditio causa vel modus,Sed p præpositiones quãdoque inducitur demonstratio per præpositionem,ex,vt l.cum tale,in princ.& §.fin.isto titu.
89 Virtus insuper & efficacia demõstrationis † maxima videtur, nam cum vera est demonstratio reddit dispositionem liquidam,ut per Bar.in d. l.demonstratio,num.3.uers. Quarto de effectu, uimque habet specialis nominationis rẽ certã reddendo,d.l. si nominatim, ubi idem Bart. in ult.not. rem inquam certam reddit statim si rei iam factæ adijciatur,sin faciendæ & futurę tunc demum quando facta est,l.scribit,in fin.de aur. & argen.leg.& post Bart.in d.l. demonstratio, col.2.uers.Sed dices tu breuiter,Hieron.Gabr. cons.168.quod reddidit in causa Cardinalis S. Georgij cum Tiberio & Dominico Capiteserreis,q.3.nu.32.uers. Nec enim dubiũ est, lib.1.
90 Quando autem demonstratio incerto † corpori adijcitur, pro cõditione est,ut ex Pomponio in l.nuper,ff.de leg.3.scribit Emanuel Costa select.interpr.circa conditiones lib.1.c.1. ad l.institutio talis,§.fin.num.7.uersic.Is tradit,ff.de condit.instir.fol.141.& cap.4.ad l. Quintus Mutius,nu.2.ff. de aur.& argen.leg. quæ quidem
91 demonstratio si ad oculum fiat, † ut multo certius de corpore cõstare uideatur, dubio procul efficit, ut per eundem d.lib.1.ad l.si ita stipulatus fuero hanc summam, num.2. ff. de uerbor.
92 oblig.& aliud esse † demonstrare specialiter, aliud uerò singulariter, declarat Alex. cons. 63. Diligenter inspectis,num.2.lib.6.ubi exempla affert. Cumque demonstrationes pluribus subiectis conueniunt res obscuras reddunt,ut inquit Corn.relato Bart.cons.157. Viso libello,
93 nu.6.lib.3. Et quòd demonstratio † uera præsumatur, Laur.Syluan.cons.81. Quoniã absolutissimum est,nu.20.insuper quòd demonstratio non sit dispositio sed qualitas ad dispositionem Hier.Grat.cons.81.Viso legato facto,n.74 lib.2.Non omiserim in dubio illam esse facien
94 dam interpretationem ut uerba † potius stent demonstratiuè quàm conditionaliter,l.in conditionibus,§.1.hoc tit. Bar.in l.centurio,col.11. nu.31.uersic.Sed quid si dixi,ff.de uulg.& pup. & in l.cum pater,§.mensẽ,nu.8.ff.de leg.2. Augus.Bero.cons.17.Visa ac diligenter considerata,nu.17.lib.1.Demonstrationes conuenientes
95 † dignitati quando demõstrent dignitatem, & quando personã,explicat Car.Ruin. cons.104. Quæstio quæ proponitur,nu.11.lib.5. Et ut tan
96 dem concludã,dictio Sine, separationẽ † significat,l.si sine,ff.rem rat.hab.l.si sine hærede,ff. de admin.tut.Bar.in l.si eum, §. qui iniuriarũ, num.

num.6.ff.si quis caut.& propterea negationem exclusionemque vt est gloss.in l.1.in verb. Stel lionatum, versic. Ecce istud,ff.de pign. act. Cicero pro se, Omnes certatim de mea salute sine vlla varietate dixerit, & de Oratore. Hæc enim ars sine controuersia magna est. Tiber. Decia. consil.111. Decessit maritus,num.3.lib.3.Hip. Riminal.consil.657. D.Catharina,num.5.lib. 6. Sed vt simplicem abnegationem non autem priuationē denotet, Lancellotus Galiaul. credidit in d.l.Centurio, nume.31.ff.de vulg.& pupill.ex l. si mandauero,§.fugitiuus,ff. mand. sed de hoc textu alibi, solet etiam argumentum
97 à contrario † sensu importare, vt in cap. cum Apostolica, §. fin. extr.de his quæ fiunt à præl. sine consen. cap. quódque Sine, dictio verbis futuri temporis adiecta, vt puta non dentur, conditionem inducat, ex sententia Papiniani, lib.14. Responsi.in l.testamento centurio, in fi. ff.de manumiss.testam.asseruit Ludouic.Rom. consil. 353. Quoad primum,n.9.vers. Certum
98 est autem. Aliquando eadem dictio † Sine, includit cap.nec Episcopi, iunct. gloss. in verb. Sine tribus,de temp.ordin. Aliquando pro contra,assumitur,l.si ex stipulatione,ff.de acq.poss.
99 Sed quòd nunquam compositionem † admittat, Laurent. Vall.lib.6.Elegant.cap.31.io Donatum de Syncerum, enarrat, Et quòd verba il la sine mora,latæ sint sententiæ, ex Franc. Aretino in l.1.§.qui præsens, colum.1. in fin. ff. de verbor. oblig. tradit Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam,in verb.Reuertatur, ante num. 129. C.de reuoc.donat. Quantum verò ad conditionem ex eadem dictione. Sine, inducendam attinet, vltra Pontanum in præcitato loco, idem
100 testatus † est Bald.consi.264. Statuto cauetur quòd si qua persona decesserit sine filijs, col. fin. nume. 3. versic. Nam hæc dictio sine,lib.1.
101 deque exclusiuis ac taxatiuis † dictionibus,inspiciendus est Bal. ipse in l.1.nume.2.C. de testib.vbi ante num.3.dicit,Tu legista non debes multum curare nisi de effectu verbi, & in l. ob æs alienum tantum,C.de præd. min. sed prolixius Albericus de Rosate in Auth. quod ius, col.4. vers. De dictionibus de consilio, & sine cōsilio & infra vers.Quid ergo de significatu di ctorū vocabulorū, C.de proc.vsque ad ver. Et prædicta sunt vtilia, earundem dictionum vim attingit. Vltimò addiderim, dictionem sine, positam post negatiuam, inducere affirmati-
102 uam † (vt dicebam) in sensu contrario, idest æquiparari dictioni nisi,vt not.in l.1.§.præter, ff.de pignor.act.& in d.l.si cum,in fin.ff. si quis caut.vltra d.cap.cum Apostolica, §. fin. versic. Nec in Lateranensi, Tiber. Decian. consil. 22. Illustrissimus Dux Mantuæ, num.39.vers. Notum est enim,lib.4. Hæc præfationum vice cursim tradita sufficiant ad dicēdorum faciliorem intelligentiam,cum ut Caius Iuriscon. lib.1.ad legem xij. Tabul. admonuit, si in foro causas dicentibus nefas uidetur esse,nulla præfatione facta iudici rem exponere, quanto magis interpretationem promittentibus inconuenies erit omissis initijs atque origine nō repetita (illotis quod aiunt manibus) protinus materiam inter pretationis tractare, nanque ipsæ præfationes nonnihil conferunt ut clarior illustriorque explicatio reddatur.

COMMENTARIORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. IOSEPHI DE RVSTICIS
PATRICII AQVILANI,
Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.

LIBER PRIMVS.

HYPOTHESIS.

Responsum hoc Papiniani ex l. cum auus, enitens Imperatorijs sanctionibus declaratum, aliorum Iurisconsultorum responsis fulciri, ex quibus in liberos patris pietas circa successiones demonstratur, nuncupatimque ex l. si vnquam, C. de reuoc. donat. è medullis ossibusque dicti responsi deprompta: nonnullaque de coniectura ex affectione, ac de ordine successiuo; deque Authen. ex causa, C. de liber. præter. inter alia declarari.

SVMMARIVM.

1 *Papinianum, citra controuersiam in voluntatis interpretatione gloriosè præfulsisse.*

2 *Coniecturis defuncti mentem atque animum perquirere, difficillimum censeri.*

3 *Coniecturis ac præsumptionibus, verborum cortice neglecta assentiendum esse, iura vndique conclamare.*

4 *Papinianum se ipsum superasse, omnemque iurisprudentiam perfecisse celebri illo responso, quo liberorum omissam conditionem in testatoris descendentibus restituere rogatis, coniecturata pietate ad substituti exclusionem intelligit, quòd minus scriptum quàm dictum fuerat inuenitur, Imperatorijs encomijs illustrato.*

5 *Pactum cum patre initum, de dotis parte post mortem filia in matrimonio sine liberis fratri restituenda, susceptis per patrem liberis, fratri non prodesse, sed ipsis liberis dotis partem deberi.*

6 *Dispositum id habendum esse, quod testator si de eo interrogatus fuisset, verisimiliter disposuisset.*

7 *Testator si interrogatus fuisset, idem ne an aliud disposuisset, ab arbitrio iudicis ex allegatis & probatis pendere.*

8 *Filiam renunciantem cum iuramēto paternæ successioni, tempore quo pater alios filios masculos habebat, qui post eo adhuc viuente decessere, liberè patri suo ab intestato posse succedere.*

9 *L. si vnquam, C. de reuocan. donat. ex medullis ossibusque d. l. cum auus, & l. cum acutissimi, prorupisse: quinimo ex intimis præcordijs erutam fuisse.*

10 *Argumentationem de l. si vnquam, ad l. cū auus, & similes, valdè deduci.*

11 *Prospexisse sibi suisque hæredibus vnumquemque videri.*

12 *Posthumum matre in puerperio decedente institutis antea filijs, nec valente ob repentinū casus iniquitatem mutare testamentum, institutum intelligi.*

13 *Substitutionem ex rescripto Principis muto impuberi factam, conditione liberorum non expressa, natiuitate filij rumpi, ne contra mentem Principis, & aui exhæredatus nepos remaneat.*

14 *Præteritionem filij à milite ignoranter factam, cum filium falso rumore mortuum putasset, aut vxorem pragnantem nesciuisset, pro exhæredatione non esse: quicquid aliter de præteritione posthumi, vel iam nati scienter à milite facta dicendum sit.*

15 *Semissem filijs primi matrimonij ex lege debitum à matre ad secundas nuptias infra tempora luctus conuolante, ad pœnas legales effugiendas, post filiorum obitum ad matrem ipsam reuerti, nisi filij cum liberis moriantur.*

16 *Legatum fundi vxori factum in tempus liberorum, etiam quandocunque, de communibus liberis intelligi, non alterius matrimonij per vxorem contracti.*

17 *Statuto dictante, quòd filia dotata à patre stantibus masculis, nec patri, nec matri succedat, filiam istam à patre relictam, per masculos ex secundis nuptijs à matre initis susceptos, non excludi.*

18 *Exhæredando filios, parentes vincere naturam, & pa-*

& patres sese esse obliuisci: exhæredationemque sine magnis causis, vitijs, atque filiorum peccatis, Ciceronis testimonio accidere nequaquam posse.

19 *Auth. ex causa, C. de liber. præterit. non procedere, rupto testamento natiuitate posthumi ignoranter præteriti.*

20 *Auth. ex causa, dispositionem conquiescere, rupto testamento natiuitate posthumi ignoranter præteriti per adiectionem etiam clausula codicillaris.*

21 *Auth. ex causa, dispositionem non procedere, filio ignoranter præterito, etiam si clausula codicillaris per verba futuri temporis, si non valet vel valebit, concepta fuisset. Quod num. 22. ex crebriori opin. reprobatur.*

23 *Auth. ex causa, dispositionem, operari filio ignoranter præterito, si adsit clausula codicillaris concepta non solum per verba futuri temporis, sed etiam per verba quæ possint ad. futurum trahi.*

24 *Simulatam venditionem præsumi de maiori parte bonorum alicui factam, quæ iure legati emptor postmodum filio venditoris reliquit, proprijs liberis prætermissis.*

25 *Legatum omnium mobilium vxori factum animo compensandi cum seruitijs receptis & alijs iustis causis, compensari etiam cum fructibus per maritum habitis rerum vxoris per ipsum administratarum, fratribus in quibusdam bonis stabilibus hæredibus institutis.*

26 *Coniecturam voluntatis ex affectione testatoris, ad intelligendum ambiguam substitutionem, potissimum assumi.*

27 *Coniecturam ex affectione desumptam, cæteris coniecturis non solum præponderare, sed etiam verbis, dummodo verba aliquam dubitationem contineant.*

28 *Filium & nepotem, ordine successiuo per hæredis institutionem de ipsis copulatiuè factam vocari.*

29 *Filium & nepotem, ordine prædicto per vulgarem non autem fideicommissariam substitutionem admitti.*

30 *Filium & nepotem, successorio ordine vocari, etiã si scriptura ordo inuersus fuerit.*

31 *Filium & nepotem, ordine successiuo admitti, hæredis institutione in plurali quoque numero concepta.*

32 *Filium ac descendentes, vti collectiuè vocatos, ordine successiuo intelligi.*

33 *Filium & hæredes, ordine successiuo per fideicommissum admitti.*

34 *Fratrem ac eius filios hæredes institutos, simul vocari non successiuè.*

35 *Filium & ex altero filio nepotem hæredes institutos, simul concurrere.*

36 *Fratrẽ & eius liberos, successorio ordine vocari.*

37 *Affectionem ascendentium in suos descendentes plenariam esse.*

38 *Affectionem descendentium, & transuersalium æquabilem non videri.*

39 *Pupillari tacita substitutione matrem nõ excludi.*

40 *Pupillari tacita substitutione matrem in medio existentem excludi, substituto filio testatoris pupilli fratre.*

41 *Pupillari tacita matrem excludi, substituto etiã fratre pupilli consanguineo.*

CAP. I.

QVÒD acutis, ingeniosisque sensibus, testãtium voluntates vt exitum habeant, antiqui Iurisconsulti interpretentur, in iureque ciuili id molian tur, & exoluant, Aemilij Pauli Papiniani respon sa non solum nobis hoc institutum indicãt, sed eius verum, apertumque reddũt testimonium: in celebri enim ac florenti omnium procerum theatro, qui in legibus promulgandis, sanciendisque claruere, Aemilium principem illuxis-
1 se, in voluntatis autem interpretatione † citra omnem controuersiam gloriosè præfulsisse cõstat; hocque quanto difficilius, tanto insignius & præclarius semper visum fuit; cum coniecturis defuncti mentem atque animum perquirendo, quis tam oculatus iudex fuerit, vt quasi in densa caligine, ne dicam turbulenta obscurita-
2 te veritatis lumen † audeat perspicere? dicentis nanque animus non videtur, mentisque humanæ imbecillitate si aliquando ad verum ducimur, persæpè in contraria trahimur; vndique tamen iura conclamare, sonoroque concentu resonare intelligimus, coniecturis, præsumptio-
3 nibus ac menti verborum † cortice prætermissa atque neglecta assentiendum esse: in quo ne decipiamur, vt multa desiderari contingunt, sic illa Papiniani animo perfectissimè inhæsisse credendum est, nullibi autem magis ac melius naturalem eius humanitatem clarumque ingeniũ in voluntate coniecturanda ostendisse, omnem etiam Iurisprudentiam perfecisse, seque ipsum
4 † superasse, quam prudenti perspicacique illo responso, quo liberorum omissam cõditionem in testatoris descendentibus restituere rogatis, cõiecturata pietate, quòd minus scriptum quã dictum fuerit inueniretur, maximo iuris sapore atque ministerio ad substituti exclusionem intelligit, hac l. cum auus, ff. de condit. & dem. vt illius sensum Imperator merito miratus, plenissimum ei donauerit euentum, cum non sit verisimile patrem si de nepotibus cogitasset talem fecisse substitutionem, l. generaliter, §. cum autem,

tem, C. de instit. & substit. ne videatur alienas successiones proprijs anteponere, l. cum acutissimi, C. de fideicom. Id ipsum in vulgari substitutione Vlpianum in l. si is qui ducenta, §. fi. ff. de reb. dub. & in pupillari Sabinum, referente Imper. in l. pen. C. de impub. & al. substit. imitatos fuisse apparet, vt vtrumque casum considerat Carol. Ruin. cõs. 2. Quæstio proposita, post num. 2. lib. 3. Sed naturalibus his intelligentijs quæ ex Aemilij acumine promanarunt, nõ prædictorum tantum, sed aliorum complurium Iurisconsultorum, ac ipsiusmet Papiniani, Imperatorisque exempla coniungi possunt, quę eius quasi Delphicum responsum stabilire illustrareque videntur.

Et primum quidem est, in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. ex eiusdem Iurisconsulti officina lib. 5. Respons. desumptum, vbi fratri instituto hæredi, dotis portionem restitui mortua filia in matrimonio sine liberis pater pactus fuerat, su-
5 sceptis tamen † à patre liberis, non fratri dotis portionem, sed hæredibus institutis liberis deberi, respondetur: cum inter contrahentes id actum sit, vt hæredibus consulatur, & illo tempore quo pater alios filios non habuit in fratrẽ suum iudicium contulisse videatur: textumque istum animaduertit ibi, Glos. ordinaria atque singularis, Odofred. Bald. Ang. Alberic. Paul. Castrens. Fulgos. Ias. & Iacobin. de S. Georg. vt id pro disposito sit habendum, quod testator si
6 de eo interrogatus fuisset verisimiliter † disposuisset: hocque arbitrio iudicis, ex allegatis &
7 probatis explicandum † est, testator fuerit ne idem an aliud dispositurus, testãte Hieronym. Gabrielio cons. 113. Bartholomeus Papius, nume. 31. vltra alios quos allegat, quum enim iudicis arbitrio aliquid simpliciter committitur, id non in meram volũtatem collatum, sed quasi viro bono potius ei commissum esse intelligitur, l. si sic legatum, de leg. 1. l. si libertus, ff. de oper. libert. quamquam aliud dicendum videtur, quum lex iudicem aliquid posse ait, l. non quicquid, ff. de iudic. vt aliquibus Imperatorũ rescriptis continetur, l. sæpe, ff. de offic. præsid. l. 1. C. quom. & quan. iud. arbitrio siquidem iudicis ea ex Francisco Duareno viro eruditissimo in commentar. de in lit. iur. nu. 29. in verb. Licuit enim, relinquuntur, quæ in facto consistunt, quæque propter varietatẽ τῶν περιςάσεων non sic commode possunt legibus definiri. Per eundemque tex. & legem istam cum simil. con-
8 cludunt Doct. quòd filia † renuncians cum iuramento successioni patris tempore quo alios filios masculos habebat, qui postea viuo adhuc patre decessetunt, liberè potest ab intestato patri suo succedere: renunciatio enim ista tacitam habet conditionem si filij superuixant, quorũ contemplatione facta præsumitur, Bald. in l. pactum, quod dotali, in 4. q. num. 3. vbi Paul. de Castr. nu. 6. versic. Item quæritur, & Dec. nu. 9. C. de collat. Ricchard. & Bartholom. de Salyc. in l. pactum, quod dotali, col. 2. num. 5. versic. Quod imo forte, C. de pact. Dominic. de S. Gemin. in c. quamuis, eod. tit. in 6. allegans Dominos de Rota decis. 329. Io. de Imol. & Ludoui. Rom. in l. qui superstitis, ff. de acq. hæred. vbi Francisc. Aretin. col. 5. vers. Sed posset dici, de cõmuni opin. attestatur, Alexan. in l. stipulatio hoc modo concepta, nu. 11. vers. Alias limitationes, ff. de verb. oblig. Bald. cons. 437. Quædam puella, lib. 1. alias cons. 372. lib. 3. in nou. Ang. cons. 52. D. Ziglius, nu. 2. circa fin. versic. Sed in themate, Alex. cons. 39. Præclare, nu. 4. & 9. lib. 3. Aretin. cons. 17. Consideratis, col. 10. vers. Sed quando patet. post prædictos DD. de Rota, Corn. cons. 291. Videtur prima facie, colum. 3. nu. 8. lib. 4. vbi ampliat. Dec. cons. 310. Viso puncto, col. 2. nu. 4. cons. 370. Viso testamento Ludouici, nu. 4. cons. 433. Visa copia, in princ. cons. 553. In ciuitate, ad fin. num. 9. cons. 168. D. Daria, nu. 5. Guid. Pap. decis. 192. Non reperitur in iure, num. 2. dicens vidisse sic communiter iudicari, citansque D. Petrum Pap. ad istud propositum optime distinguentem, Stephan. Bertrand. cons. 60. Quoniam, nu. 2. asserens esse veram, & communem opin. ac D. Io. Calderinum pro ea consuluisse, lib. 1. vbi egregie loquitur, cons. 133. Pro faciliori, nu. 2. eod. vol. Ludouic. Gozad. cons. 75. Prima facie, in fin. nu. 23. Post Ang. vt per eum, Aym. Crauet. cons. 42. Guigona, ante nu. 2. declarans, & late insistens, Ruin. cons. 204. Pulchra, nu. 3. lib. 1. Francisc. Becc. communem opin. esse dicens, cons. 74. Don Paulus, nu. 21. Ad intelligentiãque d. l. tale pactum, §. fin. videndi sunt, Ias. in l. cum res, nu. 14. vsque ad num. 22. ff. de leg. 1. Io. Thom. Minad. in Constit. In aliquibus, nu. 23. vers. Tertiò quia, & Vincen. de Franchis, Iurisconsultus præclarissimus, decis. 91. Consuetudinem, nu. 23. & 24. ac decis. seq. incip. Verba consuetudinis, nu. 2. rursus decis. 113. Sub die octauo, num. 5.

Secundum, in l. si vnquam, C. de reuoc. donat. sancitum enim à Constantino & Constantio Imper. ad Orphytum Præfect. prætorio ibi reperitur, quòd si libertis patronus filios non habens, bona omnia, aut partem fuerit donatione largitus, susceptis postea liberis, totum quicquid fuerit elargitus reuertitur in donantis arbitrio, ditioneque mansurum; Vt non abre ex d. l. cum auus, & l. cum acutissimi medullis
9 † & ossibus, d. l. si vnquam, prorupisse dixerit Io. Crot. cons. 129. In præsenti consultatione, nu. 8. quinimò ipsam ex intimis præcordijs dictarum legum erutam esse credidit And. Tiraquell. ibi in verb. Donatione largitus, nu. 256.

atque

10 atque valide de vna ad aliam † argumentari, Ludouic. Catus post cons. Socini iun. 128. Frustra omnino laboratur, num. 238. lib. 1. Carol. Ruin. cons. 20. Quæstio, nu. 4. lib. 3. prout argumentantur Oldr. cons. 238. Cum mulier donatrix, nu. 1. vbi donationis reuocationem non solum ex d. l. si vnquam, verum etiam ex ratione dictorum iurium eleganter deducit, & consil. 278. Licet, nu. 8. vers. Non est autem verisimile, Alex. cons. 71. Consideratis, nu. 4. lib. 4. Roman. cons. 26. Pro decisione, colum. 2. versic. Et hanc opin. vti rationem d. l. si vnquam, earundem legum esse dicit, Raph. Fulgos. consil. 65. Titius, num. 1.

Tertium, in c. 1. de duob. fratrib. à capit. inuest. vbi si duo fratres à capitaneo sint de nouo beneficio inuestiri, eo videlicet tenore, vt quan diu ipsi, vel eorum hæredes masculi viuerent, & masculis deficientibus fœminæ si superessent, feudum haberent: ex fratribus vno decedente filia relicta, altero superstite, dum quæritur cui portio prædefuncti deferatur, vtrum filiæ an fratri, ob id filiæ respondetur, cum vnusquisq.
11 sibi suisque hæredibus † videatur prospexisse; dictumque text. considerant ibi, Bald. & Andr. de Isern. in princ. idem Bald. in d. l. cum acutissimi, num. 2. vers. Dicitur in vsibus feud. & ante istos Glos. ord. in c. vnic. in verb. Succedente. Quib. mod. feud. constit. potest. vbi Andr. nu. 2. Bald. in fin. Aluarott. & Præposit. vers. In glos. ac ipse Isern. in c. 1. §. & si libellus, num. 9. versic. Sed nunquid, vbi Bald. in fin. vers. Item, & contra mentem, ac Præposit. versic. Et dicit Andr. Soc. sen. cons. 22. Circa prædictam consultationem, num. 8. lib. 1. Bero. cons. 71. Dubitari, nu. 5. is etiam lib. 1. quod Celsus Iurisconf. censuit in l. si pactum, ff. de probat. quem exornant, eique se subscripsere Alex. cons. 18. Attentis nar ratis, nu. 7. lib. 5. Corn. cons. 30. In præsenti con sultatione, nu. 3. vers. Probatur ergo, lib. 1. consil. 2. Circa primum, nu. 6. vers. Nam licet, lib. 3. Dec. in l. vnic. num. 3. C. quando non pet. part. cons. 213. Visis his, col. 2. nu. 8. cons. 262. In cau sa, num. 9. versic. Secūdò non obstat, cons. 281. Viso puncto, col. 3. nu. 5. Soc. sen. cons. 147. Visa facti contingentia, nu. 14. vers. Item ad suos descendentes, lib. 1. Hieronym. Cagnol. in l. lecta, nu. 77. ff. si cert. pet. in l. 2. nu. 85. C. de pact. inter empt. & vendit.

Quartum, in l. 3. C. de inoffic. testam. si enim mater testamentum fecerit, in eoque filios instituerit hæredes, deinde posthumum susceperit, nec tempus sibi mutandi testamentum superfuerit, quia in puerperio decesserit, tacitè
12 posthumus † viriliter institutus censebitur, repentinique casus iniquitas per cōiecturam maternæ pietatis emendanda erit; quem text. expendunt, ac interpretantur Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit. 2. nu. 5. Anton. Gomes. in var. resol. iuris ciuil. tom. 1. cap. 5. de fideicom. substit. nu. 24. atque Andr. Alciat. in l. 1. nu. 19. ff. de vulg. & pupill. necnon lib. 3. de verb. sign. fol. 131.

Quintum, in l. ex facto, in prin. d. tit. de vulg. & pupill. tale est, qui filium impuberem mutū habebat, impetrauit à Principe vt muto substituere ei liceret, Titiumque substituit, mutus mortuo patre duxit vxorem & filium suscepit,
13 rumpitur † illa substitutio natiuitate filij, non enim inquit Paulus verisimile est aut patrem qui impetrauit, aut Principem qui permisit, de hoc casu cogitasse, vt eum qui postea nasceretur exhæredaret.

Sextum, in l. sicut certi, & l. si cum vel in vtero, C. de testam. milit. exemplum habetur, vbi filij posthumi, vel iam nati prætcritio scienter à milite facta pro exhæredatione est, ideoque va-
14 let testamentum, at si ignoranter † processerit eum filium mortuum falso rumore putasset aut vxorem prægnantem nesciuisset, minime testamentum sustinetur quia verisimile sit nō alios eum quam liberos instituisse si eos habere, aut habiturum se fuisse cogitasset; quibus non absimilis coniungitur: tex. in l. Pactuleius Androstenes, ff. de hæred. instit. ad declarationemque dictorum iurium multa tradit Iacob. Menoch. cons. 281. Primæ dubitationi, nu. 20. versic. Præ terea in casu, & 21. lib. 3.

Septimum, in l. si qua mulier, iunct. Glos. in verb. Obuentionibus, C. ad Terull. femis nanque qui à muliere religionem priori viro nuptiarum festinatione nequaquam præstante ex legis dispositione vadit ad filios primi matrimonij vt pœnas secundo infra tempora luctus nubentis euadat, post ipsorum filiorum mortē ex eadem legis dispositione ad superstitem ma trem tanquam duræ fortunæ solatia ex integro reuertitur, nisi (vt ibi supplet Accursius) filij illi
15 † cum liberis decesserint, tunc enim ad matrem non reuerteretur.

Octauum, in l. si vir, & l. si eum vir, ff. de condit. & dem. vbi legatum fundi à marito in tempus liberorum, vel quandocunque liberos ha-
16 buerit vxori factū de communibus liberis † nō ex alio matrimonio per vxorem susceptis intel ligitur; quod illa potissimum ratione inductū est, quæ in d. l. eum acutissimi, scripta reperitur, vt Socin. in d. l. si cum vir, col. 1. & Bero. consil. 42. Viso doctissimo consilio, col. 3. num. 5. vers. Nam legatum, lib. 1. adnotarunt. Ex quibus iuribus ad decisionem quæstionis in qua aliās se consuluisse dicit Socin. ibi nu. 2. infert, Statutū
17 dictabat † quòd filia à patre dotata, nec patri, nec matri succederet, pater suscepta vnica ex vxore filia, illaque dotata decessit vxor ex secūdo matrimonio filios masculos suscepit, dubitabatur

tabatur nunquid per istos masculos filia illa ab hęreditate materna excluderetur?negatiueque respondisse; absurdum enim & incōueniens videbatur quòd dotatio patris excluderet proprias filias ꝑpter masculos sibi extraneos arg. d.l.cum acutissimi, & d.l.tale pactum,§.fin.istique decisioni conueniunt tradita per eundem Socin.cons.263. Capio primum,colum.a. ante num. a. versic. Et per prædicta, lib.2.

Naturali itaque pietate præcitata responsa nituntur, parentumque insito voto quo ipsorum hæreditates ac bona filijs deuouentur, quod pro Roscio M.Cicero expressit,exhæredare pater filium cogitabat mitto quærere qua de causa, quæro qui scias?tametsi te dicere atque enumerare causas omnes oportebat, & id erat certi accusatoris officium qui tanti sceleris arguerer: explicare omnia vitia, atque peccata filij, quibus incensus parens potuerit animum indu

18 cere,vt naturam † ipsam vinceret, vt amorem illum insitum penitus eijceret ex animo, vt denique patrem esse sese obliuisceretur, quæ fine magnis huiusce peccatis accidere potuisse non arbitror. parentum etiam attendens istud votum fortis prudensque Vlysses apud Homer. Odiss. lib.7. Rhexenoris filiã sic alloquebatur.

Α᾽ρήτη,θύγατερ Ρ῾ηξήνορος ἀντιθέοιο,
Σόν τε πόσιν σά τε γούναθ᾽ ἱκάνω,πολλὰ μογήσας,
Τοὺς δέ τε δαιτυμόνας τοῖσιν θεοὶ ὄλβια δοῖεν.
Ζωέμεναι, ϗ παισὶν ἐπιτρέψειεν ἕκαστος
Κτήματ᾽ ἐνὶ μεγάροισι,γέρας θ᾽ ὅ,τι δῆμος ἔδωκεν.

Tanta denique est legum præmissarum virtus, vt ijs Doctores passim ad difficillimas externas arduas quæstiones, & intricatas difficultates dirimendas vtantur, velut quodam salutari antidoto aut dictamo ex Ida Cretensi excerpta purpureo flore comante; Hinc Bart. lumen iuris

19 dum † in Auth.ex causa,nu.6. versic. Aut pręteritio est facta, C. de liber. præterit. eius opinionem stabilire contendit, vt d. Auth.dispositio

20 tio † locũ non habeat in filio nato vel posthumo ignoranter præterito in quo iura antiqua non corrigantur rupto testamento legata corruere dictantia, l.1. C.de posth.hæred.instit. l. si quis testamẽto,ff.de leg.2.l.si pater,in princ. & l.generaliter, §. testamento, ff. de fideicom. libert.cum simil. quę sequuntur ibi Ang.Paul. de Castr.Guid.Pap. & Io. à Monteserrato,vbi Io. Bolognett. sub num.31.de communi opin. attestatur, ac ante quintam difficultatem, ipsam esse æquissimam, cum Alex. num.16. ibidemque Ias. de æquiori, & receptiori sententia fidem facit, ac num. 3. periculosum esse à Bart. recedere propter authoritatem cum co sentientium, quos seriosè recenset Andr. Tiraquell. in rep. d.l. si vnquam, in verb. Donatione largitus, num.263. vbi Franc isc.Rip. latissimè insistit Bartolo assentiendo, cuius opinionẽ æquiorem,humaniorem, veriorem, crebrioremque esse dicit,& ab ea non recedendũ, plures rationes, & autoritates cumulando, quam nuper consulendo sequutus fuerat tanquam magis consonam naturali rationi, vt superfluũ videatur nomina Scribentium per prędictos relatorum afferre, adeo quod Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt. lib.5. tit.12.num.12. remissiuè ad dictos clarissimos Doctores, quam etiam tenent Andr.Alciat. in tract. de præsumpt. reg.1. præsumpt. 13. Iul. Clar. de testam. q.52. versic. Quòd autem cõcludens,ipsam dubio procul magis communẽ, æquiorem, ac veriorem esse, magisque filijs fauere, ac verisimili testantis menti inhærere: vt in practica rectè iudicare intendens ab ea recedere non debeat. Matth.de Afflict. in Constit. testamentorum, num.6. in fin. & Hieron. Gabriel.cons.113. Bartholomeus Papius,num.9. non potiori fundamento Bartholus inquam id efficit, quàm d.l.cum auus, & l.cum acutissimi,inductione, vt per eum col.5. versic.Præterea hoc, d. num.6.

Et quãuis multi non spernendæ autoritatis Bartolo contradixerint, tamen qui cũ eo pertrãsiere adeo prædictę opin. innituntur, vt ve

21 ram esse arbitrentur † adiecta etiã clausula codicillari, vt nec per eam testamentum ob præteritionem posthumi ignoranter factam sustineatur, ita cõcludunt Gloss.& Bart.in d. Auth. ex causa,col.fin.n.24. vbi Ias. col.pen. & Paul. de Monte Pico,idem Bart.in l.1.in 6.q.nu.10. & ibi Ang.& Iacob.Put.circ.fin. ff.de iur.codicill. rursus ipse Bart. cons.235. Lapus fecit testamentum. Ang. cons.51. Ex facto proposito, col.3.num.4.cons.211. Factum tale est, col.a. num.3.in 4.dub.cons.364. Visa facti narratione, col.3.n.4.cum adductis per Tiraquell.in d. verb. Donatione largitus, nu.265. Ex quibus libuit Angeli consilia sigillatim referre, vt illis aliud eiusdem eminentis Doctoris clarius addam,cons.108. Ista quæstio,col.2.in 2.puncto, vbi inter cætera mouètur ex not. in d.l. cũ acutissimi, & l.generaliter, §.cum autẽ, estque verissima opinio licet habeat impugnatores, quã etiam sequuntur Francisc.Aretin. cons.fin.incip. Eleganter & subtiliter, dicens fundamẽta tenentiũ contrariã partem esse somnia vigilantiũ, & leges calũniantiũ, in quibus verificatur id quod clarè dicit Iurisconf. in l.si seruũ, §.de illo, ff. de verb.oblig. quòd plerũque ex nimia subtilitate perniciosè erratur:in fin. subdẽs absurdũ videri magnorũ Doctorũ verba cauillare singulosq; apices vẽtilare. Soc.iun. cons.128. Pręsentis cõsultationis materia,n.72.lib.1.cõs. 153. Viso subtili,in prin.n.a.lib.a.Frãcisc. Rip. in d.l. Si vnquam, nu.44. asserens plures Doctores maiores autoritate,cũ Bart. pertransire, eiusque

eiusque opinionem communē esse teste Andr. Barb. relato per Curt. in d. Auth. ex causa, nu. 70. Iul. Clar. de testam. q. 46. ante vers. Quę omnia, dicens se tenuisse semper dictam Bartol. sententiam vti veriorem, & æquiorem ac hodie magis communem, illamque intrepide si casus contingeret iudicando consulendoque amplecteretur, & ob exuberantem æquitatem de facto obseruatā fuisse per duos Senatores Ducis Mediolanensis sui Principis dicit Ias. in d. Auth. col. pen. num. 24. citans Aretin. cons. 24. Quattuor dubia, & in d. cons. vlt. Rub. Alexandrin. cons. 112. Viso testamento, num. 2. vbi de magis communi, post Soc. cons. 93. Testamentum præmissum, col. 7. nu. 31. & 32. lib. 4. ac magis æqua sententia, & cons. 125. Præsens casus, num. 2. etiam si adesset illa clausula formiter cōcepta, quòd adhuc valeat iure donationis causa mortis, nu. 6. & Paul. de Monte pico in d. Authen. ex causa, dicēs se consuluisse in inclyta ciuitate Cremonæ, vt non arbitrer à Bar. fore recedendum, cuius opinionem istam defendit Ruin. cons. 2. Quęstio quæ proponitur, num. 1. vbi de magis communi, cons. 6. eiusdem initij, de æquiori ac rationabiliori, col. 1. & consil. 17. Pro decisione, nu. 26. lib. 3. asserens se bis consuluisse, vt re vera in citatis consilijs de iure respondit, & ita consuluisse D. Io. Baptist. de S. Seuerino, esseque opin. veriorem & ęquiorem, tenentesque contrarium non congruè fundamenta Bartoli eradicasse, ipsam insuper comprobant Steph. Bertrand. cons. 10. Viso testamento, nu. 3. lib. 1. vbi de æquitate huius conclusionis meminit, & secūdum ipsam fuisse latum Arrestum. nouissimè Simon de Pretis inquiens ab opin. Bart. discedendum se non putare, & pro ea alibi in citato per eum consilio respondisse, ac per duos celeberrimos Doctores Bononienses iudicatum vidisse, in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 1. dubit. 1. solut. 11. nu. 8. Et quamuis Alex. in contrarium de communi attestetur, optimè ei respondet Rub. d. cons. 125. nu. 2. est igitur iudicio meo tenenda hæc opin. pro qua totum Collegium Perusinum consuluit, referentibus Angelo Vbaldo, & Currio iuniore, cuius Illustrissimi Collegij quanta sit authoritas toto terrarum orbi clarè innotescit, cum in eo semper fuerint sintque Doctores sublimissimi atque integerrimi: Nec omittam Io. Bolognettum in d. Auth. ex causa, num. 81. versic. Si tamen constaret, Doctores timoratæ conscientiæ cum Bartolo sensisse, alios vero cupiditate lucri crebrius pro diuersa opin. consuluisse testari.

Quæ quidem conclusio in tantum vera videtur, vt procedat etiam si clausula codicillaris sit concepta per verba futuri temporis, quemadmodum affirmant Bart. in d. l. 1. in 6. q. d. consil. 210. Omne illud, col. 1. & cons. 235. Lapus, nu. 1. & 2. Bald. in l. si toras, nu. 1. vers. Contrarium tamen, dicens se pro Barr. consuluisse, C. de inoffic. donat. Ang. in l. idemque erit, per illum tex. ff. de milit. testam. & cons. 99. Viso themate prædicto, col. 1. de veriori opin. attestans, & illo anno pluries diffuse allegando cōsuluisse, & ita cum hæc quæstio tunc de facto Perusiæ occurrisset, de consilio omnium ferè Doctorum Perusinorum, & forensium ibi commorantium iudicatum fuisse, Alex. cons. 41. Viso tenore, ad fio. nu. 6. lib. 1. Ias. in d. Auth. ex causa, nu. 4. & 24. Francisc. Aret. cons. vlt. incip. Eleganter & subtiliter, Socin. sen. d. cons. 93. Testamentum præmissum, nu. 35. lib. 4. Soc. iun. cons. 153. Viso subtili, nu. 2. lib. 2. Rub. d. cons. 125. Præsens casus, nu. 2. cons. 212. Viso testamento, num. 2. Francisc. Rip. in l. centurio, col. 26. & seq. num. 85. ff. de vulg. & pupill. in repetit. l. si vnquam, q. 21. nu. 42. vsque ad nu. 45. C. de reuoc. don. Nouiss. Parisiens. ad Alex. cons. 26. Circa primum dubium, nu. 5. in verb. Communem, lib. 1. dicentes esse receptam opin. & veritatem pro Bart. vbi plures citant, & in alia addit. cons. 30. Ponderatis, num. 1. in verb. Valebit, lib. 3. Iul. Clar. d. q. 46. versic. Quæ etiam, ab hac sententia non esse recedendum in practica inquiens, Carol. Ruin. d. cons. 17. Pro decisione, num. 26. lib. 3. Io. Cephal. cons. 138. Testamentum, post nu. 32. vers. Quamuis contradixerit, lib. 1. And. Gail, lib. 2. Obseru. Imperialis Camerę, obseru. 114. nu. 9. dicens istam opin. magis æquitati, & iuri consentaneam esse, quod etiam dicit Rip. in d. l. si vnquam, ubi de communi, magis ęqua, & melioribus rationibus fulcita sententia attestatur, pluribus etiam, ac grauioribus authoritatibus præmunita, & quòd cum Bart. concurrit Glossa, hique sunt duæ tutissimæ naues cum quibus uastū iuris pelagus nauigamus, in portumque ueritatis ducimur, teste Salyc. in l. 1. nu. 8. C. de pact. eādemque opin. sequitur Hieronym. Gabriel. d. cons. 113. Bartholomęus Papius, nu. 9. Aduertendumque est Bartolum legalis scientię facile principem, cum quo solet esse ueritatis substantia, nunquam uariasse, nec propositum mutare uoluisse, ut colligitur ex d. eius cons. 210. incip. Omne illud quod aliàs cōsului, & quod auditores meos docui, & quod in scriptis, meisque lecturis redegi, nunc consulo.

22 Contrarium tamen † multi tenuerunt, inter quos Oldrad. cons. 149. Super quęstione, nu. 2. Bald. in l. fin. nu. 20. allegans Dynum, C. de codicill. ubi etiam Salyc. nu. 7. uers. Tu dic, Ang. in §. siue igitur, in fi. in Auth. ut cum de appell. cognosc. Alex. cons. 123. Discussis hæsitationibus, nu. 10. de magis communi opin. attestans lib. 1. cons. 142. Circa primam dubitationem, num. 9. in fin. lib. 2. cons. 30. Ponderatis his, in princ.

princ.dicens se legendo & consulendo semper fuisse sequutum hanc opin. esseque magis com munem ac plures allegans lib. 3. & consil. 31. eiusdem initij,nu.3.eod. vol. Francisc. Aret. in l.ex ea,§.ex his,col.2.versic. Super secundo,ff. de testam. Bald.nu.11.versic. Item in testamentis,& Io.de Monte Sperell.in d. Auth.ex causa, Ludouic.Roman.cons.122. Circa id,col.2.versic.Præmissis tamen,vbi Horat.Mandos.magis communem opin.esse dicit, Benedict. Capr.cōsil.106.Cum viso, num. 11. vers. Cum clausula illa,cons.115. Cum prout in facto,nu.9.asserēs non bene sentire Bart.in d. l.1. referensque Io. de Imol.in l.filio præterito,ff. de iniust. testam. & vtrobique de communi attestans,Bal.Instit. de codicill.in princ.nu.3.ibidemque Ang.Aretin.nu.2. dicens omnes quasi asserere inspicienda esse verba testamenti, si enim dicerent non valet, vel valebit non esse dubium illa porrigi ad testamentum ruptum natiuitate posthumi, & Barr.sibi ipsi cōtrariasse,seque pro hac opin. pluries consuluisse, Corn. cons. 118. Videtur primo aspectu circa fin.nu.17.allegans præclarissimum Doctorem D. Io. Petrut. de Monte Sperell.de communi attestantem ;lib.2. consil. 158.Pro decisione,col.10.nu.37.eod.vol.Dec. cons.242.In casu proposito,nu.4.& cons.490. Visis,col.1.vers. Primo in genere, Gulielm.de Benedict.in rep.c. Raynutius, in verb. In codē testamento relinquens,il 1.num.247.versic.Et hoc puto verum,extr.de testam.Steph.Aufrer. ad Capell.Tolos.decis.454. versic. Sed si dicatur, vbi plures allegat. Addit.ad Bald.in d.l. si totas,ante nu.2.in verb. Et ista lex, C.de inosfic. donat. dicens se consuluisse Bononiæ, insigniores que Doctores Italiæ idem pariter contra Bart.respondisse,Aym. Crauett.consil.34. Proponitur in facto,nu.2. Nicol. Bellon.cons. 85.Difficilis,nu.3.Io.baptista Casulan. in subscript.ad consil.Soc.iun.128. Materia præsentis consult.num.257.lib. 1.dicens communem opin.tam antiquorum quam recentiorum esse contra Bart. Laurent. Siluan.cons.54. Integerrime iudex,nu.14.de receptiori sententia attestans,vers.Quo casu,Carol.Ruin.consil.19.Circa præsentem consultationem,nu.8.versic. Sed præmissis,lib.3.vbi multos citat,asseritque fuisse de mente antiquorum scilicet Dyni,& Iacobi de Beluisio, vt ipsos refert Bart. in d.q.6. & de magis communi opin.attestatur Anton. Gabriel.Roman.lib.6.de clausulis, concl. 8.nu.6. vers.Sextus casus, Andr. Gail.lib. 2.obseruat. Cameræ Imper.d.obseru.114.num.5.licet ipse pro Bart.sentiat,hanc tamen opin. crebriorem esse concludit, & quamuis Rip. conatus fuerit eandem posteriorem sententiam penitus subuertere,ipsam tamen videtur comprobasse Respons.128.Ex themate proposito,nu.19.communem esse inquiens,Roland. de Vall.cons.7. Quæstio quæ proponitur, nu.12.lib.4.triginta sex Doctores Bartoli opin. comprobantes primum referens, ex quibus sex de communi, & quinque de magis communi fidem faciunt,sed num.25.contra Bartolum, vbi verba codicillaris clausulæ sunt in futurum concepta sexaginta quinque Doctores recenset, ex quibus decē & nouem de communi ac nouem de magis cōmuni opin.attestantur,articulumque disputando nu.30. hanc esse magis communem sententiam,intrepidè tenendam affirmat,ab eaque iudicando, & consulendo recedendum non fore arbitratur,citans consilia Bolognini,Grati,Alciati,Croti, & aliorum multorum, ac nonnullos super d. Auth.ex causa,& si non omnes per eum relati in clausula codicillari in futurum cōcepta loquantur; Paris.cons.61.Licet aliàs,nume.24.lib.2.Berò.cons.17.Testamento Vincētij,nu.28. vbi de magis communi sententia meminit,ab eaque non esse iudicando recedendū, lib.2.& cons.12.Requisitus, nu.3.de communi,ac nu.7.de magis recepta opin.eod.vol.

Est in effectu posterior hæc Oldradi, aliorūque præfatorum scribentium contra Bar. sententia crebriori calculo recepta,à qua non esset in iudicijs,& responsis recedendum; & quamuis alia videtur nonnullis æquior, Bal.tamen notabiliter in d.l.fin.nu.20.C.de codicil. dicit, quòd licet Bart. & Nicol. de Mattarell. in proposito rei æquitate moueantur,tamen hoc non sufficit nisi testamenti verba possint in illam æquitatem sonare,l. qui filium,§. Sabinus, in verb. Imperator autem noster motus & æquitate rei,& verbis testamenti,ff. ad Trebell.Italem, in fin.ff. de hæred. instit. & ideo Ioan. de Imol.in d.l.filio præterito,col.13.dicebat,quòd contra Bartolum consuleret; Pro hac etiam vltima opin. videndus est idem Bartol. in l. si ita quis, in princ.de leg. 1. in l. si ita legatum, ante nu.7.ff.de aur.& argen.leg. & in l.si ita scripsisset,in fin.de leg.2.

Proceditq. non solū quum verba futuri temporis exprimuntur † sed etiam si aliquod verbum exprimeretur, quod licet futuri temporis non esset, ex se tamen posset in futurum verificari,ideoque Iacob. Butrig. in d.l.1. in 7. q. de iur.codicill. dicebat, quòd quamuis non dicatur si non valebit, sed si non ualeret, quia illud uerbum ualeret, futurum potest respicere, in dubio fauore ultimæ uoluntatis, ut sustineatur in futurum accipietur, testamentumque natiuitate posthumi ruptum conseruabitur: idem affirmarunt Bald. in l.fin.col.fin. uersic. Secunda quæstio,C.de iur.codicill.Corn.consil. 118. Videtur,col.fi.nu.17.uers. Prout contingit, lib.2. Dec.cons.242.In casu proposito, nu. 5.uersic. Sed respondetur, rursus Corn. consil. 297.

Videtur

Videtur quòd dicta fraternitas, col. 2. num. 5. versic. Et idem si per verbum valeret, consilio 320. Dubia quidem, num. 15. lib. 4. idem in verbo si non valuerit, decidit Bald. in l. cum in secundo, in fin. ff. de iniust. rupt. testam. & in verbo valeat, quod potest esse temporis præsentis subiunctiui, futurique optatiui, voluit Corn. d. consil. 320. post d. num. 15. libr. 4. idem si esset appositum verbum valere infinitiuum, tradit ipse Corn. consil. 133. In hac consultatione, colum. 2. numero 5. libro 3. eique consentit Nicol. Bellon. consil. 85. Difficilis, & de apicibus iuris, numero 6. dicens id etiam procedere in verbis si non potest valere, est enim verbum potest, extensiuum, vt ad futurum tempus trahatur, d. l. si ita quis, in princ. de leg. 1. vbi Bart. idem asserit, versic. Et hoc inducebã, Bald. versic. Primò cum illa clausula, & Ioan. de Imol. alibique Bart. in d. l. si ita legatum, nume. 6. & Corn. d. consi. 133. num. 5. versic. Item verbum potest, cumque dictæ conclusiones super propositis iuribus fundentur incongruum ne videatur si incidenter illas, vice non inutilis fortasse digressionis hic inserui, alibi aliquanto latius examinatas.

Harum quoque legum autoritate subnixus adhuc Bart. consil. 68. Proponitur quòd Ioannellus, colum. 1. egregie ac eleganter respondit
24 simulatam † videri, præsumique venditionem quam quis alteri fecit de maiori parte bonorum certo quodam pretio, quod se ante recepisse confessus fuit, quæ quidem bona emptor iure legati filio venditoris reliquit prætermissis proprijs liberis. neque enim inquit Bartol. præsumendum est si verè emisset, quod extraneo reliquisset, sed potius suis ipsius liberis, iurium præcitatorum argumento, cui congruit quod tradidit Socin. sen. consil. 264. Visis, col. 2. nu. 2. in 5. simulatione, vers. Secundo quia nõ est præsumptio, lib. 2.

Alexander Imolensis etiam consil. 130. Attentis verbis, numero 3. libr. 2. distributionem illam residui hæreditatis in filias sororum testatoris quas magis dilexisse præsumitur per eadem iura debere fieri firmiter concludit; Autoritatibus adhuc plurium Doctorum qui maximas quæstiones hisce legibus decidunt seriosè vti possem quas consulto prætereo, vna tantum Sacri Regij Consilij Neapolitani resolutione contentus ero apud Matth. de Afflict. decis. 44. Tria dubia, numero 21. & 22. vbi in
25 causa Thomæ Brancatij nunquid maritus † legando vxori omnia bona mobilia animo compensandi cum receptis seruitijs, & alijs iustis causis videatur legasse eodem animo compensandi cum fructibus perceptis ex bonis vxoris per ipsum administratis, fratribus hæredibus institutis in quibusdam rebus stabilibus, per multas rationes, & præcipuè ex his legibus legatum in fructuum compensationem factum censeri ob eiusdem legati amplitudinem votatum fuisse refert, cum aliàs totum ferè dictorũ fratrum portionem absorbuisset, ac contra mẽtem testatoris certè contigisset qui magis dilexisse agnatos, quam extraneos præsumitur, alienamque agnationem propriç agnationi anteponere noluisse.

Regulare itaque est, conjecturam volunta-
26 tis † ad intelligendam ambiguam substitutionem ex consanguinitate, & affectione testatoris potissimum assumi, Oldrad. consi. 95. Ex forma, colum. 3. numero 9. versic. Verisimilitudo etiam colligitur, Socin. sen. consil. 26. Cum super, colum. 2. numero 4. libr. 4. Cels. Hug. consil. 75. Propositum est, numero 2. Capr. consil. 5. Considerato præfato puncto, numero 5. Socin. iun. consil. 126. Maxima profectò, num. 8. & 52. lib. 1. consil. 170. Circa primum dubium, numer. 32. lib. 2.

27 Quinimò conjecturam † ex consanguinitate & affectione desumptam non solum alijs conjecturis præponderare, sed verbis etiam dummodo aliquam dubitationem verba habere possint, vt ex d. l. cum auus, & simil. tradunt Socinus sen. consil. 23. Circa prædictam consultationem, colum. 5. numero 21. versic. Decimonono, lib. 1. Aym. Crauett. consil. 62. Nobilis Vrbanus, numero 8. Vnde ob illam affectionis conjecturam, & filiorum amorem leges præsumunt, quòd testator amplius facere legatũ voluerit, contra propriam verbi significationem, l. si seruus plurium, §. fin. vbi glos. ff. de leg. 1. l. Aurelius, §. Titius, ff. de liber. leg. & similiter id quod in alterius personam conditionem faceret, in filij personam illam non inducat l. Seius Saturninus, vbi Bartol. ff. ad Trebell. & not. in lege si cui legetur, d. titul. de leg. 1. probaturque in l. Firmio, ff. quan. dies leg. ced. Ob dictamque causam, conditiones quæ sui natura suspendunt, non inducunt suspensionem, & è contrario, l. vter ex fratribus, vbi glos. Bartol. & Bald. ff. de condit. instit. facit lex si ita fuerit, ff. de rebus dub. & quæ adducit Socinus sen. consilio trigesimoseptimo, Viso testamento, columna fin. numero 13. versic. Præterea, lib. 3.

Nimirum si pater filium & nepotes instituẽ
28 do, ordine successiuo † ipsos vocasse censeatur, Glos. in verb. Non exprimat, Odofredus Rayner. de Forliu. Dynus, Cyn. Andr. de Pisis, Bartol. numero 4. Bald. numero 5. Alberic. num. 9. Ang. num. 3. in 1. concl. Paul. de Castr. num. 6. Raph. Cuman. num. 7. Alex. numero 6. qui cum alijs citat Do. Nicolaum de Neapoli, Ias. num. 20. Socin. num. 9. vers. Primus casus, in l. Gallus, §. quidam rectè, vbi etiam Lancel-

lot. Galiaul. num. 15. Andr. Alciat. eodem numer. versic. Sed quid si testator, vbi crebriorem opinionem esse dicit, & Aemyl. Ferretr. numero 9. ff. de liberis & posthum. Andr. de Isern. in cap. 1. §. & si libellus, num. 10. versic. Sicut videtur esse communis interpretatio. tit. de alien. feud. pater. Bald. in l. fin. ad fin. numero nono, C. de impub. & alt. substit. in l. si quis hæres institutus, §. fin. versic. Nota casum expressum, ff. de acquir. hæredit. in l. si mulieri, in princ. ff. de vsufruc. accresc. Ioan. de Rutis de Florentia inter consilia Angel. consil. 38. Quidam Ioannes, Paulus de Castr. consil. 159. Super primo quæsito, colum. 1. lib. 1. Corn. consil. 230. Visis scripturis, colum. 2. lib. 1. consil. 321. De pluribus, colum. 2. num. 2. libro 3. consil. 17. Circa præsentem consultationem, numero 1. consil. 159. In præsenti, num. 5. vbi de communi opinione testatur, consf. 226. Quamquam, numer. 2. lib. 4. Anton. de Prato veteri, consil. 14. Super quæstione, num. 10. inter consilia Alexand. libr. 4. Dec. consf. 236. Non parua, numero 1. consil. 248. Visa petitione, numero 5. consilio 253. Proponitur, colum. 1. Cepoll. consf. ciuili 52. Magnifici, & generosi, num. 1. Nicol. Boer. decis. 185. Quo ad secundam, num. 16. part. 1. Curt. iun. consil. 128. Præsupponitur, numer. 1. communem sententiam esse aduertens, Aym. Crauett. consf. 22. Magnificus Dom. numer. 2. Socin. iun. consil. 171. Circa resolutionem, numer. 4. vbi inquit in practica se non audere contra hanc opinionem vti magis communem firmare lib. secundo consf. 71. Viso themate, numero 28. consil. 73. Pulchra & subtilis. numer. 27. consf. 133. Quia præsens consultatio, numer. 17. lib. primo, Augustin. Bero. in cap. Raynutius, numero 68. & seq. extr. de testam. Lancell. Polit. in tract. substit. colum. 18. fol. 8. tit. de vulg. substitut. versic. Decimò non esset inutile scire, Iul. Clar. in tract. de testam. quæst. 80. conclus. 2. qui communem esse dicit, Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. libro 1. solut. 5. numero 15. versic. Secundò maiori affectione, fol. 62. colum. 4. & libro tertio solut. quinta numero 37. fol. 237. asserens male sensisse Castrensem, & Didacum Couarruuias, Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro 4. tit. 7. qui de magis communi opinione meminit, optimeque ipsam defendit, vsque ad num. 12.

Et quamuis contrarium tenuerint Iacob. de Aren. Oldr. Salyc. Ioan. de Imol. & Aretin. in d. §. quidam rectè, vbi Marius Salamonius colum. pen. Rub. Alexandrin. Fortun. Garz. num. 24. Soc. iun. nu. 18. & Hieronym. Torniell. nu. 4. versic. Plures quæstiones, Didac. in d. c. Raynutius, §. 2. num. 4.

Non tamen est ab opin. Bart. recedendum quam etiam sequuntur Ioan. Cephal. consilio 134. In præsenti consultatione num. 1. de communi opinione attestans lib. 1. Roland. de Vall. & is communem esse dicens, consf. 84. Præsupposita communi, numero 16. lib. 4. Iacobus Menoch. consil. 274. Testantium dispositiones numero 2. receptam videri sententiam affirmans, libro tertio consil. 310. Et si difficilis, num. 5. libro 4. Francisc. Viuius præstantissimus, maximeque autoritatis Iurisconsultus opin. 46. Alternatiua, numer. 2. vbi de magis communi, tutiori, ac veriori sententia fidem facit. Natta consil. 470. Considerato themate, numero nono libro 2. Hieronym. Gabr. consil. 130. D. Florius, nu. 1. communem inquiens esse opinionem.

29 Tuncque per vulgarem † substitutionem vocari, non per fideicommissariam concludūt Soc. in d. §. quidam rectè, numero 8. post Glos. & Bart. vbi Andr. Alciat. num. 35. de communiori meminit, Franciscus Gratianus versic. Si quis tamen, Alexand. consf. 13. Visis, colum. 2. numero 7. lib. 4. cui se subscripsit D. Anton. de Prato veteri consf. seq. numer. 12. estque celebre consilium, Paul. de Castr. consf. 159. Super primo quæsito respondeo, colum. fin. num. 5. libro 1. consf. 352. Visis attestationibus, numer. quinto ad fin. libro 2. consil. 434. Istud relictum, in princ. eod. vol. Socin. consf. 113. Supra scripti, numero 6. libro primo consf. 104. Quoniam, numero 10. lib. 3. consf. 74. Capiendo primum, col. 4. ad fin. post num. 17. versic. Aliquando plures, lib. 4. Cepoll. d. consf. 52. numero 1. vers. Secundus casus, Corn. consf. 17. Circa præsentem consult. num. primo in 1. dub. lib. 4. Dec. consil. 95. Et pro tenui, num. 4. colum. 2. consf. 205. In causa, num. 5. consf. 236. Non parua, num. 1. consil. 248. Visa petitione, num. 5. & 6. consf. 353. Proponitur num. 1. vbi de communi opinione attestatur, Aym. Crauett. consf. 22. Magnificus D. num. 3. vers. Venio ad tertium, & ante num. 5. communem esse dicens, consf. 131. Ad primum, num. 3. Iul. Clar. d. quæst. 80. concl. 2. vers. Sed quæro, de communi sentētia testimonium reddens, & allegans Paris. consf. 82. Quæris à me, num. 11. lib. 2. ac Aemyl. Ferrett. consf. 10. num. 1. Hieronymus Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, numero 812. versic. Et tenendo, Viuius d. opin. 46. numero 2. communem opinionem esse inquiens, Iacob. Menoch. d. consf. 274. numero 2. lib. 3. nec omittam Socin. iun. consil. 180. Vt præsens consultatio, numer. 53. lib. secundo de recepta sententia ferè omnium attestantem, Franciscus Mantic. de coniect. vltim. vol. libro quarto tit. 7. numero 30. vers. Quoties autem, Hieronym. Gabr. d. consil. 130. Dominicus, num. 2.

30 Vocanturque ordine successiuo etiam si ordo † scripturæ fuerit inuersus, vt quia dixerit

testator

testator nepotem & filium instituo, Bar. Bald. & Alberic. in d. §. quidam rectè, vbi Ioan. de Imol. Alexan. numero 7. versic. In quo tamen Bartolus, Ias. numero 28. in 4. ampliat. & numero 37. Alciat. numero 19. qui dicit esse communem opinionem Aemyl. Ferrett. nu. 12. Lancell. Galiaul. is etiam num. 12. & Fortun. Garz. num. 43. Socin. iun. consil. 71. Viso themate, num. 41. lib. 1.

Et quicquid sibi Ang. voluerit in d. §. quidã rectè, & Lancell. Polit. in d. tract. substit. tit. de vulg. substit. colum. 20. versic. Vndecimò circa prædicta, non est recedendum hoc quoque casu, à sententia Bar. & aliorum, tanquam communiter recepta.

Etiam si fuerit dictum, filium & nepotem hæ
31 redes instituo in numero † plurali, adhuc enim ordo successiuus non tollitur, vt tenuit Alberic. de Rosat. in d. l. Gallus, §. quidam rectè, numero 9. versic. Si vsus fuisset, quem sequitur Francisc. Mantic. de coniect. vltim. vol. libro 4. tit. 7. numero 15. versic. Debet restringi. Licetque contrarium senserint quidam antiqui relati per Alberic. & Socinus iun. in d. §. quidam rectè, num. 28. versic. Hanc tamen communem, & consil. 171. Circa resolutionem, numero 6. lib. 2. & videtur sensisse Corn. cons. 321. De pluribus, num. 5. versic. Vnum ponamus, libr. 3. Opinio tamen Alberici verior est, & tutior, ex ijs quæ in citato loco Mantica scripsit.

Dicto insuper successiuo ordine vocarētur, si testator filium institueret, ex eoque nepotes masculos, qualitas nanque masculinitatis non efficeret, vt simul admitterentur, sic concludit Andr. Alciat. in præcitato §. quidam rectè, numero 43. & quamuis Corn. d. consil. 321. colum. 2. num. 3. hac inductione masculinæ qualitatis vti ausus fuerit, cum quo pertransit Lancell. Galiaul. in d. §. quidam rectè, numero 18. tamen ab Alciato ipsorum opinio non recipitur, cum quo transit Mantic. d. tit. 7. num. 16. ipseque Corn. ibi num. 3. confitetur se non audere ex hac qualitate communem opinionem limitare. Aliam quoque limitationem quam adduxit Corn. d. cons. 321. numero 4. vt communis opin. non procedat, quum testator filium, & nepotem instituisset, omnesque simul ad aliquid grauasset, vt ex huiusmodi onere omnes simul vocati dicantur, arg. l. denique, §. fi. de pecul. leg. licet ipsam comprobet idem Mantica in citato loco numer. 16. post Lancell. Galiaul. in d. §. quidam rectè, num. 18. tamen ab Andr. Alciat. ibi num. 44. reprobatur, cum enim substitutio fideicommissaria ex natura institutionis regatur l. Lucius, §. pater, l. fin. ff. ad Trebell. l. cohæredi, §. qui discretas, de vulg. & pupill. consequens est, quòd si institutio ordine successiuo intelligitur, debeat quoque onus ex ipso ordine restringi, nec institutio per eundem variari nisi tamen verba essent clara, quo casu Corneo assentitur.

Idem quoque est, quum plures vocantur
32 sub nomine collectiuo scilicet filios, † & descendentes, vbi enim adest ordo charitatis, & affectionis sub nomine collectiuo ex ordine successorio admittuntur l. peto, §. fratre, l. cum ita, §. in fideicommisso, de leg. 2. l. final. C. de verborum signif. Bartol. numero 4. versiculo Non obstat, Raph. Cuman. Paulus de Castr. numero 9. Ias. colum. 7. Socin. colum. 4. versic. Circa tertiam quæstionem, dicens esse communem opinionem Bartol. & omnium Lancell. Galiaul. numero 23. in 3. concl. de communi etiam sententia attestans, in d. l. Gallus, §. quidam rectè, Angel. consil. 38. Quidam Ioannes, numero 3. quod est subscriptio quædam ad consilium Dom. Ioannis de Rutis de Floren. Anton. de Prato veteri, consil. 14. Super quæstione, numero 10. inter consilia Alexand. de Imol. libro 4. Socin. sen. consil. 149. Materia, numero 22. lib. 2. consil. 86. Visis, colum. 3. num. 8. & 9. consil. 104. Quoniam, numero 10. communem esse affirmans, libro 3. Dec. consil. 205. In causa, colum. 1. versic. Secunda ratione, num. 2. Corn. cons. 263. Primo aspectu, colum. 2. post med. num. 2. lib. 1. consil. 22. In hac consultatione, colum. 6. num. 15. lib. 2. Aym. Crauett. consil. 22. Magnificus Dominus, num. 5. consil. 131. Ad primum, numero 2. Rub. Alexandrin. consil. 144. Viso & diligenter considerato, colum. 3. num. 7. Francisc. Marzar. consil. 40. Quia in hac causa, num. 4. Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 4. tit. 7. num. 28. Quod tamen declaratur per Carol. Ruin. consil. 30. Viso statuto, numero 7. lib. 3.

33 Et si esset dictum instituo filium † & eius hæredes, quòd ordine successiuo per fideicommissum vocentur, tradunt Socin. sen. consil. 12. Præsens consultatio, colum. 3. in 3. dub. numero 15. lib. tertio Dec. consilio 320. Dum legerem, colum. fin. circa med. versic. Et in simili casu, Aym. Crauett. consil. 131. Ad primum, numero 10.

Nec repugnat si diceretur, primo casu Glos. Bart. aliorumque opinionem, ex qua filius & nepos copulatiuè instituti, ordine successorio vocantur, fundari non solum in ordine affectionis, verumetiam in ordine causatiuæ necessitatis, vt Doctores communiter aduertunt: Secundo verò casu in vi orationis collectiuæ, idque efficit cõiunctæ orationis natura, l. si quis filio & hæredibus, & l. si mulier, ff. de vsufr. accresc. & quòd ita sit probatur in c. Raynutius, c. Raynaldus, extr. de testam. l. fi. C. de impub.

E 2 & al.

& al. substitut. Vnde licet erga fratres maxima consideretur affectio, tamen si quis fratrem, &
34 eius filios instituerit, non ordine successiuo † sed simul admittentur, Bald. num. 5. Ang. nume. 3. Ioan. de Imol. num. 20. Alexand. dicens se pluries contra Bart. consuluisse num. 6. in d. l. Gallus, §. quidam rectè, vbi Socin. in 2. quęst. post num. 5. de communi opinione attestatur, Raph. Cuman. Iacob. Put. Ias. num. 22. Rub. Alexandrin. num. 37. Lancell. Galiaul. numer. 20. de liber. & posthum. Hostiens. Petr. de Anchar. quæst. 13. Anton. de Butr. Ioan. de Imol. Card. & Abb. in d. cap. Raynutius, vbi Bero. numero 82. & sequen. & Didac. Couar. §. 2. numero 2. in 1. concl. asserens Bart. communiter reprobari, idem Card. in d. cap. Raynaldus, Alexand. consil. 185. Viso titulo quæstionis, num. 32. lib. 2. consil. 43. Ex narratis, numer. 2. consil. 129. Perspectis, num. 7. de dicta communi fidem faciens, libro 5. Ioan. bapt. de S. Seuerino inter consil. eiusdem Alexan. consil. 13. Visis & perlectis, colum. 4. num. 2. & 8. versic. Tertia conclusio, lib. 4. & quòd sit consilium, Caccialupi apertè colligi quidam Moderni asserunt, tum ex scriptis per Socin. consil. 104. Quoniam, colum. fin. num. 10. lib. 3. consil. 113. Suprascripti insignes Iurisconsf. in princ. lib. 1. tum per Ias. in d. §. quidam rectè, num. 24. Sed esse Alexandri satis colligitur ex consil. 14. ibi proximo, incip. Super quæstione proposita, estque subscriptio Antonij de Prato veteri, qui eandem opinionem tenet, numero 10. & etiam ipsam sequuntur, idem Socin. consil. 73. Capiendo primum, nu. 17. lib. 4. ipseque Ias. consil. 206. Viso testamento, numero 2. vbi de communi, lib. 2. Matthesil. sing. 156. Nota quòd ascendens, post princ. Andr. Barbat. consil. 61. Testamentum, colum. 2. libro 1. Corn. consil. 231. Visis scripturis, colum. 2. lib. 1. consil. 47. In præsenti, colum. 2. numero 3. versic. Et quando, lib. 4. rursus, consil. 17. Circa præsentem consultationem, colum. 3. numero 3. versic. Est autem alia opin. dicens non esse in decisiuis ab hac sententia recedendum, consil. 159. In hac præsenti, numer. 5. vbi de communi, eod. libro 4. Cepoll. d. cons. ciuili. 52. Magnifici ac generosi, numero 4. communem sententiam legistarum, & Canonistarum esse concludens, Nicol. Boer. d. decis. 185. Quo ad secundam, num. 16. part. 1. Dec. consil. 95. Et pro tenui, num. 2. consil. 205. In causa, num. 2. vbi de vera & communi opinione testatur, imò de crebriori, consil. 236. Non parua, num. 1. versic. Secundo modo, consil. 253. Proponitur, num. 3. de magis communi, & consil. 291. Visis, num. 1. Curt. iun. cons. 22. Præsupponitur in facto, numer. 4. & is communem opinionem esse asserens, & consil. 128. eiusdem initij, num. 1. Carol. Ruin. consil. 168. Proponitur, num. 9. lib. 2. Rub. Alexandrin. cons. 129. Viso testamento, num. 3. Socin. iun. cons. 180. Vt præsens consultatio, numero 52. qui communem dicit, lib. 2. Ioan. Dilect. de art. test. titul. 4. caut. 6. Si quis instituat, numer. 1. contra Bart. & Socin. d. consil. 113. colum. pen. versic. Quinto communem sententiam vigere declarans, Iul. Clar. de testam. quæst. 80. in 1. concl. post Guid. Pap. Ias. & Stephan. Bertrand. in locis ibi allegatis, Franciscus Viuius opin. 46. Alternatiuè, numero 5. versic. Secundò limit. de crebriori opinione attestans, Franciscus Mantic. idem confirmans in tract. de coniect. vltim. vol. libro 4. tit. 7. numero 19. Hieronym. Gabriel. d. consil. 130. Dominicus Florius, numero 10.

Idemque esset si testator filium ex alteroque
35 filio nepotem † instituisset, æqualiter enim nõ successiuo ordine admitterẽtur, Matthesil. not. 156. Nota, in princ. Ias. in d. §. quidam rectè, nume. 21. Rolan. de Vall. consil. 84. Præsupposita communi, nu. 16. lib. 4.

Sed si dixisset fratrem, & eius liberos, ordine
36 quidem successiuo † tunc vocarentur, Alexan. colum. 4. Raph. Cuman. Francisc. Aretin. Ias. num. 26. Socin. colum. 4. versic. Secundò principaliter infertur, in d. §. quidam rectè, Socin. ipse d. consil. 113. Supra scripti, colum. 2. numero 2. libro 1. Dec. consil. 291. Visis, numer. 2. consil. 253. Proponitur, colum. 1. in fin. consil. 205. In causa, num. 2. cons. 320. Dum legerem, num. 8. Ioan. Dilect. de art. test. d. titul. 4. caut. 6. num. 4. Rub. d. consil. 129. Viso testamento, num. 3. vbi communem opinionem esse dicit, consil. 144. Viso, & diligenter considerato, num. 7. rursus Socin. consil. 12. Præsens consultatio, num. 11. lib. 3. Aym. Crauett. consil. 22. Magnificus D. numer. 6. adestque celebris doctrina D. Andr. de Isern. in d. cap. 1. §. & si libellus, num. 17. tit. de alien. feud. paterni. Nam vt tandem respondeam, Iacob. de Aren. & Bart. num. 4. in d. §. quidam rectè, super 1. quæst. de filio & nepote, causatiuam necessitatem instituendi non recipiunt, quos sequutus fuit Fortun. Garz. ibi num. 25. & 30. sed his licet non assentiar, tamen non minus, imo principaliter ascendentium affectio erga suos descendentes in proposito considerari debet, in
37 quo sic plenaria † dicitur, vt Bald. inquit, in l. mater tua, in op p. glos. C. de oper. libert. adeo q instituendi necessitas ex affectione informatur, cumque erga transuersales tanta non sit, nõ mirum si in verbis claris copulatiuè prolatis per simplicem affectionis coniecturam ab intestatoque successionis à proprietate non recedimus, vt Andr. Alciat. in d. §. quidam rectè, numero 20. versic. Nec adeo efficax, admonuit,

vbi

vbi negocium istud arbitrio iudicis dirimendum, sed infeliciter, ipse committit: cum igitur
38 non sit æquabilis † descendentium, transuersaliumque affectio Alex. cons. 17. Circumspectis, col. 1. num. 7. lib. 7. Soc. iun. cons. 71. Viso themate, nu. 40. lib. 1. §. hæc quidem, Auth. vt cum de appell. cogn. coll. 8. quod ordo etiam ab intestato succedendi nobis ostendit, non est de filio, eiusque filijs, ad fratrem, & eius filios inferendum, vt non immeritò conclusio prædicta Glossæ, in exempli argumentum ducatur, quemadmodum Sim. de pret. in tract. de interpr. vlt. vol. lib. 1. interpr. 2. dub. 2. fol. 5. nu. 15. fol. 62. illam quoque duxit.

Hinc pariter est, quòd licet per tacitam pu-
39 pillarem mater à substituto † non excludatur, iuxta tradita per Doct. in l. precibus, C. de impub. & al. substit. in l. fin. C. de instit. & substit. in cap. si pater, de testam. in 6. Bart. in l. moribus, num. 32. ff. de vulg. & pupill. Scriben. in cap. Raynutius, d. tit. de testamen. extr. Socin. iun. cons. 23. Casus iste, num. 45. communem opinionem esse allegans, lib. 1. Ioan. Cephal. cons. 429. Magnificæ D. Paulæ, num. 134. lib. 3. Afflict. decis. 38. Quidam testator, num. 5. Tamen si filius testatoris frater pupilli instituti vulgariter substitutus fuerit, aditaque hæreditate vulgaris expirauerit, l. post aditam, d. tit. de impub. & al. substit. tacita pupillaris remaneat in vulgari comprehensa, ratione qualitatis personæ coniunctæ ipsi testatori,
40 ex præsumpta mente mater ipsa excluditur † quæ aliàs non excluderetur, Bart. in d. l. moribus, colum. fin. num. 44. versic. Quartò dixi, illaque ratione Bart. nititur, quia verisimile est, quòd testator voluerit eius filium vxori præferri, arg. d. l. cum acutissimi, hocque videtur etiam sensisse Accurs. in d. l. precibus, circa fin. vltimæ gloss. Azo. in summ. C. eod. tit. Iacob. de Rauani, Odofred. Petr. Cyn. & Angel. in l. fin. C. de institut. & substit. Angel. in l. in testamento, colum. 1. vbi Alexand. colum. 2. num. 7. versic. Ex quibus vero coniecturis, C. de testamen. milit. Raph. Fulgos. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. Paul. de Castr. in l. Lucius, in fin. eod. tit. Guil. de Cun. Bartol. Ang. & ipsum Paul. Castrensem in d. l. precibus, idem quoque tenent Bald. in tract. substitut. tit. de pupill. num. 33. versic. Quando dixi, Bart. de Hucio in eodem tract. cap. 2. post num. 24. Et quamuis Iacob. Butrig. & Bald. colum. 3. contrarium voluerint in d. l. precibus, Alberic. in rubr. de vulg. & pupill. colum. 31. numer. 49. versic. Item quæro, ac Ioan. de Imol. colum. 14. in d. l. moribus, & in d. cap. Raynutius, Paulus etiam Castrensis asserat in d. l. Lucius, vidisse nonnullos consulentes contra Bart. tenere, fretos Baldi autoritate, idemque sequantur Lancell. Polit. in tract. substit. tit. de vulg. substitut. num. 42. dicens opinionem contra communem esse æquiorem, Hieronym. Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 925. decisionem prædictam, maximam pati difficultatem concludens, & nu. 1030. Alexandri distinctionem comprobans, licet videatur variasse, num. 931. 1024. & 1028. vt per eum confuse, inuoluteque loquentem.

Azonis, Glossæ, & Bartoli sententia adhuc magis communis est, vt dicit Ias. in d. l. moribus, numero 42. versic. Tu tenens, qui ipsam sequitur, & Alexand. ibi num. 35. dicit iudicando & consulendo non esse à communi opinione recedendum, non obstante distinctione quam ipse afferebat, idemque Paulus de Castr. affirmat; Eandem vlterius sententiam comprobant Ioan. Dilect. in tract. de arte testandi titul. 5. de substitut. caut. 7. numero 2. plurimumque videri consonam voluntati testantis, ait Bartol. in d. l. moribus, vbi Alexand. & Franciscus Aretin. quibus assentitur Andr. Alciat. numerò 67. versic. Quartus casus, Baldo ac Imolæ respondens, Raph. Fulgos. consil. 33. Titius in testamento suo, colum. fin. post versic. Porrò & eadem verba, vbi inquit Doctores concorditer sequi opinionem dictæ Glossæ, Marian. Socin. sen. consil. 23. Circa prædictam consultationem, numero 8. versic. Et hinc est, libro 1. Vdalric. Zasius in tract. substit. titul. de effectibus pupill. substit. versic. Vltima coniectura sumitur numer. 29. dicens male Baldum, & Ioan. de Imola contrarium sensisse, Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, 2. num. 97. & 98. communem esse opinionem perhibens, ipsamque semper tenuisse, Anton. Gomes. in tract. variarum resolut. iuris ciuil. tomo 1. cap. quarto de pupill. substitut. numero 10. versic. Quartò ex conditione & qualitate, Franciscus Rip. in d. l. moribus, Lancell. Galiaul. in rep. l. centurio, numero 86. versic. Igitur sicut frater, & numero 87. versic. Et illud quod vult Bartol. communemque opinionem esse dicit Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in 2. part. in verb. Superstite matre, numero 10. & in 3. part. in verb. Et è contra, numero 1. versic. Vnde dicimus, rursus de communi attestatur extr. de testam. Stephan. Bertrand. consil. 154. Ponitur in facto, numero 8. libro 1. Angelus Aretin. in §. 1. num. 16. Instit. de pupill. substit. vbi de veriori opin. contra Io. de Imola testificatur, Aym. Crauett. consil. 141. Iacobus, numero 7. magis communem esse dicens, Hieronym. Gabriel. consilio 113. Bartholomeus Papius, numero 25. versic. Vbi notatur, Carolus Ruin. cons. 203. De duobus principaliter, nu. 5. versic. Et tenendo secundum Gulielm. lib. 2.

41 Quæ conclusio † non solum procedit in fratre pupilli vtrinque coniuncto, sed etiam in fratre consanguineo tantum, in quo eadem ratio d.l. cum acutissimi, militat, vt dicit Bartol. in d. l. 2. ante numer. 37. declarans dicta per Raynerium de Forliuio contrarium asserentis, vt pro cedant in fratre vterino, & Bartolum sequitur Socin. ibi colum. 12. num. 20. versic. Circa quæstionem, idemque voluere Zanch. in d. §. cum ita, numer. 1028. & Ruin. d. consil. 203. numero quinto, & 21. versic. Non obstat, d. lib. 2.

HYPOTHESIS.

An vna aut plures istius l. cum auus, fuerint rationes, diffiniri: deque Imperatore Iustiniano multa recenseri: exemplaque insuper quibus Iurisconsulti coniectura illa vtuntur, vt plus dictum, & minus scriptum sit censendum, ostendi.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, plures fuisse rationes Thomam Doccium credidisse; Sed Antonium de Malegonnellis finalem rationem esse in d. l. cum acutissimi expressam, num. 2. Socinum deinque ac Raphael. Cuman. rationem finalem, ac proximam vnam esse coniecturatam scilicet pietatem cen suisse, nu. 3. & 4.*

5 *C. Iulium Cæsarem ius ciuile in paucos conferre libros destinasse, morte autem prauentum laudabile hoc propositum exequi non valuisse.*

6 *Iustinianum Imp. Latinas litteras nesciuisse.*

7 *Iustinianum maximis encomijs efferendum fore eius glorioso facto, cum commentariorum sylua primus securim iniecerit.*

8 *Io. Fabrum de Iustiniano aliqua tradidisse: sed longè plura, & quidem illustria Volaterranum, Procopium, Paulum Diaconum, Nycephorumque, vsque ad num. 12.*

9 *Iustinianum feliciter Persicum, Africanum, Italicumque bellum confecisse.*

10 *Sophia templum apud Byzantium à Iustiniano erectum.*

11 *Iustiniani religionis, praclarum signum afferri: multisque nominibus optimum Imperatorem fuisse.*

12 *Iustinum Imperatorem Iustiniani ex sorore nepotem in imperioque successorem, nihil dignum Imperatore gessisse.*

13 *Coniecturam illam, vt plus dictum & minus scriptum censeatur, Iurisconsultos sæpe induxisse, exemplaque afferri.*

CAP. II.

Cvm inter Doctores altercatio aliquando oriatur, quænam huius subintellectæ conditionis vera, finalisque sit ratio, illam proinde peruestigare aggrediar; Qua
1 in re Thomas † Doccius Senensis clarissimus Doctor, iudicijque integritate insignis, prout ipsum referendo sequitur D. Ioan. Baptista Caccialupus de S. Seuerino, & is maxime authoritatis Iurisconsultus, vt testatur Carolus Ruin. consil. 3. De duobus, num. 18. vers. Quinimo, lib. 2. in eius rep. l. generaliter, §. cum autem, C. de instir. & substit. tres fuisse rationes huius conditionis præsumptæ, atque omnes finales, quas paulò ante ex tribus illis iuribus retuli, arbitrabatur, & consequenter ad substituti exclusionem vnam tantum concurrere sat esse, l. liberorum, §. notantur, ff. de his qui not. infam. §. affinitatis, Instit. de nupt. sique ipsarum aliquam vti impulsiuam admiserimus, illam certè esse, quæ in d. §. cum autem, exprimitur. Sed Dom. Antonius de Malegonnellis eximius legum Doctor, & Aduocatus Florentinus in quibusdam allegationibus, quæ ad ma nus Socini peruenerunt, aliter dicebat, fina-
2 lem inquam † in proposito rationem esse quā Imperator in d. l. cum acutissimi, scripsit, ne videatur testator alienas successiones proprijs anteponere: aliter enim contra præsumptam testantis mentem esset iuris præsumptione non autem iuris, & de iure, ex Iacob. Butrigar. Cyno, & Bald. ibi, reliquas vero rationes, vt plus dictum, & minus scriptum præsumatur, ac etiam quòd ex obliuione, & incuria testatoris omissum fuerit, finales rationes non videri, sed potius excusationes ab omissione, seu colores modique vt defectui prouideretur, sic considerando, Aut enim non constat testatorem nihil dixisse, & prouidendo minus scriptum præsumitur, & plus dictum, Aut apparet testatorem nihil dixisse, tuncque lex fingit dictum ex ratione, quia præsumitur dicturus, si cogitasset, vt per eum subtiliter loquentem. Socinus vero in eius subtilissima, ac magistrali repetitione ad præsentem text. colum. 39. in fin. versic. Puto veritatem, Raphaelis Cumani com-
3 probando sententiam, vnam † tantum proximam suisse rationem concludit, pietatem scilicet ab Aemilio Paulo Papiniano coniecturatam, cum autem per Iurisconsultum non aliter declaretur, vnde pietatis hæc coniectura oriatur, propterea in d. §. cum autem, Imperator ad responsi prædicti interpretationem procedens, erga nepotes obliuionem testantis inducit, si enim de ipsis cogitasset non ita profectò substituisset: ex coniecturata itaque parentis in-

tis intentione pietatis ratio excerpitur com-
muni parentum voto inspecto hæreditatem ad
descendentes transmittendi, dict. l. scripto. E-
nimuerò si cogitasset conditionem hanc adie-
cisset, ideo vult eandem pro apposita haberi;
Sed cum posset adhuc contingere, testatorem
de nepotibus cogitasse mortis verò angustijs
turbatum conditionem adijcere omisisse, l. hac
consultissima, §. at cum humana fragilitas, C.
de testamen. vel etiam sanæ mentis errore aut
obliuione defecisse, Imperator itaque illam ex
obliuione aut errore prætermisisse eadem pie-
tatis coniectura inde sumpta arbitratur; cum
non sit in dubio censendum alienas successio-
nes proprijs anteferre voluisse; & sic in dict. l.
cum acutissimi. quia institutum filium substi-
tutis prætulit, pari ratione omnem eius poste-
ritatem ex Gloss. ibi communiter approbata
prætulisse censetur; proximam ergo immedia-
tamque rationem vnam esse, pietatis coniectu-
ram concludit, in diuersis casibus ab Imper. ibi,
& in dict. l. generaliter, §. cum autem, considera
tam: in eademque opinione resident Marian.
Socin. sen. consil. 23. Circa præsentem consul-
tationem, nume. 4. lib. primo, & Marian. iun.
consil. 128. Præsentis consultationis resolutio,
nume. 38. in 4. conclus. libro primo, & nu. 102.
cum Raphaele Cumano eiusque patruo per-
transeundo: quæ etiam placuit Hieronymo
Zancho in l. hæredes mei, §. cum ita, nu. 1003.
versic. Omnes reincidunt, ff. ad Trebell. Est-
4 que vera opinio, vt vna † pietatis tantum ratio
finalis, proximaque sit, ab Aemilio Papiniano
optimo intellectu animaduersa atque perpen-
sa; Sed cum dubitari potuisset nunquid eius
virtus, & efficacia ad naturales filios porrige-
retur, propterea in d. §. cum autem. in ipsis
naturalibus filijs, legatis pariter, fideicom-
missisque particularibus sibi locum vendicare
decreuit, ex quadam pietatis in hoc contextu,
coniecturatæ effusione & quasi fœcunditate,
quam etiam Marian. Socin. dicto consil. 23.
numero quarto, libro primo, acutè considera-
bat, adeo nanque Imperatoris mentem respon
si celebritas inuasit, vt veluti ab oraculo quo-
dam compendiosè prodiens, Aemilij intelle-
ctum confirmet, scilicet non esse verisimile pa-
trem si de nepotibus cogitauerit, talem fecisse
substitutionem; ad Papinianique mentem ar-
ctè omnia reflectuntur, indeque interpreratio-
nes Imperatoriæ vt ex fonte riuuli scaturierint;
Quod denique in d. l. cum acutissimi, explica-
tur, Ne alienas successiones proprijs antepo-
nere videatur, nil aliud esse constat, quàm il-
lam coniecturatã pietatem veluti basim quan-
dam, seu rationis, vt ita dixerim, rationẽ, huius
l. cum auus, in eius plenissimo euentu ad filiam
omnemque deinceps posteritatem propaga-
tam, vt firmandum sit, vnam tantum, finalem-
que huius subintellectæ conditionis esse ratio-
nem, iura etenim quæ superuenerunt ad vnum
Aemilij responsum miro applausu comproba-
tum reuoluuntur: nisi repugnantiam, aut per-
plexitatem Iustinianum inducere voluisse cre-
diderimus, quòd sanè absurdum ac insolens vi
detur, cum claritatem tribuere, non obscurita-
tem inijcere legibus profiteatur, l. vnic. C. de
emend. Codic. Sed si C. Iulius Cæsar ius ciuile
5 totum † ad certum modum redegisset, ex im-
mẽsa nanque ac diffusa legum copia, vt Sueto-
nius inquit optima quęque ac necessaria in pau
cissimos cõferre libros destinauerat, quod tam
laudabile eius consilium intempestiua mors in
tercidit, feliciori tramite fulgentiorique lumi-
ne in ius ciuile incumberemus cum Iustinianũ
Latinas litteras scisse neget Laurent. Valla lib.
elegant. *6.c.36.* tum quia semper in Græcia vi-
xit, tum quia se Dominum Iustinianum vt ex
numismate eius, & ex alijs monumentis appa-
ret, dici voluit, vt quidam alij Cæsares fecerũt
quod à viro Romano est alienissimum, chara-
cterq. ipse litterarum ac figurarũ illorum tem-
porum numismatis Gothicum magis quàm La
tinum redoler; Sed Valla illuc ab Andrea Alcia
to iuris ciuilis illustratore egregio, sic ipsum vo
car Vdalric. Zasius, in reliquis reprehensus va-
lidioribus rationibus, ne dicam morsibus ad-
uersus Iustinianum vti potuisset, quas nunc re-
6 ferre non expedit, licet enim † vt Suidas scribit
ἀναλφάβητος Iustinianus fuerit, magnis tamen
laudibus dignus esse videtur hoc tam glorioso
facto cum squalenti commentariorum syluæ
7 primus securim † iniecerit: si quid igitur maio
rem fortasse industriam desiderat, non Impera
tori ascribendum, sed ijs videtur quibus tam
arduum opus, prudentes ipse appellat perfi-
ciendum dedit, qui nisi veterum Iurisconsulto
rum infinitis penè commentarijs in eam quam
nunc habemus epitomen reductis quod super-
esset reliquiarum suppressissent, redargui nul-
lo modo possent, cum nullius certè artis faci-
lior esset cognitio siue methodus; de Iustinia-
8 no multa non obscurè † dixit Ioan. Faber in
prin. Imper. Instit. sed quædam illustria retulit,
Raph. Volaterranus dum ad Marium fratrem
scribit, in eiusque Antropologia lib. 23. Iusti-
nianũ scilicet Principem Iustini ex sorore ado-
ptiuum filium annos xxxix. imperasse, eius-
que ingentem gloriam domi forisque vulgatã
fuisse, cuius ex ocio leges foro quas in epito-
men redegit, ac mores populis perpetuo mana
uerunt, ex negocio verò res Christiana incolu-
mis seruata, quo sine frustra iamdudum Apo-
stolica fundamenta fuissent, quemadmodum
ex eius in totidem orbis partibus ostẽditur bel-
9 lis † Persico, Africano, & Italico per vnum Bel-
lisarium

lisarium Ducem religiosè ac feliciter confectis: in primo. siquidem Orientem Persarum regibus assiduè tumultuantibus lacessitum qui Romanos limites prætergressi fuerant vltra etiam Tigrim & Eufratem pacatum reddidit his etiã auxilia præstantes Hunnorum indomitam gentem, & Saracenorum exercitus Alamandaro Duce ferocissimos compescuit: in secundo Vandalos ex Aquilone Africam petentes ac nonaginta quinque annorum præscriptione possidentes penitus expulit: in tertio Gothos ex Italiæ finibus disiecit, & in Dalmatia Salona vrbe per Mondum Ducem recepta, pro quibus ge-
10 stis nobile Sophiæ templum † Constantinopoli extruxit, vt nulli priorum vel posteriorum Imperatorum posthabito Cõstantino illo Magno qui primus libertati trepidam religionem restituit, inferior gloria sit censendus; de quo Procopius lib. 4. de bello Vandalico scribit, Gilimeri Vandalorum Regi loca quædam in Gallia non admodum contemnenda ad habitandũ simul cum suis omnibus propinquis dedisse,
11 inter patticios autem eum † referre non licuisse quòd à secta nollet Atiana discedere; de eodem Iustiniano nonnulla etiam recenset Ioan. Ferrarius Montanus in annot. ad quattuor Instit. libros, qui eum cum Paulo Diacono lib. 18 rerum Roman. ad Eutropium multis nominibus bonum Imperatorem appellat; Anno salutis 527. indictione 15. moritur Iustinus mense Augusto cum iam ante quartum mensem, idest Kalendis Aprilis Iustinianus declaratus esset Augustus ab eodem Iustino patre adoptiuo auunculoque, vt Nicephor. lib. Eccles. Histor. 13. cap. 7. testatur: moritur Iustinianus anno salutis 564. cum trigintaocto annos & octo menses regnasset, post eum imperium tenuit Iustinus iunior eius ex sorore nepos qui nihil dignũ
12 † Imperatore egit, vt idem Nicephor. lib. 17. cap. 31. auctor est. Sed vt ad Aemilium Papinianum tandem reuertar, quod ex pietate in hac ipsa lege statuit, vt minus scriptum quàm dictum fuerit præsumatur, alijs exemplis varijs confirmare valerem, ex multis tamen pauca re
13 feram, Sæpè enim hac coniectura † Iurisconsulti vtuntur, vt in l. cum proponebatur, ff. de leg. 2. vbi lex substitutionem non aliter scriptã supplet, simileque in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. legitur; è contra autem in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. licet testatoris verba duorum copulatorum concursum requirerent, l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. ob coniectuatam tamen testatoris voluntatem ex eius naturali affectione in vno verificantur: pariter adhuc directum verbum ex eadem mente obliquatur in l. Scæuola, & l. ex facto, in princ. d. tit. ad Trebell. l. filiusfamil. §. cum quis, ff. de legat. primo, vt Socin. sen. consil. 26. Cum super, colum. 2. num. 5. versic. Nec est nouum, lib. 4. eru ditè animaduertit; idem Aemilius Paulus etiã in l. vnum ex familia, §. penult. ff. de legat. secundo. Si omissa, inquit, fideicommissi verba sint, & cætera quæ leguntur cum ijs quæ scribi debuerunt congruant, rectè datum, & minus scriptum exemplo institutionis, legatorumque intelligi; ibidemque, §. fin. Cum fideicommissi verba cessare Princeps animaduertisset, eum sermonem non dubitate se, &c. pro fideicommisso rescripsit accipiendum. Diuersum non est quod Vlpianus annotauit in l. fideicommissa, §. hæc verba, ff. de legat. tertio, vt verba quæ non satis fideicommissa exprimunt, sed magis consilium quàm necessitatem relinquendi ad fideicommissum trahantur; Vnde Papinianus voluntatis præcellens interpres pietatisque paternæ admirabilis, ac æque inuestigator lib. xv. Quæstionum, mutuam substitutionẽ per errorem in scriptura fideicommissi omissam ex coniectura secundarum tabularum admittit.

HYPOTHESIS.

Nunquid per fictionem vel præsumptionem l. cum auus, procedat: deque ipsis fictione ac præsumptione complura: discrimen etiam inter coniecturam præsumptionem & argumentum, ex Baldo indicari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem ex iuris fictione procedere, Raphaelem Cumanum dixisse, sed num. 11. ex præsumptione iuris intelligi, crebriori sententia retenta concludi: & num. 13.*
2 *Interpretationem Imperatoriam necessariam esse.*
3 *Fictionem definiri, ac num. 29.*
4 *Fictionem & præsumptionem inter se differre, & num. 25.*
5 *Præsumptionem iuris super verisimili fundari: illamque efficaciorem esse, qua verisimilior sit.*
6 *Intelligi verbum, non minus veritatem, quàm fictionem inducere, ac etiam præsumptionem, num. 8.*
7 *Præsumptionem iuris liquidissimam probationem censeri.*
9 *Videtur verbum, præsumptionem quoque demonstrare.*
10 *Aequitatem quum sumus in aliquo introducendo, fictionem inducere.*
12 *Coniecturam, significare præsumptionem ex Accursio: & num argumentum à contrario sensu inducat.*

Coniectu-

13 *Coniecturam, præsumptionem atque argumẽtum ex Baldo definiri.*

14 *Fuerat, verbi substantiui significationem ostendi.*

15 *Statutum quòd Sulmonenses sint originarij ciues Aquilani exponi, id est esse fingantur.*

16 *Fictionem, contra se probationem reijcere, & nume. 24.*

17 *Coniecturam à pietate desumptam, probationem contrariam non respuere, ac l. 3. C. de inoffic. testam. interpretari.*

18 *Iurisconsultos fictionem induxisse.*

19 *Nostra censeri quibus autoritatem impartimur.*

20 *Papinianum sui recitationem Imperatoris decreto prabuisse.*

21 *Terminum referentem, dicta in termino relato continere.*

22 *Legem interpretantem, continere dicta in lege interpretata.*

26 *Fictionem ex lege non induci contra iuris dispositionem.*

27 *Fictionem recedere æquitate cessante.*

28 *Fictionem non pati indirectam probationem, & num. 29.*

30 *Præsumptionem iuris & de iure probationem contra se respuere directam scilicet, non autem indirectam, & num. 31.*

31 *Præsumptionem iuris & de iure probationem ex partis confessione recipere: ac etiam ex qualitate honestatis personarum, num. 37.*

32 *Renunciationem exceptioni non numeratæ pecuniæ, præsumptionem iuris & de iure contra renunciantem inducere; ipsam tamen præsumptionem admittere probationem per confessionem partis.*

33 *Præsumptionem iuris & de iure, admittere probationem contra se, non solum ex vera, sed etiam ex ficta confessione, Nisi aliud subiecta materia suaderet, nu. 34.*

35 *Præsumptionem iuris & de iure ex notorio facti permanentis elidi.*

36 *Restitutionem in integrum contra præsumptionẽ iuris & de iure concedi.*

37 *Fictionem inducere non declarare, fictionemque declaratoriam propriè fictionem non esse.*

CAP. III.

CONTROVERSIAE quam breui sermone absolui, alia difficilior & antiquo certamine notior adijcitur, nunquid dispositio istius l. cum auus, ex iuris fictione, aut præsumptione inducatur: tendunt hæc quæ primum aggredior ad dicendorum claritatem, vt ad particularia lenitate quadam tutius atque apertius deuoluamur; Sunt vtrinque Scribentium opiniones, dumque Raph. Cuman. super hac eadem lege difficultatem tangit, responsum Papiniani ex iuris fictione
1 † procedere opinatur, estque fictionis huius tenax argumentum text. in dict. l. generaliter, §. cum autem, dupliciter ipsum inducendo. Primò nam Iustinianus excelsi ingenij Papinianum, eo casu quo pater filijs suis substituit nulla liberorum ex ipsis procreandorum adiectione habita, optimo intellectu disposuisse, euanescere substitutionem inquit: & sic (vt Socinus dicebat) Imperator cuius interpretatio ne-
2 cessaria † censetur l. prima, cũ ibi not. C. de legib. id induci declarat, quum nihil de liberis dictum fuerat, vt clarè ex dictis verbis colligitur, & tamen in isto responso dictum fuisse, & non scriptum quod dictum fuerat concluditur, proindeque per viam fictionis, eius attenta definitione quam tradit Bartol. in l. si is qui pro
3 emptore, nume. 21. ff. de vsucap. vt sit † in re certa eius quod est possibile, contra veritatem pro veritate facta assumptio, ac etiam Corn. consil. 328. Videtur, numero quinto, lib. primo, consil. 305. In hac consultatione, numero 14. lib. quarto. Secundò dum ibi dicitur, nòn esse verisimile patrem si de nepotibus cogitasset talem fecisse substitutionem, præsupponitur de nepotibus non cogitasse, non itaque de eis quicquam potuit fuisse dictum, & tamen lex vult, quòd plus fuerit dictum quam scriptum, & consequenter per assumptionem pro veritate contra veritatem, quæ iuris fictio est. His potissimis inductionibus Socinus respondere non curauit, posset tamen disputando considerari, quòd fictio absoluta propriaque virtute absque alio adminiculo procedit & ope-
4 ratur, à præsumptioneque † differre dicitur, cum super falso & certo fingatur, super incerto autem ac vero præsumatur, Gloss. in l. vnic. §. accedit, C. de rei vxor. actio. Corn. consil. 99. Magnum dubium, numero primo, libro quarto, quia ergo non simpliciter contra veritatem assumitur, sed quia testator dixerit, ex ipsiusque mente præsumpta, meritò non ex fictione prouenit, cum lex hoc introducens, & si verum non sit tanquam scriptum, se tamen fundat in mente præsumpta testatoris vt dictum sit, quod explicant verba textus ibi, Non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitauerit talem fecisse substitutionem: quæ in contrarium adducuntur, cum in verisimilitudine
5 † omnis præsumptio legis radicetur, cap. quia verisimile, de præsumpt. Corn. consil. 51. In hac consultatione, num. octauo, lib. primo, & facit quod not. Bald. in l. fin. per illum text. in vltim. not. & in 20. opposit. C. de hæred. instit. vt præsumptiones legum non aptentur nisi super verisimilibus; illaque præsumptio efficacior sit, quæ verisimilior videtur, Parif. consil. decimo,

decimo, Aduersus D. Bart. nume. 79. lib. secundo, consil. 157. In causa ista, nume. 33. lib. quarto, & post Bal. idem declarat And. Alciat. in tract. de præsumpt. in 3. part. princ. nume. 1. multaque adducit Franc. Mantic. in tractat. de coniect. vltim. volun. lib. 12. tit. 17. num. 7. circ. med. versic. Et ideo standum est. vnde Bald. alibi, nume. 4. in rubr. C. de prob. præsumptionem iuris definiebat, vt sit animi Legislatoris ad verisimile applicatio, onus probandi transferens. Fictio autem non in verisimilitudine residet, sed in simplici contra veritatem assumptione.

Non obstat in eodem §. verbum illud, intel-
6 ligi, cuius natura † est fictionem significare, l. ossa, §. fin. ff. de relig. & sumpt. funer. l. vnic. in princ. iunct. gloss. in verb. subsecuta, C. de rei vxor. actio. l. hæres quandoque, ff. de acquir. hęredit. l. quoniam, vbi Bal. in 6. not. ff. de his qui not. infam. §. sed in bello, cum gloss. Institut. de excus. tut. Bart. in d. l. si is qui pro emptore, nume. 5. Ludouic. Roman. consil. 405. Præsuppositis, nume. 2. Abb. consil. 20. Casus in effectu, colum. 2. versic. Nec deficiunt, lib. secūdo, cum etsi fictionem aliquando inducat, non est, quin veritatem etiam importet, l. si tibi homo, §. cū seruus, de legat. 1. l. qui solidum, in princ. de legat. 2. l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquir. possess. l. communis seruus, ff. de acquir. hæred. §. naturalem, §. illud, cum sequen. Instit. de rer. diuis. Corn. consil. 108. In præsenti consultatione, colum. penult. nume. 8. lib. 3. consil. 322. eiusdem initij, num. 6. lib. 4. Vlterius tunc uerbum intelligi impropriè tatem significare, quum in ijs quæ iuris non sunt versarentur, vt not. Bald. in cap. bonæ, colum. secunda, de appellat. & est text. in l. penult. C. de donat. ante nupt.

Et si diceretur huiusmodi responsionem nō eneruare difficultatem, non enim quærimus vtrum proprietatem significet, sed cum in proposito fictionem minimè inducere velimus, an præsumptionem arguat, probabiliter dici potest, quòd licet de præsumptione disceptemus, non sit absurdum de proprietate agere, si ex mente aliquorum præsumptionem istam iuris & de iure esse affirmauerimus quę veritati ęqui pollet, in contrariumque, vt inferius dicetur, probationem non admittit: Sique iuris tantum præsumptionem censeri concesserimus, liqui-
7 dissima probatio † diceretur, Gloss. in l. tutor, C. de peric. tut. & in l. licet Imperator, ff. de leg. 1. l. si quis locuples, ff. de manumiss. testa. Dec. in l. si bonorum, nume. 7. C. qui admitt. in l. 1. num. 63. in vlt. lect. ff. si cert. petat. consil. 222. Viso puncto, colum. 4. Corn. consil. 202. Pluries, colum. 3. in princ. lib. 3. Vdalric. Zas. consil. 9. Tametsi, nume. 33. Socin. iun. consil. 67. Pro resolutione, nume. 6. lib. primo, consil. primo eiusdem initij, colum. 3. num. 17. consil. 3. Visa, num. 35. consil. 26. Quatenus, nume. 14. lib. 2. Andr. Alciat. consil. 5. Viso processu, nume. 31. lib. 1. Ioan. Crot. consil. 110. Magnifice D. Prætor, num. 4. tantumque operatur, quantum veritas, vt tradit Abb. in 1. not. quem alij sequuntur in cap. is qui fidem, de sponsal. Soc. iun. dicto consil. 3. nume. 35. Alciat. consil. 52. Quia num. 6. lib. 5. Denique præsumptionem
8 etiam † significat, text. est, & ibi glos. in l. nec emptio, §. fin. ff. de contrah. empt. c. ex studijs, vbi glos. extr. de præsumpt. l. fin. in princ. ff. de iniur.

Neque refragatur verbum videtur, in d. l. cum acutissimi, ad improprietatem fictionemque inducendam, l. 1. §. deiecisse, ff. de vi & vi arm. l. in suis, ff. de lib. & posthum. nam omissis ijs quæ circa eius naturam, siue significationem afferri possent, & quòd sæpè proprietatem inducat, præsertim in iure consistentibus, nulli
9 dubium est, præsumptionem etiam † demonstrare, l. sciendum, vbi notatur, ff. de verbor. obligat.

Vltimò qui Raphaelem Cumanum sequuntur, ex eo mouentur, nam vbi æquitas adest, & sumus in aliquo introducendo, tum illud per fi
10 ctionem † dicitur contingere, l. postliminium, ff. de capt. & postlim. reuers. l. sciendum, l. denique, l. ne vtilem, ff. ex quib. caus. maiores, Ias. in d. l. si is qui pro emptore, num. 158. And. Tiraquell. in tract. de iur. primogen. quæst. 40. num. 218. fol. 310. sed hoc pietatis intuitu, coniecturaque disponitur, ex quadam scilicet benignitate d. l. cum auus, per fictionem ergo introductum dicitur.

Cæterum & hæc ratio subuertitur, Primò textum in d. l. postliminium, concludere, vt vbi fictio est & ibi æquitas inueniatur, non è conuerso, vbi est æquitas ibi fictio necessario adsit: & quemadmodum verum non est, coniecturam illam pietatis pro æquitate accipi, ita insulsum est credere, fictionem sine æquitate non reperiri, vt deducitur ex l. 4. §. Cato, vbi not. Ias. num. 5. ff. de verbor. oblig. Vlterius potest fictio iuxta iuris communis regulas procedere, cap. ratihabitionem, de reg. iur. in 6. & l. qui in vtero, ff. de stat. homin.

Altera proinde opinio est superiori repugnans, vt non ex fictione, sed iuris præsumptio
11 ne † liberorum hæc conditio intelligatur, & ita opinantur Cyn. in l. precibus, C. de impub. & al. subst. & in l. in testamento, C. de testamen. milit. Bartol. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ante nume. 2. ff. ad Trebellian. Bald. in dict. l. cum acutissimi, num. primo, vbi Andr. Barbat. colum. quarta, Dyn. apostillādo siue interlineando eandem hanc legem, ibique Paul. de Castr. & So-

& Socin. de communi opinion. atteftans, nume. 70. rurfus Barbat. in rep. capit. in præfentia, columna 37. in princip. verfic. Refpondeo negando iftud, extr. de probat. Per. de Ancharan. confil. 46. Prima facie, columna prima, Ludouic. Roman. dicto confil. 26. Pro decifione, columna tertia, verfic. Primo quia, con fil. 370. In propofita confultatione, colum. prima, ante fin. Corn. confil. 197. Non alienam, num. feptimo, libro tertio, & in d. l. generaliter, §. cum autem, Socin. fen. confil. 182. Licet filia, colum. penult. verfic. Confirmatur tertio, conf. 191. Licet difficultates, colum. prima, verfic. Si verò dicamus, lib. fecundo, Curt. iun. confil. 33. Præfupponitur, num. 8. Socin. iun. confil. 125. Vifis, num. quarto, lib. primo, confil. 128. Præfentis confultationis, colum. feptima. num. 32. eod. volum. Lancellot. Polit. in eius fubfcript. 13. ad d. conf. Socini nepotis 128. quæ incipit, Cum à clariffimis, num. 260. in princ. ipfarum allegationum, magis communem opinion. effe atteftans, rurfus Corn. confil. 91. Vifa facti narratione, colum. fecunda, in fin. verfic. Eft enim præfumptio, lib. primo, And. Alcia. in trac. præfumpt. reg. 1. præfumpt. 9. Iacob. Menoch. confil. 95. Et fi doctè, num. 25. lib. primo, Ant. Gabr. Roman. lib. quarto, commun. conclus. tit. de fideicommiff. conclus. fecunda, numero 84. verfic. Contrarium autem, Emanuel Cofta in rep. cap. fi pater, in prima part. in verb. Si abfque liberis, num. quarto, verfic. Hæc autem, de teftam. vbi magis communem opinio. effe dicit, ex ijs quos congerit Gregor. Lup. in L. 10. tit. 4. partic. 6. in gloff. fuper verb. Siempre fe entiende, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. decimo, cap. octauo, nume. 16. verfic. Vndecimò generaliter, Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volun. lib. primo, dubit. 1. folut. 5. num. 8. fol. 53. Anton. de Malegonnell. in confil. incip. Vifo puncto, fol. 5. verf. Et dicit, quod reddidit communicatione habita cũ Antonio de Stroczis, Hieronym. Magon. in decif. Florent. 52. Raynaldus de Rondinellis nume. 7. & 8.

Plures ab eodem Socino rationes recenfentur, quibus hanc conclufionem comprobantes vtuntur, & Prima eft cum Aemilius Paulus in eius refponfo coniecturæ pietatis innitatur, ver
12 bum coniectura præfumptionem † fignificat, vt eft cafus cum gloff. in l. vnic. ff. fi tabul. teftamen. extab. Huic tamen inductioni fi Raphaeli Cumano inhærere vellemus, poffet negari, quicquid Accurfius dixerit, coniecturam ibi pro præfumptione intelligi, cum quemadmodum alibi in l. apud antiquos, C. de furt. ita in dicta l. vnic. verbum coniectura, à contrario fenfu argumentum importet: eft fiquidem coniectura, vt gloff. ibi interpretatur eum fenfus tacitè ex littera elicitur, nec eft in littera expreffum, & fic eft argumentum tacitè refultans; quamuis ex Bald. in dicta l. ea quidem, nume. decimo, C. de accuf. aliter definiatur, vt Conie-
13 ctura † fit acceptio feu reputatio veri ex aliquo alio fic verifimiliter ordinato, ficut per circulum coniecturamur tabernam, per habitum meretricem, l. item apud Labeonem, §. fi quis virgines, ff. de iniur. Præfumptio verò fimilitudo fit quædam fufficiens ad rem dubiã, de qua creduntur credenda, l. prima, ff. de contrahen. & committ. ftipulat. l. iurifgentium, §. quod fere, ff. de pact. Argumentum denique propofitio fit ex aliquibus exiftentibus refultans, ad propofitum oftendendum feu concludendum, vt ipfe Bald. in citato loco inquit, qui ab Aemilio Ferretto in rubr. ff. de prob. num. 31. in definitione præfumptionis improbatur, alio modo ipfam definiente, vt fit coniectura legitimã ducta ex rebus certis, atque inde afferens fidẽ rebus dubijs, quæ definitio, ab illa quam And. Alciat. in dicto tract. de præfumpt. in tertia parte princ. numero primo, fol. 39. afferebat, virtualiter diftare non videtur, dum dicit, Præfumptionem probabilem coniecturam effe ex certo figno prouenientem, quæ alio non deducto pro veritate habetur, vbi Baldi definitionem, magis defcriptionem effe arbitratur, idẽ quoque Bald. poft Azonem in l. voluntaris, penult. quæft. nume. decimo, C. de fideicommiff. Coniecturam, propofitionem effe hypotheticam dicit, vt fcilicet fi hoc eft, verifimiliter eft, & quòd illud fit, l. quæfitum, ff. de acquir. rer. domin.

Sed huiufmodi refponfione prætermiffa, aliter refponderi adhuc poffet, non fimpliciter textum refidere in pietatis coniectura, fed difponendo vlterius progredi, nempè quòd minus fcriptum quàm dictum fuerat inueniretur, licet nihil dictum fuiffet, dicto §. cum autem, hæcque interpretatio non magiftralis eft, fed Imperatoria, vt inquit Socin. fen. dicto confil. 191. Licet difficultas, colum. fecunda, lib. fecundo, & affirmat Socin. nepos, dicto confil. 128. colum. 8. num. 38. libro primo, & confequenter per fictionem in re poffibili pro veritate, ex iufta caufa contra ueritatem. Secunda affertur, quia in præfenti l. cum auus, inter cætera Iurifconfultus illa uerba protulit, Quòd minus fcriptum quàm dictum fuerat inuenire-
14 tur, eft uerbum fuerat † fubftantiuum, proprietatem fignificans, Bart. in l. fi maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adulter. Bald. in l. quæ fortuitis, colum. tertia, C. de pignor. actio. in l. cætera, §. item quæri, ff. de legat. primo, Alexand. in l. fi patroni, §. actiones, colum. quarta, num. quinto, ff. ad Trebell. Iaf. in l. fcire debemus, nume. quarto, ff. de uerbor. obligat. in l. fciendum,

num.

num. quinto, ff. de legat. primo, si itaque hoc verbum substantiam proprietatemque exprimit, præsumptionem magis quàm fictionem importare videtur, imo quam iuris & de iure appellant, ex Dyni ac Pauli Castrensis ibi sententia.

Hæc tamen consideratio debilis infirmaque conspicitur, cum verbum istud improprietatis notã exprimere expressim probetur, in l. quod Nerua, ibi, latam culpam dolum esse, ff. depos. quæ culpa propriè dolus non est, l. prima, §. primo, ff. si mens. fals. mod. dix. l. si fideiussor. ibi dissoluta diligentia propè dolum esse, ff. mand. & quòd ita sit, tradit Bald. in dicta l. quæ for-
15 tuitis, numero nono, dicens statuto † dictante, quòd Sulmonenses sint originarij ciues Aquilani, exponitur sint, id est esse fingantur, cum autoritas statuentium naturalem veritatem nõ possit à subiecto remouere, l. prima, & secunda, ff. de vsucap. ear. rer. quæ vsu consum. estque text. in l. tertia, §. genera, ff. de acquiren. possess. §. fuerat, ibi bonæ fidei sit, Institut. de actio. Accedentibus præsertim Imperatorijs interpretationibus (vt dicebam) necessarijs in fictioneque residentibus, cum improprietatis vtantur periodis non veritatis, dicta l. cum acutissimi, & l. generaliter, §. cum autem.

Tertia est ratio, nam si ex fictione, in hac ipsa lege, conditionem liberorum induci Papinia
16 nus decreuisset, in contrarium † probatio reijceretur, iuxta not. per gloss. in l. si duo, ff. de acquiren. hæreditat. Corn. consil. 185. Tria principaliter, numero septimo, libro secundo, consilio 99. Magnum dubium, numero primo, lib. quarto, cum fictio sit super certo assumptio, gloss. in dicta l. vnic. §. accedit, & tamen vbi lex in coniectura pietatis parentis residet, proba-
17 tionem † in contrarium admittit, vt dicunt Gulielm. de Cun. & Barto. in d. l. 3. C. de in offic. test. in incertis enim non certis locus est coniecturis vulg. d. l. continuus. Sed Corneo qui in dicto §. cum autem, ita argumentabatur, posset negari hic admitti probationem in contrarium, nec obstat dicta l. tertia, cum ibi not. per Doctor. nam coniectura maternæ pietatis poterat ibi debilitari, ne posthumus matre in puerperio decedente pro instituto haberetur, cum mater ipsa sciens se prægnantem testamentum prius factum non mutauerit, vt ventrem ex certa scientia præterijsse videretur, in illaque voluntate perdurasse: ideoque coniecturari non posse quòd eum in orbem editum instituisset hæredem; Replicare tamen non incongruè ipse Corn. valeret, matrem ibi condito testamento prægnantem deinde effectam, nec testamentum commutantem, non ob hoc negligentem conuinci, censerique, præsumit enim lex vel ob grauitatem non immutasse testamentum, vel quia in lucem prius edi partum volebat, aut copiam tabellionis vel testium non habuit, vbi autem prægnans fuisset, vti negligens & resupina redargui fortè potuisset: pro hacque solutione videtur esse text. ibi in princip. Post testamentum suscepto. Nõ ab re igitur ex prædictis magistraliter Salycet. inserebat, contra istam coniecturam diuersæ voluntatis probationem, vt dicti Scribentes arbitrantur admitti: Quicquid autem sit præcitatę considerationes circa emendationem repentini casus ob maternæ pietatis coniecturam, contrariam fugerentes probationem, dispositioni textus nostri minimè congruunt, vt cesset illatio quam ex illis assumunt; Sique in eadem l. si mater, Bald. inspiciatur in secundo not. ante num. secundum, in hęc verba prorumpit, Secundò not. quòd posthumus præteritus à matre quæ decessit in puerperio fingitur institutus viriliter vna cum fratribus institutis, & non rumpitur testamentum; cuius certè assertio ex textu ibi corroborari prima fronte videtur, Quare filio tuo cui nihil præter maternum factum imputari potest, perinde virilem portionem tribuendam esse censemus, ac si omnes filios hæredes instituisset. dictio nanque perinde, fictionem denotat, l. iure ciuili, ff. de condit. & demonstrat. Bart. in dicta l. si quis pro emptore, numero quinto, Andr. Tiraquell. de retract. conuent. §. primo, gloss. quinta, numero 27. Nisi dixerimus dictionem istam regularem naturam fingendi immutare, quum in ijs quæ iuris sunt ponitur, tunc enim veritatem denotat, vt per Alexand. in l. si quis vi, in princip. ff. de acquiren. possess. & Hieronym. Cagnol. in l. omnia ferè, numero primo, ff. de regul. iur. Esto tamen dictæ l. si mater, dispositionem ex simplici coniectura roborari, nullum adhuc contrariæ probationis impedimentum inde sumi potest, in dicta enim l. cum auus, sola pietatis coniectura non apponitur, sed vltra progredimur quòd minus scriptum, quàm dictum fuerat inueniretur: quàm maximè igitur iura prædicta ad inducendam fictionem, vel præsumptionem in modis introductiuis, & dispositiuis differre videntur; Cæterum præsumptione admissa, si Dyni, atque Castrensis sententiam semel receperimus, qui iuris, & de iure illam esse arbitrantur, vt etiam censuit Socin. sen. consil. 23. Circa prædictam consultationem, num. 15. libro primo, respuenda etiam probatio in contrarium foret, qua de re statim dicetur.

Quarta inductio ex eodem P. Philippo Corneo in dicto §. cum autem, columna tertia, versic. Et facit, in manuscriptis codicibus, & consil. 197. Non alienam, numero septimo, libro tertio, per Socinum recensetur, quia raro aut nunquam reperiri contingit Iurisconsultos fi-

ctionem

ctionem induxisse, propositis enim respondebaut dubitationibus, non autem statuebant, §. responsa prudentum, vbi Marius Salamonius Institut. de iure naturali gentium, & ciuili, lege secunda, §. post hos, ff. de origine iuris, aliudque est Iurislatorem quæstionibus respondere, aliud de nouo statuere, vt notatur per gl. in verbo Respondemus, in capit. finali, de verborum significatione, in Sexto, quod etiam Laurent. Valla lib. quarto Elegant. capite quadragesimooctauo, his verbis declarabat, Ius ciuile dicimus tam Leges quàm Plebiscita, Senatusconsulta, Decreta Principum, Responsa prudentum: quod vltimum velut interpretatio est superiorum, quod qui profitentur Iurisconsulti nominantur: hactenus Valla.

Compositis itaque Duodecim tabulis, secutæ sunt earum interpretationes, quæ Responsa prudentum à Iuris coriphæis passim vocantur, Pomponius maximi nominis & antiquitatis venerandæ Iurisconsultus, fori interpretationes appellat: rectè vtrunque. Nam Romani veteres Reipublicæ tempore de iure suo prudentes viros Iuris scientia praeclarissimos semper consulebant, eorumque prolata responsa iuri dicundo præpositis iudicibus suggerebant, & quod semel atque iterum fuerat de prudentum consilio iudicatum, id solebat valere in similibus causis; Quia verò id autoritatis, & gratię habebat plurimum in Populo, & quæstum præterea non paruum, summi quoque viri cęperunt de iure ciuibus respondere, in quibus numerantur primi fuisse Appius Claudius Decemvir, Appius Claudius Cæcus, Sempronius quidam quem σοφὸν appellarunt, Scipio Nasica, Q. Fabius, T. Coruncanus, & inde innumerabiles alij qui cum ingenio auctore magnas sibi opes, honores, & dignitatem peperissent, tandem perfecerunt (inquit Tullius) vt in respondendo iure autoritate plus quam ingenio valerēt; haberenturque responsa eorum penè legis loco, ex quo ius ciuile vocatum est; quod ipsorum responsis constaret, dicendum tamen ab ipsis, quandoquidem id scripto non traderent, vt Pomponius refert.

Socinus nihil affert, sed iudicio meo, ni fallot, hæc ratio apparens potius quàm concludens deprehenditur, cum responsa prudentum, sententiæ ac opiniones illorum sint, quibus permissum erat iura condere, antiquitus enim constitutum erat, vt essent qui iura publicè interpretarentur, quibus ab Augusto ius respondendi datum erat, qui Iurisconsulti appellabantur, quorum omnium sententiæ, & opiniones eam autoritatem habebant, vt iudici recedere à responsis eorum non liceret, dicto §. responsa prudentum, quæ in Digestorum, siue Pandectarum quinquaginta libris clauduntur, in quibus omne ius antiquum Triboniani excelsi viri cæterorumque illustrium labore collectum ferè est, §. igitur, in procemio Institutionum. Quis ergo dixerit, Iurisconsultos de iure respondendo, ipsumque admirabiliter interpretando,
18 toties † fictione vsos non fuisse, quoties illam certa iuris ratio æquitate subsistente expostulare videbatur? vt si leges hic ex fictione procedentes, ex Iurisconsultorumque sententijs ac responsis (quorum prima volumina intericere) excerptas, inserere vellem, laboriosam sed vulgarem prouinciam aggrederer, vt eis nihil desit, Imperatoria autoritate compro-
19 batis, ea enim nostra facimus † quibus autoritatem impartimur, l. 1. §. & ideo, l. 2. §. tanta autem, C. de veteri iure enucleando. Vnde Imperatoris applausu acutissimi ingenij Papinianus, vt reliquos taceam, non solum ex responsis quæ in decem, & nouem libros composita fuerant, sed etiam ex libris septem & triginta Quęstionum, geminoque volumine definitionum, necnon de adulterijs, & penè omni eius expositione, Digestorum ordinatione præful-
20 gens, proprijs partibus præclaram † sui recitationem prębuit, §. vobis autem, in procemio Digestorum. Et quid aliud lex est, quàm commune præceptum virorum prudentium consultum? vt non immeritò in vetere iure enucleando Imperator iniunxerit, antiquorum prudentium quibus autoritatem conscribendarum interpretandarumque legum sacratissimi Principes præbuerant, volumina ad ius Romanorum pertinentia & legerentur, & eliminarentur, vt ex his omnibus materia colligeretur nulla neque similitudine, neque discordia derelicta; Sed hæc alibi post Ioannem Corasium in Epistolicis quæstionibus cap. quarto, & sexto, explicanda sunt; deque responsis & autoritate prudentum plura eleganti stylo scripsit Franciscus Connan. lib. primo Commentariorum iuris Ciuilis, cap. decimoquinto, numero tertio, & quarto, versiculo Quod non sic accipiendum est.

Hasce opiniones inuicem dissidentes Corneus ipse Perusinus distinctione quadam conciliare nitebatur; Quòd aliquando testator de nepotibus suis non cogitauit, idque maximè contingeret, quum licet concepti, adhuc tamen nati non essent, & fortius sublata non solum natiuitate, verum etiam ipsorum conceptione, istoque casu procedat text. in dicto §. cum autem, dum præsumptiuè inquit, quòd si de liberis cogitasset; & facit dicta l. si vnquam, cum ibi notatis. Aliquando de nepotibus cogitauit, tuncque dictum præ-

sumatur, & non scriptum, istoque casu procedat ipsa l. cum auus, ex præsumptione iuris & de iure contra quam probatio in contrarium non admittitur.

Hæc tamen distinctio à Socino impugnatur. Primò per textum in dicto §. cum autem, qui refert casum eiusdem l. cum auus, quæ enim sunt in termino ad quem fit relatio, sunt
21 in † termino referente l. asse toto, ff. de hæredibus instituendis, vt non detur horum iurium diuersitas.

Secundò restringere l. cum auus, ad casum quando de nepotibus cogitasset, contra mentem Papiniani & textus generalitatem videtur: huiusmodique intelligentia Imperatoris interpretationi in dicto §. cum autem, resistit.

Tertiò, nam rationem illam, quòd minus scriptum quàm dictum fuerat inueniretur, non intelligere in dicto §. cum autem, absurdum sanè est, & contra regulam, vt dicta in le-
22 ge interpretata censeantur repetita † in lege interpretante, l. nihil, vbi Bart. ff. de coniung. cum emancipatione liber. authentica de filijs ante dotalia instrumenta natis, post principium.

Quartò vltra Socini considerationes, circa dictam restrictionem quæ subuerti posset, cum in dicto §. cum autem, Imperator latius interpretatus fuerit, nolueritque limitibus nostræ legis constringi: est dicendum, Corneum verbis illis etiam contrariari; Et intelligentem: ad Papinianum in huiusmodi lege relatis, quibus statim ratio subnectitur, Non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitauerit talem fecisse substitutionem; vt vna dispositio ac vna intelligentia amborum iurium super vna facti specie principaliter videatur.

Quintò, quod etsi admiserimus eadem in lege testatorem de liberis cogitasse, non inde assumi ad illum casum congruam particularemque rationem, nec ad illam decisionem, Quòd minus scriptum, quàm dictum fuerat inueniretur: data nanque cogitatione, non sequitur illo tantum casu per Corneum coniectura prolatio, vt non ideo minus eadem ratio in dicto §. cum autem, intelligatur: adeo quòd verè effectus causæ coniecturalis resultet, data (vt dicebam) cogitatione eademque remota.

Et propterea Socinus distinctione Philippi Cornei explosa, duplici ipse distinctione vti molitur, sed cum vtraque inconstans sit, & infirma, ne tempus frustra conteram, obiectiones præteream, super intelligentia nanque textus in l. tale pactum, §. finali, aptiori nec multum distanti loco discutiendum est, id tamen dixerim, Socinum omni casu concludere ex præsumptione dictam dispositionem l. cum auus, intelligi; Quantum autem eius intentioni l. quoties, §. primo, ff. de hæredibus instituendis, congruat, eadem lex ostendit, cum contrarium manifestissimè probet, nedum eiusdem Socini assumptum confirmet.

Concludendum itaque videtur per fictionem iuris, dispositionem istius l. cum auus,
23 procedere, Cumanique † opinionem in puncto iuris veriorem esse, vbi enim æquitas adest, & in aliquo quod non est introducendo versamur, illud fictione introducitur l. postliminium, ff. de captiuis, & postliminio reuersis, l. denique, l. nec vtile, ff. ex quibus caus. maiores, Iason in l. non dubium, numero quinquagesimo, C. de legib. quæ duo an hic concurrant inane esset repetere; Accedente fictionis definitione quæ sicut dictæ assumptioni competit, ita & definitum competere debet, l. prima, §. dolum, ff. de dolo. Et cum Raphaele Cumano sentiunt, alter Raphael Fulgosius in dicta l. cum acutissimi, Matthæus de Afflictis in celeberrimis decisionib. Sacri Regij Neapolitani Consilij, decisione quadragesimaquarta, De tribus, numero vigesimosexto, in decimo fundamento, & Puccius Antonij de Puccis de Florentia in eius consilio incipiente, In proposita consultatione, fol. vndecimo, versiculo Sextò probatur. Consulendo tamen, & iudicando non esset ab opinione Socini tanquam communi imò crebriori calculo recepta, vt ex præsumptione Papinianus responderit, recedendum.

Ea est huius dubitationis ius, atque vtilitas, data enim iuris fictione, probationem
24 contra † se reijceret, glos. in l. si duo sint hæredes, in verb. Videtur, ff. de acquirenda hæreditate, in cap. is qui fidem, de sponsalibus, Bald. in authentica, sed iam necesse, columna secunda, in quarta quæstione, C. de donationibus ante nuptias, Iason in l. sciendum, numero septimo, ff. de verborum obligatione; & ita animaduertebat Domin. Philippus de Corn.

Sed Andreas Barbat. in dicta l. cum acutissimi, peracutè asserebat, contra fictionem etiam probationem admitti in casu dictæ l. tertiæ, C. de inoffic. testamento, vbi filius non institutus ac si fuisset institutus fingitur, & tamen ibi in cōtrarium probatio assumi potest, vt Gulielmus de Cuneo, Bartolus, Baldus, Salycetus, ac cæteri testantur; Vnde noua declaratio oritur, verum esse fictionem respuere cōtrariam probationem, nisi alia lege probaretur, rationemque illam esse Barbatia affirmat, cum lex super incerto fingat, secus si super certo fingeret, tunc enim contraria probatio non admit-

admitteretur, & ita Raphaelij assumptum procedere.

Vt autem Soc. considerat, Andreas Siculus
25 miserè decipitur, cum fictio † super certo fundetur, Bartol. in l. si filiusfamil. num. 2. C. de pet. hæred. in d. l. si is qui pro emptore, nu. 26. ff. de vsucap. sed in incerto lex præsumit, differentiaque hæc ex definitionibus satis colligitur, afferuntque Iason. in l. talis scriptura, num. 31. ff. de leg. 1. in dicta l. si is qui pro emptore, num. 191. Alexan. consil. 158. In causa, num. 7. lib. 2. Corn. consil. 135. Visis articulis, num. 2. lib. 1. in incertisque non certis locus est coniecturis dicta l. continuus, vt frustra de contraria probatione agatur: absurdumque
26 penitus sit † dicere fictionem ex probatione alicuius legis elidi contrarium disponentis, & sic legem vno in loco fingere, & alibi contrarium disponere, iuxt. not. per Franciscum Aretinum in rubrica, ff. de verborum obligatione, §. quibus, in 1. constitut. C. Et quòd lex nunquam fingat cõtra iuris dispositionem est text. vbi Bart. Bald. & Ioan. de Imol. in l. lex Cornelia, ibique Alexand. num. 2. ff. de vulg. & pupill. Corn. consil. 8 r. Primus consultationis articulus, num. 15. lib. 1. consil. 185. Tria principaliter, num. 7. lib. 2. Sumpta hinc occasione Socinus considerabat, quòd licet per fictionem dispositio eiusdem l. cum auus, procederet, probationem in contrarium admitteret, cum fictio semper in aliqua æquitate consistat, vt declarat Bart. in dicta l. si is qui pro emptore, num. 67. vbi Iason. num. 72. & 157. & in l. non dubium, num. 5. C. de legib.
27 Vndè æquitate recedente † fictio cessat, Bart. in l. nec vtilem, num. 1. ff. ex quibus caus. ma. Corn. dicto consil. 305. In hac consultatione, num. 11. lib. 4. & consil. 81. Primus consult. artic. num. 15. lib. 1. Socin. sen. consil. 207. In causa, num. 7. lib. 2. consil. 41. In præsenti consultatione, num. 32. lib. 4. cum igitur æquitas quæ in proposito allegari potest, vti fictionis huius fundamentum, coniectura pietatis parentum erga suos descendentes dicatur, ob quam non est censendum voluisse nepotes excludere: si itaque aliqua iusta causa probaretur vt præsumi possit testatorem illos potius excludere voluisse, cessaret tunc pietatis ratio, & consequenter æquitas super qua fictio fundatur, pariter etiam ipsa fictio: istudque probari dicebat ex not. per Bart. in dicta l. 3. C. de inoff. testam. vbi concludit probari posse, matrem instituere noluisse posthumum, quo casu pietatis cessaret illa coniectura quia in incertis non certis locus est coniecturis, & sic quamuis directò aduersus fictionem non probetur, per indirectum vtique contra æquitatem, scilicet in qua residet.

Sed tamen vt Cornei, ac Siculi fundamenta à Socino conuelluntur, ita eius consideratio posset submoueri, cum non sit verum contra fictionem indirectam, quam vocat proba-
28 tionem † elisa æquitate admitti, eo enim ipso quòd præsupponimus aliquid esse fictum, præsupponimus veritatem in contrarium adesse, vt not. in dicta l. siue possideris, & in l. final. quod met. caus. constatque in fictione postliminij, ac in omni alia iuris fictione, & ideò Bald. in dicta l. ea quidem, num. 7. C. de accusation. fictionem definiuit, vt sit falsitas pro veritate accepta ex specialissima, ac iustissima causa in iure expressa; præsupposita ergo veritate congrua probatione in contrarium, fictio semper elusoria redderetur, vt dicit Corn. consil. 17. licet, num. 4. lib. 3. Et cum super certo fingamus, quemadmodum fictio certa est, ita & eius causa, naturalis inquam æquitas quæ immutari non potest; Et si diceretur ad esse fictionis æquitatem requiri, eaque recedente fictionem submoueri, non est cur possit indirecta probatio appellari, ex quo substantiam formalemque causam infringit, vt non ab re Socinus ipse cogitandum reliquerit, cum
29 non sit verum † fictionem contra se aliquam admittere probationem, Corn. consi. 135. Visis, num. 3. lib. 1. d. consi. 17. num. 4. consi. 197. Non alienam, nu. 66. lib. 3. consi. 99. Magnum, num. 1. lib. 4.

Nec obstat si illud simile præsumptionis iuris, & de iure induceretur, quæ etsi probatio-
30 nem in contrarium † non recipiat l. antiquæ, C. ad Velleian. l. final. C. ad Macedon. l. final. C. arbitr. tutel. l. à diuo Pio, §. si pignora, ff. de re iudic. Azo in summ. C. de donat. ante nupt. Cyn. & Bartol. in dicta auth. sed iam necesse, eodem tit. Ludouicus Gozadin. consil. 13. In hac causa, num. 25. Curt. iun. consil. 50. Præsupponitur num. 5. Andr. Alciat. in l. 1. num. 14. ff. de verborum obligatione in tractat. præsumpt. in princ. in 2. par. num. 4.
31 Admittit tamen † indirectam probationem, glos. quam ponderat ibi Antonius de Butr. in Clement. 1. de probat. Alexand. in dicto §. si pignora. num. 4. Felin. in cap. quanto, num. 4. versic. Fallit secundò, Afflict. decis. 13. Vertitur, num. 26. circa fin. illud enim ex eo contingit, cum lex requirat certas qualitates in actu super quo talem præsumptionem inducit, ideoque semper admittuntur probationes, ne quis in eo casu versetur, vel quòd aliqua ex requisitis qualitatibus non concurrat, vt huius testationem reddendo, tradit Alciat. in d. 2. part. num. 13. post Bart. in l. 1. §. & parui, num. 3. ff. quod vi aut clam. ex l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. vbi Doct. quod quidem in fictione non procedit, cum data æquitate lex

obsistente veritate fingat, nec aliud requirat, cumq; ipsius veritatis fulgorem nō timeat, sed ab eius fortitudine quæ obijci posset tuta sit, omnes alias obiectiones, ac probationes contemnit.

Inuehitur insuper Socinus aduersus Corn. dicentem à dispositione huius textus non omnem probationem contrariam remoueri: etiam si ipsam ex præsumptione iuris, & de iure regulari dixerimus, illam enim respuere non poterit, quæ contingit ex partis confessione, Glos. in auth. de æqual. dot. §. aliud, & in l. in contractibus, in verb. Nullo modo, vbi Bald. num.7. C. de non nu. pecun. Cyn. Bart. Bald. & Salycet. in dicta auth. sed iam necesse, Bart. in l. absentem, num.4. versic. Præterea, ff. de pœn. in l. 1. num. 6. C. plus val. quod agitur, Innoc. in cap. quia plerique de immun. Eccles. vbi Anton. de Butr. Bald. in l. non ignorat, colum. 2. C. qui accus. non poss. Salycet. in dicta l. siue possidetis, Abb. in cap. is qui fidem, de sponsal. in cap. nouit. colum. 15. de iudic. Ioan. de Imol. in cap. cum dilecta, colum. fin. extr. de rescript. idem Imol. in cap. quanto, & ibi Abb. ac Felyn. num.3. de præsumpt. Ludouic. Roman. in l. stipulatio ista, §. si quis fortè, colum.4. de verb. obligat. Imol. in l. si duo num. 3. vbi Francisc. Aretin. num.5. ff. de acquir. hęred. Alexand. in l. admonendi, num.18. de iur. iuran. Iason. in l. cum te, num. 7. C. de transact. Francisc. Rip. in cap. cum M, num.95. de constitut. Andr. Alciat. in tract. præsumpt. in 2. par. num.4. Paul. de Castr. consil. 115. Super primo, num.3. in fin. & 4. lib.1. cons.26. Visis, num. 2. lib. 2. consil. 360. Circa primum, num.4. eodem volum. Raph. Cuman. consil.177. Suppositis statutis, num.5. Raph. Fulgos. consil. 190. Visis, num. 2. versic. Et apertius, Roman. cons.350. In casu, colum. penult. versic. Primò nisi. Alexand. consil.114. In causa, num.4. versic. Quia videmus, lib.4. repetitur cons.47. lib.6. Corn. cons.55. Visis, num. 22. circa med. lib.3. cons.39. Adeo clara, num.9. lib.4. Socin. sen. consil.23. Circa prædictam consult. num.15. lib.1. Carol. Ruin. consil. 128. Factum, num.9. lib.2. consil.122. Matrimonium, in final. verb. versic. Sed contra prædicta, lib.4. cons.143. Viso instrumento, num.12. eodem volum. Paris. consil.96. In præsenti causa, num. 107. lib.1. cons.121. Primò aduertendum, num. 31. eodem volum. consil.10. Aduersus, num. 84. lib. 2. Rol. de Vall. cons.88. Visis, num.9. lib.3. Io. Cephal. cons.101. Anno 1548. num.27. lib.1. Bald. Nouell. in tract. de dote, in 6. part. princ. in 2. priuileg. ante num.7. versic. Benè tamen, idemque voluit magnus ille Azo in Summa, C. de donat. ante nupt.

Hinc fit, quòd quamuis per renunciationem 32 exceptioni † non numeratę pecuniæ, à recipiēte mutuum factam, talis præsumptio iuris & de iure oriatur, Bald. consil.452. Duo rei, lib.1. Hipp. not.222. Exceptio. contra dictam præsumptionem adhuc per confessionem partis aduersæ agentis probabitur, vt dicunt Bald. & Marsil. in citatis locis, ipseque Hipp. remittit se ad cons.89. In causa & lite, num.20. & 21. in eius Vol. consiliorum.

Hocque de partis confessione ad tollendam iuris, & de iure præsumptionem, est verum 33 etiam † in ficta confessione, Bart. in cons. incip. A domino Cyno de Bononia, quod refert in d. l. absentem, in fin. ff. de pœn. Petr. de Ancharan. in cap. 1. 14. quæst. princ. col. t 26. de constitut. Felyn. in cap. quoniam contra, colum. 16. versic. Fallit ergo quintò, de probat. Alciat. in d. tractat. de præsumpt. part. 2. num. 6. Corn. consil. 235. Videtur, num. 5. 34 lib.3. Nisi aliud subiecta materia suaderet † nō stari confessioni, cap. super eo, de eo qui cogn. consanguin. vx. suæ, Dominic. in cap. ferrum, 50. distinct. Abb. in d. cap. is qui fidem, de sponsal. Felyn. in d. cap. quanto, ante numer.4. versic. Sed hanc fallentiam. Quæ confessio an debeat esse iudicialis, quòd sic, concludit Alciat. d. part. 2. num. 8. versic. Nam deberet, & tradit egregiè, ac notabiliter Bald. in d. auth. Sed iam necesse, colum. 2. versic. Secundo casu, C. de donat. ante nupt.

Notorium etiā facti permanentis aduersus 35 istam præsumptionem † operaretur, Ludou. Roman. d. consil.350. In casu, colum.7. versic. Secundò fallit, post Innoc. quem ibi allegat. dummodo in actis proponatur, Alexand. in l. vnic. num.4. C. vt quæ desunt aduocat. adestque glos. in Clemen. appellanti, in verb. Aliàs, & ibi Ioan. de Lign. Cardin. Floren. Imol. & Panormit. de appellat. Cur. iun. consil.61. Habita diligenti, num.7. Stephan. Bertrand. consil.173. Pro faciliori, num.7. lib. 1. Cels. Hug. consil. 28. Viso puncto, numer. 6. Nicol. Bellon. consil.57. Exhibentur, num.15. Rol. de Vall. consil.99. Pro fundamento, numer.14. lib.1. vt alias probationes omittam per Felyn. in dicto cap. quanto, & Alciat. in dicta 2. part. relatas, vbi numer.19. inquit, contra istam præsumptionem in integrum etiam re-36 stitutionem † admitti, si iusta causa subsit, id deducens ex not. per Bartol. ac cæteros in l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. oblig. Et quòd ratione honestatis personarū contra huiusmodi iuris, & de iure præsumptionē probatio reci piatur, post Ant. de Butr. in cap. vidua, in fin. de regular. tradit Dec. cons.575. In casu, nu.6. Redeundo nunc denique ad Socinum irruentem aduersus Philippum Corneum dum prædictam

dictam ex confessione partis probationem ad istos terminos adijcere molitur, omittendoque impugnationem quam affert, posset etiam in contrarium, nec impertinenter fortasse distinctio illa allegari, quæ à Bald. in d. auth. sed iam necesse, colum. 2. versic. Quartò quæritur, C. de donat. ante nupt. breuiter recensetur, Quòd aut lex fingit disponendo, aut fingit probatione inducendo, vt primo casu probatio in contrarium non admittatur, quia lex fingit super certo, secundo casu recipiatur non per testes aut instrumenta, sed per legitimam confessionem apud acta; vndè cum in proposito lex fingat disponendo d. l. generaliter, §. cum autem, ibi, optimo intellectu disposuisse, & d. l. cum acutissimi. meritò probatio per confessionem cessare deberet.

Vltimò ad tollendam fictionem, ac pro confirmatione communioris opinionis quæ iuris tantum præsumptione contenta est, posset considerari, quòd de natura fictionis est inducere
37 non declarare, fictioque declaratoria † non dicitur propriè fictio, vt est text. not. in l. sed & si quis stipuletur, §. 1. versic. Quid ergo, & ibi Bald. not. ff. de vsufr. quem referendo sequitur Francisc. Aretin. in l. 1. §. si quis ita, col. 6. ff. de verb. oblig. cum igitur ista l. cum auus, declarando procedat, non videtur fictionem inducere, præsertim in fideicommissis in quibus de voluntate coniecturanda agitur, & ita in terminis argumentatur Ias. in l. si quis in fundi vocabulo, num. 53. versic. Et ista valdè differunt, ff. de leg. 1.

HYPOTHESIS.

Contrarijs præsumptionibus & coniecturis an ex l. cum auus, præsumptio tollatur: deque præsumptionum conflictu: coniecturasque ad tollendum eiusdem l. cum auus, dispositionem, ex aliqua lege approbatas esse, nequaquam requiri.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptionem l. cum auus, contrarijs præsumptionibus, & coniecturis submoueri posse: deque crebriori opinione, num. 13.*
2 *Præsumptionem, aliam præsumptionem tollere.*
3 *Præsumptiones duas, vnam eneruare.*
4 *Præsumptionem specialem generali præferri.*
5 *Tolli vnumquodque ea via, qua constitutum est.*
6 *L. 3. C. de inoffic. test. tam. præsumptionem, alia præsumptione tolli posse.*
7 *Matrem per tacitam pupillarem substitutionem non excludi, nisi contraria mentis coniectura resistat.*
8 *Vulgarem tacitam substitutionem in pupillari comprehensam ex coniectura voluntatis tolli.*
9 *Cessionem simulatam præsumi, titulo vel causa cedendi non expressa: præsumptioneque; istam contra se probationem recipere.*
10 *Cessionem actionis inter coniunctas personas absque tituli vel causa expressione valere.*
11 *Tituli ac causæ præsumptionem ex longa præstatione oriri: ipsam tamen præsumptionem in contrarium admittere probationem ex efficacioribus præsumptionibus.*
12 *Titulum ex dispositione l. cum. de in rem verso, ff. de vsur. non probari.*
13 *Sententiam ex præsumptionibus latam, per alias iuris præsumptiones fortiores superuenientes reuocari.*
14 *Coniecturas ad tollendum dispositionem l. cum auus, non requiri ex aliqua lege approbatas esse.*

CAP. IIII.

EX PRAEDICTIS resultat conclusio, præsumptionem l. cum auus, vti iuris tantum contrarijs præsumptionibus & conie-
1 cturis submoueri † ac tolli posse, Glos. in d. l. cum acutissimi, in verb. vitam suam, Petr. de Anchar. d. cons. 46. Prima facie, in princ. Ludouic. Roman. cons. 370. In proposita consultatione, col. 2. Andr. Barbat. in rep. cap. in præsentia, col. 73. in princ. versic. Et ideo si apparere potest, extr. de probat. Ias. cõs. 140. Nodosa admodum, col. pen. ante fin. versic. In primis enim, & cons. 141. In ista difficultate, col. 12. versic. Successiuè non obstat, lib. 2. Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur, nu. 8. versic. Item cum sit fundata, Socin. in eadem l. cum auus, col. 41. Socin. iun. cons. 100. Præsupponitur in facto, col. 4. nu. 10. cons. 125. Visis puncto, & testamento, nu. 4. & 5. de communi opinione attestans, cons. 128. Nobilis, col. 7. nu. 32. lib. 1. cons. 69. Iam annus est, col. pen. num. 37. lib. 3. Andr. Alciat. in tract. præsũpt. reg. 1. præsũpt. 9. nu. 2. Hieron. Grat. cons. 111. Casus talis est, nu. 45. lib. 2. Paris. cons. 19. Ad resolutionem, num. 95. lib. 2. cons. 20. In hac consultatione, num. 53. lib. 3. cons. 53. D. Hieronymus, n. 49. eod. Vol. Carol. Ruin. cons. 161. Viso themate cum dubijs, col. 5. ante nu. 10. versic. Non obstat dum dicebatur, lib. 2. cons. 121. Viso ac perlecto, col. 2. num. 1. & 4. cons. 126. Circa duo, num. 9. lib. 3. Hieron. Alban. consil. 26. Vidi, num. 6. August. Bero. cons. 116. Coram R. D. nu. 5. dicens Gloss. in d. l. cum acutissimi, Esse communiter approbatã, lib. 2. Iacob. Menoch. cons. 95. Etsi doctè, nu. 26. versic. Ab hac præsumptione, lib. 1. Hier. Gabr. cons. 97. Ioan. Leonardius, nu. 11. versic. Nec refert.

2 Vna nãque fortior præsũptio elidit † tollitq; aliam, l. Diuus, vbi Bart. not. ff. de in integr. restit. cap. litteras, de præsumpt. Azo. in summa, C. de prob. Anchar. consi. 209. Facit dubium, in princ. Paul. de Castr. cons. 26. Visis, num. 3. lib. 2. Alex. cons. 54. In casu, num. 11. lib. 7. Ias. in l. iam hoc iure, col. 2. num. 3. ff. de vulg. & pupill. Dec. cons. 479. In controuersia, nu. 6. consil. 470. Duo, num. 10. cons. 575. In casu, nu. 5. & in c. quoniam Abbas, num. 8. extr. de offic. deleg. Socin. iun. cons. 36. Ex processu, num. 7. cons. 61. Reperitur, nu. 45. lib. 2. cons. 26. Considerato testamento, nu. 13. lib. 4. Francisc. Bursat. cons. 15. Viso, num. 22. faciuntque tradita per Bart. in l. is potest, col. 6. num. 18. ff. de acquir. hæred.

3 Et duæ præsumptiones † tollunt vnam, §. 1. Auth. de consang. & vterin. fratr. c. 1. de tregu. & pace, Natt. cons. 29. licet, num. 14. lib. 1. consil. 31. Non videbatur, nu. 9. eod. vol. post Oldr. cuius dicta reassumit Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de accus. §. 1. versic. Sed pone quòd obijciens, Aym. Crauett. cons. 250. Iam reuocatur, num. 2. Et in terminis istis tradit Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus, nu. 17. lib. 2. Præsumptio-
4 nique generali † præfertur specialis, Dec. in d. c. quoniam abbas, col. 4. Aym. d. cons. 250. n. 2. Io. Cephal. cons. 306. Consultatio frequẽs est, num. 41. lib. 3. est etiam secundum naturam,
5 quod vna via est introductum † eadem via tollatur, l. nihil tam naturale, ff. de regul. iur. l. prout quisque, ff. de solut.

Huc pertinet quod in l. 3. C. de inoffic. testam. Scribentes asserunt, præsumptionem inquam eiusdem legis ad posthumi fauorem, ab huius legis præsumptione parum distantem,
6 contraria præsũptione † tolli subuertique posse, ita Bart. ibi nu. 5. post Gulielm. de Cuneo, versic. Quæro extra glossam, Bald. num. 5. versic. Tertiò quæro, Salyc. num. 3. versic. Ex prędictis infero, Paul. de Castr. num. 4. versic. Item pone, Ias. num. 7. versic. Secũda quia, dicitque Castrensis illam iuris præsumptionẽ esse, non iuris & de iure, ideoque in incertis non certis locum esse coniecturis, quicquid Alberic. de Rosate, fictionem esse voluerit; Ias. verò omnes cum Gulielmo Cuneo, & Bart. sentire testatur;

Hinc est etiam, quòd licet per tacitam pu-
7 pillarem ex coniecturata voluntate † mater nõ excludatur, fallit tamen si alia mentis coniectura resistat, Bart. nu. 40. & alij cõmuniter in l. 2. ff. de vulg. & pupill. Cephal. d. cons. 306. Consultatio frequens, num. 42. lib. 3. Congruitque quod de tacita uulgari substitutione in pupillari comprehensa statuitur, ut ex uoluntatis con
8 iectura pariter tollatur † atque cesset, Bart. in l. 1. num. 34. d. tit. de uulg. & pupill. Bald. in l. quamuis, in 1. not. post Oldrad. C. de impub. & al. substit. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. ultim. uol. lib. 5. tit. 4. num. 1.

Induci ulterius potest, quòd quamuis cessio
9 simulata † pręsumatur, titulo uel causa cedendi non expressa, l. per diuersas, & l. ab Anastasio, C. mand. ex alijsque rationibus ibi positis, cum tamen dictæ leges in præsumptione fundentur ut omnes Doct. utrobique fatentur, ideo contrariam probationẽ recipiunt, ut dicunt, Cyn. in d. l. per diuersas, ubi Alberic. n. 2. uersic. Cõtra hanc tamen præsumptionem, Ang. col. 2. Paul. de Castr. col. 1. num. 2. uersic. Si autẽ subsit, Bald. in l. 2. col. 1. n. 5. C. ne lic. potent. & in l. qui stipendia. num. 3. C. de procur. Rota decis. 177. incip. Cessio facta, tit. de alien. iudic. uel de cess. act. in nouis. Abb. in c. fin. col. 2. eod. tit. Anton. Gabr. lib. 2. de act. concl. 5. nu. 51. limit. 18. Cepoll. in tract. de Simulat. contract. in 7. præsumpt. col. 12. circa med. uersic. Præsumitur ergo dicta donatio.

Vnde cessio actionis inter coniunctas perso
10 nas ualet † sine tituli uel causæ expressione, quia pręsumptus titulus donationis inest, Andr. de Isern. in c. 1. §. Etsi libellus, n. 8. de alien. feud. paterni. Dyn. & Rayner. de Forliu. in l. patrem, ubi Alberic. nu. 3. ff. quæ in fraud. credit. Bal. in d. c. litteras, n. 13. ubi Felyn. n. 20. uersic. Et refert Dynum dicentem, extr. de pręsumpt. Carol. Ruin. cons. 126. Circa duo, nu. 18. uersic. Et istud etiam, lib. 3. Hieron. Gabriel. cons. 67. Cessio. n. 6. Andr. Tiraquell. de retract. in præfat. nu. 54. uersic. Sed utcunque sit, Rot. d. decis. 177. uersic. Aut per fraudem Io. de Amic. cons. 24. Exceptiones, num. 8. uersic. Et tanto magis, rursus Bald. in l. 2. nu. 4. uersic. Tertiò præsumitur simulatio, ubi Salyc. col. 2. num. 3. uersic. Tertiò si titulus, & Iacobin. de S. Georg. num. 17. C. ne lic. potent.

Affertur etiã, quòd licet ex longa præstatione oriatur causæ uel tituli pręsumptio, l. cũ de in rem uerso, ff. de usur. tamen contra istã præ-
11 sumptionẽ † cum iuris & de iure nõ sit, probatio in contrariũ admittitur, Petr. & Cyn. in l. si certis annis, in 10. q. C. de transact. Bald. in l. 2. circa fin. nu. 4. uersic. In contrarium, dicens nõ esse præsumptionẽ iuris & de iure, nec fictionẽ, C. de dot. promiss. & in l. fin. num. 1. uersic. Nisi appareat, C. ne de stat. defunct. Io. And. in cap. fin. de caus. possess. & propr. Anton. de Butr. in c. peruenit, col. 18. de censib. glos. & Archid. in cap. seruitium, circa fin. 18. q. 2. iterum gloss. in cap. fin. in gloss. magna, ultra med. de consuet. ubi Anton. de Butr. Ias. col. fin. in 3. limit. num. 15. & Dec. num. 16. in d. l. si certis annis, Abb. cons. 61. In causa, col. fin. uersic. Item antiquitas, lib. 1. Alexan. cons. 113. Super primo dubio, nu. 4. lib. 1. cons. 190. Maturè digestis,

gestis, num. 24. in fin. lib. 2. Francisc. Balb. in tractat. de præscript. in 2. part. 3. partis princ. q. 10. nu. 21. & num. 25. fol. 36. Cepoll. in tract. de seruit. vrban. præd. cap. 19. col. 3. versi. Et ideo credo, quòd sit præsumptio iuris, Dec. consi. 409. Viso consilio, num. 12. Soc. consi. 46. Eleganter col. 9. num. 41. lib. 4. Rol. de Vall. consi. 2. In casu, num. 132. consi. 99. Viso statuto, nu. 30. versic. Nec obstat, lib. 1. Et sic probationem recipit ex contrarijs efficacioribus præsumptionibus, vt dicit Francisc. Balb. d. nu. 21. consentitque Alciat. in d. l. si certis annis, vers. Idem quũ non probatio.

12 Propterea si aliquis donationis titulũ † prætendere velit, non probabit ipsum ex dispositione d. l. cum de in rem verso, quia præsumptio iuris adest in contrarium, quòd nemo velit ordinarie donare, & iactare suum, vulg. l. cum de indebito, ff. de prob. ita concludunt Bald. in d. l. fin. C. ne de statu defunct. per glos. ordinariam in l. solent, §. fin. in glos. fin. ff. de offic. proconsi. Ias. in d. l. si certis annis, colum. fin. in 12. limit. Francisc. Balb. d. num. 21. versic. Vnde si quis. Quicquid contradixerit Dec. in d. l. si certis annis, nu. 19. fretus authoritate Salyc. in l. filiæ cuius, col. 5. versic. Sed tunc quæro, C. famil. erciscu. dicens veriorem esse opinionem. Sententia pariter ex præsumptionibus lata, per alias

13 iuris præsumptiones fortiores † superuenientes reuocari potest, vt est casus not. in l. si qui adulterij, C. de adulter. vbi de adulterio accusati si obtentu proximitatis intentata depulerint, per commemorationem necessitudinis crimini derogando, hi si postmodum in nuptias suas, consortiumq. conuenerint, facinus illud in quo fuerant accusati manifesta fide atque indicijs euidentibus publicabunt: vnde pro confessis, & conuictis punientur; hocque notat & ponderat ibi Bald. sed Salyc. melius, & apertius num. 1. & 5. Io. de Amic. consi. 102. Super dubio, prope fin. num. 21. versic. Et quòd sententia lata. Patet ex bis perperam etiam sensisse Socinus d. consi. 23. Circa prædictam consultationem, num. 15. lib. 1. vbi consuluit Papinianum in suo responso, iuris & de iure præsumptionem induxisse, & contra eam non admitti probationem nisi per confessionem, cum ex crebriori opinione dicta præsumptio vti iuris tantum contrarijs præsumptionibus submoueatur: quod etiam post Anchar. Roman. Curtium, Soc. iun. & Parisium quos solos allegat, nouissime concludit Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 8. num. 16. versic. Vndecimò generaliter, idemque tenet Andr. Barbat. in rep. d. l. cum acutissimi, col. 5. versic. Vndecimò faciat, & col. 6. ante fin. versic. Cum ergo illa lex, C. de fideicom. vbi rationem reddit. Hipp. Riminald. consi. 357. Et quòd illi, num. 26. col. 5. lib. 5. & D. Petr. Caball. consi. 48. Maturè consideratis, num. 20. versic. Non nocet. Nec prætermiserim Socinum in hac l. cum auus, col. 38. versic. Considerata etiam, & Socin. iun. d. consi. 128. num. 33. libr. 1. attestari, Ancharanum, & Romanum allegasse ad hoc propositum autoritatem Cyni, in l. precibus, C. de impub. & alt. substit. & in l. in testamento, C. de testam. milit. neutrum tamen de Cyno meminisse, solum Ancharanum allegare notata in simili super iuribus prędictis, vt liquido apud ipsum videre est: licet Cynus in dictis locis rectè citetur.

14 Sed quæro, quales † debeãt esse coniecturæ, ad tollendum dispositionem, l. cum auus, & similium, nunquid opus sit illas aliqua particulari lege approbatas esse? Respondeo aliter non requiri, vt aliqua lege expresse approbatæ reperiantur, teste Socino in ipsa l. cum auus, col. 39. ipsumque sequitur Hieronym. Gabriel. d. consi. 97. Ioannes Leonardius, nu. 11. vers. Etiã nulla lege expresse comprobatis.

HYPOTHESIS.

Tacita vtrum sit l. cum auus, conditio, vel potius præsumpta, & quid de iure accrescendi, deque vulgari tacita substitutione in expressa pupillari contenta: quæve præsumpta substitutio ex Lancelloto Polito dicatur, & an exemplaris substitutio melius quasi pupillaris cum Francisco Duareno nuncupetur.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem l. cum auus, tacitam propriè non esse, sed præsumptam.*
2 *Ius accrescendi tacitam legis dispositionem censeri.*
3 *Ius accrescendi substitutioni simile esse.*
4 *Substitutionem tacitam vulgarem in expressa pupillari comprehensam, præsumptam potius esse.*
5 *L. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posthum. intelligentiam ex Aemilio Ferretto afferri.*
6 *Tacitum appellari et posse quod præsumptum est.*
7 *Præsumptam substitutionem, ad mentem Lancelloti Politi demonstrari.*
8 *Exemplarem substitutionem melius ex Francisco Duareno quasi pupillarem appellari, quasi castrensis peculij exemplo.*
9 *Franciscum Duarenum laudari.*

CAP. V.

APPARET coniunctim, conditionem l. cum auus, non dici propriè tacitam
1 † cum sit præsumpta, vt constat ibi, fideicommissi conditionem coniectura pietatis respondi

respōdi defecisse, quòd minus scriptum quàm
dictum fuerat inueniretur; nam præsumptum
id propriè appellatur quod lex à partibus actū
suspicatur non quòd acturas fuisse credat, vn-
dè simplex præsumptio secundum hominum
actus cēsetur, l.cum quid, ff.si cert.pet. Si enim
tacita esset, potius autoritati legis ascriberetur:
2 quemadmodum ius accrescendi † tacita legis
dispositio est, l.4. ff. de vulg. & pupill. & licet
volūtatis quædam significatio adsit, tenuis ad-
3 modum † & obscura videtur, vt meritò totum
hoc ius legi plerunque attribuamus, quod Frā-
cisco Duareno de iure accresc. lib.1.cap.1. ver-
sic. Verùm hoc ius, eleganter explicat; & vt id
quod interest in obligationibus facti prętetur,
non partium, sed legis prouisioni tribuitur,
Bart. in l.cum stipulatus sim mihi à Proculo,
num.4. ff. de verb. oblig. legatum etiam seruo
factum ad dominum non iudicio testatoris, sed
legis iussu pertinet, l.qui liberis, in fin.d.tit. de
vulg. & pupill.l.3. §.hoc autem, ff. de leg. præ-
stan. quadrans denique ex Senatuscōsulto Tre
belleiano hæredi debetur non ex testatoris vo-
luntate, quamuis hodie eam deductionē pro-
hibere possit, cap. Raynaldus, in fin.extr.de te-
stam. Idem de tacita vulgari substitutione in
4 pupillari † comprehensa dicebat Andr. Alciat.
in l.1.num.14. d.tit. de vulg. & pupill. quam-
uis præsumptam esse tandem ex diuersa ratio-
ne concludat, id ipsumque comprobarunt Gu
lielm. de Cun. Alberic. Ang. & Ias. num.2. in
l.quamuis, C.de impub. & al.substit. præsum-
ptam etiam esse crediderunt, Cyn. in l. preci-
bus, num. 10.eod.tit. Bart.in l.3.n.5. de leg. 1.
Lanecll. Polit. in tract. substit.tit.de vulg. sub-
stit.in 1.par. in fin. Francisc. Mantic. optimus
Iurisconf. tergeminisque dignus honoribus in
tract.de coniect.vltim.vol. lib.5.tit.3. de tacita
vulg. substit. post nu.4. versic. Cæterum cum
hæc tacita substitutio. Vdalric. Zasius, & is in
eius celebri tract.substit.in diuis.substit.versic.
Sed magis propriè, & in 6. effectu, versic. Et
licet vulgò, post Crot. & Politum quos ibi re-
fert Simon de Pretis, in tract. de interpr. vlt.
vol.lib.3.fol.5.num.51. versic. Quintò princi-
pali modo, verisimile enim est si testator de al-
tero casu cogitasset, eundē substituturum fuis-
se, inducuntque in argumentum l. Titius, §. Lu
cius, de liber. & posthum. licet in eo textu men
tio nulla verisimilitudinis, & coniecturæ sed
vis tota in modico interuallo cōsistat, ait enim
lex, Cum ipsa dic, vt Aemil. Ferrett. disertissi-
5 mus Doctor † iuriumque interpres eloquētis-
simus, in d.l.1.num.19.de vulg.& pupill. accu-
ratè cōsiderat; Sed de tacita vulgari tacitus hic
pertranseam cum alibi explicauerim; ad ma-
teriamque subintellectæ conditionis redeundo
ipsam præsumptam magis quam tacitam esse,
Francisco Manticæ d.lib.5.tit.3.num.4. arrisis-
se videtur, ipse enim ad ostendendum vulgarē
in pupillari comprehensam præsumptam cen-
seri substitutionem, cum ex coniectura verisi
milique testatoris voluntate à lege inducatur,
d.l.iam hoc iure, de vulg. & pupill. non videt
cur etiam præsumpta dici non possit, Quoniā
inquit, lex ipsa quandoque factum præsumit,
interdum verò existimat aliquem ita facturum
fuisse si cogitasset, d.l. Titius, §. Lucius, sicut ex
diuerso lex etiam præsumit testatorem non fa-
cturum fuisse talem substitutionem si cogitas-
set filium grauatum fideicommisso cum libe-
ris moriturum, d.l.generaliter, §.cum autem,
C. de instit. & substit. cum concord. licet hæc
opinio antea fuerit Cornei conf. 91. Visa facti
narratione, col.2. in fin.lib.1.

Et si quis dixerit, tacitum appellari posse,
6 quod † præsumptum est, non id inficior, tamē
vt singulæ causę singulis appellationibus distin
guantur, proprio iure conditionem hāc magis
præsumptam quàm tacitam pro vberiori decla
ratione, appellare libuit, vt de tacita vulgari
7 substitutione † Polit. in d.tract.col.4.versic. Et
licet, non incongruè arg.§.alio quoque modo,
Instit. Quib.mod.testam.infirm. asserebat, qui
præsumptam substitutionem illā esse affirmat,
quæ per subauditionem legis præsumitur non
aliquo modo per verba, qualis est relata per
Martian. lib.4. fideicom. in l.tractabatur, cum
l.præced.ff.de milit.testam. Et quæ sub pupil-
lari continetur. Nimirum si Francisc. Duaren.
Iurisconsultus elegātissimus, in Anniuers. Di-
sput.li.2.c.7. in illos tacitè inuehitur qui quasi
pupillarem substitutionem, ineptissimè exem-
plarem appellant, propterea quòd exēplo sub-
stitutionis pupillaris inducta ac recepta sit, §.
qua ratione, Instit.de pupill.substit. nam eodē
modo peculium quoque Aduocatorum exem
plare diceudum esset, quia militum exemplo
Aduocatos id habere permittitur: Sed vt vete-
res Iurisconsulti quasi castrense peculiū id ap-
pellant non exemplare, l.fin. C. de inoffic. te-
8 stam. Sic ipse quasi pupillarem † substitutionē
vocat quæ similis pupillari, & ad exemplū eius
comparata est. Non minus incptè compēdio-
sam substitutionem dici solere eam inquit quā
militarem appellamus: Nec sanè verbum hoc
magis Latinum, aut vsitatum est in hac signifi-
catione apud iuris auctores quàm verbū exem
plaris; Sed vt ipse Duarenus ad explanationē
responsi Papiniani in l. Centurio, simul cum re
scripto Diocletiani in l. precibus, expeditè at-
que eleganter pergit, ne grāmaticum illic age-
re non Iurisconsultum aliqui fortasse conque-
rerentur, ita ego breuiter hæc iudicans ne qui-
busdam neotericis scriptoribus genuinę inter-
pretationis stylum normamque ac omnem di-
ceudi

cendi nitorem abijcientibus garriendi anſam prębeam, eiuſdem Papiniani propoſitum reſponſum lib.9. Digeſtorum intimius enodare
9 incipiam, ante tamen † dixerim, Franciſcum Duarenum ſuum nomen æternum, ſempiternumque reddidiſſe, quem omnem ſpero admiraturam fore poſteritatem, cum liuor quieuerit, & autoritatem lenita dies præſcripſerit, nihil nanque aut præſtantius, aut dignius haberi poſſe exiſtimo, quàm quòd ab omnibus ſint eius in ius ciuile volumina legenda, acriori ſtudio longioreque lucerna compoſita, floremque orationis atque ornatum continentia: cumque eius admirabilem ſublimemque in Cæſareo iure ſcientiam contemplor, felices illos exiſtimo qui Duarenum leges declarantem conſpexere ipſumque declamantē audiuere, quod licet mihi non contigerit, ſed dicta monumenta tātum legere, non parum tamen acquiſiuiſſe exiſtimo, cum eius ingenij perſpicaciam orationiſque facundiam apertè demonſtrent, eiuſdemque velut ciuilis ſapientiæ expreſſam imaginē, ò quantum venuſtatis, quantum eruditionis, quantum maieſtatis habent, vt nihil protritum nihil triuiale reſonent, ſed videatur Duarenus particulari munere optima ſenſiſſe, & maxima pro iuris ciuilis incremento dixiſſe.

HYPOTHESIS.

In tranſuerſalibus l. cum auus, conquieſcere, ſubindeque in fratre grauante fratrem: ex eadem pariter iure ſpeciali ſuccedi: ac textum in l. Lucius, ff. de hæredib. inſtit. necnon l. humanitatis, C. de excuſ. tut. enodari, multoque minus extraneo inſtituto grauatoque, & deni que ſorore de reſtituendo grauata, ſororiſque filijs antedictam legem ſibi locum vendicare.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, conditionem, in deſcendentibus per aſcendentes grauatis intelligi: ſecus in tranſuerſalibus, & ſic in fratre grauante fratrem.*
2 *L. cum auus, exorbitantem eſſe.*
3 *L. cum auus, extenſionem nequaquam recipere.*
4 *Filium ex l. cum auus, ſuccedentem, ex iure ſpeciali ſuccedere.*
5 *Legata filijs & parentibus deberi reſciſſo teſtamento per contratabulas, non fratribus, & ſororibus.*
6 *Vt, dictionem modificatiuam, vel exemplificatiuam eſſe.*
7 *Generalem obſcuramque orationem, per ſpecialem declarari.*
8 *L. Lucius Titius, ff. de hæred. inſtit. explicari.*
9 *L. humanitatis, C. de excuſ. tut. interpretari.*
10 *Succeſſionis verbum, de ſanguinis ſucceſſoribus intelligi, idque dupliciter contingere, ac l. cum acutiſſimi expont.*
11 *Nepotum appellatione, largo modo ex fratre nepotes comprehendi.*
12 *L. cum auus, multo minus procedere, extraneo inſtituto & grauato.*
13 *L. cum auus, non extendi ad conditionem, ſi deceſſerit ſine fratre.*
14 *L. cum auus, diſpoſitionem non procedere in ſorore de reſtituendo grauata, & multo minus in ſororis filijs, vt in final. verbis, nu. 16.*
15 *Sororem fratris appellatione contineri.*

CAP. VI.

EX IPSIVS l. cum auus, initio, Socinus ibi ac cæteri primum notant, eius diſpoſitionem cum aſcendens, de vniuerſali fideicommiſſo grauat deſcendētem ſibi locum vendicare: indeque inferunt ſecus eſſe fratre de reſtituendo poſt mortem grauan-
1 te fratrem †. & ſic tranſuerſalem inſtitutum, tunc enim conditio ſi ſine liberis deceſſerit, nō ſubintelligitur, vt concludunt Iacob. de Aren. in d. §. cum autem, vbi Iacob. de Rauani, Cyn. in 3. quæſt. Petr. Alberic. Ang. in princ. Iaſon. num. 2. in 6. limit. Dec. num. 14. & alij communiter, Bart. num. 2. Io. de Imol. Socin. in 1. not. in hac l. cum auus, & in 6. quæſt. vltra Bart. colum. 62. verſic. Quo autem, dicens eſſe omniū opinionem vno excepto Andrea Siculo in d. l. cum acutiſſimi, Ioan. de Imol. & Ang. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebell. ac ibi Alexand. colum. 6. & Claud. de Seyſell. colum. 1. Ang. in tract. de teſtam. gloſſ. 79. poſt num. 8. verſic. Et idem, Socin. in l. hæredes mei, §. cum ita, colum. 12. poſt princ. verſic. Secundò arguit Fulgoſius, d. tit. ad Trebell. & conſ. 65. Et ſi agatur, num. 10. lib. 1. Alexand. conſ. 38. Viſo themate, num. 2. lib. 1. conſil. 185. Viſo, num. 18. lib. 2. conſ. 201. Perſpectis, num. 22. lib. 6. conſil. 100. Super primo, num. 2. lib. 7. in dictoque conſ. 38. Alex. inquit, huic opin. videri adhęſiſſe Bald. in l. cum quidam, n. 8. & expreſſius ibidem Salyc. num. 6. col. fin. C. de impub. & al. ſubſtit. Corn. de communi ſententia atteſtans, conſ. 197. Non alienam, nu. 7. lib. 3. Franciſc. Aretin. col. pen. verſic. Hoc tamen dictum, & Socin. col. pen. verſic. Et hanc concluſionem, in l. Gallus, §. etiam ſi parente, ff. de liber. & poſthum. Dec. cōſ. 435. In cauſa, in princ. cōſ. 497. Accuratè, ante nu. 1. conſ. 529. Philippus. nu. 7. dicens hanc eſſe communem opinionem. Et in l. precibus, num. 14. d. tit. de impub. & al. ſubſtit. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si abſque liberis moreretur, nu. 3. verſic. Et

sic. Et plus dicit, communem esse affirmans, extr. de testam. Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. concl. 2. limit. 5. num. 46. post Steph. Bertrandum quem ipse citat, Veronens. cons. ciuil. 54. Quædam mulier, num. 4. Hieron. Grat. respõdens super interpretatione testamẽti D. Alexandri Tartagni, cons. 65. Et si agatur, num. 11. lib. 1. cons. 5. Et si hoc responsum, num. 88. vbi receptam sententiam videri concludit, lib. 2. cons. 28. Et si aliquid, num. 14. cons. 18. In casu, nu. 18. eod. vol. Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus quæritur, num. 13. lib. 2. Socin. iun. consil. 30. Resolutio, num. 18. versic. Et pro consideratione, de vera communique opin. fidem faciens, lib. 3. cons. 100. Præsens cõsultatio, n. 45. vbi idem dicit, eod. vol. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 26. Viso, num. 2. Hieronym. Zanchi. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 463. in fin. versic. Nec obstat, 857. versic. Secunda differentia est, 248. & 1073. Gregor. Lup. de cõmuni, in l. 10. partit. 6. in glos. Dos filios, num. 7. & post ipsum Emanuel Costa, in rep. cap. si pater. in 1. par. in verb. Si absque liberis, num. 7. de testam. in 6. & contrariam ab omni iuris ratione videri ex professo meminit Francisc. Mātic. in tract. de coniect. vlt. vol. de communi omnium sententia attestans, lib. 5. tit. 11. num. 7. versic. Quia plusquam manifestum est. Io. Cephal. cons. 576. Reuerendus Dominus, nu. 27. lib. 4. Iacob. Menoch. communem opin. esse asserens, cons. 253. Respondi, num. 9. lib. 3. Simõ de Pretis in tract. de interpret. vltim. vol. lib. 3. fol. 2. num. 14. versic. Sextò nunquid, fol. 310. & eodem lib. 3. fol. 5. num. 8. fol. 233. Senatus Pedemontanus, vt per Osasc. decis. 110. De anno. num. 12. Lauren. de Pinu, cons. 6. Præsens consultatio, colum. 7. num. 20. in fin. vbi communem esse scribit, Ioan. Maria Riminald. consil. 183. Visa facti narratione, ante num. 16. versic. Præterea sequeretur, lib. 1. Tiber. Decian. cons. 24. Et prima facie, num. 18. lib. 2. Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi, num. 26. versic. Ex quo infertur, & Ioannes Saporetlus hic, facie 14. versic. Denique aduertendum est, Puccius Antonij de Puccis, d. consil. incip. In proposita consultatione plura veniunt discutienda, fol. 4. in princ. à tergo versic. Tunc quia in fratre. Io. Vincen. de Anna alleg. 10. In causa Magnifici Angeli, num. 8. versic. Circa primum, lib. 1. Purpur. consil. 204. Ex themate proposito, col. 2. num. 2. lib. 1. Hipp. Riminal. cons. 252. Magnificus D. Ludouicus, num. 74. vbi de communi, lib. 3. cons. 37. Illustris ac Generosus Comes Borsius Calcagninus, num. 15. col. 4. versic. At non idem iuris est, vbi alios citat, deque communi attestatur, lib. 1.

Non enim videtur eadem ratio in vtrisque l. fratres, C. de inoffic. testam. cumque in liberorum priuilegium hoc sit dispositum, ideo nõ extenditur, l. fin. ff. de constit. princ. Quod concludenter deduci potest ex l. 3. §. 1. ff. de leg. præstan. contra tabul. bon. poss. petita, vbi in materia fauorabili dispositio quæ de liberis & parentibus loquitur, non habet locum in fratribus; Et probatur etiam in ista l. cum auus, quæ secundum aliquos † exorbitans à iure censetur, Ioan. de Imol. in l. filio præterito, ff. de iniust. rupt. testam. Francisc. Aretin. in d. l. generaliter, §. cum autem, & Imolam refert Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col. 45. & vltra Socinum, tradunt Dec. cons. 416. In testamento, colum. 2. & Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur, num. 8. ex qua conclusiõne postmodum aliæ duæ resultant.

3 Prima est, ad alios casus non esse † extendendam, imò restringi debere, nisi quatenus ipsam extensam reperiamus, l. quod verò, l. in his, ff. de legib. l. si verò, §. de viro, vbi Doct. ff. solut. matr. & not. in Auth. quas actiones, C. de Sacros. Eccles.

4 Secunda, filium succedentem ex ipsius dispositione iure speciali † succedere, & consequẽter debiliori iure quàm is qui cõmuni iure succedit, l. eius militis, §. militia missus, l. ego, in princ. ff. de fideicom. libert. Socin. iun. ita inferens, cons. 128. Præsentis consultationis materia, colum. 7. num. 35. cum seq. lib. 1. vt extensio penitus excludenda sit.

Sique rectè aduertatur, prout ipsa l. cũ auus, in coniectura pietatis consistit, & aliquid noui affert, ita etiam d. l. 3. §. 1. æquitatem naturalẽ, & aliquid nouum continet, l. 1. eod. tit. ibi, *Hic titulus æquitatem quandam habet naturalem, & aliquid nouum*, & tamen rescissio iudicio pa-
5 tris per contratabulas legata liberis tantum † à parentibus non fratri aut sorori præstantur, d. l. 3. §. 1. dum dicit, liberis autem tantum & parentibus Prætor prospexit, non etiam fratri, & sorori conseruauit legatum: Hoc autem solum debetur, quod ipsis parentibus relictum est, & liberis; cur igitur textus iste in descendentibus disponens, erit ad fratrem grauatum extendendæ illud verò quod aliqui dicunt textum dict. l. 3. de nepotibus non loqui siue filijs fratrum ridiculum est, cum minor ac debilior ratio præstationis tunc concurreret.

Contra hanc opinionem communi Doctorum voto receptam, Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, insurrexit, Primòque adducebat, quòd licet l. cum auus, in descendente grauato loquatur, ad eumque solum pietatis coniectura referatur, est enim patris pietas erga suos liberos, d. l. nam etsi parentibus, ff. de inoffic. testam. l. 4. C. eod. tit. & propterea l. cum acutissimi, interpretans, eandem vim causamque pietatis contraxerit, l. nihil, vbi Bart. ff. de coniung.

cum

çum emancip. lib. dicitur tamen ibi per Imperatorem, Nos huiusmodi sensum meritò mirati pleniſſimum ei donauimus euentum, vnde non est ad terminos legis interpretatę restringenda, cum illam extendere intendat, arg. text. in l. raptores, C. de Episc. & Cleric. gloſ. in Clemen. 1. de prob. & l. locum, §. quæri solet, ff. de vsufr. & ita alibi idem Barbat. consulendo affirmauit, conſ. 28. incip. Clementiſſimi Dei Patris, lib. 2.

Huic rationi respondebat Soc. discutiendo dicta per Andream, qui in d. l. cum acutiſſimi, multas opiniones Saturninas, id est nunquā receptas nec approbatas scripsit, Saturnini exemplo in l. 1. in fin. ff. de Senat. & de opin. Bart. dixit Bald. in l. 1. nu. 3. C. de Sacroſ. Eccleſ. vt de ipso Barbat. testatur Soc. iun. d. conſ. 128. col. 9. nu. 48. lib. 1. quòd quamuis l. cum acutiſſimi, ampliatiuè procedat pleniſſimū tribuens euentum, tamē se ipsam declarat, subdens vt si quis

6 hæc disposuerit, est quidem dictio vt, vel † modificatiua, arg. l. quibus diebus, §. Termilius, ff. de condit. & dem. adeo quòd ex ea modificet Imperator extensionem ad filios nepotes, neptes, pronepotes, & pronepetes, & aliam deinceps posteritatem: vel exemplificatiua, & tunc etiam obscura generalisque ampliatio in personis expreſſis declaratur, in descendentibus inquam masculini, ac fœminini sexus, arg. l. fin. §. dulcia, ff. de vin. tritic. & oleo leg. generalis nā-

7 que oratio & obscura † ex speciali expreſſione distinguitur aperiturque Bart. in l. quæsitū, §. si quis fundum, ante nu. 2. & n. 14. ff. de fund. instruc. vnde vltra expressa non est nostrum legem extendere, vt in reg. ea quæ à iure, extr. de reg. iur. Et firma remaneat regula d. l. nihil, cum ibi not. per Bart.

Et si diceretur pietatem in fratres vt in filios consideraſſe textum in l. Lucius Titius. 2. ff. de hæred. instit. Respondetur, quòd si Scæuolę Iurisconſ. verba de expressa conditione loquētis

8 ibi † ponderentur, potius in contrarium retorquentur, prudens enim consilium testantis, nō pium consiliū animaduerti dixit, & inter vtrūque magnū discrimē versari ambigui non est. Cessat etiam quòd in exorbitantibus ex identitate rationis fiat extensio, Bart. in l. si constante, q. 9. ff. sol. matr. tunc etenim potius comprehensio dici debet quàm extensio l. libertū qui, §. Senatusconsulti, ff. de rit. nupt. Socin. in l. 2. col. 2. num. 4. in 3. consider. ff. de leg. 1. hic verò nulla identitas rationis adest, submoto text. in d. l. Lucius Titius, in fin. si prudentiam conſilij magis quàm pietatem ibi attendimus.

Non obstat l. humanitatis, C. de excuſ. tut. ad identitatem ipsam rationis inducēdam, cum

9 humanitatis ac religionis fraternæ ratio † ad excusandum fratrem à tutela ibi, pupillo cum fratre aut sorore, eorumque filijs litigante, non sit tanti ponderis quanti cōiecturata patris pietas in l. cum auus, nec huiusmodi suspitio vti effectus fraterni amoris identitatem valeat inducere, nam alibi maior ac fortior ratio fraterni amoris in promptu est, quo tamen pietas illa non est in parentibus erga filium considerata, vt in l. si magnum, iuncta l. propter insidias, C. de ijs qui accuſ. non poſſ. Si magnum (inquit textus) & capitale crimen ac non leue frater contra fratrem suum instituit, non solum audiendus non est, sed etiam exilij pœna plectēdus est, subnectitur d. l. si propter, vbi Imperator ita Æliæ mulieri respondet, Propter insidias quas tuæ vitæ paratas contendis, accusationem apud præsidem prouinciæ cōtra filium tuum (si pietas, & ratio naturalis animi tui non reuocet intentionem) constituere potes; ecce ergo quòd statim parentum pietas in secundo responso proponitur à iureque in mediū affertur: in fratre autem pro magno non leuique crimine in primo responso ibi proximo, ob eandem pietatem non reijcitur accusatio, quam Imperator erga fratrem aliter non considerat.

Secundò Siculus dicebat, quòd propria testātis succeſſio, dicitur sua succeſſio, vt in Auth. de non alien. §. si quis igitur, c. officij, extr. de testam. c. ex præsentium, extr. de pignor. Proinde verba illa, proprijs succeſſionibus, exponi de-

10 bent, id est suis † succeſſionibus: ex quo in proposito infert, verbum sui dupliciter accipi poſſe. Primò ad agnatos & cognatos habito respectu, qui sui non sunt, tuncque sui liberi sunt qui in potestate existunt, iuxta, §. sui, Instit. de hæred. qual. & diff. Secundò ex relatione ad prorsus extraneos, & tunc sui agnati sunt vsque ad septimum gradum, gloſ. est secundum Ang. ibi sing. in l. si fœmina, C. ad Turpil. & text. etiam in l. 1. C. de annon. ciuil. lib. 10. & ita distinguit Petr. de Anchar. in c. 1. de constit. circ. fin. Ex quibus infertur, quòd cum d. l. cum acutiſſimi, comparationem faciat de extranea succeſſione ad propriam & sic ad suam, intelligi debet de sua respectiuè ad extraneam & quatenus transuersales includit: vt hinc l. cum auus, in filijs quoque fratris superexistentibus procedere intelligatur.

Sed dum text. succeſſionum ibi meminit, nō interpretatur in hæreditate, sed in succeſsionibus sanguinis, vt dicebat Bald. in lect. antiqua, subdens quòd hæc æquipollent propria succeſſio, posteritas, & soboles, pro eodemque ponūtur, scilicet pro descendentibus masculis & fœminis per lineam masculinam & fœmininam: & quòd proprius succeſſor, sanguinis est, per illum text. Quod Socinus dupliciter conatur ostendere.

Primò, quia dum loquitur de omnibus descenden-

scendentibus substitutos excludentibus, intelligit de personis quæ non sunt hæredes testatoris, & tamen illas appellat proprios successores, alio igitur iure scilicet sanguinis assumi debent.

Secundò, cum descendentes isti substitutum excludant etiam si hæredes non sint nihilque percipiant, l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de leg. 1. non itaque de successoribus in hæreditate, sed ex vi sanguinis accipi oportet.

Tertiò dici potest, quòd si vera est opin. vt l. cum auus, procedat etiam filio testatoris substituto, vtique ex ipsa subintellecta conditione iniquitas induceretur, & non pietatis coniectura sed impietatis emergeret, vt filius substitutus & descendens admisso nepote ex fratre, & transuersali miserè excludatur, & tamen totum in coniectura pietatis residere videtur.

Quartò considerandum est, propriam successionem opponi non extraneæ successioni, vt Siculus dicit, sed alienæ successioni, quod verbum plurimum differt ab extranea latiusque patet.

Quintò, si consonantiam trium (vt ita dixerim) rationem ad mentem Thomæ Doccij inspexerimus, non poterit l. cum auus, dũ d. l. cum acutissimi, de propria successione, idest sanguinis loquitur, modo aliquo ad trãsuersales referri, attẽta pietatis coniectura eiusdem l. cũ auus, & inuerisimilitudine quòd pater si de nepotibus cogitasset talem fecisset substitutionem, ex quibus illa vltima consideratio, ne videatur alienas successiones proprijs anteferre tandem nascitur: cessat namque pietatis (vt dicebam) in fratre coniectura, nec in ipso inuerisimilitudinis argumentum considerabile apparet.

Tertiæ inductioni ex idẽtitate rationis licet
superius fuerit responsum, vnum tamen addã,
11 quòd quãuis appellatione nepotum † largè ex
fratre nepotes includantur, Bald. & Ang. in l. 1.
C. de success. edict. Iacob. de Beluis. in c. 1. quib.
mod. feud. amitt. Martin. Laudẽs. in tract. de priuil. & rescript. q. 83. non tamen intelligãtur (vt Socin. aduertit) quando mentio fit ex filio nepotum queãdmodum in proposito, sed si admiserimus nepotes istos cõprehendi, non vtique possemus pronepotes ex fratre includere, iuxta tradita per Corn. cõs. 45. In præsenti cõsultatione, col. pen. lib. 4. & tamen d. l. cum acutissimi, ad pronepotes, vel aliam deinceps posteritatẽ extenditur, quos propria successio includeret.

Est itaque concludendum opinionẽ contra Andreã Siculum cõmunem imò crebriorem in punctoque iuris veriorem esse, & ab ea minimè recedendũ: prędictisque considerationibus addi potest, quòd l. cum auus, per duas leges ab Imperatore in certis casibus ampliata reperitur, vnde si tanto complexu intendisset illã interpretari, vna solum decisione opus fuisset, non nostrum igitur est quod ipse Imperat. noluit admittere, qui quidem limitatè admodum in prædictis interpretationibus processit.

Propterea Ang. in d. §. cum autem, dicebat,
multò magis hasce leges nõ militare aliquo in-
12 stituto, grauatoque nullatenus testatori † coniuncto, cessaret enim tunc præsumendi ratio ex ipsa l. cum auus, secundum glos. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. & glos. in d. l. cũ acutissimi, ac in d. §. cum autem, vbi Ias. nu. 2. in 6. limit. in fin. versic. subdit Ang. traditque Socin. in eadem l. cum auus, col. 3. in princ.

Cæterum quòd pari modo hæc lex non ex-
13 tendatur ad conditionem † si decesserit sine fra-
tre, tradit Paul. de Castr. cons. 14. Si contingat,
col. fin. versic. Præterea sequeretur, lib. 1. Et in
14 sorore grauata † idẽ consuluit Soc. iun. cons.
100. Pręsens cõsultatio, n. 45. versic. Primũ dici
nõ potest, lib. 3. & post ipsum Io. Ceph. d. cons. 576. Reuer. Dominus, nu. 24. cum fratris ap-
15 pellatione † soror quoque cõtineatur, l. Lucius & Titia fratres, ff. famil. hercisc. l. tres fratres, & ibi glos. Bald. Ang. Paul. de Castr. Ias. & cæteri, ff. de pact. l. Lucius, §. quęsitũ, ff. de leg. 3. Raph. Fulgos. cons. 71. Mulier, nu. 2. Corn. cons. 115. In hac consultatione, num. 11. lib. 2. Curt. iun. cons. 115. Mirandum est, num. 22. Rub. Alexandrin. cons. 47. Facti contingentia, num. 5. Quod declarant aliqui. Primò vt sit verum cũ profertur à lege, secus si ab homine verbũ istud ad mentem Rayner. in d. l. Lucius, §. quæsitũ, quæ declaratio vera non est, Ang. in d. l. tres fratres, Alex. cons. 85. Animaduersis, nu. 7. lib. 4. Et tradit Anton. Gabr. tit. de verb. signific. conclus. 6. num. 10. versic. Ex quibus apparet. Secundò declaratur, dummodo verbum fratres in plurali numero secus si in singulari proferretur, tunc enim per singularem numerum soror non veniret, vt post Paul. de Castr. tradit Alexand. d. cons. 85. n. 7. lib. 4. Andr. Alciat. etiam idem sentit in l. 1. in princ. versic. Præterquam in numero plurali. Tertiò nisi in cõtrarium de coniecturata testatoris mente constaret, d. l. Lucius, §. quæsitum, Soc. sen. cons. 51. Visa facti narratione, n. 30. lib. 4. Curt. iun. cõs. 139. Pręsupponitur in facto, n. 16. Paris. cons. 22. Ex tribus, nu. 41. lib. 3. Alciat. in d. l. 1. in verb. Fœminas complectimur, Rol. de Vall. cons. 82. Factum, num. 35. lib. 3. Quartò vt verbum istud per interpretationem trahatur ad sororem, vt post Benedict. Capr. cons. 62. Cum viso, n. 10. dicit in citato loco ipse Alciat. versic. Quòd verò conformis. Constat denique ex prædictis,
16 multò minus † eiusdem l. cum auus, dispositionem sibi locum vendicare in filijs sororis, arg. l. si viua matre, C. de bon. matern. vt tradit Cephal. d. cons. 576. num. 26. d. lib. 4.

HYPO-

HYPOTHESIS.

An in amico maxima coniunctio amicitia, l. cum auus, procedat, exactè admodum perquiri: & de amicitia aliquid tangi. Ac l. Pāphylo, §. propositum, ff. de leg. 3. enodari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in amico maxima coniuncto amicitia locum non habere, & nu. 22. ac 29.*
2 *Amicitiam habitum virtutis esse, proindeque extensionem non recipere.*
3 *Archita Tarentini, Antistenis, aliorumque de amicitia sententias afferri.*
4 *Amicum animi custodem esse.*
5 *Amicorum ex Andrea Alciato raritatem ostendi, & nu. 30.*
6 *Amicum maxima coniunctum amicitia, suorum appellatione contineri.*
7 *Amicum singularem, coniuncto sanguinis passim comparari, sed vide nu. 24.*
8 *Amicum sine mandato ad agendum admitti.*
9 *Amicum prosequi iniuriam alteri amico illatam.*
10 *Amicos delata hæreditate infanti tutorem non habenti, bonorum possessionem decernendam petere posse.*
11 *Clausulam codicillarem in minus solenni testamēto, vbi amico aliquid relinquitur, sicut in testamento inter liberos intelligi, sed vide nu. 25.*
12 *Amicum fratri comparari, quinimo anteponi, vide tamen nu. 26.*
13 *Volo verbum cum ad fauorem personæ verisimiliter dilectæ profertur, dispositionem inducere.*
14 *Amicos vocari, cum contra absentem proceditur.*
15 *Amicorum præsentiam doli præsumptionem tollere.*
16 *Amicorum in testificando vim explicari.*
17 *Donationem amico factam per l. si vnquam, C. de reuoc. donat. ex Socino non reuocari, sed in contrarium communem esse opin. nu. 27.*
18 *Amicitiam operari expensas nequaquam repeti per amicum patris pupilli, in lite ipsius pupilli factas.*
19 *Amicum casualiter, non ex dolo ab amico interfectum præsumi.*
20 *Amicum inimici mei, inimicum meum esse.*
21 *Amicitiam specialem, nominis obscuritatem in testamentis declarare.*
23 *Verba tactatoria non disponere: & nunquid fauore libertatis dispositionem inducant.*
26 *L. Pamphylo, §. propositum, de legat. tertio, declarari.*
28 *Amico sat esse, in aliquibus subueniri.*

CAP. VII.

QVEMADMODVM Andreas Siculus ex resolutione præcedentis quæstionis, eius opinione ab ipso retenta, hanc l. cum auus, ad amicum maxima cōiunctum amicitia extendi opinatur, ita ego cum Socino
1 communem sequutus contrarium † verius esse arbitror; Primò, cum vt dicebam magna inter fratres ob sanguinis coniunctionem mutua adsit affectio, d. l. humanitatis, & tamen ijs institutis, ac de restituendo grauatis, cessat hæc subintellecta conditio. Secundò, iura prædicta, cum filius patrem instituit (vt ex sequentibus apparebit) locum non habent, & quis dixerit maiorem amicorum censeri affectionem quàm filiorum erga patrem? certè nullus, l. nam & si parentibus, dum illic Papinianus inquit, turbato tamen ordine mortalitatis non minus parentibus quàm liberis piè relinqui debet, ff. de inoffic. testam. Tertiò & vrgentius, cum eadem iura sint fundata non solum in qualitate personæ institutæ, sed etiam superexistentis quæ facit fideicommissum deficere, l. cum auus, & l. cum acutissimi, amicitia autem non eadem in descendentes quæ erga amicum censeatur: est enim
2 habitus virtutis † qui nō extenditur. facit quod not. in l. qui filiabus, in princip. ff. de legat. primo, cessante ergo qualitate personæ superexistētis, debet cessare dicta dispositio, quod quidem in descendentibus non est dicendum, nam quæ in ipsis sanguinis militat ratio siue pietas, extenditur, & transfunditur. Quartò cum de facili amicitia tollatur, non ita ex sanguine coniunctio, l. ius agnationis, ff. de pact.

Cum Andrea tamen Siculo nōnulli pertransiere, scilicet Gulielm. de Benedict. in dicto capit. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, 1. num. 4. versic. Plus dicit, Hippol. de Marsil. in rubr. de fideiuss. num. 236. And. Alciat. in l. latæ culpæ finis, §. amicos, versic. Aliqui in substitutione, ff. de verbor. signific. hanc opin. ad illam amicitiam referens quam Græci sic explicant, σώματα μεν δύο ψυχὴ δὲ μία, cuius multa exempla commemorat Lucianus in dialogo qui Toxaris inscribitur, Cassan. in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 5. nume. 34. Camill. Borrell. in Pragm. Odia quæ inter coniunctos, §. 1. glos. 3. nu. 84. vers. Hinc dicimus, Afferunt complura valdè pulcra, sed quo ad præsentem difficultatē absque omni iuris efficacia, cū amicitię necessitas atque dulcedo euidēs
3 sit. Vnde Tarentinus † Archita, Si cęlū (inquit) ascenderē, mundique naturā aspicerē, sine amico pulchritudinis admirationē futurā mihi insuauē. cūque Antistenē febricitantē Diogenes inuiseret, ei dixisse testātur, Nunquid amico opus

4 est? vt ex M. Cicerone † amicum animi custodem appellauerit And. de Isern. in cap. 1. num. 4. tit. quib. mod. feud. amitt. alibique idem Cicero in lib. de amic. Ego autem (ait) in tantum vos hortari possum, vt amicitiam omnibus anteponatis rebus; in epistolaque ad Ruffinum presbyterum Hieronymus, Amicitia vera dissimulare non debet, cum amicus sit alter ego. hinc Seneca libr. 6. de Benefic. Nescis quantum sit amicitiæ precium, si non intelligis te ei daturum quem diligis. amicitiamque adeo obseruauit antiquitas, vt permagni æstimaret in lapidibus amicitiæ nomen in fidẽ eius veri cultus posteritati relinquere: & antiquæ inscriptiones illę testantur, quarũ vna in ædibus Colotianis, altera ad radices Quirinalis Romę extant.

IIII. VIRO. VIARVM. CVRANDARVM
TRIB. MIL. LEG. V. MACED. V. VRBANO
AEDILI. PLEB. CERIAL. PRAET. LEGATO
PROVINCIAR. SICILIAE. ET. ASIAE
PROCONS. PROV. GALLIAE. NARBONENS
LEGATO. LEG. VIII. AVGVSTAE
L. VETTIVS FELIX. ET. P. NOVELLVS. ATTICVS
AMICI

SATVRNINO
FABRO
AVTOMATARIO
P. DOMITIVS
MAXIMVS
AMICO

Est enim amicus fidelis protectio fortis, vt Ecclesf. c. 6. referturque Matth. de Afflict. in const. Dilationis, in 13. not. nu. 40. Cicero etiam lib. 1. de finib. bon. & mal. Omnium, inquit, rerum quas ad beatè viuendum sapiẽtia comparauit, nihil est maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius; vt interim omittã adeo multa de laudibus amicitiæ, ab eodẽ descripta d. lib. T. Pomponium Atticum qui Lelius inscribitur, & longo ante interuallo à Theophrasto, Xenocrate Chalcedonio, Cleante in libris quoque de amicitia conscripta. Nec silentio Franciscũ Piccolomineũ Senensem Philosophum apprimè insignẽ inuoluam, in eius Philosophia, gradu 7. de Amicitia, cap. 16. vbi hac de re complura.
5 Tanta autem amicorum † hodie est raritas, vt inanis videatur extensionis huius l. cum auus, ad amicũ disceptatio, sunt veluti cygni nõ candore sed raritate; Isidorique de summ. bon. lib. 3. verba congruunt, In prosperitate iuncta est amicitia, nescitur vtrum personã an felicitas diligatur: quæ Gregor. lib. 7. Moral. refert. Sed quid autoritatibus opus est, cum experientia id clarè euincatur? is itaque qui amicum perfectũ inuenerit, maximum thesaurum acquisiuisse sciat, sunt quidem nostris miserandis temporibus non amici, sed fœtidæ crudelesque Harpię, aut infensi aspides.

Ex hac amicitiæ necessitate ac dulcedine, vt ad magis specialia progrediar, ad propositũ in-
6 ferunt, ꝙ amicus intima † coniunctus amicitia, suorũ appellatione continetur, glos. in l. 2. C. in quib. caus. col. cens. lib. 10. Bald. in l. 1. col. 11. nu. 33. vers. Quid de singulari amico, C. de ijs qui accus. non poss. And. Alcia. in tract. de præsum. reg. 1. præsumpt. 28. nu. 2. passimque inuenitur, dispositã inter coniunctos sanguine, eadem in singulari amico cẽseri, per quandã coniunctorũ
7 † atque amicorũ æquiparationem, l. nemo dubitat, ff. de hæred. instit. iunct. l. si pater, C. eo. ti. Cyn. in l. inuitus, col. 4. C. de procur. Bart. in l. exigendi. num. 13. vbi Ias. num. 4. & 5. cod. tit. Bald. in l. vt vim, nu. 6. ff. de iust. & iur. & in cap. 1. in princ. nu. 14. de probib. feud. alien. per Fed. Alex. in l. cum alienam, vbi Ias. col. 2. C. de leg. idem Alex. in l. sæpè, nu. 88. ff. de re iudic. & ipse Ias. in l. quæ dotis, num. 74. & seq. ff. sol. mat. consil. 70. Constat ex instrumento, nu. 4. lib. 1. ac in l. Titia, col. 5. in princ. ff. de verb. obligat. Felyn. in c. quoniam abbas, col. 3. extr. de offic. deleg. Andr. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, num. 102. & in tract. de pœnis, in 22. casu, num. 1. cum seq. Hipp. de Marsil. in d. rub. de fideiuss. num. 234. Stephan. Bertran. consil. 212. Suppositã, num. 7. lib. 1. Andr. Alciat. in l. latæ culpæ finis, §. amicos, versic. Sunt autem, arctissimæ, ff. de verbor. signif. Didac. Toletan. in c. requisitis, col. 4. nu. 7. versic. Duodecimo eidem rationi, extr. de testam. Mant. cons. 266. Mirum. num. 14. Io. Crot. consil. 3. num. 7. Car. Ruin. consil. 100. Narratur, num. 1. lib. 4. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 18. & lib. 12. tit. 4. nu. 9. amici etenim plerunque diliguntur syncerius, d. l. nemo dubitat, §. qui frater non est; Vnde quemadmodum
8 coniunctus ita & amicus † absque mandato ad agendum admittitur, Guliel. de Cun. in l. sed & hæ, ff. de procur. Cyn. in d. l. exigẽdi, Corn. cons. 81. Primus, nu. 16. lib. 1. Iniuriam etiam amico il-
9 latam, tanquã † attinenti prosequi potest, Bal. in rep. c. si pater, de testam. in 6. & in l. vt vim, nu. 6. & 7. ff. de iust. & iur. Sique hæreditas deferatur infanti carenti tutore, potetunt amici iu-
10 dicem adire † ac infanti facere bonorũ possessionẽ decerni; ita ꝙ si infans moritur transmittit, quod remediũ non est in aditione de iure ciuili, vt notabiliter dicit idem Bal. in rubr. C. qui admitt. ad bon. poss. nu. 16. uersic. Item si, Id etiam amicitia

amicitia operatur vt legata amico ex minus solenni testamento debeantur, & sicut in testamē
11 to inter liberos, clausula codicillaris † subauditur, ita in eo in quo alicui amico relinquitur, gl. in l. in testamento, ff. de fideicom. liber. Bald. in l. si iure, vers. Sol, ibi speciale, C. de testa. manumis. Matthesil. not. 41. Nota mirabilem doctrinam, in princ. Lud. Rom. cons. 179. Amplissime Doctor. cum adductis per And. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, nu. 103. versic. Sed illud, Guliel. de Benedict. in d. c. Raynutius, in verb. Testamentum 3. num. 52. Andr. Alciat. in d. l. latæ culpæ finis, §. amicos, versic. Hinc aliqui, & Ioann. Nicol. ad eundem Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 28. num. 6.
12 Amicus insuper † fratri comparatur, d. l. nemo dubitat, quinimo maioris æstimatur ponderis amicitia quàm fraternitas, l. cum allegas, C. de castrens. pecul. lib. 12. quod asseruit Alber. in l. sed & hæ personæ, num. 4. versic. Et quia, ff. de procur. versusque illi Cornelij Galli Eleg. 1. plurimum concinunt,

Dicere si fratrem, seu dedignaris amicum,
Dic patrem affectum nomen vtrunque tenet,

verbum etiam, volo, de præsenti prolatum, vel de futuro, vellem, licet nō inducat dispositionē in cōtractibus, aut in vltimis voluntatibus, iuxta communem opin. de qua per Ias. in l. 1. col. 2. num. 13. versic. Item in quantum, C. de Sum. Trinit. Tamen vt idem ibi concludit, cum pro-
13 fertur † in fauorem personæ verisimiliter dilectę, disponit, per tex. in d. l. Phamphilo, §. propositum, de leg. 3. Guliel. de Bened. refert & sequitur in d. c. Raynutius, §. testamentum 3. nu. 53. versic. Ad hoc facit. Non immeritò igitur si con
14 tra absentem † procedatur amici sunt vocandi, quod plerisque visum est, antequam ad secundi decreti interpositionem contra absentē debitorem deueniatur, vt post Bart. in Auth. qui semel, nu. 13. C. quom. & quan. iud. Raph. Fulg. cons. 113. Nicolaus, nu. 2. vers. Sed contra hoc. & alios tradit Cam. Borrell. in d. Pragm. Odia, §. 1. gl. 3. nu. 92. vers. Propterea. Et quemadmodum consanguineorū præsentia, metus fraudis vel doli præsumptionem excludit, Bart. in l. fin. nu. 4. vers. Quæ coactiō, ff. si quis aliq. test. prohib. Ang. & Io. de Imol. in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. per text. in l. transactionem, vbi Alex. num. 2. C. de transact. Soc. iun. cons. 113. Viso testamento, nu. 11. lib. 3. tunc enim bona fide agi dicitur, Bart. in l. frater à fratre, num. 51. versic. Tertio quæro, ff. de cond. indeb. & quamuis contra probari possit, Ioan. Cephal. consil. 142. Magnifica D. Hieronyma, num. 53. lib. 1. tamen pleniores probationes requiruntur, glo. in d. l. transactionē. & ibi Bal. nu. 1. vers. Et ideo & Alex. in princ. vers. Nam propter gloss. in l. nō est verisimile, in verb. pręsumptioni, ff. quod met. caus. Natt. consi. 162. Perspecto instrumento, num. 21. lib. 1. ita pariter amicorū præsentia
15 † operatur, vt doli fraudis ac metus pręsumptio cesset, Bald. in præcitata l. transactionē, in prin. versic. Modo hæc lex, & in §. Item sacramenta, col. 4. versi. Item potest introducere, tit. de pac. iur. firm. in vsib. feud. Bart. in l. 1. num. 4. versic. Item si fiat, C. de præd. decur. lib. 10. Raphael. Cuman. consil. 74. Quia, nu. 5. Alex. de Neuo, consil. 30. In causa, nu. 3. Amicitia adhuc in fe-
16 rendo testimonio † multum consideratur, nam etsi amicus à testificando omnino repellendus non sit vt aliqui autumant, ei tamen de fide minuitur, gloss. in §. cogitandum, in verb. Testes, in fin. Auth. de Monach. Cyn. in l. Leos, vbi Pet. & Bart. in prin. vers. Breuiter dico, C. de testib. Io. And. in addit. ad Specul. tit. de testę in prin. in verb. quotiens, Flor. in l. 3. in prin. ff. eod. tit. Stephan. Aufrer. in tract. de reprob. test. nu. 10. vt non dici possit testis omni exceptione maior. Andr. Alciat. consil. 2. Visis, nu. 3. lib. 6. Alex. de Neu. cons. 5. In causa, post num. 3. suppleri autem posse ex alijs testibus, tradit Corn. consil. 131. In hac cons. nu. 9. lib. 4. Multi super hoc negocio crediderunt, ex magna amicitia testis fidem non solum diminui, sed in totum eleuari, Specul. expressè in d. tit. de teste, in princ. Fely. in c. quoties, num. 6. in 5. not. extr. eod. tit. post Ludouic. Roman. quem ipse citat. Et licet Bal. in d. l. Leos, in princ. contra Petrum dixerit quòd iudex debeat arbitrari amicum esse idoneum nisi alia ratio subsit quàm solius amicitiæ, l. sciē dum, ff. de vsur. nam ex Aristot. iste amicus bonum appetit amico, detestatur ergo falsum pro eo deponere, esset nanque hoc malum, & nō bonum, vt nomen amicitiæ non sit expulsiuum à testimonio, sed uirtutis ac fidei, contra Baldum tamen est cōmunis opi. de qua testatur Alber. in tract. de testib. nu. 22. consentitque Alciat. in d. l. latæ culpæ finis, §. amicos, concludens magnam affectionem, ueritatē prorsus impedire, c. accusatores, 3. q. 5. Quæ autem magna sit amicitia & quę leuis ut testem repellat uel eius fidē minuat, arbitrio iudicis erit relinquēdū, ut Per. & Bart. ante num. 2. censuerunt in d. l. Leos, & Alciatus non discrepat. Nec omittēdum uidetur,
17 donationem † intimo amico factam, prætextu d. l. si unquam, minimè reuocari, ut uoluit Soc. sen. consil. 39. In quæstione quæ uertitur, nu. 11. uersic. Vnde uerisimiliter, lib. 3. Id quoque amicitia operatur, quòd amicus magnus patris pu
18 pilli non repetit expensas factas † in ipsius pupilli lite, Bar. in l. 2. nu. 4. uers. Sed si aliàs, C. de neg. gest. Ruin. cons. 100. Narratur in themate, lib. 4. Addique potest, quòd amicus ab amico
19 casualiter nō ex dolo † interfectus pręsumitur, gl. in l. 1. C. de sicar. Bal. in l. fi. in 20. opp. nu. 19. C. de hær. instit. Io. de Amic. cons. 65. In inquisitione,

sitione,num. 11.consil.85.eiusdem initij,num. 15.hinc Homerus Odisseæ lib.8. inquit,

Η῎ πυξ, ἠὲ πάλη, ἢ κὴ ποσὶν, ὔτι μεγαίρω
Πάντων Φαιήκων, πλὴν γ' αὐτὲ Λαοδάμαντος.
Ξεῖνος ἄρμοι ὅδ' ἐσί τίς ἂν φιλέοντι μάχοιτο,

20 Item amicus inimici mei † est meus inimicus, l.cælicolarum, in final.verb. vbi gloss. Alberic. & Saly. C.de Iudæis.sicque Diui fratres Aemilio Ruffo rescripserunt,in l.sciendum, §. si accusatio,ff.de legationib.multaque adducit Blanc. in tract.de indic.in verb. Conuersatio,nu.163. Specialis etiam amicitia nominis obscuritatem

21 † in testamentis declarat, Roman. in l.hæredes palam,num.5.ff. de testam. ita restringens, l.duo sunt Titij, ff. de testam.tut. quē sequitur Franc.Mantic.in tract.de coniect. vltim.volun. lib.4.tit.6.num.2.versic.Porrò si Titius.

Prædictis tamen & alijs quampluribus quæ allegari possent non obstantibus,cum eodē So-

22 cino est concludendum † Andreæ Siculi sententiam de iure sustineri nō posse: ad Primumque respondetur,ex d.gloss.in l.2. C. in quib. caus. col.cens.lib.10.concludenter non elici, amicos suorum appellatione comprehendi: imò si rectè aduertatur communis ille loquendi vsus, quo amicus alloquendo amicum vtitur, tuus in omnibus ego sum,me tuum esse agnosco,ad glossæ propositum adductus contrariū probat,

23 iactantiam † quandam continens,iuxta tex. in §. planè,versic.Cæterum,Instit.de mili.testam. Alex.in l.ita stipulatus,num.4.vsque ad nu.10. ff.de verb.oblig.cū adductis per Hipp.de Marsil.not.57.Nō præsumitur. Quicquid sit in verbis iactatorijs fauore libertatis quæ disponunt, Ang.Aretin.in §.apud Catonem, nu.2. Instit. de adopt. Sed esto id inde deduci,nunquam diceretur suus successor sanguinis,ad not.in l.si fœmina,C.ad Turpill.Nec quicquā facit allegata æquiparatio amicitiæ sanguinis coniunctioni, cum teste Alber.de Rosate in d.l.sed & hæ, nu. 3. iam decisum firmumque sit, amicitiæ iura

24 † successiones non deferri,l.affinitatis,C.commun.de success.l.nemini,C.de episc.aud. Non obstat glo.in d.l.in testamento,ff. de fideicom.

25 libert. restringitur nanque † ad relicta libertatis,vel pietatem continentia, vt se ipsum declarat Bald.in d.l.si iure,versic.Non tamen, C. de testamen. manumiss. aduertitque Gulielm. de Benedict. in d.c.Raynutius,in verb. testamentum 3.num.52. versic. Tamen ibi. & quamuis Stephan.Bertran.d.consil.212. Supposita,nu. 16.lib.1.latius hoc intelligat citans Romanum d.consil.179.col.pen.tamen Roman. ibi,versic. Ad quod dicendum Baldo acquiescit in præal legato loco,etsi cū Bertrando plures sentiant, quos consulto prætereo.

Non resistit Alberici assertio, vt amicitia fraternitati anteponatur,dicta enim l.cum allegas non probat id ad quod inducitur,cum illud ibi fraternæ affectioni ex peregrinationis labore, commilitij sociatu, munerumque obeundorū consortio additum,non solum fraternitati non præferatur,sed nec quidem ei comparetur, additur tamen ex consuetudine aliquid naturali vinculo vt veluti accessio postmodū consideretur, quæ impropriè dici quodāmodo accessiō potest, cum ex iam facto periculo fraterni amoris, reciprocæ potius affectionis excitatio seu sanguinis commotio videatur.

Submouetur verbum volo, ad dispositionē ex ardore amoris tractum, cum non amicitiæ

26 tantum causa † in d.§. propositum, id disponatur,alia quidem concurrebant amicorū scilicet conuocatio ad illum finem, proindeque animi deliberatio ad disponendū apparebat,vt Bart. ponderat in l.gerit,col.4.versic. Quæro quid si cōuocatis,nu.13.ff.de acq.hæred. Secundò,nā ille ibi erat miles in mortisque articulo constitutus,quod tex.iuncta gl.in verb.cōtubernarij, indicat. Tertiò, verborū geminatio quæ plurimum operatur,enixamque voluntatē ostendit, vulg.l.Balista,ff.ad Trebell. Bart. in l. cum scimus in fin.C.de agric.& censit. lib.11. Quartò quia post relationem verborum de quibus ibi, fuerant prolata illa in testationem à Caio Seio reducta, interrogatione testatori facta num eadē dixisset,huiusmodique eius responsione inserta ναὶ,aut,μάλιστα,vt in Pandectis Floren. habetur.Quintò, nā dispositio ibi erga contubernalē verisimiliter dilectū fiebat.Sextò cum liberis cognatisque careret;his omnibus simul positis respondet Scæuola,dubitandū non esse quin fideicōmissum valeret;non itaque solus amoris ardor tantæ ibi potentiæ censendus est.

Nequaquam expedit Socini senioris consilium in medium afferre,ad cessationē d.l. si vnquā si in amicū donatio conferatur; contrariū

27 etenim † verius est,vt Bal.ibi in casus positione sentire videtur,dū ita casum format,Patronus, inquit habebat libertum quem valde diligebat. hocque confirmat quod tradidere Gulielm.de Cun. Bald.circa fin.vers. Et est iste noster,§.& Ang.in l. tale pactum,§.fi.ff.de pact. quòd qui donat fratri aut alteri coniunctæ personæ, cum non habet liberos, susceptis postea liberis donatio reuocatur: de quo ille text. est egregius de fratre loquens, potrò nulla amicitia tam felix optimaque esse potest quæ fraternitatē imitetur, Quinctiliano auctore: Socinus etiam d. consil.39.In quæstione quæ vertitur, num.11. lib.3.non dicit solam amicitiam sufficere ad tollendam pręsumptionem dispositionemque d.l. si vnquam. sique assereret,vt Andr.Tiraq. ibi, num. 106.in verb. Libertis, admonuit, à iuris censura alienum esset,omnia nanque de æquanda aut præponenda amicitia consanguinitati

tradita,

tradita, intelliguntur in ijs tantum quæ nihil ad naturam pertinent: at naturæ simul & parentũ votum filios ad ipsorum bona admittit, & ideo in d. l. si vnquam, liberi amicis sunt præferendi. Non tamen inficior, quòd si cum amicitia alia quoque cõcurrerent, ex quibus verisimilitudo elici posset arbitrio boni viri donaturum fuisse qui donauit, etiã si de futuris liberis cogitasset, vt in casu super quo respondit Socin. cessaret tunc vtique dispositio d. l. si vnquam, hocque Tiraquell. ibidem fatetur, nu. 107. vers. Quòd si cum magna.

Obiectio demum admissionis amicorum sine mandato, tollitur ex Alber. in d. l. sed & hæ, num. 3. & 4. cum eadem lex loquatur solum de personis coniunctis, & consanguinitas à natura proueniat, amicitia verò ab euentu & ex accidenti: ideoque natura potius attendi debet, l. qui habent, §. 1. ff. de tutel. & cum Alberic. sentiunt Rayner. de Forliu. in d. l. exigendi. vbi Raphael Fulgos. & Alexand. cum alijs relatis per eundem in l. sæpè, nume. 88. ff. de re. iudicat. & per Iason. in d. l. exigendi. & sicut primus hanc opinio. sequitur, ita secundus aliam, idest Cunei & Cyni, sed hæc posterior communiter est recepta, vt testatur integerrimus Iurisconf. D. Franciscus Viuius in eius Siluis communium opinionum feliciter digestis, opinio. 48. Amicus non potest agere, num. primo, allegat tex. in l. tutori, C. de negot. gest. ad idemque facit l. 1. C. si per vim vel al. mod. vbi speciale est odio spoliantis, vt contra eum amicus sine mandato pro amico admittatur. ac etiam text. in c. cum M. Ferrariensis, cum gloss. de const. vbi canonicus non potest sine mandato agere pro canonico, inter quos tamen amicitia præsumitur, c. cum R. cannonic. de offic. delegat. & eandem sententiam comprobauit Car. Ruin. conf. 100. Narratur in themate, nu. 1. lib. 4. Quam Viuius declarat, in dicta opin. 48. nu. 2. post Andr. Tiraq. vt per eum; nec omiserim, quòd licet Cyn. & Gulielm. de Cun. (vt dicebam) diuersum senserint, concludunt tamen ipsorum opin. de facto non seruari: vt refert Alberic. in d. l. sed & hæ, ante num. 5. maximè quia difficile esset probare amicitiam de qua loquitur d. l. latæ culpæ
28 finis, §. amicos. Et sat est amico † in aliquibus subueniri, d. l. tutori, Corn. conf. 255. Præsens, num. 2. consil. 295. Videtur, num. 7. lib. 1. consil. 93. Primo aspectu, num. 27. lib. 2. Io. Ceph. consil. 23. Feudum, num. 95. consil. 77. Cum in hac causa, num. 49. lib. 1.
29 Remanet igitur firma † atque constans Soci ni opin. hac in l. cum auus, vt eius dispositio nõ procedat in amico magna amicitia siue maxima coniuncto, cum quo pertrãseunt Iaf. in l. Titia, col. 6. in fin. nu. 15. vers. Sed caue, ff. de verb. oblig. & in d. l. exigendi, nu. 16. Si rectè aduerta tur, C. de procur. And. Tiraq. in d. l. si vnquam, in verb. Libertis, nu. 105. versic. Id quod etiam, C. de reuoc. donat. Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. cap. 2. num. 55. versic. Amplia hoc pro cedere, Emanuel Costa, de communi opin. attestãs, in rep. c. si pater, in 2. par. in verb. Si absque liberis, num. 7. de testam. in 6. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 10. tit. 2. num. 22. in fin. versic. Sed hanc opinionem Relator Pintiani Prætorij Maticnco in Dialog. relatoris & Aduocati, in 3. part. cap. 18. num. 2. & Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi, num. 27. & in effectu non minus communis est quam vera & rationabilis. Hanc tamen (vt dicebam) alter
30 cationem nostro sæculo inanẽ † ferè videri Andreas Alciatus Iurisconf. eruditissimus ac elegans censuit: prisca enim illa amicitiæ synceritas atque veritas quæ inter viros bonos honestè vigere solebat, cum Hesiodi Erigone ad superos recessit, & si vsquam gentium reperiatur, vsque adeo rara est, vt cuiusdã prodigij loco sit.

HYPOTHESIS.

Quid in vxore sit dicendum, an scilicet illa instituta deque restituendo grauata hæc l. cum auus, locum habeat, & non esse illi locum concludi: hocque verum esse etiam si filio vxor substituatur: vbi de fiduciario hærede, ac de fiduciarijs dispositionibus nonnihil dicitur: Deque venditione filiorum ter patri concessa ac de coniugali amore: Quibusque modis vxor antiquitus haberetur quædam valdè præclara.

SVMMARIVM.

1 *Vxore instituta deque restituendo grauata, l. cum auus, conditionem non subintelligi.*
2 *Vxore fiduciaria hærede instituta, prædictam conditionem procedere.*
3 *Fiduciarium patrem ex iure ciuili cognitũ fuisse.*
4 *Filiũ ter vẽdere antiqua lege Romanorũ licuisse.*
5 *Filiam semel tantum vendere antiquis licuisse: & propterea in eius emancipatione vnam tantum venditionem admisisse.*
6 *Duodecim Tabul. libellum, ex Solonis legibus magna ex parte extitisse compositum.*
7 *Bonorum possessionis vnde decem persona introductionem afferri.*
8 *Emancipationis solennitatibus sublatis, apud competentem iudicem, etiam sine prætoris auxilio recta via filium emancipare licere.*
9 *Fiduciarij tutoris ex Andrea Alciato originem afferri.*
10 *Fiduciariam possessionem quasi depositariam ex Budæo declarari.*

11 *Fiduciariam operam, C. Cæsaris autoritate desiuiri.*

12 *Fiduciæ iudicia explicari: ipsaque infamiam irrogare, & num. 13.*

14 *Fiduciariam hæreditatem fideicommissariam esse.*

15 *Fideicommissa antiquitus pudore tantum hæredum viguisse.*

16 *Fiduciarium hæredem à Iaboleno Iurisconſ. enunciari.*

17 *Fiduciarium hæredem fructus etiam bona fide perceptos restituere.*

18 *Fiduciarium hæredem S.Consulti beneficio quo ad Trebellianica detractionem non vti.*

19 *L. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. ex Curtio in meliore interpretari.*

20 *Vxore filio substituta, conditionem ex l. cum auus, adhuc subintelligi, & nu. 32.*

21 *Coniugalem amorem maximum esse Hectoris, & Andromachæ apud Homerum verbis, comprobari.*

22 *Donationem inter virum & vxorem ne mutuo amore se spolient prohibitam esse.*

23 *Donationem inter coniuges adeo vetitam censeri vt nec socer nurui donare possit.*

24 *Vbi tu Caius ego Caia, antiquos sponsam introducentes dicere consueuisse.*

25 *Caiam mulierem vni ex Tarquinij liberis collocatam fuisse.*

26 *Furti actionem inter coniuges cessare, rerumque amotarum iudicio agi.*

27 *Vxorem tribus modis antiquitus fuisse habitam.*

28 *Matrem familias coemptione veteres appellasse.*

29 *Matrimonij per coemptionem solennia ex Varrone & Nonio Marcello afferri.*

30 *Tiberium Gracchum vxoris salutem propria prætulisse.*

31 *Vxorem non magis filijs à testatore diligi.*

33 *Liberorum procreandorum causa vt diuturnitatem in æuum relinquamus, parentes suaptè natura vxores ducere.*

34 *Vxorem maritumque ab intestato inuicem antiquo iure succedere: parentum, liberorum, seu propinquorum omni legitima vel naturali successione deficiente, fisco excluso.*

35 *Sp. Carbilium primum Romanorum omnium, vxorem repudiasse.*

CAP. VIII.

TERTIO loco Socinus inferebat, iurium prædictorum conditionem vxore instituta deque resti
1 tuendo grauata † conquiescere, si deinde communibus relictis filijs ipsam decedere contingat, ex Baldi sententia, in consil. incip. Cola Pucij de Spello, qua enim ratione extraneum instituendo prætulit, substituendo etiam prætulisse videtur, L. Publius, eod. tit. Baldumque sequuntur, Io. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino, in d. l. generaliter, §. cum autem, And. Barbat. in d. l. cum acutissimi, Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicommiſ. concl. 2. limit. 15. num. 63. Carol. Ruin. consil. 3. De pluribus quæritur, num. 13. dicens omnes in præcitatis iuribus ita tenere, lib. 2. Io. Cepha. consil. 576. Reuerendus Dominus, nu. 22. versic. Nec in vxore, lib. 4. Didac. Couarr. Pract. Quæstionum cap. 38. post num. 11. Rimina. iun. consil. 252. Magnificus Dominus Ludouicus, nume. 74. & 75. lib. 3. Et pro hac conclusione videtur esse tex. in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebel. Vnde Socinus eliciebat, quòd cum Baldus primum argumentetur dictam conditionem posteritatis fauore subintelligi, & ne extraneũ testator videatur filijs prætulisse d. l. cum acutissimi. contrarium tamen ex dicta ratione decidat, illud inferri, quòd si vxor non fuisset instituta vt
2 præferretur, sed tanquam fiduciaria † hæres, deberet conditio subintelligi: cessat enim tunc ratio decisionis Baldi, aliaque eiusdem in contrarium allegata ratio subsistit ac militat. Nam quemadmodum fiduciarium patrem ius ciuile
3 cognouit, qui is dicebatur † cui filium pater naturalis imaginaria venditione mancipabat, vt deinde cũ manumitteret ad hunc fermè modum vt Tit. Caius lib. Instit. 1. tit. Quibus modis filij exeunt de potestate patris, §. emancipatio, refert, Filius (inquit) masculus tribus mancipationibus de potestate patris exit, & sui iuris efficitur: Emancipatio autem hoc est manus traditio, quædam similitudo venditionis est, quia & in emancipationibus præter illũ, hoc est certum patrem, alius pater adhibetur qui fiduciarius nominatur: Ergo naturalis iste pater filium suum fiduciario patri mancipat, hoc est manu tradit: à quo fiduciario patre naturalis pater vnum aut duos numos quasi in similitudinem pretij accipit, & iterum eum acceptis numis fiduciario patri tradit. Hoc secundo & tertio fit, cum fiduciario patri mancipat, ac tradit, & sic de patris potestate exit: atque id solitum olim fieri dicit apud præsidem, nunc autem inquit ante curiam quinque testibus Romanis præsentibus & pro eo qui libripens appellatur, & qui antestatus, alij duo vt septem testium numerus impleatur, de quo Andr. Alciat. in l. pupillus, in princip. versic. Est enim emancipatio, ff. de verb. signific. & Ioan. Coraſ. lib. Miscell. 6. cap. 9. num. 6. idem ferè ex eodem Caio scribunt. Istud autem trinæ venditionis solenne inductum propterea videtur, quòd antiqua lege Romanorum ter filium ven
4 dere † licebat, quare ne semel tantum aut iterũ emancipatus filius in potestatẽ patris reuocari

possit

poſſet quaſi non omnino abalienatus ter eman
cipabatur, vt hoc ius quod pater habebat ter, fi-
lios vendendi radicitus extirparetur, iam enim
erat filius eius patris qui cum ea lege emerat vt
eum manumitteret, vnde fiduciarius appella-
tus. Sed cum lex xij. tabularum manumiſſi hæ-
reditatem ad manumiſſorem deferret, inſtitu-
tum eſt, vt hic fiduciarius non manumitteret,
ſed eum patri naturali remãciparet in eam cau-
ſam, vt ſubdit Caius, Poſt tertiam iſtam manu
miſſionem (inquit) hoc agere debet naturalis
pater, vt ei à fiduciario patre mãcipetur, & à na
turali patre manumittatur, vt ſi filius ille mor-
tuus fuerit, ei in hæreditate naturalis pater non
fiduciarius ſuccedat. In filiabus autem emanci
5 pandis aut nepotibus vnam venditionem † re-
quiri, credidit Franciſc. Connanus lib. commẽ-
tariorum iuris ciuilis, 2. cap. 14. numer. 5. quòd
nec olim eos niſi ſemel licebat vendere, vt illam
Romanorum legem de filijs ter vendendis, exi
ſtimet in iſtis locum non inueniſſe, motus Plu-
tarchi autoritate, qui dicit Solonem prohibuiſ
ſe filias aut ſorores vendere, niſi quæ ſtupro ſe
polluiſſent, cum filios & filias antea liceret. At
6 ex Solonis legibus magna ex parte † compoſi-
tus eſt xij. tabul. libellus, à quibus hoc Romani
videntur accepiſſe, vt quas olim ter, ſemel tan-
tum liceret patri filias vendere. Idcirco in earũ
emancipationibus non fuit plus vna venditio-
ne opus, ſic enim ait Caius, filię vel nepotes ma
ſculi ex filio vna emancipatione de patris, vel
aui exeunt poteſtate, & ſui iuris efficiuntur. Et
hi ipſi quamuis vna emancipatione de patris,
vel aui poteſtate exeant, niſi à patre remancipa
ti fuerint, & à naturali patre manumiſſi, ſucce-
dere eis naturalis pater non poteſt, ſed fiducia-
rius à quo manumiſſi ſunt. Illaque in nepoti-
bus ratio conijci poteſt, quòd ſimiliter auis nõ
fuerit id iuris, vt plus quam ſemel eos vende-
rent. Nec enim tantum eſt inter auum & nepo-
tem amicitiæ charitatis & iuris, quantum inter
patrem & filium: ideoque legibus Romanis fi-
liam in adulterio deprehenſam pater occidere
potuit, auus non potuit. Neque vero ambigi-
tur plus nos ei debere à quo vitam accepimus,
quam ei qui auctoris noſtri auctor eſt, ille qui-
dem prima cauſa hic proxima, & quo propin-
quior coniunctiorque eo charior. Totius hu-
ius emancipationis vna cautio fuit, vt pater na-
turalis ab eo cui ſimulatè filium vendebat acci-
peret fiduciam eam quam dixi, ne ſi hic quem
emiſſet filiũ ipſe manumitteret ſpem ad ſe tra-
heret illius ſucceſſionis. Prętor autem iniquum
exiſtimans manumiſſorem patri naturali præ-
ferri, niſi is à fiduciario filium tanquam ſeruũ
redemiſſet, & ipſe manumiſiſſet, aut fiduciario
patri vendendo hoc ius ſuccedendi ſpecialiter
reſeruaſſet, quod contracta fiducia emancipa-
re dixerunt, decem perſonas quas Iuſtinianus
commemorat in ſucceſſione inteſtati extraneo
manumiſſori præferri voluit, dans ei bonorum
poſſeſſionem ex eorum numero qui petere po-
7 terant, Vnde decem † perſonæ appellatam, §.
ſunt autem, & §. quæ autem, vbi Theophil. de
bon. poſſ. Ampliusque nouiſſima Iuſtiniani le-
ge ſublatis priſcis, & vanis illis in emancipan-
dis liberis vẽditionum fiduciarijque patris ima
8 ginibus, ſancitum eſt apud competentem † iu-
dicem licere patri naturali recta via filium ſuũ
emancipare, perindeque ad bona liberorum
ſuorum ius habere abſque prætoris etiam auxi
lio, ac ſi contracta fiducia ſecundum veterem
formulam ſibi proſpexiſſent, l. fi. C. de emãcip.
lib. §. fin. de legitim. agna. ſucceſſ. Vnde cum
iſte non verus patronus, & manumiſſor eſſet, vt
qui imaginario contractu emancipationis cau-
ſa emiſſet, talis emancipati ſi impubes eſſet nõ
9 legitimus tutor, ſed fiduciarius † dicebatur, idẽ-
que poſt eius mortem in ſuis filijs, vt emanci-
pati fratris vel filij fiduciariam tutelam gerant,
hæcque prima eſt huius tutelæ origo. Verum
cum deinde hæc ſolennitas fiduciarij patris (vt
præmiſſum eſt) exoleuerit, ſimplexque emanci
pandi modus placuerit, ſeruauit tamen tutela
fiduciaria nomen quoties frater vel pater im-
puberis à patre vel auo emancipati poſt eius
mortem tutelam ſuſcipit, vt Alciat. lib. Parer-
gon iuris, 3. cap. 26. quod vltimum illius libri
eſt accuratè nimis explicat. Sic etiam fiducia-
10 riam poſſeſſionem ueluti depoſitariam † eam
eſſe dixit magnus Gulielmus Budæus per om-
nia conſumatiſſimus, & qui antiquitatem cum
nouitate miris ac mirandis modis ubique con-
tulit atque coniunxit in l. 2. ff. de orig. iur. quã
ſub manu regia Galli poſſidere uocant, quaſi
fide data acceptam: unde Liu. 2. de bell. Mace-
don. de Corintho loquẽs quam Philippus Na-
bidi tyranno ea lege dederat, ut ſi uictor ex bel
lo rediſſet Nabis ei reſtitueret, inquit, Nabidi
eam Tyranno uelut fiduciariam dare optimũ
uiſum, ut uictori ſibi reſtitueret: ſi quid aduerſi
accidiſſet, ut ipſe haberet, ubi ipſe Budæus fidu-
11 ciarię operæ etiam meminit, poſt Cæſarem † li-
bro 2. de bell. ciuil. Neque ſe ignorare ait, quid
ſit officium legati qui fiduciariam operam ob-
tineret, legatum pro uicario id eſt locum tenen
te ut uulgi uerbo utar intelligẽdum, quem pro-
pterea fiduciariam operam obtinere dixit, quia
redeunte Imperatore aut Conſule cedere eum
12 oportet. Itaque iudicia fiduciæ † eſſe dicuntur
ea quę de mandato fiunt, & depoſito ac damna
to infamiæ notam irrogant, ut & ea quæ ſunt ſo
cietatis & tutelæ, Cicero pro Roſcio Comędo,
Si qua enim ſunt priuata iudicia maximę exi-
ſtimationis & penè dicã capitis, tria hæc ſunt,
fiduciæ, tutelæ, ſocietatis, æque enim perfidio-
ſum &

sum & nefarium est fidem frangere, quæ continet vitam humanam,& pupillum fraudare qui in tutelam peruenit: & socium fallere qui se in negocio coniunxit. Fiduciæ nomine mandatum & depositum notauit, quòd in ijs præcipue de rebus nostris fidei concedimus alienæ, nam vt plurimum non mandat quisquam nisi amico, neque rem suam deponit, nisi apud eum quem fidelem putat, quare idem Tullius pro Aulo Cecinna fiduciæ nomen soli deposito tribuit, Qui per tutelam inquit, aut societatem aut rem mandatam, aut fiduciæ rationē fraudauit quē-
13 piam. Et quòd damnatis † ex his iudicijs infamia irrogetur, tradit etiam Iulianus Iurisconsf. in l.1.§.pro socio,ff.de his qui not.infam. Fidu
14 ciariam pariter hæreditatem † Vlpianus illam esse voluit in l.certi condictio,§.1.ff.si cert.pet. quæ fidei hæredum committitur,& quasi custodienda traditur ad tempus, vt eam postea alij restituant, quæ communiter vt Francisc.Connan. lib.7.commentar.iur. ciuil.cap.4. ante num.2. scribit, à Iurisconsultis fideicommissaria vocatur. Licetque ante Diui Augusti tempora nul-
15 lo iuris vinculo, sed pudore† tantum hæredum rogatorum continerentur, §.1.de fideicom. hæredit. illa tamen cum posteritas fefellerit in obligationem sunt innexa, quemadmodum Vdalric.Zas.in d.l.2.in princ.in verb.latas, fol.386. de orig.iur.scribit. Ita denique fiduciarium hæ
16 redem † à Iaboleno lib. xj. Epistol. in l. Seius Saturninus, ff. ad Trebell. indicari clarum est, de quo meminere Budæus, in annot. ad Pandect.in d.l.2.versic. Inde fiduciarius hæres,fol. 92. Andr. Tiraquell.de retract. conuent.in præfat.num.39.& Io.Coras.d.lib.6.cap.9. nu.4.ac alij complures, hicque hæres restituere iussus qui non tam sui quam fideicōmissariorum contemplatione institutus proponebatur,l.3.§.cū Pollidius,ff. de vsur. vt non merito fiduciarius fuerit à Iaboleno in citato loco appellatus, eadem fiducia vel bona fide fructus etiam perce-
17 ptos † restituere tenetur, vt Papinianus in eodem §.cum Pollidius, aduertit, & Alex. in d.l. Seius Saturninus,col.2.in fin. versic. Vnde videmus,Francisc.Rip. in l.in fideicommissariā, in princ.in 3.decl. 1.regulæ, num. 7.& Hieronym.Zanch.in l.hæredes mei, §. cum ita,d. tit. ad Trebell.tradidere. Nec beneficium Senatus
18 consulti habet † quo ad Trebellianicæ detractionem, Bald.in l.post mortem,num.7.versic. Vnum est valde, post Cynum ibi in addit. C. de fideicom.& in l.iubemus,num.13. & 14.versic.Secus si vt legitimus, C. ad Trebell. vbi generaliter vult, institutum ad alterius vtilitatem Trebellianicam detrahere nequaquam posse, ex text.in d.§.cum Pollidius, Alex. in d.l.in fideicommissariam,§.si legatum,ante fin.versic. Ex quo Baldus, vbi Rip.num.8.post Glos.fina lem quam ad hoc singularem reputant, idemq. Rip.ibi,ad tempora iuris nouissimi quo potest detractio Trebellianicæ prohiberi, iuxt. auth. sed cum testator, C.ad l.Falcid.ipsam restringere videretur, vt per eum; Et licet Soc.iun.contrarium tenuerit, illi tamen Aym.Crauett. respondet in l.cum filiofamilias,in 3.par. nu. 32.cum seq.cui arridet Zanch.in d.§. cum ita, num.97. versi.Et propterea non detrahit, quod sibi etiā voluit Alex.in d.l. Seius Saturninus, col. 2.in fi.versi.Nec quartam Trebellianicam.

Socinus autem (vt ad rem redeam) fiduciariam hanc illationem impugnare non desinit, per text.in d.§.Sabinus, vbi vxor Iulia Valeriana fuerat sub fiducia hæres instituta, & tamen dicta conditio non intelligitur. Sed vt opponit sic dissoluere oppositionem molitur, Quòd ibi qua ratione filio ad vigesimum annum nō perueniente testator voluit substitutum in filij præiudicium admitti, ita & liberorum suorum: cogitandumque relinquit, subdens col.29.huiusmodi rationem ab Ang.in d.§. cum autem, afferri, ipsamque recensere ac sequi Io.Bap. Caccialupum de S.Seuerino suum præceptorem.

Hic tamen Socini aut aliorum prænarratorum intellectus illi textui congruere minime vide-
19 tur, cum ex intentione Curtij iunioris † considerandum sit, in eodem §.Sabinus, exhæredationem filiorum mala intentione, aut in filiorū iniuriam factam non fuisse, sed ab ipsorum cōmodum prouisionemque, iuxt.l.multi non notæ,ff.de liber.& posthum. & d.l.in fideicommissi,§.cum Pollidius,ff.de vsur. erāt enim filij ibi exhæredati, eorumque mater instituta, & filio cum ad annum vigesimum peruenisset, restitue re grauata: sique prius moreretur, filiæ restitue re, adeo quòd liquido patet totam dispositionem filiorum fauore conceptam fuisse, tāquam autumasset testator matrem filiorum bona vsque ad illam ætatem diligenter fore gesturam, post vero restitutionem dispositurain, vt meritò lex hāc dispositionem comprobet, indeque obueniat matri restituenti Trebellianicæ detractionem prohiberi, vt per Ias.in l.post mortem, col.3.C.de fideicom. Constabatque testatorē, filium magis quam filiam diligere, ex fideicommissi vniuersalis in filium, sed in filiam particularis dedestinatione, & tamen quia grauamen filio non directè impositum fuerat, verum matri post eius filij mortem, in persona filij conditio illa si sine filijs decesserit non intelligitur, vt nullatenus inter d.§.Sabinus, & harum legum dispositionem possit ex Socini ratione discrimen interponi; cum autem de huiusmodi textus ratione prolixius sit inferius disceptandum, proinde nunc vlterius non progrediar.

20 Quod supra traditum est, non minus† vxore testatoris ipsi filio substituta procedit, si enim

liberos

liberos filius ſuſceperit, ex veriſimili voluntate
menteque locus ſubſtitutioni eſſe non debet,
nam licet erga vxorem amor ardens videatur,
vt apud Homerum Iliad. lib. 6. magnanimus ac
bellicoſus Hector ſuam Andromachē pulchrā
filiā magnanimi Eëtionis qui habitabat in Hy-
poplaco Siluoſa in Thebe ſub monte Placio,
21 ſic alloquutus † oſtendit.

Ἀλλ᾽ ἔμοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω,
Οὔτ᾽ αὐτῆς Ἑκάβης, οὔτε Πριάμοιο ἄνακτος,
Οὔτε κασιγνήτων, οἵ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
Ἐν κονίῃσι πέσοιεν ὑπ᾽ ἀνδράσι δυσμενέεσσιν,
Ὅσσον σεῖ᾽, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
Δακρυόεσσαν ἄγηται, ἐλεύθερον ἦμαρ ἀπούρας.
Καί κεν ἐν Ἄργει ἐοῦσα, πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνοις
Καί κεν ὕδωρ φορέοις Μεσσηΐδος ἢ Ὑπερείης,
Πόλλ᾽ ἀεκαζομένη, κρατερὴ δ᾽ ἐπικείσετ᾽ ἀνάγκη.
Καί ποτέ τις εἴπῃσιν ἰδὼν κατὰ δάκρυ χέουσαν,
Ἕκτορος ἥδε γυνή, ὃς ἀριστεύεσκε μάχεσθαι
Τρώων ἱπποδάμων, ὅτε Ἴλιον ἀμφεμάχοντο.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει· σοὶ δ᾽ αὖ νέον ἔσσεται ἄλγος
Χήτεϊ τοιοῦδ᾽ ἀνδρὸς ἀμύνειν δούλιον ἦμαρ.
Ἀλλά με τεθνειῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτοι,
Πρίν γ᾽ ἔτι σῆς τε βοῆς σοῦ θ᾽ ἑλκηθμοῖο πυθέσθαι.

Eiuſdemque Andromachæ verbis, apud eun-
dem Homerum ibi, cōmodè hoc conijci poteſt.

Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ καστίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης
Ἀλλ᾽ ἄγε νῦν ἐλέαιρε, καὶ αὐτοῦ μίμν᾽ ἐπὶ πύργῳ,
Μὴ παῖδ᾽ ὀρφανικὸν θείης, χήρην τε γυναῖκα.

Rurſus Homerus ſic de Hectore ſcribens,

Ὣς εἰπὼν, ἀλόχοιο φίλης ἐν χερσὶν ἔθηκε
Παῖδ᾽ ἑόν· ἡ δ᾽ ἄρα μιν κηώδεϊ δέξατο κόλπῳ,
Δακρυόεν γελάσασα, πόσις δ᾽ ἐλέησε νοήσας,
Χειρί τέ μιν κατέρεξεν, ἔπος τ᾽ ἔφατ᾽, ἔκ τ᾽ ὀνόμαζε,

Huc pertinet donādi inter virum & vxorem
illa prohibitionis ratio ne mutuo viuaci amore
22 † & tam honeſto coniuges ſe inuicem ſpolia-
rent donationibus non temperantes, ſed profu
ſa erga ſe felicitate abutentes, l. 1. & infra, ff. de
donat. int. virum & vx. veteres enim honeſtum
amorem ſolis animis æſtimarunt, vt Antoninus
Auguſtus in eius oratione aſſerebat: vtque Plu
tarchus tradidit, viliſſimum beneuolentiæ ſi-
gnum donatio eſt, dant nanque & alieni, & qui
non amant, idcirco è matrimonijs hoc donan-
di lenocinium ſuſtulerunt, vt nō mercenarium
ſed gratuitum ſit hoc totum amare & redama-
23 ri; Quod adeo vetitum fuit, vt nec ſocer† nurui
donare poſſet, l. 3. §. in eiuſdem, l. cum hic ſta-
tus, §. omnis, d. tit. Oldr. conſ. 245. Quidam pa-
ter familias, col. 2. num. 1. Hinc illud antiquitas
ſtatuit, vt ſponſam introducentes iuberent di-
24 cere † vbi tu Caius ego Caia, quaſi depaciſce-
rētur, vt omnia communia eſſent & pariter im-
perarent, nec enim aliud his verbis indicabant
niſi vbi tu dominus ac domus compos, ſic ego
domus domina atque hera: his autem verbis &
alijs vtebantur communibus, quemadmodum
Iuriſconſulti, C. Seium, Lucium, Titium vſur-
pare ſolent, & Philoſophi Dionem, Theonem,
vel magis vt idem Plutarchus refert, propter
25 Caiam honeſtam ſanè mulierem † ac bonam
vni ex Tarquinij liberis collocatam, cuius in
Sanctæ templo ſtatua ex ære poſita eſt, inerant
(inquit) iampridem & ſandalia & colus pudici-
tiæ & induſtriæ ſuæ certa monumenta: Proin-
deque furti inter coniuges actionem ceſſare re-
26 rumque amotarum† iudicio agi Claudius Pto
læmeus Senenſis vir doctiſſimus ac eloquentiſ-
ſimus Ioanni baptiſtæ Grimaldo ſcribens arbi-
tratur; Quod quidem antiquorum inſtitutum
ad matrimonia tantum quę coemptione fiebāt
referre abſurdum non erit, vt ex verbis illis Ci-
ceronis in oratione pro Murena deduci poteſt,
dum Iuriſconſultos ridet, Quia in alicuius, in-
quit, libris exempli cauſa id nomen inuenerūt,
putarunt omnes mulieres, quæ coemptionem
facerēt Caias vocari; Tribus enim modis vxor
27 † antiquitus habebatur vſu, farre, coemptione:
ſed confarreatio ſolis Pōtificibus conueniebat:
Quæ autem in manum per coemptionem con-
28 uenerant hæ matresfamilias† vocabantur: quæ
vero vſu, vel farre minime. Coemptio vero cer
tis ſolemnitatibus peragebatur, & ſeſe in coe-
mendo inuicem interrogabant, an vir paterfa-
milias eſſe vellet, ille reſpondebat velle: itaque
mulier viri conueniebat in manum, & vocaban
tur hæ nuptiæ per coemptionem, & erat mulier
materſamilias viro loco filiæ, quam ſolennita-
tem in ſuis inſtitutis Vlpianum exponere tra-
dit Boetius in Ciceronis Topica comment. 2.
cui Georgius Valla, Bartholomeus Latomus,
& Ioannes Viſorius ibi aſſentiuntur: eadem de
re ſic Arnobius lib. aduerſus gentes, 4. Vxores,
ait, Dij habent, atque in coniugalia fœdera ve-
niunt conditionibus ante quæſitis? vſu, farre,
coemptione, genialis lectuli ſacramenta condu
cunt? hunc quoque morem coemptionis per
quem matresfamilias dicebantur tetigit Cice-
ro in Topicis cum ſcribit, Si ita Fabiæ pecunia
legata eſt à viro ſi ea vxor materfamilias eſſet,
ſi ea in manum viri non conuenerat nihil debe
retur, genus eſt enim vxor, eius duę formæ, vna
matrumfamilias, hæ ſunt quæ in manum con-
uenerunt. Altera earum quæ tantummodo vxo
res habentur: quem locum Boetius interpretās
ea ſcribit, quæ ex eo ſupra dixi; traduntque Bu-
dæus in annot. ad Pandect. And. Alciat. in l. pro
nunciatum, §. matremfamilias, de verb. ſignif.
Andr. Tiraquell. de legib. connub. in 4. l. nu. 6.
& Silueſter Aldobrand. in princ. de nupt. num.
2. qui Ciceronis autoritatē pro L. Flacco recen
ſet, O peritum iuris hominem, quid? ab inge-
nuis mulieribus hæreditates lege non ueniunt?
in manum, inquit, conuenerat, nunc audio: Sed

quæro

quæro utrum usu an coemptione? omnibus er-
29 go auctoribus: vtque clarius res hæc† pateat ac matrimonij per coemptionem solennitates demonstrem, Varronis lib. 1. de vita Po. Ro. verba quę Nonius Marcellus refert, hic subijciam, Nubētes (ait) ex veteri lege Romana asses tres ad maritum venientes solebant afferre, atque vnum quem in manu tenebant tanquam emendi causa marito dare, alium quem in pede habebant in foco larium familiarium ponere, tertiū in facciperio quem in compito vicinali certo tēpore solebant resignare; de quo vetus epigramma in vrbe Patauio extat.

CONS. AVG.
PVB. CLAVD. QVAEST. AER. ANTONI-
NAM. VOLLVMNIAM. VIRGINEM. VO-
LENT. AVSPI. E' PARENT. SVFE COE-
MIT. E' IIII. FAC. IN. DO. DVX.

Et ne coniugalis amoris nobilissimum testimonium prætermittam, illud ex Plutarcho in
30 Gracchis referam, Tiberius enim Gracchus† Publij filius qui bis consul & censor fuit, idemque & summus augur. & vir sapiens, ciuisque præstans, anguibus domi suæ mare ac fœmina apprehensis, certior factus ab Auspice, mare dimisso vxori breui tempore esse moriendum, fœmina ipsi celerem obitum portendi instareque: salutem coniugi potius quam sibi appetens, partem secutus augurij, marem necari fœminam dimitti iussit, censuitque maturam appetere mortem, ac sustinuit in conspectu suo se ipsum in interitu serpentis occidi: vt C. Gracchus eius filius scriptum etiam reliquit Cicerone auctore de Diuin. libr. 1. itaque Corneliam Aphricani eius qui Annibalem superauit filiā, nescit Valerius libr. 4. cap. 6. vtrum feliciorem dixerit, quòd talem virum habuerit, an miseriorem quòd amiserit, illa verò puerorum atque domus cura post mortem viri suscepta: cum amorem erga filios, eamque diligentiam ac magnitudinem animi præstitit, vt non male consuluisse Tiberius videretur pro tali vxore morte prærepta. Nam & Ptolomei regis nuptias respuit cum ille regni, & diadematis communicationem offerret: & in viduitate perseuerans cæteris pueris amissis, vnā ex filiabus quæ Aphricano minori postea nupsit, & duos ex filijs Tiberium & Caium superstites sic splendide educauit; vt cum magnitudine indolis cæteros omnes Romanos sine controuersia anteirent, doctrina tamen quam natura præualuisse videantur. Quicquid autem maximus inter Græcos Homerus suauiter cecinerit, non ex hoc creden-
31 dum est, testatorem† magis vxorem quàm dulces liberos diligere, vt dixere Ang. consil. 144. Reuocatur in dubium, num. 1. vers. Nec enim est verisimile, citans d. l. generaliter, §. cum autem, & l. cum acutissimi, Francisc. Aretin. consf. 40. Præsupponitur in facto, col. 2. vers. In contrarium facit, & consf. 168. Eleganter & subtiliter, asserens in dubio testatorem testando, codicillandoque non præsumi in hæreditate matrē filijs prætulisse, ex d. l. cum acutissimi, in fi. Cor. consf. 239. Videtur prima facie, col. 2. post nu. 3. versic. Et multo fortius, lib. 2. ac Iaf. in l. si pater, in fin. versic. Et hoc est, ff. de vulg. & pupill. Sique hæc coniectura filio testatoris substituto
32 locum habet, multo magis† vxore substituta, nullus enim affectus vincit paternum, & ita cōcludunt Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, num. 117. C. de reuoc. donat. & Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 7. num. 11. dicens de hoc dubitare ridiculum esse, & facit glos. in verb. Non ad matrem, l. Lucius, vbi Bart. col. 1. ff. de vulg. & pupill. glos. fin. in vlt. verb. l. precibus, vbi Alberic. de Ros. col. 3. num. 67. & Bald. in fin. C. de impub. & al. substitut. cum alijs autoritatibus per Tiraquell. in d. verb. libertis, d. num. 117. adductis, qui eandem opinionem remissiuè tamen comprobauit in præfat. ad d. l. si vnquam, ante num. 13. versic. Quamuis inquam. Vt non sit, multis prętermissis, ab opin. hac discedendum, cum vt Callistratus lib. 2. Quæst. scribit, Natura nos parentes pios doceat, liberorum procreandorum animo & uoto uxores ducere, filios etiam filiasque concipere atq. edere, ut ex pro-
33 le eorum† earumve diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus; quæ quidem ratio in uxore minime procedit, sæpe etenim mortuo uiro etiam infra annum luctus ad secunda uota pertransit, aliumque uirum reperit, & experientia docet: Vt optimo iure sancitum sit, maritum uxoremque ab intestato inuicem sibi
34 in solidum† pro antiquo iure succedere, quoties omnis parentum liberorumve seu propinquorum legitima uel naturalis successio deficit, fisco excluso, l. 1. C. und. uir & uxor. Prætor enim considerans quòd coniuges inuicem diuinæ & humanæ domus socij sunt, l. 1. ff. de rit. nupt. l. aduersus, C. de crim. expil. hæred. & quòd nihil tam humanum est quam ut fortuitis casibus prosperis uel aduersis coniugis particeps coniunx fiat, l. si cum dotem, §. si maritus, ff. sol. matr. merito æquitate quadam suffultus licet de iure ciuili coniuges inuicem non succedant, ex quarto capite edicti bonorum possessionem ipse concessit; Quid erit nunc hasce rationes in medium afferre? Quid dicere uxorem mariti honore splendescere? l. fœminæ, ff. de Senat. l. mulieres, de dignit. lib. 12. C. quod in Helenæ raptu Thebæus ille cecinit,

Ἥρη μὲν πράχοντς ἀγαλλομένη Διὸς εὐνῇ,

si ius ciuile cuncta sapientissimè perpendens

vxorem

vxorem penitus repellẽdo primam causam suc cessionis liberorum esse voluit, Prætor autem ob exuberantem æquitatem coniugibus vltimam ferè causam tribuere dignatus est. Non videtur itaque vxor circa hanc conditionis intelligentiam liberis comparanda, nam & veteres facillimè etiam repudium mittebant, est enim proditum memoriæ Sp. Carbilium Rugã de amicorum sententia, primum Romanorum
35 omnium † anno vrbis conditæ DXXIII. M. Attilio, P. Valerio consulibus sterilitatis causa vxorem repudiasse, hunc secutus Sulpitius Gal lus idcirco uxori nuncium remisit, quòd eam in caput uestem deducere animaduertisset: idẽ fecit P. Semptonius, quòd eius uxor ludos funebres spectasset; ut Plutarchus meminit, non sic leuiter liberos abiecissent quorum gratia quid non exactè cogitat pater? quid non patiẽter suffert? quid assiduè non molitur non operatur? ut si omnis amor magnus, aperteque in coniuge maior, in patre maximus quidem existat; Quod cum uerum re ipsa, alibique profusè ostensum fuerit, discrimen istud inter liberos uxoremque constituere absque iniuria licebit, ne iurisprudentiam lædamus, conditionẽque ipsam absque ratione extra suos limites irruere concedamus.

HYPOTHESIS.

Parentibus institutis ac de restituendo grauatis, eandem l. cum auus, non subintelligi: Et an l. cum acutissimi, C. de fideicom. & l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. declaratiuè vel extensiuè procedant: Legesque prædictas ad iuris ministerium non ad verisimilem facti contingentiam referri: Num ve filiorum legitima, item ascendentium ex statuto tolli possit peruestigari: Et an parentes primi gradus fructus in Trebellianicam legitimamque sibi imputent, ac de his similibus agi.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem tacitam si sine liberis decesserit, ex hac l. cum auus, parentibus institutis deque restituendo grauatis non subintelligi: & nu. 12. communem, ac veram opin. esse, contrariumque asserentes ibi allegari.*
2 *Patri magis quàm filio succurrendum esse.*
3 *Patrem ob famis necessitatem, filium vendere posse, non sic è contra.*
4 *Legitimam patri debitam institutionis iure sicut & filijs relinqui oportere.*
5 *Hæreditatem parentibus aliter quam filijs deberi, & quomodo.*
6 *Testatorem aliud velle non præsumi, quam quod exprimit: propositumque in mente retentum nõ operari, ac omissum casum pro omisso haberi; Sed infra id ob pietatem in fideicommissis non procedere.*
7 *Parentum liberos testatori transuersales esse.*
8 *Amorem facilius descendere quam ascendere.*
9 *L. cum acutissimi, C. de fideicom. & d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. an declaratiuè, vel extensiuè procedant, & nu. 11.*
10 *Liberorum verbo, descendentes ex lege XII. tabul. comprehendi.*
13 *Angeli distinctionem de filijs natis ex eodem matrimonio quo testator, & ex altero matrimonio progenitis, vt in primis conditio l. cum auus, subintelligatur, in alijs secus: ac etiam Decij & Barbatiæ aliam distinctionem respectu natorum ex matrimonio contracto de filij cõsensu, ad hoc propositum reprobari.*
14 *Secundò nubentes, pœnas effugere si matrimoniũ de filiorum consensu contraxerint.*
15 *Descendentibus veluti in priuilegium concessa, in ascendentibus locum non habere, & nu. 28.*
16 *Parentes primi gradus fructus in quartam sibi imputare, licet non sic in liberis primi gradus contingat. Hocque non solum de fructibus Trebellianicæ sed legitima etiam verum esse.*
17 *Ascendentes duas quartas non detrahere vt descendentes detrahunt: collatis ac enumeratis auctoribus istam communem cõclusionem censeri.*
18 *Alexandro autoritatem Ioannis Croti opponendam ex Andrea Alciato non esse, ipsumque ardentem lucernam in cathedris iuris ciuilis ex Felsno, imo aureum ac illustrem Doctorem videri.*
19 *Baldi autoritatem in actu practico sublimem æstimari.*
20 *Paulum Castrensem in consulendo promptum nimis fuisse.*
21 *Andream Barbatiam sæpe reprehendi solere.*
22 *Filium emancipatum non sic minus solenniter inter parentes testari, vt inter liberos pater tutè testatur.*
23 *Patrem filij repudiatam hæreditatem re integra intra triennium non reuocare, vt filius paternam reuocat.*
24 *Collationem inter ascendentes successores descendentium cessare.*
25 *Legitimam ascendentium ipsis etiam inuitis in pecunia assignari posse: non ita descendentium legitimam assignari.*
26 *Vxore relicta domina & vsufructuaria, licet descendentibus institutis ex Bulgari consuetudine alimenta tantum debeantur, ascendentibus tamen institutis secus iudicari.*
27 *Patre in fraudem filiorum alienante, quamuis filijs ipsis vsque ad legitimam reuocatio competat si*

tat si recipiens fraudis particeps fuerit, secus tamen esse filio in fraudem ascendentium alienante:

29 *Ioannem Corasium Tolosatem, in sexcentum casibus aliam filiorum esse causam aliam ascendentium, concludere.*

30 *Extensionem in exorbitantibus cessante æquiparatione de iure antiquo non procedere.*

31 *Præteritionem patris de iure antiquo, testamentum nullum non reddidisse.*

32 *L. cum auus, ac ei similes, ad iuris ministerium non ad facti verisimilem contingentiã referri.*

33 *Legitimam liberis debitam, per statutum omnino tolli non posse: Contrarium affirmantes exprimi, nu. 34. idque distingui, nu. 35. Distinctioni obsistentes afferri, num. 36. aliamque distinctionem enarrari, nu. 37. denique Richardi opinionem comprobari; nu. 38.*

38 *Legitimam ascendentium in totum tolli per statutum posse.*

C A P. IX.

AD QVARTAM illationem iam
deuenimus, vt subintellecta hæc
cõditio in filijs parẽtes instituen
tibus ac de restituendo grauanti-
1 bus † non procedat: sic conside-
rata diuersitatis ratione, tenet Bar. in hac l. cum
auus, num. 2. autoritatem Glos. in l. ex facto, §.
si quis rogatus, ff. ad Trebell. allegans; & cum
hac conclusione pertranseunt, Guid. Pap. col.
pen. versic. Sed quæro, Francisc. de Rampon.
subtilissimus Iurisconf. Raph. Fulgos. Io. Petru
tius de Monte Sperell. Aret. in fi. Corn. versic.
Item procedit, in manu scriptis codicibus, &
Ias. col. 4. num. 2. in 7. limit. in d. l. generaliter, §.
cum autem, vbi etiam Dec. in 5. limit. num. 16.
idem Petr. de Bellapert. in d. l. cum acutissimi,
in fin. ibique præcitatus Francisc. de Rampon.
Io. de Imol. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, vbi
Ang. col. fi. Alex. num. 11. Claud. de Seysell. co-
lum. 1. & Francisc. Rip. nu. 55. rursus Alex. in l.
in ratione, §. quod vulgo, nu. 12. versic. Benefa-
cit, ff. ad l. Falcid. Socin. in ista l. cum auus, col.
5. circa med. versic. Vidi articulum, dicens sibi
semper Bartoli sententiam arrisisse ac de com-
muni attestãs, ibique Io. de Imol. & Raph. Cu-
man. idem affirmant Ludouic. Gozad. in l. qui
se patris, nu. 197. ac Io. Francisc. Purpur. in ad-
dit. ad Ias. nu. 62. ad vers. Quintò facit, C. vnd.
lib. Bereng. Fern. in rep. l. in quartam num. 99.
d. tit. ad l. Falcid. Gulielm. de Benedict. in rep. c.
Raynutius, in verb. Si absque liberis morere-
tur, 1. nu. 16. extr. de testam. Emanuel Costa in
rep. c. si pater, super ijsdem verb. Si absque libe
ris, in 1. part. nu. 6. eod. tit. in vj. Ioann. de Gar-
ron. in rubr. de secund. nupt. fol. 15. in 23. pœna,
Greg. Lup. l. 10. tit. 4. part. 6. in glos. super verb.
Dos filios, Ang. in tract. de testam. glos. 79. post
num. 8. versic. Sin autem decedens, Anton. Ga-
briel. Romanus, lib. 4. de fideicom. concl. 2. in
6. limit. nu. 47. Gerard. Mulert, in addit. ad Ro-
landin. in tit. de compend. substit. rubr. 25. An-
ton. Gomes. in comment. varijsque resol. iur. ci-
uil. tom. 1. cap. 5. nu. 35. versic. Imò quod magis
est, de receptiori opin. attestans, Petr. Gregor.
in syntagm. iuris, part. 3. lib. 42. cap. 30. num. 3.
Soc. sen. cons. 23. Circa prædictam consultatio
nem, nu. 12. libr. 1. qui magis communem sen-
tentiam esse dicit, Andr. Alciat. cons. 109. Gre-
gorij de Tonsis, in princ. tom. 3. lib. 9. asserens
se ausum non fuisse pro contraria opin. consu-
lere, ob autoritatem Doctorum illam impugnã
tium, Rol. de Vall. cons. 39. Quattuor sunt, nu.
13. vers. Secundò differunt, lib. 3. Ioan. Cephal.
cons. 576. Reuerendus Dominus, nu. 20. & 21.
lib. 4. vterque de communi opin. attestans, An-
dr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susce
perit liberos, nu. 220. versic. Scio Barbatium,
C. de reuoc. donat. Puccius Antonij de Puccis
d. cons. incip. In proposita cõsultatione, fol. 10.
versic. Quarto probatur, in fin. Gaufridius de
Salliniaco hic in 4. col. & Hipp. Riminal. cons.
146. Et in primis, num. 23. lib. 2. cons. 389. D.
Franciscus, nu. 17. lib. 4. in suaque prælectione
Anton. de Padill. ad d. l. cum acutissimi, sub nu.
16. Ex pluribus ad ita dicẽdum mouentur, Pri
mò nam vt Bart. inquit, non eadem ratio in pa-
rentibus quæ in filijs militare videtur, cum pa-
rentes miserationis ratio ad bona liberorum ad
mittat, liberos naturæ simul & parentum com-
mune votum, l. scripto, in fin. ff. vnd. lib. Huic
fundamento respondetur, quòd imò ratio ea-
dem adsit, siquidem basis l. cum auus, pietatis
coniectura censetur, ipsaque pietas in parẽtum
successione plurimum consideratur, l. nam etsi
parentibus, in princ. ibi, Nõ minus parentibus
quàm liberis piè relinqui debet, ff. de inoffic. te
stam. vbi Iacob. de Aren. meminit, quòd patrẽ
filiumque in mortis articulo retinens, patri ma
2 gis † quam filio subuenire tenetur, patrique
maior ab eo pietas exhibenda est; Vnde licet ob
famis necessitatem pater vendere filium possit,
3 non tamen è contra † permittitur, vt not. in l. 2.
C. de patrib. qui filios distrax. ibique Ang. in-
quit, quòd sicut hodie legitimã iure institutio-
4 nis relinqui filijs oportet, † ita & patri: atque in
d. l. scripto, verbum miserationis adest, quod
Accursius ibi exponit, idest pietatis. Etsi cum
Socino diceretur, quòd quamuis in parentes
hæreditas transeat, non propterea dicitur ex vo
to transire sicut è contra, d. l. nam etsi parenti-
bus, sed ob solam miserationem d. l. scripto, in
filijs autem & naturalis instinctus & votum cõ
currit, & proindè non tanta ratio in parentes,

in fi-

in filiosque maior pietas colligitur,l.iſti quidē,
ff.quod met.cauſ. Ex Decij intentione dici po-
5 teſt,eſto† non eadem ratione ſed longè diuerſa
parentibus filiorum hæreditatem deberi , non
ideo minus in effectu ipſis parentibus quàm fi-
lijs debitam eſſe:vnde cum idem adſit effectus,
non intereſt ſi diuerſa ratione reguletur,non e-
nim refert quid ex æquipollentibus fiat , l.3.C.
de inſtit.& ſubſtit. Verum communiorem ſentē
tiām ſuſtinendo,conſiderandū eſt,ad hanc con
ditionem ſubintelligēdam principaliter ius ſuc
cedendi debere animaduerti, quod Dec.modū
appellat,abſurdumq. eſſe effectum ſufficere,cū
in voluntate coniecturis interpretanda verſe-
mur,non ex qualitate tantum perſonę in gradu
inſtitutionis contentæ, ſed etiā non expreſſæ,vl
teriori quadā digreſſione addita,nam alijs non
6 præſumitur†teſtatorē velle niſi quod loquitur,
l.vnic.§.ſin autem,C.de caduc.toll.l.fi.§.ſin au
tē extranei,C.comm.vtr.iudic.l. quidā cū filiū,
ff.de hæred.inſtit.propoſitumq. in mente reten
tum nihil operatur,l.ſi repetēdi,C.de condi.ob
cauſ.& caſus omiſſus pro omiſſo habendus eſt,
l.ſi cū dotem,ff.ſol.matr.l. ſi extraneus,ff.d.tit.
de cond.ob cauſ.l.commodiſſime,ff.de liber. &
poſth.ob pietatem tamē perinde eſt ac ſi loquu
tus fuiſſet ac animi propoſitū conditionemque
ipſe teſtator expreſſiſſet , hocq. in fideicōmiſſis
apertū eſt,l.cum virū,C.de fideicō.vt hinc ſub-
tilis & ingenioſa huiuſmodi Papiniani interpre
tatio reddatur,ad differentiam materialis,vt ita
dixerim, ac pinguis interpretationis , cū inquā
à verbis non recedimus,l.non aliter,ff.de leg.3.
l.1.§.in re igitur dubia,ff.de exercit.act. Nec ad
mittendū exiſtimo,conditiones potiſſimū taci-
tas per æquipollens impleri ac perfici , vt Dec.
affirmat: Inficiariq.non poteſt,in d.l.nā etſi pa-
rentib.filiorum hęreditatē ipſis parentib.ex vo
to naturaliq. ratione non deberi , ſicut paterna
hęreditas ijſdē filijs deuoluitur,licet parētib.ob
illā turbati ordinis miſerationē nō minus relin
quatur: non igitur votum liberis vt patri ineſt,
quod in poſteros veluti in ſeminiū propriamq.
propagationē ex quadā ſupplantatione natura-
lis ratio infundit; effectusque à Decio cōſidera
tus patrem(vt ſtatim dicam) nō tranſgreditur.

Secundò, cū l.cū auus,& aliæ ſimiles non ſo
lum perſonæ inſtituræ qualitatem conſiderent,
quo caſu poſſent procedere quę in contrarium
allegantur , ſed perſonæ etiā ſuperexiſtentis ex
qua fideicōmiſſi conditio deficit,vt in dictis iu-
ribus,& ſignanter in d.§.cū autē , ac in d.l.cum
7 acutiſſimi,cumq. parentū liberi,teſtatori†tranſ
uerſales ſint, in ijs coniectura pietatis ceſſare di
citur,arg.l.fratres,C.de inof.teſt. quæ quidem
pietas reſpectu perſonæ ſubintellectæ non autē
inſtitutę attenditur:hancq. concludentē eſſe ra
tionem Socin.arbitratur. Nititur tamen ipſam
Dec.reijcere,ꝙ etſi parentum liberi tranſuerſa-
les teſtatori accidentaliter ſint,nihilominus ip-
ſorū perſona ſimpliciter abſoluteq. conſideran
da non eſt,ſed vt ab alia originē ducit , proinde
ſi immediatè attendatur , pietatis ratio tanquā
in tranſuerſalib. tunc ceſſabit:ſi verò vt originē
ab aſcendentibus inſtituti ducit, tunc ex aſcen-
dentis perſona pietatis incrementum recipiet .

Hæc autem reiectio debilis eſt,nam præſup-
poſita etiam filiorum erga patrem pietate,care
re adhuc voto illo procliui videtur:cumque tur
bato ordine debiliorique iure procedatur , di-
cendum non eſt pietatem parentes tranſgredi ,
ſed in ijs terminari.Quòd vero de pietate ratio
ne originis affertur , intuitu patris efficacius eſt
8 quàm fratris , cum amor facilius † deſcendat
quàm aſcendat,d.l.iſti quidem,l.liberi, de inof
fic. teſtam. dumque in patris perſona perſiſti-
mus,vniformitas illa perſonæque identitas mi-
litat quæ patrem non tranſcendit , eſtque fina-
lis pietas non impulſiua,vt ex alio vlteriori gra
du in eo alteretur , in effectu etenim parentum
liberi ipſi teſtatori tranſuerſales remanent: ceſ-
ſatque repręſentatio ac deſcendendi facilitas ,
ceſſat etiam votum illud , & naturalis inſtin-
ctus , vt inueriſimilitudo ſubſtituendi,alienaſ-
que ſucceſſiones ſuæ poſteritati præferēdi hinc
non reſultet .

Tertiò ex mente l. cum auus , ſimiliumque
Socinus argumentabatur, Papinianus enim lo
quitur cum filius ex nepote grauato,& ſic teſta
toris pronepos ſupereſt , ac inſuper cum ex fi-
lio maſculo inſtituto filij maſculi ſuperuiuunt :
Imperator autem in d.l.cum acutiſſimi,& in d.
l.generaliter,§.cum autem , dictum reſponſum
ad omnes liberos extendit , non ſolum maſcu-
los ex maſculis,verum etiam maſculos & fœmi
nas ex fœminis:cæterum cum omnibus deſcen-
dentibus magis hæreditas quàm alicui aſcen-
denti debita ſit,auth.de hæredit. quæ ab inteſt.
in prin. ideo congruentius atque rationabilius
erat,vt l. cum auus,in omnibus deſcendētibus
vtriuſque ſexus ſibi locum abſque alio admi-
niculo & ex ſe vendicaret , & tamen neceſſaria
Imperatoris extenſio atque ampliatio fuit,d.§.
cum autem,ibi, Latius & pinguius interpretan
dum,& d.l.cum acutiſſimi,ibi, Pleniſſimum do
nauimus euentum:nequit hodie igitur ex intē-
tione dictarum legum elici,vt parentibus inſti-
tutis,& de reſtituendo grauatis, locum ſibi ven
dicent , in ijs enim non reperitur extenſionem
aliquam vel ampliationem proceſſiſſe .

Et ſi cum Decio diceretur, reſpectu nepotū
& pronepotū de extenſione nequaquā agi, ſed
9 verius † declarationē induci,tex.nanque l.cum
auus,de liberis loquebatur,quorū appellatione
10 deſcendētes† ex lege xij.tabul.comprehendun
tur,l.liberorū,in prin.ff. de verb. ſign. maximè

cum in omnem euentum de alia extensione in proposito tractari non posset, quàm de illa quæ ab expressa ratione deducitur, ob pietatem scilicet in parentibus, vt in liberis militantem d.l. nam etsi parentibus, in prin. Respondeo Socini argumentationem adhuc subsistere, nam licet liberorum, verbum, latè pateat, & expressio contentorum in ista subintellecta conditione ex d.
11 l. cum acutissimi, declaratoria † sit, cum ex regulis iuris in l. cum auus, virtualiter continerētur, vt Ias. in eadem l. cum acutissimi, aduertit circa ptinc. & colligitur ex illis verbis tex. vel ab initio, ita vt vna dispositio appareat, si tamen mentem & verba Imperatoris attēderimus, qui voluit Papiniani responsum ad omnem posteritatem protendere, specificè exprimendo ac dilatando, extensio erit dicique poterit: considerata igitur tali ampliatione necessaria, inspecta mente Iustiniani in descendentibus, multo magis in parentibus grauatis respectu filiorum testatori transuersaliū necessaria fuisset; Et quòd ita sit, ex d.§. cum autē, conijci poterit, ibi, Hoc & in naturales liberos extendatur, & infra, Quę omnia locum habere volumus: vt obscurari nequeat Imperatorem Papiniani sensum extendendo processisse.

Constat itaque Socini opinionem non solū
12 magis † communem, sed in puncto iuris etiam veriorem esse, quicquid Dec. contra communē ipsam arguens sibi voluerit: à qua ante eum dissensere, in a.q. Cyn. Iacob. de Aren. Pet. de Bellaper. Alberic. de Rosate, & Ang. in d.§. cum autem, idem Ang. in d.l. cum acutissimi, vbi And. Barbat. qui ab eadem opin. non discrepat, in c. Raynut. col. 60. extr. de testa. rursus Ang. in d.l. ex facto, §. si quis rogatus, Moderni Parisiēs. ad Alex. cons. 100. Super primo dubio, nu. 2. lib. 7. nec omiserim autoritatem Saly. in d.l. cum acutissimi, nu. 1. vers. Et idem tenēt Tiber. Decian. cons. 60. Primò ergo dubitatur, nu. 16. lib. 3. visus quoque est cum Angelo ac alijs prædictis sentire, & Saportell. hic, facie 13. versic. Altero adhuc casu.

13 Est tamen verū, Angelum † hanc posteriorē sententiā Cyni, & aliorum paucorū, ad filios referre ascendentis ex matrimonio progenitos ex quo testator natus fuit, secus dicens esse in filijs ex alio matrimonio procreatis; Quod Deci. & ante eū Andr. Sicul. intelligunt, nisi huiusmodi matrimoniū de expresso vel tacito filij testantis consensu contractū fuisset, tunc enim illi nulla inferri iniuria videretur, iuxt. glos. not. in auth. de non elig. secund. nubent. circa med. in verb.
14 Copulantur, & ibi Ang. mulieres † secundò nubentes instruit vt matrimonia de filiorū voluntate contrahant, ne in pęnas incidant nubentiū post annum luctus, de quib. in l. fœminæ, & l. generaliter, C. de secund. nupt. & tradunt Ludou. Rom. cons. 219. Ex themate cōsultationis, col. 2. circa prin. vers. Quartò idem probatur, Petr. de Vbald. in tract. de success. ab intest. in 2. par. principij, in 5. q. Dec. cons. 206. Quæritur an diuisio nu. 3. vers. Et pro fundamento, quod maritus etiā facere posset, vt tradit Bal. in l. filiū quē habentem, nu. 4. vers. Vnde potest testator, C. famil. erc. & sequitur Roman. in citato consilio rationem adducens, mater enim ad secunda vota trāseundo iniuriā filijs primi matrimonij infert, & propterea pœnas incurrit, §. prospeximus itaq. ibi, Quoniam omnib. simul secundis nuptijs fecit iniuriā, in d. auth. col. 1. & §. soluto, in prin. in auth. de nupt. col. 4. ideo illis consentientib. & volentibus iniuria nō irrogatur, vt in reg. Scienti, in vj. & in l. cum donationis, C. de transact. consensusque tacitus filiorū sufficeret, vt dicunt Alex. cons. 63. In dubitationem præmissam, col. 2. in prin. ante nu. 3. vers. Item quia filius, lib. 5. & Dec. d. cons. 206. num. 5. vers. Et ista ratione infertur. In progenitisque ex matrimonio de filij voluntate cōtracto, ac in natis ex eodem coniugio cōditionem intelligi iuxta Angeli opinionem Andr. Barbat. assentitur extraneo substituto, secus autem fratre testatoris, cū affectionis paritas conditionem hanc similem reddat, arg. l. non solum, §. de vno, de rit. nup. & expressum faciat tacitū cessare, l. fin. C. de pact. conuent. Sed iudicando, ac consulendo à crebriori contraria sententia recedendū non erit, cum Franc. Aret. in d.§. cum autem, in fi. expresse Angeli distinctionem reprobet, ibi, Et istud est tenendum reiecta distinctione Angeli, ac ibidem Ias. col. 4. vers. Tene primā quæ vera & cōmunis est, eandem distinctionem subuertit. Et quamuis Stephan. Bertrand. cons. 19. Ex themate, col. 2. lib. 1. in argumentationem Cyni & Angeli autoritatem afferat, attenta tamen consilij cōclusione illam respuere videtur licet specialiter non improbet.

Pro eadem crebriori sententia cōprobanda congruit, q̄ ea quæ in materia stricta & veluti
15 in priuilegium quoddā † descendentibus conceduntur, non ita sibi in ascendentib. locum vendicāt, l. filiusfamilias, cum ibi not. per Bar. ff. ad l. Falcid. iunct. l. iubemus, in ptinc. & in fin. vbi Salyc. C. ad Trebell. licet enim liberi primi gradus fructus in quartam sibi nō imputent, secus
16 tamen est in parentib. † primi gradus, d.l. filius famil. Bar. in l. in fideicommissaria, nu. 3. versic. Sed posset dubitari quid in parentibus, d. tit. ff. ad Trebell. Ias. in d.§. cum autem, col. 4. in 7. limit. vers. Item cōtra primum membrum, Et nō solum fructus Trebellianicæ sed etiā legitimæ, vt per Bal. in c. si pater, de testam. in vj. Alex. in d.l. filiusfamilias, num. 4. versic. Vbi notabiliter subdit, & in d.l. in fideicommissaria, num. 9. versic. Sed de vno quæro, Rodericus Xuares,

in l.

in l.quoniam in prioribus, ampl. 16. sub nu.5.
vers. Differunt etiam, C.de inoffic.testam.

Proinde non sic ascendẽtes duas quartas de
17 trahunt† sicut descendẽtes, Alex.in d.l.in ratio
ne,t.§.quod vulgo,nu.11.vers. Putarẽ contra-
rium,ff.ad l.Falcid. & in l.cohæredi, §. cũ filiæ,
nu.19.ff. de vulg. & pupill. Steph.Bertrand.d.
cons. 19. Ex themate,col.2.n.3.lib.1.dicẽs quę-
stionẽ istam Iherozanũ disputasse in quadam
eius solemni disputatione incip. In sacro Ponti
ficis, & Cæsaris consistorio tale thema proposi
tum est, Rodulphus filiusfamilias habens bona
aduentitia,& factis vtrinq.argumentationibus
ac responsionib.ad partem affirmatiuã, cum ne
gatiua cõcludere. Ias. in auth.si qua mulier,nu.
35.vers.Secundo quia,C.de sacros.eccles.in au
th.nouissima,nu.39.vers. Patet primo,C.de in-
offic.test.in d.l.generaliter,§.cum autem, in 7.
limit:in fi.vers. Accedit optimum simile,& in l.
qui se patris,col.pen.nu.62.vers. Quintò facit,
C.vnd.liberi,qui in præcitatis locis Baldũ alle-
gat,in l.si à milite,§.1. vers. Ista sunt notabilia,
ff.de testam.milit. Catell.Cotta in Memoral.in
verb. Filius grauatus,ibi, Sed quid si pater, ci-
tans Iasonem in l. filium quem habentem, nu.
9.C.famil.hercisc.Soc. in ipsa hac l.cum auus,
ante nu.15.vers. Septimò adducit, Anton.Rub.
Alexandrin.in rep.l.pater filium,num.48.ff.de
inoffic.testam. Augustin.Bero.in c.Raynutius,
nu.156.Anton. Gomes.in l. 3. Tauri,num.85.
Licet contrarium tenuerint,Ang.& Raph.Cu-
man.in d.l.si à milite,§.fin. Paul.de Cast.cons.
366. Super primo puncto, col.2.in 2.dub.nu.
2.lib.1.And.Barbat.in rep.d.c. Raynutius,sol.
pen.col.2.vbi Didac.Couar.§.11. nu.6. versic.
Imò communis opinio, vbi authoritate Ioan-
nis Crot. fretus communem esse dicit, nam ip-
se Crot. cũ ea pertransit in l. qui Romæ, §.duo
fratres,col.22.nu.80. vers. Nunquid autem,ff.
de verb.oblig. & in rep. l. re coniuncti, col.63.
q.21.nu.177.versi. Ex quo inferebam,ff.de leg.
3.de hac communi sententia testatur, & quòd
pro ea sæpe cõsuluit. Nouis. Parisiens.ad Alex.
d.cons.100.Super primo dubio, nu.2.in verb.
Transuersali,libr.7. Gregor. Lup. in l.1.tit.11.
part.6.in glos.pen.Berengar.Fernand.in rep.l.
in quartam,cap.1.num.333.ff.ad l.Falcid. Ema
nuel Costa in c.si pater, in 3.part.in verb. Pri-
uare non possit,num.36.de testam. in 6. Aym.
Crauett.cons.110.Circa testamentũ,post prin.
versic. Quibus non obstantibus. Sed miror Io.
Crotum posteriorem hanc opinionem cõmu-
nem dixisse grauissimis alioqui Doctoribus ab
ea dissidentibus, quis enim Angelum Vbaldum
eius fratri Baldo Iurisconsulto summi ingenij
præposuerit? Castrensem, Alexandro Imolen-
si? Andream Barbatiam, Stephano Bertrando?
Cumanum Iasoni? Aymonem Crauettam Ca-
telliano Cottæ? ac denique Didacum Socino,
& Iherozano? vt posteriores prætercam, maxi-
me cum si Alexandri Bertrandique scripta le-
guntur, difficultatem intime attingunt animi-
que propositum rationibus fortissimè roborãt,
Iherozanus autem subtili ac profunda disputa
tione & veluti causa cognita aduersus Angelũ
maturè concludit: Iason repetitis vicibus enixã
mentem ostendit, & quamuis Baldus cogitan-
dum reliquerit, nunquam tamen de hoc dubi-
tauit, quicquid Didacus Baldum ipsum dubi-
tasse crediderit: quanta vero Socini autoritas
sit, cunctis penitus innotescit; Et quamuis sem
per ego Ioannis Croti doctrinã magni fecerim
tanquam celebris Doctoris, Andreas Alciat. ta
18 men vir grauissimus eius autoritatem† Alexã-
dro opponendam non esse, meminit cons. 129.
Persisto,nu.4.lib.9. quòd notissimum sit quàm
tenuis sit eius in iure nostro supellex & modi-
cum iudicium; Diligenter admodum conside-
randum est, prius quàm opiniones vti commu-
nes affirmemus, rationesque ponderandæ, ac
autoritates Doctorum trutinandæ sunt, ne for-
tuitu vt libet erroribus causam miserè præbea-
mus, cum tẽporibus istis corruptissimis passim
receptis opinionib.magis, quã iuri nitido aper
toque deferamus; Baldi insuper nomen in actu
19 practico grauissimum † esse testatur idẽ Alciat.
cons.151.Suprascripta consultatio,nu.2.& cõs.
201.Est visa,nu.3.tomo 3.lib.9. Alexander au
tem lucerna ardens cathedris iuris ciuilis, cense
tur auctore Felyno in c.2.col.16.de rescript.ac
etiam Catelliano Cottæ in dictis Memoral. in
verb. Iurisperitus, ipsumque aureum ac illustrẽ
Doctorem appellat Curt.sen. cons. 12. Lucius
Titius,col.2.versic.Et ideo,cons.65.Super prę
missa, col.pen. è diuerso verò Paul. Castrensis
20 nimis promptus † in consulendo videtur ei-
dem Alexandro in l.quæ dotis,col.4.ff.sol. ma-
trim.cui assentitur Francisc. Aretin. cons.162.
Verum est,col.2.Cæterum Andreas Barbatias
21 †à quàm plurimis reprehẽdi solet, vt videre est
apud Ioan. Neuizanum in Silu. nupt. in verb.
Non est nubendum,fol. 193. ubi multa contra
ipsum allegat; & cum Baldi ac Iherozani opi-
nione transit Rolan. de Vall.cõs.39. Quattuor
sunt,nu.9.uersic. Verum,lib. 3. quam commu-
nem esse uoluit, Io. Coras.in d.l. filium quem
habentem,in lect.nu.44. & in rep.nu.77.candẽ
que egregiè comprobasse Alexandrũ constat,
qui optimo quidem non malo fundamẽto mo-
uetur, ut Aymo in citato consilio arbitrabatur.
Quãuis etiã patri inter liberos minus solẽniter
testari liceat, l. hac consultissima, §. ex imperfe-
22 cto, C.de test.id non è contra filio emãcipato†
inter parentes licebit, Specul.in tit.de instrum.
edit. §.compendiosè, uers. Quid si filius, Bald.
num.5.uersic. Præterea liberi,& Salyc.num.4.

in l.fin. C.famil.ercifcun.idem Bald. in l. si qua illustris,nu.7. vers. In contrarium allegabatur, C.ad Orfic.Alex.in d.§.ex imperfecto,nu.7.de communi opi.attestās,Ias.in d.auth. si qua mulier,nu.34.C.de facros.Eccles.& in auth. nouissima,nu.40.C.de inof.test.hocque omnes communiter sequi affirmat And.Barb.in d.l. cū acutissimi,col.19.in princ.vers.Sed Speculator voluit,C.de fideicom.& post Plaz.in summ.de testam.tradit Ant.de Rosell.in tract.de success.ab intest.nu. 160. vers. Et ideo dixit,addendique sunt Picus in l.Titia,§. Titia cum nuberet, nu. 57.vers.Quartò facit,de leg.2. & Gozadin.in l. qui se patris,nu.196. & is de communi sententia fidem reddens,C.vnd.liber.

Facit etiam,quòd licet filius hęreditatem pa
23 ternam † repudiatam reuocare possit hæreditarijs rebus non distractis infra triennium,l.fi.C. de repud.hæred. Alex.cons.126. Viso processu causę,nu.4.lib.7. Ias.cōs.84.Puto quòd quemadmodum,post nu. 10.col.fi.vers.Circa quartū & vltimū,lib.1.quod latè explicat Carol.Ruin. cons.151.Circa dubia quę proponuntur,col.1. lib.3. Tamen non sic erit in parente qui filij repudiatam hæreditatem reuocare non poterit, Bal.in d.l.fi.nu.5.vers.Quęro quid è cōtra,quē sequitur Gozad.in d.l.qui se patris,nu.198.

Et quamuis cum filij ascendētibus succedūt inter eos collationi locus esse debeat, non sic è
24 diuerso† cum ascendentes succedunt descendentibus,non enim conferunt tanquam nulla id lege caueatur, vt singulariter determinant Cyn. Bal.num.3. vers. Secunda quòd in successione, Paul.de Cast.num.2.vers. Ex quibus infertur, Alex.nu.5.vers. Sed meliorem puto, Dec. nu. 8.vers.Remanet ergo conclusio,vbi de communi meminit,& Io. Bolognet.eandem affirmans nu.22.in 3.dubit.in l.si emācipati,C. de collat. veramque conclusionē esse dicit, Ias.in d.auth. nouissima,num.41.& in d.alia auth.si qua mu-
25 lier,nu.36. Ascendentium etiam legitima † ipsis inuitis in pecunia assignari potest, quod in descendentium legitima minime cōtingit, Bal. in c.si pater,vbi Philip. Franc.col.3.de testam. in 6.Rip.in l.in quartam,nu.127.ad l.Falcid.& Bereng.nu.58.Descendentibus insuper institu
26 tis vxoreque relicta domina † & vsufructuaria, licet ex Bulgari consuetudine alimenta tantum debeantur,secus tamen est ascendentibus institutis,Io.de Imol. in d.l. Titia,§. Titia cum nuberet,de leg.2.Alex.cons.57. Pōderatis, col.2. nu.2.vers.Sed circa hoc,lib.3.Petr.de Anchar. Regiens,q.1.nu.1.in 2.par.Anton. Gabriel.lib. 5.de vsufruc.concl.3.nu.48.& seq.fol.591.Rol. de Vall.cons.74. Quia de pluribus, nu.8.lib.2. Et quamuis contrarium tenuerint,Anch. consil.237.Quia in primo quæsito,col.1.versic. Ex quibus, quem tacitè videtur sequi Apostill. ad Alex.in l.etsi contra,col.5.sub nu.7.ff. de vulg. & pupil.Nicol.Boer.decis.194.Sed ex hac,nu. 5.in 1.par.prior adhuc opinio verior est, quam comprobat latissime Borgnin. Caualc. in tract. de vsufruc.mul.relic.post nu. 18.ex diuersitatis ratione,dicens Imolæ & præcitatorum conclusionem sibi magis placere, vt per eum fol.335. ipsamque amplectitur idē Rol.d.cōs.39.Quattuor sunt,n.19.lib.3.Item si pater bona in frau-
27 dem filiorum† alienauerit recipiēsque fraudis particeps fuerit,reuocatio vsq.ad legitimam filio competit, Hannib.de Canonic.in l.post contractum,nu.55.ff.de don. secus si filius in fraudem ascendentiū alienauerit, Bart.in l.1.§.non vsque,in prin.vers.Sed melius,ff.si à parē.quis fuer.manumiss. cum alijs allegatis per Rol. de Vall.d.cons.39.nu.17.vers. Sextò etiam,lib.3. hancque differentiā ab omnibus cōstitui dixit Paul.de Monte Pico in d.l. post contractū, nu. 31.quę fuit originaliter Placētini in summa tit. ne quid in fraud. patr. & post Dynum relatum ab Alberico in d.§.non vsque adeo, & Paul.de Cast.in l.1.in fi.C.de inoffic.donat.tradit Fabi. in rep.auth.nouissima,nu.162.C. de inoffic. testam. Caterū quod veluti in priuilegiū quod-
28 dam† descendentib.concessa ad ascendētes nō extendantur,vltra tex. in d.l.filiusfamilias,ff.ad l.Falcid.tradunt Alex.in addit.ad Bar.in l.iubemus,C.ad Trebell. Lancell. Polit. in d.l.filium quē habentem,nu.141.vbi Io.Coras.nu.77.Lācell.Galiaul.in l.centurio,n.4.ff.de vulg.& pupill.Ant. Rub.Alexandrin.in l.pater filiū,n.48. ff.de inoffic.test.Paul.de Monte Pico in d.§.Titia cum nuberet,nu.56.vers. Secundò facit, & in d.l.in quartam,nu.285.vbi Berengarius,nu. 95.hanc communem esse opinionem affirmat, de qua etiam per Rolandum d.cons.39.nu.10. lib.3. vbi alios Doct. citat. Sed cur immotor si ipse Corasius in d.l. filium quem habentē, nu.
29 183. in sexcentum casibus † aliam esse causam filiorum,& aliam ascendentium concludit?

Denique inficiari isto casu non potest, quēadmodum Socin.asserit,in æquiparatis de iure
30 antiquo non versari,extensio fieri † proinde in exorbitantibus non debet,l.si vero, §. de viro, ff.sol.matrim. patris enim præteritio testamen-
31 tum nullum † non reddebat sicut è contra,l.filio,§.contra tabulas,ff.de inoffic.test. Et ita sentiendo non obstat quod Andr. Barb.dicebat, vt hæ leges quatenus in descendentib.loquuntur, facti accidentiā potius quam iuris ministerium denotent, vel ideo expressum de descendentib. institutis reperiri,quia hoc frequētius cōtingebat,iuxt.not. per glos.vbi Ant. de But.in clem. 1.de rescrip. Sed si Imperator de ascendentibus institutis īterrogatus fuisset idē respōdisset,l.talle pactū,in fi.iūct.glos.ff.de pac. igitur ꝑ dispositio habēdū est; Nā respōdetur,nō posse dictas

leges

32 leges facti contingentiam † denotare, cum plures casus decidant qui simul stare non possunt: nec de descendentibus consideratur, quia hoc frequentius cõtingebat, ex quo de naturalibus institutis etiam consideratur, in quibus non ita frequenter sicut in ascendentibus contingit; Itẽ de omnibus descendentibus in infinitum institutis, quod quidẽ minus de facto accidit in gradibus sic descendentibus quàm in parentibus: sed ideo est, cum debilior (vt dicebam) in ascendentibus pietatis ratio vigeat; Vnde licet por-
33 tio legitima quæ liberis iure naturæ debetur † omnino tolli per statutum nõ possit sed minui, Richard. Malumbra in Disput. relata per Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, num. 6. ff. de cond. & dem. Iacob. de Beluis. in auth. de hæredib. & Falcid. in prin. col. fi. vers. Sed non credo quòd auferri possit in totum, Bal. in l. fin. §. ipsum autem, vers. Sed legitima, C. de bon. quæ liber. in l. 1. §. ius naturale, nu. 9. ff. de iust. & iur. in auth. nunc autem, in 2. not. versic. Ego pridiè consului, C. de episc. & cleric. in l. filium quem habentem, nu. 35. vers. Et legitima, C. famil. erc. cisc. & in l. fin. nu. 5. vers. Non obstat, C. de fructib. & lit. expens. Alberic. in l. quoniam in prioribus, col. pen. C. de inoffic. test. Salyc. in auth. nouissima, ante nu. 17. vers. Cognito tamẽ iure, C. eod. tit. vbi Ias. col. pen. in fin. de communi opinione attestatur, Roderic. Xuares, in l. 9. tit. 5. lib. 3. fori, in 2. limit. idem Ias. in l. si pater, nu. 21. C. de instit. & substitut. & in d. l. quoniam in prioribus, col. 2. vers. Mouetur quia statutum, vbi Vincent. Hercul. in 2. q. Andr. Barbat. in c. Raynutius, col. 45. Emanuel Costa, in rep. c. si pater, 3. part. in verb. Priuare non possit, num. 42. versic. Hinc communiter proditum est, Hieronym. Cagnol. in l. iura sanguinis, nu. 5. dicens hanc opinionem veram esse, veriorem, magisque communem, Cæsar Fiumagiolius præstantissimus Iurisconsultus Perusinus, qui in iuris ciuilis scientia tantum profecit, vt in celeberrimo Perusino literarum domicilio ab eo velut perenni lucidoque legum flumine incomparabilem eruditionem tanquam salubres ac claras aquas studiosi ad ipsorum felicia ingenia irriganda poliendaque hauriant, in l. in quartam, num. 310. versic. Licet non ignorem, ff. ad l. Falcid. vbi de æquiori, veriori, & communiori sententia meminit, post præclarissimum Francisci Viuium in communium opinionum Silua, opin. 813. Institutio patris, num. 5. licet vterque distinguat, vnus inquam de alimentis, alter de subsistentia causæ, rursus Bald. cons. 47. In quæstione, lib. 1. cons. 131. Circa prædicta, libro 2. Petr. de Anchar. consil. 428. Super casu, col. 1. versic. Et hæc, communem veramque opinionem esse affirmans, Alex. consil. 55. Viso titulo quæstionis, col. fin. ante nu. 1. lib. 2. dicens veram esse sentẽtiam, ipsamque Dominos de Rota comprobare, ac communiter Canonistas in d. c. Raynutius, Raph. Fulgos. cõs. 94. Quidam Vincentius, num. 1. & videtur sensisse Cuman. cons. 70. Quidam Ser Petrus, num. 2. in fin. Socin. sen. consil. 150. Vt in quæstione proposita, num. 2. & 3. lib. 1. Vltramontanos communiter cum hac opin. transire, interque Doctores frequenter receptam esse ac magis æquam videri: & super eadem quæstione à ducentum annis citra per maiores nostros disceptatum fuisse asserens, Dec. cons. 106. Et pro tenui facultate, nu. 4. & is communem ipsam constituens, Cur. sen. cons. 5. Astulfus, nu. 1. cons. 80. Rectè, nu. 4. versic. Quia statutum, Ludouic. Gozad. cons. 43. Videtur prima facie, nu. 25. versic. Decimò & si dicatur, Francis. Rip. respons. 79. Requisitus, nu. 1. & iterum lib. 1. responsorum, tit. de legib. & long. consuet. cap. 7. Super præmisso dubio, nu. 1. vers. Aut quæritur de legitima, sensitque Carol. Ruin. cons. 61. Prima facie, nu. 6. lib. 3. eandem etiam opin. sequuntur, Petrus Antonius de Raynaldis Aquilanus Iurisconf. admodum eruditus in cons. incip. Super dubio suprascripto, col. 1. Nouiss. Parisiens. ad Alex. consil. 75. Visis & diligenter perspectis, nu. 11. in verb. Legitimam, lib. 1. vbi de crebriori, ac veriori sententia meminere. Stephan. Aufrer. ad Capell. Tolos. decis. 437. de communi attestãs, seque in causis plurium nobilium Vasconiæ ita practicari vidisse, Apostill. ad Guidonem Pap. decis. 476. Vtrum legitima, ante nu. 3. in verb. Tollere legitimam, Rot. Rom. decis. 476. Nota consuetudo valet, in antiq. & decis. 18. in nou. And. Alciat. in tract. de præsump. reg. 1. præsumpt. 8. nu. 2. Didac. Couarr. in epitome, 2. par. c. 8. nu. 4. vers. Ex quo subinfertur, in 2. limit. Io. Campeg. in tract. quòd stantib. mascul. q. 6. nu. 49. Albert. Brun. in eodem tract. art. 1. nu. 5. vsque ad 8. magis communem opinionẽ censeri ostẽdens, & quòd æquior sit, scripsit Paul. de Cast. cons. 16. Viso dicto puncto, nu. 7. in fi. vers. Baldus autem, lib. 2. licet ipse contrarium senserit.

Cumq. super hac perdifficili quæstione multi in diuersam sententiam iuerint, sentientes le-
34 gitimam † statuto in totum tolli posse, non solum minui, Dyn. in reg. indultum, de reg. iur. in 6. vers. Oppositum huius ostenditur, vbi Ioan. And. in Mercur. Bar. in l. Titio centum, §. Titio genero, nu. 6. vers. Et puto quòd bene dicat, de Cyno loquens, d. tit. de cond. & dem. quem ibi Io. de Imol. sequitur, Dominic. de S. Gemin. in c. quamuis, de pact. in 6. Alex. in l. quod de bonis, §. fi. vbi de communi, pluresque allegãs, ff. ad l. Falcid. post Imolam, & Castrensem quos refert August. Bero. in d. c. Raynut. n. 209. extr. de testam. Dec. in d. l. iura sanguinis, de communi veraque opin. attestans, Oldr. cons. 107. Cir-

ea municipale,nu.3.conf.135. Factum tale est, num.1.vers. Pro fundamento, Ang.cons.104. Hic videnda sunt,col.2.versic.Hoc igitur viso, cons.105.Statuto cauetur,col.2.vers. Item statutum,consulens per verbum fortè,vt sæpe periti respondent,Rayner.cons.68. Quædam mulier,col.1.vers. Primo locò disputat de lana caprina,communem opin.esse scribens,inter consilia Signoroli de Homodeis, ac ipse Signorol. cons.37. Factum sic proponitur,col.4.vers.Concluditur ergo,& per totum,latissimè disputans, cons.69.In quęstione Blandisiæ,col.1. Lapp.al leg.101.In ciuitate Florentiæ, col.1.Abb.cons. 75.Primo est videndum,col.fi.vers. Sed his nõ obstantibus, vbi magis communem sententiam esse affirmat Io.de Anan.cons.4. Visis statutis, col.1.vers. Quibus statutis sic stantibus, Card. cons.60.Pro examinatione,Calderin.cons.32. An si statutum,tit.de testam.vers.Pro hoc facit disputatio Dyni.Capr.cons.165. Videtur prima facie dicendum,col.2.nu.10.vers. Sed etiã, Ludouic.Roman.cons.32.Visa municipali cõstitutione,col.4.in 3.dub.cons.134.Pro declaratione,in princ.multos citans,Alex.cons.75.Visis & diligenter perspectis,num.11.vers.Restat ad allegata,lib.1.cons.131. Trãsmissum est,nu. 1.versic.Nec Bartolus,eod. vol.Paul.de Castr. cons.16.Viso dicto puncto,nu.2. vers. Re tamẽ vera,lib.2.dicens pluries se consuluisse,vt re vera alibi de iure ita respondit, cons. 175. Casus præsens,num.6.de communi attestans, vers.Illud autem certum,lib.1. Corn. cons. 150.Hanc quæstionem,col.fi.vers.Et de recepta opin. meminit,lib.1.cons.210. In hac consultatione, col.fi.ante nu.6.vers. Et per statutum,eod.vol. cons.111.Videtur in hac consultatione, col.fin. vers.Et est communis consuetudo, lib.2.cons. 150.Circa præsentem consultationem,num.11. vers.Ad hoc accedat,ipsomet lib.communẽ sententiam esse asserens sicque tenendum viua qui dem ratione vt per eum, quicquid Salyc. dixerit cons.115.In hac consultatione, col.1.nu.4.de communi ipsa pariter,lib.3. idẽ repetens,cons. 123.licet breue sit thema,nu.7.vers. Sed quòd in totum,eod.vol.consil.1. Circa primum,col. 3.nu.9.de eadem recepta conclusione lib.4.rursus Corn.cons.107. In hac consult. ante,nu.2. d.lib.2.Dec.sibi parum constans,consil. 19. Et pro tenui,nu.5.ipsam vti crebro admissam referens,Paris.cõs.23.Præsupposita validitate,nu. 3.vsque ad nu.7.lib.2. Nicol. Bellon. cons.13. Casus iste,nu. 21. magis communem opinionẽ esse contendens,Socin.iun.cons.25.Casus iste, nu.26.de communi,lib.1. And. Tiraq.neminẽ allegans,sed remissiuè loquens in tract.Primogeniorum,q.4.nu.36.Ferdinand. Vasquius, in tract.de success.creat.lib.2.§. 20. part.4.requis. 42.in rep.auth. nouissima,nu. 303. vers. Infertur ex superioribus Capell.Tolos.d. decis.437. Item fuit quæsitum,vers. Fuit tamen,Io. Pet.de Ferrar.in forma libelli quo petitur hæred. ex testam.in glos.Ac etiam realiter,circa fi. vers.Sed dubitatur, & de cõmuniori sententia testatur, Georg. Natt.in tract. Quòd stantib.mascul.in 1. q.nu.6.vers. Aduerte tamen, Proinde aliqui dictas inuicem pugnantes, & contrarias opiniones distinctione conciliare moliti sunt, vt absq. alia rationabili causa ex statuto legitima tolli nequeat sed minui: si autem statutum rationabile sit legitima ipsa in totum eneruari possit, ita sentiunt Bald. in l.lege xij. tabularum, ante nu.2.vers. Et ideo, C.de legitim.hæredib. Abb. cons.75.Primò est videndum,col.fin.magis cõmunem opin.esse concludens, Io. de Anan.d. cons.4. Visis statutis,nu.1.in fin.versic. Et licet Cynus,vbi Ludouic. Bolognin.nu.6.Francisc. Aretin.d.cons.43. Placet mihi conclusio, post princ. versic. Et licet quando statutum, Dec.d. cons.19.Et pro tenui,nu.5.cons.525.Visis his, num.5.vers. Non obstat etiam,de communi attestans, Curt.iun.cons.10. Visa ac diligenter cõsiderata,nu.7.vers. Secundò principaliter,quẽ sequitur Viuius d.opin. 813. Institutio patris, nu.7.vers.Aut statutum, Nicol.Bellon.d.cons. 13.Casus iste,num.21. vers. Quod quidem non habet dubium,Rub.Alexandrin.cons.122.Præsupponitur in facto,num.2.vers.Et ista opinio, Hieronym.Cagnol.in d.l.iura sanguinis, nu.5. Albert.Brun.in d. tract. Quòd stantib. mascul. art. 1.nu.20.hic de communi,& Io.Nicol.Arelctan.in addit.ad Alciat. in tract. de præsumpt. d.reg.1.præsumpt.8.num.6. versic. Quid ergo tenendum,de magis communi sententia fidem facientes, subditque Arelctanus mediam hanc opinionem non solum crebriorem, sed etiam æquam esse.

35 Cum tamen hæc distinctio non omnib.† placeat, & nũcupatim Cæsari Fiumagiolio in rep. d.l.in quartã,nu.311.vers. Nec ijs accedo,nã vt ipse fatetur ex eadem distinctione nunquã opinioni Richardi Malumbri egregij Doct. Cremonensis locus daretur,vt vnusquisq.animad-

36 uertere facile potest;Ideo alij † distinxerunt,quòd aut filius exclusus per statutũ in totum à legitima aliunde habet vnde se alat, & tunc rectè à legitima virtute eiusdem statuti excludi poterit, aut non habet aliunde sibi victum præstare, & tunc tale statutũ tanquam iuri naturali contrarium,nullo modo vires habebit,ita est de intentione Abb.in cap. Raynutius,num. 12. extr.de testamen. voluntque Ferdin. Vasquius in d.tra ctat.de success. creat.§.20.in 2.part.requis. 42. num. 304. Didac. Couar. exempla afferens in epit.2. par.cap.8.§.6.in 5.concl. num. 5.versic. Ex hac secunda, post Ioan. Cirier. in tract. de primogen.lib.2.cap.16.vbi cõem esse dicit Rol.

de

de Vall. conſ. 54. Quòd promiſſio, nu. 50. lib. 2. Cæſar Fiumag. in d. l. in quartam, nu. 3 t 1. verſic. Ipſe itaque, aſſerens quòd quando filius aliunde habet alimenta, omnes admittunt validitatem dicti ſtatuti.

Hæc quoque diſtinctio mihi non ſatisfacit, veriorem que eſſe opinionem magis communẽ
37 & æquiorem, Richardi † arbitror, vt legitima non poſſit ex ſtatuto in totum tolli, ſed minui ſi ſtatutũ rationabile ſit, diminutio autem tam immoderata ac indiſcreta eſſe non debeat, vt liberis alimenta auferat, non attendendo illa alimenta quæ extrinſecus accidentaliter liberis ipſis poſſent fortaſsè contingere, Bald. in l. fin. §. ipſum autem, verſic. Sed legitima, C. de bon. quæ liber. dicens magiſtraliter, alimenta filijs deberi de iure naturali & formali, quia debentur quantum ſufficiant ad viuere, vt illius verbis vtar, ſed legitima eſſe de iure naturali non formali, quia poteſt per ſtatutum augeri & minui, non tamen in tantum quòd filij nõ habeãt vnde ſe alant, vt in d. textu, idem Bald. in Auth. nunc autem, in 2. not. verſic. Ego pridie conſului, C. de Epiſc. & cleric. faciuntque per ipſum tradita, in l. 1. §. ius naturale, num. 9. verſic. Vel dic quòd valet, præterquam in alimentis, ff. de iuſti. & iur. & in his terminus loquuntur Ioan. Lopez. in rep. cap. per veſtras, §. 21. incip. Ex his, in princ. verſic. Ex quo infertur, & §. 24. nu. 7. verſic. Hoc in fortioribus, ext. de donat. inter vir. & vxor. Alber. Brun. in tract. Quòd ſtantib. maſcul. artic. t . nu. 5. verſic. In qua quæſtione, & num. 6. verſic. Vbi plus dixit, ac in 9. artic. in 2. quæſt. num. 46. Ioan. Nicol. Arelet. ad Andr. Alciat. de præſumpt. reg. t . præſump. 8. num. 6. verſic. Intellige tamen, vbi ait alimenta abſorberi non debere, hocque affirmat Didac. Couarr. in d. 2. part. cap. 8. §. 6. num. 5. quicquid poſtea certo modo effuderit inferius, & ꝓ hac opinione congruunt dicta per Saly. in d. Auth. nouiſſima, num. t 6. verſic. Et ſi ſtatutum, quòd ſi loco legitimæ ſtatutum de aliquo non prouideret, illud irrationabile eſſet, & cõtra omnem legem tam Naturalem, quàm Diuinam, Canonicam, & Ciuilem.

38 Legitima tamen † aſcendentium, vt ad rem redeam, in totum tolli poteſt, quicquid de liberorum legitima varij varia dixerint, vt ex prænarratis conſtat, ita concludunt Bald. in d. l. 1. §. ius naturale, num. 9. verſic. Et multo fortius, ff. de iuſt. & iur. Ang. conſil. t 05. Statuto cauetur, col. 2. Ioan. de Anan. conſil. 4. Viſis ſtatutis ante num. 2. Capr. conſil. t 5. Pro pleniori, nu. 6. Abb. conſil. 75. Primo eſt videndum, col. fin. verſic. Nunc condeſcendo ad ſecundum, lib. t. Roman. conſil. 32. Viſa municipali, col. 4. verſ. Attamen an per ſtatutum, Corn. conſil. 150. Hanc quæſtionem, nu. 4. lib. 1. conſil. 150. Circa præſentem conſultationem, nume. t 1. lib. 2. conſil. 107. In hac conſultatione, ante nume. 2. verſic. Et præſertim, eod. lib. 2. Pariſ. conſil. 23. Præſuppoſita validitate, num. 5. lib. 2. Ludoui. Gozad. conſil. 43. Videtur prima facie, num. 15. verſic. Duodecimo etſi dicatur, Franciſc. Rip. reſponſ. 79. Requiſitus, num. 2. vbi de communi meminit, & rurſus reſponſ. lib. 1. tit. de legib. & long. conſuet. cap. 7. num. 2. Dec. in l. iura ſanguinis, in fin. vbi Hieronym. Cagnol. nume. 5. verſic. Niſi loqueremur, ff. de reg. iur. Alciat. in d. tract. de præſumpt. reg. 1. præſump. 8. num. 2. verſic. Vnde dicimus, Albert. Brun. in d. tract. Quòd ſtantibus maſcul. artic. 1. num. 22. verſic. Prędicta cõcluſio, Georg. Natt. in eodem tract. in 1. quęſt. num. 7. verſic. Quo tamen, Ferdinan. Vaſq. in d. tract. de ſucceſſ. creat. li. 2. §. 20. par. 2. requiſ. 42. poſt num. 296. verſic. Id quod magis indubitatum eſt. idemque reſponderunt Pet. de Anchar. conſil. 428. Super caſu, colum. prima, verſic. In contrarium, Paul. de Caſtr. conſil. t75. Caſus præſens, num. 6. de communi atteſtans, lib. 1. Franc. Marzar. conſil. 33. Aduerſus, num. 20. verſic. Secundo præmitto; Et quamuis Didac. Couarr. in epitom. 2. part. cap. 8. nume. 5. verſic. Nec mihi placet opinio, contrarium ſenſerit, non eſſe à prædicta opinione communiter recepta recedendum, ſed cum præcitatis Doctoribus tranſeundum arbitror, etſi Emanuel Coſta in d. rep. cap. ſi pater, in 3. part. ſuper verb. Priuare non poſſit, nume. 42. verſic. Hinc communiter proditum eſt, de teſtam. in 6. Didaci declarationem comprobare videatur, cum repugnantiam quandam implicet dum ex communi legitimam aſcendentium in totum tolli poſſe concludit; Imperator itaque de aſcendentibus interrogatus non idem reſpondiſſet.

HYPOTHESIS.

Si ſine parentibus deceſſerit conditionem ex l. cum auus, non ſubintelligi: Nec etiam in naſcituris prodeſſe: Neque ſi teſtator qui viuum parentem habebat, filium aut alium deſcendentem inſtituat, grauetque: De tranſmiſſione aliquid: De extenſione quoque vbi dictiones taxatiuæ adeſſent diſcurri.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem ſi ſine parentibus deceſſerit, ex l. cũ auus, non ſubintelligi, & nu.* 23.

2 *Nepos licet in filij locum ſuccedat, auum tamen in patris locum non ſuccedere.*

3 *Patrem ante auum deceſſurum fore, cõtra votum parentum cenſeri.*

Condi-

4 *Conditionem ex l. cum auus, in nascituris, non autem in natis procedere; Id autem alibi inferius maturè diffiniri.*

5 *Verisimile non esse, patris ascendentem, ipsius patris hæreditatem fore consequuturum.*

6 *Lineam rectam ascendentium non obliquari, pietemque erga liberos in eadem linea refluere.*

7 *Dispositionem de descendentibus loquentem, in materia fauorabili ad ascendentes extendi.*

8 *Seniorem iuniori præmoriturum verisimile esse.*

9 *Hermandocty de Detis opinionem, de cogitatione in genere vel in specie ad tollendum, l. cum auus, dispositionem, afferri.*

10 *Hæreditatem parẽtibus magis quàm naturalibus liberis deberi.*

11 *Pietatem parentum erga liberos naturali non autem ciuili iure metiri.*

12 *Prolem naturalem, quo ad naturale fœdus pro legitima haberi.*

13 *Votum parentum erga liberos, non minus erga naturales accendi.*

14 *Filijs illegitimis communem amorem esse, & naturam.*

15 *Transmissionem iure sanguinis non solum de liberis ad liberos, sed etiam ad descendentes fieri, ex gloss. in l. vnica, C. de his qui ante aper. tab. Sed tamen ipsum Accursium communiter reprobari.*

16 *Transmissionem ex l. si quis filium, C. de inoffic. testam. in ascendentem non fieri.*

17 *Testamenti inter liberos priuilegia ad ascendentes institutos non porrigi.*

18 *Extensionem de casu ad casum fieri in materia fauorabili, dictione taxatiua non obstante, sed vide nu. 20.*

19 *Substitutionem de persona ad personam regulariter non extendi.*

20 *Dictiones taxatiuas seu restrictiuas dispositionem fauorabilem restringere.*

21 *Transmissionẽ in descendentes non fieri; si transmittens de descendentibus non sit, ex capite inquam, l. vnic. C. de his qui ant. apert. tabul.*

22 *Substitutum ex præsumpta testantis voluntate excludens, vt succedat ex Nicolao de Mattarellis, opus esse.*

24 *Conditionem ex l. cum auus, non subintelligi, si testator qui viuum parentem habebat, filium aut alium descendentem instituat, adiecto fideicommisso post mortem restituendo: cessat inquam conditio si descendens grauatus sine illo superiori ipsius testatoris, & grauati parente decesserit.*

25 *L. scripto, ff. unde liberi, intelligentias ab Vincentio Herculano, & Emanuele Costa consideratas, improbari.*

CAP. X.

QVINTA illatio est, cum præce-
denti per Scribentes examinata,
posito nanque quòd patre gra-
uato tacita liberorũ cõditio nõ
subintelligatur, nunquid saltem
conditio inerit, si sine parentibus decesserit? Et
Raphael. Fulgos. in d. l. generaliter, §. cum autẽ,
conditionis tacitæ si sine parentibus intelligen-
1 tiam † ritè non procedere censuit: cum quo ibi
pertranseunt Ioan. Baptist. de S. Seuer. Ias. nu.
2. in 7. limit. versic. Ego puto, & Petr. Philipp.
Corn. colum. 2. num. 2. versic. Sed contrarium,
Alexan. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, num.
11. versic. Ad quod benè facit, ff. ad Trebellia.
Franc. Rip. ibidem num. 5. Socin. hic colum. 6.
num. 16. versic. Puto hanc opinionem tenen-
dam, & post Gregor. Lup. in d. gloss. Dos filios,
de communi sententia testatur Emanuel Co-
sta in d. cap. si pater, in verb. Si absque liberis,
in 1. parte ante num. 7. versic. Hæc autem com-
munis opinio, dicens ab ea recedendum non es
se, de testam. lib. 6. Inducit primò Alexander,
quod notatut in l. filiusfamilias, ff. ad l. Falcid.
item quod scribitur in Authen. defuncto, C. ad
Tertull. vbi communiter per Doctores conclu-
ditur, quicquid sibi Iac. Butrig. voluerit, quòd
licet nepos in filij locum succedat, auus tamen
2 † in patris locum nõ succedit. Secundò Cor-
neus dicebat, contra votum parentum esse, pa-
3 trem ante auum † decessurum, hæreditatem-
que descendentis ex voto ad descendentes mi-
nimè transire, d. l. scripto, proindeque eandem
coniecturandi rationem non videri. Tertiò Ias.
asserebat, quòd cum isti ascendentes testamen-
4 ti tempore nati essent, non posse prætendi † de
illis testatorem non cogitasse, & sic cessare ra-
tionem, d. l. generaliter, §. cum autem, ex ijs quę
de istis testamenti tempore progenitis suo loco
dicemus. Vltimò Petr. Philipp. Corn. d. num. 2.
versic. Præterea ascendens patris, considerabat
verisimile non esse quòd patris ascendens hære
5 ditatem † patris consequatur, si enim pater cũ
ascendentibus & descendentibus decesserit. li-
beri ipsos ascendentes excludũt, frustra itaque
hæc si sine parẽtibus cõditio subintelligeretur.
Prædictæ rationes quamuis leues, ac friuolæ
sint, receptiori tamen calculo comprobantur,
licetque Socinus solidus, ac eximius Doctor le
uitatem istam tetigerit, clareque cognouerit,
non propterea fuit ausus ab hac sententia rece-
dere. Sed non defuere, qui contrariam magis-
que probabilem opinionem sequuti fuerint, &
inter cæteros Raphael Cuman. in hac l. cum
auus, in eius distinctione, Dec. in d. l. generali-
ter, §. cum autem, num. 15. versic. Venio ad se-
cundum.

eundum . fuitque opinio Petri , & Cyni , quos
referendo sequitur Corn. consil. 197. Non alie-
nam, colum. 5. post princ. num. 7. versic. Non
enim , lib. 3. & cum his etiam sentit Andr. Bar-
bat. in d. l. cum acutissimi , sol. 31. colum. ante-
penult. versic. Posset etiam quispiam dubitare.
Sumus enim in rectitudine ascendentis lineæ
6 † quæ non obliquatur, vt ardor pietatis (paren
tibus siquidem piè relinquitur) absque obsta-
culo refluat & ascendat, nec dubium est , Papi-
niani responsum super pietate residere : aut in
eo ne scilicet videatur alienas successiones, vt in
d. l. cum acutissimi , vel quia verisimile non sit ,
& d. §. cum autem, ac vtranque rationem in pa-
rentibus , quicquid in filijs aui contingat tan-
quam transuersalibus , militare : eadem igitur
ratione militante, non mirũ si in materia fauo-
7 rabili † dispositio de descendentibus loquens
ad ascendentes extendatur. Nec obstat si cum
Ias. diceretur , quòd cum ascendentes nati es-
sent, cogitationis verisimilitudo insurgit ad tol
lendum concursum rationis d. l. cum acutissimi.
Nam (vt Decius aduertit) etsi ascẽdentes testa
menti tempore geniti præsupponantur vt testa
tori innotescere de facili potuerint, non tamen
cogitasse credendum est antiquiores ascenden-
8 tes † iuniori instituto superstites fore naturæ or
dine inspecto, l. qui duos , §. cum in bello, & l.
cũ pubere, ff. de reb. dub. adeò quòd casus ino-
pinatus videatur , prædictaque ratio satis con-
gruat turbatione ordinis contingente , vt not.
in d. l. nam etsi parentibus, in princ. vbi gloss. ff.
de inoffic. testam. Sed Raphaelis Fulgosij opi-
nionem sustinendo , Decij responsio obstare
non videtur, cum verisimilis cogitatio in specie
9 † nõ requiratur, antiquiorem scilicet iuniori su
perstitem fore, generalis verò secundum vnam
opinionem ad tollendum huius legis disposi-
tionem sufficiat, vt inquit D. Hermãdoctius de
Detis in 2. subscript. num. 204. incip. Elegan-
ter ad Marian. Soc. iun. consil. 128. lib. 1. post-
quam generalis ipsa cogitatio tolli nequit, quẽ
admodum Decius etiam admittit; Pro ipso ta-
men dici potest, cogitationem in genere ex Her
mãdoctio de Detis , alijsque ab eo relatis , ex
verbis nominationeque testãtis assumi, vt quia
in aliqua testamẽti parte aui meminisset, quod
hic minimè præsupponitur , Cumani insuper
assertio confirmatur , magis enim parentibus
10 † hæreditas quàm naturalibus filijs debita est ,
quod probatur , cum parentes in solidum de-
scendentibus non extantibus succedant Au-
thent. in successione, C. de suis & legitim. quod
in filijs naturalibus non euenit , vt in Authent.
item licet, C. de natural. liber. Naturales etiam
contra testamentum non veniunt, l. 1. & ibi not.
ff. de bonor. poss. contra tabul. sed parentes sic,
d. l. nam etsi parentibus, & per gloss. in §. exhe-
redatos , Authen. de hæredib. & Falcid. & ta-
men istæ leges in naturalibus militant, dicto §.
cum autem . Sed Socini, aliorumque exemplis
quæ afferri possent non obstantibus, conside-
randum est, horum iurium fundamentum, præ
sumptam patris voluntatem pietate suffultam
11 censeri, pietas autem attento naturali iure † nõ
ciuili perpẽditur, l. hos accusare, §. in omnibus,
ff. de accus. ergo ad omnes filios eadẽ ac æqua-
lis præsumitur, cum natura inter legitimos na-
turalesque differentiã non constituat, §. si quis
verò non habens, Authent. quib. mod. natural.
effic. legitim. §. si quis ergo filios, Authen. quib.
mod. natural. effic. sui, estque text. in l. adopti-
uus, §. seruiles, versic. Vnde nec vulgo, ff. de rit.
nupt. Vt hinc dixerit Pet. de Anchar. cons. 225.
Videtur prima facie, colum. penult. quòd pro-
12 les naturalis pro legitima † quo ad naturale fœ
dus consideratur : vt non sit Socino in illo pa-
rentum excessu deferendum , vt eis hæreditas
magis in proposito quàm naturalibus liberis
debeatur , ex quo votum natura insitum idem
13 erga naturales † detegitur , quod expresse ex
Scæuolæ verbis lib. 22. Digest. in l. vxorem, §.
codicillis, in fin. ff. de leg. 3. deduci potest , Re-
spondi (inquit) ex codicillis ad patrem natura-
lem eos pietatis intuitu pertinere. Proinde Bal.
in capit. quæ in ecclesiarum, colum. fin. extr. de
14 constit. communem filijs illegitimis † amorem
esse & naturam dicebat : Natura autem quædã
substãria est, vt in his terminis tradit idem Bal.
in dicta l. cum acurissimi, num. 8. in proposito-
que dubium haud est, filiationis substantiam
ex dicta pietate prouenientem, non qualitatem
attendi . Vltimò in simili allegatur gloss. not. in
l. vnic. C. de his qui ante aper. tab. quam com-
probant, Iacob. de Rau. Iacob. Burrig. Alber.
& Bald. num. 6. versic. Et ideo attenta hac ratio
15 ne, concludens † quòd quamuis text. ille de li-
beris ad liberos loquatur , eius tamen ratio ad
parentes porrigatur : dicebatque Butrigarius ,
quòd licet ex dictæ legis dispositione non trans
mittatur, ex identitate tamen rationis transmis
sio fiat , tristitiæ filiorum de morte parentum ,
naturalisque debiti, vt per Baldum ibi . Sed in
d. gloss. fundamentum fieri non potest, cum vt
idem Socin. testatur plurimi contradicant , &
glossam reprehendit ibi Bart. num. 3. quia con-
tra casum in l. 2. §. si quis ex liberis, ff. ad Tertu.
respondens ad l. apud hostes, C. de suis & legit.
ac cum Bart. sensit Cyn. estque in omni casu re
ceptior sententia, cum non eadem transmitten-
di ratio sit , licet enim legitima pariformiter a-
scẽdenti sicut descẽdenti relinqui debeat , quia
pietatis causa relinquenda est , vt neque filijs ,
neque ascendentibus alimenta desint, quorum
vice legitima succedit, Bart. in l. Titio centum,
§. Titio genero, nu. 6. ff. de condit. & demonstr.
ac sa-

ac satis enitet ex verbo, piè, quod legitur in d. l.
nam etsi parentibus, non tamen tota hæreditas
ita parẽtibus sicut filijs debetur, vt in principio
dictæ legis, & expressius in d. l. scripto, versic.
Non sic, proindeque in d. l. vnic. extensio non
fit, cum eadem non sit ratio, l. lege Iulia, §. hoc
caput, ff. de rit. nupt. cum simil. & contra dictam
gloss. concludit etiam Anton. Gomes. in tract.
var. resol. iur. ciuil. tom. 1. tit. de testam. cap. 4. de
pupill. substit. nu. 7. versic. Quartò quòd inter
ascendentes, & tit. de transmiss. hæredit. cap. 9.
num. 48. versic. Item quod magis est; facitque
doctrina Ang. in l. nam is, ff. de inoffic. testam.
vbi voluit, transmissionem, quæ ad liberos fit,
ex l. si quis filium, C. eod. tit. in ascendentibus
16 locum † non habere, vt ipsi etiam transmittant,
sed cum Angelus in remedio odioso loquatur,
ideo melius congruit text. in d. l. hac consultissi-
ma, §. ex imperfecto, in verb. Solis liberis, C. de
testam. iunct. §. si quis autem, vbi habetur quòd
17 priuilegium solis liberis concessum † vt minus
sollemne testamentum sustineatur, ad parentes
(vt dicebam) non extenditur: textus enim in d.
§. si quis autem, simpliciter dicit, quòd si institu
ti ab intestato venientes in minus sollemni te-
stamento fuerint, licet aliquando primum so-
lenne per istud secundum reuocetur, nunquam
tamen ex testamento, sed ab intestato succedi-
tur, cumque simpliciter de venientibus ab inte
stato loquatur, nec distinguat aut limitet ex
quo gradu veniant, de proprietate verborum
ascendentes quoque includit, & ita inducebat
Bald. in l. fin. nu. 5. C. famil. ercisc. sic sentiens,
vbi Salycet. idemque in dicto §. ex imperfecto,
post Specul. in tit. de instrum. edit. §. compen-
diosè, versic. Quid si filius; Etsi cum Andrea Si
culo in d. l. cum acutissimi, colum. 23. versic. Se
cundò respondeo, textus aduenientes ex latere
restringeretur ascendentes excludendo, dixe-
rim quòd esset litteram violare, quæ sic manife
stè & irrationabiliter violanda non est: maxi-
mè cum eadem non sit ratio, appositaque di-
ctio taxatiua fuerit, vt in d. l. vnic. Et quamuis
18 dictione taxatiua † non obstante, in materia
fauorabili extensionem fieri dixerit Bart. in l. si
constante, in princ. ff. solut. matrim. non tamen
ita de persona ad personam extensio procedit,
cum dificilior sit, vt per Ioan. de Imol. in l. si ve
rò, §. de viro, ff. d. tit. Hinc est, quòd licet substi-
tutio quandoque de casu ad casum extẽdatur,
19 attamen de persona ad personam † non exten-
ditur, ex Franc. Aretin. in l. Gallus, §. & quid si
tantum, colum. 3. versic. Secundò adde, ff. de li-
ber. & posthum. in l. si quis hæres; §. 1. in 2. not.
ff. de acquir. hæred. Dec. consil. 218. In casu; nu
me. 9. consil. 211. subtilis, num. 5. consil. 291. Vi
sis, num. 5. colum. 3. versic. Secundò præmitto,
& consil. 314. Pro resolutione, num. 5. rursus;
consil. 377. Visis, num. 7. consil. 465. Perscruta
tis, num. 16. consil. 697. His stantibus, num. 13.
Anton. Rub. consil. 31. Præsupponitur, num. 5.
Aym. Crauett. consil. 98. Nobilis, num. 13. cons.
161. Verba, num. 11. post Abb. consil. 57. Attin-
gam, colum. pen. lib. 2. & Ias. in l. cum res, num.
20. ff. de legat. 1. Ludouic. Gozadin. consil. 59.
Prima facie, num. 4. Ioan. Cephal. consil. 107.
Magnificus D. num. 19. lib. 1. consil. 620. Series
num. 73. consil. 729. Accipio, nu. 9. lib. 5. Ruin.
consil. 127. Scio quod ad dissentiendum, num.
9. lib. 2. Et vbi in aliqua dispositione verba taxa
tiua uel restrictiua adsunt, dispositionem etiam
20 fauorabilem † restringũt, l. penult. C. de leg. &
post Bald. consil. 262. Recolo, in fin. lib. 1. repe-
titur cons. 456. lib. 5. per illum tex. tradit Aym.
d. cons. 98. nu. 14. Quòd cũ in præfatione horũ
commentariorũ latè resolutum ac extricatũ fue
rit, quæ opinio receptior sit quotq. declaratio-
nes Aretini assertio recipiat iudicãdo, nõ cẽseo
hic contrariũ disputãdi causa sentire, incõstan-
tiæq. tetrũ vitiũ, vt in hac scientia frequens est
incurrere, quod multis disertissimis Iuriscon-
sultis synceritatis ac veritatis splendorem turpi
ter ademit. Et licet (vt ad rem redeam) persona
similis non excludatur, vt videtur velle gloss.
not. in l. eum qui, §. si petenti, ff. de public. in
rem act. cum adductis ab Andr. Tiraquell. in
tract. de retract. conuent. §. 1. glos. 6. num. 6. ver
sic. Nam & dictio taxatiua, in proposito nõ ea-
dem est ratio, vt similitudo extensionem ope-
rari non possit. Facitque (vt Francisc. Aretinus
dicebat) quod notabiliter trãdit Bal. i l. si auia,
nu. 5. vers. Et secũdum hoc not. C. de iur. delib.
21 quòd quando transmittens † non est de descen
dentibus, licet ille in quem transmissio fit de de
scendentib. existat, non tamen fit ex capite d. l.
vnic. transmissio; Vnde si auia generum suũ hæ-
redem instituerit qui filium habeat, licet ille fi-
lius respectu auiæ descendens sit, quia tamen
gener descendens non est, non trãsmittet, & ex
d. l. unic. colligitur, quæ trãsmittendi priuilegiũ
non nisi liberis (vt supra asserebam) tribuit.
Non obstat quòd si pater cum ascendentibus
& descendentibus decedat, conditio nihil re-
spectu ascendentium operetur, quia quando
liberi sunt in conditione quòd succedant non
requiritur, l. filiusfamilias, §. cum quis, de leg.
1. ita etiam in ascendentibus; Nam respondeo
absurdum non esse, quòd aliquando persona
quæ ex præsumpta defuncti voluntate substitu
22 tum excludit, tunc excludat † cum succedit,
aliàs secus, vt constat ex not. per Nicol. de Ma
tatell. & Bald. col. 1. in l. pen. C. de impub. &
al. substit. & ex hijs quæ inde Raphael Fulgo-
sius, ac Paul. Castrensis inferunt, de hoc tamen
infra latius disceptãdum erit. Quicquid autem
sit, iudicando consulendoque ab opinione Ful

gosij

23 gosij † recedendum non est: vt in casu prædicto conditio si sine parentibus nō subaudiatur, vti communiter approbata. Ex prænarratis decidi etiam videtur, vt quemadmodum quando ascendens instituit descendentē ipsum grauando, vt post mortem suam fideicommissum restituat, conditio si sine superiore parente decesserit, quem testator, ac hæres grauatus superstitem habebant non subintelligitur, eodem mo-
24 do idem † dicendum erit, si testator qui viuum parentem retinebat, filium aut alium descendē tem instituat, adiecto fideicommisso post mortem restituendo, nec enim subaudienda conditio erit si descendens grauatus sine illo superiore ipsius grauati ac testatoris parēte decesserit; Hæcque sententia dubio procul probanda est, quando parens superstes & viuus relictus post mortem grauati hæredis, ascēdens etiam ipsius testatoris præmortui fuisset, vt concludit Emanuel Costa in comment. ad cap. si pater, in 1. part. in verb. Si absque liberis, num. 8. de testamen. lib. 6. Et si reijciendo dictam l. scripto, ff. vnd. liberi, adhuc Primò diceretur, vt significet viuo patre & filio magis patris hæreditatem fi-
25 lio, quam è contra deberi: cæterum si filius † præmoriatur, tunc illius hæreditas non minus parenti debeatur, d. l. nam etsi parentibus, vt Vincentius Herculanus Perusinus in l. filiusfamilias, ff. ad l. Falcid. & in d. l. in fideicommissariā, ad Trebell. intelligebat. Secundò quòd Iurisconsultus in d. l. scripto, §. fin. significet, non eodem modo liberorum hæreditatem parentibus deberi vt è contra, quoniam pater prius naturaliter mori quàm filius speratur, vnde si filius turbato naturæ ordine præmoriatur, patri incipit deberi, vt Emanuel Costa in d. cap. si pater, in 3. part. in verb. Priuare non possint, num. 39. asserebat. Respondeo præcitatos Doctores nō benè concludere, cum vtranque responsionem Papinianus destruat, dum rationem ibi reddēs cur non vtrisque eodem modo hæreditas debeatur, Parentes (inquit) ad bona liberorum ratio miserationis admittit, liberos naturæ simul, & parentum commune votum. Sola igitur mortalitatis miseratio turbato ordine in parentibus causa successionis est, quę debilior censetur cōsiderato concursu ordinis, ac voti, non minus naturæ quàm ipsorum parentum, vt minimè d. l. nam etsi parentibus, in fin. negotium faciat. Huc pertinet, quod in præfatione huius operis ex Callistrato Iurisconsul. libro secundo Quæstionum excerptum afferebam, vt profundiore animi affectu bona quæ nostra sunt naturæ impulsu liberis relinquamus, ipsosq. amemus, nā ex prolis susceptione diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquimus, nō mirum si ad ipsam conseruandam & alendam sic illis bona ac diuitias parare omni conatu studeamus, liberorumque procreandorum animo, & voto vxores ducamus, ad filios filiasve concipiendas edendasque, l. liberorum, §. præter hæc omnia, de verb. signif. Quod quidem studium votumque erga parentes cessare experientia docemur cessante illa æternitatis cogitatione atque imagine, quæ sæpè homines ad auaritiam, corpus & animum corrumpentem conducit, cuius teterrimi vitij asperitatem natura in liberos procliuis non excusat aut delet, cum vt Franciscus Connanus in comment. iuris ciuilis considerat, nullis in rebus natura nobis dominium dederit sed vsum tantum, aut vsus nostri causa possessionē: itaque quod sibi quisque cælo, mari, terraque ceperat suum faciebat, eatenus, vt eo vti posset non vt eius dominium nancisceretur, sed possessionem: Quandiù enim illud seruabat ad vsum suum, tandiù alijs ius non fuit auferendi aut vtendi; Pari ratione quod agri quisque ceperat ad habitādum aut arandum eo tantisper dum possidebat à nemine potuit deturbari, ne possessionē alterius quam primo cuique occupanti natura dederat interuerteret, quod sine iniuria facere nō poterat, iniuria autem omnis contra naturā est. Ergo fuit in istis primis naturalibus propria cuiusque possessio, dominium non fuit. Sed hoc ius dominij ad maiorem rerū custodiam & futuræ necessitatis subsidium, cōmunis postea omnium nationum consensus excogitauit. Quod cum ita se habeat, ne liberorū quidem successio naturæ imputari potest, quæ facit vt eos amemus & charos in primis retineamus, non vt eos hæredes relinquamus, cum ea nihil proprium nobis dederit, quod ad filios transferri posset. Ac ne tum à principio solicitauit hæc cura homines, sed eos qui posteriorum temporum ambitione & auaritia corrupti locupletādis liberis studium omne posuerunt, quod malorum omniū quasi seminarium fuit, sed de hoc diffusius alibi.

HYPOTHESIS.

In fideicommissaria substitutione hanc l. cum auus, verificari: Etiam in fideicommissaria à milite facta: Non autem in directa vulgari: Deque istis substitutionibus, atque de verbis restituere & substituere, de directisque verbis comminisci, & l. ex facto, in princip. ff. de vulg. & pupill. explicari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in fideicommissaria substitutione procedere.*

2 *Restituere verbum, substitutionem fideicommissariam significare.*

Restituere

3 *Reſtituere verbum, ad teſtatorem relatum, directam ſubſtitutionem importare.*

4 *Subſtitutionem directam per verba merè obliqua induci poſſe; Exemplumque afferri.*

5 *Reſtituere verbum, ad directi ſignificationem aliquando applicari.*

6 *Reſtituere verbum ad hæredem relatum, directã ſubſtitutionem inducere.*

7 *L.cum auus, in fideicommiſſaria ſubſtitutione etiam à milite facta procedere.*

8 *L.cum auus, in directa vulgari ſubſtitutione locũ non habere: Hocque num.35.facilius reddi.*

9 SENENSES *Iuriſconſultos in ſubſtitutionum interpretatione claruiſſe.*

10 *Subſtitutionem vulgarem aditione hæreditatis expirare.*

11 *Subſtitutionem vulgarem tacitam, non ſolum expreſſam aditione euaneſcere.*

12 *Subſtitutionem vulgarem non ſolum aditione hæreditatis, ſed per defectum alterius adiecta conditionis deficere.*

13 *Legem interpretantem iuxta terminos legis interpretatæ moderari.*

14 *Filio repudiante vel abſtinente, hæreditatem non ad filios ſuos, ſed ad cohæredem vel ſubſtitutum deuolui.*

15 *Subſtituo verbum, propriè directum eſſe. Sed limitari ex qualitate actus, ac vt actus ipſe ſuſtineatur, num.18. aliterque hoc nume.25. declarari.*

16 *Subſtitutionem, & reſtitutionem inuicem differre.*

17 *Subſtitutum, ſecundum hæredem dici.*

19 *Subſtituo verbum, ob adiectionem verbi hæredes directum reddi.*

20 *Subſtituo verbum, de vulgari in dubio prædicari.*

21 *Subſtitutionem, in dubio directam magis, quàm fideicommiſſariam cenſeri; Hocque ampliari, num.22.*

23 *Subſtituo verbum, nunquid commune ſit.*

24 *Subſtitutionem fideicommiſſariam propriè ſubſtitutionem eſſe.*

26 *Subſtituo verbum, quando in perſonam eiuſdem ſubſtituti concurrit cum verbo inſtituo, ad ſuperfluitatem tollendam, verbum ſubſtituo tanquam commune fideicommiſſariam ſubſtitutionem importare.*

27 *Generi per ſpeciem derogari, cum diſpoſitio generalis apta ad omnes caſus, & ſpecialis ad vnum caſum, ſimul ponitur.*

28 *Subſtitutionem in dubio directam interpretari, dummodo verba & perſona id patiantur, & niſi teſtantis voluntas repugnet aut impugnetur.*

29 *Verba directa ad ſenſum obliquum trahi, ſi de voluntate teſtatoris appareat.*

30 *Coniecturandi vim in fideicommiſſaria ſubſtitutione latius peruagari.*

31 *L.ex facto, in princ.ff.de vulg. & pupill. interpretari.*

32 *Actum non vitiari ſi poſt eius perfectionem res ad illum caſum deueniat à quo incipere non potuit: id ipſumque num.33. declarari.*

34 *Retentionem in fideicommiſſaria ſubſtitutione, fauorabiliorem eſſe noua acquiſitione, reſpectu vulgaris ſubſtitutionis.*

CAP. XI.

EX ISTOMET textu ibi, à ne-
pote petijt, vt ſi infra trigeſimũ
annum moreretur, hæreditatem
patruo ſuo reſtitueret, cõcluſio
colligitur, eiuſdem legis diſpoſi
1 tionem in fideicommiſſaria ſubſtitutione † ſibi
locum vendicare, ita dicunt Socin. hic colum.
8. Alexand. in l.penult. ante fin. verſic. Sed Ful
goſius, C.de impub. Pariſ. conſil. 19. Ad reſo-
lutionem, num.92. lib.2. conſil.54. In iſto iudi-
cio poſſeſſorio, num.12. lib.3. Socin.iun.conſil.
125. Viſis, nume.12. lib.1. Portius conſil. 177.
Contingit, poſt num.3. lib.4. Gerard. Mazzoll.
conſil.2. Philippus, num.45. Franciſ. Mantic. in
tractat. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7.
num.15. Decian. conſil.24. Et prima facie, nu.
18. lib.2. & Præclariſſimus Iuriſconſ. D. Petrus
Caballus conſil.48. Maturè conſideratis, verſ.
In qua quidem ſubſtitutione fideicõmiſſaria.
2 Verbum enim † reſtitueret, fideicommiſſariam
ſubſtitutionem importat, l.reſtitura, ff. ad Tre-
bell. l.cohæredi, §.cum filię, ff.de vulg. & pupil.
Bart.in l.centurio, num.45. vbi Lanfranc. num.
17. eod.tit. Bald.in l.fin. colum. fin. C. de ſacro-
ſanct. Eccleſ. Gulielm. de Benedict. in cap. Ray
nutius, in verb. Teſtamentũ, 3. nu.61. & ibi Di-
dac. Couar. §.9. nu.4. extr. de teſt. Vdal. Zaſ. in
tract. ſubſtit. tit. de compen. fol.2. verſ. Obliqua
verba, Andr. Alciat. in l.plus eſt, in fin. ibi, Reſti
tuitur ex S.C. Trebelliano, ff. de verb. ſig. Sfort.
Odd. in tract. compen. ſubſtit. part.4. q.2. art.1.
in verb. Reſtituat, fol.62. neminẽ diſcrepare at-
teſtans.

Licet ſi verbum iſtud reſtituat, ad teſta-
3 torem dirigatur, directam † ſubſtitutionem ſi-
gnificet, Io. Bapt. de S. Seuerino in l. precibus,
nu.41. ad fin. d.tit. de impub. & al. ſubſtit. Mant.
in d.tract. de coniect. vltim. vol. lib. 5. tit. 7. nu.
19. verſic. Etſi quidem verbum reſtituo. Ad
quod faciunt notata per Bald. in l. humanita-
tis, num.53. verſic. Mirabile dicam, eod. tit. de
impuber. vbi voluit, poſſe aliquo caſu directã
4 † ſubſtitutionẽ per verba merè obliqua fieri,
exemplum ſi teſtator dixerit: Si filius meus in
furore deceſſerit, ego teſtator hæreditatem
meam filio reſtituo, iſta eſt directa, cum me-
dium hominem reſtituentem non ſignificet.

Sed

Sed ipse testator immediatè manu sua, & non extranea conferat: subdens mirum non esse,
5 quia verbum restituo, † quandoque ad directi significationem applicatur, l. inter omnes, ff. qui satisd. cogant. l. tertia, in fin. C. de iur. de-
6 lib. Idem si ipsi hæredi verba † dirigeret, dicendo, Si hæres non eris hæreditatem restituas, asserens istam directam vulgarem esse, dicta l. inter omnes, ad facti enim non iuris restitutionē verba referuntur, vt ibi, & Baldum sequuntur Alexand. in l. verbis ciuilibus, nu. 7. ff. de vulg. & pupill. Corn. in dicta l. precibus, nume. 33. Francisc. Rip. in dicta l. centurio, numero 101. Philipp. Franc. in cap. si pater, colum. 30. in fin. versic. Secundò est verbum restituatur, vbi etiā Emanuel Costa in 1. part. in verb. Moreretur, nume. 9. de testam. in 6. rursus Bald. in d. l. fin. num. 14. C. de sacros. Eccles. Gulielm. de Benedict. in rep. d. cap. Raynutius, in verb. Succederent, in fin. & ante istos Bart. in l. quærebatur, in princ. num. 3. ff. de milit. testamen. & ab his neminem inuenire dissentientem dicit Oddus in præcitato loco, versic. Limitatur autem eleganter. Eadem omnino ratione idem dicendū in pupillari substitutione esse, argum. §. qua ratione, Instit. de pupill. concludit ipse Emanuel Costa in d. c. si pater, 3. part. in verb. Pupillares, numero decimooctauo, versic. Quòd si testator exemplum etiam prædictum Baldi corrigens, vt per eum.

Ampliatur dicta conclusio, ipsam in fideicō-
7 missaria substitutione à milite facta † procedere, tunc enim ex l. cum auus, subintellecta conditio adhuc subintelligeretur, vt tradit Franc. Mantic. in d. tractat. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 1. post num. 11. versic. Tamen quicquid sit, fol. 113. Ex hoc notabili primum corollarium infertur, hanc l. cum auus, & similes
8 in substitutione directa † vulgari per ascendentes descendenti facta locum non habere, Gloss. in d. l. generaliter, §. cum autem, in verb. Substituit, dum interpretatur scilicet per fideicommissum, cum enim contextus simpliciter dicat, substituit, in dubioque vulgariter debeat intelligi, l. Gallus, §. primo, cum gloss. ff. de liber. & posthum. per fideicommissum tamen intelligendo, vt statim dixi, ita sentire, vulgaremque substitutionem excludere videtur, ibique Alberic. de Rosat. & Ioan. Baptist. de Sanct. Seuerin. adnotarunt, hic verò Socin. colum. octaua de communi. opinio. attestans, ab eaque iudicando, & consulendo recedendum non fore, idemque asseruit in l. si is, qui ducenta, §. item si paterfamilias, columna secunda, numero nono, in vltim. not. versic. Tertiò infertur, ff. de rebus dub. Corn. consil. primo, Circa primum, numero trigesimo, libro quarto, Dec. consilio 416. In testamento, nume. quinto, dicens communem sententiam esse & iudicando ac consulendo ab ea non recedendum, & consil. 529. Philippus, numero octauo, in fin. versic. Tertiò principaliter, Socin iun. consil. 96. Multa, num. quinto, libro tertio, consil. 100. Præsupponitur in facto, colum. prima, num. quarto, libro primo, Ioan. Maria Riminald. consil. 183. col. quarta, Carol. Ruin. cons. 106. Viso, nu. secundo, consil. 131. In themate, num. tertio, vbi de communi opin. attestatur, lib. tertio, Curt. iun. consil. 33. Præsupponitur, colum. prima, qui etiam veram, & communem conclusionem esse dicit, Rub. Alexandrin. cons. 36. Viso testamento, num. secundo, versic. Confirmatur, receptam sententiam dijudicans, Gerar. Mazzoll. dicto cons. secundo, Philippus, nume. 45. rursus Soc. iun. cons. 128. Nobilis, colum. decima, nu. 59. lib. primo, asserens istam opin. omnes indubitanter amplecti, Ioan. Franc. Calcan. inter eiusdem Socini responsa in 7. subscr. ad dictum consil. 128. num. 221. Paris. cons. 19. Ad resolutionem, colum. nona, in fin. num. 92. lib. secundo, Ant. Gabriel. lib. quarto, de fideicommiss. conclus. 2. num. 57. in 10. limit. Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volun. lib. decimo, tit. octauo, num. primo, & infra, vbi de communi opin. repetitis vicibus meminit, Roderic. Suares, alleg. 27. Duo præsupponūtur, ante num. 19. versic. Octauò, quia, Rolan. de Vall. consil. 100. Quoniam, post num. 21. versic. Et in vulgari, lib. primo, Bero. cons. 128. Primam, nu. octauo, & decimo, lib. secundo, Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. volun. lib. 3. fol. 5. num. 8. fol. 233. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, nume. 241. & 248. versic. Hinc est. Et ex præcitatis de communi sententia fidem faciunt Berous, Parisius, ac Mazollus ab eaque iudicando & consulendo recedendum non esse admonet Curtius iun. in prænallegatis locis, quam vti veram sequuntur Pet. Caball. d. cons. 48. Maturè consideratis, nume. 15. versic. Non obstat etiam quòd in substitutione vulgari, lib. 1. idem quòd Mazollus asserens, Guidantonius Vespuccius in cons. incip. Domi nus illuminet intellectum, fol. 3. vers. Dico quia in substitutione vulgari, Ant. de Padilla in d. l. cū acutissimi, ante nu. 8. vers. Est autem, & Sfortia Oddus cons. 90. Excellens D. Carolus, nu. 10. vers. Primò recedat, vterque receptam conclusionem esse affirmans. Sed Socinus differentiæ rationem perquirendo, Glossæ, ac dictorū Scribentium opinionem prosternere subtiliter niti
9 tur, claruere quidem † Senenses Iurisc̄osulti in substitutionum difficili ac intricata materia interpretāda. Socinum autē ipsorum ueluti principem colimus, cum peracuta subtilitate ueustateque non solum substitutionum, sed transmissionū, conditionū, dubiarumq. rerū duritiē

asperitatemque superauerit: Vnde Alberici, ac Seuerinatis rationem primum reijcit, dum ex eo asserunt ipsam l.cum auus, in vulgari substitutione non procedere, cum per aditionem hæ
10 reditatis † expiret, l. post aditam, C. de impu. & al. subst. Stephan. Bertrand. consil.9. Thema tale est, num.3. consil.82. Visa clausula, nu. 5. & consil.149. Multa sunt, num.4. lib. primo, Soc. iun. consil.92. Quoniam, nume.2. lib. primo, consil.27. Miratus sum, num.14. lib. tertio, consil.26. Considerato testamento, nu. 10. lib. 4. Nicol. Bellon. cons.58. Testator legauit, nume.1. Hierony. Gabriel. consil. 95. Laurentius de Castellanis, colum. 2. num. primo. Et non so
11 lum expressa, sed etiam † tacita, gloss. in d. l. post aditam, in l. si mater, §.1. ff. de vulg. & pupill. Bart. in l.1. in 5. quæst. princ. num.46. eod. tit. Gabriel. de communi attestans, d. consil.95. nu.1. & consil.117. Bartholomæus Bartoccius num.13. Nam absurdum, inquit, non est quòd
12 vulgaris per defectum etiam alterius † adiectę conditionis expiret, l. Gallus, per totam, ff. de liber. & posthum. aliaque complura considerat vt per eum. Sed rationem illam reassumendo, quòd l. cum auus, cum in fideicommissaria substitutione loquatur, textus in dicto §. cum autem, ad interpretationem responsi Papiniani
13 procedens iuxta terminos † legis interpretatæ debeat intelligi, l. nihil, vbi Bart. ff. de coniug. cum emancip. liber. maximè quia verbum substituit, in illo contextu positum reperitur, quod de fideicommissaria substitutione (vt dicebã) intelligitur, omnia etenim quæ sunt in termino ad quem relatio fit, in termino referente repetita censentur. Vlterius (vt ait Corneus) hoc cautum iure non reperitur, vt in vulgari locum habeat, itaque regulariter à verbis legis non recedimus, maximè quia eadem ratio non mili-
14 tat, cum repudiante filio † vel abstinente, hæreditas non suis filijs, sed cohæredi vel substituto deuoluitur, l. cum de hæreditate, ff. de acquiren. hæred. l. vnic. §. si ita, C. de caduc. tollend. Corneumque in huiusmodi diuersitate rationis Ioan. Franciscus Calcaneus, in d. subscript. 7. num.222. & Moderni Alexandrini dicto numero secundo, sequebantur. Non obstant in contrarium per Socinum allegata, & Primò mens Imperatoris responsum Papiniani extendendi, qui loquitur per verbum substituit, illud simpliciter absolutèque in pluribus contextus partibus post relatum responsum repe-
15 tendo, quod quidem † directum est, secundum Nicolaum de Mattarellis, vt ipsum referunt, Socin. iun. & Galiaul. in dicta l. centurio, Carol. Ruin. consil.158. Viso eleganti consilio numero vndecimo, libro tertio, consil.98. Viso themate cum dubijs, numero tertiodecimo, versic. Similiter videmus, libro secundo, consil. 99. eiusdem initij, eod. volum. l. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupill. & sibi voluit Andr. Alciat. in l. vel bis ciuilibus, num. decimo, ipsomet tit. quod clarius expressit in allegata l. cēturio, post nume. 118. versic. Sed an verbum, Bartoli sententiam in hoc declarantis, vt simpliciter directum sit, sicut & verbum instituo, directum est, l. prima, de vulgar. & pupill. cum substitutio nil aliud sit quam secunda institutio; gloss. in rub. dicto titu. videamusque differentiam inter sub
16 stitutionem † & restitutionem vbique fieri, gl. in rubr. C. de institut. & substitut. fideicommissariamque propriè substitutionem non dici, ut Doctor. in dicta rubr. ad Pandect. testantur, substitutumque non habere eum qui fideicommissarium habet, l. tutor, §. hæres, ff. de admin. tutor. indifferenter etiam substitutum secun-
17 dum † hæredem appellari, l. secunda, C. de hæredit. instit. & dicta l. precibus, hisque verbis, filium instituo, nepotē substituo, nullam fideicommissariam contineri, iuxta gloss. in dicta l. Gallus, §. primo, quæ omnia arguunt tale ver
18 bum merè directū esse. Licet excipiatur † quoties ex aliqua causa deflectitur, siue ex qualitate actus, l. Scæuola, ff. ad Trebellian. siue propter sustinendi actus fauorem, gloss. in §. final.
19 Instit. de pupill. aut ob adiectionem † verbi hę redes, in quo verbum substituo directum fieri
20 certum † est. Bald. in dicta l. precibus, colum. duodecima, num.43. Angel. consil.101. Considerandum est quòd substitutio, in princip. colum. prima, Iason. in dicta l. centurio, num.59. vbi Francisc. Rip. num.89. Hieronym. Gabriel. consil.130. D. Florius, nume.6. versic. Verbum autem substituo, Paris. cons.41. Visa facti narratione, num.9. lib. secundo. Vt verbum istud ex Alciato regulariter directum remaneat, quinimo vt dicebam, in dubio de vulgari prædicetur ex dicta l. Gallus, §. primo, cum gloss. Sicut etiã
21 receptum est, substitutionem † directã potius quàm fideicommissariam iudicari, cap. si pater, de testamen. in sexto, gloss. in l. verbis ciuilib. ff. de vulgar. & pupill. Bald. consil.423. Verba testamenti, versic. Vltimò hoc est expressum, lib. primo, & in l. si quis ita, ante fin. versic. In dubio etiam uidetur, ff. de usufruc. Dec. in l. in testamento, in 4. not. C. de militar. testamen. Paris. dicto cons.41. nume. 12. libr. secundo, Carol. Ruin. cons.96. Quia de substitutionib. colum. secunda, nume.5. lib. secundo, cons.99. Viso themate, nu.13. uersic. In dubio ergo, cons. 103. Visa contingentia facti, colum. fin. numero 50. eod. uolum. cons.128. Viso testamento, nu. 18. lib. tertio, Socin. iun. cons. 94. Quia in præsenti consultatione, num.51. libro primo, cons. 103. Visa, nume. 50. eodem uolum. Roland. de Vall. consil. 69. Visis ac perlectis uerbis, nume.8. lib. primo, Paul. Leonius in tract. substit.

tit.

tit. de compend. num. 75. vers. Et in specie, com munemque opin. esse ait, Lancell. Polit. in titu. de vulg. colum. 6. vers. Propterea forsan. Quod
22 procedit etiam † si verba propriè non conueniant, Ruin. dicto consil. 99. Viso themate, nu. 13. lib. secundo. Nam respondeo, hic non versari in dubio, huius legis dispositione praecedente, quam Imperator interpretatur, ac de substitutione in responso Papiniani expressa textum in dicto §. cum autē, semper loqui, verbum substitutionem ad verbum illud responsi, substituit, referendo: necnon verba illa talem fecisse substitutionem: vt in casu extensionis verba ex praecedentibus interpretentur quae magis influunt, & vtique extēsionis casus clarus est ex verbisque ipsius extensionis terminorum declaratio dilucidior resultat, à quibus aliter recedendum non est, cum intuitus humanitatis latius, & pinguius ad naturales, in casum ab Imperatore ibi expressum protendatur. Vlterius ver-
23 bum substituo † commune est, Bart. in l. centurio, num. quarto, vbi Iason. num. 62. Andr. Alciat. num. 109. vers. Quum enim verbum substituo, Francisc. Rip. num. 187. Socin. iun. num. 331. & Lancellot. Galiaul. num. 511. Bald. in d. l. precibus, num. 50. C. de impub. & al. substit. & in rubr. C. eod. in fin. rursus Bart. consil. 241. Pater filio impuberi, num. 3. Alexan. cons. 36. Viso themate, nume. 2. lib. tertio, consil. tertio. Circa praemissam consultationem, num. primo, consil. 51. In casu praesenti, num. 16. vers. Vel secundum Io. de Imo. lib. 7. Capr. cons. 141. Etsi viso, nu. 2. Dec. cons. 253. Proponitur, num. 2. cons. 643. Viso eleganti consilio, nu. 3. Cur. iun. cons. 13. Ex praefata facti contingentia, nu. 5. Paris. cons. 17. ex lectura testamenti, num. 3. lib. 2. cons. 41. Visa facti narratione, num. 9. eod. vol. cons. 15. Ser Laurentius, nu. 15. lib. 3. Afflict. decis. 367. Nardus de Isopo, nu. 2. Ruin. cons. 96. Quia de substitutionibus, nu. 4. lib. 2. cons. 103. Quaestio proponitur, nu. 16. eod. vol. Rolan. de Vall. d. cons. 69. Visis ac perlectis verbis, nu. 3. lib. 1. Sfort. Odd. in tract. de compend. partic. 4. in verb. Substituo, vbi post Francisc. Rip. Io. Neuiz. & Socin. iun. communem opinionem esse dicit, ab eaque iudicando, & consulendo recedendum non fore, Paul. Leon. in d. tract. substit. tit. de compend. num. 381. vers. Primò igitur; Et quicquid dixerit Nic. de Mattarell. hoc negocium ab illa quaestione pendere videtur, vt Oddus aduertit, nunquid fideicommissaria substitutio propriè substitutio sit, in qua licet plures senserint impropriè substitutionem dici, & signanter omnes ferè Doctores in rubr. C. de impub. Hieronym. Cagnol. in l. precibus, numero quinquagesimo, Atetin. in suo tractat. fideicommiss. numero quarto, Dec. cons. 416. In testamento, numero duodecimo, communemque esse numero & authoritate, ab eaque recedendum non esse Cagnolus testetur, tamen Alexand. in dicta rubr. C. de impuber. & in alia rubr. ff. eod. num. tertio, Socin. ibidem num. 15. & Rip. num. 10. ac etiam Socin. iun. in
24 dicta l. centurio, num. 34. contrarium † tenuerunt, istamque Sfort. Odd. magis communem opinionem nunc esse meminit, cum pro ea Socin. sen. consuluerit, & illi consilio omnes illustres Doctores Italiae se subscripserint. Opinio etiam Nicolai de Mattarellis vltra dictas exceptiones, ex relatione ad fideicommissariam
25 † substitutionem limitatur, prout in hac l. cum auus, contingit, & Alciat. scribit in l. verbis ciuilibus, numero decimo. Necnon ex vi adiectorum verborum, cum scilicet substitutio tractum temporis habet, vt in dicta l. generaliter §. cum autem, ibi substitutione praegrauatus, quod idem Andr. Alciat. in dicta l. centurio, numero 118. admonet. Caeterum quia hoc verbum vt ex crebriori asserui, commune est, hinc euenit, cum in persona vnius & eiusdem sub-
26 stituti † verbum instituo directum, & verbum substituo commune concurrit, tunc verbum substituo ad superfluitatem tollendam, fideicommissariam designat, Bartol. in l. recusare, §. Titius, numero tertio, versic. Item per hunc §. ff. ad Trebell. quem sequitur Dec. cons. 227. In casu ad me transmisso, nu. 5. vers. Vnde succedit, Car. Ruin. consil. 98. Viso themate, nu. 13. lib. 2. cons. 158. Viso eleganti consilio, numero vndecimo, libro tertio, cons. 174. Viso testamento, numero quintodecimo, dicto lib. secundo, verbum enim substituo cum sit aptum vti commune ad directam omnem speciem directae substitutionis, patiterque ad obliquam, dicta l. iam hoc iure, de vulg. & pupill. ac dicto §. cum autem, iuncta gloss. vt tanquam genus ad uerbum directum se habeat, quod directam tantum substitutionem potest ex sui natura importare, proinde cum substitutio per uerbum commune & directum concipitur, genus & species cadit inter casus, cumque generalis disposi-
27 tio † apta ad omnes casus, & specialis ad unum casum in eadē dispositione ponitur, generi per speciem derogatur, adeo quòd generalis dispositio ad casum specificatum nō referatur, secundum Bar. in l. quaesitum, §. si quis fundum, in fi. de fund. instruc. per l. sanctio legum, de poen. l. doli clausula, & l. stipulationes commodissimū, de uerb. obligat. & sic sub uerbo cōi substituo, nō potest tūc aliqua directa substitutio cōtineri, ut declarat Ruin. d. cons. 103. Quaestio quae proponitur, nu. 17. lib. 2. Quod uerò de directa substitutione in dubio declarāda traditū est, p-
28 cedit dūmodo uerba † & persona patiatur Socin. iun. d. cons. 94. Quia in praesenti consultatione, nu. 51. lib. 1. Item si uoluntas testatoris non

I 2 repu-

repugnet, & nisi ex tali interpretatione volun-
tas testatoris impugnaretur, vt tradit idem So
cin. Nepos, consil. 103. Visa contingentia fa-
cti, num. 51. lib. 1. Hocque procedere videtur,
quicquid sibi Carolus Ruinus voluerit, etiam
si verba substitutionis directa fuerint, in sensũ
29 enim obliquum † caperentur si de voluntate te
statoris appareret, vt post Bar. in l. quærebatur,
num. 3. ff. de testam. milit. facit, l. 3. C. de liber.
præter. nam vt Ang. consil. 222. Benè & egre-
giè, in princ. tradidit, vt mens testatoris salue-
tur, omnis rigor formaque verborũ abijcitur.
Nec repugnat dum idem Socin. sen. prætendit
in vulgari substitutione triplicem, l. cum auus,
l. generaliter, §. cum autem, & l. cum acutissimi,
rationem militare, cum id indifferẽter in omni
dispositione & in quacũque materia continge-
ret, quod est falsum: in propositoque pietas
prædicta applicari nequit, tum ex ijs quæ ad
vulgarem substitutionem applicita ex d. l. cum
hæreditate, & l. vnic. §. si ita, paulo ante dixi,
tum ex propria qualitate fideicommissariæ sub
30 stitutionis, in qua † latius vis coniecturãdi per
uagatur, l. in conditionibus, de cond. & demon.
vbi in ea conditione si filia mea cum Titio nu-
pta erit, Vlpiano placuit nõ semper mortis tem
pus obseruari, sed voluntate patrocinante tar-
dius transferri, vt faciliter præceptionis com-
pendium, & legata eo fideicommisso contine-
rentur, vbi hæres quicquid ex hæreditate ad
eum peruenerit post mortem rogatus fuerit re-
stituere, dicta l. cum virum. Quoniam in fidei-
commissis voluntas magis quàm verba plerun-
31 que intuenda est. Non obstat † text. in l. ex fa-
cto, in princip. ff. de vulgar. & pupill. vbi condi
tio, si sine liberis, in exemplari quæ directa est
subauditur: Ex Socino enim responderi potest,
cum vt gloss. communiter approbata in dicta l.
cum acutissimi, C. de fideicommiss. inquit, vbi-
cunque filius post mortem restituere grauatur,
qua ratione viuẽtem filium substituto præfert,
pari prætulisse ratione eius nepotes censetur, se
cus si statim rogaretur restituere, tũc enim qua
ratione prætulit substitutum filio, eadem pari-
ter nepotibus prætulisse censetur: prima huius
rationis pars in exemplari pupillarique conclu
dit, nam licet directæ sint, in ijs tamen viuentes
filij substituto semper præferuntur, igitur & ne
potes; Secunda verò rationis pars in vulgari
militat, qua enim ratione filio viuente & repu-
diante substitutum filio excluso admittit, pari
ratione exclusis nepotibus admisisse censetur.
Vlterius ad istum textum dici potest, quòd ni-
mirum si ibi tacita conditio intelligatur, nam
etsi pupillo quilibet etiam extraneus substitui
possit, hoc tamen in exemplari non procedit,
quia pater, vel mater substituere filios eius qui
in furore est, vel eius qui mutus vel surdus est
si habeat, cogitur, sin verò descendentibus ca-
reret, necesse est furiosi muti vel surdi fratres,
si pater alios habeat filios substitui, quibus de-
ficientibus possent quem vellent parentes sub-
stituere, vt de his seriatim traditur in l. huma-
nitatis, C. de impuber. & al. substit. cum mu-
to igitur puberi Titius ibi filijs substituti in te-
stantis vita deficientibus fuisset substitutus, me
ritò post mortem susceptis liberis testamẽtum
rumpitur, illa descendentes substituendi neces
sitate perpensa, descendentium namque in hu-
iusmodi substitutione prima causa est; reque
ad illum à quo incipere non poterat deuenien-
te, est propterea plurimum descendentes sub-
stituendi primum necessitas in dicto textu con
sideranda, maximè cũ furore aut alia mala vale
tudine ibi cessante, agnationeq. sui hæredis sub
stitutio rumpi ex duplicique scindi capite vi-
deatur, in ratione illa, Nihil interesse alium
postea hæredem ipse filius institueret; Nec sub
stitutus velut ex tacita conditione quòd minus
scriptum inueniretur, ob pietatis coniecturam
inuerisimilitudinemque in dicta l. cum acutis-
simi, & in dicto §. cum autem, per Imper. ex-
pressam excluditur, sed simplici sui hæredis a-
gnatione substitutio rumpitur, vt ibi. Sique
32 diceretur, quòd post actum perfectum † si res
ad eum casum perueniat, à quo incipere non
potest, actus ratione impotentiæ non vitiatur,
l. pluribus, §. etsi placeat, vbi Bartol. ff. de
verbor. obligat. cap. factum legitimè, de regul.
iur. Respondeo, quòd ratione impotentiæ ac
33 inhabilitatis actus semel perfectus † non resol-
uitur, sed ratione cessantis præsumptæ volun-
tatis eius qui actum fecit resolutio prouenit, l.
tale pactum, §. fin. ff. de pact. & ita Francisc. A-
retin. in dicta l. humanitatis, colum. secunda,
rationes reuoluendo considerat. Vltimò diuer
sitatis ratio inde in proposito colligenda est,
inter vulgarẽ fideicommissariamq. substitutio-
nem, cum agatur in fideicommissaria de hære-
ditate filijs institutis acquisita, quæ à filijs gra-
34 uati retinetur, hæcque retentio † fauorabilior
est quàm sit noua acquisitio de qua in substitu-
tione agitur, argum. l. patre furioso, ff. de his qui
sui sunt vel al. iur. & facit text. in l. per retentio
nem, C. de vsur. in l. Paulus, ff. de doli except.
notat Bald. in l. prima, in tertio not. C. de fidei-
commiss. in pulchra etiam quæstione, tradit
Capr. consil. 19. Etsi viso, nu. 10. & inf. Car.
Ruin. cons. 66. Circa casum, num. 17. versic. Ta
men etiam, lib. primo, Ioan. Cephal. cons. 86.
Casus iste, nume. 20. & is, lib. 1. rationemque
istam diuersitatis non reijcit, Dec. d. cons. 529.
Philippus, num. octauo, in fin. lib. quarto. Præ-
dictamque Glossæ, Alberici, Seuerinatis, alio-
rumque cõmunẽ conclusionem magis procede
re, imò sine difficultate respectu nepotũ q. viuo
auo

auo concepti non essent, & consequenter non possent ei ab intestato succedere; iuxta l. Titius, cum ibi not. ff. de suis & legitim. post Socinum sen. tradit Curt. iun. in d. consil. 33. Præsupponitur in facto, colum. 1. vers. Et licet prædicta. vereque suam limitando sententiam id sensisse Socin. videtur hic, colum. 8. versic. Verumtamen est.

HYPOTHESIS.

Substitutionem compendiosam multas substitutiones complecti, de eaque latè tractari: Et l. cũ auus, in vulgari sub ipsa compẽdiosa cõprehensa cessare: Multoque minus intelligi si substitutio vulgariter, et per fideicõmissum facta esset: Sique cum non in hæreditate, sed in fideicommisso substitutio concepta reperitur: Adhuc l. si legatarius, §. fin. de leg. 3. enucleari: Atque de vi æqualis determinationis, & de substitutionum unitarum efficacia disputari.

SVMMARIVM.

1 *Compendiosam substitutionem sub mortis conditione fieri, ac multa tempora complecti.*
2 *Compendiosam, vulgarem substitutionem continere.*
3 *Compendiosam, fideicommissariam etiam substitutionem includere.*
4 *Compendiosam, sine distributiuo quandocunque concipi posse.*
5 *Compendiosam, sine verbo quandocunque ex conditione, Si sine liberis decesserit, conceptam censeri.*
6 *L. cum auus, dispositionem in vulgari sub compendiosa comprehensa ex Socino locum habere; Sed contrarium concludi, numero 22. atque 33.*
7 *Conditionem expressam, Si sine liberis, ad vulgarẽ fideicommissariamque substitutionem referri.*
8 *Conditionem si sine liberis in fine positam, vulgarem etiam primo loco factam respicere.*
9 *Oldradi consil. 141. Thema tale est, G. Leniouensis, colum. 2. num. 4. procedere adhuc si filij in conditione positi substitutum ad sui commodum non excluderent.*
10 *Compendiosam substitutionẽ verbo communi conceptam, intra tempora pupillaris ætatis substitutionem pupillarem continere, nec omni tempore fideicommissariam esse.*
11 *Compendiosam substitutionem cõmuni verbo conceptam, matre etiam in medio existente, dictam pupillarem continere.*
12 *Compendiosam substitutionem ex Bartolo vnam esse, non pro toto tempore, sed prout casus attulerit considerari.*
13 *Verbum quod in pluribus temporibus verificari potest, in dubio secundum quòd casus attulerit debere intelligi.*
14 *Vnum determinabile plura determinabilia respiciens, debere illa pariformiter determinare.*
15 *Aequalis determinationis regulam in ijs quæ ex iure communi proueniunt non autem speciali, attendi.*
16 *Uxore domina, & vsufructuaria relicta, filijs extraneisque institutis, in parte extranei mulierem ipsam vsumfructum, à filijs autem alimenta tantum habere.*
17 *Vulgarem substitutionem vti directam, fideicommissaria digniorem esse.*
18 *Substitutionem fideicommissariam, ab alijs potius regulari, cum vnam substitutionem ab alia regulari contingeret, quàm è contra.*
19 *L. si legatarius, §. fin. de leg. 3. declarari.*
20 *Substitutionem vulgarem cum fideicommissaria vnionem quandam retinere.*
21 *Vnionis ratione vnum alterius naturam de iure communi non autem speciali & extraordinario impressam assumere.*
23 *Procuratoris reuocandi potestatem alicui concessam, de expressa reuocatione non de tacita intelligi.*
24 *Aequalis determinationis regulam, ad litteras, quæ legi possunt referri.*
25 *Repetitum in alio capitulo legis vel statuti illud quod in vno tacitè intelligitur non censeri, secus si expressè intelligatur.*
26 *Fideicommissariam, vulgaremque substitutiones insimul coniunctas, quamlibet suam naturam retinere.*
27 *Determinationem plura determinabilia respicientem, adæquationem similitudinemque de pluribus factam appellari: ac satis esse adæquationem eo respectu pro quo facta extitit procedere, licet in omnibus similitudo non versetur.*
28 *Substitutione vulgariter, & per fideicommissum facta, substitutum electionem habere: vt valeat ex vulgari, vel fideicommissaria succedere.*
29 *Copulatiuam inter remedia incompatibilia positã in alternatiuam resolui.*
30 *Vulgarem substitutionem instituti suitatem quo ad transmissionem aliosque suitatis effectus eneruare.*
31 *Vulgarem substitutionem effectus suitatis quo ad transmissionem non tollere si cum fideicommissaria vnita reperiatur.*
32 *Suitatis effectus per compendiosam in qua fideicommissaria continetur, non impediri.*
34 *Fauorabile esse rem ad pristinam naturam reducere.*

35 *Determinationem inæqualem fieri vt minus communi iuri derogetur, absurdum non censeri eandemque regulam æqualis determinationis dupliciter vlterius limitari.*

36 *L. cum auus, dispositionem multò minus in proposito intelligi, si substitutio vulgariter, & per fideicommissum facta reperiretur.*

37 *Generaliter dictum, ad id quod specialiter expressum est non referri.*

38 *L. cum auus, dispositionem, multo minus in vulgari sub compendiosa contenta intelligi, cum non in hæreditate, sed in fideicommisso facta substitutio appareret.*

CAP. XII.

PRAEDICTA communis conclusio à qua in iudicijs & responsis recedendum non esse Socinus etiam arbitratur, ex eiusdem intentione limitationem recipit, quando vulgaris sub compendiosa post mortem concepta comprehenderetur, vt quia descendens institutus fuisset, & quandocunque sine filijs decederet substitutio facta reperiretur, hæc enim verba compẽdiosam substitutionem denotant, fit nanque sub mortis conditione,
1 multaque tempora † complectitur, Bart. in l. centurio, colum. 2. num. 9. versic. Expeditus de contarijs, & colum. 10. ante num. 33. versic. Secundò opponitur, vbi Francisc. Aretin. num. 5. in fin. & infra, Socin. sen. num. 18. Ias. num. 22. versic. Antequam veniam, Francisc. Rip. num. 60. Socin. iun. num. 172. & Lancell. Galiaul. num. 218. de vulg. & pupill. Bald. in l. precibus, num. 32. vbi etiam Dec. num. 16. Curt. iun. num. 45. & ante ipsos Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino, num. 27. C. de impub. Paul. de Castr. in l. verbis ciuilibus, num. 2. ff. eodem, & in l. in testamento, per glos. magnam ibi, C. de testamen. milit. vbi Raph. Fulgos. & Alexand. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, in mater. Compendiosæ, num. 2. versic. Vnde de hac eleganti, extra de testamen. Ang. consil. 41. Punctus de quo quæritur, colum. fin. versic. Probatur quia, cons. 125. Substitutiones, in princ. Capr. cons. 7. Pro prædictorum declaratione, num. 20. Socin. sen. consil. 116. Non potest negari, num. 6. lib. 1. Dec. cons. 227. In casu, colum. 2. num. 3. cons. 572. eiusdem initij, in princ. consil. 642. Scrutabor, in princ. & cons. 643. Viso eleganti consilio, num. 2. Curt. iun. cons. 86. Præsupponitur in facto, in princ. de communi opin. attestans, cons. 172. eiusdẽ initij, in princ. Francisc. Beccius, cons. 24. Cum magnificus, nu. 3. Hieronym. Grat. cons. 33. Dubijs mihi exhibitis, n. 3. lib. 2. Socin. iun. cons. 121. Licet in occurrente casu, num. 10. versic. Nam cum in testamento, lib. 1. cons. 64. Vt responsum congtuũ, in princ. lib. 3. & cons. 27. Miratus sum, num. 10. dicens diffinitionem traditam per Bartolum, communiter receptam esse in d. l. centurio, seque illam ibi defendisse approbasseque eod. vol. & de eadem communi meminit Anton. Gomes. in cõment. varijsque resol. iur. ciuil. tom. 1. cap. 7. an tenum. 2. Carol. Ruin. cons. 28. Viso legato, num. 4. lib. 2. cons. 139. Viso ac perlecto, n. 23. cons. 155. Viso testamento Hieronymi, num. 1. eod. volum. Paris. cons. 1. Vulgatum est, num. 5. glossam in d. l. precibus communiter approbatam esse asserens, lib. 3. cons. 25. Vidi testamentum, num. 14. versic. Tum quia, consil. 73. Vt præsens consultatio, num. 1. eod. volum. Rolan. de Vall. consil. 25. Viso themate, num. 15. & 16. lib. 1. Mandell. Albens. consil. 29. Pro discussione, colum. 1. ante num. 2. versic. Et videtur de mente Bartoli, vbi meminit de verbis, Post hos, & Successiuè. Hieronymus Gabriel. cons. 169. Venetijs tribus modis, num. 41. versic. Hæ tres substitutiones. In hacque compen-
2 diosa † non solum vulgaris comprehenditur, vt inquit idem Bart. in dicta l. centurio, num. 11. & 22. vbi Alexand. num. 70. Ias. num. 23. Lanfranc. de Oriano, num. 29. Socin. iun. num. 33. Rip. num. 101. & nu. 146. Galiaul. num. 422. rursus Bartol. in l. quandiu, la 3. num. 10. vbi Bald. circa final. versic. Is autem, Ang. num. 8. Paul. de Castr. num. 7. Aretin. num. 7. ff. de acquirend. hæredit. Cyn. in dicta l. precibus, num. 20. vbi Albericus, num. 21. Alexander, num. 12. Ias. eodem num. Curt. iun. num. 44. cum sequen. & num. 46. circ. princ. Dec. num. 16. circa fin. adhuc Bart. in l. 1. num. 8. vbi Socin. colum. 17. in 8. limit. ff. de vulg. & pupill. Alberic. in rubr. num. 90. eodem tit. Ioan. de Imol. in dicto cap. Raynutius, num. 176. Philip. Franc. in cap. si pater, colum. 35. de testam. in 6. Ang. de Aret. in tract. compend. num. 8. in eodemque tract. Vdalric. Zas. nu. 24. Ang. de Vbaldis, cons. 41. Punctus de quo quæritur, col. fin. versic. Quòd autem d. substitut. cons. 204. Venio primò, in fin. versic. Nam in dicto testamento, Alexand. cons. 13. Visis, n. 4. versic. Et si diceretur, lib. 4. cons. 1. Perspectis verbis, nu. 2. lib. 1. consil. 71. Ponderatis verbis, num. 3. lib. 2. & ante eum Bald. consil. 428. Quia in substitutione, in princ. lib. 4. Paul. de Castr. cons. 86. Dubitatio vertitur, circ. princ. versic. Constat enim, lib. 1. Raph. Fulgos. consil. 33. Titius, in princ. versic. Nam si de vulgari substitutione. Socin. sen. consil. 113. Suprascripti insignes Iurisconsulti, colum. 4. lib. 1. Corn. consil. 297. In hac consultatione, num. 2. lib. 1. Dec. consil. 227. In casu ad me transmisso, num. 3.

nu.3.conf.416.In teftamento, nu.6.verf. Et in dicta compendiofa, Aym. Crauet.conf.62. Nobilis Vrbanus,nu.3. Soc. iun. conf. 121.licet in occurrenti cafu,num.10.verf. Siquidem,lib.1. conf.169. Vifa facti contingentia,num.2.lib.2. conf.181. De duobus,nu.27. eod.vol.conf.27. Miratus fum,num.9.lib.3.conf.115.Circa primum,nu.15.conf.59. Circa primam dubitationem,nu.26.verf.Secundò dico,eod.vol.& conf.106. Pulchra profectò, num.1.lib.1.Carol. Ruin.conf.28.Vifo legato,num.4.lib.2.confil. 103.Quæftio quæ proponitur, nu.7.verf. Sed etiam dato,eod.vol.conf. 159. Quamuis,num. 21.lib.3.conf.148.Pro decifione,nu.3.eod.vol. conf.89. Vifa & intellecta,nu.6.verfic. Et iftud etiam deciditur,lib.4.conf.155.Vifo teftamento Hieronymi,nu.1.verfic.Et quamuis in dicta compendiofa,d.lib.2.Sfort. Odd.in tract.de cõ pend.partic.5.art. 1. verfic. Ego non difcedo à communi, Ludouic. Gozad. conf.21. Videtur dicendum,nu.21.verf. Quintò adduco, Parif. conf.17.Ex lectura,in princ.lib.2. conf.19. Ad refolutionem,num.91.eod.vol.conf.73. Vt præfens confultatio,nu.7.lib. 3. Emanuel Cofta in d.c.fi pater,in 1.part.in verb.Eidem filio,num. 34.& in verb.Hæredes,nu.10.Hierony. Zanch. in l.hæredes mei,§.cum ita,num.122.Mandel. Albenf.conf.29.Pro difcuffione,num.1.Hieronym.Gabriel.d.conf.169. Venetijs tribus modis,nu.41.verfic.Compendiofa hæc fubftitutio iftaque communis opin. eft, vt teftantur Rip. in d.l.centurio,num.146.poft Ang.in d.l.quandiu,Alex.d.conf.13.Dec.d.conf.416. Parifius vbi fupra,& Natta relatus per D.Sfortiam Oddum in præcitato florido egregioque tractatu quem affabre ac dilucide fcripfit,compendiofę obfcuram intricatamque materiam diftincta quadam methodo explicando: Quæ quidem vulgaris, expreffa verbis genetalibus dicitur, Dec.conf.416.In teftamento, nu.7. poft Bald. conf.443. Quidam Nicolaus,lib.4.Corn.conf. 297.In hac confultatione,col.2. infra, num.2. verfic. Et volunt Doctores, lib.1.dicens quòd vt fub compendiofa vulgaris expreffa verbis generalibus comprehendatur, theorica magiftralis eft in vi verborum fundata per Iurislatorem non tradita, vt per eum, Aym.Crauett.d. conf.62. Nobilis Vrbanus,nu.3. verf. Quæ cõpendiofa vt dixi,Socin.iun.d.conf.27.Miratus fum,nu.9.lib.3.Ruin. conf. 103. Quæftio quæ proponitur,nu.7.lib.2. Zanch. in d.§. cum ita, num.122. Hieronym. Gabriel. Iurifconfultus eximius d.conf.169.nu.41.conf.104. Hæc fubftitutio,nu.2. communem opinionem effe affirmans. Verum etiam fub eadem, fubftitutio fi-

3 deicommiffaria † continetur, Ang. confil.204. Venio primo, in fin. Alex.conf.71. Ponderatis verbis,col.2.nu.3.lib.2.Capr.conf.7.Pro prædictorum declaratione,nu.20.Aym.Crauet.d. conf.62.nu.1.verfi. Ideo licet fubftitutio, Dec. conf.205.In caufa iftorum nobilium,col.2.ante num.2.verf. In qua compendiofa,d.cõf.416. In teftamento Illuftris,nu.7.verfic.Et pariter, Soc.iun. conf.106. Pulchra profectò, in princ. lib.1.conf.181. De duobus,num.27.lib.2. Odd. d.partic.5.q.1.art.5.dicens omnes hoc vbique clamare,Ruin.conf.28. Vifo legato,nu.4.libro 2.conf.158.Vifo teftamento,nu.15.eod. vol.cõ fil.159.Quamuis,num.21.lib.3.conf.148.Pro decifione,nu.3.eod.lib. Rol.de Valle conf. 25. Vifo themate,nu.16.lib.1.Parif.conf.17.Ex lectura teftamenti,ante nu.1.de communi fententia atteftans,lib.2.confil.19. Ad refolutionem, num.91.conf.26.Ex tenore teftamenti,num.1. eod.vol. probaturque in d.l.precibus,in fi.in d. c. fi pater, in l.hæredes mei,§.eum ita,& in d.l. generaliter, Nec refert fi per verbum diftribu-

4 tiuum † quandocunque concipiatur vel non, iuxta glof. magnam in d. l. in teftamento,C.de milit.teftam.Bart.in d.l.centurio, nu.9.& infr. Dec.conf.573. In cafu propofito, num.1.lib.1. conf.642.Sicut arbor,nu.1.cum feq. conf.643. Vifo eleganti confilio,in princ. Curt. iun.conf. 86.Præfupponitur in facto, de communi atteftans,nu.2.conf.172.eiufdem initij, in prin.Socin.iun.d.conf.27.Miratus fum,num.11.verfic. Nec dicatur,lib.3. Odd.in tract.compend.partic.4.artic.1. verfic. Sed tamen veritas eft, Didac.Couarr.in c. Raynutius,§.9.nu.2.verf. Vndecimo,extr.de teftam. Emanuel Cofta, in c.fi pater,in 1.part.in verb. Eidem filio,nu.14.Rol. de Vall.conf.25.Vifo themate,nu.13.lib.1.confil.69.Vifis,& perlectis verbis, in prin.num.2. communem opin. effe afferens, eod.vol. Parif. conf.73.Vt præfens confultatio,nu.8.lib.3.Hieronym.Gabriel.conf.169. Venetijs tribus modis, nu.41. Nam fi diceretur,Si filius meus fine filijs deceffer it, fine illo diftributiuo quan-

5 docunque † fubftitutio compendiofa conciperetur, Bart.in d.l.centurio, col.7.nu. 26.& col. 9.nu.32.verfic. Secundò oppono, vbi Francif. Rip.num.149. Alex. in l.Gallus,§.quidam rectè,col.2.num.6.Ang.conf.204.Venio primo, circa fin.rurfus Alex.conf.1.Perfpectis verbis, poft nu.2.lib.1.conf. 71. Ponderatis verbis,nu. 3.lib.2.Iaf.conf.132.Prima confideratione,colum.3.nu.2.verf. Secundò principaliter, lib.1. Dec.conf.205.In caufa iftorum nobilium, col. 2.ante num.5.verf. Nam illa verba, conf.431. Et pro tenui facultate, num.8. verf. Vnde cum inferius,conf.572. In cafu propofito, in princ. conf.643. Vifo eleganti confilio,num.15. Curt. iun.d.conf.86.Præfupponitur in facto,num.2. conf.172. eiufdem initij, num.2.Aym.Crauet. conf.62.Nobilis Vrbanus,nu.3. Parif.conf.17. Ex lectura teftamenti, in princ.libr.2.conf.62.

Titius,

Titius,circa princ.eod,vol.conf.15.Ser Laurẽ-
tius,num.14.lib.3.conf.1.Vulgatum eſt, num.
6,conf.25. Vidi teſtamentum, nu.15.conf.73.
Vt præſens conſultatio,nu.9.eod.vol.Ruin.cõ-
ſil.103.Quæſtio quæ proponitur,num.2.lib.2.
conſ.142.Viſo,ac perlecto teſtamento,num.2.
verſi.Quia quamuis,lib.3.conſ.159.Quamuis,
num.21.eod.lib.Hieronym. Albanus,conſ. 28.
Tres in re propoſita,nu.7.verſic.Præterea cum
teſtator,Rol.de Vall.conſil. 25. Viſo themate,
num.13.lib.1.conſ.69. Viſis,ac perlectis,nu.1.
eod,vol.Franciſc.Marzar.conſ.22. In propoſi-
ta cauſa,num.7.Hieronym.Gabriel. conſ.104.
Hæc ſubſtitutio, ante num. 2.conſ.169.Vene-
tijs tribus modis, num. 41. Et ſic ex fideicom-
6 miſſaria † filius adita hæreditate onere fideicõ-
miſſi poſt mortem ſi ſine filijs deceſſerit graua-
tus cenſebitur,per hunc tex.cum ſimil. nec non
ex vulgari ſub duplici conditione ſi repudiaue-
rit,& deceſſerit, vnde repudiatione ſequuta ac
morte,vulgaris locum habebit,quæ ſibi locum
ſi filius inſtitutus cum liberis obierit,non ven-
dicabit; Socinique opinionem iſtam ſequũtur,
Andr.Alciat.in d.l.centurio,nu.99.dicens rece
ptam eſſe,Carol.Ruin.conſ.131.In themate an
te num.13.verſic.Vltimò non obſtat,lib.3.So-
cin.iun.conſ.96. Multa firmauit, num.5.lib.3.
Gerard.Mazzoll.conſ.2.Philippus teſtator,nu
mer.47.Probaturque, Primò ex doctrina Bar.
in d.l.centurio, num.32. vbi concludit, quòd
hæc ſubſtitutionis conditio quandocunque ſi-
7 ne liberis deceſſerit, hæreditate non adita, † ac
etiam ipſa hæreditate adita intelligi poteſt, &
ſic vult, vt in vulgari quoque ſubintelligatur,
quod inſuper tradiderunt, Oldrad.conſil.141.
Thema tale eſt,D. G. Leuionenſis,col.2.nu.4.
Ioan.Andr. tacito tamen Oldrado, in addit.ad
Specul.tit.de teſtam.§.fin.in vltim. addit. Soc.
ſen.in l.1.col.17.in 8.limit.verſic. Et per prædi
cta his diebus conſului,ff.de vulg.& pupill.eiuſ
que conſilium eſt 140. Conſideraro teſtamen-
to Marci,col.antepen.in fin.verſic.Circa ſecun
dum,lib.1.quod repetitur conſ. 218.lib.2.in di-
ctaque l.1.inquit, Bartolum latẽter hanc quæ-
ſtionem vbi ſupra decidere, in tract. compen-
dioſę per verba communia,citans duo eiuſdem
Bart.conſilia,& Ludouicum Romanum in ter-
minis,in d.l. centurio, in pen. chart.Curt. iun.
conſ.33. Præſupponitur in facto, col.2.verſic.
Stantibus præmiſſis,num.2. Andr. Alciat.& is
ad præcitatum Papiniani reſponſum, num.99.
verſic.Sed nunquid conditio, Aym. Crauet.cõ
ſil.62.Nobilis Vrbanus,col.1.ante num.2.So-
cin.iun.conſ. 106. Pulchra profectò, num.20.
lib.1. Carol.Ruin.conſ.93. Viſo primo & ſecun
do teſtamento,col.3.num.11.lib.2.conſil.131.
In themate,col.10.num.13.lib. 3. Hieronymus
Zanch.in d.l.hæredes mei,§.cum ita, num.54.
Anton.Rub.conſ.26.Viſo teſtamento,poſt nu
mer.4.verſ. Et iſtud voluit expreſſe Bart. Hoc-
que adeo verum eſt,vt conditio,Si ſine liberis,
8 in fine poſita, † ad vulgarem etiam quæ primo
loco ſola facta fuiſſet referatur, Ludouic.Rom.
conſ.480. In caſu propoſitæ conſultationis, in
primo dub.circa ſecundam ſubſtitutionem,ver
ſic.Primò nunquid illa clauſula, Soc.iun.conſ.
128.Præſentis conſultationis materia,num.99.
lib.1.conſ.77. Pro reſolutione,col.2.num.13.&
col.fin.num.33.lib. 3. Oldradi etiam doctrina
9 vlterius procederet, † ſi filij in conditione po-
ſiti ſubſtitutum ad ſui commodum non exclu-
derent, vt per Aym. Crauett.d.conſ.62.col.1.
num.2.verſic. Et poſito filij Hieronymi,citans
tria Caſtrenſis cõſilia,vnum Cornei, aliudque
Calcanci,vt ibi,Socin.ſen.conſ.140. Conſide-
rato teſtamento,col.6.circ.med.lib.1.Sicut igi
tur cum conditio Si ſine liberis deceſſerit in cõ
pendioſa expreſſa eſt, ad vulgarem fideicom-
miſſariamque ſubſtitutionem refertur, vtraq.
enim ſub ea continetur, pari ratione quando à
iure eſt ſubintellecta,idem dicendum eſt.

Sed contrarium ſuſtinendo, rationi huic in
qua Socini limitatio fundatur, commodè po-
teſt reſponderi, Nam vt Carolus Ruinus dice-
bat, quando conditio exprimitur, hoc totum,
ſcilicet quandocunque ſine filijs deceſſerit, in
conditione eſt,& ſic etiam tempus ante aditam
hæreditatem, ſecundum Bar.in d.l.centurio,in
prællegato verſic.quo quidem tempore fidei-
commiſſaria locum habere non poteſt,ſed uul-
garis tantum, l.ille à quo, §. ſi de teſtamento,ff.
ad Trebell. quia ergo ſine filijs decedenti ante
aditam hæreditatem, & decedenti etiam poſt
aditionem ſub eadem conditione facta eſt ſub-
ſtitutio,ideo conditio expreſſa ad vtranque re-
fertur, quia utrique expreſſe conditio appoſita
fuit,ut pariformiter ambas determinet:cum a u
tem tacitè ſubintelligitur reſpectu unius tantũ
ſcilicet fideicommiſſariæ, & non reſpectu uul-
garis ſubauditur.

Vel ex mente Curtij iunioris dicendum eſt,
Socini opinionem ex alio confundi poſſe, ſcili-
cet ex doctrina Bart.communiter approbata in
d.l.precibus,C.de impub.& al.ſubſtit.col.pen.
& fin.nu.16.uerſic.Si uerò mater non eſt in me
dio, ubi in illo articulo, quando compendioſa
facta eſt à pagano per uerba communia,in quo
Doctores altercantur nunquid omni tempore
fideicommiſſaria ſit,an uero intra tempora pu-
pillaris ætatis directa, poſt uerò pupillaris æta-
tis tempora fideicommiſſaria exiſtat, quod ul-
10 timum † uerius eſt,prout ipſe concludit, & ibi
etiam tenent, Petr.de Bellapertica in fin. Cyn.
col.pen.Bald.num.41.Ang.num.10.Salyc.col.
9.Caſtrenſ.col.6.Alex.num.11.Iaſ.num.15.Io.
Bapt.Caccialup.nu.78.Curt.iun.num.19.Hie-
ronym.

ronym.Cagnol.num.213.Sebast. Sapia, num.
81.Io. Coras. Tolos.num.61.ac Corn. nu.72.
idem Bar.in d.l.centurio,nu.29. in fin.vbi An-
gel.nu.5.Paul.de Cast.num.7.Io. de Imol.nu.
23.Francisc.Aretin.num.13.Ias.num.45. Rip.
nu.117.Vdalric.Zas.nu.30.Claud.Aquens.nu.
30.Socin.iun.num.263.Andr.Alciat. num.84.
& 90.Lanfranc.de Oriano num. 36. dicens ita
consuluisse Venerandum Collegium Bononiē
se,num.31.Oldrad.cons.125. In proposito the
mate,in princ. ibi, Videtur posse dici,& in fin.
versic.Ex præmissis, Bald.cons. 35. Pater filio
suo impuberi,num.2.lib.2.Paul.de Cast. cons.
172.Dubium facit,num.4.vers.Dico etiam,lib.
1.vbi concludit,in casu omnino dubio, veriorē
esse dictæ glossę opinionem,consil. 275. Super
primo quæsito,num.1. cons. 374.Visis omnib.
num.3.eod.vol.cons.49. Notandum est,in fin.
versic.Sed tenendo aliam opinionem,lib. 2.A-
lexan.cons.71.Ponderatis verbis,num.3.versic.
Quia illa est substitutio, lib.2.cons.12.Attentis
verbis,num.20.versi. Secundò moueor,vbi de
communi opin. meminit, cons.17.Ponderatis
his,num.11.vers. Quia secundum veram opin.
eod.vol.cons.51. In casu præsenti occurrit,nu.
4.versic.Tamen istis non obstantibus, libro 7.
Raph.Cuman.consil. 2. Proponitur quòd Ser
Blancus,nu.8.vers. In contrarium autem facit,
Ludouic.Roman.consil.130.Viso testamento,
circa fin.versic. Quod autem ita voluerit,Bene
dict. Capr.cons.141. Etsi viso, nu.3.versic.Sed
his non obstantibus,Corn.consil.187.Trita, &
vulgata est quæstio,col.1.vers. Tertia autem o-
pin.lib.1.cons.152.In hac consultatione, num.
12.in fin.vers. Tertia opin.lib.2.dicens Docto-
res Bononienses sic sæpe consulere, cons. 238.
Circa primum,col.1.versic.Solitus autem sum,
eod.lib.Soc.sen.cons.144. Diligenter conside-
rata,num.1.de crebriori sententia attestans,lib.
1.Ias.cons.130.Prima cōsideratione,col.2.cir-
ca med.versic. Ad ista omnia,lib. 1. Dec.consil.
227.In casu proposito,num.4. versic. Quia se-
cundum communem opin.Stephan.Bertrand.
consil.120. Viso testamento, num.4.versic. Et
quamuis, lib. 1. dicens hodie istam opin. com-
munem esse, Io.Neuizz.consil.53. Vbi,nu.6.&
infra Guid.Papæ decis.521.Substitutio compē
diosa,in fin.sic vidisse determinari asserens, Di
dac.Couarr.in d.c.Raynutius,§.9.num.17. Io.
Dilect.de arte testandi tit.5.caut.6. Socin.iun.
cons.121.Licet in occurrenti casu,num.25.lib.
1. Sfort. Oddus Perusinus in d. tract. de com-
pend.partic.5.artic.3.versic. Prima opinio est,
plures cumulans, & de magis communi opinio
ne,& in practica recepta attestans,ipsamque in
sententijs & consilijs sequendam esse, Anton.
Gomes. in comment. varijsque resol. iur.ciuil.
tom.7.cap.7. tit. de compend. substit.post nu-
merū 6.fol.71. qui communem dicit,Francisc.
Mantic.in tract.de coniect.vltim.vol.libr.7.tit.
3.col.6.num. 15.versic. Illud autem,vbi dicit,
ita se habere receptam Doctorum sententiam,
hocque omnes tenere,indubitanterque fateri,
Celsus Hugo cons.41.Ex honorabilium, num.
12. versic. Licet magnum sit dubium. Quod
11 procedit etiam † matre in medio existente,Ol-
drad.cons.125.In proposito themate,in princ.
& in fin.Bald.cons.35. Pater filio suo impube-
ri,num.2.versi. Et nedum,lib. 2. Paul.de Cast.
consil.172.Dubium facit, num.4.lib.1.consil.
275.Super primo quæsito,in princ.etiam si ma
ter esset ab intestato impuberi filio successura,
consil.374. Visis omnibus,num.3.eod.vol.vbi
de communi attestatur,consil. 49. Notandum
est,circa fin. versic. Sed tenendo aliam opinio-
nem,lib. 2. Alexan.cons.12. Attentis verbis,nu.
20.vbi de magis communi,lib.3.cons.17.Pon-
deratis his,num.11. eod.vol.d.consil.51. In casu
præsenti occurrit,num.4.lib. 7. Roman.consil.
130. Viso testamento, versic. Et est decisum,
Corn.cons. 187. Trita, & vulgata est quæstio,
col.2.in princ. dicens contra matrē semel apud
Eugubium se consuluisse,illique consilio se cla
rissimum Doctorem Io. Petrutium de Monte
sperello subscripsisse, & aliàs apud Mōtem Fal
conem,huicque consilio D. Baldum de Barto-
linis se subsignasse,Bertrand. d. cons.120. Viso
testamento,num.5.vbi de magis recepta sentē-
tia meminit,lib.1.Socin.iun.consil. 94.Quia in
præsenti consultatione,num.28.uersic. Et licet
longa,lib.1.dicens,quòd istam opin.omnino se
qui debemus consulendo, ac iudicando præser
tim,eique ueluti carroccio inhærere,cons.134.
Circa præsentem consultationem,num.37.vbi
de magis communi istis temporibus concludit:
eod.uol.Hieronym.Grat.cons.134. Viso pun-
cto,num.37.uersic. Verum quia, & is commu-
nem esse opinionem aduertens,lib.1. Curt.iun.
cons.86.Præsupponitur in facto,num.7.uersic.
Sexta præmittitur conclusio,Anton. Rub.con-
sil.52.Viso testamento,num.2.uersic. Præmis-
sis tamen,Celsus Hugo d.cons.41.Ex honora-
bilium,num.12.communem Modernorum ui-
deri conclusionem affirmans, Oddus multos al
legans,d.partic.5.art.3. uers. Contraria igitur
sententia,fol.156.Rol.de Vall.d.cons.69.n.23.
uers. Nec ualet obstare,ubi de ueriori,ac magis
communi sententia,lib.1.Francis. Viuius opin.
852.Substitutio compendiosa,col.3.uersic. In
contrariam tamen,de crebriori,ueriorīq. Scri-
bentium resolutione rationē reddens, Ant.Go
mes.in comment.uarijsque resol.iur.ciuil.tom.
7.ca.7.de substit.compend. uers. Quod intelli-
ge,& extende,fol.71.Simon de Pretis,in tract.
de interpr.ult.uol.lib.3.fol.10.nu.18.fol.270.
Hieronym.Gabriel.cons.169.Venetijs, nu.45.
versic.

versic. Quòd si verbis communibus, magis communem opinionem esse inquiens. Hoc totum
12 † Bartolus ipse scitè, pulchreque declarabat, substitutionem prædictam vnam esse, non tamen pro omni tempore sed prout casus attulerit, si enim filius in ætate pupillari decesserit, semper pupillarem fuisse interpretabimur, sin verò post pupillares annos obierit, fideicommissariam omni tempore fuisse dicemus, suamque cõsiderationem comprobat, quia verbum quod potest in pluribus temporibus verificari,
13 in dubio † secundum quòd casus attulerit debet intelligi, l.3. in princ. ff. de alim. & cib. leg. & l. hæc conditio, §. fin. cum l. seq. ff. de condit. & demonst. ita ergo in proposito, subdit Bart. ista verba, si filius meus decesserit, sunt apta ad filium in pupillari ætate decedentem, ad filiumque postea morientem referri; & ideo ante aditam hæreditatem, vel etiam ante mortem defuncti secundum quòd casus attulerit sic referuntur: ex hocque si postea decesserit fideicommissariam, si verò ante aditam hæreditatem vulgarem cõtinebit; eandemque doctrinam idem Bart. repetijt in d. l. centurio, post num. 26. vbi in prædicto articulo coniecturis cessantibus, ac etiam fauore matris distinguit, quòd si filius in pupillari ętate decesserit, talis compendiosa interpretatur ac si testator dixisset, si in pupillari ætate decesserit, sin autem postea, ac si verba clarè in fideicommissaria prolata fuissent: vt substitutio hæc vniformis videatur, lex enim quæ semper certa est, ab initio substitutionem hanc pupillarem reddit, ex post facto autem fideicommissariam: non itaque ex tempore variatur, sed vniformis remanet.

Secundò, pro hac parte regulam æqualis de-
14 terminationis † Socinus afferebat, l. iam hoc iure, de vulg. & pupill. vt hinc tacita ipsa conditio æqualiter vtranque substitutionem in compendiosa comprehensam respicere regulareque habeat, sicut ex eadem regula Oldradi præcedens doctrina, ex omnium intentione regitur ac moderatur.

Hæc tamen regula ex prima quoque ratione virtualiter resultans, in proposito non obstat & multipliciter tolli potest. Primò, nam in
15 ijs procedit, † quæ de iure communi insunt, secus autem in casu nostro, in quo conditio, Si sine liberis decesserit, de iure speciali subintelligitur, vt eandem æqualis determinationis regulam non attendamus, quod deducitur ex l. mulieri & Titio, ff. de condit. & demon. vbi conditio de legato mulieri facto, non autem de parte Titio relicta reijcitur; & sic legatum Titio cum legato mulieri facto coniunctum, in hoc de illo non participat, quamuis inæqualis determinatio sequatur, ea certè ratione, quia quo ad mulierem de iure speciali reijcitur; Quod clarius probatur in l. si ita scriptum, & ibi Benedict. de Plumbino, ff. de manum. testam. vbi verba ad legatum libertatis & fundi relata difformiter capiuntur, interpretatio enim illorum verborum quo ad libertatis legatum de iure speciali procedit.

16 Hinc est, quòd si vxor † domina & vsufructuaria filijs institutis & extraneo relinquatur, in parte extranei mulier vsumfructum, à filijs autem alimenta tantum habebit, & sic inæqualis fiet determinatio, quia illa verba filiorum fauore ex iure speciali dictam interpretationem à consuetudine recipiunt, vt tradit Bar. in l. Titia, §. fin. col. 2. num. 9. versic. Pone quòd testator, ff. de leg. 2.

Vlterius dicebat Philippus Decius, rationẽ prædictam æqualis determinationis in contrarium posse retorqueri hoc modo, Quòd sicut in vulgari illa conditio non intelligitur, ita nec in fideicommissaria: sicque Corneum in terminis argumentari cons. 1. Circa primum consultationis quęsitum, col. pen. lib. 3. vbi concludit, in vulgari substitutione etiam post mortem collata conditionem illam, Si sine liberis decesserit non intelligi, cum hoc iure cautum non reperiatur, regulariterque à verbis non recedamus, l. non aliter, de leg. 3. & in vulgari non militet ratio quæ in fideicommissaria, non enim institutis filijs hæreditas defertur si institutus hæres nõ sit, sed ad cohæredem vel substitutum deuoluitur l. 1. §. si is ita, C. de caduc. toll. l. cum hæreditate, ff. de acquir. hæred. Hæcque interpretatio magis congrua videtur, quia vulgaris substitu-
17 tio † vti directa dignior est quàm fideicommissaria, quæ propriè, vt nonnulli sentiunt, substitutio non dicitur, vt illa tanquam dignior attẽdi debeat, arg. c. cum in dubijs, de consecrat. eccles. vel altar. Et quando vna substitutio ab alia
18 simul iuncta regulari deberet, quòd † tunc fideicommissaria potius reguletur quàm è contra, tradidere, Corn. cons. 1. Circa primum, col. pen. versic. Et concurrente etiam alia ratione, lib. 4. relatus per Curt. iun. d. cons. 33. col. pen. num. 9. versic. Postremò in hac materia, & Soc. iun. cons. 100. Præsupponitur in facto, col. 3. num. 4. lib. 1. Socin. sen. cons. 249. Materia præsentis consultationis, col. 6. post num. 10. versic. Tertia est, lib. 2. Rub. Alexandrin. cons. 2. Magnificus D. Philippus, post nu. 14. Carol. Ruin. cons. 122. De duobus principaliter, col. 3. nu. 5. lib. 2. cons. 158. Viso testamento, col. 3. num. 8. eod. vol. Paris. cons. 43. Dominus Ambrosius, nu. 31. lib. 2. Hieronym. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, nu. 632.

Tertiò, Carol. Ruin. pro æquali determinatione prædicta textum inducebat, in l. si legatarius, §. fin. ff. de leg. 3. vbi illud quod inest quo ad unum determinabile, ad aliud cum illo coniunctum

iunctum refertur, & ibi Bart. ad pulcherrimæ quæstionis decisionem ex eodem textu inferebat.

19 Sed respondetur, † quòd in d. §. fin. & in casu Bartoli, sibi tempus ex natura rei inerat, sed in proposito conditio, vt dicebam, de iure speciali inest, & contra iuris regulas, l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, de verb. oblig. ideo cessat extensio etiam si inæqualis determinatio sequatur, d. l. mulieri, & Titio, & d. l. si ita scriptum, Vel dici potest, in illo textu aliam rationẽ adesse, quàm æqualis determinationis, nam à patre non poterat relinqui purè filio in potestate existenti, ideo dilatum in tempus quo erit sui iuris videtur, l. fideicommissa, §. si filio, eod. tit. quod in finalibus verbis, versic. Possumus etiam, Bartolus ibi aduertit.

Vltimò, monetur Socinus, arg. l. qui patri, ff. de acq. hæredit. ratione inquam vnionis, quàm
20 vulgaris † cum fideicommissaria substitutione retinet. Sed Curtius iunior hanc oppositionem velut vno collyrio reijcit ac dissoluit, cum ratio ne vnionis vnum alterius naturam assumat, quam de iure communi non autem speciali ac
21 extraordinario habet, † prout notant glos. & Doct. in l. certi condictio, in princ. ff. si cert. per. & Bart. in l. 1. §. hæc actio, ff. si quis testam. liber esse iuss. fuer. idemque asseruit Ruin. cons. 106. Viso, ac diligenter ponderato, num. 6. versic. Et per hoc etiam, lib. 2.

Vnde contraria opin. quamplurimis Doctoribus arrisit, vt nec in vulgari contenta in com-
22 pendiosa † conditio, Si sine liberis, subintelligatur, quam tenent Dec. cons. 416. In testamento, num. 5. & infra, col. 2. Paul. de Castr. consil. 159. Præsens dubium, col. 2. in fin. num. 2. lib. 1. Corn. cons. 1. Circa primum, col. pen. num. 30. lib. 4. Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur in facto, col. 1. num. 2. Andr. Alciat. in l. cohæredi, in princ. col. 3. de vulg. & pupill. Carol. Ruin. d. cõsil. 106. Viso, num. 5. versic. Quamuis, lib. 2. Paris. cons. 19. Ad resolutionem, col. 10. num. 93. lib. 2. cons. 73. Vt præsens consultatio, col. fin. num. 51. versic. Tamen Decius, lib. 3. Soc. iun. cons. 100. Præsupponitur, num. 3. & 4. lib. 1. Io. Francisc. Calcan. in 7. subscript. ad consilium eiusdem Mariani Socini iunioris, numer. 220. cum seq. & Vincent. Saluiolus in 10. subscript. num. 252. Augustin. Bero. cons. 128. Primam in prænarrata facti specie, de recepta ac frequẽti opinione attestans, num. 8. 9. & infra, libr. 2. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 54. versic. Secundo ampliatur, & numero 630. versic. Faciunt etiam notata, ff. ad Trebell. Simon de Preris, in tract. de interpret. vltim. vol. lib. 3. fol. 10. num. 170. fol. 270. versic. Quæ quidem vulgaris, eodemque lib. 3. fol. 9. num. 28. versic. Non o fallit in eo, fol. 266. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro 10. tit. 8. ante num. 4. versic. Tamen verius est, videturque idem sensisse Anton. Rub. Alexandrin. cons. 26. Viso testamento, num. 2. in fin. Gerard. Mazoll. d. cons. 2. num. 47. Rota Romana decis. 267. In hac difficultate, num. 3. part. 2. Diuers. per Aldobrand. Ad hocque dicendum mouentur, Primò, cum isto casu vtraque substitutio videlicet vulgaris & fideicommissaria sub compendiosa in statu suo conseruetur, ac vtraque propriam naturam retineat, illa enim determinatio quæ fieri æqualiter debet, illud respicit quod exprimitur, nec in eo quod tacitè intelligitur locum habere videtur, prout est cõditio hæc liberorum, de qua nihil dictum extitit: facit ad hoc secundum Decium, Quia potestas reuocandi procuratorem alicui concessa,
23 de expressa reuocatione † non autem de tacita intelligitur, Oldrad. consil. 130. Omissa prolixitate, col. 2. versic. Præterea nõ apparet, Æqua
24 lis etiã determinatio ad litteras † quæ legi possunt referri videtur, iux. l. 1. ff. de ijs quæ in testam. delen. & quod ibi not. Bart. Et hoc idem confirmatur, nam illud quod tacitè in vno capitulo legis vel statuti intelligitur, nunquam in alio dictæ legis vel statuti capitulo repetitum
25 videtur, † secus in expresso est, vt not. dicit Alexand. post glos. & Bald. ibi, in l. 1. in princ. in verb. Si quis, ff. quod quisq. iur. Et quòd quan-
26 do substitutio fideicommissaria † cum vulgari & pupillari coniungitur, vt quælibet suam naturam seruet, Bart. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, colum. fin. versic. Si verò loquimur in substitutione compendiosa, Alexan. cons. 1. Testator instituit, col. fin. num. 15. versic. Non obstat etiam, lib. 1. Socin. cons. 249. Materia præsentis consultationis, colum. 7. ante num. 11. versic. Nec præmissis, lib. 2. cons. 94. Pro clariori intelligentia, col. 3. num. 7. versic. Sed ad hanc rationem, lib. 4. Corn. cons. 298. Circa hanc consultationem, col. fin. num. 8. versic. Est considerandum in qua substitutione, & is, lib. 4. Paris. consil. 72. Pro resolutione dubiorum, col. 4. num. 31. versic. Istis tamen ita deductis, lib. 3. Ruin. cons. 168. Proponitur quòd Titius, col. 6. num. 14. lib. 2. Quicquid autem Bart. in d. §. cum ita, quem præcitati sequuntur, asseruerit ex Socini intentione d. cons. 249. ante num. 11. vers. Quoniam Bartolus, dicendum est, ipsum non loqui quo ad hunc finem, sed ad alium, nunquid altero moriente ex ijs quibus sub nomine collectiuo facta substitutio est, substitutus admittatur: hocque ex mente eiusdemmet Bart. colligitur, dicentis idem concludendum esse in compendiosa, quod supra in prædictis substitutionibus comprehensis, separatim consideratis asseruerat; Vel dicendum est, Bartolum non loqui respectu effectus, vt idem Socinus considerat.

Secundò

Secundò afferri potest, quòd illa determina
tio quæ plura determinabilia respicit, in effectu
27 † adæquatio similitudoque de pluribus facta
videtur: in talique similitudine seu adæquatio-
ne satis est, quòd ipsa similitudo eo respectu re
periatur quo facta adæquatio sit, licet in omni-
bus similitudo non versetur, vt not. Abb. in ca.
translato, de constit. & in cap. quemadmodum,
de iureiur. traditque Bal. in l. curatoris, colum.
2. vers. Tertia conclusio, C. de negoc. gest. cum
simil. & ideo quando sub vna determinatione
alicui substitutio facta fuit vulgariter, & per fi-
deicommissum, vel quando vtraque in compē-
diosa comprehenditur, illa adæquatio videtur
facta illo simili respectu, vt substitutus vtroque
casu admittatur, & sic vtraque substitutio deter
minata fuit ad prouisionem substituti, vide-
turque substitutio secundum eius naturam fa-
cta, fideicommissariaque secundum propriam
qualitatem, vt nullo modo dicendum sit, per
talem determinationem vulgaris vel fideicom-
missariæ naturam confundi vel alterari, sed pro
uisionem de vulgari substitutione secundum
naturam vulgaris, ac fideicommissariæ iuxta
eius naturam factam videri; Quod suadetur:
nam si substitutio vulgariter & per fideicom-
28 missum facta extiterit, substitutum † electio-
nem habere vt possit ex vulgari, vel fideicom-
missaria succedere, voluit Bart. per illum text.
in l. recusare, §. Titius, num. 2. ff. ad Trebell. &
in l. centurio, colum. antepen. num. 38. versicul.
Idem si testator, ff. de vulgar. & pupill. tradunt-
que Angel. de Perus. in l. 1. §. substituere, col. 2.
num. 5. eod. tit. Bald. in l. fin. colum. 2. C. de co-
dicill. Alexan. post alios quos allegat, in d. §. Ti
tius, in 1. not. Dec. hoc egregiè explicans d. con
sil. 416. num. 15. versic. Et vlterius, ac etiam in-
fra, Paris. d. cons. 72. num. 31. versic. Istis tamen
ita deductis, lib. 3. & Hieronym. Grat. consilio
134. Viso puncto mihi transmisso, num. 27. li-
bro 1. licet enim hæ substitutiones copulatiuè
fiant, bene potest substitutus eligere, quia quā-
29 do copulatiua † inter incompatibilia remedia
ponitur, in alternatiuam resoluitur, secundum
Bart. & Doct. communiter in præcitato §. Ti-
tius, & eundem Bartol. in l. si Titio fundus, in
princ. ff. de vsufr. leg. in l. 1. colum. 2. numer. 4.
versic. Secundo quæro, ff. de iur. codicill. Vel si
inspecta Cyni, aliorumque opinione quos idē
Alexander vbi supra refert, substitutus ex illa
substitutione cuius casus contingeret admitti
deberet, adhuc vulgaris in proprio statu, pa-
riterque fideicommissaria in suo cōseruaretur.

Hæc tamen ratio ex dictis in proxima præ-
cedenti responsione euitari potest, eique plu-
rimum illa Scribentium cōclusio resistit, quòd
etsi vulgaris substitutio suitatem instituti quo
30 ad transmissionem tollat, † aliosque suitatis ef
fectus, vt tradit Bartol. in l. 1. num. 45. vbi com
munem opinionem esse concludit Socinus, co-
lum. 54. de vulg. & pupill. hoc non procedit,
cum vulgaris esset cum fideicommissaria, tunc
enim vulgaris regulam à fideicommissaria illi
31 vnita † desumeret, Bald. in l. non iustam, per
illum text. cum glos. C. ad Trebell. Socin. con-
sil. 8. Post redditum à me consilium, colum. 2.
num. 7. versic. Nec obstat, libro 4. Carol. Ruin.
consil. 105. Viso testamento Zenonis, colum.
pen. num. 12. versic. Qui mouetur, lib. 2. consil.
165. Circa casum de quo quęritur, colum. 2. nu
mero 4. uersic. Sed præmissis non obstantibus,
eod. uol. dicens idem esse de substitutione com
32 pendiosa in qua fideicommissaria † cōtinetur,
Hieronym. Grat. consil. 134. Viso puncto mihi
transmisso, nu. 24. & insr. lib. 1. ac etiam Alex. in
l. si filius hæres, col. pen. uersic. Quinto fallit, de
liber. & posthum.

Ego ab hac posteriori opinione recedēdum
33 esse non existimo, † nam uera est illa conclusio,
ut quælibet substitutio per resolutionem com-
pendiosæ in sua natura remaneat, hocque ob-
scurari nequit; Et ita intelligendo specialitas
dispositionis ex hac lege prouenientis tollitur,
resque ad ius commune reducitur, quod fauo-
34 rabilius est, † glos. in cap. statutum, in uerb.
Numerandum, de præbend. in 6. quo quidem
casu, ut inquam minus iuri communi deroge-
tur, inæqualem determinationem fieri absur-
dum non est, cap. cum dilectus, de consuet. ubi
Cardin. & Abb. in 5. not. & pro nobiliori re-
sponsione ad dictam regulam, refert ac sequi-
tur Carol. Ruin. consilio 169. Viso, & exami-
nato puncto, colum. 4. num. 11. uersic. Secun-
dò & notabilius respondetur, libro 3. cons. 64.
Visis statutis, num. 7. uersic. Et probatur, eo-
dem uol. cons. 157. Quantum ad substitutio-
nem, num. 7. uersic. Et propterea dum Bene-
dictus de Plumbino, libro 2. consil. 157. De tri
bus per ordinem, numero 14. uersic. Secundò
respondetur, lib. 5. Rolan. de Vall. consilio 74.
Quia de pluribus quæritur, colum. 3. num. 12.
35 lib. 2. in dubio enim interpretatio uel † fictio iu
ri communi contraria euitatur, glos. sing. in l.
talis scriptura, de leg. 1. quam ad hoc semper
allegamus, inquit Bald. ibi, colum. 1. uersic.
Glossa finaliter soluit, idem in l. precibus, sub
num. 26. dicebat, Quòd quoties aliquid secun-
dum ius commune, & secundum priuilegium
potest interpretari, æquitate suadente ex iure
communi magis interpretationem recipiet, la-
teque Socinus senior comprobat, consilio 30.
Quamuis ex his, columna 13. numero 34. uer-
sic. Decimoquinto, libro 1. Eademque regu-
la minime procedit repugnante natura deter-
minabilium, tunc enim secundum naturam v-
niuscuiusque determinabilis debent determi-
nari,

nari, Cardinal. in c. olim ex literis, per illum text. de reſcript. in c.ab excommunicato, eod. tit. Iaſ.in l.miles ita,§.decem,in 2.not.n.2.ff.de re iudic. & in l.contra maiores, col.2. n.2. verſic. Alibi tamē habes, C.de inoff.teſtam.Ruin. conſ.157. De tribus per ordinem,num.14. verſic. Secundò reſpondetur, lib.5. Rol. de Vall. conſ.74.deſuper citato, n.15. verſic. Quartò & vltimò,vlterius dici poteſt,quòd æqualis determinationis ratio non attenditur vbi vnū ex determinabilibus magis fauorabile eſſet, Benedict.de Plumbino in l.ſi ita ſcriptū,ff.de manumiſſ. teſtam. Alex. conſ.158. Abunde quidem, n.8.lib.6. Soc.ſen.conſ.291. Viſis literis, col.9. num.11. verſic. Reſpondetur etiam clare,lib.2. conſ.5. Supraſcriptus inſignis Doctor, col.fin. n.17. verſic. Sed reſpondeo etiam aliter, lib.4. & poſt Io.Baptiſt.Caccialup.de S.Seuerino in l. in teſtamēto,C.de teſtam.milit. Carol.Ruin. id aſſeruit,conſ.3. De pluribus quæritur,n.10. lib.3.conſ.64. Viſis ſtatutis,num.8.eod.vol.& d.conſ.157. Quantum ad ſubſtitutionem, n.7. verſic. Et propterea, lib.2. eſtque text.in d.l.ſi ita ſcriptum. Cum igitur in hac quæſtione natura ſubſtitutionum determinabilium, vulgari ſcilicet & fideicommiſſariæ repugnet: vnaque ſit altera fauorabilior, non poterit æqualis determinationis ratio congruere, ſed iuxta vniuſcuiuſque determinabilis naturam fieri oportet.

Et retenta Decij opinione contra Socinum,
multo magis procedit quando vulgaris generaliter in compendioſa non includeretur, ſed
ſpecialiter eſſet expreſſa,veluti ſi ſcriptum fue-
36 rit, vulgariter † & per fideicommiſſum, ſicque
etiā Socini opinio limitaretur ſi ipſam aliquis ſequi vellet, cum enim de vulgari fideicōmiſſariaque nuncupatim dictum fuerit, non eſt cenſendum quòd vulgaris in compendioſa includatur, nec etiam fideicommiſſaria, quoniam expreſſum facit tacitum ceſſare, l. cum ex filio, §.1. de vulg. & pupill. & quod generaliter di-
37 citur,ad id quod ſpecialiter † eſt expreſſum nō
refertur,l.doli clauſula, de verb.oblig. & l.ſanctio legum, de pęnis, & ideo in caſu propoſito vulgaris ſecundum ſuam propriam naturā cenſeri debet,ac ſi ſimpliciter concepta fuiſſet,quę quidem vt ſuperius concluſum eſt, intelligentiam tacitę huius conditionis ſi ſine liberis non recipit, & ita reſponderunt, Dec.d.conſil.416. num.9.& infra, Pariſ.d.conſ.19.num.93.lib.2. & Socin.iun. d. conſ.100. num.3. cum ſequen. lib.1. ijſque aſſentitur Franciſc. Mantic.in tractat. de coniect. vlt.vol.lib.10.tit.8. ante nu.4. verſic. Et hæc quidem limitatio,fol.250.

Secundò, maximè procedit, ſi ſubſtitutio
38 non in hæreditate ſed in fideicommiſſo † facta
conſpiceretur, ut tradit Carolus Ruin. d.conſil.306. Viſo, ac diligenter ponderato, num.7. uerſic. Sed tenendo etiam opinionem Socini, lib.2. ubi rationem differentiæ affert, ut per eum, qui inſpici poterit.

HYPOTHESIS.

Diſpoſitio d.l.cum auus, an in directa pupillari procedat diſtingui ac reſolui, & quid in pupillo malitia ſupplente ætatem? Rurſus textum etiam in d.l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. interpretari: Necnon, l.credendum, §. ſi verò maritus, ff. qui pet.tut. ad mentem Bart. explicari, multaque de proximo pubertati ac de pupillari, natiuitate liberorum rupta, malitia ætatem ſupplente, vel poſthumi natiuitate enarrari: Compendioſamque cum clauſula ſi ſine liberis deceſſerit conceptam continere pupillarem, aliaque ſubtiliter explanari.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutionem pupillarem adueniente pubertate expirare. An autem in ea procedat d.l.cum auus, diſtingui, & num. 27. affirmatiuam opin. firmari.*

2 *Subſtitutionem pupillarem ex communi opinione pupillo cum liberis decedente, ob malitiam ætatem ſupplentem, etiam ſi pupillus teſtari non poſsit finitam cenſeri, & num.7.*

3 *Teſtamenti factionem libero homini ſanæ mentis auferri iniquum eſſe.*

4 *Subſtitui pupillariter etiam intra decimum annum poſſe.*

5 *Pupillum malitia ſupplente ætatem teſtari ante pubertatis annos nō valere: etiā ad pias cauſas.*

6 *Subſtitutionem pupillarem impuberibus malitia ætatem ſupplente fieri, ex Petri Ancharani opinione veriorem tamen Bartoli ſententiam cenſeri, num.2. ac 7.*

8 *Subſtitutionem pupillarem malitia ſupplente ætatē, ſuſceptis filijs legitimis & naturalibus, ſecus naturalibus tantum, ex Baldo finiri, & nu.40.*

9 *Subſtitutionē pupillarē poſthumi natiuitate rūpi.*

10 *Priuilegium principis cum alterius iniuria intelligi non debere.*

11 *Pupilli teſtamentum, quando teſtamentum à patre conditum intelligatur, & num. 12.*

13 *L.ex facto, de vulg.& pupil.interpretari, et n.15.*

14 *Donare aſcendentem deſcendenti præſumi, non ſic è contra.*

15 *Exemplarem ſubſtitutionem ante Iuſtinianum ex iure ciuili furioſo filio abſque reſcripti impetratione fortaſſe fieri licuiſſe.*

16 *Exemplaris ac pupillaris diſcrimen: deque vnius ad alteram reflexione.*

17 *Simile esse dissimile, quomodo accipiendum sit.*
18 *Exemplaris substitutionis exemplum quò dirigatur.*
19 *Pupillarem substitutionem non de rigore iuris, sed aquitatis studio introductam fuisse: quicquid Bartolus crediderit.*
20 *Pupillum malitia atatem supplente generare posse.*
21 *Salomonem decennem Roboam genuisse.*
22 *Achaz vndecimo atatis anno Ezechiam generasse.*
23 *Pupillum pubertati proximum malitia atatem supplente, matrimonium iure canonico inspecto posse contrahere.*
24 *Pubertati proximum, eum qui dimidiatum annum supra decimum excesserit: fæminam verò, qua nouem annos cum dimidio egressa fuerit, secundum vnam opinionem intelligi: Hocque in ciuilibus procedere secus in criminalibus, num.25. ibique diuersam Specul. Dyni, Nicolai de Mattarellis, ac Hostiensis opinionem recenseri.*
26 *Pubertati proximum iudicis arbitrio diffiniri.*
27 *L. cum auus, in directa pupillari substitutione locum sibi vendicare.*
28 FLORENTINORVM *Aduocatorum prastantiam extolli.*
29 *Substitutionem directam coniecturas non respuere: illas tamen in fideicommissaria efficacius operari.*
30 *L. cum auus, coniecturam, in directis quoque substitutionibus militare; & post num. 39.*
31 *Verisimile, in vltimis voluntatibus interpretandis admitti.*
32 *Verisimile, pro expresso haberi.*
33 *Verba generalia testatoris, ex verisimili. Ne censeatur testator alienam agnationem propria anteponere, distingui interpretarique.*
34 *Dispositionem ad insolita non extendi.*
35 *Subiecta talia esse qualia pradicata demonstrant.*
36 *Compendiosam cum clausula si sine liberis decesserit, conceptam, pupillarem etiam substitutionem continere, & num.38.*
37 *L. credendum, §. si verò maritus, ff. qui petant tut. ad mentem Bartoli explicari.*
39 *Insolitos casus per naturam etiam contingere, inspiciendosque esse.*
40 *Naturalibus, legitimam non deberi.*
42 *Pupillari substitutione ob liberorum susceptionem rupta, malitia supplente atatem, legata in testamento filij facta conseruari: secus pupillari ex defectu conditionis testamenti euanescente.*
43 *Pupillarem substitutionem posthumi natiuitate ruptam, morte ipsius posthumi, iure Pratorio, siue is impuberi patre superstite, siue eius auo moriatur.*

CAP. XIII.

CONCLVSIONIS primæ, secundum corollarium est, hanc l. cum
1 auus, in directa pupillari † substitutione sibi locum non vendicare, vt Ioan. Baptista Caccialup. de S. Seuer. in d. §. cum autem, asseruit, cum pupillaris adueniente pubertate expiret, l. in pupillari, ff. de vulg. & pupill. Curt. iun. consil. 70. Tota vis, num. 15. Socin. iun. consil. 138. In causa, num. 9. lib. 2. Stephan. Bertrand. cons. 5. Viso testamento, num. 2. lib. 1. cons. 166. Pro faciliori, num. 2. eodem volum. Nicol. Bellon. consil. 58. Testator legauit, in princ. num. 1. & sic antequam filius pupillus liberos suscipere possit, hocque sine scrupulo in quo malitia ætatem non supplet procedere videtur, §. 1. Institut. de nupt. in pupillo autem cui malitia supplementum ætatis tribueret, nihil dicit. Omissis igitur quæ Socinus inuolutè ac perplexè ante eius distinctionem longa verborum serie recenset, quorum magnam partem ab Alexandro Imolensi desumpsit, tres casus pro dilucidatione ab ipso consideratos strictim ac breuiter reassumam; Proinde dum quęritur an huius legis conditio in directa pupillari subintelligatur, ad ęquiuocationem tollendam, hæc tria inter se differre dicebat. Primò, substitutionem pupillarem finitam esse. Secundò, ruptam posthumi natiuitate fore. Tertiò, cum filijs pupillo decedente, arg. eiusdem *l.* cum auus, expirare.

Primò casu, pupillarem substitutionem donec pupillus testari non possit, finitam non censeri, ex d. l. in pupillari, cum ibi not. fundare
2 nititur: licet in contrarium † eodem in loco Bartoli adsit authoritas, in fin. num. 18. versic. Circa hoc quæro, quem sequuntur Ang. & Alexand. num. 6. idemque scripsit Bald. in l. precibus, num. 32. versic. Quarta differentia est, C. de impub. & alijs substitut. post Gulielmum de Cuneo, & in l. humanitatis, colum. 6. num. 32. versic. Quarta differentia est, eodem tit. in l. ex facto, colum. 1. circ. med. versic. In textu ibi, sui hæredis, dicto tit. de vulg. & pupill. & in l. nec ei, num. 4. versic. Item si malitia suppleret ætatem, ff. de adoption. videaturque vrgere textus in eadem l. ex facto, in princ. vbi quemadmodum exemplaris immediatè expirare diceretur, cum resipuisset fu-
3 riosus, iniquum enim † homini sanæ mentis esset testamenti factionem auferre, l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat. ita etiã sui hæredis agnatione, vt in proposito non aliter dicendum sit, quàm quòd sicut pupillus cum testari posse incipit substitutio pupillaris

expi-

expirat, ita quando suum incipit hæredem habere, nam imitatione ibi pupillaris substitutionis principem moueri Paulus Iurisconsultus asseruit.

Sed si ille textus rectè inspiciatur, obstare non videtur, cum enim respuerit, desinere valere exemplarem inquit, & sic vt pupillarem, pubertate finiri: cum verò suus hæres nasceretur, non finiri, sed rumpi pupillarem substitutionem concludit. Nec obstat, dum textus subdit, non interesse an filius furiosus alium hæredem instituat, an suum hæredem habere incipiat, cum similitudo in effectu versetur, vtroque enim casu exemplaris substitutio expirat, altero quidem quia superueniente sana mente terminatur, altero quia posthumi agnatione rumpitur, & vtroque casu substitutus excluditur, quæ in pupillari substitutione vt statim dicam non militant, & ita concludendum esse Socinus arbitratur; Nam vt hoc quoque exprimam, quamuis intra annum decimum † pupillariter substituatur, l. si ita quis, ff. de vulg. & pupill. Vdalric. Zas. in tract. substit. de pupill. in fin. versic. Quintus casus, vt dixerit Paul. omne quidem spatium quod intra pubertatem est, liberum patri esse ad pupillariter filio substituendum, finis tamen huius pubertas est, d. l. ex facto, §. item quæro, vt quanquam in proposito intra pubertatem filij suscipiantur, adhuc tamen pupillaris pubertate finiatur, nō itaque in huiusmodi substitutione ad ipsam finiendam medij temporis interuallum ibi considerari videtur. Hinc est, quòd licet † malitia ætatem suppleat, impubes sapiat, filiosque generandi vim habeat, nil quo ad substitutiones seu testamenta pupillaria immutandū sit, quia æque verum esset, quod ante pubertatis annos non potuisset sibi testamentum facere, neç etiam ad pias causas, vt tradit Bald. in d. l. humanitatis, num. 32. versic. Octaua differentia, & sequuntur, Philip. Franc. in rubr. nu. 8. de testamen. in 6. Abb. in cap. iuuenis, num. 5. de sponsal. Corn. in l. si frater, num. 2. C. qui testamen. facere poss. & de communi opinione testatur Didac. Couarr. in epitom. lib. 4. Decretal. 1. part. capit. 2. num. 1. Ergo consequens est, quod huiusmodi liberis impuberibus, quamuis generandi vim habeant, possit etiam pupillaris substitutio fieri, vt est doctrina Petri † de Ancharan. in capit. puberes, numer. 4. dicens esse notandum, de desponsi. impuber.

4

5

6

Retenta autem Bart. sententia in dicta l. in pupillari quæ communiter † recipitur, vt hic Socinus aduertit, limitationem recipit vt procedat, si pupillus malitia supplente ætatem filios legitimos & naturales susciperet, secus si naturales tantum † ex concubina, ita dicit Baldus in d. l. nec ei, num. 4. & in d. l. humanitatis, colum. 6. num. 32. de cuius veritate statim dicam.

7

8

Secundo casu, frequentiori calculo in d. l. in pupillari, natiuitate posthumi substitutionem pupillarem † rumpi per Scribentes recipitur, vt de magis communi opin. expressim Socinus hic num. 24. fidem facit: idemque concludunt, Bald. in dicta l. precibus, num. 47. versic. Aduerte si sit substitutio, Hieronymus Verius, in dicta l. ex facto, num. 54. de vulg. & pupill. pill. Emanuel Costa in repetit. cap. si pater, in 1. par. super verb. Impuberes, versic. Tertia sit conclusio, crebriorem sententiam esse affirmās, de testamen. in 6. citant ad hoc eandem l. ex facto, in princ. vbi sui hæredis agnatione exēplaris substitutio rumpitur. Sed huic textui Socinus sic respondere molitur, quòd tempore l. ex facto, non poterat exemplaris substitutio, nisi principis priuilegio fieri, vnde huiusmodi priuilegium † nō debebat cum tertij iniuria intelligi, l. 2. §. meritò, & §. si quid à principe, ff. ne quid in loc. pupill. l. cum auus, C. de emancip. liber. cap. ex tuarum, de vsu pall. c. licet in coniungendis, de offic. ordin. Corn. cons. 165. Circa primum, num. 15. lib. 2. consil. 194. Licet, num. 7. lib. 4. Dec. cons. 695. Visa, num. 26. Socin. iun. consil. 177. Licet, num. 106. lib. 1. & cum iniuria potissimum liberorum, non enim censendum est patrem id sensisse, & vtrunque tam de patre quàm de principe probat text. in præcitata l. ex facto.

9

10

Vlterius nimirum si substitutio exemplaris in d. textu, agnatione sui hæredis rumpebatur nam in priuilegium facultas testandi concedebatur, vnde aliud speciale concurrere non poterat, vt inquam † testamentum filij censeretur, testamentum à patre conditum, iuxta l. Papinianus, §. Sed neque impuberis, ff. de inoffic. testam. arg. not. in l. 1. de dot. promiss. quæ in pupillari non procedebant, cum ex iure communi regularetur, l. moribus, de vulg. & pupill. potentiusque ius commune est, quàm speciale, l. eius nulitis, §. militia missus, ff. de milit. testamen. cessat itaque textus iste, ex quo aliàs idem Socin. in l. hæredes mei, §. cum ita, colum. 8. in QQ. extra glos. in 1. illat. dicebat, Quòd licet pupillaris substitutio ne à pupilli matre præterita rumpatur, testamentum patris esse dicatur, d. §. sed neque impuberis, cap. si pater, de testamen. in 6. tamen ne à posthumo rumpatur, † nō patris sed filij esse præsumitur, hocque per rationem textus dicta l. ex facto, non enim censendum est, hunc casum testatorem cogitasse, vt in proposito mutato per Soccinum consilio, cum aui, & non filij testamentū censeatur, præteritione nepotis filio existente in medio tēpore mortis aui, nullum dici non

11

12

 possit,

possit, l. si quis posthumos, §. si filium, ff. de liber. & posthum.

Sed opinionem magis communem sustinendo, prædictis considerationibus respõderi pos-
13 set, quod illud † in d. l. ex facto, beneficium potius, quàm (vt Socinus credidit) priuilegium dicitur, vt ibi in text. Respondi, beneficia quidem principalia ipsi principes solent interpretari: Et rursus in fin. Quod beneficium tribuit princeps iuris ciuilis intentione, attentis eiusdem iuris regulis, indeque inferri non potest priuilegium esse, rectè autem deducitur, ne beneficium æquitate suffultum incipiat iniquum fieri summa ratione, quæ in sui hæredis agnatione ad testamentum rumpẽdum reflectitur. Nec textus in d. §. sed neque impuberis, obstare videtur, in descendentibus enim ipsius impuberis nõ loquitur, quibus magis hæreditas, quàm matri debita est: & ita ad dictum §. Salycetus de exemplari tamen verba faciens, in d. l. humanitatis, colum. 3. versic. Nec obstat, C. de impub. & al. substit. respondet. Hinc est,
14 quòd licet † ascẽdens donare descendenti præsumatur, non sic è contra descendens ascendẽti, vt habetur in l. quæ dotis, ff. sol. matrim. vbi Alex. col. 6. & post Corn. cons. 199. In hac consultatione, in 2. dub. num. 4. lib. 3. tradit Aym. Crauett. cons. 164. Nobilis, num. 6. in fin.
15 Et quid si ante Iustinianum, exemplarẽ † ex ciuili iure in filio furioso absque rescripti impetratione prodijsse dixerim? vt videtur, nec fortuito colligi, in d. l. ex facto, versic. Nam etsi furioso; Sique cur idem in muto non fuisse quæreretur, respondeo ideo difficilius concessum patri pro muto disponere, cum mutus aliquo casu sibiipsi posset prospicere, si à principe aliquid fortasse impetraret, vt in l. si mutus, ff. de testamen. cur autem Imperator in d. l. humanitatis, à se inuentam exemplarem substitutionem asseruerit, idemque in §. quæ ratione, Institut. eodem tit. Lancellottus Politus in tract. substitut. de exempl. colum. 2. in princ. optimè explicat.

Præterea dum pro eadem communi, textus in d. l. humanitatis, inducitur, quòd exemplaris hodie priuilegio, seu vt dicebam magis principis beneficio non indigeat; Non obstat si ex Socino diceretur, argumentationem de exemplari ad pupillarem mancam censeri, cum hodie etiam in exemplari substitutione necessarium sit vt ex filijs testatoris aliquis substituatur, & sic ex futiosi, aut fatui fratribus, aliàs numeris suis careret, ac infirma redderetur: quę non minus hodie humanitate abundare dicitur, nec ex iuris rigore procedere; Hæc au-
16 tem † à pupillari substitutione recedunt, sit nanque nedum alijs filijs non vocatis, siue pupilli fratribus vt in alia, sed profectò ijs præteritis, ac etiam matre, dicto §. sed neque impuberis, & d. cap. si pater, ex expressaque pupillari fratres excludũtur, vt in l. penult. C. de impub. & alijs substitut. Bartol. in dicta l. moribus, ad fin.

Responsio nanque in promptu est, cum om-
17 ne simile incertum non sit † dissimile esse, vt in his terminis dixit Polit. in d. tit. de exemplari in princ. absurdumque videretur asserere, substitutiones hasce in causa producente, in materia producibili, in modo producendi, in effectu productiuo, & in productionis materia easdem censeri: nullumque simile idem est, non tamen incongruum redditur, de similibus ad similia argumentari, maximè cum simile expressè ex simili deducitur, vt hic accidit, dicta l. humanitatis, adeo quòd si in exemplari aliquid non exprimatur, ad pupillarem recurramus, vt demptis quibusdam dissimilibus, nullum diffidium adsit, prout pasim Bartolus argumentatur: non itaque argumentationem hic reijciendam existimo, quàm Principem admisisse Paulus lib. 9. Quæstionum testatur, dicta l. ex facto, vt non immeritò quemadmodum compẽdiosam, ita exemplarem sub titulo de vulgari & pupillari substitutione particulari sede prætermissa cõprehensam intueamur; Non repugnabit humanitas, quæ immutari aut deleri non valuit, licet eam inter pupillarem exemplaremque substitutionem discrimen constituere passim legatur, pupillarẽ enim rigori innixam fatentur, testandi pupillis facta prohibitione, patria potestate, personarumque identitate attentis: omnibus tamẽ his atque alijs intimè perpensis, humanitatis potius quidam intuitus quàm rigoris duritiès re-
18 sultabit, dum parentum curam † atque in impuberes filios iudicio imbecilles, & veluti stupidos solertiam, naturalemque stimulum in tabulis pupillaribus componendis, enixo quodam ordine attingemus: hucque dictæ substitutionis exemplum respicere credendum est, veluti ad radicalem rationem paterni timoris in suam progeniem atque sobolem iudicij discrimine incapacem; Hæc omnia potissimum in ipsa pupillari vigent, graduũ progressu substituendi perpenso, Instit. de pupill. substit. in princ. vt pupillaris introductæ ratione excitatus Imperator de exemplari constitutionem in eius Codice posuerit, §. qua ratione, dicto tit. Non crederem, Bartolo in d. l. humanitatis, & in d. l. ex facto, aliter deferendum fore, dum ex
19 iuris rigore † pupillarem introduci asserit, cum rigore attento, non debeat ex alieno arbitrio testamenti factio pendere, vt in pupillari euenit, & quis admiserit cum duobus testamentis, ac partim testatum partimque intestatum decedere, rigori non resistere? Non ergo hæc

tenet

tenet consequentia in pupillari patria potestas
exigitur, proinde in furore resider, vt Gulielm.
de Cun. & Cynus ante Bartolum, in citatis lo-
cis arbitrabantur: vnde si prohibitionem testā-
di, impotentiam esse dixerimus, patriæ potesta-
tis ius, amorem dulcedinemque appellabimus,
personarum denique identitatem, nexum men
tis, ac animi crediderimus, aliter quàm dice-
bam, concludere non licebit.

Tertius, & vltimus casus nostram materiam
concernens difficiliori explicatione cōspicitur,
vt nonnulli proinde consultò quæstionem tan-
quam de impossibili relinquēdam potius quàm
aggrediendam autumauerint: illam tamen So-
cin. hic colum. 9. & 10. reassumere non dubi-
tauit, & certè disputatio inanis atque incon-
20 grua non videtur, cum pupillus † malitia æta-
tem supplente generare valeat, cap. de illis, de
desponsatione impub. Diuusque Gregorius ser
mon. lib. 4. cap. 19. de puero quodam nondum
decem annos nato meminit, qui suo complexu
nutricem prægnantem reddidit; Quod etiam
refert glos. in capit. quod intra, 20. quæst. 1. &
post eam Alexand. in l. 2. colum. 3. nu. 14. ver-
sic. Sed licet, ff. de vulg. & pupill. quamuis ali-
bi idem Alexand. in dicta l. in pupillari, num. 6.
Cardinalem dicētem hoc in Gregorij Dialogo
non reperiri referat, Cardinali etiam desert An
dreas Tiraquell. in tractat. de legibus connub.
in 6. l. glos. 1. par. 6. num. 37. versic. Quanquam
legimus, Gregorio autem Diuus Hieronymus
se subscripsit in epist. ad Vitalem presbyterum,
21 in 2. par. vbi subdit, Salomonem † in decimo
anno Roboam genuisse, sicut etiam Achaz an-
no ætatis vndecimo Ezechiam eius filium pro-
22 creasse † tradunt, Didacus Couarr. Toletan.
in Epitom. par. 2. cap. 5. num. 4. & Ioan. Coras.
lib. Miscellan. 6. cap. 23. num. 4. versic. Prodit
historia; Et quòd pupillus liberos habere pos-
sit, præcitati Scribentes concludunt, necnon
Ioan. de Imol. in cap. Raynutius, num. 120. vbi
Gulielmus de Benedict. in prælud. 1. in verb.
Et vxorem nomine Adelasiam, num. 14. ver-
sic. Vnde cum pupilli, extra de testamen. An-
dreas Barbat. in cap. in præsentia, colum. 30. in
fin. versic. Mihi videtur, extra de probat. vbi
aduersus Cynum insurgens in auth. ingressi, in
4. quæst. de monacho, ita credidit, Alciat. in l.
2. num. 11. versic. Responderi tamen, de vulga-
ris & pupill. post Bartolum impuberes quan-
doque qui robustiore natura sunt, generare as-
serens. Franciscus Rip. ibidem in fin. Hiero-
nymus Zanch. latè comprobans in l. hæredes
mei, §. cum ita, num. 994. versic. Ad primum
dubium, ff. ad Trebell. Petrus Nicolaus Moz-
zius in tractat. de contractibus, tit. de nupt. ca-
pit. Qui poss. contrah. sponsal. nu. 4. versic. Li-
cet rationes non assignentur, fol. 168. Hiero-
nymus Verius per text. ibi in l. ex facto, nu. 515.
dicto tit. de vulg. & pupill. Dominic. de Soto,
in quarto Sententiar. distinct. 35. quæst. vnica,
art. 5. Emanuel Costa in cap. si pater, in 1. part.
in verb. Impuberes, num. 10. versic. Secunda
sit conclusio, Franciscum Hothomanum redar
guens, traditque Alexander in dicta l. humani-
tatis, num. 6. C. de impuber. & de muliere quæ
in vndecimo ætatis anno concepit, Bartol. scri-
bit, in dicta l. in pupillari, nu. 8. versic. Sed cer-
tè reperitur, vbi Iason. num. 11. Quinimò Car-
dinal. in cap. duo pueri, dicto tit. de desponsat.
impub. dicit, quòd tempore suo, quædam mu-
lier in agro Brixiensi reperta fuit, quæ filium in
nouennio peperit, adeo malitia ætatem supple-
bat, pubertasque ante tempus in puella super-
uenerat, facit denique text. in capit. fin. de eo
qui cognouit consanguineam vxoris suæ, vbi
Hostiensis.

Vnde pubertati proximi malitia supplente
ætatem, iure canonico inspecto matrimonium
23 cōtrahere † possunt, cap. puberes, cap. de illis,
& cap. fin. vbi Canonistæ, dicto tit. extra de de-
sponsatione impuber. Angel. consil. 252. Visis
statutis & ordinamentis, circ. fin. versic. Hæc
autem alternatio, Couarru. epitom. par. 2. ca-
pit. 5. num. 3. versic. Hinc patet, Petrus Nicol.
Mozz. in dicto tractat. de contract. tit. de ma-
trim. cap. Qui poss. contrah. matrimon. ante
num. 2. versic. Hoc autem, Zanch. in d. §. cum
ita, num. 998. versic. Pariter etiam, vbi citat
Corn. cons. 116. Decreueram plenius, num. 2.
hoc declarans, lib. 3.

Quis autem pubertati proximus dicatur, va-
rijs opinionibus disceptatum est, nā aliqui eum
24 esse credidere † qui dimidiatum annum supra
decimum excessit, fœminam verò quæ nouem
annos cum dimidio egressa est, glos. in §. pupil-
lus, Instit. de inutil. stipul. & in l. pupillum, ff. de
reg. iur. est etiam alia glos. in l. 1. ff. de nouat. ac
in §. in summa, Instit. de obligat. quæ ex delic.
Nicol. de Neap. in l. non tantum, ff. de excusat.
tut. Bald. in l. si quis in tantam, num. 5. C. vnd.
vi. Alberic. & Ias. col. 3. num. 15. & col. 4. nu. 22.
in verb. sacramenta puberum, C. si aduers. ven-
dit. idem Ias. in l. properandum, §. & si quidem,
num. 2. de iudic. dicens opinionem glossarum
communiter approbatā esse, quod asseruit etiā
Aretin. in d. §. pupillus, num. 2. Afflict. in con-
stit. Minorum iura, sub nu. 7. de restit. minor.
Corn. cons. 240. Quanquam videatur, num. 3.
versic. Et dicitur proximus, lib. 1. Natt. consil.
434. Quædam puella, num. 16. lib. 2. Rolan. de
Vall. cons. 57. Visi processu, num. 25. versic. Et
sic cum fuerit, lib. 1.

Hoc tamen in ciuilibus verum esse arbitran
25 tur, secus † in criminalibus, tunc enim is pu-
bertati proximus diceretur, qui per sex menses

distaret, vt tenuit Gulielm. de Cuneo, quem Baldus refert, in d.l. si quis in tantam, num. 5. rursus Bald. in l.excipiuntur, vbi Ludouic. Roman. & Io. Igneus, ff. ad S.C. Syllan. Ias. in dicto §. & siquidem, ante num. 3. versic. Secundò multum notabiliter limita, & in d. auth. sacramenta puberum, num. 15. Cotta in Memor. in verb. Pupillus dicitur, 1. in 2. par. glos. & Innoc. in cap. continebatur, de desponsi. impub.

Non defuere qui hanc secundam opinionem non solum in delictis, sed in alijs quibuscunque actibus veram esse prætendunt, glos. in cap. attestationes, & in d. cap. continebatur, d. tit. vbi Hostiens. Dynus, & Nicol. de Mattarellis, in d.l. non tantum, Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de testamen. §. 1. versic. Nunquid pubes factus, Io. Igneus in l. 1. §. impubes, d. tit. ad Syllan. Vdalric. Zas. in tract. de Iudæis, quæst. 2. versic. Ego hanc dinumerationem non recipio, probatque hoc Callistratus Iurisconſ. in l. non tantum, in princ. ff. de excusat. tut. ac sumi argumentum potest ex l. deinde, §. penult. ff. de liber. exhib. vbi habetur quis ætati prætextatæ proximus dicatur; In contractuque coniugali communem sententiam esse inquit Io. Staph. in lib. de litteris gratiæ & iustit. fol. 74.

26 Alia fuit opinio, arbitrio iudicis † relinquendum esse quis proximus pubertati dicatur, hoc enim iudex ex discretione pueri, alijsque circumstantijs (vt aiunt) seu qualitatibus arbitrabitur, Io. de Anan. in cap. 1. num. 4. de delict. pueror. Anton. de Butr. in d. cap. attestationes, in fin. Abb. & Præpos. in d. cap. continebatur, Io. Faber, in d. §. pupillus, circa princ. versic. Inter has opiniones, Io. Coras. lib. Miscell. 6. cap. 23. ante num. 7. versic. Ego verò neutram sequor, Hieron. Cagnol. in d.l. pupillum qui, num. 5. versic. Diligenter tamen aduerte, post Dec. ibi, Viglius, in §. testes autem, num. 11. Instit. de testamen. Petr. Nicol. Mozz. in d. tit. de matrim. sub rubr. Qui poss. contrah. matrim. ante num. 4. Natt. d. consil. 434. Quædam puella, in fin. versic. Et ab opin. glossæ, Couarru. d. cap. 5. colum. fin. versic. His tamen omissis, D. Francisc. Viuius opin. 676. Pubertati proximus, num. 2. Iacob. Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 1. cas. 57. fol. 98. vbi quinque relatis opinionibus, Primam scilicet glos. in d.l. pupillum, secundam glos. & Innoc. in d. cap. continebatur, Tertiam Hostiensis ibidem, Quartam Eguinarij Baronis, in d. §. pupillus, Quintam, quam ipse Menochius aliquando probauit, istam sextam arbitrariam sententiam tenet.

Cum itaque frustra agendum non sit, in hac quæstione Bald. in l. precibus, colum. 2. num. 5. versic. Nam licet, C. de impub. & al. substitut. conditionem ex hac lege subintellectam in dire-
27 cta pupillari † substitutione procedere credidit, idemque sibi voluit in l. humanitatis, in 4. differen. num. 32. eod. tit. vbi Raph. Fulgos. & videtur sensisse Bart. in d.l. in pupillari, nu. 8. in fin. de vulg. & pupill. cum eademque opin. pertranseunt Gulielm. de Cun. in præcitata l. precibus, rursus Bald. in d.l. ex facto, in princ. versic. In textu ibi, sui hæredis, de vulg. & pupill. Ioan. de Imol. in l. hæredes mei, §. cum ita, vbi Hieronym. Zanch. num. 999. versic. Quo ad secundum, & num. 925. versic. Quo autem ad rationem, ff. ad Trebell. Corn. in d.l. humanitatis, col. 5. versic. Nec obstat, Lancell. Galiaul. in l. centurio, in 5. not. num. 41. vbi de hoc corollario Socini meminit, dicens ita per solẽnes Aduocatos Florentinos consultum fuisse, præsulsit, floruitque semper in vetustissima atque Illustrissima FLORENTIAE Ciuitate Aduocatorum insignium ordo, quorum autoritas, & amplitudo apud ciuilis scientiæ Doctores summosque Magistratus ac supremos Principes ad decidendas arduas quæstiones prępotens ac celebris fuit, inter quos memorantur Thomas de Saluettis, Octolapy Nicolinus de Sirigatris, Ioannes de Riccijs, Laurentius de Rodulphis, Guidantonius Ioannis de Vespucijs, Benedictus de Bardis, Testa de Tornaquinci, Virgilius de Adimaris, Antonius de Stroczis, Aeneas de Lottoringhis Stupha, Frãciscus de Gualterottis, Nicolaus de Altouitis, Ioãnes de Cerretanis, Robertus Caroli de Stroczis, Philippus D. Thomæ de Corsinis, Simon Bernardi, Vguccionis de Lippis, Michael Pierij de Stroczis, Dominicus Bonzius, Puccius Antonij de Puccis, Berardus de Altouitis, Franciscus de Pepis, Antonius de Malegonnellis, Hieronymus Angeli de Macchiauellis, Philippus Andreæ de Balduccijs, Hermandoctius de Detis, Stephanus Ioannis de Bonaccursis, Iulianus Nicolai de Dauanzatis, Dominicus de Martellis, Ioannes Bernardi de Bongirolamis, Aloysius Vellutus, Petrus de Feliciarijs, Angelus D. Octonis de Nicolinis, Paulus de Bartolis, Nicolaus de Guicciardinis, Franciscus Laurentij de Macchiauellis, Bonaccursius, D. Nicolai de Torellis, Rossius Andreozzi de Orlandis, Alexander Malegonnellæ, Frãciscus Guicciardinus, Gulielmus Tenaglia, Leo Frãcisci Leonis, Bartolomæus de Gualterottis, Nicolaus de Nobilibus, Leonardus Ioannis Thadęi de Colle, Thomas Guidonis de Detis, Lucas de Corsinis, Stephanus Ioannis Bonaccursij, Ludouicus de Acciaiolis, Antonius Bonsius, Paradisus de Mazzinghis, Bernardinus de Altouitis, Zenobbius de Guasconibus, Bernardus D. Ioãnis de Bongirolamis, Baptista de Nellis, Gaspar Ludouici de Ludouicis, Nicolaus D. Frãcisci de Cambionibus, Matthæus Nicolinus, Antonius Cocchius, & Syluester Aldobrandinus

nus vt Asinios, Ciofium aliosque ferè innumeros silentio inuoluam quorum monumenta, & illustria quidem sæpissimè Florentiæ, ac alibi reuolui. Eorundemque præclarissimorum toto orbe terrarum antesignarum Magnum illũ Florẽtinum Accursium constituam omni æuo celebrandum ac venerandum tanquã Iurisprudentiæ verum lumen & Italici nominis eximiũ ornamentum, Extollit caput FLORENTIA aliarum scientiarum artiumque omnium liberaliũ per eius ciues adepta nobilitate, inter quos Dãtes Aligerius, Ioannes Boccacius, Frãciscus Petrarcha, ijs Ioannem Rosatum, Marsilium Ficinum, quem non alterum Platonem, sed plus quàm Platonẽ & Plotinum dixerim, Angelum Politianum, Christophorum Landinum, Cosmum de Puzijs, Petrum Crinitum, Franciscum Guicciardinum, Ludouicum Martellium, Robertum de Bardis, Aloysium Alemannum, & Petrum Victoriũ; ingenij celsitudine illustres, qui florentissimã sempiternis honoribus FLORENTIAM reddiderunt: nec Michaelem Angelum Bonarotam virum admirabilẽ, Baccium Bandinellum, Leonardum Vincium, Franciscũ Saluiatum, Andream Sartium relinquam, hi enim cum natura penicillis & scalpris certarũt imò naturã ipsam inenarrabili artificio aliquando superarũt. Sed vbi Mediceos Serenissimos Heroas ponam? certè celsiori in loco Cosmum inquam I. Florentinę Reipublicę optimum moderatorem ac Patrem Patriæ, Laurentium, Petrum, Ioannem Iuliani fratrem Pontificem Maximum Leonem X. nuncupatum, Iulium Pontificem itidem Maximum, Clementẽ VII. exin de dictum, Gianninum Mediceum belli fulmẽ, Cosmum II. Magnum Florentiæ totiusque Hetruriæ Ducem, Franciscum eius filium Florentiæ III. & Hetruriæ Magnum Ducem II. Ferdinandum alterũ filium Magnum Ducem III. Italiæ splẽdorem, Cosmum III. iuniorem Mediceum Ferdinandi F. Dei gratia nunc feliciter summa cum prudentia dominantem ad Patriæ & Tuscorum omnium securitatem, cui par arridet assidua comes prudentiæ, vt alios Serenissimos huius Mediceæ gentis Principes, & potissimum Illustrissimos ac Reuerendiss. S. R. E. Cardinales taceam, ipsiusque Inclytæ Ciuitatis tot strenuos milites & primarum Militiarũ Equites, qui famosis Historicis corũ gesta æternitati c..eranda occasionem præclaram contulerunt. Quis autem tam vecors erit vt Clementem VIII. Aldobrandinæ Familię fulgentissimum iubar prætereat? quis Alexandrũ Mediceum Leonem scilicet XI. quem nuper Optimum Max. Pont. miro totius Orbis applausu inspeximus semper encomijs non efferat? ò Roma simul felix atque infelix Leonis exoptata creatione repentinoque interitu, is sua virtute animique altitudine vetustos illos collapsos triumphos statim cœperat instaurare, Romanã gloriam potentius extollere nomenque Italicũ longius propagare omnia claritate fulgebant, hilaritate exultabant, spe maxima constabant, dum citissimè occubuit hęc subitò periere, ò rerum sublunarium instabilis conditio dum illustriora & admirabiliora sic miserè prolabũtur. Porrò quid de Illustrissimo ac Reuerendissimo Domino Petro Tornaquincio Clarissimo Nobilissimoque ciue Florẽtino Card. Tituli S. Michaelis Anno 1365. ab Vrbano V. laudabiliter electo dixerimè certè relictis multis ac maximis eius ornamentis, id solum subijciam Sacri Collegij Dominorum Cardinalium sua tempestate lumen ac normam fuisse, omniumque posteriorum admirabile exemplar. Denique tam immensæ Ciuitatis Florentiæ amplitudini subdã, ipsam nũc mirificè gloriari de Perillustri, & Excellẽtissimo Domino Nicolao Antellensi, Nobilissimo Iurisconsulto deque Pręclarissimo Donato Antellensi eius patruo, vt mirum non sit si Nicolaus ipsè nuper in Auditorem Illustrissimæ Religionis S. Stephani ac Militiarum pro Serenissimo Magno Duce Hetrurię dignissimè electus fuerit. Pariter & de Bernardino Niretto, ac Iacobo Ticcio supremis Iurisconsultis. Sed ad rem redeundo eandem opinionem sequuntur, Anton. Rub. communem esse dicens, cons. 129. Viso testamento, nu. 4. post Socin. cons. 93. Testamentum, col. 7. n. 28. versic. Facit, lib. 4. Socin. iun. cons. 73. Circa præsentem consultationem, num. 15. versic. Scut in simili lib. 3. Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. concl. 2. limit. 16. num. 65. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 5. tit. 12. ante num. 16. versic. Sed tamen coniectura, & de communi sententia testatur etiam Socin. hic, col. 9. circa med. qui ipsam adhuc tenuit, cons. 6. In pręsenti consultatione, col. 3. num. 9. lib. 3.

Et quãuis possem rationes quibus Scribentes in hac opinione fundanda vtuntur seriatim recensere, contrarietates tamen per Sociniũ adductas, adiunctasque solutiones tantum breuiter percurram; Is igitur Ioannis de Imol. in d. §. cum ita, autoritatem referendo, ex d. l. ex facto, in eius decidendi ratione præmunitã, ibi, Nec enim patrem, aut Principem de hoc casu cogitasse verisimile est, vt eum qui postea nasceretur exhæredaret, quæ quidem ratio punctualiter in hac quæstione militare dicitur, Primò considerabat, quòd d. l. cum acutissimi, cum simil. in fideicommissis loquuntur, ad directam igitur pupillarem extendi non debent, in illa enim minor ratio defuncti mentem præsumendi requiritur, licetque in directa per coniectu-
29 ratam mentem † aliquando etiã procedamus, Liam hoc iure, de vulgari & pupill. hoc tamen fortius

fortius atque efficacius in fideicommissis, ac obliqua substitutione exequimur, vt hic Castrensis inquit, necnon passim alibi; Huic rationi idem Socinus respondebat, quòd licet in fideicommissis vehemētius per coniecturas, quā in directis substitutionibus procedatur, coniectura tamen de qua agitur adeo vrgens est, vt
30 in directa † quoque substitutione militet, vt est casus in dicta l. ex facto, in princ. facitque quod habetur in dicta l. generaliter, in princ. & in l. si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de rebus dub. Vlterius dici potest, voluntatis interpretationem, super verisimili hac in l. cum auus, & similibus residere, regulareque nedum in fideicommissis, sed in cæteris vltimis voluntatibus esse,
31 in interpretanda † voluntate, quod verisimile est attendi, cap. inspicimus, de regulis iuris, in 6. l. si seruus plurium, §. fin. ff. de leg. 1. vt illud
32 quod verisimile est pro expresso † habeatur, l. Titius, §. 1. vbi DD. ff. de liber. & posthum. & est glos. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. Meritò hinc verba generalia testatoris ex verisimili interpretatione, ne cēseatur testator alienam
33 agnationem propriæ anteponere † intelliguntur, vt in legatis argumentatur Afflict. decis. 44. De tribus, num. 22. textum hunc allegando, eademque ratione passim Scribentes vtuntur, Bart. in l. maximum vitium, num. 6. in fin. C. de liber. præter. & cons. 68. Proponitur, nu. 2. lib. 1. Oldrad. consil. 238. Cum mulier, num. 2. cons. 278. Licet, num. 8. versic. Non est autem verisimile, Ang. cons. 108. Ista quæstio, col. 1. versic. Et pro hac parte, Petr. de Anchar. consil. 46. Prima facie, in princ. Raph. Fulgos. consil. 65. Titius, colum. 1. num. 1. Ludouic. Roman. cons. 26. Pro decisione, col. 2. versic. Et hanc opinionem, Socin. consil. 147. Visa facti contingentia, colum. 6. ante num. 12. lib. 1. Iacob. Mandell. cons. 24. Præsens casus, num. 4. Socin. iun. cons. 125. Visis puncto, & testamento, num. 5. lib. 1. Hieronym. Alban. cons. 4. Multa, post num. 2. oritur nanque hæc verisimilitudo ex naturali radice, vt non minus in vna quā in alia substitutione versetur, faciuntque tradita per Marcum Ant. Bellarmatum Senensem in rubr. nu. 4. versic. Tertiò probatur, ff. de leg. 1.

Secundò dicebat, quòd aut volumus conditionem, si sine liberis, intelligi, quasi hoc dictum à testatore fuerit, à tabellione autem omissum, iuxta hunc text. hocque dicendum nō est, cum non sit censendum testatorem de pupilli filijs cogitasse vt statim dicetur; Aut volumus intelligi, quòd si de liberis cogitasset, talem substitutionem non fecisset, & nequaquam, cum isto casu lex præsupponat testatorem potuisse cogitare, quod quidem minus videtur posse consi-
34 derari, mens enim disponentis ad insolita † nō extenditur, l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrahen. empt. Vt vna tantum ratio, ne videatur extraneum suæ posteritati præposuisse, militare videatur, ex dicta l. cum acutissimi, quæ quidem ratio generalis non est, ea enim non militante harum legum dispositio concurrit.

Socinus autem rationis retorquutione vtendo respondet, nam si ex eo quòd testator de liberis non cogitauit, talis conditio intelligitur, d. §. cum autē, ideo quanto minus potuit cogitare minusque cogitauit, tātò magis debet subueniri, & tacita conditio subintelligi, est certè concludens retorquutio, quàm post Soc. iuniorem comprobat Hieronym. Zanch. in dicto §. cum ita, num. 1002. versic. Nec obstat quod dicebat Socinus, Nec quicquam facit rationem d. l. cum acutissimi, generalem non esse, substituto puta filio testatoris, cum valde militet eadem l. cum auus, iuncta dicta l. cum acutissimi, ad illius declarationem procedente, talia que sunt
35 subiecta, qualia prædicata † demonstrant, capit. inter dilectos, de fid. instrumen. Et vtique in pupillari magis hæc ratio, quàm in fideicommissaria exuberare videtur, cum in ipsa pupillari non solum de bonis testatoris agatur, vt in fideicommissaria, sed de quibuscunque bonis pupilli vndecunque obuentis, Si igitur pietatis coniecturam in pupillari substitutione confidere videmus, cur ab ea dispositionem pietate introductam retrahere intendimus? Iure insuper ciuili inspecto impuberum nuptiæ non erant, Institut. de nupt. in princ. vnde non data iusta sobole impossibile erat fideicōmissum expirare, hodie verò cum iusta soboles nasci possit malitia supplente ætatem, meritò regula huius legis per interpretationem passiuam ad casum præsentis quæstionis trahi debet, l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad l. Falcid.

Non obsistit glos. in dicta l. precibus, in verbo fideicommissi, versic. Si verò ita, quòd cō-
36 pendiosa † substitutio, conditione si sine liberis decesserit apposita, post pubertatem tātum intelligatur concepta, nec pupillarem cōtineat, cui non absimilis alia est glos. in capit. Raynutius, in verb. Substitutio, extra de testamen. vbi Innoc. in glos. sua, incip. Siuè testator, consentiuntque Azo in summa, C. de impub. num. 18. Dyn. in distinct. quam posuit in l. Lucius, ff. de vulg. & pupill. Cyn. Iacob. Butrig. & Iacob. de Aren. in præcitata l. precibus, vbi Paul. de Castro, ante num. 15. refert semel Baldum vidisse in quadam publica repetitione, l. credendum, §. si verò maritus, cum glos. in verb. Ex alieno, ff. qui petant tutores, contra quendam Doctorem dictam legem repetentem, & cōtra dictam glos. tenentem, licet ipse in diuersam opinionem concurrat, idem Bald. in l. ex tribus, nu. 4. versic. Idem credo, C. de inoffic. testamen. in cap. clerici, de iudic. vbi de Signorolo meminit

in ma-

cum magna veneratione, ipsum Doctorẽ laudabilis memoriæ appellans, & conf. 47. Casus talis est D. Andriolus, num. 1. versic. In contrarium quòd illa gloss. lib. 1. Oldrad. consil. 99. Factum tale est, quidam testator, num. 1. textum in d. §. si verò maritus, allegans, ex quo mouetur etiam dictus Signorol. conf. 120. Infans decessit, in fin. Benedict. Capr. consil. 66. Cum viso, nu. 5. versic. Vt denotant, Alexand. consil. 211. Viso themate, colum. 2. in fin. num. 5. versic. Tertiò etiam potest responderi, lib. 7. Corn. conf. 173. Me subscripsi, num. 1. versic. Adducebatur etiam, & conf. 297. In hac consultatione, in princ. lib. 1. Ludouic. Gozadin. conf. fin. incip. In hac causa, num. 19. & 20. Anton. Rub. conf. 129. Viso testamento, num. 21. Io. Cephal. conf. 521. Filia posthuma, num. 17. versic. Cum enim dixerit, lib. 4. citans D. Tobiam Nonium Perusinum, vt pet eum ibi. Contraria nanque opinio verior est, & sic sentiendo, difficilis ille text. in l. credendum, §. si verò maritus, in contrarium inductus, cui Iason solutionem non videt, in dicta l. precibus, nu. 16. nisi cum violentia afferri posse: quæ verba ad suos commentarios transtulit Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis, 4. in mater. Compendiosæ, nu. 50. in fin. posset fortassè sic euitari. Omissis igitur varijs eiusdem text. inductionibus, ac illa præsertim quam Iason in citato loco excogitauit, cum eam ibi reprehendant, Curt. iun. nu. 67. Sebastian. Sapia, num. 87. Io. Coras. num. 69. & in l. centurio, Francisc. Rip. num. 89. omissis etiam plutibus responsionibus, & signantet tradita ab Sfortia Oddo Perusino viro granissi-
37 mo, illam afferre visus sum, quam † Bartol. in d. §. si maritus, indicauit, dicens veritatem esse, & Alexand. in d. l. centurio, num. 28. versic. Nec etiam prædictis, expressè comprobauit; Quòd ibi conditio illa, si sine liberis, non efficit vt ætas pubertatis euidentius quàm pupillaris ætatis designata videatur: nec in illis terminis, ac l. omnem matri, C. ad Tertullian. interest, vtrum substitutio pura fuerit, an verò conditionalis; Alia igitur & diuersa ratione significauit in d. §. si verò maritus, quòd mater fideicommissum potuit vendicare, quãuis filio qui impubes decessit tutorem non petijsset, quoniam scilicet id fideicommissum pupillare non erat sed vulgare, ex ipsius testatoris bonis sibi soluendum; Contrariũ verò respondendũ fuisset, si fideicommissum pupillare foret, ex impuberis hæreditate soluendum, iuxt. terminos l. si Titio, §. fin. & l. ab exhæredati substituto, ff. de leg. 1. & ita procedit text. in d. l. omnem matri, Bartolumque sequebatur Emanuel Costa Iurisconsultus Lusitanus, cuius eminenti scientia ac eruditioni nostri ordinis Doctores plurimum debent. Vnde aduersus dictam glos. tenuerunt, Barr. in d. l. centurio, colum. 3. nu. 17. versic. Quid si testator, Bald. in fin. notabilium, Ioan. de Imol. num. 15. ad fin. versic. Sed hæc opinio, Francisc. Aretin. num. 1. & colum. 11. versic. Tene ergo, Ias. nu. 33. Alexan. num. 68. Socin. in 1. not. colum. 2. num. 4. dicens communem esse opin. ac decisam in cap. si pater, Claud. Aquens. num. 29. Lancell. Galiaul. nu. 393. & infra, Socin. iun. & is de communi attestans, num. 229. Vdalric. Zas. num. 4. & 5. Andr. Alciat. num. 11. & 12. ac Francisc. Rip. num. 89. inquiens receptam & communem esse sententiam, & secundum eam consuluisse. ff. de vulg. & pupill. Cyn. in dicta l. precibus, num. 2. versic. Si autem fiat, vbi Bart. nu. 15. Bald. num. 47. versic. Sed contra, Salycet. colum. 20. versic. Quæro tertiò, Paul. de Castr. ante num. 15. versic. Prædicta quidem, dicens omnes Doctores glossam prædictam reprobare, per text. in d. l. centurio, & in d. c. si pater, Alberic. de Ros. num. 120. Raph. Fulgos. num. 17. versic. Et ex his, Alexand. num. 13. Iacobin. num. 16. Corn. num. 26. & Curt. iun. num. 66. C. de impub. & al. substit. Alberic. in rub. de vulg. & pupill. num. 92. versic. Vlterius quæro, Io. Faber, in §. qua ratione, num. 37. in fin. versic. Vnde videtur tutius dicendum, Inst. de pupill. Io. de Imol. in cap. Raynutius, nu. 181. in fin. Philipp. Franc. in d. cap. si pater, col. 39. post num. 73. versic. Quartò quæritur, de testamen. in 6. Bart. conf. 22. Homo Accursuli, num. 1. versic. Et sic glossa, conf. 54. Angelus Macia, num. 5. in fin. uersic. In eo tamen, consil. 241. Pater filio impuberi, nu. 2. uersic. Non obstat, allegans Raynerium de Forliuio, & Gulielmum de Cuneo idem tenentes, ubi de communi etiam glossæ reprobatione. Petr. de Anchar. conf. 27. Non seruato ordine dubiorum, colum. 1. num. 2. conclusionem D. Vgolini de Guarumbertis referens, Bald. consil. 243. Gregorius in suo testamento, propè fin. uersic. Sed ista oppositio, lib. 2. Raph. Cuman. consil. 126. Proponitur quòd Bartolomæus, num. 4. uersic. Et quinimò, Paul. de Castr. conf. 111. Visis & ponderatis, colum. 1. ad fin. lib. 1. & consil. 351. Pro fundamento prædictorum, num. 3. uersic. Ad secundum respondeo, eodem volum. Ias. consil. 130. Prima consideratione uideretur, num. 3. uersic. Ad ista omnia, de communi opin. attestans, lib. 1. Socin. sen. conf. 35. Punctus super quo, num. 7. uersic. Præterea dicit Baldus, lib. 3. Carol. Ruin. conf. 50. Circa primum dubium, num. 12. uersic. Et adhuc opinio Bartoli, asserens glossam communiter reijci, consil. 144. Viso ac perlecto, num. 11. lib. 3. consil. 105. Viso testamento Zenonis, colum. 3. num. 9. uersic. Nec obstat dum dicitur,

lib. 2.

lib. 2. Alciat. cons. 54. num. 10. lib. 8. Paris. consil. 41. Visa facti narratione, num. 56. versic. Et aduertendum est, lib. 2. post Baldum, & Romanum, ibi relatos, consil. 74. Vidi testamentum, num. 25. vbi de magis communi sententia meminit, lib. 3. Socin. iun. cons. 73. Circa præsentem consultationem, num. 15. versic. Secundò dico, lib. 3. cons. 94. Quia in præsenti consultatione, colum. 6. num. 32. versic. Nec etiam, lib. 1. dicens, quòd licet plerique propter dictam cōditionem velint pupillarem sub compendiosa non comprehendi, tamen com-
38 munis opinio † & vera est in contrarium, vt per Bart. & omnes præsertim Moderniores in d. l. precibus, Nicol. Boer. decis. fin. Lancell. Polit. in tract. de compend. substitut. num. 25. versic. Primò igitur quæritur, & in eodem tractat. Bald. num. 11. Vdalric. Zas. colum. 8. in fin. Oddus de recepta immò crebriori conclusione, partic. 5. art. 3. conclus. 5. Augustin. Bero. in cap. in præsentia, num. 341. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 1. num. 3. de communi attestans, Emanuel Costa, in rep. cap. si pater, in 3. par. in versic. Verbis, num. 9. 10. & infra fol. 501. communem sententiam vtriusque iuris Doctorum esse affirmans, Hieronym. Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 997. versic. Et sic dicere possumus, de eadem communi, & Nouiss. Parisiens. tum in l. 1. §. si quis ita, num. 57. ff. de verb. obligat. tum in addit. ad Alexand. d. consil. 211. num. 5. lib. 7. vbi dicunt Alexandrum contrarium asserentem causæ magis, quàm veritati inseruire.

Quamuis itaque iura constitui oporteat, vt dicit Theophrastus, in ijs quæ ἐπὶ τὸ πλεῖστον accidunt, non quæ ἐκ παραλόγου, cum quæ vt idem inquit Τὸ γὰρ ἅπαξ ἢ δὶς, παραβαίνουσιν οἱ νομοθέται. tamen Bart. in d. l. 3. col. 2. circa med. versic. Tu verò plenius, ff. de legib. vbi Ang.
39 voluit quòd casus rari secundum naturam † cōtingentes, licet super ijs lex noua non fiat, inspici debeant, & lex vetus super alijs constituta seruetur, natura enim certa est, nec vllo hominis facto variari potest, id ipsumque pulcherrima quidem ac magistrali distinctione, Socin. iun. cons. 35. Visa ac diligenter considerata, col. 5. num. 32. lib. 2. nobis ostendit.

Et pro prædicta principali opinione facit text. in sui generalitate, in d. l. generaliter, §. cum autē, simpliciter enim ac absolutè de substitutione loquitur, igitur de pupillari; Facit etiam alius text. in l. penult. C. de impub. & alijs substit. vbi per rationem dictę l. cum acutissimi, substitutio pupillariter facta expirat, si ambo pupilli in pupillari ætate decesserint, altero inquam decedente, altero verò superexistente, vnde propter quod vnumquodque tale & illud magis, vulg. auth. multo magis; Vt denique propter dictam rationem l. cum acutissimi, in directis substitutionibus à regulis iuris recedamus, vt Socin. hic notabiliter aduertit.

Nunc ad Baldi limitationem redeundo, super ea ex mente Socini hic col. 11. versic. Superest nunc videre, sic distinguendo concludendum est, Quòd aut dicimus pupillarē posthumi agnatione rumpi, & ita demum vera Baldi opinio sit, si posthumus legitimus & naturalis fuerit, naturalis enim posthumus illam non romperet, cum contra testamentum non insurgat, l. 1. in princ. ff. de bon. poss. contra tab. ita concludunt, Bart. in l. Gallus, §. etiam si parente, col. 1. versic. Pro declaratione, ff. de liber. & posthum. Nicol. de Neap. in l. 1. de concubin. Io. Fabr. in l. si qua illustris, C. ad Orfic. Bald. egregiè, cons. 19. Factum sic proponitur, col. 2. versic. Considera etiam, lib. 4. cons. 306. Proponitur quòd quidam Antoniolus, colum. 1. versic. Et ideò nec testamentum, lib. 5. Alex. cons. 74. Viso processu, ad fin. nu. 4. versic. Præterea nedum filia, lib. 2. Guid. Papæ decis. 426. An lex filio, ante fin. num. 8. & decis. 632. Si donatio facta, ante num. 5. versic. Nec ipse filius naturalis, Dec. consil. 264. Reuocatur in dubium, colum. 3. in princ. ante num. 3. versic. Et etiamsi dicta Margarita, & plures ad hoc propositū citat Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 58. versic. Et hic quidem, C. de reuocan.
40 donat. Naturales enim nullam † legitimā consequi debent, glos. in d. l. 1. quam singularem dixit Bald. cons. 479. Quando pater, in finalib. verbis, ibi Vnde naturalibus, lib. 4. Si verò quęrimus an expiret, sicut fideicommissaria in lege nostra per liberorum susceptionem expirat, & tunc videtur, quòd eo casu quo fideicōmissaria expirat, substitutio etiā pupillaris deficiat, per text. in d. §. cum autem, quia si per rationē huius legis, & similium quæ etiam in pupillari militant, ad pupillarem etiam fit extensio, istæ leges quando naturalis nascitur locum habēt,
41 igitur idem in pupillari † dicendum est, omnia enim quæ sunt in lege interpretata, reperta in lege interpretante censentur, l. nihil, vbi Bart. ff. de coniung. cum emancip. liber. hancque Socini distinctionem confirmat Hieronymus Zanch. in dicta l. hæredes mei, §. cum ita, num. 1008. versic. Et ex hoc oritur, Considerāda quoque illa differentia est, an dicamus quòd substitutio posthumi natiuitate rūpatur, an liberorum susceptione, sicut in pro-
42 posito contingit, expiret, Primo enim casu † legata in testamento, filij facta conseruari fortè possent, iuxt. not. in l. 1. ff. de vulg. & pupill. quæ quidem legata non conseruarentur quandò ex defectu conditionis testamenti euanescerent,

sceret, ita dixit hic Socin. num. 24. in fin. versic. Notanda tamen est, & sensit Corn. in d. l. humanitatis, num. 5. in fin. seque subscribit Emanuel Costa, in d. cap. si pater, in 1. par. in verb. Impuberes, num. 4. in fin. versic. Secundò etiam infertur.

Hinc ad illam etiam quæstionem inferunt, Quid si viuo patre impubere posthumus decedat, an pupillaris substitutio quæ posthumi natiuitate rupta fuerat, eodem mortuo restituatur? Et Socin. hic num. 24. versic. Tertio verò casu, talem substitutionem non restitui scribit, per text. in l. 2. C. de posthum. hæred. instit. Sed contrarium verius est, licet enim pupillaris non restituatur vt iure ciuili valeat, re-
43 stituetur † tamen vt iure prætorio valida sit, Quod ita planè obtinebit, si posthumus viuo patre impubere atque etiam viuo auo testatore vita decedat, l. posthumus, ff. de iniust. rupt. testam. Bald. cons. 156. Ex facto proponitur, colum. 2. versic. Nec obstat, & consil. seq. 157. incip. Consilium prædictum, lib. 4. Raph. Fulgos. cons. 69. Punctus talis est, Marianus, colum. 2. in fin. post num. 3. versic. Superest & quarta ratio.

HYPOTHESIS.

In directa militari substitutione l. cum auus, locum non habere: Sed in fideicommissaria militari secus esse, Idem in exemplari: Militisque testamentum coniecturalem interpretationem non abijcere: Ac de verbo militis etymologia, necnon de militibus.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem, in directa militari substitutione non procedere, & num. 2.*
3 *L. cum auus, in fideicommissaria militari substitutione locum sibi vendicare.*
4 *Militis testamentum, coniecturalem interpretationem non respuere.*
5 *Pupillarem tacitam substitutionem, in expressit vulgari à milite factam contineri.*
6 *Iudicis arbitrio relinqui quo animo miles suum testamentum induxerit, & postea suo anulo signauerit.*
7 *Militum priuilegia non tot esse quot iniuria forent, si ex ipsorum testamentis coniecturalem interpretationem tolleremus.*
8 *Gulielmum Budaum contra milites acriter inuehi; idemque Diuum Chrysostomum, Hieronymumque Magium effecisse.*
9 *Vlpianum iurisconsultum, in militis etymologia, à Francisco Conano notari.*
10 *Milites honoris gratia militiam profitentes, omnibus laudibus dignos esse.*
11 *L. cum auus, tacitam conditionem, in exemplari substitutione subintelligi.*

CAP. XIIII.

EX PRAEDICTIS videndum est nunquid eiusdem l. cum auus dispositio, in directa militari substitutione post pubertatem, & aditam hæreditatem filio facta, locum habeat, ipsaque si sine liberis tacita conditio subintelligatur; In quo Lancell. Galiaul. in l. centurio, col. 23. circ. fin. num. 41. versic. Quintò notabilis videtur textus, ff. de vulg. & pupill. in ea fuit sententia, vt in directa militari, dicta dispositio procedat, dicens sic per solennes Aduocatos Florentinos cõsultum & resolutum fuisse: quos referendo sequitur Socin. hic, post n. 25. versic. Et ideo interebatur, quod apud Guidantonium Vespucciũ vnum ex Aduocatis ipsis clarè videre est, in d. eius cõs. Dominus illuminet intellectũ, fol. 3. versic. Aliàs si aliter diceremus, ac in citato loco subdit Galiaul. ad illum text. facilè respondere posse; Eãdem etiam opinionem sequutus est Emanuel Costa in rep. c. si pater, in 1. par. in verb. Si absque liberis, n. 12. versic. Vnde colligo singularẽ intellectum, fol. 346. dicẽs idem tenere Gregorium Lupum in l. 10. tit. 4. par. 6. in glos. super verb. Que muriesse, el 1. Hoc tamen Emanuel declarabat, quãdo militaris substitutio expressa, vel cõpendiosa sub mortis conditione conciperetur, ita quòd miles voluerit filiũ dum viueret, semper futurum esse hæredem, secus verò sic expressa militaris vel compendiosa sub alia conditione quàm mortis facta fuisset, vt si Titius consul factus fuerit, vel Quandocunque nauis ex Asia venerit, tũc enim mortis, inquit, conditio non subintelligeretur, & consequẽter si sine liberis conditio nõ posset subaudiri, nisi fuisset à testatore expressa, vt per eum. Et quãuis huius quæstionis resolutio ex subsequentibus secundum omnium intentionem pendere videatur, vt tamen quod ad substitutiones attinet, circa hunc textum continuata quadam serie exprimam, congruentius de militari hoc loco agendum videtur.

1 Quicquid igitur † præcitati Doctores asseruerint, Franciscus Mantica in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 8. qui plura breuiter, sed eleganter ac egregiè ad hos commentarios spectantia annotauit, nu. 2. versic. Secundò etiam cessat intellectus, fol. 250. contrarium concludit, idemque sibi voluit lib. 6. tit. 1. num. 11. versic. Tamen quicquid sit in directa militari, fol. 113. Cumque opinio Aduocatorum, quam in contrarium allegant, cõmuniter reprobetur,

& So-

& Socini ratio non sit vera vt statim dicam, à
Francisco Manrica viro summi ingenij recede-
re non auderem; Præsertim quia Papinianus
in d.l. centurio, directam militarem Centurio-
nis substitutionem referens, sub conditione si
sine liberis decesserit, ipsam fuisse conceptam
præsupponit imò clare exprimit, quod Galiau-
2 la indicauit, nimirum † si Emanuel Costa in d.
verbo, Si absque liberis, si rectè aduertatur,
non resolutiuè, sed magis de prædicta Gali-
aulæ opinione dubitans ac tepidans loqui vi-
detur.

Cæterum in fideicommissaria militari sub-
3 stitutione, huius l. cum auus, dispositioni † lo-
cum esse in dubium reuocari nequit, cum inter
militem & paganum, quo ad propositum atti-
net, ratio diuersitatis & differentiæ reddi non
possit, verisimilisque militis voluntas ob eius
simplicitatem multò magis debet interpreta-
tione adiuuari, vt plus dictum & minus scri-
ptum videatur; Legitimæ enim probabilesque
4 coniecturæ † à testamento militis, vt in præfa-
tione dicebam, nullatenus reijciendæ sunt, imò
magis recipiendæ; Propterea fit, quòd tacita
pupillaris substitutio in expressa vulgari facta
5 à milite † contineatur, quamuis ex legis inter-
pretatione sit inducta coniecturataque volun-
tate, vt concludunt, Salyc. in l. in testamento,
num. 19. versic. In hac quæstione, C. de milit.
testam. quem aduersus Alexandrum tuetur,
Francisc. Rip. in l. Lucius, num. 28. de vulg. &
pupill. traditque Francisc. Mantic. in d. tract.
lib. 5. tit. 14. num. 7. & iterum lib. 6. tit. 1. ante
num. 12. Et quis neget obscuram militis volun
tatem ex ipsius ac regionis consuetudine ex di-
gnitate charitate ac necessitudine personarum
ex contextu testamenti posse interpretari? iux-
ta l. si seruus plurium, §. fin. de leg. 1. l. hæredes
palam, §. sed etsi notam, ff. de testam. & l. Mæ-
uia, ff. de manum. testamen. Vnde etiam in te-
6 stamento militis iudex † considerabit quo ani-
mi proposito miles testamentum induxerit, po
steaque suo anulo signauerit, l. in fraudem, §. 1.
ff. de milit. testam. quod cum aliàs à me disce-
ptatum fuerit, amplius insistendum non existi-
mo: vnum tantum dixerim, quòd si ex testa-
mentis militum coniecturalis interpretatio tol
leretur, non tot essent priuilegia fauore militiæ
7 ipsis concessa † quot iniuriæ quibus læderetur,
quod admittendum non est, prout huiusmodi
coniecturalis interpretatio ipsis optimo quo-
dam iure, nec immeritò tribuenda est; Parcat
mihi obsecro Gulielmus Budæus, dum in eius
ad Pandect. annot. in l. ex conducto, §. 1. ff. lo-
8 cati, acriter † & vehementi stylo in milites no-
stri temporis inuehitur, qui ipsorũ improbita-
tem pagatim grassantium, calamitatem appel-
lat, cum quacunque iter faciant, impotentissi-
mæ petulantiæ vestigia ad finem anni verten-
tis impressa relinquere soliti sint, vsque adeo
omnia diuexata, omnia exhausta, omnia disie-
cta, quasique grandine & procella proculcata,
obtritaque digressis illis visuntur. Parcat mihi
Chrysostomus, Homel. 19. ad cap. 18. vbi mi-
lites hominum pessimos esse testatur, ac deni-
que Hieronymus Magius dum Miscellan. li. 2.
capit. 19. de pietate in defunctos, ex Lucano
militibus nullam esse pietatem meminit; Cum
si Vlpianum in l. 1. in fin. ff. de milit. testamen.
circa militis etymologiam varium, dum à mol-
litia militem etiam appellari voluit, Franciscus
Connanus lib. comment. iuris ciuilis 9. cap. 5.
9 reprehendere † ex Varrone audet, quod mul-
tis licere visum est, cum ibidem à malo quod
arcere milites solent dictum esse coniunctim
asserat, notandum fore non putauit, licet ve-
rum ethymum aliunde ex græco verbo, χίλια
cum eodem Vlpiano duxerit; Sed veritati ob-
sequendo mala arcent, sed peiora inferunt,
quod nuper hic vidimus, cum tanta animi fe-
rocitate crudelitateque se gesserint, tanta vora-
citate elatè superbierint irruerintque, vt ora-
tione exprimi litterisq. mandari nequeat: nul-
la nanque humanitate, nullis officijs comprimi
aut molliri ipsorum audacia procacitas ac per-
tinacia poterat, res certè miserabilis visu at-
10 que exemplo; generosos tamen † ac magna-
nimos qui militiam venerandam, honoris ac
nobilitatis causa exercent à Budæi aliorum-
que scriptis semper excipio, qui hostibus for-
tes atque intrepidos, non amicis ijsque qui ei-
dem Regi Catholico fideliter inseruiunt noxi-
os se ostendunt: horum autem magna rari-
tas est, quæ cumulatas laudes omni tempore
promeretur; cum hi milites Deo obediant,
Regi placeant, vasallis infesti non sint, inimi-
cis horribiles appareant, iustitiam foueant, cæ-
terasque virtutes, quę viros bonos constituunt
amplectantur, ac denique militiæ decus ampli-
ficent & exornent.

In exemplari demum substitutione, vt hoc
nuncupatim exprimam siue repetam, ambigen
11 dum † non est, ex hac lege, Si sine liberis con-
ditionem tacitè subintelligi, quod satis mani-
festè ex Pauli Iurisconsf. responso lib. 9. Quæ-
stionum in d. l. ex facto, de vulg. & pupill. pro-
batum esse existimo, traditque Socinus hic,
post num. 26. col. 13. ante fin. versic. Patet quia
habet locum, Vt breuiter absolutis his, alias
intricatas quæstiones in hoc contextu per eun-
dem Socinum suo stylo declaratas, disputatio-
ne explicare ac pro viribus veritati restituere
tempestiuè pergam.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Descendente instituto in vita tantum, illique altero directè hærede instituto, huic l. cum auus, locum non esse: Ipsamque extensionem non recipere: Nec etiam, l. si vnquam, C. de reuoc. donat. vti exorbitantem, & ex medullis ac ossibus istius legis excerptam: Pariterque l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, ff. de leg. 2. declarari; Atque Raphaelis Cumani intricatam quæstionem de qua is nu. 3. hic resolui.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, cum descendentibus in vita tantum institutio sit, post mortem autem alter directò hæres instituitur, locum non habere.*

2 *L. cum auus, exorbitantem esse; & nu. 5.*

3 *Conditionem institutioni adiectam, scilicet in vita tantum, substitutorum fauore adiectam intelligi.*

4 *Relictum in vita tantum alicui, ipsum non teneri post mortem illud restituere: sed huiusmodi relictum resolui.*

5 *L. cum auus, extensionem non recipere.*

6 *L. si vnquam, C. de reuoc. don. exorbitātē censeri.*

7 *L. si vnquam, ex medullis & ossibus dictæ l. cum auus, promanasse.*

8 *L. si vnquam, dispositionem strictè ac propriè intelligi debere.*

9 *L. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, ff. de leg. 2. declarari.*

10 *Relinqui hæredi à legatario licere.*

11 *Conditionem si sine liberis, ex hac lege, instituto filio ac filia nupta fundo in eius vita tantum relicto, si filius sine liberis decesserit, ita vt fundus post mortem eiusdem filia ad pauperes vadat, in personam filiæ ad pauperum exclusionem subintelligi.*

12 *Abundantem cautelam non nocere.*

CAP. XV.

TERTIVM corollariū est, quòd
hæc lex ac aliæ, cum descenden-
1 tis in vita tantum † fit institutio,
& post mortem alter directò hæ
res instituitur locum non habēt,
ita concludit Accursius in d. l. cum acutissimi, in glos. 2. in verb. Vitam suam, & in l. ex facto, in verb. Ex voluntate, vers. Item & si hæc conditio, ff. ad Trebell. quem sequuntur Bart. hic, in princ. vbi Paul. de Castr. num. 1. in fin. hoc dicit secundum omnes procedere, Petr. de Bellaper. in d. l. generaliter, §. cum autem, vbi Ang. col. 1. Alberic. Salyc. in 1. not. Alex. circa princ. versic. Aliam limitationem, Corn. colum. 2. Ias. col. 3. in 2. limit. dicens glossam d. l. cum acutissimi, ab omnibus approbari, Dec. num. 12. qui de communi opinione meminit ab eaque recedēdum non esse. Salyc. in d. l. cum acutissimi, nu. 3. vbi Bald. Corn. ac cæteri, Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, in 4. limit. num. 11. extr. de testam. Gregor. Lup. in l. 10. tit. 4. partit. 6. in glos. super verb. Que muriesse, il 1. Gerard. Mulert, in addit. ad Rolandin. tit. de compend. rubr. 25. post num. 8. Anton. Gomes. in comment. varijsque resol. iur. ciuil. tom. 1. cap. 5. de fidcicom. substit. num. 37. de communi attestans, Simon de Pretis, in tract. de interpr. vlt. vol. lib. 1. dubit. 1. sol. 12. num. 5. Emanuel Costa, in rep. cap. si pater, in 1. part. glos. Si absque liberis, num. 12. de testam. in 6. de recepta sententia fidem faciens, Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 4. q. 1. artic. 4. versic. Limitatur secundo, Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro 10. tit. 8. numero 5. versic. Tertiò hæc coniectura cessat, Socin. sen. consilio 6. In præsenti consultatione, numero 8. versiculo Quoniam d. l. cum acutissimi, lib. 3. Paris. consilio 19. Ad resolutionem, colum. 10. num. 97. versic. Et ad corroborationem, communem esse asserens, libro 2. Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus, num. 26. lib. 2. cons. 77. In facto proponitur, colum. fin. in fin. post num. 15. consil. 109. Videtur omnino, num. 17. post Raphaelem Cumanum, eod. vol. Albens. cons. 106. Periculosa, num. 21. vers. Non obstanr, dictamque glos. in d. l. cum acutissimi, pro singulari allegat ibi Florian. de S. Petro, vt per eum, Greg. Lopez. de communi in l. 10. tit. 4. part. 6. in verb. Que muriesse primieramente, Ioan. Vincen. de Anna qui alios citat d. alleg. 10. numero 11. versic. Quando substitutio, libro 1. Padilla in d. l. cum acutissimi, num. 39. versic. Quartò limitabis, & Ioan. Saportel. hic, facie 13. vers. Primum sedulo aduertendum est.

Et pro hac conclusione, Primò inducitur, nā
2 hæc lex exorbitans est & nequaquam † extendenda, Io. de Imol. in l. filio præterito, ff. de iniust. rupt. testam. Corn. in d. §. cum autem, in fi. vnde cum de institutione simpliciter facta, ac de substitutione absolutè post mortem loquatur, igitur ad casum cum institutio in vita tantum facta reperitur, & post mortem alter directò instituitur extendenda non est, l. quod verò, ff. de legib.

Secundò, institutione in vita tantum concepta, testatorem post mortem eum non dilexisse videtur, & qua ratione substitutum instituto prædilexit, pari ratione & eius posteritati prędilexisse, arg. glos. d. l. cum acutissimi; Eo ma

ximè quia illa verba, in vita tantum, substitu-
3 torum fauore † adiecta videntur, arg. notato-
rum per Bart.in l.quoties,§.si duo,col.2.in fin.
& num.6.ff.de hæred.instit. Tertiò, nam quan-
do fit relictum in vita tantum illius cui relinqui
4 tur, tunc ille post mortem restituere grauatus †
non censetur, sed tale relictum resoluitur, l. fin.
C.de legat. vbi not.& traditur in l. Titia cum te
stamento,§.fin.de leg.2. Sed hæc lex & similes
quando instituti sunt grauati onere fideicom-
missi loquuntur, vt dicit Bart.in l.qui filium,§.
Sabinus, ff. ad Trebell. igitur isto casu quo filij
non sunt grauati, sed relictum post mortem re-
soluitur locum non habent.

Socinus tamen hic, col.12.nn.26. contrariũ
tenuit, dicens ita fuisse illis diebus de facto con
sultum per solemnes Aduocatos Florentinos
scilicet D. Guidonem de Vespucijs & D.Anto
nium de Malegonnellis, ac illi consultationi se
subscripsisse, authoritatemque Raphaelis Cu-
mani in fortioribus terminis loquentis in qua-
dam quæstione super hac eadem lege inducit,
de qua infra statim dicam: Socinique sententiã
tenent, Andr. Barbat. in d.l.cum acutissimi, col.
pen. quam vti communem sequitur Socin.iun.
cons.96. Multa firmauit, nu.7. versic. Quarto &
vltimo, libr. 3. dicens citatos Doctores non ha-
bere quos viderit, dissentientes, eandemque cõ
probauit Francis. Bursat. cons. 13. In omnibus,
num.76. vers. Nec obstat quod in contrarium
deduxi, tanquam fortasse de iure veriorem su-
stentabilioremque. Vnde prædilectionis ratio-
ni respondebat, quòd imò cum in vita institutũ
prædilexerit, post mortem prædilexisse eius po
steritatem censeatur, sicut in fideicommissaria,
d.l.cum acutissimi, in glos. Sed vt Ias.& Dec.ad
uertunt, consequentia pro communi opinione
prædicta vera est, arg.l.si viua matre, C.de bon.
matern. Socini autem consequentia fallaciam
quandam continet, si enim in vita tantum dile-
xit, apparet post mortem non dilexisse, cum di-
rectò post mortem substituerit, cumque nepo-
tes intuitu personę patris veniant, non possunt
præter tempus vitæ limitatum aliud quærere.
Nec obstat in vita etiam iurium prædictorum
rationes militare, nam coniecturę recedunt, vbi
necessaria interpretatio ex voluntate testatoris
lege concurrente aptari potest, coniecturæque
cum expressis qualitatibus procedunt, nec pro-
pterea ampliatio ex legibus superuenientibus
dispositionem responsi Æmilij Papiniani in pro
posito immutare potest, cum de intentione in
quibusdam casibus ampliandi constet, & citra
casus expressos lex ista illæsa ac penitus inuaria
bilis remaneat: quæ quidẽ in grauato post mor
tem loquitur, vt si in vita filium exclusit, magis
nepotes exclusisse appareat, exorbitans nãque
dispositio eius est, vt ex Ioanne de Imol. vbi su-
pra, & hac in lege subdam quod Francis. Aret.
in d.§.cum autem, ad fi. ac Decio cons.416. In
testamento, col.2. placuisse certum est: Ideoq.
5 vltra eius limites extendendam † non esse, re-
spondit Paul.de Cast.cons.14. Si cõtingat, col.
fin.lib.1. cumque passim l.si vnquam, C. de re-
6 uoc.donat. exorbitantem esse † asserant, vt per
Alex.cons.40. Super primo dubio, col. pen. lib.
4. Corn.cons.145. In hac consultatione, col. 5.
lib.1.& alibi sæpe, quam ex medullis & ossibus
7 huius legis promanasse † enitet, Io. Crot. cons.
129. In præsenti consultatione, num.8. meritò
Ludouic.Rom.consil.26. Pro decisione, col.2.
vers. Concludo ergo, strictè ac propriè eius di-
8 spositionem † intelligendam esse concludit.

Non obstat tex. à Socino inductus, quòd in
vita tantum relinquere & post mortem graua-
re non differant, l.Titia, §. Titia cum nuberet,
9 in fi.de leg.2. cum ibi Titia † vlterius disponen-
do progressa fuerit, dicendo Erunt enim post
mortem eius tua & filiorum tuorum, licetque à
10 legatario † relinqui hæredi possit, l.si à me, ff.ad
l.Falcid. dubium vertebatur, cum verba non ad
maritum sed ad filiã dirigerentur, iux.l. genera
li, in prin. de vsufr.leg. Sed istud in verbis enun
ciatiuis verum est, in quibus grauati & honora
ti persona distinguitur, l.vnum ex familia, §. fi.
ff.de leg.2. iunct.d.l.generali, secus in dispositi-
uis secundum Andream de Pisis, semper enim
ad quemcunque dirigantur disponunt, l.miles
ad sororem, & l.cum pater, §. donationis, d.tit.
de leg. 2. Istudque verbum substantiuum sum
es est, tam in præsenti quàm in futuro disposi-
tiuum censetur, maximè quando personã respi
cit, vt Castrẽsis arbitratur. In primo igitur casu
fideicommissi petitio certa remanet, in secũdo
aũt, omisso eiusdem Pauli Castrens. intellectu,
licet ex verbis & sic ipsorum vigore (vt Dynus
aduertit) fideicommissi petitioni locus deesset,
attenta tamen Titiæ voluntate quæ in alio casu
non solum filiæ sed & eius filijs & proinde suis
nepotibus prospexerat plures gradus conside-
rando, nihil prohibet post mortem Caij Sei fi-
deicommissum ex voluntate peti: Non itaque
illa ratione quòd in vita reliquisset fideicõmissi
grauamen inducitur, tũc enim simpliciter post
mortem ipso iure resolutio fieret l. fi. C. de leg.

Et cum glossę opinione videtur quoq. transi
re Bal.in auth.nisi rogati, nu.20. vers. Itẽ quęro
nunquid ista authẽtica, C.ad Trebell. Andreas-
que Barb. in contrariũ allegatus non admodũ
tutè Raph. Cumani sententiam assumere vide-
tur, vt non sit à cõmuni imò crebriori opinione
recedendum: mirorque ꝙ Soc. Nepos contra-
riam vti cõem concelebret. Et quamuis pro ea-
dem recepta sententia Ias. textum in l. liberto,
§. fi. ff. de ann.leg. alleget, tamen re vera parum
aut nihil stringit, ut insistendum non arbitrer.

Denique

Denique non repugnat fundamẽtum ex authoritate dicti Raphaelis Cumani hic nu. 3. ver sic. Habui etiam de facto, desumptum, super illa quæstione quam Socin. refert col. 13. vers. Et in primis, dum quęrit, Quòd quidam filiam nuptam habens, hæredem filiũ instituit, & si filius sine liberis decesserit fundum filię suæ in eius vita tantum reliquit, & post mortem voluit, ꝙ ad pauperes vadat; moritur filius sine liberis superstite sorore quæ postea relictis filijs vita decedit, nunquid pauperes excluduntur? & cõclu
11 dit quòd sic † non obstante quòd in filij persona conditionem Si sine liberis expresserit de illisque cogitauerit: nam vt Soc. inquit, de filijs filij cogitauit non autem de filijs filiæ, vt ex separatis illatio non fiat, l. Papinianus exuli, ff. de minor. & cum Raphaele ac Soc. sentiunt etiam Francisc. Aret. cons. 156. Diligenter visis & considerapis, col. 5. Corn. cons. 197. Non alienũ, col. 6. vers. Potest etiã dici, lib. 3. Hieron. Grat. cõs. 5. Etsi hoc responsum, nu. 6. vers. Tertio cõprobatur, & col. pen. lib. 2. Carol. Ruin. cõs. 77. Ex facto proponitur, col. fin. vers. Nec obstat insuper, lib. 2. inquiens quòd in casu suo in persona filij conditionis expressio facta fuerat si sine liberis decesserit potius ex abundanti, abundans
12 verò cautela † non nocet, l. qui mutuã, in prin. ff. mand. l. testamentũ, C. de testam. & quo ad filiã conditio expressa non fuerat, nõ quia voluerit testator illam pro omissa haberi, sed quia eã pro expressa censeri sciebat, & amplius dictum quàm scriptũ fuisse, præcitatosq. Scribentes sequitur Io. Cephal. cons. 391: Testator, num. 19. vers. Quæ conclusio procedit etiã, & nu. 20. lib. 3. Nã videtur contrariam opinionẽ fortasse de iure veriorẽ videri, arg. l. cũ prætor, ff. de iudic. si enim in vno expressè apposuit, datur intelligi noluisse in altero subaudiri: nec refert dicere ꝙ licet de filijs filij cogitauerit, non idem de filijs filiæ sit dicendũ. Nam responderi potest quòd imò cogitauit, noluitq. comprehẽdi, sicut enim filium prædilexit filiæ, quam voluit simplici dotę ob agnationis masculinæq. sobolis fauorem contentã esse, ita etiam instituti filios prędilexisse cẽsetur, filiæque liberis pauperes fauorẽ eius animæ præferri voluit. Quinimò prout de pauperibus cogitauit, multo magis de eius ex filia nepotibus sibi familiaribus cogitasse dicẽdum est, quos vti minus dilectos tacuit. Quod autẽ de expressione conditionis ab vberiorem cautelam asseritur, nullum habet iuris saporẽ, nec quæstioni huic congruit, sique testator id considerasset, eadem cautela pro nepotibus ex filia verisimiliter vsus fuisset, si ipsos inquam potiores curasset reddere, nec per aliorum inclusionem eosdem excludere: licet iudicando & consulendo ab opinione Socini & pręcitatorum recedendum non fore existimem.

HYPOTHESIS.

Dilucidius ac aliquanto prolixius tertium Socini Corollarium nunquid institutione in vita tantum facta, l. cum auus, sibi locum vendicet, illaque verba, in vita tantum, vel finita vita enarrari; & plures circa eandem legem limitationes ad casum propositum conferentes, necnon multa de ordine successiuo, deque celebri Oldradi consil. 21. inter alia proferri.

SVMMARIVM.

1 *Testator præsumitur suos descendentes tam masculos quàm fœminas transuersalibus & extraneis præferre voluisse.*

2 *Verba testatoris interpretari debere, vt naturalis ratio & sanguinis necessitudo dictant.*

3 *Fideicommissum vt ab intestato successio defertur, regulandum esse gradatim ordineque successiuo, vt primo descendentes vltimo collaterales vocati censeantur.*

4 *Ablatiuos absolutos conditionem importare.*

5 *L. cum auus, non procedere vbicunque institutio in vita tantum facta reperitur, Multos tamen Doctores contrarium sensisse, vt nu. 20.*

6 *Vt supra, verba esse repetitiua præcedentium cũ omnibus suis qualitatibus.*

7 *Eorum, dictionem pariter repetitiuam esse.*

8 *Dictis, dictionem repetitionem etiam nominis proprij cum omnibus suis qualitatibus inducere.*

9 *Ordinem successiuum affectionis circa natos & nascituros per vulgarem intelligi. Idque declarari, num. 12. & sigillatim aliqua existente coniectura, num. 13.*

10 *Ordinem successiuum in compendiosa sub commemoratione mortis per verbum substituo de natis & nascituris per fideicommissariam in ipsa cõpendiosa comprehensam importari.*

11 *L. cum auus, in fideicommissaria substitutione sibi locum vendicare.*

14 *Compendiosam ex verbis tractum temporis habẽtibus inductam censeri, ipsamque fideicommissariam substitutionem continere.*

15 *Clausulam codicillarem per verba futuri temporis conceptam, institutionem de liberis, in fideicommissariam post mortem fratris transferre.*

16 *Oldradi decisionem cons. 21. Thema tale est testator, per totum, coniecturis existentibus ex quibus colligi possit per extinctionem primi gradus substitutionis, mentis testatoris non esse satisfactum, minime procedere.*

17 *Oldradi decisionem d. cons. 21. sigillatim ex coniectura desumpta ob fauorem agnationis sibi locum non vendicare.*

18 *L. cum auus, in vulgari substitutione conquiescere.*

19 *Oldradi d.cons.21. procedere vbicunque secunda substitutio à prima penderet, secus quando vtraque ex se subsistit.*

21 *L. cum auus, dispositionem ex præsumptione inductam censeri, ipsamque iuris esse, non autem iuris & de iure, proindeque probationem in contrarium ex alijs præsumptionibus admittere.*

22 *Geminationem testantis enixam voluntatem arguere.*

23 *L. cum auus, dispositionem, vt contraria præsumptione tollatur, claram & expressam præsumptionem ex testatoris verbis desumptam, Ario Pinelo attestante, exposcere.*

24 *Verba illa in vita tantum, vel finita linea, verbis post mortem, æquipollere.*

25 *Superfluitatem ad maiorem dilucidationem adiectam, tolerari.*

26 *L. cum auus, dispositionem vbi colligi posset testatorem de nepotibus cogitasse cessare, Cogitationemque in genere sufficere, nu. 40.*

27 *L. cum auus, dispositionem in filijs natis tempore testamenti locum non habere.*

28 *Argui ex ratione generali in lege expressa etiam in exorbitantibus licere.*

29 *L. cum auus, conditionem quando testator duobus filijs institutis & grauatis de restituendo in personam vnius conditionem si sine liberis expressit, in personam verò alterius illam non adiecit, nequaquam subintelligi.*

30 *L. cum auus, dispositionem exorbitantem censeri, & propterea extensionem respuere.*

31 *L. cum auus, dispositionem quantumuis exorbitantem, fauorem à se non reijcere.*

32 *Filiam exclusam à statuto existentibus masculis non censeri positam in conditione ad exclusionem substituti.*

33 *Dispositionem testatoris in dubio sic interpretandam esse, vt ludibrio facta non fuerit.*

34 *Filiam grauati vel descendentes ex ea censeri positos in conditione si sine filijs decesserit: ad exclusionem agnati substituti, cum agnatus exclusisset etiam ipsam filiam à successione grauati, aliàs secus. Sed contrarium plures tenuisse, n. 39.*

35 *L. cum auus, dispositionem, facta substitutione, Et finita eorum vita & suprascripta Domina Helisabet & suorum filiorum vt supra nominatorũ, non procedere.*

36 *Iniustitatem vitandam esse.*

37 *Verba in vita tantum, vel finita vita eorum vt supra nominatorum, fauore substitutorum adiecta censeri.*

38 *Grauantis affectionem & non grauati in fideicõmissis attendi debere.*

41 ALOYSII SOLTIAE *Iurisconsulti Bergomensis laudes afferri.*

CAP. XVI.

CVm Florentiæ in Excelso Rotæ Auditorio cum alijs ex tribus Iudicibus vltimarum appellationũ ius redderem, super infrascripto casu contigit dubitari acerrimæque disceptari, qui cum paulò ante conscripta respiciat, non ab re illum hic inserere pro illustriori iam dictorum explicatione sum arbitratus; Quidam Franciscus de Fichęrellis ex S. Geminiano de Anno 1538. suum condidit testamẽtum sub ista verborum formula. In omnibus alijs suis bonis sibi hæredes vniuersales fecit & esse voluit Dominam Helisabet eius filiam legitimam & naturalem, natam ex ipso testatore, ac filios tam masculos (formalia hæc sunt verba) & fœminas natos & nascituros ex dicta D. Helisabet eius filia & vxore supradicti Domini Hieronymi de Brandis, Et finita eorum vita suprascriptæ Dominæ Helisabet & suorum filiorum vt supra nominatorum, substituit suos hæredes vniuersales Bartolomęum & Leonardũ eius nepotes & filios olim Dom. Antonij Leonardi de Fichęrellis, & quemlibet eorum æquis portionibus: Et si iure testamenti non valeret, valeat, valeret vel valebit & valere voluit iure codicillorum &c. Domina Helisabet adita sui patris hæreditate decessit, omnes pariter Helisabet filij obierunt superstitibus tamen quibusdam pronepotibus dicti testatoris progenitis ex Domina Bruna de filiabus dictæ D. Helisabet, ac etiam dicto Bartolomęo Antonij de Fichęrellis nepote præfati testatoris ex fratre. quęsitum fuit an substitutio in Bartolomæi personam purificata fuerit per mortem Helisabet & omnium eius filiorum, an verò per filios Dominæ Brunæ dictus Bartolomęus excludatur, Præsupposito tamen in Terra S. Geminiani, quæ illos maximos Iurisconsultos Dominicũ, Nellumque produxit, adesse statutum sub rub. 46. quo disponitur mulierem dotatam non posse venire ad successionẽ patris, patrui, fratrum vel sororum per lineam masculinam vsque in quartum gradum inclusiuè, per quod Domina Helisabet testatoris filia ab intestato à successione & hæreditate Francisci patris testatoris excludebatur, ad quam quidem successionem ab intestato Bartolomæus & Leonardus pronepotes in tertio gradu substituti fuerant in dicto testamento exclusa filia, Quid dicendum?

Pro filijs Brunæ, Primò facit, quòd substitutio facta filijs & descendẽtibus recipit subintellectam conditionem si ipsi sine filijs decesserint ex dispositione istius contextus ac etiã iurium quæ interpretatiuè ad Papiniani hoc respõsum Iustinianus Imperator promulgauit & intuitu humanitatis sanciuit, q̃ notissima sunt, testator enim

1 enim descendentes suos † tam masculos quàm
fœminas transuersalibus & extraneis prædile-
xisse præsumitur, Ang. in l. ex facto, §. si quis ro-
gatus, col. 2. ante num. 5. versic. Sequitur in ea
glos. ff. ad Trebell. Alex. cons. 92. Super eo, nu.
1. lib. 3. cons. 17. Circumspectis verbis testamen
ti, col. 1. num. 2. lib. 7. Parif. consil. 51. In huius-
modi causa, num. 20. lib. 2. cum igitur filij Do-
minę Brunæ sint de descendentibus dicti Fran-
cisci, videtur conditionem tacitè subintelligen-
dam fore, verba nanque testatoris interpretari
debent vt naturalis ratio & sanguinis necessitu
2 do † dictant, Bald. in l. Lucius Titius, in prin. 2.
ff. de hæred. instit. Congruitque doctrina Ang.
in l. fin. in princ. vbi Paul. de Cast. C. de verb. si-
gnif. quòd fideicommissum debet vt successio
ab intestato regulari gradatim & ordine succes
3 siuo, primo vt censeantur descendentes † voca-
ti, & vltimò collaterales, quod tradit Dec. cons.
321. In causa quæ Alexandriæ, nu. 4.

Huic rationi contrarium sustinendo respon-
deri potest, Primò dispositionem huius l. cum
auus, in proposito militare non posse, quando-
quidem testator ad vitam Helisabet & eius fi-
liorum substitutionem restrinxit in verbis illis,
Et finita eorum vita, est enim conceptio verbo-
rum per ablatiuos absolutos qui conditionem
4 † important, l. à testatore, ff. de condit. & dem.
vt intret illa conclusio, quòd vbicunque institu-
5 tio in vita tantum facta reperitur cesset † d. l. cū
auus, secundum glos. in d. l. cum acutissimi, in
verb. Vitam suam, & in d. l. ex facto, in verb. Ex
voluntate, versic. Item etsi hæc conditio, fuitq.
opinio Bart. hic, & Petri de Bellapertic. in d. l.
generaliter, §. cum autem, cum alijs supra cita-
tis, estque communis Doctorum sententia, vt
testatur Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in
1. part. in verb. Si absque liberis, num. 12. de
testam. in 6. quam etiam communem esse dixit
Anton. Gomez. in commentar. varijsque reso-
lut. iuris ciuil. tom. 1. cap. 5. tit. de fideicom. sub-
stit. num. 37. quem sequutus est Hieronymus
Magon. in decis. Florent. 52. Raynald. de Ron-
dinellis, ante num. 13. versic. Tertio non leuis
est coniectura, post Carol. Ruin. cons. 3. De plu
ribus, nu. 26. lib. 2.

Et si diceretur, substitutionem Francisci te-
statoris valde admodum à terminis communis
sententiæ differre, nam Doctores præcitati lo-
quuntur vbi est facta institutio in vita addita
dictione taxatiua tantum, non autem vbi finita
vita absque illa taxatiua dictione. Responderi
potest, verba huius institutionis esse magis ta-
xatiua limitatiua ac restrictiua, quàm si esset ap
posita dictio tātum, vt colligitur ex illis verbis,
Eorum vita supradictę D. Helisabet & suorum
filiorum vt supra nominatorum, quæ magis in-
ducunt quandam personarum designationem,
& vt sic dixerim personalitatem, quàm si aliter
esse cōcepta substitutio: nam verbum vt supra,
6 † est repetitiuum præcedentium cum omnibus
suis qualitatibus, Dec. cons. 227. In casu ad me
transmisso, col. 2. num. 3. vers. Illa dictio, consil.
182. In casu occurrenti, col. 4. nu. 3. versi. Nam
illa dictio, Carol. Ruin. consil. 18. Quæritur an
Laurentius, num. 12. lib. 2. cons. 135. Quia iam
ptidem, nu. 5. cons. 183. Quamuis ex his, col. 1.
num. 1. vers. Quia igitur filij, eod. vol. cons. 32.
Viso processu causæ, col. 1. num. 3. lib. 5. Parif.
cons. 19. Ad resolutionem, col. 8. nu. 68. versic.
Et ista dictio, lib. 2. Io. Cephal. cons. 125. Pro-
ponitur, col. 3. nu. 6. versic. Et sic verba, lib. 1. Ri
minald. iun. cons. 287. D. Nassimbenus, nu. 19.
lib. 3. cons. 306. Cum pax, nu. 13. cons. 313. Pun
ctus iste, nu. 72. eod. vol. August. Bero. cons. 79.
Quidam Philippus Maria, nu. 1. lib. 2. Rolan. de
Vall. cons. 30. In præsenti consultatione, col. 4.
7 num. 23. lib. 4. dictio Eorum, est etiam † repeti-
tiua, idem Ruin. cons. 101. Super his, nu. 9. d. lib.
2. est text. in l. pluribus, in princ. de verb. oblig.
Bart. in l. si quis seruum, §. fin. col. 2. nu. 5. uers.
Nam natura illius dictionis, ff. de leg. 2. in l. 1. §.
fin. uersic. Dicit statutum, ff. si famil. furt. fec.
Corn. cons. 9. Præmittendum est, col. fin. ante
nu. 7. uers. Item iuuantur, lib. 1. cons. 37. In hac
consultatione, col. 3. ante nu. 4. uers. Quod uer-
bum eorum, eod. uol. Parif. cons. 103. Isti Col-
lenses, col. 3. num. 14. uers. Cum dictio illa, lib.
1. cons. 18. Consideratis, col. 5. nu. 32. uers. Illa
enim, lib. 2. cons. 86. Ad ueram resolutionem,
col. 10. nu. 58. uers. Sicuti in simili, eod. uol. Di-
ctis, inducit repetitionem etiam nominis pro-
8 prij † cum omnibus suis qualitatibus, Bart. con
sil. 7. incip. Andreas quondam Martini, Carol.
Ruin. cons. 103. Quæstio quæ proponitur, col.
3. nu. 5. lib. 2. cons. 206. De pluribus, nu. 5. con-
sil. 117. Viso testamento, num. 1. eod. uol. consil.
55. Quoniam de iure, num. 4. lib. 3. Hieronym.
Gabriel. consil. 66. In specie proposita, num. 7.
21. & 22. cons. 175. Scriptura, num. 26. libro 2.
Corn. d. cons. 9. col. 3. num. 5. lib. 1. Alex. consil.
140. Viso dicto testamento, num. 4. lib. 6. cons.
1. Ponderatis bis, colum. 3. ante fin. nu. 9. uersi.
Tamen per illa uerba, libro 4. Dec. consil. 465.
Perscrutatis uerbis, col. 2. num. 8. uersic. Nam
illa uerba, Curt. iun. cons. 58. Circa præmissam
consultationem, col. 1. in fin. sub num. 2. uersic.
Præmissa tanto clarius, Parif. d. cons. 86. col. 7.
num. 36. lib. 2. cons. 5. Viso testamento, col. 2.
nu. 5. & col. fin. nu. 43. lib. 3. cons. 53. D. Hiero-
nymus, col. 3. num. 11. uers. Facit etiam, eodem
uol. cons. 31. Considerato primo capite, col. 4.
in fin. nu. 26. uers. Quod patet, lib. 2. Rolan. de
Vall. d. cons. 30. num. 21. lib. 4. Io. Cephal. cons.
16. Visis omnibus, col. 5. nu. 25. uersic. Quæ di-
ctio, lib. 1. cons. 44. Magnifici Do. col. 4. nu. 13.

eod.vol. Riminald.iun.conf.313.nu.86. libr.3. conf.279. In primis igitur, nu.86.d.conf.287. nu.19.eod.vol.conf.263. Prima nanque, num. 39.conf.246. Et in primis, num.123.lib.praalleg.& de dictione Prædictis, Ruin.conf.89. Casus iste, nu.9.lib.2.idemque Riminald.iun.con fil.251. Excitantur, nu.18.lib.3. Secundò inducitur, nam dictam substitutionem aut volumus esse vulgarem vt videtur, cum instituerit tam natos quàm nascituros,& Dominam Helisabet exclusam à statuto Geminianensi, & sic cum ad
9 mittendus sit ordo successiuus † non necessitatis sed potius charitatis & affectionis, vt scribit Io. Bapt. Caccialup.de S. Seuerin.conf.14. Super quęstione proposita, nu.10.verf. Quinta cõ clusio, inter consil. Alex.de Imol.lib.4. Dec.cõsil.205. In causa istorum Nobilium, nu.1. & 2. conf.253. Proponitur quòd Enemundus, in fi. Iaf.conf.206. Viso testamento, nu.2.lib.2. Soc. iun.conf.40. Pro vera resolutione, nu.2.lib.4. Iacob. Menoch. in tract.de præsumpt.in 2.par. lib.4.præsump.70.nu.22.verf. Quintus casus, fol.104. Andr. Alciat.in l.Gallus,§. quidam rectè, nu.33.vbi Rub. Alexandr.nu.55.in fi. Francisc. Cardinalis Mantic.in tract. de coniect.vlt. volun.lib.4.tit.7.num.27.verf. Secundo verò. Ordo iste successiuus per vulgarem est intelligẽdus, Soc.in d.§.quidam rectè, num.8.post glof. & Bar.vbi Alciat.num.35. de magis communi opin.testatur, Alex.conf.13. Visis, col.2.nu.7. lib.7.cui se subscripsit D. Ant. de Prato veteri, conf.seq.nu.12. Paul.de Cast.conf.159. Super primo, col.fi.nu.5.lib.1.conf.352. Visis attestationibus, nu.5.ad fin.lib.2.conf.434. Illud relictum, in prin.eod.vol. Dec. conf.95. Ei pro tenui, nu.4.conf.205. In causa, num.5.conf.236. Non parua, nu.1.conf.248. Visa petitione, nu. 5.& 6.conf.353. Proponitur, nu.1.vbi de communi, Aym. Crauet.conf. 22. Magnificus Dominus, nu.3.& ante nu.5. communem esse scribens, conf.131. Ad primum, nu.3. Parif.consil. 82. Quaris à me, nu.11.lib.2. Socin.iun.consil. 180. Vt præsens consultatio, nu.53.lib. 2. Dominus Mantic.lib.8.tit.7.nu.30. Gabriel. conf. 130. Dominicus, nu.2. libr.1. verba nanque in dubio per prius non per posterius sunt intelligenda, Bald. Iaf. & cæteri in l. qui liberis, §.hæc verba, ff.de vulg.& pupill. & est text.in l.filiusfamilias, §.cum pater, de leg.1. Sed vulgaris adita hæreditate post Dominam Helisabet expirauit, l.post aditam, C. de impub. igitur extincto primo gradu substitutionis cæteræ expirarunt, Oldrad.conf.21. Thema tale est, testator, per totum, cum concordan.l.in substitutione, d.titul. de vulg. & pupill. proindeque expirasse censetur etiam substitutio dicti Bartholomęi trãsuersalis. Aut verò volumus ordinem successiuum intelligi in isto themate per fideicommissariã,

10 vt asseuerari potest cum sit compendiosa † sub commemoratione finis siue exitus vitæ, per verbum substituo quod commune est de natis & nasciturisis, Bart.in l.centurio, col.11.versic. Secundo oppono, præalleg. tit. Dec.d.conf.205. col.2.ante num.5.versic. Nam illa verba, Hieronym. Alban.consil.28. Tres in re proposita, num.3.versic. Præterea, Sfort. Odd. in tract. de compend.subftit.partic.4.artic.3. in fin.versic. Solet fieri, idem Dec.conf.572. In casu proposito, num.1.conf.643. Viso eleganti consilio, in princ.cum adductis per Aym. Crauet.conf.62. Nobilis Vrbanus, nu.3. Parif.cõf.11. Duo sunt, nu.35.conf.15. Ser Laurentius, num. 14.lib.3. conf.73. Vt præsens consultatio, nu.4.lib.3.cõsil.62. Titius, nu.1.lib.2. Natta conf.551. Quoniam ante, nu.2.lib.3. Etiam si non adsit verbũ quandocunque, Alban.d.consil.28.nu.7. & sic erant prædicti vocati per fideicommissariam in ipsa compendiosa comprehensam, Curt. iun. conf.48. Præsupponitur in facto, col.pen.ante nu.7.verf. Ex alio etiam fundamento, Soc.consil.140. Consideratis, col.1.lib.1. conf. 113. Suprascripti Insignes Iurisconf.post nu.7.eodem vol. Iacob. Menoch.conf.438. Negare, num.3. lib.4.cum alijs adductis in consil.per me reddito Florentiæ in causa Monasterij S. Lini de Vulterris, & tunc præsupposita inquam fideicommissaria substitutione, videmur esse in claris, ve
11 dispositioni huius l.cum auus, locus omnino † detur, vt per Socin.hic, nu.18. Parif.conf.19. Ad resolutionem, num.92.lib.2. Iacob. Menoch.in d.tract.de præsumpt.in 2. par.lib.4.præsumpt. 89.nu.13.versic. Quintus est casus.

Sed hæc inductio euitari facile potest, Primò negando ordinem successiuum ibi inducẽ fuisse per vulgarem substitutionem, nam tradita in d.l. Gallus, §. quidam rectè per Doct. vi-
12 dentur procedere † cum simpliciter esset dictũ talem substituo & eius filios, non quando esset habita mentio finis & exitus vitæ, tunc enim intelligi debet per fideicommissariam, iux.glo. in l.in testamento, C.de milit. testam. Dec.consil.431. Ei pro tenui, colum.2.num.8. maxime quia substitutio implicat decedẽtiam filiorum etiam Helisabet natorum & nasciturorũ, quantumuis testator se ad vitam restrinxerit, Secundò tradita in d. §. quidam rectè, uera uideri, vbi substitutio esset concepta per verba merè directa, non autem per uerba communia, ut est verbum substituo. Tertiò vt dicebam in præcitato consil. dictam opinionem non procede-
13 re † cum in contrarium adesset aliqua coniectura, vt ibi not. & tradit Carol. Ruin. conf.164. Ex verbis testamenti, colum.pen.num.8. libro tertio, Aym. Crauett.consilio 131. Ad primum quæsitum, num. 5. Hieronym. Zanch. in rep.l. hæredes mei, §.cum ita, numer.812.in fin.ff.ad Trebell.

Trebell.secundum primam impressionem Bri-
xiensem, Rolan.de Vall.cons.25.Viso themate
num.14.lib.1.

Sed ista substitutio ex verbis tractum tem-
14 poris habentibus liquido compēdiosa † conspi
citur, ergo continet etiam fideicommissariam,
Paris.d.cons.11. Duo sunt,num.37.cons.73.
Vt præsens consultatio,nume.4. lib.3. Albens.
cons.29.Pro discussione,num.1.lib.1.Ruin. con
sil.159.Quamuis,nume.21.lib.3.cons.148.Pro
decisione,num.3.eodem volum. Natta d.cons.
551.colum.2.ante nu.2. lib.3. Quartò hoc vel
magis est affirmandum, propter clausulam co-
15 dicillarem†in dicto testamento appositam,per
verba geminata futuri temporis,l.quærebatur,
§.vtrum autem,ff.de testam.l.posthumus, §. si
paganus,ff.de iniust.rupt. testam. Socin. cons.
12.Præsens consultatio,num.16.lib.3.Cur.iun.
d.cons.48.colum.3.sub nume.6.versic. Ex alio
fundamento,Aym.Crauett.cons.22. Magnifi-
cus D.Gulielmus,nume.8.& post Iason.tradit
Marc.Anton.Peregrin.in tract. de fideicomm.
artic.17.num.33.vers.Si tamen, & artic.18.nu
mero 6.tradit Dec. dicto cons.431.colum.fin.
num.9.

Nec obstat decisio Oldradi, cum limitetur
16 † vbicunque ex mente testatoris conijci posset
per existentiam siue defectum primę substitu-
tionis non esse sibi satisfactum, & sic stantibus
coniecturis non procedere, Dec.cons.477. Vi-
so consilio,nu.3. Hieronym. Grat.cons. 5. Etsi
hoc responsum,num.86.lib.2. Didac.Couarr.
in rep.cap.Raynaldus,nume.3. ante fin.versic.
Quo in loco addit.extr.de testam. Ioan.Ceph.
cons.529.Testator,nume.35.lib.4. Iacob.Me-
noch.cons. 327. Cum ex proposita facti serie,
num.14.lib.4.Riminal.iun.cons.464. In occur
renti casu,num.20.lib.4.Sed ex dispositis præ-
17 cellēs coniectura resultat,scilicet fauoris†agna
tionis ex quo cessat Oldradi assertio Aym.dict.
cons.98.Nobilis & potens,num.primo, versic.
Istud tamen,cum alijs per me adductis in cons.
ꝑ Aemilianis,n.39.& 40.Ergo videtur Bartho
lomæo fideicommissum apertum esse, nō enim
ad alium effectum testator substitutionem re-
strinxit ac limitauit ad vitam finitam suprano-
minatorum ex tot clausulis repetitiuis restricti
uis ac limitatiuis geminatis, quàm vt eius hære
ditas nō perpetuaretur in extraneis, sed ad suā
agnationem reuerteretur, & sic ad Bartholo-
mæum & Leonardum Antonij de Fichærellis,
quos nepotes nominauit ex eius fratre quem
diligebat.

Hoc stante quòd scilicet substitutio de Bar-
tholomæo non expirauerit, nulli dubium est,
18 præsupposita vulgari † substitutione in ea di-
spositionem huius l.cum auus, cessare, gloss. in
d.l.generaliter,§.cū autem, in verb. Substituit,
C.de instit.& subst.ibidemque Alberic.de Ro-
sat.Dec.cons.416.In testamento,num.5.cons.
529. Philippus olim, nume.octauo,Curt.iun.
cons.53.Præsupponitur in facto,nume.primo,
Ruin.cons.106.Viso ac diligenter ponderato,
num.primo,lib.secundo, cons.131.In themate
proponitur,nu.3.& 12.lib.3.Decian.cons.60.
num.26.lib.3. Et est recepta Scribentium opi-
nio vt in superioribus dicebam,& testatur De-
cius,postque alios Riminald. iun.cons.183. Vi
sa facti narratione,num.14.lib.primo, Quantū
verò ad fideicommissariam, responsum afferri
potest ex dictionibus personalitatem ac restri-
ctionem inducētibus, ad instar eorum quæ In-
terpretes admittunt vbi in vita tantum fuisset
facta substitutio vt inferius latè explicabo.

Præterea Oldradi consilium ita demum pro
19 cedit, si secunda substitutio dependet†à prima,
non autem quando vtraque de per se subsistit,
vt declarat Paris.cons.18.Consideratis,nu.44.
lib.2.Socin.sen.cons.62. Viso capitulo, nume.
vndecimo,lib.3.Riminal.sen.cons.106.circ.fin.
& cons.182.num.12. & in casu nostro substitu
tio facta de Bartholomæo & Leonardo non de
pendet à prima, sed de per se subsistit,ex quo
simpliciter facta fuit finita vita prænominato-
rum, neque pro eius subsistentia requirit quòd
filij Dominæ Helisabet succedāt per vulgarem,
sed tantum exigit quòd finita sit vita eorūdem
institutorum,licet ergo famosum & insigne re-
sponsum prędictum in suis terminis censeatur,
parum tamen dicti.substitutioni congruere vi-
detur.

Tertiò non defuere Doctores qui conditio-
nem eiusdem l.cum auus, adhuc subintelligi fa
20 cta institutione in vita tantum † in fortioribus
sanè terminis scripsere, Socin. sen. hic colum.
12.num. 26. sequutus præclarissimos Aduoca-
tos Florentinos Dominum Guidantonium de
Vespucijs, & Dominum Antonium de Male-
gonnellis quibus se Socinus subscripsit, & ego
vidi consilia originalia cum sigillis ac subscri-
ptionibus dictorum perillustrium Iurisconsul-
torum,& consilium Vespucij incipit, Dominus
illuminet intellectum vt possim quæ fuerūt con
sona menti Cecchi testatoris aperire, subscri-
ptio verò Bartholomæi Socini incipit, Conclu
sio supra firmata per suprascriptum præstantis
simum Doctorem, denique consilium D. An-
tonij de Malegonnellis incip. Viso testamento
de quo in puncto fit mentio, Andr. Barbat. in
d.l.cum acutissimi,colum.pen.Socin.iun. cons.
96.Multa firmauit,num.7.vers. Quartò & vlti-
mò, lib.3. dicens citatos Doctores non habere
quos viderit dissentientes, Franc.Bursat. cons.
13.In omnibus,nu.76. versic. Nec obstat quod
in contrarium deduxi,lib.1.& nouissimè Iacob.
Menoch.in d.lib.4. præsumpt.89. num.133.

Verum

Verum his Doctoribus obijci possunt omnes Doctores quos in superioribus retuli, ex quorum calculo magis communis resultat opinio, mirandumque Socinum iuniorem alioqui differtissimum & oculatissimum Iurisconsultum asserere se non vidisse contradictores, vt nō ab re sententiam contra suum consilium reportauerit, & hanc opinionem vt admonui frequentissimè tenuit Illustrissima Rota Florentina, vt ex decisione Magonij, & ex alijs motiuis de qui bus ipse meminit, & quæ fuerunt producta, totius inquam Rotæ Florentinæ ex lib. 13. Motiu. fol. 387. die 4. Aprilis, 1547. quo tempore resi debant Domini, Nicolaus Marius Vandinus, Matthæus Marcolinus, Christophorus Pamphylius, Petrus Bigius, Alphonsus Quistellus, & Octauianus de Nigro, spreto atque reiecto dicto consilio maximi Iurisconsulti Socini iunioris nepotis.

Sed quicquid hucusque dictum sit, non desunt rationes quæ substitutum subleuant & tuentur, Primò namque dici potest, quòd etsi dispositio l. cum auus, celebris sit, & vndique tum ex ingenio Papiniani tum ex Imperialib. ampliationibus præclara, cum tamen in conie-
21 ctura † fundetur vt ex ea apertè colligitur, scripserùntque Bar. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, num. 4. ff. ad Trebellia. Socin. in ha c l. cum auus, num. 66. & 70. post Raph. Cuman. Petr. de Anchar. cons. 46. Prima facie, nume. 1. Ruin. cons. 122. Consideratis diligenter his, nu me. 1. in fin. lib. 3. Curt. iun. d. cons. 33. nume. 8. Paris. præcitato cons. 19. num. 95. lib. 2. Decian. cons. 60. num. 33. lib. 3. & Iacob. Menoch. cons. 95. Etsi doctè, num. 25. lib. primo. Sicque iuris tantum præsumptio, nō autem iuris & de iure, vt per Socin. in præalleg. loco, nume. 72. & 74. atque originaliter Ioan. Andr. in addit. ad Spe cul. in tit. de præsumpt. §. species, nu. 5. in verb. Prædictis, Andr. Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 9. & in eod. tract. Iac. Menoch. in 2. part. lib. 4. præsumpt. 89. ante nu. 14. vers. Præmitto tertiò, admittit in contrarium proba tionem ex contrarijs præsumptionibus, vt per Anchar. d. cons. 46. in prin. & coniectura vrgentissima videtur illa de qua sæpè memini, scilicet de verbis restrictiuis ad vitam Helisabet & eius filiorum, nam non est dicendū ex eo quod Doctores de verbo tantum exempli causa quæstionem proposuerunt, alia verba restrictiua & limitatiua temporis & personarum, & quæ tandem vim obtinent, imo maiorem, excludere at que eliminare voluisse, hoc enim dicere absurdissimum foret & deridendum, cū testator non vnum verbum solùm, sed plura idem significantia apposuerit ad restringendum se personis il-
22 lis tantum, & ad ostendendum eius enixam † voluntatem, argum. l. Balista, ff. ad Trebellia. cum vulg. & ne sit testator de superfluitate ineptissima absurditateque redarguendus, est dicendū non sine magno artificio ac mysterio dictiones illas apposuisse, vt videtur sensisse Hieron. Magon. in dicta decis. 52. ante & post numerū tertiumdecimum.

Contrarium tamen sustinendo dici posset, verum esse præsumptionem posse cōtraria præsumptione elidi atque prosterni, nam sicut clauus clauo truditur, ita vna præsumptio tollit al teram, vulg. l. Diuus, ff. de in integr. restit. min. sed præsumptio vt tollat, debet esse fortior, & duæ tollunt vnā, & quòd præsumptio hæc pie-
23 tatis intuitu † inducta non sic de facili eradicetur, sed contraria debeat esse clara & expressa per verba testatoris, scribit Pincl. in l. 3. nu. 27. C. de bon. matern. hæc autem de verbis restrictiuis inanis videtur, nam Interpretes loquuntur cum fuit facta institutio in vita tantum, hæc verò fuit facta finita vita, quæ verba æquipol-
24 lent † verbis post mortem, l. Titia, §. Titia cum nuberet, ff. de legat. secundo, quod si admittendum erit, vtique verba restrictiua antedicta nihil deseruient ad inducendam contrariam men tis præsumptionem, Superfluitas insuper tole-
25 ratur, quando ad maiorem dilucidationem † adijcitur, vt per Andr. Tiraquell. de retract. consangu. §. 21. gloss. 1. num. 5. 6. & 7. Franc. Mant. in d. tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. titu. 7. num. 16. Hieronym. Gabriel. cons. 10. Vulgatū est, num. 13. lib. 2. consil. 106. Opinio Baldi, nu me. 31. & clarius, cons. 69. Quoad primam quæ stionem, num. 47. eod. volum. post Corn. cons. 296. In hac consultatione, colum. secunda, ante num. secundū, lib. primo, l. quæ dubitationis, l. non solent, ff. de reg. iur.

Secundò affertur, coniecturam prædictam ex d. l. cum auus, obuenire, nam si de nepotibus testator cogitasset, non est verisimile talem se facturum substitutionem, vnde colligunt Do-
26 ctores † dispositioni ex ea resultanti locum nō esse, vbi de ijs cogitasset, qui vellent virtute sub intellectæ conditionis includi atque comprehendi, Sed Franciscus testator cogitauit de istis filijs Brunę, cogitasseque verisimile est, vt enim de filijs nasciturис ex Helisabet dixit, & sic de nepotibus, ita pariter de pronepotibus & alijs deinceps exprimere potuisset, vt expressisset si illos includi exoptasset, igitur cum non meminerit & cogitauerit, eius dispositio ad nominatos tantum erit restringenda, argum. l. vnic. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. ad quod facit tex. in d. l. generaliter, §. cum autem, ibi, Intelligendum est, non esse verisimile quòd si de liberis cogitauerit, ad idemque tendit illa
27 opinio † qua concluditur, supplendam nō esse conditionem istam quando filij iam nati erant tempore quo testator suum testamentum ordinauit,

nauit, quam tenuerunt Castren. in d. l. cum acutissimi, num. 6. Ludouic. Roman. cons. 370. In proposita consultatione, num. 3. Socin. in hac l. cum auus, nu. 78. cum adductis per Iacob. Menoch. d. lib. 4. præsumpt. 89. nu. 79. versic. Hac comprobata opinione. Licet ipse contrarium senserit, de quo tamen alibi.

Sed responderi posse videtur, non benè colligi vel inferri cogitationẽ testatoris ex eo tantum, quòd de nascituris ex Helisabet cogitauerit, imò verisimile est, quòd si cogitasset de istis vlterioribus idẽ dixisset vt de nepotibus, quos prætulisset pari eademque ratione dictis Bartholomæo & Leonardo trãsuersalibus, argum. gloss. in dicta l. cum acutissimi, & intrat l. tale pactum, in fin. iunct. gloss. ff. de pact. & l. Lucius, §. Titius, ff. hoc titu. ratioque d. l. cum acutissimi, cum generalis sit, & in lege ipsa expressa, argui

28 † ex ea potest etiam in exorbitãtibus ad exclusionem dicti transuersalis substituti, l. his solis, C. de reuoc. donat. gloss. in l. vnic. C. de ijs qui ante apert. tabul. Bart. in l. si constante, nu. 43. vbi Ias. num. 79. & Franc. Rip. num. 80. ff. solut. matrim. quanquam dubitari possit de veritate dictæ opinionis Castrensis Romani & aliorum vt latè differuimus.

Tertiò, illa ratio vrgere conspicitur, nam sicut cum testator institutis duobus filijs eos grauauit restituere, sed in substitutione vnius adjecit conditionem si decesserit sine filijs iam natis, in substitutione alteri facta nihil dixit, non

29 suppletur conditio † in personam alterius, vt per Paul. de Castr. in hac l. cum auus, vbi Soc. num. 38. Dec. cons. 581. Viso puncto, nume. 5. Paris. cons. 21. Omne ius & omnis æquitas, nume. 20. lib. 4. Hieronym. Grat. consi. 5. Etsi hoc responsum, num. 6. lib. secundo, Curt. iun. consil. 33. Præsupponitur in facto, nnm. 6. & 11. Socin. iun. cons. 128. Præsentis consultationis materia, num. 38. lib. primo, cum alijs multis ea sanè ratione: quia dum posuit in conditione nepotes ex vno ipsorum filiorum, dicitur alios alterius filij ponere noluisse, cum si voluisset eos nominare facile id assequi valuisset, ita in proposito; nam de nepotibus locutus fuit tam natis quã nascituris & de pronepotibus nequaquam, videtur eos consulto inuoluisse silentio.

Reijci autem eadem ratio potest, considerando ipsam de facili in diuersis ac separatis personis filiorum intrare posse, nam separatorum separata debet esse ratio, l. Papinianus exuli, ff. de min. in casu verò isto diuersum certè est, sumus enim in descendentibus ex eadem persona siue filia quam dilexit, vnde videtur dilexisse omnem eius posteritatem, d. l. cum acutissimi, quoniam vt nepotes ex sanguine ita pronepotes proueniunt in quibus viget illa pietas, & charitas per dictas leges considerata, l. à Titio, ff. de verborum obligatione.

Quartò considerandum est, dictas leges

30 † inducentes subauditionem tacitæ conditionis exorbitantes esse vt dixit Ioan. de Imol. in l. filio præterito, ff. de iniust. rupt. testam. Dec. consil. 416. In testamento, colum. secunda, & voluit Franc. Aretin. in d. l. generaliter, §. cum autem, ad fin. ideo extensionem non recipiunt, Paul. de Castr. d. cons. 14. Si contingat, colum. fin. lib. primo, vnde cum de substitutione absolutè ac simpliciter post mortem facta loquantur, ad casum vbi substitutio finita vita reperitur concepta non debent protendi neque ampliari, cũ ampliationes quas recipere debebant ab Imperatore receperint, l. quod verò, ff. de legibus.

Hoc fundamentum de extensione debile admodum videtur, nam hæc nõ censebitur extensio sed magis substantialis & intrinseca comprehensio, ob identitatem verborum vt supra ostẽsam, ex d. l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, ac etiã ob amoris & rationis eandem essentiam, & quidditatem, dicitur enim hi pronepotes soboles testatoris eiusdemque successio, ad quos quidem pronepotes descendentesque in infinitum, l. cum auus, extẽsa fuit, vt periniquum sit hanc optimam & piam extensionẽ restringere ex nimia ac scrupulosa subtilitate verborum, quæ magis impietatem ac iniquitatem quandam præ se ferre videtur contra intentionem Iustiniani & mentem verisimilem testatoris, quamuis enim d. l. cum anus, exorbitans

31 sit, dum naturali pietati innititur, fauorem † nõ expellit, vt alibi dictum fuit.

Quintò adijcitur, nam (vt asserunt) ratio ex qua Imperator motus fuit ad ampliandum dictam l. cnm auus, in admittendo pronepotes & proneptes illa est, Ne inquam uideatur testator alienas successiones proprijs anteponere, ut in d. l. cum acutissimi, in fin. sed isti pronepotes considerantur ut aliena successio, quandoquidem proueniunt ex radice quæ ex statuto excluderetur, ideo non debent admitti in præiudicium propriæ successionis itã consideratæ respectu agnatorum quos testator uocauit finita linea filiæ & eius filiorum natorum ac nasciturorum utriusque sexus ad quas se restrinxit.

32 Et quòd filia non diceretur posita † in conditione à testatore ut excludat substitutũ à quo ipsa excluderetur si esset locus successioni ab intestato secũdum statuti dispositionem, scripsit Castrens. cons. 409. Casus iste frequenter contingit, lib. secundo, & in hac l. cum auus, num. 6. cum adductis per Iacob Menoch. in d. lib. 4. præsumpt. 89. nu. 106. quos atque alios in his Commentarijs longa serie diligentique fortassè calculo recensui. Nec obstat si diceretur dictam communem conclusionem potuisse non infeli-

infeliciter considerari in mediumque afferri, nisi filia fuisset à patre admissa ad succedēdumque habilitata, quam vti propriam successionē non vt extraneā dijudicāt vna cum suis filijs natis & nascituris, cum ista habilitatio nō debeat extendi vltra limites præfixos ab ipso testatore, & sic nō debet extendi vltra nepotes, cum in vlterioribus nō videatur à statuto recessisse, dum
33 suos agnatos vocauit, quos frustra † quodammodo vocasset, si in infinitum de quibuscūque ex filia successoribus intellexisset, quod non est dicendum, Alexand. cons. 81. Visa consultatione, numero secundo, lib. 6. Ruin. cons. 57. Primò quæritur, num. 6. lib. tertio, res enim de facili ad pristinū redit, & in suo proprio esse conseruatur, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis, & ita fauore agnationis debemus interpretari, argum. l. pronunciatio, ff. de verbor. sign. cum similib.

Verum inhærendo alteri parti, huic rationi de statuto in terminis dicti consilij Castrensis
34 † responderi posse, hoc statutum S. Geminiani aliquid non operari, cum non excludat Helisabettam ab hæreditate grauati, sed tantum ab hæreditate Francisci grauantis, vt voluere, Alexand. cons. 38. Perspectis, nu. si ptimo, lib. sexto, Socin. sen. cons. 55. Visis consilijs, in fi. lib. tertio. Ioan. Cephal. cons. 45. Magnificus D. Ioannes Franciscus, num. 9. & 4. consil. 46. Adhuc videtur, num. 19. & 50. lib. primo, Fran. Marzar. consil. 8. Proponitur punctus, num. 15. versic. Et intelligendum est, vbi multos refert, Tob. Nonius, cons. 29. Constantius, num. 25. vers. Non obstat demum, vt alios prætereami.

35 In illo ego eram voto † circa præsentis causę acerrimam discussionem eiusque tandem maturam decisionem, vt exclusis pronepotibus ex filia quę per statutū ab intestato excludebatur, Bartholomæus agnatus admitteretur, Mouebar Primò ex verbis illis restrictiuis, & personas nominatas limitantibus, apparebat siquidem testatorem noluisse alias personas includi, inculcando ac repetendo dictiones, eorum vt supra nominatorum, & suprascriptæ, vt hinc resultaret vehemens & enixa testantis intentio ac voluntas vt non censerentur alij vocati exceptis supra nominatis; circa quas dictiones considerandum est ipsas non fuisse appositas vni personæ institutæ & sic Dominæ Helisabet, sed etiam eius filijs natis & nascituris masculis, & fęminis, quorum vita finita, fuerunt vocati Bartholomæus & Leonardus agnati ac nepotes ex Antonio fratre, cum igitur ipse testator considerauerit plures gradus, non est facienda extensio ad vlteriores ne inducamus infinitatem contra verba expressa & contra mentem, nam infinitas
36 † vitanda est, l. qui bona, §. fin. cum materia, ff. de damn. infect. & l. 1. C. de senten. quæ pro eo quod interest, Alexand. cons. 16. Breuiter in casu præmisso, num. 9. versic. Accedant iura, lib. 4. Et quòd stante dispositione restrictiua, l. cū auus, non vendicet sibi locum, tenuit Rota in d. causa Rondinellia, die 30. Decemb. 1587. lib. 53. Motiuorum, fol. 583.

Secundò, nam institutione restricta ad uitā tantum, resultat quòd testator dictas personas nominatas noluit diligere post mortem, & qua ratione substitutos institutis prædilexit, pari ratione etiam eorum posteritati prædilexisse censetur, arg. gl. in d. l. cum acutissimi, nam illa uer
37 ba in uita tantum, uel finita uita eorum † ut supra nominatorum, fauore substitutorum adiecta uidentur, argum. not. per Bart. in d. l. quoties, §. si duo, colum. 2. in fin. & num. 6. ff. de hę redib. instit.

Tertiò, ex vltima ratione in dicto tertio corollario per me adducta, quòd quando relictū restringitur ad vitam illius cui relinquitur, tunc ille post mortem restituere grauatus non censetur, sed tale relictum resoluitur, l. fin. C. de legat. vbi not. & traditur in d. l. Titia cum testamento, §. fin. de leg. 2. Sed l. cum auus, ac similes quando instituti onere fideicommissi grauati sunt loquuntur, vt per Bar. in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. igitur isto casu quo filij & nepotes nō sunt grauati, sed relictum post mortem resoluitur nequaquam loquuntur.

Quartò per coniecturam ex statuto Geminianensi desumptam, cui non obstat quòd statutum debeat intelligi si substitutus agnatus alias excluderet fœminam siue neptem ab hæreditate non grauantis, sed grauati vt Alexander de Imola & alij permulti crediderunt, Nam dicta opinio vera non est, aliud enim est quærere an per fideicōmissum succedatur testatori grauāti an verò grauato, ab eo quod quærimus an
38 in coniecturanda mente testatoris † grauantis personam & affectionem debeamus inspicere, nam grauantis affectio attenditur, vt constat ex not. per Bart. in l. peto, §. fratre, nume. primo, versic. Sed quæro, ff. de leg. 2. & in l. si cognatis, num. 2. ff. de reb. dub. Ias. cons. 159. In præsenti consultatione, nu. primo, lib. quarto, Ioan. Cephal. cons. 306. Consultatio frequens est, in fin. num. 122. lib. tertio, Iacob. Menoch. cons. 95. Etsi doctè, num. 70. versic. Tertia obijcitur difficultas, lib. primo, Socin. iun. cons. 168. Præsentis consultationis resolutio, num. 73. lib. secundo. Et quòd sufficiat statutum exclusiuum ab
39 hæreditate grauantis † & non grauati. Bart. in in l. hæredi mei, §. cum ita, num. 4. ff. ad Trebel. quem sic interpretatus fuit Soc. sen. cons. 249. Materia præsentis consultationis, num. 20. lib. secundo, Paul. de Cast. d. cons. 409. num. secundo, lib. secundo, Alex. cons. 15. Viso testamento, in fin. num. septimo, lib. quarto, & ne omnes memo-

memorem sufficiat allegasse Iason. cons. 215. Ex Valentia ciuitate, colum. prima, lib. secūdo, cons. 159. In præsenti consultatione, colum. 1. lib. 4. vbi communem opinionem esse scribit, Peregrin. in tractat. de fideicommiss. artic. 25. sub num. 39.

Quintò arridebat plurimum illa ratio, vt testator excluserit istos pronepotes cum de nasci turis cogitauerit, argum. d. l. cum acutissimi, in
40 fin. & quòd cogitatio in genere saltem † sufficiat, tradit præclarissimus Iurisconf. Dominus Syluester Aldobrandin. cons. 109. sub nume. 13. vers. Secundò respondetur. Nō obstat tex. in d. l. Titia cum testamento, §. fin. vt idem sit in stituere in vita tantum, vel grauare post mortē, aut substituere finita vita, nam optimè aduersus opinionem Aduocatorum Florentinorum, & Bartholomæi Socini in tertio corrollario responsum extitit, vt nō expediat iterum respondere.

Et secundum istam iuridicam veramque resolutionem fuit facta & transmissa relatio Dominis legum Conseruatoribus Inclytæ Ciuitatis Florentiæ, die decima Decembris, 1596. qui hanc nobis causam ad referendum demandarunt, sicut per Magistratus omnes passiui fieri assolet, qui trium Iudicum vltimarum appellationum Rotæ stabili voto & firmo cōsilio ad terminandas lites coram ipsis vertentes securè libereque vtuntur. Fuit dictæ causæ relator
41 † perillust. Dominus ALOISIVS SOLTIA Nobilis Bergomensis & Celeberrimus Iurisconsultus, hic ille est Soltia, qui morum suauitate, scientia & animi generositate velut Sol sul gentissimus eminens rutilat & coruscat, quas etenim uirtutes in multis diuisim cernere fas est, cum ut Polydamus audacem Hectorem apud Homerum lib. 14. Iliadis alloquebatur,

Ἕκτορ, ἀμήχανός ἐσσι παραρρητοῖσι πιθέσθαι.
Οὕνεκά τοι περὶ δῶκε θεὸς πολεμήια ἔργα.
Τοὔνεκα καὶ βουλῇ ἐθέλεις παραίδμεναι ἄλλων.
Ἀλλ' οὔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἑλέσθαι.
Ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήια ἔργα.
Ἄλλῳ δ' ὀρχηστύν, ἑτέρῳ κίθαριν καὶ ἀοιδήν.
Ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσι τίθει νόον εὐρύοπα Ζεύς.
Ἐσθλόν, τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι.

in hoc Patricio & nobilissimo viro coniunctim omnes conspiciuntur, vt maximi Iurisconsulti Alberici Rosati pariter Bergomen. gloriam nō modo æquarit, sed ingenti omnium cum admiratione fortasse superarit: Cumque summis laudibus floridisque ornamentis dignus sit, quid exilibus uerbis nunc assequar, si summorum oratorum neruis & eloquentia opus esset ad præstantissimi Doctoris encomium aliqua ex parte concipiendum? rogabo igitur Charites, Musas, ipsumque Apollinem, ut SOLTIAE uirtutes quibus Cælorum fauore præfulget extollant omnibusque numeris prosequantur, ac sigillatim eius animi integritatem constantiam in foroque rectè terminandis causis iustum iudicium: quid mirum si Serenissimo FERDINANDO MEDICEO Magno Hetruriæ Duci iustissimo Principi, si Florētiæ, si ipsi toti Hetruriæ, si bonis viris oībus gratissimus & excelsus in omni illustri negociorum genere sit visus atque habitus? hoc efficit præclara virtus, hoc vetusta nobilitas gignit, hoc incorrupta mens suadet, vt nusquam ALOISII supremi Iuriscōsulti nomen intereat, sed apud omnes gentes cuectum futuris sęculis vigeat, O Iurisprudentiæ decus, O Patriæ eminens gloria, O Soltiæ familiæ æternum ac uerum nobilitatis simul & uirtutis testimonium.

HYPOTHESIS.

Conclusionem huius contextus vbi substitutio post mortem instituti fieret validam esse, secus ergo in fideicommisso purè iniuncto: Item si filius in vita puta post annum restituere rogaretur: Nec in fideicommisso conditionali ubi conditio in vita purificari posset: Minus in casu Bart. in l. 1. nu. 9. ff. de iur. codicill. Vlterius d. l. si vnquam, si donans de liberis cogitauerit conquiescere: Denique l. si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb. dub. ac d. l. generaliter, §. cum autē, suis sensibus restitui.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem, vbi substitutio post mortem instituti fieret, locum habere, ex eodemque Aemilij Pauli responso dictam l. generaliter, §. cum autem, vti ius nouum sic interpretari, num. 2.*

3 *L. cum auus, dispositionem in fideicommisso purè iniuncto non procedere.*

4 *L. cum auus, si filius in vita puta post annum restituere rogaretur, sibi locum non vendicare.*

5 *L. cum auus, subaudttionem, in fideicommisso conditionali cum in vita conditio purificari posset inefficacem esse.*

6 *L. cum auus, dispositionem extraneo hærede instituto ac filio præterito, clausula codicillari adiecta, quo casu filius ab intestato succedens tenetur extraneo hæreditatem restituere, non subintelligi.*

7 *Primam charitatem à se ipso incipere, secundariò autem erga filios versari.*

8 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. si de liberis donās cogitauerit quiescere: deque eadem lege multa afferri, nu. 9.*

Labeonis

10 *Labeonis iurisconsulti pulcherrimum responsum Augusto datum indicari.*

11 *Patrem alimenta filio praestare cum ipse non habet unde se alat, nequaquam teneri.*

12 *Substitutionem vulgarem filio ac filia factam, si filius aut filia hares non erit, altero non existente harede, non admitti.*

13 *Alternatiua alteram partem veram esse sufficere.*

14 *L. si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb. dub. interpretari.*

15 *L. generaliter, in princ. C. de institut. & substit. intelligi.*

CAP. XVII.

EX eodem huius legis contextu se
cundò colligitur, eius dispositio
1 nem † cum substitutio post mor
tem instituti fit, locum habere:
vt ibi, Infra annum trigesimum
moreretur hæreditatem restitueret, & notatur
in d. l. cum acutissimi, ibi Et restitutionis post
mortem oneri subegit. Vnde necessario sequi-
tur, quòd cum noua lex ex veteri interpretatio-
nem hauriat, l. nam & posteriores, ff. de legib.
cumque expressa in lege interpretata, in lege in
terpretãte repetita censeantur, l. nihil, vbi Bat.
ff. de coniũg. cum emãcip. liberis, quamuis text.
in d. l. generaliter, §. cum autem, simpliciter de
fideicommisso à descendente relicto loquatur,
2 debet tamen † quando post mortem instituti
relictum est intelligi, cum lex noua sit veteris
interpretariua, & ita firmiter hic colum. 14. in
illatione secundæ conclusionis Socinus scribit.

Ex secunda conclusione ista quattuor corol
laria eliciuntur, Primum, ipsam l. cum anus, nõ
procedere, cum fideicommissum purè iniunctũ
3 † esset, iuxta gloss. communiter approbatam in
d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. ita
etiam voluit gloss. communi etiam calculo rece
pta in d. l. cum acutissimi, eandemque opinionẽ
tenent, Cyn. in d. l. precibus, Oldrad. Alberic. &
cæteri, in d. §. cum autem, Bald. in Authen. nisi
rogati, num. 20. versic. Item quæro, C. ad Treb.
Paul. de Castr. & Raph. Cuman. hic, vbi Socin.
de communi omniũ opinione attestatur, Ang.
Aretin. in tract. de testam. glos. 79. post num. 8.
Anton. Gomes. in commentar. varijsque resol.
iur. ciuil. tom. 1. de vlt. vol. cap. 5. de fideicom.
substit. num. 37. vers. Tertiò principaliter, Si-
mon de Pretis in tract. de interpr. vltim. volun.
lib. 3. dubit. 3. solut. 2. post nume. 14. fol. 311.
Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, part. 3. lib. 42.
cap. 30. sub num. 3. Paris. cons. 19. Ad resolutio
nem, num. 97. lib. secundo, ob rationem quæ à
contrario sensu glossæ in d. l. cum acutissimi, as-
sumitur, quo enim proposito substitutum filio
in vita prætulit, pari ratione nepotibus prætulis
se censetur, l. Lucius, ff. de hæred. instit.

Secundum, eiusdem legis tacitam conditio-
4 nem † recedere, cum filius restituere in vita,
puta post annum rogaretur, secundum Bartol.
hic, arg. eiusdem gloss. d. l. cum acutissimi, & l. si
viua matre, C. de bon. matern. quem Raphael
Cumanus, & Paulus Castrensis sequuntur, idẽ
quoque tenent, Oldr. Alberic. & Angel. in d. §.
cum autem, ab ipsoque Angelo in simili allega
tur text. in d. l. liberto, §. filium, ff. de ann. legat.
Bald. in Authen. nisi rogati, num. 20. Andr. Bar
bat. in d. l. cum acutissimi, colum. penult. licet
etiam pro contraria parte allegetur, Io. Maria
Riminald. in l. 1. in 1. glo. colum. secunda, vers.
Nec placet quod dicit Imola, C. de pact. plu-
resque allegat Anton. Gabriel. lib. 4. de fidei-
commiss. conclus. 2. num. 42. in 2. limit. Guliel.
de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si
absque liberis moreretur, nu. 12. vers. Et idem
esset, ext. de testam. Emanuel Costa in rep. c. si
pater, in prima part. pariter in verb. Si absque
liberis, num. vndecimo, eod. tit. in 6. Paris. cons.
19. Ad resolutionem, nu. 97. de communi opin.
attestans, d. lib. secundo, Carol. Ruin. cons. 77.
In facto proponitur, colum. fin. post nume. 15.
versic. Et similiter non obstat, & is, lib. secũdo,
Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, d. part. 3. libro
42. cap. 30. sub num. tertio, Simon de Pretis in
tract. de interp. vltim. volun. lib. tertio, dubit. 3.
solut. 2. post nume. 14. fol. 311. Iacob. Menoch.
cons. 95. Etsi doctè, num. 89. lib. 1.

Tertium, hãc subintellectam conditionem,
5 in fideicommisso † conditionali cum in vita po
test conditio purificari non procedere, vt con-
cludit Raph. Cuman. hic, & ideo secundum So
cinum licet fideicommissum post mortem gra-
uati iniunctum istam tacitam cõditionem in se
habeat, tamen secus est quando post mortem
alterius quàm grauati iniunctum esset, iuxt. l.
extraneum, secundum vnam intelligentiam, C.
de hæred. instit. & facit l. qui filium, §. Sabinus,
ff. ad Trebell. istudque tertium corollariũ com
probant, idem Soci. sen. cons. 6. In præsenti con
sultatione videtur, num. 8. versic. Quoniam d. l.
cum acutissimi, lib. 3. Socin. iun. cons. 126. Maxi
ma profectò, num. 17. vers. Ad secundum, lib. 2.
Carol. Ruin. cons. 109. Videtur omnino, num.
17. lib. 2. consil. 168. Viso, ac perlecto testamen-
to, num. 30. versic. Præterea dicta conditio ta-
cita, lib. tertio, Paris. d. consil. 19. Ad resolutio-
nem, colum. decima, nume. 96. versic. Et quòd
istud appareat, libro secundo, Iacob. Menoch.
dicto consil. 95. Etsi doctè, nume. 89. lib. pri-
mo, Anton. Gabriel. lib. quarto, de fideicom-
miss. concl. 2. nu. 66. limit. 7. videndusque est
Franc. Bursat. cons. 13. In omnibus, in 3. quæst.
num. 51. & 76.

Quartum,

Quartum, vltimumque corollarium est, ex-
6 traneo hærede † instituto, ac filio prætterito, clausula codicillari adiecta, quo casu filius ab intestato succedens tenetur extraneo hæreditatem restituere, iuxt. not. per Bart. in l. prima, nume. nono, ff. de iur. codicill. tacitam hanc conditionem non subintelligi, ex quo enim incontinenti restituere tenetur, locus fideicommisso est, etiam si filios habuerit, Tria tamen præcedentia corrollaria ex dicto secundo notabili desumpta impugnare Socinus conabatur, Primò ex notatis per Benedictum de Plumbino in dicto §. cum autem, cuius inductioni, in tertio corollario secundæ conclusionis, eum responsum fuerit, non insistam.

Vnde non obstat si secundò diceretur, quòd quando quis purè inter viuos donat, sibi donatarium vult in re donata præferri, cum autem causa mortis donat post mortem, potius ipse vult habere, quam donatarium, l. prima, ff. de donat. caus. mort. & tamen cum quis inter viuos donat, quo casu donatarium in pura donatione sibi præfert, non censetur liberis suis postea susceptis eum præferri voluisse, illis namque progenitis donatio reuocatur, l. si vnquam C. de reuocan. donat. Propterea illa ratio subuerti videtur, vt qua ratione substitutum filio prætulit, pariter & nepotibus: cum enim pri-
7 ma charitas † ac pietas à se ipso incipiat, l. preses, C. de seru. & aqua, & deinde secundarioque erga filios versetur, l. isti quidem, ff. quod met. caus. licet sibi donator prætulerit donatarium, non censetur suis filijs prætulisse, pari igitur ratione, licet substitutum filijs prætulerit, non tamen prætulisse nepotibus censetur.

Cum ex Philippo Decio in d. l. generaliter, post num. 12. posset ita responderi, quòd in dicta l. si vnquam, de voluntate donatoris appareat, qui liberalitatem quo ad voluit exercere, de liberis non cogitando, secus si de liberis co-
8 gitasset, non enim locus † tunc d. l. si vnquam, daretur, vt not. Bart. in l. Titia, §. Imperator Alexander, num. octauo, ff. de leg. secundo, & in l. 1. colum. secunda, versic. Tamen vt ego respondeam, vbi etiam Bald. in fin. versic. Demum quæro, C. de inoffic. donat. idem Bald. consil. 306. Casus quæstionis, colum. secunda, num. secundo, vers. Secundum motiuum, lib. secundo, Ioan. de Imol. in c. fin. colum. sexta, vers. Item attende, & colum. 11. versic. Quæritur quid in donatione, extr. de donat. Angel. in §. siue igitur, colum. 4. in Authent. vt cum de appell. cognosc. Corn. consil. 15. Ex quo dictus Franciscus, colum. tertia, ante num. tertiū, versic. Non enim reuocatur, lib. primo, consil. 11. In præsenti consultatione, colum. penul. num. 25. vers. Nec obstat, lib. tertio, Socin. sen. consil. 116. In causa filiorum, colum. penul. ante num. octauū, versic. Videmus etiam, lib. 3. consil. 53. Viso instrumento, colum. tertia, num. 7. versic. Secundò respondetur, lib. quarto, Iason. consil. 125. Bartholomæus, colum. tertia, versic. Eandem opinionem, lib. quarto, Dec. consil. 366. Pro declaratione, colum. tertia, ante nu. sextū, versic. Secundò præmittendum, Paris. consil. 26. Ex tenore, num. 79. versic. Non obstat progenies nona, de communi opinione attestans, lib. secundo, Carol. Ruin. consil. 98. Visa renunciatione, num. 16. lib. primo, consil. 170. De tribus, num. tertio, consil. 173. Quæritur primò, eodem volum. consil. 131. In themate proponitur, num. decimo, lib. tertio, rursus Dec. in l. prima, nu. decimo. C. de pact. vbi Vbert. Zuchar. num. 31. Socin. iun. consil. 67. Prima, num. 51. & 52. vbi de communi meminit, consil. 79. Perspectis omnibus, nu. 24. lib. secundo, consil. 83. Multa & varia, num. 17. lib. tertio, Marc. Mant. consil. 164. Super articulis, num. 16. Io. Cephal. consil. 94. In præsenti casu, num. nono, lib. primo, Natt. consil. 125. Difficultas præsentis consultationis, num. primo, & secundo, lib. primo, Iacob. Mandell. Albens. consil. 102. Ea quæ scripsi, num. secundo, cōmunem opin. esse scribēs, ipsamque limitans nisi cogitatio omnino negatiua esset, idest nisi donator se nō suscepturum liberos existimaret, omni spe illos suscipiendi destitutus, post Soc. sen. consil. 126. Visum fuit primò, colum. tertia, nu. quarto, versic. Ex quibus etiā, lib. tertio, prędictāque opin. congruūt tradita per Oldr. cōs. 238. Cū mulier donatrix, in prin. consil. 278. licet quantum, in 3. dub. nu. octauo, & Ludouic. Roman. cons. 26. Pro decisione, colum. secunda, in 3. quæst. sed in quæstione proposita de filio grauato cogitauit quē in vita exclusit, vnde si proprium filium voluit excludere, à fortiori nepotes prout Doctores inquiunt.

Sed Decius obiectum Socini non conuellit, qui argumētationem à prædilectione ad prælationem inducendam assumit, à fortiorique graduum propinquitate ac longinquitate perpēsa argumentatur, clarum enim est, donatorem voluisse liberalitatem exercere, in huiusmodique exercitio negari nequit in uita donatarium prętulisse, & licet prima charitas à seipso incipiat, tamen reuocationem ex filiorum persona non tollit: proinde quemadmodum de se cogitans non censetur filios exclusisse, ita substitutum liberis præferens, qui in remotiori pietatis gradu reperitur, de illisque cogitans non uidetur nepotes exclusisse, & utroque casu de liberis in donatione, ac nepotibus in substitutione, cogitatum non fuisse præsupponitur.

Posset itaque alio modo respōderi, q̄ isto casu, ex eo non liceat de donatione ad substitutio

M nem,

nem, descendente in uita, uel ad tẽpus instituto argumentari, cum donans etsi donatarium sibi in uita prædiligat, non tamen ulterius quærit, aut disponit, sed liberis carens liberalitate illa vtitur, qui quidem actus terminatur, nec aliud additum fuit, ut conijci possit quin si de liberis cogitasset à liberalitate illa se abstinuisset, ad tollendam eliminandamque dispositionem d. l. si vnquam, vt susceptis postea liberis reuocatio sequatur, & quamuis prędilectio in vita fuerit, in futurum tamen tractum successiuum post
9 donantis mortem retinet, cum † ex alio non sit vis ac ratio dictæ l. si vnquam, sublata aut elisa: hic verò in vita instituit, vel ad aliud tẽpus certum, vlteriusque progrediens, in vita substituendo prædilexit, qui quidem actus con iecturatam legis dispositionem postea impedit, dicta l. Lucius, & d. l. si viua matre, interpositio itaque in vita vnius prædilectæ personæ, diuersam terminorum rationem reddit, & ita tutius respondetur.

Nec Socino assentiẽdum est, dum de primo in se, & secundo in liberos pietatis ordine in proposito argumentatur, dict. l. præses, & dict. l. isti quidem, cum attenta identitate personæ alibi trahamur, maximè cum in diuersa materia diuersisque personis Claudius Imperator in illo textu loquatur, vt non sit ad causam filiorum trahendus, quæ potior sui ipsius arbitratur ex dict. l. isti quidem, in contrarium allegata, ac superius declaraui. Propterea La-
10 beo Iurisconsultus † cum aperte Augustum Imper. damnaret, interrogatus vnde tantam audaciam assumeret, respondit quòd naturæ beneficio esset senex filiosque non haberet. Maximè cum in successionibus parentum primum votum in liberos protendatur, l. prima, C. de his qui ante apert. tab. pro quibus diuitias omni ope & industria parare moliuntur.

Non obstat quod voluit Salycet. in dict. l.
11 præses, patrem scilicet ad alimenta filio † non teneri, cum illa ad se ipsum alendum sufficientia non habet, cum ius compulsionis tangat potius, quàm pietatis naturalisque instinctus, quo pater velut auis illa Aegyptia ex pectore pro alendis liberis sanguinem funderet.

Vltimò non refragatur text. cum gloss. in l. si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de rebus dub. vbi Bartol. quod si substitutio vulgaris
12 filio ac filiæ facta † reperiatur, si filius aut filia hæres non erit, de proprietate sermonis altero non existente hærede substitutio admitti deberet, ad veritatem enim alternatiuæ sufficit alteram partem veram esse, l. si hæredi plures, ff. de condi. instit. & tamen in dicto §. si pater, ob votum parentum, & dictæ l. cum acutissimi, rationem, contrarium deciditur, & sic pietatis ratio ac præcitatæ legis, in pura dispositione militare etiam dignoscitur.

Nam respondetur Primò, quòd in dicto §. item si pater, ideo substitutus excluditur, quia propter primam dispositionem præambulam ante substitutionem conceptam, de mente testatoris constat, quòd si solus masculus nasceretur totum haberet, ac similiter si sola fœmina; & per consequens videtur, si ambo nascantur pariter admittantur, argumen. l. si ita scriptum, in princip. ff. de liber. & posthum. proinde per substitutionem postea alternatiuè factam in forma de qua ibi, non est verisimile testatorem voluisse substitutũ nato masculo vocare, licet fœmina non nasceretur; Sed vbi à principio duos filios institueret posteaque alternatiuè substitueret, videtur quòd tunc substitutus altero repudiante uocetur, cum hoc uerba
13 sonent, quia ad ueritatem disiunctiuę † sufficit alteram partem veram esse, dicta l. si is, qui ducenta, §. vtrum, nec mens testatoris repugnat, & ita videtur esse de intentione text. in dicto §. item si pater, in verb. Potest autem.

Nec repugnat tex. in d. l. generaliter, in prin. C. de institut. & substitut. & in l. Lucius, ff. de liber. & posthum. quia illud ibi ex præsumpta mente testatoris contingit, quæ facilius illo casu præsumitur, cum de portione delata instituto auferenda agatur; Sed in proposito portio instituto delata qui agnosceret, non aufertur, sed solum portio non agnoscentis, & sic atten-
14 dendum est † an dispositio alternatiua præcesserit, puta si mihi filius aut filia nascetur hæres esto, ut tunc non sufficiat in vnius personam conditionem euenire; Si autem testator ambos filios instituerit, dixeritque filios hæredes instituo, & si alter eorũ hæres non erit Titius hæres esto, sufficit substitutionis conditionẽ in vnius persona euenire, per tex. in d. §. itẽ si pater.

Secundò respondeo, quòd ex eo in d. textu, in directa substitutione ob affectionem à vi verborum alternatiuæ orationis recedimus, quia ad naturam vulgaris reuertimur, quæ simpliciter facta locum non habet nisi omnibus institutis exclusis, vt in l. quamuis, secundum communem opinionem, C. de impuber. & al. substitu. res enim de facili ad suam naturam reuertitur, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. Non obstat dicta l. generaliter, in princip. Quia licet
15 ibi in fideicommissaria † propter affectionem testatoris disiuncta in coniunctam resoluatur: tamen quamuis à verborum proprietate recedatur, non propterea contra substantiam disponitur, ibi enim vnus tantum institutus erat, ac grauatus: Quinimo affectio testatoris in liberos, ibi in consideratione non est, nam ille contextus extraneo etiam instituto hærede procedit, vt ex vltimis verbis deducitur.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Ad particularia legata filijs relicta text. hunc l. cum auus, extensum fuisse: Et sic cum filius hæres vniuersaliter uel in quota institutus aliquod prædium post eius mortem restituere grauaretur: Materiamque eandem diligenter expoliri: Atque l. si unquam, simile afferri: Et nunquid prælegata maiorem hæreditatis partẽ absorbentia, in fideicõmissi restitutione ueniãt.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem, ad particularia legata & fideicommissa extensam fuisse, cum eadem filijs relicta, post mortem ÿdem restituere grauantur.*

3 *L. cum auus, subintellectam conditionem, iuxta doctrinam Petri Ancharani cons. 426. Quod supra consultum, in princ. liberè absoluteque procedere.*

4 *L. cum auus, tacitam conditionem, locum habere etiam cum filius hæres vniuersaliter vel in quota institutus, aliquod prædium post eius mortem restituere grauatur: Quicquid aliqui contrariũ senserint, vt nu. 3.*

5 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. in donatione certa rei locum etiam habere.*

6 *Alberici Rosati Bergomensis, in iure ciuili claritatem indicari.*

7 *L. cum auus, latius in legatis procedere, si ex aliquo legato adeo diminuta exhaustaque esset hæreditas, vt verisimiliter illud non fecisset si de liberis testator cogitasset, vt quia rem totius hæreditatis meliorem, vel quantitatem maximam reliquisset.*

8 *L. si vnquam, latius in donatione rei particularis procedere, si res illa preciosa esset, vel omnium bonorum melior.*

9 *Prælegata maiorem hæreditatis partem absorbentia, in restitutione fideicommissi venire.*

10 *Prælegata maiorẽ hæreditatis partem absorbuisse præsumi, vbi primum alia bona hæreditaria non extare allegaretur; Idque post conclusum in causa allegari adhuc posse.*

11 *Prælegata maiorem partem hæreditatis absorbentia in restitutione fideicommissi intelligi si diuisoria fuerint, vt Io. Cephalus arbitratur.*

12 *L. cum auus, conditionem, quo ad legata particularium rerum filio etiam testatoris substituto sibi locum vendicare.*

13 *L. cum auus, dispositionem, in legatis procedere etiam si legatum quantitatis vel rei in genere fuerit, nedum singularis rei.*

CAP. XVIII.

TERTIA conclusio est, quæ ex dicto notabili colligitur, istam l. cum auus, cum hæres grauatus de restituendo hęreditatem conspicitur, proindeque in fideicõmisso vniuersali sibi locum vendicare, vt ibi, hæreditatem patruo suo restitueret; adeo quòd eius dispositione attenta, secus in particularib. relictis dicendum videbatur; Cum autem hodie textus adsit, in d. §. cum autem, Papinianique responsum ad particularia legata ac fideicommissa Imperator extenderit, hæsitandum nullo modo videtur, ita probat in fin. Quæ omnia & in legatis & fideicommissis specialibus locum habere sancimus. Vt tamen huius conclusionis vera resolutio habeatur, ex Ioãne Bapt. Caccialupo de S. Seuerino, in d. §. cũ autẽ, duo casus considerandi sunt.

1 Et Primus quidem est, † quando legata, ac fideicommissa particularia filijs relinquuntur, qui de restituendo post mortem particularia ipsa legata vel fideicommissa eis relicta grauantur, & hoc casu omissa disputatione intrepidè concludendum est, tacitam liberorum conditionem subintelligi, sic textum in dict. §. cum autem, in fin. dum dicit, Et fideicommissis specialibus, Oldradus, & Albericus interpretantur, scilicet filijs relictis, ipsisque de restituendo post mortem grauatis, nulla liberorum procreandorum mentione habita: estque communis opinio, vt Socin. colum. 15. hic, Doctorem contradicẽtem non reperire affirmauerit: idemque sentiunt, Angel. Aretin. in tractat. de testamen. titu. de fideicommiss. gloss. 79. ante num. 9. Anton. Gomes. in comment. varijsque resol. iuris ciuil. tom. 1. cap. 5. de fideicommiss. substit. num. 33. fol. 58. in 8. exten. Ferdinand. Vasq. in tract. de success. creat. in 1. part. lib. 3. §. 27. limit. 31. post nu. 5. Hincque infertur, abso-
2 lutè procedere † quod Petr. de Anchar. scribit cons. 426. Quod supra consultum, in princip. quod licet huiusmodi leges in filio directè instituto onere fideicommissi grauato loquantur, tamen idem fit quando ad filios grauatos hæreditas onere fideicommissi vniuersalis peruenit, vt per eum, quem Socin. hic colum. 15. nu. 34. sequebatur.

Secundus casus est, valdeque difficilis, quan-
3 do fili⁹ vniuersaliter hęres institutus † vel in quota, & grauatus dare aliquod prædium post eius mortem reperitur, hocque casu Oldr. & Alber. vt supra illum tex. exponendo contrarium sentiunt, ita etiam expressè idem Alberic. decidit, in d. l. cum acutissimi, fuitque originalis opinio Martini Sylimani quem Albericus ipse refert:

eandemque sententiam sequutur, Dec. in d. §. cum autem, in 4. limit. num. 13. & cons. 581. Viso puncto, num. 1. versic. His tamen, Socin. cons. 191. Licet, col. 6. vers. Sed quo ad superiora, lib. 2. videturque transire Anton. Gabriel. libro 4. de fideicommiss. concl. 2. nu. 9. versic. Et licet, consuluitque Bald. cons. 141. Punctus talis est, post num. 3. vers. Ista quaestio, lib. 5. & assentitur Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, part. 3. lib. 42. cap. 30. sub num. 3.

4 Diuersam autem opinionem † tenuit, idem Bald. sibi parum constans in d. l. cum acutissimi, col. 1. num. 3. vers. Quaero quid si post mortem, dicens illum tex. alibi non reperiri, ipsumque ibi sequitur Andr. Barbat. colum. 42. vers. Et ampliatur ista lex; eandem etiam sententiam approbarunt, Paul. de Castr. in fin. Ioan. Bapt. de S. Seuer. Alexand. circa princ. Ias. colum. prima, in 5. limit. & Corn. circa princ. in d. §. cum autem, rursus Bal. in c. in praesentia, col. 4. vers. Sed certe testator, extr. de proba. Franc. Areti. in l. si Titius, col. 4. vers. Pro opinione Bart. ff. de liber. & posthum. in l. Gallus, §. quidam recte, col. 2. vers. Sed ista differentia, eod. tit. cons. 93. Viso legato, col. 6. vers. Tertiò hoc videtur probari, & cons. 156. Diligenter visis, col. 5. versic. Ex his infertur, Io. de Imol. hic in prin. vers. Et adde, Soc. sen. cons. 191. Licet difficultatis, col. 6. ante nu. 5. vers. Siue enim teneamus, vbi de communi opinione modernorum testatur, lib. 2. Corn. cons. 197. Non alienam, col. 7. nu. 7. vers. Et est aduertendum, lib. 3. Carol. Ruin. cons. 77. In facto proponitur, nu. 14. lib. 2. cons. 6. Quaestio, col. 3. nu. 15. lib. 3. & in effectu communis sententia est, vt scribit Soc. iun. cons. 113. Visis, col. 3. nu. 16. lib. 1. Marian. Socin. eius patruum in d. §. cum autem, in manuscriptis codicibus cum hac opinione ibi in vlt. not. pertransisse afferens, ac formalia tam celeberrimi Doctoris verba referens, Vltimò (inquit) nota textum in fine, quòd sicut quando filius est grauatus de restituendo haereditatem vel quotã post mortem, subintelligitur conditio de qua hic, ita pariter quando est granatus aliquo fideicommisso particulari, siue legato, hactenus Socin. adhuc Bartholomaeus Socin. cons. 93. Testamẽtum praemissum, col. 4. num. 14. vers. Et pro ista opin. lib. 4. Andr. Tiraq. in l. si vnquam, in verb. Omnia, vel partem aliquam, nu. 3. C. de reuoc. donat. vbi Franc. Rip. in 8. q. post nu. 16. versic. Sed nec istud stringit, Martini Sylimani, & Alberici sententiam communiter reprobari meminit Gerard. Mulert, in addit. ad Rolandinum, tit. de compend. substit. rubr. 25. post numerum octauum, Sfort. Odd. in eodem tract. 4. part. quaest. 1. art. 4. vers. Ampliatur vt procedat, Franc. Mant. in tractat. de coniect. vltim. volunt. lib. decimo, tit. 7. num. 15. de communi post Socin. iun. attestatur, Io. Crot. cons. 129. In praesenti consultatione, nu. 8. Hieron. Zanc. in l. haeredes mei, §. cum ita, post nu. 863. versic. Aut verò grauatus, ff. ad Trebell. Ioan. Bologn. in Authent. ex causa, num. 30. colum. 25. in fin. versic. Quae responsio videtur confundi, C. de liber. praeter. Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis morere-tur, 1. num. 15. in 8. limit. extr. de testamen. Hieronym. Grat. cons. 9. Viso testamento, num. 5. lib. 2. & Alexand. in addit. ad Bald. in praecitata l. cum acutissimi, Anton. de Malegonnellis in cons. incip. Viso puncto & cõsilio suprascripto, fol. 1. & 3. quod reddidit in causa filiorum olim Dominae Magdalenae de Baroncellis de Florentia cum Bernardo de Saluiatis super praelegato domus, communicato inquam consilio ipso cũ Antonio de Stroczis, cui subscripsere se Leonardus de Colle in subscript. incip. Conclusio supra firmata, fol. vlt. versic. Vnde illa verba, & Nicolaus de Altouitis in eius subscript. incip. Sequar ordinem, D. Petrus Caball. d. cons. 48. colum. 6. sub nu. 17. vers. Nam veritas est, lib. 1. Puteus in addit. ad istum text. littera A, in princ. vbi etiam Io. Saportell. fol. 12.

Et pro hac conclusione crebriori Doct. calculo recepta, Primò, est tex. in d. §. cum aũt, vbi Ias. in 5. limit. mirandum esse dixit, ꝙ Albericus de Rosate maximus Iurisconsultus ad illum nõ aduerterit, cum enim ibi in toto contextu filius institutus praesupponatur, & super eo disputatio minimè versetur, sed tantum disceptetur an liberorum cõditio in vniuersali fideicommisso iniuncto filio subintelligatur, cũ postea dicitur, omnia in legatis locũ habere, certè solum respectu oneris iniuncti ipsi filio consideratur, non autem respectu eius quod filio relinquitur.

Secundò, negari nequit, quin in re, vel quantitate legata filiũ ipsi legatario praedilexerit, ex quo post mortẽ filij reliquit, vnde eadẽ ratione dicendũ est eius nepotes praedilexisse, qui patris personam repraesentant suntque imago patris, l. si auus, vbi Bald. C. de liber. praeter. arg. l. Lucius, cum glo. ff. de haered. instit. & ita considerat Franc. Aretin. d. cons. 93. Viso legato, col. 7. in princ. vers. Ex quo testator, vbi (quemadmodum Socin. iun. d. cons. 113. num. 18. vers. Praeterea comprobatur, inquit) dictum §. cum autem, simpliciter etiam quando filius institutus esset, intelligit si rectè aduertatur.

Praedictaque eo maximè vera vidẽtur, si tex. hunc ad frequentẽ contingentiã referre intẽdimus, l. nã ad ea, ff. de legib. Confutationes opinionis Old. ac Alber. traditas per Corn. d. cõs. 197. nu. 7. & 8. consulto praetereo, cũ vnicuique illas videndi aditus praebeatur: vbi Alber. malè loqui, & cõtra text. praedictũ, tandẽ cõcludit, Oldradũque appostillantẽ interpretatur, vt ꝑ cũ.

Obiectioni

Obiectioni insuper per Martinum Syllinani perpensæ, ex d. l. si vnquam, vt in donatione certæ rei non procedat, idem Corneus responsum affert, quemadmodum Iason. in d. 5. limit. efficit, vt verius sit, eius dispositionem in
5 † donatione etiam certæ rei particularis firmiter procedere, secundum Bald. & Alberic. ibi, Bart. in l. Titia Seio, §. Imperator, colum. fin. vbi Bald. de leg. 2. Ioan. de Imol. in capit. fin. colum. quinta, versic. Circa prædicta tamen, extr. de donat. Ioan. de Platea in l. prima post med. C. de reis postul. lib. decimo, idem Bald. in l. prima, colum. penult. C. de inoffic. donat. Carol. Ruin. consil. 98. Visa renunciatione, colum. octaua, num. 19. lib. primo, cum adductis per Andr. Tiraquell. in rep. d. l. si vnquam in verb. Omnia vel partem aliquam, nu. secundo, vers. Contrarium tamen, ibidemque Fran. Rip. quæst. 8. & 9.

Vtque Alberici incuriam indefensam non relinquam, quid ei in longo opere oberit, cum Oldrado Martinoque Sylimano viris disertis-
6 simis aliquando sensisse fuit maximæ † profundæque scientiæ Iurisconsultus, quem vt Sempronium Populus Romanus, σοφὸν, ego appellare audeo; licet plus cognitioni iuris, quàm eloquentia operam dederit, vt nō ab re Mediolanēses Aduocati multum Alberico Rosato ex splendidissima Bergomensi Ciuitate orto deturi Ierint atque deferant; non itaque memoriæ infirmitate textum in d. §. cum autem, prætermisit, sed vt dictorum Iurisconsultorum sententiā sequeretur, sicut in sui operis principio eius auditores præmonuerat, quibus etiam Pauli Iurisconf. in l. Nesennius Apollinaris, ff. de neg. gest. in iure declarando exemplum præbuerat.

Communem prædictam sententiam latius
7 procedere, si ex legato ita diminuta † hæreditas esset, vt illud verisimiliter testator non fecisset, si de liberis cogitasset, puta si legatum in maxima quantitate fuerit, vel in re totius hæreditatis meliori, Socin. iun. d. consi. 113. nu. 19. post Aretinū d. consi. 93. Arbitratur, statimque iuxta præsumptiones Petri de Ancharano per Socin. hic colum. 18. relatas, dicimus; Quem-
8 admodum in donatione rei particularis † prædictam Bart. opinionem in §. Imperator, aliorumque Scribentium, declarant, Corn. consi. 4. Dubia satis, colum. 4. lib. 3. Socin. iun. consi. 79. Perspectis, nu. 30. lib. 2. Rolan. de Vall. consi. 15. Casus, nu. 19. lib. 1. qui post Carolum Ruinum de communi attestatur.

Idem etiam in prælegatis quę si maiorem hę
9 reditatis partem † absorbeant, in restitutione fideicommissi venit ex coniectura voluntatis, licet verba suffragari minimè videantur, Bart. in l. Marcellus, §. quidam liberis, numer. primo, ff. ad Trebell. vbi Alexand. num. secundo, vers. Quartò limitauit, per text. in l. quid ergo, in fi. cum gloss. de leg. 2. & in l. ex parte, §. intestato, ff. famil. ercisc. Bald. in l. cum virum, nume. 9. & Paul. de Castr. nume. 6. C. de fideicommiss. Iason. in l. filio pater, num. 27. de leg. 1. & consi. 175. Videretur prima consideratione, colum. secunda, versic. Vel nisi talia prælegata, lib. 4. Corn. consil. 273. Dubia satis, colum. penult. num. 9. vers. Et insuper, lib. 4. Dec. consi. 254. Viso puncto, colum. secunda, vers. Et vlterius ista conclusio, communem esse affirmans, consi. 349. Consuluit excellentissimus Doctor, col. 4. vers. Nec obstat nouum dubium. Paris. consil. 18. Esto quòd Ioan. Petrus, num. 16. vers. Prout etiam, lib. 3. Carol. Ruin. consi. 114. Viso testamento, colum. penult. nu. 14. lib. secundo, consi. 116. Visis his, colum. tertia, num. octauo, versic. Tertio respondetur, eod. volum. consi. 152. Stantibus verbis testamenti, colum. quinta, num. 6. vers. Quinimò Bart. lib. tertio, Socin. in reg. & ar. fallent. reg. 303. Prælegata in fideicommissum, fallent. 1. Hieronym. Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 437. vers. Limita tertiò, de communi opin. attestans, ad Trebell. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. septimo, tit. septimo, num. nono, vers. Sciendum est, Ioann. Cephal. consi. 379. D. Marianus, num. 20. lib. 3. Iacob. Menoch. consi. 86. Dubitatio adhuc contingit, num. 24. vers. Et quod dicitur, receptam sententiam esse scribens, lib. 1.

Et vbi allegaretur (vt hoc obiter dicam) alia bona non extitisse in hæreditate, eo ipso præsu-
10 meretur, totum quasi patrimonium † per prælegata distributum fuisse, gloss. in l. cum de lege, in verb. Hęredis probatio, ff. de prob. Istamque iuris præsumptionem post conclusum in causa, & in allegationibus iuris adduci posse iuxta tradita ab Alexan. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. numero 5. tradit vtrunque complectens Ruin. dicto consi. 116. num. octauo, versic. Nec obstat, lib. secundo, cui se subscribit Zanch. in dicto §. cum ita, num. 437. Quod ad prælegata
11 diuisoria, restrinxit Cepha. consi. 259. Testator instituit, num. 60. lib. secundo, quæ nomine prę-legata appellari, effectu autem portiones hæreditarias esse ibi asseruit.

Ampliatur primò, dicti §. cum autem, dispositio circa particularium rerum legatum, filio
12 etiam † testatoris substituto, vt Franc. Aretin. scribit, consi. 156. Diligenter visis, colum. 6. vers. Secundò quia.

Ampliatur secundò, vt procedat etiam in le
13 gato † quantitatis, vel rei in genere, prout in singulari legato rei hę reditariæ, Corn. d. consi. 197. Non alienam, colum. 16. in fin. ante nu. octauū, lib. 3. ex mente Ancharani id deducens, traditque Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicommiss. conclus. 2. num. 30. in 16. ampl.

M 3 HY-

HYPOTHESIS.

Extensionem tacitæ conditionis ex l. cum auus, ad particularia legata, cum testamenti tempore grauatus liberos nō habebat intelligi, secus si illos habuisset: Ipsamque ac similes generaliter ex Ioanne Baptista Caccialupo assumi oportere: & num particularia legata, ex Authen. ex causa, conseruentur si testator qui filios non habebat de filijs nō cogitauit: Deque alternatiuæ substitutionis verificatione, & an in coniunctam ex ratione d. l. cum acutissimi, resoluatur: Eiusdemque legis ratio an in iure quærendo procedat: Dispositionem etiam l. penult. C. de impub. in ratione d. l. cum acutissimi, fundari: Et an substitutio tacita pupillaris filio emancipato, facta nepoti, contra patrem nepotis admittatur, & an contra matrem, & an contra patruum.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem, ad particularia legata extensam intelligi, cum testamenti tempore grauatus liberos non habebat, de quibus testator verisimiliter non cogitauit; Secus si liberos habuisset de quibus verisimiliter cogitasset.*

2 *L. cum auus, & §. cum autem, ac etiam dicta l. cū acutissimi, rationem dispositionemque in natis ac nascituris liberis declarari.*

3 *Generale dictum à ratione stricta non restringi, quando restrictione non facta nemo iniustè damnum patitur licet lucrum cesset.*

4 *Damnum, patrimonij diminutionem esse.*

5 *Inducta ad ampliandum non debere restrictionē operari.*

6 *L. cum auus, & similes, generaliter ex Ioanne Baptista Caccialupo intelligendas esse, cum ex ijs nemo damnum sentiat.*

7 *Legata particularia ex Authent. ex causa, non conseruari si testator qui filios non habebat de posthumis non cogitauerit, & numero 9. 10, 11. ac 12.*

8 *Affectionem erga filios maiorem præsumi quàm erga nepotes.*

13 *L. Cum acutissimi, rationem in iure etiam acquirendo procedere.*

14 *Substitutionem conceptam, si mihi filius aut filia natus natave non erit, altero tantum nato locū in parte deficiente non habere.*

15 *Alternatiua naturam in vno verificari, sed ex ratione dict. l. cum acutissimi, in coniunctam resolui.*

16 *L. pen. C. de impuber. & al. substitut. dispositionem, in ratione eiusdem l. cum acutissimi, fundari.*

17 *Substitutionem tacitam pupillarem in expressa comprehensam, filio emancipato, nepoti factam, contra patrem nepotis non admitti, sicut nec contra matrem admitteretur, idemque in fratre pupilli verum esse, secus in fratre testatoris ac pupilli patruo.*

C A P. XIX.

QVOD de tacita conditione liberorum in particularibus relictis ex dicto §. cum autem, in fin. dixi, Socinus hic colum. 17. versic. Sed aliàs, cum testamenti
1 tempore † grauatus liberos nō habebat de quibus testator verisimiliter non cogitauit, procedere interpretatur: secus si grauatus liberos habuisset de quibus testator ipse verisimiliter cogitasset, tunc enim quicquid in fideicommissis vniuersalibus iuris sit, in his particularibus contrarium videtur, dicēs se ita consulendo respondisse: De hac quidem declaratione, colum. 42. in prima Raphaelis Cumani quæstione dum de vniuersalibus fideicōmissis ad hosce terminos accuratè meminit, aptius ac congruentius fortasse scripsisset, Socinusque verè id respondit, cons. 191. Licet difficultas, colum. 6. vers. Sed ad prædicta, lib. 2.

Ad quod asserendum duplici medio mouetur, Primo nam nemo inficiaretur, quòd si dispositionem tantum dicti §. cum autem, habe-
2 mus, apertè dicendum esset † dictam dispositionem non subintelligi nisi in nepotibus nascituris de quibus testator verisimiliter non cogitauit, prout clarè omnia dicti textus verba demonstrant: Doctores etenim qui in natis illam subintelligi arbitrantur, huic legi, & dicta l. cum acutissimi, inhærent; Hinc Corn. dicebat in dicto §. cum autem, circa nascituros præsumptiones dispositionemque illius, §. militare, in natis verò præsumptiones ac dispositionem duorum aliorum iurium concludere: cum ergo dispositio dict. §. cum autem, ad legata fideicommissaque particularia tantum extensa reperiatur, qui in natis postea nepotibus loquitur, non autem dispositio huius responsi, & dicta l. cum acutissimi, sequitur dictam tacitam conditionem quo ad particularia relicta, in filijs nascituris non autem in ijs qui nati erant, & quos se testator habere sciebat, subintelligi.

Inductioni huic cōtrarium sustinendo posset responderi, quòd si cum Corneo legis in nouo concistorio palatij Iustiniani recitatæ, Papiniani etiā responsi rationes atque dispositionē in natis nepotibus concludere dixerimus, nulli

dubium

dubium est, dictum §. cum autem, dum in parti
cularibus relictis loquitur, eundem sensum reci
pere: Imperator enim Papiniani responsum ip
sum extẽsiuè ad naturales liberos ac æque prin
cipaliter ad legata fideicommissaque particula
ria interpretatur, vt dicendum non sit ad parti-
cularia relicta ea tantum extendere, quæ in na-
turalibus extensiuè dixerat, quemadmodũ So-
cinus aduersus Ioannem Baptistam Caccialu-
pum de S. Seuerino autumat, vniuersalia nan-
que verba, ibi, Quæ omnia, relatiua ad præcedẽ
tia casum extensum interpretatumque inclu-
dunt; Nec verba illa obstant, In huiusmodi ca-
su, & alia, hic intelligi, cum non possit euitari
Imperatorem thema Papiniani retinuisse, de-
que eius mente apparere in duobus tantum ca
sibus ibi expressis, ipsum extensiue & non aliter
alterare; Nec ambigendum est, humanitatis in
tuitu extensionem istam ad particularia legata
fieri, quemadmodum ad naturales Papiniani
casus extenditur; quæ certè humanitas in natis
nepotibus non minus quàm in nascituris consi
deratur, nec virtualiter diuersitatis ratio consi-
derari potest mente ampliandi inspecta non re
stringendi, imò vberiori humanitate vtendi;
Nec verba in futurũ tendentia obstant, ibi Nul
la liberorum ex his procreandorum, nec nõ ibi,
Pater efficiatur & liberos sustulerit, vt ex ver-
bis, & ratione nascituros tantum Imperator al-
licere videatur, cum in decisione generaliter lo
quatur quòd inquam substitutio non aliter lo-
cum vendicet, nisi rogatus sine iusta sobole mo
riatur, & sicut dictum est, ampliando & dilatan
do Papiniani responsum Imperator procedit,
prout ibi, Hoc latius, & pinguius interpretan-
dum esse credimus, adeo quòd generale dictũ
tam in natis filijs testamenti tempore, quàm in
posterum nascituris, & tam de ijs de quibus co
gitatum fuerat, quàm de alijs generaliter intel-
3 ligatur, cum dictum † generale à stricta ratione
non restringatur vel coangustetur, quando re-
strictione non facta nemo iniustè damnum pa-
titur licet lucrum cesset, l. prospexit, ff. qui & à
quibus Bar. num. 9. & Bald. num. 7. in l. non du
bium, C. de legib. Bart. expressius, in l. adigere,
§. quamuis, versic. Quandoque quis non puni-
retur, ff. de iur. patron. & damnum, patrimonij
4 diminutio † est, l. 3. ff. de damn. infect. nec par
ratio est, damnum pati & lucrum amittere, l. fi.
C. de codicill. non itaque debemus asserere, di-
ctum §. cum autem, venientem ad ampliandũ,
5 ibi, latius & pinguius, huius legis restrictionẽ †
inducere, arg. l. legata inutiliter, de leg. 1. & de
adim. leg. quòd autem ex dictis iuribus nemo
damnum iniustè patiatur, dum tacitam condi-
tionem subaudiri disponunt, & propterea gene
6 raliter † intelligendam esse, dicebat egregius
Doctor D. Io. Bapt. de S. Seuerino, in d. l. gene-
raliter, §. cum autem, subdens multos Docto-
res ita consuluisse, quem refert Socinus hic col.
46. & alibi Socin. iun. cons. 128. Præsentis con-
sultationis resolutio, num. 15. versic. Ad quod
facit, lib. 1. Aliter etiam idem Caccialupus re-
spondere conatur, sed quia parum tutè respon-
det, prætereo.

Secundò Bar. authoritatem citat, in auth. ex
causa, col. 5. in fin. num. 6. versi. Præterea, C. de
liber. præterit. & in l. filio præterito, num. 8. ver-
sic. Ego dico, ff. de iniust. rupt. & irr. fact. testam.
in illa quæstione, an d. auth. in posthumi præte-
7 ritione locum habeat, vbi vult † quòd si testa-
tor qui filios non habebat de posthumis non
cogitauit, nullum particulare legatum conser-
uetur, per d. l. cum acutissimi, huncque textum;
ac melius congruit d. §. cum autem; sed si ali-
quos filios habebat alijque postea nati fuerint
tunc arbitratur vt non sit verisimile, quòd tot
legata fecisset, ex ijs quæ in l. pen. in fin. de iur.
codicill. scribuntur: proindeque sentit Bar. par-
ticularia legata per illam præsumptionem ne vi
deatur extraneos propriç soboli anteferre vo-
luisse, in nascituris tantum non in natis, ad ter-
minos istius opinionis annullari.

Hæc quoque inductio per Carol. Ruin. con
sil. 131. In themate, num. 11. vers. Atque etiam,
lib. 3. subuertitur, sed cum eius respõsio in qua-
dam restrictione, ex eius intelligentia ad d. §. cũ
autem resultante fundetur, ideo illam nunc prę
tereundo alibi inferius recensendam fore duxi.
Sic etiam Caccialupi responsione omissa, po-
test dici quòd liberorum exclusio magis respe-
ctu instituendorum præsumatur, vt illis præte-
ritis exclusio arguatur, cum de ijs testator no-
titiam habuerit, tam respectu natorum quàm
nasciturorũ, arg. l. sint certi, & l. si cũ vel in vte-
ro, C. de milit. testam. quàm exclusio nascituro
rum ex filijs institutis & grauatis post mortem,
licet enim notitiam ipsorum habuerit, sola ta-
men scientia non excludit, sed dicta conditio
pietatis ratione subintelligitur, vt hic, & in d. l.
cum acutissimi, facilius igitur grauamẽ purum
filiorum institutorum, quàm grauamen post
mortem si filij instituti cum liberis decedant
præsumitur.

Et si cum Socino ad mentem Bartoli dicere
tur, quòd testator de filiis cogitando, onerare il
los particularibus legatis voluisse videtur, cum
pura legata existunt, nec dictæ l. cum acutissi-
mi, præsumptio militat, fortius ergo in legatis
post filiorum obitum factis eius nepotes graua
re censetur, nec eiusdem l. cum acutissimi ratio
militabit, maior enim erga filios affectio præ-
8 sumitur † quàm nepotes, arg. l. dedit dotem, ff.
de collat. dot.

Respondeo, id mirum non videri, cum scien
tia in filio præterito grauamen inducat, nam
quid

9 quid anterius † contra deliberatam intentionẽ
ex scientia pronenientem considerari nequit, vt
prçteritio scienter in filij personam parentis tol
lat votum, actu legandi accedente: in casu au-
tem d.l. cum acutissimi, in nepotibus præteritis
quid præambulum in filij persona adeo efficax
attenditur, vt non immeritò pietatis votum in-
fluat per imaginariam quandam personarum
rèprçsentationem, l. si auus, C. de liber. præte-
rit. & ibi Bald. num. 4. versic. Quarto oppono,
vt quemadmodum primo casu votum legato-
rum conseruatiuum prætèritio cum scientia in-
ducit, ita antecedens personæ prædilectæ vitiũ
omissionis scienter in nepotibus reprçsentan-
tibus aufert, coniecturamque pietatis iure
tuetur.

Maximè cum si rectè aduertatur, distinctio
10 in posthumo † gemina ratione prædicta per
Bart. expensa, in d. auth. ex causa, versic. Præte-
rea, Marcelli Iurisconf. lib. 14. Digest. authori-
tate, in d. l. si is qui, ff. de iur. codicill. confun-
ditur.

Dubia ac varia insuper argumentatio de
posthumi præteritione ignoranter facta, atten-
tis ijs quæ in eadem auth. ex causa, tradit Bart.
ad terminos dicti §. cum autem, fortassè vide-
tur, cum in contrarium post Nicolaum de Mat
tarellis in l. 1. C. de codicill. Salycetum in l. 1. C.
de posthum. hæred. instit. & Franciscum de Rã
ponibus in d. auth. relatum ab Ioanne de Imo-
la in l. filio prçterito, postque glos. ad textum re
latam in l. vxorem prægnantem, ff. de manum.
adsit Corneus cõs. 225. Ante quam aggrediar,
nu. 6. & 10. lib. 3. cons. 194. Videtur in præsenti
consultatione, num. 5. eod. vol. & cons. 158. Pro
decisione, num. 25. 26. & infra libr. 2. ex multis
rationibus dispositionem d. auth. in posthumo
11 ignoranter præterito † locum habere conclu-
dens, ac complures Doctores allegans vt per
eum: cum autem de hac re atque eius declara-
tionibus in superioribus aliquid dixerim, non
est alibi enarratum nunc repetendum, licet vt
Plato inquit, quem Plinius sapientiæ antistitẽ
vocat, nõ noceat bis dicere quod bene dicitur,
authore enim Seneca, nunquàm nimis quod
nunquam satis: Corneus tamen Bartoli opinio
nem tandem retinet, à qua non audet in præci-
tatis responsis recedere, prout nec ego aliàs ab
ea recedebam.

Limitationem hanc Socinus adinuenit, sed
postmodum cogitandum reliquit, paruifaciens
Francisci Aretini consilium, 156. Diligenter vi
sis, ad finem primi dubij, circa terminos præsen
12 tis limitationis, quam indistinctè vt dixi † ipse
Socinus tenet, d. cons. 191. çique assentiuntur,
Carol. Ruin. cons. 77. In facto proponitur, col.
pen. num. 14. lib. 2. Aym. Crauett. post Iacob.
Nigr. in l. 1. num. 194. ff. de leg. 1. Hieronymus
Zanch. Bergomensis in l. hæredes mei, §. cum
ita, post num. 863. ff. ad S.C. Trebell. & Anton.
Gabriel. Roman. lib. 4. de fideicom. concl. 4. nu.
40. vers. Prima etiam opinio.

Redeundo rursus ad ipsius Socini reiectio-
nem confutationemque ex antecedenti & prç-
ambulo actu, ac quasi ex iuris iam quæsiti retẽ-
tione, posset vlterius obijci, rationem d. l. cum
13 acutissimi, in iure etiam † nouiter acquirendo
efficacem esse, vt in l. si is qui ducenta, §. item si
pater, de reb. dub. cum ibi per glos. notatis, vbi
14 substitutio facta † si mihi filius aut filia natus
nataue non erit, altero tantum nato, in parte de
ficiente locum non habet, licet contrarium ex
alternatiuæ natura dicendum videretur, quç in
vno verificatur, l. si hçredi plures, de condit. in-
15 stit. in coniunctam tamen † ex ratione d. l. cum
acutissimi, resoluitur vt in princ. horum com-
mentar. dicebam; Idem probatur in l. pen. cum
ibi not. C. de impub. & alt. substit. vno etenim
ibi ex filijs decedẽte, ab illius patre substitutus
16 excluditur, cum persona superest † quæ ex ve-
risimili defuncti mente substitutum excludit,
qualis est testatoris descendens, arg. dictç legis,
qui quidem non excluderetur cum talis perso-
na non superesset, d. l. hæredes mei, §. cum ita;
Hoc quoque deducitur ex traditis per Bart. in
l. 2. in princ. num. 34. versic. Sed circa hoc dubi-
tatur, de vulg. & pupill. concludentem, tacita in
17 pupillarem † in expressa vulgari comprehen-
sam factam nepoti, filio emancipato, non ad-
mitti contra patrem nepotis filiumque testato-
ris, eiusdem l. cum acutissimi, argumento, sicut
etiam nec contra matrem admittitur, l. precib.
d. tit. de impub. & cum Bartol. alij communiter
pertranseunt; ibidemque paulò post nu. 36. ver
sic. Vlterius quæro, & 44. versic. Quarto dixi, as
seruit tacitam pupillarem aduersus pupilli fra-
trem non recipi ex coniecturata testantis men-
te, arg. præcitatæ legis: estque cõmunis opinio,
quam resoluit in d. l. 2. Francisc. Rip. num. 60.
& post Lancell. Galiaul. in l. centurio, nu. 387.
tradit Emanuel Costa celeberrimus Iurisconf.
Lusitanus in eius excelsa rep. cap. si pater, in 2.
par. in verb. Superstite matre, num. 10. vbi post
Io. de Imol. de eadem recepta conclusione me-
minit, & in 3. part. in verb. Et è contra, nu. 1. de
testam. in 6. & in superioribus ipsam crebrò fir
mari abunde constitit: Per eandemque legem,
in præallegato loco Bar. dicebat, tacitam pupil
larem contra matrem non procedere aut opera
ri patruo etiam pupilli substituto: agitur itaque
in prædictis casibus non de retinendo iure, sed
de nouo acquirendo, vt infra dicetur; Aliter co-
lum. 19. versi. Sed est aduertendum, & acutè sa-
tis respondebat, vt non sit à dicta eius limitatio
ne recedendum authoritate insignium Iuriscõ-
sultorum roborata atque fulcita. solius tamen
inuento.

inuentoris iudicium testimoniumque ad illam confirmandam sufficiens fuisset, habuit enim Socinus acre, admirabileque ingenium, quod ipsius decus est, ingenij autem lumen fœcunda eruditio, in qua re demonstranda aliorum fide non egemus, cum eius scripta veluti ornamenta ac monumenta virtutis extent, quæ obliuione vetustas non obruet: liceteque antiquorum Doctorum præclara multa memorentur, tamē non omnia facta sunt quæ scripta leguntur: sicut illorum veterum Romanorum falsi triumphi, plures Consulatus, genera etiam falsa, & ad plebem transitiones, cum homines humiliores in aliorum eiusdem nominis infunderentur genus. Quis Socino grauior in explicādo, acerbior in confutando, in sententijs argutior, in docendo differēdoque subtilior? referta sunt eius commentaria verbis & rebus illustribus atque Attica quadam subtilitate, quæ in eo non secus ac in Lysia, & Hyperide laudatur.

HYPOTHESIS.

Si præsumptionibus aliud de voluntate testatoris constiterit, textum hunc in particularibus legatis silere: Coniecturamque illam nuncupatim quam tradidit Petr. de Anchar. conf. 46. recenseri ac distingui, pluribusque conclusionibus distinctionem ipsam fulciri.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositionem in particularibus legatis locum sibi non vendicare, si aliud de mente præsumpta testatoris constiterit.*

2 *Præsumptionem ex Petro Ancharano illam efficacem esse, ne dicta l. cum auus, dispositio in legatis particularibus procedat, si post mortem vltimi filij de restituendo grauati, ex amplo patrimonio certam testator pecuniæ quantitatem, libras scilicet quingentas, ecclesiæ, seu piæ causæ dari iussisset; Hocque distingui, Iudicisque arbitrio committi, nu. 15.*

3 *Causam pro anima facientem priuilegium continere.*

4 *Animam cunctis esse rebus præferendam.*

5 *Voluntatem testatoris in dubio sic interpretari, vt eius animæ saluti propitia sit.*

6 *Salutis propriæ immemorem, neminem præsumi.*

7 *Auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. fauorabilem dispositionem, ratione animæ ne quis in periurium incidat continere: lateque ipsam interpretari.*

8 *Pupillarem tacitam, matrem excludere coniecturis pro exclusione subsistentibus.*

9 *Pupillarem tacitam contra matrem admitti, monasterio vel pauperibus vulgariter impuberi filio substitutis, & proinde pia causa.*

10 *Pia causa magis, excepta legitima, quàm liberis consultum esse.*

11 *Qui filium exhæredare ecclesiamque instituere intendit, alium consulat quàm Augustinum, quo modo accipiendum.*

12 *Legata ad pias causas non extensiua, per auth. ex causa, conseruari, alias secus.*

13 *Donationem rei particularis, ex l. si vnquam, C. de reuoc. donat. liberorum fauore non reuocari, si talis esset, vt attenta donantis ac rei donatæ qualitate, numeroque liberorum, ipsam donasset verisimili inspecto, etiam si de liberis cogitasset.*

14 *Legata, ex d. auth. ex causa, codicillarique clausula rupto testamento natiuitate posthumi conseruari, si talia cernerentur vt attenta testantis qualitate, rei legatæ, numeroque liberorum, eadem verisimiliter fecisset etiam si de nascituris liberis cogitasset.*

16 *Iudicis arbitrio relinqui quæ dicatur legati quantitas, quam verisimiliter pater etiam filio instituto reliquisset.*

CAP. XX.

SECVNDAM genericam limita-
tionem, præcedentibus quo ad
particularia legata, col. 18. vers.
Potest & secundo, Socinus hic
annectit; vt procedant nisi aliud
1 † de mente præsumpta testatoris constiterit,
nam huiusmodi leges præsumptione ac testato
ris mente coniecturata nituntur, vnde si de con
traria appareret, vt clauus clauo truditur, sic v-
na præsumptio aliam elideret subuerteretque,
secundum Petr. de Anchar. cons. 46. Prima fa-
cie, videtur dicendum, in princ. versic. Ex quo
sequitur, sicut in simili notatur in l. in testamen
to, in fin. C. de testam. milit. ac in l. precibus, C.
de impub. & al. substit. De veritate illius diffi-
cultatis, an ex præsumptione vel fictione dicta
iura regulentur, cum Socinus hic in 5. not. col.
38. diffusè disseruerit, nos autem seriosè inspe-
xerimus, ac propriori loco circa principiū can-
dem disputationem adiecerimus, hac re prætermissa præsumptiones attingere expedit.
Ex eodemque Petro Ancharano prima in
2 proposito præsumptio † videretur, cū post mor
tem vltimi filij de restituendo grauati, ex am-
plo patrimonio certam testator pecuniæ quan-
titatem, libras scilicet quingentas ecclesiæ seu
piæ causæ dari iussisset, priuilegiata nanque cau
3 sa † est, quæ pro anima facit, l. sunt personæ, ff.
de relig. & sumpt. funer. animaque cunctis re-
4 bus præferenda † est, c. pręcipimus, 12. q. 1. cap.
cum infirmitas, de pœnit. & remiss. c. solitæ, de
ma. & obed. l. sancimus, C. de sacros. eccles. Rol.
de Vall. cons. 70. Quòd hęredes, num. 35. lib. 2.
vt ra-

vt rationabiliter voluntas testatoris in dubio,
quòd eius animæ propriæque saluti sit propi-
5 tia † interpretetur, Socin.iun.cons.90. Viso te-
stamento,nu.13.lib.1. cum propriæ salutis im-
6 memor nemo † præsumatur, c.sancimus, 1.q.7.
l.fin.C.ad l.Iul. repetund. Specul. in tit. de ex-
cept.& replic.§.2.versi.Quid si probatur. Pro-
inde Bartol.in auth. sacramenta puberum,col.
pen.num. 19. vers. Pro eius declaratione, C.si
aduers.vendit.argumentabatur, eiusdē authen
ticæ dispositionem ratione animæ quæ cæteris
rebus,vt est dictum, anteponi debet,fauorabi-
7 lem † censeri,ne quis periurium incurrat,& cō-
sequenter laræ interpretationis,iux.l. cum qui-
dam,ff.de liber.& posthum.ac vltra eum, idem
dixit Alex.consil.42. Super præmisso themate,
in fin.num.22.lib.1.cum adductis per Dec.cō-
sil.639. Visa consultatione, col.1. num.2. in 5.
par. Hinc fit,vt proprius loquamur,quòd licet
substitutio pupillaris tacita matrem non exclu
dat d.l.precibus, & l.fin.C. de instit. & substit.
8 id tamen cum ex coniecturis † contrarium de
testatoris mente appareret nō procedit, vt glo.
magna in d.l.precibus,aduertit,lateq. per Bar.
nu.38.ac 40.aliosque in l.2. in prin.ff. de vulg.
& pupill. inter cæteras autem coniecturas illa
vrgens ex Ang.in ead.l. precibus, conspicitur,
si monasterium vel pauperes vulgariter impu-
beri filio substituti reperirentur,proptereaque
ipsa pia causa, tunc enim tacita pupillaris con-
9 tra matrem † ex mente defuncti efficax esset,qui
verisimiliter magis animam suam diligere,quā
pupilli matrem præsumitur,d.l.sancimus,& cū
Ang. ibi pertranseunt, Paul. de Castr.num.8.
Alex.num.6.& Ias.col.4.num.8. idem Alex.in
d.l.2.in princ.col.fin.num.36.& cons.38. Viso
themate,num.4.lib.1.cons.66. Viso testamen-
to,num.6.lib.2.cons.12. Attentis verbis,num.
25.lib.3.Gulielm.de Benedict.in rep.c. Raynu
tius,in verb. Si absque liber. mor. 2. de pupill.
num.90.ad fin.vbi Io.Crot. fol. 15.col.1.vers.
Hæc tamen limitatio,extr.de testam. Paris.con
sil.86.Ad veram,nu.75.lib.2.Carol.Ruin.con-
sil.3. De pluribus quæritur,num.24.lib.2.& de
communi opinione testantur,Francisc. Rip.in
d.l.2.num. 62. ac Francisc. Mantic. in tract.de
coniect.vltim.volun.lib.5.tit.15.num.34. vers.
Sed eleganter. Quicquid Moderniores aliqui
ex notatis per Archid.in c.si pater,de testam.in
6.aliter arbitrati fuerint, & signanter Andreas
Alciatus vir grauissimus in præalleg.l.2.nu.70.
& 71. qui dictam opinionem communiter ac
indistinctè receptam non approbat in substitu-
tione etiam pro male ablatis concepta, aduer-
sus Francisc. Aret. cons. 155. Periculosum est,
in fin.versic. Nec obstat præmissis,& Dec.in d.
l.precibus,ante num. 15. versic. Sed responde-
tur,quem Mantica d.tit.15.num.43. vers. Sed
adhuc mihi videtur sine distinctione, reijcere
non desinit. Inducit Pet.de Anchar. in præcita-
to cons.46.text.in auth.si qua mulier,C. de sa-
10 cros.eccles.vbi vltra legitimam † magis piæ cau
sæ quàm filijs consulitur, quod sibi quoque vo
luere Ant.de Butr.cons.25.Ad primum dubiū,
col.fin. Alex.cons.92. Super eo,num. 11.lib. 3.
Dec.cons.495. Viso eleganti consilio,num.28.
cons.504. In casu occurrenti, in fin. Franciscus
Aret.cons.12. In causa Nicolai, num.5.adest-
que doctrina Bart.in l.1.num.61. & infr.ac.nu.
74.in rep.d.tit.de sacros.eccles.ac de magis cō-
muni opin. testatur Curt.iun.cons.35. D.Bene
dictus Oliua,num. 7. versic.Attento maxime,
respondetque ad notata in l.si quis ad declinan
dam,C.de episc. & cleric. & in c. fin. 17. q.fin.
vbi habetur, quòd qui filium exhæredare vult
11 † & Ecclesiam instituere,alium consulat quàm
Augustinum, illud nanque dictum prout iacet
intelligit, quando inquam in totum vellet filiū
exhæredare, secus si ex amplo patrimonio ali-
quam partem ad pias causas relinquere; Ad
hocq. facit quod scribit Ang.in d.auth. ex cau-
sa,vt legata ad pias causas per eandem authen-
ticam conseruari videantur,cum legata excessi-
12 ua † non essent,vt testantis animæ salutique cō
sulatur,aliàs secus,vt per eum. Duo insuper si-
milia Socinus hic afferebat, quorum vnum ex
Baldo desumpsit, in l. si cum vel in vtero, post
num.3.versic. Sicut in d.l. si vnquam, C.de te-
13 stam.milit. quòd donatio liberorum † natiuita
te reuocetur,iuxt.eandem l.si vnquam. C.de re
uoc.donat.cum donatio omnium bonorum es-
set,vel medietatis, aut rei ascendentis ad dimi-
diæ æstimationem, aliàs citra dimidiam non re
tractatur,dicens sic per quosdam Doctores Bo
nonienses cōsultum vidisse,idemque voluit ip-
se Bald.in l.1.num.15. versic. Secundo quæro,
C.de inoffic.donat.ac in d.l.si vnquam, Richar
dum de Salyceto, ita consuluisse referens, vbi
etiam Raynerius de Forliuio, rursus Bald.in l.
Titia Seio, §. Imperator Alexander, in princ.
versi. Cum ergo quæritur, ibique Dionysius de
Batigianis, & Angelus de Periglis Perusini, ff.
de leg.2.quibus consentiunt Gulielm.de Cun.
in d.l.1.col.fin.ac Cyn.in 1.q.in fin. Petr.de An
char.in c.frequens,in 7.not.de restit. spol. in 6.
Alex.in l.ex facto,col.4.num.22.versic. Ex præ
dictis mihi videtur, ff. de vulg. & pupill. Iaco-
bin. de S. Georg. in l. tale pactum,§.vlt.in fin.
ff.de pact.Io.Igneus in rep.d.auth. ex causa,co
lum.89.versic. Et per hanc non obstabunt,Ca-
pr.cons.157.Et si de pluribus quæratur, col. 2.
num.6.vers.Et de donatione,Corn.cons.4. Du
bia satis,col.3.num.4.versic. Et licet Doctores
communiter,lib.3. vbi de Richardo Salyc. me-
minit,ac etiam de D.Ioanne Montesperello in-
tegerrimi iudicij Doctore, & Dom. Dionysio
famosis-

famosissimo Iuriscons. qui sua tempestate veritatis Doctor vocabatur, & cons. 194. Videtur in præsenti consultatione, col. 1. num. 2. versic. Sed cum non fecerit, libro 3. Socin. cons. 226. Quæstio præsentis consultationis, col. 2. ante nu. 6. vers. Nam quando pater donat, lib. 2. cons. 53. Viso instrumento donationis, col. 4. nu. 10. vers. Tertio respondetur, lib. 4.

Sed Bart. in d. l. Titia, §. Imperator Alexander, col. 3. num. 9. versic. Quia lex, voluit prædictam legem in re particulari etiam procedere, & sic non solum vltra dimidiam, sed infra, eiq. Raph. Cuman. ibi assentitur, ac cum ijs pertranseunt, Bald. & Alberic. in eadem l. si vnquam, Io. de Imol. in c. fin. col. 5. versic. Sed circa prædicta, extr. de donat. Ias. in l. 1. col. 2. in 3. not. num. 7. versic. Tene contrarium, vbi Dec. col. 2. num. 9. vers. Secundo ad legem, & Francisc. Rip. col. 2. nu. 5. & 6. C. de pact. idem Ias. in d. auth. ex causa, col. 4. num. 3. versi. Præterea obstat, & in d. l. generaliter, §. cum autem, post nu. 2. col. 4. in princ. vers. Nec est verisimile, C. de instit. & substit. Paul. de Cast. cons. 435. Super hoc puncto, col. 2. in princ. vers. Secundo facere videtur, lib. 2. Alex. cons. 71. Cõsideratis his, col. 2. num. 5. vers. Nec obstat etiam, lib. 4. consil. 162. Visis his quæ copiosè, col. 1. in prin. lib. 6. Corn. cons. 11. In præsenti consultatione videtur, col. 9. post num. 9. versic. Nam ex quo, lib. 3. cons. 30. In hac consultatione, col. 3. num. 8. versic. Nam verbum, lib. 4. Soc. cons. 215. Visa, col. 3. num. 4. vers. Stante ergo, lib. 2. cons. 147. Visa facti contingentia, col. pen. in princ. ante nu. 15. lib. 1. Gozadin. cons. 80. In hac causa, columna pen. nu. 12. vers. Quinto nec etiam, Didac. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 19. circa fin. Carol. Ruin. cons. 107. Viso prius testamento, col. fin. num. 22. vers. Et hoc habet locum, lib. 1. consil. 124. Videtur prima consideratione, col. 2. nu. 5. & col. 4. num. 14. cons. 173. Quæritur primo, num. 13. de communi opin. attestans, eod. vol. cons. 140. Circa casum, col. 3. num. 5. vers. Et similiter, lib. 4. Andr. Tiraquel. in d. l. si vnquam, in verb. Omnia, vel partem, nu. 24. versi. Si eam opinionem, ipsam crebriorem esse affirmans. Iul. Clarus in §. donatio, q. 22. communemque esse dicit Rol. de Vall. consil. 11. Casus ad me transmissus, nu. 19. lib. 1.

Subdit tamen Socinus hic, vidisse cõsultum per D. Io. de Monte Sperell. & D. Benedictum Capram solemnes Doctores Perusinos, aliosque plures Doctores Senenses, quòd vera sit
13 opinio † Bart. dummodo sit talis res, quam attenta donantis qualitate, rei donatæ, & modo liberorum, sicut in simili consideratur, in l. si filiæ, de leg. 3. verisimiliter illam non donasset, si de liberis cogitasset, secus si eodem habito respectu, illam donasset, vt quia non æstimationis notabilis, sed vilis, aut mediocris videretur, quod multis placuit, scilicet, Angelo in §. siue igitur, col. 6. versic. Secundo casu, auth. vt cum de appell. cognosc. Io. de Imol. in cap. fin. col. 5. versic. Circa prædicta tamen, d. tit. de donat. ac Ioanni Baptistę Caccialupo in d. l. si cum vel in vtero, & in l. sicut certi, dicẽs ita in Ciuitate Senarum iudicatum vidisse, hosque etiam sequitur, Francisc. Aretin. cons. 93. Viso legato, col. 6. versic. Quid enim si hæreditas, Corn. consil. 206. Viso suprascripto themate, col. 8. num. 17. versic. Et sic fortificatur, lib. 3. vbi meminit, sic cum alijs Doctoribus egregiæ famæ Senis consuluisse, Soc. cons. 147. Visa facti contingentia, col. pen. ante nu. 15. lib. 1. d. cons. 215. eiusdem se rè initij, col. 3. num. 4. vers. Stante ergo, lib. 2. d. cons. 53. Viso instrumento, nu. 16. vers. Vnde dicit, lib. 4. & cons. 93. Testamentum præmissum, col. pen. nu. 31. versic. Et secundum hanc, eod. vol. asserens ita cõsultum fuisse per omnes Doctores Perusinos, vt per quosdam Senenses, in hancque ipsam sententiam Senis iudicatum, Philipp. Dec. & Andr. Alciat. in d. l. 1. ille col. 3. nu. 10. vers. Secundus casus, hic in verb. Sustulerat, in fin. C. de pact. vbi Curt. iun. col. 2. & infra, num. 8. & 9. Ruin. cons. 98. Visa renunciatione, col. 8. nu. 19. versic. Quæ lex lib. 1. consil. 124. Videtur prima consideratione, num. 14. & cons. 173. Quæritur primo, col. 6. nu. 13. versic. Nec obstat insuper, eod. vol.

Aliud verò, quòd dum rupto testamento posthumi natiuitate hæsitatur, an legata per d. auth. ex causa, uel codicillarem clausulam con-
14 seruentur, distinguitur † si attenta testantis qualitate, tei legatæ, ac numero liberorum, fuisset legaturus, uel non: ut est de mente Bart. in d. l. filio præterito, col. 4. post prin. uersic. Præterea hoc persuadet æquitas, ff. de iniust. testam. dicentis, quòd cum testator multa, ac magna fecerit legata, quæ uerisimiliter non fecisset, si nasciturorum filiorum meminisset, illa tunc non cõseruentur, æquitate id suggerente, secus si talia cernerentur, quæ data etiam filiorum nasciturorum cogitatione, adhuc fecisset, conseruari enim isto casu deberent: & ita distinguunt, Bal. in princ. uersic. Et distinguo, ac Francisc. Aret. col. fin. in l. Titius, ff. de liber. & posthum. idem Aret. d. cons. 93. in 2. dub. & cons. vlt. in 1. dub. rursus Bald. in d. auth. ex causa, col. 3. num. 10. uers. Item non obstat, ubi Castr. cons. colum. 2. & Corn. col. 11. uersic. Quinto fortè fallit, Soc. consil. 93. Testamentum præmissum, col. pen. ante num. 31. uers. Ex quibus omnibus patet, lib. 4. ubi dicit, in hac re uariè Doctores loquutos fuisse, ut inter eos eligere non auderet, nisi fretus authoritate præstantissimi Iurisconf. eiusq. patris, ac præceptoris Aretini, qui in hac materia consuluerat, & pro opinionum concordia distinxe-

distinxerat, asseueratque ita se iudicaturum, eandemque opinionem quam penè iuuenis cō sulendo confirmauerat, postea grauis ætate in d.l.Titius, approbauerat; Vnde cum doctrina, subtilitate, bonâque conscientia cæteros suæ tē pestatis antecelleret, non dubitauit sui magistri sententiam amplecti, vt supra distinguentis: idemque post ipsum Aretinum, & Castrensem in præcitatis locis tenet Ioan. Bolognet. in ead. auth. post num. 32. col. 29. in 4. limit. Vt ex Socino, ita pariter in proposito, attentis dictis consi derationibus, distinguendum videatur, totum
15 iudicis arbitrio † committente, iuxt. tradita in l. 1. in fin. de iur. delib. in l. voluntatis, C. de fi-
16 deicom. Sicut etiam iudicis arbitrio† relinquitur, quæ sit quantitas legatorum pro ipsorum conseruatione ex auth. ex causa, rupto testamē to posthumi natiuitate, quæ verisimiliter pater fecisset, si de liberis cogitasset, vt scribit Ang. in d. §. siue igitur, col. 5. vers. Sed posses dubitare, auth. vt cum de appell. cogn. Andr. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsump. 13. ante nu. a. Andr. Tiraquell. in d. l. si vnquam, in verb. Omnia vel partem, num. 30. vers. Sed & idem, Hieronym. Cagnol. in d. auth. ex causa, nu. 36. Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. a. cas. 147. incip. Recepta magis opinio, nu. 3. vers. Rectius itaque, fol. 154.

In hacque Ancharani præsumptione, tutè re sidere videtur Dec. consi. 504. In casu occurren ti, col. fin. vers. Tertio facit, ac etiam Corn. consil. 197. Non alienam, col. 7. num. 7. vers. Potest etiam dici, lib. 3.

HYPOTHESIS.

Limitationem ad Ancharani præcitatum cons. 46. per Socinum traditam discuti: Ac de Bononia Vrbe Illustrissima & Inclyta, deque Petro Ancharano aliqua sed exigua pro rei altitudine enunciari.

SVMMARIVM.

1 *Petri Ancharani dicto cons. 46. Prima facie videretur dicendum, col. 2. vers. Secundo moueor, ad d. §. cum autem, limitationem discuti; Et nu. 4. ac 5.*

2 *Aui officium circa nepotem, ex officio patris erga filium pendere.*

3 *Determinabile respiciens plura determinabilia, pariformiter determinare; Sed numero 6. declarari.*

7 *Petri Ancharani, ac* BONONIAE *splendorem indicari.*

CAP. XXI.

TERTIAM sic ex præcitato Petri Ancharani cōs. 46. incip. Prima facie videretur dicendum, col. 2. versic. Secundo moueor, Socinus ad dictum §. cū autem, pul-
1 chram limitationē † eliciebat, in eius enim proposito themate tres filios inuicem substitutos grauatosque fuisse præsupponebatur: vltimoq. moriētem mille Ecclesiæ fore soluturum: sique in vita non soluisset, post mortem mille & quin genta daturum: si ergo ante eius mortem vltimò morientem testator in mille grauauit, verisimile est post mortem filij, in quingentis vltra mille grauare voluisse, cum màior non adsit ra-
2 tio nepotes à relicto pro anima exonerandi † quàm suum filium, l. dotem dedit, ff. de collat. bon. & maximè vbi affectio aui ad nepotem à dilectione filij descendit; Accedit eiusdem dispositionis continuatio per Ancharanum animaduersa, primo enim mille simpliciter ab ipso vltimo moriēte relicta erant, successiuè eo mor tuo ac non soluente, mille & quingenta relinquebantur: sed primę dispositionis pars de mil le conditionem huius l. cum auus, non recipir, cum in vita soluenda essent, vt traditur in d. §. cum autem, igitur nec simile legatum sibi coniunctum & de quingentis annexū in continua-
3 ta † oratione, arg. l. si legatarius, §. fin. & ibi notatorum per Bar. de leg. 3. ac l. iam hoc iure, de vulg. & pupill. Quod ex qualitate personæ ad quam voluit mortuo vltimo filio bona sua peruenire colligitur, nam si in dictis mille patrem grauauit, in quingētis post mortem videtur nepotes grauare voluisse, arg. l. nam & si parentibus, ff. de inoffic. testam. vbi, eadem est dispositio filiorum & parentum in hæreditatibus defe rendis, & cum Socino pertransit Io. Franc. Cal caneus, in eius subscriptione septima quam fecit ad Soc. iun. cons. 128. Materia præsentis cō sultationis, nu. 23. vers. Et confirmatur, lib. 1. citans Ancharanum in præallegato consilio, vt per eum ibi.

Sed hęc limitatio posset fortè impugnari, cō siderando propriam originalemque testatoris
4 intentionem † volentis mille tantum ecclesiæ relinquere in vita vltimi morientis, siue vt rectius loquar, vltimi superstitis exoluēda: quod in aperto est, nam mille in vita solutis nō aliud quærendum foret, testatorisque animæ vnica hac solutione consuleretur, quingentorum verò solutio eodem fauore non regitur, cum in pœnam potius ob non impletam solutionem adiecta videatur, & vtique si in mille simpliciter filium grauare voluit, subintellecta hac con ditione si sine liberis, tanquam iisdem mille in vita soluendis, vt prædicitur exclusa, concurrē-

te ad-

te adhuc animę fauore, & proinde nepotes etiã, non videtur idem de quingentis ob moram filij dicendum, cum pœna hæc nepotes post mortem vltimi tantum afficiat, quibus nihil imputandum venit, & de quibus testator non cogitauit, si enim de illis cogitasset vtique pœnã adiectæ solutionis quingentorum non apposuisset,
5 d.§. cum autem, Maxime, quia † solutionis effectus in tempus confertur quo tacita cõditio ex iure inducitur & subauditur: licetque per suspensionem conditionis non soluisset, præiudicium aliquod non fuisset illatum, quin in quingentis animę fauorem principaliter non concernentibus, pietas dictorum tutium concurrat, & quin liberorum fauor ob tacitam conditionem præponderet odio in negligentis pœnam ac fauorem ecclesiæ inducto. Cæterum cum diuersa
6 adsit † ratio, cessat regula dictæ l. iam hoc iure, & l. si legatarius, §. fin. vt scribit Dec. in l. in testamento, in 3. not. t. limit. C. de testam. milit dicens sub ista limitatione reliquas omnes contineri; Consulendo tamen ac iudicando nõ esset à priori opinione recedendum, Ancharani au-
7 thoritate inspecta † quæ ingens est, atque excelsior gloria, nil enim egregius auribus nostris vnquam accidit illius responsis, quę sic erudita, vt de iure solus respondere ritè videatur, sic autẽ grauis vt in eius singulari dignitate, omnis tamen adsit ornatus ac lepos; ipsum perlegens equidem sic iudicare soleo, quicquid aut addideris, aut mutaueris, aut detraxeris vitiosius & deterius futurum: limatus enim & subtilis est, rẽ propriè explicãs, hæret in causa semper, & quid iudici probandum sit cũ acutissimè vidit, omissis cæteris argumentis in eo mentem, orationẽque defigit, ita vt vnius ad consulendum instructissimus à natura esse appareat: is denique est qui clariori lumine inter cęteros ignes BONONIAM Illustrissimam atque Excelsam Ciuitatem bonas omnes artes atque scientias nutrientem illuminat, ô quàm eminens Iurisconsultorum ex ea prodijt chorus, qui mirificis ornamẽtis ac clarissimis monumentis ipsam adeo illustrarunt, auxerit, æternitatisque memoriæ consecrarunt, vt ea nihil pulchrius nihil nobilius nihil illustrius aut stabilius: sed quid ego exili oratione de re tam graui vnquam dixerim? cuperem maximopere Azonis, Ioannis Andreæ, Richardi ac Bartholomæi de Salyceto, Antonij Butrij, Ioannis de Anania, Calderini, aliorumque antiquorum ac recentium illustrium Bononiensium Iurisconsultorum ætates, tempora, laudesque hoc studio inflammatus exprimere, sed illis carminibus similia non minus expeterem quæ multis sæculis ante suam ætatem in epulis esse cantitata à singulis cõuiuis de clarorum virorum laudibus in Originibus scriptum reliquit Cato: luculentè, ac seriosè tot etiam fortissimorum militum Bononiensium egregia facta indicare, tot etiam qui purpura, ac Pontificia dignitate maxima eandem ipsam gentilitiam vrbem decorarunt; sed cũ amplissimis voluminibus opus esset, ad dicendum disertè paratis & qui eloquentia non veluti flumine, sed quodam Oceano exuberant, hæc relinquam.

HYPOTHESIS.

Appendicem Quæstionem in qua Socinus inter consilia Curtij senioris consuluit pluribus discussis consideratisque terminari, ac ipsam vti Raphaelis Cumani originariam comprobari.

SVMMARIVM.

1 *Quæstionem à Socino propositam cons. 2. incip. Eleganter & subtiliter, col. 2. inter Curtij senioris consilia, hicque repetitam explicari; & num. 11. ac 13.*

2 *Testatoris dispositionem ad omnes casus, in quibus si interrogatus fuisset idem verisimiliter respondisset, extendi.*

3 *Legatum obscurum ex coniecturis de quibus in l. si seruus plurium, in fin. de leg. 1. interpretandum quando sit.*

4 *Substitutione fideicommissaria duobus filijs institutis distinctè factà, si in vno grauamine conditio liberorum sit expressa, in alio prætermissa, in secundo ipsam ex l. cum auus, non subaudiri.*

5 *Illationem, ex diuersis substitutionibus non fieri.*

6 *Andream Barbatiam in rep. d. l. cum acutissimi, opiniones Saturninas, nec aliter receptas attulisse.*

7 *Prouisionem specialem testatoris, prouisionem legis auferre.*

8 *Legatorum repetitionem ab institutis ad substitutos, cum à substitutis aliqua prouisio legatarijs facta inueniretur, non fieri.*

9 *Prouisionem hominis aliam legis tollere, cum ad idem dispositiones tendunt.*

10 *Prouisionem hominis legis prouisionem auferre, nascituram scilicet, sed non natam.*

12 *Piam causam fauorabilem esse.*

CAP. XXII.

1 PRAEDICTIS quęstio appendix est, super qua Socin. † consuluit, eiq. inter cæteros præclarissimos viros, D. Baldus de Bartolinis de Perusio se subscripsit; Testator suos hę redes vt domũ emerent grauauit, quam

 filiæ

filiæ hæredi institutæ relinquebat, & Titio ac filijs Titij; & post mortem filiæ Titij ac filiorum, Sempronio fratri suo & filijs eius relinquebat, ac post mortem filiorum Sempronij ec clesiæ; Insuper post mortem filiæ nepotes iam natos substituit, quibus etiam quædam fecerat prælegata, consuluit inquam in persona filiæ si sine liberis, conditionem respectu illius domus non subintelligi, ex quo filij illius filiæ tempore testamenti nati erant, tum ex prællegatis, Tum quia testator de filijs Titij ipsos honoran do & grauando cogitauerat, cui simul & filiæ domum reliquerat, vnde cum honorando insimulque grauando filios Titij respexerit & non filiæ, constat filios filiæ excludere voluisse, substituendo filiæ & Titio post mortem; in conditione enim filios Titij ponendo, censetur filios filiæ ab eadem conditione exclusisse, arg. l. cum prætor, ff. de iudic. l. maritus, C. de procur. sique id voluisset expressisset, sicut in persona Titij, l. vnic. §. fin autem ad deficientis, C. de caduc. tol len. facitque in argumentum l. si seruus pluriũ, in fin. de leg. 1. Nisi dixerimus, rationem d. l. cũ acutissimi, generalem esse istoque etiam casu militare, quamuis igitur in primo casu non expresserit sed in secundo, non est quin eadem adsit ratio pietatisque coniectura, vnde debet eadem dispositio adesse, l. fin. C. ad l. Falcidiam quo enim pacto filiam instituendo prædilexit, ita pariter censetur omnem eius posteritatem prædilexisse; maxime quia testatoris dispositio ad omnes casus † extenditur in quibus si fuisset interrogatus verisimiliter idem respondisset, Bar. in l. Titius, §. Lucius, vbi optimus textus est, ff. de liber. & posthum. & quod cogitatio siue liberorum expressio in vna parte dispositionis non impediat tacitam conditionem si sine liberis decesserit in alia parte subintelligi, videtur probari in l. tale pactum, §. fin. ff. de pactis, ibi enim pater pactus fuerat vt mortua filia in matrimonio sine liberis post mortem suã dotis portionem fratri suo restitueret, respondit Papinianus, quòd si pater qui pactus fuerat susceperit postea liberos, illa dotis portio non fratri, sed suis filijs sit restituenda, & sic in illo pacto conditio liberorum subintelligitur, & tamen de liberis fuerat cogitatum, cum dixerit, in matrimonio sine liberis defuncta filia, & ita textum istum declarat Socinus in citato per ipsum consilio incip. Eleganter, & subtiliter, columna secunda inter consilia Curtij senioris, 2. in ordine, vt nõ obstet regula d. l. cum prætor; prout minus obstat d. l. vnic. §. fin autem ad deficientis, nam idem Papinianus hic cõsiderat quòd plus dictum & minus scriptum fuerit: vnde dixerimus conditionem illam primo etiam casu expressam fuisse, sed à notario omissam, & propterea illã subintelligi, cuius legis ratione militante. Verum quia alibi de intelligentia textus in d. l. tale pactum, in fin. pertractauimus, omissis ijs quæ circa eius responsionem repetere possem, Non obstat † tex. in d. l. si seruus plurium, in fin. nam non agitur in proposito de obscuritate verborum testatoris declaranda, nulla enim verborum obscuritas aut ambiguitas adest, vt ipsam ex ijs quæ præcedunt vel subsequuntur interpretemur; primo nanque casu nihil dictum reperiebatur, quod cerni posset, sed dictum & non scriptum legis præsumptione ex hac ipsa lege censebatur; Sicque ex eodem, §. fin. charitatis desumimus con iecturam ac etiam necessitudinis, quæ quidem charitas à Papiniano consideratur, necessitudo autem ab Imperatore in dicta lege cum acutissimi, in fin. ad conditionem istam tacitè subaudiendam, non erit in verbis disceptatio, vt eadem ex præcedentibus vel subsequentibus declaremus.

Secundò inducitur quod in simili Raphael Cumanus consuluit in quodam eius responso relato per Andream Barbatiam in d. l. cum acutissimi, colum. pen. versic. Sed an ista coniectura, Quòd si duobus filijs institutis † fiat substitutio fideicommissaria distincta, puta quia vnũ simpliciter grauat post mortem restituere nulla liberorum mentione habita: alterum verò grauat si sine liberis decesserit, in primo grauamine, ipsa si sine liberis decesserit conditio, non subauditur, ex quo testator de eis cogitauit eos que in conditione posuit in substitutione vni & non alteri facta, istudque Raphaelis dictum refert Socinus tum hic, tum in subscriptione quam fecit ad dictum consilium Curtij senioris, hosque recensendo sequitur Curt. iun. con silio 33. Præsupponitur in facto, ante numerũ sextũ, versic. Et istam opinionem, pertransitque Socin. iun. consil. 128. Præsentis consultationis resolutio, num. 43. versic. Tertio hæc omnia, lib. 1.

Sed Andreas Barbatia, dum in d. l. cum acutissimi, sustinere contrarium per eandem illam legem & Papiniani hoc responsum nititur, dicebat quòd licet testator in altero casu omiserit, lex tamen supplere nõ desinit, nec debet de vna ad † aliam substitutionem inferri, cum diuersæ sint ex diuersisque illatio non fiat, l. Papinian. exuli, ff. de minorib. l. fi. ff. de calumn. l. inter stipulantem, §. sacram, de verb. oblig.

Responderi autem potest, à coniectura per Papinianum inducta ob alias cõiecturas recedi licere, vt in superioribus post Petrum Anchar. Ludouicum Romanum, & alios dixi, Vnde in casu Raphaelis lex desinit ex mente coniecturata supplere, de liberis enim in cõditione ponẽ dis cogitauit, ponendo igitur in vno casu putat lex q̃ in casu omisso noluerit apponere, ex ijs quæ

quæ tradit Socin. conf. 191. Licet, col. fin. lib. a. aliàs si lex semper suppleret, nunquàm hæc lex eique similes limitarentur, quod absurdum est & vbique dignoscitur. Barbatiamque vana ac friuola ratione moueri, nec de ipso curandum
6 esse, in d. l. cum acutissimi, opiniones † Saturninas, nusquam approbatas aut receptas afferentem, dicebat Soc. iun. d. conf. 128. nu. 48. lib. 1. Quinimò Raphaelis Cumani opinionem verissimam esse, ipsumque Doctorem illustrissimũ attestans, ibi nu. 43. eandemque sententiam celebriorem, nu. 49. vt per eum, quam etiam sequũtur Dec. consil. 581. Viso puncto controuersiæ, num. 5. vers. Et vlterius etiam Paris. consil. 19. Ad resolutionem, col. 10. num. 98. lib. a. ad hoc propositum allegans tradita per Io. de Anan. cons. 22. Ad approbandam, post num. 3. Hieronym. Grat. cons. 5. Et si hoc responsum, num. 6. lib. a. Emanuel Costa in rep. c. si pater, in 1. par. in verb. Si absque liberis, nu. 10. vers. Quarto sententiam, de testam. in 6. Simon de Pretis in tract. de interpr. vlt. volun. lib. 3. Dubit. 3. fol. a. ante nu. 16. fol. 311. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 10. tit. 7. num. 9. versi. Sexto hæc coniectura.

Tertiò, nam ex quo post mortem filiæ quibusdam ex ea nepotibus & hæredibus prælegãdo testator prouiderat, cum alijs domum reliquerit ac de nepotibus filiæ domoque meminerit, apparet illis quo ad domum prædictam prouidere noluisse: sicut in simili dicimus, quòd specialis testatoris prouisio legis prouisionem
7 cessare † facit, l. maritus, C. de procu. & facit tex. in l. licet Imperator, de leg. 1. vbi licet legata ab institutis repetita à substitutis censeantur ex mente præsumpta testatoris, tamen cessaret re-
8 petitio quando à substitutis aliqua † prouisio legatarijs facta inueniretur, ita in casu nostro.

Hæc ratio quamuis fortissima videatur, subuerti fortasse posset, considerando huius legis dispositionem nõ legis solum sed hominis etiã censeri, licet enim lex præsumat, tanquam plus dictum à testatore præsumit, noluitque id simpliciter & absolutè lex inducere, sed vt ab ipso testatore dispositum à scribenteque prætermissum, vt possit disputando attentari iunctim hominis & legis dispositionem concurrere; Quinimò non ab re etiam dici posset, in themate prænarrata in proposito generalem dispositionem censeri, subintelligentiam verò conditionis specialem testantis, saltem ad testamenti factionem relatam, quamuis ad ius constituendũ legis prouisionem esse, adeo quòd non sic de facili, vt Socinus argumentabatur, subintelligẽtia hæc ex dicto prælegato tolli possit, exploratumque est, specialem hominis prouisionem le-
9 gis aliam tollere, ex d. l. maritus, cum ad † idem dispositiones tendunt, Soc. iun. cons. 130. Paucissimis vtar, num. 12. lib. 1. in proposito autem non ad idem sed alio diriguntur: Ac etiam prouisionem hominis auferre legis prouisionem
10 nascituram † sed non natam, Bal. in l. si mulier, nu. 3. C. de pact. conuen. prouisionẽ autem legis tanquam natam non nascituram nunc considerabimus. Non obstat d. l. licet Imperator, §. fin. nam ibi fuerat relictum ad ambobus, instituto scilicet & substituto, in præsupposito vero casu prælegata fuerant relicta ab institutis, quinimò institutæ matri substituti repericbantur, vnde qua ratione circa institutionem primum filiam & ex ea deinde nepotes istos substituendo, non solum prælegando & propterea in eo quod est plus pradilexit, ita censetur respectu domus prædictæ ipsos pariter prædilexisse circa subintelligentiam tacitę conditionis ex hac lege.

Quibus stantibus, non mirũ si omnes Aduocati Florentini contrarium, Socino referente consulucrant, quicquid tamen sit, non est ab
11 eius opinione † recedendum, quæ fuit originalis Raphaelis Cumani, cui assentiuntur Socin. iun. d. conf. 128. ante num. 53. vers. Confirmantur prædicta, lib. 1. Curt. iun. conf. 33. Pręsupponitur in facto, col. 5. in princ. ante nu. 7. vers. Ad idem bene conueniunt, qui non solum Aduocatis non adhæserũt, τρίχο διαφίαν λῶ δαν βυλὴ, ex tribus relatis fundamentis: consilijsque eorundem Aduocatorum non militantibus, iuxta idẽ Socini consilium per duas sententias Florentię obtentum extitit ad fauorem piæ causæ, quæ
12 quidem † fauorabilis est, ex ijs quæ norant Salyc. in l. 1. in 6. q. ff. de inoffic. donat. Ang. col. a. & Paul. de Castr. col. 3. num. 8. in l. precibus, C. de impub. & al. substit. rursus Ang. in l. discreris, C. qui testam. fac. poss. Alex. conf. 9a. Super eo de quo quæritur, col. fin. nu. 11. & 12. lib. 3. ac etiam Bart. in l. in testamento, nu. a. ff. de fideicom. libert. Et re vera plures coniecturę concur
13 runt † ex quibus in hanc partem meritò inclinandum est. Socinus denique strenuos Iuriscõsultos iudices & aduocatos admonet, vt in prædictis secundum varias coniecturas diligenter animaduertant, à coniecturata etenim testatoris voluntate dependent.

COMMENTARIORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. IOSEPHI DE RVSTICIS
PATRICII AQVILANI,
Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.
LIBER SECVNDVS.

HYPOTHESIS.

Cum alter ex filijs restituere alteri testatoris filio grauaretur, l. cum auus, ex crebriori opinione subintrare. Hoc autem ubi filio instituto uniuersaliter alter filius in legitima esset substitutus ex Socini æquiori assertione limitari. Et nisi contrarium ex mente coniecturata testatoris appareret. Et quæ propria sit successio in l. cum acutissimi, aperiri. Interque liberos æqualitatem seruandam fore.

SVMMARIVM.

1 *Legis cum auus, dispositionem, cum alter ex filijs grauatur alteri filio testatoris restituere adhuc procedere, & nu. 13. Contradictores autem, nu. 12. recenseri.*

2 *Patrem præferre filium liberis alterius filij in portione ipsorum patris voluisse, credendum non esse.*

3 *L. cum acutissimi, dum de proprijs successionibus meminit, de proprijs grauati non testatoris successionibus intelligi.*

4 *Repetita in lege interpretata, qua in lege sunt interpretante censeri.*

5 *L. cum acutissimi, dum de proprijs alienisque successionibus verba facit, respectu sanguinis & successionis mixta consideratione interpretari, & num. 9.*

6 *Lege xij. tabularum simpliciter filijs successionem & sic æqualiter ac viriliter deferri.*

7 *Effectum à sua causa regulari.*

8 *Descendentes in locum suorum parentum ante auum præmortuorum subrogari, aequum esse.*

10 *Balduini, & Emanuelis Costæ pulchram rationē, ad dispositionem l. cum auus, etiam filio testatoris substituto inducendam afferri.*

11 *Voluntatem testatoris conditiones moderari.*

13 *Priuilegiatum contra alium pariter priuilegiatū suo priuilegio non uti.*

14 *Authen. nisi rogati, C. ad Trebell. & authen. de sanctiss. Episc. §. sed & hoc præsenti, collat. 9. decidendi rationem explicari, dum ibi disponitur, conditionem si sine liberis decesserit per ingressum monasterij non deficere pia causa substituta.*

15 *Iacobum Butrigarium Doctorem insignem ab Andrea Tiraquello notatum, cum glossam in l. 1. C. de donation. caus. mort. pro communi opinione, vt lex cum auus, altero etiam filio testatoris procedat, nihil de hac re dicentem allegauerit.*

16 *Baldum eminentissimum Iurisconsul. à Paulo Castrensi Salycetoque animaduersum ad comprobationem dictæ communis conclusionis, vt præcitata l. cum auus, filio testatoris etiam substituto locum habeat, casum legis non allegantem: ipsumque defendi, nu. 18.*

17 *L. cum auus, dispositionem, in altero filio testatoris procedere, etiam si in totum filius fuisset institutus & grauatus alteri filio restituere: idque ex Carolo Ruino latè comprobari.*

19 *L. Cum auus, dispositionem, ex Socino cessare ubi filio instituto uniuersaliter, alter filius in legitima esset substitutus, & num. 24. opinionem eiusdem Socini aequam esse affirmari.*

20 *Fratres ad aequalitatem reduci, aequum esse.*

21 *Aequalitatis inter liberos seruandæ causa, à verborum proprietate recedi.*

22 *Aequalitatis seruandæ inter liberos causa aliquid in dispositione includi quod aliàs non includeretur.*

23 *Liberorum conditionem aequam esse debere; Statutaque aliter disponentia contra ius commune naturalemque æquitatem videri.*

25 *L. cum auus, dispositionem, alio filio testatoris substituto non procedere, si contrarium de mente coniecturata testatoris appareret.*

CAP.

CAP. I.

EX QVARTA concluſione, quòd prædictæ leges militent etiam cum deſcendens eſt grauatus alijs filijs teſtatoris reſtituere, Primum ex Socini ordine corollariũ infertur, ex hoc Papiniani reſponſo quæſtionem illam dirimi, nunquid hæc interpretatio cum alter teſtatoris filius alteri filio grauatus eſt reſtituere ſibi locum ven
2 dicet, vt ſit concludendum † quòd ſic, quemadmodum tenent, Iacob. Butrig. in l. 3. C. de inoff. teſtam. Bald. col. 1. num. 5. verſic. Quæro ſi pater, Salyc. num. 3. verſ. Et intelligas, Paul. de Caſtr. num. 5. verſ. Quid ſi fuit, & And. Barbat. col. 26. in d. l. cum acutiſſimi, Io. de Imol. & Ludouic. Roman. in l. ſi cui, ff. de donat. cauſ. mor. idem Paul. de Caſtr. in l. filiusfamilias, §. cum quis, ad fin. de leg. 1. in lect. Bononienſi, & in l. cum quidam, colum. 2. verſic. vltimo quæritur, C. de impub. & al. ſubſtit. Ang. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, & ibi Alex. col. 5. verſ. In eadem gloſ. ibi, Ex deſcendẽtibus, ff. ad Trebel. Raph. Cuman. hic, Alex. in d. l. generaliter, §. cum autem, vbi Io. Petrutius de Monte Sperell. Corn. col. 1. verſ. Et procedit etiam, in manu ſcriptis codicibus, & Iaſ. col. 1. num. 2. verſic. Vltra tres extenſiones, C. de inſtit. & ſubſtit. idem Ludouic. Roman. conſ. 370. In propoſita conſultatione, col. 1. Paul. de Caſtr. conſ. 14. Si contingat dictam D. Liſam, col. 1. num. 1. verſ. Nec contrarium facit, lib. 1. conſ. 198. Super primo quęſito, col. 1. lib. 2. conſ. 409. Caſus iſte frequenter contingit, col. 2. num. 2. verſ. Nec obſtat l. cum auus, eod. vol. Alex. conſ. 5. Circa primum dubium, col. 2. nu. 4. verſ. Et illud eſſet verum, lib. 3. conſ. 38. Perſpectis, col. fin. num. 11. verſ. Poſſet & reſponderi, lib. 6. Corn. conſ. 83. Videtur, col. 2. ante num. 2. lib. 1. conſ. 276. Viſo, col. 5. nu. 14. verſ. Et iuuantur præmiſſa, lib. 3. conſ. 42. Videtur prima facie dicendum, col. 1. nu. 2. circa med. lib. 4. Abb. conſ. 58. Quidam Nicolaus, col. 1. in fin. lib. 2. rurſus Andr. Barbat. conſil. 61. Scribitur, col. 4. verſ. Nec videtur, libro 1. conſ. 63. Præclarè, lib. 2. conſ. 85. eiuſdem initij, col. pen. verſ. Capio primum, lib. 4. in c. Raynaldus, col. 23. verſ. Præterea adduxit rationem, extr. de teſtam. & in rep. c. in præſentia, col. 59. in fin. extr. de probat. Franciſc. Aret. conſ. 156. Diligẽter viſis, col. 5. verſ. Ex his infertur, Curſen. conſ. 45. Statuto, col. 8. verſ. Quia diſpoſitio, conſ. 63. Antiquiſſima, col. 12. verſ. Non obſtat, Soc. conſ. 182. Licet filia, col. 2. verſ. Confirmatur, conſ. 227. Præſens conſultatio, col. fi. verſ. Nec ex eo, lib. 2. conſ. 6. In pręſenti conſultatione, col. 1. nu. 2. verſ. Secundo quia, libro 3. conſ. 55. Viſis conſilijs, ante nu. 1. eod. vol. Iaſ. conſ. 141. Chriſtophorus, col. 3. verſ. Ad idem, lib. 2. & conſ. ſeq. Venerabilis, col. 8. verſ. Nono in fauorem, conſ. 140. Nodoſa, col. 1. verſic. Ad idem, eod. vol. Ludouic. Gozad. conſ. 4. Prima facie, col. 4. nu. 15. Stephan. Bertrand. conſ. 13. Viſo, ad fin. lib. 3. conſ. 422. Dubia elicita, nu. 14. lib. 5. Dec. conſ. 568. D. Daria col. fin. verſ. Non obſtat, Bartholomęus Caſſan. cõſ. 53. Ex facto, col. 2. conſ. 67. Nobilis, col. 5. nu. 11. Pariſ. conſ. 41. Ioannes, nu. 35. lib. 3. Carol. Ruin. conſ. 124. Viſo teſtamento, num. 2. lib. 3. conſil. 131. In themate, col. 3. nu. 4. eod. vol. Soc. iun. de communi opin. atteſtans, cõſ. 126. Maxima profectò, nu. 18. lib. 1. conſ. 125. Viſis, nu. 12. & 21. eod. vol. vbi num. 13. allegat Oldradum, & conſilia vtriusque Socini ſen. vt per eum, Angel. in tract. de teſtam. gloſ. 79. poſt nu. 8. verſ. Idem ſi eſſet frater fratri, Io. Crot. conſ. 1. Dudum, nu. 9. verſ. Quarto pro hac parte, conſ. 4. Caſus, nu. 29. & conſ. 17. Teſtator, nu. 20. & 22. Io. Ceph. conſ. 46. Adhuc videtur, nu. 37. lib. 1. conſ. 306. Conſultatio frequẽs eſt, nu. 8. vbi communem eſſe dicit, poſt Gratum, lib. 3. verſ. Quibus videtur, Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si abſque liberis moreretur, ante nu. 3. verſic. Ex quo ſequitur, de teſtam. Andr. Tiraquell. in rep. l. ſi vnquam, in verb. Donatione largitus, num. 294. verſ. Quod ſi dicatur, veriorem opinionem eſſe aſſerens, C. de reuoc. don. & in tract. Primogeniorum, q. 40. num. 94. verſic. Hæreditas, fol. 286. Didacus Couarruuias Toletanus alios allegans in lib. practic. Quæſtionum, fol. pen. col. 1. Marc. Mant. lib. 4. enchirid. cap. 80. incip. Maxima eſt contẽtio, fol. 93. Anton. Gabrielius lib. 4. de fideicom. concl. 2. num. 11. in 5. ampliat. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 852. ff. ad Trebell. Fernand. Vaſquius, in tract. de ſucceſſion. creatione, libro 3. primæ part. §. 27. limit. 31. ante numerũ 5. verſic. Tertio aſtringe, Anton. Gomeſ. in commen. uariſque reſolut. iuris ciuil. tomo 1. ultim. uolunt. cap. 5. de fideicom. ſubſtit. poſt num. 32. fol. 57. uerſic. Quod notabiliter extende. Franciſc. Mantic. in tract. de coniect. ultim. uolun. lib. 10. tit. 7. numero 2. uerſic. Itaque extenditur, Balduinus in l. 1. ff. de condit. & demonſt. in uerb. Ineſt conditio, quam legem explicat poſt tit. Inſtit. de uerb. oblig. qui eleganter egregieque loquitur, Gregor. Lupus in l. 10. tit. 4. in 6. partitione, in gloſ. Dexaſſe, uerſic. An autem, Andr. Alciat. conſilio 109. Gregorij de Tonſis, ante numerũ ſecundũ, tom. 3. libro 9. Iacob. Philipp. Port. conſil. 177. Contingit, ante numerũ 4. lib. 4. conſ. 196. Ex facto, numer. 8. & 9. eod. uol. Celſus Hugo conſ. 93.

Tenor priuilegij, ante num. 8. vers. Licet enim,
Rolan. de Vall. cons. 100. Quoniam, num. 21.
lib. 1. estque communis sententia de qua testã-
tur Socin. sen. d. cons. 6. In præsenti consultatio
ne col. 1. num. 2. lib. 3. Dec. in d. l. generaliter, §.
cum autem, num. 7. & Hieronym. Gabriel. con
sil. 96. Ioannes Leonardius, num. 10. vers. Sed
etiam, quinimò de communi & verissima opi-
nione meminit Emanuel Costa in rep. c. si pa-
ter, in 1. part. in verb. Si absque liberis, num. 1.
post Socinum, & Decium quos refert, eãdem-
que tenuit glos. in d. l. cum acutissimi, Io. Matia
Riminald. cons. 183. Visa facti narratione, sub
num. 15. lib. 1. cons. 189. In hac difficultate, nu.
13. eod. vol. Nicol. de Altouit. in d. subscript.
quam fecit pto causa Magdalenæ & Mariotti
de Baroncellis, in qua responderunt Corneus
& Antonius de Malegõnellis, rursus ipse Anto
nius in eius cons. incip. Viso testamẽto de quo
in puncto, sol. 4. in fin. versic. Et procedit dicta
subauditio in causa D. Pieriæ & D. Catharinæ
super testamento Cecchi; Anton. de Padill. in
d. l. cum acutissimi, num. 3. col. 2. & 3. vers. Ex
qua ratione, D. Sfortia Oddus, cons. 46. Præsa-
ta Nobilissima D. Castora, num. 66.

Pro eius fundamento, Primò Salycetus alle
gabat textum in l. iubemus, §. cum autem, C. ad
Trebell. iuncta d. l. cum acutissimi; Secundò a-
lium text. cum glos. in l. si qua mulier, d. tit. ad
S. C. Trebell. Tertiò Paulus de Cast. dicebat es
se casum expressum in hac ipsa l. cum auus, mi-
rabaturque Baldum eandem non ponderasse;
Quartò Ludouic. Roman. & Io. de Imol. in d. l.
is cui, ff. de donat. caus. mort. glossam in termi-
nis inducebant in l. 1. C. eod. tit. Quintò Raph.
Cumanus asserebat, voluntatem cõiecturatam
ex pietate desumptã de qua in hac lege, in pro-
posito non cessare, nec credendum esse patrem
2 sensisse filium † liberis alterius in portione pa-
tris præferri, id naturali ratione naturalique af-
fectu suadente. Sextò Iacobus Butrigarius in
d. l. 3. C. de inoffic. testam. textum citabat in d. l.
cum acutissimi, ipsum rectè ponderando, dum
enim inquit, Ne videatur alienas successiones
3 proprijs anteponere, ad proprias instituti † gra-
uatique non autem testatoris successiones se re
fert, cuius instituti propria successio filij sunt
non autem fratres: idque ostendit, nam in hac
lege testatoris filius ptopter liberos grauati ne
potis excluditur, cum igitur d. l. cum acutissimi,
ad interpretationem huius responsi processe-
4 rit, meritò quæ sunt in lege interpretata † in le-
ge interpretante repetita censentur, l. nihil, vbi
Bart. ff. de coniung. cum emancip. liber. vnde il
la verba, Alienam successionem proprijs ante-
ponere, cum alter testatoris filius substitutus
inuenitur aptari non possunt, nam is proprius
testatoris successor est. Septimò Io. de Imol. in
citato loco, & post eum Andr. Barbat. in d. l. cũ
acutissimi, col. 27. in princ. rationem textus in
§. cum filius, Instit. de hæredi. quæ ab intest. de
fer. allegabant. Octauò Socinus hic col. 21. an-
te num. 40. vers. Sed in præsentiarum, notabili-
ter ac magistraliter dicebat, textum in præcita-
ta l. cum acutissimi, de propria alienaque succes
5 sione loqui † non solum respectu sanguinis sed
successionis, mixta consideratione, quod patet:
nam non successibiles in consideratione non
sunt, l. filiusfamilias, §. cum quis, de leg. 1. hoc
præsupposito, aduertebat ipse legem xij. tabula-
rum simpliciter filijs successionem deferre, §. 1.
Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. & sic cen
6 setur æqualiter † ac viriliter deferre, ex regula l.
legata inutiliter, §. fin. ff. de leg. præstand. liberis
insuper hæreditatem naturali ratione deferri
deberique, l. cum ratio, de bon. damn. cum igi-
tur filijs naturalis ratio communis & æqualis
sit, talis etiam successio esse debet, effectus enim
7 à sua causa † regulatur, l. cancellauerat, ff. de his
quæ in testam. delen. hæcque non solum in filijs
sed in alijs quoque descendentibus procedũt,
cum vt tex. in d. §. cum filius, inquit, æquum sit
8 descendentes † in suorum parentum ante auũ
præmortuorum locum subrogari, fortius itaq.
hoc æquum redditur filijs ad successionem ad-
missis; Ex quibus egregiè in proposito infere-
bat, propriam successionem alienamque mixta
9 † consideratione sanguinis & hæreditatis intel-
ligi, vt in portione vni filio debita delataque
propria successio, ex naturali, duodecimque ta-
bularum lege, ille filius cui illa portio debetur
omnesque eius descendentes intelligãtur; alie-
na verò in eadem portione alij filij ex eisque de-
scendentes sint, quibus neque ciuili, neque na-
turali lege talis portio debebatur; istudque in
hac l. cum auus, iunct. d. l. cum acutissimi, euidẽ
ter probari, vt per eum. Nonò, Emanuel Costa
10 in rep. d. c. si pater, in 1. part. in verb. Si absque
liberis, nu. 3. versic. Neque huic verissimæ sen-
tentiæ, subtiliter post Balduinum cõsiderabat,
quòd etsi descendens substitutus sit, cuius qui-
dem successio futura fuisset non aliena sed pro
pria ipsi testatori, in proposito tamen casu ma-
nifestè eiusdem testantis voluntas refragatur,
qui aliorum descendentium successiones præ-
termittẽs eas omnes sibi alienas putauit & pro
prium successorem sibi illum descendẽtem ele-
git, quem sibi hæredem in illa portione designa
uit; & quamuis eidẽ hæredi instituto post mor-
tem suam alterum descendentem substituerit,
quoniã tamen testator voluntatem & amorem
quem ad suum descendentem hæredẽ & succes
sorem designatũ habuit, præsumitur cõtinuare
voluisse in nepotes ex illo procreandos, propte
rea in illorũ comparatione reliquorum etiam
descẽdẽtium substitutorum successiones tãquã
alienas

alienas existimasse creditur, quod ad testantis
11 voluntatem attinet † quæ conditiones regit, l. pater Seuerinam, cum alijs, ff. de condit. & demonst. quemadmodum igitur in ea portione descendentem grauatum alteri filio substituto prætulit, ita etiam eiusdem grauati liberos prætulisse intelligitur, & sic Philippo Decio satisfactum esse arbitror debilem quidem rationem in contrarium afferenti.

12 Et quamuis contradictores † non defuerint dictæque communis opinionis impugnatores, inter quos Bald. in l. cum quidam, in princip. num. secundo, versic. Sed si substitutus, C. de impuber. & al. substit. ac in d. l. generaliter, §. cum autem, implicitè tamen, dum inquit, Responde vt in l. Scæuola, ff. ad Trebell. Ioan. de Imol. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, circa finem sui apparatus, alijque relati per Gud. Pap. consil. 216. Latius extendendo, num. secundo, qui contra communem sensit, & rursus cons. 27. Attendentes, colum. secunda, versic. Nec potest dici, cons. 165. Nobilis & potens, in fin. cons. 215. Videtur quæstio, colum. fin. versic. Nec obstat & consil. 218. Indubitanter, num. 6. Dec. in d. §. cum autem, eod. num.

Non tamen ab opinione prædicta Iacobi Bu
13 trigarij, & aliorum tanquam veriori † crebriorique calculo recepta recedẽdum est; Nam etsi aliàs priuilegiatus vti priuilegio contra pariter priuilegiatum non soleat, l. sed & militis, ff. de excus. tut. l. assiduis, C. qui potiores in pignor. hab. cap. fin. de ordin. cognit. in hac tamen specie filius aut alter descendens restituere fideicommissum grauatus post mortem alteri filio magis priuilegiatus, & dilectus censetur respectu portionis sibi relictæ, argum. text. in l. Publius, §. fin. ff. de condit. & demonst. & in l. sciendum, post princ. ff. de verbor. obligat. qua certè ratione ad eius fauorem ex eoque descẽdentium conditio si sine liberis contra alterum filium minus in portione illa dilectũ priuilegiatumque tacitè subauditur.

14 Declaratio † decidendiq. ratio hinc ad textũ in Authent. nisi rogati, C. ad Trebell. in Auth. de sanctiss. Episcop. §. sed hoc præsenti, coll. 9. & in cap. in præsentia, de probat. desumitur, quamuis enim fideicommissum sub conditione, si sine liberis, relictum per ingressum monasterij soleat deficere, tamen hoc non procedit, si fideicommissum piæ causæ restituendum sit, nimirum quia cum pia causa cui restitutio est facienda, pro se testantis iudicium voluntatem que absolutè habeat, censeri debet magis priuilegiata quàm monasterium quod grauatus ingreditur, de quo fortasse testator nunquam cogitauit, proinde ne piæ causæ fideicommissariæ præiudicium irrogaretur, voluit lex eo casu inducere, quòd monasterium per grauatum in grediendum loco filij haberetur, alteramque piam causam excluderet.

Denique non omittam Andreæ Tiraquelli
15 Doctoris oculatissimi † animaduersionem in d. l. si vnquam, in verb. Donatione largitus, num. 294. dicentis perperam Iacobum Butrigarium insignem alioqui Iurisconsultum ad cõmunem opinionem probandã Accursij authoritatem citasse in dicta l. prima, C. de donatio. caus. mort. cum nihil ex Accursianis verbis ibĩ deduci assumique possit quod huic negocio cõueniat, & re vera ita est, vt ante animaduerterat Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, colum. 17. licet ex alijs fundamentis Butrigarij sententia constans firmaque remaneat: expediens fuit notam istam retulisse, cum videatur in hac quęstione illustriores Doctores dormitasse, Paulus enim Castrensis in præalleg. l. cum acutissimi, num. quinto, & Salycet. nume. 2. Baldum
16 mentis quadam caligine † obumbratum reddunt, qui casum legis non perpendit, licet nullum textum ignorasse dicatur: Tiraquellus verò, & Barbatia Iacobum Butrigarium ingenio obtusum constituunt, cum mutum Accursium in theatrum ediderit.

Conclusio hæc iuris substantia maximoperè suffulta, frequentiorique Doctorum voto com
17 probata, ampliatur vt procedat etiam † si in totum fuisset institutus, & grauatus alteri testatoris filio restituere, vt scribit Carol. Ruin. consil. 36. Conclusio, colum. quinta, num. nono, lib. 3. dicens esse de intentione Baldi & Salyceti in d. l. cum acutissimi, idem etiam sentit Franc. Mantic. in d. tract. de coniectur. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. incip. Interdum, ante num. 3. hocque Socinum hic præsupponere, num. 41. Ruinus in pręcitato consilio testatur.

Adhuc. n. inquit ipse, illa ratio militat, videlicet quòd cum institutum in totum alteri filio substituto prætulerit, eandem charitatem habuisse erga ipsius grauati posteritatem pręsumitur, cumque Bald. & Salycet. in d. l. cum acutissimi, ex eadem ratione dicant, quòd si testator filium instituat ipsumque grauet alteri filio restituere, conditio si sine filijs masculis & fœminis subintelligatur, indistinctèque Baldus loquatur, non solum vult legem hanc procedere quando grauatus pro parte tantum institutus fuit, sed etiam cum in totum institutus reperitur, qui quidem casus in hoc Papiniani responso non exprimitur. Proinde Paulus de Castro, alijque Moderni dicentes in sępius citata l. cum acutissimi, in d. l. generaliter, §. cum autem, in hocque responso dictum Baldi dubitabile non esse cum expresse hic decidatur quam legem ipse non allegat, Baldum indistinctè loqui minimè aduertunt, & sic etiam vbi filius grauatus in totum institutus fuit, qui casus (dicit Carolus

Ruinus)

Ruinus) neque hic nec alibi decisus reperitur; Nisi dixerimus, quòd cum Baldus indistinctè loquatur, nulli dubium est illum etiam casum fuisse complexum, quo filius grauatus ex parte fuit institutus, ergò debuit casum huius legis inducere: vlterius quando filius fuit institutus ex vniuerso, & grauatus post mortem alteri filio ipsius testatoris restituere, multo magis si decesserit sine liberis debet conditio subintelligi: si enim vnus filiorum altero filio excluso hęres institutus ex vniuerso extitit, longe magis fuit dilectus, alter verò qui fuit exclusus ingratus præsupponitur, ideoque multo difficilius debet ad fideicommissum admitti, ergò multo facilius conditio hæc est subintelligenda; Baldus insuper rationem reddit, quam enim charitatem testator erga filium institutum habuit, eandem continuatam erga nepotem ab eo descendentem habuisse intelligitur.

18 Miror ego† quòd tam acriter Baldum posteriores condemnent, quasi prægrande facinus incurrerit huius responsi omissione, cum verũ iurique consonum dixerit, satque fuerit rationem qua leges nituntur allegasse: abhorreritque textum omnibus ius ciuile profitentibus peruulgatum licet aureum citasse, existimans fortasse eius authoritati veluti alteri Papiniano eiusdem responsi auctori standum fore, arbitror etiam nonnullos qui Baldo notam inurũt, Baldi principis rationum in legali scientia personam sustinere maluisse, sæpè enim quibusdã contingit vt imaginentur se thesaurum sapientiæ, ac iurisprudentiæ reconditum tenere, sed iuxta prouerbium sæpissimè iisdem euenit, ἄνθρακες θησαυρός.

Ad prædictam autem conclusionẽ rediens, Socinus hic colum. 21. num. 41. versic. Ex qua

19 declaratione, dicebat† quòd si filio instituto vniuersaliter alter filius in legitima institutione esset substitutus, adeo quòd facta per institutum vniuersaliter, & grauatum restitutione partis, adhuc dimidia hæreditatis apud grauatum remaneret, tunc alienam successionem proprię anteferre non diceretur, & consequenter ratio Papiniani ac Imperatoris cessaret, proindeque dispositio vulg. l. adigere, §. quamuis, de iur. patron. cap. cum cessante, de appell. hic enim text. quando nepos & filius simpliciter pro virili fuerunt instituti loquitur, l. interdum, ff. de hæred. instit. vt ita aliæ leges intelligendæ sint, quæ ad illius interpretationem veniunt, d. l. nihil, & ibi Bart. ff. de coniung. cum emancip. liberis, item facit, nam in casu Socini ratio pietatis non militat imo in contrarium vrget, cum

20 æquum sit† fratres ad æqualitatem fore reducendos, l. cum pater, §. euictis, de legat. 2. cuius æqualitatis inter liberos seruandæ causa aliquã

21 do a verborũ proprietate† receditur, Bart. in l. fin. ff. pro donato, Socin. in l. prima, colum. secunda, in 4. not. ff. de reb. dub. æqualitatisque retinendæ ratione, aliquid in dispositione inclu

22 ditur† quod aliàs non includeretur, Bald. consil. 156. Clausula codicillaris, post princip. lib. secundo, Franc. Aretin. consil. primo, Decreuerã, colum. fin. in princip. Aym. Crauet. consi. 133. Honorabilis, num. septimo, Socin. iun. consil. 153. Viso, colum. prima, in princip. lib. secun-

23 do, liberorum enim† æqua debet esse conditio l. posthumorum, de iniust. testam. l. inter filios, C. de famil. ercisc. vbi Baldus voluit omnia statuta aliter disponentia contra ius commune naturalemque æquitatem censeri, & cum Socini sententia pertransit Anton. Gabrielius *lib.* quarto fideicommiss. conclus. secunda, *num.* 63. in 14. limitat. Et quãuis Ruinus d. consil. 36. ante num. decimũ, lib. tertio, conclusionem Socini veram non esse arbitretur, cum enim in illa parte semel filium institutum prætulerit, fueritque eius patrimonium effecta, l. sed etsi plures, §. si filio, ff. de vulgar. & pupill. præsumendum est, in illa eandem charitatem habuisse ad omnem posteritatem filij instituti, & grauati, quam ad filium institutum habuit, vt Baldus dicebat, ex cuius verbis generalibus rationeque pereum reddita, videtur isto etiam vltimo casu dictam conditionem subaudiri. Tamen Socini opinio

24 verior est, quæ maximam† secum fert æquitatem, naturalemque iustitiam redolet: nec Baldo indistinctè loquenti in tantum est inhærendum, vt absonum sensum admittamus, quemadmodum Dec. in d. l. generaliter, §. cum autẽ, num. 6. aduertit, hicque casus plurimum à præcedenti differt, quo in totum restitutio facienda est, aliamque rationem habet, nec de toto ad partem argumẽtari licet, subintrat enim in contraria coniectura: cum etsi primo casu dum de vniuerso agitur verisimile non sit testatorem alterum filium prælaturum, sed eandem charitatem ad grauati liberos habiturum, ne ipsi liberi vniuerso patrimonio hæreditateque destituti remaneant, ita secundo casu verisimillimũ est, cum nepotibus medietas nõ auferatur, plus dictum, & minus scriptum non fuisse, vt paterna pietas æqualitatis mensura ac ratione reguletur; Nec vt dicebat Socinus, aliena successio propriæ pręfertur, sed omnis iniquitas tollitur, verisimileque est, patrem etiam si de liberis cogitasset, talem fecisse substitutionem, cum liberi legitimam portionem consequantur altera medietate patruo restituta: sicque videtur in vsufructu omnium bonorum in medietateque proprietatis institutum grauatumque filium prætulisse eiusque liberos: & hoc non minus naturali iuri, quam duodecim Tabularum consonum est, cum ęqualitatem, vt dixi, redoleat: vt non sit ab opinione Socini recedendum, si ęquali-

æqualitatem bonitatemque colimus.

Limitatur dicta communis conclusio, nisi de
25 mēte coniecturata † testatoris constaret, quòd eosdem, quos dilexit in institutione prædiligere in substitutione voluerit, vt tradit Roland. de Vall. cons. 82. Factum præsentis consultationis, num. 40. versic. Similiter non obstat decisio Baldi, lib. tertio.

HYPOTHESIS.

Pia causa substituta tacitam adhuc si sine liberis conditionem subaudiri: idque exacta disputatione firmari, distinctione nihilominus adiecta: Ac veras coniunctim intelligentias ad l. si quis in principio testamenti, ff. de leg. 3. & l. penult. C. de impub. & al. substitut. exhiberi.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, substituta etiam pia causa locum sibi vendicare: Doctoresque contrarium tenentes, num. 51. afferri: sed Richardi sententiam crebriorem esse, num. 94.*

2 *Bona in filium naturali ratione communique parentum voto transire: idque numero 4. intelligi.*

3 *Liberos, pia causa potiores respectu legitima tantum censeri; Sed contra nu. 60.*

5 *Pietatis officium, filijs relinquendo exerceri: idemque pia causa.*

6 *Priuilegiatum tractantem de damno vitando, priuilegiato de lucro captando, dato concursu præferri.*

7 *Filium & nepotem respectu paternorum, debitum capere videri.*

8 *Priuilegiatum de damno vitādo non præferri priuilegiato de lucro captando, quando lucrum iam radicatum esset, idque ampliari, nu. 9.*

10 *Ius quærendum magis à nobis abdicari, quàm ius quæsitum.*

11 *Pactum potentius esse quàm testamentum; Contrarium tamen stabiliri, num. 15.*

12 *L. cum aui, in præsumptione fundari.*

13 *Præsumptionem fortiorem tollere debiliorem, ac imbeciliorem, & nu. 31.*

14 *Donationem ecclesiæ factam, ex l. si vnquam, C. de reuocan. donat. etiam vltra legitimam reuocari.*

16 *Voluntatem testantis pro lege seruandam esse.*

17 *Pœnam in legatis legumque iussionibus statim incurri, si quicquam addita pœna factum non fuerit: secus autem in contractibus.*

18 *Argumentum de testatore ad legem validum esse.*

19 *Inofficiosi testamenti actionem odio habitam fuisse, tanquam vltimas defunctorum voluntates euertentem.*

20 *Testamenta iuri gentium adijci.*

21 *Militem ciuilibus testamenti legibus solutum esse.*

22 *Deportatum testamenti factionem amittere.*

23 *Tacitum Cornelium, ætate sua sexcentesimo plus minus anno post L. XII. Tabul. in Germania non minima parte orbis, nulla fuisse testamenta asserere.*

24 *Ius gentium à Theophylo definiri.*

25 *L. si quis in principio testamenti, de legat. tertio, intelligi.*

26 *Testamētariam dispositionem, fauorabiliorem dispositione contractuum esse.*

27 *Dispositionem generalem personas quoque priuilegiatas complecti; Sed contra nu. 35. idque num. 36. ampliari.*

28 *Legem generaliter loquentem, generaliter intelligendam esse, etiam si maior ratio in vno quàm in alio casu adsit.*

29 *Ecclesiam sub rationibus generalibus non comprehendi; & nu. 85.*

32 *Leges ciuiles ac Imperatorias in disputationibus ad pias causas sibi locum non vendicare.*

33 *Decisionem claram, & expressam de iure ciuili, in ecclesijs iure etiam canonico inspecto seruandam esse: dummodo in materia spirituali, vel peccati non versemur.*

34 *Legem Imperatoriam ecclesijs damnosam vel præiudicialem seruandam non fore: nisi per Summum Romanum Pontificem approbata conspiciatur.*

37 *L. cum auus, à iure communi exorbitare.*

38 *L. cum auus, fauorabilem censeri: & propterea de casu ad casum extensionem recipere.*

39 *L. in fraudem, in fin. ff. de testam. milit. specialem rationem militum fauore continere.*

40 *Militum priuilegia licet multa sint, militem tamen communi iure vti oportere vbi in specie priuilegiatus non reperitur.*

41 *Statutum seu legem generaliter loquentem dotis causam quoque comprehendere, nisi expresiè in casu statuti priuilegiata reperiatur; Cōtrarium tamen nu. 42. demonstrari.*

43 *Alimenta legata ex generali diminutione nequaquam diminui.*

44 *Argumentum de legatis ad dotem validum esse.*

45 *Filium ac nepotem eandem personam censeri.*

46 *Interpretationem faciendam esse, prout testator interrogatus verisimiliter respondisset.*

47 *Testatoris dispositionem sic debemus interpretari, ne possit à sapientibus reprehendi.*

48 *Piam causam substitutam, etiam si supersit persona quæ ex mente verisimili testantis aliàs soleat substitutum excludere, admitti: & nu. 49. contrariam opinionem tenentes allegari, sed nu. 50. Alexandri sententiam iuxta terminos Ofaschi confirmari: limitationemque nu. 62. afferri.*

Testa-

52 *Testamentum nutu factum inter liberos non valere.*

53 *Testamentum nutu factum fauore pia causa sustineri: quicquid de testamento inter liberos nutu condito contingat.*

54 *Piam causam non semper priuilegiatam esse, & nu. 88.*

55 *Pia causa non sic fauendum, vt alijs iniustitia inferatur.*

56 *Ecclesiam iustitia cultricem esse: nec in se aut in alium pati quicquam iniustè fieri.*

57 *Ecclesijs plurimum in ijs qua ad probationem pertinent: quaque testamentis extrinsecus accidũt indulgeri, secus in ijs qua substantiam respiciũt; idque nu. 58. ampliari.*

59 *Piam causam in substitutionis materia priuilegiatam non existimari.*

61 *Filijs non solum legitimam, sed totam hareditatem suapte natura deberi.*

63 *L. pen. C. de impub. & al substit. interpretari.*

64 *Liberos substituto ex dispositione huius legis non praferri, vbi de liberis in genere cogitatũ fuisset; Sed nu. 65. ex magis communi opin. contrarium verius videri.*

66 *Dei Optimi Maximi omnia esse.*

67 *Donationem in filium collatam, susceptione liberorum ex l. si vnquam, C. de reuocan. donat. non reuocari, sed tanquam inofficiosam.*

68 *L. si vnquam, d. tit. in ratione l. cum acutissimi, C. de fideicom. fundari.*

69 *Ius ex vltima voluntate quarendum facilius tolli, quàm ex contractu iam quasitum.*

70 *Contractum duorum consensu vallatum non aliter quam eodem gemino consensu dissolui.*

71 *Firmius acquisitum id censetur quod propria ope quis consequutus est, quàm quod alieno beneficio adipiscitur.*

72 *Alimentis ex contractu mihi debitis, ex mea sententia posse super ijs transigere: secus si ex vltima voluntate, cum pratoris decreto opus sit.*

73 *Transmissioni vltima voluntatis ante cõditionis euentum locum non esse, licet conditionalis stipulatio ad haredes transeat.*

74 *Testatorem magis animam, quàm posteros diligere.*

75 *Causam naturalem accidentali potentiorem esse.*

76 *Filium in nece patris monachi vindicanda Abbati praferri.*

77 *Piam causam contra testatoris voluntatem dispositionemque, pratendere priuilegium non posse.*

78 *Pia causa fauorem in claris attendendum non esse.*

79 *Casum omissum pro omisso non haberi, quum legis authoritate pietateque suppletur.*

81 *Filio purè instituto vel simpliciter ab intestato succedente, inter mortem patris immixtionemque filij medium non dari.*

82 *Filij plus interesse, patrem intestatum quàm testatum decedere; idque in pubere intelligi secus in impubere, nu. 83.*

85 *Legem generalem per aliam distingui declararique.*

86 *Argumentum validum esse dum dicitur hoc lege cautum non reperitur, ergo opponi non potest.*

88 *Lege resistente potentiam in futurum denegari, cum verba in futurum tendunt: tunc que nec naturalem obligationem oriri.*

89 *Non aliter, formam solemnitatemque verba hac inducere.*

90 *Formam esse rei tribuere.*

91 *Baldum sine animi compunctione nunquam contra piam causam respondisse.*

92 *Dynum de Mugello, referente Angelo in inferno cruciari, cum in dubio sententiam contra ecclesiam protulerit.*

93 *Testantes ad pias causas spiritu Dei moueri.*

95 *Piam causam substitutam in terminis huius legis excludi, si liberi in totum excluderentur: secus si de aliquo particulari relicto ageretur.*

96 *Piam causam tripliciter considerari.*

97 *Piam causam appellari posse vbi humanitatis intuitu fauor aliquis à iure adhiberetur.*

98 *Piam causam esse, voluntatem testantis sequi; itaque pietatis violare contra testantis voluntatem venientis.*

99 *Dotis causam piam esse, in paupere muliere vbi anima fauor consurgeret.*

100 *Dotis causam fauorabilem censeri.*

101 *Piam causam proprie esse, qua fauorem anima concernit, vt quando pauperibus erogatur.*

CAP. II.

SECVNDVM corollarium est, quòd si lex ista ac similes, testatoris alijs liberis substitutis sibi locum vendicant, substituta etiam Ecclesia, vel pia causa † vigebunt, ita tenent, Richardus de Malumbris Cremonensis qui (Baldo teste) omnium ætatis suæ Iurisconsultorum doctissimus, & præstantissimus habitus est, Benedictus de Plumbino, Bald. colum. secunda, nu. quarto, Paul. de Cast. colum. fin. nume. 7. Ioan. Petrutius de Monte Sperello, & Corn. colum. secunda, versic. Nota rationem, in d. l. cum acutissimi, Raph. Cuman. hic num. vndecimo, versic. Et per hoc idem, ibidemque Socin. colum. 2 1. in fin. versic. Secundum corollarium, dicens sic genitorem suum Marianum ex facto respondisse in cons. incip. Iacobus de Camerino, illique omnes ferè solennes Doctores Italiæ se subscripsisse, Alexan. in l. ex facto, §. si quis rogatus, colum. quarta, in 6. fallen. post num. octauũ, versic. Et contra Baldum, ff. ad Trebell. Ioan. Bapt. Caccialup. à S. Seuerin, in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit.

instit. & substit. Andr. Barbat. in cap. fin. col. 2. extr. de donat. in rep. cap. Raynaldus, col. 23. de testam. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, limit. 12. num. 23. versic. Sed aduertatis, d. tit. de testam. Dec. in l. fœminæ, versic. Ex ista, ff. de re gul. iur. in l. precibus, colum. 6. num. 14. versic. Sed tamen in contrarium, C. de impuber. & al. substit. & in d. §. cum autem, num. 7. versic. Retenta tamen, fuitque opinio Bart. in l. filio præ terito, colum. 4. vers. Præterea hoc suadet æqui tas, ff. de iniust. rupt. testam. Felyn. post Baldũ ibi in c. in præsentia, colum. 1. extr. de probat. Socin. in l. 2. colum. pen. versic. Postremò extra Bart. hic ff. de vulg. & pupill. Bald. consil. 326. Considero duo, in fin. lib. 4. cui Angelus se subscripsit, Petr. de Anchar. consil. 74. Contra Philippum, colum. 2. versic. Et ita in casu nostro, cons. 43. Super prædicto dubio, in fin. vers. Nõ obstat tertia ratio, Paul. de Castr. consil. 14. Si contingat dictam D. Lisam, colum. 1. ante num. 2. versic. Circa primum, lib. 1. Alex. cons. 226. Ponderatis, colum. 2. num. 3. versic. Et etiam in dubio, lib. 6. cons. 38. Perspectis his, num. 5. eod. volum. Ias. consil. 212. Alta & valdè profunda, colum. 2. versic. Et in istis terminis, libr. 2. cons. 39. Ioannes, col. 6. versic. Prędicta veriora apparebunt, lib. 3. Benedict. Capr. cons. 18. Cũ viso, colum. 2. num. 5. versic. Pro quo etiam facit, Andr. Barbat. consil. 13. Clementissimi Dei, colum. 7. versic. Et adduco illud quod voluit Richardus, lib. 1. consil. 35. eiusdem initij, col. 1. eod. volum. consil. 55. Praeclarè scribitur, col. 7. versic. Et adduco, lib. 2. consil. 38. Difficile est, colum. 3. cons. 46. eiusdem initij, colum. tertia, cons. 81. Illud referam, colum. prima, lib. tertio, Corn. consil. 31. Placet mihi, colum. secunda in fin. post num. 4. versic. Vnde Baldus, lib. 1. cons. 197. Non alienam, colum. 6. in fin. versic. Nec authoritas, lib. 3. cons. 276. Viso, colum. tertia, post num. 4. & colum. 6. num. 14. & 7. num. 17. eod. volum. cons. 226. Quanquam, colum. fin. post num. 12. versic. Per quam rationem, lib. 4. Riminal. sen. cons. 183. num. 15. Socin. sen. cons. 23. Circa prædictam consultationem, num. 20. lib. tertio, cons. 191. Licet, colum. pen. vers. Tertiò ex eo, lib. secundo, cons. 227. Præsens consultatio, colum. fin. vers. Secundò ego respondeo, eod. volum. cons. 26. Cum super, colum. fi. lib. 4. Aluisius Tentor inter consilia Calcanei, cons. 47. Christi nomine, colum. tertia, Ludou. Bolognin. in addit. ad consilia Ioan. de Anania cons. 68. Casus de quo agitur, colum. secunda, post med. versic. Nec dicatur, rursus Dec. cons. 391. In casu proposito, colum. fin. versic. Præterea, vbi de communi opinione attestatur, cons. 416. In testamento, colum. prima, num. quarto, Carol. Ruin. cons. 106. Viso, colum. tertia, num. quarto, lib. secundo, cons. 182. In facto, colum. quarta, versic. Secundò respondetur, & is de recepta sententia fidem faciẽs, ab eaque recedendum non esse, eod. volum. cons. 131. In themate, colum. 8. num. 9. vers. Præterea quamuis, cons. 153. Circa casum, num. tertio, lib. tertio, Paris. cons. 70. Vidi testamentum, colum. fin. nu. 29. lib. secundo, & cons. 86. Ad veram resolutionẽ, colum. fin. num. 74. versic. Et quòd in materia, eod. volum. vtrobique de communi opinione attestans, Socin. iun. cons. 125. Visis, num. 21. lib. primo, vbi latè istam opinionem comprobat: veriorem communemque esse concludit: & num. 28. plures authoritates allegat, quibus rectè cõsideratis, dicit apparere ipsam communem sine aliqua difficultate enitescere: nec de alijs contradicentibus curandum esse cum paucissimi sint, & re vera Petrus de Ancharano in quo præcipuum sit fundamentum non meruit allegari, respondetque Alexandro Imolensi, ac Andreæ Barbatiæ, subdit denique quòd cum sit communis ferè omnium Doctorum opinio, nefas esse præsertim iudicando ab ea recedere: eiusque propositum vsque ad num. 31. prosequitur, idem Socin. Nepos gemmatus Iuriscons. cons. 96. Multa firmat, num. 4. versic. Secundò quęritur, lib. tertio, dicens veriorem esse sententiam, magis communem, sibique semper placuisse, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in uerb. Libertis, num. 85. C. de reuocan. donat. ac in tract. de priuileg. piæ causæ, priuileg. 17. uersic. Verum hoc non est sine dubio, fol. 49. & secundum hanc opin. Antonium de Butrio cõsuluisse, Matthesilanus refert in tract. extensionis, de quo meminit Socin. hic colum. 22. dixitque Matthesil. opinionem Baldi communiter per Italiam seruari, quod menti tenendum esse uidetur Andreæ Barbatiæ in d. l. cum acutissimi colum. 26. in 4. prin. quæst. uersic. Nihilominus Angel. de Aret. in tract. de testamen. gloss. 79. num. 8. uers. Quæ præsumptio, Anton. Gabrielius, lib. 4. de fideicommiss. conclus. 2. num. 14. in 6. ampliat. is insuper post Ruinum de communi attestans, Arius Pinellus in l. si uiua matre, num. 26. ueriorem, receptioremque sententiam esse affirmans, C. de bon. matern. Hieron. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, nume. 1109. ff. ad Trebell. post Socinum ibi colum. penult. uersic. Confirmatur quòd liberi, Anton. Gomes. in commentar. uarijsque resolut. iuris ciuilis, tom. 1. de ult. uolunt. cap. 5. de fideicommiss. substit. num. 34. uersic. Extende ut procedat, fol. 58. ubi Emanuel Soarez in addit. pen. littera Q. num. 28. uersic. Istam sententiã, Frãc. Mantic. in tract. de coniect. ultim. uolun. lib. 10. tit. 7. ante num. 4. dicens iuxta hanc opinionem se ex facto consultum respondisse, eminẽtesque uiros ac summæ authoritatis se subscripsisse, sci

licet

licet D. Tiberium Decianum, D. Ioannem Cephalum, & D. Gasparem Fabianum: & num. 7. ipsam frequentissimo Doctorum calculo receptam esse, versic. Neque huic sententiæ, & ante num. vndecimum, sic indubitatè concludens Gregor. Lup. in l. 10. tit. 4. in 6. partita, in gloss. super verb. Dexasse. Emanuel Costa in tep. c. si pater, in 1. part. in verb. Si absque liberis, nu. 17. vbi de communi opinione attestatur, de testam. in 6. Fernan. Vasquius, in tract. de success. progress. lib. 3. §. a 6. de fideicommiss. substitut. num. 7. versic. Quid dicendum? fol. 170. vbi nu. 6. communem esse tepetit, Augustin. Bero. cōs. 114. Cum super, num. 21. cum seq. lib. 2. Iacob. Menoch. consil. 379. Respondendum, num. 29. versic. Ita enim videmus, communem opin. esse dicens, lib. 4. Matth. Brunus, consil. 3. Visis, nu. 19. versic. Sed præsumptio, vbi de eadem recepta scribentium sententia loquitur. Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi, nume. 8. versic. Et hanc opin. ipse sequor, Decian. consil. primo. Et quidem, nu. 203. lib. secundo, Doctissimus Iurisconſ. D. Petrus Caballus d. consil. 48. nu. 14. versic. Quoniam contrarium tenent, volum. primo, Sfort. Odd. consil. 97. Benedictus Mariotti, num. 23. in fin. vbi de vera & communi imo de magis communi opin. testatur, & Ioannes Saportellus hic, facie 12. versic. Sed & hæc in pauca.

Ad ipsam fundandam plura inducuntur, Primò nam si lex ista eum cōcordantibus proprio etiam testatoris filio substituto procedunt, in quem patris bona debent naturali ratione com
2 muniquc † parentum voto peruenire, l. cum ratio, in princ. ff. de bon. damn. l. scripto, in fin. ff. vnd. lib. fortius videtur quòd ecclesia substituta procederet, q̄ minus iuris in bonis defuncti habet, cum nec ab intestato voecetur nec naturali communique morientium voto sibi bona debeantur, sed solum ex expressa conditione ei relinqui possint.

Sed contrarium sustinendo respondetur, testatorem maiori longe affectione animam suā quàm liberos prosequi, fauoremque liberorū respectu tantum legitimæ eis debitæ, piæ causę
3 præferendum esse, non autem † quo ad residuū patrimonij, iuxt. gloss. in cap. quicunque, 17. quæst. fin. in hacque lege patrem eius filio substituto de hęreditaria portione prouidisse: quia eundem iam instituerat, in residuo autē in quo nepotem instituit, magis ipsum nepotem dilexerat, ac consequenter nepotis filium, ideoque substitutus excluditur: secus verò est in pia causa quam non instituerat. Nec huiusmet legis dispositio à pari in ecclesia substituta procedit, considerando nepotem illum legitimam ac Trebellianicam detracturum fore, vt tota hęreditas ad ecclesiam, ex huiusmodi detractionibus per

uentura non esset; Congruit sane text. in cap. in præsentia, ex tr. de probat. vbi testator fratrem proprium substituerat, & tamen ecclesia quæ substituta non erat fratres testatoris excludit, ergo multo magis quando est substitura excludet, ut in proposito, & sic si testatoris fratrem substitutum excludit, multo fortius filium fratris: sed filius fratris, filijque ex filio in his terminis (vt Andreas Barbatia dicebat) æquiparari videntur, meritò pia causa non excluditur; & quamuis ecclesia ab intestato non voccetur, potentior tamen dispositio hominis censetur, quę non solum ecclesiæ fauorem, sed etiam propriū testantis commodum respicit, eius animæ consulere anhelautis; Quamuis etiam liberis natu-
4 rali ratione † ac parentum communi voto hæreditas debeatur, tamen hæc duo vna tantum ratione vnoque naturæ instinctu nituntur: vt nō possint formaliter distingui: votum nanque istud à naturali ratione atque prouidentia obuenit & regulatur, quod nos ad sobolem suscipiendam conseruandam ac fauoribus diuitijsque prosequendam & erigendam impellit.

Secundò, Quòd pater suis liberis relinquat,
5 ad pietatis officium † pertinet, l. nam etsi parentibus, ff. de inoffic. testamen. & quòd ecclesijs relinquat, ad pietatem pariter referendum est, ex ijs quæ habentur in l. si quis Titio, de leg. 2. & in Authen. de ecclesiastic. tit. §. fin autem, in versic. Animæ pijssimè, vbi Angel. notat, & propterea vtrunque relictum priuilegiatum repetitur, sed vbicunque duo priuilegiati concurrunt
6 quorum † vnus de damno vitando tractat, alter uerò de lucro captando, is pręfertur qui damnum euitare molitur & debitum quasi acquirere, ut not. in l. fin. §. licētia, C. de iur. delib. aliud enim est lucra non capere, & debita perdere, l. fin. C. de codicill. Sed filius & consequenter ne
7 pos quo ad omnia paterna debitum † capere dicuntur, l. in suis, ff. de liber. & posthum. ubi Bal. & Ang. notant, facitque l. 1. C. de impon. lucr. descripr. lib. decimo, & traditur in l. emancipata, C. de iur. & fact. ignor. ergo in tali dispositione debet conditio subintelligi, liberique ecclesiæ præferēdi sunt q̄ de lucro captando tractat.

Hæc quoque ratio subuerti potest, procede
8 ret enim ubi lucrum acquisitum † radicatumque non esset, nam tunc nō ideo minus de damno uitando tractari diceretur, gloss. in l. prima, §. si quis propter, de itin. actuque priu. l. nō amplius, §. primo, ubi Bald. & alij, de leg. 1. Ioan. de Imol. in l. Proculus, de damn. infect. Bal. consil. 386. Proponitur, uers. Præterea, lib. 1. Ias. in l. fin. §. in computatione, nu. 8. C. de iur. delib. & consil. 108. Absolui aliàs, ad fin. uersic. Tertiò respondeo, lib. primo, Carol. Ruin. cons. 95. Præsuppofita, num. 12. consil. 219. In hoc dubio, num. 6. lib. primo, Franc. Rip. in l. quo minus,

nus, num. 82. de fluminibus. Quod procedit e-
9 tiam † si acquisitio originem à lucro habuerit, Alexand. cons. 169. Viso themate, num. 14. lib. secundo. Sed lucrum istud acquisitum ecclesię per expressam substitutionem dicitur, in eaque radicatum ex voluntate enixa testatoris, igitur non datur dicta prælatio, nec procedit dict. l. si. §. licentia, cum par non impar ratio videatur.
10 Tertiò, cum facilius à nobis ius † quærendū quàm ius quæsitum abdicetur, l. quid autem, ff. quæ in fraud. credit. l. si spōsus, §. si maritus, de donat. inter vir. & vx. Innocent. in cap. admonet, de renunc. Federic. de Senis, consil. 9. Casus talis est, res aliqua immobilis, vers. Item aliud est alienare, Bald. in l. si pupillorum, C. de repud. hæred. sed donatum translatumque in ecclesiam natiuitate liberorum reuocatur, cap. quicunque, 17. quæst. 4. ergo multo fortius ecclesia ab acquitēdo excludetur, si iure iam quæsito priuatur, vt ibi; Stringitur ille textus, po-
11 tentius enim est pactum † quàm testamentum, l. prima, ff. de pact. l. si quis in principio testamēti, de legat. tertio, l. si mihi & tibi, §. in legatis, de leg. primo, Sed natiuitate liberorum pactum fauore ecclesiæ initum reuocatur, dicto cap. quicunque, ergo multo magis excludetur ab eo quod veniret ex testamento acquirendum eorundem natiuitate; Fortificatur vlterius, nam dictorum iurium dispositio quibus tacita si sine liberis conditio subintelligitur in præsum-
12 ptione fundatur, † sed validior præsumptio pietatis erga filios consideratur quàm erga ecclesiam, dicto cap. quicunque ergo causa liberorum debet præferri, cum vna præsumptio tol-
13 lat † aliam, l. Diuus, de in integr. restit. potentiorque imbecilliorem vincat, l. prima, C. qui & aduers. quos, liberi itaque ecclesiam substitutam excludent.

Submouetur hoc tertium fundamentum, cum verum non sit donationem factam ecclesiæ ex d. l. si vnquam, reuocari nisi quo ad legiti
14 mam tantum, † vt dicit gloss. magna in d. cap. quicunque, versic. Et quod hic dicitur, vbi Archid. glossæque opinionem tenent, Bart. in l. Titia Seio, §. Imperator Alexander, col. 2. num. 6. vers. Quæro dixi quòd donatio, & rursus col. fin. nu. 9. vers. Quæro l. si vnquam loquitur, vbi Raph. Cuman. de leg. 2. Bald. Ang. Salyc. Paul. de Cast. & Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de inoffic. donat. Imol. & Abb. Panorm. in c. vlt. de donat. Ludoui. Roman. in Auth. similiter, in 8. priuil. piæ causæ inter cōtractus, C. ad l. Falcid. Corn. cons. 11. In pręsenti consultatione, col. fin. lib. 3. & cons. 30. In hac cōsultatione, col. 2. lib. 4. Iaſ. in Auth. si qua mulier, col. 1. nu. 6. vers. Tene contrarium, C. de sacros. eccl. & in d. l. generaliter, §. cum autē, col. 2. vers. Tamen ad istud, C. de inst. & subst. Fel. in c. in pręsentia, col. 22. num. 43. vers. Quartò quæro, extr. de probat. Matth. de Afflict. in Constit. auctoritatem magistris, col. 3. sub num. 5. vers. Et pro hoc facit illud, tit. de locatione demanij, And. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col. 37. vers. Restat nunc examinare, Laurent. Calcan. cons. 13. Pro parte negatiua, col. 3. vers. Quintò si donator.

Prout verum non est, potentius esse pactum
15 quam † testamentum, leges enim omni conatu vltimas voluntates ad exitum perducere nituntur, quę iuris fauorem perfectè fortitæ legis naturam imitantur, §. disponat, Auth. de nupt. vbi Iac. de Beluis. Disponat itaque vnusquisque in
16 suis vt dignum est, & sit lex † eius voluntas, sicut & antiquissima nobis lex, & prima penè Reipub. Romanorum disponens ait, Vti legasset quisque de sua re, ita ius esto, nullo valēte citra illius voluntatem nec si sacram impetret formam, Dec. cons. 418. Visa & iterum lecta, num. 12. Rol. de Vall. cons. 1. In præsenti causa, num. 77. lib. 3. facit tex. in l. 1. C. de sacros. eccles. Qua
17 propter & in legatis † & in legum iussionibus si quicquam factum non sit addita pœna, statim fieri debet ne pœnam incurramus, gloss. in l. 1. C. de his quib. vt indign. cum in contractibus non prius pœnę sit locus quàm declaratum fuerit amplius fieri non posse, l. ita stipulatus, de
18 verb. oblig. Hinc etiam infertur, † argumentū de testatore ad legem ualidum esse, gloss. in l. 1. C. de his quib. ut indign. Andr. Alciat. in l. si filius eius, num. 5. uers. Ita etsi authoritate legis, ff. de liber. & posthum. Proinde Franciscus Cōnanus commentar. lib. 9. cap. 9. ante nume. 11.
19 dicebat † magnam rationem esse cur inofficiosi testamenti actio tollatur facilius q̃ legata & fideicōmissa, illam enim multo semper odio sunt leges prosecutæ, ꝙ euertat ultimas defunctorū uoluntates, quarū præcipuus fauor est in iure ci
20 uili; Adijciuntur etiam testamenta † iuri gentiū, licet. n. testamentorum solennia iuris ciuilis sint, testandi uerò usus antiquissimus est, & omnium ferè gentium cōis, itaque miles qui solu-
21 tus est ciuilibus † testamēti legibus, potest quoquomodo uelit testari, ut & peregrinū, uel deportatū possit hæredē instituere, qui tamen nō sunt iuris ciuilis participes; Nec urget deportato testari nō licere qui tamen non est iure gen-
22 tiū priuatus, deportatus enim † amittit factionē testamenti, quia nec iure ciuili id potest, quod amisit nec iure gētiū, propterea ꝙ solis militib. fuit cōcessū apud Romanos testari iuregentiū, itaque & factionem iurisgentium non perdidit in eo, ut ex huiusmodi testamento capere non possit, puta ex militis testamēto; Quin et Theophilus Iustiniani Grecus interpres, testamentū nominatim iuri gētium adscribit, quod cū alibi & à Nonio Perusino contrariū asserēte, sed nō negante cōmunem hanc opinionē esse, alijsque

multis latè extricatum fuerit, non est nunc de
eo disceptandum, tantum dixerim testamenti
factionem ex dicto iure solidum fundamentum
23 consequutam fuisse: Nec referre, † ex Tacito
lib. sing. de moribus Germanorum, ætate sua
sexcẽtesimo plus minus anno post l.xII. tabul.
in Germania nõ minima parte orbis nulla fuis-
se testamenta, In Germania (inquit) successo-
res sui cuique liberè, & nullum testamentum.
quod exclamat Aemylius Ferrettus, Nam &
iuris gentium ea censentur esse omnia quæ sunt
eiusmodi, vt ijs inuentis vltro assentiant omnes
qui viuunt naturæ, & rationi conuenienter: nõ
enim quod quisque reperit ad communem om
nium vtilitatem, protinus vt inuentum est, po-
test ab omnibus vsurpari, repit illud sensim, &
in vicinorum mores primum se insinuat, tum
ab his venit ad alios & alios item populos, do-
nec vbique terrarum diffusum, in morem, &
consuetudinem communi omnium approba-
tione recipiatur: idcirco Theophilus definit es-
se, τὸ κατὰ πάντων, ἀνθρώπων ἢ γῦν τῶν λε-
λογισμένως βιῶ ἐθελόντων, ἐπεκτινόμενον, id
24 est, quod commuuicatur. † omnibus qui vi-
tæ commodè atque vtiliter degendæ rationem
tenent: Non igitur statim egregiè inuentis ac-
quiescunt omnes, sed paulatim, & longo vsu
edocti: Quòd si qui sunt tam ab omni commo-
ditate, & cultu vitæ alieni, vt ad res vtiles & sa-
lutares nolint accedere, non idcirco dicendum
est, eas non cunctis hominibus vsui esse, cum
eo vtantur omnes quicunque benè institutum
vitæ genus sequuntur.

Non obstat dict. l. si quis in principio testa-
menti, nam testamentum potentius est, cum
vltimum est, & per mortem suam firmitatem
acquirit vt amplius reuocari nequeat, adeo vt
nouissimæ scripturæ valeant, d.l. si mihi & tibi,
§. in legatis, & tradit Socin. iun. consil. 124.
Visis omnibus scripturis, num. 12. lib. primo.
25 Quinimo textus ille retorquetur, † nam si pa-
ctum non valet ne libera testamenti factio im-
pediatur vt ibi dicitur, etiam si pactum iura-
tum sit, quemadmodum scribit Ruin. consilio
16. Habita super his, num. 18. lib. secundo, er-
go potentius est, cum contrahendi facultas ex
26 testamento prohiberi possit; Et sicut † poten-
tius est, ita etiam dispositio in vltima voluntate
fauorabilior quàm in contractu censetur, Ias.
consil. 130. In casu, col. 4. versic. Item dicta Cla
retta, lib. 4.

Quartò inducuntur rationes trium iurium
ex quibus dicta tacita si sine liberis decesserit
conditio subintelligitur, nam in hac lege primũ
illa decisionis ratio assignatur, quòd minus scri
ptum quàm dictum fuerat inueniretur, quæ de
seruit vt tacita conditio debeat subintelligi quã
uis pius locus substitutus fuerit, Secundò di-
ctæ l. cum acutissimi ratio subsequitur. Ne vi-
deatur testator alienas successiones proprijs an
teponere, quæ similiter maximopere suffraga-
tur; Tertiò in d.l. generaliter, §. cum autem, illa
expressa ratio subnectitur, Non esse verisimile
patrem si de nepotibus cogitasset, talem fecisse
substitutionem, quæ etiam si pius locus fuerit
substitutus sibi locum vendicat, vnde cum illa
decisio generalis sit, pietatisque intuitu libero
rum fauore plenius & pinguius intelligatur op
timoque intellectu extendatur, vt plenissimum
euentum fuerit consequuta, non potest rationa
biliter dici quin contra piam causam vim non
27 habeat, decisio enim generalis † personas etiã
priuilegiatas consequitur, l. in fraudem, in fin.
vbi Bald. not. ff. de milit. testamen. Dec. consi
lio quinto, In causa D. Mariæ, numero primo,
in fin. consil. 48. Et maturè, numero secundo,
consil. 301. In causa quæ Ferrariæ, nu. quinto,
iuraque sunt vulgaria dicentia legem generali-
ter loquentem generaliter debere intelligi, &.
28 sine distinctione † etiam si maior in vno casu
sit ratio quàm in alio, l. prima, §. quod autem
prætor, ff. de aleæ lusu, & aleat, l. tertia, ff. de of-
fic. præsid. l. de precio, de public. act. & l. pri-
ma, §. generaliter, de leg. præst. Dec. consil. 104.
Et diligenter, num. tertio, cons. 536. In causa,
num. nono. Stringitur dicto §. cum autem, ex
intentione Andreæ Barbatiæ, dum ibi dicitur,
Et intellectu optimo ijs qui ad substitutionem
vocantur obsistente, & non concedentes ad eos
eam partem venire: Imperator etenim libero-
rum natiuitate eos à fideicommisso excludit
qui ad substitutionem vocantur, sed ecclesia
ad substitutionem vocatur, ergo sequitur nati-
uitate liberorum ipsam exclusam esse; Sique di
29 ceretur rationes illas generales † ecclesiam nõ
comprehendere, ex doctrina Ioan. de Imol. in
cap. vt animarum periculis, de constitut. lib.
sexto, vbi dixit, generalia verba statuti ecclesias
non includere, tanquam impossibile id statuen
tibus sit, Ant. de But. in c. Ecclesia S. Mariæ, de
const. Bal. in l. fi. §. in computatione, in fin. uers.
Item adde quòd generalia uerba, C. de iur. de-
lib. in l. fi. n. 11. uers. Extra glossam, C. de sacros.
eccles. & in c. in præsentia, de proba. Respondet
30 Barbatia, ꝙ statutum † seu lex licet non possit
ecclesiã ligare ad eius præiudiciũ, nihilominus
poterit ecclesiam siue piam causam à lucro ori-
ginaliter ab ipso statuto seu lege proueniẽte ex
cludere, l. si quis curialis, C. de Episc. & Cleric.
ubi nuncupatim hoc Bald. censuit, Iac. Butrig.
in Auth. cassa, & irrita, ubi idem Bal. d. tit. de sa
cros. eccl. rursus Bald. in l. 1. nu. 6. uers. Et ideo si
statutum, C. de contrah. empt. & in c. 1. §. si cle-
ricus, uers. Et statuta ciuitatum, tit. de pac. ten.
Abb. in d. c. ecclesia Sanctæ Mariæ, & Pet. de An
char. in c. canonum statuta, extr. de const.

Nisi

Nisi dixerimus, rationes iurium prædictorum in verisimilitudine præsumptioneque radicatas ac infixas fuisse, proindeque contrarijs præsumptionibus subuerti, vt sæpè dictum extitit, sed fortior ac validior præsumptio, seu ve-
31 risimilitudo debiliorem † imbecilliorem que vincit ac prosternit, cap. litteras, de præsumpt. Alexand. consil. 54. In casu, num. 11. lib. 7. merito piæ causæ substitutio pro animæ salute cunctis rebus potentior, & sic præsumptione fauoris liberorum censetur: Quid enim homini prodest si vniuersum mundum lucretur animæ verò eius detrimentum patiatur? dumque prædictatæ rationes pro fundamento allegātur, in medium id deducitur de quo disputatur; Et quemadmodum Ias. in dicto §. cum autem, columna secunda, circa medium, vers. Mouetor vltra prædicta, inquit, huiusmodi leges, & similiter cum
32 ciuiles sint † & Imperatoriæ, in dispositionib. ad pias causas sibi locum non vendicant, prout tenent Hostiensis, Ioan. Andr. & alij in cap. fin. de solut.

Nec obstat si dicatur, quòd quando aliquid clarè decisum de iure ciuili reperitur, illud de iure canonico seruandum sit etiam in ecclesijs,
33 dummodo in materia spirituali † vel peccati non versemur, cap. primo, & secundo, & ibi notant Doctores, de nou. oper. nunc. Quia respōdetur, hoc esse verum nisi talis lex Imperatoria ecclesijs damnosa, vel præiudicialis existat, tūc enim in illis recipienda non est, nisi per Sum-
34 mum Romanum Pontificem † expressè approbata fuisset, ita scribit Cardin. in d. cap. fin. sibique voluit Abb. in d. cap. primo, in 4. not. Sique aduertatur, non refragatur legem seu statutum posse lucrum ecclesijs auferre originaliter ex ipsa lege vel statuto proueniens, nam magis in istis terminis lucrum ex dispositione hominis insurgens auferre videtur.

Illud verò vt dispositio generalis personas quoque priuilegiatas complectatur etiā si maior in vno, quàm in alio casu ratio adsit verum non videtur, nā personæ quæ priuilegio fruun-
35 tur † à generalitate sunt exclusæ, secundum gl. in l. postquam liti, C. de pact. Franc. Rip. in l. 1. nu. 58. cum seq. ff. de vulg. & pupill. Lud. Gozadin. consil. 43. Paulinus de Albertis, nu. 10. 11. & 12. Car. Rui. consil. 135. Viso themate, ac dubijs, col. 4. nu. 6. vers. Sicut videmus, lib. 3.
36 Quod maximè in dispositione † exorbitanti verum est, iuxta tradita per Ias. consil. 146. Præsupposito, colum. 4. vers. Secūdò, & fortius, lib. 4. & Ruin. d. consil. 135. colum. 5. num. 7. versic. Et ideo quamuis hodie, prout in proposito cō-
37 tingit, cum lex ista † exorbitans sit à iure communi, vt voluit Ioan. de Imol. in l. filio præterito, colum. 9. versic. Non obstat, ff. de iniust. testamen. quem sequitur Curt. iun. consil. 33. Præsupponitur in facto, nu. octauo, versic. Et quòd sit exorbitans, dicens in hoc omnes conuenire vt suo loco explicabimus.

Nec repugnat, eandem dispositionem fauo-
38 rabilem † etiam esse, & propterea de casu ad casum extendendam, vt sæpissimè hic Socinus admonet, & consil. 93. Testamentum præmissum, sub num. 28. lib. quarto, cum animæ fauor potior sit, & nisi potentior saltem æqualis, vt in parem, vim non habeat, neque imperium.

Non obstat tex. in dicta l. in fraudem, in fin. ff. de testamen. milit. quia in milite loquitur,
39 qui † regulariter priuilegiatus nō est, sed certis tantum casibus, ideoque vltra casus illos communi iure vti debet, lex ergo generalis ipsum militem comprehendit nisi suum priuilegium esse etiam in eo casu de quo lex loquitur, osten-
40 derit: ita etiam in fisco dicimus † cuius quidem priuilegia multa sunt varijs in casibus, sed non regulariter, & proinde vbi priuilegiatus non reperitur, communi iure vti debet, gloss. not. in l. item veniunt, §. in priuatorū, ff. de petit. hęredi. sicque ad hunc textum respondebat Iacob. Menoch. consil. 242. Quòd excellens Iurisconsul. col. 3. nu. 8. vers. Nec obstat, lib. 3.

Et quamuis Dec. d. consil. 5. num. 2. 3. & 4. ac consil. 301. nu. 5. crediderit statutum generaliter
41 & vniuersaliter loquens, † dotis causam etiam comprehēdere, nisi expressè in illo casu de quo generalis dispositio loquitur, dos priuilegiata reperiretur, quod vltra eum in præcitatis locis, & consil. 536. In causa, nu. 8. vers. Tertiò, principaliter, in l. ex testamento, ante nu. 6. vers. Sed breuiter, C. vnd. liber. in c. sedes, nu. 13. de rescr. & in l. 1. in 2. not. vbi Hiero. Cagn. nu. 16. ff. de reg. iur. Sibi voluere, Io. Crot. in l. 1. num. 12. vbi Franc. Rip. nu. 15. ff. sol. matrim. Catellian. Cott. in memoralib. in verb. Dos data, Andr. Tiraquel. in tract. de retract. consang. §. 1. gl. 14. num. 96. & 103. Sebastian. Sapia. in l. precibus, num. 9. C. de impuber. & al. substit. Socin. iun. consil. 12. In occurrenti dubitatione, nu. 12. vers. Quoniam respondetur, lib. 2. Hieronym. Grat. consil. 130. In causa, nu. 9. lib. 2. Ludou. Gozadi. cōs. 97. Prima facie, col. 2. n. 7. vers. Nec obstat, Andr. Alciat. lib. 4. Paradox. c. 1. & in l. in generali. vers. Quæ res argumēto est, ff. de verb. sign. rursus Rip. in l. fin. q. 51. C. de reuoc. donat. In
42 contrarium tamen † magis illorum recepta opinio viget, uolentium legem, statutum, uel constitutionē generaliter imò uniuersaliter loquētem absolutè causam dotis non comprehēdere nisi id expressum sit, ut scripsit Sal. in l. ult. in 4. not. C. de iu. dot. quē ita declarat Neg. in tract. de pignor. in 8. par. in 1. memb. nu. 23. uers. Tamen licet dicta, Dec. in præalleg. consil. reprehendens, idemquod Salyc. sensere Bald. consil. 359. Quemadmodum Imperator, col. 2. lib. 3.

Iaſ. in l. prima, num. 9. in l. ſi conſtante, nu. 207. ff. ſolu. matrim. Parpal. in eadem l. prima, num. 12. Socin. ſen. conſil. 46. Eleganter & ſubtiliter, num. 25. lib. quarto, Franc. de Pepis inter conſilia eiuſdem Socini, conſ. 77. Quia per dominum meum, nume. 8. eod. volum. Ruin. conſil. 137. Viſo inſtrumento dotationis, num. quinto conſ. 194. In hac cauſa, num. quinto, lib. primo, conſ. 61. Ex themate tranſmiſſo, num. 3. verſic. Et primò quia, lib. tertio, Bald. Nouell. in tract. de dote, part. 6. priuileg. 47. in fi. & priuileg. 48. Ioan. Bap. de S. Blaſio, in eod. tract. dot. colum. vlt. priuileg. 352. Io. Lopez. in rep. rubr. de don. inter virum & vx. §. 16. num. 10. verſic. Vnde per generalem prohibitionem, Gozadi. conſil. 43. Paulinus de Albertis, num. 12. Hippol. de Marſil. ſing. 442. Vulgata, Cæſar Lambertin. in tract. de iur. patron. in 8. artic. quintæ q. princ. in 1. par. lib. primo, 24. priuileg. Paul. de Cittadin. in eod. tract. part. 3. cauſ. 2. quæſt. 12. & de magis communi ſententia teſtatur Iacob. Menoch. d. conſil. 242. Quòd excellens Iuriſconſ. nu. 6. lib. 3. Ad quod facit tex. in l. libertis quos, §. poſthumus, de alim. & cibar. leg. vbi proba-
43 tur, generalem legatorum diminutionem † per teſtatorem factam ad legata alimentorum non referri eorum fauore, quem pro ſingulari allegat Ludouic. Roman. in Authen. ſimiliter, col. ſecunda, C. ad l. Falcid. ſicut ergo generalis diſpoſitio non includit alimenta quando ad alimentorum fauorem tendit, idem pariter in do te concludendum eſt, quia de alimentis ad do-
44 tem † valet argumentum, Cyn. in l. in omni, C. de admin. tut. idem Cyn. & Bald. in l. ſi mater, C. de iure dot. Bart. in l. fin. ff. de his quib. vt indign. Abb. in cap. peruenit, de arbitr. Angel. in d. l. prima, ff. ſolu. matrim. & de communi opin. teſtatur Ruin. d. conſil. 94. ante num. ſextum, lib. primo.

Quintò aſſertur, nam qua ratione teſtator filium inſtitutum ipſis pauperibus ſeu pio loco prætulit, eadem vel pari ratione affectionis cenſetur voluiſſe omnem eius poſteritatem præferre, gloſſ. in dicta l. cum acutiſſimi, vbi Baldus,
45 num. quinto, filius enim ac nepos † eadem perſona intelliguntur, l. fin. C. de impuber. & al. ſubſtit. quod ſubtiliter probat ac deducit Caſtren. conſil. 164. In præſenti cauſa, num. tertio, & quarto, lib. ſecundo, & Ruin. conſ. 115. Caſus iſte, num. 15. lib. tertio, & ita veriſimiliter teſtator interrogatus reſpondiſſet, vt contrarium
46 dicere † non debeamus, iuxt. glo. iuncto textu in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & vbi contrarium diceremus poſſet certè teſtantis diſpoſitio à ſapientibus reprehendi, per quam propriæ ſoboli extraneum prætuliſſet, quod eſt ma
47 ximè † vitandum, l. Saluius Ariſto, & ibi Doctores tradunt, ff. de legatis præſtandis.

Cæterum hæc vltima ratio vſquequaque tuta non videtur, licet plurimum vrgeat, cum enim eccleſia ſiue pia cauſa ſubſtituta fuerit, illa ratio ſucceſſiuæ affectionis in poſteritatem per gloſſam conſideratæ, militare non debet, animæ nanque fauor prælationem, vt dictum eſt, meretur, & quamuis nepos adſit qui ſoleat ex mente veriſimili teſtatoris alium ſubſtitutum excludere, hæc tamen veriſimilitudo in propoſito extinguitur ob piam cauſam; Ad quod fa-
48 cit concluſio illa † Alexandri conſil. 38. Viſo themate, colum. penult. verſic. Præterea dato, lib. primo, quòd quando pia cauſa poſt mortẽ plurium ſubſtituta reperitur, vno mortuo pia cauſa admittatur, licet ſuperſit alia perſona quę ſoleat ſubſtituti excluſionem inducere, tuncque diſpoſitioni l. penult. C. de impuber. & al. ſubſtitut. locus non ſit, & tamen illa deciſio in ratione de qua in dict. l. cum acutiſſimi, fundatur ſecundum Doctores in ead. l. penult. & in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian. hocque ſibi voluit Bal. in rep. c. ſi pater, colum. 6. & 18. verſic. Quæro de vno pro declaratione textus, de teſtam. in 6. dicens, concurſum omnium decedentium neceſſarium non eſſe, id eſt non oportere quòd omnes decedant quando pauperes Chriſti ſubſtituti ſunt, niſi quando eſt ſubſtitutio vulgaris per nomen collectiuum facta, ſed in fideicommiſſaria ſubſtitutione, pupillari vel compendioſa, ſemper tales ſubſtituti ad partes decedentis admittuntur, quod Iaſ. mirabile eſſe dicit in d. l. penult. Baldum referens, colum. quinta. Si ergo dicto caſu filius teſtatoris ſuperſtes fratre præmortuo excluditur etiam contra propriam verborum ſignificationem, multo magis in his terminis nepos excludi debet, piam cauſam excludere contendens, quę fuit ſemel non incluſa per filium iam natũ, vtà naſcituris minus dilectis excludi nullo modo poſſit, ſed expreſſa præciſaque prouiſio ta citam præſumptamque prouiſionem auferat: & vltra Alexandrum in præcitato conſilio, ad limitationem dict. l. penult. ſubſtituta pia cauſa, idem voluerunt, ipſe Alexan. conſil. 92. Super eo de quo quæritur, colum. quarta, num. vndecimo, verſic. Hoc etiam confirmari poteſt, lib. 3. poſt Angel. in l. precibus, quem ibi Caſtrenſis ſequitur, Iaſ. in l. prima, colum. penult. C. de ſacroſ. eccle. Corn. conſ. 276. Viſo ſuprascripto themate, colum. 6. num. 14. lib. tertio, Carol. Ruin. conſil. 3. De pluribus quęritur, colum. fi. nu. 25. lib. 2. conſ. 98. Viſo themate, colum. 10. num. 23. & conſ. 180. Quamuis copioſè, col. antepen. num. 9. eod. lib. 2. conſ. 125. Viſo teſtamento, colum. fin. num. 7. & 8. lib. 3. idem Iaſ. in d. l. generaliter, §. cum autem, colum. 2. verſ. Et inuenio.

49 Sique diceretur, † contra Angelum, Alexandrum,

drum, ac alios desuper citatos tenere multos Doctores nō admitti piam causam concludentes, vbi persona adest quæ soleat substitutum ex mente verisimili excludere, scilicet Paul. de Cast. consil. 321. Visis & ponderatis, in princ. & colum. secunda, num. secundo, lib. secundo, & dict. cons. 14. Si contingat dictam Dominam Lisam, colum. secunda. vers. Secundò videtur obstare, lib. primo, Corn. cons. 226. Quanquam prima facie, colum. penult. ante nume. 11. & 13. lib. quarto, Ruin. consil. 182. In facto proponitur, nume. decimo, vers. Item non obstat quod vult Alexand. lib. secundo. Paris. cons. 70. Vidi testamentum conditum, colum. fin. nu. 29. lib. secundo, vbi dicit omnes sequi Bartolum in d. l. hæredes mei, §. cum ita, post num. 3. & Baldi decisionem in dict. cap. si pater, colum. 18. corruere, vt per eum, ac cons. 86. Ad verā resolutionē. col. fin. nu. 74. & infra eod. vol. cons. 74. Vidi testamentum, nu. 22. cū seq. lib. 3. Hier. Zanch. in d. §. cū ita, nu. 1104. & 1110. alios allegans. Re

50 spondeo priorem opinionem † nouissimè sequi Octauianum Osascum decis. 110. Anno 1525. colum. fin. num. 15. versic. Præterea quid in ijs, & num. 16. vbi clarè concludit, Quòd etiam si persona adesset quæ ex præsumpta mente defuncti substitutum excluderet quia de descendentibus esset, dummodo in casu non versemur in quo de legitima agatur, pia causa substituta admitteretur, purificata cōditione invnius tantum persona, post Bald. in d. cap. si pater, & alios quos recenset.

51 Alteram verò superiori contrariam † opinionem tenuerunt, Petr. de Ancharan. consil. 46. Prima facie videtur, colum. prima, versic. Contrarium sentio, Alexand. consil. 92. Super eo, num. 8. vers. Posset etiam, lib. tertio, vbi Nouissimi Parisienses de communi attestantur, Ludouic. Roman. in Authen. Similiter, in 8. priuil. C. ad l. Falcid. Felyn. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, colum. 38. nume. 90. versic. Quarto quia, extr. de consti. Ias. in l. licet inter priuatos, colum. prima, ante num. septimum, vers. Secundo facit, C. de pact. in l. tale pactum, §. fi. colum. 3. num. 13. vers. Et propterea, ff. eod. tit. in dict. Authent. si qua mulier, colum. prima, num. 6. in fin. vers. Ad idem, C. de sacros. eccles. in d. l. generaliter, §. cum autem, colum. secunda, versic. Ego dubito, in l. si quis id quod, colum. quarta, num. 22. vers. Et sic cessat, ff. de iurisdict. omn. iudic. Pisisque ad piæ causæ fauorem idem consuluit, vt cons. 140. Spectabilis Dominus, col. 10. ad fin. & colum. fin. versic. Præterea, lib. secundo, Dec. cons. 504. In casu occurrenti, col. fin. vers. Quartò & vltimò, & consil. 529. Philippus, nu. 5. colum. 2. vers. Sed breuiter, Andr. Barb. in rep. d. l. cum acutissimi, colum. 25. vers. Quartò istud summarium, item sol. pen. versic. Quid si testator, & in rep. cap. in præsentia, colum. 61. post med. versic. Sed quòd in puncto iuris, extr. de probat. dicens istam opin. in puncto iuris veriorem esse, rursus Andr. cons. 71. Illud in medium, colum. 6. versic. Nunc est videndum, & colum. octaua, lib. tertio, Car. Rui. consil. tertio, De pluribus, colum. secunda, & penult. num. 23. lib. secundo. Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, par. tertia, lib. 42. ca. 30. sub nume. 3. Io. Maria Riminald. consil. 110. In præsenti difficultate, num. 16. versic. Et notat, lib. primo, Anton. de Malegonnell. in dict. eius cons. incip. Viso puncto, fol. quarto, versic. Sed fortius faciunt iura, communicatione habita cum Antonio de Stroczis, Hippol. Riminald. iun. ad consil. Ioannis Mariæ eius patrui cons. 393. Casus præsens, littera D. lib. secundo, idem Riminald. Nepos consil. 50. Annis elapsis, num. 61. 62. lib. primo, cons. 46. Duo sunt, num. 58. eodem volum. cons. 358. Igitur ad primum, num. 99. lib. quarto, Vbertin. Zuchard. consil. 60. Causa hæc, num. 9.

Et pro hac parte argumēta minimè deficiūt, Primò nanque generalis illa ratio inducitur, ecclesiæ inquam vel piæ causæ fauorem, liberorū fauori præferendum esse: Vnde etsi testamentū

52 nutu factum † inter liberos non valeat, Ang. in l. discretis, C. qui testamen. fac. pos. in l. vbi non voce, ff. de reg. iur. idem Angel. Bald. Fulgos. & Paul. de Cast. in l. iubemus, C. de testam. denuo Angel. in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, eodem tit. in Authen. de testamen. imperfect. & in l. in fraudem, §. primo, ff. de testam. milit.

53 nutu tamen conditum testamentum † ad pias causas validum est, vt voluit glo. magn. in cap. cum tibi, vbi Abb. & cæteri communiter, inter quos Didac. Toletan. num. 6. vers. Subdit præterea, gloss. de testam. ac ita communiter teneri dicit Corn. in d. l. iubemus, num. 26. vbi Alex. nu. tertio, pluribusque authoritatibus id comprobat Andr. Tiraquell. in tract. de priuileg. piæ caus. in 8. priuileg. Franc. Aretin. in l. in eo qui, in fin. ff. de testamen. Bauer. Instit. eodem titu. in princip. num. 76. & infr. Calderin. consil. 40. Quædam mulier, dict. tit. de testament. Iacob. Menoch. consil. 224. Præpositis his dubitationibus, nu. 64. versic. Tertiò suffragatur, lib. tertio, Iul. Clar. de communi, lib. tertio, §. testamentum, quæst. 6. vers. Quintò infertur, Ioseph. Ludouic. concl. 67. incip. Ad pias causas, vers. Tenendo opinionem, vbi de magis communi testatur, ipsamque declarat, nec omiserim Ioan. Mar. Riminald. in præcit. l. iubemus, col. prima, versic. Item an habeat, ut reliqua per Andr. Barbat. tradita nō vndique tuta cum Socino prætereā, ex quibus ecclesiæ causam fauorabiliorem reddere intendit; Cum itaque leges istæ exorbitantes videantur, nō debent contra

substitutam ecclesiam extendi, iuxt. tradita
in Authent. si qua mulier, C. de sacrosanct.
Ecclesi.

Hæc generica ratio, nullius roboris aut mo-
menti esse apparet, non enim decisum reperi-
tur fauore piæ causæ dispositionem huius legis
limitari, & sic eodem fauore licet multa indu-
cta reperiantur, non propterea inferendum est
54 omni casu pro pia causa iudicari oportere, † ob
stat siquidem l. ius singulare, & l. quod verò cō
tra, ff. de legib. ac etiam gloss. in l. à Diuo Pio,
55 in princip. ff. de re iudic. cum non † debeamus
adeo piæ causæ & ecclesijs fauere, vt alijs iniu-
stitia inferatur, cap. extenore, de for. compet.
cap. si necesse, de donat. int. vit. & vx. ecclesia-
56 que cultrix est iustitiæ, nec patitur † in se uel in
alterum aliquid iniustè fieri, cap. primo, §. pri-
mo, de alien. feud. Ioan. de Anan. cons. 24. Pri-
mò videtur, nu. septimo. Corn. consil. 278. Con
suluit, num. primo, lib. primo, Dec. consil. 282.
Viso puncto, num. 4. Mantua cons. 141. Ex the
mate, num. 21. cons. 168. In præsenti, num. 12.
cum seq. Natt. cons. 515. Non videtur, num. 12.
minus etiam suffert inhonestis lucris quempiā
cum aliena iactura locupletari, cap. sua, ext. de
pœn. Cæterum cū hæc iura generaliter loquan
tur, nec appareat isto casu limitatas ac restri-
ctas esse, locum habent etiā si ipsa ecclesia sub-
stituta fuerit, d. l. in fraudem, §. primo, ff. de te-
stam. milit. Licetque in ijs quæ ad probationē
57 pertinent, † quæque testamentis extrinsecus
accidunt plurimum ecclesijs indulgeatur, cap.
cum esses, extr. de testam. non sequitur, aduer-
sus etiam iuris regulas interiorem substantiam
respicientes, ijsdem indulgeri, l. generali, C. de
sacros. eccles. ibi, Omni iuris rationi præsertim
58 in alterius damnum † ne in liberos parentum
bona transeant, vt deducit Andr. Alciat. in l.
verbis ciuilibus, num. 35. ff. de vulgar. & pupill.
Quòd autem in substitutionis materia, pia cau
59 sa priuilegium non retineat, † satis enucleatè
ostenditur ex text. in cap. primo, de testam. lib.
sexto, Lateque comprobat Paris. consil. 86.
Ad veram resolutionem, num. 74. vsque ad nu
me. 79. lib. secundo, Vtque discrimen inter libe
ros piamque causam non prætercam posset at-
tentari, non solum quo ad legitimam, sed sim-
60 pliciter † ac indistinctè liberos pia causa fauo-
rabiliores esse, secundum Bald. in d. l. iubemus
post princip. C. de testamen. dum inquit, apud
naturalem rationem apud ius ciuile & canoni-
cum magis liberorum fauorem quàm Ecclesiæ
& pauperum Christi attendendum fore: idem-
que sensere, Petr. de Ancharan. in rubr. de te-
stamen. lib. sexto, colum. secunda, in cap. secun-
do, & in cap. si pater, in septimo not. eodem ti-
tu. Ludouic. Roman. in dicta Authent. simili-
ter, in vltim. speciali piæ causæ circa contract.
in fin. C. ad l. Falcid. Felyn. in cap. si quis Epi-
scopus, versic. Nota quòd non præponitur, de
hæretic. Dec. in cap. primo, colum. decima, nu-
me. 32. versic. Sextò à simili, extr. de probat.
in l. licet, colum. secunda, ad fin. vbi Andr. Alc.
in gloss. in verb. Fauore, C. de pact. Benedict.
Capr. cons. 22. Punctus, quidam Thadæus, in
fin. cons. 19. Punctus quidam Petrucius, colum.
secunda. Andr. Barbat. cons. 13. Clementissimi
Dei, colum. sexta, ad fin. consil. 34. eiusdem ini
tij, lib. primo, Corn. consil. 31. Placet, colum. se-
cunda, lib. primo, cons. 156. De duabus, colum.
quarta, in princip. lib. secundo, cons. 276. Viso,
colum. tertia, lib. tertio, cons. 226. Quamquam,
colum. fin. lib. quarto, Ias. cons. 212. Alta & val-
de profunda, colum. tertia, lib. secūdo, Alexan.
de Neuo. cons. 16. Non figuro casum, nu. quin-
to, Socin. iun. cons. 189. Fateor, num. 76. cum
sequen. lib. secundo, Hierony. Zanch. in dicto
§. cum ita, num. 1110. versic. Tenendo tamen
primam opinionem, Non enim legitimam tan
tum, sed hæreditatem absolutè indistincteque
61 suapte natura filijs deberi † iura constituunt:
huiusmodique assertionis fundamentum, ex d.
l. cum acutissimi, desumitur, vbi text. liberis, ne
potibus posteritatique prouidet, quibus legiti
ma non debetur, cum filijs existentibus nepo-
tes discendentesque alij institui nō debent aut
exhæredari, l. Gallus, §. in omnibus, in fin. de li-
ber. & posthum.

Secundò, conclusionem afferunt, quàm de-
super firmauimus, vt ecclesia post mortem plu
rium substituta licet alia persona supersit quæ
substitutum ex mente verisimili substituentis
excludere soleat, ipsa tamen non aliter exclu-
datur, iuxt. doctrinam Bald. in rep. dict. cap.
si pater, colum. sexta, & decimaoctaua, ver-
sic. Quæro de vno pro declaratione textus, &
Alexand. dict. consil. 38. Viso themate, colum.
penult. versic. Præterea dato, lib. primo, ne-
gari autem nequit, l. penult. C. de impuber.
& al. substitut. eadem ratione niti qua hæc lex
aliæque nituntur, vt Doctores ibi, & in d. §.
cum ita, testantur.

Sed responderi potest, præcitatam conclu-
sionem quam in terminis Osaschi veram esse ar
bitror, impugnatoribus non carere, inter quos
Castrensis, Corneus, Paris. Zanchus, alijque
per ipsum allegati conspiciuntur; Nonnulli in-
super eandem limitationem ad dict. l. penult.
in substitutione piæ causæ, pro conscientiæ ex-
62 oneratione, † & sic pro male ablatis interpre-
tantur, vt constat apud eundem Hieronym.
Zanch. in dicto §. cum ita, num. 1110. versic.
Vel etiam proximè dicta, vbi plures citat, &
signanter Socinum iuniorem, dicto consilio pe
nultimo, numero 83. versic. Et contraria opin.
lib. secundo.

63 Vel tertio dici potest, terminos † dictæ l.pen. valde diuersos à terminis huius legis esse, nam nimirum si pia causa in casu Sabini non excluditur, cum non sic in portione fratris alter succedat sicut in casu Papiniani filius patri hæres sit, licet conditio expressa non fuerit, & propterea maior pietatis coniectura in proposito concurrit ad exclusionem substituti per subintelligentiam conditionis, quàm in casu prædicto Sabini, nimirum igitur si apud antiquos legum auctores dubitabatur, vtrum ne tunc voluerit substitutum admitti cum vterque filius in eius prima ætate decesserit, an alterutro decedente illico substitutum in eius partem succedere, vt Imperator recensct, qui Sabini sententiam in tam magna veterum contradictione veriorem existimauit: in casu autem Papiniani antiqui auctores nunquam dubitarunt, & si Imperator in dicta lege penult. diffinit, ac resecat, in d. l. cum acutissimi, ampliat & admiratur.

Tertiò Andr. Barbatia dicebat, quòd vbicun-
64 que testator de liberis in genere cogitauit † vel cogitasse præsumitur, nunquam præuluisse illos substituto videtur, vt scripsit in simili Bart. in l. Titia, §. Imperator Alexander, num. 8. versicul. Quandoque quis cogitat, de leg. 2. circa intellectum d. l. si vnquam, inquiens, quòd si pater in casu illius legis donauerit, deque futuris liberis cogitauerit, per natiuitatem postea filiorū donatio non reuocatur, & sic dictæ legis dispositio cessat, arg. text. in l. qui iure, ff. de testam. milit. vbi scientia in genere à patre considerata filio præiudicat: Sed vbicunque aliquis ecclesiæ donat, sibique filij postea nascuntur, donatio vsque ad legitimam reuocatur, secundum glos. in d. cap. fin. de donat. & in d. cap. quicunque, 17. q. 4. Sequitur, quòd vbi primum aliquis liberos vel nepotes non habens ecclesiam substituit in genere de illis cogitasse videtur, proindeque illa dispositio in totum non reuocatur, per d. l. si vnquam, quòd si de liberis non cogitasset in totum reuocaretur, & tamen vsque ad legitimam reuocari contingit: ergo sequitur quòd de liberis in genere cogitauit, & hoc respectu idem est in specie, quod in genere de liberis cogitare, d. l. qui iure, eo ipso igitur quòd testator filium instituit postque eius mortem ecclesiam substituit, de liberis aut nepotibus in genere cogitasse euincitur, & tamen ecclesiam inuitauit: ergo ipsa ecclesia nepotes illos excludet, & Andr. Barbat. hoc nouum argumentum in ista materia esse asserit.

Socinus verò ex pluribus illud diluere profitetur, Primò, quòd licet quis de liberis cogita
65 uerit, huius legis dispositio † ex magis communi Modernorum opinione sibi locum vendicat, de qua inferius differemus. Secundò, id non esse quia de liberis cogitauerit, sed quia ecclesiæ causa sic potens est vt liberorum, cum Deo
66 donec cuius omnia sunt, † iuxta illud, Domini est terra & plenitudo eius: & iuxta aliud, Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum. salusque animæ præponderat, cum rebus cunctis sit præferenda, d. l. sancimus, C. de sacrosanct. eccles. Sique fortè diceretur, proinde ecclesiam potentiorem esse debere cum substituta ac prædilecta reperiatur, Respondetur, quòd etiam quando donatio alteri filio fit, nisi vsque ad legitimam reuocatur, l. 2. & l. si totas, C. de inoffic. donat. & tamen quando alter filius substitutus reperitur, conditio de qua hic facit fideicommissum deficere vt ex hoc respōso colligitur, vnde de donatione ad huiusmodi substitutionem argumentatio nō subsistit; Sique adhuc diceretur, quòd quando in filium donatio confertur, ex d. l. si vnquam, non reuocatur, quia de filijs cogitasse dicitur, iuxt. not. per Bar. in d. §. Imperator Alexander, igitur re
67 uocatur † tanquam inofficiosa, sed quando ecclesiæ donatur, non est quin de liberis cogitasse dicatur, sed quia ecclesiæ causa potentior est:
68 Proinde cum d. l. si vnquam, † in ratione dictæ l. cum acutissimi, consistat, vt ibi per glos. & Doctor. euincitur, rationem ecclesiæ eiusque priuilegium contra rationem d. l. cum acutissimi, prævalere. Responderi disputando potest, aliud esse quando de reuocatione datorum ecclesiæ per viam contractus agimus, aliud verò quando per viam vltimæ voluntatis, facilius enim
69 ius ex vltima voluntate quærendum † tollitur, quàm ex contractu quæsitum, d. l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donation. inter virum & vxor. Item debilius est ius vltimæ voluntatis quàm contractus illo saltem respectu, quòd duorum
70 consensu nitatur, sine quo regulariter † non dissoluitur, l. 1. & l. ab emptione, ff. de pact. secus in testamento, l. si quis in principio testamenti, de leg. 3. rursus, firmius vnicuique acquisitum id censetur quod propria ope consequutus est,
71 quàm quod alieno beneficio † adipiscitur, glossa in l. 1. C. si aduers. vendit. Bald. in l. more, vbi Dec. in 6. not. num. 9. ff. de iurisdictione omn. iudic. & post Bart. in l. si insulam, in 6. opp. de verborum oblig. tradit Socin. iun. cons. 1. Pro resolutione, num. 37. libro secundo. Vnde super alimentis ex contractu mihi debitis possum ex mea sententia transigere, cum si ex vltima alicuius voluntate debeantur absque prætoris
72 decreto † non valeam, l. cum hi, §. planè, de trāsact. qua ratione sunt qui putent, in ambiguo disiunctiuæ obligationis casu, ad legatarium electionem spectare, l. Lucio, de leg. 2. cum in contractibus ad debitorem pertineat, l. plerunque, in fin. de iur. dot. Hancque imbecillitatem

vltimæ

vltimæ voluntatis cum iura attenderet, factum
73 est in ea † ante conditionis euentum transmissioni locum non esse, l. 1. §. fin autem sub conditione, C. de caduc. tollen. & tamen conditionalis stipulatio ad hæredes transit, §. ex conditionali, Instit. de verborum oblig. Vel secundo & notabiliter, quòd cum ecclesiæ donatur claram mentem non habemus quòd donans voluerit ecclesiam filijs nasciturìs præferre, contrariam enim mentem habere potuit, iuxt. not. in l. sancimus, C. de sacrosanct. eccles. sed quando filium primo instituit, & post mortem de restituẽdo ecclesiæ rogauit, clarè liquidoque constat filium ecclesiæ prætulisse, continuata igitur affectione omnem eius voluisse posteritatem præferre censetur, secundum glos. Bald. & alios, in d. l. cum acutissimi, ex hocq. aliud Andreæ Barbatiæ motiuum tollitur, dum inquit, leges istas in præsumptione fundatas esse, vt patet in eadem l. cum acutissimi, ibi: Coniectura pietatis, sed testator maiorem affectionem ad eius ani-
74 mam † quàm ad posteros habere censetur, argum. l. 2. C. de patribus qui fil. distrax. & l. preses, C. de seruit. & aqua, igitur, &c. Hæc nanq. ratio non procedit, cum apertam dilucidamque intentionem habeamus prædiligendi filiũ, quæ in posteros continuata intelligitur, quodque etiam à communiter accidentibus deducitur, iuxt. l. neque natales, C. de probat. ac experientia nos docet, quæ rerum est magistra, vt in c. quàm sit, de elect.

Quartò dicit Andr. Sicul. perpetuò ponderandum esse, eo ipso quòd pater testamẽtum facit præsumitur velle filio præiudicare, quia cum ab intestato omnia ad filium deuoluantur, Inst. de hæredit. quæ ab intest. defer. ergo sequitur eo ipso quòd ecclesiam post instituti filij mortem substituit, præiudicium inferre nasciturìs nepotibus voluerit; Cæterum hæc ratio debilis est & in aere fundata, nam contra textus nostri substãtiam & verba Andreas insurgere molitur: cum enim testator pietatis coniectura liberis inferre præiudicium non præsumatur, propterea que liberorum conditio tacitè subaudiatur ne alienam successionem propriæ præferat, assumptum Siculi contra ipsum retorquetur, quod quidem si verum esset, vt non est, cum ecclesiæ fauori non innitatur, vtique alijs etiam substitutis in quibus nulla fauoris specialitas considerari posset procederet, quod adeo absurdum, insulsumque est, vt nihil profectò absurdius vel insulsius. Alia eiusdem Andreæ argumenta tãquam relatu indigna prætereo, quæ Socinus non ab re vti inania prætermisit.

Prædictarum opinionum illa verior, ac efficacior tandem videtur, quæ liberorum siue nepotum causam fouet, vt harum legum dispositio substituta etiam pia causa vim obtineat: quæ plurimum ex tribus fundamentis roboratur, eaque licet in superioribus tacta fuerint, repetere inconueniens eadem non erit, cum nõ faciliter prosterni possint, sed pro magis communi sententia vrgeant. Primò, nam (vt est dictum) liberorum conditio substituto etiam testatoris filio tacitè subintelligitur quemadmodum ex hoc responso manifestè constat, ergo multò fortius substituta pia causa, quia poten-
75 tior † causa naturalis censetur quàm accidentalis, l. filio quem pater, ff. de liber. & posthum. Vnde filium in nece monachi patris vindicanda & bonis occisoris obtinendis abbati præfer-
76 ri, ex veriori communiorique opinione † concludit Nicolaus Boer. decis. 121. & Fredericus de Senis, numero 9. versic. Quid dicendum, in 1. part. cumque natura votumque parentum liberos ad successionem vocet, l. scripto, ff. vnd. lib. l. nam & si parentibus, de inoffic. testamento, ad relinquendum autem ecclesiæ voto tantum aspiremus, arg. notatorum in cap. animæ defunctorum, 13. quæst. 2. potentiori igitur vinculo pater filio quàm ecclesiæ astringitur, arg. auth. itaque, C. commun. de success. cap. 1. de tregu. & pac. maximè quia eadem cum filio persona intelligitur, vt vulgare est. Vlterius liberorum conditio subintelligitur, quòd minus scriptum, quàm dictum fuerat inueniretur, si
77 dictum, ergo pia causa † contra testantis voluntatem ac dispositionem prætendere quicquam nequit, iuxta tradita per Dec. consilio 159. Casus, colum. fin. & quia fauor piæ causæ cum in
78 claro versamur, attendendus non est, † vt scribit idem Decius consil. 259. Visis, colum. penul. numero 5. hic enim casus subintellectæ conditionis pro omisso haberi non potest, cum legis authoritate eiusque pietate suppleatur, vt
79 quum † filium præteritum pro instituto habet, & secundum mentem matris quæ in puerperio decesserat ei succurrit, odiosamque illam inofficiosi testamenti querelam aufert, lege tertia, C. de inofficioso testamen. ad eandemque speciem videtur pertinere & ea constitutio qua sancitum est, vt vulgaris pupillarisque substitutio mutuò se altera alteram contineat, l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. huc quoque pertinet, quum lex conditionem pro impleta habet, quoties per debitorem stat quo minus impleatur, l. iure ciuili, de condition & demonst. vel quia impedimẽtum præstitit solutioni, quo casu compensationem pro solutione admittit, l. Iulianus, d. tit. de condit. & demonstr. idemque de acceptilatione, quæ interpretatione iuris pro solutione habetur, d. l. Iulianus, l. 3. §. 1. de statu liber.

Secundò, quòd pater filijs relinquat, pietatis est, d. l. nam & si parentibus, & quòd ecclesijs relinquatur ad pietatem pertinet, l. si quis Titio,

Titio, de leg. 2. §. fin autem, auth. de ecclesiastic. titul. vbi Angel. notat, & sic vtrunque relictum priuilegiatum reperitur, Sed vbicunque
80 duo priuilegiati † adinuicem concurrunt, & vnus de damno vitando tractet alter verò de lucro captando, tractans debitum acquirere præfertur, vt not. in l. fin. §. licentia, C. de iur. deliber. auth. quas actiones, C. de sacrosanct. ecclesia, l. iubemus, C. ad Trebell. & in cap. in præsentia, de probat. Aym. Crauet. consilio 120. Confirmando opinionem, numero secundo, aliud enim est lucrum non capere & debita perdere, l. fin. C. de codicill. Sed filius & consequenter nepos quo ad omnia paterna debitum capere dicuntur, l. in suis, vbi Bald. & Angel. de liberis & posthum. l. 1. & ibi Bartol. C. de impon. lucr. descript. libro 10. Hinc est quòd fi-
81 lio † purè instituto, vel simpliciter succedente ab intestato inter mortem patris filijque immixtionem, non est dare medium, l. si post mortem, in princ. & l. quæsitum, §. præsenti, de leg. 1. licet glossæ variauerint, quas tamen concordat Bartol. in l. fin. de condit. instit. cui valde repugnare videtur text. in l. prima, §. si pater, ff. ad S.C. Syllan. Hinc est etiam, quòd in suis non est dare hæreditatem iacentem, vt dixit gloss. in lege cum hæreditas, C. depos. Hinc
82 denique est, † magis filij interesse patrem intestatum decedere quàm testatum, cum ab intestato simpliciter dominus absque aliqua diminutione existat, vt voluit Angel. de Periglis in rep. d. l. in suis, numero octauo, versic. Quar-
83 to nota, subdens hoc in pubere procedere † secus in impubere cuius interest ex testamento hæredem habere, l. Iulianus, ff. de acquirenda hæreditate, l. secunda, ff. de vulgar. & pupillar. quem habere non potest nisi per substitutionem pupillarem, quæ fieri nequit nisi pater prius hæredem instituat testatusque decedat, l. secunda, §. quisquis, dict. titul. de vulgar. & pupillar. ibique Bald. columna secunda, versic. Sed quæritur, ergo in tali relicto liberi sunt præferendi ecclesiæ quæ de lucro quærendo tractat.

Tertiò, pro hac opinione facit text. in dicto §. cum autem, ibi, Et intellectu optimo ijs qui ad substitutionem vocantur obsistente, & non concedente ad eos eam partem venire; Imperator itaque à fideicommisso eos qui ad substitutionem vocantur liberorum natiuitate excludit, cumque ecclesia per substitutionem vocetur, consequens est vt natiuitate ipsa liberorum exclusa remaneat; Sique diceretur, verba
84 illa textus generalia † ecclesiam non complecti, vt dixit Ioannes de Imol. in dicto cap. vt animarum periculis, de constit. in 6. statuti inquam generalia verba ecclesias non includere, velut id statuenti impossibile sit; Responde-tur, quòd licet lex vel statutum ecclesiam ad eius præiudicium ligare non possit, ecclesiam tamen ab originali lucro prouenienté ex illo
85 statuto vel lege excludere † potest, text. est in dicta l. si quis curialis, C. de episcop. & cleric. vbi Bald. traduntque Iacobus Butrigar. in authen. cassa & irrita, ibique ipse Baldus, columna secunda, versic. Sed quæritur, C. de sacrosanct. eccles. rursus Bald. in l. prima ad fin. C. de contrahen. empt. & in capitulo primo, §. si clericus, tit. de pace ten. Et quamuis generalis
86 lex per aliam distinguatur † ac declaretur, l. 1. dicto titu. de sacrosan. eccles. l. secunda, C. de fid. instrum. cum alijs adductis per Bartol. cæterosque scribentes in l. prima, §. nunciatio, de oper. nou. nunc. nulla in proposito adest lex quæ Papiniani respõsum limitet aut restringat, sed iura semper illud ampliant, vt manifestum est, valetque argumentum, hoc lege cau-
87 tum non reperitur † ergo opponi non potest, l. in præuaricationis, §. final. ff. de præuaricat. l. dissentientem, C. de diuor. l. illam, C. de collat. §. optimum, auth. de non elig. secun. nub. & hoc modo arguit Oldrad. consilio 202. Quidam monachus, cum adductis per Aym. Crauet. consilio 90. Rector ecclesiæ, numero secundo, versic. Secundo valet, quod enim lex non loquitur neque Iurisconsultus, neque Imperator simpliciter facere potest, vt sub lege contineatur, singulare dictum est Bartol. in l. 3. in princ. versic. Hæc sententia, ad l. Iul. de parricid. refert Socin. senior consilio 33. Prosequendo ordinem, columna 5. numero 8. versic. Et dicit Bartolus libro primo, magisque specificè
88 congruit, † piæ causæ priuilegia locum non habere, nisi in casibus expresè priuilegiatis, Paris. consilio 74. Vidi testamentum, numer. 20. libro tertio, ad quod faciunt tradita per Petr. de Anchar. consilio 137. Principaliter ponderandum est, in princ. & columna secunda circa medium. Stringitur dicta lex, nam substituto liberis existentibus non solum non assistit, sed
89 resistit, † vt deneget potentiam in futurum, cũ eius verba in futurum tendant, Bartol. in lege cum lex, ff. de fideiuss. qui ex hoc infert, isto casu obligationem etiam naturalem non oriri, lege si non sortem, in princ. ff. de condict. indeb. Carol. Ruin. consilio 31. Quo ad casum, numero sexto libro secundo. Ponderanda insuper in dicto §. cum autem, sunt verba illa, Et non aliter substitutione locum accipiente, nisi ipsi liberi sine iusta sobole decesserint, ac alia verba dict. l. cum acutissimi, ibi Non aliter hoc sensisse videatur, nisi ij qui restitutione onerati sunt, sine filijs vel filiabus, nepotibus vel neptibus, pronepotibus vel proneptibus fuerint
90 defuncti; verba enim Non aliter, † formam, & solennitatem inducunt, Bartol. in l. de his, per illum

illum text. ff. de transact.& in l. fin. ibi, Quæro an ciuitas, iunct. text. C. de vend. reb. ciuit. libro 11. Roman. consilio 66. Vir eximie, versic. His tamen non obstantibus, consil. 402. In proposita consultatione, in princ. Alex. consil. 27. Viso themate, col. 1. versic. Tamen fallit, lib. 6. Dec. cons. 528. Pro resolutione, ante fin. Felin. in c. cum dilecta, col. 9. vers. Sextum signũ, de rescript. vnde forma sublata actus corruit,
91 l. qui † hæredi, & l. Mæuius, de cond. & demon. cum rei esse tribuat.

Cum tamen piæ causæ negocium agatur, cõtra quam ex abrupto respondendum non est, ne durum scopulum aliquod incurramus in animæ perniciem, ideo diligentius atque accuratius veritatem perquirere ac piè incedere expedit; Proinde Baldus consilio 226. Titius instituit sororem, libro tertio in antiquis, & con-
92 silio 254. libro primo in nou. dicebat, † se nunquam sine animi compunctione contra piam causam consuluisse, Baldumque refert, Hieronymus Zanch. in d. §. cum ita, numero 1109. versic. Nec omiserim, Dynumque de Mugel-
93 lo fuisse damnatum, † cum in quadam causa contra ecclesiam consulerit, idque post ipsius Dyni mortem cuidam Eremitæ viro sancto reuelatum extitisse, refert Angel. in lege prima, C. de fals. caus. adiect. leg. & is relatus per Gulielmum de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Testamentum, 1. num. 60. versic. Nam Dynus, qui enim ad pias causas testantur, spiri
94 tu Dei ducuntur, † arg. cap. licet, extr. de regular. Sique Dyni Mugellani memorandum hoc exemplum aliqui animo reuoluerent, non adeo proni aduersus Dei ecclesiam personasque ecclesiasticas cernerentur, nec tam anxie pias causas impugnarent, testãtiumque pia iudicia subuertere molirentur. Quamuis igitur Richardi Malumbri opinio ad filij fauorem mihi in puncto iuris verior videatur, apudque Doctores crebrior calculatis nominibus authoritateque illam tenentium inspecta omnino sit, cum tamen alia opinio distinguens adsit, ei semper iudicando, consulendoque inhærerem: Et sic, aut de priuatione filiorum vel nepotum in to-
95 tum agitur, † & vera sit Richardi sententia quæ quidem magis communis est: Aut verò de aliquo particulari relicto ex quo filij omnino hæreditate non priuarentur nec depauperarentur, tuncque cessante fundamento d. cap. quicunque, 17. quæst. 4. Ancharani opinio contra communem constans sit, vt ecclesiæ ac piæ causæ pro anima testatoris fauendum sit: hæcque opinio distinguens æquior etiam videtur ac rationabilior, quam considerasse liquet Petrum Ancharanum, columna prima in fin. versicul. Nam intelligitur, vbi Augustini dictum interpretatur: distinctionemque istam inter vniuersale ac particulare, exiguum siue immoderatum fideicommissum, considerant, ac comprobant, Felin. in d. cap. ecclesia Sanctæ Mariæ, columna 36. numero 90. versic. Quarto quia, Gulielmus de Benedict. in d. cap. Raynutius, in verbo, Si absque liberis moreretur, nume. 23. versic. Nec est verum, Socinus sen. consilio 191. Licet difficultates, numero 7. libro secundo, Corn. consilio 197. Non alienam, columna 6. in fin. versic. Nec authoritas Petri de Ancharano, libro tertio, Andr. Barbat. in rep. c. in præsentia, columna 57. versic. Et adduco vnum simile, extr. de probat. qui ita Ancharanum ipsum loqui concludit, & similes casus affert, vt per eum: rursus sic eundem Ancharanum interpretantur Socin. hic numero 35. in fin. & infra, ac Socinus iun. dicto consilio 125. Visis, columna 5. ante numerũ 29. versic. Et in veritate, lib. 1. postque Tiberium Decianum consil. 1. numero 205. libro 2. idem voluit Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. libro 10. tit. 7. dicens Alexandrum d. consilio 9 a. dubitasse, & quandoque contrarium respondisse: Andream Siculum disputatiuè loquutum fuisse, consulendo autem contrarium conclusisse: Decium satis innuere illam opinionem dubitabilem esse, & diuersam sententiam indubitanter tenuisse: Carolum Ruinum denique sibi nõ constitisse.

Et si quispiam sciscitaretur quænam pia causa dicatur: Respondeo breuiter, piam causam
96 tripliciter † considerari posse, largissimè, largè, ac strictè: Et primo quidem modo, causam piã appellare illam possumus, vbicunque humani-
97 tatis intuitu fauor aliquis à iure adhibetur, † vt circa deficientium voluntates testamentaque contingit, lege si pars iudicantium, ff. de inofficioso testam. & cap. fin. de re iudic. cum enim in ipsorum morientium voluntatibus amplius arbitrium non redeat, l. 1. C. de sacrosan. eccles. meritoque leges humanitatis ac pietatis intuitu testantium iudicia fauoribus prosequuntur lege in conditionibus primum locum, ff. de conditione & demonstr. & l. fideicommissa, §. item si quis, de leg. 3. cum simil. vnde Imperator in lege cum quidam, in princ. C. de necess. seru. hæredib. instit. dicebat, quòd semper vestigia te-
98 statorum sequimur. Hinc iura statuunt † voluntatem testantis tanquam causam piam sequendam, lege contra voluntatem, C. de testamen. manumiss. vbi text. expressè inquit, Quòd veniens contra testatoris voluntatem iura pietatis violare dicitur, etiam si huiusmodi voluntas contra libertatis fauorem tenderet.

Secundò modo, causa pia diceretur, quando mulierem pauperem respectu eius dotis re-
99 spiceret, † animæque fauor versaretur, cum enim

enim cauſa dotis præcipua ſemper & fauorabilis eſſe dicatur, quia per eam ad matrimonium deuenitur, & ſic ciuitas liberis hominibus repletur, vt ex hoc fauor publicus in ea verſetur, lege prima, ff. ſoluto matrim. l. 2. ff. de iur. dot. l. 2. ff. de priuil. credit. & l. hoc legatum, ff. de condit. & demonſtr. hinc eſt, quòd iura dotis cau-
100 ſam explicitè fauorabilem † appellant, vt in cap. fin. de ſentent. & re iudic. eademque ratione ipſam piam eſſe dicit text. in l. cum is, §. ſi in ea, ff. de condict. indeb. & ita Doct. communiter concludunt, in dicta leg. prima, ſol. matrim. in lege ſecunda, §. fin. ff. de donat. & in l. ſi ego, in princ. ff. de iur. dot. ac ſæpe alibi, idem dicit Bald. in l. mandatum, colum. 4. C. mand. in l. ſicut, C. de act. & oblig. in l. qui aliena, §. quamquam, ff. de negoc. geſt. & in rep. l. 1. col. 7. C. de ſacroſ. eccleſ.

Tertiò, & vltimò, cauſa pia appellatur quan-
101 do fauorem animæ cõcernit, † & ſic cum pauperibus erogatur, §. ſi vnum, authen. vt cum de appell. cognoſc. ibi, Et ipſorum quoque animæ ex hac pijſſima cauſa ſubleuentur, & §. ſi quis autem pro redemptione, auth. de eccleſiaſtic. titul. ibi, Et huiuſmodi pium opus impleri, facitque alius text. in §. ſed hoc præſenti, ad fin. in auth. de ſanctiſſim. epiſc. ibi, In redemptione captiuorum, aut egentium alimoniam, & ita piam cauſam declarant, Bald. Nouell. in tract. de dot. in 5. part. princ. numero 1. 2. & 3. ſol. 5. Simon de Pretis in tract. de interpretat. vltim. volunt. libro quarto, dubit. 1. num. 3. verſic. Attendeque declarationem, ſol. 456. poſt Dec. conſilio 72. Viſo puncto, colum. 2. in fin. num. tertio, verſic. Sed proprio modo. Cumque Andreas Tiraquellus in ſuo tractatu, piæ cauſæ materiam diſtinguat atque enarret, amplius non inſiſtam, ſed ſatis ſit ad declarationem prædicti corollarij breuiter hæc tandem attuliſſe.

HYPOTHESIS.

Quicquid de pia cauſa dictum fuerit, eandem met, l. cum auus, in relictis pro malè ablatis recipiendam non fore: Hincque ad plurima præſertim de paupertate inferri.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, diſpoſitionem, in relictis pro conſcientiæ exoneratione factis, pro malè ablatis locum non habere: & nu. 13.*

2 *Fideicommiſſum pro malè ablatis factum, neceſſarium cenſeri, liberorumque fauori præferendum eſſe.*

3 *Fideicommiſſum pro malè ablatis æs alienum continere, ac debiti potius quàm legati iure niti.*

4 *Teſtamentum ad mortem damnati, ac etiam deportati licet nullum ſit: ijque teſtari prohibeantur, pro male ablatis tamen teſtari poſſe: & num. 5.*

6 *Statutum diſponens de legatis gabellam ſolui oportere, in legatis malè ablatorum ceſſare.*

7 *Legitimam pro malè ablatis diminui poſſe, quamuis pia cauſa fauore regulariter non diminuatur.*

8 *Subſtitutionem pupillarem matrem excludere cũ pia cauſa pro conſcientia exoneratione ex malè ablatis ſubſtituta reperiretur.*

9 *Relicta pro malè ablatis perſoluendis ad conſcientiam exonerandam, cæteris pijs relictis fauorabiliora eſſe.*

10 *Coniecturam pietatis, de qua in l. cum auus, manifeſtam probationem inducere.*

11 *Charitatem à ſe ipſo incipere, idque in animæ ſalutem concernentibus potiſſimè verum eſſe.*

12 *Peccatum non remitti niſi ablatum reſtituatur.*

14 *Teſtamentum ad mortem damnati licet pro male ablatis teneat, adhuc tamen opus eſſe de malè ablatis conſtare.*

15 *Statutum ſoluendi vectigal de relictis, pro malè ablatis relicta non includere: dummodo de malè ablatis appareat.*

16 *Legitimam pro malè ablatis diminui, quicquid in alijs pijs relictis contingat, ſi tamen malè ablata probentur.*

17 *Confeſſioni teſtatoris de malè ablatis etiam iurata ſtandum non eſſe.*

18 *L. cum auus, in relictis factis pro malè ablatis locum non habere, dummodo malè ablata verificentur.*

19 *L. cum auus, in relictis pro malè ablatis non procedere, dummodo ſubſtitutio pauperibus fiat, vel eccleſijs, non ſi vxori, amicis, coniunctis, aut vicinis.*

20 *L. cum auus, in relictis pro malè ablatis locum ſibi non vendicare, etiam ſi ſubſtitutio coniunctis pauperibus fiat.*

21 *Pietatem magis in conſanguineos pauperes quàm in extraneos exercendam eſſe.*

22 *L. cum auus, in relictis pro male ablatis conſanguineo pauperi non procedere, ſi nuncupatim pro anima piaque cauſa relinquatur; Et in dubio adhuc locum non habere qui ſecundum conditionem ſua perſona commodè viuere non poteſt, nu. 23. & 32.*

24 *Paupertatem alleganti onus illam probandi incumbere.*

25 *Pauperem multis modis conſiderari.*

26 *Pauper vt quis dicatur, iudicis arbitrio relinqui.*

27 *Pauperem iudex ex circumſtãtijs arbitrabitur ex Caroli Ruini ſententia.*

28 *Pauperem & inopem ex Archidiacono differre.*

Pauper-

29 *Paupertatis inopia & egestatis differentiam, ex Luca de Penna afferri.*

30 *Egestate non paupertate testimonium debilitari.*

31 *Pauperem in materia piorum legatorum ex Nicolao Bellono distingui.*

33 *Filium, inuentarium conficientem, ad terminos cap. 1. an agnat. vel fil. arbitrio iudicis, pro relicto patris feudatarij, ex male ablatis teneri.*

34 *Legata ad pias causas nunquid hæreditate non adita debeantur plurimum controuerti: opinionem autem affirmatiuam fautoribus non carere: nu. 35. plurimumque authoritatis retinere, nu. 36. Sed in relictis pro malè ablatis extra controuersiam veram esse.*

37 *Inuentarij confectionem, relictorum pro male ablatis executionem non retardare.*

CAP. III.

TERTIVM modo corollariũ infertur istarum legum dispositionem ecclesia vel pia causa substituta pro conscientiæ exoneratione ex male ablatis locum adhuc sibi vendicare, vt sibi voluit Ioan. Petrutius de Monte Sperello in d. l. cum acutissimi, illa fretus ratione, cum sicut in vita filij non curauit testator suam conscientiam propter affectionem erga filium exonerari, ita ob eandem affectionis causam in nepotes continuatam, censetur non curasse nepotibus existentibus suam conscientiam ablui, abstergique, arg. not. in præcitata l. cum acutissimi, & post Sperellum, idem sensit Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 15. num. 42. versic. Et per hanc rationem, & expressius, atque latius, libro 10. tit. 7. ante num. 10. versic. Quinimò hæc tacita conditio.

1 Contrarium tamen tenent, † Socin. hic, col. 24. in princ. versic. Tertium corollarium, post Ioan. Baptistam de S. Seuer. suum præceptorem, in d. l. generaliter, §. cum autem, in 12. q. Gulielmus de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, num. 25. versic. Nisi testator, extra de testam. Andreas Barbat. consil. 45. colum. 11. lib. 2. & in d. l. cum acutissimi, numer. 282. Dec. in d. §. cum autem, col. 3. num. 7. versic. Videtur tamen, & in l. precibus, ante num. 15. C. de impub. & al. substit. pertranseunt cum hac opinione etiam, Anton. Gabrielius Romanus lib. 4. de fideicom. concl. 2. num. 15. in 7. ampliat. Andr. Tiraquell. in tract. de priuileg. piæ causæ, priuileg. 17. & 68. ac Emanuel Costa in rep. capituli si pater, in verb. Si absque liberis, numero decimooctauo, versic. Hæc autem communis opinio, de testamen. in 6.

2 Huiusmodi nanque fideicommissum † necessarium pro salute animæ testatoris est, proindeque liberorum fauori præferri debet, vt scribunt Bald. in l. filio præterito, colum. 2. ff. de iniust. rupt. testam. Ioan. de Anan. cons. 28. Visis, colum. pen. num. 6. & Francisc. Aretin. consilio 92. Viso legato, colum. 1. iuxta illud Iob cap. 2. Pellem pro pelle, & omnia quę habet homo do-
3 nat pro anima sua. Idemque † fideicommissum, æs alienum continere dicitur, ac debiti potius quàm legati iure niti, secundum glos. in c. quanquam, in verb. possunt acquirere, de vsur. in 6. Bal. in c. ad nostram, col. 2. vers. Item nota, extr. de iureiur.

4 Hinc est, quòd licet testamentum † ad mortem damnati, ac deportati nullum sit, testarique simpliciter prohibeantur, l. eius qui apud hostes, §. in insulam, ff. de testam. etiam ad piæ causæ fauorem, l. si quis filio, §. irritum, ff. de iniust. rupt. testam. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de instrum. edit. §. compendiosè, in addit. incip. Quia de damnato, & iterum in §. nũc aliqua, versic. Decimoquinto, eodem tit. Bart. in rep. l. 1. numero 26. C. de sacrosanct. eccles. Abb. in rubr. de testam. post numerũ 11. versic. De damnato, Bald. consil. 448. Quæritur, colum. 1. libro primo, Alexand. consil. 182. Super eo de quo quæritur, numero 5. lib. 5. vbi magis communem opinionem esse dicit, Iul. Clarus libro 3. §. testamentum, quæst. 5. versic. Quæro quid in damnato ad mortem, licet de consuetudine idem Clarus testamentum condere dixerit, quæst. 21. incip. Quæro nunquid, à dicta que consuetudine recedendum non esse. Licebit ei
5 pro male ablatis testari, † non quidem vt eius dispositio tanquam testamentum valeat, vimque relicti obtineat, sed veluti confessio inter viuos facta iureque debiti, Io. Andr. in d. c. quanquam, in glos. incip. Dominus meus, quem ibi Petr. de Anchar. col. 5. in 14. not. sequitur Ludouic. Roman. cons. 199. Præsens statuti particula, col. vlt.

6 Hinc etiã contingit, quòd stante statuto † de legatis gabellam solui oportere, in relictis male ablatorum statutaria dispositio cessabit, cum vt debita (quemadmodum dicebam) relicta videantur, Bal. in l. si seruo, vers. In textu, non magnum, ff. de hæredib. instit.

Hinc pariter infertur, quòd legitima quam piæ causæ fauor non diminuit, authen. si qua mulier, C. de sacrosanct. eccles. cap. quicunque vult, 17. q. fin. glos. in l. si quis ad declinandam, versic. Simili modo, C. de episcop. & cleric. pro
7 exoneratione conscientiæ † diminutionem recipit, Bald. in l. fin. numero 22. versic. Dicit tamen, C. si à non competen. iudice, Angel. in lege prima, §. ad municipium, ff. ad l. Falcid. Socin. sen. in l. moribus, colum. pen. num. 25. vers.

Et est

Et est potentius, ff. de vulg. & pupill. post Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis, de leg. 3. & Anton. de Butr. in cap. pen. de re iudic. Infertur denique, quòd licet substitutio pupillaris taci-
8 ta, matrem non excludat, † secus tamen est cũ pia causa pro conscientiæ exoneratione malè ablatorum substituta esset, Ang. in d. l. precib. col. 2. vers. Idem credo, & ibi Dec. col. 6. nu. 14. C. de impub. & alt. substit. Alex. cons. 38. Viso themate, col. 2. num. 4. versic. Hoc probo, lib. 1. Gulielm. de Bened. in d. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis, il 1. num. 26. Didac. Couarr. ibidem in §. 4. num. 16. versic. Qua ratione, rut sus Dec. in d. l. generaliter, col. 3. ante nu. 8. versic. Videtur tamen, Francisc. Aretin. cons. 155. Periculosum est, in fin. versic. Quia ad hoc respondetur dupliciter, Carol. Ruin. cons. 182. In facto proponitur, num. 9. versic. Non obstant etiam allegata, lib. 2. Quamuis contrarium teneat Andr. Alciat. in d. l. 2. num. 71. versic. Ego eleemosynam, de vulg. & pupill. vt alia prætercam, cum maximus fauor in conscientia exoneranda maleque ablatis persoluendis versetur, vt nõ immeritò huiusmodi relicta quid spe
9 cialius ac fauorabilius † cæteris pijs relictis con tineant, quemadmodum ex traditis per Gulielmum in desuper citato loco, alibique apud Scribentes colligere est, ac nuncupatim apud Andream de Isernia in loco infra allegando.

Nec obstat si diceretur, circa huiusmodi relicta pro malè ablatis inducta fortasse procedere posse, cum simpliciter relinqueretur, in proposito autem non simpliciter, sed post mortem filij relictum est, vnde sicut in vita filij de malè ablatis non curauit, ita tempore nepotum de ablatorum restitutione testatorem non curasse concludendum videatur, vt Ioan. Petrut. in d. l. cum acutissimi, & Andr. Alciatus in præallegata l. 2. num. 71. asserebant; Cum ex Decij intentione possit responderi, in vita filij de voluntate testatoris constate, in clarisque coniecturas cessare, vulg. l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. non sic post mortem: proinde tunc licet pro nepotibus præsumptio adsit, fortior tamen coniectura pro malè ablatis aderit: quamuis enim in vita filij noluerit restitutionem malè ablatorũ fieri propter magnam affectionem quam ad filium habuit, non idem in ipsis nepotibus videtur, de quibus non cogitauit.

Sed aduertendum est, Decij responsionem non vndique tutam conspici, cum pietatis con-
10 iectura, de qua in hoc textu, † alijsque similib. iuribus manifestam probationem inducat, arg. l. licet, de leg. 1. l. si quis locuples, ff. de manum. testam. l. si tutor petitus, C. de peric. tut. & in his terminis tradit Ludou. Bolognin. ad consil. Ioannis de Anan. 28. Visis, & accuratè attentis, nu. 17. vers. Et hæc coniectura, ac idem Anania in eodem responso, nu. 4. Allegareque non expedit, coniecturam malè ablatorum fortiorem esse, Nam respondetur eius efficaciam in persona filij sic obrui terminarique, vt ad nepotes nullo modo protẽdatur illisq. minime officiat,
11 prima enim charitas † à se ipso incipit, l. pręses, C. de serui. & aqua, idque potissimum circa animæ salutem procedere certum est, cuius immemor nemo præsumitur, vt credendum non sit pro filijs in inferno quempiam per horę spaciũ persistere velle, si itaq. filij intuitu id passus fuit, eadem patientia respectu nepotum necessario infertur, peccatum nanque non remittitur nisi
12 ablatum † restituatur, c. peccatum, de reg. iur. in 6. quod quidem debuit moriens mente resoluere, in tantum quòd in casu non existentium nepotum videatur ecclesia pro conscientiæ exoneratione substituta iuxta hunc text.

Sententia tamen Io. Baptistæ Caccialupi ac aliorum prætcitatorũ retenta, quã frequentiori
13 calculo † receptã inspexi, & velut tutiorẽ in animarum fauorẽ amplector, non duxi prætereundum, quòd etsi testamentum deportati, aut ad mortem damnati, respectu relictorũ pro malè abla-
14 tis teneat, vt dictũ est, id verum constansq. vide tur, † dummodo de malè ablatis appareat, ita limitãt Pet. de Anch. in d. c. quãquã, col. 5. in 14. not. Bart. in l. qui vxori, nu. 3. vers. Et idem ego dicerẽ, ff. de aur. & arg. leg. Alex. cons. 18. Non minuitur, vers. Hoc probatur euidenter, lib. 4. post Feder. de Senis quẽ allegat. Idẽ quoque in statuto de gabella pro relictis soluenda dicẽdũ est, vt pro malè ablatis relictũ non comprehen-
15 dat, † quatenus de malè ablatis constiterit, vt post Cyn. in l. generaliter, tradit Guliel. de Bened. in d. c. Raynut. in verb. Si absq. liberis, il 1. nu. 29. Idẽ deniq. in legitima euenit, quæ licet pro malè ablatis diminui possit, quicquid in alijs pijs relictis statuatur, oportebit tamẽ quòd de ipsis malè ablatis appareat raliaque esse pro
16 bentur, † vt inquit Alex. post alios quos citat, d. cons. 18. Non minuitur, circa med. lib. 4.

Quod adeo verũ est, vt testatoris confessioni
17 pro malè ablatis cũ iuramento etiam † standum ne utiquam sit, idẽ Guliel. in d. vers. Si absque liberis, il 1. nu. 28. Euincitur ergo specialia in relictis pro malè ablatis inducta, in probatione cõsistere; Vnde cũ Soc. & cæteri, pro fundamento etiam limitationis prædictæ ad fauorem conscientiæ, relictum pro malè ablatis tanquam æs alienum constituant, illudq. debiti iure niti, Primam videtur declarationem recipere, vt nepotes tunc demum excludantur, cum testatorem
18 malè ablata extorsisse † testib. aut instrumentis ostenderetur, aliàs testantis assertioni etiã iuratæ fidem non deferri ad subintelligentiã tacitæ conditionis virtute huius textus similiumque prosternendam: ad hocque optimè facit elegãs

P Calde-

Calderin.conf.53. An si legetur,tit.de testam.

Secunda declaratio affertur, vt prædicta con-
19 clusio vera sit, † dũmodo substitutio pauperibus fiat vel ecclesijs,nõ si vxori,amicis, coniunctis aut vicinis,iuxt.glos.in l.illud, C.de sacros. eccl.vbi Bald.& Castrẽs.quam etiã sequuntur, Io.Andr.in addit.ad Spec.tit.de instrum. edit. §. nunc verò aliqua, versic.63. Et scias,Bart.in rep.l.1.in 2.q. 2.q.prin. n.33.& 34.d.tit. de sacros.eccl. Bal.in auth.similiter, n.4.versic.Quęro quid si legatur,& ibi Lud.Rom. col.1.C.ad l.Falcid.idẽ Bald.in l.si hęres,in 1.not.versic.Et dicitur relictum,ff.de condict.caus.dat.& in l.si quis Titio,in fin. versic.In eadẽ glos. vbi Io.de Imola,de leg.2.cõs.230.Testamentum de quo quæritur,lib.5.Ang.in l.nã etsi parẽtibus, ff.de inoff.testã.Petr.de Anch.conf.25. Videtur prima facie,col.2. vers.Prĉterea aduertẽdũ, Paul. de Castr.cõs.441.Viso pũcto & allegationibus, in 2.dub.n.2.post prin.versic.Sed hic erãt fores,lib.2.Lap.alleg.92. In primis vidẽdum est, in 1.dub.vbi rationẽ reddit,quia pietas nõ stat in nomine pietatis,sed in substantia veritatis,l. cum hi,§.sed personarum,& §.si in annos,ff.de transact.& l.1. C.de mendic.valid.lib.11.Dec. consil.120. Et pro tenui facultate, num.4. potentior nanque est naturalis causa,scilicet consanguinitatis, quàm accidentalis,idest paupertatis,l.tutor,§.quę tutoribus,ff.de excus.tut.

Quod quidẽ verum videtur,nisi personę cõ-
20 iunctæ pauperes fuerint, † etiã si mater sit. Io. Andr.in d.versic.Et scias quòd tunc, idẽque tenẽt,glos.in c.2.de sepult.Alex.cõs.158. Viso testamẽto, ad fin.n.9.lib.7. Benedict.Capr.conf. 54. Circa primũ quæsitum, col.4.n.20. versic. Quod & voluit similiter,Io.de Firm.in tract.de episc.in 4.par.§.superest,n.82.fol.101.Andr.Tiraq. in tract.de priuil.pię caus.in prĉf.fol.8. versic. Quod adeo verũ est. Frãcisc.Mantic. de cõiect.vlt.vol.lib.6.tit.3.n.14.& 19.vbi respõdet dictæ l. tutor, §.quæ tutoribus, vt per eum. Et pro hac opinione faciunt tradita per Ias. conf. 183. Præsens consultatio, col.2. versic. Sexto
21 & septimo,lib.2.maior enim pietas † in cõsanguineos pauperes quàm in extraneos exerceri debet,c.non satis,86.dist.glos.in c.1.de cohab. cleric. & mulier. vbi Abb.nu.4. Luc. de Penn. in l.centum, col.2. num.8. versic. Tertiò videtur quòd coniuncti, C.de annon.ciuilib. lib.11. Afflict.decis.290. Quidam Baro,num.10.

Hocque duobus modis declaratur, Primò,
22 quando † pauperi consanguineo nominatim pro anima relinqueretur,aut ètiam pro alia pia causa, tunc enim ad pias causas legatum cõsanguinitate non obstante diceretur, secus si consanguineo pauperi sine expressione piæ causæ relinquatur, nam tunc fauor ille cessaret ratioque naturalis vti potentior attenderetur, Dec. d.conf.120. Et pro tenui facultate,nu.4.quem referendo, sequitur Tiraquell.in d.præf. fol.9.
23 Secundò,† de diuite pro ratione suæ conditionis status sue generis intelligendum est , nã si quis satis bonorum haberet vt posset viuere, non tamen iuxta conditionem ac qualitatẽ suæ personæ,pro paupere is censeretur,ita ut ei relictum paupertatis cõsideratione credatur, Bar. in d.l.1.in 2.q.2.q. princ.nu.34.C.de sacros.eccles.& Baldus ibidem col.10.versic.Super quinta quæstione , & in l. si quis ad declinandam , colum.2. versic. Circa tertium, C. de episc. & cleric. Capr. d.conf.54. Circa primum, col.3. num.15. versic. Imò & plus , traditque Tiraq. in citato fol. 9. versic. Intellige secundò , cum alijs infra allegandis.

Cũque in paupertate suã intentionẽ fundan
24 ti ipsamque allegãti † probandi onus incũbat, gl.in l.si verò,§.qui pro rei,vbi Bart.n.6.Alberic.Ang.Paul.de Cast.in vlt.not.n.6.Alex.n.9. Ias.n.13.& 14.ac alij,ff.qui satisd.cog. Bald.in l.non prius,in princ.in 1.not. C.quand.fisc.vel priu.Alber.in l.ei incũbit, col.fin.n.8.ff.de probat.Soc.sen.cõs.24.Visis,n.42.versic.Cõfirmatur hoc,lib.1.Andr.Alciat.de cõmuni opinione attestãs in tract.de prĉsũpt.reg.2. prĉsump.27. nu.4. Andr.Tiraq.alios allegans in trãct.de retract.par.1.§.32.nu.94. versic.Nã & videmus, Cornel.Benint.in tract.de pauper.q.6.n.2.Frãcisc.Beccius cõs.105. Ioãnes & Iacobus, n.28. Natt.conf.214.Viso,n.6.cõs.344.De iure communi,n.3. Didac.Couarr. var. resol.lib.2.c.6. n.2.Luc.de Pẽn.in l.fin.n.6.C.de his qui num. liber.vel paupert.li.10.Afflict.decis.377. Princeps conceflit, nu.4.& 6.Carol.Ruin.consf.81. Quæritur,n.4.lib.5. Rol.de Vall.cõs.20.Quoniã pupillis,n.19. uersic.Nã qui se fundat,li.2. Videndũ est quis in proposito pauper dicatur.
25 Et certè multis modis † pauperẽ,secundum subiectã materiam ac personarum qualitatẽ considerari posse cõstat, Alex.cons.213. Põderatis his,n.8.lib.6.& conf.37. Consultus sum,nu.1. lib.7. Socin.sen.conf.30. In causa D.Agnetis, n.15.lib.4. ita ut pauperis definitio nõ ab re iu-
26 dicis arbitrio † relinquatur,glos.cõiter approbata in auth.prĉterea,C.und.uir & ux. Bart. in l.si constante,in princ.in 1.q.princ.ff.sol.matr. Corn.cõs.178.In hac cõsultatione,n.29.uersic. Licet in hoc ultimo,post Irneriũ,li.2. Dec.cõs. 163.In causa matrimoniali,col.4.nu.6. uersic. Nã quis dicatur,Soc.sen.d.cõs.30.In causa D. Agnetis,n.1.communẽ opin.esse dicẽs,li.4.Afflict.dec.179.In quadã causa,n.3.Ruin.cõs.55. Super eo de quo quĉritur,n.5.lib.1.Frãcisc. Viuius opin.988. Testis pauper, n.6. Nicol.Bellon.cons.16.Stat statutum,n.5.nec Alexandrũ omiserim conf.91.Repetitus,n.3.uers. Cũ hoc
27 cõmittatur, lib.7.qui quidẽ † iudex circũstantijs

tijs probatis arbitrabitur, Ruin.d.conf.55.n.5. Vtque id obiter dicã, pauper is est, qui parũ ha
28 bet inops qui nihil † Archid.in c.quæ iura,8.distinct.Soc.sen.d.consi.30.In causa,n.16.lib.4.& tradit Alex. in d.l.si verò, §.qui pro rei, nu.10. Sed Luc.de penn.in l.meminimus,num.41.C. quãd.& quib.quar.pars deb.lib.10.scribit, pau
29 pertatẽ † eius verè esse qui inopia laborat, l. si creditores, in fin. ff. de priuil.cred. inopia autẽ eum affligi qui sine substãtia est, §.semel autẽ, auth.quomod.opor.episc. talemque inopiã ex iniustitia plerũque procedere, in auth. vt iudic. sine quoquo suffrag.in princ. Egestatẽ verò esse, cũ quis nõ habet vnde se alat, l.3.§.fin.ff. vbi pupill.educ.deb.hancque nimiæ paupertati cõparari, l.2.C.de patrib.qui fil.distrax.quę pęna dicitur, vnde Prouerb.3. Egestas à domino in domo impij, publicè enim malè meritus, vt exẽplo alijs ad terrenda maleficia sit, egestate laborare debet, l.bona fides, post princ. ff.depos. hæc etiã facit egentem sordescere, l. quisquis, C.ad l. Iul.maiest.egestatique contraria bonestas est, l.si quis vxori, §.cũ Titia, ff.de furt. Vndè nimia paupertas actionisque egestas, dici potest quãdoque robur conuersationis infringere, cap.fin. 12. quæst.2. & hęc est quę testimo-
30 nium † debilitat, l.3. in princ. ff.de testib. non autem paupertas, licet ad hoc lex illa sæpius allegetur & perperam, quod patet ibi, cum dicit, vel egens, ista enim satis differunt.

Cæterum proximius ad hanc materiã, pauper qui accipiendus sit vt piũ legatum dicatur, breuiter inspiciamus, in hocque aliqui crediderũt verè pauperẽ requiri, inter quos Ias. in l. 1. col.pen.C.de sacros.eccles.referẽs Io.Andr. in addit.ad Specul.vt ibi, quod etiã voluere Petr. de Anchar.d.cõs.25.& Dec.d.cons.120.col.2. Omissa tamẽ prædictorum opinione, cũ Nico-
31 lao Bellono † considerandũ est, in terminis de quibus agimus triplicẽ personarum speciem attendi posse, Aut enim aliquis euidenter diues est, tuncque legatũ sibi factum etiã pro anima piũ non est, & ita procedit Doctr. Bart. in l.1. in 2.q.2.q.prin.n.33. C.de sacros.eccl. qui in euidenter diuite expressè loquitur. Aut quis clarè pauper est, & tunc legatũ valet, piumque censetur, vt dubitari nõ possit; Aut aliquis est nobilis, & non pauper, indigens tamẽ secundum sta
32 tum suum † vt suã dignitatem, nobilitatẽque conseruare nequeat, & isto casu quicquid Decius asseruerit, de eo iudicandum idẽ erit quod de uerè paupere, ut tradit expressè Bart. in d.l. 1.in 2.q.eiusque doctrinam communiter receptã dicit Andr.Barbat.in c.ad hęc, col.fin.extr. de testam. eandẽ etiam sequuntur Bald. ibi in 5.q.col.11. in d.l.si quis ad declinandã, col.2. & in d.l.illud, col.1. Alex.d.cõs.124.col.2.lib.4. Corn.cõs.50. Videtur in hoc, col.5.lib.1. Bald. Nouell. in tract. de dote in 5.par. col.pen. uersic. Posset benè, Io.Crot. in d.l.si constante, in 1.lect.n.15.Francisc.Rip.in tract.de peste in ultim.part. de iuridic. remed. in 5.pestilen.caus. num.157.& ita concludit Bellon.d. consil.16. Stat statutum, ubi num.9.& 10. Ancharano Iasoni ac Decio responsum affert.

Ex prænarratis, quantus circa relicta pro malè ablatis fauor in iure uersetur clarè colligitur, quibus notabile dictũ Andreę de Isernia in c.1. ante nu.8. uersic. Quid si, an agnat. uel fil. addendũ duxi, ubi ad terminos illius textus quę-
33 rit, † nunquid si aliquis magnus Baro uel Comes feuda tantũ habens, poterit pro anima legare aliquid, uel famulos remunerare, aut pro malè ablatis relinquere? Et certè illud confitẽdo in testamento, utili ex contractu tenetur, l.Publia, ff. depos. aliàs in factum, l.de ętate, §. qui interrogatus, ff. de interrog.act. pone modo ante calendas Martias illum decessisse, quo tẽpore fructus hęredis non sunt sed filij tanquã ex pacto & prouidentia ad feudum uenientis, aliudque pater nobilis non habuerit, filiusque inuentarium confecerit, his attentis unã eandem pro anima patris non dabit, filius enim inuentarium conficiens, alijs agnatis in feudo cõparatur, iuxta opinionẽ illorum dicentium faciente inuentarium non nisi pro uiribus hęreditarijs teneri, feudumque ex pacto & prouidentia præcipuum habere; Andreas tamen num.9. concludit, quòd cũ tex. ille expressè inter agnatum & filium differentiam constituat, posse de ęquitate dico, ad legata pro anima, pro remuneratione familię, & ablatorũ restitutione obstringi in quantum bono iudici videbitur, licet inuẽtarium confecerit: æquitas enim ratioque d.c. plus filium, quàm agnatum arctat, filius nanque à patre esse consequitur, non agnatus, vt dicit idem Andr. in cap.1.col.2.n.3. versic. Circa istam materiam, tit.si vasall.feud.priu. Et cum late Isernia in pręallegato loco id prosequatur & quidem magistraliter, non insistam, cum Andreas non solum iuris feudorum, sed totius legalis scientiæ fulgidum lumen fuerit, ac non Regni solum Neapolis, sed ipsius Italiæ summum decus illuxerit.

Illud quoque ad hoc propositũ addendũ est,
34 quòd licet inter Doctores † magna altercatio & varietas adsit circa illud dubiũ, nunquid legata ad pias causas hæreditate etiam non adita debeantur, in quo (omissis opinionibus distinguentibus) plures negatiuè responderunt, & signanter Bart. in l.1.nũ.6.& 9. C.de bon.vacan. lib.10. Ancharan. cons.8. Difficultas quæstionis, in fin. versic. Non obstat si dicatur, Iason in d.l.1.num.30. versic. tene contrarium, & in 2.lect.num.34.de communi opin.attestans, & quòd ita cõsuleret, ac ita Bononiæ determina-

tum fuisse, post Ang. quę ibi refert, Alex. cons. 209. Statutis accuratè perspectis, col. 5. nu. 16. vbi de magis communi opin. lib. 2. & consil. 4. Attentis narratis, colum. 3. num. 8. versic. Adhærendo illi opinioni, lib. 7. de qua quidem recepta sententia Legistarum, & Canonistarum meminit Franciscus Viuius, in eius Silua opinio 359. incip. Hærede non adeunte, numero sexto, versic. Interpretatur quoque. Quam-
35 uis affirmatiuā fautoribus † non careat, cum ip sam sequantur, idem Bart. in dicta l. 1. num. 66. versic. Mihi videtur, C. de Sacrof. Eccles. post Specul. in tit. de instrum. edit. §. nunc verò aliqua, versic. Sed pone quòd ex eo testamento, Bald. in l. nulli licere, col. 3. n. 9. versic. Deinde not. C. de episc. & cleric. Ludouic. Rom. consil. 493. In casu consultationis, col. 2. quicquid alibi consuluerit, Io. de Anan. cons. 28. Visis, & ponderatis, nu. 6. Alex. cons. 4. Videtur, col. 7. num. 14. versic. Faciunt notata, lib. 2. Abb. consil. 32. Circa duo dubia, colum. 2. circa med. versic. Hinc est secundum communem opin. Doctorum, Matthesil. not. 162. Nota singulare, in fin. num. 4. Lap. alleg. 91. num. 4. & seq. dicens Bartoli opinionem in practica seruari ac magis æquam esse, vbi Quintil. Mandos. idem asserit, Socin. sen. cons. 116. Non potest negari, col. 9. num. 25. versic. Secundò respondetur, lib. 1. qui alios citans communem opinionem esse testatur Andr. Tiraquell. in d. tract. de priuileg. piæ causæ, priuileg. 33. fol. 73. Simon de Pretis in tract. de interpret. vlt. volunt. lib. 2. sol. 4. num. 69. fol. 86. Vnde licet vltima hæc
36 opin. plurimum † authoritatis retineat, in relictis tamen pro male ablatis ad conscientiā exonerandam fortior & robustior videtur, quam tenent Bald. in l. eam quam, colum. 4. num. 13. versic. Adde quòd si res, C. de fideicom. & in auth. hoc amplius, col. 4. nu. 17. versic. Et nota quod monitio, eod. tit. Ias. in d. l. 1. nu. 33. versic. Secundò limita, de Sacrof. Eccles. Guliel. de Benedict. in d. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, 1. sub nu. 26. versic. Similiter talia relicta; Et propterea inuentarium
37 conficiendum, † executionem relictorum pro malè ablatis non retardaret, Bald. in l. scimus, §. donec, num. 1. versic. Hoc tamen fallit, C. de iur. delib. in d. l. nulli licere, col. 3. n. 9. versic. Itē quòd terminus, C. de episc. & cleric. & in d. l. 1. col. 14. nu. 52. in fin. versic. Si enim testator.

HYPOTHESIS.

In fœminis quoque earumque descendentibus grauatis textum istum loqui: idque ampliari ac limitari: Et l. fin. C. de indict. vid. suo sensu ornari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in fœminis etiam earumque descendentibus grauatis locum habere.*

2 *L. fin. C. de indict. vid. declarari.*

3 *Legem in vno ex correlatiuis corrigentem, in alio quoque corrigere, si eadem ratio subsit.*

4 *Legem nouam per aliam legem antiquam in casibus per eandem antiquam legem æquiparatis corrigi posse, eadem ratione vigente.*

5 *L. cum auus, in fœminis grauatis procedere, etiam si filia grauata per statutum exclusa reperiretur.*

6 *L. cum auus procedere, nedum quando filius grauatus cum filijs vel descendentibus masculis, verum etiam si cum fœminis decesserit.*

7 *L. cum auus, non solum quando filius grauatus alteri filio restituere institutus pro parte est, verum etiam quando in totum institutus reperitur, ad fœminarum fauorem procedere.*

8 *L. cum auus, in fœminis non procedere substituto descendente vel agnato, ac filiabus particulariter hæredibus institutis, filio autem vniuersaliter.*

CAP. IIII.

COLLIGENDO ea quæ ex sexta conclusione inferuntur, vt hic textus procedat cum descēdens ab ascendente masculo per lineam masculinam grauatus reperitur, in auo enim ex altero filio præmortuo nepotem grauante loquitur, Primum corolla-
1 rium deducitur, † hunc text. ex d. l. cum acutissimi, suppleri, disponente eidem legi, cum filia fœmina vel ex ea etiam descendens grauatur, locum esse, secundum Paul. de Castr. in princ. versic. Item hic loquitur quando grauatus, & Socin. in hoc eodem textu, col. 24. versic. Ex sexta & vltima conclusione. post Bart. ibidem, num. 1. versic. Quæro quid si talis, dum dicit, quòd in ascendente per lineam maternam locum habeat, prout Socinus ita ipsum intelligit, vbi Cuman. n. 1. idē quoque voluere Dec. consil. 495. Viso eleganti consilio, nu. 7. versic. Et cū prædicta, Ant. Gabriel. Rom. lib. 4. de fideicom. conclus. 2. n. 17. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volun. lib. 10. tit. 7. num. 13. versic. Quintò extenditur, Antonius Gomesius in cōmentar. varijsque resolut. iuris ciuilis, tom. 1. cap. 5. post num. 32. versic. Quartò extende, Carol. Ruin. cons. 106. Viso, ac diligenter ponderato, num. 1. lib. 2. Io. Cephal. cons. 391. Testator, n. 16. versic. Sextò nam dispositio, lib. 3. Io. Crot. cons. 4. Casus, num. 28. versic. Tum sic, Hieronym. Gabriel. cons. 97. Ioannes Leonardus,

nardus, nu. 14. versic. Et probatur clarissimè, Francisc. Vegius, cons. 65. Viso, num. 65. versic. Hæc conclusio comprobatur, post Alexan. cons. 38. Perspectis his, colum. 2. num. 5. versic. Sed vt ipse refert, lib. 6.

Idque non vi extensionis, sed generum conceptionis contingit, vt Bald. in d. l. cum acutissimi, num. 10. versic. Ibi, sed etiam filiam. Vel dicendum est, verbalem extensionem non esse sed potius mentalem declarationem ex simili in omnibus ratione videri, vt tradunt Bald. d. num. 10. Et Socinus hic d. col. 24. quemadmodum in l. fin. C. de indict. vid. tollen. secus vbi ratio repugnaret, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. Cum tamen in d. l. final. in correlatiuis versa-

2 mur, † perperam Baldus & Socinus illam ad hosce terminos inducunt, vt inquam lex noua Iuliam Viscelliam legem de vxore loquentem corrigens, in marito etiam illam correxisse existimetur, cum virtute correlationis sit, qua ra-

3 tione & † lex in actore corrigēs de reo quoque egisse creditur, glos. in l. per interuallum, de iudic. Sic pœna imposita vendenti intelligitur & emptorem distringere, l. fin. ff. de acceptil. Si eadem ratio vigeat secus alias, cap. fin. de verb. sign. Istudque in correlatiuis expressum, ad ea Andr. Alciat. eminens Iurisconf. lib. 2. cod. tit. de verb. sign. fol. 96. secundum paruam Lugdunensem impressionem porrigit, quæ ex lege veteri regulariter inuicem æquiparantur, gloss. in

4 l. si quis seruo, C. de furt. † Vnde lex noua inducens vt quarta quæ ex lege Falcidia detrahitur quo minus detrahatur prohiberi per testatorem possit, ad eam quoque extendetur quā ex S. C. Trebelliano hæredes retinere possunt, Bart. in l. Marcellus, num. 6. versic. Secundò dico, ad Trebell. Quod tamen intelligendum existimat cum eadem in æquiparatis subest ratio, alioquin ex nuda Principis voluntate absque alia ratione quicquam indulgentis cōtra regulas iuris concessa, nec ad æquiparata quidem protrahentur, quod ea in constitutione apparet quę correcta antiquiore lege centum annorum præscriptionem ad quadraginta redigit, cum in Ecclesia loquatur ad Rempub. nō producitur, auth. quas actiones, C. de Sacrosf. Eccles. Rursus hoc intelligendum, vt fiat extensio quatenus correctum fuerit, in eo in quo æquiparatio est facta tantum: Proinde quamuis rei vendicatio & actio Publiciana iisdem passibus ambulent, lex tamen noua in rei vendicatione bonam fidem auctoris exposcēs alioquin vsucapionem renuens, ad Publicianam experientem non protrahetur, non enim quo ad hoc æquiparantur, Bart. in l. cum qui, §. prætor ait, num. 1. de Publician. in rem act. rationemque huius extensionis quæ in æquiparatis fit exemplumque Alciatus ibidem affert.

Ampliatur hæc conclusio, vt procedat etiam

5 si filia grauata per statutū fuisset exclusa, † adhuc enim tacita huius legis conditio subintelligeretur, vt scribit Carol. Ruin. cons. 77. In facto proponitur, col. pen. num. 15. versic. Nec refert quòd ista filia, lib. 2. quem sequitur Anton. Gabriel. d. lib. 4. concl. 2. nu. 18. ampl. 10.

Prout hic textus regulariter procedit, nedū quando filius grauatus cum filijs vel descen-

6 dentibus masculis decessit, verū etiam † si cum fœminis, d. l. generaliter, §. cùm autē, & ibi Doctores communiter id exprimunt, Bart. etiam ac Scribentes communiter tum hic, tum in d. l. cum acutissimi, & post Io. Andr. Ant. de Butr. Cardin. & Petr. de Anchar. in c. Raynaldus, extr. de testam. tradit ibidem Didac. Couarr. Toletan. in princ. nu. 2. versic. Colligo deinde, asserens hoc passim receptum esse, textumque insignem in d. l. cum acutissimi, allegans Soc. sen. cons. 23. Circa prædictam consultationem, ante num. 6. lib. 1. cons. 6. In præsenti consultatione, num. 2. lib. 3. Ias. cons. 141. In ista difficillima quæstione, col. 3. versic. Ad idem & fortius stringit textus, lib. 2. Dec. cons. 15. Et pro tenui facultate, col. 1. versic. Et ista conclusio, Anton. Gabriel. d. lib. 4. concl. 2. Fernand. Vasquius lib. 3. primæ partis, §. 27. sub num. 4. versic. Astringitur, vbi cōmunem opinionem esse dicit Ant. Gomes. in commentar. varijsque resol. iur. ciuil. tom. 1. c. 5. de fideicom. substit. fol. 57. post num. 32. versic. Quintò extende. Paris. cons. 19. Ad veram resolutionem, num. 86. lib. 2. cons. 41. Ioannes, num. 35. lib. 3. Hieron. Grat. cons. 53. Casus, nu. 4. lib. 2. Soc. iun. consil. 138. Abunde, num. 35. & is lib. 2. Andr. Alciat. cons. 71. Lecto consilio, n. 24. & 25. lib. 9. Portius cons. 177. Contingit, nu. 4. & 5. lib. 4. Io. Cephal. cons. 391. Testator, nu. 15. lib. 3. & cons. 576. Reuerendus Dominus, nu. 2. lib. 4. Ampliatur primò præcedens conclusio, etiam si vnica tantum filia superstit, vt in citatis consilijs Cephali alios allegantis, videre licet.

Secundò ampliatur, vt sit vera non solum quādo filius grauatus alteri filio restituere in-

7 stitutus pro parte esset, † verum etiam cum in totum institutus reperiretur, adhuc enim fœmina grauati ad substituti exclusionem in subintellecta hac conditione includeretur, Carolus Ruin. cons. 36. Conclusio, num. 9. versic. Quia ergo Bald. lib. 3.

Limitatur, filio masculo vniuersaliter instituto, filiabus autem particulariter prouisis, ac denique descendente vel agnato substituto;

8 tunc † enim ad masculos tantū tacita hęc cōditio restringeretur, vt ex cōi Doctorum opinione, scribit Curt. iun. cōs. 35. D. Benedictus, n. 1. vers. Ex distinctione, subdens iudicando ab ea recedendum non fore, de quo tamen infra.

HYPOTHESIS.

Non solum nepote vel filio à patre grauatis, sed alijs descendentibus in infinitum, conditionem istam tacitam verificari: Et de appellatione posterorum, posteritatis, familiæ, descendentium, ac lineæ masculinæ aliqua insinuari.

SVMMARIVM.

1 *L.cum auus, non tantum nepote vel filio à patre vel auo grauatis, sed alijs descendentibus in infinitum procedere.*

2 *Posterorum nomen, descendentes omnes tam mares quàm fœminas includere.*

3 *Posteritatis nomen, vtriusque sexus descendentes continere: discrimenque inter posteros ac posteritatem verum non esse.*

4 *Familia nomen, fœminas etiam, ex eisque descendentes, continere.*

5 *L.cum auus, exorbitantem esse.*

6 *Posterorum appellatione, vbi diuersa ratio adesset fœminas non includi.*

7 *Posterorum voce, in feudis fœminas regulariter non contineri, Nec ex filia nepotem, num.9.*

8 *Fœminas in feudo sub voce posterorum intelligi, si feudum à fœmina concedatur.*

10 *Posterorum appellatione in priuilegijs, fœminas non contineri.*

11 *Posterorum voce, fœminas à beneficijs Principum nequaquam excludi.*

12 *Posterorum voce, fœminas in priuilegijs contineri vbi à fœmina priuilegium concederetur.*

13 *Posterorum voce fœminas non includi, si fœmina ex Plebiscito municipali propter masculos excludantur.*

14 *Descendentium appellatione omnes in infinitum masculos et fœminas, & tam ex masculis quàm fœminis descendentes contineri.*

15 *Descendentium appellatione conceptos etiam post mortem testatoris venire.*

16 *Descendentium appellatione, fœminas non minus masculis contineri.*

17 *Descendentium voce, multò magis fœminas venire vbi de illis mentio prius facta reperiretur.*

18 *Descendentium appellatio, fœminas non allicit vbi diuersa ratio adesset: subiectaque materia aliud suaderet.*

19 *Descendentium voce, fœminas in feudo non includi.*

20 *Descendentium appellatione in successione primogenituræ, dignitatis, ac maioricatus fœminas non venire.*

21 *Descendentium voce fœminas in odiosis, vtputa in priuilegijs, non contineri.*

22 *Descendentium ex linea masculina appellatione, qui includantur.*

CAP. V.

SECVNDVM corollarium elicitur, Papiniani scilicet hoc responsum, ex d.l.cum acutissimi, iterum suppleri, vt non tantum nepote vel filio à patre vel auo grauatis, sed alijs descendentibus in infinitum locum sibi vendicet, cum Imperator plenissimum ei euentũ donauerit, id est in ipsis descen-
1 dentibus in infinitum † (vt dicebam) grauatis, vt in textu ibi, Vel aliam deinceps posteritatẽ; Nam secundum Bald. in præalleg. l. cum acutissimi, videbatur hanc legem in solo filio procedere, tanquam per viam fictionis introductã, vnde ipse textũ supplendo in quocunque gradu in infinitum ampliabat, idemque ibi Ang. Corn. ac cęteri supplent, & Soc. sen. hic, Anton. Gabriel. lib.4. de fideicom. concl.2. nu.7. in 3. ampl. Ant. Gomes. in cõment. varijsque resol. iuris ciuil. tom.1. de fideicom. substit. c.5. post n.32. vers. Secũdò extende. Iacob. Philip. Portius cons.177. Contingit, ante n.4. lib.4. Padilla in d.l.cum acutissimi, nu.24. Sfort. Odd. cons. 97. Benedictus Mariotti, n.12. D. Petr. Caball. cons.48. Maturè consideratis, nu.9. lib.1. Hieron. Magon. in decis. Floren.52. Raynaldus de Rondinellis, nu.3. quod etiam longè ante scripsit Guid. Papæ in d.l.generaliter, §.cum autẽ, col. fin. versic. Papinianus autẽ hoc introduxit.
2 Posterorũ enim appellatione, † omnes descendentes tam mares quàm fœminæ cõtinentur, l. Iurisconf. §. parentes, ff. de gradib. l. quod his verbis, §. fin. de leg.3. iunct. l. cognoscere, §. fin. ff. de verb. signific. l.1. C. de impon. lucr. descript. lib.10. c.1. §. contra natos, de scismaric. in 6. Cardin. in c.1. §. hoc quoque, col. fin. tit. de success. feud. Bart. in l. liberorũ, col. pen. nu.19. versic. Quæro nunquid, ff. de verb. sign. Io. de Imol. in l. si ita scriptum sit filiabus, in princ. de leg.1. Paul. de Castr. in l. quia tale, col.2. ff. sol. matrim. Ant. de Butr. cons.9. Viso puncto & quæsitis, in 1. dub. Socin. sen. cons.51. Visa facti narratione, nu.3. lib.4. Dec. cons.223. In casu proposito, n.5. cons.470. Casus de quo quęritur, num.11. cons.527. In ciuitate Rauennę, nu.6. Ludouic. Gozadin. cons.20. Prima facie videtur, n.8. versic. Item similiter, cons.45. Visis allegationibus, nu.13. versic. Tamen Socin. iun. cons.13. Quæritur, nu.18. lib.3. cons.80. Viso, num.4. lib.2. Ant. Rub. Alexandrin. cons.16. In causa Ioannis, nu.12. col.4. versic. Non obstat modo. Marc. Mant. cons.92. Fuit aliàs de anno, num.2. Carol. Ruin. cons.128. Factum, num.19. in fin. lib.2. cons.22. Proponitur primò,

mò, nu.11. eod.vol. conſ.164. Ex verbis teſta-ſtamenti, nu.3.& 4.lib.3. Pariſ. conſ.20. Conceſſio, nu.12. lib.1. conſ.88. Ad reſolutionem, num.13. lib.2. Iacob. Mandell. conſ.85. Facile eſſet, nu.8. Io.Ceph. conſ.372. Illuſtriſſimus, num.12. verſic. Secundò quoniam, lib.3.

Et quamuis text. de poſteritate loquatur, ac Alexander conſil.160. Viſo themate, col.1. num.4. verſic. Fortius voluerunt, lib.2. dixerit, poſteritatis nomen eſſe familiæ, quæ illos tantum allicit qui per ſexum maſculinum procedunt, l.familiæ, in fin. de verb.ſign. §.fin. Inſtit. quib.mod.ius patr.poteſt.ſolu. quòd verò poſteritas ad familiam referatur, probat text. in l. vacatio, ff. de muner. & honor. & notat Dyn. in reg. priuilegium, de reg.iur. in 6. idemque ſibi voluit Petr. de Anchar. conſ.339. Pro maiori intelligentia dicendorum, col.3. verſic. Primo quia donatio, videnturque ſenſiſſe, Petr.& Cyn. in l.fin. in 4.q. ff. de conſtit.princ. dum reſpondent ad l.1. in fin. ff. de iur.immunit. vt per Alex. in citato loco. Tamen & poſteritatis ap-
3 pellatio † virtualiter vtriuſque ſexus deſcendētes includit, quod quidem ex d.l. cum acutiſſimi, apertè probatur, & tradidere Carol. Ruin. conſ.58. Super eo, nu.4. lib.5. & Mandell. Albenſ. conſ.85. Facile eſſet, num.8. dictamque inter poſteros ac poſteritatem differentiam reſpuit Andr. Tiraquell. in tract. de retract. conſang. §.1. gloſ.9. num.202. verſic. Sed & idem, & num.239. verſic. Et tamen ſatis conſtat.

Licetque nomen ipſum familiæ interdū pro agnatione ſpecialiter aſſumatur, nihilominus
4 de proprietate ipſius fœminas etiam † ex ciſque deſcendentes cōplectitur, vt ſcribunt Oldrad. Bald. & Paul. de Caſtr. in l.fin. C. de verb. ſign. Bertrand. conſ.15. Ex themate, num.46. verſic. Ad ſeptimū dico, lib.1. Hieron. Gabriel. conſ.132. Tiberius Narius, in 4.q. num.32. & 33. Io.Petr. Surd. cōſ.96. Mag.D. Dominicus, num.6. qui limitat, num.28. vt fœminæ non veniant cum agnationis ratio habita fuit in quacunque materia verſemur, vbi multos citat; Siqüe aliquis familiæ appellationem diligētius inueſtigare cuperet, indicaſſe ſufficiat Baldum, & Paul. de Caſtr. poſt gloſſ. in l.peto, §.fin. de leg.2. Iacob. de Aret. ac Bald. in l.1. in princ. ad S.C. Syllan. Paul. de Caſtr. in l.cum ita, §. in fideicommiſſo, in princ. d.tit. de leg.2. Iaſon. in l. ſuggeſtioni, num.21. de verb.ſign. in l.1. nu.5. C. vnd. vir & vx. Corn. conſ.40. In hac conſultatione, colum.fin. num.16. verſic. Nec obſtat, lib.2. Andr. Alciat. in l.pronunciatio, nu.3. & ſeq. ac in l.familiæ appellatione, de verb.ſign. conſ.35. Eſt diffuſè, num.12. lib.9. Afflict. in conſtit. iuris gentium, num.19. Pariſ. conſil.33. Ex facto, num.44. & infra, lib.1. conſ.1. Vulgatum eſt, nu.60. conſ.4. Petrus de Albano, n.28. & conſ.22. De tribus principaliter, num.62. & 66. lib.3. Socin. iun. conſ.126. Maxima profectò, num.3. lib.1. conſ.116. Viſo puncto prædicto, num.19. eod.vol. conſ.2. Superioribus mēſibus, num.14. lib.2. Curt.iun. conſ.49. Habita diligenti conſideratione, num.3. Proſper Carauit. in pragm. de filijsfamil. §.13. nu.3. fol.40. Io.Crot. conſ.48. Excellentiſſimus Iuriſcōſultus, num.49. Carol. Ruin. conſ.22. Proponitur primò, num.13. lib.2. conſ.24. Viſa facultate, num.3. conſ.148. Videtur, num.10. conſ.203. De duobus, num.7. eod.vol. Benedict. Capr. conſ.90. Etſi viſo, num.3. & 5. Io.Petr. Surd. conſ.67. Breues, num.17. Auguſt. Bero. conſil.80. Viſis teſtamentis, num.4. & 10. lib.2. conſ.176. In hac conſultatione, num.63.64. & 65. eodem vol. Franciſc. Veggius conſ.58. Statuto ciuitatis Cortonæ, num.50. conſ.66. Præſupponitur in facto, num.62. & 67. Io.Cephal. conſ.362. Conductor domus, num.12. lib.3. & conſ.386. Proponuntur, num.10. eod.vol. Io. Coraſ. in epiſtolic. quæſt. cap.11. num.4. Catellian. Cott. in memoralib.1. part. in verb. Familiæ appellatio.

Hinc difficultas illa ſublata videtur, quòd cum hoc reſponſum non ideo minus exorbitās
5 remaneat, † vt tradidere Io. de Imol. in l.filio præterito, ff. de iniuſt. rupt. teſtam. Andr. Barbat. in d.l. cum acutiſſimi, col.45. Socin. iun. conſ.100. Præſupponitur col.3. num.9. lib.1. & Socin. ſen. hic repetit, dum Imperator, Aliam deinceps dicit poſteritatē, hæſitandum ſit, num quid fœminæ comprehendantur, ex opinione prædicta Cyni, ac Petri quos Alexander ſequitur, cum ex prænarratis differentiam inter poſteros & poſteritatem non conſtitui Tiraquellus egregiè aſſeruerit, dictorumque opinionem leuem & abſurdam eſſe liqueat.

Sed ad poſteros redeundo, ipſorum appella
6 tione fœminæ non includuntur † vbi diuerſa ratio adeſt, Soc.iun. conſ.1. Præſentis conſultationis reſolutio, num.94. lib.1. Vnde in feudo re-
7 gulariter † id contingit, cap.1. §.hoc autem, de his qui feud.dar. poſſ. eſtque communis regula vt ſcribit Dec. conſ.139. Et diligenter, nu.2. verſic. Sed tamen, Iul. Clar. li.4. §.feudū. q.73. vbi pluribus modis limitat, quemadmodum etiam faciunt Iacobin. de S.Georg. in inueſtit. feud. in verb. Et fœminis, col.1. & 2. & Oſaſc. deciſ.27. Prolata ſententia, num.15. Vt in feudo poſterorum vōce fœminæ veniant, limitationibus inſpectis, quoties à fœmina conceſſum
8 fuiſſet † qualitate perſonæ inueſtientis attenta, Hieron. Grat. conſ.159. Illuſtriſſime Vexillifer, num.15. lib.2. Ludouic. Gozadin. conſ.79. Viſo proceſſu, nu.15. poſt Ancharanum d.conſil.339. Pro maiori intelligentia dicendorum, colum.4. & 5. Et ſecundum dictam regulam,

nec

dubium, num. 55. eod. lib. nec præterierim Nattam conf. 64. num. 6. lib. 1.

15 Etiam si post mortem testatoris † concepti fuerint, Socin. conf. 10. Consideratis, col. fin. lib. 3. Parif. conf. 51. In huiuscemodi causa, nu. 31. lib. 2. & post Natt. conf. 437. num. 3. tradit Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 8. tit. 11. num. 4. versic. Item descendentium appellatione. Quandò scilicet in tempus futurum fideicõmissum collatum reperitur, vt per Socin. sen. d. consil. 51. Visa facti narratione, num. 41. & infra, lib. 4. Et scribit Mantic. in citato loco, post Alexand. conf. 26. Videtur fortassè, num. 5. lib. 3. & Dec. conf. 299. In causa mihi commissa, num. 8. licet vterque in voce filiorum loquatur.

Descendentiumque appellatione fœminæ
16 æque † propriè intelliguntur, Ludouic. Gozadin. d. conf. 20. Prima facie videtur, num. 7. & 8. Socin. iun. conf. 69. Iam annus est, num. 12. versic. Secundò idem probatur, lib. 2. Cephal. d. conf. 394. Petit, nu. 4. Bero. conf. 151. In hac causa, num. 13. lib. 2. Et multò magis fœminæ
17 includuntur vbi de illis prius facta mētio † fuisset, vt vltra Corneum & Collegium Bononiense, tradit Osasc. decis. 23. Secundus qui se offert, num. 38.

Hoc tamen limitatur Primò, vbi diuersa ratio adesset, subiectaque materia aliud suade-
18 ret, † tunc enim fœminæ non venirent, vt post Anton. de Butr. d. conf. 9. Viso puncto & quæsitis, colum. 2. dicit Socin. iun. conf. 1. Præsentis consultationis resolutio, num. 94. lib. 1. Francisc. Marzar. conf. 39. Et sanè, nu. 12. Decium allegans vt per eum ibi. Propterea si de feudo
19 ageretur, masculi exclusis fœminis † admitterentur, Parif. conf. 72. Ad veram resolutionē, num. 7. lib. 4. Rol. de Vall. conf. 58. In præsenti consultatione, num. 25. lib. 3. Estque text. in c. Titius, si de feud. defuncti conten. sit inter domin. & agnat. vasall. Itē, vbi de successione pri-
20 mogenituræ, dignitatis, aut maioricatus † tractaretur, Rol. de. conf. 58. num. 28.

21 Secundò, in odiosis † vt in priuilegijs, Carol. Ruin. conf. 18. Circa casum, num. 7. lib. 3.

Quid si ex linea masculina descendentes vocarentur, vt quia aliquis rem in emphyteusim pro se & descendentibus suis ex linea masculina receperit, nunquid fœminæ includantur?
22 hoc casu, † aut quærimus de inclusione filiæ ex recipiente rem in emphyteusim progenitæ, & Paul. de Castr. in l. maritus, num. 5. versic. Et ego inducebam semel, C. de procur. voluit filiam fœminam non includi inducendo vt per eum, dicentem eius inductionem nonnullis in hoc cespitantibus pulcram visam fuisse, Castrensemque, sequuntur Alexand. in l. Gallus, §. nunc de lege, sub num. 3. versic. Sed iuxta hoc quæro, ff. de liber. & posthum. ac conf. 43. Consideratis his, num. 5. lib. 3. quod emendatius legitur, conf. 53. lib. 6. Curt. sen. consil. 44. Statuto seu consuetudine, colum. 7. Cels. Hug. consil. 120. Etsi dici posit, ante num. 4. Socin. iun. consil. 186. Inspectis verbis testamenti, sub num. 14. versic. Et eandem decisionem, lib. 2. Parif. conf. 22. De tribus principaliter, nu. 44. de communi opinione attestās lib. 3. Curt. iun. consil. 172. Præsupponitur in facto, colum. 2. num. 6. versic. Contrarium decidit, Augustin. Bero. conf. 77. Narratur in facti contingentia, num. 1. vbi de recepta sententia meminit, & nu. 9. versic. Secundò licet ex illis verbis, lib. secundo. Contrarium tamen tenent, Iason in d. §. nunc de lege, num. 14. dicens Castrensis Alexandrique decisionem semper sibi contra omnem mundi æquitatem apparuisse, & in d. l. maritus, post num. 3. versic. Istæ considerationes mihi nullo modo placent, ac denique in l. secunda, num. 206. versic. Vigesimoprimo quæro, Nouissimi Parisiens. ad Alexand. dicto consil. 52. lib. sexto, concludentes, malè contra fœminam eundem Alexandrum respondisse, Socin. etiam in dicta l. Gallus, §. nunc de lege, columna secunda, versic. Sed aduerte, dubitare se inquit Alexandri lecturā in hoc corruptam esse, vbi Andreas Alciat. numero vndecimo, versic. Et hoc tenendo, prior autem opinio (vt dicebam) Parisij ac Beroi testimonio adhuc communis remanet.

Aut quærimus de inclusione neptis ex filio, & in hoc casu idem Alciatus in præcitato loco ad tollendam Scribentium quandam confusionem, considerando tria membra distinguebat, & Primum quidem est, quando testator dixit, relinquo talia bona descendētibus per lineam masculinam vel per sexum virilem, & tunc neptem ex filio non includi vult, istamque opinionē esse communem & veram affirmat, nam non dicitur esse in linea masculina nec in sexu virili, cum dictio, per, significet descendentiam inclusam, l. si putator, ff. ad l. Aquil. verbi gratia ego descendo per montem, certè includo me esse in monte, Et quanquam communis Doctorum sententia in posteriori casu quando scilicet esset dictum per virilem sexum contradixerit, tamen vtroque casu Alciatus idem concludit vt neptis non includatur, motus Primò, quia fundamenta loquentia in linea habent locum etiam in sexu, per dictam l. si putator. Secundò, cum Castrensis fundamentum in d. l. si maritus, pro vtroque casu concludat, idem enim iudicamus de principio, quod de descendentibus, & de causa quod de causato, l. etsi amicis, ff. de adult. sed sic est quòd fœmina ita est principium lineæ fœmininæ sicut est principium fœminini sexus, ergo &c. Tertiò, in neu-

in neutro prædicti casus filia fœmina aliquid potest capere, vt omnes fatentur, ergo nec neptis ex filio, nam melioris conditionis non debet esse nepos vel neptis quàm filius vel filia, l. si viua matre, versic. Non licet, C. de bonis matern.

Hancque opinionem clariorem esse dicit, quando statutum esset quòd stantibus masculis fœminę non succederent, remittens se ad tradita per Butr. cons. 2. sub rubr. de constit. in 1. dub. & Francisc. Aret. cons. 156. Et pro opinione Alciati facit, quia descendentes per virilem sexum sunt agnati, §. 1. Instit. de legitim. agn. successs. & §. 1. Instit. de legitim. agn. tut. sed ista neptis ex filio non est agnata licet videatur in contrarium text. in §. cęterum, d. tit. de legitim. agn. successs. ergo dicendum est, quòd per virilem sexum non descendit, contrarijsque respõdet vt per eum latè & eleganter differentem, & cum eo sentiunt Carol. Ruin. in eod. §. nunc de lege, num. 7. Simon de Pret. in tract. de interpret. vlt. vol. lib. 3. solut. 11. nu. 54. versic. Soccinus uerò, fol. 292. & Socin. iun. cons. 69. Iam manus est, num. 30. lib. 3.

Sed quicquid Alciatus senserit, neptem ex filio descendentium per lineam masculinã appellatione contineri, dicunt gloss. in verb. tametsi, Bald. colum. 2. ante fin. versic. Sextò & vltimò oppono, Paul. de Castr. nu. 4. & 5. Francisc. Aretin. col. penult. Alex. nu. 3. Ias. num. 9. & Claud. Aquens. ad quæstionem de emphyteusi inferentes, in d. §. nunc de lege, Paul. de Castr. cons. 91. Præsupposito quòd dictum statutum, col. penult. post num. 4. lib. 2. Alexan. cons. 53. Consideratis his, nu. 9. lib. 6. cons. 125. Viso processu causæ, num. 4. versic. Et etiam dicunt, lib. 7. Socin. sen. cons. 51. Visa facti narratione, num. 5. & 6. lib. 4. Paris. cons. 40. Iste abnepos descendens, num. 38. versic. Præterea si in facto verum est, lib. 2. cons. 51. In huiuscemodi causa, num. 30. citans Socinum seniorem in præallegato loco, eod. vol. cons. 47. Si consideramus, num. 43. lib. 3. Carol. Ruin. cons. 126. Primò videndum est, n. 13. versic. Nam aliud, lib. 1. consil. 149. Pro decisione, col. 2. num. 2. versic. Et per consequens, lib. 2. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 8. tit. 11. nu. 9. versic. Item si fideicommissum, fol. 189. Io: Crot. cons. 16. Viso & maturè considerato, num. 4. Hieronym. Gabr. cons. 90. Anno 1504. nu. 33. versic. Et neptis ex filio, vbi dicit glossam in d. §. nunc de lege, communiter approbatã esse. Et pro hac recepta opinione est tex. in l. lege xij. tab. versic. Habui itaque, C. de legitim. hæred. in §. item vetustas, Instit. de hæredit. quæ ab intestat. defer. & in l. 2. §. 1. ff. de suis & legitim. iunct. text. in §. cæterum, Instit. de legitim. agnat. successs.

Et magis procederet, cum substitutio illorum per lineam masculinam descendentium, esset facta in defectum descendentium masculorum, vt tradit Ruin. dicto cons. 149. sub numer. 13. versic. Nec obstat quòd dictæ mulieres, lib. 2.

Secundum membrum est, si testator dixerit relinquo descendentibus ex linea masculina, vel sexu masculino; seu dixerit: descendentibus de linea masculina, vel de sexu masculino, & tunc arbitratur talem fęminam non cõprehendi, stante dicto statuto fœminarum exclusiuo, prout communiter est per totam Italiam; Mouetur quia quando voluntas defuncti propriè loquendo potest referri, & ad ius commune, & ad ius municipale, in dubio debet ad municipale referri, vt constat ex not. per Bart. in d. §. cum ita, & per Gemini in cap. 1. in 6. not. de constit. lib. 6. pro eademque opin. facit text. in d. l. si viua matre. Sed quid si illud statutum non vigeat? videtur idem, ne sequatur absurdum de quo in ead. l. si viua matre. Nec obstat quòd cum de iure communi fœmina succedere debeat, l. maximum vitium, C. de liber. prȩter. videatur testator suam voluntatem secundum leges accommodasse, d. l. quidam cum filium, l. quæro, §. inter, ff. loc. nam plus moderatur voluntatem defuncti lex municipalis quàm ius commune, nec isto casu ius commune neptem vocat, tunc enim vocat quando absurdum non sequeretur de quo in d. l. si viua matre, nam vt absurdum euitetur etiam sunt verba uiolanda, ubi dicit Aretin. in dicta l. Gallus, §. & quid si tantum, quinimò leges sunt corrigendæ, cap. cum expediat, de elect. lib. 6. & cum Alciato in hoc secundo membro concurrit Ruin. dicto cons. 126. Primò uidendum est, num. 13. in distinctione, lib. 1.

Tertium membrum est, quando testator dixit, relinquo descendentibus à uirili sexu, uel à uirili linea, & hoc ultimo casu, uera uidetur communis opinio, ut neptes descendentes à filijs, uel proneptes descendentes à nepotibus exclusi non intelligantur, nam hoc casu non possunt uerba propriè trahi, ut solos masculos includant: & pro hac opinione facit dicta glos. §. nunc de lege, congruuntque alia tradita per Baldum, & Modernos ibi. Hancque distinctionem Andreæ Alciati refert Francisc. Mantic. in dicto tractat. de coniect. ultim. uol. tit. 11. num. 9. sed illam improbat Augustin. Bero. dicto consil. 77. numero decimonono, dicens differentiam præallegatam, per lineam, & ex linea, potius uerbalem esse, quàm iuridicam, ut per eum latè.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Conditionem huiusmodi tacitam ex ipsa l. cum auus, subintellectam, ad omnes ex rogato descendentes quoscunque in infinitum remotissimo gradu protendi. Ibidemque de infinitate resecanda, ac de dictione Perpetuò, & de verbis Sobolis, Prolis, Progeniei atque Stirpis, & nunquid pro synonymis censeantur.

SVMMARIVM.

1 *L. Cum auus, in omnibus ex rogato descendentibus, quocunque in infinitum remotissimo gradu procedere, & num. 7.*
2 *Infinitatē legi exosam esse, & proinde vitandā.*
3 *Infinitatem non solum legi sed ipsi naturæ repugnare.*
4 *Infinitatis vitāda causa multa induci, remissiuè.*
5 *Successionis gradum ad decimum coarctari, ad infinitatem effugiendā in agnatorū successione.*
6 *Alienationis prohibitionem extra familiam, ad quartum vsque gradum limitari.*
8 *Argumentationem à generali expressa ratione, etiam exclusiuè & in exorbitantibus licitā esse.*
9 *Infinitatem in legis dispositione vbi verba sunt pragnantia & ad infinitatem apta, non reÿci.*
10 *Infinitatem in hominum actibus non respui, vbi verba pragnantia quandocunque, quotiescunque, aut toties quoties, adessent; Nisi aliud de mēte ex verbis admixtis appareret; Vel nisi aliud subiecta materia suaderet, num. 11.*
12 *Perpetuo dictionem, propter subiectam materiam ad certum tempus restringi.*
13 *Liberorum verbo vlteriores descendentes venire.*
14 *Sobolis appellatione, liberos, nepotes, pronepotes, & vlteriores deinceps, includi.*
15 *Sobolis appellatione, tam ex filio, quàm ex filia descendentes comprehendi; Et quid de naturalibus, num. 16. Quid verò de legitimatis per oblationem Curiæ, num. 17.*
18 *Sobolis verbum, cum verbis, prolis, progeniei, stirpis, & posteritatis, synonyma esse.*

CAP. VI.

TERTIVM ex prædictis corollarium inferri videtur, omnes ex rogato descendentes quocunque in infinitum remotissimo gradu fideicommissi defe-
1 ctum operari † ex ipsisque tolli, Corn. in d. l.
cum acutissimi, C. de fideicommiss. & ibi Ioannes Petrucius de Montesperell. idemque sibi voluere Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuer. in d. l. generaliter, §. cum autem, Socin. hic columm. 26. versic. Tertiò ex his videbatur. Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. concl. 2. nu. 5. in 2. ampliat. Anton. Gomes. in commentar. variisque resolut. iuris ciuilis, tom. 1. cap. 5. post numer. 32. Fernand. Vasq. in tractat. de successſ. creat. lib. 3. primæ partis, §. 27. limit. 31. col. 8. in princ. ante n. 9. versic. Decimooctauo adde, fol. 69. post Socinum eiusque præceptores in desuper citatis locis, Io. Cephal. cons. 576. Reuerendus Dominus, num. 14. lib. 4. Ang. tamen in præallegata l. cū acutissimi, in diuersam sententiam ibat, dicens textum illum, & in d. §. cum autem, dum de filijs, nepotibus, pronepotibusque grauati loquitur, nō debere vltra descendentes extendi, uitanda namque infinitas
2 est † quam lex ipsa abhorret, l. qui bona, §. fin.
ff. de damn. infect. l. 1. ubi Alex. Curt. Dec. in 2. not. & Nouiss. Bononien. num. 19. C. de sent. quæ pro eo quod interest, l. fideicommissa, §. si quis decem, de leg. 3. Alexan. cons. 16. Breuiter, in casu præmisso, nu. 9. lib. 4. Dec. in cap. per tuas, num. 7. extr. de prob. Iacob. Philip. Portius, cons. 26. An alter coniugum, nu. 3. uersic. Tertiò suadet, lib. 1. cons. 58. eiusdem initij, eod. uol. cons. 142. Magnificus D. Bertrandus num. 76. uersic. Quæ sententia, lib. 2. consil. 107. Contingit, num. 54. eod. lib. cons. 64. Species facti, num. 13. dicto lib. 1. Hieronym. Grat. consil. 105. Videtur, num. 9. & 15. lib. 1. Ioan. Cephal. consil. 400. Causa ista, num. 17.
3 lib. 3. Et non solum lex, sed ipsa natura † infi-
nitatem execratur, Aristot. 1. Cæli, cap. 3. Portius, cons. 100. Quamuis, num. 3. lib. 2. Vnde ratione infinitatis uitandæ multa inducuntur,
4 ut † per Ludouic. Roman. in rubric. de arbitr.
colum. 2. Alexand. dicto consil. 16. usque ad num. 9. lib. 4. Iason in l. uideamus, §. deferre, num. 7. & infra, ff. de in lit. iur. rursus Alex. in d. l. qui bona, §. fin. num. 5. vsque ad num. 14. Nouiss. Bonon. in d. l. 1. num. 19. & 24.

Hinc successionis agnatorum ad decimum
5 gradum † restrictio fit, §. penult. Instit. de co-
gnat. successſ. versic. Hoc loco, glos. in auth. in successione, vbi Bart. & Io. Faber, C. de suis & legitim. Azo in summ. C. de legitim. hæredib. colum. 2. versic. Vocantur agnati, Hostiens. in summ. de consang. & affin. §. vsque ad quotum gradum, versic. vlt. Petr. & Cyn. in l. cum rem alienā, C. de legat. Raph. Fulgos. cons. 45. Quoniam Franciscus, col. 2. Dec. cons. 85. Diligenter & pro tenui facultate mea, n. 1. & 3. qui hoc limitat in successionibus Illustrium Comitū & Baronum, cum in infinitum admittantur, post Bald. singulariter in c. 1. §. capitanei, versic. Item opponitur, de feud. marchiæ, vbi Iacob. Aluarott. in glos. fin. sequutus authoritatem Iacobi de Beluisio, & Nicolai de Neapoli præclarissimorum Doctorum; notandumque est vt Dec.

ante

ante num.4.aduertit in præcitato consilio, Baldum & Aluarottum in bonis feudalibus Baronum, vel Comitum, ac etiam in bonis allodialibus verba facere.

Hinc etiam est, prohibitionis de non alienando extra familiam ad quartum vsque gra-
6 dum limitatio, † vt not.Ang. in §. nos autem, in auth. de restit. fideicommiss. per illum text. in versic. Codicillum, iunctis præcedentibus, vbi Iacob.de Beluis. versic.Et ideo ad filios filiorum, & versic. Sancimus ergo,Alexan. consil.56. Consideratis verbis testamenti, in prin. lib.1. Nisi esset facta prohibitio liberis vel hęredibus volens ad descendentes suos perpetuò peruenire, talis enim prohibitio vltra quartum gradum in infinitum extenderetur, vt dicit Iacob. de Beluis.in citato loco,in fin. versic.Quæritur quid si testator,subdens ita fecisse D.Franciscum Accursij, ipsumque sequitur Alexander. d.consil. sub numer.2. versic. Et ita est de mente.
7 Sed Angeli opinionem † improbat Corn.in d.l. cum acutissimi, in princ. versic. Et ponderat Angelus hunc textum, in manu scriptis codicibus, in distinctione quam facit, cum illius legis ratio generalis sit & expressa, licitumque
8 sit ex ea exclusiue in exorbitantibus etiam † arguere,l.his solis,C.de reuoc.donat.not.glos.in l.vnic. C.de his qui ant. apert.tabul. & ante eū per eandem hanc rationem idem ibi voluit celeberrimus Doctor D.Io. Petrut. de Mōte Sperell. Perusinus, quem refert Io.Bapt. Caccialup. de S.Seuerin. in d.§. cum autem, & vtrosque comprobat Socin. hic col.25. in 3. coroll. Sunt nanque eorundem trium iurium verba admodum generalia,vt in hoc textu ibi, Nulla liberorum &c.in d.l.generaliter,§.cum autem, ibi,liberis eam excludentibus,in dicta denique. l. cum acutissimi, ibi sine sobole, & rursus, Aliam deinceps posteritatem. Cum igitur verba præcitatarum legum nō solum generalia sed prægnantia sint, & infinitati aptentur ac congruant, nulli dubium est, ex ijs infinitatem in
9 legis dispositione tolerari, † vt Nouiss. Bononiens. in d.l.1.col.16. ante num.22. versic. Fallit tamen, aduertunt, ibidemque de infinitate multa atque notabilia magistraliter tradiderunt, C. de sentent. quæ pro eo quod interest,
10 idemque in hominum actibus † contingit, & quamuis vltra verborum generalitatem aliqui voluerint verba infinitatem arguentia adesse, scilicet quandocunque, quotiescunque, toties quoties, & his similia, ita loquantur Bart. Alexand. & alij in dicta l. qui bona, §. final. Ioan. de Imol. in l.si ita, per illum text.ff.de fideiuss. Alexand. consi.145. Quoniam abundè,num.3. lib.2. Hieronymus Grat.consil.53. Ex themate, numero quadragesimoquinto, versic. Nec obstat, lib.1. Bero. consil.193. Ex facti serie, numero quadragesimooctauo,lib.1. Quod intelligendum est, nisi aliud de mente appareat,
11 puta † ex alijs verbis admixtis siuè coniunctis, vt declarat idem Bero. consil.155. Circa id, numero uigesimosecundo,libro primo. Vel nisi ex subiecta materia verbum quandocunque, aut simile, licet aptum ad infinitatem, ad certum tempus certamque ętatem restringendum esset, iuxta glos. in l. neminem, C. de decur. liber decimo. Sicut de dictione perpetuò, dici-
12 mus, quæ propter subiectam materiam † ad certum tempus coarctatur, præsertimque ad tempus vitæ alicuius,l.1. ff.pro soc.l.nulla cum ibi not.ff. eodem tit.l. Caio, §. Imperator, ff. de alimen. & cibar.leg. Bero. dicto consil.155. numero 24. tamen hic uerba non desunt quæ infinitatem importent, liberorum enim ver-
13 bo † vlteriores descendentes veniunt, l.liberorum, ff. de verborum signific. Sic sobolis appellatio liberos, nepotes, pronepotes, & vlte-
14 riores deinceps † complectitur, vt est text. in auth. quib.mod. natural.effic. sui,§.si quis autem defunctus, Alexand. in l.etiam filios, numer.3. uersic. Fortifico, ff. solut. matrim. Ve-
15 niuntque tam descendentes nati ex filio † quā ex filia l.1.eodem tit.sol.matrim. ibi Propter sobolem procreandam, l. 1. C. ne rei domin. uel templor.l.3. C.de natural.liber. l.cum satis, in princ.& §.fin.C.de agricol.& censit.lib.11.cum adductis per Andr.Barbat. in d.l.cum acutissimi, colum.47. uersic. Nota ibi sobole. ubi infert ad quæstionem in causa Honorij III. qui fuit D.Iacobus de Illustrissima, excelsaque familia de Sabellis, Laur.de Palat.in tract.quod stantib.mascul. num.192. uersic. Nunc autem
16 quæro. Veniunt etiam naturales, † ut per Bar
17 batiam ibi, & quid de legitimatis † per oblationem Curiæ? quòd sic Laur.in d.tractat.ante num.193. Est tamen uerum, sobolem propriè
18 ad natos ex legitimis nuptijs † referri, Bald. in l.1.in princ. C.de priuileg. dot. per text. in auth. de nupt. in princ. sed melius probatur in dicta l.1. ff. sol.matrimon. vbi Franciscus Ripnum. decimoseptimo; versic. In textu ibi Sobolem, dicens esse notandum pro statutis & priuilegijs quæ strictè interpretanda sunt, responsumque afferens ad text. iunct.glos. in l.2. C. de infan. expos. & tradit Ioan.Crot. consil. 60. Dudum Fridericus Roman. Imperat. numero 38. versic. Et dicit idem Baldus; Istaque verba proles, progenies, stirps, & posteritas, pro synonymis habentur, ijsque ita vtitur lex vt est text. in l.cum quis, circa med. C. de natural. lib.iuncta l. ne diutius, C. de agricol. & censit. lib.11. Curt.iun.cons.5. Videretur prima consideratione dicendum, num.40. versic. Ista enim verba. Vt contra Angeli opinionem conclu-

concludendum sit, qua enim ratione descendẽtem in quocunque gradu in infinitum grauando, & sic in octauo gradu, vt Socinus inquit, cõditio si sine liberis subintelligitur, vt videatur noluisse liberis in quocunque gradu etiam octauo substitutum præponere, d. l. cum acutissimi, pari ratione grauato in primo gradu existente, non videtur descendentes grauati voluisse substituto postponere, vt puta in sexto gradu existentes; qui magis à testatore dilecti descendentibus in octauo gradu positis censentur.

HYPOTHESIS.

Cum descendens ab ascendente per lineam maternam grauatur hunc tex. suam vim operari: Et vehementem in liberos matris amorem atque pietatem concelebrari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, cum descendens ab ascendente per lineam maternam grauatur locum etiam sibi vendicare.*

2 *Si quis, dictionem, tam masculum quàm fœminã comprehendere; idemque in statutis pariter verum esse, num. 3.*

4 *Masculinum in materia indifferenti fœmininum semper concipere.*

5 *Matri æqualem pietatem erga liberos attribui, licet inæqualis sit parentum potestas.*

6 *Matri eandem reuerentiam deberi quæ patri debetur.*

7 *Matri, nihil esse quod filij non debeant.*

8 *Matres vehementius, patres verò constantius, filios diligere.*

9 *L. cum auus, patriam potestatem non exposcere.*

10 *Auum maternum non plus iuris in filios, matre ipsa habere.*

CAP. VII.

QVARTVM corollarium est, conditionem huius legis etiam intelligi, cum descendens ab ascendẽ-
1 te per maternam lineam † grauatur: ita hoc responsum de ascendente per lineam paternam loquẽs, ex d. l. cum acutissimi, in sui generalitate suppletur, vt dicit glos. in d. l. generaliter, §. cum autem, in verb. Substituit, quam ibi approbant, Odofred. col. fin. Petr. colum. 1. in fin. Cyn. in 1. q. Alberic. de Ros. col. 2. Bart. Ang. Raph. Fulgos. Corn. col. 1. Guid. Pap. colum. pen. versic. Sed cum Raphaele, Ias. colum. 2. in 3. ampl. Dec. colum. 3. in fin. num. 8. & alij omnes Christophoro Castellioneo excepto, C. de instit. & substit. vbi etiam Alexand. versic. Et aliam habes hic, eandem quoque opinionem sequuntur, Bar. Ioan. de Imol. Raph. Cuman. Paul. de Cast. & Socin. sen. super hoc responso, col. 25. num. 51. in 4. ampl. Salyc. in d. l. cum acutissimi, num. 1. versic. Ibi si quis, vbi etiam Andr. Barbat. colum. 40. versic. Sexto istud summarium, Franciscus Aretin. in l. 2. in fin. C. de inoffic. testamen. Alexand. in l. ex facto, §. si quis rogatus, colum. 6. sub num. 11. versic. Sed bene haberet locum in matre, ff. ad S. C. Trebell. Ang. in tract. de testam. glos. 79. num. 9. versic. De matre & patre, Petr. Iacob. in sua praxi, tit. de materia decretal. si pater, de testam. in 6. fol. vlt. versic. Nunc extra materiam, Anton. Gabriel. libro quarto, concl. 2. in 8. ampl. nu. 16. Andreas Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Patronus, num. 1. versic. Et quia etiam videmus, C. de reuocan. donat. Anton. Gomes. in comment. varijsque resolut. iuris ciuilis, tom. 1. cap. 5. de fideicom. substit. fol. 58. in 7. amplia. Gerard. Mullert, in addit. ad Rolandinum in tract. floris testamen. tit. de compend. substit. rubr. 25. sub numero 8. Emanuel Costa in cap. si pater, in 1. part. in verb. Si absque liberis, num. 5. de testam. in 6. vbi communem opinionem esse dicit, citansque Gregorium Lupum in l. 10. tit. 4. part. 6. in glos. Algun testador, Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 7. num. 14. versic. Sexto extenditur, Guid. Pap. consil. 51. Factum tale est, fol. 41. colum. 3. versic. Et licet ab aliquibus, Corn. consil. 197. Non alienam, colum. pen. numero 8. versic. Et quòd ab identitate, lib. 3. Dec. consil. 391. In casu proposito, columna 2. num. 4. consil. 416. In testamento, colum. 1. num. 1. & 2. Bartholom. Cassan. consil. 53. Ex facto, numero primo, in fin. Carol. Ruin. consilio 106. Viso, numero primo libro secundo, Ioan. Cephal. consil. 576. Reuerendus Dominus, numer. 3. libro quarto, Marcus Mantua apophteg. 89. Padilla in toties alleg. l. cum acutissimi, vbi de communi, & Sapor tellus super hoc contextu, fol. 11. versic. Et quidem parentibus in vniuersum, tanquam nulla adsit consideratio patriæ potestatis, loquitur enim dicta l. cum acutissimi, de filijs ac filiabus grauatis, deinum subnectit idem in nepotibus, neptibus, pronepotibus, & proneptibus; & sic de descendentibus ex filiabus loquitur, deque descendentibus per maternam lineam prosequitur: & proinde idem de matre concludit.

Probatur etiam ibi, in versic. Si quis hæc dispofuerit, secundum Salyc. hæc nanque di-
2 ctio † si quis, ita fœminam sicut masculum ex propria significatione complectitur, Bartolus in lege prima, per illum textum, vbi Andreas

Q dreas

dreas Alciat.in verb.Fœminas,de verborum signific,l.si quis maior,cum glos.vbi Nouiss. Bononiens.num.18.vers. Vnde ego puto,C.de transac.l.si quis in tantum,& ibi etiam glos.C.vnd. vi. vbi Bald. col. 1. refert Dominum Richardum de Salyceto in syndicatu ad nouem libras condemnatum fuisse, quòd Florentiæ iudicasset, l.si quis,fœminam nō comprehendere, De eius cons.339.Consului,num.1.& 2.cons.507. In causa Mutinensi, col. 1. Quod & Plauti authoritate in Epidico comprobatur, Quis isthæc, quam tu osculum mihi ferre iubes tua filia: & iterum in Aulularia, Dic mihi si audes quis ea est,quam vis ducere vxorem ? ac etiam Terentij in Eunucho,Quandoquidem illarum neque quisquam te nouit. Vnde Varro libr. 2. Quis tu es mulier quæ me insueto nuncupasti nomine. Quod etiam scripsere Alexand. cons. 24. Animaduersis,col.4. num. 13. versic. Non obstat quòd statutum,lib.2.Francisc.Aret.con sil.38.In facto dicitur contigisse,col.1.& 2.Gerard.Mazzoll.cons.8. Præsens causa,num.38. estque communis opinio,vt per Decium in l.si quis id quod, in princ. ff. de iurisdict. omnium iudic.

Hocque in statutis etiam verum est, in qui-
3 bus † dictio illa, si quis, fœmininum concipit, Dominic.in c.generali, colum.2.de elect. in 6. Maximeque sic dicendum videtur, cum simus in materia indifferenti, vt in legali dispositione
4 masculinum † semper fœmininum concipiat, Iacob. de Are. Cyn. & Alberic. in l. si ita scriptum sit filiabus,ff.de leg. 2.Archid.in c.si quis suadente,17.q.4. Petr.de Anchar.consil. 120. Pro clariori decisione, colum.fin. versic. Vlterius aduertendum, Bald. cons. 47. Factum tale est, lib.5.Dec.cons.515.In casu occurrenti,numero 4.versic.Et cum testator,cons.527. In ciuitate Rauennæ,num.7.&cons.568. D. Dariæ Ser Baldi,num.2.Socin.iun.cons.10. Si in præsenti consultatione,nu.14.lib.1.cons.10. Abunde & subtiliter,num.22.lib.2.consil. 104. Viso themate præposito,num.2.4.& 6.eod.vol. Paris.cons.41.Ioannes testator,num.76.& 77.lib. 3.cons.53.D.Hieronymus Camerinus,nu.37. versic.Ad quod etiam facit,eod. lib. Curt. iun. cons.49.Habita diligenti consideratione,num. 4.versic. In primis assumo,Ioan.Lopez in rub. extr.de donat.inter virum & vx. num. 25. vers. Quoniam in istis concessionibus, fol.118. nec omiserim Bart. in l.1.in fin. ff. de pecul. & in l. iura, post num.2.versic.Tamen credo,ff. de legib.ac etiam Geminianum in d.c.generali, ratioque huius textus concurrat, cum in matre æqualis respectu patris pietas, licet inæqualis
5 potestas † consideretur,l. furiosæ matris, ff. de
6 cur.fur.eademque ei reuerentia † debeatur, l. fin.C. de in ius voc.l.4.versic. Parentes,ff.eod.
tit. Quòd si dilectionem ac merita respicias, ni-
7 hil excogitari potest, quod matribus filij † non debeant,c.fi.de conuers.infidel. vt compertum omnino non sit, an maior paternus amor sit quàm maternus, dicuntque aliqui vehementius matres liberos diligere, patres verò con-
8 stantius, † vt post alios, celeberrimus Doctor Lusitanus Arius Pinellus, in rubr.C. de bonis matern. in 2. part.ante nu.23.tradidit; Quibus illa Horatij carmina ad Augustum congruunt.

Vt mater iuuenem quem notus inuido
Flatu,Carpathij trans maris aquora,
Cunctantem spatio longius annuo,
Dulci detinet à domo,
Votis omnibus, & precibus vocat,
Curuo nec faciem litore dimouet,
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.

exemploque sit Euryali mater libro 9. Æneid. apud Virg. versusque Valerij Catulli in Egnatium idem planè ostendunt.

Dicta insuper conclusio ex d. l. generaliter, §.cum autem,corroborari videtur, cum Papiniani responsum quo ad naturales filios pietatis intuitu Imperator latius interpretetur, vt hinc colligatur patriam potestatem ad hanc conie-
9 cturam † tacitè subintelligendam non requiri; Nec obstat quod Decius attulit, vt dum de iusta sobole tex. meminit, potestas patria exigatur: cum in filijs naturalibus grauatis ad propositum textus clarus existat: in filijs verò grauatorum dum iustam sobolem requirit,non inde est vt Decius censuit, quòd potestas patria ad dictam conditionem inducendam necessaria sit, ex illa enim ratione, nec respectu grauatorum naturalium tacita conditio ipsorum personis attentis intelligeretur: id itaque ex alio procedit,maxime cum non tempus natiuitatis liberorum, ad necessariam patriam potestatem inducendam, sed mortis grauati spectetur, quo possunt liberi legitimi ac naturales in potestate ab eaque exempti adesse,vt necessarium non sit quod Decius infert:Imperator enim ex eius dispositione ad illicitos concubitus non intendit homines incendere,nec illis futuris vult cōmodum tribuere; Cæterum si hæc coniectura locum habet quando substitutio ab auo mater nō fieret,d.l.cum acutissimi, cur idem non erit, si ab ipsa matre substituatur? certè nulla diuersitatis ratio,vt Franciscus Mantica opinatur cōgruè reddi potest, non igitur patriæ potestatis vinculum ad ita conijciendum attenditur, ne-
10 que plus iuris habet † auus materni generis quàm mater, nec ipsa mater minorem affectionem habere intelligitur, quàm auus & pater habeant, vt ex dicta lege furiosæ matris, dicebam.

HYPO-

HYPOTHESIS.

In emancipatis filijs de restituendo grauatis non ideo minus eidem conditioni locum tribui: Atque de ijsdem quaedam fortè haud inutilia constringi.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in emancipatis filijs grauatis locum adhuc habere.*
2 *Pietatem qua in liberos ducimur naturalem esse.*
3 *Emancipationem, qua filij è nostra potestate subducuntur, ne filij sint, non efficere.*
4 *Simulationis, ac fraudis exceptionẽ contra emancipationem obijci posse.*
5 *Praetorem per bonorum possessionem contra tabulas, emancipatis praeteritis succurrere.*
6 *Emancipatione cognationem nequaquam tolli.*
7 *Emancipationis, patriaque potestatis discrimen, nouissimo saltem iure in successione legitima sublatum esse.*
8 *Emancipatum aditione indigere, cum dominium in eo quemadmodum in suo non continuetur.*
9 *Emancipato ius adeundi ad triginta vsque annos saluum esse: licet non aditam haereditatem ad haeredes non transmittat.*
10 *Emancipatus quamuis ad sui similitudinem succedat, suitatis tamen iura non retinet.*

CAP. VIII.

QVINTO infertur, hãc eandem
legem in emancipatis etiam fi-
1 lijs grauatis† procedere, secun-
dum Bart. hic, cum quo Socin.
sen. post num. 52. versi. Ex qui-
bus, deliberate pertransit, dicens idem ibi Ra-
phaelem Cumanum, ac Modernos alibi voluis-
se. consentiuntque Anton. Gabriel. lib. 4. tit. de
fideicom. conclus. 2. ampl. 18. num. 32. Gerard.
in addit. ad Rolandin. in tract. floris testamen-
torum, tit. de compend. rubr. 25. post num. 8.
Gulielmus de Benedict. in rep. cap. Raynutius,
in verb. Si absque liberis moreretur, il t. ante
num. 3. versic. Plus dicunt Doctores, extra de
test. & Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi,
num. 14. vers. Vnde & illud, vbi de communi.

Probatur primo, ex d. l. cum acutissimi, quae
cum non solum in ascendente per lineam pa-
ternam, sed etiam per lineam maternam loqua
tur, de filijs enim ac filiabus grauatis primum
meminit, demũ idem in nepotibus, neptibus,
pronepotibus, vel proneptib. apertè subdit, &
proinde in descendentibus ex filiabus, ascen-
dentesque ex linea materna includit, patriae
potestatis ius non requiri coniunctim osten-
dit, §. fin. Instit. de patr. potest. §. foeminae, de
adopt. Secundò, ex d. l. generaliter, §. cum au-
tem, quae cum disponat, vt quod inter iustos li-
beros sancitum est, hoc & in naturales filios ex-
tendatur, necessario admittit, patriae potestatis
nexu opus non esse, §. fin. de nupt.

Non itaque aliter sentiendum est, cum pie-
2 tatis coniectura† quae in liberos ducimur natu-
ralis sit, l. scripto, ff. vnd. lib. l. cum ratio, ff. de
bon. damn. illosque tanquam filios non vti in
potestate existentes diligamus; Nec emanci-
patio qua filij è potestate nostra subducuntur,
3 † §. praeterea emancipatione, quibus mod. ius
patr. potest. solu. §. hoc quoque, per quas per-
son. nob. acq. l. fin. C. de emancip. lib. l. dona-
tiones, §. pater, vbi Roman. post Bart. ff. de do-
nat. idem Bart. in l. omnes, §. Lucius, numero
secundo, ff. quae in fraud. credit. Nisi simulatè
concepta fuerit, Paris. consilio 53. Primò di-
cendum videtur, nu. 39. libro 1. Exceptionem
4 nanque † simulationis ac fraudis contra eman-
cipationem obijci posse dubium non est, l. 1. §.
his quoque, in fin. ff. de coll. bon. Bald. in l. cum
oportet, §. cum autem, in princ. versicul. Sed
nunquid, C. de bon. quae lib. & in rubr. C. de
reuoc. his quae in frãud. cred. columna secun-
da, num. 4. versic. Quaero pone, Petr. Gerard.
sing. 76. Emancipatio, in princ. Hippol. Rimi-
nald. in §. fin. numer. 38. d. tit. per quas person.
nob. acq. vbi num. seq. modum probandi simu-
latam ac in fraudem conceptam emancipatio-
nem affert, à iure ciuili inquam adinuentũ, §. fi.
de legitim. agnat. success. §. quod autem, de ca-
pitis dimin. efficit ne filij sint, §. minus ergo, de
haeredit. quae ab intest. defer. Naturalia enim
(inquit) iura ciuilis ratio perimere non po-
test, nec quia desinunt sui haeredes esse pos-
sunt desinere filij filiaeue nepotes neptesue es-
se. Hinc praetor naturalem cognationem po-
tius desiderans quàm agnationis ius, quod me-
5 rum commentum ciuile est, praeteritis † eman-
cipatis per bonorum possessionem contra ta-
bulas succurrit, §. emancipatos, de exhaered. li-
ber. est siquidem cognatio naturalis iuris pro-
pter sanguinis necessitudinem, quam in nati-
6 uitate consequimur, nec emancipatione † tolli
potest, §. fin. de legitim. agnat. success. Augu-
stin. Bero. consilio 148. Series facti, numero
39. & 40. libro 2. Meritò etiam nouissimo sal-
tem iure, emancipationis patriaque potestatis
discrimen sublatum est, communiter enim, vt
Ioachimus Minsinger. inquit, in §. sed haec qui-
dem, post numerũ quartũ, de exhaered. lib. cui
assentitur Emanuel Costa in l. Gallus, §. &
quid si tantum, numero 208. de liber. & post-
hum. de veriori, receptiorique sententia ad-
uersus Ioannes Crot. numero 5. Carol. Ruin.

num.94.Lancell.Galiaul.nu.41.Fortun.Garz.
num.141. attestans, ita esse in successione legi-
7 tima † nullam hodie differentiam inter suos,&
emancipatos esse, sed æqualiter iure ciuili om-
nes admitti, l. meminimus, C. de legitim. hæ-
red.quod etiam scribit Andr. Alciat. in l.pro-
nunciatio,in verb.emancipatus,de verb.signif.
sic tamen vt emancipatus aditione opus ha-
8 beat, † cum in ipso dominium, vt in suo non
continuetur,l.in suis,d.tit.de liber.& posthum.
id illum habet effectum secundum Ias.in l.emã
cipata,num.18.C.qui admit.& Minsingerium
post Viglium in d.§.sed hæc quidem, quòd ad
9 triginta certè annos† adeundi ius illi saluum
manet, Non aditam tamen hæreditatem tras-
mittere ad hæredes nequit, quod ibidem num.
6.voluit Alexan.de Imol.& in l.cum quidam,
§.suum hæredem,colum.fin.in glos.in verb.Ex
dimidia,communem opin. esse asserens, vt di-
cit etiam Francisc. Viuius in opinionum Syl-
ua summo studio composita atque distincta,
opin.235. incip. Emancipationis, num.1. nec
discrepat Eman.Cost.in d.§.& quid si tantum,
num.211.vbi aduersus Angelum de Vbaldis in
rep. l.qui se patris,num.5.C. vnd.lib.acertimè
inuehitur, dicẽtem hodie emancipatum suum
hæredem esse, de hocque videri textum in §.
emancipati,in fin.Instit.de hæredit.quæ ab in-
test. defer. licet suus ad quoscunque transmit-
10 tat, neque enim emancipatus ius † ac priuile-
gium suitatis habet, quamuis ad sui hæredis si-
militudinem succedat,d. l.meminimus.Quini-
mò facto testamento adhuc sublata inter pa-
triam potestatem emancipationemque diffe-
rentia censetur, nisi quòd emancipatus cum
causæ expressione præteritus, solum contra ta-
bulas bonorum possessionem habet,l.fin.§.san
cimus, C. de liber. præterit.d.§. emancipatos,
de exhæred. liber. simpliciter verò præteritus
ac sine causæ insertione ad instar sui, vel testa-
mentum nullum dicet, vel per contra tabulas
bonorum possessionem impugnabit, Bart. &
cæteri in d.§. & quid si tantum, & in auth. ex
causa, C. de liber. præterit. quicquid Ruinus
apud eundem Gallum Aquilium, & Andreas
Alciat. paradoxorum libro tertio,cap.10.con-
tradixerint.

HYPOTHESIS.

*Extraneo grauato subintellectam hanc con
ditionem non opitulari: Et communem ad tex.
in d. l. generaliter, §. cum autem, intelligen-
tiam controuerti, ac nouiter eundem textum
interpretari.*

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, extraneo à testatore grauato, con-
quiescere; & nu.6.*
2 *Extraneum omnem intelligi qui descendens non
sit.*
3 *Iacobi Butrigarij ac Raynerij Forolsuiensis intel-
ligentiam, ad text.in l. generaliter, in princ. C.
de instit.& substit.communiter receptam esse.*
4 *L.generaliter, in princ. communem intelligentiã
impugnari, ac nouo sensu textum ipsum enuclea
ri, & num.5.*

CAP. IX.

SEXTVM corollarium elicitur,
dispositionem huius textus ac
similium conquiescere, si perso-
1 na extranea † à testatore graua-
retur, Ioan. Andr.in c.in præsen
tia,extr.de probat. Bart. hic post princ. vbi Io.
de Imol.& Soc.in 6.illat.col.25. dicens ita vel-
le glos. communiter approbatã in d.l.cum acu-
tissimi, vbi Odofred.in fin.Iacob.Butrig.Cyn.
& Salyc.& glos.similiter communi sententia re
ceptam in d.l.generaliter,§.cum autem, vbi Ia
cob.de Aren.Cyn.Odofred.col.1.& 5.Petr.de
Bellapert. col.1. Alberic. in princ. & Ias.col.5.
versi.Sext.lim.omnesque ita pertransire, adest
etiam alia glos. in l.ex facto,§. si quis rogatus,
circa medium glossæ magnæ, & ibi Alex.col.5.
post Ioan.de Imol. & Angel.ff.ad Trebell.So-
cin.sen.consil. 94.Pro clariori intelligentia,nu
mero 12. plures allegans, lib.4.& in reg. 167.
Grauatus,in 1. fallen.Stephan. Bertrand. con-
sil.23. Ex themate, colum.5.num. 21. libro 1.
Bartholomęus Veronens. consil. 54. Quædam
mulier,num.4.vers. Nec obstat,Curt.iun.con-
sil.33. Præsupponitur in facto,colum.6. & seq.
num.8.Socin.iun.cons. 100.eiusdem initij,co-
lum. 3.numero nono libro primo, Scip. Tri-
gona,sing.97.Anton. Gabriel. libro quarto de
fideicom. concl. 2. numero 43. in 3. limit. Si-
mon de Pretis in tract. de interpr. vlt.vol.libro
3.dubit.3.sol. 2.numero 14.fol.310. Anton.
Gomes. in commentar. varijsque resolut. iuris
ciuil. tom. 1.de vltim. vol. cap. 5. de fideicom.
substit. num.35.versic. Quarto tamen, Gerard.
Mulert,in eius addit. ad Rolandin. tit.de com-
pend.rubr.25.sub num. 8. Ioan. Cephal. con-
silio 576. Reuerendus Dominus, numero de-
cimooctauo libro quarto, Petr.Gregor.in Syn-
tagm. iuris, part.3.libro 42.capit. 30. sub nu-
mero 3.

Dicebatque in præallegato consilio Bartho-
2 lomęus Cepolla, extraneum intelligi † omnem
qui descendens non sit, vt idem sentit Bart.hic,
& ali-

& alibi inspeximus; Dicta nanque iura in descẽdentibus grauatis loquuntur, vnde tanquam exorbitantia extendenda non sunt, cum soboles extranei instituti non sit testatoris posteritas, nec propria eius successio, & propterea pietatis coniectura recedat, de qua in hac lege, & ratio etiam d. l. cum acutissimi, cesset: facitque d. l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad S.C. Trebellian.

Diluenda nunc est oppositio ex l. generaliter, in prin. in finalibus verbis, C. de institut. & substit. & Socinus primo dicit, in expressa ibi si sine liberis decesserit cõditione versari, ex qua colligitur, eandem ad vtrosque liberos affectionem habuisse, extranei scilicet & descendentis instituti, vnde qua ratione, &c. ad ordinarios re petentes circa huius textus intelligentiam se referens. Primus itaque intellectus fuit glossæ finalis in d. l. generaliter; Secundus Odofredi, & Francisci de Ramponibus; Tertius Bartolomei de Salyceto; Quartus intellectus fuit Iacobi de Butrigarijs, & Raynerij de Forliuio, quibus inhærent, † Barr. Alex. col. 1. Ias. col. 2. versic. Operepreprecium, & Dec. num. 2. in d. l. generaliter, Ang. & Ioan. de Imol. in l. Lucius, la 2. ff. de hæredibus instit. & Oldrad. consi. 189. De institutionibus, in fin. hique vnanimiter in ratione textus conueniunt, quòd cum in illa substitutione si sine liberis decesserit conditio apposita fuerit, videtur testatorem liberis instituti fauere voluisse, illosque substitutis præferre, d. l. Lucius, in fin. Vnde si contingat institutum cum liberis decedere licet sine testamento, si alternatiua propriè assumeretur, eius liberi à substituto excluderentur, ad veritatem nanque alternatiuæ sufficeret vnam conditionem euenisse, l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. & sic verificatam fuisse illam conditionem, obitus scilicet sine testamento: cum tamen hoc contra defuncti mentem videretur, pro copulatiua accipietur, quemadmodum è conuerso si institutus sine liberis decessisset testamentumque condidisset adhus casus substitutionis defecisse diceretur, licet isto casu liberorum fauor recederet: postquam enim dicta substitutio liberorum fauore sub illis conditionibus copulatiuè facta intelligitur, non debet diuerso iure censeri, l. eum qui ædes, ff. de vsucap. Proinde sicut quando sine testamento, & cum liberis decessit, defecisse substitutio dicitur, sic è conuerso, secus tamen vbi liberorum illa conditio apposita non fuisset, dicta l. hæredi plures. Sed cum Salyceto prætendi potest, casum extraneorum, liberorum fauorem obnubilare, imò

4 tollere; Et ideo aduertendum existimo, †communem hunc intellectum (vt alios passim improbatos referre impugnareque prætercam) difficultate non carere: & propterea considerandum esse, absolutum liberorum fauorem ad contextus decisionem pro alternatiuæ in cõ iunctam resolutione non concurrere, sed tres ipsas conditiones nuptiarum, inquam, liberorum, & testamenti, publicum fauorem ad resoluendam alternatiuam continere: vt non ab re ac fortuito casu conditiones ipsæ specialiter expressæ fuerint; imò fauorem liberorum aliter non exuberare nec excedere adiectas conditiones, cum etiam ex Bartoli intentione ad fauorem ratione prælationis in instituendo reducatur quo ad portionem scilicet instituti; nec ille simplex descendentium fauor in ascendentium hæreditate versetur, cum aliàs ad extraneos non fuisset extensus; Nec obstat a principio testamenti tempore omnes illas conditiones pro coniunctis ob ipsam liberorum conditionem habitas fuisse, cum vis ac calor iste ad facti contingentiam in casu existentium liberorum reducatur; si autem ad contingentiam illorum non existentium referatur, coniunctio ex liberis non procedet, sed alterius conditionis implementum attendendum erit inefficaci remanente liberorum conditione, quæ tantæ virtutis non erit, vt coniunctio inde resultet, absolutumque reddatur solam liberorum cogitationem absque superexistentia, coniunctionem ipsam non operari: Imperatoris etiam propositum ad tres conditionum casus æqualiter referendum esse, aliàs frustra in substitutione positas videri; Bartoli tamen intelligentiam à pluribus comprobari pro constantique haberi exploratum est, vt per Alexand. consil. 88. Omissis tribus, colum. 1. lib. 7. consil. 202. Viso themate, colum. 2. nu. 5. eod. vol. & consil. 59. Attentis verbis, col. 3. num. 7. lib. 3. rursus in l. Gallus, §. quidam rectè, column 2. in fin. Benedict. Capr. consi. 44. Et si viso, num. 8.

5 Vel vlterius dici posset, † tres prædictas conditiones liberorum fauorem respicere, vnam expressè alias verò tacitè, & tanquam vniformes ex mente, circa dispositionem, susceptionem, & obitum, idem ad liberorum fauorem operari, pro alternatiua in coniunctam resoluenda.

Non est quin communem opinionem prædictam impugnauerit Andr. Barbat. in rep. dicti c. in præsentia, col. 73. circa medium, versic. Mihi videtur, extr. de prob. fuit Barbatia acerrimus receptarum sententiarum impugnator, quod perspicaci eius ingenio ascribendum arbitror, veritas enim ex contrarijs clarius demõstratur ac elucet: vt multis occasionem speculandi veritatemque ipsam diligentius inuestigandi laudabiliter præbuerit.

HYPOTHESIS.

Filijs & extraneo post eorum mortem grauatis textum in hac, l. cum auus, efficaciam non habere: Hinc de æquali determinatione plurium determinabilium, Ac subinde de reciproca substitutione impuberibus ac puberi, Item impuberibus filijs & extraneo facta quando pupillarem contineat inquiri: Et l. si ita scriptum, ff. de milit. testam. declarari: Ipsamque, l. cum auus, in descendente ac ascendente grauatis cessare.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus; filijs & extraneo grauatis post eorũ mortem, non procedere.*

2 *Determinationem duo vel plura determinabilia respicientem, æqualiter determinare; Idque limitari, nu. 10. ob difformem determinabilium rationem; & num. 11. ob maiorem vnius determinabilis fauorem.*

3 *Casum simplicem ad mixtum, in exorbitantibus, non trahi.*

4 *Reciprocam substitutionem impuberibus filijs, & extraneo simul institutis factam, tacitam pupillarem non comprehendere.*

5 *Richardum de Salyceto celeberrimum Doctorem fuisse.*

6 *Reciprocam substitutionem non continere pupillarem, si impuberibus & puberi facta fuerit; idque limitari.*

7 *Reciprocam substitutionem impuberibus ac puberi factam, pupillarem non continere, etiam si in ipsa reciproca compendiosa adsit.*

8 *Reciprocam substitutionem imparibus factam, pupillarem continere, admixta ei compendiosa, si esset dictum vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.*

9 *Substitutionem post mortem plurium factam, quorum superstes ex mente præsumpta testatoris substitutum excluderet, reciprocum fideicommissum ob mixturam extranei, non inducere.*

12 *L. si ita scriptum, ff. de milit. testam. declarari.*

13 *Pupillorum interesse, ex testamento potius quàm ab intestato hæredem habere.*

14 *Determinationem inæqualem, facilius contra præsumptionem, quàm contra dispositionem induci.*

15 *Præsumptionem ex sermonis vnitate sumptam, præsumptioni quæ ex testatoris mẽte sumitur cedere: idque ex Vincentio Saluiolo interpretari, num. 17.*

16 *Militem censeri in dubio communi iure non militari voluisse testari.*

18 *Vxore relicta vsufructuaria, instituto filio & extraneo, respectu filij legatum ad alimenta restringi: quo verò ad extraneum, totum vsumfructum deberi.*

19 *Bulgari consuetudinem vt legatum vsusfructus vxori factũ liberis relictis ad alimenta restringatur, contra iuris significationem esse.*

20 *Verbum idem ad diuersos relatum, diuersimodè interpretari: si illud vniformiter assumendo iuri communi derogetur.*

21 *L. cum auus, descendente ac ascendente grauatis, locum sibi non sortiri.*

CAP. X.

SEPTIMVM corollarium infertur, hisce legibus locum non forè, cum simul filij & extraneus
1 post † eorum mortem grauati essent, ita tenent Ioan. Petrut. de Monte sperell. in l. in testamento, C. de milit. testam. Socin. sen. cons. 191. Licet difficultas, col. 5. & 6. versic. Sed posito, lib. 2. cons. 94. Pro clariori intelligentia, col. 3. num. 10. versic. Et tamen, lib. 4. Corn. cons. 170. In consilijs decisiuis, ante num. 19. lib. 1. Dec. cons. 504. In casu occurrenti, col. 3. nu. 9. versic. Tertio, Andr. Barbat. in apostill. ad Bald. in d. l. cum acutissimi, Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. concl. 2. nu. 62. in 13. limit. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, il 1. num. 14. in 7. limit. extr. de testam. Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus, nu. 13. lib. 2. consil. 157. Quantum ad substitutionem, num. 8. versic. Et pro præmissis, eod. vol. Io. Franciscus Calcan. inter consilia Socini iun. cons. 128. in 7. subscript. num. 224. lib. 1. & in eodem consilio, Vincent. Saluiolus in 10. subscript. num. 252. Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, part. 3. lib. 42. cap. 30. sub num. 3. Simon de Pretis in tract. de interpr. vlt. vol. lib. 3. dubit. 1. fol. 9. num. 21. versic. Vt in quæstione, fol. 265. & fuit opinio Francisci Aretini elegantis Iurisconsi. cons. 53. Diligenter discussis & ponderatis, col. antepen. versic. Quia vna & eadem substitutio, quam quidem opin. comprobasse videtur Io. Cephal. consil. 67. Circa castellaniam, num. 22. lib. 1. dum circa materiam determinabilium Carol. Ruin. in præcitatis consilijs allegat: eandem quoque comprobant ex antiquioribus Pet. de Anchar. d. cons. 46. Prima facie, iuxta fin. versic. Præterea multum pondero, Bal. in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. & in l. si legatarius, §. fin. ff. de leg. 3. Florian. de S. Petro cons. 14. Verba in prędicto testamento, col. 5. num. 9. vers. Ex qua ratione scripta in lege, & nu. 10. versic. Ex qua mixtura, ac etiam num. 11. vers. Et ideo Baldus, adhuc Io. Petrutius de Monte Sperell. antedictus, in præalleg. l. cum acutissimi, dicens in q.

facti

facti sic consuluisse, Ioan. Maria Riminal. cons. 393. Casus præsens, num. 13. lib. secundo, & Tiber. Decian. consil. 60. Primò ergo dubitatur, nume. 17. lib. 3.

Incertum etenim non est, conditionem in persona extranei nequaquam subintelligi, vt dictum fuit, & not. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. ergo nec in personis filiorum
2 vt æqualis † determinatio fiat, arg. l. iam hoc iure, ff. de uulg & pupill. l. hęreditatem, & l. quamuis, C. de impub. & al. substit. Maximè cum in exorbitantibus versemur, vt simplex casus, ad
3 mixtum non trahatur, † quando descendentes, & extranei grauati sunt, l. si ita, ff. de liber. & posthum. l. hoc legatum, ff. de leg. 3. Ad quod facit, nam in reciproca substitutione filijs impuberibus & extraneo simul institutis facta, taci-
4 ta pupillaris † non comprehenditur propter ad mixtam personam extranei, vt per Salyc. Roman. & alios communiter in d. l. in testamento, Ioan. de Imol. in cap. Raynutius, de testamen. Fran. Arct. in d. l. iam hoc iure, idemque in quodam consil. incip. Quidam testator, dicunt aliqui consuluisse solennem Doctorem D. Richar
5 dum de Salyceto, † qui verè maximus Iurisc. fuit, reperi enim Bartholomæum de Salyceto scribentem eundem D. Richardum non omnibus in legali scientia se obtulisse, ad iuriumque allegationes accessisse, & perraro ob eminentiã profunditatemque doctrinæ, vt in l. si pecuniã, num. 2. ff. de condict. cauff. dat. dictamque conclusionem sequuntur Ias. in l. Lucius, num. 14. de vulg. & pupill. & Carol. Ruin. d. consil. 3. De pluribus quæritur, num. 14. vers. Et istud etiam probatur, lib. secundo, & d. cons. 157. Quantum ad substitutionem, nume. 5. in fin. eod. volum. Quicquid in cõtrarium senserit Fernan. Vasq. in tract. de success. progress. lib. secundo, cap. 19. num. 4. versic. Sed ad partem contrariam procliuior sum, Idemque esset quando in substitu-
6 tione † alius frater maior admixtus esset, d. l. iã hoc iure, & d. l. in testamẽto, vbi Paul. de Cast. per d. l. quamuis, C. de impub. & al. substit. ibidemque Dec. in 2. not. num. 7. Bart. in d. l. Lucius, colum. 2. in 3. quæst. vbi Franc. Rip. num. 16. d. tit. de vul. & pupill. Angel. consil. 97. Vianus, colum. secunda, vers. Concludo igitur, Aretin. d. consil. 53. Diligenter discussis, colum. 5. vers. Et quod notanter dixit Baldus, Carol. Ruin. consil. 101. Super his, num. 8. lib. primo, consil. 107. Pro decisione, num. quarto, vers. Et quamuis reciproca, lib. secundo, Didac. Couar. de receptissima opinione attestans in cap. Raynutius, §. 7. num. 4. versic. Cæterum, Anton. Gomes. in commentar. varijsque resolut. iuris ciuilis, tom. primo, tit. de substit. breuiloq. cap. 8. num. secundo, qui de communi meminit. Nisi voluntas ac mens testatoris expressè vel tacitè repugnaret, vt scribunt, Forcat. in Necyomant. cap. 13. relatus per Didac. Toletan. d. §. 7. num. 4. versic. Huic communi opinioni. Ruin. d. consil. 107. num. 4. vers. Quoniam disparitas, lib. 2. & Hieronym. Grat. consil. 9. Viso testamento, num. 22. lib. secundo, Vel nisi reciproca substitutio diuersis orationibus constitueretur, d. l. iam hoc iure, iunct. gloss. Couarr. d. §. 7. sub num. 4. vt quia dixerit testator. Titium impuberem & Sempronium puberẽ filios meos hæredes instituo, & si pubes hæres non erit, substituo ei impuberem, sique impubes hæres erit & in ætate pupillari decesserit, puberem ei substituo, vt per eum, cui assentitur Ferdinan. Vasq. in d. tract. de success. progress. lib. 2. §. 19. titu. de reciproca substit. num. 7.

Præcitataque conclusio admixtionis puberis in reciproca substitutione adeo vera est, vt
7 procedat † etiam si cum ea esset compendiosa admixta, gloss. in d. l. in testamento, & ibi Bal. in 3. quæst. Alexand. in fin. num. 17. & Riminal. num. 3. Bart. in d. l. Lucius, num. 6. & consil. 57. Annacellus, num. 4. consil. 41. Factum tale est Iacobus, Petr. de Ancharan. cons. 68. Subtiliter ad plenum, Io. de Imol. in cap. Raynutius, vbi Gulielm. in verb. Si absque liberis moreretur, il 2. in materia reciprocæ substitutionis, num. 49. extr. de testamen. Angel. consil. 118. Viuianus de Monte Politiano, cons. 307. Testator de Verona, Benedict. Capt. consil. 55. Cum viso, num. secundo, Corn. consil. 180. Principalis dubitatio, colum. secunda, consil. 197. Circa primum, colum. prima, vers. Et insuper, vbi cõmunem opin. esse dicit, lib. primo, de qua testatur in d. l. in testamento, num. 4. Socin. sen. consil. 290. Quoniam præsens consultatio, num. 2. & 3. isque de recepta sententia attestans, libro secundo.

Et quamuis aliqui contrarium tenuerint, scilicet Paul. de Cast. in præalleg. l. in testamento, colum. secunda in fin. versic. Sed quæro, vbi rationem reddere molitur, dicens istam quæstionem de facto Bononiæ habuisse, & D. Ioan. de Imol. in contraria sententia fuisse, idem Corn. in d. l. in testamento, de rigore iuris, num. 4. & ibidem Dec. num. 7. vers. Et retenta, Io. Coras. in l. 2. num. 2. vers. Ego autem, C. de impub. & al. substit. Socin. iun. cons. 121. Licet in occurrenti, num. 28. versic. Non enim, & num. 29. libro primo, Natt. consil. 326. num. primo, in 2. parte.

A priori tamen opinione contra Castrẽsem, vti magis communi recedendum nõ est, quam vltra præcitatos sequuntur, Stephan. Bertrand. consil. 132. Audito, & intellecto casu, colum. 1. lib. 1. Car. Rui. cons. 107. Pro decisione eius, col. 2. num. 4. versic. Et quamuis, dicens periculosum esse opinionẽ Pauli de Castro tenere, propter

pter authoritatem aliorum dissentientium,lib. secundo, Franc.Rip.in d.l.Lucius, num. 17. inquiens,ab opinione Baldi,& Ioan.de Imol. discedendum non esse tanquam communi:de eaque dubitandum non fore, scribit Andr.Alcia. in l.verbis ciuilibus,num.41.de vulg.& pupill. & magis communẽ esse, resoluit idem Alciat. in d.l.Lucius,num. 26.versic. Sed ego,Hieron. Zanch.in rep.l. hęredes mei,§.cum ita,nu.470. vers. Aliàs enim,ff.ad Trebell.& Emanuel Costa in cap. si pater,3.part.in verb.Personis, ante num.5.de communi attestans, & iudicando ac consulendo ab ea recedendum non esse, aduersus Castrensem scribens.

Est benè verum,eandem conclusionem non procedere,ex illorum verborũ adiectione, vul-
8 gariter,† pupillariter, & per fideicommissum, ex ijs quæ tradit Paul.de Castr.consil.18.Si benè,colum.3.sub nu.3.lib.2.& nuncupatim voluere Zanch.in d.§.cum ita,num.469. vers. Et hoc vltimo casu,atque Augustin.Bero.consilio 79. Et si dubia narratione facti,num.28.versic. Verum vt dixi,libro secundo. Facit etiam,cum illa opinione receta,quòd substitutio facta post mortem plurium quorum superstes ex præsum pta mente testatoris substitutum excluderet, reciprocum fideicommissum inducat, non proce-
9 dit † quando extraneus admixtus esset, Franc. Aretin.d.consil.53. Diligenter discussis & ponderatis,colum.quinta, versic.Descendo ad tertium,Paris.cons.44.Substitutio fideicommissaria,num. 30. vers. Secundò quòd non sit inductum,lib.2.

Sed adhuc intimius de vera resolutione opinionis Ioan. Petrutij & aliorum quærendũ est, Socinus enim,colum.27.hic,contrarium stabilire videtur,idemque saltem de ęquitate Raph. Cumanus ibidem concludit,nec dissentit Ioan. Bapt. de S.Seuerino in d.l. in testamento, ambos Raphaeles ita consuluisse referẽs, sequitur Corn.consil.197.Non alienam,colum.9.num. 8.lib.3. rursus Socin. sibi parum constans in l. hæredes mei,§.cum ita,colum.octaua,ante fin. vers. Ex quo infero quòd si pater, vbi duas rationes inducit,d.tit. ad Trebell. Anton. de Padill. in d.l.cum acutissimi, num.29. versic. Sed finge, Puccius Antonij de Puccis consil.incip. In proposita consultatione,fol.5.in princ.vers. Sed his non obstantibus.

Ad eneruãdamque rationem ex d.l.iam hoc iure, æqualis determinationis plura objiciunt, Primum, quòd quando vna determinatio non potest vniformiter determinare propter diffor-
10 mem † determinabilium rationem,difformiter tunc determinat,vt est text.in §.hinc nobis, vbi not. Angel. Authen. de hæred.& Falcid.Ioan. de Imol. in l.Caius,colum.secunda, num.7. ff. solut.matrim.Paul.de Castr. in l.fin. in fin. C. de senten. & interloc.omn.iud. Franc. Aret. in l.cohæredi,§.qui discretas,de vulg. & pupillar. Andr. Barbat.in cap. ab excommunicato, col. quarta, de rescript. Alexand. consil. 179. Viso processu,colum.penult.lib.quinto, Ias. consil. 127.Pro parte negatiua,ad fin.lib.primo, Dec. consil.283.Et diligenter,colum.quarta,ad fin. ante num.5.vers. Sed in veritate Socin.sen.consil.291.Visis litteris,colum. septima, num.11. vers. Sed præmissis,lib.secundo,consil. quinto, Suprascriptus insignis Doctor, colum fin. nu. 16.lib.4.Sebastian.Sapia.in l.hæreditatem,nu. 7.C.de impuber.& al. substit.Paris.consil. 73. Vt præsens consultatio, colum. penult.nu. 49. vers. Nec istis erit impedimento, lib. 3. Carol. Ruin.cons.169.Viso & examinato puncto,col. penult.num.11.vers.Respondetur tertiò,lib.2. consil.64. Visis statutis,num.8.lib.3.Rolan.de Vall.consil.74.Quia de pluribus quæritur, nu. 13.lib.2.

Sed responsionem istam tutam non esse inquit Socin. cum in casu proposito possit æqualiter determiuare, scilicet quòd nec in filio intelligatur,diuersitasque rationis dictam regulã æqualis determinationis nequaquam tollit; vt in d.l.iam hoc iure probatur, declaratque tum ibi num.5. Alexander,tum in d. l. in testamento,& in l.Gallus,§.quidam rectè,de liber.& posthum.Licet à Socino tradita nõ videantur subsistere, cum determinatio æqualiter fieri non possit quando vnum ex determinabilibus spe-
11 ciali ratione maiorem fauorem † continet, l. si ita scriptum,ff.de milit.testamen.quem rex. ad hoc ibi not. Benedict.de Plumb.& per Alexan. consil.50.Viso instrumento,colum.prima, nu. tertio,lib.quarto, Quòd autem maior in nepote ex filio quàm in extraneo fauor adsit,satis apertum est. Nec obstat d. l. iam hoc iure, cum ex Francisco Aretino in dicto §. qui discretas, possit responderi, quòd in casu dictæ legis poterat oratio ex identitate rationis aliquo casu plura determinare æqualiter, ideo ad illum casum coarctatur, substitutio enim reciproca de qua ibi, personis imparibus facta ad vulgarẽ restringitur, quia in illa respectu omniũ eadem ratio aderat, sed non quo ad pupillarem: si verò vniformis ratio aliquo casu habere locum non potest,tunc non videtur testator æqualiter determinare voluisse licet potuerit secundum eum, per d.§.qui discretas. Sed ad primum posset dici,quòd in contrarium facit text.in d.l.in testamento,vbi de substitutione pupillari quę pupillo est fauorabilis agitur,& tamen ęqualis determinatio fit,Et tex.in d.l.si ita scriptum, videtur solo libertatis fauore procedere,prout expresè dicitur ibi, Fauore libertatis receptum est, aduertitque Dec.in d.l.in testamento, nu. 8. post 2. limit.

Vel

12 Vel dici potest, in d. l. si ita scriptum † duo determinabilia in diuersis orationibus posita esse, ideo non pariter determinari, cum alterum magis fauorabile sit, vel quia inter illa duo determinabilia diuersa ratio militet, secus si in & sub eadem oratione ponerentur, argumento diuersitatis sumptæ, ex traditis per Bart. in l. Seiæ, §. Caio, de fund. instruct. & per Doct. in l. Stichũ, §. stipulatio, de verb. oblig.

Vlterius verum non videtur dispositionem huius text. speciali nepotum fauore inductam fuisse, sed potius ex cõiecturata præsumptaque mente testatoris, vt in d. l. generaliter, §. cum autem, & quamuis in consequentiam nepotum fauor resultet, hoc tamen vnum in consideratione esse non debet, iuribus vulg. Est etiam dicta ratio contra casum in l. quamuis, C. de impub. & al. substit. nam licet pupillaris substitutionis in vulgari cõprehensio ex coniecturata ac præsumpta testatoris mẽte inducatur, d. l. iam hoc iure, in prin. concurratque etiam pupilli fauor,
13 cum sua intersit † potius ex testamento quàm ab intestato hæredem habere, l. Iulianus, aliàs l. si pupillus, in princ. ff. de acquir. hæred. & expressim scribit Cyn. in l. precibus, traditque Bart. in d. l. iam hoc iure, tamen in d. l. quamuis quòd in vulgari non contineatur pupillaris, ea tantum ratione deciditur, quia vnica structura verborum pupillo & extraneo facta fuerit; Accedente quòd aliquando vnum determinabile simpliciter ex legis dispositione inducitur, quia lex sic absolutè disponit, d. l. si ita scriptum, ubi libertas magis fauorabilis est lege ita dictante, non quia id ex mente tacita disponentis præsumat, tuncque inæqualis determinatio admittitur, enimuero lex non præsumit disponentem æqualiter determinare voluisse, nec alteri determinabili legis priuilegium auferre. Si verò vnũ determinabile magis fauorabile sit, non ex simplici legis dispositione, sed ex tacita interpretataque mente disponentis, tunc si illud sub eadẽ oratione cũ alio determinabili ponatur, æqualis determinatio fieri debet, etiam si inter illa diuersa ratio adsit, vel alterum magis fauorabile sit, d. l. iam hoc iure, l. in testamento, l. quamuis, & l. hæreditatem, cessat enim legis interpretatio, cum ex verbis testatoris duo determinabilia simul ponentis, aliqua in contrarium præsumptio oritur, vt facilius contra præsum-
14 ptionem, quàm contra † dispositionẽ inæqualis determinatio fiat, argum. not. in l. assiduis, §. exceptis, C. qui pot. in pign. hab. dum ibi dicitur, legem non suum, sed tuum auxilium tibi denegare.

Et proinde secundo loco ex mente Seuerinatis nititur Socinus respondere, quòd præsum-
15 ptio ex sermonis vnitate desumpta, † præsumptioni cedit quæ ex testatoris mẽte excerpitur, d. l. in testamento, in fin. vt fortior sit isto casu præsumptio mentis per Papinianum indagata, quemadmodum in hoc contextu, & consequenter debeat aliam velut debiliorem vincere, arg. l. Diuus, de in integ. restit. iun. l. nam etsi parentibus, ff. de inoffic. testam.

Verum secunda hęc responsio ex eo tollitur, nam quòd vulgaris substitutio pupillarem contineat, ex præsumpta testantis voluntate accipitur, & tamen hoc cedit præsumptioni ex sermonis vnitate assumptæ, vt est casus in d. l. quamuis. Nec obstat d. l. in testamento, cum ex intentione Laurentij Calcanei possit dici, æqualem ibi determinationem fieri, cum in neutrius persona substitutio directa post aditam hæreditatẽ inducatur, non pupillaris, vt expressè ibi textus exprimit, non militaris, vt ibidẽ Paul. de Cast. in vlt. not. declarat. Indeque probatur in dubio
16 militem censeri iure communi † & non militari testari voluisse, l. quanquam, C. de milit. test. illaque potuit ratio esse, cum in eadem l. in testamento, pupillaris substitutio non inducatur, & quia directa post aditam hæreditatem in persona hæredis extranei non inducitur, nec etiam pupillaris in persona filij, vt æqualis determinatio fiat, & ita intelligendo, tex. ille ex diametro in contrarium retorquetur. Prædictisque adstipulatur conclusio illa Ludouici Romani in d. l. in testamento, quòd si extraneus in terminis dictę legis probaret testatorem voluisse sibi directam militarem substitutionẽ facere, quòd ex hoc esset probatum pupillarem in persona filiæ facere voluisse, ex quo colligitur non alia ratione in dicta lege pupillarem non induci, nisi vt æqualitas seruetur. Et quamuis Alexand. ibi huiusmodi dictum dubitabile reddiderit, illud tamen extollunt Moderni Papienses, idem dicentes sensisse Baldum in eodem loco in secunda quæst.

Alio modo D. Vincentius Saluiolus Bononiensis in d. 10. subscriptione respondebat, vt
17 ita demũ † ex mente præsumptio antecellat vnitatis præsumptionẽ, cum clarè voluntas contra æqualis determinationis rationem probaretur, vt patet in d. l. in testamento, in fin. ibi, Sed tibi probandum est, vt per eum num. 54.

Ex diuerso pro opinione Ioannis Baptistæ de S. Seuerino ac Raphaelium, allegatur Primo, quod scripsit Bart. in l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, in fin. num. 9. versi. Quęro pone quod testator, ff. de legat secundo, vbi
18 quòd vsusfructus vxori relictus † in alimenta quo ad filij portionem resoluitur, quo verò ad extranei personam cum filio instituti, totum vsumfructum importat, & licet in contrarium Salyceti opinio adsit, prout ipsum refert Fely. in cap. 1. colum. 4. versic. Et dicit latè, de præscr. sententia tamen Bart. communis est, ut Paul. à

Monte

Monte pico in d.§.Titia cum nuberet, attestatur, illamque tenet idem Bart.conf.33. Præsuponitur, num.2.Carol. Ruin.consil.26.Quamuis Francisco, nu.quarto, lib.quinto, Et passim absque directa impugnatione ad quæstionis nostræ terminos per Scribentes in argumentum allegatur, vt per Socinum hic, colum. 26. vers. Confirmo, hoc, & d.conf.191. Licet difficultas, colum.6.vers.Et pro eis bene facit, lib. secundo, Ioan. Franc. Calcan. in d.7. subscript. num. 229. vers. Non obstat, Ruin. d. consil. 3. De pluribus quæritur, num. 11. lib. 2. & cons. 157. Quantum ad substitutionem, num. 2. eod. vol.

Huic inductioni attentis prænotatis responderi potest, quòd Bart. eo casu loquatur, quo de mente interpretata testatoris nō agitur, sed de consuetudinaria dispositione quæ fauore liberorum contra verborum significationem disponit, quòd si vxor domina relinquatur, & vsufructuaria, alimenta tantum relicta dicantur, non autem sic ex mente tacita testatoris interpretatur, quod quidem clarè colligitur, si enim interpretatio ex mēte tacita debuisset sumi, ius commune prius ita interpretatum fuisset, consuetudine etiam recedente, in casu enim Bartoli quòd vsusfructus nō censeatur vxori relictus sed alimenta principaliter speciali filiorum fauore inductum extitit, & sic versamur tunc in puris terminis dictæ l. si ita scriptum, notatorsque ibi per Benedictum de Plumbino, cuius dicta non procedunt vbi aliquid principaliter ex præsumpta testantis mente secundario in filiorum fauorem inducitur, d.l. quamuis. Alio modo Fabius Accorombonus in d.l. hæredes mei, §. cum ita, num. 80. respondere conatur, cuius responsio duplici medio per Hierony. Zanch. ibi num. 1223. prosternitur.

Est itaque considerandum, dispositionem consuetudinis quòd verba illa, relinquo vxorem massariam, & vsufructuariam, fauore filiorum legatum alimentorum tantum importent,
19 esse contra iuris communis † significationem, dispositionemque, l. vxori meæ, de vsufruc. leg. Bart. in d.§. Titia cum nuberet, num. 7. Ruin. d. consil. 157. num. 7. versic. Nec obstat quod notat Bar. lib. secundo, Si ergo admixto extraneo æqualis determinatio fieret, magis à iure recederetur: vnde cum consuetudo contra ius ad aliam personam extenderetur, vt iuris communis correctio restringatur, inæqualis difformisque determinatio illo casu sumitur, idem enim verbum ad diuersos relatum diuersimodè potest, debetque interpretari, si vniformiter illud
20 assumendo † ius commune læderetur, cap. cum dilectus, vbi Abb. in 5. not. versic. Item nota, de consuet. ex quibus iurium per Bart. allegatorum dissolutio oritur, videlicet l. si ita scriptū, ff. de manumiss. testamen. l. si seruus, ff. de statu lib. l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. & l. fin. C. famil. ercisc. cum & illis casibus, si æqualis determinatio locum haberet, illud quod in alterius determinabilis fauorē statutum est, iure singulari, & cōtra regulas iuris, vulg. l. ius singulare, ff. de legib. ad aliud extenderetur, & sic à iure communi recederetur reluctante l. quod verò contra, d. tit. de legib. ideo il lis casibus difformis & inæqualis determinatio fit; Vnde dum Benedictus de Plumbino in d.l. si ita scriptum, & Alexan. in d.l. in testamento, ac in d.l. iam hoc iure, dicunt, æqualem determinationem cessare quando alterum ex determinabilibus magis fauorabile est, secundum prædicta debet intelligi, cum scilicet alteri contra iuris regulas maior fauor attribuitur, ex dicta ratione; Sed in terminis nostris aliud cōtingit, cum huius contextus dispositio ex mēte defuncti præsumpta obueniat, interpretās quòd substitutum minus dilectum suis liberis magis dilectis præferre noluerit, d.l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. l. Plautius, §. primo, de cond. & demonst. si itaque de mente contraria appareat præsumptio cessat, apparereque dicitur ex admixtione personæ insolitę substitutum excludere: videtur enim tūc testator voluisse omnes æqualiter determinare, vt substitutus à nemine excluditur. Nec ius commune corrigi dicitur si in extraneo statutum ad liberos protēdatur: cum lex ista ex mente pręsumpta nitatur, & propterea non ex necessitate, sed testantis voluntate, & sic talis pręsumptio eatenus perdurat, quatenus de contraria voluntate nō apparet: quod autem pręsumptio iuris cesset, si ex alia coniectura de mente contraria appareat, non contra sed secundum legem inducitur, quæ defuncti voluntatem sequitur, istudque in d.l. iam hoc iure, iuxta inductionem Caroli Ruini probatur. Prædictis iuribus multipliciter etiam Salycetus respondet in Auth. hoc locum, nu. 7. vers. Quæro iuxta prædictum thema, C. si secund. nupt. mul. Sed eius responsiones à quæstione ista extraneę sunt, ideo illas consulto prętermitto, tandemque concludo à priori Baldi opinione, Ioan. Petrutij de Monte Sperello, ac aliorum tanquam communi recedendum non esse.

Prædicta conclusio ampliatur, vt procedat etiam si descendens cum altero ex † ascenden-
21 tibus † grauaretur, sicut enim soboles ascendētis per descendentem grauati substitutum non excludit, vt desuper dixi, ita nec soboles descendentis, vt ęqualis determinatio fiat, ita dicit Guliclm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, 1. nu. 14. versic. Et idem, extr. de testamen.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Legem istam in nepotibus naturalibus grauatis ex filio legitimo naturalique susceptis, ac in pronepotibus etiam naturalibus ex legitimo naturalique patre progenitis secundum Socini veram opinionem procedere.

SVMMARIVM.

1 *Naturales propriè filios non esse, proindeque filiorum, vel liberorum appellatione regulariter nō includi.*

2 *L. cum auus, in filijs naturalibus grauatis etiam procedere.*

3 *Idem non esse, quæ in appellatiuo nomine differunt.*

4 *Ingratitudinem patris, ingratitudinem filij non censeri.*

5 *Definitionem essentiam, descriptionem verò rei intelligentiam claudere.*

6 *Extensionem ex scripta ratione induci rationabiliter posse.*

7 *Filij nomen aliquando respectu gradus, interdum respectu affectionis, quandoquę verò respectu naturæ proferri.*

8 *Filij nomen respectu naturæ in dubio prolatum intelligi.*

9 *L. cum auus, in nepotibus naturalibus grauatis ex filio legitimo naturalique susceptis, ac in pronepotibus etiam naturalibus ex legitimo naturalique nepote progenitis, locum sibi vendicare.*

10 *Naturalibus nepotibus contingere, quod in causa intestati, vel testati naturalibus filijs conceditur.*

11 *Iacobum de Butrigarijs Iurisconsultum supremæ autoritatis ac celeberrimi nominis fuisse.*

CAP. XI.

OCTAVVM corrollarium ex Socino infertur, quòd licet hoc responsum, & d. l. cum acutissimi, in filijs ac discendentibus legitimis & naturalibus institutis, ac
1 grauatis loquantur, naturalesque propriè † filij nō sint, l. filium eum definimus, ff. de his qui sui sunt vel alien. iur. & tradit gloss. in l. fin. ff. de iur. delib. vt in legis dispositione filiorū, vel liberorum appellatione minimè comprehendantur, Alexan. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 15. & ibidem Franc. Rip. num. 1. & 58. ff. ad Trebell. Dec. in cap. in præsentia, num. 127. de probat. Cardinal. Palçott. in tract. de noth. spurijsque filijs, cap. 30. num. 6. Aurel. Corbul. in tract. de caus. ex quib. emphyt. iure suo priu. in 12. caus. ob lineam finitam, num. 57. vers. Cęterum naturales, fol. 58. idem Dec. in l. generaliter, §. cum autem, in 2. not. num. 17. Ang. cons. 366. nu. 3. Carol. Ruin. consil. 120. Viso ac perlecto instrumento, num. 12. versic. Et hoc puto verissimum, lib. primo, Marc. Mant. consil. 116. Quantum ad primum, num. 3. versic. Sed natules, Hieronym. Grat. de communi opinione attestans, cons. 145. Duo diuersa dubia, num. 11. lib. 2. Paris. consil. 14. Cum in facto certum sit, num. 19. & infra lib. 2. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. titu. 7. num. 4. post magnum Azonem, Ioan. Petr. Surdus, consil. 89. Antonius Bonfantus, sub num. 36. quod altàs vt ex præcitatis regulare etiam est.

2 Tamen dicta iura supplérur † extenduntur-
que vt in naturalibus humanitatis intuitu insuper procedant, quod dicit text. apertus in d. l. generaliter, §. cum autem, vbi Ias. in 1. ampl. num. 2. & Dec. num. 18. in vltim. not. Gerard. Mulert in tract. compendiosæ substitut. rubr. 25. post nnm. 8. Hieronym. Gabriel. lib. quarto de fideicommiss. concl. 2. num. 2. Franc. Mant. in d. tract. de coniect. vltim. volunt. lib. decimo, tit. 7. num. 12. versic. Quartò extenditur, dicens esse casum legis in dicto §. cùm autem, & proinde omnem dubitationem cessare, l. prospexit, qui & à quib. cap. erit autem lex, 4. distinct. l. ancillæ, C. de furtis, idemque tradunt, Pet. Duen. in reg. 352. Filij naturales, fol. 218. secundum paruam impressionem, Roderic. Suares. alleg. 27. Duo præsupponuntur, num. 12. Anton Gomes. in commentar. varijsque resolut. iuris ciuil. tom. 1. tit. de fideicommiss. concl. 2. num. 2. Ioan. Cephal. consil. 484. Antonius Angeli, numero 48. lib. quarto. Quod quidem de ea parte intelligendum est, in qua naturales succedere de iure possunt, ita limitat, ac declarat Suarez, d. alleg. 27. nu. 12. vt per eum.

Hac cōclusione stāte, quærit Socinus, nunquid in naturali nepote grauato ex legitimo ac naturali filio, vel in pronepote etiā ex legitimo naturaliq. nepote progenitis, eędē leges locum habeant? Et primo aspectu quòd non dicendū videretur, certum enim est, textum in dicto §. cum autem, Papiniani sensum non ad naturales nepotes cæterosque descendentes, sed ad naturales filios extensum fuisse, Vnde Imperatoris verba attendenda sunt, in fin. ibi, Quod inter iustos liberos sancitum est, hoc & in naturales liberos extendatur; Quid ergo clarius, aut dilucidius? & vtique si voluisset quemadmodū de legitimis & naturalibus liberis meminit, sic in naturalibus non filiorum, sed eodem verbo liberorum vsus fuisset, argum. l. vnic. §. sin autem, C. de caduc. toll. quod cum non expresserit, nostrum non est leges extendere, proinde verba legis propriè debent intelligi, sed de pro-

pria

pria significatione filij nomen minimè nepotẽ includit, ergo iste casus tanquam omissus in dispositione dictaque iuris communis significatione remanet, l. si verò, §. de viro, ff. solut. matr. quòd autem nomine filij nepos nõ includatur ex ipso nomine patet, quæ enim in nomine ap-
3 pellatiuo † differunt, idem non sunt, l. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. primo, patet ex genere, quia prima generatio filius est, nepos verò secunda, §. emphyteusim, Authen. de non alien. patet ex persona, nam propria persona est anima, quæ formalis pars hominis est, & alia anima patris est, alia anima filij, hocque natura manifestum redditur; Quartò ex consequenti-
4 bus constat, vnde patris ingratitudo † filij non est, l. Diui fratres, ff. de iur. patron. l. emancipatum, §. fin. ff. de Senat. l. 2. ff. de interdict. & releg. l. 3. §. si emancipatus, de contratabul. & priuatio filij non est nepotis priuatio, l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. l. qui in aliena, §. interdum, ff. de acquiren. hereditat. Præterea cui definitio non competit, nec definitum competere potest, sed filij definitio est, vt generatio prima sit quæ nepoti non competit, ergo, &c. probatur maior, nam filius definitur qui ex viro & vxore nascitur, sed dictio ex causam immediatam denotat, ergo nepos propriè filius non est, quia non ex vxore, sed ex nuru nascitur, d. l. filium eum definimus.

Accedit etiam quod dicit Boetius, vt defini-
5 tio essentiam † descriptio intelligẽtiam rei claudat, sed aliter filius describitur aliter nepos, igitur per vnum non includitur alter: hocque expressè confirmatur ex l. a. §. nusquam enim, ff. de excus. tut. & facit quod notatur in §. fi. Insti. qui testam. tut. dari poss.

Sed considerandum est, extensionis rationẽ humanitate suffultã nepotibus, pronepotibusque naturalibus congruere, propterea ex ratio
6 ne scripta † hæc extensio induci potest, l. milites agrum, in princip. ff. de re milit. Bald. in l. maximum vitium, colum. quarta, in princ. ante num. septimum, C. de liber. præteritis; Ad tollendũque in contrarium allegata, eiusdem Baldi di-
7 stinctione vti debemus, quòd nomen † filius interdum respectu gradus profertur, & tunc nepotem non continet, l. iubemus, C. ad Trebell. interdum respectu affectionis determinatę, & idem, d. l. Gallus, §. quid si is; interdum respectu naturæ, & tunc nepotem comprehendit, l.
8 tutelas, ff. de capit. dimin. sed in dubio † videtur respectu naturæ proferri, vt in l. fin. ff. de his qui ven. ætatis impetr. legisque dispositio secundum rationem regulatur non secundum affectum animi, ergo &c. argum. l. fin. C. fam. erciscun.
9 Et retinendo hanc opinionem † quam signãter tenet hic Socinus, colum. 27. circ. med. vti veram, rationabilem, ac ęquitati consonam, cuius inuentorem se esse profitetur, pro ea facit text. in l. fin. C. de naturalib. liberis, vbi in suc-
10 cessione intestati † ac testati, quod in naturalib. filijs statuitur, ad nepotes pronepotesque naturales extenditur. Vlterius qua ratione pater naturalem descendentem prędilexit, fortius liberos grauatos legitimos & naturales prędilexisse censetur, ex ijsque descendentes, vt ratio gloss. in dict. l. cum acutissimi, militare etiam videatur.

Nec aliter dici potest, mente Imperatoris attenta, non solum latius sed & pinguius Papiniani hoc responsum interpretandi, ex qua quidẽ verborum prægnantium geminatione non aliã duram, & (vt sic dixerim) diram significationẽ admittere valemus, sed benignam hanc atque penitus humanam, cum simplex illa naturalis qualitas Imperatoriæ clementiæ ac humanitati ad filiorum prælationem inducẽdam isto casu amplius odiosa non sit, cui eadem humanitas de cętero non resistit, quinimo fauorabiliter ei assistit, vt quasi lenita, idem in naturali nepote ex legitimis naturalibusque filijs ad extraneorum exclusionem sit extendẽdum, tanquã fauorabile Principis beneficium quod coangustandum aut restringendum non est, imo omnis restrictiua intelligentia veluti tantæ humanitati obnoxia, & repugnans cum de mero fauore tractetur, in proposito reijcienda videatur. Pro eademque conclusione munienda fir-
11 mandaque facit in simili maximi † ac supremi Iurisconsulti autoritas, scilicet Iacobi de Butrigarijs in quadam eius solenni elegantique disputatione per Baldum relata in d. l. maximum vitium, sub numero sexto, versiculo, Et hanc partem tenuit, C. de liber. pręterit. quę Butrigarij autoritas, atque sententiã eiusdemmet Baldi Doctoris grauissimi comprobatione ibidem non obscurè, sed subtiliter, ac magistraliter fulcitur.

HYPOTHESIS.

Filij ab extraneo adoptati si instituantur et grauentur, nunquid huius legis dispositione potiantur seriosè disceptari: nec ipsis prodesse concludi; Idemque in filijs adoptiuis grauatorum verum esse: Et quid de expressa, Si sine liberis decesserit, conditione. In filijs autem ab aliquo ascendente adoptatis: Atque etiam in filijs à grauatis instante testatore receptis, vel ab ipsomet testatore in locum nepotũ habitis legem istam verificari.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Adoptiuos filios extranei institutos, & grauatos in coniecturali subintellecta cōditione ex l. cum auus, non comprehendi, & nu. 10. ac 42.*

2 *Adoptiui, nunquid per omnia legitimis & naturalibus similes existant.*

3 *Naturales contra testamentum non succedere.*

4 *Adoptiuorum legitimam hodie auctam, vt in legitimis & naturalibus non reperiri.*

5 *Adoptiuos minus legitimis, ac naturalibus diligi.*

6 *Nobilitatem ad adoptiuos ex Raynerio transire: Sed contrarium Bonum de Curtili, Andreamq. Tiraquellum scripsisse.*

7 *Senatoris filios, adoptiuos etiam non secus ac naturales appellari.*

8 *Nobilitatem à parentibus ad filios transire veluti ex traduce, ob clari sanguinis coruscationem, & nu. 9.*

11 *Adoptiuos filios legitimos tantum esse.*

12 *Iura ciuilia quo ad successiones naturalibus aequiualere.*

13 *Adoptiuum filium per fictionem dici.*

14 *Fictionem idem in casu ficto operari, quod veritas in casu vero; Maximè in ijs quae à lege procedunt, num. 15.*

16 *Fictionem legis veritati comparari.*

17 *Prouisionem per modum dispositionis factam, casum omnino similem & habentem eundem effectum comprehendere; Hocque in conditionibus voluntarijs etiam verum esse. nu. 18.*

19 *Adoptionem naturae similem censeri, vt inquam aliquis filium habere possit quem non generauit.*

20 *Adoptiuos succedere cum legitimis & naturalib. suosque haeredes esse etiam propriè.*

21 *Adoptiuos pro immunitate ex numero liberorum obtinenda non prodesse.*

22 *Immunitatem aequitate moderari.*

23 *Onus non videri aliquid ex voluntate prouenient.*

24 *Tutelam legitimam onus non esse.*

25 *Immunitatem odiosam existimari, propterea que non extendi, & nu. 26.*

27 *Immunitatem contra publicam vtilitatem esse.*

28 *Adoptiuos filios in feudo non succedere.*

29 *Adoptiuos filios succedere in feudo non habente naturam feudi, veluti in feudo emptitio.*

30 *Adoptiuos filios in feudo pro se, haeredibus & successoribus recepto succedere.*

31 *Adoptiuos filios ad emphyteusim nequaquam admitti.*

32 *Adoptiuos filios sub statuto faeminarum exclusiuo stantibus masculis, non comprehendi.*

33 *Feuda vasallorum amore concedi.*

34 *Amorem (vt dicebam) non sic in adoptiuos filios, vt in filios sanguinis transire.*

35 *Feudum antiquitus nil aliud quàm vsumfructum fuisse.*

36 *Feudum beneficij nomen retinere.*

37 *Feudum vti beneficium non iure haereditario concedi.*

38 *Feudalia iura extra terminos feudales allegandа non esse.*

39 *Statutum quòd stantibus masculis faemina non succedant ex parte faeminarum odiosum esse.*

40 *Filiorum masculorum appellationem ad agnatos descendentes per virilem sexum ex Raynerio arctari.*

41 *Descendentium nomen appellatiuum esse naturae.*

43 *Adoptionem ab extraneo factam fragilem censeri.*

44 *Adoptionem in solatium illorum qui liberis carēt, introductam esse.*

45 *Adoptasse censebatur cum testator aliquem haeredem instituisset cum onere nomen ferendi.*

46 *Adoptantis propositum esse, vt haeredem nominis sibi faciat.*

47 *Adoptiuos filios antiquitus aliquod suae gentis nomen cum nomine adoptiuo inseruisse.*

48 *Verba naturaliter, non ciuiliter assumenda esse.*

49 *Adoptionem, filium non inuenisse, sed ex nihilo filium facere, natura non cooperante.*

50 *Filij nomen, naturae esse.*

51 *Filiationem naturalem directè probari non posse, adoptiuam autem directè testibus instrumentisque probari.*

52 *Patrem adoptiuum extraneum ad aliquid adoptiuo filio relinquendum non compelli: sed omne relictum ex mera eius voluntate proficisci.*

53 *L. cum auus, dispositionem exorbitantem esse: sed nihilominus ex identitate rationis extendibilem.*

54 *Vsumfructum bonorum aduentitiorum adoptiui filij non ad extraneum adoptiuum patrem, sed naturalem spectare.*

55 *Adoptatos filios ab aliquo ascendente ad exclusionem substituti ex dispositione l. cum auus, prodesse.*

56 *Adoptiuos filios grauatorum liberorum, ex dispositione eiusdem l. cum auus, substitutum non excludere.*

57 *Adoptiuos filios ex expressa conditione si sine liberis decesserit, substitutum minimè excludere.*

58 *Adoptiuos appellatione filiorum in legis dispositione non comprehendi, vbi eadem ratio non adest.*

59 *Adoptiuos filios, ex l. si vnquam, C. de reuoc. dona. donata non reuocare.*

60 *Adoptiuos à filijs grauatis in adoptionem receptos ad instantiam testatoris, vel ab eodem testatore in locum nepotum ex l. cum auus, substitutum, iuxta Socini sententiam excludere.*

CAP. XII.

EX præcedenti circa naturales ne-
potes, pronepotesque Socinus
hic ad quæstionem adoptiuorũ
filiorum inserebat, sed vt huius
difficultatis resolutionem asse-
quamur, duo casus principales considerandi
sunt, Primus est, cum de filijs adoptiuis institu
tis, & de restituendo grauatis loquimur, Secun
dus cum in filijs adoptiuis grauatorum versa-
mur; Et circa primum, aut de filijs ab extraneo
adoptatis quęrimus, aut de adoptatis ab aliquo
ascendente. Primo casu duæ principales Scri-
bentium opiniones sunt, quarum prima conspi
1 citur, filios adoptiuos extranei † institutos, &
grauatos dispositione huius legis potiri, in ijs-
que tacitam hanc conditionem locum habere,
ipsamque sequuntur, Raph. Cuman. hic in fin.
Raph. Fulgos. in d. l. generaliter, §. cum autem,
vbi Ias. Raphaeles comprobans, colum. 5. vers.
Secundo modo, Andr. Barbat. in d. l. cum acu-
tissimi, fol. pen. vers. Et limita istam legem. Pau.
à Monte Pico in l. Titia cum testamento, §. Ti-
tia cum nuberet, num. 50. versic. Nec obstat, de
leg. 2. & cum eadem opinione Socinus ipse hic
colum. 28. versic. Sed in contrarium, pertransi-
re non dubitat.

Mouentur ad id dicendum, Primò ex mente
Fulgosij, nam adoptiui filij per omnia similes
2 legitimis † & naturalibus censentur, l. si te pa-
rens, C. de suis & legitim. l. pen. §. & siquidem,
C. de adopt. vnde ascendentes excludũt, l. 3. §.
liberi, & l. a quissimum, ff. ad Tertull.

Huic rationi contrarium sustinendo respon
deri potest, negando adoptiuos per omnia simi
les esse legitimis & naturalibus, nam vt Alexan
der in l. ex facto, §. si quis rogatus, in 8. col. ff. ad
Trebell. dicebat, si adoptiui præteriti siue cõtra
testamentum non succedunt, l. cum in adopti-
uis, C. de adop. in filijs autem veris ac legitimis
secus est; Nec obstat d. l. si te parens, cum simil.
ab intestato enim loquitur, non condito testa-
mento, l. 2. §. sed ne articulum, d. titu. de adopt.
And. Alciat. consil. 84. Proposita in quæstione,
nu. 1. lib. 9. Proinde cum in proposito naturæ
præsumptio locum non habeat, ex qua huius
legis dispositio deducitur, adoptiui hac conie-
ctura nequaquam iuuantur.

Et si cum Ias. diceretur, quòd hæc responsio
non tenet, hic enim textus in naturalibus tantũ
3 locum habet, qui contra testamẽtum † non suc
cedunt, vt notatur per gl. in l. 1. in prin. ff. de con
tratabul. Ex mente Philip. Dec. dici potest, in
naturalib. per text. in d. §. cum autem, extensio-
nem factam fuisse, ibi, In naturales filios exten-
datur, quæ quidem extensio in adoptiuis mini-
mè reperitur: ad ostendendamque manifestam
adoptiuorum, ac legitimorum naturaliumque
differentiam induci potest, ipsorum adoptiuo-
4 rum legitimam, † quartã partem esse illius par-
tis quæ sibi ab intestato obueniret, secundum
glo. in §. item non aliter, versic. Et si decedens,
Instit. de adopt. Benedict. Capr. cons. 80. Cum
viso, num. 4. quæ legitima hodie aucta non est,
sicut in legitimis ac naturalibus filijs, glo. in §.
si verò vltra quattuor, versic. Hoc obseruandũ,
in verb. Omnibus, auth. de trient. & semiss. Bar.
in l. si arrogator, in 1. lect. colum. fin. ante fin.
versic. Quæro nunquid, ff. de adopt. remittens
se ad Cynum, idemque tenere Iacobum Butri
gariũ attestãs, quicquid Petrus senserit, Capr.
d. cons. 80. nu. 5. & cons. 105. Cum prout præ-
supponitur, num. 11.

Secundò adducit Ias. quòd testator qui filiũ
adoptiuũ hæredẽ instituit, magis eũ q̃ substitu-
tũ dilexit, igitur filij naturales & legitimi ab eo
suscepti similiter ex coniectura voluntatis sub-
stitutũ excludere debẽt, arg. gl. in d. l. cũ acutiss.

Sed concludenter dici potest, huiusmodi ar-
gumentationem extra terminos in quibus prę-
dictæ leges loquuntur producendam non esse,
alioquin in quolibet extraneo hærede grauato
post mortem restituere hæreditatem locum ha
beret, quem testator sanè substituto prætulit, &
tamen in extraneo hæc lex non debet intelligi,
vt dictum extitit. Igniculis itaque naturalis pie
tatis cessantibus, dictorum iurium dispositio re
mouetur, naturalisque intuitus conditionem
hanc tacitè subintelligendi ac coniecturãdi eua
nescit: vt sit leuissima ratio omni iuris succo ca-
tens, & tanquam arida prorsusque exiccata ex
ea nihil extrahi seu emungi ad hoc propositum
possit, nec acutiori responsione egere.

Tertiò idẽ Ias. dicebat, naturales tantũ libe-
ros à filio grauato genitos substitutũ nõ exclu-
dere, & tñ si filius naturalis tantũ hæres institu
tus fuerit, & post mortẽ simpliciter grauatus, e-
ius filij legitimi & naturales ex mẽte verisimili
testantis substitutũ excludũt, & vtrunque in d.
l. generaliter, §. cum autem, probati: pari igitur
similitudine rationis affirmandum esse, ꝙ etsi
filij adoptati ab hærede instituto excludere sub
stitutum nequeunt, vt dictum est, tamen filij le-
gitimi & naturales ab adoptiuo suscepti, quem
pater adoptiuus hæredem sibi instituit fideicõ-
missoque prægrauauit, quasi defecta tacita con
ditione, ipsum substitutum excludant.

Non obstat hęc tertia ratio, nã ideo in natu-
rali hærede instituto huiusmodi cõiectura locũ
habet, quia naturalis ratio affectioque ipsã vo-
luntatis coniecturam parit, quam etiam lex ita
subintelligit ac specialiter extendit, in filio antẽ
adoptiuo naturalis ratio deficit cessatq. extẽsio,
ergo nos talẽ extensionẽ facere non debemus,
cũ eadẽ ratio nõ adsit, potẽtior enim naturalis
causa

causa est, quā ciuilis, nec amor in adoptiuos vt in eorundem filios præsumitur, sed quòd testator magis naturales diligat, ipsorumque filios instinctu naturæ, quàm adoptiuos ob mores
5 virtutemque† vt dixit Cyn. in d.l. generaliter, §. cum autem, quem sequitur Andr. Barbat. in d.l. cum acutissimi, col. 102. fol. 30. vers. Et limita istam legem.

Quartò, nam nobilitas ad filios adoptiuos
6 transit,† Rayner. in tract. de nobilit. in 4. quæst. 5. q. princ. allegans text. in l. liberos, & l. Senatoris filium, ff. de Senat. vbi non tantum dicuntur Senatoris filij qui naturales sunt, sed etiam adoptiui,† hocque respicit illud Ouid. lib. 4. Fast.
7

Hic ad te magna descendit origine mensis
Et fit adoptiua nobilitate tuus.

Cæterum Raynerij opinio vera non est, contrariamque tenet Bonus de Curtili in suo optimo tract. de nobilit. in 4. part. colum. 3. versic. Quid autem in filijs legitimis tantum: nam ea nobilitas quæ à parentibus ad filios transit est veluti
8 ex traduce,† vt dicunt Laurent. & Cardinal. in Clem. grauis, in princ. de sentent. excommun. quam Vdalricus Zasius Friburgensis in eius epist. ad Ioannē Baumgartner à Baumgarten ante singularia responsa, eodem modo describsit,
9 à† coruscatione clari sanguinis; Bonumque sequitur Andr. Tiraquell. in tract. pariter de nobilitate, cap. 15. nu. 6. fatetur tamen adoptiuos ex parentum nobilitate nonnihil illustriores fieri, ex iuribus per dictum Raynerium allegatis, & idem quod Bonus de Curtili scripsit, sibi voluit Iacob. Cuiacius in eius Consultatione 56. incip. Cum quæreretur an ignobilis, tit. de adoptionibus & nobilitate, vbi ignobilem si à Nobili adoptetur non fieri nobilem pluribus demonstrat, Quia hæc nobilitas ducitur ex genere vt Galli dicunt, la verge anoblit, vel ex beneficio Principis & concessione feudi, cui & posteri aliquot longa serie successerint, vt ibi per eū optime de iure respondentem.

10 Altera superiori cōtraria est opin. quod† hęc lex in adoptatis filijs ab extraneo institutis, & grauatis locum non habeat, quam tenent Rayner. de Forliu. Cyn. in versic. Quartò quæritur, Pet. de Bellaper. in 4. q. Alb. de Rosi. nu. 2. in fin. & nu. 6. Ang. in lect. Floren. & Guid. Pap. in d.l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substi. Alex. in l. ex facto, §. si quis rogatus, nu. 11. vers. An autem, ff. ad Treb. vbi Clau. de Seyse. nu. 3. dicebat Alex. de Imol. optimè loquutum fuisse, Dec. asserens Iason. verum non dicere, in d. §. cum autem, in 7. limit. nu. 16. in fin. vers. Dicunt tamen Guliel. de Bened. in rep. c. Raynutius, in uerb. Et uxorem nomine Adelasiam, nu. 740. in fin. in sui tamen generalitate ad subscure cū se alibi referat, ubi in diuersis terminis secundi scilicet casus loqui uidetur. Ant. Gabr. lib. 4. de fideicom. concl. 2. nu. 51. in 7. limit. & post Tib Decian. consil. 34. nu. 14. lib. 1. dicentem omnes ita notare, tradit Fran. Mantic. in tract. de coniect. ult. uol. lib. 10. tit. 8. ante nu. 20. uers. Quod uerò attinet, Io. Ceph. cons. 576. Reuerendus D. nu. 19. uers. Hinc nec ad filios adoptiuos, lib. 4. Georg. Natt. in tract. quòd stantib. masc. in 3. q. prin. n. 18. uers. Et adduco notata, Greg. Lup. in l. Regia, in uerb. O naturales, Padill. in d.l. cū acutissimi, nu. 18. uers. Septimò ampliabis, ubi de cōi. Adducitur Primò, nam in adoptiuis ces
11 sat naturalis nexus, sunt enim filij legitimi† tantum, iuxta glo. cōiter approbatam in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, Benedict. Capr. cons. 108. Cum ut præsupponitur, nu. 19. Curt. iun. cons. 145. Facti contingentia, nu. 1. sed ex dicto nexu naturalis oritur pietas, quæ coniecturam hanc inducit, ergo debet etiam coniecturalis dispositio cessare, nexusque iste uerè fundamentū huius uerisimilitudinis uidetur.

Hæc ratio posset euitari, cum ut scribit Hier. Gabriel. cons. 113. Bartholomęus Papius, n. 28.
12 iura ciuilia quo ad successionem† naturalibus æquiualeant, l. si te parens, C. de suis & legit. & quamuis nexus ille naturalis recedat, cius uice electio ac deliberatio subrogatur, quæ uti uis animi in filios legitimos, & naturales ex eius prælecto adoptiuoque filio influit: cum parentibus filij similes esse soleant, & ab illis non degenerare, in tantum quòd originem adoptiuæ filiationis superare uideatur tanquam effectus causæ, & soboles electæ uirtutis: ac congruunt quæ in responsione ad proximam argumentationem statim afferam.

13 Secundò, cum filij adoptiui per fictionē† dicātur, Alex. in l. adoptiuum, num. 3. & 4. ff. de in ius uoc. Rol. de Vall. cons. 18. In præsenti consultatione, num. 24. lib. 2. sicut etiam pater adoptiuus impropriè & fictè pater censetur, Bald. in l. si non speciali, colum. 2. in fin. C. de testam. Rolan. d. cons. 18. nu. 23. Nisi dixerimus, idem
14 fictionē in casu ficto operari quod ueritas† in casu uero, l. filio quem pater, ff. de lib. & posth. §. item per acceptilationem, Instit. quib. mod. toll. oblig. cū adductis per Dec. in l. singularia, num. 6. ff. si cert. pet. Cur. iun. in l. petens, col. 2. in princ. C. de pact. Socin. sen. consil. 23. Circa, num. 16. lib. 1. Paris. cons. 118. Circa materiam, num. 32. lib. 4. Socin. iun. con. 39. In casu ad me transmisso, nu. 45. & cons. 63. Præsuppono, nu. 36. lib. 3. cons. 12. Quoniam in præsenti difficultate, num. 8. lib. 4. Marc. Mant. cons. 336. in præsenti casu, num. 4. citās textum in l. adoptio, ff.
15 de adopt. Maximè in ijs† quæ à lege proueniunt nō autem ab homine, Socin. iun. d. cons. 12. num. 15. cum fictio legis ueritati compare-
16 tur† gloss. in l. 1. in princ. C. de rei ux. act. Paris. consil. 22. Licet, num. 10. & 36. lib. 2. Io. Ceph. consil.

cons.504. Antonius de Guainis,num.20.lib.4.
Quinimo fictio veritati præualet, quando cum
ipsa veritate circa idem eodem respectu concur
rit,l.retro,l.in omnibus,ff. de captiu. Bart. in l.
1. §. hoc Senatusconsultum, ad Syllan. Carol.
Ruin.consil.115.Casus iste,num.18.versic. Et
quæ fictio,lib.3. Adeo quòd succedat illa com-
munis conclusio Bart.& aliorum in l.Gallus,§.
& quid si tãtum,de liber. & posthum. videlicet
17 quòd prouisio † in vno casu facta per viam di-
spositionis, alium etiam casum comprehendit
omnino similem & habentem eundem effectũ,
per text.in l.fin.ff.mand.Quod & in conditionĩ
18 bus voluntarijs † in quibus solum effectus con
sideratur procedit,sufficit enim quòd per æqui
pollens impleãtur si idem effectus sequatur, vt
dicit Socin.& alij tradunt in d.§. & quid si tan-
tum,in vltim.not. Vnde Franc.Aretin.in l. ven-
tre,colum.20.versic. Vltimò adde, ff.de acqui.
hæred.dicebat,quòd natiuitas adoptiui impro
priè consideratur, sed non suitas; Vt adoptio,
quemadmodũ Caius lib.primo, Instit. inquit,
naturę similitudo sit, quò filium aliquis habere
19 possit † ab ipso non generatum, quæ ab opti-
mis quibusque passim desiderata est,& vsurpa-
ta inquit Tacitus,quia generare & nasci fortui
tum esset, adoptandi autem iudicium integrũ,
& si velis optimum quemque possis in spem no
minis eligere: Itaque non immerito respectu
successionis casus iste fictus idem quod verus
20 operatur, insimul enim adoptiui † cum filijs le
gitimis & naturalibus succedunt, l.fin. C. de a-
dopt.§.sed ea omnia,Instit.de hæredit. quæ ab
intest. defer. idque etiam authenticorum iure
procedit,Cyn. in auth.in successione,C.de suis
& legitim.quam ipse legit sub tit. ad S.C. Ter
tull. eosque suos hæredes dici constat, ex l.ar-
rogato,§.fin.ff.de adopt.& l.cum in adoptiuis,
in princ.& ibi Bald.C.eod.tit.l.certum,in prin.
ff.de iniust.testam.l.1.§.suos hæredes, d.titu.ff.
de suis & legitimis, gloss. in l.3.§. fin. in verb.
Non mutat,in fin. ff.de hæred.instit. Bald. in l.
eam quam,colum. prima, C.de fideicommiss.
Ludouic. Roman. in d.l.ventre, vbi Aretinus,
d. versic. Vltimò adde,id etiam esse uerè ac pro
priè asserit.

Tertiò allegatur text. in l.sextum decimum,
§. adoptiuis,ff.de uac.muner.& §.primo,Insti.
de excus.tut.uersic.Sed adoptiui,ubi probatur
21 quòd immunitas † quæ datur patri propter li-
beros in adoptiuis locum non habet, & tradit
Dec.consil.399.Conclusionem,num.4.uersic.
Et immunitas.

Hic textus obstare non uidetur, nam omnis
22 excusatio & immunitas ęquitate nititur,† vt in
l.1.in prin.d. tit. sed in adoptiuis cessat æquitas
inductiua immunitatum,cum quis adoptando
ex uoluntate filium sibi faciat non ex necessita-
te naturæ,merito immunitati locus esse non de
23 bet,cum quod ex uoluntate pendet,onus † non
censeatur,l.Spadonem,§.fin.ff.de excus.tut. li-
cet enim tutela onus sit,l.tria onera,d.tit.tutela
24 tamen affectata onus non est,scilicet tutela † le
gitima,ut scribit Corn.consil.20.Licet satis,nu
25 me.3.& 4. lib. 2. immunitasque † odiosa est,l.
1.ff.de iur.immunit.l.1.C.de immunit.nem.con
ced.lib.10.But.cons.9.Viso puncto,Io.de Imo.
cons.62.Post exhibitum,col. fin. Alex. consil.
125.Viso titulo quæstionis,nu.10.lib.secundo,
consil.123.Circa primum dubium, num.6. lib.
5.Ias.consil.217.Immunitas,uel exemptio,col.
1.lib.2.Dec.consil.223. In casu proposito, col.
2.sub num.6.uersic.Item fallit, idcirco non est
26 extendenda, † ut traditur in cap.porrò,de pri-
uileg.nam immunitas est contra publicam utili
27 tatem, † gloss. in l.si ita scriptum,de leg.2.Pet.
de Ancha.consil.260.In quæstione,col.2. uers.
Ex istis omnibus, aliàs in potestate adoptantis
esset immunitatem consequi,quod graue uide-
retur,iuxta l.1.ff.de uac.& excus.mun.ibi,Sed si
prætẽdentibus aliquid sine iudice credatur,aut
passim sine tẽporis præfinitione prout cuique
libuerit permissum fuerit se excusare:non erunt
qui munera necessaria in rebus publicis obeãt,
quod quidem in successione adoptiuis ex iure
ciuili debita non contingit.

Quartò facit tex.in c.1.§.adoptiuus,tit.si de
feud.fuer.controuer.inter domin.& agn.vbi di
28 sponitur, † adoptiuos filios in feudo non succe
dere,& tradunt Alex.cons.10. Viso instrumen-
to inuestiturę,num.9.versic. Septimò quia,lib.
5.Curt.iun.consil.138.Habita diligenti, nu.2.
in fi.Carol.Ruin.cons.87. Quia Matthęus, nu.
16.vers.Et melius probatur,lib.3.Socin.iun.cõ
sil.95.Quia præsentis consultationis, num.35.
vers.Ideo enim,lib.3.Franc.Marzar.consil.70.
Summa consultationis,num.2.

29 Nisi essemus in feudo † non habente naturã
feudi, vt puta in feudo emptitio, iuxta tradita
per Bal.in tit.de pac.Const.in verb.Libellarię,
vers.Sed Spec.non dicit verum, & in l.liberti li
bertæque post Cynum,num.36.vers. Item no-
ta,C.de bonis libert.Corn.consl.16.Aperta frõ-
te videtur,nu.5.lib.1.Dec.cons.208. Ad clario-
rem,n.6.cons.390.Quoniam ex facto, nu.7.ita
dicit Andr.Alciat. cons.27. Transeo in senten-
30 tiam,nu.6.lib.3. Vel in feudo † pro se,hæredib.
& successorib.obtento,Curt.iun.cons.138.Ha-
bita diligenti per totum,cum adoptiuus sit hæ-
res & successor,vt ibi,n.2.& 9. Vel nisi essemus
in casu per Socin.relato in l.si cognatis,col.12.
31 ff.de reb.dub.Sicut nec in emphyteusi † admit
titur,Spec.in tit.de locato,§.nunc aliqua, vers.
68. Alex. in d.l.adoptiuum, ff. de in ius voc.in
princ.Dec.d.cons.399. Cõclusionem,nu.3.Ita
32 etiã statutũ fœminarũ exclusiuũ † in adoptiuo
locum

locum non habet, Ioan.de Anan.consil.27. Vi
so casu,nu.5.vbi Ludouic. Bolognin. in addit.
num.9.& infr. Dec. in præcitato consilio, nu.3.
versic. Et pariter, Ias.in l.quique litigandi,§.prę
tor ait.num.13.d.tit.de in ius voc. Fran. Rip.in
l.si vnquam,num.64.& ibidem Andr. Tiraqu.
in verb.Susceperit liberos,num.11.versic. Nec
etiam statutum,vbi plures recenset,C. de teno
can.donat.idem Rip.lib.3.respon. in 3.respon.
Filia dotata,colum.3.Corn.cons.85.Plura du-
bia,colum.1.lib.3.Dec.d.cons.339.nu.3. vers.
Et pariter,ac consil.52.Viso eleganti consilio,
sub nu.3.versi.Quia statutũ, consuluitque Bal.
consil.24.Statuto,lib.1.& consil.146.Titulus,
col.1.eod.vol.Albert.Brun.in tract.quòd stan-
tib. masc.in 1.q.12.art. Franc. Viuius in Sylua
commun.opin.lib.2.opin.812.Statutum exclu
dens,num.37.vers.Interpretatur octauo.

Contrarium autem defendendo huic textui
& conclusionibus desuper adductis posset re-
sponderi , ex eo adoptiuos in feudis non succe-
33 dere, cum feuda † amore vasallorum dentur,
cap.1.tit.de feud.dato in vic.Regis commiss.nec
sit ita verisimile , quòd amor in extraneum de-
34 scendat,licet adoptiuum,sicut in propriũ † san
guinem,c.1.de duob.fratrib. de nou. benef. in-
uest.c.fin.de l.Corrad.alioquin ex sola disposi-
tione vasalli posset in alium extraneum feudũ
transire,contra c.1.in princ.tit.de success.feud.
Secundò id contingere vt fraudes remoueãtur
quæ faciliter committi possent, vasallus enim
morti proximus filium adoptaret, & sic domi-
num vel agnatum excluderet, & conualescens
adoptiuum posset emancipare, & ludibrio do-
minũ habere, hæc sunt verba Præpositi in d. §.
adoptiuus,in prin.vers.Ratio quia cum dẽtur,
allegantis in simili autoritatẽ Io.And. in addit.
ad Spec.in tit.de success.ab intest.in fi. quòd so
la ciuilitas non consideratur in feudo, sicut nec
sola naturalitas, vt per eundem Præp. Alexan-
drinũ in §.naturales,d.tit. vel potest dici,quòd
cum antiquissimo iure feudum nihil aliud esset
35 quam † vsusfructus, neque ad filios transferre
tur , tandemque à Conrado Imp. impetratum
fuerit,vt filij nepotesque ad successionẽ admit-
terentur, cum contra iuris rationem id receptũ
fuerit, ad consequentias producendum nõ est ;
Vlterius satis constat feuda propriè non à parẽ
tibus,sed à directis dominis,non ex paterna hæ
reditate , sed ex dominorum beneficio & inue-
stitura proficisci, atque idcirco fidem & homa-
gium à vasallis præstari, vt recognoscant feuda
se tenere non ab auis aut proauis , sed ab ipsis
directis dominis, & ob ipsam causam,beneficij
36 nomẽ† semper retinere,§.in primis,quib.mod.
feud.amitt. & quia feudum personaliter benefi
cium est , & cũ persona extinguitur, necesse est
toties inuestituram renouari,quoties patronus
aut vasallus renouatur,§.1.per quos fiat inuest.
§.nouã.Qui testes sint necess.§. 1. quæ fuit pri.
cau.benef.amit.§.1.de capit.Conrad. Hinc di-
cit Bar.in Auth.cessante,post med. C. de legit.
hæredib.feudum non deferri iure hæreditario ,
37 sed ex beneficio † & prouisione domini qui feu
dum cõcessit,quem sequitur Franc.Areti.cons.
164.Diligenter & maturè,colum.6.nu.8. vers.
Et pro iudicantis instructione præmitto:proin-
de perabsurdum est, adoptiuum ad feudalia be
neficia quæ aliundè quàm à parentibus profe-
cta sunt, iure adoptionis admitti ; vt perperam
38 hic text. extra feudalem materiam † ad termi-
nos iuris communis allegetur , vt dicit Bart. in
l.ut iurisiurandi, §. si liberi, sub num.5. versic.
Sed hoc ius,ff.de oper.libert.post Iacobum de
Beluis. quem allegat.in c.1.tit. Episc. vel Abb.
Bald.in c.1.in princ.colum.2. vers. Nota quòd
argumentum feudorum , vbi etiam gloss. 2. de
feud. cogn. Alexan.consil.106. Viso themate ,
colum.pen.num.7.vers.Tamen illud,lib.4.Ias.
in l.1.nu.56.vbi rationem affert,C.de iur. em-
phyt.Dec.in l.1.in 1.lect.num.9.& in 2.nu.46.
ff.si cert.pet.Paris.cons.71.Simplex diuisio bo
norum,nu.53.lib.3.Curt.iun.consil.26. Hiero
nymus,num.11.cons.64. Præsupponitur,num.
14.Aemil.Ferrett.in l.qui manus,num.3. vers.
Cæterum , ff. de testamen. Ad id autẽ quod de
emphyteusi dictũ est, responderi potest ex tra-
ditis per Alex.d.cons.106.nu.6. & 7.

Quantum ad statutum attinet, clarum vide-
tur non obstare,cum enim ex parte fęminarum
39 merum † odium cõtineat,l.maximum vitium ,
C.de liber. præterit. Bald. in l.certum, num.2.
versic. Et nota, C. unde cogn. Ias.in l.quod Ser
uius,col.1.ff.de condic.caus.dat.ultra quod sta
tuta strictè intelligenda sint ex sui natura,l.con
stitutionibus,ff.ad municip.l.quod constitutũ,
& utrobique Bar.ff.de testam.milit.& declarat
Bald.in l.contractus,nu.2.C.de fid. instrum.di
ctumque statutum non solum contra ius cõe ,
sed etiam contra naturalem æquitatem censea-
tur,l.inter filios & filias,C.famil.ercis. nõ mirũ
si ad filios adoptiuos non porrigitur;Pręsertim
quia huiusmodi statutum non filios absolutè ,
sed masculos ad fęminarum exclusionem præ-
40 fert,quæ quidem vox † ad agnatos descenden-
tes tantum per virilem sexum coarctatur,vt di-
cit Raynerius de Forliuio in disp. incip. Qui-
dam habens duos filios, quem Bald. sequitur
in l. Caius , colum. penult. versic. Raynerius
de Forliuio disputauit , ff. solut. matrim. & in
l. Gallus , §. etiam si patente , columna finali ,
versic. Aut de hærede qualificato , ff. de liber.
& posthum. nomenque ascendentium, nomen
41 appellatiuum † naturæ est , vt tradit Socinus ,
consilio 251. Quoniam in præsenti consulta-
tione , columna 9. versic. Succedit nunc quarta

difficultas,lib.secundo, per ea quæ tradit Bart.
in l.tutelas,in princ.ff.de capit.dim. & ita Dec.
argumentatur d.consil. 399. num. 8. vers. Po-
stremò considerandum est.

Ex prædictis igitur constat vtranque opinio
nem disputando defendi posse; Ego tamen ab
42 hac posteriori Raynerij,† Cyni,Petri,& aliorũ
in d.§. cum autem,recedendum nõ esse arbitra
rer, tanquam cõmuniter recepta, veritatisque
lumine suffulta conclusione: & ad hoc dicendũ
moueor Primò,per tex.in l.cum in adoptiuis,in
princ. C. de adopt. vbi Imperator adoptionis
43 fragilitatem in extraneũ † ostendẽs ita inquit,
Cũ enim tanta fragilitas est adoptionis,vt pos-
sit in ipso die & filius fieri,& extraneus ꝑ eman
cipationem inueniri, quis patiatur iura patris
naturalis nexu diuino copulata ludibrio defrau
dari? cum in hoc casu & contradicendi filio ex
iure veteri detur licentia, & inuitus transire ad
aliam non cogatur familiam; Omnia igitur se-
cundum quòd iam disposuimus (cum ad extra
neum patrem filius per adoptionem transfer-
tur) maneant integra iura, siue ad inofficiosi
quærelam, siue ad alias omnes successiones, si-
ue ab intestato, siue ex testamento quæ liberis
deferuntur: vt & ipse possit prodesse patri na-
turali, & ab eo naturalia debita percipere. Cur
itaque dictum §.cum autem, ad huiusmodi fra
gilem actum, qui naturalis pietatis fundamen-
tum non retinet extendere volumus, si quæ na-
turalem æquitatem ac humanitatem respiciunt
penes naturalem patrem tenaci nexu copulata
remanserunt? igitur cum adoptio in solatium
44 eorum † qui filijs carent introducta sit, vt scri
bit Corn. consil. 33. In hac quidem consulta-
tione num.octauo,lib. primo,ad nominis gen-
tilitij conseruationem, Quapropter & si quis
testamento hæredem scripsisset,eumque iussis-
45 set ferre nomen suum, videbatur † adoptasse
eum, velut Iulius Cæsar scripsit hæredem ex
dodrante Octauium,eumque in familiam, no-
menque adoptauit vt Suetonius inquit, atque
ipse Octauius Tiberium ex parte dimidia, &
sextante, Liuiam ex parte tertia hæredes insti-
tuit, & nomen suum ferre iussit: quod in Iulio
dixit,in familiam & nomen adoptare,id in Au-
gusto ferre nomen dicit Suetonius: idem in Ti
berio à M. Gallio Senatore adoptatus hæredi-
tate adita, mox nomine abstinuit, quòd Gal-
lius aduersarum ab Augusto partium fuerat,vt
negari nequeat adoptionem ad gentilitium no
men perpetuandum fieri, & hoc vnum aut præ
46 cipuum adoptantis † propositum esse,vt hære-
dẽ sibi nominis faciat; Quia verò (vt & hoc obi
ter dicam) nemo non libenter gentilitij nomi-
nis memoriam vsurpat, idcirco solebant ado-
ptiui filij aliquod suæ gentis nomen retinere,
47 quod adoptitio † coniungerent, vt testatur
Dion. lib. 47. de Augusto loquens, Dictus est
(inquit) Caius Iulius Cæsar Octauianus, is e-
nim mos fuit illorum qui adoptarentur,vt cum
nomine patris adoptiui gentilitiũ aliquod suũ
retinerent, aliquantulum tamen immutatum,
itaque non Octauius, sed Octauianus appella-
tus est; Atqui postea sunt in imperiũ adoptati,
non semper adoptantis nomen sibi adsciuerũt,
Cæsaris tantum vsurparunt, non vt proprium
aut gẽtile,sed commune & Imperatoriũ, quod
quomodo contigerit ex Dione & Tacito alibi
explicandum est, nõ videtur vt ad rem redeam
super hac fictitia filiatione magnum fundamẽ-
tum fieri posse ad extensionem dicti §. cum au-
tem, in adoptatos filios ab extraneo inducen-
dam,quæ naturę auxilia requirit.
48 Secundò, nam verba naturaliter † non ciui-
liter sunt intelligenda,l.fin.C.de his qui ven.æ-
tat.impet.& per adoptionem status personæ,vt
Franciscus Cõnanus Doctor eximius dicebat,
ex nihilo oritur, non enim adoptio aliquem fi-
lium adinuenit, sed ciuiliter ficteque facit natu
49 ra † non cooperante, vt inquit Bald.cons.146.
circa princ.lib.1.igitur verba textus in d.§.cum
autem,naturaliter assumenda sunt,dum de libe
50 ris meminit,filij nanque nomen† naturę est,nõ
iuris,l.tutelas,in princ.ff.de capit.dimin. Ludo
uic.Gozadin. consil. 4. Prima facie videtur di-
cendum,colum.3.num.14. versic. Quartò cor-
roboratur.

Tertiò facit,cum filiatio directè probari ne-
queat,l.Lucius,de condit.& demonst. adoptio
51 autem † vel adoptiua filiatio per testes & instru
menta directè probari possit, vnde sequitur, vt
Corn. consil.85. Plùra dubia,num.secundo,li-
bro tertio,inquit, adoptiuum propriè filiũ non
esse,nec naturæ semina habentem, quæ in d.§.
cum autem, circa extensionem Imperatoriam
considerantur,vt non immeritò ab hac natura-
li, vt ita dixerim, dispositione, vel naturæ vim
humanitatemque habente arceatur, filijque ve
ro nomine nequaquam potiatur, iuxta tradita
per Carol.Ruin. consil.87. Quia Matthęus re-
peritur,num.16.lib.3.

Quartò congruit idem tex.in d.l.cum in ado
ptiuis,§.sed ne articulum, vbi Imperator extra
neo adoptiuo patri licentiam tribuit nihil filio,
52 si voluerit,testamẽto suo† relinquẽdi,sed quic
quid ei reliquerit hoc liberalitatis sit,nõ legiti-
mo vinculo astrictũ, cessãte itaque naturali im
pulsu cessat etiam d.§.cum autem ratio,& ad fi
lios adoptiuos extensio, maximè cũ in materia
53 exorbitanti † versemur,vt Io.de Imol.in l.filio
præterito,col.9.vers.Non obstant, ff. de iniust.
rupt.test.eadẽque ratio nõ militet, sed penitus
diuersa, aliàs enim ex idẽtitate rationis extẽsio
admittẽda esset,vt suo loco explicabimus.Cũq.
filius adoptiuus imaginariã quandã & nouam
affectio-

affectionem,non pristinæ cognationis diminu-
tione aliter introducta,consequatur, vt per om
nia naturæ suæ filius aggregatus existat,& hinc
manifestissimum sit acquisitiones omnium re-
rum,quæ ad filiumfamilias peruenerint secun-
54 dum ius ciuile † non adoptiuo patri,sed natu-
rali vsque ad modum vsusfructus perueniunt,
& in sacris patris naturalis remanent: cessante
igitur amoris occasione cessat dicta coniectu-
ralis extensio ex amore paterno potius pieta-
teque proueniens:vt in vno tantummodo ado-
ptio prosit, ne inquam intestati patris extranei
adoptiui successione filius defraudetur: & di-
ctio illa taxatiua(tantūmodo)omnes casus prę-
ter expressos excludat, Bart. in l. 1. ff. si quis ius
dicenti non obtemp.& facit text.in l.nō solum,
§.tale,ff.de liber.leg. Aut sumus in filijs adopta
55 tis ab aliquo ascendente institutis † & graua-
tis, nunquid sub huius legis dispositione com-
prehendantur?& omissa disputatione breuiter
concludendum est, hosce adoptiuos filios sub-
stitutum excludere, & sub his legibus includi,
ita dicit Soc.hic,col. 28.circa med.versic. Infer
tur idem,eandemque opinionem sequitur Frā
cisc.Mantic.in tract.de coniect. vlt. vol.lib. 10.
tit.8.sub num.19.versi.Idemque dicit,nam eo-
dem modo cum vinculum ciuile ac naturale cō
currat,in adoptantis potestatem transeunt,d.l.
cum in adoptiuis,C.de adopt.§. sed hodie, In-
stit.eod.tit.concurrente ergo naturali causa,at-
que accidentali, naturalis hoc operatur, quia
sunt descendentes,l. filio quem pater, cum ibi
not.ff.de liber.& posthum.
Secūdò vero casu principali,dum quæritur,
56 an grauatorum filij adoptiui † ex coniectura-
li hac subintellecta conditione substitutum ex-
cludant,concludendum etiam est, ipsos substi-
tuti exclusionem non operari,ita tenent, Ang.
& Ias.col.5.ante num.3.versic.Primo modo,in
d.l.generaliter,§.cum autem,vbi Dec.num.16.
& quamuis Iason conetur distinctione opinio-
nes conciliare,infeliciter id assequitur, & sic cō
tra Fulgosium & Cumanum concludere vide-
tur,idem Dec.in l. precibus,col.7.sub num. 11.
versic. Et pro ista differentia,C.de impub.& al.
substit.Gulielm.de Benedict. in rep. c.Raynu-
tius,in verb. Duas habens filias,nu.149. & rur-
sus in verb.Si absque liberis moreretur,in 3.li-
mit.num. 10.extr.de testam. vbi Bartolum su-
per hac lege citat: idemque tenent Soc. hic co-
lum. 28.versic.Et hęc procedunt,Anton.Gabr.
lib.4.de fideicom.concl.2.num.53.And. Tira-
quell.in rep.l.si vnquam,in verb. Susceperit li-
beros,num.10.ibidemque Francisc. Rip. q.24.
num.64. versic. Quarto facit, vbi communem
opinionem esse dixit,C.de reuoc.don. Francis.
Mantic.in tract.de coniect.vlt.vol. lib.10.tit. 8.
sub num.18.versi.Sed aduerte, dicens hanc sen
tentiam nullam prorsus dubitationem habere,
seque putare in hoc casu neminem dissentire:
& licet Gabrielius d.concl. 2.num.53.adducat
Decium in d.§.cum autem, col. 6. pro contra-
ria parte, decipitur si rectè Decius inspiciatur,
d.num.16.versic.Et ideo videtur dicendum. Pe
trus Gregor.in Syntagm.iuris part.3.lib.42.c.
30.sub num.3. fol.995. Socin. in l.si cognatis,
col. 11. versic. Primo enim infertur notabilis li-
mitatio,ff.de reb.dub. Anton. de Padill.in d.l.
cum acutissimi,num.38. vers. Tertio limitabis,
text. Io. Saportell.hic,cap.2.fol.20. vers. Com-
munis hæc est omnium,eandem quoque tenēt
Alex.in l.ex facto,§.si quis rogatus,col. 6.vers.
An autem habeat locum,ff.ad Trebell. Georg.
Natta in c.quamuis,num.146.de pact. in 6. Ro
landin.in Flore testamentorum, rubr.35.num.
10.Decius consil. 399. Conclusionem plenè &
subtiliter,in princ.Fortun. Garz.in l.Gallus,§.
& quid si tantum,num.187.versic. Quinto infe
ro,ff.de liber.& posthum. Rota Roman. decis.
124.Cum Illustrissimus,col.3.nu. 9. vers. Quia
lex cum acutissimi,lib. 1. Diuers. Natta in l.hac
consultissima,§. ex imperfecto, num.83. C. de
testam.Decian.d.cons. 34. Quo ad illud,num.
14.lib.1.& cons. 1.Ex prædicta, nu.43.eod.vol.
Ad hanc conclusionem roborādam pro fun-
damento assumunt, quòd si liberi adoptiui gra
57 uatorum ex expressa † conditione si sine libe-
ris decesserit, substitutum nō excludunt,l.fidei
commissum,de condit.& demon.l.si ita quis,§.
is cui,de leg. 2. & ratio duplex esse potest; Pri-
ma, cum tales filij adoptiui ciuiles dicantur, &
sic fictitij non autem veri filij, verba autem (vt
dicebam) naturaliter debeant intelligi, d.l.fin.
C.de his qui ven.ætat.impetr. Secunda vrgen-
tior,ne sit in potestate grauati ex suo facto sub-
stitutum eludere, cum facile alicui sit filios ado
ptare,arg.l.nec ei,§.eorum,ff.de adopt.& vtrā-
que rationem affert, Curt.iun.cons.145. Facti
contingentia,num.21. post Raphaelem Cuma
num in d.l.si ita quis,§.fin. post Bar.in d.l.si co
gnatis,col. 2. Io. Andr. in addit. ad Specul. tit.
de success.ab intest.in fin.& Alex. cons. 2. Visis
codicillis,num.3.vers. Confirmatur, lib. 1. qui
omnes in expressa conditione sic concludunt,
ac etiam Corn.cons.85. Plura dubia, nu. 2.lib.
3. etsi corruptè legatur, Dec.d.cons.339. Con-
clusionem,in princ. Carol. Ruin.cons.76. Viso,
num. 5.lib. 2.rursus Alex.in l.ex facto,§.si quis
rogatus, col.6.num. 11. versic. An autem,ff.ad
Trebell.dum allegat tex.in d.l.fideicōmissum,
prout etiam cons.40. Super primo dubio, col.
fin.num.14.lib.4.idem Dec. in d.l. generaliter,
§.cum autem,col. 6.num.16.versic. Vlterius ta-
men,& in cap.in præsentia,num.33.in 4.limit.
vbi Augustin. Bero. num. 293. versic. Contra
hanc conclusionem, extr. de probat. Gulielm.
de Be-

de Benedict.in rep.cap.Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur,il 1.in 3.limit.nu.10. & in verb.Et vxorem nomine Adelasiam,num. 740.extra de testam. & post multos quos allegat Francisc. Mantic.in d. tract. de conject. vlt. vol.lib. 1 1.tit.8.num.4.& 5.Ascan. Clemen.in tract.de patria potest.cap.5.num.1 1. quod alibi sed magis congruo loco seriosius explicando, distinctione conciliabam, multo minus ex tacita conditione debent excludere,arg.d.l.precibus,& l.vlt.C.de instit.& substit.

Nec dicatur in proposito circa legis dispositionem versari, ex subintelligentia inquam huius textus aliorumque consimiliũ iurium,adeo quòd tunc verbo filiorum,vel parentum adoptiui comprehendãtur,l.3. §. prætor ait, iunct.l. adoptiuum, in princ.ff. de in ius voc. Nam responderi potest,in d.c.1.§.adoptiuus,ac etiam Instit.de excus.tut.in princ. in legis dispositione esse, & tamen vt adoptiui regulariter in feudo non succedunt, sic ad tutelæ excusationem non prosunt, quo sit dicendum adoptiuos filio
58 rum appellatione non comprehendi † vbicunque eadem non adest ratio, vt Alex.in d.l.adoptiuum, in princ. & post eum Dec.in d.§.cum autem,num.16.versi.Et vlterius,aduertunt:dictamque oppositionem, verba huius textus in fin.ibi, Quòd minus scriptum quàm dictũ fuerat inueniretur, prosternere adhuc videntur, Cumque vt dicebam iura prædicta naturalem pietatem requirant,quæ in naturali coniunctione radicatur,nõ mirum si adoptiui nõ prosunt, ad euitandam fraudem seu adoptionis commentum, quæ quidem fragilis ab Imperatore censetur.
59 Hinc est, † vt aliquid proximum huic Papiniani responso afferam, adoptiuos filios ex l.si vnquam,C.de reuoc.donat. minimè donata re uocare,vt expressè voluit Paul.de Castr.in l.2. in fin.C.si in fraud.patron.& cons.434. Respõdeo per ordinem,col.1.sub num.2.versic.Præterea si aliud diceremus,lib.1.Alex.cons.40.Super primo dubio,col.vlt.num.15.versi.Nec puto etiam,lib.4.cũ allegatis per And. Tiraquell. in d.l.si vnquam,in verb.Susceperit liberos,numer.2.vers. Sed vt ad legem nostram, qui latè articulum prosequitur, cumulat,& distinguit.

Retenta igitur dicta communi opinione, ipsam limitare poterimus, quoties adoptiui filij
60 essent † adoptati à testatore in locum nepotũ, vel à filijs grauatis ad instantiam patris testantis,ita limitat Socin. in d. l.si cognatis, col.1 1. versic.Secus si fuissent, dicens hoc in illa litera probari, iuncta declaratione Bartoli ibi,col.1. versic. Soluunt quidam, & ita D. Ioannem de Imol.in d.l.fideicommissum,inferre: quod perpetuò notandum videtur si verum est, vt cogitandum arbitrer, quicquid etiam ab opinione Bartoli non recedendo dixerint Francisc. Rip. in l.ex facto,§.si quis rogatus, numer.34.ff.ad Trebell.& Andr.Tiraquel.in rep.d.l. si vnquã, in verb. Susceperit liberos,num.23.versic. Secundo limita notabiliter,& num.25.versic. Verum Socinus ipse,C.de reuoc. don.dicens Socinum in d.l.si cognatis,non fuisse ausum à Bartoli sententia quam dicit communem, singularem & bene signandam recedere, & quæ in practica præualeret, quamuis(inquit)habeat difficultatem,vbi Tiraquell. ad feuda infert, vt per eum, allegantem ad easdem Socini limitationes Andream Barbat.in rep.c.Raynaldus, col. 29.extra de testam.Georg. Natt. in rep.c.quãuis,in 3.q.3.q. princ. versic. In contrarium tamen facit,de pact.lib.6.& Hipp.de Marsil.sing. 350.Damnum,versic. Hoc tamen intellige verum,præcitatosque sequi videtur Francisc. Mantic.in eius eleganti tract. de coniect. vltim. vol. lib. 1 1.tit.8.nu.6.versic.Secundo quod dictum est:Sed iudicando,consulendoque nec ego auderem à Bartolo raræ eruditionis viro recedere,præsertim quia cum eo alij graues Doctores sentiant: sat est,negocium in puncto iuris difficultate,vt ex præcitatis nonnulli præsensere,ne quaquam carere,de qua re alibi.

HYPOTHESIS.

In arrogatis filijs tam expressam quàm tacitam siue subintellectam, Si sine liberis decesserit conditionem nequaquam militare: & quantum ad tacitam in arrogato ab auo materno id limitari.

SVMMARIVM.

1 *L.cum auus, in arrogatis filijs locum non habere, & num. 53.*

2 *Filiorum appellatione ciuiles filios regulariter nõ contineri.*

3 *Cognationis nomen ciuile esse: sed nu.5.inter ciuile ac naturale distingui.*

4 *Filiorum nomine, legitimos & naturales propriè comprehendi.*

6 *Arrogatos effici filios arrogantis: Suorum hæredum iura adipisci: In potestatem patris arrogantis transire: In alienamque patris arrogantis familiam transferri: Inter arrogatos arrogantemque cognationem ascendentium descendentiumque considerari: Legem punientem filium sine venia patrem in ius vocantem in arrogatis etiam procedere: Arrogatos denique eiusdem iuris esse cuius legitimi & naturales filij existunt.*

7 *Arrogatos vniuersaliter patri arrogatori defuncto ab intestato exclusis alijs agnatis succedere: sique*

feudo ex pacto possent succedere adsuerint.

63 *L. cum auus, in nepote arrogato ab auo materno in filium procedere, cum in eo ciuile ac naturale vinculum concurrat, suusque patri efficiatur, & in succedendo nihil à filijs legitimis & naturalibus differat.*

64 *Arrogatum nepotem ab auo materno in filium sub dicto statuto fœminarum exclusiuo masculis existentibus comprehendi.*

65 *Arrogatum ab auo materno, & filium legitimũ ac naturalem, per modum regulæ ac extensionis à iure antiquo, & quo ad patriam potestatem, & quo ad suitatem, & quo ad successionem ab intestato, ac etiam vt ratione præteritionis tanquam posthumus rumpere testamentum possit æquiparari.*

66 *Arrogatum ab auo materno, nepoti ex filia non arrogato, ac etiam spurio legitimato præferri.*

67 *Arrogatum ab auo materno, & emancipatum, deindeque præteritum, vel exhæredatum, rumpere testamentum posse.*

68 *Arrogatum ab auo materno etiam post emancipationem, de familia consanguinitateque aui arrogantis dici.*

CAP. XIII.

CVM de adoptiuis aliquid dixerimus, nunc de arrogatis inspiciendum est, nunquid sub dispositione huius legis, & similiũ ad substituti exclusionem intelligãtur, sitque inter adoptiuos atq. arrogatos aliquod in proposito discrimen; Et Soc. hic col. 28. versic. Sed tu considera, in ea est sententia, vt in arrogatis dispositio huius contextus locum ha-
1 beat, † & videtur idem sensisse Francisc. Mantic. in trac. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 8. sub num. 19. col. 10. versic. Et hanc opinionem, & ante eum Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col. 112. versic. Nec etiam videtur verum, & infra.

Et pro hac opinione facit Primo text. in l. si cognatis, ff. de reb. dub. vbi Vlpianus inquit, quod si cognatis legatum sit, & quis testamenti facti tempore cognatus non fuit, mortis tempore factus est per arrogationem, facilius legatum consequitur: & ideo Bart. ibi dicit appellatione fi-
2 liorum ciuiles † filios non contineri, per text. in d. l. si ita, §. si cui, de leg. 2. subdens hoc inde cõtingere, cum non fiant filij facto testatoris, sed facto alterius: sed in d. l. si cognatis, ob id cognatos ciuiles venire, cum facto testatoris fiãt, ibidemq. Raphael Cuman. allegat l. si quis posthumos, ff. de liber. & posthum. & Andreas Siculus hoc nouum & mirabile esse dicebat, sequitur ergo quòd cum isti arrogati fiant facto testatoris, is enim filium arrogauit instituitque rogando vt post eius mortem alteri restituat, conditio si sine liberis decesserit, tacitè subintelligatur.

Si tamen oppositum sequi volumus, hic textus potest ex intentione Francisci Aretini in d. l. si quis posthumos, in prin. col. 2. versic. Vnde Bartolus, faciliter euitari, quòd aliud est quando cognatis legatur, & aliud quando de filijs
3 mentio fit, nomen enim cognationis † ciuile est, quod patet cum in seruum non cadat, l. 1. §. 1. ff. vnd. cogn. sicut & nomen agnationis, vt dicit text. & ibi per Bar. in l. tutelas, in princ. ff. de capit. dimin. & plenè declarat idem Bart. in l. pronunciatio, §. familiæ, versic. Quædam sunt, ff. de verb. sign. nõ mirũ igitur si verba ciuiliter significantia facilius actum ciuilem complectuntur, quàm verba naturalem actum importantia.

Vel latius Aretini sensum declarando, ex intentione Socini dicendum est, quòd licet filij nomen naturalis sit, tamẽ sub hoc nomine pro-
4 priè naturales † & legitimi includuntur, primũ probatur in d. l. tutelas, secundum in l. filium eum definimus, ff. de his qui sui sunt vel al. iur. nomen autem cognationis inter ciuilem & naturalem diuiditur, l. non facile, ff. de gradib. & vbicunque cognationis mentio fit, tam ciuilis
5 quàm naturalis † comprehenditur, hanc regulam ponit text. in l. 1. §. 1. in verb. Vbicunque, ff. vnd. cogn. non mirũ itaque si in relicto facto cognatis, ciuiles etiam includuntur, cum propriè cognati sint, vt de arrogatis tradit glos. in c. 1. de cogn. leg. vbi Henric. de Bohic, prope fin. col. 1. & Præposit. traditque Soc. iun. cons. 32. Visis & bene consideratis, num. 2. lib. 1. quando autẽ de filijs mentio fit, ciuiles non veniunt, cum propriè filij non sint, quemadmodum in propositis terminis contingit, vt parum concludenter & incõgruè textus in d. l. si cognatis, ab Andrea Barbatia, & Socino allegetur.

Secundò, vt omnia ferè vno fundamento cõ-
6 stringam, adduci potest quòd arrogati, † filij arrogantis efficiuntur, l. Iurisconsultus, §. transeamus, ff. de gradib. Socin. iun. d. cons. 32. Visis, col. 1. num. 3. lib. 1. ac etiam sui hæredis iura adipiscuntur, l. certum, in princ. ff. de iniust. rupt. test. l. cum in adoptiuis, in princ. versic. Sui hæredis habere iura, vbi Bald. not. C. de adopt. l. 1. §. suos, ff. de suis & legitim. Ioan. de Anan. consil. 27. Viso casu, num. 3. Martin. Garrat. Laudens. cons. 53. Spectabilis, in princ. fol. 218. Socin. iun. d. consil. 32. colum. 2. sub d. num. 3. transeuntque in potestatem patris arrogantis, §. illud proprium, vbi Ang. Aretin. aduertit, in princ. Instit. d. tit. de adopt. Bald. in d. l. cum in adoptiuis, in princ. col. 1. circa fin. Hieronym. Gabriel. cons. 22. Thomas Campegius, num. 22. ac in alienam patris arrogantis familiam transferri dicuntur, Ioan. de Anan. d. cons. 27.

sub

ſub num.3.idem Gabriel. conſ. 113. Bartholomæus Papius,num.21.Auguſtin. Bero. conſil. 159.Cum Almericus,num.7.lib.2.vt etiam inter arrogatos & arrogantem cognatio aſcendẽtium deſcendentiumque conſideretur, gloſ. in c. 1. de cogn. leg. vbi Hentic. de Bohic, propè fin.col.1.& Præpoſit.Socin.iun.d.conſ.32.Viſis & bene conſideratis, nu.2.lib.1.lexque pœnam filio ſine venia patrem in ius vocanti irrogans, in filijs arrogatis procedat,l.adoptiuum, in princ.ff.de in ius voc.Socin.ibidem, num.12. & Roland.de Vall.conſ.18.In præſenti conſultatione,nu.25.lib. 2. Et denique arrogati eiuſdem iuris ſunt, cuius legitimi & naturales exi-
7 ſtunt, Nam vniuerſaliter † patri arrogatori defuncto ab inteſtato excluſis alijs agnatis ſuccedunt,ſique filij legitimi & naturales adſint, inſimul ab inteſtato ad ſucceſſionem pergunt,l.ſi te parens,C.de ſuis & legitim.l.nec ei,§.præterea,& l.ſi arrogator,ff.de adopt. Socin.iun.conſil.100.Pro habenda,num.33.lib.2.§. at ij qui, Inſtit.de hæredit.quæ ab inteſtat.deler. Hieronym. Gabriel.d.conſil.113.num.4.etiam ſi legitimi & naturales nati ſint ante vel poſt arrogationem,d.l.ſi te parens,Ioan.de Anan.d.conſil.27. Viſo caſu, in princ. Iaſ. in d.l. ſi arrogator,num.12.Aretin.in §.pen.in fin.d.tit.de hæredit. quæ ab inteſt. deſer. Gabtiel. vbi ſupra, num.24. & Andreas Tiraquell.in tract. de iure primogen.q.84. num.2.Sicut etiam filio arro-
8 gato pater arrogator † ab inteſtato ſuccedit, §. mortuo autem filio, Inſtit. de acq. per arrog. Iaſ. conſ.141.Circa primum conſultationis articulum, numero 5.lib.4. Qui etiam quærelant
9 vt † naturales ſi abſque cauſa exhæredentur,vt per Martin.Laudenſ.d.conſ. 53. in princ.intelligendo quòd quamuis impubes quærelam nõ habeat, quoniam ex conſtitutione Diui Pij quartam conſequitur, l. Papinianus,§.pen.de inoffic.teſtam.tamen pubes cui ex dicta conſtitutione quarta non debetur quærelam habet, §.tam autem,Inſtit.de inoffic.teſtam.Iaſ.in d.l. ſi arrogator,num.56.Gabriel.d.conſ.113. numero 22.

Et in ipſos vt in legitimos & naturales domi-
10 nium † continuatur, Aretin. in §. adoptio, in princ. Inſtit.de exhæred. lib.Gabriel.vbi ſupra, num.23.Et quòd arrogatus teſtamentum arrogantis rumpat niſi inſtituatur vel exhęredetur,
11 † Inſtit. quibus mod. teſtam. infirm. in princ. Cyn.in l.2.C.de adopt.Benedict.Capr. conſil. 100.Cum prout in facto, in princ. Vnde videtur in præſenti quæſtione concludendum, ſtantibus inquam prædictis,quòd arrogati ſub hac Lege ad ſubſtituti excluſionem omnino includantur ex quo tot & tanta à iure conſequun-
12 tur; Præſertim quia in arrogatione † ceſſat illa facilitas eludendi ac fraudandi ſubſtitutum, ratioque ex d.l. fideicommiſſum, de condit. & demon.& d.l.ſi quis ita,§.1.de leg.2.deſumpta:
13 cum arrogare filiosque legitimare, † ſit de reſeruatis Principi, Spec.in tit.de legato, §. nunc oſtendendum,verſic.Duodecimo,Capr.d.conſil.105.num.5.Signorol.de Homod.conſil.39. Quæritur,col.2.verſic.Sed arrogatio,vbi inter adoptionem & arrogationem diſcrimen conſti-
14 tuendo, dicit maius eſſe, † cum quis ſui iuris exiſtens alterius poteſtatem intrat, quàm cum ille qui ſub vnius poteſtate eſt, ſub alterius poteſtate conſtituitur,l.non eſt nouum, ff. de act. empt.l.hæredes,§.ſi pluribus, ff. famil.erciſc. l. vnic.ff.de bon.poſſ.ex teſtam. milit.coniungendo l. ex eo,ff.de milit.teſtam.& in arrogatione, Socin.iun.d.conſ.100. Pro habenda, num.35. lib.2. Vnde cum arrogatio(vt eſt dictum) Principis autoritate fiat,l.2.ff.de adopt. Stephanus Bertrand.conſ.175.Non dubito,num.7.lib. 1.
15 omnem † ſanè fraudis ſuſpicionem excludit, l. omnium,C.de teſtam. & inſuper quæ ab auto-
16 ritate Principis pendent † impoſſibilia cenſentur, l. apud Iulianum,§. fin.ff.de leg.1. Dyn. in cap.Deo dicatum,de reg.iur. Bald.in c.ad hæc, tit. hic finit. lex, Franciſcus Aretin. in l. continuus,§. illud,in princ.de verb.oblig. Signorol. d.conſil.39.colum. 2. verſic. Tertio impoſſibilium, Pariſ.conſ.7. Et ſi in præſenti cauſa,num. 18.lib.1. Ferrett.conſ.5. Quidam miles,num.9. Celſ. Hugo,conſ.44. Eſt quoddam,nu.2.conſil.111. Omiſſa serioſa facti narratione, num.18. Præſertim quia vt impuberis arrogatio cogni-
17 ta † cauſa fieri debet, §. cum autem impubes, Inſtit. de adopt.l.nec ei,§.cui eorum,ff.eodem tit.l.cauſa cognita,vbi gloſ. & Alexan. de vulg. & pupill. gloſ. in l. non aliter,ff.d.tit.de adopt. l. cum eum quem, C. eod. tit. imò adhibenda
18 ingens ac magna eſt inquiſitio, † gloſ.Salyc.& alij in l.2.C.eod. Placen.in ſumma,Gulielmus de Benedict.in rep.c.Raynutius,in verb. Vxorem,num.171.de teſtam.& quemadmodum magiſtraliter Hieronym.Gabrielius inquit,inquirendum eſt non ſolum de his quę ad vtilitatem pupilli pertinent,nempe quæ facultates vtriusque ſint, qui mores eius qui arrogare vult,qua cauſa moueatur, num affectio vel cognatio inter eos intercedat, d.l.nec ei, in princ. & §. eorum, de adopt. §. cum autem impubes, Inſtit. eodem tit.Sed etiam de aliquibus perſonam arrogantis concernentibus, nempe num minor ſexaginta annis ſit, vt liberis potius procreandis ſtudere debeat, numve liberos habeat, vel alios arrogarit, d.l.ſi pater familias, §. fin.& d. l. nec ei, §.præterea,Pariſ.conſil.29.Cato, numero 35.verſic. Suadetur etiam,lib.2. vbi ſcribit, de ætate potiſſimum inquirendum, iccirco vocari debent etiam conſanguinei eius qui arrogandus eſt, non pro eorum intereſſe, l.cum

adoptio,

adoptio, de adopt. sed vti defensores pupilli, vt de rebus necessarijs iudicem instruant, l. 2. vbi omnes, C. de adopt. Iacob. de Arc. in l. adoptio non iure, de adopt. Alberic. in d. l. nec ei, §. eorum, & si cōsanguinei non adsint, amici vel alij à quibus iudex instructionem recipere valeat, iuxt. l. 2. C. de his qui ven. æt. impetr. Alberic. in d. §. eorum, Etiam si arrogatio coram Prin-
19 cipe † fiat, nisi Princeps aliud velle exprimat, glos. in l. non enim aliter, de adopt. Bal. & Odofred. in d. l. si pater familias, §. fin. de adop. idem Bald. in d. l. non enim aliter, num. 3. vbi limitat, Nisi Princeps ex certa scientia authoritatem, & decretum interponat, & est text. in d. l. C. de adopt. traditque Hieronym. Gabriel. d. cons. 22. num. 34. vbi num. 36. declarat arrogationem per Principem quatuor modis fieri, vt per eum; Sic etiam in pubere aliqualis causæ
20 cognitio † requiritur, d. l. si pater familias, §. fi. cum legibus sequentibus, de adopt. vbi Alberic. declarat, dispositionem eiusdem §. fin. puberi etiam communem esse, licet Gabrielius, consil. 23. Arbitror arrogationem leuissimam
21 in pubere cognitionem † sufficere asserat, num. 4. vbi requisita prosequitur; Et tanti est pon-
22 deris † vt per procuratorem arrogantis confici non possit, l. post mortem, vbi Bartol. ff. de adopt. cum adductis per Socin. iun. d. consilio 100. Pro habenda, num. 40. lib. 1. triplicem rationem egregiè reddentem: à iudiceque arro-
23 gantis† solennizandam esse, non arrogati attestantem, num. 35. quod etiam tradit Carolus Ruin. cons. 147. De pluribus, num. 3. lib. 5. de hacque difficultate arrogationis respectu adoptionis, idem Ruin. cons. 173. Proponitur, sub num. 20. lib. 2.

Hæc secunda ratio multis contexta propositionibus non vrget, nam negari non potest filium arrogatum propriè ac verè filium non es-
24 se, sed fictum † à lege inductum, vt tradit Ioan. de Ann. cons. 27. Cum viso, num. 7. versi. Hoc
25 probatur, & sic filium ciuilem † & legitimum, Capr. cons. 108. Cum vt præsupponitur, num. 19. Vnde Bald. in d. l. si arrogator, colum. 3. dicebat, in arrogato iura ciuilia verè & naturalia
26 fictè concurrere, † quem referendo sequitur Hieronym. Gabriel. d. cons. 113. num. 27. licet-
27 que arrogatio naturam † imitetur inquantum potest, l. adoptio, ff. de adopt. §. minorem, Instit. eod. tit. Socin. iun. d. cons. 100. num. 42. libro 2. tamen arrogatio nexum illum naturalē ex quo resultat pietas inductiua dispositionem huius textus non operatur, nō mirum si patria potestas non inspiciatur in proposito, sed sola causa naturalis, nec etiam sufficiat quòd quis ab intestato succedat, sed testantis voluntas ac votum requiritur, quod videtur deficere cum verba testatoris (vt dicebam) naturaliter & verè non autem fictè debeant intelligi: isti enim arrogati imaginem filiorum gerunt, sed verita-
28 tem naturæ † non retinent, l. filio quem pater, de lib. & posthum. quodque per fictionem est
29 tale, non dicitur† propriè tale, l. lege Cornelia, in fin. de testam.

Non obstat quòd in arrogatione non consideretur illa facilitas substitutum fraudandi, cū à Principe fiat, & quæ à voluntate Principis pendent quo ad alios impossibilia credantur; Nam responderi potest, Primò quòd quæ soli-
30 ta sunt per Principem † concedi impossibilia non reputantur, Francisc. Aretin. in d. l. continuus, §. cum quis, circa princ. de verbor. oblig. Matth. de Afflict. in cap. 1. num. 75. de prohib. feud. alien. per Lothar. Dec. in l. 1. num. 31. ff. de offic. cius, Natta cons. 60. num. 10. Soc. iun. cons. 51. Eleganter & doctè, ante fin. num. 10. versic. Nec verum est, lib. 1. Franciscus Bursat. plures allegans cons. 56. num. 24. Augustinus Bero. cons. 140. Præsentem consultationem, numero 28. lib. 3. cons. 143. In causa quæ coram arbitris, num. 6. lib. 1. Ioan. Petr. Surd. cons. 90. Presbiter Bartholomæus, num. 40. & est text. in l. qui cum maior, §. 1. ff. de bon. libert. & Aretin. allegat alium text. in l. 1. ff. de his quæ pœnæ nom. Quod adeo verum est, vt quis non ex-
31 cusetur † à culpa cur à Principe dependens nō petierit, Bald. cons. 395. Pro Domino Dynaldo, col. 1. lib. 2. Paul. de Castr. cons. 432. Visis omnibus suprascriptis, col. 3. circa med. libro 1. Aym. Crauett. cons. 121. Scripsi aliàs, col. 3. nu. 10. versic. Ad istud respondeo, Secundò quòd pendentia à voluntate Principis impossibilia
32 non censentur, † cum voluntas Principis ad actus validitatem necessaria est, puta si pater spurium filium institueret si legitimabitur, Socin. in l. quidam relegatus, colum. 3. versic. Secunda est, ff. de rebus dub. vbi exemplificat, & concordantes allegat, traditque Bald. in l. 1. in princ. C. de instit. & substit. sub condit. fact. pro quo dicto Baldi, Socinus in loco prædicto esse casum ibi considerabat, non voluntas Principis restituentis seu impetratio restitutionis ad validitatem legati necessaria erat, quod aliàs tanquam incertum non valebat, licet Socinus quo ad illud de spurij institutione ad eundem met Baldum alibi se remittat, remque clarius extricare conetur, vt per eum. Tertiò, dicta pro positio vera est, quando cōcessio Principis gra-
33 tiosa † esse debet, secus si iustitiæ fundamētum haberet, vt probatur ex ijs quæ notabiliter voluit Cyn. in l. fin. C. de sentent. pāss. & Bart. in l. cum quis, §. si pro reo, ff. de solut. Propterea cum arrogatio fit de solitis per Principem concedi, & eius voluntas ad actum validandum sit necessaria, non sit etiam gratiosa, sed iustitiæ fundamentum retineat, arrogationis impetratio im-

tio impossibilis censeri non debet; Non obstat
causæ cognitio, nā volenti impedimentum non
affert, nec huiusmodi difficultas solennitatem
debitam respiciens in iure considerabilis est.
Minime vrget si diceretur arrogationem legiti-
mationi similē videri, eique æquiparari, & con-
34 sequenter † argumentum de arrogatione ip-
sa ad legitimationem validum esse, glos. in l. 1.
ad fin. ff. ad municip. Bart. in l. Gallus, §. nunc
de lege, ff. de lib. & posthum. vbi Andr. Alciat.
in §. forsitan, n. 15. Ludouic. Roman. cons. 194.
In proposita conclusione, in 4. dub. Carolus
Ruin. consil. 173. Proponitur, num. 19. lib. 2. &
cons. 71. Quamuis, num. 3. lib. 3. Rol. de Vall.
cons. 96. Decreueram, nu. 29. lib. 3. cons. 88. In
causa, num. 16. lib. 1. Et iura loquentia de arro
gatis habere locum in legitimatis, l. iubemus,
in fin. C. de natural. lib. & Alciatus d. num. 15.
scripsit. Nam respondetur, quòd etsi arrogatio
35 legitimationi † similis sit, vt dicit Bald. in l. 1.
col. vlt. C. de iur. aureor. anul. per text. in d. l. iu
bemus, idem Bald. in l. filius à patre, §. 1. versic.
Adde quintum modum, ff. de lib. & posthum.
Iacob. de Beluis. in auth. quib. mod. natur. effic.
sui, in princ. col. 2. versic. Quæritur nunquid le-
gitimatus, & in Disput. quam ibi posuit, col. 3.
versic. Secundò eodem argumento probatur,
per text. in l. non putauit, §. si quis emancipa-
tum, ff. de bonor. poss. contratabul. Alexand.
in rubr. num. 3. d. tit. de liber. & posthum. In
36 tantum quòd per arrogationem † veram legi-
timitatē induci dixerint, glos. Instit. de adopt.
in princ. Francisc. Aretin. in l. ex facto, in princ.
colum. 12. versic. Quòd autem legitimatus, de
vulg. & pupill. Socin. in l. Gallus, §. si eius, co-
lum. 4. versic. Sed vltra, Carol. Ruin. cons. 67.
Viso themate, col. 3. ante nu. 5. versic. Sed sicut
ille modus, li. 3. cōs. 75. Quia de pluribus quę-
ritur, n. 14. versic. Et idem quoque vult, & n. 19.
cons. 76. In quæstione quæ proponitur, n. 14. in
fin. versic. Non enim secundum cum, cons. 79.
Primò videndum est, n. 3. versic. Quemadmo-
dum inducitur, cons. 94. Vt eius de quo quæ-
ritur, num. 11. versic. Sicut etiam, eodem lib. 3.
Rol. de Vall. d. cons. 96. num. 28. uersic. Ideo
aliud, lib. 3. Hæc similitudo siue æquiparatio,
37 non † in omnibus uersatur, sed in aliquibus, ut
dicit Ruin. dicto cons. 173. num. 19. lib. 3. sicut
enim arrogatur is qui sui iuris est, l. 2. ff. de ado
ptio. ita legitimatur natus illegitimè, qui in al-
terius potestate non est, §. fin. Instit. de nupt.
& §. generaliter, auth. quibus mod. natur. ef-
fic. sui. Item sicut legitimatio est de reseruatis
Principi, ut not. in §. fin. auth. dicto tit. & in §.
illud, ac traditur in cap. per uenerabilem, quē
filij sint legitim. ita & arrogatio, dicta l. 2. de
adopt. Et ultra prædicta ad instar eorum qui le-
gitimantur arrogati in potestatem arrogantis
una cum filijs suis & bonis eorum etiam prius
quæsitis saltem quo ad usumfructū hodie tran
seunt, §. illud, Instit. de adopt. & l. si paterfami-
lias in princ. ff. eod. Vnde cum in proposito nul
la adsit inter ipsos similitudo, non potest à simi
li argumentum deduci uel ab æquiparatis; Nā
lex in arrogatione circa substantiam filiationis
38 disponit, † quia efficitur filius qui non erat, in
legitimatione autem stante filiationis substan-
tia additur qualitas, quia de illegitimo fit legiti
mus, ut dicit Nicol. de Neap. in l. excusare, ff.
de excus. tut. cuius lectura cum alia Bartoli re-
peritur, ut ualde differant cessante illa naturali
sanguinis coniunctione in ipsa arrogatione,
hancque differentiam considerant, Ias. in d. l.
Gallus, §. forsitan, colum. 4. uersic. Adde quod
alio modo, & Soc. iun. cons. 100. Pro habenda,
nu. 45. lib. 2. quicquid in eod. §. forsitan, nu. 15.
in contrarium uolueris Andreas Alciatus, &
isto respectu facilius lex legitimationem conce
dit quā arrogationem, ut Nicolaus de Neapoli
asserebat, cum facilius inducatur qualitas inse-
39 mul † cū substantia, iuxt. not. in l. talis scriptu-
ra, §. fin. in glos. fin. ff. de leg. 1. cum simil. adeo
40 quod uerum sit plus esse legitimatum † quàm
arrogatum siue adoptatū, seque habere uti ex-
cedentia & excessa, Bald. in l. si te parens, C. de
suis & legitim. dicens legitimatum natur alia
primordia habere, nam esse spurium quoddam
uclamen est propter quod filius non dicitur, ta
men ipsa generatio non potest aboleri: simile-
que notatur in l. manumissiones, ff. de iustit. &
iur. traditque Ias. cons. 40. Absolui aliàs, co-
lum. antepenult. uersic. Non obstat etiam dum
obijciebatur, lib. 3. Subdens legitimationem fa-
41 uorabiliorem † arrogatione censeri, post Bald.
in l. neque absens, in fin. ff. de adopt. & Iasonē
sequitur Rol. de Vall. consil. 96. Decreueram,
num. 30. uersic. Imò legitimatio lib. 3. qui de
Socino iuniore meminit; Nec inconueniens
hoc uideatur, quia uarijs diuersisque modis fi-
lius per legem fieri legitimus potest, & plus
uno modo concedi quàm alio, ita quòd uerè
legitimus uno modo plus habeat, & factus ue-
42 rè legitimus † per alium modum minus con-
sequatur, vt declarat notabiliter Carol. Ruin.
cons. 94. Vt eius de quo quæritur, sub num. 10.
col. 6. uersic. Quia uarijs modis, lib. 3. Non est
itaque uis facienda in similitudine, Primò cum
huiusmodi argumētatio ita demum procedat,
43 si similitudo in eo ad quod † cōparatio fit uer-
setur, quando autē duo similia sunt secundum
quid & non simpliciter, tunc a simili argumen-
tatio non procedit, si in eo in quo comparatio
fit similitudo non adsit, ut uolunt Archid. Do-
minic. & Præposit. in c. relatum 37. distinct. &
apertius Abb. Panormit. Io. de Imol. Felyn. &
cæteri, in c. translato, de cōstit. rursus Panorm.

S in cap.

in c.constitutus, in 3.not. de appell. similitudo enim secundũ Io.Andr.in c.non potest,de pręben.lib.6.in nouell.allegantem Boetium super
44 Topica Ciceronis,est rerum differentiũ † eadẽ comparatio seu qualitas; Hinc dixit Bal.in l.1. in princ. ff.de iust.& iur.quod similitudo est re
45 ctã adaptatio quãdo fit processus † ab vno particulari ad aliud particulare, per aliquod vtrique cõmune existẽs,puta per eandẽ rationem, l.his solis,C.de reuoc.donat.& l.non solum, §. qui primipilũ, vbi pulcher text. ff.de excus.tut. Sique argumentatio rectè sumatur fortis habe
46 tur,† aliàs autem fragilis valde est,ac vno pede claudicans, vnde data etiã parua dissimilitudi-
47 ne argumentatio † nõ currit, vt voluit Anton. de Butr.in rep.c.fin.col.50.de consuet.cum igitur nulla in hoc particulari identitatis ratio adsit nullaque similitudo nexu naturæ cessante, meritò dicta argumentatio non procedit nec constans est.

Secundò,argumentum à simili nõ tenet,vbi
48 in aliqua parte ius naturale † lęderetur,vt singulariter scribit Bald.in c.1.ante fin.tit.an agn.vel fil.Paul.de Castr.in l.lege xij.tabul. C.de legit. hæredib. sed ita intelligendo & arguẽdo ius naturale lęderetur,tribuẽdo arrogatis & ciuilibus filijs vel legitimis,quod ex naturali pietate filijs naturalibus debetur, ergo à simili argumẽtatio inefficax redditur. Tertiò,vt dicit idẽ Bald.in l. data opera,n.11.versic.Nã argumentum,C.de
49 ijs qui accus.non poss. argumentũ † à simili est argumentũ ex coniectura,& ideo in casu nõ dubio hoc argumentũ coniecturale cessat, vt not. in auth.quas actiones,C.de sacrosſ.eccles.& facit l.cõtinuus, §.cum ita,de verb.oblig. cum in incertis nõ certis locus cõiecturis tribuatur,sed coniectura nunc desumpta ab altera potentiori eliditur, verisimile enim est testatorẽ non sic arrogatos (vt est dictum) diligere vt naturales,in quibus sanguinis influens ratio viget, nõ ab re igitur eadẽ argumentatio claudicat; Et ita etiã æquiparationis argumentũ submouetur atque tollitur, Primò,nã non indistinctè omnique casu procedit, taleque pręsuppositum semper verum non est, & quia aliquo casu potest cessare,
50 ab eo † non est arguendũ,vt dicunt Raph.Fulgos. & Salyc. in l.mancipia, C. de seru.fugitiu. aliosque allegat Dec.cons.291. Visis,n.7.& sic data instantia corruit cõsequentia, c.sicut vrgeri, 1.q.1. & instãtia diuersa ex hoc textu colligitur,& ex d.§.cum autẽ, eum ibi not. Secundò,
51 illa propositio † volens quòd duo æquiparata,&c. procedit quãdo per viã regulæ ęquiparata sunt, vt dicit Francisc.Aret. in l.Gallus, §.& quid si tantũ, in 4.not.de lib.& posthum. Soc. in l.si mihi & tibi, §.regula,de leg.1. & Recent. in l.2. cod.tit. quæ quidẽ æquiparatio seu exæquatio nullibi reperitur. Tertiò, obiectio tolli-
52 tur,nã illa regula in casu † ęquiparato procedit & non in alijs, sique in casu indiuiduo æquiparatio vniuersalis esset,vt dicũt Ludou.Roman. cons.179.Amplissimè Doctor,versic.Tertiò respondet, & Matthesilan.in tractat.extensionis, col.6. Veriorẽ itaque ac etiã tutiorem opinio-
53 nem superiori contrariã † esse existimo, quòd arrogati sub dispositione huius textus nõ intelliguntur, nec ad substitui exclusionẽ prosint;
54 Nã si in expressa conditione † ita cõcludit eminentissimus, ac subtilissimus Doctor Francisc. Aret.in l.ex facto,col.10.versic.Sed ista respõsio nõ videtur omnino sufficiẽs, à qua sanè sententia non recedit ex ijs quæ tradit ibi, Plus tamen placent respõsiones præcedentes. Mouetur Aretinus, nam quod ipse testator in casu & fortuna posuit, vtrũ scilicet grauatus sine liberis decedat, non debet ex facto siue voluntate grauati pendere: Et in hac lege conditio tacitè subintelligitur tanquam plus dictum & minus scriptum;ipsumque sequitur Francisc.Mantic. in tract.de cõiect. vlt.vol.lib.11.tit.8.col.2.sub n.4. & ante eum notabiliter idẽ concludit Soc. sen.cons.226. Quæstio pręsentis cõsultationis, col.5.n.7.in fin.lib.2.multo fortius hoc in tacita & à lege subintellecta conditione quæ in naturali pietate omnino residet concludendũ est.
55 Propterea filij arrogati † sub statuto fœminarum exclusiuo masculis existentibus non includuntur, vt scribunt Io.de Anan. d.cons.27. Cum viso,col.1.n.5.& infr.vbi Ludouic.Bolognin.in addit.n.9.& infra Ias.in l.in ius vocari, §.prætor ait,in 7.not. num.13. versic. Hinc est quòd stante statuto,ff.de in ius voc.& Soc.iun. d.cons.32. nu.9. lib.1. Nec in emphyteusi pro
56 se & filijs legitimis ac naturalibus † recepta succedunt, Hieronym.Gabriel.cons.91. Bartholomæus accepit,col.1.in princ. Nec etiam in feu-
57 do † secundum Socin. iun. cons.95. Quia pręsentis consultationis, num.35. versic. Et circa arrogationem, lib.3. Quamuis arrogatos per
58 Principis beneficiũ in feudo † succedere posse affirmauerit Andr.Alciat.cons.11.In quæstione proposita, in princ.lib.3. Sicut etiam Bald. Aluarott. Cardinal.Alexandrin. & communiter feudistę in c.1. §.adoptiuus,si de feud.fuer. controuers. limitant illum text. non procedere
59 in filio adoptato † cũ licentia Principis,vt possit in feudo succedere, talis enim filius erit habilis ad successionem feudi. Quod quidem confirmatur per ea quæ habentur in §. naturales, dicto tit. vbi glos. ac ceteri omnes concludunt,
60 quòd licet naturalis legitimatus † in feudo non succedat, tamen si sit legitimatus à Principe cum potestate succedendi in feudo, tunc vtique succedere poterit, cum dispositio dicti §. naturales, sit de iure positiuo, cui Princeps
61 etiam sine causa † derogare potest, & vtrunque

que

que eleganter tradit Curt. iun. cons. 138. Habita diligenti ac matura consideratione, col. 2. sub nu. 6. versic. Cum igitur, & in naturali legitimato tradit Alciat. d. cons. 11. num. 2.

Quod intelligendum est vt per Andream de Isern. in d. §. adoptiuus, & Cardinal. Alexandrinum, vt si sint filiæ quæ ex pacto in feudo succedere possunt, nec iste quidem ita adopta-
62 tus † excludit, quin potius ab ijs excluditur. & Andream, ac Prępositum sequitur Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 12. versic. Tamen hæc limitatio, C. de reuoc. donat. quanquam etiã cum filia succedit in feudo, hoc intelligitur masculis deficientibus, non aliàs, c. 1. §. filia, tit. de success. feud. & Andreas Tiraquell. in pręcitato loco admonet.

Opinio tamen Socini hic, vera ac concludẽs
63 fortasse videretur, in nepote † arrogato in filium ab auo materno, nam cum in eo ciuile naturaleque vinculum concurrat, §. sed hodie, Instit. de adopt. §. sed ea omnia, Instit. de hęred. quæ ab intest. qui etiam suus patri arrogatori efficitur, §. pen. Instit. de adopt. l. cum in adoptiuis, circ. fin. C. eod. tit. §. in nostra autem, d. tit. de hęred. quæ ab intest. defer. in succedendo nihil differt à veris legitimis & naturalibus, ac cũ eis pariter ab intestato succedit, l. si te parẽs, & ibi Bart. C. de suis & legit. glos. in verb. ab intestato, in d. §. sed ea omnia, August. Bero. consil. 13. In sententiam, n. 3. lib. 2. cons. 14. Nihil. nu. 3. & cons. 15. Pro responsione, n. 7. eod. vol.

Et ideo nepos iste ab auo materno arroga-
64 tus sub statuto † fœminarũ exclusiuo continetur, vt voluere Corn. cons. 85. Plura dubia, n. 4. & infr. lib. 3. ac Bero. d. cons. 13. n. 4. cum in eo (vt est dictum) iura naturalia & ciuilia, necnon iura suitatis ac successionis concurrant, quæ in vere legitimo ac naturali confluunt & reperiuntur: & d. cons. 14. nu. 3. & 6. dicit nulli dubium
65 esse, per modum regulæ & extensionis † à iure antiquo æquiparari filium vere legitimum & naturalem, filiumque ab auo materno arrogatum, & quo ad patriam potestatem, item quo ad suitatem, ac etiam quo ad successionem ab intestato, vt in dictis iuribus: Necnon vt tanquam posthumus effectus rumpere testamentum possit ratione præteritionis, vt per Alex. in rubr. in princ. n. 2. ff. de liber. & posthum. vbi Socin. & propterea sub statuto comprehendi virtute æquiparationis inter eos factæ extensiuè, & per modum regulæ, per id quod voluit gloss. & ibi Bart. Bald. & alij in l. si quis seruo, in finalibus verbis, C. de furt. ibique Paul. de Castr. multum eleganter dicit, hoc fieri non per extensionem actiuam sed passiuam.

Hinc est primò, quòd iste ab auo materno
66 arrogatus † præteriri debet nepoti ex filia non arrogato, quia etsi vinculũ naturæ in illo adesse dicatur, non tamen ciuile; Secundò quòd ipse concurrens cum spurio legitimato, illi etiã præferendus esset, in spurio enim legitimato nomen filij naturale non concurrit, auth. ex complexu, C. de incest. nupt. sed duntaxat filij nomen ex legitimatione, vt vtrunque scribit Bero. d. consil. 15. Pro responsione num. 2. subdens nu. 3. & 4. quòd licet simpliciter adoptatus seu arrogatus ab extraneo post emancipationem nomen filij perdere dicatur, taliter quòd exhæredatus vel pręteritus testamentum rumpere non possit: tamen secus esse in arro-
67 gato † ab auo materno, qui si emancipatus fuerit & post emancipationem præteritus vel exhæredatus, testamentum arrogatoris rumpere potest, prout contingeret si filius legitimus & naturalis præteritus fuisset, vt inquit glos. in verb. Admittantur, in §. minus, Instit. de hęred. quæ ab intest. per text. expressum in l. 2. §. adoptiui autẽ, ff. ad Tertyll. per quod apparet etiã post emancipationẽ huiusmodi arrogatum de
68 familia consanguinitateque † aui arrogatoris intelligi, l. 2. in fin. de suis & legit. Et quamuis Petr. de Anchar. cons. 290. In successione ab intestato, col. 2. post med. uelit legitimatũ potentius ius habere in succedendo contra testamentũ quàm arrogatum, ei multipliciter ualideque respondet Bero. in pręcitato cõsilio n. 6. uersic. Nec aduersatur, ut insistendum non arbitrer; Et quo ad comprehẽsionem sub statuto prædicto, quicquid dixerint in contrarium & de communi attestati fuerint Moderniores in d. l. si unquam, pro arrogatis tamen ab auo materno magis communem opinionem stare scribit Albert. Brun. in tract. quòd stantib. mascul. in 5. concl. quæst. 13. & de eadem attestatur Augustin. Bero. d. cons. 15. num. 11. & 13.

HYPOTHESIS.

Spirituales filios à comprehensione sub hac l. cum auus, ex vera opinione Interpretum omninò arceri.

SVMMARIVM.

1 *Andream Barbatiam communes ac veras opiniones sæpe impugnasse, & nouas quæstiones adinuenisse, & num. 28.*

2 *Filios spirituales sub dispositione l. cum auus, non includi, nec substitutum excludere.*

3 *Coniunctionem magnam inter leuatum, & leuantem à sacro baptismatis fonte, oriri.*

4 *Patrem spiritualem pro filio aut ex fonte sacro suscepto, vel pro eo quem in chrismate tenuit non testificari; Sed vide nu. 10. 12. & 13.*

5 *Filiationem spiritualem, respectu successionis nihil operari.*

6 *Filiationem spiritualem, cognationemque, respectu matrimonij efficacem esse: cum contrahendum impediat, & iam contractum dirimat.*

7 *Cognationem spiritualem per catechismum, impedire matrimonium contrahendum, sed iam contractum non dirimere.*

8 *Impedimentum ex cognatione spirituali respectu matrimonij proueniens, maius esse impedimento carnalis cognationis.*

9 *Romanam Ecclesiam super cognatione spirituali nunquam dispensasse.*

11 *Edictum de testibus, certarum personarum prohibitorium esse: vt qua prohibita non reperiuntur admissa censeantur.*

14 *Filium spiritualem compater alere in egestatem collapsum teneri; & num. 15.*

16 *Adoptiuum filium alendum esse.*

17 *Spiritualem filium, compatremque recusari posse, si ex his aliquis iudex existat.*

18 *Iudicem ex leuissima causa recusari posse, & n. 19.*

20 *Patrem in causa filiorum, familiaque iudicem attenta eius qualitate esse posse.*

21 *Patrẽ spiritualẽ in ius absque venia non vocari.*

22 *Socerum, & socrum dissoluta etiam affinitate, in ius sine venia vocari non posse.*

23 *Reuerentiã, dissoluta etiam affinitate perdurare.*

24 *Patrem spiritualem, filiumque in solidum conueniri nequaquam posse.*

25 *Patrem spiritualem pro leuato ex sacro fonte, apud Deum fideiubere.*

26 *Patrem spiritualem occidens perinde teneri ac si patrem naturalem interemisset.*

27 *Filium spiritualem pro iniuria offensaque patri spirituali illata admitti.*

29 *Filios spirituales, in expressa si sine liberis decesserit conditione, substitutum non excludere.*

30 *Cognationem spiritualem, ad ius reuerentiale referendam esse.*

31 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. in filijs spiritualibus non procedere.*

32 *Auth. res qua, C. commun. de legat. dispositionem, in filijs spiritualibus conquiescere.*

33 *Spirituali cognatione personas coniunctas, sine mandato pro coniunctis non admitti.*

34 *Verba in testamentis, naturaliter ac propriè, non autem fictè assumenda esse.*

35 *Ciuiliter factum, naturali facto non aquipollere: Si testator ad solitũ naturaliter fieri se retulerit.*

36 *Patrem, filiumque de naturali intelligi.*

37 *Spiritualis cognatio nunquid in baptismatis reiteratione contrahatur, remissiuè.*

38 *Minorem annis decem & octo non posse aliquem de sacro fonte leuare.*

39 *Cognationem spiritualem per procuratorem contrahi non posse, & num. 40.*

41 *Cognationẽ spiritualẽ inter Iudaos non contrahi.*

42 *Franciscum Connanum Iurisconsultum Parisiensem laudari.*

CAP. XIIII.

MVLTAS ac varias in iure ciuili
quæstiones Andreas Barbatia
nimis subtiliter proposuit, opi-
nionesque edidit, quas si reti-
cuisset compressissetque, ma-
xima profectò molestia carere-
mus: cum si velut penitus inutiles ac ieiunas il
las posteriores Iurisconsulti præterijssent, occa
sionẽ aliquibus fortasse easdem aut amplecten
di, aut de ijs valde dubitandi præbuissent, vt
congruentius fuerit illas crescentes non solum
succidere, sed radicitus conuellere atque extir
1 pare: studuit Andreas † iuridicas ac veras sen-
tentias impugnando, & quasdam nouas sed fal
laces opiniones sæpe construendo æternitatem
nominis sibi comparare, illius exẽplo qui Dia-
næ Ephesiæ tẽplum incendit, vt veteres testan-
tur, interque eius similes quæstiones illa etiam
conspicitur, nunquid hæc lex in filijs ex sacro
fonte leuatis quos spirituales vocat, locum sibi
2 vendicet; Et affirmatiuam sententiã † ipsemet
Barb. in d. l. cum acutissimi, col. 112. versic. Ni-
hilominus hoc est mihi dubiũ, C. de fideic. per-
tinaciter amplexus est, quẽ sequi videtur An-
dr. Alciat. in l. Gallus, §. forsitan, sub n. 22. ver-
sic. Pro ea tamen facit, ff. de liber. & posthum.
Ad hanc opinionem probandam inducitur
Primò, nã inter leuatum & leuantem in baptis-
3 mo magna coniunctio † oriti dicitur, quemad-
modum scribit idem Andr. Alciat. cons. 2. Tria
principaliter, n. 26. lib. 1. quod ex text. in c. ita di
ligere, 30. q. 3. elicitur, vbi Nicolaus Pontifex
respondens ad cõsulta Bulgarorum sic inquit:
Diligere debet homo eum qui suscepit ipsum
de sacro fonte, sicut patrem, & facit glos. in c.
seq. incip. pyctatium, in verb. Multo magis, di
cens arg. illius text. patrem spiritualem magis
diligendum esse quàm carnalem: cui consimi-
lis est glos. in c. qui dormierit, 27. q. 2. copulã
spiritualem magis quàm carnalẽ esse asserens.
Ex qua quidẽ spirituali coniunctione uarias il
lationes Doctores afferunt, quæ ad nostræ quę
stionis decisionem facere videntur. Prima est,
nã sicut carnalis pater testis pro filio esse nõ po
test, §. pater, Instit. de testa. l. parentes, C. de te-
stib. l. testis idoneus, ff. eod. tit. ita nec pater spi-
4 ritualis, † pro eo quẽ ex sacro fonte suscepit aut
in chrismate tenuit, Bal. in l. generaliter, in fina-
lib. verbis, ver. Ex similitudine, ff. de in ius voc.
Raph. Fulg. in l. 4. §. prętor ait, eod. tit. Salyc. in
l. si quis alumnã, in fin. C. de nupt. & in d. l. te-
stis idoneus, n. 1. Alex. cõs. 143. Quoniã abun-
dè, col. 2. num. 6. lib. 2. cons. 34. Viso processu,
col. penult. num. 8. lib. 3. Matth. de Afflict. in
constit. Mores dissolutè viuentium, col. 2. ver-
sic. Tri-

ſic. Trigeſimò repulſatur, tit. de aleat. Stephan.
Bertrand. conſ. 177. Viſo proceſſu, n. 13. lib. 2.
Sed hæc ratio debilis eſt atque inefficax, vt
aliæ omnes illationes parum ad terminos hu-
ius contextus conferunt, quas certè referre di-
ſplicet, hæc enim ſpiritualis filiatio per baptiſ-
mum aut confirmationem reſpectu ſucceſſio-
5 nis † non conſideratur, vt tradunt Bald. in au-
th. niſi rogati, num. 19. verſic. Sed tunc quæro,
C. ad Trebellian. Anton. in capit. tranſmiſſæ,
extra qui fil. ſint legitim. Panormit. in cap. tan-
ta, colum. 3. eod. tit. & Cardin. Alexandrin. in
cap. per venerabilem, §. quod autem, fol. 11. in
fin. 5. quæſt. princ. Gulielm. de Benedict. in rep.
capit. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine
Adelaſiam, num. 761. verſic. Et tales etiam,
extr. de teſtamen. Benedict. Capr. conſil. 108.
Cum vt præſupponitur, col. 3. num. 18. verſic.
Sunt & ſecundo, Nicol. de Vbald. de Peruſ. in
tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. fol. 3. num. 9. uer-
ſic. Septima & ultima ſpecies, & fol. 11. col. 2.
uerſic. De filijs ſpiritualibus. Ludouic. Bolo-
gnin. in addit. ad Matheſil. in eodem tractat.
fol. 8. in addit. incip. Vltimus gradus, num. 81.
uerſic. Quid autem in filijs nullibi enim repe-
ritur iſtos filios ſuccedere, ſed ut dicit text. in
dicto cap. ita diligere, inter fratres & filios ſpi-
rituales gratuitam ſanctamque communionē
adeſſe, quæ dicenda non eſt conſanguinitas,
ſed habenda ſpiritualis proximitas, gloſ. autem
in d. cap. pyctatium, ad textum relata, quo ad
abſtinentiā à matrimonio intelligēda eſt, Cum
ergo (inquit) à propria conſanguinitate iube-
mur abſtinere, multo magis à ſpirituali; Spiri-
6 tualis enim filiatio per baptiſmum † uel confir
mationem impedit matrimonium contrahen-
dum & iam contractum dirimit, capit. 1. de co-
gnat. ſpirit. in 6. capit. ueniens, cap. Martinus,
extr. eodem tit. cap. de eo quod interrogaſti,
30. quæſt. 1. cap. ſi unus, 30. quæſt. 4. Federic.
de Sen. conſ. 15. Quæſtio talis eſt Syndicus, in
princ. Dec. conſil. 501. In ciuitate, col. 1. Ni-
col. Bellon. conſ. 74. Domina Barbara, nu. 2.
Boer. conſ. 20. nu. 16. Cognatio uero per Cate-
7 chiſmum † impedit, non dirimit, c. per Cate-
chiſmum, d. tit. de cogn. ſpirit. in 6. Præpoſit. in
rubr. extr. eod. col. 3. in 5. q. & Io. Andr. in c. cō-
tracto. Impedimentumque hoc ex ſpirituali co
8 gnatione circa matrimoniū † maius eſt quàm
ex cognatione carnali, ut inquit Panormit. in
c. fin. col 3. extr. de purg. can. ab eaque magis
abſtinendum cum nobilior ſit & dignior, per
c. 1. & d. c. pyſtacium, Vnde ſubdit, Eccleſiā Ro
9 manam † nunquam diſpēſaſſe legitur circa co-
gnationem ſpiritualem, quamuis ſæpe diſpēſet
circa carnalem, quod ſingulare eſſe dicit Felyn.
in c. at ſi clericis in fin. princ. de iudic. & Philip.
Dec. conſ. 462. Viſa legitimatione, colum. 1.

Non obſtat Baldi authoritas in d. l. genera-
liter, vt pater ſpiritualis non ſit teſtis pro filio
10 ſpirituali, nam contrarium † dixit in d. l. paren-
tes, & ibidem Salyc. n. 2. quos ſequuntur Alex.
ſibi parū conſtans conſ. 42. In cauſa, n. 18. lib. 2.
conſ. 125. Viſo, n. 5. lib. 4. conſ. 237. Perſpectis,
n. 8. lib. 6. Corn. conſ. 61. Viſa copia, col. 3. lib. 3.
Iaſ. in l. apertiſſimi, in fin. C. de iudic. in §. pœna-
les, n. 68. de action. Veronēſ. conſ. 5. In quæſtio-
ne, n. 11. in ciuilib. Dec. conſ. 43. An reus, col.
fin. Aufrer. in tract. de reprob. teſtiū, verſic. Pa-
ter. Curt. in tractat. de teſtib. concl. 30. Carol.
Ruin. conſ. 81. Viſo proceſſu, col. 7. n. 19. lib. 3.
Stephan. Bertrand. conſil. 300. Nobilis, in fin.
lib. 2. conſ. 50. Ex forma, lib. 3. Petr. Plac. lib. 1.
epit. delict. cap. 40. num. 11. Aym. Crauett. con
ſil. 169. Opponitur, in princ. Modern. Pariſiēſ.
ad Philipp. Decium, in cap. cum ſpeciali, nu. 6.
de appell. Io. Crot. conſ. 3. Reperitur, nu. 20.
idemque tradunt, Bart. conſ. 92. In quæſtione,
col. 3. verſic. Nec obſtat, Franciſc. Aretin. in c.
cum oporteat, col. 3. de accuſ. Felyn. in c. cum
nuncius, col. 1. verſic. Et in quantum, extr. de
teſtib. Lanfranc. de Orian. in rep. c. quoniam
contra, in materia teſtium, fol. 13. de probat.
Gulielm. de Benedict. in d. cap. Raynutius, in
verb. Et vxorem nomine Adelaſiam, nu. 767.
Viglius Phryſius, in §. pater, in gloſ. 1. in fin. In-
ſtit. de teſtam. Edictum enim de teſtibus prohi
11 bitorium † certarum perſonarū eſt, vt omnes
quæ expreſſe prohibitæ non reperiuntur teſti-
ficarique vetitæ, admiſſæ cenſeantur, l. 1. ff. de te
ſtib. gloſ. in l. quoniam, in verb. Anguſtetur, C.
de hæret. Hoſtienſ. in ſumm. §. Quis poſſit eſſe
teſtis, Dec. in c. placuit, n. 7. extr. de teſtib. Ste-
phan. Bertrand. conſ. 212. Suppoſita, n. 9. li. 1.
Andr. Alciat. conſ. 42. Vera eſt concluſio, nu. 2.
lib. 2. Laurent. Syluan. conſ. 16. Quæritur, n. 4.
cum itaque nullibi compater à ferendo teſtimo
nio arceatur, ſequitur ipſum admitti debere.
Gloſſis autem ac iuribus præcitatis ex quibus
proximitas cognationis ſpiritualis deducitur,
reſpondet etiam Alex. d. conſ. 125. ante nu. 5.
lib. 4. Licet in hoc aliqui tenuerint, compatris
12 teſtimonium † non reijci vt præcitati affirmāt,
ſed tamen eius fidem diminui vt non omni ex-
ceptione maior teſtis dicatur, Raph. Fulgoſ. cō
ſil. 11. Emphyteuta, in princ. Alex. d. conſ. 237.
nu. 10. lib. 6. Curt. ſen. in d. tract. de teſtib. d. cō-
cluſ. 30. Andr. Alciat. in l. 1. num. 2. C. de in ius
voc. & conſ. 2. Viſis atteſtationibus, n. 8. lib. 6.
Franciſc. Rip. in l. admonendi, nu. 181. ff. de iure
iur. Io. Cephal. conſ. 169. Statutum Mediola-
ni, num. 15. lib. 2. Quod quidem contradicto-
res habet, Corn. dicto conſil. 61. colum. 3. poſt
med. verſic. Oſtenſo itaque, Aym. d. conſ. 169.
num. 2. Et Veronenſ. d. conſil. 5. col. 3. vbi di-
cit, compatrem omni exceptione maiorem eſſe

in causa matrimoniali quæ grauis censetur, Abb. in cap. si pro debilitate, in vlt. not. de offic. deleg. Nec denique deferunt qui hoc iudi-
13 cis arbitrio † demandarunt, Dec. in d. cap. cum speciali, in princ. num. 6. & Iacob. Menoch. in tractat. de arbitrar. iudic. qq. in 1. part. cas. 100. num. 4. Hoc tamen propositam quæstionem non respicit, cum multi à ferendo testimonio arceantur qui propterea ad succedendum non admittuntur, huiusmodique prohibitio reuerentialis sit non naturalis, quæ ius successionis tribuat, super quo laborandum non videtur, nam communiter sic Doctores sentiunt.

Secundò affertur, quòd quemadmodum pater filium etiam emancipatum alere tenetur, l. si quis à liberis, §. si vel parens, ff. de liberis
14 agnosc. ita etiam pater iste spiritualis † filium ex sacro fonte susceptum in egestatem collapsum alere debet, secundum Bald. in d. auth. nisi rogati, num. 19. Ioan. Fabr. in l. 1. C. de alen. liber. Philipp. Franc. in cap. 1. de cogn. spir. in 6. Nicol. de Vbald. in d. tract. de success. ab intestat. vbi supra, Andr. Barbat. in cap. Raynaldus, colum. 37. de testamen. Catellian. Cot. in memorab. incip. Commater, Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 43. & Ludouic. Gozadin. cons. 13. In hac causa, col. 2. num. 18.

Hæc secunda ratio, quæ ius naturale attingere videtur facillimè reijcitur, nã maior pars
15 præallegatorum Scribentiũ subdubitanter † loquuntur, prout Gulielm. de Benedict. in d. cap. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine Adelasiam, num. 767. aduertit, vbi contrarium sentire indicat, Et esto hunc filium in subsidium
16 alẽdum fore, adoptiuus † quoque alitur, vt dicit Bald. in d. auth. nisi rogati, num. 19. in fin. vt hinc ad subauditionem tacitæ conditionis inferri nullo modo possit, cum vt Gulielmus dicebat, iura omnia parentum liberorumque in vniuersum in his filijs locum non habeant, præter illa quæ reuerentiam præcipiunt.

Tertiò, nam si compater aut filius spiritua-
17 lis alicuius causæ iudex sit, † ab aduersario recusari vt suspectus poterit dicta coniunctione attenta, Specul. in tit. de appellat. §. nunc dicamus, versic. Circa hoc autem, in 2. part. Ioan. Andr. in cap. Romana, §. quòd si obijciatur, & ibi Dominic. colum. 2. eodem tit. in 6. Ioan. de Imol. in cap. prudentiam, de offic. deleg. Ias. in l. apertissimi, col. 3. C. de iudic. post eundẽ Imolam in cap. cum speciali, colum. 8. vbi Abb. colum. 2. versic. Et pone exẽplum, & Dec. etiam colum. 2. d. tit. de appellat. ac Philipp. Franc. in cap. postremo, colum. vlt. eodemque tit. Reijcitur & hoc fundamentum, cum iudex ex qua-
18 uis leuissima † causa recusari possit, vt not. in cap. insinuante, & in cap. cum R. Canonicus, de offic. deleg. l. apertissimi, C. de iudic. & facilius iudex quàm testis, cum plures iudices quã testes reperiantur, Ioan. de Amic. cons. 74. In processu agitato, n. 11. nõ mirum igitur si compaternitas recusationem operetur: licet Io. Andreas in d. cap. Romana, §. quòd si obijciatur, de appellat. lib. 6. hoc dubium esse scripserit, & Gulielm. de Benedict. in sępius citato c. Raynutius, in verb. In eodẽ testamento relinquens, 2. nu. 20. ita demum id recipiat, si ex more pa-
19 tritiæ † ex compaternitate tanta insurgeret amicitia, sicut ex consanguinitate inter propinquos, tanquam amicitia tunc magis consideretur quàm cõpaternitas; Quinimò Andreas Tiraquell. Doctor egregius Parisiensis, in rep. l. si vnquam, C. de reuocat. donat. in verb. Susceperit liberos, num. 37. in fin. in amplissimo Senatu Parisiensi hanc recusationem non admitti testatur. Vtque obiter hoc dicam, quamuis non possit quis in causa filiorum familięque iudex esse ob affectionis suspicionem, vt in l. qui iurisdictioni præest, ff. de iurisdict. omn. iudic. tamen quando quis talis esset qualitatis, ob quam præsumeretur suspicionem verisimiliter
20 cessare, † posset esse iudex suspitionis præsumptione exclusa, per aliam ipsam pręsumptionẽ, arg. l. non omnis, §. final. ff. de re milit. & l. 3. in princ. vbi bonus textus, in versic. Nam etsi careat suspitione, ff. de testib. Io. de Amic. d. consil. 74. num. 10.

Quartò dicunt, quòd prout pater legitimus & naturalis non potest absque venia in ius vo-
21 cari, ita † nec pater spiritualis per leuatum filium ex sacro fonte, Gulielm. de Cun. Angel. Paul. de Castr. Roman. Alexand. Ias. & cæteri vno ore, in d. l. generaliter, Ang. & Raph. Fulg. in l. adoptiuum, per illum text. ff. de adopt. Philip. Franc. in d. cap. postremo, Paris de Puteo insignis Iurisconl. in tract. Syndicatus, in verb. Suspicio, colum. fin. cum adductis per Andr. Tiraquell. in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, nu. 28. versic. Ex his fit, estque communis opinio, quicquid Io. Petrutius de Monte Sperell. aliter sensisse videatur. Initio dicebam omnes hasce rationes friuolas esse valdeque à remotis, cum & assumptum istud de venia impetranda ius quoddam reuerentiale concernat, plures enim non possunt in ius sine venia vocari qui tamen ad succedendum non admittuntur; Et quamuis (vt dicebam) Gulielmi de Cuneo sententia communiter recepta sit, vt testatur Alexand. in d. l. generaliter, sub nu. 3. versic. Tamen non discedo à communi, adhuc disputando dici potest, dictam opinionem difficultate non carere, & contrariam tenet Ioan. Fabr. in §. pęnales, versic. Et in eum, dicens id iure non caueri, sed tutius esse veniam petere, ibi. Quid de patrino, Instit. de action. idemque

tenet

tenet Ludouic. Roman. sibi inconstans, in l. sed etsi hac, §. prætor, ff. de in ius voc. maior enim coniunctio viget inter fratres, quàm sit cum eo qui est de sacro fonte leuatus, & qui eũ leuauit, & tamen inter fratres actio famosa locum habet, puta actio de dolo, & sic possunt in ius sine venia vocari, l. filius, ff. de dol. iunct. d. §. prætor. Et vt dicebat Andr. Tiraquellus, Ioannis Fabri maxima est authoritas; Vlterius hoc de filio leuato ex sacro fonte adoptiuorũ argumento Gulielmus de Cuneo & cæteri deducunt, per text. in d. l. adoptiuum, Sed adoptiuus filius sub hac lege non includitur, vt in superioribus inspeximus, meritò nec filius spiritualis, vt venia soli reuerentiæ tribuenda sit, quemadmodum Alexan. in d. l. generaliter, in princ. asseruit, vbi hinc inferebat, quòd dissolu

22 ta etiam affinitate † socer & socrus nõ possunt in ius sine venia vocari, per text. in §. socrum, in l. qui parentis, iuncta lege præcedenti allegata ibi in glos. quæ iura de affinitate dissoluta loquuntur: ad idem text. in l. pen. ff. de iur. dot. Nec obstat text. in l. cui eorum, §. affinitatis, ff. de postul. quia quotiescunque aliquid affinibus conceditur alio respectu quàm propter reuerentiam principaliter, tunc habet locum quod in d. §. affinitatis dicitur, secus si respectu reuerentiæ aliquid concedatur, vt in propo

23 sito, nam reuerentia † etiam dissoluta affinitate vel coniunctione perdurat, vt constat ex l. alia, §. eleganter, ff. sol. matrim. & l. vnic. §. cum autem, C. de rei vx. act.

Quinto allegatur, huiusmodi personas con-

24 ueniri non posse nisi in quantum facere † valeant, quemadmodum nec parentes aut filij naturales, vt concludit Io. Fabr. in §. sunt præterea, versic. Sed etsi quis, colum. 1. Instit. de act. quem sequuntur ibi, Io. de Plat. Ang. Aretin. col. vterque 1.

Hæc quoque ratio non concludit, cum ad reuerentiam & obseruantiam referatur, arg. text. in l. rei iudicatæ tempus, §. fin. ff. sol. matrimon. Vnde licet socero gener non succedat, tamen socer non in solidũ genero tenetur sed in quantum facere potest, vt in d. §. fin. faciũtque leges immediatè sequentes, quas eleganter interpretatur Vdalric. Zasius lib. intellect. singul. 1. cap. incip. Variare inter sese, fol. 257. & certè negari non potest, maximam patri spirituali reuerentiam deberi, cum is dicatur pro leuato ex sacro

25 baptismali fonte apud Deũ fideiubere, † proinde in fide, oratione dominica, symboloque Apostolorum ipsum instituere tenetur, c. vos ante omnia, de consecrat. dist. 4. capit. de his, cap. ad limina, cap. omnes, 30. quæst. 1. Philip. Franc. in cap. 1. colum. 2. in glos. in verb. spiritualem, de cogn. spirit. in 6. Andr. Alciat. in l. 1. num. 62. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus, §. forsitan, num. 22. versic. Sed responde, de liber. & posthum. vbi post Abb. in cap. veniens, de cognat. spirit. dicit istam quandam largam esse fideiussionem, vt per eos; Nõ mirum si occidens

26 patrem spiritualẽ perinde censeatur † ac si carnalem patrem occidisset, glos. in c. aut facta, in verb. Parentem, de pœnit. distin. 1. quam comprobât Paris de Puteo in d. tract. Syndicatus, in verb. Adulterium, fol. 49. & Hyppolit. de Marsil. not. 215. Validum est argumentum; Ac etiã si filius spiritualis ad accusandum pro iniu

27 ria vel offensa † eius compatri vel patri spirituali facta admittatur, vt tenet Bald. in l. 1. numer. 55. C. de his qui accus. non poss. licet dicat se nescire quòd de hoc Lex vel Decretalis reperiatur, & post Plazam lib. 1. delict. cap. 40. n. 11. in fin. dicentem, quòd nemo vnquã Doctorum refragatus est, idem scribit Iulius Clar. lib. 5. §. final. q. 14. versic. Quæro an compater.

Altera igitur superiori contraria est opinio, quod imò huiusmodi responsum in his filijs spi

28 ritualibus † locum non habeat, quam tenent Paul. à Montepico in rep. l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, de leg. 2. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 8. num. 21. & ante eum, Andr. Tiraquell. dum in Barbatiam inuehitur, in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 26. in fin. versic. Quibus ego magis accedo quàm Barbatiæ, C. de reuocat. donat. dicens Andream Siculum nouarum opinionum cupidum admodum fuisse, nec immeritò, sed ante Tiraquellum idem sensit Catellian. Cotta in memoral. incip. Filius spiritualis, lib. 2. vbi de Andrea Siculo ad hoc propositum meminit, eius dictum pro singulari referens si verum esset, ab eo tamen recedês, vt nunc dicã. & Martin. Laudens. in tract. de legitimat. n. 69. versic. Et hoc quãquam sit verũ.

Possent pro hac opinione complura afferri, sed vrgentiora ac validiora tantum referam. Et Primò nam vera cõmunisque resolutio est, vt ex expressa si sine liberis conditione hi spiri-

29 tuales filij substitutum † non excludant, quod concludunt, Bald. in d. auth. nisi rogati, nu. 19. versic. Sed tunc quæro. Philip. Franc. in cap. 1. col. 3. versic. Obligatur etiam, de cogn. spir. in 6. Andr. Barb. sibi contrarius, in c. Raynaldus, col. 36. extr. de testam. Gulielm. de Benedict. in d. c. Raynutius, in verb. Et vxorẽ nomine Adelasiam, nu. 761. & in verb. Si absque liberis moreretur, num. 10. extr. eod. tit. Dec. cons. 399. Conclusionem, n. 2. versic. Et sicut filius. Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, nu. 43. versic. An autẽ filij spirituales, ff. ad Trebell. & ita seruari in practica tradit Catellian. Cotta in d. memoral. incip. Filius spiritualis, lib. 2. Francisc. Curt. sen. in tract. de testib. in 30. conclus. ad fin. Io. Campeg. in tract. statuti exclusiui fœmin.

mln.q.40. Georg. Natt. in c.quāuis, in 3.q.43.
q.princ. de pact. in 6. & sequitur Tiraquell. in
citato loco. Cum vt dicit Gulielmus de Benedi
ctis omnia iura de his filijs loquentia ac Docto
30 rum sententiæ ius reuerentiæ † cōcernant, quę
patrino debetur sicut patri naturali, hincque
eorum cognatio dicitur compaternitas, idem-
que testatur Felyn. in cap. cum M. Ferrariensis,
col.7. versic. In eadem glos. ibi habebat, extr. de
constit. dicens quòd quantum ad ius reuerentiale
non minus consideratur coniunctio spiritualis
quàm carnalis, d.c. pyctatium, cum simi-
lib. tamen quo ad alios effectus succedendi nō
consideratur, vbi Felynus alios allegat, quibus
addo Ias. in l. exigendi, col.3. versic. Decimoter
tio, C. de procur. post Bald. in d. auth. nisi roga
ti, num.19. Si igitur in expressa conditione hoc
verum est, multo magis erit in hac tacita à lege
subintellecta.

Secundò, quia d. l. si vnquam, quæ vt plu-
ries dixi huic legi finitima est, quę etiam ex me
dullis & ossibus huius contextus processit, vt
Socinus iunior dicebat, in filijs spiritualibus
31 non † procedit, vt post multa eruditè concludit
Andr. Tiraq. in d. verb. susceperit liberos, n.27.
versic. Et ego sanè in hac sum sententia.

Tertiò, nam in his spiritualibus filijs priui-
32 legium † cessare authēticæ res quæ, C. cōmun.
de legat. apud Gulielmum de Benedictis in d.
verb. Et vxorē nomine Adelasiam, nu.767. in-
dubitatum est, vt inquam pro doratione filiolę
patrinus, siue pater spiritualis hæres institutus,
& sub conditione restituere grauatus non pos-
sint res subiectas restitutioni alienare, tunc
enim de iure reuerentiali non quæritur, imò
fundamenta dictæ auth. cessant, vt per eum.

Quartò, licet coniunctus pro coniuncto si-
ne mandato admittatur, non tamen huiusmodi
33 personę quibus spirituali cognatione † coniun
gimur absque mandato recipiuntur, secundum
Hostiens. in summ. eiusdem tit. §. quæ possunt,
col.26. versic. Nunquid canonicus, Io. Andr. in
c. fin. de procur. Dominic. & Io. Andr. in c. non-
nulli, & ibi Felyn. in §. sunt & alij, col.17. versic.
limita tertiò, extr. de rescript. Archid. in c. statu
tum, §. cum autem, eod. tit. de rescript. in 6.

Vltimò facit text. in l. fin. C. de his qui ven.
ætat. impetrau. vbi Bald. notat num.2. Quòd in
testamentis præsertim verba debēt naturaliter
34 & propriè † non fictè intelligi, allegat pro con
cordanti textum in d. l. fideicommissum, de cō-
dit. & demonst. & quod not. Cyn. vbi idem ip-
se Bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de li-
ber. & posthum. Hoc vlterius maximè in con-
ditionibus verum est, in quibus verba propriè
interpretamur, l. qui hæredi, & l. Mæuius, d. tit.
de condict. & demonstrat. Quod liberius pro-
cedit in tacita hac conditione à lege subintelle-
cta vt aliàs dicebam; Adeo quòd testator di-
sponens vbi censetur se retulisse ad solitum na-
turaliter fieri, vt hic contingit, ex iuris inquam
intelligentia naturalem pietatem attendendo,
35 ciuiliter factum non æquipollet, † sed volunta-
ti disponentis tunc ciuiliter factum repugnare
creditur, vt magistraliter Salyc. in d. l. fin. ante
num.2. versic. Solutio, hic disponens, patrem
36 igitur cū de naturali † intelligamus, l. patre fu-
rioso, ff. de his qui sui sunt vel alien. iur. idem
de filio dicendum est, l. fin. ff. de acceptil. l. fin.
C. de indict. vid. cum sint correlatiua, filium-
que eum definimus qui ex viro & vxore eius
nascitur, vt Vlpian. ad Sabinum inquit, & ita
firmiter concludendum est.

An autē spiritualis hæc cognatio in baptis-
37 matis reiteratione contrahatur, † videre est
apud Stephan. Bertrand. cons.147. nu.4. & 5.
lib.2. An etiam minor decem & octo annis ali-
38 quem ex sacro fonte leuare possit, † quòd nō,
per Abb. in c. debitum, de baptism. sed contra-
rium tenet Dec. in l.2. nu.3. versic. Et per illum
textum, C. de Carbon. edict. Nunquid contra-
hatur hæc cognatio per procuratorem, quod
39 non, † tradunt Bart. Ang. Io. de Imol. Paul. de
Castr. Francisc. Aretin. & Ias. n.13. in l. Gallus,
§. forsitan, ubi Andr. Alciat. nu.21. & infr. post
num.22. uersic. Sed mihi non placet, ff. de li-
ber. & posthum. Io. Andr. in cap. potest quis,
de reg. iur. lib.6. Bald. in l. si quis alumnam, C.
de nupt. Archid. Io. Andr. & Philipp. Franc. in
c. ad limina, 30.q.1. in c. plures, de consecr. dist.
4. Federic. de Senis cons.15. Quæstio talis est,
Syndicus, Felyn. in c. ex parte decani, col.5. uer
sic. Amplia secundò, de rescript. Ang. Aret. in
§. illud, nu.6. Instit. de nupt. & in §. multis, n.7.
de libertin. Ludou. Rom. sing.53. Quæro an
filiatio, Cappell. Tolos. ubi Aufrer. in addit.
decis.157. An compaternitas. Licet contrariū
40 teneat † Bald. sibi cōtrarius, in l.1. §. ne autem,
colum. fin. uersic. Quæro solet, C. de caduc. tol-
len. dicens id de consuetudine obseruari, cui
se subscribunt alij de eadem consuetudine atte
stantes, per Andr. Tiraquellum relati in dicto
uerb. Susceperit liberos, nu.42. uersic. Quan-
quam contrarium. Et denique an inter Iudęos
41 contrahatur, † quod non, ut per Præposit. in
rubr. de cognat. spirit. in princ. ibidemque Io.
Andr. Alexand. consil.157. Circa primum, co-
lum.1. lib.5. Gulielm. de Benedict. in d. capit.
Raynutius, in verb. Et uxorem nomine Adela-
siam, num.761. Cæsar Vrsill. ad Afflict. deci-
sio.151. num.4. Alia nonnulla huc pertinen-
tia quę de spirituali cognatione afferri possent,
pulcherrimè explicat facundissimus Iuriscon-
42 sultus † Parisiensis Franciscus Connanus in
commentarijs iuris ciuilis, lib.8. c.5. tit. de in-
cestis nuptijs, sub num.2. Connanum uirum
gratis-

grauissimum indicasse sufficiat, in cuius certè laboribus ac uigilijs, artis & ingenij colore omni absolutis, ius ciuile summa eloquentia ac dexteritate explanatum, ab elegantissimo & Græcarũ ac Latinarum litterarum apprimè culto Doctore inuenies: qui antiquarum ac reconditarum rerum cognitionem felicissimè nactus fuit, ut ad summum huius laudis & gloriæ, indefesso labore præstantique exercitatione peruenerit: Verum ille intempestiua morte ereptus, optimorum spem quæ de eius uberiori doctrina præcepta fuerat, ciuium suorum ac Doctorum hominum amorem desideriumque repente orbum & desolatum reliquit, solet quidem mors meliora rapere, & florida hominum ingenia illustresque conatus deijcere ac impiè frangere.

HYPOTHESIS.

Ex legitimatis per rescriptum Principis an substitutus tam in expressa quàm in hac subintellecta conditione, si sine liberis decesserit, excludatur, & hinc accessorias perdifficiles quæstiones disputatiuè resolui: Plurimarumque legum intelligentias, nempè, l. Mæuius, l. qui heredi, & l. fideicommissum, hoc tit. l. qui habebat tutorem, in princ. ff. de tutel. l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr. & l. filium eum definimus, ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. atque aliorum iurium, vltra alios dilucidari.

SVMMARIVM.

1 *Legitimationis materiam profundam admodum, & prolixam esse.*
2 *Legitimationis per rescriptum obtinenda, preces afferri.*
3 *Legitimatos per rescriptum, substitutum sub expressa conditione si sine filijs legitimis & naturalibus decesserit, excludere: & num. 45. ac etiam 85.*
4 *Conditionem secundum sermonis proprietatem adimpleri, idque num. 9. declarari, in conditione inquam voluntaria secus in necessaria ad actum.*
5 *Legitimatum fictè & impropriè ac per quandam machinationem filium effici: idque num. 15. explicari.*
6 *Legitimationem propriam ex matrimonio proficisci.*
7 *Principem quæ facti sunt non nisi per fictionem inducere posse.*
8 *Veritatis viam ex fictione non deleri.*
10 *L. Mæuius, & l. qui hæredi, hoc titulo de conditio. & demonstratio. declarari.*
11 *Hæredem hæredis impropriè primi testatoris esse hæredem.*
12 *Compensationem acceptilationemque veram solutionem non dici.*
13 *Bonorum possessorem impropriè ac fictè hæredem appellari.*
14 *Conditionem specificè ac propriè non impleri, si aliter de mente illius qui testatus est constiterit.*
16 *Legitimatum secundum veritatem omnino & verè legitimum esse, & secundum fictionem legitimè natum.*
17 *Verba naturaliter non autem ciuiliter assumenda esse: idque num. 21. ex Francisco Aretino ac crebriori opinione intelligi.*
18 *Naturalem rationem non accidentalem spectandam esse.*
19 *Conditionem si sine filijs, per adoptiuos regulariter non deficere.*
20 *Aetatem legitimam propriè ad legis dispositionem non ad Principis declarationem referri.*
22 *Legitimus quis sit ex iure pendere.*
23 *Legitimi verbum in ciuilem intellectum sonare.*
24 *L. final. C. de ijs qui ven. ætat. impetrau. intelligi.*
25 *Legitimitatem & illegitimitatem lege positiua tolli inducique posse.*
26 *Adoptare aliquem facilius factu esse quàm legitimare.*
27 *L. fideicommissum, hoc tit. de condit. & dem. interpretari.*
28 *Legitimationem ipsam adoptione instituta fortiorem esse.*
29 *Argumentum de legitimatione ad adoptionem non procedere.*
30 *L. qui habebat tutorem, in princ. ff. de tut. declarari.*
31 *Filiorum verbum illos allicere quos iusta nuptiæ demonstrant.*
32 *Perinde, dictionem, fictionis significationem retinere.*
33 *Diffinitum non competere cui definitio non conuenit.*
34 *Argumentum ex vi adaquationis in legibus subsistere.*
35 *L. filium eum definimus, ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. intelligi.*
36 *Principem circa ea quæ iuris positiui sunt disponendo veritatem inducere.*
37 *Principem animatam legem esse, & quæ iuris positiui sunt posse auferre.*
38 *Legitimationem ex rescripto Principis in præiudicium iuris iam quæsiti non retrotrahi.*
39 *Dispensationem à legitimatione differre plurimum & discrepare.*

Statuto

40 *Statuto dictante aliquem pro ciue haberi, verè illum ciuem esse.*

41 *Legitimationem ad instar iuris postliminij in integrum restituere.*

42 *Principem in dubio ius tertio quæsitum auferre non præsumi.*

43 *Verba testatoris ex communi vsu loquendi interpretari: idque num. 44. distingui.*

44 *Verba per testatorem vulgariter prolata, & à tabellione Latinè conscripta, quando ex communi loquendi vsu interpretationem recipiant.*

46 *Legitimatos à legitimis nihil differre: idque declarari num. 48.*

47 *Negatiuam vniuersalem potentius negare, quàm affirmatiua affirmet.*

49 *Spurios in statu spurietatis existentes odibiles esse, non autem legitimatione subsequuta, iurium interpretatione.*

50 *Principum beneficia & concessiones factas latè interpretari debere.*

51 *Dispensationem odiosam censeri, ideoque strictam intelligentiam admittere.*

52 *Principem ex iusta & rationabili causa moueri præsumendum esse.*

53 *Extensionem cum ad primæuum ius reuertimur permitti, atque infra num. 71. & 72.*

54 *Legitimationem ad spurium relatam, magis dispensationem videri.*

55 *Principem circa ius positiuum, causa non egere, & num. 86.*

56 *Regem in suo regno plus posse, quàm lex communis & consuetudo.*

57 *Principis sub potestate, loca, statuta, & consuetudines esse.*

58 *Principem esse animal rationale, eiusque imperium, aut Senatum inducere non posse quin rationi subijciatur.*

59 *Principem legibus subijci à se latis quo ad indicium Dei conuenientissimum esse seque legibus alligatum profiteri æquum censeri; dignamque vocem maiestate regnantis existimari, vt reuera maius Imperio sit, submittere legibus principatum. num. 60.*

61 *Pontificem, & Imperatorem boni patrisfamilias vicem gerere, & propterea non debere leges sine rationabili causa rumpere: nec ex bono priuato sed publico dispensare, alias enim non dispensatio sed dissipatio censeretur.*

62 *Principem appellari eum bene agit secus si perperam.*

63 *Principes seniorum prudentum virorum consilio gubernari.*

64 *Principem in ijs quæ iuris positiui sunt ex causa moueri præsumendum esse, cum verisimilis causa imaginari potest.*

65 *Principem contra ius positiuum dispensare non posse, cum illud in ratione naturali vel Diuina radicatum reperiretur.*

66 *Hæreditatem aditione, vel delatione quæsitam, per Principem auferri non posse.*

67 *Legitimationem ijs quibus ius certum quæsitum est præiudicium non inferre.*

68 *Legitimatione absque causa exclusis per Principem tria remedia competere.*

69 *Princeps licet iuri ciuili, & quidem sine causa derogare possit, id tamen de honestate facere prohibetur, ex Crauetta quem Cephalus sequutus est traditione.*

70 *Rem de facili ad suam naturam redire; Vt ad primæuum ius reuersio ritè facta censeatur.*

73 *Legitimatos per rescriptum de proprietate verborum appellatione legitimorum & naturalium comprehendi, idque infra declarari.*

74 *Legitimè natum, verba esse non iuris, sed naturæ.*

75 *Consuetudinem in successione Primogenitum præferentem, ius naturale magis quam positiuum respicere.*

76 *Consuetudinem in dubio naturalem veritatem non fictionem respicere.*

77 *Casus verus si ficto per modum regulæ æquetur, dispositum in casu vero in casu etiam ficto locum habere.*

78 *Fictionem in casu iniquo non operari, ipsamque cessare æquitate cessante, numer. 79. in tertijque præiudicium fictionem non induci, vt ibidem.*

80 *Testatorem præsumi id in sua dispositione velle, quod ius commune disponit.*

81 *Testatorem non præsumi se conformare in eo quod de iure erat, sed quod de iure putabat, id tamen num. 82. explicari.*

83 *Coniecturam vt testator iuri se conformem reddere voluerit, debilem esse, ac de facili auferri.*

84 *Legitimatos à legitimis & naturalibus in multis differre.*

87 *Principem succedendi spem in hæreditate tollere posse.*

88 *Legitimatum ex rescripto Principis substitutum non excludere, si testator nobilis vel aliqua præditus dignitate fuerit.*

89 *Naturalem excludere substitutum stante statuto quòd naturalis succedere possit, etiamsi testator in dignitate reperiretur.*

90 *Statutum quòd spurius ex testamento vel ab intestato succedat, nunquid valeat, controuersi iuris esse.*

91 *Nobiles atque in dignitate positos, illicitos concubitus verisimiliter abhorrere.*

92 *Cap. 1. §. naturales, titulo si de feudo fuerit controuersia inter dominum & agnatos rationem afferri.*

93 *Feudum, beneficium & honorem à Iurisconsultis appellari.*

Spurium

94 *Spurium infamia facti licet non iuris infamem esse.*

95 *Spurium infamia iuris etiam secundum aliquos reputari infamem.*

96 *Legitimatum infamem non esse, & ab eo omnem maculam auferri: idque declarari infra numer. 97. & 98.*

97 *Infamiæ causa cessante, infamiam non cessare.*

99 *Proximitatem grauantis & non grauati spectari, vt ex nobilitate aut dignitate legitimatus substitutum non excludat.*

100 *Nobilitatem eximiam secundum vnam opinionem requiri, ne legitimatus substitutum excludat: Alios verò de nobilibus Imperium iurisdictionem & castra habentibus sensisse, numero 102. Nonnullos sufficere si testator nobilis non sit, dummodo honesta vita atque honorabilis cognationis fuerit, dixisse num. 103. Plurimos etiam hoc iudicis arbitrio relinqui, autumasse, num. 104. Denique nobiles ex vera opinione in terminis, l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Senatusconsultum Trebellian. illos censeri, qui verè nobiles fuerint, prout in dignitate sunt, dignitatem ab administratione separatam assumendo, num. 105.*

101 *Comitem Illustri dignitate præfulgere, factumque esse de consistentibus ad latus Principis & palatij, suoque in Comitatu magis Principi assimilari quam Præsidi, nobiliumque appellatione comprehendi.*

106 *Nobilem ex communi hominum opinione verè aliquem non constitui: horumque nobilium ex vulgi assertione, licet erronea magnum numerum hodie reperiri.*

107 *Nobilitatem in ictu oculi non nasci, sed temporis antiquitate niti.*

108 *Doctores legum nobiles esse, eosque qui generis prosapia nobiles existunt antecellere ac in dignitate constitutos esse, num. 109.*

110 *Doctorali dignitate nihil altius ex Afflicti sententia esse.*

111 *Doctorum liberos sanguinis seriem cum gloria recensere posse: Et ex splendidissima nobilitate proficisci.*

112 *Doctorem legum in terminis d. l. ex facto, §. si quis rogatus, verè nobilem esse, eumque optimo iure militi præferendum censeri.*

113 *Doctorem medicinæ nobilem, in dignitateque verè positum esse, & maximè si Doctoratus insignia publicè susceperit.*
Vbi contrarium sentientes vt refellendi sint atque intelligendi considerandum.

114 *Legitimatos effici nobiles ad exclusionem substituti, si eorum parentes nobiles essent.*

115 *Legitimatum excludere substitutum, etiam si testator nobilis & in dignitate positus sit. Sed si ad honores & dignitates restitutus fuerit, perinde censeri debet ac si legitimus & naturalis esset, & numero 117.*

116 *Expressionem eorum quæ ex natura actus de necessitate insunt nihil operari.*

118 *Legitimatum specialiter ad feudi successionem, quamuis testator nobilis & in dignitate fuerit, substitutum excludere.*

119 *Legitimatum si Princeps in specie dispositioni d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad S.C. Trebellian. derogauerit, substitutum excludere, patre licet nobili & in dignitate constituto existente.*

120 *Legitimatum in terminis d. §. si quis rogatus, substitutum excludere, quando legitimans voluit ipsum in omnibus & per omnia haberi, ac si esset ex legitimo matrimonio progenitus.*
Et quid in voluntate principis, hoc casu & voluntate testatoris considerandum sit.

121 *In omnibus & per omnia, verba tanta esse virtutis, vt inter duo subiecta nulla differentia adsit. Et quid eadem verba statutis inserta operari possint.*

122 *Legitimatum sub illa formula, vt in omnibus & per omnia ac si ex legitimo matrimonio natus esset, habeatur, nobilem effici. Idque etiam intelligi quamuis in specie nobilitatis nulla mentio facta fuisset.*

123 *Legitimatum excludere substitutum nobilitate ac dignitate testatoris non obstante, si testator tempore testamenti nobilis non fuisset. Tempus namque conditi testamenti in eius voluntate colligenda inspicitur.*

124 *Legitimatum in terminis dicti §. si quis rogatus, multo minus excludere substitutum data testatoris nobilitate dignitateque, si in testamento prohibuisset filios suos vilibus mulieribus nubere, & contrafacientes priuasset: ac etiam in casu Parisij, vt num. 125.*

126 *Legitimatum multo minus substitutum excludere, iuxta d. §. si quis rogatus, cum non solum testator fuisset nobilis, sed etiam grauatus nobilitate ac dignitate præfulgeret.*

127 *Legitimatum ex rescripto Principis substitutum non excludere cum in precibus Principi oblatis non esset facta mentio fideicommissariæ substitutionis, sub illa conditione si sine filijs legitimis & naturalibus decesserit.*

128 *Subreptionem & obreptionem omnia priuilegia infirmare, præsertim priuilegium legitimationis, atque legitimationis dispensationem.*

129 *Legitimationem extantibus filijs legitimis & naturalibus etiam factam per habentem potestatem non valere, nisi de illis mentio facta fuerit.*

130 *Substitutum maius ius in hæreditate conditione pendente habere, quam filium viuente patre.*

131 *Legitimatum non excludere substitutum, nisi substitutus in legitimatione citatus fuerit, & num. 137.*

132 *Citationem ab intestato venientium quibus hæredita-*

ditas iam delata est, non requiri, si testator post eius mortem filium suum legitimari iusserit. Et qua fuerit Illustrissimi Cardinalis Mantica in hoc opinio.

133 *Legitimus contradictor quis dicatur, & nunquid substitutus per fideicommissum ad legitimationem oppugnandam, num.134.*

135 *Fideicommissarium in rebus fideicommisso subiectis quasi creditorem appellari.*

136 *Citationem substituti non requiri si contra haeredem agatur, qua ratione intelligendum veniat.*

138 *Substituti citationem ad validitatem legitimationis requiri, si legitimatio post mortem testatoris fiat, secus si in vita: Quod procedit etiam in legitimatione post mortem facta ex patris tamen praeordinatione, num.139.*

140 *Substituti citationem non requiri si de voluntate Principis supremam potestatem habentis constiterit, praeiudicandi substituto per Clausulam De plenitudine potestatis, motuproprio, ex certa scientia, vel non obstante.*

141 *Legitimatum ab Imperatore Ecclesiam substitutam non excludere: Etiam si mediate Ecclesia esset substituta, num.142.*

143 *Legitimatum ex rescripto Principis substitutum sub conditione si sine liberis legitimis & naturalibus decesserit non excludere, si in illa regione vnde testator originem duxit, ex communi loquendi vsu legitimati non appellantur filij legitimi.*

144 *Legitimato probandi onus incumbere, vt ex communi vsu loquendi in regione testatoris legitimati per rescriptum legitimi & naturales appellentur: Vlterius communem loquendi vsum tempore conditi testamēti viguisse probari oportere, num.145. Probationemque communis loquendi vsus illius generis personarum requiri, cui actus ille vel illa verba conueniunt, nu.146. idque num.147. declarari.*

148 *Legitimatum ita demum substitutum sub conditione, si sine liberis decesserit, excludere, si ipse legitimatus, & is de cuius successione agitur legitimantis iurisdictioni subiaceant. Imperatorem in Regno Neapolis spurium quo ad successionem legitimare non posse, vtpote regno illo ab Imperio libero existente.*

149 *Legitimationem ex magis communi opinione extra legitimantis territorium effectum non sortiri. Quid in Papa dispensante super radice matrimonij dicendum sit, num.150.*

151 *Legitimationem in alieno territorio factam valere inter subditos legitimantis, & de bonis in eius territorio sitis: secus inter non subditos & respectu bonorum alibi sitorum.*

152 *Legitimatum per Rescriptum, substitutum sub illa conditione non excludere, si post mortem testantis legitimatus fuerit, cui in testamento specialiter aliquid ei reliquit.*

153 *L. cum auus, dispositionem, in filia qua ex filio grauato tempore testamenti nata erat, & cui testator specialiter reliquit non procedere.*

154 *Spurium per legitimationem renasci videri. Vnde per eandem legitimationem quasi posthumi natiuitate testamentum rumpi contingit; Decij sententia in hoc approbata.*

155 *Legitimatum per Rescriptum, substitutum non excludere, vbicunque ex coniecturis testatorem de legitimatis non sensisse appareret.*

156 *Legitimatum ex rescripto Principis appellatione filiorum legitimorum & naturalium in feudis non venire.*

157 *Legitimatum ex Principis rescripto sub voce legitimorum & naturalium in feudis comprehendi vbicunque expressim & specificè ad feuda etiam esset legitimatus.*

158 *Legitimatum expressim & specificè ad feuda adhuc in nobilibus feudis & qua dignitatis existunt non succedere, nisi ad ipsa nobilia feuda nuncupatim legitimetur.*

159 *Feuda nobilia qua sint explicari: Qua sint etiam feuda ignobilia, num.160.*

161 *Feuda omnia à Rege concessa sub quocunque reddita existant nobilia esse, cum à Rege fluat nobilitas.*

162 *Collectam pro nobili feudo non solui, sed pro rustico soluendum esse.*

163 *Legitimationem ad feuda, agnatorum citationem exposcere.*

164 *Legitimationem ad feuda, mentionem existentium agnatorum requirere.*

165 *Citatio agnatorum prout in legitimatione ad feuda requiritur, nunquid etiam citatio inferioris Domini requiratur?*

166 *Legitimatio ad feuda vt efficax sit, nunquid speciali derogatione ad text. in cap.1. §. naturales, opus sit perquiritur: Et quod generalis derogatio sufficiat concluditur, nu.167. Sed ex Praeposito Alexandrino tutius esse specialem derogationem apponere, consulitur, nu.169.*

168 *Derogationem generalem, ad tollendum priuilegia contenta in l.vnic. C.quand. Imp.inter pupill. & vid. sufficere, nec specialem requiri.*

170 *Cap.1.§.naturales, dispositionem, in feudo alienabili limitari.*

171 *Legitimare ad feuda ecclesiastica nunquid Imperator aut Rex possit, perquiri.*

172 *Princeps quando, & in quibus casibus ad feuda legitimare valeat, indicari.*

173 *Legitimationis causam principalem, magnique momenti censeri, cum possit ad se feudalem causam attrahere.*

174 *Legitimatum non excludere substitutum, vbicunque alienatio specificè prohibita esset: Vel substitutus alius testatoris filius successiueque alias duas limitationes afferri.*

Legiti-

175 *Legitimatum ex rescripto Principis, substitutum sub conditione si sine filijs legitimè natis decesserit, non excludere.*

176 *Legitimatum ex rescripto Principis, substitutum sub conditione si sine filijs ex legitimo matrimonio natis decesserit, non excludere.*

177 *Legitimatum ex Principis rescripto substitutum sub conditione si sine filijs ex legitimo matrimonio natis decesserit, non excludere, etiam si in legitimatione fuisset dictum, ut is ac si de legitimo matrimonio natus esset haberetur.*

178 *Legitimatum ex rescripto Principis substitutum sub cōditione natorum ex legitimo matrimonio non excludere, etiam si in legitimatione diceretur, quòd substitutus à legitimato excludatur, Idque limitandum esse, vt nu. 180.*

179 *Legitimatum ex rescripto Principis multò minus substitutum sub conditione natorum ex legitimo matrimonio excludere, si esset dictum, Si hæres decesserit sine filijs legitimè natis, non antem legitimatis.*

181 *Legitimè natos, legitimè descendentes, & ex legitimo matrimonio natos, idem significare.*

182 *L. cum auus, in spurio per rescriptum Principis legitimato, sibi locum vendicare.*

183 *Statutum quòd stantibus masculis fœmina non succedant, in spurijs legitimatis etiam locum habere.*

184 *Legitimatum ex rescripto Principis legitimam ex paternis bonis consequi debere.*

185 *Legitimatum ex rescripto Principis iura suitatis adipisci.*

186 *Legitimato per rescriptum contratabulandi ius competere.*

187 *Legitimato per rescriptum ius prothomiseos reseruari.*

188 *Agnationem familiamque per legitimatos conseruari.*

189 *Legitimatos per rescriptum, priuilegio, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testamentis potiri.*

190 *Legitimatis ex Principis rescripto immunitatem ob numerum duodecim liberorum competere.*

CAP. XV.

QVAMVIS legitimationis materia profunda admodum & prolixa † conspiciatur, vt Matth. de
1 Afflict. inquit decis. 386. In causa petitionis, num. 8. in fin. quem refert Francisc. Marzar. conf. 10. Constantius de Godis, num. 1. ipsam tamen Socin. hic leuissimè tangit, dum quærit an lex ista in spurio legitimato grauati locum habeat; Vt igitur claram huius quæstionis resolutionem consequamur intricatosque anfractus legitimationis distinguamus, tres sunt principales casus considerandi, Primus est, cum sumus in specie † illa le-
2 gitimationis quæ per rescriptum Principis fit, cum in quā precibus ei oblatis, declaratur velle patrem naturæ & antiquæ ingenuitati iurique legitimo filios restituere, vt sub eius potestate consistant, nil à legitimis differentes, iuxt. text. in §. illud, auth. quib. mod. natural. effic. sui, & in §. sit igitur licentia, auth. quib. mod. natural. effic. legitim. Et quia plurimum confert perquirere quid in expressa liberorum conditione decidatur, antequam ad terminos subintellectæ conditionis accedam, inspiciendum est nūquid rescripto Principis legitimati, in dicta conditione expressè facta substitutum excludant? Et licet quæstio sit ardua ac perdifficilis, ipsam tamen breuiter attingā dilucidè procedendo, plu resque casus considerando.

Primus est, si testator dixerit, Si sine filijs legitimis & naturalibus decesserit Baldum substituo, & in hoc casu duæ principales Doctorum
3 opiniones adsunt, & Prima quidem † est, istos legitimatos per rescriptum substitutum non excludere, quam sequuntur Bald. in l. si ita quis, §. is cui, versic. Extra quæro, vbi Ioan. de Imol. ff. de leg. 2. in l. si quis posthumos, in fin. princ. in gloss. Facile, sed tamen implicitè, ff. de liber. & posthum. Salic. in l. generaliter, §. cum autē, col. 2. num. 4. versic. Ego puto contrarium, C. de instit. & substit. Paul. de Castr. in l. fin. num. 4. versic. Et si alicui, C. de his qui ven. ætat. impetr. & in l. cum acutissimi, num. 3. versic. In contrarium videtur, C. de fideicom. vbi Andr. Barbat. sub num. 279. rursus Ioan. de Imol. in l. ex facto, in princ. num. 14. ff. de vulg. & pupill. & in alia, l. ex facto, §. si quis rogatus, in fin. sub numero 17. ff. ad Trebell. idem etiam responderunt, Io. Calderin. conf. 1. An legitimatus, per totum, dicens hanc opinionem placuisse Iacobo Balduino, citansque Hostiensem, sic sensisse, ac etiam Iacobum de Beluisio vt per eū circ. med. versic. Quæ opinio, Petr. de Anchar. conf. 427. Circa primum quæsitum, col. 2. Alex. consil. 25. Circa primum dubium, nu. 1. & seq. cōs. 67. Consideratis his, nu. 3. & infra ac consil. 94. eiusdem initij, nu. 3. vers. Quartò confirmatur, lib. 1. Raph. Fulgos. conf. 62. Stante statuto, nu. 3. in fin. idem tenuisse Oldradum & Richard. Malumbr. affirmans, Ludouic. Bolognin. ad Io. de Anan. in generica decisione conf. 46. Circa primum quæsitum, nu. 13. vers. Accedat ad hoc, Ias. conf. 39. In præsenti consultatione, col. 1. versic. Confirmatur, lib. 3. eandemque opinionem tenuit in l. si is qui pro emptore, nu. 263. versi. Quartò si testator, ff. de vsucap. & in l. 2. n. 204. vers. Veritas huius puncti, C. de iur. emphyt. vbi de magis communi testatur, licet perperam Ioannem de Imola de ea attestantem alleget, Dec. conf. 284. Viso puncto, num. 12. vers. Po-

stremò ex abundāti,& infr. Paris.cons.9. Olim D. Camillus,numer. 28. versic. Tamen quàm plures,vbi de veriori opinione, libro 2.cons.1. Præsens legitimatio,num.39.versic. Et eo magis,consil.12.Transactio ista, num.144. eodem vol. Stephan. Bertrand.consil.149.Multa sunt, numero secundo,lib.1. Cels.Hug. consilio 73. Titius mihi præsupponitur, num.47.versic.Et multò minus,consil.88. Tam eleganter, num. 6.7.& 8. vtrobique de magis communi opinione fidem faciens, Emanuel Costa,in rep.cap.si pater, in 1. part. in verb. Si absque liberis,numero 50. versic. Sed profectò quamuis agnoscam, de testam. in 6. vbi & hanc sententiam sola Iasonis authoritate fretus magis communem esse affirmat, Ioan. Cephal.consil. 525. In testamento, numero 74. & infra lib.4.nec prætererim Matth. de Afflict. decis. 386. In causa petitionis, aute numerū 3.versic.Tamen multi Doctores.

Mouentur ad id dicendum ex pluribus, Pri-
4 mò nam conditio† secūdum sermonis proprietatem dicitur extitisse, non autem secundum fictionem,quæ impropriatem designat,l. qui hæredi,& l.Mœuius,hoc tit.sed filius legitimatus fictè,& impropriè legitimus censetur, eum talis per machinationem quandam idest fictio-
5 nem † efficiatur, §. filium verò, ibi Velut ex quadam machinatione, auth.quibus mod. natural. effic. sui, & §. generaliter, ibi Siue per quandam aliam machinationem, ac §. illud tamen, ibi Tanquam sub potestate filijs constitutis,l.qua in prouincia,§. Diuus,in fi.ibi Perinde ac si legitimi concepti fuissent,ff.de rit. nupt. Bald. in l. eam quam, num.44.& 45. C. de fideicom. Dec.consil.284. Viso puncto, num.
6 15.ad veram enim & originariam † legitimationem matrimonium requiritur, quod est facti, l. filium eum definimus, ff. de his qui sui sunt vel alien.iur. iunct.l.consilio,§.fin.ff.de curat. furiosi,& iunct.l. Paulus, cum gloss. ff.de stat. homin. ea autem quæ facti sunt, non pos-
7 sunt per Principem induci nisi † mediante fictione, arg. l.in bello,§. factæ, ff. de captiu. & postlim. reuers. ergo sub conditione illa legitimorum, & naturalium non comprehenditur: Hocque est, quod voluit gloss.in §.dubitatum, auth. de nupt.quæ dixit, tales haberi pro legi-
8 timis,per fictionem nanque viæ veritatis † non delentur, l.2. §. 1. de vsufruc. earum rer. quæ vsu consum. l. filio quem pater, de liberis & posthum. l. assumptio, in princ. ad municip. l. in rebus, C.de iur. dot. gloss.not.in cap. susceptum,in verb. Non morte vacauerit, de rescript. in 6. Curt.sen. consilio 73. Super memorata facti narratione, colum. 26. in princ. versic. Tamen istam legitimitatem, ante nu.21. & infra num.22.

Sed contrarium sustinendo, dictam rationem impugnare hoc modo possumus, Primò conditionem implendam esse in forma specifi-
9 ca, cum sumus in voluntarijs †. conditionibus in quibus potius implendi modus quàm effectus consideratur, & ita loquitur text. in dicta l.qui hæredi, & in l.commodissimè, ff. de liber. & posthum. secus in conditionibus necessarijs ad actum, in quibus magis attenditur effectus quàm modus implendi, vt in l.si mater, C. de instit. & substit. l.mulier,§.1.ff. ad Trebell. l.si ità quis,ff.quand.dies leg.ced. Fortun.Garz. in l. Gallus,§.& quid si tantum,num.69. d.tit.de liber.& posthum.& tradit Socin. sen.in d.l.qui hæredi,colum.2.post princ.versic.Quod intellige. Et si diceretur cōditionem de qua agimus voluntariam esse non necessariam, Respondeo quòd attenta honestate ad euitandum illicitos complexus, magis necessaria quàm voluntaria erit, vnde sequuta legitimatione cum idem sequatur effectus per concursum vtriusque qualitatis,naturalis scilicet,ac legitimitatis,poterit per æquipollens adimpleri.

Secundò posset responderi, regulam illam formalitatis in conditionibus ratione implemēti omnino tutam non esse, nec aliter ex iuribus quæ ad id allegantur posse deduci: Non obstat igitur text. in dicta l. qui hæredi, vbi conditio adimplenda in personam serui, non potest in
10 personam domini adimpleri,Nam seruus† posset interim liber effici,& sibi acquirere,interest ergo serui vt in eius persona conditio adimpleatur: & quòd hoc considerabile sit,probat text. in §. libertas, Instit. de sing. reb. per fideicom. relict. hinc est, quòd domino dari potest voluntate ipsius serui cui dāndum erat,l. Stichum, §. vsumfructum, ff. de solut. Nec text. in dicta l.Mœuius,repugnat,nam ideo ibi conditio debet in forma adimpleri, & sic de facto, quia de iure adimpleri non potuit, tuncque conditio de facto adimplenda est,l.mulier,§.1.ff.de condit. instit. cumque ibi in casu æquipollenti adimpleri non possit,proinde formaliter adimpletur: Ad ostendendumque dictæ regulæ inefficaciam, allegari potest text.in l.si fundus, hoc tit. vbi conditio adimplenda in personam pupilli, in tutoris personam adimpleri potest,qui per fictionem loco domini habetur, l.qui fundum,§. tutor,ff. de vsucap. pro empt. ac etiam text.in l. paterfamilias,ff.de vulg. & pupill.vbi illa conditio, Si Titius mihi hæres erit, in casu verificatur quo dictus Titius hæres hęredis fue-
11 rit,& tamen hæredis hæres † impropriè & non verè primi testatoris est hæres, l. si quis filium, §. fin. ff. de acquirenda hæred. item alius textus, in l. si peculium, §. primo,ff.de statuliber. & in l. statuliber. §. primo,eodem titul. vbi habetur, quòd si alicui libertas relicta esset sub condi-

conditione si hæredi decem dederit, dicitur
adimpleri si legatarius cum hęrede compenset,
12 & tamen compensatio † vera solutio non cen-
setur, l. si debitor, in verb. Perinde, ff. qui po-
tior. in pign. hab. facit etiam, l. Iulianus, hoc tit.
vbi conditio de dando hæredi, per acceptilatio-
nem impletur, quæ non est vera datio, nec vera
solutio imò ficta, l. in diem, in verb. Solutionis,
ff. de acceptil. §. item per acceptilationem, In-
stit. quibus mod. toll. oblig. necnon text. in l. in
conditionibus, §. si patronus, hoc eod. met tit.
vbi conditio de dando si hæres non erit, in bo-
13 norum possessore verificatur, qui tamen † im-
proprie & fictè dicitur hęres, l. 2. ff. de bon. poss.
hæredit. petit. congruuntq. multa alia iura qui-
bus Andr. Alciat. in d. l. Gallus, §. & quid si tan-
tum, num. 23. versic. Circa secundum dictum
respondere egregiè conatur, super quibus insi-
stendum non arbitror.

Tertiò, dictam regulam retinendo, limitatur
14 nisi aliter de mente † testatoris constiterit, quæ
in conditionibus dominatur, l. pater Seuerinã,
in princ. hoc tit. de condit. & demon. quomodo
autem præsumatur dubium videtur, Vnde dicē
dum est, quòd si testator conditionem in vnum
casum apponat, verisimile est, ꝙ alterius oblitus
fuerit, puta quia rarus, & non præsumēdus, sed
si recordatus esset verisimiliter idem statuisset,
vtputa quia militat suus fauor, vel fauor hono-
rati, tunc conditio ad eum trahitur, in necessa-
ria est text. in d. l. si mulier, & in d. l. si mater, in
voluntaria est tex. in l. sub diuersis, §. fin. & in l.
cum ita datur, hoc eod. tit. in l. Titius, §. Lucius,
de liber. & posthum. in l. si extraneus, ff. de con-
dict. caus. dat. in l. fin. ff. de condit. instit. & in l.
libertate, ff. de manumiss. testam. Sed casus legi
timationis æquipollens, & à Principis volunta-
te dependens tanquam rarus, ac difficilis repu-
tatur, meritò si contingere cogitasset, vtique il-
lum verisimiliter prouidisset, igitur pro com-
prehenso habēdus est, cum & in casu simili per
omnia illi qui non est omissus, implementum
ęquipollens sufficiat, vt hic euenit, d. l. Iulianus,
ac l. fin. C. de condit. insert. l. si peculium, §. 1. ff.
de statu liber. & Andr. Alciat. scribit in d. §. &
quid si tantum, numer. 24. versic. Quare dicen-
dum videtur.

Quartò respondetur, absolutum non esse le-
15 gitimatum fictè & impropriè legitimum † ap-
pellari, cum is verè & propriè legitimus sit, Aut
enim quæritur de originaria legitimatione quę
ex matrimonio prouenit, & tunc dicendum est
legitimatum verè legitimum non esse, cum ex
maritali coniunctione natus non sit, sed pro ta-
li habeatur, & perinde accipitur ac si legitimè
conceptus fuisset, d. l. qua in prouincia, §. Di-
uus, in fin. de rit. nupt. Aut verò quæritur pro-
ut legitimitas actus iuris ciuilis est, & tunc ne-
gari non potest, quin legitimatus etiam bene-
ficio Principis, sit verè ac propriè legitimus, vt
dici summatim possit, legitimatum secundum
16 veritatem † legitimum esse, & secundum fictio-
nem legitimè natum, vt declarat Paul. de Cast.
in l. fin. num. 5. C. de ijs qui ven. ætat. impetr. &
Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim.
volunt. lib. 11. tit. 10. num. 13. & infra eleganter
deducit, subdens hanc ipsam conditionem si si-
ne filijs legitimis & naturalibus, non tam stri-
ctè debere intelligi, sicut alia conditio si sine fi-
lijs non adeo angustam interpretationem ad-
mittit, vt solum ad eos filios referatur qui ex vi
ro & vxore nati sunt, iuxta d. l. filium, nam & na
turales tantum qui secundum definitionem il-
lam filij propriè ac verè non sunt, l. fin. ff. de iu-
re delib. continentur, ita vt substitutum exclu-
dant, l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Tre-
bellian.

Secundò, cum verba naturaliter non autem
17 ciuiliter † sint intelligenda, l. Statius Florus,
§. Cornelio Felici, ff. de iur. fisci, l. ex ea parte,
§. in insulam, ff. de verborum oblig. d. cap. su-
sceptum, de rescript. in 6. cap. placuit, 16. q. 1.
Augustin. Bero. consil. 71. Dubitatur, nume-
ro 21. lib. 1. Sicut etiam naturalem rationem
18 † non accidentalem spectandam esse scribit Vl
pianus, in l. qui habent tutorem, in princ. ff. de
tutel. Sed filij legitimati, ex natura legitimi &
naturales non dicuntur, cum ex legitimo ma-
trimonio non proueniant, sed per actus ciuiles,
vt post alios tradit Osasc. decis. 119. Tertius
principalis articulus est, num. 3. ergo conditio
filiorum legitimorum & naturalium, de ijs qui
naturaliter tales sunt intelligitur, non autem
de legitimatis qui per ciuiles actus legitimi di-
cuntur; Confirmatur hæc ratio, tum ex l. si dei-
commissum, hoc tit. & l. si ita quis, §. is cui, ff.
de leg. secundo, vbi liberorum conditio per
19 adoptiuos † non deficit, qui per actus ciuiles
legitimi dicuntur, tum etiam ex l. fin. C. de ijs
qui ven. ætat. impetr. vbi ætas legitima, de il-
la quæ viginti sit annorum intelligitur, non
20 autem quæ per rescriptum † Principis decla-
retur.

Hæc etiam ratio non subsistit, nam ex cre-
briori ac veriori opinione Scribentium, de qua
testatur Francisc. Aretin. in d. §. in insulam, co-
lum. 1. versic. Sed prima est communior, quan-
do verba ciuilia eundem possunt effectum o-
21 perari † prout naturalia, dubio procul æqui-
parantur, quemadmodum de morte ciuili con-
cludunt, quæ appellatione naturalis venit si
eundem effectū cooperatur, ita & taliter quòd
ex naturali morte nihil aliud consequi possu-
mus, vt Aretin. inquit, sed ex istis legitimatis
idem effectus resultat, qui ex legitimis & natu-
ralibus resultare potest, nihil enim differunt;

legitimis & naturalibus, cum sint verè legitimi & non fictè, §. quoniam variè, §. reliqui, §. illud, §. si quis igitur, §. adoptionis, & §. cum semel, auth. quibus mod. natural. effic. sui, & tradit latè Rolan. de Vall. cons. 83. Quòd Marcus Antonius, num. 12. versic. Et ratio est, libro 3. in ijs siquidem naturalis qualitas & accidentalis cōcurrit, scilicet superuenientis legitimitatis per Principem, qui potuit per ipsum actum legitimationis omne obstaculum à lege positiua inductum tollere, meritò sub dicta conditione in
22 cluduntur: Nec omiserim, ex iure † pendere, non à natura quis legitimus sit, vt dicit Bart. in d. l. si is qui pro emptore, colum. 13. versic. Item quæritur circa prædicta, ff. de vsucap. Ang. in l. 3. num. 4. versic. Ex quo nota, ff. de instit. Et vt Petr. de Anchar. inquit, cons. 225. Videtur prima facie, colum. 2. versic. Non obstat quòd iste
23 dicatur, verbum legitimum † semper sonat in ciuilem intellectum, hocque probatur ex l. legitima, ff. de pact. l. testamenti factio, & l. si quæramus, ff. de testam. §. licet autem patri, auth. quibus mod. natural. effic. legitimi. & ideo cum lex hos legitimos faciat, non repugnat quin legitimi ad substituti exclusionem habeantur; Vlterius vt dicebat Alexand. cons. 2. Visis codicillis, post num. 16. lib. 1. in d. §. in insulam, mors ciuilis tantum superuenerat, vnde naturali non æquiparatur, sed quicunque legitimè natus iura naturæ habet, §. liceat, auth. præalleg. quibus mod. natural. effic. legitimi. ideo cum legitimati absque dubio naturales sint, ac etiam per legitimationem legitimi, vtroque vinculo concurrente, ipsis d. §. in insulam, non obest.

Minus etiam vrget text. in d. l. fin. C. de his
24 qui ven. ætat. impetr. † nam non potest lex facere de minore maiorem, ideo ibi mera natura à qua & ipsa res pendet inspiciatur necesse est, & ita ad hunc text. respondent, Anton. de Butr. in cap. cum Vintoniensis, columna 2. in 2. opp. extra de elect. Alexan. d. cons. 2. colum. 9. versi. Non obstat, l. fin. lib. 1. Dec. consil. 155. Natus ex muliere, col. fin. & rursus cons. 258. In casu D. Francisci, col. 3. versic. Non obstant supra allegata, & est etiam de intentione Petri de Anchar. d. cons. 225. dum ad d. l. vltim. respondere
25 molitur, sed legitimitas † & illegitimitas potest lege positiua tolli atque induci, tot. tit. C. de interdict. matrim. Bart. in d. l. si is qui pro emptore, in 3. quæst. princ. ideo facere Princeps potest quem verè legitimum, vt ibi Bart. probat, Item legitimatio non facit quem legitimum, sed obstaculum remouet, quæ ratio cessat in casu d. l. fin.

Neque obstat text. in d. l. fideicommissum, quia de adoptiuo filio loquitur, sicuti d. l. si ita, §. is cui, in quo dissimilis admodum viget ratio, fraudis enim suspicio à legitimatione remoue-
26 tur, cum facilius sit adoptare † quàm legitimare, potest certè quilibet idoneus adoptare apud simplicem magistratum, l. 2. ff. de adopt. legitimatio autem non facile, nec nisi à Principe impetratur, l. prohibere, §. planè, ff. quod vi aut clam, & §. si. auth. quib. mod. natural. effic. sui, c. per venerabilem, Qui fil. sint legitim. impossibile autem existimatur, quod solus Princeps potest concedere, l. apud Iulianum, §. si. vbi Doct. de leg. 1. & alibi dixi. Adoptio insuper facile per emancipationem reuocatur, idque confestim si placuerit fraude facta, quod perspexere qui illud S. C. promulgarunt, ideo cessat ratio d. l. fi-
27 deicommissum, † de cōmento ac fraude loquentis, quæ in præiudicium iuris tertij fieret, sicque eam intelligunt, Bar. in l. si cognatis, col. 2. vers. Oppono prout hæc lex, ff. de rebus dub. Raph. Cuman. in d. l. si ita quis, §. is cui, Io. And. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intest. in fi. Alex. d. cons. 2. Visis codicillis, in prin. lib. 1. & Curt. iun. cons. 145. Facti contingentia, nu. 22. allegans text. in l. cum ratio, §. ex bonis, ff. de bon.
28 dam. Fortior etiam legitimatio est † quàm adoptio, §. adoptionis, auth. quib. mod. natural. effic. sui, & l. legem, C. de natural. liber. vbi filij naturales non possunt à patre adoptari, possunt tamen legitimari, proindeque de vna ad alterā, vt Alex. de Imol. in præcitato cōsilio inquit, nō
29 procedit † argumentatio, post Bal. in l. si te parens, vers. Et nota, C. de suis & legitim. subdēs legitimatum naturalia primordia habere, cum esse spurium sit quoddā velamen propter quod non dicitur filius, ipsam tamen generationem aboleri non posse, simileque notari in l. manumissiones, ff. de iust. & iur.

Denique non repugnat alius tex. in d. l. qui habent, vt naturalis ratio sit attendenda non ac
30 cidentalis, † Nam non erat ibi concessus legi effectus causæ accidentalis, qui erat concessus causæ naturali, sed in casu nostro sic, d. §. illud, & scribit Alex. d. cons. 2. ante nu. 17. vers. Et per hoc responsum est. Tertiò, quia appellatio filio
31 rū de ijs intelligitur, quos † iustæ nuptiæ demōstrāt, d. l. filium eum definimus, de his qui sunt sui, vel alien. iur. §. legitimi, auth. quib. mod. natural. effic. sui, sed legitimatus propriè filius nō dicitur, cum ex viro & vxore natus non sit, sibique filiationis definitio non competat, secundum Bald. in l. quisquis, num. 5. C. ad l. Iul. maiest. Ang. in l. iubemus, in princ. C. ad Trebell. & probatur in d. l. qua in prouincia, §. Diuus, in fi. de rit. nupt. ibi, Perinde ac si legitimè con-
32 cepti fuissent, quæ dictio, perinde † fictionem denotat, gloss. in l. si quis vi, in princ. vbi Ludouic. Roman. & Alexand. ff. de acquir. poss. vt alia iura idem dictantia prætereant, meritò appellatione legitimorum & naturalium in conditione ad substituti exclusionē ipsi legitimati

non

non includuntur: hocque argumentum fortissimum est, vt cui non conuenit definitio nec de-
33 finitum possit † conuenire, l. 1. §. dolū, ff. de dol. l. 1. ff. de testam. & vtrobique Bart. idemq. Bar. notat per illum text. in l. si quis seruo, nu. 2. C. de furt. & deducitur ex l. Quintus Mutius, ff. de aur. & argen. leg. quam ad hoc allegat Oldrad. cons. 207. incip. Vniuersis, col. 2. nu. 1. Gambar. in Dialect. legal. in loc. à Diffin. fol. 3. & ita in proposito argumentatur Dec. cons. 284. Viso puncto, nu. 12. post Bald. in d. l. quisquis, nu. 5. & Rol. d. cons. 83. nu. 2. & infra lib. 3.

Argumentum quoque istud à vi definitionis desumptum corruere ex pluribus videtur, Primò cum vt Ang. inquit, sufficiat ex legis dispositione legitimatum nihil ab eo differre qui
34 ex iustis nuptijs est procreatus, & † propterea adæquatam fuisse legitimorum ac legitimatorum conditionem, l. 1. de leg. t. l. 2. commun. de leg. vbi Bart. & hoc modo post ipsum Ang. consil. 71. Pro parte negatiua, num. 2. respondent, Alex. d. cons. 2. num. 55. versic. Non obstat sextum argumentum, lib. 1. Curt. sen. cons. 35. Vt veritas elucescat, num. 10. Vincent. Paleott. inter consil. eiusdem Curtij, cons. 17. Viso puncto, num. 3. versic. Non obstat dicit ipse, Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 10. num. 12. & Rolan. de Vall. d. cons. 83. post nu. 19. lib. 3.

Secundò, omissa responsione Io. Crot. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, nu. 79. vers. Nec obstat tex. responderi alio modo potest cū Alexandro Imolensi in prçcitato consilio num. 55. textum in d. l. filium cum definimus, loqui eo iu
35 re † quo nondū fuerat cognita legitimatio nisi per matrimonium, licet aliquādo Princeps ius liberorum cōfirmaret, vt dicit tex. in d. l. qua in prouincia, §. Diuus, ff. de rit. nupt. vnde postmodum legislator ad naturalem concupiscentiam respiciens, per quam naturales tantum filij nascuntur, pluribus modis quibus naturales fiant legitimi prospexit, §. si quis ergo, d. auth. quib. mod. natural. effic. sui, §. liceat, quib. mod. natural. effic. legitim. nimirum si legitimatus, à iure postea legitimus & naturalis fuerit appellatus.

Tertiò, hæc etiam responsio congruit, quòd Princeps natalibus restituendo ad pristinum ius restituit, ita vt nihil differant à legitimis, quemadmodum dicebam, vt non censeatur legitimus per fictionem, sed per veritatem, quia
36 disponendo † circa ea quæ sunt iuris Imperator veritatem inducit, non autem fictionem, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. & declarat Bart. in d. l. si is qui pro emptore, in 24. colum. & in 3. q. princ. versic. Pone ergo, si enim istud potest lex mortua, idem & Princeps lex
37 animata † legitimando, quia dicitur lex, §. fin. auth. de consulibus, iuraque positiua penitus tollere potest, c. proposuit, extr. de concess. præben. clem. 1. iunct. glos. de immunit. eccles. ergo dicendum est, huic legitimato dictam definitionem non obstare, & ita asserebat Curt. sen. d. consil. 35. col. 3. num. 12. versic. Et legitimante Imperatore.

Quartò, ex intentione Io. de Imol. in l. ex facto, nu. 14. vers. Item quia videtur, ff. de vulg. & pupill. quem Francisc. Aretin. col. pen. in l. Gallus, §. si eius, ff. de liber. & posthum. ibidemque Soc. sen. referunt, dici potest, ex rescripto Prin-
38 cipis factam legitimationem non retrò † trahi in præiudicium iuris iam quæsiti, iuxt. gloss. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, & not. per Io. And. in reg. sine culpa, de reg. iur. in 6. sed si iste legitimatus substitutum excluderet, retrò tractio in præiudicium iuris substituto quæsiti fieri videretur, ergo affirmandum est vt substitutus non excludatur.

Sed idē Franc. Aret. in præcitato loco, rationem istam nihil valere dicebat, cum hæc qualitas quòd filius sit legitimus & naturalis ad excludendum substitutum, satis sit vt filio tempore mortis grauati insit, l. ex facto, §. penult, ff. ad Trebell. & ante mortē aliquid substituto quæsitum non dicitur. Sustinendo autem rationem Imolæ, contra Aretinum obijci potest, quòd si iste non dicitur legitimus vt ex tunc, & consequenter antiquæ ingenuitati, ac natalibus non restituitur, quod est de natura simplicis legitimationis, vt in d. §. illud, auth. quib. mod. natural. effic. sui, & §. sit ergo licentia, auth. quibus mod. natural. effic. legitim. non videtur verè legitimum dici, sed potius cum eo dispensatum, sicut in simili dicimus, quòd si tantum ad par-
39 tem † bonorum dispensatum fuerit, simpliciter & verè legitimus non diceretur, secundum Alexan. in l. pactum quod dotali, num. 5. versic. Fallit etiam, C. de collat. argumento de re ad tempus desumpto, iuxt. l. miles ita, ff. de testam. milit. vt idem dicendum sit, quādo legitimus quo ad partem temporis censeretur, ad quod facit text. in l. 2. in fin. ff. de natal. restit. Vnde si non diceretur verè legitimus, vtique in tali conditione non intelligeretur, vt notanter dicit Paul. de Castr. per illum text. in l. sed si hac, §. patronum, ff. de in ius voc. ergo ad hoc vt simpliciter, & verè legitimus dicatur, necesse est quòd retrò fingatur, vel natalibus restituatur vt antiquæ ingenuitati, quod quidem fieri posse in præiudicium tertij (vt in superioribus) non videtur.

Aretino tamen inhærendo, considerandum est, legitimatum vere in futurum legitimum esse, nō mirum ergo si de proprietate verborum sub dicta conditione comprehendatur, quòd autem ita sit, deducitur, cum in ijs quæ iuris sunt, lex simpliciter & absolutè (vt ex Curtio

sen.dicebam, disponenda per fictionem disponat: Vnde si statutum simpliciter velit aliquem
40 pro ciue haberi, ille † verè ciuis erit, secus si dispositio iuris aliquam alicui qualitatem quo ad quid imprimat, idest quo ad vnum effectum vel duos, vt declarat Bart. in l.nec vtilem, numero 4. ff. ex quibus causis ma. & in l. si maritus, §. legis Iuliæ, colum. 1. ff. de adulter. Et propterea Bald. in q. ista, in l. eam quam, num. 45. versic. Quæro vtrum legitimatio, C. de fideicom. magistraliter scripsit, quòd legitimatio in
41 integrum † sicut ius postliminij restituit, quod etiam voluit Dyn. consil. 10. Quæstio talis est, num. 1. & 2. versic. E contra videtur, ius autem postliminij duo capita continet, vnum in quantum alteri iura sua de præsenti restituit, & in hoc per veritatem non per fictionem disponit, alterum in quantum trahit retrò hanc iuris dispositionem, & in id fictè non autem verè disponit, vt aperit Bart. in d. l. nec vtilem, hinc patet, legitimatum vt ex nunc verè legitimum esse, hucque tendere quod desuper allegata iura statuunt, legitimatum scilicet nihil à legitimo differre.

Et si vlterius cum Ioanne de Imol. diceretur, quòd saltem per legitimationem sequutam si legitimatus substitutum excluderet, ius substituto quæsitum auferretur, quod in dubio
42 Princeps velle † non videtur, vt l. nec auns, C. de emancip. liber. & l. 2. §. meritò, ff. ne quid in loc. public. cap. quamuis, de rescript. in 6. Ex intentione Francisci Aret. responderi potest, quòd ex quo filius legitimatus verè sub verbis testatoris comprehenditur, nullum ius fideicommissario seu substituto aufertur, non enim fuit substitutus in hunc casum quando filius legitimatus extaret, si appellatione legitimi ex proprietate sermonis legitimatus comprehenditur, vel ex alio capite: Sed Socinus responsionem Aretini nullam esse dicit, quia factum Principis est causa defectus conditionis, & sic exclusionis substituti, huiusmodi igitur factum non debet in dubio hoc operari, ex iuribus allegatis.

Vnde Socin. melius hoc modo respondere profitebatur, quòd eandem affectionem testator habuisse ad filios legitimatos censetur, si verè legitimi & naturales sunt, arg. l. cum acutissimi, C. de fideicom. talis ergo conditio de filijs legitimatis intelligitur, cum legitimi & naturales sint, & consequenter defectus conditionis, qui censetur velle conditionem impleri, vt per Bart. in l. illis liberris, hoc tit. de condit. & demon. & sic præiudicium à tacita dispositione testatoris causatur, qui disponere poterat, iuxta nor. per eundem Bar. in d. §. & quid si tantum, per istamque rationem (inquit ipse) potest ad illud responderi, quòd legitimatio retrò trahi in præiudicium iuris iam quæsiti non debet, cum hoc ex mente tacita testatoris fiat, vt per eum.

Sed Socinus nil aliud agit, quàm Francisci Aretini sui præceptoris responsionem aperire ac dilucidius declarare, cum vtriusque responsiones in substantia si rectè intueantur non differant, nec factum Principis proinde effugiant, qui cum ex iusta causa motus in proposito censeatur, tacita testantis voluntate attenta, virtute legis cooperante, eiusque ministerio Principis factum approbante, legitimatus enim verè filius legitimus ac naturalis existit, iuribus desuper adductis, non videtur de substituti præiudicio spem tantum habentis tractari, remotis iuris positiui obstaculis, legitimatoque pristinæ ingenuitati restituto: conditio nanque nil ponit in esse, & qualitas à testatore requisita tempore mortis grauati adest, vt intentio spectetur legitimitatem ac naturalitatem dicto tãtum tempore in conditione requirens: attentis maxime traditis per Alex. d. cons. 2. Visis codicillis, num. 17. lib. 1. dum ad sextum argumentum respondet, ab exæquatisque ac æquipollentibus argumentatur.

Quintò omissis alijs, idem Francisc. Aretin. argumentabatur, quia communis vsus loquendi legitimatos non vocat legitimos, sed verba testatoris debent à communi vsu loquendi in-
43 terpretari, † l. librorum, §. quod tamen Cassius, de leg. 3. l. Labeo, vbi Bart. de suppell. leg. glos. in c. præterea, de verb. signif. in cap. nonnulli, in princ. super verb. Dietas, de rescript. & est text. iunct. gloss. in cap. vnic. vbi Dominic. de iniur. in 6. ergo legitimatus sub appellatione legitimi non comprehendetur: & sine dubio (inquit) si iste communis loquẽdi vsus probaretur, ista ratio procederet, verumque diceret.

Cæterum huic rationi Alexander de Imola in præcitato consilio responsum afferebat, quòd verba à testatore vulgariter prolata per
44 tabellionem latinè conscripta † interpretationem à communi loquendi vsu non recipiunt, secundum Bartol. in l. si quis filiabus, numero quarto, ff. de testam. tut. arg. not. in l. prima, C. de vsur. & in l. sciendum, ff. de verborum obligat. idem Bart. in l. liberorum, colum. fin. ff. de verborum signif. & in l. si quid earum, in princ. ff. de leg. 3. Socinus verò dubium hoc esse in casu nostro scripsit in dicto §. si eius, columna penul. in fin. versic. Sed pro certo, cum Bartolus loquatur quando in Latino sermone distinctus esset sermo, qui non est in vulgari, vt in liberis & filijs qui Latinè, sed non vulgariter distinguuntur, secus fortè esset quando eadem distinctio in vulgari ac Latino daretur, tunc enim prolata etiam Latinè, deberent secundum communem vsum intelligi, prout isto casu contingit,

tingit, Latino siquidem vulgarique sermone legitimum dicimus ac legitimatum, argum. not. per Anton. de Butr. in cap. quamuis, de verbo. sign. & in proœm. Decretal. idem in filio & nepote indistinctè voluit Alexan. consil. 9. Visis, num. 3. d. lib. 1. & in verb. Consanguineus, consil. 82. In causa, num. secundo, eod. volum. rursus in filio & nepote, idem Alexan. consil. quinto, Circa primum, num. 11. lib. 3. Ludouic. Roman. consil. 4. Sententiam, colum. prima, vers. Secus, vbi de verbo intestatus quo ad pupillū, concinunt in id Cyni autoritatem in l. si cum ante, C. de donat. ant. nupt. Sed hæc ratio cum respectu probationis dubia sit, tanquam in facto consistens, non meruit ad huius quæstionis decisionem allegari, de qua statim in limitationibus ad communem opinionem aliquid pro declaratione dicendum erit.

Altera igitur est opinio, quòd imo legitima
45 tus † per rescriptum, substitutum sub conditione si sine filijs legitimis, & naturalibus excludat, quam tenent, Iacob. de Aren. in quadam sua Disput. An Imperator nondum coronatus legitimare possit, quem refert ac sequitur Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de success. ab intest. §. fin. versic. Item scire debes, & Angel. in alia quadam Disput. incip. Nobilis quidam genere, colum. secunda, & tertia, Anton. de Butr. in cap. per venerabilem, nu. 17. circ. fin. tit. qui fil. sint legitim. Bald. in fin. Franc. Aret. colum. quarta, versic. Nouissimè, Socin. sen. num. quinto, versic. Secundus casus, & versic. Quartus casus, dicens ab ea iudicando & consulendo recedendum non esse, & Andr. Alciat. num. 39. in l. Gallus, §. si eius, ff. de liber. & posthum. Alber. de Rosat. in d. l. generaliter, §. cum autem, num. 6. C. de instit. & substit. vbi Alexand. num. secundo, versic. Quid si aliquis, & in d. l. si quis posthumos, num. quarto, d. tit. de liber. & posthum. Ioan. de Imol. circ. fin. de communi attestans, Paul. de Castr. num. quarto, Franc. Rip. num. 47. communem opinionem esse dicens, & Alciat. num. 39. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, ff. ad Trebell. idem Socin. sen. in l. si cognatis, num. 21. ff. de reb. dub. ipseque And. Alciat. in rubr. num. 28. versic. Nec me mouet, id ex receptiori sententia traditum esse attestans, d. tit. de liber. & posthum. & in §. & quid si tantum, vbi de communi meminit, num. 141. vers. Tertiò facit, nec omiserim Fran. Aretin. in l. ex facto, in princ. sub num. 9. & 12. de vulg. & pupill. ac Ioan. Dilect. in tract. de art. testan. tit. 5. cap. 15. num. 3. Consulendoque eandem opinionem comprobarunt, Bald. cons. 347. Super eo quod quætitur, num. 3. vers. Sequitur videre, lib. 3. Petr. de Anchar. consil. 225. Videtur prima facie, colum. prima, circ. med. versic. His tamen, num. secundo, Paul. de Castr. consil. 30, Super puncto, num. secundo, libro primo, vbi ipsam confirmat ex omnium intentione, Raph. Cuman. consil. 168. Reuerendus pater, num. 6. versic. Nam si facta sit substitutio, Alexan. consil. secundo, Visis codicillis, colum. quinta, nu. 15. vers. Et comprobatur, de communi opinio. attestans, ab eaque in iudicijs non fore recedendum, lib. primo, cons. 121. Viso themate, num. 18. vers. Non obstat etiam, lib. secundo, vbi etiā de eadem communi meminit, Socin. sen. cons. 251. Quoniam in præsenti consultatione, num. decimo, vers. Et primo aspectu, qui magis communem esse asserit, lib. secundo, cons. 63. Visis, num. quinto, vers. Et videtur esse, vbi de communi, lib. tertio, Corn. cons. 177. Egregiè discussa est, colum. fin. in fin. post num. 6. lib. primo, Dec. cons. 366. Pro declaratione eorum, num. 4. vers. Quartò idem comprobatur, communē sententiam esse scribens, de qua etiam consilio 365. Viso consilio, num. 6. vers. Tertiò hoc comprobari videtur, cons. 258. In casu, num. 3. in fi. vers. Sed tamen prædictis, cons. 285. Viso puncto, colum. quinta, num. nono, vers. Et studendo breuitati, vbi iterum de communi, ac etiam cons. 399. Conclusionem, num. 6. vers. Quia secundum communem, & cons. 425. In casu proposito, nu. octauo, vers. Et est quæstio satis notabilis, Ludou. Gozadin. cons. 29. Videtur prima facie, num. 19. & 20. vers. Secundò quando est facta substitutio, & cons. 48. In causa Florētina, num. 15. vers. Iste legitimatus, Vincen. Palæot. inter cons. Curtij sen. cons. 17. Viso puncto, num. secundo, post Petr. de Anchar. in cap. canonum statuta, in 14. quæst. colum. 37. vers. Habui his diebus bis istam quæst. dicentem se bis consuluisse, & sequutum fuisse Dynum in suis consilijs, referens etiam Anton. de Butr. in d. cap. per venerabilem, colum. 26. versic. Alius effectus, attestantem ita vidisse iudicatū, & consultum Bononiæ, Curt. iun. cons. 64. Præsupponitur in facto, num. 12. vers. Et hoc fatentur, vbi communem dicit, cons. 83. Pro habenda, num. octauo, Paris. cons. primo, Præsens legitimatio, nu. 64. 65. 78. & 85. lib. secundo, cons. octauo, Assertum fideicommissum, num. octauo, de cōmuni attestans, eodem volum. vbi etiam quòd ab ea non est iudicando, consulendoque recedendum, cons. 58. Agit coram D. Suffraganeo Vicario, num. 43. & cons. 63. Mortuus est, nu. decimo, lib. quarto, Andr. Alciat. qui de magis communi meminit, cons. 69. Fideicommissi verba, num. 15. lib. nono, & lib. tertio, de verbor. signif. fol. 138. secundum paruam impressionem, vbi crebriorem quoque sententiam esse dicit, Socin. iun. consil. 77. Pro resolutione, numero septimo, libro tertio, cons. 82. Consului, num. 15. libro quarto, Ioan. Crot. consilio 60. Dudum, colum. secunda, num. 14. consil. 113. Animad-

Animaduersis iis, num. 20. de communi attestans, prout etiam consil.144. Facti contingentia, num. 35. Laurent. Siluan. cons. 45. Praetermisso, num. 4. versic. Hinc dicimus, vbi de magis communi, Carol. Ruin. consil. 173. Quaeritur primò, num. septimo, lib. primo, consil. 147. Ex pluribus, num. primo, lib. secundo, consil. 79. Primò vidēdum, numero primo, lib. tertio, rursus Ruin. consil. 76. In quaestione, num. 3. 5. & 15. consil. 87. Quia Matthaeus, num. 18. & consil. 145. Quoniam ad aliqua, numero 16. eodem volum. Natt. consil. 368. Vertente controuersia, ante numer. 2. lib. 2. consil. 624. Testator substituit, num. octauo, versic. Relinquitur item, lib. 3. Roland. de Vall. dicens crebriori calculo ita omnes atte stari, consil. 67. D. Iacobus de Ramo, numer. 16. lib. 3. consil. 83. Quòd Marcus Antonius, sub numer. 19. versic. Non obstat quoque, eod. volum. vbi communem esse affirmat, & triginta Doctores ipsam tenentes enumerat, de eademque crebriori sententia meminit Ioan. Cephal. consil. 117. In hac causa, num. 20. lib. primo, & consil. 118. D. Ambrosius, num. 19. vers. Secundò quia, lib. secundo, necnon consil. 186. Magnificus Comes, num. 70. eodem volum. consil. 276. Magnificus D. Iacobus, num. 9. pariter lib. 2. & denique consil. 570. In hac causa, nu. 22. lib. 4. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 84. vers. Similiter autem, C. de reuocan. donat. hisque omnibus accedunt etiā, Guid. Pap. Doctor apud Gallos excelsus, consil. 6. Recolendae memoriae, num. secundo, Ioann. Neuiz. consil. 99. Omnis sapientia à Deo est, sub num. 20. & infr. Hieronym. Grat. consil. 29. In praesenti causa, colum. septima, num. 44. versic. Adeo quòd communis opinio, libro secundo, consil. 65. Et si agatur, colum. secunda, nu. quinto, vers. Et praesertim, lib. primo, vtrobique de communi opinione attestans, Alber. Brun. consil. 15. Visa legitimatione, colum. tertia, in prin. vers. Circa secundum dubium, vbi de communi, lib. primo, & in tract. quòd stantib. mascul. in 12. artic. princ. num. 66. vers. Ad idem facit. Ioan. Campeg. in eod. tract. quaest. 39. nu. 171. Marc. Mant. consil. 116. Quantum ad primum, num. quinto, vers. Nihilominus tamen, Augustin. Bero. consil. 63. Cum in articulo, nu. 9. vers. Ergo quamuis, lib. primo, consil. 180. An pupillus, num. septimo, libro secundo, consil. 173. Visis, num. secundo, eodem volum. vbi de communi, consil. 184. Viso eleganti consilio, nu. 12. consil. 13. In sententiam, num. quinto, vers. Nec etiam communem esse affirmans, & consil. 23. Quod electio, num. 14. pariter d. lib. 2. Hippol. Rimin. consil. 294. D. Fabricius, num. 6. lib. 3. consil. 540. D. Caesar, colum. quarta, num. 17. vers. Quibus non obstantibus, & numer. 18. post Manticam, Decianum, Cephalum, & Rolandum quos citat, lib. quinto, dicens se idem tenuisse consilio 186. num. 34. de communi attestans, & ab hac opinione iudicando consulendoque recedendum non esse vt per eum. Tob. Nonius qui de receptiori sententia fidem facit, consil. 70. In proposita specie, num. quinto, Iacob. Menoch. consil. 266. Memini ne superiore anno, colum. 4. nu. 20. vers. Septimò maximè vrget, lib. tertio, dicens hanc opinionem verè receptam esse, & in tract. de praesump. in prima parte, lib. primo, quaest. 35. num. 12. vers. Et idem esse, fol. 26. & in secunda parte, lib. quarto, praesumpt. 76. nu. primo, vbi de magis recepta sententia testatur, fol. 131. Franc. Bursat. consil. primo, Non abest, de crebriori, num. 30. & consil. decimo, Illustris Comes, num. secundo, consil. 85. Certum est, num. 13. lib. primo, Didac. Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 6. num. septimo, versic. Eadem quidem, Ioan. Dilect. in d. tract. de art. testandi, tit. quinto, caut. 15. num. quinto, Iodoc. Damhouder. in enchirid. in verb. Legitimatus, Fran. Mātic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. vndecimo, titu. decimo, ante num. 10. vers. Contrariā igitur sententiam, qui receptiorem esse inquit, post Ioan. Cephalum eius collegam, videturque in sui generalitate sensisse Iul. Clar. lib. tertio, sentent. §. testamentum, quaest. 84. vers. Regulariter enim, Franc. Viuius in sua Silua, opinio. 853. Substitutio pupillaris, num. quarto, vers. Vnde legitimatus, Alexand. Trentacinq. in tract. substitut. in quarta parte, cap. septimo, fol. 150. vers. Cum igitur, ante num. 49. dicens esse communem ac magis communem opinionem, Iacob. Benius Eugubinus in tract. de priuileg. Iurisconsultorum, parte tertia, priuileg. 63. incip. Et si legitimatus, num. primo, fol. 93. Sebastian. Massa Salernitanus in commentarijs ad l. si is qui pro emptore, num. 164. versic. Primum fundamentum est, ff. de vsucap. qui communem esse asserit, Nec praeterierim Sfortiam Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. vers. An legitimati, fol. 208. dicentem etiam magis communem opinionem, & ab ea iudicādo, consulendoque recedendum non esse: cui addo Benedictum Capram eius conciuem consil. 108. Cum vt praesupponitur, num. 21. consil. 132. Viso, num. octauo, vers. Quod & maximè, Lancell. Galiaul. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 87. vers. Sed aduerte. Posterior haec sententia infrascriptis fundamentis nititur, Pri

46 mò cum legitimati † nihil à legitimis differant, §. si quis ergo, Auth. quib. mod. nat. effic. legit. §. illud, & §. reliquū, Auth. quib. mod. nat. effic. sui, l. qui in prouincia, §. Diuus, ff. de rit. nupt. in quibus quidem iuribus uidetur, quòd omnia legitimorum iura ipsis legitimatis conferātur, ergo dispositio testatoris per interpretationem passiuam iuris communis, quae de filijs legiti-

mis

mis & naturalibus loquitur, uidetur etiam in le
gitimatis filijs verificari, argum.l.prima, §. lex
Falcidia, cum ibi not.ff. ad l. Falcid. Stringitur
hæc ratio, nam in §.& quoniam variæ, d.titulo,
quib. mod.natural. effic. sui, expressè dicitur.
Nihil dissimilis legitimis, quæ vniuersalis nega
47 tiua potentius † negat, quàm affirmatiua affir-
met, vt not.in l.hoc genus, isto tit. Dec.cons.ter
tio. Et diligenter, num.quarto, post glos.in cap.
cum dilectus, de consuet. ad veritatemque vni-
uersalis negatiuæ omnia debent esse vera, gloss.
in cap.nemo potest, il primo, in verb. Obligari,
in princ.de reg.iur.in 6. Bart.in l.nullam, in fin.
C.ex quib.caus.infam.irrog. & si in vno vniuer
salis negatiua est falsa, in omnibus falsa reddi-
tur, l.si is qui ducenta, §.vtrum, ff. de reb. dub.
legitimati igitur debēt substitutum excludere,
sicuti illum excludunt ij qui ab initio legitimi
sunt.

Sed huic rationi posset ex Scribentium intē-
tione dupliciter responderi, Primò quòd iura
dictantia legitimatos in nihilo à legitimis differ
48 re, de naturalibus tantū filijs † legitimatis intel-
ligunt, qui legibus nō adeo sunt exosi, vt Salyc.
in sua Disput. asserebat, rationeque (vt Socin.
inquit) comprobatur, iura enim prædicta eo ca
su intelligenda videntur, quo Imperator legiti
mationem permittit, non quo prohibet, prout
in filio spurio contingit, vt in Auth.quib. mod.
natural.effic.sui, in fin.§. fin. cum non videatur
in dictis iuribus Imperator spurium legitiman
dum respexisse, quē immediatè legitimari pro-
hibuit, iuxt.not.per Bart.in l.codicillis, §. insti-
tuto, num.quinto, ff.de legat. secundo, in odio-
sisquē extensio restringenda est, cap.primo, de
fil. presbyt. Contra Socinum posset replicari,
odium allegatum in genere spuriorum conside
rari, non autem in specie respectu illorum qui
per Principem legitimantur, nam vbi primum
Cæsaris beneficio fruuntur, non amplius odibi
les cēsentur, sed odium ipsis remittitur ex quo
pristinæ naturæ & veræ legitimati restituti sūt,
iura igitur quæ spurios odibiles appellant, ante
49 legitimationem loquuntur † in ipso statu spu-
rietatis, vt ea cessante leges prædictę ad hunc ca
sum non pertineāt, sicuti scripsit Tob. Nonius
in §.posthumi, colum. 6. in princ. num. tertio,
versi. Et si tu cum Socino, Institut.de exhæred.
liber. & ante ipsum Vbertin. Zuchard. in præ-
lud. ad l. posthumo, num. vigesimoquinto, ver
sic. Nec obstat cum dicitur, C. de bonor. poss.
contra tabul.

Vlterius & si filius qui legitimatur sit odibi-
lis, ipsa tamen legitimatio fauorabilis est, & ve
lut fauorabilis extendenda, cap.odia, de regul.
iur. in 6. eiusque attento fauore debet legitima
tum fauorabilem reddere, vt inter causam & ef
fectum proportio detur: beneficia etiam Prin-
50 cipum † latè sunt interpretanda, l.fin.ff.de con
stit.prin.cum legitimatio Principis donum sit,
§.si verò is solummodo, Authen.quib. mod.na
tural.effic.sui, Petr.de Anchar.cons.427. Circa
primum quæsitum, colum. secunda, tex.uerò in
d.cap.primo, de fil.presbyt. in 6. in dispensatio
51 ne loquitur, quæ odiosa † est, strictèque intelli
genda, ut ibidem Doctores aduertunt, & tradit
idem Ancharan.consil. 241. Ex tenore priuile-
gij, colum.prima, uersi. Et si ista, & d.cons.427.
in princ. Curt.sen.cons.73. Super memorata fa
cti narratione, colum.septima, num.sexto.uers.
Circa quem passum, & colum.18.in fin. post nu
me.15.uersic. Suadentur præmissa, Socin. sen.
cons.246. Eleganter & subtiliter, colum. quar-
ta, num.quinto, uersic. Primò enim consideran
do, lib.secundo, Dec.consil.586. Pro resolutio
ne, num.septimo, cons.695. Visa donatione, nu
me.13. Corn.consil.93. Primo aspectu, colum.
quarta, in princip.lib.secundo, cons.9. Memini
proximis diebus, colum. fin.lib. quarto, Marc.
Mant.consil.121. Nolebam, num.36. Soc. iun.
consil.120. Perspectis, num.20.lib.secundo, ad
dendus est etiam Paul.de Castr. in l. sed si hac,
§.patronum.num.quarto & quinto, ff.de in ius
uoc. estque communis opinio, ut tradit Andr.
Alciat.lib.paradox.1.cap.16. Non obstat si ad-
huc diceretur, quòd iste qui legitimatur cū tan
quam spurius sit odibilis, meritò qui eum legi-
timat minus ei tribuere debeat, quàm naturali-
bus tantum tribuatur. Hoc enim esset uelle su-
periori legem imponere, ut Vbertinus Zuchar
dus dicebat, quod nō possumus, nec debemus,
52 præsertim cum ipsum † ex iusta ac rationabili
causa moueri præsumendum sit, ut per Cyn. in
l.rescripta, C.de precib.Imp.offer. Io.de Imol.
& Anton. de Butr. in cap. quæ in ecclesiarum,
de constit. Ias.in l.si testamentum, num.tertio,
C.de testamen.post glo.in l.relegati, ff. de pęn.
Carol. Ruin.cons.76. Primò est uidendum, nu
mero duodecimo, lib.quinto, Et ut princeps le
gitimans præsumatur ex causa moueri, Alex.
consil.94. Consideratis, num.octauo, libro pri-
mo, consil.60. Visa legitimatione, num.18. lib.
secundo, Dec.cons.307. Viso puncto, num. de-
cimo, consil.288. Quæritur, colum. secunda, nu
mero septimo. Vltimò ambigendum non est,
53 extensionem † esse permissam, cum ad pristinū
ius reuertimur, l.si unus, §.pactus ne peteret, ff.
de pact. quod etiam in materia correctoria sibi
locum uendicat, ut ibi per Iason. num.6.

Sed intimius considerando, prætermissis ijs
quæ tradit Alexan.de Næuo, cons.33. Vidi, nu-
mero tertio, uers. Item legitimatio, huiusmodi
54 actus ad spurium relatus † non legitimatio sed
dispensatio uidetur, ut non de fauore legitima-
tionis, sed magis de odio dispensationis sit tra-
ctandum, quod dicunt Paul.de Castr.cons.30.

Super

Super puncto isto, colum. tertia, num. quarto,
uersic. Item certum est, lib. primo, ubi asserit se
reperisse sic fuisse cõsultum per Collegium Bo
noniense in quęstione ualde ardua super eaque
Baldum & Dominum Petrum eius fratrem cõ
sulisse, Dec. d. consi. 288. colum. secunda, num.
6. cons. 393. Consului, colum. fin. & cons. 579.
In præsenti casu, in princ. Curt. sen. d. cons. 73.
colum. 34. in fin. numer. 26. vers. Veniamus ad
quartam dubitationem, Roland. de Vall. cons.
89. Visa legitimatione, num. 49. lib. primo, post
Corn. consil. 93. Primo aspectu, colum. tertia, li
bro secundo, & Castrens. in d. l. sed si hac lege,
§. patronum, num. 4. De in ius voc. cum latè ad
ductis per Iacob. Menoch. in tract. de pręsump.
part. 2. lib. quarto, præsumpt. 79. num. 38. vers.
Et huius quidem sententiæ ratio, fol. 133.

Nec quicquam facit, quòd superiori legem
imponere videremur, cum de manca attributio
ne spurijs concedenda tractamus, stante odio
ex eiusdem Zuchardi sententia, & quia in Prin
cipe causæ iustitia præsumitur, vt per eum, licet
enim quo ad ius positiuum expeditum sit quòd
55 causa in eo † non requiratur, iuxt. text. iuncta
gloss. in Clement. prima, de immunit. eccles. vt
dixerit Bald. in Authen. hoc amplius, columna
secunda, in princ. versic. Quæro an filius Regis,
C. de fideicommiss. Regem in suo regno legem
animatam esse, & plus posse quàm lex commu
56 nis † & consuetudo, deque libera derogatione
consuetudinis in Principe, Oldrad. consil. 117.
Bonæ memoriæ, num. primo, versic. Nullum e-
nim, in tantum quòd consuetudo nõ valeat per
quã manus Principis ligantur, Rot. decis. 103.
Nota quòd nõ valet, in antiq. & in statutis quę
ius positiuum dicuntur, tradit Bald. cons. 388.
Si Princeps non vult, in princ. lib. quarto, vbi di
57 cit in potestate Principis † loca, statuta, & con
suetudines esse, Afflict. decis. 361. Monasteriũ,
num. nono, rursum de consuetudine, idem Bal.
consil. 301. Super eo quod vertitur, nu. tertio,
lib. quarto. Hæc tamen assertio in proposito tu
ta non videtur, cum vt ipse Bald. inquit in l. se
cunda, nu. 40. versic. Nulla enim autoritas, C.
58 de seruit. & aqu. Princeps sit animal † rationa-
le mortale, nec eius imperium aut senatus indu
cere potest quin rationi subijciatur, vnde infere
bat, quòd cum leges ratione editæ sint, cap. erit
autem, quarta distinct. Princeps ex dictamine
rationis obligatur, quamuis legis imperio non
arctetur, peccat ergo qui obligationem non ser
uat, cum leges violet, ad quas obseruandas ra-
tione tenetur: congruit quod scribit S. Thom.
1. 2. quęst. 9. artic. quinto, ad tert. Principem sci
59 licet subijci legi † quam fecit quo ad iudicium
Dei, facitque text. in cap. iustum, nona distinct.
dicens, iustum esse Principem legibus viuere
suis, iniustè itaque sine causa contra leges legi-

timaret, quod cum iniustum sit, sequitur id iu-
re non posse, iustum nanque à iure & iustitia di
citur, l. 1. ff. de iustit. & iur. cap. ius dictum est,
extr. de verbor. sign. vbi asseritur hoc iure possi
deri quod iustè, hoc iustè quod benè, cum ergo
non iure, sed iniuria legitimaret, l. penult. ff. de
natal. restit. non poterit iustè legitimare, nec le-
gitimatus iustè possidebit, facit quod vult text.
in l. digna vox, vbi Bart. C. de legib. in l. Cæsar,
ff. de public. æquum esse inquam, legibus alliga
60 tum † se Principem profiteri, dignamque vocẽ
maiestate regnantis existimari, vt reuera maius
imperio sit submittere legibus principatum,
hincque autoritatem pendere, & quod legitur
in cap. ideo permittente domino, §. item Hiero
nymus, 25. quæst. prima, Priuilegia, inquit, sin-
gulorum nõ possunt legem facere communem,
Valet ergo vt ex præmissis colligitur, Sancta
Romana Ecclesia suis priuilegijs quo sibet mu
nire nempè extra generalia decreta quædã spe-
ciali priuilegio indulgere, considerata tamen ra
tionis æquitate, vt quæ mater iustitiæ est, in nul
lo ab ea dissentire videatur, quodq. scripsit Io.
Coras. Miscellan. lib. secundo, cap. 25. num. pri-
mo, & secundo, vbi in Iuliam nouercam inue-
hitur. Hinc Io. Andr. & Abb. in cap. de multa,
de præbend. tenent non esse tutum quo ad ve-
tam iustitiam illum cum quo contra ius positi-
uum dispensatur, dum dispensandi causa non
adest, cum enim Pontifex, vel Imperator boni
patrisfamilias vicem gerat, non debet leges si-
ne rationabili causa rumpere, nec debet dispen
61 satio ex bono priuato fieri, † sed ex publico cũ
causa, aliàs non dispensatio, sed dissipatio dice-
retur, idem voluit Abb. in capit. proposuit, de
concess. præbend. in capit. non est, de vot. & sic
Theologi sentiunt, vt videre est apud S. Tho-
mam, secũda, secundæ, quæst. 97. artic. quarto,
dicentem, quòd Legislator loco Dei dispones
prudentem se, ac fidelẽ adhibere debet, ut Luc.
12. qui putas est fidelis dispẽsator & prudens,
quem Dominus constituit super familiam suã,
expressque ibi Abb. contra Innocentij doctri-
nam infert, in cap. cum ad monasterii, de stat.
regular. vbi tenebat contra ius positiuum sola
voluntate posse dispensare: Est itaque Prin-
62 ceps † cum bene agit, dum perperam, nequa-
quam, cap. scelus, 2. quæst. 1. & cap. non omnis,
quæst. septima, cap. admonere, 33. quæst. 2. Po
testas etiam de genere bonorum est, iuxt. text.
cum gloss. in cap. principium, §. charitas, in glo.
in verb. Posse, de pœniten. distinct. secunda, &
propterea non potest in malis versari, quia pos
se malum non est posse, vt ibidem gloss. inquit,
in tantum vt Princeps non debeat suæ pruden-
tiæ inniti, nec esse sapiens apud seipsum, Pro-
uerb. 3. cap. ne innitaris, extr. de constit. & ideo
63 veri Principes † seniorum prudẽtum virorum
consilio

consilio aguntur, de quibus Iob. 12. In antiquis est sapientia & in multo tempore prudentia, & patet in c. Episcopus, 15. quæst. septima, l. consensu, C. de repud.

64 Et si cum Innocentio in ijs quę positiui iuris sunt tacitè causam subesse præsumi † diceremus, quod tradit etiam Abb. in cap. quæ in ecclesiarum, in final. verb. d. tit. de constit. & in dispensatione sic multi intelligunt per Innocent. tradita in d. cap. cum ad monasterium. Primò possumus respondere, causam tunc præsumi cũ verisimilis imaginari potest, vt per Socin. sen. cons. 120. Memini, colum. octaua, lib. tertio, Socin. iun. cons. 65. In casu, num. octauo, vers. Tertiò etiã respondetur, lib. secundo, causaque imaginata ac verisimilis publicam debet vtilitatem respicere, secundum Bart. in l. fin. colum. prima, post num. secundũ, C. si contr. ius vel vtil. public. cum concordantibus per Ias. in l. Barbarius, sub num. 35. ff. de offic. prætor. & post Felyn. Alexan. & Dec. tradit Socin. iun. d. consilio 65. num. nono, quę in proposita quæstione imaginari non potest, vt publicæ vtilitati consulat, sed magis vt aduersetur.

Secundò, quod non potest Princeps contra ius positiuum sine causa dispensare, quando in

65 ratione naturali vel diuina fundatum † aut radicatum est, Abb. in cap. per tuas, colum. 11. de arbitr. quem sequitur Felyn. in cap. primo, col. septima, de constit. Franc. Rip. in l. quo minus, num. decimo, ff. de fluminib. Roland. de Vall. consil. nono, Quòd Dominus, num. nono, libro secundo, Ioan. Cephal. consil. 133. Multa, num. 108. lib. primo, Princeps enim superiora iura vsque ad animam & sanguinem obseruare debet, inferioribusque pręstare exemplum vt sua obseruemus, cap. sunt quidem, cap. contra, & c. ideo, 25. quæst. prima. Vnde quamuis ab intestato venientibus vel institutis hæreditas auferatur, nec delatio iuris ciuilis habeat effectum, propter superuenientem legitimationem, iure tamen naturalis successionis defertur & competit, nam licet Princeps iura ciuilia valeat impedire vt actiones petitionesq. hæreditatis, quod not. in d. l. fin. iustitiam tamen veram naturalẽ

66 tollere non potest, Siue ergo aditione † hęreditas quæsita sit, siue delatione pertineat, ipsam absque iusta probabilique causa Princeps auferre nequit, Primo casu, magis communis opinio esse videtur, vt declarant Paul. de Castr. Alexand. Franc. Aretin. & Socin. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, ibidemque Lancell. Galiau. colum. fin. de ipsaque magis communi sententia testatur, Socin. iun. cõs. 120. Perspectis, nu. 32. lib. secundo. Secundo casu quamuis nõ sit hæreditas in bonis iam acquisitis, l. precia rerum, ff. ad l. Falcid. quam vnicam dicit Baldus, tamen in bonis nostris iure certo & sanè indubitato esse dicitur, cum simus in primo gradu successionis, vt ius habere dicamur, l. cum antiquioribus, C. de iur. delib. & ibi not. in gloss. 2. hocque omnes Doctor. confirmant nemine dis

67 sentiente, dicentes legitimationem † ijs quibus certum ius quæsitum dicitur præiudicium inferre, vt testatur Fortun. Garz. (licet corruptè legatur) in dicto §. & quid si tantum, nu. 189.

Ad naturalemque successionis iustitiam redeundo, exclusus legitimatione per Principem

68 absque causa, tria remedia † haberet, Primum vniuersalis iustitiæ iurisgentium, & manus Regiæ, secundum Innocen. in d. cap. quæ in ecclesiarum, quem ibi sequitur Abb. de constit. Secundum, ad Ecclesiam in defectum sæcularis iustitiæ recursus, cap. nouit, de iudic. cap. ex tenore, cap. licet ex suscepto, de for. compet. Tertium prosecutionis coram successore in Pontificatu vel Imperio, vt idem Fortun. in dicto §. & quid si tantum, asserit, num. 193. Nec omise-

69 rim, quòd etsi Princeps sine causa † possit iuri ciuili derogare, non tamen dehonestare debet, vt post Aym. Crauett. tradit Ioan. Cephal. d. cons. 133. num. 107. lib. 1.

Nec obstare videtur quod de extensione asserebatur, vt ritè fieri possit cum ad primęuum

70 ius † reuertimur, res enim de facili ad suam redit naturam, dict. l. si vnus, §. pactus ne peteret, Christophor. de Castell. cons. 29. Præsuppositis, nu. 18. Corn. consil. 95. Diu, numero sexto, lib. tertio, Dec. cons. 69. Visis, num. quinto, Socin. iun. consil. primo, Præsentis consultationis, num. 85. consil. 65. Cum in præsenti, num. vndecimo, lib. primo. Vt extensio hęc in correctorijs etiam sibi locum vendicet, in ijsdem inquã terminis dicti §. pactus ne peteret, vt ibi tradit Ias. plura adducens quæ ex tali regressu ad pristinam naturam perueniunt: eique addendus est Nicol. Bellon. consil. secundo, Proponitur, num. 16. post Felyn. in cap. cum accessissent, colum. tertia, d. tit. de constit. faciuntque not. per Anton. de Butr. in cap. statuimus, de transact. per text. in c. primo, de pact. in 6. quem ad hoc etiam citat Abb. in capit. veniens, de præscript. ac etiam tradita per Dominic. in cap. ab exordio, 35. distinct. & Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de loc. §. nunc aliqua, versic. xv. in parua addit. & per eundem in capit. inter dilectos, de excessib. prælat.

Primò nanque respondetur ex ijs quæ magistraliter scribit Felyn. in cap. quod super his, numero sexto, versic. Fallit tertiò, extr. de maior. & obedien. dum enim illi conclusioni quòd nõ possit Episcopus contra canones statuere, declarationes affert, illamque tertio loco limita-

71 tionem proponit, quando scilicet † Episcopus contra ius canonicum statueret, & per eius statutum ad ius commune antiquum rediretur,

secundum

secundum Abb.in d.capit.cum accessissent, de constit. quem citat & sequitur Marian. Socin. in cap.qualiter & quando, il secondo,quæst.1. artic.6.de accusat.Subdit ad hoc propositum, dato & non concesso Abbatem id dixisse, licetque possit confirmari, per cap.ab exordio, 35. distinct. cum simil. tamen non videt quomodo sustineri possit, si enim lex noua debet obserua ri, & antiqua sit correcta, negari nequit quin istud statutum sit contra ius commune, aliàs se quereretur quòd Episcopus per suum statutum posset tollere dispositionem,cap.non debet, de consag.& affinit.consanguinitatem ad septimũ gradum reducendo iuxta antiquos canones, quod nemo concederet, Nisi fortè attentis notatis in d.cap. cũ accessissent, intelligamus hoc de statuto contrario canoni per quod materia ad pristinum statum ecclesiæ olim inductum ex consuetudine contraria canoni reuertitur,quia attento primordio rationabilis consuetudinis videtur potius quædam ipsius reuocatio quàm noui statuti promulgatio:Istud tamen malè securum apparet, si enim prisca illa consuetudo nouo canone fuit abolita,nõ videtur per ipsam hoc statutum canoni contrarium posse calefieri, ex quibus extensio per Vbertinum inducta liquido reijcitur.

Secundò,ex Bart.in Authen.quas actiones, colum.fin.num.decimo,C.de sacrosf.eccles.extensio prædicta adhuc subuertitur, dum enim quæritur, vtrum hodie priuilegium quòd præscriptio non currat nisi centum annorum concedi possit, dicit glossam tenere quòd sic, quia res de facili ad suam redit naturam, vt fuit in ecclesia Nouantulana, Sed Bart. rationem istã vt ad antiquam formam redeatur expressè ibi
72 reprobat, in ijs enim quæ ipso iure † tolluntur vt hic, non est ad formam antiquam cum minori solennitate regressum dare, vt in d.l. si vnus,§.pactus ne peteret,Et ideo subdit Doctores modernos dicere,quòd in tali priuilegio deberet exprimi tali lege non obstante,vt l. rescri pta,C.de precib.Imperat. offer. & d.l.fin. C.si contr.ius vel vtil. public. hæcque ad istud propositum longius quàm existimarem examinata sufficiant, & iuxta relatum Bartoli intellectũ ad d.§.pactus ne peteret,consuluit Mar.Mant. cons.45.In præsenti,num.28.

Secundò communem opinionem roborando,Franc.Aretin. ac cæteri argumentabantur, nam iste legitimatus de proprietate sermonis,
73 in † conditione comprehenditur, quia legitimatus verè naturalis dicitur, iuxt.not. per Bar. in l.tutelas,num.tertio,versic.Sed statutum, ff. de capi.dimin.dicitur etiam legitimus vel quia lex censetur ipsum legitimum facere, cum nomen iuris sit,ad tradita per eundem Bart.in l.si maritus,§.legis Iuliæ,colum.prima,in princip. versic.Sed in ijs quæ sunt iuris,ff.de adulter. & latius in dicto §.si eius,ergo substitutum sub dicta conditione filiorum legitimorum & naturalium excludere debet,ad quod confirmandum possem multa iura ex Auten.quib.mod. natur. effic.sui,& ex Authen.quib.mod.natur.effic. legiti. afferre ab alijs relata,ex quibus probatur legitimatos verè ac propriè legitimos esse, ut per Franc. Mant.d.tit.10.nume.10. versic.Primum est.

Sed huic argumentationi posset ex intentione Socin.sen.Primò responderi, spurium propriè naturalem non dici,prout naturalis in iure assumitur,scilicet ex cõcubina progenitus, nec verè legitimus esse videtur,cum Imperator aut ab eo autoritatem recipiens,non possit super radice matrimonij dispensare, & subinde nec super consequutiuo ad matrimonium, capit. per venerabilem,in fin.extr.qui fil. sint legitim.vbi non potest Papa aliquem legitimare, cum non potest super matrimonio lege Diuina prohibēte dispensare,ibidemque Hostiens.notat.Hinc Benedict.de Plumbino in eius solemni Dispu. incip.Statuto Pisano,quam ad l.2.C. de natalib.restit.adiecit,dicebat, quòd quando matrimonium lege canonica prohibitum est, legitimatus vere legitimus non dicitur. Hæc tamen responsio usquequaque tuta non est, nam aut loquimur vt uerè quis legitimus efficiatur tanquam ex legitimo matrimonio genitus,& tunc procedit dictum Hostiens. per text.in dict.cap. per venerabilem,Aut loquimur vt quis verè legitimus efficiatur reductione ad pristinum statum naturæ differentiã illegitimitatis ac legitimitatis remouendo, & tunc dictũ Hostiens. nõ procedit,cum talis per Principem secularẽ potestatem habentem legitimus efficiatur, iure etenim naturæ omnes liberi nascebantur, hocque discrimen à iure ciuili fuit adinuentum, vnde contrario iure poterit remoueri,§.sed naturalia,de iur.natura.gent.& ciuil.hocque voluit text.in d.Authen.quib.mod.natural. effic. sui, §.si quis ergo,vers.Antiquæ ingenuitati,& versic.Ad ipsam deducenres naturam; Et propterea malè sensisse Benedictum de Plumbino in d. Disput. dum noluit legitimatum ab Imperatore verè legitimum esse, quando matrimonij impedimentum adest, quod ab eo auferi non possit, Vbertin. Zuchard. ad l. posthumo, numero 14. C. de bonor. possess. contratabul.asserebat.

Proinde Secundò respondeo,quòd leges loquentes de filijs legitimis & naturalibus,cum à ratione reguleentur,l.scire oportet,§. sufficit, ff. de excus.tut. hanc passiuam interpretationem paterentur, vt de filijs legitimatis intelligãtur, secus autem in verbis testatoris videtur, quę magis ius & qualitatem legitimi prout est qua-

litas

litas naturalis respiciunt, quàm prout est qua-
litas ficta & accidentalis, verbum enim, natus
74 legitimè, † nomen est non iuris, sed naturæ, vt
Bart. in d. l. tutelas, num. 2. & 3. de capit. dimin.
exprimit, vnde non videtur ius legitimitatis ac-
cidentaliter, & non ex natura proueniens consi-
derari, quamuis enim quòd aliqui legitimi sint
aliqui verò nequaquam ex lege positiua indu-
ctum sit, filium tamen legitimum patri esse, ex
lege naturæ simpliciter inductum est, vtrunque
probat tex. in d. §. si quis ergo, versic. Nec enim,
& ideo notanter dixit Bal. in l. quoties, num. 6.
versic. Et hæc faciunt ad quæstionem, C. de rei
75 vendic. quòd consuetudo † quæ primogenitū
in successione præfert, magis, ius naturale quā
positiuum respicit, vnde si quis primogenitum
naturalem habeat, & secundo genitum legiti-
mum, deinde illum naturalem legitimet, secun-
do genitus præfertur, vt per eum, post Iacob.
Butrig. in lecturis ibi, nec fictio attēditur, quia
76 consuetudo in dubio naturalem † veritatem
respicit non fictionem, l. fin. C. de his qui ven.
ætat. impetr. sic in proposito concludendū est,
vt verba non à ratione, sed ex mera voluntate
quæ in dubio ex verbis colligitur, l. non aliter,
de legat. tertio, reguletur, siue igitur verba siue
mentem ex verbis resultantem attendamus, de
filijs qui naturaliter legitimi sunt intelligemus,
argum. d. l. fin. & facit tex. in l. si ita quis, in fin.
de leg. 2.

Tertiò & vltimò hanc partē tenentes dicunt
77 quòd quando casus fictus † & verus sunt æqui
parati per modum regulæ, dispositum in casu
verò locum etiam sibi in casu ficto vendicat, c.
cum dilectus, cap. ad audientiam, vbi commu-
niter Doctor. de cleric. non resid. & in l. Gallus,
§. & quid si tantum, de liber. & posthum. sed le
gitimati qui per fictionem quandam legitimi
sunt, l. qua in prouincia, §. fin. ff. de rit. nupt. &
legitimi ac naturales per modum regulæ æqui-
parati reperiuntur, §. liceat igitur, Auth. quib.
mod. natural. effic. legitim. & §. quoniam variæ,
Authen. quib. mod. natur. effic. sui, ergo prout
legitimi, & naturales substitutum excludunt,
sic etiam legitimati in conditione legitimorum
& naturalium ad substituti exclusionem conti-
nentur.

Denique hæc ratio omnino concludens non
78 videtur, cum fictio in casu iniquo † non opere-
tur, l. denique, l. nec vtilem, ff. ex quib. caul. ma-
ior. Hippol. Riminal. in §. 1. num. 87. Instit. per
quas pers. nob. ius acq. sed quòd fictio ad casū
verum trahatur, redundaret nunc in præiudi-
cium iuris iam tertio quæsiti, substitutique ex-
clusionem, quod iniquitatem, & iniuriam sa-
pit, meritò argumentum prædictum ab æqui-
paratis de casu ficto ad cafum verum non pro-
79 cedit: nam fictio † cessat vbi non iubeat æquitas

super qua fictio in subsidium ex vrgenti causa
radicatur, vt per Bar. in l. si is qui pro emptore,
num. 30. ff. de vsucap. Corn. consil. 189. In hac
consultatione, colum. quinta, num. 13. lib. se-
cundo, Quòd autem fictio in tertij præiudiciū
non inducatur, est text. in l. debitor, ff. de sepa-
rat. & not. in l. si socer, in princip. ff. solut. matr.
in l. hæres à debitore, ff. de fideiuss. quod & nun
cupatim scribit idem Corn. cons. 159. Licet in
iure, col. 4. num. 14. d. lib. 2.

Non obstat si diceretur, quod testator præsu
80 mitur velle in sua dispositione † id quod ius
præcipit, Bart. & Bald. in l. hæredes mei, §. cum
ita, ff. ad Trebel. sed ius disponit quod legitima
ti nihil à legitimis differant, & quòd legitimi iu
dicentur, vt in d. §. liceat, & d. §. quoniam, ergo
id quod testator de legitimis & naturalibus di-
sposuit, de legitimatis etiam disposuisse cense-
tur: Nam respondeo, præsupposito hoc in con-
ditionibus procedere, de quo post Socin. sen.
valde dubitat Hierony. Zanch. in d. §. cum ita,
num. 1155. & num. 1123. vers. Tertiò responde-
ri potest, cum in conditionibus merum factum
attendatur, quicquid Decius in contrarium di-
xerit: Quòd testator non præsumitur se confor-
mare cum eo quod de iure erat, sed cū eo quod
81 de iure † esse putabat, vt dixit Socin. sen. hic,
col. 10. in princ. & in §. quidam liberis, ante n. 8.
Andr. Alciat. lib. 3. de verb. sign. fol. 131. octauæ
formæ, Parif. consi. 19. Ad resolutionem, nu. 167.
vers. Tum etiam quia, lib. 2. post Paul. de Cast.
in l. quo loco, §. 1. circ. princ. de hæredib. instit.
Sed testator substituendo sub conditione, de le
gitimis & naturalibus intellexit, quos ipse t les
esse existimabat, ergo noluit de legitimatis qui
de iure legitimi, & naturales sunt intelligere.
Præsertim quia vt infra dicam secundum com-
munem vsum loquendi legitimati à legitimis,
& naturalibus differunt, quo casu testator non
82 censetur se conformare cum dispositione † iu-
ris, cum in hoc communis vsus loquendi se-
cundum iuris dispositionem non intelligatur,
vt per Socin. sen. consil. 37. Viso testamento,
colum. penult. post num. 11. vers. Ad secundum
dico, lib. tertio, Quicquid in contrariū voluerit
Ant. Rub. Alexandrin. in d. l. Gallus, §. quidam
rectè, fol. 11. col. tertia. & vt aliàs dicebam, hæc
83 coniectura debilis est, ab eaque de facili † rece-
ditur, vt per Corn. cons. 83. Videtur in hac con
sultatione, col. 2. nu. 2. lib. 1. & consi. 91. Visa fa-
cti narratione, col. 2. in princ. vers. Tamen licet,
eod. volum. Aym. Crauet. consil. 180. Quando
reddidi consilium, colum. 4. num. 4. vers. Qu. r-
tò respondeo, ubi multa alia Pet. Philip. Corn.
responsa ad hoc allegat, Zanch. in d. §. cum ita,
nu. 1158. uers. Limitatur quartò, Sed in proposi
ta quæst. multi fortiores coniecturæ considerari
in contrariū possunt, igitur à d. regula recedere

debemus, testator enim in dicta conditione nō contentus fuit apponere filios simpliciter, non etiam filios legitimos, sed filios legitimos & naturales, & fortè non cogitauit de legitimatis in actu à Principis voluntate & aliorum etiam dependente, & si de legitimatis cogitauit, de ijs in quibus aliqua rubigo remanet siue cicatrix quę ei exosa esse potuit, non intellexit.

Vltimò respondeo, negari posse adæquationem per modum regulæ desuper allegatum, nā
84 in multis legitimati † à legitimè natis differūt, pluresque differentias recensent Curt. sen. & Dec. in locis citatis per Iacob. Philipp. Port. cons. 6. D. Constantinus de Godis, nu. 89. versi. Videmus nanque lib. 1. vbi nouem differentias recenset, vt per eum.

Ex prædictis itaque constat, vtranque opinionem posse disputando defendi, ego tamen
85 nunquam ab hac posteriori † sententia recederem, quæ non solum communis, sed crebrior in effectu est, quam etiam iudicando consulendoque sequi debemus, Non enim inficiari potest,
86 quin Princeps circa ius positiuum possit † disponere, & quidem liberè, c. innotuit, de elect. c. proposuit, de concess. præben. cum adductis per Paris. consil. primo, Præsens legitimatio, numero 63. versic. Rursus verissima conclusio est, lib. secundo, consil. 46. Primum testamentum, num. 35. lib. tertio, Socin. iun. cons. 121. Eleganter, nu. quinto, lib. secundo, Ioan. Cephal. cons. 23. Feudum, num. 12. consil. 28. In hac causa, num. 72. cum sequen. & consil. 133. Multa sunt, num. 92. lib. primo, & sic succedendi spem tol-
87 lere † potest, Paris. cons. secundo, Consultus, num. 35. lib. primo, & in successionibus ipsis obstaculum sine causa remouere, dispositionem ad primæuum ius naturæ & gentium reducendo, Albert. Brun. consil. primo, Circa primum, colum. septima, vers. Tertiò per prædicta, cons. 6. Reuerendæ pater, colum. prima, Paris. consil. 46. Primum testamentum, num. 45. lib. tertio, Nicol. Bellon. cons. secundo, Præsupponitur, num. 17. & latè in terminis legitimationis consuluit Curt. iun. cons. 157. Præsupponitur, nu. 19. facit text. not. in l. quæris, ff. de natal. restit. & tot. tit. C. pro quib. causis serui pro prem. libert. accip. ac etiam l. prima, & l. fin. C. de sent. passis. Vnde Castrensis in l. cum hæreditate, num. quarto, ff. de acquir. hæredit. sed verius in l. tertia, num. 4. ff. de testam. scripsit, posse Principem sine causa spurium legitimando hæreditatem illi auferre qui per aditionem eam ab intestato acquisiuit, cū huiusmodi aditionem ius ciuile introduxerit, subdens ita se consuluisse, quem refert Curt. iun. d. cons. 157. nu. 17. Hoc in loco insuper Authenticorum iura scilicet in tit. quib. mod. natural. effic. sui, & præsertim, §. illud tamen, ac etiam in tit. quib. mod. nat. effic. legit. repetenda sunt, quorum inductiones consulto quidem prætermitto, illas tamen ex professo tradit idem Cur. iun. cons. 153. Circa controuersiam, nu. 11. vers. Cum igitur habeamus.

Retenta igitur Iacobi de Arena, & aliorum præcitatorum opinione, quæ extra omnem cōtrouersiam communis ac magis communis est, omissisque ampliationib. quę per Scribētes, & signanter per Fran. Mantic. ad eam afferuntur.
88 Limitatur Primò vt non procedat † si testator aliqua præditus dignitate, vel nobilis familiæ extiterit, tunc enim ex rescripto Principis legitimatus substitutum non excluderet, censetur enim de filijs ex legitimo matrimonio, non autem legitimatis sensisse, Angel. in sua Dispu. Nobilis quidam genere, in secundo dub. Bald. cons. 303. Punctus, quidā substituit sic, in prin. versic. Nisi fortè, lib. quinto, & consil. 463. Quidam substituit, num. primo, eod. volum. consil. 466. Quidam instituit Petrum, in princ. lib. tertio, Anton. de Butr. in c. per venerabilem, post med. vers. Alius effectus quia si patri, Qui fil. sint legit. Alberic. de Rosate in l. generaliter, §. cum autem, num. quinto, in fin. C. de instit. & substit. vbi Alexan. num. secundo, & Iacob. de S. Georg. num. 4. Io. de Imo. in l. ex facto, 2. nu. 4. in fin. ff. de hæredib. instit. Alex. cons. secūdo, Visis codicillis, colum. 2. sub nu. 4. vers. Vndecimò probatur, lib. 1. cons. 25. Circa primum dubium, col. 2. nu. tertio, vers. Et tanto magis, cōs. 67. Consideratis, col. 4. num. 5. vers. Fortificantur prædicta, & cons. 94. eiusdem initij, colum. 2. num. 4. vers. Quintò quia etiam dato, eodem lib. primo, & d. consilium 2. repetitur cons. 87. lib. secundo, cons. 172. Visis duobus, in 2. dub. num. secundo, vers. Præterea cū dictus testator, lib. 7. Socin. sen. in l. Gallus, §. si eius, colum. 2. vers. Secundus casus, nu. 44. ff. de liber. & posthum. & ibi Franc. Aretin. col. penul. vers. Et per istam rationem, licet distinguat, & à Socino redarguatur, Ias. consil. 68. Dicta legitimatio, col. tertia, versic. Nec de legitimatis intellexit, lib. tertio, Dec. cōs. 425. In casu proposito, colum. quarta, vers. Tertio in casu isto concurrit, post num. 12. cons. 284. Viso puncto, num. decimo, vers. Secundò communis opinio, Ludouic. Gozadin. cons. 29. Videtur prima facie dicendum, num. 33. vers. Non obstat, Alber. Brun. cons. 15. Visa legitimatione, colum. tertia, nu. vndecimo, vers. Insuper dicunt, post Andr. Barbat. in loco ibi allegato, Fran. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 44. in 1. limit. post Angel. Ioan. de Imol. Paul. de Castr. Alexand. & alios communiter ibi, Paris. consil. nono, Olim, num. 47. lib. secundo, & consil. 12. Transactio ista, numero 149. versic. Et considerata qualitate, codem volum. Stephan. Bertrand. consil. 169. Existimo, in fine, lib. secundo, Ioan. Neuiz. cons. 99.

Omnis

Omnis sapientia à Deo est, num. 25. Socin. iun. consil. 77. Pro resolutione, num. 24. lib. tertio; Carol. Ruin. consil. 27. Visis his, num. 6. consil. 158. Primò videndum est, nu. 6. versic. Et illud confirmatur, lib. primo, cons. 36. In causa feudali, colum. tertia, num. septimo, vers. Et idem, eod. volum. cons. 178. Subtiliter & abundè, colum. quinta. num. 11. vers. Plus dici, lib. secũdo, & cons. 104. Non videtur, colum. 2. nu. 4. vers. Ergo in substitutione, lib. tertio, Io. Crot. cons. 60. Dudum Fridericus Rom. Imper. num. 39. lib. primo, Andr. Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 23. Sunt sanè, num. 15. versic. Sed & multi, fol. 200. Matth. de Afflict. decis. 386. In causa petitionis, colum. secunda, num. tertio, Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. de legitimatis, concl. prima, incip. Quo ad quartũ, vers. limitatur primò nisi testator, fol. 209. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 10. num. 33. versic. Decimò supradicta conclusio, fol. 285. Hieronym. Grat. consil. 29. In præsenti causa, num. 51. vers. Quinto dico, lib. secundo, Iacob. Philip. Port. cons. 106. D. Constantinus de Godis, num. 92. vers. Item in fideicommisso lib. primo, Andr. Alciat. cons. 38. num. 9. lib. 8. Io. Cephal. cons. 82. Hereditas duplex est, num. vigesimosecundo, cons. 117. In hac causa, nu. 23. vers. Sicut nec excluditur, lib. primo, cons. 111. Magnificus olim, num. 20. versic. Colligitur autem, eod. vol. & consil. 188. D. Ambrosius, num. 20. lib. secundo, rursus Cephal. cons. 333. Supradicta consultatio, colum. prima. nu. 4. vers. Hinc præterea, lib. tertio, cõs. 606. Visis scripturis, num. 32. lib. 4. consil. 570. In causa, num. 23. vers. Et tamen, eod. volum. Io. Petr. Surd. consil. primo, Multa fuerunt, colum. quinta, num. vigesimo, vers. Et hæc præcipuè, Augustin. Bero. cons. 63. Cum in articulo, num. 10. & 24. lib. primo, conf. 73. Quòd eueniente casu, num. 15. lib. secundo, cons. 163. Primam ex propositis, nu. 24. eodem volum. Fran. Marzar. cons. 46. Circa primum dubium, num. quinto, Ludouic. Molin. in tract. de Hispaniar. Primogen. lib. tertio, cap. tertio, num. 30. vers. Secunda conclusio, fol. 360. vbi communem opinionem esse dicit omni dubio cessante neminemque ab ea recedere. Facit pro ea text. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, & text. in cap. 1. §. naturales, si de feud. fuer. controuer. inter dom. & agnat.

Et quamuis contrarium tenuerit Ruin. consil. 161. Viso themate, colum. decima. num. vigesimotertio, versic. Non obstat dum secundò dicebatur, lib. secundo, consil. 76. In quæstione quæ proponitur, sub num. 13. versic. Vltimò potest dici, libro tertio, quem sequitur Roland. de Vall. cons. 67. Dominus Iacobus de Ramo, numero vigesimonono, vers. Secundo responderur, lib. tertio, & cum ambobus videtur transire Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 79. num. septimo, vers. Cæterum prædictam opinionem, vsque ad numerum decimum, fol. 132. Tamen Angeli opinio communis est, & frequentiori calculo comprobata, vt ex nominibus Doctorum desuper relatis apparet, & scribit Franc. Mantic. in dict. tractat. de coniectur. vltim. volunt. libro vndecimo, tit. decimo, post num. 39. versic. Sed cum Doctores, vt non sit de ea dubitandum, quemadmodum ipse inquit, & ego existimo ipsum verum dicere.

Carolus autem Ruinus eius propositũ Primò probabat ex not. per Bart. in l. hæredibus, §. fin. numero tertio, versic. Tamen glossa facit ad quæstionem., ff. ad Trebellian. vbi vult
89 per gloss. ibi, quòd si ex forma statuti † filius naturalis succedere posset, certè tunc faceret deficere illam conditionem, si decesserit sine filijs, quia sunt tales vt tanquam legitimi succedunt, & loquitur Bart. etiam eo casu quo testator in dignitate constitutus existeret, aliàs dubium non haberet eius assecuratio, per d. §. si quis rogatus, & ita illum loqui isto casu intelligunt Ioann. de Imol. & Paul. de Castr. numero secundo, versic. In gloss. fin. in dict. §. fin. ac Imol. & Alexan. in d. §. si quis rogatus, & cum eo omnes transeunt, Ruinumque in hoc sequitur Rolan. de Valle vbi supra.

Porrò sententiam Angeli vti passim receptã & indubitatam sustinendo, responderi potest Bartoli doctrinam posse intelligi quando naturalis non posset alia ratione substitutum excludere, nisi quia eius pater esset nobilis vel in dignitate constitutus, vt in plurimis casibus contingit, quemadmodum Franciscus Mantica aduertit: subdens dicto titu. decimo, sub num. 39. Bartoli assertionem in dicto §. fin. de spurio intelligi, textum autem in dicto §. si quis rogatus, de naturali verba facere: quanquam ma
90 gna dubitatio sit, verum illud statutum † valeat disponens spurium ex testamento, vel ab intestato succedere posse, & huiusmodi statutum non valere concludunt, Bart. in l. tertia, vbi Bald. Ioan. de Imol. Paul. de Castr. & Francisc. Aretin. ff. de testamen. Bald. in l. eam quam, numero trigesimoprimo, & trigesimotertio, C. de fideicom. in l. 1. de communi opin. attestans, numero tertio, vbi Iacob. Butrig. Ang. & Salyc. C. de iur. aur. anul. idem Bald. num. tertiodecimo, Franc. Aretin. num. 15. & Ioan. Bap. Caccialup. qui de communi meminit, in l. cunctos populos, C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. idem Caccialup. in l. omnes populi, in 41. quæst. vers. Septimo quæritur, ff. de iustit. & iur. Iason. in l. ait prætor, in princip. ff. de iur. iuran. Dec. in cap. in præsentia, num. 43. vbi plures allegat,

V 2 extr.

extr. de probat. Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in princip. num. 39. extra, de testamen. Petr. de Ancharan. in reg. possessor, de regul. iur. in sexto, & in rep. capit. canonum statuta, colum. antepenult. de constitut. in Clemeot. ne Romani, in princip. colum. tertia, de elect. Federic. de Sen. consil. 277. Factum ex quo iuris consilium petitur, colum. prima, versic. In contrarium videtur, Bal. consil. 457. Ad euidentiam præmitto, colum. tertia, libro quinto, Ludouic. Roman. consil. 102. Super eo, colum. secunda, versic. Primò quia induceret, Alexan. consil. 129. Videretur prima consideratione, colum. tertia, in fin. nu. 15. vers. Accedit, vbi de magis communi sententia Doctorum, lib. 6. Socin. cons. 95. Nulli dubium est, colum. secunda, num. octauo, lib. 4. Carol. Ruin. consil. 179. De validitate donationis, colum. secunda, in fin. num. 7. & 8. lib. primo, Stephan. Bertran. in tract. de public. concubin. fol. 344. nume. 63. Henric. de Bott. in tract. de Synodo, part. 3. art. 1. num. 33. fol. 36. Palat. Ruuios, in l. 9. nume. 6. in legib. Taurinensib. Andr. Aleiat. in tract. de præsumpt. reg. 1. præsump. 6. num. 2. Ferdinan. de Loazes in tract. matrim. in 2. dub. in 2. fundam. pro part. neg. nu. 7. & in tract. de conuers. pagan. colum. 22. nu. 7. Ioan. Dilect. in d. tract. de art. testan. tit. 1. caurel. 14. num. primo, Cæsar Vrsill. in addit. ad Affl. decis. 96. Est conclusio, in fin. num. 18. idem consuluisse Cynum refert Bart. in d. l. tertia, & Paulum de Eleazarijs, ac Robertum de S. Miniato sic respondisse tradit Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intestat. nume. 26. Hieronym. Cagnol. in l. impossibilium, num. 1. ff. de reg. iur. de quo tamen alibi latius. Vlterius multum interest, vtrum spurius ex iure municipali succedat, vel ex ipsa legitimatione, cũ iure enim municipali testator præsumitur se conformare voluisse, iux. tradita per Bart. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, at cum spurius ex legitimatione succedit, potest dici, quòd cum ipse testator nobilis fuerit, vel in dignitate constitutus, qui verisimiliter illicitos
91 concubitus † abhorruerit, argum. l. si qua illustris, C. ad Orfic. succedat præter spem vel cogitationem, imo contra eius voluntatem, ideoque substitutum excludere non debeat.

Secundò afferebat, non obstare d. c. 1. §. natu
92 rales, † si de feud. fuer. controuer. inter domin. & agnat. quia secundum Alvarott. ibi, in feudis agitur de præiudicio aut agnati aut domini, quibus in dubio noluit, aut non potuit legitimans nocere, l. secunda, §. merito, & §. si quis à Principe, ne quid in loco public. idemque scribit Alexand. consilio secundo, Visis codicillis, numero decimooctauo, versic. Non obstat quod habetur, libro primo.

Sed responderi potest negari non posse, non ratione præiudicij, sed dignitatis ac nobilitatis legitimatum à feudi successione repelli per illum text. quem ita intelligunt, Angel. in d. Disput. Nobilis quidam genere, & Ant. de Butr. in cap. per venerabilem, post med. qui fil. sint legitim. Alexan. cons. 67. Consideratis his, colum. 4. post num. 5. versic. Hinc dicit etiam Angel. lib. primo, & cons. 94. eiusdem initij, colum. tertia, num. quinto, versic. Ita per expressum eodem volum. Dec. consil. 285. Viso puncto, post num. decimũ, colum. 6. vers. Secundò communis opinio, hanc fuisse rationem affirmãs, quod etiam sibi voluit idem Carol. Ruin. cons. septimo, Quæritur, colum. 10. num. 33. lib. 1. consil. 69. Diligenti, colum. 9. num. 20. & infr. lib. 3. cons. 77. Viso, colum. 2. nu. 5. & 7. eod. volum. ac etiam, cons. 27. Visis his, nu. 6. d. lib. primo, nuncupatimque annotauit Andr. Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 24. nu. 16. Nam quòd quis non possit facere præiudicium agnatis per legitimationem dici non potest, quia nec specialiter ad feudi successionem legitimare valeret, quod tamen est falsum, vt scribunt Doct. post gloss. in d. §. naturales, Bald. cons. 214. Casus est talis, quidam habet vxorem, lib. 2. Dec. consil. 498. Viso casu, colum. 6. in fin. num. 30. Paris. cons. 1. Præsens legitimatio, num. 122. & infr. libro secundo, vbi plures citat, & de communi testatur, Vel vt dicit gloss. Ex eo illud contingit, nam quod ab initio non valet, nec ex post facto conualescit, secundum quod plenius not. in cõstit. Friderici Imperialem, circ. fin. 1. respons. & cum glos. sentit ibi Iacob. de Beluis. in 1. not. Et vt Bald. inquit in d. l. generaliter, §. cum autem,
93 num. 2. feudum dicitur † beneficium & honor, ideo legitimati non includuntur, & sic non censetur inuestiens de reprobatis sensisse, cum legitimati non fiant legitimè nati, c. innotuit, ext. de electio. Denique hæc obiectio eneruatur ex ijs quæ scribit Fortun. Garz. in l. Gallus, §. & quid si tantũ, ante num. 183. vers. Non obstat tex. ff. de liber. & posthum. vbi Alexandro resistit, vt per eum.

Tertiò non repugnare dictum §. si quis rogatus, cum de filio naturali tantum loquatur, nec habeat locum in eo qui etiam vt legitimus succedere potest, secundum Bart. in d. §. fin. & rationem diuersitatis (inquit) euidentem esse,
94 quia spurius † infamia facti infamis est, secundum Azon. in tit. ex quib. caus. infam. irrog. colum. penult. Bal. in l. 3. post num. 2. versic. Vltimò nota, ff. de lib. & posthum. Hostiens. in sum. tit. de fil. presbyt. §. quæ est causa prohib. Alberic. de Rosat. in Authent. licet, C. de natural. liber. rursus Bald. in l. prima, in princip. num. secundo, versic. Et quia, C. de iur. aur. anul. in d. l. generaliter, §. cum autem, num. secundo, vers. Scias etiam, & consil. 70. Quæstio est, colum. 3.

lib.

lib.primo, Ludouic.Roman. in l. admonendi,
ff.de iur.iur. Ias.in l.si is qui pro emptore,num.
260.ff.de vsucap.& cons. 154. In causa mota,
colum.7.lib.secundo,Alexand.cons. 25. Circa
primum,colum.2.num.4.lib.primo, cons. 67.
Consideratis,colum.4.num.5. vers. Et tales il-
legitimè nati,eod.volum.cons.57.In casu præ-
misso,colum.2.num.2.lib.4.Dec.cons.602. Vi
so puncto,colum.fin.nu.27.Curt.iun.cons.81.
Viso,num.9.Andr.Alciat.cons.42.Testamenti
hæc sunt verba,num.9.lib.9.& in tract.de sing.
certamine,cap.18.Matth.de Afflict. in constit.
Prosequentes,in 7.not.Nicol.de Vbal. in trac.
de success.ab intest.col.16.vers. Sequitur quar
ta species,Io.Lopez in rep.c. per vestras, in 1.
concl.num.4.§.49.in 3.not.Carol.Ruin. cons.
158.Primò videndum,num.5. cons. 164. Visa
legitimatione,num.1.lib.primo,cons.161. Vi-
so themate,num.23.lib.2.Rolan.de Vall.cons.
79.Stante forma,num.45.lib.2.Aurel.Corbu.
in tract.de causis quib.emphyt.priu.in titu. ob
lineam finitam, num. 55. Imo multi tenuerunt
95 ipsos infamia etiam iuris † infames reputari,
vt post alios tradit idem Ruin.cons.36.In cau-
sa Magnificorum,nu. 7. lib. 4. Sed legitimatus
96 desinit esse infamis à quo omnis macula † au-
fertur,nec aliquam facti infamiam retinet ac si
esset legitimus, Bald.consil.146. Titulus princi
pis,colum.3.ante num.9.vers. Præsertim quia,
lib.primo, per text.in l. Imperiali, §.1. versic.
Nam omni macula, C.de nupt. Lãcell.Galiaul.
in l.Gallus,§.& quid si tantum,num.77.versic.
Item ex hac conclusione,d.tit.de liber. & post-
hum.Andr.Alciat.in d.tract.de singul. certam.
quæst. 18.& consil.34. Quia per aduocatos,co
lumna fin.in fine,numero octauo,libro primo,
Matth.de Afflict. in sui generalitate, in tractat.
de iur. prothomis. in princ. fol.vigesimosecun-
do,num.33.

Nisi dixeris rationem eandem in legitimato
militare,in quo remanet quædam rubigo, nec
prorsus legitimatio maculam illam abstergit,
97 cessante enim † infamiæ causa non cessat infa-
mia, iuxta gloss. in l.qui cum vno, in verb. Ab-
solutus,ff.de re milit. gloss. not. in can. consti-
tuit, 17. quæst. quarta. Marc.Mant.cons. 191.
In præsenti dubio, num.quinto, cumque con-
trariorum eadem sit disciplina, prout cessante
infamiæ causa, non cessat infamia, ita cessante
dignitatis causa,durat adhuc dignitas, Bald. in
cap. Sedes Apostolica,nu.4.vers. Tamen si fini
ta,de rescript.gloss.in cap.accedens,50.distinc.
facit text. in l.vnius,§.seruus,ff.de quæstionib.
in l.fin. ff. de decur. Et in specie quòd in legiti-
98 mato † infamia illa perduret, tenuerunt Bald.
in d.l.generaliter,§.cum autem,num. secundo,
Alexand.in l.3.colum.2.num.7. vers.Prædictis
addo,d.tit. de liber. & posthum. cum alijs con-
cord.adductis per Ias.in d.l.si is qui pro empto
re,num. 260. qui communem opinionem esse
dicit, Franc.Curt.ad Alexan.in l.turpia,nume.
6.ff.de leg.1.Roch.de Curt.in tract. de iur. pa-
tron.in verb.Competens alicui, quęst. 1.Andr.
Alciat.cons.38.Puto,nu.8.lib. 8. Marc. Mant.
d.consil.191.In præsenti dubio,num.15.& Hip
pol.de Marsil.in not.273. Notissimum est in iu
re,colum.secunda,versic.Ego autem, in prima
ampliat. Vnde ex prædictis cum Angelo in di-
cta Disputatione transeundum, sentiendum-
que est.

Videndum nunc expedit, quænam in pro-
posito nobilitas exigatur, & præsupposito pro
99 ximitatem † testatoris grauantis & non graua-
ti attendendam esse, vt ex nobilitate aut digni-
tate legitimatus substitutũ non excludat, quod
est de intentione Angeli in dict.quæst. Nobilis
quidam genere,ac etiam eiusdem Angel. Io.de
Imol.& Alex.in d.l.ex facto,§. si quis rogatus,
& tradunt Io.Cephal.d. cons.333. Supradicta
consultatio,num.4.& cons.493. Bartholomæũ
de Bondelmontibus,num.26.versic. Hinc quo
que lib.4.ac Io.Pet.Surd.d.consil.1.Multa fue
runt,colum.5.nu.20. videturque sentire in na-
turalibus, Sfort. Odd.in tract.de compend.sub
stit.partic.6.concl.2.vers. Ampliaturque hæc li
mitatio,fol.206.

Primò quam plures dixere eximiam nobili-
100 tatem, & autoritatem † requiri, adeo quòd de
decus futurum esset si tales spurios legitimatos
haberet successores vniuersales, vt loquitur
Bald.de eo qui legitimatus extiterat etiam per
subsequens matrimonium,cons.203. Punctus
quidam substituit sic,ante num. 2. lib. 5. quod
consilium repetitum inuenitur cons. 463. eod.
volum.& ita Angeli opinionem declarant & re
stringunt Rolan.de Vall.d.consil.67.D.Iacob.
de Ramo,num.38.versic.Respondetur, & alio
modo,lib.3.Augustin.Bero.consil.180. An pu
pillus,colum.4.in fin. num. 28. versic. Tamen
quando persona,lib.2. Franc. Mantic.in tract.
de coniect.vltim.volunt.lib.11. tit. 10. nu.40.
vers.Sextò illud etiam est aduertendũ,fol.286.
& cum præcitatis videtur etiam transire Sfort.
Odd.in d.partic.6.tit.An legitimati, conclus.1.
fol.209.in 1.limit.dũ declarat Iacobi de Aren.
conclusionem vt non procedat si testator esset
nobilissima persona, vt per eum Iason insuper
cons.86.Dicta legitimatio, colum.3. vers. Nec
de legitimatis,lib.tertio,in causa cuiusdam no-
bilis Petri Angeli testatoris de Vrsinis qui erat
Baro Romanus sic de iure respondebat, & Hie
ronym.Gratus cons.29. In præsenti causa, nu.
51.lib.2.in quodam Comite loquitur,qui Illu
101 stris † dicitur,l.1. C. de offic. magistr. milit. &
est factus de cõsistentibus ad latus Principis, &
Palatij, l.1.C. de præpos.lab. lib.12. ibi, Quos

lateris nostri comitatus illustrat. Comes enim in suo comitatu magis Principi assimilatur quā Præsidi, vt post Bald.in l.receptitia,colum.prima,C.de constit.pecun.tradit Albert. Brun.cō sil.45.In causa,colum.quarta,in fin. & Comes nobilis persona dicitur, vnde nobilium appellatione Comites comprehenduntur,cap.grandi, vbi Gemin.de supplen.neglig. prælat.in 6.cap. constitutus,il 2.extr.de testib.& post Cassan.in 8.part.cathalog.glor.mund.consider. 46. idem scribit ex communi opinione Matin. Frecc.in trac.de subfeud.lib.2.tit. Quis dicatur Comes, num.12.fol.72. Reperi etiam Bartholomęum
102 Veronensem † in tract.de Imper.milit.delig. in 3.q.incip.Nobilitatis etiam causa,vers.Vigesimaquinta opinio,& infr.in 29.priuileg.nobil. dicētem,nobiles ac in dignitate positos de quibus in d.§.si quis rogatus intelligi de nobilibus habētibus imperium, castra, & iurisdictionem, quem sequi uidetur Matin.Frecc.in d. tract. de subfeud.li.2.in 38.differ. inter feuda regalia & feuda nobilia,fol. 253. vbi declarando nobiles ad terminos d.§.si quis rogatus,de Comitibus Baronibus & in Ecclesiastica dignitate positis meminit,fuitque opinio Paul.de Castr. in eod. §.si quis rogatus,num.6. dicentis intelligēdum esse de dignitate ac nobilitate habente dominationem,castra,& iurisdictiones, cum his nobilibus maius sit dedecus,& magis subditi affligantur,quia naturales solent esse vitiosi,non sic putat de simplicibus nobilibus habentibus priuatum patrimonium, vnde in nobilibus Venetis non credit illum text. habere locum; sed idem ius versari quod in alijs, hancque opinionem videtur sensisse Bald. consil. 129. Factum proponitur,num.quarto,lib.secundo. Et Alexand. consil.secundo. Visis codicillis, num.quinto,libro primo, in Protonotario loquitur, vt per eum allegantem l. primā,C. de mandat. Princ. & consil.94. Consideratis,colum.tertia, nume. secundo, eod. volum. de Consiliatio Principis verba facit Curtiusetiam sen.consil.73. Super memorata facti contingentia,post nu.24. vers. Et potissimè quia D.Philippus,in Equite aura to loquitur, vt per cum.

Alij verò dixerunt quòd Ang.opinio proce-
103 dat etiam si testator nobilis † nō fuerit,sed honestæ vitæ vel honorabilis cognationis, ita vt dedecus ei videretur tales spurios legitimatos habere successores, vt de naturalibus scribit Bart.in d.l.ex facto,§.si quis rogatus,colum.1. ante versic. Et intelligo,num.3.vbi Io.de Imol. circa colum. 1. quem alij sequuntur: & ita in proposito affirmant Alexan.d.consil.94.Consideratis,colum.2.in fin.vers.Et idem dixit Bart. lib.1.consil.25.Circa primum dubium,colum. secunda,sub num.4.versic. Et plus ētiam dicūt Doctores,consil.67. Consideratis his, colum. 4.sub num.5.versic. Accedit quia Ang. eod. 1. volum. Dec.consil.285. Viso puncto, num. 10. versic. Et idem si testator,& consil.425.In casu proposito,sub nu.12.colum.4.post princ.vers. Et idem est, Carol.Ruin.consil. 161. Viso themate,nu.11.vers.Et vbi etiam, lib.2. Io. Crot. consil.60. Dudum,Fridericus Roman. Imper. nu.41.lib.1.

Quid dicendum? ob diuersitatem opinionum non defuere qui asseruerint, iudicis arbi-
104 trio † hoc relinqui,per textum in l.voluntatis quęstio,C.de fideicommiss.iunct.dict.§.si quis rogatus, ibi,Ex dignitate, & voluntate, vt admonet Franc. Mantic.d.tit.decimo, nume.40. in fin. Iacob.Menoch.in tract. de præsumptio. parte secunda,lib.quarto, præsumpt. 79. num. 15.in fi. remittens se ad tradita in suo alio trac. de arbit.iudic.quæstionib.lib.secundo,centur. prima,casu 67.incip. Controuertitur, num. 3. fol.103.

Ego vt & meum calculum addam,in illa sum opinione,vt in terminis dicti §.si quis rogatus,
105 nobilis intelligatur † de verè nobili, & prout nobilis in dignitate constitutus est,cum nobilitas sit dignitas, in quantum dignitas separata ab administratione sumitur, secundum Bart.in l.1.num.46.vers.Secundo quæro,vbi Io.de Platea,C.de dignit.lib.12.Andr.Tiraq.in tract.de nobilit.cap.20.num.191.Osasc.decis.100. Magnifici,num.47.

106 Non erit igitur in proposito nobilis † ex communi opinione,is inquam qui communiter nobilis habetur, quorum vt dicit Luc. de Penn. in l.mulieres,num.14.d.tit.de dignit. lib.12.hodie infinitus est numerus, talis enim assertio non facit quem nobilem, seu veram nobilitatem, sed asserit vt hic habeatur, quod quibusdam mercatoribus auro illinitis, ac serico ornatis contingit, qui licet de limo terræ progeniti, & obscurissimi,dum nobilibus (vt sic dixerim) vestibus induuntur, lautè epulantur, pecuniarum sonitu, ac tinnitu protonobilissimos esse se existimant,hosque falsa vulgi opinio seu insana popularis aura nobiles opinatur,sed de ijs
107 alibi, cum nobilitas † in ictu oculi non nascatur,l.stemmata,ff. de gradib. sed antiquitati ascribatur, Bald. Iacob. Aluarot. & Præposit.in cap.primo,§. cæteri, quis dic. Dux, Com. vel March.nec de nobili genere quis dicatur nisi probauerit quòd eius maiores nobiles fuerūt, Natt. consilio 637. Contentio hæc insignis, numero quinto, Iacob. Philipp. Port. consil. 167. Contingit, numero 37.45. & infr. libro secundo.

108 Proinde cum legū Doctores † nobiles sint, l. prouidendū, C.de postul.Fely. in rubr.extr.de magistr.col.2.vers.Ad secundū,& in c.quanto, in prin.extr.eod. Luc.de Pen.& Io.de Plat.in l. iudices,

iudices,num.2.d.tit.C.de dignit.lib. 12.& tradit Cyn.in d.l.prouidendum,quòd Doctor dicitur magis nobilis,quàm ille qui genere nobilis est,quem refert & sequitur Alex. consil. 94. Consideratis his,ante num.3.lib.1.Bald.in l.nemini,num.6.C.de aduoc.diuers. iudic. Ang.in l.sed & si susceperit,§. 1.nu.4.ff.de iudic. Paul. de Castr.in 1.constit.C.col.2.num.6.Io.Raynerin tract.nobilit.in 1. q. princ. Alex.consilio 213.Ponderatis his,col.fin.lib.6.Guid. Pap.decis.88.Sed quæro an Domini,Socin.iun. cons. 39.Perspectis his,col.4.num.28.lib.2. And.Tiraquell.& is in suo celebri tract. de nobilit.cap. 5.num.3.Io.Crot.cons.60. Dudum, num.40.

109 Sintque in dignitate † constituti,d.c.quanto, vbi Abb.& Felin.ante num. 2. de communi attestans,post Io.de Anan.ibi,col.2.l.1.vbi Bart. num.10.C.de nou.C.facien. Ias. in l.pen.nu.4. versic. Hinc sume,C.de pact. Dec.cons.161.Pro D.Præposito,num.2.Francisc.Rip. in tract. de peste,de remed.ad conseru.vbert.num.215.Angel.Aretin.in prin.Instit. num. 2. Vnde Matth. de Afflict. in procem. sui operis super Constit. Sancimus,de iure prothomis.scripsit, Doctora

110 li dignitate † nihil altius esse : & Vldaric. Zas. in commentarijs ad l.2.§.primus Diuus Augustus, in verb. Proauum suum Seruium Sulpitium,ff. de orig. iur. non mediocre argumentũ inde sumit, splendidis eos ornari parentibus,

111 qui à Iurisconsultis † nascerentur,vt non iniuria Doctorum liberi sanguinis nobilem seriem cum gloria recensere possint: aliudque euidens argumentum colligens contra nobiles qui cum frequenter legali scientię operam dederunt, nomen tamen Doctoris fastidiunt,cum legalis doctrinæ lumen clarissimum sit, ac vndique lucidissimos radios emitrat: Ex his atque alijs Scribentes non ab re concludunt,Doctorem militi præferendum esse,vt per Aretin.& Ias. in præcitatis locis,& tradit Io.Lopez in rep.rubr.de donat.inter vir.& vx.§.30.incip. Ex istis infertur, col.3.nu.20.allegans Bald. in procem.ff.in fin. & in l.quod cõstitutum,ff.de testam.milit.post gloss. ibi.

112 Dicendum est, Doctorem verè nobilẽ † esse,iuxt.terminos,d.§.si quis rogatus, ne legitimatus substitutum excludat, vt determinat Iacob.Benius Eugubin. in tract. de priuileg. Iurisconsult.par.3.priuileg.63. incip. Et si legitimatus,num.2.fol.93.ac etiam Io. Crot.d.consil.60. Dudum Fridericus Roman. Imper. nu. 40. Loquor tamen de Doctoribus qui eminenti virtute scientiaque præfulgẽt,l.si quid in bello,in princ. cum gloss. ff. de captiu. non autem de Doctorellis qui propriè Doctores pedanei vocantur,quia parum merentur, vt dicit Ias.in d.l.pen.num.4.C.de pact.sicut è conuerso omnis Doctor excellentissimus non solum nobilis sed nobilissimus est,vt scribit Paul.de Castr. in d.l.sed & si susceperit,§.1.num.4.

Ampliatur hoc de Doctore,vt procedat etiã

113 in † Artium & Medicinæ Doctore,qui dicitur in dignitate constitutus, vt in indiuiduo tradit Alex.cons.94. Consideratis,col.3.num.2.vers. Sed ita est,lib.1.quod etiam tradunt, Bart.in l. omnes,num.2.versic. Et ideo,C.de Decur. lib. 10.Aretin.in procem.Instit.num.24.sensitque glos.in l.lege Iulia,in verb.Oratores,ff.ad l.Iul. de vi public. Et non solum dicitur Doctor in Medicina cõstitutus in dignitate,sed etiam nobilitate fulget, cũ publicè Doctoratus insignia suscipiat, vt expressè tradit Nicol. Festasius in tract.de æstimo & collectis,part.4.tit. de immunit.nobilium,num.61.& 62.fol.187. vbi subdit quòd licet in hoc dubitari possit, cum medici obstetricibus æquiparentur, quę certam corporis partem curare solent, vt dentium vel auricularum dolorem,vt asserit Bald.in l.1.num.3.C. mãd.Specul.in tit.de salar.§.postremò,in prin. Alex.cons.15. Viso processu,col.fin.ante num. 12.libro 1. Addit. ad Guid.Pap.decis.394.De medicis Doctoribus,in princ. & videtur tex.in l.si duobus, in princ. ibi,Medicos autem & obstetrices,C.commun.de legat. facitque glos. in c.non sanè,in verb.Nec medico,14.q.5. Tamẽ veritas est, quòd Doctores medici sunt nobiles, & contraria procedunt in medicis qui insignijs Doctoratus non decorantur, licet enim medici nuncupari soleant, non tamen gaudent medicorum priuilegijs,vt exprimit l.1.§.medicos,ff. de var. & extraordin. cognit. Vel potest respondéri illam æquiparationem de medico, & obstetrice veram esse quo ad ibi expressa, in alijs nequaquam, nam in alijs absurda est præsumptio,ita Nicol.Festasius vbi supra,qui vere loquitur, dũ dicit Doctores Artium ac Medicinæ nobilitate præfulgere,de quorum præcellentia plura scribunt Andr.Tiraquell. in d.trac.de nobilit. & Bartolomæus Cassaneus in cathalogo glor. mundi,vt per eos vberrime. in hisque terminis, quòd ecclesia & miles auratus in dignitate dicantur,tradit Ludouic. Molin. lib.3. de Hispan.Primogen.c.3.nu.40.

Supradicta tamen Angeli opinio multipliciter declaratur, Primò quòd legitimatus efficitur nobilis si eius parentes erant nobiles,& con

114 sequenter debet substitutum † excludere quãuis testator nobilis fuerit, vt per Carol. Ruin. cons.76.In quęstione,num.13.versic.Quod declaratur ex eo,lib.3.Francisc.Mantic. d.lib.11. tit.10.num.37.versic. Secundo loco animaduertendum est, & ita intelligendus est Iacob. Menoch.in d.tract.de præsump.in 2.par.lib.4.præsumpt.79.nu.10.versic. Et legitimationem, dũ Ruinum allegat.

Secundò, si legitimatus ad honores & dignitates

115 tates † restitutus fuerit, ac si esset legitimus & naturalis, tunc enim substitutum excluderet, Ruin.d.cons.76.num.13.versic. Quod ex alio, lib.3.& ante eum idem dixit Alex.d.cons.2.Visis codicillis,col.antepen. post num. 19. versic. Denique per legitimationem, libro 1. posse inquam admitti ad eas dignitates ac si abolita esset omnis macula infamiæ, c.cum Vintonieñs, de elect.nec amplius spurium dici, Bald.in l.Imperialis,per illum text. C.de nupt.rursus Ruin. cons.104.Non videtur,nu.14. versic. Non obstat insuper,lib.3.Paris.cons.1.Transactio ista, num.81.lib.2.Rol.de Vall.cons.67.D.Iacobus de Ramo,num.39.lib.3.Tiber.Decian.cons.3. num.89.versic. Tertio,lib.1.& post Andr. Alc. idem concludit Iacob.Menoch.d.lib.4.de præsumpt.in 71.præsumpt.num.11.

Et quamquam ipse Carol.Ruin. sibi parum constans cons.77.Viso ac diligenter considerato,num.10.d.lib.3.contrarium asseruerit,vt nec per dictam restitutionem actualiter patris nobilitatem consequatur, nec nobilis efficiatur sicut erat pater, secundum Bald.in cap.per tuas, num.2.versic.Quæro in honoribus,de maiorit. & obed.cum quo transit Alex.in d.§.si quis rogatus, circa fin.& in hoc quòd memoria nobilitatis non conseruetur, fundat etiam se Angelus, aliàs si dicta ratio locum haberet, sequeretur quòd dicto modo legitimatus succederet in feudo & emphyteusi ecclesiastica,quod est contra intentionem omnium in d. c.1.§. naturales, & ipsiusmet Ang. in d.disput.Item sequeretur quòd legitimatus simpliciter substitutum indistinctè excluderet,& sic etiam eo casu quo testator,vel grauatus nobilis esset,cōtra prædictos, etiam si ad honores & dignitates non restitueretur, quia ipsa legitimatio ex natura sui,& ipsius verbi importat, quòd restitutus sit quis ad primæuum ius naturæ secundum quod omnes legitimi nascebantur, & per consequens ad omnia quę legitimis competunt,& sic etiam ad honores ac dignitates; & ideo cum expressio prædictorum ex natura actus, & verborum de necessitate insit, secundum Ang. cons.17. Comes Brandisius,versic. Vnum autem solum, Franc. Aretin.in l.Gallus,§.& quid si tantum, de libe.

116 & posthum. expressio † nil debet operari,l.3. de leg.1.& l.non rectè,C.de fideiuss. Ruinoque Francisc.Mantic.d.lib.11.tit.10.num.37.versic. Quod maxime procedit,innititur.

Tamen non arbitror ab opinione Alexandri

117 fore † recedendum, quam etiam tenuit ipsemet Carol.Ruin.cons.109. Circa casum,num. 14.versic.Nec obstat prædictis,d.lib.3. & consil.161. Viso themate,num.25.versic. Præterea dictum Baldi,lib.2.Nam licet legitimatus natura restituatur,tamen in eo remanet illa macula & rubigo originalis, quæ ex illicito coitu contracta fuit,& quæ verisimiliter censetur testantem in dignitate ac vera nobilitate constitutum ab illius comprehensione retrahere, & non sequitur ex dicta restitutione ad honores & dignitates ad feuda legitimatum non restitui, ergo nec ad ius succedendi nobilius testantibus, ius enim succedendi in feudis ex multiplici causarum genere specificam expressionem ne dixerim dispensationem requiri; Et quamuis paternam nobilitatem actualiter non consequatur,sat est ex dicta restitutione honoris dignitatisque adipiscendi capacem habiléque ex proprio Principis beneficio fieri, adeo quòd habilitas licet non proueniat ex transfusione paterna,Principis tamen munere in legitimati personam conseratur;hæcque opinio sæpius à Ruino, & alijs concelebrata reperitur,nec verum est tacitè dignitatum & honorum consequendorum habilitatem legitimationi inesse.

118 Tertiò limitatur,vt si specialiter † etiam ad feudi successionem legitimatus quis fuerit,possit quoque substitutum à nobili testatore excludere,cessante Angeli fundamento, qui ex prællegc.c.1.§.naturales,si de feud.fuer.cōtrouers. inter domin.& agnat.vasalli,mouetur, cum tacitè non insit vt legitimatus in feudo succedat, ita tenet Carol.Ruin.d.cons.76. num.13. versi. Quia etiam,lib.3.& d.cons.161.num.24.versi. Et tanto magis,lib.2.

119 Quartò, si Princeps nominatim † & in specie derogauerit dictæ l.ex facto,§. si quis rogatus, ff.ad Trebell. tunc enim videtur admisisse legitimatum ad substituti exclusionem, quamuis pater nobilis,& in dignitate constitutus fuerit,Ruin.eod.cons.76.col.6.num.13.versic.Ex alio etiam, lib. 3. licet enim per clausulam non obstante non augeatur gratia, clem. ei qui, de præbend. declaratur tamen intentio circa concessionem,secundum Bald.in l.eam quam, col. 10.num.36. versic. Sed pone quidam, C. de fideicom.qui ex hoc infert,quòd si omnes qualitates spurietatis expressæ non fuerint, non propterea legitimatio vitiatur si ex clausula nō obstante potest de mente apparere, vt quia sit dictum non obstante, l. qui contra, C. de incest. nupt.& §.pen.auth.quib.mod.natural.effic.sui, idemque voluit Ruin.cons.156. Viso themate, num.24.in fin.versic. Præterea Imperator, lib. 2.ac etiam Francisc. Mantic.in tract.de coniect. vlt.vol.lib.11.tit.10.nu.38.versi. Quarto etiam aduertendum, Iacob.Menoch.d.præsump.79. num.12. Quintò limitatur, quando legitimans clausulam illam adiecit, legitimatum inquam

120 in omnibus, & per omnia † haberi ac si ex legitimo matrimonio progenitus esset, vt dixit Carol. Ruin. cons. sæpius citato 161. Viso themate,num.24.in fin.lib.2. quam quidem limitationem latè comprobando sequitur Rol. de Vall.

Vall.d.conf.67.num.40.versic. Vltimò respon deri potest, cum pluribus seq.lib.3. Et licet dici posse videatur, quòd in proposito de voluntate Principis non agatur, sed de voluntate testatoris, qui si de legitimatis non sensit, nulla clausula operati poterit, vt contra testatoris voluntatem legitimatus substitutum excludat, cui etiã Principes non videntur posse derogare, iuxta l. si testamentum, C. de testam. & tradit Soc.iun. conf.65. In casu occurrenti, num. 3. lib. 2. Attamen non est ab eadem limitatione recedendũ, nam non minus de voluntate testatoris legitimatus qui in omnibus, & per omnia legitimo & naturali exęquatus succedit, quàm de voluntate ac potestate Principis eum legitimantis, vbi primum enim obstaculum remouetur, voluntas testantis præsto est ac se se offert, statimque conquiescit, ac vult bona ad filium deueni re, cum sine dedecore ad eũ peruenire possunt, ex communi parentum voto, l. scripto, ff. vnd.
121 liber. Siquidem verba illa, in omnibus † & per omnia, tantæ sunt virtutis, quòd inter duo subiecta non debeat aliqua differentia adesse, vt inquit in præcitato conf. Rol. num. 43. versic. Nam ista verba, post Ang. in loco de quo ibi, ad quod faciunt not. per eundem Ang. in l. 2. §. si furiosus, per illum tex. ff. de iur. codicill. quòd si statutum diceret scholares habendos esse in omnibus, & per omnia pro ciuibus, huiusmodi verba operari, quòd pro veris ciuibus habeantur, & quòd omnia iura tam actiuè quàm passiuè, tam commoda quàm incõmoda ad eos spectent, & Angelum sequuntur Ludou. Roman. in l. adoptiuum, §. patronum, ff. de in ius voc. Alex. in l. si Ruffinus, col. fin. ante num. 6. versi. Dixit etiam, vbi Iaf. sub num. 6. versic. Secundò limita, ff. de testam. milit. idem Iaf. in l. si is qui pro emptore, num. 302. versic. Tamen qui est effectus, ff. de vsucap. Corn. conf. 324. Viso processu, col. 5. in fin. num. 4. versi. Et maximè, lib. 1. Parif. conf. 71. Consultatio absoluta, col. 2. num. 7. versic. Prout, lib. 1. August. Bero. consil. 35. In hac causa, num. 5. versic. Quoniam illa verba, lib. 3. congruitque quod scripsit Ang. consil. 6. Dictum statutum, versic. Nec obstat quòd satis attribuit, & in fortioribus terminis Bald. in l. omnes populi, col. pen. ante num. 24. versic. Sed pone, ff. de iustit. & iur. de ciue in quam recepto cũ clausula, quòd habeatur pro originario quo ad omnia, in terminis statuti, quòd nullus possit esse de prioribus nisi sit originarius ciuis, vt is de prioribus esse valeat. Pręs
122 fertim quia † sub dicta forma legitimatus quo ad omnia nobilis dicitur, vt notanter tradit Parif. conf. 58. Agit coram D. Suffraganeo, col. 5. num. 45. versic. Et legitimatus quo ad omnia, lib. 4. allegans Paul. de Cast. in l. sed si hac, §. patronum, in fin. versic. Secus si fuisset, d. tit. de in ius voc. vbi Castrensis dicit, quòd legitimatus quo ad omnia, appellatione legitimi continetur, licet in specie de nobilitate non loquatur, de qua nec loquitur Felin. per eundem Parisiũ allegatus, Confert ad hoc quod voluit Ludou. Gozadin. conf. 92. Breuiter vltra allegata, col. 5. ante num. 16. versic. Præterea datur potestas à Principe, dicens sub dicta forma legitimatum in omnibus, & per omnia, ac si de vero & legitimo matrimonio natus esset, substitutum excludere, qui aliàs non excluderetur ex voluntate testatoris, post Socin. sen. conf. 63. Visis, col. penul. num. 22. versic. Nam in effectu, lib. 3. subdentem dictam formulam legitimationis multum esse præcisam, d. l. 2. §. furiosus, & ibi Ang. ff. de iur. codicill. cum concordantibus allegatis per Alex. in l. 1. vbi Iaf. num. 20. ff. de leg. 1. & quòd dicatur nobilis sub dicta forma in omnibus, & per omnia legitimatus, tradit Rolan. de Vall. d. conf. 67. nu. 48. vers. Accedit etiam, li bro 3. vt hinc omne dubium submoueatur.

Sextò limitatur, vt non procedat si conditi
123 testamenti tempore testator nobilis † non fuisset, vel in dignitate constitutus, nam isto casu etiam de legitimatis intellexisse censeretur, tẽpus enim conditi testamenti in eius voluntate colligenda inspicitur, l. si ita, ff. de aur. & argen. leg. & in terminis istis tradit Carol. Ruin. d. con sil. 76. In quæstione, col. 6. num. 13. versic. Praterea tempore testamenti, lib. 3. quem sequitur Francisc. Mantic. d. lib. 11. tit. 10. ante num. 38. versic. Rursus tertio loco, fol. 285. Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. part. 2. libr. 4. præsumpt. 79. num. 15. fol. 132. versic. Declaratur quintò.

Septimò limitatur, vbicunque testator hæredi instituto decedenti sine filijs legitimis & naturalibus substituisset illegitimum & naturalẽ, vt inquit Ang. in d. Disput. incip. Nobilis quidam, colum. 3. versic. Non obstat, Vel si substituisset alium legitimatum, vel instituisset, aut substituisset aliquem plebeium, vel ignobilem, vt scribit Menoch. in d. præsumpt. 79. num. 17. & 18.

Denique Angeli limitatio, Primò latius pro
124 cederet † in casu quo testator expressè prohibuisset ne filij sui vilibus mulieribus nuberẽt, priuando contrafacientes sua hæreditaria portione, vt per Ioan. Cephal. conf. 111. Magnificus, num. 21. versic. Et ex prohibitione, lib. 1.
125 Secundò latius † procederet, in consultatione Cardinalis Parisij conf. 9. Olim, nu. 47. lib. 2. ibi enim Camillus testator nobilis exclusérat de sua hæreditate Scipionem filium suum legitimatum fratres præferendo.

Tertiò, quando testator nõ solum fuisset no
126 bilis, sed grauatus etiam † nobilitate aut digni tate fulgeret, Alex. conf. 2. Visis codicillis, post num.

num.5.versic.Item etiam,lib.1.Carol.Ruin.cõ sil.77.Viso ac diligenter ponderato,num.10.libro 3.August.Bero.consil.73. Quòd eueniente casu,col.fin.num.15.lib.2.

Secundò Iacobi de Arena principalis sententia declaratur,quando in precib. oblatis † nõ
127 fuit facta mentio fideicommissariæ substitutionis,sub illa cõditione,si decesserit sine filijs, vel sine filijs legitimis & naturalibus,tunc enim legitimatus substitutum non excludit,Alex.consil.67.Consideratis his,col.5.num.7.vers.Multo magis,lib.1.& cons.94.eiusdem initij, in fin. num.9.eod.vol.Socin.sen.cons.251. Quoniam in præsenti consultatione,num.12.lib.2.Carol. Ruin.cons.178.Subtiliter & abundè, in fin.nu. 12.versic. Et ideo Alexander,lib.2. & cons.106. In quæstione,nu.11.lib.3.Hieronym.Grat.cõs. vltim.incip. Quoniam res, col.4.nu.36.versic. Tertiò quia,lib.1.

Et quamuis Socin.sen.sibi contrarius oppositum alibi tenuerit cons.63. Visis testamento, col.4.num.6.versic. Præterea patet , lib.3.& cũ eo transeat Ludouic.Gozadin.cons.48. In causa Florentina,col.4.num.15.versic. Octauo iste legitimatus,citans D. Siluestrum Aldobrandinum idẽ tunc tenentem: Non est tamen à priori opinione tanquam vera recedendum, quam etiam tenet,Curt.iun.cons.83. Præsupponitur in facto,col.6.num.8.versic. Non obstat etiam præmissis, & Francisc. Mantic. in tract. de coniect.vltim.vol.d.lib.11.tit.10.num.24.vers.Sed
128 quæret aliquis,Certa enim & communis† est doctrina,quòd subreptio & obreptio vitiat omnia priuilegia omnesque dispensationes,maxime priuilegium legitimandi dispensationemque legitimationis,l.sed si hac,§.patronum,ibi per obreptionem,ff.de in ius voc.quem tex.ibi ponderant Ang.Paul.de Castr.& alij, Io.And. in addit.ad Specul. in rubr. qui fil. sint legitim. Bald.in l.eam quam,col.10.nu.36. C. de fideicom.Doct.in c.per venerabilem,qui fil. sint legitim.& in quolibet alio rescripto est text. in c. postulasti,in verb. De leui non scribimus,extra de rescrip.vbi Felin.multa cumulat:necesse est enim de qualibet clausula mentionem fieri quę potuisset retardare Principem à concedendo, vt dicit Panormit.in c. in nostra,in fin.prim.colum. d. tit. de rescript. cum adductis per Curt. sen.cõs.16.Istis duabus legitimationibus, post num.27. col. pen. versic. Nam omnes qualitates,Hocque illa ratione confirmatur , nam ex-
129 tantibus filijs legitimis & naturalibus † non valet legitimatio facta per habentem potestatẽ si de illis mentio facta non fuerit,secundum Io. And.in addit.ad Specul. in tit.de success.ab intest.§.1.versic.Item scias,Iacob.de Beluis. in §. & quoniam,auth.quib.mod. natural. effic.sui, Anton.de Butr.in d.cap. per venerabilem,post med. referens ita sentire Vbertum de Bobio, Laurent. Siluan.cons.45.Prætermisso,nu.47. post Paul.de Castr.in l.Gallus,§. & quid si tantum,col.7.ante num.17.versi.Si autem habeat filios legitimos,vbi cęteri,de liber.& posthum. Princeps nanque in præiudicium illorum verisimiliter spurium non legitimasset si de ijsdem notitiam habuisset,minus ergo debet valere legitimatio si de substituto mentio facta non fit,
130 qui maius ius habet in hæreditate † pendente conditione quàm filius viuente patre,vt colligitur ex not.per Bart.in l.is potest, nu.8.9. & 11. ff.de acq.hæredit.& in l.1.§.si impuberi,num.1. versic.Vltimò facit,ff.de collat.bonor.

Tertiò declaratur non procedere , quando
131 substitutus in legitimatione citatus† non fuit, ita videtur esse de intentione Bar.in d.l.Gallus, §.& quid si tantum,num.14.versi. Respondeo, vbi Paul.de Castr.num.16.Alex.num.17. ad fi. Ias.num.92.& 134.& communiter Scribentes, consuluerunt que Petr.de Anchar. consil.427. Circa primum quæsitum,num.2.& infra Alex. cons.67.Consideratis his,num.5.& infra cons. 94.eiusdem initij,num.5.lib.1.Socin.sen.cons. 251.Quoniam in præsenti consultatione,num. 11.lib. 2. vbi refert ita consuluisse Franciscum de Ramponibus in consil. incip. In themate & quæsitis præmissis,in 2.dub.ac ipse Socin. in d. §.& quid si tantum,num. 30. versic. Quartum corollarium,Anton. de Rosell. in tract.de legitimat. in cap. de causa formali legitimationis , num.4.Dec.cons.284. Viso puncto,nu.10.versic. Tertiò communis opinio , cons.393. Consului superioribus diebus,num.7.cons.425. In casu proposito,num.8.in fin. & infra ac consil. 557.Accuratè,col.1.num.5.Curt.iun.cons.83. Præsupponitur in facto,num.10.versic. Vel aliter & secundo, vbi de communi opinione testatur,& ante eum idem voluit Curt.sen.cons.73. Super memorata facti narratione,nu.29.Paris. cons.1.Præsens legitimatio,num.37. vbi de cõmuni,cons.9. Olim D.Camillus,num.29.dicẽs sic communem opinionem esse,cons.12.Transactio ista,num.154.vbi idem repetit,post Martin.Laudens.in tract.de legitim. col.18. versic. Circa hoc,& cons.14. Cum in facto certum sit, num.32.versic.Tamen istud procederet, lib.2. consil.63. Mortuus est,num.10.versic. Tamen istud,lib.4.Carol.Ruin.cons.3. Videtur, nu.4. lib.1.cons.161. Viso themate,num.14.versic. Præterea non videtur,cons.173.Proponitur, num. 10.versic. Et tamen ad hoc,& cons.178.Subtiliter & abundè,col.fin.num.12.versi. Et vbi etiã potestas , lib.2.cons. 79. Primò videndum est, num.7.vers.Et dato,ac nu.8.cons.106. In quæstione,quæ proponitur,num.4.versic. Sed istis non obstantibus,vsque ad num.8.lib.3. rursus Carol.Ruin. cons. 36. In causa feudali , col.9.

post

post num. 20. vers. Vnde non potuit eis, d. lib. 1. cons. 99. Visa amplissima potestate legitimandi, num. 2. vers. Et præsertim, & cons. 95. Quamuis satis clarum, col. 2. vers. Et istud probatur, lib. 3. idem etiam tenuerunt, Cardinal. Alexandrin. in d. c. per venerabilem, §. quod autem, colum. 26. qui fil. sint legitim. Corn. cons. 245. licet aliàs consuluetim, col. 2. num. 3. vers. Et saltem in legitimatione, lib. 1. Io. Crot. cons. 113. Animaduersis ijs, num. 23. vers. Istud patet, cōsil. 144. Facti contingentia, num. 37. vers. Cum ergo, & infra Io. Neuizz. cons. 99. Omnis sapiētia à Deo est, nu. 21. Hieronym. Grat. cons. 29. In præsenti causa, num. 63. & cons. 158. Difficultas præsentis causæ, num. 24. lib. 2. Soc. iun. cons. 154. In casu occurrenti, num. 10. lib. 2. consil. 95. Cum præsentis consultationis resolutio, num. 87. vers. Et hinc est, vbi de magis communi opinione meminit, libr. 3. & in d. §. & quid si tantum, num. 145. Anton. Gabriel. in suis conclus. lib. 2. tit. de citatione, num. 150. vers. Infertur ex prædictis, communem sententiam esse affirmans, Didac. Couarr. in epitom. de sponsal. & matrim. in 2. part. §. 9. num. 8. Ioan. Cephal. cons. 186. Magnificus Comes Io. Baptista, col. 7. num. 41. vers. Nono nam etiam, vbi magis cōmunem esse dixit, lib. 2. Francisc. Bursat. cons. 1. Non abest, num. 31. vers. Attamen id procedit, lib. 1. Io. Petr. Surd. cons. 1. Multa fuerunt, num. 18. Francisc. Marzar. consil. 46. Circa primum dubium, num. 2. vers. Nam communis est, Hieronym. Cardinal. Alban. consil. 29. Pater filio Alexandro, sub nu. 4. Ludouic. Molin. in tract. de Hispan. Primoge. lib. tertio, cap. 3. fol. 358. vbi de communi, de qua etiam testatur Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsumpt. 79. in fin. vers. Decima quinta est coniectura. Sed quicquid præcitati scribentes asseruerint, pro contraria opinione, vt citatio substituti non requiratur non desunt defensores, inter quos Socin. sen. cons. 226. Quæstio præsentis consultationis, col. 4. post num. 7. versic. Aliquando & secundo, lib. 2. & infra vers. Aliquando pater nihil disposuit, Felin. in c. cum olim, num. 16. extra de sentent. & re iudic. Carol. Ruin. cons. 76. In quæstione, num. 15. lib. 3. & in d. §. & quid si tantum, num. 190. Paris. cons. 8. Assertum fideicommissum, col. 2. in fin. nu. 13. vers. Et quòd Princeps possit, lib. 2. Ludou. Gozadin. cons. 29. Videtur prima facie, num. 23. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. tit. An legitimati, fol. 209. versic. Sed ego teneo cum Ruino, Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 11. num. 9. versic. Non obstant contrariæ leges, fol. 288. vbi latè disputat.

Mouentur hanc partem tenentes ex plurib. ac signanter huiusmodi valida concludentique ratione, vt Francisc. Mantic. inquit, Aut enim sub hac conditione, si institutus decesserit sine filijs, legitimati non continentur, & tunc frustrà quæritur an substitutus citari debeat, cum legitimatus in conditione non intelligitur: Aut includitur, vt Doct. communiter præsupponunt, & tunc necesse est dicere ac confiteri, quòd testator de eo etiam senserit, quòd si testator de legitimato sensit ergo consensit, vt ad excludendum substitutum possit legitimari, igitur quāuis post mortē testatoris legitimatus fuerit non tamen substitutus debuit citari, quia satis est ipsum testatorem huic legitimationi consensum saltem tacitè præstitisse, nam etsi iusserit filium
132 suum † post mortem suam legitimari, proximiores qui sunt ab intestato successuri quibus hæreditas iam est delata, citari non debent, quāuis per ipsam legitimationem excludātur, Bar. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 14. versic. Respondeo, hancque rationem sensit Francisc. Aretin. in ead. l. §. si eius, in fin. vbi Socin. sen. num. 5. circa fin. vers. Vnde potest melius, idemque Aretin. in l. ex facto, in prin. sub num. 12. de vulg. & pupill. substit. eadéque ratio fuit Ruini in præcitata l. Gallus, §. & quid si tantū, num. 126. vers. Tamen in contrarium.

Sed idem Carol. Ruin. d. cons. 106. In quæstione, sub num. 10. vers. Non obstat dum dicitur, lib. 3. prædictæ rationi respondebat, quòd quando substitutus nō fuit citatus quo ad eius præiudicium filius legitimatus nō censetur, nec pro legitimato habetur, & ideo verba conditionis, si decesserit sine filijs legitimis & naturalib. non possunt ei conuenire, sed tunc demum conditio in defecisse intelligitur, vt substitutus excludatur, quando etiam quo ad legitimatum pro substituto habetur, quod sanè intelligendū est citato substituto, & cum legitimatio ritè ac rectè facta conspicitur, alioquin respectu substituti nulla est, & pro non facta habetur, l. 4. §. cōdemnatum, de re iudic. l. non putauit, §. nō quæris, ff. de bonor. poss. contra tabul.

Hanc tamen responsionem Francisc. Mantic. in citato loco sub num. 7. vers. Sed ego considero subtiliter subuertere conabatur, cum id præsupponat de quo quæritur scilicet citationē esse necessariam in legitimatione, & hoc ipsum negatur, supradictum enim argumentum contrarium probat, quod certè ex eo non soluitur, quod dicitur vel præsupponitur citationem esse necessariam, & ideo legitimatus nō censetur legitimus in præiudicium substituti non citati, quia imò cum legitimatio videatur fieri ex voluntate testatoris, cōcluditur, quod citatio substituti non requiratur.

Cæterum replicatio hæc non subsistit, nam in ea vnum etiam præsupponitur de quo valdè disceptari contingit, nunquid testator de legitimato

timato senserit, illa nanque assertio quòd appellatione legitimorum, & naturalium filiorũ legitimatus includatur multifariã declaratur, adeo quòd tacitus assertus consensus poterit alijs argumentis subuerti, quæ per substitutum allegari valerent ipso citato, ex omissione itaque citationis defensio ipsi substituto auferretur in suisque iuribus læderetur dum voluntatis quæstionem proponere prohiberetur: hic ergo casus legitimationis quo ad testatorem incertus erat in legitimatione præsertim quæ ex Principis voluntate pendet: adeo quòd ex actu dubio incertoque non potest certa voluntas resultare ac determinatus consensus, plurimumque hic casus ab illo differt quando iussit testator filium suum post eius mortem legitimari, vt tunc proximiorum ab intestato citatio non requiratur quamuis per legitimatum excludantur, vt in citato loco Bart. dicebat, & cum Ruino concurrit Andr. Alciat. in d. l. Gallus, §. Et quid si tantum, sub nu. 153. versic. Subsequenter quæro.

Secundò alij dicebant, quòd præsupposita communi conclusione, vt grauatus in potestate habeat ipsum substitutum excludere si voluerit etiam eo contradicente, legitimando filium suum naturalem, sequitur quòd non sit tale ius vt eundem substitutum legitimum cõtradicto-
133 rem constituat, & consequenter † quòd eius citatio requiratur, l. cum seruum, §. fin. ff. de fideicom. libert. l. qui potest inuitis, ff. de reg. iur.

Sed in ista etiam argumentatione vnum præsupponitur, vt inquam simpliciter in potestate grauati sit substitutum excludere eo etiam contradicente per legitimationem, quod minimè
134 concedendum est, præsuppositis ijs † iuribus quæ substitutus allegare posset, iuxta not. per Bart. in l. is potest, sub num. 10. d. tit. de acq. hæred. vt sit proinde substitutus per fideicommissum legitimus contradictor, qui interim cautionem petit, vt tot. tit. vt legator. nom. cau. nec certat de viuentis hæreditate, sed iã mortui, auth. nisi rogati, C. ad Trebell. & latè Bart. ibi deducit, quem ad hoc propositũ sequitur Io. Crot. in d. §. & quid si tantum, num. 71. & de isto iure substituti in spe considerabili quo ad legitimationem, latè Hieron. Gabriel. consil. 197. Quamquam, num. 9.

Et pro interesse substituti, vt citandus sit ne lædatur, facit text. in l. creditoris, vbi Andr. Alciat. in verb. Sub conditione, ff. de verb. sign. & in l. irritum, C. ad l. Falcid. ex quibus deducitur fideicommissarium quodammodo creditorem
135 in † rebus fideicommisso subiectis dici posse, vt aduertit Simon de Pretis in tract. de interpr. vlt. vol. lib. 5. dubit. 4. & vlt. num. 307. fol. 553. faciunt etiam not. per Guid. Pap. decis. 232. Dicta Ioanna, post princ. cui assentitur Cell. Hug. cons. 120. Et si dici possit, num. 80. vers. Respondeo enim, citans etiam Dec. cons. 239. Primo non videtur dubitandum, in 3. dub. ante nu. 6.

Sique adhuc diceretur, quòd agens contra
136 hæredem non tenetur † substitutum citare, l. 1. §. denunciari, ff. de ventr. inspic. Respondeo vt per Bart. in l. in diem, post num. 1. versic. Ad dicta respondeo, ff. de aq. pluuia arcen. quòd in actu qui voluntariè celebratur, vt venditio parique ratione legitimatio, id non procedit, cum non valeat sine consensu illius ad quem res debet deuenire irreuocabiliter, vt ibi probatur, secus in actu iudiciali, d. §. denunciari, & l. filiusfamilias, §. Diui, in vlt. respons. de leg. 1. l. nihil, §. omnibus, eod. tit. facitque, l. peto, §. prędium, de leg. 2. & Bar. sequuntur Carol. Ruin. d. consil. 106. In quæstione, col. 3. num. 8. vers. Et concludit, libr. 3. Rol. de Vall. cons. 67. D. Iacobus de Ramo, num. 49. in fin. versic. Corroboratur hæc sententia, lib. 3. & Io. Crot. in d. §. & quid si tantum, ante num. 72. versic. Contra quam conclusionem.

Vt non arbitrer à magis communi opinione
137 iudicando consulendoque foret † recedẽdum, licet contraria opinio validas etiam habeat rationes; Et quòd substituti citatio necessaria sit, tenuerunt etiam Ias. cons. 39. In præsenti consultatione, col. 2. lib. 3. & Francisc. Viuius opin. 853. Substitutio pupillaris, num. 4. & 5. vbi plures cumulat, rationem reddit, deque communi opinione testatur.

Declaratur Primo dicta opinio, vt procedat
138 in legitimatione † facta post mortem testatoris, nã si in vita tunc de citatione non esset quærendum cum non requiratur, vt tradunt, Ioan. Andr. Anton. de Butr. Calderin. & Abb. in d. c. per venerabilem, qui fil. sint legitim. Cyn. in l. nam ita Diuus, vbi Bald. in princ. vers. Quartò quando pater, ff. de adopt. Bart. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, circa fin. ante num. 15. versic. Quandoque pater, Federi. de Sen. cons. 57. Videtur mihi, in prin. in 1. dub. Io. de Lignan. & Francisc. de Rampon. consil. 18. In quæstione proposita, col. 3. versic. Surgit tertius punctus, inter consil. Baldi lib. 4. & ipse Bald. cons. 204. Super primo articulo, num. 2. vers. Nec sunt, libro 2. cons. 306. Casus quæstionis talis est, col. fin. num. 3. vers. Sed Bartolus in ista quęstione, eod. vol. cons. 105. Primò est videndum, ante fin. vers. Et ita sentit, cons. 361. Verba Bartoli, in princ. & cons. 363. Quæritur vtrum filius, numer. 2. vers. Quæritur vtrum si pater, libr. 5. Io. de Anan. cons. 29. Visa Imperiali, in 5. dub. nu. 6. Raph. Cuman. cons. 98. Supposito tenore, colum. fin. vers. Circa secundum articulum, vbi de communi opin. attestatur, Alex. cons. 188. Perspectis verbis, col. 3. num. 19. vers. Et tamẽ, lib. 5. Corn. cons. 1. In pręsenti ardua consultatione,

tione,col.5.num. 16. verf. Nec obftat fecunda ratio,lib.3.Soc.fen.conf.147. In præfenti confultatione,col.10.nu.41.verf. Ad fecundam rationem refpõdetur,vbi de communi meminit, libro 4. Dec.conf.338.In cafu propofito, poft prin.nu.2.verf.Et cum talis legitimatio,confil. 366.Pro declaratione,col.2. in fin.fub num.5. verfic.Præmittendum eft primo,conf.367.Vifo puncto,col.4.nu.7.verf.Et ideo,dicens com munem effe fententiam,Soc.iun.conf.14.Vifo tenore,num.3.verf.Nam licet aliàs, & num.4. verf.Et ad prædicta,communem opin.effe affir mans,& conf.97.Vifo puncto,num.40.verf.Et hanc opinionem,vbi de communi, lib. 2. & ita diftinguit Sfort. Odd. Perufin.in tract.de compend.fubft.partic.6.tit.An legitimati, fol.209. verfic.Ego breuiter diftinguo, faciuntque tradita per Paul.de Caftr.conf.461. Vifis,num.3. verfic.Secundum principale fundamentum,libro 1.& Ludouic. Gozadin. conf. 6. Prima facie,num. 6. declaratque Viuius in præallegato loco,Chriftophor.de Caftelliono conf.20.Reuerendus pater,num.5.6.& 13.

139 Idem etiam erit in legitimatis†poft mortem patris de eius præordinatione, cum legitimatis per fubfequens matrimonium æquiparentur, Socin.iun.conf.120.Perfpectis his, nu.38.lib. 2. deque huiufmodi præordinata legitimatione,idem Marian.conf.121.Eleganter,num.12. eod. vol. & quòd de tali præordinatione fufficiat inter viuos etiam per fimplicem epiftolam conftare,idem Soc. iun.d.conf.120.nu.16.Lan cell.Galiaul.in d.§.& quid fi tantum,col.15.ver fic.Secunda cadit dubitatio.

Declaratur Secundò,vt nõ procedat in Prin
140 cipe fupremam †habente poteftatem,nam fi appareat eum voluiffe præiudicium fubftituto inferre ex claufula de plenitudine poteftatis,ex certa fcientia,motu proprio, vel non obftante, tunc quælibet dictarum claufularum citationẽ tollit,Alex.conf.2.Vifis codicillis,col.antepen. & fin.lib.1.Carol.Ruin.conf.76. In quæftione, num.9.lib.3.Parif.conf.1. An ifta legitimatio, nu.66.cũ plurib.feq.lib.2.Rol.de Vall.d.conf. 67.D.Iacob.nu.57.& infra,vfque ad nu.63.de omnibus dictis claufulis agens,lib.3. Francifc. Mant.in tract.de coniect.vlt.vol.lib.11.tit.11. num.10.verf.Hæc tamen fententia,fol.288.Io. Cephal.conf.23.Feudum de quo agitur, n.32. lib.1.Alex.de Neuo,conf.33. Vidi,num.12.

Quartò Iacobi de Arena dicta principalis cõ
141 clufio declaratur vbicunq. ecclefia†effet fubftituta, tunc enim ab Imperatore legitimatus ecclefiam non excludit,Bald.in c.in præfentia, nu.35.vbi Fel.nu.29.verf. Fallit primo, dicens fe alibi hoc non legiffe,extr.de probat. hosque fequitur And.Tiraquell.in trac.de priuileg.piæ caufæ,priuil.94.ac etiam Francif.Rip.in d.l.ex facto,§.fi quis rogatus,nu.46. id extendens ad quemlibet alium in dignitate conftitutũ,quod Manticæ in d.tract.de coniect.vlt.vol.lib.11.tit. 11.nu.26.nequaquam arrifit, dicens Curtium feniorem non probare id ad quod per Ripam allegatur: Baldique declarationi affentiuntur etiam Io.Cephal.cõf.111. Magnificus olim,nu. 32.lib.1.Hieronym.Alban.conf.29. Pater filio mafculo Alexandro,nu.1.& Ludouic.Molin.in tract.de Hifpan.Primogen.cap.3. num. 40. Et quamuis Alex.in d.l.ex facto,§.fi quis rogatus, num.8.verf. Plus etiam dicit Bald.contradixerit,tamen ab opinione Baldi,& aliorum præcitatorum recedendum non erit.

Ampliatur fupradicta limitatio,etiam fi ec-
142 clefia†mediatè effet fubftituta,Cephal.d.cõf. 111.nu.33.verf. Cuius dictum, per theoricam Bal.& Ang.in l.auia,§.Titio,hoc tit. vbi per illum tex.notat Bal.quòd idẽ fauor debetur mediæ perfonæ qui debetur illi ad quam commodum finale peruenire debet, & tradit Dec. cõf. 504.In cafu occurrenti,num.4.& 5.Aym.Crauet.conf.137.D.Robertus,num.13.

Quintò declaratur,vt legitimatus fubftitutũ
143 nõ excludat fi in ea regione†vnde teftator originem ducit,vel in qua diu verfatus fit ex communi vfu loquendi legitimati non appellantur filij legitimi, & teftator fubftituerit fi fine filijs legitimis & naturalibus deceſſerit, quia fecundum communem vfum loquendi verba teftatoris funt intelligenda,l.librorum,§.quod tamen Caffius,de leg.3.& ita tenent Paul.de Caftr. in l.fin.num.5.verfic. Mihi autem videtur, C. de his qui ven.ætat.impetr. Ioan.de Imol.in d.l.ex facto,§.fi quis rogatus,in final.verb. vbi Francifc.Rip.num.44.idem Imol.in l.fi ita quis,§.is cuius,ff.de leg.2.Andr. Barbat.in l.cum acutiffimi,num.225.in fin.C.de fideicom. Alexand. confil.25. Circa primum dubium,num.2.lib.1. Dec.conf.258.In cafu D.Francifci,num.2. verfic. Secundò hoc idem fuadetur,conf.365. Vifo confilio,num.3.verfic.Tertiò hoc idem confirmatur,& conf.366. Pro declaratione, num. primo, verfic. Et fecundum communem vfum loquendi,ac denique,conf.425.In cafu propofito,colum.antepen.verfic. Quartò confiderandum eft,Raph.Fulgof.conf.62.Stante ftatuto, num.tertio,Albert.Brun.conf.15. Vifa legitimatione,num.vndecimo,Ludouic.Gozadin.confilio 6. Prima facie videtur,col.2.num.vndecimo, dicens vbique de hoc communi loquendi vfu notorium effe,And. Barbat.conf.27.Scripfit,col.24.lib.2.Hieronym. Grat. confil.29. In præfenti caufa,colum.8.num.49.verfic. Quartò dico,lib.2.Io. Cephal. conf.82. Hæreditas, num.19.lib.primo,vbi ampliat etiam in legitimato ex matrimonio fubfequenti, & d.cõf.111. Magnificus olim,num.18.eod.uol. confil. 276.

Magnificus D.Iacobus, nu.28.lib.2.consf.318. Præsentis consultationis,num.62.lib.3. & consil.525.In testamento,num.81.lib.4.idem quoque voluere Francisc.Aretin. in d.l.Gallus,§.si eius circa fin.vers.Primò quidem, dicens hanc limitationem sine dubio procedere si talis communis vsus loquendi probetur,Francisc.Niconit.in rubr.de nou.oper.nunc.num.246.Curt. sen.consf.73.Super memorata facti narratione, col.20.in 3.dubit.post num.19.vers.Idem consuluit,Hipp.Riminald.cons.521. Prętendit D. Iustinianus,num.13.vers. Ad secundum,lib.5. & Ludouic.Molin.in d.trac.de Hispan.Primogen.lib.3.cap.3.num. 32.vers. Quarta conclusio,fol.360.

Circa hanc autem limitationem animaduertendum est,vt Francisc. Mantic. scribit, legiti-
144 mato † incumbere probationem, vt appellatione legitimorum & naturalium per rescripti legitimati ex communi vsu loquendi includantur,aliter enim excludere substitutum non posset,nam Paul. de Castr. Ioan.de Imol. Decius, Fulgos. Curt. & Gratus concludunt, ita communem vsum loquendi, vt inquam legitimati non veniant in quocũque loco se habere, adeo quòd quis fundatam habeat intentionem nulla facta probatione, vt Mantica dicebat. Hæc certè magna restrictio est si vera est, per quam ferè communis cõclusio in totum subuertitur, magna etiam est dictorum Scribentium autoritas: Et propterea Rolan. de Vall. consil.83. Quòd Marcus Antonius, num. 20. versic. Vlterius dicitur, libro tertio, voluit hoc de communi vsu loquendi procedere, si communis v-
145 sus loquendi † probetur fuisse tempore conditi testamenti,iuxta tradita per Ruin. consilio 63.Quamuis copiosè,num.7.lib.3.post Socin. sen.in d.l.Gallus,§.si eius,in fin. vbi refert Cumanum idem consuluisse,de liber.& posthum. Et licet de prædictorum restrictione dubitare videatur Hieron.Grat.d.consf.29.nu. 50.lib. 2. tamen cum ijsdem sensit Hipp. Riminald.consil.522.Prætendit D.Iustinianus, nu.15.quicquid Rolandus asseruerit,allegans Io. Cephal. consf.525.In testamento D.Clementis, nu.81. libro 4. vbi dicunt communem hunc loquendi vsum vbique vigere.

Quicquid tamen prȩcitati Doctores alioqui celeberrimi affirmauerint, ego valde de ipsorum assertione cum Hieronymo Grato ac Frãcisco Mantica dubius sum, quæ communem opinionem eludere ac omnino (vt dicebam) prosternere conspicitur: Vnde Hippol. Riminald.consf.540. Et prima consideratione,num. 22. lib.5. in contraria videtur esse sententia, & non solum admittit communem vsum loquendi probandum esse tempore conditi testamenti,vt Rolan.de Vall. asserebat,post Dec.consil. 365. Viso consilio, col. fin. sub num.8. versic. Tertiò non obstat, quod etiam voluit Iacobus Menoch. consf. 266. Memini me superiore anno,num.63.lib.3.sed etiam vnum aliud,scilicet
146 † communem loquendi vsum illius generis hominum cui actus ille conuenit,vel illa verba, Dec.consf.7.Et pro tenui facultate,col.antepenul. sub num. 3. & post Socin. sen. tradit in his terminis Riminald. vbi supra num. 26. versic. Subditque,qui aliud addit,vt non sufficiat probare testamenti tempore communem vsum loquendi viguisse, sed à decem annis ante sic durasse, Bart.in l. Labeo, num.6.ff. de supell.leg. Bald.in l.omnes dies, num.2. C. de fer.& post Camill.Gallinium,lib.4. de verborum signific. cap.11.sic ipse ibidem concludit num.28. versic.Quinimò: Denique opinionem de communi vsu loquendi,inquit procedere quando ver-
147 ba essent † vulgariter prolata, secus autem si Latinè,vt distinguit Bald. in l.lege 12. tabul.in fin.C.de legitim.hęred. Alex.d.consf.2.Visis codicillis,num.9.& consf.9. Visis verbis,num.4.libro 1.Ludouic.Roman.consil. 4. Sententiam, num. 2. & in istis terminis legitimationis Rol. de Vall.consf.83.

Quòd Marcus Antonius,in fin.nu.21.& 22. lib.3.Riminald.in præcitato consf.num.29.versic.Tertiò responderi quoque potest, Hocque maxime verum esset, vbi notarius bene eruditus appareret,vt in terminis tradit Menoch. d. consf.266.num.65.lib.3.Quamuis hæc declaratio siue distinctio anceps fortasse reddatur ex ijs quę in responsione ad vltimum argumẽtum partis negatiuæ super principali quæstione ex intentione Socini dicebam: Ad istamque communis vsus loquendi probationem,quòd quatuor requirantur,optimè Iacob. Menoch. scribit d.consf.266.n.63.vers.Et vt dicatur d.lib.3.

Sextò limitatur & restringitur, quòd ita demum legitimatus valeat substitutum excludere si ipse legitimatus, & is de cuius successione tra-
148 ctatur fuerint † iurisdictioni legitimantis subiecti, Ang.consf.301. Pro decisione primi puncti, nu.10.vers.Eadem ratione dico, quem referendo sequitur Curt.sen.consf.65. Super præmissa narratione,nu.15.vers.Secundò cõcludit, Martin.Gartat.Laudens.in Disput.sua facta Papiæ, incip.Augerius, Præp. Alexandrin. in cap.per venerabilem,§.quod autem,vbi Aegid.de Rustic. qui fuit celeberrimus Doctor, & magnus Canonista, colum. 3. versic. An autem,qui fil. sint legitim. Paris.consil.1.Prȩsens legitimatio, nu.42.uersic.Prout etiam,lib.2. citans Afflict. decis.128.Fuit dubitatum,numero quarto,ubi concludit Imperatorem non legitimare spurium in Regno Neapolis quo ad successionem, quia hoc Regnum liberum est ab Imperio, ut dicit Andreas de Isern. in prælud. feud. numero 38.

rursus

rursus Parif.conf.1. Visa facti narratione, num. 103. versic. Et etiam contra aliam communem conclusionem, vbi de communi attestatur, lib. 1. & conf. 3. legitimatio, nu. 23. in fin. d. libro 2. fuitque opinio Baldi post Iacob. Butrig. in l. 1. num. 5. vers. Item quero, C. de iur. aureor. anul. & in l. eam quam, num. 28. vers. Consueuit esse quæstio, C. de fideicom. Signorol. conf. 221. Factum sic se habet, colum. 5. circa med. vers. Præterea ipsa Cassandra, Fulgos. conf. 23. Hengelpertus, col. 2. nu. 2. versic. Et vt illud præterire, vbi de communi testatur.

Magis siquidem receptum intuemur, legiti-
149 mationem extra legitimantis territorium † effectum non sortiri, adeo vt legitimatio facta à Cæsare, vel eius Comite Palatino ad bona sita in aliena iurisdictione, veluti Ecclesiæ non extẽdatur, Bald. conf. 67. Si dicta institutio, num. 4. versic. Item legitimatio propriè dicitur, lib. 1. conf. 336. Verba primi priuilegij, in fin. versic. Imo expresse apparet, lib. 2. conf. 406. Casus talis est, quidam magister Andreas, nu. 3. versic. Sed nunquid capere poterit, lib. 3. Petr. de Anchar. conf. 320. Primum dubium, nu. 3. & infra Paul. de Castr. conf. 180. Super eo, col. 1. in fin. lib. 1. conf. 343. Circa primum articulum, nu. 1. & infra, & conf. 467. Viso dicto puncto, nu. 3. 6. & 7. vbi latè insistit rationes hinc inde afferendo, lib. 2. Corn. conf. 9. Memini, num. 4. versic. licet sit non parua disceptatio, lib. 4. vbi plures allegat, & signanter Iacob. Butrig. in l. 3. ff. de offic. præsid.

Et quamuis contrarium tenuerint Iacob. de Beluis. in auth. quibus mod. natural. effic. sui, in princ. col. 3. versic. Solutio quæstionis primæ, vbi valde disputat, Bald. in procem. C. col. pen. Bart. conf. 75. Viso, in fin. Dec. conf. 52. eiusdẽ initij, num. 2. ac plures alij per Didacum relati in loco statim allegando, quibus addendi sunt Calderin. conf. 3. Habens potestatẽ, post princ. Ioan. de Anan. conf. 29. Visa, num. 1. vbi alios citat, Socin. sen. consil. 47. In præsenti consultatione, numero 31. libro quarto, Alex. consil. 11. Aliàs consului, col. 2. num. 10. lib. 7. Iacob. Phi lipp. Port. conf. 105. Quia inter plura, num. 6. & infra, lib. 1.

Tamen prima opinio est communior à qua non esset iudicando recedendum, vt scribit Alexan. conf. 67. Consideratis his, num. 8. vers. Et ita se habet magis communis opinio, lib. 1. ac etiam Dec. conf. 55. Et pro tenui facultate, n. 3. versic. Et licet plures, conf. 150. Dubitatur principaliter, num. 5. & 6. & cõs. 557. Accuratè, nu. 12. & num. 14. quam etiam tenent, Carol. Ruin. conf. 178. Subtiliter & abundè, num. 12. vers. Ex alio quoque, lib. 2. conf. 86. Attẽta legitimatione, num. 10. vers. Item nec quo ad bona, lib. 3. conf. 77. Viso ac diligenter ponderato, num. 3. conf. 66. Perlectis, col. 2. num. 3. versic. Sed propter hoc non discedo, & infra, conf. 67. Viso themate & dubijs, col. 2. num. 2. eod. vol. 3. dicens in præalleg. conf. 77. quòd quamuis contrariæ opiniones adsint, hæc tamen de iure verior videtur, vt per eum. Didac. Toletan. in epitom. de sponsal. & matrim. in 2. part. cap. 8. num. 14. versic. Quarta conclusio, vbi de magis communi meminit, Io. Crot. in d. §. & quid si tantum, numero 89. in fin. etiam indistinctè vt ibi, Rol. de Vall. consil. 88. In causa, numero 25. & 41. libro primo.

Quid verò in Papa dispensante super radice
150 matrimonij † dicendum sit, Hieronym. Gabrielius scribit communem veramque opinionem esse, quòd possit, consi. 21. Sebastianus, numero 14. vbi multos allegat, Sed contrarium consuluit Curt. iun. consil. 136. Quidam vasallus nobilis genere, numero septimo, vbi etiam de communi.

Dumque aliqui dicunt quòd viuente patre eoque volente possit legitimatio in alieno fieri territorio, intelligendum est, quãdo Imperator
151 illam † fecisset extra territorium suum, sed inter suos subditos, secus quando inter non subditos & respectu bonorum sitorũ in alieno territorio, vt per Dec. d. conf. 557. Accuratè, n. 14. vers. Non obstat dictum Baldi, Rol. de Vall. d. conf. 88. In causa, nu. 41. lib. 1. vbi alios enumerat; & quamuis ipse non dicat, requiritur etiam licentia Domini illius loci in quo fit legitimatio, & ita procedere huiusmodi conclusionem, deducitur ex ijs quę tradit Alex. d. conf. 11. Aliàs consului, num. 11. in fin. versic. Et est communis opinio quando, &c. lib. 7. & Ias. conf. 71. Super vtraque legitimatione, col. 3. versic. Confirmo prædicta, lib. 3. Sed Portius d. consilio 105. Quia inter plura, num. 22. versic. Idem dicendum est, lib. 1. videtur hoc distinguere, de eius autem distinctione ex quibusdam præsuppositis resultante dubitari fortè potest, vbi numero 23. quærit nunquid tacitus consensus Principis illius loci sufficiat an verò expressus requiratur.

Septimò debet limitari, vt legitimatus substi
152 tutum † non excludat si post testatoris mortẽ qui in testamento ei specialiter reliquit, legitimatus fuerit, cũ enim testator specialiter ei prouiderit, non videtur de eo sensisse cũ sic loquutus extitit, si quis sine filijs legitimis & naturalibus decesserit, arg. l. doli clausula, de verb. oblig. & l. sanctio legũ, ff. de pęn. ita cõcludit Dec. conf. 284. Viso puncto, col. 5. in fi. nu. 10. versic. Quartò simpliciter in casu isto, & fuit opinio Alex. de Imol. conf. 67. Consideratis his, nu. 5. lib. 1. quem hoc modo intellexit Hieron. Grat. conf. 65. Et si agatur, nu. 47. lib. 1. & post Io. Cephal. quę allegat, idẽ scribit Iacob. Menoch. in

tract.de præsumpt. in 2.par.lib.4.præsump.79.
nu.32.& cons.164. Non caret,ante nu.9. vers.
Secundò & clarius,lib.2.

Allegat ad hoc comprobandum Dec.specia
lem Ludouici Romani decisionem cons. 370.
In proposita consultatione,col.2.vers.Præsum
153 ptio est igitur,vbi concludit regulam † huius
contextus non habere locum in filia quæ ex fi-
lio grauato nata erat tempore testamenti,& cui
testator speciale legatum reliquerat, quia sicut
illam in legato nominauit,pariter eandem si vo
luisset, nominasset ad euacuationem fideicom-
missi, arg.l. 1.§. sin autem ad deficientis, C.de
caduc.tollen.Et quamuis vt Dec. inquit, deci-
sio Romani in dubium reuocetur, vt infra ostẽ
dam, tamen disputatio illa procedit isto respe-
ctu an l.cum auus,quę videtur loqui in nepoti-
bus nascituris locum habeat in iam natis tem-
pore testamẽti, & isto casu Doctores vario mo
do loquuntur, sed in casu in quo loquitur Ro-
man.aliud concurrebat,quia illi nepti quæ erat
nata tempore testamẽti fuerat factum legatum
à testatore, & istud est quod in casu nostro pon
deratur; & circa hoc alij Doctores contradice-
re minimè videntur.

Sed contra hanc Decij opinionem nonnul-
la allegãtur,Primò quòd specialis prouisio fuit
facta tanquam naturali seu spurio,sique sciuis-
set testator eum legitimatum iri, vtique ipsum
in conditione comprehendisset. Secũdò quòd
154 per legitimationem spurius videtur† renasci,
Bald.per illum text.in l.filius à patre,§.1. ff. de
liber. & posthum. Io. de Imol. in l. certum est,
num.2.ff.de iniust.rupt.testam.Vnde per legi-
timationem quasi posthumi natiuitate rumpi-
tur testamentum,Socin.sen.cons.226.Quęstio
præsentis consultationis,col.2.nu.5.vers.Nam
legitimati,vbi alios allegat, deque cõmuni opi
nione attestatur,lib.2.

Et licet eximius sanè Doctor Francisc. Man
tic.in tract.de coniect.vlt.vol.lib.11.tit.10.nu
mer.20.à Decij sententia recesserit, ego tamen
illam vti iuri cõsonam valdeque rationabilem
semper amplecterer: Et Prima quidem obie-
ctio non subsistit,cum pater in vita potuisset fi-
lij legitimationem à Principe obtinere prout
post mortem obtenta fuit,vnde cum non cura-
uerit spurio de legitimatione prouidere, sed tã
tum de speciali legato,quamuis postmodum le
gitimatio sequatur, non potest ex ea augeri in-
tentio testatoris qui in eo quod voluit spurio
prouidit.

Non obstat Secunda, nam licet legitimatus
renasci credatur, & veluti posthumus rumpat
testamentum, fictio huiusmodi quæ per legem
inducta videtur,operari non debet,vbi expres-
sa hominis prouisio adest,& vbi ex mente testã
tis coniecturata eliditur: Nam & generaliter di
155 cta principalis conclusio† temperanda est,ni-
si ex verbis testamenti, vel legitimis coniectu-
ris appareat testatorem de legitimatis non sen-
sisse, quia in conditionibus(vt vulgare admo-
dum est)voluntas testatoris primum locum ob
tinet,eaque conditiones moderatur,cum & de
quib.liberis testator ipse senserit in primis spe-
ctari oporteat,d.l.ex facto,§.si quis rogatus,ff.
ad Trebell.& tradit ipse Mantic.qui dictam cõ
clusionem hoc modo declarat, d.tit.10.nume-
ro 22.versic.Verum planè hæc sententia,vt De
cij opinio non sit negligenda,cum nobile inge-
nium rectumque iudicium in iure ciuili decla-
rando habuerit.

Octauò dicta conclusio limitatur, vt legiti-
matus per rescriptum non veniat sub illa con-
156 ditione legitimorum & naturalium † in feu-
dis à quibus repellitur, Oldrad. cons.247. Fa-
ctum tale est,col.2.in fin.num.4.vers.Ad quar-
tum & vltimum,vbi dicit,quòd videretur con-
fitendum ipsum posse succedere iure commu-
ni Romanorum vbi legitimatio tenet,§. si quis
ergo,auth.quib.mod.natural. effic. legitim. de
cõsuetudine verò in scriptis redacta in feudum
non succedit legitimatus, c.naturales, tit.si de
feud.fuer.controuers.inter domin. & agnat.Sa
lic.in auth.item si quis,colum.2.C.de natural.
lib.Ioan.Calderin.cons.5.An naturales, tit. de
feudo,Signorol.cons.220.Quidam dictus Ioã-
nolus,colum.2. Dec.cons.275.In causa,colum
na 5.num.9.versic.Nam legitimatus,Francisc.
Aretin.cons.pen.quod in ordine est cons. 167.
Magnifici & excelsi Domini, colum.pen. ver-
sic.Circa filios legitimatos,Paris.cons.14.Cum
in facto, num.29.lib. 2.Socin.iun.cons.72.Pro
posita quæstio,num.49.lib.1.post Præpos. Ale
xandrin. in d.cap. per venerabilem, colum.46.
versic.Quod autem,vbi Aegid.col.3.in fi.Lau-
rent. Siluan. consi.3.Quo ad primum dubium,
num. 27. versic. Similiter taliter legitimati, &
num.51.idem etiam tenent,Alex.cons.67.Con
sideratis his, colum.4.num.5.versic.Hinc dicit
etiam,lib.1.& cons.94.eiusdem initij, colum.3.
num.5.eod.vol.Carol.Ruin.cons.7. Quęritur,
col.10.num.33.lib.1.cons.69. Diligenti,col. 9.
num.20. & infra,lib.3. & cons.77. Viso, col.2.
num.5.& 7.eod.vol.& ne Baldum taceam, idẽ
ipse tenet consil. 229. Ad euidentiam præmit-
tendum est,in princ.libro 3.Camill. Borrell.in
commentar. ad Pragm. Regis Ferdinandi: O-
dia quæ inter coniunctos,§.1.gloss.3.num.183.
versic. Demum quo ad successionem, fol. 27.
Franciscus Bursat.consil.76.Ex hac serie facti,
num.25. versic. Qui ideo,libro primo,vbi com
munem esse dicit. Augustin.Bero.consilio 127.
Ad veritatem eliciendam, num.16.lib. primo,
consil.73.Circa primum,num.33.eod.vol.con
sil.65. Pluribus se offerẽtibus dubitationibus,
num.

num.9. d.lib.1.conf.23.Quòd electio facta,numer.18.conf.54. Ad fauorem,num. 20.libro 2.

Hæc tamen limitatio intelligenda est, nisi per
157 Principem specificè & expressim † ad feuda etiam fuerit legitimatus, secundum glos. in d.c. naturales, quam sequūtur ibi Iacob. de Beluis. Bald. Petr. de Ceruott. Andr. de Isern. Aluarot. Præpos. Matth. de Afflict. & alij, communiterq; approbatam esse, tradit Socin. cons. 3. In causa Domini Guidi, vers. Et pro fundamento præmitto, lib. 3. idemque scripsere Io. And. in c. lator, extr. qui fil. sint legitim. Bal. in d. l. eam quā, num. 4 2. vers. Quæro vtrum legitimatus, C. de fideicom. & cons. 214. Casus est talis, quidam habet vxorem, post princ. vers. Quod autem de naturalibus, lib. 2. dicens hoc de facto contigisse Mutinæ, in causa cuiusdam Hugonis contra Passamontes, Præpofit. in d.c. per venerabilem, fol. 13. col. tertia, versi. Quæro sexto, ibidemque Aegid. de Rustic. col. 4. post princ. vers. Et hoc de feudo, Signorol. d. cons. 220. Quidam dictus Ioannolus, col. 2. vers. Sed vt legitimatus, Dec. d. cons. 275. In causa, col. fin. & cons. 624. Copiosè, num. 5. Curt. iun. cons. 157. Præsupponitur, num. 15. & 28. de communi attestans, & in tract. feud. in 2. part. col. 29. versic. Decimo septimo quæro, Francisc. Aret. d. cons. pen. quod est cons. 266. Magnifici, col. fin. versic. Circa filios legitimatos, Albert. Brun. cons. 15. Visa, colum. pen. & fin. Paris. cons. 1. Præsens legitimatio, num. 14. lib. 1. Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 18. ff. ad Trebell. Afflict. decis. 195. Dictat capitulum, num. 1. Laurent. Syluan. cons. 3. Quo ad primum dubium, sub num. 49. versi. Si legitimatus à Principe, Ruin. cons. 7. Quæritur, num. 33. lib. 1. Francisc. Bursat. cons. 76. Ex hac serie facti, num. 3. vers. Ad secundum dubium, lib. 1. Augustin. Bero. d. consil. 127. Ad veritatem eliciendam, num. 16. libr. primo, d. cons. 73. Circa primum, num. 33. eodem vol. cons. 168. Tria sunt, num. 6. lib. 2. Francisc. Beccius, cons. 3. Tam doctè & copiosè, numero 36. Socin. iun. consil. 95. Quia præsentis consultationis resolutio, num. 12. lib. 3. Ludouic. Molin. in tract. de Hispan. Primogen. libro tertio, cap. 3. num. 26. versic. Quę dubitatio, fol. 359. Iacob. Menoch. cons. 266. Memini, nu. 59. lib. tertio.

Istudque vt legitimati expressim ad feuda, admittantur in feudis nobilibus, & dignitatis
158 † non procederet, cum nisi id expressè dicatur à feudis istis reijciantur, secundum Bal. in d. l. eā quam, col. antepen. nu. 42. vers. Quæro vtrum legitimatus, vbi Andr. Barbat. in addit. C. de fideicom. Petr. de Anchar. nuncupatim de feudis nobilibus loquēs, cons. 308. Prima facie, col. 2. vers. Tertio moue, Andr. Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 24. num. 18. vers. Sed & quod plus est, fol. 200. Præpos. Alexandrin. in d.c. 1. §. naturales, ibidemque Laudens. Curt. iun. d. cons. 157. nu. 15. vers. Ex præmissis, & in trac. de feud. in 2. par. tertiæ part. princ. q. 17. nu. 39. Glos. super consuet. Parisiensib. §. 8. fol. 120. in 8. q. & post Baldum consulendo, & Andr. de Isern. tradit Marin. Freec. in trac. de subfeud. lib. 2. in 15. differ. inter feud. regalia titulata, & alia feuda nobilia, fol. 250. Soc. iun. cons. 95. Quia præsentis consultationis resolutio, nu. 92. vers. Secundò quia, lib. 3. Io. Cephal. cons. 23. Feudum de quo agitur, num. 45. vers. Secundo quia legitimatus, Nicol. Boer. de magis communi opin. attestans decis. 123. Et semper, nu. 6. in 1. part. Ludouic. Molin. qui alios citat in tract. de Hispan. Primogen. lib. 3. cap. 3. n. 26. vers. Et etiā, fol. 359. vbi de communi, dicens hoc etiam in feudis Regalibus procedere. Quod tamen limitandum est, quòd non procedat in proprio feudo Regni, requiritur enim quòd sit dictum nominatim ab Imperatore, vt in Regno valeat succedere, aliàs si in genere ad feuda dignitatis esset legitimatus non sufficeret, sic per Bald. in d. l. eam quam, nu. 43. vers. Sed pone.

Quæ autem sint feuda nobilia, dic propriè
159 omnia feuda † regalia habentia regalem dignitatem annexam, siue sit feudū Regni, siue Principatus Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, cum omnia hæc titulata sint & regalia, licet Regni non sint, cap. 1. de feud. march. cap. 1. quis dic. Dux cum vtrobique notatis. Sed Iacob. de Beluis. in prælud. feud. in 6. diuis. dicebat, feudum nobile esse, quod ab Imperatore Regi conceditur, vel Marchioni, Comiti & similibus dignitatem habentibus, Minus nobile dici, quod datur ijs qui accipiunt à Marchione Comite ac similibus, Mediocriter seu aliqualiter nobile, quod ab ijs datur qui feudum à Marchione vel Comite receperunt: primosque dici Capitaneos Regni, secundos Valuasores maiores & Capitaneos, Tertios verò minores Valua
160 sores: ignobile † verò feudum dici, quod à minoribus vasallis alijsque inferioribus datur, tūc enim accipientes nullam acquirunt nobilitatē, vt circa princ. tit. qui feud. dar. poss. & d. cap. 1. §. cæteri, Et quamuis Beluis. ibi, nobilitatem ex parte concedentis consideret, vt aduersus eundem Iacobum dicebat Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. de præscript. in addit. magna, versic. Sed hoc nihil ad propositum, qui nobilitatem feudi ex vi verborum inquirebat, tamen Beluisius verum dicit, quem sequuntur, Præpos. Alexandrin. in prælud. feud. col. 13. circa med. versic. Secunda est diuisio, Iacob. in. de S. Georg. in inuestit. feudal. in verb. In feudum, col. 4. versic. Octaua diuisio feudi est, Ias. & is in prælud. feud. in 10. diuis. num. 119. versic. Verum quia ista diuisio, post Ioan. de Imol.

X 3 in c.

in c.fin.col.26.in 3.q. extra de feud. Andream de Isern.& Ioan. Rayn.alibi, vt per eum, Berber.in 2.q. Alex.conf.30.Quoniam,num.19.libro 1. Petr. Rebuff.in arbor.feud.in 3.diuis.Anton.Capyc.in inuestit.feud.tit.de feudorum generib.col.4.versic. Nobile feudum,fol. 107.Carol.Ruin.consl.69.Diligenti,col.9.num.19.versic.Nec obstat,lib.3.Hieronym. Grat. consl. 4. Dubitatur,num.12.lib. 1.& Ioan.Cephal.consl. 23.Feudum de quo agitur,num. 56.lib. 1.

161 Et quòd omnia feuda à Rege concessa † regulariter nobilia sint sub quocunque redditu existant, cum à Rege fluat nobilitas, tradit Frecc. in d.tract.de subfeud. lib. 2. in 5. authorit. Baron.num.7.vers.Et ideo,fol. 197.Insuper quòd

162 pro feudo nobili collecta † non soluatur, sed pro feudo rustico, And.de Isern.in tit. quæ sint regal.in verb.Et plaustrorum, Luc.de Penn.in l.1.num.59.vers.In feudis autem nobilibus, C. de impon. lucr. descript. lib. 10.& in l.cum Diuus Aurelianus, num. 5. & 6. C. de omni agr. desert.lib. 11. & tradit idem Marin. Frecc. in d. trac.lib. 2.de differ.feud.num.14.in 9.differ. Et quòd feudum antiquum nobile dicatur, post Bald.& Dec.tradit Hieronym.Alban.consil.3. Et si angustia,num.5.vers. Quartò ista concessio, Nunquid autem vt huiusmodi legitimationi ad feuda locus sit agnatorum citatio requira

163 tur?& dicendum est,ipsam citationem † requiri etiam si viuo patre, vel auo legitimatio fiat, vt dicunt, Signorol.d.consl.220.col. pen. versi. Præterea spes istius, Albert.Brun.d.consl.15.Visa legitimatione,col. 2.versi.Quintò potest reddi nulla,& colum.fin.versic.Quæ fundamenta, Curt.iun.d.consl.157.num.4.& num.21.Carol. Ruin.consl.36.In causa feudali, col.9.num.20. versi. Vlterius dicta legitimatio,vbi hoc declarat,lib.1.post Paul.de Castr. quem ibi allegat, & consl.99. Visa amplissima potestate,col.2.numero 3.versic.Nec obstat,lib.3.Marian.Socin. in tract.de citationib.artic.7.princ.in 30. casu, col.2.circa med.vers. Nisi respectu feudi,Ioan. Cephal.d.consl.23.nu.58.lib.1.

Et an legitimatio hæc ad feuda existentium agnatorum mentionem requirat ne subreptitia dicatur, puta quòd extabant fratres,aut filij fratrum,aut patrueles,vel eorum filij,aut similes?& dicendum est mentionem prædictam de-

164 beret † fieri,cum de facili fortasse Princeps nō legitimasset si sciuisset ex prædictis aliquem extare,ne illi præiudicaret, vel saltem non tam de facili, ita post Vbert. de Bobio ab eo relatum, voluit Anton.de Butr.in d.c. per venerabilem, colum.13.versi.Exigitur tamen quòd fiat mentio agnatorum,& infra vers. Idem tenuit Vbertus de Bobio de agnatis,vbi Ægid.colum.quinta,post princ.extra qui fil.sint legitim. Ioannes Andr.in addit.ad Specul.tit.de success.ab intestat.§.1.versic. Ita non videntur naturales legitimati,Paul.de Castr.num. 39.vers. Si verò legitimatio,& Francisc. Aretin.col.16.in fin.vers. De legitimatione vide,in l.Gallus, §. & quid si tantum,de liber.& posthum. Signorol.d.consl. 220.col.3.vers.Præterea cū dictus D. Comes, Corn.consl.93. Primo aspectu,col.4.vers.Constat enim quòd Papa,lib.2. vbi refert ita tenuisse Io.Andr.in dictis addit.idem Francisc. Aret. d.consl.pen.quod est,167.col.fin. Stephan.Bertrand.consl.110.Visis,col.5.post med.lib.2. Socin.iun.consl.99. Viso themate, col.pen.nu.40. vers. Posset etiam, lib.2. Marian. Soc.sen.in d. tract.de citationib.art.7.princ.in 30. casu,vers. Et quamuis de existentia.

Vlterius quæro,nunquid in feudis prout legitimatio agnatorum citationem requirit, sic etiam inferioris Domini citationem ad eius validitatem exposcat? & Salic.in quodam consil.

165 incip.Comes Palatinus,tenuit † quòd sic,idē etiam Anton.de Rosell.in tract. legitim. in vlt. cart.versic.Sed vlterius,rursus Salic. in sua Disput.incip. Mediolanensis quidam, de quibus decisionibus Saliceti meminit Alex.consil. 60. Visa legitimatione,num.2.vers.Fortius, lib.2. Sed Curt.iun.d.consl.157.Præsupponitur, nu. 24. voluit Saliceti opinionem posse procedere vbi Princeps potestate ordinaria vteretur non autem plenitudine potestatis,dicēs aut esse falsam aut ita dictam opin. Saliceti in citatis locis intelligēdam fore,vt per eum, Sed eiusdem Saliceti sententiam comprobat Socin. iun. consl. 96.Quia præsentis consultationis resolutio,nu. 98.lib.3. dicens ab ea vti magis communi recedendum non esse.

Quæro etiam,vt legitimatio ad feuda teneat,

166 an requiratur † specialis derogatio ad d.c.1.§. naturales, Bald. ibi, col.prima,versic. Sed ego quæro,tenet non requiri clausulam,non obstāte, quādo Princeps specialiter, & ex certa scientia rescribit, & hæc verba ex certa scientia in litteris sunt expressa, secus si daret alicui generalem authoritatem legitimandi, plus enim operatur species certa quàm dispositio generalis, vt ipse Bald. dixit in l.prima,num.22.C.de furt.& licet alij clausulam derogatoriam requiri asseruerint, tamen primam opinionem defendi (inquit ipse) de iure posse, per text. in l. qua in prouincia,§. Diuus,ff.de rit.nup. Sed Signorol.de Homod. d. consil. 220.colum. secunda, circ.med.versic. Vnde notanter, videtur tenere derogatione opus esse,adeo quòd in priuilegio sui Comitatus apponi fecit nominatim ac specialiter potestatem legitimandi quo ad feudorum successionem cum derogatione d. cap.naturales,hancque opinionem post Curt.sen. cōsil.65.Super præmissa,colum.14.tenet Marian. Socin.iun. consil.65.Memini,num.94.lib. 3.

Quic-

Quicquid tamen præcitati dixerint, contra
167 rium † verius est, quòd imo generalis deroga
tio sufficiat ad tollendam dispositionem, d. cap.
naturales, prout ibi dixere Aluarott. Præposit.
Alexandrin. & Martin. Laudens. idem etiam te
nent, Raph. Cuman. consil. 168. Reuerendus
pater, colum. vlt. post num. 7. versic. Quod au-
tem vltimo dicebat, dicens contrariam opinio
nem communiter non approbari, Alexan. con-
sil. 187. Videretur prima consideratione dicen
dum, colum. penult. num. 19. versic. Quia respō
deo, & infr. lib. quinto, allegans gloss. iunct. tex.
in l. prima, in verb. Rescripti, C. de natural. lib.
vbi Bald. & Angel. dicensque formaliter in his
terminis consuluisse Pet. de Anchar. cons. 335.
Viso diligenter tenore indulti, colum. secunda,
vers. Non obstat quod dixi supra, adestque au-
thoritas D. Matthæi de Afflict. decis. 195. Di-
ctat capitulum, num. quarto, vers. Nec obstat,
& de communi opin. meminit Curt. iun. d. con
sil. 167. num. 28. dicens idem tenuisse in tracta.
feudali, in tertia parte, in secunda conclus. cum
istis etiam pertransit Thom. de Marin. in tract.
feud. tit. tertio, de feud. ex pact. & prouid. libro
primo. num. 47. post Pernum, & alios quos ci
tat. Et multo magis opinio Ancharani proce-
deret cum in derogatione adesset clausula, Etiā
si talia forent quorum oporteret specialem mē
tionem fieri, vt Cur. iun. in sæpius citato consil.
d. num. 28. versic. Tamen omissa disputatione,
inquit, in hoc omnes consentire affirmans, & in
specie Felyn. in cap. nonnulli, in princ. colum.
octaua, ante numerum septimum, vers. Secun-
168 da declaratio. Ad quod induci potest † quod
scribit Alberic. in l. vnic. C. quand. Imper. inter
pupill. & vid. licet enim Cyn. & Angel. ibi ex-
pressam derogationem ad dictam legem requi-
ri senserint, vt per eam tollantur priuilegia ibi
contenta, idem tamen esset si concessio clausu-
lam contineret, non obstante aliquo priuilegio
de quo oporteret specialem mentionem fieri,
quamuis specialis derogatio non adesset, vt ibi,
& Albericum sequi videtur Matth. de Afflict. in
constit. Statuimus, la seconda, tit. de offic. magi
stri iustitiarij, num. decimo, vers. Quid si esset
dictum, Sed cum Afflict. remittat se ad Felyn.
in cap. accedentes, extr. de præscript. nu. 4. vers.
Cæterum super his, dicētem cum Alberico sen
sisse Federicum de Senis, & Ioan. de Anan. qui
de communi attestatur, & denique concluden
tem contra Ananiam re vera communem opi-
nionem esse, ac enumerātem Calderinum Car-
dinalem, eundem Federicum, Paul. de Castr.
Ludouic. Rom. Alexand. Marianum Socinum,
& Laurent. de Rodulph. quos si Anania vidis-
set, fortè nōn dixisset illam communem opinio
nē esse, Et ideo tenenda est opin. Paul. de Cast.
in d. l. vnic. num. 2. versic. Vel non obstante, q
sint miserabiles, dicentis sufficere apponere de-
rogationem sub conceptione illa verborum,
Non obstante quòd sint miserabiles personæ,
secundum quam iudicasse Sacrum Regiū Con
silium refert D. Vincent. de Franch. decis. 187.
Quamuis vt derogetur, sub num. 2. in 1. part.
Præposit. itaque in d. cap. naturales, colum. 4.
169 versic. Et per hoc tutius est, dicit † se consuluis
se, quòd semper in rescripto gratiæ feudalis di-
cta clausula derogatoria in specifica forma ap-
ponatur, quod indicasse videtur Raph. Cuma.
d. consil. 168. in fin. faciuntque tradita per Fran
cisc. Bursat. consil. decimo, Illustris Comes Lu
douicus, sub num. 3. versic. Quia respondetur
primò.

Secundò principaliter dispositio d. cap. na-
turales, ne legitimatus in feudo succedat limita
170 tur, † vt per Natt. cons. 159. In causa, num. 32.
lib. primo, in feudo inquam alienabili, quod cō
silium insertum etiam reperitur inter consilia
Laurent. Siluani, cons. 52. eiusdem initij & cō-
tinentiæ, fol. 249.

Penultimò quæro nunquid Rex vel Impera
tor possit ad feuda Ecclesiastica legitimare? &
171 dicendum est † quòd non, vt per Bal. cons. 129.
Ad euidentiam præmittendum est, colum. se-
cunda, num. secundo, versic. Sed dictum suum,
lib. tertio, & in l. eam quam, columna septima,
versic. Ex his apparet, post num. 28. C. de fi-
deicommiss.

172 Vltimò sciendum est, quod legitimatus † ad
omnia beneficia curata & non curata censetur
etiam ad feudum legitimatus, cum feudum lar
go modo sit beneficium quatenus beneficium
est beneuola actio gaudium tribuens sapienti,
Dec. cons. 76. Licet in casu proposito, col. 2.
Hieronym. Gigas in tract. de Pensionib. quæ-
stion. 86. numero quarto, versic. Ad prædicta
facit.

Nec omiserim videndum esse Ioan. Petrum
Surdum, consil. primo, Multa fuerunt, num. 17.
versic. Et quamuis gloss. declarantem post Ca-
173 strensem, Cephalum, & Ruinum, quando † &
in quibus casibus possit Princeps ad feuda legi-
timare, vt ibi, Ac etiam intuēdū esse notata per
Ioan. Bolognett. consil. 32. Præsupponitur in fa
cto, num. quartodecimo, inter alia asserentem,
causam legitimationis posse dici in omnibus
causam principalem, cum possit causam feuda-
lem ad se trahere.

Nonò dicta principalis conclusio declaratur
174 quando expressè alienatio † prohibita esset,
tunc enim legitimatus substitutum non exclu-
deret, Petr. de Anchar. consil. 427. Circa primū
quæsitum, num. 2. in fin. versic. Esset enim, Ale-
xand. cons. 25. Circa primum dubium, colum.
prima, lib. primo, & post Ancharanum tradit
Hieronym. Grat. consil. 29. In præsenti causa,
num.

num.48.vers.Tertiò dico, lib. secundo, Socin. iun.cons.95. Quia præsentis consultationis resolutio,num.43.&infr.lib.tertio, Paris.cons.12. Transactio ista,num.15 t.vers.Maximè cum testator, lib.2. Iacob. Menoch.consil.461. Et si hac de graui causa,nu.44.vers. Tertia est coniectura,lib.5.

"Decimò declaratur, si testator alium eius filium substituisset,tunc enim illa verba,Si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus nō comprehendunt legitimatum, cum testator magis suū filiū substitutum dilexisse præsumatur quā naturalem illum legitimatum, vt in specie dixit Bald.cons.349.Super eo quod quætitur,col.2. versic.Sequitur videre de alio puncto, lib. tertio,Alex.cons.94.Consideratis his,num.3.versic.Quod confirmatur,lib.1.Iacob.Menoch.cōsil.164.Non caret,num.8.versic. Primò mouet me,lib.2.& cons.461.præalleg.in 3.dubit.ante num.42.vers.Prima inquam est coiectura, lib.5.Mouebatur Bald.quia superest persona,quæ ex præsumpta voluntate testatoris est potior,& magis dilecta dicto legitimato,vt supra.

Vndecimò dicta conclusio limitatur, vt non procedat in eo qui natus ex ijs est inter quos matrimonium esse nō poterat prohibitione iuris Diuini secus si prohibitione iuris Canonici positiui vel iuris Ciuilis,nam ij restituti ad primæua iura veræ legitimitatis dicuntur, non autem dispensati,Osasc.decis.119. Tertius principalis articulus, nu.6.& 7.vers. Non obstant, Iacob.Menoch.in tract.de præsumpt.part.2.libro4.præsumpt.79.num.41.vers. Declaratur primò,fol.134.

Duodecima limitatio est,quando legitimatus per rescriptum tempore impetratæ legitimationis commodè potuit ex subsequenti matrimonio legitimari, hoc siquidem casu excludere substitutum non potest,cum illa legitimatio nullius effectus esse censeatur, nisi Principi id expressum fuerit atque eo non obstante legitimationem concesserit,quod probatur ex text. in Authen.quib.mod.natural.effic.legitim.§. sit igitur licentia,coll.6.per quem text. hoc notat Bal.in cap.illud,num. tertio, vers.Item nota vnum mirabile, extr.de præsumpt.dicens alibi non reperiri,Hipp.Sing.130.Dixi tibi,Ias.in l.Gallus,§.& quid si tantum,num.107.versic. Sextò pro limitatione, ff. de liber. & posthum. vbi dicit Baldum nihil ignorasse, Dida.Couar. in epitom.de sponsalib.part.2.cap.8.§.9.nu.5. vers.Est item,Emanuel Costa in eod.§.& quid si tantum,nu.97.vers. Et tunc demum, fol.25. & post Gregor.Lopez, & Telliū Ferdinandez, tradit Ludouic.Molin. in tract.de Hispan. Primogen.lib.tertio,cap.tertio.num.37. vers. Septima conclusio, pulcherrima certè est hæc limitatio ex Baldi ingenio acerrimo prouenies, qui non solum vt Iason ac omnes inquiunt nihil ignorauit,sed ingenij subtilitate & acumine suorum laborum gloriam supremam reportauit, vt Vbaldorum familiæ Perusinæ Ciuitatis totiusque Italici nominis decus atque ornamētū extiterit: alias limitationes vt breuitati quæ semper valuit incumbam,cōsulto prætermitto, legitimationis enim materia adeo ampla conspicitur vt nisi compendio vtamur in infinitum ferè progressus detur.

Secundus est casus, si testator dixerit,si sine filijs legitimè natis, vel legitimè descendentib. decesserit, & tunc concludendum est legitima-
175 tum † non excludere substitutum, cum modū descendendi naturaliter non autem iuris fictionem inspexerit ac considerauerit, argum. l.fin. C. de his qui ven. ætat. impetr. ita concludunt Bald.in l.Gallus,§.si eius,in fin.vers.Item prædicta faciunt ad quæstionem, de liber. & posthum. dicens quendam Bononiæ disputantem in eius distinctione sic tenuisse, & verum esse, vbi Ioan.de Imol. in fin. & Socin. sen. num. 6. vers. Tertius casus, cōmunem opinionem esse affirmans, Andr. Barbat. in l. cum acutissimi, col.90. nu.279. vers. Solum autem deficit vno casu, fol.25. C. de fideicommiss. Alexand. in l. generaliter,§.cum autem,colum.secunda,vers. Limitantur tamen prædicta, C.de instit. & substit. Ioan.de Imol.in l.ex facto, num. 14. ff. de vulg.& pupill.vbi etiam Francisc.Aretin.num. 10.colum.9.vers.Tangit etiam hic, Io.de Imo. in l.ex facto,§.si quis rogatus,in fin.vbi Franc. Rip.num. 47. vers. Sextò limita,ff.ad Trebell. Ioan.Crot.in d.l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 81. dicens idem sensisse D.Benedictum de Plumbino in sua Disput. incip. Statuto Pisano,in solut.4.dubij,ac etiam Angelum in alia Disput.incip.Nobilis quidam genere, August. Bero. in capit. in præsentia,num.486.vers.Sed aduertendum est, extr. de probat. Io. Dilect. Duran.in tract.de art.testan. tit.de substit.cautel.15.num.quinto, Sfor.Odd.dicens omnium esse sententiam,in tract.de compend.substitut. partic.6.tit.An legitimati,fol.209. versic. Primus est, vbi etiam de veritate attestatur, Alex. consil.secundo, Visis codicillis,colum. quinta, num.13.versic. Et comprobatur, ac colum. 8. num. 18. vers. Non obstat octauum argumentum,lib.1.Dec.cons.155.Et diligenter,col.vlt. in fin.num.7. vers. Non obstat quòd legitimatus,& consil.425. In casu proposito, colum. 4. post num. 12.vers.Quo casu,post Bal. in addit. ad Specul. in tit. de procur.§.1. vers. 24. Curt. sen.cons.73.Super memorata facti narratione, colum.26.in 3.dubit.num.21.vers.Adeo quòd qui moritur,& ante dictum num. vers.Et istud est quod voluit idem Bald. Paris. cons. primo, Etsi agatur, num.42.& 81.lib.secundo,cons.9.

Olim

Olim D. Camillus, num. 46. consil. 11. Cum iste infans, num. 12. & 149. eodem volum. Soc. iun. cons. 39. In casu ad me transmisso, num. 43. lib. tertio, Carol. Ruin. consil. 36. In causa feudali, colum. quinta, num. 12. vers. Secundo dicta legitimatio, & nu. 18. vers. Nec obstat alia ratio, & versic. Praeterea, lib. primo, cons. 92. De duobus principaliter, colum. 6. post num. 13. versic. Aut est facta pro filijs legitimè descendentibus & versic. Pro ista opinione lib. tertio, consil. 95. Quamuis satis clarum, colum prima, in princ. & num. secundo, ac cons. 80. De duobus est vi dendum, in princ. & num. 7. ac 8. eod. volum. Curr. iun. cons. 64. Praesupponitur in facto, col. 6. num. 12. vers. Tamen ista communis conclusio, consil. 83. eiusdem initij, colum. septima, numero vndecimo, vers. Puto etiam, Ioan. Crot. consil. 113. Animaduersis ijs, num. vigesimo, vers. Nam licet, lib. primo, Hieronym. Grat. consil. 29. In praesenti causa, num. 45. & 46. lib. secundo, cons. 158. Difficultas praesentis causae, num. 27. & infr. cod. volum. Neuizz. consil. 99. Omnis sapientia à Deo est, num. 25. Marc. Anton. Natt. cons. 624. Testator substituit, colum. tertia, num. 8. 9. & 10. vers. Veniẽdo nunc ac casum nostrum, lib. tertio, Ioan. Cephal. cons. 23. Feudum de quo agitur, num. 43. cons. 82. Haereditas duplex est, num. 19. cons. 11. Magnificus olim D. Zannonus, colum. secunda, num. 7. vers. Imo nec veniunt, lib. primo, cons. 276. Magnificus D. Iacobus, num. 9. lib. secundo, cons. 372. Illustrissimus, num. 35. lib. tertio, Afflict. decis. 195. Dictat capitulum Regni, num. tertio, vers. Et pro hoc benè facit, Augustin. Bero. de communi opin. attestãs, cons. 180. An pupillus, num. 9. lib. secundo, cons. 177. Consideranti mihi, num. 49. & cons. 23. Quod electio, num. 14. eodem volum. Iacob. Philipp. Port. consil. 6. D. Constantinus de Godis, num. 91. lib. primo, Franc. Bursat. consil. 17. D. Hieronymus, num. 14. vbi de communi, Hippol. Riminald. cons. 294. D. Fabricius, num. octauo, lib. tertio, consil. 522. Praetendit D. Iustinianus, num. 25. vers. Praeterea concludendo dico, libro quinto, Ludouic. Molin. de Hispan. Primogen. lib. tertio, cap. tertio, num. 31. versic. Tertia conclusio, fol. 360.

Tertius casus est, cum substitutio conditionem filiorum ex legitimo matrimonio natorũ continet, & in hoc tertio casu pariter ex intentione ac resolutione Scribentium magis com-
176 muniter cõcludendum † est, legitimatum per Principis rescriptum substitutum non excludere, Bald. cons. 492. Quidam tres haeredes, lib. 4. Alexand. in d. l. Gallus, §. instituens, in princip. post num. 2. vers. Et sustinendo eius limitationes, qui idem ex facto respondit consil. 172. Visis duobus testamentis, num. secundo, vers. Circa secũdum principale quaesitum, lib. septimo, vbi multos allegat, & de communi opinione attestatur, Socin. sen. cons. 63. Visis testamento, colum. 12. num. 17. in fin. & 18. vers. Quando quis est grauatus, lib. tertio, Curt. sen. cons. 74. Super memorata, colum. 25. Paris. cons. nono, Olim, num. 46. vbi de communi, lib. secundo, & cons. 12. Transactio ista, num. 144. & infr. eod. volum. Carol. Ruin. cons. 103. Visis legitimationibus, colum. quinta, num. quinto. vers. Quae licet dici possit, lib. tertio, Hieronym. Grat. cons. 65. Et si agatur, colum. secunda, num. 6. versic. Rectius tamen consideranti, lib. primo, consil. 29. In praesenti causa, num. 44. & 45. lib. secundo, Didac. Couarr. Toletan. in epitom. de sponsal. & matrim. in d. 2. part. cap. octauo, §. secundo, in fin. versic. Praedicta tamen opinio Baldi, fol. 126. secundum paruam impressionem Venetam, Socin. iun. cons. 65. In causa occurrenti, num. secundo, lib. secundo, consi. 39. In casu ad me transmisso, nu. 43. lib. tertio, consil. 63. Praesuppono ante omnia, num. 36. & 16. consil. 110. Diù in hac consultatione, num. 25. & cons. 145. Viso testamento, num. 39. lib. tertio, Stephan. Bertrand. cons. 149. Multa sunt de quibus quaeritur, num. tertio, colum. secunda, vers. Sed dictum est, omnes ita tenere affirmãs, lib. primo, quem referendo sequitur Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volunt. lib. vndecimo, tit. decimo, numero 23. vers. Secundò in specie, fol. 284. vbi de crebriori opinione post Tiberiũ Decianum per eum allegatum meminit, Sfort. Odd. in d. tract. de compend. substit. part. 6. tit. An legitimati, vers. Tertius casus est, fol. 209. eandemque sententiam tenuerunt, Curt. iun. cons. 64. Praesupponitur in facto, colum. 6. nu. 12. vers. Tamen ista communis conclusio, cons. 83. eiusdem initij, colum. septima, num. vndecimo. vers. Puto etiam, Ioan. Cepha. cons. 66. Plura sunt quaesita, colum. secunda, num. 15. lib. primo, cons. 111. Magnificus olim, num. 6. cons. 117. In hac causa, nu. 21. eod. volum. consil. 276. Magnificus D. Iacobus, num. nono, lib. secundo, consil. 364. Pro Magnifico Domino, num. 58. & 59. lib. tertio, & consil. 606. Visis scripturis, num. 37. lib. quarto, Vbertin. Zuchard. in l. posthumo, num. 14. vers. Praetermitto quod Socin. & num. 29. vers. Secundò cogita, C. de bon. poss. contra tabul. Hieronym. Zanch. in l. haeredes mei, §. cum ita, num. 755. versic. Ex praedictis inferri posset, ff. ad Trebel. Augustin. Bero. cons. 180. An pupillus, colum. quarta, num. 16. versic. Et hęc communis opinio, quod est cons. vltim. lib. secundo, consil. 177. Consideranti mihi, num. 49. & consil. tertio, Viso puncto, num. 30. eodem volum. Iacob. Philipp. Port. d. cons. sexto, D. Constantinus de Godis, num. 91. lib. primo. Natt. cons. 368. Vertente controuersia,

num.

num. secundo, versic. Tamen ista procedunt, libro secundo, Franc. Bursat. consil. 17. D. Hieronymus, num. 14. vbi de communi, lib. primo, Ioan. Petr. Surd. consil. primo. Multa fuerunt, num. 98. Hippol. Riminald. consil. 540. Et prima consideratione, ante num. 49. lib. quinto, & consil. 544. Circa primum, nu. 30. eod. volum. Iacob. Menoch. consil. 266. Memini, versic. Et Baldum, lib. tertio, Simon de Pret. de communi attestans post Alexandrum, in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. tertio, dubit. tertia, solut. tertia, ante numerum quintum, versi. Ac etiam non de legitimatis, fol. 315.

Et pro hac opinione facit text. iuncta gloss. in verb. Coniugata, in cap. innotuit, iuncto alio text. in c. cum iunctis, extr. de elect. congruuntque tradita per Bald. in l. manumissiones, post numerum secundum, versic. Vnde legitimatus, ff. de iustit. & iur. ac in dict. l. Gallus, §. si eius, in fin.

Ampliatur iste tertius casus vt procedat etiã si in legitimatione foret expressum vt legitima-
177 tus † habeatur, ac si de legitimo matrimonio natus esset, vt concludunt, Dec. consil. 284. Viso puncto, colum. fin. num. 15. versic. Non obstat, quòd propriè legitimatus, consil. 155. Et diligenter, in fin. post numerum septimum, consil. 357. In casu, colum. tertia, num. quinto, versic. Prædictis tamen non obstantibus, & consil. 557. Accuratè, num. quarto, Carol. Ruin. cons. 80. De duobus est videndum, colum. quinta, num. duodecimo, versic. Et prędicta confirmantur, & num. tertiodecimo, lib. tertio, consil. 103. Visis legitimationibus, nume. quinto, & sexto, versic. Nec obstat, eodem volum. Paris. d. consil. nono, Olim D. Camillus, nume. 53. consil. 12. Transactio ista, num. 173. lib. secundo, Hieron. Grat. cons. 158. Difficultas præsentis causæ, nu. 27. lib. secundo, Socin. iun. consil. 65. In casu occurrenti, num. secundo, versic. Et licet, lib. secundo. consil. 110. Diù in hac consultatione anceps fui, colum. octaua, num. 26. versic. Et ita seruandum est, cons. 145. Viso testamento, colum. octaua, num. 39. vers. Possent etiam alię coniecturæ considerari, vbi de communi post Franc. Aretin. lib. tertio, & in l. Gallus, §. & quid si tantũ num. 146. vbi plures refert, dicens hoc esse commune dictum & verissimum imo indubitatum, nec dissentire ausus est Franc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volun. lib. vndecimo, tit. decimo, num. vigesimoprimo, vers. Ego tamen subsisto, Et de statuto ad testamẽtum in his terminis argumentatur Ioa. Cephal. consil. 66. Plura sunt quæsita, numero vndecimo, lib. primo, Decian. cons. 88. num. 76. lib. secundo, & Iac. Menoch. in tract. de præsumpt. 2. part. lib. quarto, præs. 79. numero vigesimosecundo, vers. Extenditur primò, fol. 133.

Et quamuis Dec. consil. 624. Copiosè & eleganter, colum. secunda, num. sexto, versic. Non obstat, quòd illa verba, ac etiam Carol. Ruin. consil. 161. Viso themate cum dubijs, columna octaua. num. 19. vers. Sed quamuis dici possit, libro secundo, & consil. 76. In quæstione quæ proponitur, num. duodecimo, versic. Nam ex quo voluit, libro tertio, Ioan. Petr. Surd. cons. primo, Multa fuerunt, num. 98. & inf. ac Hipp. Riminald. consil. 294. Fabricius, nu. vigesimoprimo, versic. Nec obstat, lib. tertio, nihilominus non est à prædicta opinione iudicando discedendum rationibus per Decium d. consil. 284. num. 15. & frequenter per dictos Scribentes allegatis.

Ampliatur secundò, ut verus sit idem tertius
178 casus, etiam si in legitim. tione † diceretur, vt substitutus à legitimato excludatur, Dec. d. consilio. 557. num. quarto, Ruin. d. cons. 80. num. septimo, & octauo, & cons. 95. Quamuis satis clarum, colum. quarta, num. septimo, libro tertio, Paris. d. cons. nono, num. 45. & 46. consil. vndecimo, Cum iste infans, num. duodecimo, versic. Eo etiam, libro secundo, Quicquid in contrarium dixerit Alexand. d. cons. secundo, Visis codicillis, colum. penult. num. 58. vers. Quinimo dato, libro primo, quod reperitur consilio 87. libro secundo.

Ampliatur tertiò, ut nec etiam filij uerè legitimi ipsius legitimati admitti debeant, ita deducit Iacob. Menoch. in d. præsumpt. 79. numero 25.

Vlterius Baldi, Alexandri de Imola, & aliorum circa dictum tertium casum opinio maximè procederet, ubi testator testator sic conditionem concepisset, Si hæres decesserit sine fi-
179 lijs legitime† natis, non autem legitimatis, tũc enim nulli dubium esset legitimatos substitutũ non excludere, ut notanter scripsit Ioan. Dilec. Duran. in tract. de art. testan. tit. quinto, de subst. cautel. quintadecima, quem sequitur Ioan. Cephal. cons. 82. Hæreditas, nu. 74. lib. primo, id simili autoritate Matthæi de Afflict. comprobans in cap. primo, §. naturales, in quinto, & ultim. not. num. uigesimoquinto, tit. si de feud. fuer. controuers. ubi quando expresse in inuestitura diceretur, ut legitimatus per matrimonium subsequens non succedat, haud dubiè à successione feudi repellitur, idem Cephal. dict. consil. 117. In hac causa, num. uigesimoprimo, eodem primo uolum.

Limitatur, prædicta conclusio, ut procedat cum legitimatio fieret ab Imperatore, uel à Comite, aut alio inferiore qui potestatem legitimandi etiam amplissimã haberet, secus si à Pa-
180 pa † immediatè facta fuisset, ad tradita per Socin. in l. Gallus, §. si eius, uers. Tertius casus, quia sicut Papa ipse potest legem condendo

super

super matrimonio eiusque radice disponere, c. non debet, de consang. & affinit. cap. tanta, qui fil. sint legiti. cap. innotuit, de elect. ita & per rescriptum potest, ex not. plenè in cap. quæ in ecclesiarum, per Doctor. maximè Innocent. extr. de constit. August. Bero. consil. 180. An pupillus, colum. 2. num. 10. & 11. vers. Er hoc absque dubio procedit, lib. 2.

Secundò limitatur, si testator dixisset, Si decesserit sine filijs legitimis, aut ex suo corpore descendentibus, hoc enim casu non videtur exclusisse naturales præsertim legitimatos, vt nuncupatim respondit Bal. cons. 463. Quidam sub stituit, lib. 5. quem sequitur Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. 2. part. lib. 4. pręsump. 79. num. 26.

Et quamuis ego casum legitimè natorum, vel legitimè descendentium, à natis ex legitimo matrimonio distinxerim, tamen idem est dice-
181 re † vnum casum prout alium, cũ vterque idẽ importet, atque significet, sic tradit Socin. iun. cons. 39. In casu ad me transmisso, num. 39. lib. 3. relatus per Ioannem Cephalum consil. 541. Cum testator, num. 31. lib. quarto, hancque verbalem differentiam constitui, vt illis morem gererem, qui non solum casus circa substantiam, sed etiam circa eandem propriam verborũ conceptionem siue formulam in terminis, ac in indiuiduo reperire desiderãt, iudicibusque ostendere gloriantur atque exultant.

Ex prædictis clarã resultare quæstionis propositæ resolutionem arbitror, nunquid hæc lex in spurio per rescriptum Principis legitimato locum sibi vendicet, vt sit liberè dicendum in
182 eo † hoc responsum aliaque cõsimilia iura procedere, quod Socin. hic colum. 28. nu. 57. vers. Infertur etiam ex præmissis, affirmare non dubitauit, eiusque opinionem sequuntur, Alberi. de Rosat. in fin. & Alexand. in d. l. generaliter, §. cum autem, colum. prima, vers. Quid si aliquis, quem referẽdo sequitur Anton. Gabriel. lib. 4. tit. de fideicommiss. concl. 2. nu. 33. in 19. ampl. fol. 522. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, nu. 84. vers. Similiter autem, C. de reuocan. donat. ibidemque de cõmuni opinione attestatur Franc. Rip. quęst. 30. ante num. 82. vers. Secundò pro opinione Socini, Albert. Brun. qui etiam communem opinionem esse dixit, cons. 15. Visa legitimatione, col. tertia, in princ. vers. Circa secundum dubium, lib. primo, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 10. ante nu. 17. vers. Id quod locum habet, & lib. 10. tit. 7. num. 17. vers. Nonò hęc coniectura, vbi de communi opinione fidem facit, & alios allegat, quã etiam sequuti sunt Ias. in l. sed & est quæsitum, num. 11. ff. de liber. & posthum. Curt. Iun. consil. 63. Præsupponitur in facto, num. 12. cons. 83. eiusdem initij, nu. 8. col. 5. in princ. rursus Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 44. ff. ad Trebel. Io. Dilect. de arte testan. tit. 5. caut. 15. atque explicitè Ant. de Padil. in d. l. cum accutissimi, nu. 17. veramque esse sententiã existimat Iac. Menoc. in tract. de præsump. in 2. par. princ. lib. 4. præs. 89. num. 22. vers. Extenditur secundo, fol. 160. colum. 11.

Mouetur Socin. Primò, nam si dispositio horum iurium in filijs naturalibus tantum locum habet, vt in d. l. generaliter, §. cum autem, multò fortius in filijs legitimatis locum sibi vendicare debet, quia vel filij legitimi, & naturales dicuntur, vel iura filiorum legitimorum a naturaliũ retinere, §. liceat, ibi, Nihil à legitimis differentes, §. illud, & §. quàm variè, Auth. quib. mod. natural. effic. sui, vbi probatur (vt superius dicebam) à legitimis nihil differre.

Secundò, quia statutum quòd stãtibus filijs
183 masculis † filia non succedat in spurijs legitimatis etiam verificatur, secundum Bald. in d. l. eam quam, colum. septima, num. 26. vers. Item fuit quæsitum à me, C. de fideicom. vbi Andr. Barbat. dicit in propria causa iuxta Baldi opinionem consuluisse, Alber. Brun. in tract. quòd stantib. mascul. in 12. artic. princ. num. 70. vers. Puto concludendum, qui num. 63. vers. Contrariam autem opinionem, & infr. concordantes allegat, fol. 98. Vbertin. Zuchard. in prælud. ad l. posthumo, num. 22. vers. Et ex hoc etiam sequitur, vbi communem esse dixit, C. de bon. poss. contra tabul. Augustin. Bero. cons. 173. Visis, nu. tertio, lib. secundo cons. 14. Nihil de ijs, num. secundo, eod. lib. si ergo in statuto quod strictè debet interpretari, verbum filijs verificatur in legitimatis fortius id in testamentis recipiendum erit, l. in testamentis, ff. de regulis iuris.

Tertiò allegat doctrinam Bart. in l. si is qui pro emptore, colum. 14. in 3. quæst. princ. vers. Item quæritur circa prædicta, & rursum, versic. Et si tu opponis mihi, ff. de vsucap. vbi dicit istũ sic legitimatum verè legitimum esse, quod an generaliter verum sit, latè Benedict. de Plumbin. in d. sua Disput. quę incip. Statuto Pisano, examinat & declarat: vt non sit ab opinione Socini, tanquam communiter recepta recedendum.

Et quamuis ab illa conclusione Baldi in dicta l. eam quam, colum. septima, num. vigesimosexto de statuto fœminarum exclusiuo, vt spurios legitimatos non reijciat, declinauerit Rimінald. iun. cons. 446. Opponuntur aliqua in princip. libro quarto, de veriori, ac crebriori opinion. post Decium attestans, pluresque enumerans, ac etiam cons. 522. Prætendit D. Iustinianus, num. 47. libro quinto, ac multos congerit Andr. Tiraquell. in d. repet. l. si vnquam, in verb.

in verb. Susceperit liberos, numero 98. vers. Et quamuis, vbi dicit hoc asserentes, vt numero, ita ratione vincere, Gloss. Parisiens. in prima part. §. octauo, glo. prima, in verb. Le fils aisnè, numero 50. vers. Eandem partem, fol. 193. à tergo, vbi de communi opinione post Decium testatur, ac etiam de vera sententia multos citans, vt per eam. Prior tamen opinio re ipsa receptior, celebrior, & fortasse verior apparet: quæ magis procederet, si legitimatio esset facta cum adæquatione, & perinde ac si de legitimo matrimonio progenitus esset, vt per eundem Riminal. ibi, num. quarto, vers. Secundo respondetur, post Castrens. Decium, Gozadin. & Rolandum.

Nō mirum igitur si ex Principis rescripto le
184 gitimatus ex paternis bonis legitimam † consequi debet, secundum Bald. in cap. de causis, colum. fin. vers. Et ideo spurius, de offic. deleg. & in addit. ad Specul. tit. de success. ab intestat. circ. fin. & post Benedict. de Plumbin. in d. Disput. incip. Statuto Pisano, in secundo, & tertio dub. idem scribit Iason. in rubr. num. vndecimo vers. Confirmatur quia legitimatio, ff. de liber. & posthum. & consil. 154. Ad habendam veritatem, colum. antepenult. in fin. vers. Item ei debetur legitima, consil. 184. Circa legitimationem Cæsaris, colum. antepenult. in fin. vers. Item legitimato, & consil. 202. In præsenti consultatione, colum. quinta, in princip. libro secundo, & Augustin. Bero. cons. 57. Concludo, nume. 40. & is lib. secundo.

185 Item si suitatis iura † adipiscitur, §. intestatorum, & §. quibus, ibi, Suorum iura nanciscuntur, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. Bald. in d. l. eam quam, colum. secunda, ante numerū primum. versic. Item in legitimatis, C. de fideicommiss. Inan. Franc. de Capitibuslistæ consil. 98. Stante dicto Statuto, colum. secunda, vers. Sed in hoc casu proposito, inter consil. Raphaelis Cumani, Socin. cons. 63. Viso testamento, colum. vndecima, sub num. 20. vers. Nam filij legitimati, Iason. in dict. rubr. de liber. & posthum. num. decimo.

Vlterius si legitimatus per rescriptum prætè
ritū se inueniat ius cōtra tabulandi nullumque
186 dicendi testamentum † habeat, Bald. in l. filius à patre, §. primo, vers. Et not. ff. de liber. & posthum. Ias. in rubr. eodem titu. num. decimo, & in l. qui se patris, numero quintodecimo, C. vnd. liber. Socin. sen. in l. si cognatis, columna decima, vers. Tertiò infero, ff. de reb. dub. Dec. in d. l. posthumo, numero decimoseptimo, vers. Adde etiam prioribus scriptis, C. de bonorum possess. contra tabul. Petr. de Anchar. cons. 225. Videtur prima facie, colum. secunda, vers. Ad cuius confirmationem, post Iacob. de Beluis. in Authen. quib. mod. natural. effic. sui, in prin. Paul. de Castr. cons. 30. Super puncto isto, colum. tertia, sub num. 4. libro primo, Curt. sen. cons. 13. Statuto Ianuæ cauetur, colum. quarta, num. tertiodecimo, vers. Et ideo præteritus, Alexand. cons. 139. Eleganter fuit consultum, colum. prima, vbi de cōmuni, lib. primo, & consil. 189. Perlectis verbis, colum. fin. ante num. 10. vers. Et per hæc patet, lib. quinto, rursum Dec. cons. 52. Viso eleganti, colum. prima, in princ. versic. Similiter videtur rumpere, vbi de communi meminit, cons. 257. Quæritur an legitimatus, colum. secunda, in princip. vers. Prædictis tamen non obstantibus, cons. 338. In casu proposito, colum. fin. num. nono, vers. Et certè ista conclusio, post Anton. de Butr. in cap. per venerabilem, fol. vlt. vers. Alius est effectus, qui fil. sint legitim. Ludou. Roman. cons. 34. Licet naturalis, in princ. Franc. Viuius decis. 213. Filij legitimati & naturales, num. quarto, sol. 285. in prima part. nec Iasonem omiserim d. consil. 202. In præsenti consultatione, colum. quinta, vers. Ex istis sequitur, lib. 2. de magis communi opinione attestantem.

Necnon si ius congrui siue prothomiseos ex
187 Regia Constit. Sancimus, eidem † legitimato competat, vt per Matth. de Afflict. in tractat. ad eandem constit. in princ. vers. Item quæro, nu. 33. fol. 22. & in hanc partem inclinauit Arnal. Ferron. in consuetud. Burdegal. tit. de retract. §. decimo, cum quibus idem sensere Andr. Tiraquel. in tract. de retract. lignagier, §. primo, gloss. octaua, nu. vndecimo, & duodecimo, Camill. Borrell. in d. Pragm. Odia, §. primo, gloss. tertia, nu. 181. fol. 27. dum Andreæ Tiraquell. se remittit, Nouiss. Parisiens. in consuetud. Paris. tit. primo, §. octauo, gloss. prima, Didac. Couar. in Epitom. de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 10. num. 3. Fernand. Vasq. in l. si quando, C. de inoffic. testam. num. 70. Rolan. de Vall. cons. 83. Quòd Marcus Anton. num. 14. lib. 3. Iac. Menoch. cons. 266. Memini, num. 9. pariter libro tertio. Ad quod in primis illam rationem An
188 dreas affert, scilicet agnationem † familiamque in qua ratio retractus versatur per legitimatos conseruari, Azo in summ. tit. quib. mod. natural. effic. sui, §. in successionibus autem, Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intestat. ante fin. Paul. de Castr. cons. 34. Super primo dubio, numero tertio, libro secundo, Angel. cons. 17. Comes Brandisius, colum. penult. vers. Præterea concludendo, Salyc. in Authen. Item siue legitimis, colum. prima, num. tertio, C. de naturalib. liber. & in l. Imperialis, §. sic itaque, C. de nupt. Alexand. dicto consil. secundo, Visis codicillis, colum. quarta, num. duodecimo, versic. Ad prædicta bene facit, lib. primo, Socin. consil. 63. Visis testamentis, colum. antepenult. libro tertio, Dec. cons. 365. Viso con-

silio

filio, num. 5. versic. Secundò hoc confirmatur, consil. 433. Visa copia, numero decimonono, versic. Et talis agnatio, cons. 307. Viso puncto legitimationis, numero tertiodecimo, versic. Et ita, ac numero quartodecimo, cons. 316. In casu proposito, numero septimo, & octauo, & dicto consil. 307. communem opinionem esse dixit. Ludouicus Gozadin. consilio 85. Videtur prima facie, colum. 5. num. 19. Tob. Nonius consilio 76. In hac causa, num. 30. Io. Cephal. consil. 88. Originalis scriptura, num. 25. versic. Vel saltem legitimati, lib. 1. consil. 606. Visis scripturis, numero quinto, lib. 4. Gloss. Parisiensis, in dictis consuetudinibus Parisiensib. tit. 1. §. octauo, gloss. 1. num. 42. Couarruuias in præcitato loco, & post Oroscium in l. cum legitimè, in princ. ff. de statu homin. tradit Ludouicus Molina, in tractat. de Hispaniæ Primogen. libro primo, capit. quarto, num. 44. versic. Hæc autem, folio vigesimosexto, vbi cum Decio communem opinionem esse asseruit, Iacobus Menoch. consil. 266. Memini, num. 16. libro 3.

Item si lex permittens inter liberos duobus adhibitis testibus patrem condere testamentum, iuxta l. hac consultissima, §. ex imperfe-
189 cto, C. de testamen. in istis ex rescripto † legitimatis sibi locum vendicet, Bald. in capit. de causis, numero 34. extra de officij delegati. Iason. in l. secunda, num. 20. versic. Hinc etiam est, ff. de vulgari & pupillari, in l. si is qui pro emptore, num. 237. ff. de vsucap. Dec. consil. 258. In casu D. Francisci, columna tertia, numero sexto, versic. Ideo instituí potest, & consil. 264. Reuocatur in dubium, columna prima, versic. Prætetea dato quòd valeret, Catell. Cott. in memoral. incip. Spurius legitimatus, in princ. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine Adelasiam, num. 207. versic. Et valere testamentum imperfectum, & iterum in verb. Testamentum, il primo, num. 83. versic. Secus si essent legitimati, extra de testam. Vdalric. Zas. in tractat. substit. tit. de pupill. in 1. tequis. versic. Imò sicuti patri, fol. 588. secundum paruam impress. Lugdunensem. Et denique vt alia similia prætercam,
190 non mirum est si immunitas † ob numerum duodecim filiorum patri propter filios ex Principis rescripto legitimatos comperat, secundum Carol. Ruin. cons. 124. Circa illud, col. 2. num. 5. versic. Inter quos sunt connumerandi, lib. 4. proinde pater ex legitimatorum numero tam à muneribus patrimonialibus seu collectis quibuscunque, quàm à personalibus immunitatem consequeretur, vt scribit idem Ruin. cons. 127. Quamuis de iure, in princ. & num. 3. versic. Nam iure communi, vbi de magis recepta opinione testatur, eod. volum.

HYPOTHESIS.

Legitimati per subsequens matrimonium quibus in casibus substitutum excludant perscrutari. Et l. filiæ meæ emancipatæ, ff. sol. matrim. cap. si te, de renunc. in 6. l. Imperialis, §. fin. C. de nupt. § sed & aliud, ac §. si igitur licentia, Auth. quib. mod. natural. effic. legitim. § fin. auth. de trien. & semiss. §. si quis autem, vt liber de cetero, l. qui libertinus, § posthumus, ff. de operis libert. l. 1. §. ceterum, ff. de acq poss. l. si filius, in 2. respons. ff. de gradib. & l. Celsus, in princ. ff. de arbitr. germanis interpretationibus nouiter insigniri.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatum per subsequentem matrimonium, substitutum sub expressa conditione si sine liberis legitimis & naturalibus decesserit, excludere.*
2 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio potentiorem legitimatione ex rescripto esse, omniumque legitimationum fauorabiliorem, & num. 5.*
3 *Matrimonij fauorem censeri maximum.*
4 *Legem non esse Principe maiorem.*
6 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio propriè legitimationem esse.*
7 *Legitimatos ex subsequenti matrimonio ad omnia perinde ac si ex legitimo matrimonio concepti forent admitti.*
8 *Legitimatos per subsequens matrimonium non solum legitimos, verum etiam iustos filios effici.*
9 *Legitimationem per matrimonium subsequens dotalia instrumenta iure ciuili inspecto requirere, & num. 10.*
11 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio, secundum ius Canonicum dotalia instrumenta minimè exposcere.*
12 *Ius Canonicum vel ciuile in terris Imperij an sit spectandum quo ad successionem legitimatorum per subsequens matrimonium respectu dotalium instrumentorum discutitur, & num. 25. illam opinionem veram esse affirmari qua concluditur, vbique locorum iuri Canonico hoc casu stari oportere, num. 34.*
13 *Dispensationem respectu illorum in quibus dispensans potestatem non habuit effectum non producere.*
14 *Hæreditas quo iure nobis debeatur.*
15 *Successionem olim natis ex matrimonio sine consensu patris contracto ius ciuile interdixisse: illudque hodie correctum reperiri.*
16 *Iure Canonico hæreditates etiam in terris Imperij ex Hieronymo Gabrielio deferri in casibus ad ius ip-*

ius ipsum Canonicum pertinentibus.

17 *Indirectè multa permitti quæ aliàs directè non admitterentur.*

18 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio omnem labem abluere illegitimosque ad primæua iura quibus omnes liberi nascebantur restituere.*

19 *Legitimationem natalium restitutionem esse quæ absque coniugio natis extra causam ingenuitatis conceditur.*

20 *Dispensatione non restitui personam sed habilitare.*

21 *Dispensationem in genere sumptam appellari, quando Papa vel etiam inferior contra ius dispensat.*

22 *Dispensationem in specie sumptam esse, cum quis ad certos actus tantum aut limitatè quo ad quid habilitatur: Sed multos non infeliciter contrarium tenuisse, num.23.*

24 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio sub dispensatione tam in genere quàm in specie desumpta, nequaquam comprehendi.*

26 *Succedendi ius ad legitimationem accessorium esse, ex iuris dispositione.*

27 *Ius Canonicum sicut in causa matrimonij cum à iure ciuili discrepat in terris Imperij attendendum est, sic etiam in causa legitimationis ex radice matrimonij prouenientis idem ius spectandum esse, & num.35. ac etiam 91.*

28 *Legitimari filium posse vt ad certam portionem in nihilum succedat.*

29 *Legitimatos per oblationem Curiæ non omnibus successibiles fieri, sed offerenti tantum.*

30 *Filiam dotatam per statutum exclusam legitimam remanere.*

31 *Successionem de essentia substantiali legitimationis non esse.*

32 *Legitimatum, ex actu illo legitimationis, ius succedendi acquirere.*

33 *Succedendi ius ex filiatione proficisci, licet illud ius à filiatione separatum sit.*

36 *Imperatorem leges condendo tempore quo erat mundi dominus multas leges circa spiritualia promulgasse, quorum dispositio deinde & nunc proprio iure ad Ecclesiam Dei pertinuit, atque pertinet, num.37.*

38 *Leges non dedignari sacros Canones imitari: idque declarari.*

39 *Imperatoris propositum esse continuo sequi Dei omnipotentis iudicium.*

40 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio multo minus dotalia instrumenta exposcere iure Canonico inspecto filijs legitimis & naturalibus non existentibus.*

41 *Legitimati per subsequens matrimonium in mortis articulo contractum nunquid substitutum excludant, & num.48. & 58. substitutum excludi concluditur.*

42 *Actum per quem alter excluditur in articulo mortis celebratum in fraudem præsumi.*

43 *Fideicommissio grauatus sub conditione si sine filijs decesserit, religionemque ingressus si in mortis articulo religionem profiteatur in fraudem professionem ipsam præsumi.*

44 *Renunciationem in articulo mortis factam in fraudem expectantis censeri.*

45 *Legitimationem per subsequens matrimonium in mortis articulo contractum secundum Baldum, bonum prolis dici.*

46 *L. filia mea emancipata, ff. solut. matrimon. interpretari.*

47 *Cap. si te, de renunc. in 6. declarari.*

49 *Legitimationem per rescriptum Principis obtentam substitutis non citatis nequaquam obesse.*

50 *Præsumendum esse pro iudice qui causæ cognitionem præmisit.*

51 *Fraudem non præsumi cum quis de rebus suis lege permittente disponit quamuis ex hoc alteri præiudicium inferatur.*

53 *Doli præsumptionem ex qualibet causa cessare.*

54 *Salutis æternæ memorem quempiam in mortis articulo præsumi.*

55 *Præiudicium in consequentiam actus permissi contingens considerabile non esse.*

56 *Matrimonium in mortis articulo contractum tenere.*

57 *Absolutionem à iuramento ei non opitulari qui nimium prope terminum ad soluendum se artauit.*

59 *Legitimatum per subsequens matrimoniũ in mortis articulo contractum multo fortius substitutum excludere, si matrimonium vigore præcedentis promissionis subsequutum fuisset.*

60 *Dotis confessio licet non valeat veluti in fraudem creditorum facta cum tamen promissio confessionem præcessit ipsam valere concluditur.*

61 *Legitimatum ex subsequenti matrimonio in mortis articulo contracto multo fortius in duobus casibus super quibus Hieronymus Gabrielius consuluit substitutum excludere.*

62 *Legitimatum ex subsequenti matrimonio in articulo mortis contracto, substitutum non excludere si de fraude ex alijs coniecturis appareat.*

63 *Legitimatum per matrimonium subsequens in articulo mortis contractum non excludere substitutum vbicunque moribundus ita propè mortem esset quòd consensus deficeret.*

64 *Nobilis aut in dignitate existens si eam quæ vilis conditionis fuerit vxorem duxerit, adeo quòd inspectis bonis moribus Ciuitatis indecens videatur cum tali muliere matrimonium contrahere nunquid liberi antea ex ea suscepti legitimentur: ibique Doctores negatiuam opinionem tenentes recensentur, Sed pro affirmatiua nu.78. Scribentes afferuntur, & num. 89. affirmatiuam confirmari.*

Nuptia-

65 *Nuptiarum inutilium dupliciter rationem deduci, aut peregrinitate aut vita generisque dissimili conditione.*

66 *Connubij nullam rationem plebeis cum patribus ex L. xij. tabularum fuisse: Canulei tamen rogatione legem illam abrogatam remansisse, numer. 69.*

67 *Facinus duorum in coitu deprehensorum ex eorundem assertione dicentium ante inuicem matrimonium contraxisse excusari, dummodo personarum aequalitas concurrat.*

68 *Amicitiam morum paritate coniungi.*

70 *Patricios ac Senatores à Principe patrum loco ascitos fuisse.*

71 *L. Imperialis, §. fin. C. de nupt. interpretari.*

72 *Castitatem intactam in scenico vitae genere difficillimum habitum fuisse.*

73 *§. Sed & aliud, in auth. quibus mod. natural. effic. legitim. declarari, vsque ad num. 77.*

74 *Naturalem filium simpliciter in patris testamento filium nominatum, legitimum successorem fieri si ex ea natus sit muliere cum qua matrimonium esse posset: idque intelligi si honestè & secundum suam dignitatem possit.*

75 *Voluntatis verbo liberam voluntatem significari.*

76 *Legitimandi normam per subsequens matrimonium explicite ac dilucide à iure ciuili traditam fuisse.*

79 *Ancillam inter humiles mulieres connumerari.*

80 *§. fin. auth. de trient. & semiss. intelligi, & infra.*

81 *Aureorum anulorum ius imaginem ingenuitatis non statim praestare.*

82 *Natalibus à Principe restitutos non solum in ciuium numerum insertos, sed Quiritibus etiam ascriptos fuisse.*

83 *§. Si quis autem, in auth. vt liberti de caetero, proprio sensu restitui.*

84 *§. Sit igitur licentia, in auth. quib. mod. natural. effic. legitim. enucleari, & infra.*

86 *Principem deficiente iure ex maxima aequitate adeundum esse.*

87 *Legem esse quicquid Imperator per epistolam constituit, vel cognoscens decreuit, vel edicto praecepit.*

88 *Argumentum à minori quando id quod minus videtur est in veritate maius, eo respectu quo ius illi plus ex causa resistit, non procedere.*

92 *Matrimonium consensum tantum ad sui substantiam exposcere.*

93 *Nobilem, vxorem ducentem quae vilis sit ac vitae turpitudine infamis, opus charitatis non minimum exercere.*

94 *Matrimonium cum ancilla contractum validum esse.*

95 *Concubinas de iure viles personas censeri.*

96 *Veritati praesumptionem cedere.*

97 *Legitimari liberos ante susceptos per matrimonium subsequens cum muliere quae vilis & abiectae conditionis existat consuetudine etiam inspecta.*

98 *Mutanda de facili non esse quae semel certam interpretationem habuerunt.*

99 *Legitimationem per subsequens matrimonium iure ciuili inspecto exposcere, vt filij ex concubina domi retenta suscepti sint: Hoc autem de iure canonico secus esse traditur, num. 101. Idem etiam consuetudine communique loquendi vsu comprobari, num. 105.*

100 *Concubinatum protestationem requirere.*

102 *Concubinatum per ius canonicum expressè prohiberi.*

103 *Imperatorem vti castitatis amatorem in spiritualibus canones amplecti.*

104 *Concubinatus licet de iure ciuili impunibilis sit, ipsum tamen inhonestum esse, concubinamque inhonestam censeri, in concubinatu denique bonos mores non inesse.*

106 *Vulgo conceptos ex subsequenti matrimonio non legitimari: Idque iure canonico inspecto adhuc verum esse, num. 107.*

108 *Vulgo conceptos quantumuis legitimatos substitutum non excludere.*

109 *Vulgo conceptos in tantum ex subsequenti matrimonio non legitimari, vt procedat etiam sequuta parentum certioratione.*

110 *Vulgo quaesitis parentum certiorationem ad substituti praeiudicium non prodesse, sed ad parentum solum praeiudicium, non cessante respectu substitutorum, fraudis commento.*

111 *Legitimari filios ex clandestino matrimonio subsequuto non posse, sed matrimonium in fraudem ecclesiae contractum requiri: idque declarari, num. 116.*

112 *Matrimonium vt in facie ecclesiae contractum dicatur & non clam, quae requirantur: opinionesque recenseri, vsque ad num. 115.*

117 *Nepotem ex filio praedefuncto per matrimonium cum eiusdem nepotis auia deinde contractum non legitimari, numero 117. & numero 125. contrarium autem asserentes, numero 120. recenseri.*

118 *L. qui libertinus, §. posthumus, ff. de oper. libert. declarari.*

119 *L. 1. §. caeterum, ff. de acquiren. possess. interpretari.*

121 *Legitimatione per subsequens matrimonium inducta, omnem coitum licitum & matrimonialem à principio fingi, & num. 136.*

122 *Habilitatem extremorum in consequentiam non attendi, dummodo habilia principalia adsint.*

123 *Medij directius in finem amotionem, eiusque inhabilitatem, effectum extremi impedire.*

124 *L. si filius, in 2. respons. ff. de gradibus nouiter intelligi.*

126 *Legitimatos per subsequens matrimonium ad exclusionem substituti cum substitutio sub verbis de, vel ex legitimo matrimonio procreatis concepta reperitur, secundum vnam opinionem non comprehendi, Sed contrariam affirmatiuam esse magis communem & aquiorem, num. 150. ipsamque comprobari, num. 178. & infra.*

127 *Voluntatem testatoris ex propria verborum significatione decerpi.*

128 *De, dictionem, causam proximam propriè importare.*

129 *Ex, dictionem, causam immediatam significare.*

130 *Legitimationis cuiuslibet naturam esse vt fingat retrò, ad initiumque natalium protrahatur: Hocque explicari, num. 144.*

131 *Haberi, verbum, fictionem inducere: aliquando etiam veritatem importare, num. 139.*

132 *Fictione inductum propriè non esse talo.*

133 *Verba non tantum naturaliter sed etiam ciuiliter esse intelligenda: cum ciuiliter sumpta eundem effectum habere videantur.*

134 *Legitimum aut illegitimum quempiam esse, à iure pendere.*

135 *Verba aliàs fictionem denotantia in ijs qua iuris sunt veritatem significare.*

137 *Dictiones secundum subiectam materiam impropriari.*

138 *Ex, dictionem, sæpe etiam causam remotam denotare.*

140 *Qualitatem verbo adiunctam, secundum tempus verbi intelligi: idque declarari, num. 141.*

142 *Conditione pendente in vltimis conditionalibus voluntatibus, nihil in rerum natura esse dici.*

143 *Finem primum in intentione licet vltimum in executione attendi.*

145 *Excusionem ad casum fictum non fieri cum testator modum considerat.*

146 *Interpretationem ex legis ratione descendentem naturaliter necessariam censeri.*

147 *Matrimonium facti esse ex vtriusque consensu consistens.*

148 *Legitimationem ad tempus natiuitatis non retrotrahi vbi de tertij præiudicio agitur, idque numer. 170. non admitti, ac num. 180.*

149 *Legem, filium non legitimum verè legitimum, in potestate existentem verè sui iuris, seruum verè liberum, si hoc velit constituere.*

151 *Exequutionis vim in ijs qua ex lege deferuntur, non autem ex iudicio testatoris obueniunt attendi.*

152 *Legitimè natum & ex matrimonio legitimatum exæquatos esse.*

153 *Nasci malos ex malis sæpe consueuisse.*

154 *Verba testatoris quemadmodum de iure communi intelliguntur debere intelligi: Hincque ad quæstionem Pauli Castrensis inferri.*

155 *Effectum rei magis quàm originem attendi debere.*

156 *Legitimatum per matrimonium subsequens in Episcopum eligi posse.*

157 *Legem facilius suam dispositionem quam hominis moderari.*

158 *Fratris filium paternum gradum, secundum fictionem ingredi, idque num. 161. impugnari.*

159 *L. Celsus, in princ. ff. de arbitr. interpretari.*

160 *Filium fratris in hominis dispositione gradum paternum ingredi.*

162 *Fideicommissarium sibi caueri de restituendo fideicõmissum eueniente conditione petere posse.*

163 *Fideicommissarium, vt hæres de restituendo grauatus inuentarium conficiat obtinere: inuentariumque istud solemne non esse & propterea magis descriptionem quandam videri, nu. 164.*

165 *Substituto ob spem probabilem ius quæsitum censeri, Decium atque Ruinum tenuisse.*

166 *Episcopos in locum Apostolorum successisse.*

167 *Episcoporum in electione plurimum laborandum esse, & quare.*

168 *Episcopum inter Illustres personas connumerari.*

169 *Episcopos atque Cardinales Præfecto prætorio comparari.*

171 *Legitimatum per matrimonium subsequens in feudo succedere.*

172 *Legitimatum per matrimonium subsequens in feudo succedere, etiam si in inuestitura feudi ad successionem filij ex legitimo matrimonio nati vocarentur: Sed contrarium multos tenuisse vt num. 174. & demum affirmatiuam opinionem comprobari, num. 175.*

173 *Legitimatum ex subsequenti matrimonio sub statuto exclusiuo fæminarum, masculis legitimè natis, vel de legitimo matrimonio existentibus comprehendi.*

176 *Feudorum opiniones, ad decisionem causarum in alia materia quàm feudali, allegari non posse.*

177 *Feudum beneficium esse, in eoque latam interpretationem fieri.*

179 *Deum opus imperfectum non nouisse.*

181 *Verba sine filijs legitimè natis, & de legitimo matrimonio descendentibus, idem importare.*

182 *Legitimatos ex subsequenti matrimonio appellatione legitimè natorum in conditione ad substituti exclusionem intelligi.*

183 *Legitimatos per matrimonium subsequens ad ecclesiasticam emphyteusim pro se & filijs legitimè natis receptam admitti.*

184 *Legitimatos ex subsequenti matrimonio substitutum non excludere quando substitutio sub conditione si grauatus sine filijs legitimis & naturalibus ac de legitimo matrimonio procreatis concepta reperitur, & num. 207.*

185 *Geminationem plurimum operari ad cognoscendam loquentis mentem, & num. 208.*

186 *Legitimationem per rescriptum substitutè eitationem exposcere.*

187 *Interpretationem fiendam esse per quam verbum aliquod superfluum non remanet.*

188 *Clausulam codicillarem aliasque tanquam appositas ex capite & usu notarij non operari solere, hocque declarari, num. 190.*

189 *Notarium à partibus rogatum censeri vt in instrumento clausulas apponat qua de consuetudine apponi solent, easque inseruisse de mente, voluntateque testatoris ac contrahentium.*

191 *Clausulas accessoriè & in executiuis positas principalem dispositionem non alterare.*

192 *Clausulas non accessoriè sed principaliter positas dispositionem alterare multumque operari.*

193 *Clausulas accessoriè & in executiuis positas dispositionem declarare licet illam non alterent.*

194 *Clausulam accessoriam cum si non ampliaret nihil penitus operaretur, dispositionem secundum vim suorum verborum ampliare, vt inquam aliquid operetur.*

195 *Clausulas accessoriè & in executiuis positas non alterare principalem dispositionem cum ex stylo notarij essent apposita, aliàs secus.*

196 *Et copulam inter genus & speciem positam, in disiunctam resolui: Et an tunc stare expositiuè possit, num. 200.*

197 *Et naturam habere aquè principaliter copulādi.*

198 *Copulatiua vnam partem aliam declarare.*

199 *Copulam inter extrema copulata qua omninò diuersa non sint positam, copula naturam non retinere, sed pro idest exponi.*

201 *Copulatorum concursum requirè, cum plura respectu alterius copulantur.*

202 *Copula vim significationemque ex prasumpta mente illam proferentium perpendi.*

203 *Dictionem vnam vt menti deseruiat pro alia accipi.*

204 *Legitimatione per rescriptum prasuppositā si in ea substitutus citatus non fuerit ipsam adhuc valere nullo citato, tanquam Comes in rescripto huiusmodi facultatem habeat, prasupponi etiam poterit.*

205 *Geminationem verborum nunquam operari solere vbi quis damnum pateretur, vel absurdum emergeret.*

206 *Verbum nullum adeo vniuersale vel indistinctum esse quin ex consideratione debitarum circumstantiarum debeat ciuiliter intelligi.*

209 *Legitimatos ex subsequenti matrimonio substitutum non excludere, stantibus connectentibus ènter illos de cippo domus, vel stante testatorie expressa dispositione vt filij in conditione positi, de legitimo matrimonio procreati intelligantur ita quòd naturales etiam per subsequens matrimonium legitimati non admittantur.*

CAP. XVI.

SECVNDVS principalis casus est cum in alia specie legitimationis quæ per subsequens matrimonium cōtingit versamur, in quo similiter quid in expressa libero rum conditione iura constituant perquirēdum est, vt circa tacitam subintellectamque conditionem facilius resolutionem deinde assequamur, in hoc etiam ijdem casus quos in priori considerabam inuestigandi sunt, & Primus sese offert, si de filijs legitimis & naturalibus sermo habitus fuerit, in quo quidem casu Docto-
1 res communiter † cōcludunt legitimatum per matrimonium subsequens sub dicta verborum formula substitutum excludere, vt Sfort. Odd. Perusinus in d. tract. de compend. substitut. inquit, partic. 6. tit. An legitimati, fol. 208. versic. Primo casu, ac etiam Alexan. Trentacinque in suo celebri tract. substir. in 4. par. cap. 7. nu. 41. versic. Et primus est, idemque tradunt, Ias. in l. generaliter, §. cum autem, num. 10. C. de instit. & substit. Francisc. Rip. in l. si vnquam, q. 32. num. 86. C. de reuoc. donat. & in rubr. n. 3. ff. si cert. pet. Dec. cons. 155. Et diligenter, ante nu. 5. col. fin. in princ. versic. Et ad hoc facit, Nicol. Boer. decis. 159. Et videretur, num. 20. versic. Sed an legitimatus, in 1. part. post Baldum quem consulendo citat, Paris. cons. 13. De pluribus, nu. 39. lib. 2. cons. 15. Circa præsentem consultationem, nu. 6. eod. vol. Curt. iun. cons. 27. Habita diligenti consideratione, ante nu. 7. col. 3. Carol. Ruin. cons. 78. Viso ac perlecto, num. 5. vbi de magis communi opinione testatur, lib. 3. consil. 80. De duobus, num. 2. & consil. 92. eiusdem inirij, n. 15. eod. lib. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 12. post n. 4. dicens sine ulla dubitatione hoc verum esse, & Rol. de Vall. cons. ult. Reuocatur in dubium, num. 47. uersic. Quintò, lib. 2.

Hæc conclusio probatur euidenter Primò, cum hi per matrimonium subsequens legitimati, sint naturales ac etiam legitimi nuncupentur, l. nuper, C. de natural. liber. §. si quis igitur, auth. quibus modis natural. effic. sui, & §. 1. auth. quibus modis natural. effic. legit.

Secundò, nam si ex rescripto Principis legitimati iuxta communem opinionem appellatione filiorum legitimorum & naturaliū includuntur ut in superioribus dicebam, quanto fortius per subsequens matrimonium legitimati eadem appellatione uenient? Est enim per matrimonium subsequens legitimatio potentior
2 quàm † ex rescripto proueniens, & omnium legitimationum fauorabilior, Ludouicus Gozadinus, consil. 25. Prima facie, num. 2. in fin.

Curt. sen. cons.73. Super memorata facti narratione, ante num. 25. versic. Quia dicunt ipsi, Hipp. de Marsil. sing. 542. Textus, in fin. versic. Et sic ex supradictis, Andreas Tiraquell. in tract. Primogen. q.34.nu.51. Lautent. Siluan. cons.3. Quo ad primum dubium, nu.49. versic. Ergo idem, Paris. cons.13. De pluribus, numer.40.lib.2.Io.Cephal.cons.111.Magnificus olim, num.2.lib.1. cons.186. Magnificus Comes, num.27.lib.2. Iacob.Menoch.consil.18. Præposita iuris consultatio, nu.13.versic. Sextò suffragatur, lib. 1. Hieron.Gabriel. cons.21. Sebastianus, nu.32.lib.1. Osasc.decis.154. Dominus Ludouicus, num. 12. quod quidem ob
3 maximum fauorem † matrimonij qui ei accedit contingit, idcirco passim Doctores & præsertim in cap.lator, in cap.tanta, qui fil. sint legitim. & in cap.1. §.naturales, si de feud. fuer. controuers. inter domin. & agnat.ita arguunt, si potest Princeps legitimando per rescriptum multo magis lex, non quòd sit maioris poten-
4 tiæ lex † ipso Principe, vt Luc. de Penn. in l. eos, n.54. versic. Ex quibus patet, C.de his qui sponte muner. sub.lib.10. sensisse Doctores arbitratur, sunt enim paris potētię, à legeque animata ad inanimatam passim argumentantur: sed quia cum legitimatio per matrimonium sit potentissima, maximeque fauore digna, impossibile sit vllum à Principe legitimatum plus iuris consequi legitimato per matrimonium, & quia vt ipsemet Lucas ait, lex autoritate Principis nititur, videnturque ab ipso Principe legitimati per viam legis generalis filij ante matrimonium nati matrimonio subsequuto: Legitimati verò per rescriptum maximè existētibus filijs per viam priuilegij, vnde consequitur vt
5 potentior † sit, iuxt. not. per Dec.cons.520. In causa Pistoriensi, colum.penult.num.10. lateque tradit Gabrielius d.cons.21. ante num.33. proinde idem Osascus alibi decis.119.Tertius, num. 21. hanc legitimationem per subsequens
6 matrimonium propriam † legitimationem esse asserebat, & decis.154. D.Ludouicus Nicellis, num.12.

Tertiò, nam ob dictum subsequentis matrimonij fauorem, filij sic legitimati ad omnia pe-
7 rinde † ac si ab initio ex legitimo matrimonio concepti forent admittuntur, vt dicit glos. quā ibi omnes sequuntur in d.cap.tanta, traditque Didac.Couarr.de sponsal.in 2.par.cap.8.n.21. versic. Decimòquinto, fol.124. ad plura inferens, vt per eum, de quibus statim differemus, & ante eum Hostiens. in cap.1.qui fil. sint legitim. Petr. de Anchar. cons.290. In successione ab intestato, colum.fin.versic. Quibus non obstantibus. Hieron.Gabriel. d.cons.21.num.33. Et non solum legitimi fiunt, etiam nati ante cō
8 tractum † matrimonium, sed etiam iusti, vt est text.apertus, in d.l. nuper, C.de natural. liber. & quicquid Andr. Alciat. lib.4. Paradox. c.7. scripserit, iustosque non esse crediderit, aduersus d.l. nuper, imò & contra l.cum quis, §. fin. d.tit. quam ipse allegat, per omnia exęquātem filios ante matrimonium natos, ijs qui post matrimonium progeniti sunt, iustos esse dicēdum est, & consequenter omni ex parte perfectos at que legitimos, l.3.§.de illo, ff.pro soc.quod quidem affirmauit Gabrielius in præcitato loco, horumque omnium rationes reddir Io. Ceph. cons.541. Cum testator, num.12.lib.4.

Vltimò dictæ conclusionis claram esse rationem Sfort. Odd.inquit, quia quando nulla alia ratio adesset, satis est cessare illud de qualitate adiuncta verbo, vt debeat adesse iuxta tempus verbi, quod solum Doctores in contrariam traxit sententiam, quando adest verbum natis, scilicet legitimè seu legitimo matrimonio natis, vt nunc dicam.

Hac conclusione sic firmata in suo robore vti vera ac communi existente, pro eius maiori absolutione nonnulla ex intentione Scribentium quærenda breuiterque resoluenda erunt, antequam ad vlteriora in hac varia & ancipiti materia progrediar. Primò nunquid ad essentiam dictæ legitimationis ex subsequenti matrimonio dotalia instrumenta requirantur vt filij ante nati legitimentur, in hacque difficultate, aut loquimur iure ciuili inspecto, & dubiū non
9 est dotalia † instrumenta requiri, vt probatur in §.fin. Institut.de nupt. & ibi glos. in verb. Instrumentis, in §.1.in glos. super verb. Sustulerit, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. & in §. dubitatum, in verb. Confectione, auth. de incest.nupt.estque alia glos. in auth.maximis, C. de nupt. Et hanc opinionem tenent, Bald. in l. eam quam, num.27. versic. Consueuit quæri, in fin. C.de fideicom. in l.neque, la 1. num.2. versic.ibi Indicia, C.de nup. in l.si quæ illustris, colum. 1.num.4.versic. Item nota quòd quando filij legitimantur, C. ad S.C. Orfic. & in c. 1.§.naturales, colum.3. versic. Item legitimat. & matrimonium, vbi Aluarott. colum.5. versic. Quæro quid si filius, si de feud. fuer. cōtrouers. Iacob.de Aren.& Cyn.in l.& si contra, d. tit. C.de nupt.rursus Cyn.in l.fin. C. de interdict.matrimon.Ang. in d.auth. de incest.nupt. §.dubitatum, & in d.l.nuper, C.de natural. liber. Anton.de Rosell. in tract.legitimat.fol.5. col.1. versic. Venio ad examinandum, vbi dicit ita vidisse consultum per Dominum suum Antonium de Butrio, & Dominum Bartholomæum de Saliceto, idem Ang.cons.29. Titius existens, in 3.dub. Philipp.Franc. in d.c.tanta, ibidemque Præposit. col.15. Luc.de Penn. in d.l.eos, colum.2. num.15. versic. Et super hoc, C.de his qui sponte mun.sub.lib.10. Socin.iun. cons.52.

conf.52. Memini,col.1.num.4.lib.1.conf.100.
Pro habenda,num.25.lib.2. vbi citat Matthæū
de Afflicto, in d. c. 1. §.naturales, dicentem ita
seruari in Regno,Laurent.Siluan.conf.3. Quo
ad primum dubium,num.30. Curt.iun.consil.
136.Quidam vasallus,num.8.de communi opi
nione attestans, Hieron. Gabriel. d. conf.21.
Sebastianus,num.3. versic. Tertiò loco,dicens
glos. in auth. matri & auiæ, §. quia verò, & in
auth. Maximis,C.de nupt.communiter appro-
bari, Andr.Alciat.conf.16. Breuiter,n.6.lib.9.
Hieronym.Cagnol.in d.l. si qua illustris,nu.5.
Franeisc.Mantic.in tract.de coniect. vltim.vol.
lib.11.tit.12.nu.7. Antonin.Tessaur.decis.83.
Instrumenta dotalia,in princ. Et quamuis mul
10 ti † arbitrentur nuptialia instrumenta nō suf-
ficere, sed requiri vt instrumenta cum dotis cō
stitutione intercesserint, inter quos Curt. iun.
conf.156. Quidam vasallus,num.2. tamen obti
nuit satis esse etiam iure ciuili inspecto quòd
instrumenta de matrimonio confecta sint, licet
dos non sit constituta, vt per glos. & Doct. in
auth. sed nouo iure, in auth. maximis, C. de
nupt. in l.cum quis, C. de natural. liber. & ita
post Ioan.Brun.in tract.de sponsal. & matrim.
col.5. ampl.1.tradit Hieron.Gabriel.in præal-
leg. conf.21. ante num.4. versic. Et licet, quod
etiam voluere Salyc.in d.auth. maximis, ante
num.2. versic.Sed meo iudicio, Angel.Aretin.
in §.fin.ante num.7.de nupt.per text.in d.l.nu-
per, & in dicta l.cum quis, probatque text. in
auth. vt liberti de cet. §.si quis autē, versic. Et
si cui, Carol. Ruin. consil.211. Prima videtur
consideratione dicendum,num.3.versic.Quo-
niam ad hoc,lib.1. & Francisc.Mantic.d.tit.11.
cap.12. num.3. versic. Tertiò à iure ciuili.

Aut verò loquimur secundum ius Canoni-
11 cum, & tunc dotalia † instrumenta non requi-
runtur,Anton.de Butr.Abb.n.2.dicens ita cō-
muniter teneri per Canonistas, & practicari
per Legistas,ac etiam alij in d.c.tanta,extr.qui
fil.sint legit. Bald.in c.innotuit,nu.10.de elect.
vbi Abb.nu.17.versic.Nam iura,idem Bald.in
c. vt clericorum,nu.2.de vit.& honest.cleric.&
conf. 129. Ad euidentiam præmittendum est,
num.3.in fin.versic. Tale tamen matrimoniū,
lib.3. Io.Faber.in d. §.fin.num.4.versic.Hodie
autem, vbi Ang.Aretin.ante nu.7. versic.Præ-
dicta procedunt, ibidemque Siluest. Aldobr.
& in præcitato loco Abbas refert sic Gasparē
Calderinum, Antonium de Butrio, & Cardi-
nalem consuluisse, Ias.conf.168. In causa & li-
te vertente,num.7. versic. Et licet de iure Ca-
nonico, & nu.8. versic. Secundò respondetur,
lib.4. post Ang.quem allegat conf.17. Comes
Brandisius,colum.2.referens Abbatem prædi-
cta asserentem & quòd sic sępè consuluerat,Le
gistæque in practica opinionē istam Canoni-
starum sequūtur. Rursus Abb. in c.1.in 2. not.
d.tit.qui fil.sint legit. & in d.cap.innotuit, col.
pen. Martin. Laudens. in q. per eum disputata
incip. Augerius, col.13. vbi dicit se ita aliàs in
Ciuitate Mutinæ consuluisse, Io. de Imol. in l.
donationes,in princ.ff.de donat. Salic.in Auth.
maximis,sub n.2.d.tit.de nupt. Dec.conf.155.
Et diligenter,col.2. dicens communem opinio
nem esse,ac ita iudicandum, Paris.conf.13. De
pluribus, nu.49. versic. Nam secundum,lib.2.
vbi de communi opin. testatur,pluresque alle-
gat,& in specie Bart.in l.cum quis, C.de natu-
ral.liber.in fin. versic.Canonistæ dicunt cōtra-
rium, ac Io.Andr. in reg. sine culpa,in Mercu-
rial.Carol.Ruin.d.conf.211. Prima videtur cō
sideratione dicendum,nu.5.& 6.lib.1.Gabriel
Palçott. in tract. de nothis spurijsque fil. c.12.
nu.6. Rot.Roman.in decis.Mohed.n.181. refe-
rens ita fuisse conclusum aliàs in ipsa Rota co-
ram D. Raynaldo de anno 1538. Didac. Co-
uar.in Epitom.de sponsal. c.8.nu.8. uersic.Se-
ptimò intellige, ubi de communi, Io.Lopez in
rep. c.per uestras, §.20. in fin. uersic. Ista autē
Instrumenta, extr. de donat. inter uir. & ux. &
post Hieronym.Zannett. Ludouic. de Sardis,
& ante istos Io.Faber.in l.cum quis, C.de natu
ral.liber. eandem conclusionem cōprobat An-
tonin.Tessaur. d.decis.83. ante num. 2. Nunc
uerò inspiciendum est,nunquid quo ad succes-
sionem ius Canonicū uel Ciuile in terris Impe
rij seruandum sit, in hacque difficultate duæ
sunt Scribentium opiniones, Prima est quòd
legitimati per subsequēns matrimoniū absque
dotalibus instrumentis vel nuptialibus,in ditio
ne Cæsaris nequeant succedere, iūrique ciuili
12 in hoc † standum sit. Et hanc opinionē sequun
tur,Cyn. post Iacob.de Aren.in l. & si contra,
C.de nupt. & in l. fin. C. de interdict. matrim.
Bald.in rubr.extr.de constit.n.35. in d.l.si qua
illustris,n.4.C.ad Orfic. Io.de Plat.in §.fin.In-
stit.de nupt.Præposit. Alexandr. in d.cap. tan-
ta,in 10.quæst.col.27.versic.Descendo ad ter-
tium,Ang.conf.29.Titius existens,n.4. Carol.
Ruin.cōs.51.Circa casum col.3.n.7.versic.Ter
tiò ex illo, lib.1. & d.consil.211. Prima uidetur
consideratione dicendum,sub nu.6.versic.Sed
sustinendo dictum Angeli,eod.vol.licet pro cō
traria parte allegetur,Curt.iun.conf.136. Qui-
dam vasallus nobilis genere,num.2.& infr.So-
cin.iun.conf.52. Memini, num.4. versic. Nam
cum in subsequenti,lib.1.conf.100. Pro haben
da, col.5. num.26.lib.2. & conf.12. Quoniam
in præsenti difficultate, ante nu.3. versic. Qui-
bus sic stantibus, & infr. de communi attestās,
lib.4.subdens num.4.quòd licet aliqui contra-
riū teneant,eorum tamen opinio non est tenē-
da, nisi respectu iuris Canonici & fori in quo
illud contrarium iuri ciuili sit seruandum, vt
non

non uideatur uera talis contraria opinio in terris Imperij foroque ciuili, & quòd errauit Decius dicendo suam opinionem communem esse, ut per eum: Eandemque sententiam ueriorem magisque communem esse dixit Andreas Alciatus, consilio decimosexto, numero quinto, libro 9. quam ipse sequitur, & fuit etiam opinio Petri de Ancharano, in capit. Canonum statuta, de constitutione quem referendo celebrat extollitque tanquam Doctorem maximæ autoritatis, ac sequi uidetur Franciscus Marzar. in tractat. de fideicom. q.30. circ.fin. uersic. Sed tamen quia ego reperio, fol.26. & nouissimè Alexand. Trentacinq. in tractat. de substit. in 4. part. cap.7. ante num.44. uersic. Ego cum hac opinione fol.148. dicens ex Curtio iuniore hanc conclusionem ueram & communem uideri in iudicandoque ab ea discedendum non esse, Siluester Aldobrand. in §. fin. numero quintodecimo, Instit. de nupt. Augustin. Bero. consil.167. Diligenter consideratis omnibus, num.9. lib. secundo. Et ultra prædictos hanc eandem opinionem intrepidè tenet Iacob. Menoch. cons.16. Quòd iam non satis, num.13. uersic. Quintò ut huius sim opinionis, lib.1. ubi de ueriori & receptiori opinione quo ad successionem in terris Imperij fidem facit, subdens male contrarium tenentes respondisse pluresque Doctores allegans & in specie Andream Alciatum, & Ioannem Brunellum ut per eum.

Mouentur Angel. & Franciscus Curt. iunior in præcitatis locis potissimè, nam legitimatus solum redditur habilis ex legitimantis dispensatione, ergo legitimatus per subsequens matrimonium non formaliter contractum est solum legitimus ex dispensatione Papali, sed di-
13 spensatio aliquos effectus † non producit respectu illorum super quibus dispensans potestatem non habuit, secundum Innoc. & Ioan. Andr. in cap. per uenerabilem, in glos. incip. Vnde eadem, qui fil. sint legit. successionemque deferre in terris Imperij proprium est Imperialis culminis, & (ut dixit Ang.) Imperialis statuti, l. lege obuenire hæreditatem, ff. de uer-
14 borum significatione, ut omnis hæreditas, † ad nos pertineat aut nouo iure aut ueteri, ex lege xij. tabul. uel ex testamento quod iure factum fuerit, l.1. ff. de petit. hæredit. ergo dispensatio facta illegitimo per matrimonium contractum sine dotalibus instrumentis non proderit ad faciendum legitimatos, successores legitimos in terris Imperij.

Huic rationi quæ (ut Angelus dicebat) potissima uidetur, contrarium sustinendo facilè responderi potest, quòd lex ciuilis nulla alia ratione successionem filijs ex subsequenti matrimonio legitimatis deferebat cum iuris ciuilis solemnia aderant, nisi quia legitimi erant, & non deferebat cum confecta non fuerant instrumenta aut aliud solenne deerat, quia legitimi non fiebant, hodie cum legitimi sint etiam in terris Imperij & vbique absque vlla solennitate, quia solennitates sustulit lex canonica quæ præualet in hac materia etiam in terris Imperij, vt not. in cap. lator, & in dicto capit. per venerabilem, sequitur vt correcta ratione propter quam eis hæreditatem non deferebat, & subsistente ea propter quam deferat, hodie dici possit etiam à iure ciuili eos ad successionem vocari, iuxt. not. in l.2. de legitim. tut. in auth. ingressi, vbi Salic. latè, C. de sacrosanctis ecclesijs, cap. translato, de constitut. Sicut in si-
15 mili materia, † licet olim natis ex matrimonio contracto sine consensu patris aut alio modo iure ciuili prohibito successionem ius ipsum ciuile non deferebat, quia non habebat eos pro legitimis, his legibus hodie correctis defert, illique etiam in terris Imperij succedunt, vt not. Antonius de Butr. in capitulo primo, de sponsal. & omnes in dicto cap. per venerabilem vbi Præpos. num. septuagesimoprimo, constat igitur satis dici posse eos ad successionem de iure ciuili inuitari cum correcta sit ratio per quam excludebantur.

Vlterius (sicut Hieronymus Gabrielius dicebat) necesse non videtur, nec in terris quidem Imperij quòd ius ciuile hæreditates deferat, sed satis est, vt ius ipsum canonicum deferat, cum simus in casibus ad ius illud spectan-
16 tibus, quibus certè in casibus † posse ius Canonicum vbique hæreditatem deferre & auferre constat, cap. quod nobis, cap. ex tenore, qui filij sint legitimi faciuntque not. per Bart. in l. 1. in fin. de sacrosanctis ecclesijs, Alexander in l. captatorias, numero quarto, C. de testam. milit. & not. in cap. relatum, de testamen. vbi traditur, etiam in locis Imperij & contra dispositionem iuris ciuilis admitti ad hæreditatem piam causam, coram duobus tantum testibus ijsque nec rogatis institutam, quia illa materia ad ius Canonicum spectat, cum igitur negocium pariter de quo agimus ad illud idem ius spectet, iuxt. cap. tua, de ordin. cogn. dicto cap. innotuit, de elect. nihil afferri potest quod suadeat legitimatis per subsequens matrimonium iuxta simplicem iuris Canonici dispositionem hæreditates in locis Imperij non deferri. Ad-
17 dique potest indirectè nonnunquam † multa permitti quæ directo non admitterentur, l. quęsis, ff. de natalibus restitu. Albert. Brun. consil.1. Circa primum articulum, colnmna septima, versic. Tertiò pro prædicta sententia, vbi optimè ad hoc propositum loquitur, & Paris. eleganter cons.1. Præsens legitimatio, num.129. & infra lib.2.

Vltimò

Vltimò non est verum habilitatem succeden
di in proposito ex dispensatione procedere, sed
potius ex vera propriaque legitimatione, cum
per eam omnis defectus natalium tollatur quẽ
legitimatus pati posset, omnisque labes & ma-
cula suæ genituræ omneque iuris obstaculum,
18 & per eam ad primæua iura † restituatur, qui-
bus omnes liberi ac legitimi nascebantur, ex
totoque illegitimus esse desinit, vt declarat Ro
land. de Vall. cons. 26. Stante capitulo, num. 8.
cum seq. lib. 4. vbi num. 10. post Didac. tom. 1.
§. 8. in princ. scribit, legitimationem esse quan
dam natalium restitutionem quæ absque con-
19 iugio natis † extra causam ingenuitatis conce-
ditur, Vnde Bald. in l. Paulus, post princ. ff. de
stat. homin. differre plurimum (inquit) Prin-
cipis dispẽsationem ab hac legitimatione quo
ad matrimonij virtutem, & deducitur ex tra-
ditis per Alexand. cons. fin. Perlectis verbis le-
gitimationis, num. 5. lib. 5. cum per dispensa-
20 tionem persona non † restituatur sed habilite-
tur, vt declarat Dec. in l. pactum quod dota-
li, ante num. 16. C. de collat. Hinc Iason. con-
sil. 40. Absolui aliàs, numero primo, versic. Ad
istam obiectionem, lib. 3. dicebat, dispensatio-
nem in genere sumptam dici, quando Papa
21 vel etiam inferior † contra ius dispensat, cap.
requisitis, versic. Nisi rigor, 1. quæst. 7. vbi
glos. magistra definit Dispensationem esse iu-
ris communis relaxationem cum causæ cogni-
tione factam ab eo qui ius dispensandi habet,
1 1. quæst. 1. cap. sicut, §. ex his, istaque dispen-
satio non nisi ex magna causa fieri potest, vt ibi
glos. asseruit, aliàs dissipatio esset, non dispen-
satio, secundum Innoc. & Canonistas, in cap.
cum ad monasterium, de stat. monach. hæcque
cum contra ius sit odiosa dicitur, & consequen
ter est restringenda, de eaque propriè loquitur
text. in capit. fin. de fil. presbyt. in 6. & in cap.
non potest, de præben. eodem lib. Quædam ve-
ro in specie est dispensatio quæ fit illegitimè na
tis quando ad certos actus habilitantur tantũ,
vel quando limitatè habilitantur quo ad quid,
22 hæcque propriè dispensatio † est, non autem le
gitimatio, quia nõ simpliciter sed quo ad quę-
dam sic, & quo ad quædam nequaquam facta
reperitur, secundum Paul. de Castr. colum. fin.
& Alexand. in d. l. pactum quod dotali, nu. 5.
vel quãdo esset facta ad certos articulos, vel ad
certos actus tantum, vt per eundem Castrens.
cons. 30. Super puncto isto, colum. 3. num. 4.
versic. Sed dispensatio, lib. 1. in nou. Et quam-
uis multi teneant hanc legitimationem limita-
23 tam † dispensationem non esse, sed veram legi-
timationem, idque feliciter assequantur, inter
quos ita concludunt, Socin. sen. cons. 246. Ele-
ganter, col. 2. in fin. versic. Secunda limitatio,
lib. 2. Curt. sen. cons. 73. Super memorata facti
narratione, col. 8. ante num. 7. versic. Et super
omnia, & col. 16. versic. Secundò respõdemus,
post num. 16. Dec. cons. 52. Viso eleganti consi-
lio, col. fin. versic. Non obstat quòd Alexãder,
cons. 264. Reuocatur in dubium, col. penult. in
princ. num. 3. versic. In hoc tamen, cons. 258.
In casu Domini Francisci, ad fin. ante num. 11.
versic. Vltimò non obstat, & in dicta l. pactum
quod dotali, num. 15. versic. Dicit tamen, C.
de collat. in l. solet, colum. 2. num. 7. ff. de iuris-
dictione omn. iudic. Ludouicus Gozadinus,
consil. 6. Prima facie videtur dicendum, nu-
mer. 64. Ludouic. de Sard. in tractat. de legit.
§. septimo, in princ. Paris. cons. 7. De potesta-
te Comitis legitimantis, num. 15. versic. Nam
si benè consideremus, lib. 2. Carol. Ruin. con-
sil. 86. Attenta legitimatione, num. 6. libro 3.
consil. 75. Quia de pluribus, num. 13. cons. 145.
Quamuis ad aliqua, num. 4. eodem vol. Di-
dac. Couarr. in 1. tom. cap. 8. in 2. par. colum. 2.
Andreas Alciatus. Parerg. iuris, lib. 3. capit. 4.
in fin. & cons. 205. circ. fin. Socin. iun. cons. 93.
Perspectis, num. 41. versic. Et licet, lib. 3. Iacob.
Mãdell. cons. 7. In causa ista, n. 4. & 5. Francisc.
Marzat. cons. 37. In hac causa, nu. 69. Rol. de
Vall. consil. 26. Stante capitulo conuentionis,
n. 12. 15. & 16. lib. 4. & post Rotam Romanam
in causa de Soderinis, vt in decisionibus manu
scriptis per Achyll. decis. 185. idem concludit
Hieron. Gabriel. cons. 30. Alfonsus fuit legiti-
matus, nu. 2. Tamen hæc per subsequens matri
24 monium legitimatio nec sub vna † nec sub alia
dispensatione comprehenditur, cum fiat virtu-
te matrimonij quod Sacramentum nouę legis
est, vt probatur ex Paulo, ad Ephes. 5. dicen-
te, Sacramentum hoc magnum est, quæ verba
ita Sancti Doctores interpretantur, & tradit
Ambros. Cath. lib. 5. contra Caietan. capit. 1.
de matrimonio, Ecclesia etiam hanc assertio-
nem profitetur, in cap. ad abolendam, de hæ-
retic. & in Concil. Florent. sub Eugenio IV. sic
etiam concludunt Ang. de Clauas. in Summa
in verb. Matrimonium, numero primo, versic.
Vtrum matrimonium sit Sacramentum nouæ
legis, in fin. post Richard. in 4. distinct. 26.
articulo 4. quæst. 2. Felin. in cap. 1. columna 6.
& 7. de sponsal. Ioan. Lopez in rep. capit. per
vestras, §. vigesimo, ante num. 16. extra de do-
nat. inter vir, & vxor, nuncque adest Sacrum
Concilium Tridentinum, sess. 24. can. 1. deci-
dens, Si quis dixerit, Matrimonium non esse
verè & propriè vnum ex septem legis Euange-
licę Sacramẽtis à Christo Domino institutum,
sed ab hominibus in Ecclesia inuentum, neque
gratiam conferre, anathema sit. Sumus ergo
in vera legitimatione ex iureque cõmuni pro-
ueniente, dicto capit. tanta, non autem ex pri-
uilegio speciali & odioso, ac propterea debilio-

ri iure,

ri iure, l.militis codicillis, ff.de testamen.milit. & auth.de non alien. §. quia verisimile, in hisque terminis eleganter declarat Petr. de Ancharan. consil. 241. Ex tenore priuilegij, colum.fin. in princ. versic. Isti autem spurij. Altera igitur superiori contraria est opinio, quòd vbique gentium filij per subsequens matrimonium legitimati succedant, & ius Canonicum
25 etiam in terris Imperij † seruandum sit, quam tenent, Antonius de Butr. in capit.per venerabilem, numero vndecimo, & in dicto cap. tanta, inquiens de hoc neminem dubitare posse, & & secundum hanc partem Calderinum consuluisse, Salicet. in auth. maximis, sub numer.2. versic. Nec posset Imperator, & infra versic. Concludo, C. de nupt. dicens contrarium sibi tanquam quid monstruosum videri, seque secundum hanc opinionem consuluisse in Ciuitate Ferrariæ vna cum Domino Iacobo de Pignis decretorum Doctore non modicæ authoritatis, Iason. cons. 168. In causa & lite ventente, num.8. versic. Et subdit, libro 4. idemque scribit in l. sed est quæsitum, num. 9. ff. de liber. & posthum. Matth. de Afflict. in dicto capit.1. §. naturales, versic. Quintò, num.27. & 35. si de feud. defunct. fuerit controuersia inter domin. & agnat. vasall. Dec. cons. 155. Et diligenter, numero primo, in fin. communem opinionem esse affirmans, Paris. dicto cons.13. De pluribus, num.49. & numer.51. versic. Et etiam quia ius Canonicum, libro secundo, dicens eandem sententiam tenuisse Hieronymum de Zannett. in capit.1. de accusat. in 11. differ. quam ponit inter ius Canonicum & Ciuile, & ab ea tanquam communi nõ esse recedendum iudicando, & consulendo, Didac. Couarr. de communi in epitom. par.2. de sponsal. & matrimon. dicto cap.8. num.8. Hieronymus Gabriel. dicto consil.21. Sebastianus, num.14. & infra, qui de crebriori conclusione attestatur, Franciscus Mantic. in dicto tractat. de coniect. vlt.vol. lib.11. tit.12.num.8. versic. Sed contrariam opinionem fol.289. idem etiam sentiunt, Bald. in dicto §. naturales, Ioan.Fabr. in d. §. fin. num.4. versic. Hodie vero, Instit. de nupt. vbi expressius hoc firmat Angelus Aretin. sub num. 6. versic. Ex quo sequitur, Ludouic. de Sard. in tractat. de legitimat. colum. 23. versic. Septimò quæritur, Iacob. Zoccus in dicto capit. tanta, & post Baldum ac alios multos quos allegat sic tenuit, Laurentius Siluan. dicto consil.3. Quo ad primum dubium, numero 32. communem esse inquiens, & consilio secundo. Circa primum dubium, num.74. versic. Nam ex quo iure Canonico, magis communem Doctorum opinionem esse concludẽs, & vtrobique plures citans vt per eum, Bartolomæus Fumeus in eius Summ. Armill. in verb. Filius, §.11. dicens ita communiter practicari, Petr. Duen. in reg. 350. incip. filius naturalis, in 10.limit. num.10.in fin. versic. Contrariam tamen opinionem, post Cyn. in d.l. nuper, C. de natural.liber.& alios quos seriosè ibi refert, Et quamuis Ruin. dicto cons. 211. sub numero sexto, versic. Sed sustinendo dictum Angeli, cum eodem Angelo pertransierit, dicit tamen hanc communem esse opinionem, columna secunda, sub num.4. Ioseph. Ludouic. conclus. 26. incip. legitimatio facta, in 1. ampl. de magis vera magisque communi opinione attestans.

Probatur hæc opinio per text. in d.cap. tanta, in princ. extr. qui fil. sint legitim. cum efficacia ac vis matrimonij tanta sit vt filios antea natos legitimos efficiat: quæ quidem iuris Canonici dispositio vera est etiam sine dotalibus instrumentis, quod quidem Angelus & Curtius iunior fatentur, ergo necessario sequitur ipsos successibiles fieri cæteraque iura legitimitatis nancisci, §. reliqui, auth. quibus modis natural. effic. sui, ius enim ciuile specialiter non disposuit quòd per subsequens matrimonium sine instrumentis dotalibus filij ad iura successionis non legitimentur, sed simpliciter quòd legitimi non efficiantur, vt notat gloss. in dicto §.fin. Instit. de nupt. & ita loquitur text. in §.fin.auth.de trient. & semiss. ac in tit.de fil.ante dotal. instrumen.nat. cum simil. Si igitur legitimitas admittitur, cætera accessoria & ab ea consequentia hi filij obtinebunt, perfecta nanque ac absoluta legitimatione, statim ius operatur atque disponit quòd legitimatus succedat ac si natus esset legitimus, & eo ipso quòd filius est legitimus iura legitimorum consequitur, iuxta tradita per Bart. in l.ex facto, columna secunda, ff.de vulgari & pupillari, & in l.1.§. lex Falcidia, ff. ad leg.Falcid. & sic legitimatio hominis facto perficitur propter matrimoniũ
26 subsequens, iusque succedendi † accessorium est ad legitimationem ex iuris dispositione, vt eleganter scribit Socin.sen.consil.226. Quæstio præsentis consultationis, colum.penult. in fin. versic. Et ad confirmationem prædictorum adducitur, lib.2. abolita itaque macula illa & obstaculo submoto illegitimitatis, remanet filius ac si ex matrimonio natus esset, quo fit, vt ad successionem & cętera legitimorum iura admitti debeat. Cæterum cum propter ius Canonicum modo contrarium cautum sit, vt inquam matrimonium sine dictis instrumentis dotalibus teneat, dicto cap. tanta, legitimi etiam efficiuntur filij in necessariam consequentiam matrimonij, l.filium eum diffinimus, ff. de his qui sui sunt vel al.iur. Vnde sicut attendendum est
27 ius canonicum † in causa matrimonij quando à iure ciuili discrepat, etiam in terris Imperij, ita in

ita in legitimatione attendi debet, quæ ex radice matrimonij in necessariam sequelam descendit, secundum Io. Andream, in d. cap. per venerabilem, col. 2.

Et si aduersus prædicta cum Cuttio iuniore diceretur, non tenere consequentiam est legitimatus vel legitimus ergo lex eum ad succedendum inuitat, vt patet in deportatis, l. 1. C. de hæredibus instit. in fratribus mendicãtibus, Clem. exiui de paradiso, de verb. sign. & in ingratis filijs erga patrem, §. aliud quoque capitulum, in auth. vt cum de appellat. cognosc. idem videmus in c. 1. de fil. nat. ex matrimon. ad morgan. contract. Item potest pater filium legitimare
28 quòd ad certam portionem † in nihilum succedat, vt inquit Bart. in l. quæsitum, in lect. antiq. ff. de adopt. & sequitur Anton. de Butr. in d. c. per venerabilem, in 7. chart. congruitque quod dicit Bart. in l. 1. §. in filijs, ff. ad Trebellian. constat etiam in legitimatis per oblationem Curiæ
29 quia non fiunt omnibus † successibiles sed tantummodo offerenti, §. filium, in auth. quibus modis natural. effic. sui, l. cõmunium, vbi Bart. C. de natural. lib. & optimè facit text. in l. ab eo, & in l. de emancipatis, C. de legitim. hæredibus vbi Angelus notat, patet insuper in filia dotata quæ vigore statuti à successione patris
30 excluditur, & tamen non definit † esse legitima, iuxta tradita per Bartol. in l. fin. ff. ad Tertullianum.

Ex intentione Scribentium potest responderi, quòd licet ob aliquod extrinsecum filii etiam legitimi & naturales non succedunt, vt in exemplis Angeli & aliorum ipsum approbantiũ contingit, inspicitur tamen quod frequenter non quod raró accidit, l. nam ad ea, ff. de legibus ve-
31 rum enim est de essentia legitimationis † substantiali successionem necessariam non esse, vt aiunt Socin. sen. cons. 246. Eleganter & subtiliter, colum. 2. in fin. versic. Secundò prima legitimatio, lib. 2. Andreas Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Donatione, nu. 259. C. de reuocat. donat. ex not. per Bart. in l. is potest, col. 2. num. 8. ff. de acquir. hæredit. & ius succedendi à legitimatione separatum censeri, vt tradunt etiam Dec. cons. 258. In casu Domini Francisci, ante num. 11. versic. Non obstat quòd successio, cons. 264. Reuocatur in dubium, colum. penult. post num. 3. versic. Quid enim si Margareta, & in l. pactum quod dotali, num. 15. versic. Et vlterius, C. de collat. ac post Curt. sen. consil. 73. Super memorata facti narratione, sub num. 16. versic. Secundò respondemus, & Carolus Ruin. cons. 75. Quia de pluribus quæritur, nu. 13. lib. 3. Rolan. à Vall. cons. 26. Stante capitulo conuentionis, nu. 12. 13. & 14. lib. 4. Tamen æque verum est eo ipso quòd quis te-
32 ctè legitimatus reperitur eum adipisci † illud ius, ex ipsaque legitimatione succedẽdi facultatem consequi, iuxt. l. si duo, cum ibi not. d. tit. de acquiren. hæredit. & declarant Socin. in rubric. de lib. & posthum. colum. 3. ante num. 14. & dicto cons. 226. colum. fin. lib. 2. Hostiens. in cap. 1. qui filii sint legitim. Vbertin. Zuchard. in l. posthumo, num. 25. C. de bon. possess. contratabul. & est text. clarus in §. dubitatum, versic. Qui enim aliud, auth. de incest. nupt. sicut
33 idem ius ex filiatione † consequitur, licet etiam ab ipsa filiatione separatum sit, iuxta illud, filius, ergo hæres, cap. dicat, 27. quæst. 4. Collect. in cap. quod nobis, dicto tit. qui fil. sint legitim. ad quod certè sola voluntas filii exigitur, l. 1. C. si vt se ab hæredit. abstin. not. in l. necessariis, ff. de acquiren. hæredit. in l. in suis, dicto tit. de liber. & posthum. Andreas de Isern. in dicto cap. 1. §. naturales, numero quarto, versic. De istis dicit.

Quid nunc erit in hac quæstione concludendum? Angelus dicto consil. 29. colum. 2. ante fin. non negat quin quæstio dubia sit, & quòd plures forsitan inuenientur contra eius dictum consulentes, opinionique Ioannis Andreæ inhærentes, & tamen in secunda columna profitetur breuiter eandem difficultatem se enodaturum, Ego quicquid Angelus & cæteri cum eo pertranseuntes dixerint, arbitror ab hac posteriori opinione Antonii de Butrio iudicando & cõ-
34 sulendo † recedendum non fore, cum mihi verior, crebrior magisque communis ac etiam maxima æquitate suffulta videatur, quam vltra præcitatos tenet Antonin. Tessaur. d. decis. 83. Instrumenta dotalia, ante num. 2. versic. Etiam si essemus.

Ad hocque dicendum moueor, Nam cano-
35 nes † de matrimonio indicantes non solum prævalent quo ad ordines clericales, sed etiam quo ad successiones & legitimationes quæ sunt sequelæ matrimonii, §. pen. vbi glos. Instit. de gradibus cogn. gloss. in l. 1. C. de secund. nupt. & tradit magistraliter Bald. in l. Paulus, num. 1. ff. de stat. homin. vbi quærit, vtrum in materia legitimationis sequamur ius Ciuile vel Canonicum, & refert Cynum dicentem quòd quãtum ad ipsum matrimoniũ essentialiter considerandum sequimur ius Canonicum, sed quantum ad successionem ius Ciuile, vt not. in l. fin. C. de interdict. matrimon. & in l. & si contra, C. de nupt. Subdit autem errasse Cynum, quia cum successio pendeat ex matrimonio, oportet ius Canonicum spectari, in accessorio sicut in principali, capit. tuam, extra de ordin. cognit. dicto cap. per venerabilem, qui fil. sint legitim. & argumen. capit. de prudentia, extra de donation. inter vir. & vxor. facitque quod not. in princ. Instit. de nupt. Ioannes Lopez in rep. cap. per vestras, §. vigesimo, numero sextodecimo, versic. Et

sic. Et propterea matrimonium, Natt. consil. 473. Quadam nomine Siluia, numer. 38. versic. Et ponderandum est, lib. 2. post Bald. in dicta l. & si contra, Osascus notabiliter decis. 154. D. Ludouicus Nicellis, numero nono, versic. Et canones: Vnde cum de iure Canonico huiusmodi instrumentorum solennitates sint sublatæ, vt ex magis communi opinione dicebam, habeamusque text. expressum in dicto cap. tanta, decidentem per subsequens matrimonium filios vi matrimonij legitimos effici, quicquid ante de iure ciuili disponebatur, cōcludendum indubitanter est hosce legitimatos in terris etiā Imperij vti legitimos succedere: Emanarunt
36 enim leges † ab Imperatore eo tempore quo ipse erat mundi dominus, & præerat non solum in temporalibus sed etiam in alijs, vt dicit Odofred. in l. qui contra, C. de incest. nupt. & tunc temporis prohibuit Imperator matrimonium contrahi inter tutorem & pupillam, l. 1. C. de interdict. matrim. ac inter liberum & ancillam, vt in l. cum ancillis, dicto tit. de incest. nupt. interque rectorem prouinciæ ac prouincialem, vt l. vnic. C. si quacunque prædit. potest. & inter alias multas personas, quas longum esset enumerare: permisit etiam illo tempore diuortium & repudium inter coniuges ex aliquibus causis, vt tot. tit. C. de repud. hisque casibus ius Ciuile super essentia substantiaque matrimonij disponebat, & hoc non ex alio quàm ex amplitudine tunc Imperij, proinde disposuit de Abbatibus, Monachis, Episcopis, ac de quampluribus Clericorum generibus, vt constat ex auth. de Monachis, & quomodo oport. Episc. ac de sanctis. Episcop. Deinde autem atque hodie
37 dispositio† spiritualium proprio iure solum ad Ecclesiam spectauit, pertinet atque spectabit, non ad Imperatorem, vt in c. Ecclesia S. Mariæ, de constit. cap. fin. de rebus ecclesi. non alien. & cap. bene quidem, 96. distinct. meritò ergo prędicta iura ciuilia super substantia essentiaque matrimonij disponentia abrogata sunt, ex quo iuri Canonico contradicunt. Et si quis rectè consideret, dicet hoc non esse contra dictas leges ciuiles, nam in huiusmodi spiritualibus eorumque accessorijs procedunt ac intelliguntur iura dicentia quòd leges imitari sacros Cano-
38 nes † non dedignantur, vt dicit text. in capit. Clerici, extra de iudic. in capit. fin. de secund. nupt. & in auth. vt Clerici apud propr. Episc. §. penult. coll. 6. vt egregiè satis declarat Ioannes Lopez, in dicto capit. per vestras, §. vigesimo, sub numero 17. dicto tit. de donation. inter vir. & vxor.

Congruunt tradita per Salyc. in dicta auth. maximis, post numer. secundum, versic. Nec dicat quis, vbi in istis terminis dicit putasse Imperatorem illud potuisse tunc ritè statuere, sed erraffe, propterea intentionem in vniuersum habuisse, quòd si aliquando apparuisset eum id statuere non valuisse, quòd ab eo statutum seruari non deberet, perindeque esset ac si id ipse non statuisset, vt dicimus in vsuris tunc permissis, auth. ad hæc, C. de vsuris, subdens quòd cum statuere non potuerit, vt matrimonium absque scriptura non valeat, sequitur pro non statuto haberi, matrimoniumque tenere vt omnes filij legitimi efficiantur, quia Imperatoris
39 propositum est,† continuo sequi Dei omnipotentis iudicium, l. si libertam, dicto tit. de nupt. Et hoc de iure ciuili nouissimo, §. ad hoc, auth. vt liceat matri & auiæ, coll. 8. & transumptiuè, in auth. item si quis hæres, C. de naturalibus liber.

Et eo magis ab hac opinione discedendum non arbitror, cum sit fauorabilis matrimonio, ac liberis, maximamque æquitatem contineat, quam vltra præcitatos tenuit Rota Romana in quadam causa matrimoniali, vt testatur Antonius Gabriel. libro sexto, de legitimat. conclusio 1. ampliat. 4. numero 11. de quo meminit Franciscus Bursat. consil. 10. Illustris Comes Ludouicus, num. 8. lib. 1. vbi arbitratur sententiam Rotę allegatam per Gabrielum fuisse Coloniensis illegitimitatis, in quo omnes Domini die decimaquinta Nouembris, 1538. terminarunt, legitimatum per subsequens matrimonium admitti ad omnem successionem, siue in terris Ecclesiæ, siue Imperij, licet instrumenta dotalia non interuenerint, vt refert Mohedanus, decis. 181. Coloniensis, idem in alia Anagnina Castri Seurculæ coram Puteo, vt in decis. Crescentij sexagesima. Omnes Domini. in qua quidem omnes tenuerant ex magis communi opinione, instrumenta dotalia non requiri, maximè nullis legitimis filijs existentibus, & in hoc ius Canonicum attendendum fore: & ipse Puteus decis. 1. & 2. tit. de sponsalibus ac cum Rota dictus Bursatus pertransit, licet implicitè loqui videatur.

Hæc magis communis & verior opinio multo fortius procederet, vt dictum est, quando fi-
40 lij legitimi & naturales † non extarent, nam si tunc de iure ciuili sine dotalibus instrumentis per subsequens matrimonium filij legitimantur, Baldus in l. cum multæ, C. de donat. ante nupt. colum. 2. num. 4. versic. Nam quòd requirantur, Ias. cons. 168. In causa & lite vertente, col. 5. sub nu. 8. versic. Tertiò notabiliter respondetur, lib. 4. Carol. Ruin. cons. 211. Prima videtur consideratione dicendum, col. 2. sub nu. 3. versic. Ideo secundo respondeo quòd instrumenta, lib. 1. allegat Bald. text. in §. si vero solummodo naturalium, versic. Omnino enim, auth. quibus mod. natural. effic. legitim. multo magis id erit de iure Canonico, vt concludit

I tan-

Francisc. Bursat. dicto consilio decimo, sub numero octauo, libro primo, post Dominos de Rota præallegatos.

Secundò inspiciendum est, an legitimati per subsequens matrimonium in mortis articulo contractum substitutum excludant, & in hac difficultate duæ sunt Doctorum opiniones, Pri
41 ma est quòd hi in vltimo vitæ spiritu † ex matrimonio subsequenti legitimati substitutum non excludant, quam tenuerunt, Angel. in l. sed est quæsitum, numero secundo, versic. Quod puto verum, ff. de liber. & posthum. & in l. nuper, num. tertio, vbi etiam Bald. in princip. C. de natural. liber. Ioan. Fabri in l. cum quis, in fin. eodem tit. rursus Bald. in l. eam quam, numero 27. C. de fideicommiss. Andr. Alciat. in l. prima, num. 44. ff. de vulgar. & pupill. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 74. versic. Et si teneamus, C. de reuocan. donat. post Ioan. de Anan. in cap. audiuimus, colum. secunda, versic. Adde etiam quod habetur, de collus. deteg. & Andr. Barbat. in addit. ad Bald. in cap. primo, §. porrò, tit. qual. feud. olim alien. poterat. rursus ipse Barbat. consil. 59. Illud in medium afferam, colum. vndecima, versic. Et adduco quod sapienter, libr. secundo, consil. 68. Clementissimi Dei patris, colum. fin. versic. Præterea adduco, eodem volum. Albert. Brun. consil. 15. Visa legitimatione, colum. quarta, circa med. versi. Facit etiam quia legitimatio, adhuc Alciat. consil. 140. num. 6. & consil. 189. num. tertio, libro nono, Carol. Ruin. d. consil. 211. Prima videtur consideratione dicendum, num. septimo, libro primo, consil. 46. Quamuis aliàs consuluerim, colum. tertia, num. octauo, versic. Et dicit etiam Angel. libro secundo, consilio 163. Casus talis est Sempronius, numero septimo, versic. Tamen secundum eum, libro tertio, Ioan. Cepha. consilio 239. Substitutionis verba, numero decimo, & decimoseptimo, consil. 276. Magnificus Dominus Iacobus Philippus, numero 30. & infra, libro secundo, & consilio 364. Pro Magnifico Domino Iacobo Trotto, numero quadragesimoquinto, libro tertio, post Andream Alciatum quem refert.

Probatur hæc conclusio per text. in l. filiæ meæ emancipatæ, ff. solut. matrim. vbi casus, ibique notant Doctot. quòd quoties actus per quem alter excluditur in mortis articulo cele-
42 bratur, in fraudem † gestus præsumitur, & ad illius exclusionem: per quem text. dicit not. Bald. in cap. in præsentia, numero 31. vbi Felyn. num. 34. sub dubio tamen, & Dec. nume. 61. de probat. quòd si grauatus fideicommisso si sine filijs decesserit, in mortis articulo religionem profiteatur fideicommissum expirat, quia
43 professio † in fraudem facta præsumitur, idemque tenent Specul. in titu. de stat. monach. circa finem. Pet. de Ancharan. in cap. sicut nobis, in primo not. de regular. rursus Bald. in Auth. nisi rogari, numero 24. versic. Quæro quid si rogatus, C. ad Trebellian. Andr. Alciat. in d. l. prima, numero 44. de vulgar. & pupill. ac Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liberis, il primo, num. decimo, extr. de testamen. Hinc infertur, quòd renunciatio in articulo mortis facta, præsumitur in
44 fraudem † expectantis, cap. secundo, de renun. in 6. Ruin. d. consil. 211. sub num. primo, idemque in permutatione concludit Petr. de Ancharan. consilio 388. In casu permisso, columna prima.

Huic textui, Primò responderi potest, quòd tunc ex actu gesto in mortis articulo fraus argui posset, quãdo actus ita gestus nihil morienti prodesset, sed soli tertio noceret, cumque morientis intersit, vel filiorum suorum, matrimonium in vltimo vitę spiritu cum concubina contrahere extantibus filijs vt legitimi efficiantur, secundum Bald. in cap. primo, §. naturales, si de feud. fuer. controuers. inter domin. & agn. dicentem, quòd legitimatio quæ fit per matri-
45 monium contractum † etiam in articulo mortis dicitur bonum prolis, ergo sequitur legitimationem dicto tempore prouenientem in fraudem non censeri: & ita procedit text. in d. l. filiæ meæ emancipatæ, vt Ruinus dicebat, quem Francisc. Mantic. in locis infra allegandis comprobabat.

Secundò respondeo, textum firmiter præ-
46 supponere † causa fraudandi repudium vxori fuisse missum, vt scilicet ea mortua, dotem potius hæredibus eius quàm patri maritus redderet, qui dotem restitui filia in matrimonio decedente stipulatus fuerat, & sic cum nulla alia coniectura, quàm fraudis colligi possit, ex quo filia erat emancipata, & infirma, paterque ea decedente in matrimonio (vt dicebam) dotem reddi stipulatus fuerat, nec Proculus aliam legitimam causam mittendi repudium consideret, Sabinus proinde vtile iudicium recuperandi non immeritò patri tribuit; quod in proposito non contingit, cum alia legitima coniectura quàm fraudis rationabiliter assumi possit, vt fortasse textus iste non meruerit ad hoc allegari.

Posset etiam vlterius dici, quòd cum vxor statim esset peritura, ineptum, & ridiculum erat repudium mittere, & propterea necessaria erat illa fraudis præsumptio, ab hoc vt pater actione dotis priuaretur.

Non obstat text. in dicto capitulo si te, de renunciat. libro sexto; nam alijs omissis quæ Ancharanus alibi pro eius intelligentia scripsit,
47 respondeo † de fraude renunciationis ibi de-

bere per aliquas probabiles coniecturas saltem apparere, & quamuis exempli gratia vnam coniecturam exprimat, vt quia dictæ renunciationis tempore is qui præbendam, vel dignitatem pinguiorem habebat infirmitate graui detinebatur, non tamen hoc solum sufficere dicendum est, dum coniecturas probabiles textus requirit. Quod videntur sensisse in similibus terminis permutationis Domini de Rota, decisione 361. incip. Præsumitur permutationem factam, in antiquis. Responsio autem quæ ad instantiam de ingresso Monasterium in mortis articulo attinet, inferius proprio in loco inuenietur.

Secundò mouetur Bald. ex §. fin. Institut. de nupt. & per text. in l. cum quis, C. de naturalibus lib. vbi dicitur, quòd vt ex matrimonio cum concubina contracto filij nati legitimentur, necesse est, quòd sint confecta doralia instrumenta, constat autem tempore mortis dotem constitui non posse, l. Iulianus, ff. de iur. dot. ergo per dictum matrimonium filij non legitimantur in mortis inquam articulo ad substituti exclusionem.

Sed ratio hæc facillimè euitari potest, Primò cum iure ciuili inspecto procedat non autem de iure Canonico, secundum Doctor. in dicto cap. tanta, & desuper inspeximus, quod quidem ius Canonicum, in matrimonijs seruari debet, iuxta gloss. Institut. de nupt. in prin. & ita respondet Bald. in d. l. Iulianus, in fin. ibi Canonistæ non curant.

Secundò tolli potest ex mente Alexandri de Imol. in l. si quis posthumos, numero quarto, ff. de liber. & posthum. quod dict. l. Iulianus, procedit, quando expressè dotis constitutio post mulieris mortem confertur, quo tempore matrimonium consistere non potest, sed in casu nostro matrimonium expresse in tempus quo moreretur collatum non fuit, ergo &c. Simile videmus in vsufructu, per l. Titio cum moreretur, ff. de vsufruct. & tamen iure prohibitum non reperitur vsumfructum in mortis articulo constitui posse: similemque differentiam in sententia lata expresso iuris errore perspicimus, l. prima, §. item cum contra factas, ff. quæ sentent. sine appell. rescind. iunct. l. cum prolatis, ff. de re iudic.

Tertiò & vltimò, sed vrgentius vt alia prætermittam, allegant text. in dict. l. nuper, in verb. Et spem tollendæ sobolis habeant, sed spes procreandę sobolis in mortis articulo non subest, ergo sic legitimati substitutum excludere non debent.

Sed responderi potest, vt de mente Cyni ibi, scilicet quòd eo ipso quo matrimonium, quis in articulo mortis contrahit, sobolis tollendæ spes subest, id est legitimæ, legitima enim perfecto matrimonio efficietur, & dicetur quodammodo de nouo nasci, secundum Abb. in dicto cap. per venerabilem, quem Carolus Ruinus sequitur.

Altera igitur superiori contraria est opinio, quòd imo per subsequens matrimonium in ar-
48 ticulo † mortis contractum legitimati, substitutum excludant, & hanc sequuntur, Richard. Malumbra, in quæst. incip. In quibusdam partibus, Ioann. Andr. in cap. sine culpa, in prima quæstione, numero primo, de regul. iur. libro sexto, idem Ioann. Andr. Anton. de But. & Præposit. numero septimo, in dicto capit. tanta, Cyn. in dict. l. nuper, Bald. in l. prima, columna prima, post numerū secundū, versic. Solutio propter matrimonium, C. de priuileg. dot. Albericus de Rosate in l. cum quis, C. de natural. liber. Ioann. de Imol. in l. Gallus, in princip. ff. de liber. & posthum. & in l. cum tale, §. Mæuiæ, hoc ritu. Alexand. in d. l. si quis posthumos, in princip. numero quarto, Abb. in cap. commissum, in primo nor. de sponsal. & in capit. secundo, in tertio not. de frigid. & malefic. Felyn. in cap. in præsentia, numero trigesimosexto, & ibi Dec. numero sexagesimoprimo, extr. de probat. Iason. in dicta l. sed est quæsitum, columna secunda, numero octauo, & vndecimo, post Christophor. de Castellion. Raphael. Cuman. & Francisc. Aretin. ibi, dict. titu. de liber. & posthum. vbi Iason. dicit, Cumanum vnum notabile verbum in practica proferre, quòd ita cõmuniter tenetur, ibidemque Socin. numero secundo, versic. Quartò, Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, numero quadragesimooctauo, ff. ad Trebellian. eandemque opinionem consulendo comprobarunt, Bald. consilio 319. Matrimonium in articulo mortis, in princip. & numero tertio, versic. Super tertio dico, libro quarto, vbi notabiliter loquitur, Curt. iun. consil. vigesimosexto, Hieronymus, numero nono, versic. Est verum, Paris. consilio tertiodecimo, De pluribus, numero trigesimoquinto, versic. Quod procedit, libro secundo, & consilio quintodecimo, Circa præsentem consultationem, numero tertio, eodem volum. communem esse attestans, Carol. Ruin. consilio 78. Viso ac perlecto, numero octauo, libro tertio, vbi numero septimo, de communi opinione meminit. Laurent. Siluan. consilio tertio, Quo ad primum dubium, numero vigesimonono, versic. Et huiusmodi legitimatio, vbi de eadem communi fidem facit, Hieronym. Grat. consilio vigesimoquarto, Puto filios legitimatos, numero secundo, vers. Non obstat quòd matrimonium, Francisc. Veggius consilio quinquagesimoquinto, Quæritur in præsenti causa, num. secundo, Ludouic. de Sardis in tract. de legit. in prima

quęst. legitimationis quę fit per matrim. Dida. Couarr. cap. octauo, §. secundo, de sponsal. & matrim. in secunda part. epitom. numero decimo, versic. Nono prędictam legitimationem, vbi de communi testatur, Petr. Duen. in reg. 350. Filius naturalis, sub numero 21. versic. Sed nihilominus, dicens esse veram & communem sententiam, citansque Ioann. Brunell. in tract. de sponsal. secunda conclu. num. decimo, Didacum de Castillo in l. duodecima, Tauri, numero vigesimoquinto, & ibidem Cifuętem, numero tertiodecimo, Gulielm. Mayner. in l. quoties idem sermo, numero vigesimosecũdo, de regul. iur. & Montal. in gloss. l. secunda, titu. sexto, libro tertio, Fori, Francisc. Bursat. consil. quadragesimo, D. Ioan. Maria, numero 71. vbi de communi, libro primo, Alexan. Trentacinq. in tract. substit. in quarta part. cap. septimo, ante num. 43. versic. Et propterea contraria opinio. Francisc. Mantic. in tract. de coniectur. vlt. volunt. libro vndecimo, tit. tertiodecimo, num. quinto, idem quoque sensere, Angel. Aretin. in §. fin. num. decimo, versic. Quæro an desponsatio, Instit. de nupt. Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intest. in princip. num. 63. Bald. in d. cap. primo, §. naturales, colum. fin. versic. Quæro quid de eo, Ioan. Dilect. Gualdens. in tract. de art. testan. tit. primo, cautel. quartadecima, numero secundo, Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. particul. 6. conclus. quarta, in fin. vers. Contrarium tenent, fol. 211. & in hanc partem frequentioribus suffragijs itum fuisse, scribit Mich. Cras. in lib. sent. §. fideicõmissum, quæst. 38. num. 6. vers. Quid autem, fol. 329. citans Franciscum Sarmient. lib. primo, select. interpret. cap. 6. num. quinto, idem tenentem, ac etiam Antoniũ Gabrielium, vt per eum, quos ante eum referebat Bursatus in prælleg. consilio. Adducit ad hanc opinionem fundandam Alexand. de Imola nam si verum esset legitimationem per subsequens matrimoniũ in mortis articulo contractum in fraudem cœptam censeri, sequeretur, quòd nullo casu legitimatus post testamentum, excluderet substitutum, sed consequens est falsum ex magis communi opinione de qua per Doctor. in d. cap. per venerabilem, & in l. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substitut. ac alijs in locis, ergo & antecedens. Sed contrariam sententiam sustinendo, Primò hæc ratio commodè subuerti potest, quia communis opinio de qua in d. §. cum autem, procedit quando legitimatio per rescriptum facta extitit, quæ in fraudẽ substituti non potest dici obtenta, aut enim non constat quòd de plenitudine potestatis voluerit substituto Princeps præiudicare, & illi non nocet nisi ci-
49 tatus † fuerit, secundum Petr. de Ancharan. consilio 427. Circa primum quæsitum, numero secundo, Alexand. consilio 67. Consideratis his, numero quinto, consilio 94. eiusdem initij, pariter numero quinto, libro primo, & desuper inspeximus, qua citatione interueniente, nocet substituto legitimatio, cum causæ cognitio adfuerit, proque actu iudicis dicta co-
50 gnitione præambula † præsumatur, l. prima, C. de offic. ciuil. iudic. & per omnes in l. sciendum, de verbor. obligat. Aut voluit Princeps de plenitudine potestatis substituto præiudicare, quo casu citatio omitti potest, vt in dictis consilijs Alexander scripsit, & similiter non potest fraus allegari propter autoritatem legitimantis, quæ omnem fraudis sospicionem cessare facit, per text. in l. fin. quod met. caus. facit l. omnium, C. de testam. quæ rationes non procedunt, cessantque quando legitimatio fit per matrimonium contractum in mortis articulo non citatis, neque consentientibus substitutis, nec etiam Principis autoritate interueniẽte, & ita hanc rationem euitabat Ruin. consil. 211. numero nono, versic. Sed cum reuerentia, libro primo.

Secundò responderi potest, concedendum esse Alexandro de Imola, ac alijs qui illum sequuntur, Ex hoc tantum quòd extet substitutus fraudem non præsumi, sed vbi etiam aliud concurrit, scilicet legitimationem per subsequens matrimonium fuisse factam per constitutum in mortis articulo, tunc in fraudem substituti præsumi, dict. l. filiæ meæ emancipatæ, istoque casu Angelum non loqui: vbi autem legitimatio facta alio tempore fuerit, tunc enim cum fraudis cesset præsumptio, illam communem opinionem, quòd legitimatus substitutum excludat sibi locum vendicare, vt idem Carol. Ruin. consil. 163. num. septimo, lib. tertio, considerabat.

Secundò Doctores mouentur, nam dolus, vel fraus in dubio nõ præsumitur quando quis
51 de rebus suis † lege permittente disponit, quãuis ex hoc alteri præiudicium, vel damnum inferatur, vt scribit Carol. Ruin. consilio 213. In quęstione proposita, numero decimo, versic. Nec in dubio, libro primo, Franciscus Beccius in pulcherrimo eius consilio quinquagesimosecundo, Cum simulatio, numero vigesimo quinto, quod probatur ex l. fluminum, §. fin. cum ibi not. per gloss. & alios, ff. de damn. infect. nam vt ibi dicitur, cuilibet licet ędificare, & in suo opus facere quamuis ex hoc damnum vicino inferatur, quod verum est secundum gloss. nisi illud factum sit ad ęmulationem vici-
52 ni, † & vt illi principaliter prę iudicetur, in dubioque dicit etiam gloss. pręsumi opus fieri vt sibi quis prosit, non autem vt principaliter alteri noceat, argumen. l. meritò, ff. pro socio. & tradit Io. Cephal. consil. centesimo trigesimo,

Z 2 Vide-

Videbatur prima consideratione, numero secundo, libro primo. Vnde cum in proposito matrimonium contrahens in mortis articulo, animæ ac liberis principaliter consulere intendat licet in substituti præiudicium emergat, nō propterea dolus, vel fraus argui potest, cum quælibet causa à dolo excuset, doli que præsum
53 ptionem † cessare faciat, l. igitur, §. potest, de liberal. caus.

Fortificatur hæc ratio, nam cum existente in mortis articulo periculum mortis immineat, non præsumitur quòd illo tunc in præiudicium animæ suæ delinquere voluerit, quamuis enim semper omnique tempore quis religionem erga Deum habere debeat, & memor esse salutis æternæ, illo tamen tempore quo in mortis articulo versatur multo magis hoc debet exequi,
54 cum postea † non sit locus pœnitentiæ, secundum Bartol. in l. prima, C. de sacrosan. eccles. in repet. & in figurat. casus, circa tertiā columnā, proinde in proposito cessat fraudis præsum ptio, ex quo præsumi potest, quòd ex alia iusta causa matrimonium fuerit contractum, l. igitur, de liberal. caus. Et sic debet potius præsumi, quòd sibi suisque prodesse voluerit, & quidem principaliter, quam substituto nocere, licetque illi præiudicetur, tamen quia hoc in
55 consequentiam actus permissi † contingit, istud in consideratione non est, l. rogasti, & l. si quis nec causam, in princ. ff. si cert. pet. & l. prima, in princ. de author. tut.

Quamuis fundamentum istud firmum, atque admodum stabile videatur, posset tamen fortasse debilitari considerando legitimationem hanc ex virtute matrimonij absolutè pendere, vt est text. apertus, in dicto capit. tanta, cumque potuerit in recta valetudine illud contrahere, & non contraxerit vsque ad interitum mortisque articulum differendo, non solum dicitur in legem commisisse cuius quidem benignitate eius beneficio, nec priuatus remanet,
56 cum matrimonium † teneat, quemadmodum Cyn. Bald. Angel. & alij in dicta l. nuper, C. de natural. liber. & Ioann. Andr. ac Anton. de Butr. in præallegat. capit. tanta, concludunt, rursus Ioann. Andr. in capit. sine culpa, colum na tertia, de regul. iur. in Mercurial. Bald. dicto consil. 319. Matrimonium in articulo mortis, in princip. libro quarto, estque communis opinio, vt Ioann. de Imol. testatur in dicta l. si quis posthumos, in princip. de liber. & posthum. ibidemque Alexand. numero quarto, & Iason. numero quarto, & sexto, & decimo, Socin. sen. in dicta l. sed est quæsitum, numero secundo, versic. Quartò limita, cum addnotis per Didacum Toletan. in secunda part. præalleg. capit. octauo, numero decimo, versic. Nonò prædictam limitationem, Sed dicitur etiam dictum legis beneficium despexisse, perdurando vsque ad extremum vitæ in concubinatu, & propterea quamuis quo ad filiorum legitimationem, & conscientiæ exonerationem matrimonium efficax sit, grauatoque in hoc, liberisque eius prosit, non videtur tamen, vt prosit, quo ad substituti exclusionem, vtque fideicommissum euertatur, quinimo eius intuitu fraudem continere præsumendum, est cum nō omnis moriens videatur S. Ioannes Euangelista, vt sæpè legitur, dictoque in articulo mortis existenti, & matrimonium contrahenti quo ad præiudicium exclusionemque substituti, non ab re obijciendum sit, ipseque dicere valeat quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui, in concubinatu turpiter perdurando ac marcescendo.

57 Sicut in simili dicimus † de iuramenti absolutione, vt non prosit cum quis nimium se arctauit ad illam obtinendam propè terminum solutionis, vt perinde sit, ac si post terminum solutionis obtēta fuisset, quemadmodum post Ioann. Andr. Anton. de Butr. & Abb. in cap. debitores, de iureiuran. tradit Afflict. decis. trigesimaprima, Episcopus Nucerinus, post princ. vers. In contrarium dicebatur, vbi de eodem Abbate alibi meminit.

Ex prædictis constat disputando vtranque opinionem sustineri posse, Ego tamen ab hac posteriori tanquam magis communi, & verio-
58 ri † iudicando, & consulendo recedendum nō fore existimo, cum Baldo Iurisconsul. grauissimo sentiendo, qui vltra per eum magistraliter tradita in præallegat. consilio 319. dum alibi in dicta l. nuper, in princip. hanc difficultatem tetigit, breuiter quæstionem in hoc stare dixit, si tenet matrimonium isti sunt legitimati, aliàs non, Sed quia (vt dicebam) ex communi opinione matrimonium tenet, merito ex eo legitimati, & ad succedendum substitutumque excludendum habiles redduntur, dicto cap. tanta, & ratio secundum Cyn. est, in dicta l. nuper, quia licet spes non subsit sobolis procreandæ propter accidens, tamen illud non attenditur, sed natura: Cynumque referendo sequitur Alexand. de Imol. in dicta l. si quis posthumos, num. 4.

Nec obstat text. in d. l. filiæ meæ emancipatæ, & in dict. cap. secundo, de renunc. nam illi actus principaliter fiebant ratione eius solius rei cuius relinquendæ, vel acquirendæ causa frans cogitata præsumitur.

Prædicta communis opinio sine scrupulo, ac omninò liberè procederet si matrimonium
59 esset contractum in mortis articulo † vigore præcedentis promissionis, tunc enim fortius legitimatus substitutum excluderet, vt post Ioa. Cephal. dicto consilio 239. Substitutionis verba

ba sunt hæc, numero decimoseptimo, versic. Nec obstat, libro secundo tradit Francisc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volun. lib. vndecimo, tit. 13. num. 6. vers. Illud autem non recipit dubitationem. Pro quo facit, nam licet confessio dotis non valeat veluti facta in fraudem creditorum, valet tamen cessatque fraudis
60 dis præsumptio, quando promissio dotis† confessionem præcessit, Paul. de Castr. in l. prima, num. octauo, vers. Quartus est, solut. matrim. cum multis adductis per Socin. ibi, nume. 95. uers. Octauò & ultimò, & colum. penult. uersic. Hanc tamen conclusionem, Anton. Rub. cons. 78. Præsupponitur, colum. fin. post medium, Afflict. decis. 402. Agitur, num. decimo, Aym. Crauett. cons. 40. Proponitur, nu. primo, Fran. Becc. cons. 52. Cum simulatio, nume. decimo, uers. Secunda coniectnra est, ubi Ioannem Cephal. in præcitato consilio allegat, numero 18. in fine.

Secundò dicta conclusio magis procederet
61 in duobus † casib. super quibus consuluit Hieronym. Gabriel. d. cons. 24. Puto filios legitimos, num. tertio, vers. Quod puto esse indubitatum.

Limitatur Primò eadem principalis conclu-
62 sio, si ex alijs coniecturis† de fraude appareret, Alexan. in d. l. si quis posthumos, ante num. 5. vers. Posset tamen limitatio Angeli, argum. d. cap. secundo, de renunc. in sexto, dicens quòd hoc omnes sequuntur, & quod solum fideicõmissum siue substituti existentia non sufficit ad fraudis suspicionem inducendam, hocque sensisse videtur gloss. in Authent. nisi rogati, C. ad Trebellian. Dec. in dicto cap. in præsentia, numero 60. in fine, & infr. de probat. Socin. in l. sed est quæsitum, num. secundo, vers. Quartò limita, de liber. & posthum. Carol. Ruin. cons. 77. Viso ac perlecto testamento, numero octauo, libro tertio, Curt. iun. consil. uigesimosexto, Hieronymus, numero nono. Hieronym. Gabriel. dicto consil. vigesimoquarto, Puto filios legitimos, numero secundo, Francis. Mantic. in dicto tract. de coniect. vltim. volunt. libro vndecimo, tit. tertiodecimo, sub numero quinto, & octauo. Et Alexander, Ruinus, Mantica, ac alij communiter, exemplificant si granatus, & moribundus minatus esset se substitutũ exclusurum.

Secundò limitatur, quando existens in mortis articulo, ita prope mortem esset, quòd con-
63 sensus † deficeret, consensu enim deficiente nõ videtur quòd matrimonium contrahi possit, & sic quòd filij legitimi sint, vt in cap. tuæ, de spõsal. & concludunt insignis Doctor D. Anton. de Rosell. in tractat. de legitim. in primo libell. cap. secundo, Iacob. de Zocchis, & Cardinal. in dicto cap. tanta, & post hos Socin. sen. in d. l. sed est quæsitum, sub num. quarto, vers. Quam conclusionem, ad aliam limitationem inferens, vt per eum.

Tertiò indagandum est, an si vir nobilis aut in dignitate existens, eam quæ vilis sit, & abiectæ conditionis vxorem duxerit, adeo quòd inspectis bonis moribus ciuitatis indecens esset cum huiusmodi muliere matrimonium inire, liberi antea ex ea suscepti legitimentur substitutumque excludant? Et in hac tertia difficultate duæ sunt Scribentium opiniones, Prima
64 est, filios legitimos † non effici, nec excludere substitutum, gloss. in §. sit igitur, in verb. Permittimus, Authent. quib. mod. natural. effic. legitim. Angel. in §. sed & aliud, eodem titulo, Bald. consil. 206. Casus talis est, quidam A. colum. secunda, ante numerum secundum, versic. Dicit Bartolus, libro tertio, Iason. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero 107. vers. Sextò nota, de liber. & posthum. Bolognin. in Authent. habita, num. 61. C. ne fil. pro patr. Paul. de Montepico in l. Titia cum testamento, §. Titia cum nuberet, num. 52. ff. de legat. secundo, Hieronym. Cagnol. in l. si qua illustris, numero quinto, C. ad S. C. Orfic. Ioan. Lopez. in rep. c. per vestras, §. septimo, colum. secunda, numero septimo, & octauo, versic. Imo fortius, extr. de donat. inter vir. & vxor. Siluest. Aldobrandin. in §. fin. numero vndecimo, Instit. de nupt. & consulendo eandem opinionem vltra Baldum tenuerunt, Curt. iun. consil. 136. Quidam vasallus, numero nono, versi. Secundò principaliter moueor, vbi dicit esse communem conclusionẽ Carol. Ruin. consil. 211. Prima videtur consideratione dicendum, numero quinto, vers. Et primò, & numero sexto, versic. Sed sustinendo dictum Angeli, libro primo, consil. 66. Perlectis, & diligenter consideratis, numero vigesimoquarto, & vigesimosexto, libro tertio, cons. 92. De duobus principaliter, num. 16. in fin. versic. Et dato quòd ista opinio, eodem volum. referens Angelum in dicto §. sed & aliud, affirmãtem ita vidisse de facto seruari, idque valde ponderandum esse: & consil. 51. Circa casum de quo quæritur, numero vigesimoprimo, libro quinto, Socin. iun. consil. 52. Memini, numero secundo, & tertio, libro primo, dicens istam opinionem communem esse, nec contradictorem habere, & propterea nefas esse ab ea iudicando recedere: & in principio eiusdem responsi asserens, ita etiam consuluisse Dominum Bartholomæum Socinum eius patruum, seque illud consilium nomine dicti senioris Socini, tunc impediti subscripsisse, ubi ad idem citat Cardinal. Alexandrin. in dicto capit. tanta, in sextadecima quæstio. versic. Aduerte ad hoc, & consilio duodecimo, Quoniam in præsenti difficultate, numero primo, quarto, & sexto,

libro quarto, vbi etiam meminit de dicto consilio eius patrui non impresso, incip. In præsenti consultatione ex puncto confusè narrato, in prima quæstione, opinionemque istam communiter à nostris Doctoribus receptam esse testatur Ioan. Cephal. consil. 82. Hæreditas duplex est, numero vndecimo, versic. Et considero, libr. primo, consilio 86. Magnificus Comes Ioan. Baptista, numero vigesimosexto, versic. Hoc patet, libro secundo, & cons. 276. Magnificus Dominus Iacobus, numero decimonono, versic. Vel saltem filius, eodem uolum. idem sequuti sunt Martin. Laudens. in tract. de legitim. numero 158. Gerard. de Petrasancta sing. 60. Legitimatio non pendet, numero secundo, uersic. Sequitur Angelus, Bartholom. Veronens. cautel. 247. Debes scire, quòd si quis habet concubinam, uers. Sed audi, allegat Baldũ, in cap. illud, in fin. ult. colum. extr. de præsump. Augustin. Bero. cons. 167. Diligenter consideraris, num. 9. lib. 2.

Et ad id dicendum mouentur Primò, siquidem inutilium nuptiarum dupliciter ratio de-
65 ducitur, aut peregrinitate, † aut uitæ generisque dissimili conditione: Ciuibus enim Romanis interdictum erat cum peregrinis, idest extraneis connubium, nisi illi ius connubij impetrassent, Cicero in Topicis, Si mulier fuisset nupta cum eo cui non connubij ius esset, nuncium remisit, quoniam qui nati sunt patrem non sequuntur, pro liberis manere nihil oportet: ubi Boetius, Filij non iure suscepti in patrum non erant potestate, sed matres potius sequebantur: Non autem omnibus erat cõnubium cum Romanis, nec erant nuptiæ iure contractæ, quæ non aut interciuem Romanum, ciuemque Romanam inibantur, aut cui Princeps populusuè ciuitatem, uel connubium permisisset, eo scilicet modo ut in potestatem parentum liberi redigerentur: idem apud Athenienses obseruatum fuit, quorum de hoc legem recitat Demosthenes in oratione κατὰ νεαίρας, dummodo ea sit Demosthenis, Si peregrinus ciuem Atheniensem, quauis ex causa, aut prætextu duxerit, accusato eo apud thesmotetas de populo qui uolet, & cui per leges licet, olli peractum reum cum omnibus suis bonis publicanto. Horum tertiam partem accusatori danto. Si peregrina ciui nupserit idem ius esto. Ciuem qui illam duxerit mille drachmis multanto. Si quis autem ciui Atheniensi, peregrinam tanquam sibi consanguineam nuptui dederit, infamia notanto, bonaque publicanto, horum tertia pars accusatoris esto. Quam legem ab Atheniensibus acceptam retulerunt Romani in suas tabulas, eamque sedulo, & magna cura seruauerunt ne barbari, & peregrini homines in suorum ciuium infunderentur genus. Legem tamen lenitudine pœnæ mitigarunt, quæ apud hos non vltra progreditur, quàm vt ne tale matrimonium iustum sit & procreati ex eo liberi pro iustis ne habeantur.

Gentis autem diuersitate, quoniam Duode-
66 cim Tabul. lege plebeis † cum patribus nulla fuit connubij societas, ne si miscerentur colluuio gentium perturbationem auspiciorum publicorum priuatorumque afferret, nihil synceri esset, nihil incontaminati: & eo discrimine sublato, nec se quisquam nosset, nec suos. quam enim aliam vim connubia promiscua haberent nisi vt ferarum propè ritu vulgentur concubitus plebis patrumque? vt qui natus sit ignoret cuius sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius patrum sit, dimidius plebis, nec secum quidem ipse concors. Sunt verba Consulum apud Titum Liuium, libro quarto, quibus nitebantur ad aduertendam Canulei Tribuni rogationem de connubio patrum, & plebis iungendo.

Eam etiam ipse addit causam; quòd nemo plebeius auspicia haberet, ideo decemuiros connubium diremisse ne incerta prole auspicia turbarẽtur, quæ auspicia peragebantur à Coss. omnes autem patricij generis poterant esse consules. Huius veteris Romanorum instituti meminere Ioann. Coras. libro Miscellan. tertio, capit. quarto, incip. Sacramentum matrimonij, sub numerum octauum, versic. Quibus & illud quod scribit Boetius, Franciscus Connanus Commentariorum iuris ciuil. libro octauo cap. sexto, de inutil. nupt. numero secundo, columna tertia, & Iacobus Menochius, consilio decimooctauo, Proposita iuris consultatio, columna secunda, in princip. numero quarto, libro primo, Hincque Corasius asserebat, quòd tametsi dici soleat ad excusationem facinoris duorum in coitu deprehẽsorum sufficere quòd matrimonium antea se contraxisse dicant, ste-
67 turque ipsorum † assertioni matrimoniumque præsumatur, gloss. in l. penultima, C. de fideiuss. cæterique passim sequuntur, illud tamen intelligi debet modo personarum concurrat æqualitas, vt quia vterque nobilis vterque iuuenis conditioneque ambo pares sint, alioqui eorum assertioni non staretur, Bald. in l. prima, ante numerum primum, versic. In textu ibi, C. de collus. deteg. cum adductis per Hippol. de Marsil. sing. vigesimosecundo, Confessio offensi, circ. princip. versic. Pro quibus facit etiam, & de æqualitate in matrimonijs obseruanda plura scribunt Alexand. consilio 209. Ponderatis his, numero primo, & secundo, atque infr. libro sexto, vbi hoc singulariter declarat, Stephan. Bertrand. consilio 161. Circa processum, numero 29. libro tertio, necnon Iason. in l. si diuortio, numero 9. cum seq. ff. de

verb.

68 verb. oblig. Quod etiam in amicitia † attendendum est, nam dispares mores disparia studia sequuntur, quorum dissimilitudo (vt inquit Cicero) amicitiam dissoluit: proinde Terentius in Heautont. scribit, Ita vt filium meum amico atque æquali suo, Video inseruire, & socium esse in negocijs, Nos quoque senes est ęquum senibus obsequi. Quinimò lege Iulia lata ab Augusto Cæsare (vt Menochius refert) de maritandis ordinibus constitutum fuit, ne Senator Senatorisve filius nepos & pronepos libertinam duceret: nec cuius pater materve artem ludicram faceret, vt in l. lege Iulia, ff. de rit. nup. Cũque dubium esset quæ vitæ conditio mulierem impediret ne viro patritio, & nobili iungeretur matrimonio, humilem & abiectam esse ancillã, libertam, scenicam, tabernariam, lenam, earũque filias, aut eam quæ mercimonijs publicè præfuit, in l. humilem, C. de incest. nupt. Valen. & Marcian. Impp. sanxerũt: Quas sanè legis xij. tabul. Cæsarumque constitutiones ea ratione editas credere oportet, quòd indecorum esset virum patricium atque nobilem indecenti hoc connubio atque cõsortio vilescere, liberosque plebeiorum sanguine coinquinatos insolenti quadam mixtura procreare.

Huic rationi ex vetustis moribus desumptę, contrarium sustinendo responderi potest, verbis Consulum non obstantibus ipsisque adhuc
69 repugnantibus, perlatam rogationem † fuisse, quòd connubia tenerent, patrisque solius conditionem sequerentur liberi, & per eum aut plebeis ascriberentur si plebeius esset, aut patriijs si fuisset ipse patricius: sic vt sociaretur eorum sanguis, certi tamen liberi essent, certa cuique gentilitas, quam de patre accepisset, non etiam à matre quę nullam generi suo autoritatem nullum nomen præberet. Sic Canulei rogatione vulgata, vt patrum cum plebeis matrimonia tenerent M. Genutio Augurino, P. Curiatio Philone Consulibus anno ab Vrbe condita trecentesimo decimo, quod Liuius ipse refert; mansit tamen vt libertinorum, & ingenuorum discrimen esset, neque eorum matrimonia miscerentur, licet postea lege Papia cautum fuerit omnibus ingenuis præter Senatores eorumque liberos, libertinam vxorem habere licere; Nec legem hanc Cæsar Augustus de maritandis ordinibus abrogauit, cum in d. l. lege Iulia, solũ prospexerit, ne Senator Senatorisque filius, nepos & pronepos, libertinam ducere possent, quæ sanè exceptio, vt Iacobus Menochius considerat, in cæteris quemadmodum dici assolet regulam confirmat.

Secundò hanc opinionem comprobare nõnihil videtur text. in l. Imperialis, §. fin. C. de nupt. ubi si patricius à Cæsare impetrata prius licentia in uxorem illam duxisset, quæ iam artem ludicram & scenicam exercuisset, sed tamẽ resipuisset, confectis dotalibus instrumentis, filios legitimos ex eo connubio effici patrique succedere; ergo à sensu contrario desumpto argumento, si licentia ab Imperatore impetrata non fuisset filij inde nati legitimi non efficiebantur.

Constitutionem Imperialem prædictam Iacobus Menochius euitare ex eo conabatur, quod in uiris patricijs seu Senatoribus loquatur, quibus turpissimum erat cum uili & abiecta muliere matrimonium contrahere, cum ipsi à Princi-
70 pe loco patrum † asciti fuerint, §. sed ex constitutione, Instit. quib. mod. ius patr. potest. solu. hodieque iure Cæsareo nouissimo dictę legi derogatum uideatur, cum omnes absolutè possint uiles abiectasque mulieres ducere, §. si quis autem, in auth. ut liberti de cętero; Quod apertius iure Pontificio sancitum est. Sed ulterius dici potest, in dicto textu de scenicis tractari, qui nõ
71 minus † infames erant quàm uiles, ut Vlpianus lib. 6. ad edictum scripsit, in l. 2. in fin. ff. de ijs qui nor. infam. Ait prætor qui in scenam prodierit infamis est; & infra, Eos enim qui quæstus causa in certamina descendunt, & omnes propter prẽmium in scenam prodeuntes, famosos esse Pegasus & Nerua filius responderunt; Cum enim scenicorum cõuersatio penitus inhonesta mulieribus habita fuerit, absurdum uideretur mulieres in scenam prodeũtes infamia carere; quam scenicarum inhonestatem Imperator in eadem constitutione sæpe repetendo execratur; Vnde Augustinus lib. 2. de Ciuitate Dei, docet artem omnem scenicam probrosam Romæ fuisse, atque etiam omnes scenicos Censoria nota tribu moueri solitos, idque ex iuris ciuilis compẽdio, quod Romæ in Vaticano est, sermone Græco composito; Gulielm. Budæus in annot. ad Pandect. in l. Athletas, d. tit. declarabat; cumque ex Modestino lib. singulari de ritu nupt. semper in coniunctionibus non solum quod liceat considerari oporteat, sed quid honestum sit, nimirũ si Senatoris filia, neptis, proneptisve libertino, vel ei qui artem ludicram exercuit, cuiusve pater materve id fecerit, nupserit, nuptiæ non erant; E conuerso etiam lege Iulia prohibebatur Senator libertinam ducere eamve quæ ipsa eiusve pater materve artem ludicram fecisset, cuius verba hæc sunt apud Paulum lib. 1. ad l. Iuliam Papiam, Qui Senator est quive filius neposve ex filio proneposve ex eius filio natus, cuius eorum est, erit ne quis eorum sponsum, vxoremve sciens dolo malo habeto libertinam, aut eam quæ ipsa cuiusve pater materve artem ludicram facit, fecerit, neve Senatoris filia neptisve ex filio, proneptisve ex nepote, ex filio nato, nata; libertino eive qui ipse, cuiusve pater materve artem ludicram facit, fecerit,

fecerit,

fecerit, sponsa nuptave sciens dolo esto; neve quis eorum dolo malo sciens spōsam vxoremve eam habeto. Difficillimum nanque in eo vi-
72 tæ genere † habebatur castitatem conseruare intactam, vt Francisc. Connan. d.lib.8.Commentar.iuris ciuil.cap.6. ante num.5. aduertit, dum rationem Imperialis constitutionis attingere nititur. Prædicta ergo in Senatore, & sceni ca muliere tradita, non passim ad alias viles mu lieres cuiuscunque vilitatis macula notentur, nec ad alios omnes viros in quacunque dignitate existentes referenda erunt.

Tertiò facit text.in §.sed & aliud, in authen. quib.mod.natural.effic.legitim. in quo Angeli opinio potissimum fundatur, vbi videntur ita demum ex subsequuto coniugio filij effici legitimi, si filiorum mater eo connubio digna fuit, quemadmodum ex illis verbis, Neque dignam eam existimauit legitimo quodā nomine, quæ etiam semetipsam iniuriauerat. vbi Ang.sic inquit, Nota, licet quis ducat in vxorem concubi nam, tamen filij ánte nati non legitimantur si talis mulier matrimonio nō erat digna, vt quia mulier vilissimæ conditionis, vel meretrix erat.

73 Hunc textum † Scribentes varijs modis interpretantur, eique diuersas applicare responsiones conantur, sed nōnullorum friuolis omissis imaginationibus, Primò ex intentione Emanuelis Costæ in d.l.Gallus, §.& quid si tantum, num.103. versic. Ergo ita constituendum est, responderi potest: is enim Nicolai de Vbaldis opinionem sequutus, matrimonium verum à præsumpto distinguit, cumque verum contrahitur matrimonium etiam cum meretrice, filij iam ex illis nati, modo constet ex ijs natos esse, legitimi efficiuntur, cū verò de præsumpto matrimonio agitur, tūc filios ex vili inhonestaque muliere progenitos factos esse legitimos, etiam si pater testamento filios appellauerit, nec adie cerit naturales, non præsumitur; ita hoc casu lo qui textum in d.§. sed & aliud, & text. in §. ad hoc, in auth.vt lic.matr.& auiæ, Emanuel intelligit, post Bart.cons.120. Veruntius Corradutij, num. 3. versic. Vnde si talis mulier, licet enim (vt apertius loquar) per auth.si quis liberos, C.
74 de natural.liber. filius naturalis simpliciter † in testamēto paterno filius nominatus, legitimus successor efficiatur, admittendum est, si ex ea na tus sit muliere cum qua matrimonium esse pos sit, illud tamen intelligitur si honestè & secundum dignitatem suam possit, iuxta glos. not. in l.nepos Proculo, ff.de verb.sign.l.filius, ff.de cōdit.instit.& cum Bartolo transeunt, Bald.in d. auth.si quis, versic. In textu ibi, & in l.2.num.3. versic. Diligenter tamen considera, C.quib.res iudic.non noc. Oldrad.consil.196. Factum tale est, quidam nobilis, num.1.versic. Ad istam rationem, Ial.in l.neque professio, num.4. versic.

Limita tamen, C. de testam. Petr. Gerard.not. 60. Legitimatio non pendet, in princ. Ofasc.decis. 154. D. Ludouicus Nicellis, ante nu. 2. idēque consuluisse Franciscum Tigrini de Pisis, Angelum de Ameria, & Hugonē Peloni de Perusio refert Ang.in d.§.sed & aliud.

Cum tamen hæc Emanuelis distinctio dicti textus inductionem non tollat, vt ex se satis cōstat, loquitur enim prçcitatus celeberrimus Doctor multum obscurè ac concise, ideo Secundo loco ex mente Iacobi Menochij respondetur, textum in d.§.sed & aliud, loqui cum pater recusat ducere in vxorem illam inhonestā, & quæ torum violauit, & ob id non potest ex eo matrimonio filios legitimos reddere, & si hoc maximè cūperet, atque ita lex relinquit in potestate patris, quòd illam ducat vel non ducat, id quod his verbis ipse Emanuel Costa in d.§.& quid si tantum, num.104. eruditè sensit: Denique (inquit) Iustinianus in d.§.sed & aliud, non negauit filios sequenti matrimonio potuisse fieri legitimos, si pater voluisset vxorem ducere concubinam, quæ circa torum deliquerat, sed magis patrem excusauit qui matrimonium eius mulieris iusta ex causa recusauit, ad auxilium rescripti decurrendo: qui sanè sensus ex Menochio suadetur per illa verba, Neque dignam esse existimauit, quod quidem verbum existima-
75 uit, † voluntatem liberam significat, idemque importat, quòd iudicare, statuere, vel decernere, vt apud Ciceronem in Oratione 4. in Verrem, Certissimum accipite argumentum quo facilius de singulari eius impudentia existimare possitis.

Tertiò Hieronymus Gabrielius conf.21. Sebastianus ciuis Senogalliensis, num.5.& 6. dictam proximo loco intelligentiam expresse cōprobans considerabat, modum legitimādi per
76 subsequens matrimonium † à iure ciuili explicitè satis ac dilucide traditum fuisse in l. cum quis, in l.nuper, C.de natural.liber. in §.dubitatum, auth.de incest.nupt. quibus quidem Con stitutionibus tria tantum requiruntur, quæ ipse eleganter ibi prosequitur, vt verisimile non sit, Imperatorem fuisse prætermissurum, oportere ne mulier vilis esset neve inhonestæ vitæ, si hoc præterea ad legitimationem filiorum ante natorum esset necessarium: Hoc ipsum fecit in auth.quib.mod.natural.effic.sui, vbi in vnū redegit omnem tractatum legitimationum ac naturalium liberorum, omniaque ante sancita repetijt, dumque modum legitimandi tradidit per subsequens matrimonium in §. si quis igitur dotalia, hoc de quo quærimus non requiri euidens ibi est: nec requisitum hoc infra in §.il lud tamen, ascripsit, sed vtrobique legitimandi facultatem si pater velit, non ademit, quod indubitatum videtur.

Vlti-

77 Vltimò non abre erit † dicere, in dicto text. nullam legis necessitatem considerari posse, sed voluntatis ac existimationis simplex impedimentum; cum enim mulier peccato non careret, & circa torum deliquisset, ac propterea viro iniuriam intulisset, quod ex illis verbis deducitur, Quæ etiam semetipsam iniuriauerat, sufficit enim hoc tantum dicere, nō mirum si exulcerato viri animo, suo connubio indignam existimauit; si quis autem mulieris delictum ad animum non reuocasset, non prohibet lex connubium, nec ex illo textu matrimonij interdictio aliqua colligi potest.

78 Altera ergo superiori † contraria est opinio, quòd imo ex matrimonio per nobilem virum, aut in dignitate constitutum cum vili & abiecta muliere contractum filij legitimentur, substitutumque excludant, quā approbarunt Angel. sibi contrarius, in §. quia verò, auth. vt lic. matr. & auiæ, Io. Andr. in d. c. tanta, colum. 2. in princ. vers. Vbi etiam inuenies, qui fil. sint legitim. quem Anton. de Butr. alijque sequuntur, Socin. sen. in d. l. sed est quæsitum, col. 2. in 3. limit. versic. Quæ opinio mihi non placet, ff. de liber. & posthum. Francisc. Rip. in l. si vnquam; q. 23. num. 55. C. de reuoc. donat. dicens de iure canonico natos ex quacunque muliere cum qua pater tempore conceptionis potuisset nuptias contrahere, per subsequēs matrimonium legitimari, secūdum Goffred. in summ. de filijs presbyt. col. pen. & Bald. in addit. ad Specu. rit. de success. ab intest. §. 1. versic. Naturalis filius, & in l. Paulus, col. 1. versic. Sed Io. Andreas dicit, ff. de stat. homin. ac in c. 1. §. naturales, col. 3. versic. Tu die contra, si de feud. fuer. cōtrouers. inter domin. & agnat. vasall. Eandem quoque opinionem sequuntur, Io. Lopez in d. rep. cap. per vestras, in 3. not. §. 20. sub num. 17. vers. Ex his etiam resultat, quòd non bene dixerit Angelus, extra de donat. inter vir. & vx. ac in l. 1. nu. 32. Tauri, Emanuel Costa in l. Gallus, §. & quid si tantum, in 2. par. in verb. Qui deinde aquæ & ignis interdictionem pateretur, d. tit. de liber. & posthum. idem consulendo tenent, Paul. de Castr. cons. 429. Præsupposito quòd iste pater, colum. 2. in princ. versic. Secundò dicit Bar. lib. 2. dicens de iure canonico solum inspici an subsistat impedimentum canonicum vel non, cum sit matrimonium sacramentum, & ius canonicum in matrimonijs præualere, vt non dedignetur ius ciuile hodie sacros canones imitari, vt per eum, Ias. cons. 234. Pro parte negatiua, colum. 2. vers. Sed præmissis non obstantibus, lib. 2. istam opinionem veram esse dubio procul ex vtroque iure canonico & ciuili, ibi affirmans, col. 3. versic. Ego vt dixi, & infetius, versic. Tenendo istam partem, Dec. cons. 155. Et diligenter & pro tenui, col. 1. post princ. versic. Et de iure canonico, ac infra, versic. Et istam conclusionem, dicens hanc opinionem saltem de iure canonico posse procedere, Laurent. Siluan. consil. 3. Quo ad primum dubium, num. 43. vbi in versic. Præterea videtur, opinionem cōtrariam Baldi aliorumque Doctorum à consuetudine receptam nō videri testatur, cum videamus indies contrahi matrimonia inter nobiles & viles personas, & tamē sobolem ante huiusmodi matrimonia susceptam legitimari, & solum considerasse, Deum optimum Maximum an consensus interueniret in matrimonio, non autem an esset vir & vxor æqualis conditionis, Hierony. Gabriel. cons. 21. Sebastianus ciuis Senogallienfis, col. 2. num. 5. & 6. vers. Sed puto ego patere, Iacob. Menoch. cons. 18. Proposita iuris consultatio, per totum cōsil. lib. 1. Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intest. col. 18. in 6. specie filiorum, nu. 47. vers. Tamen satis durum, Ludouic. de Sard. in tract. de legitim. in 2. par. Andreas Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. sub num. 6. versic. Est verum, Gabriel. Palæott. in tract. de nothis spurijsque filijs, c. 12. num. 7. Io. Brunell. in tract. de sponsalib. & matrim. concl. 2. num. 36. Phanucius in tract. de lucro dot. in glos. Per mortem, numero 32. Petr. Duen. in reg. 350. Filius naturalis, sub num. 8. Nicol. Boer. q. 240. num. 16. versic. Sed hæc cōmunis opinio, Gulielm. Cassad. decis. vnic. nu. 6. tit. de sponsalib. vbi communem opinionem esse dicit, Didac. Toletan. in epitom. 2. par. §. 8. num. 9. versic. Octauò principaliter, And. Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 15. nu. 23. & cap. 20. num. 173. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 12. sub num. 9. versic. Sed contrariam sententiam, Alexand. Trentacinq. in tract. substit. in 4. par. cap. 7. ante num. 46. vers. Ex prædictis apparet, fol. 149. Ioseph. Ludouic. commun. concl. lib. 1. concl. 26. in 6. ampl. de veriori & magis communi opinione attestans, quam sequutus fuit Senatus Pedemont. vt per Osasc. d. decis. 154. Dominus Nicolaus Nicellis, col. 3. num. 5. & infra, saltem iure canonico attēto, vt per eum, nouissimeque per eundem Senatum, vt apud Antonin. Tessaut. decis. 83. Instrumenta dotalia, num. 2. vers. Ampliа hāc iuris canonici, fol. 77. & Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. vol. lib. 3. dubit. 3. fol. 3. ante num. 7. vers. Quia tamen omnis solemnitas, fol. 316.

Probatur prędicta conclusio, Primo per tex. in §. fin. auth. de trient. & semiss. vbi dicitur, natos filios ex ancilla deinde in vxorem ducta, cō fectis dotalibus instrumētis legitimos effici, pa-
79 trique abintestato succedere: Sed ancilla † inter humiles mulieres cōnumerarur, in l. humilem, C. de incest. nupt. Humiles verò (inquit) abiectasque personas eas tantummodo personas esse

esse censemus, ancillam, ancillę filiam, libertam libertæ filiam, scenicam scenicæque filiam, tabernariam tabernariæ filiam, tabernarij vel lenonis, aut arenarij filiam, aut eam quæ mercimonijs præfuit, idcoque huiusmodi inhibuisse nuptias Senatoribus harum fœminarum quas modo enumerauimus æquum est; ergo legitimum inter nobilem & ignobilem est connubiũ, & per consequens legitimi efficiuntur filij iam ex illis progeniti successoresque patri existunt.

Contrariam autem opinionem sustipendo,
80 hic text. facillimè euitari potest, † cum verum sit ancillam in seruili statu consideratam humilem & abiectam censeri, d. l. humilem, sed si extra seruilem conditionem positam ipsam inspexerimus vilitate carebit, quæ huiusmodi legitimationem impedire multi afferunt; adeo quòd textus iste potius retorqueatur quam hoc assumptum probet, nam ita demum parer ante progenitos ex ancilla filios legitimos efficit, si libertate honorauerit & ancillam, & natos, quinimò Imperator hoc non sufficere vult, sed ius eis aureorum anulorum petere debet, sed quo-
81 niam anulorum vsus beneficio principali † tributus imaginem ingenuitatis non statum præstat, l. 2. C. de iur. aureor. anul. regenerationis etiam ius per natalium restitutionem à Principe postulabit, tunc enim antiquis naralibus restituti liberti, ingenui Imperiali constituuntur beneficio, vt ibidem scribitur, & alibi lib. 1. Instit. Martianus annotauit, Interdum (inquit) & serui nati ex post facto iuris interuetu ingenui fiunt, vt ecce si libertinus à Principe natalibus suis restitutus fuerit, Illis enim vtique natalib. restituitur, in quibus initio omnes homines fuerunt, non in quibus ipse nascitur cum seruus natus esset, hic enim in quantum ad totum ius pertinet, perinde habetur atque si ingenuus natus esset, nec patronus eius potest ad successionem eius venire, ideoque Imperatores non facile solent quemquam natalibus restituere, nisi consentiente patrono; omni igitur macula vilitatis detersa, quæ in totum per naralium restitutionem, iusque anreorum anulorum abluitur ex Modestini sententia lib. 7. regularum, Libertinus, ait, qui natalibus restitutus est, perinde habetur atque si ingenuus natus medio tempore maculam seruitutis non sustinuisset, nimirum si consumatis nuptijs, documentisque nuptialibus conscriptis, ante nati filij efficiuntur legitimi, cum (vt dixi) nullum restitutionis ius illud relinquebat pristinæ seruitutis vestigium, sed restitutos non in numerum ciuium insere-
82 bat modo, verum etiam Quiritibus † ascribebat, vt esse possent omnium honorum, & munerum participes; itaque ius Quiritum appellatur à Plinio lib. epistol. 10. ad Traianum, Item rogo indulgeas ius Quiritũ L. Satrio Abascanto, & P. Cæsio Phosphoro, & Pancharíæ Soteridi, quod à te volentibus patronis peto: Hũc respexit text. de quo loquimur, dum inquit, Et inter ingenuos secũdũ iustos reduxerit modos.

Secundò, per alium text. in §. si quis autem, auth. vt liberti de cætero, cuius sanè Constitutionis verba hæc sunt: Si quis autem libertam ducere voluerit, aut legitimam facere cõiugem cuiuslibet dignatio existens, nuptialia cõficiat documenta (hanc enim solam post manumissionem obseruationem adijcimus) & sint etiã præcedentes filij sicut & qui post dotalia nati sunt liberi & ingenui, & sui, & patris successores; & à postulatione anulorum aureorum, & pristinum natalium libertati, nullamque penitus habentes differentiam ad cætera ingenuorum matrimonia.

83 Hic textus † si rectè ponderetur, licet videatur prima fronte clarus & apertus ad prædictã opinionem probandam, non tamen negocium facit, neque vrgere videtur: Iustinianus enim Antonini Pij Imperatoris exẽplo, sicut ius Romanæ ciuitatis omne in commune subiectis donauit, quod prius ab vnoquoque subiectorum petebatur, atque etiam Theodosij iunioris imitatione, qui etiam filiorum ius petitum prius in commune dedit subiectis, ita ipse regenerationis, & aureorum anulorum ius vnicuique petẽtium datum omnibus similiter subiectis ex illa lege donauit, restituendo naturæ ingenuitati dignos non singulares de cætero, sed omnes dein ceps qui libertatem à dominis meruissent: hocque ex illo Imperiali studio inductum fuit, quo libertates subsistere atque valere, & in sua florere & augeri republica: cuius quidem causæ desiderio & in Libya & in Hesperia pro subiectorum inquam libertate multa bella susceperat, & eo magis cum ius istud regenerationis damni ac scrupulositatis occasionem præberet; Voluit igitur matris libertatem nuptialeque documentum sobolem liberam & ingenuam patri succedentem demonstrare, in filijs inquam specialem libertatem fieri, & simul cum matre manumitti, vel ante eam fortè libertatem accipere non requirendo; Quod enim (inquit) maius vrique ostensurus est pater libertatis filiorum indicium quàm vxorem ostendere libetamque simul & legitimam nuptialium documentorum conscriptione? solam igitur manumissionem loco omnium petendorum iurium subrogari voluit, ad ingenuitatem plenè restituendam & donandam censuit, vt detersa ex hoc obscuritate ac caligine seruitutis & vilitatis (vt ad tex. in d. §. sed & aliud dicebam) nõ est quòd in isto alio textu fundamentum aliquod facere valeamus, tunc enim (licet antea ancilla) non in seruitute amplius non in vilitate, quæ connubio ipsam reddebat indignam, sed in libertate ingenuita-

teque

teque conspicietur, cuiuslibet dignitatis viro honestè copulanda; quemadmodum igitur qui sunt à scorpijs icti solent ab ijsdem remedium petere, sic nos non aliunde quàm ex eodem cõtextu veram responsionem congruè eliciamus.

Tertiò allegatur, cum maior sit vis legitimationis factæ per subsequens matrimonium quã ex rescripto, cum illa à natura, ista ab arte, natura satis inferiore proueniat, illaque ex subsequẽti matrimonio vera ac propria sit legitimatio; atqui ex rescripto potest legitimari natus ex turpi vilique persona, vt ex illa quæ torum violauit, & meretricata est, §. sit igitur licentia, d. auth. quib. mod. natural. effic. legitim. ergo etiã poterit huiusmodi soboles ex subsecuto matrimonio legitima effici.

Cæterum hæc ratio debilis est, & parũ strin-
84 git, nam ideo Princeps † suo rescripto ibi filios illius quæ torum violauit efficit legitimos, cum pater derelicta ea quã ex lege honesteque vxorem ducere non debebat ad principalem clemẽtiam recurrens, paternumque erga liberos studium proponens, principis affectum pro honestate exercenda, supplicãtisque dignitate & honore conseruando excitauit, est siquidem Impe
85 rator † castitatis & honestatis amator, §. & nos non latuit, ac §. illud, d. tit. quod à patre non im meritò factum fuit, cum Princeps adeundus sit
86 ex maxima æquitate, deficiente † iure, l. & ideo, ff. de legib. Bald. in l. si frater, num. 2. vers. Credo quòd in hoc casu Augusti remedium, C. qui testam. fac. poss. ille ergo casus non est trahẽdus ad hosce terminos diuersam lõge rationem habentes, sicut admittendum non est de minori ad maius argumentum, cum prædictæ legitimationes diuersos ac separatos limites habeant, Princepsque (vt ex Gabrielio dicebam) lege ipsa inferior non sit, animata nanque lex est, vt in auth. de Consulibus; quodcũque ergo Impera-
87 tor per epistolam † constituit, vel cognoscens decreuit, vel edicto pręcepit, legem esse constat, §. sed & quod Principi, Instit. de iur. natural. gent. & ciuil. Hocque à minori argumentũ non procedit quando id quod minus videtur, est in veritate maius eo respectu quo ius illi plus ex
88 causa † resistit, secundum glos. in clem. si. super verb. Videbatur, de reb. eccles. non alien. tuncque vlterius procedit, quando minus sub maiori cõtinetur aliàs secus, vt post alios per Nicol. Euerard. in eius centur. in loco à minori, seu à fortiori qui est, 65. vers. Et idem est de mente Hostiens. fol. 99. iuxta Bononiensem impress.

Apparet itaque vtranque opinionem dispu-
89 tando defensari posse, sed ego † ab hac posteriori iudicando & consulendo nõ recederem, quã tutiorem, veriorem, ac crebriorem esse existimo, & præsertim iure canonico inspecto, quod
90 in causis matrimonij sequendum † est etiam de iure ciuili, c. pen. & fin. de secund. nupt. Bald. in c. ex transmissa, col. 1. de restit. spol. Abb. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 6. vbi cæteri Scriben. de con stit. Adeo quòd canones de matrimonio iudicãtes non solum præualent quo ad ordines cleri-
91 cales, sed etiam † quo ad successiones & legitimationes quæ sunt sequelæ matrimonij, Bal. in l. Paulus, num. 3. vbi dicit Cynum somniasse in Parnasso, ff. de stat. homin. & tradit Osasc. d. de cis. 154. D. Ludouicus Nicellis, vbi alios citat & in superioribus dicebam; Probatur hæc opinio Primò ex generalitate text. in d. c. tanta, qui fil. sint legitim. nam matrimonij vis tãta est, vt qui antea illegitimi nati sunt, post matrimonium subsequutum legitimentur, per quem text. ita sentit Abb. in c. innotuit, num. 17. vers. Et quãquam, extr. de elect. cum enim ad substantiam matrimonij aliæ solennitates non requirantur
92 † præterquam consensus, vt not. Abb. in c. cum locum, per illum text. de sponsal. glos. fin. in c. ex publico, de conuers. coniugat. cap. matrimonium, 27. q. 2. cum alijs allegatis per Dec. in l. nuptias, in prin. ff. de reg. iur. non erit habenda ratio qualitatis personarum an scilicet æqualis conditionis essent vir & mulier ita vt secũdum bonos mores matrimonium inter eos consistere potuerit, sed eorum solus consensus erit spectandus; quinimò inter opera charitatis non il-
93 lud minimum esse censetur si nobilis vir † mulierem vilem, & vitæ turpitudine infamem corpusque suum prostituentem vxorem ducat, c. inter opera, de sponsal. c. non est culpãdus, 32. q. 1. & c. integritas, ead. q. glos. in c. non omnis, 32. q. 2. idemque legitur in cap. dixit Sarra, 32.
94 q. 4. & quòd cum ancilla † teneat matrimoniũ, est text. in c. recurrat, 32. q. 4. & expressius probatur in c. proposuit, & c. fi. de coniug. seru. vbi vir liber sciens mulierem esse seruam, si illam in vxorẽ ducere promiserit, vtique tenetur vt ibi, cum alijs adductis per Ias. d. conf. 234. Pro parte negatiua, col. 2. & fin. lib. 2.

Secundò, nam si Angeli opinio requirentis honestatem concubinę in matrimonio ad filiorum legitimationẽ vera esset, certè nulli vel pauci in huiusmodi terminis per subsequens matrimonium legitimarentur, nam eo ipso quòd mulier extra figuram matrimonij cum viro rem habet, inhonestè viuere agereque dicitur, ita vt accessus ad alterius concubinam impunitus rema
95 neat, cum tales concubinæ viles † in iure reputentur, l. si vxor, ff. de adulter. Ang. in §. consideremus, col. 3. in fin. auth. de triente & semiss. Matthesilan. not. 100. Nota quòd concubina, si ergo inhonestæ ac viles tales mulieres ipso iure existimantur, inquirendum non erit, an potuerint nuptiæ cum his honestè contrahi, aliàs enim inanis ac superflua dispositio redderetur, quòd per subsequens matrimonium eum concubinæ

cubinæ

cubinæ filij legitimentur, & ita ex hac ratione potissimum Osascus cum hac opinione pertransibat.

Et ita tenendo non obstat si quis obijceret textum in d. §. 1. auth. vt lic. matri & auiæ, ille enim tex. loquitur de legitimatione quæ fit per patris nominationem, per quam lex præsumit, quòd vir cum muliere matrimonium contraxerit, & consequenter quòd ex eo legitimatus sit filius; quæ quidem præsumptio cessat quando mulier inhonestam vitam duceret, & vir cum ea honestatis stimulo matrimonium contrahere non posset, tunc enim præsumitur quis velle quod honestè fieri potest, l. filiusfamilias, ff. de testam. Sed in proposita quęstione hæc pręsum
ptio per veritatem matrimonij subsecuti cōfuo
96 ditur, veritas nanque † præsumptionem vincit,
c. fin. de pręsumpt. l. cum seruus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. c. super hoc, de renunc.

Hæcque opinio quemadmodū veritatis auxilio lumineque ac communiori applausu fulcitur, sic consuetudinis certitudine roboratur; cum videamus indies alijque viderint inter nobiles vilesque personas matrimonia iniri atq. contrahi, & sobolem antea ex ipsis susceptam
ob vim matrimonij legitimari, vt de huiusmodi
97 consuetudine testatur † clarissimus Iurisconf.
Laurent. Siluan. d. cons. 3. Quo ad primum dubium, num. 43. versic. Præterea videtur, quem referendo sequitur Osasc. d. decis. 154. col. fin. nu. 12. vers. Quare vt plurimum videmus: quo
fit vt quæ semel certam interpretationem ha-
98 buerunt de facili immutari † non debeant, l. mi
nimè, ff. de legib. l. fin. C. de iniur. cum adductis per Osascum ibi, egregiè satis loquentem.

Quartò videndum est, nūquid ad essentiam
huiusmodi legitimationis per subsequens ma-
99 trimonium, opus sit, quòd filij † ex concubina
domi retenta in schemate concubinę ab vxorio parum distante progeniti sint, & vt filij ex subsequenti matrimonio legitimētur successores que fiant id requiri inspecto ciuili iure videtur ex tex. in §. tribus, & §. si quis autem defunctus, auth. quib. mod. narural. effic. sui, & in §. consideremus, auth. de trient. & semiss. §. fi. Instit. de nupt. & §. quib. de hæredit. quæ ab intest. defer. idemque comprobarunt, Bart. in l. fi. ad fi. vers. Hi ergo filij, ff. de concubin. Oldrad. cons. 196. Factum tale est quidam nobilis, Ang. cons. 29. Ex themate tria eliciūtur dubia, in 2. & 3. dub. Aoton. de Rosell. in tract. de legitim. lib. 1. cap. de caus. material. legitim. num. 45. Aret. in d. §. fin. colum. 1. versic. Tertiò requiritur, de oupt. Curt. iun. cons. 136. Quidam vasallus, nu. 9. versic. Secundò principaliter moueor, vbi communem esse dicit, Hieronym. Gabriel. cons. 21. Sebastianus ciuis Senogalliensis, num. 2. in fio. & is de communi attestans de iure ciuili, licet contrarium ibi teneat, Io. Cephal. cons. 82. Hæreditas duplex est, num. 23. lib. 1. allegant Specul. in tit. de success. ab intest. vers. Et nota tria, qui in alijs terminis loquitur.

Adeo enim schema concubinæ proximum,
& affioe est schemati vxoris, vt lex protestatio-
100 nem † requirat, quòd sit concubina, vbi inge-
nua in concubinatu habetur, l. in concubinatu, ff. de concub. l. in liberæ, ff. de rit. nupt. alibiq. dicitur, concubinam ab vxore sola dignitate præstare, l. itē legato, §. parui, ff. de leg. 3. hinc Virg.

Sequiturque nefas Aegyptia coniux.

nam concubina erat hęc & tamen coniugem vocat ob similitudinem, poetarum more qui finitimis vocabulis abutuotur; non mirū si ius ciuile hosce natos ex concubina per subsequēs matrimonium vti legitimos admisit, ex illa nāque cohabitatione vnius concubinæ domi retentæ maior quædam sobolis certitudo oriri cēsetur, & amor quidam erga sobolem, cōcubinamque ipsam vxoris effigiem præsefereotem, qui quidem amor vetusta illa inscriptiooe Romæ ad forum Iudæorum parieti cuiusdam domus affixa detegitur.

P. CLODIVS . A . ET . CLODIAE . L . BROMIVS . EBORARIVS
CVRIATIA . AMMIA . CONCVBINA . MEL . AMANTISSIMA
HILARO . P . ET . CVRIATIAE . DELICIAE
P. CLODIVS . P . ET . CVRIATIAE . L . P . CLODIVS . P . ET . CVRIATIAE . L
RVFIO. ANTEROS
P. CLODI . P . L . HERACLIDA . SVAVIS . CVRIATIAE . L

Atque alio etiam marmore qui Aliffis,

C. PVRELLIVS . PAPIA . AVG
ET . QVAESTOR . AVG . ALLIFIIS . SIBI
ET . C . ATTILIO . NATALI . AVG . ET
Q . AVG . ALLIFIS . ET . ATTILIAE
IARINAE . CONCVBINAE . ET
C . ATTILIO . QVARTIONI . AMICO
H . M . H . N . S .

Sed

101 Sed canonico iure† inspecto Bartoli aliorũque pręcitatorum opinio non recipitur, cum nati ex soluto solutaque extra domum nõ in scheмате concubinæ retenta, per subsequens matrimonium legitimi efficiantur, & ita concludunt, gloss. in verb. coniugata, Ioan. Andr. Anton. de Butr. Io. de Imol. Compostell. & Abb. num. 17. dicens esse text. expressum in c. innotuit, extra de elect. gloss. in cap. qualis, 30. q. 5. Goffred. in summ. tit. de fil. presbyt. col. pen. versic. Quid si quis natus sit, Bald. in l. eam quam, numer. 24. versic. Considera tamen, C. de fideicom. & in addit. ad Specul. d. titul. de success. ab intest. in princ. versic. Naturalis filius, Ang. in §. vltra siquidẽ, auth. quib. mod. natural. effic. sui, Abb. in cap. tanta, num. 14. vbi Præposit. num. 6. & in cap. per venerabilem, num. 31. Didacus Couarr. in epitom. de sponsalib. in 2. part. cap. 8. §. 4. num. 2. & 3. Gulielm. Mayner. in l. quoties, idem sermo, num. 12. de reg. iur. Siluester Aldobrandin. in d. §. fin. num. 11. Instit. de nupt. Franciscus Rip. in l. si vnquam, num. 55. versic. Sed de iure canonico, C. de reuoc. donat. Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intest. in 1. par. num. 44. & 45. dicens omnes ferè Canonistas ita tenere in d. cap. tanta, & in d. cap. innotuit, Ioan. Brunell. in tract. de sponsal. concl. 2. num. 27. rursus Bald. cons. 206. Casus talis est quidam A. num. 6. lib. 3. Ias. consil. 51. Circa primum, colum. 2. versic. Quantum ad Deum, & versic. Stat ergo, lib. 3. Dec. consil. 155. Et diligenter, colum. 1. versic. Et in terminis, dicens esse communem opinionem canonicam ab eaque non recedendum, Aym. Crauett. consilio 166. Licet plurimi, num. 8. versic. Sed ad istud, Andr. Alciat. cons. 52. num. 1. lib. 9. Petr. Duen. in reg. 350. Filius naturalis, num. 11. Antonius Gabriel. de legitim. num. 50. lib. 6. de dicta communi attestans, vt scribit etiam Viuius opin. 315. Filij naturales, num. 9. versic. Et hinc est, Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 12. num. 6. Alexand. Trentacinq. in tract. de substit. part. 4. cap. 7. num. 46. versic. Quintò principalis conclusio, fol. 149. nec omiserim Andr. Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 15. num. 23. versic. Et id quidem ex quocũque coitu nati sint, fol. 106. Cels. Hug. cons. 73. Titius mihi præsupponitur, num. 14. versic. Cum autem hodie, Port. cons. 21. Nobilis quidam, num. 16. lib. 1. Natt. cons. 623. In præsenti controuersia, num. 5. 6. & infra, lib. 3. Francisc. Bursat. cons. 98. Quia quanto diffusè, num. 20. versic. Quod procedit etiam, lib. 1. Augustin. Bero. consil. 165. In causa spurietatis, numero 6. 9. & 33. vbi communem opinionem esse asserit, lib. 2.

Pro hac opinione viget tex. in d. c. tanta, vbi ad hoc, vt filius ex subsequenti matrimonio legitimetur, non se fundat super concubinatu, sed indistinctè propter potentiam matrimonij legitimat ante genitos, nec ad concubinatum
102 debemus attendere, cum expresse de iure† canonico prohibeatur, c. nemo, 32. q. 4. & idcirco ecclesiasticum crimẽ existimari solet, Goffred. Anton. de Butr. Cardinal. Io. de Imol. & Abb. in rubr. de adulter. idem Abb. in c. cum sit, nu. 25. vers. Item potest comprehendi, de for. com pet. in c. per venerabilem, nu. 31. Qui fil. sint legitim. in c. cum venissent, num. etiam 31. de institut. & post Federic. de Senis tradit Portius d. cons. 21. Nobilis quidam, num. 17. aliàs ex contraria opinione sequeretur, quòd magis fauere tur peccato diutino & continuo, quam momentaneo, quod non est dicendum, vt in cap. fin. de consuet. cap. cum haberet, de eo qui dux. in matrim. quam poll. per adulter. & c. cum ecclesia,
103 de simon. cum simil. & Imperator† tanquam castitatis amator in his spiritualibus vult sequi canonum dispositionem, vt in auth. de ecclesiastic. titul. coll. 9. Et licet de iure ciuili concu-
104 binatus videatur impunibilis, non tamen† est honestus, nec concubina honesta dicitur, l. si vxor, in princ. ff. de adulter. l. stuprum, & ibi Raph. Fulgos. ff. de rit. nupt. per quam legem dicebat Bald. quòd nunquam in concubinatu boni mores sunt, quem refert Cels. Hugo d. consilio 73. Titius mihi præsupponitur, numero 4. in fin.

Prædictamque conclusionem cõi consuetu-
105 dine siue loquendi vsu † comprobatam esse dicit Abb. in d. c. per venerabilem, super glos. in verb. Naturalibus, & sequuntur Aym. d. consilio 166. Licet plurimi, colum. 3. ante numerũ nonũ, & Didac. in 2. part. cap. 8. §. 4. ante numerum 3.

Quintò breuiter insistendum est, nunquid vulgo concepti ex subsequenti matrimonio legitimentur, super quo veritas est, vt matrimo-
106 nium subsequens vulgo conceptos † nequaquam legitimet, cum pater incertus sit, iuxta l. vulgo concepti, ff. de stat. hominum, ita concludunt, Bald. in l. eam quam, num. 24. C. de fideicom. & in l. si qua illustris, numero tertio, C. ad Orfic. Gulielm. Mayner. in d. l. quoties idem sermo, numero decimosexto, ff. de reg. iur. Nicol. de Perus. in tract. de success. ab intest. in 1. part. numero 48. versic. Quod verum intelligerem, Ias. consilio 234. Pro parte negatiua, in fin. versic. Et sic ille text. libro secundo, Didacus Couarr. in epitom. de sponsal. & matrim. 2. part. cap. 8. §. 2. numero nono, qui sic textum in §. sed aliud, auth. quibus mod. natural. effic. legitim. intelligendum esse asseruit, versic. Textus tamen, Carolus Ruin. consilio 103. Visis legitimationibus, sub numer. 16. colum. 10. circa med. versic. Et propterea, libro tertio, Andreas

Alciat.consil.secundo,num. 11. libro secundo, Ioan.Cephal.consil. 48.In causa quæ vertitur, numero vigesimosecundo,lib. 1.Petr. Duen.in reg.350. Filius naturalis,in 4. limit.Franciscus Mantic. in tract.de coniect.vltim.vol.libro vndecimo,tit. 12.numero decimo,versic. Illud vero,Alexan.Trentacinq. in d.tract. substit.in 4. part.cap.7.num.47.versic.Sextò & vltimo,Augustin.Bero.consilio 180. An pupillus, numero 25.lib.2.

Hancque opinionem non solum de iure ciui
107 li procedere,sed etiam de iure † canonico tenet expresse Ludouic.de Sardis in tract. de natural.liberis , in cap. de legitim. per verum matrim.q.7.num.21.

Et propterea substitutum non excludunt e-
108 tiam † si legitimati fuissent, vt scripsere Alberic. de Rosate in l.generaliter,§.cum autem,numero quinto,C.de instit. & substit. & Andreas Alciat. in rubr. numero 46. versic. Sanè quod supra dixi, ff. de liber. & posthum. & in l. Gallus,§.si eius,numero trigesimonono,versic.Vltimò ponit.

Dictaque conclusio in tantum vera est , vt istis vulgo quæsitis non prosit ad efficaciam legitimationis per subsequens matrimonium pa
109 rentum† certioratio filios esse suos ex tali muliere affirmantium, vt per Alciat. in d.rubr.numero 46.Carol.Ruin.consil.103. Visis legitimationibus , num. 16.lib.3. Quicqnid in legitimato ex rescripto Principis in contrarium præsuponere videatur,versic.Istud tamen,quod quidem in hac ex matrimonio legitimatione contingere non potest. Et quòd certioratio non prosit ad præiudicium substituti , sed solum ad preiudicium parentum satis liquet:nam quo ad
110 substitutum fraudis commentum† non cessaret,l.fideicommissum, hoc tit.patrisque confessio aut tractatus , quemadmodum dicit Alciatus alteri obesse non debet , cum lex (vt dicebam) vulgi filios & incerto patre natos præsumat, ventre aliter non custodito,d.l.vulgo, & l. tertia, C. sol.matrim. l. cum legitimæ, d. tit. de stat. homin.

Sextò inquirendum est , an filij per sequens matrimonium clandestinè contractum legitimentur?concludédumqne est filios ita demum legitimos effici si matrimonium in ecclesiæ fa-
111 cie † contrahatur, secus si clandestinum fuerit,cap.cum inhibitio,§.si quis vero , de cland. desponf.cap.ex tenore,qui fil.sint legitim.& ibi tradunt Doct. Matth. de Afflict. in cap.1.§.naturales,in 5.not.nu.32.tit.si de feud. fuer.controuers.inter domin.& agn. Socin.iun.cons.31. Themate prædicto considerato , num.46.vers. Posset etiam dici,lib.2.& cons. 86. Disputatur in præsenti consultatione , num.46.& infra eodem vol.post Cardinal.in d.c.cum inhibitio,in fin.Petr. de Anchar. in 7. not.& Abb.in 3.not. Hostiensis,in summ. de clandest. desponf.in §. quam pœnam patiantur,versic. Si quis vero in solo quarto,cum versic.seq. Henric.Boich in d. cap.ex tenore,colum.2.versi. Si contraxerunt, vbi Abb.in fin. latè Didac. Couarr. in epitom. de sponsal. & matrim. in 2. part.cap. 6.tit. De his quæ matrimon. imped. num.12. versic. Secundò ex eodem vitio, Ioan. Faber,in §.fin.colum.1.versic.Caue tamen,Instit.de nupt.Guid. Pap.q.482. Vtrum legitimatus,num.3.Io. Cephal.cons.82.Hæreditas duplex est, nu.24.lib. 1.cons.276.Magnificus D. Iacobus Philippus, num. 17.& 38.lib.2.& cons.364. Pro magnifico D.Iacobo Trotto,num.42.lib.3. Augustin. Bero.q.107.Cum quæritur,in princ. & consil. 180.An pupillus,num. 19.vers. Præterea natus, lib.2.Francisc. Mantic.d. lib.11.cap.12.vers. Illud etiam.

Quando autem matrimonium clandestinè
112 contractum † dicatur,apud Doctores contro uersum reperitur,nam secundum vnam opinionem matrimonium in facie ecclesiæ contrahi dicitur quando seruantur banna & solennitates de quibus in d.c.cum inhibitio , vt ibi gloss. voluit,ac etiam Hostiens.& Ioan.de Imol.in d. cap.ex tenore,vbi etiam Ioan.And. dicens hoc esse verius , Anton. de Rosell. in tract. de legitim.fol.8.Cardinal.in d.cap. cum inhibitio , & in cap.quod nobis, columna 3.qui fil.sint legitim. Vel secundum aliam opinionem,tunc in facie ecclesiæ matrimonium contrahi dicitur ,
113 cum publicè fit † coram consanguineis & amicis,nullo seriose excluso,attenta loci consuetudine,vt dicit Ioan.Andr.in addit. ad Specul. in tit. de clandestin. desponf.in princ.& ante eum Oldrad.cons.256.Clemens Episcopus, numero 4. & 5. concludens sufficere solennem benedictionem in ecclesia , aliasque solennitates de quibus legitur in cap. aliter, in cap.nullus,in c. nostrates,& sequentibus,30.quæst.5.Benedic. Capr.cons.116. Et si prima facie videatur dicendum,num.7.vers.Nec obstat si dicatur , matrimonium dici contractum in facie ecclesiæ sine requisitis per d.cap.cum inhibitio,asserens, dummodo alia adsint secũdum opinionem Oldradi,& Ioannis Andreæ in locis præcitatis,Paris.consilio 13. De pluribus,numero decimotertio , libro secundo , post Abb. & alios quos ibi refert,idem affirmans,& consil. 57.Stante priori matrimonio , num. 28. libro quarto, & post Gemin.consil. 27.Super dubijs,colum.fin.tradit Socin.iun.consil.86. Disputatur in præsenti consultatione,numer. 56.vsque ad num.65. lib.2.Carol.Ruin.cons.128.Quamuis in facto, columna secunda , num. 5.lib.4. idem quoque sibi eleganter voluit post Abb. Palud. Io.Lup. & Siluester , Didac. Couarr.de sponsal.& matrim.

trim. in 2. part. cap. 6. num. 10. versic. Sed tota controuersia, Gabr. Palæott. in tract. de noth. spurijsque filijs, cap. 9. ante num. 4. versic. Ego autem, dicens receptiorem esse opinionem, citansque Dec. consil. 153. In effectu quæritur, colum. 1. versic. Dicitur enim natus in figura matrimonij, vbi multos Doctores ad hoc allegat, Ioan. Cephal. consil. 421. Verè vt clarissimi DD. Consultores exordiuntur, numer. 56. libro 3.

Quicquid tamen præfati Doctores dixerint,
114 Carolus Ruin. † cons. 14. Super quæstione, colum. 3. num. 10. lib. 3. sequutus fuit priorem opinionem, vt forma tradita in d. cap. cum inhibitio, sit omnino seruanda, dicens non sufficere, quòd matrimonium sit contractum conuocatis amicis, nemineq. excluso, prout obseruant Lombardi, idemque concludunt Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. & D. Anton. in d. cap. ex tenore, ac etiam Cardin. in d. cap. quod nobis, Et quamuis Oldradus videatur in præallegato consilio contrarium asserere, ac etiam Ioan. Andreas, subdit opinionem Innoc. esse veram quo ad effectum legitimationis filiorum, sed quo ad alios effectus procedere opinionem Oldradi, vt per eum, cum quo videtur pertransire licet implicitè Ioan. Cephal. consil. 82. Hæreditas duplex est, numero 26. versic. Sicque cum assertum matrimonium, libro primo, & d. consilio 364. Pro magnifico D. Iacobo Trotto, numero 42. versic. Quartò si non est probatum, libro 3.

Hodie autem Sacrum Tridentinum Concilium adest, vestigijs Sacri Lateranensis Conci-
115 lij † sub Innocentio IIII. celebrati cap. 51. inhærens, ac præcipiẽs vt in posterum antequam matrimonium contrahatur, terà proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festiuis in Ecclesia inter missarum solennia publicè denuncietur inter quos matrimonium sit contrahendum, quibus denunciationibus factis si nullum legitimum opponatur impedimẽtum, ad celebrationem matrimonij in facie ecclesiæ procedatur, vbi Parochus viro & muliere interrogatis eorumque mutuo consensu intellecto, vel dicat: ego vos in matrimonium cõiungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, vel alijs vtatur verbis iuxta receptum vnius cuiusque prouinciæ ritum, vt in Decreto de reformatione matrimonij, cap. 1. sess. 24. & pro declaratione Concilij prædicti, vt concordetur cum secunda opinione Oldradi & Ioannis Andreæ, quæ receptior est, videndus est Ioannes Cephal. d. consilio 421. numero 55. & infra libro tertio, vbi latè insistit, & per decem fundamenta concludit, matrimonium sine denunciationibus contractum non seruata dispositione Sacri Concilij nullum inualidumque esse; ac etiam Petr. Nicol. Mozzius in tract. de contractibus, titul. de matrim. cap. de substantialibus, formalibus matrimonij numero decimoseptimo, versic. Sed hodie, & Iacobus Menoch. consil. 199. Matrimonialis hæc controuersia, numero 40. versic. Secundò respondeo, vbi alios citat, lib. 2.

Nec omiserim Ioannis Fabri opinionẽ procedere in contrahentibus clandestinum matri-
116 monium † in casu de iure prohibito, scilicet si contrahentes sic clam, sibi in secundo, tertio, vel quarto gradu parentelæ attinerent, cum vsque ad hunc quartum gradum inclusiuè matrimonia prohibita sint, d. cap. cum inhibitio, in princ. & cap. non debet, de consanguinitate, & affinit. vt post Hostiens. in capitulo primo, de clandestin. desponsf. tradit Stephan. Bertrand. consil. 210. Licet Honoratus Germani, in princip. libro primo, dicens ibi, numero secundo, ita loqui text. in eodem cap. cum inhibitio, §. si quis verò, & Bertrandum sequebatur Franciscus Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. vol. libro vndecimo, tit. 12. sub numero decimotertio, versic. Sed aduertendum puto, Quod verum est etiam si aliud quodcunque legitimum impedimentum probaretur, secundum Innocentium Cardinal. & alios, relatos per Didac. Couarr. de sponsal. & matrim. cap. sexto, numero 12. Quamuis enim tex. in d. cap. cum inhibitio, in princ. pœnalis sit, cum tamen fauore animæ conditus ac editus appareat, ampliandus est, ita Abb. in d. cap. ex tenore, post gloss. in capitulo sciant cuncti, de elect. in 6. in verb. Alios, Ioannes Andreas, in capit. primo, de homicid. Vnde Didacus dicebat falsam esse Goffredi, & Vincentij opinionem, dicentium in dicto capitulo ex tenore, præfatum text. in dicto capitulo cum inhibitio, in princ. in alio impedimento quàm ibi expresso, locum non habere, vt per eum.

Septimò & vltimo, cum de nobili in dignitateque posito circa legitimatos per rescriptum desuper nonnulla dixerim, eadem materia nũc prætermissa, illud dubium declarare expedit, nunquid mortuo naturali filio possit legitimare quis sibi nepotem per matrimonium cum eius auia contrahendum, & in hac quæstione duæ sunt Scribentium opiniones, Prima est, ꝙ nepotes ex filio prędefuncto per subsequens matrimonium post ipsius filij mortem contra-
117 ctum † non legitimentur, & hunc tenuerunt Gulielm. de Cuneo in l. benignius, vbi Albericus de Rosat. numero tertio, versic. Item quæritur, & Bald. numero quarto, versic. Item incidenter, ff. de legib. Paul. de Castr. in l. 1. §. cæterum, num. secundo, versic. Et est argumentum, ff. de acq. poss. & post Anton. de Butr. in d. cap. per venerabilem, colum. 20. qui fil. sint legitim.

Aa 2 idem

idem tenet Alexan. in l. Gallus, §. si eius, numero nono, versic. Et ista inducuntur ad quæstionem, ff. de liberis & posthumis, dicens conclusionem Gulielmi de Cuneo se non reperisse ab aliquo reprehensam, Ias. in l. si is qui pro emptore, numero 121. versic. Ista conclusio Bartoli, ff. de vsucap. rursus Castrensis, in l. scire leges, numero tertio, versi. Secundò dicit, d. tit. de legib.

Et pro hac parte Primò allegatur text. in l. qui libertinus, §. posthumus, ff. de oper. libert. nam sicut ibi, posthumus liberti hæredes liberat mortuo patre à præstatione operarum quoniam proficisci liberatio à liberto debet, nec quisquam post mortem liberari potest intelligi, non secus hic matrimonium subsequens nepotem ex filio præmortuo legitimare non potest cum legitimario in filij non nepotis persona radicetur, & ex legitimatione filij debeat nepotis legitimario resultare, quæ mortuo ac extincto filio fundamentum aliquod non habet.

Huic textui responderi potest, illud ibi non contingere, quòd extremum cesset, & sic pro-
118 pter mortem patris, sed quia cessat † in hæredibus ratio, quæ in patrono militabat, prætor enim introduxit, vt per duos filios, vel vnum quinquennem liberaretur libertus contemplatione ipsius, qui debuerat potius laborare in quærendis filio alimentis, l. necare videtur, ff. de liber. agnosc. quàm in præstando gratis patrono operas, arg. l. 1. ff. de bon. libert. l. 2. & sequen. ff. de oper. libert. quæ quidem ratio cessat in mortuo.

Secundò inducitur text. in l. 1. §. cæterum, ff. de acq. poss. vbi Paulus Iurisconf. edixit per illum qui penitus intellectu caret nos acquirere non posse, secus si non penitus licet illum perfectum non habeat, & sic inde apertè deducitur quòd inhabilitas medij per quod debet facere transitum de te per me non permittit fieri, vt sic in proposita inhabilitas filij impediat, ne legitimatio quæ in eius persona concurreret per saltum ad nepotem extendatur.

Sed contrarium sustinendo ex intẽtione Andreæ Alciati potest dici, quod ideo illud et in
119 illo † contextu, quia lex non fingit in possessione, l. in bello, §. factæ, ff. de captiu. & d. l. si is qui pro emptore, sicut in legitimatione, d. cap. tanta, qui fil. sint legitim. non mirũ si ibi denegatur transitus, hic ex vi matrimonij permittitur; Vlterius considerandum est in illo textu, intellectum esse fundamentum possidendi quo quidem cum furiosus omnino careat non mirũ si sublata substantia ac fundamento reliquum corruit, adeo quòd possessio nullo modo ob defectum, & inhabilitatem medij apprehendi potest, sed si omnino habilitas non recederet, quemadmodum in impubere qui licet non perfectè intelligat intellectu tamen penitus non caret, vtique ex eo quis possidere incipiet: Sed in casu isto legitimationis licet sit extincta per mortem persona filij tamen nepos superstes repræsentando patris personam dicitur aliquid de patre remansisse, & sic pristinæ causæ reliquiæ adhuc perdurare videntur: adeo quòd si legitimatio fauore sobolis ac posteritatis intro ducta censetur, illa ratio quæ in filio erat non minus in progenitis ab eo militare debet, vt pa rum videatur dicta lex congruere, cum intellectus in furioso adeo finiatur, quòd nullo modo alterius intellectus esse possit, quod non est in persona nepotis, quæ ex sanguine vtet ex quo dam seminio descendit, vimque repræsentatiuam originalemque retinet.

Altera igitur superiori contraria est opinio, quòd imò nepos ex filio naturali prædefuncto
120 per † subsequens matrimonium ab auo cum eius concubina contractum legitimentur, quã tenuit Socin. sen. in l. Gallus, §. si eius, columna 2. versic. Sed aduerte, vbi idem comprobat Andreas Alciat. sub num. 35. versic. Et hanc partem, d. tit. de liber. & posthum. & Alciatus ipse in tract. de præsumpt. in princ. numero 10. versic. Et ex hoc infero ad quæstionem, vbi Ioan. Nicol. in addit. sui præceptoris sententiam confirmat.

Probatur Primò posterior hæc opinio, nam quando filij per subsequens matrimonium le-
121 gitimantur, omnis coitus † licitus & matrimonialis à principio fingitur, prout habetur in d. cap. tanta, qui fil. sint legitim. in matrimonio ergo super quo lex fingit, datur habilitas extremorum, & sic licet respectu filij non detur habilitas extremi à quo, tamen non debet nepo tis legitimatio impediri, nec illa habilitas necessaria videtur, cum hoc in cõsequentiam matrimonij fingatur, vnde non curamus de habi-
122 litate † extremorum in consequentiam dummodo adsint habilia principalia, l. penult. ff. de suis & legitim. & not. Bart. in l. fin. numero decimo, C. de sentent. passis, & super ista ratione Socinus in dicto §. si eius, cogitandum relinquit.

Sed si rectè consideretur, ratio hæc debilis est, extremum enim consequutiuum, quod ipse appellat, principale potius videtur, de eoque tantum principaliter agitur in d. cap. tanta, vt ex vi matrimonij antea geniti post contractum matrimonium legitimi habeantur, quæ quidem vis cum respectu filij efficaciter operetur in eumque dirigatur, dempto filio vti extremo principali non operatur in nepote, est enim quoddam medium directiuum, vt Baldus inquit in dicta l. benignius, numero quarto, amo-
123 tio ergo medij directiui † in finem eiusque inhabilitas impedit effectum extremi, arg. l. huic scriptu-

scripturæ, ff. ad l. Aquil. & Bald. sequitur Ias. in d. l. si is qui pro emptore, numer. 121. ad quod facit text. in l. bonorum, ff. rem rat. hab. & in l. veluti, ff. de bon. pos. ac alius pulcherrimus tex. in l. si ille, C. de decur. lib. 10.

Secundò ad hanc fundandam opinionem Andreas Alciatus Iurisconsultus sublimis ingenij ac eruditæ facundiæ, in d. l. Gallus, §. si eius, num. 35. in dictoque tract. de præsump. in prin. nouum text. in hac materia allegabat, in l. filiū, in 2. respons. ff. de gradib. Si filio (Paulus lib. 6. ad Plautium inquit) meo mortuo Titium adoptauero, videri eum defuncti fratrem fuisse Arrianus ait; certè attenta Doctorum ratione nō posset hoc stare ex quo talis filius iam erat mortuus.

Hic text. inuentus à tam graui Doctore pul-
224 cherrimus est habendus, sed iudicio meo † parum stringit si rectè ponderetur, ex eo enim frater mortui videtur Titius adoptatus, cum expresse id in adoptione actum fuisset, scilicet vt filio mortuo in fratrem adoptans censeretur, quamuis enim pater mortui adoptasset sibi filium, tamen non minus mortuo filio ipsum adoptauerat, in eius inquam fratrem vt dicebam, & sic non ablatiui casus, sed datiui verba sunt: Quod deducitur ex tex. in l. antepen. ff. de adopt. vbi inquit Proculus, si is qui nepotem ex filio habet in loco nepotis aliquem sic adoptauit vt tam iure legeque nepos suus esset, quàm si ex Lucio puta filio, & ex matrefamilias eius natus esset, putat mortuo auo iura consanguinitatis inter nepotes futura esse, vt hæc duo iura inuicem non repugnent quemadmodum Accursius existimabat: & si ablatiui casus esse verba illa diceremus, adhuc ex Proculi sententia sunt interpretanda, cumque hic sit germanus dictæ legis sensus, alias omitto respōsiones quas possem afferre.

Patet ergo disputando vtrasque opinionem defensari posse, sed ego à priori sententia Gu-
225 lielmi † de Cuneo Baldi, & aliorum vti communi prout dictus Ioannes Nicolaus ad Alciatum de præsumptionibus attestatur, iudicando & consulendo recedendum non fore arbitror, quam etiam sequitur Ludouic. de Sard. in suo tract. de natural. lib. ac success. eorum, tit. de legitim. per subseq. matrim. colum. 5. num. 19. versic. Quintò quæritur, & mihi plurimum arridet, Moueor: nam istud legitimationis beneficium (vt Albericus inquit) cum quo omnes communiter concordare videntur, debet in nepotem progredi per filium qui erat in medio, sed nūc hoc esse non potest, postquam mortuus est, l. Neratius, ff. de reg. iur. & non entium non sunt partes, l. non omnis, si cert. pet. facitque text. in cap. ad dissoluendum, in princ. extr. de desponsf. impub. Petr. de Anchar. consil. 409. Viso & diligenter inspecto, colum. 1. ergo legitimatio ad nepotem non extenditur, consequentia probatur per text. not. in l. Diuo Marco, C. de quæstionibus, & in l. tria prædia, ff. de seruit. rustic. præd. Hancque opinionem sequitur etiam præclarissimus ob eminentem iuris scientiam Iurisconsl. Luc. de Penn. in l. eos, numero 18. versic. Secundò quæritur, C. de his qui sponte public. mun. sub. libro decimo, cuius quidem maxima est autoritas in hoc Regno, & in toto terrarum orbe.

Absolutis prænarratis quæstionibus pro omnium faciliori intelligentia ac resolutione, circa hanc per subsequens matrimonium legitimationem, Secūdus nunc principalis casus est, quando substitutio esset concepta sub verbis, de, vel ex legitimo matrimonio procreatis, nunquid legitimati per subsequens matrimonium horum appellatione ad substituti exclusionem intelligantur, Et in hoc secundo casu duæ sunt principales scribentium opiniones, quarum
226 Prima † est, huiusmodi legitimatos non excludere substitutum sub dicta conditione liberorum ex legitimo matrimonio, quam tenent, Anton. de Butr. in cap. per venerabilem, columna 19. versic. Quid si dixerit, num. 17. & ibi Præposit. Alexandrin. in §. quod autem, num. 104. extra qui fil. sint legitim. Bald. in l. Gallus, §. si eius, in fin. de liber. & posthum. ac consil. 206. Videamus, lib. 2. & consil. 367. Quidam tres hæredes, colum. 1. versic. In contrarium videtur, libro 5. Alexand. consl. 121. Viso themate, nu. 18. lib. 2. consil. 5. Attentis narratis, num. 3. versic. Sed præmissis, lib. 7. Curt. sen. consilio 73. Super memorata facti narratione, ante num. 25. versic. Vbi faciunt differentiam, Carol. Ruin. consil. 92. De duobus principaliter, num. 15. & 16. lib. 3. consil. 106. In quæstione, num. 10. eodem vol. Ludouic. Gozadin. consil. 25. In hac causa, num. 3. Curt. iun. consil. 27. Habita diligenti consideratione, colum. 3. ante num. 7. dicens se non assentiri Decio qui contrarium cōsuluerat, seque in causa ardua per Rotam Romanam terminanda consuluisse, consil. 64. Præsupponitur in facto, numero 12. Andr. Alciat. de verborum signif. fol. 78. & 84. ac consil. 187. num. 2. lib. 9. asserens iuxta consilium Alexandri de Imola bis vel ter in amplissimo Senatu Mediolanensi iudicatum fuisse, & consilio 59. num. 3. in fin. eod. vol. Hieronym. Grat. consilio 29. In præsenti causa, num. 45. lib. 2. Paris. consl. 12. Transactio ista, num. 147. lib. 2. Socin. iun. consl. 77. Pro resolutione, nu. 14. lib. 3. consil. 12. Quoniam in præsenti difficultate, num. 22. lib. 4. vbi multos citat, & signanter eius patruum, qui concordantes affert, ibidemque Socin. iun. communem doctrinam esse dicit Baldi, Imol. Abbat. & aliorum, in cap. innotuit, de

elect. Vbert in. Zuchard. in rubr. si cert. pet. numer. 2. & 11. Francisc. Niconit. in rubr. ff. solut. matrim. num. 35. Rol. de Vall. consf. 100. Reuocatur in dubium, num. 19. & infra lib. 1. Natt. consf. 602. Verba arbitror, num. 2. & infra lib. 3. Ioan. Cephal. consf. 66. Plura sunt quæsita, numero 16. lib. 1. consf. 82. Hæreditas duplex est, num. 16. eod. vol. consil. 276. Magnificus Dominus Iacobus, num. 22. cum seq. lib. 2. consil. 364. Pro Magnifico D. Iacobo Trotto, nu. 23. libro 3. Augustin. Bero. consil. 167. Diligenter consideratis, num. 3. & 8. lib. 2. Iacob. Menoch. consil. 16. Quòd iam non satis, num. 19. libr. 1. vbi multos allegat, Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 12. numero 17. cum seq. vbi plures cumulat, & in specie Riminaldum seniorem, vt per eum, Alexand. Trentacinq. in tract. substit. part. 4. cap. septimo, numero 53. fol. 151. col. 2. versic. Ex prædictis apparet, & de communi opinione testatur Ruin. d. consil. 92. num. 16. versic. Et vbi etiam, communemque ac veram esse dicit Paris. d. consil. 12. num. 147. & de magis communi testatur Bero. d. consil. 167. num. 3. & 8. rursus Ruin. in d. §. si eius, num. 88. Decian. consil. 88. num. 12. lib. 2.

Et pro hac parte Primò adducitur voluntas
127 testatoris, quæ ex propria verborum † significatione decerpitur, l. non aliter, in princ. de leg. 3. & l. si alij, de vsufruct. leg. cum vulg. illa enim
128 dictio De, causam † proximam propriè significat, l. 1. §. emancipatus, de coniug. cum emancip. liber. l. prætor, §. 1. ad fin. ff. de bon. auth. iu dic. possid. l. 1. C. si seruus extero, Corn. consil. 167. In hac consultatione, num. 15. lib. 2. consil. 290. Ardua plurimum, num. 13. lib. 3. Dec. consilio 604. Copiose & eleganter, num. 7. ita & di
129 ctio Ex, propriè causam † immediatam denotat, l. eo tempore, in fin. ff. de pecul. l. non dubium, C. de legib. Alexand. in l. petens, num. 7. C. de pact. & consil. 49. Viso processu, num. 3. libro 3. consf. 124. Super primo quæsito, num. 12. lib. 4. consf. 56. Aldourandus, num. 3. lib. 5. consilio 61. Viso processu causæ, num. 6. eod. vol. & consf. 144. Viso themate, num. 12. lib. 6. Ias. in l. si mihi & tibi, num. 11. ff. de leg. 1. Dec. in l. qui iurisdictioni, num. 23. ff. de iurisdict. omn. iudic. & consil. 539. In inclita Ciuitate Ianuæ, numero 7. Sed legitimati per subsequens matrimonium cum primum in lucem editi sunt non propriè ex matrimonio vel de matrimonio progeniti sunt; ergo ex voluntate testatoris substitutum excludere nō possunt: Nec obstat quòd matrimonium retrotrahatur, d. cap. tanta, quia hoc per fictionem inducitur, hæcque est natu-
130 ra regularis † cuiuslibet legitimationis, vt fingat retrò & ad initium natalium protrahatur, l. fin. de natalib. restit. Bart. in l. 2. in princ. nu. 10. de vulg. & pupill. substit. & clarè constat ex d. c. tanta, ibi, Vt post contractum matrimonium legitimi habeantur, quod quidem verbum ha-
131 beantur, † fictionem importat, gloss. in l. mercis, de verbor. signif. Bart. in l. si maritus, §. legis Iuliæ, ff. ad l. Iul. de adulter. in l. si is qui pro emptore, colum. 4. ff. de vsucap. Natt. in his terminis, consil. 602. Verba arbitror, numero quinto, estque fictio translatiua, vt omnes consentiunt, & tradit post alios nuncupatim Socinus iun. consil. 39. In casu ad me transmisso, numero 63. vers. Verumtamen dico, lib. 3. Cæterum
132 quod per fictionem † est tale non est propriè tale, l. lege Cornelia, in fin. ff. de testam. l. 2. ff. de vsufruc. ear. rer. quæ vsu consum. §. constituitur, Instit. de vsufruct. & testatoris verba debent naturaliter ac verè intelligi non autem per fictionem, l. final. ff. de his qui ven. ætat. impetr.

Sed contrarium sustinēdo huic rationi multipliciter possumus respondere, Primò negan-
133 do verba naturaliter † esse intelligenda non ciuiliter, cum ciuilia eundem effectum importare videntur, secundum Franciscum Aretin. in l. ex ea parte, §. in insulam, colum. prima, de verborum oblig. & in superioribus est ostensum, quod vel maximè in hac legitimationis materia (vt dicebam) verum videtur, nam aliquem esse, vel non esse legitimum iuris est, à iureque
134 pendet, quod scribebat Decius consilio 365. Viso consilio, numero quinto, & consilio seq. quod incipit Pro declaratione eorum, numero secundo, & in his quæ iuris sunt, verba quæ a-
135 liàs fictionem important, veritatem † significant, vt per Bartol. in d. l. si is qui pro emptore, in 3. princ. quæst. in fin. versic. Et si tu opponis mihi, ff. de vsucap. & in d. l. maritus, §. legis Iuliæ, de adulter. Bald. in l. nuper, in fin. C. de natural. liber. Alexand. consilio secundo, Visis codicillis, columna quarta, numero decimo, libro primo. Vnde cum ex legis dispositione ob vim & virtutem matrimonij omnia præce-
136 dentia fuerint † purgata, & sic proxima siue præcedens causa turpitudinis sublata extiterit; vt inquit gloss. in verb. Legitimi, in d. cap. tanta, videtur voluntas testatoris reddita iuris dispositioni conformis, quæ statum legitimatorum ad legitimum reduxit; Nec obstat dictio De, quæ licet regulariter causam immediatam denotet, tamen dictiones secundum subiectam
137 materiam † impropriantur, l. insulam, ff. de verborum obligatione, l. si vno, ff. loc. l. eas causas, l. pater Seuerinam, in princ. & §. conditionum verba, hoc tit. Decius consilio 629. In occurrenti casu, numero septimo, & ita in terminis harum dictionum De, & Ex, dixit Corn. consilio primo, Circa primum, numero vigesimosecundo, libro 4. Et dictio Ex, sæpè etiam causam

138 causam remotam † denotat, l. 1. §. ex incendio, ff. de incend. ruin. & naufrag. & ibi per Bart. l. si ex falsis, C. de transact. l. si eo tempore, in fin. ff. de pecul. gloss. in l. apud Trebatium, in princip. ff. de aqu. plu. arcen. Iason. in l. certi conditio, num. 15. ff. si cert. petat. Corn. consil. 97. Primò consultus, colum. 4. in princ. vers. Et licet filius, ante num. 5. lib. 1. Carol. Ruin. consil. 109. Viso ac perlecto instrumento, num. octauo, lib. primo, Non repugnat ponderatio verbi habeantur, in dicto cap. tanta, quod fictionem deno-
139 tat, nam quandoque veritatem † importat, vt dicit Bart. in d. l. si is qui pro emptore, in fin. 3. quæst. princ. & probatur in cap. secundo, vt lite pend. lib. 6. ac in §. pen. de rer. diuis. l. secunda & tertia, cum sequen. ff. pro derelict. Corn. consil. 135. Visis articulis, colum. 3. versic. Et licet verbum habeatur, libro primo, & ne eamus per mendicata suffragia, quòd dictum verbum habeantur, in d. cap. tanta, veritatem importet, & non fictionem, tradit expresse idem Corn. consilio 104. Licet in hac consultatione videatur, colum. secunda, in fin. sub num. 3. versic. Et insuper etiam, eodem lib. primo, ad textum autẽ, in d. l. fin. ex prænarratis patet responsio, vt repetere illam non expediat, cui etiam respondet Dec. d. consil. 155. Et diligenter, colum. tertia, num. 6.

Secundò facit, quòd qualitas adiuncta ver-
140 bo secundum tempus verbi † debet intelligi, l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxal. act. l. Titius, ff. de milit. testamen. l. ex facto, §. pen. ff. ad Trebell. Bart. in l. ex facto, in princ. de vulgar. & pupill. substi. Sed per testatorem verba illa sine filijs ex legitimo matrimonio, iunguntur verbo natis, ergo iuxta illud tempus intelligi debent, sed eo tempore legitimati non erant ex legitimo matrimonio, neque legitime nati, probatur in §. reliqui, Authen. quib. mod. natural. effic. sui, quem tex. ad hoc ponderat Socin. sen. in l. Gallus, §. si eius, num. 5. vers. Tertius casus, ff. de liber. & posthum. igitur secundum intentionem testatoris sub illis verbis legitimè natis siue ex legitimo matrimonio, legitimati non comprehenduntur.

Hæc quoque ratio minus subsistit, nam aut
141 qualitas determinat verbum † per quod significatur ipse actus disponendi, aut determinat verbum per quod significatur tempus à quo dispositio sumit effectũ, aut determinat quoddam aliud verbum separatum ab his: primo casu sufficit regulariter qualitatem adesse tempore quo fit dispositio licet postea desinat, l. Mela in prin. ff. de alim. & cib. leg. l. secũda, ff. de aur. & arg. leg. nisi aliquod absurdum sequeretur, vt contingit in l. ex facto, de vulgar. & pupill. secundo casu requiritur quòd illa qualitas adsit illo tẽpore quo dispositio substitutionis sumit effectum, vt d. l. secunda, d. tit. de aur. & argen. leg. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. d. l. in delictis, §. si extraneus, ac l. Titius, ff. de testamen. milit. tertio casu sufficit illam qualitatem semel extare licet desinat, l. in substitutione, d. tit. de vulgar. & pupill. prout sic magistraliter distinguit Bart. in d. l. ex facto, columna secunda, vbi Francisc. Rip. num. 29. & infr. latè insistens, Sed in proposito illa qualitas apposita est ad determinandum tempus quo hęres decedit, ergo sufficit si eo tempore adsit, & sic sumus in secundo casu distinctionis Bartoli, & tradunt Iacob. Menoch. consil. 97. Habet hæc consultatio, nu. 107. vers. Secundus est casus, & Ioan. Bolognett. consil. vlt. incip. Super hoc themate, num. 26. versic. Quæ regula, quod responsum pro Triuultijs reddidit.

Sique diceretur verum non esse, quòd qualitas tempore verbi adsit, cum testator velit, vt conditio deficiat, & substitutus nõ admittatur quando hęres decedit cum filijs legitimè natis, seu ex legitimo matrimonio, sed tempore quo decedit hæres licet matrimonium antea contractum fuerit, filij legitimè nati non dicuntur neque ex legitimo matrimonio, cum natiuitatis tempore ex concubina orti fuerint, & matrimonium quod causa legitimatis est præcedere debebat, quod in casu isto subsequitur, & sic effectus suam causam præcurrit, Proinde cum hoc per naturam assequi nequeat, fit ex legis fictione, quam vt testator excluderet, addidit verba illa ex legitimo matrimonio progenitis, vel legitimè natis. Respõdet Sfortia Oddus in tract. de compend. partic. 6. conclu. 4. versic. Et si instes, fol. 210. quòd quando lex requirit vt aliquid dicatur non quid factum à tali, sed simpliciter opus, & factum talis, tunc non requiritur illum fuisse talem dum fecit, sed duntaxat decessisse talem, vt est notab. text. in d. l. Titius, de militar. testamen. inducendo à contrario sensu apertissimè ibi, Non militum testamenta, sed quæ à militibus facta sunt: sed lex & testator in casu nostro non requirunt vt isti dicantur procreati vel geniti ab existente marito vel ab existente vxore, Sed quòd sint geniti ex eo, & ea qui sint vir & vxor, vt ex verbis constat, dum dicitur ex legitimo matrimonio, id est ex marito & vxore, ergo &c.

Sed quamuis hæc eruditissimi ac præclarissimi Iurisconsulti Perusini responsio subtilis atque optima sit, adhuc aliter ego respondeo, quod in vltimis voluntatibus conditionalibus pendente conditione nihil in rerum natura esse dicitur, neque legata vel fideicommissa respectu
142 iuris vel spei dicuntur esse † in rerum natura, sed incipiunt esse tantummodo existente conditione, & quoniam non trahuntur retro etiam existente conditione, ante eã nihil sunt in mundo

do respectu iuris, & solum existente conditione incipiunt, vt dicit Goffred. in l.nam etsi sub conditione, num. secundo, ff. de iniust. rupt. & irrit. fact. testam. quem referendo sequitur Bolognet. d. consil. vlt. pro Triuultijs, nu. 19. quo fit, vt testator qualitatem retulerit ad tempus conditionis, quando inquam successio habebit effectum, vt possit vtilitatem præstare, & hic finis esse videtur, finis autem attenditur qui pri-
143 mus † est in intentione licet vltimus sit in executione, l. 4. ff. si cert. pet. l. quod autem, §. sufficit, ff. de adulter. & finalis causa alterat legatū, l. si habitatio, §. sed etsi, ff. de vsu & habit. effectusque attenditur qui verbis prævalet, l. 1. §. pen. ff. quod quisque iur. cap. sicuti, vbi Ioann. Andr. de verbor. sign. in sexto. Ne admiserim (vt dicebam) legitimationem per subsequens matrimonium per fictionem induci, vt ex Pet. Philippo Corneo indicaui, & statim clarius declarabo, Nec etiam matrimonium vti causam legitimitatis semper præcedere debere.

Tertiò affertur, quòd etsi legitimatio per subsequens matrimonium trahatur retro, ad ea ta-
144 men quæ determinato modo † voluntatem habent non fingit retro, vt ea extendere possit, Bald. in l. in testamento, num. 14. in fin. C. de testamen. milit. Alexand. in l. Lucius, num. 17. ff. de vulgar. & pupill. substit. dicens quòd licet aliàs legitimatio ad tempus natiuitatis retrotrahatur, tamen non trahitur retro quo ad interpretationem voluntatis testatoris, & sequitur Carol. Ruin. consil. 92. De duobus principaliter, num. 16. versic. Et ita etiam vult in his terminis, lib. 3. ac Franc. Rip. in l. ex facto, nu. 30. versic. Ad contrarium autem non respondit, d. tit. de vulgar. & pupill. substit. & rursus in alia l. ex facto, §. si quis autem, num. quarto, versic. Non obstat quòd legitimatio, ff. ad Trebellian.
145 cum enim testator modum † considerat ad casum fictum extensio non fit, Bart. & cæteri, in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 3. de liber. & posthum. ergo legitimati etiam per subsequens matrimonium substitutum sub conditione legitimè natorum, vel de legitimo, seu ex legitimo matrimonio non excludunt.

Hæc ratio licet pungens ac fortis videatur, poterit nihilominus obtundi, atque prosterni, considerando in proposito non tractari de retrotractione ad interpretandam volūtatem certum ac determinatum modum continentem, nec de extensione ad casum fictum, nam si volūtas testatoris iuris dispositioni conformis esse censetur, vt not. in l. hæredes mei, §. cum ita, d. tit. ad Trebell. & ius ipsum hosce legitimatos verè legitimis à principio exæquauit, vt inferius dicam, non plus est in vna quam in alia, scilicet non plus in voluntate quàm in legis dispositione, dictamque regulam in contrarium allegatam, ad interpretationem hominis non autem legis referendam esse existimo, iuxt. l. quamuis, C. de adulter. vt in proposito non de extensione agamus, sed verius de comprehensione, vel tutius non de extensione, sed de casus expressione, dicto cap. tanta, Adeo quòd interpreta-
146 tio † quæ ex legis ratione descendit, naturaliter necessaria censeatur, l. secunda, §. his legib. ff. de origin. iur. cum ipsorum Legislatorum autoritate fiat, vt Andreas Alciatus inquit: Nec absurdum videbitur cum Gulielmo de Cuneo asserere, in d. cap. tanta, non de fictione, sed de veritate tractari, vt mox apertius dicam: Et fortasse impertinens non erit arbitrari qualitatem siue modum desuper expressum tacitè inesse, dum filiorum legitimorum absoluta sit mētio, vt expressio nihil augeat ad derogandum legitimationi pro substituti exclusione.

Vltimò dictam opinionē comprobantes hoc fundamento vtuntur, Filius ex subsequenti matrimonio legitimatus non dicitur legitimè natus, nec ex legitimo matrimonio, nam ad hoc, vt talis dicatur, necesse est matrimonium præ-
147 supponere, quòd cum sit facti † ex vtriusque consensu consistens, l. nuptias, ff. de regul. iur. per legē uere induci non potest, sed fictè, Bart. in l. si is qui pro emptore, dum de fictione inductiua loquitur, num. 29. ff. de vsucap. & in l. maritus, §. legis Iuliæ, nu. primo, ff. de adulter. hoc præsupposito, si filius ex subsequenti matrimonio legitimatus substitutum excluderet, legitimatio ad tempus natiuitatis in præiudiciū substituti retrotraheretur, fideicommissum enim sibi in spe probabili competens tolleretur, sed consequēs est falsum, quia legitimatio non trahitur retro ad tempus natiuitatis ubi de tertij
148 præiudicio † agitur, §. liceat, & ibi not. Ang. Authen. quib. mod. natural. effic. legitim. etiam si ius tertij in spe tantum non in re quæsitum esset, ut patet ex decisione Ioa. Andreæ, in reg. sine culpa, secunda quæst. princ. in Mercurial. ergo falsum est etiam antecedens, & sic quòd iste legitimatus qui uerè & proptiè legitimè natus non est, seu ex legitimo matrimonio, sed fictè, substitutum excludat.

Denique & huic rationi responderi potest, negando id quod prædicti in primis præsupponunt, totum nanque in controuersia est, ut pro fundamento assumi non debeat, nam licet contractus matrimonij facti sit, tamen legitimatio per matrimonium subsequēs, est iuris, ut tradit Bart. in d. l. si is qui pro emptore, num. 29. uers. Aliquem esse legitimum uel non, & sæpè dixi: Vnde cum lex ante matrimonium progenitos uoluerit per matrimonium subsequens legitimari, d. cap. tanta, non secundum fictionem (ut Bartoli ibi uerba usurpem) sed secūdum ipsam puram ueritatem hoc facit: quia seruus uerè liber

149 ber † erit, filius non legitimus verè erit legiti
mus, & in potestate existens verè erit sui iuris,
si hoc voluerit: sicque loquitur text. in constit.
quæ de dignit. per totum, coll. 6. posita in l. sa-
crosanctæ, C. de Episcop. & cleric. sic in Auth.
quib. mod. natural. effic. legitim. coll. 6. & quib.
mod. natural. effi. sui, coll. 7. de seruo autem qui
liber efficitur, patet quando per legem repræsen
tatur libertas, l. prima, cum ibi not. C. si mācip.
ita fuer. alien. Quinimo in ijs quæ iuris sunt idē
est esse talem, vel haberi pro tali, nisi ratione cō
trarietatis aliud dici oporteat, vt Bart. in d. §. le
gis Iuliæ, post princ. scribit.

Nunc verò absurdum de retrotractione ad
tertij præiudicium tutè euitandum est, conside
rando æqualem testatoris affectionē erga istos
legitimatos ex subsequenti matrimonio, affe-
ctioni erga natos verè legitimos à principio: si
enim matrimonium omnia præcedentia purgat
atque abluit, secundum gloss. in d. cap. tanta, in
verb. Legitimi, & aliam gloss. not. in c. innotuit,
in verb. Coniugata, extr. de elect. vtique testa-
tor interrogatus nunquid voluisset hoc modo
legitimatum admittere, vel magis substitutum
ad fauorem legitimati verbis illis ex legitimo
matrimonio, vel legitimè natis, non obstan-
tibus respondisset, & propterea pro disposito
est habendum, l. tale pactum, §. fin. iunct. glo. ff.
de pact. præsertim cum ex lege pro tali verè, ac
efficaciter habeatur, & sic tacita hęc voluntas te
statoris præiudicium substituti in spe consistēs
auferre videtur, vt Socinus aliàs dicebat, cum
disponere potuerit: Vlterius substitutio dicitur
conditionalis institutio, ut notissimum est, sed
conditio nihil in esse ponit, l. si quis sub condi-
tione, ff. si quis omiss. causs. testamen. l. ex facto
etiam, ff. de hæredib. instit. ergo substitutus non
purificata conditione nullum ius retinet, &
propterea est censendum testatorem noluisse
excludere quem legis benignitas vocat.

Altera igitur superiori contraria est senten-
tia, quòd imo per subsequens matrimonium
legitimati substitutum sub conditione si decess-
serit grauatus sine liberis ex legitimo matrimo
150 nio excludant, & hanc † sequuntur, Bal. con-
sil. 319. Matrimonium in articulo mortis, in
princ. & num. tertio, lib. quarto, Franc. Aretin.
in l. Gallus, §. si eius, in fin. ff. de lib. & posthum.
Afflic. in cap. primo, §. naturales, in quinto not.
tit. si de feud. fuer. controuers. inter domin. &
agnat. Franc. Rip. in rubr. num. 3. ff. si cert. pet.
in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 47. vbi de
communi opinione meminit, ff. ad Trebellian.
& in l. si vnquam, quæst. 32. num. 86. vers. Ideo
excludunt, C. de reuocan. donat. Dec. in c. cum
in cunctis, num. duodecimo, vers. Ex quibus in-
fertur, de postul. prælat. Hieronym. Zanch. in
rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 755. versic.
Nisi essent legitimati, d. tit. ad Trebellian. Lau-
rent. Siluan. consilio tertio, Quo ad primum du
bium, num. 22. vers. Hinc fit, rursus Dec. in l. ge
neraliter, §. cum autem, nu. 23. vers. Notandū
tamen est, C. de instit. & substit. & cons. 155.
Et diligenter, num. 5. & 6. cons. 624. Copiosè,
num. septimo, & cons. 626. Ad dubium quod
mouetur, num. 3. vers. Et specialiter facit, Mo-
derni Parisiens. in addit. ad Alexand. consil. 5.
Attentis narratis, num. 3. vers. Sed hæc senten-
tia, libro septimo, dicentes contrariam opinio-
nem duram esse, & contra ius commune, in nu
doque verborū rigore fundari, & ideo sibi non
placere, cum verba non sint mordicus Iudaico
more obseruanda contra æquitatem, & ius com
mune, contrariamque interpretationem es-
se contra verisimilem mentem testatoris, Car.
Ruin. cons. 80. De duobus est videndū, in prin.
lib. 3. Andr. Alciat. cons. 52. Hæc præmitto, nu.
3. lib. 9. vbi de veriori, ac crebriori sententia fi-
dem facit, Socin. iun. cons. 39. In casu ad me
transmisso, num. 63. vers. Verum tamen dico,
lib. 3. & cons. 63. Pręsuppono ante omnia, num.
56. uers. Et per eandem considerationem, eod.
uolum. utrobique allegans Iason. cons. 168. In
causa & lite, num. 6. lib. quarto, dicitque Socin.
iun. quòd non poterat tunc discerni quænam
esset communis opinio, Emanuel Soarez in lib.
recept. sentent. in uerb. Legitimatus ob matri-
monium, Celsus Hugo cons. 119. Esset opus,
num. quinto, Ioan. Cephal. cons. 111. Magnifi-
cus Dominus Pasqualettus, num. 3. & 4. libro
primo, cons. 239. Substitutionis uerba, nu. 12.
libro secundo, & cons. 541. Cum testator, num.
undecimo, & intr. lib. quarto, ubi nu. 36. istam
crebriorem opinionem esse dicit post Andreā
Alciatum quem allegat, Hieronym. Gabriel.
cons. 21. Sebastianus, num. 39. cons. 24. Puto,
numero primo, libro primo, Fran. Bursat. cons.
primo, Non abest, num. 28. ubi plures citat, &
magis communem opinionem esse scribit, con
silio 17. Dominus Hieronymus, num. quarto,
de eadem communiori attestans, idem etiam as
serens cons. 18. Consului, num. 3. 8. 9. & 10. plu
res cumulans, libro primo, Andr. Tiraquell. in
tract. Primogen. quæst. 34. num. 57. uers. Nam
& isti, Franc. Marzar. in tract. de fideicommiss.
part. secunda, quæst. 30. uers. Contrariū tamen,
Ioseph. Ludouic. libro primo. concl. in 26. con-
clus. in fin. uers. Contrarium uoluit, ubi de ueri
tate istius opinionis meminit, post Augustin.
Bero. cons. 177. Consideranti mihi, num. 47. li-
bro secundo, Sfort. Odd. Perusinus in tract. de
compend. substit. partic. 6. conclus. 4. fol. 211.
uers. Ego teneo, dicens collatis authoritatibus
hinc inde esse æquales, & utrinque reperiri de
communi attestantes, ut hæc tanquam æquior,
& benignior sequenda sit ad fauorem filiorum

& ma-

& matrimonij,& post Andr. Alciat. in præcitato consf.52.ita etiam firmiter concludit Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. libro tertio, dub.3. solut. tertia, num.6. versf. Limita & secundo, fol.316. Michael Crass. in lib. sentent. §. Fideicommissum, sub num.5. versic. Contrariũ verò, fol.329. vbi affirmat hanc partem benigniorem, æquiorem, ac receptiorem esse, & contrariam in rigore verborum fundari duramque videri, ac contra verisimilem testatoris intentionem: subdens proinde istam vltimam tanquam matrim. fauorabiliorem iuriq. Canonico magis consonam sequendam esse.

Mouentur Scribentes Primò, nam legitimè natus,& matrimonio legitimatus, exæquati videntur, dicto cap. tanta, qui fil. sint legitim. l. cũ quis, C. de natural. liber. cum concor. vtrunque igitur complecti testator voluisse videtur, vt quod in vno dicitur in alio ex æquiparatis dictum passiua extensione censeatur, etiam si legis fictione exæquatio facta fuerit, l. prima, §. lex Falcidia, ad l. Falcid. ibique Ioan. de Imol. & Alexan. probarique videtur in l. generaliter, §. cum autem, d. tit. C. de instit. & substi. sed qui ab initio sunt legitimi proculdubio substitutũ sub conditione prædicta excludunt, ergo etiam per subsequens matrimoniũ legitimati debent eum excludere.

Fundamentum primum hoc de exæquatione multipliciter submouetur, Primò quòd exæquationis vis prædicta procedit in ijs quæ ab
151 ipsa lege deferuntur, † non autem in ijs quæ ex iudicio testatoris obueniunt, in ijs enim eius voluntas attenditur quæ potissimum in conditionibus primum locum obtinet, l. in conditionib. in princ. hoc tit. totumque efficit, l. ex facto, §. rerum autem Italicarum, ff. de hæredib. instit. ac in omnibus dominatur, l. cum quæstio, in fin. C. de legat.

Secundò dici potest, quòd etiam legitimati per rescriptum, & per curiæ oblationem nihil ab ijs qui ab initio sunt legitimi differre dicuntur, §. sit igitur licentia, Authen. quib. mod. natural. effic. legitim. & §. quoniam varie, Authen. quib. mod. natural. effic. sui, & tamen in eo differunt, vt substitutum excludere nequeant, cum testator dixit, Si decesserit sine filijs legitimè natis, vel ex legitimo matrimonio procreatis, voluntas enim testatoris quæ ex verbis colligitur euidenter refragatur: quod de oblatis cunę proprio loco declarandum est.

Tertiò dicebat Natta dict. consf. 602. Verba arbitror, numero quinto, hãc æquiparationem de legitimè nato ad legitimatũ per subsequens matrimonium non fieri propter similitudinem casuum, & rationis identitatem, sicut dicimus de filio qui seruo æquiparatur, vt quę dicta sint de seruo dicta de filio intelligantur, ob similitudinem, & identitatem rationis, vt scribit gloss. fin. in l. si quis seruo, C. de furt. Sed istam æquiparationem fieri legalis fictionis virtute, vt probatur in dicto cap. tanta, vbi dicitur quòd pro legitimis habentur, aliud enim est talem esse, & aliud haberi pro tali, vt per d. gloss. in l. mercis, ff. de verbor. signif. hancque fictionem testator excludit, dum expresse ad initium natalium se retulit, macula siquidem impressa est origini, vt inquit Bald. in d. cap. innotuit.

Vlterius dicebat Ioa. Cephal. d. consil. 364. Pro Magnifico Domino Iacobo Trotto, num. 34. & infr. libro tertio, ex intentione tamen Socin. iun. consf.39. In casu ad me transmisso, nu.
152 49. libro tertio, negari posse † legitimè natum & matrimonio legitimatum esse exæquatos, cũ legitimè natus absolutè omni tempore verè, & propriè sit legitimus, matrimonio autem legitimatus nequaquam, & propterea peioris sit cõditionis nato ex matrimonio putatiuo, igitur credendum est testatorem dum de progenitis ex legitimo matrimonio conditionem cõcepit, sensisse de natis eo tẽpore quo vere, & proprie matrimonium extabat, & sic de ijs qui plus habent, & absolutè ac simpliciter tales sunt, non autem de minus habentibus, qui tales sunt duntaxat secundum quid, l. Titiæ textores, vbi Bal. de leg. primo, l. hoc legatum, vbi Bart. de leg. 3. Angel. in l. prima, in princ. de verbor. oblig. Et ratio esse potuit, quia testator successionem ad legitimè natos restringendo, uoluit excludere natos ex illicita copula etiam si postea per matrimonium legitimentur, & hoc quidem ad reprimendum prauas fornicationes illicitosque coitus illorum quibus substituit, ut matrimonia cum paribus contraherent, non autem cum concubinis, quæ plerunque uiles sunt, & abiectæ conditionis, quibus frequenter similes nascuntur descendentes, cum ex malis sæpenumero
153 ro † non nascantur nisi mali, ut explicat in citato consilio Socinus iunior, & rursus consilio 63. Præsuppono, numero uigesimooctauo, & 33. d. lib.3.

Sed dictis responsionibus plurimum fortasse obstabit tex. in §. reliqui igitur, d. Authent. quib. mod. natural. effic. sui, ibi Semel enim eos efficientes legitimos, damus habere etiam successiones illas quas habẽt ij qui ab initio legitimi sunt, iunctis traditis per gloss. in dicto cap. tanta, in uerb. legitimi, & in dicto cap. innotuit, in uerb. Coniugata, ex hocque etiam tollitur, quòd exæquatio in ijs quæ sunt iuris procedat, non autem in ijs quæ ex uoluntate testatoris dependent.

Secundò dicebat Dec. dicto consilio 155. Et diligenter, colum. secunda, numero tertio, uerba testatoris debere intelligi quemadmodum de iure communi intelliguntur, ut not. Paul. de

Castr.

Castr. in l. fin. C. de verbor. signif. inquiens, q
si testator prædium fratribus suis reliquerit, se-
154 cundum † iuris communis dispositionem in-
telligetur, & sic tali casu fratres ex vtroque late
re coniuncti fratribus ex vno tantum latere prę
ferentur, prout de iure communi disponitur,
Authent. defuncto, C. ad Tertull. mouetur que
Castrensis per illum tex. egregiè id probātem:
ipsumque Paulum sequuntur Corn. consil. 22.
In hac consultatione, colum. quinta, num. 14.
versic. Item aliàs, lib. secundo, Socin. sen. cons.
51. Visa facti narratione, colum. quinta, versic.
Vnde dicit, libro quarto, Iason. in d. l. fin. num.
26. vers. Item dicit Paul. hic, Dec. consil. 153.
In effectu quæritur, colum. secunda, in fin. sub
num. 4. Et retenta ista conclusione, d. cons. 155.
num. tertio, vers. Ex quo enim, & consil. 299.
In causa mihi commissa, colum. tertia, numero
septimo, vers. Subsequenter videndum est, Ca-
rol. Ruin. cons. 107. Pro decisione eius, colum.
tertia, in fin. numero octauo, versic. Et adhuc,
lib. secundo, consil. 151. In causa illorum de Li
gnamine, colum. quinta, numero nono, versic.
Et pro prædictis, & consil. 165. Circa casum, co
lum. quarta, numero nono, vers. Et adhuc præ-
dicta, libro secundo, Paris. consil. 49. Visis du-
bijs, colum. tertia, num. 18. versic. Et Paulus de
Castro, libro secundo, Socin. iun. consilio 104.
Vt in præsenti consultatioue, colum. quinta, nu
mero 28. vers. Et hinc est etiam, lib. primo, con
silio 133. Quia præsens consultatio, colum. 6.
numero vigesimoquarto, versic. Hinc est, &
consilio 140. Præsens consultatio, colum. se-
cunda, numero octauo, vers. Ad quod optimè
facit, eodem volum. Idem etiam not. Bald. in l.
secunda, in fi. in vlt. not. C. de condit. insert. vbi
inquit, quòd testator in dubio videtur velle di-
sponere secundum ius commune, non autem
contra, Sed legitimatus ex subsequenti matri-
monio quo ad omnes effectus iuris dicitur legi
timus, dicto cap. tanta, & §. fin. Instit. de nupt.
ergo sub conditione ex legitimo matrimonio
natorum vocatus videtur, Et Decius plures iu
ris effectus recenset vt per eum, quorū aliquot
statim subijciam.

Ad hoc autem argumentum idem Natta in
præcitato loco respondere conatur, quòd pro-
cederet nisi verba testatoris apertè repugnarēt
quibus standum est etiam contra mentem l. si
alij, in fin. ff. de vsufruct. leg. cęterum nemo exi
stimandus est dixisse quod mente non agitaue
rit, vt inquit Iurisconf. in l. Labeo, ff. de suppel.
leg. Sed hæc responsio debilis valde est, & omis
sa illa broccardica vulgariq. materia, quādo ver
ba præualeant, vel quando mens uerbis præfe-
ratur, dicendum est iura in proposito effectum
ac finem rei respicere, & propterea uerba origi
nem denotantia inspicienda non esse magis e-
155 nim effectus † rei quàm origo attendi debet,
l. nemo, C. de Summ. Trinit. l. cuius effectus, de
regul. iur. cum igitur principia non perscrute-
mur, sed executionem finium, finis debet con-
siderari, l. Pomponius in negocijs, ff. de negoc.
gest. & tradit magistraliter Bald. in l. humanita
tis, in tertia opposit. numero tertio, C. de im-
pub. & al. substit. sed legitimatus quo ad iuris
effectus dicitur legitimus, ergo uoluntas dispo
sitioni iuris congruere debet, l. nemo potest, ff.
de legat. primo.

Tertiò mouentur per text. in c. cum in cun-
ctis, iuncto cap. innotuit, cum glo. in uerb. Con
iugata, extr. de elec. dicitur enim in d. c. cum in
cunctis, nullum in Episcopum eligi debere, nisi
qui de legitimo matrimonio sit progenitus, sed
legitimatus per subsequens matrimonium po-
156 test † eligi, ut per gloss. in d. cap. innotuit, in
uerb. coniugata, quam ibi sequuntur Anton. de
Butr. & Abb. ac idem Abb. in dicto cap. tanta,
Ioan. Calderin. cons. secundo, Constitutio ordi
nis, tit. qui fil. sint legitim. Iason. cons. 168. In
causa, & lite, colum. quarta, ante num. 7. uers.
Pro hoc adducit, libro quarto, Francisc. Rip. in
l. si unquam, quæst. 32. num. 87. uersic. Ideo ta-
les, C. de reuocan. dona. Ioan. Cephal. cons. 82.
Hæreditas duplex est, colum. secunda, post nu.
5. de communi opinione attestās, libro primo,
ergo idem in proposito cōcludendum uidetur,
ut iste ex matrimonio legitimatus substitutum
excludere habeat.

Sed ex intentione Alexandri de Imol. cons.
quinto, Attentis narratis, colum. tertia, nume-
ro septimo, & octauo, libro septimo, responde-
ri Primò potest, quòd prædicta militant in di-
spositione legis secus in hominis dispositione,
& ita etiam respondebat Anton. de But. in cap.
per uenerabilem, sol. antepenult. uersic. Alius
est effectus, d. tit. qui fil. sint legitim. lex enim fa
157 cilius moderatur, & ampliat † suam dispositi-
tionem, quàm dispositionem hominis, glo. ma-
gna in l. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. Vnde
dicimus mitius agi cū legis dispositione, quàm
cum dispositione hominis, l. Celsus, in princ. ff.
de arbitr. & ibi not. pleneque declarat Bart. in
l. amplius, numero secundo, ff. rem rat. hab. &
in l. si insulam, num. 10. de uerborum obligat.
Quod ultra Alexandrum confirmabat Natta
in præcitato consilio, numero septimo, quia in
simili uidemus, quòd in legali successione filius
alterius fratris concurrit cum fratre, quod fit se
cundum fictionem legis, per quam filius fratris
158 paternum gradum † ingreditur, §. cum filius,
Instit. de hæredit. quæ ab intest. secus in dispo-
sitione testatoris qui ad fideicommissum proxi
miores uocauit, tantum enim frater tunc admit
titur, qui est proximior testatori quàm filius al
terius fratris, quia testatoris uerba accipi de-
bent

bent sicut expresse sonant, & non est locus tunc iuris interpretationi, secundum Bald. in l. cum ita, §. in fideicommisso, ff. de legat. secundo, cuius decisio inquit Natta magis à Scribentibus approbatur, vt latè ostēdit Dec. consil. primo, Memini me aliàs consuluisse, nu. quarto, quinto, & per totum: Hæc tamen responsio per D. Sfortiam Oddum impugnatur ex text. in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substi. iuncta l. ex facto, §. primo, ff. ad S.C. Trebell. ex quibus iuribus videtur in hac materia confundi illa assertio, vt mitius cum lege agatur quàm cum homine.

Adhuc autem nos dicere possumus, dispositum in d. l. Celsus, in princip. extraneum prorsus ab hac quæstione videri, cum nō tractemus num lex, vel homo mitius agat, sed rationem qua lex mouetur ad promouendum in Episcopum ex matrimonio subsequenti legitimatum
159 in medium afferamus: Quod verò † apud Vlpianum lib. 13. ad Edictum Celsus inquit, aliā habet rationem quæ ab æquitate, quicquid alij dixerint, non distat, moræ enim purgationi tūc locum non esse constat, cum id æquum non esse apparet, veluti cum ita conuenit inter contrahentes, l. sancimus, C. de fideiuss. nihil namque magis congruit æquitati quàm ea quæ placuerint inter aliquos seruari, l. prima, de pactis, Cō uenisse autem tum quoque intelligimus cum in concipienda stipulatione ita sibi cauit stipulator, vt minimè obscurum sit, eum voluisse reo purgandę moræ facultatem adimere, vt cum stipulatio diem certam pœnamque certam contineat hoc modo, Si intra calendas insulam non feceris centum dabis, l. traiectitiæ, de act. & obligat. & d. l. Celsus, in hac enim stipulatione, adeo certa est contrahentium voluntas, vt nullus locus indulgentiæ, aut interpretationi illi, quę ἐκ τοῦ ἐπιεικείας fit, relinquatur: quo enim se vertat reus semper verum est, vt Celsus inquit, intra calendas datum non esse, cessante igitur omni obscuritate quæ iudicij clementiā benignitatemque in interpretanda voluntate ex bono & æquo requirat, d. l. traiectitiæ, non mirū si pœna committitur, & purgationi locus non datur: Quamuis etiam conditionis natura tunc spectanda sit, propter quam etiam reus ad purgandam moram non admittitur, quod alibi explicandum est.

Exemplum etiam quod idem Natta ad confirmationem dictæ responsionis ex Bald. in d. l. cum ita, §. in fideicommisso, adducit, quem vltra Decium sequuntur alij graues Iurisconsulti, Alexand. cons. 203. Consideratis, columna tertia, libro secundo, consilio quarto, Ponderatis verbis testamenti, colum. quarta, libro quarto, consil. 129. Perspectis his, colum. secunda, libro quinto, Carol. Ruin. consil. 134. Viso ac perlecto, numero vigesimosecundo, versic. Sed præmissa, lib. secundo, Rub. Alexandrin. consil. 36. Enitar, num. nono, & consil. sequent. incip. Circa dubium, quod est Iasonis de magis communi attestantis, Nicol. Bellon. cons. 50. In pręsenti consultatione, crebriorem esse dicens, numero secundo, idem Natt. consil. 679. In casu, numero vigesimo, vbi de communi meminit, & alij multi quos consulto prætereo, infirmum at que inconstans esse videtur, cum Baldi ac præ-
160 citatorum sententia † vera non sit, illamque reprobant, gloss. in dicto §. in fideicommisso, in verb. Primò, vbi Angel. de Periglis, Iacob. de Put. & Ioan. de Imol. circ. fin. Bald. sibi contrarius, consil. 488. Quidam Titius decessit, lib. tertio, consil. 432. Proponitur quòd mortuo, libro quarto, Dec. sibi parum constans, consilio 79. Et pro tenui, colum. prima, & sequen. cons. 217. In casu proposito, num. secundo, Corn. in l. fin. circ. fin. num. quinto, vbi hanc sententiam in praxi seruandam esse scribit, C. de verborum signif. & ne omnes memorem cum longum val de esset, dixerim magis communem opinionē contra Bald. in d. §. in fideicommisso, verè esse vt attestantur Socin. iun. consil. 116. Viso puncto, num. octauo, & nono, & consil. 126. Magna profectò, num. 25. libro primo, cons. 146. Viso testamento, numero 17. libro secundo, consilio vigesimo, Non disputabo, in princ. libro tertio, Gualdens. tit. de substit. cautel. 27. num. primo, Ruin. consilio. 68. Primum dubium, in finalib. verbis, libro secundo, Ioan. Cephal. consilio 16. Visis omnibus, num. 30. libro primo, cons. 215. Præsupposita, num. duodecimo, & cons. 283. Magnificus Dominus Vbertinus, num. 14. libro secundo, Rollan. de Vall. cons. 68. Perspectis diligenter omnibus, num. 22. 33. & 46. lib. primo. Quòd autē humanior sit atque æquior, scribunt Fernan. Vasq. in tract. de success. crea. lib. 3. §. 27. num. 17. & ante Vasquium idem dixit Ang. de Periglis in prælleg. §. in fideicommisso, quem referendo sequitur Didac. Tolet. in lib. Pract. quæst. cap. 38. num. 4. & secundum hanc opinionem aliàs ego pro Riuerijs cōsului in consil. incip. Dubia super testamento, num. 48. vers. Quartò de iure.

161 Nec est uerum repręsentationem istam † secundum fictionem præcedere, sed magis ex pręsumptione, vt declarat Socin. iun. consil. 116. Viso puncto prædicto, numero quintodecimo, libro primo, Paris. consil. 38. In hac consultatione, num. 14. lib. 2. Ioan. Cephal. cons. 489. Testator filijs institutis, numero 57. libro quarto, Iacob. Menoch. alios allegans, consil. 357. Dubitatio hæc expressè, numero trigesimotertio, libro quarto, & dixi in præcitato consilio pro Riuerijs, numero 146. versic. Quartò respondetur.

Secun-

Secundò Alexan. d. cons. 5. sub num. 8. vers. Potest etiam responderi, dicebat quòd in casu notato per gloss. & Doctor. in dicto cap. innotuit, & in dicto capit. tanta, tertio præiudicium non afferebatur per admissionem legitimati ex subsequenti matrimonio ad illam dignitatem, ad quam legitimè nati promouentur, sed in casu nostro sic. substituto enim per fideicommissum præiudicium inferretur, cui ius in spe probabili quæsitum esse dicitur, Vnde fideicom-
162 missarius potest petere sibi † caueri de restituendo fideicommissum eueniente conditione, quod petere non posset si esset spes improbabilis, l. cum Archimedoram, C. vt in poss. leg. l. inter omnes, ff. qui satisdar. cogant. iuncta l. secunda, §. interdum, ff. de vulgar. & pupill. & l. fin. C. de pact. declaratque notabiliter Bart. in his potest, columna tertia, versic. Sed circa hoc quæro an substitutus, de acquiren. hæredit. rursus Bart. Paul. de Castr. & Ioan. de Imol. qui de communi opinione testatur, in l. cum tale, §. Titius, hoc tit. Petr. de Ferrar. in tit. de fideicommiss. hæredit. pet. numero quinto, Alexan. consil. 187. Videretur prima consideratione, columna tertia, num. 13. vers. Vnde grauati, lib. quinto, Ioan. Cephal. consil. 381. Testator instituit masculos, num. 29. vers. Nono debitor in diem, libro tertio, Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. lib. 5. interpr. 2. solut. 2. num. 148.

Potest etiam petere vt hæres de restituendo
163 grauatus † inuentarium conficiat, Bart. in d. l. cum tale, §. Titius, num. secundo, & in l. Marcellus, num. octauo, ff. ad Trebell. Cappell. Tolos. decis. 314. incip. Item fuit quæsitum an fideicommissarius, vbi latè Stephan. Aufrer. in addit. plures insignium antiquorum Doctorum autoritates allegans, Guid. Pap. decis. 351. Vtrũ hæres rogatus, in princip. vers. Attamen ista ratione non obstãte, vbi rationes affert, Castrens. in dicto §. Titius, numero secundo. Car. Ruin. consil. 159. Quamuis, numero vigesimoquinto, vers. Tertiò not. libro tertio, Augustin. Bero. q. 118. An fideicommissum, vbi in princip. & post num. quarto, testatur esse communem opinionem, Francisc. Marzar. in Epitom. de fideicommiss. quæst. 54. in fin. Licet huiusmodi inuentarium solenne non sit, vt illud de quo in l. fin. C.
164 de iur. delib. sed magis † quædam descriptio, vt inquiunt Castrens. in dicto §. Titius, Ruin. dicto numero vigesimoquinto, Guid. Pap. & Bero. numero tertio, in præcitatis locis: Et vbi de tertij præiudicio agitur legitimatio ad tempus natiuitatis retro non trahitur, §. liceat, aliàs incip. Si quis ergo, Authent. quib. mod. natural. effic. legitim. & ibi not. Angel. Et quòd substituto ob spem probabilem ius quæsitum
165 censeatur, † scribunt Dec. consilio 425. in casu proposito, ante numerum nonum, & Carol. Rui. consilio nonagesimosecũdo, De duobus principaliter, numero sextodecimo, libro tertio.

Si tamen rectè aduertatur, hæc secunda Alexandri de Imol. responsio vsquequaque tuta non videtur, Primò negando in casu posito per gloss. & Doctores in dicto cap. innotuit, de tertij præiudicio non agi, cum de maiori præiudicio ibi tractetur, quàm in terminis propositæ quæstionis, hic enim de particulari, ibi de vniuersali iactura agitur, ratione Episcopalis dignitatis, & Ecclesiasticæ Hierarchiæ, quæ est vt castrorum acies ordinata, Episcopi enim in A-
166 postolorum locum † successerunt, & ideo præter cæteros Ecclesiasticos gradus Episcopos ad hunc hierarchicum ordinem pertinere non ambigitur, & positos (sicut Apostolus ait) à Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei, eosque Presbyteris superiores esse, ut in Sacro Tridentino Concilio sessione vigesimaquarta, cap. quarto, incip. Quoniam verò. Nõ mirum si in ipsorum
167 electione multo magis † elaborãdum est, cum supra omnes gradus constituantur, totius enim familię Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore non reperiatur in capite. Hoc itaque munus huiusmodi cẽsetur, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit: vt non abre studeãt Sacri Canones illos præfici debere qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles fuerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, & qui ex legitimo matrimonio nati, & vita, ætate, doctrina, atque omnibus alijs qualitatibus præditi sint, quæ iuxta Sacros Canones & Tridentinæ Synodi decreta requiruntur, vt in Decret. de reform. sessione vigesimaquarta, cap. primo, & in dicto cap. cum in cunctis, ext. de elect. Ne igitur Episcopalis dignitas natalium vilitate coinquinetur, & illustris ordo obscuretur, graue præiudicium est censendum, si contra decreta Episcopus eligatur, qui inter il-
168 lustres personas † connumeratur, secundum Bart. in l. omnes populi, in quarta quæst. primæ quæst. princip. numero decimo, versic. Illi uerò, ff. de iustit. & iur. quem sequitur Ioan. Bertachin. de Firmo in tract. de Episcopo, in prælud. ante finem, uersic. Item Episcopus. Et quamuis Specul. in tit. de iurisdictio. omn. iudic. in princip. columna tertia, Episcopum inter spectabiles numerari scripserit, & Bald. in l. ad similitudinem, in secundo not. C. de Episcop. & cleric. crediderit Episcopum illustribus ęquiparari, illustrem tamen non esse, idemque Bald. in l. prima, §. his cunabulis, numero tertio, ff. de offic. præfect. prætor. Episcopos inter spectabiles connumerauerit: tamen Dec.

in l. prima, columna quarta, numero vigesimotertio, versic. Quintò inter Spectabiles, ff. de officio eius, videtur primam opinionem tenere, quod Episcopus sit illustris, allegat ad hoc gloss. in dicta l. prima, de offic. præfect. prætor. quæ E-
196 piscopos † & Cardinales Præfecto prætorio æquiparat qui est illustris, ac etiam tex. in c. si. de re iudicat. in sexto, vbi Episcopus per alium ad instar illustrium ferre potest, sed siue spectabilis, siue illustris sit, Episcopalis dignitas magna est, vt maximum sit præiudicium illam minuere, & hoc quidem præiudicium præferendum sit substituti præiudicio de lucro captãdo agentis, quinimo de omnium vere legitimorũ præiudicijs adhuc agi dicitur, & illorum præsertim, qui ad eandem Episcopalem dignitatem eligi possent, eamque scandere promerentur, si ille per subsequens matrimonium legitimatus non eligatur.

170 Secundò, negando retrotractionem † ob ius in spe quæsitum impediri, quod expressè probatur ex text. in l. prima, §. qui mortis, ff. ad S. C. Trebellian. vbi si is qui mortis tempore ciuis Romanus erat ante aditam hæreditatem in seruitutem deducatur, legitima hæreditas ei nõ defertur, nec si postea liber factus sit, nisi beneficio Principis fuerit restitutus, & tamen eo seruo pœnæ effecto interim erat alteri scilicet sequenti proximiori ius quæsitum, Et id quoque probatur in l. prima, §. fin. ff. de bonorum poss. contra tabul. iunctis ijs quæ not. gloss. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. ex quibus constat, quòd licet habens primum locum illum perdat, quia fortè deportatus est, & sic secundus sit in spe iuris suitatis, ille tamen postea restitutus, qui primus erat locum suum recuperat.

Vltimò (vt alia prætereeam) adducitur, quòd legitimatus per rescriptum in feudo non succedit, capitulo ptimo, §. naturales, si de feu. fuer. controuers. inter domin. & agnat. vasall. super quo multa in præcedentibus dicebam,
171 sed si ex matrimonio † subsequenti legitimatus quis fuerit, vtique in feudo succedet, vt in dicto §. naturales, Andr. de Isern. Princeps feudistarum, & maximus Iurisconsul. inquit, ac Iacob. de Beluis. Aluarot. & Matth. de Afflic. in quinto not. numero sexto, de communi attestans, Hostiens. Ioan. Andr. Anton. de Butr. Cardinal. Abb. & alij, in capit. lator, qui fil. sint legitim. Abb. in dicto cap. tanta, columna secunda, versic. In gloss. prima, Alberic. de Rosat. in rubric. columna prima, versic. Sed nunquid, & versic. sequen. C. de natural. liber. Alexand. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, numero decimooctauo, in fin. versic. Benè facit, communem esse asserens, ff. ad Trebellian. Iason. in l. generaliter, §. cum autem, post numerũ decimũ, versic. Confirmo per simile, C. de institut. & substitut. vbi autoritates allegat Iacobi de Beluisio, & Andreæ de Isern. quem summum feudistam appellat, vt reuera est, Dec. consil. centesimo quinquagesimoquinto, Et diligenter, post numerum quartũ, versic. Et taliter legitimatus, de recepta opinione fidem faciens, & in cap. cum in cunctis, numero vigesimosexto, extr. de elect. Socin. sen. consilio tertio, In causa Domini Guidi, numero sextodecimo, libro tertio, & is communem esse affirmãs, ut idem scribit Curt. iun. consilio centesimo trigesimosexto, Quidam vasallos, in princip. vbi citat Andream, qui mouetur per text. in dicto cap. tanta, non distinguentem inter bona feudalia, & allodialia, cum non sit rationem diuersitatis assignare, ut per eum, Francisc. Rip. in l. si vnquam, quæst. trigesimasecunda, numero octuagesimooctauo, C. de reuocan. donat. Carol. Ruin. consilio 211. Prima videtur considerationе dicendum, numero secundo, libro primo, Paris. consilio tertiodecimo, De pluribus, numero quadragesimoquarto, ac infr. libro secundo, & Franciscus Viuius opinio. 304. Filij nati, numero secundo, Felyn. in capit. in præsentia, columna decima, versic. In quantum, deprobat. Laurent. Siluan. consilio tertio, Quo ad primum, numero vigesimoseptimo, vers. Similiter, & num. 49. versic. Et in tali feudo, Nicol. Boer. decis. 123. & breuiter dico, num. quarto, versic. Vbi etiam tenet in prima parte, Marc. Mant. cons. quadragesimoquinto, In præsenti difficultate, num. quintodecimo, Petr. Duen. reg. 350. incip. Filius naturalis, in sexta ampl. vbi multos allegat, & de communiori testatur Francisc. Bursat. consilio decimo, Illustris Comes Ludouicus, numero sexto, libro primo,
172 Quod est verum etiam † si in inuestitura feudi ad successionem vocauerit filios natos ex legitimo matrimonio, vt concludunt Andr. de Isern. in dicto §. naturales, ibidemque Afflict. in quinto not. Cardinal. Alexandrin. in dicto capit. tanta, columna quarta, versic. Quæro an filij, vbi de communi meminit, quemadmodum etiam Abb. columna quarta, versic. Quæro amplius, Iason. consilio 168. In causa, & lite, numero sexto, versic. Ista ergo legitimatio, libro quarto, Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intestat. numero 65. in fin. Anton. de Rosell. in tract. de legitim. in quinta chart. columna quarta, vers. Sed iuxta istam quæstionem, Ludouic. de Sardis in eodem tractat. columna vigesimaquinta, Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, post numerũ quadragesimũseptimũ, versic. Et ibi Panormitanus, ff. ad Treb. de communi attestãs, Duen. in d. regul. 350. in 6. ampliat. in fin. versic. Sed indistinctè, Didac. Couarru. in Epitom. de

Sponsal.

Sponsal. in prima part. §. secundo, in fin. numero 30. Andr. Alciat. in l. Gallus, §. & quid si tantum, in secunda lectur. numero 31. versic. Et ideo succedunt, vbi magis communem esse affirmat, ff. de liber. & posthum. deque eadem crebriori testatur in l. ex facto, numero quartodecimo, ff. de vulgar. & pupill. & libro tertio, de verbor. sign. numero duodecimo, ac etiam consilio 52. numero 6. libro nono, communemque ac veriorem opinionem esse dicit Francisc Bursat. consilio decimoseptimo, Dominus Hieronymus Pictor, numero tertio, libro primo, post Thomam de Marinis, in tract. de feud. libro primo, tit. tertio, num. 45. & 48. idem quoque voluit Diomedes in constit. Honorem, in glo. prima. vers. Aut per matrimonium, fol. 49. ac eruditissimus Iurisconsult. Ioan. Vincen. de Anna Neapolitanus, in rep. rubr. de vasall. decrep. ætat. in verb. Vt filij, numero 42 9. versic. Etiam si feuda.

Confirmatur, quia similiter fœminas excludit, si dictaret statutum, quòd extantibus filijs
373 masculis † legitimè natis, vel de legitimo matrimonio procreatis, fœminæ non succedant, Anton. de Butr. in cap. per venerabilem, num. sextodecimo, versic. Sed postet esse dubium, d. tit. qui fil. sint legitim. Dec. consilio 52. Viso eleganti consilio, numero tertio, & d. consilio 155. Et diligenter, numero quarto, versic. Ad idem facit, post Paul. de Castr. quem citat consilio 280. Super eo, numero quarto, & quinto, libro primo, Paris. consilio tertiodecimo, De plurib. numero 40. & cõsilio quintodecimo, Circa præsentem consultationem, numero septimo, vers. Vbi etiam tenent, libro secundo, Rolan. de Val. consilio 100. Reuocatur in dubium, numero 4. & infr. lib. 2.

Huic rationi Franc. Mantic. d. lib. 11. tit. 12. num. 22. ac alij complures nituntur respõdere,
374 negando dictam opinionem † quæ constituit legitimatos ex subsequenti matrimonio sub inuestitura pro se, & filijs legitimè natis, vel ex legitimo matrimonio procreatis comprehendi, & ad feudum hoc modo acquisitum admitti, contrarium enim tenent, Bald. in d. cap. primo, §. naturales, colum. prima, vers. Quæro quid de legitimato per matrimonium, Præposit. Alex. in cap. per venerabilem, §. quod autem, nu. 60. vers. Vltimò dicas, vbi etiam Aegid. de Rustic. colum. 9. vers. Attende hic, qui fil. sint legitim. Alexan. consil. quinto, Attentis narratis, sub num. 3. vers. Hoc etiam confirmatur, lib. septimo, Cur. sen. cons. 35. Statuto seu in capitulis, colum. 7. num. 22. vers. Et benè facit, post Ioan. Andr. & Iacob. de Aret. quos citat, Ludouic. Gozadin. cons. 25. In hac causa, nu. 2. vers. Ita dixit Baldus, Andr. Barbat. in l. cum acutissimi, num. 240. C. de fideicommiss. Carol. Ruin. consilio 92. De duobus principaliter, colum. 6. sub num. 13. vers. Et hoc etiam, libro tertio, Curt. iun. in trac. de feud. in 3. par. vers. Secunda principalis regula, num. 41. Ioan. Cephal. consilio 111. Magnificus olim, num. vndecimo, versic. Quæ conclusio, lib. primo, Natt. cons. 602. Verba arbitror, numero octauo, vsque ad num. 11. Fortun. Garz. in d. l. Gallus, §. & quid si tãtum, num. 279. & 280. Rolan. de Vall. cons. 100. Reuocatur in dubium, num. 39. vers. Sextò sententia ista, & num. 47. libro secundo, vbi hanc partem veriorem, cõmuniorem que esse dicit, Hippol. Rimin. l. cons. 522. Prætendit D. Iustinianus, num. 30. vers. Dicunt enim, libro quinto, Iacob. Menoch. consilio 16. Quod iam non fatis, colum. secunda, nu. 6. lib. primo, vbi de magis recepta Doctorum sententia testatur, & nu. 20. Luc. de Penna in l. eos, nu. 49. vers. Et quid per canones, & nu. 61. vers. Præterea dominus qui locauit, C. de his qui spõte publ. mun. sub. libro decimo, latè hanc opinionem defendens: Vnde hæc responsio in tanto Doctorum conflictu, ac contrarietate afferri non debuit, præsertim cum ipsa quæstio de feudo ijsdem ferè difficultatibus laboret quibus proposita conclusio fluctuat, estque veluti in medium deducere id de quo disputatur, & in omnem euentum pri-
375 ma opinio † sequenda est, quàm vltra prætatos tenent Iul. Clar. de communi attestans, libro quarto, in §. feudum, quæst. 82. vers. Sed quid si feudum, Franc. Bursat. consilio decimo, Illustris Comes Ludouicus, ante nu. 7. dicens magis communem opinionem esse, Lauren. Siluan. consilio tertio, Quo ad primum, num. 49. vers. Quinimo Abbas, qui etiam de magis communi meminit, & numero 52. consulendo, ac iudicando ab eadem opinione recedendum non esse scribit.

Propterea dupliciter responderi potest, Pri-
376 mò, quòd feudorum opiniones † ad decisionem causarum in alia materia quàm feudali allegari nequeunt, ut clarè dicit Bart. in l. ut iurisiurandi, §. si liberi, circa medium, ff. de oper. libert. scilicet quòd cum consuetudines feudales non sint regulæ, nec rationes à iure communi traditæ, non sunt ad decisionem causarum in alia materia, quàm feudali allegabiles, cum enim sint ius consuetudinarium, non sunt ad consequentias trahendæ, l. quod verò contra, ff. de legibus, luteque declarat Curt. iun. consilio sexagesimotertio, Præsupponitur in facto, columna octaua, sub numero quartodecimo, usque ad numerum sextumdecimum. Vnde cũ dispositio d. cap. primi, §. naturales, sit exorbitans à communibus regulis, ut ibi Curtius inquit, non potest trahi extra casum suum, & sic ad materiam fideicommissariam pro substituti exclusione.

Et quoniam fortasse hæc secunda responsio, tanquam nimis generalis alicui omnino non arridebit, ideo tertio dici potest, in dicto §.natu-
177 rales, id propter exuberantem naturam † seu di contingere quod est beneficium, cap.primo, §. penult. quib. mod. feud. amitt.& sic videtur facienda lata interpretatio, sic in legali dispositione fieri solet, argum. not. per Alexand. & Iason. in dicta l. Gallus, §. instituens, de liber. & posthum. Denique ad id de statuto dupliciter potest responderi, Primò (supponendo id verum esse) quòd habeat locum in legis dispositione, at nos loquimur in dispositione testatoris, & ita ad tale statutum respondet Carol. Ruin. dicto consilio nonagesimosecundo. De duobus principaliter, numero quartodecimo, versic. Et ex hoc etiam respondetur, libro tertio, ac etiam Ioan. Cephal. dicto. consilio 82. Hæreditas duplex est, columna penult. in prin. numero septuagesimo, libro primo, Rollan. de Vall. consilio vltim. Reuocatur in dubium, numero quadragesimoquinto, versic. Pariter non obstat, libro secundo, & Francisc. Mantic. dicto libro vndecimo, titu. duodecimo, numero vigesimotertio, versic. Quod verò dictum est, fol.292.

Secundò, id falsum esse quãdo statutum est iuris communis correctorium, secundum Ruinum, dicto numero quartodecimo, versic. Vel est dicendum, vbi asserit Castrensem malè sensisse, istoque casu contrarium tenuisse Ludoui cum Romanum, & Ioan. Andreæ, ac cum ipsis Doctores magis communiter transire: & Rolandus dicto consilio vltimo, numero quadragesimoquarto, refert in eandem sententiam concurrere Antonium de Rosell. Ludouic. de Sard. & Albertum Brun. postque istos pertransit Mantic. dicto numero vigesimotertio, versic. Secundò idem Ruinus. Hic Franciscus Mantica Vtinensis ille Iurisconsultus est, cuius opus elaboratissimum cum primum improuiso in quadam bibliotheca vidissem, solo titulo de coniecturis vltimarum voluntatum (testor veritatem) obstupui, cum autem deinde eruditissimi, acutissimique viri opus ipsum legissem atque considerassem, magis, ac magis eminentẽ eius doctrinã subtilitatẽ ordinẽ, atque copiã admirari, ac obstupescere cępi, vt non ab re sit, si ipsum vti benemeritũ in Rotæ Romanæ Auditoriũ inter illos amplissimos Iurisconsultos maxima cum laude in pręmiũ virtutis ascitum, & nũc etiã purpura splendescentẽ aspiciamus.

Quid nũc absoluta iam disputatione in hoc perdifficili articulo dicendum erit? negari certè nequit dubitationem esse obscuram, & scabrosam propter conflictum Scribentium inuicem acerrimè discrepantium, vt inquit Rolan. de Vall. dicto consilio centesimo, Reuocatur in dubium, in princip. libro secundo. Ego autem vt meum quoque calculum addam, ab hac po-
178 steriori sententia † non arbitrarer fore recedendum iudicando, ac consulendo, nam quicquid exercendi ingenij causa, in contrarium considerari posset, vt Laurentius Siluanus dicebat, in substantia hæc opinio videtur verior, & æquior ex Andrea Alciato viro grauissimo, magisque communis, ac crebriori calculo recepta ex præallegatis Scribentium autoritatibus, & licet multas rationes huc pertinentes possem adducere, breuiter tamen moueor ad id dicendum.

Primò, nam ista legitimatio reducit ad statum primum contrahentes eorumque liberos, text. est in dicto capit. tanta, quod affirmauit Hostiens. in Summ. eodem titu. §.qualiter, & à quo, inducitur enim per Principem Principum, ac Dominum dominantium, videlicet, DEVM OPTIMVM MAXIMVM Omnipotentem ob pęnitentiam, & conuersionem quæ per huiusmodi sequens matrimonium ad eum fit, ideoque latius operari debet, iuxta tradita per eundem Hostiens. in capit. ex transmissa, de renunciat. cum enim agimus de amissis per peccatum restituendis per gratiam, restitu-
179 tio debet plenissimè intelligi, quia Deus † opus imperfectum non nouit, capit. maiores, de baptism. cum simil. & Genesi capit. primo, in fin. ibi. Viditque Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona, hocque ob ingentem vim matrimonij, idest uirtutem maximam huius sacramenti, quemadmodum Ioan. Andr. ibi interpretatur, columna secunda, in princip. uersic. Vbi etiam iuuenies: Quod quidem sacramentum matrimonij magnum est, gratiamque confert, ut in sacro Tridentino Concilio sess. uigesimaquarta, de Sacram. Matrim. Proinde retro tractionem in dicto cap. tanta, non fictione illa iuris ad similitudinem postliminij ex lege Cornelia, aut alia introduci crederem, sed ipsam uti effectum tantæ efficaciæ sacramentalis potentiori ui, ac uirtute non ordinaria, ut lex fingere assolet considerari, quod alibi Petrus Philippus Corneus Perusinus Iurisconsultus nobilissimus subodoratus est, habuit siquidem suaue ingenium, & iuris ciuilis miram cognitionem, atque scientiam, quemadmodum eius responsa ac lecturæ testantur, Ioannis Petrutij de Monte Sperello, & Benedicti Capræ pręclarissimorum Iurisconsultorum diligens imitator, ut Corneam familiam altius extulerit, ac latius proucxerit, ex qua Illustres imo Illustrissimi uiri prodiere, inter quos Ascanius Corneus Iulij Tertij Pontificis nepos Fuluijq. Cornei Cardinalis frater, is bellica uittute Perusiam magis, atque magis exornauit, tantisque animi, ac corporis dotib. pstitit, ut Rom. primis

illis

illis exercituum Ducibus qui Romanam virtutem belli artibus æternitati consecrarunt iure sit æquandus.

Secundò, nam ante legitimationem nullum ius quæsitum est legitimis, sed solum quædam spes succedendi, quæ tanti non est, vt ius quæsitum esse dicatur ad impediendam dictam retrotractionem quasi imminente tertij præiudicio, cum multa accidere possint ne substitutus hæreditatem accipiat, argum. l. naturalem, §. illud quæsitum est, in fin. ff. de acquiren. rerum domin. vnde spes successionis ista non attenditur, ut dicit Bart. in l. sciendum, in princip. ante fin. num. 12. vers. Præterea ista spes, ff. qui satisd. cogant.

Tertiò, quòd ius in spe quæsitum (vt dicebam) retrotractionem non impediat, probatur
180 tum † in d. l. prima, §. qui mortis, ff. ad Trebel. tum etiam in l. prima, §. fin. ff. de bonor. possess. contratabul. iunctis ijs quæ not. gloss. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum.

Vltimò, si ius in spe quod habet substitutus retrotractionem ex matrimonio subsequenti inductam impediret, sequeretur quòd per antecedentem natiuitatem legitimorum habentium spem succedendi in totum, legitimatio sequens naturalium filiorum impediretur, quæ quidem nihil primis obesset quin in totum sue cederent, quod cum sit falsum, quia id ita intelligitur nisi, & alij nascantur, etiam naturales qui legitimentur, dicto cap. tanta, ergo à fortiori falsum est, antecedens, vt spes substituti retrotractionem impedire habeat, spes enim illa liberorum legitimorum non consideratur, argum. l. post emancipationem, ff. de adim. leg. & notatorum ab Hippol. Riminal. in §. primo, numero 262. & 263. Institut. quib. alien. lic. vel non.

Concludo igitur vltimam hanc opinionem veriorem, validioremque esse, quamuis plures quos recensebam contrariam Antonij de Butrio sequantur, qui medullam fortasse dubitationis non attigerunt, frequens enim in iure ciuili est, vt Doctores aliqui autoritate præceptorum freti, vel aliorum Scribentium quos graues esse existimant, cum ijs absolutè omni disceptatione prætermissa transire audeant, vt hinc numerus opiniones comprobantium excrescat, exemplo sociorum Aeneæ apud Homerum, lib. Iliad. 13.

Αἰνείας δ' ἑτέρωθεν ἐκέκλετο οἷς ἑτάροισι
Δηΐφοβόν τε Πάριν τ' ἐσορῶν, καὶ Ἀγήνορα δῖον,
Οἵ οἱ ἅμ' ἡγεμόνες Τρώων ἔσαν αὐτὰρ ἔπειτα
Λαοὶ ἕποντ', ὡσεί τε μετὰ κτίλον ἕσπετο μῆλα
Πιόμεν' ἐκ βοτάνης, γάνυται δ' ἄρα τε φρένα ποιμήν.

Licet calculatis nominibus hæc posterior sit etiam (vt dicebam) crebrior, atque communior, visaque adhuc fuerit æquior, & benignior.

Tertius principalis casus est, quando conditio substitutionis sub qualitate legitimè natorum concepta reperiretur, nunquid ex matrimonio subsequenti legitimatus substitutum excludat? hic casus à priori non differt nisi in verborum conceptione, sed cum aliqui autoritates, ac decisiones in terminis desiderent, & exquisita diligentia delectentur, proinde distinctè ipsum hic inserere studui, vt enim scribit Curtius iun. dicto consilio, 64. Præsupponitur in facto, numero duodecimo, vers. Tamen ista
181 communis conclusio, idem est dicere † sine filijs legitimè natis, vel ex legitimo matrimonio descendentibus, hæcque verba æquipollent, vt probatur in cap. innotuit, iunct. cap. cum in cūctis, extr. de elect. Et in hoc tertio casu omissa
182 disputatione concludendum † est, legitimatū ex matrimonio subsequenti appellatione legitimè natorum ad substituti exclusionem intelligi, vt concludunt Paul. de Castr. in l. fin. circa fin. vers. Mihi autem videtur, C. de his qui ven. ætat. impet. & cons. 180. Supereo quod primo loco quæritur, colum. quarta, numero quinto, vers. Nisi quando, libro primo, Dec. in d. cap. cum in cunctis, columna tertia, numero vndecimo, vers. Et ideo, extr. de postul. prælat. ac dicto consil. 155. Et diligenter, numero septimo, vers. Nō obstat quòd legitimatus, Nouiss. Parisiens. ad Alexand. cons. quinto, Attentis narratis, numero secundo, in verb. Contrariam, libro septimo, Augustin. Bero. in cap. in præsentia, numero. 338. de probat. Laurent. Siluan. dicto cons. tertio, Quo ad primum dubium, numero vigesimosecundo, Andr. Alciat. cons. 52. Hæc præmitto, numero quinto, librononо, Paris. cons. 13. De pluribus, numero 39. libro secundo, cons. 15. Circa præsentem consultationem, numero septimo, eodem volum. Carol. Ruin. consil. 80. De duobus, nnmero secundo, libro tertio, Natt. cons. 121. In causa possessorij, colum. quinta, num. 13. vers. Sed sic est, lib. primo, Francisc. Bursat. cons. 10. Illust. Comes Ludouicus, num. 7. qui de communi opinione attestatur, lib. primo, Hieronу. Gabriel. cons. 21. Sebastianus, num. 37. & is lib. 1.

Et quamuis contrariū scripserint Natta sibi parū cōstās, cons. 624. Testator substituit, nu. 18. & infr. lib. 3. Curt. sen. cons. 73. Super memorata facti narratione, col. 27. vers. Et idē Barbatias ante nu. 25. & Io. Ceph. cons. 364. Pro Magnifico D. Iacobo Trotto, nu. 26. lib. 3. tamen non est ab opin. Castrens. in iudicijs & respōsis recedendum, cum sit verior, & non solum cōis, sed etiam frequētiori calculo recepta, pro qua faciunt omnia quæ ad firmandam opin. affirmatiuam in præcedenti casu scripta reperiūtur.

Cū igitur talis ac tātus sit fauor matrimonij,
183 non mirū si ex eo subsequenti legitimati † ad

emphyteusim Ecclesiasticam receptam pro se, & filijs legitimè natis admittantur, Io. de Imol. in l. quod dicitur, numero decimo, in fin. versic. Et per hanc rationem, ff. de verbor. oblig. Petr. de Anchar. consil. 241. Ex tenore priuilegij, numero quinto, versic. Quinimo & si ista esset, Alexand. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, numero 18. de communi attestans, ff. ad Trebel. Ias. in l. generaliter, §. cum autem, num. decimo, vers. Et quòd legitimati, C. de instit. & substit. Felyn. in cap. in præsentia, numero 24. vers. Quintò in quantum, extr. de probat. Dec. in dicto cap. cum in cunctis, numero nono, in fi. vers. Et in simili habetur, & consilio 155. Et diligenter, numero quarto, Franc. Rip. in l. si vnquam, quæst. 32. num. 89. vers. Ideo tales succedunt, C. de reuocan. donat. Laurent. Siluan. d. cons. tertio, Quo ad primum dubium, num. 24. versic. Similiter succedunt, Ioan. Lopez in rub. extr. de donat. inter vir. & vxor. §. 60. numero octauo, vers. Nisi sint legitimati, Duen. in reg. 350. Filius naturalis, num. septimo, vbi multos allegat, Andr. Tiraquell. in tract. de iure primogen. quæst. 34. numero 55. versic. Item licet emphyteusis, fol. 252. Paris. cons. 13. De pluribus num. 43. vers. Tamen quando filius, libro secundo, Francisc. Viuius, opin. 304. Filij nati, num. septimo, vers. Similiterque isti, Hierony. Gabriel. consil. 21. Sebastianus, num. 42. qui loquitur etiam vbi concessio esset facta pro se, & filijs legitimè natis, de magis cōmuni attestans, libro primo, Ioan. Cephal. cons. 276. Magnificus Dominus Iacobus Philippus, numero 43. libro secundo, Antonin. Tesaur. in decisionib. Pedemontanis, decis. 84. Legitimatione, numero secundo. versic. Amplia secundo, fol. 78.

Quartus principalis casus est, quando substitutio esset concepta sub conditione si grauatus sine filijs legitimis & naturalibus, ac de legitimo matrimonio procreatis decesserit, nunquid tunc ad exclusionem substituti ex subsequenti matrimonio legitimatus admittatur, & concludendum est stante huiusmodi gemina-
184 tione qualitatum † prædictarum legitimatū non comprehendi, neque admitti, vt scripsere Bald. consilio 367. Quidam tres hæredes, libro quinto, Socin. sen. consil. 63. Visis, colum. 13. sub num. decimooctauo, vers. Confirmatur ista opinio, libro tertio, Andr. Barbat. cons. 27. scripsit doctissimus, colum. decimanona, versic. Est autem animaduertendum, Dec. consil. 155. Et diligenter, in fin. vers. Præterea Baldus loquitur, Curt. iun. cons. 64. Præsupponitur in facto, columna octaua, ante num. 13. vers. Accedit, & vers. Ex præmissis, Car. Ruin. cons. 92. De duobus principaliter, num. 15. ante & post, lib. 3. dicens hanc opinionem esse indubitatam apud Anton. de Butr. in cap. per venerabilem, col. 15. vers. Quid si dixit sine filijs legitimè natis, extr. qui fil. sint legitim. nec in his terminis contradictorem reperiri, & num. 16. vers. Et vbi etiam aliter sentiret, istam opinionem communem esse, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in uerb. Susceperit liberos, num. 82. dum Angeli consilium refert, Socin. iun. cons. duodecimo, Quoniam, numero decimoseptimo, libro quarto, referens Ruinum in citato loco, & ita etiam tenere Angelum in sua Disput. incip. Nobilis quidam genere, vt per eum. Et quamuis contrarium tenuerint Sfort. Odd. in tract. de compend. in fin. tractatus, versic. Ego contrarium teneo, & Francis. Bursat. cons. decimoseptimo, Dominus Hieronymus, num. septimo, versic. Respondetur, & consil. 18. Consului, numero tertiodecimo, libro primo, dicens ita etiam tenere Marcum Mantuam, & Ioan. Mariam Riminaldum. Tamen non erit recedendum ab opinione Bald. Anton. de Butr. Socini sen. & aliorum præcitatorum vti vera & communi applausu frequentissime recepta, quam tenent etiam infrascripti Illustres Doctores Moderniores, scilicet, Ioan. Cephal. d. consil. 82. Hæreditas duplex est, num. 29. vers. Sexto adducor, referens Ruinum in præallegato consil. dicētem, neminem huic sententiæ contradicere, & cons. 111. Magnificus olim, nu. 14. libro primo, cons. 239. Substitutionis uerba, nu. 16. lib. secundo, consil. 276. Dominus Iacobus, num. 29. eodem vol. cons. 364. Pro Magnifico D. Iacobo Trotto, nu. 33. lib. 3. & cons. 541. Cum testator, nu. 8. lib. 4. August. Bero. communem opinionem esse affirmans, consilio 167. Diligenter consideratis, sub num. 3. vers. Nec obstant, lib. secundo, & Rol. de Vall. cons. 100. Reuocatur in dubium, num. 16. lib. 2. post Anton. Rub. Alexan. in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 169. versic. Secundus casus, de liber. & posthum. quem ibi allegat, quibus etiam addo Paris. consilio duodecimo, Transactio ista, numero 145. & infra, libro secundo, dicens hanc opinionem sine dubio procedere, Francisc. Marzar. in tract. de fideicommiss. quæst. 30. fol. 25. versic. Nihilominus quando stant verba, Mantic. in eius tract. de coniect. ultim. uol. libro vndecimo, tit. duodecimo, num. 25. uers. Hæc autem opinio, Iac. Menoch. in tract. de præsumpt. parte secunda, libro quarto, præsumpt. 81. ante numerum ui gesimumquintum dicens iudicando, ac consulendo non esse ab hac recepta opinione recedendum, cum qua in effectu ipse pertransit licet desuper dixerit aliquali dubitatione non carere, & consilio 227. Iuri & æquitati, numero septuagesimo, libro tertio, vtrobique citans Antoninum Canetium in Extrauagan. cap. Valentes, in uerbo, Sed quid si dictaret, in fine, fol. 180.

Si

Si enim (vt Ruinus inquit) mentio simplex de filijs legitimis & naturalibus cum verba indefinitè tunc concipiantur, legitimatos modo prædicto comprehenderet, secundum Bald. in cap. 1. §. naturales, ergo si comprehenderentur etiam quando verba geminauit, illa vltima verba, Et ex legitimo matrimonio natis, nihil operarentur, sed ociosa ac inania remanerent, contra, l. si quando, in princ. de leg. 1. & not. in l. si quando, C. de inoffic. test am. c. si Papa, de priui leg. in 6. cum simil. Nec dubium est, geminatio
285 nem † plurimum operari ad cognoscendam mentem loquentis, l. balista, cum sua materia, ff. ad Trebell. & not. in l. cum scimus, C. de agricol. & censit. lib. 11.

Et si diceretur, quòd vbi facta fuit mentio de filijs legitimis, & naturalibus, verba etiam de legitimatis per rescriptum intelligerentur; vt per Bal. & alios in d. l. Gallus, §. si eius, & Doct. in l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. ac in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. qui ex verbis sequentibus, & ex legitimo matrimonio procreatis exclusi videntur, secundum Doct. in dictis locis.

Respondetur, quòd imò hoc nō procederet quando de exclusione substituti ageretur nisi
286 ille † citatus esset, Petr. de Anchar. cons. 427. Circa primum quæsitum, num. 2. & infra Alex. cons. 67. Consideratis his, num. 5. cum seq. consil. 94. eiusdem initij, num. 5. lib. 1. Soc. sen. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 30. versic. Quintum corollarium: Et casu quo testator esset nobilis si mentionem de legitimis & naturalibus fecisset legitimari per rescriptum non venirent, Ang. ita limitans prædictorum opinionem, in Disput. incip. Nobilis quidam genere, in 2. dub. Et sic isto casu verborum geminatio nihil operaretur si legitimatus per matrimonium subsequens non excluderetur, contra iura prædicta, & contra notata per Bald. in rubr. C. de contrah. empt. dicentem interpretationē fiendam esse per quam verbum aliquod super-
287 fluum † non remaneat. Et ita tenendo non obstant tradita per Bursat. d. consilio 18. Primò, quòd si matrimonij sequela omnia vitia præcedentia aufert, & verè filium ex matrimonio legitimè natum constituit virtute legis, quæ quo ad omnia illū pro verè legitimo habet, ad not. in d. c. tanta, qui fil. sint legitim. & in d. c. innotuit, extr. de elect. ergo virtus legis tam in solis verbis, natis vel procreatis, operabitur, quàm si verba geminata vel triplicata fuerint, cū iuxta eandem legem testator disponere semper cēseatur, l. si duo, ff. de acq. hæredit. not. in l. precibus, C. de impub. qua quidem inductione Mātua, & Riminaldus vtebantur.

Nam respondetur, dictam sequelam non tollere voluntatem testatoris, & coniecturas quæ ex verbis prolatis elici possunt, cum rei suæ qui libet moderator sit & arbiter, voluntasque testantis pro lege censeatur, adeo quòd hominis prouisio facit legis prouisionem cessare, & proinde dicta sequela non tollit vim geminationis, ex qua voluntas enixa excerpitur, vt videamur non in ancipiti, sed in claro versari, nec coniecturis egere, videtur enim testator originem ex dictis verbis geminatis omnino respexisse, & sic natiuitatis principium, adeo quòd dictum motiuum Bursati inefficax reddatur, qui insuper videtur huc transferre omnes difficultates quas in principali quæstione dum secūdum casū absoluimus, per uarios anfractus tetigimus.

Secūdò, quòd illa uerba, Et de legitimo matrimonio natis, posita post alia, scilicet filijs legitimis & naturalibus, censentur ferè posita, & addita magis ex capite vsuque notarij quam ex mente volūtateque testantis, ideo nihil operari debent, nec alicui præiudicium inferre, ar-
288 gumento eius, quod in simili de clausula † codicillari, & alijs notant, Bar. in l. 1. q. 6. num. 10. versic. Et hoc puto verum, ff. de iur. codicill. Curt. iun. cons. 101. Præsupponitur in facto, nu. 11. versic. Ergo succedit, dicens Bartoli doctrinam communiter approbatam esse, Socin. iun. cons. 116. Præsens casus, col. 3. nu. 21. lib. 2. Paris. cons. 19. Consideratis coniecturis, col. 3. nu. 20. lib. 3. Carol. Ruin. cons. 98. Visa renunciatione, in fin. nu. 82. lib. 1.

Huic etiam rationi, Primò respōderi potest,
289 notarium censeri à partibus † rogatum, vt ponat in instrumento clausulas, quæ sunt de consuetudine, easque appositas per ipsum intelligi de mente, & voluntate testatoris, ac contrahentium, Alex. cons. 5. Circa primum dubium, colum. 4. sub num. 11. versic. Quia præsumendum est, lib. 3. cons. 125. Visis & consideratis statutis, col. pen. in princ. versic. Nec obstat quòd notarius, lib. 1. & cons. 1. Ponderatis his, col. 6. nu. 22. vbi loquitur in terminis Bart. in præcitata, l. 1. lib. 5. pulchrè Corn. cons. 194. Videtur, col. 3. num. 8. lib. 3. dicens ita respondere ad simile motiuum Salicetum & Castrensem, scilicet notarium non prēsumi scribere nisi quod testator voluit, & notarium præsumi doctum non indoctum, & ideo si communiter notarij clausulas apponunt, censeri testatores communiter ita velle, sique non in specie saltem in genere, volūtatemque in genere sufficere, l. qui iure militari, ff. de testam. milit.

Secundò, quòd licet verba quæ solent apponi de stylo notariorum nihil deberent operari,
290 tamen † hoc intelligi quo ad aliquid præiudiciale non verisimiliter cadens in mentē partiū, vt post Abb. in Disput. incip. Statuto Senensi, in vltim. chart. tradit Ruin. d. cons. 98. num. 28. in fin. versic. Et vltra eum, lib. 1. subdens congruere,

gruere, quod not. Anton. de Butr. & Abb. in c. cum contingat, dum loquuntur de notario ponente verba nimis ampla, quæ deliberatam mētem contrahentium disgregant, vt nihil operentur, Sed in proposito geminatio ista verisimiliter potuit cadere in mentem testatoris ambientis ad suam hæreditatem à principio aut originе verè legitimos, non legitimatos postea & in peccato genitos aspirare ac succedere, igitur verba prædicta operari debent.

Tertiò dixerim inspiciēdum esse, vbi, & quo modo clausulæ ponantur, nam si accessoriæ fuerint, & in executiuis † positæ, principalem dispositionem non alterant, clem. 1. de præben. Bart. in l. 1. num. 6. versic. Secundum Petrum, ff. de offic. procur. Cæsaris, Anton. de Butr. Io. de Imol. col. fin. vers. Vltimò, & Cardinal. col. pen. versic. Decimotertio quæro, in c. quoniam Abbas, de offic. deleg. Felin. in c. licet in corrigēdis, num. 7. vers. Confirmo dictis notabilibus, de offic. ordin. Ias. in l. ex pupillari, num. 2. ff. de vulg. & pupill. substit. Socin. sen. cons. 66. Visa donatione, num. 6. lib. 3. Dec. in l. non omnis, in princ. num. 11. ff. si cert. pet. cons. 2. Et pro tenui, in fin. num. 10. vers. Nam istæ clausulæ, consil. 38. Circa primum dubium, nu. 5. vers. Confirmatur hoc, cons. 195. Studendo breuitati, colum. pen. vers. Secundò diligenter, consil. 413. Consuluit accuratè, ad fin. num. 9. Aym. Crauett. cons. 25. Dubia, num. 3. vers. Tertiò respōdeo, Carol. Ruin. cons. 137. De duobus principaliter, num. 10. vers. Et confirmatur hoc, lib. 2. Natt. cons. 372. Quoniam, num. 20. lib. 2. cons. 582. Verba inuestituræ, num. 7. & 8. lib. 3. Ioan. Cephal. cons. 94. In præsenti casu, num. 29. versic. Ea enim, lib. 1. Francisc. Becc. cons. 24. Cum magnificus, num. 21. vers. Verbum autem, consilio 111. Et si perlectis, num. 25. Vincent. de Franch. decis. 213. In causa, num. 53. in 1. part.

191

192 Si verò non accessorie, sed principaliter † ponantur, alterant & operantur, vt in verbis dispositiuis & substantialibus testamenti, quemadmodum in simili declarant, Dec. cons. 305. Iuridicam esse arbitror, num. 7. & d. cons. 413. col. fin. ante & post num. 8. & infr. Osasc. decis. 164. Alia sæpe contingit quæstio, in princ. Paris. consil. 23. Prima, num. 42. lib. 1. vnde cum dicta verba in parte testamenti substātiali apposita sint, scilicet in substitutione, non potest ipsorum virtus debilitari.

Sed quantumuis essemus in executiuis & accessorijs, vt ex clausulis non posset alteratio aliqua dispositionis inferri iuxta præallegatam cōclusionem, attamen ex ijsdem clausulis princi-

193 palis dispositio † declararetur, Bald. in l. eam quam, num. 36. versic. Sed pone quidam, C. de fideicom. Socin. sen. cons. 272. Non prosequendo, col. fin. vers. Et licet huiusmodi clausulæ, libro 2. Curt. sen. cons. 49. Memoriæ recolendæ Dux, nu. 53. vers. Et facit illud, Dec. cons. 423. Negari non potest, in fin. num. 19. & 20. Carol. Ruin. cons. 87. Quia Matthæus, num. 15. versic. Nec obstat, lib. 3. cons. 100. De tribus, num. 7. vers. Et quamuis, eod. vol. Hieronym. Grat. cōsil. 8. Illustris Comes Antonius, num. 16. versic. Et clausula, lib. 2. Soc. iun. cons. 93. Perspectis, num. 28. vers. Et ex hoc, lib. 3. vbi multos citat, Natt. cons. 39. De nullitate, num. 7. vers. Et si in oppositum, cons. 111. Pluribus, num. 5. versic. Tertiò præsuppono, lib. 1. & in proposito illa declaratio resultaret, scilicet testatorem de legitimis verè attenta natiuitate, & origine intellexisse.

Vlterius dici potest, quòd quando clausula accessoria si non ampliaret nihil penitus operaretur, tunc vt aliquid inducat, ampliat dispositionem † secundum vim suorum verborum, Francisc. Rip. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 84. versic. Non obstat, de verb. oblig. Sed vt ex mente Ruini dictum est, verba illa, Et de legitimo matrimonio, nisi operarentur exclusionem dictorum legitimatorum ex subsequenti matrimonio, vacua & inutilia remanerent, & statim etiam ostendam: ergo debent secundum vim ipsorum dispositionem ampliare, & Ripā sequuntur Soc. iun. d. cons. 93. Perspectis, num. 25. lib. 3. Hieronym. Grat. cons. 9. Facti speciem subijciam, num. 142. vers. Et ideo clausulæ, lib. 1. allegat Ias. in d. §. duo fratres, in 8. q. num. 73. vers. Sed caue, Iacob. Menoch. cons. 87. Quæ adhuc, num. 42. lib. 1.

194

Vltimò hoc de clausulis accessorijs restringī debet ad illas, quæ simpliciter de stylo notarij essent appositæ, quasi non principaliter consi-

195 deratæ † sed accessoriæ, vt post Lud. Gozadinum tradunt Soc. iun. d. cons. 93. num. 33. vers. Sextò etiam respondetur, & Menoch. d. consil. 87. nu. 44. vers. Rursus inquit, sed dicta verba non ex stylo notarij censentur apposita, cum respiciant substantiam negocij, & voluntatem testatoris ex rationabili causa ad id disponēdum impulsam, simusq. in dispositiuis, meritò obiectum cessare debet, esto quòd in accessorijs uersaremur, quod dicendum non est.

Tertiò, quòd copula, &, inter dictam geminationem posita nihil operetur, sed tanquam in-

196 ter genus, & speciem † in disiunctam resoluatur, iuxt. not. per Doct. in rubr. C. de institut. & substit. Bald. cons. 239. Testator ita dixit, col. 1. lib. 1. admittendum non est, cum dictio copulatiua non sit interiecta, ut prædicitur, de una nāque specie filiorum in dicta substitutione agitur, quæ inquam à natiuitate originaliter sit legitima, ex uerbis igitur Et de legitimo matrimonio procreatis, quędam fit declaratio, ac intentionis testatoris certificatio ex ipsa expressione

ſione qualitatis originalis reſultans, de quibus filijs, ſeu de qua ſpecie filiorum ſenſerit; euinci turque ex illa geminatione de veris filijs quib. definitio competit intellexiſſe, iuxt. l. filium eũ definimus, cum ibi, not. ff. de his qui ſunt ſui, vt la lie. iur. vt copula, &, in ſuo eſſe permaneat
197 æque principaliter † copulandi, ad not. in l. 1. ff. de pecul. Bart. in l. Titiæ textores, §. nihil, de leg. 1. Dyn. in reg. acceſſorium, de reg. iur. in 6. Carol. Ruin. conſ. 53. Viſa & intellecta, num. 7. lib. 1. conſ. 168. Viſo ac perlecto, num. 29. lib. 3. Clarumque etiam eſt vnam copulatiuę partem
198 aliam † declarare, Ludouic. Roman. conſ. 231. Præmiſſorum Doctorũ concluſione, poſt prin. verſ. Secundò verò moueor, Soc. in l. 1. in 1. not. ff. de reb. dub. Ruin. d. conſ. 53. nu. 8. lib. 1. conſ. 61. Caſus de quo quæritur, num. 8. lib. 2. conſ. 23. Viſis, num. 9. lib. 3.

Præterea dici poteſt, quòd quando copula ponitur inter extrema copulata, quæ omnino diuerſa non ſint, tunc naturam copulæ non re-
199 tinet, ſed exponitur † pro idest, ſecundũ Abb. & Ioan. de Imol. in c. 2. de reſcript. & probatur in c. monaſteria, de vit. & honeſt. cleric. idem Ruin. d. conſ. 53. num. 9. verſ. Quia quando, libro 1. & conſ. 56. Stante ſexto capitulo, num. 1. eod. vol. vnde cum copula ſtet inter legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio progenitos non omnino diuerſos, meritò verba ſequentia copulata expoſitiuè aſſumenda ſunt: Quinimò copula ſtans inter genus, & ſpeciem
200 † expoſitiuè aſſumenda eſt, ſecundum gloſ. & Bart. in l. 2. in princ. ff. ad l. Aquil. quod eſt verum quando de mente teſtatoris conſtat, aliàs ſecus, Bart. in l. vbi pactum, circa princ. C. de tranſact. Ruin. d. conſ. 56. num. 8. lib. 1. vbi hoc de copula magiſtraliter ex Bartolo declarat, ad terminos præſentis quæſtionis diſtinguens, vt per eum, Sed in propoſito de mente teſtantis conſtat qui nixus eſt omnem dubitationem tollere, meritò ſi eſſet copula interiecta (vt nõ eſt) inter genus & ſpeciem, non disiunctiuè, ſed ſecundum propriam copulatiuam naturam interpretanda foret, concurſus enim copulatorum
201 requiritur † quando plura reſpectu alterius copulantur, l. ſi hæredi plures, de condit. inſtit. nõ autem quando per ſe principaliter copulantur tunc enim copula ſtat continuatiuè, & alterum tantũ ſufficit, l. 1. de his, qui not. infam. vbi Bar. & per eundem in l. ſi is qui ducenta, §. verum, de reb. dub. Ruin. conſ. 88. Quia de quàm pluribus, num. 11. lib. 5.

Sed quid plura? cum ſi copulæ ſignificatio,
202 & vis ex præſumpta † mente eam proferentium perpendi debeat, Bar. in l. Gallus, §. etiam ſi parente, num. 6. de liber. & poſthum. Alexan. conſ. 9. Viſis, col. 3. num. 8. verſ. Et pro hoc facit, lib. 2. conſ. 22. Viſo inſtrumento, col. 2. numero 5. verſ. Bene facit, lib. 1. Et regulariter, vt menti deſeruiat vna dictio vnaque coniunctio
203 pro † alia accipiatur, gloſſ. Bartol. & Paul. de Caſtr. in l. eas cauſas, ff. de condit. & dem. Alex. conſ. 81. Lecto & diſcuſſo, col. 3. num. 5. verſic. Et ad dictam interpretationem, libro 3. vtique non in diſiunctam reſoluemus copulam, vt ſupra interiectam, ſed illam interpretationem aſſumemus ex intentione teſtantis, vt filios omni tempore, & originaliter legitimos ſub geminatione illa verborum comprehendi intellexerit, & quòd illicitos amplexus atque in peccato ex illicito coitu genitos abhorruerit: Vt diſtinctionem quam circa copulæ vim tradit alibi Ruin. conſ. 112. Circa primum dubium, nu. 13. lib. 5. aliaſque Baldi ac multorum varias diſtinctiones conſultò prætercam, quæ fortaſſe ad dictam obiectionem tollẽdam poſſent cõgruere.

Quartò, dum Franciſcus Burſat. ad ſubmouendum reſponſionem Ruini d. conſ. 92. num. 15. & 16. dicentis, quòd niſi legitimatus ex ſequenti matrimonio excluderetur, verba illa, Et ex legitimo matrimonio natis, nihil operarentur, nec etiam in legitimato per reſcriptum niſi eſſent citati ſubſtituti, vel teſtator eſſet nobilis, replicabat non ex hoc primam tolli reſponſionem, Nam præſuppoſita legitimatione per reſcriptum præſupponetur etiam ſi ſubſtitutus citatus non ſit, quòd ideo valeat legitimatio nul-
204 lo citato tanquam comes in reſcripto † huiuſmodi facultatem habeat, Portius conſilio 105. Quia inter plura, num. 34. verſ. Eo maxime, libro 2. Vlterius nam in vili muliere etiam meretrice, & omnino imparis conditionis cum viro, legitimatio per ſubſeqnens matrimonium procedit, ac effectum habet, vt iam diximus, & ex communi Burſat. ibidem num. 22. verſ. Secundo verò reſpõdeo, affirmat, etiam quòd in mortis articulo matrimonium celebraretur, cum & tunc legitimatio effectum ſuum ſortiatur, Vnde ſi ſubſiſtit legitimatio licet cum vili, & meretrice ſequatur matrimonium, geminatio verborum procedet in legitimato per reſcriptum ac ſuum in illo operabitur effectum non autem in legitimato per ſubſequens matrimonium, ac ideo quia talis legitimatio qua omnis macula per matrimonium abſtergitur, & ex qua vera, & originaria ac potentior inducitur legitimatio, multum fauorabilior, & efficacior reddatur, ac plus roboris, & fauoris in hoc conſequatur, quàm ſimplex legitimatio per reſcriptum.

Poteſt faciliter reſponderi, citationem ſubſtituti in legitimatione per reſcriptum neceſſariam eſſe, Portius verò & Viuius in legitimatione viuente patre facta, uel eo conſentiente, aut præordinante loquuntur, quo caſu dicta communis opinio ſolet limitari: Non obſtat quod idem Iacob. Philipp. Portius nimis indiſtinctè

ſcribit,

ſcribit, Comitum priuilegia facultatem ſine ci-
tatione legitimandi continere, cum non omnia
priuilegia id contineant, nec poſſint Comites
id efficere ſine ſpeciali authoritate legitimandi,
citatis, vel non citatis illis quorum intereſt, &
Doctores per ipſum allegati præſupponunt in
caſibus ſuper quibus conſultant dictam autho-
ritatem adfuiſſe, non quòd adeſſe ordinariè de
beat, vt videre eſt apud Dec. conſ. 6. Copioſe &
eleganter, col. fin. num. 12. verſ. Nec in iſto caſu
obſtat, & Iaſ. conſ. 39. In præſenti conſultatio-
ne, col. fin. verſ. Quartò non obſtat, vnde cum
raro priuilegia id contineant, licet enim Prin-
ceps legibus ſit ſolutus, legibus tamen ipſis vi-
uere cenſetur, l. digna vox, ff. de legib. l. Cæſar,
ff. de public. cum ſimil. & propterea non cenſe-
tur velle iuri tertij præiudicare, non debet ad
deciſionem præſentis quæſtionis allegari, l. nã
ad ea, d. tit. de legib. non enim probat hoc eſſe,
quod ab hoc contingit abeſſe, l. non hoc, ff. vnd.
cogn. factaque non præſumuntur niſi proben-
tur, l. in bello, §. factæ, ff. de captiu. & poſtlimin.
reuerſ. Quod verò ad matrimonij validitatem
cum vili muliere, & ex eo legitimationis effica-
ciam pertinet, non inficior, ſed in legitimato ex
reſcripto Ang. opinio in Diſput. incip. Nobilis
quidam genere, in 2. dub. magis communis eſt,
vt in alia legitimationis ſpecie cum multis Scri
bentibus dicebam, vt Ruini reſponſio vera ſit:
Et quid dicendum foret ſi abſque illa dictione
copulatiua ſubſtitutionis cõditio ita concepta
eſſet, Si ſine filijs legitimis & naturalibus ex le-
gitimo matrimonio natis deceſſerit, vt paſſim
ſic ſubſtitutiones concipiuntur?

Vltimò non obſtat, quòd geminatio verbo-
rum nunquam operari ſoleat vbi quis damnũ
205 pateretur, vel abſurdum aliquod† emergeret,
ſecundum Iaſ. in l. 1. num. 22. ff. de leg. 1. Oſaſc.
deciſ. 90. Et ſi ad quæſtionis, num. 13. & 19. ver
ſic. Nec etiam, citans Oldrad. conſ. 148. Factũ
eſt tale quidam Comes, num. 7. verſ. Ad alia au
tem, vbi dicit, quòd nullum verbum adeo vni-
uerſale, vel indiſtinctum eſt, quod ex conſidera
tione debitarum circumſtantiarum non debeat
206 ciuiliter† intelligi, l. obligatione, ff. de pignor.
cum alijs iuribus, ibi, per eum adductis, ac etiã
allegans Dec. conſ. 355. Diſpoſitum fuit à teſta
tore, col. 3. num. 6. verſ. Secundò poteſt reſpon-
deri, dicentem quòd verba, quæ de ſui natura
voluntatem liberam important, reſtringuntur
vbi de tertij præiudicio agitur, poſt Bald. in l. ſi
quis maior, in princ. C. de tranſact. & in l. ſi cũ
ea, in fin. C. de dot. promiſſ. in l. 1. ff. de teſtam.
milit. Quod certè in propoſito contingeret con
tra matrimonij fauores, & priuilegia, ac contra
filios ita legitimatos ex d. c. tanta, & pro veris
iuſtisque filijs quo ad omnia receptos.

Nam communem ſententiam ſuſtinẽdo, di-
cendum in hac quæſtione videtur, verius fortaſ
ſe de præiudicio ſubſtituti quàm legitimati du-
bitari poſſe, voluntatis quidem quęſtio eſt, quę
vbi primum in aperto cõſpicitur, præiudicium
omne remouet, cum ſufficiat ſic legem ſcriptã
fuiſſe, ſicque teſtatori placuiſſe, quilibet enim
rerum ſuarum moderator eſt, & arbiter, Vnde
ſi teſtator excludere hoſce legitimatos voluit,
certè ei licuit, & quia hoc ex verbis manifeſtiſ-
ſimè colligitur, quæ originem reſpiciunt, non
aliud quærendum eſt, ſed enixę volũtati acquie
ſcendum atque parẽdum, nam matrimonio te-
ſtator iniuriam non infert, ſed natiuitatem ori-
ginemque coinquinatam, ac interuallum tem-
poris medium inter natiuitatem, atque legiti-
mationem conſiderans, huiuſmodi prolem nõ
verè ac formaliter ſemper originẽ legitimam fa
uoribus non proſequatur.

Concludendum denique eſt, ex geminatio-
207 ne prædicta, legitimatos† ex ſubſequenti ma-
trimonio ſubſtitutum non excludere, hæcque
opinio, vt verior eſt, ita etiam frequentiſſimo
Doctorum applauſu, atque concurſu concele-
brata conſpicitur, pro qua adeſt duplex vis ge-
minationis, ſcilicet quæ potens eſt, cum verba
208 geminata magis deliberatè enixeque† prola-
ta cenſeantur, d. l. baliſta, vbi Bald. ac alij, Dec.
conſ. 637. Viſa prohibitione, num. 7. & 14. con-
ſil. 666. Ad dubium, num. 4. ac etiam conditio-
nis, cum geminatio in cõditionem deducta fue-
rit, quę in forma ſpecifica impleri debet, d. l. qui
hæredi, & l. Mæuius, hoc tit.

Hinc infertur, dictos ex ſubſequenti matri-
monio legitimatos ſubſtitutum non excludere
209 ſtantibus† conuentionibus inter illos de cip-
po domus, vel ſtante expreſſa teſtatoris diſpo-
ſitione, vt filij in conditione poſiti intelligãtur
de legitimo matrimonio procreati, ita quòd na
turales legitimati etiam per ſubſequens matri-
monium non admittantur, tunc enim extra om
nem dubitationem eſſemus, vt ſcribit Curtius
iun. conſ. 81. Viſo, num. 7. & num. 8. ubi uide-
tur in hanc partem inclinare, quod etiam præ-
ſenſiſſe apparet Dec. d. conſ. 155. Et diligẽter,
num. 7. circa fin. dum nititur cõſilio Baldi, eius
dicta ſaluando, reſpondere, idem etiam expreſ-
ſe concludit Franciſc. Marzar. in tract. de fidei-
com. in 2. part. q. 30. uerſ. At maior difficultas,
& uerſ. Quando tamen, ſol. 25. & poſt Ioan. Di
lect. in tract. de art. teſtandi, tit. 15. in fin. eiuſdẽ
ſententiæ fuiſſe uidetur Sfort. Odd. in tract. de
compend. ſubſtit. partic. 6. in fin. operis, uerſic.
Quę omnia, licet loquatur quando teſtator ex-
preſſe dixiſſet, quòd de legitimatis quomodo-
cunque non intelligebat, ut per eum.

Quòd autem citra omnem controuerſiam
filius conceptus ante contractum matrimoniũ,
ſed deinde contracto matrimonio natus exclu-
dat

dat substitutum sub conditione si grauatus sine filijs ex legitimo matrimonio natis decesserit, in specie concludunt, Alex. cons. 5. Attentis narratis, num. 3. in fin. vers. Et ipsemet, libro 7. Carol. Ruin. in l. Gallus, §. si eius, num. 97. ff. de liber. & posthum. & cons. 92. De duobus principaliter, num. 3. lib. 3. ac Socin. iun. cons. 12. Quoniam in præsenti difficultate, num. 17. lib. 4. Hic enim filius verè natus ex legitimo matrimonio dicitur, l. nuper, vers. Et multo magis, C. de naturalib. liber. cuius verba referendo, idem tenet Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsumpt. 81. num. 27. versic. Sextus est casus, fol. 137. dicens idem etiam esse in concessione feudi pro se, & filijs ex legitimo matrimonio natis, vt ij sic concepti ante contractum natique post contractum matrimonium admittãtur, vt per Iacob. Aluarott. in c. 1. §. naturales, col. 6. in princ. vers. Sed ego concordarem istas opiniones, quē sequuti sunt, Curt. iun. in tract. feud. in 3. par. in verb. Expedita, nu. 41. & Ant. Gabriel. Roman. lib. 6. conclusionum, tit. de legitim. concl. 1. nu. 23.

An vero ex matrimonio subsequenti legitimatus testamentum rumpat paternũ ante subsequutam legitimationem factum, crebrior Doctorum est opinio, vt rumpat, secundum Bart. Ang. & Io. de Imol. in l. certũ, ff. de iniust. rupt. testam. vbi text. videtur ad hoc satis apertus, & post Castrens. Curt. sen. Dec. Rip. Ludouic. de Sard. Anton. Rosell. Alexand. de Imol. Barbat. & alios, ita tenet Antonin. Tessaur. decis. 84. legitimatione, col. 1. fol. 77.

Quæ in superioribus diximus ad veram nos cognitionem conducunt, vt legitimati per subsequens matrimonium, sub tacita liberorum cõditione ex hac l. subintellecta, proculdubio ad substituti exclusionem comprehendantur.

HYPOTHESIS.

Per curiæ oblationem legitimati an ex hac l. cum auus, & expresse etiam si sine liberis decesserit conditione, substitutum excludere ualeant; Antiquitatis præterea non parum interijci.

SVMMARIVM.

1 *Legitimandi modum per curiæ oblationem, dissuefactum esse ab aulaque recessisse.*
2 *Ius ciuile ex vetustatis indagine suauitatẽ quandam redolere.*
3 *Duodecim tabularum leges vetustatis effigiem præseferre.*
4 *Iuris ciuilis gloriam ex M. Cicerone ostendi.*
5 *Duodecim tabularum libellum omnes bibliothecas continere.*
6 *Curiæ significationem ex Vdalrico Zasio afferri.*
7 *Curiam cuique ciuitati, vel municipio quondam fuisse.*
8 *Decuriones à curijs promanasse.*
9 *Curiatas leges à curijs appellari.*
10 *Legitimationem per curiæ oblationem Theodosium Imp. primum inuenisse.*
11 *Theodosium Imp. consobrinarum nuptias tanquã sororum vetuisse.*
12 *Theodosium cura Cyri Præfecti Orientis Constantinopoleos protulisse pomœrium.*
13 *Claudium Imp. Romæ pomœrium protulisse.*
14 *Auentinum Vrbis montem ab ijs qui pomœrij proferendi ius habebant intra Vrbis fines clausum non fuisse: rationemque ex Messala ostendi.*
15 *Legitimari per oblationem curiæ naturales tantum siue mares, siue fœminas posse: idque declarari.*
16 *Legitimari per oblationem curiæ vnum ac plures pro libito posse: auumque ex filio naturali nepotem offerendo, ipsum sibi legitimum reddere.*
17 *Legitimationem per curiæ oblationem posse fieri per procuratorem.*
18 *Spurium necessitatis causa decurionem effici posse: non tamen per oblationem Curiæ legitimari.*
19 *Legitimandum, Curiæ illius ciuitatis offerendum esse, ex qua pater oriundus est: idque explicari.*
20 *Legitimandum offerri curiæ posse à masculis parentibus, non autem fœminis.*
21 *Curiæ quempiam se ipsum offerre posse mortuo auo, vel patre dummodo legitimi, & naturales non adsint.*
22 *Legitimari ita demum oblatum curiæ si is ratum habeat.*
23 *Legitimatum per oblationem curiæ, suo genitori legitimum successorem fieri, non autem alijs agnatis & cognatis, nec è contra: Et circa eius successionem afferri distinctionem, nu. 24.*
25 *Legitimatum per curiæ oblationẽ in plus non succedere, quàm vnus ex legitimis minus de hæreditate habens.*
26 *Legitimatum per oblationem curiæ soli patri non autem alijs agnasci: & è contra.*
27 *Legitimatum per curiæ oblationem, ius abstinendi non habere.*
28 *Legitimato per oblationem curiæ quinam succedant, distingui.*
29 *Legitimatos per curiæ oblationem fictè non autem verè legitimos dici.*
30 *Legitimum essendi, triplicem qualitatem afferri.*
31 *Legitimationem per curiæ oblationem, legitimationi per subsequens matrimonium æquiparari, fauorabiliorem etiam ac latiorem esse legitimatione per rescriptum, num. 32. Sed in aliquibus debili-*

debiliorem esse: ad inuicemque se haberi vti excedentes, & excessa, nu. 39.

33 *Legitimato per rescriptum Principis nunquid possit plus relinqui quàm legitimo ac naturali: Doctoresque negatiuam opinionem tenentes afferri: Doctores autem pro affirmatiua inueniri, nu. 42. ipsamque affirmatiuam uti communem, imo magis communem comprobari, ac etiam vti veriorem, nu. 48. & 49.*

34 *§. & quoniam varia, auth. quib. mod. natural. effic. sui, explicari, ac num. 40. 41. 43. 44. 45. 46. & 47.*

35 *Legitimationem per oblationem Curiæ non retrotrahi.*

36 *Legitimatum per curiæ oblationem proprium ac particularem succedendi modum habere.*

37 *Legitimatum per rescriptum omnibus agnasci, & num. 47.*

38 *Argumentum à simili data instantia dissimilitudinis ac differentia circa illum actum ad quem fit collatio, corruere.*

50 *Legitimatum per oblationem curiæ ex mente Caroli Ruini, ac Socini iunioris substitutum non excludere.*

51 *Affectionem testatoris in fideicommissaria substitutione attendi, & sic affectionem grauantis, nō autem grauati: Idemque in vulgari ac pupillari substitutione contingere.*

CAP. XVII.

TERTIVS, & vltimus casus est, cum in legitimatione sumus quę per oblationem curiæ fiebat, de qua multa Azo, Angelus, & Ludouicus de Sardis, inter Doctores qui hanc materiam pertractarunt aliquanto seriosius ac distinctius scripserūt. Et quamuis legitimatio hæc, siue modus iste legitiman-
1 di † dissuefactus sit, ab aulaque recesserit, vt idē Ang. consilio 17. Comes Brandisius, numero quinto, versic. Hodie autem, & Ludouicus de Sard. ipse in tract. de naturalibus liber. ac eor. success. §. de legitimatis per obl. cur. in princ. testantur, ac etiam Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro vndecimo, tit. 10. numero primo, fol. 281. Connan. libro secundo, commentar. iur. ciuil. cap. 16. numero quinto, versic. Fuit & alius modus, fol. 149. non tamen impertinens erit de ipsa legitimatione in medium aliqua proferre, cum passim ex ea videamus ad alias legitimationis species argumenta desumi, plurimumque in iure ciuili suauitatis, & orna-
2 menti † habeat absoleta, dissuefacta, vetustaque diligenter perquirere, & admirari, quod nobis Cicero in dialogis de Oratore in persona L. Crassi magni illius oratoris, ac iurisperitissimi dum de facilitate perdiscendi iuris ciuilis agit, his verbis clarè ostendit: Omnia enim (inquit) ante oculos collocata in vsu quotidiano, in congressione hominum atque foro, neque ita multis litteris, ac voluminibus magnis continētur: Eadem enim sunt lata primum à pluribus, deinde paucis commutatis verbis, etiam ab ijsdē scriptoribus scripta sunt sæpius: Accedit verò quo facilius percipi cognoscique ius ciuile possit (quod minimè plerique arbitrantur) mira quædam in cognoscendo suauitas, & delectatio: Nam si quem hæc aliena studia delectant, plurima est, & in iure ciuili, & in Pontificum li-
3 bris, & in duodecim tabulis antiquitatis † effigies: quod & verborum prisca vetustas cognoscitur, & actionum genera quædam, maiorum consuetudinem, vitamque declarant. Seu quis ciuilem scientiam contempletur, quam Scæuola non putat esse oratoris propriam, sed cuiusdam ex alio genere prudentiæ, totam hanc descriptis omnibus ciuitatis vtilitatibus, ac partibus, duodecim tabulis contineri videbit: siue quem ista præpotens, & gloriosa Philosophia delectat (dicam audacius) hosce habet fontes omnium disputationum suarum qui in iure ciuili, & legibus continentur. Ex ijs enim cum di-
4 gnitatem † maximè expetendam esse videmus, tum verò & iustus ac honestus labor honoribus pręmijs splendore decoratur. Vitia autem hominum, atq. fraudes, damnis, vinculis, ignominijs, verberibus, exilijs, morte multantur: & docemur non infinitis concertationumque plenis disputationibus, sed autoritate nutuque legum domitas habere libidines, coercere omnes cupiditates, nostra tueri, ab alienis mentes oculos manus abstinere. Fremant omnes licet (di-
5 cam quod sentio) bibliothecas † mehercule vnus mihi videtur xij. tabul. libellus, si quis legum fontes, & capita viderit, & autoritatis pondere, & vbertatis vtilitate superare. Hactenus ille.

Inspiciendum igitur primò videtur quid curia significet, vt melius legitimationem, quæ per oblationem ipsi curiæ fit attingamus, & in huius vocis significatione, Ludouicus de Sard. Ferrariensis in dicto tract. de naturalibus liberis, §. de ista legitimatione, numero primo, dicebat Curiam vniuersitatem esse quandam in qua omnes ad consilium ciuitatis electi uniuntur, hosque Decuriones nuncupari, l. pupillus, §. Decuriones, ff. de verborum signif. l. si quis, C. de naturalibus liber. eosdemque aliquando Curiales appellari, l. si quis presbyter, C. de episcop. & cleric. & l. Decuriones, C. de Decur. libro 10. Decuriones enim ac Curiales, idem significant, l. cum ancillis, C. de incest. nupt. l. cōmunium, §. illo videlicet, d. tit. de naturalib. liber. gloss. in rubr. eodem tit. de Decurionib. & l. si illo, C. libro decimo, Sed hanc significatio-

nem

nem longius ex antiquitatis vestigijs repetere
6 expedit: Curiam à cura † dictam esse ex l. 2. de origin. iur. Vdalricus Zasius deducit, quòd Reipublicæ cura per eius sententias expediretur, hoc idem etiam Festus scribit: Curiaque apud Romanos non solum is locus erat in quẽ Senatores pro Reipublicæ vtilitate conuenerant, sed & vbi sacrorum cura tractaretur. Denique & Sacerdotes in sua quisque curia sacra fecere, feriasque obseruauere, testes Varro & alij sunt, illi enim in curijs familiarũ (vt idem Varro inquit) ita res diuinas curarunt, sicuti Senatus Romanus res humanas in curia Hosti
7 lia: Quondam sua cuique ciuitati † vel municipio curia fuit, à Romanorum decurijs forsan vsurpata quæ hodie magna ex parte abierunt, in pagis tamen (vt Zasius inquit) curię dominicales sunt quæ vetustatis velut vmbram referunt, de quibus ipse pro iure feudorum ex Dionys. Alicarn. libro vndecimo, altius exor-
8 ditur; Ab istis curijs Decuriones † prouenerunt, nam vnicuique ciuitati secundum mores suos magistratus sui sunt qui Decuriones dicuntur, consilij publici gratia primum introducti: Emananitque nominis origo à Colonijs (vt Andreas Alciatus tradidit) Populi Romani, in quibus qui eas deducebant, Triumuiri decimum quemque consilij causa ascribebant, ex his magistratus municipales eligebantur, quorum varia fuere munera, l. & ideo, de compensat. quæ cum ab eodem Alciato viro grauissimo in dicta l. pupillus, §. Decuriones, explicentur non erunt hic repetenda. Curia-
9 tas verò leges † à curijs dici ex historijs liquet, conuocato nanque per triginta curias Populo, singulisque curijs (vt Merula ait) in separata septa constitutis, & sententiam rogatis, leges olim ferebantur, quæ Populi congregatio comitia curiata dicebantur à cocundo, quòd Populus coiret & viritim leges ferret: & licet in creandis magistratibus Seruius Tullus Rex hunc morem immutasset, tamen Populo ea potestas relicta est, vt plebiscita & leges comitijs curiatis ferrentur, huiusmodique leges Iurisconsultus maiorum more curiatas nominat, Suetonius in Augusto ait, Tiberium à Cæsare in foro lege curiata esse adoptatum, hoc est, suffragiis Populi per curias collectis, easdem curiarum leges Cicero in Orationibus populares nominauit.

Secundò quis hanc legitimationem introduxerit, expeditumque est Theodosium huius
10 legitimationis primum † inuentorem fuisse, vt in §. quod verò, versic. Primus itaque modus, authen. quibus modis natural. effic. legitim. collatio. septima, sancitum nanque ab eo fuit vt possit naturales filios aut omnes aut aliquos pater offerre curiis, aut filias curialibus copulare: Existimo hunc Theodosium illum fuisse Imperatorem genere Hispanum à Traiano Principe originem trahentem, qui Hunnos & Gothos diuersis præliis deuicit quivè Traiano similis corpore ac moribus extitit: is consobrinarum nuptias tanquam sororum ve
11 tuit, † tantum pudori & continentiæ tribuebat: fuit pius, sagax, nec à litteris alienus: de quo multa scribunt Aurelian. Victor. Pomponius Letus, Baptista Egnatius libro secundo, & Paulus Diaconus, libro duodecimo, non mirum si in dicto §. quod verò, scribitur eundem Theodosium hanc legitimationis formam piè nouæ memoriæ mandasse, si ipsum insigni pietate exornatum fuisse legimus, hunc etiam Imperatorem cura Cyri Præfecti Prætorio Orien
12 tis Constantinopoleos † protulisse pomœrium, quod dignum memoratu Zonoras existimat, sicut etiam de pomœrii productione à Seruio Tullo, à Sylla, Augusto, & Diuo Claudio Tacitus libro duodecimo, & Gellius libro decimotertio, capitulo decimoquarto, meminerunt: productionis autem à Claudio factæ te-
13 stis † præterea extat etiamnum Romæ in peruetusto lapide inscriptio huiusmodi.

T. CLAVDIVS. DRVSI. F. CAESAR AVG. GERMANICVS. PONT. MAX. TRIB. POT. VIII. IMP. XVI. COS. IIII. CENSOR. PP. AVCTIS. POPVLI. ROMANI. FINIBVS. POMOERIVM. AMPLIAVIT TERMINAVITQ.

Hic Claudius Auentinum montem extra pomœrium antea exclusum intra pomœrii fines recepit, vt idemmet Gellius attestatur, idque se in Elidis Grammatici veteris commentario offendisse, causasque aliquot cur Seruius Tullus, Sylla, ac postea Diuus Iulius qui proferendi pomœrii ius quæsiuerunt, intra Vrbis fines Auentinũ non incluserint Mes-
14 sala † affert, sed præter eas omnes ipse vnam probat, quod in eo monte Remus vrbis condendæ gratia auspicauerit, auesque irritas habuerit, superatusque in auspicio à Romulo fuerit: Idcirco (inquit) omnes qui pomœrium protulerunt, montem istum excluserunt, quasi auibus obscęnis ominosum.

Tertiò quis possit per legitimationem hanc
15 legitimari, hocque beneficio † naturales tantum siuè mares siuè fœminas potiri dicebam, masculi quidem si se curiæ offerant, fœminæ si curialibus nubant, leg. 3. C. de naturalibus liber. §. si quis igitur, authentica quibus modis natural. efficiantur sui, columna septima, Etiam si ex ancilla naturales sint, dummodo liberi facti fuerint, §. oblationis autem modus,

in eadem authentica, etiam si fortè Illustris dignitatis sint filij suscepti, nisi tamen dignitas talis intercesserit quæ homines licet curiales sint ab hac fortuna liberos faciat, dicto §. si quis igitur, in principio possēque vnum vel plures
16 ad patris libitum † offerri, habetur in §. primus itaque modus, dicto titulo. Auumque ex filio naturali nepotem offerendo ipsum sibi legitimatum reddere etiam filio non existente vel oblato, §. si quis igitur ex qualibet, versic. Palam verò est, titul. præallegat. indeque de-
17 sumi † huiusmodi oblationem per procuratorem fieri posse, vt not. Bartolus in l. post mortem, §. final. versic. Quæro quid in legitimatione, ff. de adoption. & in l. Gallus, §. forsitan, columna prima, versic. Quæro vtrum pater, & ibi communiter Doctores, ff. de liber. & posthumis, Dec. consilio quinquagesimoquinto. Et pro tenui facultate mea, columna tertia, numero sexto. versic. Sed breuiter contrarium, vbi multos allegat & communem opinionem esse testatur, Angelus Aretinus in §. final. numero quarto, Institut. de nupt. hocque verum est, siue alij legitimi adessent siue non, dicto §. si quis igitur, Alij autem hoc beneficio indigni omninò sunt, §. final. versic. Eos enim, quibus modis naturales efficiuntur legitim. Vndè dicebat Ludouicus de Sardis, in dicto tractatu de naturalibus liber. §. de legitim. per oblation. cur. in secunda quæstione, numero secundo, in fin. quòd quamuis spurius
18 necessitatis † causa decurio esse possit, l. tertia, §. spurios, ff. de Decur. non tamen ex hoc legitimus efficeretur, hoc enim solis naturalibus (vt est dictum) competit, dicto §. si quis igitur.

Quartò, cui curiæ debeat offerri, in hocque
19 dicendum † est vt curiæ illius ciuitatis ex qua pater est oriundus oblatio facienda sit, vel si ex aliquo vico originem ducat, illi à patre offeratur ciuitati aut semetipsum offerat sub qua ciuitate vicus tributa persoluit, dicto §. si quis igitur, in princ. & l. communium, in princ. C. de natural. liber. Si verò pater offerre volens ex maxima ciuitate oriatur, aut ex seniori Roma, huic licentia tribuitur in quam voluerit metropolim oblationem celebrare, hancque esse regulam etiam in filiabus, vt eas curialibus iungat aut ex ciuitate ipsa ex qua orti sunt aut sub qua vicus, vel villa tributa persoluit, dicto §. si quis igitur, versic. Si tamen aliquis, & dicta leg. 3. Ludouicus de Sard. in præcitato §. de legitim. per oblat. cur. numero tertio, in 3. quæst.

Quintò qualiter fiat, quævè requirantur, & certè potest pater vel auus offerre vel ali-
20 quis ascendentium parentum † masculorum, si enim mater vel auia offerret, non fieret patri vel auo legitimus, offert ergo pater naturalem filium curiæ siuè inter viuos sub gestis monumentorum, siue moriens in testamento conscribens: potestque hoc fieri siue vnum filium naturalem habeat, siuè plures, siuè habeat alios legitimos siuè non: nisi ex ancilla natus sit, tunc siquidem legitimis existētibus offerri non
21 potest: Mortuo autem patre auoque † filius semetipsum potest offerre: hoc tamen casu requiritur quòd legitimi non supersint, prout hæc omnia leguntur in dicta leg. 3. de naturalibus liber. & in dicto §. si quis igitur, authentica quibus modis natural. efficiantur sui, colum. 7. Hisque casibus tunc demum filius legi-
22 timus efficietur, si ratum † habuerit, vt in dicta authentica, §. cum semel autem, & §. si quis igitur fuerit, ibi, Deinde ille amplectatur scripturam, & tradit glos. in l. quoniam desideria, in verb. Concedatur facultas, dicto tit. de naturalib. liber.

Sextò quis sit huiusmodi legitimationis effectus, dicendumque est per hanc oblationem filium naturalem suo genitori legitimum successorem effici, non tamen alijs ascendentibus
23 aut ex latere cognatis † vel agnatis, nec etiam è contra, §. filium, in præallegat. authentica. Quod intelligendum existimat Ludouicus de Sard. quando ab ipso genitore oblatus extitit, vbi verò ab auo, ipsi legitimum effici successorem, non patri: quod fortasse vndique tutum non est, ratione suitatis patriæ potestatis ac identitatis respectu aui offerētis erga filium, ex quo nepos naturalis est genitus: Breuiterque circa eius successionem sic distinguendum
24 erit, † Aut pater intestatus decedit, aut testatus, si intestatus, & tunc aut non supersunt legitimi & in totum succedit, nihilque dissimilis erit à legitimis, l. 3. C. de naturalibus liber. & dicta authent. quibus modis natural. efficiantur sui, §. & quoniam variè: Aut supersunt & succedit pro virili, vt ibi, ita tamen vt non amplius habeat vno illorum qui à principio legitimi fuerunt, & inter omnes minus habente, quod non erit minus legitima, vt glos. in d. §. & quoniam, testatur. Si verò testatus decesserit, tunc filium ac si esset legitimus instituere tenetur, dummodo ei plus non relinquat quàm vni filiorum legitimorum si quem habuerit cui minima portio data est, dicto §. & quoniam variè, & l. communium, in fin. C. de naturalibus liber. Non poterit itaque in vtraque successio-
25 ne (vt est dictum) plusquam vnus † ex legitimis minus habens, de hereditate consequi, Angel. d. cons. 17. Comes Brandisius, colum. 2. in princ. Aretinus, in dicto §. final. num. 4. Dec. cons. 393. Consului, nu. 2. Soc. iun. cons. 142. Viso puncto, num. 40. lib. 1. Iacobus Philipp. Port. cons. 106. D. Constantinus, ante nu. 79. versic.

versic. Et prædictam conclusionem, libro primo. Nec fieri poterit omnibus successibilis sed patri tantum offerenti, alijs verò non agnasci-
26 tur nec illi adinuicem † ipsi legitimato agnascuntur, §. filium verò, d. auth. ac dicta l. communium, vbi Bart. facitque text. in l. ab eo, & in l. de emancipatis, C. de legitimis hæredibus, & ibi not. Angelus ac etiam dicto consil. 17. colum. 1. versic. Item talis legitimatus, Aretinus in dicto §. fin. numero secundo, in fin. Nicolaus de Vbaldus, in tract. de successione ab intest. numero sexagesimosecundo, in fin. Laurentius Siluanus, consilio 3. Quo ad primum dubium, numero trigesimoquarto. versic. Patet etiam, Ioannes Thom. Minadous in constitut. Regni in aliquibus, numero 101. folio 87.

Septimò, licet legitimis & naturalibus abstinendi beneficium prætor concesserit, istis per oblationē curiæ legitimatis hoc abstinendi beneficium post oblationis acceptationem, vel
27 successionis interdictum† fuit, quinimò nec donata per patrem relinquere valent fortunaque recedere, dicto §. & quoniam varie, vers. Cum semel, auth. quibus modis natural. effic. sui, dicta l. quoniam desideria, C. de naturalibus liber. Et quamuis ab initio tales instituti vel non ab hæreditate paterna valeant se abstinere, §. si verò ab initio, dicta auth. & l. 3. dicto tit. tamen si bona patris possidere reperiantur, munera curialia subire etiam inuiti tenentur, vt dicto §. si verò ab initio, & tradit Ludouicus de Sard. in dicto §. de legitim. per obl. cur. in 5. quæst. in fin. vers. Si tamen reperitur, & quòd abstinendi beneficium non habeant, tradit Baldus, in cap. per tuas, num. 2. de maioritate & obedientiæ.

Octauò, cum dictum sit, quomodo filius naturalis curiæ oblatus succedat patri, nunc qualiter quis naturalibus ipsis siue legitimatis succedat, perquirere oporret, & cum super hoc Ludouicus de Sard. in 6. quæst. optimè distinxerit, dicens hanc partem non summasse Azonem in Summ. de naturalibus liber. ideo omissis aliorum dictis de eadē successione tractantium, qui diminute loquuti sunt, distinguen-
28 dum † est, quòd aut sunt nati antequam curialis esset, & tunc isti non coguntur curiales effici sed in totum succedunt præter quàm in quarta in qua curia ipsa succedit, l. communium, §. sed si quidem iste, C. de naturalibus liber. Aut sunt nati post, tuncque curiales, esse coguntur, vt in eodem §. in fin. versic. Illo videlicet obseruando, succeduntque auo vel patri in totum, §. ergo sciendum est, dicta auth. quibus modis natural. effic. sui.

Si verò nullos habeat filios, tunc olim habebat locum in dicta l. communium, §. si verò sine liberis, hodie ei in nouem vncijs curia indistinctè succedit, in alijs verò tribus vncijs siquidem intestatus decesserit venientes ab intestato succedunt, si verò testatus succedunt scripti hæredes, §. ergo sanciendum est, versic. Si verò etiam generaliter, dicta auth. Si tamen ab intestato venientes, vel scripti hæredes velint curiales esse, tunc si Imperator hoc eis concesserit fient curiales & reprobabunt illas nouem vncias quas curia habuerat, §. si quis autem vel ex genere, dicto tit. Si uerò filios habeat naturales tamen non legitimos, tunc distinguendum erit, aut decedit testatus, aut intestatus, si testatus tunc licitum erit ei honore curiæ scribere eos in totum hæredes, non tamen poterit eis relinquere minus quàm suppleretur à lege, hocque casu si hæreditatem acceptauerint facti erunt hoc ipso curiales & hæredes in scripta portione: Sicque plures fuerint filij & aliqui hæreditatem repudiauerint, aliqui uerò acceptauerint, tunc refutantium partes acceptantibus accrescent, Si uerò refutauerint omnes, tunc portio in qua descripti erunt decrescet, ut probatur in §. si quis autem legitimos, cum §. sequent. dicta auth. Si uerò intestatus decesserit, tunc ab intestato uenientes tres uncias habebunt, naturales autem filij nouem uncias, si effici curiales uoluerint, Si uerò noluerint, tunc in illis nouem unciis curia succedet, §. si uerò ille quidem tacuerit, dicta auth. hæc de natis ex libera, Si uerò natos ex ancilla habuerint, tunc idem, quia si ma numissi fuerint uelintque curiales effici, nouem vncias consequentur siue ex testamento siue ab intestato, aliàs in illis nouem vnciis curia succedet, §. si verò etiam de ancilla, in pręallegat. auth. quibus modis naturalibus effic. sui: cumque Ludouici Sardii distinctionem hanc pleniorem repererim, non libuit ab ea discedere, omissa distinctione illa quam Angelus tradidit dicto consilio 17. Comes Brandisius, colum. 3. versic. Ad successionem autem talis legitimati.

Nonò, istos oblatos curiæ fictè non uerè di-
29 ci legitimos † incertum non est, dicta l. 3. C. de naturalibus liber. quod pro statutis notandum esse scribit Angelus Aretinus, in dicto §. final. numero quinto. versic. Vltimò circa prędicta, Instit. de nupt. Præposit. in dicto capit. per tuas, columna fin. numero vigesimooctauo, extr. de maioritate & obedientiæ. Et proinde Gulielmus de Benedict. in rep. capitulo Raynutius, in verb. Si absque liber. moreretur il secundo, de testamen. numero quinquagesimotertio, dicebat, quòd essendi legitimum
30 (vt eius verbis vtar) triplex † est qualitas, scilicet naturalis, vt quando quis de legitimo matrimonio nascitur, quod est de iure naturali,

& emergens cui natura non cooperatur vt per oblationem curiæ, ac Principis rescriptum, item emergens cui natura cooperatur vt per subsequens matrimonium.

Decimò dicunt, huiusmodi legitimationem
31 per curiæ oblationem æquiparari † legitimatio ni quæ ex subsequenti inducitur matrimonio, dicto §. fin. Instit. de nupt. Dec. cons. 393. Con sului, num. 2. Iacob. Philipp. Port. cons. 106. D. Constantinus, num. 80. lib. 1. Scribuntque eandem curiæ legitimationem fauorabiliorem
32 esse † legitimatione per rescriptum, l. communium, §. quoniam omnino, dicto tit. de naturalibus liber. Ioan. de Imola, & Franciscus Aretinus, in l. ex facto, vbi Iason. numero decimonono, versic. Secundò aduerte, ff. de vulgari & pupillari, Dec. dicto consil. 393. colum. 2. dicto numero secundo. Port. dicto consil. 106. nu. 80. & 82. dicto lib. 1. Ac etiam eadem per rescriptum legitimatione latiorem, Paulus de Castro, in dicta l. ex facto, in fin. princ. Quinimò potentiorem Socin. iun. consil. 142. Viso puncto, num. 33. lib. 1.

Hinc resultat quæstio nunquid pater possit plus filio per rescriptum legitimato quàm verè legitimo relinquere, vel debeat quantum vni ex legitimis in minori quantitate instituto, ad instar legitimari per oblationem curiæ tribuere, in qua quidem difficultate duæ sunt Scribentium opiniones, Prima est vt non possit pater
33 plus † legitimato per rescriptum relinquere quàm vnus ex legitimis minoris summæ habuerit, & hanc opinionem tenent, Angelus in §. & quoniam variè, auth. quibus modis natural. effic. sui, & in §. fin. columna prima, Benedict. de Plumbino in sua Disputat. incip. Statuto Pisano, in fin. tertij dub. referens Vbertum de Bobio idem tenentem, Bald. in cap. per ruas, numero secundo, versic. Et ideo, de maioritate & obedientia, in dicta l. communium, in fin. C. de naturalibus liber. Alexander in l. necessarijs, numero decimo, ff. acquiren. hæredit. ac etiam numero 11. in l. sed si hac, §. patronum, numero nono, ff. de in ius voc. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, num. 59. ff. ad Trebellian. Iason. in l. vnic. num. 31. C. quando non peten. part. Socinus sen. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero vigesimoprimo, vbi Iason. num. 108. ff. de liberis & posthum. Mayner. in l. quoties, numero nonagesimoquinto, & 102. ff. de regulis iuris, Gulielmus de Benedict. in dicta rep. cap. Raynutius, in verb. Et vxorem, numero 205. extra de testamen. Natt. in §. ex imperfecto, quæstione decimaoctaua, num. 103. C. de testamen. Andreas Tiraquell. in tract. de iure primogenit. quæstione trigesimaquarta, numero 50. Eandem etiam opinionem consulendo sequuti sunt, idem Bald. consil. 206. Casus talis est, quidam A. habebat, columna vltima, lib. 3. Iason. consil. 68. Dicta legitimatio, columna secunda, versic. Sextò facit, lib. 3. Curt. sen. cons. 16. Clarus vir, columna quarta, Socinus sen. cons. 112. Prima consultatione, numer. 11. lib. 2. Iacob. Philipp. Port. dicto consil. 106. D. Constantinus, num. 77. lib. 1. Carolus Ruin. consilio octuagesimotertio. Videtur ex pluribus, numero nono, & decimo, lib. 3. Ioannes Cephal. consilio 117. In hac causa, numer. 18. libro primo, Bernardinus Alphan. Perusinus, in eius collect. numer. 991. vbi refert ita consuluisse, & ita esse ex communi, Nouissimi Pariensis. in addit. ad Alexand. cons. 187. Videretur prima consideratione, num. 18. in finali addit. lib. 5. Et latius in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 8. glos. 1. num. 46. Franciscus Bursat. consilio quintodecimo. Viso subtili, numero primo, lib. 1. vbi communem opinionem esse testatur, de qua communi ante cum fidem fecit Dec. cons. 393. Consului, numero secundo, Ludouic. de Molina in tractat. de Hispan. Primogen. lib. 2. capitulo vndecimo, num. 20. nec Catellianum Cottam omiserim in memoralibus, in verb. legitimatus non potest, in 2. part. & Vbertinus Zuchard. in prælud. ad l. posthumo, numero trigesimotertio, ac etiam numero quadragesimonono, versic. Quam sententiam, C. de bon. possessione, contratabul.

Mouentur præcitati Doctores ad id dicendum ex text. in dicto §. & quoniam variè, auth. quibus modis natural. effic. sui, ibi si quis igitur naturalis secundum hoc schema, idest oblationis fiat curialis, erit patri & ab intestato successor, & ex voluntate nihil dissimilis legitimis: & ex donatione percipere poterit patris, ita tamen vt non amplius habeat vno horum, qui ab initio legitimi sunt & inter omnes minus habente. Imperator enim (vt Cotta remouendo dubitationem Cremensis inquit) cum hoc priuilegium legitimatis concesserit vt succederent cum legitimis, voluit limitare ac compescere voluntatē, ne nimia patris affectio quam ostendit ex filij naturalis legitimatione euagari in hoc posset, in maximum legitimorum præiudicium, quæ ratio cessat in extraneo, quia lex non præsumit quòd pater eum proprijs filijs anteponeret, & ideo circa hoc non prouidit, quæ quidem Cottæ ratio non minus in legitimato per rescriptum, quàm in legitimato per oblationem curiæ militare videtur, ergo & idem ius, l. à Titio, de verborum obligatione, Stringitur iste tex. nam si hoc procedit in legitimatione per oblationem curiæ quæ potentior ac fauorabilior est, quàm quæ per rescriptum, quod & hinc patet nam ista filijs naturalibus & legitimis existentibus fieri non potest, §. illud, & §. generaliter, auth. quib. mod. natural. effic.

effic. sui, illa vtique (vt est dictum) potest, dicta l. communium, §. fin. & dicto §. & quoniam variè, facitque quod scribitur in §. fin. auth. de nupt. quòd hæc legitimatio curiæ æquiparatur legitimationi sequentis matrimonij quæ omnium est fauorabilissima, ergo multo magis debet procedere in legitimatione per rescriptum debiliori, arg. auth. multo magis, C. de sacrosanct. eccles.

Huic textui contrarium sustinendo, Primò
34 responderi † potest, ipsum non posse ad legitimatum per rescriptum extendi, cum inter se in multis differant, non enim legitur legitimatum curiæ restitutum primæ naturæ & antiquæ ingenuitati appellari, prout legitimatus per rescriptum Principis, & ideo legitimatus curiæ non dicitur verè sed fictè legitimus, vt testatur Præp. in cap. per tuas, in fin. numero vigesimooctauo, extra qui filij sint legitimi, ac desuper
35 est expressum, nec legitimatio facta à curia † retrotrahitur, secundum Carolum Ruin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, colum. final. num. 128. Vbertinus Zuchard. in prælud. ad dictam l. posthumo, num. 51. versic. Et quia legitimatio, C. de bonor. possess. contra tabul. Et ne de longinquo vagemur, in propria materia succeden di differentiæ extant, nam legitimatus per cu-
36 riæ oblationem proprium ac separatum † succedendi modum habet, secundum Azonem in Summa, quem refert Angelus, dicto consil. 17. Comes Brandisius, columna penultima, versic. Hoc etiam, & in auth. itaque, columna secunda, versic. Item deficit dicta distinctio, C. commun. de success. quem certè modum in præcedentibus retuli: ac vt alia prætermittam, quid magis quàm quòd legitimatus curiæ nō sit omnibus agnatus & cognatus, nec omnibus succedit, sed patri tantum, dicta l. communium, & §. filium, dicta auth. quibus modis natural. ef-
37 fic. sui, at ex rescripto † legitimatus omnibus fit agnatus & cognatus, Angel. dicto cons. 17. Alexand. consil. 139. Eleganter fuit consultus, columna secunda, numero secundo, versic. Et sic videtur, libro primo, dicens magis communem opinionem esse, Dec. in l. certum, numero quinto, C. vnde legitim. & cons. 307. Viso puncto & legitimatione, circ. fin. numero quartodecimo, cum igitur non adsit in materia successionis parificatio inter istos legitimatos, qui immò expressa differentia, de vno ad alium inferri non potest, modus enim destruendi argumentum a simili est dissimilitudinē in illo actu
38 afferre † ad quem fit collatio, Abb. in cap. constitutus, in 3. not. de appellat. Non obstat quòd legitimatio curiæ sit fortior, latior, & fauorabilior legitimatione per rescriptum, nam se habent vti excedentes & excessæ, ac in aliquibus
39 legitimatio curiæ debilior † reperitur, vt post Franciscum Aretin. in dicta l. Gallus, §. & quid si tantum, columna quintadecima, versic. Circa quartum, de liber. & posthum. tradit Andr. Tiraquell. in dicto tract. de iure primogenit. quæstione trigesimaquarta, numero quinquagesimoprimo, versic. Quanquam scio, folio 251. & Franciscus Marzar. dicto consilio decimo, sub numero 50. versic. Cessat itaque illa ratio.

40 Secundò † Augustinus Berous dicto consilio quinquagesimoseptimo, numero trigesimonono, versic. Præterea, libro secundo, dicebat, textum in dicto §. & quoniam variè, respectu, legitimæ debitæ iure naturæ intelligi, non autem respectu aliorum bonorum, nam sicut pater testando non potuisset in legitima præiudicare, ita nec legitimando, vt dicunt Doctores maximè Recentiores in dicto §. & quid si tantum, sed quo ad alia bona pater potuisset testando præiudicare etiam extraneum instituendo, ergo & legitimando, & sic Berous intelligit debere esse pares & æquales quo ad legitimam, hoc est quòd legitimato non possit plus relinqui de legitima quàm fuerit relictum filio legitimo & naturali: Sed iste intellectus mihi non arridet, nam relictum respectu omnium filiorum, ad totam hæreditatem refertur, & non respectu quotæ vel legitimæ, quod deducitur ex negatiua præposita verbo potest, quæ abnegat omnem potentiam, glos. in capitulo primo, de regulis iuris, Doctor. in dicta l. Gallus, in princ. de liber. & posthum. Et vel maximè comprobatur, cum ex voluntate nihil sit alijs dissimilis præterquam in eo, in quo textus statim se limitat quo ad portionum hæreditariarum distributionem, vt absurdum sit generalitatem illius textus circa successionem, ad legitimam restringere & coarctare.

41 Et ideo Tertiò † responderi potest, iura in dicto §. & quoniam variè, & in dicta l. communium, in fin. loquentia de iure communi, & in legitimato de potestate ordinaria secundum ius commune, non habere locum in eo qui legitimaretur contra ius commune, & de potestate absoluta, videlicet de plenitudine potestatis idest per rescriptum Principis extantibus legitimis & naturalibus, illa enim iura non possunt dici hoc considerasse, arg. l. apud Iulianum, ff. de leg. 1.

Altera igitur superiori contraria est opinio,
42 quòd † immò legitimato per rescriptum plus relinqui possit quàm filio verè legitimo, hàcque opinionem sequuntur Azo qui fuit fons legum in Summ. auth. quibus mod. natural. effic. sui, numero quinto, versic. De successionibus autem, Angelus consilio decimoseptimo, Comes Brandisius, columna penultima, numero sexto. Ioan. de Imola, in capit. nisi cum pridem,

versic. Personæ,de renunc.quem referendo sequitur Carol.Ruin.consil.106. In quæstione,colum.3. in princ. sub num. septimo, lib.3. Præposit.in cap.per tuas, num.28. Qui filij sint legit. ibique Zocchus, Franciscus Aretin. in d.l. Gallus, §. & quid si tantum, colum.19. versic. Cuius contrarium, dicens conclusionem Angeli in d.auth. nimis exorbitare à regulis iuris, vbi etiam Paulus de Castr.colum.penult. ante nu.17. versic. Si autem,ff.de liber.& posthum. Ludouic.Roman.in d.l.necessarijs,dicens hoc didicisse à quodam Catalano dum ex Ciuitate Perusij Romam iret,de acquir.hæredit. Roderic. Zuares in l.quoniam in prioribus,C.de inoffic. testam. in 12.limit.ad l.fori, num.1.& 2. ac infra, Oliuer.Instit. de gradib.cogn. cap.de success. ab intest. num.65. versic. Et ideo, Augustin.Bero.in cap.cum venissent, num.24. de iudic. Marian. Socin. in tract.de citat. artic.7. in 30. casu in quo citatio non requiritur, versic. Tu verò ex varijs Doctorum opinionibus, ibi,excepta legitima. Albert. Brun. in tractat. quòd stantibus mascul. art.12. in 4.quæst. numer.70. versic.Puto concludendum, Nicol.de Vbald. in tract. de success. ab intest. num.78. versic. Quod si esset verum, Anton. de Rosell. in tract. de legitim. lib.3. de legitim. per curiæ oblat.num.4. Francisc.Cremens.sing.52.filius legitimatus, & quamuis in princ. contrarium præsupponat, in fin. tamen in hanc partem inclinare videtur,cum cogitandum relinquat, rationemque congruā assignet, vt ibi,adeo quòd non potuit pro contraria sententia allegari:cōsulendoque idem dixere Alexand. consil.187. Videretur prima consideratione, num.9. versic. Sed dictis legitimatis,& num.14. versic. Si autem superuiuerent,lib.5. Ioan.de Anan.consil.29. Viso Imperiali, sub numero quinto, in 4.quæst. versic. Præterea,& col.2. versic.Aliud etiam, Benedict. Capr. consil.157. Etsi de pluribus quæratur, circ.fin. nu.46. Ias. consil.156. Quoniam per eximium,colum.3. versic. Et illam exceptionem,libro quarto, Socin.iun.consil.142. Viso puncto, colum.fin. num.40. versic. Nam pater, libro primo, consil.93. Perspectis,num.66.lib.3. Dec.consil.307. Viso puncto & legitimatione, numero quartodecimo, versic. Et secundum istam opinionem, Ludouic. Gozadinus, consil.6. Prima facie videtur dicendum, num.77. versic. Non obstat septimum, Carol. Ruin. consil.161. Viso themate cum dubiis,num.25. versic.Non obstat insuper,lib.2. consil.67. Viso themate, num.14. consil.68. Visa legitimatione,num.5.consil.75. Quia de pluribus, col.fin. nu.22.consil.87. Quia Mattheus, num.23.lib.3.& consil.93. Secundum ea, colum.fin. eodem volum. Francisc.Marzar. consilio decimo. Constantius de Godis, num.52. vbi Andream Alciatum, Marcum Mantuam, & alios complures Doctores allegat: subdens autoritates pro hac parte præponendas esse autoritatibus contrariæ partis: & Ang. in dicto §. & quoniam varie,sine lege ac ratione loqui, & tātum de sui capitis credulitate, pluribus hanc opinionem comprobans, & feliciter insistens. Tob. Nonius consil.76. In hac causa, num. vigesimotertio, vsque ad numero vigesimumseptimum,& consilio 77. Cum sententiæ,numero octauo, versic. Et hoc eo magis,concludens (quicquid Decius dixerit) istam esse communem opinionem, quam etiam tenent comprobantque Augustinus Bero. consil.57. Concludo in casu mihi proposito, colmnna sexta, numero 37. versic. Secundò dico, libro secundo, & Rebuff. in Praxi benefic. rit. de rescript. legitim. mixto numero quartodecimo, versic. Dummodo legitima relicta fuerit legitimis, folio 447.

43 Probatur primò posterior hæc opinio † ex text.in §.reliqui, in §.quapropter, d.auth.quibus modis natural.effic. sui,ita inducendo, expeditum nanque est, in dicto §.reliqui, intelligi cōprehensum modum legitimandi per subsequens matrimonium, vt apparet ex. §§. sequentibus, comprehensum etiam esse modum legitimandi per rescriptum, vt apparet etiam ex.§§.sequentibus,sed clarum est illum text. in dicto §.& quoniam variè,non procedere in legitimato ex subsequēti matrimonio secundum Ang. ibi & omnes, ergo nec in legitimato per rescriptum, vt dicto §.reliqui,æqualiter determiner, iuxta l. iam hoc iure, de vulgari & pupillari.

44 Secundò,in dicto §.& quoniam variè,† non solum dicitur illud quod legitimatus curiæ succedat, prout legitimus & naturalis in minima tamen parte institutus,sed etiam quòd idem legitimatus curiæ ius abstinendi non habeat,ergo de legitimato ex rescripto non loquitur cui abstinendi ius competit, Bald. in dicto capit. per tuas, versic. Illud est etiam, de maiorit. & obedien. Alexand.in dicta l.necessariis, numero duodecimo. Dec. in dicta l.certum, numero quinto.

Tertiò, ratio differentiæ inter istos legitimatos apertè colligi potest, cur inquam magis in
45 hoc grauetur † per curiam legitimatus quàm ex rescripto Principis, cum in alio plus ei tribuatur ac concedatur,nam per curiam quis potest legitimari extantibus legitimè natis, dicta l.communium, & dicto §. si quis igitur, auth. quibus modis natural. effic. sui, sed per rescriptum legitimari quis non potest legitimis extantibus, §.si quis igitur, auth. quib.mod. natural. effic. legit. & §.si quis ergo, d.auth. quibus modis natural. effic. sui.

Quar-

Quartò pro hac opinione, vt dicebat subtilis Doctor Franciscus Aretin. in dicta l. necessa
46 rijs, colum. 3. facit † tex. in §. si verò is qui, versic. Quapropter, dicto tit. vbi postquam Imperator tractauit de legitimādis per rescriptum, subdit istis iam effectis legitimis non esse cauēdum aliquid super eorum successionibus, quia succedunt vt alij legitimi: Si ergo per rescriptum legitimato non posset relinqui vt permittitur nato ex legitimo matrimonio, de successione eorum debuisset caueri & tractari, quia in succedendo à legitimè natis differrent.

47 Quintò huiusmodi differentia † confirmatur, nam (vt toties dictum extitit) legitimatus per oblationem curiæ agnascitur patri tantum offerenti, non autem alijs agnatis, dicta l. communium, & §. filium, dicto tit. quibus mod. natural. effic. sui, & tamen id locum non habet in legitimato per rescriptum qui omnibus agnascitur perinde ac si esset ex legitimo matrimonio progenitus, secundum Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intest. in vlt. addit. & Antonius de Butr. in cap. per venerabilem, circa antepenult. sol. qui fil. sint legitim. Ang. & Alexand. in præcitatis consilijs: sicut ergo in hoc iura quę de oblato curię loquuntur non habent locum in legitimato per rescriptum secundum præcitatos Doctores, ita pariter in alio, hoc de quo agitur nō debet habere locum dicto §. & quoniam variè, & sic Carolus Ruin. dicto consil. 67. Viso themate & dubijs, ante num. 17. versic. Et ista differentia, lib. 3. argumentabatur.

Ex dictis ergo quinque rationibus in opinio
48 ne hac secunda † resideo, nam Angelus qui in contrarium allegatur, sibi parum constans conspicitur, consulendo siquidem in hanc partem inclinauit, tum in dicto consilio decimoseptimo, columna penultima, tum etiam cons. 350. Pro diuisione primi puncti, colum. 3. sub numero nono, versic. Sed si pater alium filium, & in dicto §. & quoniam varie, insulse loquutum fuisse multi affirmarunt: Baldus etiam in dicto capitulo per tuas, in hac opinione tandem residet, dum dixit, Vel ibi non loquitur, & Baldum pro hac eadem sententia stare testantur Gozadinus, dicto consilio sexto, numer. 7. versic. Et ita tenet Baldus, Carol. Ruinus, in præcitatis consilijs, Marzar. d. cons. 10. num. 61. & Tob. Nonius dicto cons. 76. sub num. 26. colum. 8. in princ. versic. Et in hac etiam opinione. Baldus insuper in d. l. communium, §. fin. intelligi debet secundum illam legē ex qua elicit illud norabile. Alexander quoque in dicta l. sed si hac, §. patronum, licet simpliciter dictum Baldi referat, attamen in dicto §. si quis rogatus, subdit se non illud pro constanti ponere, & in dicta l. necessarijs, in hac vltima opinione residere videtur, vt sic eum intelligunt Gozadinus, & Ruinus, in præallegatis responsis, eandemque opinionem expresse tenuit in dicto consilio 187. libro quinto. Et quamuis Socinus senior, & Iason. in dicto §, & quid si tantum, in diuersa fuerint sententia, tamen consulendo pedem retraxerunt. Ruinus itidem, etsi in consilio præcitato cum Angelo senserit, tamen pluries ac frequenter contrarium pariter consuluit disputando articulum, intelligentiamque dicti §. & quoniam variè, at tingendo. Decius denique qui plurimum vrgere ac negocium facere videtur de communi attestando, sibi ipsi etiam fuit parum constās, & nimis audacter propter paucas quas refert autoritates Doctorum qui in hac re exceptiones patiuntur, dicit esse communem, licet communis non sit, vt considerat Tob. Nonius Perusinus dicto consilio septuagesimosexto, sub numero vigesimosexto, versic. Et sic apparet, & contra Decium multa scribit Francisc. Marzar. dicto consilio decimo, numero sexagesimosecundo, & signanter quod in eodem casu Decij contrarium Bononię consuluit Ludouicus Gozadin. dicto consilio sexto, in eodemque casu aduersus eundem Decium respondit Ruin. dicto cons. 87. lib. 3.

Vt explicitè ac liberè hodie dici possit hanc opinionem non solum communem esse, sed ma
49 gis † communem & crebriorem, tum ex maiori numero Doctorum, tum etiā ex eorundem autoritate ac grauitate: cum pro ea stet Azo summus Iurisconsultus & vberrimus ac indeficiens fons legum, cum eo etiam sentiant Ioannes de Imola, Franciscus Aretinus, Præpositus Alexandrin. Ioannes de Anania, Benedictus Capr. Paulus de Castr. & Ludouicus Romanus, totque alij illustres legum Doctores antiqui ac recentiores, vt non sit ab ea iudicando & consulendo recedendum, præsertim quia iudicio meo eadem opinio in puncto iuris verior ac solidior est: Accedit etiam celebre illud Francisci Marzarij consilium vbi ex professo hanc opinionē lucidissimam reddidit, illud fuit subscriptum ab omnibus excellentissimis Doctoribus tunc Paduæ legentibus, & pro eo iudicatum, vt idem Marzar. in Epitome fideicommissorum, in 2. par. quæst. 30. versic. Et quoniam ego, fol. 24. testatur.

Vltimò vidēdum restat, nunquid legitimatus per curiæ oblationem excludat substitutum, & in hoc Carolus Ruin. consil. 106. In quæstione proponitur, numero decimo, versic. Nec mirum, libro tertio, sensisse videtur
50 hunc per curiam legitimatum † non excludere substitutum, & cum eo concurrit Socinus iun. consilio 142. Viso puncto cum alijs scripturis, numero trigesimotertio, versic. Quæ

opinio

opinio videtur comprobari, & numero trigesimoseptimo, versic. Nec prædictæ opinioni, libro primo, prout Doctores istos ad hoc propositum allegat, ac ita loqui intelligit Franciscus Mantica, in tractat. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 10. numero secundo, versic. Quanquam posset dici, Sed ipse Mantica ab huiusmodi legitimato substitutum excludi eo loci clarè arbitratus est, sufficereque eum patri effici legitimum successorem, imo etiam necessarium nō esse quòd patri filius succedat vt substitutum excludat, iuxta text. in l. filiusfamilias, §. cum quis, de leg. 1. vbi Mart. ita inquit: Cum quis rogatus erit si sine liberis decesserit per fideicommissum restituere: conditio defecisse videbitur si patri superuixerint liberi: nec quæretur an hæredes extiterint; Ego tamen priorem opinionem veriorem esse existimo, & ad dict. §. cum quis, responderi potest, vt procedat cum quis poterat succedere, sed sua voluntate vel testatoris excluditur, secus vbi à lege excluderetur, vt ibi per Bart. ante num. 3. versic. Prædicta omnia, Sed lex huius legitimati per curiam limitat successionem, volens soli patri succedere, illique tantum agnasci & non alijs, merito non excludit, substitutum,
51 cum per fideicommissum † succedatur primo testatori, l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulgari & pupillari, cuius affectio & intentio non concurrit ad commodum fauoremque talis legitimati, quem non nouit, nec eius filio agnasci verisimiliter vnquam cogitauit, in fideicommissaria autem substitutione grauātis affectio attenditur, non grauati, Rub. Alexandrinus, consilio trigesimooctauo. Memini dum legerem, numero tertio, versic. Secunda ratio, consil. 126. Viso testamento, numero tertio, versic. Secundus casus est in fideicommissaria, Simō de Pretis in tractat. de interpret. vltim. volun. libro primo, interpret. 2. dubitat. 2. solut. 5. numero quinto, & sexto, fol. 62. quemadmodum etiam in vulgari substitutione, l. qui liberis, §. hęc verba, ff. de vulgari & pupillari, Bart. in l. Lucius, in fin. eodem tit. in pupillarique idem pariter contingere ex communi opinione tradit ipse Rub. dicto consilio 126. ante fin. versic. Veruntamen dico, & tradit Simon de Pretis dicto numero sexto, versic. Et omnibus istis tribus substitutionibus. Hæcque in legitimatorum intricatissima materia sufficiant, circa quam certè alia possem in medium referre, prænarratis tamen contentus ero, cum si vlterius progrederer lectoribus fortasse nauseam concitarem, vtque Homerus, libro Iliad. 13. inquit,

Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ, καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τῆς γλυκεθῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο,

rectius igitur ac tutius erit congruo tempore conticescere, & reliquas quæstiones breuiter explicare.

HYPOTHESIS.

Conceptionis tempus an verò natiuitatis circa validitatem legitimationis per subsequens matrimonium spectetur, diligenter perquiri.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatum per subsequens matrimonium non censeri natum ex solutis tempore natiuitatis inter quos tempore conceptionis matrimonium esse non poterat secundum vnam opinionem Saliceti ac multorum qui recensentur: Sed contrariam sententiam vt habilitas tempore partus sufficiat ex Didaco Couarruuias communem esse, num. 6. Sed an hodie verè communis sit dubitari, Saliceti que opinionem tanquam veriorem ac plurimis nominibus Doctorum comprobatam tenendam esse, num. 19. & 20.*

2 *Conceptionis tempus quo ad filiorum statum attendi, Contrarium autem ex l. nuper, in fin. C. de natural. liberis desumi, num. 7. Textum tamen hunc ex Salyceto declarari, num. 8.*

3 *Liberos tempore natiuitatis in parentum potestate non existentes, posse nihilominus in potestatem ire.*

4 *Argumentum à contrario sensu ex verbis legis seu canonis potissimum desumi posse.*

5 *Argumentum à contrario sensu ad correctionem alterius legis nequaquam resultare.*

9 *Matrimonium rem sanctam, & sacramentum magnum esse.*

10 *Legitimationem ex subsequenti matrimonio per fictionem translatiuam fieri, & num. 12.*

11 *Fictionem translatiuam duo extrema habilia requirere.*

13 *Vterum ad sui fauorem pro nato haberi: idque ex æquitate intelligi, num. 14.*

15 *Rota Florentina celebritatem per maximam esse & num. 16. & 17.*

18 *Singularitates plures ad eundem effectum causandum non concurrere.*

CAP. XVIII.

POST hæc quæro, quid si inter aliquos conceptionis tempore matrimonium esse non poterat, quia scilicet alter ex coeuntibus tunc coniugatus erat, tempore autem natiuitatis vterque solutus euaserat, nunquid susceptus filius per subsequens matrimonium legitimetur? præsupposito infantem natum ante contractum matrimonium cum

cum illa amaſia, Duę ſunt opiniones Prima in-
1 quam † quòd tempus natiuitatis non ſufficiat,
ſed requiratur habilitas tempore conceptionis
inter parentes, Salic.in l.filiũ, verſic. Sed attẽ-
de quòd gloſ. C. de ſuis & legit. Archid. in c.
Oſius ſiue Oroſius, diſt. 56.n.2.verſic. Vbi etiã
ſubdit, Io.Andr.in Summ. de ſpõſ. & matrim.
in fin. Henric.de Boicb.in c.ex tenore, n.4.ver
ſic. Aut de concepta & nata, ante matrim.extr.
qui fil.ſint legit. Ant.de Butrio in c.tanta, n.17.
eod.tit. Card.Zabarell. in c. quod nobis, n.3.
ibidẽque Abb. ſub n.5. verſ. Sed Io.Calderin.
tenet oppoſitũ, præalleg. tit. Ant.de Roſell. in
tract.de legit.ſub rubr.de cauſa materiali legit.
n.8.cũ alijs ſeq. & ſignanter n.20. 21. 22. & 26.
verſic. Sed tamen dubito, dicens ſe nõ audere
recedere à tantorum DD. autoritate iſtamque
partẽ eſſe veriorẽ, Nicol.de Vbald. in tract. de
ſucceſſ.ab inteſt.par.1.ante n.44. verſic. Secus
ſi amaſia illo tẽpore, & n.45. verſic. Vbi etiam
ſubdit, iſtam partẽ etiam magis verã videri, di-
xit Ang. Aret. in §.fin.n.9.in fin. Inſt.de nupt.
Franciſc.Rip.in rep.l. ſi vnquã, q.23.n.55. ver
ſic. Sed de iure Canonico, C. de reuoc.donat.
Curt.ſen.conſ.73. Super memorata facti narra
tione, col. 24.poſt princ.verſic. Et poſtea ſubij-
cit, Soc.iun.conſ.31. Themate prædicto conſi-
derato, nu.43. verſic. Pro regula enim dicitur,
li. 2. vbi teſtatur in hoc oẽs conſentire. Frãciſc.
Sarmiẽt.ſelect. interpr. li.1.c.5.n.10. idẽ ſenſit
Io.Cald.conſ.1. Si eſt terminus datus, ante fin.
verſ. Item eadẽ ratione, de teſt.fol.33.in antiq.

Pro hac parte videtur Primò facere text. in
l. Paulus, ff. de ſtat.homin.lib.enim 18. Reſpõſ.
dicebat, eum qui viuente patre & ignorante de
coniunctione filiæ cõceptus eſt, licet poſt mor-
tẽ cui natus ſit, iuſtum filium ei ex quo conce-
ptus eſt, eſſe non videri. Hinc interpretes colli-
2 gunt, tẽpus conceptionis † quo ad filiorum ſta
tũ attendi debere etiam ſi eis hoc non ſit vtile,
quod cõſtat; quia tẽpore natiuitatis. ibi ex iure
ciuili matrimoniũ erat legitimum, non tamen
tẽpore conceptionis, & adhuc ſubdit Iuriſcõſ.
iuſtos nõ eſſe liberos, ergo in hac quæſtione ex
huiuſmodi lege dicendum erit, debere tempus
conceptionis attendi, ita vt tunc potuerit ma-
trimonium contrahi, nec ſatis eſſe quòd potue-
rit tempore natiuitatis contingere.

Sed contrarium ſuſtinendo poteſt hic tex.eui
tari, quia in eo caſu (vt Didacus Couarruuias
aduertit) nec tẽpore natiuitatis matrimonium
erat legitimũ, cum etſi potuerit tunc cõtrahi le
gitimè tamen contractum prius eo tẽpore quo
minimè licebat nõ extitit nouo conſenſu legiti
mo tẽpore confirmatum, fuerat enim matrim.
contractũ à filiafamilias ſine cõſenſu patris, vn
de inualidũ erat, nec patre mortuo validũ effi-
ciebatur, ꝙ etiã Andr.Fachineus cõſiderabat.

Secundò facit text.in §.fin. Inſtit.de nupt.&
in l.cũ quis, in princ. C.de natural.liber.vbi ha
3 betur, euenire aliquãdo † vt liberi qui ſtatim vt
nati ſunt in poteſtate parentũ non ſint, redigã-
tur autẽ poſtea in poteſtatẽ, qualis eſt is qui à
muliere libera procreatus cuius matrim. legib.
interdictũ minimè fuerat, ſed ad quã pater con
ſuetudinẽ habuerat, poſtea ex Imperiali cõſti-
tutione dotalibus inſtrumentis cõpoſitis, nam
in poteſtate patris efficitur: Cõſtat igitur & his
iuribus ita demũ liberos legitimari & in patriã
poteſtatem redigi, ſi tẽpore acceſſus & cõſuetu
dinis inter parentes matrimon. legibus interdi
ctũ non fuerat, ſumpto argumẽto à ſenſu con-
4 trario quod potiſſimum † ex verbis legis ſeu ca
nonis deſumi poteſt, l.1.§.huius rei, ff.de offic.
eius, l.qui teſtamẽto, §.mulier, ff.de teſtã.in tan
tũ quòd iſtud argumentũ mens textus legis ſi-
ue canonis dicatur, vt eſt gl.not. in d.§.mulier.

Hæc iura ſubmouẽtur, Primò nã argumentũ
prædictũ à contrario ſenſu deſumi non licet ex
5 dictis iuribus cõtra rationẽ † alterius legis in ſi
mili caſu, l.conuenticulã, C.de Epiſc.& Cleric.
iunct.c.decet, de immun.eccl.lib.6. & poſt Io.
de Imol.in d.l.qui teſtamẽto, §.mulier, & in l.ſi
verò, §.de viro, ff.ſol.matrim.tradit Nicol.Eue
rard.in loco a contrar. ſenſu, in 3.limit. fol.15.
Sed hic ſenſus cõtrarius repugnat rationi alte
rius legis, nẽpe, l.nuper, C.de natural.liber. er-
go argumentũ prędictũ in propoſito deſumen-
dũ non eſt. Secundò eadem iura ſi põderentur
non ad cõceptionem neceſſario referuntur, ſed
ad tẽpus procreationis & geniturę, quod tẽpus
ſufficit ad legitimitatẽ partus inducendã omiſ-
ſa habilitate circa tẽpus conceptionis, & ſic nõ
omnino ac tenaciter ſtringere iſto caſu videtur
ad intentionẽ illa inducentiũ. Tertiò adſtipula
tur l.& ſi cõtra, C.de nupt.iũct.gloſ.in verb. Po
ſtea liberis, Sed vt ibidẽ gloſ.conſiderat alij cõ
tradixerunt, & iſte tex.nõ meruit allegari, cũ à
principio contractũ matrim. (licet contra man
data Principũ) ibi præſupponatur, ꝙ ex perſe-
uerãtia depoſito officio iuſtæ efficiũtur nuptię,
& ideo filij poſtea nati ex iuſto matrim. legiti-
mi credũtur, Quid rogo ad præſentẽ difficulta-
tẽ reſponſum illud attinet, vbi nullũ matrimo-
niũ à principio & ſic cõceptionis tempore ad-
fuiſſe aſſeritur, vt ſimile iſtud diſſimile potius
videatur, nec cõcludens ratio vtrunque caſum
parificat. Quartò facit text.in l.ex libera, C.de
ſuis & legit.vbi Imperator inquit, conceptũ ex
libera & ſeruo velut ſpuriũ haberi, nec vt Decu
rionis filius (quãuis pater eius naturalis manu-
miſſus & natalibus ſuis reſtitutus hũc adeptus
fuit honorẽ) defendi poteſt, tẽpore inquit gloſ.
cõceptionis circa ſtatũ patris inſpecto. Si verò
manumiſſionis nataliũque reſtitutionis virtus
præpotẽti virtuti atque efficacię matrim. com-
pare-

paremus, mancā certè restitut. natalium & manumissionis vim subindeque eius respectu pari tatē cōperiemus, vt vix de ijs ad matrim. inferre argumentarique valeamus, quinimò absurdū & insulsum argumenti genus hoc sit dijudicandum, quā quidē vim tex. in d.c. tanta, cōplexus est, dū altum ac prægrande sumendo exordiū, Tāta (inquit Alexāder iij.) est vis matrim.

6 Altera superiori contraria est opinio † quòd imò sufficiat habilitas parentum tēpore etiam natiuitatis ncdū conceptionis, ita Hieron. Gabriel. cōs. 2 t. Sebastianus, col. 5. n. 12. vers. Quo ad secundū, li. 1. dicens esse cōmunem DD. cōclusionē, & esse regulā traditam à Io. Andr. in d.c. tāta, col. pen. vers. Quid si cōcepit, post Hostiens. ibi, q etiam eo loci Cardin. placuit, idem Io. Andr. in c. quod nobis, post princ. eod. tit. & in c. fine culpa, vbi Philip. Frāc. col. 2. vers. Circa secundum dubiū, de reg. iur. in 6. post Gosfred. in Summ. de fil. presb. in §. sed si quis natus, & Bald. in l. cū quis, n. 5. versic. Quæro hic, C. de natural. liber. prout Baldū relatiuè loquētem sic Francus ipse interpretatur & intelligit, Didac. Couarr. in tit. de spōs. in 2. par. c. 8. §. 2. n. 2. versic. Contrariā sententiā, vbi cōmunem DD. opinionem esse testatur, & videtur esse de intentione Bald. in l. nuper, d. tit. de natural. liber. ante n. 2. necnō Andreæ Tiraq. in tract. de iur. primogen. q. 34. n. 14. versic. Octauò legitimatio non trahitur, fol. 243. Andr. Fachinæus lib. 3. Controuers. iuris, c. 50. incip. Tāta est vis matrim. col. 2. vers. Istis nil morātibus, fol. 331.

Prædictam opinionē vehementer Scribentes cōprobant, d.l. nuper, in fin. vbi Imperator hæc verba cōscripsit, & generaliter definimus, & q super huiusmodi casibus variabatur, definitione certa concludimus, vt semper in huiusmodi

7 quæstionibus in quibus † de statu liberorū est dubitatio nō conceptionis sed partus tēpus inspiciatur, & hoc fauore facimus liberorū, vt editionis tēpus statuamus esse spectandū: exceptis ijs tantūmodo casibus in quibus conceptionē magis approbari infantiū conditionis vtilitas expostulat. Vt nō immerito ibi Bald. in 1. not. dixerit, Nota mirabilē regulam quòd ad sciendū vtrū sit legitimè natus nō inspicitur tēpus conceptionis sed partus, q nota multum, Cum autē in proposito vtilius sit filio vt nō conceptionis tēpus attendatur sed natiuitatis, ergo istud vtilius tēpus ad statū & legitimationē infantis erit inspiciendum, omni varietate summota, & dicta decisione Imperatoria liberis fauorabili prorsus attenta. Huic textui qui plurimum pro hac parte stringere videtur, respōderi poterit,

8 quòd sit intelligendus quando matrim. † retro esse potuit, vt illū ita intelligit Salic. in prælleg. l. tiliū, ante fin. vers. Nec obstat. l. nuper, sed tpe cōceptionis & sic retro matrim. esse non poterat in terminis de quibus loquimur, cū vterque nō præsupponatur solutus, igitur nō refragatur.

Secundò congruit alius text. in l. & seruorū, §. ingenui, ff. de stat. homin. vbi Martianus ingenuos esse qui ex matre libera nati sunt scribit, sufficere autē liberam fuisse eo tempore quo nascitur licet ancilla conceperit, & è cōtrario si libera cōceperit deinde ancilla pariat, placuit eū qui nascitur liberū nasci, cōstat itaq; ex isto textu partus conditionē ex tpe ortus metiri; itē ex cōceptione si expediēs esse videatur & vtilius.

Sed si Martiani verba ac mentē ad ingenuitatē & libertatē quę fauorabilior est retulerimus, vtique non poterit cōgruè ad legitimationē de qua disceptamus referri, vt idē Salic. aduertit, licet enim tāta sit vis matrim. vt filij antea nati ex ipso subsequēti legitimentur, tū extremotū habilitatē requiri dicendū est, ne aliquid praui in extremo ad q, adesse contingat, & ne vis ista ad illicitos cōplexus homines inducat, Sancta

9 enim † res est matrim. & sanctè tractandū, vt in Cōcil. Trid. sess. 24. c. 10. in fin. Sacramentūque hoc magnum est in Christo & in Ecclesia, vt in ead. sess. dum de eius doctr. post princ. ex Diui Pauli apost. dogmate loquitur. Siquidē vt Soc. iun. d. consi. 31. n. 41. lib. 2. cōsiderat, legitimatio quæ per subsequens matrim. fit, per fictionem

10 translatiuā † procedit, quia scilicet matrim. q sequitur ad tēpus conceptionis liberorū retrotrahitur, & sic per talē fictionē illi ex legitimo matrim. nati videtur, vt tradunt Alberic. de Rosat. sub n. 2. Bald. etiā n. 2. vers. Quia fictio, Angel. n. 3. & alij in l. Paulus, de stat. hom. tradūt-

11 que Canonistæ in d.c. tāta, ista autē fictio † requirit duo extrema, & sic duo tēpora habilia, videlicet extremū à quo, habile essentialiter & verè, & extremū ad q, habile potentialiter, prout dicit Bar. & oēs sequuntur in l. si is qui pro emptore, col. 13. n. 28. vers. Sed in fictione trāslatiua, & col. 21. n. 65. versic. Solutio, si ibi benè aduertatur, ff. de vsuc. sed extremū ad q, non potest dici habile potētialiter, quia tunc tēporis, quo filius fuit cōceptus inter parētes matrim. esse nō poterat, ergo hæc fictio trāslatiua locū

12 habere nō pōt. Quòd verò legitimatio † faciat filios legit. retrofictionis ope, pbatur in d.c. tāta, & tradit Ant. de Rosell. in d. trac. de legit. in proęm. tit. de caus. material. n. 23. vers. Itē legit.

Tertiò inquit Didac. Couarr. suaderi hoc posse ex l. qui in vtero, d. tit. de stat. hom. vbi Iurisc.

13 fętum existentē † in vtero natū existimat si fętui hoc vtile fuerit, alioquin nō existimari natū cōstat, cū concordātibus de quibus ibi in glos. & alijs allegatis etiā ab Andr. Tiraq. in tract. de retract. lign. §. 1. glos. 9. sub nu. 75. fol. 153. Hæc autē suasio nimis generica & extranea uidetur parū attingens propositā difficultatē cum legitimatio nō fauore existentię in utero, sed ex ui

matri-

matrimonij inducatur, speciali legis siue canonis beneficio, ex d. c. tãta, lex. n. licet existentem
14 in vtero fingat natũ † æquitate quadã suadẽte, vt dicit Bar. in d. l. si is qui pro emptore, sub nu. 67. vers. Vides enim, nõ tamen fingit ipsum legitimatũ nisi Sacramentũ matrim. interueniat, ꝙ cum ad cõceptionis tẽpus retrotrahi nõ possit potẽtialiter vbi adest impedimentũ personarũ inter quas tunc illud cõtrahi non posset, tanquã non solutarũ, vis illa & præpotens efficacia nõ est trahẽda ad turpẽ & illicitã conceptionẽ, quę quidẽ cõceptio turpis & inhonesta nõ solũ nõ influit, sed impedit legitimationis effectum.

Quid erit in hac quęstione dicẽdũ? Ang. Aret. in pręcitato, §. fin. n. 9. Instit. de nupt. concludit Ant. de Rosell. solẽnis Doctoris Aretini esse de iure veriorẽ, vt sit necessaria habilitas tpe conceptionis: Sed alterã Io. Andreæ esse cõmunem & ab ea nõ fore iudicãdo recedendum; Hic punctus aliàs in cõtrouersiã venit dum erã in Rota Florẽtina vnus ex tribus Iudicibus vltimarũ appellationũ insimul cũ Perillustribus & eximijs I.C. D. Siluio Spãnocchio, Patritio Senensi, & D. Aloysio Soltia Patritio Bergomẽsi in quadã causa inter Manentẽ de Bondelmõtibus, & Horatiũ de Gãbarellis ciues Florẽtinos, qui nõ fuit tũc decisus, sed postea & vt audiui Dñi in diuer
15 sas sentẽtias abierũt, vt aliquãdo † ob ingeniorũ altitudinẽ & profundã Iudicũ scientiã cõtingit, nã duo tenuerũt contra legitimationẽ, tres verò pro legitimationis efficacia qui vti maior pars fecerũt sententiã transeundo cũ Io. Andr. & sequẽdo communẽ quam dicunt opinionẽ, libenter eorundẽ Motiua vidissẽ, quæ aliter non
16 vidi. Cũque Rotæ Florent. † permaxima sit celebritas, vbi ius exactè redditur, omnibus accuratè perpẽsis & trutinatis, cogitabã intẽsius circa hmõi quęstionis resolutionẽ, & vt meũ quoque calculũ addã, existimo Ant. Roselli opinionẽ ac etiã Bartolomęi de Salic. dubio procul in
17 pũcto † iuris veriorẽ atque solidiorẽ, ex d. §. fin. de nupt. & d. l. cum quis, C. de natural. liber. pariter etiã ex d. c. tãta, coniũcto princ. cũ secundo respõso, nã ibi primò loquitur de genito nõ extãte vxore secus ea extãte vt in secũdo respõso, igitur, &c. & istam partẽ benè fundat Archid. in d. c. Osius, siue Orosius, n. 2. post Vincẽt. in d. c. tãta, allegat etiã Archid. tex. in auth. quib. mod. natural. effic. legit. §. sed & aliud, vers. Procreauit etenim, coll. 6. & authoritatem Goffredi idẽ tenentis, vt ibi, candẽque sententiã tenuit Christoph. Portius Papiensis in d. §. fin. n. 6. versic. Quid si ex concubina, inducens etiã rationem,
18 nam duæ singularitates † ad eundem effectum causandum cõcurrere non possunt, l. cũ post, §. gener, de iur. dot. iunct. l. 1. C. de dot. promiss. Sed hic interuenirẽt duæ singularitates, Prima quòd matrim. post natiuitatem filiorũ contractum retrotraheretur ad tempus quo nondum erant nati, Secũda quòd dispensatiuè cõtraheretur, sed nõ potest retrotrahi quia extremũ ad quod, est inhabile, facit l. bonorũ, ff. rẽ rat. hab. dicẽs ita fuisse defensatos quosdã de Petra mala vt per eũ, & pro hac parte facit etiã alius tex. in §. quibus cõnumerari necesse est, Instit. de hę redit. quæ ab intest. defer. Cum tamen (vt dicebat Angelus) opinio Didaci Couarruuias sit cõis, iudicando ab ea recedendũ non fore Ro
19 ta autumauit, quã comprobat † magnæ autoritatis Doctor Io. Fabri in d. §. fin. col. 2. sub n. 5. vers. Sed quid si fuerit cõceptus, Instit. de nup. allegat tex. in §. sufficit, de ingenuis, Sed vereor an hodie d. opinio sit cõmunis facto diligenter DD. calculo quãquam cõmuniter receptã esse testentur ipse Didac. & Hieron. Gabriel. in
20 præcitatis locis, Vnde ego inhærerẽ † veræ opinioni Salic. & ab ea nõ recederẽ etiã consulendo ac iudicãdo, cũ huiusmodi pars quæ mihi visa est verior, nõ sit destituta DD. insigniũ autoritatib. ac testimon. ꝗnimo multorũ interpretũ pręclarissimis nominib. cõprobata cõspiciatur.

HYPOTHESIS.

In filijs tantum in conditione positis nõ grauatis hunc textum non procedere asseuerari: Ac textui in l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Senatuscõsultũ Trebell. diuersum sensum tribui.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in filijs tantum in conditione positis nec grauatis nequaquam procedere.*

2 *L. qui filium, §. Sabinus, ff. ad S.C. Trebell. interpretari, & nu. 10. Curtij iunioris intelligentiam afferri, nu. autem 11. nouo sensu ornari.*

3 *Vxorem, eandem carnem cum viro censeri, inter eos etiam copulationem Diuini ac humani iuris esse: vnionemque indissolubilem, ac maiorem quàm ecclesia ad alteram ecclesiam.*

4 *Vxorem ingalem dici: interque coniuges commixtam familiam ac vnam domum esse: vxoremque à testimonio contra virum repelli.*

5 *Vxorem in viri personam ius quoddam habere.*

6 *Vxorem ad fiscum excludendum vbi omnis parentum liberorumque seu propinquorum legitima ac naturalis successio deficit, succedere.*

7 *Vxorẽ cum viro propinquitatẽ aut affinitatẽ propriè non habere, licet de viri familia sit, in eiusque potestatẽ quo ad debitũ carnis tantũ trãsire.*

8 *Maritum in rebus vxoris extra dotem, vllam administrationis potestatem non retinere.*

9 *Successionẽ ab intestato ad finẽ excludendũ nõ solũ vxori, sed etiã legitima concubina cõpetere.*

12 *Fiduciarium hæredem, ex Gulielmo Budæo, iustum hæredem non dici, sed veluti depositarium.*

13 *Imperatorẽ ineptè interrogãtibus et petentibus, benignè instruẽdo ac docẽdo respõdere consueuisse.*

14 *Argumentum à contrario sensu ex causa impulsiua*

sua non finali desumptum minimè valere.

15 *L. qui filium, §. Sabinus, d. tit. per Corneum consulendo, etiam declarari, spectaliaque ex illo con textu resultantia afferri, vt per eum egregiè de iure respondeutem.*

16 *Quaestionem de Hospitali substituto post mortē filij instituti, siterumque fuorū ac filiorū alterius filia præmortua, super qua Io. Bapt. Caccialup. & Barth. Soc. in ciuit. Floren. responderūt, definiri.*

17 *Extensionem de casu ad casum ex expressa ratione induci, & num. 22.*

18 *L. cum auus, conditionem mixta consideratione testatoris grauantis ac nepotum processisse idque num. 21. reassumi.*

19 *Fideicōmissum reciprocū inter omnes primò nominatos non resultare, facta substitutione post mortem plurium vel ab vltimo moriente in tota hæreditate, positorum inquam tātum in cōditione.*

20 *Conditionem non inducere dispositionem.*

23 *Fictionem siuè præsumptionem iure speciali prouenientem, ad alium casum non extendi.*

CAP. XIX.

ILLVD ex sexta atque vltima conclusione hic colum. 29. Socin. infert corollarium, vt lex ista in filiis positis in conditione nō grauatis locū sibi non vendicet, † ac
1
quibus substitutio facta non est, licet ex eis filii remanserint, ita tenent vltra eundem Socinū su per hoc responso Io. de Imol. & Paul. de Castr. post n. 2. versic. Idem loquitur, consentiuntque Bart. n. 2. vers. Secus si aliquis, & Ang. in l. qui filium, §. Sabinus. ff. ad S. C. Trebell. vbi etiā Castrens. n. 2. Ang. Alex. paulo post princ. uers. Et ad limitationē. Ias. col. 3. in 3. limit. & Dec. post n. 12. col. 5. similiter in 3. limit. in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Andr. Barbat. in d. l. cū acutissimi, col. 11. versic. Et limita istā legem, C. de fideicom. Guliel. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in uerb. Si absque liberis, el primo in 11. limit. n. 22. extr. de testam. Hieron. Zanch. in rep. l. hęredes mei, §. cū ita, n. 407. uer sic. Secūda utilitas, d. tit. ad Trebell. Greg. Lup. in l. 10. tit. 4. par. 6. in glos. super uerb. Quæ murieste, el. 2. Emanuel Costa in rep. c. si pater, in 1. par. in uerb. Si absque liberis, n. 10. de testam. in 6. eandemque opinionē consulendo sequuti sunt, Alex. cons. 93. Aliàs consultus, col. 2. n. 6. uersic. Nec talis cōditio, lib. 3. & cons. 92. Super eo. n. 7. eod. uol. Dec. cons. 581. Viso pūcto con trouersiæ, n. 8. uersic. Vlterius cogitandū. Curt. iun. cons. 33. Pręsupponitur in facto, col. 5. post n. 8. uersic. Confirmātur pręmissa. Carol. Ruin. cons. 106. In quæstione, col. pen. lib. 2. & consil. 35. Adeo plenè, n. 10. lib. 1. Soc. iun. cōs. 100. Præsupponitur, n. 8. lib. 1. Hieron. Alban. consil. 26. Vidi, num. 4. quam & ego alibi comprobaui in tract. an & quand. lib. in cond. positi vocen. in proœm. num. 1. versic. Volunt nanque.

Inducitur d. l. qui filiū, §. Sabinus, vbi Ang. dicit illum textū alio in loco non reperiri, de cuius intelligentia superius aliquid tetigi; cūque hoc in coroll. Bart. in eod. §. Sabinus, dilucidè loquutū fuisse, licet hic obscurè admodū & implicitè vtrobique eius dicta demonstrēt, proinde breuiter apertèque diuersitatis rationē expedit perquirere, ac veriorē Bartoli doctr. indicare, & Raph. Cumani distinctione prætermis-
2 sa, atque alia Pauli Castren. & denique † Andr. Barbatiæ, illā Iason rationem esse scribit, nā in d. §. Sabinus, filius hæreditatē non fuerat consequutus, & sic minimè ius sibi quæsitū, vt non tā de facili debeat ad eius filios transire: hanc tamen Decius subuertere nititur, dicens hoc modo casum diuersificari, rationem autem non diuersam videri, dato enim quòd alius sit grauatus, siue testatoris filius substitutum excludit, idem pariter in filijs censendum est quia eadem ratio militat si de liberis filij cogitasset, d. l. generaliter, §. cum autem. Sed impugnatio hæc, ex motiuo quod Decius ipse affert & sequitur, statim submouetur, Socinusque ab eo non dissentit, non enim eadē in liberis filij ratio viget, filio siquidem ibi ad annum vigesimum non perueniente in vita excludebatur bonis apud institutā matrem remanentibus, vnde sicut filius excluditur pariter eius filij excluduntur, & istud fuit Iason subodoratus, sciebat enim hæreditatis portionē Antonino demū obuenisse mortua intestata matre; Horum autē consideratio viribus an subsistat, illā ad Socini mentē, verba Bartoli in d. §. Sabinus declarātis cōferre oportet, cōcludendo leges conditionē istam tacitè subintelligentes loqui in filio grauato post mortē restituere, secus si alius de restituēdo grauaretur cū filius decesserit, intelligi enim debet alius nō descendens qui rogatus fuerit cū aliquis ex descendētibus suis & testatoris decesserit, d. §. Sabinus, ratioque assignari pōt quam retuli, & assignabatur etiā per Ang. in d. §. cum autē, quem referēdo sequitur Io. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino. Hic tamē intellectus per Curt. iun. d. cōsil. 33. col. 6. post n. 8. multipliciter redarguitur, Primò nā in d. §. Sabinus, vxor instituta erat, nō autē (vt Socinus præsupponit) extraneus, quæ magis dilecta videbatur quàm descēdētes, cū
3 eadē caro † cū marito cēseatur, c. debiliū, extra de bigamis, inter ipsos etiā copulatio Diuinia c humani iuris existat, l. 1. & 2. ff. de rit. nupt. l. aduersus, de crim. expil. hęred. sitq; vnio indissolubilis, Inst. de patr. potest. in princ. undè maiorē ad uirū ux. esse unionē quàm ecclesiæ ad alterā ecclesiā, dicit And. de Isern. in tit. de c. Corradi, c. vnic. n. 39. vers. Maior quidē, vt ex Curtio nō

possit

possit conueniens diuersitatis ratio assignari in
id, an vxor ipsa an vero alius descendens extitis
set grauatus: faciuntque tradita per eundē An-
dr. in c. 1. §. bona vacantia, nu. 25. & 26. tit. quæ
4 sint regal. meritò vxor iugalis † dicitur, l. iube-
mus, & l. ad petitionem, de aduoc. diuers. iudic.
l. hęc conditio, ff. de cond. & dem. commixtam-
que familiam, ac vnā domum coniuges habere
credūtur, l. 1. §. si vir, ff. ad S.C. Syllan. inde eue
nit, quòd vxor à testimonio ferendo contra vi-
rum repellitur, vt not. in l. sed & si quis, §. præte
rea, ff. si quis caut. l. etiam, de testib. l. fi. §. sanè,
de his qui ad eccles. consug. eademque ratione
vir etiā repellitur, mutuo enim se proinde amo-
re inuicem spoliarent, arg. l. 1. ff. de don. int. vir.
5 & vx. Quinimò vxor † ius in viri personā habe-
re dicitur, ex not. in tex. & glos. in c. 1. de cōiug.
lepr. in c. si quis vxorem, ad fin. 32. q. 1. Anton.
Capyc. decis. 135. In causa, nu. 5. Sed huiusmo-
di reprobatio exilis videtur, cū in successionib.
primū ius descendentib. reseruetur, vxor verò
etsi diligatur non propterea ab intestato insoli
6 dū succedit, nisi ad fiscum † excludendum, omni
parentum, liberorumve seu propinquorū legiti
ma, vel naturali successione deficiente, l. 1. C.
vnd. vir & vx. l. 2. ff. rer. amot. l. Deo nobis, vers.
Et tantummodo, C. de episc. & cleric. Vnde in-
ter vir. & vxorē propriè ac verè propinquitas,
vel affinitas non adest, vt in d. l. 1. in prin. Salic.
7 annotauit, quamuis de viri sit † familia, l. quicū-
que, C. de re milit. And. Alc. in l. pronunciatio,
§. familiæ appellatio, in verb. Matremfamilias,
ff. de verb. sign. trāsit ergo in potestatē viri quo
ad debitum carnis tantum, l. sicut, ff. de oper. li-
bert. l. si vxor, C. de cond. insert. in potestateq.
patris remanet, vt magis affectui quàm potesta
ti nobis subesse videatur, l. 1. §. siue autem, ff. de
iniur. nec maritus vllā administrationis potesta
8 tem † in rebus vxoris retinet, imò nec etiam cō-
munionem, l. hac lege, de pact. conuent. l. mari-
tus, de procur. decet enim conditores legū ęqui
tatis esse fautores, vt nullo modo maritus licet
vxor se ipsam viro cōmiserit, aut sibi à parētib.
sit cōmissa, in ijs quæ extra dotē sunt se audeat
immiscere; Natura insuper vtrunque corpus tā
viri quàm vxoris simul edidit, vt maneat suis vi
cibus immortale, & alterū alterius auxilio sem-
per egeat, l. lege xij. tabularum, C. de legit. hęre
dib. dictamq. intestati successionē vxori exclu-
9 so fisco tributam legitimæ etiam concubinę † cō
petere quis ignorat? vt not. gloss. in verb. legiti-
ma, in auth. de trient. & semiss. §. consideremus,
coll. 3. quam valde commēdat Io. de Platea in
l. 1. col. 3. C. de bon. vacantib. lib. 10. est denique
in ista materia omnis extraneus (vt ttitissimum
est) qui non sit descendēs. Solent (ne & hoc præ
termittā) maritorum plerūque animi vxorum
peruicacia adeo frigescere, vt omne aliud mēte
magis reuoluāt quàm eis aliquid relinquere, &
experientia clarū videtur, vt alio testimonio nō
egeat, quamuis enim mutuo amore, dulciq. ani
morū nexu coniuges constare debeant, id tamē
ꝑraró cōtingit, quod ignominiosū ac turpe est.
10 Secundò nouiter † ac subtiliter idēmet Cur.
iun. obijciebat, nam in d. §. Sabinus, filiorum ex
hæredatio non mala mente, nec ad filiorum in-
iuriam, sed magis prouisionē facta fuerat, iuxta
l. multi non notæ, ff. de liber. & posthum. & l. in
fideicommissi, §. cum Pollidius, ff. de vsur. ani-
maduertendum etenim est, filios ibi exhæreda-
tos fuisse, eorum verò matrē institutam graua-
tamque filio cum ad vigesimū annum peruenis
set restituere, & si prius moreretur de restituen
do filiæ, in tantum ꝙ rectè considerando tota il
la dispositio filiorum fauorem respicit, & testa-
tor interrogatus verisimiliter respondisset, ma-
trem vsque ad ætatem illam diligenter ac proui
dè fore administraturam post auię restituturā,
proinde non immeritò lex eandem dispositio-
nē suspicit, adeo quòd mater restituendo nō po
tuisset Trebellianicam detrahere, Ias. in l. post
mortem, col. 3. C. de fideicom. cōstabat insuper
quòd magis filium testator diligebat, vniuersa-
le enim fideicommissum filio, particulare autē
filiæ reliquerat, & tamen quia directò grauamē
non fuerat filio impositū, sed matri post ipsius
filij obitum, non in persona filij illa si sine filijs
decesserit cōditio subintelligitur, vt nullatenus
textus dicti §. Sabinus, à dispositione huius re-
sponsi, & d. l. cum acutissimi, possit distingui, nisi
eo discrimine an descendentes ipsi sint grauati,
an in conditione tātum positi; Proptetea ratio
per Soc. tradita confunditur, vt qua ratione ibi
filio vxorem suam in uita si non peruenisset ad
vigesimum annum prætulit, pari ratione filijs fi
lij ad illam ætatem filio non perueniente prætu
lisse censeatur: cum enim (vt est dictum) testator
ibi magis masculū quàm fœminam dilexerit, in
dubio magis filios filij quàm ipsam filiam dile-
xisse præsumendum est, attento, ꝙ exhæredatio
mala mente non obuenerat: Accedēte quòd in
effectu filia magis dilecta erat quàm vxor, ex
quo vxor eademque mater adhuc filiæ restitue
re grauata reperiebatur ante vigesimum annū
filio moriente, ratio ergo dicti §. Sabinus, non
potest in hoc fundari, ꝙ testator magis vxorem
quàm filios filij dilexerit, & ideo illa sola diuer-
sitas remanet, quòd ibi filius grauatus non exti
terat, sed mater post mortē filij grauata fuerat.
Cæterum quicquid sibi Curt. iun. supremi
nominis Iurisconsultus, ac Papiæ ingens orna-
11 mentū voluerit, crederem † textum in d. §. Sabi-
nus, germano fortasse sensu huc vsque caruisse,
nec iuridicam grauaminis, ac positionis in con-
ditione propositam differentiā videri, imo triū
legum dispositioni tacitam conditionem subin-

telligentium optimè congruere: Primo itaq. cõsiderandũ existimo Antoninũ nõ posse simpliciter, & eo modo quo Curtius intelligit in conditione positum censeri rationib. per ipsum desuper allegatis, accedente natura institutionis de Iulia Valeriana per Sabinum Antoninum factę in fiducia tantũ consistentis, fiduciarius nãque
12 non iustus & absolutus ex Budęo† viro praeclarissimo hęres, dicitur, sed velut depositarius hoc est cuius fidei credita sit hæreditas alteri restituenda, qua forma dicitur, & possessio quædam fiduciaria, vt per eũ in annot. ad l. 2. §. initiũ fuisse, ff. de orig. iur. Et propterea in d. l. Seius Saturninus, ff. ad Trebel. Seio Oceano ante annos sexdecim defuncto, cui annos totidem implẽti per Maximũ Trierarchum hęreditas Saturnini erat restituenda, illã ad Manlium Senecam vult Iabolenus pertinere veluti auũculum defuncti pueri proximitatis iure, non ad Maximũ Trierarchum hæredem fiduciariũ, ideo quia defunctus erat is cui restituere iussus fuerat, pro vendicatione afferentẽ; Non ab re itaque Francisc. Aretin. subtiliratum profundissimus inuentor, ac diligentissimus legum interpres, conf. 156. Diligenter visis, col. 2. vers. Nec potest dici, dũ videtur cum opinione Angeli, Ioan. de Imol. & aliorum praecitatorum transire in themate sibi proposito, non textum in d. §. Sabinus, sed aliã rationem induxit, idque non aliunde obuenisse arbitror, quàm subtili ingenio perspiciẽdo perperam à Scribentibus eundem textum ad prędictam differentiam constituendã fuisse inductũ, non enim simplex argumentum legis Aeliæ Sẽtiæ Imperatorem mouit, cum æquum fuerit, ex quo Honorata fortasse ius suum in Diui Marci constitutione reponebat, proindeque ei praeses dedulcrat, Adriani constitutionem quantum ad munera municipalia à tutoribus Fauiæ Valerianæ inductam Aeliæ Sentiæ argumento comprobari, non tantum ad finalem decidendi rationẽ, sed praesidis sententiæ iniquitatem ostendendã, vel partis intentionem in Diui Marci constitutione fundatam penitus confundendam, sed ẽt ad Imperatoris scientiam promulgandam qui oĩa iura in pectoris scrinio retinet, vt ibi, quamuis scire se diceret, vel vt ineptè interrogãtibus,
13 aut petentibus benignè† instruendo ac docẽdo responderet, l. precibus, C. de impub. & al. subst. l. si superstite, de dolo, l. vt responsum, de trãsact. Sed eundem ad pronunciandum cõtra petitricem pro filia, & æquitas rei induxit, & alia quędam à Paulo atque alijs prolata excitarunt: Et quãquam Accursius rei æquitatem de paupertate intelligat, non erit absurdum de æquitate in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. per Imperatorẽ registrata intelligere, cum Antoninum vxori & filiæ prædilexerit, nõ vxorem filio attenta fiducia, vt censeatur etiam eius posteritatem prædilexisse: & quãto magis Sabinus tutè nititur filio prouidere, tanto prædilectio augetur ad conijciendã tacitæ conditionis æquitatẽ: ex allegataque paupertate necessario adhuc ratio tacitã subintelligendi conditionem infertur, vt non illud discrimen constitui possit; At si humanitatem ibi, aliter interpretemur, nonne alia sub inuolucro per Paulum tradita argumenta tacitæ conditionis intelligendæ rationẽ ad leges illas interire dixerimus? nõ igitur in d. §. Sabinus, à contrario sensu argumentũ, quicquid Socin. & cæteri dixerint, desumen
14 dũ est, cum non à finali† causa, sed impulsiua sumeretur, Ant. de Butr. in c. publicato, col. fin. de elect. Alex. in l. quęcũque, col. 11. vers. Tertiò fallit, & vers. Quinto fallit, ff. de offic. eius, ibique Dec. nu. 56. & infra, vers. Similiter non valet argumentũ. Non putarem tamen à cõibus traditionib. iudicando ac consulendo fore recedẽdũ, licet textus ille assumptũ nequaquã probet, nõmirũ si Aretin. (vt dicebam) illius tex. de iure respondendo non meminerit: possem multa alia proferre, quæ vt breuis sim pretereo: Non tamẽ omiserim celebre consilium Petri Philippi de
15 Corneo † indicare, scilicet conf. 213. Repetito Diuino numine, per totum, lib. 1. vbi egregiè ad intelligentiam dicti §. Sabinus, specialia decisionis in eo contentæ considerat, vt per eum.

Ex traditis iuxta eundem tex. d. l. qui filium, §. Sabinus, ad Trebell. ad quæstionis decisionẽ super qua Socin. cui se Io. Baptista Caccialup. de S. Seuerino subscripsit, in ciuitate Florentiæ consuluit, per ipsummet Socin. infertur, Testa-
16 tor voluit ꝙ post filij instituti† mortẽ ac filiorũ suorũ, & filiorum alterius filiæ pręmortuæ hęreditas ad Hospitale perueniret, moritur filius sine filijs, filijq. alterius filiæ pręmortuæ cũ filijs moriuntur, qui filio abintestato succedũt, quęrebatur an fideicõmissum deficeret; Et pro opinione negatiua huius contextus dispositio ac similiũ iuriũ inducitur, quæ duo requirit, Primũ, ꝙ liberi faciẽtes fideicõmissum expirare, sint ex testatoris descendentib. Secundũ, quòd sint de descendentib. grauati, licet itaque dicto casu liberi de descendentib. testatoris sint, quia tamẽ de descendentib. filij grauati non existunt Bart. opinio in materia exorbitanti nõ extẽditur, nec dictarum legũ dispositio, l. si verò, §. de viro, ff. sol. matr. & pro dicto concursu allegatur tex. in d. §. Sabinus, iunct. d. l. cũ acutissimi, cum gloss. Hanc autem inductionem Soc. subuertere nitebatur considerando, quòd etsi iuriũ prędictorũ verba casum hunc non includant, illum adhuc ratio mensq. admittit, in eo enim dictæ l. cũ acutissimi, ratio militat, nã non censetur alienas successiones voluisse proprijs anteponere, ac etiã ratio dictę l. generaliter, §. cum autem, cum si de nepotib. filię cogitasset, eos etiam in conditione posuis-

posuisset eadem pietatis ratione militante in hoc Papiniani responso expressa: militat denique ratio desuper allegata de qua in gloss. d. l. cũ acutissimi, qua etenim ratione filios filiæ prætulit eos in conditione ponendo, iuxta not. in l. Lucius Titius, ff. de hæredib. instit. pari ratione censetur omnem eius prætulisse posteritatem.

17 Ex quibus quidem rationibus † expressis & coniecturatis præcitatorum iurium ad alios casus extensio inducitur, iuxt. l. quamuis, cum glos. & ibi Bald. C. de fideicom. & id quod notatur in d. §. de viro, in tantum quòd sæpe ex præmissis rationibus extra eorum verba Doctores argumentantur, vt in l. pen. C. de impub. & al. subst. ex Sabini interpretatione de qua ibi, ac in l. si is qui ducẽta, §. item si pater, ff. de reb. dub. & traditur in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. in quibus euincitur liberos etiam nõ grauatos, sed descendentes testatoris substitutionis defectum inducere; Ex quibus idem isto casu videtur generaliter cõcludere, testator enim illos in conditione constitnendo voluit eosdem priuari succedendi potentiæ ab intestato mediante substitutione d. l. Lucius, quæ ratio in filijs etiã filiorum in conditione positorum militat; Ad textum verò d. l. qui filium, §. Sabinus, responsionem ex allegatis per Ang. & Modern. in d. §. cùm autem, patere inquit, cum ipso etiam Franciscum Aretinum d. cons. 156. Diligenter visis, transire subdens.

Sed primam opinionem retinendo quam latè comptobat Carol. Ruin. in eius solemni consil. 106. Viso, ac diligenter ponderato tenore testamenti, nu. 9. lib. 2. dicens perperam Aretinũ pro contraria sententia allegari, possumus asserere dictorum iurium dispositionem subaudiẽdo hanc tacitam conditionem, simplici testatis

18 fauore, aut † nepotum non processisse, sic enim ad fideicommissum vocati censerentur, quod absurdum videtur, secũdum glos. in d. l. Lucius Titius, communiter receptam, sed iuxta considerationem fauoris inquam grauantis & grauati qui beneficium consequitur, vt liberis suis valeat relinquere, proinde videtur, quòd liberi grauati esse debeant; conclusionique hic per Socinũ traditæ, aliã eiusdẽmet conclusionẽ resistere eõ stat, quam post multos firmauit in d. l. hæredes mei, §. cũ ita, quòd licet facta substitutione post mortem plurium, vel ab vltimo moriente in tota hæreditate, ex hoc inter omnes primò nominatos reciprocũ fideicommissum resultet, istud

19 tamen † non procedit cum talis substitutio post mortem plurium, qui positi tantum in cõditione fuissent facta reperiretur, eo principali fun-

20 damento, nam quæ in conditione † consistunt in dispositione non sunt, l. si quis sub conditione dandorum decem, ff. si quis omiss. caus. test. In allegationeque Aretini quam facit ipsum redarguit Curt. iun. d. cons. 33. ante num. 9. vers. Sextò moueor, qui cum opinione Caroli Ruini per sex rationes pertransit, vt per eum.

Denique rationem istam Socin. diluere credidit, nam non sequitur, liberi non sunt vocati,

21 ergo conditio ipsorum fauore apposita † non cẽsetur, cum sit contra textũ in d. l. Lucius Titius, vbi dicitur testatorem substituto in conditione positos prætulisse, nec ex alio, nisi quia possunt ei ab intestato succedere, vt per glossam ibi, ipsorum itaque fauore cõditio subauditur, idque glos. communiter approbata in d. l. cum acutissimi, sensisse creditur, dum dicit, quòd qua ratione liberos prætulit, pari ratione omnem ipsorum posteritatem prætulisse censetur, quæ quidem ratio in casu quæstionis propositæ multũ vrget. Sed ad hoc potest responderi, quòd huiusmodi prælatio quamuis fauorabilis sit, ex ea tamen quædam enixa testantis voluntas ob vocationem resultans minimè colligitur, sed potius quædam prælatio ex iuris dispositione, cui contraria hominis dispositio non repugnat, vt fauor iste eniteus nõn sit, atque ardens ex præcisa absolutaque voluntate proueniens, cũ mixturam legalis dispositionis in se contineat, & quòd ita sit elicitur, si vocationis, ac dispositionis effectus attendantur, vt per Scribentes in l. 1. C. de pact. & alibi: non itaque eadem ratio in positis in conditione, quę in descendentibus dispositiuè vocatis concurrit, nam ex vocatione maior erga descẽdẽtes affectio profluit, quos quidem vocando substituto prætulit: vnde ces-

22 sat † extensio, cum eadem ratio locum sibi non vendicet, l. Papinianus exuli, ff. de minorib. cũ similibus, & ratio quę in d. l. cum acutissimi, iunctis ibi traditis, in d. l. generaliter, §. cum autem, atque in hoc responso, solum ad commodum descendentium grauati qui substituto dispositiuè fuit præpositus non autem ad alterius descendentis commodum qui non fuit in dispositione positus, sed tantum in conditione ponderetur ac allegetur, vt non debeat eadem l. cum acutissimi, ad casum præmissum extendi, siue conditio tacitè subintellecta, vt ibi, fingatur siue præsumatur, iuxta ea quæ ad hoc propositũ superius dixi, cum talis fictio siue præsumptio

23 de iure speciali contingens, non debeat † ad aliũ casum extendi, secundum Bart. in l. 1. §. lex Falcidia, ad l. Falcid. per l. mulieri & Titio, de condit. & demon.

COMMENTARIORVM PRAECLARISSIMI IVRISCONSVLTI D. IOSEPHI DE RVSTICIS PATRICII AQVILANI,

Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.

LIBER TERTIVS.

HYPOTHESIS.

Quando naturales liberi grauati in expressa tacitaque, ex hac lege conditione includantur: Et quid de spurijs statuendum sit explicari: Atque dictam l. generaliter, §. cum autem, ac l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. l. Lucius, 2. §. fin. ff. de leg. 2. l. fin. ff. de natural. liber. & l. si qua illustris, C. ad Orfic. præter alios extricari.

SVMMARIVM.

1 *Naturales filios, liberorum verbo in materia exorbitanti non includi.*

2 *Sobolem iustam ex iustis nuptijs prouenientem intelligi.*

3 *Naturales liberos grauati, in subintellecta conditione ex l. cum auus, secundum vnam opinionem non comprehendi: Bartolum autem asserere hoc ex l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. ff. ad Trebell. distingui, nu. 5. Sed priorem Petri Dyni Cyni Rayneri de Forliuio, & aliorum sententiam confirmari, nu. 75.*

4 *Ius ciuile nil adeo clarum nitidumque continere, quin maximis oppugnationibus feriatur.*

6 *Ius ciuile nullam contrarietatem in se habere, sed suauiter dispositum ordinatumque fuisse.*

7 *L. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & subst. & l. ex facto, d. §. si quis rogatus il 1. ex Bartolo concordari ac distingui, eiusque opinionem primo roborari, postea verò confutari, num. 10. Glossarum post secundam solutionem afferri, num. 16. Tertiamque glossa pariter, & Ang. nu. 47. Quartam Alex. solutionem adduci, nu. 49. Quintum Socini intellectum, nu. 52. explicari. Sextum Francisci Ripa, nu. 55. Septimum intellectum Augustini Beroi, num. 61. inueniri. Octauum Sfortiæ Oddi, num. 65. Nonum sensum Ioannis Corasij, num. 67. & 68. nu. Corasium defendi. Decimum intellectum poni, nu. 69. Vndecimam denique autoris intelligentiam, num. 71. enarrari, ac num. 75.*

8 *Legem nouam ex veteri distingui incertum non esse, idque declarari, nu. 10.*

9 *Legem qualificatiuè, & cum aliqua determinatione loquentem, omnes alias leges in eadem materia editas qualificare.*

11 *Generi per speciem derogari.*

12 *Non aliter, verba, vim conditionis inductiuam significare.*

13 *Non aliter, verba, adeo præcisa ac pragnantia esse, vt non patiantur dispositionem alium intellectum, vel modificationem recipere, & aliquando resolutiuè poni.*

14 *Nisi dictionem, importare conditionem.*

15 *Nisi dictionem, negatiuæ orationi adiectam, contrariam affirmatiuam orationem inducere.*

17 *Legem facilius aliquem à sua prouisione excludere quàm hominis: idque declarari, nu. 46.*

18 *Conditionem in aliquo actu regulariter non subintelligi nisi exprimatur.*

19 *Ius speciale debilius esse iure communi.*

20 *Tacitum & expressum regulariter à pari procedere: ibique hoc explicari.*

21 *Substitutionem expressam pupillarem matrem excludere, secus tacitam in vulgari comprehensam, aliquos tamen contradixisse, nu. 25.*

23 *Tacitum in vno capitulo legis vel statuti comprehensum, nunquam in alio capitulo eiusdem legis vel statuti repetitum videri.*

24 *Legem benigne interpretari, quod præsumpta mens testatoris suadet.*

26 *Substitutionem tacitam pupillarem matrem excludere, si præsumpta voluntas testatoris ex coniecturis concurrat.*

27 *Voluntatem testantis in fideicommissis dominari, legemque testantis mentem prosequi, non è conuerso.*

28 *Voluntatem tacitam ex coniecturis elicitam in vltimis voluntatibus sicut expressam obseruandam fore, & num. 30.*

Expres-

29 Expressum etiam dici ex verbis legis necessario elicitum, & num. 37. Etiam si pro forma expressio requiratur, num. 38.
31 Nouationem hodie expressè faciendam esse: expresseque fieri etiam si ex coniecturis appareat partes voluisse nouationem inducere, num. 32.
33 Heredis persona quæ sit cum in dubio versamur, apertissimam probationem requiri, tuncque apertissimam probationem fieri per indicia posse.
34 Feudi noui inuestitura licet expressè requirat, vt frater succedere possit, expressè tamen id fieri dicendum esse, si ex verbis generalibus colligatur: licet in Regno frater in feudo nouo quaternato vigore Constit. fratri succedat, Nisi fuerit dictum tibi, & tuis hæredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus.
35 Contractus ex conuentione legem accipere.
36 Andream de Isernia maximum Doctorem teste Angelo de Vbaldis fuisse.
39 Expressum censeri vbi ex expresso derinat tacitum.
40 Ius speciale illud esse quod specialiter ex aliquo priuilegio in aliqua persona statuitur.
41 Ius speciale difficilius tolli, quàm ius commune cũ pro se naturalem præsumptionem retinet.
42 Ius speciale cum geminatis rationibus mouetur, potentius esse iure communi si ex vna tantum ratione moueatur: Idemque alio modo declarari, num. 43.
44 Restitutionem in integrum quamuis speciali iure introductam difficilius tolli quàm appellatio.
45 Statutum si appellationem tollat non censeri ex eo sublatam in integrum restitutionem.
48 L. cum aui, in adoptiuis filijs grauatis, an sibi locum vendicet.
50 Concubinatus licet iure naturali prohibitus nõ fuerit, ipsum tamen ciuili iure improbari.
51 Sobolem iniustam de natis ex damnato coitu intelligi: Naturalem verò sobolem inutilem dici.
52 Legem inutilia remedia non adinuenisse.
54 L. generaliter, §. cum autem, nunquid in filia grauata procedat, remissiuè.
56 Specialia duo circa idem posse concurrere, cum vnum in alterius consequentiam procedit; Et in fauore pia causa, num. 58.
57 Specialia duo ne circa idem concurrant regulam, fauore, vel odio sæpius vulnerari.
59 Specialia duo vt circa idem concurrant non adeo durum videri: Et in l. 1. C. de dot. promiss. dictã regulam non probari.
60 Promitto verbum in instrumento positum per stipulationem intelligi.
62 Tacitam mentem testatoris non ex legis dispositione, sed ex dispositis in testamento colligi debere: idque declarari, num. 64.
63 Fictione non induci quæ verè induci possunt.
66 Verba legis magis ad iuris significationem, verba hominis magis ad factum naturalemque rei statum referri.
69 Iustum quomodo accipiendum sit, in idque Gulielmi Budæi, & Andreæ Alciati ornatissimorum Doctorum autoritates conciliari, num. 70.
70 Intellectum vnum esse vnius dispositionis, non autem plures: intellectumque à ratione non à cortice sumendum esse: Veritatemque eius quod multipliciter intelligitur ex Baldo ignorari, numero 71.
73 Honestatem legis, vel maximè circa coniugia, ac matrimonia versari.
74 Præsidia flagitijs quærere, vt petulantiæ seruire liceat, nimis impium esse.
76 L. generaliter, §. cum autem, dispositionem de patre loquentem, in matre etiam filiam grauante procedere.
77 Honestatem in moribus nostris adeo requiri, vt multa quæ in lege iustitiæ mala non sint, propter honestatem tamen prohibeantur: ipsamque honestatem in votis etiam attendi.
78 Priuilegium dignitati concessum ob honestatem non seruatam circa dignitatis exercitium amitti, de honestate que complura afferri.
79 Naturales strictè, ac legaliter natos ex concubina accipi: ac ibi quæ ad concubinatum inducendum requirantur, & num. 80.
81 Naturales latè, & secundum loquendi consuetudinem omnes ex soluto, & soluta natos intelligi.
82 Naturales qui secundum ius canonicum dicãtur.
83 Naturales non impropriè quomodo assumantur.
84 Naturales liberos in expressa si sine liberis decesserit conditione, cum inter progenitos ex liberis personis, versamur substitutum excludere: Doctores autem contrarium tenentes recenseri, numero 86. Sed priorem opinionem confirmari, numero 92.
85 L. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. ff. ad Trebell. explicari.
87 Liberorum verbo solos legitimos, & naturales qui ex iusto liberoque matrimonio nati sunt significari: idemque in patre contingere.
88 Conditiones voluntarias propriè, in formaque specifica intelligendas esse.
89 Conditionum verba per prius non per posterius esse assumendas.
90 L. Lucius, 2. §. fin. ff. de leg. 2. interpretari.
91 L. fin ff. de naturalib. liber. nouo, ac germano intellectu restitui.
93 Naturales liberos in expressa conditione, Si sine liberis substitutum non excludere si expressè vel ex coniecturis de voluntate non excludendi constiterit.
94 Naturales liberos in expressa conditione, Si sine liberis decesserit substitutum non excludere si testator in dignitate constitutus fuerit.
95 Nobilitatem vultus, ac oris dignitate, totiusque corporis symmetria magis, ac magis ornari, & perfici.

96 *Mulieribus praecipuè illustribus castitatis splendorem debitum esse.*

97 *Mulieribus castitatem magis quàm viris insitam esse debere, & num.*130.

98 *L. si qua illustris, C. ad Orfic. aperiri.*

99 *Gentilitatem dignitatem, atque agnationem à patre nos ducere, non autem à matre: & infra.*

100 *Nobilitatem non natura, sed iuris ciuilis esse.*

101 *Nobilitatē paternam ex materna nobilitate splendidiorem illustrioremque effici.*

102 *Arma atq. gentilitia insignia materna filio gerere vetitum esse: id tamen in multis partibus non seruari, sed paterna ac materna gentilitia insignia, insimul colligari gestarique.*

103 *Arma gentilitiaque insignia familiæ de Carolis, ac etiam familiæ de Rusticis indicari.*

104 *Consiliarium Principis in dignitate positum ad terminos d. l. ex facto, §. si quis rogatus, intelligi, naturalesque non omni persona honesta exosos censeri, sed nobilibus in dignitateque tantum cōstitutis, num.*106.

105 *Andreæ de Isernia Regij Consiliarij ac supremi Iurisconsulti mortem, pro crimine læsæ Maiestatis habitam fuisse.*

107 *L. ex facto, §. si quis rogatus, 1. ff. ad Trebell. adhuc declarari.*

108 *Nobilitatem grauantis non grauati in terminis d. l. ex facto, §. si quis rogatus, 1. spectandā esse.*

109 *Filios in conditione positos præsupposito, vocatos non censeri, vehementem tamen coniecturam mentis testatoris habere.*

110 *Legato lecto per testatorem nobilē mulieri viduæ de quo lecto intelligatur: & quid si huiusmodi legatum vxori factum fuerit.*

111 *Naturales substitutum non excludere, esto quòd testator nobilis filios habeat naturales.*

112 *Fieri quod debet non quod factum fuit attendi: idque declarari.*

113 *Nobilitatem vel dignitatem testantis in terminis d. §. si quis rogatus, il 1. non attendi, vbicunque testator & ipse naturalis esset, ac nu.*115.

114 *Originem rerum spectandam esse.*

116 *Petrum de Anchar. cons.*339. *pro maiori intelligentia, col.4. vers. Et primo quia vt supra, & colum.5. vers. Tertiò quòd proles fœminea, magis communiter approbari: iunctis traditis supra, nu.*113. *vers. Tunc enim.*

117 *Naturales liberos excludere substitutum in nobili testatore, si in alia parte testamenti testator de liberis naturalibus meminisset, & numero* 118.

119 *Naturales liberos substitutum à nobili testatore, vel in dignitate posito excludere si is testator aliquem ignobilem hæredem scripserit: vel restitui fideicommissum alicui plebeio iussisset.*

120 *Naturales liberos grauati excludere substitutum etiam si testator nobilis fuerit, quotiescunque grauasset aliquem quem sciebat alios quàm naturales non fore habiturum.*

121 *Conditionem si sine liberis decesserit ad solos masculos restringi, si in aliqua testamenti parte de solis masculis mentio facta fuerit.*

122 *Generalem dispositionem pro speciali haberi, quādo in vna tantum specie verificari posset.*

123 *Naturales liberos substitutum excludere etiam si testator nobilis fuerit, cum furioso substitutio facta reperitur.*

124 *Furiosum loco absentis, vel ignorantis haberi, quinimò mortuo, animali quadrupedi, infantique æquiparari: eiusque nullam voluntatem esse.*

125 *Furiosum non posse matrimonium contrahere.*

126 *Naturales liberos excludere substitutum etiam si testator nobilis sit, non solum si furioso verum etiam si mente capto sub conditione liberorum substituerit.*

127 *Naturales liberos substitutum excludere etiam si testator sit nobilis, quando in loco statutum extaret, quòd naturales ficus legitimi succedant.*

128 *Naturales liberos substitutum non excludere si testator sit nobilis, vel in dignitate, vbicunque tempore conditi testamenti in dignitate fuisset, secus si post testamentum aliquam dignitatem fuisset consequutus.*

129 *Naturales liberos substitutum non excludere etiam in testatore nequaquam nobili, vel in dignitate posito, si filiam suam hæredem scripserit, eamque sub conditione liberorum restituere rogauerit.*

131 *Officiales siue administratores prouinciales posse filias eum prouincialibus matrimonio iungere, licet non filios; idemque in tutore, & curatore dicendum esse.*

132 *Honorem non solum omni commodo lucroque præferri, sed vitæ atque honoris causam parificari, imò morti præferri.*

133 *Vasallum feudo priuari non solum vitam verum etiam honorem ac famam domini sui non defendendo.*

134 *Singulare certamen pro honore tuendo inire licebat: De iure autem canonico in omni casu duellum prohiberi.*

135 *Conditionem si sine liberis decesserit, extingui ab ijs qui ab intestato succedere grauato possunt.*

136 *Naturales liberos ex fœmina etiam extranea rogata restituere substitutum non excludere.*

137 *Naturales liberos substitutum non excludere si grauatus testamenti tempore legitimos ac naturales filios habuisset de quibus cogitasse testator præsumeretur, secundum vnam opinionem, Sed contrarium concludi, nu.*140.

138 *Nepotes filiorum appellatione non venire si de præsenti testator filios instituerit: secus si substitutio tractum in futurum haberet: idque ex Ludouico Gozadino declarari, nu.*139.

Volun-

141 *Voluntatem testatoris duobus modis interpretari posse, vno modo quòd ita senserit, altero quòd si cogitasset ita verisimiliter disposuisset.*

142 *Naturales liberos non excludere substitutum filiũ legitimum naturalemque testatoris secundum vnam opinionem: Sed contrarium multos tenere, num. 143. Contradicentiumque opinionem vti communem tenendam esse: Ipsam tamen limitari, si filius legitimus & naturalis testatoris substitutus grauato coheres datus fuerit, numer. 144.*

145 *Naturales liberos substitutum non excludere ecclesia substituta: Sed num. 147. contrarium resolui.*

146 *Pia causa priuilegia locum non habere nisi in casibus à iure expresse priuilegiatis.*

148 *Naturales liberos non excludere ecclesiam, vel piam causam substitutam pro conscientia exoneratione.*

149 *Naturales liberos non excludere substitutum, si illi fuerit facta substitutio qui naturales tantum liberos sine grauissimo peccato, & scandalo habere non posset, puta clericus in sacris constitutus: In hocque primam Bartoli opinionem recenseri, qui de ecclesia substitutionem in clerico interpretatus est; Item secundam Angeli de spurijs sententiis, num. 152. Item tertiam Francisci Ripa de legitimis filijs, num. 154. Item quartam Baldi de adoptiuis, num. 157. & 164. Item quintam Augustini Beroij, num. 159. Item sextam Cardinalis Palaotti, nu. 160. Denique septimam Pauli Castrensis, de spurijs legitimatis, num. 163.*

150 *Ecclesiam loco filij haberi, absurdum esse.*

151 *Conditionem ad esse se conferre, & non esse.*

153 *Spurijs filiorum nomen non congruere, nec ex ipsis conditionem liberorum impleri.*

155 *Matrimonij ius ijs qui Diuino cultui se dederunt Pontificem Maximum, nunquam, aut perrarò idque ex graui imò vrgentissima causa permittere solere, & nu. 172.*

156 *Difficillima, vt à Principe impetrentur impossibilia censeri, non autem quæ sæpe concedi consueuere.*

158 *Clericis adoptiuos sibi filios assumere vetitum non esse, & nu. 164.*

161 *Necessarium id esse cuius contrarium possibile est.*

162 *Conditionem pro parte possibilem, & pro parte non, quatenus possibilem impleri, quatenus verò impossibilem reijci.*

165 *Commentum adoptionis pro fraude accipi: commentitiamque adoptionem declarari, infra.*

166 *Argumentum à contrario sensu in iure fortissimum esse.*

167 *Clerico in sacris existenti factam simplicibus verbis, Si sine liberis decesserit substitutionem de ecclesia intelligi.*

168 *Bartolum purgatissimum, imò admirabile ingeniũ habuisse.*

169 *Conditionem aliquando religionis fauore, conditionem non esse, ac pro non scripta haberi.*

170 *Clerico in sacris existenti factam si sine liberis ex suo corpore descendentibus, vel si sine liberis masculis decesserit, substitutionem, nullam esse, substitutumque non admitti secundum vnam opinionem: Sed secundum aliam, vitiari illam conditionem, non verò vt substitutionem vitiet, num. 177. Has tamen opiniones distinctione conciliari, nu. 183.*

171 *Fideicommissum relictum in defectum conditionis à iure reprobatæ non deberi.*

173 *Delinquendi occasionem considerandam esse.*

174 *Legitimationes licet ex voluntate principis depẽdentes non posse vt impossibiles, aut difficiles considerari.*

175 *Substitutionum verba, vt verificentur in materia dispensatiua, intelligi non debere.*

176 *L. quoties, ff. hoc tit. ex Doctorum intentione explicari.*

178 *Clericum reciprocè alijs fratribus substitutum illis succedere.*

179 *Gradus paritatem, amoris etiam paritatem inducere: præsumique testatorem velle inter filios æqualitatem seruare: ac ita disponere, ne inter eos odium nascatur: odiumque ex inæqualitate resultare.*

180 *Vnam eandemque rem diuerso iure censeri absurdum non esse, quando diuersa est subiectorum ratio & qualitas, tuncque vnam determinationem prout vnicuique competit determinare.*

181 *L. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupill. regulam æqualis determinationis multipliciter declarari.*

182 *Pauli Castrensis doctrinam in l. 1. §. lex Falcidia, num. 4. vers. Facit etiam, ff. ad l. Falcid. communiter receptam esse: nec in lectura Bononiensi contrarium sibi ipsi fuisse lectura Paduana, sed illi addidisse.*

184 *Fideicommissum purè restituendum non trahit secum acquisita ex fideicommisso conditionali, dato quòd conditio euenisset ante verbalem seu realem dicti fideicommissi puri restitutionem.*

185 *Clerico in sacris, habenti filios legitimos, vel legitimatos facta substitutione, restitutionem cessare, ac substitutum ei non succedere clarum esse: Hocque de legitimatis procedere etiam si fuisset dictum, sine filijs legitimis, & naturalibus.*

186 *Naturales liberos substitutum non excludere, si substitutio facta fuisset ab vxore eius viro: Nisi aliud ex coniecturis ob vxoris prædilectionem erga naturales appareret.*

187 *Naturales liberos non excludere substitutum ex Ioan. Andrea, Felini, ac Sfortia Oddi sententia*

vbicun-

ubicunque dictum esset sine hærede decesserit: Hocque sub dubio relinqui.

188 *Hæredis appellatione universalem hæredem intelligi.*

189 *Naturales ex damnato coitu progenitos, sive spurios substitutum sub conditione liberorum non excludere, & num. 192. vers. His sic brevissimè prænotatis.*

190 *Spurij nomen in genere, & in specie accipi: aliosque ex damnato coitu, alios verò ex improbata concubitu esse, 191.*

192 *Meretricium concubitum improbatum esse, sed non punibilem.*

193 *Spurios ex damnato coitu susceptos deplorati status abominabiles, & valdè exosos esse.*

194 *Spurios ab honoribus propter ipsorum infamiam repelli: Idque circa Doctoratum ex Bartolo non servari.*

195 *Spurios à ferendo testimonio saltem in causis criminalibus, vel civilibus arduis, ubi testes omni exceptione maiores exiguntur, repelli.*

196 *Iuramentum suppletorium habenti pro se unum testem adulterinum, nequaquam deferri: spurioque iuramentum suppletorium petenti illud non deferri, hoc tamen iudicis arbitrio relinqui.*

197 *Querelam inofficiosi testamenti fratri competere, si alter frater adulterinum, aut similem ex damnato coitu hæredem fecerit.*

198 *Spurios non gaudere beneficio l. hac consultissima §. ex imperfecto, C. de testam.*

199 *Spurios nobilitate patris non præfulgere, sed ipsos licet ex patre nobili ortos ignobiles remanere.*

200 *Uxorem de viri familia censeri etiam dissoluto matrimonio viduitate perdurante, radijsque mariti coruscare.*

201 *Spurio si nobilis mulier nupserit, eius nobilitatem obumbrari.*

202 *Spurios de casata, sive domo non esse: Idque in spuriorum filijs magis verificari, & ampliari, numero 204.*

203 *Spurios insignia gentilitia, sive arma legitimorũ aut familia ferre non posse, nisi cum quadã sbarra transversa incipiente à sinistra & tendente ad dexteram: Hoc tamen non ubique locorum servari, de consuetudineque quid servetur enarrari.*

205 *Doctori concessam immunitatem eiusque filijs, ad spurios non extendi.*

206 *Spurij an sub l. Pompeia de parricid. includantur explicari.*

207 *Spurios sub cautione de non offendendo ex forma statuti pro se filys, & affinibus præstanda non complecti.*

208 *Spurios sub Regia Pragm. Odia quæ inter coniunctos, non venire.*

209 *Spurios nõ posse præscribere ex illa præscriptione in qua titulus requiritur prout est usucapio, decemque annorum præscriptio inter præsentes, ac viginti inter absentes, sed bene longissimo tempore concurrente bona fide, etiam ex errore iuris causata.*

210 *Spurios à successione ascendentium, tam ex linea masculina, quàm fœminina exclusos remanere: Hoc tamen in complexu necessario, ac violento non procedere, num. 211. Vel si mulier ab eo cognita fuisset, quem virum putabat, numero 212.*

213 *Spurios non solum successione, sed etiam alimentis indignos esse: Sed contrarium ex æquitate iuris canonici inductum videri, num. 214. Eandemque æquitatem in terris etiam Imperij servari, num. 215. Et istam æquitatem non solum in spurijs, verum etiam in nepharijs incestuosis, & ex quocunque coitu progenitis attendi, quicquid Baldus crediderit, num. 216.*

217 *Spurijs ipsis non solum alimenta deberi, sed nepotibus, pronepotibus, & alijs deinceps.*

218 *Spurys alimenta iu tantum deberi, ut non possint à patre in testamento prohiberi.*

219 *Spurys pro alimentis patri legare danareque licere.*

220 *Spurijs relictum in alimentorum causam cedere.*

221 *Spurios cautionem de restituendo legata, vel donata in causam alimentorum post mortem, teneri præstare.*

222 *Spurijs alimenta non splendidè deberi, sed secundum educationem de iure natura, ad quam ius canonicum respexit.*

223 *Spurijs si à patre magnum Podere relinquatur, valere relictum, usque admodum alimẽtorum, reliquum verò hæredibus testatoris applicari, dummodo reliquum ultra alimenta modicum non fuerit.*

224 *Spurium posse citra fraudis suspicionẽ ab eo emere, cui pater aliquid vendidit.*

225 *Spurium posse ab eo quem pater hæredem instituerat citra suspicionem fraudis institui.*

226 *Spurios ex punibili coitu ortos non solum omnis successionis, sive paterna, sive materna, tam ex testamẽto, quàm ab intestato incapaces esse: sed etiam, nec ius ullum agnationis, aut cognationis cum patre matrevè, nec inter se ipsos servare, secundum unam opinionem, In hoc tamen opinionem Sacri Consily Neapolitani veriorem esse, num. 227.*

227 *Ioannem Petrutium de Monte Sperello nobilem Perusinum integerrimi iudicij Doctorem fuisse.*

228 *Filium ex coniugato, & soluta genitum nullis existentibus filijs ex legitimo matrimonio susceptis non posse patri ex testamento succedere: Contrarium sentientes, numero 229. recenseri, Sed priorem Odofredi opinionem veriorem esse, num. 230. Cæterum spurio ex coitu damnato*

non

non punibili genito relinqui à patre non posse Azonem tenere eiusque opinionem à multis comprobari, num. 231.

232 *Spurios ex coitu non punibili genitos ascendentibus per lineam maternam iure ciuili inspecto succedere, matri inquam non illustri, matri identidem illustri legitimis non existentibus.*

233 *L. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, circa naturales filios dispositionem in filijs natis ex coitu nō accusabili, nec punibili non procedere.*

234 *Filiorum vulgò conceptorum respectu patris, vel coniunctorum ex linea paterna vllam cognationem non esse.*

235 *Naturalium à iure factam mentionem de propriè naturalibus, strictoque modo assumptis intelligi.*

236 *Spurios in subintellecta, Si sine liberis decesserit conditione ex hac l. cum auus, cum similibus non comprehendi.*

237 *Naturales liberos in seruitute conceptos sub figura matrimonij in conditione liberorum ad substituti exclusionem contineri.*

238 *Naturales liberos in seruitute conceptos, ac progenitos extra figuram matrimonij sub conditione liberorum ad substituti exclusionem non prodesse: Et quamuis contrarium Cynus, & alij quàm plures tenuerint, num. 239. Priorem nihilominus opinionem veriorem, ac crebriorem esse, infra, vers. Ego tamen.*

240 *Seruos inuicem cum ritu, ac consortio coeuntes, filios naturales gignere posse.*

241 *Errorem comprobare detestabilius esse, quàm principaliter, siue primum errore labi.*

242 *Philippi Decij Doctoris Mediolanen. fecunditatem ingenij laudari.*

243 *Veneris Cupidinis, & Anterotis, necnon Themidis de æmulatione fabellam enarrari.*

CAP. I.

QVARTVM, & vltimum ex hoc
textu notandum elicitur, dum di
cit Nepos liberis relictis intra ę-
tatem suprascriptam vita deces-
sit: Quòd filij delcendentis gra-
uati post mortem, faciunt fideicommissum de-
ficere: ex quo infertur conclusio, quòd cum lex
loquatur per verbum liberis, in materiaque ex-
1 orbitanti versemur, naturales filij † non inclu-
duntur, vt scribit Ioan. de Imol. in l. ex facto, §.
si quis rogatus, il primo, sub numero septimo,
colum. sexta, versic. Si autem sit constitutio iu-
ris ciuilis, ff. ad Trebell. Hocque hodie deter-
minatum in d. l. generaliter, §. cum autem con-
spicitur, ibi Sine iusta sobole, per quem textū
hæc lex declaratur: dicunt enim iustam sobo-
2 lem † illam quæ ex iustis nuptijs nascitur, l. fi-
lium eum definimus, ff. de his qui sunt sui, vel
alien. iur. cumque ad veritatem dictæ conclu-
sionis consequendam de expressa etiam condi
tione tractetur, quamuis de subintellecta age-
re principaliter in animo habuerim, non incon
gruum erit, in vniuersum hanc implicitam na-
turalium materiam examinare: in qua duo ca-
sus sunt considerandi, Primus est an naturales
liberi ex grauato in tacita hac conditione ex le
ge subintellecta ad substituti exclusionem com
prehendantur, & in hoc primo casu duæ sunt
principales Scribentium opiniones, quarum
3 Prima est, naturales † nullatenus sub dicta taci
ta, vel subintellecta conditione comprehendi,
quam tenent, Petr. Cyn. Dyn. Rayner. de For
liu. Richard. Malumbri, Franc. de Ramponib.
Odofred. Nicol. de Mattarell. Bald. Angel. Sa-
lyc. Ioan. de Imol. Paul. de Castr. Alexand. Ias.
& Corn. in d. l. generalirer, §. cum autem, C. de
institut. & substitut. Rayn. de Forliu. Nicol. de
Neap. Franc. idem de Ramponib. Bart. & Albe
ric. de Rosat. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus,
vbi Ang. in fin. & Raphael. Cuman. ac de com-
muni, veriorique opinione, ibidem Ioann. de
Imol. testatur, & post eum idem dicit Francisc.
Rip. num. 27. Bald. in l. cum acutissimi, colum.
secunda, versic. Quæro nunquid naturales, &
ibi Paul. de Castr. post princ. C. de fideicom.
idem Castrens. hic, Francisc. Aretin. in l. mori-
bus, in princ. colum. penult. ff. de vulgar. & pu-
pill. substit. Dec. in l. precibus, columna quinta,
numero vndecimo, versic. Et pro ista differen-
tia, C. de impuber. & al. substit. Andr. Tiraq.
in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos,
num. 56. vbi Franc. Rip. quæst. 38. num. 97. ver
sic. Sed subintellecta à lege, C. de reuocan. do-
nat. Gulielm. de Benedict. in rep. cap. Raynu-
tius, in verb. Si absque liberis morereretur, num.
octauo, in secunda limit. extr. de testament. &
consulendo eandem opinionem sequuti sunt,
Bald. cons. 262. Recolo me consuluisse, colum.
secunda, numero quarto, versic. Et si dicatur,
libro primo, repetitur consil. 456. libro quinto.
idem Bald. consilio 141. Punctus talis est, co-
lumna secunda, post numerū tertiū, versic. In
contrarium videtur, & cons. 461. vbi repetitū
est præcedens consilium, eodem volum. quin-
to, & in Margar. in verb. Filius, colum. tertia,
vers. Filius legitimatus, Salycet. inter consilia
eiusdem Baldi, consil. decimoseptimo, Super le
gitimatione Michaelis, columna secunda, in
princ. ante numerum secundum, versic. Ideo se
quitur, libro quarto, Petr. de Anchar. consilio
308. Prima facie, columna secunda, in fin. ibi,
Nam naturales, consilio 320. Primum dubium
non est nouum, columna tertia, versic. Nam ab
horret, Ioan. de Anan. consi. 46. Circa primum
quæsitum, in tertio dub. numero 6. Expressius,
Franc. Aretin. cons. 155. Periculosum est, col.

sexta,

sexta, circa medium, vers. Quia illa lex, & similis, Corn. consil. primo, Circa primum, colum. penult. sub nu. 30. vers. Nec obstat quod quandoque, libro quarto, Dec. cons. 412. Viso eleganti consilio, colum. secunda, numero octauo, versic. Hoc in simili probatur, Andr. Barbat. cons. 27. Scripsit, colum. 19. vers. Praeterea facit, libro primo, Andr. Alciat. cons. secundo, Duo sunt, num. 14. vbi de communi opinione meminit, libro secundo, Carol. Ruin. cons. 122. Consideraris diligenter, colum. secunda, post med. numero quinto, vers. Nec obstat, & is de communi sententia attestans, libro tertio, Ioan. Cephal. cons. 188. D. Ambrosius, numero decimo octauo, libro secundo, cons. 576. Reuerendus Dominus, numero quintodecimo, lib. quarto, Iacob. Menoch. cons. sextodecimo, Quòd iam non satis, num. 24. libro primo, Franc. Bursat. de communi attestans, cons. 51. Grauem, num. 20. vers. Quod rursus, libro primo, August. Bero. cons. 112. Haec est ardua, num. 25. lib. secundo, Ioan. Petr. Surdus cons. 89. Antonius Bonfantus, num. 37. vers. Et non mouet, vbi magis communem opinionem esse scribit, Hierony. Zanch. in l. haeredes mei, §. cum ita, num. 225. vers. Bene in contrarium posset adduci, ff. ad S. C. Treb. Francis. Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volunt. libro decimo, tit. octauo, numero decimoseptimo, frequentiori calculo opinionẽ hanc receptam esse affirmans, Ascan. Clement. in tract. de patr. potest. cap. quinto, numero 28. Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, part. 3. lib. 42. cap. 30. sub num. 3. & Francisc. Connan. qui iuris scientiam eloquentiae caeterisque nobilioribus artibus artificiosè exornauit, libro decimo commentar. iuris ciuilis, cap. primo, num. septimo, vers. Sic quod constitutũ est, rursus Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, colum. 89. versic. Quaerit hic Baldus, fol. 25. C. de fideicommiss. Gabriel. Palaeot. in tract. de nothis, spurijsque filijs, cap. 34. vers. Vnde in hoc, Ioan. Crot. cons. 17. Testator, colum. quarta, num. 23. lib. 1. Lancell. Galiaul. in l. Centurio, nu. 211. adhuc Bero. in cap. in praesentia, nu. 272. Hieronym. Verius in rep. l. ex facto, num. 519. ff. de vulg. & pupill. Gomes. libro primo variar. cap. quinto, num. 40. Ioan. Saportell. hic, cap. primo, in principio facie 15. vsque ad 19. Franc. Marzar. consil. 46. Circa primum dubium, col. prima, in fine, numero tertio, Hippol. Riminal. cons. 47. Tota vis praesentis consultationis num. 35. & 38. libro primo, cons. 458. Ostendam consilium, colum. fin. num. 112. vers. Hinc & paulo supra, libro quarto, & consil. 537. Et quòd illi, colum. secunda, num. 13. lib. quinto, vbi multos antiquos refert.

4 Cum tamen in iure ciuili nihil adeo extricatum † ac lucidum reperiatur, quin acerbissimis oppugnationibus, & contrarietatibus feriatur, atque obnubiletur, vt propterea ius ipsum antea clarum nunc confusum, & laboriosum redditum sit: quod nisi futurorum temporum felicitate pristino nitori, ac maiestati restituatur, opinionum perniciosis cauillis penitus obruetur.

5 Altera nonnullorum contraria † insurrexit opinio, quòd imo secundum distinctionem textus in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, ad Trebell. filij naturales substitutum excludãt ex eodemque Vulpiani, libro secundo, Fideicommissorum contextu, d. l. generaliter, §. cum autem, in verb. Sine iusta sobole, sensum interpretationem, distinctionemque recipiat: in qua quidem sententia residet Bart. in d. §. si quis rogatus, ante num. 2. vers. Dic ergo, vbi Ang. In eandemque opinionem concurrere videntur Cyn. & Petr. de Bellapert. necnon Raph. Fulgos. in d. §. cum autem, vbi Alex. dicit ita communiter teneri, ante nu. 8. versic. Praeterea dic. in ipsaque l. generaliter, Dec. colum. penul. sub num. 21. & in cap. in praesentia, colum. duodecima, & sequen. vtque Angel. inquit, in decisiuis non esset ab hac opinione recedendum, quòd inquam dicto §. cum autem, limitetur, ac declaretur ex d. §. si quis rogatus, & tum ipse, tum etiam Ioannes de Imol. dicunt, eandem opinionem communiter teneri, quos Socinus hic colum. 32. in fin. post versic. Secunda principalis solutio, refert, quam vti communem sequitur Abb. in dicto cap. in praesentia, colum. quinta, num. 15. vbi magis communiter Canonistae, Gerard. Mulert. in addit. ad Rolandinum tit. de compend. rubr. 25. Anton. Gabr. Roman. libro quarto, de fideicommiss. conclus. secunda, num. 68. in 19. limit. vbi alios allegat, & de magis recepta sententia testatur, Socin. sen. 282. Licet filia femina, columna secunda, num. primo, vers. Quibus suppositis, libro secundo, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 120. C. de reuocan. don. receptiorem opinionem esse attestans, quam videtur tenere etiam Michael Crass. in lib. senr. §. fideicommissum, q. 37. num. 1. vers. Contrarium verò alij tenent.

Propterea ob dictorum iurium pugnãtiam, ac contrarietatem super hac difficultate varij varia dixerunt, clarissimaque nonnullorum insignium Iurisconsultorum ingenia valde laborarunt:

6 cum autem ius ciuile suauiter † disposi tum, atque ordinatum fuerit, in eoque nulla contrarietas adsit, quamuis passim prima fronte maximae dubitationes exoriantur, vt veram resolutionem consequamur, circa eorundem iurium intelligentiam aliquantulum insistere, ac immorari conuenit, diuersasque Scribentiũ opiniones recensere, ac recẽsendo ipsarum fundamenta breui inuestigatione degustare nun-

quid

quid fortia fint, ac perennia. Primam igitur Bartoli, atque Angeli opinionem, siue solutio-
7 nem ex eo † comprobare Doctores nituntur,
8 cum nō sit incertum legem nouam † ex veteri lege distingui, l. non est nouum, & l. nam & posteriores, ff. de legib. Authen. offeratur, C. de litis contest. Alexan. cons. 107. Perspectis, nu. sexto, libro quinto, Corn. consi. 155. Quanquā, in princ. libro primo, cons. 199. In præsenti con sultatione, num. 67. libro secundo, cons. 141. Licet, numero secundo, cons. 180. Multum, num. sexto, libro tertio, cons. 308. Quòd dicta Domina, num. 2. lib. 4.

Quinimo se ex intentione Bart. in d. §. cum autem, dici potest, quòd etiam ubi conditio expressa fuisset naturalis regulariter substitutum non excludit, idemque in dubio esset, prout etiam vult gloss. magna circa princ. in d. §. si quis rogatus, & gloss. in l. Lucius, ff. de legat. secundo, & sic quando in dubio versamur, itemque regulariter dicta iura concordare videtur: Quæ tamen regula limitationem recipit, nisi aliud esset ex mente præsumendum, iuxta text. in d. §. si quis rogatus: hancque solutionem approbat Ioan. Coras. lib. Miscell. 1. cap. 7. Vel posito quòd naturalis in dubio substitutum nō excludat, & regulariter, vt Ang. & Castren. in eodem §. si quis rogatus, scripsere, idem dicendum foret, nam in d. §. cum autem, substitutus excluditur cum filius grauatus cum iusta sobole decedit, igitur cum decedit sine iusta sobole à contrario sensu, vel secundum Socin. hic dispositiuè, substitutus non excluditur, scilicet regulariter, secundum Dyn. in d. §. si quis rogatus, vnde siue in dubio, & regulariter affirmatiuā conclusionem, vel negatiuam constituamus, dictus §. cum autem, iuxta dispositionē dicti §. si quis rogatus, distinguitur, & moderatur, Hinc Alberic. de Rosat. in l. si quis in principio testamē ti, ff. de legat. tertio dicebat, quod vna lex qua-
9 lificatiuè † loquens, & cum aliqua determinatione, qualificat, & determinat ad suique intellectum trahit omnes alias leges de eadem materia loquentes.

Pro impugnatione huius primæ solutionis plura adducit hic Socin. & quædam ex mente Cornei in dicto §. cum autem, sed consultò relationem, ac impugnationem prætereo, cum distinctiones quas refert nimis scrupulosę videātur, & à voluntate testantium alienæ, vt tradit Emanuel Costa in l. Gallus, §. & quid si tātum, num. 59. vers. Sed hæc, & ne tempus frustra terere videar: Proinde magis tutè sic (ni fallor) dupliciter responderi pōt, Primò ꝙ tunc lex no
10 ua † superueniens, & aliquid disponens, debet ex veteri distingui, cum non apparet nouam legem in materia de qua quæritur velle aliquid corrigere, prout in casu d. Auth. offeratur contingit, licet enim cōstet eius dispositionem velle corrigere quo ad libellum in scriptis producendum, qui olim in scriptis producendus non erat, l. prima, in princip. & ibi not. de edend. tamen non constabat quòd in materia fideiussionis præstandæ de iudicio sisti, voluisset corrigere, ideo quod ibi de fideiussione præstanda simpliciter dicitur, secūdum legem veterem distingui debet, scilicet si immobilia non possideat fideiussionem præstet, aliàs nequaquam, vt distinguitur in l. sciendum, in princ. ff. qui satisd. cog. Sed si constiterit legem nouam velle antiqua iura corrigere, & generaliter loquatur, tūc generaliter in omnibus casib. intelligitur, quia ita de mente disponentis propter generalem loquutionem esse videtur, l. in fraudem, ff. de testam. milit. & l. prima, §. generaliter, ff. de leg. præst. secundum Ioan. de Imol. sic dicentem in l. si vero, §. de viro, colum. 3. ff. sol. matrim. Sed tex. in d. §. cum autem, generaliter loquitur, ergo in omnibus casib. intelligi debet, distinctione in dicto §. si quis rogatus, expressa omnino remota.

Secundò, quòd dicto §. cum autem, ratione distinctionis nullam affinitatem retinet cum d. §. si quis rogatus, qui de expressa conditione loquitur, ille vero huius textus conditionē ampliare nititur, adeo quòd ex regulis ampliatæ legis nō alterius debeat distingui; ex diametro nanque dicta Imperatoria sanctio ad mentem Papiniani huc refertur, dum quod in iustis liberis dispsosuit ad naturales tantum extendit: & hic casus cum specialis sit, adhuc cessat veteris
11 legis distinctio, nam generi † per speciem derogatur, l. vxorem, §. felicissimo, ff. de leg. 3. l. sanctio legum, ff. de pœn. & ita post Franc. Tigrini in l. cum antiquioribus, in vlt. lect. C. de inoffic. testam. in his terminis interpretationis argumētatur Alexan. cons. 101. Super eo, col. pen. nu. 20. vers. Præterea, lib. 3.

Sed vlterius aduertendum existimo, nam si volumus nouam legem ex veteri non distingui cum ex generali loquutione contrarium ex nouo iure colligimus, quanto magis cum specificè id colligere libet: si quidem data relatione in proposito ad §. si quis rogatus, congruentique proportione vt Doctores innuunt, quod vti absurdum recipiendum non est, expendendo verba, Non aliter in dicto §. cum autem, omnis aliena ex veteri lege interpretatio submoue
12 tur: huiusmodi enim dictionum † coniunctio, vim conditionis inductiuam demōstrat, ut scribit Bald. in Authen. ingressi, colum. tertia, numero septimo, vers. Item si protestor, C. de Sacrosan. Eccles. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 140. Circa primum, post princ. suntque verba valde præcisa, adeoque prægnantia, vt non pa-
13 tiantur † dispositionem ipsam aliquem alium

intel-

intellectum, aut modificationem recipere, iuxta tradita per gloss. in l. siquidem, C. de except. quam Bald. ibi dicit non esse alibi, idem Bal. in cap. primo, §. denique, colum. fin. titu. quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. Alexand. consil. tertio, Viso instrumento, columna secunda, nume. quarto, libro primo, Dec. consilio 281. Viso, numero quarto, & in fin. consil. 360. Perscrutatis, colum. tertia, numero sexto, Curt. sen. consilio octauo, Viso instrumento, per totum, Soci. sen. cons. 44. In præsenti cõsultatione, colum. quinta, numero decimo, libro primo, consilio 251. Quoniam, numero quarto, vers. Et in casu necessitatis, libro secundo, Iason. consilio quarto, Nicolaus, colum. penult. libro primo, cons. 162. In causa, columna quarta, consil. 202. Magnificus, columna septima, libro secundo, Francisc. Rip. in c. cum M. Ferrariensis, numero 80. vers. Secundò intellige, extr. de constit. & respons. libro tertio, de donat. respons. 1. Donauit, numero tertio, Congruitque notabilis doctrina Bald. in l. fin. colum. fin. num. 9. vers. Vbi not. C. de suis, & legitim. Stant etiam resolutiuè in dicto §. cum autem, dictiones istæ: & ex conditione forma similiter inducitur, iuncta maximè

24 dictione illa, Nisi, quæ conditionem † etiam importare assolet, l. fideicommissa, §. sic fideicommissum, ff. de legat. tertio, adiectaque negatiuæ orationi contrariam affirmatiuam oratio-

25 nem † inducit, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. l. actione, C. de transact. Corn. consil. 208. Circa, num. secundo, cons. 80. In decisiuis, numero secundo, libro primo, consil. 193. Viso numero quarto, cons. 261. De duobus, nu. 26. libro quarto, Tancred. de Corneto in Summa de quæstionib. circa cautel. rubr. 13. in tantum quòd contrarietate ex dictis dictionibus constituta, robur præcisæ negatiuæ orationi geminatæ tribuatur, quæ sui natura dicitur affirmatiua potentior, vt omnis antiqui iuris ex dicto §. si quis rogatus, distinctio sit eliminanda, conditionem, formam, aliaque prænarrata considerando.

26 Secunda principalis solutio † vtrobique fuit glossatum, differentiam inter expressam à testatore conditionem, & ex lege subintellectã constituentium: hancque solutionem Petr. Cyn. & plerique alij ex antiquioribus recipiunt, inter quos Rayner. de Forliu. Bald. Angel. Francis. de Ramponib. Nicol. de Neap. Salic. & Paul. de Castr. in dicto §. cum autem, qui quidẽ contextus secundum Ang. & Castrensem acuitur, ibi enim conditio ista, Si sine liberis, subintellecta, in liberis naturalibus tantum ex filio naturali instituto, & grauato natis non verificatur, & tamen tunc coniectura militare videretur, quia sicut pater in eius persona sobolem illam dilexit, sic censendum esse eandem in persona filij non abhorruisse: Vnde in dicto §. si quis rogatus, Raphael Cumanus dicebat, ex alio in naturali filio conditionem in dicto §. cum autem, non verificari, nisi quia conditio fuit subintellecta, cum si fuisset expressa in naturali etiam attenta testantis conditione verificaretur, per text. in dicto §. si quis rogatus, & ibi Bart.

Tribus insuper rationibus huiusmodi con-

27 ualidatur opinio, Primò, nam lex facilius † ali quem à sua prouisione excludit, quàm à prouisione hominis, vt not. in l. secunda, C. si aduers. vendit. in l. assiduis, C. qui potior. in pign. hab. Secundò, quia cum conditio hæc subintelligitur, ex iure speciali prouenit, in actu enim con

28 ditio nisi exprimatur nequaquam † subintelligitur, l. eum qui, §. quotiens, ff. de verbor. oblig. Si verò ab homine exprimatur, tunc ex iure cõmuni procedit de expressa testantis voluntate, l. in conditionibus primum locum, ff. de condit. & demonst. non mirum igitur si arctius lex subintellectam à iure conditionem interpretatur,

29 cum debilius sit ius speciale † quàm commune l. eius militis, §. militia missus, ff. de testam. milit. Vltimò, cum lex non ita naturalibus sicut legitimis, & naturalibus afficiatur, l. fin. & Auth. licet, C. de naturalib. liber. naturales enim veri filij non sunt, l. filium eum definimus, ff. de his qui sui sunt, vel alien. iur.

Hanc tamen præmunitam opinionem, & vt Dec. inquit in d. §. cum autem, communiter receptam, Bartolus, & alij complures acriter impugnant, tacitum enim, & expressum à pari re-

30 gulariter † procedunt, l. cum quid, ff. si cert. petat. l. triticum, ff. de verbor. oblig. Sed hæc taciti, & expressi parificatio, Primò confunditur ex Ioan. de Imol. in dicto §. si quis rogatus, tũc enim constans, ac firma videtur, cum tacitum secundum iuris communis regulas procedit, & in his terminis iura allegata loquuntur, quod hic non contingit; Vel secundo ex mente Soci ni, tunc illa regula vera redditur, cum ab eadẽ potentia causæ procedunt, sed in dicto §. si quis rogatus, ab homine conditio exprimitur, in d. §. cum autem, à lege subintelligitur, ergo ex eadem potentia causæ non procedunt, & consequenter paritatem retinere nequeunt: Vel tertiò dicendum est, tacitum nõ purificari expresso, cum ex sola legis præsumptione progreditur vt scribit Iason. in d. l. cum quid, in 2. limit. nu. 6. Et hinc est, quòd tacita pupillaris in vulgari substitutione comprehensa, quæ ex præsumpta testantis mente à lege subintelligitur, l. iam hoc iure, in princip. vbi Bart. de vulg. & pupill. substit. non tanti est roboris quanti expressa cense-

31 tur, ex ea enim sicuti per expressam † mater nõ excluditur, Alberic. columna secunda, Alexan. & Iason. num. 6. in d. l. cum quid, in glo. in verb. Omninò, Bart. in 1. oppos. Bald. num. 4. Salic. num.

num.6. Paul. de Castr. colum. 2. num. 6. Alex. num. 2. Franc. Aretin. Corn. num. 4. & 8. Iason. num. 1. Io. Bapt. de S. Seuer. col. 2. in fin. & alij communiter, in l. pcecibus, C. de impub. & al. substit. gloss. Bart. Ioan. de Imol. Alex. Ias. Soc. num. 22. Franc. Rip. num. 46. & cæteri vno ore, in l. 2. d. tit. de vulg. & pupil. rursus Ias. cons. 39. In præsenti consultatione, col. 4. lib. 3. Corn. cons. 112. Quanquam videatur, num. 8. & 17. vbi de communi attestatur, lib. 2. Curt. iun. con sil. 134. Viso, num. 5. Lancell. Polit. in tract. sub stit. tit. de vulg. substit. in 7. part. ptin. in 2. effec. in eodemque tract. Vdalric. Zasius, d. titu. in 6. effect. Matth. de Afflict. decis. 38. Quidam testa tor, num. 5. Socin. iun. cons. 102. Viso testamen to, num. 21. de communi opin. attestans, libr. 1. Quicquid sit in tacita pupillati in compendiosa comprehensa, quæ matrem excludit, vt per eundem Socin. iun. cons. 27. Miratus sum, nu. 7. lib. 3.

Receptumque est, quòd quæ tacitè intelligũ
22 tut minorem vim † expressis habent, Abb. in c. dilecti, de for. compet. in tantum quòd tacitè. subintellecta non ita latè interpretanda sunt, Ludouic. Gozadin. consil. 23. Prima facie vide tur dicendum ante num. 2. post Bart. & Pau. de Castr. citans etiam gloss. in Clem. sæpè, in verb. Partibus, de verb. sign. & text. in l. prima, §. Iulianus, ff. de itin. actuque priu. & alium text. in l. fin. C. ne vxor pro marit. & consil. 66. Decreueram, num. quarto, & post Socin. iun. consilio 72. Proposita quæstio, num. 36. libro primo, tradit Rolan. de Vall. consil. 66. Quoniam, nu. 7. lib. secundo, Et hinc est, quòd illud quod tacitè in vno capitulo legis, vel statuti intelligitur nunquam in alio capitulo eiusdem legis, vel sta
23 tuti repetitũ † videtur, licet secus sit in expresso, vt notanter dicit Alexand. post gloss. & Bal. ibi, in l. prima, in princ. in verb. Si quis, ff. quod quisque iur. Dec. cons. 416. In testamento, col. 3. num. 14.

Sed aduertendum est, cum (vt Bartolus scribit) hic textus, Si sine liberis conditionem, tan quam à testatore expressam subintelligit, perinde igitur est censenda, ac si per testatorem ex pressa fuisset, idemque dicit Cyn. in dicto §. cũ autem, sed si fuisset expressa locum sibi distinctio vendicaret, iuxta text. in dicto §. si quis rogatus, non ergo diuerso iure, hęc tacita siue sub intellecta conditio interpretanda est, imo non solum tamquam expressa à testatore subintelligitur, sed quod minus scriptum, quàm dictum fuerat inueniretur, vt cesset impugnatio ex dicta l. iam hoc iure, in princip. ibi enim in omissione versamur, hic autem in expressione conditionis, non tamen à tabellione conscriptæ, & certè multum interest inter simplicem testantis omissionem, & scribentis expressionem præcedentẽ: adeo quòd lex huiusmodi interpretatio nem pietatis coniectura efficaciori modo quo potuit induxit, & nisi huc præsumpta testantis mens tenderet, vtique non sic Papinianus fuisset interpretatus, vt circa dispositionis perfectionem, liceat ex hac subintellecta ad expressæ conditionis efficaciam liberè argumentari,
24 quemadmodum † ex interpretatione l. Scæuolæ, ibi, Benigna interpretatione, ff. ad S. C. Trebellian. argumentabatur Curt. iun. consilio septuagesimotertio, Subtilia proculdubio, numero quartodecimo, versic. Respondetur, ne igitur in tam mirifica declaratione Iurisconsultus defectiuus reddatur, debemus ipsam numeris omnibus absolutam præsupponere; Venit itaque magis à remotis voluntas in tacita pupillari, quàm in hac tacita, siue subintellecta, Si sine liberis decesserit, conditione. Nec
25 desuerunt † qui matrem excludi crediderint, vt Christophor. Castellion. Raphael Fulgos. Curtius iun. columna sexta, cum sequent. & Decius columna tertia, in l. fin. C. de institut. & substitut. hancque veriorem opinionem esse credidit idem Decius in dicto §. cum autem, ante numerum vigesimumsecundum. Accedit etiam, nam quemadmodum in dicto §. si quis rogatus, non absolutè Papiniani sententia ab Vlpiano recipitur, sed totum ex testantis voluntate pendere dicit, quæ qualis fuerit ex con ditione defunctique dignitate colligitur, sic etiam in tacita pupillari substitutione contingit, per quam si voluntas ex coniecturis præ
26 sumpta † concurrat, mater excluditur, vt scribit Bartol. in dicta l. secunda, vbi Iason. numero trigesimosexto, de vulgar. & pupill. substitut.

Nec quod dixit Salicetus in dicto §. cum autem, numero secundo, versic. Et ad rationem, refragatur, quòd ibi conditio subintelligatur, tanquam prolata ab homine, qui eius voluntatis, & dispositionis existat, cuius est lex ipsa subintelligens, vt enim Aristoteles inquit, Homo imaginatur de alio quod ipse facturus esset in se ipso; Nam vbi primum lex se ad hominis expressionem interpretatiuè refert, voluntatis libertati se subijcit, quam non est dicendum legem coarctasse, aut restrinxisse, cum volun-
27 tas in fideicommissis † dominetur, dicta l. in conditionibus, & illam lex prosequatur non è conuerso, iuxta tradita per Socinum iun. consilio octuagesimoquinto, Non mediocris est dubitatio, columna secunda, in princip. numero quinto, & infra libro primo, consilio nonagesimooctauo, Dubia profecto, numero septimo, eodem volum. consilio 167. Præsens consultatio, numero 6. consil. 174. Visa, nume. 14. lib. 2. Curt. iun. consilio 121. Præsupponitur in facto, ante nu. 12. in vltimis itaque voluntatibus

28 sic voluntas tacita † ex coniecturis elicita, sicut expressa obseruanda est, l. cum res, vbi Ias. in 6. not. de legat. primo, l. cum proponeretur, in fin. de legat. secundo, cum simil. quas ita concludens aggregat Dec. consil. 1 a 2. Et pro tenui, colum. prima, in fin. Franc. Rip. in 2. respous. de substit. col. pen.

Posset adhuc fortasse cum Ioanne Corasio viro doctissimo non infeliciter attentari, hic in expressa conditione non tacita versari, illud e-
29 nim quod ex verbis legis † necessario colligitur expressum dicitur, Alexand. consil. 144. Viso themate quaestionis, num. 15. libro 6. & tradit Petr. de Anchar. consil. 186. Viso eleganti, vbi intellectum cuiusdam Bullae per Pontificem Max. Populo Ferrariensi perquirit, qui inquã in inuestitura propter iuris interpretationem expressi dicerentur: cum illud quod tacitè ius commune disponit pro expresso habeatur, Angel. consil. 17. Comes Brandisius, colum. fin. versic. Item, & expresse dicitur, imò quod ex
30 coniecturis apparet expressum † dicitur, manifestum, atque euidens, l. in tempus, §. fin. ff. de haeredib. instit. not. in l. si constante, in princ. ff. solut. matrim. l. licet, vbi Bart. de legat. primo, l. praetor, ait, ibidemque ipse Bart. & Alexand. in princ. ff. de nou. oper. nunc. Dec. in rubr. num. 24. extr. de probat. Andr. Alciat. consil. 75. Perstringendo punctum, numero vigesimosecundo, libro nono, Gerard. Mazzoll. consil. primo, Nanna, num. 52. consil. quinto, Francesc. Arceusia, num. 86. Iacob. Mandell. Albens. consilio decimonono, Casus iste, numero octauo. Mattheus de Afflic. decisione 44. Tria dubia, numero quarto, edocentque Rhetores, dum de coniecturali statu scribunt, Vdalric. Zas. consil. secundo, Strenus, & nobilis, numero 33. Socin. iun. cons. 88. Magnifici, & iustissimi Iudices, col. 2. num. 3. lib. 1.

31 Et hinc est, quòd licet expressè nouatio † hodie fieri debeat, l. fin. C. de nouat. Alberic. de Rosat. in l. si pacto quo poenam, C. de pact. Io. de Imol. in l. Valerianus, ff. de praetor. stipul. in l. delegare, ff. de nouat. Alexand. in l. qui vsumfructum, colum. secunda, numero sexto, de verbor. obligat. & consil. 13. Visis, columna tertia, numero secundo, consil. 72. Visis, & diligenter consideratis, in princ. libro secundo, & consilio 173. Visis depositionibus, columna antepenul. num. 6. lib. 7. Socin. sen. consil. 89. Dubium est, sub nu. 3. vers. Praeterea & secundo, vbi de magis communi meminit, lib. 3. Ludouic. Gozad. cons. 38. In causa, in princ. Hieron. Grat. cons. 89. Videbatur, num. 2. lib. 1.

Tamen expressè fieri dicitur si per coniectu-
32 ras appareat, quòd partes voluerint † nouationem facere, ita post Cyn. in d. l. fin. Io. de Imol. in d. l. delegare, & Alex. d. cons. 72. ante num. 3. vers. Item non esset sublata dubitatio, lib. 2. tradit Afflict. d. decis. 44. num. 15. vers. Et pro confirmatione, rursus Alex. d. cons. 13. n. 8. eo. vol. 2. Dec. cons. 400. Viso, num. 2. vers. Fatentur, Iacob. Mandell. cons. 68. Apud me, num. 5. Facit ad hoc illud dictum Bald. in d. l. in tempus, in fin. ff. de haeredib. instit. quòd licet cũ de per-
33 sona † haeredis dubitatur, scilicet de qua testator senserit, probatio apertissima fieri debeat, apertissima tamen probatio erit si per indicia fiat, arg. l. Imperator, de leg. 1. l. qui habebat, de reb. dub. & in praecitato loco tradit Afflict. nu. 16. vers. Item pro hoc allego. Hinc declaratio ad tex. in c. 1. in fin. de success. feudi, resultare videtur, dum vult, quod in inuestitura noui feud. dicatur expressè fratrem posse succedere, idem
34 enim esset si ex verbis generalibus † hoc posset colligi, vt post Curt. sen. cons. 48. Memoriae recolendae, colum. decimaseptima, num. 30. vers. Ad secundum, & cons. seq. eiusdem initij, col. 56. num. 67. vers. Ad quartum fundamentum, tradit Franc. Rip. in l. prima, numero 52. ff. de vulg. & pupill. substit. vbi notabiliter loquitur, licet in hoc iura feudorum (vt obiter hoc dicã) fuerint correcta per Constit. Regni, Vt de successionibus; tit. de success. nobilium in feudis, vbi Andr. de Isern. columna secunda, aduersus Glossam scripsit, quòd antiqui patres, & periti de Regno intelligunt, vt in feudo nouo quatenus dato fratri succedat frater, per text. in d. constit. in vers. Ex collaterali, qui text. loquitur generaliter non distinguendo inter feudum nouum, & antiquum, vt generaliter sit intelligendus, l. prima, §. & generaliter, ff. de aleat. Nisi in inuestitura noui feudi facta fratri dictum fuisset, tibi & tuis haeredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus; frater enim tunc non diceretur de descẽdentibus fratris, proinde in dicto feudo nouo non succederet ex forma inuestiturae, cui stãdum esset, c. 1. de duob. fratrib. à Cap.
35 inuest. nam contractus ex cõuentione † legem accipiunt, l. contractus, ff. de reg. iur. idemque post Andr. affirmat in d. Constit. Afflic. subdẽs sic vidisse in Sacro Consilio iudicatum, citansque eius decis. 293. incip. Fuit dubitatum, per totam ipsam decis. in causa Troili de Abenaculo, ac etiam consilium Angel. no. incip. Sanctissima, & Illustrissima Regina, cui se Baldus subscripsit, dicens se ante idem, sed non cum tanta intellectus altitudine consuluisse, & in d. consil.
36 Angel. col. pen. maximum † Doctorem fuisse Andr. de Isernia testatur, quem etiam sequitur D. Iacobutius de Franchis in praelud. feud. nu. 55. & 56. fol. 5. quae sunt penes eruditas decisiones Perillust. D. Praesidentis Vincentij de Franchis in 1. part.

Et quod expressum satis dicatur quòd ex natura
37 † verborũ prouenit in quib. tacite inest, tradit

Bart.

tradunt Bart. in l. si fideiussor, §. meminisse, ante num. 2. versic. Sed responde, de legat. primo, in l. vxorem, §. agri plagam, nu. secūdo, vers. Contra hoc facit, de legat. tertio, Aym. Crauet. in l. cum filiosfamilias, in 3. part. num. secundo, & consil. 130. De anno, num. septimo, consil. 149. Petrus Billieti, num. vndecimo, Carol. Ruin. in l. Gallus, §. quidam rectè, colum. secunda, in fi. ff. de liber. & posthum. & consil. 64. Super primo quæsito, colum. tertia, vers. Et illud dicitur num. 10. lib. primo, consil. 108. Visa, ac bene intellecta, colum. 6. num. 15. & 16. consil. 132. Visis quibusdam responsionibus, colum. prima, num. quarto, libro secundo, Ioan. Cephal. cons. 68. Quamuis, nu. 19. cons. 144. Circa primum, num. 30. lib. 1. Alex. de Neuo, consil. 4. Excellentissime Domine, num. 16.

Quod procedit etiam si pro forma expressio
38 † requiratur, Francisc. Aretin. in d. l. Gallus, in princ. colum. tertia, Ias. cons. 207. In præsenti consultatione, colum. prima, & secūda, libro secundo, Carol. Ruin. consil. 122. eiusdem initij, colum. 6. vers. Et vbi etiam, d. libro secundo, Facit dictum Bald. in l. fin. num. 9. C. de hæredib.
39 instit. quòd vbi ex expresso deriuat † tacitum, id expressum censetur, per text. in l. si ita, §. si filio, ff. de bon. poss. secund. tabul. & quod idem Bald. tradit in l. 1. num. 10. C. de ijs qui ante apert. tabul. ac etiam Francisc. Rip. in d. l. prima, num. 61. ff. de vulg. & pupill. substit. & Iacob. Menoch. in tract. de arbitrar. iudic. quæstionib. lib. 2. centur. 2. cas. 286. num. 28. & infra.

Nec obstat dum dicebatur, huiusmodi subintellectam conditionem ex iure speciali proficisci, argum. d. l. eum qui Calendis, §. quoties, de verb. oblig. specialia autem minoris esse potentiæ quàm regularia, d. l. eius militis, §. militia missus, de testam. milit. l. vxori, §. 1. & quod ibi not. Bart. ff. de leg. 3. Corn. cons. 166. Quattuor, num. 44. lib. 2. Dec. consil. 696. Retenta, num. 25.

Nam ex intentione Francisci Ripæ in d. §. si quis rogatus, nu. 27. potest responderi, quod conditio hæc si contra mentem subintelligeretur, exorbitans certe, ac de speciali iure dici posset, sed cum ex mente testatoris, tanquam minus scriptum, quàm dictum fuerit proueniat, igitur non erit de iure speciali censenda, sic enim tacita testantis voluntas, sicut expressa cōmuni iure inspecto seruanda est, d. l. cum res, in princip. de legat. primo, Imo conditionis tacitę intellectus in vniuersum de iure communi dici
40 potest, cum illud ius speciale † dicatur, quod specialiter ex aliquo priuilegio in aliqua persona statuitur, argum. l. ius singulare, ff. de legib. Petr. Andr. Gambarus in Dialectic. legali, titu. de specie, vers. Specialitatem præterea, & latius post Baldum in l. executorem, ante num. 20. versic. Pone quòd sunt duo statuta, C. de exec. rei iudic. & Ludouic. Roman. in l. hac consultissima, C. qui testam. fac. poss. tradit Corn. cons. 86. Quamuis, num. 13. lib. 3. vnde in proposito cum generalis quædam innata pietas versetur, non est hoc responsum ad ius speciale referendum.

Sed posset vlterius magis tutè responderi, Primò quòd vbi ius speciale naturalem pro se præsumptionem retinet, tunc difficilius tolla-
41 tur † quàm ius commune, vt est text. in Auth. hoc inter liberos, C. de testam. & tradunt Nouiss. Bononiens. in l. postquam liti, num. 47. in fin. C. de pact. sed ius istud quod speciale appellant, ob coniecturam pietatis naturaliter insitæ inducitur, meritò fortius, ac tenacius, quàm ius commune censendum est. Secundò considerandum existimo ius istud speciale multiplici ratione dispositum fuisse, quæ quidem rationes expressæ declarateque reperiuntur tum in hoc Papiniani contextu, tum etiam in d. l. cum acutissimi, & in d. l. generaliter, §. cum autem, proinde cum in expressa conditione ius simplici vna ratione nitatur, potentius ius istud speciale
42 erit † existimandum, l. prima, C. de iur. & fact. ignor. §. si verò non talis, Authen. de consang. & vterin. fratrib. coll. 7. cap. primo, de treg. & pace; Tertiò tunc ius speciale debilius est iure communi, cum retinentur termini dictæ l. eius militis, §. militia missus, vt si testamentum communi iure confectum effingamus, potētius erit illo testamento quod speciali iure factum præ-
43 supponimus: secus autem † est quando ijdem termini non retinentur, vt in proposito accidit, tunc enim non prohibetur quin potentius ius speciale communi iure existat; quod vult Lancell. Polit. in trac. substit. tit. de vulg. colum. 36. in princ. vers. Nec obstat quidem, fol. 12. Et vltra eum probatur, nam appellatio iure communi cōcedi dicitur, tot tit. de appell. restitutio verò in integrum iure speciali, argum. l. in causæ, ff. de minor. & tamen difficilius tollitur in inte-
44 grum restitutio † quàm appellatio, l. prima, & ibi gloss. C. sentent. rescindi non posse: Hinc Tobias Nonius Perusinus præceptor meus dicebat in l. in actionibus, ff. de in lit. iur. quod si statuto caueatur, vt à sententia arbitri nullo modo recedi possit, licet per istud statutum appellatio sublata sit, non tamen erit sublata in inte-
45 grum † restitutio, gloss. in l. vnic. in verb. Reformationem, C. si de momen. poss. fuer. appel. Bald. consil. 187. In causa præsenti, columna prima, circa medium, versic. Accedit ad prædicta, libro secundo, Ludouic. Roman. consilio nonagesimo, Viso themate, columna secunda, vbi de communi meminit, & allegationes adducit, Abb. consilio trigesimoprimo, In causa, & quæstione, columna secunda, versic. Viden-

dum est ergo, libro secundo, Socin. iun. consil. 48. Viso puncto, num. 55. in fin. de eadem communi opinione attestans, lib. 1.

Non vrget aliud, quòd lex facilius suam re-
46 stringat † prouisionem quàm tuã, d.l.assiduis, iunct.gloss. prouisio enim legis hoc casu hominis prouisioni non aduersatur, & sic secundum non contra hominis est prouisionem, dictaque l.assiduis, inaduersatiua procedit. Est insuper aduertendum Papiniani responsum de quo in hoc contextu, ex d.l.cum acutissimi, euentu plenissimo, ex d. §. cum autem, latius & pinguius interpretatum remansisse: vt sit quædam adeo fertilis dispositio, quòd vberrima interpretatione digna extiterit: si itaque Imperator optimo intellectu Papinianum singulari quadam admiratione prosequitur, plenissimè dictum eius responsum ampliando, cur non restrictione vtemur, mente legis conditoris attenta?

Non denique repugnat, quòd lex magis legitimis liberis, quàm naturalibus deferat, & afficiatur, d.l.fin.C.de naturalib. lib. nam secundum Francisc. Rip. in d.§.si quis rogatus, respõderi potest, quòd circa ea quæ lex ipsa disponit benè magis fauet legitimis non circa ea quæ testator, vt hic: subaudita nanque conditio, testatoris à lege coniecturata est dispositio vt Papinianus aperit: Addendumque est, non in filijs, sed in nepotibus hic esse, in quibus cessat illa efficax prohibendi ratio, qua vitium paternum refrenandum esse constitutiones existimarunt, d.l. fin. Contrariumque terminis habilibus retentis in proposito videtur ex d.§.si quis rogatus, in interpretanda liberorum voce circa conditiones elici, si rectè perpendatur.

47 Tertia affertur solutio † per glo. in d.§. cum autem, & in l. Lucius, §. fin. ff. de legat. secundo, ac etiam per Ang. in d.§.si quis rogatus, quòd si naturalis rogatus fuerit de restituendo post mortem, tunc fit locus textui in d.§.cum autem vt naturalis ex eo descendens substitutum non excludat: Secus si legitimus, & naturalis institutus, & rogatus extiterit, vt tunc procedat text. in d.§.si quis rogatus: subdit tamen Angel. non esse à communi opinione quam ibi tenet Bart. recedendum.

Sed Raphael Cumanus, & Io.de Imol. hanc solutionem redarguunt, cum text. ampliatiuè loquatur, non autem quando naturalis tantum fuisset institutus: cumque de naturali in testamento mentio habita fuerit, multo magis deberet ex eo descendens substitutum excludere, argum. l.qui filiabus, de legat. primo, tunc enim colligitur testatorem huiusmodi sobolem non abhorruisse, aut despexisse, sed equè naturales vt legitimos dilexisse: maximè cum in d.§.cum autem, dicatur, vt quod inter iustos liberos sancitum est, hoc in naturales liberos extendatur: vt velit non differre, an legitimi, vel naturales instituantur.

Sed Accursij intentionem sustinẽdo, posset ex mente Socini replicari, quòd oportuerit in d.§.cum autem, ad filium naturalem dispositionem huius contextus ampliari, vt colligitur ibi Humanitatis intuitu, & in verb. Extendatur, ex quo materia erat exorbitans, iuxt. not. per glos. in c.constituit, in princ. de regul. in 6. vnde cũ extensio in materia exorbitanti ad naturales institutos, & grauatos facta fuerit, vt d.§.cum autem, non debet fieri extensio, quòd conditio de filijs naturalibus ad excludendum substitutum subintelligatur, hoc enim difficilius inducitur: Confirmatur hoc, videmus enim secundũ mul-
48 tos hasce leges in filijs adoptiuis, † & arrogatis grauatis locum sibi vendicare, & tamen hi filij ad exclusionem substituti, nec in conditione expressa, nec in tacita subintellecta includuntur, l.fideicommissum, hoc tit. de quo alibi. Non denique naturalium mentio in d. §. cum autem, quicquam facit, cum vt Ioan. de Imol. inquit, nasciturorum naturalium non meminerit, argum. d.l.qui filiabus: Cœterum ad rationem illam quæ validius vrgere videbatur, verisimilius inquam esse testatorem inuitare naturales nepotes noluisse, si naturalem instituit, quàm si filium legitimum, & naturalem instituisset, Responderi potest, patrem in personis filiorũ aliquando aliquid abhorrere quod in sua persona non abhorruit, vt experientia docet, cap. quàm sit, de elect. in 6. pater nanque plus filiũ diligit quàm se ipsum, l. isti quidem, ff. quod met.caus.

Claudicare adhuc solutio hæc Accursij ex ijs quæ diximus videtur: nam secũdum Bartoli ac etiam nonnullorum opinionem, in expressa conditione iuxta terminos dicto §.si quis rogatus, cumque legitimi, ac naturales instituuntur restituereque rogantur naturales in cõditione regulariter nõ intelliguntur, vt iura potius concordare, quàm aduersari videãtur: Et quamuis in d.§. cũ autem, exceptiones non exprimãtur, ex dicto Vulpiani responso, lib. 2. fideicommissorum suppleri possunt, cũ tacita conditio subintelligatur tanquam plus dictum & minus scriptum inueniretur; cumq. naturales instituerit, in habentibus symbolum facilior est transitus, aduertendumque est, dignitatem, voluntatem, ac conditionem eius tantum qui fideicõmisit non autem instituti considerari, vt d. §. si quis rogatus, & ibi notant Ang. Io. de Imol. & Alex. num. 4. dicens se non audere ab opinione Angeli recedere, vt cesset inductio d. l. isti quidẽ, crudelis enim est, qui suum honorem contemnit, imo illud magis ex ead. l. isti quidẽ, ratione patriæ dignitatis in persona filiorum procedit, ob nominis memoriæq. paternæ perpetuitatẽ in h-

in filijs repræsentatæ: Non obstat d. l. qui filiabus, in princ. de legat. primo, nam in proposito quòd dignitas non lædatur, tam in natis, quàm nascituris pariformiter utilitare videtur, hicque prædilectio ex potentia volũtatis distinguitur, vt non censeatur remissa, naturalium inspecta qualitate ad dignitatem disponentis relata.

49 Quarta fuit solutio † Alexandri de Imol. in d. §. si quis rogatus, colum. 6. numero 12. in fin. vers. Posset fortasse, quòd text. in d. §. cum autem, non dicat naturales substitutum nõ excludere, imo potius contrarium, ex quo dicit Sine iusta sobole, naturalis enim iusta soboles existimatur naturali iure inspecto, cum cõcubinatus

50 illo iure prohibitus † non sit, naturali nanque lege omnes legitimi nascebantur, §. liceat, Authen. quib. mod. natural. effic. legitim. licet ciuili iure talis coitus improbetur, secundum opinionem gloss. & Bart. quæ communis est, in l. in concubinatu, ff. de concubin. Bald. in Auth. licet patri, post princ. vers. Item not. in ista materia, C. de naturalib. liber. & per Canonist. in c. lator, extr. qui fil. sint legitim.

Sed Alexander ipse hanc eandem eius solutionem reijcit, quia text. in d. §. cum autem, non intelligit iustam sobolem pro naturalibus tantum, quod ex eodem text. colligitur dum dicit, Quod inter iustos liberos scriptum est, hoc in naturales filios extendatur: vnde primam solutionem tenendam esse inquit, & cum huiusmo di reprobatione Socinus pertransit: Hinc solutio quam Sfortia Oddus Perusinus subtilissimus, ac celeberrimus Iurisconf. in eius tract. de compend. substit. partic. 6. conclus. 1. fol. 105. versic. Sed dic quòd ille textus, afferebat, dubitabilis fortasse reddi videtur, vt verba illa, Sine iusta sobole, de natis ex damnato coitu intelligi

51 possint, qui verè iniusta soboles † dicuntur, l. qui contra, ex Authent. incestas, C. de incest. nupt. naturales verò filij inutilis soboles appellantur, secundum gloss. in rubr. C. eodem. Ad mẽtemque Alexandri dum se ipsum improbat, addo text. in l. fin. in verb. Filijs enim naturalib. iunctis verbis ibi, vbi legitima soboles, C. de naturalib. liber. & alium text. in l. humanitatis, in princ. ibi, Vt liceat eis nulla legitima sobole vel matre subsistente, naturalem, vel naturales filios, C. eod. tit.

Quintum intellectum Socin. hic. colum. 34.

52 vers. Mihi videtur, subdebat, † nam text. in d. §. cum autem, ponderat quòd liberi substitutum excludunt à portione ad quam vocabatur, & quòd filij grauati eãdem portionem ad liberos suos transmittunt: & sic vult quòd conditio si sine liberis, à lege subintelligatur, ad hoc, vt ad eos successio transmittatur, & sic de liberis loquitur qui ad successionem vocantur: & ita etiã probat text. in d. l. cum acutissimi, dum dixit, Ne videatur alienas successiones proprijs anteponere: & sic loquitur de successione non solum respectu sanguinis, sed etiam respectu hæreditatis: ibi nanque prælatio alia ratione non consideratur, nisi respectu, hæreditatis ab intestato, iuxt. tradita per gloss. in l. Lucius Titius, ff. de hæredib. instit. Vnde cum filij naturales ab intestato in solidum patri non succedant, hocque ad refrenandum paternũ vitium inductum sit, d. l. fin. C. de naturalib. liber. ideo lex non subintelligit, quia frustra subintelligeret, ex quo in præiudicium substituti non succederent, lex au

53 tem remedia inutilia † non inuenit, l. prima, §. dixerit aliquis, ff. de public. Confirmatur hoc, quia vbicunque lex ex præsumpta voluntate defuncti vult quòd una persona ad exclusionẽ substituti subintelligatur, tunc illa lex locum sibi vendicat cum illa persona succedit, text. in terminis, in l. pen. C. de impub. & al. substit. secundum Nicol. de Mattarell. Bald. Fulgos. & Paul. de Castr. ibi.

Hunc intellectum Franc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ante num. 28. vers. Ista ratio, duplici medio subuertere contendit, dicens ꝙ licet applaudere videatur, non tamen est toto fundamento roboratus, ex eo siquidem duæ regulæ violarentur, Prima quòd ad hoc vt filij in conditione positi substitutum excludant, non requiritur, quòd hæredes sint, l. filiusfamilias, §. cum quis rogatus, de legat. primo. Secundã, quòd positi in conditione vocati nõ censentur, d. l. Lucius Titius, cum glo. ff. de hæredib. instit. Et si diceretur prædictas regulas in hominis dispositione procedere, Dicit Ripa cur diuersum erit in dispositione legis? idem igitur dicendũ est, eo quòd conditio hæc subintellecta hominis conditio à lege coniecturata dicitur: Item sequeretur quòd naturales ex fœmina progeniti in casu dicti §. cum autem, substitutum excluderent, quod expresse fatetur Socinus, vt suam intelligentiam tueatur, & tamen in hoc errare idem Franc. Ripa affirmat, cum pietatis ratio patri, ac matri communis sit, l. furiosæ matri, ff. de cur. fur. si ergo in patre erga naturales pietatis ratio nõ habetur, ergo nec in matre: Et quod text. in dicto §. cum autem, procedat etiam in

54 filia † grauata, tenent gloss. Cyn. Odofred. Angel. & Raphael. Fulgos. ibi, ac etiam hic, Bart. Ioan. de Imol. & Raphael Cuman. sed cum de his statim dicturi simus, amplius nunc non insistam: Non tamen præterierim (salua Ripæ reuerentia) Socinum Iurisconsultum grauissimũ, ingenijque præstantia admirabilem, in naturalibus ex filia grauata susceptis nequaquam errasse, licet enim difficultatem proponat, ipsam nihilominus accuratè secundum iuris tramites veritate attenta resoluit, vt per eum in versic. Sed ista conclusio.

55 Sextus itaque fuit intellectus† eiusdem Francisci Ripæ d.num.28.vers. Tu ergo considera, quòd lex supplens si sine liberis conditionem, noluit eam de naturalibus interpretari ne duo specialia circa idem concurrerent, contra, l. primâ, C. de dot.promiss. videlicet quòd omissum pro expresso habeatur, cōtra l. commodissimè, ff. de liber. & posthum. & quòd subintellecta conditio in casu improprio verificetur, nempè in naturalibus filijs, qui impropriè filij dicuntur, contra l. qui hæredi, in princ. & l. Mæuius, hoc tit. Tertium etiam ex Augustino Beroio in d.cap.in præsentia, num. 275. extr.de probat. speciale concurreret, cum enim fauore legitimorum, & naturalium specialiter inductum fuerit, vt tacita conditio liberorum ex hoc text. subintelligatur, hoc non solum ad filios naturales grauatos extenderetur, vt in dicto §. cum autem, verum etiam ad naturales filios ex grauato descendentes, & propterea regulariter cōtra text. in d.§.si quis rogatus.

Sed huiusmodi specialia in consequentiam alterius procedere videntur, quo casu absonū
56 non est ut simul† concurrant, Bart. in l. si sub conditione, num. tertio, versic. Sed contra hoc, ff. de solu. Anton. Rub. consil.60. Circa casum, numero tertio, vers. Et eo maximè, facta nanque semel extensione ad naturales grauatos, sublatum videtur odium erga naturales conceptum, & obstaculum quoddam, seu iuris abominatio: adeo quod pietatis fundamentum in quo intelligentia huius tacitæ conditionis residet, non sit à liberis istis penitus extraneum, d. §. cum autem, ibi, Humanitatis intuitu hoc & latius, & pinguius interpretādum esse credimus, vt etsi quis naturales filios, &c. facit text. in l. si quis posthumos, §. primo, ff. de lib. & posthum. Vlterius tritissima hæc iuris propositio, quòd duo specialia circa idem concurrere non pos-
57 sint, fauore vel odio sæpius† vulneratur, vt in l. generaliter, C. ad Velleian. vbi si per pactum nudum dos promittatur actione petitur, sique promittens fœmina sit Velleiani beneficium perdit: concurrunt etiam duo specialia in l. si quis seruo, C. de furt. & seru. corrupt. vbi contra tentantem corrumpere seruum alienū scienter domino serui corrupti actio datur, quamuis verè corruptus non fuerit: vt non sit inconueniens attento prægrandi pietatis, & humanitatis fauore, quòd duo circa idem specialia concurrant: in tantum quòd vix sit humaniorem dispositionem reperire: Et vltra iura prædicta alius est text. in l. prima, §. & ut plenius, C. de rei vxoriæ act. vbi ex receptione dotis facta per maritum oritur priuilegium stipulationis, & hypothecæ, & ita declarat Socin. iun. consilio quadragesimoquarto, Viso elegantissimo consilio, numero quartodecimo, libro secundo.

Nec obstat si diceretur, duo specialia fauore
58 etiam piæ causæ† vel Ecclesiæ circa idem non admitti, l. qui rem, §. final. ff. de pollicit. iunc. l. fin. C. de Sacrosan. Eccles. nam in d. §. fin. dominium ipso iure ex voto non transit iuxta d. l. fin. non quòd duo specialia concurrere non valeant, sed quia dispositio eiusdem l. fin. cum per Iustinianum fuerit introducta, non potuit de iure Digestorum sibi locum vendicare: cumq. d. l. fin. sit exorbitans, & in contractu loquatur, ad pollicitationem trahi nō debet, vt per Abb. in cap. cum inter vniuersas, col. um. fin. de elect. Et dato quòd etiam de iure Digestorum d. lex locum haberet, in casu tamen d. l. fin. dominiū transferri non potuit, sicut videmus quòd in legatis certa via sine traditione dominium transfertur, l. à Titio, ff. de furt. & tamen parte bonorum legata, prout in prędicto casu non transfertur, l. amplius, §. fin. ff. de legat. primo. Et retinendo opinionem illam, quòd non ita durum
59 sit duorum specialium† concursum circa idem subiectum admittere, ex alio text. in cap. primo vbi not. Abb. & Io. de Imol. extra de præscrip. posset ex intentione Andreæ Alciati ibidē post num.74. ad dictā l. primā. C. de dot. promiss. responderi, Non esse verum ibi duplex speciale concurrere, nā text. simpliciter dicit, quòd dos in instrumento promissa erat, vnde non potest intelligi per pactum nudum, vt Doctores concludunt, verbum enim promitto in instrumen-
60 to positum per stipulationem† intelligitur, l. sciendum, ff. de verbor. oblig. l. lecta, ff. si cert. petat. ratio itaque illius text. non in duplici residet specialitate, sed quia dotis promissio ob incertitudinem simpliciter non valet, nisi sit dictum promitto dotem talis arbitratu, quia tunc propter arbitrium teneret, l. cum post, §. gener, ff. de iur. dot. vnde eonō arbitrante, quia à principio tenuit, adhuc valeret, vt probatur ibi, Arbitrio quoque detracto, & per Socin. in l. prima, ante numerum 15. columna nona, versic. Sed contra hanc conclusionem, solut. matrim. Nec dicatur in d. l. prima, §. & vt plenius, C. de rei vxoriæ act. & in d. l. fin. C. ad Velleian. duo specialia fauore dotis concurrere, prout dixit Io. Crot. in l. si is qui pro emptore, colum. 49. ff. de vsucap. respondendo ad d. l. fin. Quoniam vt Socin. iun. d. consil.44. num.14. vers. Nec dicatur, lib. 2. & alibi etiam aduertit, si ita esset in d. l. 1. C. de dot. promiss. deberent duo specialia concurrere cum simus ibi in dote, quod tamen Doctores negant.

61 Septimus fuit Augustini Beroi† intellectus in d.c. in præsentia, nu.273. quòd d. §. cum aūt, quia de conditione tacita ex lege subintellecta loquitur, nō mirum si de filijs iustis intelligitur, cum lex voluerit de illis intelligere qui secundū legem filij sunt, d. l. filiū eū definimus, cumque text.

text. in d. §. si quis rogatus, in conditione ab homine expressa loquatur in qua filiorum appellatione naturales tantum ex præsumpta mente testatoris comprehenduntur, quæ ex eo colligitur, quòd in alia testamenti parte naturalium te-
62 stator meminerit, ea ratione quia tacita † mens testatoris non ex dispositione legis, sed ex alijs dispositis in testamento colligi debet, Bald. in l. vnic. num. 10. C. de his qui ante apert. tabul. Io. de Imol. in l. illa institutio, ff. de hæredib. instit. Socin. sen. consi. 6. In præsenti consultatione, ante num. 13. versi. Quod tamen intelligendũ est, lib. 3. Dec. consi. 369. Iuridicas esse arbitror, col. 1. in princ. versi. Et in casu isto, & consi. 397. Viso puncto, col. 2. num. 6. versi. Sed difficultas, rursus Soc. sen. in l. hæredes mei, §. cum ita, col. 5. versi. Colligo conclusionem, ff. ad Trebell. & in l. in ambiguo, col. 2. in gloss. fin. de reb. dub. igitur inter vnam & aliam conditionem discrimen manifestè constituitur.

Cæterum hic intellectus, ex eo quod toties diximus impugnari potest, conditionis nanque subauditio procedit tanquam plus dictum fuerit, & minus scriptum, & sic velut conditio fuerit à testatore expressa, vt hic dicitur: Nec obstat si cum eodem Augustino assereretur, ex præsumptione, vel fictione conditionem subintelligi tanquam à testatore explicatam, & proinde impropriè: Nam idem fictio, vel præsumptio in casu ficto, vel præsumpto, quod veritas in casu vero operatur, licet pro veritate non habeatur, quæ enim verè induci possunt, per fi-
63 ctionem † non inducuntur, gloss. in l. siue possidetis, C. de probat. & in l. fin. ff. quod met. caus. Corn. consi. 244. Memini, nu. 5. lib. 3.

Et quamuis mens ex dispositis in testamento colligatur, & pro expressa habeatur, l. iã hoc iure, de vulg. & pupill. l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & tradunt præcitati Scribentes, quod alibi latè explicaui, non inde sequitur, quòd mens coniecturata adhuc non attendatur, quamuis ex verbis non possit colligi, aut ex dispositis, vt puta quando dispositum, & dictum præsumitur, quemadmodum in hoc text. cõtingit, & probatur in l. quotiens, §. 1. ff. de hæredib. instit. & in l. cum proponebatur, secundum vnam lect.
64 de leg. 3. Vel quando ex casu superueniẽti † præsumptio colligitur, de quo si testator cogitasset idem disposuisset, talis enim mens coniecturata attendi debet, ac menti ex dispositis elicitæ æquipollet, prout vltra text. in d. l. tale pactum, in d. l. cum acutissimi, & in d. §. cum autem, idẽ probat tex. in l. vtilitatem, & in l. in confirmando, ff. de confirm. tut. hicque complura in præcedentibus tradita essent repetenda, quæ prætereo.

Octauum Clarissimus Iurisconf. Sfortia Oddus in d. tract. de compend. substit. in 6. partic.
65 intellectum † excogitauit, vult ipse dictum §. cũ autem, de filiorum existentia iuxta dispositionem huius responsi intelligi, rationemque differentiæ affert, quia verba legis magis ad iuris significationem, verba hominis magis ad factũ
66 naturalemque rei statum † referuntur. Sed licet hæc intelligentia pulcherrima sit, primoque aspectu vndique concludens appareat, cum ex felicissimo ingenio tãti Doctoris emerserit, posset tamen dubitabilis fortasse disputãdo reddi, nam etsi verba legis ad iuris significationem referantur, negari non potest, quin in d. l. cum acutissimi, & in d. l. generaliter, §. cum autem, Imperator interpretando processerit, non solum latè sed latius imo pinguius, adeo quòd interpretationes de quibus in dictis iuribus agitur, de stricto iure, seu de stricta iuris significatione minime prodiere, vt quod in filijs grauatis legitimis & naturalibus dispositum fuerat, ad naturales grauatos non immeritò extensum reperiatur, & vbi primum dispositionem huius textus fictione introduci præsupponimus, à stricta & propria iuris significatione recedimus, in factoque fingitur: Vel si dixerimus ipsam tacitam conditionem non fictione, sed præsumptione constitui, tunc à vera probatione à proprietateque recedimus, l. Lucius, vbi Dyn. & Bart. hoc tit. probabilemque coniecturam ex certo signo prouenientem assumimus, licet alio non adducto illam pro veritate habeamus, tuncque directa iuris certitudo cessat verisimilitudine attenta: imò quantum ad iuris significationẽ in proposito iuxta Oddi intentionem attinet, verba huius contextus (ni fallor) repugnare videntur, non enim proprio & absoluto tantum legis auxilio Papinianus vti voluit ad tacitam hanc cõditionem subintelligendam, sed factum hominis aduocauit, in dicendo, ac scribendo, primo casu committendo, alio verò casu omittendo, vt per cum exquisita quadam humanitate.

67 Nonum † sensum Io. Corasius Miscellan. iuris ciuilis, lib. 1. cap. 7. num. 2. & 4. afferebat, dũ contra communem opinionem credidit, naturalem filium non efficere, vt conditio deficiat, nisi coniectura aliqua vrgeat, vt credamus testatorem de liberis etiam naturalibus sensisse: moueturijsdem argumentis quibus & Philipp. Decius in d. c. in præsentia, nitebatur; ac etiam textu in d. l. generaliter, §. cum autem, vbi naturalis substitutum non excludit; ad d. §. si quis rogatus, respondet, Papiniani sententiam inibi reiatam ab Vlpiano reprehendi, in versicul. Mihi autem, & hoc modo scribit exponendum fore cum §. qui tam praue (inquit) hactenus est intellectus.

Hunc autẽ sensum Emanuel Costa vir doctissimus, in l. Gallus, §. & quid si tantum, sub num. 59. versic. Nouissimè Ioannes Corasius, impu-

impugnare non dubitauit, asserens Corasium temere scripsisse, Papiniani sententiam ab Vlpiano reprehendi, nam re vera probatur ab Vlpiano,& probari omnimodo debuit, iuxta l.cũ pater,§.volo,de leg.2. vbi Papinianus id scripsit,quod Vlpianus refert: Planè cum §.volo,hodie obtinere,idem Ioan. Corasius eodem in loco agnoscit: Præterea subdit,Corasium alioqui virum doctum non vidisse Papinianum quem reprehendi putat,adstipulari potius sibi, Vlpianum autem maximè repugnare; siquidem Vlpianus quum scribit,ex dignitate eius qui fideĩ commisit accipiendum esse de quibus liberis testator senserit, significare prima facie videtur, naturales regulariter efficere, vt deficiat conditio, & tunc demum substitutum esse admittendum non obstãte naturali filio,quem hæres moriens reliquit, si testator proponatur in dignitate constitutus fuisse: At Papinianus contrariam magis sententiam innuere videtur: Nec enim absolutè scribit, naturalem filium efficere,vt deficiat conditio sicuti Corasius refert,sed duntaxat in libertino, eodemque colliberto hoc scribit,ita ad literam referente Vlpiano,quasi secũdum Papiniani sententiam naturalis qui regulariter substitutum non excludit,in ea singulari specie excludat.

68 Sed si inter duos subtilissimos, ac celeberrimos Doctores† vnum Gallum,alterum Hispanum,Doctori Italo,aliquid dicere liceret, Ioannem Corasium Iuriscõs.peritissimum eiusdemmet Emanuelis Costæ testimonio,tam rigorosa impugnatione notaque dignum non existimarem: Papinianus etenim nõ id scribit,quod ex l.cum pater,§.volo,de leg.2.Emanuel opinatur, nam non in libertino eodemque colliberto si Vlpiano referenti credendum est, ipse solum loquitur, sed generaliter in naturali filio, quod in libertino eodemque colliberto etiam procedere intelligit: Nec inficiari potest, Papiniano ex verbis illis,Mihi autem, Vlpianum explicitè aduersari, dumque ad quæstionem voluntatis rem conducit, à regula illa Papiniani recedere videtur,quam penitus perturbare ambigẽdum non est; vt alia quæ ad defensionem optimi Iurisconsulti afferre possem,& deberem consultò inuoluam silentio.

69 Decimum intellectum † alij non ineleganter afferre conabantur, ponderando dictionem illam,iusta,in d.§. cum autem,positã, quæ apud Iurisconsultos frequens est,non satis tamen(vt Budæus vir insignis arbitratur) intellecta: Caius de arrogatione loquens, Is qui adoptat(inquit) rogatur an velit eum quem adoptaturus sit,iustum sibi filium esse: iustum intelligit non verum,vt aliqui censent, sed omnibus partibus filiationis veri filij vicem obtinentem,naturalis & legitimi filij loco cedentem,in l.vniuersis,C. qui dar.tut.vel cur. poss. minor ante impetratã veniam ætatis non habet iustam personam litẽ instituendi, iustam pro idonea & plena intelligit; iustum vadem(inquit Festus)idoneum spõsorem vocabãt,sic iustum prælium, Liuius, Deinde eos qui in montibus erant leuibus prælijs fatigauit,postremò coactos in aciem descendere iusto prælio diuisit,iusto pro pleno intelligit, idest quòd verè & propriè prælij nomine censeri possit;sic iustum exilium, idem lib.6. secundi belli Punici de Fuluio pduellionis reo loquẽs, Priusquàm dies comitiorum aderat,Caius Fuluius exulatum Tarquinios abijt, id ei iustum exilium esse sciuit plebs, idest plebs decreuit spontaneum exilium Fuluio plenum & verum esse, aut pro pleno & legitimo exilio cedere, quod formale nunc appellant,vt sic in d.§.cum autem,iusta soboles, non pro vera sobole, sed naturali ex concubina domi in figura matrimonij habita, quæ vxoris vice cedat, quique liberi ex eã suscepti magis legitimis, & naturalibus accedunt intelligantur,simile(inquit)ac si dicamus,fideicommissarium iustum hæredem esse.

70 Certant tamen inuicem † Gulielm. Budæus, & Andreas Alciatus,vnus Galliarum lumen,alter Italiæ decus atque ornamentum,hic etenim nomen illud,iusta,emphasim quandam habere scribit, quale apud Græcos ακριβὲς, vel κυρούμενον. inde dicimus iustos liberos ex vera vxore genitos,l.cum quis,C. de naturalibus liber. iustam vxorem omni legum perfecta solennitate ductam; iustum amorem apud Tibullum, immensum & omnis cupidinis vires complectentem; sic & Apuleius in Apologia II. Sciebat(inquit)intestati pueri legitimum magis quàm iustum hæredem sic futurum; quod latè tum circa interpretationem legitimæ hæreditatis apud Vlpianum,lib.ij.ad l.Iuliam Papiam, tum in iusto pacto explicando, lib. Paradox.4.cap.7.abunde prosequitur; Si autem autoritates perpendantur tantorum virorum dicta, sententiæque non diffident, nam iustum prælium pro pleno intelligunt,in quo nihil ratione aliqua desit, nihil mancum aut imperfectum insit, sed in vniuersum suis (vt ita dixerim) numero pondere, mensuraque consistat, sua etiam substantia propriaque definitione quadret; Nec nouum est dictionem istam ad varias significationes conuerti,vt Moderniores in declaranda iusta testãtis sententia in definitione testamenti anxiè laborant; Sed si emphasim illam iustæ soboli applicauerimus,nunquam naturalibus tantum liberis æquabitur; cum sint filij iuris illo calore vacui & inanes; Concludit tandem Budæus iustum, prout etiam Alciatus existimat, Græcis pro omnibus numeris pleno obseruari, & Galenus identidem vtitur, ἀκριβὲς θεραπείας libr. xiiij. Therapeut. Tranquillus in Claudio, Gladiato-

diatoria munera pluriſaria, ac multiplicia exhibuit, Anniuerſarium in caſtris Prætorianis ſine venatione apparatuque, iuſtum atque legitimum in ſeptis ibidem extraordinarium, & breue dierumque paucorum: iuſtum & legitimum munus dixit, pro eo quod ex formula munerum dabatur, ideſt in quo nihil deerat prorſus, nec rerum, nec dierum, nec apparatus, γιγνόμενον id à Demoſthene dicitur, identidem & δίκαιον. οὐδὲ δικαίαν ἐ' δὲ γιγνόμενην χάριν πὰρ ἡμῶν κομίσασθαι. Ideſt iuſtam ac legitimam gratiam. Et γιγνόμενον τόκον, legitimam vſuram vocant. Et γιγνόμενον ἀργύριον ἀποδοῦναι, probos & legitimos numos reddere, ideſt, δόκιμον. Herodot. in ij. Αἱ δὲ ἑκτὸν ὄργυιαι δίκαιαι, ἰσι ςάδιον ἐξάπλεθρον, iuſtam igitur hæreditatem dicimus, quæ pleniſſimo iure obuenit, ſeu omnis iuris efficacia aſpirante, & propterea quæ iure ſanguinis gentilitatiſque defertur, l. 3. ff. pro ſocio, ea enim omni æquitate ſuggerente, & omni iure tam naturali quàm ciuili debita eſt. Vel ſi iuſtam ſobolem pro non iniqua nec improbata aſſumamus, & ſic pro iuridica ſobole, quis naturalium iuſtam ſobolem crediderit? Secundum hanc intelligentiam, iuſtam dixit Papinianus conuentionem, nudam adhuc comprehẽdens, in l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pact. iuſtam defenſionem, in l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adulter. Non videtur mihi confugere ea mulier (idem Papinianus) ad iuſtam defenſionem, quæ ætatem filij protendit ad eludendam legitimam accuſationem. En Martianus iuſtam libertatem vocat in l. qui pœnę, ff. de manumiſſ. Sed nec quidem illos (inquit) ad iuſtam libertatem peruenire Diuus Adrianus reſcripſit, qui ideo manumiſſi ſunt, vt crimini ſubtraherentur. iuſtum etiam dixit dominium Papinianus lib. 10. Quæſtionum, Paulus notat exceptionem iuſti dominij Publicianæ objiciendam eſſe, in l. pen. ff. de publican. Sic iuſtum pactum non pro veſtito (vt dicunt) ſed pro vero, nec iniquo aut improbato in l. Sthicum aut Pãphylum, §. naturalis, ff. de ſolut. interpretari cõuenit, cum illic dicat Iuriſconſ. naturalem obligationem, vt pecuniæ numeratione, ita iuſto pacto, vel iureiurando tolli, quia vinculum æquitatis quo ſolo ſuſtinebatur, conuentionis æquitate diſſoluitur, conſtet autem pacto etiam nudo id genus ſummoueri obligationis, ex Accurſio & alijs in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. Denique ſi correlationem attendamus ad iuſtam vxorem, vtique non aliter intelligere oportet, nam quemadmodum iuſtum filium dicimus, qui omnes numeros iuris familiaris filialiſque ohtinet, ita iuſtam vxorem omni iure coniugij abſolutam interpretabimur πάντας μεθ' ὧν τῆς συνοικήσεως ποτριλαβοῦσα καὶ κεκτημένην.

Quid tandem in tanta opinionum varietate
concludendum erit? certè vnius diſpoſitionis
71 vnus † debet eſſe intellectus non autem plures,
vt Iuriſconſ. Paulus libro 14. Quæſtionum in-
quit: intellectus enim à ratione menteque ſumi
tur, non à verborum cortice, l. ſcire leges, de le-
gib. Vnde dicit ibi Baldus, quòd veritas eius,
quod multipliciter intelligitur, ignoratur: idé-
que ex Boetij autoritate ſcripſit, in l. data ope-
ra, colum. 14. C. qui accuſ. non poſſ. Proinde o-
miſſis Decij ac nonnullorum intelligẽtijs, quas
improbatas reperi: Vndecimus dictorum iu-
rium intellectus, diuerſitatiſque ratio ſic fortaſ-
72 ſe deduci poſſet: conſiderando, † quòd quam-
uis dicti §. cum autem, diſpoſitio, pro huius Pa-
piniani reſponſi interpretatione ſenſuque pro-
mulgata, illa nitatur ratione, quòd plus dictum
fuerit & minus ſcriptum, iuris tamen mixta ra-
tione, intrinſeca etiam virtute quadam proceſ-
ſit: cum autem lex honeſta ſecundum naturam
conſuetudinemque eſſe debeat, cap. erit, 14. di-
ſtinct. Corn. optimè declarans, conſ. 73. Quam-
uis, numero quinto, libro quarto, dubium non
videtur ſui honeſtatem media iuris prudentia
attendiſſe, reſpexiſſeque, cum commune ſit præ
ceptum virorum prudentium conſultum: ip-
ſamque honeſtatem primum indixit text. in §.
iuris præcepta, de iuſtit. & iur. ſit etiam corre-
ctio voluntariorum, & non voluntariorum pec
catorum, ciuitatis autem diſpoſitio commu-
nis, ex ſummi Oratoris Demoſthenis definitio
ne apud Martianum Iuriſconſultum libro pri-
mo Inſtitutionum: Quæ quidem honeſtas, vel
73 maximè circa coniugia ac matrimonia † verſa-
tur, l. ſemper, ff. de rit. nupt. & circa bonos mo-
res, l. ſcire oportet, §. pen. & fin. ff. de tut. & cu-
rat. datis ab his, licet igitur in progenitis filijs
naturalibus circa modum ſtatutum inſtitutis,
atque grauatis extenſione quadam ſi ſine libe-
ris tacitam conditionem Imperator humanita-
tis intuitu tanquam inſtitutione prædilectis edi
xerit, ad commodum tamen naſciturorum nec
aliter editorum nepotum naturalium ex natu-
ralibus liberis, exquiſita ratione noluit ean-
dem conditionem ſubintelligi, ad iuſtam natu-
ralium inſtitutorum grauatorum ſobolem eius
diſpoſitionem benignamque interpretationem
coarctando: ne inquam ad illicitos complexus,
homines lex ſancta & honeſta prouocaret, non
editiſque naturalibus fauorabilem diſpoſitio-
nem præpararet, cum nimis indignum ſit ni-
74 mis item impium flagitijs præſidia † quære-
re, vt petulantiæ ſeruire liceat, l. legem Ana-
ſthaſij, in fin. C. de naturalib. liber.

Nam ſi naturalibus liberis relinqui quantum voluerint, ideo leges prohibuerunt, quia vitium paternum refrenandum eſſe exiſtimarunt, quanto fortius non editis, ſed naſcituris naturalibus nepotibus ex naturalibus

item

item liberis,vt à concubinatu homines retrahā
tur, potius quàm(sicuti est dictum) iuris fauo-
ribus incitentur relinquendi libertas auferen-
da est? Propterea in nepotibus iuxta proposi-
tas ab eodē Imperatore species in l.fin.in prin.
C. de naturalib. liber. vtputa in naturali ex iu-
sto filio nepote, item in legitimo ex naturali fi-
lio nulla legitima sobole subsistente nō eadem
obseruatio attendenda erit,cum de vitio pater-
no refrenando minimè agatur; plurimum igi-
tur lucis ac claritatis dictam l. fin. Imperatoriæ
interpretationi dicti §.cum autem, tribuere di-
xerim, si legum consonantiam & harmoniā ex-
pendere libuerit; crescit certè culpa nutrita fa-
uoribus.

Concludendum est itaque naturales ex gra-
75 uato susceptos† in hac tacita conditione non
comprehendi ad substituti exclusionem, prio-
remque Petri,Cyni,Dyni, Raynerij, Richar-
di,Francisci de Ramponibus, Nicolai de Nea-
poli, ac aliorum præcitatorum opinionem ve-
riorem esse,ex text.in d.§.cum autem,ibi,Et nō
aliter substitutione locum accipiente nisi ipsi li
beri sine iusta sobole decesserint; qui quidem
textus euitari non potest, vt ab eadem senten-
tia iudicando, consulendoque recedendum nō
sit, quemadmodum scribit etiam Anton. Go-
mes.in dictis Comment.varijsque resolut. iuris
ciuilis Tom.1.d.cap.5.post num.39.versic. Se-
cunda principalis opinio est,fol.60. vbi & is de
magis communi opinione attestatur, & versic.
Sed certè in puncto iuris. Nec obstant interpre
tationes ad dictionem illam,iustos,nam ex quo
statim opponitur naturalibus, de legitimis &
naturalibus necessario intelligitur: inquit text.
Vt quod inter iustos liberos sancitum est, hoc
& in naturalibus filijs extendatur.

Quòd autem nulla sit conformitas siue affini
tas inter §. cum autem, & d. §. si quis rogatus,
Imperator satis aperit, cum Papiniani respon-
sum interpretetur,ad illudque extensionem di-
rigat & restringat,dum inquit, Cum autem in-
uenimus excelsi ingenij Papinianum in huius-
modi casu,&c.vt terminos propositi casus egre
di non possit: quicquid in contrarium nouissi-
mè dixerit Emanuel Costa in rep.c. si pater, in
1.part.in verb.Si absque liberis, ante num.41.
de testamen. in 6.vult nanque respondendo ad
text.in d.§. cum autem, in illis verbis, Iusta so-
bole, quòd eadem verba regulam generalē de-
notent & significent,quæ habet quòd filius na-
turalis non facit deficere conditionem si sine li-
beris, siue scriptam à testatore,siue à lege subin
tellectam; Vnde(inquit)in vtraque conditione
salua manere debet exceptio si concurrat ali-
qua coniectura dicti §.si quis rogatus,remittēs
se ad ea quæ iam scripserat in rep.§. & quid si
tantum,l. Gallus, ff. de liber. & posthum. in 5.
part.num.77. Nam hæc Emanuelis viri doctis-
simi assertio, est contra communes cōclusiones
in vtraque conditione,à quibus receptis sentē-
tijs non est in responsis & iudicijs abstinēdum;
Vt dixerit proinde Ang.de Arct. in tract. de te-
stam.glos.79. ante nu.9. prædictam conclusio-
nem procedere etiam si testator ipse naturalis
fuerit,quod perpetuò notandum est.

Ex prædictis Socinus hic,col.35.nu.66.no-
uiter difficultatem proponebat,Nūquid dispo-
sitio d. §. cum autem, de patre loquens,ibi, In
qua pater filio,& in text.ibi,Si sunt instituti vs-
que ad modum, in filia grauata à matre sibi lo-
cum vendicet; in qua quidem difficultate pri-
mo aspectu negatiuè respondendum fore vide-
retur, nam matri naturales in totum succede-
bant,Instit.ad Orfic.in fin.& quamuis in patre
vitium notetur,d.l.fin.C.de naturalib. liber.ta-
men in fœmina non dicitur consuetudo illicita
coitus concubinatus, etiam in persona illustri,
sibique naturales filij simul cum legitimis suc-
cedunt,casus est,in l. si qua illustris, C. ad Or-
fic.Vnde cum legitimis & naturalibus exæquen
tur,ex licitaque consuetudine nati dicantur, vt
ibi tex.aperit, ideo in eis militat ratio d.§.cum
autem,& sic ex tacita conditione ad exclusionē
substituti includuntur.

Sed contrarium est concludendum,quòd di
76 cta communis conclusio,† vt in patre,sic in ma
tre filias grauante procedat,hancque conclusio
nem tenent nuncupatim in tacita hac conditio-
ne loquentes glos. Cyn. Odofred. & Raph. Ful-
gos.in d.§.cum autem, Bart. Io. de Imol. & Ra-
pha. Cuma. in hac lege, vbi Socin.sen.col.35.
circa medium,sub d.num.66.vers.Sed ista con-
clusio non videtur vera, ac etiam Francis. Rip.
in d.l.ex facto,§.si quis rogatus, ante num. 28.
vers.Item sequeretur,ad Trebell. vbi etiam An
gel.& Io.de Imol.Hieronym. Zanch. qui vide-
tur de communi opinione fidem facere, in l.hæ
redes mei,§.cum ita,num.1125.d.tit. Dec.in c.
in præsentia, num.37. de probat. Io.Petr. Sur-
dus,cons.89.Antonius Bonfantus,nu.37.lib.1.
Probatur vera ratione, atque lege; Primò pro
ratione affertur, quia secundum mores nostros
magis est horrendum ac monstruosum natura-
les habere filios ex fœminis quàm ex masculis;
Vnde videtur incongruum voluntati testatoris
quæ præcipuè inspicitur,iuxt.not.in d.§.si quis
rogatus, Ex hacque ratione Bart. in l. hæredi-
bus,§.Titius,num.2.d.tit.ad S. C. Trebell. di-
cit, quòd in expressa conditione si sine liberis,
naturalis ex filia non includitur iuxta distinctio
nem quæ fit in eod. §. si quis rogatus, in mori-
bus enim nostris,ac etiam in iure,non solum iu
77 stitia attenditur,sed honestas,ideo multa† sunt
quæ licet de sui natura in lege iustitiæ mala non
sint,prohibentur tamen propter honestatem,c.
clerici

clerici officia, extr. de vit. & honest. cleri. ad hoc c. iuuenis, & c. ad audientiam, extr. de sponsal. c. porro, 35. q. 3. Hinc in votis etiam honestas attenditur, c. magnæ, extr. de Voto, ibi, Quid deceat secundum honestatem, ac etiam in matrimonijs, in quibus non solū quid liceat, sed quid honestum sit spectatur, l. semper, ff. de rit. nupt. ipsa ergo ecclesia præter alia impedimenta matrimonij, aliud impedimētum inuenit, quod iustitiam publicæ honestatis appellauit, nō quod illud esset illicitum, sed quia minus honestum illud fieri expresse prohibuit, c. in summa, 27. q. 1. vbi glos. & Archid. ac etiam Goffred. in d. c. ad audientiam. Sic propter honestatem non fer-
78 uatam circa † exercitium dignitatis, priuilegiū perditur dignitati concessum, l. 3. C. de curiosis, lib. 10. Luc. de Penn. in l. mulieres, num. 39. C. de incol. eod. lib. subdens, quòd castitas primū principium, & fundamentum manifestum fecit dum diuinas regulas omnium aliarum virtutū est constituta, §. hæc autem de Deo, versic. Nec si mulier, auth. quomod. oport. episc. & castitas seu pudicitia maximè mulieres ornat, §. quia verò eas, d. auth. lexque non luxuriantibus, sed castè viuentibus posita est, §. si autem contusa, authen. de trient. & semiss. §. si verò cllusa, auth. quib. mod. natural. effic. sui. Hinc Valerius, lib. 6. cap. 1. inquit, Vnde te virorum pariter ac fœminarum præcipuum fundamentum Pudicitia inuocem? tu enim prisca religione consecratos focos Vestæ incolis, Tu Capitolinæ Iunonis puluinaribus incubas, Tu palatij columen angustos penates, sanctissimumque Iuliægenitalem torum assidua statione celebras, Tuo præsidio puerilis ætatis insignia munita sunt, Tui numinis respectu synceris iuuētæ flos permanet, Te custode matronalis stola censetur, Ades igitur & cognosce q̄ fieri ipsa voluisti; Cuius quidem castitatis siue pudicitiæ cum Imperator amator sit, quæ sola potest hominū animas Deo præsentare, §. 1. de lenonibus, coll. 3. non est admittendum aliter in d. §. cum autem, Imperatorem sensisse.

Lege Secundò, nam text. in d. l. generaliter, §. cum autem, in omnibus liberis siue ex masculis, siue ex fœminis descendant generaliter loquitur: & expressius text. in d. l. cum acutissimi, nam ita demum conditio si sine liberis decesserit subintelligitur, si grauatus cum iusta sobole decedat. Item naturalis etiam ex fœmina non excludit, quando dicta conditio exprimitur, vt per Bart. in d. l. hæredibus, §. Titius, num. 2. & statim dicam: Vlterius vt Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ante num. 28. scripsit, ratio pietatis patri ac matri communis est, d. l. furiosæ matri, ff. de cur. fur. si igitur in patre pietatis ratio erga naturales non habetur; ergo nec in matre, vt per eum, dum Bartolomæi Socini Iurisconsulti omnium consensu profundissimi, atque eminentissimi intellectum, graui supercilio reprobare subtiliter conabatur: sed vbi subtilitatis ratio habenda est, ipsius Socini acumen subtilitatem, atque ingenium admirari venerarique nos oportet.

Secundus principalis est casus, cū in expressa conditione si sine liberis versamur: & quamuis de subintellecta conditione in his commentarijs scribere proposuerim, non erit impertinens ad maiorem tacitæ conditionis respectu naturalium liberorum intelligentiam, atque declarationem, aliquid de naturalibus ipsis circa expressam cōditionem disserere, antequam autem vlterius progrediar, inspiciēdum existimo qui naturales liberi dicantur, & breuiter ac resolutiue procedendo, naturalium significationem tripliciter sumi concludendum est, Strictè
79 & legaliter, † tuncque naturalium appellatione ex concubina progeniti includuntur, scilicet ꝗ solutus sit cum soluta, quod domi sit retenta in schemate cōcubinę, indubitatoque affectu, quæ etiam vnica sit, §. si quis autem defunctus, auth. quib. mod. natural. effic. sui, §. sed hoc dicimus, auth. de trient. & semiss. l. pen. & fin. ff. de concubin. iunct. l. si quis officium, ff. de ritu nupt. & in ead. l. fin. glos. & Bart. rursus gloss. in c. per venerabilem, in verb. Naturalibus, vbi Abb. col. 6. qui fil. sint legitim. Specul. in tit. de success. ab intest. col. 4. vers. Et nota tria fore necessaria, Io. Andr. in addit. ad eundem Specul. in tit. qui fil. sint legitim. circa princ. vers. Scias ergo, Azo in Summa in rubr. C. de naturalib. liber. Bart. in l. si gener, num. 2. versic. Dic quòd in materia nostra, ff. de his quibus vt indign. & est alia gloss. not. in c. nisi cum pridem, in verb. Mazeres, extra de renunc. Præposit. in c. lator, d. tit. qui fil. sint legitim. Bald. in l. eam quam, num. 35. vers. Denuò dubitatur, C. de fideicom. Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerin. in l. si qua illustris, num. 29. & 30. vbi Hieronym. Cagno. num. 4. & 5. C. ad S. C. Orfic. Ang. Aretin. in §. nouissimè, ante num. 2. vers. Sed imò tu dicas, Instit. eod. tit. Guilielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine Adelasiam, num. 667. 668. & 671. extr. de testam. Vbertin. Zuchard. in prælud. ad l. posthumo, col. 9. num. 11. vers. Præmitto qui dicantur, C. de bonor. poss. contratabul. Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, numer. 4. vers. Naturales, ff. ad Trebell. Andr. Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. num. 4. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 9. num. 22. vers. In quibus sanè, Petr. Anton. de Petra, in tract. de fideicom. prohib. q. 11. num. 170. fol. 262. Anton. Gomez. in l. 9. Tauri, num. 1. Oldrad. cons. 196. Factum tale est, quidam nobilis, in princ. vers. Ad istam quæstionem, Bald. cons. 129. Factum proponitur

tur in terminis,col.2.num.3.vers. Circa secundum,lib.2.cons. 206. Casus talis est,quidam A. colum.vlt.num.6. versic. Tamen secundum iuris ciuilis seueritatem,lib.3.Ang.consil.30.Super primo dico,colum.1.versi.Quidam autem, cons.191.Super puncto videtur, colum.1.vers. Et si dicatur,cons.223.Pro decisione,colum.1. versic. Si enim fuisset natus, Signorol. de Homod.cons.221. Factum sic se habet, colum.antepen. in princ. versic. Redeundo ad primum, Alexand.cons.60. Visa legitimatione,colum.3. num.8.versic.Nam præsupposito, lib.2.consil. 164. Super eo dequo quæritur, num.5.versic. Patet exemplum,lib.5.Corn. cons.9.Memini, colum.3.num. 2. versic. Sed aduertendum est, lib.4.Dec.cons. 433. Visa copia consilij, num. 14.versic.Propriè autem, Ias.consil.51. Circa primum dubium, ante num.1. lib.3. Ludouic. Gozadin.cons.21. Videtur dicendum,colum.4. num.23.& colum. pen. sub num.35. Benedict. Capr.cons.132.Et si viso,ante num.5. Carolus Ruin.cons.63. Quæritur vtrum legatum,col.2. num.6.libr.2.consil. 88. Circa legitimationem Vincentij,num.6.& 7. vbi post Angelum, modum articulandi concubinatum affert, libro 3. cons.109.Circa casum,num.8.& 9.ac etiam infra,vbi dictam articulationem ostendit, eodem vol.Celsus Hugo, consil. 88. Tam eleganter & disertè,num.27.versic.Non omitto,Socin.iun. cons.69. Pro dilucidatione,num.4.lib.1. Iacob. Philipp. Port.cons.21. Nobilis quidam, num. 73.lib.1. Natta cons.421. Est considerandum, num.3.lib.2.cons. 623. In præsenti controuersia,num.1.5.&7.lib.3.Augustin.Bero. consilio 165.In causa spurietatis,num.2.4. & 18.libr.2. Hieronym.Gabriel. cons. 29. Lucius Organtinus,colum.2.num.1.& 2. Iacob. Menoch. consil.60.Longo studio, num.3.lib.1. Io. Cephal. cons.86.Magnificus Comes Ioan. Baptista,numero 77.versic.Secundò considero, lib. 2.consil.364.Pro Magnifico Domino, num.20. lib. 3.Hippolyt.Riminald.cons.540. D.Cæsar,numero 21.lib.5.Francisc.Veggius,cons.55.Quæritur in præsenti causa, num.1. Franciscus Bursat. cons. 62. Nullibi video, num.5.libro 1. nec prætererim Paulum de Castr. cons. 467. Viso dicto puncto, colum.3. in princ.versic. Sed inspecto iure ciuili,in nou. lib. 2. Et est text.in §. palam, in auth.quib.mod.natural.effic.legitim.

Cognito itaque quæ propriè ac legaliter concubina dicatur, consequenter qui propriè naturales appellentur, liquido patebit: Vnde vltra
80 prædictos ad sciendum† quæ sit concubina,videre expedit Bald. consil. 267. Ad euidentiam præmitto,in prin.lib.1. quod repetitum legitur, cons.357.eiusdem initij, in princ. lib.5.Io.Lopez in rep.rubr. extra de donat. inter vir. & vx. §.39.colum.4.num.14. vers. Hucusque, fol.50. Francisc.Marzar.cons.84.In hac causa,nu.9.& Gabrielem Paleot.in d.tract. de nothis spurijsque fil.cap. 12. num.5. vbi concubinam declarans ita inquit: Est ergo mulier quæ vxoris loco sine nuptijs domi retinetur, cum qua sola quis eo affectu semper cohabitauerit, §. consideremus,auth.de trient.& semiss. quam veluti vxorem apud se custodierit,aluerit, §. si quis,auth. quibus mod.natural.effic.sui, cum qua nec stuprum,nec incestus cadere potuerit, l. 1. §.1. de concubin. cui & fuerit denunciatum si sit ingenuo loco nata, honestæque vitæ concubinam habitum iri,d.l. fin.de concubin. cum qua & is qui versatur cœlebs omnino fuerit, l. 1. C.eod. tit. quòd si horum,vel vnum tantum desit, dubium non est, nec illam concubinam,nec filios naturales appellari posse, ita post Albericum, & Grammaticum quos ibi citat concludens: Dumque Paleottus protestationem exigit, cũ eo sentiunt Bald.in l.eam quam, num.35.C.de fideicom.Oldrad.d.consil.196. Factum tale est, ante num.2. Corn.d.cons.9.Memini,num.2.libro 4.Io.Lopez in d.rubr.de donat.inter vir.& vx.§.39.sub num.14.vers.Imò dicit lex, & vers. Tamen debet interuenire,Natta cons.421. Est considerandum,nu.14.lib.2.& cons.623.In præsenti controuersia,num.1.lib.3.

Latè autem,& secundum vulgarem loquendi consuetudinem, omnes nati ex soluto,& solu
81 ta naturalium † appellatione intelliguntur, Io. And.in addit.ad Specul.tit.qui fil.sint legitim. in prin.versic.Scias ergo,& tit.de success.ab intest.in princ.versic. Naturalis filius, Bald. cons. 206.Casus talis est,quidam A.col. fin.num. 6. versic.Quid dicemus,lib.3.& d.cons.129.Factũ proponitur in terminis,col.2.num.3.vers. Alio modo,lib.2.Abb.in c.per venerabilem, colum. penul. post Anton.de Butr.col.36.d.tit.qui fil. sint legitim.& in c. cum haberet, de eo qui duxit in matrim.quam poll.per adulter. Alexand. cons.60. Visa legitimatione,ante num.9.versic. licet secundum Ioan. Andr.d.lib.2.Ias.cons.51. Circa primum dubium,col.1.in fin.versic. Confirmo per illud,& col.2.lib.3.Nicol. de Vbald. in tract.de success.ab intest.col.2. ad fin. Ludouic.de Sard.in tract. de legitimat. part.2.col.2. & 4.versic.Quartò quæritur, Dec.cons.155. Et diligenter,& pro tenui,colum.1.versic.Et idem Baldus,cons.433. Visa copia consilij, num.12. versic.Et dicit Abbas,Aym. Crauett.cons. 166. Licet plurimi,num.8.versic.Sed ad istud respõdeo, Paris. cons. 15. Circa præsentem consultationem,num.56. versic. Secundò obiectio potest tolli,lib.1.Socin.sen.consil. 47. In præsenti consultatione,num.46.lib.4.Carol. Ruin.consil.præalleg.88. Circa legitimationem Vincentij,num.3.versic.Nam duobus modis, & num. 13.versic. Quamuis ergo,hanc differentiam cõstituens,

stituens, libro 3. Augustin. Bero. d. consi. 165. In causa spurietatis, num. 4. versic. Secundò istud confirmo, lib. 2. & consi. 168. Tria sunt, num. 2. eod. vol. denique in c. in præsentia, num. 241. extra de prob. Gulielm. de Benedict. in d. rep. c. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine Adelasiam, nu. 670. de testam. Didac. Couar. de sponsalibus, & matrim. in 2. part. cap. 8. ante num. 3. versic. Hoc ipsum consuetudine, Petr. Placa Hispan. libro primo, epitom. delict. cap. 4 t. numero quarto, in fin. Portius consi. 105. Quia inter plura, num. 40. lib. 2. Hieronym. Gabriel. d. consil. 29. Lucius Organtinus, num. 2. & 3. Natta consi. 623. In præsenti controuersia, num. 5. lib. 3. Iacob. Menoch. d. consi. 60. Longo studio, numero tertio, libro primo, Francisc. Bursat. præalleg. consi. 62. Nullibi video, numero sexto, libro primo, Simon de Pretis in tract. de interpr. vlt. vol. in 2. dub. sol. 2. numero 15. versic. Idem probat, Includerentur enim ex serua geniti, l. si ex liberta, C. de liberali causa, l. si rogatus, §. matrimonij causa, ff. de manumiss. vindict. l. si quis ingenuam, in princ. ff. de captiu. & postlimin. reuersis, Item ex aliena ancilla suscepti, l. naturalis, in princ. iunct. t. gloss. ff. de præscript. verb. alijque.

82 Hancque naturalium significationem † ius Pontificium, canonumque æquitas admittit: eo nanque iure id tantum exigitur, vt naturalis filius quis dicatur, quòd sit natus ex ijs parentibus, qui tempore conceptionis, vel natiuitatis matrimonium contrahere poterant, c. innotuit, de elect. c. tanta, qui fil. sint legitim. Aym. Crauett. d. consi. 166. Licet plurimi, num. 8. Didac. Toletan. in d. 2. par. c. 8. ante nu. 3. vers. Iure tamen Pontificum, Iacob. Menoch. d. consil. 60. Longo studio, nu. 4. lib. 1. & ante istos Dec. consil. 155. Et diligenter, col. 1. circa fin. vers. Et ista opinio, ac Ias. consi. 51. Circa primum dubium, col. 2. vers. Et quicquid rigor, lib. 3.

Latissimè filius naturalis ad differentiam eius qui fit ciuilis tantum constituitur, & hoc modo quicunque dicetur naturalis præter adoptiuum & spiritualem, vt voluit glos. in c. per venerabilem, in verb. Non naturalibus, d. tit. qui fil. sint legitim. Natta consi. 623. In præsenti controuersia, num. 7. vers. Potest etiam, lib. 3.

83 Non impropriè etiam naturalem † accipi posse Gabriel Paleott. in d. tract. de noth. spurijsq. filijs, cap. 12. num. 9. & rursus cap. 37. nu. 3. existimauit, cum inquam pro iusto filio ponitur, scilicet pro naturali & legitimo simul non naturali tantum, quod & apud bonos Latinos auctores sæpissimè in hac significatione reperitur, vt cum Suetonius in Tiberio inquit, Filiorum neque naturalem Drusum, neque adoptiuũ Germanicum patria charitate dilexit: & in iure etiã extat hoc eodem sensu glos. in l. quoties idem sermo, ff. de regul. iur. Sicutj & naturalis pater pro vero & legitimo parente assumitur, l. si pater naturalis, de adopt. §. at bi, Instit. de hæredit. quæ ab intest. & §. sed hodie, de adopt. Maximè autem cum leges de adoptiuis qui legitimi tantum vocantur, & alijs iustis filijs loqui volunt, semper ferè naturales hi simpliciter appellantur, l. non potest, d. tit. de adopt. l. 1. §. suos, de suis & legitim. l. 1. in princ. de bonor. poss. cõtratabul. §. minus, Instit. d. tit. de hæredit. quæ ab intest. Hincque Palæottus Pauli Iurisconsi. responsum in l. 1. de vulg. & pupil. subtiliter enodasse profitetur.

His igitur succinctè prænotatis, in hoc secundo casu distinguendum est, duos alios casus cõsiderando: Primus est, cum sumus in naturalibus ex liberis personis progenitis, & in hoc duę sunt principales Scribentium opiniones, Prima est, quòd naturales tantum liberi substitu-
84 tum sub expressa † si sine liberis decesserit conditione, excludant, quam sequuntur, Bar. num. 2. Alexand. num. 5. in fin. Claud. de Seyssell. numero 2. Francisc. Rip. num. 10. & cæteri communiter, in l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. ff. ad Trebell. glos. in cap. Raynaldus, in verb. legitimè, de testam. in 6. in cap. in præsentia, in verb. Sine liberis, vbi Abb. & Felin. numero 21. ac etiam Dec. num. 31. versic. Quantum verò ad quęstionem, extra de probat. Ioan. Andr. in eodem c. Raynaldus, col. 6. in glos. Videtur etiam gloss. in 3. solut. Petr. Rayner. de Forliu. Bald. Angel. Franciscus de Ramponibus, Nicol. de Neap. Salic. post num. 2. Paulus de Castr. versic. Vnde poterat intelligi, Ias. numero quarto, Iacobin. de S. Georg. Corn. numero quarto, versic. Si volumus, & alij communiter, in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Angel. in l. hæredibus, §. Titius, in princ. d. tit. ad Trebell. Dec. in l. precibus, ante num. 12. versic. Et pro ista differentia, C. de impub. & alijs substit. Lancell. Galiaul. in l. centurio, num. 12. ff. de vulg. & pupill. substit. Andreas Tiraquellus in tract. de legibus connub. l. 1. numero 45. & in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, numero 120. versic. Sed ita res habet, C. de reuocan. donat. Dyn. consi. 6. Ex testamento, versic. Tertia dubitatio, in fin. Bart. consil. 229. Statuto cauetur, columna prima, circa medium, versic. Item in quibusdam casibus, Alex. consi. 94. Consideratis his, num. 1. vers. Secundò probatur, lib. 1. consi. 185. Viso titulo quæstionis, post num. 20. vers. Tertiodecimo non obstat, lib. 2. Petr. de Anch. consi. 187. Apud me quæstio ista, in prin. vers. Et hoc etiam dicunt iura, Francisc. Aret. consi. 155. Periculosum, col. 6. ante versic. Et pro ista differentia, Curt. sen. consi. 45. Sæpè reuoluta narratione, sub numero 2. in fin. versic. Hanc etiam opinionem sequi videtur Soc.

sen.consil. 18 2. Licet filia fœmina, numero primo, vbi magis communem opinionem esse dicit, libro 2. Corn. cons. 197. Circa primum consultationis articulum, columna quinta, numero tertio, versic. Tamen excludunt substitutum, libro 1. cons. 22. In hac consultatione, numero duodecimo, colum. 5 libro secundo, cons. 131. Videtur prima facie dicendum, colum. 2. num. quinto, versic. Tamen naturales, cons. 1. Circa primum, num. 30. lib. 4. Benedict. Capr. consil. 132. Etsi visa, numero quinto, versic. Cum regulariter, Ias. cons. 39. In præsenti consultatione, colum. 4. circa med. versic. Secundò respondetur, lib. 3. Dec. cons. 1. Memini me aliàs, col. pen. sub num. 2. in fin. numero 8. cons. 412. Viso eleganti consilio, num. 8. & consil. 433. Visa copia consilij, num. 17. versic. Et ideo licet naturales, Paris. cons. 14. Cum in facto, num. 21. versic. Si enim, lib. 2. Socin. iun. cons. 154. In casu occurrenti, numero tertio, lib. secundo, Vdal ric. Zas. in tract. substit. in fin. Pet. Duen. in reg. 352. incip. Filij naturales, Iul. Ferrett. in tract. de iust. & iniust. bell. numero 13. fol. 26. Sfortia Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. An naturales tantum, concl. 1. fol. 205. Alexand. Trentacinq. & is in suo celebri tract. substit. parte 5. cap. 7. ante numerum 29. de communi opinione attestans, fol. 144. Vasq. de success. progress. §. 26. numero secundo, versic. Denique, Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro vndecimo, tit. 9. num. 2. Bernardin. Alfan. collect. iuris 66. ad §. si quis rogatus, Ioan. Crot. cons. 17. Testator, num. 23. versic. Patet quia quando conditio, Ioan. Cephal. con sil. 306. Consultatio frequens est, num. 10. versic. Et si filius, lib. 3. cons. 591. Arbitror ego, numero quarto, & 6. lib. 4. & rursus cons. 188. D. Ambrosius, colum. 4. num. 18. lib. 2. Gabriel Paleott. in d. tract. de noth. spurijsque filijs, cap. 34. numero 4. versic. Vnde in hoc, Ioan. Petr. Surd. cons. 89. Antonius Bonfantus, num. 36. Andreas Alciat. in l. cognoscere, §. liberorum, in verb. Sui iuris, ff. de verborum signif. Hieronym. Zanch. de communi opinione attestans, in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 1 120. in fin. versic. Non obstant notata, ff. ad S. C. Trebell. Petr. Anton. de Petr. in tract. de fideicom. prohib. q. 11. num. 194. fol. 264. Michael Crassus in lib. sentent. §. fideicommissum, q. 37. numero secundo, versic. Secundo casu, vbi magis cõmunem opinionem esse affirmat: receptamque insuper opinionem esse dixerunt, Alexan. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, 1. num. sexto, Dec. in d. cap. in præsentia, Odd. d. conclus. 1. in 6. parte, & Ioan. Coras. in loco statim allegando, vbi testatur ab omnibus (licet ipse contradixerit) receptam esse.

Probatur hæc communis imò crebrior conclusio ex text. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ad Trebell. ibi, enim Vlpianus expresse dicit, Si quis rogatus fuerit, vt si sine liberis decesserit restituat hæreditatem, Papinianus libr. 18. responsorum scribit, etiam naturalem filium efficere, vt deficiat conditio: & in libertino, eodẽque colliberto hoc scribit.

85 Huic textui † qui plurimum in hac quæstione negocium facit, si contrarium sustinere vellemus, posset Primò responderi, præsupponendo responsum, quod in ipsa, l. ex facto, §. si quis rogatus, ab Vlpiano refertur, esse §. volo, l. cum pater, ff. de leg. 2. nam & eius verba referuntur in eadem l. cum pater, cum suis §§. ex lib. 8. responsorum Papiniani deducta, argum. ipsius l. cum pater, §. hæreditatem, j. & l. ex facto, §. si quis rogatus, ij. Ergo quemadmodum in d. §. volo, filius naturalis ex voluntate substitutum exclusit, voluntatem autem colligit Papinianus ex eo quòd naturalis filius collibertus patris ad prędiorum legatum inter liberos à testatore fuerat admissus, Sic etiam in d. §. si quis rogatus, oportet interpretari, quòd idem Papiniani responsum eodem sensu referatur, vt ad coniecturam voluntatis oporteat naturalium successionem restringere, quemadmodum Emanuel Costa sic dicta iura multis verbis interpretando fuit arbitratus.

Et quamuis pro defensione Ioan. Corasij dixerim, dispositionem dicti §. si quis rogatus, respectu libertini, collibertique ampliatiuè procedere, si tamen ille contextus rectè ponderetur, magis fortasse declaratiuè loquitur, vt in illo tantum casu Papinianus responderit scripseritque, quemadmodum verba manifestissimè indicare videntur: cumque in libertino colliber toque coniectura voluntatis deducatur, ad con iecturam le genus tota illa lex in §. si quis rogatus, reducenda est, prout omnia ex coniectura non solum voluntatis absolutè in casu Papiniani, verum etiam dignitatis, conditionisque eius qui fideicommisit Vlpianus, ibi interpretatur: non enim plus in referente, quàm in relato inesse videtur, arg. text. in §. fin. auth. de fil. ante dotal. in strum. nat. & ita videtur sensisse Dec. in d. cap. in præsentia, sub num. 31. vers. Sed tamen ista communis conclusio.

Secundò (vt dicebam) quamuis Vlpianus responsum illud Aemilij Pauli retulerit, ei tamen non se subscripsit, vt constat ex illa aduersatiua autem, cumque totum ex voluntate pendere scripserit, quinimò voluntatis quæstionem esse, nihil certi afferre voluit, nec aliquid in concreto deducere, vt frustra absoluta opinio affirmatiua, vel negatiua constituatur, cum in statu coniecturali totum repositum fuerit, ac constitutum.

Altera superiori contraria est opinio, quòd imò natu-

86 naturales † substitutum sub expressa cōditione si sine liberis decesserit regulariter nequaquam excludant, Azo, Odofred. Accursius, Iacob. Butrigarius, Cynus, Alberic. de Rosate, numero tertio, Ioan. Fabri, & Bart. ita tenent in d. l. generaliter, §. cum autem, Hostiens. in cap. Raynutius, colum. 4. in verb. Si absque liberis, de testamen. Accurs. in d. §. si quis rogatus, & in d. l. Lucius, §. fin. de leg. 2. Bald. in Margarita, in verb. Filius, numero 24. Ludouic. de Sard. in tract. de legitim. natural. 2. part. cap. de appell. natural. in 4. quæst. num. 6. Ioan. Coras. lib. Miscellan. 1. cap. 7. incip. Quæsitum est, num. 4. Augustinus Bero. in d. cap. in præsentia, num. 235. extra de probat. Emanuel Costa in l. Gallus, §. & quid si tantum, sub num. 78. vers. Sed tamen superior regula, de liber. & posthum. dicens hanc opinionem validioribus inniti argumentis, præstantesque auctores numero ac pondere habere, quem sequitur Antonin. Tessaur. in decisionibus Senatus Pedemontani, decis. 196. Testator vocauit, numero sexto, versic. Nec obstat, quòd naturales, dicens hanc opinionem habere authorem Azonem, & alios antiquos, vt per eum.

Mouentur Primò, nam secundum propriam verborum significationem, liberorum verbo so
87 li † legitimi & naturales qui ex iusto liberoque matrimonio nati sint includuntur, l. filium eum definimus, ff. de his qui sui sunt, vel alieni iur. c. fin. 32. quæst. 4. §. legitim. auth. quibus mod. na tural. effic. sui, Ias. in d. l. si is qui pro emptore, numero 256. ff. de vsucap. Antonius Capyc. decis. 194. In causa Toragliorum, numero secundo, vt & verbo patris, quo pater iustus non itē naturalis accipiendus est, l. tertia, C. ad l. Iul. de adulter. Cùm igitur in proposito conditionaliter liberorum fiat mentio, de legitimis ac naturalibus intelligere oportet qui propriè filij sunt non de naturalibus tantum, vulgo enim traditum est conditiones propriè, & in forma specifica implendas intelligendasque esse, l. qui hæredi, & l. Mæuius, hoc tit. Bart. in auth. matri & auiæ, numero vndecimo, C. quand. mul. tutel. offic. fung. pot. Ias. in l. quarta, §. Cato, num. 39. ff. de verborum oblig. in l. hæc verba, num. 54. de leg. 1.

Quando inquam (vt hic) conditiones volun-
88 tariæ † sunt, vt post Bart. in l. Lucius, hoc cod. tit. tradunt Dec. consil. 11. Et pro tenui, colum. pen. in princ. sub num. 19. & Marc. Mantua consil. 47. Fuit aliàs, numero decimoseptimo. Vnde si in minimo conditionalis dispositio deficiat penitus destruitur, gloss. in l. res bona fide, ff. de contrah. empt. Bald. in rubr. C. eod. in 9. q. Oldrad. consilio 29. De rigore iuris, Ang. consilio 173. Ex isto dubio, in 2. quæst. Hinc con-
89 ditionis verba per prius non per posterius † intelligenda sunt, Socin. in d. l. qui hæredi, Ludouicus Gozadin. cons. 40. In causa Hebræorum, numero decimotertio, vbi subdit conditionem per dictionem, si, expressam, causam finalem importare, post Bartol. in l. 2. §. fin. ff. de donat. Ias. in d. l. si is qui pro emptore, num. 44.

Sed communi opinioni inhærendo, hæc ratio ex Scribentium intētione ita submoueri potest, scilicet in conditionibus mentem prædominari, l. in conditionibus, hoc tit. mentem autem esse, quòd liberi successibiles substitutum excludant, l. filiusfamilias, §. cum quis, vbi glos. ff. de leg. primo. Et si diceretur, quòd naturales isto iure filijs naturalibus, & legitimis non extantibus non succedunt nisi in tribus vncijs, l. humanitatis, C. de naturalibus liber. fatentur id Doctores, sed hoc solum sufficit ad exclusionem substituti, ne voluntas defuncti scindi contingat, argum. l. ius nostrum, ff. de regulis iuris.

Secundò ex text. in l. Lucius, ij. §. final. ff. de leg. secundo, vbi cum quis Damæ & Pamphilæ quos testamento manumiserat fundum dedisset, ita vt post mortem suam filijs suis restitueret, sensit Scæuola regulariter fideicommissum non deberi naturalibus quos postea suscepissent, vt Claudius Saturninus in fine videtur interpretari, cum filiorum appellatione crediderit in ea specie naturales liberos, idest susceptos in seruitute contineri: Fortassis & Scæuola eo quoque argumento præcipuè motus est, vt Pamphilam naturalem filiam ad fideicommissum admitteret, quoniam testator eodem testamento rogauerat hæredes suos, vt Pamphilam manumitterent, quæ filia naturalis erat Pamphili, arg. d. §. si quis rogatus, ibi, Ex voluntate: faciuntque verba eiusdem §. fin. ibi, Respō di ex his quæ proponerentur, quòd subtiliter sensit Raphael Fulgos. in d. l. generaliter, §. cum autem, dum textum in d. l. Lucius, §. fin. allegasse intuemur.

90 Scæuolæ hoc responsum euitari potest † considerando, ideo Claudium huiusmodi expositionem ibi notasse, quia maius dubium de natis in seruitute videbatur, cum inter seruos prohibitum sit matrimonium, ac etiam inter liberum & seruam, l. cum ancillis, C. de incest. nup. concubinatus etiam præterquam cum patrono interdictus sit, l. fin. C. commun. de manumiss. inter liberos autem concubinatus permissus reperitur, supra de concubin. per totum, maior ergo ratio dubitandi in naturalibus conceptis in seruitute, quàm in naturalibus liberis in concubinatu conceptis versari videtur, non mirum itaque si Claudius & Scæuola appellatione filiorum, & naturales liberos, idest in seruitute conceptos contineri crediderunt.

Vltimò inducitur alius text. in l. fin. ff. de naturalib. liber. vbi Labeo Iurisconf. in conditione intellexit, filij appellatione non contineri naturalem: Quòd si ab eius sententia Iabolenus recessit opinionem Trebatij comprobando, ita videtur interpretandum, vt in ea specie recesserit, videlicet propter singularem voluntatis coniecturam, quam fecit ex eo, quòd eundem libertinum filium pater hæredem instituerat, vti Abbas in d. cap. in præsentia, numero 17. credidit.

Quamuis autem negari nequeat, hunc textum plurimum vrgere, maximamque vim facere, posset nihilominus disputando sic non incõ-
91 gruè † fortasse responderi, ideo inquam Iabolenum Iurisconsul. sententiam Trebatij contra Labeonem probasse, si tamen testatorem de illo filio locutum esse appareret, quia etsi libertinus filij appellatione contineatur, tamen propter verba testatoris, ex quibus videbatur de vero filio sensisse, vt Labeo opinabatur, tunc demum Trebatij sententiam sequitur, si ita sensisse appareat, non obstante regula à Trebatio allegata, cui non contrariatur, sed cum verba obscuritatem quandam continerent, quæ tantæ efficaciæ fuit, vt Labeonem vacillantem reddiderit, & proinde opinantem tunc verum filium exigi, meritò decreuit, coniectura voluntatis opus esse, indicante de illo filio locutum fuisse, & quæ aliam coniecturam cui Labeo innitebatur elideret, Et quis rogo super illo themate non titubasset? testator enim libertinum habens, hæredem eum instituerat, deinde dixerat, Si mihi filius nullus erit, qui in suam tutelam veniat, tunc Dama seruus liber esto: Labeo inde coniecturam desumebat, cum instituto Pamphilo, in conditione ipsum non nominauerat, dicendo Si mihi filius nullus erit, veluti de Pamphilo non intelligeret, & tamen filius erat, subdendo postmodum, Qui in suam tutelam veniat, de eodem multo minus sensisse videbatur, erat enim in pupillari ætate cõstitutus, & sic filius atque pupillus, & tamen nec nomine, nec ætate ipsum in conditione designauerat indeterminatè atque indefinitè loquẽdo, vt ibi, Et iste (ni fallor) dicti contextus germanus sensus mihi videtur.

In hac difficultate, opinionumque contrarie-
92 tate, à priori sententia † nullo modo recedendum consulendo aut iudicando arbitrarer, cum non solum communis, sed receptissima sit Doctorum legentium, ac de iure respondentium conclusio, quàm vltra præcitatos sequuntur, Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. libro vndecimo, tit. 9. in princ. & ante numerum quintum, versic. Stat ergo regula, & Anton. Gomes. in commentar. varijsque resolut. iuris ciuilis, tom. 1. cap. quinto, de fideicom. sub stit. num. 40. versic. Secunda principalis opinio est, fol. 60. vbi de magis communi opinione is etiam fidem facit, & infra versicul. Sed certè, subdit se etiam in puncto iuris idem intrepidè sentire: Et certè ex dicta l. ex facto, §. si quis rogatus, dubio procul secundum eius veram intelligentiam hæc conclusio deducitur, cuius quidem responsi claritas atque splendor, sublatis quibusdam contradicentium nubeculis atque vaporibus, clarius splendet, lucentesque radios emittit.

Sed tamen multas notabiles recipit declarationes, restringitur enim nisi aliud ex volunta-
93 te testatoris † colligatur, d. §. si quis rogatus, sique hoc testator expresserit, voluntati ipsius testantis standum erit, ex iuribus allegatis, ibi, in princ. gloss. magnæ, & tradit Paulus de Castr. ante numerum quintum, versic. Recollige hanc materiam, vbi magistraliter loquitur, cessat enim tunc omnis dubitatio, l. ille aut ille, §. cum in verbis, de leg. 3. Si autem non expressit, voluntas hæc ex varijs coniecturis desumi poterit: Prima quidem est, si testator qui fideicom-
94 misit in dignitate fuerit † constitutus, gloss. in verb. Ex voluntate, circa princ. in d. §. si quis rogatus, ibidemque Bart. numero primo, annotauit, reprobata opinione Iacobi de Aret. quem ipse refert, vbi etiam idem concludunt, Alexand. numero sexto, post Angelum, Paulus de Castr. sub numero sexto, versic. Quia constitutus in dignitate, Vincen. Herculan. columna secunda, versic. Et primò, & Franciscus Rip. numero 16. versic. Primò vt non procedat, rursus gloss. in verb. Sobole, Bart. numero secundo, Alberic. de Rosate, numer. quinto, & Salic. columna secunda, versic. Cum quæritur, in d. l. generaliter, §. cum autem, Dec. post Abb. in d. cap. in præsentia, num. 11. versic. Secundò limitatur, extra de probat. vbi Augustin. Bero. numero 277. & Paris. numero quadragesimoquinto, Dyn. consilio sexto, Ex testamento, versic. Tertia dubitatio, in fin. Andreas Tiraquell. in tract. de legibus connubialibus, l. 1. numero 45. Alexand. consilio 2. Visis codicillis, columna secunda, versic. Vndecimò probatur, ante num. 5. consil. 94. Consideratis his, quæ in themate narrantur, colum. 2. num. 1. versic. Secundò probatur, libro primo, cons. 60. Visa legitimatione facta, colum. 2. num. 5. & 6. lib. 2. & cõsil. 121. Viso themate suprascripto, col. 2. nu. 4. eod. vol. Benedict. Capr. cons. 132. Et si viso, columna secunda, num. 5. vers. Cum regulariter, Socin. sen. cons. 86. Visis, colum. 7. num. 13. versic. Et isto casu procedunt, libr. 3. Carol. Ruin. cons. 27. Visis his quæ proponuntur, colum. 2. num. 6. versic. Quia vbi testator est nobilis, lib. 1. & cons. 36. In causa feudali, col. 3. sub num. 7. versic. Vbi idem dicitur, eod. vol. consil. 161.

Viso themate cum dubijs præpositis, colum. 10. sub nu. 23. lib. 2. Bartolomæus Cepoll. in tract. de Imper. milit. delig. in 3. q. incip. Nobilitatis etiam causa, versic. Vigesima quinta opinio, & infra in 29. priuileg. nobilit. Marinus Frecc. in tract. de subfeud. fol. 253. in 38. differ. inter feud. regal. & feud. nobilia. Sfortia Oddus in tract. de compend. substit. particul. 6. tit. An naturales tantum, conclus. 4. fol. 206. Alexand. Trentacinq. in tract. de substit. in 5. part. cap. septimo, numero vigesimonono, versic. Supradicta conclusio, fol. 144. Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro vndecimo, tit. 9. numero quinto, versic. Prima est, fol. 277. dicens hanc opinionem frequentiori Doctorum calculo receptam esse, post Castrensem & Alexandrum quos ibi citat, & libro sexto, tit. 10. numero tertio, versic. Similiter ex persona testatoris, Michael Crassus in lib. sentent. §. fideicommissum, num. 3. versic. Quid autem: eandemque tenent Roland. de Vall. consf. 67. D. Iacobus de Ramo, num. 3. versic. Quia sicut, libro tertio, & denique post Andream Barbat. Riminald. iun. Andream Alciat. Emanuelem Cost. & alios multos quos allegat Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 78. numero 23. versic. Prima itaque est coniectura.

Probatur primò in d. §. si quis rogatus, ibi ex conditione & dignitate eius qui fideicommisit, vbi textus est apertus.

Secundò etiam facit pulchrè tex. in l. 1. §. quãtis, in vers. Publicè, ff. de ventr. inspic.

Publicè enim (illic Vlpianus inquit) interest, partus non subijci, vt ordinum dignitas, familiarumque salua sit; sic nanque non solum generis nobilitas seruatur & ordinum, sed morum illa præstantia in facie eminens, atque oris pro-
95 bitas, quæ ad nobilitatis perfectionem † plurimum confert, & quæ etiam dignitas appellari consueuit: Pulchritudinis genera duo (inquit Cicero lib. Officiorum. 1.) vnum virile, quam dignitatem dicimus, alterum muliebre, quam venustatem appellamus. in Oratore autem perfecto vtrunque coniunxit, Vultus verò (inquit) qui secundum vocem plurimum potest, quantam affert tum dignitatem tum venustatem? in quo cum effeceris, ne quid ineptum aut voluptuosum sit, tum oculorum est magna moderatio. Plinius in Panegyrico, Iam firmitas, iam proceritas corporis, iam honor capitis, & dignitas oris, nonne longè lateque principem ostentant? Hi etenim naturales matrum prauitate ac vilitate sæpe degeneres conspiciuntur, nec morum splendorem, nec insitam nobilitatis in facie maiestatem retinent, quæ in illustribus atque nobilibus viris, qui vetusta familiæ dignitate sanguinisque nobilitate gloriantur maximum virtutis testimonium præsefert: Hinc Iuno apud Virgil. lib. primo, Aeneid. sic Aeolum alloquebatur.

Sunt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ,
Quarum quæ forma pulcherrima Deiopeiam,
Connubio iungam stabili, propriamque dicabo:
Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Tertiò congruit alius tex. in l. si qua illustris, C. ad S. C. Orfician. ibi, Cum in mulieribus ingenuis & illustribus quibus castitatis obserua-
96 tio † præcipuum debitum est, nominari spurios, satis iniuriosum, satisque acerbum, & nostris tẽporibus indignum esse iudicemus: & hanc legem ipsi pudicitiæ quam semper colendam cen semus, meritò dedicamus.

Etsi cum Francis. Rip. in d. §. si quis rogatus, nu. 8. vers. Sed tu considera, illum tex. oppositũ probare ac præsupponere, vult enim quòd naturales matri illustri succedant, licet spurij sint illustribus hominibus abominabiles: Stringitur adhuc fortius, si naturalis filius illustri mulieri succedit, nec illi abominabilis est, à fortiori non erit masculis illustribus abominabilis, probatur consequentia, quia in fœmina maior castitas requiritur quàm in viro, maximè secũdum mo-
97 rem & consuetudinem † personarum, gloss. in l. palam, §. quæ in adulterio, ff. de ritu nupt. in muliereque vitium carnis detestabilius censetur, quàm in viro, secundum Panorm. in c. pastoralis, de iudic. ideo hæc ratio honestatis ex Francisco Ripa periculosa videtur.

98 Responderi potest Primò † in viris etiam illustribus maiorem honestatem requiri, sicuti etiam in mulieribus, vt ex verbis textus dictæ l. si qua illustris, colligitur, vbi spurij ab earum successione repelluntur, licet alijs matribus succedant, §. fin. Instit. d. tit. ad S. C. Orfician. & quia illustribus castitatis siue pudicitiæ obseruatio præcipua virtus habetur, vt in dicto contextu exprimitur, non mirum si id in masculis il lustribus etiam constituendum est.

Secundò negari potest, in d. l. si qua illustris, probari naturales aspirare cum legitimis & naturalibus filijs posse ad successionem mulieris si ue concubinæ illustris, cũ in secunda parte textus, ibi, Sin autem, non de illustri cõcubina, sed de illa quæ liberæ conditionis existat, quicquid Accursius arbitretur, dum exponit concubina, etiam illustris, loqui videatur.

Tertiò, nam si illorum omnium quæ ius ciui le inuexit honorum, dignitatum, gentilitatum, agnationum, & similium rerum initia à patre
99 † ducuntur, qui nomina ista omnia in domum suam affert, cuius ipse est principium & caput, vt rectè antiqui Romani, rectè nos item qui nobilitatem auctori generis nostri referimus
100 acceptam, cum ea non naturæ † sit, sed

iuris ciuilis, vnde Franciscus Connanus, lib. 2. Commentariorum, cap. 11. num. 6. in Campanos inuehitur, qui nobilitatem etiã à matre sibi assumunt, & arrogant; ergo multò magis masculis illustribus quàm fœminis naturales erunt odibiles & abominabiles, ne ipsorum honores, dignitates, gentilitates, agnationes, & similia, naturalium admixtione coinquinentur, ac obscurentur. Cæterum quamuis dignitas atque nobilitas à patre nobili descendat non à matre; l. exemplo, C. de decur. lib. 10. l. nobiliores, de commerc. & mercat. lib. 11. l. liberos, in fin. ff. de senatorib. Bart. in l. 1. col. 7. versic. Videndum est vtrum, C. de dignit. libro 12. Bartolomæus Cassan. in cathal. glor. mund. part. 8. consider. 8. colum. 1. versic. Et quòd nobilitas, fol. 162. Tamen paternæ nobilitati si materna etiam adijciatur, ipsa paterna nobilitas splendidior, illu-
101 strior, luculentior, † clariorque redderur, ignobilitas autem minus obscura, minusque abiecta propter matris nobilitatem, vt sentit Bald. in l. fin. in fin. C. de seru. fugitiu. cum dicit, quòd non dicitur quis nobilis respectu generis materni, sed paterni loquendo simpliciter, & præcise, verum secundum quid vt ipse loquitur, non est dubium, quòd omne compositum participat de forma & materia: quod voluit Andreas Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 18. numero 26. versic. Sed vtcunque sit, fol. 118. vbi Iacobum Aluarottum, Io. Lopez, Corsettum, Bonum de Curtili, & alios allegat, maximisque exemplis comprobat, quibus etiam consentit Anton. de Padill. in l. naturalis, in princ. numero septimo, versic. Adde in Castellano hoc Principatu, ff. de præscrip. verb. fol. 90. Quod in admissione militum in religionibus siue militijs nobilibus rectè obseruatur, vt infra opportunius explicabo, dum de militibus S. Ioãnis Hierosolymitani, alijsque aliarum militarum tractabimus; licet etiam Andr. Alciat. in l. familiæ, §. fœminarum, num. 2. ff. de verb. sign. dixerit,
102 filio gentilitia matris insignia gerere † concessum haud esse; id tamen de consuetudine nonnullarum prouinciarum ac regnorum aliter obseruari, tum in Hispania, vt Anton. Padill. in d. l. naturalis, ante num. 9. vers. Quare nec gentilitia, testatur, tum etiam apud Italos, qui consueuere arma gentilitia paterna atque materna insimul colligare, clarè perspicimus; Quod inter nobiles Patriæ meæ passim obseruatur; Vt licere mihi videretur gẽtilitia arma, & insignia Ca-
103 rolorum, † pauonem scilicet aureum in campo rubro cum galea tymbrata, & cum cimerio Aquilæ nigræ coronam gestantis, quæ sunt gentilitia insignia, & arma matris meæ, ex perillustri familia Carolorum, quæ semper maxima nobilitate præfulsit, paternis antiquissimis armis insignijsque gentilitijs in Samnio meæ familiæ de Rusticis patritiæ maiorum gentium, lilio inquam aureo supra sbarrã auream in scuto cum campo azurro, & galea tymbrata, cimerioque habente supra torchium vrsum cum septem pennis albis ante inuersis à capite per collum descendentibus colligare, sed de his alibi ab alijs, ne propriæ maiorum antiquitati nobilitatique multum incumbere præter meum institutum videar; Sunt enim qui tam magni sibi videri iubent, vt sese ad arcum Fabianum (protut inquit Cicero) reclinẽt, ne forte caput ad cornicem allidant; idemque certè Cicero nulla alia de re grauius ab aduersarijs reprehensus appareret, quàm quòd in suis laudibus recensendis foret immodicus: Extat illud Næuij de Næuio scriptum epigramma,

Immortales mortales si foret fas flere,
Flerent Diuæ Camenæ Næuium poetam:
Qui postquam est orchio traditus thesauro,
Obliti sunt Romæ lingua Latina loqui.

Quod sanè carmen plenum superbiæ existimatum est, iustumque illud testimonium esse potuisset, nisi ab ipso scriptum proderetur: nam quo quisque plus nobilitatis habuit, plus maiorum dignitatis traxit, plus etiam bonarum artium ac virtutum hausit, hæc de se parcius sentit ac modestius: Nihil siquidem turpius imò odiosius atque acrius quàm de se quemquam intemperanter loqui, etiam si hoc iustis de causis facias: Vt non solum crimini datum sit, sibi ipsi adulari, sed ab alijs suas laudes carpere, atque intelligere, ambitiosum visum fuit: vnde Alexander ille Macedo qui magnitudine rerum gestarum magni titulum emeruit, quum ei multi palpum obtruderent, & mox in pugna vulnus accepisset, opportunè in eos Homeri carmen reiecit ποτὶ μὲν αἷμα ἀλλ' ἰχώρ, οἷος πέρ τε ῥέει μακάρεσσι. Sanguis hic haud cruor est, qualis cælestibus exit. Illud autem quod à M. Antonio factum memorarur, & memoria posteritatis dignum est, & pulcherrimè horum audaciam repressit. Athenienses enim cum Marcum Antoninm suam vrbem ingredientem, & vittato curru excepissent, & Liberi patris titulo salutassent, neque hoc satis putarent, illud quoque addiderunt, se Mineruam suam πολιοῦχον ei velle solenni coniugio adiungere: placet inquit Antonius, sed tãtam Deam indotatam ducere turpe foret, Quare vobis dotis nomine mille talentum indico, Non potuit profectò vir sagacis ingenij commodius transmarinam illam adulationem vlcisci.

Qui verò in terminis de quibus loquimur in dignitate positi dicantur, nunc inspiciendum esset, sed cum in superioribus id explicauerim, repetitione non indigemus, sufficiant solum latè super hoc tradita in materia legitimationis, ne tempus frustra conterere videar:

Non

Non tamen omiserim, Franciscum Manticam d.lib. vndecimo, cap. nono, sub nu. 7. & Iacob. Menoch.d.præsumpt.78.num.26. pro absoluto illud præsupponere, vt in dignitate cēseatur in terminis dicti §. si quis rogatus, Principis
104 Consiliarius, † nam summa dignitate insigni tus censetur, tanquā pars corporis ipsius Principis,l.quisquis,C.ad l.Iul.maiest.Alexan.con sil.94.Consideratis his,colum. 2.nu. 2. versic. Sed ita est,lib.primo, Vnde nō immerito mors sublimissimi Doctoris,& Regij Consiliarij Domini Andreæ de Isernia,cum Neapoli ante portam Petrutij rediens domum à castro nouo insidijs cuiusdam Gallici cōtra quem protulerat
105 sententiam,occisus fuisset,pro crimine † læsæ Maiestatis habita fuit, vt post Paridem de Puteo in cap.de excessibus Consiliariorum,tradit Anton.Capyc.decis.130. Primum dubium est, numero 43. De quo tamen videndi sunt,Guid. Pap.quæst. 344. Pone aliquis machinatur necem,numero secundo,in fin.& Cassan.in d.cathalog.glor.mund.in septima par.13. consider. in princip.

Ac etiam illam conclusionem, qua asseritur naturales in istis terminis intelligi respectu cuiusuis hominis honestæ conditionis vitæ, vel honorabilis cognationis, vt verisimiliter ei dedecori futurum sit, si eius cognatio, & domus ad illegitimos perueniret,argum.l.primę, §.generaliter,de ventre in poss.mitt.& d.l.primę, §. quamuis,versic. Publicè,de ventr.inspic.prout ita concludunt, Bart.ante num. 3. & Ang. in d. §.si quis rogatus,sub num.3.versic. Quod intellige cum modificatione, & post alios Alex. nu. 5.dicens cōtra Paulum de Castro, id etiam colligi ex mente,& verbis illius textus,quia nō solum loquitur de dignitate, sed generaliter de conditione, inquit enim: Sed hoc ex dignitate, & voluntate, & conditione eius qui fideicommisit, accipiendum erit:idemque voluere Francisc. Mantic.d.lib.vndecimo,cap. nono, numero octauo,verf. Hoc amplius,& Alexan. Trentacinq.in d.part.quinta, cap.septimo, numero vigesimonono,in fin. vers. Item procedit,cum alijs quos in superioribus circa materiam legitimationis allegabam.

Sed mihi videtur istam naturalium abomi-
106 nationem † non esse adeo ampliandam, vt in quocunque homine honestæ vitæ, & honorabilis cognationis intelligatur,sed sit restringenda ad nobiles qui in dignitate censentur, dignitatem sine administratione sumendo, & in quantum nobilitas à plebeis differre facit, iuxta doctrinam Bart. in d.l.prima, num. 46. C. de dignit.libro decimo,vbi Ioan.de Platea.

Nec obstat text. in d.§.si quis rogatus, dum Doctor. ponderat illa verba, Et ex conditione,
107 si enim † rectè expendātur, & quid Vlpianus senserit inspiciatur, tantum abest, vt Bartoli prædictam opinionem confirment, quòd potius in contrarium retorqueantur, cum conditio ibi non statum personæ fideicommittentis demonstret, sed magis verborum conditionalium cōceptionem, ex quibus voluntas de qua statim meminerat conijciatur,nam in primis de statu personæ egit, dum ex dignitate voluit colligi, an de naturalibus testator senserit: sique conditionem postmodum tanquā statum personæ significantem adiecisset, imperitè, ac exiliter Iurisconf. loquutus fuisset, quod dicendū non est, frustra nanque de dignitate prius meminisset,quæ non tam large significat, & demū conditionem vti statum personæ demonstrantem expressisset,quæ latius patet, ac ipsam etiā dignitatem complectitur: cum igitur inter dignitatem, & conditionem voluntatis expressio interiecta sit, conditio tanquam voluntatis expressiua sumenda est: Nec quicquam facit dictio,eius,cum consulto fuerit adiecta, personā testantis,& fideicommittentis,tam respectu dignitatis,quam uoluntatis,& conditionis significans, & tanquam respectu omnium ad fideicommittentem relatiua, ad dubietatem tollendam, ne hæc omnia de persona grauati intelligerentur: Neque periodus incongrua redditur, cum si rectè dictum existimem,ex sermone eius,vel ex scripto eius,cur nō idem erit ex conditione eius,pro conceptione verborum conditionalium, voluntatem grauantis explicārium intelligendo? sique aliter intelligeremus, esset profectò naturalium omnino statum ferè comprimere,& hoc negocium inextricabile reddere,dum de honestate vitæ,ac honore cognationis disceptandum esset, illudque extra limites veræ nobilitatis in amplitudinem latissimæ significationis conducere: sed de hoc satis. Iacobus etiam Menochius d.præsumpt.78.numero 24. & infra,in dignitate positos esse scribit, habentes castra, & iurisdictiones, Equites, Doctores qui dignitatem,ac præeminentiam quandam habent, ac etiam Medicos artiumque Doctores, vltra Principis Consiliarios, de quibus supra.

Duo insuper circa præsentem coniecturam non incongruè perquirenda sunt, Primum si conditio testatoris conditioni hæredis grauati repugnet,quid præsumēdum sit, veluti si testator sit nobilis, hæres autem vilis cōditionis exi
108 stat: Et in hoc puncto † Angel. Ioan. de Imol. Alexand. ac cæteri in d.§. si quis rogatus, concludunt, magis conditionem testatoris, quàm grauati inspiciendam esse, vbi Franc. Rip. num. 13. hanc opinionem communem profitetur, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. d.lib. vndecimo, cap. nono, numero nono, vers. Verum quod attinet, Alexand. Trentacinq. in d.tract.

tract. de compend.substit.partic. 6. in titu. An naturales tantum,conclus.4.vers. Ampliaturq. hæc limitatio, Michael Crass. in lib. sentent. §. fideicommissum,quæst.37.numero tertio,vers. Quinimo procedit. Probatur Primò,nam succeditur testatori non grauato,l.cohæredi, §. cū filiæ,ff.de vulg.& pupill. quod quomodo accipiendum sit,alibi explicaui. Secundò facit tex. in d.§.si quis rogatus,ibi Sed hoc ex dignitate, ex voluntate,& ex conditione eius qui fideicōmisit, accipiendum est. Tertiò inducitur alius text. in d.l.generaliter,§.cum autem, secūdum communem intellectum,C.de instit.& substit. vbi naturalis filius institutus fuerat, & tamen filij naturales grauati substitutum non excludunt,quod non ex alio contingit, nisi quia testatoris qualitas attenditur non autem instituti. Et si aduersus dictam sententiam obijceretur Primò gloss. in l.Lucius Titius, ff. de hæredib.instit. iuncta alia gloss.in l.filiusfamilias,§. cum quis,de legat.primo, volunt enim liberos in conditione positos ex testamento vocatos non censeri, & tamen oportere ipsos ab intesta to fore successibiles hæredi grauato. Ex intentione Francisci Ripæ responderi potest, quòd si requiritur, vt sint successibiles hæredi grauato, effectualiter etiam requiritur, quòd ipsi testatori sint successibiles,per regulam hæres hæredis, &c. l.fin.C. de hæredib. instit. Vlterius, esto quòd grauato succedatur,tamen id euenit ex affectione testatoris, nam licet filij in conditione positi ex crebriori opinione non sint dispositiuè vocati, vehementer tamen coniectu

109 ram † mentis testatoris habere dicuntur, vt post Oldr. Salicet. & Corn. tradit Cels.Hugo consilio quinto, In casu proposito,numero septimo,vers. Et persistendo, Stephan. Bettran. consil. 142. Ex casu,numero tertio,libro septimo,Ioan.Cephal.consil.306. Consultatio frequens est,numero 110.vsque ad num. 112. libro tertio,consil.476.Insignis Eques, numero octauo,libro quarto,& alibi dixi. Secundò tex. in d. §.si quis rogatus, in princ. tenendo quòd per finem non distinguatur: Dicendum videtur non meruisse ad hoc propositum allegari, cum nulli incertum sit, principium ex fine ibi declarari,& limitari: & quatenus non sic esset, quod quidem in absurdum, & contra mentem Iurisconsulti sonat, in dicto princ. voluntas testatoris concurrit, quæ quidem voluntas primum inspicienda est,quam aliæ coniecturæ ibi dem appositæ, vt in gloss. in verb.Ex voluntate,in princ.

Et quamuis Ripa crediderit, quòd si testator grauati conditionem cognitam habuisset, magis tunc conditio grauati, quàm grauantis inspicienda esset,per id quod dicit Bald.in l.plenum,§.equitij, per illum tex.ff.de vsu & habit.

110 vbi concludit, quòd si testator nobilis † relinquat lectum mulieri viduæ,lodicem sericatum legasse non censetur: licet enim testatoris conditioni conueniat, tamen mulieris viduæ conditioni repugnat: quam decisionem idem Bal. ampliat in l.prima, numero vndecimo, versic. Item quæritur,C.de legat.vt procedat etiam in legato lecti vxori suæ facto, etiam si mandasset eam tractari, vt ab eo tractabatur: Eius nihilominus opinio vera, aut cōcludens nequaquam videtur, tum quia contra Baldum expresse tenet Bart. in l.librorum,§. quod tamen Cassius, num.primo,ff.de legat.tertio,per illum text. & in l.fin.§.vxori,ff.de aur.& argen.leg.ibique dicitur,& in l.in stratum,ff.de verb. sign. Tum etiam quia non est dicendum conditionem hæredis cognitam testatori fuisse,l.nec adiecit, ff. pro soc.& tamen in d.§.si quis rogatus,in fine, dicitur, spectandam esse dignitatem, voluntatem,& conditionem eius qui fideicommisit: & licet testator possit sibi hæredem extraneum penitus ignotum instituere,l.extraneum,C.de hæredib. instit. tamen lex debet aptari ad ca quæ frequentius accidunt, vulg.l.nam ad ea,ff.de legib. Et prout in legitimationis materia dicebā, cum Angel.Ioanne de Imol. Alexand.& cæteris in d.§.si quis rogatus, sentiunt Ioan. Ceph. cons.333.Supradicta consultatio,num.quarto, libro tertio, & consil. 493. Bartholomæum de Bondelmontibus,num.26.vers. Hinc quoque, libro quarto,Ioan.Petr.Surd.cons.primo,Multa fuerunt,colum.quinta,num.vigesimo, & est vera,ac frequentissimo calculo recepta opinio, à qua in responsis, & iudicijs non est aliter recedendum.

Secundum, si testator nobilis filios naturales habeat,an tunc naturales substitutum exclu dant? In hoc puncto duæ sunt Doctorum opiniones, Prima est, quòd hoc non obstante na-

111 turales † non includantur, vt concludunt Io. de Imol.Alexand. colum.secunda, & Francisc. Rip.num.14.vers. Secundò dubitatūr, in d. §. si quis rogatus,Francisc. Mantic. in d.tract. de coniect.vltim.volun.lib.vndecimo,tit.9.nu.10. vers. Item dubitatur.

Probatur hæc opinio lege,& ratione: Primò per tex.in d.l.generaliter,§.cum autem, ad fin. Et licet ad istum text. aliqui respondeāt, quòd in subintellecta conditione loquitur, nos verò de expressa conditione tractamus: Tamen subintellecta conditio ex tacita mēte testatoris sub intelligitur,vt ibi dicitur, ergò non aliter tacita voluntas, quàm expressa interpretari debet, hocque argumento vtitur Bart. in d. §. si quis rogatus,ante num.2.vers.Oppono quòd naturalis,Socin.sen.consil. 182.Licet filia fœmina, colum. secunda,numero primo,versic. Et si dicatur,libro secundo,facit regula, l.cum quid, si cert.

cert. pet. Secundò, nam licet isto casu testatoris conditio naturales abhorrere non videatur, ta-
112 men magis attendendum † est quod fieri debuit, quàm quod factum est, l. sed licet, ff. de of fic. præsid. Sed huic rationi respōdet Claudius de Seysello Aquensis, qui in d. §. si quis rogatus, numero quinto, in contraria fuit sententia, quòd imo vbi agitur de hominis dispositione ex voluntate declaranda, magis quod fit attendatur, quàm quod fieri debuit, vt patet in d. §. si quis rogatus, attenta nanque hac ratione, idē in eo qui non est nobilis, nec in dignitate positus dicere deberemus: faciuntque tradita per Bart. & alios in l. de quibus, ff. de legib. & in l. secunda, C. quæ sit long. consuet. in cap. fin. de consuet. atque alibi, vbi dicunt Doctor. quòd etiam ex actibus nullis, & sententijs latis contra ius, animus inducendi consuetudinem declaratur, & ideo in proposito debet solum considerari voluntas, vt tex. in d. §. si quis rogatus, probat, quæ quidem voluntas ex consuetudine patris familias deprehenditur, d. l. librorum, §. quod tamen Cassius, de leg. tertio, non itaque præsumitur in alio mores quis improbare quos in se ipso approbauit, argum. l. cum mulier, ff. sol. matrim. & eorum quæ notant Doctor. præsertim Bald. in l. in arenam, & in l. si filia, C. de inoffic. testam. & ita Claudius Seysellus concludebat. Sed hæc responsio vsquequaque tuta non videtur, nam omnia vnico verbo tollūtur, vt scilicet procedant in volūtate testatoris quæ in dispositionē deducta fuit, tunc enim voluntati testatoris stamus qui in re sua moderator est, & arbitrer, l. in re mandata, C. mādati, nec aliud quærendum est, l. prima, C. de sacros. Ecclesiis. çus verò vbi voluntatem coniecturari intendimus secundum iuris decisionem, vt notabiliter scribit Alberic. de Rosat. in d. l. sed licet, versic. Hic in ijs, cum igitur coniecturam assumere velimus secundum iuris decisionem, atque intelligentiam, ex eo quod fieri debuit deducenda est. Nec dici potest idem fore dicendum attenta huiusmodi ratione in alijs nō nobilibus. Nam respondeo non eandem rationem in plebeis isto casu militare quæ in nobilibus sanguine conspicuis militat, in quibus continentia sive castitas vti nobilitatis fulgens radius coruscare debet; vt non sit à priori opinione Imolæ, Alexandri, & aliorum recedendum, Quicquid Claudius contra dixerit.

Nunc autem ad dictam coniecturam ex dignitate testatoris, nobilitateque eius desumptā redeundo, ipsam pluribus modis ex Doctorū intentione restringere, ac sublimitare expedit;
113 Primò sublimitatur, nisi testator, etsi nobilis, vel in dignitate existens, ipse quoque naturalis esset, Dec. in d. cap. in præsentia, sub num. 36. versic. Vltimò etiam alius casus, de probat. Andr. Tiraquell. in tract. de legib. connub. in 5. part. primæ gloss. num. 26. quem referendo sequitur Rolan. de Vall. consil. 76. Magnifica Domina Vrsula de Spinolis, num. 23. in fin. libro tertio, Sfort. Odd. in tract. de compen. substit. partic. 6. tit. An naturales tantum, conclus. quarta, in fin. vers. Sublimitatur autem, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. libro vndecimo, tit. 9. nu. 15. Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in prima part. in verb. Si absque liberis, num. 42. vers. Secundò fallit eadem regula, de testam. in 6. Gabriel. Palæot. in tractat. de nothis spurijsque filijs, cap. 27. incip. Cum filius, sub num. 7. vers. Aut testator, & Iacob. Menoch. dicto libro quarto, præsumpt. 78. numero 34.

Tunc enim ambigendum non est, testatorē de naturalius sibi similibus cogitasse videri, ex notatis per Petr. de Anchar. consi. 339. Pro maiori intelligentia, colum. quarta, vers. Et primo quia vt supra, & col. quinta, vers. Tertiò quòd proles fœminea, vbi interpretatur donationem Regni factam à matre filio, & posteris, fœminas etiam ob donantis qualitatem includere, quia in habentibus symbolum facilior est transitus, l. an inutiles, ff. de acceptil. & rerum origo in
114 omnibus † rebus est consideranda, l. tutor, ff. de fideiuss. & l. si id quod, ff. de donat. à primordio que tituli posterior formatur euentus, l. prima, C. de impon. lucr. descript. libro decimo, & cum doctrina Ancharani pertranseunt, Iason. in l. sed si hac, §. liberos, in princ. vers. Limita vltra ibi dicta, ff. de in ius voc. Franc. Aretin. circ. fin. uers. Nisi feudum, & Socin. colum. ult. uers. Secundò potest etiam limitari, in l. Gallus, §. nunc de lege, de liber. & posthum. Hieronym. Grat. consi. 110. Thema tale est, colum. tertia, numero 27. libro primo, Curt. iun. consilio 181. Præsupponitur in facto, columna secunda, in princ. & in tract. feud. in tertia part. princip. in princ. numero tertio, Ioan. Cephal. cons. 185. In causa, num. 26. uers. Quare Iason, lib. secundo, Ludouic. Gozadin. consi. 79. Viso processu, num. 15. in fin. & Rolan. de Vall. in prædicato consil. ubi alios allegat. ita ergo in simili potest casu isto affirmari, pro quo facit text. in d. §. si quis rogatus, in fin. ibi Ex conditione eius qui fideicommisit.

Sed Ripa ibi, numero uigesimosecundo, uersic. Quintò sublimita, in contraria fuit opinione, & ad dictum §. si quis rogatus, in præcitatis uerbis respondere conatur, quod ibi ponderatur conditio ad effectum negatiuum, Decius autem illa reducit ad effectum affirmatiuum; dicit etiam Ancharani conclusionem ueram non esse, & proinde ipsam reprobari per Ias. in l. stipulatio ista habere licere, §. hi qui sunt, numero nono, uers. Quartò ad istam regulam, ff. de uerbor.

bor.oblig.per text.in cap.primo, de benefic.fœmin.& Ripam sequitur Alexand. Trentacinq. in d.tract.substit.partic.5.cap.7.ante num.30.

215 Sustinendo tamen priorem † sententiam quæ communiter recipitur : ad responsionem Ripæ replicari potest, contrariorum eandem esse disciplinam, l. & si contra tabulas,in fin.de vulg. & pupill. substit. idemque operari oppositum in opposito,quod propositum in proposito, l. vltim.§.fin.de leg.3. Et quamuis Iason contra Petrum Ancharanum insurrexerit, tamen opi-

216 nio Ancharani videtur verior † & receptior; Vnde Iason ipse in citato loco dicit, se non reperisse, vsque ad illa tempora decisionem prædictam reprobatam. Non obstat in oppositum. text.in d. cap. primo, Nam quod admittantur masculi ipsis existentibus,& fœminæ si masculi non existant,ex æquitate quadam prouenit, cum secundum rigorem consuetudinis filij masculi non succedant matri in feudo, & iuxta vsum Regni dicatur feudum maternum, & non paternum,vt in dict.cap.primo,gloss.inquit.in verb. Masculis,Et pro Ancharani decisione faciunt tradita per Roland.d.consil.76.Magnifica Domina Vrsula,numero septimo,lib.tertio, ipsumque comprobat Iacob. Menoch. d. præsumpt.78.nu.35. vers. Secundò motus est Decius,fol.128.in secunda part.princ. citans inter alios Socinum iuniorem,ipsamque Ancharani conclusionem communem esse affirmans, vt non arbitrer ab opinione Decij iudicando, & consulendo fore recedendum.

Secundò sublimitatur, si testator nobilis de

217 liberis † naturalibus in aliqua testamenti parte mentionem fecerit, ita argumento text. in l. qui filiabus,in princ.de leg.primo,& l.cum pater,§.volo,de leg.secundo, scribit Bart.in d.l.ex facto,§. si quis rogatus,sub num. 2. vers. Vel si in alia parte testamenti,vbi Ioan. de Imol. col. secunda,in fin.ante num.3.vers.Præterea multo magis,Angel.sub num. 2.versic.Et maximè, Alexan.num.6.vers.Nisi tamen.Paul.de Cast. numero quarto,in fin. & Claud.de Seysell.nu. quarto,Cyn.& Franc. Tigrini in d. l. generaliter,§.cum autem,Abb. in d. cap. in præsentia, vbi Dec.num.33. vers. Et hoc verum intelligitur, Alexand.consil.94.Consideratis his.col.2. num. 1.vers.Secundò probatur, lib.1. Gabriel. Palæott. in tract. de nothis spurijsque filijs, d. cap.27.sub num.7.Franc.Mantic.in d.tract.de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.9.num.12. vers. Secundò debet restringi,& lib.8.tit.7.nume.4. vers.Prima est coniectura,Socin.iun. conf. 90. Viso testamento,num.1.lib.1.Ioan. Crot.consil. 60.Dudum,num.34.lib.1. Emanuel Costa in d.rep.cap.si pater,in 1.part.in verb.Si absque liberis,num.41.vers.Quæ regula,de testam.in 6. & in dicto §. si quis rogatus, idem sibi voluit Francisc. Rip. numero decimoseptimo.

Et licet Ioan. de Imol. contra hanc sublimitationem ponderet textum in d. l. generaliter, §.cum autem, tamen vt ipse dicit, Bartoli opinio saluari potest, intelligendo quando fuit facta mentio de illis naturalibus ex quibus deberet conditio fideicommissi deficere, cumque hæc verba ambigua, & parum concludentia videâtur, putat Alexan.in d.§.si quis rogatus,numero 6.vers.Sed contra hoc vltimum, Imolam sic dicere voluisse,quòd dictum Bartoli intelligatur quando in alia parte fuerat facta mentio de naturalibus nascituris ex grauato,quod quidem non contingit in d.§.cum autem,ibi enim de ipsis naturalibus grauatis mentio facta reperitur, hancque interpretationem comprobat Dec.in d.cap.in præsentia,sub num.33.versic. Et istud verum est.

De hacque sublimitatione aliqua statim sumus dicturi,vt immorandum nunc amplius circa eam non sit, nec ab ea † recedendum,quā

218 tenent etiam Ang.in quæst. incip. Nobilis quidam genere,colum.3.vers. Non obstat præsumptio,& conf.366.num.quinto, vers. Primò testator,ipsumque, ac alios sequitur Ioan. Petr. Surdus conf.89. Antonius Bonfantus, nu. 39. & 40.Ioan.Coras.lib.Miscellan.1. cap.7. nu.7. vers. Planè potêtissima erit,fol.21.& Iacob. Menoch.in d.tract.de præsumpt.part.2.lib.4.præsumpt. 78. numero 31.vers. Declaratur tertiò, fol.127.

Tertiò restringitur, vt dictæ coniecturæ locus non detur,si nobilis vel aliqua dignitate decoratus plebeium hæredem scripserit, vel si nobilem, ipsum tamen rogauerit si sine liberis de

219 cesserit alicui plebeio † hæreditatē restituere, tunc enim cessaret præsumptio quod voluerit nomen dignitatemque suæ familiæ conseruari, cum manifestissimè appareat hæredem institutum,vel substitutum vilis esse conditionis,proinde in claris non est opus coniecturis, vulg. l. continuus,§.cum ita,de verbor.oblig.l. ille aut ille,§.cum in verbis,de leg.3.ita scribunt,Fran. Rip.in d.§.si quis rogatus,num.16.vers. Intellige tamen,& restringe,Fran.Mantic.in d.trac. de coniect.vlt.uolunt.lib.11.tit.9.num. 11. vers. Dictum est,Gabr.Palæot.in trac.de nothis spurijsque filijs,d.cap.27.Cum filius,num.7. in fi. Emanuel Costa in l.Gallus, §. & quid si tantū, in quinta part.num.63.vers. Vnde si hodie, & Menoch. in d.tract.de præsump.part.secunda, libro quarto,præsumpt.78. num.30. uers. Declaratur secundo.

Quarto sublimitatur, ut non habeat locum

220 si testator nobilis hæredem grauasset, † quem sciebat non posse habere nisi filios naturales, tunc enim oporter dicere eum de naturalibus tātum sensisse, quos habere potuit, non autem de

de iustis liberis quos suscipere nequiuit, l. hære dibus, §. fin. ff. ad S.C. Trebell. & ibi Bart. declarat, idem Bart. in d. §. si quis rogatus, sub num. 2. Alexan. num. 6. vers. Item vbi testator, & Frã cisc. Rip. num. decimooctauo, vers. Tertiò limita, Francisc. Mantic. dict. titu. nono, numero 13. versic. Tertiò debet restringi. Palæott. d. cap. 27. sub num. 7. versic. Aut si genere, & dignitate.

Facit ad hoc Primo dictum Guidonis Papæ decis. 485. Si in aliqua dispositione, quod con-
121 ditio si sine liberis † ad masculos tantũ restringitur, si in aliqua testamenti parte de solis masculis mentio facta fuerit, & ante eum sic consuluit Abb. consil. 36. Videtur primo, colum. fin. libro primo, Socin. sen. cons. 73. Capiendo primum, colum. secunda, num. quarto, & septimo, libro quarto, Dec. cons. 270. D. Raynaldus, columna 3. in princ. num. 5.

Secundo, nam generalis dispositio pro speciali habetur quando in vna tantum specie ve-
122 rificari † potest, l. fundus qui locatus, ff. de fund. instruct. l. Quintus, §. primo, vbi Barto. ff. de aur. & argen. leg. Socin. iun. consil. 136. Habita diligenti animaduersione, num. 18. lib. primo, Iacob. Menoch. consil. 71. Non caret, num. 23. libro primo. Franc. Becc. consil. 34. In quæstione proposita, nu. 14. versic. Nam paria sunt, de communi attestans ad variasque notabiles decisiones inserens, vt per eum eruditè, ac cumulatissimè loquentem: Vnde simpliciter ad feudum legitimatus, ad nobile etiam legitimatus censetur, quando legitimationem petens aliud feudum non habeat, vt tradit Ioan. Cephal. consil. 23. Feudum de quo agitur, nu. 25. vers. Secundo quoniam, lib. 1.

Huius quidem quartæ sublimitationis exẽ-
123 plum affertur, si nobilis testator † furioso substituerit, is enim cum alios filios præter naturales habere non possit, de naturalibus ipsis sensisse credendnm est, vt scribunt in d. §. si quis rogatus, Bart. numero secundo, Ioan. de Imol. columna tertia, vers. Si autem sit alius naturalis, Paul. de Cast. numero quinto, Alexan. num. 6. vers. Si ex hoc. idem Bart. in d. l. hæredibus, §. fin. num. quarto, Angel. d. cons. 366. num. quinto, Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vlt. vol. lib. octauo, tit. septimo, num. quarto, & d. lib. 11. tit. 9. num. 13. Ioan. Petr. Surd. d. cons. 89. Antonius Bonsantus, num. 51. Augustin. Bero. in d. cap. in præsentia, num. 243. & 280. Palæot. in tract. de noth. spurijsque fil. cap. 27. num. septimo, vers. Cuius mens, Ioan. Coras. lib. Miscell. 1. cap. 7. num. 5. Emanuel Costa, in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, in 5. part. num. 71. & 72. de liber. & posthum. eruditissimus, atque excellentissimus Iurisconf. Iacob. Menoch. in d. trac. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 78. num. 39. vers. Declaratur octauo, & nu. 40. fol. 128.

Furiosus namque cum loco absentis, vel i-
124 gnorantis † habeatur, l. sed si vnus, §. filio familias, ff. de iniur. quinimo pro absente, & quiescente. l. secunda, §. furiosus, ff. de iur. codicil. & mortuo æquiparetur, l. qui ad certam, ff. loc. gloss. in l. si quis aliam, ff. de acqu. hæred. atque animali quadrupedi, l. sed & si quemcunque, §. Et ideo quærimus, ff. ad l. Aquil. æquiparatur etiam infanti, l. quod si infans, ff. de rei vendic. furiosi denique nulla penitus sit voluntas, l. furiosi, ff. de reg. iur. sequitur, furiosum non pos-
125 se † matrimonium contrahere, cap. dilectus filius, de sponsalib. cap. neque, 32. quæst. 7. Specul. in tit. de sponsalib. & matrim. §. sequitur videre, in fin. vbi dicit hoc procedere etiam si altera pars ignoranter contraxisset, Alexan. consil. 54. Ad quæsitum, num. primo, libro primo, Stephan. Bertrand. cons. 48. Ex processu causæ, columna sexta, num. 17. vers. Præterea certum est, libro primo, Didac. Toletan. in e pit. de sponsalib. & matrim. in secunda par. cap. secundo, numero quinto, vbi declarat, & numero octauo, cuius declarationes nouissimè reassumpsit Petrus Nicolaus Mozz. in tract. de contract. tit. de matrim. cap. Qui possint contrah. matrim. vel non, numero quinto, vers. Secũdo reperiuntur prohibiti, fol. 177.

Dictumque exemplum expresse, ac nuncupatim probat text. in dict. l. hæredibus, §. fin. ad Trebell. eandem autem in furioso conclusionẽ limitat dupliciter Io. Petr. Surd. d. cons. 89. nu. 52. vers. Sed quia Doctores, & vers. Tertio respondeti potest, vt per eum.

Et quod de furioso præcitati Doctores scri-
126 bunt, in mente capto † etiam procedit, cum is furioso cõparetur, vt in his terminis tradit Surdus in præalleg. consil. 89. nume. 15. & 16. vbi alios citat: quib. addo Raphaelem Fulgosiũm consil. 79. Quidam Ser Ventura, num. 1. 2. & 3. Videndusque est dictus Io. Petrus clarissimus sanè Iurisconf. ubi supra, num. 51. qui dictam l. hæredibus, §. fin. ex intentione Scribentium ad huc ampliat, vt ibi, congruuntque præsenti comparationi tradita per eundem Mozzium, vbi supra.

Quinto restringitur, ut non habeat locum si
127 extaret statutum † quod naturales sicuti legitimi succedant, Bart. in d. l. hæredibus, §. fin. numero tertio, vers. Tamen gloss. facit ad quæstionem, Alexand. in d. §. si quis rogatus, num. 10. ubi Fran. Rip. num. 20. latè super validitate huius statuti insistens, & demum distinguens, Frãcisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. libro vndecimo, titu. nono, numero 14. versic. Quarto debet restringi, Dec. in d. cap. in præsentia, num. 36. ibidemque August. Bero. nu. 287. Carol.

Carol. Ruin. consil. 76. In quæstione, colum. antepenult. sub num. 13. versic. Vltimò potest dici, libro 3. Palæott. in d. tract. de noth. spurijsq. filijs, cap. 27. sub num. 7. vers. Aut in eo loco, Emanuel Costa in d. §. & quid si tantum, in 5. part. num. 62. & 65. ac Iacob. Menoch. d. par. 2. lib. 4. præsumpt. 78. num. 32. vbi ampliat vt per eum.

Sextò dicta cõiectura declaratur, vt testator
128 tempore testamenti conditi † in dignitate esse debeat, aliàs si post testamentum aliquam dignitatem fuisset adeptus, dignitas non prodesset quin de naturalibus intelligeretur, Carol. Ruin. d. consil. 76. In quæstione, colum. antepen. num. 13. vers. Præterea tempore testamenti, libro 3. qui licet in legitimatis loquatur, eadem tamen ratio in naturalibus uersatur, vt in individuo concludit Mantic. libro tertio, tit. vndecimo, colum. tertia, numero decimo, vers. Octauo deducitur.

Secunda coniectura ad principalem conclusionem affertur, per quam testator (quamuis nobilis, aut in dignitate positus non fuerit) de naturalibus tantũ sensisse non videatur, illa est
129 si filiam suam † hæredem scripserit, eamque sub hac conditione rogauerit, vt si sine liberis decesserit hæreditatem restituat, tunc enim verisimile non est testatorem de istis naturalibus tantum filijs intellexisse, vt concludunt Bart. in d. l. hæredibus, §. fin. num. primo, & secundo, ad Trebell. Angel. Ioan. de Imol. Paul. de Cast. num. octauo, Alexand. in 3. fallent. num. 6. Vincent. Herculan. colum. 3. vers. Secundò fallit, & Franc. Rip. num. 23. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, Abb. in cap. in præsentia, colum. 6. num. 21. versic. Hæc verba quòd naturalis, vbi Dec. colum. 15. num. 41. vers. Quintò fallit, de magis communi opinione attestans, ibidemque Aug. Beroius, num. 248. & Paris. num. 53. & 54. Palæott. in d. tract. de noth. spurijsque filijs, c. 27. in fin. Andr. Tiraquell. in tract. de legib. connubialib. l. 1. num. 45. Socin. sen. in l. si cognatis, num. 39. ff. de reb. dub. & consil. 86. Visis, colum. 7. num. 23. vers. Et isto casu procedunt, libro 3. post Bartholomæum de Saliceto quem referendo ibi sequitur, in d. l. generaliter, §. cum autẽ, C. de instit. & substit. Sfort. Odd. in tract. de cõpend. substit. in 6. partic. tit. An naturales tantum, in quinta conclus. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. part. secunda, lib. quarto, præsumptio. 78. num. 57. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. d. libro vndecimo, tit. 9. num. 16. vers. Secũda verò coniectura, Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in prima part. in verb. Si absque liberis, num. 38. vers. Fallit hæc conclusio, de testamen. in sexto, Ludouic. Molina in suo nobili tractat. de Hispan. primogen. libro tertio, capit. tertio, num. 34. vers. Quinta conclusio, Michael. Crass. in lib. senten. §. fideicommissum, cap. 37. numero 6. vers. Quæro item, & Alexand. Trentacinq. in tract. substit. in quarta part. cap. septimo, num. 33. vers. Tertiò declaratur, fol. 145.

Maximum nanque dedecus duraque infamiæ nota testatori inureretur, si ex eius filia naturales tantum filij nascerentur, cum maior pu-
130 dicitia, atque castitas † in fœminis exigatur, d. l. palam, §. quæ in adulterio, vbi gloss. ff. de rit. nup. & hac quidem (vt Accursius existimat) ratione quòd inquam impudicitia, & inhonestas mulieribus magis, quàm viris dedecori sit, Paulus Iurisconſ. lib. 35. ad Edict. statuit, in l. oratione, ff. de rit. nup. quòd nepoti vxorem ducenti pater etiam consentire debeat nedũ auus, neptis verò si nubat aui autoritas sufficiet, cum oporteat nuptias mulieris accelerare, illasque ob patris autoritatem non differre, ne quid interim turpe committat, quasi dixerit nihil in masculo hoc timendum esse: Quam gloss. ad hoc notabilem dixere, Ludou. Roman. in rep. l. si verò, §. de viro, in 8. Fallen. ff. solut. matrim. Cardin. Florentin. consil. 49. Cum testatoris voluntas, colum. secunda, vers. Insuper intelligendo, & Andr. Alciat. libro primo, de verb. signif. Non absimili ratione fit, vt qui aliquid in prouincia administrant, quanquam filios cum prouincialibus matrimonio iungere prohibeãtur, l. qui in prouincia, d. tit. de rit. nupt. non tamen
131 filias † prohibentur, l. si quis officium, in fin. eodem titu. Roman. in dicto §. de viro, Gaspar Valasci in rep. l. Imperium, colum. 6. vers. Vltra istam doctrinam Bartoli, in fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. post Cyn. in d. l. unic. colum. secunda, uers. Tertium quare est, C. si rector prouinc. Vlterius licet tutor, uel curator non possit filiũ suæ pupillæ etiam adultæ in matrimonium collocare, l. si tutor, C. de interdic. matrim. poterit tamen filiam pupillo dare iam adulto, l. curatorem, ubi Cyn. C. eodem, l. libertum, la secunda, ff. d. tit. de rit. nupt. ne uidelicet ut iam dictum est, quoquo pacto filiarum nuptiæ in quibus in famiæ timor uersatur, & turpitudinis, in segnusque suum protrahantur: Vnde non uidetur testatorem de istis naturalibus ex filia sensisse, cum præsumatur sui honoris habuisse rationẽ, l. isti quidem, ff. de eo quod met. caus. l. iusta, ff. de manumiss. uindic. Vt non solum omni lucro
132 commodoque † honor præferatur, Bart. in l. quidam consulebant, colum. secunda, uers. Prętęrea, ff. de re iudic. Bald. in cap. primo, extr. de uit. & honest. cleric. Iason. in l. reprehendenda in secundo not. C. de institut. & substitut. Dec. consilio 310. Diligenter, columna prima, Curt. iun. consilio 79. Præsupponitur in facto, numero tertio, Socin. iun. consilio 86. Disputatur, numero uigesimosecundo, libro secundo, consilio

fil.117. Debeo plurimum, lib.3. cons.39. Perspectis his, nu.40. d. lib.2. Andr. Alciat. cons.6. Cum contentio, nu.9. lib.5. Sed causa honoris & uitæ parificentur, Curt. iun. ac Marianus Socin. iun. in præcitatis consiliis, Aym. Crauett. cons.119. Queritur, num.5. lib.1. imò ipsi morti eadem causa honoris prçferatur, idem Curt. iun. cons.173. Habita diligenti consideratione, nu.5. Alciat. cons.2. Breuiter, nu.6. lib.7. Hinc Andreas Barbat. in addit. ad Bald. in cap.1. in princ. quibus mod. feud. amitt. inferebat, Quòd

133 si uasallus ex eo feudum † amittit quòd vitam domini nõ tueatur, sic etiam illud perdit si eius famam non defendat: licet ei contradixerit Andreas Alciat. in tract. de præsumpt. reg. §. præsumpt.45. num.12. dicens decisionem esse nimis inhumanam: sed quæ inhumanitas, si famę honorisque periculum, vitę (vt est dictum) non solum æquiparatur sed præfertur? quod etiam scripsit Ioannes Cephalus cons.39. In hac causa, num.43. & consil.57. Videbatur, numer.5. lib. 1. Proinde crudelis dicitur qui suã famam honoremque contemnit, cap. nolo, 12. quæst.1. Bald. in capit.1. colum.1. de pac. ten. Specul. in tit. de denunciat. §.2. versic. Sed qualiter, & in tit. de aduocat. §. 3. ante versic. Habito, Petr. Gerard. in not.1. incip. Nota quòd ex quibus causis, numer.9. & infr. ac expressius in not.33. Nobiles præhonorantur, numero quarto, & quinto, Curt. iun. dicto cons.173. Habita diligenti consideratione, numero quarto, quod vi-tta Augustinum annotauit Paul. epist.1. ad Corinth. cap.9. Bonum est enim (inquit) mihi magis mori, quàm vt gloriam meã quis euacuet: Nonne etiam pro honoris defensione singula-

134 re certamen † inire licebat, & aliquem occidere? l. qua actione, §. si in colluctatione, ff. ad l. Aquil. congruitque tex. in l. Iulianus, ff. si quis omiss. caus. testam. Bald. in d. cap.1. circ. princ. colum.5. de pace ten. Alexan. in l. si victum, numer.11. ff. de re iudic. in l. sæpè, num.10. eodem tit. Ias. in l. vt vim, col. fin. num.36. versic. Vltra Doct. ff. de iustit. & iur. Dec. cons.686. Magnificus Pyrrhus, nu.7. Curt. iun. d. cons.173. n.3. Paris. cons.31. Omissa disputatione, num.11. lib.1. Socin. iun. cons.39. Perspectis his, nu.43. lib.2. Alciat. cons.44. lecta chartula, nu.5. consil.47. Transmissa, num.2. lib.5. Hieronymus Mutius, de duell. lib.1. cap.2. Faustus de Longiano, lib.1. cap.12. Io. Bapt. Posseuin. lib.5. de Honore, fol.244. Quod tamen de iure canonico in omni casu prohibetur, Ioan. Fabri in §. ius autem gentium, num.5. versic. Sed iure canonico, Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. Iason. consil.144. Facti contingentia, col.3.4. & 5. ac infr. vbi latissimè insistit, li.2. & vt multa prætercam indicasse Ioannem Baptistam Susium sufficiat, qui tres libros de Duelli iniustitia elegãter con-scripsit: meritò per Sacrum Concil. Trid. sess.25. cap.19. detestabilis duellorum vsus fabricante diabolo introductus, vt cruẽta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminatur, grauissimisque pęnis interdicitur; Summa itaque ratione constitutum est vt causa ad honorem pertinens grauis censeatur & ardua, Bald. in c. ex tenore, col.2. de appellat. Alciat. cons.6. Cum contentio, nu.8. lib.5. Capyc. decis.5. In causa, n.7. quæ mitissimè est tractanda, vt in l.1. C. de secund. nupt. idem Andr. Alciat. cons.2. Breuiter, nu.5. lib.7. Et quamuis contra hanc cõiecturam insurrexerint Archid. in c. si pater, in verb. liberis, de testam. in 6. & Bart. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ante nu.5. versic. In muliere verò, cum quibus Gabriel Palęott. in dicto tract. de noth. spurijsque filijs capit.27. sub num.7. pertransire voluit, Tamen non arbitror à priori sententia vti communi calculo quoad testatoris filiã recepta, aliter fore recedendum.

135 Nec obstat si diceretur, quòd ij † conditionẽ si sine liberis decesserit, extinguunt, qui ab intestato succedere grauato possunt, l. filiusfamil. §. cum quis, de leg.2. vnde cum naturales filij semper matri hæredes legitimi existant, §. vulgo, Instit. de success. cogn. lexque concubinatum permittat, naturalesque istos filios sic matris iustos successores probat, vt etsi illustris fuerit, adhuc tamen illi dedecus nõ putet, quos simul cum legitimis filiis hæredes habeat, l. si qua illustris, C. ad Orfic. nihil videtur probabilius quàm testatorem ad hanc legis constitutionem se tacitè conformasse, l. hæredes mei, §. cũ ita, ad Trebell. vbi Bart. & Alex. Quæ enim (inquit Palęottus) ex hoc matri ignominia oritur, si lex eos quàm maximè fouet? Omissis nãque multis quæ possent afferri, responsio in promptu est, prædicta siquidem Gabrielis ratio in totum ad grauati conditionem refertur, & tamen non instituti qualitas sed testatoris attendẽda est, vt in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, voluntatis certè quod ad naturales filios attinet quęstio esse videtur, de quibus liberis testator senserit, sed hoc ex uoluntate, ex dignitate, & ex cõditione eius qui fideicõmisit accipiendum est.

Neque repugnat tex. in d. l. hæredibus, §. Titius, quoniam testator ibi de naturalibus filiæ liberis ideo sensisse visus est, quoniam furiosa filia alios liberos habere non poterat nisi naturales; quia videlicet matrimonium à furiosa muliere contractum inutile esset futurum, dicto capit. cum dilectus, hancque rationem sensit glos. ibi, quam Bart. & Doctores receptius probauerunt; Alioqui semota hac particulari ratione, pater non erat credendus de liberis sensisse naturalibus, qui & sibi & filiæ futuri essent ignominiosi.

Quid autē si extranea mulier fuerit sub hac
si sine liberis decesserit conditione instituta, &
de restituendo grauata, nunquid naturales ex
ea substitutum excludent? Et in hac difficulta-
te Alexand. in dicto §.si quis rogatus, numero
septimo, versic. Tamen quia magis, concludit
à cessante ratione, naturales extinguere fidei-
commissi conditionem ad substituti exclusio-
nem, idemque tradunt, Felin. in cap. in præsen-
tia, nu.21. versic. Sed istam fallentiam, Sfort.
Odd. Perusin. in dicto tract. de compend. sub-
stit. partic.6. tit. An naturales tantum, concl. 5.
in fine, versic. Quando verò, Alexand. Tren-
tacinq. in dicto tract. substitut. in 4. part. capi-
tulo septimo, sub num.33. versic. Dubitatur
an hæc conclusio.

Sed contrariam sententiam aduersus natu-
rales ex muliere extranea instituta susceptos, te
136 nuit † Raph. Cuman. in d. §. si quis rogatus,
cum quo sensere ibidem Paulus de Castr. fun-
damentalis Doctor, circ. fin. ante num. octa-
uum, vers. Idem videtur; Francisc. Rip. nu.23.
in fin. versic. Mihi videtur, Francisc. Mantic. in
dicto tract. de coniect. vltim. vol. libro vndeci-
mo, tit.9. num.16. versic. Et hæc coniectura;
Hæcque posterior opinio videtur æquior, hone
stior, atque verior, inspecta conditione fœminæ
grauatæ cui concubinatus maiori dedecori est
quàm masculo, secundum glos. in d.l. palam,
§. quæ in adulterio deprehensa: Et si dicere-
tur, testatoris conditionem non grauati inspi-
ciendam esse: Respondetur verum esse quan-
do altera alteri repugnat, aliàs secus, vt dicit
glos. in dicto §. si quis rogatus, quam sequitur
ibi Ripa ante num.24. & Franciscus Mantica,
dicto capitulo nono, ante num.17. Et cum hac
posteriori opinione pertransit Iacob. Menoch.
in dicta præsumpt.78. num.60. versic. Exten-
ditur hæc coniectura, vbi num.61. versic. De-
claratur, subdit, vt hæc coniectura locum non
habeat quando fœmina hæres instituta iam esset
in concubinatu, nam de filijs ipsis naturalibus
sensisse diceretur testator, arg. d.l. hæredibus,
§.fin. ff. ad Trebell.

Tertia coniectura affertur, vbicunque gra-
uatus tempore conditi testamenti filios legiti-
137 mos & naturales † babuisset, tunc enim de il-
lis testator cogitasse præsumitur, non autem de
naturalibus tantum, ne alioquin dicamus testa
torem tristem atque infamē euentum cogitas-
se, hoc est legitimorum & naturalium interitū,
ac etiam vxoris mortem, ad id deueniendo vt
grauatus legitimam cōcubinam habere possit,
ex eaque filios naturales suscipere: quæ certè tri
stis esset cogitatio, & ita concludunt, Paulus de
Castr. in d.l. ex facto, §. si quis rogatus, nu.6. in
lectura Paduana, vers. Et è conuerso. Cū enim
ex aliquo actu duæ præsūptiones oriri possunt,
possibile honestum præsumitur, secus possibile
quod inhonestum est, l. miles, §. defuncto, ff. de
adult. Bald. in l. filium eum definimus, sub n.11.
vers. Item nota, ff. de his qui sunt sui vel alieni
iuris. Et ex duabus præsumptionibus quæ vitio
caret assumenda est, Bart. in l. non solū, §. sed vt
probari, ante n.4. ff. de oper. no. nunc. casus etiā
aduentitii & aduersi nō intelliguntur in mentē
testatoris venire, arg. l. inter stipulantem, §. sa-
crā, de verb. oblig. & l. Iulian. ff. qui & à quib.

Non defuere tamen qui contrariū senserint,
scilicet Alex. in d. §. si quis rogatus, num.8. vbi
Rip. n.26. versic. Fallit quintò, Sfort. Odd. in d.
6. partic. concl.8. versic. Per hæc & prædicta ar-
gumenta, Francisc. Mantic. in d. tract. de con-
iect. vltim. vol. lib. 11. tit.9. num.19. versic. Ego
autem, Alexan. Trentacinq. in d.4. par. cap.7.
num.36. versic. Sextò declaratur.

Hæc nanque conditio si sine liberis decesse-
rit (vt Alexander de Imola inquit) tractum ha
bet in futurum vsque ad tempus mortis, d.l. ex
facto, §. si quis autem, vbi tempus mortis inspi-
citur an liberi supersint: vt non censeatur testa-
tor se ad liberos testamenti tempore tantū exi-
stentes restrinxisse, sed de nascituris etiam cogi
tasse. Nec obstat quod de cogitatione tristis
euentus dicebat Castrensis, cum ad prouiden-
dum, tristis euentus considerandus sit, turpe
enim (ex Scipionis prouerbio) est, dicere non
putaram, l. generaliter, §. si homini libero, ff. de
fideicom. libert. Et Franciscus Ripa existimat,
posse dictum §. si quis rogatus, in cōtrarium re
torqueri: Nam quando testator scit grauatum
naturales tantum habere, præsumitur cogitasse
etiam de legitimis & naturalibus nascituris, ex
illo tractu in futurum dictæ conditionis, cur er
go non dicemus idem è cōtra quando inquam
testator scit grauatū legitimos & naturales ha-
bere? Facit ex eodem Alexan. de Imol. in simi-
138 li † quod scribit Bald. in l. Gallus §. institulēs,
& ibi Io. de Imol. ff. de lib. & posthum. volunt
nanque quòd quando testator de præsenti fi-
lios instituit, nepotes instituisse non intelliga-
tur, arg. l. quòd si nepotes, ff. de test. tut. secus in
substitutione habente tractum de futuro rela-
taque ad futurum, l. Lucius, 11. ff. de hæredi-
bus instit. tunc etenim videtur testator sensisse
quòd si filii decesserint, nepotes comprehen-
dantur. Facit insuper, nam qualitas adiuncta
verbo, secundum tempus verbi intelligitur, l. in
delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. l. Titius,
in princ. ff. de testamen. militaris. Illa ergo qua-
litas sine liberis, ad tempus futuræ mortis hæ-
redis relata, secundum illud tempus debet in-
telligi, non autem iuxta tempus testamenti;
Sed si Castrensis sententiā sustinere vellemus,
posset considerari conditionem istam si sine
liberis decesserit in futurum tendentem, non
ideo

ideo minus ad natos liberos naturales referri, l. cum pater, §. volo, de leg. 2. quod autem dixere Bald. & Imola intelligendum est, vt vehemẽtius nepotes intelligantur, si in aliquem futurũ euentum dispositio conferatur, in quo verisimiliter sit dubium, an tunc nepotes an filij supersint, non quòd in dispositione de pręsenti filio-
139 rum appellatione nepotes † non includantur, vt declarat Ludouicus Gozadinus cons. 4. Prima facie videtur dicendum, num. 13. vers. Certè in vltimis voluntatibus. Non repugnat id de tempore verbi ad quod qualitas referatur, dicta l. in delictis, §. si extraneus, Bart. in l. pręcipimus, C. de appellat. Angel. cons. 10. In causa prædicta, colum. 3. in 2. dub. & cons. 260. Thema prædictum, columna prima, Dec. consil. 5. In causa D. Marię, num. 4. cons. 443. In casu ad me transmisso, numer. 16. & cons. 480. In casu qui contingit, num. 8. cum non sit verum susceptionem liberorum in proposito vt qualitatem considerari.

140 Non tamen ex hoc auderem † ab opinione Alexandri Imolensis, & aliorum præcitatorum recedere, licet enim admiserimus testatorẽ tristes casus & aduersos euentus non considerasse, & legitimos ac naturales suæ mentis acie respexisse, negari nihilominus non potest, quin si de naturalibus tantum cogitasset, idem sensisset vt possent substitutum excludere, d. §. si quis rogatus, voluntas enim testatoris duobus
141 modis potest interpretari, vno quidẽ † quòd ita senserit, altero quòd si cogitasset, ita verisimiliter disposuisset, vt Socin. sen. declarat in l. 1. nu. 38. vers. Nono limita, de vulg. & pupill. substit. Lancell. Galiaul. in l. centurio, num. 51. eod. tit. facit text. cum glos. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pactis, & hoc modo Sfort. Odd. & Francisc. Mantica ad hanc coniecturam submouendam rectè argumentantur.

Quarta est coniectura, si filius legitimus &
142 naturalis ipsius testatoris † substitutus fuerit, Salyc. in d. l. generaliter, §. cum antẽ, vers. Aut substitutus nõ extraneus, vbi refert ita Richardum de Salyceto excelsi nominis Doctorẽ consuluisse, & cum hac opinione pertranseunt, Socin. sen. cons. 249. Materia præsentis consultationis, num. 20. versic. Nono probatur ex ijs, lib. 2. Francisc. Rip. in d. §. si quis rogatus, n. 24. & Alex. Trentacinq. in d. tract. de substit. in 4. par. cap. 7. num. 34. in 4. limit.

Mouebatur Salic. ex dicto §. cum autem, à cõtrario sensu, ibi enim substitutus excluditur, vt hæreditas ad filios deuoluatur, cum autem ad naturales deuenire non possit existẽte legitimo, authentica licet, C. de naturalibus liber. substitutus admittetur, per substitutionem quidem fideicommissariam testatori succeditur, l. cohæredi, §. cum filiæ, de vulgari & pupill.

Hoc autem fundamentum (vt Alexander de Imola inquit) quem cęteri sequuntur, facillimè tolli potest, quia vt liberi in cõditione positi substitutum excludant, non requiritur (vt toties fuit dictum) quòd grauato hæredes sint, sufficit solum quod ei succedere valeant, d. l. filiusfamilias, §. cum quis, & infra late explicabimus, cum igitur naturales non extantibus legitimis possint succedere, d. auth. licet, & extantibus legitimis non omnino excludantur, sed pater possit eis aliquid relinquere, iuxta text. in l. 2. de natura lib. liber. & in §. discretis, auth. quibus mod. natural. effic. sui, cessat dicta Saliceti inductio. Vnde Francisc. Rip. dicebat, hanc opinionem siue coniecturam verissimam esse attẽta testatoris voluntate, quam ex d. §. si quis rogatus, colligebat, vbi sola dignitatis qualitas siuè affectio efficit quòd naturales substitutum non excludant, ergo hoc magis affectio filialis & paternus amor operari debet, cum nullus amor uincat paternum: Sed hæc ratio ex illo textu elicita concludens non uidetur, nam si ibi probari uolumus regulariter naturales excludere substitutũ nisi dignitatis amor impedimẽto sit, ergo cessante hoc impedimento, cum naturales testatori exosi non remaneant, prout institutum substituto prædilexit, ita censetur eius posteritatem etiam naturalem in sua portione prædilexisse.

Proinde aduersus Salicetum altera insurre-
143 xit opinio, quòd etiã substituto filio † testatoris naturales conditionem fideicommissi extinguere faciant, in qua fuerunt Alex. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. n. 7. uerf. Fallit etiam quartò, & cons. 94. Consideratis his quæ in themate natranrut, col. 2. n. 3. uersic. Quartò cõfirmatur, lib. 1. & est cõmunis opinio, de qua post Ripam attestãtur, ipsamque sequuntur, Sfort. Odd. in d. 6. partic. concl. 6. uers. Contrariũ ergo, tit. An naturales tantum, fol. 206. Francisc. Mantic. in d. tract. de cõiect. ult. uol. lib. 11. tit. 9. sub n. 17. uers. Sed ab hac coniectura, fol. 228. Ab hacque communi conclusione in responsis & iudiciis periculosum esset recedere, cum qua ex dicta responsione ad fundamentum Francisci Ripæ pertranseo, ipsamque etiam uti cõmunem tenuit Michael Crassus in lib. senten. §. fideicommissum, num. 7. uersic. Quid autem.

Limitatur tamẽ si filius substitutus, cohæres etiam grauato datus fuisset, argum. l. fin. C. de
144 instit. & substit. istoque casu † in sententiam Bartolomæi de Saliceto procliuior est Franciscus Mantic. in dicto libro undecimo, tit. 9. ante numerum 18. uersic. Ego autem, subdens quòd si esset mala mente exhæredatus, cessaret uoluntatis cõiectura quæ ex charitate affectioneque potissimum colligitur, l. si seruus pluriũ, §. fin. de leg. 1. & ante eum hoc idem dixit Rip.

in dicto §. si quis rogatus, ante num. 25. versic. Quòd maximè, arg. l. 1. C. de impuber. & al. substitut.

Quinta coniectura siue limitatio affertur, vt testator de naturalibus tantum sensisse non vi-
145 deatur, Ecclesia † substituta, Bald. in c. in præsentia, col. pen. num. 35. extr. de probat. quem ibi sequuntur, Felin. col. 9. nu. 21. versic. Fallit primò, & Dec. nu. 35. versic. Sextò secundum Baldum hic, Andr. Tiraquell. in tract. de priuileg. piæ causæ, priuil. 94. Francisc. Mantic. dicto lib. 11. tit. 9. nu. 18. circ. finem, Io. Cephal. consl. 11. Magnificus olim D. Zannonus, n. 32. in legitimato tamen loquens, lib. 1. Hippol. de Marsil. sing. 131. Tu scis quòd &c. ac Iacobus Menoch. in tractat. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsumpt. 78. nu. 66. versic. Quinta est coniectura, fol. 130.

Mouentur Primò, nam ita ecclesiæ dignitas patitur, ergo attendi debet, arg. d. §. si quis rogatus, in dubio etiam fauore religionis pro Ecclesia pronunciandum est, l. sunt personæ, de relig. & sumpt. funer.

Huic rationi ex Alexandro Imolensi respon deri potest, quòd text. in d. §. si quis rogatus, vult testatoris dignitatem attendendam esse, & etiam rogati, vt Accursius intelligit, nec habemus textum dicentem, substituti dignitatem attendendam fore: Etsi cum Philippo Decio diceretur, quòd cum ex glossæ sententia instituti etiam qualitas in proposito considerabilis videatur, ergo substituti qualitatẽ etiam conside rari cõuenit. Possent cũ Sfortia Perusino quę alii referunt aliqua non insubtilia in contrariũ afferri, ijs tamen indicatis & pro nunc prætermissis ad motiuum Decij respondeo, diuersam sanè rationẽ in substituto considerari qui fuit minus dilectus, & sicut testator institutum pręposuit ac substituto prædilexit, sic censetur eius sobolem quamuis naturalem prędilexisse, sublato impedimento cõiecturarum in d. §. si quis rogatus, appositarum: cum exploratum sit (vt dicebam) filios in conditione positos vehemẽtem coniecturam voluntatis habere vt hæreditas ad ipsos magis deueniat quàm ad substitutum, non mirum si instituti conditio attenditur non autem substituti vltimo loco in defectum aliorum.

Secundò, licet dicendum sit, quòd regulariter naturalis excludat substitutum nisi coniectura voluntatis repugnet, quæ potissimum ex testantis dignitate deducitur, vt in dicto §. si quis rogatus, Tamen ille textus nõ negat, quin ex alijs etiam fontibus hæc voluntatis coniectũra elici possit: propterea verisimile non videtur, quòd propter filios naturales voluerit testator fideicommissi conditionem deficere, quando Ecclesia substituta reperitur, summa enim ratio est quæ pro religione facit, dicta l. sunt personæ, cõstat etiam Ecclesiam filijs com patari, §. sed & hoc præsenti, authentica de sanctiss. episc.

Cæterum hæc ratio parum stringit, nam aut coniecturam deducere volumus ex dignitate siue statu personarum, & ex communi opinione concludendum est, dignitatem testatoris tãtum inspiciendam esse, vt tex. in dicto §. si quis rogatus, inquit, & aliquando grauati, iuxta glossæ sententiam, ibi, intelligendo vt in superioribus declaraui, non autem substituti: Aut ex pietate eiusdem testatoris, & tunc in proposito ex persona substituti coniectura aliqua assumi non potest, licet enim respectu ecclesiæ votum testantis eius bona ad illam transferendi consideretur, deficit tamen natura, in filijs autem naturalibus natura & votum testantis concurrit, cumque votum illud per accidens sit, potentior est causa naturalis quàm accidentalis, l. filio quem pater, ff. de liber. & posthum. Aut denique ex priuilegio aliquo, & nullibi probatur, ecclesiam huiusmodi priuilegio potiri, excludendi scilicet naturales in conditione
146 positos, illaque succedit † conclusio, piæ causæ priuilegia locum non habere nisi in casibus à iure expresse priuilegiatis, Paris. consil. 74. Vidi testamentum, num. 20. libro 3. ad quod faciunt tradita per Ancharanum, consil. 137. Principaliter ponderandum est, in princ. & columna 2. circ. med. Quod autem ad intelligentiam dicti §. sed & hæc præsenti, attinet, alibi in hoc opere definiendum est, cum maximam difficultatem contineat, vt non ita explicitè liberèque possit nunc ad decisionem huius coniecturæ allegari.

147 Contrariam igitur opinionẽ † multi tenuerunt, scilicet Salicet. in dicta l. generaliter, §. cum autem, Alexand. de Imol. in dicto §. si quis rogatus, columna quarta, num. 8. versic. Et licet istud, vbi Franciscus Rip. numer. 25. idem scribit, & de veriori opinione ac communi attestatur Benedict. Capra, cons. 132. Etsi viso, numero secundo, iunct. numer. 5. Sfort. Odd. in dicto tractatu de compend. substitut. partic. 6. tit. An naturales tantum, post 6. conclusionem, in sexta limit. vbi de communi etiam meminit, Michael Crassus in lib. sentent. §. fideicommissum, quæst. 37. numero octauo, magis communem conclusionem esse affirmans, & Alexander Trentacinq. in dicto tractatu substitut. in quarta parte, capitulo septimo, numero 35. communem verioremq; sententiam esse scribens. Et cum eadem Alexandri de Imol. conclusione mihi pertrãseundum videtur, tum ex dicta responsione ad secundum argumẽtum primæ partis, tum etiam ex text. in dicta l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit.

ex quo

ex quo colligitur humanitatem pietatemque paternam in naturalibus etiam locum habere, dum inquit, Humanitatis intuitu, hoc & latius & pinguius interpretandum esse credimus, vt si quis naturales &c. & infra ibi, Vt quod inter iustos liberos sancitum est, hoc & in naturales filios extendatur. Et quamuis Imperator de institutis & grauatis naturalibus loquatur, nihil refert, sat est rationem dictorum iurium à naturalibus extraneam non censeri, iuncto etiã text. in l. liberorum, in fin. ff. de verb. signif. ibi, etenim iccirco filios filiasvè concipimus atque edimus, vt ex prole eorum earumvè diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus. Cum ergo humanitate atque pietate in naturales liberos ducamur, per eosdemque diuturnitatis memoriam in ęuum relinquamus, cumque dignitatem testantis repugnare non præsupponamus, cur voluerimus ab ecclesia substitutã naturales maximam voluntatis præsumptionem habentes excludi? nulla certè id ratio suadet, nulla humanitas atque æquitas: Sique legitimo ac naturali filio testatoris substituto adhuc naturales admittũtur, multo magis substituta ecclesia (vt Doctores ita communiter argumentantur) idem concludendum ac definiendum erit: deque hoc satis.

Sed prout dictam conclusionem veram esse existimo, sic ipsam fortasse limitandam fore, si
148 ecclesia vel pia causa pro male ablatis † substituta ad conscientiam testantis exonerãdam reperiretur: quemadmodum vt dispositioni huius cõtextus aliorumque iutium ad tacitã conditionem subintelligendã locus non detur substituta ecclesia vel pia causa pro male ablatis desuper dicebam, Socin. sen. hic, colum. 24. in princ. versic. Tertium corollarium, Io. Bapt. Lupus de S. Seuerino, in d. l. generaliter, §. cum autem, in 12. quæst. vbi Dec. num. 7. & in l. pręcibus, ante num. 15. C. de impuber. & al. substitut. cum alijs nonnullis proprio loco aduersus Io. Petrutij de Montesperello opinionem allegatis.

Sexta limitatio vel coniectura ex intentione multorum considerari assolet, quando gra-
149 uatus † non posset nisi cum grauissimo peccato & scandalo filios naturales habere, vt puta si esset clericus in sacris constitutus: Sed vt huius coniecturæ clara ac dilucida habeatur resolutio, cum diuersi in hac difficultate diuersa senserint, opiniones omnes sigillatim atque distinctè explicare conuenit.

Prima igitur fuit opinio, quòd aut simpliciter dictum fuit, si filius meus sine liberis decesserit, & tunc de naturalibus liberis intelligendum non sit, sed de his quos loco iustorum liberorum lex habet, scilicet de ecclesia, ita sentiunt Bart. in d. l. hæredibus, §. Titius, num. 4. versic. Respondeo, vbi Ang. ff. ad Trebell. ac alii quos infra adducam.

Mouetur Bart. per text. in d. §. sed & hæc prę senti, auth. de sanctissim. episc. vnde illud deducitur, ecclesiam filii loco haberi.

Sed hic text. non probat id pro quo allegatur, contrariumque tenent maximi legum ver-
150 tices, scilicet ecclesiam loco filii † non cẽseri, inter quos Bald. in l. filium eum definimus, in princ. ff. de his qui sui sunt vel alien. iur. vbi hoc asserentes fatuos appellat, Salyc. in auth. si qua mulier, sub num. 2. versic. Ideo de suppositis il lis, C. de sacros. eccles. id per quinque rationes comprobans, & veriorem tutioremque opinionem de iure ciuili esse affirmans, Felin. in c. in præsentia, col. 19. nu. 74. extr. de probat. Bart. in auth. nisi rogati, circ. med. C. ad Trebell. vbi sic dicit, Videte Domini, nulla Lex est in mundo vel Decretalis quæ dicat monasterium loco filij haberi, & respondet textui in d. c. in pręsentia, & post Richard. Malumbri idem voluit ipse Bart. in l. si ita quis, §. is cui, nu. 3. ff. de leg. 2. Sed cum alibi hoc dubium sit ex professo expli candum, nunc parum insistam, solum dixerim quod si in d. §. sed & hæc præsenti, fideicõmissum deficeret, quòd ecclesia loco filii censeretur, vtique textus id exprimeret, & tamen ex eo vult conditionem deficere quia pro non scri pta habetur.

Secundò respondetur, quòd cum testatoris verba sub conditione fuerint prolata, videntur ea secundum conditionis naturam interpretanda, quæ rem incertam significat à futuroque euentu pendentem, Bart. in l. 1. in princ. hoc
151 tit. debet enim se habere † ad esse & non esse l. cum ad præsens, ff. si certum pet. ast qui religioni se deuouit certus est omnino de statu sui fine, cum ille institutum vitæ cursum nequeat deserere, cap. semel Deo, de regulis iuris in 6. ecclesiaque ipsa nunquam moriatur, c. liberti, 12. 2. quæst. 2.

Secunda opinio fuit Angel. in l. si quis posthumos, num. 2. versic. Et per hoc dico, ff. de liber. & posthum. quòd huiusmodi conditio
152 de spurijs † debeat intelligi, quem sequebatur Ioannes Corasius lib. Miscellan. iuris ciuil. libro primo, capitulo septimo, incip. Quęsitum est, sub numer. 6. versic. Spurios igitur, nam cum alios habere grauatus non possit, credendum est à defuncto spectatam magis naturam quàm accidens, dicta l. si quis posthumos, & si cum Bart. & alijs (inquit Corasius) diceretur ita inuitari ad complexus nefarios institutum, respondet Angelus, conditionem huiusmodi non inuitare, sed casus duntaxat contingentiam ponere, & videtur sensisse Bald. consil. 373. Præmittendum est, num. 7. versic. Præterea istud verbum, lib. 1.

Angeli etiam sententia hæc tuta non vide-
tur, cum præsupponat conditionem ipsam ne-
cessario de spurijs intelligēdam esse, nec aliam
interpretationem recipere, quod verum non vi
detur, vt ex infra dicendis constabit: Pręsertim
153 cum filiorum nomen spurijs † nequaquam
conueniat, auth. ex cōplexu, C. de incest. nupt.
& io corpore quibus modis natural. effic. sui,
§. fin. nec conditio si sine liberis, in illis voquā
impleatur, secundum Bart. in d. l. ex facto, §. si
quis rdgatus, n. 4. versic. Quid de spurio, Dec.
in d. c. in pręsentia, n. 33. Nec autumandum sit,
de tam nefaria prole à defuncto cogitatū, quam
suscepisse summum esset clerico dedecus sum-
maque ignominia, tot. tit. de cohabit. cleric. &
mul. & tit. de fil. presbyr. cum & filij huiusmo-
di serui eiusdem Ecclesię cui pater ministrabat
perpetuo esse teneantur, cap. cum multæ, 15. q.
vlt. quamuis de consuetudine aliter hodie rece
ptum sit, gloss. in d. cap. cum multæ, Abb. in c. 1.
in fin. de tregu. & pace, Io. Fabr. in §. seruitus,
num. 5. versic. Item alius modus, Instit. de iur.
person. Cęterum, quia dicta conditio aliam in-
telligentiam atque interpretationem longè ho
nestiorem admittit, turpem sensum reijcere &
honestū capere tenemur, arg. l. si cui, de seruit.

Tertia opinio insurrexit nonnullorum dicē-
tium, de veris ac proprijs filijs ipsam conditio-
154 nem intelligendā esse, inter quos † fuit Fran-
cisc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, n. 19.
Incertum enim nō est posse clericum legitimos
filios suscipere, vel ex probabili quodam matri
monio quod putatiuum appellant, c. 2. & c. ex
tenore, extr. qui fil. sint legitim. & tales succe-
dunt etiam in feudis, vt tradit Bald. in c. 1. §. na-
tutales, si de feud. fuer. cōtrouers. inter domin.
& agnat. Vel ex Pontificis Maximi indulgen-
tia, qui eum legibus soluat, ac ius illi connubii
permittat, glos. in c. de illo, 32. distinct. & cap.
cum olim, vbi Abb. de cleric. coniug.

Et si diceretur id impossibile de iure censeri,
propterea que non considerandum, cum Pōtifi
cis consensus sit expectandus, l. apud Iulian.
§. fin. de leg. 1. l. 4. §. 1. ff. de fideicom. libert. An
dreas de Isern. in c. 1. §. commercium, num. 9.
de prohib. feud. alien. per Lothar. Paris de Re-
integr. feud. fol. 56. Ludouic. Roman. cons. 58.
Visis narratis, ad fin. Alex. cons. 15. eiusdem ini
tii, col. fin. num. 7. lib. 5. Francisc. Aretin. con-
sil. 161. In præsenti consultatione, col. 2. Carol.
Ruin. cons. 83. Videtur ex pluribus, n. 11. lib. 3.
Respondent Scribētes, quòd sicuti spurii insti-
tutio collata in id tēpus quo is natalibus resti-
tutus fuerit valida esse censetur, Aog. & Io. de
Imol. in Lilla institutio, de hæred. instit. quam-
uis hæc restitutio solius Principis autoritate
fiat, l. 1. de natalib. restit. Bart. io l. non ambigi-
tur, in fin. de legib. sic & volunt eam conditio-
nem hunc sensum rectè posse admittere, & si
ad eam implendam supremi Principis autori-
tas atque indulgentia requiratur.

Hęc quoque opinio à Gabriele Palęotto Bo
noniensi maximę eruditionis & ornatissimę elo
quentiæ Iurisconsulto, Cardinalique S. R. E.
Amplissimo, necooo à Ioanne Corasio Tolo-
sate acriter impugnatur, Cum ei qui Diuino
cultui ac Christianę Religioni se iam dedit, nū-
155 quam aut perrarò, † idque ex graui, imò vr-
gentissima aliqua causa ius matrimonii Ponti-
fex soleat permittere, c. cum ad monasterium,
in fin. vbi Abb. de stat. monach. d. c. semel Deo,
de reg. iur. in 6. vbi Io. Andr. & alii, quæ verò
adeo difficilia sunt vt à Principe impetrentur,
156 ea certè vti impossibilia † in iure censentur,
d. l. apud Iulianum, §. fin. Bart. in l. fin. ante n. 2.
C. de sentent. pass. & in l. 1. §. qui habebat, in
princ. ff. de bonor. poss. conttatabul. quod au-
tem impossibile est, id & nullum est, l. impossi-
bilium, de reg. iur. Sèd non omnia quæ à Prin-
cipe obtinētur adeo difficilia sunt, multa enim
benignè elargitur & concedit, quod videmus
in natalium restitutione, vt in auth. quib. mo-
dis natural. effic. legitim. Et passim per Scriben
tes alibi: licet enim eius iussum & licentiam exi
gant, non tamen impossibilia reputantur, cum
hæc sæpè concedi cōsueuerint, Raph. Cuman.
Paul. de Castr. & Francisc. Aretin. in l. conti-
nuus, §. cum quis, de verb. oblig. Ludouic. Ro-
man. in l. 2. in princ. in vltim. chart. eod. tit. di-
cens esse bonum text. in l. qui cum natu maior,
ff. de bon. libert. post prioc. & Aretin. alium ci-
tat text. in l. 1. §. permittitur, de aqua quotid.
& æstiu. cum igitur quantum vel ad matrimo-
nii leges violandas hoc totum negocium diffi-
cillimum idest impossibile dicatur, non debet
ad hunc casum dicta si sine liberis decesserit cō
ditio trahi, inter quem & oatalium restitutio-
nem multum interest. Denique quod ad puta-
tiuum mattimonium attinet facillimè tolli po-
test, cum iusto nullo errore pater clericus excu
sari possit qui suam conditionem agnoscens à
simili concubitu debuerat abstinere, & tamen
in huiusmodi matrim. error & maximè proba-
bilis esse oecessarius assolet, c. fin. §. 1. de clao-
dest. desponsat.

Quarta fuit in hac difficultate opinio, vt le-
157 gitimi tantū filii ex adoptione † substitutum
excludant, de iisque conditio, si sine liberis de-
cesserit, in clerico intelligatur, quam tenuerūt,
Bald. in glos. in verb. Facilè, Ioao. de Imol. sub
num. 2. & Alex. nu. 8. post Raphaelem Cuma-
oum, & Paulum de Castr. ibi, in l. si quis po-
sthumos, vbi etiam Ias. nu. 8. versic. Per istam
glossam, ff. de liber. & posthum. Dec. in d. c. in
præseotia, nu. 38. vbi Berous num. 262.

Nam clericis interdictum nequaquā vide-
tur ta-

158 tur tales sibi liberos † assumere, l.si pater, §. fin. de adopt. Abb. in c. 1. de cogn. legal. cumque nõ alios (vt dicunt) nisi hos honestè filios habere possint, cõcludunt dubio procul voluntatem testãtis fuisse vt ob hos adoptiuos filios fideicommissum deficiat. Impugnant & istam opinionem Palçottus, & Corasius, cum regulariter id constitutum sit, ne adoptiui filii contra substitutum admittantur, l.si ita quis, §.fin. de leg. 2. fideicommisso namque facile fraus fieri potest, l.fideicõmissum, hoc tit. fraudis autem suspicio in clerico vel maximè considerari potest, cum sciens alios iustos liberos habere non posse, facillimè is magis quàm alius ad adoptãdum induci valuit, arg. d.l.si pater, §. fin. ff. de adopt. Et à prædictis duobus Doctoribus dissensisse non videtur Francisc. Rip. in d.§.si quis rogatus, num. 35. versic. Secundò limita.

159 Quinta Augustino Beroio † huius conditionis interpretatio ascribitur, is enim in d.cap. in præsentia, fol. 101. credidit, quòd prout ipsa conditio duas habet partes, scilicet si decesserit, & sine liberis, valeat eatenus, quatenus impleri potest, l.qui dotem, de dot. præleg. l.serui electione, l.Stichum qui, de leg. 1. & propterea quo ad illa verba, si decesserit, extet quidē conditio tunc cum morietur, quo ad illa verò si sine liberis, quia hoc impossibile est, pro non adiecta habeatur, ne vtile per inutile vitietur, iuribus vulg.

Sed Gabrieli Palçotto hæc Beroi sui præceptoris interpretatio non arrisit, cum illa conditio vnica sit, continens eam qualitatem si sine liberis, Bart. in l.Aurelius, §.idē quæsiit, in fin. ff. de liber. leg. vnde scindi non potest, detracta enim qualitate, conditioni satisfactum non intelligitur, l.Titius, de milit. testamen. l.2. ff. de aur. & argen. leg. Bart. in l.ex facto, colum. 2. de vulg. & pupill. substit.

Sextam proinde ipse Palçottus interpreta-
160 tionem subdebat, existimans † conditionem prædictam necessariam esse & pro pura censeri, ex Bart. in l. 1. in princ. ante n. 2. versic. Item ad differentiam, hoc tit. videtur enim (inquit) in hoc facto quid simile fuisse expressum à testatore, vt clericus ille si liberam consequi hæreditatem intendit filios quoque suscipere cogatur, sique non susceperit veluti pœnæ nomine eam alii restituere teneatur, sed prior conditio vtique impossibilis de iure est aduersus clericorum honestatem, votum, ac bonos mores, arg. l.filius, hoc tit. ergo alia quæ priori est cõtraria, scilicet si liberos non susceperit, necessaria dice
161 tur, cũ necessarium id sit, cuius contrariũ † est impossibile, Bald. in l. non quicquid, de iudic. cum verò quælibet necessaria cõditio pro pura habeatur, l.si pupillus, §.sub conditione, ff. de nouat. sequitur quòd clericus hic purè post mortem restituere grauatus sit, vt Bart. in l. 1. in ptinc. ff. de cõdit. instit. declarauit: Hæcque interpretatio antea fuit Baldi, in d.l. generaliter, §.cum autem, nu. 3. versic. Sed quid si ista conditio, C. de instit. & substit. ac etiã Caroli Ruini cons. 144. Viso ac perlecto, n. 11. versic. Tertiò non obstat, lib. 3. Palçottumque sequitur Iacob. Menocch. in d. tract. de præsumpt. par. 2. præsumpt. 78. num. 56. versic. Hæc opinio mihi magis probatur, fol. 129.

Quemadmodum autē circa reprobationem interpretationis Augustini Beroi posset replicari, quòd imo conditio quando est pro parte
162 possibilis † & pro patte nõ, quatenus est possibilis impleatur, quatenus verò impossibilis reiiciatur, vt est text. in l.qui dotem, ff. de dot. præleg. & l.pen. hoc tit. declarat Bart. in d.l. 1. col. fin. num. 10. versic. Quæro quid si conditio, de condit. instit. super quo nõ arbitror insistendum, ita circa Gabrielis Palçotti interpretationem dixerim, frustra agi in proposito de conditione impossibili & necessaria, vt purè proinde hæc conditio de qua agitur sit implenda, cum non de conditione quæ natura sit impossibilis hic tractetur, sed verius fortasse quæ de facto, vt magis difficillima propriè sit appellanda, prout ex Didaco Couarr. docuit Emanuel Costa lib. 1. select. interpret. circ. condit. cap. 8. ad l.cum hæres, §. 1. ff. de stat. liber. num. 8. & 14. quam quidem impossibilitatem nec in proposita quæstione præ supponere debemus, & ex infra dicendis liquebit.

Septima fuit opinio, vt verba conditionis
163 de spuriis legitimatis † intelligantur, prout sensit Paul. de Castr. in d.l.si quis posthumos, num. 3. & Alex. ibid. nu. 9. in fin. quod & Io. de Imol. etiam sibi voluit nu. 2. versic. Tu adde.

Hęc etiam intelligentia tuta non est, cum ex ea clericus ad fornicãdum & votum castitatis frangendum inuitaretur, spem probabilem cõcipiendo vt suscipiendos spurios valeat legitimare, & propterea de his liberis (vt Franciscus Mantica aduertit) post conditum testamentum progenitis testator sensisse minimè dicendum est, vt per eum d. cap. 9. ante num. 33.

Pro germana, utraque huius difficultatis resolutione in vna ex opinionibus prænarratis adhuc insistendum uidetur, non enim dubium est multos in illam sententiam declinasse, ut de adoptiuis filiis conditio hęc in clerico interpretetur, præsupposito pro constanti clericos ado
164 ptare sibi filios posse, ut tenent † Gulielmus de Cun. & Ang. in l.& qui uxorem, ff. de adop. Ioan. Andr. in rubr. de cogn. legal. Hostien. & Abb. num. 4. in c. 1. eod. tit. istudque præsupponunt Bald. Ioan. de Imol. Paul. de Castr. Raph. Cuman. ac Alexan. in d.l.si quis posthumos, in princ. de liber. & posthum. ubi Francisc. Aret. col. 2.

col. 2. in princ. idem disputando concludit, Masquard. Susanius in tract. de cęlibatu sacerd. in 1. par. cap. 4. n. 12. vbi alios refert, & post eum Francisc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 9. n. 32. lateque consuluit Carol. Ruin. cons. vltimo, incip. De pluribus, in princ. quod est consilium in ordine, 147. lib. 5. Quãuis igitur hæc cõditio de adoptiuis regulariter non intelligatur, d. l. fideicommissum, hoc tit. l. si ita quis, §. fin. de leg. 2. tamen cum rationabiliter nõ possit aliter intelligi, recipiendus est intellectus qui vitio caret, l. in ambiguam, ff. de legib. Vnde Io. Coras. d. lib. 1. Miscell. iuris ciuil. cap. 7. nu. 6. dicebat se subsistere, si nõ fraudis causa facta esset adoptio, per text. in l. fin. §. ex bonis, ff. de bon. damnat. Ex bonis (inquit Paul. Iurisconsul.) damnatorum portiones adoptiuis liberis, si non fraudis causa facta est adoptio, non minus quàm naturalibus concedi æquum est. Fraudis autem causa adoptio facta videtur, etiam si non in reatu, sed desperatione rerum per conscientiã metu imminentis accusationis quis adoptet, in hoc vt ex bonis quę se amissurũ cogitat portio detrahatur; Ad quod facit d. l. fideicommissum. Fideicommissum (inquit illic Papinianus) à filijs relictum si quis ex his sine liberis diem suum obierit, adoptionis commento non excluditur: commentum enim
165 pro fraude † ibi accipiendũ est, vt scribit Socin. sen. cons. 226. Quæstio præsentis consultationis, num. 9. lib. 2. & post eum Curt. iun. consil. 145. Facti contingentia talis est, n. 22. versic. Et ideo, inde commẽtitium dicimus quod fictitium est, Gręci πλαματώδη appellant: sic Arist. in 12. Metaphysicor. commentitiam rationem opinionemvè dicit, figmento non veritate subnixam, hac ratione ius commentitium dicitur δίκαιον ἐπίπλαστον: quod figmento non re ipsa subsistit. Si ex eodẽ textu argumentum à contrario sensu duxerimus, quod quidẽ argumen-
166 tum fortissimum † est, l. 1. ff. de offic. eius, l. cõuenticulam, vbi not. Bald. C. de episc. & cleric. congruit etiam Vlpiani sententia ad Sabinum, in l. nec ei, in princ. ff. de adopt. & Dionis in Hadriano autoritas, Et illud (inquit) in primis mortem Traiani aliquot dies occultam fuisse, vt adoptio procederet, quia cum illum nouiter adoptasset, & decessisset, fraus præsumebatur. Quod etiam indicauit in Oratione pro domo sua illis verbis M. Cicero: Nego istam adoptionem Põtificio iure esse factam, primum quòd hæ vestræ sint ætates, vt is qui te adoptauit vel filij tibi loco per ætatem esse potuerit, deinde quòd causa quæri solet adoptandi, vt & is adoptet qui quod natura iã assequi non potest, legitimo & Põtificio iure quærat: & ita adoptet, vt ne quid aut de dignitate generum, aut de sacrorum religione minuatur: illud in primis, ne qua calumnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur, vt hæc simulata adoptio filij quàm maximè veritatem illam suscipiendorum liberorum imitata esse videatur, vt concludendum ex prædictis existimem, adoptionem commentitiam non censeri, si institutionem pręcesserit, adoptiuosque filios substitutum sub conditione si grauatus sine liberis decesserit omnino excludere, & sic dictam conclusionem limitari, ne inquam adoptiui in expressa conditione substitutum excludere valeant: tunc siquidem in potestate grauati non erit substitutum deludere, cum facile sit alicui filios artificiosè adoprare: quam rationem attulerunt, in d. l. si ita quis testamẽto, §. fin. Raphael Cuman. Bart. in l. si cognatis, col. 2. ff. de reb. dub. Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intest. in fin. & Alexand. consil. 2. Visis codicillis, in princ. lib. 1. in eandemque sententiam vt in clerico de adoptiuis filijs conditio intelligatur, aperto marte prorupit Francisc. Mantic. d. tit. 9. n. 32. licet postmodum pedem retraxisse ostenderit.

Sed quãuis pręcedens circa adoptiuos conclusio rationabilis admodum videatur, tamen mihi non omnino arridet, & cum hæc materia sit multum confusè per Doctores tacta, vt eius veram ac clarã resolutionem habeamus, duos casus considerandos esse existimo: Primus est, cum substitutio facta Clerico in sacris constitu-
167 to, est concepta simplicibus verbis, † si sine liberis decesserit, & isto casu concludendum est conditionem tenere, in ecclesiaque verificari, ac ciuilem intellectum siue interpretationẽ recipere, ex d. §. sed & hoc præsenti, auth. de sanctiss. episc. & ita concludit Bart. in d. l. hæredib. §. Titius, num. 4. versic. Breuiter videtur, ff. ad Trebell. vbi etiam Ang. sed licet solus Bartolus pro hac conclusione consisteret, tanta est Bartoli autoritas ac scientiæ profunditas, cum quo veritas elucescere consurgereque solet, vt iudicando difficillimũ esset ab eius intelligentia re-
168 cedere: habuit nanque purgatissimum † ingenium imò admirabile: vult siquidem in clerico de illis filiis conditionem prædictam intelligi, quos ipse in sacris existens habere potest, scilicet de ecclesia, si enim testator ad spurios illam retulisset, fideicommissum nullum & inualidũ redderetur, cum esset filium clericum in sacris ordinibus constitutum ad fornicandum allicere, ad dictamque nullitatem ostendendam congruit text. in d. l. hæredibus, §. Titius, in fine.

Nec obstat quòd conditio in incertum dubiumque euentum dirigatur, & sic ad esse & non esse, l. cum ad præsens, ff. si cert. pet. qui autem religionem profitetur, certus est omnino sine ecclesia non decedere: Nam responderi potest, in proposito religionis fauorem hoc operari, vt conditio non sit conditio, imò inualida,

& pro

169 & pro non scripta † habeatur, d.§. sed & hoc
pręsenti,& vt verbis Baldi vtar in l.generaliter,
§.cum autem,nu.3. versic.Sed quid si ista con-
ditio, C. de instit. & substit. conditio isto casu
non facit conditionem: Vt breuiter autumem
dictæ conditionis verba, in clerico in sacris cō-
stituto ex dispositione d. §. sed & hoc præsen-
ti,interpretari, scilicet de ecclesia tantum, non
autem de adoptiuis. Quę quidem resolutio ma
xima æquitate atque honestate suffulta conspi-
citur,cum indecens sit atque indecorum, cleri-
cos veræ religioni addictos, filios etsi adopti-
uos (licet illos possent si vellent iuxta commu-
nes traditiones retinere, ex ijs quæ desuper di-
cebam) sibi asciscere, memores enim eius esse
debent qnod scriptum reperitur, Sancti estote
quia & ego sanctus sum, vt in Sacro Tridenti-
no Concilio sess. 24. in procem. de reformat. ab
omnique specie mali præcipit Apostolus absti
nere,cap.cum ab omni, de vit. & honest.cleric.
vt alia prætercam.

Hancque opinionem vltra Bartolum tenent
Abbas clarum alterum iubar iuris canonici, in
c. in præsentia,n.15.extr.de probat.& fuit opi-
nio glossæ ibi,in verb.Instituit, versic.Si verò il
le,vbi Parisius alios allegans,nu.32.glos.etiam
in d.auth.nisi rogati, in verb. locum venerabi-
lem, C. ad Trebell. vbi Petr.Cyn. Bart.Bald.
versic. Item si quis efficiatur sacerdos, & Ang.
in summario,ac in 1.not. Iacobus de Beluis. in
d.§. sed & hoc præsenti, versic. Item quæritur
quid in clerico sæculari, auth.de sanctiss.episc.
Salic. in d.l. generaliter, §. cum autem, versic.
Quæro quid si ista, Alex.in d.l.si quis posthu-
mos,nu.8. versic. Sed vt refert hic Imol. ff. de
liber.& posthum. Dec.cons.259. Visis his,co-
lum.fin. versic. Præterea quod dicitur, & infra
Nicol.Boer.decis.354. Or possum dicere,nu.1.
2.& 3. vbi alios citat, Carol. Ruin. cons.153.
Circa casum de quo quæritur, nu.1. versic. Et
idem etiam apertè, lib.3. Alex.Trentacinq. in
tract.de substit. in 4.par. c.7.nu.32. versic. Se-
cundò principalis conclusio,fol.146.Augustin.
Bero.cons.73. Quod eueniente casu, num.11.
versic.Sed quando testator, lib.2.ac etiam An-
dreas Barbat.in d.c.in præsentia, col.69.in fin.
Francisc. Viuius decis.147. Pater si substituat,
num.2. versic. Aliquando verò,lib.1.

Secūdus casus est & hic magis dubius,quā-
do testator substituit sub conditione,si sine li-
beris ex suo corpore descendentibus, vel sine
liberis masculis, quæ conditiones non possunt
in ecclesia verificari,& in hoc secundo casu duę
sunt Scribentium opiniones, quarū Prima est,
vt fideicōmissum sit nullum, & sic substitutus
170 nō admittatur,† & cum hac opinione pertrā-
seunt,Bart.in d.l.hæredibus,§.Titius,ante fin.
versic. Sed quid si adiecerit,vbi Ang.n.3.Abb.
in d.c.in præsentia,num.16. versic.Aut illa ver-
ba conferuntur, Paul. de Castr.in l.1.§.lex Fal-
cidia,nu.4. versic. Facit etiam,per illum tex.ff.
ad l.Falcid.Bald.cons.373. Pręmittendum est,
n.7.vers.Præterea istud verbum descendentes,
lib.1.Ludou.Rom.cons.438.In casu consulta-
tionis præsentis, col.4.in princ. vers. Secundò
principaliter, n.8. Paris.cons.109. D.Bernar-
dinus,n.2.3.& 4. dicens Bartolum in d.l.hære-
dibus,ab omnibus approbari, lib.3. allegans-
que Carol.Ruin.in l.Gallus,§.& quid si tantū,
col.13.ff.de liber.& posthum. Alex. in d.§. lex
Falcidia, in vlt.verbis,nu.10. versic. Inducitur
per Paulum de Castr. Cum Bartolo etiā sense
re,Aug.Bero.cons.107.Anceps quippè, nu.31.
vers.Aut verò, lib.2.vbi notabiliter dicit,istam
opinionem Bart. & Abbatis ferè ab omnibus
communiter receptam esse. Dec.cons.425. In
casu proposito,col.3.n.12. versic.Et in propo-
sito, & quamuis ab Antonino Tessauro contra
hanc opinionem allegetur Alex.Trentacinq.in
d.tract.substit.lib.4.c.7.nu.32.versic.Secundò
principalis cōclusio, tamen si rectè inspiciatur
ipse sentit cum Bartolo vbi supra,& cum Abb.
in d.c.in præsentia,vbi Andr.Barbat.col.69.in
fin. vers. Item dixit etiam idem Bart. & Felin.
col.14.nu.31.versic.In eadem glos.ibi exigun-
tur duo, Francisc.Mantic.in tract.de coniect.vl
tim.vol.lib.11.tit.9.nu.34.& cod.lib.11.tit.1.
nu.7. versic. Sed eleganter, fol.254. Simon de
Pretis in tract.de interpr.vlt.vol.lib.2.solut.2.
col.1. nu.110. vers. Et dici nullum, fol.137. di-
cens hanc opinionem esse ab omnibus ferè re-
ceptam, & cōs.137. Fideicommissum ex pater-
no testamento,nu.91. versic. Verum contrariis
respondere, lib.1. & ita etiam concludit Iacob.
Puteus in vna Romana fideicommissi pro Ber-
nardo de Bubalis, contra secretarium S. Am-
brosii, decis.55.ante fin.nu.5. vers. Dicebatur
tamen in præsenti causa,lib.1.fol.39.secundum
impressionem de anno 1583.

Et pro hac opinione uiuam facere rationem
Parisius in præcitato consil. inquit, nam fidei-
commissum relictum in defectum conditionis
171 à iure reprobatę,† non debetur,ut dicit text.in
l.quoties sub cōditione,hoc tit.ubi omnes tra-
dunt,latèque Emanuel Costa in l.cum tale, §.
arbitratu,in princ.nu.1.& 2.cod.tit.post Felin.
in d.c.in præsentia,sub num.36.uers.Secundò
quia relictum mulieri cum onere isto, at condi
tio hæc si sine filiis ex suo corpore in clerico &
sacris constituto à iure reprobatur, ut not. in
d.§.Titius, & per Alex.in d.l. si quis posthum.
in 3.col.ff.de liber.& posthum. & per Scriben-
tes in præcitato c. in præsentia,ergo fideicom-
missum prædictum erit nullum substitutusque
excludetur. Hanc rationem Franciscus Ripa se
cundum mēbrum distinctionis Bartoli impro-
bando,

bando submouere conatur in d.l.ex facto, §. si quis rogatus, il 1. n. 19. asserendo sacerdotem posse absque peccato filios legitimos & naturales habere, si ex dispensatione Pōtificis ma-
172 trimoniū † contraxerit, Panorm. in c.cū olim, de cler. cōiug. & iam obseruatū in multis olim fuit, qui existentes in sacris, autoritate Pōtificia relictis etiam claustris vxorem duxerunt, sicuti exempla referunt Abb. ipse in c. per venerabilem, n. 21. qui fil. sint legit. Felin. in c.si quando, n. 5. de rescr. & Io. de Selu. in tract. de benef. in 2. par. q. 1. n. 62. Nec obstat (inquit Ripa) si dicatur, quòd dispensatio pendet à voluntate Papæ, ergo impossibilis censetur, d.l. apud Iulian. §. cōstat, de leg. 1. vt debeat reijci conditio tanquam impossibilis, l. 1. ff. de condit. instit. nam subdit quòd licet ipsa dispensatio dependeat à voluntate Papæ, nō tamen ab eo conditio si sine liberis pēdet, ergo ipsa conditio nō reijcitur sicut in simili respondet Soc. in l. quidā relegatus, ff. de reb. dubijs, Simileque videmus quòd legitimatus substitutū excludit, & tamen legitimatio à Principis voluntate pendet, l. 1. ff. de natalib. restit. Præterea vt in superioribus ex eodē Ripa dicebatur, potest sacerdos absque dispensatione Papæ filios naturales & legitimos habere, scilicet ex matrimonio putatiuo, c. 2. c. ex tenore, extr. qui fil. sint legit. & tales in feudo succedunt, secundum Bald. in c. 1. §. naturales, si de feud. fuer. cōtrouer. inter dom. & agn. versic. Pone quòd non tenet matrimoniū. Neque obstat si dicatur quòd inuitaretur sacerdos ad delinquendū, quia respondetur, quòd istud nō procedit ex intētione testatoris ad hoc principaliter ordinata, & ideo est consideranda oc-
173 casio † delinquendi, ita post Ang. respondet Alex. cōs. 2. Visis codicillis, col. 8. ante n. 18. versic. Non obstat septimū argumentum, lib. 1. l. si vehenda, §. idē iuris est, ff. ad l. Rhod. de iactu. & l. 2. §. si verò propter, & §. fin. cum l. seq. in princ. ac vtrobique per Bart. ff. si quis caut. pro baturque in l. filiusfamil. miles, & ibi not. Aret. ff. de liber. & posthum. Sed hisce Fracisci Ripæ considerationibus, quāuis desuper circa tertiā opinionem ex Gabrielis Palcotti Card. intentione concludenter responsū fuerit, Poterit adhuc dici ad vltimam consideratione, quòd etsi conditio si sine liberis à voluntate testatoris pēdeat, attamen in casu isto nō fuisse sic à testatore consideratam, qui cum sciret has dispēsationes rarò admodum & non nisi magnis ex causis concedi, c. cum ad monasteriū, in fin. de stat. monach. non cogitauit de iustis istis filijs: Nec illud simile legitimationis ad propositū facit, cum frequenter illa concedi soleat sicuti manifestum est, ideo non possunt legitimationes,
174 vel † impossibiles vel difficiles censeri, vt post Iasonem, Afflictum, & Aymonē Crauet. tradit Excellentiss. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsumpt. 78. n. 46. vers. Et simile videmus, fol. 128. Et quod substitutio-
175 num verba non debeant † intelligi vt verificentur in materia dispensatiua, Cur. iun. cons. 54. Visis ac diligenter consideratis, nu. 14. post Dec. cons. 541. Visa donatione, num. 13. & 14.

Omissis itaque Ripę inductionibus impossibilitatem quandam a cōmuniter accidentibus in proposito respicientibus, posset ad d.l. quo-
176 ties, hoc modo † respōderi, vt Iuliani Iuriscōs. exemplum inde a Bartolo sumptum super hac quæstione non quadret, nam ibi conditio in cuius defectum erat datum fideicommissum con cepta reperiebatur affirmatiuè in pęnam (ibi, si nubat) illius ibidem præcedentis, si non nupserit, quæ est prohibita, per l. hoc modo, cod. tit. & ex sua forma specifica si non nubat, videtur viduitatē inducere, & si nubat est imposita pęna fideicommissi, quod ideo nō valet: at in hac quæstione conditio si decesserit sine liberis, in cuius defectum est relictum fideicommissum, est licita, iusta, sacerdotique conueniens, vt si ne filijs decedat, & extra suam formam specificam, contra l. Męuius, cod. tit. non debet trahi, quòd testator videatur ad fornicandum inuitare vt grauamen fideicommissi euitetur, quia de hoc nullum verbum in dicta conditione propositæ quæstionis, & grauamen non reputatur alicui impositum facere quod aliàs facere tenebatur, l. vnū ex familia, §. si de Falcidia, de leg. 2.
177 Vnde altera superiori contraria † successit opinio, quòd imò conditio illa in substitutione apposita, scilicet si sine liberis ex corpore procreatis, vel masculis, tanquam clerico sacerdoti inconueniens vitietur, & non vitiet substitutionem quæ pura remaneat & substitutus admittatur, quam tenuerunt Salic. in d.l. generaliter, §. cum autem, ad fin. C. de instit. & subst. vbi Bald. ante nu. 4. Dec. cons. 299. In causa mihi commissa, n. 9. & 10. August. Bero. cons. 73. Quòd eueniente casu, n. 11. & 12. lib. 2. dicens hanc partem veriorem esse, magisque iuridicam, Iacob. Menoch. cons. 245. Primæ dubitationi, n. 12. lib. 3. Anton. Tessaur. decis. 163. Sacerdos seu monachus, n. 2. versic. Ego dicebam, & infra asserens in illo Pedemontium Senatu fuisse decisum referente Senatore Balbo, in quadam causa Niciensi, multosque Senatores eius opinionem probasse, & Franciscus Viuius d. decis. 147. Pater si substituat, num. 4. usque ad 7. lib. 1.

Mouentur isti ad id dicendum, nam in hoc reciproco fideicōmisso, nulli dubium est quòd fratribus laicis præmorientibus, clericus sacer-
178 dos † succederet, qui propter hoc non deberet esse deterioris conditionis quàm alii sint, l. Deo nobis, ubi text. C. de episc. & cleric. traduntque

duntque Dec.d.conſ.299.num.9. verſic.Septi
ma concluſio,& Aym.Crauett.conſ.161. Ver-
ba ſubſtitutionis,ante n.6.lib.1. Ergo rationa-
bile etiam eſt,quòd laici fratres illi ſuccedant,
vt æqualitas ſeruetur,& reciprocum ſit fideicõ
miſſum , paritas enim gradus præſumptionem
179 paris amoris † inducit,l.non ſolum,§.de vno,
ff.de rit.nupt.& præſumitur pater æqualitatem
ſeruare velle inter filios, l.vt liberis, C.de col-
lat. item & ita diſponere velle vt inter eos odiũ
non naſcatur,l.cũ pater,§.dulciſſimis, ff.de leg.
2. quod quidem ex inæqualitate reſultat, vt in
ead.l.cum pater,§.euictis,quę omnia tradit Ro
man. d.conſ.438. In caſu conſultationis præ-
ſentis,col.3.num.4.in fin. Congruit text.in l.le
ge xij. tabul. C.de legit.hæred. & ibi not.Bald.
& alii , quòd ſucceſſiones debent eſſe æquales,
& qualiter quis ſuccedit taliter ei ſuccedatur:
Et ideo ſecundum Paul. de Caſtr.ibi, ſi de no-
uo præter ius commune ſtatueretur quòd pri-
uignus ſuccederet vitrico , quod non eſt de iu-
re communi, l.vitrico, C.commun. de ſucceſſ.
cenſeretur etiam ſtatutum quòd vitricus ſuc-
cederet priuigno , quem refert & ſequitur Ca-
rol.Ruin.cõſ.12. Circa caſum,col.3.in fin.n.6.
verſic. Quia in ſucceſſione,lib.1.ad alia inferẽs,
vt per eũ. Ad quod faciunt not.per Aym. Cra-
uett.conſ.138. Deceſſit Martinus Durandi,nu
mer.9.verſic.Quia in hac materia,d.lib.1. Nec
obſtat (inquiunt) doctrina Bart.& Abb.in prę
citatis locis , nam loquuntur quãdo vnico filio
Sacerdoti illa conditio appoſita fuiſſet , quod
tradit Boer.d.deciſ.354.nu.13. verſic.Secus vi
detur,in 2.par.& ita Bartolum loqui tenet An
tonin.Teſſaur.d.deciſ.163.nu.3. qui etiam di-
cit doctrinam Pauli de Caſtr.in d.l.1.§.lex Fal
cidia,veram non eſſe,quia vt dicit Alex.ibi nu.
10.aliter Caſtrenſis dixit in lectura Bononiẽſi:
Nec mirum eſt quod vna res diuerſo iure cen-
180 ſeatur, quãdo diuerſa eſt ſubiectorum † ratio
& qualitas, vt dicit Iaſ.in l.iam hoc iure, ff. de
vulg. & pupill.num.11.& 12. ac Alex.in l.Gal
lus, §. quidam rectè,col.2.& 3. de liber.& po-
ſthum.: tunc enim vna determinatio determi-
nat prout cuique competit, idem Iaſ. in l. con-
tra maiores,col.2.ff.de inoffic.teſtam.

Sed ſuſtinendo cõtrarium, huic rationi bre-
181 uiter poſset reſponderi , Primò † ſatis fuiſse
teſtatori æqualitatem inter liberos principali-
ter ſeruaſse circa inſtitutionem,quo verò ad ip
ſorum ſucceſſiones ex ſubſtitutione , teſtantis
diſpoſitionem ſecundum perſonarum qualita-
tem debere intelligi ad quas refertur , l. ſi quis
filios, §.irritum,ff.de iniuſtit.& irrit.fact.teſta-
men.& l.ex militari, de teſtament.milit. & ſi in
ſubſtitutione actuque ſecundario non attenda
tur inæqualitas poſtmodum in futurum ex iu-
ris diſpoſitione contingens, iuxta tradita in ſi-
mili per Franciſcum Beccium conſ.24. Cum
magnificos, num.37.lib.1.

Secundò ad regulam dictæ l.iam hoc iure, di-
ci poteſt,non procedere quando à iure commu
ni reſpectu vnius ſubſtituti recederemus, vt
probatur in c.cum dilectus, de conſuet. & ibi
Abb. dicit, Item nota aliud notabile dictum,
quòd idem verbum relatum ad diuerſos,diuer
ſimodè poteſt & debet interpretari, ſi vnifor-
miter ſumendo iuri communi præiudicaretur,
Carol.Ruin.conſ.53. In quæſtione propoſita,
colum.fin.num.8.lib.3.conſ.157. Quantum ad
ſubſtitutionem,numer.7. verſic. Si ergo,lib.2.
Hieronymus Gabriel.conſ.16. Statutum extat
Saxoferrati , num.5. verſic. Maximè ne magis
recedatur,lib.1.Sed pariformiter determinan-
do derogaretur iuris communi,ex iis quę Bar.
tradit in dicto §.Titius, ergo ceſsat ratio æqua
lis determinationis,quinimò dicta ratio in con
trarium retorquetur.

Tertiò ex mente Ruini conſ.168. Proponi-
tur quòd Titius, columna ſexta ,num.13. ver-
ſic. Nec obſtat, libro ſecundo , reſponderi po-
teſt,quòd quamuis in dicta l. iam hoc iure, vi-
deatur probari, quod etiam ſi inter duo deter-
minabilia diuerſa ratio adſit, tamen adhuc de-
beat locũ habere æqualis determinatio, prout
illum text.ad hoc ibi etiam ponderat Alexand.
& in l. in teſtamento , C. de teſtam. milit. Ta-
men Franciſcus Aretin.in l.cohæredi,§.qui di-
ſcretas,de vulgari & pupillari ſubſtit. in 2.not.
quod in eadem l. iam hoc iure, poterat oratio
pariter ex identitate rationis aliquo caſu plura
æqualiter determinare , ideo reſtringitur ad il-
lum caſum , nam ſubſtitutio reciproca de qua
ibi, facta perſonis imparib. reſtringitur ad vul-
garem .in illa ſiquidem reſpectu omnium eadẽ
erat ratio , ſed non quo ad pupillarem : Si ve-
ro vniformis ratio aliquo caſu locum habere
non poteſt , tunc non videtur teſtator voluiſse
æqualiter determinare licet potuerit, ſecũdum
eum; Vnde cum hæc reciproca ſubſtitutio non
poſſit ex identitate rationis in propoſito ali-
quo caſu plura æqualiter determinare inter cle
ricum in ſacris, & alios inſtitutos,meritò æqua
liter non determinat, licet teſtator id efficere
potuiſset, vt aliàs in notabili ac perdifficili ca-
ſu dicebam; Vel inæqualis ſit determinatio ra-
tione publicæ vtilitatis, l.mulier & Titio, hoc
tit. faciuntq; tradita per Benedictum de Plum
bin. in leg. ſi ita ſcriptum, ff. de manumiſs. te-
ſtamento.

Non obſtat quòd Bart. in d. l. hæredibus,
§.Titius, loquatur quando pater vnicum tan-
tum filium clericum inſtituit, eique ſubſtituit
ſub dicta conditione,& verba Bartol. clarè ſo-
nãt, & vltra Teſsaurum dicit Dec.d.conſ.299.
nu.9.verſic. Non obſtat,nam hæc conſideratio
parum

parum refert, cum eadem sit ratio in vno quæ in pluribus, dum fideicommissum est nullum, quemadmodum fideicommissum à muliere re lictum si nō nupserit, quod pariter nullum est, quia per hoc videtur ei indicere viduitatem quòd non nubat, & si nubat imponit pœnā fideicommissi, ideo non valet, d.l. quoties, hoc tit. & l.vnic. C.de his quæ pęn.nom. ita hic videtur filium in sacris ordinibus cōstitutum inuitare vt fornicetur, & si non facit, grauat eum fideicommisso, merito fideicommissum est nullum: Nec dicatur Castrensis doctrinam in d.§. lex Falcidia, in lectura Paduana non esse tenēdam, cum contrarium senserit in lectura Bononiensi: Nam Alexand. non dicit quòd sibi contradixerit, sed quòd in lectura Bononiensi mul
182 ta addidit: eiusque doctrina videtur † esse cōmunis & dictis Bartoli conformis. In hac difficultate pro vera resolutione poterit distingui.
183 Quòd aut reciprocum † fideicommissum inter liberos extitit ordinatum, & sic sumus in descendentibus substitutis, aut inter extraneos idest versamur in alijs qui testatoris descendentes non sint: Primò casu cōnditio vitietur, & nō fideicommissum, ita ut substitutus succedat clerico, sicque Dec.d.cons.299.n.9. versic. Septima conclusio, pręsupponere videtur, & post Nicol. Boet. tradit explicitè clarissimus Senator ac doctiss. Iurisconf. D. Antonin. Tessaur. d.decis. 163. incip. Sacerdos, nu.3. vers. Accedit vltimò, consentiuntq; Iacob. Mādell. Albens. cons.7. In causa ista, n.28. vers. Et in effectu pro casu nostro, & Simon de Prætis in tract. de coniect. vlt. volun. lib.3. fol.3. & vlt. sub n.29. versic. Neque prædictę rationes & autoritates, fol.307. col.2.

Nam durum videretur, quòd clericus in sacris existens alijs reciprocè substitutis succedere posset, quod admittit Decius in præcitato loco, ac etiam Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltimar. voluntatum, libro 8. tit.8. in fine, num. 25. & alij descendentes testatoris eidem substituti succedere non valerent: & vtique testator de tali casu interrogatus ad fauorem laicorum descendētium substitutorum respondisset, vt ita sit censendum, argum. l.tale pactum, §.fin.ff.de pact.cum simil. Quod suadet æqualitatis seruandæ ratio, dicta l. vt liberis, C. de collat. & dicta l.cum pater, §.dulcissimis, de leg.2. Nec dicatur substitutos laicos certos esse de obitu clerici sacerdotis sine filijs, quod non contingit è conuerso, nam hoc supplet voluntas testantis qui verisimiliter de hoc cogitauit, & nihilominus reciprocè substituit, magisque laicis prouidere voluit vt bona in familia & agnatione remanerent, quàm clerico, quem verisimiliter sciebat sine liberis moriturum, familiam, agnationemque non propagaturum; satisque esse credidit ipsum in Trebellianica ac legitima succedere posse, & sic in mē dictatc, iuxta cap. Raynutius, extra de testam. necnon fortasse in portionibus aliorū fratrum quas posset consequi si contingeret illos sine liberis ex corpore descendentibus prædecedere, cum sibi venirent ex fideicommisso conditionali, & ipse clericus non teneretur restituere ex substitutione quę remanet pura, vitiata illa cōditione respectu ipsius cui non congruit, etiam si portiones obuenissent ante verbalem vel realem restitutionem, vt notat Claud. de Seysell. in l. Marcellus, §. quidam liberis, sub num.6. ff.ad Trebell. quem sequitur Hieron. Zanch. in l.hæredes mei, §.cum ita, nu.384. vbi ampliat, eod.tit. versic. Secundò limita, Quod de portionibus aliundè obueniendis isto casu non restituendis ex abundanti dictum sit, & alibi idē differemus; Vlterius dicta cōditio in sensu contrario tanquā ignominiosa & impossibilis reiicitur, l.conditiones, ff.de condit.instit. & §.impossibilis, de hæredibus institut. sufficit itaque quòd remaneat illa mortis grauati conditio, reiecta turpi & inualida, & sub ea mortis presbyteri grauati, validum remanet fideicōmissum, l.Titia, hoc tit.glos. in l.si quis institutus sit, di-
184 cto tit. de condit. instit. Et ab omnibus † recepta est sententia, quòd in vltimis voluntatibus vtile per inutile non vitietur, l.2. ff. de his quæ pro non script. haben. Iason. in l.2. §.sed & mihi, colum.5. versic. Quartò adde, de verborum obligat. Et pro fundatiori comprobatione huius primi casus facit not. doctrina Baldi in c.1. §.naturales, col.3. vers. Sed quid, tit. si de feud. fuer. controuers. inter domin. & agnat. vbi cōcludit, Quòd si concedatur feudum alicui existenti in sacris recipienti pro se & hæredibus suis, intelligitur de agnatis, quoniam filios habere non potest, arg. l. hæredibus, §.fin. dicto tit. ad Trebellian. hic ille est Baldus, qui nullum textum ignorauit, vt post Iasonem testatur Aym. Crauett. cons. 92. Scripsi aliàs latè, numero 2. versic. Nec obstant iura, lib.1. Secundo uero casu, extraneis inquam substitutis, idest aliis qui descendentes non sint, in quibus tanta affectio testatoris non militat, sed magis in filio clerico in sacris constituto, omnium præcitatorum communis procedat opinio, qui Bartoli, Abbatis, ac Castrensis doctrinam cōprobarunt, non tantum quando solus clericus est grauatus substitutis nō descendentibus, sed collateralibus, aut aliis extraneis, ut Bartolus loqui uisus est: sed etiam quando substitutio ipsius clerici ac plurium non descendentium reciprocè facta reperiretur; Hæcque distinctio magnam æquitatem in se continere uidetur circa quæstionem malè fortasse à Scribentibus resolutam sæpissimèque de facto controuersam atque agitatam.

Prædi-

Prædicta disceptatio cessaret, quando clericus institutus, & grauatus filios haberet legiti-
185 mos † vel legitimatos, vt per Palæott.d.cap. 27.in fin. quem referendo sequitur Iacob. Menoch.in d. 2.part.lib.quatto, præsumpt.78. numero 56. in fin. Hocque de legitimatis procederet etiam si diceretur sine filijs legitimis, & naturalibus, nam legitimati substitutum excluderent, Augustin. Bero. consil. 107. Anceps quippe,num.33.lib.2.essent quidem legitimati,naturales pariter,ac legitimi, Alexan. consil. secundo, Visis codicillis,num.9.& 10. lib. primo,cum alijs concord. Quid autem in filio clerici grauati in minoribus ordinibus constituti, dicendum sit, ipsum excludere substitutum asseruit Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi, num. 35. versic. Infertur autem. Quem quidẽ naturalem esse tenent. Ioan. Andr. in cap. sine culpa,columna octaua, de regul. iur. in sexto, Bald.in cap. naturales, numero nono, versic. Quæro an natus, si de feud. fuer. controuer.inter domin. & agnat. vasall. vbi Afflict. in quinto,& vltimo not. num.38. & ante omnes gloss. in l. Imperialis,§.his illud,in verb. Natæ,C. de nupt. post Authen. quod eis, Præpos. in c.tãta, num. 9. qui fil. sint legitim. in hocque omnes conuenire dicit Padilla vbi supra, Subdens filium clerici in minoribus constituti ordinibus habentis beneficium, modo & casu aliquo sub stitutum,vt num. 37. versic. Sed vtcunque hæc sint, pro quo videndus non ab re erit Afflict.d. num.38.in quibus terminis loquatur.

Septima est limitatio,siue coniectura, si sub-
186 stitutio facta fuisset † ab vxore ipsi viro, vt si sine liberis decessisset hæreditatem restitueret, cum frequentius contingat vxorem filios naturales eius viri abhorrere, iux.not.in auth.de nõ eligen.sec.nub.§.ergo,vers. Prospeximus, igitur ex conditione ipsius testantis colligitur de naturalibus tantum non sensisse, argum. d.§.si quis rogatus; Quod recipiendum est, nisi ex alijs coniecturis appareat naturales mariti filios ab eius vxore dilectos fuisse, vt post Ben. Cap. cons.132.Et si viso, n.1.iũcto n.7.d. principalẽ conclusionem limitat Franc.Mantic.in d.tract. de coniect.vlt.vol.lib.11.tit.9. num. 20. versic. Quinta coniectura,fol.279.

187 Octauam limitationem afferunt, nisi † dictũ esset sine herede decesserit, secũdum Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit.de testam.§.1.versic. Est & alia quæstio, Felin.in d.cap.in præsentia, num.21.vers. Fallit tertiò, Sfor. Odd. in d.tract. de compend.partic.6.tit. An naturales tantum. in fin.7.limit.remissiuè tamen.

188 Appellatione nanque hæredis venit † hæres vniuersalis, l.quædam,§.his etiam,ff.de edend. Aym. Crauet.cons. 186. Præsens consultatio, num. 2. Sed talis nepos non potest vniuersalis heres esse,d.auth.licet,C.de naturalib.liber. ergo sub hac conditione non continentur: Nisi dixerimus,verbum hæres in huiusmodi substitutione de filio intelligi, d.l.ex facto, §. si quis ita, ff.ad Trebell. adeo quòd dubia hæc limitatio redditur, cuius resolutio ex infra dicendis statim liquebit.

Nona,& vltima est limitatio,vt d. conclusio nõ procedat in naturalibus,seu spurijs ex dam-
189 nato coitu † progenitis, vt tradidit Bart. in d. l.ex facto,§.si quis rogatus,n.4. Sed antequam vlterius progrediar,sciendum est, spurij nomẽ
190 in genere,& in specie accipi † posse,in genere quidem omnes in vniuersum comprehendit, quicunque non iuste orti sint, nihilque ab illegitimi significatione differt, cum ad omnes referatur qui ex illicito quocunque complexu suscipiuntur, hæcque latissima eiusdem nominis significatio dicitur, Bart.in d.l.fin.num.2.vers. Et ideo videamus,ff.de his quib. vt indign. Io. Bapt.Caccialup.de S. Seuerin. in l. si qua illustris,colum.1.& 2.C.ad S. C. Orfic. Alexand. cons.174. Super eo de quo quæritur,num.4.& 5.vers.Et quamuis spurius, lib. 5. Ias. cons. 11. Videretur prima consideratione,nu.2.vers. Secũdo mouent,lib.3. Dec.cons.338.In casu proposito,sub.num.7.vers. Vltimò responderi potest,Socin.iun.cons.48. Considerato casu proposito,num.17. uers. Et quamuis spurius, lib. 4.Andr.Alciat.consil.42. Testamenti hæc sunt verba,num.6.lib.9. In specie autem spurios illos dici competitum est, qui ex mulieribus ad quas publice datur accessus progeniti fuerint, ex vatio nanque semine orti,certum patrẽ non ostendunt, sed quasi ex hominum colluuione suscepti idcirco spurij dicti sunt, παρὰ τὸ σπορά-δην, idest, quod sparsim concepti sint, ut Iustinianus ait in §.si aduersus, Institut. de nupt.& Theophylus etiã in institutionibus meminit, nec dissentiunt Catellian.Cotta, lib.2. Memoralium,in uerb. Spurij filij, Gulielm. Budęus in annot.ad Pandect.in l.uulgo cõcepti,ff.de stat. homin. Gabr. Palæott.in tract.de noth. spurijsque filijs,cap.16.ante num.5.& Fran. Connan. in Commentar.iuris ciuilis,lib.2. cap.16. nu.2. uers. Spurij uerò. Ex his tamen alij ex damnato coitu, alij uero ex non damnatis nuptijs orti reperiuntur,secundum gloss. Bart. Bald. & Salic. in d.l.si qua illustris,ad Orfic. Alexand. d.cons. 174. Super eo de quo quæritur,n.5.lib.5.Dec. cons.311.In casu proposito,nu.1.2.& 3.Matth. de Matthesil.in tract.de success.ab intest.col.3. nu.12.uers. Secũdum membrum,& nu.13. Nic. de Vbald.in eo.tract.col.2.n.3.uers. Tertia species,& n.6.uers. Quarta species, Palæot.d.c.16.
191 n.5.& c.40.n.2.Dãnatus uero † concubitus ille est,qui certa iuris pęna plectitur,ueluti adulteriũ,incestus,stuprũ,§.itẽ lex Iulia, Inst.de publ. iudic.

Hh

iudic.Socin.sen.consf.148.Memini, sub num.4. colum.pen.vers. Quibus fundamentis præmissis, lib.1. & ibi Baldus de Battolinis in sua subscript.incip.In causa vertente,num.8.versic. Et ideo,Dec.consf.306.In casu proposito, num.2. vers.Sed tamen prædictis. Spurij ex improbato coitu ij sunt,qui ex eo concubitu gignuntur, quem etsi lex non admisit nulla tamen pœna puniri constat illum quasi dissimulans,vt est cũ
192 meretrice † concubitus,l.si ea, C. de adulter. Bart.in d.l.fin.de his quib. vt indign. nume. 4. vel cum ancilla, aut alia vili depressaque muliere,l.quæ adulterium,d.tit.de adult. & Palæott. d.c.16.nu.6.eleganter enucleat.

His sic breuissimè prænotatis,ad limitationẽ propositam redeũdo, vt spurij ex damnato coitu sub expressa liberorũ conditione non veniãt, cum Bart.in d.§. si quis rogatus, pertranseunt ibi Alexand.num.7. & Francisc. Rip. num.49. idemque autumarsit,Angel.in d.l. generaliter, §.cum autem,num.4.vbi Alberic.de Rosat.nu. 5.Andr.Alciat.in l.cognoscere.in verb. Sui iuris,num.5.vers.Et ideo conditio, ff. de uerbor. sign.& post Dec.in d.cap.in præsentia, sub nu. 33.vers.Tertiò conclusio supradicta,Io. Dilec. in tract.de arte test. tit.5. cap. 15. & Augustin. Bero.consf.73.Quòd eueniente casu, colum.4. in fin.num. 14.lib.2.tradit Sfort. Odd.Perusin. in d.tract.de compend.substit.partic.6. tit. An naturales tantum,in 2.conclus. ac nouissimè celeberrimus Iurisc on.Iacob.Menoch.in tractat. de præsumpt.part. 2.lib.4.præsumpt.78.nu.68. vers.Septima est conclusio.

Probatur hoc in auth.ex complexu,C.de incest.nupt. Ex complexu (inquit) nefario,aut incesto,seu dãnato,liberi,nec naturales, sunt nominandi, omnis paternæ substantiæ indigni beneficio,vt nec alantur à patre: & latius in corp. in auth.quib.mod.natural.effic.sui,circ.fin. Vltima siquidem (ait) nos pars legis expectat, vt ipsa competentem suscipiat ordinem,& enumeremus qui neque ipso naturalium nomine digni sunt: Primum quidem omnis qui ex complexibus (non enim hoc vocamus nuptias) aut nefarijs, aut incestis, aut damnatis processerit, iste neque naturalis nominatur,neque alendus est à parentibus, neque habebit quoddam ad præsentem legem participium; quod etiam in authen.licet,C.de naturalib.liber. aperitur,ibi, Sed qui ex condemnato sunt coitu omni protsus beneficio secludantur; cum igitur ij in liberorum conditione includantur qui ex testamento,vel ab intestato eorũ patri succedere valent, gloss. not. in d.l. filiusfamilias, §.cum quis, de leg.1.quod istis spurijs ex damnato coitu suscepis interdictum est, merito ab hac conditione repelluntur,nec substitutum excludunt.

193 Sunt quidẽ hi spurij ex damnato coitu † omnino deplorati status inter alios, suntque abominabiles,ac plurimum exosi,vnde Bonifacius in c.si gens Anglorum, 56.distinct. de tali (inquit)commixtione existimandum est, degeneres populos,& ignobiles,& furentes libidine fore procreãdos:& ad extremum immensam plebem ad deteriora,& ignobiliora vergentem, & nouissime,nec bello sæculari fortem,nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam: idemque scribit Franc.Rip.in l.1.num.19. versi. De spurio probatur,ff.solut.matrim. cumque infames reputẽtur,vt in superioribus dicebam, merito ob ipso
194 rum infamiam ab honoribus † & dignitatibus repelluntur,l.generaliter,§.spurios, ff. de Decur.l.spurij, iunct.l.1. C. de profess. qui in vrb. Constantinopol.lib.12.Io. Lopez.in rep.rubr. de donat.inter vir.& vx.§.38.num. 13.fol. 48. Quamuis hoc circa Doctoratus dignitatem nõ seruari scripserit Bart.in l.1.nu.18. C. de dign. d.lib.12.& cum ferre testimonium pro dignitate habeatur,c.præceptum,32.q.5.gloss.in cap. testimonium,extr.de testib.repelluntur à testi-
195 monio in causis saltem † criminalibus,vel ciuilibus grauioribus: & vbicunque testes omni exceptione maiores esse debent, veluti in casu c. fin.extr.de iur.iur.l.in bonæ fidei,C.de reb.credit.l.admonendi,ff.d.tit.de iu.iur.& similib.vt firmat ibi in rep. Ludouic.Roman. nu.84.quẽ referunt, & sequuntur, Nicol. de Vbald. in d. tract.de success.ab intest.fol.6.col.2.nu.29.uersic.Sequitur,& Matth.de Afflict. in Constit.Si eut accepimus,in 3.not.nu.5.vers.Sed in causa criminali, & sic habenti vnum testem adulteri-
196 num,iuramentum suppletorium † non deferetur,& Nicol.ibi dicit,se id in una causa profana tunc pendente corã D. Auditore Cameræ practicasse,Hipp.de Marsil.sing.273.Notissimum est in iure,vers.Attamen teneas, cumque is cui idem iuramentum suppletorium defertur testis vice fungatur, spurio sibi illud deferri petenti denegaretur,Io.Bapt.Caccialup. de S. Seuerino in d.l.admonendi,vers. Vigesimosexto,Hippol.d.sing.273.vers. Et subdit, Petr. Duen. in reg.358.incip.Filio spurio. Addit.antiq. ad Afflict. decis. 36. Fuit dubitatum, in duodecimo casu: licet idem Caccialup. in d. l. si qua illustris,colum.26. in 6.conclus. C.ad Orfic. dixerit, iudicis arbitrio hoc relinqui, qui ex qualitate bonorum morum expendere debebit, an iuramentum sit deferendum, hancque opinionem sibi placere scribit Hieronym. Cagnol.ibi numero octauo, Et quoniam turpes personæ reputantur,licet frater (vt notissimum est) fratris testamentũ nisi turpi persona instituta quęrelare non possit,l.fratres, C.de inoffic. testam. si tamen frater quempiam adulterinum, aut similem ex damnato coitu susceptũ instituerit,

alteri

197 alteri fratri inofficiosi testamenti quærela † nõ
denegabatur, prout in d.l.fratres, Cynus anno
tauit: Quòd autem legitimatus amplius turpis
persona non dicatur, tradit Andr. Alciat.consi.
11. Dominus Angelus, num.3.lib.4. Cæterum
spuriorum miserabilis conditio inde etiam de-
ducitur, cum nõ gaudeant, §. ex imperfecto pri
198 uilegio † vel beneficio, vt idem Alciat. scribit
consil.33. Licet, num.7. lib. 6. post Nattam in
præcitato §. Viles etiam sint in quibus nobilita
tis fulgor non transit: quamuis igitur ex nobi-
199 li patre orti credantur, ignobiles tamen † re-
manent, Bald.in l.cum legitimè, in fine, versic.
Sed tu dic, ff.de stat.homi.in l.ex libera, in prin.
C.de suis, & legitim.in l.cum antiquioribus, co
lumna quarta, C.de iur.delib.in cap. innotuit,
colum.fin.de elect. Ioan.de Platea, in l. si Sena-
tor, C.de dign.lib.decimo, Florian.de S.Petro,
in l.qui testamentum, ff.de probat. Pet.de An-
char.cons.389. Visis diligẽter iuribus, in princ.
Alciat.cons.38. Puto, num.7.lib.8. Socin. iun.
consil.86. Disputatur, num.19.lib. secundo, An
ton.Gomes.in legib.Tauri, in 9.l. vsque ad 12.
sub num.54.versic. Sed pro concordia. Vnde
200 cum vxor de viri familia † dicatur, l. quicun-
que vbi not. Bar. C.de re milit.lib. duodecimo,
& in Authen.de restit.fideicommiss.in princip.
quod procedit non solum constante matrimo-
nio verum etiam eo dissoluto viduitate perdu-
rante, l.filij, §.viduæ, ff. ad municip. l. quoties,
C.de priuileg. scholar.lib.duodecimo, & l. fin.
C.de bon. matern.radijsque mariti pręfulgeat,
l.fœminæ, ff.de Senat.l.1.C.de dignit.d.lib.12.
si nobilis fœmina spurio nupserit eius nobilitas
201 † obumbrabitur, vt per text.in d.l.fœminæ, di
xit Petr.de Anchar.d.consil.389.in princ.vers.
Nec ex eo. Quòd autem de casata, siue domo,
202 non sint passim † inuenitur, vt videre est apud
Andr.de Isern.in cap.primo, §.naturales, num.
decimo, vers. Et quia naturales, & spurij, tit. si
de feud.defunct. milit. Dyn. in l. cum pater, §.
mater, ff.de leg. secundo, Bald.in l.generaliter,
§.cum autem, num.quinto, C.de instit.& subst.
in l.ex libera, in princ. C.de suis, & legitim. & in
l.fin.ad fin.numero quarto, vbi Iason.num.13.
vers. Prima est, C.de verbor. signif. rursus Bal.
consil. 441. Ad euidentiam præmittenda sunt
quædam, colum.prima, libro tertio, consil. 67.
Filia dictæ concubinæ, in prin.lib.quarto, cons.
319. Matrimonium in articulo mortis, colum.2.
sub num.8.vers. Præterea ille testator, eod.vol.
4. Petr.de Anchar.consil.præalleg.389. Visis di
ligenter iuribus, in princ. Benedict.Capr.cons.
90. Et si viso, num.7.cons.108. Cum vt præsup
ponitur, num.25. Corn.consil.196. In hac, col.
2.versi. Non itaque, lib.3. Socin.sen. cons. 102.
Visis, colum.4.versic. Restat igitur, lib.3. Andr.
Tiraquell.in tract.de Nobilit.cap.15. num.12.
versic. Quibus adstipulatur, vbi allegat concor
dantes, quibus addendi sunt Nicol. Boer.decis.
127. & Iacobinus, num.20.in 1.part. Curt. iun.
consil.157. Præsupponitur in facto, num.2. Ca-
rol.Ruin.consil.145. Quamuis ad aliqua, num.
2.lib.3. & Socin.iun.consil.86. Disputatur, nu.
20.lib.2. Quod multo fortius in filijs legitimis
spuriorum verum esse affirmant tanquam ex
primordiali corrupta materia progenitis, secũ-
dum Bald.in d.l.fin.sub num.4. C. de verbor.
signif. Anchar.d.consil.389.in princ.versic. Ex
quo alibi, Capr.d.consil.108.num.25. & Cur.
iun.d.cons.157.num.2.& 3.
203 Proinde spurij legitimorum gentilitia † insi-
gnia, siue (vt dicunt) arma familiæ ferre non
possunt nisi cum quadam sbarra transuersa in-
cipiente à sinistra, ac ducẽte ad dextram, Bald.
in d.l.generaliter, §.cum autem, in fin. num.5.
versic. Nec possunt, C.de instit.& substit. Ant.
de Butr.cons.54. Videtur primo, Nicol. de V-
bald.in tract.de success.ab intest. num.35. post
eundem Anton.de Butr.& Abb.col.16. versic.
De alio effectu, in c.per venerabilem, vbi etiam
Cardinal.Alexan.in 3.not. qui fil. sint legitim.
Guid.Papæ quæst.580. An bastardus, in princ.
versic. Nec possunt, Nicol. Boer.d.decis.127.
nu.20.& 21.in d.prima part. Andr.Alciat.con-
silio primo, Pro declaratione dubitationum,
num.21.lib.primo. Gabriel Palæott. in d. tract.
de noth.spurijsque filijs, cap.60.num.6.& 7.di
cens id extra Italiam maximeque in Germania
obseruari: & post Petrum Bellugam, & Guliel
mum de Benedict.tradit Andr.Tiraquell.in d.
tract.de Nobilit.cap.15.num.13.versic. Secun-
do quoque, Boerius tamen d.decis.127.ante fi.
concludit de cõsuetudine Delphynatus bastar
dos generis nobilitatem retinere, nomen etiam
ac arma cum aliqua tamen insigniorum diffe-
rentia ferre, & pro nobilibus haberi, reputari-
que: nec in subsidijs Delphynatus contribue-
re, sed prærogatiuis nobilium gaudere, ac si es-
sent legitimi, præterquam in successione paren-
tum, agnatorum, & cognatorum: subdens di-
ctam consuetudinem in illo Regno ferè genera
lem esse, maximè in domibus Principum, Du-
cum, & Comitum, vbi citat Guidonem Papæ,
d.decis.580.nu. secundo, versic. Sed quicquid
sit de iure: Idemque quo ad insignia in Tuscia,
vt illa etiam bastardi ferant, testatur Bar.in tra
ctat.de insign.& armis, num.11. & insignijs, vt
vti possint cum quadã tamen distinctione, scri-
bit Angel. cons. 30. Super primo, colum.1. ubi
meminit se in multis ciuitatibus uidisse spurios
istos de domo appellari, & propterea consuetu
dini stãdum esse: de qua quidem consuetudine
& communi more spurios appellãdi consortes,
& de domo meminit cons.191. Super pũcto, col.
pen.vers. Facit optimè: & ꝙ de casata, domo, si-

ue familia dicantur, ferantque eadem gentilitia insignia, cum Bart. in d. tract. sensit Socin. sen. consil. 102. Visis, colum. 4. num. 8. & 9. lib. tertio, vbi de communi hoc loquendi vsu fidem facit, vers. Tertio, quia, idemque affirmat Nicol. de Vbald. in d. tract. de success. ab intest. numero 37. licet extra Italiam dicat insignia asportari per bastardos cum dicta distinctione, seque ita uidisse in Frācia, Britania, & alijs partib. adiacētib. hocque sibi plurimū placere, ne sordes per errorē inter præcipuos cōpurētur, arg. l. mimæ, C. de Episc. aud. cum simil. de eadē deniq. consuetudine asportandi legitimorum insignia testatur etiam Palæott. in d. tract. de noth. spurijsque filijs, cap. 60. nu. 6. vers. Quid si consuetudinem, Quod verò de iure dicebā (quicquid consuetudo admiserit) ne inquam spurij de domo siue casata intelligantur, verum esse siue in
204 fauorabilibus † siue in odiosis versemur, voluit Anchar. d. cons. 389. Visis diligenter iurib. colum. secunda, vers. Super quo. Ex prænarratis resultat, quòd immunitate Doctori eiusque
205 filijs concessa, in istis spurijs † sibi locum non vendicaret, vt post Gulielm. de Cun. tradit Bal. in l. parentes, sub num. 3. vers. Sed pone, ff. de in ius voc. Raphael. Fulgos. consil. 152. Supposito statuto, colum. 2. non enim filij reputantur, sed extranei, cum patrem habere non censeantur, §. itaque, Instit. de nup. Hinc credidit Io. de Imo. in l. Lucius, §. fin. de leg. 2. & in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ad Trebell. num. 12. versic. Et per prædicta etiam, spurios istos sub lege Pompeia
206 de † parricidijs non includi, & ante eum Specul. in tit. de accus. in prin. licet ipsorum opinio cōmuniter reproberur, contrariumque teneant Alexand. in dicto §. si quis rogatus, nume. 43. vbi Francisc. Rip. in fin. sub num. 73. Bald. in l. ius ciuile, numero quarto, versic. Et illa faciūt, ff. de iustit. & iur. in l. cum acutissimi, numero 8. versic. Item si pater, C. de fideicommiss. in dict. cap. primo, §. naturales, vers. Quæro vtrum pater, & in l. parentes, numero tertio, post Gulielmum de Cuneo, ff. de in ius voc. rursus idem in l. quisquis, columna secunda, C. ad l. Iul. Maiest. in cap. nonnulli, numero decimo, columna secunda, de rescript. & in cap. per tuas, pariter in secunda columna, de probat. Angel. in tract. malefic. in verb. Et ex interuallo, columna fin. versic. Quid si pater, Fortun. in tract. de vltim. fin. illat. 7. Didac. Couarr. in tract. de sponsalib. in secunda parte, cap. octauo, §. sexto, numero secundo, & lib. variar. resolut. 2. cap. octauo, numero tertio, vers. Secundum est considerandū, veraque est opinio ex textu in l. hos accusare, §. omnibus, ff. de accusat. quam sequitur etiam Anton. Gomes. in legib. Tauri, lege 9. vsque ad 12. sub num. 52. versic. Ex quo primo infero. Hinc est etiam, quòd nec sub cautione de non
207 offendendo † ex forma statuti pro se, filijs, & affinibus, ijdem spurij comprehenderentur, secundum Dyn. Rayner. de Forliu. & Alber. in d. l. cum pater, §. matrem, de legat. secundo, Baldumque ibi, in §. volo, versic. Dynus determinauit contrarium, idem Alberic. in tract. statut. parte prima, quæst. 61. Dyn. cons. 6. Diligenter consideratis, Alexand. in dict. §. si quis rogatus, numero 48. versic. Et similiter, ac etiam consil. 60. Visa legitimatione, numero 13. versic. Pro hoc etiam facit, libro secundo, Hippol. de Marsil. in not. 139. Dixi tibi superius, Camill. Borrell. super Pragm. Odia quæ inter coniunctos, §. primo, gloss. tertia, num. 164. versic. Facit ad hoc, fol. 25. Nec sub Pragmatica prædicta de
208 compromittendo † intelliguntur, Alexand. d. consil. 60. num. 9. versic. Hoc præsupposito, libro secundo, consil. 144. Viso statuto, numero tertio, versic. Et per prædicta, ac num. 4. libro 7. post Dynum, & alios quos allegat, Cæsar Vrsi. in addit. ad Afflic. decis. 46. Dictat Regia Prag. numero septimo, Et licet contrarium consuluerit Carol. Ruin. consilio nono, Quæstio prima quæ proponitur, numero tertio, & infr. vsque ad num. 12. libro quarto, cum Alexandro, & alijs prædictis sentiunt Annibal Troysius Cauēsis super eadem Pragm. post prin. vers. Et ideo si esset quæstio, vbi etiam Borrell. de communi opinione attestans. num. 169. vers. Et in terminis nostris, post Io. de Imol. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, vbi Castrens. Robert. Marant. in tract. de ordin. iudic. in 2. par. 2. actu, nu. 20. & 21. Adduntetiam Scribentes spuriorum infeli-
209 citati vt non possint præscribere † illa præscriptione in qua titulus requiratur, cuiusmodi est usucapio, & præscriptio decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes, ut est gloss. not. in l. nemo potest, ff. pro leg. etiā si putassent se legitimos, secundum Bart. consil. 119. D. Dominicus, nū. 4. lib. 1. Bald. in l. nullo iusto titulo, num. 4. C. de rei uendic. Alex. consil. 74. Circa primum dubium, nu. 7. uers. Circa secundū, lib. 3. Socin. sen. cons. 251. Quoniam in præsenti consultatione, col. pen. num. 23. uers. Succedit nunc, lib. 2. Sed bene longissimo tempore si ad sit bona fide etiam ex errore iuris causata, Bal. in l. id quod pauperibus, nu. 35. uers. Et adde q̃ iste spurius, C. de Episc. & cler. & in d. l. nullo, nu. 4. uers. Secundo quæro, Hipp. de Mars. not. 478. Spurius est deterioris conditionis, uersic. Et inter alia, Gabr. Palæot. in d. trac. de nothis spurijsque filijs, cap. 5. incip. Liberum est, nu. 4. Franc. Balbus in trac. de præscript. in 4. part. 4. partis princ. cap. 18. num. 6.

Cæterū (ut desuper dicebā) tā graui odio ac supercilio ius ciuile spurios istos prosequitur, ut non solum à successione ascendentium tā ex
210 linea masculina q̃ fœminina † excluserit, d. auth. quib.

quib.mod.natural.effic.sui,§.ult.& auth. quib.
mod.natural.effic.legitim.circ.fin.l.qui contra,
& Authen.ex complexu,C.de incest.nupt. Ol-
drad.consil.169.Factum tale est,num.1.uersic.
Ad istam quæstionem,Dec.consil.288.Quæri-
tur in effectu,colum.2.num.3.Veronens.cons.
61.Orta iam diu,num.3.Andr.Alciat.cons.37.
Respondetur,num.7.cons.52.Quia,nu.7.lib.
5.consil.23.In causa,num.11.lib.8.consi.223.
Legatum,& cons.14.Agam,num.4.lib.9.Ste-
phan.Bertrand.cons.158.Etiam,num.3.lib.2.
Socin.iun.cons.86.Disputatur in præsenti con
sultatione,num.32.cons.97.Viso puncto,n.2.
lib.2.Et in successione matris spurio prohibita,
nuncupatim Bart.in l.fin.num.4.vers.Quæro
an succedat matri,ff.de his quib. vt indig. post
glo.magnam,in verb.Cum legitimis,circ.med.
in l.si qua illustris,C.ad S. C. Orfic.gloss.in d.
Authen.ex complexu, in verb. Indigni,& in §.
nouissimè,in verb.Admitti,Instit.d. rit. ad Or-
fic.& est tex.in d.§.fin.Authen.quib.mod.na-
tural.effic.legitim.vbi Angel.versic. Vltimò no
ta,Dec.consil.311.In casu proposito, in princ.
Nicol.de Vbald.in d.tract.de success.ab intest.
nu.29.vers.Et vt reuertamur,Gabriel.Palæott.
in d.tract.cap.40.num.quarto,& cap.43.num.
211 primo,& secundo. Quod primo † in comple-
xu necessario,& violento limitandum est, tunc
enim matri successibiles essent, nec ex impro-
bato coitu de iure ciuili progeniti dicerentur,
l.vim passam,ff.de adulter.l.fœdissimam,§.re-
mouet,ff.de postul. Bald.in l.cam quam, num.
25.versic.Et ideo fuit quæsitum à me,C.de fi-
deicommiss.cum vt dixit Azo fons legum, tol-
le voluntatem de medio,& omnis actus erit in-
differens.
212 Secundò limitatur, si mulier † ab eo cognita
fuisset quem virum putabat, iuxt. not.in capit.
cum inhibitio, de clandest. despons. in cap. ex
tenore,qui fil.sint legitim.l.qui contra,C.de in
cest.nupt.probabilis enim error tunc excusaret
& quo ad pœnam mulieris,& quo ad effectum
vt proles possit ei succedere, quemadmodum
in dictis iuribus,& facit quod notatur in cap.1.
§.item si fidelis,quib.mod.feud.amitt. Verum
213 etiam huiusmodi sobolem † alimentis (vt de-
super indicaui) indignam reddiderit, d. Auth.
quib.mod.natural.effic.sui, §. vltra siquidem,
Auth.licet,C.de naturalib.liber.& d. Auth. ex
complexu,Socin.iun.cons.91.Visis, n.18.lib.4.
& cons.16.Ad veram resolutionem,nu.24.eod.
vol.Carol.Ruin.cons.103.Visis legitimationib.
col.fin.num.17.lib.3.Curt.iun.consil.37.Circa
controuersiam,colum.fin.num.6.in fi. Anton.
Gomes.in legib.Tauri,l.9.vsque ad 12.nu.37.
Vt hinc Iacobus de Puteo dixerit cons.60.Ag-
gredienti mihi, columna secunda inter consilia
Laurenti Calcaneij,filios spurios nõ alere,pec-
catum non esse,quem refert Socin.iun. cons.8.
Audio,nu.12.lib.3. Aequitate tamẽ iuris cano-
214 nici † contrarium seruatur, cum his spurijs à
parentibus alimenta prẹstentur,cap.cum habe
ret,vbi Abb.col.2.in vlt.not. de eo qui duxit in
matrim. quam poll. per adulter. Bart. in l. fin.
n.7.vers.Quis erit ergo modus, ff. de his quib.
vt indign.in d.Auth.ex complexu,num.secun-
do,vers.Hoc verum,C.de incest.nupt. Abb.cõ
sil.50.Videtur primo,colum.1.vers.De iure ve
ro canonico,Franc.Aretin.cons.48.Reuocatur
in dubium, col. 2. uers.Sed dubium remanet,
Ludouic.Gozadin.cons.13.In hac causa,num.
47.uers.Non tamen habebat, & nu. 56. Socin.
sen.consil.161.Pro decisione,col. prima, uers.
Quinimo quod est fortius,lib.secundo, Dec.d.
cons.311.num. quarto, uers. Quia filio spurio,
cons.611.Magnificus D. Pandulphus,colum.2.
num.5.uers.Et cum sit differentia, ac in cap. in
præsentia,nu.33.in 3.limit.extr.de probat. ubi
dicit istam æquitatem præualere, & de iure ci-
215 uili etiã attendi † in terris Imperij,post Abb.
in d.cap.cum haberet,in ult.not. & Decius cõ-
munem opinionem esse scribit: prout de eadẽ
testantur,Socin.sen.d.consil.161.colum.prima,
circa princ.Andr.Alciat.in rubr.num.12.uers.
Sed ista responsio, ff.de uerbor. obligat. hanc-
que eandem sequuti sunt, Angel. de Aret. in
princip.de iur.natural. gent. & ciuil. sub num.
6.uersic. Sed aduerte, asserens in facti contin-
gentia apud Regium se ita cõsuluisse, aliosque
amplissimos Doctores eius consultationẽ com
probasse, cum gloss. in dicto cap. cum habe-
ret, ita sentiat, & in §. nouissimè, colum. pri-
ma, in fin. Instit. ad Orfic. idem Aret.in tract.
de testam. fol.27. columna quarta,num. quin-
to,ubi dicit sic iudicatum fuisse per Iudices cu-
riæ Illustris Principis Marchionis Ferrariæ,
Abb. cons. 115. Videtur primo attingendum,
in princip. libro secundo, expressè etiam idem
concludunt, Anton. de Butr. & Francisc. Za-
barell. Cardinalis Florentinus in prẹalleg.cap.
cum haberet,ibidemque Aretinus rationẽ red-
dit, Anton. Corsett. sing. incip. Spurius, il 2.
uers.Et in hoc hodie,Ias. cons.26.Omissis qui-
buscunque uerbosis præfationib. colum.3.nu.
4.uers.Et quamuis aliqui lib.primo,ubi de cõ-
muni sententia meminit, Io.Dilect. Gualdens.
in tract.de arte test.tit.1.cautel.14.num.13.Per.
Ducn.in regul.366. Filius spurius,in quarta li-
mit.Et licet Ioan.de Imol.in l. Lucius, §. 1. ff.
de hæredib.instit.& in d.l.ex facto,§.si quis ro-
gatus,1.colum.6.ad Trebell.Alexan.in l.1. pari
ter in 6. colum.nu.18. in fin. uers. Et hoc quod
dico,ff.sol.matrim.Felin. in cap. eccles. S.Ma-
riæ, columna 16. numero 45. uers. Primus est,
de constit.& Ludouic.de Sard.in trac. de legit.
in 2.part. num. 24. contrarium asseruerint, vt

quælibet lex in suo foro seruetur, quod etiam
dixit Segura, in l.cohæredi, §. cũ filiæ, de vul-
gat.& pupill.substit.fol.24.art.primo, Tamen
priorem opinionem vltra præcitatos sequuntur
Bald. cons.457. Ad euidentiam præmitto, col.
prima, in fin. ante num. 2. vers. Et ita, lib. quin-
to, Claud.de Seysell.in d.l.prima, colum.3. so-
lut.matrim. Paris.consil.64.Iulius, & Vincen-
tius, colum.2.num.9. vers. Et licet, libro 3. vbi
de magis communi opinione attestatur, & alios
citat de magis communi adhuc attestans, Rol.
de Vall.consil.74. Circa primum quæsitum, nu
mero 47. versic. Quia respõdetur, libro primo,
ac de eadem crebriori Fran.Rip.in rubr.de ver
bor.oblig. colum.penult.nu.58. & Anton.Go-
mes.in commentar. ad leges Tauri, in 9.l. vsque
ad 12.sub nu.38.vers.Item adde, fol.87.Quam
uis etiam Bald.in d. Authent. ex complexu, in
216 princ.vers.Tamen hoc, crediderit † in nefa-
rijs incestuosis, ius ciuile incorrectum remane-
re, quem Alexand.ibi in addit. ad Barto. sequi
videtur. Contrarium tamen verius est, vt scri-
bit Nicol.de Vbald.in d.tract.de success.ab in-
test.ante num.33.vers. Et crederem, concludẽs
filium ex quocunque damnato coitu natum a-
lendum esse ex dicta æquitate: quod sibi etiam
voluere, Gabr.Palæot.in d.tract.de noth. spu-
rijsque filijs, cap.46.numero 5.vers. Ego verò
ita sentio, post Garziam in tract. de vltim. fine
iur.num.112.& 114.& Aym.Crauet.cons.219.
Licet datum, num.9. in fi. & ante istos eandem
sententiam tenuerunt, Petr.de Bellapert.Cyn.
Alberic.de Rosat.Faber.Bart. & Salic. in dicta
Authen.ex complexu, vbi dicunt, quòd illa Au
then.non procedit, sed est correcta de iure cano
nico, per text.in d.cap.cum haberet, sed text.in
d.Authen.ex complexu, loquitur in filijs ince-
stuosis, & nefarijs natis ex damnato coitu, ergo
apertè volunt dispositionem d.cap. cum habe-
ret, etiam in eis sibi locum vendicare: & sic e-
tiam concludunt, Segura in d.l.cohæredi, §. cũ
filiæ, fol.34. à princ. 1.colum. & Anton.Gom.
in dictis commentar. ad leges Tauri, d.l.9. nu-
mero 38. vers. Adde etiam, qui etsi Ioann. de
Imol. ad hoc alleget, tamen non dicit id pro
quo allegatur, vt apud eum videre est in d.§. si
quis rogatus, colum.6.vers. Et pro hoc facit ra
tio vna, vbi satis consusè illam materiam per-
217 tractat; Quæ quidem alimẽta prout filijs spu-
rijs, sic nepotibus, pronepotibus, & alijs dein-
ceps ex filijs descendentibus deberi autumauit
Nicolaus in d.tract.numero 33.vers.Et quem-
admodum, argum.l. fin.C. de naturalib. liber.
& §.si quis igitur, Authent.quib.mod.natural.
effic. sui. Hæcque adeo vera ac solida sunt, vt
non possint alimenta per patrem spurijs præstã-
218 da † in testamento prohiberi, Baldus in l. id
quod pauperibus, circ.fin.num.38.versic. Vlti-
mò quæritur, post Dynum quem allegat, quod
dictum pro singulari refert, & sequitur Iason.
consil.26. Omissis quibuscunque, colum.3. nu.
4.vers. Vbi fortius concludit, lib. primo, Aym.
d.consil.219.in 4.dub.num.7. Quinimo licebit
219 patri donare, vel legare spurio † pro alimen-
tis, vt ex ratione d.cap.cum haberet, tenet Bar.
in d. Authen.ex complexu, num. secundo, vers.
Ex quo dixi, quod pro cautela affert ipse Bart.
in d.l.fin.numero septimo, vt dicat, relinquo fi
lio spurio meo in eius vita fundum pro suis ali-
mentis, & post mortem sit suorum filiorum,
quibus pro alimentis relinqui potest, d.l.fi. C.
de naturalib. liber. Anton. in addit. ad Angel.
Aretin. in princip. Instit.de nupt. Ioan. Lopez
in rep.rubr.extr.de donat.inter vir.& vx.§. 50.
220 num.27. In tantum quòd si simpliciter † spu
rijs relinquatur, in causam alimentorum reli-
ctũ cẽsetur quorum capaces sunt si illis egeant,
Paul.de Cast.consilio quinto, Quicquid dica-
tur, colum. secunda, num.6.vers. Videndum est
igitur, lib.primo, in dubio enim aliquid ob eam
causam factum præsumitur ob quam fieri opor-
tebat, l.si cum dotem, §.si pater, ff. sol. matrim.
l.cum te, à contrario sensu, C.ne vxor pro mar.
cum simil. relictum etiam secundum qualitatẽ,
& intelligentiam personæ cui fit censetur factũ,
arg.l. plenum, §. equitij, ff.de vsu & habit.l.cum
hi, §.in annos, ff.de transact. Et quamuis Lant.
Calcan.cons.59.colum.3.in fin. scripserit, reli-
ctum; vel donatũ spurio in causam alimentorũ
non cedere nisi expressè dictum fuerit, tamẽ ab
opinione Bartoli recedendum nõ est, quam se-
quuntur, Ioan.Bapt.Caccialup.de S. Seuerin.
consil. 212. Quiriacus de Ancona, col. 2. circa
princ. vers. Posset replicari, inter consil. Cornei,
lib.3.Aym.Crauet.d.cons.219.nu.8. tenebun-
221 tur autem hi spurij cautionem † de restituen-
do post ipsorum mortem præstare, arg.l. in om
nibus, ff.de iudic.& tit.ff.vt leg.nom.cau.quod
ex Aym.d.cons.219.nu.8. declarandum est, dũ
allegat Bald.cons.175. Casus super quo consi-
lium iure postulatur, col.2.nu.2.& 3.lib.3.

Huiusmodi insuper alimenta splendidè attẽ
ta patris qualitate nõ debebuntur, sed secundũ
educationem de iure naturæ ad quam ius cano
222 nicũ † respexisse, aperit tex.in d.c.cũ haberet,
Iac.de Put.inter consil.Calcan.cons.62. col.5.
circ.med.Aym.d.nu.8. Sique pater filio spurio
vnum magnum Podere (vt Doctorum verbis
vtar) pro alimentis relinqueret, quod modum
alimentorum transcenderet attenta patrimonij
quantitate, & personarum conditione, quæ in
his attendi debent, l.si quis à liberis, §.denique
ff.de liber.agnos. valebit relictum usque ad mo-
223 dum † alimentorum, & nõ ultra, l. Lucius, ff.
de exercit. Nicol.de Vbal.in præcit.tract. num.
32. col. 2. in excessu uero hæredibus testatoris
appli-

applicaretur, pro non scriptoque haberetur, si-
cut in simili dicitur in l. vnic. C. de caduc. toll. se
cundum Bald. notabiliter in l. eam quam, num.
41. vers. Pone dicit Decretalis, C. de fideicom.
Sed in hoc distinguendum videtur, vt per Bart.
d. consi. 119. Dominus Dominicus, num. 3. vi-
dendusque est idem Bart. in l. hæreditas, num. 1.
C. de his quib. vt indign. Quòd autem non refe
rat si in modico alimenta excedat, Paulus de
Castr. scribit, cons. 285. Ad primum, in fin. vers-
sic. Quatenus, lib. 2. Sed an pater vel hæredes te
neantur alere ex fructib. & redditibus istos spu
rios, vel teneantur vendere proprietatem, & q̃
solum ex redditibus absque eo quòd proprie-
tatem vendere teneantur, est cõcludendum, per
text. in l. qui bonis, ff. de cess. bon. Ant. Gomes.
in commentar. ad leges Tauri, l. 9. vsque ad 12.
num. 40. vbi declarat in fin. Quid si spurius ab
eo cui pater aliquid vendidit, illud emerit, nun-
quid actus teneat, vel in fraudem venditio facta
censeatur? glos. in l. qui testamentum, in verb.
224 Modum, ff. de probat. tenuit fraudem † non
præsumi emptionemque valere. Contrarium di
sputando sensit Iacobus de Beluisio, quem refe
rendo sequitur Bart. in l. si is qui ex bonis, nu. 4.
ff. de vulg. & pupill. substit. Bald. cons. 75. Spu-
rio per interpositam personam, col. 1. lib. 2. Vl-
terius quærendum est, an institutus à patre spu
rij, possit filium ipsum spurium præmortui testa
toris instituere? in hoc Bar. in d. l. si is qui ex bo
225 nis, nu. 3. vers. Secundò quæro, concludit † in-
stitutionẽ valere omnis suspicionis fraude ces-
sante, l. edicto, §. sed hæredem, ff. de alien. iudic.
mut. caus. fact. quem ibi sequuntur Io. de Imol.
Castrens. & Alex. num. 7. eandemque cõclusio-
nem confirmant, ipse Alex. cons. 51. Viso the-
mate suprascripto, col. 2. num. 3. in 2. dub. lib. 2.
post Specul. & Ioan. Andr. in tit. de success. ab
intest. §. 1. vers. Sed quid si pater instituit, & Bal.
in d. l. eam quam, num. 54. vers. Ex his infertur,
C. de fideicom. Alberic. de Rosat. in auth. licet,
prope fin. C. de naturalibus liber. Salic. in l. 2. in
fin. q. eod. tit. Cepoll. Veronens. cautel. 38. Nũc
videamus, col. fin. in fin. vers. Vndecima cautela
est, Ludouic. de Sard. in tract. de naturalibus li-
ber. cap. pen. incip. Secundò videndum est, tit.
de cautel. circa legitimat. num. 12. Curt. iun. con
sil. 6. Circa has quattuor dubitationes, colum.
nona, num. 19. versic. Istud probo in simili, vbi
communem opinionem esse dicit: de eadem-
que communi calculo recepta conclusione te-
statur etiam Ant. Gomes. in dictis Commentar.
ad leges Tauri, l. 9. vsque ad 12. sub nu. 18. vers.
Sed nullus eorum est bene tutus, fol. 78. arg. tex
tus iunct. glos. in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poss.
text. in l. sed si plures, §. filio impuberi, ff. de vul
gar. & pupill. substit. tex. in l. eius qui in prouin-
cia, §. an. ff. si certum pet. textus in l. prima, §.
præterea, ff. de separ. bon. text. in l. fin. in fin. C.
de inoffic. testam. text. qui melior est de iure, in
§. 1. Instit. de hæred. qualit. & differ. Ad idem-
que faciunt alij complures textus notabiles, sci-
licet in l. qui Titij testamentum, ff. de his quib.
vt indign. in l. post legatum, §. qui accusauit, in
princ. eod. tit. in l. 3. C. de petit. hæredit. & in l.
cum autem, §. fin. versic. Ponamus, ff. de ædilit.
edict. Est tamen aduertendum ad id quod scri-
bit Ludouic. de Sardis in d. cap. pen. num. 12.
quòd licet probari non possit de fraude, verè ta
men fraudem esse: hocque tendere in interitum
salutis æternæ, & tam rogantem quàm rogatum
teneri ad restituendum venientibus ab intesta-
to quibus hæreditas debetur. Et ideo melius es-
se, quòd illum suum amicum nihil ei dicendo
instituat, tunc enim posset tutè spurius hæres
institui, hocque approbasse Gulielmum in Spe
cul. d. tit. de success. ab intest. §. 1. vers. Sed quod
si pater: hancque optimam cautelam esse, sed
perrarò amicos ita fideles inueniri: Quamuis
Gomesius in præcitato loco de hac conclusione
siue cautela dubitare videatur, vt inquam pater
non sit tutus, etsi illam communem dixerit. Cæ
terum hi ex punibili coitu spurij non omnis so-
lum successionis siue paternæ, siue maternæ, tã
ex testamento quàm ab intestato penitus inca-
paces existunt, sed etiam nec ius vllum agnatio
226 nis aut cognationis † cum patre matreve, nec
inter seipsos seruant, Alexand. cons. 174. Super
eo de quo quæritur, col. 2. num. 3. libro 5. ita vt
nunquam sibi inuicem ab intestato succedant,
Dec. cons. 311. In casu proposito, col. 1. ante nu-
mer. 2. quam quidem conclusionem dum Ga-
briel. Palęottus in d. trac. de noth. spurijsque fi-
lijs cap. 43. nu. 2. confirmare intendit, malè for-
tè in Regia Curia iudicatum olim fuisse scribit,
vt apud Afflict. decis. 96. Fuit in sacro Consilio
dubitatum, nu. 15. spurium scilicet fratrem suo
vterino fratri spurio succedere. Sed quãuis con
tra sententiam Sacri Consilij plures senserint,
inter quos Dyn. in tract. de success. ab intest. dũ
de transuersalium ab intestato successione per-
tractat, vers. De incestuosis & nefarijs, Matth.
de Matthesil. in eod. tract. fol. pen. vers. Secun-
dum membrum principale, Benedict. de Barsis
in tract. de filijs non legitimè natis, in 4. chart.
Hostiens. in Summ. tit. qui fil. sint legitim. circa
princ. Io. Fabr. in l. si qua illustris, C. ad S. C. Or
fic. vbi Hieronym. Cagnol. nu. 46. Ang. de Are-
tio in §. vulgo quæsitos, num. 1. vers. In hoc ta-
men articulo, Instit. de success. cognat. Alex. d.
cons. 174. Super eo, col. 2. lib. 5. Benedict. Capr.
cons. 1. Circa quod etsi videatur, nu. 17. & con-
sil. 108. Cum vt præsupponitur, num. 22. Ioan.
de Anao. cons. 95. Visis & ponderatis, colum. 2.
post num. 1. vers. Tamen cõtrarium puto, Abb.
cons. 50. Videtur primo, col. 1. vers. Nec potest
dici,

dici,lib.2. Laurent. Calcan.conf.58.Requisitis, & conf.60. Aggredienti mihi, rursus Alexand. conf.57. In casu præmisso, col.2. in fin.sub nu. 3.vers. Et præcipuè hoc procedit, lib.4. Dec.d. conf.311.In casu proposito, circa princ. Aym. Crauett.conf.138.Decessit Martinus, col.2.numero 6. & 7. dicens Doctores in hoc conuenire,expressecque idem voluit Afflict.in præalleg. decis.96.nu.11. versic. Ego autem per illas ra-
227 tiones: Nunquam tamen tanti Senatus † & Consistorij sententiam spernendam fore arbitrarer, cum pro ea non desint Scribentium autoritates, nam quòd spurius natus ex damnato coitu fratri spurio vterino pariter ex damnato coitu suscepto succedat, tenuerunt Cyn. in authen.itaque,C.commun.de success.vers.Tertio casu, Ang.in auth.quib.mod. natural. effic. sui, §.fin.circa pen.col.Io. Petrutius de Monte Sperello celeberrimus Doctor Perusinus in d.l. si qua illustris,ibidemque Raph. Fulgos. & substantialis Iurisconf. Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino eius discipulus, dicens in hac opinione per annos quadraginta perstitisse, idem quoque consuluerunt Philipp. de Corsinis de Florentia, & Torellus de Prato ac ipse Io. Petrutius,consenserecque Nicolaus de Rabat Rotæ Romanę Auditor,ac etiam Nicol.de Vbald. prout ipsos excepto Angelo refert Afflictus in d.decisione. Idem quoque de iure responderūt Corn.conf.234.Pro decisione,col.2.in fin. nu. 6.vers. Tamen inter se, lib.4.dicens sic sensisse Dynum in d.l.si qua illustris, seque legendo cū prædictis pertransisse, vbi etiam de Bartolo meminit: Curt.iun. conf.123. Contra consilium, num.2.& 3.vers. Nam huic motiuo: His omnibus addendi sunt omnes Domini Consiliarij illius temporis, quo Dominus Lucas Tozzulus Romanus in Sacro Regio Neapolitano Consilio præsidebat: adeoquòd si nominum fiat calculus,cettent Scribentium agmina;cumque Sacrum Consilium æquitate nitatur,nō mirum si Cyno annuens Ioannis Petrutij & Caccialupi opinionem bis comprobauerit; cum Sperellus vir integerrimi fuerit iudicij, vt sæpè Corneus, & nuncupatim d.conf.234.nu.6.testatur; Caccialupus autem Iurisconf. extiterit maximę autoritatis, quam attendendam esse de ipsomet Ioan.Baptista honorificè loquens Carol.Ruin. conf.3.De duobus,nu.18.vers. Quinimò,lib.2. scribit,sed de his hactenus.

Quid autem de spurijs progenitis ex coitu non accusabili nec punibili de iure ciuili dicendum erit? & huius quidem difficultatis resolutionem aliqui inde pendere autumant,an ex cōiugato & soluta ortus nullis existentibus filijs ex legitimo matrimonio susceptis, possit patri saltem ex testamento succedere? Super qua dif-
228 ficultate multi crediderunt † huiusmodi filium patri ex testamento succedere nequaquam posse, vt scribunt Odofred. Salic. & Ang. in l.1. C. de concubin. Bald.consil. 267. Ad euidentiam præmitto,col.1.lib.1.Ioan. de Anan.in cap.2.de adulter. Alex.conf.60. Visa legitimatione,num. 16.lib.2.Iaf.conf.39.In præsenti consultatione, col.1.vers. Tertiò facit,lib.3. Dec.conf.306. In casu proposito,num.2.& infra Ludouic.Gozadin.consil.21. Videtur dicendum,col.5.nu.23. vers.Septimò & fortius, Per.à Placa in epitom. delict.lib.1.cap.41.num.35.Catell. Cott.in memoralib.in verb.Spurius si intestato decesserit, in 1.part.Didac.Couarr.in epitom. de Sponsalib. in 2.part.cap.8.§.5.nu.15.vers.Tertia conclusio,Iacob.Menoch.conf.60. Longo studio, num.16.lib.1.Natta conf. 421. Est considerandum,colum.2.num.4.libro 2.Guid.Pap. decis. 280.Titius coniugatus, ante numer. 2. dicens ita vidisse iudicari in illa Curia Parlamenti de anno 1434.

Et omissis multis quæ per Scribentes longa admodum, sed inutili verborum serie afferuntur,Probatur hæc opinio in §.fin. auth. quibus mod.natural.effic.sui,vbi disiunctiuè dicitur, q filius natus ex incestis aut nefarijs, aut damnatis complexibus,non est filius nominandus,nec à patre alendus;idemque habetur in d.auth. ex complexu,C.de incest.nupt. Sed omnis coitus damnatus de iure ciuili reperitur præter eum qui cum coniuge vel concubina habetur; ergo spurij isti ex coniugato & soluta tanquam comprehensi in damnatis complexibus, succedere non poterunt; idem probatur in §. discretis igitur,vers.Si verò effusa,d.tit.quib.mod.natural. effic. sui, vbi disponitur quòd filijs natis ex eo qui plures habet concubinas,nihil pater potest conferre,& tamen talis coitus quamuis damnatus non est punibilis.

229 Licetque cōtrariam opinionem † tenuerint, Dyn.in rubr.ff.de concubin. Paul.de Cast.consil.34. Super primo dubio,col.3.versic.Sed hic non duxit,num.4.lib.2. Alex.conf.139. Eleganter fuit consultum,col.fin. vers. Plus dixit Paulus de Castro,lib.1. Ang.Aretin.in §.nouissimè, sub num.6.in eius pulcherrima distinctione,Instit.de S.C.Orfic. Socin.sen.conf.148. Memini, col.2.num.3.lib. 1. vbi Baldus de Bartolinis in, eius subscriptione in fin. Aym.Crauett. consil. 166. Licet plurimi, col.1.num.2.lib.1.Soc.iun. conf.130.Diligenter considerata, col.1.num.5. lib.2.Rol.de Vall.conf.74. Circa primum quęsitum,num.12.& infr.lib.1. Io. Cephal.conf.48. In causa quæ vertitur,num.25.vers.Aut igitur, lib.1.Gabriel Paleott.in tract.de noth.spurijsq. filijs,c.42.nu.5.Ioseph.de Ludouicis in decisionib. Vmbriæ,decis.18.num. 28. & idem sibi voluit Salic.in d.auth.ex complexu, num.2.vers. Quæro de quibus filijs, C.de incest. nupt. & in

d.l.

d.l.si qua illustris,hæcque sententia fortasse cõ
munis erit ex ijs quæ tradit Didacus.

Prior tamen Odofredi opinio, & aliorum
230 præcitatorum † verior est, vt testatur Decius
d.cons.306.num. 6. & idem Didac. Couarr. d.
§.5.ante nu.17. dicens coitum hunc verè adul-
terinum esse,ex l.1.C.de adulter.citans Sanctũ
Thomam,& Caietanum,22.q.154.artic.8.nec
præterierim secundum hanc sententiam con-
suluisse Dominum Hermandotium Iuriscon-
sultum præclarissimum relatum ibidẽ per eun-
dem Decinm,ac etiam Petr.de Ancharano, vt
non sic de facili admiserim opinionem affirma-
tiuam esse communem.

Porrò quòd pater nõ possit spurio relinque-
231 re † qui natus sit ex coitu damnato non puni-
bili tenent Azo in Summa,C. de naturalibus li
ber.col.2.sub num.6. vers. Qui autem ex dam-
nato est coitu,Bart.in l.fin.num.3.vers. Quæro
an istis spurijs,ff.de his quibus vt indign. Oldr.
cons.196.Quidam nobilis,in 1.dub. Abb.in c.
tanta,qui fil.sint legitim.Paul.de Cast. in l. pe-
nul.num.2.versic. Sed si essent spurij, C.famil.
hercisc.& esse de mente Baldi cons.206. Casus
talis est,quidam A.habebat,colum.2.lib.3.scri
bit Natta d.cons.421.Est considerandum, nu-
mer.4.lib.2.

Prædicta autem non procedunt in successio-
ne ex linea materna, hi enim spurij ex coitu nõ
232 punibili de iure ciuili † progeniti ascendenti-
bus per lineam fœmininam siue maternam suc
cederent,l.1.§.sed si vulgo,ff. ad S. C. Tertull.
& §.nouissimè,Instit.ad S.C. Orfic. etiam si le-
gitimi extarent, secundum Ang. in §. fin.auth.
quib.mod.natural.effic.sui. Quod verum est in
matre non illustri, sed si legitimi non adessent
matri etiam illustri adhuc succederent, vt pro-
batur in d.l.si qua illustris,ibi,Iustis liberis exi-
stentibus aliquid penitus ab illustribus ad spu-
rios perueniat,à contrario sensu,& videtur sen
sisse gloss.in d.§.nouissimè,dum dicit, Vbi ma-
ter erat illustris tunc enim cum legitimis ab in-
testato veniunt,& tradit Nicol. de Vbald. in d.
tract.de success.ab intest.num. 28.vers. An au-
tem, Et ratio est, nam respectu matris, & con-
iunctorum per matrem cognatio datur, l. si su-
specta,§.1.ff.de inoffic. testam. d.§. nouissimè,
& l.hac parte,l.si spurius,ff.vnd.cogn.

Nunc si quæramus,an quod disponitur in d.
§. si quis rogatus, circa naturales, in istis filijs
ex coitu non accusabili, nec punibili de iure ci-
233 nili,locum sibi vendicet, concludendum † est
locum non habere,tum quia verè naturales nõ
sunt ex ijs quę in superioribus inspeximus,tum
etiam qui patrem honestè demonstrare non
possunt pro vulgo conceptis habentur,l.vulgo,
ff.de stat.homin. ipsorumque,nec respectu pa-
234 tris, vel coniunctorum ex linea paterna † vlla
est agnatio, Bart.in l.tutelas,col.fin.versic. Aut
enim accipis,ff.de capit.dimin. & in l. pronun-
ciatio,§.familiæ,num.1.vers. Sed vulgo quæsi-
ti,ff.de verb.sign. Bald.in l.hac consultissima,§.
ex imperfecto,num.7.vers.Et cum bastardi,C.
de testam.in l.certum,col.4.num.8.vers. Sequi
tur videre,C. vnd. legitim. & in l. ex libera, in
princ.per illum text.C.de suis & legitim. Natt.
d.cons.421.Est considerandum,num.6.& 7.li-
bro 2.facit text.in d.l.si spurius,ff.vnd.cogn. Si
spurius(inquit Vlpianus) intestato decesserit,
iure consanguinitatis aut agnationis hæredi-
tas eius ad nullum pertinet, quia consanguini-
tatis itemque agnationis iura à patre oriuntur:
proximitatis verò nomine mater eius aut fra-
ter eadem matre natus bonorum possessionem
eius ex edicto petere potest. Vt sit concluden-
dum in materia successionis vbi iura de natura-
235 libus† loquuntur de proprio intelligi,stricte-
que naturali assumpto, Quod dicit Natta con-
sil.623.In præsenti controuersia contingit, nu.
7.vers.Potest etiam, lib. 3. Et certè pauci sunt
qui verè naturales sint, propter multa quæ in
concubinatu requiruntur,l. in concubinatu, ff.
de concubin.vt dicebat Bald.cons.456.Recolo
me consuluisse,num.10.vers. Item pauci sunt,
libr.quinto.

Hæc tamen conclusio limitari fortè posset in
casu super quo de iure respondebat Andr. Al-
ciat.cons.42.Testamenti hæc sunt verba,col.1.
num.2.lib.9.

Ex prædictis liquido colligi potest, sub con-
ditione tacitè subintellecta si sine liberis deces-
serit, iuxta huius contextus dispositionem, di-
ctę l.cum acutissimi,& d.l.generaliter,§.cum au
236 tem, spurios nequaquam † comprehendi, vt
scribunt Bald.in præalleg.l.cum acutissimi,col.
2.& d.cons.456.col.2.sub num. 12. vers. Dico
quòd hoc non est verum,eod.lib.5.Ang.in d.§.
cum autem,quẽ sequitur Alex.in d.l. ex facto,
§.si quis rogatus,num.7.& Rol.de Vall.consil.
74.Circa primum quæsitum,nu.36.vers. Hinc
etiam videmus,lib.1.

Secundus verò casus principalis est, quan-
do de naturalibus filijs loquimur in seruitute
conceptis, nunquid sub expressa conditione si
sine liberis decesserit ad substituti exclusionem
comprehendantur? Et ex mente Bart. duo ca-
sus in proposito considerandi sunt:Primus est,
cum naturales filij in figura matrimonij conce-
237 pti reperiuntur, & tunc concludendum † est,
naturales istos in dicta conditione ad substitu-
tum excludendum intelligi,ita dicunt, Bar.co-
lum.1.num.2. & ante eum Cynus in d. l. ex fa-
cto,§.si quis rogatus,vbi etiam Ang. Alex. col.
2.sub num.4.vers. Pro hoc etiam facit,& Fran-
cisc. Rip.num.6.ff.ad Trebell.Abb.in c.in præ-
sentia,ibidemque Philipp. Decius num. 30. in
fin.

fin.vers.Alij verò filij,extra de probat.idẽ Dec. in d.l.generaliter,num.20.versic.Dictum tamẽ Bartoli,C.de instit.& substit.ac Gabriel.Palęottus,in d.tract.de noth.spurijsque filijs, cap.14. ante num.7.

Probatur hæc conclusio: nam ij tantum substitutum sub hac cõditione si sine liberis decesserit excludunt, qui valent ex testamento, vel ab intestato succedere,gloss. in l. filiusfamilias, §.cum quis,de leg. 1. sed naturales filij in figura matrimonij progeniti ex testamento ab intestatoque matri ac patri succedere possunt, Instit.de seruili cogn.in princ. ergo liberi isti substitutum excludunt.

Confirmatur ex l.cum pater,§.volo,& l. Lucius Titius,§. fi.de leg.2.ex d.§.si quis rogatus, il 1.& denique per text.in l.fi.ff. de iur.delib.vt vera ac communis sit conclusio.

Alter casus est,quando filij in seruitute con-
238 cepti ac progeniti fuerunt extra figuram† matrimonij,& in hoc secundo casu, Cyn. Bart.numero 2.Ang.in princ.vers.Et intellige, Alexan. num.4.ac in princ. dicens esse communem opinionem,in d.§.si quis rogatus,Francisc. Tigrini,& Salic.in d.l.generaliter, §.cum autem, ac Ioan.de Imol.in d.l. Lucius Titius,§. fin. & in d.c.in præsentia,tenent, liberos istos ad substituti exclusionem non prodesse,cum spurij sint, l.ex libera,C.de suis & legitim.proindeque nõ sint filij nominandi, sintque insuccessibiles,authen.ex complexu,C.de incest.nupt. & (vt diximus) ij tantum substitutum in proposito excludunt qui ex testamento, vel ab intestato successibiles sunt, iuxta d. gloss. in d.§. cum quis, quam ibi, & alibi Scribentes frequenti calculo sequuntur.

Huic rationi ex Doctorum intentione multipliciter responderi potest, Primò, textum in d.l.ex libera,non obstare,loquitur enim quando mater erat libera, vnde sequitur, quòd ipsa etsi patrona serui patris fuisset, cum eius seruo non potuisset matrimonium contrahere,l. si patrona,ff.de rit.nupt.l.3.C.eod.tit.ergo non poterat esse concubina serui; & propterea sequitur, quòd ex patrono & serua progeniti spurij dicuntur: nos autem loquimur in serua concubina cum qua patronus potuisset matrimoniũ contrahere,l. vxorem, cum auth. ibi posita,C. de incest. nupt.& sic filij ex dicta serua concubina per patronum suscepti, naturales non autem spurij dicuntur,gloss.in l.fin.ff.de iur. deliber.& in auth.incestas,C.de incest.nupt. patronus enim seruam in concubinam retinere potest, l. fin. C. de manumiss. ergo isti naturales excludere debent substitutum, & ita Francisc. Rip.dicebat.

Secundò ex Decij intentione responderi potest, in contextu illo non exprimi ex libera, & seruo conceptum spurium esse, sed velut spurium haberi: vnde nullum simile est idẽ,l.quod Nerua,ff. depos.& sic textus videtur loqui illo particulari respectu, vt filius Decurionis non reputetur,nõ autem quòd absolutè & indistinctè spurius sit.

Tertiò,dicebat idem Philipp. Decius,quòd cum textus de progenito ex libera loquatur, ergo in seruitute nequaquam natus est cẽsendus, l.partum,C.de rei vendic. vt in terminis propositæ quæstionis allegari non meruerit.

Et aduersus Cyni, Bartoli,aliorumque sen-
239 tentiam ex prænarratis responsionibus† concludunt negociumque resoluunt, Francis. Rip. in d.§.si quis rogatus, num.6.vers. Cæteri autem,Abb.num.13.& Dec. in d.c.in præsentia, num.30.de probat.vbi etiam Petr.Paulus Cardinalis Parisius,num.42.rursus Decius in d. l. generaliter,§.cum autem,num.20.vers.Sed responderi potest.

Ego tamen non auderem iudicando,vel cõsulendo à priori opinione † recedere, quæ non solum communis est,vt ex Alexandro Imolensi dicebam, prout communem etiam esse dixit ipsemet Ripa,licet illam impugnet, verum etiã ipsam magis communiter receptam conspici testatur Gabriel Cardinalis Palęott. in d.tract. de noth.spurijsque filijs,cap.13.numero 2.qui eandem tum ibi,tum etiam d. cap. 14.num. 6. versic. Hi conditionem illam,fol.34. pertinaciter,sed iudicio meo (ni fallor) rationabiliter sequitur.

Licet enim is qui ex liberis matre & seruo patre natus sit,liber ipse oriatur,tamen negari nõ potest ipsum ex seruili concubitu natum dici, vt exprimit Imperator,Instit.de seruili cogn.in princ.versic. Vel dum mulieres, non siquidem (vt Palęott. inquit) sic licet argumentari, cum qui liberam matrem habuit, qui & liber nascitur, ideo semper in libertate susceptum dici: aliud nãque est liberum nasci, aliud ex ingenuo matrimonio prodijsse: Nam qui alterum parentem,vel patrem,vel matrem seruos habuit, semper is dicetur in seruitute susceptus, tamet si fortasse is ex ventre liber in lucem editus fuisset,d.tit.de seruili cogn.

Cum itaque videamus natos ex hac seruili coniunctione quandoque naturales dici, l.fin. ff.de iur.delib.d.l.Lucius,§.fi.de leg.2.& l.omnes,§.Lucius,quæ in fraud.credit. quandoque spurios vocari,l.vnic.vbi Bal.C.de mulier.quæ se propr. seru.iunx.Ang.in l. Diuus, cum gl. de captiu.& postlim.reuers.& d.l.ex libera,cur nõ sequamur eam distinctionẽ quæ æquissima est, & in liberis quoque hominibus eodem ferè pacto seruatur, vt si se sub quadam coniugij imagine cognouerint naturales filios edidisse, sin minus spurios, & illegitimos dicantur susce-

pisse?

pisse? Hinc ratio Ripæ confunditur,& Decij responsiones tolluntur, quas & ipsemet Francis. Rip.aliter submouet,quãuis per eum dicta relatu digna non existimem. Distinctionemq. istã Iustinianus sanè significauit,qui expresse ex seruili consortio natos ad successionem vocans,atque illos alijs iustis filijs æquiparans, à cæteris qui non ex consortio prodierunt separasse videtur,d.tit.de seruili cogn.in princ.cum glos.in verb. Veniant,in fin. & Afflict.decis. 203. Vult dispositio, num.2. Serui etenim cum pro mortuis habeantur,l.quod attinet, de reg.iur. matrimonium inspecto iure ciuili contrahere nequeũt,nec legitimos filios procreare, l.3.C.de
240 incest.nupt. Si tamen ij inter se certo ritu† coierint,naturales filios & ipsi parere apti sunt, d. l.Lucius,§.fin.de leg.2.& d.l.ex facto,§. si quis rogatus, ad Trebell. Nam cum lex eis iustum omnino matrimonium interdixerit, certam tamen coniunctionis speciẽ concessit ad veri matrimonij similitudinem, d. tit. Instit. de seruili cogn.in princ.innẽta d.glos.in verb. Veniant,in fin.quam contubernium,seu cõsortium appellauit,l.serui,C.de adulter.l.fin.C.de seru.fugitiu. voluitque ex his veluti imaginarijs nuptijs natos naturales dici, Ioan. de Imol. in d.l. Lucius, §. fin. Alexand. in d. §. si quis rogatus, in princ. Quòd si hanc consortij rationem negligentes alijs temere mulieribus iungi vellent, tunc perinde ac liberi homines qui connubij iura non seruant spuriam & ipsos progeniem parere decreuit,d.l.ex libera,C.de suis & legitim. l.vnic.C.de mulier,quæ propr.seru. hæc de seruili consortio Palæottus d.cap.13. ad hanc crebriorem sententiam coadiuuandam eleganter scripsit;quod certè negocium non minus egregiè Franciscus Connanus absolutum reddidit lib.Commentar.iuris ciuilis,10.cap.1. sub numer.5.fol.745.colum.1.& 2. Non denique pręterierim Gabrielem Palæottum Iurisconsultum grauissimum Decio eiusque sectatoribus maculam inurere,quòd in Abbatis sententiam iuris manifestum errorem continentem pedibus ire ausus fuerit,error enim in Abbate Siculo licet excusari fortasse possit, in Philippo tamen Decio reprehendi debet, cum indignius sit er-
241 rorem † comprobare quàm ab initio errore imprudenter labi: Decium ego non reprehensione,sed magis admiratione quadam dignum existimo, cum non passim aliorum opiniones imitari,sed illis resistere, ac nouas intelligẽtias subtili inuestigatione afferre proprijs viribus
242 molitus fuerit: alienis nanque vestigijs semper inhærere,& serperastris(vt ait Varro) eum vti, qui per ætatem stare possit,atque ingredi, non modo turpe est,sed periculosum valde, cũ non facile eorum vires coalescãt qui alienis pedibus incedunt,alienis manibus pugnant, alienis oculis vident, aliena lingua (vt multis contingit)loquuntur, sui demum obliti alieno spiritu viuunt: Quod abhorruisse Decium in suis commentarijs liquet,eius ingenij vim & secunditatem honori æternitati ac gloriæ consecrando: prout non minori gradu felicitatis & eruditionis in eius responsis veritatis lumina effudit. Aemulatio igitur qua in subsellijs Decius vsus fuit,perennem ei laudem peperit propriæque virtutis incrementum, vt mihi absurdum
243 hoc loco meminisse eius fabulæ† non videatur,quę apud Alexandrum ex Aphrodisiade legitur: In lucem siquidem ediderat Venus Cupidinem,mirabatur dea quòd multos post mẽses à natali die nihilo auctior fieret Cupido: Quæ causa eius moraretur incrementa neque intelligebat, neque quid facto opus foret prospiciebat,Fatidicam itaque anum Themin adit consulit, responsum accipit, non ante illum iustos auctus habiturum quàm Venus alterum filium peperisset in cuius æmulationem ille succresceret. Venus responso Themidis accepto, in Martis dulcem complexum prolabitur, filiũ alterum parit cui nomen Anterotis imponit. Tum verò mirum dictu,quàm subitò quam feliciter adolescit ille. Certatim dixeris alterum in alterum contendere vter pulchrius ac præstãtius se porrigat. Mirantur dij cæteri, tum verò in primis parentes tam egregiam prolem exurgere. Ex iis intelligere expedit, nulla præclara ingenia posse ingentes profectus facere nisi habeant antagonistam(vt Græci dicunt) qui cum decertent,qui cum colluctentur. Cæterum nullus stimulus acrius currentem vrget, quàm si æmulus riualisque nobis obiiciatur, qui cum nobile illud ad famam, ad gloriam,ad æternitatem certamen suscipiatur, friget enim nescio quomodo omnis generosa actio, quæ citra contentionem proposita est. Mulieres quę magnos amoris stimulos subdere amatori cupiunt, nullum ad hoc præsentius instrumentum habent, quàm ęmulationem suspicionemque animo amantis iniicere,subitò nanque ęstuare illum verius insanire perspicies.

HYPOTHESIS.

Filij tam in expressa quàm in subintellecta conditione an requiratur, quòd succedant explorari: Et l.cohæredi,§.cum filiæ,ff.de vulg.& pupill.l.Statius Florus,§.Cornelio Felici,ff.de iur.fisci,ac l.1.C.de cond.insert.proprio nitore exornari.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem si sine filijs & hæredibus, expostere quòd succedant, quòdque hæredes sint, aliàs ad*

ad substituti exclusionem non prodesse: Hocque siue nolint siue non poßint hæredes esse, & numero 8.

2 *Copulatiuam vario modo resolui, si inter substantiua, vel si inter adiectiua absolutè posita respectu vnius substantiui, siue inter qualitates vni subiecto copulatas ponatur: Sed aliter Baldum distinxisse, num. 5.*

3 *Emphyteusi ecclesiastica alicui concessa pro se suisque filijs & hæredibus masculis, ita demum filijs deberi si hæredes etiam fuerint, & sic vtranque qualitatem requiri: Idemque ex Paulo Castrensi contingere etiam in emphyteusi non ecclesiastica, num. 4.*

6 *Copulatiuam positam inter duas qualitates, vbi resultaret sensus incongruus, & contra mentem testatoris in singularitates non resolui.*

7 *Disiunctiuam pro copulatiua, & è conuerso copulatiuam pro disiunctiua poni ex præsumpta mente disponentis.*

9 *Conditionem si sine hærede decesserit, non exposcere quod filij succedant, quodque hæredes sint, quando in vna parte testamenti vocasset testator simpliciter filios vel liberos, in alia verò parte hæredes: tuncque hæredum appellationem de filijs intelligi.*

10 *Conditionem si sine hæredibus masculis, de filijs intelligi ad exclusionem substituti licet hæredes non sint, neque succedant.*

11 *Feudum pro se & hæredibus masculis receptum, non hæreditarium, sed ex pacto & prouidentia censeri: contrarium sentientes indicari, numero 12. Sed priorem Decij sententiam confirmari, num. 13.*

14 *Feudum receptum pro se & hæredibus suis ex corpore legitimè descendentibus, nō hæreditarium sed ex pacto & prouidentia de iure esse: Hoc autem secundum consuetudinem Regni non procedere, num. 15.*

16 *Feudum pro se & hæredibus legitimis receptum, ex pacto & prouidentia existimari.*

17 *Feudum in dubio ex pacto & prouidentia, non autem hæreditarium præsumi.*

18 *Conditionem simplicem, si sine hæredibus decesserit, exposcere vt succedant: aliàs non excludere substitutum.*

19 *Feudo pro se & hæredibus recepto, licet filij tantum includantur, debere tamen hæredes esse.*

20 *Conditionem expressam si sine filijs decesserit, ad substituti exclusionem, non exposcere quod succedant, dummodo succedere poßint, sed nolint.*

21 *Conditionem si sine filijs decesserit, exigere vt succedant ad substitutum excludendum, quando ob ipsorum incapacitatem ex legis dispositione succedere nequirent.*

22 *L. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. subst. intelligi.*

23 *L. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, declarari.*

24 *Filios in conditione positos data ipsorum incapacitate facto hominis vt puta ob exhæredationem patris, aut præteritionem matris, secundum vnam opinionem prodesse ad defectum fideicommißi, quæ quidem opinio verior videtur, & num. 28.*

25 *Conditionis defectum, non liberos substituti exclusionem operari.*

26 *L. 1. §. si patronus, ff. de coniung. cum emancip. liber. ex intentione Scribentium multipliciter interpretari.*

27 *L. 1. C. de condit. insert. proprio sensu restitui.*

29 *L. cum auus, aliorumque similium iurium dispositionem non procedere nisi liberi succedant grauatoque hæredes existant: In hocque duas distinctiones Socini senioris afferri, num. 30. & 31. Indeque ad statutum fœminarum exclusiuum inferri. denique tertiam Caroli Ruini, num. 33. ipsamque plurimum laudari: Sed nihilominus ab opinione Raphaelis Cumani Alberici de Rosate, atque aliorum recedendum non esse affirmari, num. 34.*

CAP. II.

PRIMA illatione ex superioribus per Socinum elicita, quā in principio horum commentariorum absolui, nunc prætermissa: Secūdam illationem ab eodem pertractatam reassumere expedit, hunc textum scilicet consimilesque leges non procedere, nisi liberi in tacita conditione subintellecti succedāt, hæredesque grauato existant: sed vt huius illationis veram ac dilucidam resolutionem attingamus, duo principales casus sunt considerandi, Primus est, cum in expressa conditione si sine liberis decesserit versamur, Secundus verò cum sumus in conditione tacitè à lege subintellecta: & circa primum alij plures casus considerandi sunt; Primus quidem est, quando in con-
1 ditione † fuit expressum si sine filijs, & hæredibus, & tunc concludendum videtur, nolint filij, vel non poßint hæredes esse substitutionem nō deficere, vt voluere Paul. de Castr. in d. l. ex facto, §. fin. ante fin. versic. Sed si poneretur, ff. ad S.C. Trebell. Io. Dilect. in tract. de art. test. tit. de substit. cap. 25. in fin. & Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. art. 5. in prin.

Probatur hæc conclusio, Primò, cum (vt Castrensis inquit) conditio hāc interpretationem assumere debeat, quòd verbum hæredibus aliquid operetur, disponens enim istas qualitates copulando censetur ambas requisiuisse, quemadmodum ita etiam arguit Salic. in l. 2. in 20. q. num. 29. C. de iur. emphyt. tuncque copula, &, inter verbum filijs & verbum hæredibus posita

sita naturam ampliandi augendi, & diuersa cōiungendi habet, l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. & not. in rubr. C. de iur. & fact. ignor.

Secundò, nam vt Iacob. Butrig. in quadam sua Disputatione dicebat, copula quandoque
2 ponitur inter substantiua, † & tunc in singularitates resoluitur, vt l. falsa demonstratio, §. fin. in secunda resp. hoc tit. quandoque ponitur inter adiectiua absolutè posita respectu vnius substantiui, & idem, d. l. ea tamen adiectio, quandoque ponitur inter qualitates vni subiecto copulatas, tuncque requiritur, quòd qualitates in eodem subiecto concurrant, cum igitur copula hic videatur eadem inter qualitates, ergo concursus harum qualitatum requiritur, quòd inquam filij sint, & hæredes.

Tertiò cōgruit, quod in simili in materia em
3 phyteutica † Scribentes concludunt, nam si emphyteusis ecclesiastica pro se suisque filijs & hęredibus masculis recepta fuerit, ita demum filijs deberetur si hæredes essent, quia concessio vtrunque requirit, quòd filij & hæredes sint, vt per text. in §. emphyteusim, auth. de non alienādicit Bart. in l. vt iuris iurandi, §. si liberi, colum na secunda, in princ. ante num. 5. vers. Sed si accepisset, ff. de oper. libert. quem sequuntur, Bal. in l. liberti libertæque, num. vigesimo sexto, vers. Attende tu, C. cod. tit. in auth. si quas ruinas, col. tertia, circa med. sub nu. 5. vers. In contrarium, C. de sacros. eccles. Ang. & Iod. Imol. in l. Gallus, §. etiam si parente, vbi Raph. Cuman. ff. de liber. & posthum. idem Imol. in l. quod dicitur, col. 9. & 8. ff. de verb. oblig. in cap. potuit, vers. Septimo tangit, extr. loc. Paul. de Castr. in l. si mihi, & Titio, col. secunda, ante fi. vers. Sed si dixisset, d. tit. Alex. conf. 27. Videretur, col. 3. num. 7. vers. Quod autem dicta verba, libro 5. Corn. conf. 199. In præsenti consultatione, nu. 41. & 43. lib. 2. rursus Castrens. conf. 146. Viso puncto, nu. 2. lib. 2. & conf. 244. Viso & examinato, col. pen. num. 4. eod. vol. Hancque conclusionem non solum in emphyteusi ecclesiastica,
4 sed in emphyteusi etiam † non ecclesiastica verā esse dixit, idem Castrens. d. conf. 146. nu. 2. versic. Et ea quæ notat Bartolus, d. lib. 2.

Quartò facit celebre responsum Ias. cōs. 57. In causa mota, col. 1. vers. Quòd autem vtrisque lib. 1. vbi ex dictis Doctorum in his terminis cōmunem opinionem constituit, vt per eum: congruit etiam aliud Pauli de Cast. conf. 93. In causa, in fin. vers. Et quia vt vidi, lib. 2.

Et quamuis Sfortia Oddus in præcitato loco dixerit, hunc primum casum difficultatē nō habere, tamen contrarium expresse tenuit Bal. in d. l. Gallus, §. etiam si parente, col. vlt. ante fi. vers. Veritas est in contrarium, d. tit. de liber. & posth. dicens sufficere esse filium licet non hæredem, & quoad copulā sic posse distingui, quòd
5 aut loquimur † quantum ad veritatem prædicationis, & concursus copulatorum exigatur, l. si is qui ducenta, §. cum ita, §. vtrum, ff. de rebus dub. aut loquimur quantum ad interpretationem, & refert an verba proferātur à lege, & tūc qualibet pars debeat esse vera, & copulata debeant concurrere, l. vnde etiam, §. hoc autem à superiore distat, ff. de itin. actuque priu. aut proferuntur ab homine, & refert; aut copula cadit inter personas, & concursus non requiratur, nā potest vna venire seorsum ab altera, altera exclusa, vt l. si quis Titio, & l. si mulier, cum similibus, ff. de vsufruc. accresc. aut ponitur inter res de quibus disponitur, & similiter concursus nō exigatur, §. si quis ancillas, Instit. de legat. l. 4. ff. de fund. instruct. aut ponitur inter qualitates, vel accidentia, & refert, aut plures qualitates ad informandum vnum subiectum tendūt, aut plures quia quęlibet qualitas tendit ad suum subiectum proprium qualificandum & formādum, primo casu requiratur copulatas qualitates vel accidentia respectu eiusdem subiecti concurrere, l. Titiæ textores, de leg. 2. Secundo casu non oporteat concurrere, l. 2. de condict. indeb. l. falsa, §. fin. hoc tit. Aut copula cadit inter conditiones, tunc aut vnum effectum concernunt, & debeant concurrere, l. si hæredi plures, cod. tit. aut cōcernunt plures effectus numero, scilicet quęlibet conditio concernit suum effectum de per se, & tunc concursus non requiratur, l. Lucius, §. genero, ff. ad S. C. Trebell.

Sed Baldi distinctioni circa naturam copulatiuæ dupliciter responderi potest, Primò ex mente Bart. in d. §. etiam si parente, columna 2. numero sexto, vers. Et ex hoc apparet solutio, dicentis de rigore verborum procedere, vt de filijs tantum intelligatur, non autem de filijs qui hæredes sint, tanquam copula cadat inter duo adiectiua, seu inter duas qualitates, nec habeat respectum vnius substantiæ, d. l. ea tamen adiectio: Sed verum hoc non esse vbi resultaret sen-
6 sus incongruus, † & contra mentem testatoris, quemadmodum hic contingeret, vt declarat Paul. de Castr. conf. 302. Visis & diligenter cōsideratis, col. antepen. num. 5. vers. Nec obstat, lib. 1. qui ibidem secundo modo responsum affert, aliam distinctionem Bart. in d. l. si is qui ducenta, §. vtrum, colum. pen. num. 5. inducendo & comprobando vt per eum: absolutum siquidem est † ex præsumpta mente disponentis disiunctiuam pro copulatiua poni, & pari ratione copulatiuam pro disiunctiua, vt in præallegato loco vult Bar. quem sequitur Alexan. conf. 98. Visis his, num. 8. lib. 5.
7

Vt non arbitrer (quicquid Bal. senserit) fore
8 recedendum † ab opinione Pauli de Cast. in d. l. ex facto, §. fin. circa fin. qui idē sentit conf. 259. Omnis difficultas dubiorum, col. 2. nu. 3. vers.

Quæ institutio secunda,lib.1.consi.302. Visis & diligenter consideratis, col.4.num.5. vers.Super vltimo dico,eodem vol. & idem sensisse videtur,cons.410. Viso facto & dubijs, colum.2. num.4.vers.Sed constat,d.lib.1.quæ vera & cõmunis opinio videtur,Dec.consil.38. Primum dubium,col.antepe.nu.6.vers. Si verò dicatur. Secundus casus est,quando dictum fuit, si sine hæredibus decesserit, & tũc tres alijs casus sunt considerandi: Primus, quando testator in vna parte testamenti vocasset filios vel liberos simpliciter,in alia verò partes hæredes, & isto casu
9 opus non est filios† hæredes esse,sed appellatione hæredum filios intelligi,qualitate huiusmodi hæredis reiecta, secundum Paul. de Castr.d. cons.410.col.2.nu.4.in 3.dub.lib. 1. vbi rationẽ reddit,Aym.Crauett.consi.131. Ad primum quæsitum,num.7.vers.Sed idem Paulus,lib.1. Secundus est casus,quando esset dictum, Si sine hæredibus masculis, & hoc etiam casu de fi-
10 lijs intelligitur† licet hæredes non sint,Raynerius de Forliuio in sua Disput. incip. Quidam habebat duos filios,Bald.in l.Gallus,§.etiam si parente,col.fin. vers. Aut de hærede qualificato,vbi Paul.de Castr.num.4.vers. Tertiò fallit, Francisc.Aretin.col.3.Raph. Fulg. & Cuman. ante numerum secundum,Alexand.etiam, col. 2.circa fin.sub num.4.vers. Sed Baldus tenuit, referens Ioannem Andreæ idem dicentem, ff. de liber.& posthumis,ibidemque Ias.num.20. versic.Quartò vltra Bartolum,asserens hoc omnes ibi tenere,excepto Ioanne de Imola,etiam in materia transitoria ad quoscunque hæredes extraneos,idem Bald.in l. Caius,colum. 2.versic. Raynerius de Forliuio disputauit, ff. solut. matrim. loquens in recipiente emphyteusim, Alexan. cons.105. Perspectis verbis testamenti,colum.2.post num.2. lib.1.Socin.sen.consil. 12.Præsens consultatio,colum.1. libro 3. Dec. cons.411. Visis his,colum.1.versic. Et vlterius, Aym.Crauett.de communi attestans,cons.38. Ioannes Iarrandi,columna secunda,in fin. lib. primo, Paris.consil.25.Vidi testamentum,col. 3.num.21.lib.3. idem etiam esse si dictum fuerit,Si sine hæredibus ex suo corpore descendẽtibus,tradit Aym.d.cons.38.col.2.in fin.

Vnde feudum receptum pro se,& hæredibus
11 masculis, non hæreditarium, † sed ex pacto & prouidentia censetur,Bald.in l.liberti, libertæque,circa fin.col.fin.num.37.vers.Quid ergo, C.de oper.libert. Salic. in l. 2.colum.tertia,C. de liber.& cor.liber.Ias.consil.7.Pro Reuerendissimo D.Episcopo Vincentino, col.pen.versic.Quartò non obstat,lib.tertio,consi.118.Cõtra donationem,colum.tertia, sub num. tertio, vers. Nec obstat si diceretur, lib.quarto, Dec. cons.78.Licet in casu proposito, columna 1.in fin.sub num.6.vers. Ex quibus omnibus, consil.185.In causa istorum nobilium,column.2.numer.3.cons.239.Conclusionem,col.fin.versic. Postremò considerandum est, consi.445.In casu ad me transmisso,col.4.num.9.citans Antonium de Butrio cons.47.Rectè decisum, rursus Dec.cons.516. Quoniam causa ista, colum.4. num.14.Matth.de Afflict.in prælud.Feud.num. 183.Albert.Brun.consi.25. Cum quæritur,col. fin.vers. Et quòd hoc feudum, Aegid. Boss. in tit.de Principe,nu.306.in fin.Carol. Ruin.consil.203. Viso testamento,col.antepen. in fi.versic. Non obstat igitur,lib.2. Paris.cons.31.Considerato primo capite,col.6.num.47.& infra libro secundo, Soc.iun.cons.72.Proposita quæstio,col.5.num.27.vers. Aliquando & quartò, lib.primo,cons.80.Viso ac diligenter perlecto, colum.4.in princ.num.9.lib.2.Ioan.Ant. Rub. Alexandrin.cons.85. Circa dubium, colum.2. num.5.& 6.cons.110. Visis,col.prima,post medium,num.4.& consil.164.Circa primum,col. 4.in 3.dub.num.12. Rol.de Vall. cons.67.Primo quidem aspectu,num.25. & per totum consilium, lib.1.cons.28. Articulus, col.1.num.4. de communi attestans,lib.tertio,cons.29.Quia decreto Principis cauetur,num.32.& cons.55. Siue feudum,num.6.vtrobique de eadem communi,eod.vol.3.Natta cons.127. Licet de iure communi,col.1.in prin.cons.128.Scripsi aliàs, num.1.& 2.ac consil. 130. Superioribus annis consului,num.1.lib.1.

12 Et quamuis contrarium† sensisse videantur, Bald.cons. 200. Feudum sub ista forma acquisitum,col.1.in princ.lib.5.& cons.202.Inuestitura Domini Iordani,col.secunda,num.4.versic. Nam verba dicunt,eod.vol. Francis. Rip.in l.in quartam,num.181.vers.Quædam sunt feuda hæreditaria secundum quid, ff. ad l. Falcid. Paris.cons.1. Præsens legitimatio,num.133.lib. secundo, cons.23. Prima in huiusmodi consultatione,num.165.lib. 1. Carol.Ruin.cons.36. In causa feudali,nu.5.vers.Sed quòd in totum, lib.1.Anton.Rub.cons.18. Videretur prima frõte dicendum,col.prima,num.tertio,& 4.latè insistens, & de communi sententia contra Deciũ insignem Iurisconsultum attestans, Augustin. Bero.cons.67.In causa,nu.75. lib.1. Io.Thom. de Marinis in tract.feud.tit.5. de feud.hæredit. sub num.12.vers. Contrariam opinionem, vbi communem esse scribit.

13 Non tamen existimo† ab opinione quam Decio Antonius Rubeus ascribit, recedendum fore, cum receptiori calculo comprobata videatur, eandemque vltra præcitatos tenent, Nicolaus Bellonus, consilio trigesimotertio, Circa instructionem, numero secundo, versic. Tamen cum dictum sit, Arius Pinel.in l.prima,in prima part. sub numero 88. versic. Ego autem non puto, C. de bon. matern. Augustin. Bero. consi-

consilio 68. Quo ad primum dubium, num. 66. versic. Et hoc in casu, & numero 72. de commu ni attestans, libro primo, consil. 70. Præsuppo-sito, num. 47. versic. Præterea multa præsuppo-nit, consilio 77. Contra Sigismundum, nume-ro 27. & cons. 78. Viso themate, numero 14. & 15. eodem vol. 1. Ioan. Cephal. cons. 152. Quam uis abunde, numero 13. libro secundo, consilio 467. Federicus Imperator, num. 97. libro quar to, cons. 487. Reuerendi Patres, num. 2. & con-sil. 559. Magnificos Dominos, num. 14. eodem vol. 4. ac d. cons. 467. communem opinionem post Riminald. iuniorem quem citat, esse dicit, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 1. part. lib. 3. præsumpt. 94. in fin. num. 8.

Idem quoque est, cum feudum tibi & hære-dibus tuis ex corpore legitimè descendentibus
24 daretur, nam non hæreditarium † sed ex pacto & prouidentia diceretur, Andr. de Isern. in cap. primo, §. etsi libellus, colum. 2. de alien. feud. patern. Dec. cons. 395. In causa, colum. 2. in fin. num. 6. Natta cons. 128. Scripsi aliàs, colum. 3. vers. Tamen videtur, lib. 1. cons. 130. Superiori-bus annis, num. 4. eodem vol. Rol. de Vall. con-sil. 28. Articulus, col. 1. num. 3. cons. 55. Siue feu dum, num. 7. lib. 3. Ioan. Cephal. d. consil. 487. Reuerendi Patres, num. 3. cons. 468. Federicus Imperator, num. 98. lib. 4. Iacobutius de Fran-chis in præl[illegible] Feud. num. 117. in fin. vers. Sed idem A[illegible], & consuluit Socin. iun. cons. 72. Propo[illegible]ilio, num. 27. libro 1. Ioan. Vin-cen. de F[illegible]ng. 206. Feudum concessum, fol. 243. post Decium, Afflictum, & Hippolytum Rimin aldum quos citat, Laurent. Siluan. con-sil. 15. Subtilia sunt dubia, num. 45. versic. Quo casu dicitur.

25 Licet aduersus iam dictam conclusionē † plu ries decisum fuerit in Sacro Regio Consilio Neapolitano, vt per Afflict. decis. 195. Dictat cap. Regni, num. 7. de communi fidem faciens, decis. 140. Tene menti, num. 1. & 2. dicens bis in illo anno sic fuisse in eodem Sacro Consilio iu-dicatum, & quòd D. Antonius de Alexandro asserebat ita maiores tenuisse, scilicet D. Ioan-nem Antonium Carafam, D. Goffredū de Ga-ieta, & D. Neapodanum Sebastianum, & decis. 240. In causa Cubelli Curialis, nu. 10. Francisc. Viuius de dicta communi opinione in Regno attestans, opin. 307. Filius exhæredatus, nu. 8. versic. Feudumque hæreditarium, Vincent. de Franch. præclarissimus Doctor, decis. 1. Decessit Magnificus Ioan. Bapt. num. 21. in 1. part. & de-cis. 387. Decisa per Sacrum Consilium, num. 5. vbi refert Cumiam disputantem, & dicentem ita communiter teneri, & Capycium in practi-ca sic fuisse seruatum.

Hanc autem posteriorem opinionem decla-rabat Rol. de Vall. d. consil. 67. num. 36. lib. 1. vt procedat secundum consuetudinem Regni, & ante eum idem dixit Paris. cons. 2. Consultus, num. 20. lib. 1. nouissimeque Io. Vincen. de An-na. d. sing. 206. versic. Sed in Regno communis forma est.

Idem adhuc erit dicēdum in feudo pro se & hæredibus legitimis, nam ex pacto & prouiden
16 tia † censebitur, vt scribunt Ludouic. Gozadin. cons. 26. In causa Illustrissimorum, nu. 30. vers. Sextò dico, & quamuis aliqui teneant contra-rium, inter quos Paris. cons. 16. Si attendimus, col. 2. nu. 12. vers. Præterea attento tenore, lib. 1. vbi plures allegat, qui in fonte visi non omnes probant id pro quo allegantur, & cons. 65. Pa-ternum feudum dicitur, num. 7. vers. Et esto q in inuestituris, lib. 3. Io. Thom. de Marin. in d. tract. Feud. tit. 5. de feud. hæredit. num. 26. vers. Idemque concludendū est, fol. 83. Tamen prio rem opinionem quam communem esse profi-tetur Gozadinus multos Doctores cumulans, confirmarunt, Soc. iun. cons. 112. Abunde pro-fectò, vers. Et maximè, lib. 2. Rol. de Vall. d. con sil. 67. Primo quidem aspectu, num. 29. lib. 1. & cons. 55. Siue feudum, num. 8. lib. 3. Bero. con-sil. 69. Post redditum consilium, col. 2. num. 5. lib. 1. Io. Cephal. d. cons. 559. Magnificos Do-minos, nu. 15. lib. 4. Et est verissima opinio, circa quam magis non insisto, cum non sit præsentis speculationis, atque indaginis.

Feudumque in dubio ex pacto & prouiden-
17 tia † non autem hæreditarium præsumi debere, affirmarunt Ossasc. decis. 161. Quoniā sępissimè, nu. 12. & Cephal. d. cons. 487. Reuerēdi Patres, nu. 11. vers. Vltimò feudum, lib. 4. idemque cō-cludit Iacob. Menoch. in d. 1. part. de præsump. lib. 3. præsumpt. 94. nu. 7. Et quicquid in cōtra-rium dixerit Anton. Gabriel. lib. concl. 6. concl. 3. nu. 18. vers. Septimò amplia, vbi voluit feudū in dubio præsumi hæreditarium, nō ex pacto & prouidentia, post Baldū, Raph. Cuman. Alex. Brun. Dec. Curt. iun. & Parisium quos refert. pro opinione Octauiani Ossaschi stāt viginti se-ptem Doctores quos Menoch. in præcitato lo-co recenset, sed longe plures idem Ossascus qui vrgentissimis rationibus suam opinionem con-firmat, & certè Anton. Gabriel. in d. conclusio-ne nonnulla posuit, quæ redargui fortasse facil-limè possent, vt intuentibus in promptu appa-rebunt, idem etiam dixere Bartolomęus Came rarius in c. 1. in vlt. part. tit. an agn. vel filius, nu. 137. fol. 461. rursus Menoch. cons. 61. Contro-uersi iuris, num. 9. lib. 1. vbi multos citat, Anto-nin. Tessaur. decis. 99. Domini Philipp. & Ant. nu. 23. vers. Accedat etiam. In Regno autē oīa feuda, vt plurimū esse hæreditaria proindeq. in dubio talia præsumi, tradit Neapod. in consuet. Et si testator, in verb. Disponere, nu. 8. vers. Præ terea hodie, col. 3. fol. 43. & testatur D. Vincen.

de Franch. decis. 6. In causa Camillæ Berlenghæ,num. 3.& 9.lib.1.Sed contrarium longa ac subtili inuestigatione cõcludit,idem Camerar. in d.cap.1.in vlt.part.ante & post numer. 150. cuius rationes validissimæ videntur, post Andream de Iser.Nicol.de Neapoli,& Lucam de Penna, quibus quidem illustrissimis Doctoribus assentiendum esse, nec de Neapodano curandum, subdit ibi,Camerarius qui argumentum à solita inuestitura in Regno remouet atq. subuertit:& idem tenere Sigismundum Lofrre dum ampliore tractatu id differentem,refert & sequitut Io.Thom. Minadous cons. 10.Dubitatur itaque, col.2.num. 2.vers. Sed cum hanc hæsitationem.

Tertius est casus,quando esset dictum absolutè ac simpliciter Si sine hæredibus, & in hoc tertio casu duæ sunt Scribentium opiniones, Prima est, quòd idem sit ac si simpliciter dictũ
28 fuisset † Si sine filijs, & propterea fore distinguendum, vt in sequenti quarto casu explicabimus,& hanc opinionem tenuit gloss. in dicta l.ex facto,§.fin.ff.ad Trebell.vbi Paul.de Cast. in fin.& idem voluisse,ibi Raphael. Cuman. & Ioan.de Imol.(vt in effectu sic credidere)refert ibid.Alex.num.8.

Altera est opinio superiori contraria,scilicet quòd nisi filij hoc casu hæredes sint, nõ dicatur impleta conditio,ita concludunt Bar. in præalleg.l.ex facto,§.fin.in fin.vbi Albcric.de Rosate,& Alexan.num.8. Bald.in l. filiusfamilias,§. cum quis,in princ.de leg.1.& in l.1.num.1.vers. Secundo casu,C. de condit. insert. Ioan.de Imol.in l.quod dicitur,colum.6.vers. Circa secundum,ff.de verb.oblig.Alexan.cons.10.Ponderatis,num.9.vers.Pro qua etiam,lib.3.Aym. Crauet.cons.131.Ad primum quæsitum,num. 9.lib.1.Lancell.Galiaul. in d.l. Gallus,§.quidã rectè,num.22.vers.Secundò limita,de liber. & posthum.Stephan.Bertrand.cons.1.num.114. lib.2.Carol. Ruin.cons.174. Viso testamento, colum.2.num.3.vers. Secũdò quòd licet,lib.2. estque magis communis opinio de qua attestatur Socin.iun.cons.14. Viso tenore priuilegij, num.1.lib. 2. & post eum Sfortia Odd. Perusinus,in tract.de compend.substit.partic.6.artic. 5.concl.2. huius assertionis rationem reddens, vt per eum, eandem etiam opinionem sequuti sunt Azo, & Iacobus de Beluisio relati ab Albe rico in præcitato loco, ac Emanuel Costa & is post Socinum iuniorem de magis communi attestans in rep.cap.si pater, in 1. part.in verb. Si absque liberis,num.20.versic.Sed verius videtur,de testam.in 6.adhuc Dominus Oddus cõsil.46.Præfata nobilissima D.Castora,de communi,num. 14.vol.1.

Hinc contingit quòd quamuis feudum pro se & hæredibus receptum, solum filios includat,c.1.§.etsi clientulus,de alien.feud.& statim
19 dicam,non tamen ad feudum vocantur† nisi hę redes sint, secundum Andr. de Isern. in d. c. 1. colum.1.num.2.an agnat.vel fil.in cap.1.§.quid ergo,num.8.in fin. de inuestit. de re alien. fact. in cap.primo,§.hoc quoque, numero septimo, de success.feud.Iacob.de Beluis.in cap. 1. de eo qui sibi & hæredibus suis,Alexand.consil. 19. Super eo de quo quæritur, colum.2. num.6.libro quinto,Carol.Ru in.d.cons. 174. numer.3. versic. Non tamen ad feudum, libro secundo, Ioan.Thom.de Marin.tit.5.de feud.hæreditar. num.10.ac num.12.in fin. & expressius,numero 34.versic.Hoc feudum hęreditarium,fol.86. Dec.cons.390. Quoniam ex facto,numer.quinto,Paris.cons.2.Ioan.Antonius de Collalto,numero 25.lib.primo,vbi multos allegat, cons.3. Videtur prima facie,num.17.eodem vol.Baito lomæus Camerar.in cap.imperialem,§. præterea Ducatus,cart.96.litera E. cum seq. de prohib.feud. alien. Franciscus Bursat. cons.76. Ex hac serie,num.2.lib.1.Osasc.decis. 23. Secũdus qui sese offert,numero 33. vers. Quartò contra patruum,D.Vincenr.de Franch.decis.1. Decess sit, num.22. & 23.in 1.part. vbi concordantes recenset: Et Curt.iun.cons.138.Habita diligenti,num.24. versic. Aggredior igitur, voluit requiri, debere esse hæredem primi acquirentis, & vltimi morientis, ex communi opinione de qua testatur, ac etiam ex veriori, de magis communi fidem facit, Ioan. Tho Marin. d.tit.5.numero 34.Camerar. in primo, q.1. an agnat. num.24. Sed Iul.Clar.in §.Feudum,quæst.9.vers. Sed quæro an oporteat, relaris opinionibus inuicem dissidentibus tenuit opinionem alternatiuam, quòd sufficiat vt sit hæres,vel primi acquirentis mediante persona antecessorum, vel vltimi morientis, Cæterum Andr. de Isern. qui in materia feudorum paucis verbis cuncta perpendit,& mirabiliter resoluit,in d.c.1.col.2.num.2.tenuit,quòd oporteat esse hæredem istius qui nunc moritur,& sic erit hæres primi acceptoris,hęres enim hęredis,&c. l.quoties,C.de hæredibus instit.l. sciendum,ff. de verb.signif.

Quartus principalis casus est, quando esset dictum Si sine filijs, & ex mente Bartoli ac aliorũ Scribentium tunc duo alij casus sunt considerandi, Primus est quando filij hæredes esse possent,sed nollent,& hoc casu breuiter concludẽ-
20 dum est,filios etiam si hæredes non sint† substitutum excludere, Bar. in d.l.filiusfamilias,§.cũ quis rogatus, in princ.& ante num.3.vers.Prædicta omnia sunt vera, de leg. 1. vbi Bald. post princ. versic. Sed reprobant Doctores, Raph. Cuman. Ioan.de Imola, & Paulus de Castr.in princ.fuitque opinio gloss.in d.l.ex facto,§.fin. in verb.Sine hærede,circa fin. & Petri ac Cyni in l.

in l. 1. C. de condit. insert. idem tenuere etiam Iacob. de Aren. in d. §. cum quis rogatus, rursus Castrensis in hoc context. num. 2. vers. Sed an requiratur, Franciscus Rip. in d. l. ex facto, §. fin. num. 19. versic. Et mihi placet, Ioan. Dilect. in tract. de art. test. tit. de substitut. cap. quinto, Sfort. Odd. in d. partic. 6. artic. 5. concl. 3. dicēs omnes vno ore sic concludere, citansque Bertrand. d. cons. 1. num. 114. lib. 2. Lauren. Calcan. cons. 69. num. 5. & Andreas Alciat. consil. 564. in princ. vt per eum, quibus addo D. Vincentium de Franchis acerrimi Ingenij Iurisconf. & Sacri Consilij Præsidentem ac Viceprotonotarium, decis. 91. Cōsuetudinem Ciuitatis Neapolis, colum. 5. num. 18. versic. Et ne hæc opinio, in 1. part. Ioan. Anton. Rub. in l. pater filiū, num. 35. vers. Sed ad illum text. ff. de inoffic. testam. Tum quia inducta in fauorem non debet in odium retorqueri, vt contingeret si liberi positi in conditione proprio fauore inuiti hęredes esse cogerentur, tum vt absurdum euitemus, ne positis tantum in conditione nec vocatis, ex cōmuni opinione gloss. in l. Lucius Titius, ff. de hæredibus instit. videatur facta vulgaris substitutio filijs hæreditatem repudiantibus, quæ quidē substitutio cessat vbi institutio non præcedit, Bart. & cæteri in l. 1. ff. de vulg. & pupill. substitut.

Secundus est casus, quando vellent sed non possent hæredes esse, & tunc duo alij casus subdistinguendi sunt: Primus est quando non possunt ob ipsorum incapacitatem, puta quia banniti vel religiosi alicuius ordinis siue religionis non valentis in communi aliquid retinere, &
21 concludendum est † ex intentione omnium ferè Scribentium fideicommissum non deficere, Bartol. & Raph. Cuman. in d. l. filiusfamilias, §. cum quis rogatus, Paul. de Castr. genericè tamen, in hoc context. num. 2. Franciscus Rip. in d. l. ex facto, §. fin. num. 19. Fortun. Garz. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, numero 176. Ioan. de Baron. in l. fœminæ, C. de secund. nupt. numero 15. Ioan. Cephal. cons. 46. Adhuc videtur, num. 40. vers. Ita omnes, libr. primo, & de communi testatur Socin. hic, numero 105. & Sfort. Odd. in d. partic. 6. artic. quinto, concl. quarta, communem adhuc dicit, quamuis in puncto iuris dubitare de ea videatur non tamen ab eadem recedens, allegansque etiam Anton. Rub. in l. pater filium, num. 143. ff. de inoffic. testam. sed non Socinum iun. idem tenentem cons. 42. Viso testamento, colum. 7. num. 28. vers. Vel secundo, lib. 1.

Contrarium autem tenuerunt, Laurent. Calcan. d. cons. 69. numero quinto, & Andr. Alciatus, d. consil. 564. in princ. quos videtur sequi Sfort. Odd. Perusinus illos referens d. concl. 4. versic. Vnde ego, fol. 197. & si totaliter à priori sententia non se abdicet, sed solum (vt dicebā) plurimum dubitet, tum ob generalitatem text. in d. §. cum quis rogatus, tum quia in huiusmodi successione verba naturaliter assumi debeāt, & iuxta potentiam naturalem, non autem ciuiliter, id est secundum finem succedēdi, vt videatur conditio formaliter in fideicommisso apposita, sicut aliàs in l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulg. & pupill. substit. vt hinc non obstet, quòd dicti filij pro mortuis habeantur, inhabilesque, ac incapaces existant, eiusque intentionem potissimum ex l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, probari asserit, vt alia præteream. Sed responderi potest, in d. §. cum filiæ,
22 non solum formaliter † sed finaliter conditionem fuisse adiectam, vt terminos ab eruditissimo Sfortia Oddo propositos retineam, nam pupillariter substituere testator volebat, adeo quod cum fauore liberorum conditio sit apposita, vt ob substituti exclusionem filiorum in conditione ex lege admissio sequatur, requiritur qualitas hæreditaria in effectu, cumque non entium non sint qualitates, igitur ipsorum vacua existētia substituto negocium facere non debet, actus nanque agentium iuxta intentionem ipsorum operari debent non vltra propositū, quod mente concipiunt.

Non obstat tex. in d. l. Statius Florus, §. Cor
23 nelio Felici, nam ibi potius finis attenditur † secundum naturalem potentiam quàm ciuilis effectus, cum nondum dies fideicommissi venisse dicatur, durante adhuc vita matris, licet fuisset condemnata, eiusque bona à fisco occupata: vt Fœlix substitutus interim repelli debuerit, qui potuisset prius mori, & mater nihilominus alias res acquirere: frustra igitur allegabat se ante pœnam fuisse; Oddus retenta priori communi conclusione, ampliabat & limitabat vt ibi, cumque de materia declarationum ab ipso allatarum infra dicturus sim, nunc ad alia transeo.

Secundus est casus, quando ex dispositione legis possent, quia inquā capaces essent, sed facto aut dispositione hominis nequirent, vt quia exhæredati fuerint, vel præteriti ab ijs quorum præteritio pro exhæredatione habetur, scilicet matris ipsorum, §. fin. Instit. de exhæred. liber. & militis, l. certi, ff. de testam. milit. Et in hoc secundo casu duæ sunt Scribentium opiniones, Prima est, quòd isti filij faciant fideicommis-
24 sum † deficere, secundum gloss. in d. l. ex facto, §. fin. ff. ad S. C. Trebell. vbi Alexan. num. 8. Petrus & Cyn. in l. 1. C. de condit. insert. ibidemque Paul. de Castr. num. 7. Bart. in d. l. filiusfamilias, §. cum quis rogatus, post prin. vers. Contrarium tenet glossa, dicēs idem sentire Iacob. de Are. vbi etiam Bal. vers. Sed reprobant Doctores, Ias. in l. precibus, nu. 6. vers. Tamen pro

Angelo contra Bartolum, C. de impub.& al. substit.& fuit opinio Francisci Tigrini de Pisis, tum in d.l. filiusfamilias,§. cum quis, tum etiã in d.l. ex facto, §. fin. prout ipsum refert,& sequitur Ioan.de Anan. cons. 22. Ad approbandam,num.3. vers. Præterea quòd existentia filiorum,Paul.de Castr. cons. 14. Si contingat, num.1.in fin.vers. Quanrum ad secundum,lib. 1.Benedict.Capr.cons.18. Cum viso,num.14. col.4.versic. Nec obstat,Socin.sen. consil.182. Licet filia fœmina,col.2. circa med. vers. Et licet Bartolus dicat, lib.2. post Raphaelem Cumanum in d.§.cum quis,dicens hoc esse de mẽte Angeli,& Ioan.de Imol.in l.Lucius,ff.de hæredib.instit. Aym.Crauet.cons.62. Nobilis Vrbanus,col.1.num. 2.referens idem consuluisse Petrum Philippum Corneum,vt per eum,Socin.inn.d.cons.42. Viso testamento, colum.7. num.28.vers.Vel secundò, lib.1. & cons. 158. Abunde & multum subtiliter, colum. 5.nu.24. vers.Nec quicquam obstat,lib.2. Carol. Ruin. cons.81.In quæstione alimentorum, colum.4. num.15.vers.Non obstat dum secundo dicitur, lib.2.vbi communem opinionem esse affirmat, idem etiam tenet,cons.126. Circa duo, colum. 7.in princ.num.11.vers. Nec obstat text. lib.3. & consil.87.In facto proponitur,col.2.num.1. vers. Quod etiam procedit, & num.6. d.lib.2. vbi communem esse scribit, Andr.Alciat.cons. 56.Scripsi superioribus diebus,colum.2.num. 3.tom.3.lib.9.Rub.Alexandrin.in l.pater filiũ, num.31.ff.de inoffic.testam. Francisc. Rip.implicitè tamen, in d.l. ex facto,§.fin. colum.fin. num.19.vers.In eadem gloss.ibi,Stort. Odd.in d.tract.de compend.substit. partic.6.art.5.conclus.5.fol.197.dicens esse magis communẽ sententiam,Francisc.Mantic.in tract.de conject.vltim.vol.lib.11.tit.6.colum.antepen.num.14.versic. Planè vt conditio,fol.269.nec omiserim Stephan. Bertrand.d.cons.1.num.114. libr. secundo,quẽ etiam Oddus in citato loco refert. Hieronym.Zanch.in l.hæredes mei,§.cum ita, numero 953.d.tit.ad Trebell.rursus Andreas Alciat.in l.Gallus,§.quidam rectè,in 1.lect. num. 88.vers. Nam & cõditio illa,ff.de liber.& posthum. Mouentur ad id dicendum,quia illa conditio,Si sine liberis decesserit,merũ factum cõtinere dicitur,l.qui heredi,in prin.& l.Mæuius, hoc tit. vnde hoc solum attenditur an cum liberis decesserit, non autem iuris ministerium,id est an succedere possint, propter quod illos testator in conditione posuit,d.l.filiusfamilias,§. cum quis rogatus, & ita post Franciscum Tigrinum,declarat Ioan.de Anania in præalleg.consil.& Andr.Alciat. in d.l. Gallus,§. quidam rectè,in 1.lect.numero 88. versic. Nam & conditio illa.

Et quamuis glos.in d.l.filiusfamilias,§.cum quis,contrarium tenuerit, ipsamque veriorem esse dixerit Alberic.de Rosate in d.l.1.in fin.C. de condit. insert. tamen communiter reprehẽditur,vt non sit à priori conclusione iudicando & consulendo recedendum. Et ita tenendo nõ obstant in oppositum allegata, Primò quòd liberi in conditione positi in causa sunt cur substitutus excludatur, quod quidem ipsorum liberorum fauore factum intelligitur,ergo si ijdẽ non succedant cessante eorum fauore substitutus debeat admitti, vulg.l.adigere,§. quamuis, de iur.patron.c.cum cessante,extra de appell.

Nam respondetur, quòd ipsi filij substitutũ
25 non excludunt † sed defectus conditionis, & ideo frustra quæritur an succedant, vt dixere Francisc.Rip.in d.l.ex facto,§.ex facto, nu.10. vers.Et si dixeris,Andr.Alciat.d.cons.56.num. tertio,in fin.tom.3.lib.9.Francisc. Mantic.in d. tract.de conject.vlt.vol.lib.11.tit.6.num.15.versic.Secundò respondetur, & ante omnes Bart. in d.§.si quis rogatus, num. 2.versic. Respondet glossa. Secundò non obstat text. in l. 1.§. si patruus,ff.de coniung.cum emancip. liber. vbi exhæredatus pro mortuo habetur.

26 Nam vt Cynus † & Petrus dicebant, istud quo ad commodum ipsorum exhæredatorum procedere,non quo ad alienum,& ita dictũ textum intelligunt,Sed cum hęc responsio per Bartolum impugnetur dicentem exhæredatum ibi haberi pro mortuo ad commodum alterius, scilicet nepotum qui in totum admittuntur, cum aliàs nisi pro parte admitterẽtur: Aliter ex eius intentione responderi potest post glos.quòd filij ibi faciebant deficere fideicommissum sicut defectus cuiuslibet conditionis adiectæ, ideo non attenditur si sint hæredes vel non,ibi filius excludebat nepotes à medietate quia concurrebat cum eis, ipso ergo excluso per exhæredationem non potest concurrere,ideo nepotes totum consequuntur: & hoc idem voluit dicere Ioan.de Imol.in d.l.Lucius,2.num.3.ff. de hæredib.instit.scilicet illud in dicto textu procedere,quando is qui erat exhæredatus ad successionem vocatur, & cõcurrit cum alio per modum dispositionis si non sit exhæredatus, proinde si per exhæredationem excluditur cum alio non concurrit, neque impedit eum in totum succedere:sed in proposito loquimur quãdo ille qui est exhæredatus impedit alium succedere, quia facit deficere cõditionem dispositionis ex qua alius vult succedere, & ideo non inspicitur an sit exhæredatus,vel non,sed an sit filius, d.l. filiusfamilias,§.cum quis rogatus,& vltra Ioannem de Imol.ita negocium hoc resoluit Carol. Ruin.d.cons.126. Circa duo principaliter, colum.7. sub num.11. libro 3. Vltimò secundum Franciscum Manticam obiectum dilui potest ita considerando: Quòd exhæredatio non sortitur

titur

tiatur effectum, nisi post aditam hæreditatem, l. filium, §. sed cum exhæredatio, ff. de bon. poss. contratab. Bart. in d. l. 1. §. si patruus, nume. secundo, vnde exhæredatus pro mortuo habetur postquam testamẽtum aditione confirmatum fuerit, Bald. in rep. l. pater filium, colum. 6. vers. Vlterius oppono, ff. de inoffic. testamen. Sed an hæc cōditio extiterit, vel defecerit tempus mortis inspicitur, quia tunc substitutus admittitur, vel excluditur, ideo cū defecta conditione substitutus excludatur, nihil potest ei amplius prodesse, quòd postea filius mortuus intelligatur, quia etiam si verè mortuus esset, non posset admitti, sufficit eum, vel momento temporis patri superuixisse, vt colligitur ex d. l. filiusfamilias, §. cū quis, & d. l. ex facto, §. ex facto, sicque subtiliter respondere inquit Raphaelem Cumanū cons. 122. Gerardus quondam Domini Bartholomæi, colum. secunda, sub numero quarto, vers. Solū restat tollere, idemque sibi voluit Carol. Ruin. tacito tamen Cumano consil. 87. In facto proponitur, col. 4. ante num. 5. vers. Nec obstat, lib. 2.

Tertiò non refragatur, l. 1. C. de cond. inser. ibi, Hæredem instituerit: Nam respondet vtrobique Accursius quem cæteri comprobant, q̄ debet subaudiri, maximè: aliàs dura admodū esset ἀντινομία, ex diametroque repugnaret textui in d. §. cum quis rogatus: Sed certè ita intelligere, dictionemque illam, maximè, supplere, diuinare est.

Vnde Sfortia Oddus dicebat, quòd ibi dubitabatur, tam de gradu, quàm de sexu, quia erat natus non filius, sed nepos, & nō masculus, sed fœmina, non autem de hæredis institutione, vel exhæredatione, vt colligitur ibi, Nisi alia defuncti voluntas fuisse probabitur, quæ verba decisioni illi non conueniunt si dubium circa institutionem, vel exhæredationem versaretur, d. §. cum quis rogatus.

27 Vlterius dici potest, quòd si in illo textu † de hæredis institutione, vel exhæredatione quæreretur, casus esset de indubitabili, & debuisset negatiuè non affirmatiuè concipi, scilicet hæredē non instituerit, quod non est admittendū, præsertim consideratis verbis rubricæ sub qua dictus contextus situs est, De conditionibus insertis, tam in legatis, quàm in fideicommissis, & libertatibus, vt iuxta rubricam interpretetur argum. l. Imperatores, ff. de in diem adiect. & sic an conditio defecerit per unam illam neptē attentis verbis conditionalibus, de quibus, ibi.

Concludendum est igitur, dictam magis cō-
28 munem opinionem † veram esse, & ex generalitate textus in d. §. cum quis rogatus, valide atque efficaciter probari: Quam ita demum veram esse intelligit Oddus in d. partic. 6. artic. 5. concl. 5. in fin. versic. Quid dicendum, si institutus filium exhæredando legitimos successores eiusdemmet filij instituerit, secus si extraneos, vt per eum eruditè distinguentem, ac intimè difficultatem resolutionemque considerantem atque absoluentem.

Circa secundum principalem casum, cum in tacita conditione, & à lege subintellecta versamur, duę sunt Scribentium opiniones, Prima
29 est, quòd huius contextus † aliorumque consimilium iurium dispositio non procedat, nisi liberi succedant hæredesque grauati existant, secundum Raphael. Cuman. hic, in fin. & in d. l. filiusfamilias, §. cū quis rogatus, in fi. in 2. lect. rursus idem Cuman. in l. Centurio, num. duodecimo, pariter in fin. de vulgar. & pupill. substit. Alberic. de Rosat. in d. l. generaliter, §. cum autem, sub num. secundo. versic. Alij dicunt, C. de instit. & substit. Alexand. in d. l. Centurio, colum. 13. num. 60. Sub dubio tamen, ibidemque Socin. sen. nu. 16. & 17. ante primam quæstionem Bart. & Lancellot. Galiaul. colum. 29. Angel. Ioan. de Imol. & Claud. de Seysell. in d. l. ex facto, §. fin. num. 6. ff. ad Trebell. Dec. in l. precibus, colum. quinta, ante nume. 12. C. de impub. & al. substit. Angel. de Aret. in tract. de testam. glo. 79. post num. 10. & glo. 30. post nu. 18. versic. Cogita tu, Socin. hic colum. septima, in princ. vers. Tamen quia non est absurdum, colum. 35. ante fin. versic. Ex quibus infertur, & colum. 62. ante septimam quæstionem, vers. Quia subintelligitur conditio, licet post d. vers. Ex quibus infertur, colum. 30. ante num. 66. distinguere conetur, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 137. vers. Ex quibus inquit Socinus, C. de reuocan. donat. vbi etiam Franc. Rip. quæst. 38. ante nu. 97. vers. Secus in conditione, si sine liberis, subintellecta à lege, Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 853. versic. Quod autem, nu. 954. versic. Sed tamen iste coniunctus, & num. 1182. versic. Facit etiam, vbi dicit hac in re Socinum variasse, & huiusmodi uarietatem ab Andrea Tiraquello animaduersam fuisse, istamque opinionem magis communiter receptā uideri, Emanuel Costa in §. posthumus, ante num. 15. versic. Vnde de his liberis, Instit. de legat. receptam opinionem esse asserens, Franc. Mantic. in tract. de coniect. ultim. uolun. lib. decimo, tit. octauo, nume. 13. uers. Decimo hæc coniectura, Eandem etiam sententiam consulendo sequuti sunt Carol. Ruin. consilio 106. Viso, ac diligenter ponderato, colum. quinta, numero octauo, uersic. Cum ergo dicto casu, libro secundo, consilio 140. Viso & bene intellecto, colum. penult. ante num. 15. uers. Et confirmatur, eodem uolum. consilio 67. Viso thematе, & dubijs, colum. antepen. sub num. 12. uers. Et per hoc infert, lib. 3. & consil. 122. Consideratis

ratis

ratis diligenter, numero 4. & 5. vers. Ad istud re spondetur, eodem volum. August. Bero. cons. 112. Hæc est ardua quæstio, num. 24. lib. 2. Hieron. Gabr. consil. 97. Ioannes Leonardius, nu. 22. lib. primo, Ioan. Anton. Rubeus, in rep. l. Titia Seio, §. Imperator, num. 252. ff. de legat. secundo, Hieronym. Verius in rep. l. ex facto, nu. 519. ff. de vulg. & pupill.

Quicquid tamen præcitata Scribentium cohors senserit, prout in alijs iuris ciuilis conclusionibus, ita in hac contingit, vt inquam non desint qui aduersentur, & contrariū fundare mōliantur, inter cæteros autem fuere Petr. de Belapertic. in d. l. generaliter, §. cum autem, Dyn. in d. l. ex facto, §. fin. ad S.C. Trebell. Paul. de Castr. hic, Gulielm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in verb. Si absque liberis moreretur, numero 20. cum sequen. extr. de testam. Alexand. in §. Imperator, colum. penul. cuius motiua fuere Raphael. Cumani in d. §. cum quis rogatus, relata per Socin. sen. in d. l. Centurio, post nu. 16. Anton. Gabriel. Roman. lib. 4. concl. tit. de fideicommiss. concl. 2. in 21. limit. num. 75. vers. Intellige autem, Iacob. Philipp. Port. cons. 196. Ex facto, ante num. 9. vers. Quinimo & conditio, lib. 4.

In hacque autoritatum allegatione aduertēdum existimo Raphaelem Cumanū vtrinque allegari, cum pro opinione Alberici de Rosate per Alexandrum citetur in d. l. Centurio; ac etiam per Socinum hic ante num. 66. versic. Ex quibus infertur, Pro contraria autem opinione Petri de Bellapertica ab eodem Socino adducitur hic ante num. 96. & d. cons. 128. colum. 2. in dictaque l. centurio, num. 16. vt etiam aduertit Hieronym. Zanch. in d. §. cum ita, num. 853. qui cum priori Alberici opinione in discursu pertransire videtur.

Quid erit nunc in tanta opinionum varietate resoluendum? Socinus hic dissidentiam † incerta quadam distinctione conciliare nititur cū ex subsequentis quæstionis per eum pertractatæ resolutione pendeat: Nam aut (inquit) dicimus hanc conditionem licet non scriptam fingi à lege, vel subintelligi ob coniecturatam pietatem ex mente testatoris quasi si cogitasset illam apposuisset, & tunc oporteat hæredes fore, alias substitutum non excludere, cum non militet erga liberos illa pietatis ratio, vel alia vt in d. §. cum autem, ob quā lex debeat hanc præsumptionem inducere, nec æquitas per quam lex debeat fingere, l. prima, §. si vir vxori, cum ibi not. ff. de acquir. poss. cum simil. Aut a lege præsumi tanquam à testatore dictam, sed omissam à tabellione conscribi, seu alio scribente, prout dicit Bart. in d. §. si quis rogatus, & tunc, quia censetur, ac si fuisset scripta, l. quotiens, §. primo, & ibi not. ff. de hæredib. instit. à conditione expressa differre non videri, succedereq. dispositionem dicti §. cum quis rogatus, vt etiā non hæredes excludant: quod autem verius sit, ex quæstione quam subsequenter Socinus absoluit, & ego circa principium huius operis scripsi, an inquam ex fictione; vel præsumptione conditio de qua agimus tacitè subintelligatur diffiniri asserit: Sed vt Horatius lib. 2. Satyr. 3. inquit.

Nil agit exemplum, litem quod lite resoluit.

31 Proinde alia fuit † eiusdem Socini distinctio quam in d. l. Centurio afferebat, ex qua decisionem præsentis difficultatis molitur excerpere. Quòd aliquando successio alicui sub conditione tacita, vel expressa si alia persona non extitérit defertur, & tunc ex sola illius personæ super existentia in conditione positæ substitutus excludatur, licet persona quę potest succedere nō succedat, istudque non contingit, quòd potentius ius habeat, & ita procedat text. in d. l. filius familias, §. cum quis rogatus. Aliquando, & secundo, quis excluditur propter existentiā personæ in conditione positę, tanq̄ illa persona potētius in succedendo Ius retineat, & tunc ita demum excludatur si illa persona superstit succedatque, & ita posse textum intelligi, in l. penul. cum ibi not. per Nicolaum de Mattarellis, Baldum, & alios, C. de impub. & al. substit.

32 Et hinc est, quòd stante statuto † vt masculis existentibus filiæ fœminæ non succedant, cū masculi ad fœminarum exclusionem in conditione positi sint, tanquam potentius ius successionis habentes, si hæreditatem repudiarent, fœminæ non excluderentur, Bart. in l. 1. §. pen. ff. de bon. poss. contra tabul. Raph. Fulgos. consil. 102. Præsupposito statuto, colum. 2. versic. Et pro hoc facit, Dec. in l. filiæ dotem, num. quinto, C. de collat. & consil. 296. In casu proposito, ante num. 3. consil. 378. Viso motiuo, num. 3. consil. 383. Viso puncto, colum. penult. num. quarto, Socin. sen. consil. 35. Visa narratione puncti, colum. 3. num. 10. vers. Nec videtur obstare, & consilio 114. Præsens consultatio, post princ. lib. 4. Franc. Aretin. cons. 161. In præsenti consultatione, propè fi. vers. Sed forsitan dicet aliquis, Corn. consil. 84. In hac consultatione, colum. 2. num. 4. lib. 4. Socin. iun. cons. 28. Decisio præsentis consultationis, num. 8. & infr. lib. 3. Ex quibus inferri videtur, quòd cum in terminis dictæ l. cum acutissimi, C. de fideicom miss. Si sine liberis decesserit conditio, tanquā filij potētius ius succedendi habeāt, tacitè intelligatur, ita demum ex liberorum existentia fideicommissum deficiat, vt ipsi liberi succedāt, secus si repudient, & sic dicebat ipse Socinus in d. l. Centurio, vers. Sed tu pro defensione.

Cæterum Carolus Ruinus Regiensis acutissimus Doctor, consil. 126. Circa duo, colum. 6. post

post num. 11. vers. Nec etiam obstat, lib. 3. relata hac posteriori Socini senioris distinctione aliter distinguebat, Quòd aliquando substitutio ab initio in substantia cessat sicut quando sub conditione facta reperitur, l. cedere diem de verbor. signif. & in his terminis loquatur text. in d. §. cum quis rogatus: Quandoque verò ab initio non cessat substitutio in substantia, sed inest licet effectu careat, & tunc sola superexistentia non impediat effectum, sicut de pupillari tacita dicimus, quæ quidem per solam matris nolentis, vel non valentis succedere superexistẽtiam non impeditur, l. fin. C. de impub. & al. substit. quod secundum Bart. in d. l. Centurio, contingit, quia à principio inest matre etiã in medio existente, licet contra matrem antequam excludatur effectum non habeat: & ratio diuersitatis dilucida satis est, quia primo casu substitutio, quæ nunqam fuit in substantia facilius impeditur, quàm alio casu in quo fuit aliqua ab initio, l. patre furioso, de his qui sunt sui, vel alien. iur. Hancque Ruini distinctionẽ sequuti sunt Hieronym. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 956. versic. Secundò principaliter, & Iac. Menoch. consil. 95. Etsi doctè, num. 68. lib. primo, dicens eandem declarationem egregiam esse, quam & ego pulcherrimam censeo: Sed iu-
34 dicando, & consulendo † ab opinione Raphaelis Cumani, Alberici, & aliorum præcitatorũ frequentioribus votis, communique calculo recepta, recedendum non fore arbitror.

HYPOTHESIS.

In fideicommissis hæredis verbum quibus in casibus ad hæredem sanguinis referatur: Et quid in feudis, resolui.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis verbum in fideicommissis, de liberis interpretari.*

2 *Conditionem non esse, sed futuram esse oportere.*

3 *Hæredum appellatione, ex propria significatione etiam extraneos comprehendi.*

4 *Hæredis verbum ad hæredem sanguinis coerceri, cum in appositum testantis voluntas coniecturatur, variasque coniecturas adesse posse.*

5 *Hæredis appellationem ab hæredem sanguinis referri, vbi descendentes testatoris extarent.*

6 *Hæredum verbo sanguinis hæredes clarius intelligi, magisque Speculatoris opinionem procedere stante communi loquendi vsu quo filios hæredũ voce appellaremus.*

7 *Verba illa, donec castè vixerit, ex communi vsu loquendi interpretari, donec ad secunda vota non transierit.*

8 *Verba testatoris secundum communem vsum loquendi esse intelligenda.*

9 *Hæredis verbum, magis de filijs intelligi, quàm de extraneis, quoties testator grauati filium, vel filiam aliquo legato honorasset; erga eos quandam beneuolentiam ostendendo.*

10 *Hæredum verbum, de filijs intelligi, quoties testator filium instituit, & si decesserit sine liberis, Titium eiusque hæredes substituit: prædefuncto namque Titio relictis extraneis hæredibus, extraneis hæredes filij admittentur exclusis extraneis Titij hæredibus: Contrarium tenentes, num. 14. recenseri: Et priorem opinionem quæ fuit Richardi, & Bartoli comprobari, nu. 18.*

11 *Voluntatem testantis in specie habens illam in genere habenti præferri, etiam si posterior gradu existat.*

12 *Verba testatoris in aliqua testamenti parte posita, maximè in præcedenti, verba dubia eiusdem testatoris in alia parte enucleare.*

15 *Hæredis verbum ad hæredem sanguinis restringi ne absurditas sequatur, & ne testantis voluntas irrationabilis, & iniqua reddatur.*

16 *Filios in conditione positos, secundum magis communem glossæ opinionem non censeri dispositiuè vocatos: Sed contrariam opinionem vti in puncto iuris veriorem defendi posse.*

17 *Testati successioni vbi locus esse potest, ab intestato successionem cessare.*

18 *Primò vocatum magis dilectum censeri.*

19 *Hæredum verbum de sanguinis hæredibus respectu substituti clarius intelligi, si testator dixisset, Si filius meus sine hærede decesserit, Titium substituo, & eius hæredes: Ac etiam si esset dictum, Filiam, & eius hæredes instituo, & si decesserit sine liberis, Titium substituo eiusque hæredes, num. 20.*

21 *Hæredum verbum, de sanguine hæredibus respectu substituti non intelligi, opinionemque Bartoli, ac Richardi de Malumbris restringi si non adiecta conditione si sine liberis, simpliciter Titium substituisset eiusque hæredes: Hocque sublimitari filio testatoris instituto, num. 22.*

23 *Hærede instituto, si fundum testator Titio reliquerit conditione adiecta, quòd si sine liberis decesserit hæredi instituto fundum restituat, præmortuo hærede extraneis relictis hæredibus fundum illis restitui non debere.*

24 *Hæredum ex corpore procreatorum appellationem ad filios ex sanguine restringi etiam in materia ad quoscunque hæredes transitoria.*

25 *Hæredibus natis, ac nascituris vtriusque sexus verba de liberis debere intelligi.*

26 *Hæredum masculorum verba, ad hæredes sanguinis etiam in materia ad extraneos hæredes transitoria coarctari.*

27 *Hæredum verbum, ad liberos restringi, cum natu-*

ra rei

ra rei repugnaret super qua disponitur ne in extraneum transeat.

28 *Heredis verbum in feudo de harede sanguinis masculo intelligi: quodque limitari si in inuestitura fuisset dictum, pro te, & haredibus tuis omnibus, num. 29. Vel si esset dictum pro haredib. quibuscunque, num. 31. & 32. At denique Camerarij declarationem afferri, num. 33.*

30 *Trebellianica prohibitionem inductam fuisse, vbicunque dixisset testator, volo bona mea omnia ad talem peruenire.*

33 *Haredis verbum tripliciter in feudo assumi posse, scilicet de harede in feudo, de harede in sanguinis, & de harede hareditatis.*

34 *Heredis verbum in statutis, de sanguinis harede accipi.*

35 *Haredis verbum, de herede sanguinis intelligi, vbi testator dixit, quòd hareditas vadat de harede in haredem: Prasertim adiecta masculinitatis qualitate.*

36 *Haredes filiorum, de haredibus sanguinis intelligi.*

37 *Haredes vtriusque sexus, de haredibus sanguinis assumi.*

38 *Haredum appellationem extraneos etiam allicere, si testator aliquem extraneum, eiusque haredes substituerit.*

39 *Haredum verbum, de extraneis haredibus intelligi vbi testator aliquem ualde senem, ut ualetudinarium substituisset, ac eius haredes.*

40 *Haredum uerbum de extraneis etiam accipi, si dictio omnium adijceretur.*

41 *Haredes, & successores, de extraneis haredibus etiam interpretari.*

42 *Haredes in perpetuum, de extraneis etiam haredibus intelligi.*

43 *Haredem sanguinis, ex illo legato intelligi, Caio, & eius haredi, dum Caius ipse uiuet, lego fundum.*

44 *Heredes uerbum à recipiente prolatum, in re ad quoscunque heredes transitoria de extraneis etiam intelligi.*

CAP. III.

NE Quæstiones quas interpretari profitemur imperfectas, atque obscuritate dubias relinquamus ad vberiorem præcedentis quæstionis declarationem impertinens non existimo, de verbi Hæredis significatione circa materiam fideicōmissariam aliquid proferre: in hac igitur re strictim procedendo, 1 incertum † non est, si quis ita fideicommissum reliquerit, Fidei tuæ fili committo, vt si sine hærede moriaris restituas Seio hæreditatem, ex rescripto Diui Pij videri eum de liberis sensisse, vt inquit Vlpianus lib. 2. Fideicom. in l. ex facto, §. fin. ff. ad S.C. Trebell. & tradidere Spec. in tit. de testam. §. in primis, in fin. nu. 32. quem ibi Baldus in addit. sequitur, & in tit. de loc. §. nunc aliqua, vers. Ideo, rursus Bald. in l. vnic. §. vbi autem, colum. prima, in fin. num. 2. C. de caduc. tollen. & in cap. 1. colum. prima, versic. Et hoc facit ad quæstionem, de natur. succes. feud. Andr. de Isern. in cap. primo, §. & si clientulus, vers. Nam concludendo, de alien. feud. in cap. primo, §. & si libellus, versic. Sed quid si acquisiuit, de alien. feud. patern. Raph. Fulgos. in d. l. generaliter, C. de instit. & substit. in d. l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. vbi etiam Andr. Barbat. num. 135. Iason, in l. Gallus, §. etiam si parente, num. 19. vbi Paul. de Castr. num. 8. & Andr. Alciat. nume. 32. vers. Secunda quæstio Bartoli, ff. de liber. & posthum. idem Iason. in §. quidam rectè, num. 38. & 45. eiusdem legis: iterum Alciat. in l. Herennius, num. 9. ff. de verbor. sign. in dictaque l. ex facto, §. fin. annotarūt gloss. in verb. Sine hærede, Barto. num. primo, Alberic. de Rosat. in princ. Raph. Cuman. Alexand. num. secundo, Paul. de Castr. nume. primo, & Franc. Rip. in princ. ac alia gloss. in cap. in præsentia, in gloss. prima, extr. de probat. & ibi Abb. num. 25. Dec. nu. 149. atque August. Bero. num. 354. vers. Capio tertiam quæstionē, Alberic. etiam in l. etsi post fratres, nu. 23. ibidemque Petrus de Bellapertic. nu. 33. ff. si quis caut. Ang. cons. 265. Dictum legatum, colum. prima, versic. Interpretanda sunt igitur, Raph. Cuman. cons. 126. Proponitur, num. 1. & 4. Alexand. consil. 105. Prospectis verbis, nume. 3. libro primo, consil. 17. Ponderatis his, num. 3. lib. quinto, Raph. Fulgos. consil. 17. Testator, num. 2. Ias. cons. 57. In causa mota, nu. primo, libro primo, Benedict. Capr. consil. 126. Circa hoc dubium, num. vndecimo, Dec. consilio 38. Circa primum, colum. 5. ad fin. num. 6. consilio 294. In testamento, num. primo, consil. 594. Viso testamento, in princ. Corn. 148. In hac consultatione, nu. 6. lib. 3. & cons. 169. eiusdem initij, num. primo, & infr. eod. volum. Paris. consil. 2. Consultus ab Illustri, num. 23. consil. 32. Potissima, num. 1. & 25. libro primo, consilio 25. Vidi testamentum, num. 21. consil. 81. Simplex diuisio, num. 62. lib. 3. Stephan. Bertran. consil. 23. Ex themate, num. 27. libro primo, cons. 113. Tota difficultas, colum. prima, cons. 127. Non puto, colum. septima, num. 22. & 23. lib. 3. Socin. iun. consil. 117. Licet casus iste, num. septimo, cons. 129. Quantum ad primum quæsitum, num. 6. lib. primo, consil. 14. Viso tenore, num. primo, cons. 58. Licet, num. primo, consil. 80. Viso, num. octauo, consil. 98. Viso puncto, nu. 5. in fin. consil. 158. Abundè, num. 12. & 13. lib. 2. cons. 13. Quæritur, num. 17. cons. 42. Præsupposito, num. 4. lib. 3. & cons. 73. Circa primum, colum.

colum.6.lib.4.Carol.Ruin. consil. 110. Circa
casum,nu.9.lib.2. cons. 128. Viso testamento,
num.23.lib.3.Nicol.Bellon.cons.82. In mate-
ria,nu.primo,Aym.Crauet. 38. Ioannes Ioar-
randi,num.primo,libro primo, Marc. Mantua
consil.137.Casus ita se habet,num.6.Andr.Al
ciat.consil.43. Quamuis diligenter,num.secun
do,lib.9.Augustin. Bero. consil.102. Quattuor
sunt dubia,num.decimo,libro primo, consilio
110.Materia propositæ quæstionis,numero 16.
libro secundo,consil.120. Etsi super dubitatio-
nibus,num.64.eodem volum.Guid. Pap.quæ-
stio.306.Generale verbum,num.primo,quęst.
457.Mater filium suum,versic. Credo contra-
rium,& quæst.591. Verbum hæres, in princip.
Afflict.decis.14. Ioannellus de Diano,numero
decimo, Vdalric.Zasius in tract.de substit.in fi.
vers.Item si testator,Sfortia Odd.in tract.de cō
pend.substit.partic.6.quæst. secunda; in prima
parte, vbi de communi, & clarissima opinione;
citans Dynum,vt per eum,Francisc. Viuius o-
pin.245.Regula est,colum.prima,in fin. versi.
Coarctatur secundo, Iacob. Menoch. in tract.
de præsumpt. in secunda parte, libro quarto,
præsumpt.130.num. 24. versic. Secundum est
caput.fol.239.& cons.255.Quòd doctè admo-
dum,num.27.libro tertio,Francisc. Mantic. in
tract.de coniect.vltim.volunt.lib.octauo, titu.
14.numero quinto,vers.Quartò,& vltimò, Si-
mon de Pretis, in tract.de interpret.vltim.vol.
libro tertio,solut.quinta, numero septimo, ver
sic.Itē,& alio casu,fol.196.post Paul.de Castr.
cons.453. Ego Paulus de Castro I. V. D. post
num.primū,vers.Tertius quando, libro secun-
do, Portius consil.13. Prima quidem facie,nu.
24.& 25.libro primo,cons.40. Anno Domini,
num.13.eodem volum.Cels.Hugo cons.6.Pau
cis absoluam,colum.secunda,vers.Plures sunt,
Bartholomæus Camer.in cap.Imperialem,fol.
22.columna secunda,circ.med.vers.Quia dum
non potest stare propriè,de prohib.feud.alien.
rursus Oddus cons.46. Præfata nobilissima D.
Castora, num. 14. de communi,& numero 31.
libro primo.

Et vltra text.in d.l.ex facto,§.fin.eadem con
clusio probatur in capit. primo, §. profectò,de
leg. Corradi,& in §.si clientulus,de alien.feud.
deducitur etiam ex illa ratione, cum conditio
2 debeat se habere † ad esse, & nō esse, aliàs enim
propriè conditio non dicitur,l.cum ad pręsens,
l.itaque,ff.si cert.petat. l.cum in secundo, ff.de
iniust.rupt.testamen.l.conditio in præteritum,
ff.de verbor.obligat.§.conditiones,& §.sub cō
ditione,instit.eod.tit.l.si pupillus,§. primo, ff.
de nouat.sed raro euenit aliquem sine hærede
decedere, cum saltem fiscus ei hæres existat, l.
prima, C.vnd.vir & vx. taliter quòd nunquam
posset conditio deficere, vt sentit gloss. in d. §.
fin.in verb.Sine hærede, & post eam, Ias. in l.
Gallus,§.etiam si parente,in tertia fallen.num.
19.Paul.de Castr.d.cons.453. versic. Quartus
quando,libro secundo,Dec.in d.cap. in pręsen
tia,colum.19.vers. Secundò conclusio supradi-
cta,& consil. 208. Ad clariorem rei demonstra
tionem,colum.quarta,in fi.vers.Et specialiter,
ac etiam consil.294.In testamento,columna se
cunda,post medium,vers.Confirmatur hoc:ne
igitur substitutio elusoria reddatur,verbum hę
res ad liberos tantum coarctatur: Licet enim
3 hæredum appellatione extranei etiam † hære-
des ex propria significatione comprehendan-
tur, vt habetur in l.sciendū, in l. hæredis appel
latio,ff.de verbor.signif. in l.qui per successio-
nem,de reg.iur.& not.in d. §. etiam si parente,
ac in l.in annalibus,C.de legat. Alexand. cons.
36. Viso,nu.secundo,lib.tertio,Benedic.Capr.
consil.126.Circa hoc dubium,numero quarto,
Andr. Tiraquell.in tract. de vtroque retract. in
secunda parte,de retract.conuent.§.primo, gl.
6.num.26.Andr.Alciat consil.35. Est diffusè,
numero quinto,libro nono, Ioan.Cephal.con-
sil.nono, Bona præpositurae, columna quinta,
num.15.libro primo,Roland.de Vall.cons.70.
Quoniam quodammodo impossibile, nu. 39.
lib.tertio, Hieronym. Alban. cons. tertio, Et si
angustia temporis,numero duodecimo, Ea ple
runque ex causa interpretatio recipitur, quòd
de hærede sanguinis testator senserit, d. cap. si
clientulus, & cap.fin.si de feud. fuer. controu.
inter domin. & agnat. l. pro hærede, §. si quid
tamen,ff.de acquir.hęredit.d.l.Gallus,§.etiam
si parente, Alciat.d.cons.43.Quamuis diligen-
ter,num.quinto,d. lib. 9. Cæterum cum in op-
4 positum testatoris † voluntas coniecturatur, à
lata huius verbi significatione recedimus ad de
scendentes illam restringendo,vt per eum,Ca-
rol.Ruin.cons.174. Viso testamento,num.septi
mo,cons.114. Quæstio quæ proponitur,colum.
tertia,num.decimo,libro tertio, cons. 158. Vi-
so eleganti consilio, colum.secunda, in fin. nu.
septimo,eodem volum.Cephal.d.cons.9.num.
15.d.lib. primo, & eleganter antea tradidit A-
lexand.consil.139.Circa primum dubium, co-
lum. 2.in fin.num.septimo,vers. Per hoc appa-
ret,lib.6.Hierony.Gabriel. cons. 132. Tiberius
Narius,in quarta quæst.num.28. vers. Tamen
puto contrarium,libro primo, Vt hinc Hieron.
Zanch.in rep.l.hæredes mei,§.cum ita,ante nū
me. 231. vers. Cæterum, dixerit, in proposito
certam doctrinam dari non posse,sed cum hu-
ius vocis significatio ad vtranque intelligentiā
aptari possit, totam hanc indaginem à coniectu
rata testatoris mente pendere,ipsamque ex va-
rijs accidentibus colligi posse,vt per eum erudi
tè nonnulla huc pertinentia declarantem. An-
gelus etiam consil. 305. Charissime frater, &
egregie

egregiè legum Doctor, colum.prima, de signi-
ficatione verbi hæredis loquens, se semper ad
hanc consonantiam reduxisse scribit, quòd in
materia indifferenti omnino hæredis appella-
tio omnem hæredem complectitur, tam suum,
quàm extraneum, tam ex testamento, quàm ab
intestato, tam primum, quàm reliquos in infini
tum: In materia autem differenti non contine-
tur omnis hæres, sed solum ille cui secundum
subiectam materiam talis appellatio congruit;
estque materia differens (vt ipse inquit) vbi-
cunque non vniformis ratio comprehendendi
omnem hæredem qualemcunque suum, vel ex-
traneum militaret, vt quia absurditas, vel im-
possibilitas, vel iniquitas resultaret, vel quia na
tura rei super qua disponitur tali interpretatio
ni omnino resisteret, vel etiam ipsius dispositio
nis natura: Angelumque referendo sequitur
Stephan. Bertrand. consilio 23. Ex themate mi
hi transmissæ consultationis, columna 7. in fin.
num. 35. lib. 1.

Sed ad text. in d. l. ex facto, §. fin. redeundo,
eam Iurisconsultus sub illis verbis, Videri eum
de liberis sensisse, rationem fortasse intellexit;
de qua in hoc contextu Papinianus agit, vt libe
ri grauati omnino intelligātur ad fideicommis-
sarij exclusionem, quemadmodum post Oddū
Perusinum, animaduertit Simon de Pretis in
dicto tract. de interpret. vltim. volun. lib. 3. fol.
5. num. septimo, in fin. versic. Quę ratio in se ve
ra est.

Nunc autem coniecturas attingendo ex qui
bus colligi possit de hærede sanguinis testato-
rem sensisse: Primus sese offert casus, quando
5 descendentes ab ipso testatore † extarent, tunc
enim nunquam hæredis appellationem de ex-
traneo ad descendentium præiudicium inter-
pretabimur, vt scribit Bart. in d. §. etiam si pa-
rente ante num. 6. vers. Maximè si contingeret,
vbi Paul. de Castr. num. 8. Alexand. consil. 36.
Viso themate, ante num. 13. lib. 3. quod repeti-
tum est cons. 48. lib. 6. & iste casus maximam
in se continet æquitatem, argum. huius contex
tus. Vnde sequitur, quòd si persona descendēs
à testatore substitutum habeat, cum clausula &
eius hæredes, semper de filijs intelligamus, ne
alijs descendentibus per extraneos præiudiciū
inferatur: facit quod notant Bald. consil. 267.
Proponitur quòd Manfredinus, num. 2. versic.
Sed contrarium est verum, lib. 5. Angel. in d. §.
etiam si parente, Dec. consil. 294. In testamen-
to Comitis Galeotti, columna fin. sub num. 4.
vers. Et cum Dominus Bonifacius, Andr. Al-
ciat. cons. 43. Quamuis diligenter, colum. 2. nu.
9. lib. 9.

Secundus casus in quo Speculatoris opinio
latius procederet ex eodem Alciato est, quādo
6 extaret † consuetudo, siue communis loquendi
vsus quo hæredes simpliciter filios appellare-
mus, tunc enim communis vsus præualeret, l.
Labeo, §. non enim, ff. de supell. leg. & ita con-
suluerunt Bart. cons. 52. Salimbene Ioannelli,
num. 4. vers. Ad quod respondetur, lib. primo,
Bald. cons. 325. Viso testamento Ioannis, lib. 4.
Ioann. de Imol. cons. 21. In casu præmisso, col.
secūda, vers. Sed aduertendum, Socin. sen. con-
sil. 249. Materia præsentis consultationis, col.
vndecima, num. 13. vers. Et hoc dicit verum, li-
bro secundo, Paris. cons. 88. Ad resolutionem,
num. vndecimo, libro secundo, consil. 31. Con-
siderato primo capite, num. 49. eodem volum.
Socin. iun. cons. 158. Abundè, colum. 2. lib. 2.
Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. part. 2.
lib. 4. præsumpt. 130. num. 21. vers. Declaratur
quarto, Cumque talis cōsuetudo, siue commu-
nis vsus sit in sermone vulgari de vno ad alium
valet argumētum, sicut de Græco ad Latinum,
l. qui venenum, ff. de verbor. signif. quod tra-
dunt Natta cons. 129. Postquam in causa feu-
dali, num. 2. lib. 1. & Celsus Hugo cons. 6. Pau-
cis absoluam, col. 2. ante num. 3.
7 Simile illud est, donec † castè vixerit, cum ex
communi vsu loquendi interpretetur donec ad
secunda vota non transierit, vt post Oldradum
dixit Bart. in §. cum igitur, in primo not. Auth.
de non elig. sec. nub. vbi etiam Angel. & ad ho-
sce terminos tradit Socin. iun. d. cons. 158. nu.
8. lib. 2. Huncque secūdum casum comprobat
etiam Ias. in d. §. etiam si parente, num. 22. vers.
Quintò adde, dictum Bartoli consilium refe-
rens: verba nanque testatoris secundum com-
8 munem loquendi vsum † intelligenda sunt, l.
librorum, §. quod tamen Cassius, vbi gloss. not.
de leg. 3.

Tertius est, quando testator instituti filium,
9 vel filiam aliquo legato † honorasset, & erga
eos beneuolentiam ostendisset, tunc enim veri
simile non est voluisse extraneos hæredes sub-
stituti eis præferre, prout se consuluisse dicit
Raph. Fulgo. in l. generaliter, C. de instit. & sub
stit. in l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. quē
referunt, & sequuntur, Alexand. num. 6. Iason.
nu. 29. & infr. ac cæteri Moderni in d. l. Gallus,
§. etiam si parente; Et pro hoc tertio casu con-
gruunt tradita per Angel. in d. eius pulcherri-
mo cons. 305. Charissime frater, col. 2. uersic.
Circa quæstionem cōsidero, Idemque sentiūt,
Andr. Alciat. d. cons. 43. Quamuis diligenter,
colum. secunda, nu. undecimo, lib. 9. & Iacob.
Menoch. in d. tract. de præsumpt. part. 2. lib. 4.
præsumpt. 130. numero 22. uersic. Declaratur
quintò.

Quartus casus est, quem ponit Bart. in præ-
alleg. l. Gallus, §. etiam si parente, num. quinto,
uers. Quæro iuxta prædicta, Testator filium in-
stituit, & si decesserit sine liberis, Titiū, eiusque
hæredes

hærede substituit, an hæredes extranei Titij ex
dicta substitutione admittantur, si contingat
Titium ante decedere, qui extraneos filij hære
10 des excludant, & concludit † quòd non, sed
verbum hæredes de filijs intelligatur, vt dixit
Richardus Malumbri in quadam sua Disput.
quem ipse refert, eandem etiam opinionem te
nuerunt, Bald. colum.3. versic. Secundò quæ-
ro, Paul.de Castr. numero quinto, vers. Pone
aliud exemplum, dicens Bartolum benè intel-
ligere esseque notabilem intellectum, Ias.num.
26. asserens consulendo, ac iudicando Bartoli
opinionem tenendam fore quæ magis commu
nis est, Francisc. Aretin. colum. penult. versic.
Sed opinio Bart. Socin.sen. pariter colum. pe-
nult.num.octauo, vers. Confirmantur præmis-
sa, & de magis communi attestãs, ac Claud. de
Seysell. Aquensis in d.§. etiam si parente, ibi-
demque Carol.Ruin.colum.secunda, Bald. in
d. cap.primo,§.item nota,tit.de natur. success.
feud.Raph.Fulgos.in d.l. generaliter, in princ.
num.tertio,& in d.l.eum acutissimi, vbi de com
muni meminit, Alexand.consil.9. Visis,colum.
tertia,nu.octauo, vers. Et pro hoc etiam facit,
lib.secundo,consil.39. Aliàs consultus, colum.
secunda,num.septimo, vers. Et si aliter dicere-
mus, lib. tertio, dicens ita magis communiter
Modernos sensisse consil. 125. Attentis verbis
inuestituræ,colum.fin.num.18.versic. Benè fa
cit,lib.quinto,& consil.139. Circa primum du
bium, colum.prima,vers..Ad quod bene facit,
lib.6.sique rectè intueatur dum obiectionibus
respondet,num.septimo,nõ videtur ab hac opi
nione recedere, Paul.de Castr.cons.114. Pro-
cedendo breuiter,colum.secunda,post med. in
2.dub. sub nume.4.versic.Nam respondetur,
cons.378. Primò videndum est,colum.2. circ.
med.sub num.3.vers.Secundò probatur,lib.1.
consil.45. Videtur dicendum, in princip.lib.2.
& d. cons.453. Ego Paulus de Castr. ante fin.
vers.Est & quattus casus,eodem volum.rursus
Fulgos.consil.17.Testator quidam,nu.2. vers.
Et per hanc potissimam rationem, Curt.sen.de
communi,consil.44.Statuto,nu. quinto, vers.
Quartò confirmatur, Dec.consil.294. In testa-
mento,colum.2.num.secundo, Ioan. Maria Ri
minald. cons.562.num.13.& infr.Aym. Crau.
cons.38.Ioannes Iarrandi, nu.3. Andr.Alciat.
d.cons.43.Quamuis diligenter, nume.5.lib.9.
Ioan.Crot.consil.primo, Dudum Titius condi
dit testamentum,nume.25. vers. Quod confir-
matur,cons.17.Testator,nume.6. & cons. 104.
eiusdem initij,num.26.lib.primo,Carol.Ruin,
cons.148.Videtur,colum.2.num.4. vers. Et si
probatur,lib.2.& cons.168.Subtiliter & abun
dè,col.3.num.8.eod.vol.Socin.iun. cons.158.
Abunde,num.14.lib.2.dicens Richardi de Ma
lumbris Cremonensis, & Bartoli opinionẽ cõ-
muniter omnes ferè Doctores amplecti, idem
etiam ante eum consuluit Socin.sen. cons.102.
Visis,colum.fin.sub num.11.vers.Postremò ista
conclusio,lib.3.Angel.Aretin. in tract. de test.
gloss.79.Simon de Pretis in tract.de interpret.
vlt.volun.lib.primo,solut.5.nu.21.fol.63. vbi
de magis communi opinione testatur, Frãcisc.
Mantic.in tract.de coniect.vltim.volunt. lib.8.
tit.14.ante num.septimum, qui communẽ esse
affirmat.

Mouentur Primò, nam si substituti hæredes
extranei admitterentur exclusis hæredibus filij
instituti,sequeretur quædam manifesta iniqui-
tas, & contra testantis mentem agere viderẽ-
mur, sicut enim pater filiũ eiusque liberos sub
stituto prædilexit, & eius liberis, ita extraneos
hæredes filij extraneis substituti hæredib. præ-
dilexiste præsumitur,arg.tex.in l.Publius,§.Ti
tia codicillis,in fin.hoc tit.Sed sustinendo con-
trariũ,posset huic textui faciliter ex intentione
Scribentiũ responderi, Imol. scilicet Angel. &
Franc.Aret. in eo tantum probari substitutum
in plus quàm institutũ vocari non debere; quæ
verba concludunt substitutum non uideri plus
dilectum quàm institutum,quòd autem æqua-
liter diligi non videantur,in illa lege nõ proba-
ri. Vnde cum substituti hæredes voluntatem ex
pressam testatoris habeant, videtur q; hæredib.
instituti debeant præferri; sicut dicimus q; ille
11 qui voluntatem testatoris in specie † habet, præ
fertur illam in genere habẽti etiam si posterior
gradu existat,l.cum ita legatur,§. fin. de leg. 2.

Non obstant quæ in d.§.etiam si parente A-
lex.nu.5.vers.Sed certe, scribit, nam existimo
corruptè ibi ipsum legi,& expungendum filiã,
restituendumque fore filium. Septitia enim nõ
erat testatoris filia,dumque extraneos adfuisse
hæredes in dicto textu præsupponit,errore tan
tus Doctor fortasse labitur,nam aut vult de Se
ptitia intelligere, & absurdum est, cum ei præ-
dia ex legati nomine relicta fuissent; aut de Se-
ptitiæ hæredibus,& nullum in eodem contextu
verbũ quòd extranei extiterint, nec extraneos
adfuisse imaginari debemus,ex ijs quæ ibi Mar
cellus Iurisconsultus respondit, si eius verba
ponderẽtur, aut denique de extraneis L. Cor-
nelij hæredibus,hocque insulsum esse videtur,
cum ibidem Marcellus id non præsentiat.

12 Secundò dicunt, quòd verba testatoris † in
aliqua testamenti parte posita maximè præce-
dẽti,verba dubia obscuraque in alia parte enu-
cleant,ac declarant,l.qui filiabus,in princip.l.si
seruus plurium,in fin.ff.de leg.1. And.Alciat.la
tè in c.cum ab homine,nu.43.extr.de iudic.sed
in institutione,conditioneque ei adiecta, adest
vox liberis,ergo dicendum est,quòd vox illa hę
redes de liberis tantum intelligatur, nec ad ex-
traneos ꝓ excludẽdis filij hęredib. porrigatur.

Hæc ratio licet plurimum persuasiua sit, non
tamen omnino firma, ac concludens uidetur:
cum verum non sit in dubio, ambiguoque nos
hic versari, sed in clara apertaque dispositione:
testator enim ipsam sub verbo bæredes conclu
sit, vt in claris non egeamus coniecturis, vt di-
cit Venuleius in l.continuus, §.cum ita, de ver-
borum obligatione, congruit, quod M.Cicero,
lib.secundo Offic.affert, Turpissimum esse in re
non dubia, testibus vti non necessarijs: cum si
in substitutione de liberis intelligere voluisset,
vtique id expressisset, prout in institutione ex-
pressit.

Tertiò facit dictum Speculatoris in dicto tit.
de testamen.§.in primis, in fin. vers. Die quòd
filia, & in tit. de locat. §. nunc aliqua, versic.
13 93. vbi vult, in testamentis † appellatione hæ-
redum, descendentes tantum contineri, per
textum in dicta l.ex facto, §. finali, ff. ad Tre-
bellian.

Profectò dicta Speculatoris autoritas parū
vrget, cum ei multi contradixerint, quēadmo-
dum ex Iason.in dicto §. etiam si parente, nu-
mero vigesimoseptimo, licet colligere: ipsum-
que nuncupatim reprobant, Francisc. Aretin.
Paul. de Castr. Alexand. & alij communiter:
Et quamuis Baldus voluerit ipsum debere in-
telligi, ac restringi, quando fit mentio de hære
de in substitutione, aliàs Speculator alioqui
Doctor valde egregius diceret contra text. ex-
pressum, in d. l. in annalibus, C. de legat. ta-
men hac restrictione pro nunc prætermissa, po
test dici textum in dicta l. ex facto, §. fin. non
probare eius intentionem, cum enim loquatur
in fideicommissum, quod aliàs frustatorium, &
inane redderetur, nisi de hæredibus sanguinis
intelligeremus, nam ratò aut nunquam quis si
ne hærede decedit, cum saltem fiscum successo
rem habeat, d.l. 1. C.vnd. vir. & vx. non potest
trahi in consequentiam ad casum, vbi ratio hęc
militare non potest.

14 Altera igitur superiori contraria † est opinio
ut substituti hęredes extranei exclusis extraneis
filij hæredibus admittantur, quam sequuntur,
Angel.numero primo, Ioan.de Imol. num.66.
versic. Tangit etiam, & Alexand. nume. quin-
to, sibi parum constans in dicta l.Gallus, §.etiā
si parente, vbi etiam Andr. Alciat. numero 31.
referens idem tenere Catonem Saccum, Corn.
consilio 272. In hac consultatione, num.quin-
to, libro quarto.

Et quidem pro hac parte urget, quòd testa-
tor de liberis ipsius filij specialiter fecit mentio
nem, cum autem alium substituit magis abun-
dè prospexit, nam generico verbo usus fuit,
dum puta Titium, & eius hæredes substituit,
hæredum autem appellatione extranei etiam
continentur, dicta l. sciendum, de uerborum
significatione, & d.l.in annalibus, C.de legatis,
cum alijs iuribus de super allegatis, & per Dec.
consil. 294. In testamento Comitis Galeotti de
Pasinis, colum. secunda, in princip. Stringitur
ex mente Alexandri huiusmodi ratio, nam hæ-
redes Titij substituti dispositiuè uocantur, libe
ri autem ipsius filij in conditione tantum positi
existunt, ut uocati non censeantur, secundum
gloss. communiter approbatam, in l.Lucius Ti
tius, 2.ff.de hæredib.instit.

Sustinendo tamen Bartoli opinionem, huic
rationi responderi potest, non esse præsumen-
dum testarorem pinguius extraneo prospicere
uoluisse, quam proprio filio, & proprerea ge-
nericum illud uerbum restrictionem recipere,
ut de hæredibus sanguinis intelligatur, ne uo-
15 luntas testatoris irrationabilis † esse uideatur,
ut Bart. & cæteri dicunt, & præsertim Franc.
Aretin.in dicto §. etiam si parente, colum. quar
ta, nullus enim amor uincit paternum, & in li-
beros pietas naturalis est, ac diffusiua, adeo
quòd si testator de eius uoluntate interrogatus
fuisset, non aliter uerisimiliter respondisset,
argumen. l.tale pactum, §. fin. iuncta glossa,
ff. de pact.

Quinimo uerbum hæredes de extraneis in-
telligendo, posset de facili contingere, quòd
hæreditas testatotis ad aliquem ab eo odio ha-
bitum peruentura esset, hoc autem durum ual-
de uideretur, & ideo illa generalitas debet re-
strictionem recipere de habilitate: præsertim,
quia uerbum hęres ex præsumpta testantis mē
te ad liberos restringitur, ne absurdum sequa-
tur, d.l.ex facto, §.fin.

Necobstat quòd liberi in conditione tantū
positi sint, nam constat testatorē prudenti con-
silio usum fuisse, cum non solum filium hęre-
dem, sed & eius liberos substituto prętulerit,
& eius hęredibus, d. l. Lucius Titius, in fin. &
proinde sic etiam debet intelligi, ut extranei
hęredes filij si sint sanguine coniuncti, quem-
admodum Bartolus dicebat, ex rationabili uo-
luntatis coniectura extraneis hęredibus substi-
tuti pręferri debeant: Vlterius disputando tu-
tum non esset in illa opinione glossæ residere, à
qua licet iudicando, & consulendo recedendū
non esset, tamen in puncto iuris contraria opi-
16 nio † vti verior defendi posset, sed de hoc ali-
bi. Et si cum Andrea Alciato viro eminentis
doctrinæ, atque eloquentiæ adhuc diceretur,
argumentū Bartoli de institutione filij ad sub-
stitutionem Titij debere procedere datis pari-
bus terminis quod non est in casu proposito,
quia in institutione filij non censetur (ut dice-
bam) liberos in conditione positos instituisse
secundum dictam Glossam, & tamen in alia
clarum est, hæredes substituisse; item in insti-
tutione filij liberi intelliguntur propriè, ergo
idem

idem in substitutione extranei, ut intelligantur proprie, & sic de hæredib. extraneis: Respōdeo benè Alciatum dicere terminos non esse pares, cum liberos in conditione positos Titio & eius hæredibus licet institutis testator prætulerit: Quo vero ad propriam hæredis significationē, dicendum videtur ab illa recedendum fore ex præsumpta testantis mente, l. non aliter, de leg. 3. ne dictæ absurditates contingant.

Quid ergò erit concludendum? aliquando ego asserebam posteriorem sententiam in puncto iuris veriorem esse, & omissis multis quæ allegabam potissimo hoc fundamento nitebar: Nam si verum esset extraneos instituti hęredes in proposito admitti, verbū hæredes, in substitutione appositū ad hæredes sanguinis restringendo, sequeretur quòd quamdiu potest esse locus ex testamento successioni, alia admittere

17 tur successio, sed consequens † est falsum, l. quandiu, de reg. iur. & l. quandiu, de acquiren. hæredit. l. antequam, vbi Bald. & Corn. C. com mun. de success. ergo & antecedens: clarum enim est extraneos hæredes filij, nec ex institutione, nec ex substitutione, & propterea neque ex testamento vocari, prout hæredes hæredis substituti, etiam si extranei sint vocantur: Nec refert præsupponere institutum filium sine liberis decedentem extraneos hæredes quo ad illa bona Instituere valere, cum hoc sit falsum, dicta l. ex facto, §. fin. Sed esto hoc effici posse, tunc videretur, quòd potius debeant admitti hæredes extranei Titij, quia cum sint substituti à testatore hæredes testatoris dicuntur, l. prima, vbi not. C. de pact. l. fin. C. de hæredibus instit. vt dicendum sit extraneos hæredes testatoris anteponendos esse hæredibus extraneis filij, cum enim omnes sint extranei videtur vocatos vti proprios prædilexisse.

Hodie autem nō auderem ab opinione Bartoli recedere, quæ prætermissa inductione dictæ l. Publius, §. Titia codicillis, potest ex alijs iuribus sustineri dicentibus, quòd primò voca

18 tus † videtur alijs prædilectus, l. quotiens, in princip. ff. de vsufruct. & l. qui soluendo, vlt. ff. de hæredib. instit. cum alijs concord. ibi alleg. sicut itaque institutus primo vocatus substituto prædilectus videtur, ita & hæredes eius.

Non obstat text. in dicta l. cum ita legatur, §. fin. quia ibi ille qui erat posterior in gradu nominatim vocatus repericbatur, & ideo vocatis in genere præfertur, vt Francisc. Aretin. inquit: Et in effectu Bartoli, ac Richardi de Malumbris sententia frequentiori calculo, vt admonui, recepta est, & explicite testatur Mantic. dicto libro octauo, tit. quartodecimo, numero septimo, versic. Vnde etiam. Et quicquid alibi etiam Andr. Alciat. in dicta l. hæredis appellatio, 1. versic. Quapropter, ff. de verbor. significat. contrarium in omnino extraneis dixerit, in iudicijs, ac responsis Bartolo erit inhærendum.

Sed si testator dixisset, Si filius meus sine hęrede decesserit, Titium substituo, & eius hære

19 des, tunc res esset magis † clara, quia substituti hęredes intelligi de hęredibus sanguinis deberent, quemadmodum Bald. loquitur in dicto capit. primo, numero secundo, tit. de nat. succ. feud. quia vt ibi Baldus ipse scribit, talia sunt subiecta, qualia prędicata demonstrant, l. si de censor, §. primo, ff. de interrog. act. quod prosequitur Francisc. Mantic. d. tit. 14. num. septimo, versic. Quę sententia multò facilius, ideo non insistam.

Vlterius in faciliori negocio versaremur,

20 quādo liberi essent expresse instituti hoc † modo, instituo filium, & eius hęredes, & si decesserit sine liberis, substituo Titium, & eius hęredes: & quòd ita Bartolus quęstionem proponere voluerit arbitratur Andr. Alciat. in dicta l. Gallus, §. etiam si parente, numero trigesimoprimo, versic. Sed ego credo, idipsumque ex verbis eiusdem Bart. deducere existimans, vt ibi.

Prędicta tamen Richardi de Malumbris, & Bart. opinio, restringitur vt procedat quemadmodum Bartolus ipse loquitur, secundum cōmunem interpretationem, scilicet quando substituto prętulit non solum institutum, sed etiā eius liberos, & sic quando in institutione conditionem, si sine liberis decesserit adiecit, se-

21 cus si simpliciter † sine illa conditione post mortem Titium substituit, & eius hęredes, tunc enim hęredes etiam extranei ipsius Titij substituti intelligerentur, ut vult Paul. de Castr. in dicto §. etiam si parente, numero octauo, dicens ita vidisse consultum per egregios viros & ita re uera consuluit insignis Doctor Raph. Fulgos. consilio quinquagesimooctauo. Pater familias, numero secundo, versic. Et eodem modo respondetur, ac etiam Corn. cons. 272. In hac consultatione, numero quinto, lib. quarto, hancque limitatione late defendit Socin. sen. in dicto §. etiam si parente, numero octauo, vers. Et hanc conclusionem, quàm denuo comprobat consilio duodecimo, Pręsens consultatio, columna secunda, ante numerum secundum, uers. Aliquando, & secundò, lib. tertio, citans Angelum d. consil. 305. in finali b. uerbis, uers. Vbi autem nullus, Simon de Pretis in dicto tractat. de coniect. ultim. uolunt. lib. tertio, fol. 5. ante num. 11.

22 Sublimitatur hęc declaratio, nisi filius † testatoris esset institutus, tunc enim tacite si sine liberis decesserit, conditio subintelligeretur, ut in hoc tex. & in d. l. cū acutissimi, cū simil. adeo quòd sit dicta limitatio intelligenda quādo ex-

traneus extitit institutus, eique post mortem simpliciter absoluteque Titius fuerit substitutus, & eius hæredes, tunc enim extranei etiam hæredes Titij substituti videntur, prout intelligit in d.§.etiam si parente Paul.de Castr.num. 8. quem sequuntur Franc. Mantica, & Simon de Pretis in præallegatis locis.

23 Quid autem si testator † hærede instituto, fundum Titio reliquerit cum conditione, si sine liberis decesserit, instituto hæredi fundum illũ restituat, nunquid præmortuo hærede, extraneis relictis hæredibus, iisdem fundus debeat restitui? & concludendum est, fundum extraneis instituti hæredibus restituendum non fore, Bal. in l.in causæ, §. Pomponius quoque, versic. Nota quòd restitutio, ff. de minor. Alexand.in l.fin.numero quarto, versic. Item dicit ipse, C.de legat. Ias. in l. prima, in quarta differen.num.94.ff.de legat.primo. Quæ conclusio ex textu probatur, in l.qui liberis, §.hæc verba, ff.de vulgar.& pupill.subst. vbi idẽ Alexan. columna prima, num. tertio, versic. Et faciunt ista ad quæstionem, & in d.§. etiam si parente, in finalibus verbis, versic. Vide textum notabilem.

Quintus est casus vltra Andream Alciatum, 24 si esset dictum sine hæredibus † ex suo corpore procreatis, tunc enim hæredum vox absque dubio ad filios, & sic ad hæredes sanguinis restringeretur, etiã si simus in materia ad omnes hæredes etiam extraneos transitoria, vt dixit Dec. consil.395. In causa, columna secunda, ad fin. num.6.& colum.seq. Aym.Crauett. d. consil. 38.Ioannes Iarrandi, colum.1.num.2. vers.Secundò principaliter.

25 Sextus est, vbi fieret mentio de † hæredibus natis, & nascituris vtriusq. sexus, verba etenim ista de liberis intelligerentur, quæ extraneis hęredibus minimè conueniunt, & in eis nihil operarentur, sic à fortiori arguendo, tradit Crauet. in præcitato consil. 38.sub d.numero secundo, post Dec. consilio 208. Ad clariorem rei demonstrationem, columna penultima, sub numerum vndecimum, versic. Tertiò hoc idem comprobatur, argum.l.quarta, §. quoties, vbi Bart. ff.de damn.infect.l.hos accusare, §.omnibus, ff.de accusat.

26 Septimus est casus, si diceretur † hæredibus masculis, nam intelligeretur (vt in superiorib. dicebam) de hæredibus sanguinis, & de descendentibus, etiam in materia aliàs ad quoscunque hæredes extraneos transitoria, vt voluit Raynerius de Forliuio in dicta Disputat.incip. Quidam habebat duos filios, & præcitati Scribentes concludunt, quibus addo nunc Guid. Pap. quæst.485. Si in aliqua dispositione, numero tertio, rursus Dec. consilio 185. In causa, columna secunda, numero tertio, consil.239. Primò non videtur dubitandum, colum.tertia, ante numerum quintum, vers. Sed prædictis, consil. 294. In testamento, columna secunda, vers.Sed huic conclusioni, & consil. 516. Quoniam causa ista, colum.quarta, num. 14. Iason, cons.118.Contra donationem, colum. tertia, vers.Nec obstat, lib.quarto, Corn. consil. 169. In hac consultatione videtur, ante nu. 2. lib.3. Carol.Ruin.cons.122.Casus de quo quæritur, colum.prima, num.secundo, versic.Si tamen fit facta mentio, libro primo, cons.174. Viso testamento Domini Martini, num.1. libro secundo, cons.108.In causa, & lite, colum. penult. num. decimo, versic. Quamuis ergo, libro quinto, Paris.consil.31.Considerato primo capite, nume. 48.lib.secundo, Andr. Alciat. cons.125. Testamentum de quo quæritur, num.9.lib. 9. Socin. iun. consil.188. In hac consultatione quæ pulcra est, num. septimo, libro secundo, Anton. Gabriel.lib.6.conclu.tit.de verbor.signi. concl. 3.num.primo, Hieronym.Grat.cons.55.Super contentis in allegatione, num.vndecimo, lib.1. cons.31.Thema tale est, num.17. versic. Tamen quando sit mentio, lib.secundo, Simon de Pretis in tract.de interpr.vltim.volun. libro tertio, solut.quinta, nu.11.versic. Vt est qualitas, Fran. Mantic.in tract.de coniecturis, præalleg. lib.8. tit.14.num.15.versic. Sciendũ est etiam, Iacob. Menoch.in d.tract.de præsumpt.part.secunda, lib.quarto, præsumpt. 130. num. 23. Et Franc. Vegg.consil.74.In causa quæ vertitur, nu.428. & infra.

27 Octauus est, cum natura † rei repugnaret, si per qua disponitur ne in extraneum transeat, tunc enim verbum hęredes ad liberos coarctaretur, Angel.d.cons. 305. Charissime frater, & egregie legum Doctor, col.1.vers. Resultat autẽ absurditas, Alex.cons.36.Viso themate, col.2. nu.9.lib.3.vbi Angel. referendo sequitur And. Alciat.in d.l.hæredis appellatio, 1.vers. Idem cũ mentio hæredum, de verb.sign.

28 Et hinc est, q; verbum hęres † in feudo, de hęrede sanguinis masculo intelligitur, c.1. §. & si clientulus, de alien.feud.vbi And.de Iser.nu.6. & Affiic.n.7. Paul.de Cast.cons.453. Ego Paulus de Cast.vers. Secundus casus, lib.2.Alex.d. cons.36.nu.9.vers. Exemplũ in feudo, lib.3.& cons.107.In causa Nicolai, nu.16. vers. Secũdò respõdeo, lib.4.Guliel.de Ludo.not.89.Glossa est, Corn.d.cons.169.nu.2.lib.3.Socin.iun.cõs. 112.Abundè profectò, nu.8. vbi de cõi, lib.2.& cons.42.Præsupposito, num.43.lib.3.Dec.cõs. 208.Ad clariorem, nu.9.& 10.cons.396.In causa, nu.7.cons.445.In casu, nu.13.Paris.cons.23. Prima in huiusmodi consultatione, nume.115. versic.Secundò in prędicta inuestitura, libro 1. cons.21.Disposuere iura, n.36.cons.106. Circa principale, nu.22.eod.vol. Vdalr. Zas. cons.13.

Ex

Ex facto,num.25.libro primo, ubi multos con cordantes allegat,Carol.Ruin.consil.15. Con sideratis,numero quinto, consil. 16. Circa casum,num.primo,& tertio,consil.18.Primò, & principaliter,num.2.lib.primo,consil.31.Quia in dubium reuocatur,num.tertio, consilio 40. Pro euidentia,num.2.& cons.231. Quia in dubium,num.2.cod.uolum.1. Andr.Alciat.cons. 16.Clarus satis uidetur,num.4.lib.3.cons.43. Quamuis diligenter,num.5.lib.9.& in d.l. hæredis appellatio,uers.Idem cum mentio,Ioan. Crot.cons.125.Illustrissime Domine,num.16. libro primo,Anton.Rub.Alexandrin.cons.18. Videretur,nu.4.consil.110.Visis,num.octauo, Portius cons.2.Contingit,num.31.lib.primo, Laurent.Siluan.consil.3. Quoad primum dubium,num.67.& infr.consil.30.Facti quæstio, num.9.& cons.52.In causa quæ uerti speratur, num.2.Hieronym.Alban.consil.3. Et si angustia temporis,num.12. Natta consil. 120. Magnifice D.Vicarie,num.21.lib.primo,consilio 63. Viso priuilegio, num.13.& consil.159. In causa,nu.octauo,cod.uolum.cons.50. In causa,& lite,num.primo,libro tertio, August. Bero.quæst.17.In emphyteusi ecclesiæ,nu. tertio, & q.18.Sequens quæstio fuit,num.7.Rolan.de Vall.cons.67.Primo quidem aspectu,num.25. lib.primo,ubi latè,consil.58.In præsenti consultatione,colum.5,num.27.lib.tertio, Io. Ceph. consil.1.Illustris Comes Mauricius, nume.15. lib.primo,& cons.224.Dubitatur, num. 50. & infr.lib.2.Francisc.Becc.consil.101.In proposita facti specie,num.17.& 37. post Loffredum quẽ citat,Io.Petr. Surd. cons.63. Contra Magnificam D.Blancam,num.decimo,& vndecimo,vbi de communi,plures allegans, & consil.108. Multa iam scripta sunt, num. 25. Ofasc. decis. 161.Quoniam sæpissimè,num.15.uers.Secundò potest responderi,Paris de Put. in tract. de reintegr.feud.in tit.Concessio pro se, & filijs, nu. 3.fol.69.& cap.sequen.num.quarto, Bartholomæus Camerarius in rep.cap.Imperialem, fol. 21.colum.quarta,vers. Sequitur doctrina Iserniæ,tit.de prohib. feud. alien. per Frideric. vbi refert iura ad hoc allegata per Iserniam, deinde per Capycium,& denique alia ipse addidit, vers.Addite vos.

Fallit dicta conclusio,si in concessione fuerit
29 dictum,concedo tibi † pro te,& hæredibus tuis omnibus. Bald.in cap.in præsentia, columna 3. num.20.de probat.vers.Nota quòd nomen hæredis,Dec.consil.294.In testamento,numer.2. vers.Tamen in casu nostro, Natta d. cons. 120. num.21.lib.primo,post Baldum in præcitato loco,& cons.63.Viso priuilegio,num. 13. eodem uolum.& post Alexan.cons.195.Perspectis instrumentis,colum.2.num.4.lib.6. Ludou.Gozadin.consil.59.Prima facie,col.3.nu.15.Rol.de Vall.cons.60.Ponderatis diligenter verbis,nu. 49.vers. Nam feudum,lib.1.consil.2.Visa conuentione valida, nu.16. vers. Facit quod voluit Bald.lib.4.

Huc pertinet quod scribit Bart.in l. Centurio,in tertia quæst.princ.ff.de vulgar.& pupill. subst.quòd si testator dicat,volo bona mea omnia peruenire ad talem,intelligatur prohibuisse
30 † Trebellianicam, quia qui omne dicit nihil excludit,vulg.l.Iulianus,de leg. 3. & plura alia in argumentum adducit Natta dicto cons. 63. num.13.

Et quamuis circa prohibitionem Trebellianicæ contrarium teneant, Angel. in Auth. sed cum testator num.secundo,C.ad leg. Falcid.& consil.125.Substitutiones,num. quarto,versic. Certè hoc non potest esse, Ludouic. Roman. consil.75.Nescio qua ex re, circ. med. vers. Et facit,Paul.de Cast.consil.28. In causa quæ vertitur,num.secundo,lib.secundo,in nou. Franc. Aretin.consil.duodecimo, In causa Nicolai, colum.3.vers.Quartum fundamentum,numer.7. Benedict. Capr.consil.36.Circa hoc, colum.fi. in fin.sub nu.9.vers. Quę licet sufficiant,& consil.83.Cum viso,colum.fin.ante fin.uers. Non enim,Corn.consil.207.De pluribus hæreditatibus,num.decimo,lib.secundo,Iason.consilio 84.Puto quòd quemadmodum,num.9. lib.primo,Carol.Ruin.cons.52.Quia de pluribus,numero quinto,lib.secundo, cons. 163. De duobus,num,21.cod.uolũ.cons.59. Quamuis loquendo,num.11.in fin.lib.3.Steph. Bertrand. consil.152.Punctus quæstionis,num.11.lib.1. Marc.Mantua consil.291.In pręsenti causa,nu. 11.uers.Item an idem esset, de communi attestans,Iacob.Menoch.in tract.de præsump.par. 2.lib.4.num.11.qui addit Nicolaum Bellonum Iacobum de Puteo,& Portium, Pet.Anton.de Petr.in tract.de fideicom.prohib.q.15.nu.198. magis communem opinionem, post Antoniũ Gabrielium esse affirmans.

Tamen prior Bartoli opinio uerior est, quã sequuntur, Bald.in l.precibus,nume.44.C.de impub.& al.substit.per text.in l.decem,ff.de fideicommiss. libert.& Bald. ibi sequuntur Ias. colum.undecima,& Dec.colum.12.Alex.cons. 201.Perspectis uerbis,colum.2.num.7.libro 6. Angel.in d.l.Centurio, num. 5. uers. Et ponit plura exempla,ubi Ioan.de Imo.nu.23. Raph. Fulgos.cons.30.Pactum sic se habet, colum.2. sub nu.3.uers.Concluditur,And.Alciat.consil. 45.de communi attestans,num.5.lib.9.Hiero. Grat.consil.134. Viso puncto, num. 48. in fin. libro primo,Curt.iun.consil.16. Videretur prima facie, numero 12. Iacob. Mandell. Albens. cons.17.Omissa citra pręiudicium dispositione, nu.5. cons.57. Videtur prima facie. nume. 21. Fran. Mantic.in tract.de coniect.ult.uol. lib.7.

tit. 12. sub nu. 17. versi. Sed tamen Ripa, Mich. Crassus in §. Trebellianica, quæst. 8. num. 6. Simon de Pretis, de interpr. vltim. volun. lib. 3. solut. 6. num. 25. fol. 366. quibus suffragantur tradita per Iul. Clar. in §. testamentum, q. 62. vers. Sed nunquid, hancque opinionem egregiè comprobat Franc. Rip. in d. l. Centurio, nu. 131. vers. Comprobant nouissimi, dicens se in iudicando non audere sequi illam subtilitatem Castrensis in Auth. sed cum testator, quòd inquam verba omnia bona possint importare, vt grauatus intelligatur restituere bona cuiuscunque generis, quia huiusmodi subtilitas, & exquisita differentia non est nota testatoribus, & notarijs vt plurimum litterarum præsertim ciuilium ignaris, & quia text. in l. Iulianus, d. tit. de legat. 3. æquiparat legatum factum per verbum omne, legato facto per verbum totum, egoque censeo Ripam rectè eo loci dixisse, ac cõsiderasse, vt nec auderem in iudicijs ab eius resolutione recedere, sed de his hactenus.

31 Vel si esset dictum pro hæredibus † quibuscunque, & hanc conclusionem communem esse affirmat Iason. in d. l. Gallus, §. etiam si parente, colum. 5. num. 15. & 17. vers. Sed non recedas, quam tenent etiam Franc. Rip. in d. l. ex facto, §. fin. colum. antepen. num. 17. versic. Et primò non obstat, ad Trebell. & concordantes scriosè allegati per Portium, conclus. 41. lib. 2. Simon de Pretis in d. tract. de interpret. vltim. volun. lib. 3. fol. 5. num. 19. vers. Quod intelligendum est, Andr. Barbat. in l. cum acutissimi, num. 159. C. de fideicommiss. Anton. Rub. Alelandrin. in l. sed & si quis, §. quæsitum, num. 39. ff. si quis caut. & in d. l. Gallus, §. quidam rectè, num. 198. de liber. & posthum. Curt. iun. cons. primo, Primam amplector dubitationem, nu. primo, secũdo, & tertio, communem, ac veram opinionem esse affirmans, Natta cons. 466. Preclarè admodum, num. 8. vers. Nam appellatione quorumcunque hæredum, libro 2. post Bald. in l. prima, quæst. 34. ante num. 28. ff. de rer. diuis. & idem consuluit Dec. cons. 78. Licet in casu, colum. penult. in princ. num. 6. & cons. 395. In causa, col. fin. num. 9.

Licet contrarium teneant Bald. in cap. primo, §. donare, vbi etiam Præpos. Alexandrin. Qual. olim feud. pot. alien. Francisc. Aretin. in l. Gallus, §. etiam si parente, de liber. & posthu. Iacobin. in tract. feud. in verb. Et quibuscunque hæredibus, Dec. in c. in præsentia, colum. 15. extr. de probat. consil. 208. Ad clariorem, ante numerum duodecimum, Ludouic. Gozadin. consilio 26. In causa Illustrissimorum, columna quarta, num. 33. Anton. Rub. Alexandr. consilio 110. Visis colum. secunda, num. nono, versic. Item secundum Decium, Ioan. Cephal. consilio secundo, Illustris, numero 15. & 16. dicentes dictionem prædictam secundum subiectam materiam intelligi debere, & ad hæredes tantum sanguinis, ac descendentes restringi, & post prædictos dubitatiuè hoc tenet Beccius d. consilio 101. In proposita facti specie, num. 38. & Cephalum sequutus est Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. quæst. secunda, in prima part. quæstionis, in fin. versic. Qua verissima sententia admissa, fol. 188.

Sed quicquid Baldus, ac alij quos retuli sen
32 serint, non est à priori † opinione recedendum, quam vltra præcitatos tenent idem Curt. iun. cons. 32. Videretur prima consideratione, col. penult. num. octauo, per text. in cap. primo, de feud. non hab. prop. nat. feud. & consil. 48. Præsupponitur in facto, num. tertio, Iason. cons. 17. Dubium facere videntur, colum. tertia, in prin. lib. tertio, cons. 118. Contra donationem, col. 3. in fin. vers. Tamen istis non refragantibus, lib. 4. Gozadin. consil. 76. Quæritur si potestas, columna 2. num. 3. consil. 103. Videretur primò, num. 4. vers. Tertiò faciunt, Paris. cons. 71. Simplex diuisio, num. 42. lib. 3. Carol. Ruin. consil. 16. Circa casum, num. 5. vers. Quintus est etiam casus, lib. 1. consi. 32. Quamuis egregiè, nu. 5. in fin. lib. 2. Bartholomæus Socin. inter consi. Bruni consi. 10. Visa quæstione, colum. 1. & in suis voluminibus cons. 257. Visis inuestituris, col. vlt. vers. Non omitto, lib. 2. cum alijs multis allegatis per Rol. de Vall. cons. 79. Stante forma concessionis, num. 29. vers. Tertia est conclusio lib. 2. qui hanc opin. ibi sequitur, rursus Rolan. consil. tertio, Deuenio, nu. 69. lib. primo, consil. 96. Viso instrumento, num. 36. eod. vol. vbi de magis communi post Petrum Paulum Parisiũ attestatur. & cons. 70. Quoniam quodammodo impossibile, num. 43. lib. 3. multosque congerit Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, sub num. 230. ff. ad Trebell. Deque triplici
33 acceptione † hæredis in feudo, vt hæres sanguinis, vt hæres in feudo, & vt hæres hæreditatis, videndus est Marin. Frecc. in tractat. de subfeu. libro tertio, in duodecima differen. Cæterum hoc de hærede in feudo, vt intelligatur de hærede sanguinis masculo, est verum regulariter in feudo nouo ex natura rei, & ex mente, vt declarat Camerar. in dicto cap. Imperialem, fol. 22. colum. prima, post medium. uers. Quid dicẽdum, ubi crudite comprobat, ut in feudo antiquo ista propositio uera non sit, quia hæredum appellatio intelligitur de omni masculo filio, fratre, & patruo, qui tamen descendant à primo acquirente, ut dicit Isern. in cap. primo, colum. secũda, de alien. feud. paterni. & melius in cap. 1. uersic. Fratre, de his qui feud. dar. poss. post gloss. ibi, dum Isernia uerba illa, Sine legitimo hærede, declarat, ut intelligantur in omni descẽdẽte qui successurus est ab intestato

latè

latè Camerar. in d.c. Imperialem, fol. 22. col. 4. vers. In feudo autem antiquo. Et in statutis vt
34 hæres verbum, de hærede sanguinis † assumatur, Andr. Alciat. consil. 1. Pro declaratione, in princ. num. 1. lib. 3.

Nonus est casus, si testator dixerit quòd hæ-
35 reditas vadat de hærede † in hæredem, tunc enim de hærede sanguinis intelligitur, Dec. consil. 38. Circa primum dubium, num. 4. versic. Si ergo illa verba, Paris. cons. 2. Consultus, num. 12. cons. 3. Videretur prima facie, num. 5. lib. 1. cons. 30. Dubitatur, num. 27. & 28. cons. 55. Viso testamento, num. tertio, & infra, & cons. 88. Ad resolutionem, num. 11. & 12. lib. 2. Franciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 8. tit. 11. num. 6. vers. Item si testator dixerit, & tit. 14. num. 14. vers. eiusdem initij, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 130. num. 14. fol. 238. Præsertim si esset adiecta qualitas masculinitatis, Francisc. Vegg. cons. 74. In causa quæ vertitur, num. 428. vers. Licet enim.

36 Decimus casus est, si hæredes filiorum † vocarentur, nam de hæredibus sanguinis intelligendum esset, Bald. cons. 283. Verba testamenti, lib. 2. Stephan. Bertrand. cons. 113. Tota difficultas, lib. tertio, Socin. iun. cons. 158. Abundè, num. 12. lib. 2. Portius cons. 40. Anno Domini, num. 13. lib. 1. & tradit Guid. Pap. q. 306. incip. Generale verbum.

Vndecimus est, si fuisset dictum hæredibus
37 † vtriusque sexus, Dec. cons. 208. Ad clariorē rei demonstrationem, col. pen. sub nu. 11. versic. Secundò hoc clarius elicitur.

Non desunt qui dictam Speculatoris & aliorum conclusionem multipliciter limitēt atque declarent, Et Primam quidem limitationem as
38 ferunt, vbi substitutus † esset extraneus & eius hæredes, tunc enim non videtur testator de eius filijs cogitare, quia de posteritate testatoris nō agitur, iuxta istum text. & l. cum acutissimi, C. de fideicom. hæc enim iura in filio instituto sibi locum vendicant, non in extraneo, vt nor. glos. in eadem l. cum acutissimi, in verb. Deinceps, & in l. generaliter, §. cum autem, in verb. Filios, C. de instit. & substit. alibique enarratum extitit, ita limitant, Dec. cons. 294. In testamento, colum. fin. sub num. 4. vers. Et cum Dom. Bonifacius, Hieronym. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cū ita, sub num. 230. vers. Primam scilicet, allegās Baldum idem dicentem, vt per eum, Hieronymum Gabriel. cons. 132. Tiberius Narius, in 4. q. num. 28. lib. 1.

Secunda est, cum substitutus valde senex es-
39 set, & valetudinarius qui verisimiliter † nō fuisset filios suscepturus, Dec. d. consil. 294. in fin. vers. Postremò accedit, faciuntque notata per Paul. de Castr. cons. 45. Videtur dicendum, sub num. secundo, in fin. vers. Et clarum est, libro 2. debet enim tunc verbum, hęredes, de extraneis intelligi, non de filijs de quibus non cogitauit nec cogitare potuit propter substituti qualitatem, arg. eius quod not. Bart. in l. hæredibus, §. 1. per illum text. ff. ad Trebell. & quod tradunt Bart. Bal. & Io. de Imol. in l. si quis posthumos, ff. de liber. & posthum. facitque text. in l. si seruus plurium, §. 1. de leg. 1.

Vnde feudū concessum pro se, & hæredibus, intelligitur de extraneis quando acquirens carebat prole, & erat valde senex, ita ex not. per Bald. in c. 1. §. naturales, si de feud. defunc. tradit Antonin. Tessaur. decis. 147. Mulier nobilis, nu. 5. vers. Veluti si princeps, ad quod faciūt etiam quæ scripsit Camerar. in rep. c. Imperialem, in princ. fol. 22. col. 3. in fin. litera P. & col. quarta, in princ. litera Q. de prohib. feud. alien. vbi magistraliter loquitur.

Tertia limitatio affertur, vbicunque dictio
40 omnis † adiecta reperiretur, Dec. d. cons. 294. ante num. 3. vers. Tamen in casu nostro, Zanch. in d. §. cum ita, d. num. 230. vbi plurimum hanc limitationem enucleando insistit, exemplumq. de feudo allegat, qui enim omne dicit, nihil excludit, l. à procuratore, C. mand. d. l. Iulianus, de leg. tertio, facit quod not. Bart. in l. generali, §. vxori, ff. de vsufr. leg. vbi licet in legato non veniant venalia per illum text. limitatur quando vniuersaliter de omnibus bonis diceretur: & in simili casu tradit Ludouic. Roman. consil. 94. Ex supra narrato themate, in 3. dub. quòd si statutum velit maritum lucrari dotem in omni casu, habebit etiam locum istud statutum ex tātibus liberis ex primo matrimonio, cessabitque dispositio l. hac edictali, C. de secūd. nupt. & Romanum referr Decius in pręcitato consil. sub num. 2. quibus conueniunt tradita per Didac. Couarr. in c. relatum, il 2. col. secunda, vers. Contrarium autem, reprobata opinione Andr. Tiraquelli, extra de testam.

Quartam limitationem idem Hieronymus
41 Zanch. adducit, si dictum esset hæredes † & successores, citat Socin. sen. d. cons. 257. Visis mue stituris, num. tertio, cons. 266. In causa, nu. 36. & 37. libro secundo, ac Curt. iun. cons. 4. Super controuersia, col. fin. num. 24. Paris. consil. 71. Simplex diuisio, col. 4. num. 237. lib. tertio, post Salic. in l. 2. in secunda q. C. de iur. emphyt. & Alex. cons. 193. Ex themate præmisso, col. 1. libro secundo, Laurent. Siluan. cons. 98. Quæritur, num. 14. Io. Cephal. cons. 255. Quod doctè admodum, num. 22. lib. 3.

Sed contrarium voluere, Ioan. de Imol. in l. quod dicitur, col. pen. nu. 14. vers. Potest etiam, ff. de verb. oblig. Andr. Barbat. cons. pen. col. 8. lib. 1. Dec. cons. 208. Ad clariorem rei demonstrationem, col. 4. num. 11. & cons. 171. In causa

venera-

venerabilium monialium, sub num. 5. Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. fin. colum. pen. num. 15. ff. ad Trebell. referens Decium d. cons. 171. nu. 4. dicentem, ob subtilitatem ingenij sæpe Socinum contra communem consuluisse: Sed melius dici potuisset, Socinum Doctorem excelsum sæpissimè ingenij ac intellectus acumine veritatem attigisse, quam non omnes passim communibus opinionibus inhærendo attigerunt: præcitatisque assentitur Benedict. Capr. consilio 126. Circa hoc dubium, num. 11.

42 Vltima limitatio est, si verba † in perpetuum adiecta fuissent, vt post Petrum de Ancharano scribit Socin. sen. d. cons. 266. In causa quæ vertitur, col. 16. quem comprobat Curt. iun. d. consilio quarto, idemque voluit Paul. de Cast. consil. 239. Primò videndum, colum. 1. vers. Breuiter, lib. 1.

Præcitatis autem contradicit Dec. d. consilio 171. colum. tertia, referens Ioan. de Imol. Ang. & Abbatem in locis per eum adductis, idem etiam tradit Andr. Barbat. d. cons. pen. colum. 3. in fin. lib. 1.

Quid si testator dixisset, Caio & eius hæredi
43 dum Caius ipse viuet † lego fundum, de hærede sanguinis non de extraneo tunc esset intelligendum, Bart. in d. l. Gallus, §. etiam si parente, col. fin. vers. Sed contra prædicta, vbi Paul. de Castr. col. 2. sub num. 4. vers. Et ideo, Soc. sen. col. 1. vers. Secundum corollarium, Ial. colum. quarta, num. 12. Francisc. Aretin. col. 2. in fin. vers. In textu ibi, & Alberic. col. 7. Paris. consil. 31. Considerato primo capite, col. 7. num. 44. & 45. lib. 2. Iacob. Menoch. cons. 158. Tam etsi hæ iuris quæstiones, num. 11. versic. Secundus est casus, & num. 12. vers. Et Iason affert exemplum, lib. 2. atque in tract. de præsumpt. part. 2. lib. 4. præsumpt. 130. num. 8. versic. Declaratur primò, fol. 238. viuens enim hæredem habere non potest, l. 1. ff. de hæredit. vel act. vendit. ad quod congruunt tradita per Steph. Bertrand. cons. 23. Ex themate, num. 16. lib. 1.

Denique animaduertendum existimo Bartolum iuris aurigam, & famosissimum legum interpretem, in d. l. Gallus, §. etiam si parente, sub num. 4. vers. Primo casu, in ea fuisse senten-
44 tia, quòd in re ad hæredes quoscunque † transitoria si verbum hæredes à recipiente proferatur, de extraneis etiam intelligendum sit, cum recipiens videatur velle cuicunque hæredi etiā extraneo prouidere, l. stipulatio ista, §. si quis ita, de verb. oblig. l. si pactum, in fin. ff. de probat. l. si necessarias, §. penult. ff. de pignor. act. Quod durum Iasoni ibidem, numer. 19. visum fuit: Sed Bartolum sequitur Alexand. d. consilio 36. Viso themate, num. tertio, lib. tertio, ac etiam Carol. Ruin. consilio 122. Casus de quo quæritur, colum. tertia, sub num. 4. lib. primo, & Franciscus Bursatt. consil. 31. Illustrissimus quondam D. num. 8. lib. 1.

HYPOTHESIS.

Descendentibus sub conditione si sine filijs masculis decesserint grauatis, fœminas substitutum non excludere; hoc tamen declarari: Deque dispositione auth. Res quæ, C. commun. de legat. subsidiaria: Mulierique contra quos eadem Auth. competat, an contra tertios possessores bonorum legitimę ac Trebellianicæ alienatorum, an verò aduersus fideicommissarios quibus alia bona fideicommisso subiecta obuenerunt, inuestigari.

SVMMARIVM.

1 *Fœminas substitutum non excludere, cum descendens sub conditione si sine filijs masculis decesserit grauaretur; idque declarari, nu. 18.*

2 *Argumentum vt de toto quo ad totum, quod de parte quo ad partem iudicium idem sit, validū esse: Hancque regulam in terminis etiam conditionalibus procedere, nu. 3. limitari autem vbi diuersa vigeret ratio, num. 4. In conditione que etiam indiuidua, vt num. 5.*

6 *Paternam pietatem tam masculos quàm fœminas respicere.*

7 *Scientiam partis scientiam totius inferre.*

8 *L. cum auus, præsumptionem contraria præsumptione tolli.*

9 *Testatorem noluisse illud censeri, quod non expressit.*

10 *Auth. res quæ, C. commun. de legat. dispositionem, bonis in quibus pro sua dimidia debuisset filia succedere, legitimam ac Trebellianicam retinendo, per filium consumptis, tantum procedere: Idemque in dote restituenda verum esse, num. 11.*

12 *Legis prouisionem elusoriam esse non debere.*

13 *Mulier nunquid facultatem habeat cōtra tertios possessores bonorum legitimæ, & Trebellianicæ agendi, vel contra bona fideicommisso subiecta, quæ penes descendentes uel fideicommissarios remanserunt, discuti. Et denique huiusmodi facultatem non habere concludi; Dictamque Auth. Res quæ, ex mente Doctorum interpretari.*

14 *Rem habere intelligi qui actionem habet.*

15 *Argumentum de fisco ad dotem validum esse: Et an dotis causa fauorabilior fisco existat, numero 16.*

17 *Auth. Res quæ, dispositionem, subsidiariam ex Baldo, Ludouico Gozadino, & Aymone Crauetta haberi: cum inquam dotis recuperationi ex aliquo alio iure facultas non datur.*

Soci-

19 *Socinum seniorem in iure explicando admirabile ingenium ostendisse.*

CAP. IIII.

QVEMADMODVM in interpretanda hac lege, omnia per Bartolum tradita scrutari in disceptationemque referre Socinus studuit, vt contrarijs demũ ad æquabilitatem redactis veritas magis elucesceret, & quasi submotis tenebris corruscaret: Sic ego in eiusdem legis commentarijs à Bartolo non discedens, Socini ordinem imitari eiusque solidam doctrinam admirari statui, vt veritatis claritatem ac splendorem omniumque perfectiorem resolutionem consequamur; Expeditis igitur notabilibus, ad duas Bartoli quæstiones cũ ipso Socino deueniam, quarum prima, hanc facti speciem in se continet. Testator filium institutum grauauit de restituendo hæreditatem si sine filijs masculis decesserit, filius cum filiabus fœminis diem extremum clausit, nunquid substitutio locum habeat? Bartolus pro affirmatiua primum arguit, contrarium autem † conclu-
1 dit, ex quo enim voluit expressitque, quòd masculi substitutum excluderent, videtur in fœminis contrarium sensisse, arg. l. cum prætor, ff. de iudic. & proinde fœminas congruenter per filium dotandas esse, iuxta text. in auth. res quæ, C. commun. de legat. & notata in l. à filio, ff. ad Trebell. vel si filius dotare recusaret per iudicẽ de dotibus prouidendum fore, l. profectitia, in princ. ff. de iur. dot. conclusionemque istã Bartoli hic, propè fin. vers. Quartus casus, sequuntur Francisc. de Albergott. Io. de Imol. & communiter Doctores, necnon Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino in d. l. generaliter, §. cum autem, q. 23. C. de instit. & subst. Paul. de Castr. in l. in ambiguo, vbi Socin. col. 2. in 5. not. ff. de reb. dub. rursus Castrens. cons. 351. in antiquis, & cons. 152. Præsens dubium, in fin. lib. 1. in nouis. Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, colum. pen. vers. Quid si testator, Benedict. Capr. consil. 18. Cum viso, col. 2. num. 6. & 16. Abb. cons. 36. Videtur primo, col. 1. vers. Et præfati Doctores, lib. 1. Corn. cons. 197. Non alienam, colum. secunda, sub num. 3. lib. 3. & cons. 230. Quamquam, col. 6. in fin. post num. 8. eod. vol. Socin. sen. cons. 63. Visis, colum. 5. sub num. 17. lib. tertio, Dec. cons. 15. Et pro tenui, in princ. vers. Et ista iura, ac cons. 193. eiusdem initij, pariter in limine, Ludouic. Gozadin. cons. 87. Prima facie, num. 16. Hieronym. Grat. cons. 68. In præsenti causa, num. 9. vers. Præterea non potest dici, lib. 1. Carol. Ruin. cons. 45. Habita super his, num. 14. vers. Et istud confirmatur, lib. 1. consil. 131. In themate proponitur, col. 3. ante num. 3. vers. Exprimendo ergo conditionem prædictã, lib. tertio, Paris. cons. 86. Ad veram resolutionem, num. 31. lib. 2. cons. 41. Ioannes, num. 38. lib. tertio, Socin. iun. cons. 13. Quæritur in præsenti consultatione, num. 4. lib. tertio, cons. 69. Iam annus est, num. 10. vbi de communi opinione attestatur, eod. vol. Io. Crot. cons. 280. num. 25. Iacob. Mandell. Albens. cons. 7. In causa, num. 22. Hieronym. Gabrielius, cons. 97. Ioannes Leonardius, num. 4. communem sententiam cum Bartolo esse scribens, Ang. Aretin. in tract. de testam. glos. 79. num. 7. Sfortia Oddus Perusinus in tract. de compend. substit. partic. vlt. artic. 4. conclus. 2. fol. 194. vers. limitatur primò nisi esset dictum, dicens istam cõclusionem non habere contradictorem, Anton. Gomesius in comment. varijsque resol. iur. ciuil. tom. 1. c. 5. de fideicommiss. substit. num. 38. vers. Quarto principaliter quæro, fol. 60. Alexan. Trentacinq. in tract. substit. in 4. part. cap. 7. sub nu. 9. vers. Secundus casus est, asserens cum Bartolo hic Doctores communiter transire, Franciscus Mantic. in tract. de coniectur. vltim. vol. lib. 10. tit. 8. numero 10. vers. Septimò hæc conditio, & is de communi attestans, ac Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. vol. lib. tertio, dubit. 3. solut. 2. num. 31. fol. 313. post Baldum hic, quem sequitur.

Sed contra prædictam conclusionem Socinus textum huius responsi esse inquit, in quo conditio subintelligitur, quia lex præsumit illã appositam, & non scriptam fuisse, vnde qua ratione tota conditio apposita non autem scripta præsumitur, pari ratione videtur, quòd pars cõditionis apposita, & non scripta præsumatur, & sic quòd dictũ fuerit, si decesserit sine filijs masculis & fœminis, per rationem d. l. cum acutissimi, ne videatur testator alienas successiones proprijs anteponere, idem enim de parte quo
2 ad partem iudicium † est, quod de toto quo ad totum, l. quæ de tota, ff. de rei vendic. l. si duo, in fin. de admin. tut. l. qui scit, in princ. vbi notat gloss. de vsuris. Quæ quidem regula in terminis
3 etiam conditionis † procedit, vt est text. vbi id Socin. aduertit in princ. vers. Ex quo infertur, in l. multa testamento, §. 1. ff. de condit. & dem. faciuntque tradita per Alexan. cons. 109. Super prima consultatione, col. 3. & pen. lib. 7.

Huic inductioni contrarium retinendo possumus respondere, quòd argumentum ex d. l. quæ de tota, ac similibus desumptum, ubi diuersa
4 uiget † ratio non procedit, ut hic, ubi hominis prouisio adest, quæ facit legis prouisionem cessare, l. fin. C. de pact. conuent. Vlterius quantum ad conditionem attinet, argumẽtum istud procedit in conditione diuidua, sed hæc legalis conditio indiuidua in proposito censetur, me-
5 ritò non licet † ita argumentari, cogitauit enim de li-

de liberis quæ cogitatio indiuidua in se habenda est, quamuis diuisim in fauorem masculorũ tantum ad substituti exclusionem disposuerit, Vnde non obstat, quòd facilius & verisimilius scribẽdo omitti vnum verbum potuerit quàm tota conditio ascriberetur, lex etenim cum supplet generaliter non diuisim, & per partes supplet, sed suppletio cessare (vt dicebam) in proposito debet, maximè quia ex cogitatione qualitatis masculorum necessario ad cogitationem qualitatis fœminarum inseritur, vt cesset ratio subintelligendi, in d. §. cum autem, ascripta.

Adhuc tamen contra Bartolum posset instari, quòd licet subauditio tam de masculis quàm de fœminis ex quibus substitutus ob tacitã conditionem ex lege excluditur, intelligatur, non ideo legis præsumptio pietate inducta ob particularem masculorum mentionem ab homine factam alteratur, quin vbi potest debeat operari, nam quicquid circa rationem finalem eiusdẽ subintellectæ conditionis disceptetur, pietas tamen fundamentum, & (vt sic dixerim) lapis angularis est, quemadmodum in superioribus ostensum fuit, quæ tam erga masculos quàm fœ-
6 minas † vt actu exerceatur, sic debet secundum potentiam considerari, l. maximum vitium, C. de lib. præterit. Proinde attendendo rationem illam quam Imperator in d. l. cum acutissimi, attulit, ex qua idem Iustinian. dispositionem Papiniani ad fœminas protendit liberorum fauore inductam, nõ potest ob dictam masculorum expressionem fœminis etiam existentib. restringi ac coerceri, nec potentior esse debet coniectura masculorum expressionis, quàm coniectura pietatis in vtriusque sexus descendentibus efficaciter à lege inducta. Minus etiam in omnino contrarijs ac repugnantibus versamur, vt dispositum in vno indifferenter aliud tollat, aut in integra hominis prouisione, sed vnum tãtum masculorum casum respiciente, vnde tam æquam & humanam prouisionem inutilem respectu fœminarum reddere minimè conuenit, sed quemadmodum filios masculos substituto extraneo prætulit, sic fœminas in dispositione iuris communis relictas dicta pietate prædilexisse censendum videatur, alia vrgentiori voluntatis coniectura ad substituti fauorem non accedente.

Socinus itaque Bartoli sententiam comprobando distinctione hac vtebatur, Quòd aut nullo modo expressa aliqua conditio apparet, tũcque præsumatur dicta, sed ex errore omissa, & ita textus noster procedat, aut expressa vno casu reperitur, vt ex Bartolo, cum dixit si decesserit sine filijs masculis, & tunc non præsumatur pro alia parte dicta, & à scribente omissa, & isto casu Bartolus ipse loquatur, ex quo enim meminit de parte, præsumitur quòd totũ subscripsisset, si testator dixisset, secus quãdo nullo mo-
7 do scripta conspicitur, sicut enim scientia † partis, scientiam totius arguit, l. non est ferendus, vbi Doct. ff. de transact. sic memoria in parte memoriam totius infert, & consequenter sicut scribens partem scripsit, ita totum scripsisset si dictum fuisset, relinquens in puncto iuris cogitandum: iudicando tamen Bartoli opinionem cum quo veritas esse assolet tenendam esse concludens, quam quidem reprobatam non inuenit, estque verissima opinio, & ipsam comprobant, Io. Cephal. cons. 134. In præsenti consultatione, num. 9. & infra, lib. 1. cons. 391. Testator, num. 2. lib. 3. & cons. 482. Bona petita, nu. 1. & 2. lib. 4. Francisc. Veggius, cons. 74. In causa, num. 217. Præsumptio nanque huius contex-
8 tus per contrariam † præsumptionem tollitur, arg. l. Diuus, ff. de in integ. restit. quia scilicet de fœminis cogitauit illis non prouidendo, quare igitur testator in vno casu conditionem expressit in alio tacuit? nisi vt in vno casu liberi institutorum substitutum excluderent, in alio nequaquam: nam si voluisset, quòd in vtroque casu illa cõditio subesset, quemadmodum in vno masculorum meminit, sic in alio saltem generi-
9 cè † expressisset, arg. l. 1. §. sin autẽ ad deficientis, C. de caduc. toll. Sique testator conscius de lege conditionem subintelligente, vt in hoc responso remansisset, certè illam nec respectu masculorum (vt ad sensum patet) adnotasset, est ita que cum Bartolo transeundum.

Nunc Ioannis de Imola per Socinum relati verba prætermittenda non fore existimo, fœminam tunc per filium dotandam esse, cum dimi-
10 dia hæreditatis † in qua fœmina succederet legitimam & Trebellianicam retinendo iuxta, c. Raynutius, de testam. esset consumpta, ex æquitate dictę auth. res quæ, aliàs si ex illa dimidia posset se dotare, tũc bona fideicommisso subiecta non caperentur, vt in eadem auth. habetur, dicens esse notandum: vt dispositio illius authẽticæ procedat etiam postquàm filius bona consumpsit, ex quibus poterat filias dotare, de quo sæpè asserit dubitari. Idem etiam in dote restituenda, quòd bona scilicet restitutioni subiecta alienentur, etiam si tempore datæ dotis bona
11 pro legitima, & Trebellianica adfuissent † quæ postea consumpta reperiẽtur, ad fauorem mulierum concludunt, Paul. de Castr. cons. 15. Circa ea quæ superius, colum. 2. in nou. lib. 1. & in d. auth. res quæ, col. 2. vers. Sed pone, dicens se Florentiæ consuluisse, Dec. cons. 519. Visis his, num. 6. vers. Nec conclusioni, Curt. iun. consil. 59. Noua & ingeniosa, col. 1. num. 13. asserens iudices in fauorem mulierum iudicare sæpe solere, nec consulentes discrepare; Sed contrarium scribit Bald. in d. auth. res quæ, in lecturis antiquis, & ipsum sequitur ibi Corneus vers. Adeo quòd, dicens sicuti tenendum esse, & per Lu-

dc uic.

douic.Roman.conf.232.Quattuor funt quæfi-
ta,in princ.Curt.fen.conf.63.col.pen.verf. Sex
tò dubitari videtur. Et bene congruunt tradita
per Bart.in l.fi cum dotem,§. tranfgrediamur,
ff.fol.matrim.Socin.in l.Marcellus,§. res quæ,
colum.2. & 3. verfic.Sed fi tempore mortis,ff.
ad Trebell. quem fequitur Parif. conf. 63. Ca-
piendo primum dubium,col.antepen. in fin.nu
mer. 45.lib. 2.

Fundatur Caftrēfis opinio, nam dictæ auth.
prouifio fauore mulierum proceffit,ne fuis do-
tibus fraudentur,adeo quòd tempus reftitutio
nis non autem datæ dotis infpiciatur, ad fcien-
dum an legitima fufficiat,aliàs enim cluforia le
12 gis † effet prouifio,quod non eft dicendum,l.fi.
ff.ne quid in loc.publ. Quid enim(inquit)pro-
deffet mulieri fi legitima & Trebellianica fuffi-
ciens eft ad reftitutionem conftante matrimo-
nio,cum tunc agere non poffit,fi eo foluto cum
reftitutio fienda eft fufficiens nō repetitur?cer-
tè nihil,ideo reftitutionis tempus infpici opor-
tet,vt legis prouifio effectum habeat.

Sed refponderi poteft,antiquo iure bona re
ftitutioni fubiecta penitus inalienabilia fuiffe,
l.fin.C.commun. de legat. & per ius Authenti-
corum eatenus alienationem permitti quate-
nus in fubfidiū ac ex neceffitate expediens erit,
fiquidem cum tempore dotis datæ legitima nō
aderat quia confumpta,exiftente autem legiti-
ma mulieri fuccurfum videtur etiam conftante
matrimonio ad impediēdam alienationem per
maritum faciendam,iuribus vulg. Propterea in
conueniens eft,quòd vxor patiatur fiue permit
tat bona per eius virum confumi,& poftmodū
fideicommiffum reftitutionis tempore in fidei-
commiffariorum anteriorum præiudicium di-
minuere nitatur quibus fuit iam ius quæfitum,
ipforum ergo fauor cū dotis fauore debet hoc
cafu concurrere,vt Iafon & alij aduertūt, adeo
quòd non mulier fraudaretur,fed fideicommif
farij clufi penitus reperirentur:priori itaque ca
fu legitimæ non exiftentis, fed confumptæ per
ius nouiffimum bene prouifum videtur,pofte-
riori verò minimè,quādo inquàm legitima ad-
erat,pofteaque alienata extitit,tunc enim legis
difpofitio cum libera teftatoris difpofitione cō
currit, quæ lex dici poteft ratione communita,
vt quod vnius eft, alieno iuri applicare non li-
ceat: Vnde non folum proprijs bonis fideicom-
miffarij priuarentur,fed etiam deciperentur,cō
tra text.in d.§.fed quia,in fin.vbi deceptio hæc
in ipforum fauorem confideratur, quæ prout
ad beneficium mulieris eliminanda eft,fic con-
tra fideicōmiffarios irrationabilis videtur: tex-
tus etiam in d.§. fed quia, verbo difponere vti-
tur,cum de reftitutione fideicommiffi agit,quo
quidem verbo ftatim antiquum ius oftēdit, ibi
fecundum veterem difpofitionem.

13 Denique licet pluries † quæratur, nunquid
in facultate atque arbitrio mulieris refideat cō
tra tertios poffeffores bonorū legitimæ & Tre-
bellianicæ,vel contra bona fideicommiffo fup-
pofita experiri, fundatiori via quicquid plures
diffentiant,concludendum eft, mulieri electio-
nem, aut arbitrium experiendi non tribui, fed
neceffario contra tertios poffeffores per mulie-
rem agendum fore, vt eleganter fcribit Franci-
fcus Gratianus Vincentinus in tract. de conci-
liatione legum,ff.& C. feu de vulgari & fideicō
miffaria fubftit.c.fin.incip.Quamuis multoties
obferuetur,fol.171.in fine operis.

Mouetur,nam proculdubio ante d.auth. res
quæ,& corpus vnde fumitur,res fubiectæ fidei-
commiffo (vt dicebam) erant à dotibus tutæ,
nunc fi verba attendantur,in §.hęc nos meritò,
in auth.de reftitut. & ea quæ parit, coll.4. con-
ftit.6. Videlicet,Quòd teftator debet feruare le
gitimam ad dotē, donationemve ante nuptias,
honeftè & fecundum qualitatem perfonarum
commenfuratè offerendam, fi legitima portio
non fufficit, vt tantundem ante reftitutionem
difcerpatur,quantum fi legitimæ parti opponа
tur, dotem aut donationem ante nuptias effi-
ciat: non aliud fignificant nifi quòd moleftetur
fideicommiffarius, cum legitima non fufficit,
quod certè controuerti non poteft: & in quan-
tum gloff.ibi in verbo Adiectum,exponit,quia
principio fatisfiet de legitima donec duret, po-
ftea verò de reftitutione fubducitur: Donec di-
ctionem,non interpretabimur,ideft dummodo
legitima non fit alienata, in textu enim folum
dicitur fi legitima portio non fufficit,& legi ip-
fi fatisfactum eft fi legitima portio tāta fit,quæ
doti fatisfaciat,etiam quòd alienata fit: & cum
tanta fit difficultas contra fideicommiffarios
agere, quanta contra tertios poffeffores, non
propterea mulier grauaretur: Vlterius lex cor-
rectoria eft, vt debeat reftringi potius quàm
ampliari, fed ampliatio eft facere gloffam,dum
modo legitima & Trebellianica alienata non
fit,meritò &c. Hæcque maximè vera funt,cum
negari nequeat legitimam iftam doti obligatā
effe & quidem principaliter,dicitur enim in ip-
fa nouella Conftitutione, Si quis de cætero bo
norum fuorum reftitutionem inducat,primum
quidem filio legitimam portionem referuet,de
inde & de reliqua fubftantiæ parte,fi ad dotem
legitima portio non fufficiat; Vnde credendum
eft, Imperatorem nouellam illam Conftitutio-
nem intellexiffe, vt is contra tertios poffeffores
agere debeat qui actionem habet,nam nemo fi
ne actione experitur, fed fideicommiffarij con-
tra tertios poffeffores agere non poffunt, cum
omnium actionum fumma diuifio fit, aut in rē,
aut in perfonam, §.omnium, de act.fideicom-
miffarij autem neutram habeant, ergo &c. Et
perfo-

personalem quidem non habent, tertius nanque possessor obligatus non est, sed sibi contro uersia mouetur quia possidet, & quatenus personali actione teneretur, fideicommissarij exercere illam non possent, cum non alienantis, sed testatoris personam repræsentent. Minus actio realis competit, legitima enim portio dominij ratione ad fideicommissarios non pertinet, sed ad hæredem grauatum. Nec etiam hypothecaria, cum accessoria sit, quando scilicet aliquis realem habet actionem, vel personalem, igitur credendum est Imperatorē voluisse, quòd mulier contra tertios possessores cui legitima portio obligata est, cōdictione ex lege experiatur, & ex tacita vel expressa obligatione, ac hypothecaria; Prædictis adstipulatur, quòd legitima extare, nec consumpta censetur, cum mulier a-
14 ctionem ad illam † recuperandam retineat, l. qui actionem, de reg. iur. l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. domin. necessitate agendi attenta, nam reuocabiliter tantum dominium in emptores legitimæ portionis translatum est, l. in fraudē, in princ. ff. de iure fisci, vbi alienata in fraudem fisci per donationem, aut alio modo reuocantur, idem (inquit) est si non quæratur ne fiscus habeat, nam in omnibus fraus permittitur, de fi
15 sco ad dotem † in priuilegijs arguendo, l. 2. C. de priuil. fisci. Imò secūdum vnam opinionem Baldi, in l. dotis tuæ, in princ. C. de iur. dot. do-
16 tis causa fauorabilior fisco † censetur, per text. in l. in ambiguis pro dotibus, ff. de reg. iur. & l. non puto, ff. d. tit. de iure fisci, Licet Baldus Nouellus in tract. de dote in 9. part. princ. in 1. priuileg. col. 1. vers. Sed tu aduerte, contra Baldum seniorem in præcitato loco insurrexerit, sed de hoc alibi, Congruitque communis illa Doctorum assertio, prouisionem ex d. auth. res quæ,
17 subsidiariam esse, cum dotis recuperationi † ex aliquo alio iure facultas non datur, Aym. Crauett. cons. 19. Super transactione, num. 18. post Bald. cons. 468. Quidam habens duas filias, numer. 1. lib. 4. & alios quos Aymo ipse citat, quo modo igitur subsidiarium remedium diceretur, remanente penes mulierem à tertijs possessoribus recuperandi actione? quam repetitionem fideicommissarij ob actionis carentiam (vt dicebam) facere non possunt, istudque subsidium ponderauit etiam Ludouic. Gozadin. cons. 97. Prima facie, num. 12. quicquid in reliquis, sed contra cōmunes opiniones scripserit, vera protectò est Frācisci Gratiani opinio, rationabilis, ac summa æquitate suffulta; secundum quam in facti contingentia super ardua causa Perillustrium Patritiæ Familiæ Vgolinæ de Simeonibus huius Aquilæ Ciuitatis circa fideicommissum quondam Leonardi senioris de iure respō di: fuitque originalis opinio Socini qui habuit
18 in † iure explicando admirabile ingenium, cons. 75. Circa præsentem consultationem, col. penul. num. 13. vers. Quantum verò ad alia bona, libro 1.

Principalis adhuc (vt ad Bartolum redeam) communisque eiusdem cōclusio declaratur in
19 † terminis propositis veram esse, scilicet descēdentibus per testatorem institutis, secus extraneis, Ang. Aretin. in d. tract. de testam. glos. 79. ante nu. 8. vers. Secus fortè.

HYPOTHESIS.

Illam conditionem si filius sine filijs masculis decesserit, scilicet relictis fœminis de restituendo hæreditatem: sique masculos tantum habuerit de reddendo centum: si grauatus cum masculis & fœminis decesserit euanescere: Et textum in l. si ita scriptum, ff. de liber. & posthum. ac l. si ita, ff. de iniust. rupt. testam. declarari: Alienaque studia vsurpantes, ingratos etiam proinde redargui.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem si filius sine filijs masculis decesserit, idest relictis fœminis de restituendo hæreditatem, sique masculos tantum habuerit de restituendo centum, si grauatus cum masculis & fœminis decedat, euanescere, nec substitutum admitti.*
2 *L. si ita scriptum, ff. de liberis, & posthum. & l. si ita, ff. de iniust. rupt. testam. interpretari, & sub num. 3.*
3 *Casum mixtum sub simplici regulariter non includi.*
4 *Studia aliena vsurpātes grauissimè argui, ac multiplici vitio ingratitudinis inuidia, impietatisque notari.*
5 *Ingrato homine nihil detestabilius inueniri.*
6 *Bonorum distinctionem afferri.*
7 *Inuentoribus gratias ex Aristotile agendas esse.*
8 *Platonis, ac Xenophontis æmulationem iudicari.*
9 *Plinium, Dioscoridis nomen à quo multa desumpsit siluisse: eodemque morbo Solinum ipsius Plinij nomen tacendo, laborasse.*
10 *Poetas plerunque ab alijs tractatas fabulas sibi ascripsisse: illas tamen connexionibus, & solutionibus ab aliorum poematibus diuersas ac dissimiles reddidisse.*
11 *Decipientem honoris fictione, grauius ex Aristotele puniendum fore, quàm qui adulterinos, & subaratos numos pro veris cudat.*

CAP.

CAP. V.

SECVNDAE quæstionis per Bar-
tolum propositæ thema tale est,
Testator institutum filium gra-
1 uauit,† quòd si sine filijs mascu-
lis decesserit relictis fœminis hæ
reditatem restituat, & si masculos tantum ha-
buerit centum tantum reddat: Si cum masculis
& fœminis decedat, nunquid substitutus ad-
mittatur? Videretur primo intuitu dicendum,
quòd sic, per text. in l. si ita scriptnm, ff. de libe.
& posthum. & in l. si ita, ff. de iniust. rupt. testa-
men. Sed contrarium decidit Bart. hic num. 5.
vbi Socinus, colum. 41. versic. Quærit vlterius,
idem sensit. Et hanc partem vti veram, iurique
consonam retinendo, non obstant iura prædi-
2 cta, Primò nam illud † de æquitate fauore testa
menti, ac Institutionis conseruandæ processit,
secus de rigore ex regulis subtilis iuris, vt ex-
presè in d. l. si ita scriptum, Iulianus inquit,
quod Iuuentio Celso apertissimè placuit: sed
in hoc fideicommisso, quod est onus contrariũ
dicendum videtur, quòd inquam conditio de-
fecta videatur, l. in conditionibus, §. fin. ff. de
condit. & demon. Secundò quia in dictis iuri-
bus duo casus exprimnntur per viam disposi-
tionis, sed in proposito per viam conditionis,
granando filium citrà illum humanitatis intui-
tum conseruandi testamentum, vnde non de-
bet extensio fieri, conditiones enim in forma
specifica impleri debent, non in casu dissimili,
vt in sæpius citatis, l. Mæuius, & l. qui hæredi,
de condit. & demonstr. Prætereà licet testator
filium grauauerit cum masculi tantum reman-
sissent, item quando fœminæ separato, vel di-
uerso onere, non tamen videtur eundem filium
vtrisque existentibus grauasse tanqnam sit ex
Socin. quid maius ac difficilius, vt proinde iste
3 casus mixtus † sub simplici non includatur, ar-
gum. not. per Bart. & Doct. in l. 2. in princ. ff. de
verborum obligat. Sed omissis quibusdam ver-
balibns differentijs ad facti speciem constituen
dam ex mente Raphaelis Cumani per Socinũ
relatis, mihi videtur dictam l. si ita scriptum, ad
huc nonnihil vrgere eius attenta ratione, ibi,
Attamen cum & vtroque nato testator volue-
rit aliquid habere, ideo ad huiusmodi senten-
tiam humanitate suggerente decursum est; Vn-
de cum vtroque casu testator in proposita quę-
stione fideicommissarium aliquid habere uo-
luerit, non uidetur diuersum esse dicendum: si-
que contra subtilitatem iuris id Iulianus Iuris-
consultus decreuit, testamentum ad uxoris fa-
uorem uoluntate attenta conseruando, multo
magis conueniens id ipsum erit, ubi inualidita-
tis cessat quæstio, ut magis potens sit suppletio
illa contra regulas iuris, quàm grauamen ex fi-
deicommisso hic; Vlterius dixerim in d. l. si ita
scriptum, vxoris institutiones grauamen etiam
respectu filiorum censeri, quibus patris hære-
ditas deberur, & quamquam vltra legitimam
patri liceat de proprijs bonis disponere, eius ta
men vltra legitimam dispositio grauamen dici-
tur; quinimò durius grauamen formaliter con-
sideratum videtur in d. l. si ita scriptum, ratione
diminutionis patrimonialium bonorum quàm
in ista quæstione adsit, ob quartarum detractio
nem; iudicando tamen aut consulendo à Bar-
toli sententia recedendum non fore existimo;
Et ne summi Doctoris idem sentientis nomen
taceam, cnm Battolo pertransit Andreas Alcia
tus de verborum signif. libro tertio, fol. 163. iux
ta Lugdunensem impressionem, versic. Si tamē
appareat, vt ęquum fuerit doctissimi atque can
didissimi Iurisconsulti autoritatem in medium
afferre, ipsumque propriæ allegationis omissio
ne non paruipendere, quod ingrati animi esse
videretur, quodque multi ex professo faciunt,
4 vt fingant atque† pingant: licet enim antiquo-
rum ac modernorum intelligentias, resolutio-
nesque inter proprias quas appellant lucubra-
tiones redigant ac consarciant, proprios aucto
res silentio obruunt tanquam illos non vide-
rint, quod quidem vitium vt horrendũ, ac mon
struosum est, sic istos alienæ laudis fraudatores
5 ingratissimos reddit, Et quid ingrato† homine
acerbius atque insolentius? qui quantum in se
est, qua nihil communi vitæ vtilius beneficen-
tiam è medio tollit, & leonibus alijsque inferio
ribus animalibus fit deterior, quæ alioquin na-
tura immanes ac ferę sæpe agnouisse non solum
beneficia leguntur, sed ijsdem à quibus accepe-
runt, etiam gratiam retulisse; Gratiæ porrò plu-
ra sunt indicia, & gradus plures, nouisse, bene-
uolum esse, & voce gratum se, atque opere ostē
dere, Hæc ita inuicem affecta sunt, vt qui à pri-
mo aut altero est alienus, à reliquis eum longè
abhorrere necesse sit: immane monstrum hor-
rendum ingens cui quod comparem aliud nul-
lum reperio pręter se ipsum. Nam quod ex apo
logis desumi solet angui simillimum qui media
hieme languens frigore ferè necatus à rustico
ex humo primum in sinu exceptus, mox domi
ante ignem curatus reparatis viribus in suæ sa-
lutis auctorem prosilierit, minus fortasse atrox
videri, & in hominis imprudentiam referri fa-
cinus potius debet, quàm in aduersum nobis
animal, in cuius genus nec cadere quod in no-
strum existimo, vt alterum alteri pro bono ma-
lum rependat. Homo vnus inter omnia anima-
lia ingratus, cuius vitium tanto fœdius quanto
potioribus bonis adiutus, hæc se vel nouisse dis
simulat, vel in benemeriti de se detrimentum
6 vertere nititur: Bona verò partim † corporis

sunt partim animi, Hæc quo animus est præstantior corpore eo alijs sunt excellentiora, inter quæ ad doctrinam, & morum informationem pertinentia monumenta non minimum si bi locum vendicant clarissimorum virorum, qui suis nobilissimis inuentis editis, aut alienis auctis illustratisque, & eos quibus cum viui cōmunicauerunt labores, & totam posterorum
7 sobolem adiuuerunt: Inuentoribus† autem illis primis gratias agendas existimat Aristoteles; at eorum, qui aliena auxerūt atque illustrarunt, qui proximus est gratiæ gradus, saltem meminisse decet.

Plerique tamen infelices, & ingrati, qui cum per se nihil inueniant, neque aliena scriptis aucta decorent, & gratia habita si quid ab alijs vsurpatum exscripserunt, aliqui videri possint, nihilominus nulli esse, & vitij malint omnium pessimi argui, quàm per quos profecerint fateri, digni cum sibi quæ non sua sunt adscribant, qui si qua propria habent amittāt:
8 Fuit aliquando Platoni & Xenophonti † vitio datum, quòd cum ambo sub Socrate meruerint, neuter (quod summæ gloriæ præceptori fuisset) alterius meminit, sed hoc ab his factum quia æmuli fuerunt, non quia ingrati, vterque enim summis laudibus ornauit Socratem: Cul
9 pandus Plinius † qui Dioscoridis opus in suas historias naturales transferens, eius ne meminit quidem: at illi par reddita à Solino gratia, qui se eorum, quæ in epitomen congessit ex Plinio, auctorem in Polihistore fecit: Sed inter veteres, & iuniores multi vigent Plinij, & Solini multò plures, qui alienis induti armis etiam se victores proclamare audent, & haberi volunt Ariosteo Martano persimiles: Passim dicent (sat scio) hoc Poetæ faciunt quos sanè accusa-
10 bit nemo, Hi ab alijs tractatus fabulas † suas fecisse quis negabit, nec tamen primos memorauerunt auctores. Nam vt Cornelius Seuerus inquit.

Vltima quis tacuit iuuenum certamina Colchos?
Quis non Argolico defleuit Pergamon igni
Impositam & tristem gnatorum funere matrem,
Auersumve diem, sparsumve in semina dentem?
Quis non periura doluit mendacia puppis
Desertum vacuo Minoida littore questus.

Immeritò fateor reprehenderentur Poetæ, qui si easdem tractant fabulas, reddunt connexionibus, & solutionibus sua ab aliorum poematibus longè diuersa ac dissimilia, quocirca judicandum, quod Aristoteles monuit Δικαιον δὲ και τραγῳδίαν ἄλλην, καὶ τὴν αὐτὴν λέγειν ὐδὲν ἴσως τῷ κύσω τῦτο δὲ ὧν ἡ αὐτὴ πλοκὴ καὶ λύσις. hoc est, minime vero fortasse conuenit eandem tragediam siue diuersam appellare à fabula, id quod earum ipsa quidem connexio, atque solutio indicauerit.

Sed non eadem horum habenda ratio est qui quod non similia his, quæ ab alijs accipiūt moliri potuerint, ignari, quòd auctorem non agnouerint, ingrati, quòd eius non meminerint, inuidi, quòd aliena sibi vendicauerint, superbi atque inanes, quòd quantum in se est iura, quibus beneuolentia conciliatur, & amicitia viget violauerint, impij & pena digni grauiori quàm qui adulterinos, & subæratos numos pro veris atque aureis cudere, & numera-
11 re audent: Aristoteles enim, si quis † fingens se propter mores diligere aliquem honoris specie decipiat, cum magis accusandum existimat, quàm qui numos adulterant, siquidem in rem cariorem, & præcisiorem peccauit. ὅταν δ' ὑπω τῦς ἐκένυ. προασοιησεως ἀπατηθῇ, δίκαιον ἐγκαλεῖν ἐω ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοις τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν ὅσω περὶ τιμιώτερον ἡ κακουργία. quæ vertit Lambinus. Cum verò illius simulatione in errorem inductus, ac deceptus fuerit, meritò is accusandus est qui fefellit, tantoque magis, quàm qui numos adulterant, quanto in re preciosiore, & cariore maleficium admittitur: quanto igitur si quis ab alio in se verum audeat traducere honorem, cum hic duplex sit crimen est damnandus acerbius. Non ualui digressionem hanc effugere, iustum nanque dolorem temperare difficillimum est, utque uerum fatear, cum collatis operibus furta tam manifesta, & acriora quàm quæ per lancem liciumque fiebant comperio, omnem animi uim aduersus hos impios fraudatores, excandescere compellor, qui prout pudorem honestamque uerecundiam non retinent, quin mi serè ac publicè in hoc detestando flagitio deprehendantur, sic acriter multiplici pœna publicè puniri deberent, ut alij huiusmodi exemplo perterriti proprijs tantum uiribus, ac sudoribus gloriari audeant, tuncque erit uera uirtus qua homines illustrantur. Vtque ad Andream Alciatum reuertar, idem comprobasse uisus est in l. secunda, numero uigesimoprimo, uersic. Non obstat doctrina Bartoli, ff. de uerborum obligationib. post Iasonem ibidem numero nono, uersic. Vltimò circa hanc materiam, dicentem perperam Alexandrum de Imo la in dicta l. si ita scriptum, ante numerum quintum, uersic. Vide etiam in materia, Bartoli conclusionem retulisse, quod intuenti uerum uidebitur, ut nec Alexander ab ipso Bartolo dissentiat.

Vnde cum Mediolani fulgētia undique duo lumina dictam opinionem comprobent, non amplius insistendum arbitror.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Quæstionem nunquid lex ista in nepotibus ex grauato testamẽti tempore progenitis, quos testator institutum habere sciebat, latissimè disputari: & denique ad nepotum fauorem ipsam terminari: Multasque leges ac nuncupatim d.l. generaliter, §. cum autem, & l. sicut certi, l. si cum vel in vtero, C. de testam. milit. dictamque l. cum acutissimi, necnon textum hūc nouiter enodari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, ac alia consimiles leges, nunquid in nepotibus ex grauato testamenti tempore progenitis, quos testator habere eundem institutum sciebat, sibi locum vendicent; Quæstionemque istam latè disputari, ac pro substituto tenentes referri, nu. 1. alios autem ad fauorem nepotum allegari, num. 22. & denique pro nepotibus contra substitutum benigniorem humaniorem, ac æquiorem opinionem amplecti.*

2 *L. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. interpretari; & nu. 8. Caroli Ruini, ac etiam Philippi Decij intelligentiam recenseri; Sed nu. 9. alio sensu ornari.*

3 *Generale dictum per strictā rationem non restringi, cum ex restrictione nemo damnum patitur, licet lucrum cesset.*

4 *Damnum, patrimonij diminutionem esse.*

5 *Substitutum ex defectu conditionis aliquo iure nō priuari: sed pro non scripto haberi.*

6 *Rationes trium iurium scilicet d. l. cum auus, dicta l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, & d. l. generaliter, §. cum autem, ex intentione Cornei distingui.*

7 *Responsa omnia Iurisconsultorum in libris Digestorum inserta non fuisse, sed ex multis pauca.*

8 *Grauatum simpliciter hereditatem post mortem restituere, verborum significatione ac generalitate inspecta siue filius decedat cum filijs, vel absque filijs grauatum censeri: dispositione d. l. cum auus, circumscripta.*

10 *Substitutionem pupillarem in vulgari facta vni filio impuberi comprehendi etiā quòd alteri substitutum fuisset, iuxta Gulielmi de Cuneo opinionem, quæ tamen à multis improbatur.*

11 *Militis taciturnitatem respectu filiorum quos habere sciebat pro tacita exhæredatione alijs scriptis hæredibus haberi.*

12 *L. sicut certi, & l. si cum vel in vtero, C. de testam. milit. ex Ruino declarari; Sed nu. 13. alio sensu explicari.*

14 *Donationem ex l. si vnquàm, C. de reuoc. donat. per superuenientiam liberorum postea natorum de quibus donator cogitauit, aut tempore donationis susceptorum non reuocari. Ipsamque l. si vnquam, explicari, nu. 15.*

17 *Donationem factam ecclesiæ ob filiorum superuenientiam in totum non reuocari, sed solum quo ad legitimam. Idemque in filio, nu. 16.*

18 *Ius ex vltima voluntate quærendum faciliùs tolli, quàm ex contractu quæsitum: Debiliusque ius vltimæ voluntatis esse, quàm contractus, qui ex duorum consensu procedit, & sine quo regulariter non dissoluitur, & nu. 19.*

20 *L. tale pactum, in fin. ff. de pact. ex Carolo Ruino, Andr. Alciato, & Lancell. Galtaula declarari, ac num. 30. & 32.*

21 *Voluntatem, mentemque testatoris tripliciter à lege secundum Io. Petrutium de Monte Sperello, & Benedictum Capram illustres Doctores Perusinos, interpretari.*

23 *Natos magis, quàm nascituros diligi.*

24 *L. cum auus, enodari.*

25 *Voluntatem testantis ob eius negligentiam non suppleri.*

26 *L. cum acutissimi, C. de fideicom. intelligi.*

27 *Priorem in gradu censeri prædilectum.*

28 *Dispositionem cum ad illā deducendam plures causæ finales concurrũt vna deficiente nō corruere.*

29 *L. cum auus, rationem vnam esse ad conditionem ex ea tacitè subintelligendam.*

30 *L. cum auus, præsumptionem siue coniecturam, cōtraria præsumptione submoueri.*

31 *Argumentum ex d. l. tale pactum, §. fin. desumptũ non semper procedere.*

33 *Legatum Principi sub nomine dignitatis relictum ad quemlibet eius successorem transire.*

34 *L. si vnquam, C. de reuocan. donat. dispositioni, patrem renunciare secundum vnam opinionem non posse, sed ex communi opinione aliud concludi, nu. 35.*

36 *Liberos in conditione tantum positos, vocatos non esse.*

38 *Interpretationem faciendam esse in benigniorem partem, etiam si contraria rigorosa opinio fortior esset, & pro humaniori iudicandum.*

39 *Legitimum esse aliquem, non spurium in casu dubij assumi.*

40 *Constitutionem declaratoriam seu confirmatoriā, omnes declarationes, ampliationes ac limitationes constitutionis declaratæ recipere.*

41 *L. cũ auus, conditionem multo magis in natis nepotibus tacitè subintelligi, si testator Iurisperitus fuisset.*

42 *Conditionem prædictam ex l. cum auus, tacitè nō subintelligi, vbicunq. testator natos nepotes odio habuisse coniecturis probaretur.*

43 *Conditionē tacitè ex eadem l. cum auus, non subintelligi in natis nepotibus quos testator grauatum filium habere sciebat, si substituẽs miles fuisset.*

44 *Conditionem eandem tacitè in natis nepotib. subintelligi, cum fideicommissum vniuersale esset, secus si particulare.*

45 *Conditionem ipsam ex d.l. cum auus, non intelligi in natis liberis, ex naturali tantum filio susceptis.*

46 *Conditionem prædictam tacitè in natis filijs generaliter non subintelligi, vbi ex alijs coniecturis intentio testatoris contraria elici posset.*

47 *L. cum auus, consimiliumque iurium dispositionem procedere conditionemque si sine filijs decesserit tacitè subintelligi, etiam si testamentum secundum consilium Galli, vel legis Velleia conditum reperiretur.*

CAP. VI.

POST duas Bartoli quæstiones alia valde notabilis & quotidiana per Raphaelem Cumanum subtiliter super hoc responso excitata subsequitur; Testator habens filium quem instituit, & nepotes natos ex filio tempore testamenti qnos se habere sciebat, institutum filium de restituendo hæreditatē post mortem grauauit, dubitatur an dicti nepotes faciant ex hoc textu, & similib. fideicommissum deficere? hæc quæstio adeo intricata & perdifficilis est, vt dixerit Iason in d. l. generaliter, §. cum autem, ipsam Imperatoria decisione ege-
1 re. Et quòd huiusmodi leges in natis† nepotib. non procedant, tenuerunt Ludouicus Roman. consil. 370. In proposita consultatione, columna prima, post num. 3. versic. Ex quibus manifestissimè, vbi Horat. Mandos. in addit. qui hāc opinionem paucis Doctoribns relatis veriorē, & magis communem esse arbitratur, Andreas Barbat. in d.l. cum acutissimi, in 1. artic. versic. Nihilominus credo, dicens Raphaelem Cumanum malè contratium consuluisse, ibique per duodecim fundamenta ita cōcludit, rursus Barbatias in cap. Raynaldus, colum. 6. vers. Faciat etiam, extra de testam. & in cap. in præsentia, colum. 71. & 72. versic. Sed mihi videtur, extra de probat. Vincent. Hercul. in l. ex facto, §. si quis rogatus, colum. 12. cum seq. ff. ad Trebell. Socin. hic, columna 46. in fin. versic. Et ista opinio semper mihi placuit, qui postquam dixit se pro hac opinione responsum dedisse, vt re vera consuluit, subdit etiam cum eo idem sensisse Baldū Nouellum referentem aliàs se pro hac parte cōsuluisse, & ita in quæstione de facto respondisse insignes Doctores optimi iudicij ac timoratæ conscientiæ D. Io. Petrutium de Monte Sperello, & Domin. Benedictum Capram de Perusio, Dec. in d. l. generaliter, §. cnm autem, col. 4. in 1. limit. versic. Nunc regula, vbi etiam Petrus Philipp. Corneus, Aym. Crauett. in l. 1. numero 194. ff. de leg. 1. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Filios non habens, C. de reuoc. donat. Ferdinand. Vasq. in auth. vnde si parens, num. 19. vers. Et cum quæritur, C. de inoffic. testam. Emanuel Costa in rep. c. si pater, in 1. par. in verb. Si absque liberis, num. 9. versic. Neque huic declarationi, magis communem & veriorem opinionem esse affirmans, de testam. in 6. Antonius Corsett. in sing. in verb. Substitutio, Alex. Trētacinq. in trac. subst. fol. 44. Ant. Gab. Roman. lib. 4. de fideicom. conclus. 2. num. 37. in 1. limit. eandemque opinionem in puncto iuris veriorem esse cùm fundetur fortioribus fundamentis, & rationibus, ipsamque iudicādo, & consulendo se obseruaturum licet plures Doctores videantur contrarium tenere, dicit Anton. Gomes. in commentar. varijsque resolut. iuris ciuilis, tomo 1. cap. 5. de fideicom. substit. ante num. 37. fol. 59. vers. Sed his non obstantibus, vbi profitetur hunc articulum magistraliter ac perfectè determinare, denuo Socin. sen. cons. 191. Licet difficultates discutiendæ, col. 6. vers. Sed ad prædicta, lib. 2. asserens interpretationem istam magistralem non esse, & à Doctoribus traditam, sed Imperatoriam, iudicemque nullo modo erraturum pro hac parte iudicantem, Dec. cons. 284. Viso puncto, col. pen. n. 11. vers. Et ad hoc videtur, cons. 365. Viso consilio Excellentissimi Doctoris D. Bartholom. Socini, col. 2. num. 4. vers. Et ad hoc facit, cons. 366. Pro declaratione, col. 3. nu. 6. vers. Et pro ista limitatione, cons. 391. In casu proposito, col. 1. n. 2. vers. Nec huic conclusioni, cons. 416. In testamento, col. fin. ante nu. 19. vers. Vlterius etiam, & consil. 581. Viso puncto controuersiæ, col. 2. nu. 3. vers. Secundò ad l. cum auus, dicens quòd licet articulus sit disputabilis, tamen opinio Ludouici Romani videtur verior, Stephanus Bertrand. cons. 212. Punctus quæstionis, col. 2. lib. 3. Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur in facto, num. 5. cum seq. Paris. cons. 19. Ad resolutionē, col. 10. nu. 99. vers. Prout etiam, lib. 2. Soc. iun. cons. 100. Præsupponitur in facto, num. 11. vers. Secundo præsuppono, & infra lib. 1. & cōs. 128. Præsentis consultationis materia, col. 16. nu. 93. vers. Non obstat, dicens istam opinionem plures alios doctissimos viros tenuisse, ad motiuaque Socini responderi non posse, iudicemq; ita iudicantem non errare, eod. vol. 1. & responsum istud reddidit communicato maturo consilio, cum acutissimo Iurisconsulto D. Claudio Ptolomæo Senensi, cui quidē responso plures subscriptiones eruditorum Doctorum accesserunt eandem sententiam intrepido animo comprobantium, cum Socino enim iuniore ibi pertranseunt D. Hormannotius de Detis Iurisconsultus Florentinus, & aduocatus Consistorialis secundo subscribens, de magis cōmuni attestans,

nume-

numero 204. uersic. Ex qua ratione infertur, pluribus similibus illam comprobans usque ad num. 208. D. Vincentius Herculanus in 4. subscriptione post num. 214. referens se ad tradita in d. §. si quis rogatus, D. Camillus Ballionis, quintò subscribens, num. 216. D. Bonifacius de Elephantutijs Bononiensis, num. 218. D. Ioan. Francisc. Calcaneus de Corrigio in 7. subscrip. num. 221. vsque ad num. 235. D. Cosmus Pase thus de Pijs de Ferraria in 8. subscript. D. Ludouicus Catus, & is Ferrariensis in 9. subscrip. nu. 239. D. Vincentius Saluiolus de Ocha Bononiensis in 10. subscript. num. 247. D. Anton. de Burgos in 11. subscript. post num. 256. & D. Antonius de Stroczis aduocatus Florentinus in eius 3. subscript. num. 211. vers. Quibus non obstantibus, eidemque consilio vltra præcitatos subscripsere se Curt. iunior, Melchior Baldassinus, Bernardinus Beneuolêtius, Nicolaus Piccolomineus, & alij complures, Carol. Ruin. cons. 122. Consideratis diligenter, col. 2. vers sic. Quia illa locum habent, lib. 3. & Hieronymus Grat. cons. 9. Viso testamento, col. pen. nu. 27. lib. 2. dicês istam partem semper sibi veriorem visam fuisse, videturque esse de intentione Petri de Anchar. cons. 46. Prima facie videretur di cendum, in princ. vers. Ex quo sequitur, ac etiã de mente Angeli cons. 108. Ista quæstio, col. 2. versic. Venio ad secundum, in fin. prout ambos ponderat & citat ad hoc propositum Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 8. sub num. 22. quamuis parum stringant, Ioan. Saporell. hic, facie 14. vers. Præterea ad institutum legis nostræ, Anton. de Padill. in d. l. cum acutissimi, ante num. 20. vers. Hâc opinionem, dicens illam diu à se Salmanticæ publicè probatam, libêter itaque illic sequi, sibique magis communiter receptam videri, quam etiam sequuntur, Tiberius Decian. cons. 42. Primò con siderando verba, col. 2. num. 6. lib. 1. Riminald. iun. cons. 50. Annis elapsis, col. 15. num. 61. vers. Non obstat insuper, & num. 62. vers. At vbi testator, lib. 1. cons. 46. Duo sunt fideicommissa, col. 15. num. 58. vers. Prout etiam, eod. vol. con sil. 252. Magnificus D. Ludouicus, nu. 66. cum seq. lib. 3. vbi de magis communi testatur, consil. 458. Ostendam consilium, num. 114. versic. Vlterius in quantum, lib. 4. & cons. 537. Quòd illi, n. 39. vbi pariter de magis communi, lib. 5. & Oddus cons. 97. Bened. Mariotti, col. 2. n. 2. & 5. crebriorê esse affirmat, licet ipse discrepet.

Mouentur ad id dicendum ex pluribus, sed vrgentiora tantum in medium afferam, Primò per tex. in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & subst. dum dicit, Nulla liberorum ex his procreandorum adiectione habita, & ibi, Si is qui substitutione prægrauatus est, pater effi ciatur: & infra, Et liberos sustulerit, ac rursus, Et intelligentem non esse verisimile patrê si de nepotibus cogitauerit talem fecisse substitutionem: ex quibus verbis colligitur conditionem illam, liberorum postea natorum fauore subintelligi de quibus testator non cogitauit, secus respectu natorum de quibus tanquam cognitis cogitauit, quos in conditione posuisset si voluisset, arg. l. vnicæ, §. fin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.

Huic textui qui valde vrget, & in ista quæ-
2 stione negocium facit, multipliciter† responde-
tur, Primò quòd etsi referêdo dictum Papinia
ni videatur ibi, Iustinianus in dicto ac ratione
de filijs nascituris de quibus cogitatum nô fuerat, disponere, in eius tamen decisione generaliter loquitur, Quòd non aliter substitutio locũ habeat, nisi rogatus sine iusta sobole decesserit, cumque Imperator procedat ampliãdo, & pinguius Papiniani responsum interpretando, vt ibi, Hoc latius & pinguius interpretandum esse credimus, generale dictum generaliter intelligẽ dum est, tam de natis testamenti tempore, quã de nascituris, & tam de ijs de quibus fuerat co-
3 gitatum, quàm de alijs, dictum enim † generale per rationem strictam non restringitur, cum ex restrictione nemo damnum patitur, licet lucrũ cesset, l. prospexit, ff. qui & à quibus, & tradunt Bart. ac Bald. in l. non dubium, C. de legib. Bar. in l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patron. Andr. Alciat. in l. nominis & rei, ante fin. ff. de verbor. sign. sed substitutus nullum damnum patitur, nam bona restituenda non fuerunt sua, damnũ-
4 que diminutio† patrimonij est, l. 3. ff. de damn. infect. differuntque damnum pati, & lucrum amittere, l. fin. C. de codicill. l. Proculus ait, d. tit. de damn. infec. l. profectitia, §. si pater, ff. de iur. dot. & l. fin. propè fin. C. de acquir. poss. Accedête nam defectus conditionis non facit quem
5 priuari aliquo iure, sed pro non substituto† haberi, l. pecuniam, ante fin. ibi, Perinde est enim, ff. si cert. pet. l. necessario, §. 1. ff. de peric. & com mod. rei vend. inter quæ longa est differentia, l. 1. §. fin. ibi, Non quasi adempta (quoniam hæreditas semel data adimi facile non potest, sed quasi nec data, ff. de ijs quæ in testam. delen. ac l. si ita scriptum, & quod ibi not. in glos. 3. super verb. ipso iure, de leg. 1. & in indiuiduo Ita tradit ex dictis iuribus Paul. de Castr. consil. 292. Circa primum dubium, colum. 2. vers. Item testator priuatur, lib. 2. in nou. quem sequitur Iacob. Mandell. Albens. cons. 86. Quòd D. Franciscus, num. 8. vers. Operatur tamen, igitur non debet restrictionem textus iste pati, ad amplian dum progrediens, arg. l. legata inutiliter, d. tit. de leg. 1. cum simil.

6 Secundò ex mente Cornei† præmittendum est, in quolibet trium iurium quę de hac subintellecta conditione loquuntur, diuersam, vatiã-

que assignari rationem, in hac quidem l. cum auus, quòd minus scriptum quàm dictũ fuerat inueniretur, in l. cum acutissimi, Ne videatur testator alienam sobolem propriæ præferre, & tamen in ipsa l. cum auus, alienam sobolem propriæ minimè præponebat, substitutus enim testatoris filius fuerat, vt in ratione apertissimè differant. Vlterius in d. §. cum autem, alia quoque ratio assignatur, Quia nõ est verisimile &c. quæ nec conuenit cum eadem ratione quam in hocmet responso Papioianus affert. Denique in d. l. cum acutissimi, & d. §. cum autem, Papiniani respõsum, casu quo pater filium instituit eumque post mortem ooerauit refertur: sed tamen in eadem l. cum acutissimi, eiusdem Iurisconsulti dictum in filio loquens inter cætera ad nepotem institutum hæredem post mortemq. oneratum extendit, vt non possimus dicere filij appellatione nepotem ibi comprehendi, ac pro inde fatendum est in illis aliud Papiniani respõsum enunciari, quàm istud huius contextus, vbi filium ac nepotem ex altero filio auus instituerat, nepotique filium cohæredem post ipsius mortem substituerat, licet gloss. 1. dictæ l. cum acutissimi aliud sentiat: Vnde quamuis apud nos aliud Papiniani responsum non appareat, quàm in hac l. cum auus, expressum, non sequitur quin aliud non reddiderit, cum non omnia
7 Iurisconsultorum † responsa in libris Digestorum fuerint conscripta, sed ex multis pauca, l. 1. & 2. C. de veteri iure enucl. vt cooeludendum videatur quamlibet rationem in suo casu militare, vnam scilicet, l. cum acutissimi, cum aliena soboles substituitur, aliã huius contextus, quando de filijs cogitauit, tunc enim dixisse præsumitur: aliam demum dicti §. cum autem, cum de filijs non cogitauit, qnod vt plurimum in filijs nascituris contingit.

Tertiò Carolus Ruinus respondebat, & quidem subtiliter, præmittendo quòd cum pater grauat filium simpliciter hæreditatẽ post mortem restituere, ex verborum generalitate ipsorumque significatione grauatus intelligitur si-
8 ue cum filijs † decesserit, siue sine filijs, & sic in omnem euentum post mortem filij substitutus vocatus censetur, probaturqne ex traditis per Bart. in l. centurio, versic. Quæro vtrum substitutio facta per verbum commune, ff. de vulg. & pupill. dum scribit, verba illa, si decesserit sine filijs in vita testatoris, & post mortem, ante testamentum, & post intelligi: Sed quia per Papinianum in tali substitutione facta filio subauditur conditio, si decesserit sine filijs, vt hic dicitur, verba hinc ad vnum casum restringuntur, quæ etiam sui natura alium comprehendebant. Textus ergo in d. §. cum autem (Ruinus inquit) non sensit quòd si testator cogitauerit de liberis filij in ipso actu per quem illi substituit, conditio non debeat subintelligi (vt multi arbitrantur) sed magis cõtrarium, dum enim in rextu dicitur, Intelligentem non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitauerit talem fecisse substitutionem, dicere voluit ac dixit, quòd si pater de nepotibus cogitauerit, verisimile non est talem substitutionem fecisse, idest quòd talem facere voluerit, prout verba sonãt, quæ scilicet comprehendant omnes dictos casus. Et ideo verborum significatio per subauditionem dictæ conditionis, ad vnum casum ex mente testatoris restringitur, non tantum si de liberis non cogitauit, sed etiam si de illis cogitasset: & sic textus noluit dicere, quòd testator verisimiliter talem substitutionem non fecisset si de liberis cogitasset, & quòd illos in conditione tunc verisimiliter posuisset, vt aliqui intelligunt, inferendo quòd si de liberis cogitauit, in conditione positi tacitè non intelligantur. Non enim textus interpretatur, quid fuisset facturus testator si de liberis cogitasset, sed quid tunc fecerit: istudque clarè videtur elici ex l. ex facto, in princip. de vulgari, & pupill. substitutio. vbi habetur substitutiooem exemplarem liberorũ superuenientia reuocari, Quia (dicit Paulus Iuriscõsultus) verisimile non est patrem aut Principem de hoc casu cogitasse, vt eum qui postea nasceretur exhæredaret: quæ verba significant, quòd etiam si pater de filijs nascituris cogitauerit, non tamen sit verisimile, quòd in casu superexistentium liberorum substitutionem locum habere voluerit, tanqnam de hoc casu cogitatum non fuerit, stant enim simul, quòd pater de liberis cogitauerit, & tamen non cogitauerit substituere, ac prouidere eo casu quo liberi extent: & sic aliud est de liberis simpliciter cogitare, aliudque cogitare de dispositione in casu quo liberi extent: Vnde & in casu d. §. cum autem, non cogitauit pater in casu existentium liberorum substituere, quàmuis de liberis cogitauerit; Et ultra Ruinum idem uidetur innuere Decius consilio 391. In casu proposito, columna fin. uersiculo, Successiuè non obstat.

9 Quartò posset fortasse responderi, † Imperatorem in dict. §. cum autem, procreandorum liberorum meminisse, non ut natos liberos excluderet, sed ut casum magis dubitabilem, ac fortiorem in liberorum fauorem, & responsi Papiniani ampliationem exprimeret, cum enim tacita conditio hæc erga liberos pietatis coniectura subintelligatur, non est dubium pietatis affectum parentes, magis in oatos quàm nascituros incendere, & propterea minus de nascituris, quàm de natis liberis cogitare: decidendoque duriorem casum, textus iste contrarium potius, qnàm id pro quo allegatur disponit: quòd potissimum conditio hæc in oatis

subin-

subintelligatur, à maioritate prędilectionis, pietatis, ac cogitationis arguendo, attenta huius contextus ratione ac medulla, tanquam ob pietatis coniecturam plus dictum, & minus scriptum fuerit: aliaque ratione d.l. cum acutissimi ne videatur testator alienas successiones propriæ anteferre; Cæterum principium dictæ l. generaliter, ibi, Cui enim ferendus est intellectus si forsitan testamentum quidem non fecerit, posteritatem autem habuerit, propter huiusmodi verborum angustias liberos eius omni penè fructu paterno defraudari, cum d. §. cum autem, coniungendo, non aliud ex mente Imperatoris dici potest, cum non sit ferendus intellectus, si forsitan de liberis pater cogitauerit, quos tempore conditi testamenti habuerit, & si aliquo accidenti disponendo non cogitauerit, vt puta mortis cogitatione commotus, iuxta l. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testam. facere poss. propterea natos liberos paterna hæreditate priuari, extraneumque substitutum admitti. Ad hocque plurimum facere videtur quod in simili casu † considerat Gulielmus de Cuneo maximus Doctor in l. precibus, C. de impub. & al. substit. vbi quærit, quid si pater duos habens impuberes filios vni vulgariter substituit, & alteri pupillariter, an in vulgari insit pupillaris, & videbatur quod non, constat enim ex pupillari quam vni ex filijs impuberibus fecit de ea cogitasse, ergo nō dicitur in vulgari facta alteri inesse, cessat enim ratio pro pter quam inesse solet, scilicet quia præsumitur quòd si de pupillari testator cogitasset illam fecisset: contrarium tamen determinat, per tex. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. ad contrariamque rationem respondet, potuisse d. substitutionem in persona alterius omittere mortis cogitatione turbatum, d. §. at cum humana fragilitas. Et quamuis disputatiuè Bulgarinus Senensis in Disput. incip. Sempronius condidit testamentum in 6. dubio, colum. vlt. & pen. opin. Gulielmi de Cun. prosternere conetur: ipsumque sequantur Dec. consil. 315. Supetioribus diebus, nu. 3. Vdalric. Zas. in tract. substitutionum, tit. de substit. vulg. vers. Est & aliud exemplum, fol. 577. secūdum Lugdunensem impressionem, & Alexand. Trentacinq. in eod. tract. in 1. part. cap. 11. num. 6. Franc. Rip. in l. 1. num. 171. ff. de vulg. & pupill. Socin. iun. cons. 100. Præsupponitur in facto, num. 14. libro primo, dicens Bulgarinum præcitatum insignem Doctorem fuisse, & olim acutissimum eius discipulum nominari per Socin. sen. consil. 92. In causa Domini Antonij, in princ. lib. 3. rursus Marian. Nepos consil. 128. Præsentis consultationis materia, num. 63. & 65. eod. volum. vbi Cunei opin. vti infulsam subuertere molitur, & Fran. Mant. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 5. tit. 4. nu. 2. & tit. 14. nu. 25. Tamen opin. prædictā Gulielmi comprobant, Alex. in d.l. iam hoc iure, nu. 7. Socin. sen. in d.l. 1. col. 61. vers. Decimo & vltimo limita, & Car. Ruin. consil. 131. In themate proponitur, nu. 6. lib. 3. dicens quòd etsi Bulgarinus hoc dictum impugnare conetur, cōmunes intellectus ad d.l. iam hoc iure, improbando, tamen quia suus intellectus ad eandem legem non recipitur, sed intellectus Bart. secundum quē inductio Gulielmi procedit, ideo de eius contradictione in consulendo, & iudicando parum est curandum, nec ab opin. Cunei recedēdum, cumq. pro hac parte autoritas quattuor illust. Iurisconf. adsit, & de Philip. Dec. in præalleg. consil. non sit aliter curandum, postquam eius dictum in sola autoritate Socin. sen. in d.l. 1. fundare audet, qui non per transennā, sed lippis oculis Socin. ibi contrarium concludentem inspexit, nō erit apud graues viros hæc Cunei opinio fortasse contemnenda; Porro si viam impiā in casu præcedenti Imperator obstruxit, ibi, Viam itaque impiam obstruentes, non est præsumendum iniquitatem quandam illico contra eosdem liberos inducere voluisse in sui robore firmitateque alijs rationibus permanentibus, quæ ad natorum fauorem passim super hac quæstione inducuntur. Nec sequitur liberi extant, ergo de ijs pater cogitauit, minus sequitur de liberis cogitauit, ergo pro dispositione inducenda cogitauit, vt Carol. Ruin. seriosè considerabat.

Secundò per tex. in l. sicut certi, & in l. si cum
11 vel in vtero, C. de test. mil. vbi si miles † scit filios se habere, & non instituit, illos excludere exhæredareque videtur. Et per hæc iura dicunt Doct. in auth. ex causa, C. de liber. præter. ac in l. 1. ff. de iur. codill. in terminis illius Authenticę legata conseruari respectu natorū quos sciebat se habere præteritorū, nō respectu nasciturorū quos habere ignorabat, vt hic Socin. refert.

His iuribus ex eodem Car. Ruin. responde-
12 tur, quòd ibi filius scienter † præteritus fuit exclusus, istudque certum ex eo reddebatur, quia alter erat vniuersaliter institutus, per cuius institutionem, & inclusionem priuatio, & exclusio præteriti necessario sequitur, l. cum Prætor, de iud. Sed in proposito quāuis liberi iam nati non sint in conditione positi, & secundū verborum generalitatem exclusi videātur, cum tamen verba ex verisimili mente defuncti possint ad casum non existentium liberorum restringi, ideo ad casum ex quo liberi exclusi non remaneant sit restrictio, quę & omnis alia interpretatio quo ad hunc effectum non potest in d. legibus locum habere. Procedunt etiam iura prædicta militis fauore, vt not. Dyn. in l. cum pater. §. cum æstimaret, ff. de leg. 2. Ang. in tract. de testam. gloss. 71. in fin. nu. 9.

Ne

Ne autem vno collyrio omnia extricare vi-
deamur, intimius iura ista attingendo conside-
13 randum est, † non tantum absoluto, ac simpli
ci militis fauore ibi inductum esse ad eius testa-
mentum conseruādum, quòd silentium militis
notam tacitæ exhæredationis filio quem miles
habere sciebat imprimat, atque infligat, alijs
scriptis hæredibus, sed in odium etiam filij ex-
hæredati. Quamuis enim lex in milite expressio
nem causæ exhæredationis non requirat, sed e-
ius silentium sufficiat, tamen præsumendum est
patrem militem sine causa eius filium nunquā
exhæredaturum: vnde lex attenta militis volun
tate ex eius silētio elicita, in odium præsumptæ
causæ exhæredandi ita disposuit: in proposito
autem non solum erga nepotes odium recedit,
sed de ipsorum mero fauore agitur, omni pror-
sus odio, respectu etiam substituti recedente:
vt non veniant eadē iura concludenter ad pro-
positum hoc alleganda.

Tertiò inducitur text. in l. si vnquam, C. de
reuocan. donat. iunctis traditis per Bart. in l. Ti
tia, §. Imperator, num. 8. versic. Quando quis
cogitat expresse, ff. de leg. 2. vbi licet per super-
14 uenientiam † liberorum donatarius excluda-
tur, ob rationem d. l. cum acutissimi, vt ibidem
patet in gloss. liberi tamen postea nati de quib.
testator cogitauit reuocationem nō operantur,
nec minus donationis tempore progeniti.

Sed obstare nō videtur, cum in actu contra-
hendi magis de liberis cogitatum præsumatur,
quàm in actu testandi, ac substituendi, posterio
ri etenim casu facilius potuit testator imme-
mor esse mortis cogitatione commotus, d. l. hac
consultissima, §. at cū humana fragilitas, quæ ra
tio priori casu cessat, hincque ius accrescendi
in vltimis voluntatibus locum sibi vendicat, se
cus in contractibus.

Prætcrea plenior fauore liberorum grauati
15 filij † contra substitutum interpretatio fit, quā
contra donatarium, substitutus enim per super
uenientiam liberorum in totum excluditur, vel
extraneus sit, vel testatoris filius, vt in hoc con
textu: & tamen donatio ob liberorum superue
nientiam tunc solum in totum reuocatur, cum
donatarius est extraneus, d. l. si vnquam, si verò
donantis sit filius quo ad legitimam tantum de
16 bitam † filio nato post donationem reuocatur,
l. si totas, C. de inoffic. donat. vbi gloss. ordina-
ria, & communiter Doctores, & per Bart. in d.
§. Imperator, ibique Paul. de Cast. Io. de Imo.
Raph. Cuman. & frequenter alij, idem Bart. in
l. 1. d. tit. C. de inoffic. donat. vbi Ang. & Castr.
Abb. in cap. fin. de donat. vbi cæteri. Donatio
17 insuper facta Ecclesiæ † in totum non reuoca-
tur, sed quo ad legitimam tantum per liberorū
superuenientiam, cap. placuit, 17. q. 4. gloss. &
Doct. in d. c. fin. de donat. Bart. in d. §. Impera-
tor, nu. 6. vers. Quid si donatio est facta vni mo
nasterio, & tamen si Ecclesia substituta fuerit
per liberorum superuenientiā in totum exclu-
ditur, secundum Bald. Paul. de Castr. & alios
Moderniores communiter, in d. l. cum acutissi-
mi, quos refert, & sequitur Socin hic, col. 20. cū
seq. & sic de donatione ad substitutionem argu
mentum sumi non potest, ratioque diuersitatis
colligitur, nam vt ibidem Socin. ipse inquit, fa-
18 cilius ius quærendum † tollitur ex vltima volun
tate, quàm ius ex contractu quæsitum, l. si spon
sus, §. si maritus, de donat. int. vir. & vx. & tra-
dit Bald. in l. pupillorum, ante num. 3. C. de re-
pud. vel abstin. hæredit. debilius enim ius est vl
19 timæ voluntatis, quā contractus, qui † ex duo-
rum consensu nititur, l. 1. ff. de pact. & sine quo
regulariter non dissoluitur, l. ab emptione, C.
eod. tit. secus in testamento, l. si quis in princip.
de leg. 3.

Vltimò dicebat Carol. Ruin. quòd donata-
rius sibi proprio facto quæsiuit, ideo ius suum
est potētius iure substituti, cui ex sola defuncti
voluntate acquiritur, vt not. gloss. in l. si vxorē,
C. de condit. insert. & in §. ex conditionali, In-
stit. de verb. oblig.

Quartò Socin. multum vrgere dicit text. in
l. tale pactum, in fin. ff. de pact. vbi pater qui do
tem pro filia promiserat, pactus fuerat, vt post
mortem suam in matrimonio sine liberis defun
cta filia, portio dotis apud hæredem fratrē suū
remaneret: deciditur quòd si tempore pacti pa-
ter alios filios non habebat, & postea filios su-
sceperit, & hæredes, dicta conuentio effectum
non sortiatur, vt patet in text. ibi Et illo tempo
re quo pater alios filios non habuit, in fratrem
suum iudicium supremum contulisse: vult igi-
tur quòd si filios habuisset, virtute stipulationis
frater vocaretur, superexistentia filiorum stipu
latoris non obstante.

Huius quoque textus inductioni ex eodem
Ruino responderi potest, vt d. decisio procedat
20 etiam † si filij tempore pacti nati non fuissent,
vt colligitur ex notatis per Bald. in d. l. cum acu
tissimi, in fin, post num. 13. vbi pro filijs iam na-
tis in quæstione de qua ibi per eum, hunc textū
allegat: & probatur quia in textu dicitur, quod sic
actum est, vt hæredibus consulatur, & propte-
rea nō refert vtrum filij sint tunc, vel postea na-
ti dummodo hæredes existant, & in fine ponde
ratur, quòd filij nati non sint, nō quidem ad ef-
fectum de quo agitur, sed ad hoc vt iudicium
collatum in fratrē, quia fuit hæres nominatus,
effectum consequi possit, aliàs enim testamen-
tum natiuitate posthumi præteriti rumperetur,
l. vxoris abortu, C. de posthum. hæredib. instit.

Sed Andr. Alciat. clarius dicebat ad istum
text. quòd ibi fratris mentio demostratiuè ad-
dita erat, cū crederet stipulator fore, vt is esset

hæres;

hæres : vnde susceptis postea filijs ipsi agunt, quia pacti verbis non excluduntur, cum hæredes sint:non ergo is casus potest omnino omissus dici, & si Accursius ex eo responso generaliter censeat id pro statuto habendum, quod verisimiliter constitutum fuisset, si de eo quæsitum foret : idemquem sensit Lancell. Galiaul. in l.Gallus,§. & quid si tantum,num. 21. ff. de liber. & posthum.

Quintò ex intentione Ioan.Petrutij de Mōte Sperello, & Benedicti Capræ illustrium Iurisconsultorum Perusinorum subtiliter animad
21 uertendum est,aliquando iura † circa ea quæ à principio per testatorem verisimiliter cogitata fuerunt eius mentem interpretari, dum ob dubietatem,vel obseruantiam verborum clara intentio non habetur,& isto casu à proximis non à remotis ad fauorem superexistentium filiorū interpretationem procedere, vt contra verborum proprietatem sæpè etiam interpretetur, l. si is qui ducenta,§. item si ita,ff.de reb.dub.ibi Non satis volūtatem suam declarauit, ad idem l.generaliter,in princip. C.de instit. & substit.l. Lucius, ff. de hæredib. instit. Aliquando verò testantis voluntatem longius deducere,& à remotis interpretari, scilicet circa ea quæ à principio per testatorem cogitata non fuerunt,præsumitur tamen quòd si cogitasset ita prouidisset, l.iā hoc iure,ff.de vulg.& pupill.& quod ibi per Bar. vbi ex ista interpretatione tacita vulgaris, in expressa pupillari cōtinetur,& è cōtra:tuncq. istā coniecturā quæ testantis intentionem interpretatur si cogitasset,tolli cum aliqua in contrarium coniectura conspicitur: proinde cum mater est in medio in expressa vulgari tacitam pupillarem non includi, l.fin.d.tit. C.de instit.& substit. l.precibus,C.de impub. Vt idem sit in his terminis dicendum,cum valdè à remotis interpretatio sumatur,quod testator de liberis non cogitauerit, & si cogitasset talem substitutionē se non facturum fuisse,d.§.cum autē, Ex quibus infertur, hanc l.cum auus, dum dicit ꝙ minus scriptum quàm dictum fuerit inueniretur,verisimiliter intelligi si hunc casum testator cogitasset, tunc non ita substituisset, sed si sine liberis conditionem adiecisset: hæcque necessaria expositio Imperatoris dicitur,d.§.cum aūt, & probatur in d.l.tale pactū,in fi. Vnde si cōijci possit quòd à principio cogitauerit,interpretationē istā tanquā à remotis nō vrgere concludūt.

Cæterum & hęc ratio valde à remotis in proposito themate deducta videtur, quamuis pulcherrima sit,ac florida, Perusinorumque subtilia ingenia redoleat, cum ad mentem testantis coniecturandam sublatis verbis specifica differentia ex prædictis non inferatur,quin vna magis quàm altera coniectura ex contraria tollatur : vtroque enim casu dispositio recedit, verborumque expressio: lex autem aliquid præsumit argumento ex naturali pietate desumpto, vt non possit vna facilius quam altera interpretatio submoueri; Quinimo fortius, ac firmius lex præsumendo cogitatione recedente aliquid inducit,quàm ipsa cogitatione verisimiliter prę supposita,nec ex dispositis aliter apparente; ex obliuione etenim perfectè,atque integrè, & ex omnibus (vt sic dixerim) suis numeris per legē testantis intentio producitur,ex cogitatione verò aliqualiter imperfectè ob non subsequutam hominis dispositionem, argum. l. tractabatur, ff.de milit. testam. cum similib. priori nanque casu si cogitasset, vtique plenè prouidisset. Nō debet insuper contraria hæc coniectura in his terminis simplicis silentij ad infringēdum naturalem pietatem aliquid operari. Sique Perusinorum distinctio vera esset, ad casum illum restringenda erit,quo non omittendo,sed aliquo modo disponendo contraria coniectura elicetur, super qua quidem distinctione non est amplius insistendum cum locus lubricus sit,vt passim apud Scribentes legitur.

Contrariam autem sententiam,quòd imo lex
22 ista † natis etiam tempore testamenti nepotib. procedat quos testator habere sciebat, cōsulendo tenuit Raph. Cuman. vt ipse hic refert, vbi idem sentit,colum. 1. in fin. versic. Quæro quid si tempore testamēti,Cumanumque consuluisse ibidem Socinus testatur, & in quadam eius subscriptione ad consilium Curtij senioris in eius volumine consil. 2. idem quoque voluerunt Io. Bapt. Caccialup.de S.Seuerino, in d.l. generaliter,§.cum autē,vbi Petr. Philip. Corn. de magis communi attestans,colum. 2. num. 3. Ias.col. 3. in 1.limit.licet in fin.videatur cogitandum relinquere,& Lancel. Dec.col. 1. vers. Restringitur, C.de instit.& substit. Socin.sen. sibi parum constans, in l.2.col. 13.circ. med. ff. de vulg.& pupill.Marian.Socin.sen.cons. 23.Circa prædictam conclusionem, per totum, lib. 1. vbi per vigintitria argumenta ita cōcludit ; & à fide dignis audiuisse Raph. Cuman.sic respondisse, cum hæc quæstio Patauij de facto contigisset,& nu.19.de benigniori, & humaniori opinione attestatur,Corn.cons.197.Non alienam, nu.6.cum seq.ad d.§.cum autem, respondens, lib.3.Car.Ruin.cons.77. In facto præsupponitur,col.pen.& fin.ante nu.15.de magis communi, ac veriori conclusione fidem faciens , quicquid Moderni Perusini, & Senēses scripserint, lib. 2.& cons. 131. In themate proponitur,col. 8.sub nu.10.vers.Nō obstat quoque lib.3.Pau. de Castr.in d.l.cum acutissimi,col. 2.nu.6.in q. quam ponit de filio grauato restituere nepoti. Fabius Accorombon. in l.hæredes mei, §. cum ita,num.38.vers. Ex hoc tamen,videturque ibi eandem opin. sequi Hieron.Zanch. num.862.

& an-

& ante nu.863.in primo casu suæ distinctionis, ff.ad Trebel.sibique contrarius apparet Andr. Tiraq.in d.l.si vnquàm, fol.19.nu.65.vers. Tu tamen. C.de reuocan.donat.in simplici Caroli Ruini consilio eius fundans opinionem. Dicebatque Lancellotus Decius in d.§.cùm autem, quòd dum casus de facto occurrisset, idem consuluerunt D. Marianus Socinus, D. Thomas Doccius,& D.Guido Antonius famosi Doctores. Scribit etiam Soc.hic vidisse consilium genitoris sui,incip. Ioãnes de Camerino, cui multi solemnes Iurisconsulti se subscripserãt idem tenentes, referens etiam Modernos Perusinos in d.§.cùm autem,dixisse, hunc casum de facto euenisse, omnesque ferè famosos Doctores illarum partium pro nepotibus consuluisse, aliquos tamen pro substituto, ipsis autem tunc consulentibus opinionem contra substitutum placuisse,ac deinceps sæpius cogitando. Socin. iun.consl.113.visis,col.4.nu.24. lib.1.scribens ibi,se aliàs in transcursu cuiusdam consilij quasi contrariæ opinioni adhæsisse, & licet aliqui non leuis autoritatis contrarium tenuerint, tamen istam partem communiorem videri; & propterea esse merito attendendam, & nu.25. Quod licet passus dubius sit,negari tamen non posse,quin ista opinio sit benignior, humanior & æquior, in summaque pietate fundata, contraria vero magis secundum quandam rigorositatem procedat, vt per eum. Dicebat etiam Corn.d.cons.197.col.5.istammet cõclusionem tum legendo,tum consulendo semper sibi placuisse à iuuentute sua dum legebat d. §. si quis rogatus, & postea in quæstione Perusiæ occurrente se subscribendo cuidam consilio D.Benedicti Capræ integerrimi cõsulentis qui pro hoc claro præsupponebat,non aliter ad d.§.cum autem, respõdendo. Et Carolus Ruinus postquã fuit testatus d.cons.131. In themate proponuntur,post nu.12.lib.3.de communi opinione,asserit idem etiam præsupponere Franciscũ Aretinum cons.156.Diligenter visis. Et ante n.10. dicit hoc esse fauorabilius,æquius,ac magis secundum testatoris votum,atque mentem; Videturque fuisse de intentione Bart. in d.§.cum ita, vt ipsam intelligit ibi Zanch. ante nu.863. ver.Et licet Bar.hic. Et quamuis Philippus Decius frequenter contrarium consuluerit,tamen d.cons.284.nu.11.fatetur Ludouici Romani opinionem in dubium reuocari;& de magis cõmuni sententia testatur Ant.Gab.d.lib.4.de fideicomm.col.2.ante nu.38. post Socin.iuniorem per eum ibi relatum. Et fuit opinio famosi Doctoris D.Francisci de Capitibus listæ Parauini super hoc responso Papiniani, referentis Raphaelem Cumanum suum Doctorẽ habuisse hanc quæstionem de facto,in fauoremq; nepotis consuluisse ad substituti exclusionẽ;& de D.Francisco prædicto meminit ad hoc propositum And.Barbat.in d.c.in præsentia,col.71.licet ipse,vt dicebam,contradixerit. Ang.de Aretio in tra.de testa.gl.79.nu.10. dicens quod dũ casus Bononiæ occurrisset,se allegasse rationem d.l.cum acutissimi,nam vbi eadem res est,idem ibi debet esse iudicium.Greg. Lupus.l.10.tit.4 p.6. in gl. Dexasse.col.2.in med.Et videtur pertransire Franc.Mant.in trac.de coniect.vlt.vol. lib.10.tit.7.nu.16.de communi æquiori,ac benigniori opinione post Marianum Soc. iun.attestans. Iac.Menoc.cons.281. Primæ dubitationi,nu.22.ver.Non obstat secundum argumentum,lib.3. Mich.Crassus in trac.success.tam ex test.quam ab intest.§.fideicommissum,q.21.in cip.Quoniam vt dictum est.nu.6. & is hanc partem benigniorem,æquiorem,humaniorem, cõmunemque esse scribens,rursus Soc. sen.in l.si is qui ducẽta,§.item si pater,col.2.circa fi.ver. Secundo ex tex.iuncta gl.ff.de reb.dub.& in d. l.hæredes mei,§.cum ita, nu.15. dicens hoc tenuisse Bart.ibi,Ant.de Malegonnell. in consil. reddito communicato colloquio cum D.Antonio de Stroczis,incip.viso pũcto,fol.5.vbi Leonar.Ser Ioannis de Colle in subscr.inci.conclusio supra firmata,Puccius Antonij de Puccis in cons.inci.In proposita consultatione.fol.6.ver. tamen in contrarium, Puteus in addi.ad istum tex.litera A.in prin. Sfortia Odd.d.cons.97.nu. 4.vbi de communi,& nu.17.dicit,quod forte ista est magis communis,allegans Doctores Perusinos attestantes quod omnes fere Doctores Italiæ consuluerunt pro nepotibus cognitis,vbi de magis communi explicitè magis æqua & magis sequenda ac veriori meminit, Hier.Magon.in decis.Flor.52. Raynal.de Rondinellis, nu.12.dicens non esse de Carolo Ruino curandum, qui loquitur isto casu contra omnes. D. Fran. Viuius deci.404. Est adeo inuolutus col. 3.nu.4.ver.Nam Doctores isti,li.3.& maximè autoritatis ac integritatis Iurisconsultus D.Petrus Caballus cons.181. Verba testamenti,nu. 27.vbi de communi,benigniori,& æquiori sententia contra opinionem Romani & vtriusque Socini testatur,cons.52. Maturè consideratis, nu.19.ver. Vltra quod verior,dicens istam opinionem esse veriorem & communiorẽ indistinctè, tam in vniuersali, quam particulari fideicommisso.

Firmatur opinio hæc pluribus fundamentis, sed breuitatis causa disputationem paucis, sed solidioribus concludam. Affertur primo hoc Aemilij Pauli responsum,ibi Nepos liberis relictis intra ætatem suprascriptam vita decesserit. non enim ponderat, an filij grauati tempore testamenti nati sint, vel post. Sed tantum quod filius,vel nepos grauatus filios relinquat vel descendentes tempore mortis suæ,quo debet

bet bona relicta restituere ; & ibi, conditionem coniectura pietatis respondi defecisse, quę quidem ratio in natis etiam militare videtur, l.nam & si parentibus, ff.de inoffic.testam. imo maior
23 pietas † in natis consideratur, quàm in nascituris, arg.text.cum materia in l. qui filiabus, ff.de leg.1.ac rursus ibi, Quòd minus scriptum, quàm dictum fuerit inueniretur, quasi lex præsumat à testatore dictum, & à scribente omissum, quę ratio in iam natis etiam viget, si enim dictum censetur, ergo cogitatum, l. Kabeo, ff.de suppe.leg. Huncque textum Socin.sen.d.consil.23. Circa prædictam consultationem, col.3.nu.4.clauem esse in hac materia aperientem intellectum dicebat. Sed contrarium sustinendo inductiones prædictæ possunt faciliter euitari, omnis nanq.
24 difficultas † quæ ex huiusmodi responso oriebatur, per Imperatorem in d.l.generaliter, §.cũ autem, decisa, ac resoluta extitit, qui primo Papiniani dictum vsque ad verba, Et si quis, declarat, secundò illud extendit, in prima autem parte Imperator apertissimè dicit, Cum autem innenimus excelsi ingenij Papinianũ in huiusmodi casu in quo pater filio substituit nulla liberorum ex his procreandorum adiectione habita. Imperator itaque Aemilij dictum referendo in casu quo nepotes nati non erant, sed postea nascebātur, ipsum respondisse declarat, rationemque affert, cum non cogitauerit, sed si cogitasset interpretatur quòd talẽ substitutionem non fecisset: sicque lex ista in liberis nascituris ab Imperatore, ac Legislatore glossata reperitur, cuius interpretatio necessaria est, l.1.cũ ibi not.C.de legib. Vnde lex ista non magistrali, sed Imperatoria declaratione enucleata potius in cõtrarium retorquetur, inferturque pietatis coniecturam de qua etiam mentio fit in d. §.cum autem, dum dicit humanitatis intuitu, ex eo militare, tanquã de liberis nascituris non cogitauerit, & pro hoc est text. iunctis notatis ibi per Gulielmum de Cuneo, in l.3.C. de inoff.testam. Vlterius dum dicit, Coniectura pietatis, respondebat Andreas Barbatias in certis coniecturas silere, ne ijs opus esse, vulg.l.continuus, de verb. oblig. hicque in eo coniectura fundatur, cum pater non cogitauerit, aliàs enim lex tale interpretationem minimè fecisset: cum enim voluntatem defuncti supplendo in casu non cogitato procedat, quasi si cogitasset, absque conditione illa, si sine liberis nõ substituisset: sicut in simili in d.l.iam hoc iure.

Si aũt de liberis cogitasset, conditionemque non apposuisset, tunc testator negligens fuisse
25 videretur, lex verò propter testantis † negligentiã eius voluntatẽ non supplet, arg.d.l. tractabatur, ff.de mil.test.ac d.l.3.C.de inoff. test. & ex his iuribus ita dicit Bar.in l.1.in 4.q.prin.in pen. q.secundi effectus, de vulg.& pupill. Prædictis quantum Corn.subtilis opin.obsistat, dũ Iustinianũ in d.§.cũ autẽ, de alio responso Papin.intellexisse, q̃ in hoc contextu relato, omniũ iudicio relinquo, vt circa reiectionẽ immorari non expediat. Secundò facit text.in d.l.cum acutissimi, C.de fideicom. in fin. ibi, Ne videatur testator alienas successiones ꝓprijs anteponere.

Textus iste in dicto vel ratione non suffraga
26 tur, non in dicto † cũ ad responsum Papiniani se referat, nec illud declaret, sed tantũ extendat, vnde omnia quæ sunt in Papiniani responso cẽsentur in ipsa l.cum acutissimi, repetita: Non in ratione, illa enim ratio est, ob quam dicimus, q̄ si cogitasset, talem substitutionem minimè fecisset, vt in d.§.cum autem, non enim præsumptio est, quòd alienas successiones, &c. quæ quidem præsumptio cessat, cum sciuit, nec in conditione posuit, d.l.sicut certi, & l.si cum vel in vtero, in quibus silentium erga filios quos testator habere sciebat, plurimum operatur; Vlterius cum d.l.cum acutissimi (vt nunc dicebam) ad hunc textum sit relatiua, quem extendit, eiusque interpretatio per Imperatorem reddita in nascituris loquatur, d.§. cum autem, igitur ratio ibi assignata in nascituris militare debet, vt in Authen.de fil.ante dotal.instrum. nat. post princ. Ratio etiam d.l.cum acutissimi, valde generica est, nec semper concludens, cum si semper concluderet, simplex silentium in d.l.sicut certi, & l.si cum vel in vtero, filiorum exclusionem non operaretur, contra iura prædicta, sed obliuione potius inductum præsumeretur.

Denique eadẽ ratio ex alio non stringit hũc textũ, scilicet considerando, vbi testatoris filius substitutus, per istam subintellectã conditionẽ à ꝓnepote testatoris excluditur, ratione d.l.cũ acutissimi, nõ militante, & certè maior erat pręsumenda affectio erga filium, quàm nascituros pronepotes, retento argumento, q̄ maior erga natos affectio, quàm nascituros consideratur, d.l.qui filiabus, cum ibi not. de leg. 1. item quia
27 prior in gradu prædilectus † censetur, arg. eius quod habetur in l.Gallus, §.quidam rectè, ff.de libe.& posthu.in l.cum ita, §.in fideicommisso, de leg.2.cum similib. Tertiò, omissis fundamentis per Socin. relatis in simplici autoritate Doctorum consistentibus, dicebat D.Thom.Doccius Senensis, tres rationes ad subintelligendam istam tacitam conditionem concurrere, quarum vnam Papinianus hic affert, aliam in d.l.cum acutissimi, Imperator exprimit, tertiã vero in d.§.cũ aũt, idem Iustinianus recenset: licet ergò vltima nõ militet, vel illa finalis nõ est,
28 vel dato finalẽ esse, cũ aliæ pariter finales † sint ac militantes, vna cessante, dispositio nõ cessat, l.Liberorum, §.notam, ff. de his qui not. infam. §.affinitatis, Instit.de nupt.l.seruus si hæredi, in princ. ibi, Duæ sunt enim causę, ff.de stat.liber.

Sed

Sed vt Socinus iunior considerat, & alibi explicaui, vna tantum huius conditionis subintellectæ ex Raphaele Cumano & alijs finalis ratio
29 est, scilicet coniectura † pietatis, quæ in eo vertitur, quod si testator de liberis cogitasset, talẽ substitutionem minimè fecisset, d.§. cum autẽ, ideoque nõ fecisset, ne alienas successiones, &c. d.l. cum acutissimi, quæ ratio pietas vel coniectura vbicunque de liberis cogitatum fuit, recedit; cumque in superioribus horum iurium rationem vnicam esse, non ab re censuerim, non aliud ad confutãdam Thomæ Doccij intentionem, nunc inculcandum est.

Quarto inducitur d.l. tale pactum, §. fi. ff. de pact. cum in nepotibus natis tacitam conditionem ob id non subintelligi præsupponant, tanquam de ijs cogitatum fuerit, atque ex silentio cogitatione addita videatur coniecturata pietas conditionem supplendi reijcere, verũ enim
30 est coniecturam † ex hoc responso desumptam contraria coniectura submoueri, vt post Pet. de Anchar. consi. 46. Prima facie, in prin. Ludouic. Roman. cons. 370. In proposita consultatione, col. 1. Cyn. in l. precibus, C. de impub. & al. substit. & in l. in testamento, C. de testam. milit. tradunt Soc. iun. d. cons. 128. Præsentis consultationis materia. nu. 32. & infra, ac num. 40. lib. 1. And. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col. 5. in 11. ratione, & col. 6. ver. Cum ergo, ac etiam col. 8. ver. Nam Gulielmus de Cuneo, Curt. Iun. consil. 33. Præsupponitur in facto, col. 5. post nu. 8. Sed in d. §. fin. cogitatio liberorum in vna parte testamenti non operatur quin in alia, conditio ista liberorum subintelligatur, ibi enim pactus fuerat pater quod mortua filia in matrimonio sine liberis post eius mortem dotis portio fratri suo restitueretur: & tamen si pater paciscens liberos postea susceperit, dicta dotis portio non fratri, sed liberis restituitur, non obstante quod liberorum meminerit, vt ibidem habetur, existentia ergo iam susceptorum, ipsorumque cogitatio non debet intelligentiam huius conditionis excludere.

Huius textus inductioni ex intentione Socini Iunioris d. consil. 128. nu. 87. responderi potest, quod aliud est de liberis filiæ mentionem facere, & sic alterius personæ vt ibi, aliud se ipsum liberos habiturum cogitare, quod ante eũ Socinus sen. cons. 2. Eleganter & subtiliter, colum. 3. inter consilia Curtij senioris considerabat: licet enim de liberis filiæ ratione subiectæ materiæ meminerit, scilicet vt dos restituatur si in matrimonio sine liberis filia decesserit: ex hoc tamen nõ cogitauit se liberos habiturum, hæc enim sunt diuersa ex quibus non debet il-
31 latio fieri. Argumentum insuper ex eodẽ † textu elicitũ, quod si testator fuisset interrogatus &c. non semper procedit, sed fallax est, vt ex ijs colligitur quæ scribit Pet. de Anch. consil. 355. ex serie, col. 2. vers. Non obstat quarta ratio, dicens verisimile esse quod testator idẽ disposuisset in casu omnimodam similitudinem habẽte, eandemque rationẽ si de eo cogitasset vel fuisset interrogatus, vt colligitur ex ijs quæ voluit Bal. cons. 156. Ex facto proponitur, col. 2. in fi. ver. Nulli enim dubium, lib. 4. consequẽs enim est, testatorem vnum casum includentẽ, expresse videri dissimilem exclusisse; Hinc videmus quod grauatus per fideicommissum si decesserit sine liberis vel intestatus, si in ætate infantili & ante septennium moriatur, substitutus nõ vocatur, gl. in l. fi. §. si vero, ff. qui petant tut. Et tamen testator debuisset idem in hoc casu prouidere, si interrogatus fuisset, cum tamẽ sit diuersa ratio in casu omisso, extensio non fit vt ibi, & tradit Augustin. Bero. cons. 63. Ex themate. nu. 36. vers. præterea, lib. 2.

32 Illa etiam stipulatio, † vel illud pactum, vt textus rationem intime attingamus, in d. §. fin. in fratrem collatum fuerat, non tanquam in fratrem principaliter, sed tanquam in futurum ab intestato hæredem, vt ibi Iurisconsultus Papinianus aperit, voluit enim hæredi prospicere, vnde cum postmodum susceptis liberis frater nõ remaneat hæres, sed liberis hæreditas debeatur. §. intestatorum. Inst. de hære. quæ ab intest. defer. merito illa pactio debet filijs non fratri prodesse, cum id eo casu actũ fuerit, vt hæredibus consulatur: idem adhuc deducitur, cum fratrem prius sub hæredis nomine vocauerit, dixit enim ea portio apud hæredem fratrem remaneret, vnde in hæredem pactũ illud non in aliquã specialem personam collatum videtur, sicut in
33 simili delegato † facto Principi sub nomine dignitatis dicimus, vt ad quẽlibet transeat successorem, l. quod Principi, cũ l. seq. de leg. 1. Sicut etiam in simili de stipulatione a cõmuni seruo sub dominicis nominibus facta, vel sub nominibus proprijs traditur, ad dignoscendum vtrum ea stipulatio dominis pro virili an vero pro dominica portione acquiratur, de qua in l. si communis seruus, ff. de stipul. seru.

Quinto Andreas Barbatia in d. l. cum acutissimi, col. 3. ad hanc opinionem roborandam allegabat singulare dictum Ioã. Andreæ in tit. de Instrum. edit. §. porro, ver. Hoc autem certũ est, quod beneficio, l. si vnquam, C. de reuoc. dona.
34 pater renunciare † non potest, ea potissimũ ratione cum illa lex non donatoris, sed filiorũ fauore sit sancita, vt cesset renũciatio, l. 2. & l. pe. C. vt in poss. leg. l. quod de bonis, ad fin. ff. ad l. Falc. cum itaque hæc lex, ac similes, ad liberorũ fauorem emanauerint, sequitur ipsarum dispositioni non potuisse per patrem renunciari.

Denique & hæc ratio subuerti potest, nã etsi Io. And. ac etiam Old. cons. 173. Quidã habens filium,

filium,n.1.& 2. crediderint dispositionem d.l.si vnquã,fauore liberorum inductã fuisse,& propterea renunciationẽ non valere,quos multi sequuntur:contrariã tamen opinionẽ complures Scrib.frequentius tenuerunt,negãtes fauorem liberorũ pro ratione ibi cõsiderari,cum ea sola sit ratio,quia si pater de filijs cogitasset,nõ vtique donasset:quæ ratio cessat qñ apparet de filijs cogitasse,& nihilominus donasse,illiq.bene
35 ficio sic renunciasse,estq.cõis opinio † secundũ Soci.sen.consi.147.visa facti cõtingentia,col.fi. n.17.vers. Postremo adduco,lib.1.prioremq.opinionẽ falsam esse dicit Frãc.Rip.in d.l.si vnq. q.51.ante n.118.Si enim nasciturorũ liberorum fauore ita statutũ fuisset,bona donata in donantis arbitriũ non reuerterentur,sed filijs ipsis reseruarentur,& tamen prout nõ reseruantur,sic patrẽ ad huiusmodi reseruationem nequaquã teneri certum est,vt ibi, Donatoris arbitrio, & Bal.notat; Facit etiam,nam liberi solum in con
36 ditione positi sunt,& proinde † non vocantur, iuxta gloss.magis communiter approbatam in l.Lucius Titius 2.ff.de hæred.instit.

Ex prædictis cõstat disputando vtranq.opinionẽ defendi posse,& quæst. valde dubiã esse propter autoritates contrarias,vt dicebat Soc. sen.d.consi.191.licet difficultates,ante n.4.vers.
37 Ex quib.patet,lib.2.Ego tamen † à posteriori opinione iudicando,& consulendo nõ recederem,quæ fauorabilior,humanior,& æquior est, in naturaliq. affectione ad posteritatis fauorẽ fũdata,vt Soci.hic dicit in 9.rat.col.4.cir.med. licet ipse in cõtraria fuerit sententia,post Raph. Cum.de eadem benignitate ibidem attestantẽ, & certè probatur ex ratione d.l. cũ acutissimi, ac etiã ex hoc Papiu.responso,sed iudicio meo clarius quam alibi ex d.§.cũ autem,deducitur, cuius contrariæ inductioni cõcludenter fuit responsum:durũq. semper mihi visum fuit,quod simplex testantis silentium liberorum iam natorum exclusionem inducat, naturalemq. erga liberos pietatem ad extranei substituti fauorẽ prosternat, atque conuellat;nec vnquam mihi persuadere potui,Imperatoriã sanctionem in d.§.cum autẽ,id intellexisse,cum alibi Iustinianum naturæ regulas cõprobantem,taciturnitatis paternæ defectũ ex professo improbasse animaduertamus in l.max.vitiũ C.de liber.præter. vbi vitiũ etiam differentiæ inter natos, & posthumos apertissimè diluit, vt exemplũ nobis lucidum,ac naturali ratione perspicuum afferat, quo ipsum in d.§.cũ autẽ, rationabiliter interpretemur. Si enim pietatis,& naturalis affectionis coniectura operatur, vt nõ solũ ad nepotes ex filio,vel filia,sed ad omnẽ vtriusq. posteritatẽ prædicta prouisio extendatur,conditioq. tacitè subintelligatur,& sic etiã respectu pronepotũ,abnepotum,& aliorũ,qui in vlteriori gradu fuerint cõstituti, de quibus verisimiliter testator nullo modo cogitauit,vt in d.l.cum acutiss. quanto magis hoc respectu nepotum iam natorũ concludere debemus?iuxta tradita per Bar. in d.l. Lucius, de hæred.inst. Nemo igitur sani iudicij poterit inficiari quin auus magis afficiatur amore nepotis in esse existentis, quã nasciturí, nisi fortè ab ipso iã nato indignũ aliquid recepisset,in natum si quidẽ de facili affectio in esse applicatur,quæ cessat in nascituro, quoniã non ens speciem non implicat,& sic non causat subiectum,vt ex Philosopho Socin.dicebat.Et hinc est,quod nepos natus post mortẽ aui, respectu ipsius aui,posthumus dicebatur,& olim ante prouisionẽ Galli hęres institui nõ poterat, l.Gallus,in prin.de lib.& posthu.§.posthumo, Instit.de leg.& l.pen.ff.de leg.1.si ergo propter nepotes nondum natos respectu quorũ non potest certa, & determinata affectio causari dicta iura procedũt,à fortiori in istis terminis ad substituti exclusionem conditio si sine liberis, taci
38 tè subintelligi debet;Porrò cum de † præsumptione, aut coniectura agimus, semper in benigniorẽ partem debemus interpretari, d.l.Gallus,§.quid si is,l.cum apud,C.commun.de seruo manumiss.l.fin.C.qui bon.ced.poss. facit l.Titius, ff.hoc tit.de cond.& dem. Vnde si aliquis potest esse spurius,& legitimus,interpretamur
39 quod † sit legitimus, l.miles, §.defuncto, ff.de adulter. secundum Bald.& in benigniorem, ac humaniorem partem interpretatio fieri debet, quæ magis naturali rationi conueniat,iuxta nota.in c. fin.de transact.& in iurib. præallegatis, ac in l.maiorẽ,ff.de pact.in l.quod si Ephesi,ff. de eo quod cert.loc.& in l.2.C.de rescin.vend. secundumq.hanc interpretationẽ iudicandum est, etiam quando contingeret, quod rigorosa opinio aliqualiter fortior videretur,vt not.in c. 2.de cogn.spirit.& in l.fin.ff.qui bon.ced.poss. Sed nemini dubium esse potest,quod humanior, ac benignior interpretatio est, vt nepotes admittantur, & extraneos excludant, quam è contra,vt in d.l.cũ acutissimi,& in hoc responso,igitur &c. Præsertim quia considerando eãdem legem cum acutissimi,& d.l.generaliter,§. cum autem,editas fuisse ad declarandũ,& confirmãdum hoc responsum,succedit illa regula,
40 quod constitutio declaratoria,† seu confirmatoria oẽs recipit declarationes, ampliationes, ac limitationes cõstitutionis declaratæ,glos.in verb.Consuetudinẽ,& ibi Doct.in Clem.statutũ,de elect.glos.in c.is qui,eo.tit.lib.6.& probatur in auth.de fil.ante dot.instrum.nat.in fi. l.1. in fi. C.de inoff.don. sed hæc lex affectionẽ aui erga nepotes non aliter distinguendo considerauit, ergo. Vlterius cum dictæ constitutiones ad ampliandum editæ fuerint,diminutionẽ,restrictionemq.operari non debẽt,l.legata inuti-

Mm liter,

liter, de adim. leg. cum vulg. ac etiam cum ad liberorum fauorem emanauerint, ergo fauorabiles esse debent, nec in odium retorqueri, l. quod fauore, ff. de legib. l. plures apochis, C. de fid. instrum. inhærendum itaque huic opinioni est, cum etiam magis cōiter recepta videatur.

Maximè hæc benignior, & æquior opinio secundum Raphael. Cuma. procederet, si testa
41 tor esset † Iurisconsultus, qui conditionem istā subintelligi sciret, quem refert Socin. sen. hic, col. 42. in prin. nu. 78. versic. Maxime si pater.

Limitatur primo ex mente eiusdem Cuma-
42 ni prędicta opinio, cum testatorem † natos nepotes odio habuisse probaretur, & proindè illos in conditione non posuisse, quem refert etiam Socin. super hoc responso Papiniani col. 43. ante fin. versic. Vltimo allegat Cumanus, ex ijs, quæ notat Bart. in l. moribus, col. fi. vers. Secundo potest apparere, ff. de vulg. & pupill. idemque voluit Marian. Socin. sen. d. cons. 23. nu. 6. vers. Nemo enim sanæ mentis, lib. 1.

43 Limitari fortasse secundo posset, in † milite testante, per text. in d. l. sicut certi, & in d. l. si cū vel in vtero, C. de milit. testam.

Limitatur tertio, quando fideicommissum
44 grauato iniunctum † particulare esset, Socinus sen. d. consil. 191. col. 6. in fi. versic. Sed ad prędicta respondeo, dicens, quod tenentes tacitam conditionem ad progenitos extendi, id asserūt ex hoc textu, & d. l. cum acutissimi, tenentes autem, quod non extendatur, id concludere ex d. l. generaliter, §. cum autem, vnde cum dispositio eiusdem §. cum autē, sit extensa solum ad legata, & fideicommissa particularia, nati tēpore testamēti in vniuersali tantum fideicōmisso ex subintellecta hac conditione admittētur, secus in particulari, vt per eū, lib. 2. Hęcq. limitatio latius procederet si fideicōmissum particulare post mortē liberorū esset pię causę restituē dum, vt ibidē per eundē Socin. nu. 7. traditur.

Limitatur quarto, in nepotibus natis ex fi-
45 lio grauato † naturali tantum, vt hic Socin. senior scribit col. 16. ante fin. versic. Et sic, nouam conclusionem esse inquiens, nec inconueniens videri, quòd facilior coniectura natos nepotes ex filio naturali excludat, quam ex filio legitimo, & naturali progenitos, cum ipsi ab intestato, & contra testamentum aui non succedant, & ex testamento non in totum, nisi legitimis, & naturalibus cessantibus, l. fi. C. de natural. libe. cum igitur ijs non sit ita debita hæreditas auita sicut legitimis, & naturalibus, nō mirum si sola scientia existentiæ liberorum, de quibus verisimiliter cogitauit, eos excludit, congruitq. secūdum Socin. text. in ratione decidendi in d. l. sicut certi, & in l. si cū vel in vtero, C. de test. milit. subdentem esse notandum, nouumque dictum in materia, vt relinquat proinde cogitandum an verum sit: eandemq. limitationē affert etiam Ant. Gabr. lib. 4. de fideicom. concl. 2. n. 41. vers. Item tenendo secundam opinionem.

46 Limitatur deniq. vt non solū † in dictis casibus natorū exclusio procedat, sed vbicunq. ex alijs coniecturis testatoris intentio deduci posset, tunc enim ex ijs contraria Ludou. Romani opinio coadiuuaretur, vt dicit Dec. consil. 581. Viso puncto, col. 2. ante nu. 4. & Mich. Crass. in d. §. fideicommissum, q. 21. nu. 6. in fin.

Dictaque ęquiori opinione retenta, hinc infertur, quod subintellecta conditio ex hoc responso, & similibus iuribus elicita, subintelligi
47 tur etiam si testamentum † esset conditum secundum consilium Galli, vel legis Velleię, quibus casibus de liberis ex filio, vel alio descendente instituto fiat mentio, substituitur enim vulgariter, l. Gallus per tot. contex. & maximè in §. instituens, ac in §. nunc de lege, ff. de liber. & posthum. nam filio decedente post aditā hęreditatem, & postquam vulgaris expirauit, in substitione fideicommissaria, conditio si decesserit sine filijs ex hoc textu tacitè subauditur, vt singulariter concludit Caro. Rui. d. cons. 131. In themate, col. 6. post nu. 8. vers. Tertio prædicta confirmantur, lib. 3. dicens, aliter sentire, ridiculosum fore, vt per eum.

HYPOTHESIS.

Nunquid iam nati nepotes quibus legati iure testator aliquid reliquit, virtute huius contextus fideicommissum deficere faciant per quiri: Et adhuc dicta l. si cum vel in vtero, sensum aperiri, & l. fi. C. de instit. & substit. & §. posthumi quoq. vers. Sed fœminini quidē sexus personæ, Inst. de exhæred. libe. explicari.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes iā nati quibus testator iure legati aliquid reliquit, nunquid fideicōmissum deficere faciāt, virtuteq. subintellecta conditionis ex hac l. cum auus, substitutum excludant; Et pro negatiua opinione Doct. n. 1. recenseri: nu. autem 3. Scrib. pro affirmatiua afferri, ac pro ea concludi, num. 5.*
2 *L. si cum vel in vtero, C. de test. mil. interpretari.*
4 *Matrem tacita pupillari non excludi, etiam ei aliquid relicto à pupillo, secus si à substituto.*
6 *L. fin. C. de instit. & substit. enucleari.*
7 *Opiniones cōes non esse de facili configurandas.*
8 *Nepotes natos quibus aliquid est relictum, substitutum vigore eiusdem l. cum auus, excludere, si ijs purè à filio hærede legetur, secus verò quando post mortem filij rogasset restitui hæreditatē, & post mortem filiorū aliquid nepotibus legasset*
9 *§. Posthumi quoq. vers. Sed fœminini quidē sexus persona, Instit. de exhæred. liber. explicari.*

CAP.

CAP. VII.

SECVNDO circa pręcedentem difficultatē quęrit Socin. hic col. 47. Si testator filio viuētibus nepotibus substituat, quibus iure legati aliquid reliquit, an dictorū nepotum superexistentia faciat fideicommissū deficere? in hac quęstione duæ sunt Scrib. opi-
1 niones. Prima est conditionē † tacitam ex ista l. cum auus, nequaquam subintelligi, ipsamq. sequuntur idem Soci. sen. vbi sup. dicens veriorē esse sententiam, Dec. cons. 248. Viso pūcto, col. pen. n. 11. ibiq. Doct. non contradicere isto casu affirmat, in themateq. super quo Lud. Roman. respondit d. consil. 370. illi nepti, quæ nata erat tempore testamenti, fuisse factum legatum à testatore, vt per eum, Curt. iun. conf. 33. Pra supponitur in facto, col. 5. sub nu. 7. asserens in hoc Doct. omnes concordare, citansq. Alex. consil. 31. Ponderatis his, post prin. n. 2. lib. 3. Vincen. Herculan. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, col. 1 t. & seq. quem allegat etiam, & excellentissimum appellat Curt. in præcitato conf. dicens, quod licet sit aliqua varietas inter Scrib. vtrum quando nepotes erant nati tempore testamēti, videatur testator illorum notitiam habuisse, vt ex ea hæc conditio tacitè non subintelligatur, tamen quando testator nepotū specialiter meminit disponēdo, & deinde in alia dispositione eos in conditione non posuit, videtur tunc omnes concordare, quod dicta cōditio si sine filijs decesserit nō subintelligatur, Soc. iun. conf. 128. Præsentis consultationis materia, col. 16. n. 96. vers. Secundo principaliter, lib. 1. scribens istud procedere ex omnium sententia, scilicet tam illorum, qui tenent substitutum iam natos excludere, quam cōtrarium asserentium, Aug. Bero. & is conf. 128. Primā in prænarrata facti specie, nu. 26. vers. Adde quod non, lib. 2.

Mouetur Socin. ad id dicendum per text. in d. l. si cum vel in vtero, C. de testam. milit. Huic
2 textui † omissis alijs responsionibus, quæ afferri possent, respondeo nō mirum si miles, qui testamento filiam suam appellauit, eiq. legatum dedit, non instituendo eam hæredem, censetur propterea exhæredasse, cum simus ibi in primo gradu institutionis, & in ijs personis, quæ necessariò instituendæ sunt, vel exhæredandæ: Vnde alio instituto, & particulari legato filiæ relicto, videtur necessariò fauore militis exhæredatio induci: secus est in proposito cū nepotes anteriori gradu personā filij pręcedere, quem pater instituerat, & inter primum, ac secundū gradū, scilicet institutionis, & substitutionis detur legis remedium naturali pietate conditionem tacitè subintelligēs, ne videatur alienas successiones proprijs anteponere. Altera igitur superio-
3 ri contraria † opinio est, vt cōditio prędicta istis quoq; casu, cum inquam natis iam nepotibus aliquod particulare legatū factū reperitur, subintelligatur, ita sentiūt Io. Bapt. Caccialup. de S. Seuer. in d. l. generaliter, §. cum autem, q. 19. dicēs sic consuluisse Marian. Soc. sen. vt consuluit lib. 1. d. conf. 23. incip. Circa prędictam cōsultationem, ac etiam D. Tho. Docc. Corn. cōs. 197. Non alienam, n. 6. & 7. lib. 3. & cum eadem opinione pertransit Soc. sen. idest subtilis Bartholomęus, in l. 2. col. 13. post med. vers. Primū est, ff. de vulg. & pupill. dicens idem fuisse per eius genitorem in magna causa cōsultum, allegantem sic ambos Raphaeles consuluisse, cui consilio subscripsere se ferè oēs Doct. famosissimi totius Italiæ, Ant. Gabr. Roma. lib. 4. de fideicom. concl. 2. n. 38. Franc. Mantic. in trac. de coniec. vlt. vol. lib. 10. tit. 7. ante n. 17. vers. Verū plane, Mich. Crass. in trac. success. tā ex testam. quam ab intest. §. fideicommissum, q. 21. incip. Quoniā dictū est, col. fi. sub n. 6. fol. 316. vbi de æquiori, ac benigniori sententia attestatur, Ant. de Malcg. & Ant. de Strozz. Leonar. Ser Io. de Colle, & Pucc. Ant. de Puccijs in prąalleg. cons.
4 Pro hac parte munienda † affertur Bart. autoritas in d. l. 2. col. pen. n. 41. vers. Secundo pōt apparere, d. tit. de vulg. & pupill. cum quo sentiunt Guliel. de Cuneo, Alex. Ias. Franc. Rip. & cęteri ibi communiter, dicunt enim, quod licet testator matri pupilli aliquid reliquerit, iusseritq. eam esse contentam, vt plus de bonis suis petere non possit, non tamen ex hoc per tacitā pupillarē exclusa dicetur, arg. l. Paulo Callima. §. 1. ff. de leg. 3. quando inquam hęc verba essēt adiecta legato ab ipso pupillo relicto, secus si essent adiecta in aliquo legato relicto à substituto pupilli, tunc enim præsumitur, quod voluit substitutum matri pręferri, l. peto, in prin. ff. de leg. 2. & Bart. dicit etiam ad istud propositū facere text. in l. fideicōmissa, §. si quis ita, d. tit. de leg. 3. Congruitq. pulcherrimus text. in l. fin. C. de instit. & substit. vbi ex eo, quod mater erat instituta in parte, ptædilecta censetur, ideo per tacitam pupillarem non excluditur.

Sed Bar. & d. l. fi. respondebat Soc. terminos illos à quęst. nostra multū differre, ibi enim de exclusione matris à luctuosa filij hęreditate per tacitā pupillarē contra vim verborū subintellectā agimus, hic verò de excludēdis nepotib. per expressā substitionē, ad excludendā tacitā subintellectā conditionē: quę valdè dissimilia sunt, vt nō teneat argumētatio, l. inter stipulantē, §. sacrā, ver. Sed hęc dissimilia sūt, ff. de verb. obli.

Nisi diceretur, nō ob debilitatem tacitæ pupillaris substitutionis id inductum esse, cum non adeo debilis sit, quin potentior iure accrescendi videatur; à lege insuper non ab homine formam desumat: Quinimo cum in vulgari ex-

Mm 2 pressa,

pressa, tanquam quod veluti contradictorium, & repugnans tacita hęc pupillaris intelligatur, potenter ipsam, atque firmiter subintelligi dicẽdum est, aduersus autem lugentem matrem impotens optimo iure, constantiq. iudicio red ditur, ne mater ipsa à luctuosa, & acerba filij hæreditate excludatur, d.l.fin. C.de institut.& substit. iuncta l.fin.C.commun.de success. itaque si mater tacitè substitutum pupillarem excludit, non minus descendentes, quibus ascendentium hæreditas magis debetur, l. nam & si parentibus, in princ. ff.de inoff. testam. ob tacitam cõditionem naturaliter inductam paterna pietate, extraneum expresse, sed per accidẽs substitutum debent excludere, vt quæ ad variã intelligentiam, d.l.fin. Socin.sen.in l.1.in 5.q. Bart.de vulg.& pupill. Bulgarin.& Lãcell. Politus Senenses, ac etiam alij tradidere pręterea.

Quamuis autem resolutio istius quæstionis à nonnullis obumbretur, valdeq. per Scribentes controuertatur, ego tamen † cum hac posteriori opinione Io. Baptistę de Caccialupis à Sancto Seuerino liberè, expeditèque æquitate inspecta, ac etiam veritate transeundum putarem; conferunt enim plurimum ad decisionẽ istam in præcedenti quæst. tradita: Moueorq. ex d.l.fin. C.de institut. & substit. quæ si rectè ponderetur, concludenter hanc sententiam cõ-
6 firmat: non enim † ibi principaliter deciditur tacitam pupillarem cessare matre in medio existente, cum istud certi iuris antea fuisset, l.precibus, C.de impub. & al.substit. sed alia Imperator circa huiusmodi exclusionem pupillariter substituti interpretari aggreditur. Primo itaq; ex ea colligitur, quod inspecturi an ex tacita substitutione voluerit testator matrem excludi, vel ne, debeamus hoc ipsum per cõiecturas assequi. Secundo ex eadem lege vulgare illud, quod proferimus, tacitam pupillarem con tra matrẽ non admitti, verum esse intelligi quo usque viuat mater, hoc enim beneficium tanquam personale extincta persona extinguitur, atque euanescit. Tertio ibi additur, quod si quæratur, an existente matre sub vulgari pupil laris tacita includatur à principio incertum esse, ex euentuq. declarandum, inspiciendumq. an quo tempore existat conditio, mater sit, vel secus, an si sit, num velit admitti, an verò repudiet. Quarto deinde, quod singulare est decidi tur ibi, nequaquam decisum alibi, quod vulgaris facta in vnum casum tantum, adhuc tacitam pupillarem cõtinet. Quinto, & vltimo illud ad propositum nostrũ in illamet lege explicatur, quia scilicet ex parte mater ibi instituta fuerat, ex quo videbatur intellexisse illa portione contentam fore, quasi legis prouisio per hominis prouisionem tolleretur, & tamẽ dicta institutione in parte non obstante, eiusdem matris successio in luctuosa filij hæreditate ex tacita pupillari substitutione nõ rollitur. Porrò quicquid ad istud notabile dixerit Angelus, verius est quod in contrariũ Politus in tract.substit.tit.de vulg. in 6.partic. ante n.29. vers.Sed hoc postremũ, annotauit, dicẽs noluisse ex Ang. illud dictum excidisse, vt per hominis prouisionẽ in illa parte videretur legis prouisio sublata, ridiculumq. hoc esse, & contra meliorem considerationem Papiniani, cum ex huiusmodi admissione matris ad partem bonorum defuncti mens testatoris declaretur, vt multo magis & luctuosam hęreditatem ad eandem venire curauerit; concludo igitur istam opinionem ex d.l.fin. potissimũ veram esse, durumq. in responsis, & iudicijs ab ea recedere, & licet aliqui dixerint in aliam sententiam omnes consensisse, videanturq. cõmunem imo receptissimã opinionem constituere, multi tamen maximi nominis Iurisconsulti dissensere, vt magis pro hac posteriori assertione Caccialupi cõmunis applausus stare videatur, dum ambos Raphaeles pro ea consuluisse certum est, omnesque famosissimos Doctores totius Italiæ pręallegato consilio se subscribendo
7 idem sensisse. Animaduertendum † maximopere est, cum Scribentes opinionẽ aliquam vti cõem concelebrant, vt eius veritatem prius enixè perquirant, deinde non solum auctorum nomina enumerent, sed ipsorum grauitatem di ligenter ponderẽt, videantq. num intimè quæstionum medullam disputatione, ac peruigili inuestigatione attigerint: Quod si facerent, nõ ita passim quasdam falsas, ac Martiales sententias reperiremus. Miror etiam quod Doct. alteram partem rigorose fouẽtes pulcherrimum text. non allegauerint in §.posthumi quoque, vers.Sed fœminini quidem sexus, Instit.de exhæred.liber. vbi habetur, personas fęminini sexus, vel inter cæteros, vel nominatim exhæredari solitas fuisse, dummodo si inter cęteros exhæredarentur, aliquid eis legaretur, ne viderentur præteritæ esse per obliuionem: cumque textus inductio de se pateat, non insisto, prout in reiectione immorandum fore non arbitror, ne cogitandi occasionem peregrinis ingenijs auferã, sat sit illum indicasse, & cogitandũ desuper reliquisse, non aliter à dicta æquiori sententia recedendo, quæ prout infra intellecta tutissima est, atque veritatis auxilio suffulta.

Limitatur itaque Seuerinatis opinio, vt pro-
8 cedat, † quando nepotibus à filio hærede purè legaretur, licet enim per illud exclusio de præsenti causetur ab alijs bonis, dicta l. si cum vel in vtero, tamen per hoc exclusio in futurum virtute substitutionis non arguitur, arg. dictæ l.Paulo Callimacho, §.1. ff.de leg.3. Secus autem quando post mortem filij hæreditatem alteri testator rogasset restituere, postque filio-

rum

rum mortem aliquid nepotibus legasset, tunc enim aliquid legando, substitutionis tempore à cæteris bonis excludere videtur, dicta l. peto, in princ. de leg. 2. hæcque ex Bartolo in dicta l. 2. versic. Secundo potest apparere, ff. de vulg. & pupill. distinguuntur, vbi differre scribit, an legatum fiat matri à pupillo, quia tunc adueniente casu tacitæ pupillaris exclusio non arguitur, an legatum fiat à substituto, per iura ibi allegata. Sic declarat Socinus senior super hoc responso col. 47. prope fin. vers. Considera tamen, dicens se consulendo ita limitasse, & secundum eius consilium in Ciuitate Florentię obtentū fuisse, licet ferè omnes Aduocati Florentini contrarium consuluissent, differentiam istam non animaduertentes, & in practica singularia hæc esse, ideoque obliuioni nequaquā tradenda, vt re vera consuluit dicto consil. 191. Licet difficultates discutiendæ, col. 4. in princ. lib. 2. idemque tradidit Marian. Socin. senior d. consil. 23. & consensit Hieron. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, post num. 863. versic. Secundo casu, dicent ita sentire Marian. Socinum iuniorem (licet iudicio suo) verba hæc sub conditione, vel post mortem patris desint, dicto consil. 128. Præsentis consultationis materia, num. 96. lib. 1. Sed Socinus nepos id asserere non videtur, cum indistinctè loquatur, opinionemque eius patrui indistinctè cōprobet, ibi, puta illis aliquid legando, vel alio quouis modo; Non omiserim eodem pariter modo eundem Bartholomæum Socinum declarasse in d. l. 2. col. 14. in princ. versic. Concludebam aliàs, de vulg. & pupill. repetens iuxta hanc limitationem (vt dixi) in Ciuitate Florentina obtentum fuisse, licet plures contrarium consuluissent: pertranseuntq; cum præcitatis Michael Crassus in d. §. fideicommissum, qu. 21. incip. Quoniam vt dictum est, col. fin. vers. Nisi aliæ coniecturæ, & Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 10. tit. 7. ante num. 17.

9 Nolebam † text. in d. §. posthumi quoque, versicul. Sed fœminini quidem sexus personæ, quemadmodum paulò ante dicebam respondere, vt cogitandi materiā relinquerem, quod sæpe à grauissimis viris scribendo, & præsertim ab ipso Socino factitatum comperio, sed ne videar ipsum veluti Charetis colossū in hac controuersia conspiciendum, atque admirandum reliquisse, & veluti quoddam durum, immobileque scopulum effugisse, hincque aliqui indicium pro inualiditate dictæ contrariæ opinionis fortasse desumant: non ab re in hoc mutare propositum duxi, dictumq. textum congrua responsione reijcere. Erant igitur multa tradita ad testamētorum obseruationem, quæ cum adhue non sufficerent, vlterius Imperator alia enucleādo in tit. de exhęred. liber. progreditur: cumque maximus vetustatis amator fuerit, dū de exhæredatione posthumorum agit, quod antiquitus obseruabatur, primum referre aggreditur. Solebant itaque veteres fęminini sexus posthumos, vel nominatim, vel inter cæteros exhæredare, sed cum hæc exhæredatio inter cęteros fortasse ex obliuione obuenire potuisset, voluerunt ad tollendum præteritionis errorem, siue defectum per obliuionem, vt eis aliquid legaretur, nec ad inducendum huiusmodi actum posthumis odiosum, cum exhæredatio alicuius sit exclusio ab hæreditate sibi iure naturæ debita, sola inter cæteros exhæredatio sufficeret: vt inde certior voluntas exhæredandi eliceretur, ob odium exhæredationis, & vt formæ actus satisfieret; Quod quidem terminis nostris nequaquam conuenit, vbi nō de odio, sed fauore, ac pietate erga liberos exercenda agitur: licetque fuerit nepotibus aliquid legatū, adhuc militat pietatis ratio, & effectus inde resultans, vt plus dictum, & minus scriptū fuisse intelligatur: Nihil ergo commune habet illa antiqui iuris obseruatio in actu odioso exhæredandi, in quo cautius vetustas versari voluit, cum conditione hac fauorabili subintelligenda etiam in nepotibus natis, quibus in alia testamenti parte aliquid relictum fuerit, cum eo magis tunc, vt explicatum desuper extitit, præsumendum sit conditionem dictam fuisse, sed non scriptam per Notarium: & sicut vetustas restringere facultatem exhæredandi illa veluti formali quadam obseruatione conabatur, sic Imperator materiam subintelligendi hanc conditionē semper ampliare, & extendere molitus est, vt d. l. cum acutissimi, & d. l. generaliter, §. cum autem. Hæcque non ludibrio dicta sint, dum à ratione legis correctæ argumentationem assumere profitemur. Quid autem inter cæteros exhæredare in illo textu sit, vt hoc obiter dixerim interpretatur Theophylus ἀφ̓ ἑτέρων, infinitè, non planè, neque definitè, aut explicitè, quamuis hic loquendi modus antiquus non fuerit, nec bene Latinus, sed Iustiniani sęculi, quo Romanæ linguæ puritatem multa barbaries fœdauerat; Inde fortasse ductus, quod solerent testatores in ima cera hæc verba apponere, Cęteros quibus nihil dedi, aut legaui, volo exhęredes esse, & à successione mea repelli: sed de his alibi.

HYPOTHESIS.

Nepotes nascituri, de quibus in genere testator cogitauit, vtrum ex huiusmodi responso excludant substitutum: Affirmatiuāq. opinionem comprobari: At dictam l. generaliter, §. cum autem, intimius intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Nascituros nepotes, de quibus testator in genere cogitauit, substitutum virtute huius l. cùm auus, secundum veriorem opinionem excludere; Doctores autem contrarium asserentes, num. 3. recenseri: ac num. 5. eandem affirmatiuam sententiam roborari.*

2 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. dispositionem, ex cogitatione filiorum nasciturorum generica non tolli, sed dispositiuam cogitationem requiri.*

4 *L. generaliter, §. cùm autem, C. de instit. & substit. latius explicari.*

6 *Dictum quicquàm non præsumi, nisi prius cogitatum fuerit.*

7 *Nascituros nepotes positos in conditione in alia substitutione eorum patri facta, ex ead. l. cùm auus, ad substituti exclusionem non prodesse.*

8 *Sfortiam Oddum Iurisconsultum Perus. laudari.*

9 *Nascituros nepotes ex altero, in conditione positos in substitutione eorum patri facta, scilicet cum pater institutis duobus filijs in personam vnius sub conditione si sine liberis decesserit, substituit in alterius verò simpliciter dicta conditione prætermissa substitutionem fecit, vt in casu super quo Raphael Cumanus consuluit, substitutum vigore eiusdem l. cum auus, nequaquam excludere.*

10 *Andream Barbatiam multas opiniones contradicendi solo studio scripsisse, quas Socinus iun. Saturninas appellauit, eius tamen excellentiam adhuc enarrari.*

CAP. VIII.

CVM in natis nepotibus quid iuris sit, quantum ad hanc legem attinet inspexerimus, de nascituris de quibus testatorē cogitasse constat, quærendum est, an in-quam in ijs huius contextus dispositio procedat ad substitutum excludendum; Et in hoc
1 duę sunt Scribentium opiniones, vna † scilicet, vt nasciturì de quibus in genere cogitatū fuit, sub hac tacita conditione includantur, quam tenet Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 864. versic. Præmissæ quęstioni, ff. ad Trebell. Allegat ad illam comprobādam, Bald. cons. 167. incip. Quidam Franciscus tunc carens filiis masculis, col. 2. versic. Quandoque de posthumo cogitat, ante nu. 2. lib. 5. vbi scri-
2 bit, quòd ad hoc † vt dispositio l. si vnquā, C. de reuoc. donat. tollatur, non sufficit donatorem de posthumo, & sic de filio nascituro cogitasse, sed requiritur quòd de illo cogitet & disponat, sic etiā non sufficit cogitasse de posthumo, illique in aliquem casum prouidisse, si postea talis casus non cuenerit, tunc enim non est illi posthumo designatus, l. commodissimè, ff. de liber. & posthum. subdens non obstare si diceretur, quòd ex quo donator sensit, & cogitauit de posthumo nascituro, ergo cessat ratio di ctæ l. si vnquam, cum illa lex fundetur in præsumpta cessatione voluntatis: Nam respondetur, quòd cum casus eueniens fuerit improuisus, tacita disponentis voluntas donationis effectum non auget, imò nec tacita præsumitur esse voluntas in casu omisso, vt l. militis codicil lis, §. veteranus, ff. de testam. milit. & Baldum sequitur Ias. cons. 230. In præsenti consultatione, colum. 3. versic. Tertiò prędicta optimè con firmantur, lib. 2. vbi duodecim fundamentis eius intentionem cōprobat, quæ videntur plurimum dictam Zanchi opinionem in istis termi nis roborare: idem etiam voluere Ludouicus Roman. cons. 268. Non est dubium, circ. med. Curt. iun. cons. 15. Circa præmissam facti contingentiam, col. penult. num. 8. Paris. cons. 73. Donatio ista, num. 50. & 51. lib. 1. Et quamuis Andreas Tiraquellus nixus sit in præfat. ad dictā l. si vnquam, num. 78. versic. Sed hic quæstionis est, dictam sententiam obruere, imò penitus prosternere, dicens sic sentire Paulum de Castro, Alexandrum de Imola, Petrum Philippum Corneum, Andream Barbatiam, Antonium Corsettum, & Stephanum Bertrandum, sicque videri voluisse fermè omnes qui de hac re loquuti sunt: nō erit fortasse absurdum cum Baldo in præcitato consilio, & aliis qui eum sequuntur sentire, cogitationem in genere non sufficere, cum & is ibidem num. 81. ad fauorem liberorum de quibus in genere fuerit cogitatum, Thomam Parpaliam, eundemque Bertrandum alleget, vt pet eum.

Sed strictim difficultatem nostram attingendo, videntur contra Hieronymum Zanchum cōplurium Scribentium nomina vrgere, quòd
3 enim cesset subauditio † conditionis in nascituris de quibus in genere cogitatum fuerit, videntur tenere Socin. sen. hic col. 44. circ. med. versic. Quinimò sola cogitatio in genere. Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col. 4. in 8. fundamento, versic. Octauò facit vbicunque testator habuit notitiam in genere, Socin. iun. dicto consil. 128. Pręsentis consultationis materia, num. 40. versic. Imò vt refert, & expressius post nu. 93. versic. Secundò quia, & ad dictum consilium Socin. Nepotis idē dicunt secundò subscribens D. Hermando ctius de Detis, nu. 204. versic. Vt latè declarat, decimò subscribens D. Vincentius Saluiolus de Ocha num. 248. versic. Imò in tantum hæc sunt vera, ac etiam D. Io. Baptista Casulanus ante num. 258. versic. Et ratio communis sententiæ.

Prę allegatis autem autoritatibus prętermissis, dicti nanque Doctores quæstionem dispu-

tando

tando non attingunt, sed cursim ac incidenter sic scribunt, Videtur pro hac parte pũgere plurimum tex. in d.l. generaliter, §. cum autem, ibi & intelligentem non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitauerit talem fecisse substitu-
4 tionem. Huic textui licet † in superioribus latè responsum fuerit, & valde Corn. consil. 197. Non alienam, num. 6. & 7. lib. 3. pluribus subtilibus considerationibus hanc obiectionem eneruare conetur, adhuc ex mente Caroli Ruini responderi potest, insimul stare posse, quòd de liberis pater cogitauerit, & non cogitauerit eos substituere, in eumque casum prospicere quo liberi superfint, per text. in l. ex facto, de vulg. & pupill. substit. aliud enim cogitare est de liberis simpliciter, aliud de dispositione in eum casum quo liberi superfint, & cum hac responsione transit Franciscus Mantic. d. lib. 10. de coniect. vltim. volunt. cap. 8. Stringitur hæc ratio, ex verbis Imperatoris ibi, In huiusmodi casu in quo pater filijs suis substituit, vt se restrinxerit ad casum substituendi, præsertim ex alijs verbis, ibi: Nulla liberorũ ex his procreandorum adiectione habita, quam quidem adiectionis omissionem ad eundem substituendi casum refert, adeo quòd non releuat cogitationem genericam extra casum disponendi circa ipsam substitutionem proponere.

Vnde quicquid aliàs disputando dixerim, non existimo fore recedendum ab opinione
5 Hieronymi Zanchi † vt in genere cogitatio de nascituris non sufficiat ad illos excludendum, quamuis Andreas Barbatia, contrarium arbitratus fuerit, ad idque dicendum moueor per hunc textum, licet enim de liberis testator cogitauerit, nõ ideo pietatis coniectura cessat, vt conditio non debeat tacitè subintelligi, nã plus dictum & minus scriptum fuisse videtur, vt clarè hic exprimitur, quæ quidem ratio non congruit, nisi testator de liberis ipsis cogitauerit,
6 neque enim quicquam † dictum præsumitur quod prius non fuerit cogitatum, l. Labeo, §. idem Tubero, de supell. leg. nullumque sit ma tius nostræ mentis testimonium quàm qualitas inspecta verborum, vt dixit Bald. in tract. scismatis, & linguę imperator sit cor, idem Bald. in cap. mandatum, extr. de rescript. vtque Arist. inquit, verba sunt notæ passionum animi: mihi itaque suadere nequeo solam genericam cogitationem efficacẽ adeo esse vt nascituros istos nepotes excludat, nam si sic esset nunquã conditio hæc tacitè subaudiretur, cum liberorum cogitatio æternitatisque desiderium saltem in specie nobis à natura insit, vt optimè Callistratus Iurisconf. in l. liberorum, in fin. ff. de verb. signif. his verbis declarat, Præter hæc omnia (inquit) natura quoque nos docet parentes pios, qui liberorum procreandorum animo & voto vxores ducunt, filiorum appellatione omnes qui ex nobis descendunt contineri; Neque enim dulciore nomine possumus nepotes nostros quàm filii appellare: Etenim idcirco filios filiasvè concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumvè diuturnitatis nobis memoriã in æuum relinquamus. Et in procemio aliquid etiam ad hoc propositum dixi, vt frustra repetam. Optimum itaque erit cogitationem in dicto §. cum autem, non ad illam quã genericam appellant, sed prout est longa consilii explicandi agitatio circa substitutionis ac dispositionis actum referri; Si enim filii nulla offensio erga patrem considerari potest, vt iusto dolore commotus ac ira percitus pater animũ odio aduersus nepotes etiam incendat, cum filium ipsum hæredem sibi fecerit, nulla insuper nasciturorum culpa adest, cum editi tunc non fuerint, cur pietatem recedere volumus, & huius cogitationis genericæ figmento, nascituros nepotes admisso substitutò auitis sudoribus atque laboribus priuare, & quod ad ipsorum fauorem inductum est, in odium retorquere, si humanitatis ac pietatis ratio ipsos fauore prosequitur conditionẽ tacitè subintelligendo? Non denique tanti erit hæc generica cogitatio, vt iuris præsumptionẽ sic de facili conuellat & eradicet, quæ cum potens atque vrgens sit, præsumptionem potentiorem fortioremque exposceret ad illam è medio tollẽdam, arg. l. Diuus de in integr. restit. quæ quidem validior & vrgentior præsumptio in his terminis considerari nullo modo potest, cnm (vt est dictum) præsumat lex plus dictum & proinde cogitatum, ac minus scriptnm. Et si cum Philippo Decio in d. §. cum autem, num. 11. in fin. subtiliter diceretur; ne & hoc relinquam, hoc verum esse, si dictum verè fuisset à testatore de liberis, sed dictum videtur per interpretationem iuris, & à testatore verè cogitatum non fuit. Respondeo quòd licet præsumptio versetur circa rem dubiam, quæ esse vel non esse potest, & vt Marius Salamonius scribit in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 32. ff. de liber. & posthum. versetur præsumptio circa id quod gestum est, sed ignoratur qualiter gestum: non tamen est quin iuris præsumptio probabilis coniectura sit ex certo signo proueniens, quę alio non adducto pro veritate habetur, secundum Andr. Alciat. in tract. de præsumpt. in prælud. par. 3. num. 1. & in eodem tract. Iacobus Menoch. lib. 1. quæstio. 4. num. 4.

Quid erit quando in alio capitulo nasciturі in conditione positi fuerunt? & tunc duo casus sunt considerandi, Primus, cum filii ex gra-
7 uato † fuerunt positi in conditione in alia substitutione patri suo facta, nunquid ex hoc textu repetitio tunc inducatur, & isto casu conclu dendum

dendum est, huius responsi dispositionē locum non habere, Dec. cons. 581. Viso puncto, col. 3. num. 5. & cons. 416. In testamento, colum. pen. sub num. 17. Curt. iun. in eodem casu testamenti Illustris D. Bartholomęi Colioni Bergomēsis respondens cons. 33. Præsupponitur in facto, col. 4. num. 5. cum seq. Socin. iun. cons. 128. Præsentis consultationis materia, per totum consilium, lib. 1. cui celebriores Italiæ Doctores se subscripsere, quorum decem & nouem nomina recenset cons. 100. Pręsupponitur in facto quòd Illustris quondam, num. 17. eod. vol. dicens subscribētes prędictos vigintiduos fuisse, vbi num. 11. & infra idem sentit, referensque d. nu. 17. sic aliàs Senis vna cum Iurisconsulto viro certè ingenii acutissimi summæque doctrinæ consuluisse, isque fuit D. Claudius de Ptolemæis, & quidem ex eorundem omnium Doctorum autoritate, vbi alia non allegarentur, posset casus ad fauorem loci pietatis substituti rectè decidi, ac terminari, eandemque sententiam penes dictum consilium comprobarunt, Philipp. Dec. num. 195. vers. Hoc tamen remoto, vbi concludenter ita sentit, & nu. 202. versic. Aliquando & tertio. Hormandoccius de Detis num. 204. Anton. de Strozzis fretus sui præceptoris Socini authoritate, cuius opinionem duo excellentissimi Doctores, scilicet Baldus de Bartolinis, & Io. Baptista Caccialupus de Sancto Seuerino ratam habuerūt: ac etiam Raphaelis Cumani authoritate ductus nu. 211. versic. Quibus non obstantibus, & infra. Vincentius de Herculanis, & Camillus Ballionus num. 216. Bonifacius Elephantutius num. 218. & 219. respondens illi regulæ, quòd vna substitutio aliam declarat, Io. Franciscus Calcanante num. 230. contentusque simplici subscriptione Cosmus Pasethus de Pijs, & Ludouicus Catus num. 241. & infra. Vincentius Saluiolus de Ocha num. 250. Antonius de Burgos post num. 256. in vltima ratione. Io. Baptista Casulan. num. 257. & Lancellottus Politus num. 259. nonoque subscribens dicto num. 239. ac decimo subscribens num. 250. allegant Alex. consil. 31. Ponderatis, colum. 1. lib. 3. Hieronymus Zanch. in d. repet. l. hæredes mei, §. cū ita, sub num. 865. vers. Primo casu, ff. ad S. C. Trebellian. & Parif. consil. 19. Ad resolutionem, num. 98. versic. Præterea ex alio tollitur, lib. 2. Aduertendum tamen est, quòd in casu Mariani Socini iunioris in secundo substitutionis capite, filiorum masculorum testator meminerat, & denique fęminarum in defectum masculorum, vt hinc eius mens circa agnationē conseruandam arguatur: in primo autem capite qualitas hęc necessaria minimè videbatur, nam vel ad filios præmortui fratris, vel ad superstitem fratrem bona deuenirent, agnatio semper conseruabatur, vt deducit D. Anton. de Burgos ante num. 256. versic. Non igitur, dicens ita D. Marianum Socinum primum consulentem sensisse, dum ad sextum obiectum respondet: istamque differentiam ad tollendam huiusmodi repetitionem secundæ in primæ substitutione, considerat ibi Lancellottus Polirus num. 262. vers. Nam vt optimè; Quinimo Ludouic. Catus nu. 292. ac Bonifacius Elephantutius num. 219. ad repetitionem inducendam multum differre existimant, an conditionalis substitutio præcedat ad influendū in pura subsequenti substitutione, an vero contra, pura præcedat, ac conditionalis subsequatur: Sed in casu Curtij conditionalis pręcedebat, & adhuc negat hunc textum aliquid operari, quicquid tamen sit, insistendum non arbitror; Et licet Carolus Ruinus d. consil. 131. In themate proponitur, per totum, lib. 3. qui in eodem casu Socini iunioris consil. 128. lib. primo consuluit, contrarium tenuerit, ab opinione eiusdem Socini per dictos Iurisconsultos solemniter canonizata, iudicando, ac consulendo recedendum non erit, tum quia maximum est ipsius primi consulentis ingenium, & eminens eruditio, tum etiam quia subscribentium authoritas præcellens est, prout præcitatorū omnium in-
8 signium Iurisconsultorum grauitatem † Sfortia Oddus grauissimus, ac præclarissimus Doctor Perusinus in eius eleganti, atque eximio tractatu de compend. substitut. in prælud. par. prima, fol. 8. versic. Mihi placet, non mediocri encomio extollit, cuius quidem optimi Iurisconsulti testimonium quam illustre sit omnibus innotescit, cum eius nomen vbique apud doctos, probosq; viros perenne maneat, hocq; virtutis opus est, vt sempiternam nominis gloriam ad posteros transfundat, transmissamque ab obliuione, ac temporum iniuria tueatur: is nanque Sfortia in eius scriptis, quæ de cōpendiosa substitutione, deque in integrum restitutione feliciter edidit, & in alijs multis, Perusinam virtutem ostendit, omnia enim ab eo ad amussim composita, examinata, atque explicata cernuntur, vt nihil non summa laude dignum in ijs animaduerti possit: admiror in primis nitidum dicendi genus, sonorumque stylum, argumentandi peritiam, sententiarum grauitatem, artem præterea, atque doctrinam, varietatem, copiam locorum, acumē demum, exquisitamque inuentionem.

Secundus casus est, quando nasciturí ex al-
9 tero positi in conditione fuerunt † in substitutione eorum patri facta, scilicet quando pater duobus institutis filijs in persona vnius, sub conditione si sine liberis decesserit, substituit, in altero filio substitutionem simpliciter concepit, nunquid isto casu in simplici substitutio-

ne

ne conditio hæc tacitè subintelligatur? & non intelligi Raphaelem Cumanum consuluisse super non mediocri dubitatione de facto tūc occurrente constat, Socin. hic col. 20. nu. 38. vers. Et pro hoc bene facit, necnon cons. 2. Elegāter & subtiliter, n. 1. vers. Et ad hoc, inter Francisci Curtij sen. consilia, Dec. cons. 416. In testamēto, col. penult. sub nu. 17. versic. Et ad hoc bene facit, ac etiam cons. 581. Viso pūcto controuersiæ, nu. 5. versic. Et vlterius, Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur in facto, num. 6. versic. Et istam opinionem, & nu. 11. in finalibus verbis, dicens ita fuisse aliàs per plures excellentes Doctores consultum, Hieronym. Grat. consil. 5. Et si hoc responsum, nu. 6. lib. 2. & cons. 54. In præsenti causa, n. 10. vers. Et ideo, lib. 1. Socin. iunior d. cons. 128. Præsentis consultationis materia, nu. 43. vers. Tertiò hæc omnia optimè probantur, lib. 1. affirmans hoc dictum in se veritatem continere, & nu. 49. vers. Secundo dicimus, de crebriori opinione attestans, & rursus num. 52. verissimam sententiam esse repetens, ibidemque Dec. in prima subscriptione ante n. 195. & Hermandoc. de Detis secundo subscribens n. 204. Hierony. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, ante nu. 866. versic. Secundo casu, Franc. Mantica in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 8. nu. 9. versic. Sexto hæc coniectura, fol. 250. Emanuel Costa in repet. c. si pater, in verbo Si absque liberis, in prima part. nu. 10. de testam. in 6. & Io. Cephal. consil. 197. Proponitur prima inuestitura, num. 5. lib. 2.

Et licet Andreas Barbatia, siue Siculus in d. l. cum acutissimi, col. pen. versic. Contrarium videtur, aliud senserit, non tamen est à priori Raphaelis Cumani opinione recedendum, cū verior sit, & magis cōmuniter recepta, allegataq. per Barbatiam iuris saporem non habeant, vt putem in reiectione non fore insistendum, exilia enim omnino videntur solo studio contradicendi emissa, vt in promptu ex ipsorum lectura conspicitur, admonetque Socin. iun. d. cons. 128. nu. 48. dicens ad hoc propositum Andreā
10 Barbatiam † multas opiniones dixisse, quę nil aliud sunt, quam opiniones Saturninæ, idest nunquam receptæ, nec approbatæ, iuxta tex. in l. pri. in fi. vers. Adijcit Saturninus, ff. de Senat. Quicquid autem circa præmissa Andreas dixerit, nō est quin summis laudibus sit efferēdus, si eius laboriosum studium, ac maximam iuris cognitionem inspexerimus, scripsit enim multa, ac diuersa, quamuis (vt Cotta meminit) in communi omnium vsu non sint, animo nāque cōmunes opiniones impugnandi sępissimè delirauit; studiosis tamen viris ingenia accendēdi occasionem prębuit, sibique non vulgarem famam comparauit, quem si in subsellijs declamantem, ac ius ciuile profitentem, in circulisq. disputantem (vt arbitror) Socinus Nepos audiuisset, honoris plurimum, ac reuerentię eidem non immeritò tribuisset.

HYPOTHESIS.

Si testator certum quid pro dotibus filiæ reliquit, filiosq. de restituēdo inuicem grauauit si quis eorum sine filijs moreretur, si alter filiorum masculorum filiabus fœminis relictis decedat, ad fideicommissum neptes non admitti: Et l. si viua matre, §. in nepotibus, C. de bonis maternis dilucidari.

SVMMARIVM.

1 *Neptes cum testator tribus institutis filijs, certum quid pro dotibus filia reliquit, filiosque de restituēdo hæreditatem ad inuicem grauauit, si quis eorum sine filijs moreretur, si alter filiorum masculorum filiabus fœminis relictis decedat, ad fideicommissum non admitti: & nu. 5.*

2 *Filiorū verbo masculos, & fœminas comprehendi, nisi aliter de contraria testantis mente præsumpta appareat.*

3 *L. si viua matre, §. in nepotibus, C. de bon. matern. declarari, & nu. 6. ac 13.*

4 *L. cum acutissimi, C. de fideicom. aliarumq. similium præsumptionem, alia vrgentiori tolli incertum non esse.*

6 *Patrem teneri filiam dotare.*

7 *Dotem loco legitimæ successisse; legitimamq. iure natura filijs deberi: in ea etiam filios creditores esse: ab eademq. omne grauatum remoueri.*

8 *Dotem vlterius alimentorum vice subrogari.*

9 *Alimenta naturali iure spectare ad filios.*

10 *Filios sicut ob ingratitudinem alimentis, dote etiam priuari.*

11 *Dotē mulieris patrimoniū esse, quō accipiendū sit.*

12 *Relictum pro dote institutionis iure factū censeri.*

14 *Neptes in casu Raphaelis Fulgosij prædicto, stāte statuto fœminarū exclusiuo multo minus admitti.*

CAP. IX.

TERTIAE quæstionis per Soc. hic col. 48. in prin. propositæ, thema
1 tale est, Testator † tribus institutis filijs, cērtum pro dotibus filiæ reliquit, filiosq. de restituendo hæreditatem ad inuicem grauauit, si quis eorū sine filijs moreretur, alter masculorū filiorum decessit filiabus fœminis relictis, dubitatur an fideicommissi conditio deficiat. Et Vdalricus Zasius celeberrimus Iurisconsult. in tract. substit. in fin. fol. 663. filias defuncti fratris, alijs fratribus præferri censuit.

Conditio etenim si sine filijs, masculum, fę-
2 minamq. † cōplectitur, l. 1. C. de condit. insert.

l. si quis

l.si quis ita,ff.de testa.tut.l.si ita scriptum,ff.de
leg.2.Sed ex Raphael.Fulgos.respondetur,cō-
prehēsionem istam fœminæ in fauorabilibus nō
procedere,si ex mēte testantis præsumpta con-
trarium constiterit, quemadmodum isto casu
cōtingit,quo filiam exclusisse,masculis institu-
tis præsupponimus,vt multo fortius ex filio ne
ptē exclusisse videatur, l.si viua matre,§.in ne-
potib.C.de bo.mater.Raphaelis tamen respon
sionem ex eo quidā prosternunt,cum filię com
petenter de dotibus iuxta modum patrimonij
prouisum fuerit,vt male de persona prouisa de
ipsis dotibus ad personam nō dotatā arguatur.
Nec obstat tex.in d.l.si viua matre,loquitur ē-
nim cum persona remotior defuncto per exclu
3 sam personā coniungitur,† secus verò vbi per-
sona defuncto non coniungitur ex persona ex-
clusa,vt hic,nam tunc ad exclusionē proximio-
ris exclusio remotioris non subsequitur,ita de-
clarat Pau.de Cast.in l.illam,col.pen.C.de col
lat.ac etiā Carol.Rui.cons.143.Prima quęstio,
n.9.lib.2.& Io.Ceph.cons.46.Adhuc videtur,
n.36.vers.Et regula,cons.103.Fabritius,nu.6.
vers.Nō obstat igitur,lib.1.Mouet secundò an-
xiè Vdalr.Zas.tex.cui se inhęrere profitetur in
d.l.cum acutissimi,ex quo deducitur dum quis
dicit si iste,vel alius sine liberis vel sine filijs mo
riatur,conditionem deficere, si saltem filia, vel
neptis,proneptis,vel abneptis generaretur:sed
si ex Fulgo.filiorum significationem ob aliquā
qualitatem iuxta præsumptam mētem restrin-
gimus,text.iste nō obstabit,cum etiam nouum
4 non sit pręsumptionem,† atque dispositionem
d.l.cum acutissimi,cōtraria pręsumptione sub-
moueri, & elidi posse, cuius rationem si consi-
deremus in aduersum magis retorquetur: id e-
nim ibi ex eo sancitum est, ne videatur testator
alienas successiones proprijs anteponere, sed
successio propria testatoris in proposito illa est
quæ agnationis conseruationē inducit ob præ-
cedentem fœminarum exclusionem,nō illa quæ
agnationem destruit, illamq. repręsentare ne-
quit,meritò masculos tātum includemus,pro-
priam ad mentemq. testantis sobolem perpen-
dendo: Quod verò ad dotationis filiarum ob-
iectionem pertinet, statim afferam.

Ad absurdo deniq.Zasius argumentabatur,
si enim (dicebat) filius defunctus nihil haberet
nisi suam portionē à patre, quis aleret neptes?
in quo succederent filiæ defuncti? videte quò
tendat absurdum.Sed si detractionum filijs pri
mi gradus restituere rogatis competentium V-
dalricus vir sublimis meminisset, in argumen-
tationem istam ab absurdo elicitam nunquam
profectò prorupisset.

Et ideo Raph.Fulgo.qui subtilitate,ac iuris
splendore pręfulget,in d.l.1.C.de cond.insert.
in contraria opinione residet,quod Imò neptes
5 ad † successionē non admittantur,dicens quod
interrogatus sic de facto respondit, posteaque
consultus ex Ciuitate Bononiæ ita consuluit,
cum quo transeunt Socin.sen.hic,col.48.vers.
Tertio quæritur,& Marianus iunior cons.155.
Licet,nu.4.& 12.versic.Et sic ex his manifestè
constat,lib.2.

Huius opinionis cardo super tex.in d.l.si vi-
ua matre, §.in nepotib. consistit, cum enim fi-
lias magis dilectas excluserit,non est credendū
neptes minus dilectas includere voluisse; Et si
6 cum Vdalr. Zasio † diceretur,argumentationē
istam absonam esse,cum filiabus de dotib.pro-
uisum fuerit;Respondetur patrem ad filias do-
tandas teneri,l.fi.C.de dot.promiss.Socin.iun.
cons.20.In præsenti consultatione,n.5.lib.2.&
propterea non eis à patre,sed à natura prouisū
7 videtur;dos siquidem † loco legitimę succedit,
l.illam,C.de collat. l.quoniam nouella,vbi Sa-
lic.C.de inoff.test. Richar.Malūb. Io.de Imol.
& Bart.in l.Titio centum,§.Titio genero, ff.dę
condit.& dim. Paul.de Cast.cons.73.Licet ista
Domina,col.fi.lib.1.Io.Ceph.consil.85.Anno
1520.n.5.lib.1. quæ filijs iure naturæ debetur,
Auth.de trient.& semiss.in prin.l.cū quæritur,
l.parentibus,d.tit.de inoff.testam. glos.in §.sed
quia hæredes,Instit.de fideicom.liber.vnde fi-
lij in ea creditores dicūtur,glos.in l.3.C.de iur.
& fact.ignor.Io.de Imo.in l.Marcel.§.res quę,
in fi.ad S.C.Trebell. Oldr.cons.107.Circa ius
municipale,col.1.n.2.vers.Et debitū, vt omne
grauamen de legitima tollatur, c. Raynut. & c.
Raynald.extr.de testam. imo dos vice alimen-
8 torum † subrogatur, vt patet ex communi do-
tis definitione apud Bar.in rub.n.16. ff.sol.ma-
tr.& tradunt Io.Campeg. in tract. quod stant.
masc.q.6.n.46.Matt.de Afsl.dec.111.Fuit du-
bitatum,post n.10.Andr.Tiraq.in tract.de pri-
9 mogen.q.62.fol.366. quæ alimenta † naturali
iure à parentibus debent filijs præstari,l.vnica,
§.taceat,C.de rei vxoriæ act. l.fi.§. ipsum autē,
C.de bon.quæ liber.l.si quis à liber.ff.de liber.
agnosc.proinde sicut filij ob ingratitudinem a-
limentis priuantur,Abb.in c.Quintauallis,ex-
10 tra.de iur.iur.sic etiam † dote,Bal.in d.l.fi.col.
2.C.de dot.promiss.gloss.Parisiens.tit.1.§.30.
incip.Hæc sola causa,num.2.versic.Eadem ra-
tione pater, fol.378.

Prędicta tamen responsio tuta non videtur,
ex iis, quæ tradit gloss.not.in l.3. §.sed vtrum,
ff.de minor. quod etsi ibi in fin. textus dixerit,
11 dotem mulieris esse proprium † patrimoniū ,
& scribunt etiam Curt.iun.consil.152.Præsup-
ponitur in facto, nu.2. Socin.iun.consil.20.In
proposito casu,nu.3.cons.35.Quatenus dubi-
tatur,nu.6.lib.1.& Hieronym.Alban.cons.31.
In proposita re, post nu.4.vers.Facit quia non
obstante,vt videretur dicendum filiam in dote

à patre

à patre institui non posse: contrarium concludit, tum quia in quartam imputatur, l. quoniã nouella, dicto tit. C. de inoff. testam. tum quia dotem confert filia ex testamento, & ab intestato, Authent. ex testam. C. de collation. quod autem eius sit patrimonium, impropriè accipiendum videtur, l. cum dos, ff. de pact. dot. l. in eum, ff. de relig. & sumptib. funer. Nec obstat, quod dos pręcipua per filiam retineatur, etiam si sit exhæredata, l. vnica, §. videamus, C. de rei vxor. act. quia & quartam debet habere filius, & tamẽ in eã potest, imo debet institui, §. aliud quoque capitulum, Authen. vt cum de appell.

12 cognosc. Quinimo relictum pro dote † iure institutionis factum censetur, vt per Bart. in Authen. vnde si parens, dicto tit. de inoffic. testam. communemque opinionem esse dicunt, Alexand. in l. humanitatis, ante num. 3. versicul. Si quis tamen vellet, C. de impub. & al. substit. ac Socin. iun. in rub. nu. 35. ff. sol. matri. Non ergo simpliciter dici potest dotis prouisionem à natura, vel à patre processisse, sed in dotatione ipsa naturalem rationem concurrere, cum licet quasi lex quædam tacita liberis parẽtum hæreditatem adijciat, velut ad debitam successionẽ eos vocando, propter quod & in iure ciuili suorum hæredum nomen eis inditum est, ac ne iudicio quidẽ parentis nisi meritis de causis submoueri ab ea successione possunt, l. cum ratio, ff. de bon. damn. non est quin liberi à patre consequi hæreditatem dicantur.

Ex alio pariter Zasij responsio nõ procedit, nam esto dotis constitutionẽ patris prouisionẽ censeri, adhuc dos, & prædefuncti fratris hæreditas, ad quam neptes aspirant, vti excedens, & excessum se respiciunt, militatq. regula dictæ l. si viua matre, plus enim lõge est successio à nepte, vel neptibus prætensa, quam filiarum dota

13 tio. Non repugnat Caroli Ruini † ad eandem legem responsio, cum enim superfint masculi, propter quos fuerunt sorores exclusæ ad conseruandam agnationem, sexus qualitas neptes excludit, licet ex masculo descendentes: si quidem qualitas hæc in filiabus exclusis gradu anterioribus, si neptibus vlterioris gradus conferatur, prædilectas reddit filias, incrementumq. exclusionis quoad neptes inducit, patruis per quos exclusio filiarum fauore agnationis orta fuit superexistentibus, vt considerat egregiè satis Socinus iunior consil. 158. Abunde, num. 47. lib. 2.

Cumque hæc quæstio subsequenti vt ordinis cõnexione, sic re ipsa finitima videatur, Raphael. Fulgosij, ac Socini sententiam veriorem existimans, non amplius immorabor, est prosectò masculorum descendentium in proposito testantis propria successio, ex dispositis coniectura eius mentis desumpta, ne igitur appareat alienam successionem propriæ præferre, idest, cum hac masculini sexus qualitate, vel propria natura ad voluntatem præferentem relata, vt testantis agnatio conseruetur, ita concludendum est: nec inconuenit isto casu fœminas tanquam alienam successionem considerare.

14 Posterior prædicta opinio latius † procederet, si in loco statutum fœminarum exclusiuum, agnationis conseruandę fauore adesset, tunc enim indubitanter neptes excludi, ac patruum præferri Vdalric. Zasius concludit in dicto tractatu substitut. in fine, folio 663. versic. Quam doctrinam veram esse puto, ex Socino nanque eo loci filiatio, vel sanguinis necessitudo non consideratur, sed agnationis qualitas, familiæque conseruandæ intentio, quæ in mulieribus non potest consistere, vt ibi per eum.

Denique mirum valde est, Socinum alioqui Iurisconsultum acutissimi ingenij, tertiam hanc quæstionem hic inculcasse, occasionemque Vdalrico Zasio super ea disceptandi præbuisse, postquam eius veritatem, ac resolutionem statim in sequenti, exquisita certè diligentia erat indagaturus, quam & ego libenter aliquantisper tetigi, vt veluti præludij vice afferrem; Quisquam rogo ne sit, qui hoc quasi crimini ascribat, nam si Socini vestigia sequi (vt aliàs dixi) optimum in his Commentarijs censui, incongruum non videbitur, dum hac terminorum non inutili repetitione vti visum fuit. Sunt enim aliqui, vt dum aliorum labores intuentur, abundè quod eis confert hauriant, dum autem non absimilem aduersum atomum ne festucam dixerim conspiciunt, illum versuto quodam peculiari studio indicare glorientur, tuncque autumant non Senatorijs vestibus, sed Imperatorio diademate, aut Regali sceptro se exornari; Hique cum nudi aliorum operum, inuentionumque relatores sint, has ridiculas, & insulsas admonitiones immiscent, vt noui aliquid proferre ostendant, frustra autem laborant, cum doctis, atque eruditis viris vsurpatores alienæ laudis appareant, risum prouocent, ipsorumque dolum detegant, quod inuidis, atque ingratis contingit. Hos terræ vaporibus similes existimo, qui Solis calore, ac virtute in altum eleuati, ad aerisque regionem supremam, densitate quadam in nebulas deindè conuersi, Solis claritatem, ac splendorem obumbrare moliuntur, sed eadem Solis efficaci potentia in pluuiam resoluti, ad infimum terræ prolabuntur; periculosum certè est viuentes Scriptores illos sagittare, qui doctos viros laudibus ornare student, ac profitentur, cum (vt in prouerbio est) ex dulci vino fortissimum acetum fieri sæpissimè contingat.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Pauli Castr. arduam quæstionem cōs. 409. Casus iste frequenter cōtingit, lib. 2. super qua Florentiæ tempore quo ibi Martinus V. Pont. Max. permanebat acerrimè disputatum fuit: omnesq. circa eā Soci. casus examinari, ac uerè resolui: Et d. l. si uiua matre, iterum reassumi: ac l. 1. C. de condit. inser. l. Publius, §. Titia codicillis, hoc tit. l. si quis filio, in prin. ff. de iniust. rup. test. & l. unic. §. sin autē ad deficientis, C. de caduc. tollen. iustis intelligentijs insigniri.

SVMMARIVM.

1 *Neptem ex filia masculi filij instituti, pium locum substitutum ipsi filio masculo sub conditione, si sine filijs decederet, excludere, vbi testatoris filia in certa quantitate particulariter instituta reperiretur, vt in casu Pauli Castr. & Raphaelis Fulgosii, in l. 1. C. de cond. insert. Hocq. latissime disputari, deindeq. distingui, atque decidi nu. 171. & nu. 69. pariter, ac nu. 173.*

2 *Filia exclusa multo magis neptē exclusam cēseri*

3 *Statutum fœminarum exclusiuum ad agnationē conseruandam inductum intelligi.*

4 *Filij in conditione positi licet ex testamento non vocentur, ipsi tamen voluntatis coniecturam vt succedant habere.*

5 *Extensionem in odiosis de persona ad personam non fieri.*

6 *Rationis vnitatem eandem determinationem ex lege inducere, licet verba deficiant.*

7 *Argumentationem ab absurdo vitando fortissimum esse.*

8 *Causam immediatam potentiori iure fulciri, magisq. causa, quam causato deferri.*

9 *Voluntatem testantis in mente retentam attendendam non esse, dispositiuèq. non apparentem.*

10 *Tacitam voluntatem in vltimis voluntatibus veluti expressam operari.*

11 *Odium in patre erga filium non præsumi, sed amorem: odiumq. probandum esse.*

12 *Filiam à patre congruēter dotatā fuisse præsumi.*

13 *Successionis dubium futurum euentum, in iure plurimum considerari.*

14 *L. 1. C. de condit. insert. enucleari.*

15 *Euidens etiam dici, ex coniecturis elicitum, idq. ibidem declarari: & l. licet Imperator, ff. de legat. 1. intelligi.*

16 *Præsumptiuam probationē irregularē appellari.*

17 *Præsumptiones ad reddendā voluntatem euidentē, iuris, atq. vrgentes, non hominis esse debere.*

18 *Regulam l. si viua matr. C. de bon. mater. aperiri.*

19 *Bart. doctrinam in l. si. ff. ad S. C. Trebell. declarari, & num. 24.*

20 *Argumētationē de rebus ad personas efficacē esse*

21 *Exclusionis vnius personæ ab altera, distinctionē afferri: an inquam per conditionem: an autem per dispositionem.*

22 *Extēsionem ad casum omissum ex probabili coniectura fieri, siue in voluntaria, siue in necessaria conditione versemur.*

23 *Restrictionem verborum dupliciter considerari.*

24 *Cōditionem si sine liberis, per testatorem adiectā filio instituto cui Titium substituit, & eius hæredes, qui extraneis relictis hæredibus decessit, filio instituto, extraneis etiam hæredibus relictis vita functo, extraneos hæredes Titij respuere: instituti filij hæredibus extraneis admissis: de hocq. disceptari.*

25 *L. Publius, §. Titia codicillis, ff. de condit. & demon. enucleari.*

26 *Agnationem per masculos, non autem per fœminas conseruari.*

27 *Testator præsumitur se voluisse cum dispositione statuti conformare, & nu. 28.*

29 *Fideicommissariam successionem ad testatorem referri, & nu. 95.*

30 *Proximitatem in fideicommissis non grauati, sed primi testatoris attendi.*

31 *Proximitatem testatoris, vel maximè in fideicommissis spectari, cum de testatoris voluntate interpretanda agitur, & nu. 124.*

32 *Statuta fœminas propter masculos excludentia abusiuam quandā æquitatem continere: & propterea restringenda esse.*

33 *Coniecturam conformitatis testatoris cum dispositione statuti de facili submoueri.*

34 *Ius commune potentius iure speciali esse.*

35 *Statutum excludens filias propter masculos, multò magis neptes excludere.*

36 *Coniecturam mentem testantis esse, vt in portione vni ex filijs relicta nepotes ei succedāt, sineque alijs potiores.*

37 *Masculinam qualitatem respectiuam esse, non absolutam.*

38 *Filium in locum patris subintrare in fideicommissis cum tractatur de succedendo ascendenti, vel patruo, & num. 39.*

40 *Ampliari, ac restringi dispositionem, vbi ratio expressa reperitur ad terminos expressæ rationis: & vbi vnica tantum ratio reddi potest, illam expressam censeri.*

41 *Immediatè dici quod per rerū naturā cōtinuatur.*

42 *Fœminas conditionem si sine filijs masculis decesserit, non extinguere.*

43 *L. cum auus, cessare, pietatis coniectura cessante.*

44 *Præsumptionē iuris ex alia ēt cōiectura quæ iuris non sit, idest expressim à iure inducta, auferri.*

45 *Conditionem si sine filijs decesserit deficere, si grauatus cum vno descendente moriatur, etiam si fœmina sit, & num. 102.*

46 *Conditionem si sine filijs decesserit deficere, si quis cum nepte ex filia moriatur.*

Condi-

47 *Conditionem si sine filijs deficere si quis cum nepte ex filia moriatur, etiam si esset dictum sine filijs ex se natis, vel ex proprio corpore descendentibus.*

48 *Verba sine filijs, ex Baldo verbis sine liberis aequipollere.*

49 *Foemininum concipi à masculino praesertim in materia indifferenti, num. 51. etiam in materia odiosa.*

50 *Filiorum existentiam ad defectum expressa conditionis sufficere, licet non succedant.*

52 *Verba ab homine prolata ad iuris communis intelligentiam referenda esse.*

53 *Foeminas filiorum verbo impropriè contineri, ac num. 105. & 110.*

54 *Foeminas in oratione negatiua propriè filiorũ verbo includi.*

55 *Indefinitam orationem negatiuè conceptam propriè vniuersali aequipollere.*

56 *Indefinitam vniuersali nõ aequipollere cum in omnibus sub ea comprehensis eadem non viget ratio.*

57 *Filiorum appellatione in emphyteusi ecclesiastica foeminas non comprehendi: idque etiam in feudo procedere.*

58 *Priuationem, exclusionem, & punitionẽ, illud quod in iure expressum non est, in materia priuatiua, punitiua, siue exclusiua, nequaquam inducere.*

59 *L. si quis filio, in princ. ff. de ininst. rupt. testam. interpretari.*

60 *Fideicommissariam substitutionem, onus censeri.*

61 *Fideicommissum odiosum an sit discuti, & nu. 62.* FARNESIORVM PRINCIPVM *celsitudinem explicari, ac Parma, & Placentia decus, sub eodem num. 61.*

63 *Fideicommissum ad conseruandam agnationem inductum fauorabile esse.*

65 *Filios in conditione positos vocatos censeri, cum successuri non essent nisi verborum conditionalium proprietas violetur.*

66 *Neptem ex filio de agnatione, ac familia ani reputari.*

67 *Nobilis matris filium, nõ dici nobilem, cum ex nobili patre nobilitas contrahatur: licet paterna nobilitas ex nobilitate materna splendidior fiat.*

68 *Ioannem Paltarensem Iurisconsultum Senensem testimonio Petri Philippi Cornei magni ingenij, ac doctrina fuisse.*

70 *Neptem ex filio, patruum reciprocè substitutũ sub conditione, si sine filijs decesserit excludere, etiã si testator proprias filias in re certa tantum instituisset, vbicunque testator ipse odio filias ex aliqua causa qua probaretur, prosequutus fuisset.*

71 *Neptem ex filio multo magis admitti filiabus ob particulare odium exclusis, si testator morienti filio sine filijs extraneum substituisset, vel aliũ nõ ita testatori dilectum.*

72 *Neptem ex filia non excludi, sed substitutum, si testator foeminis instituis vni, vel filium, vel aliũ & non alteram filiam substituisset.*

73 *Liberorum masculorũ appellatione licet masculi ex foeminis nõ includantur, tamẽ contrariũ esse facta mentione liberorũ masculorũ ex foemina.*

74 *Filia renuncianti haereditati paterna fratribus tunc existentibus, renunciatioẽ non obesse fratribus viuente patre praemorientibus, & nu. 109.*

75 *Renunciationem iuramento firmatam per matrẽ factam, adhuc viuente patre praedefunctam, nepotibus non nocere; Etiã si eius matris haeredes fuerint.*

76 *Neptes patruum substitutum in testamento foeminae, ex vera, & communi opinione non excludere, & num. 88. ac 89.*

77 *Verba secundum qualitatem personae intelligenda esse, & num. 80.*

78 *Foemina nunquid in feudo quod à foeminis originem traxit succedant, & num. 81.*

79 *Emphyteusi à foemina pro se, & descendentibus masculis recepta, masculos ex foeminis sub ea comprehendi.*

82 *Matrem, & filios de eadem agnatione non esse: nec propinquam, vel propriè consanguineam appellari.*

83 *Partum maternarum viscerum partem esse, & num. 84.*

85 *Aurum copiosius à Natura tanquam mineralium perfectius produci.*

86 *Viri, & vxoris nexum inextricabilem ostendi.*

87 *Matrem certam, patrem verò incertum esse.*

90 *Vincentium de Franchis Sacri Regij Neapolitani Consilij Praesidentem laudari.*

91 *Filios masculos, ac ex eis nepotes chariores matribus, quàm foeminas esse.*

92 *Neptes patruum substitutum non excludere in testamento foemina, etiam stante statuto quod in bonis maternis foemina cum masculis pariter succedant, alio enim statuto dictante vt in bonis paternis masculi foeminis dotatis praeferantur, testatricis mentem statuto de paterna successione disponenti conformem fuisse interpretabimur.*

93 *Neptem descendentes, vel agnatos substitutos potissimum non excludere, etiam in testamento foeminasi post ipsos foeminas vocasset.*

94 *Neptis nunquid excludatur, si filia testatoris licet in re tantum certa instituta esset tamen filio masculo sine filijs decedenti substituta, latè discutitur, & num. 108. ac 111. cum Decij sententia concluditur.*

96 *Coniecturam à iure approbatam liquidissimam probationem facere.*

97 *Liberos in conditione positos ex magis communi opinione vocatos non censeri, & numero 64. ac 99.*

98 *Haereditatem aditam non amplius auitam dici, sed filij propriam.*

100 *Ius accrescendi per expressam substitutionem cessare: Quinimo tacitam pupillarem substitutionē in expressa vulgari comprehensam iure accrescendi potentiorem esse, num. 103.*

104 *Ius accrescendi subsidiarium esse.*

105 *Ius accrescendi non vincere ius transmissionis.*

106 *Ius accrescendi nunquid ex testantis voluntate, vel ex lege inducatur.*

107 *Substitutus quamuis coniuncto praeferatur, tamē ex mente testatoris praesumpta coniunctum substituto praeferri.*

112 *Neptem, si filia testatoris licet in re tantum certa instituta, esset tamen ipsi masculo decedenti sine filijs substituta, admitti, etiam si in institutione testator dixisset, instituo vnicū filium masculū, seu filios masculos vniuersales meos haeredes.*

113 *Neptem substitutis alijs descendentibus reciprocè sub conditione, si sine filijs decesserit, excludi, filia in re particulari instituta, & num. 114.*

115 *Neptem substitutis reciprocè descendentibus, filia autem in re particulariter instituta excludi, etiam si esset dictum, si sine liberis decesserit.*

116 *Neptem vt supra excludi, etiam in conditione tacita per legem subintellecta.*

117 *Neptem (vt est dictum) ita demum in quarto casu Socini senioris hic excludi, si agnatus testatoris substitutus neptem ipsam ab intestato excluderet ex forma statuti, aliàs secus; Sed statutum istud non requiri, num. 118. Statuto autem concurrente negocium tutum esse, num. 119. & 120.*

121 *Neptem retenta opinione Doctorum, vt statutum necessario requiratur: vel aliorum, vt ad bene esse: ita demum non admitti, si statutum ipsam ab haereditate grauati, & non grauantis excludat: Contrarium tamē uerius esse, n. 122. & 125.*

123 *Argumentationem ab vnica ratione etiam in dispositione testatoris considerata, validè sumi.*

124 *Affectionem testatoris grauantis, & non grauati in coniecturanda mente circa personarum successionem spectari, & num. 31.*

126 *Horatium Gerutium Iurisconsultum Aquilanū, & in Vrbe Roma Aduocatum laudari.*

127 *Neptem in quarto casu Socini, facilius excludi si in haeredis institutione testator solum masculos filios natos, & nascituros vocasset, eosque inuicē in perpetuum substituisset.*

128 *Neptem in dicto 4. casu Socini liberius excludi, si de maioratu ageretur, vel de bonis simili nexu vinculatis, vel affectis.*

129 *Neptem in superiori 4. casu Socini certius excludi, quando non solum per coniecturas, sed ex dispositione expressa voluisse testatorē bona in sua agnatione conseruare, appareret.*

130 *Neptem in 4. casu Socini facilius excludi facta substitutione nominibus collectiuis ciuilibus.*

131 *Neptem in dicto 4. casu Socini liberius excludi, si in aliqua familia consuetudo adesset, quòd inter ipsos stantibus masculis foemina non succedant.*

132 *Consuetudinem per homines de vna familia, vel agnatione induci posse, vt inter ipsos certo modo succedatur, & quando hoc verum sit, num. 133. 134. 135. & 136.*

138 *Neptem in dicto casu Socini fortius excludi, in casu simultaneae confectionis testamenti transuersalium vnico contextu testatoribus praesentibus exclusis filiabus, agnatis uerò transuersalibus ipsorumque liberis substitutis.*

139 *Neptem in dicto Socini casu liberius excludi, ubicumque testator ad plures substitutionū gradus exclusis filiabus, & in penultimo, uel ultimo gradu substitutionis agnatis transuersalibus pariter exclusis, digrederetur.*

140 *Neptem in 4. Socini casu excludi substitutis tantum agnatis masculis, nec magis communem opinionem in transuersalibus masculis ueram esse, & num. 141. Doctores contrarium asserentes recenseri; sed num. 142. resolutionem afferri.*

143 *Neptem in casu Pauli Castrensis, 409. Casus iste frequenter contingit, post num. 2. lib. 2. non excludi, si esset dictum quibuscunque filijs.*

144 *Neptem in praedicto casu non excludi, quando coniectura ex d. l. si uiua matre, desumpta, alijs fortioribus coniecturis tolli posset.*

145 *Neptē in terminis Castrensis, & Socini per agnatum substitutum excludi, quando inter filios institutos reciprocum fideicōmissum adesset, aliàs secus.*

146 *Neptem in terminis praedictis Pauli de Castro, & Socini nō excludi, quādo in una parte testamenti testator de filijs masculis loquutus fuisset, & deinde in alia parte de filijs simpliciter, dum enim simpliciter uerbum filijs apposuit, foeminas neptes etiam comprehendit.*

147 *L. vnic. §. sin autē ad deficientis, C. de caduc. toll. declarari.*

148 *Testamenti unam partem dubiam ex alia interpretari, & nu. 153.*

149 *Sententia appellatione sententia etiam interlocutoria comprehenditur, quando in una parte dispositionis de sententia diffinitiua mentio facta esset.*

150 *Masculinitatis qualitatem in una parte testamēti expressam, in alia repetitam censeri secundū aliam Abbatis opinionem: praesertim stante statuto quo foemina per masculos excluduntur, nu. 151. Maximè etiam quando de filijs simpliciter, & de filijs masculis unius, & eiusdem mentio facta esset, num. 152.*

154 *Repetitionem qualitatis in fauorabilibus procedere, non autem in odiosis.*

155 *Repetitionem qualitatis nunquam locum habere quando ex repetitione aliquid contra ius commune induceretur.*

156 *Repetitionem cessare, ubi de contraria uoluntate disponentis appareret.*

157 *Naturaliū mentionē in una parte testamenti, in alia*

alia eorundem repititionem inducere.

158 *Masculina qualitatis repetitionem nō fieri, vbi qualitas hec in vna testamenti parte, clausula, siue capitulo claro, & non dubio, sed distincto, ac perfectam orationem habente, facta inueniretur.*

159 *Masculina qualitatis expressa in vno capitulo distincto, tanto minus repititionem fieri, quanto testator in vna parte testamenti (vt dicebam) de filijs vnius mentionem fecisset, in altera verò parte de filijs alterius simpliciter, Praesertim si omissio masculina qualitatis geminata esset, num. 160.*

161 *Masculina qualitatis in vno capitulo distincto repetitionem fieri vbi dictio repetitiua adesset: Ac etiam vbi adessent coniectura voluntatis testatoris ad agnationis fauorem, num. 162.*

163 *Masculina qualitatis expressa in aliqua clausula non habente perfectam orationem, fieri repetitionem. Idque verum esse quando qualitas vtrique persona vniformiter conuenire potest, aliàs secus, num. 164.*

165 *Qualitatem inter plura appositam, qua ab eadem oratione, & verbo regūtur, omnia pariformiter qualificare debere, & nu. 166.*

167 *Substitutiones plures cum ab eodem verbo regun tur ab eademque oratione, illud quod vnam qualificat, aliam etiam qualificare.*

168 *Verba dubia persequentia, & antecedentia declarari.*

169 *Vnitatem sermonis, aliquando prasumpta menti testatoris praferri.*

170 *Masculinam qualitatem inter plura qua ab eadem oratione, & verbo reguntur appositam, vel maximè repetitam censeri, si testator pluries; & geminatè qualitatem expreßisset.*

171 *Opinionem alias contrarias distinguentem, & conciliantem attendi, ac eligi debere.*

172 *Repetitionem tacitam inducendi causas in tripli ci differentia consistentes, totidemque ipsam ex cludendi, ex Baldo notabiliter afferri.*

CAP. X.

ALIAM intricaciorem, ac difficiliorem quęstionem Socinus subdebat, quàm Paulus de Castro in d. l. prima, colum. secunda, sub num. 7. C. de condit. insert. per Raphaelem Fulgosium ibi positam esse scribit, in qua ferè omnes sublimiores Italiæ Doctores & Collegia Florentissima aduersa responsa red diderunt: alij enim pium locum, alij autem neptem ex filio fouebant, ingensque super ampla hæreditate conflictus extitit; Pater filium habens, & filiam, vniuersalitet filium, In certa verò quantitate filiam instituit, & si filius sine filijs decederet ad pium locum bona iussit peruenire, filius relicta nepte ex prædefuncta filia decessit; Quæritur an hæc neptis substitutum pium locum excludat? Et Socinus hic colum. 48. ferè ad contextum tria pulcherrima Pauli Castrensis consilia referendo, difficultatem istā lōga disputatione pertractare distinctioneque perstringere nititur: cumque tot celebres Iurisconsulti subtilia eorum ingenia ad istius quęstionis veritatem genuinamque resolutionem inueniēdam agitauerint, circa eam insistam: neptis namque hoc negociū velut Helenæ raptus flammam vrētem inter maximos viros iniecit, quæ in iuris ciuilis facultate inextinguibile dissidiæ peperit incendium; Duæ igitur principales Scribentium sunt opiniones, quarum pri-
1 ma est, quòd fideicommissi conditio † extiterit neptisque excludatur, quam comprobat Paul. de Castr. consil. 409. Casus iste frequenter cōtingit, libro secundo, dicens quęstionem istam sibi de facto contigisse tempore quo Othò Columna qui fuit Martinus Quintus Pontifex Maximus Florentiæ permanebat, tuncque pro loco pio consuluisse super quadam hęreditate decem millium florenorum, Doctoresque omnes Florentinos collegialiter, omnesque Consistoriales Aduocatos, vno tantum excepto, idem respondisse; cumque hac in re aliqui, qui non solum se fontes maximos penitus absconditos aperuisse dicunt, sed ipsos fontes esse, & omnium rigare ingenia profitētur, sitientes quàm maximè loquantur, neque habeant quo sitim sedant, siccitateque arescant; studendum propterea maximopere erit in re perdifficili, varia, atque obscura, ne in idem incidamus vitium, & vbi animi, atque ingenij celeres quidam motus esse debent, qui ad excogitandum acuti, & ad explicandum, ornandum, erudiendumque sint vberes, reddantur hebetes, obtusi, atque exiles: Et quamuis nō tanti me esse existimem, non tamen est dicendum, vt ars aliquid limare non possit; & quæ bona sint, fieri meliora non posse doctrina: & quæ non optima, aliquo modo, & acui, & corrigi nequaquam permitti, quod quidem assequi posse credimus, rigorosa quadam (vt sic dixerim) disceptatione: ac dum probabiliora, & ratione consistentia admisetimus, debilia autem, atque infirma respuerimus, in medium etiam optimorum Iurisconsultorum qui de eadem re scripserunt, di sertas interpretationes attulerimus.

Plura itaque ad istam opinionem roborandam, muniendamque fundamenta inducuntur, sed validiora referam. Et primum quidem, cum non sit credendum testatorem plus ex filio neptem, quàm proprias filias dilexisse, easque deterioris conditionis fore voluisse, d. l. si viua matre, circ. med. C. de bon. matern. quæ propriè de filijs loq tur, & nepotib. si ergo

2 filias expresse excludere † voluit, multo magis neptem istam, vt verbum filijs, ad masculos restringatur ad finem conseruandi bona in agnatione ex mente præsumpta: sicut de statuto masculos vocante fœminas verò excludente dicimus, quod agnationis conseruandæ causa per masculos, cum fœminæ in alienas transeant fa
3 milias, † inductum censeatur, Bald. in l. maximum vitium, columna secunda, ante numerum tertium, versic. Preterea cum ratio statuti, C. de liber. præterit. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. de success. ab intest. colum. 1. versic. Familia propriè.

Stringitur hæc ratio tripliciter, Primò ex So
4 cino, nam filij filiorum † in conditione positi licet præcisam defuncti dispositionem non habeant, aliqualem tamen voluntatem habere dicuntur, cogitauit enim testator sua bona ad eos fore peruentura, vnde substituto prælati dicuntur, l. Lucius Titius, ff. de hæred. instit. notat gl. in l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de leg. primo, & in d. l. cum acutissimi, vbi autem tales sunt filij qui huiusmodi voluntatem testantis non habent, vel habere non præsumuntur, licet filij sint, non tamen substitutum excludere debent, cum id non habeant per quod exclusio causetur, & sic dicta conditio rectè cogitãdo merum factum non continet, quamuis enim requiratur quòd dicti filij filiorum parentum suorum hæredes sint ad substituti exclusionem, requiritur etiam quòd habeant saltem aliqualem (vt dicebam) primi testatoris voluntatem, aliàs cessante prædicta ratione non excluderent: idem igitur in proposito dicendum videtur, quòd cum neptis talem testantis voluntatem non habeat, non enim cogitauit ipsam ad eius bona fore admittendam, ex quo filias fœminas ab vniuersali successione alienas reddidit, non instituendo, nec ipsas vniuersaliter substituendo, quod quidem non ex alio, quàm propter sexum fœmineum euenisse præsumitur, per quem agnatio non seruatur, ergo sequitur nõ filiationem, sed sexum muliebrem excludere voluisse, & proinde neptes ex filijs in quibus eadem sexus ratio
5 viget: vt non dicatur † de persona ad personã extensio fieri in materia odiosa, prout fieri non debet, l. illam, C. de collat. sed vna eademque dispositio circa filias, neptesque ex filijs videatur, vnitate rationis, & causæ inspecta, iuxta not. per Cynum in l. vnic. C. quæ sit longa consuet. & in l. quod verò, ff. de legib. dicentem, quòd vbi eadem est ratio, non fit extensio, sed
6 virtute eiusdem legis casus † determinatur, oriturque directa dispositio licet verba specificè deficiant, l. fin. C. de indict. vid. & faciunt per Dominum Vincentium de Franchis decis. 94. In causa, numero secundo, versic. Nihilominus quia generalitas, in prima parte.

Secundò per textum in dicta l. prima, C. de condit. insertis, vbi nepos ex filia facit fideicõmissi conditionem deficere, si institutus sine liberis decesserit, nisi alia defuncti voluntas euidenter probetur, vt sit idem ex Curtio seniore isto casu in nepte ex filio dicendum testantis voluntate apparente.

7 Tertiò, nam ab absurdo argumentatio † efficax in iure est, siue in contractibus, siue in statutis, siue in vltimis voluntatibus versemur, l. nã absurdum, ff. de bonis libert. l. scire oportet, §. aliud, ff. de excus. tut. l. furti, §. pactus, & ibi nor. Barr. ff. de his qui not. infam. cap. dudum, §. primo, de præbend. in sexto, sed absurdum esset 9 neptis vlterioris gradus prædiligeretur, nam po
8 tentius ius causæ † immediatæ & sic filiabus primi gradus inest, quàm causæ mediatæ, l. sociũ qui, §. primo, ff. pro soc. l. consilij, §. socij mei, de regul. iur. Petr. de Ancharan. consilio vigesimosexto, In quæstione suprascripta, ad fin. Socin. in l. prima, in princ. numero decimo, de verborum obligat. Ioan. Cephal. consilio 46. Adhuc videtur, numero vigesimosecundo, lib. primo, & magis ttibuitur causæ, quàm causato, l. si mulier, cum gloss. ff. rer. amot. Curt. iun. consilio secundo, Circa præmissam, numero quarto, post Bald. in l. ex placito, columna prima, & secunda, C. de rerum permut. & in l. sub prætextu, la prima, columna secunda, sub numero quinto, versiculo, Præterea si dolus, C. de transactio. ergo ne sequatur absurdum ad masculos fit restrictio, argumen. capit. cum in cunctis, vbi gloss. in verb. Multò fortius, ex tr. de electio. Authent. multo magis, C. de sacrosan. Eccles.

Hæc ratio, quæ Vldarici Zasij testimonio præpotens videtur, submoueri potest, cum filiarum exclusionem voluntas testatoris expresse reluctans inducat, neptis verò expressam cõtrariam voluntatem non habeat, vnde cum in portione vniuersali filijs relicta ipsos prædilexerit, eandem dilectionem ad eorundem descendentes habuisse credendum est, ac etiam si id sensisset testator, vtique expressurum fore, argumen. l. vnic. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. proinde quid in men
9 te † testator agitauerit nõ inspicimus, nisi quatenus disposuerit, l. quidam cum filium, vbi Bald. & Ioan. de Imol. ff. de hæred. institut. & sic iura illæsa remanent, quæ neptem fouent, & erigunt.

Nisi cum Socino hic columna quadragesimanona, in fine, diceretur, negari non posse neptem contrariam voluntatem expresse reluctantẽ non habere, sed nec controuerti posse tacitam testantis mentem ipsi plurimum obesse,
10 vt tantum tacita voluntatis coniectura † in vltimis voluntatib. ab vnius animo depẽdentib.

quantum

quātum expressa operetur, l. inter vestem, ff. de aur. & argen. leg. iunct. l. cum proponebatur, ff. de legat. secundo, traditque Bart. in l. cum quid, numero nono, versic. Quædam sunt, ff. si certum petat. Sed responderi potest, argumentationem non concludere, de ente, ad non ens, filiæ enim exclusæ ob notam, vel offensam aliquam exosæ testatori esse poterant, quæ quidē offensa in nepte nascitura considerari nequit, l. si quis in suo, §. legis, C. de inoffic. testam. & nō entium non sunt partes, aut qualitates, l. eius qui in prouincia, ff. si cert. petat. Nisi fortasse diceretur, potentiam istam odij non operari cū ad actum non reducatur, odium nanque à So-
11 cino imaginatum nequaquam † in patre præsumitur, quinimo ardens amor, l. isti quidem, ff. quod met. causs. odiumque probandum est, §. caussas, auth. vt cum de appell. cognosc. & post Socin. sen. in his terminis, cons. 44. in tertio volum. tradunt Ludouic. Gozadin. consil. 89. In hac causa, num. 14. in fin. Gerard. Mazzol. consil. quinto, Francisca Arceuisia, num. 93. Quod autem Socinus ipse de exclusione nasciturarum filiarum ab vniuersali successione subdit, extaneum remotumque à themate pro posito est, vt non valeat de filiabus nascituris ad neptes nascituras ratione inuisi sexus argumentari. Cessat igitur omnis absurditas, nam proprias filias competenter dotauit, quemad-
12 modum in patre præsumendum † est, argum. l. si filiæ pater, ff. de leg. tertio, vnde filiæ dotibus à patre datis debent esse contētæ, cum congruæ dotis arbiter, ac moderator existat, secundum Bald. & Paul. de Castr. in Authen. res quæ, C. commun. de legat. præsumitur enim pro patre quòd filiabus competenter prouiderit, cum nullus amor vincat paternum, l. fi. C. de curat. fur. nec amicus aliquis melior patre reperiatur, d. l. quidam cum filium, vbi Angel. absurdumque prædictum considerari tunc posset, cū filiabus, & neptibus de dotibus fuisset prouisum, quæ sanè prouisio cum erga neptes cessauerit, noluit filium fideicommissi onere prægrauare, nisi sub simplici conditione, si sine filijs decederet, cogitauerat enim testator, (vt Curtius senior aduertit) fortunæ instabilitatem, quòd masculi depauperari potuissent plurimasque filias, vel neptes suscipere, quas dotare tenerentur, & sic fortè minus essent habituræ, quàm filiæ propriæ testatoris competen-
13 ter dotatæ: dubiumque hoc † multum in iure consideratur, l. de fideicōmisso, C. de transact. Bald. in l. cum Archimedoram, numero tertio, C. vt in possess. legat. & vtique si neptes minus habere reperirentur de filiabus conquæri ne-
14 quirent. Non obstat † d. l. t. in fin. C. de condit. insert. cum textus non sit probatione simplici contentus, sed euidentem probationem requirat, adeo quòd simplex filiarum exclusio nō potest euidens probatio censeri, ex superius narratis. Et si diceretur, euidens illud esse, & clarum quod ex præsumpta testatoris mente, ac coniecturis inducitur, l. licet Imperator, de leg. 1. l. si quis locuples, ff. de manumiss. testa. Socin. iun. consil. 88. Magnifici, num. 3. lib. primo, Responderi potest, id tantum procedere vbi à iure expressum reperiretur, aliàs enim probari euiden-
15 ter non dicitur † quod præsumptionibus coniecturisque constat, gloss. in l. absente, ff. de pœnis, & in l. si tutor petitus, C. de peric. tut. Bald. in l. ciues, & incolæ, in princ. C. de appellat. & post Alexand. in d. l. licet, num. 4. versic. Quod intelligat, tradit Aym. Crauett. in tract. de antiq. temp. in prima part. tit. de testib. deponentib. de credul. in antiq. nu. 38. Item nisi in conditione, si probaueris, istud verbum euidēs, vel euidenter adiectum esset, tunc enim coniecturis, ac præsumptionibus probare nō sufficit, sed clara ueraque probatio requiritur, text. est iuxta Dyn. & Bartoli intellectum in l. Lucius, ff. de condit. & demonstr. ac in d. l. licet, tradit Alex. post numerum quartum, sed in d. l. prima, dicitur. Nisi alia defuncti volūtas euidenter probabitur, præsumptioque hæc in iure recepta non reperitur, merito non leue mysterium illius textus verba continere videntur, vt præsumpta probatio non sufficiat, maximè cum contrarium claris iuribus (vt statim dicam) probetur.

Textus etiam in dicta l. licet, minimè id probat ad quod passim allegatur, nam repetitio ibi relictorum ab instituto in substitutum, præsumptione etiam ex voluntate testatoris eli cita inducitur, & tamen euidentes coniecturæ requiruntur, successio verò istarum neptum propria iuris interpretatione ex dispositis significatur. Non immeritò igitur (vt alia omittā)
16 probationem huiusmodi præsumptiuam † irregularem appellat Andreas Alciatus in l. qui accusare, fol. 163. versic. Quandoque tamen,
17 C. de edend. & quòd iuris præsumptiones † ad reddendam voluntatem euidentem requirantur, ac etiam vrgentes esse debeant, non autem leues, hominis, ac frigidæ, post Corneum, & Parisium in his terminis, postque Alexandrum in citato loco, tradit Ioan. Cephal. materiam istam reassumendo, consil. 46. Adhuc uidetur, num. 19. versic. Tertiò considero, libro primo.
18 Regula † etiam dictæ l. si viua matre, vt in præcedenti quæstione dicebam, de nepte loquitur quæ iuribus matris niteretur, ideo si mater esset exclusa eodem modo neptis, ad notata per Bartolum in l. qui superstitis, colum. prima, versic. Aduerte, de acquir. hæredit. in l. prima, §. si filius, de coniug. cum emancip. liber. Aym. Crauett. consil. 127. In contractu, num. 1. secus

verò est in nepte non ex ipsa filia, sed ex filio, tunc enim neptis iure patris nititur, vel aui si de pronepte loquamur, vt Castrensis deceptus fuerit in fallacia argumenti, secundum Cephalum dicto cons. 46. nu. 36. Non mirum (inquit) si Castrensis ipse in grauiori ætate propositum mutasse testetur. Prædictum insuper argumentum ex d. l. si viua matre, tolli potest, cum enim substitutus masculus aliàs fuisset in omnem casum grauatus onere fideicommissi, fuit à testatore tali onere liberatus si cum filijs decederet, vnde dummodo cum filijs decedat substitutio euanescit licet ipsos filios hæredes nō instituat, l. filiusfamilias, §. cum quis, de legat. 1. proinde filij in conditione, positi non censentur in aliquo per testatorem honorati, nec melior facta eorum conditio, secundum gloss. communiter approbatam in l. Lucius Titius, la seconda, ff. de hæred. inst. quomodo ergo melior est neptis conditio cui nihil est relictum quàm filiæ? si enim patri suo succedit, beneficio patris contingit, qui testari noluit, eique auferre, non autem ex aui testantis dispositione: talis igitur conditio nō dicitur ad neptis fauorem pertinere, sed potius ad releuamen filij masculi, prout in simili scribit Bart. in l. illis libertis, columna prima, versic. Sed mihi parcat Dyn. ff. de condit. & demonstr. & tradit idem Castrensis, consilio 152. Præsens dubium, colum. secunda, circa med. versic. Sed videndum, libro primo, ac Io. de Imol. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. Non est itaque absurdum quòd testator filiam fœminam particulariter dotauerit, filiorumque masculorum conditionem fecerit meliorem eos minus grauando, eisque facultatem relinquendo in suas filias proprio arbitrio disponendi, Fortius ex Andrea Alciato respondetur, inconueniens non censeri quòd testator proprias filias tantum dotauerit masculis vniuersaliter hæredibus institutis, hoc enim videtur istorum masculorum contemplatione egisse, ac si idē in nepte ex filio contulisset, hocque licet in vtilitatem aliorum masculorum vergeret, esset tamen ad damnum illins masculi patris dictæ neptis, potuit autem testator omniū masculorum vtilitatem præferre, quando nulli prorsus ex ipsis damnum inferretur, secus verò si damnum vni ex eis qui fœminas sustulisset inferretur, vt in simili per Ioann. Andr. in reg. in iudicijs, in fin. de reg. iur. in Mercur. facit gloss. in l. prima, in verb. In multis, C. commun. de leg. Doctor. in cap. fin. de præbend. in sexto, & quamuis filias suas ad substitutionem non vocauerit, quibus aliter prouiderat, non tamen sequitur quin vocare voluerit neptes quibus non prouiderat, maximè cum non crediderit in casum mortis hæredum suorum, tam facilè suas filias exstituras, sicut verisimile fuit exstituras neptes, cum etiam verisimile sit eas à testatore prædilectas, singulas in singulis partibus parentum suorum, vt in hoc contextu.

Secundum, nam Bartolus, Ioan. de Imol, & Raphael Cumanus, in l. fin. ff. ad Trebell. dicunt, quòd si pater filios masculos vniuersales hæredes instituat, filiamque fœminam in certa quātitate deinde substituat, vt si quis eorum sine filijs decesserit, eius portio ad superuiuentes deueniat, mortuo vno ex masculis sine filijs, fœmina ad fideicommissum propter præsumptam testantis mentem non admittetur, sicut enim masculos in institutione prædilexit, ita etiam in fideicommisso, & sic eandem à reciproca substitutione excludere voluisse credendum est, argum. l. Lucius, §. pater puerum, d. tit. & Authen. hoc amplius, C. de fideicomm. pari igitur ratione isto casu substitutum nepti prætulisse censetur.

19 Euitari posset fundamentum † istud ex Bartolo in præcitato loco, numero secundo, versic. Iuxta hoc quæro, desumptum, cum casus prædictus valde à qua stione proposita differrè videatur, si enim neptis in re certa fuisset instituta, deindeque de superstitibus facta mentio, non vtique includeretur, sed hic de filiarum exclusione agitur ad neptis exclusionem, & sic vnius personæ ad aliam, quod quidem non permittitur, argumen. l. illam, C. de collat. Replicat tamen Socinus ex ijs quæ desuper diximus, exclusionem scilicet ob sexus qualitatem non autem ob filiationem factam fuisse: Quinimo Bartolus in dicta l. illam, ante numerum tertium, modum argumentandi per Imperatorem ibi vsquequaque verum non esse dicit, cū
20 de persona † ad personam in vltimis voluntatibus argumentatio teneat, si enim de rebus, ac dispositionibus ad personas efficax argumētatio est, l. qui plures, ff. de vulg. & pupill. l. miles ita hæredem, §. & quia, ff. de testament. milit. vnde exclusio filiarum ab vna dispositione puta institutione, ad aliam trahitur, nempe substitutionem, Bart. in dicta l. fin. igitur ad aliā personam in qua eadem adsit qualitas propter quam exclusio processit, trahetur.

21 Dicebat adhuc Castrensis † aliud esse si quæratur an persona ab vna dispositione exclusa ab altera exclusa censeatur, & tunc quando ex præcedentibus, & sequentibus perpenditur, dicendum est quòd sic, argum. l. si seruus pluriū, §. fin. ff. de leg. primo, & ita in d. l. fin. Bartolus loquatur: aliud an persona quæ secundum propriam verborum significationem ex verbis substitutionis comprehenditur, propter præcedentia, & sequentia non comprehendatur, & dicendū sit hoc non attēdi, veluti in incertis nō certis locus sit coniecturis, l. cōtinuus, §. cum ita, ff. de verb. obli. istamq. differētiā inter substitutionē

siue

siue dispositionem & conditionem, constituit Baldus in cons. relato per Corn. consilio 230. Quamquam in hac consultatione, num. 8. post princ. vers. Nec obstant authoritates, libro 3. & post Carol. Ruin. cons. 142. Quia testator, col. fin. vers. Et per prædicta satis etiam colligitur, lib. 2. tradit Io. Cephal. d. cons. 46. num. 3. versic. Subinde nec obstat, & 39. lib. 1. Socinus autem in hoc non consentit, dicens Pauli Castrensis verba saporem non continere, si enim præcedentia & sequentia verborum in dispositione appositorum significationem restringunt, non videt cur verborum in conditione existentium significationem pariter non restringant, cum voluntas testatoris in cōditionibus primum locum obtineat, l. in conditionibus, ff. de condit. & dem. quæ ex præcedentibus & sequentibus colligitur, d. l. si seruus plurium, in fi. quod etiã Andreas Alciatus admittit, de verb. sign. lib. 3. fol. 146. vers. Et ideo, ex probabili inquam con-
22 iectura ad casum omissum extensionem † fieri siue voluntaria, siue necessaria sit cõditio, promptius tamen in necessaria huiusmodi præsumptionem assumi, quòd in ea solum effectum respiciamus, Pomponij Iurisconf. respõsum enarrans: illudque insuper animaduertendum est, de extensione voluntariæ conditionis in proposito non agi, sed verius de quadam ad filios tantum masculos restrictione: Sciẽdum est igitur,
23 duplicem † restrictionem esse, vnam cum verbum aliquod de sui propria significatione plura comprehendit, restringiturque, ne quædam comprehensorum significet, hæcque vera restrictio cẽsetur, vtputa liberorum appellatione descendentes omnes tam mares quàm fœminæ propriè comprehenduntur, Bar. in l. liberorum, num. 2. & 19. ff. de verb. sign. sed si ad masculos tantum, vel ad filios significatio coangustetur, restrictio propriè erit, quæ nunc negocium non facit. Aliam verò, cum verbum de sui proprietate nisi vnum comprehẽdit, impropriè autem duo, tunc si ad vnum significatio restringatur, ne lata adeo sit, restrictio impropria erit, vt declarat Ludouic. Gozadin. in l. omnes populi, in 6. q. princ. ff. de iustit. & iur. exemplo sit, nam filiorum appellatione impropriè nepotes continentur, d. l. liberorum, vbi Bar. num. 9. si autem ad filios tantum significatio restringatur, non erit vera restrictio sed impropria, nepotes enim verè non comprehenduntur, & tamen Doctores restrictionem appellant licet impropriè, vt not. in auth. quas actiones, C. de sacros. eccles. & in l. si verò, §. de viro, in l. si constante, ff. sol. matrim. Vnde cum filiorum appellatione impropriè fœminæ comprehendantur, excludendo neptem non extendimus, sed impropriam significationem restringimus, magis verè ac propriè intelligimus, extenderemus autem si neptẽ ipsam includeremus, quæ quidem extensio diuersa militante ratione non procedit. Vt denique tutius sit asserere Bartoli decisionem in d. l. fin. submoueri posse, quòd in diuersis terminis loquatur, de includenda enim filia instituta in certa quantitate cum filijs institutis vniuersaliter agebatur, substitutione concepta per illa verba, Si quis eorum sine filijs decesserit, eius portio ad superuiuentes deueniat, nam dicta verba Si quis eorum, ad illos tantum refertur quos in vniuersali institutione testator prædilexerat, vt iure præsumatur in fideicommisso pariter dilexisse: hic autem in vniuersali institutione filias non prædilexit, imò eas tam ab vniuersali institutione, quàm à fideicommisso penitus exclusit.

Tertium fundamentum deducitur ex doctrina Bart. Baldi, & Castrensis post Richardum Malumbri, in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de
24 liber. & posthum. de testatore † qui filium instituit, & si decesserit sine liberis Titium substituit & eius hæredes: decessit Titius extraneis relictis hæredibus, deinde filius testatoris sine liberis extremum diem clausit, institutis etiam extraneis hæredibus, decidunt ibi, hæredes Titij ex substitutione non admitti, ne videatur extraneis hæredibus filij primo loco institutis, extraneos hæredes ipsius substituti prætulisse, quod verisimile non est, arg. l. Publius, §. fi. hoc tit. de condit. & dem. & cum prædictis sentiunt, Bald. in c. 1. col. 1. vers. Et hoc facit ad quæstionem, tit. de nat. success. feud. Raph. Cuman. in l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebell. Raph. Fulgos. in d. l. generaliter, in princ. C. de instit. & subst. & in l. cum acutissimi, C. de fideicom. Paul. de Castr. cons. 45. Videtur dicẽdum, quòd dicti hæredes, col. 1. in princ. lib. 2. vbi allegat Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de testam. super rubr. ante fin. & Bart. in l. si is qui ducenta, §. vtrum, col. pen. ff. de reb. dub. Alex. cons. 93. Aliàs consultus, colum. 2. num. 7. lib. 3. Curt. sen. cons. 44. Statuto, num. 5. vers. Quartò confirmatur, vbi de communi opin. testatur, Socin. iun. cons. 158. Abundè & multum subtiliter, num. 14. lib. 2. Carolus Ruin. cons. 178. Subtiliter, & abunde, colum. 3. num. 8. vers. Sic non interpretandum, lib. 2. & cons. 148. Videtur prima facie, col. 2. num. 4. eodem vol. Io. Crot. cons. 1. Dudum Titius, nu. 25. vers. Quod confirmatur, cons. 17. Testator, num. 6. vers. Prædicta etiam, & cons. 104. Testator post multa legata, num. 26. vers. Et pro ista consideratione, similis ergo absurditatis ratio isto casu militaret, quòd maiorem affectionem ad filias fœminas filiorum, quàm ad proprias filias testator habuerit, contra d. l. si viua matre, ne igitur absurdum inuerisimileque hoc sequatur, verbum, filijs, in conditione appositum, ad masculos restringi debet, sicut in prædicto casu

Barto-

Bartoli verbum, hæredes, ad extraneos institutos à filio coarctatur, arguendo de similibus ad similia, l. non possunt, ff. de legib.

Sed vt Alexander in d. §. etiam si parente, in quit, passus nō est sine dubio, & Ang. ibi ac Io. de Imol. simpliciter cum eo pertransiens, contrarium tenuere, quia testator magis abunde hæredibus Titij vocando eos sub ista appellatione hæredum, quàm hæredibus filij dum dixit, Sine liberis prouidit: quod ex l. sciendum, iunct. l. liberorum, de verb. signif. deducitur: & quāuis clarum sit simile istud ad terminos nostræ quęstionis aptari non posse, vt Curt. sen. d. cons. 44. Statuto, num. 28. aduertit, cum euidēs sit filiarum exclusio, aperta etiam substitutio, si sine filijs decesserit conditionem continens, apertior & dilucidior adhuc sit resolutio, susceptis scilicet tam maribus quàm fœminis eādem substitutionis conditionem euanescere, d. l. cū acutissimi, & d. l. generaliter, §. cum autem, testator etiam scire iura præsumatur, l. leges sacratissimæ, C. de legib. l. regula, in princ. ff. de iur. & fact. ignor. adeo quòd cum in verbis substitutionis nulla ambiguitas sit, quæstio voluntatis nō debeat admitti, l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. nec à verborum significatione aliter recedēdum sit; Et quamuis alibi super ista Bartoli conclusione, quæ communiter approbatur vt vterq. Raphael scribit latissimè disseruerim, nunc tamen duo tantum ad illam confutādam non omiserim. Primum, quòd quandiu ex testamento successioni locus datur, ab intestato cessat successio, l. quandiu, ff. de acq. hæredit. cū simil. sed si extranei hæredes à filio instituti admitterentur in absurdum incideremus, quòd omissa ex testamento successione aliam assumeremus cum neque ex institutione, neque ex substitutione veniant, meritò Titij hæredes extranei præferentur, qui expresse vocantur. Secundum, nam sequeretur sub illa liberorum voce extraneus includi, quod est falsum d. l. liberorum, & l. Iurisconsultus, §. parentes, ff. de gradibus, sicut itaque institutum substituto pr ętulit, ita etiam eius liberos posteritatemque, non autem extraneos hæredes prætulisse censetur: qui nimò è contra sicut extraneum substitutum hæredibus filij instituti extraneis prætulit, sic quoque hęredes eiusdem substituti extraneos quos expressa substitutione testator nominauit, extraneorum dato concursu, præsumendum est;

25 Non obstat † d. l. Publius, §. Titia, Marcellus enim Iurisconf. ibi solum dicit, substitutum in plus vocari non debere quàm institutum, quòd autem æqualiter diligi non videatur, hoc non exprimit ille textus: vnde cum hæredes substituti expressam (vt dicebam) testantis voluntatē habeant, constat ipsos instituti hæredibus præferri, sicut asserimus, quòd is qui voluntatem testatoris in specie retinet, illam in genere habenti, etiam si gradu sit posterior præfertur, l. cum ita legatur, §. fin. ff. de leg. 2. Quod autem Franciscus Aretin. ad hunc textum in d. l. Gallus, §. etiam si parente, col. pen. versic. Non obstat, subtiliter tradidit, posteriorem in gradu, ibi, nominatim vocatum esse, nō mirum si vocatis in genere præferatur, recipiendum non est, dictio enim illa Specialiter, ad voluntatis extensionem refertur circa vlteriores nō nominatim sed genericè vlteriorum verbo per defunctum admissos. Sed ad fundamentum decisionis Bartoli redeūdo, scilicet ad d. l. Publius, §. Titia codicillis, crederem non id probare, ad quod allegari solet, nam quod amplius ad substitutos nō perueniat, quàm ad puerū peruenire, vel à Septitia, vel ab hæredibus potuisset, non in rationem voluntatis Titiæ testantis, ibi assumēdum est, vt hinc semper prædilectionē instituti eiusque hæredum arguamus, sed magis ad facti cōtingētiam illam & narrationem: ratio enim est, quod si puer viueret non prius Septitiæ hæredes quàm Septitia possent conueniri: cumque voluntatis mutatio non præsumatur, commodum proinde illud medij temporis fideicōmissi in diem iure ad grauati hæredes transmittitur, vt concludenter ex medulla textus allegata propositio nequaquam eliciatur. Quicquid tamen sit, & Angelus ac Ioan. de Imola dixerint, iudicando & consulendo non esset ab opinione prędicta Bartoli in d. §. etiam si parente, & aliorum pręcitatorum Doctorum recedendum, tanquā magis communi, vt attestatur Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. vol. lib. 1. interpret. 2. dub. 2. sol. 5. num. 21. vers. Septimò magis sunt dilecti, fol. 63. allegans Ang. Aret. in tract. de testam. in glos. 79. num. 11.

26 Quartum, nam testator fœminas ab vniuersali successione excludendo, videtur † voluisse bona in eius agnatione, descendentiumque familia remanere, cum secundum statuta Italię masculi in successione intestati fœminas excludant, censetur ergo testator ad hunc vsum respexisse, ex quo subiecta materia intellectū istū pati potest, l. 1. §. pen. ibi, Vt ordinum dignitas, familiarumque salua sit, ff. de vētr. inspic. Cyn. in l. 1. C. de adult. vbi dixit, agnationem per sexum masculinum conseruari, Io. And. in addit. ad Specul. in rubr. de success. ab intest. & sic cū

27 dispositione dictorum Italicorum † statutorum eius voluntatem conformare voluisse, iux. not. per Bat. Alex. Socin. & alios in l. hęredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. Hieronym. Alban. cons. 23. Dom. Antonia, num. 2. & cons. 41. Ad eruēdam, num. 6.

Rectè autē considerando, argumentatio hęc ex statuto filias excludente ad coniecturandam in ista quęstione testantis voluntatem concludens

dens non videtur, sæpè enim facit filius conditionem deficere licet ab vniuersali successione excludatur, vt in filio naturali pspicimus, huic-
28 que statuto † ita responderunt, Socinus senior, & Corneus relati per Socinum iun. conf. 168. Præsentis consultationis resolutio, nu. 24. lib. 2. Vlterius Bartoli, & aliorum doctrina in d. l. hæ-
29 redes mei, §. cum ita, procedit † ac declaratur respectu ipsius testantis, non autem grauati, scilicet quòd testator respectu suę successionis pręsumatur voluisse personas illas debere admitti, quæ ab intestato ex statuti forma vocarentur, sed quia bona primi testatoris esse desierunt tã quam vnita, immixta, ac cõfusa cum bonis filij per aditionem, l. sed & si plures, §. filio, ff. de vulgar. & pupill. meritò cessat mentis conformitas cum statuto respectu primi testatoris, grauati enim persona inspicitur.

30 Et si diceretur, per fideicommissum † succedi testatori, licet hæreditas de manu hæredis capiatur, l. cohæredi, §. cum filiæ, d. tit. de vulg. & pupill. l. vnum ex familia, §. 1. de leg. 2. & hæres hæredis dicitur testatoris hæres, l. fin. C. de hæredib. instit. & facit text. in l. fin. ff. ad Trebell. adeo vt proximitas in fideicommissis non grauati, sed primi testatoris attendenda sit, Io. Petrut. de Monte Sperel. in l. cum acutissimi, C. de fideicom. Io. Baptista Caccialup. de S. Seuer. in l. generaliter, §. cum autem, q. 25. C. de instit. & substit. Alex. conf. 30. Viso testamento, Albertini, col. 1. num. 40. lib. 2. Soc. sen. sibi parum cõstans, conf. 6. In præsenti consultatione, nu. 21. vers. Cum per fideicommissum, lib. 3. conf. 33. Viso testamento, col. 2. num. 7. vers. Et tenendo istam partem, lib. 4. Dec. conf. 546. Consului, col. 3. vers. Sed ex his, Gualdens. in tract. de art. test. tit. de substit. caut. 21. num. 3. vbi magis cõmunem opinionem esse dicit, Socin. iun. consil. 168. Præsentis consultationis resolutio, nu. 71. vers. Attento maximè, lib. 2. Hieronym. Gabr. conf. 86. Vt vera resolutio, num. 11. & conf. 107. Dominicus, num. 2. vtrobique de dicta magis communi opin. attestans, Iacob. Menoch. conf. 124. Tametsi, num. 3. ac etiam ante & infra, vbi omnibus rationibus, & authoritatibus per Socinum iun. alio in loco adfauorẽ sui patrui adductis, respondet, lib. 2. & conf. 359. Respondẽdum est, num. 4. lib. 4. veriorem crebrioremque opinionem esse asserens, Didac. Couarr. Toletan. practic. qq. cap. 38. fol. 266. col. 4. vers. Ego vero, Aym. Crauet. conf. 43. Nobilis Antonius, num. 1. Hieronym. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 114. vers. Quod enim, ff. ad Trebell. Portius, conf. 55. Ex hoc sanè perplexo thematè, num. 85. vers. Quoniam aperto marte, libro 1. quam quidem sententiam aliàs pluribus comprobaui in conf. pro Riuerijs incip. Dubia super testamento, num. 102. vers. Sextò & vlti-
31 mò. Præsertim cum de testantis voluntate † interpretanda agitur, secundum Bart. in l. peto, §. fratre, num. 1. vers. Sed quæro, de leg. 2. & infra latius dicam. Prætermissa nunc validitate alterius opinionis asserentium proximitatem grauati attendi, quæ multos ac maximos habet fautores, & inter cæteros Andream de Isernia, vt aliorum nomina prætermittam, cum non intendam ab opinione Ioannis Petrutij, & Caccialupi recedere, Dixerim hoc negocium adeo intricatum esse, vt non immeritò aliqui autumauerint ex coniecturis eliciendum esse, qualis fuerit mens disponentis, vt tradunt, Socin. sen. Carolus Ruinus, Hieronymus Gabrielius, & Franciscus Mantic. in locis per me adductis in prælegato consilio num. 114. Respondeo, huiusmodi statuta extendi non debere, & propterea præsumptam conformitatem extendendam non esse: sunt nanque irrationabilia, videnturque abu-
32 siuam † quandam æquitatem continere, vt consequenter ad personas expressas restringenda sint, Bald. in l. si defunctus, num. 8. vers. Quæro ergo, C. de suis & legitim. ac in l. quicunque, numero 11. vers. Attende hic, aliquo statuto caue tur, C. de seru. fugitiu. cum adductis per Curtium seniorem d. conf. 44. num. 30. versic. Tale enim statutum. Ab hac que coniectura conformitatis
33 cum † statuto faciliter recedi, vt per Corn. Aymonem Crauett. & Socin. iun. relatos per Hieronym. Zanch. idem affirmãtem in d. §. cum ita, num. 158. vers. Limitatur quarto. Vltimò, nam si præsumptio ex iure communi desumpta per text. in d. l. si viua matre, cõtrouertitur, cui multipliciter respondetur, non ergo pręsumptio ex statuto fortior & efficacior censeri debet, cum
34 potentius sit ius commune † quàm speciale, l. eius militis, §. militia missus, ff. de milit. testam. Ias. in l. admonendi, col. 5. circa med. num. 10. ff. de iur. iur.

Quintum fundamentum sumitur ex doctrina Raphaelis Fulgosij, Alexandri num. 6. & D. Antonij de Alexandro de Neapoli in l. venia, C. de in ius voc. vbi concludunt, statuta filias
35 excludentia † multo magis neptes & nepotes non solum ex filia excludere, sed etiam neptes per lineam masculinam prouenientes; mouetur Fulgos. ex d. l. si viua matre. Sed ad confirmationem Alexander dicebat, quòd aut neptis vult ex sua persona succedere, & non potest: quia neptis, filius enim in primo, ipsa verò in secundo gradu reperitur, & sic tãquam remotior excluditur, l. 2. §. 1. cum simil. ff. de suis & legitim. aut vult ex patris persona ad successionem admitti, nec posse videtur, cum in ea qualitas masculini sexus non adsit, quæ patri inerat, ergo nequit patris personam in terminis dicti statuti repręsentare, l. fin. C. de natural. lib. quo argumento aliàs Bar. in l. liberorum, col. 6. nu. 13. vers.

vers. Pone retento,& vers.seq. de verbor. sign.
vtebatur.

Sed responderi potest, Baldum in d.l.venia,
contra opinionem Fulgosij, Alexandri,& Anto
nij de Alexandro, sensisse, circa fin.num.5.ver-
sic. Vnde si statutum, ac etiam ita consuluisse, vt
ibidem dicit, quem sequitur Castrens.in vlt. co
lum.vers. Ex parte verò filiæ, & Petr.de Anch.
in rep.c.canonum statuta, vers. His igitur quin
que membris, circa med. repetitionis, extra de
constit.ad quod facit text.in d.l. liberorum, &
in l.Lucius Titius, la a.ff.de hæredib.instit.quā
ta autem Baldi, & cum eo transeuntium autori
tas sit, etiam si autoritati contrarium asserentiū
comparetur, omnibus in aperto est, vt alia exa-
geratione non indigeat: repręsentat enim nep-
tis ista suum patrem, qui ad successionem voca
batur, §.cum filius, Instit.de hęredit.quæ ab in-
test.defer.neptis autem ex filia personam repręs
sentans, quæ excludebatur meritò non succe-
dit, quia non plus nepti, quàm filiæ concedi de
bet, & ratio statuti id non patitur, d.l.si viua ma
tre, vers. Nam licet, quam igitur charitatem te-
stator ad filium habuit, eandem continuatam
ad neptem habere præsumitur, vt dixit Bald.in
d.l.cum acutissimi, col. 1.versic. Quæro si pater,
C. de fideicom. verisimilisque mens testatoris
36 est, vt portio† quam vni filio reliquit, post eius
mortem ad eius liberos tam masculos quàm fę
minas deuoluatur, non autem ad alios testato-
ris filios, & præmortui fratres: magis enim ne-
potes neptesque in portione eorum patri reli-
cta diligit quàm proprium filium, cui suam por
tionem reliquit, cum votum sit parentum, vt
quod vni ex liberis tribuit ad illius descenden-
tes transeat, l. 1.C. de his qui ante apert. tabul.
& deduxit latius Corn.cons.130. Quamquam,
col.3.prope fin.vers. Nec refragatur, lib.3.ergo
idem fortius vbi extraneus reperiretur substi-
tutus, concludendum est.

Et si cum Socino iuniore d. cons.168. num.
48.lib.2.diceretur istud intelligi, quando in po
steritate concurrit illud propter quod charitas
ad filium habita fuit, scilicet masculinitatis qua
litas, quæ in proposito recedit, & propterea ob
contrariam testatoris mentem (dicebat Gerar-
dus Mazzolus.) repręsentatio siue subintratio
locum habere non potest: Quinimò dictus §.
cum filius, iuxta nonnullorum opinionem, in
fideicommissis non procedit, licet Gerardus pe
dem non figat, cons.5.Francisca Arceuisia, nu-
mero 91.

Respondeo, fauorem istum qualitatis mascu
37 lorum respectiuum † esse non absolutum, vt in
terminis statuti ad propositum istud dicit Bal.
in l.illam, col.2.ante num.4.C.de collat.vnde si
defertur masculis successio in præiudicium fœ
minarum, non deferretur substituto in præiudi
cium aliorum maximè ex masculis descenden-
tium, secundum eundem Baldum ibi, cum non
sit infecta radix, & res ad illum casum deuene-
rit, à quo incipere non poterat ex pręsumpta te
stantis mente, arg.gloss.in l. tale pactum, §.fin.
ff.de pact.

Non obstat Mazzoli comminatio de subin-
tratione, quamuis enim aliqui dixerint in fidei-
commissis filium non intrare in locum patris,
38 contrarium tamen† verius est, iuxta gloss.in d.
l.cum ita, §.in fideicommisso, de leg. 2. vbi An-
gelus de Periglis, Io.de Imola, & Iacobus Pu-
teus qui hanc opinionem à cōtrarietatibus Bal
di defendunt, ipsamque sequuntur Alex.cons.
88. Qui concurrere debeant, post princ.lib. 1.
dicens, Doctores in d. §. in fideicommisso ma-
gis communiter glossæ opinionem, ibi, probas-
se, & cons. 137. Præclarè, eod. vol.cons.26. Vi-
deretur fortasse, num. 13.vers. Præterea glossa,
vbi de magis communi, lib.3.Ias.cons.215. Ex
Valentia ciuitate, col.4.vers.Sed præmissis, lib.
2.cons.159.In præsenti consultatione, col.pen.
vers.Tertiò pro ista parte, lib.4. Dec.cons. 79.
Et pro tenui, col. 1.& infra cōs.217.In casu pro
posito, num.2. Soc.sen.in l.si cognatis, col.fin.
ff.de reb.dub.& cons.51. Visa facti narratione,
num. 19.vers.Præmissis tamen, lib.4.dicēs glos
sæ opinionem veriorem esse, Ludouic. Gozad.
cons.4.Prout potuit, num.16.& 33. Corn. in l.
fin.propè fin.num.5.C.de verb.sign. & consil.
181.Videtur prima facie, col.4.vers.licet requi
situs, lib.2.Aym.Crauet.cons.67. Vltra per me
scripta, num.5.Paris.cons.3. Videtur prima fa-
cie dicendum, num.41.lib.1.cons.76.Fatentur,
num.6.lib.2.Carol.Ruin.de cōmuni attestans,
cons.12.Circa casum, num.14.cons.13.Pręsup
ponitur, num.13.in fin.lib.1. cons.162.Primò
quæritur, col.1.num. 3. dicens glossæ opinionē
magis communiter approbatam esse, eod.vol.
cons.78.Primum dubium, in fin.num.11.vers.
Nec ad propositum, cons.168. Proponitur, nu.
11.& 171.Casus iste, num.8.lib.2.Soc.iun.con-
sil.116.Viso puncto, num.8.& 9. glossæ senten-
tiam magis communem esse scribēs, cons.126.
Maxima profectò, num.35.lib.1.Gualdens.in
tract.de art.testandi, tit.5.cautel. 27.ab istaque
opinione, plurium testimonio, crebriore calcu-
lo recepta, discedendum non fore dicit Io. Ce-
phal.cons.16.Visis omnibus, vbi alios allegat,
ante num.31.lib.1.Rol.de Vall.cons.68.Perspe
ctis diligenter omnibus, num.22.33.& 46.ve-
riorem, crebrioremque esse affirmans, lib.1.con
sil.38.In præsenti consultatione, num.33.vers.
Verum quia multi, lib.4.Iacob. Menoch. cons.
124.Tametsi, num.81.de veriori, & magis rece
pta sententia fidem faciens, lib.2.cum alijs quę
adduxi in d.cons.pro Riuerijs incip. Dubia su-
per testamento, num.84. quibus addo Ludou.
Molin.

Molin.in tract.de primogen.Hispan.lib.3.cap. 7.num.20.Cumque Baldus in d.§.in fideicom misso,eiusque sequaces qui complures fuerũt, contra glossam ibi senserint,filios inquam in di spositione tantum legali in locum patris subin-
39 trare, Tertia distinguentium opinio † superuenit, quæ communis est, quòd aut loquimur de succedendo ascendenti, vel patruo, & glossę prę dictæ opinio vera sit,aut loquimur cum de successione transuersalium remotiorum agitur, vt patrui magni,patruelium,ac similium, in quorum successione filius ab intestato locum patris non intraret,& procedat Baldi, cum eoque sententium opinio,ita distinxere, Io. Fabri Iurisconsi.illustris nominis, in d. §. cum filius, ante num.2. Dec.d.cons. 217. col. 2. in princ.declarans per eum dicta cons. 1. Socin.sen.cons. 252. Visis instrumentis,num.11.versic.Præsuppono etiam,lib.2.Gozadin.d.cons.4.num.22.& consil.59. Prima facie dicendum,num.5.Cur.iun. cons.128. Præsupponitur,num.11.& in l. 2.nu. 8.9.10.& 11.C.de success.edict.vbi inquit,distinctionem banc plurimum coloris, & fundamenti habere, Paris.cons. 38. In bac consultatione, num.15.lib.2.cons. 42. Ad resolutionem dubitationis,num.25.lib.3. Socin.iun.d. cons. 116. num.9.& cons.126. Maxima profectò,num.11. lib.1.Anton.Rub.cons.82. Viso eleganti consilio,col.fi.vers. Et illud non negat Decius,Gualdens.de art.testandi d.tit. 5.cautel. 27. num. 1. vers. Sed contratiam opinionem, Rol.de Vall. d.cons.68. Perspectis diligenter, num. 23.lib.1. Io.Cephal.d.cons.16. Visis omnibus, num.32. vers. Secundò moueor,lib.1. Didac.Toletan.in dictis practicis qq.cap.38.fol.267.col.2. versi. Sed hæc ratio, Aym.Crauett.d. cons. 67.nu. 5. Francisc.Marzar.in epit.de fideicom.in 2. par. q.18. Andr.Tiraquell.in tract.primogen.q.40. num.191.vers.Sed & illud,& infr.fol.304.Marzarius etiam in præcitato loco, allegat Benintend.decis.88.num.3.vers. Eadem opinio,testaturque secundum bãc resolutionem consuluisse Basciani in causa de Compostellis,fuisseque iudicatum per subtilissimum Iuriscons. Hieronym.Torniell.Paduæ tunc legentem,& ita fuisse aliàs decisum per Rotam Florentinam, vt habetur in motiuis,lib.12.num.247.& lib.10.nu. 47.Hieronym.Zanch.in d.§.cum ita, nu.848. vers. Non omitto etiam, Franciscus Mantic.in tract.de coniect.vltim.vol.lib.8.tit.9.nu.3.versic. Verum planè, rationabilem distinctionem esse affirmans,cum multis alijs quos in d. cons. pro Riuerijs allegaui,num.89.vers.Sed his opinionibus inuicem pugnantibus.quibus addendus est Iacob.Menoch.in tract.de præsump.in 2.part.lib. 4. præsumpt.95.num.14. & 16. vbi notabiliter hanc conclus. extendit, numero 17. & 18.

Denique ad Raphaelis Fulgosij doctrinam, & aliorum cum eo concordantium redeundo, super statuto filias fœminas excludente, vt nepotes etiam ac neptes ex ipsis filiabus descendentes exclusi reiectæque intelligantur,nõ omiserim,cum ijs pertransire Baldum in l.maximũ vitium,num.2.vsque ad 3. C. de liber.præteritis, & post Richardum Malumbri, Cynum, & Bart.in l.quod verò,ff. de legib. eundem Bald. ibi,in 1.q.atque alios relatos per Parisium consil.94. Viso instrumento,col.fin.num.34.lib.3. & Laurent. Siluanum cons.1. Quoniam in præsenti themate,num.65.

Sextum, nam vbi ratio in aliqua dispositio-
40 ne exprimitur, tunc ad terminos † rationis expressæ dispositio ampliatur, & restringitur,l.cũ pater,§.dulcissimis,ff.de leg.2.& vbi vnica tantum ratio reddi potest,expressa censetur, vt ex ea etiam dispositio amplietur, ac restringatur, text.cum gloss.vbi Bald.notat,in l.quamuis,C. de fideicom.in l.quoties,eod.tit.cum similibus sed cum isto casu alia ratio quàm conseruandi bona in agnatione excogitari non possit, fauore masculorum per quos familiarum dignitas conseruatur,d.l.1.§.pen.ff. de ventr. inspic.mediantibus diuitijs,§.sancimus,auth.de testib.& propterea filias fœminas ab vniuersali successione testator exclusit. Dicendum est ergo eandem rationem pro expressa habendam esse, dispositionemque ampliare debere,vt magis neptes,vel pronepotes ex filio excludere voluerit,in quib.qualitas masculina non adest,& per quas agnatio non conseruatur,diuitiæque minuũtur ac destruuntur.

Hoc etiam fundamẽtum demolitur,& ex eo conuellitur,nam pater filias in dotibus filios verò vniuersaliter hæredes instituendo,voluit expressè filias ipsas excludere, masculosque vti prædilectos vocando noluit illos fideicommissi onere prægrauare, nec substitutum vocare nisi in casu simpliciter quo sine filijs decederent, & sic nepte existente voluit fideicommissum expirare,eandem enim pietatem (vt dicebam) ad neptem siue proneptem habuisse intelligitur,quam erga filium ostẽdit, cum in ea sanguinis continuatio consideretur, proinde im-
41 mediate dicitur,quicquid † per rerum naturam continuatur,estque vnũ & idem, vt inquit Bal. in l.1.post nu.3.vers. Vnde immediatè dicitur, C.de fideicom.allegans d.l.cum acutissimi,quẽ refert Curt.sen.d.cons.44. col.fin. vers. Ad nonum, Cõgruitque celebris doctrina ipsiusmet Baldi in eadem l.cum acutissimi,nu.5.vbi quærit,si pater vnum ex filijs alteri filio post mortem substituerit,virum d.l.cum acutissimi,locũ habeat? & videretur quòd non, cum in ordine charitatis filius præcedat, contrarium tamẽ ibi concludit, quòd imò filij filius patruum suum exclu-

excludit, quam enim charitatem testator ad filium habuit, eandem continuatam habuit ad nepotem ex eo descendentem, & idem (ait) in nepte, quod est notandum, hactenus Baldus, quem sequitur Paul. de Castro in l. filiusfamilias, §. cum quis, in lectura Bononiẽsi, ff. de leg. 1. Nisi dicatur, istud non procedere, vbi ex coniecturis probaretur, quòd de masculis senserit, vt in casu proposito, & sic fœminæ non faciunt
42 deficere † conditionem, si decesserit sine filijs masculis, secundum Barbatiam in sæpius allegata, l. cum acutissimi, & Soc. hic aduertit, col. 53. vers. Quartodecimo dicebatur.

Altera igitur est opinio, quòd imò neptis ista substituto præferatur, pro qua Collegium Auenionense consuluit, ac etiam Doctores Bononienses, & Perusini non autem collegialiter de iure responderunt, vt Castrensis, Socinus senior, Decius, Curt. sen. ac cæteri referunt: Vdalricus Zasius Iurisconsultus grauissimus Friburgensis pro nepte textus esse apertos testatur, ipsamque textuum nube septam esse, quam nouissimè latissimeque defendit Franciscus Veggius consil. 65. Viso & diligenter considerato, per totum.

Vrgẽtiores ego rationes, durioresque leges ad neptis fauorem nunc attingam: Et primò inducitur text. in hac l. cum auus, qui difficultatẽ istam videtur apertissimè dissoluere, vbi in simplici substitutione, conditio si sine filijs decesserit, tacitè subintelligitur, ex hocque nepos testatoris filium excludit, proceditque etiam si relictis filiabus grauatus expiret, d. l. cum acutissimi, C. de fideicom. sique in tacita verum est, ergo & in expressa substitutione, l. cũ quid, si cert. pet. quæ secundum iuris communis interpretationem intelligetur, arg. l. 2. ff. de administr. rer. ad ciuit. pertin. & l. si debitor, §. fi. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. coniectura autem allegata, incerta videtur, nec à iure approbata, ideo cedere debet, iuxta illud (inquit Socin.) tene certum, & dimitte incertum.

Huic textui responderi Primò potest, in eo non dici filias dotatas fuisse, exclusasq. ab vniuersali successione, ex quo posset colligi testatorem agnatis cõsuluisse, vt scribit Paul. de Cast. consil. 409. Casus iste frequenter contingit, in nou. lib. 2. traditque Dec. cons. 370. Viso testamento, col. 2. vers. Non obstant isto casu, & cõsil. 15. Et pro tenui, col. fin. dicens inductionem non procedere, testantis dispositione inspecta, qui inter masculos & fœminas in succedendo differentiam constituit, cum præcitatisque consentiunt, Curt. sen. d. cons. 44. ante num. 8. Socin. iun. d. cons. 168. num. 55. vers. Dum autem secundo, lib. 2. & Gerard. Mazzol. d. consilio 5. num. 88.

Secundò cessant leges prædictæ, cum inspecto iure communi procedant, secundum quod in successione nõ est melior agnatorum masculorum conditio, quàm fœminarum, l. maximũ vitium, C. de liber. præteritis: hodie verò secundum mores Italiæ secus videtur, testator namque præsumitur mores ipsos excludendi fœminas sequutus, vt dicit in citato consilio Castrensis, quem Curt. sen. referebat.

Tertiò, huius legis dispositio procedit, pieta
43 tis cõiectura, illa ergo cessante † dispositio quoque recedit, l. adigere, §. quamuis, de iur. patro. sed quando proprias filias propter masculos testator exclusit, pietatis cessauit cõiectura quoad ipsas fœminas, ideo isto casu textus noster sibi locum vendicare nequit; Nec Baldi inductio in d. l. cum acutissimi, obstat, quæ vbi eadẽ est ratio militat, aliàs secus, cum filium in portione ei data prædilexerit tanquam masculum, quod patet, nam filiam exclusit, illũ itaque non vti filium, sed vti masculum dilexit: ex eadem igitur ratione procedit Baldi argumentatio, q̃ posteritatem filij pariter dilexerit, masculinam tamen, in fœminis autem cessante ratione cessat dispositio, vt asseruit Ludouic. Gozad. cõs. 89. In hac causa Tridentina, col. fin. versic. Nec obstat ratio Baldi, ante num. 14.

Quod verò de incertitudine coniecturæ dicebatur minimè subsistit, nam si hoc verum esset sequeretur, quòd à præsumptione iuris, vel coniectura, nisi per aliam coniecturã à lege approbatam non recederetur, quia omnis alia in-
44 certa diceretur, sed hoc est falsum † ex not. in l. Quintus Mutius, ff. de donat. inter virum & vx. iunctis ijs quę habentur in l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis, & patet etiam in l. licet Imperator, ff. de leg. 1. in l. si seruus plurium, eod. tit. & in l. cũ proponebatur, ff. de leg. 2. & pro hoc stat etiam determinatio Bald. post Richardum Malumbri Cremonensem, in l. Gallus, §. nunc de lege, ff. de liber. & posthum. quod ab interpretatione verbi, hæredibus, quæ de iure clara, certaque est, l. sciendum, ff. de verbor. sign. propter coniecturam incertam, & nõ aliter expressam, aut specificatam à iure recedamus, ne absurdum sequatur, si inquam extranei comprehenderentur, vt ad filios restringatur; & quod habetur in l. Lucius, §. quæsitum, cum ibi notatis, ff. de leg. 3. vbi masculinum concipit fœmininum, nisi aliud testatorem sensisse probetur, ergo & antecedens. Et si adhuc diceretur, charitatem in descendentes consideratam attingẽdo ex mente Baldi in d. l. cum acutissimi, ad neptis fauorem, quòd testantis affectio sit consideranda quatenus masculis prodest, & nocet fœminis, vt pote respectu filiarum testatoris, quarum exclusio solas ipsas filias lædebat, masculis verò proderat, hoc autem nõ potest sibi locum vendicare quo ad masculorum filias, quæ si exclude-

cluderentur, patres sui masculi offenderentur, cum ipsorum soboles propter substitutum minus dilectum priuaretur, arg. l. fin. in princ. C. de cur. furiosi, l. scripto, in fin. ff. vnd. liberi, cum similibus.

Respódeo, quòd si testator filiabus proprijs obsuit, non quia filiabus, sed quia fœminis, & non propter filios, quia filios, sed quia masculos, multo magis obsuisse neptibus censetur, non quia neptibus, sed quia fęminis: hæcque læsio filios non afficit (licet Ioan. Cephalus optimus Iurisconsultus contrarium scripserit) cum illos non absolutè, & simpliciter prætulerit, sed ad familiæ, agnationisque conseruationem respexerit, ac legem suæ successioni imposuerit, ex qua non dicitur aliquem læsisse: nec filius conqueri debet, cum lex ista testantis principaliter masculorum, eiusdemque met filij fauorem concernat: si verò in consequentiam ac secundario læsio quædam respectu patris istius neptis contingat, non aliter considerandá erit, cum & filium patris testantis prudens hoc propositum, ac vndique rationabile approbaturũ fuisse credẽdum sit: vnde cum proprijs filiabus pium locum substitutum extinctis masculis prętulerit, & neptibus etiam pręferre voluisse liquido videtur.

Secundò, nam conditio morienti imposita si
45 sine filijs decesserit, deficit, si cum vno † descendente moriatur, l. prima, C. de condit. insert. l. cum vxori, C. quand. dies leg. ced. l. non est sine liberis, ff. de verborum signif. etiam si fœmina sit, appellatione enim filiorum fœminæ continentur, l. si ita scriptum sit filiabus, ff. de leg. secundo, l. si quis ita dederit filijs, ff. de stat. homi num, l. prima, l. iusta, & l. quisquis, d. tit. de verborum signif. Ioan. And. in cap. Raynaldus, vbi Antonius de Butr. & cæteri, extra de testam. Ludouicus Roman. consilio 148. Visis themate, ac supra consultis, Alexand. consilio 55. Ponderatis, columna fin. numero nono, versic. Prætere a illa verba, lib. 3. Soc. sen. conf. 55. Visis consilijs, lib. 3. cum adductis per Socin. iun. d. cons. 168. Præsentis consultationis resolutio, nu. 13. lib. 2. & per Io. Cephal. cõs. 45. Magnificus Do minus, num. 9. vers. Secundo pro hac sententia, & cons. 46. Adhuc videtur, col. 4. num. 14. vers.
46 Primo quia, lib. 1. Etiam si cum nepte † ex filia decessisset, d. l. 1. C. de condit. insert. l. iubemus, §. fin autem, C. ad Trebell. d. l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Alex. cons. 109. Viso thema-
47 te, in princ. vers. Nam constat, lib. 1. Etiam † si sine filijs ex se natis, vel sine filijs proprij corporis dictum esset, nõ solum enim filia, sed nepos quoque ex filia substitutum excludit conditionemque deficere facit, Bar. in d. l. liberorum, co lum. pen. Bal. in d. l. 1. per illũ text. & in procem. feud. col. 9. allegat not. per Cyn. in l. 1. in 1. q. C. de pactis.

Nec obstat (inquit Soc. iunior) si diceretur, prędicta iura locum habere, cum in conditione, si sine liberis dictum esset, quo casu fœminæ et ex propria significatione veniunt, in illa nãque eloquutione fœmininum genus non reperitur, secus in verbo filiorum: Nam verba illa sine fi-
48 lijs, illis sine liberis † æquipollent, & ita videntur per Iuriscõsultum declarari in l. Lucius Titius, la 2. ff. de hæredib. instit. nec dubium est, liberorum appellatione filias etiam contineri, vt ita arguendo firmat Bald. conf. 13. Punctus talis est, lib. 3. & Corn. conf. 230. Quamquam in hac consultatione, col. 4. num. 7. lib. 3. Vlterius responderi potest, quòd imò filiorum verbo, filiæ comprehenduntur: licet masculinum genus enũciet, hocque legali interpretatione, l. si quis ita, in princ. ff. de testam. tut. d. l. quisquis, & l. iusta, de verborum signif. quod in eo fundatur,
49 cum masculinum genus, fœmininum † contineat, l. qui duos, in fin. ff. de leg. 3. d. l. si ita scriptum in prin. de leg. 2. l. seruis legatis, circ. prin. d. tit. de leg. 3. & traditur per illum text. in d. l. 1. de verbor. signif. ac per Canonistas, in c. si quis suadente, 17. q. 4. & in c. generali, de elect. in 6. maximeque istud procedit, nam in proposito videmur in materia indifferenti versari, vt Curtius senior, & Socin. iun. deducunt, quòd enim conditio fideicommissi per existentiam filiorũ grauati deficiat, ita masculis sicut fœminis conuenit, cum solum oporteat ipsos adesse, nec po-
50 stea requiritur † an succedãt, l. filiusfamilias, §. cum quis, de leg. 1. siquidem quãdo materia indifferens est, masculinum dubio procul fœmini num concipit, Bar. in l. 1. in prin. col. fin. ff. de pe
51 cul. quod etiam in materia onerosa † quemadmodum est tutela, procedit, d. l. si quis ita, ergo fortius in fauorabilib. vt puta in vltimis voluntatibus, d. l. si ita scriptum, de leg. 2. & d. l. qui duos, de leg. 3. Io. Cephal. d. cons. 46. num. 14. vers. Potissimũ, lib. 1. Vel tertio responderi pőt,
52 illa verba sine filijs, ad iuris cõis intellectũ † referenda esse, sicut de alijs verbis ab homine prolatis dicimus, arg. l. quæro, §. inter locatorem, ff. loc. c. causam quę, de rescr. & ita per ista iura declarat Petr. de Anch. cons. 120. Pro clariori, circa fin. Andr. Alciat. in d. l. 1. vers. Velut Ancharano visum est, de verb. signif. sed attenta iuris communis intelligentia fęminæ etiam faciunt fideicommissi conditionem deficere, ergo &c.

Sed contrarium sustinendo, ex mente Scribentium rationi huic responderi potest, non aliter à propria significatione recedendum esse, quàm cum manifestum fortasse videretur, aliud testatorem sensisse, cum igitur, sine filiis, in genere masculino dictum fuerit, de masculis tantum fuisse loquutum, non autem de fęminis

existimandum est, facile enim potuisset vel filiabus dicere, quod non dixit, ergo noluit, l. vnic. §. sin autem, C. de caduc. tollen. Nec obstat, masculinum concipere fœmininum, legalique in-
53 terpretatione fœminas cótineri, nam illud† impropriè accipiendum est, ac per interpretationem, d. l. iusta, de verb. sign. diciturque interpretatio extensiua, l. pronunciatio, in prin. eod. tit. & est text. in l. cum in adoptiuis, circa fin. C. de adopt. ibi, Quæ in filio diximus, extendimus & in filia, & in d. l. cum acutissimi, istaque legalis interpretatio in mente præsumpta loquentis radicatur, qui creditur sub masculino genere fœmininum ex rationis idẽtitate includere voluisse, secundum Bart. in d. l. 1. ad fin. ff. de pecul. vnde cum materia differens sit, & in consequentiam cesset mens præsumpta disponentis, cessat etiam legalis interpretatio, proprietatique inhæremus, vt masculinum non comprehendat fœmininum, l. Lucius, §. quæsitum, de leg. 3. sed hic cum vocabuli proprietate differentiæ ratio concurrit, meritò dicta interpretatio conquiescit, exclusit nanque proprias filias quas multò magis diligebat: cum enim amor à sanguine oriatur, quanto quis sanguine proximior reperitur, tanto magis diligere præsumitur, neptes igitur à fortiori exclusisse credendum est, d. l. si viua matre.

Non repugnat, quòd verba sine filijs, exponantur, idest sine liberis, nam istud posset procedere, cum ad omnes mens testantis aptari posset, tuncque id non erit ex vi verborum, sed ex mente, cui inseruiendum est, l. 3. C. de liber. præteritis, in effectu enim verba inter se distant: in dictaque l. Lucius Titius, la a. non simpliciter si decesserit sine filijs dictum fuerat, sed si filium filiamve non habuerit, rectè igitur in fine subdit Iurisconf. Sed & eius liberos.

Minus obstat si diceretur, in oratione nega-
54 tiua† fœminam propriè filiorum appellatione contineri, vt tradit Virgilius de Siluestris, cós. 224. num. 75. inter Riminaldi senioris consilia, lib. 2. Sic etiam (inquit Cephalus) indefinitam
55 negatiuè conceptam† propriè vniuersali æquipollere, secus si affirmatiuè, Raphael Fulgosius in l. iurisgentium, §. sed si fraudandi, ff. de pact. Nam omissa nunc super hoc disputatione, verba etiam in sui propria significatione menti testatoris rationique sunt subijcienda, arg. l. cum pater, §. dulcissimis, de leg. 2. quæ quidem mẽs fuit agnationi fauere, Indefinita proinde vniuersali non æquipollet cum in omnibus sub ea
56 comprehensis† eadem non militat ratio, vt declarant, Bald. in l. omnes populi, in 3. q. 6. quæstionis princ. ff. de iustit. & iur. Francisc. Aretin. conf. 39. In facto dicitur, col. 1. in fin. Socin. sen. conf. 21. Viso themate, col. 5. lib. 3. vt sit concludendum fœminas non complecti, cũ aliter sen-
sisse testatorem constiterit, d. l. Lucius, §. quæsitum, vel ex coniecturis apparuerit, aut cum separatim de vtrisque actum fuerit, l. si ita, ff. de liber. & posthum. Andr. Alciat. in d. l. 1. vers. Fœminas complectitur, de verborum signif. Hinc
57 est, quòd in emphyteusi ecclesiastica† filiorum appellatione filiæ non continentur, Dec. consil. 171. In causa venerabilium, col. 2. versic. Præterea & secundo, hocque ob illam rationem euenit, talis enim creditur mens concedentis ac recipientis: idem si feudum filijs acquiratur, fœminæ non includentur, cum regulariter à feudis arceantur, c. 1. §. filia, de success. feudi, c. 1. §. hoc autem, qui feud. dar. poss.

Tertiò, nam cum in proposito de exclusione & priuatione agatur, non debet de filiabus ad neptes ex filio argumentatio deduci, l. si quis filio exhęredato, in prin. ff. de iniust. rupt. testam. & §. posthumorum, Instit. de exhæred. liber. exhæredatio nanque de filio facta ad nepotem nõ
58 trahitur, vt ibi, & facit illa regula† quòd in materia exclusiua, priuatiua, & punitiua, illud qđ non est expressum in iure, priuationem siue punitionem non inducit, de punitione Bald. in l. super chirographarijs, num. 3. C. si cert. pet. & est text. in l. & si quis, §. Diuus autem Marcus, ff. de relig. & sumptib. funer. de priuatione etiã vbi maior ratio versaretur, notat idem Bald. in auth. ex testamento, col. 3. sub num. 5. vers. Ista allegatio, C. de secund. nupt. per text. in §. cum igitur, ibi, Nec qualibet lex est aliquid tale dicens, auth. de non elig. secund. nub. cum adductis per Curtium sen. d. conf. 44. post num. 20. versic. Secundo quia, congruitque dictum Baldi in d. l. venia, ad fin. C. de in ius vocan. quòd statutum filiam excludens, neptem ex filio excludere non dicitur.

Argumentationem istam Ludouic. Gozadinus optima quidem respõsione, sed admodum implicita diluebat, clarius igitur respondere expedit, quòd propriè loquendo non argumentamur (vt pręsupponitur) exclusionem inquam filiæ per se neptis exclusionem operari, sed verba illa, Sine filijs, in sui propria significatione manere, ac de masculis tantum intelligi, ne aliàs neptis ista pium locum substitutum excludat quem propriæ filiæ antepofuit, & sic ne sit neptis remotior, minusque dilecta melioris conditionis ipsa filia proximiore, magisq. dilecta, nõ itaque propria significatio ad improprium sensum trahitur, vt in superioribus latè declaraui. Vel dixerim, non posse in hac quæstione de priuatione neptis agi, cum nullus habitus præsupponatur, nam præcedente filio instituto ius aliquod nepti ipsi minimè cõpetebat: nec etiã de exclusione vbi ius inclusionis non datur: & sic cum masculinum in hac differenti materia fœmininum non concipiat, ex mente testantis fa-
uore

uore masculorum pro agnatione conseruanda,
non dicitur neptis in aliquo iure esse ob non cō
ceptionem siue inclusionem, quæ si non datur,
non potest aliquod formale ens concedi.
59 Non obstat † text. in d. l. si quis filio exhære-
dato, in princ. cum exhæredatio nominatim fie
ri debeat, l. 1. & 2. ff. de liber. & posthum. & In-
stit. de exhæred. liber. in princ. à legeque tradi-
tum sit, quomodo nominatim exhæredatio fie-
ri intelligatur, §. nominatim, d. tit. exhæredatio
etiam quid personale censetur, vnde personam
non egreditur, cui causa exhæredandi cohæret,
exclusio verò neptis in proposito accidit, non
ratione subiecti simpliciter, sed certę qualitatis
in subiecto, quæ cum in nepte insit, ex quadam
vi siue causa impulsiua à filiabus testatoris pro
fluente, eundem effectum ad masculorum fauo
rem operatur, Baldus denique in dicta l. venia,
quicquid Curtius senior, d. cons. 44. asseruerit,
communiter reprobatur, vt ibi tradunt Fulgos.
Alexand. Ias. Decius, & alij, ac etiam Socinus
iun. d. cons. 168. nu. 25. lib. 2.

Quartò facit, nam testator cum in substitu-
tione simpliciter dixerit, si sine filijs decesserit,
absque masculorum adiectione, in dubio hinc
minus grauasse ipsos filios deducitur, l. si ita
scriptum, in fi. l. qui filiabus, vbi Paul. de Castr.
60 ff. de leg. 1. Sed fideicommissaria † substitutio
onus, & grauamen dicitur, l. ex tribus, C. de in-
offic. testam. l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulg.
& pupill. glos. & Doct. in l. precibus, C. de im-
pub. & al. substit. ergo vt minus institutum filiū
grauasse censeatur, fideicommissariam substitu
tionem, secundum iuris dispositionem, qua fi-
liorum appellatione filiæ continentur, inter pre
tabimur, vt restitutio siue grauamen excluda-
tur. Hinc aliqui dicunt, fideicommissum odio-
61 sum † existimari, & consequenter contra fidei-
commissum in dubio iudicandum fore, Decius
cons. 336. In casu proposito, nu. 4. in fin. & con
sil. 465. Perscrutatis, num. 14. Corn. cons. 72.
Visis scripturis, col. pen. ante num. a. vers. Facit
quia, cons. 81. Primus consultationis articulus,
col. 6. num. 13. vers. Iura autem, lib. 1. cons. 170.
licet in hac consultatione, col. 2. in fin. num. 5.
vers. Confert ad prædicta, lib. 4. Socin. sen. con-
sil. 113. colum. fin. in princ. lib. 1. Raphael Ful-
gos. cons. 85. Ex facto, in fin. num. 4. Aym. Cra-
uett. consil. 180. Quando reddidi consilium, in
fin. vers. Rursus agitur, vbi citat Rotam Roma-
nam, decis. 863. Testator instituit, circa fi. in an-
tiquis, idem Aymo in rubr. de leg. 1. num. 130.
versic. Substitutio autem obliqua, plures ibi al-
legans, Socin. iun. cons. 185. Perspectis his, nu-
mero 9. lib. 2. Laurent. Siluan. cons. 64. Refri-
catur in dubium, num. 19. versic. Et huiusmodi
præsumptio, hoc amplians etiam in reciproco
fideicommisso, & num. 25. vers. Ideo in dubio,
ac num. 28. vers. Nam respondetur, Ioan. Ce-
phal. cons. 46. Adhuc videtur, num. 15. lib. 1. Pa-
ris. cons. 41. Ioannes testator, num. 31. lib. 3. Hie
ronym. Grat. cons. 21. Eximius, num. 63. lib. 2.
post Castrensem quem citat, Iacobus Mandell.
cons. 29. Pro discussione, num. 7. & cons. 31. Dif
ficilis admodum, num. 9. Hieronymus Gabriel.
cons. 95. Laurentius de Castellanis, nu. 17. vers.
Quòd si fideicommissarius, & vltra Andream
Alciatum, qui ita sæpe consuluit, hanc opinio-
nem sequutus est etiam Ludouicus Zuntus in
cons. quod eleganter & egregiè pro vxore red-
didit & inscripsit, num. 799. hic est ille Ludoui
cus Iurisconsultus Parmensis, quem natura ad
honestatē, grauitatem, temperantiā, animi ma
gnitudinem, iustitiamque, ad omnes denique
virtutes magnum, & quidem excelsum genuit,
in quo non solum maiorum suorum, & vnius
maximè Hieronymi Zunti Doctoris Philippi
Decij testimonio præclarissimi celebritas elu-
xit, sed aliorum Iurisconsultorum Parmēsium
gloria refloruit: PARMENSIS enim Ciuitas
litterarum, armorum, ac omnium aliarum sciē-
tiarum antiqua mater, multos ac maximos illu
stres viros genuit, quorum fama ad vltimas v§-
que orbis partes euolauit: inter cæteros autem
Iurisconsultos Bernardum antiquum glossato-
rem, Albertum Galeottum, Iacobum de Are-
na, Hugolinum Fontanam, Franciscum Luca-
num, Plautium Pezonum, hisceque temporib.
Baptistam Aymum, quorū animi dotes, & vn-
dique præclara scripta gestaque adeo nota, &
illustria sunt, vt ea silētio dissimulare satius fue-
rit, quàm inepta fortasse ambitione ostentare:
pauca tamē pro compendio succinctè dixerim,
scilicet Ludouicum hunc Zuntum patriæ poste
tisque suis virtutum meritis omnium laudum
culmen proprio iure sibi vindicasse, gratiamq.
Serenissimorum DVCVM Parmæ Placentiæ-
que, quod ad ingentem felicitatem fuit integri-
tate ac iuris ciuilis scientia in qua excelluit sibi
conquisiuisse, propriū nanque Heroum Farne-
siorum semper fuit viros optimos virtutib. sciē
tijsque præstantes immensis fauoribus ac singu
laribus beneficijs prosequi, & ad maximas di-
gnitates prouehere, sic consueuisse legimus ac
vidimus Paulum III. Pont. Max. Alexan. illum
seniorē Cardin. Farnesiū, Raynut. Cardinalē
S. Angeli, Octauium Ducem inclytum, Hora-
tium pariter Castri Ducem, ALEXANDRVM
Farnesium Octauij filium, in quo verè Roma-
na virtus emicuit, qui ve exercituū Generalissi-
mus Dux apud Belgas, apud Gallos, apud An-
glos, aliasque nationes, adeo se acrem osten-
dit, vt oēs & Cæsari, & Macedoni Alexandro ip
sum comparandum meritò crediderint, tandē-
que prò suo REGE occūbere gloriosum cēsuit,
licet sempiternis sæculis viuere autumandū sit.

Nunc etiam illius aliorumque suorum antecessorum fortia gesta SERENISSIMVS RAYNVTIVS Farnesius Dux prudentissimus, ac generosissimus, summo omnium gentium cum stupore imitatur; qui nihil penitus relinquit, quod excelsum atque gloriosum esse appareat. Vsque alia heroica penè innumerabilia taceā, quæ ad Serenissimam ex Imperatoribus ac Regibus Romanoque inclyto stemmate vetustissimam Farnesiam nobilitatē, ad rei militaris peritiam exercitationemque pertinēt, quæve Alexandro Gloriosissimo Patri, eius Serenissimam Celsitudinem prorsus similem reddunt, id maximis encomijs apud omnes dignum existimatur, feliciss[i]mo in eius absoluto Parmæ & Placētiæ præclarissimarum Italiæ Vrbium dominio in quibus superiorem nō recognoscit, iuraque Imperij plenissimè retinet, vt alij Farnesij Duces eminentissimè habuerunt, inter cætera antiqua variarum scientiarum studia, iuris Canonici atque Ciuilis publicam lecturam interpretationemque ad ipsam Parmam Vrbem reuocasse, ascito ibidem inter alios primarios Italiæ Iurisconsultos Sfortia Oddo Perusino, vndique præclaro atque excelso; Quis ODOARDVM Cardinalem Farnesium vitæ sanctitate, pietate, benignitate ac litteris singularem taceat? cum certè lumen Collegij sit, firmus Cardo Ecclesiæ, Romæque eius fortissimæ potentissimæque Patriæ Pater, nec de dignitate Farnesia nūc plura, aureus eius etenim campus est amplissimus, cęruleis lilijs atque virentibus perpetuò fulgēs, redolens atque florens. Horum nihilominus Serenissimorum Principum felicissimis sub auspicijs protectioneque in dies fauoribus decorantur Illustrissimus & Reuerēdissimus Dominus Papirius Picedius Parmensis Episcopus, Illustrissimus Dominus Ludouicus Sacca, pariter & Illustrissimus Dominus Comes Iulius Caracciolus omnes Iurisconsulti toto terrarū Orbe Celeberrimi, atque Consiliarij pro dicta Serenissima Celsitudine meritissimi.

Vnde fideicommissi extensio (vt propositā
62 materiam prosequar) odiosa, ademptio † autē fauorabilis est, l. si fuerit, vbi Paul. de Castr. & Socin. ff. de reb. dub. Grat. cons. 64. Profectò casus iste, nu. 42. lib. 2. cons. 126. In præsenti causa, nu. 17. & 18. eod. vol. & post Aym. Crauett. Cephal. & Francisc. Piscinam, tradit Ludouic. Molina in tract. de primogenijs Hispaniæ, lib. 1. c. 4. nu. 10. fol. 18. ac Rol. de Vall. cons. 97. Visō testamento, num. 6. lib. 4. qui de odio fideicommissorum, & quòd in dubio in contrarium sit iudicandum, vltra præcitatos ipse testatur cons. 46. In præsenti consultatione, nu. 2. & 3. lib. 3. cons. 34. Vidi dubia, nu. 2. d. lib. 4.

Huic rationi responsum sic accōmodari potest, quòd licet fideicōmissaria substitutio quo ad filios grauamen dicatur, non propterea restringi debet, sed ampliari, cū testator velit eius voluntatem seruari, in tantumque testantis voluntas seruāda est, vt Reipub. intersit suprema hominum iudicia exitum habere, l. vel negare, ff. quemad. testam. aper. vnde vt testatoris volūtas seruetur, etiam ex coniecturis elicita, per interpretationem sæpè fideicommissum citra expressionem inducitur, l. cum proponebatur, ff. de leg. 2. Dec. cons. 425. In casu proposito, col. pen. num. 14.

Et quòd fideicommissum fauorabile censendum sit, tenuerunt Alex. cons. 39. Viso themate, num. 3. vers. Et dicit Ang. lib. 1. Ias. cōs. 203. Circa primam dubitationem, col. 4. versic. Nec obstat secundo, lib. 2. Dec. cons. 652. Viso consilio, nu. 7. Soc. sen. super hoc contextu, col. 51. vers. Quoniam respondetur, & in l. filius, columna 17. versic. Quæ absolutè sunt fauorabilia, ff. de vulg. & pupill. ac in consil. 249. numero 25. lib. 2. Socin. iun. cons. 168. Præsentis consultationis resolutio, numero 91. libr. 2. Matth. Gribald. inter consilia Iacobi Portij, cons. 40. Anno Domini, num. 22. Vdalricus Zasius, in rub. num. 3. ff. de leg. 1. Gerardus Mazzol. consil. 6. Contra consilium, num. 13. quod etiam sibi voluit Bald. cons. 104. Testamentum, circa fin. versic. Tamen ista regula, lib. 4. Probaturque apertissimè Instit. de fideicom. hæredit. in prin. vers. Tantusque eorū fauor factus est, in l. cogi, vers. In ambiguo tamen magis sensum dico, ne intercidat fideicommissum, ff. ad Trebell. & in l. 1. in fin. ff. vt in poss. legat.

63 Quando autem fideicommissum † pro conseruatione bonorum in familia, agnationeque factum esset, posterior hæc opinio dubio procul procedit, vt inquam fideicommissum fauorabile existimandum sit, Signorol. de Homod. cons. 173. Testator in suo solemni testamento, num. 3. Petr. de Anchar. cons. 27. Non seruato ordine dubiorum, colum. 3. vers. hic autem loquimur, Raph. Fulgos. cons. 49. Ex facto proponitur, circa fin. versic. Nouissimè, Raphael Cuman. cons. 2. Proponitur, numero 4. versic. Ex quo apparet, Ludouic. Gozad. cons. 89. In hac causa, num. 12. Paris. cons. 63. Capiendo primū dubium, nu. 27. vers. Tum etiam, cons. 35. Absoluto consilio, num. 32. lib. 2. Capic. decis. 108. In causa, num. 15. vers. Contra hanc limitationem, Socin. iun. cons. 181. De duobus, num. 39. lib. 2. Curt. iun. cons. 111. D. Paulus de Raude, num. 12. Francis. Marzar. in tract. de fideicom. in 2. par. fol. 6. & cons. 7. Requisitus, sub nu. 12. vers. Sed quicquid in fideicommisso, Iacob. Menoch. cons. 204. Est difficilis, nu. 60. lib. 3. cons. 393. Respondi, nu. 54. in fin. libro quarto, & in tract. de præsump. in 2. par. lib. 4. præsumpt. 67. numero 23. versic. Et hæc sententia, Franciscus

Mantic.

Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 7. tit. 1. num. 44. verf. Sed & si in dubio, Petrus Anton. de Petra in tract. de fideicom. prohib. q. 9. nu. 12. versic. Et hoc apertè, fol. 177. de communi attestans.

Quintò, quia testator per illam cōditionem, Si sine filijs decesserit, dicitur filijs in conditio-
64 ne positis ius ab intestato † succedendi reseruasse, iuxta glos. & magis communem Doctorum opinionem in d. l. Lucius Titius, la 2. ff. de hæredib. instit. qua affirmatur, positos in conditione ex testamento vocatos non esse, sed ab intestato, meritò videtur de illis filijs intelligi qui ab intestato successuri essent, & sic etiam de fœminis, quæ ab intestato cum masculis vocātur, l. maximum vitium, C. de liber. præteritis, & ita Corn. cons. 120. Eleganter & diffuse, in princ. lib. 2. in simili argumentabatur.

Sed dicere expedit, prędictam rationem posse fortè procedere, nisi euidenter de contraria testatoris voluntate appareret, quæ omnib. pręponenda videtur, cum igitur per filiarum exclusionem ab vniuersali successione de cōtraria voluntate appareat, argumentationis impetus parum, imò nihil obstabit. Proinde Socin. iun. d. cons. 168. num. 93. lib. 2. dicebat, Aut volumus testatorem in conditione illas personas, quæ ab intestato non essent successuræ posuisse, tuncque argumētatio procedere posset, & in his terminis argumentatur Corn. d. consil. 120. cum enim enixa, claraque voluntas testatoris sit, vt in conditione positi omnino succedant, d. l. Lucius Titius, in fin. ibi, Non enim fratrem solum prætulit substitutis, sed & eius liberos: Vlterius cum ista voluntas aliter exequi non possit, nisi
65 verborum conditionalium † proprietas violetur, eorumque virtute istos positos in conditione ex testamento vocari asseratur, ab hac proprietate recedendum est, affirmandumque vocatos censeri, ne aliàs expressa testantis mens destruatur, l. non aliter, ff. de leg. 3. & ita in d. l. Lucius Titius, sentit Raph. Fulgos. quem citat Alexand. cons. 185. Viso titulo quæstionis, numero 20. vers. Decimò non obstat textus, lib. 2. Hieronymus Alban. cons. 9. Testator legauit, ante num. 3. versic. Neque propterea, cum alijs quæ adduxi in tract. An & quando liberi in condit. positi vocen. lib. 3. cap. 4. numero 1. quibus nunc addo Excellentissimum Dom. Iacobum Menoch. in tract. de pręsumpt. part. 2. lib. quarto, præsumpt. 86. num. 49. vers. Quarta est coniectura, fol. 119. Aut volumus in conditione posuisse omnes ab intestato successuros, & tunc aut cum omnibus voluntas testatoris cōcurrit, & adhuc argumentatio procedat, aut voluntas cum omnibus non concurrit, tuncque vt voluntas seruetur, illi tantum in conditione positi cēsentur cum quibus voluntas concurrit, & non alij, sed hic voluntas testantis cum solis masculis concurrit, ipsi igitur soli in conditione positi dici debent: Cæterum cum materiam istam in dicto tract. absoluerim, amplius nunc non insistam.

Ex his etiam tertiadecima Socini senioris ratio super hoc responso tollitur, dum dicebat, quòd filiæ propriæ testatoris fuerunt in testamento positæ, & in re certa institutæ, vt ab vniuersali successione excluderentur, filij autem filiorum positi in conditione, vt substitutos excluderent, non mirum si latius verbum filijs in conditione appositum interpretandum sit: Nā ij debent excludere quibus testatoris voluntas non opponitur, ne igitur absurdum sequatur, ad masculos debet restringi, l. nam absurdum, ff. de bon. liber. l. Pomponius, ff. de negoc. gest.
66 Sextò omissis alijs, cum ista neptis † ex filio dicatur agnata, viuensque familiæ nomen valeret conseruare, l. pronunciatio, in fin. cum l. sequen. ff. de verborum signif. facit, l. voluntas, C. de fideicom. traditque Alexand. cons. 55. Ponderatis his, numero quinto, versic. Præterea, columna secunda, libro tertio, Ias. consilio 142. In præsenti consultatione, columna sexta, versic. Sextò facit, libro secundo, videtur quòd sub voce filiorum ad substituti exclusionem comprehendatur, non obstante filiarum exclusione primitus facta.

Hęc denique ratio debilis videtur, esto enim neptem istam posse agnatam dici, per ipsam tamen agnatio non conseruatur, cum fœminæ in alienas transeant familias, & qui ex eis nascuntur non de propria, sed aliena patris familia nūcupantur, l. familiæ, vers. Fœminarum liberos, de verborum signif. fuit quidem testatoris intentio ad eius bona successionemque personas nedum agnatas, sed ex quibus agnatio, honor, & dignitas conseruari, perpetuarique potuisset admitti, quod in fœminis non contingit, qua ductus ratione proprias filias, propriumq. sanguinē ab vniuersali successione exclusit, quod certè non fecisset, si agnatam tantum personam admitti voluisset, posteritatem non considerando.

Hinc ex Andrea Alciato traditum est, nobi-
67 lis matris filium † non idcirco nobilem esse, cū solum ex patre nobilitas, non ex matre deducatur: Vnde nec gentilitia materna insignia gerere (vt hoc repetam) filio concessum est, nec pręter Principem quisquam constituere posset, vt matris originem filij sequantur, l. exemplo, C. de decur. libro decimo. Licet autem filij nobilitatem matris non sequantur, dicunt tamen Doctores, à patre acceptam nobilitatem splendidiorem, clariorem, illustrioremque ex matris nobilitate reddi, ignobilitatem etiam minus obscuram, vel abiectam, secundum Bald.

in l.fin. in fin. C. de seru. fugitiuls, vbi dicitur, quempiam ex materno genere nobilem minime censeri, sed ex paterno præcise, & simpliciter, ex materno nihilominus, secundum quid, cum omne compositũ de materia, & forma participet. Vnde Euripides,

Τλὼ εὐγένειαν, κἂν ἄμορφος τῆς γάμος
Τιμῶσι πολλοὶ πρὸς τέκνων χάριν λαβεῖν,
Τὸ, τ' ἀξίωμα μᾶλλον ἢ τὰ χρήματα.

Rectè igitur ordo Sancti Ioannis Hierosolymitani, aliarumque Illustrissimarum atque Excelsarum Militiarum Ordines, milites tantum ex vtroque genere geminatis gradibus clara nobilitate conspicuos recipiunt. Quid erit nunc relatis disputando opinionibus in tam ardua difficultate dicendum? Doctorum alioqui grauiũ & insignium responsa siue consilia adeo inuicem colluctantur, vt dictu difficile sit: Collegia florentissima pugnant; vtraque opinio legibus atque rationib. præmunita conspicitur, casuum varietas animi iudicium videtur confundere; Pro substituto plurima consilia Doctorum Papiensium videlicet Domini Catonis, Domini Ioannis de Puteo, aliorumque vidisse Socinus senior testatur: pro nepte Dominus Io. Baptista Caccialupus de S. Seuerino Consistorialis Aduocatus in d.l.generaliter, §.cum autem, C. de instit. & substit. libellum manu Pauli Castrẽsis inceptum vidisse refert, eandemque causam super qua Castrensis ipse pro pio loco substituto aduersus neptem consuluerat, cui Raphael Fulgosius, alijque se subscripserant, Auenionẽsi Collegio resoluendam fuisse transmissam, ab eoque in neptis fauorem fuisse decisum, vt refert etiam Curt. sen. d. cons. 44. ante num. 20. in 4. fundamento: quare Castrensis amplius pro substituto cõsulere renuit, alieno magis quàm suo iudicio deferens: & quamuis Socinus hic, colum. 53. controuersiam in Ciuitate Castelli concorditer decisam fuisse dicat, dum ibi, quæstio super hæreditate quindecim millium ducatorum agitaretur, vtrunque tamen veritate niti potest. Petrus etiam Philippus Corneus Perusinus cons. 203. Quamquam, num. 8. lib. 2. in fauorem neptis consuluisse Baldum cons. 82. incip. In causa testamenti Andreoli, testatur, in eodemque casu Dominum Ioannem Palearen
68 sem de Senis, virũ magni ingenij † ac doctrinę, Dominum Gulielmum de Perusio, & Dominum Angelum Vannis pariter Iurisconsultum Perusinum, quæ sanè consilia Corneus ipse poterat ostendere, illudque Palearensis incipit, Pro discernenda veritate, sibique videri Bononienses, & Perusinos melius scripsisse, de iureque respondisse, qui Baldi ac Palearensis autoritatem retinent, rationesque suo iudicio vrgentiores, & efficaciores, seque apud Fulgineum, idem consuluisse subdens, licet Corneus corruptè legatur: de ijsdemque Doctoribus rursus meminit cons. 202. Pluries & pluries, columna fin. post num. 12. lib. 3. vtrobique Baldi autoritatem vt decet, coniunctimque Palearensis doctrinam maximè extollẽs. In terminis ego propositæ quæstionis, extraneo scilicet substituto,
69 veriorem † communioremque esse crederem opinionem in neptis fauorem: cum tamen materia sit valde intricata, vt admonuit Bartholomæus Veronens. consil. 49. Circa primum dubium, ante num. 8. in tantum, quòd dixerit Soc. iun. cons. 46. Conclusio ista, num. 4. lib. 3. se variè respondisse secundum varietatem casuum, & vt poterat testatoris mẽtem colligere, & Antoninus Tessaurus in nouis decisionibus Pedemontium decis. 188. Conditio si sine filijs, ante num. 2. crediderit hanc quæstionem ex illis vnam esse, quæ verè decisione Principis perpetua egeret, cum sit nostris temporibus frequentissima, & tam variæ contrariæque Doctorum opiniones legantur: Vnde Socinus senior hic, quinque casus considerando pro vera absolutaque resolutione distinxit: & vt ipsum in ordine sequar, eorundem casuum determinationes in medium afferam: cumque ad quintum deuenero, quid circa prænarratam quæstionem, extraneo scilicet substituto sentiam, breuiter explicabo.

70 Primus igitur casus est, quãdo testator † proprias filias non instituisset vniuersaliter, quia las odio habebat, quamuis ad testamenti validitatem in re certa institutionem fecisset, odijque aliqua causa probaretur, & tunc cessante ratione fundamentali cõtra neptes adducta, scilicet absurdum illud, quòd videretur plus ipsas dilexisse, quàm proprias filias, concludendum est substitutum excludi, odiũ enim contra personas filiarum militans in neptibus non cadit, maximè nascituris vel pupillis, iuxta l. si quis in suo, §. legis, C. de inoffic. testam. pro neptibus etiam stat regula, quòd masculinum concipit fœmininum, l. qui duos, in fin. de leg. 3. quibus vlterius fauet absque dubio istius contextus dispositio, iũcta l. cum acutissimi, C. de fideicom. cum qua quidem legis dispositione testatorem voluisse conformem esse præsumitur, ad not. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. & pro hoc faciunt tradita per Bart. in l. 2. colum. pen. numero 42. versic. Sed quid si testator, & numero 43. versic. Tertiò potest probari, ff. de vulgar. & pupill.

Istoque casu ad neptis fauorem contra substitutum ita concludunt Socin. sen. hic, columna 55. num. 81. vers. Primus casus, dicens idem fateri Dominum Paulum Castrensem in consilio ibi primum relato. Ludou. Gozadin. consil. 89. In hac causa Tridentina, colum. 1. numero secundo in 2. concl. asserens hoc casu cessare

omnia

omnia fundamenta Doctorum contrarium af-
ferentium, Gerard. Mazzol. consil. 6. Contra
consilium, num. 7. versic. Et non dicitur, Ioan.
Cephal. consil. 103. Fabricius, num. 15. vers. Se
cundus est, lib. 1. post Bar. in l. liberorum, colu.
antepen. num. 16. vers. Præterea ad declaratio-
nem, ff. de verbor. signif. Hieron. Gabriel. cons.
97. Ioannes Leonardius, nume. 15. & Iac. Me-
noch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. 4. præ
sumpt. 85. incip. Explicauimus superiore præ-
sumptione, num. 2. vers. Primus est, fol. 149.

Prædictaque conclusio multo magis proce-
71 deret, si testator morienti filio sine filijs † extra
neum substituisset, vel alium qui verisimiliter
non ita dilectus testatori esset, sicut neptis ipsa,
secundum prædictum Excellentissimum Iuris-
consult. Iacob. Menoch. d. præsumpt. 85. ante
num. 3. vers. Et hic casus, dicentem, ita Socinum
seniorem loqui super hoc responso.

Secundus casus est, quando testator filias ge
72 minas instituisset, vnique vel filium † vel alium
& non alteram filiam si decederet sine filijs sub
stituisset, & tunc ea decedente cum filia fœmi-
na substitutus excludi debet, vt voluere Paul.
de Castr. d. consil. primum relato per Socinũ
hic, vbi colum. 55. num. 82. versic. Secundus ca
sus, ipse cum Castrense pertransit, Socin. idem
in l. Gallus, §. nunc de lege Velleia, circ. fin. ver-
sic. Ex quibus infertur, ff. de liber. & posthum.
ac ita loqui Decium consil. 370. Viso testamen
to Ludouici, colum. 1. vers. Et secundum istam
distinctionem, & num. 3. ac 4. per eum citatum
tradit Ludouic. Gozadin. d. cons. 89. In hac cau
sa Tridentina, num. 3. versic. Tertia conclusio,
quem ibi sequitur. nec omiserim Deciũ in præ-
citato consilio ante nu. 4. scripsisse omnes Do-
ctores in hanc opinionem conuenire, Soc. iun.
consil. 2. Viso, ac maturè considerato, num. 11.
vers. Idem etiam dixit, lib. 3. Ludouic. Molina,
de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 5. nu. 50. vers.
Septima conclusio, fol. 378. citans ad hoc pro-
positum Socini senioris consilia, Curtium iun.
Aymonem Crauettam, Nouissimos Parisien-
ses, ac alios, vt per eum, Iacob. Menoch. in d.
tract. de præsump. in 2. part. lib. 4. præsump. 85.
num. 3. versic. Secundus casus, Antonium Ru-
beum allegans cons. 42. num. vndecimo, sed est
restituendus cum in citato loco nihil de hoc di-
cat, consil. vigesimosecundo, incip. Testator ha
bens quattuor filias, sub num. 11. & certe mira-
bar oculatissimum Iurisconsultum perperam
dictam Rubei Alexandrini autoritatem allegas
se, vt verè error impressoris in curia processe-
rit. Et ratio est, qua enim ratione circa portio-
nem in qua filia grauata fuit instituta muliebrẽ
sexum non abhorruisse constat, pari ratione in
eadem omnem eius posteritatem, siue masculi
nam, siue fœmininam prædilexisse censetur, vt
in d. l. cum acutissimi, iuncta gloss. C. de fideicõ
miss. Mouetur etiam Socinus, nam licet quan-
do fit mentio de liberis masculis, non veniant
masculi ex fœminis, cum qualitas masculinita-
tis ratione conseruandæ agnationis adiecta vi-
deatur, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rub.
de testam. colum. fin. vers. Sub hoc titulo gene-
rali, post Richardum Malumbri in quæst. incip.
Titius habens duos fratres, & ita per multos so
lennes Doctores totius ferè Italiæ consultum
fuisse, refert Matthesilan. in not. 129. Nota vnũ
dictum singulare, Anton. de Butr. cons. 9. Viso
puncto, & cons. 46. Rectè decisum, Socin. sen.
in d. §. nunc de lege, colum. fin. vers. Quartò de
ciditur, & consil. 31. Prosequendo, colu. 3. vers.
Postremò, lib. 1. cons. 251. Quoniam in præsen-
ti, colum. 9. vers. Confirmatur ista conclusio, li-
bro 2. cons. 65. Visis testamento, colum. 9. vers.
Ex quibus infero, lib. 3. & cons. 94. Pro clario-
ri, colum. 1. vers. Et probatur ista conclusio, lib.
4. cum alijs longa serie relatis ab Andr. Tiraq.
in tract. de iure primogen. quæst. 13. num. 6. ver
sic. Contrarium tamen, quibus addendi sunt,
Andr. Alciat. in l. liberorum, num. 11. de verbor.
sign. Matth. de Afflict. in c. 1. in 3. not. de grad.
success. in feud. & in cap. 1. in princ. num. 113. in
fin. de natur. success. feudi, Socin. iun. consil. 2.
Viso, ac maturè considerato, colum. 1. nume. 5.
vers. Tertiò idem probatur, cons. 37. Agitur in
præsenti consultatione, num. 3. cons. 69. Iam an
nus, colum. 4. num. 21. & consil. 116. Viso testa-
mento, num. 3. lib. 3. Curt. iun. cons. 145. Facti
contingentia, num. 22. & Hippol. de Marsil. in
not. 33. Neptis ex filio, vers. Licet non compre
hendantur.

Illud tamen verum est, nisi fiat mentio de li
73 beris masculis † ex fœminis, nam dicta ratio a-
gnationis conseruandæ non videtur considera-
ta, l. quoties, C. de suis, & legitim. ac per præcla
ros Doctores sic aliàs de iure responsum fuisse
dicit Socinus seque illis subscripsisse in dicto
§. nunc de lege, colum. fin. in fin. vers. Et ideo
aliàs, ac rursus meminit hic in 2. casu, cum eoq.
pertransit Claudius Seysellus Aquensis, scili-
cet in d. §. nunc de lege, Corn. cons. 246. Vide-
tur prima facie, colum. fin. num. 10. lib. 2. Ant.
Rub. d. cons. 22. colum. 2. uers. Quartus casus
est, repetitur cons. 128. Socin. iun. d. cons. 2. col.
3. num. 11, 12. & 13. lib. 3. ac Ludouic. Molina in
d. tract. de primogen. Hispan. d. lib. 3. cap. 5. nu.
50. Socinusque ad hoc allegabat etiam Petrũ
de Anchar. cons. 339. Pro maiori intelligentia,
colum. 3. uers. Et primò quia ut supra in facto
præsupponitur, quod quidem celebre respon-
sum est.

Vlterius secundum Philippum Decium ad
confirmationem huius secundi casus conside-
randum est, quòd neptis exclusa fuisset propter
agna-

agnatum substitutum, per quem bona in familia conseruata fuissent iuxta intentionem testatoris, ergo remoto agnato qui non sit substitutus neptis exclusa non videtur, quia cessat ratio per quam Paulus de Castro mouebatur. Hocque in simili casu renunciationis Doctores concludunt, de filia inquam quæ hæreditati paternæ renunciauit ad fauorem fratrum masculorū qui renunciationis tempore aderant, in quibus bona in familia, & agnatione cōseruata fuissēt; si enim contingat dictos fratres viuente patre decedere, ad patris hæreditatem filia ipsa renūciatione nequaquam obstāte admittitur, vt notat Bald. in l. pactum quod dotali, in 4. quæst. colum. 2. num. 3. C. de collat. vbi Salic. colum. penult. Dominic. in cap. quamuis, colum. fin. de pact. in 6. & sequitur Alexan. in l. stipulatio hoc modo concepta, colum. 4. num. 11. de verbor. oblig. & cons. 29. Præclarè, & subtiliter, colum. 1. num. 4. lib. 3. Ludouic. Roman. cons. 22. Propositæ mihi in 2. dub. Dec. cons. 433. Visa copia consilij, num. primo, citans Baldum, consil. 372. Quædam puella, lib. 3. Carol. Ruin. consil. 204. Pulchra est principalis dubitatio, num. 3. vers. Tertiò adduco, vbi hanc conclusionem ampliat, lib. primo, Ludouic. Molin. in tract. de primogen. Hispaniæ, lib. secundo, c. 3. tit. qual. ex legitim. descend. & ascend. num. 47. vers. Id etiam sciendum erit, vbi de communi opin. attestatur, post Parisium quem ibi allegat, cons. 26. Pactum istud, nu. 19. & infr. eruditè loquentem, lib. 3. Sed Parisius de communi attestatur iuxta terminos in quibus ibidem loquitur, nu. 51. vers. Nec istis obstant, hanc conclusionem declarans. Et in præcitato loco Molina, versic. Sed conuerti solet (vt hoc obiter dicam) illius conclusionis meminit, Vtrum renunciatio iura

74 ta † facta à matre in vita parentis mortua, nepotibus præiudicet, concludens ipsos nepotes ex communi opinione non obstante tali renunciatione, ac etiam iuramento admitti, multosque Doctores allegans, veraque est sententia, ad quam comprobandā pro nunc sufficiant, And. Tiraquell. in tract. de iure primogen. quæst. 12. num. secundo, & quæst. 40. num. 113. Didac. Couarr. Toletan. in d. cap. quamuis, in 3. part. relect. §. secundo, incip. Decima, colum. quarta, vers. Non me latet, fol. 426. Rub. Alexandrin. cons. 42. In facto præsupponitur, num. quinto, Tellius Ferdinandez, in constit. Tauri, in l. 6. nu. 55. vers. Vlterius & si hæc, fol. 73. & D. Vincent. de Franchis, decis. 67. Communis & vera est conclusio, in princ. libro primo, Vbi quærit

75 quid † si filij sint hæredes matris, in quo dubio aliqui dixere renunciationem obesse. Philipp. Francus in d. cap. quamuis, Raph. Cuman. in l. qui superstitis, de acquir. hæred. Neapod. super consuetud. Neapol. incip. Si moriatur, vers. Ipsi successores, & vers. Ex hoc igitur, nu. 39. Dec. in d. l. pactum. quod dotali, num. 18. vers. Secundus casus, & cons. 181. Satis nota est quæstio, ante num. 7. vers. Ad hæc, Cassan. cons. 47. Super deductis, colum. penult. Guid. Pap. quæst. 228. Ex dicto processu, numero secundo, Nic. Bellon. cons. 15. Quotidianus est casus, num. decimo, Francisc. Rip. respons. lib. primo, respon. 6. Rolan. de Vall. cons. vndecimo, Casus ad me transmissus, nume. octauo, libro primo, Iacob. Menoch. cons. 89. Non leuis ponderis est, nu. 116. vers. Nam si hæredes, libro primo, ac Ioan. Thom. Minadous, consil. duodecimo. Quo igitur ad ius commune, num. 6. & infr.

Sed contrarium tenuerunt, Bart. in præalleg. l. qui superstitis, num. 3. vers. Sed quid si poneres, Ludouic. Gozadin. cons. 75. Prima facie videtur dicendum, colum. penult. sub nume. 22. vers. Nec obstat, dicens circa fin. Decium contra communem consuluisse, Aym. Crauett. consil. 84. Magister Anselmus, num. quinto, vbi inquit se credere, quòd in practica seruaretur renunciationem non nocere, Robert. Marant. in sua disput. 10. & secundum hanc partem consueuit decidere Sacrum Regiū consilium Neapolitanum, vt per d. Ioan. Thomā Minadoum in rep. const. Regni. In aliquibus, in 3. not. nu. vndecimo, fol. 98. à terg. vers. Tamen cum accidisset hæc quæstio, attestantem bis suo tempore sic fuisse iudicatum, in causa nobilium de Iesualduo, ac in alia causa Clemētis Gattulæ, Dominus etiam Vincent. de Franchis, d. decis. 67. colum. fin. vltra dictas duas decisiones, idem in causa Tisbiæ Vallettæ referente D. Cæsare Vitello decisum fuisse scribit, & deinque ex causa illius decisionis omnibus maturè discussis Sacrū Consilium pro actore iudicasse, cuius quidem decisionis nouissimè meminit Antoninus Thesaurus Fossanensis, in vltimis decisionibus Senatus Pedemōtani, decis. 138. Dos à patre pro fecta, in finalibus verbis, eādemque sententiam optimè tuetur Ioan. Petrus Surdus cons. 133. Renunciatio, num. 26. vsque ad num. 29. Doctores contrarium tenentes declarans, rationesque pro hac parte afferens: sed de his hactenus.

Tertius casus est, qui ex præcedenti inferri videtur, vt Socinus inquit, quando fœmina testatrix fuisset, & isto casu duæ sunt Scribentiū

76 opiniones, prima † quòd neptis substitutū excludat, quam tenent Socinus senior hic, colum. 55. vers. Tertius casus, numero 83. Hieronym. Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, nume. 774. ff. ad Trebell. dum Doctores contrariæ partis referendo, dicit Raphaelem Fulgosium uideri præsupponere quòd sic, deindeque subdit contra Fulgosium multum urgere notata per aliquot Doctores consulentes, ac repetentes, ut

per

per eum non aliam resolutionem afferentem, magnificando igitur rationes pro Socini sentẽtia, videtur illam (ni fallor) comprobasse, potissimum cum num. 777. versic. Respondeo quòd præsupposito, dum Fulgosij opinionem præsupponit, ipsam veram esse minimè concedit. Ferdin. Loazes in §. Diui, num. 176. ac rursus Socinus in §. nunc de lege, colum. fin. in secunda limit. Nouiss. Parisieu. super consuet. Pictau. tit. 1. §. 16. nnmero septimo, Dec. cons. 568. Domina Daria Ser Baldi, num. secundo, & infr. & consi. 570. Casus de quo quæritur, columna secunda, numer. vndecimo, vers. Ista conclusio, August. Bero. cons. 113. Viso testamento, ante numerũ octauum, libro secundo, Socin. iun. cons. secundo, Viso ac maturè considerato, num. 13. & per totum, libro tertio, Anton. Rube. Alexandrin. cons. vigesimosecundo, Testator habens quattuor filias, in quarto casu, numero vndecimo, repetitur cons. 128. eiusdem initij, nume. nono, Hieronym. Cardinalis Alban. cons. 23. Domina Antonia, condidit testamẽtum, num. tertio, vers. Secundò alia quoque ratione, citans Petr. de Anchar. d. cons. 339. Pro maiori intelligentia, colum. quarta, in fin. vers. Sed dicere, & sentire oppositum, Roland. de Vall. cons. 76. Magnifica D. Vrsula, ante num. 16. & num. 19. ac per totum, lib. 3. Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. volunt. libro primo, fol. 8. num. 13. vers. Idem ratione qualitatis personę, fol. 69. solum Socinum super hoc responsu, colum. 44. num. 83. allegans vt per eum, Ludouic. Molina in tract. de primogen. Hispaniæ, lib. 3. cap. quinto, nu. 73. vers. Decimasexta cõclusio, fol. 383. secundum impressionem Colonien. vbi plures allegat, & signanter Ludouic. Gozadin. consil. 71. In causa Domini Simonis, num. 6. & Molinam refert, hancque opinionem sequitur Iac. Menoch. in d. tractat. de præsumpt. in secunda parte, libro quarto, præsumpt. 85. num. quarto, citans Hieronymum Gabrielium, cons. 95. numero septimo, & quintodecimo, dicens malè Raphaelem Fulgosium sensisse, sed Gabrielius restituendus est, cons. 97. Ioannes Leonardius, d. num. 15. vers. Vel ex qualitate instituti, nec omiserim Aymonem Crauett. cons. 250. colum. 2. vers. Simpliciter dicemus.

Mouentur primò, nam verba secũdum qua-
77 litatem † personæ intelligenda sunt, l. plenum, §. Equitij, ff. de vsu & habit. cum igitur fœmina sit testatrix, non est præsupponendum eiusdem sexus neptem exclusisse, propriumque eundẽ fœmineũ sexum odio habuisse; Hinc est, quòd licet regula sit vt fœminæ regulariter in feudo non succedant, cap. primo, §. & quia vidimus, qui feud. dar. poss. & sæpè alibi: ad hanc tamen regulam vera, ac notabilis limitatio affertur, vt
78 non procedat in feudo † quod originem principiumque in fœminis habuit, soletque fœmineum appellati, in tali enim feudo fœminæ etiam succedunt, ita limitat gloss. in d. §. & quia vidimus, in verb. Si ergo, circa med. per text. expressum in cap. primo, de nat. success. feud. vbi dicit text. Fęminæ non succedunt, nisi fęmineum sit; Quod ampliatur etiam in successione Regni, ut dixit Petr. de Anch. d. consi. 339. Pro maiori intelligentia, colum. 4. in fin. vers. Et primo, & colum. quinta, vers. Tertiò quia proles fœminea; Hinc est etiam quòd licet quis recipiendo emphyteusim pro se, & descendentib. masculis, non includantur masculi ex fœmina, secundum Specul. tit. de locato, §. nunc aliqua, vers. 146. incip. Quæritur quid si aliquis, nihilo-
79 minus quando persona recipiens † est fœmina, tunc sub hisce verbis masculi ex fœminis comprehenduntur, iuxta tradita per Bald. in l. quoties, num. 6. C. de de suis, & legitim. quem citat Franc. Aretin. in l. Gallus, §. nunc de lege, colu. penult. circa fin. vers. Super quo vide, vbi Soc. sen. colum. fi. vers. Secundò potest etiam, & ita Aretinus intelligit text. in cap. primo, de eo qui sibi, & hæredibus suis, Ludouic. Gozadin. cons. 79. Viso processu, num. 15. in fin. vers. Non obstat, Curt. iun. cons. 181. Pręsupponitur in facto, sub num. 1. Petr. Benintend. Bononiens. decis. 52. colum. secunda, vers. Contrarium, Hieron. Grat. cons. 110. Thema tale est, num. 27. & nu. 52. lib. primo, Ferdinand. Loazes in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 68. de leg. primo, Andr. Tiraquell. in tract. de legib. connubial. l. quinta, num. 22. & 23. Bero. cons. 120. Etsi super dubitationibus, num. vndecimo, & 49. lib. secundo, Franc. Bursat. cons. 80. D. Ludouicus de Campegio, nunc septimo, libro primo, Roland. de Vall. d. cons. 76. D. Vrsula, per totum, lib. tertio communemque opinionem esse scribit Aurel. Corbulus in tract. de caus. quib. emphyt. priu. tit. de cau. ob lin. fin. num. 29. in secunda ampl. vers. Retenta tamen, subdens difficile esse contrarium in practica obtinere, quicquid ipse aduersus Rolandum asseruerit, idemque sibi voluit Ias. cons. 117. In causa & lite, colum. 2. uers. Sicut in simili, lib. 4.

Huic rationi responderi potest, quòd testatrix non censetur neptem odio prosequi, licet ipsam per substitutionem non uocet, masculorum autem uocatio ob illius qualitatis prædilectionem cõtingit: & qui odium allegat causam odij probare debet, ut Socinus in dicto primo casu aduertit, & post eum Gozadinus in citato loco.

Non obstat Petri Ancharani consilium, in illo enim themate non apparet ab illa concessione fœminas prius exclusas fuisse, ut in casu nostro ab institutione: idemque in casu Speculatoris dicendum est; Vlterius agnationis quali-

tas

tas ad quam testatrix respexit, in fœminam nõ
cadit, ut clarum est, sed in casu Ancharani qua
litas Regiæ dignitatis in fœmina militabat in
Regno Aragonum, vt ibi per eũ;& tradit Ge-
rard.Mazzol. d.conf.quinto, num.94. vers. Et
succurrit, vnde argumentum videtur retorque
ri, cum hic infecta sit radix, & proinde palmi-
80 tes. Verba etiam † intelligenda sunt secundũ
qualitatem personæ, scilicet in quam verba di-
riguntur,& ita textus loquitur, in d.l. plenum,
§. Equitij, sique ita est, de masculis tantum ex
ipsa regula interpretabimur: maximè si eadem
verba ad proferentis intentionem referemus,c.
secundò requiris,de appell.l.scire oportet,§. a-
liud,ff.de excus.tut.

Et quantum ad id attinet, quod de feudo fœ
mineo dictum est, non omiserim Andream de
Isern.in d.cap.primo,de nat.success. feud. in a.
colum. dictam limitationem reprehendisse per
tex. plurimum stringentem in c.primo, de be-
nefic.fœminæ,& per aliud fundamentum, quia
rationes quæ militant cur fœminæ in feudo nõ
succedant, in feudo materno, siue fœmineo sibi
etiam locum vendicant; Et quamuis limitatio
(quicquid Andreas senserit) vera sit, declaratur
81 tamen † quando masculi non adessent, sed quã
do adessent masculi,& fœminæ, licet feudum fę
mineũ esset, potius masculi, quàm fœminę suc-
cederent, in hisque terminis procedit tex.in d.
cap.primo,de benefic.fœmin. secũdum verum
communem intellectum Iacobi Ardizoni, Iaco
bi de Beluisio, in princ.ac Baldi, versic. Nota q;
in feudo, necnon Nicolai de Neapoli, & Iaco-
bi Aluarotti, colum.prima, vers. Alij verò, & co
lum.secunda, vers. Sed aliam opinionem, vbi e-
tiam Matth.de Afflict.num.quarto, dicens esse
veriorem opinionem in Regno,& tradit Curt.
iun.cons.181.Præsupponitur in facto, numero
secundo, versic. Quam tamen limitationem. Ni
si diceretur, id accidere, in feudo fœminæ pro-
pter naturam rei de qua agitur, vt per Aluarot.
in d.loco, colum. prima, in primo not. Et licet
contra opinionem Oberti, ac Girardi senserit,
Ioan.Thom.Minad.in d.rep.constit. In aliqui-
bus, in princ.num.19. vers. Contrariam tamen
opinionem, nihilominus pro nunc sequor sen-
tentiam contra glossam, & Andream de Isern.
ac dictum Minadoum, cum in effectu Aluarot-
ti conclusio æquior sit, atque communior, cum
qua pertransit Alex.cons. 29. Quoniam abun-
dè, numero quinto, versic. Fortificantur, li-
pro primo.

Secundò, nam cum testatrix sit fœmina, non
videtur rationem conseruandæ agnationis ha-
82 buisse, mater enim,& filij de eadem † agnatio-
ne non sunt, ex quo mater per legem xij.tabul.
non vocabatur, Instit. ad Tertull. in princ. nec
est propinqua, vel propriè cõsanguinea, vt post
Bald.in l.fin.vers.Sed dubitatur, C. de verbor.
sign.declarat Ioan.Cephal.consi.53.Tria sunt,
nu.57.& infr.lib.primo, quod etiam experien-
tia docet, quę rerum est magistra, Clem. dispen
diosam, de indic.cap.quam sit, de elec.in sexto,
patres nanque magis perpetuitati agnationis
prospiciunt quàm matres, cũ verè agnatio per
masculos conseruetur, filiabus autẽ matres in-
dulgent magis, vel æqualiter, cum ratione mu-
liebris sexus facilior sit transitus: Quinimo fœ-
minę plus de matre participant, mares verò ma
83 gis de patre, & partus pars matris † viscerum
dicitur, l.prima, §.ex hoc rescripto, de ventr.in-
spic.facit dictum Baldi in l.quæritur, de stat.ho
min.in princ.quòd potentior similitudo vincit,
per text.in l.secunda, ff.de dot.præleg.oritur e-
nim fœmina quoniam semen viri agens supera
tur à semine vxoris, tuncq. transmutatur agens
à passo, vt dicit Auerroes, lib.4.cap.1.de gener.
animal.

Diluitur etiam hęc ratio licet naturalibus ar
gumentis fulcita, nam esto (inquit Gerardus
Mazzolus) matres rationi conseruandæ agna-
tionis non sic sedulo studeant, vt patres faciunt,
sat est istam testatricem ad illam respexisse: nec
matris,& filij quo ad agnationẽ diuersitas quic
quam obest, quoniam filios ratione sanguinis
mater diligit, quos procreando, & nutriendo,
censendum est, ob maternam pietatem diù vel-
le, exoptareque suam posteritatem perdurare,
cum mulier nupta de domo viri efficiatur, vn-
de propria sua agnatio non dicitur in ea,& per
eam conseruari, vt in præcedentibus assere-
bam.

Non obstat similitudo, non enim magis fœ-
mina quàm masculus pars viscerum matris est,
84 quinimo masculus † tanquã robustior, & per-
fectior magis de vtroque vt de materia, & for-
85 ma participat: cum natura semper in nobilius
ac perfectius nitatur: ideo inter mineralia au-
rum vti perfectius natura liberius † & copio-
sius producit, quemadmodum Ludouic. Go-
mesius in regul.Cancell.de val.exprim.in imp.
benef.quæst.undecima, in fin. uersic. Quo loco
illud tangam, notabiliter inquit, & ante cũ Ha-
drianus Imperator: hinc matres cum filias par
turiunt contristantur ob partus imperfectionẽ
de genere ad genus, cum uerò mares, lætantur,
ac pressuræ obliuiscuntur, quia natus est homo
in mundum, vt in his ferè terminis considerat
Curt.iun.consil.35.Dominus Benedictus, col.
fin.in fin.& experientia euidens est. Sique vir,
86 & vxor duo sunt in carne vna, ac socij † diuinæ
& humanæ domus, l.prima, ff.de rit.nupt.l. ad-
uersus, C.de crimin. expil. hæredit. cur domus
conseruationi mulier, vt vir non prospiciet? si
etiam vxor mariti fulget radijs, atque honorib.
l.fœminæ, ff.de Senat.l.mulieres, C.de dignit.
lib.

lib. duodecimo, cur familiæ, agnationique ſui coniugis, ac filiorum non inſudabit? nihil enim tam humanum eſt, quam fortuitis caſibus proſperis, vel aduerſis coniugis, participem coniugem fieri, l. ſi cum dotem, §. ſi maritus, ff. ſolut. matrim. Inde Plutarchus in Probl. ſcribit, virum ab vxore, vxoremque à viro aliquid accipere prohiberi, quòd abſurdū veteribus viſum ſit, quicquam inter coniuges reperiri quod cōmune non eſſet; Propterea, & olim factum, vt ſponſam introducentes iuberent dicere, Vbi tu Caius, ego Caia, vt ita cum viro quaſi depaciſceretur omnia inter coniuges futura communia, ambobusque pariter ius eſſe imperandi: nec enim (vt Ioannes Coraſius lib. Miſcellan. 5. cap. 14. inquit) aliud his verbis oſtendebatur, quàm vbi tu dominus, ac domus princeps, ibi, Ego domus domina, atque hæra; Cæterum fœminæ ob ipſarum mollitiem, & animi quādam imbecillitatem, non omnes agnationi proſpiciunt, non tamen eſt, quin aliquæ prudentiores adſint, filiorum agnationi, ipſorumque dignitati, ac honori magis aliquando quàm patres ipſe propensè incumbentes: mater ſiquidem
87 certa dicitur, † incertus pater, l. Lucius Titius, ff. de condit. & demonſtr. vt æquum ſit dicere, matrem filiabus in quibuſdam fauere, vt honeſte nubant, licet paternum hoc officium ſit, vt congrue dotentur: maribus verò vt ipſorum poſteritati proſpiciat, & tanquam non incertas creaturas eo modo quo poteſt conſeruet, & cum viro concurrat.

Altera ſuperiori contraria eſt opinio, quòd imo matre etiam teſtante neptis excludatur ad
88 miſſo † ſubſtituto, & ita conſuluit Raph. Fulg. conſil. 18. Solomutia, colum. ſecunda, num. ſecūdo, & tertio, ac rurſus in eodem caſu, conſ. 38. In propoſita quæſtione, loquitur enim in matre teſtante quæ filiam Franciſcam in re certa inſtituerat, & vt Gerard. Mazzol. inquit conſil. quinto, Franciſca Arceuiſia, num. 74. cōmunis Scribentium opinio approbat Fulgoſij conſilia: & ſic ex mente Doctorum colligitur inter parentes, ſiue aſcendentes teſtantes differētiam non conſtitui, ſed rationes vtriſque parentibus conuenire: Vnde idem Gerardus conſil. 6. Contra conſilium, nu. ſeptimo, verſ. Et in matre, dicit, communem opinionem eſſe in fauorem ſubſtituti deſcendentis, vel agnati contra neptem, dū Doctores Raphaelem Fulgoſium ſequuntur, vt in præcedenti conſilio declarauerat, verſ. Superest ad contraria reſpondere, & vtrobique iſtam opinionem comprobat, quem videtur etiam ſequi Curt. iun. d. conſil. 35. D. Benedict. colum. fin. num. octauo, vbi licet differentiam inter caſum Socini, & caſum cōſilij conſtituat, prius tamen dicit fundamenta Socini parum vrgere, prout etiam Dominus Vincentius de Herculanis de Peruſio arbitratur, quem ipſe refert, non mirum ſi cogitandum reliquerit, vt præcitati Curtius, & Gerardus animaduertūt; Decius quoque conſ. 514. Satis nota eſt quæſtio, colum. ſecunda, ſub nu. 3. eandem opinionem confirmat, necnon Car. Ruin. in caſu Curtij, licet non diſputet, conſ. 141. Quia teſtator, libro ſecundo, Socin. iun. conſilium Decij comprobando, in conſ. 168. Præſentis conſultationis reſolutio, ante num. 86. verſ. Et mihi videtur, lib. 2. & poſt Ruinum quem refert, Iacob. Menoch. conſ. 95. Et ſi doctè, nu. 99. libro primo, Ioan. Cephal. conſ. 306. Conſultatio frequens eſt, num. 97. lib. tertio, Roland. de Vall. conſilio 82. Factum præſentis conſultationis, num. 34. verſ. Et in terminis, ac num. 41. libro tertio, cum eandemque ſententiam vti vera, ac iuridica pertrāſit rurſus Socin. iun. conſ. ſeptimo, Accuratè, num. quinto, inter conſilia dicti Gerar. Mazzo. & eſt ſubſcriptio ad conſilium Mazzoli textū ad fauorem Sigiſmundi, excluſa Franceſca iuniore filia Scandiani ſui fratris, & nepte Franceſchæ Arceuiſiæ ſenioris teſtatricis.

Pro hac opinione aliqui rationes ferè omnes pro ſubſtituto facientes inducunt, ſed illis prætermiſſis ſtrictiusque punctum attingendo, Primò dicendum eſt, quod argumentum à communiter accidentibus pro contraria parte inductum, in ſubſtituti fauorem retorquetur, cum enim regulariter matres (vt præſupponitur) nō ſoleant agnationi proſpicere, coniecturæque proſpiciendi adſint, non leue quinimo maximum argumentum ex re inſolita, inſuetaque oritur, argum. l. ſi quis ſub conditione, ff. de cōdit. inſtit. ſcilicet ob huiuſmodi propriarum filiarum excluſionem, vt enixè inſolita commotione, ac prouidentia poſteritati fœmina conſuluerit, cum abſurdum non ſit, quod & ipſa quoque his curis agitetur.

Secundò, nam ſi contraria opinio ex illa ſexus, ſimilitudinis, ac viſcerum partis ratione cōmunitur, vt non ſit proinde veriſimile neptem excluſiſſe, cur filiam eiuſdem ſexus, nepteque propinquiorem, chariorem, atque amabiliorē, inſtitutis maſculis excluſit? hæc itaque ratio optimè etiam (ni fallor) retorquetur, nam ſi in maſculo teſtante filiarum excluſio agnationis conſeruandæ argumentum præbet, multo magis in fœmina teſtatrice filiaſque proprij ſexus excludente, maſculis tantum inſtitutis; Quemadmodum enim in teſtatore maſculo eius qualitate attenta, erga ſucceſſores maſculos prædilectio ob excluſionem filiarum alterius ſexus arguitur, ita pariter in teſtatrice, erga fœminas amoris, ac conſeruationis ſtimulus præſupponendus eſſet, & tamen non fœminas ſibi ſimiles quas excluſit, ſed maſculos prædilexit ipſos inſtituendo: matris ergo, in propoſito maior erit prædile-

prędilectio, ac desiderium agnationem suorum filiorum propagandi, ob eius sexus similitudinem, & in filias fœminas indulgentiam, consormitatemque, quas (vt est dictum) exclusit, filios diuersi sexus admittendo.

89 Ex his igitur rationibus opinionem †contra Socinum veriorem esse arbitror, quæ (vt dicebam) communis etiam videtur, Gerardi Mazzoli Regiensis laudatissimi Iurisconsulti testimonio, atque autoritate: quam quidem libentius amplector grauitate fretus celeberrimi Iurisconf. ac Sacri Regij Consilij Neapol. Præsi-
90 dentis doctissimi, perillustris Domini †Vincentij de Franchis, is enim quicquid alij dixerint, concludit in decis. 182. incip. Mulier potest intercedere pro dote, num. decimo, versic. Item maior ratio, quòd videmus chariores esse filias
91 mares matribus, & chariores nepotes † ex eis, quàm fœminas, & nepotes ex fœminis, vtrumque dicit, vt experientia clarè admonemur.

Prædictis etiam addo textum, quem ponderant ibi Angelus, & Paulus de Castro, in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substit. vbi etiam Ias. in tertio not. num. quinto, & in fi. num. vndecimo, vers. Item illud, vbi licet testator naturalem tantum instituerit, ex qua institutione declarauit talem sobolem non abhorruisse, tamen alij naturales ab eo descendentes nō faciunt conditionem fideicommissi deficere: & quamuis Ias. reliquerit super responsione cogitandum, & denique respondeat, adhuc eius responsio hanc opinionem magis confirmare videtur; Sique vltra Iasonem diceretur, quòd hic casus diuersus est ab illo, nam quando per fœminā fit substitutio neptis ab ea descendēs, non censetur aliquo iure inhabilis, neque odiosa, imo eius admissio cum iure ciuili concordat, quod nullam inter masculos, & fœminas differentiam constituit, sed in terminis d. §. cum autem, inter personas odiosas versamur, quarum fauore aliqua interpretatio fieri non debet, siue extensio ab expressa dispositione ad præsumptam, vt sicuti filius naturalis prædilectus extitit substituto in expressa dispositione, ita etiā videatur prædilectus nepos ex præsumptione iuris, probatur in l. humanitatis, C. de natur. libe. ibi, Si hoc pater naturalis, & in l. fin. in fin. eod. tit. ibi: In quibus voluntate, vbi secundum verum intellectum expressa dispositio pro naturalibus permittitur, sed tacita ex præsumptione legis resultans d. §. cum autem, non recipitur, odiosi enim sunt mero iure etiam naturales, d. l. fin. vers. Filijs enim, & in l. legem Anastasij, eod. titu. Respondeo, satis de odio sexus constitisse ob expressam fęminarum exclusionem, & masculorum admissionem, iuxta dispositionem iuris, d. l. si viua matre, cum mulier (vt dicebam) non obstante sexus similitudine agnationem masculorum filiorum prædiligere præsumatur, quod quanto admirabilius, tanto efficacius esse debet.

Ampliatur hæc opinio, etiam stante statuto,
92 quòd † in bonis maternis fœminæ cum masculis pariter succedant, nam alio statuto existente vt in bonis maternis masculi fœminis dotatis præferantur, testatricis mentem, statuto de paterna successione disponenti, conformem fuisse interpretabimur, cum testatrix eius dispositionem, iuxta illud regulauerit, ac limitauerit, secundum Gerardum d. conf. quinto, numero tertio, & 62. faciuntque tradita per Carol. Rui. conf. 141. Viso testamento, nu. nono, vers. Quia ergo institruit nepotes, lib. 2.

Maximè etiam eadem ampliata conclusio procederet, si fœmina descendentes, vel agna-
93 tos substituendo, post ipsos †vocasset fęminas, sicque differentiam inter masculos, & fęminas, quam fecit instituendo, eandem etiam substituendo constituisset, vt idem Gerardus Mazzolus scribit, d. conf. quinto, post num. 59. & conf. 6. in 3. dubit. ante num. decimū, vbi rationem affert.

Priusquam vlterius progrediar, aliorum casuum decisionem inuestigando, & prænarratis pulchra insurgit quæstio, quam Curtius iunior ab aliquo disputatam se non vidisse fatetur, videlicet, Quid si filia testatoris in re tantum certa instituta esset, ipsique masculo sine filijs decedenti substituta? & Curtius d. conf. 35. Dom.
94 Benedictus, per totū, in ea est sententia †quod exclusa nepte, testatoris filia in re certa instituta, & denique substituta admittatur, cum quo consulendo pertransit Dominus Vincentius Herculanus de Perusio ab ipso relatus, de quo etiam Decius meminit, in eodemque casu consuluit Carolus Ruinus idem tenens, conf. 141. Viso testamento, numero octauo, & nono, lib. secundo, pertransitque Andreas Alciatus, resp onf. 776.

Inducitur primò, nam cum filia in re certa instituta postmodumque substituta expressè fuerit vocata, neptis verò tantum in conditione posita, cui ius ab intestato successionis reseruatur, l. vel singulis, ff. de vulgar. & pupill. sequitur, quòd tanquam magis dilecta debeat admitti, argum. dictæ l. si viua matre, C. de bon. matern. maximè quia in fideicommissaria substi-
95 tutione † de testantis hæreditate agitur, d. l. co hæredi, §. cum filiæ, d. tit. de vulgar. & pupillar. testatorisque hæreditas filiæ magis, quam nepti debetur, l. prima, & secunda, d. tit. de bonis matern. iuxta Cornei inductionem, in d. l. si viua matre: dicebatque in prææallegato consilio Curtius, post nume. 5. istam sibi vrgentiorem coniecturam videri, quam illa conseruandæ agnationis, cum hęc à iure approbata sit, ac liquidissimam

96 dissimam † probationem facit, l. licet Imperator, ff. de legat. primo, l. si quis locuples, ff. de manumiss. testam. illa verò agnationis conseruandæ coniectura, à solis Doctoribus considerata fit, atque recepta.

Huic rationi primo ex mente Decij respondetur, quòd in substitutione de qua agitur, de iure communi inconueniens non est, quòd neptis eius patruum, ac testatoris filium excludat inspecta eiusdem testantis voluntate, parique ratione amitam, vt ex hoc textu colligitur, & d. l. cum acutissimi, ac vltra Castren. d. cons. 79. col. 2. tradit etiam Bald. in eadem l. cum acutissimi, col. 1. vers. Quæro si pater, vbi concludit, quòd nepos ex filio alium filium testatoris substitutum excludit, quam enim charitatem ad filium testator habuit, eandem ad nepotem habuisse creditur, & pro hoc facit text. in d. l. Lucius Titius, in fin. ff. de hæredib. instit. ibi, Non enim fratrem solum prætulit substituto, sed & eius liberos: ad idemq. facit text. in l. iubemus, §. fin autem, C. ad Trebel. cum simil. istoq. casu ius cōe inspicitur, tanquam casus à testatore omissus, vt in eiusdē iuris dispositione remaneat.

Secundò, ex intentione Alex. de Imol. dici potest, quòd per illam conditionem, Si decesserit sine filijs, in cōditione ipsa filij positi nō sunt honorati, nec ex testamento vo[illegible]i, secundum gloss. in d. l. Lucius Titius, magis communiter
97 approbatam, † sed remanent in dispositione iuris cōmunis, vt possint patri ab intestato succedere, quod in eadem gloss. dicitur, & per cōsequens ex hoc nō est dicendū neptē melioris cōditionis non esse, ex testātis prouisione, q̄ filiā.

Tertiò, dicebat idem Alexander, dato quòd posset casus contingere, vt melioris cōditionis sit neptis quàm filia, vt quia patri successerit ex testamento, vel ab intestato, hoc tamen absurdum non est, neptis enim istud ex patris persona consequitur, nec ab auo habere dicitur, quia quam primum illius hæreditas fuit adita per fi-
98 lium, hæreditas auita † esse desijt, & filij esse cœpit, vt not. gloss. in l. hæreditas per seruum, de acquit. hæredit. & in l. 1. §. veteres, de acq. poss.

Quartò, Carolus Ruinus fusius declarando, nihilque noui addendo, respondebat, quòd dicta ratio allegari posset quando filia nedum fuisset ex institutione exclusa, verum etiam ex substitutione, vt quia alius filius fuisset substitutus si sine filijs decessisset, tunc enim dici posse videtur, quòd neptis ex filio non esset in conditione posita ad substituti exclusionē, reperitetur enim tunc melioris conditionis, quàm testatoris filia, illa enim omni casu exclusa reperiretur, non autem neptis quæ substitutum ad sui commodum excluderet, quod non posset filia testatoris facere. Sed quando filia testatoris decedenti filio sine filijs substitueretur, non posset dici, quòd neptis melioris conditionis, quam filia fuerit, etiam si per ipsam conditio il la deficeret, sub qua filia fuit substituta: reperiretur etenim filia à patre expresse honorata, ex testamentoque vocata, saltem in euentum in quem filius sine filijs masculis, & fœminis decederet, neptis autem aliquo casu ex illo testamēto non vocaretur, nec ex eo licet posita in conditione vocata diceretur, ad hocque probandum, textum istum inducit, vt per eum: volens ibi testatoris substitutū filium magis dilectum censeri.

Sed tamen Hieronymus Zanchus secundæ, ac quartæ huic responsioni aduersari dicit text. in d. l. Lucius Titius, in fin. ibi, Non enim fratrē solum hæredem prætulit substituto, sed & eius liberos, vt positus in condirione prælatus substituto per solam etiam reseruationem ab intestato successionis intelligatur.

Iste textus obstare non videtur, cum præla-
99 tio huiusmodi non ex testamento † fit, vt Zanchus concedit, quamuis ibi contrarium liquido probari videatur, & cum circa eius intelligentiā multa alio in loco dixerim, inhærendo nūc magis tutæ, ac receptæ sententiæ, quam ibidem sequutus sui, dicendum est, verbum prætulit in eodem textu ad iuris intelligentiam referri, sic enim Iurisconsultus consilium testātis siue eius conditionalia verba interpretatur, scilicet ab intestato, secundum iuris communis regulas, l. lege obuenire, ff. de verb. sign. hoc præsupposito, prælatio quam Zanchus inducit, non opitulatur, nos enim de alia prælatione testati loquimur, secūdum quam filia testatoris neptem antecedit, cum in esse conditio quicquam non ponat, & affectus testantis hic sit animaduertendus ad euentum relatus, non autem legalis effectus citra expressam testantis dispositionem inductus.

100 Secundò facit, nam expressa substitutio † accrescendi ius cessare facit, quod ex legis dispositione principaliter, ex coniecturata autem mente testatoris secundario obuenit, l. si in testamēto hæredes scripti, ff. de vulg. & pupill. iunct. l. si Titio, & Meuio, ff. de leg. secundo, l. secunda, §. si duo, ff. de bon. poss. secund. tabul. vbi Bart. Alberic. de Rosate. & communiter Doct. antiqui hoc annotarunt, ergo ista substitutio facta de filia, faciet legis cessare interpretationem, ex qua filiorum appellatione filiæ veniunt, quod
101 non est secundum propriam † significationem sed potius per interpretationē, iuxta doctrinā Bart. communiter approbatam in l. 1. ff. de verbor. sign. Gemin. in c. generali, col. 3. de elect. in 6. Curt. iun. in Auth. præterea, col. 10. C. vnd. vir. & vx. Socin. iun. cons. 108. Viso puncto, lib. 2. Iacob. Mandell. cons. 29. Pro discussione, nu. 11. cons. 60. Habes, num. 6. & 20.

Aliam rationem istam Decius effugere nite-
batur, sed cum omnem eius vim non eneruet,
dum tantum dicit, quòd non impedit quo mi-
102 nus masculinum in vltima † voluntate fœmini
num concipiat, l. si ita quis, in princ. ff. de testa-
men. rut. l. si ita scriptum, de leg. secundo, & in
terminis in substitutione, tradit Ioan. Andr. in
cap. Raynaldus, colum. 2. de testam. vbi Anton.
de Butr. Alexand. cons. 55. Ponderatis his, col.
fin. num. nono, lib. 3. Proinde poterit clarius re
sponderi, quòd nimirum si expressa substitu-
tio facit cessare ius accrescendi, quinimo tacita
103 vulgaris † in expressa pupillari comprehensa
iure ipso accrescendi potentior sit, l. fi. C. de hæ
redib. instit. vbi Bald. colum. fin. in 30. quæst.
num. 53. Iason. colum. fin. in 6. not. num. nono,
& Iacobin. de S. Georg. in fin. num. 6. idē Bald.
in l. fin. colum. 1. ante num. 2. vers. Item determi
natio sua non procedit, vbi Iason. colum. 4. nu.
6. & Dec. colum. fin. in fin. C. de instit. & substi.
Socin. in l. 1. colum. 67. & 70. ff. de vulg. & pu-
pill. Ias. in l. re coniuncti, num. 134. ff. de leg. 3.
& in l. vnic. num. 27. C. quand. non petent. par.
Ioan. Bolognet. in rubr. C. eod. tit. post nu. 42.
quicquid in contrarium dixerit Carol. Ruin. in
l. Gallus, §. & quid si tantum, colum. 39. & insr.
ff. de libe. & posthum. cum istud ius subsidiariū
104 sit † cæteris deficientibus competens, vt post
Philipp. Decium tradit idem Bologn. in d. rub.
post d. num. 42. versi. Et quòd sit subsidiarium,
ne aliquis pro parte intestatus moriatur, quod
ius nostrum non patitur, l. ius nostrum, ff. de re
gul. iur. Et quamuis istam rationem impugnēt
Alexand. & Riminald. colum. fin. in d. l. vnica,
vbi Ias. colum. 4. & latius idem Iason. in d. l. re
coniuncti, ac Socin. in l. si mihi, & tibi, in princ.
in vlt. col. de leg. 1. Nihilominus, cum per Odo-
fredum, Bart. Romanum, & ferè omnes Moder
nos communiter sit approbata, ab ipsa nō esse
recedendum inquit Hieronym. Cagnol. in d.
rub. ante num. 9. Ang. in l. qui repudiantis, ff. de
inoff. testam. Carol. Ruin. in d. l. si mihi & Titio,
Lancell. Galiaul. in d. l. re coniuncti, colum. 33.
Io. Crot. col. 13. & Franc. Rip. col. 22. Andr. Al-
ciat. lib. paradox. 4. cap. 8. ac de communi idem
Bolognet. in d. rubr. post num. 30. col. 15. circa
prin. vers. Sed ijs non obstantibus, licet ipse nō
consentiat etiam in successione ex testamento
simpliciter, Io. Ceph. cons. 59. Statuto Papiæ,
nu. 17. lib. 1. mirum nō est igitur si à substitutio
ne quę principalis est dispositio de illa portione
vincitur, cum illud ex quadam dispositione in
consequentiam inducatur pro conseruanda v-
nione quam fecisse testator videtur plures insi-
mul vocādo, vt ex substitutione prouisio in spe
cie animaduertatur, quæ specialis prouisio non
ita ex coniunctione in alijs partibus colligitur;
Quod non est in proposito cum potius substitu
tio ad præcedentem dispositionem, vti ius ac-
crescendi ad substitutionem ipsam se habeat, si
rationem illam introducendi substitutionem,
ne caducæ testantium dispositiones fierent, ad-
miserimus, l. vnic. in princ. C. de caduc. tollen.

Cæterum cum neptis admissio ex conditio-
ne substitutioni adiecta proueniat, dicitur sub-
stitutionem suspendere, demumque ipsam ex-
tinguere propter eius aduētum, vt inefficaciter
de iure accrescendi ad conditionem istam ex ra
tionis diuersitate argumentemur, quę conditio
fœminas sicut masculos complectitur ad substi
tuti exclusionem, d. l. cum acutissimi, etiam si te
statoris filius substitutus fuerit, vt in hoc respō
so, non debemus itaque in expresso, & enuclea
to iure ad sobolis fauorem introducto difficul-
tatem inijcere, sed quemadmodum masculus
nepos substitutum à portione patris sui exclu-
deret, ita etiam fęmina ordine charitatis succes-
siuo (vt Baldus considerat) prædilecta: redeun
doque ad Decium, potentior in substitutionib.
ex quadam benigniori vi, potentiaque verbi fi-
liorum est interpretatio quo ad fœminarum
comprehensionem, quàm in alijs dispositioni-
bus. Denique ius accrescendi prout ius trans-
105 missionis † non superat, quę iure sanguinis fit
ex ratione textus in l. vnic. C. de ijs qui ante a-
pert. tabul. ob[illegible]otum scilicet parentum, qui æ-
qualiter nepotes sicut filios diligunt, vnde ipsa
transfusionis quasi dispositio, ita quod si filij
in medio non fuissent, ab intestato nepotes vo-
cati forent, §. cum filius, Instit. de hæredit. quæ
ab intest. testatorq. verisimiliter idem fecisset,
argum. l. liberorum, ff. de verbor. signif. quod in
qualibet transmissionis specie absolutum esse
videtur, ex Hieronymo Cagnolo in d. rubric.
num. 47. versic. Et pariter, ita in proposito filiæ
substitutio non debet dictam interpretationem
impedire, quā ob apertissimas leges minus tol-
lere posset.

106 Nec desunt qui disputando negent † ius ac-
crescendi ex voluntate testantis induci, sed ex
lege potius oriri, propterea non mirum si substi
tutio tanquam particularis prouisio hominis,
legis prouisionem tollat, & sic ius ipsum accre-
scendi: & quamuis communis opinio in cōtra-
rium adsit, quòd ex mentis cōcursu proueniat,
probarique videatur in d. l. si Titio, & Mæuio,
§. Iulianus, ff. de leg. secundo, tamen Socinus
sen. in d. l. si mihi, & tibi, colum. 11. vers. Secundò
considera, contrarium concludit; Non obstat
dict. §. Iulianus, ibi enim similitudo iuris accre-
scendi ad substitutionem respectu oneris fit,
non autem respectu voluntatis defuncti, ideo
ex separatis male infertur, l. Papinianus exu-
li, de minor. Et si cum Hieronymo Cagnolo
diceretur, quod non concurrente voluntate nō
posset ibi dici quasi substitutus, cumque hæc
volun-

voluntas sit tacita, atque coniecturatã non immeritò dictione quasi, textus vtitur, & sic quasi substitutum appellat, non quia accrescentẽ portionem cum onere habeat, ex illa nanque rõne verè, ac propriè substitutus dici posset, vt inferendum sit, venientem ex hoc iure eum suo onere habere, quemadmodum substitutus, ratione voluntatis; Respondeo, q̃ si ex Cagnolo ratione oneris propriè substitutus diceretur, vt etiã idem esset ratione successionis, siue subrogationis, adhuc impropriè substitutus dicitur non alio modo, quàm ob deficientem voluntatem, cũ ex lege nõ alio ordine, siue iure proprio veniat, in hocque à substituto differat: is enim cum in locum cohæredis ponatur, per quandam repræsentationem æquũ est, vt onera persoluat, arg. l. si eum, §. iniuriarum, ff. si quis caut. Possemq. ad hanc Socini opinionem roborandam plura alia afferre, quæ vltra alios nouiter, atque subtiliter scripsit Iac. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. 4. præsumpt. 86. num. 2. vers. Et licet existimem, ac etiam infr. vbi latè hunc arti culum disputare molitus fuit, sed illa consulto prætereo, ac locum indicasse sufficiat, dixerim tamẽn eandem sententiam multis etiam absurdam nequaquam visam fuisse, quã tenent Dec. cons. 378. Viso motiuo, col. 1. vers. Istud autem ius, & in rubr. C. quand. non pet. par. in vlt. lect. in fi. nu. 24. Franc. Rip. in l. 1. nu. 129. ff. de vulg. & pupil. & in l. si insulam, nu. 60. de verb. oblig. Andr. Alciat. in l. 4. §. Cato, n. 104. vers. Primus casus, eod. tit. Fran. Duaren. in tract. de iure accrescendi, lib. 1. c. 1. vers. Sanè voluntatis quadã significatio, & post Bar. & Io. de Imo. Io. Ceph. d. cons. 59. Statuto Papiæ, col. 7. in 4. præmisso, nu. 18. vsque ad nu. 24. lib. 1. & Franc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 4. tit. 10. nu. 8. vsque ad 11. Quamuis in contraria sententia fuerint, Bar. in l. quoties, §. si duo, sub num. 3. vers. Respondeo quædam sunt, ff. de hæredib. instit. & cons. 156. Titius fecit testamẽtum, sub nu. 1. lib. 1. Bal. in l. cohæredi, §. qui discretas, in final. verb. vers. Item nota, ff. de vulg. & pupill. Paul. de Castr. in l. si Titio, §. idem Iulianus, nu. 2. de legat. secundo, Franc. Aretin. in l. si seruus communis ab extraneo, in secundo not. ff. de acquirend. hæredit. Iason. in l. si in testamento, num. quinto, d. tit. de vulg. & pupil. substit. Curt. iun. in d. rub. in septima præmiss. C. quand. non pet. part. vbi Hieronym. Cagnol. num. 21. Ioan. Bolognet. num. 38. in fin. & Sebastian. Sapia, col. secunda, vers. Nota tamen perpetuò, Carol. Ruin. in rubr. solut. matr. num. 26. & consilio 131. In themate proponitur, colum. quinta, nu. septimo, & octauo, lib. tertio, Curt. sen. consilio 74. Andreas, colum. 3. num. 3. Socin. iun. consi. 139. Viso themate prænarrato, colum. pen. nu. 25. vers. Vel secundò, libro primo, cons. 152. Viso eleganti consilio, col. fin. nu. 11. lib. 2. Romul. in l. re coniuncti, nu. 10. Achil. Personal. in tract. adipisc. poss. num. 180. vers. Et hac ratione, Michael Crassus in tract. de iure accresc. cap. 2. vbi de receptiori opinione meminit, Hieron. Zanc. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 1291. August. Bero. cons. 11. Diligenter, nu. 24. cons. 57. Concludo in casu præmisso, num. 26. lib. 2. & Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. lib. quarto, præsumpt. 86. num. 11.

Vltimo dixerim, quòd etsi substitutus coniũ cto præferatur, ex mente tamen testatoris præ-
107 sumpta † coniunctus substituto præfertur, l. quidam testamento, & ibi notant Bar. & Doct. ff. de vulg. & pupill. Ias. cons. 142. In præsenti consultatione, col. 1. post num. 2. lib. 2. vt ex mẽ te præsumpta in proposito interpretatio legis liberè fiat, nec aliter restringatur.

Altera igitur superiori contraria est opin. q̃
108 imo neptis ex filio † admittatur, substituta filia testatoris exclusa, quam expressè tenent, Dec. cons. 370. Viso testamento, num. 2. in fin. vers. Sed venio ad secundum casum, & consilio 568. Domina Daria, num. 3. & infr. dicens in d. eius primo responso, in istam sententiam videri omnes Doctores pedibus ire, & concordare, ac ita Paulum Castrensem sentire cessante ratione ex qua in casu suo mouebatur, ac etiam Doctores impugnantes dictum Castrensis consil. 79. Casus iste frequenter contingit, in antiquis, quod in nouis est cons. 409. lib. 2. ipseque Decius primum illud consilium 370. quod super testamento Domini Ludouici de Acerbis reddidit, ab impugnationibus Vincẽtij de Herculanis peregregiè defendit in d. alio cons. 568. vt idem meminit ibi, columna prima, in princ. Carol. Ruin. consil. 142. Quia testator, libro secundo, dicens post num. secundum, in terminis ferè pro ista parte consuluisse Alexandrum cõsil. 38. Perspectis his, lib. 6. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 775. ff. ad Trebell. Didac. Couarr. Toletan. in capit. Raynaldus, in princip. colum. tertia, post principium ante numerum tertium, extr. de testamen. vbi citat Parisium consil. 89. In præsenti causa, colum. penult. num. 39. lib. secundo, subdẽs quòd quamuis hoc possit disputari, tamẽ ista decisio æquior est, & verior: quam etiam sequũtur Socin. iun. cons. 168. Præsentis consultationis resolutio, ante num. 86. vers. Et licet ibi concludat, lib. 2. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 22. Testator habens quattuor filias, sub nu. 12. vers. Sed in casu nostro, Gerard. Mazzol. cons. 6. Contra consilium, circa fin. num. 18. Hierony. Gabriel. consil. 97. Ioannes Leonardius, num. 15. versic. Primus quando apparet, Achilles Pedrocha, cons. 5. nu. 168. relatus per Iacob. Menoch. in d. tract. de præsump. in 2. part. lib. 4. præsump. 85.

num. sextodecimo vers. Octauus est casus, qui & hanc opinionem sequitur, citãs Nouissimos Parisiens. in gloss. consuetudinum Paris. tit. 1. §. 16. sub nume. 7. vers. Et secundum præfatam modificationem, ac Ludoui. Molin. de Hispan. primogen. lib. tertio, cap. quinto, num. 48. vers. Hæc autem conclusio, fol. 377. eandemque ego comprobo, cum in effectu verior, æquior, & receptior scribentium sententia sit, à qua iudicando, consulendoque nullo modo recedendum arbitror: idcirco aliquas rationes, citra impugnationem in medium afferam.

Ad ipsam muniendam ex Philippo Decio primum inducitur, in proposito de masculorũ fauore non tractari cum nullus superfit, sed filiarum tantum, vt ad illud recurrendũ sit, quod not. Bald. consil. 372. Quædam puella fuit dotata, libro tertio, aliàs consil. 437. libro primo, vbi filia paternæ hæreditati renunciante, valde aduertendum esse dicit, nunquid extet persona quæ ex præsumpta voluntate patris renunciantem excludat, tuncque renunciatio noceat, filio masculo scilicet existente, secus si talis persona non adsit quæ ex mente præsumpta excluderet renunciantem; vnde infert, quòd cum illa renunciatio contemplatione renuncians masculi facta fuisset, masculo deficiente renuncians ad successionem admittebatur cum alijs sororibus, renunciatione non obstante: subditque Decius communẽ esse opinionem, quòd filia quæ propter fratres renũciauit qui renunciationis tempore aderant, per quos bona in agnatione conseruata fuissent, fratribus viuente patre morientibus, filia licet renunciauerit ad patris hæreditatem admittitur, vt not. Bald. in dicta l. pactũ, quod dotali in quarta quæst. C. de collat. vbi Salicet. columna penult. cum alijs quos in superioribus adduxi. Hinc pariter isto casu dicendum videtur, quòd licet testator in vniuersali successione masculum filiæ fœminę prætulerit, filiamque cum masculo noluerit concurrere, casus iste per testatorem cogitatus non contigit, mortuo enim filio nullus alius masculus remansit, sed contentio inter fœminas suborta fuit, vnde casus in dispositione iuris cõis remansit, arg. l. si extraneus, ff. de cond. ob causs. l. si cũ dotẽ, in prin. ff. sol. mat. de iureque cõi in ultima voluntate masculinum concipit fęmininũ, l. qui duos, de leg. 3. l. seruis legatis, eod. tit. Petr. de Anch. cons. 120. Pro clariori decisione, ac iure cõi inspecto neptis ex filio patruum, amitamque excludit, vt ex hoc textu, & d. l. cum acutissimi, C. de fideicom. colligitur.

Secundò, nam Doct. aliquando à iure cõi circa interpretationem verbi filiorum recedit quãdo testator proprias filias excludit, quãto ergo minus testator ipsas excludit, tanto minus à iure cõi recedendum est, & consequenter cum filia fuerit substituta, hoc debet nos in terminis iuris cõis retinere, nõ autem è contra, exclusio enim filiæ testatoris ab vniuersali institutione, quando agnatus est substitutus, consideratur, sed cum ipsamet filia exclusa est etiam substituta, tunc eius exclusio ab vniuersali institutione non est in consideratione nisi ad coniecturandum contra ipsam, vt tanto magis ac facilius & à substitutione excludatur, arg. l. 1. C. de impu. & al. substit. l. coheredi, §. qui discretas, de vulg. & pupil. l. Publius, §. 1. hoc tit. nõ aũt ad eius fauorem, ne aliàs exclusam ab vniuersali institutione magis dilectam præsumamus, quàm si esset instituta, quo casu proculdubio neptis ex filio ipsam excluderet, d. l. 1. C. de condit. insert. & d. l. cum acutissimi.

Tertiò Car. Ruin. d. consl. 142. nu. 2. lib. 2. ad istud propositum allegabat Alexan. de Imol. d. cons. 38. lib. 6. dicẽs ipsum ibi quasi in terminis consulere, nam in casu suo testator filiũ instituerat, filiam vero in re certa, & si filius decederet sine filijs matrem suam substituerat, & sic fœminã, & denique per generales rationes circa conceptionem masculini de fœminino traditas, concludit neptem ex filio matrẽ testatoris substitutam excludere, vbi distinctionem quandã etiam afferebat, quam Ruin. refert.

Quarto idem Ruin. valde subtiliter dicebat, quod nõ sequitur, testator in institutione filias fauore masculorum filiorum exclusit quos expressè instituit, ergo in substitutione ex qua filia nuncupatim vocatur, voluit eam per alios excludi, idest per descendentes tantum masculos filij grauati, cũ masculos quos in institutione prætulit non substituerit, quinimo masculi descendentes non sint ex testamento vocati sicut filia, vt deterioris conditionis remaneãt, & sic dici tunc non potest, quòd in substitutione masculos magis dilexerit, sicut in institutione prædilexit: ergò ex disparitate dilectionis non põt verbi filiorũ interpretatio ad masculos in substitutione restringi, in qua minus vocantur.

Et quoniam Hieronymus Zãchus latissimè Curtio iun. respondet, dum scribit Deciũ male Castrensis consilium pro se induxisse, aliosq. Doctores contra eundem Paulum sentientes, Socinum etiam declarando super q. hic tradita, col. 56. vers. Ex quibus omnibus infertur decisio, subdens ante num. 777. quòd certè ipse, aut non intelligit, aut Curtius admodum æquiuocat, pro se ea allegando quæ de directo ipsi aduersantur, non amplius insistam, cum de remouendis tãtum autoritatibus agatur, non de quæstionis propositæ substantia enucleãda: est igitur cum Philippo Decio concludendum, cuius quidem opinio (vt dicebam,) magis cõmunis est, & ex Didaco Couar. ac re ipsa, magis veritati, & æquitati consona.

Amplia-

Ampliatur, vt procedat hæc opinio etiamsi
112 in institutione † testator dixisset, instituo vnicum filium masculum, seu filios masculos vniuersales meos heredes, nam ista qualitas masculinitatis non debet exclusionem filiæ substitutæ per neptem ex filio grauato impedire, cum verbum illud masculum, siue masculos gratia demonstrationis ad certificandam hæredis institu ti personam appositum videatur, vt dicit Dec. d.cons.568.num.3.

Quartus casus est, quãdo testator iisdem recentis terminis si filius sine filijs decederet, descendentes substituit, vel agnatos relicta filia: & duæ sunt in hoc quarto casu Scribentium opiniones, Prima quòd neptis admittatur, quã
113 tenuerunt, † Petr. de Ancharan. cons. 120. Pro clariori decisione, in fin. Ioan. de Anan. consil. 22. Ad approbandam, circa finẽ. Signorol. de Homod. cons. 117. Pater fecit testamentum, colum. prima. Alexan. cons. 38. Perspectis his, nu. quinto, versic. Tamen hoc non obstante, lib. 6. Ludouic. Bolognin. cons. 53. Inuocato Diuino suffragio, ferè per totum, inter consilia Alexandri, lib. quarto, cui se subscripsere D. Ioannes Sadoletus, D. Albertus Bellus de Perusio, D. Dominicus de la Massa, & D. Antonius Alcutis, ibique Bologninus, vti mediator veritatis, & amicabilis compositor respondit, vt in principio meminit, Alexan. idem cons. 17. Circumspectis verbis, colum. secunda, num. nono, libro septimo, Socin. sen. cons. 227. Præsens consultatio, colum. fin. vers. Præterea dici potest, lib. secundo, cons. 55. Visis consilijs, lib. 3. consil. 69. Viso testamẽto, post num. quintũ, eod. volum. Iason. cons. 142. Venerabilis quondam, colum. quinta, in tertio fundamẽto, lib. secundo, cons. 143. Ista quęstio, colum. quinta, eodem volum. Corn. cons. 83. Videtur, colum. secunda, consil. 202. Pluries, & pluries, colum. fin. nu. 12. cons. 230. Quanquam, colum. 4. num. 8. & infr. lib. 3. cons. 66. In hac consultatione, num. 6. lib. secundo, Curt. sen. cons. 44. Statuto, seu consuetudine, num. 19. & 24. vbi relatis Doctorum nominibus dicit istam esse magis cõmunem opinionem, pro eaque Collegiũ Auenionense, ac plures Doctores Bononienses, & Ferrarienses consuluisse, cons. 63. Antiquissima, & nobilissima familia, post num. 15. colum. 14. vers. Postremò respondemus, & dicit d. consil. 44. preces erga Deum effudisse, vt veritatem consuleret, pro neptequc secundum veritatem respondisse, Iacopinus Riminaldi cons. 223. & Virgilius de Siluestris, cons. 224. penes præcitatum consilium Iacopini, inter consilia Ioannis Mariæ Riminaldi, lib. 2. Andr. Alciat. in l. quisquis, in fin. in l. Herennius, pariter in fin. & in l. inter stuprum, §. fin. ff. de verb. sign. ac etiam in tractat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 32. in primo casu, in fi. Paris. cons. 89. In præsenti causa, num. 35. vers. Solent enim, & infr. libro secundo, plenè cons. 41. Ioannes testator, num. 19. cum sequen. & num. 43. ac cons. 35. Si in pręsenti consultatione, num. 21. lib. tertio, Carol. Ruin. cons. 142. Quia testator, nu. secundo, cons. 143. Prima quæstio, num. 6. cons. 144. Proponitur in facto, numero decimo, cum sequen. lib. secundo, cons. 93. Viso, colum. penult. & fin. cons. 148. Videtur, nu. septimo, cons. 152. Ponderatis, nume. secundo, eodem volum. cons. 115. Casus iste, cons. 124. Viso testamento, colum. tertia, num. quinto, libro tertio, Curt. iun. cons. 49. Circa litem, colu. secunda, & seq. cons. 163. In causa vertente, col. quinta, vers. Aggredior nunc, & colum. sequen. cons. 156. In testamento condito, num. 6. Hier. Grat. cons. 64. Profectò casus iste, nu. 15. & seq. lib. secũdo, Ioan. Crot. cons. 17. Testator, num. 26. & 31. vbi refert ita tenere Campegium, consil. 379. nu. secundo, cum sequen. subdens, col. pen. vers. Vltimò non obstat, huic opinioni inhærendum esse, quia nedum communis, sed verior est, Augusti. Bero. quæst. 51. Titio emente, in fin. cons. 117. In pręsenti consultatione, nu. 7. vers. Circa secundum, & fortius pro hac parte arguit, cons. 118. Visis, & diligenter consideratis, num. 15. lib. 2. Nouiss. Parisien. ad Alex. d. cons. 38. Perspectis his, littera A, num. 4. lib. 6. Soci. iun. cons. 158. Abundè, num. 47. vers. Pro maiori tamen dilucidatione, lib. 2. cons. 26. Considerato testamento, num. 2. & infr. lib. 4. Arius Pinel. in l. si viua matre, nu. 24. cum seq. C. de bo. matern. Hierony. Alban. cons. 23. Domina Antonia condidit testamentũ, num. 1. 2. & infr. Io. Cephal. cons. 45. Magnificus Io. Franciscus num. 7. & seq. cons. 46. Adhuc videtur, col. pen. ante nu. 51. & per totum, lib. 1. vbi num. 19. vers. Postremò dico, istam esse veriorem, crebriorẽ, vsuque receptiorem sententiam testatur, cum pro ea iudicatum fuerit, idemque scripsit consilio præcedenti, & quòd Cornenm videri cupit in consilio quod ibi allegat, cum clarè, ac fundamentaliter loquatur, & cons. 251. Quoniam, num. 30. lib. 1. rursus Andr. Alciat. cons. 71. Lecto consilio, nu. 21. & seq. tom. 3. lib. 9. vbi post num. 25. vers. Sed potius, dicebat nouam phantasiam Pauli Castrensis, Raphaelis Fulgosij, Socini senioris, similiumque Modernorum omnino à Iudicibus negligẽdam esse, cum fundamẽtis, ac rationibus fallis innitatur, vt per eum, & num. 28. subdebat, quòd cum ipsi similis quæstio delata esset iudicanda, dubitaretque circa præsumptam mentem testatoris, re communicata cum spectatissimis viris, vno ore omnes existimasse non videri testatorem quicquã ad exclusionem neptis suæ disposuisse, prout aliàs dixerat in d. l. inter stuprum, §. fin. de verb. signif. vnde adhuc erat in cadẽ sententia, nec vnquam

voluit consulere pro parte contraria, prout fecerunt Castrensis, Barbatia, Socinus, & alij, qui nunc vni, nunc alteri parti cothurni more adhęserunt, eiusque sententiam plures habere autoritates Modernorum diligenter adductas, & ponderatas per pręstantissimum Dominũ Consultorem D. Vincentium Porticum Iurisconsf. celeberrimum ad quas se remittebat, vt per eũ idem Alciat. consf. 117. Frequenter, post num. 12. versf. Prima quòd testator, tom. 3. d. lib. 9. Rol. de Vall. consf. 56. Quoniam ex facto, ante n. 26. versf. Quinimo subdit, lib. 3. Francisc. Bursat. de magis communi opin. attestans consf. 64. Ex codicillo, nume. 13. consf. 86. Dominus Baptista, num. septimo, vbi etiam de veriori, communiorique sententia, versic. Secundò respondetur, libro primo, Tiber. Decian. consf. primo, Et quidem non potest, per totum, lib. secundo, vbi latissimè, Tob. Nonius, consf. 29. Constantinus, num. 21. & infr. vsque ad num. 25. Hieronym. Gabrielius consf. 97. Ioannes Leonardius, nu. 15. dicens Doctores magis communiter ita sentire, Mant. consf. decimo, Fuit in humanis, colu. fin. num. 34. Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volun. lib. tertio, dubit. tertia, sol. secunda, post num. 24. vsque ad num. 31. fol. 312. asserens se dixisse consf. 31. & 90. lib. primo, istã opin. nedum magis communem, sed veriorem esse, & pro hac parte consuluisse Rotam Bononiensem testatur Francisc. Marzar. in tract. de fideicommiss. in secunda parte, quæst. 21. seque ita consuluisse, & secundum eius consilium decisum, iudicatumque in Rota Florentina fuisse: & ita ex sententia, & motiuis apparere, vt re vera Rota Bononiensis sic consuluit inter responsa eiusdem Marzarij, consf. septimo, incip. Proponitur punctus, fol. 81. cui consilio subscripsere se Marzarius ipse Vincentinus, Stephanus Paganutius Politianus, Frãciscus Maria Finus Mirandulensis, Antonius Donatus Corrigiensis, & Matthæus Maria Maresanus Mutinensis, omnes dictæ Rotæ Bononiensis Auditores, in causa Aloysij Cellesij Pistoriensis, vbi latè respondent tribus coniecturis quę pro fundamentis contrariæ partis adducebantur, & quamplurimos Doctores istam opinionem tenentes allegant; pro nepte etiam Collegium Bononiense consuluit, vt Collegium Perusinum, vt Castrẽsis refert in dicta l. prima, C. de condit. insert. in præcitatoque consilio 409. Casus iste, columna secunda, versic. Sed Doctores, libro secundo, & Collegium Auenionense ita iudicasse scribit Socinus senior hic, quem alij referunt, inter quos Ioan. Cephal. consil. 306. Consultatio frequens est, numero octauo, libro tertio, licet contra senserit: Et quamuis Paulus de Castro aduersus neptem responderit, tamen ipse idem in l. filiusfamilias, §. cum quis, de legat. primo, in lectura Bononiensi non impressa dicit, quòd tunc consuluisset contrarium pro nepte contra substitutum, vt ipsum refert Francisf. Curt. sen. dicto consilio 44. columna octaua, versic. Confirmatur tertio, & vtrunque referendo sequitur Parisf. d. consf. 41. num. 43. libro tertio, dicens dictam secundam Castrensis opinionem tanquã vltimam sequendam esse, & numero quadragesimo octauo, ipsam veriorem, magisque communem esse, quam ibi extollit, comprobat, ac fortiter tuetur.

Quamuis autem prędicta ad neptis fauorem opin. multos, ac maximos Doctores pro se habeat qui acriter illam celebrant, & prima fronte vndique munitam reddunt, vt non solum difficile, sed ferè impossibile videatur oppugnandi locum occasionemque inuenire: non tamen fortissimi impugnatores defuere qui forti animo, constantique proposito descendentem, vel agnatum substitutum nepti ex filio præferri, eruditè contendunt, feliciterque legendo, ac consulendo de iure respondent: alteram siquidem opinionem pro substituto † superiorique

114 contrariam sequuti sunt, Raphael Fulgosius, & Paul. de Castr. in l. prima, C. de condit. insert. in fine, vbi etiam Petrus Philippus Corneus idem sentit, Socin. senior hic, columna 56. versic. Quartus casus est, dicẽs ita procedere quod Paulus de Castro consuluit, & ita voluisse Frãciscum Aretinum in consil. incip. Stomachatus sum, vt verum fatear, post consilia Papiẽsium, huncque casum minus difficultatis habere, ac ita procedere quod Raphael Fulgosius consuluit, idem Socin. in l. hæredes mei, §. cum ita, colum. vndecima, in princ. versic. Pro hoc facit, ff. ad Trebell. Dec. in l. fœminę, num. 98. versic. Exemplum poni potest, ff. de regul. iur. dum se remittit ad tradita per Castrensem, & Raphaelem in citatis consilijs, ac per Socin. hic, Paul. de Castro originaliter consil. 79. Casus iste frequenter contingit, in antiquis, vel consil. 409. eiusdem initij, in nouis, libro secundo, post numerũ secundũ, & consf. 58. Viso dicto testamento, circ. med. versf. Credendum est ergo, libro 1. Andr. Barbat. consf. 52. Circa hanc dubitationem, inter consilia Alexandri, lib. 4. in quadam causa Bononiensi, illique consilio subscripsere se D. Cato Sacchus, D. Franciscus Aretinus, & D. Ioannes de Puteo, vt post Socinum seniorẽ hic, Antonius Rubeus Alexandrinus refert, idem Raphael Fulgosf. consf. 18. Solomutia fecit testamentum, colum. 2. num. 3. consf. 38. In proposita quæstione, nu. 2. super eodem casu, contra Benedictã neptem Solomutiæ concludens. Iason. consf. 140. Nodosa admodum, & valdè ardua, ac speculatiua est præsens consultatio, per totum, consf. 141. In ista difficillima quæstione, colum. penult. vtrobique de magis cõmuni opinio-

opinione attestans, ab eaque recedendum non fore iudicando, lib. 2. pro fundamento autoritatem Ioannis Andreæ post Richardum Malūbri, in rubr. de testam. colum. pen. vers. Sub hoc titulo generali, assumens vt per eum, illam vndecim rationibus comprobantem, Raph. Cuman. conf. 118. A. in testaméto instituit, columna 1. num. 2. Curt. sen. conf. 75. Dominus Ludouicus, col. 9. vers. Suadentur prædicta, ante num. 4. conf. 51. Super testamento Alberini, consum. 6. num. 19. Corn. conf. 124. Ardua primo aspectu, num. 18. conf. 146. In hac consultatione, 2. & 3. col. conf. 120. Quòd filia vel nepotes, vbi in princ. sic consuluisse Baldum Nouellum dicit, lib. 2. tenoremque consilij eiusdem Baldi refert, eique se subscribit, conf. 273. Dubia satis, col. 4. num. 5. lib. 4. sequutus opinionem Castrensis & Raphaelis, qui Patauij cōsuluerunt, conf. 275. In præsenti consultatione, colum. 3. num. 8. eod. lib. 4. & conf. 170. In consilijs decisinis, ante num. 19. lib. 2. rursus Soc. sen. conf. 6. In præsenti consultatione, num. 20. conf. 14. Viso testamento, num. 6. lib. 3. conf. 63. Visis, nu. 15. eod. vol. conf. 94. num. 4. lib. 4. & consil. 40. Cum in præsentiarum, inter consilia Curtij senioris, per totum, fuitque illud consilium subscriptio ad responsum Ambrosij de Opizonib. & Lancellocti Decij, vt in principio meminit, ipsos Doctores insignes vocando. Marian. Socin. senior conf. 36. Rectè & maturè, in fin. relatus per Socinum iuniorem, conf. 168. post numer. 84. lib. 2. idem Marian. conf. 51. Visa facti narratione, colum. pen. num. 38. versic. Octauo probatur, lib. 4. Io. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino, & Ioan. Petrutius de Monte Sperell. in d. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Ludouicus Gozadin. conf. 89. In hac causa Tridentina, in 5. conclus. num. 5. vbi de communi opin. attestatur, & videtur pertransire, conf. 45. Visis allegationibus, num. 7. idem Gozadinus, conf. 54. inter consilia Hieronymi Grati, libro 1. dictoque conf. 89. in descendentibus substitutis nunquam Paulum Castrensem variasse animaduertit, Dec. consil. 15. Et pro tenui, col. pen. num. 50. conf. 370. Viso testamento, col. 1. num. 2. conf. 495. Viso eleganti consilio, num. 8. conf. 568. Domina Daria, in prin. conf. 480. In casu, colum. 2. post nu. 2. conf. 514. Satis nota est quæstio, colum. 2. num. 3. conf. 515. In casu, colum. 2. in 2. conclus. conf. 545. Viso testamento, colum. 2. nu. 6. conf. 570. Casus de quo quæritur, subscribens se consilio Domini Nicolai de Vbaldis præclarissimi Iurisconf. Perusini, conf. 599. Consilium, ante num. 6. dicens variasse ob verbum, quibuscunque, & conf. 270. Dominus Raynaldus, columna secunda, Curt. iun. conf. 11. Habita super præmissa facti contingentia, ... conf. 111. D. Paulus de Raude, num. 10. conf. 139. Præsupponitur, num. 16. & sequen. conf. 112. Et si substitutio, num. 5. consil. 113. Pro resolutione, num. 13. conf. 115. Mirandum est, num. 23. conf. 116. Ingeniosa admodū, num. 10. conf. 139. Præsupponitur in facto, numero 15. & 16. & conf. 35. D. Benedictus, columna 1. post num. 1. versic. Tota igitur difficultas, Carol. Ruin. conf. 120. Viso ac perlecto instrumento, num. 5. & 16. lib. 1. conf. 83. Proponitur, num. 6. & in fin. conf. 99. Viso themate, columna 2. num. 8. conf. 110. Circa casum, post num. 12. dicens esse magis communem opinionem sæpeque secundum eam iudicatum vidisse, consil. 117. Viso testamento, nu. 11. & 24. conf. 130. Viso testamento Nicolai, num. 11. & 12. consilio 140. Viso & bene intellecto, colum. 2. ante nu. 2. dicens sic fuisse per omnes Doctores Italiæ consultum, conf. 141. Viso testamento, num. 9. conf. 150. Viso testamento Ser Michaelis, numero septimo, lib. 2. conf. 124. Viso testamento, num. 4. & 5. lib. 3. conf. 146. Melchior Seraphyni, col. 4. ante num. 6. afferens opinionem Pauli Castrensis communiter approbatam esse, d. lib. 2. Laurent. Calcan. conf. 47. Casus in forma ita subijcitur, & illud cōsilium subscribendo sequuti sunt clarissimi Iurisconsulti D. Aloysius Tentor, & Domin. Ambrosius de Aduocatis, vt ibi statim legitur, Socin. iun. conf. 1. Præsentis consultationis resolutio, num. 14. conf. 90. Viso testamento, num. 15. cum seq. conf. 114. Visis, numero 17. & infra, lib. 1. conf. 168. Præsentis consultationis resolutio, num. 84. & per totum, lib. 2. conf. 78. Vidi in præsenti contingentia facti, num. 13. & conf. 87. Omissis alijs, num. 9. vbi de communiori, veriorique sententia meminit, libro 3. in dictoque conf. 1. scribit quòd licet Alexander, & Curtius senior contrarium consuluerint, istam magis veram, communemque opinionem videri, & prællegato conf. 168. inquit quòd sicut de iure verissima est, ita etiā per nostros Doctores magis communiter approbata, tum d. num. 84. tum etiam num. 87. lib. 2. Hieronym. Grat. conf. 53. Casus ex Ciuitate Fauētiæ, per totum lib. 2. dicens sub num. 7. ita consuluisse D. Catonem de Sacchis, Ioānem de Puteo, & Francisc. Aretinum, quos referendo (vt dicebam) sequitur Socinus hic, seque sæpius consuluisse, & quamplures alios allegasse, nec plures dies fuisse elapsos (quòd intellexerat) Gubernatorē Ciuitatis Fauentiæ coram quo casus consilij agitabatur in alia simili causa, secundum suum cōsilium, quod in illa reddiderat iudicasse, sententiamque in causa appellationis à Præside Prouinciæ Reuerendissimo Archiepiscopo Sipontino domino suo colendissimo confirmatam extitisse, & numero 23. in fine dicit, ita vidisse consultum per quamplurimos Excellentissimos Doctores modernos Bononienses,

nienses, Patauinos, ac Ticinenses, & quoniam Magnificus Dom. Iudex discipulus fuerat Excellentissimi Doctoris D. Ioannis de Moutesferrato, ipsi plurimum deferebat, pro hac parte de iure respondenti, cum in fortioribus terminis in Ciuitate Bononiæ idem Ioannes Crot. consuluerit, cui consilio quamplures præclarissimi Iurisconsulti se subscripserant, & inter cæteros D. Bonifacius Elephantucius, D. Ludouic. Gozadinus, D. Vincentius Saluiolus, & D. Bernardinus Gambarus, ac alij multi, quorum aliqui nonnulla addendo in eo tradita atque allegata corroborarunt: propterea ipse consilium dicti Ioannis de Monteferrato de verbo ad verbum subiecit, quod est cōs. 54. incip. Dudum Titius condidit testamentum, vbi sub num. 35. dicit, idem sæpenumero se consuluisse, ac plures egregios Doctores Bononienses, & Florentinos se subscripsisse: subdens præfatos Doctores in fortioribus terminis verba facere, quod testator liberorum verbo vsus fuisset, huicque consilio Ioan. Crotti dicta subscriptio Bonifacij de Elephantutijs accessit, & cons. 55. Placet mihi conclusio, accessit Bernardinus Gambarus, & consil. 56. Verè negari non potest, accesserunt Ludouic. Gozad. & Vincent. Saluiolus de Ocha; nec omiserim D. Bernardinum Gambarum in d. subscript. 55. num. 3. asserere, ita vidisse aliàs consultū per amplissimos Doctores Bononienses, videlicet D. Ioannem de Salla, D. Vincentium de Paleottis, & D. Ioānem Antonium de Bottonibus super testamento cuiusdam Bitini de Flexo Bononiensis, eandemque opinionem firmasse Ioannem Crotum eius præceptorem in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 16. de liber. & posthum. dicentem se aliàs sic consuluisse, & multos solennes Doctores se subscripsisse, inter quos fuit consumatissimus Iurisconſ. Dominus Franciscus Pepus, quos ipse intrepidè sequitur, rursus Hieronym. Grat. cons. 68. In præsenti causa, col. 2. num. 10. vers. Quia procedit, lib. 1. cons. 67. Prima fronte, num. 4. dicens esse firmam opinionem, lib. 2. cons. 111. Casus talis est, col. 4. num. 29. eod. vol. vbi latè insistit Doctores cumulando, asserens istam esse communiorem opinionem, ab eaque iudicando recedendum non fore, maxime quia æquior est ac rationabilior. Et quòd dixit Ioan. Crot. se inquamplurities secundum hanc sententiam consuluisse, verum est, nam vltra dictum cons. 54. inter consilia Hieronymi Grati insertum, quod inter responsa eiusdem Croti est consiliū primum, idem voluit, cons. 13. Matrè, num. 16. & 17. cons. 16. Viso, num. 32. cons. 48. Excellentissimus Iurisconſ. num. 42. cons. 60. Fridericus Imperator, num. 32. & cons. 104. Testator, nu. 29. & inter alios Doctores per Crotum citatos, reperitur Bald. cons. 482. incip. In causa Domini Antheoli, cuius quanta sit grauitas, ingenij subtilitas, ac fundamentalis doctrina, omnibus in aperto est; Anton. Rub. Alexandrinus, cons. 62. Videretur dicendum, col. 1. versic. Præmissis tamen, dicens in fine cōsilij istam magis communem opinionem esse, And. Alciat. cons. 10. Amilchion, nu. 17. cons. 71. Lecto consilio, nu. 19. consil. 81. Testamenti, num. 10. lib. 9. cons. 214. Quoniam, num. quarto cum seq. & cōs. 2. Verba breuis Apostolici, col. fin. ante fin. nu. 36. vers. Secunda ergo est coniectura, tom. 3. d. lib. 9. vbi allegat Ioannem de Monteferrato in rep. l. filiusfamilias, §. Diui, vers. Sexto quæritur, de leg. 1. dicens etiam istam opinionem inter Modernos receptissimam esse. Et certè mirandum est, Alciatum virum grauissimum alibi dixisse se nunquam pro hac opinione voluisse consulere incō stantię notam alijs imprimendo, cum pluries vt supra, pro ea consuluerit, ipsamque cōprobauerit ac receptissimam reddiderit. rursus And. Alciat. lib. 1. de verb. sign. fol. 21. in fin. versic. Quæ sententia nobis quoque placet, Bartholom. Cepoll. Veronens. cōs. ciuil. 49. Circa primum dubium, nu. 7. vers. Et pro hoc allego, & infra Augustin. Bero. cons. 77. Difficultas, num. 11. cons. 111. Materia propositæ quæstionis, nu. 19. cons. 112. Hæc est ardua & difficilis q. nu. 16. dicens nu. 24. se sæpius ita consuluisse, quoniā hæc opinio ęquior est, & menti magis, ac voluntati proxima, & ante nu. 11. veriorem, magis communē esse, cons. 113. Viso testamento, num. 7. cons. 114. Cum super prima substitutione, num. 11. cons. 115. Stantibus in proposito themate, nu. 13. dicens hanc opinionem esse canonizatam, iudicā doque ipsam semper sequutum fuisse, & cons. 119. Substitutioni, num. 10. lib. 2. Bal. de Bartolinis, cons. 111. nu. 10. lib. 2. cons. 94. nu. quarto, lib. quarto, Guid. Pap. cons. 28. Consilium pro Illustri D. Duce Bauariæ, in 3. dub. sub num. 3. Rol. de Vall. cons. 82. Factum præsentis consultationis, nu. 33. vers. Secundo & nouissimo loco, vbi pluries seriosè recenset hanc partem tenentes, & col. fin. vers. Non obstat, dicens in iudicijs & consilijs ab ea recedendum non fore, libro 3. Gerard. Mazzol. de communi opinione attestans cons. 5. Francisca Arceuisia, nu. 73. & per totum, Hieron. Alban. cons. 21. In causa hæreditaria, nu. 10. cōs. 29. Pater filio masculo, nu. 2. vers. Pro ea, Iacob. Mandell. Albens. cons. 19. Casus iste, vtrum conditio, per totum, Sfortia Oddus in tract. de compend. substit. partic. 6. artic. 4. concl. 7. vbi post multos alios, dicit istam esse magis communem, verissimam, & canonizatam sententiam, vers. Sed contrarium, & enumeratis Doctoribus, vers. Et dicunt præallegati. Veriorem etiam conclusionem, magisque cōmunem esse scribit Alex. Trentacinq. celeberrimus Iurisconsul. conciuis meus, in suo erudito

tract.

tract. de substit. par. 4. c. 7. sub num. 12. vers. Ex hac responsione constat, prout crebriorem, veriorem quoque opinionē censeri scripsit Arius Pinellus in d. l. si viua matre, nu. 24. & infra, ac in specie, num. 26. vers. Cuius tamē declaratio, C. de bon. matern. licet contrarium ipse teneat, vt desuper dicebam. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 771. vers. Cæterū quia ad hanc coniecturam, vbi conclusiuè procedendo istam partem communem esse asserit, Vdalric. Zasius & is in tract. substit. in fin. versi. Paulus de Castr. dat concordiam, fol. 664. Albert. Brun. in tract. quòd stantib. mascul. art. 5. q. 12. num. 43. & num. 28. atque art. 10. q. 8. nu. 90. & ne hoc prętermittam, aduertendum existimo, Ioannem Crot. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, nu. 26. vers. Addite etiam, postquam meminit se pro hac parte consuluisse, eiusq. cōsilium probatū fuisse per multos solennes Doctores subscribentes, subdit verā esse decisionē, quamuis nonnulli contrarium consuluerint.

Raphael Silerus Augustanus in tract. de remissionib. legum, fol. 373. ad l. cum acutissimi, Paris. cons. 86. Ad veram resolutionem, nu. 46. vers. Et etiam, lib. 2. cons. 48. Vidi testamentū, nu. 5. & infr. eod. vol. Iacob. Menoch. cons. 1. Cōsultatio hęc, nu. 188. lib. 1. & cons. 95. Etsi doctè, nu. 91. eod. lib. plures allegans, & inter cæteros Ioan. Neuizanū, cons. 33. Beatus homo, col. 3. nu. 10. vers. Tertio facit, qui scribit hanc sententiam probasse Matth. Bossium, Conradum Mālium, & Bartholom. Veronensem d. cons. ciuili 49. nu. 7. & Menoch. nu. 97. de magis communi attestatur, subdens ab ea non esse iudicando, & consulendo recedendum, respondēs etiam Doctorib. post Socin. tempora, ac etiam Collegijs, inducens insuper pro eadem opinione D. Ludouic. Alserium de Cortona ibi, ante nu. 25. vers. sic. Cæterum, Didac. Couarr. Toletan. in c. Raynal. post nu. 2. vers. Idem sanè respondendum, extra de testam. Nicol. Bellon. cons. 82. In materia, nu. 9. vers. Et propterea, Francis. Marzar. cons. 5. lecto testamento, fol. 45. versi. Ex hac dispositione infertur, Michael Crassus in §. Fidei commissum, q. 35. ante nu. 5. vbi de æquiori, rationabiliori, ac etiam magis communi opinione testatur, dicens post Ludouic. Gozad. ibidē relatum ita fuisse iudicatum, Francis. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 6. tit. 15. num. 10. vers. Sed si testator, crebriorem sententiam esse asserens, Hipp. Riminald. cons. 468. Anno præsenti, nu. 46. versic. Accedit insuper, lib. 4. cons. 358. Quod superioribus diebus, nu. 177. ac etiā cons. 456. Quoniam in principio dubiorum, n. 28. eod. vol. cons. 250. Dico igitur, nu. 31. de cōmuni fidem faciens, lib. 3. post Ioan. Mariam Riminald. cons. 121. lib. 1. Et pro hac parte in causa satis ardua inter filias Matthei Braualconis, & Rubertum, ac Hulphum eius nepotes ex Francisco fratre nobiles Eugubinos ad fauorem descendentium substitutorum respondisse Ruin. Curt. iun. Decium, Hermandoctium, Pilingatium, Negusantium, Aeneamque de Vbaldis, & omnes eius ætatis Doctores qui alicuius nominis erant, fuisseque de consilio Collegij Senensis pro substitutis pronūciatum, tradit Hieronym. Gabriel. Eugubin. cons. 97. Ioan. Leonardius, ante nu. 1. Ant. Ciofius cons. 27. Principalis quæstio, col. 2. nu. 7. vbi magis communem sententiam, & cæteris vti opinionum pugnantium conciliatricem præferendam esse inquit, & certè secundum Doctores communiter veram, rursus & nouissimè Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. in 2. par. præsump. 85. nu. 8. versic. Quartus casus est, dicens se d. cons. 95. libro 1. quinquaginta Doctores hāc opinionem cōprobantes numerasse, aliosque addidisse con sil. 150. num. 54. lib. 2. & demum cons. 204. nu. 46. vers. Decimo & vltimo, lib. 3. scripsisse hanc eandem sententiam sexaginta quattuor Doctores confirmasse, illisque accedere Ludouic. Molinam lib. 3. de Hispanorum Primogenijs cap. 5. num. 51. versic. Octaua conclusio, citans Frāciscum Piscinam in sua disput. de fœmin. exclusa, nu. 16. cum seq. subdensque hunc auctorem omninò videndum esse; & num. 52. quicquid Bolognīnus, & Ias. qui alios refert in contrariū dixerint, veriorem istam partem esse, inqnit, agnato substituto, de communique testatur, versic. Sed si hac concordia, Sed Molina non vide tur in effectu huic opinioni adhærere, nisi in casu vbi testator de agnatione conseruanda ageret, qui nonnihil Ario Pinello contrarium asserenti deferre conatur.

Sed quicquid Molina, & alij in contrarium allegati tenuerint, & Senatus Pedemōtanus existimauerit, vt Antoninus Tessaurus in nouis decisionib. Pedemontium refert, decis. 188. Conditio si sine filijs, ante nu. 10. dicens quòd cum de hac quæstione maxima in Senatu controuersia orta esset, ponderatis vtriusque partis rationibus, visum fuit maiori parti Dominorū, opinionem pro nepte contra substitutum veriorē, & ęquiorem esse, attenta iuris communis dispositione, & iuxta illam iudicatum fuisse in quadam causa Bugellensi, per D. Goueanū relata. In effectu posterior hæc opinio pro substituto verior conspicitur, & magis communiter recepta, à qua iudicāndo & consulendo, non arbitror fore recedendum, cum à mente testatoris simul recederemus suę agnationi prouidere volentis: vt enim dicebam, Doctoribus diuersum sentientibus ex professo vsque ad sua tempora respondet Socin. iunior in d. eius eleganti consil. 168. post num. 94. lib. 2. alijsque post ipsum neptis partes erigentibus, respondet Iacobus

Menoch.

Menoch.in d.eius egregio conf.95.lib.1. Collegijs etiam se opponendo. Et quamuis contra patruum ad fauorem neptis aliquando fuisset allegata decisio Sacri Regij Neapolitani Consilij, referente Præclarissimo Iurisconsulto, ac Consiliario Domino Ioanne Felice de Rubeis die 14.Iulij 1559.in causa Beatricis vxoris Nicolai Terminij, cum Antonio Siluio Barone terræ Contursij, cuius fuerat actuarius Ioãnes Alphonsus de Capua, non poteram simplici allegationi decisionis prædictæ acquiescere, semperque in animo habebam merita dictæ causæ perspicere, & tãdem cum Neapoli essem de anno 1580. diligenter processum præfatæ causæ consideraui, qui penes Franciscum Antonium Fontanam actuarium, dicti Ioannis Alphonsi successorem cõseruatur, inueniique Antonium Siluium in articulis deduxisse Nicolaum testatorem proprias filias exclusisse, ipsasque dotasse, Antonello, & Alphonso filijs masculis institutis, inuicemque substitutis si sine filijs alter ipsorum decessisset, ex Antonelloque superstitem Beatricem remansisse, Alphonso etiam patruo superuiuente, ex sententiaque Sacri Consilij transactionem initam inter Alphonsum & Beatricem fuisse rescissam, ac ipsum patruum condemnatum ad bonorum restitutionem ob causam transactionis acceptorum: non tamen inueni testamẽtum Nicolai, arbitrorque ipsum exhibitum nequaquam fuisse, Vnde quamuis in transactione inita de anno 1539. die 20. Februarij, testamẽti tenor narratus atque insertus fuisset, Sacrum tamen Consilium assertioni prędictę fortasse non credidit, & propterea rationabiliter intentata læsione, nullitateque dictæ trãsactionis etiam ob vim & metum ad mulieris fauorem pronunciauit, quæ ob eãdem vim ac metum dicti testamenti continentiã declarauerat; adeo quòd non potest nec debet dicta sentẽtia in his terminis pro decisione allegari: proinde securius in magis communẽ opinionem pro patruo contra neptem inclino, ipsamque constãti animo comprobo, nec ab ea recedẽdum est, tanquam veriori, & (vt dicebam) crebriori: quam summè extollit Io.Cephal.conf.306. Consultatio frequens est, nu.107.& 108.lib.3.dicens esse communiorem sententiam, & quòd tempore quo ipse reddidit conf.45.& 46.lib.1.non exierant tot Excellentissimi Moderni, qui hanc partem maximopere roborarunt, subdens descendentis, & extranei substituti distinctionem canonizatam esse, consulendoque August. Beroo semper placuisse, ac etiam iudicando, & Ceph. ipsum ab ea recedere nõ posse, & licet videatur ab ista opinione se aliquantulum retrahere cõsil.484. Antonius Angeli, nu.28.vers. Quæ sententia, lib.4.tamen num.54.vers. Nec obstat, se declarauit, & cum ea pertrãsisse visus est, quam etiam tenent Anton.Gomes.in tract.var. resol. iuris ciuil.tom.1.tit.de fideicom.substit.cap.5. nu.21.vers.Item quæro si testator, & Francisc. Veggius, conf.65. Viso, nu.81. vbi videtur inclinare magis communem esse, post vers. Ego verò pro nunc, Et licet Andr.Alciat.d.conf.71. Lecto consilio, nu.25.lib.9.dixerit, in casu tam frequenti mirum esse, quòd veteres Doctores Dynus, Cynus, Iacob. Rayner. Bar. Bal. Angel. cæterique tam cæci fuerint, vt talem rationem nõ viderint, sed semper indistinctè conditionem illam, si sine filijs decesserit, interpretati sint sine masculis siue fœminis, d.l.1.C.de condit.inser. sed verisimile esse eos vidisse, sed neglexisse, quæ iuris manifestum errorem continebat, vt meritò sit etiam multis responsis aliorũ comprobata: licet etiam Simon de Pretis in trac.de interpret.vlt.vol.lib.3.fol.2.fol.312.sub nu.24. vers. Quid dicendum? admirationem augeat, quòd prisci illi Iurisconf.dubitationem tam frequentem certa lege non diffinierint, cum illo tunc cõtingere similes quæstiones potuissent, & quòd patres dotes filiabus dedissent, filijsque hæredibus institutis fideicommissa constituissent, vt videre est in l.pater filiæ, ff.de leg.3. in l.Theopõpus, ff.de dote præleg.in l.pen.ff.de opt.leg. in l.qui filium, ff.ad S.C. Trebell.in l. pater, in prin.ff.ad l.Falcid.in l.Paulo, §.1.d.tit.de leg.3. & in l.qui volebat, ff.de hæredib. instit. Mirandum tamen non arbitror, cum (vt vulgare est) non possint omnia legibus comprehendi, & sæ fuerit casus omnes sub certis regulis includi, & nõ solum in regulis, verum etiam in ipsarum declarationibus, præsertim vbi de coniecturanda voluntate testatoris disceptandum est: & miror certè Alciatum virum in legali scientia, alijsque facultatibus eminẽtissimum, in admirationem hanc incidisse, & cum eo, Hieronym.Gabrieliũ d.conf.97.sub nu. 10. sed cur mirandum est, si tres hi Doctores funditus opinionem pro substituto descendẽte, atque agnato masculo euertere omni industria moliti sunt? Cæterum quãuis Senatus Pedemontani maxima sit dignitas atque autoritas, tum ob Serenis. Ducis Subaudiæ amplitudinem, ac stirpis præeminentẽ, fulgẽtissimamque nobilitatẽ, tum ob Senatorum scientiam claritatemq. decisio tamen illa multis ex Dominis reclamantib. lata fuit, Antoninusque Tessaurus opinionẽ Senatus apud ipsum in iure tutam non esse scribit, & plures alij doctissimi Iurisconsulti Senatum non minori autoritate grauissimum repręsentantes, aduersus dictam decisionem consistunt, vltra alios celeberrimos Doct.qui frequentissimè pro hac parte scripserunt, & responderunt; Vnde cum fundamenta eiusdem opinionis sint solidissima, nõ possunt sic de facili eradicati, pręsertim quia in superioribus motiua Senatus fuerunt sublata, & si

& si diligenter Antonin. Tessaurus inspiciatur non videtur sibi decisionem quam refert arrisisse, vt remaneat isto casu opinio contra neptem firma ac stabilis, sicut verior, æquior ac crebrior dubio procul est.

Ampliatur Primò hæc conclusio, vt sit vera
115 etiam si dictum † esset, Sine liberis, Doctores enim promiscuè ac indifferenter loquuntur, Paul. de Cast. & Raph. Fulgos. in d. l. 1. C. de con dit. infert. quorum opinio communiter recipitur, idem Fulgos. d. cons. 18. Solumutia fecit testamentum, col. 1. promiscuè consuluit. Ludou. Gozad. d. cons. 89. in 5. conclus. dum allegat Socin. cons. 14. Viso testamento, lib. 3. in fortiorib. terminis loquentem, quia fuerat dictum Si sine liberis decesserit, rursus Gozadin. inter consilia Hieron. Grati, cons. 56. Verè negari non potest, lib. 2. Curt. iun. cons. 11. Habita, ante nu. 7. vers. Et quòd illa verba, cons. 139. Præsupponitur, post nu. 16. vers. Cum ergo, ipse etiam Paul. de Cast. cons. 409. lib. 2. vbi in prin. æquiuocè sine filijs, vel sine liberis, vtitur, Curt. sen. cons. 51. Super testamentis Alberti, col. 5. nu. 19. Carol. Ruin. cons. 99. Viso themate, nu. 8. col. 2. lib. 2. cons. 140. Viso & bene intellecto, col. 2. ante nu. 2. vers. Et primo, cons. 146. Melchior Seraphini, eod. vol. Ias. d. cons. 140. Nodosa admodum, col. 5. vers. Primò ex dispositione, lib. 2. quem ad hoc ponderat Soc. iun. d. cons. 168. ante nu. 86. col. 15. in prin. lib. 2. vbi ipse idem sentit, Io. Crot. cons. 54. Dudum Titius côdidit testamentum, post num. 35. inter dicta consilia Grati lib. 2. cum subscribentibus; & in volumine Croti est consilium primum, ac cons. 48. Excellentissimi. Iurisconf. ante num. 43. vers. Et aduertendum est, Bolognett. in l. hæredes mei, §. cum ita, sub num. 295. vers. Si verò agnati, Gerard. Mazzol. d. cons. 5. Francisca Arceuisa, num. 78. rationē reddens, & Alexand. de Imola consilium inducens, vt per eum. Et licet Hieronymus Gratus cons. 64. Profectò casus iste, num. 3 a. lib. 2. contrarium in indiuiduo teneat, dicens quòd etsi adsint aliqui Doctores tenêtes opinionem pro substituto, qui per conditionem, Si sine liberis loquuntur, illos se paruifacere, cum saltem ferè omnes in côditione, Si sine filijs, loquātur, vbique proprietatem repugnare, Tamen durum esset ab hac ampliatione recedere ob pondus illam confirmantium, & vltra præcitatos, Castrēsis etiam in eius consilio hic per Socinum senio rem relato, & non impresso in conditione, Si sine liberis, verba facit, prout similiter Antonius Gomes. lib. var. resol. iuris ciuilis, seu tom. 1. in tit. de fideicom. substit. c. 5. num. 21. & cum hac conclusione transeunt Ioan. Cephal. cons. 306. Consultatio frequens est, nu. 91. lib. 3.

Et hanc partem tenendo, congruit, nam rationes absurdi vitandi, respectus agnationis, atque rationes pro substituto à Doctoribus assignatæ vtroque casu militant, quamuis in vno casu filiorum ex interpretatione fœminę veniāt, in alio verò liberorum ex propria significatione includātur: & licet ista ratio proprietatis nō sic in primo casu adsit, cum tamen tractemus de testatoris mente interpretanda, quæ à proprietate verborum recedere facit, l. non aliter, de leg. 3. cum similib. datur apertius claritate dignosci (vbi præsupponitur constare de mente) non curandum esse an quid ex propria significatione, vel legis interpretatione, ex mente testatoris inducatur, cum proprietas non tanti sit quòd mens non præualeat, sicut nec hoc faceret interpretatio & improprietas: istamque rationem mouisse Doctores cur æquiuocè loquuti fuerint, paremque determinationem fecerint censendum est; Et quamuis multi Scribêtes loquantur quando in conditione dictum sit, Si sine filijs: contingit quia testantis verba ita concepta erant, & sic in casu suo narratum in facto reperiebatur, non inde sequitur, quin idem esset, Si sine liberis expressum diceretur; in hancque ampliationem omnes consentiunt, approbando Raphaelis Fulgosij consilium eiusdemque sententiam in d. l. 1. C. de cond. infer. Concludendum est itaque differentiam prædictam hoc casu reijciendam esse, quicquid Corneus, & Gratus senserint, totum enim fuit ratio & voluntas quæ collecta ex dispositis sufficit, quāuis verba minimè conueniant, Socin. in l. in ambiguo, col. fin. ff. de reb. dub.

Secundò ampliatur, vt in tacita etiam condi
116 tione, Si sine filijs à lege subintellecta † procedat, secundum Raph. Fulgos. in d. l. cum acurissimi, Soc. iun. d. cons. 168. ante num. 86. lib. 2. Curt. iun. cons. 139. Præsupponitur in facto, colum. 4. nu. 10. & cons. 11. Habita, sub nu. 6. vers. Et quòd illa verba, Aug. Bero, cons. 112. Hęc est ardua, & difficilis quæstiò, nu. 11. & 23. lib. 2.

Limitatur Primò eadem conclusio, vt ita demum procedat, si agnatus testatoris substitutus
117 neptem ab intestato excluderet ex forma† statuti aliàs secus, ita distinguit Alex. cons. 38. Pro spectis his, lib. 6. quem consulēdo sequutus est Carol. Ruin. cons. 93. Viso, col. fin. num. 6. lib. 2. cons. 140. Viso ac bene intellecto, ante num. 6. cons. 142. Quia testator, nu. 2. cons. 143. Prima quæstio, num. 8. cons. 144. Proponitur in facto, nu. 14. cons. 152. Ponderatis, nu. 3. eod. vol. cons. 124. Viso testamento, num. 5. & cons. 138. num. 8. vsque ad finem consilij, lib. 3. idem quoque tradit Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 77 1. & 773. vers. An autē, & num. 1159. vers. Nisi dicas, ff. ad Trebell. vbi vult isto modo à contrarietate posse saluari Iasonem qui cons. 140. & 141. libro secundo, pro substituto consuluit, quia pro eo aderat statuti conie-

coniectura, sed in consil. 142. cod. vol. ideo pro nepte consuluit, quia dicta ex statuto coniectura recedebat, vt in tertia, & quarta argumentatione pro eius opinione ostendit ipse Ias. eodē cons. 142. In præsenti consultatione, col. 7. circa med. d. lib. 2. consentitque Antonin. Tessaurus d. decis. 198. Conditio si sine filijs, num. 14. vers. Limitatur verò.

Hæc limitatio sine difficultate non pertransit, cum magis communis opinio videatur pro-
118 cedere etiam si statutum prædictum† nō adsit, hæcque alia ex statuto coniectura non concurrat, ex cuius dispositione substitutus agnatus neptem excluderet, dummodo filiæ fuerint exclusæ, & agnatus masculus substitutus, ita videtur Socin. sen. hic col. 54. in princ. Paul. Castrēsem declarare, scilicet vt necessario statuti coniectura non requiratur, dum inquit, Maximè stante statuto, quòd filiæ per filios excludantur prout sunt communiter in Italia: dictio enim maximè, vtrúque casum includit, ponit autem maioritatem rationis in altero, & idem ius statuit, gloss. in l. illud, vbi Florian. de S. Petro, ff. ad l. Aquil. & eundem Castrensem sic etiam declarat Carol. Ruin. cons. 146. Melchior Seraphini, ante num. 6. lib. 2. vers. Nec refert, vbi dicit, illud de statuto Castrensem dixisse ponderasseque tanquam sit vnus modus præsumendi testatorem ad propriam agnationem respexisse, studuisseque illam per diuitias conseruare, sed ex hoc non excludi alium modum dictam intētionem probādi, nec negat, vt negare nequit, quin alio modo intentio huiusmodi ostendi possit: idemque consuluit ipse Ruin. cons. 141. Viso testamento, nu. 9. d. lib. 2. scilicet, quòd non oporteat statutum actualiter adesse, & ita Castrensem sensisse, & esse de intentione aliorum Doctorum qui cum ipso transeunt, sed sufficiat, quòd instituti & substituti sint agnati masculi, & quòd fœminæ magis dilectæ ab institutione exclusæ reperiantur, vt patet ex rationibus relatis per dictos Doctores: subdens quòd voluit inferre stāte dicto statuto, magis opinionem prædictam procedere: Et quòd Corneus cons. 55. in fin. libro primo, & Socin. cons. 51. col. pen. vers. Octauo, lib. 4. non diuersimodè Paulum de Castro intellexerint quantum ad istud propositum attinet, qui illum ad id allegarunt, quòd vbi in loco statutum fœminas excludit, filiorum appellatione masculi tantum intelliguntur, & verum est istud voluisse Castrensem, sed tam ipse, quā præcitati, non dicunt necessario statutum exclusiuum fœminarum in conditione positarum requiri, vt latius per eum, vsque ad finem consilij. rursus Carol. Ruin. qui hoc dicit ad litteras arcus triūphalis, cons. 150. Viso testamento Ser Michaelis, nu. 12. præcitato lib. 2. & fuit de intētione Curt. iun. cons. 116, Ingeniosa admodum, nu. 10. idem etiam voluit Ludouicus Gozad. d. cons. 89. In hac causa Tridentina, num. 5. in 5. conclus. vbi refert idem dicere Corneum cons. 124. Ardua primo aspectu, lib. 2. licet Gozadin. col. pen. in prin. ex statuto consultationem aduersus Parisium clariorem, fauorabilioremque reddiderit: ratio siquidem statuti in mente testātis consederat, quam necessario conijcimus, vt masculos agnatos prædilexerit ad eius agnationem conseruandam, & cum præallegatis adhuc transit Ruin. cons. 150. Viso testamento, post num. 12. pariter lib. 2. vers. Et hoc etiam procedit, & vers. Quia licet, Gerard. Mazzol. cons. 6. Contra consilium, col. 4. in fin. versic. Nec quicquam facit, & post Iasonem in citatis consilijs idem videtur sentire Francisc. Veggius, consil. 65. Viso, ante num. 61. versic. Idem tamen esset cessante statuto.

Et sic concludendum videtur, statutum necessario nō requiri, vt inquam neptis ex eiusdē statuti forma per agnatum testantis masculum substitutum excludatur: sed si concurrat etiam
119 statutaria dispositio† atque exclusio, dicta opinio facilius procederet: Nec obstat quod Hieronym. Zanchus de conciliatione consiliorum Iasonis simul pugnantium asserebat, nā in primo casu Spectabilis Georgij Pollete vltra statutum, aliæ vrgentiores cōiecturę aderant, in quibus decisio consultationis fundatur, disposuerat enim seriatim, & distinctè per multos gradus, quòd hæreditas in agnatione perpetuò cōseruaretur, excluserat etiam nō solum proprias filias, sed ex ipsis descendentes quia intendebat bona in alienabilia reddere, & perpetuò in agnatione fore mansura: sequebatur etiam absurdū, quòd tot cessantibus substitutionibus circa vsumfructū neptis esset proprietaria ab intestato cū ipso vsufructu casuali omniū bonorum, & bona nunquam forent in agnatione contra mētem expressam testatoris, in quo Ias. maximū ac præcipuum fundamentū faciebat; In secūdo vero casu Christophori Capitisferri ciuis Romani, statutū non aderat, & nihilominus ad fauorē substituti concludit, illa potissimum ratione, nam in secūdo substitutionis gradu dixerat testator illam substitutionē facere, vt vltima voluntas Pauli eius patris seruaretur prout iacebat, qui fœminas, lineamque fœmininam excluserat; Denique in tertio casu August. Panari de Fontana clara erant testatoris verba, fœminas vt masculos admittendi, & Lucia neptis nupserat Ioanni de Fōtana, qui erat de agnatione testatoris, in quo maximè Ias. se fundabat in sexta argumentatione, ac etiam in alia duodecima pro nepte: quia Albert. ante euētum cōditionis fideicommissi spem substitutionis ad hæredes non transmiserat, & illo casu substituti nō erāt agnati descendentes, sed trāsuersales, vt asserit

col.

col.7.circa mediũ, ex alijs igitur rationibus pugnantia conciliari poſſunt præter rationem ſtatuti: & ideo Zanchus melius loquitur nu.773.
120 Quòd autem magis de plano † cõcluſio procedat, ſi deſcendens agnatus ſubſtitutus neptem ab inteſtato ſecundùm formam ſtatuti excludat, tradidere, Andr. Barbat. in d.l. cùm acutiſſimi, col. antepen. Marian. Socin.conſil. 51. Viſa facti narratione, col. pen. verſic. Octauò probatur, vbi de magis communi opin. lib. 4. Iaſ.d. conſil.140. Nodoſa admodum, col.8. in fin. verſic. Nonò facit, lib.2. conſil.142. In præſenti conſultatione, colum.4. in tertio fundamento, dum conſiderat in Ciuitate Placentiæ ſtatutum fœminarum excluſiuum non adeſſe, eod. vol. & colum.7. hoc dicit de intentione Caſtrenſis eſſe, Andr. Alciat. in tract. De præſumpt. reg.3. præſumpt.32. num.4. in fin. Socin. iun. d. conſil.168. poſt num.84. verſic. Hanc noſtram concluſionem, d. lib.2. Alexandrum de Imola, ac Ioannem Mariam de Riminaldis ad hoc allegans, & ita declarans ad bene eſſe non autem de neceſſitate, vt per eum. Et iuxta conſilium Ludouici Gozadini ſtante ſtatuto dicit ipſe Gozadinus in finalib. verbis ſui conſilij.89. iudicatum fuiſſe. Dec. conſil.514. Satis nota eſt quæſtio. colum.2. verſic. Ex quibus patet iſtam communem eſſe opinionem, quæ maxime haberet locũ ſtante ſtatuto, prout narratur eſſe Peruſij & eſt communiter in Italia, quòd agnati excludant fœminas. Curt. iun. conſ.116. Ingenioſa admodum, num.10. verſ. Et tantò clarius prædicta procedunt. Carolus Ruin.d.conſ.150. Viſo teſtamento, poſt nu.12. verſ. Quia licet, d.lib.2.& cõſ.120. Viſo ac perlecto inſtrumento, ſub nu.5. verſ. Et hoc etiam magis, lib.1. Io.Crot.cõſ.1. Dudum Titius, nu.31. quod inter cõſilia Grati eſt d. reſpõſum 54. cum ſubſcriptione Boniſacij de Elephantutijs, & aliorum nonnullorum Illuſtrium Iuriſconſultorum. Iacob. Menoc. d. conſ.95. Etſi doctè, nu.61. lib.1. vbi vltra alios citat Ioannem Neuizanum conſ.33. nu.9. & ipſe Menoch. in tract. De præſumpt. par.2. lib.4. præſumpt.85. nu.11. verſic. Habet etiam locum hic caſus, ſol.150. Andr. Alciat. conſ.2. Verba breuis Apoſtolici, col.fin. poſt nu.36. verſ. Tertia ergo ſit coniectura, tn.3. lib.9. dicens iſto caſu rem clariorem reddi, conſ.71. lecto cõſilio, nu.19. & conſ.213. Quoniam, num.7. eod. vol. Michael Craſſus, in §. fideicommiſſum, q.35. ante nu.5. verſic. Vbi loquitur. Auguſt. Bero. conſ.112. Ardua eſt, ante num.21. lib.2. Io.Cephal. conſ.306. Conſultatio frequens eſt, num.76. & poſt num.85. verſ. Quæ maximè procedit, & Rolan. de Valle conſ.82. Factum præſentis conſultationis, ante finem, verſic. Ex quibus patet, libro 3. Et quamuis multi ex ijs qui ſtatutum excluſiuum requiri autumant, coniunctim etiam velint quod neceſſe ſit ſubſtitutũ excludere neptem ab hæ-
121 reditate grauati, † non autem ab hæreditate grauantis, inter quos Alexan. conſ.38. Perſpectis, num.7. verſic. Aut erant de agnatis, lib.6. Socinus ſenior conſ.55. Viſis conſilijs, in fine, lib.3. dicens eos qui hac argumentatione ex ſtatuto vtuntur ad fauorem ſubſtituti quando neptes non excludit à ſucceſſione eorum patris inteſtato defuncti parologizare, & conſ.187. licet filia fœmina, verſic. Poſtremo & quarto, lib.2. Curt. iun. conſ.49. Habita diligenti conſideratione, num.10. verſic. Nec poteſt. Carol. Ruin. conſ.93. Viſo, colum. fin. num.16. verſic. Sed quando agnatus, lib.2. conſ.142. Quia teſtator, nu.2. conſ.143. Prima quæſtio, num.7. & 10. conſ.144. Proponitur, nu.14. eod. vol. conſ.138. Quæritur primo, num.8. verſic. Quibus tamen non obſtantibus, vſque ad fin. conſilij, lib.3. Ioan. Cephal. conſ.45. Magnificus, num.9. & 4. conſ.46. Adhuc videtur, num.19. verſic. Non obſtat, & num.50. lib.1. Andr. Alciat. in l. Quiſquis, de verb. ſignific. in tract. De præſumpt. reg.3. præſumpt.32. num.4. & conſ.71. ſub num.29. verſic. Tamen in caſu noſtro, to.3. lib.9. Albert. Brun. in tract. quòd ſtantib. maſcul. quæſt.12. artic.5. Socin iun. conſ.158. Abunde & multum ſubtiliter, num.50. verſic. Demum non obſtat, lib.2. Hieronym. Alban. cõſ.23. Dña Antonia, nu.2. Franc. Burſat. cõſ. 64. Ex codicillo nuper mihi exhibito, num.11. lib.1. & ex mente Ruini idem tradit Franciſcus Veggius conſ.65. Viſo & diligenter conſiderato, num.100. & 101. Simon de Pretis, in tract. De interpret. vltim. volunt. lib.3. dubit.3. ſol.2. poſt nu.39. fol.314. dicẽs hoc eſſe verius & tenendum: lateque comprobaſſe in eius cõſ.60. nu.3. & infr. Franc. Marzar. conſ.8. Proponitur punctus, nu.15. verſ. Et intelligendum eſt, poſt Curtium ſeniorem & alios multos quos refert, & ſignanter Corneum, conſil.55. Pro deciſione, num.6. lib.1. conſ.124. Ardua primo aſpectu, num.12. lib.2. conſ.230. Quanquam in hac conſultatione, num.7. & 11. lib.3. & illi conſilio Marzarij ſubſcripſere ſe omnes Rotæ Bononienſis Auditores, & vltra Riminaldum, idem conſuluit Tobias Nonius Peruſinus, conſilio 29. Conſtantius, numero 25. verſic. Non obſtat demum.

Tamen Franciſcus Mantica Vtinenſis Iuriſconſultus eruditiſſimus, & nunc S.R.E. Cardinalis Illuſtriſſimus, optimeq; meritus, in valde celebri ſuo tractatu quem edidit de cõiect. vltivolũt. lib.11. tit.14. nu.16. verſ. Et licet ſuperius
122 dictum fuerit, non videtur † cum præcitatis Doctoribus ſentire, nec ipſorum opinionem comprobare, reſpondet enim quòd teſtator in hoc cẽſetur voluiſſe ſe cum ſtatuto cõformare,

vt quemadmodum in ipsa lege municipali ad exclusionem fœminarum ratio agnationis conseruandę cōsideratur, pariformiter testator ipse qui proprias filias ab eius vniuersali successione exclusit propter masculos, videatur respexisse ad decus familiæ, ad rationemque conseruādi agnationem, propter quam etiam filiæ ipsius grauati exclusę censentur, non quidē per statutū simpliciter, sed per voluntatē testatoris qui intuitu & cōtemplatione familiæ proprias filias exclusit, talemq; fecit substitutionem: vt ante ipsum Manticam respondit Soc. iun. cons. 168. Pręsentis consultationis resolutio, nu. 69. vers. Nec obstat, lib. 2. Licitum enim est ab vni-

123 ca † ratione arguere etiam in dispositione testatoris cōsiderata, iuxta Glo. illam singularem licet vulgarē in l. quamuis, C. de fideicom. quā ibi sequuntur & cōmendant omnes Doctores, sicut etiam argueretur à prædicta ratione conseruandæ agnationis in statutis, iuxta tradita per Bald. in l. maximum vitium, col. 3. C. de liber. præterit. cum concordantibus multis qui allegari possent, nam testatoris dispositio statutarię dispositioni ęquiparari solet, l. si ita fuerit, la 1. §. fin. ff. de manumiss. testamen. & tradit Bart. post Glo. in l. 1. nu. 4. C. de his quib. vt indign. Alex. in l. ea demum, nu. 5. versic. Adde ꝙ contra, C. de collat. & cōs. 185. Viso titulo quęstionis, col. 2. num. 6. versic. Nonò fortificatur, lib. 2. Ludouic. Roman. cons. 65. Viso thematе, col. 2. versic. Hæc autem æquiparatio, Dec. cons. 227. In casu ad me transmisso, ante nu. 9. versic. Et ista quæ dicuntur, Socin. iun. in his terminis, cons. 181. De duobus, num. 37. & 38. libro secundo.

Vlterius diuersum est quærere, an per fideicommissum succedatur testatori grauāti an verò grauato, ab eo quod quærimus an in coniecturāda mente testatoris circa successionē personarum attēdatur persona vnius, vel alterius:

124 in hoc enim testatoris grauantis personā † & affectionem inspiciēdam esse colligitur ex notatis per Bart. in l. peto, §. fratre, nu. 1. vers. Sed quæro, ff. de leg. 2. vbi And. Barbat. in addit. citans eundē Bart. in l. si cognatis, nu. 2. ff. de reb. dub. Ias. cons. 159. In præsenti consultatione, nu. 1. lib. 4. Francisc. Rip. in l. Filiusfamilias, §. Diui, num. 31. de legat. 1. August. Bero. eruditè hoc explicans in his terminis, cons. 112. Hæc est ardua & difficilis quęstio, nu. 28. vers. Præterea quando agitur, lib. 2. Ioan. Cephal. cons. 306. Consultatio frequens est, in fi. nu. 122. lib. 3. & Perillustris Dominus Horatius Gerutius Iurisconſ. Aquilanus ac conciuis meus, in consil. incip. Licet illa quæstio, ante finem, vers. Huic rationi non obstat.

Et cum Socino iuniore Franciscoque Mantica vt sufficiat statutum exclusiuū ab hæredi-

125 tate grauantis † & nō grauati, transeūt, Bart. in l. hæredes mei, §. cū ita, nu. 4. ff. ad S.C. Trebellia. quem ita intellexit Socin. sen. cons. 249. nu. 2. lib. 2. Paul. de Cast. cons. 409. Casus iste frequenter contingit, nu. 2. lib. 2. Alex. cōs. 15. Viso testamento, in fine, nu. 7. lib. 4. rursus Socin. cons. 6. In pręsenti consultatione, ad finem, lib. 3. cons. 33. Viso testamēto, nu. 3. & 4. lib. 4. vbi scribit ita tenuisse Io. Baptistam Caccialupum de S. Seuer. Io. Petrutium de Montesperello, & Castrensem. Carolus Ruin. cons. 146. Melchior Seraphini, in princ. & num. 7. lib. 2. cons. 142. Viso ac perlecto, nu. 8. 13. & 15. lib. 3. Ludouic. Gozadin. cons. 89. In hac causa Tridentina, nu. 10. vbi refert D. Antonium Quettam idem tenentem, in fineque dicit pro sua opinione iudicatum fuisse. Corne. consil. 120. Quòd filia vel nepotes, num. 5. vers. Si itaque, ibi, successuri ipsi auo, lib. 2. August. Bero. cōs. 112. Testator in suo testamento, nu. 27. & infr. lib. 2. Hipp. Riminal. cōs. 47. nu. 24. lib. 1. qui sequitur Ruinum d. consil. 146. Iacob. Menoch. consil. 95. Etsi doctè, num. 64. vbi magis receptum esse dicit, testatorem potius suam personam, quàm grauati considerasse, lib. 1. & in tracta. De præsumpt. parte secunda, lib. 4. præsumpt. 85. sub nu. 9. versic. Primam illam opinionem. Io. Cephal. cons. 306. Consultatio frequēs est, nu. 77. & 122. lib. 3. Tiberius Decian. cōs. 74. nu. 29. lib. 3. vbi hoc latissimè defendit. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 126. Viso testamento Matthęi, sub nu. 3. versic. Secundus casus. Vbertin. Zuchard. in l. si. nu. 70. & 85. C. de edict. Diui Adr. toll. vers. Sic difficultas in hoc casu, vbi egregiè loquitur rationesque affert. Tobias Nonius cons. 36. Præsens casus, nu. 14. versic. Respondeo quòd cum simus, idemque scripsit Ias. cons. 215. Ex Valentia ciuitate, colum. 1. libro secundo, & consil. 159. In præsenti consultatione, colum. 1. lib. 4. vbi communem opinionem esse subdit.

Vnde ab hac posteriori opinione iudicādo & consulendo nō auderem recedere, quā aliàs aduersus Dominū Hieronymum Gabrielium Eugubinum Doctorē sua tempestate in Vrbe Roma celebris nominis, ac maximū Aduocatum, defendebāt in qñ causa tunc in Rotæ Auditorio vertente coram R.P.D. Cantutio inter Curtium Flauium & hęredes Gabriellæ Flauię

126 dictus † D. Horatius excelso certè ingenio & D. Camillus de Strozzis Florētinus de anno 1585. dum ego Romæ essem Aduocatus pro Serenissima Margarita Austriaca in maxima atque ardua causa rescissionis transactionis in eodē Auditorio vertente contra Serenissimam Reginam Franciæ, licetque fuissem requisitus pro patruo de iure respondere, pro quo sentiebam, id facere renui, non enim licebat alijs in causis

causis me immiscere dum ab illa altitudine ad
vnam tantùm eius causam defendendam mis-
sus fueram: perlegi tamen allegationes dicti
Domini Horatij Gerutij pręclarissimi Iuriscon
sulti, ac celeberrimi in dicta Alma Vrbe Aduo-
cati, vbi plurimum Nobilitate scientiaque co-
ruscat, qui adeò eleganter, subtiliter ac pro-
fundè patruum iuribus rationibus atque au-
toritatibus tuebatur, vt subtilius nihil, pro-
fundius aut elegantius dici excogitarique pos-
sit. Cæterum cum in eadē causa Montis Falisci
quandam Rotę decisionem vidissem resoluen-
tem ex duabus coniecturis, videlicet exclusio-
nis filiarum & statuti, neptem ex fratre nō tol-
lere conditionem substitutionis; coniectura
autem statuti deficiente Dominos dixisse so-
lam coniecturam exclusionis filiarum non suf-
ficere plurimum mirabar, cum in descenden-
tibus substitutis pro patruo stet magis com-
munis & verior opinio, quæ secum etiam in-
gentem trahit æquitatem ac fauorem agnatio-
nis conseruandæ, & prout verum est magis ab
alia coniectura statuti ipsam exclusionis corro-
borari, ita coniecturam exclusionis conuelle-
re ac vti inefficacem è medio tollere, durū ac ri-
gorosum videtur, quamuis Rotæ autoritas in-
gens apud omnes sit, & apud me fuerit sitque
excelsa: præsertim cum aliàs pro substituto in
eadem Rota contra neptem fuerit ijsdem reten
tis terminis in decisione vt infra resolutum &
iudicatum. Ad declarandam coniecturam ex
statuto fœminarum exclusiuo desumptam Ia-
cobus Menochius in dicto tracta. De præsum-
ptionibus, parte secunda, libro quarto, præ-
sumpt. 85. ante num. 12. versic. Primam illam
opinionem, fol. 150. dicit illam intelligendam
esse in terminis, in quibus Riminaldus senior,
Hieronymus Albanus, & Tiberius Decianus
loquuntur, in exclusione omnimoda ab inte-
stato vt per eum: hæc autem non est declaratio
cum ita coniecturam ipsam principaliter Do-
ctores proponant.

Secundò igitur res clarior esset si in hæredis
127 institutione, solum filios masculos † natos &
nasciturus testator vocasset, eosque inuicē sub-
stituisset in perpetuum, id enim non alia ratio-
ne quam agnationis conseruandæ factum cen-
seri debet, Iacob. Menoch. d. cons. 95. num. 61.
lib. 1. Bero. d. cons. 112. nu. 20. versic. Colligitur
etiam, lib. 2. post Alexādrum, Decium, & Gui-
donem Papæ quos refert: & nouissimè tradit
idem Menoch. in d. tracta. De præsumptionib.
in 2. par. lib. 4. præsumpt. 85. num. 9. versic. Et
hic quidem casus.

Tertiò negocium planum fieret, si de maio-
128 ratu † ageretur vel bonis simili vinculo in
perpetuū vinculatis & affectis in quibus posset
considerari conseruatio sanguinis & honoris
familiæ, vt concludit Arius Pinellus Lusitanus
in d. l. si viua matre, num. 27. versic. Maximè
quando non agitur, C. de bonis matern. licet
contrarium tenuerit Ludouic. Molina in tract.
de Hispan. Primogen. lib. 3. c. 5. sub nu. 52. ver-
sic. Hęc autem exactius, qui opinionem Pinelli
ad illum tantum casum restringit, vbi in maio-
ratu agnationis conseruandæ ratio siue expres-
sa siue subintellecta adiecta est, vel aliàs ex prę-
sumpta mente maioratus institutoris compre-
henderetur, ad hoc citans Decium, vt per eum,
cui deferendum non existimo pręsupposita ve-
ritate principalis conclusionis contra Pinellū.

Quartò eadem opinio euidēter stabilis red-
deretur, quando constaret non solum per con-
129 iecturas, † sed etiam ex dispositione expressa
voluisse testatorem, quòd bona in familia con-
seruentur, Francisc. Marzar. in epitom. fideicō.
in 2. part. q. 21. in fin. Zanch. in §. cū ita, nu. 772.
Ruin. d. cons. 146. nu. 3. vers. Ex his ergo. lib. 2.

Quintò si testator filijs masculis vniuersali-
ter hæredibus institutis conditione apposita si
quis eorū sine filijs decesserit, substitutionem
130 fecerit nominibus collectiuis † ciuilibus, de
agnatione, de familia, de cippo domus, de do-
mo, de casata, de sua linea masculina, & simili-
bus, adeò quòd ex ipsis vocationibus cōiectu-
rari possit, testatorem ad suam agnationem re-
spexisse; Carol. Ruin. cons. 146. Melchior Sera-
phini, col. 3. nu. 3. vers. Ex his ergo vltimis ver-
bis; lib. 2. Io. Crot. cōs. 48. Excellētissimus Iu-
riscons. D. Io. de Lignano, num. 39. vers. Quòd
autem intentio testatoris, Socin. iun. cons. 168.
Pręsentis consultationis resolutio, nu. 36. vers.
Et primò, lib. 2. Iacob. Mandell. cons. 19. Casus
iste, num. 11. vers. Tertiò cùm appareat. Iacob.
Menoc. cons. 95. Etsi doctè, nu. 55. lib. 1. Ioan.
Cephal. cōs. 45. Magnificus D. Io. Franciscus,
nu. 15. lib. 1. Paris. cōs. 53. D. Hieronymus Ca-
merinus, nu. 28. vers. Prout etiam idem dicen-
dum, lib. 3. August. Bero. cons. 116. Corā R. D.
nu. 2. & infr. lib. 2. Corn. cons. 273. Dubia satis,
col. 4. in princ. ante num. 5. lib. 4. Andr. Alciat.
cons. 183. Transeo, tom. 3. lib. 9. estque Alciati
breuis quędā, sed substantialis subscriptio, rur-
sus Marian. iun. cons. 114. Visis ac maturè con-
sideratis, nu. 21. lib. 1. & post Hieronym. Grat.
cōs. 53. Casus ex ciuitate Fauentiæ, nu. 7. lib. 2.
tradit Simon de Pretis in tracta. De interpret.
vltimar. volunt. lib. 3. dubit. 3. fol. 2. nu. 37. ver-
sic. Aut tertiò, fol. 313. post Franciscum Bur-
satum quem citat vt per eum. Antonin. Tes-
saur. in decis. Pedemont. 188. Conditio si sine
filijs, num. 15.

Sextò ēt si in aliqua familia vigeret cōsuetu
131 do, † q; inter ipsos de familia stātib. masculis
fęminę nō succedāt, vt ex tali obseruātia mentē
testatoris interpretari dēamus, arg. l. si seruus

plurium,§.fin.in fin.de leg.1.l.domus,§.testamento. de pecul. leg. & tradunt Socin. iun.d. consil.168. Præsentis consultationis resolutio. nu.41.& seq.lib.2. Sfortia Oddus Perusinus in tract.de compēd.substit.partic.6. artic.4.in fi. in 4.limit. fol.196. Simon de Pretis in d.tract. lib.3.dubit.3. fol.2.nu.47. versic. Aut quintò, dicens congruere notata per Parisium cons.7. Alias visis consilijs,nu.40.lib.3.& Nicol.Boer. decis.155. Et quo ad primum dubium,nu.29. in 1. parte. & idem sibi voluit D. Alexander Trentacinquius in tract. substit. in 4. part. c.7. ante num.13.versic. Quę conclusio ampliatur.

132 Multi enim voluerūt, vnam progeniem † siue vnam parētelam vel familiam de per se posse in ciuitate consuetudinem vel statutum inducere, disponendo quòd certo modo succedatur, prout singularis est decisio Ioannis Andreæ post Vbertum de Bobio in addit.ad Specul.tit.de instrum. edit.§.compendiosè,versic. Sed nunquid dicemus, in addit. parua, incip. Interposuit Vbertus de Bobio hoc verbū progeniei, quam decisionem referunt, & sequuntur, Ang.& Io.de Imo.in l.3.ff.de testam.dicentes, q alibi non reperitur. Et quamuis contra hanc decisionem senserit ipse Ang.in l.fi. C.de testam.& Alex.in l.si nō speciali, col.2.eod.tit. Tamen Ias.in rep.l.omnes populi, nu.42.vers. An autem vna progenies, C.de iustit.& iur.primam tenet opinionem, dicens se ita cōsuluisse in opido Carauagij in familia illorum de Siccis,qui habent inter se consuetudinem, q feminæ non succedunt, & re vera cōsuluit cons.46. Omissa vlteriori allegatione ad partes. col.2. nu.3.lib.1. Albert.Brun.cōs.11. Viso themate, col.fi.vers.An autem, quæ est additio quorundam Nouissimorum ad consilium D. Ioannis Campegij, dicentes ita etiam sentire eundem Io.Campegium in eius tract.de dot.in vlt.par. q.79. incip. Quia dictū est. cumque dictorum Nouissimorum nomen non exprimatur, proinde illos sub nomine Alberti Bruni allegasse sufficiat inter cuius responsa additio prædicta reperitur. rursus Ias.in l. si quis à filio, §.si patri,col.1.nu.4.vers.Adde fortius,de leg.1. Paris.cōs.26.Ex tenore testamenti,nu.98.& 100. de communi opinione attestans,lib.2.& citans Decium cons.225. In causa, nu.2. versic. Et in tali casu. Socin.sen.cons.61.Super quæstione, colum.2. lib.3. Guido Papæ consil.131. Circa processum,colum.8.Socin.iun. d.consil.168.nu. 42.lib.2.& in d.l. omnes populi, Ioan. Crotus num.14.

133 Et vtique Vberti de Bobio, ac Ioannis Andreæ opinio † vt in se vera est,ita sine scrupulo latius procederet, cùm nobiles consuetudinem siue statutum prædictum inducentes haberent in loco merum mixtumque imperium, Ang.in d.l.fin.& Alexan.in d.l. si non speciali, Raph.Cuman.in d.l.3. de testam. Curt.iun.in tract.feud.in 3.par.q.1. in 8.limit. & ita erat in casu Ias.d. consil.46. circa fin.versic. Et nullus suprascriptorum, lib.1. consentitque Boer. d. decis.155.in vltimis verbis in prima parte.

134 Circa prædictam tamen Socini iunioris, & aliorum cōclusionem † dicebat Carol. Ruin. cōs.144.Proponitur col.pen.ad fi.nu.18. lib.2. illam procedere, quando inter illos de domo cōsuetum esset, q sub simplici filiorum appellatione venirent tamen masculi, & non fœminæ, ex eo enim quòd alij cùm voluerunt filiam excludere de masculis expressè loqui cōsueuerunt,non sequitur quòd alius idem voluerit filios simpliciter in cōditione ponendo, imò videtur recessisse ab eo quod alij facere cōsueuerunt: quia mos & consuetudo illorum non est vt hoc casu filiæ excludātur, sed alio casu quando de masculis expressa mentio fit,vt per eum, talis siquidem obseruātia stricti iuris esse censetur, ideò non potest vltrà solitum extendi, Aym.Crauet.cons.30.In contractu matrimonij,col.fin. nu.5. Paris.cons.13. Attingendo articulum petitorij, nu.38. versic. Verùm adhuc instari posset,lib.1.& in specie Ludouic.Gozadin.cons.26. in causa Illustrissimorum,nu.34. versic.Quintò vt audio.

Vnde Simon de Pretis in præcit. lib.3. dubit.3. fol.2.num.47. versic. Quare censeo,opiniones Socini iunioris, & Ruini vti repugnantes prout ipse arbitratur hac distinctione con-

135 ciliare nititur. Quòd aut substitutus † vigore huiusmodi consuetudinis filiam grauati excluderet à successione ipsius grauati ab intestato, & tunc deficiat conditio neptisque excludatur, eodem iure quo supra de statuto ex mente aliquorum dictum fuit, & hoc casu locum sibi vendicet, quod Socinus iunior scripsit d. consil.168. num.41. Aut verò consuetudo familiæ est solùm eorum qui condunt testamenta (vt eius verbis vtar) masculos instituendi, & substituendi, fœminas autem dotandi, & sic excludendi ab vniuersali successione, & isto secundo casu vera sit responsio Ruini d. consilio 144. num.18. sicut (vt ipse inquit) stante etiam communi vsu, & solito ferè omnium testantium instituendi,& substituendi filios masculos, & dotandi filias, verior ac magis communis sententia eorum est, qui pro nepte contra substitutum tenent.

136 Ego tamen † Socinū Nepotem, & Carolum Ruinum non dissidere sentio, nam cùm conclusio Mariani fundetur in singulari decisione Vberti de Bobio & Ioānis Andreæ, clarum est consuetudinem prædictam induci ex eo simpliciter non posse, quòd antecessores, seu maiores soliti sint masculos tantum includere, & ex-

& fœminas excludere, hoc .n. ſi admiſerimus
in abſurdum quod Ruin. cōſiderat incidemus,
qui licet (vt Simon dicit) nihil alleget, & quod
ſcribit ad ſenſum pateat, adeo vt quærere legē
vbi habemus rationem nihil aliud ſit, quam in-
firmitas intellectus ſecundum Ariſtotelem, al-
legari tamē ad hoc propoſitum poterit celebre
dictum Alexand. conſ. 38. Perſpectis his, col. 3.
nu. 8. lib. 6. ſuper teſtamento Ioannis Vgolini
reddito, vbi concludit, quod ſi teſtator in vna
ſubſtitutione filios maſculos in conditione po
ſuit, & in alia filios ſimpliciter, hoc vltimo caſu
filiæ etiam in conditione poſitæ cenſebuntur,
quia ſecundùm cum quando teſtator voluit
differentiam inter ſexum maſculinum, & fœ-
mininum inducere, maſculinum expreſsè di-
xit, ad quod citat Petrum de Anchar. conſ. 119.
Pro clariori deciſione, vbi vult in fine, quòd ſi
in vna ſubſtitutione ſit facta mentio de filijs
maſculis, & in alia de filijs ſimpliciter, quòd
hæc vltima filias etiam comprēhēdit, idemque
reſpondit Io. de Anan. conſ. 22. Ad approban-
dum, arg. l. vnica. §. ſin autem ad deficientis, C.
de caduc. toll. & c. inter corporalia, de tranſlat.
prælat. ita erat in caſu Ruini, non in teſtamen-
tis maiorum maſculi in conditione poſiti fue-
rant, & propterea fecerunt differentiam inter
ſexum maſculinum, & fœmininum, vt inferen-
dum non ſit ad illud vltimum teſtamentum in
quo filij erant abſolutè in conditione poſiti;
Quinimò illa diſtinctio in contrarium ſit retor
quenda, vt rectè aduertit Curt. iun. conſ. 163.
In cauſa vertente, nu. 18. verſ. Accedit ad con-
firmationem, & inſr. Et proinde dictum Vber-
ti de Bobio Ioannis Andreæ, & aliorum, præ-
ſuppoſitis debitis circumſtātijs ipſorum de fa-
milia, & agnatione ad huiuſmodi obſeruantiā,
conſuetudinēque validè inducendam, vt bona
in ea conſeruētur intelligendū eſt ita q; per ſuc-
ceſſores obſeruari debeat: nihilq; referre exiſti-
mo an induxerint, quòd verbum filij ſimplici-
ter, maſculos tantum includat, an verò effectua
liter alio modo, & forma fœminarum excluſio-
nem, dummodò de ipſorum rationabili prædi-
cta obſeruantia conſtet, licet Franciſc. Mantic.
lib. 6. de coniect. vltim. vol. tit. 9. poſt nu. 8. in fi.
Carolo Ruino in terminis in quibus loquitur.
aſſentiatur, cui & ego aſſentior, ſed non in coar
ctando modum dictæ obſeruantiæ: Quantū ve-
137 rò ad diſtinctionē † quæ in excluſione neptis
per ſubſtitutum agnatū fundatur, ita demum
ſi ipſam ab hęreditate grauati excludere, ad in-
ſtar eius quod de ſtatuto nonnulli dicebant, ex
prænarratis veram opinionem non eſſe con-
ſtitit, Nec Simoni de Pretis aſſentiendum eſt,
dum credidit magis communem opinionem
ad fauorem neptis vrgere, cum crebrior, &
verior pro ſubſtituto ſententia vigeat, vt ex

Doctorum calculo ac grauitate in aperto eſt.
138 Septimò idem etiam dicendum † eſſet in ca
ſu ſimultaneæ confeſſionis teſtamenti trāſuer-
ſalium ſimul, & ſemel vnico que contextu, te-
ſtatoribus præſentibus, & audientibus excluſis
filiabus, agnatis verò trāſuerſalibus ipſorum-
que liberis maſculis ſubſtitutis, vt per Carol.
Ruin. d. conſ. 146. nu. 5. verſic. Tertiò prædicta
comprobantur, lib. 2.

Octauò, vbicunq; teſtator fuiſſet digreſſus
139 ad plures ſubſtitutionū gradus † excluſis fi-
liabus, & in penultimo, aut vltimo gradu ſub-
ſtitutis agnatis tranſuerſalibus, vt in caſu Soc.
iun. d. conſ. 146. nu. 21. 36. & 37. ac expreſſius,
nu. 38. verſ. Alioquin ſequeretur, lib. 2.

Limitatur ſecundò dicta principalis conclu
ſio, vt in agnatis deſcendentibus maſculis tan-
140 tum † procedat, nec in agnatis maſculis trāſ-
uerſalibus vera ſit, Iaſ. conſ. 142. In præſenti
conſultatione quæ eſt ardua, col. 8. verſ. Sed in
caſu noſtro, lib. 2. Curt. ſen. in eadem facti ſpe-
cie, conſ. 63. Antiquiſſima, & nobiliſſima fami-
lia, col. 14. in fin. verſ. Quid plura, dicens omnes
extraneos cenſeri præter aſcendētes, & deſcen-
dentes, l. vnica, §. extraneum, C. de rei vxo. act.
& conſ. 44. Statuto ſeu conſuetudine, num. 24.
verſ. Iſta ergo videtur magis cōmunis opinio
fratre ſubſtituto teſtatoris. Ludouic. Gozadin.
d. conſ. 89. nu. 4. verſ. Ita etiam procedat. Dec.
conſ. 679. Viſo eleganti conſilio, in fin. num. 7.
verſ. Circa ſecundum dubium, maior. n. fauor
deſcendentibus quàm trāſuerſalibus debetur,
l. 3. §. liberis, de leg. præſt. vbi legata conſeruan
tur liberis, & deſcendentibus, nō autem fratri-
bus, citās in terminis Io. Andr. in c. Raynaldus,
de teſtam. in 6. vbi Ant. de Butr. & cęteri ipſum
ſequuntur. Pariſ. conſ. 35. In præſenti conſul-
tatione, num. 16. uerſ. Verum quia caſus, lib. 3.
Carol. Ruin. conſ. 140. Viſo & bene intellecto,
ante nu. 6. uerſ. Nec obſtat q; poſthumi, lib. 2.
dicens tranſuerſales minus dilectos eſſe quàm
ſint maſculi, & fęminę deſcendētes, olim enim
filiæ propter maſculos de iure erant excluſæ, &
tamen ab agnatis tranſuerſalibus, & maſculis
non excludebantur, l. maximum uitium; C. de
liber. præteritis: Similiter uidemus quòd filij
defuncti matri præferuntur, auth. de hæredib.
ab inteſt. uen. in princ. & tamen ſuccedit cum
fratre defuncti, auth. defuncto, C. ad Tertull.
& ita etiam ſenſit Hieronym. Torniell. in d. l.
hæredes mei, §. cum ita, in fin. idem Ruin. con-
ſil. 149. Pro deciſione, num. 4. d. lib. 2. Nicol.
Boer. deciſ. 147. & ſolum tangam, nu. 17. uer-
ſic. Secus autem, in 1. part. Ioan. Cephal. conſ.
484. Antonius Angeli, num. 54. lib. 4. expreſsè
dicens conſulentes pro ſubſtitutis de maſculis
deſcendentibus loqui, non autem de fœminis
deſcendentibus, ut per eum.

Quicquid tamen præcitati Scribentes dixe-
rint, non deficere qui contrarium senserint, vt
141 inquam agnati † transuersales masculi substi
tuti neptem excludant, Socinus senior hic, col.
59. versic. Quartus casus, Decius consil. 370.
Viso testamento Ludouici de Acerbis, ante n.
3. versic. Circa primum casum, consil. 514. Sa-
tis nota est quæstio, colum. 2. num. 3. versic. Et
hoc saltem, vbi dicit communem esse opinio-
nem, in versic. Ex quibus patet, consil. 568. D.
Daria Ser Baldi, ante num. 3. dictum cõsilium
pro Domino Ludouico redditum confirmãs,
Iason. 141. In ista difficillima quæstione, colum.
4. in fin. & per totum, lib. 2. Corneus consil. 273.
Dubium satis, colum. 4. sub num. 5. lib. 4. Bar-
tholomæus Cepolla Veronensis cons. 49. Cir-
ca primum dubium, num. 5. & 6. Curtius iun.
consil. 11. Habita super præmissa facti contin-
gentia, sub num. 7. versic. Sicut enim æquũ est,
Antonius Rubeus Alexandrinus cons. 63. Cir-
ca testamentum, colum. 2. num. 2. & 3. Carol.
Ruinus consil. 120. Viso, ac perlecto instrumen
to, num. 5. lib. 1. consil. 93. Viso primo, & secun-
do testamento, colum. fin. sub num. 6. cons. 95.
Circa ea, num. 8. versic. Sicut etiam videmus,
consil. 110. Circa casum, num. 12. consil. 117. Vi-
so testamento Antonij, num. 11. versic. Quæ o-
pinio, consil. 130. Viso testamento Nicolai se-
nioris, colum. fin. num. 12. consil. 145. Videtur
prima facie, in fin. num. 8. consil. 146. Mel-
chior Seraphyni, num. 7. versic. Nec obstant
allegata, lib. 2. consil. 148. Videtur prima facie,
num. 5. eodem volum. consil. 124. Viso testa-
mento Brunazini, num. 4. versi. Et ista opinio,
consil. 139. Viso, ac perlecto, num. 16. lib. 3. So-
cinus iunior consil. 181. De duobus, num. 41.
consil. 168. Præsentis consultationis resolutio,
num. 85. & 86. ac per totum consilium, libr. 2.
Alexander Trentacinquius in tracta. substitut.
in 4. part. cap. 7. fol. 139. versic. Hæc conclusio
indubitanter procedit, & cum hac opinione ad
exclusionẽ neptis pro substituto agnato trans-
uersali iudicauit Rota Romana, vt habetur in
decis. Ptolemæi, num. 46. Parmensis bonorum
de Garimbertis, vbi non obstante etiam, quod
testator dedisset licentiam filio disponendi in-
ter viuos, maior tamen pars Dominorum fuit
pro substitutis contra neptes, dicendo, quod
testator familiam suam masculinam de Garim
bertis considerauerat, videturque pertransire
Franciscus Marzarius in epitome de fideicom-
miss. in 2. part. quæst. 21. fol. 21. versic. Non o-
mitto postremo, dum istam Rotæ decisionem
referendo, dicit ipsam valdè notandam esse,
cum ibi non fuissent descendentes substituti,
sed transuersales.

142 In hac ego difficultate, † dum de agnatis
transuersalibus disceptatur, vltra filiarum ex-
clusionem concursum alterius coniecturæ plu-
rimum exoptarem, ex qua deduci posset testa-
torem agnationi prospexisse, istoque casu cre-
derem statuti coniecturam efficacem esse, vt vi-
detur sentire Decius dicto consil. 514. ante nu.
4. dicens dictam opinionem pro agnatis ipsis
transuersalibus maximè locum habere, stante
statuto, prout narrabatur Perusij esse, estque
cõmuniter in Italia, quod agnati fœminas ex-
cludant, vt punctualiter scripsit Carolus Rui-
nus dicto consil. 93. Viso primo, & secundo te-
stamento, colum. finali, sub num. 6. versic. Sed
quando agnatus substitutus, lib. 2. idemq; sen-
tisse videtur Hieronymus Gabriel. consil. 97.
Ioannes Leonardius, num. 17. & num. 7. Præ-
sertim, quia consilia Ruini desuper allegata, &
alia nonnullorum pro agnatis transuersalibus,
non sunt adeo in terminis, & explicita, vt in
omni claritate versemur.

Limitatur tertio Castrensis conclusio, si es-
143 set dictum † quibuscunque filijs, vt per De-
cium dicentem ex verbo quibuscunque se ab
alijs consilijs, secundum distinctionem Pauli
Castrensis redditis variasse, consil. 599. Con-
sului aliàs, ante nu. 6.

Limitatur quarto, vt hæc opinio fundata in
ratione agnationis conseruandæ, & in dicta l. si
viua matre, ac etiam ex statuto deducta, non
144 procedat † quando ex alijs coniecturis for-
tioribus collectis ex verbis, vel alijs dispositio-
nibus testamenti, prædicta tolli possent, vt per
Hieronymus Gabrielium dicto consil. 97. nu.
25. versicul. Verum omnes casus. Sed iudi-
cio meo non solum fortiores, verum etiam for-
tissimæ debent esse coniecturæ, vt talia ope-
rentur, maximè vbi statuti coniectura concur-
rit.

Limitatur quinto, vt ita demum procedat,
145 si inter institutos reciprocum † fideicommis-
sum factũ fuerit, secus si aliter, vt in casu Fran-
cisci Veggij consil. 65. Viso, & diligenter consi-
derato, ante num. 104. & per totum illud con-
silium.

Sexto, & vltimo limitatur, quando in vna
parte testamenti testator loquutus fuisset de fi-
146 lijs masculis, & deinde in alia parte de filijs
simpliciter, nam dum simpliciter, & indistinctè
verbum filijs apposuit, fœminas neptes etiam
censetur inclusisse, secundum Alexand. consil.
38. Perspectis his, nu. 8. lib. 2. ita expressè hoc
declarantem in terminis Pauli Castren. in præ-
citato consilio, & tradidere etiam Ioann. de A-
nania consil. 22. Ad approbandum, versic. Est
etiam multum ponderandum, ante nu. 4. Pe-
trus de Ancharan. consil. 120. Pro clariori de-
cisione, in fin. num. 4. versic. Cum ergo Philip-
pus testator, Corneus consil. 230. Quanquam
in hac consultatione, colum. 4. sub num. 6. vers.
Item

Item circa hanc primam, lib. 3. Curtius senior consil. 63. Antiquissima, & nobilissima familia, colum. 16. nu. 15. versic. Secundo respondendo, Iason. consil. 142. Venerabilis quondam, colum. 5. versic. Quintò facit, lib. 2. & consil. 39. In præsenti consultatione, colum. 3. vers. Istud probo ex eo quod in simili, lib. 3. & in l. qui filiabus, num. 3. de legat. primo, Socinus senior consil. 227. Præsens consultatio, colum. 12. nu. 7. lib. 2. consil. 69. Viso testamento, column. 6. in fine, sub num. 5. versic. Addo tamen in casu nostro, lib. 3. consil. 116. In causa, colum. pen. num. 8. eodem volum. Decius consil. 514. Satis nota est quæstio, num. 5. versic. Nec obstat, vbi sic Castrensem interpretatur, & consil. 567. In casu occurrenti, ante num. 1. licet infra distinguere conetur, consil. 581. Viso puncto controuersiæ, colum. 3. in prin. numer. 6. 7. & 8. ac consil. 568. Domina Daria, num. 3. Curtius iunior consil. 49. Habita diligenti consultatione, column. 3. num. 7. vers. Ex præmissis clarissimè constat, & consil. 163. In causa vertente, colum. penult. in princ. vers. Cum ergo habeamus decisionem, vbi sic limitat dictum cõsilium Pauli de Castro, subdens vltra Alexandrum in iisdem terminis limitasse, & consuluisse Dominum Petrum de Vbaldis, & Corneum in consilijs non impressis, quæ cum suis sigillis ipsi Curtio exhibita fuerant, Hieronymus Gratus consil. 109. In causa istorum nobilium, col. final. num. 63. vers. Imo dico, lib. 2. Paris. consil. 38. In hac consultatione, nume. 20. & 27. versic. Ad quod etiam facit, lib. 2. consil. 35. In præsenti consultatione, colum. 3. num. 17. & infra citans multa consilia Socini senioris, & aliorũ, ac consil. 72. Pro resolutione dubiorum, col. 5. num. 36. lib. 3. Socin. iunior consil. 3. Viso themate, num. 42. versic. Et pro hoc facit, lib. pri. consil. 29. Circa primam dubitationem, nu. 12. consil. 23. Casus iste, num. 56. consil. 100. Præsupponitur in facto, num. 20. vbi magis communem opinionem esse dicit, eodem volumin. Ioannes Franciscus Calcaneus in subscript. ad consilium eiusdem Socini iunioris 128. quæ subscriptio incipit, Præsens consultatio, num. 233. vbi de communi, dicto lib. 1. rursus idem Marianus iunior consil. 158. Abunde, nu. 40. & 41. lib. 2. consil. 13. Quæritur in præsenti consultatione, num. 26. vbi plures cumulat, lib. 3. consil. 26. Considerato testamento, nu. 7. consil. 29. Licet in præsenti casu, num. 17. & consil. 34. Dum petitur, num. 13. lib. 4. Andr. Alciat. consil. 36. Facie prima videretur, num. 8. consil. 87. Fideicommissi sunt verba, num. 10. lib. 9. & in l. Herennius, num. 4. ff. de verborum significat. Ioannes Crotus consil. 60. Dudum Fridericus, num. 15. Carolus Ruinus consil. 140. Viso, & benè intellecto, num. 6. lib. 2. consil. 144. Proponitur in facto, ante nu. 18. limitans dicta per Castrensem, consil. 152. Ponderatis diligenter, nu. 6. & consil. 153. Viso vtroque testamento, nu. 8. dicto lib. 2. Antonius Rubeus Alexandr. consil. 31. Præsupponitur in facto, num. 6. Celsus Hugo consil. 120. Et si dici posset, num. 52. Iacobus Mandellus Albens. consil. 7. In causa ista, nu. 7. Laurentius Siluan. consil. 64. Refricatur in dubium, num. 18. Augustinus Berous consil. 110. Facti species, num. 27. lib. 2. Iacobus Philipp. Portius consil. 11. Andreas Sclapusius nu. 37. versic. Nec vrget, lib. 1. Franciscus Mantica in tractatu de coniectur. vltim. voluntat. lib. 11. tit. 14. num. 10. vers. Item licet, & lib. 6. tit. 13. nu. 8. licet postea distinguat, citans Signorolum de Homodeis consil. 173. Testator in solemni testamento, num. 13. & consil. 174. A pater, nu. 12. ad finem, quod est consilium subsequens, subdensque Signorolum ab alio citatum non fuisse. Hippolytus Riminaldus consil. 492. Magnificus Cominus Ioannes Baptista, num. 25. lib. 5. Franciscus Marzarius consil. 8. Proponitur punctus, num. 12. vbi de magis communi, Hieronymus Gabriel. consil. 97. Ioannes Leonardius nu. 28. de veriori, ac receptiori etiam sententia attestans, lib. prim. Ludouic. Molina in tractatu de Hispan. primogenit. lib. 3. cap. 5. num. 56. vers. Sed quamuis, & vers. In hac autem opinionum varietate, Franciscus Veggius consil. 65. Viso, & diligenter considerato, num. 30. & infra, maximè vbi sæpius esset dictum de masculis, nam non fieret repetitio, vbi de filijs simpliciter dictum appareret.

Mouentur, nam si testator in alia parte testamenti, vel in alia substitutione voluisset de masculis intelligere, vtique expressisset, eum igitur non expressisse, censetur se ad naturalẽ, ciuilemque intellectum retulisse, l. prima, C. de conditionibus insertis, l. maximum vitium, C. de liberis præteritis, nec de masculis tantum, sed de fœminis etiam sensisse, argum. l. vnicæ, §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. & dicto cap. inter corporalia, extra. de transl. prælat.

Sed huic rationi omissis varijs responsionibus, quæ afferri possent, contrarium sustinendo dici potest dictã l. vnicã, §. sin autem ad de-
147 ficientis, loqui † cum de interpretatione extensiua agitur, quæ in casu omissorum locum habet, ea quidem ratione vt ibi: Quia si disponens, &c. sed hic de interpretatione declaratoria agitur, idest quomodo verbum filijs in cõditione positum declaretur, quod potest de masculis, & fœminis ex iuris interpretatione intelligi, potest etiam in masculis tantum verificari, & hoc ex propria significatione, secundum Bart. in l. prima, ff. de verborum significatione, istoque casu pro verbi ambigui declaratione, debe-

debemus ad precedentia,& sequentia recurre-
re,l.hæredes palàm, §.si quid post, de testam.
vbi hæc distinctio probatur,quā sequitur Rui.
conf.146.Melchior Seraphini,nu.9.lib.9.& sic
d.§.sin autem ad deficientis, procedit quando
casus fuit omninò omissus, vt in l.commodissi-
mè.ff.de liber.& posthum. secus quādo sequi-
tut ex eo quod expressum reperitur, tunc enim
pro expresso habetur, l.iam hoc iure, de vulg.
& pupill.& not.Bal.in l.1. col.fin. C.de his qui
ante aper.tabul. Vt hinc multi dixerint, quòd
licèt qualitas masculinitatis expressa in vna par
te testamenti non censeatur repetita in alia per
viam repetitionis,tamen deseruiet ad declaran
dum aliam partem testamēti, cum vna pars te-
148 stamenti dubia † ex alia clara interpretetur,
l.vtrum, ff.de petit.hæredit. cum igitur condi-
tio si sine filijs dubia sit, an in solis masculis in-
telligatut,an verò & fœminas comprehendat;
debet ex alia parte testamenti intelligi,& decla
rari, vt in masculis solis declaretur, prout scri-
bit Ruin.conf.147.Ex pluribus, nu.8.lib.2.fa-
ciuntque notata per Socin.in l.plures, sub nu.
2.ff.de reb.dub.& vltra Carolum Ruinū,Cur-
tius iun.conf.112.Etsi subtilia,nu.7. post Fran-
ciscum Aretinum, consensitque Tobias No-
nius,conf.36.Præsens casus,nu.18.

Sed pro opinione Ancharani, & Ioannis de
Anania facit, quod notabiliter tradit Alex. in
rubr.col.pen. ff.de re iudic. quem sequitur Fe-
lin. in rubr.extr.eod.tit.col.6.ex mente glo. in
Clem.1.in verb.Sentētias, d.etiam tit.quod ap
pellatione sententiæ includatur etiam interlo-
149 quutoria † quando in vna parte dispositionis
de sententia diffinitiua mentio facta reperire-
tur.Socin.iun.cōs.100.Præsupponitur in facto,
col.7.num.21. versic.Facit quod in simili,lib.1.
multaque similia tradit Vbertin. Zuchard. in
d.l.fin. sub nu.69. vers.Quibus non obstanti-
bus,vbi copiosissimè in his terminis argumen-
tum ex d. l. vnica, §. sin autem ad deficientis,
exornare conatur, vt concludere ausus fuerit
istam partem magis communem esse.

Altera superiori cootraria est opinio, quòd
150 immo qualitas † masculinitatis in vna parte
exptessa,in alia censeatur repetita, Bart.in l.fi.
nu.2. uers.Nam cum masculos, ff. ad Trebell.
Abb. conf.36. Videtur primò, col. fin.uersic.
Quintò probatur, Socin.sen.hic in 3. q. extrà
Bart. uers. Quartus casus est. Raph. Cuman.
conf.118. A. in testamento instituit, col.1.nu.2.
Corn.conf.20. Videtur ptima facie, nu.22.&
23.lib.4.conf.275. In præsenti consultatione,
antè nu.6. eod.uol. ubi non solum loquitur in
eodem testamento, sed in diuerso paulò ante
condito. Andr.Barbat.conf.52.Circa hanc du
bitationem,col.5.nu.9.& 15.inter consilia Ale
xandri de Imola,lib.4.Guid.Papę. cōs.87.Pro
declaratione,nu.1.& decis.485. Si in aliqua di-
spositiooe, Ias. conf. 140. Nodosa admodum,
col.8.circa med.uers.Octauò facit, lib. 2. conf.
69.Qnia secunda pars,col.2. uers.Nec obstat,
lib. 3. conf. 137. Viso & accuratè considerato,
col.7.sub nu.12.uers.Nonò ad idem facit,lib.4.
& in l.Centurio, nu.59. ff.de uulg.& pupill.in
l.qui filiabus,nu.3.de leg.1. Curt.sen.sibi con-
trarius,conf.52. Super testamentis, colum.5.
versic. Secundò in terminis, Dec. conf.15. Et
pro tenui, colum.secunda, versic.Et ideò, vbi
de more Italorum differētiam inter masculos,
& fœminas constituendi testatur, ante num.6.
conf.370.Viso testamēto, colum.secunda, nu.
3.versic.Similiter in casu isto, conf.445.In ca-
su ad me transmisso,nu.12.versic.Secundò re-
spondetur,conf.480.In casu qui contingit,nu.
4.& 5.ac conf.515.In casu occurrenti, num.3.
Curt.iun.conf.112.Etsi subtilis, col.3.num.7.
conf.113.Pro resolutione motiuorum,num.8.
conf.114.Non possum non mirari,col.fin.num.
20.versic.Cum igitur.Paris.conf.18. Conside-
ratis,nu.21. vbi multos ad hoc citat, lib.secun-
do,conf.72.Ad veram resolutionem,nu.34. &
infr.lib.4.Soc.iun.cōs.90.Viso testamento,nu.
17.vers.Et hoc eo maximè,lib.1.cōs.160. Circa
præsentem consultationem, nu.36. vers.Et ad
hoc benè facit,lib.2.conf.103. Visa contingen-
tia facti, nu.55. vers. Et ex hoc determinat, d.
lib.1.Ioan. Anton. Rub. Alexandrin.conf.106.
Viso suprascripto casu, num.4. versic.Eodem
modo,& conf.150.Decessit D.Georgius,nu.4.
vers. Et quòd qualitas masculinitatis. Hiero-
nym.Grat.conf.89.Circa testamentum, num.
tertio,lib.2. Carol.Ruin.conf.99. Viso thema-
te,num.9.libro secundo,conf.134. Viso ac per-
lecto testamento,nu.19. dicens hoc indistinctè
procedere, conf.41. Viso testamento, num.6.
conf.146.Melchior Seraphini, nu.8. conf.147.
Ex pluribus,nu.7.conf.150. Viso testamento,
num.6.vers.Et primò, & conf.178. Subtiliter,
& abundè,num.10.d.lib.secundo,conf.142.Vi-
so ac perlecto testamēto Illustrissimi D.Adoar
di de Columna,sub num.13.libro tertio,& con
sil.168. Viso,num.12.& 13.eod.vol.Marc.Man-
tua,conf.221. Viso suprascripto consilio, nu.1.
Iacob.Mandell.Albens.conf.19.Casus iste,nu.
12.Francisc.Rip.in l.ex facto,§.si quis rogatus,
il primo,num.17.ff.ad Trebell.Ioan.Neuizan.
consil.33.Beatus homo quem tu erudieris Do-
mine,num.10.versic.Tertiò facit,Alex.sibi con
trarius, consil.52. Circa hanc dubitationem,
num.vigesimo, cum seq. lib.quarto, & consil.
29. Quoniam abundè, num.4.lib.1. Ludouic.
Gozadin.conf.45. Visis allegationib.in princ.

Hancque opinionem sine dubio procedere,
151 stante statuto † quo feminę per masculos ex-
cludantur,dixere, Vbertin.Zuchard.in d.l.fin.
num.

nu.85. C. de edicto Diui Adr. tollen. & Iacob. Menoch. consil.95. Etsi doctè, num.83. versic. Præterea opinio Abbatis, lib.1.

Item magis procedere, quando de filijs sim-
152 pliciter, & de filijs masculis vnius † & eiusdem mentio facta esset, scribit Carolus Ruin. consil.134. Viso ac perlecto testamento, numero.19. lib.2.

Comprobari huiusmodi conclusio videtur,
153 nam vna pars testamenti secundũ alterã † declaratur, l. qui filiabus, in princ. ff. de legat. 1. l. si seruus plurium, §. fin. eodem tit. l. fi. §. cui dulcia, ff. de vino, tritic. & oleo leg. & vna clausula ambigua declaratur per aliam, d. l. vtrum, & ibi notant Bar. & Bald. ff. de petit. hæredit. cùm igitur in vna parte testamenti, seu in vna substitutione de masculis testator meminerit, sequitur quòd in alia etiam parte, seu substitutione repetita censeatur.

Sustinendo tamen contrarium, supradictæ rationi posset sic responderi. Primò, quòd regula repetitionis qualitatis, in fauorabilibus
154 † non in odiosis procedit. Dec. consil.442. In causa, nu.12. & consil.567. In casu occurrenti, nu.6. Vbertin. Zuchard. in d. l. fin. ante nu.70. versic. Et non obstant ea, C. de edict. Diui Adr. toll. Io. Cephal. consil.68. Quamuis dubitandum non esset, nu.17. & consil.134. In præsenti consultatione, nu.45. Francisc. Marzar. consil.8. Proponitur punctus, num.14. Sed isto casu in odiosis loquimur, agitur enim de fideicommisso quod onus dicitur, l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulg. & pupill. meritò repetitioni masculinitatis locus esse non debet.

Secundò, quòd regula prædicta repetitionis qualitatis nunquam locum habet, quando ex
155 repetitione aliquid cõtra ius commune † introduceretur, Bart. in l. prætor ait, §. erit differentia, sub num.1. versic. Secundo casu quando quæris, ff. de vi bon. rapt. arg. ad hoc, l. vxori, §. vxori, de leg.3. cum alijs ibi per Bart. allegatis, optimam distinctionẽ afferentis, Alex. consil.42. In causa & lite, nu.1. lib.3. Ludonic. Gozadin. cons.6. Prima facie, nu.30. consil.19. Dubitatur, nu.11. consil.70. Vt omnis, nu.4. Socin. iun. consil.77. Pro resolutione, nu.32. vers. Non obstat modo, lib.3. Carol. Ruin. cõs.187. Quia Matthęus, nu.10. lib.3. Gerard. Mazzol. consil. 144. Nanna relicta, num.16. inter consilia dicti Socini iunioris, eod. vol.3. Sed si repetitio fieret, contra ius commune induceretur, quòd fœminæ excluderentur, l. maximum vitium, C. de liber. præteritis: ergo masculinitatis repetitio cessabit.

Tertiò, nam repetitio non inducitur, vbi de
156 contraria † voluntate disponentis appareret, l. licet, ff. de legat.1. Ioan. de Anan. consil.8. Viso puncto, num.5. Raphael Cuman. consil. 112. Ciuis quidam Florentinus. post vers. Pro parte negatiua facit, Francisc. Aretin. consil.121. In præsenti consultatione, col.2. Pau. de Castr. cons.11. Super primo, num.3. lib.2. Socin. iun. cons.39. Circa propositam quæstionem, nu.8. & cons.142. Præpositæ consultationis resolutio, nu.28. lib.3. cons.128. eiusdem initij, nu.28. lib.1. & tradit Iacob. de Beluis. in auth. vt cum de appell. cognosc. in 3. q. in 2. arg. partis negatiuæ. Sicut è contra repetitio fit, vbi de tacita mente testãtis constaret, quia interrogatus ita responderet, Bart. in l. Seiæ, §. Caio, ff. de fund. instruc. & in l. si in diem, §. fin. isto tit. Dec. cõs. 190. Circa primum, col.3. Gozadin. consil.104. In hac causa, nu.18. Ruin. consil.112. Visis his, nu.9. lib.3. post Bald. in l. fin. C. de liber. præterit. & in l. Titius, C. de oper. libert. Paris. consil. 38. In hac consultatione, nu.28. lib.2. Soc. iun. cons.26. Consului, nu.6. lib.3. Sed hic de contraria voluntate disponentis apparet, cùm vbi voluit restringere, de masculis dixit, vbi noluit non expressit, d. §. fin autem ad deficientis, ergò repetitio fieri non debet.

Sed pro opinione Abbatis facit not. doctrina Batt. in l. ex facto, §. si quis rogatus, num.2. versic. Vel si in alia parte, ff. ad S. C. Trebell. di-
157 centis, quòd si in vna parte testamenti, † de filijs naturalibus dictum sit, in alia etiam testamenti parte de filijs naturalibus intelligitur, in qua de filijs simpliciter dictũ extitit, Vbertin. Zuchard. in d. l. fi. nu.69. versic. Et facit, Carol. Ruin. consil.83. Proponitur, num.15. versic. Et quamuis, lib.2. consil.134. Viso, ac perlecto testamento, num.19. versic. Præterea, consil.140. Viso, & bene intellecto, colum.2. nu.2. & consil.146. Melchior Seraphini, nu.8. dicens omnes cum Bartolo transire, eod. lib.2. consil.168. Viso ac perlecto testamento, col.5. nu.13. lib.3.

Quid ergò in hac perdifficili, & ancipiti quęstione dicendum erit, in qua varij varia dicunt, & diuersimode distinguunt? Ego omissis multis quę passim leguntur, illi distinctioni inhęrendum existimo, 9 Aut qualitas masculinitatis
158 † est expressa in vna testamenti parte, clausula siue capitulo claro, & nequaquã dubio, perfectamque orationem habente, & tunc concludendum sit, in alia parte, siue capitulo repetitionem non fieri, Paris. cons.38. In hac consultatione, nu.28. vers. In quibus locis, lib.2. Celsus Hugo, consil.120. Etsi dici posset, num.52. Laurent. Siluan. consil.64. Refricatur in dubiũ, ante nu.19. versic. Attamen loquuntur aduersantes, Io. Cephal. consil.527. Difficultas præsentis consultationis, num.20. lib.4. consil.68. Quamuis dubitandum non esset, nu.17. lib.1. Rol. de Vall. cons.38. In præsenti consultatione, nu.54. & infr. lib.4. Hipp. Riminald. consil. 347. Dicitur in primis, nu.23. lib.3. Francisc.

Veg-

Veggius, consil. 65. Viso, & diligenter considerato, nu. 33. Et quamuis in hoc primo distinctionis casu, contrarium tenuerit Guido Papæ consil. 87. Pro declaratione, num. 1. tamen alia opinio communis est, vt in præcitato loco Riminaldus iunior testatur.

Prædicta conclusio maximè procederet, qñ testator (vt sæpè Ruinus scripsit) in vna parte
159 testamenti † fecisset mentionem de filijs masculis vnius, & in altera parte de filijs alterius simpliciter, nam in secunda parte de filijs masculis & fœminis intellexisse diceretur, sic ipse Ruin. d. consil. 134. Viso, ac perlecto testamento, nu. 19. lib. 2. consil. 140. Viso, & benè intellecto, nu. 6. eod. vol. consil. 124. Viso testamento Brunazini, col. fin. antè nu. 6. lib. 3. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 10. in fine. Anton. Rub. Alexandrin. consil. 71. Plura mihi, nu. 6. vers. Item dico: & Rol. de Val. d. consil. 38. nu. 56. lib. 4. Item maximè procederet, vbi omissio huius qualitatis mascu
160 lorum † esset geminata, vt post Ludouicum Bologninum inter consilia Alexandri de Imola, & Decium quos citat, tradit Hieronym. Alban. cons. 23. D. Antonia, nu. 6. Francis. Bursat. cons. 1. Non abest, nu. 37. lib. 1. & verè id tradit Bolognin. cons. 53. Inuocato Diuino suffragio, num. 17. lib. 4. & Dec. cons. 499. Consului aliàs, col. 1. in fin. nu. 5. quemadmodum Albanus ipsos vt supra refert.

Limitatur eadem conclusio. Primò, vbi re-
161 petitiua † dictio adesset, tunc enim ex natura dictionis repetitiuæ facta repetitio censeretur, & ita procedit quod not. Bar. in l. fin. ff. ad Trebell. in l. Lucius, ff. de vulg. & pupill. Abb. cons. 36. Videtur, lib. 1. Corne. consil. 101. licet in hac consultatione, antè num. 6. lib. 4. Paris. cons. 18. Consideratis, nu. 21. lib. 2. Soci. iun. cons. 3. Viso themate, nu. 41. lib. 1.

Secundò limitatur, vbi adessent coniecturæ
162 volũtatis † testatoris ad fauorem agnationis pro eius conseruatione, tunc enim ex identitate rationis repetitio fieret, & ita procedunt notata per Guid. Papæ q. 485. incip. Si in aliqua dispositione, versic. Ad dignitatem familiæ, sicque limitant Dec. cons. 15. Et pro tenui, col. 2. in fin. cons. 425. In casu proposito, nu. 11. cons. 442. In causa, nu. 12. cõs. 480. In casu qui contingit, col. 2. nu. 4. versic. Et conclusioni, cons. 515. In casu occurrenti, nu. 3. & cons. 270. Dominus Rainaldus, num. 5. Ludouic. Gozadin. cons. 19. Dubitatur an Anselmus, num. 13. Paris. cons. 18. Consideratis, num. 34. cons. 90. Visis, num. 15. lib. 2. Socin. iun. cons. 1. Præsentis consultationis resolutio, num. 28. cons. 98. Dominus Petrus, num. 2. lib. 1. cons. 76. Consuluit, num. 9. & 10. lib. 2. cons. 163. In hac consultatione, num. 39. lib. 3. cons. 103. Visa contingentia facti, nu. 55. versic. Igitur dicendum, & cons. 128. Præsentis consultationis materiã, ante num. 99. d. lib. 1. Carolus Ruin. cons. 99. Viso themate, num. 7. lib. 2. Hieronymus Alban. cons. 23. D. Antonia, num. 6. versic. Ad hoc accedit. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 71. Plura mihi, num. 6. Hippolit. Riminald. cons. 347. Dicitur in primis, num. 29. lib. 3. consil. 492. Magnificus Dominus Ioannes Baptista, num. 26. lib. 5. dicens idem respondisse cons. 199. num. 247. Anton. Gabriel. lib. 4. de testamen. conclus. 10. ad finem, nu. 16. Tobias Nonius cons. 36. Præsens casus, num. 20. Ludouicus Molina in tracta. de Hispan. Primogen. lib. 3. cap. 5. num. 58. vbi plures allegat, licet non omnes in his terminis loquantur. Franciscus Bursat. cons. 1. Non abest, num. 38. lib. 1. Iacobus Menochius cons. 95. Etsi doctè, nu. 82. versic. Quocirca, libro primo, post Alciatum, Parisium, Ruinum, Curtium iuniorem, Rubeum & Albam, quos ipse citat, ac nouissimè in tractatu, De præsumptionibus, parte secunda, libro quarto, præsumpt. 84. num. 6. versic. Et prima quidem, nec omiserim Andream Barbatiam cons. 52. Circa hanc dubitationem, antè num. 10. inter consilia Alexandri d. lib. 4. ad hocque facit quod consuluit Benedictus Capra, cons. 60. Circa quod videtur, numero 7. & infra.

Aut sumus in qualitate masculinitatis expressa in vna parte, clausula, vel capitulo, vbi etiam esset facta simplex mentio filiorum, non
163 habente † perfectam orationem, & tunc eiusdem masculinæ qualitatis repetitio facta censetur, Raph. Cuman. consil. 118. A. in testamento, colum. 1. num. 2. Decius cons. 480. In casu qui contingit, nu. 4. Socin. sen. consil. 63. Visis, colum. 10. antè num. 15. versic. Secundò quia, lib. 3. Ludouicus Gozadin. cons. 45. Visis allegationibus, num. 2. Paris. cons. 18. Consideratis, nu. 22. versic. Quæ conclusio, libro secundo, cons. 72. Ad veram resolutionem, num. 34. lib. 4. Carol. Ruin. cons. 142. Viso, ac perlecto testamento, nu. 13. vers. Quod probatur, lib. 3. Rubeus Alexandrinus d. consil. 71. Plura mihi, num. 6. Socin. iun. cons. 128. Præsentis consultationis materia, num. 98. versic. Nec obstat, lib. 1. Vbertin. Zuchard. in d. l. fin. num. 69. C. de edicto Diui Adr. toll. qui ita Abbatis cõsilium intelligit, Io. Cephal. cons. 68. Quamuis dubitandum non esset, num. 17. lib. 1. cons. 527. Difficultas, num. 21. lib. 4. Tob. Nonius, cons. 36. Præsens casus, num. 19. & Alexander Trentacinquius Iurisconsul. præstantissimus, & conciuis meus, in suo erudito tractatu substit. in 4. par. cap. 7. sub num. 11. versic. In hac quæstione, fol. 138. arg. l. Seiæ, §. Caio, & ibi Bart. num. 3. ff. de fund. instruc.

Hoc

Hoc autem declarandum est, quando qua-
164 litas vtrique personæ vniformiter † conuenire posset, aliàs secus, l. fin. §. Seio, de legat. 2. & licet loquatur quādo vtraque persona fuit singulariter nominata, idem tamen eadem ratione quando de vtraque esset facta mentio specialiter, vt per Carolum Ruinum consil. 140. Viso & bene intellecto, numero septimo, lib. 2.

Cùm enim vna qualitas apponitur inter plu
165 ra † quæ reguntur in eadem oratione, & ab eodem verbo, debet omnia pariformiter qualificare, Bart. in l. Prætor ait, §. eritque differentia, ff. vi bon. rapt. Socin. sen. consf. 66. Visa donatione, col. 7. num. 14. lib. 3. & quia vna determinatio debet pariformiter determinare, l. iam hoc iure, ff. de vulgari & pupillari, prout etiam qualitas qualificans aliquod verbum dicitur
166 qualificare omnia quæ reguntur † ab eodem verbo, vt dicit Bartolus in dicto §. Eritque differentia, Ioan. de Imola, in clement. 1. de excess. Prælat. Socin. sen. consil. 27. Visis instrumentis, num. 13. libro 4. & tradit Alexander consil. 152. Viso themate, colum. 1. libro secundo, dicens, quòd qualitas apposita in vna oratione, censetur relata ad omnes illos comprehensos sub illa oratione. Vlterius per doctrinam Bartoli in d. l. Seiæ, §. Caio, ff. de fund. instruc. dicebat Socin. sen. consil. 259. Materia, col. 2. versic. Secunda regula est, lib. 2. quòd quando
167 duæ substitutiones † ab eodem verbo reguntur ab eademque oratione, illud quod vnam qualificat, & aliam ex dictis substitutionibus qualificare dicitur: subdens in eodem consilio col. 7. versic. Tertiò est, allegando Bartolum & Baldum vt ibi, quòd quando duæ substitutiones sunt vnitæ, vna sumit de natura alterius, & è contra; Hinc est, quòd si testator in vna testamenti parte accepit verbum substituo æquiuocum pro directa substitutione, & in alia testamēti parte verbum istud fuerit simpliciter appositum, debet in ista parte censeri appositum pro directa substitutione, ex eo quia in alia testamenti parte declararum per testatorem exti-
168 tit, verba enim dubia & ambigua † per sequentia & antecedentia declarātur, & ita clausula in fine apposita restringitur & declaratur, l. qui filiabus, & l. si seruus plurium, §. fin. de legat. 1. lateque prosequitur Paris. d. cons. 18. num. 25. & infra, lib. 2. ac etiam Vbertin. Zuchard. in dicta l. fin. ante num. 70. versic. Acce-
169 dat quia, dicens vnitatem sermonis † quandoque præsumptæ menti testatoris præferri, l. quamuis, C. de impub. & al. substit. vbi exemplum affert.

Quod maximè procedit, quando testator
170 † pluries ac geminatè qualitatem expressisset, Parisius consilio septuagesimosecundo. Ad veram resolutionem, num. 45. libro quarto.

Quamuis itaque in hac materia diuersæ fuerint opiniones, & lōge plures quàm super ætate Phœnicis veteres tradiderint, tñ à prædicta opinione distinguente vti meliori ac tutiori recedendū non existimo, & certè in dubio distin-
171 guentis sententia † quæ alias opiniones conciliat attendenda est. Aretin. Instit. de emptione & venditione, in principio, columna secunda, versic. Et istam dicit fore veritatem, Socinus iunior consilio 39. Perspectis his, num. 78. versic. Præterea vt per Afflictum, libro secundo, consil. 121. Eleganter, in fine, numero trigesimosexto, eodem volumine. Hieronymus Gratus consilio trigesimo. Visis compromissis, numero trigesimotertio, libro primo, post Salicetum in l. filiæ, C. familiæ ercifcundæ. Glos. in cap. quęrenti, de offic. deleg. in cap. scientes, de censibus, & est text. in l. adeò, §. cum quis, ff. de acquirendo rer. dominio. Denique non omiserim dictam differētiam inter orationem perfectam ac distinctam, & orationem imperfectam, reprobari per Curtium iuniorem consilio 114. Non possum non mirari, sub numero vigesimo, versic. Nec vnquam placuit, allegantem Curtium seniorem eius auunculum consilio quinquagesimosecundo. Super testamentis, columna quinta. Ludouicumque Molinam in tractatu, De Hispan. Primogen. libro tertio, capitulo quinto, sub numero quinquagesimonono, versic. Sed quamuis, non omnino acquiescere, suam opinionem tripliciter limitantem. Sed quicquid hi dixerint, non erit ab opinione prædicta distinguente tanquam communi calculo recepta recedendum.

Cæterum nec prætereundum fore existimo,
172 tres reperiri causas † ipsam repetitionem inducentes, tres autem è contra eam excludentes, iuxta not. doctrinam Bal. consil. 153. Quidam testator, lib. 3. vbi dicit, quòd omnis tacita repetitio procedit aut ratione copulæ vel coniunctionis, vt quia sunt plura legata copulata per dictionem, &, vel per dictionem, item, aut per alias dictiones coniunctiuas vel annexas: aut quia reguntur ab eodem verbo, & determinantur ab eodem actu verbi determinantis & regentis totam orationem: aut per identitatem rationis, quando subest aliqua ratio repetendi antecedentia in sequentibus; Et similiter è cōuerso tres sunt causæ quæ tacitam repetitionem excludunt, prima est aduersatio dictionis, vt quia est ibi dictio sed, vel secus, aut similes, item separatio dispositionis, siue orationis, & temporum: item aduersatio rationis, nam habentia inter se aduersatiuam rationem, non habent ad inuicem tacitam repetitionem, hæc Baldus Iurisconsultus acerrimi ingenij in prędicto consilio, quem referunt & sequuntur Nouissimi in Glos. Parisiensi, in prima parte, §. 37.

§. 37. Glos. 1. in verb. Item en ce cas, colum. 2. ante num. 4. versic. Sunt enim. fol. 442.

Quintus casus, retentis dictis terminis est, quando testator Ecclesiam substituit vel extra-
173 neum quempiam † qui non sit de agnatione testatoris, in quo fundamentum potissimum illud in præcedenti casu consideratum cesset, & hunc articulum superius ad vtranque partem disputatione perstrinxi, super quo Paulus de Castro d. cons. 79. in antiquis, tenuit substitutum per superuenientiam neptis ex filio grauato excludi, & quicquid idem prius in contrarium consuluisset, cum eoque Aduocatos Romanæ Curiæ ac totum collegium Florentinum sensisse testetur, circa eundem casum mutasse sententiam constat, pro nepte cōsulendo, estque verissima sententia, quam sequuti sunt Bald. in d. l. cum acutissimi, nu. 10. C. de fideicom. Socin. senior hic. col. 56. versic. Quintus casus, & cons. 227. Præsens consultatio tota, in fin. lib. 2. Ludouic. Bolognin. cons. 53. Inuocato Diuino suffragio, per totum, inter consilia Alexandri, lib. 4. Dec. consil. 370. Viso testamento, post num. 3. & per totum, dicens in hoc omnes Doctores videri concordare. cons. 568. D. Daria, in princ. & consil. 15. Et pro tenui, num. 5. versic. Dicit tamen quòd contrarium. Curt. iun. consil. 11. Habita super præmissa facti conting. num. 7. versic. Si verò substitutus esset extraneus, consi. 35. D. Benedictus, col. 2. nu. 1. versi. Aut verò, dicens distinctionem Castrensis in præcitato consilio communiter approbari, cons. 139. Præsupponitur, nu. 17. prędictam distinctionem inter agnatum & extraneū multum æquam ac rationabilem esse scribēs. Curt. senior. cons. 63. Antiquissima & nobilissima familia, ante num. 16. colum. 14. in fi. versic. Quid plura. Ludouic. Gozadin. cons. 89. In hac causa Tridentina, num. 4. conclus. 4. vbi de magis communi opinione attestatur, Socin. iun. cons. 158. Abunde, col. 8. nu. 47. lib. 2. Carol. Ruin. cons. 120. Viso & perlecto instrumento, num. 5. lib. 1. cons. 110. Circa casum, col. 4. post num. 12. magis receptam sententiam esse scribens, lib. 2. cons. 130. Viso testamento. N. colum. 4. nu. 12. versic. Quia illud, consil. 142. Quia testator, colum. 2. post num. 2. consil. 143. Proponitur, ante num. 2. versi. Si verò, consil. 148. Videtur, colum. 3. post num. 6. versic. Aut substituit extraneum, eod. volum. & d. cons. 124. Viso testamento Brunazini, col. 3. num. 5. lib. 3. Hipp. Riminaldus consil. 358. Quod superioribus diebus, num. 174. lib. 4. Sfortia Oddus in tractatu, De compend. substit. partic. 6. artic. 4. conclus. 6. dicēs istam opinionem crebriorem, veriorem, & æquiorem esse, quinimò canonizatam, ab eaque iudicando recedendum non esse, secundum quam Collegium Bononiense & Perusinum consuluisse notissimum est, Hieronymus Zanchus, in dicta l. hæredes mei, §. cum ita, post numerum 771. Vdalric. Zas. in tracta. Substit. in fine, versic. Aut substitutus est extraneus, fol. 665. Gerard. Mazoll. cons. 5. Francisca Arceuisia, colum. 11. in princ. num. 66. & 70. consil. 6. Contra consilium, ante num. 18. & expressius, nu. 9. versic. Huic dubitationi, Hieronym. Grat. consil. 68. In præsenti causa, col. 2. nu. 10. versic. Quia procedit, lib. 1. consil. 111. Casus talis est, nu. 27. lib. 2. Didac. Couar. Toletan. in c. Rainaldus, ante nu. 3. versic. Ex quo ipse infero, extr. de testamen. dicens, quòd licet casus iste possit disputari, tamen hęc opinio verior est & æquior, vt per eum, Arius Pinellus in dicta l. 3. num. 25. C. de bonis maternis. Michael Crass. in §. fideicommissum, quęst. 35. nu. 5. versic. Aut verò, vbi magis communem conclusionem esse scribit, Franciscus Veggius consilio 65. Viso, num. 81. versic. Attamen in proposito, vbi de communi testatur. Alexāder Trentacinquius in tract. Substit. in 4. par. c. 7. colum. 16. in principio, versic. Secundus casus est, de crebriori etiam attestans, Iacobus Menoch. in tract. de Præsumptionibus, in 2. parte, præsumpt. 85. num. 14. & Antoninus Tessaurus in decis. Pedemont. 188. Conditio si sine filijs, numero 4. dicens Senatum totum congregatis classibus hanc opinionem probasse. Eandem conclusionem multæ leges confirmant, & in indiuiduo hoc Papiniani responsum, vnde eliciturinconueniens non esse, quòd liberi minus dilecti in conditione positi filijs magis dilectis exclusis admittantur, erat enim filius hic institutus, & substitutus magis dilectus, quàm liberi ex nepote nō progeniti, l. qui filiabus, ff. de leg. 1. l. Publius, hoc tit. & tamen liberi ex nepote tanquam in conditione positi ad exclusionem filij substituti tacitè subintelliguntur: non mirum igitur, q filiæ non sint vocatæ, neptisq; ex filio extraneum substitutum excludat: Et si istud in tacita cōditione verum est, quantò magis erit in expressa tanquā potentiori? quod liquet, cū enim cōditio si sine liberis exprimitur, filius naturalis tantum substitutum excludit, l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebel. secus qū à lege subintelligitur, l. generaliter, §. cum autem, in verb. Iusta sobole, vbi Glos. in 3. solut. quam approbant Bald. Salic. Ang. & Paul. de Castr. C. de instit. & substit. Ioannes de Imola, & Angel. in dicto §. Si quis rogatus. estque communis opinio, vt per Ioannem Crotum, qui in proposito ita argumentatur, consilio 17. Testator, num. 22. cessante igitur ratione agnationis conseruandæ, congruit necessario Glossę assertio in dicta l. cum acutissimi, vt qua ratione filios masculos in eorum portionibus prædilexit, sic omnem ipsorum posteritatem prædilexisse

dilexisse censeatur, ibique Baldus notat. Proinde absurdum non videatur dicere, neptem ex filio magis dilexisse filiabus, quoniam credendum est neptem propter filium dilexisse, l. dotē dedit, ff. de coll. bonor. ne itaque contingat, vt propriæ soboli alienam prætulerit, contra d. l. cum acutissimi, ita est de iure concludendum: propria autem soboles non respectu testatoris intelligitur, sed filij grauati, cuius soboles frater dici non potest, vel patruus, sed filius filiave, vt in hoc textu, vbi Raphael Cumanus, est siquidem testantis intētio soboli filij grauati prospicere, non autem propriæ, cui eo modo expressè quo voluit prospexit; hæcque pietatis coniectura est, vt filius institutus iā dominus factus, nō cogatur in perniciem propriorum filiorum, suique sanguinis extraneo restituere: Et ex his nō videtur dicta l. si viua matre, repugnare, quę potius posset de facili retorqueri, si enim tunc procedit cum neptis ex matris persona veniret, vt post Carolum Ruinum dicit Ioan. Cephal. d. cons. 46. num. 36. lib. 1. & Hieronym. Grat. consil. 68. In præsenti causa, num. 12. lib. 1. verumq. est, quod de exclusione asseritur, idem è contra circa inclusionem decernendum erit, vt neptis, quæ iure patris experitur, debeat admitti, vt in hoc contextu, quæ sanè iura insimul in hoc bene conueniunt: quemadmodum enim melioris conditionis neptis non esset quàm avia, cum ex persona eius veniret, dum de exclusione agitur, sic neptis eiusdem conditionis cuius est pater inclusus & prædilectus esse debet, ex iure ab ipso patre proueniente; Denique cum res ad casum deuenerit à quo non inciperet; scilicet ad controuersiam admissionis extranei substituti, pro excludenda nepte de proprio sanguine testatoris, non est dubium coniecturam exclusionis filiarum, debilem, ac fragilem esse, quæ cum ab initio inducta fuerit ad filiorum masculorū beneficium, in illo primo institutionis gradu, in iniuriam cessante ratione conseruandæ agnationis, enormissimumque præiudicium redundaret, quod concedendum non est, si enim testator proprias filias excludendo, cogitasset neptes etiam, & sic proprium sanguinem excludere ad commodum extranei, non solum de legali interpretatione ex mente ipsius tacita admodum suffulta, qua neptis filiorum appellatione contineretur, contentus remansisset, sed aliter enixè expresseque prouidisset; & ita, conijciendum est, ex vehementissima secundum leges coniectura; propterea neptis ista debet includi, cum si testator interrogatus fuisset, neptem de proprio eius sanguine admitti debere, extraneumque excludi respondisset, vnde expressum censeri debet, iuxta textum iuncta glos. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & l. Titius, §. Lucius, vbi Bart. ff. de liberis, & posthum. non est igitur ab hac sententia consulendo, & iudicando recedēdum, quæ magis cōmunis est, verior & æquior, contraria autem in absurdum sonat, vt non immeritò reijcienda sit.

HYPOTHESIS.

Quæstionem in qua Bartolomæus Socinus Mediolani Orator existens consuluit, & per Curt. iun. tactam, cons. 35. Ser Benedictus, colum. 3. ante num. 2. vers. Hanc etiam differentiam, breuiter resolui.

SVMMARIVM.

1 *Filijs masculis institutis, inuicemque substitutis exclusa filia, cui certum quid testator reliquerat, & si omnes filij sine liberis decederent, filia in vita tantum substituta in redditibus quarundam domorū, alienationis prohibitione adiecta, quia voluit perpetuò in familia in honorem testatoris remanere, ac post mortem illos de familia in dictis redditibus succedere iussit: uno ex filijs defuncto cum filia fœmina, fideicommissum respectu aliorum de familia qui ad illud vocati erant nequaquam deficere.*

2 *Extensionem ex ratione conseruandæ agnationis à testatore expressa ad alium casum fieri.*

3 *Bartolomæum Socinum Senensem admirabile ingenium habuisse.*

CAP. XI.

EX prædictis ad decisionem alterius quæstionis inserri Soc. sen. super hoc responso inquit, col. 59. vers. Ex quibus omnibus, super qua Mediolani orator existens consuluit; Testator filios masculos insti-
1 tuit, eosque inuicē substituit † exclusa filia fœmina, cui certum quid reliquit, sique omnes filij sine liberis decederent, filiā in vita tantum substituit in redditibus quarundā domorum, prohibuitque ne alienaret quia voluit perpetuò in familia pro honore testatoris remanere; ac post mortē, quod illi de familia in dictis redditib. succederent; moritur vnus ex filijs cū filia fęmina, dubitatur an faciat fideicōmissum deficere respectu aliorū de familia qui ad fideicōmissum vocati erant. Et Soc. sen. hic nu. 87. fideicommissum non deficere concludit, quem comprobasse videtur Curt. iun. d. cons. 35. D. Benedictus, ante nu. 2. col. 3. vers. Hanc etiam differentiam, Hieron. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, ante num. 777. vers. Non obstat, & Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. libro 4. præsumpt. 85. num. 13. vers. Sextus casus.

Mouebatur Socin. nam præsupposito, quòd
quatenus alij testatoris filij substituti erant, fœ
mina non fecisset fideicommissum deficere, se-
cũdum Paul. Castrensem d. cons. 409. lib. 2. vel
cons. 79. Casus iste frequenter contingit, in anti
quis, & est magis cõis opinio, vt est dictum, pa-
ri ratione quando alij de familia, cum expresse
pateat testatorem motum fuisse ratione conser
uandæ agnationis, quæ quidem ratio per eun-
dem testatorem respectu etiã aliorum de fami-
lia afferebatur: & licet filia in vita tantum sub-
stituta esset, eius persona non erat inspicienda,
sed attendendæ personæ illorum de familia, pe-
nes quas debebant domus perpetuò remanere,
arg. l. cum dotẽ, cum eius materia, ff. ad l. Falci.
cũque ratio conseruandæ agnationis fuerit ex-
2 pressa à testatore, ad alium casum † extensio fie-
ri debebat, arg. l. quãuis, vbi Bar. C. de fideicõ.
fuerat etiam proprietas à principio illis de fami
lia relicta, vnde ratione proprietatis, agnationis
cõseruandæ causa militabat; Denique quemad
modum filia non existente, sed illis de familia
neptis non faciebat fideicommissum deficere,
ita pariter eadẽ filia in vita tãtum substituta exi
stente, ne vna substitutio diuerso iure cẽseatur,
l. eum qui ædes, ff. de vsucap. sed eadem sit om-
nium determinatio, l. iam hoc iure, ff. de vulg. &
pupill. Ad hocque se allegasse ferè in terminis
dicebat, Paul. de Cast. cons. 357. Viso dicto te-
stamẽto, quod in nouis est cons. 58. circa med.
vers. Credendũ est ergo, lib. 1. cui ego addo Ias.
cons. 140. Nodosa admodum, col. 6. in 2. funda-
mẽto, lib. 2. qui etiam ferè in terminis loquitur,
ad remouendum absurdum, ne inquam Marga
rita neptis Bartholomæi succedendo ab intesta
to esset proprietaria cum vsufructu causali, &
bona nunquã amplius forent in agnatione de
Pellettis, & non solũ esset melioris conditionis
quàm filiæ propriæ testatoris in vsufructu, sed
ẽt in proprietate, vt per eũ; omissa igitur dispu-
3 tatione, cum Bartolo. Soc. qui admirabile † ha-
buit ingenium, sine difficultate sentiendum est,
eius enim opinionẽ verissimam esse censeo, cũ-
que aliorum grauium Iurisconsultorũ testimo-
nio atque autoritate roborata sit, consulẽdo, ac
iudicando durum quidem videretur ab ea rece
dere: is nanque Socinus non tantum exquisita
subtilitate, verum etiam intellectus nimia clari-
tate præfulsit, & proinde eius conclusionib. plu
rimum deferendum existimo, quæ per acutam
quandam soliditatem ex substantia, ac medul-
la iuris ciuilis desumptã contineat: non inficior
Bald. Perusin. maximam iuris ciuilis cognitio-
nem fuisse consequutũ, Francisc. etiam Aretin.
ambosque recõdita subtilitate leges ipsas exor
nasse, sed liceat hoc mihi liberè proferre, hunc
Bartolom. non inferiorem locum in iure ciuili
interpretando, variasque intelligentias afferen
do attigisse, ac ingenij acumine illuc penetrasse
quo pauci accesserunt, accedentque, imò acce-
dere audebunt, qđ sanè egregiũ videtur, in hac
inquam facultate, quę hominũ famã perennem
reddit præcellere, priscisque illis Iuriscons. ac le
gum conditoribus proximos, & ferè æquales se
ostendere, qui orbẽ iurisprudentiæ splendore il
lustrarunt, & veluti gẽmis orientalib. miro arti-
ficio celarunt: sine hac etenim iurisprudẽtia ho
mines beluarum more vitam agerent, optimis
institutis ad bene beateque viuendum summo
studio, laboreque adinuentis recedentibus: ita
vt orbis sine legibus, iustitiæ norma & proinde
veri ac boni, radijs lucidissimis orbatus conspi-
ceretur: vtque ad Socin. reuertar, tantam is cœ-
lorum fœlicitatem attraxit, vt eius lucubratio-
nes floridas, & velut rore quodam gelido matu
tino aspersas emiserit: sed cur ego eius ingenij
præstantiam indicare studeam, si Soc. Senẽsem
Doct. vndique clarum, ac eximijs ornamentis
pernitentem omnes de optimis litteris beneme
riti, & qui eloquentiæ fluminib. claruere, suspi-
ciunt, summisq. laudibus extollere profitẽtur?

HYPOTHESIS.

Statuto existente, testamentorum verba ad litteram prout iacent intelligi, vtrum dispositioni huius textus locus detur, & pro parte affirmatiua concludi: Et l. 1. ff. de his quæ in testam. delen. suo nitori restitui.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, dispositio, nunquid sibi locum vendicet, si adsit statutum mandans verba testamentorum ad litteram prout iacent, debere intelligi: Et Doctores negatiuam partem tenentes ostẽdi, num. 1. ac num. 7. distinctionem quandam afferri, sed num. 16. affirmatiuam comprobari: denique num. 37. post congruam dispositionem, vti veriorem in puncto iuris, ac rationabiliorem enunciari.*

2 *Statutum mandans testamenti verba ad litteram debere intelligi, omnem extensionem reijcere: dispositionemque ad benignum intellectum tũc minimè trahi.*

3 *Statuto distante, vt verba ad litteram intelligantur, sub simplicibus casum mixtũ non contineri.*

4 *Statuto disponente verba ad litteram debere intelligi, argumentum à contrario sensu desumi non posse.*

5 *Pupillarem tacitam substitutionem sub expressa vulgari non contineri, stante dicto statuto, quòd verba ad litteram intelligantur: Sed contradicentes afferri, num. 33. ibique communem Baldi opinionem comprobari.*

Statuti

6 *Statuti dictantis, quòd verba ad litteram intelligantur, sensum aperiri.*

7 *Conditionem si sine liberis decesserit, per testatorem fuisse appositam, testibus probari posse.*

8 *Statutum respuēs interpretationem glossationem, vel extraneum intellectum, friuolam tantum interpretationem remouere, non autem iustam, ac naturaliter necessariam.*

9 *Interpretationem iustam, & naturaliter necessariam, per legem positiuam tolli non posse.*

10 *Statutum reyciens interpretationem, non tollere interpretationem legalem, & intrinsecam.*

11 *Interpretatio intrinseca statuti, quæ nam esse dicatur.*

12 *Statuti intrinsecam interpretationem, tanquam substantialem, & inseparabilem, idem quod statutum esse.*

13 *Interpretationem euertentem, & transcendentē, ab instrumentis, testibus, & quolibet alio interpretabili remouendam esse.*

14 *Statutorum intelligentiam in substantia rationis consistere.*

15 *Scriptum id esse intelligi, quod legi potest.*

17 *Stipulationes licet strictè intelligendas, illam interpretationem recipere, ut ad casum trahantur super quo contrahentes interrogati, idem respondissent.*

18 *Interpretationem, aduersus subauditionem tacitæ conditionis, Si sine liberis decesserit, impiam & inhumanam videri.*

19 *Absurdum à statutis remouendum esse, quod ut reyciatur, interpretationem etiam extensiuam permitti, quæ alias non admitteretur.*

20 *Superfluum magis, quàm absurdum tolerari.*

21 *Absurdum cum mediante interpretatione vitamus, interpretationem intrinsecam, ex menteque censeri.*

22 *Statutum mandans verba testamentorum ad litteram debere intelligi, interpretationem illam non auferre, quæ si non fieret, absurdus intellectus resultaret.*

23 *Paternum naturalem stimulum erga liberos, plurimum urgere.*

24 *Statutum mandans verba ad litteram debere intelligi, ubi mens certa est, non operari.*

25 *Statuta sic interpretanda esse, ne à sapiente valeant reprehendi.*

26 *Statutum dictans, ut statuta municipij ruditer, & ad litteram intelligantur, idē ex Petr. de Anch. operari, quod clausula appellatione remota.*

27 *L. fin. C. de edict. Diui Adr. remediū, quod scripto heredi competit, tacitè etiā substituto cōpetere.*

28 *Instrumenti præsumptionem, tenorem instrumenti appellari.*

29 *Instrumento dotis ex forma statuti paratam executionem habente, eandem executionem tacitæ stipulationi ex lege subintellecta competere.*

30 *Præsumptionem legis, scripturæ æquiparari.*

31 *Argumentum de statuto ad consuetudinem valere: indeque inferri.*

32 *Statutum dictans verba statutorum ad litteram debere intelligi, non tollere quin unum statutum per aliud impleatur.*

34 *Scriptum non minus intelligi, quod ex vi litteræ intrinsecus colligitur, quàm quod expreßim siue extrinsecus scriptum reperitur.*

35 *Vocatum censeri per ius accrescendi venientem, non minus quàm si charactere litterarum scriptus esset.*

36 *L. 1. ff. de his quæ in testam. delen. intelligi.*

38 *Opinionibus Doctorum disputatione illas enucleātium, standum esse.*

CAP. XII.

QVARTO Socinus de alia quæstione meminit, nunquid huius legis, ac similium dispositio locum habeat, tacitaque cōditio; Si sine liberis decesserit, ad substituti exclusionē subintelligatur, si in loco statutum vigeat, quod verba testamētorū prout iacent littera sine aliqua interpretatione intelligātur;
1 Et in hac quæstione prima † fuit opinio, conditionem prædictā tacitè non subaudiri, ita dixere, Io. Bapt. Caccialup. de S. Seuer. in d. l. generaliter, §. cum autem, q. 14. C. de instit. & subst. & Io. Pettut. de Monte Sperell. in d. l. cum acutissimi, ubi hanc difficultatem ponit, licetque resolutionem non afferat, cum tamen se remittat ad tradita per eum in l. precib. C. de impub. & al. substit. in quæstione de tacita pupillari, quæ in expressa vulgari, nec è conuerso huiusmodi statuto existente subintelligatur, cum ista opinione pertransire videtur: idem etiā voluerunt insignis Doctor D. Tho. Doccius Senensis, qui sua tempestate veritatis Doctor appellabatur, in eadem l. cum acutissimi, Alber. Brun. in tract. quòd stantib. mascul. in 5. art. princ. q. 29. post num. 107. dicens esse de intentione Paul. Castr. ut per eum, Dec. in l. quamuis, num. 3. in fin. d. tit. de impub. & al. substit. ac Io. Crot. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 43. vers. Secundò confirmo. ff. de liber. & posthum.

Ad istam opinionē fundandā multa inducuntur, statutorum restrictionē, ex hoc alio statuto concernentia, nā Bal. in l. 2. nu. 8. vers. Si autem desiderant, C. de patrib. q. fil. distrax. & in auth. si qua mulier, in ult. not. n. 16. C. de sacros. eccle. per huiusmodi statutū, dixit nullam in statutis
2 † extensionē fieri, nec interpretationē nisi prout littera sonat, idem Bal. in l. iubemus, §. fi. in 1. not. C. ad Trebell. Alexan. cons. 45. Habita pro viribus, colum. 1. lib. 7. Ias. in l. qui filiabus, numer. 18. ff. de leg. 1. Paris. cons. 49. Galassino, nu. 90. libro 3. Iacob. Menoch. cons. 11. Dubitatur,

num.3.lib.1.cons.215.Diu,nu.17.& 18.lib.3.cũ adductis per August. Bero.cons.120.Et si super dubitationibus,nu.74.lib. 2. Vultque Ang. ex dicto statuto, ad benignum intellectum alia statuta nequaquam trahi, nisi prout littera sonat,
3 & proinde sub simplicibus † casum mixtum nõ comprehendi, qui aliàs contineretur, in l.si ita scriptum,ff.de liber.& posthum.Curt.iun. consil.6.Præsupponitur,col.4.in princ.Io.Crot. in d.§.& quid si tantum,num.43.vers. Decima sit
4 conclusio,Cessat etiam à contrario sensu† argumentum,secundum Bald.in l.2.nu.3.vers.Item nota hic,C.de cond.insert. & Panormit.in c.cũ Apostolica, col. pen. de his quæ fiunt à prælat. sin.cons.Cap.Nec(vt dicebat Io.Petrut.de Mõte Sper.)sub expressa vulgari substitutione pu-
5 pillaris tacita † tunc continetur,Bal.in l.precib. col.4.nu.15.vers.Et nota quòd in quibusdam, vbi Io.Bapt.Caccialup.de S.Seuer.num.10.C. de impub.& al.subst. Alex.num.35.& Soc.sen. nu.39.in l.1.de vulg.& pupill.vbi And. Alciat. num.143.Andr.Barbat.cons.39.In hac dubitatione,lib.2.Corn.cons.224.Non sequendo ordinem,col.5.nu.11.lib.2.cons.14.In præsenti cõsultatione,nu.8.eod.vol.Ias.cons.50. Pro nobilibus de Aususio,col.2.post nu.3.lib.1. & cons. 205.In occurrenti consultatione,col.5.post nu. 3.vers.Alibi dicit,lib.2.Alex. in l. post aditam, nu.4.vers.Alium casum,d.tit. de impub.& in l. iam hoc iure,in princ.vbi Ias. nu.12.ff.de vulg. & pupil.rursus Ias.in l.quamuis,vbi Dec.nu.3. & ipse Dec.in l.fin.num.2. vers. Saluari tamen potest,C.de edict.Diui Adr.toll.Albert. Brun. in d.tract.quòd stantib.mascul.artic.5.princ.q. 29.ante num.107.Curt.iun.d.cons.6. Præsupponitur,col.3.post num.7.vers. Hinc dixit Bal. Io.Crot.in d.§.& quid si tantum,num.43.vers. Nam stante dicto statuto,Andr.Alciat.lib.2.de verb.sign.num.65.in fin.Soc.iun.cons.16. Excellentissimi Iureconsulti,num.6.lib.1. Rol. de Vall.cons.62.Statuto veteri,nu.37.lib.3. dicẽs omnes Doctores cum Bald.transire, idem Rol. cons.51.Viso ac diligenter perlecto,nu.29.eod. vol.Iacob.Menoch.cons.215.nu.17.lib.3.& in tract.de præsumpt.in 2.par.lib.4.præsump.36. num.45.Alexan.Trentacinq. de communi opinione attestans in tract. de substit. lib.1.cap.11. num.7.vers.Secundus casus est,& nu.9.vers. & cum hac communi opinione, adhuc Ias. in d.l. qui filiabus,sub nu.18.vers.Facit bene, de leg. 1.Et secundum Bald.in l.maximum vitium, colum.4.num.9.C.de liber.præter. videtur probi
6 bita† interpretatio ex mente seu ratione ad casum non expressum, est enim sensus statuti, vt sola litteralis & grammaticalis expositio cõstructionem,veritatemque sermonis respiciens admittatur,idem Bald.in d.auth. si qua mulier,ac etiam alibi,& videtur tex.in l.1.§.legi,cum not. ibi,per Bar.ff.de his quæ in testam.delen.tuncque subauditus intellectus non attenditur, nec mens non scripta,nec vltra verba attenditur sive comprehenditur casus improprius, sed verba propriè interpretanda sunt, vt scribit Signorol.de Homod.cons.101.Factũ sic se habet, col. 2.& 4.in prin.pluraque alia possent afferri,quę breuitatis causa consultò prætereo.

Cumque And.Barbat. elegans Doctor in d. l.cum auitissimi,per 11.columnas articulum istũ latissime examinando,contrarium col.4.versic. Et licet ista sint colorata,fol.18.C.de fideicom. firmiter conclusisset,propterea Socinus sen.hic distinctione quadam, sed vt videtur parum aut nihil necessaria vtebatur: Aut enim(inquit)versamur in casu, quo lex præsumit conditionem istam si sine liberis expressam à testatore fuisse, sed à scribente omissam, vt voluit Bart. in l.ex facto,§.si quis rogatus,col. 1. ante num. 2.ff. ad Trebell. & tunc dicto statuto non obstante conditionem subintelligi, rationemque in promptu adesse,cum ista non sit interpretatio,quę cadat sub aliqua specie interpretationum positarum per Bart. in l.omnes populi,in 6. q.prin.ff. de iustit. & iur. sed præsumptio probatoria, per quam probatur, quòd hoc testator expressit,sed scriptum non fuit,quæ quidem præsumptio liquidissima probatio dicitur,l. licet Imperator,ff.de leg.2.l.si quis locuples, ff. de manu-
7 miss.testam.sicut enim per testes† probari posset, testatorem huiusmodi conditionem apposuisse,prout habetur in l.1.§. sin autem, & in l. quoties,ff.de hæredib.instit.ita similiter per iuris præsumptionem,quæ liquidissima probatio censetur,vnde ista non dicitur interpretatio litteræ,sed prout iacet intelligitur, suppletutque ex ijs quæ iuris præsumptione à testatore dicta probantur,& non scripta, congruitque text. in l.non figura,vbi Ang.ff.de act.& oblig. Aut loquimur in casu, quo testatorem de liberis non cogitasse præsumitur,d.l.generaliter,§.cum autem,& tunc statuti verba ponderanda esse: Aut enim statutum dicit, quòd testamenta interpretationem glossationem, vel extraneum intellectum nõ recipiant,exemplo statuti de quo meminit,Bart.in d.l. omnes populi, tuncque conditionem prædictam subintelligi, quoniam friuola tantum interpretatio remota censetur, iuxta autem interpretatio naturaliter est necessaria,l.secunda,§. his legibus latis, & ibi Bald. ff. de orig.iur. idem Bald. in l. quicunque,columna quinta,ante num. 18.versic. Et ista interpretatio,C.de seru.fugitiu. Ioan. de Imol.in l. Cæsar,ff.de publicanis,Curt.sen.cons.9.Ticinensi statuto,ante nu.26.Curt. iun.de cõmuni opin. attestans,d.cons.6.col.4.post prin.n.7.& per le-
8 gem positiuã†tolli non põt,Instit.de iur.natur. §.sed naturalia,& ita dicit Bar.vbi supra in fin. vers.

vers. Vltimo quæritur, per text. in l. 1. §. fin. & in l. 2. §. placet, C. de veter. iur. enucl. iusta enim in terpretatio debet & potest fieri, l. 1. C. de legib. l. si de interpretatione, ff. eod. tit. sed ista Papiniani interpretatio non est friuola, imò pia, plurimumque ab Imperatore laudata in d. §. cum autem, & in d. l. cum acutissimi, igitur per tale statutum reiecta nõ censetur; Vnde inquit Bal. in l. si quis filium, vers. Scias tamen, C. de liber. præter. quòd isto casu censetur prohibita inter-
9 pretatio extrinseca † quæ circumscribi potest, non autem intrinseca sine qua scena duci nõ potest, & quæ per legem fit, allegãs text. in l. in his, hoc tit. de condi. & dem. idemque scribit Paul. de Castr. in l. 1. num. 15. vers. Induco etiam, ff. si cert. pet. vbi num. 5. meminit de illo Dom. Ioãne Pagliarensi de Senis Doctore maxime celebri, quem in quæstione de nepte in superioribus allegabam, dicens fuisse summum textualem, ac Baldi magistrum, vt ab ipso audierat, congruuntque notata per eundem Bal. in l. cõmissoriæ, vers. Quod semper intellige, C. de pact. inter empt. & vendit. ac etiam per Bart. in d. l. omnes populi, in 6. q. princ. vbi intelligit de glossa
10 hominis, † non autem legis, per tex. in l. quamuis, cum ibi not. ff. de in ius voc. & denique idẽ tradunt, Alex. cons. 50. Visis, num. 11. vers. Nec obstat, ac cons. 80. Viso, & opportunè animaduerso, nu. 5. vbi de communi, lib. 1. Curt. sen. d. cons. 9. col. 7. num. 25. vers. Licet enim, Carol. Ruin. cons. 27. Viso decreto, num. 11. lib. 5. Rol. de Vall. in tract. de lucro dotis, q. 35. Francisc. Bursat. cons. 12. Magnifica D. Blanca, num. 51. lib. 1. Iacob. Menoch. cons. 5. Excitatum, num. 27. lib. 1. cons. 227. num. 30. lib. 3. & cons. 325. De prima proposita dubitatione, nu. 23. & 24. lib. 4. ac D. Antonin. Tessaur. decis. 269. Fossanum ciuitas Pedemontium, nu. 12. Intrinseca-
11 que interpretatio dicitur, quam ratio † & mens eiusdem statuti patitur, Bald. in l. maximum vitium, sub num. 6. vers. Nam cum ratio, d. tit. C. de liber. præter. Petr. de Anch. in rep. c. canonũ statuta, circa fin. de const. idem Bal. cons. 460. Ioannes, in fin. lib. 1. Iacob. Menoch. consil. 11. Dubitatio, num. 19. lib. 1. quinimo ista intrinse-
12 ca † interpretatio statuti, tanquam substantialis, & inseparabilis idem est, quod ipsum statutum, l. nominis & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. sign. Ioan. Crot. in d. l. omnes populi, nu. 183. remouetur itaque quædam interpretatio
13 euertens, & statuti terminos transcendens, quã instrumenta, testes, & quodlibet aliud interpretabile reijciunt, l. fideiussores magistratuum, §. pro Aurelio Romulo, ff. de fideiuss. intellectus
14 enim statutorum in substantia rationis † consistit, l. 2. C. quę sit long. consuetudo, cum scriptura sine mente nihil sit, l. Diuus, ff. de milit. test. meritò scripturam per viuam rationem interpretamur, l. 1. §. veteres, ff. de acq. poss. mentemque magis quàm verba attendimus, l. cum mulier, ff. sol. matrim. l. scire leges, ff. de legib. l. scire oportet, §. si maxime, ff. de excus. tut. Hinc sę pe dixit Bal. statutorum intelligentiæ, & interpretationi, non verbis standum esse, quem referendo sequitur Io. de Amicis cons. 138. In causa inquisitionis, nu. 14. Aut statutum loquitur, quòd testamentorum verba ad litteram intelligãtur prout iacent sine aliqua interpretatione, vel subauditione, & in hoc tertio casu scribit Socin. præcitatos Doct. tenere subauditionem huius tacitę conditionis locum sibi non vendicare, procedereque Baldi opinionem in d. l. precibus, de tacita pupillari interpretatio huius legis & similium oculis non percipitur, sed intellectu tantum, meritò reijcitur, cum scriptum di
15 catur † quod legi põt, d. l. 1. ff. de his quæ in test. delen. Hieron. Grat. cons. 46. Casus satis clarus, nu. 12. lib. 1. cons. 72. Pro resolutione, n. 4. lib. 2. & in his terminis Andr. Sicul. ab alijs dissentit.

Quid erit in hac difficultate dicendum? Soc. sen. tacitam conditionem subaudiri concludit, & quòd secundum istam opinionem consuluis-
16 set, iudicassetque, cum quo ego sentiẽdum † existimo, & si aliquis consulendo, iudicandoq. ab eadem sententia recedere auderet, grauiter fortasse errore laberetur, quam tres insignes Moderni Iurisconsulti comprobant & sequuntur, scilicet Roland. de Vall. in d. tract. de lucro dotis, q. 25. nu. 7. vers. Confirmatur hæc sentẽtia, Simon de Pretis in tract. de interpr. vlti. volun. lib. 1. dubit. 2. sol. 4. post num. 7. & Francis. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 10. tit. 8. num. 12. quibus nunc Anton. de Padilla in d. l. cum acutissimi, n. 158. addendũ cẽseo. Ad hanc sententiam fundandam plura & quidem efficacia induci possent, sed ex multis pauca efficaciora atque vrgẽtiora afferam: Primò moueor, nã
17 si in stipulationibus † in quibus stricta fit interpretatio, nec ad casum non comprehensum extensio admittitur, l. quicquid adstringendæ, §. Chrisogonus, ff. de verb. obli. ista interpretatio recipitur, l. tale pactũ, in fin. ff. de pact. cur non idẽ erit in statuto? arg. notatorũ per glo. & Bal. in l. custodiã, ff. de peric. & cõmod. rei venditæ, ac etiã per Lud. Rom. cons. 105. Viso themate proposito, col. 2. in prin. vers. Secũdò quia semper, cons. 392. Circa primum, col. fi. in fin. vers. Tertio certũ ęst, & cons. 439. eiusdẽ initij, col. 2. vers. Quarto non est dubiũ, arguendo inquam de stipulationib. ad statuta, vt semper ad casum ẽt non expressum trahantur, quando verisimiliter statuentes idẽ statuissent, si de illo casu omisso interrogati fuissent, prout in huiusmodi statuto argumẽtatur Curt. sen. d. cons. 9. Ticinẽsi statuto, col. 4. num. 16. vers. Et pro ista parte, ac Curt. iun. cõs. 6. Præsupponitur, col. 2. ante n. 3.

Secundò, interpretatio ex hoc Responso pię
tatis coniectura inducitur, ac etiam humanita-
tis intuitu, d.l.generaliter, §.cum autem, contra
18 tia igitur interpretatio † impia & inhumana di
ceretur; rursus in d.§.cum autem, intellectum istū
optimum esse dicit, repetitque Imperator, con-
trarius ergo iniquissimus dici poterit, cognito
enim vno ex contrarijs, & reliquum dignosci-
tur, l.1.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur. hanc-
que iniquitatem contrariæ interpretationis vl-
tra Socinum seniorem hic in 4.q. extra Barto-
lum, considerat etiam Socin.iun.cons.128. Prę
sentis consultationis materia, colum.6. numero
28. vers. Accedat octauo, lib.1. dicta itaque in-
terpretatio reiecta non intelligitur, ne tales ab-
surditates exurgant, quæ à statutis sunt elimi-
19 nandæ, vnde interpretatio etiam † extensiua
permittitur aliàs prohibita, l.scire oportet, §. a-
liud, ff.de excus.tut.l.sed & si quis, §.quęsitum,
ff.si quis caut. Bald.in d.l.omnes populi, col.9.
& in l.quicunque, ante num.18. C.de seru.fugi-
tiu. Bart.in l.non dubium, num.10.11. & 12. C.
de legib. Ias.in l.diuortio, in princ.in 5.not.ff.
sol.matrim. Alexan.cons.80. Viso & opportu-
nè animaduerso, colum.4. vers. Confirmatur, li
bro 1. Carol. Ruin. cons.43. Statuto Florenti-
no, col.4.num.6.& 7.lib.3. Socin. iun.cons.10.
In causis, num.20.lib.4. Et dixit Bal.in l. termi-
nato, num.13.in fin.vers. Porrò vt illud statutū,
C.de fructibus, & litium expens. statutum esse
intelligendum secundum ius commune, vbi ali
ter intellectum induceret absurditatem, vel con
tra æquitatem scriptum esset, per text.in l.2.C.
de noxal. indeque desumitur, superfluitatem
20 potius † tolerandam esse, quàm absurditas in-
ducatur. Et Raphael Cuman.cons.127. Visa co
pia testamenti, circa med.versic. Non enim, &
cons.146. Simon Helias, colum.2.in princ.ver-
sic. Quia statutum illud, temperandum esse sta-
tutum scribit, ne sit iniquum, Curt.iun.consilio
129. Præsupponitur in facto, num.4. quæ qui-
dem absurditas inde etiam emergeret, si inter-
pretationem, quæ mentem testatoris amplecti-
tur iuxta laudatissimam Papiniani Iurisconsul-
ti intelligentiam reijceremus, cum omnia iura
clament, in primis testantis voluntatem, animū
que seruandum esse, l. in cōditionibus primum
locum, hoc tit. legesque voluntatem testantis,
sicut venator leporem, sectentur, vt latissimè de
ducit, ac cumulat Hieronymus Zanch. in rep.l.
hæredes mei, §.cum ita, num.133.ff.ad Trebel.
Ideo notabiliter dixit Ioannes de Imola, in l. si
verò, §.de viro, ff.sol.matrimon. quòd cum me
21 diante interpretatione † absurdum euitamus,
dicitur ex mēte interpretatio, & intrinseca, quæ
nunquam reiecta censetur, atq.d. l. scire opor-
tet, §.aliud. Vnde sequitur verisimile non esse,
statuentes voluisse, vel testandi facultatem tol-
lere, vel coangustare, vt not. in l.stipulatio hoc
modo concepta, de verborum oblig. sed supre-
mæ voluntatis, postquam homines iam aliud
velle non possunt, liberum debere esse stylum,
& licitum quod non redit arbitrium, l.1. C.de
22 sacros.eccles. Et quòd statutum † mandans te-
stamentorum verba debere ad litteram intelli-
gi, interpretationem non tollat, vbi aliàs absur-
ditas, ac prauus intellectus resultaret, tenent,
Dec.cons.475. In causa quæ Mantuæ, num.37.
Natt.cons.52. Vt ostendatur, num.10.lib.1. Si-
mon de Pretis in tract. de interpr. vltim.volun.
lib.1.interpr.1.dubit.1.col.4.num.7.& infra, ac
num.11. Antonin. Tessaur. in decis. Pedemon.
269. Fossanum Ciuitas Pedemontium, num.5.
vers. Tamen illud.

Tertiò, non videtur statutū permisisse, quòd
iniuriam pater legibus faciat & naturæ, ac mo-
re hominis insani erga liberos charitatem depo
23 nat, vrget enim † naturalis paternus stimulus, l.
amicissimos, in fin.ff.de excus.tut. Io. Campeg.
in tract. quòd stantib.mascul.q.25.nu.124. sed
conditionem istam non subintelligendo, legi-
bus iniuriam pater inferret, ac ipsi naturæ, illa-
que naturalis pietas tolleretur, meritò non cen-
setur reiecta.

Quartò facit doctrina Io.Andr.in c.pro pos-
sessore, de reg.iur.lib.6.& in addit.ad Specu.in
rubr.de success. ab intest. ac etiam Baldi in d.l.
non dubium, col.3.asserentium, statutum istud
24 † vbi mens certa est nō operari, quos sequitur
Curt.sen.d.cons.9.post num.25. cum adductis
per Carol.Ruin.cons.15. Quoniam ad exclusio
nem, num.11.lib.3. Sed hæc interpretatio ex cer
tissimis coniecturis mentis testatoris, & ex cer-
tis ac pulcherrimis legibus prouenit, meritò sta
tutum eius reiectionem non operatur.

Quintò, nam statuta ita interpretanda sunt,
25 ne à sapiente possint † reprehendi, l. Saluius Ari
sto, ff.de legat.præstan.& post Socin. sen.cons.
63. In causa vertente, col.5. ibi, Statuta autem,
lib.1. tradit Io. Cephal.cons.76. Illustris D.nu.
89.& cons.146. Tria sunt, nu.20.lib.1. idem etiā
post vtrunque Socin.sen.scribit Albert. Brun.
in tract. quod stantib.mascul.art. 5.q. 29.num.
14.& tradunt, Bald.cons.89. Per statutum pro-
hibetur appellatio, lib.4. Corn.cons.44. Deue-
niendo ad primum, lib.4. Soc.iun.cons.15. Du
plex inspectio, num. nono, libro primo, & cons.
10. In causis, num.19.lib.4. Sed huiusmodi reie
cta interpretatione sapientissimi Papiniani ab
Imperatore maximis encomijs suscepta, statu-
tum à sapiente reprehendi posset, meritò ratio-
nabiliter admitti debet, ne quod Imperator bo
num, ac laudabile existimauit, illud proinde la-
tius, & pinguius interpretando, à dicto statuto
turpiter quodammodo, ac indigne excludatur,
siue explodatur.

Sextò

Sextò congruit singularis autoritas Petri de
Ancharano cons. 102. Contra dictam donatio-
nem, colum. prima, in princ. vers. Illa autem in-
terpretatio restrictiua, vbi statutũ disponebat,
statuta municipij debere ruditer, & ad litteram
prout iacebant intelligi, postque allegationem
doctrinæ Bartoli in d. l. omnes populi, volentis
statutum istud modicum operari, probabilius
eius vim, atque efficaciam declarando, dicit ip-
se, huiusmodi statutum illum effectum operari
26 quem † clausula appellatione remota operatur,
vt inquam sublata intelligatur in casibus in qui
bus appellatio expresse a iure concessa non re-
peritur, cap. pastoralis, de appell. sed hæc inter-
pretatio, & subauditio expresse conceditur per
hoc Responsum, & alias similes leges, igitur re
iecta nequaquam censetur.

Septimò, remedium ex l. fin. C. de edict. Di-
ui Adr. tollen. hæredi scripto competit, & tamẽ
27 tacitè † substituto conceditur, Bald. ibi in pri-
ma quæst. Iason. num. nono, Dec. nu. 27. Curt.
num. 50. Sebastian. Sapia, num. 73. & Vbertin.
Zuchard. num. 187. vers. Ampliatur ista conclu
sio, & post num. 189. vbi de communi opinio-
ne attestatur, idem scribit etiam Francisc. Are-
tin. in l. si in testamẽto, colum. fin. vers. Pro hac
etiam conclusione, ff. de vulg. & pupill. & is de
communis attestans, quem sequitur Andr. Bar
bat. in l. cum acutissimi, colum. 68. in fin. versic.
Item voluit ibi Baldus, quam tacitam pupilla-
rem substiturionem contra verborum significa
tionem lex subintelligit, præsumit enim testa-
torem, si de alio casu cogitasset, voluisse substi-
tutum vocari, vt Vdalric. Zasius in tract. subst.
fol. 3. in fin. declarat.

Octauo, per text. in l. iuris gentium, §. quod
ferè, ff. de pactis, vbi cõstat præsumptionem ex
28 instrumento sumptam, tenorem † instrumenti
reputari, pro quo etiam §. si ita scriptum, Insti.
de inutil. stipul. l. sciendum, ff. de verbor. oblig.
& l. prima, ff. de vsuris, Et ideo Bald. in l. ad pro
bationem, la prima, aute num. 2. vers. Sed con-
trarium, C. de prob. in l. prima, §. & vt plenius,
num. 3. vers. Et nota, C. de rei vx. act. Et in d. l.
prima, vbi Ioan. de Imol. & Raphael Cuman.
ff. de his quę in testam. delent. voluit quòd si in-
29 strumentum dotis † ex forma statuti paratam
executionem habet, pro tacita etiam stipula-
tione quæ à lege subintelligitur eandem execu
tionem habebit, idemque tenuerunt Alexand.
de communi opinione attestãs in dicto §. quod
ferè, num. decimo, Francis. Aretin. in d. l. si in te-
stamento, columna secunda, vers. Ex quo vide-
tur decidi, Iason. colum. septima, num. vndeci-
mo, vers. Pro opinione Ludouici Romani, &
Dec. num. 9. in l. certi condictio, in princip. ff. si
cert. pet. rursus Iason. in §. fuerat, columna vn-
decima, num. 58. Instit. de act. Alexand. consil.
126. Repetitus in causa, num. septimo, libro 6.
Bald. Nouell. in tract. de dote, in 6. part. priuil.
2. colum. 3. & priuileg. 7. columna prima, post
medium, & post Socinum seniorem, cum præci
tatis pertransit Aym. Crauet. in tract. de antiq.
temp. par. prima, cap. quarto, incip. Ampliatur
nunc, num. 40. versic. Ad idem facit, fol. 34. Bal
dusque in d. l. ad probationem, dicit se ita con-
suluisse, & primum fuisse quod vnquam dede-
rit ex commissione iudicis de causa dubitantis:
faciuntque notata per eundem Bal. in l. vbi ad-
huc, num. 17. & 18. C. de iur. dot. ac argumen-
tum cõgruit quo Quintus Saturninus vsus est,
in l. si duo patroni, §. peu. ff. de iur. dot. pro ea-
demque opinione, Francisc. Aretin. in prælle-
gata, l. si in testamento, colum. fin. vers. Pro ista
conclusione, inducebat textum valdè not. & si-
milem in l. etiam, C. de iur. dot. quem ibi valde
notat Baldus.

Nonò, facit tex. in l. quicũque, C. de apoch.
public. vbi Lucas de Penna num. 3. lib. decimo,
30 ex quo elicitur, legis præsumptionem † scriptu
ræ æquiparari, quod etiam scribit Iason. in d. §.
fuerat, num. 59.

Decimò, ex quo statutum generaliter inter-
pretationem prohibet, & non in certis casibus,
cum sit contra ius naturale, vt est dictum, irra-
tionale præsumitur, nisi iusta causa possit osten
di: sicut de consuetudine dicimus, cap. cum ve-
nissent, de eo qui mitt. in poss. cau. rei seru. & de
31 statuto ad consuetudinem † argumentamur,
iuxta doctrinam Barto. communiter approba-
tam, in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.
Curt. iun. cons. 6. Præsupponitur, num. quarto,
cons. 171. Materia præsentis consultationis, nu
mero secundo, & de statuto contra ius natura-
le ad consuetudinem argumentatur Socin. iun.
cons. 101. Inspectis, num. decimo, & infr. libr. 2.
si autem ex aliqua iusta causa (vt dicebam) pro
hiberetur, secus esset, quo casu loquitur text. in
cap. exijt qui seminat, §. certum, ad fin. de verb.
sign. ex quo enim de iure naturali est, non põt
nisi ex causa tolli, secundum Docto. in l. fin. C.
si contr. ius, vel vtil. public. Anton. de Butr. in
cap. quæ in Ecclesiarum, extr. de const. cum igi
tur sit hæc interpretatio, pia, humana, optimo-
que intellectu inserta, ex dicto statuto prohibi-
ta non intelligetur.

Vndecimo, & vltimo adstipulatur, quod tra
didit Petr. de Anchar. cons. 422. Viso puncto,
processu, & pluribus statutis, columna secũda,
in princ. vers. Ad hoc dico, cui assentitur Dec.
in l. fin. nu. 3. vers. Et licet statutum, C. de eden.
32 scilicet huiusmodi statutum † non tollere, quin
vnum statutum per aliud impleatur, igitur mul
to minus prohibere quin eius virtute intrinse-
ca declaretur, ac indiuidua substantialique in-
telligentia, mente, ac sensu interpretetur.

Non

Non obstat quod ex Baldi sententia de taci-
33 ta pupillari dicebatur, eius nanque dictum†du bitabile videtur, contrariumque voluerunt, Io. de Imol. in cap. Raynutius, fol. 13. numero 119. versic. Et aduerte, extr. de testam. Curt. iun. nu. octauo, & Ioan. Coras. in l. quamuis, num. septimo, & 13. C. de impub. & al. substit. Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, colum. 65. num. 167. & 169. ibi, Faciat quod voluit Dominus meus Ioan. de Imol. C. de fideicommiss. Socin. sen. hic. colum. 58. post princ. vers. Propter quę, Io. de Imol. Franc. Rip. in d. l. prima, num. 172. de vulg. & pupill. substit. Vbertin. Zuchard. in d. l. fin. num. 109. & nu. 334. C. de edict. Diu. Adria. toll. licet à Baldo non audeat in totum recedere, cum eius opinio secundum Socin. sen. in d. l. prima, num. 36. versic. Nonò limita, communis videatur, idem etiam tenent, Lancell. Polit. in tract. substit. in materia vulgaris, in 3. declar. secundi effectus, Iacob. Menoch. in tract. de adip. poss. remed. 4. num. 225. & consil. 325. De prima proposita dubitatione, num. 31. lib. quarto, videturque pertransire, Alexand. consil. 50. Visis, num. vndecimo, lib. primo, dum Ioannem de Imola ad hoc propositum refert, mouebatur Imola, quia statutum istud friuolam tantum interpretationem respuit, ex dicta Bartoli autoritate in l. omnes populi, colum. decima, ibi, Sed si cauetur, vbi Iason. colum. 2. versic. Tu tamen aduerte.

Sed communem Baldi sententiam retinendo, à qua discedendum in responsis, & iudicijs non fore existimo, dupliciter respōderi potest, Primò, quòd aut interpretatio simpliciter ex lege fit, absque eo, quòd vlterius fingēdo, vel pręsumēdo hominis factum intercessisse procedat, & isto casu vera sit Baldi opinio de tacita pupillari, quę simpliciter inducitur vlterius hominis factum non præsumendo, sed ea ratione, quòd si testator interrogatus fuisset, pupillo in illum quoq. casum prouidisset, & consequenter tunc statutum istam tollat interpretationem. Aut volumus, quod si testator cogitasset disposuisset, & quoniam disposuisset, lex præsumendo decernit plus dictū per testatorem, & minus scriptum fuisse, cum Papiniani hoc responsum Imperator sic declaret in d. l. generaliter, §. cum autem, & isto casu interpretatio nequaquam tollatur, resistente potentiori legis virtute, ob concursum præsumptæ dispositionis testatoris, per vocis organum, ibi, Quod minus scriptum quā dictum fuerat inueniretur.

Vel secundo dici potest, quod non mirū si in casu tacitæ pupillaris, statutum eius subintelligentiam auferre credatur, testator enim de liberis cogitauit, & cogitando in vnum casum tantum prouidit, in alium casum lege ipsa prouidēte, nonnullis regulis iuris communis obsistentibus: sed in casu dictæ l. generaliter, §. cum autē, testator nullo modo de regulis cogitauit, ideo potentior, atque efficacior coniectura oritur, quàm ex l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. & sic plenius lex prouidit, adeo quod dispositio, siue eiusdem iuris interpretatio difficilius tollitur, nec isto casu regulæ illę reluctantur, imo uis iuris naturalis concurrit, atque ciuilis æquitas: maximè, quia testator in casu tacitæ pupillaris substitutionis, potuit etiam de statuto verisimiliter cogitare, dum prouidendo, alium casum omisit, secus vero vbi nullo modo cogitauit, d. l. generaliter, §. cum autem, ibi, Et intelligentē, non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitauerit, talem fecisse substitutionem: & propterea de casu ad casum, tanquam ex diuersis inferri non potest.

Denique non repugnat, scriptum censeri, quod legi potest, d. l. prima, cumque statutum ad scripturam testamenti se referat, interpretatioque ex non scripto procedat, vt in hoc responso, ibi Quod minus scriptum, sequitur quod cui non cōueniunt verba statuti, non competat eius dispositio, l. prima, §. loquitur, ff. de magistr. conuen. l. quarta, §. toties, ff. de damn. infect. Ex mē te enim glossæ in præalleg. l. prima, responderi
34 potest, id quod intrinsecus † ex ipsa littera intelligitur, vel ex vi ipsius litteræ scriptum videri quod constat etiam ex textu in l. cum filio, iuncta l. si in testamento, ff. de vulg. & pupill. nam per hæc verba, quisquis mihi hæres erit, hæres scriptus vocari intelligitur, d. l. cum filio, & vocatus nihilominus creditur veniens per ius ac-
35 crescendi, nō minus † quàm si charactere litterarum scriptus esset, dict. l. si in testamento, vbi Franciscus Aretinus, & quicquid sibi voluerit Ias. in l. qui liberis, §. hæc verba, post num. 13. colum. penult. d. tit. de vulg. & pupill. idem scripsere Sebastian. Sapia, num. 66. & Vbert. Zuchard. nu. 162. in d. l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollen.

36 Ego ad textum † dictæ l. 1. glossæ dictū comprobando, aliàs dicebam, plurimum differre, an aliquid legi posse dicatur, an vero scriptum, & Vlpianum rectè intelligere, non posse legi, quod scriptum non est, lectio enim requirit, vt quod scriptum est oculis perspiciatur, istud tamen non conuertitur, vt scriptum non sit, quod legi oculariter non potest, nec ibi probatur, si verba Iurisconsulti rectè ponderentur, si ergo extrinsecus aliquid intelligatur, non videtur legi posse, quia oculari inspectione non comprehenditur, non autem quod scriptum non videatur, si intellectualiter, ac comprehensiue ex vi, aut ratione intrinseca scripturæ eliciatur, d. l. nominis, & rei, §. ex lege, faciuntque erudite ad hoc propositum tradita ab Alexandro de Imo. d. consil. 126. Repetitus in causa Andreæ de Armis,

mis,num.quarto,vſque ad num.13.& ſic ad finem conſilij, lib. 6. Sed tamen cogitandum relinquo : cumque materiam iſtam ad reſolutionẽ alterius quæſtionis alibi declarauerim, ideo fuſius hic non inſiſtã: ſed concludendo, ſequor
37 opinionem hanc † contra Ioannem Baptiſtam Caccialupum,& alios præcitatos, vti veram in puncto iuris,valdeque rationabilem,quàm Andreas Barbatia, non ſolum tenuit in præcitata l.cum acutiſſimi,vt ipſum quoque refert Anto. Gabrielius Roman.libro quarto, de fideicom. concluſ.ſecunda, nu.31.in 17. ampl. ſed etiam in eius ſolenni rep.cap.in præſentia,colum.47. prope finem,verſ. Ego dixi,extr.de prob.videturque idem ſenſiſſe Iaſon. in dicto §. fuerat, ante num.64.dum ſe refert ad dicta per Barba. in ead. l. cum acutiſſimi, Diſcuſſo itaque congruenter articulo, veritatem ſcaturientem,ſplẽdoreque ornatam intueri poſſumus, tanquam Solem ad Oriẽtem,excuſſis nubibus,atque vaporibus, potens enim in omni facultate diſceptatio viſa eſt, & in hac maximè, quam ius ciuile appellamus,efficit certè ipſa diſceptandi ars, vt partiri ſciamus, ac definire, & ambigui partitiones diuidere, argumentorumque locos noſcere, argumẽtationemque ipſam concludere, & videre quæ ſumenda in argumentando ſint, quidque ex ijs quæ ſumpta ſunt efficiatur,& vera (quod præcipuum eſt) à falſis,veriſimilia ab incredibilibus dijudicare, & diſtinguere,& aut male ſumpta,aut male concluſa reprehendere, cui quidem arti ſi cum Dialecticis incumberemus,& cum Oratoribus dilucidè, ac nitide res explicaremus,ab hoc iure tot peruerſas ſententias abijceremus, & ſine erroribus deterſa omni caligine ipſum, vt decet, coleremus ad iuſtitiam exercendam,quæ ex ſiniſtris intelligentijs ſæpè opprimitur. Periculoſum igitur ac pertinax illorum propoſitum exiſtimo, qui ſine diſceptatione,ac guſtu ſcientiæ, admirabili quadã cum ſecuritate ſtatuere aliquid & determi-
38 nare audent: illis autem † inhærendum, qui diſputationibus,atque indefeſſis vigilijs, iuris cõcluſiones ex penetralibus legalis ſcientiæ extrahunt: vt autumari facile poſſimus Doctorem diſcuſſione propoſitas quæſtiones abſoluentẽ, cauſas omnes inſpexiſſe, & non fortuitu,atque imprudẽter,imo cęcis oculis, vel obtuſo animi motu,in inſanas,acerbasque ſententias prorupiſſe: nec propterea eminentium Iuriſconſultorum qui ſcientia,ac doctrina rutilant,autoritatem ſpernendam fore cenſeo, ſunt nanque plurimi, qui certa ſoliditate, ac ſtricto dicendi genere vtuntur,vt poſthabita rationum,ac legum pugnantium controuerſia, reſolutas quæſtiones afferant, ac ſimplicibus Doctorum dictis, veluti oraculis firmiter innituntur: quod ſi laude dignum videatur, glorioſius, & longe præſtantius erit, in iure ciuili interpretando, ſcribendoque ingenij luminibus prælucere.

HYPOTHESIS.

Aliam Quæſtionem Pauli Caſtrenſis in d. l.cum acutiſſimi,columna ſecunda,num.ſexto, verſic. Pone quòd inſtituo meum filium, C. de fideicommiſſ. caſusque per ipſum, atque exinde Socinum ſeniorem hic diſtinctos, admodum perpendi,ac denique definiri.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator filium inſtituit, & poſt mortem Titium nepotem ex ipſo filio inſtituto, grauatoque ſubſtituit, deceſſit filius relicto Titio, alijsque filijs eiuſdem Titij germanis, Titius ſubſtitutus bona antiqua iure fideicommiſſi habere vult quæ reſtituenda veniunt, dimidiam ſcilicet hæreditatis, in alia inſuper dimidia quæ ad filios, & heredes grauati peruenire debet vigore legitimæ grauato debitæ, ac Trebellianicæ, quæ dimidiam faciunt concurrere intendit: alij nepotes germani dicti Titij ſubſtitutioni locum non eſſe dicunt, quæritur quid iuris: Super quo Socinus ſen. nonnulla primum præmittendo, vt nu. 2. tres caſus conſiderauit. Primum, quando teſtamenti tempore ſolus Titius progenitus eſſet, deindeque omnes alij nepotes naſcerentur, tuncque ſubſtitutionem expirare concluditur, omneſque pariter admitti, num.13.& 22.Secundum,quando omnes tempore teſtamenti nati eſſent, & tunc alios debere excludi, num. 24. Tertium, cum aliqui eſſent nati teſtamenti tempore, aliqui autem poſtea naſcerentur, fideicommiſſumque tunc deficere, num. 26. eiuſdemque Socini quandam aliam diſtinctionem reijci, num. 20. Primique caſus concluſionem ampliari, etiam ſi grauatus vxorem iuuenem, & fecundam haberet, vt facile poſſet conſiderari plures filios pariturum, num.23.*

3 *L.cum auus, diſpoſitionem exorbitantem eſſe, proindeque extendi non debere.*

4 *Extẽſionem à paritate rationis, de caſu ad caſum fieri poſſe.*

5 *Extenſionem de perſona ad perſonam, etiam ex veriſimili teſtatoris mente ſecundum Franciſc. Aretin. non fieri: quantumuis materia fauorabilis ſit: Sed Aretini deciſionem tutam nõ eſſe, num.6.illamque multis modis declarari, nu. 7. 9.10.11.& 12.*

8 *Rationis identitatem, comprehenſionem, non extenſionem inducere.*

14 *Præteritione poſthumi ignoranter rupto teſtamento,legata,per Auth.ex cauſa,C.de liber. præter. non conſeruari,& nu.16.idque ampliari,nu.27.*

lus

15 *Ius quæsitum facilius retineri, quam ius quærendum acquiratur.*
17 *L. pen. de iur. codicill. interpretari, ac num. 31. ipsamque ex varijs coniecturis limitari, nu. 29.*
18 *Donationem ex l. si vnquam, C. de reuocan. don. si filij aliqui nati erant, & aliqui postea fuerunt susceptí reuocari, & num. 28.*
19 *Glossam in l. Titius, in princ. in uerb. Oportere, ibi, An institutione generali, ff. de liber. & posthum. à pluribus communiter reprobari.*
21 *L. si mater, C. de inoffic. testam. intelligi.*
22 *Aequalitatem inter liberos seruandam esse, indeque ad plura inferri.*
25 *Conditionem, si sine liberis masculis decesserit, fæminas excludere.*
30 *Paternam affectionem, prouisionibus filiorum semper intentam esse.*

CAP. XIII.

QVINTO quærit Socinus hic co-
1 lum. 59. Testator filium † insti-
tuit, & post mortem Titium ne-
potem ex ipso filio instituto, gra
uatoque substituit: decessit filius
relicto dicto Titio alijsque filijs eiusdem Titij
germanis, Titius substitutus bona auita iure fi-
deicommissi habere vult, quæ restituenda ve-
niunt, dimidiam scilicet hereditatis, in alia insu
per dimidia quæ peruenire debet ad filios hæ-
redesque grauati vigore legitimæ, grauato de-
bitæ, ac Trebellianicæ, quæ dimidiam faciunt,
concurrere intendit. Alij verò nepotes germa-
ni dicti Titij substitutioni locũ non esse dicunt,
grauatus enim cum liberis decessit, in talique
fideicommisso, si sine liberis conditio apposita
censetur, vt in hoc text. cum simil. omnes igitur
dicti nepotes ex grauato descendentes, veluti
hæredes grauati pariter succedere videntur, vt
substitutio cessare debeat.

In hac quęstione Socinus antequam ad eius
decisionem progrediatur, quoddam promoni
2 torium ob oculos ponit, vt vniuersaliter † indi
stincteque dicendum sit, huius legis, ac similiũ
dispositionem hoc casu sibi locum vendicare
non posse, non enim simpliciter asserere vale-
mus conditionem, si sine liberis, tacite subintel
ligi, ex quo substitutio facta est grauato cum fi-
lio decedente, vt nec possimus dicere eum sine
liberis decedere, l. prima, C. de condit. insert. ne
cessario itaque confitendum, conditionem sub
intelligi, si decesserit absque alijs filijs præter
substitutum, hoc autem iure cautum non repe
ritur: cumque huius legis dispositio exorbitãs
3 sit à iure communi, vt Socin. sen. hic inquit, ac
etiam tradunt Ioan. de Imol. in l. filio præteri-
to, colum. 9. versic. Item non obstat ratio, ff. de
iniust. rupt. testam. Francisc. Aretin. in d. l. gene
raliter, §. cum autem, ad fin. Andr. Barbat. in d.
l. cum acutissimi, colum. 43. versic. Dicit etiam,
Dec. consi. 416. In testamento, col. 2. Curt. iun.
consil. 33. Præsupponitur in facto, nu. octauo,
versic. Confirmantur præmissa, in hoc omnes
conuenire affirmans, & Socin. iun. consil. 128.
Præsentis consultationis materia, num. 35. ver-
sic. Tertia conclusio, libro primo, dicens istud
omnes Doctores sequi, atque fateri, Anton. de
Padill. in d. l. cum acutissimi, ante num. 8. vers.
Est autem, & ante num. 27. Ioan. Maria Rimi-
nald. consil. 183. Visa facti narratione, num. 19.
in fin. lib. primo, & Ioan. Vincent. de Anna, al-
legat. 10. In causa Magnifici Angeli, num. 9. lib.
primo, non debet ad alios casus extendi, imo re
stringenda est, vt non procedat nisi quatenus
extensa reperitur, l. quod vero, l. in his, ff. de le-
gib. l. si vero, §. de viro, vbi Doctor. ff. solut. ma-
trim. & in cap. quæ à iure, de regul. iur. in 6. Do
ctor. in Auth. quas actiones, C. de Sacros. Eccl.
quod tradit Ioan. Maria Riminald. d. consi. 183.
num. 14. d. volum. primo.

Huic rationi ipse respondet, quòd cum eadẽ
ratio adsit, si enim cogitasset plures alios nepo
tes nascituros eandem substitutionem fecisset,
per rationem d. l. cum acutissimi, à paritate igi-
4 tur rationis † extensio fieri potest, iuxt. not. per
Bart. in l. si constante, num. 38. d. tit. solut. matr.
Nec obstat si diceretur, quòd licet extensio ob
rationis identitatem fiat de casu ad casum, l. si
mater, C. de instit. & substit. tamen extensio de
persona ad personam nunquam permittitur,
5 etiam si verisimilis mens testatoris † militet,
Francis. Aretin. in l. Gallus, §. & quid si tantum,
colum. 3. ff. de libe. & posthum. Dec. in l. illam,
num. 11. C. de collat. & consil. 211. Subtilis est
casus, num. quinto, consil. 218. In casu, num. 9.
consil. 377. Visis, num. tertio, ac consil. 697. His
stantibus, num. 13. Roland. de Vall. consil. 43.
Negari non potest, num. 49. lib. quarto, Etiam
si materia fauorabilis sit, idem Franc. Aretin. in
l. Titius, in princ. colum. secunda, d. tit. de liber.
& posthum. Socin. sen. cons. 93. Testamentum
præmissum, col. 4. lib. 4.

Nam respondetur, Aretini prædictam deci-
6 sionem tutam † non esse, ibique contrarium te-
nent, quòd inquam si ratio, & mens disponen-
tis eadem consideretur, extensio fiat, Ang. col.
tertia, Fortun. Garz. num. 86. vers. Huic regulę,
Ioan. Crot. num. 27. vers. Limitatur ista conclu
sio, Ias. in d. l. Titius, §. Lucius, nume. septimo,
vers. Tamen contra istam limitationem, consil.
148. Aggredior, colum. tertia, vers. Quartò fa-
cit, libro primo, & cons. 154. Viso testamento,
colum. quarta, vers. Confirmatur optime, libro
quarto, Curt. sen. cons. 75. D. Ludouicus, col.
decima, vers. Et sic vbi ratio, Aym. Crauet. con
sil. 155. Verba testamenti, numero 7. & 8. Paris.
consil.

consil.50.Ex testamento condito,num.55.ver
sic.Secundò obiectio cessat,lib.tertio,& consil.
66.Nobilis Siluester,num.68. vers. Prout etiã
cessat,eod.volum.vbi num.73.de æquiori, hu-
maniori, & magis communi, quinimo, in iure
veriori opinione contra Franciscum Aretinum
attestatur,Socin.iun.consil.129.In præsenti cõ
sultatione,colum.penult.num.35.& infr.lib.3,
Hieronym.Grat.cons.quinto.Et si hoc respon
sum,num.43.vers.Nec obstat,lib. secundo,af-
ferens dictum Aretini contradictionem pati,
Franc.Marzar.cons.quarto, Viso,& perlecto te
stamento,num.94.vers. Et ad oppositionem fa
ctam,Ioan.Cephal.cons.114.Magnificus Do-
minus Bartholomæus,num.30.dicens esse cre-
briorem sententiam,libro primo,Hieronymus
Zanch.in rep.l.hæredes mei,§.cum ita, ante nu
merum 113.ff.ad S.C.Trebell.& Petr.Ant. de
Petra in tract.de fideicommiss.prohib.quæst.5,
num.66.Nec text. super quo se fundat Aretin.
7 obstabit † in l.si quis ita , in fin. de testam. tut.
loquitur enim in casu dubio,& oneroso tutori,
vt dicunt omnes in d.l.Titius,& refert Iason.in
d.§.Lucius,num.6.& Fortunat. Garz.in d.§.&
quid si tantum,nume.86. vers. Nec obstat, vbi
Ioan.Crot.num.27.Paris.d.cons.66. num.72,
8 Tuncque ex identitate rationis † nõ dicitur fie
ri extensio,sed comprehensio, & intellectiua in
terpretatio,iuxta tradita per Castren.cons.261.
Visis,& consideratis, nu.tertio , libro secundo,
Petr.Anton.de Petra d.quæst.quinta,sub num,
66.post gloss.in cap.primo,de temp. ordin.lib.
sexto,l.nominis,& rei,§.verbum ex legibus, ff.
de verborum signific. l.his solis,C.de reuocan.
donat.

Eadem quoque Aretini doctrina limitatur,
primò ex eiusdem dictis in dicto §.& quid si tã-
tum,colum.quarta,versic.Secundò adde,iunc,
9 vers.Secundò fallit,dum vult † obiectionẽ ces-
sare,quando persona ad quam fit extensio pos-
set aliquo modo comprehendi sub verbis, &
mente disponentis ob aliquam qualitatem sibi
inhærentem, adducendo text. in l.tale pactum,
§.fin.ff.de pact.Paris.d.cons.50.num.54. versi,
Postremò non obstat,libro tertio,& dicto con-
silio 66.num. 67. vers. Cuius opinio verissima
est,eodem volum.Grat.d.cons.quinto , nu.46.
vers. Tertiò non habet locum,lib.secundo, So-
cin.iun.dicto cons.129.num.30. lib.tertio,Mar
zar.cons.quarto,nume.22.& Franc. Mantic.in
tract.de coniec.vltim.volun.libro tertio,tit.19.
ante numerum nonum,vers.Secundò est aduer
tendum . Sed his nepotibus inhæret qualitas à
testatore perpensa, & mens congruit, atque a-
ptatur,adeo quod si testator interrogatus fuis-
set,verisimiliter respectu omniũ idem dixisset,
igitur omnes comprehendi videntur.
10 Secundò,limitatur,† quando extensione nõ
facta absurdum sequeretur, vt puta quòd mi-
nus dilectus melioris cõditionis esset magis di-
lecto,vt ex intentione aliorum declarat Carol.
Ruin.cons.168.Viso,ac perlecto,nu.19. & 20.
libro tertio,Socin.iun.d.cons.129.num. trigesi
mo,Ioan.Cephal.cons.114. num.31. dicto lib.
primo,Petr.Anton.de Petr.in d.tract. de fidei-
commiss.prohib.quæst.quinta,sub nu.66.idem
ergo erit dicendum quando pariter dilectus ex
cluderetur,argum.l.cum pater,§.euictis, de le-
gat.secundo,l.illud,in fin.C.de collat.
11 Tertiò dici potest,†prohibitionem extensio
nis non procedere,quando non facta extensio-
ne dispositio elusoria redderetur,nam ne id se-
quatur extensio fit etiam in pœnalibus , secun-
dum Gemin.in cap.si ciuitas,2.not.de sentent.
excom.lib.sexto,cum allegatis per Crau. cons.
135.Verba decreti,num.vigesimoquinto, Soc.
iun.d.cons.129.num.37.vers.Præterea, & quin
to,quod hic contingeret, cum omnes sint filij,
& in omnibus coniectura operari possit,ac ra-
tio huius responsi super pietate radicati: in tan
tum quòd elusoria omnino legis esset prouiden
tia in subintelligendo hanc tacitam conditionẽ
respectu aliorum nepotum prætermissorum à
testatore , quinimo negocium ad impietatem
quandam reduceretur, quod admittendum ne
quaquam videtur.
12 Prohibito denique † extensionis prædictæ
fauore piæ causę locum non sortitur, quanto er
go fortius id erit liberorum , agnationisque fa-
uore, cum præferatur ? vt argumentatur Grat.
d.cons.quinto,num.47.lib.secundo, quod de-
clarari oportet,vt superius in præludijs dicebã,
cap.secundo,num.73.vbi de extensione multa:
Cæterum cum in quolibet eadem coniectura
comprehensiue militet,non extensio de perso-
na ad personam,nec propriè de casu ad casum,
sed verius,ac stricte comprehensio videtur.

His præmissis,circa propositam quęstionem
quæ secundum Ioannem Baptistam Caccialu-
pum de S.Seuerino intelligẽtiam aperit ad plu
rium aliarum quæstionum decisionem,tres ca-
sus principales ex Scribentium intentione con
siderandi sunt.

Primus,quando conditi testamenti tempo-
re Titius tantum progenitus esset, alijque om-
nes nepotes postea nascerentur, & concluden-
13 dum est, † substitutionem tunc expirare, om-
nesque pariter admitti. Mouentur Doctores,
Primò ex doctrina Bart.in l.filio præterito, an-
te numerum nonum,colum.quarta,post princ.
vers.Præterea hoc persuadet æquitas, ff. de in-
iust. rupt. testam. vbi dicit, quod præteritione
posthumi ignoranter,rupto testamento legata
14 non conseruantur † per Authen. ex causa, C.
de liber.præterit. non enim verisimile est,Si de
liberis cogitasset,extraneos legatarios propriæ
soboli

soboli prætulisse argum. huius Responsi cum simil. notabiliter subdens in proposito, pari modo si aliquos filios testamẽti tempore haberet, & postea alij superuenirent de quibus non cogitauit, verisimile non esse tot legata relicturũ, argum. l. penult. in fin. ff. de iur. codicill. & idem dicit ipse Bart. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. in d. Auth. ex causa, & in d. l. penult. vers. Vltimò nota.

Huic rationi responderi potest, argumentationem, siue illationem de vna præsumptione ad aliam non procedere, nam vt Ioan. de Imol. inquit, testator in dubio dispositioni iuris ciuilis acquiescere censetur, vt legata confirmẽtur, ex quo alterum prouidit, nec apparet se non facturum si sciuisset, legataque simpliciter per d. Authen. confirmantur, ipsorum legatorum fauore: hæc autem lex cum similib. loquuntur, quando specifice filio erat assignatum, sed ibi legata filio nunquam assignata fuerant, & propterea lex non ita filio fauet, facilius enim Ius
15 quæsitum retinetur, quàm acquiratur † ius quęrendum, l. seruus creditoris, C. de pact. l. quid autem, ff. de his quæ in fraud. credit. allegat etiã Ioan. de Imol. in argumẽtum text. in l. patre furioso; ff. de his qui sui sunt, vel alien. iur. & cũ hac responsione virtualiter pertrãsit Curt. iun. in d. Authent. ex causa, dum particularem dilectionem in hoc Responso, & simil. iuribus, ad diuersificandum terminos illos considerat: Et contra Bart. sensit Francisc. de Ramponib. in d. l. filio præterito, vbi Ioan. de Imola eius discipulus, idem Ramponus in d. Authen. ex causa, ibique Salic. videturque cũ his pertransire Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi. colum. 43. allegãs gloss. sing. in l. vxorem, in verb. Studium, ff. de manumiss. testam. hæc igitur responsio ad propositum casum applicata, in quo vni nepoti prędilecto fuerat ius quæsitum, videtur contrarietatem prædictam eneruare: licet Bartoli opinio
16 communiter † recepta sit, à qua non esset recedendum, de communique in d. Auth. attestantur Alexand. Iason. Corn. Curt. iun. ac Ioannes Bolognettus, colum. 27.

Non obstat l. penult. de iur. codicill. in sui e-
17 nim ratione † videtur continere, quòd testamentum faciens cogitat, vel cogitare debet, seu præsumitur de filijs nascituris, si igitur cogitare præsumitur, nec substituit, prædilectus is cæteris censetur qui substitutus reperitur, ibique illa interpretatio fit, vt minus hæredem grauasse censeatur, incongruumque videbatur testatorem ratione oneris ab intestato per vnũ tantum hęredem in totum repręsentari, ratione verò honoris, & cõmodi sine onere per alium pariter in totum: vt iure pro parte solum, pro qua primus hæres est, legata præstare habeat, non omnia in codicillis relicta.

Omissa ergo prima hac ratione tanquam dubia, & incerta: Secundò inducit Socinus notata per Bald. in l. prima, colum. quarta, ante nume. quartum, vers. Sed quid, C. de inoffic. donat. dũ de reuocatione donationis loquitur quando a-
18 liqui nati † erant, & aliqui postea nascerentur, impugnãdo Iacobum Butrigarium in lecturis, ibi, Ex quibus dicit istum primum casum decidi, quando inquam à principio nullos alios nepotes præter substitutum habebat. Nec ipsius substituti qualitas aliquid operari videtur, si enim in hac lege pietatis præsumptio non aufertur, quando testatoris filius substitutus esset, ita quando nepos substitutus reperitur tolli nõ debet, Etsi dicatur in sui patris portione nepotem prædilectum censeri, quod non contingit in filio in casu dictæ legis, prout vtrunque ibi probatur. Respondetur, quòd qua ratione nepos ibi propositus sicut pater existimatur, pari ratione omnes nepotes, vnde pari quoque ratione quilibet aliorum nepotũ in portione eis debita fratribus eius præpositi, prædilectique censentur, vt not. gloss. in d. l. cum acutissimi; proinde respectu portionis aliorum fideicommissum cessat, & sic in totum cessare debet, ne eiusdem fideicommissi diuersa determinatio resultet, argumen. l. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar.

Non obstat gl. in l. Titius, in prin. ff. de liber. & posth. q vbi testator suos filios hęredes instituit, si aliquem habeat quẽ habere ignorẽt, non fit institutus, illamque approbãt ibi Dyn. Ang. Raph. Cuman. ac etiam Nic. de Neap. & Cyn. in l. si pater, C. de hæredib. instit. Dyn. & Bart. in l. si quis ita, §. pen. ff. de testam. tut. Fran. Aretin. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum. Nam ean-
19 dem glos. communiter † ibidem reprobant, Io. de Imol. Paul. de Castr. & Iason. necnon idem Aretin. idemque Castrẽsis in l. sicut certi, C. de testam. milit. istamque opinionem in puncto iuris veriorem esse dixit Io. Crot. in d. §. & quid si tantum, num. 27. ac disputatiuè sustineri posse, vbi Fortunat. Garz. num. 86. idem sensit, dicẽs æquiorem opinionem videri, Paris. consil. 50. Ex testamento condito, num. 57. versic. Eo etiam quia, & consil. 66. Nobilis Siluester, numero septimo, libro tertio, Socin. iun. d. consil. 129. In præsenti consultatione, numero trigesimo, vers. Tertiò etiam, & is libro tertio. Pro qua facit ratio dicta l. cum acutissimi, quã Fortunius ponderabat, quòd ex voluntate præsumpta ad successionem liberorum qui erant ignoti habetur consideratio pro exclusione substituti, illa itaque voluntas quæ ibi aperitur, & declaratur, non est specifica ad personam, sed generale quoddam votum est, illud autem quod pro posteris incognitis inde elicimus, magis ab illo testatore qui nihil à naturali voto dissen-

tit,

tit, nec filiorum fecit differentiam, vt vni plus, alteri minus relinqueret; estque ad quæstionis nostræ propositum subtilis ponderatio. Quòd denique testator ignoret, nihil obstat, in casu enim incogitato, dummodo verisimiliter mentem eliciamus, dispositionem ad casum non expressum trahimus, l. mulier, in fin. princ. ff. ad Trebellian.

20 Minimè videtur Socini distinctio † repugnare, quin casus iste indistinctè intelligatur, dum ipse inquit, quòd aut nati sunt alij nepotes post mortem testatoris, tûcque ad fideicommissum vocati intelligantur, quasi si de illis cogitasset eodem modo substituisset, sicut nepotem iam natum substituit, argum. d. l. tale pactum, in fi. ff. de pact. & l. Titius, §. Lucius, ff. de lib. & posthum. estque optimus text. in l. si mater, C. de inoffic. testam. Aut alij nepotes viuente adhuc testatore nati erant, qui poterat illos etiam substituere, & non fecit, tuncque præsumêdum sit, testatorem noluisse nepotes admitti qui postea nati erant, sed tantum substitutum, argum. l. si cut certi, & l. si cum, vel in vtero, C. de testam. milit. cumque testamentum mutare potuerit, & non id fecerit, videtur tempore testamenti, iam natum ex aliqua particulari affectione substituisse, ad hoc d. l. si mater, & quod not. Bart. in l. prima, in secundo effectu, versic. Vlterius quæro si pupillaris, ff. de vulg. & pupill.

Nam præsumptio prædicta, per aliam fortiorem præsumptionem vincitur, quod illa conditio, si sine filijs dicta à testatore, a scribentesque omissa fuerit, secundum Bart. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ante num. secundum, versic. Oppono quòd naturalis, ff. ad Trebell. per text. huius responsi, vnde testator qui côditionem fuisse appositam existimauit, videtur substitutionem deficere voluisse testamentum non immutando.

Nisi dixerimus, contrariam hanc præsumptionem veram non videri, non enim testator côditionem apponi existimat, sed lex ipsa plus dictum præsumit, atque ex pietatis coniectura supplet, vnde cum testamentum non mutauerit omnes substituendo, cum potuerit, vnumque casum tantum expresserit, non videtur expressionem conditionis respectu aliorum coniecturari posse, ex vnius præambula prouisione, concurrente tempore ad immutandum sufficienti, negligentiaque testatoris: ad rationemque reuertimur, non esse verisimile, patrem si de liberis cogitasset, talem fecisse substitutionem, d. l. generaliter, §. cum autem, à contrario sensu illam inducendo: coniunctimque ad dictam l. si mater, in princ. cuius præsumptio ex supradictis non submouetur, lex enim non autem testator coniecturatur.

Vnde responsione prætermissa ad d. l. sicut certi, & l. si vel in vtero, cum alibi super intelligentia horum iurium abundè disceptatum fuerit, posset ad d. l. si mater, non incongruè ita for

21 tassè † responderi, Tertio susceptum filium post conditum testamentum à testatore ex aliquibus causis, & rationibus neglectum fuisse, quas filius iniustas dicere poterat: quod quidem ex verbis illis deducitur. Meritò vtpotè non iustis rationibus neglectus: ideo non mirum si primus casus à secundo diuersificatur, patetque ex alijs contextus verbis. Quare filio tuo cui nihil præter maternum fatum imputari potest: vt videatur innuere, ex opinione testatoris aliquid filio tertio suscepto imputari potuisse, & propterea viriliter institutus non censetur, sicut natus decedête in puerperio matre, alias enim quemadmodum iniquitas repentini casus per coniecturam maternæ pietatis ibi emendatur, ita etiam concurrente eadem pietate erga filium tertio post testamêtum suscepto, omissio institutionis suppleretur, quæ ex impedimento voluntatis maternæ, rationibus opinatis, & subinde subsequuti contemptus non aliter inducitur: in proposita vero quæstione nulla ratio afferri potest, per quam appareat natos postmodum filios fuisse neglectos, naturalemque pietatem eius calorem remisisse.

22 Vt sit concludendum † ratione seruandæ æqualitatis, omni macula liberorum recedente, dictam conditionem æqualiter, ac pariformiter debere intelligi, lex enim plurimum laborat ad æqualitatem inter liberos inducendam, obseruandamque, l. vt liberis, C. de collat. ad ipsamque parentes hortatur, §. illud quoque, vbi Angel. Authent. de nupt. collat. quarta, Dec. consilio quinquagesimonono, Licet in casu, numero tertio, Socin. iun. consilio 147. Diligenter inspectis, numero trigesimooctauo, consil. 169. Circa præsentem consultationem, numero vigesimoquarto, libro secundo, consilio 128, Præsentis consultationis materia, numero 44. libro primo, Vt propter æqualitatem testatoris dispositio amplietur, atque restringatur, l. cum pater, §. euictis, ff. de legat. 2. l. fin. vbi not. C. commun. vtriusque iudic. ex talique côiectura, ac præsumpta voluntate inter filios arguatur, l. quæsitum, §. sed ipse, ff. de fund. instruc. & not. Bart. in l. si pater, in princip. ff. de donat. proinde aliquando à verborum proprietate recedimus, vt æqualitas seruetur, Socin. sen. in l. 1. colum. 2. in 4. not. versic. Et est notabilis, ff. de reb. dub. post Franc. Aretin. consil. 1. Decreueram iamdiu, col. 1. vers. Pro his facit, & in l. qui filiabus, ad fin. princ. vers. Secundò, de leg. 1. Hieron. Gabriel. consil. 90. Anno Domini, nu. 2. vers. Primo quia, inæqualitas enim inter fratres discordiam parit, Ang. cons. 286. Factum super quo, col. 3. Marian. Soci. cons. 4.

Visis actis, colum. secunda, circa finem, versic.
Et per contrarium, lib. primo, Ludouic. Rom.
cons. 438. In causa consultationis, colum. secun
da, versic. Quod quidem, Socin. iun. cons. 172.
Pulchra certè, nu. 22. vers. Tertiò idem proba-
tur, lib. secundo. Idque verum est, quamuis te-
stator in aliquibus ęqualitatem non seruauerit,
non enim sequitur, quòd in alijs in dubio volue
rit inæqualitatem inducere, vt per Aretin. dicto
consilio primo, nu. 15. quem referendo sequun
tur Carol. Ruin. consil. 92. Proponitur in facto,
colum. tertia, num. octauo, versic. Et subdit etiã
lib. quinto, Franc. Mantic. in tract. de coniectur.
vltim. volun. libro 6. tit. secundo, sub num. 5. Et
sic militante eadem pietatis coniectura, inter-
pretamur, quòd si plures nasci cogitasset condi
tionem apposuisset, d. l. generaliter, §. cum au-
tem, cumque vna præsumptio per alteram tol-
latur, l. fin. ff. de in integr. restit. hęc præsumptio
pietatem continens, & inter liberos æqualitatẽ
inducẽs præferri debet, vt ẽt Socin. arbitratur.

Ampliatur casus iste, etiam si grauatus vxo-
23 rem † iuuenem haberet, atque secundam, vt
facile posset considerare plures filios eam pari-
turam, nam & isto etiam casu præsumptionem
huius legis non cessare, dicit idem Socin. sen.
hic, colum. 60. versic. Ex quibus videtur mihi.
Et licet contrarium sensisse videatur Ant. Go-
mes. in loco statim allegando, post versic. Si
verò talis filius, magis tamen Socino inhæren-
dũ fore existimo, qui pientissimè loqui videtur.

Secundus principalis casus est, quando om-
24 nes filij † tempore testamenti nati essent, & tũc
concludendum est, alios debere excludi, fidei-
commissoque locum esse, d. l. sicut certi, & l. si
cum vel in vtero, C. de testam. milit. Et retenta
opinione, quòd iste text. eiusque ratio, vt plus
dictum fuerit, & minus scriptum ex pietatis cõ
iectura, habeat locum natis etiam nepotibus, q̃
in pręcedentib. sum sequutus, qui quidẽ textus
loquitur testatoris filio substituto nõ repugnat
termini nãque diuersi sunt rationem diuersam
habentes, cum isto casu persona substituta sit
vna ex ijs quæ in terminis eiusdem legis faciunt
fideicommissum deficere, vnde per electionem
ipse substitutus videtur alijs prædilectus, alios-
que excludere censetur, argum. l. cum prætor,
de iudic. l. maritus, C. de procur. in hoc autem
textu persona filij substituta non est de descen-
dentibus grauati, & sic de personis subintelle-
ctis quæ faciunt fideicommissum deficere, vn-
de inconueniens non est, quòd excludatur, at-
tenta ratione glos. in d. l. cum acutissimi. Facit
secundum Socinum pro ista opinione doctri-
25 na Bartoli hic, dum vult, quòd si testator † in
conditione liberos masculos posuerit, fœminas
excludere voluisse intelligatur, ita pariter quan
do aliquem ex liberis substituit, alios exclusisse
censeatur: sed melius congruit doctrina Bald.
in d. l. prima, colum. tertia, circa mediũ, in quin-
ta opin. Dyni, versic. Ratio autem, C. de inof-
fic. donar.

Et ne sine autoritate loquamur, prædictam
distinctionem duorum casuum principalium
sequuntur, Paul. de Castr. in dicta l. cum acu-
tissimi, columna secunda, numero sexto, C. de
fideicommiss. vbi dicit esse quid pulchrum, &
notabile, & quod habuit de facto, Iason. in d.
l. generaliter, §. cum autem, columna secunda,
in fine, versic. Quintò, & vltimò, Socin. sen.
hic colum. 59. & 60. versic. Quintò quæritur,
Anton. Gomesius in commentar. varijsque re
solut. tom. primo, cap. quinto, de fideicommiss.
substit. num. 39. versic. Quintò principaliter, di
cens Corneum in d. l. cum acutissimi, columna
secunda, de hoc valde dubitare, cogitandumq.
relinquere: sed vera est distinctio, à qua non
esset recedendum, ipsamque nouissimè com-
probat eruditissimus Iuriscon. Iacob. Menoch.
in præallegat. tract. de præsumpt. part. secun-
da, præsumpt. 89. sub num. 115. versic. Primus
quorum est & vers. Secundus est casus, fol. 179.

Tertius casus est à Paulo Castrensi non ani-
maduersus, sed à Socino hic col. 61. vers. Capio
tertium casum, quando pręter Titium aliqui fi-
26 lij tempore testamẽti † nati essent, & aliqui po-
stea nascerentur: & isto casu breuiter concludi
tur fideicõmissum deficere, quamuis enim exi-
stentia natorum id non efficiat, superueniens ta
men natiuitas aliorum videtur fideicommissi
defectum inducere, secundum Socin. in præcit.
loco dicentem istam opin. tanquam veriorem
sibi placere, quæ etiam placuit Car. Ruin. cons.
77. In facto proponitur, col. 5. ante nu. 14. vers.
Et dato q̃ quęstio possit esse dubitabilis, lib. 2.
ac Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. in 2.
part. d. præsumpt. 89. sub nu. 115. vers. Tertius
est casus. Mouetur Primò Socin. ex textu cum
ibi notatis in l. pen. in fin. ff. de iur. codicill. per
quem dicit Bart. in rep. d. l. filio præterito, col.
4. vers. Et eodẽ modo, ff. de iniust. testam. quòd
sicut quando testamentum natiuitate posthu-
morum rumpitur, quia filios non habebat, lega
27 ta per Auth. ex causa, † non conseruantur, ita
quando filios habebat, & alij postea nati sunt,
de quibus non cogitauit, non enim verisimile
est, quòd tot legata fecisset, arg. d. l. pen. & d. l.
cum acutissimi, Bartolumque sequuti sunt, Re-
cent. in d. Auth. ex causa, vbi Hierony. Cagnol.
nu. 35. vers. Sed verum, citans Socinum super
hoc contextu, nu. 98. ita in proposito casu, cum
de nascituris non cogitauerit, non est verisimi-
le quod vnum solum substituisset, si de his co-
gitauerit: & sic videtur fideicommissum in to-
tum deficere, ob defectum tacitæ conditionis
ex hoc responso subintellectæ.

Secun-

Secundò, nam videmus liberorum superuenientiam donationis inter viuos reuocationem operari, quæ difficilius reuocatur, etiam quando aliqui filij † nati sunt, iuxta l. si vnquam, C. de reuocan. donat. vt scribit Bald. in d. l. 1. C. de inoffic. donat. idem igitur isto casu dicendum est, si enim se plures habiturum cogitasset, vnū tantum alijs exclusis non substituisset, argum. dictę l. generaliter, §. cum autem, licet enim in natis aliqua exclusionis caussa adesse potuisset, & sic vnum magis quàm alium substituendo, ratio hæc in nascituris non militat, argum. l. si quis in suo, §. legis, C. de inoffic. testam. Et ex hoc tolli illud videtur, quòd maior affectio erga iam natos esse videatur, quàm nascituros, l. qui filiabus, in princ. vbi not. ff. de legat. 1. vt exclusis iam natis, fortius videatur nascituros excludere voluisse, nam in natis aliqua causa (vt est dictum) adesse potuit: Nec tanta exclusionis ratio militat, ob maiorem liberorum numerum, arg. d. l. pen. & notatorum per Bart. in d. l. filio præterito.

Sed aduertendum existimo, prædictis Socini rationibus obstare doctrinam Bartoli in d. l. qui filiabus, post num. 4. versic. Sed in legatis, vbi voluit in dubio non ita de facili ius interpretari in legatis testatorem posthumo prouidere voluisse, ideo quia si cogitasset plures se filios habiturum, tot legata non fecisset, dicta l. penult. in fin. Vnde in legatis oportet aliquas coniecturas apparere, plures afferens coniectu-
29 ras, † Et prima est, si in aliqua testamenti parte, mentionem de posthumo fecisset, d. l. qui filiabus.

Secunda, ex mente Iacobi de Arena si extranei essent substituti, dicta l. tertia, C. de inoffic. testamen. l. fin. C. commun. vtriusque iudicij.

Tertia, quando pater magnum patrimoniū habebat, ita quòd esset verisimile ex patrimonij quantitate, habito respectu ad numerum filiorum, testatorem tantum posthumæ fore relicturum, argumen. l. si filiæ, ff. de legat. 3. Item si testator dixisset filiabus in plurali, cum vnam tantum vinam haberet, dictio enim pluralis numeri non verificaretur nisi de posthuma sensisset, argumen. l. fin. ad Trebellian. l. qui quartam in fine, de legat. primo, idem fortè si quocunque modo vxorem prægnantem sciuisset, dicta l. si cum vel in vtero, C. de testamen. milit. Si igitur ex dicta l. penult. in fin. argumentum desumpserimus, quemadmodum eius dispositio ex prædictis coniecturis limitatur, ita in proposito coniecturæ si existant, aliorum post natorum admissio non procedet, siue testamenti tempore, siue alio nati sint, itaque si testator
30 cuius † naturalis, & paterna affectio semper filiorum prouisionibus est intenta, argumen. l. in fideicommissi, §. cum Pollidius, ff. de vsur. l. filijs matrem, C. de inoffic. testamen. & l. penult. in fin. ff. de curat. fur. Bald. ex his legibus, consil. 35. Pater filio suo, libro secundo, plures habens filios, vnum tantum ex pluribus substituerit, alijsque præposuerit, censetur etiam alijs nascituris præposuisse, qui (vt dicebatur) minus diliguntur.

Nec obstat in iam natis posse aliquam causam considerari, quæ in nascituris cessat, nam eo ipso, quòd filius est, mereri dicitur, nisi demerita probentur, l. omnimodo, §. primo, C. de inoffic. testamen. & sic magis causa prædilectionis consideranda est respectu illius substituti ob aliquam præcipuam virtutem, quam odium ex aliquo defectu aliorum neglectorum proueniens.

Non repugnat argumentum ex d. l. si filiæ, de legat. tertio, desumptum, ibi enim filiæ fuerat dos à patre relicta, arbitratu tamen tutoris, vnde Tubero ad boni viri arbitrium pro quantitate ipsius dotis tantum declaranda confugit, vt inter cętera numerus filiorum, facultatesque patris familias spectentur: hic verò nulla certa prouisio præsupponitur, quinimo expressa contra alios, ad vnius tantum commodum ordinata.

Vlterius posset dici, rationem Bartoli ex d. l. penult. elicitam, iuridicam non videri, cum
31 per eandem legem † potius contrarium probetur, eius namque ratione attenta, videretur quòd ibi ex toto legatum inualidari deberet, nec filius iam natus considerandus esset, cuius oppositum ibi deciditur, tenet enim pro parte sua si legatum diuiduum erit, vt ibidem patet, posthumus autem non tenetur, cum testator animum non habuerit illum grauandi, hæcque est dictæ legis ratio, vt dixit in dicta l. filio præterito, præferendo Dyni intellectum, quem sequitur ibi Baldus, & tradit Benedict. Capr. consilio trigesimoquinto, Cum viso, columna secunda, numero quarto, & quinto, Iudicando tamen, & consulendo ab opinione Socini, Ruini, & Iacobi Menochij in præcitatis locis, recedere non auderem.

HYPOTHESIS.

Si quis duobus suis filijs institutis, extraneum aliquem post mortem illis substituerit, primo sine filijs decedente nunquid substitutus quasi cessante ratione dicta l. cum acutissimi, admittatur, Socini hic distinctione diligenter inspecta, tutè resolui.

SVMMARIVM.

1 *Testator duos filios instituendo, post eorum mortem extraneum quendam ipsis substituit, primo sine filijs decedente, quaeritur nunquid substitutus quasi cessante ratione d.l.cum acutissimi, admittatur, & desuper duorum casuum distinctio affertur. Primus est, an frater substitutum ex mente tacita excludat. Secundus, an per superexistentiam fratris ex defectu tacitæ conditionis à lege subintellectæ fideicommissum deficiat, num.4. & hoc secundo casu substitutum non excludi, concluditur num.7.*

2 *Substitutionis conditionem in fideicommissaria pluribus simpliciter facta regulariter deficere, locumque ipsi substitutioni fieri, in cuiuscunque persona conditio existat. Nisi superstit persona quæ ex mente præsumpta testatoris fideicommissarium excludat.*

3 *L.cum acutissimi, ac similes, sæpè à Doctoribus in argumentum allegari.*

5 *Exclusio substituti propter existentiam personæ positæ in conditione, vt inducatur, an sit necesse personam illam succedere: idque inter l.filiusfamilias, §. cum quis, ff. de leg.1.& l.penult.C.de impub. & al. substit. ex Nicolao de Mattarellis distingui.*

6 *Conditionem tacitam à lege subintellectam, ita demum operari, substitutumque excludi, si liberi succedant, secus si repudient.*

8 *Fratrem superstitem, ac cohæredem alteri fratri prædefuncto, cui pater extraneum substituit, excluso substituto succedere, si sine liberis decesserit.*

CAP. XIV.

SEXTA quæstio, iuxta Socini ordinem, talis est: Testatot duos filios instituendo post corũ mortem exttaneum quendam ipsis subtituit, primo sine filijs decedente,
1 quæritut vtrum † substitutus quasi cessante tatione dictæ l. cum acutissimi, admittatur? In hac quæstione ex intentione Scribentiũ sic distinguendum esse videtur. Aut enim quærimus an frater substitutum ex mente testatoris tacita excludat. Aut quærimus nũquid per superexistentiam fratris ex defectu conditionis tacitæ à lege subintellectæ, fideicommissum deficiat. Et primus casus propriè terminos istos non tangit, sed materiam, l.hæredes mei, §.cum ita, ff.ad Trebell. vbi Bartolus soluendo contrarium de l.penult.C. de impube. & al.substit.ex mente glossæ inquit, conditionem ibi in personam primi morientis extitisse, vnde alius testatotis filius supererat, qui ex præsumpta defuncti voluntate exttaneum substitutum excludebat, d.l.cum acutissimi, C.de fideicommiss.& in hoc Papiniani responso, sed in d.§.cum ita, cõditionem in personam vltimi morientis extitisse, quia alius non supererat qui ex præsumpta voluntate defuncti substitutum excluderet, meritò substitutum admitti, solutionemque per text.in l.si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb.dub.probari, fuisseque originalem opinionem Dyni in cons.incip. Testator post multa legata, proinde num.quinto, dum quærit, an requiratur substitutionis conditionem in persona vtriusque existere, vel non, in fideicommissaria substitutione quæ pluribus simpliciter fit,
2 regulam † constituit, quòd in cuiuscunque persona conditio extiterit, locus sit substitutioni, l. Lucius, §. Caio, d.tit.ad Trebell.l.fin.§. filium, de leg.2.quam secũdo limitat, si superesset persona quæ ex præsumpta voluntate defuncti fideicommissarium, vel substitutum excluderet, d.l.si is qui ducenta, §.item si pater, vbi ex Iuliani Iuriscons.decreto, procliuius est, sententiam testatoris sic esse interpretãdam, siue filius, siue filia nati fuerint, extraneus non admittatur, & ex d.l.cum acutissimi, d.l.generalitet, §. cum autem, & hoc etiam responso, dicens esse casum in d.l. pen. & cum Bartolo transeunt Angel. ac communiter Doct.ibi, & in ead.l.pen. Francisc. Rip.in d.§.cum ita, num.139.atque Socin.sen. col.5.ante med.& hic etiam, Bald.cons.403.In substitutione, lib.2.in nou. Paul.de Castr.cons. 449.Intentio Domini Bartoli, in fin. lib. 2. inquiens nõ videri tutum, imo temerarium fore, contra d. Bartoli determinationem consulere, cum in satis æqua ratione fundata videatur: Et quamuis idem Castrensis in d.§.Caio, num.5. dixerit, nimis absurdum, & exorbitans censeri leges prædictas de liberis grauati loquentes ad fratrem extendere, vt ipse titubauerit circa restrictionem eiusdem, §. Caio, scripsit, & rectè quidem Socinus hic col.62. & in d. §. cum ita, decisionem istam in ratione, d.l. cũ acutissimi, fundari, nec Bartolus ad fratrem, intendit aliter extẽdere, qui clarissimè loquutus fuit, maximè cum legis casum allegauerit, scilicet d.l.pen. vbi placuit Sabino cogitasse patrem primo filio decedente, fratrem suum in eius portionem succedere: dum ergo iurium prædictorum meminit, rationis tantum inductioni innititur, non vt illa
3 extendat; sæpeque Doctores † ipsarum argumẽto ratiocinãtur, vt apud Petr. Anchar. cons.74. Contra Philippum, & alios complures perspicere est, omnium enim quæ à Iureconsultis sancita sunt, præclarum hoc Papiniani acutissimi ingenij responsum, Imperatoriasque ad illud declarationes præcellere compertum est: non mirum si hoc naturali dictamine in decidendis quæstionibus passim vtuntur.

Secun-

4 Secundus verò casus illam resolutionem † recipit, quòd per superexistentiam fratris grauati, fideicommissum ex defectu subintellectæ conditionis non deficiat, vt concludit Socin. sen. hic in 6. quæst. colum. 62. vers. Quo autem ad secundum, post Ioan. Baptist. Caccialup. de S. Seuerino eius Præceptorem in dicta l. generaliter, §. cum autem, quæst. 20. duplicique ratione deducitur.

Prima est, nam si conditio, si sine fratre, sicut illa, si sine liberis tacitè subintelligeretur, etiam si frater non succederet, dummodo aliter successibilis esset, fideicõmissum deficeret substitutusque excluderetur, iuxta l. filiusfamilias, §. cum quis, cum ibi not. ff. de leg. 1. sed consequens est falsum, ergo & antecedens.

5 Probatur, nam aliquando successio † sub tacita, vel expressa conditione (vt in superioribus dicebam) si alia persona non extiterit alicui defertur, non quòd ius in succedendo potentius habeat, tuncque exclusio procedit, licet persona quæ potest succedere non succedat, & ita intelligitur d. l. filiusfamilias, §. cum quis. Aliquãdo vero quis excluditur propter existentiã personæ pariter positæ in conditione tanquam potentius ius in successione habentis, & tunc ita demum excluditur, si illa persona superstit, & succedat, sicque potest intelligi textus in d. l. penult. C. de impub. & al. substit. vbi id Nicolaus de Mattarellis, Baldus, cæterique annotarunt.

6 Hinc infertur, † quod cum in terminis d. l. cum acutissimi, conditio, si sine liberis, quasi filij potentius ius ex coniecturata mente habẽat subintelligatur, ita demum fideicommissum ex ipsorum superexistantia deficit, si succedant, secus si repudient, Socin. sen. in l. Centurio, num. 17. ante primam quæstionem Bartoli, & super hoc responso, col. 7. in princ. & col. 35. vers. Ex quibus infertur, frater igitur cum ex potentiori iure admitti non dicatur, non tenetur succedere, merito ex hac l. cum auus, ad successionem pergere minimè posse videtur.

Secũda ratio affertur, nam eadem l. cũ auus, & similes, vt sæpissimè dictum est, exorbitantes esse à iure communi creduntur, secundum Io. de Imol. in d. l. filio præterito, merito cum de liberis grauatorum superstitibus loquantur, ad casum quo fratres grauati filij superfunt, extendi non debent, l. si vero, §. de viro, ff. solu. matr. sicut in præcedentibus in simili diximus, eas dẽ leges in fratribus testatoris grauatis sibi locum

7 non vendicare. Et ita cum Socino † concludendum est, qui dicit sic Baldum sensisse in d. l. penult. ibi, Siquidem aliquis de liberis, vt Salicet. col. fin. Ang. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, dum materiam vulgaris substitutionis pertractat, Pau. de Cast. in l. si pater impuberis, ante nu. 4. ff. de vulg. & pupill. ac Hier. Zanch. in eod. §. cũ ita, nu. 922. relatus per Menoch. lib. 4. præsum. 89. nu. 114.

8 Quid si testator duos filios instituerit, † sed vnum tantum non ambos de restituendo partem suam alicui extraneo grauauerit, isque cui substitutio facta extitit sine liberis decesserit, nũquid frater, an potius extraneus substitutus admittatur, & hoc quoque casu Io. Bap. Caccialup. in d. §. cum autem, q. 20. substitutum exclu di dixit admisso alio fratre cohærede qui grauatus non fuerat: & sicuti liberi illius grauati substitutũ excluderent, vt hic, ita & frater eius, non virtute horum iurium tacitè conditionem subintelligentium, sed quia inter ipsos fratres ius legitimæ successionis reseruatum videtur, vt frater alteri fratri succedat, iuxt. not. in d. l. pen. C. de impub. & al. substit. & in his terminis prædictum posteriorem casum saluari posse, non tamen (vt dicebam) ex his legibus, tradit Pau. de Castr. in d. l. Lucius, §. Caio, sub num. 5. versic. Nunc cogitaui, & licet aliquando de hoc plurimum hæsitauerit, vt in primo casu indicaui, tamen postmodum sustinendo Bartoli opinionẽ, rationabile id esse dixit: nec dissentit Alexand. de Imol. in d. l. penult. colum. 4. in fin. sub nu. 7. versic. Vnde ipsemet Paul. de Castr. & videtur idem sensisse Socin. sen. hic in dicta 6. quæst. versic. Hinc eleganter infert, si rectè omnia verba per eundem ibi prolata ponderentur, congruuntque tradita ab ipsomet Socino in l. quĩ duos, columna secunda, in prima gloss. ff. de reb. dub.

Et quamuis Hieronym. Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 926. versic. Sed quia, & num. 860. versic. Cæterum circa illationem, contrarium tenuerit, tamen non sine mysterio Castrensis fundamẽtalis Doctor, post longam cognitionem in melius sententiam transtulit.

HYPOTHESIS.

Nunquid filia exclusa per statutum, censeatur ad substituti exclusionem in conditione posita, & negatiuam opinionem velut communem stabiliri. Coniunctimque textum in l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de legat. primo, & l. si is qui hæres, ff. de vulg. & pupill. interpretatione fulciri.

SVMMARIVM.

1 *Filiam à statuto exclusam existentibus masculis, positam in conditione ad substituti exclusionem non censeri, ex communi opinione: Contrarium autem tenentes recenseri, num. 9. communem denique conclusionem ipsam, num. 30. confirmari.*

2 *Testatoris mentem statuto conformem censeri: Regulamque istam semper veram non esse, nu.6. ipsamque de facili ob aliam coniecturam, vel præsumptionem tolli, num.8.*

3 *Conditiones merum factum respicere: idque declarari, num.14.*

4 *Casum omissum à testatore pro omisso haberi.*

5 *Conditionem, Si sine liberis decesserit, tacite contra iuris regulas, & præter verba ex lege subintelligi.*

7 *Patri relinquens, & filijs, omnes simul inuitare.*

10 *L.filiusfamilias, §.cum quis, de leg. 1. intelligi, & num.11.12.ac 13.*

15 *Filiam à statuto exclusam, beneficium, l.fœmina, C.de secund.nupt. non amittere. Nec beneficiū l.hac edictali, eodem titulo, vt num.16.ac 17.*

18 *Iuribus geminatis vni competentibus, per vnius remissionem, alterum non auferri.*

19 *Naturalem filium legitimis existentibus non succedere: illis vero non existentibus, in duabus tantum vncijs.*

20 *Filiam à successione exclusam, à dote exclusam non intelligi: dotemque non minorem legitima, sed maiorem esse posse.*

21 *Filiam magis agnitam esse, filio naturali, ipsamq. contra testamentum dotem consequi; naturalem vero filium contra testamentum non capere.*

22 *Naturalem filium excludere substitutum, nisi qualitas persona testatoris repugnet, in expressa tamen conditione, secus in subintellecta, nu. 23.*

24 *L.cum acutissimi, C.de fideicom. dispositionē semper procedere, si eius ratio militet.*

25 *Statutum fœminarum exclusiuum non solo patris fauore, sed etiam agnationis inductum existimari.*

26 *Pœnam ex coniecturis non imponi.*

27 *L.si is qui hæres, ff. de vulgar. & pupillar. declarari.*

30 *L.cum auus, exorbitantiam, restrictionem quam pati debet, ex speciali iure proindeque debiliori inductionem indicari, ipsamque contrarijs coniecturis tolli posse.*

31 *Fœminas ad substituti exclusionem ex tacita siue subintellecta conditione, si sine liberis regulariter admitti.*

CAP. XV.

SEPTIMA quæstio quæ in arenam reuocatur huiusmodi est, Statutum viget in ciuitate, quòd stantibus agnatis vsque ad certum gradum filiæ non succedāt: pater institutis filijs eos inuicē substituit, quorum vnus relictis filiabus decessit, quæritur an alter filius reciprocè substitutus à filiabus excludatur? In hac quæstione duæ sunt principales Scribentium opiniones. Prima est, substitu-
1 tum † à fœminis non excludi, quam tenuerunt Ioan. Petrutius de Monte Sperello elegans Doctor Perusinus, & integerrimi iudicij, in d.l. cū acutissimi, C.de fideicom. Io.Bapt. Caccia sup. de S.Seuerino in d.l.generaliter, §.cum autem, q.25.C.de instit. & substit. Paul.de Castr. cons. 79. Casus iste frequenter cōtingit, in antiq. sed est cons.409.lib. secūdo, eiusdem initij, in nou. post nume. 2. Bald. de Bartolinis inter consilia Cornei, cons.120. Quod filia, libro secūdo, vbi ipse Petrus Philippus de Corneo in subscriptione, colum.penult.post num.9.vers. Et ideo, sed expressius, consil.145. Ad euidentiam, in fine, numero tertio, vers. Ad idem, libro primo, consilio 197. Circa primum, colum. quarta, nume. tertio, eodem volum. consil. 22. In hac consultatione, colum.quinta, num. vndecimo, versic. Et testator, ac num.12. vers. Et idem aliàs, ac cons.124. Ardua primo, colum.quinta, nu.17. versic. Ad idem, d.lib.secundo, consilio primo, Circa primum, colum.antepenult.num.29.versic. Nam ex quo, & insr. libro quarto, Ludoui. Gozadin.consil.45. Visis allegationibus, num. vndecimo, vers. Quarto suadetur, cons. 89. In hac causa, colum. penult. ante numerum vndecimum, Socin.sen.in l. Centurio, colum. septima, vers. Ex qua conclusione, vbi hoc dicit esse notandum, ff.de vulg.& pupil.& cons.55. Visis consilijs, colum.secunda, vers. Sed consulentes, lib.3. Albert. Brun. in tract. quod stantib. masc. artic.5.quæst.12.colum.2.num.29. vbi nu. 28. inquit, se ita sæpius respondisse, refertque Ioannem Petrutium, Castrensem, ac Corneum: & ante num. 33. istam communem opinionē esse testatur, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, vers. Susceperit liberos, num.102. & 108. C. de reuoc.donat. Andr. Alciat. lib. primo, de verb. sign.fol.21.vers. Et ideo, & in tract. de præsum. reg.3.præsumpt.32.num.4. vers. Et propterea infertur, Socin.iun.cons.168. Præsentis consultationis resolutio, ante nu.73. vers. Nec obstat etiam, lib.2. dicens opinionem Socini eius patrui, cons.182.lib.2.& Cornei cons.91. lib.1. tutam non esse, reprobarique per Albertum Brunum in citato loco, & secundum hanc opin. consuluit Ant.de Butr.cons.9. incip. Viso puncto, relatus per Corneum, & Baldum Nouellum, siue de Bartolinis, post Paulum de Castro, qui ipsum pariter refert, cum eademque opinione rursus Socin.sen.hic pertransit in ipsa 7.q. col. 64.num.95.vers. Nisi dicamus, ibidemque Castren. num.6. Anton.Gabriel. Roman. libro 4. de fideicom.conclus.2.in 13.ampl. num.24. & post num.25. Ioan. Thomas Minadous in rep. Constit. In aliquibus Regni partibus, in 3.not. num.23.vers. Et pro hoc facit, fol.101. Io.Crot. cons. 1. Dudum Titius, num. 50. vers. Et pro hoc facit, lib.1.

Proba-

Probatur secundũ Castrensem in citato con
2 silio, nam testatoris mens statuto † conformis
præsumitur, vt post Dynum tradunt Bar. Ang.
Raph. Cuman. Alex. & cæteri, in l. hęredes mei,
§. cum ita, ff. ad Trebell. Batt. post Richardum
Malumbri in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de
liber. & posthum. Alex. cons. 15. Viso testamẽ-
to, num. 5. lib. 4. Corn. d. cons. 22. In hac consul
tatione, num. 11. & 12. lib. 2. Socin. iun. consil.
135. Viso puncto prædicto, num. 4. lib. 1. Curt.
iun. cons. 171. Materia pręsentis consultationis,
col. 2. num. 2. & infra, vbi de communi opin. at-
testatur, Io. Cephal. cons. 32. Regula, num. 19.
cons. 46. Adhuc videtur, num. 19. lib. 1. & Rol.
de Vall. cons. 68. Perspectis diligenter, num. 20.
lib. 1. cum igitur ex statuto neptis ex filio exclu
datur, non est verisimile testatorem alteri eius
filio masculo instituto substitutoque ipsam pro
pter dotem iam exclusam præferre voluisse, sed
cum statuto se conformasse, cum in ista materia
euidens sit, coniecturatam testatoris mentem,
non ipsius grauati attendi debere, ex qua qui-
dem statuti coniectura oppositio de hac l. cum
auus, vt idem Castrensis considerat apertè di-
luitur: Et ita in his terminis ad exclusionem fę-
minarum, coniectura desumpta ex statuto fœ-
minas excludente, masculis existentibus, argu-
mentatur Alex. cons. 15. Viso testamento, col. 1.
ante num. 2. lib. 4. fundaturque talis argumen-
tatio in valdè celebri doctrina Petr. de Anchar.
in l. tres fratres, in 1. not. ff. de pact. & vltra Ale
xandrum, Dec. cons. 15. Et pro tenui, colum. 3.
num. 4. cons. 270. D. Raynaldus, sub nu. 3. vers.
Et stante tali statuto, cons. 316. In casu propo-
sito, num. 9. cons. 545. Viso testamento, colum-
na 1. num. 3. cons. 299. In causa mihi commissa,
col. pen. num. 11. vers. Quo casu, cons. 495. Vi-
so eleganti, num. 14. Curtius iun. cons. 112. Etsi
subtilia, sub num. 5. cons. 116. Ingeniosa admo-
dum, num. 9. vers. Ex alio etiam, & d. cons. 171.
num. 4. vers. Tamen stante statuto, Soc. iun. con
sil. 1. Præsentis consultationis resolutio, nume-
ro 113. lib. 1. Carol. Ruin. cons. 4. Quoniam pro-
ponitur, num. 13. vers. Non obstat, lib. 2. consil.
217. Viso testamento Antonij, num. 6. & 15. con-
sil. 141. eiusdem initij, col. 2. num. 4. vers. Stan-
te igitur, cons. 158. Viso, num. 6. & 10. eod. vol.
& Iacob. Mandell. Albens. cons. 19. Casus iste,
num. 10. vers. Secundo quia.

Ratio hæc quæ præcipuum fundamentum
istius opinionis esse videtur, submoueri Primò
posset, quòd testator in dispositione censetur se
cum statuti dispositione conformare, non autẽ
3 in conditione, cum in conditionibus † merum
factum attendatur, vt dicebat subtilis Doctor
Carol. Ruin. cons. 152. Ponderatis diligẽter, sub
num. 7. columna antepen. versic. Et sic patet, li-
bro secundo.

Vel secundò, quòd tunc testator se cum di-
spositione statuti conformare pręsumitur, cum
testator ipse loquitur, & non aliter, casus enim
4 à testatore omissus pro omisso † habetur, ad eũ-
que extensio non fit, l. si cum dotem, in prin. ff.
sol. matrim. & scribit Aym. Crauet. consil. 180.
Quando reddidi consilium, num. 4. vers. Tertio
respondeo, sed hic testator loquutus non fuit,
meritò conformitas ista considerari nequit: Si-
que diceretur ex lege præsumi testatorem lo-
quutum fuisse, vt in hoc responso, replicari po-
5 test id præter iuris regulas, ac † præter verba in-
ductum fuisse, Socin. iun. cons. 100. Præ suppo-
nitur, num. 10. libro 1. sique testatoris dispositio
vno modo sic alteratur, non debet alia volunta
tis alteratio admitti ex ipso statuto, cum primã
certa exorbitanti quadam interpretatione rece
perit, admiseritque.

Tertiò responderi potest, regulam prædictã
non semper veram esse, vt scilicet testator cum
6 statuti, vel iuris communis dispositione † se cõ-
formare voluerit, vt dicit Corn. cons. 83. Vide-
tur, col. 2. post num. 2. vers. Et insuper, libro 1.
quod patet in terminis, l. ex facto, §. si quis ro-
gatus, ff. ad Trebell. licet enim iure digestorum
filius naturalis in aliquo patri naturali non suc
cederet, auth. quib. mod. natural. effic. legitim.
§. 1. & §. discretis, coll. 7. tamen quandoque na-
turales filij, si sine liberis conditionem expirare
faciebant, vt ibi probatur, tradunt Doct. pręser
tim Ang. & Ioan. de Imol. Idem probatur in l.
fin. C. de verb. sign. vbi quòd in relicto familiæ
facto, liberti gener ac nurus comprehenduntur
qui nullo iure ab intestato inuitantur, l. affinita
7 tis, C. commun. de success. rursus, si quis † reli-
querit fratri ac filijs, simul admittuntur, c. Ray
nutius, extra de testam. & ibi Hostiens. Petr. de
Anchar. Anton. de But. Ioan. de Imol. & Panor
mit. Doctores magis communiter in l. Gallus,
§. quidam rectè, de liber. & posthum. quamuis
Batt. contrarium senserit, & cum opinione Ho
stiens. transit Bald. in l. si mulieri & Titio, de v-
sufruc. accresc. in l. fin. C. de impub. & al. substi-
tut. & in l. si quis hæres, §. fin. de acq. hæred. ma
gisque communem dicit Corn. d. cons. 83. post
num. 2. lib. 1. & tamen de iure veniebant ordine
successiuo, hoc est, filij si tempore delatæ hære-
ditatis frater non supererat, & sic testator non
censetur se cum dispositione iuris communis,
vel municipalis conformare; & latius deducit
idem Corn. cons. 91. Visa facti narratione, col.
2. circa med. d. lib. 1. dicens, quòd vel illa theori-
ca vera non est, vel si vera est, sibi magis placet,
vt procedat regulariter, sed de facili à tali conie
8 ctura † propter aliam coniecturam siue pręsum
ptionem recedatur, vt alibi consulendo dixit
idem Corneus relatus per Crauett. d. cons. 180.
Quando reddidi consilium, col. fin. post nu. 4.
vers.

vers. Quartò respõdeo. Si igitur coniectura statuti ex alia etiam leui submouetur, nõ leuis aut fragilis, sed grauis quidem ex hac l. cum auus, coniectura in proposito censebitur, quæ naturalem præ se fert pietatem, in liberosque dilectionem, ne inquam testator videatur alienas successiones propriæ anteferre, d.l. cum acutissimi, hæcque pietas respectu etiam fœminarum consideratur, d.l. generaliter, §. cum autem, propria etiam successio ex grauato descendens intelligitur, meritò testatoris filius substitutus, admisso filio grauati, excluditur, vt hic te tus exprimit.

Altera itaque superiori cõtraria est opinio,
9 quòd filiæ istæ fœminæ à statuto† exclusæ substitutum excludant, quam tenuerunt Soc. sen. in d.l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. in pen. col. vers. Sed tamen præmissis non obstantibus, vbi Hieronym. Torniell. nu. 114. & indistinctè ipsam defendit Hieronym. Zanch. ante num. 182. vers. Et pro hac opinione facit, cum num. sequentib. idem Socin. cons. 182. licet filia fœmina, lib. 2. Andr. Barbat. in c. Raynald. col. 30. vbi Didac. Couarr. in princ. sub num. 2. versic. Imo dicta conditio, extr. de testam. idem Andreas cons. 67. Illud in medium afferam, col. 4. vers. Et si quispiam opponat, lib. 3. Corn. cons. 91. Visa facti narratione, col. 2. circa fin. libro 1. cons. 202. Circa præsentem consultationem, colum. 5. lib. 2. Socin. iun. cons. 103. Visa contingentia facti, num. 42. lib. 1. dicens Castrensem male loqui in d. cons. 409. lib. 2. reprobarique per Socinum eius patruum d. cons. 182. lib. 2. idem Socin. Nepos cons. 158. Abunde, nu. 50. vers. Demum non obstat, lib. 2. Carol. Ruin. d. cons. 152. Ponderatis diligenter, col. 3. lib. 2. Tiber. Decian. cons. 60. num. 29. libro tertio, Nouissim. Parisiens. ad Alexandr. d. cons. 15. Viso testamento, num. 1. lib. 4. dicentes Andream Alciatum virum alioqui grauissimum, omniumque applausu celeberrimum Iurisconsultũ pessimè loquutum fuisse, fuitque opinio nonnullorum antiquorum, scilicet Petri de Bellapert. in d.l. generaliter, §. cum autem, vbi Albericus de Rosate, Cyni in d.l. ex facto, §. fin. per illum text. ad Trebell. Oldradique in l. 1. C. de condit. insert.

Mouentur ex pluribus, Primò per tex. in hac l. cum auus, vbi dicitur, conditionem si sine liberis quasi expresse à testatore appositam à scribente verò omissam subintelligi ex fictione, vel secundum veriorem opinionem magis ex præsumptione, vt in præcedentibus asserui, si ergo pro apposita habetur, considerandum non est, an filij successibiles sint, vel non, in conditionibus enim merum factum attendimus, l. qui hæredi, & l. Mæuius, ff. de condit. & dem. tuncque succedit etiam text. in d.l. filiusfamilias, §. cum quis de leg. 1. vbi hoc tenere Raph. Cuman. de
10 mero iure videtur. Sique fortasse† dixerimus eundem §. cum quis, per Bartolum intelligi, nisi filij ex legis dispositione sint exclusi, Respondet Socinus, exclusionem respectu omnimodę incapacitatis ex testamento, & ab intestato considerandum esse, vt in deportatis, vel fratribus mendicantibus, secus si ex testamento successibiles essent, vel aliquo casu ab intestato, vt ibi Cumanus & Castrensis declarant, Ang. Ioan. de Imol. & idem Paul. de Castr. in l. Lucius, ff. de hæred. instit. quales in proposito fœminæ existunt.

Huic rationi responderi primo potest, multum interesse inter expressam ac tacitam conditionem circa illud, nunquid liberi vt excludãt, debeant succedere, quod in superioribus extricatum fuit, cum enim conditio exprimitur, procedit tex. in d. §. cum quis, nã in incertis nõ certis locus est coniecturis, l. continuus, §. cum ita, de verbor. oblig. Sed si scripta non reperitur secus est, à testatore etenim exprimi censetur, vt ab intestato liberos substituto præferat, l. Lucius, ff. de hæredib. instit. Vnde lex non præsumit, quòd liberos ad substituti exclusionem posuerit, qui ab intestato successuri non sint, hoc enim frustra præsumeretur, arg. l. 1. §. si vir vxori, ff. de acq. poss. Sique diceretur, quòd in expressa conditione idem esset, vbi illi qui nõ sunt successuri frustra includerentur, contra dictum
11 §. cum quis, Respondetur,† quòd si nullo modo sunt successuri ob omnimodam incapacitatem, vt deportati, aut mendicãtes, substitutum non excludunt, si autem possunt succedere, sub stituta que sit persona, quæ liberos ab intestato non excludit, licet postea non succederent, includuntur, quia de ijs testator sensit qui succedere poterant, d.l. Lucius, in fin. cum glos. quãuis postea contingat, quòd non succedant: fit itaque substituti exclusio ex natura conditionis, cum semel inclusi fuerint, Sed isto casu cum persona substituta fuerit, quæ ab intestato liberos excludit, non potuit testator de ipsis aliter cogitare.

Vel Secundò ex mente Caroli Ruini consil. 126. Circa duo principaliter, col. 6. in fin. num.
12 11. vers. Nec etiam obstat, lib. 3. dicendum † est, quòd d. §. cum quis, procedit, quando dispositio ab ipso initio nõ inerat, sed fuit adiecta, sub conditione tamen, tunc enim sola existentia posita in conditione excludit, secus quando ab ipso initio inest quidem dispositio, sed caret effectu eueniente aliqua conditione, idest extante aliqua persona, vt in d. §. cum ita, in hac l. cum auus, in tacitaque pupillari, quæ ab initio inest in expressa, sed non habet effectum extante matre, tunc enim merus euentus conditionis, idest sola existentia personæ positę in conditione nõ, impe-

impedit effectum illius dispositionis, nisi condi tio illa effectualis sit, ideſt nisi persona in condi tione posita succedat, & ratio differentiæ eſt, re gula, l. patre furioſo, vt per eum.

Aut Tertiò reſpondetur, quòd d. §. cū quis,
13 procedit† duntaxat quando non fuerunt hęre des ex propria voluntate, quia noluerũt, vel ex voluntate patris qui eos exhæredauit, ſed quan do non ſunt hęredes quia aliàs caſu, vel lege im pediuntur ſuccedere, tunc ſuperſtites patri libe ri non faciunt conditionem deficere, ita ſingu lariter declarat Bart. in d. §. cum quis, in fin. & cum eo pertranſit ibi Angel. & Paul. de Caſtr. quos referendo ſequitur Soc. iun. conſ. 42. Viſo teſtamento Titij, colum. antepen. poſt num. 28. verſ. Vel ſecundo reſpondetur, lib. 1. Et ſic
14 non obſtat † in conditionibus merum factum debere inſpici, quoniam id in cõditionibus me rè voluntarijs tantum procedit, & vbi nullo mo do fuit conſideratus effectus, vt nõ poſſit etiam de contraria teſtantis voluntate conſtare, aliàs ſecus, vt hic, ſecundum eundem Socin. iunior. d. num. 28. verſ. Similiter non obſtat.

Secundò inducitur, nam filia à ſtatuto exclu
15 ſa † non amittit beneficium, l. fœminæ, C. de ſe cund. nupt. vt ibi per Salic. in §. illud, verſ. Quid dicemus, & verſic. Quid igitur dicendum, Dec. conſ. 87. Pro reſolutione caſus, col. penul. verſ.
16 Tertiò non obſtante, ſicut nec amittit† benefi cium, l. hac edictali, d. tit. Soc. ſen. conſ. 35. in 2. dub. lib. 4. Corn. conſ. 309. Circa primum, co lum. 3. libro tertio, Albert. Brun. in tract. Quòd ſtantibus maſcul. artic. 12. quæſt. 9. in fin. num. 159. Socin. iun. conſ. 103. Viſa contingentia fa cti, num. 42. lib. 1.

Ratio hæc multũ à remotis videtur; & quòd filia excluſa à ſtatuto perdat beneficiũ d. l. hac edictali, tenet Ang. in §. optime, auth. de nupt. & poſt Iaſ. conſ. 68. Dicta legitimatio, col. fin. verſ. Secundo notabiliter, lib. 3. And. Tiraquel. in rep. l. ſi vnquam, in verb. Suſceperit liberos, ante num. 108. Dec. conſ. 396. Viſis his, in prin.
17 Et quo ad d. l. fœminæ, retenta opinione† Sali ceti, quæ verior videtur, & communiter appro bata, ſecundum eundem Dec. d. conſ. 396. poſt num. 3. verſ. Non obſtant allegata, tollendo v tranque inſtantiam, aduertendum eſt, ſubaudi tionem conditionis, ex hac l. cum auus, ſucceſ ſionem reſpicere, quæ parentum voto defertur, l. ſcripto, ff. vnd. liber. ſed iura prædicta culpam ad ſecunda vota conuolantis conſiderare, iniu riamque filijs primi matrimonij illatam, vt ſcri bit Oldrad. conſ. 294. Vltra iam dicta, num. 2. verſ. Tertium ſimiliter patet, vt ſit lucrũ illud, quid ab hęreditate ſeparatum, ideo licet filia ab hæreditate excludatur, non eſt propterea illo lucro priuanda; cum enim plura iura vni com
18 petunt, ſi vnum†remittatur, aliud non tollitur, Bart. in l. ſi dominus, per illum text. ff. de ſeruit. vrb. præd. facit text. in l. ſi prius, ff. de aqua plu. arcen. debetur itaque lucrum iſtud filijs, non vt hæredibus, ſed vt filijs, ſecundũ Decium in pro ximè citato conſilio, & d. conſ. 87. col. 2. poſt num. 3. & eſt text. in auth. hæres, C. de ſecund. nupt. ideo tanquam æs alienum illud accipiũt, Ludouicus Roman. conſ. 190. Clarum eſt, circa fin. allegando text. in d. auth. hæres.

Tertiò conſiderabat Socinus, quòd natura lis legitimis exiſtentibus non ſuccedit, illis ve
19 rò non exiſtentibus † in duabus tantum vncijs, auth. licet, C. de natural. liber. ſed filia à ſucceſ ſione excluſa, à dote excluſa non dicitur, ſed do tanda eſt, & quamuis dos poſſit eſſe maior, non
20 tamen minor† legitima, Salic. Raph. Fulgoſ. & Iaſ. in auth. res quæ, C. commun. de legat. Ang. conſ. 311. D. Georgeus, in 3. dub. Salic. in ſua Di ſput. incip. Statuto cauetur, dicitque Socin. ſe cundum iſtam opinionem pluries Baldum, & Alexandrum cõſuluiſſe, ac ipſam ſequi Docto res Peruſinos tanquam canonizatam, & ita ſuiſ ſe in quadã magna cauſa aliàs in Ciuitate Flo rentiæ obtentum, & vtrinque aderant conſilia diuerſa, & aduerſa omnium ferè Doctorum Ita liæ, Andr. de Iſernia in conſtit. In aliquibus, co lum. 8. cum adductis per Andr. Tiraquell. in d. rep. l. ſi vnquam, in verb. Suſceperit liberos, nu mer. 110. verſ. Quòd autem, proinde filia magis
21 agnita † dicitur, quàm filius naturalis qui con tra teſtamentum non percipit, l. 1. §. ult. ff. de bo nor. poſſ. contra tabul. licet filia contra teſtamẽ tum dotem conſequatur, l. fin. C. de dotis pro miſſ. ſique cum naturali in ſucceſſione concur rat ab inteſtato, præfertur filia, naturali filio, vt voluit Bald. in d. l. cum acutiſſimi, col. 2. verſic. Quæro nunquid naturales, C. de fideicom. & conſ. 24. Statuto ciuitatis, lib. 1. Sed filius natu ralis fideicommiſſum expirare facit, niſi quali
22 tas perſonæ † teſtatoris repugnet, ſecundum opin. Bart. in d. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebell. per illum text. quam quidem ſenten tiam Doctores magis communiter ſequi viden tur, & ex eodem limitatur dicta l. generaliter, §. cum autem, ergo multo magis id fœmina effi ciet, vt per eum.

Sed contrarium ſuſtinendo, huiuſmodi obie ctio ſic tolli poteſt, concedendum enim non eſt, naturalem filium excludere ſubſtitutum, quan
23 do lex conditionem † tacitè ſubintelligit, & ita textum in d. §. cum autem, ex d. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, diſtingui, ſecũdum Socinum ſen. in hac lege, colum. 64. circa fin. dicentem con trariam opinionem excluſiuam naturalium in puncto iuris veriorem eſſe, de qua quidem veri tate meminit etiam Ioan. de Imol. in d. §. ſi quis rogatus, col. 2. dicens Inſuper communiorem eſ ſe, vt nouiter atteſtatur Anton. Gomeſ. in com mentar.

mentar. varijsque resol. iur. ciuil. quem in præcedentibus proprio loco allegaui, euidentissimeque probatur, in d. §. cum autem, ibi, Sine iusta sobole, cumque ibi Imperator responsum hoc Papiniani interpretetur, adeoque interpretatio nem cõstringat, ibi, Cum autem inuenimus excelsi ingenij Papinianum in huiusmodi casu, vt termini propositi casus egredi nequeant, nō videtur posse ad terminos dicti §. si quis rogatus, extendi: Vnde cessat de naturali filio ad exclusam fœminam ex statuto à maioritate rationis includendi, argumenratio.

Quartò dicebat Hieronymus Tornielus in d. §. cum ita, quòd vbicunque dictæ l. cum acu-
24 tissimi, ratio militat, † ne scilicet videatur testator alienam successionē propriæ anteferre, semper eius dispositio militare debet, vt inquam filij in conditione positi censeantur, Sed sic est, quòd dicta ratio siue attendatur ad fauorem ipsius grauati, siue eius filiorum, militat etiam cū filia est exclusa, ergo dispositio eadem militare debet; Militare hoc quoque casu dictam rationem sic deducitur, facultas per statutum patri concessa, vt filiam possit excludere, eam dotando, per se, vel eius hæredes, ad ipsius patris beneficium tendit, tum sic, inductum ad fauorem alicuius non debet in odium retorqueri, sed si filia à statuto excluderetur tam respectu patris, quàm ipsius filiæ aliena successio diceretur propriæ anteferri in damnū ipsius patris, ergo &c. quod ad damnum patris exclusio tenderet, probatur, nam filio ablatum, ipsi etiam patri ablatum dicitur, vt idem Tornielus deducit.

Cæterum & hæc ratio tuta non est, nā vt Hieronymus Zanchus inquit, in d. §. cum ita, num.
25 1184. statutum istud fauore solius † patris non emanauit, sed vt bona in agnatione conseruentur, sicut istius filiæ exclusio minus in odium redundat, nec contra patris voluntatem, cum pater volens possit huic exclusioni obuiare, eam hæredem instituendo, tuncque substitutum excluderet, cum itaque pater alium instituat, vel permittat magis hæredem esse quàm filiam, cēsetur se cum statuti dispositione conformare, quod quidem ignorare non præsumitur, & cōsequenter velle, quòd filia substitutum non excludat. Vel potius dicendum est, statutum ita disponere, vt se cum eo conformet, quod communiter testatores disponunt; Et maximè prædicta procedunt, cū pater sciat, vel scire debeat, positum in conditione substitutum non excludere, nisi succedat.

Quintò pro hac opinione facit, quia ex con-
26 iecturis † pœna non imponitur, iuxt. not. in c. is qui, in glos. magna, de sentent. excom. in 6. sed filiam ab hæreditate patris excludere, pœna est, vt per Paul. de Castr. in l. si is qui hæres, numero secūdo, ff. de vulg. & pupill. ergo neptes istæ non debent à patruo ex coniecturis excludi: & ita argumentabatur Paris. cons. 89. In præsenti causa, colum. pen. ad fin. num. 38. versic. Prout etiam, lib. 2.

Hæc quoque ratio concludens non videtur, nam filiæ istæ pœnam ex coniecturis non incurrunt, propter ipsarum exclusionem, considerando pœnam prout ad delictum refertur, eique commensurari debet, sed magis damnum, quē-
27 admodum † Accursius pœnam in d. l. si is qui hæres, intelligit; Quinimò nec propriè damnū, attenta statuti dispositione, eiusque ratione in qua residet & fundatur; Sique textum dum de pœnis loquitur, de damnis ad eum relatis qui fortasse proprio vitio incapacitatem sibi fecit interpretemur, non incongruè huiusmodi damna, amissionesque Paulum Iurisconf. pœnas dixisse comperies: pœna etenim apud Vlpianum est, noxæ vindicta, l. aliud est fraus, ff. de verborum signif. exilis certè ratio est: Nam cum filiabus aliquid de iure communi competens non auferatur, vt in terminis Parisij contra Ludouicum Gozadinum de iure respondentis contingebat, cons. 89. In hac causa Tridentina, dicta eius ratio penitus cessare debet, de eo enim hic agitur, quod ipsis speciali iure competeret, ex d. l. cum acutissimi, specialeque ius facilius tollitur quàm commune, vulg. l. eius militis, §. militia missus, ff. de milit. testam.

30 In hac difficultate à communi sententia † iudicando ac consulendo recedendum non fore arbitror, præsupposito nanque dispositionem huius contextus exorbitantem esse, & cōtra iuris communis regulas, vt frequenter dixi, scribitque Ioan. de Imol. in d. l. filio præterito, prēsumptione tantum suffultam, vltra omnem verborum significationem, siue interpretationem, Socin. iun. cons. 128. Nobilis, num. 32. lib. 1. cōsequens est, ipsam restringendam esse, necnon ex ea speciali ac proinde debiliori iure succedi, vt ibidem Socinus aduertit, num. 35. & infra, ac denique contrarijs præsumptionibus, coniecturisque tolli posse, vt in precedentibus ex Ancharano alijsque dicebam: quamuis igitur ex præsumptione eiusdem l. cum auus, fœminæ e-
31 tiam † ad substituti exclusionem admittendæ essent, d. l. cum acutissimi, & d. l. generaliter, §. cum autem, Socin. iun. cons. 158. Abunde, num. 36. lib. 2. tamen non admittuntur statuti coniectura reluctante, quæ dispositioni testantis coniuncta, iuxta doctrinā Dyni, Bart. Ang. & aliorum in d. §. cum ita, substitutum non simpliciter, sed vti agnatum admittit, fœminæ autem tū contra ius substitutionis, tunc etiam contra ius statutarium nituntur, vt vtrunque coniunctum superet ius exorbitans atque debilius ex ipsa l. cum auus, scaturiēs, maximè quia de neptibus saltem in genere cogitasse testatorem præsumē-

dum

dum est, quemadmodum de statuto, ac eius ratione ad masculorum fauorem & agnationis, quæ cogitatio in genere vtrum sufficiat ad tollendum modo d. l. cum auus, coniecturam, hæsitandam non est, cum non sit pura & simplex in genere cogitatio, sed immixtam implicitamque rationem, ac causam statuti impulsiuam cõtineat: Nec dicatur dictam dispositionem vti fauorabilem licet exorbitantem debere extendi, vt aliàs dictum fuit, nam substitutus in proposito, non tanquam simplex substitutus, sed vti agnatus in quo fauor statutarius agnationis familiæque conseruandæ residet considerãdus est, cumque in specie fauor adsit, alium in genere tollit, atque elidit, vt sit receptæ opinioni acquiescendum, cum qua ipsam communem, ac tenendam esse dicens, licet ab ea aliqui sibi parum constantes dissenserint, nouissimè transit Iacob. Menoch. in d. tract. de præsump. in 2. par. lib. 4. d. præsumpt. 89. num. 106. vers. Declaratur quarto, fol. 168.

HYPOTHESIS.

Per statutum filia exclusa, si ab eius patre grauato hæres instituatur, an per ipsam substitutus excludatur indagari: Et l. iure ciuili receptum est, hoc tit. intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Familiam ex statuto excludente fœminas stantibus masculis exclusam, à patreque grauato hæredem institutam, substituti exclusionem operari: Doctores contrarios, nu. 11. recenseri, Opinionemque contra Socin. in puncto iuris veriorem esse, nu. 17. Sed ab ipso Socino iudicando ac consulendo recedendum non fore, nu. 18.*

2 *Filiam ex statuto exclusam, ab intestato & contra testamentum tantum exclusam censeri, non autem ex testamento: nec per statutum facultatẽ instituendi auferri, nu. 6.*

3 *Adoptiui patris testamentum contrarium remedium non recipere: & tamen adoptiuum filium institutum, vt suum succedere.*

4 *Fideicommissum ex solo grauati facto, siue arbitrio deficere, inconueniens absurdumque esse.*

5 *Limitatam causam, limitatum effectum producere.*

7 *Testamenti verba secundum casuum contingentiam diuersimode à Doctoribus interpretari.*

8 *Masculos in emphyteusi pro se & filijs masculis ac fœminis recepta stante statuto fœminarum exclusiuo ipsis fœminis præferri; idque limitari masculis & fœminis æqualiter hæredibus institutis, nu. 9. Quid autem fœminis in re certa institutis, num. 10.*

12 *Qualitatem in conditione positorum respectu testatoris magis quàm grauati inspiciendam esse: idque declarari.*

13 *Rem de facili ad pristinum statum reuerti.*

14 *L. iure ciuili receptum est, ff. de condit. & demon. explicari.*

15 *Voluntatem testatoris circa principaliter ac directè ordinata spectari, nec culpam emergentem nocere.*

16 *Testatoris voluntati non resistere, iure communi, & suo vtentem.*

19 *Filiam ex statuto exclusam substitutum excludere, etiam si in re certa instituta foret.*

20 *Filiam ex statuto exclusam, substitutum excludere, etiam si in minus solenni testamento iuxta l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. instituta reperiretur.*

CAP. XVI.

EX septima principali quæstione
quam explicauimus, alia quæ-
stio suboritur, nunquid filia per
statutum exclusa, si ab eius pa-
1 tre grauato † hæres instituatur,
substitutus tunc per ipsam excludatur? & Soc.
sen. tum legendo, in hac inquam l. cum auus,
post num. 96. versic. Sed iterum, & in l. hæredes
mei, §. cum ita, col. fin. post num. 32. ff. ad Tre-
bell. tum consulendo, scilicet cons. 182. licet fi-
lia, col. pen. vers. Postremo & quarto, lib. 2. pro
filia ad substituti exclusionem apertè conclu-
dit, ipsumque sequuntur, Carol. Ruin. cõs. 116.
Circa duo principaliter, col. 3. in princ. sub nu.
4. vers. Præterea licet ab intestato, lib. 2. consil.
144. Proponitur in facto, col. antepen. num. 15.
vers. Nam dicuntur, & cons. 152. Ponderatis di
ligenter, col. 3. in prin. num. 3. & infra, eod. vol.
Corn. cons. 202. Pluries & pluries, col. 5. vers.
Præterea & secundo, lib. 3. Alber. Brun. in trac.
quòd stantib. mascul. artic. 11. q. 9. col. fin. Hie-
ronym. Zanch. in d. §. cum ita, num. 1186. cum
pluribus seq. rursus Corn. cons. 1. Circa primũ,
col. pen. num. 28. vers. Et insuper, lib. 4. Io. Ce-
phal. cons. 306. Consultatio frequens est, in fin.
Tiber. Decian. cons. 60. num. 29. & 30. libro 3.
Hieronymus Gabriel. cons. 97. Ioannes Leo-
nardius, post num. 14. Iacob. Menoch. in tract.
de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt.
89. num. 107. vers. Et hæc quidem declaratio,
fol. 168.

Et prima quidẽ ratio qua ad id dicẽdum mo
uentur est, licet enim hæc grauati filia ab inte-
stato, & contra testamentum exclusa sit, iuxta
not. per Bar. & alios in l. Gallus, §. & quid si tã-
tum, ff. de liber. & posthum. non tamen à testa-
2 mento si hæres instituatur † exclusa censetur,
And. de Isern. in constit. In aliquibus, vbi Mat-
thæus

theus de Afflict.col.5.vers. Quinto quæro, Angel.& Ioan.de Imol. in d. §. & quid si tantum, Petr.de Anchar.in l.tres fratres,ff.de pact. Alexan.cons.131.Transmissum est ad me, columna 2.nu.3.lib.1.& Raph. Cuman. cons.48.Statutum Florentiæ,circa fin.post num.4. Ex quo infertur,quòd licet ab intestato, & contra testamentum filiæ ad instar extranei reductæ dicantur,ad tradita per Bar. in l.1.§.sciendum,num.3.vers. Quæro dicit statutum, ff. de suis & legitim.& Bald.in l.maximum.vitium,num.21. vers sic. Sed huic filiæ,C.de liber.præterit.tamen ex testamento instituta,dicitur esse cognita vt sua, Alex.d.cons.131.col.1.vers. Quibus non obstātibus,lib.1.Ias.in l.si emancipati,ante num.35. vers. Ego pondero,C.de collat.ad hocque allegat tria iura Socin.sen. in hac l.cum auus, ante num.97.& in d.§.cum ita,col.fin.in l. filius qui patri,col.9.in princ.num.15.vers. Confirmatur ista opinio,ff.de vulg.& pupill. ac etiam consil. 75.Viso testamento,col.2.num.3.lib.3.scilicet text.in l.qui in aliena,§.interdum,ff. de acq.hæredit. vbi nepos exclusus ab intestato propter filium,si instituatur suus dicitur, in l.non putauit,§.in adoptionem, ff. de contrarabul. & in l. cum in adoptiuis,in prin.vers. Sed ne articulū, ibi,sui hęredis ius,C.de adopt.vbi pōderat Baldus in fin.vers. Nota mirabile,quòd contra te-
3 stamentum† patris adoptiui remedium non datur,& tamen institutus, vt suus succedit, Socinumque refert Curr.iun.cons.160.Præsupponitur in facto,col.3. post num.7.vers. Quod licet, & sequitur Andr. Alciatus in d.l.si filius qui patri,ante num.32. ac Corn. in l. si fratris, col.4. vers. Sexto fallit,C.de iur.delib. Hinc sequitur, statuentium intentionem fuisse,quòd patre decedente cum testamento, filiamque instituente,tanquam sua,filia succederet, ac si statutum non adesset,eadem igitur testatoris intentio videtur,circa fideicommissi defectum, quòd licet ab intestato per eius existentiam conditio non deficeret,quia non succedebat, secus tamen ex testamento eius præsupposita institutione.

Huic rationi ex eiusdemmet Socini intentione responderi potest,esto nāque neptem istam dici suam,id solo facto grauati euenit, vnde in-
4 conueniens †absurdumq. est,fideicommissum ob solum grauati factum, proque eius arbitrio deficere,quod alias nō deficeret,vt hic, si enim grauatus filiam non institueret, fideicommissum non euanesceret: absurdumque istud deducitur ex l.si ita quis,§.fin.ff. de leg.2.l. fideicommissum,ff.de condit.& dem. Bart.in l.si cognatis,col.1.vers. Oppono prout hic text. ff.de reb.dub. Dec.cons.399. Cōclusionem,in prin. Carol.Ruin.cons.122. De duobus principaliter, col.4.num.8.lib.2. Sique grauatus suo facto ob religionis fauorem fideicommissi defectum potest inducere,authen. nisi rogati,C. ad Trebell.igitur in contrarium est ius commune, l.ius singulare,ff.de legib. Vtque Hieronymus Zanchus considerat, dicere testatorem se cum statuti dispositione ab intestato loquentis conformare,nil aliud sonat, quàm testatorem censeri velle, vt quod statutum ab intestato disponit,sic etiam in suo testamēto dispositum, quo casu grauatus non potest quicquam in contrarium attentare, aliàs enim testator conformare se cum grauati dispositione præsumeretur,non statuti.

Sed hæc responsio tuta non videtur, ideo enim filiæ fœminæ, positæ in conditione non cēsentur,cum à substituto excludantur,vt conformis sit testatoris voluntas statutorum dispositioni, iuxta not.per Scrib. communiter in d.§. cum ita,in casu igitur quo non excluduntur cessat ratio propter quam in conditione positæ nō censentur, & proinde dispositio l. adigere, §. quamuis,ff.de iur.patron.limitataque causa,li-
5 mitatum † parit effectum,l.cancellauerat, ff.de his quæ in testam.delen. Hinc resultat,quòd defectus fideicommissi non simpliciter à facto grauati causatur, sed à testatoris voluntate, filias hoc casu in conditione positas censeri volentis, per text.in hac l.cum auus,cumque statutū hoc eodem casu non loquatur, meritò in dispositione iuris communis versamur, l. si cum dotem, in princ.ff.sol.matrim.cum simil.

Sicut itaque(vt idem Hieronymus Zanchus
6 dicebat) statutum facultatem decedenti † non aufert, quin filiam possit hæredem instituere, vt per Bart.quem cæteri communiter sequuntur,in l.1.C.de pact.Dec.cons.378.Viso motiuo,col.pen.ad fin.vers. Non obstat, quòd mater,imò si instituatur est sua hæres,ita etiam testator tacitè filios in conditione ponendo, quo casu de iure communi etiam filiæ veniunt, facultatem grauato abstulisse, quin filiam valeat hæredem instituere, non censetur; & ideo non solum præsumpta mens testantis non adest filiam grauati hęredem excludendi,sed potius includendi,si à grauato instituatur:sicut enim testator se conformare cum statuto creditur ad filię exclusionem in casu intestati, ita etiam in casu testati ad eiusdem filię inclusionem, vt contrariorum eadem sit disciplina.

Contrarium tamen sustinendo,adhuc instari posset,clarum esse in ista materia, coniectura tam testantis mentem,non autem grauati debere attendi,sed mens testantis penitus regulata, atque informata à statuto vlterius non processit, nec institutionis futurum casum pręuidit, quinimò ipsi statuto acquieuit,ergo quantumuis neptis fuerit postea per grauatum instituta,quę poterat institui, & non institui, non excludet substitutum, & proinde cū dubium in-

certum-

certumque futurum istum euentum mens testatoris non animaduerterit, dicitur semper vrgere illa primitus informata, ac coniecturata mẽs excludendi, non includẽdi, ad intestatique causam continuò tãtum applicita: Et quamuis statutum facultatem grauato filiã instituendi non adimat, ista tamen facultas non erat in esse, sed in quadam potentia voluntatis grauati, vnde firma remanet contraria ac regularis coniectura conformitatis cum statuto ad tollẽdam eiusdem l. cum auus, tacitam in conditione positionem; cum statuti hæc coniectura ad actus perfectionem tanquam finalis causa concurrat, vt ad alium diuersum finem trahi non possit, sed voluntas ex simplici absolutaque ratione statuti conseruandi bona in agnatione reguletur; & propterea illud, quòd limitata causa limitatum pariat effectum, in cõtrarium retorquetur, omne enim quod est tale, non desinit esse tale cuicunque comparetur.

Et si adhuc diceremus, verum non esse testatores futuros euentus non considerare, nam cõ

7 siderant, & proinde † Doctores secundum casuum occurrentiam verba testamentorum diuersimodè interpretantur, vt scribit Franciscus de Capit. listę inter consilia Laurentij Calcanei cons. 106. Vt respondeam, colum. 4. num. 3. versic. Secunda ratione moueor, & Socin. in l. centurio, post num. 14. versic. Mihi placet, ff. de vulgar. & pupill. facit tex. in l. sed si quis, §. interdũ, de vsufruc. Respondeo hoc non procederé, si in contrarium coniectura aliqua resisteret, vt in proposito, repugnant enim duo, coniectura inquam statuti, & testãtis omissio ac taciturnitas, non enim vlterius processit, vt eius mens non censeatur statuti rationem transcendere; quinimò dato quòd prçuiderit, cum omiserit, fortius conformitas omni casu cum statuti dispositione coniecturari potest.

Secundò inducitur, licet enim in emphyteu-

8 si † recepta pro se & filijs masculis ac fœminis, stante statuto fœminarum exclusiuo, masculi fœminis præferantur, vt per Bar. in l. vt iurisiurandi, §. si liberi, num. 5. vers. Quidam receperat emphyteusim, ff. de oper. libert. Alexan. consil. 15. Viso testamento, num. 6. lib. 4. cons. 119. Viso processu causæ, num. 8. lib. 5. Curt. iun. cõsil. 171. Pro habenda clariori intelligentia, colum. 2. num. 3. Socin. iun. cons. 79. Viso & bene considerato themate, num. 9. vbi vers. Qui etiã dicit, de communi opinione attestatur, lib. 4. si tamen masculos ac fœminas pater hæredes in-

9 stituerit, tunc † æqualiter admittentur, Corneus cons. 37. Circa primum consultationis articulum, col. 3. num. 11. vers. Sed sequendo simpliciter, lib. 3. Anton. Rub. in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 139. ff. de liber. & posthum. Hieronym. Torniell. in l. hæredes mei, §. cum ita, ante num. 154. vbi Zanch. nu. 1171. & 1172. post Angel. & Alexan. quos citat, ff. ad Trebell. Augustin. Bero. cons. 93. Circa primum dubium, numero 38. libro primo, Franciscus Bursat. consilio 80. D. Ludouicus de Campegio, num. 18. vers. Et in terminis emphyteusis, lib. 1. hinc apparet testatoris dispositionẽ magis ab alia hominis dispositione, quàm à statuto in causa intestati loquente declarari.

Hæc tamẽ Bartoli decisio parum videtur (ni fallor) ad propositum facere, tum quia vt idem Hieronymus Zanchus aduertit, in d. §. cum ita, numer. 1190. de dispositione eiusdem hominis emphyteusim recipientis loquitur, hic autem de alterius scilicet grauati institutione agimus: tum etiam quia doctrina Bartoli diuersimodè intelligitur, multi enim illam loqui arbitrãtur, quando stipulatio emphyteusis pro se, & filijs masculis ac fœminis concepta fuisset, contra quos inuehitur, nec immerito idẽ Zanch. in prę citato loco, num. 1172. Sed omissa hac casus differentia, quę magnum discrimen nunc inferret, ac etiam alio prætermisso, quòd Angelus consilio 184. Ex forma & serie, in alijs terminis loquatur, quàm per Zanchum allegetur, disputat enim, præsupposito quòd fœminæ aliàs ad ipsarum portionem emphyteusis admittantur,

10 an si in re certa tantum † instituantur, veniant tunc admittendæ? quam pariter quæstionem disputauit Bart. in d. §. si liberi, num. 6. vers. Secũdum dubium, & latè Dec. cons. 208. Ad clariorem, colum. fin. vers. Non obstat, vt alios de eadem quæstione loquentes silentio inuoluam, non autem è contra loquitur (vt Torniellus arbitratur) scilicet præsupposito aliàs fœminam propter dictam statuti coniecturam excludi, an si vna cum masculo tunc instituatur, ad emphytheusim prędictam debeat admitti; Omisso etiã Petri de Ancharano cons. 125. Visis & diligenter ruminatis, num. 4. & 6. cum seq. vbi contrarium de statuto Ciuitatis Rauennæ loquens cõcludere videtur: apertius ac lucidius dixerim, minus valde obstare statutum in dicta stipulatione emphyteusis expresse concepta non solum pro masculis, sed etiam pro fœminis, sequuta deinde eisdemmet stipulatoris institutione; quàm in proposito themate, vbi nulla fœminarum specifica expressio conspicitur, sed sola tacita conditio prçsumitur, inter diuersas personas, quarum mentes inuicem colluctãtur, cum vna ad fauorem agnationis dirigatur, alia ad familiæ incommodum, atque odium tendat, vt nõ possimus de vno casu ad alium inferre, nam in casu stipulationis res de facili ad pristinum reuertitur, quod in secundo casu nõ contingit, maximè cum in secundo dicta repugnantia adesse videatur, in primo autem voluntatis vnitas atque consonantia, in primo etiam de tertij

Tt praiu-

præiudicio non agitur, vt hic si fideicommissarius excluderetur ad cuius fauorem statutum militat, & testatoris voluntas, quæ à principio cum ipsa municipali dispositione, cõformis existimatur, nec ius resistit prohibens fideicommissarium pro arbitrio grauati, ex soloque eius facto excludi debere.

Altera superiori contraria est opinio, quòd
11 imò neptis hæc† quantumuis à patre grauato hæres instituta, substiturum non excludat, quã sequuntur, Hieronym. Torniell. post num. 154. colum. secunda, ac Fabius Accorombonus, colum. fin. in d. §. cum ita, Iacobus Menoch. cons. 95. Etsi doctè, num. 74. versic. Nec enim, libro primo, & Franciscus Mantic. in tract. de coniectur. vlt. vol. lib. 11. tit. 14. num. 19. vers. Item licet, fol. 297.

Mouebatur Primò Fabius Accorombonus, olim Romanæ Rotæ Auditor, nã in fideicommisso de successione ipsius testatoris agitur, nõ autem grauati, vulg. §. cum filiæ, qualitas etiam
12 in conditione positorum magis respectu† testatoris attenditur, quàm grauati, vt in Lex facto, §. si quis rogatus, sed testator (vt sæpissimè dictum est) censetur se cũ statuti dispositione conformare, licet igitur neptis à grauato instituta fuerit, non tamen ex successione grauati, nec ex qualitate ab eodem assumpta substitutum excludet.

Tollitur hæc ratio per Hieronymum Zanchum in d. §. cum ita, num. 1192. cum certum sit, an censeatur quis positus in conditione vel ne, successionem, proximitatemque ipsius grauati attendi, non autem ipsius testatoris, vt probat text. in hac l. cum auus, vbi quando alter testatoris filius substitutus reperitur, si eius attenderetur proximitas, non deberet si sine liberis conditio tacitè subintelligi, nec filij ex grauato deberent esse in conditione positi, cum quo ad testatorem in proximiori gradu adsit substitutus, quàm filij ex grauato: qualitas etiam in conditione positorum, vt respectu testatoris attendatur minimè repugnat, cum testantis voluntas, & grauati inuicem non discrepent, si enim diffidentiam daremus, præferretur quidem testantis voluntas, quemadmodum eius etiam qualitas præfertur, secundum Angel. & Ioan. de Imol. in d. §. si quis rogatus, hic autem cum voluntate grauati concurrit, & propterea hæc testantis voluntas magis, quàm eius successio, vel qualitas attendenda est.

Nisi diceretur, quòd in proposito non quærimus quæ proximitas attẽdatur, esto enim grauati proximitatem attendi, non submouetur, quin adhuc de ipsius testatoris successione agatur, non autem grauati: nec absurdum erit dicere proximitatem istam grauati, testantis etiam isto casu existimari, per text. in d. l. cum acutissimi, in fin. ibi, Ne videatur testator alienas successiones proprijs anteponere, C. de fideicom. Nec videtur illud de qualitate testantis attendenda elidi, cum Zanchus vnum præsupponat, voluntatem scilicet testantis concurrere, quæ eiusdem qualitatem superare habeat, quod (vt in superioribus dicebam) sine difficultate non pertransit: Vnde quemadmodum Paulus libro 2. Fideicom. Papinianum Iurisconf. libro 8. responsf. declarando, voluntatis scribit quæstionẽ videri, quod ad liberos naturales attinet, de quibus liberis testator senserit: idque ex dignitate, & ex voluntate, & ex conditione eius qui fideicommissit accipiendum esse: Sic isto casu testantis qualitatem, non grauati spectandam esse, ad diffiniendum an neptis ista excludat, vel nõ excludat substitutum; sed testator cẽsetur se cum statuto conformare in causa intestati, ad familiam, agnationemque conseruandam, igitur voluntas semel informata à ratione statuti, eadem esse semper præsumitur, absque alia immutatione, quicquid accidentaliter postmodum ex alieno facto contingat.

Propterea responderi fortasse posset, neptẽ istam à successione testantis nõ excludi, sed sub conditione comprehendi in terminis iuris communis, d. l. cum acutissimi, eiusque pariter qualitatem, ac voluntatem circumscripto statuto, ad ipsius neptis fauorẽ concurrere, & prout cõformare cum statuto quis præsumitur, non minus imò forte magis cum dispositione iuris cõmunis: Dixerim nunc, statutum istud præter regularem testantis mentem in dubio procedere, coniecturamur enim quòd mẽs illud sequatur, eique deseruiat; proinde neptis cũ instituitur, obstaculum quoddam statutarium remouetur, & in casu quo statutum non loquitur voluntas remanet in terminis iuris communis, ad illudq. se facile conuerti opinandum est, quo filię in cõditione etiam positę dicuntur, res nãque de fa-
13 cili ad pristinum statum siue naturam† reuertitur, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. cũ in tantum testator fœminas in conditione ponere non præsumatur, in quantum statuti coniectura resistit; quinimò regressus iste cum naturalis sit, vulg. l. maximum vitiũ, C. de liber. præterit. naturali vi assistente efficacior redditur, quo casu grauati factum non diuersum, sed voluntati testantis conforme animaduertitur, quę applicabilis & propitia ad neptis fauorem reducitur; hæcque responsio nonnihil Socini argumentationis sapere videtur.

Secundò Torniel. dicebat, conditionẽ istam casualẽ esse, & propterea cũ ex grauati facto deficiat adimpleta dicitur, l. iure ciuili receptũ est, ff. de cond. & dem. Hac illatio licet quandã subtilitatem præseferat, non videtur multũ ex codẽ Hiero. Zanch. stringere; sed omissis quæ ipse ex

Soci-

Socino, Ruinoque affert pro limitatione d.l.iure ciuili, præcedentis inquam obligationis implendi conditionem, tutius dicendum est, quòd
14 cum grauati factum † non directè tendat ad defectum conditionis, sed indirectè, non est perinde ac si conditio impleta fuisset, l.3.§. si quis seruum, ff. de statu liber. per quem text. ita dicit Raph. Cuman. in l. in testamento, 2. de condit. & demon. ac Dec. in l. in iure, num.5. ff. de reg. iur. Quinimò naturaliter grauatus cōditionem istam impedire potest, vt cesset obiectum ex d. l. iure ciuili, quæ factum quoddam non liberæ mentis, bonum & æquum minimè continentis præsupponit, vt factum iure quodam naturali conditionis nō includat: Et quamuis plura possem ad eneruandam illationem prædictam inducere, breui argumentationi, breuis solutio sufficiat: inducit insuper Torniellus duas alias rationes per Zanchum relatas, quæ cum parum vrgeant, & ex desuper traditis conuellantur, non putaui illas hic referre atque reijcere.

Vlterius posset cum Simone de Pretis præcedens responsio clarificari, ne tanti Doctoris pulchras considerationes prætercam, quòd grauatus liberos procreando, eosque hæredes instituendo suo iure vtatur, exinde si conditionis fideicommissi defectus sequatur, l. pater Seuerinam, §. in fideicommisso, ff. de conditione, & demon. d. l. generaliter, in princ. cum simil. cum id non accidat ex ordinatione grauati principaliter directa ad subuersionem fideicommissi,
15 sed ad alia, hoc ei imputari † non potest, ex traditis opportunè in simili specie per Carol. Ruinū, consilio 98. Viso themate, numero 21. libro secundo, Paris. consil. 32. Ad resolutionem dubitationis, numero 32. versic. Prtererea tunc demum, libro secundo, consilio 53. Quamuis canones detestentur, columna penul. numer. 68. libro quarto, sed accidit iure communi & suo, ideo iure communi vtens & suo, non facit con-
16 tra testatoris † voluntatem, l. pen. ff. de his quibus, vt indign. Raph. Cuman. consil. 51. Quòd Dom. Ambrosius, neminique iniuriam infert, l. prima, §. idemque Marcellus, de aqua pluuia arcen. l. qui iniuriarum, §. is qui, de iniur. cum vulg.
17 In hac ego difficultate opinionem † contra Socinum in puncto iuris veriorem esse credeerem, ad idque dicendum moueor, nam præsupposito testatoris voluntatem ex communiori consortmem statuto fuisse, cum suum diem vltimum perdurante in eadem voluntate obierit, iterumque non redeat arbitrium, nec amplius aliquid testator velle possit, l. prima, C. de sacro san. eccles. non potest voluntas hæc absoluta, facto grauati subuerti atque interrumpi, cum de eiusdem testantis hæreditate non grauati agatur, vulg. l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulgari & pupill. Nec obstat id quod sæpe dicitur, aditione hęreditatis totum patrimonium grauati effectum censeri, l. prima, §. veteres, ff. de acquirenda possess. cum non sit verum bona absolutè grauati esse adita per eum hæreditate, probabilius etenim ac verius est, effici grauati sub conditione, onere, ac qualitate restitutionis casu eueniente, vt lib. 2. Fideicommissorum probat Paulus in dicta l. ex facto, §. ex facto, ibi, Maxime cum etiam bona cum sua quodammodo causa fisco sint vendicanda, ff. ad Trebell. hinc pendente conditione alienari non possunt, l. final. §. penul. C. commun. de leg. Est igitur concludendum, quòd cum testator bonis suis legem semel imposuerit, ex eius voluntate statuto conformi, quemadmodum lex semper loquitur, semel rationabiliter sancita, l. Arriani, C. de hæretic. sic etiam voluntas testantis, quæ lex videtur, vulg. §. disponat, auth. de nupt. semper loqui dicitur, quòd inquam feminæ per masculos excludantur, maximè cum ad statutum voluntatem ipsam referamus, quod etiam semper inter ciues loquitur, donec sublatum, aut immutatum fuisse constiterit.

18 Sed opinione Socini retenta, † quam iudicando ac consulendo sequaris, cum ipsius authoritas celebris sit, tanquam insignis Doctoris, qui subtilitates afferens, veritatem non spernit, cumque eandem sententiam consulendo, legendoque geminatis vicibus tenuerit, ac com probauerit, quam etiam sequuti sunt Petrus Philippus Corneus eminens Iurisconsultus Perusinus, Albertus Brunus præstantissimus Doctor Astensis, Carolus Ruinus Iurisconsultus Regiensis eximius, ac alij quos superius retuli, quorumque testimonium lucidum est, adeo quòd licet pro altera parte aliqui caput erexerint, quorum fama in illustri versatur, perennisque erit, tamen paruo agmine eandem partem tuentur, vt non arbitrer à priori plurium consensu fundata conclusione, & communiter recepta in iudicijs, atque responsis vt dixi recedendum: quam etiam communem esse affirmat, Simon de Pretis in tract. de interpretat. vltim. volunt. libro tertio, dubit. tertia, fol. secunda, post num. 46. fol. 314. versic. Si quis adhuc instare vellet, vbi præcitatorum Doctorum authoritatem, ac grauitatem, is etiam ponderauit, qui & in re dubia fauorabili, pro filijs grauati, & pro grauato contra fideicommissarium intrepidè concludit: in similique pro filiabus contra agnatos sentire Ancharanum refert, consil. 432. B. filijs, in fin. vbi dicit, non videri nouam dispositionem, sed quādam excitationem, quæ continet idem quod ius commune, cap. licet, de offic. ordin. & cap. 1. de constit. in 6. fortem tenacemque rationem hanc esse, scribit ipse Ancharanus ibi, in fine.

Posset inquam procedere in simplici fideicommisso in quo de enixa, ac præcisa voluntate fideicommittentis non cōstaret, secus autem cum enixè appareret, testatorem velle bona in eius familia conseruare, Iacobus Menoch. d. cō silio 95. Etsi doctè, num. 75. vers. Præterea Socini & sequacium, lib. 1. tunc enim (inquit) dum grauatus non potest filiam propriam hæredem instituere, vt infra ibi ipse dicit in quarto consultationis articulo, per consequens non potest filiam ipsam instituēdo, interpretari imò verius subuertere testatoris fideicommittentis voluntatem, vt per eum.

19 Ampliatur Primò † dicta Socini conclusio, vt procedat etiam si filia solum in re certa instituta reperiretur, Hieronymus Zanchus in d. l. hæredes mei, §. cum ita, numero 1195. allegans notata per Albertum Brun. in tract. quod stantibus masculis, artic. 5. quæst. 12. colum. 4. & quæ ipsemet superius, num. 1188. post Andream Alciatum in l. si filius qui patri, ante numer. 36. de vulg. & pupill. annotauit: Simon de Pretis in d. tract. de interpr. vltim. volunt. libro tertio, dubit. 3. fol. 2. sub num. 42. fol. 314. Ad quod faciunt tradita per eundem Socinum hic ante numer. 97. vers. Et pari ratione dicebam, vbi scribit, quod etiam in ijs quæ relicta sunt filiabus, & quæ iuxta intentionem statuti percipiuntur, faciunt pro patte bonorum relictorum fideicommissum deficere, arguendo de toto ad partem, l. quæ de tota, ff. de rei vendic. subdens nouam esse inuestigationem, vtilem & quotidianam in practica.

20 Ampliatur Secundò, † etiam si dicta filia in minus solenni testamento hæres institueretur, iuxta l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. secundum Ias. post alios ibi num. 14. vers. Et ista communis conclusio, & Brun. in d. tract. artic. nono, quæst. 1. colum. 8. Andreas Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 124. C. de reuoc. donat. Hieronymus Zanch. in d. §. cum ita, num. 1196. vers. Secundo amplia, & Simon de Pretis in præalleg. tract. de interpret. vltim. volun. d. lib. 3. Dubit. 3. fol. 2. post num. 42. versic. Hoc etiam limitatur, fol. 314.

HYPOTHESIS.

Vtrum filia ex statuto nequaquam exclusa, sed tamen in conditione non comprehensa, ob masculinitatis qualitatem, vel ob propriarum filiarum exclusionem filio grauato cum filijs masculis & fœminis decedente, si fideicommissum propter masculos expirauerit, beneficio fauoreque ipsorum masculorum admittatur, ad modum perquiri: Et l. 2. §. si sit consanguinea, ff. ad Tertull. ac l. nam etsi sub conditione, §. fi. ff. de iniust. rupt. testamen. clarissimis sensibus nunc emicare.

SVMMARIVM.

1 *Filiā ab intestato ex forma statuti non exclusam, sed tamen in conditione non comprehensam, uel ob masculinitatis adiectionem, vel propter exclusionem propriarum filiarum à testatore factam, filio grauato cum filijs masculis & fœminis decedente, fideicommissoque propter masculos expirante, beneficio ipsorum masculorum ad mitti; Doctoresque hoc tenentes recenseri, nu. 7. Ipsam tamen opinionem sine scrupulo non transire, ac denique in iudicijs, responsisque sequendam esse, num. 32.*

2 *L. 2. §. si sit consanguinea, ff. ad Tertul. declarari.*

3 *Fratrem institutum hæredē ne quasi damnum paterna hæreditatis patiatur, beneficio fratris præteriti ad bonorum possess. contratab. admitti.*

4 *Exclusum, beneficio alterius nō admitti, cum excludens ob certam qualitatem repugnantem, & incompatibilem ipsum excludit.*

5 *L. nam etsi sub conditione, §. fin. ff. de iniust. testamen. interpretari.*

6 *Lucrum illi applicari, cuius contemplatione alijs lucrum aufertur.*

8 *Liberos in conditione positos sub masculinitatis qualitate, ex crebriori veriorique opinione vocatos censeri; & nu. 14. ac 16.*

9 *Familia, & agnationis maximam rationem, ab antiquissimo iure, habitam fuisse.*

10 *Legem xij. tabularum strictum atque imperfectū ius, tanquam nimis agnationi fauens, appellari meruisse.*

11 *Legis xij. tabularū intentionem in fauendo agnationi, rationabilē, & non inuidam dici potuisse.*

12 *Hæreditates ad masculos, plerunque confluere cōmodius visum fuisse, & ita iura constitui.*

13 *Agnationi ac masculis, varijs modis ad antiquā redeundo prudentiam, consultum fuisse.*

15 *Liberos in conditione positos, quicquid Accursius dixerit in l. Lucius Titius, 2. ff. de hæredibus instit. ex veriori opinione vocatos esse: licet contraria assertio crebrior sit.*

17 *Masculinitatis coniecturam ex se, absque concursu aliarum coniecturarum efficaciter vocationē in conditione positorum operari.*

18 *Liberos in conditione positos omni casu vocatos cē seri quo testator suam agnationem conseruare voluisse appareret.*

19 *Prudens testatoris consilium in testamentis debere animaduerti.*

20 *Dispositionem nos ad ius media iuris prudentia reducentem, benignam ac fauorabilem dici.*

Liberos

21 *Liberos sub qualitate masculinitatis in conditione positos, tutius, & extra controuersiam vocatos esse alijs coniecturis concurrentibus: quamuis ipsa masculinitatis sola coniectura ex se efficax sit.*

22 *Liberos in conditione positos cum masculinitatis qualitate, in feudis etiam vocatos existimari: idque declarari.*

23 *Feudum hæreditariũ censeri, vbi inuestitura pro se & hæredibus suis concepta reperiretur.*

24 *Feudum hæreditarium in restitutione fideicommissi, ac in petitione hæreditatis venire.*

25 *Inuentarium respectu feudi hæreditarij, nil operari: tuncque hæredem non posse contra factum defuncti venire.*

26 *Inuentarium in dicto feudo hæreditario vnum tã tum nihilominus operari, ne vltra vires hæreditarias quis teneatur, vel ne vltra quàm sit in feudo: idque ex Bartholomæo Camerario declarari.*

27 *Liberos positos in conditione sub qualitate legitimi matrimonij, ex veriori, receptiorique opinione vocatos esse.*

28 *Ascanium Russum Neapolitanum, præclarissimũ Iurisconsultum maxima autoritate, scientiaque præfulsisse.*

29 *Romani Auditorij excellentiam indicari.*

30 *Franciscum Manticam Iurisc. Vtinensem, nunc S.R.E. Card. in declarandis coniecturis vltimarum voluntatum celeberrimum esse.*

31 *Antoninum Tessaurum Fossanum, Octauianum Cacheranum & Osascum Senatores Pedemontanos, totumque ipsum Senatũ laudibus efferri.*

CAP. XVII.

VLTIMO Socinus super hoc Responso ante num. 97. versic. Sed hic cadit pulchra, & apud me noua inuestigatio occasione septimæ iam dictæ quæstionis principalis, aliam difficultatem proponit, in terminis in quibus fœmina in successione ab intestato non excluditur, sed tamen in conditione posita non censetur, vel quia testator dixisset, si sine filijs masculis; quo casu fœminæ non includuntur, vel quando substituendo, aut instituendo testator proprias filias exclusisset, tunc enim neptis non subintelligitur, iuxta eandem l. cum auus, cum simil. si filius grauatus cum filijs masculis & fœminis decesserit, ac proinde ob existentiam masculorum non autem fœminarum fideicommissum expirauerit, quibus ipsum fideicommissum applicetur?

1 Et Socinus in ea residet sententia,† quòd fęminæ etiam masculorum beneficio ad successionem admittantur, Primò per text. in l. 2. §. si sit consanguinea, ff. ad Tertul. vbi mater quę aliàs erat exclusa sorore non existente, beneficio sororis insimul cum ea admittitur.

2 Verum textus iste Socini intentionem† concludenter probare non videtur, licet enim ibi excluso patre adoptato, vel emancipato per sororem consanguineam defuncti, matri insimul cum sorore venienti ex speciali Senatusconsulto Tertylliano succurratur, non tamen aliud remanet, quod maternæ successioni repugnet, vel contrarietur, in proposito autem quamuis substitutus per masculos filios excludatur, aduersus fœminas duo vrgent, legis siquidem dispositio, & mens testantis coniecturata: cum enim masculi tantum à testatore in conditione positi fuerint, non solum substitutum excludunt, verum etiam optima iuris intelligentia pręlati cēsentur, l. Lucius Titius, 2. in fin. ff. de hęredibus instit. nec dicatur, substituto non alijs præferri, nam si excludendo præferũtur, ergo alij ius pręlationis non habent: exercitium itaque istius exclusionis ex prælatione arguit ius in ipsis tantum masculis radicatum esse: quinimò non solum præferuntur quia filij sint, sed quia masculi; vt hinc conijciamus testatorem sexui masculino absolutè prospicere voluisse, ad agnationis conseruationem, quæ per fœminas conseruari nequit, sed vtique per masculos, si igitur masculi tantum præferuntur, intelligi ex testamento necesse est, cum ab intestato fęminæ etiam (vt statim dicam) admitterentur, & proinde excludendo viam intestati, fœminas ipsas excludit, viamque testamenti includit, non enim solũ excludit, sed præfert, hęcq. responsio tanquã concludens, pro omnibus alijs ad tex. istũ sufficiat.

Secundò, nam ne quis quasi damnum pater
3 nę hæreditatis patiatur, beneficio fratris† ad bonorum possessionem contratabulas admittitur, qui aliàs præteritus & exclusus reperiebatur, l. si post mortem, §. fi. & ibi Bar. num. 1. & 4. ff. de bonor. poss. contratabul. vt ita dicēdum in proposito videatur, quòd sorores quę fuissent à substituto exclusæ, aperta via succedendi ab intestato per masculos, eorum beneficio ad successionem admittantur: ad hocque multa vulgaria adduci possent, vt beneficio alterius consequatur, quod per se consequi quis non potest, quæ cumulant Moderni Canonista in c. 1. extr. de præscript. & latè Hieronym. Zanch. in d. l. hęredes mei, §. cum ita, nu. 970. & infra vsque ad num. 983. ff. ad Trebell.

Hic textus non solum euitari, sed fortasse retorqueri potest, considerando quòd fœmina in proposito successionis ab intestato beneficium ex persona masculorum consequi non possit, cum sibi masculinitatis qualitas ipsam excludens repugnat, testator siquidem ad familiæ cõseruationem per masculos eius mentē, animũq. direxit: vnde Vlpianus ibi dicebat, quòd liberi

qui contratabulas habere non possunt, nec partem faciunt, si per alios committatur edictum, quo enim bonum est eis fauere, vt partem faciant nihil habituris? si itaque masculi non tantum excludunt, sed praeferuntur, nec simplici modo, sed ex testantis enixa voluntate, qui non alia ratione masculinitatis qualitatē apposuit, quàm vt agnationi per masculos faueret, ipsos includendo, fœminas verò alterius qualitatis repellendo, meritò fœminæ ex mente coniecturata exclusæ partem non faciunt, si per alios alterius qualitatis substitutus excludatur: & vt
4 breuissimis verbis † concludam, consequitur quis beneficio alterius, cum excludens ob certam qualitatem repugnantem, & incompatibilem ei qui petit illius beneficio admitti, principaliter excludit, adeo quòd petens admitti, ex contraria qualitate exclusus ob mentem etiam præsumptā coniecturatamque reperiatur: hocque ex eodemmet textu desumitur, vt potius contradicat, quàm Socini inductionem comprobet.

Pro altera verò opinione, vt solis masculis fideicommissum applicetur, inducebatur nam ip sum fideicommissum validum, ac firmum erat, natiuitateque masculorum filiorum irritatur, igitur videtur, quòd masculis ipsis, non autem fœminis locum faciat, arg. l. nam etsi sub conditione, §. fin. ff. de iniust. testam.

Huic rationi responderi posset, nō mirum si
5 in d. §. fin. posthumus † tollendo primum gradum sibi locum facit, nam sumus in subintratione illius gradus, vt per primum cesset secundus, per subintrationemque ibi in casu præteritionis à primo gradu, licet à secundo sit exhæredatus, si nascatur posthumus eo tempore quo aliquis ex institutis vixit, totum testamentum ruptum sit; hæc autem subintratio in proposito cessat, quæ tollat gradum ac vitiet actum in totum, sed in adiectione versamur certæ qualitatis, per quam testator vult substitutum debere excludi, non autem per aliam, vt sequuto effectu exclusionis per illam qualitatem, necessario fœminarum alterius qualitatis siue sexus, sed in pari gradu existentium inclusionem non tollat, nec actus nullitatem inducat: adeo quòd non possimus ex dicto textu, ad terminos propositæ quæstionis argumentari.

Vel respōderi potest, quòd quãuis ibi posthumus per natiuitatem rumpendo testamentū sibi locum faciat, non tamen negatur, quin alij si adsint eiusdem gradus, licet ipsi substitutum non excludant ad successionem admittantur: alioquin sequeretur, quòd si pater filio iam nato exhæredato, posthumum præterijsset extraneo instituto, testamentumque posthumi natiuitate rumperetur, hæreditas patris ad intestati successionem redacta, soli posthumo deferretur altero filio excluso, cuius contrarium Marcianus Iurisconf. inquit in l. fin. ff. de liber. & posthum. Si filio emancipato exhæredato, is qui in potestate est, præteritus sit, ipse quidem emancipatus si contratabulas petat, nihil agit, ab intestato autem & suus, & emancipatus venient; Nec aliud Papinianus propria illa eloquutione ac phrasi indicat, Sibi locum facit, vt præsup ponat alij locum non auferre per eius subintrationem, locique adscitionem.

Secundò, nam substitutus à lucro cōtemplatione masculorum remouetur, masculis igitur
6 tale lucrum applicari † debet, l. post legatum, §. amittere, ff. de his quibus, vt indign. per quem text. hanc regulam ponit Bart. in l. 2. §. videndum, post num. 2. vers. Præterea, ff. ad Tertull. Bald. in l. maximum vitium, colum. 1. C. de liber. præterit. Ludouicus Roman. in l. 1. colum. antepen. versic. Secundo quid, & colum. fin. versic. Sed regula est, C. quand. non pet. part. Dec. cons. 584. Visa prohibitione, col. 1. & alibi sæpè alij.

Sed contrarium sustinendo, rationem istam submouere possumus, cum in dispositione testatoris locum sibi non vendicet, l. vxorem, §. hæres, & ibi Bartol. de leg. 3. cum concordantibus adductis per Nouiss. Parisiens. in eius Gloss. tit. 1. §. 1. gloss. 1. num. 27. licet secus sit in legis dispositione, vel statuti. Sicut nec procedit in dispositione negatiuè concepta, vt declarat Hieronymus Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 791. in 16. coniectura, ad Trebell. Aliter etiam respondebat Carol. Ruin. cons. 181. Visis consilijs, colum. fin. num. 10. libro 2. quòd licet gloss. in d. l. Lucius Titius, 2. limitetur si de contraria mente ex coniecturis appareat, secūdum Socin. hic in fin. tamen ex eo, quòd masculi tantum in conditione sint positi, non colligitur, quod ipsi ex testamento vocentur, quia possunt verba conditionalia propriè stare, & ad filiorum commodum, absque eo quod dispositiuè vocati dicantur, tanquam prælati ab intestato: sed in casu Bart. in d. §. videndum, verba statuti nihil operarentur, si agnati ex eo vocati non dicerentur, & ita ante eum respondent Alexan. consil. 185. Viso titulo quæstionis, libro 2. in respons. ad 9. argumentum, & Paul. de Castr. cons. 539. Suprascriptus D. consultor egregius, col. 1. vers. Sic loquitur Bart. lib. 2. in nou. quæ superfluitas, nec in proposito consideratur, vt dicit idem Zanch. in d. §. cū ita, nu. 762. vers. Non obstant. Vlterius dici potest, quòd in iuribus in contrarium adductis non fuit caussata exclusio ex sola superexistentia personæ ius potentius habentis sed propter aliquod commissum, vel non impletum in persona cuius contemplatione excluditur, sicque subtiliter quidem respondebat Socinus in l. secunda, colum. fin. numer. 34.

in 3.

in 3.q.verf.Non obstat,ff.de vulg.& pupill. Denique etiam, huiusmodi fideicommissum non deficere istorum masculorum cõtemplatione, defectus enim conditionis substitutum excludit,qui ex ipsorum superexistẽtia causatur: nec adeo debemus his masculis tribuere, ac fauere, vt ad ipsos tantum hoc lucrum spectet,cum simpliciter in conditione positi sint.

Socinus tandem super hac quæstione cogitandum relinquit,quicquid ipse senserit,sed cũ prædicta eius opinione admissionis scilicet fœ-
7 minarum beneficio † masculorum, transeunt Paris.consil.86.Ad veram resolutionem,col.5. num.31.versic.Et ideo, lib. 2. Hieronym. Cagnol.in l.1.num.52.versic.Quia respondeo,C. de pactis,Aym.Crauett.consil.288. Margarita Leuinæ, colum. 4. asserens circa hanc quæstionem alta ingenia depasci posse, Socin.iun.consil.118.Proposita difficultas,colum.5.num.16. verf.Quoniam respondetur,lib. primo, consil. 177.colum.antepen.lib.2.Carol. Ruin. consil. 141. Viso testamento,colum.penult.circ.med. ante verf.Postremò, ibi, Nec inconuenit quòd filiæ,lib.3.Hierony.Zanch.in d.l.hæredes mei, §.cum ita,num. 758. versic. Quartò respondet Socinus,& num.978.verf.Nonò potes, dicens istam Socini decisionem notabilem esse, & videtur etiam eam sequi Iacob.Menoch.in addi. ad eundem Socinum hic, littera A,citans dictũ Parisium, consi.72. Pro resolutione dubiorum, nu.35.lib.3.& inferius Aymonem in prææalleg. consil.288.post num.4.vbi Crauetta inquit, quod licet Socinus cogitandum relinquat, tamen si memoriæ tunc habuisset illud quod dixerat in l.secunda,colum.fin. ff.de vulg.& pupill. dubitationem aliquam (vt ipse arbitratur) non reliquisset.

Quid erit ad veram resolutionem super hac difficultate dicendum? certè quæstio hæc ab alia plurimum insigni decisionem abducere videtur, nunquid liberi in conditione positi sub masculinitatis qualitate vocati censeantur, quã alibi in tractatu quem de anno 1587. super difficili materia vocationis in conditione posito, rum edidi libro secundo, cap. secundo, incip. Deueniendo nunc, & infra, pro viribus licet debilibus absolui, tenendo partem affirmatiuam ad liberorum masculorum fauorem, quã
8 nunc † constanter adhuc sequi expedit, quicquid aliqui post dicti tractatus impressionem in contrarium attentare moliti fuerint, quem aut viderunt, aut non vidisse finxerũt, & vtrunque ego verum esse existimo, quod parum refert,cum sæpe in legali hac facultate contingat, tacito auctore alienis ornari laudibus,egregiũque censeatur alterius opinionem pro arbitrio impugnare, & quod graue ferendum est, fine causa (vt sic dixerim) cognitione alios scribentes nudis his verbis passim reijcere, ita est, sic sentio,vel ita talis sentiebat, fine rationibus, sine legibus, fine Doctorum autoritatibus; grauissimum etiam illud existimo, Scribentium nomina confusè allegare, sibiipsi contrariari, ordinem confundere, idem pluries repetere, sententias inuolutè proferre, præsertim admixta quadam versutia, ne aliena studia rapuisse ostendant, hæcque cum ex se pateant, non opus est illa eruditis viris indicare: sed his prætermissis, & punctum masculinitatis in conditione attingendo, dixerim, & affirmauerim masculos
9 vocatos esse: Tanta enim † familiæ, agnationisque ab antiquissimo iure ratio habita fuit, vt lex duodecim Tabularũ alioqui æquissima simplex, & popularis,præcipua etiam ciuium Romanorum,§. cæterum, Instit. de legitim. agn. success.l.2.§.primo,& secundo,ff.de orig.iuris, §.disponat,Authen.de nupt.à summis, ac ma-
10 ximis viris strictum,atque imperfectũ ius † appellari meruerit,vt in princ.de S.C. Tertull. in §.item vetustas,de hæredi.quæ ab intest.defer. in princ.& §.adhuc,de bonor. possess. rationẽque ipsam familiæ, & agnationis, media illa iuris prudentia duodecim Tabularũ lege iunior, sed Imperiali constitutione anterior,subtilitate quadam excogitata amplectebatur agnatos tãtum masculos vocans, fœminis etsi agnatis penitus remotis; Hoc autem vitium antiquæ subtilitatis,aliudque ex centum virorum differentia emergens, cum ad Imperatoris aures ex Vlpiani libris quos ad Edictũ Prætoris fecit, peruenisset, naturali quadam sanctione emẽdationem recepit, cũ qui tales differentias inducunt, quasi naturæ accusatores existãt,vtraque enim persona in hominum procreatione simili naturæ officio fungitur, §. sed hæc quidem, Institi de exhæred.liber. natura etiam vtrunque corpus edidit, vt maneat suis vicibus immortale, & alterum alterius auxilio egeat, ac vno semoto, & alterum corrumpatur, l. lege duodecim Tabularum, C. de legitim. hæredib. Cæterum quamuis media hæc iuris prudentia dira quodammodo effectu videre potuisset,rationabilis
11 tamen,& non inuida † dici intentione poterat, vt de iure duodecim Tabularum profertur, tanquam commodius videretur ita iura constitui,vt plerunque hæreditates ad masculos confluerent,cum familia per masculos cõseruetur, nam vt idem Vlpianus lib.46.ad edictũ inquit,
12 appellatur familia † plurium personarum quæ ab eiusdem vltimi genitoris sanguine proficiscuntur,sicuti dicimus familiam Iuliam, quasi à fonte quodam memoriam, mulier autem familiæ suæ,& caput,& finis est; masculorumque dignitas,atque nobilitas diuitijs sustinetur. Vt non ab re frequenter varijs modis ad antiquam
13 illam mediam iuris prudẽtiam † redeamus, per pactum

pactum scilicet si iuramento uestiatur, vt quod
iure ciuili improbatum reperitur Pontificia aut
toritate, substituat, cap. quamuis, de iure iur. in
6. ac etiam per statutum, adsunt siquidem per
totam ferè Italiam municipalia iura, quibus fa
uore masculorum fœminæ excluduntur, in hoc
que Neapolis Regno constitutionem, incip. In
aliquibus Regni partibus, tit. de succes. Comit.
& Baron. obseruamus: pariter per priuilegium,
non enim incertum est, Regem hoc facere pos-
se, arg. text. in l. 1. ff. ad municip. & de incol. ac de
nique testamento, nituntur nanque in testamē
tis plerunque familię testatores consulere, cum
masculos anteponūt, vocantque, qui sæpissimè
à fœminis non contentis dotibus indebitè ve-
xātur, vt auitas antiquasque diuitias in alienas
familias transferant, ac parentum maiorum su
dores ne dicam sanguinem, alienis, & aliquādo
ipsis partibus penitus obnoxijs degluttiendos
præparent, nec fratrum, nepotumque pauper-
tatis, aut familiarū dignitatis misereantur: Con
cludendum igitur autumo, masculos positos in
14 conditione † vocatos esse, per tex. in d. l. Lucius
Titius, de hæredib. instit. dum in eius responsis
Scæuola Iurisconf. lib. 2. inquit. Nam prudens
consilium testantis animaduertitur: Non enim
fratrem solum hæredem prętulit substitutis, sed
& eius liberos; Cum si prudens fuit consilium
ex prælatione non fratris solum, sed liberorum,
prudētius quidem in proposito conspicitur cū
masculos prętulerit, vt ex huiusmodi qualitatis
adiectione, maiorique prudentia, filiorum vo-
catio quemadmodum alibi considerabam, faci
lius inducatur: tanquam familiæ consuluerit;
ac prospexerit, mediamque illam iuris pruden-
tiam non aliter æmulam, aut inuidam imitatus
fuerit, ac rationi illi simplicis prælationis aliam
addiderit, adeo quòd ex duplici coniectura vo-
catio, siue prælatio ex testamento liquido indu
catur; ne aliàs adiectio ista masculinitatis frusta
toria, & inanis reddatur, sed aliquid operetur;
si enim agnationi, ac familiæ prospicere non cu
rasset, sat fuisset, Si sine liberis simplicem condi
tionē adijcere, nulla itaque alia ratio reddi po-
test, cur per masculos tantum, non autem per fę
minas substitutum excludi voluerit, quinimo
masculos ipsos substituto prætulerit, quā quòd
familiæ, masculisque prospicere intenderit, per
masculorum solam vocationem ipsamque prę-
lationem d. l. Lucius Titius in fin. Et quamuis
ex Recentioribus contrariam opin. qua asseri-
tur, positos in conditione cum dicta masculini-
tatis qualitate vocatos non esse, veriorem esse
dixerit Claudius Chifletius Iurisc. Sequanus
in tract. de iure fideicom. c. 14. fol. 303. versic.
Vterque casus, sola Senatus Grationopolis sub
nixus decisione, eandemque non solum verio-
rem, sed communiorem esse senserit Petr. Ant.
de Petra præstantissimus Iurisc. Placen. in eius
erudito tract. de fideicom. q. 9. ante nu. 176. ver
sic. Quæ sentētia verior est, & sub nu. 183. vers.
Verūtamen hæc contentio, ac n. 185. vers. Quin
tus casus, & infra, vers. Septimus casus est, ipsā-
que debilitare molitus fuerit, vt ita demū pro-
cedat, si aliæ coniecturæ adsint, quem sequitur
Anton. Tessaurus Fossanus in nouis elaboratis
simis Decisionibus Pedemontium, decis. 96. Fi
lij in conditione, num. 23. vers. Breuiter omissis
Doctorum subtilitatibus, Tamen cū idem Pet.
Anton. in d. q. 9. nu. 156. sententiam super prin-
cipali articulo, quòd filij in conditione positi
15 indistinctè † vocati sint, semper veriorem, ma
gis receptam, & attendendam autumauerit, ip-
samque secundum eius iudicium inconuincibi
liter probari in præcitata l. Lucius Titius, 2. in
fin. subdens quòd licet aliqui conati fuerint il-
lius textus inductionem impugnare, illud tamē
cum maxima textus violentia processerit; Glos
samque ibi malè loquutam fuisse, quam opin.
sequendo, ibi sex modis ampliat, miror tantum
virum ab eadem opin. dictæ masculinitatis con
iecturæ validè, atque efficacissimè fulcita post-
modum recessisse ipsam impugnasse, ac debili-
tasse, licet eiusdem glossæ opinio secundū alios
receptissima sit, in scholis etiā, & palatijs cano-
nizata, pręsertim cum Tessaur. doctissimus qui-
dem Senator ipsam affirmatiuam ad masculo-
16 rū fauorem magis cōem † esse testetur, nec ali-
quid deinde ipse in contrarium afferat præter
Senatus simplicem autoritatem, adeo quòd tā
solida pro Guidone Papæ fundamenta nō pos-
sunt sic de facili demoliri, nam contra negatiuā
viuæ rationes maximo studio à præclarissimis
Iurisc. in medio positæ vrgent, quas hic recense
re non oportet, sed pauca ante dicta, & quę in
præalleg. tractatu explicaui sufficiant. Non pro
pterea præterierim, tam efficaces esse rationes,
pro opin. contra gloss. super princ. quæst. addu-
ctas, tantique autoritatem Doct. illam tenen-
tium valere, vt à nègatiua Accursij assertione,
tanquam nimis rigorosa, & contra pręsumptā
testantis mentem, illico recedēdum fore existi-
ment ex quacunque leui coniectura per quam
comprehendatur testatorem voluisse illum quē
in conditione posuit vocare, vt concludunt Do
ctores quos allegabam in d. tract. lib. 2. c. 1. nu.
5. ver. Alij leues, ac minimas cōiecturas, fol. 34.
& scribit Lud. Molin. in trac. de Hisp. primog.
lib. 1. c. 6. nu. 3. vers. Hoc etiam comprobatur ex
eo, fol. 36. Sique istud de leuibus coniecturis in
telligere voluerimus, iuxta distinctionem quā
ibidem nu. 11. afferebam, ac in proposito vrgen-
tes, probabilesque cōiecturas requiremus, cer
17 tè hæc masculinitatis appositæ † vrgentissima
erit, & ex se sufficiens absque alijs adminiculis,
vt tradit Mich. Crass. in §. fideicōmissum, c. 14.
ante

ante num. 2. vers. Quicquid sit, fol. 304. Nam si
maximum vitium existimatur, differentiam in-
ter masculos, & fœminas ex illa antiqua iuris
subtilitate cōstituere, l. maximum vitium, C. de
liber. præterit. cur non maximam coniecturam
arbitrabimur illam masculinitatis, per quam te
stator dictam vetitam distinctionē nō respuit,
sed ad familiam, agnationemque conseruandā
Naturæ vim quandam (vt sic dixerim) inferre
studuit, solos masculos nominando, atque præ
ferendo? cur non insignem eandem coniectu-
ram esse affirmauerimus, per quam familiæ per
petuitati testator enixè fauere ostendit? Extri
catum enim in iure est, vocationem in conditio
18 ne positorum † induci omni casu quo testator
agnationem suam conseruare voluisse constite
rit, vt scribunt Guid. Pap. consil. 140. Consiliū
pro nobili Aymone, ante num. 3. vers. Vlterius
& tertio, Hieronym. Grat. cons. 89. Circa testa-
mentum, col. 2. nu. 5. cum seq. cons. 106. In cau
sa, col. pen. num. 47. lib. 2. Paris. cons. 6. Ad con
firmationem, nu. 16. lib. 3. Car. Ruin. cons. 111.
Viso, ac perlecto, col. pen. nu. 15. lib. 2. August.
Bero. cons. 104. In hac Lucensi causa, num. 14.
vers. Constat in primis, lib. 2. Marc. Mant. cons.
22. In præsenti causa, col. 5. nu. 48. & infr. Ioan.
Cepha. cons. 251. Quoniam, nu. 81. lib. 2. & cōs.
269. Illustris Comes, nu. 9. eo. vol. Iac. Menoc.
cons. 325. De prima proposita dubitatione, nu.
14. cons. 393. Respondi, nu. 32. lib. 4. Lud. Mol.
de Hispan. primog. lib. 1. d. c. 6. sub nu. 2. versic.
Sicque prope omnes Scribentes existimant, &
dixi in d. tract. lib. 5. c. 7. nu. 1. ver. Prima est, fol.
77. Nulla quippè prudentia testatoris attendi
posset, nisi dixerimus istos filios vocatos cense
ri, tum ex positione in conditione per quam de
prudenti consilio à Iurisc. in d. l. Lucius Titius,
in fin. laudib. testator extollitur, tum etiam ex
adiectione masculinæ qualitatis, vt in his termi
nis arguit Paul. de Castr. cons. 263. Circa pri-
mum quæsitū, col. 2. circ. med. ver. Nugatorius
ergo foret, lib. 2. in nou. Nullique dubium est,
19 in testamentis prudens consilium † testatoris
debere animaduerti, vt ex ead. l. Lucius Titius,
ponderat Bald. cons. 40. nu. 1. vers. Item in ma-
teria substitutionum, lib. 3. quem refert, & se-
quitur Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim.
volun. lib. 6. tit. 14. n. 4. Amplectenda erit igitur
Guid. Pap. opin. tanquam fauorabilis, cum di-
spositio quæ nos ad ius mediæ iuris prudentiæ
20 reducit, † benigna, ac fauorabilis dicatur, secū
dum Andr. Alciat. cons. 12. Quia per celeberri-
mos, nu. 16. tom. 1. lib. 2. l. non fine, ver. In quib.
C. de bon. quæ liber. vt inquam sit masculinita
tis coniectura præpotens ex se sola absque con
cursu, siue auxilio aliarum coniecturarum: Quę
tamen si concurrant, res erit omnino tuta, cadē
21 que coniectura liberius † vim habebit, vt dice-
bam in d. tract. lib. 2. cap. 7. num. 6. vers. Et in ef
fectu, num. 48. vbi plures Doct. ad hoc allega-
bam, quos nunc non referam.

Et postquam incidenter aliquid de coniectu
ra hac masculinitatis dicere coactus fui, subdā
me reperisse, eundem D. Antoninum Tessaurū
in d. decis. 96. ante num. 22. in hæc verba prorū
pentem, Quod idem Rusticus post Gozadinū,
& Cephalum extendit in feudali materia non
concedo, quia in feudo de sui natura fœminæ
sunt exclusæ; hactenus iste Senator. Sed quic-
22 quid ipse non concesserit, de iure ab alijs † do-
ctis viris cōcedendum est, cum ipse Antoninus
solus in sua opinione remaneat, quæ concludē
tem rationem non habet cui innitatur: opinio
autem quam ego veram asserebam, vt assero,
communiter recepta conspiciatur, quam tenēt
Ludou. Gozad. cons. 26. In causa Illustrissimo-
rum Dominorum de Corrigio, col. 4. num. 24.
vers. Et non solum, ac Io. Ceph. cons. 251. Quo-
niam, nu. 77. lib. 2. & cons. 114. Magnificus D.
Bartholomeus, nu. 23. vers. Vbi loquitur etiam
lib. 1. quos adduxi in d. tract. lib. 2. cap. 3. illis
nunc addo Iacobum Philipp. Portium cons. 1.
Contigit Hiperbolensem Episcopum, nu. 69.
vers. Nec vrget ipsum Vuilhelmum, lib. 1. & Pe
trum Ant. de Petra in d. tract. de fideicom. q. 9.
num. 213. vers. Decimasexta coniectura, qui de
Cephalo idem dicente meminit, in ead. q. sub
nu. 176. Et vtique si D. Antoninus pōderasset
terminos in quibus Gozadinus loquitur, scili-
23 cet in feudo hæreditario, & concesso † pro se,
& hæredibus suis, Andr. de Iser. in cap. 1. §. hoc
quoque, col. 1. de success. feudi, Alexa. cons. 26.
Ponderatis his, num. 5. & infr. lib. 5. cons. 28. In
causa, num. 18. eod. vol. fortasse non ita scripsis-
set, tale enim feudum venit in restitutione fidei
24 commissi, † Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit.
de locato, §. nunc aliqua, in petitioneque hære-
ditatis, l. & non tantum, in gloss. ff. de petit. hær.
quam gloss. ad hoc allegat And. in c. 1. in fin. qui
succ. ten. & in §. hoc quoque, col. 2. vers. Si feu-
dum, de success. feud. rursus Andr. in c. 1. §. quid
ergo, col. fin. vers. Item, & quando, de inuest. de
re al. fact. in c. 1. col. 1. vers. Itē loquitur, de alien.
feud. patern. in c. 1. §. donare, col. 4. vers. Item si,
qual. ol. feud. alien. pot. & in c. 1. §. huius autem
generis, col. 4. vers. Si ergo, ex quib. causs. feud.
25 amitt. Vnde inuentarium † respectu huius feu
di parum operabitur, non enim poterit hæres
venire contra factum defuncti, Andr. in c. 1. an
agnat. & deinde Afflict. decis. 240. In causa Cu
belli, Afflictumque refert, & sequitur Andr. Ti-
raquell. in tract. de retract. lignaier. §. 1. gloss. 9.
num. 47. in fin. vers. Sed & id quoque procedit,
fol. 142. Alexand. d. consil. 28. num. 19. libro 5.
Curt. iun. consil. 1. Primum amplector dubita-
tionem, colum. 4. num. 13. vers. Cōfirmo, Ruin.
consil.

consil.17. Super primo quæsito, colum.2. nu.4. 6.& 7.lib.1.consil.176. Primò quæritur, col. penult.num.14.eod.vol.Rol.de Vall.consil.44. Præsuppositа communi opin.ante nu.2.vbi de magis communi testatur, lib.3. Celsus Hugo consil. 113. Clarissimi iurium Doctores, num.5. Franc. Bursat.de magis recepta sententia, consil.2. Visis his, num.46.lib.1. Vnum tantum efficit, ne vltra
26 vires † hæreditarias teneatur, vt post Sigismũdum de Loffredo tradit Perillustris D. Vincentius de Franchis decis.1.incip. Decessit Magnificus D.Io.Baptista Pignatellus, num.34. vers. Imo nec inuentarium, in 1.part. citans Bartholomæũ Camerarium in rep. c.Imperialem, fol. 20.col.1.litter.E.& infr. qui dixit satis beneficium inuentarij in feudo hæreditario operari, vt non teneatur vltra quam sit in feudo, quod alibi subtilius idem Camerarius declarauit, in eod.c.Imperialem, §.præterea Ducatus, col.3. litter.O.vers. Hinc plane sequitur, vbi considerando personam filij in feudo recto paterno ex pacto, & prouidentia non hæreditario, in quo ne pater sine hærede moriatur, honoris causa filius hæres esse tenetur, tuncque vox ipsa hæres stabit, vt qualitas accidens separata à substantia feudi, Inde contingit, vt cum sit qualitas accidens successioni ipsius feudi ex pacto, & prouidentia non hæreditarij, facto inuentario, iux. l.fin.C.de iur.delib. filius liberetur. Ex diuerso ab eodem fonte oritur, vt nil prosit inuentariũ in feudo hæreditario cui vera qualitas hęreditaria in ipsa substantia feudi inest, eandemque distinctionem cumulatissimè comprobat Rol. d. consil.44.num.2.lib.3. Dum igitur in conditione fuerunt positi tantum masculi, colligitur prudentia reducendi illud ad naturam feudi ex pacto, & prouidentia ob masculinitatis qualitatẽ, & ipsa quidem prouidentia vrgentem vocationis coniecturam importare videtur. Vnde non obstat quod Antoninus dicebat de successione fœminarum, vt regulariter à feudis arceantur: quinimò huic obiectioni obstant omnia quæ super eadem masculinitatis coniectura afferebam, stante statuto fœminarum exclusiuo, in d. tract.lib.2.cap.3.num.11. Et vt dicebat Pet. Anton.de Petra, isto casu coniectura desumitur ratione materiæ subiectę, putà in ipsa materia feudali, si testator dixerit, Si sine filijs masculis, ex quo enim in materia feudali fœminæ non succedunt si masculi extãt, testator intelligitur sensisse, quòd voluerit eos dispositiuè vocare, vt dicta regularis exclusio fœminarum in feudo, ex dicto Petr. Antonio de Petra retorqueatur: Cæterum ad id quod de prudenti consilio reductionis ad feudum ex pacto, & prouidentia ob adiectam masculinitatis qualitatem dicebam, congruunt tradita per Decium consilio 185. In causa, num.3. consil.395. eiusdem initij, nu.7. Curt.iun.consil.171. Pro habenda clariori intelligentia, num.6. Anton. Rub. Alexandrin. consil. 110. Visis, num.4. Nicol. Bellon.consil.33. Circa instructionem, num.2.& Io.Cephal.consil.303. Feudum Camaneæ, num.7. post Didacum Couar. & Arium Pinellum, lib. 3. Sed de his satis cum alibi fusius eandem coniecturam iuridicè comprobauerim. Inueni etiam eundem Senatorem in d.decis.96.nu.26. aliam coniecturam spreuisse, quam pariter efficacem, veramque in d.tract.lib.3.cap.3. afferebam, dicit itaque Antoninus, Aspernandum etiam mihi videtur, quod subtiliter aliqui in hoc casu animaduerterunt, nempe efficaciorem reddi hanc coniecturam, si positi sint in conditione filij ex legitimo matrimonio procreati, quia hoc nihil seruit, Petr. d. q.9.num.176. post Cephalum, & Alciatum per eum citatos, & latius, nu.201. circa finem, quicquid in contrarium scripserit Rusticus d. tract. lib.3.cap.3. cuius scripta, & decisio Rotæ ibi relata, possent procedere alijs coniecturis concurrentibus, aliàs vana est ista coniectura legitimationis: hactenus Tessaurus. Miror certè hunc Senatorem aspernari quæ à tot Illustribus Iureconsultis summo studio, ac viuaci ratione tradita fuerunt, sique meam opinionem parui fecisset, libenter quidẽ sustulissem, atque obmutuissem, sed cum viderim tot alios venerandos Doctor.de vanitate quadam sentẽtię notari, breuiter huius coniecturæ pondus iterũ indicare cogor: licet enim cũ ipso Antonino senserint, Hieronym. Zanch.in l.hæredes mei, §. cum ita, nu. 764. vers. Et ex prædictis infertur, fol.67. ff. ad Trebell.Rol.de Vall.consil.34. Vidi dubia, ante num.64. vers. Similiter non obstant, lib.4. Iacob. Berrett.consil.74. Hæc causa, num.12. vers. Ex prædictis, & Petr.Anto.de Petra, in d.tract. de fideicom.q.9.nu.176. sed expressius, nu.201. vers. Et re vera hæc coniectura, vbi citat Iason. Decium, Portium, & Cephalum, qui punctum hunc non disputãt, nec vim super ista coniectura constituunt, thema tantum cum hac qualitate proponunt, vt apud ipsos videre est: Tamen
27 alia Doctorum † cohors, eandem coniecturam veram, ac stabilem esse affirmat, inter quos Soc. iun.consil. 110. Diu in hac consultatione, num. 26.lib.3.& consil.145. Viso testamento, nume. 39.vers. Posset etiam, eod.volum. Tob. Nonius Perusinus consil.32. Viso.num.11. vers. Secunda est coniectura, Hipp. Riminal.consil.21. Illustris Comes, num.44. versic. Quinta pariter accedit, Tiber. Decian.consi.33.num.90. & consil. 41.num.29.in fin.& 30.lib. primo, consil.103. num.quarto, & 19. in fin. ac 30. libro secundo, Franc. Mantic.in tract.de coniect.vltim.volun. lib.11.tit.3.num.7. versic. Quarta enim, fol.261. Iacob. Menoch.consil.325. De prima proposita dubitatione, num.10.lib.4. Simon de Pretis

in

in tract.de interpr.vltim.volunt.lib.tertio, fol. tertia,num.vndecimo,fol.300.hic accedat Per illustris. D. Ascanius Ruffus patritius Neapoli-
28 tanus † Sedilis Montaneæ,& Iurisconsultus eximius, quem alibi ad hoc propositum allegabam,cuius maxima est autoritas: vt hæc sit non solum communis opinio, verum etiam magis communiter recepta, cum illam constituant octo Illustres Doctores, subducendusque sit de numero contrariam opinionem tenentium Iacob. Berret.nam pro ista sensit consil. quadragesimo, Consideratis, post nume. 6. præsertim quia Rota Romana idem censuit in vna Bononiensi de Pepulis,die 13.Nouembris,1566.coram D.Robusterio,in decis.incip. In causa fuit
29 Romanique Auditorij † quanta sit dignitas ac celebritas,vbique locorum dilucidum est,vt alia corroboratione non indigent: præcitatique Scribentes eandem coniecturam ex se validam absque alijs coniecturis affirmant:Quinimo Socinus iunior Doctor præclarissimus, ac perspicacissimus,d.consil.145.num.39.lib.tertio,potentissimam coniecturam esse dicit, eique nihil opponi posse,ac ex ea claram mentem testatoris ostendi, positos in conditione ex testamento vocare voluisse, nihilque obicij posse scribit, etiam d. consil. 110. numero vigesimoquinto, subdens multum concludentem coniecturam esse. Et tamen nihil validum opponendo, aliqui eandem infirmare, vanamque reddere voluerunt,imo aspernendā fore dixerunt: & quoniam id contigisse constat, cum firmiter crediderint,masculinitatis qualitatem in conditione positorum vocationem non operari, quod admittendum non est, in reiectione dictæ assertionis insistendum non existimo,cum adhuc stent rationes, quæ dictam masculinitatis coniecturam erigunt, atque tuentur, hæcque legitimi matrimonij coniectura, non solum ijsdem rationibus quibus illa masculinitatis, sed etiam alijs nititur, & per eosdem fortioresque terminos procedit, vt egregiè in præcitato loco ex-
30 plicare videtur Franciscus Mantica, † qui celeberrimum opus ad coniecturas vltimarum voluntatum declarandas edidit,in quo omnia adsunt quę in pręclaro opere exoptari contingūt, vt non immerito illud de Mantica dici possit in coniecturis dilucidandis, τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνήρ, quod de Menestheo Petri filio Iliadis 2. Homerus dicebat. Mouentur potissimum Scribentes concludenti illo fundamē to, ex hac nanque conditione legitimati ad excludendum substitutum non admittentur, sed ij tantum de quibus cōditio loquitur, cumque ab intestato hoc locum habere non possit, quia legitimati vna cū illis scilicet legitimè procreatis succeduot,§.si quis igitur, & §. generaliter, ac §.illud,Auth.quib.mod. natural. effic. legit. §.quoniā,vers. ibi, Nihil dissimiles à legitimis, & §.reliquis,ibi,Illas successiones quas habent ij qui ab initio sunt legitimi,Auth.Quib. mod. natur.effic.sui,igitur necessario sequitur, quòd liberi ipsi ex legitimo matrimonio procreati ex testamento vocati intelligantur,cum soli ab intestato successuri non sint: est ratio huiusmodi in qua hæc coniectura fundatur,adeo fortis, vt rectè post diuturnam cogitationem Socin.iun. dixerit, ipsam inuulnerabilem, ac vndique tutam esse,licet enim ex vi inclusionis vtraque cō iectura procedat,tamen maior fortassè ratio in ista ex legitimo matrimonio, quàm in alia simplicis masculinitatis militare videtur:nam tanta est ius matrimonij, & veræ legitimitatis ab eo prouenientis,adeoque homines rubiginem, ac scoriam illegitimi concubitus in ipsorum familia,atque posteritate abhorrent,vt hęc coniectura fortissima sit.quod etsi pluribus verbis exprimere possem, pauca hæc sufficiant. Vnde eadem coniectura maximè, & latius procederet in nobili testatore,vt censuit Hippol. Riminal. d.consil.21.Illustris Comes,num.45. vers. Idque saltem debet dici. Noluissem profecto occasionem talia scribendi,sed rogo omnes intelligant prænarrata me dixisse simplici animo veritatem defendendi,cum sciam D. Anton.Tes-
31 saur. † clarissimum,doctissimumque Senatorē de legali scientia optime meritum, eiusque aureas decisiones vere thesaurum legum appellari posse,vt cognomen hoc non fortuitum ei inditum videatur,sciam etiā amplitudinem semper venerandi Senatus Pedemontani,quē grauissimi, ac selectissimi Iurisc.repręsentāt, inter quos hisce temporibus D. Octauianus Cacheranus præfulsit, qui admirandas decisiones illas ad ornandum ampliandumque ius ciuile,& ad eruditorum solatium in lucē emisit, cui omnes probi viri plurimum debent. Sunt alij (non loquor de Antonino Tesauro Docto. egregio & nunquam satis laudato) qui aliorum studia, ac labores ex professo impugnare student, sed sæpè euenit Interpretes non statim elatis operibus ex hac luce euolare,sed à Deo Opt. Max. ipsis aliquando concedi,vt censuras hasce conspiciant, sique censores crederent illosmet auctores alia in lucem dare posse,notasque retorquere,ac alia multa proferre,ab huiusmodi censuris dubio procul abstinerent, cum vim vi repellere licet, Non negauerim vnumquemque suæ opinionis dominum,ac moderatorem esse, sed nemo negabit maxima circumspectione vtendum esse,vt cuncta æquo animo scribantur, quod certè inclitę mentis testimonium est:Alia quæ ad nonnullarum coniecturarum defensionem pertinent,cōmodiori in loco inuenientur, ne videar in huius responsi interpretatione dictam tractationem transtulisse. Redeundo nūc

ad

ad principalem controuersiam, colligitur satis
31 apertè † opin. Socio. sen. Parisij, Hier. Cagnol. Aym. Crauet. aliorumque præcitatorū, ex subsistentia opin. Guid. Papæ magis communiter receptæ, ac verioris circa vocationem masculorum in conditione positorum, dubiam, difficilemque reddi, illique obstare agmen omnium Doctorum pro ipso Guidone seotientium; Sed coosulendo, & iudicando noo auderem à Socini, aliorumque Doctorū qui ipsum sequuntur decisione recedere, quam teneas.

HYPOTHESIS.

In contractibus vtriusque gratia à principio celebratis, an lex ista locum habeat. Et quid in donatione sub cōditione facta iuxta terminos, l. quoties, C. de donat. quæ sub mod. Et an in mortis causa donatione. Et an in feudis, resolui. Pariter etiam textum in c. 1. de duob. fratrib. à Capit. inuestit. & d. l. generaliter, §. cum autem, elucidari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in contractibus ab initio vtriusque gratia celebratis, non procedere.*
2 *Contractus vltro, citroque obligatorij resolutionē, non nisi ex vtriusque voluntate fieri.*
3 *Feudum hinc inde obligatorium esse, proindeque contractum appellari.*
4 *Feudum contractum nominatum esse.*
5 *Feudum esse contractum stricti iuris.*
6 *Feudum contractum iuris ciuilis esse.*
7 *Feudi contractum aliquando innominatum dici posse: idque explicari.*
8 *L. cum auus, in feudis locum non habere: hocque declarari, vt nō procedat cum plures fratres pro se, eorumque filij s feudum recepissent, cum pacto quod portio prædecedentis ad superstitē deueniret, num. 14.*
9 *Pænitentiam in contractu feudi non admitti.*
10 *L. si vnquam, C. de reuocan. donat. in contractu feudi non procedere: idque limitari.*
11 *L. cum acutissimi, C. de fideicom. in emphyteusi locum sibi non vendicare: idque in emphyteusi onerosa verum esse, secus in gratiosa, num. 12.*
13 *Emphyteusim gratiosam dici, quando pro modico conceditur.*
15 *C. 1. de duob. fratrib. à Capitan. inuestit. interpretari, & num. 18.*
16 *Hæredē in feudo, de hærede sanguinis intelligi.*
17 *Mentem recipientis, & non dantis in contractib. attendi.*
19 *Inuestituræ tenorem in feudis obseruandam esse.*
20 *L. cum auus, in donatione inter viuos, cum ille met qui aliquid concedit liberos postea suscipit, non procedere.*
21 *L. tale pactum, §. fin. ff. de pactis, intelligi.*
22 *L. cum auus, nunquid locum habeat, cū ascendens inter viuos descendenti donasset, conditione adiecta, quòd post descendentis mortem bona ad alium peruenirent, iuxta l. quoties, C. de donat. quæ sub modo. idque late disputari, sed num. 38. concludi ex communi opinione dispositionem d. l. cum auus, isto etiam casu donationis sibi locum vendicare: idemque num. 46. comprobari: ac eandem conclusionem ex Bartholomæo Cassaneo limitari, num. 48. ampliarique, num. 49.*
23 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. exorbitātem esse, & nu. 27.*
24 *Donationes perpetuas, ac irreuocabiles regulariter esse debere: hocque allegantem, pro se regulam, intentionemque fundatam retinere.*
25 *Actum simpliciter factum purum, ac sine die, & conditione censeri.*
26 *Principem in suis donationibus, ac concessionibus iam perfectis conditionem apponere non posse.*
28 *Exorbitantem dispositionem ex rationis identitate ad alios quoque casus extendi.*
29 *Extensionem in exorbitantibus, cum materia fauorabilis est, licere.*
30 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. licet exorbitantem, fauorabilem esse, & propterea de facili extensionem pati.*
31 *L. cum acutissimi, C. de fideicom. quantumuis exorbitantem, extendendam esse: etsi Philippus Corneus ipsam exorbitantem non esse contra communem sententiam responderit.*
32 *L. cum auus, dispositionem, hominis potius, quam legis censeri.*
33 *L. cum auus, generale ius non speciale appellari.*
34 *Legem singularem ratione personæ in tribus versari.*
35 *L. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & subst. interpretari, & nu. 45. ac nu. 47.*
36 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. omnium consensu ex medullis d. l. cum auus, promanasse, certum esse.*
37 *Legatum donationis verbo diffiniri.*
39 *Donationis reuocandæ rationem in libertis magis quam in alijs extraneis considerari.*
40 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. dispositionem, in donatione etiam rei particularis procedere: id tamen limitari, dummodo talis sit res quæ attenta donantis qualitate, rei donatæ, liberorumque numero excessiua videatur, patrimoniumque adeo exhauriat, quòd verisimiliter quis non donasset, si de liberis cogitasset, num. 41.*
42 *L. cum acutissimi, & d. l. si vnquam, discrimen afferri.*
43 *Reliquerit, verbum, vltimas voluntates, dederit autem, contractus respicere.*
44 *Substitutionem, secundam institutionem esse.*

L. cum

50 *L. Cum auus, dispositionem in donatione causa mortis sibi locum vendicare.*

51 *Donationem causa mortis quo ad ordinationem contractui æquiparari: & propterea donatarij præsentiam exposcere: per traditionemque aut stipulationem fieri.*

52 *Donationem causa mortis quo ad effectum vltimæ voluntati æquiparari ab eaque regulari.*

53 *Donationẽ causa mortis legatis æquiparari: proindeque dominium rei donatæ à die mortis sicut in ipsis legatis recta via transire. vt nu. 58.*

54 *Donationem causa mortis tertiam speciem inter contractum, & vltimam voluntatem constituere, ac mixturam quandam continere.*

55 *Donationem causa mortis vniuersaliter vltimæ voluntati accedere.*

56 *Substitui vulgariter & per fideicõmissum in donatione causa mortis posse.*

57 *Falcidiam ex donatione causa mortis detrahi: idque ampliari.*

59 *Ius accrescendi in donatione causa mortis locum habere.*

60 *Donationem causa mortis insinuatione nõ egere.*

61 *Actionẽ ex donatione causa mortis cõpetẽtẽ licet stricti iuris, bonæ fidei tamen naturã retinere.*

62 *Donationem causa mortis rupto testamẽto cõseruari per contratabulas, ex tit. ff. de legat. pstãd.*

63 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. dispositionem, in donatione etiam causa mortis ex Paulo Castrẽse & Petro Philippo Corneo locum sibi vendicare: licet secus ex Carolo Ruino, Iacobo Menochio, Ripa, & Andrea Tiraquello, qui desuper cogitandum fore admonuit.*

64 *L. Cũ auus, in donatione causa mortis locũ hẽre, etiã si substitutus in ea de liberis testatoris esset.*

CAP. XVIII.

OCTAVO, Socinus varias ac pulchras sũmo ingenio prosequendo vltra Bartolum difficultates, quærit, nunquid d. l. cum acutissimi, in contractibus locũ habeat? & ne in ista quæstione confusè procedã, duo casus principaliter considerandi sunt: Primus est, nunquid dicta lex in contractibus ab initio vtriusque gratia celebratis sibi locũ ven-
1 dicet, in hocque concludendum † est, locũ sibi nõ sortiri, s͠m Bal. in ead. l. cum acutissimi, post nu. 13. in fi. vers. Et ideo, quem sic intelligit Io. Bapt. de S. Seuerino, in d. l. generaliter, §. cum autem, in 7. q. C. de instit. & substit. puta in stipulatione emphyteusis, & Soci. sen. hic, in ipsa 8. q. nu. 97. & cons. 93. Testamentum præmissum, col. 4. nu. 16. vers. Sed interpretatio, lib. 4. Ias. in l. 2. in 13. q. num. 197. C. de iur. emphyt. Andr. Tiraq. expresse in d. rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 265. versic. At si prior. C. de reuoc. donat. sed implicitè idẽ præsentit in verb. Libertis, nu. 43. vers. Vel potest etiam, & nu. 24. vers. Et hæc quidem. Carolus Ruin. cons. 35. Adeo plenè, nu. 11. versic. Sed præmissis, lib. 1. Bartholomæus Cassan. cons. 53. Ex facto, ante nu. 29. vers. Decimoquarto facit, & post nu. 32. versic. Nunc restat. Andr. Alciat. cons. 3. Tam diligenter, nu. 23. vers. Nam respondeo, vbi de cõmuni opinione attestatur, to. 3. lib. 8. Io. Ceph. cõs. 197. Proponitur, nu. 7. versic. Et pariter, lib. 2. Greg. Lup. in l. 10. tit. 4. partit. 6. in Gl. super verb. Algun testador. Emanuel Costa, in rep. c. si pater. in 1. par. in verb. Si absque liberis, nu. 16. de testam. in 6. dicens in hoc dubitandũ non esse, Didaciq. autoritatem ac opinionẽ declarãs, ne in scopulũ irruisse videatur, Didac. ipse Toletan. in Practicis quæstionib. c. 38. nu. 12. vers. Quin & itidem Iurisconsul. ac eruditissimus Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. par. lib. 4. præsumpt. 89. nu. 157. in fine. versic. Qui quidem intelligunt.

In his enim cõtractibus vltro citroque obligatorijs, quia videtur mens vtriusque ex contrahentibus attendi, filij vnius non habent dispositionem respectu alterius alterare: nec con-
2 tractus resolui põt nisi ex † vtriusque volũtate, l. ab emptione, cũ ibi not. ff. de pactis. Proinde fit, q̃ cum feudum hinc inde obligatorium sit,
3 & ista ratione propriè † cõtractus dicatur, Socin. cons. 67. Visis inuestituris, post nu. 5. lib. 1. Curt. iun. in tract. feud. in 2. par. princ. nu. 52.
4 fol. 17. col. 1. cõtractumque nominatum † esse dixere. Bart. in l. iurisgentiũ, §. quinimò, nu. 19. ff. de pact. And. de Iser. in prælud. feud. q. 5. ubi Ias. q. 4. & in l. si obligatio, sub nu. 2. ff. de cõd. ex lege, Ant. Rub. cons. 130. Præsupponitur in facto, nu. 8. ad fi. de cõmunique post Curtium quẽ citat, in d. tract. in 1. par. princ. q. 9. testatur Iul. Clar. in §. feudũ, q. 6. vers. Quæro an feudũ, idẽ Cur. iun. cõs. 1. Primã amplector dubitationẽ, nu. 36. vers. Minus ẽt obstat. Io. Ceph. cons. 23. Feudũ de quo agitur, nu. 51. lib. 1. cõs. 176. Condomini, nu. 52. Clarũ referens dictã cõem dicentẽ, lib. 2. & tradit Soc. d. cons. 67. nu. 6. lib.
5 1. vbi nu. 14. inquit, contractũ stricti iuris † esse nõ bonæ fidei, post Bal. & Aluarot. in c. 1. de cognit. feu. quod etiã dixere Iul. Clar. d. q. 6. versic. Quæro etiã, de cõmuni opin. attestans. Iacobin. de Franch. in Rubr. si de inuestit. feud. controuers. fuer. nu. 17. & Io. Ceph. cons. 302. Cum proponatur, nu. 15. & cõs. seq. quod incipit, Feudum Cameræ, nu. 110. lib. 3. Diciturq. contra-
6 ctus iuris † ciuilis, idẽ Ceph. cõs. 617. Dimidiũ feudi, nu. 105. lib. 5. Et quamuis Bal. in rub. C. de rer. permut. nu. 2. & in l. vnic. nu. 8. q̃n lic. ab empt. disced. crediderit feudũ esse contractum innominatum, eius t͠n opinio vera nõ est, & explosa conspicitur. Vnde ex hoc contractu non

competit actio præscriptis verbis, sed actio ex feudo, Bar. in d.l.si obligatio, quæ vnica est, nu. 10.ff.de condict.ex lege, Ant. Padilla in l.naturalis, nu. 27. ff.de præscript.verb.fol.92. col. 2. super quo inspiciendus non abre erit Bartholomæus Camerarius, in c. Imperialem, fol. 35. litera G. vers. Quoniã, de prohib.feud.alien. vbi

7 notabiliter † scribit, q̃ sicut de iure ciuili habemus cõtractus nominatos & innominatos d.l. iurisgentiũ, §. quinimò, ff. de pact. & d.l.naturalis, ita de iure feudorũ habemus feuda recta, vt in c.1.de controuers.recti feud. per totũ, quę stant loco cõtractuum nominatorum, & feuda conditionata, vt in c.1. de feud. non hab. propr. nat.feud. & in c.1.§.fi. quid sit inuestit. quæ stãt loco cõtractuum innominatorum, vt per eum.

Dictæ l.cum acutissimi, dispositio in feudis

8 † nõ procedit, vt eleganter tradit Carol. Ruin. d.cons. 35. Adeo plene, nu. 11. in fi. vers. Quia nepotes, lib. 1. post Bald. in ead.l. cum acutissimi, post nu. 13. in fi. quod etiã voluerunt Io. Ceph. d.cons. 197. nu. 6. vers. Quæ conclusio cõfirmatur, lib. 2. Aluarot. qui Baldum quoque sequitur, in c.1.col.pen. de eo qui sibi & heredib. suis, Ant. Capyc. in inuestit. de feud. clausulis, vers.

9 Pro se & filijs fratrum. Inspicitur enim † in feudis, vt Io. Cephal. inquit d.cons. 197. nu. 1. mens cõcedentis qui est extraneus, de quo nõ loquitur dispositio huius cõtextus, & d.l.cũ acutissimi, proinde in cõtractu feudi nõ est licita pęnitentia, Ant. Rub. d.cons. 130. in fi. vers. Et ideo.

10 Sicut in feudo, minus habet † locũ dispositio d.l.si vnquã, C.de reuoc.donat. vt cõcludit ibi Andr. Tiraq. in verb. Donatione largitus, nu. 340. vers. At ego sanè, vbi id in feudo magnæ æstimationis, respectu oneris siue seruitij limitat, nu. 341. vt verisimiliter dñs non ita concessisset si liberos habuisset, aut se habiturũ cogitasset, tunc enim dictę legi locum esse dicit, in eo quod iustã cõsuetamque onerũ compensationem excederet, allegat Corneũ in omni ob causam donatione loquentem, cons. 4. Dubia satis, col. 3. in fi. ante nu. 6. uersic. Et propterea, lib. 3. in eo nanque excessu mera ac simplex donatio reputatur, secundum eundem Corn. cõsil. 45. licet in hoc iudicio, col. 2. in fine, lib. 4.

Hinc etiam prouenit, dictam l.cũ acutissimi,

11 in emphyteusi † locum nõ habere, cum cõtractus emphyteuticus in primis à pactionib. partium ex Zenoniana lege depẽdeat, l. 1. 2. & 3. C. de iur.emphy. §. adeo, Instit. locati, Gl. in c. potuit, ext.eo.tit. & in auth. qui rem, C. de sacros. eccl. Dec. cõs. 324. in casu proposito, ante nu. 4. vers. Secundò principaliter, Soc. cons. 67. Visis inuestituris, post nu. 6. lib. 1. Quod autẽ in emphyteusi, d.l.cũ acutissimi, nõ procedat, dicunt Bal. ibi post nu. 13. in fi. vers. Idẽ in emphyteusi, Io. Bapt. Caccia sup. de S. Seuer. in d.l.gñaliter, §. cũ autẽ, in 7.q. Ias. in d.l. 2. C. de iur.emphyt. nu. 197. q. 13. & Eman. Costa in d.c.si pater, in 1. par. ac in verb. Si absque liberis, num. 15. vers. Cæterum in contractibus, de testamen. in 6.

Limitatur tñ Primò hæc conclusio, vt vera

12 sit † in emphyteusi onerosa, & ita declarandus sit Bal. in pręcitata l.cũ acutissimi, in fi. secus in gratiosa, vt tradit ipse Bal. in l. 1. in 3. not. C. de pact. sicque eam declarat Iac. Menoch. in eius additione magna ad Soc. sen. hic, in verb. Cum acutissimi, post num. 97.

13 Diciturque gratiosa † emphyteusis quando pro modico conceditur, vt Bal. inquit in d.l. 1. col. 1. vers. Adde q̃ etiã, Bar. in l.si mihi & Titio, ante nu. 5. ff. de verb. obl. Alex. cõs. 7. Attẽtis, & ponderatis, nu. 5. vers. Fortificantur, lib. 7. Aurel. Corbul. in trac. de causis ex quib. emphyt. iure suo priu. ampliat. 12. num. 9. fol. 159.

Secundò, de feudo ac emphyteusi cõclusio

14 † ex eod. Menoc. limitatur, vt procedat quãdo vnus ab initio recepit pro se, & fratre, vel filijs fratris, tuncq. nõ habeat locũ d.l.cũ acutissimi, opinioq. Bal. ibi ac sequaciũ vera sit, secus verò cũ plures fratres receperũt pro se, & eorũ filijs, cũ pacto, q̃ portio pręcedecẽtis ad superstitem perueniat, tuncq. d.l.cũ acutissimi, sibi locũ sortiatur, vt inquã dictum pactũ q̃ portio præcedentis intelligatur sub tacita conditione si sine filijs, per text. in c.1. de duob. fratrib. à Capit. inuest. vt per illũ tex. sic consuluit Alex. cons. 119. Viso processu causæ, lib. 5. dicens decisionem textus fundari in ratione iuris cõmunis, & cõs. 204. Cõsideratis uerbis, lib. 2. & in feudo, Pau. de Cast. cõs. 159. Punctus istius q̃stionis, lib. 2. & cõs. 362. Suprascriptus D. cõsultor, nu. 3. eod. vol. Nec obstat (inquit) si diceretur, pro fratre

15 superstite † stipulationẽ ibi insertã non fuisse, nõ mirũ si ipso excluso filia admittitur, cũ cõtrarium sit verius, verba enim ibi. Quãdiu, &c. expressum pactum contineat pro ambobus recipientibus, dum concluditur q̃ altero sine filijs decedente superstes dñm excludat ob pactum appositum, nã cessante pacto, dñs fratrem exclusisset, c.1. de fratr. de nou. benefic. inuest. Nec istud ex verbo hæredibus ibi posito videtur, vt Soc. hic considerabat, ad l. tale pactũ, in fi. nam

16 hęres in feudo de hærede sanguinis † intelligitur, c.1. de success. feudi, Bart. in l. Gallus, §. etiã si parẽte, sub nu. 4. vers. Quandoque illa uerba, ff. de liber. & posth. Vnde hic text. uidetur confundere id quod scribit Bal. in præalleg. l.cum acutissimi, q̃ in feudo mens dñi, non stipulatoris attendatur, & quidem rationabile est quòd dominus conferat gratiam secundum mentem eius qui recipit, l. plenum, §. equitij, ff. de vsu

17 & habit. & q̃ in cõtractibus † mens recipientis non dantis attendatur, est tex. in l.si mihi & Titio, §. 1. ff. de verb. oblig. Sed aduertendum existimo,

stimo, nã ideo Pomponius stipulantis ibi mentem attendi vult nõ promittentis, cũ stipulatori nihil imputari possit qui verbis vsus fuerat, tem proprie significãtibus: vnde ob veritatem rei & verborũ proprietatem, eius mens præponderat, proinde si stipulatus fuero de te vestem tuã, quęcunque muliebris est dare spõdes? magis (inquit) ad mentẽ stipulãtis, quàm promittẽtis referri: vt quid in re sit ęstimari debeat, nõ quid senserit promissor: itaque si solitus fuerat ꝓmissor muliebri quadã veste vti, nihilominus debebitur: Vestis.n. muliebris est, q̃ matri famílias causa parata est, qua vir sine reprehensione ac vituperatione vti nõ põt, l. vestis, ff. de aur. & arg. leg. licet aliàs in re dubia contra stipulatorẽ interpretatio fieri soleat, l. quicquid adstringẽdę, d. tit. de verb. obl. Sed in quęstione proposita veritas attendi non potest, nec verborũ proprietas, in obscuroq. versamur: merito stipulatoris mẽs & intentio negociũ facere nõ potest.

18 Nec obstat † tex. in d. c. 1. de duob. fratrib. à capitan. inuest. nam ibi in inuestitura fuerãt ex verbis inclusi hęredes masculi, ipsisq. deficientib. feminæ, vt simus extra terminos d. l. cũ acutissimi, quæ loquitur cum nihil de liberis est expressum: & propterea dicendum videtur, id ex tenore inuestituræ cõtingere, nõ ex mente præsumpta, nulla liberorũ mentione habita, vt ibi, Eo videlicet tenore, & rursus in fin. Propter tenorem inuestiturę insertum: Nec ratio generalis est, vt primo aspectu demõstrat, ad illam.n. facti speciẽ, tenoremq. refertur in quo quisque sibi suisq. hætedibus prospexisse constat: cum aliàs hęc ratio nõ semper ac indistinctè, sed plerunque procedat, in cõtrariumq. probationem admittat, quanquã probãdi onus in aliũ transferat, vt Celsus ait in l. si pactum, ff. de probat. Nõ abre igitur in d. c. 1. Bal. annotauit, textum illum egregium esse, ex eoque elici tenorem inuestituræ omni feudorum naturæ derogare: cui similis est text. in c. si cui, ibi Tenorem inuesti-

19 turæ † sequendum, de capitul. Corrad. & in c. 1. §. præterea, vbi Bald. Quid sit inuest. quod tradidit idem Bald. conf. 207. Quæstio est spurius, col. 2. nu. 2. verf. In cõtrarium videtur, lib. 2. cõs. 251. Considerandum est ꝙ quando emphiteusis, post nu. 2. & conf. 275. Quod pro regula in feudis, col. 4. eod. vol. conf. 330. In hoc cõcordati sunt, post princ. lib. 3. passimque circumfertur, Dec. conf. 263. In cõtractu emphyt. in princ. conf. 269. Cõsultus, col. 2. verf. In quo tamen, nu. 6. cõs. 468. Superiori anno, col. 2. nu. 9. verf. Et vlterius, consil. 614. In causa feudali, col. 1. nu. 3. ac sæpe alibi, Soc. sen. conf. 67. Visis inuestituris, col. 2. nu. 7. & col. 5. post nu. 16. lib. 2. Parif. cõs. 106. Circa princi pale, nu. 20. lib. 1. Cur. iun. in tract. feud. in 1. par. prin. q. 6. nu. 28. in eodemque tract. Vdalric. Zas. par. 5. nu. 60. Afflict. decis. 293. Fuit declaratum, nu. 2. Laur. Calcan. conf. 74. Præsupposito, col. 2. versic. Et quia dixi, nu. 1. & 2. Io. Ceph. conf. 173. Feudũ, nu. 16. & conf. 251. Quoniam, num. 21. lib. 2.

Secundus principalis casus est, nunquid in contractibus recipientis tantũ gratia factis, puta in donatione, d. l. cũ acutissimi, locũ habeat, tuncq. duo alij casus cõsiderandi sunt. Primus est, an ꝓcedat in donatione inter viuos, & isto quoque casu est distinguendum. Aut enim loquimur qñ ille met qui cõtrahit & aliquid concedit filios postea suscipit, & tunc quamuis videantur termini diuersi à dispositione d. l. cum acutissimi, tñ Aut quæritur, nunquid ex dispositione, l. si vnquam, C. de reuoc. donat. per solã liberorum superexistentiam bona concessa ac donata reuocẽtur, & ibi ac freqũter alibi apud Doctores videndum est, maxime Franc. Rip. & And. Tiraq. qui diffusè, atque eruditè reuocationis huius materiam cumularunt: tuncque non omnis quantitas ad reuocandã donationẽ sufficiẽs est, vt late Tiraq. ipse in uerb. Omnia, vel partem aliquã prosequitur, fundatur ĩ ñ d. l. si vnquam, in rõne decidendi d. l. cũ acutissimi.

20 Aut quærimus, an per aliam regulam † quam d. l. si unquam donatio reuocetur, vt puta ꝙ si hũc casum cogitasset idem uoluisset, iux. l. tale pactũ, in fi. ff. de pact. & hic aduertendum est, nam Soci. post d. nu. 97. verf. Si verò volumus, solã liberorum natiuitatem in terminis d. l. non sufficere cõcludit, nisi id ex dispositis in cõtractu colligatur, quemadmodum ex dispositis in testamẽto ex eodẽ textu deducitur: Pater enim ibi qui dotẽ pro filia dederat, ea mortua in matrimonio sine liberis, stipulatus fuerat dotem post mortem suã fratri hæredi suo restitui: per quã dispositionẽ apparet, ꝙ ideo disposuit fratri restituendã esse, quia uolebat eum hæredem suũ esse: ꝓpterea susceptis liberis quos postea fecit hæredes, venit dos ipsis restituenda: & sic istud ex dispositis in testamento colligitur, ſm Bal. in l. unic. col. fi. nu. 10. uerf. Sed respõde, C. de ijs, q. ante apert. tab. aliàs succedit regula, ꝙ uoluntas in mente retẽta nihil operatur, l. si repetẽdi, C. de condict. ob causs. Nisi dixerimus,

21 † Papinianũ duas ibi rõnes afferre, & utrãque finalẽ esse. Primã ꝙ inter contrahẽtes actũ fuerat, ut hęredib. consuleretur, cum.n. dotẽ fratri restitui iusserit sine liberis defuncta filia, cõstat de mẽte testantis liberos proferẽdi, ut quod semel ad liberorũ fauorem eius filiæ disposuit, in eius liberos postea susceptos multò magis sui ipsius causa uoluisse cẽseatur, hocq. nõ ex solo testamẽto colligi poterit nisi pacto cõiũgatur: Alterã aũt ꝙ illo tempore quo pater alios filios non habuit, in fratrẽ suũ supremũ iudiciũ contulisse videatur, quæ quidẽ ratio statim subintrat vbicũque superueniẽtia post actũ ad tem-

pus carentiæ liberorum quo disposuit refertur:
vt coniectura ex verisimili hoc modo sumpta,
aliam testamentariam dispositionem nõ requi-
rat, sed paterna pietas sufficiat quam Papinia-
nus sub verborum inuolucro ibi indicauit, nec
absimilis à coniectura d.l.cum acutissimi, vide-
tur: sed cogita; Et q. in ista donatione nõ sit lo-
cus dispositioni eiusdem, l.cũ auus, tradit And.
Alciat.cons.3. Tam diligenter, nu.24. lib.8. to-
mo 3. vbi de communi opinione attestatur.
22 Aut verò loquimur cum ascendens † inter
viuos descendenti donasset, conditione adiecta
quòd post descendentis mortẽ bona ad alium
peruenirent, iuxta l. quoties, C. de donat. quæ
sub mod. quæ loquitur vbi donatio valere po-
test, donatariusque susceptis postea liberis de-
cedit, & quęritur num illa bona ex pacto dona-
tioni adiecto restituenda veniant: hic casus ab
alijs in d. l. si unquam, ac in d.l. tale pactum, §.
fin. expressis, longè ex Socino distans videtur,
nostræ tamen materię congruens ac proximus,
in quo duo potissimum inducuntur, ne condi-
tio si fine liberis tacitè subintelligatur.

Primum, nam conditio ista subauditur vel
ex d.l. si vnquam, vel ex d.l. tale pactum, §. fin.
vel ex d. l. cum acutissimi, cum similib. sed ho-
rum trium iurium dispositio aptari proposito
casui nequit, merito tacite conditionis si sine
liberis subauditio cessare debet: quòd autem
d.l. si vnquam, dispositio cesset, euidẽs est, cum
in alijs terminis loquatur, sitque exorbitans
23 † contra regulam, l. perfecta, ff. de donat. quæ
sub mod. vt nõ sit in consequentiam trahenda,
l. quod verò, ff. de legib. Cessat etiã d.l. tale pa-
ctum, §. fin. nec isto casu loquitur, cum nõ con-
stet aliquid ex dispositis in testamẽto, vt Soci-
nus dicebat: denique d.l. cũ acutissimi, cõquie-
scit atque silet, cum in vltimis uoluntatibus lo-
quatur, in quibus ex mente disponentis lata sit
interpretatio, l. in testamentis, ff. de reg. iur. sit
etiã exorbitãs, vt nõ debeat trahi ad cõtractus,
in quib. strictior interpretatio fit, c. cũ dilecti,
ext. de donat. Huic rõni cõtrariũ sustinẽdo re-
spondere põt, iura prædicta nõ solũ nõ resistere
repugnareque, sed insimul ad conditionẽ præ-
dictã in proposita quęstione subaudiendã con-
currere atque fauere, nam etsi d. l. si vnquam,
exorbitans à regulis cõmunis cẽseatur, quibus
24 disponitur, donationes † perpetuas & irreuo-
cabiles fore, l. Aristo, §. fi. ff. de donat. l. si dona-
tionẽ, C. de reuoc. donat. cum similib. proinde
donationẽ perfectã reuocari nõ posse asserens,
regulã pro se habere dicitur intẽtionemq. fun-
datã, Lud. Rom. cons. 171. Pro decisione, col. fi.
vers. Secũdo quia: ius etiã cõmune statuit, actũ
simpliciter factũ, purũ ac sine die cõditioneq.
25 † cẽseri, vnde Papin. lib. 1. Definitionum, in l. si
ita stipulatus fuero si Titius, §. Chrysogonus,
ff. de verb. obl. Plerũque.n.(inquit) in stipula-
tionibus, verba ex quib. obligatio oritur inspi-
cienda sunt, raro inesse tempus vel cõditionẽ,
ex eo quod agi apparebit, intelligẽdũ est. Adeo
26 q. nec Princeps † in suis donationibus, aut cõ-
cessionib. iam perfectis conditionem apponere
potest, vt scribũt And. de Iser. in c. 1. ad fi. tit. de
capit. qui cur. vend. & Luc. de Pen. in l. qui fun-
dos, sub nu. 2. C. de omni agr. deser. lib. 11. Quini
mò cum ex tacita volũtate & in mente retenta
cõditio liberorũ subintelligatur, ex orbitãs ma-
gis videtur, non.n. sufficit uoluisse nisi testator
suã voluntatem in dispositionem deduxerit, l.
quidã cum filium, ff. de hęred. instit. l. qui ex li-
beris, §. fi. ff. de bonor. poss. sm tab. exorbitan-
27 temq. † esse dixerũt Io. de Imo. in l. filio pręteri
to, col. 11. vers. Et pro hoc etiã facit, ff. de iniust.
testam. Franc. Aret. in l. Titius, in princ. col. 4. ff.
de lib. & posth. Soc. in l. 1. ad fi. C. de pactis, Ias.
in l. ex hoc iure, in 16. effectu oblig. antid. ff. de
iustit. & iu. cum consulentib. seriosè citatis per
And. Tiraq. in d.l. si vnquã, in verb. libertis, nu.
26. vers. Ex præmissis. & propterea dixit Lud.
Rom. cons. 26. Pro decisione eorum, col. 2. ante
nu. 8. vers. Concludo ergo, ipsam propriè stri-
cteq. intelligi debere: cum tñ ratio dictæ legis,
præsumpta sit verisimilisq. mẽs donãtis, qui. s.
verisimiliter nõ donasset si liberos se habiturũ
cogitasset, ideoq. sub hac cõditione donauisse
censetur si liberos nõ susciperet, vt ex hoc rñso
videtur ipsam licet exorbitantem ex identitate
28 † rõnis ad alios casus extendẽdã fore, ut tradit
Bart. in l. si cõstãte, in 9. q. primę par. ff. sol. mat.
cũ adductis ibi per Alex. col. 4. Fel. in c. quoniã
frequenter, in princ. ext. vt lit. nõ contest. And.
Alc. de verb. sig. lib. 2. fol. 9. Corn. cons. 243. In
hac cõsultatione, ante fi. nu. 6. vers. Præterea ẽt,
lib. 4. pręsertim cũ in fauorabilib. versemur, vt
dubitari de extensione nõ contingat ex rationis
29 identitate ẽt in materia † exorbitanti, iux. Glo.
in d.l. si cõstãte, in verb. Mariti, in prin. vbi Bar.
in d. 9. q. pri. par. ibiq. Alex. col. 4. plura addu-
cens, ut per eũ. Franc. Aret. in l. moribus, col. 7.
uers. Et quòd in materia, ff. de vulg. & pup. di-
30 etamque l. si unquam, fauorabilem esse, † scri-
bunt, Corn. cons. 21. In pręsenti consultatione,
col. fin. ante nu. 26. versic. Saltem in fauorabili-
bus, lib. 3. Franc. Aret. in d.l. Titius, col. 4. dicẽs
proinde ipsam de facili extendendã fore, idem-
que asseruere Soci. cons. 93. Testamentm præ-
missum, col. 4. uersic. Tertio modo, num. 15. &
col. 6. nu. 26. versic. Et sic tollitur illud, lib. 4.
Tiraquell. in eadem l. si unquam, in uerb. Li-
bertis, nu. 63. uers. Hęc autem lex, & in uerb.
Susceperit liberos, nu. 265. uers. Et hoc quo-
que, non erit absurdum quod lex ipsa ex ratio-
nis idẽtitate ad propositum casum extendatur.

Multò magis d. l. cum acutissimi, ratio ex-
tendenda

31 tendenda † venit, nam etsi Ioanni Imolensi in d.l.filio præterito,col.9.vers. Item non obstat, exorbitans visa fuerit, tamen cū sit pietate suffulta ac fauorabilis, d.l. generaliter, §.cum autem, extensionem recipere debet atque incrementū, secundum Franc.Aretin.conf.155. Diligēter visis, col.5. nec refert legem istam in vltimis voluntatibus cōstitutam reperiri,desumpto argumento tex.in l.fi.C.de legat.iunct.d.l. quoties, C.de donat. quæ sub mod. Sique aduersus Imolā disputādo dixerimus hanc l.cum auus,exorbitantē nō esse,quid tum ēcū Philip. Corn.aduersus cōmunem opin.id consuluerit, conf.197.Non alienam,col.4.post nu.7.versic. Cum ergo ille textus, lib.3. imò non legis, sed
32 potius † hominis,eiusdem legis dispositionem esse,& propterea magis extendēdam,tradit Iacob. Menoch.conf.16. Quod iam,col.antepen. nu.24.vers.Nec hic dicatur,& vers.Non enim,
33 lib.1. ius etiam ordinariū generaleq; esse † non speciale,post Franc.Rip.in l.ex facto, §. si quis rogatus,1.nu.27. vers.Ista ratio, ff.ad Trebell. dixit idem Menoc.conf.95. Etsi doctè, nu.115. d.lib.1. cū lex præsumat hanc testantis voluntatē fuisse, nec plus lex ipsa agat quàm sibi naturalis dictet ratio, q inquā testator ita disposuerit licet scriptoris errore omissum id fuerit: tuncque nullum eorum concurrit, quibus specialis lex dici potest ac singularis, scribit enim Bald.in l.cunctos populos,nu.12.C.de Summ.
34 Trinit. & fid. Cathol. legem singularem † ratione personæ in tribus versari,nam aut inhabilem reddit habilem,vtputa quòd filiusfamilias testari possit, vt habilē inhabilitat, veluti quòd adultus testamentum condere nequeat,aut denique sub certa forma habilitat,quæ cum circa dictam dispositionem non militent, singulare ius dici non potest,& statim explicabo. Cæterū quantū ad d.l.tale pactū,§.fi.attinet,in superioribus aduersus Soc.enarratum fuit,cum vltima illius contextus ratio quæ ex dispositis in testamento non colligitur, non minus quàm d. l. si vnquam, & d.l.cum acutissimi, huic casui conueniat adstipuleturque, neque illam repetam tanquam proprio loco ostēsam dednctamque.

Secundò,textus allegatur in d.l.generaliter, §.cum autem, C. de instit.& substit. vbi Imperator Papiniani hoc responsum ad legata fideicommissaque specialia extēdere videtur: vnde si prius in legatis locum non habebat, fortius hodie in contractibus sibi locum non vendicare credendnm est, cum in illis maior dissimilitudo verseretur,l.verba contraxerunt,ff.de verb. signific. nec in ijs facta extensio reperiatur.

Textus iste si contrarium sustinere voluerimus,sic euitari posset,considerando quod licet
35 † in ipso §. cum autem, in fin. quo ad legata fideicōmissaque specialia primo aspectu extensio inducta videatur, tamen non extensio, sed comprehēsiua potius interpretatio naturali ratione humanitatis dignoscitur: dicendumque est,Imperatorem ibi,dum ait. Hoc & latius & pinguius interpretandum esse credidimus, duplici ad diuersa interpretatione circa duplicem diuersamque rem vsum fuisse, extēsiua quo ad naturales dum expresſè inquit. Vt quod inter iustos liberos sancitū est,hoc & in naturales filios extendatur, cum inquā de vna persona ad aliam personā dictam dispositionē latiorē reddit,quæ quidē extēsio difficilius inducitur:quo verò ad legata fideicōmissaq; specialia non extensiua, sed comprehēsiua interpretatione vtitur, de casu scilicet ad casum eandē dispositionē ampliando, hæc aūt ampliatio facilior sanè videtur. Quæ omni: (absque verbo extendatur inquit)& in legatis & fideicōmissis locū habere sancimus: Socino insuper assentiendū nō fore existimo,dū in contractibus extensionē aliquā nō reperiri asserit,cū d.l.si vnquā,omnium cō-
36 sensu † ex medullis ossibusq. d.l. cū auus, promanauerit,adeo q pietatis ratio non solū in vltimis volūtatibus conijcitur,sed in donationib. alijsq. pactionib. d.l. tale pactū, §. fi. ff.de pact. cū simil. licetq. casus diuersi sint, vna eadeque semper est dicta pietatis ratio: Vnde cum hodie in legatis d.§.cū aūt, pinguiori interpretatione procedat, incongruum nō videtur,dictæ l.cum acutissimi,rationē ad istam donationē descendenti per ascendētem cum onere post mortem restituēdi factā,d.l.quoties, ex eadē pietate atque humanitate porrigi:cum & legatum dona-
37 tio quædam sit ac donationis verbo † diffiniatur.§.legatū,Instit.de lega.l.legatū, ff.de leg.2.

Altera igitur est opinio,q isto casu donationis iux.d.l.quoties, dispositio dictę l.cū acutis-
38 simi,sibi locū † vēdicet,quā tenuerūt Io.Bapt. Caccialup.de S.Seuer. & Dec.in d.l. generaliter, §.cū aūt, ille in 8.q.hic col.4. vers. Quarto qđ hic dicitur.C.de instit.& substit. Soci.super hoc Responso,in 8.q.post nu.97. vers.In contrarium tū facit,quos omnes referēdo,sequitur And.Tiraq.in rep.l.si vnquā,in verb.Susceperit liberos,n.265. vers. At si prior,C.de reuoc. donat.eandē etiam comprobarūt Ant. Gomes in cōment.varijsq. resol.iuris ciuil. to.1. c.5.de substit.fideicom.fol.63. in ult.q. quę in ordine. 10.est,uers. Decimo principaliter quęro, Frāc. Rip.in d.l.si unquam,q.37.uers.Contrariū determinat Socin.Emanuel Costa in rep. c.si pater.in 1.par.in uerb. Si absque liberis, num.15. uers. Sed non solū,de test.in 6. Didac.Couarr. in Pract.quæst.c.38.nu. 12. Greg.Lup.in l.10. tit.4. partit.6. in Glo. super uerb. Algun testador.& Iacob.Menoch. in d.tract. De præsumptionib. in 2.par. lib.4. præsumpt.89. nu.157. uersic. Idem dicendum est. Pro qua inducitur,

Primo text.cum Glos.in d.l. cum acutissimi, in ratione decidendi, C.de fideicom. qua etenim ratione descendentem in donando prædilexit, censetur omnem eius posteritatem prædilexisse: licet itaque donator conditionem si sine liberis non apposuerit, descendens tamen donatarius restituere ob dictā rationem nō tenetur.

Nisi disputando dixerimus, quòd donator suam liberalitatē titulo donationis exercendo, non videtur successiones illas de quibus in d.l. cum acutissimi, in fine cōsiderasse: nam etsi successiones ibi interpretes pro posteritate, ac sobole intelligant, coniunctim tamen proprieque ad successionem in bonis ac hæreditate referenda est, & sic mixta quadam consideratione, prout posteritas successibilis est, quod patet cùm insuccessibiles in consideratione non sint, d.l. generaliter, §. cum autem, egregieque declarat Socin.hic ante num.40.vers.Sed in præsentiarum, liberalitatem autem donator cùm non solum in descendentem donatarium, sed etiam post descendentis mortem in substitutum exercere velit, non vtique liberalitas in secundo gradu censeretur, si successiones illæ attenderentur, sique largitio ista restringeretur: primo itaque dictę l.cum acutissimi, casu non ab re illa interpretatio admittitur, cum quis testando ac iustam vltimamque eius voluntatis sententiam proferendo, liberis prouidere studuerit, posteriori verò cùm liberalitate vti inter viuos intendat, quæ magis in extraneum quàm in descendentem liberalitas existimatur, non debet actus iste virtutis nobilitatem continens, animique magnificentiam quandam adeò coangustari, vt liberalitatis virtus eludatur atque frustretur, sed sufficiat legem donationi imposuisse, vt post mortem simpliciter absque alia adiectione ad extraneum res donata perueniat, & sic quod in vita donatarium magis habere quàm se ipsum voluerit, non autem donatarij successiones, sed illum in quo perfectio liberalitas atque virtutis completur: Sed cogita, cum responsio hæc persuasiua magis quàm concludens ex subsequentibus demonstretur.

Secundo facit, d.l.si vnquam, pariter in decidendi ratione, C.de reuoc.donat.quēadmodum enim ibi si de proprijs liberis cogitasset, talem donationem non fecisset: pari ratione etiam si de nepotibus, per textum huius responsi, ac in d.§.cum autem, congruitque.l.dotem dedit auus, ff.de collat.bon.hæcque Imperatoris sanctio, eius dececta ratione præcedentem respōsionem prosternere penitus videtur.

Sed dici potest, quòd nō mirū si in d.l.si vnquam, donatio reuocatur, tanquam bonorum omnium, vel dimidiæ partis, aut rei ad æstimationem dimidiæ partis ascendentis, aliàs secus, secundum Bald. in l.si cum vel in vtero, in fine, sub num.2.C.de testam.milit.dicentem sic per quosdam Doctores Bononienses consultū vidisse, & in l.1.nu.16.C.de inoffic.donat.maximè si in libertum collatam donationem consideremus: Sique non solum in libertum, sed in alium etiam extraneum collatā donatione, dictæ l.si vnquam, dispositionem procedere admiserimus, quod ex Baldo in d.l.1.nu.16.vers. Tamen ego contradixi, receptūm est, reuocan-

39 di tamen ratio † in libertis vrgentior semper ac validior erit, l.1. C.de reuoc.donat. l.Titio centum, §.Titio centum, 2. hoc tit.l. fratres, C.de inoffic. testam. l. datum. C.de legat. durius siquidem vt Francisc.Aretin.in d.l.1.admonuit, cùm liberto agitur propter reliquias præcedētis seruitutis. discrimenque istud inter donationem liberto ac extraneo factam, admittit Corn. cons.15. ex quo dictus Franciscus, col.4.ante nu.16.vers. Et reperio prçclarum quendam Doctorem, lib.1.& ante eum Ang. de Periglis, & is celeberrimus Doctor Perusinus in l.Titia Seio, §.Imperator. ff.de leg.2.quòd inquam donatio facta liberto etiam infrà dimidiam bonorum partem susceptis postea liberis reuocetur, extraneo autem nequaquam nisi quæ æquet aut transcendat dimidiam partem: Angelumque refert idem Corn. cons.4. Dubia satis, colum.3.num.4. vbi ipsum, conciuem insignemque Doctorem appellat, lib.3. nec prçterierim Socinum cons.53. Viso instrumento, col.antepen.num.12.vers. Et ad textum, lib.4. dicentem istud defendi posse, licet Doctorum menti communiter non cōsonet; Sed esto, concedendum esse Bartolo in d.l.Titia Seio, §.Im-

40 perator, in donatione etiā rei particularis † dispositionē d.l.si vnquam, procedere, quod voluere ibi Bald.circa fin. & Alberic. post princ. Io.de Imol. in c.fin.col.5. versic. Circa prædicta tamen, extr.de donat. Ioan.de Plat.in l.1. post medium, C.de reis postul. lib.10. Ludouic.Roman.in d.l.si cū vel in vtero, Socin.sen. hic, num.37. dicens ita vidisse consultum per D.Io. Petrutium de Monte Sperello, & D.Benedictum Capram solennes Doctores Perusinos, aliosque complures Doctores Senenses, asserentes Bartoli opinionem veram esse, quos refert etiam cons.215. Visa prædicta facti contingentia, col.2.post nu.4. vers. Fortius etiam, lib.2. cum adductis per Andr.Tiraquell.in eadem l.si vnquam, in verb.Omnia, vel partem

41 aliquam, nu.2. Istud procedit † dummodo talis sit res, quæ attenta donantis qualitate, rei donatæ, liberorumque numero excessiua videatur, patrimoniūque adeo exhauriat, quòd quis verisimiliter non donasset si de liberis cogitasset, ita Socin.hic, num.37. referens dictos insignes Doctores Perusinos, ac Senenses sic respon-

respondisse, alijque tradūt citati per Tiraquell. vbi supra, nu. 24. dicentem post Socinum Senis ita iudicatum fuisse: vt d. l. si vnquàm, non possit indistinctè ac indifferenter ad alios penitus diuersos casus allegari; Vel possumus re-
42 spondere, † de donatione ex d. l. si vnquàm, ad terminos d. l. cum acutissimi, argumentationem non procedere, quod inde inferri deducique potest, cum enim alteri filio donatio fit, per d. l. si vnquam, non reuocatur, sed vsque ad legitimam tanquam inofficiosa, l. 2. & l. si rotas, C. de inoffic. donat. & tamen quando alter filius est substiturus, conditio ex hoc Responso tacitè subintellecta fideicommissum deficere facit, vt hic est casus. Et si cum Socino super hoc eodem contextu, post num. 44. diceretur, quòd cùm fit filio donatio idcò non reuocatur ex d. l. si vnquàm, tanquàm de filijs cogitatum censeatur: Respondeo ob id etiam eius dispositionem & rationem in proposito non procedere, cum descendenti donauerit, tanquàm de filijs ex Socino cogitatum fuerit.

Tertiò, pro ista opinione videtur casus in d. l. generaliter, §. cùm autem, ibi, vt & si quis naturales filios habeat, & partem eis reliquerit vel dederit: verbum enim reliquerit vltimas
43 voluntates † includit, gloss. in l. his verbis, ff. de hæred. instit. l. 1. §. hoc interdictum, ff. de tabul. exhib. verbum autem, dederit, ad inter viuos donationem pertinet, l. senatus, §. donatio. ff. de donat. l. filia legatorum, vtrunque probans, C. de legat. Cæterum hæc inductio primo aspectu vera non videtur, cum Imperator excelsi Papiniani casum extendat & interpretetur, dumque naturales substitutioni subiugari inquit, nulla liberorum eorum mentione facta, præcedentem donationem aut contractum non præsupponit, sed verius institutionem, vel aliam vltimam voluntatem, est namque substitutio
44 † secunda institutio. l. cum quidam, C. de verbor. signific. subsequētia etiam verba idem repetūt, ibi, Et intellectu optimo his qui ad substitutionem vocātur obsistente; rursus, Et non aliter substitutione locum accipiente, nisi ipsi liberi sine iusta sobole decesserint: Omissisque omnibus quę circa interpretationem verbi, dederit, nunquid ad vltimas voluntates referri possit, & quæ etiam circa dictionem, vel nunquid coniunctiue, aut proprie ibi posita sit, di-
45 ci possent, vnum adijciam, Imperatorem † scilicet ex verborum illorum appositione discrimen constituere, cum aliquid relinquitur naturali de manu hæredis accepturum, vel cum ei à testatore assignatur, ita vt de manu hæredis non capiat, quāuis vtroque casu dominium recta via transferatur, vt non possimus, aut debeamus ad aliquam donationem contextum referre; cumque Imperator demonstret, præcauendum est, ne genus istud demonstratiuum ac dilucidum, syllogismo aliquo obnubilemus atque obscuremus, dato namque substitutionis exemplo latius illud interpretatur; Sed esto verbum dederit, ad donationem ibi referendum esse, dixerim id contingere in naturalibus particulari ratione, cum enim statuta pars sit quę ipsis à patre relinqui vel dari potest. l. 2. C. de natural. liber. vt quicquid vltra modū concessum tribuatur, legitimis filijs vel matri aut cæteris successoribus dandum sit, æquissimum videtur, vt illa portione nepotes non fraudentur, cum ad aliud patrimonij aspirare non valeant: in legitimis autem secus est, cum etsi aliquid ipsis donatum fuerit post mortem restituendum, ad paternam tamen successionem aspirent, quæ velut debita iisdem censetur: nec facultas amplius relinquendi præclusa sit; Sed tu omnia mentis acumine mature cōsiderabis.

His sic disputando præcognitis ac discussis,
46 non arbitror † ego ab opinione Socini in puncto iuris veriori atque communiter recepta recedendum fore: Moueorque ex d. l. generaliter,
47 §. cum autem, † quæ vere hanc opinionē probare videtur, profitetur enim ibi Imperator casum illum latius & pinguius interpretari, latius itaque interpretatur dum ad naturales responsum Papiniani extendit, pinguius autem cum ad donationes etiam illud deducit: vnde non abre subdit. Vt etsi quis naturales filios habeat, & partem eis reliquerit, uel dederit: uerbum istud dederit, ad donationem referendo: Sique ita intellexerimus, aperte uereque inspiciemus Imperatorem nō solum latius sed etiam pinguius extendisse: juncto maximè textu in l. communium, §. fin. C. de natural. liber. ibi, Ita naturali dare uel relinquere, quàm uni ex legitimo matrimonio procreato dederit uel reliquerit, cui minima portio data uel relicta sit; Vides igitur eundem Imperatorem sigillatim uerba ista congruè proprieque ad donationem atque ultimam uoluntatem retulisse, dum de naturalibus liberis meminit: qui quidem textus ad amussim uidetur dictum §. cum autem, enucleare, germanoque sensu illustrare: Nec præterierim Emanuelem Costam in d. c. si pater, ad hanc opinionem fundandam, textum in d. l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. allegare, ut per eum, in uerb. Si absque liberis, nu. 15. uers. Sed & non solum. fol. 347.

Hæc conclusio uidetur posse limitari, in ea-
48 su † de quo per Bartholom. Cassan. d. cons. 53. Ex facto, num. 28. in 13. fundamento, quando donatio fieret uirtute contemplationeque illius matrimonij, & ubicunque donatio fieret filijs sub aliqua qualitate quæ nepotibus non conueniret: Sed certè apud me Cassanei decisio dura admodumque dubia est, in casu per ipsum

ipsum ibi circa contemplationem matrimonij
proposito: ideo illam bene pondera, cum insi-
stendum nunc circa eam non censeam.

49 Ampliari etiam potest, vt censeatur † dona-
tarij posteritatem in quacunque quantitate si-
bi donata prædilexisse, & sic siue mediocrem, si-
ue maximam summam fuerit donator elargi-
tus, iux. textum cum Gloss. in d. l. cum acutissi-
mi, quicquid circa d. l. si vnquam, Doctores di-
stinguant, ita dicit notabiliter Socinus super
hoc Responso, ante num. 98. versic. Nisi inge-
niose dicamus.

Secundus casus est, an d. l. cum acutissimi, in
donatione causa mortis efficax sit, in quo So-
cin. sen. hic nu 98. vers. Et ex his infertur, con-
cludit, in donatione causa mortis dispositio-
50 nem † dictę legis locum sibi vendicare, quod
decidit Gloss. sing. in l. 1. vbi Cyn. Bald. col. 1.
in fin. num. 5. C. de donat. quam Gloss. singu-
larem vnicamque reputauit Io. de Imol. in l. si
cui, num. r. vers. Quartò extende, ff. de donat.
caus. mort. eandem quoque opinionē sequun-
tur Alex. in l. ex facto, §. si quis rogatus, col. 5.
nu. 10. ff. ad Trebell. idem Alex. in princ. versic.
Probatur etiam ex notatis, Ias. colum. 2. Corn.
colum. 1. & Dec. col. 4. nu. 9. in d. l. generaliter,
§. cum autem, vbi Ias. ita sentire dicit Socinum
hic, Andr. Tiraquell. in rep. d. l. si vnquam, in
verb. Donatione largitus, num. 250. vers. De-
nique huc spectat, C. de reuoc. donat. Anton.
Gabriel. lib. 4. de fideicom. in 2. conclus. ampl.
11. num. 19. Anton. Gomes in commentar. va-
rijsque resol. iuris ciuil. tom. 1. de fideicom. sub-
stit. cap. 5. ante num. 34. versic. Extende. Corn.
cons. 197. Non alienam, col. 7. post nu. 8. lib. 3.
Bartholomæus Cassan. cons. 53. Ex facto, ante
nu. 27. vers. Vnum videlicet, Carol. Ruin. cons.
62. Ex duobus præcipuè videtur, num. 6. & 13.
lib. 2. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Rainu-
tius, in verb. Si absque liberis moreretur, 1. col.
2. ante num. 3. vers. Siue in donatione, ext. de
testam. Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col.
27. versic. Ego verò pondero, C. de fideicom.
Andr. Alciat. in l. 2. nu. 18. vers. Rursus, de leg.
1. Fernand. Vasquius in tract. de success. creat.
in 1. part. lib. 3. §. 27. limit. 31. ante num. 5. vers.
Idem in specie. Didac. Couarr. in libr. Pract.
quæstion. cap. 38. num. 12. versic. Idem etiam
erit, Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vl-
tim. vol. lib. 10. tit. 7. nu. 20. in 12. extensione,
dicens Paulum Castrensem lapsum fuisse in d.
l. si cui mortis, nu. 2. ff. de donat. caus. mort. as-
serentem Glossam in d. l. 1. contrarium sentire:
& de cōmuni opinione testatur Emanuel Co-
sta in rep. d. c. si pater. in 1. part. in verb. Si abs-
que liberis, nu. 14. de testam. in 6. versic. Vltimo
hæc pietatis coniectura citans Gregorium Lu-
pum in l. 10. tit. 4. partit. 9. super verb. Algun
testador. Iacob. Menoch. in d. tract. de præ-
sump. part. 2. lib. 4. præsumpt. 89. nu. 150. vers.
Ex prædictis diffiniri potest, fol. 172. col. 4. di-
cens idem tenere Antonium de Padilla, in d. l.
cum acutissimi, num. 10. Petr. Nicol. Mozzius
in tract. de contractib. tit. de donat. in cap. de
diuis. donat. num. 34. in fin. vers. Notandum
est tamen, fol. 145. Iacobinusque de S. Georg.
in d. l. generaliter, §. cum autem, num. 2. appro-
batam esse Glossæ opinionē inquit, vbi Guid.
Papa eandem tenuit, colum. pen. in princ. vers.
Nota quod substitutio facta in legato, fol. mi-
hi 83. Marc. Mant. Apophtegm. 89. idem sing.
589. Et ita lege ac ratione cum Socino, & alijs
est concludendum, lege probatur ex text. in d.
l. generaliter, §. cum autē, ibi, Vel dederit, ver-
bum enim istud saltem ad donationem causa
mortis referendum est; Ratione autem, cum li-
51 cet donatio † causa mortis quoad eius ordina-
tionem contractui æquiparetur, Glos. in l. 2. ff.
de dot. pręleg. Alex. in l. impossibilis, post prin-
cip. versic. Sed aduerte, ff. de verb. oblig. Socin.
cons. 112. Multum abunde, nu. 6. in princ. lib. 1.
tradunt que omnes, maximè idem Alex. in l. 2.
nu. 12. & 15. de leg. 1. Gulielm. de Benedict. in
rep. c. Rainutius, in verb. Testamentum, 4. nu.
34. versic. Primò quo ad suam ordinationem,
ext. de testam. Andr. Alciat. in l. 2. num. 10. de
communi attestans, d. tit. de verb. obligat. An-
ton. Capyc. decis. 73. In causa D. Petri, num. 7.
versic. Et cum Baldo. Paris. cons. 97. Statutum
Cæsenæ, nu. 4. lib. 3. Marcus Anton. Natt. in l.
hac consultissima, §. ex imperfecto, num. 43. de
testam. Didac. Couarr. in rub. extr. eod. tit. par.
3. num. 1. Corn. cons. 129. Videtur prima facie,
num. 7. lib. 2. Carol. Ruin. communem senten-
tiam esse asserens, cons. 52. Ex his, col. 4. nu. 8.
lib. 1. Hipp. Riminald. in princ. de donat. num.
238. & 572. Ioan. Cephal. consil. 414. Illustris
voxr. nu. 19. lib. 3. Rol. de Vall. cons. 82. Prima
facie videretur, nu. 21. & 22. lib. 1. communem-
que esse inquit Viuius opin. 1053. incip. Vsu-
rarius manifestus, num. 7. Hieronym. Gabriel.
cons. 61. Donationem, num. 12. lib. 1. & rursus
Socin. cons. 130. Visa contingentia facti, nu. 8.
d. lib. 1. Requirit enim præsentiam donatarij, l.
inter mortis, versic. 1. ff. de donat. caus. mort.
fitque stipulatione vel traditione, Benedict.
Capr. cons. 86. Etsi videatur, num. 6. Stephan.
Bertrand. cons. 110. Circa materiam, nu. 4. lib.
1. Nicol. Bellon. cons. 60. Visa, num. 7. Anton.
Rub. Alexandrin. cons. 93. Viso themate, nu. 4.
cons. 127. Circa dubium mihi propositum, nu.
13. Ruin. d. cons. 52. nu. 8. lib. 1. Anton. Gomes
variar. resol. tom. 2. lib. 3. tit. de donat. sub nu.
16. Francisc. Marzar. consil. 67. Propositæ con-
trouersię, num. 8. & Perillustris D. Vincent. de
Franchis decis. 133. De iure est absolutum,

nu. 3.

nu.3.uerf.Quia donatio,in 1.par.Quicquid autem aliàs de iure Digestorum,& ante Iustinianum fuerit, donationē causa mortis hodie nudo pacto posse etiam fieri non ambigitur, ex dispositione l. si quis argentum, C. de donat. per quā ex pacto nudo actio oritur, ipsamque in donatione causa mortis locū habere, tenuit Glo. quam multi singularem reputarunt, in l. cum pater,§.Mæuio,ff.de legat.2.quam ad hoc notant,Bar.Alberi.de Rosa.Bal.Paul.de Cast. & Io.de Imol.ibi,licet consimilem habeat,in l. 2. C. de iur. dot. hancque eandem opinionem sequuntur, Bart.in l.1.col.1.nu.2. ff.de donat. caus.mort.Bald. post Cynum in l.1. C. eod.tit. Ang.in l.2.in fi. versic. Differt tamen,ff.de publician.iterum Bald.in l.Siquidem,nu.3.in fin. versic. Quæro nunquid,C.de act. & oblig. in l. cum hi,in 1.lect.col.fin.vers.Sed dicendum est, ff.de transact.in l.cum virum, col.1.nu.3. vers. Ex hoc nota, C.de fideicom.in l.vnic.§.fin autem sub conditione, sub num.7. in fine. versic. Quæro qualiter, C. de caduc. toll. in l.si donationis, num.2. versic. Perficitur etiam consensu, C. de contrahen. empt. & in l. executorem, col.2. sub nu.8. vers. Nam donatio causa mortis, C.de exec.rei iudic. Ioan.de Imol.Alexan. num.7.Ias.num.20.Socin.num.36. in l.2.ff.de legat.1.vbi etiam Corneus vers.In donatione, dicens magis communem opinionem esse.rursus Alexan.in l.qui Romæ,§.Flauius Hermes, colum.pen. ff.de verb.oblig. in l.cum ex causa, col.1. vbi Ang.ff.de re iudic. & in l.licet, col.2. C.de pact.Ang.Aretin.in princ.col.1.versic.In Glo.ibi, sed hodie fit nudo pacto, nu.2. Instit. de donat. & in §.in personam, nu.11. versic.Et prædicta procedunt,Instit.de act. vbi Ias.nu.61. & Ludouic. Gomes.num.43. Andr. Barbat. in rubr. ext.de donat. col.pen. Dec. in rubr. C.de pact.ad fin.num.4. versic.Nam hodie.Fortun. Garz.in l.iurisgentium, §.quinimò,fol.pen. ff. de pact. Hierony. Cagnol. in l. semper qui non prohibet,nu.4.ff.de reg.iur. Didac.Toletan.in rubr.de testam. par.3. nu.14. vers.Quibus omnibus addendum est. Andr.Tiraquell. in d.l. si vnquam,in verb. Donatione largitus, nu.248. vbi alios copiosè more suo citat,Hippol.Riminald.in d.princ.de donat.num.211.& 583. Io. Bapt.Caccialup.de S.Seuerin.in tract.de pact. q.6.princ.nu.48. Fernand.Vasq.lib.2. Cōtrouers.illustr.cap.62. nu.11. Rolandin.in tract.de donat.caus.mort. num.13.versic.Et secundum tempora Digestorum, Iul. Clarus in §. donatio, q.14. vers. Et hæc quidem conclusio. Anton.Gomes.variar.resolut. iuris ciuilis,tom. 2. cap.3. de donat. sub nu.16. vers.Secundò infero, Michael Crass. in §. donatio causa mortis, q.8.num.1.vers.Sed dubium est, fol.158. Petr. Nicol.Mozzius in d.tract. de contractibus,tit. De donat. cap.de substantialib.nu.1. & cap.de diuis.donat.nu.23. vers. Infertur etiam, idemque consulendo senserunt,Pet.de Anchar.consil.76. Per modum consilij, colum.2. vers.Sed ad hoc dubium,Alex.cons.113.Perspectis his, nu.5.lib.6. Raph.Fulgos.cons.151. Viso exemplo,colum.fin. vers.Tertiam autem,Socin.sen. cons.125.Non insistendo,col.2.lib.3.cōs.107. Vt in hac consultatione, col.1. nu.2.lib.4.Stephan. Bertrand.consil.156. Ex themate, num. 11.& 12.de communi opinione attestās, lib.1. cons.173.Quia difficultas,nu.10.eod.vol. Carol. Ruin.consil.54.Circa primum,col.2.nu.4. versic. Et confirmatur,lib.1.Anton. Rub. cons. 93.ex themate, propè fin.ac Hieronym. Gabriel.cons.16. Statutum extat Saxoferrati,nu. 18.receptam conclusionem esse affirmās. Imò sufficeret,ipsam mortis causa donationē præsenti & tacenti fieri, vt scribunt, Ang. consil. 183.ex themate prædicto,colum.2. Curt. iun. in d.rubr. C.de pact. colum.2. vbi de communi, Didac. Toletan.in d. rubr. de donat. par.3. num.14. in fin. versic.Quinimò, Cagnol. in d. l. semper qui non prohibet, num.3. Vasq. in tract.de success.progress.§.27.num.32. & infr. & de controuersijs illustrib. lib.2.cap.62.num. 13.Michael Crass.in d.§.donatio causa mortis, q.8.num.2.versic. Contrariam opinionem, & is de recepta opin. attestans, Io. Francisc. Purpur.in l.rogasti, §.si tibi,num.64. ff.si cert. pet. Stephan. Bertr. d.consil.156.nu.8. & 11.lib.1. Et quamuis oppositum teneant, Dec. in præalleg. rubr. de pact. num.4. dicens ita consuluisse, vt re vera est, consil.245. In causa quæ iam diu, colum. pen.& fin. num.8.9.& 10. ac in l.senium,num.50.& 51. C. qui testam. facere poss. Bertrand.d. consil.173.num.8.& infr. d. lib. 1. tamen à priori opinione tanquam communi calculo Doctorum approbata recedendum non est, Iul. Clarus in §.donatio, q. 14. versic. Sed pone ego dono alicui.

Nihilominus, vt ad rem redeam, eadem do-
52 natio † quo ad effectum efficaciamque vltima voluntas censetur, illique æquiparatur, l. Marcellus,§.Paulus notat,l. etsi debitor, in fin.l.illud,in princ.ff.de donat.caus. mort.l.fin.in fin. C.eodem tit.l. 2. ff.de public. in rem act. l. 1. in princ.ff.si quid in fraud.patr. Bald.in l.2. vers. Quo ad tertium, ff.de lega.2.Ias.in l.cum antiquitas,nu.2.C.de testam. Alex.cons.14. Circa primum dubiū, nu.4. vers. Et omnis donatio, lib.1. Cassan.cons.6. Super dubio,nu.13.Soci. iun.cons.114. Non est dubium,nu.7.lib.3. Iacob.Menoch.cons.11.Dubitario,nu.12.versic. At donatio,lib.1.Ang.Aret.in §.1.Instit.de donat.sub nu.5.vers. Quo autem ad effectū, Ant. Gomes.in lib.variar.resol. to.2. c.3. sub nu.16. Mich.Crass.in d. §. donatio causa mortis, q.2. nu.3.

nu.3. uersic. Cæterum quoad effectum, Petr. Nicol. Mozzius in d.tit.de donatione, sub nu. 22.Iul.Clar.lib.4.§.Donatio,q.5.uers.Tu dic. ubi de communi, Raph.Cuman.consil.190. Filiusfamilias, nu.3. versic. Pro parte negatiua, Anton.Rub. Alexandrin. consil.59. Circa primum dubium, in fin.num.6. & Iaf. in d.l.2.nu. 11.dicens istam esse doctrinam Baldi ibi, quam totus mundus sequitur, ac nu.19.

53 Quinimò legatis † cōparatur, & quodcunque iuris in legatis versatur, id in mortis causa donatione accipiendum est, d. l.illud, in princ. ff. de donat. caus. mort.l. fin. in fin. C.eod. tit. & quòd legatis ipsis regulariter æquipatetur, Corn.consi.244. Videtur in hac consultatione, num.5.lib.4.Carol.Ruin.consi.62. Ex duobus præcipuè videtur, nu.12. vers. Ergo nec in donatione causa mortis, lib.2.Stephan. Bertrand. consi.106.Ex themate, in princ.lib.1.Hieronym. Gabriel.consi.42.Post responsum, nu.14.lib.1. Iacob.Menoch.id declarans, consi.11.Magnifici & spectabiles, nu.12.lib.1.& Francisc. Duaren. in commentar. de iure accresc. lib.1. cap. 16. in princ. Sed huius textus dispositio in legatis particularibus procedit, d.l.generaliter, §. cum autem, in fin. idem igitur in mortis causa donatione concludendum erit.

Et licet propter prędicta, donatio causa mor
54 tis dicatur quædam † tertia species inter contractus vltimasque voluntates, ac quandā mixturam contineat de ipsis mixtim participans, d.l.fin.vbi Bald. C.de donat. caus. mort. Paul. de Castr.in d.l.2.nu.4.de leg.1. Alex.consi.116. Animaduersis statutis, num.10.versic.Et idem Baldus, lib.2. Parif.consi.97.Statutum Cęsenæ, nu.4.lib.3. Natta consi.463.nu.18.lib.2.& Rol. de Vall.consi.82.Prima facie videtur, num.21. lib.1. Tamen in vniuerso, magis vltimæ volun-
55 tati † æquiparatur, d.l.fin. in fin. ibi, Neque ex quacunque parte absimilis esse intelligatur, Dec.consi.662. Accurate & eleganter, num.2. aduertitque Francisc. Marzar.consi.67.Pręposit æ controuersię, num.8. Sed optimè omnium Raph. Cuman. d.consi.190. Filiusfamilias, nu. 3.dicens esse inhærēdum huic regulæ tanquam carocio, vt per eum, Raph.Fulg.consi.87. Visis superius allegatis, in princ. vers. Nam mortis causa donatio, vbi magistraliter loquitur, & quod vltimæ voluntatis species sit, Alexan. consi.76. Animaduersis, nu.11. lib.5.cōs.53. In causa & lite.nu.9.lib.7.& quod vltimę voluntati æquiparetur, vt dicebam, Corn.consi.129. Videtur prima facie, nu.4.lib.2.Io.Petr.Surd.consi.71. Quamuis regulariter, nu.8.& ante num.11. vers. Harum tamen, Petr. Pechius, in tract.de testam. coniugum, cap.15. num.4.

56 Vnde in donatione causa mortis † vulgariter & per fideicōmissum substituitur, l.cum pater, §.eorum, ff.de leg.2.l.1.C.de donat.caus.mort. l.vt hæredibus, ff.eod.tit.de leg.2.l.ei cui mortis, ff.d.tit.de donat.caus.mort. Paul.de Castr. consi.384.Si quęritur, nu.1.lib.1.in nou. Steph. Bertrand.consi.156.Ex themate, nu.9. vbi hoc declarat, lib.1. Mozzius, de donat.tit.de diuis. donat. nu.34. & is hoc explicans, post Anton. Gomes.lib. variar.resol. to.2. cap.4. de donat. sub nu.17.vers. Sexto infero. De ea ēt Falcidia
57 † detrahitur, l.vbi ita donatur, ff.de donat.cau. mort.l.si mortis, C. ad l.Falcid.l.1.§. si quis ex mortis, ff.quor.legat. d.l.cum pater, §.eorum, ff.de leg.2.vbi Bar.Bald.Alberic. Pau.de Cast. & Io.de Imola, Didac.Toletan.in d.rub. de testam.par.3.nu.20. Anton.Rub.consi.59. Circa primum dubium, in fi.nu.6. Iacob.Menoch.in tract.De præsumpt.par.1.lib.3.præsumpt.11. nu.15.fol.115.Etiam si viuo donatore bona do natarius habuisset, l.pen.§.fin.d.tit.C.ad l.Falcid. Hieronym.Gabriel.consi.16. Statutum extat Saxoferrati, num.24.lib.1.

Dominium prætera rerū mortis causa do-
58 natarum recta via transit † à morte donantis, sicut in legatis, tex.est iuncta Glo.in d.l.2. ff.de public.in rem act. vbi Bald. Ang. & alij, idem Bald.in l.2.nu.2.versic. Sed donatio, C.si quis alteri vel sibi. vbi Salicet. Spec.in tit.de donat. col. pen. versic. Et nota, rursus Bald. in l. cum hi, colum.fin.in 1.lect.ff.de transact. Ludouic. Roman.in l.1.colum.fin.ff.de donat.cau.mort. vbi Raph. Cuman. Alexan. in l.traditionibus, num.7.C.de pact.idem Alex.Iaf.& Socin.iun. num.107.in l.2.ff.de legat.1.adhuc Cuman.d. consi.190. sub nu.3. versic. Et ex effectu, Benedict. Capr. consi.120. Cum vt præsupponitur, num.2. In ea que ius accrescendi data coniun-
59 ctione locum habet † sicut in legatis, l. vnic. §. fin.C.de caduc.toll. vbi Bald. Bart.in l.re coniuncti, ad fin. ff.de legat.3.ibique communem opinionem esse dicunt, Iaf. Io. Crot. & Franc. Rip. quos refert Hipp. Riminald. in princ. de donat.nu.661. Romul.in eadem lege, nu.369. Bald.in l.vnic.ad finem, C.quan. non pet.par. communem etiam esse scribit Riminal. in præcitato loco, num.666. versic. Mihi verò, Raph. Cuman. d.consi.190. sub nu.3. Franc. Duaren. in dictis commentar.de iure accresc. lib.1. c.16. in princ. Quicquid in contrarium solus Carolus Ruinus dixerit, quem in dicto princ.de donat.Riminaldus reprobat.

Vlterius quemadmodū in vltima voluntate
60 insinuatio non requiritur, ita † in donatione causa mortis quingentos aureos excedēte, l.fi. C.de donat.caus.mort. ubi Glo. Bar. Odofred. Cyn.Ang.Sali. & cōmuniter Doctores, Pract. Ferrarij in for. libelli de donat. in uerb. solemniter, nu.1.& 5. Ant.de Cannar.in tract.de insinuat.par.2.q.3.Paul.de Castr. consi.444. Præmittendum

mittendum est, nu.4. lib.2. in nou. Corn. conf. 107. Videtur in hac consultatione, nu.5. lib.4. Gui. Pap. decis.610. incip. Idem etiam. Rebuff. in commentar. ad Regias constit. Galliarum, tom.2. in tit. de donat. insinuand. artic. 1. glo.1. nu.20. Soci. iun. in d.l.2. nu.34. de legat.1. Carol. Ruin. conf.52. Ex is, nu.8. lib.1. Ant. Rub. conf.59. Circa primum dubium, nu.1. Franc. Marzar. conf.61. Magnifici, & spectabiles, nu.11. Augustin. Bero. conf.53. In præsenti causa, nu.17. lib.1. Nicol. Bellon. conf.13. Casus iste, nu.11. & post Aymonem Crauet. tradit Iacob. Menoch. conf.261. Est profectò, nu.23. versic. Et hoc conuenit, lib.3.

61 Quemadmodum etiam † actio ex testamento competens licet stricti iuris sit, naturam tamen bonæ fidei retinet, ideoque fructus à tempore moræ veniūt sicut in alijs bonę fidei actionibus, ita actio pro donatione causa mortis competens licet stricti iuris sit, tamen naturam bonæ fidei habet, l. Seia, §. bonæ fidei, & ibi Gloss. id notat in verb. Constituto, ff. de donat. caus. mort. Ias. in d.l.2. num.24. de legat.1. Et

62 sicut rupto testamento † per contratabulas, legata coniunctis personis relicta, conseruantur per tit. ff. de legat. præstan. ita donatio causa mortis conseruatur, l.2. in princ. & ibi Bart. ff. de legat. præstan. & scribit idem Ias. in d.l.2. num.26. vbi multos alios effectus prosequitur, prout post eum faciunt, Anton. Gomesius, & Petrus Nicol. Mozzius, in præcitatis locis: & per Socinum iun. in d. l.2. num. 107. versic. Et inter cætera primo, vsque ad num.118. ac Raphaelem Cuman. d. consil. 190. num. 3. versic. Quod etiam specialius. Vt sit concludendum cum Socino hic, d. num.98. alijsque præcitatis Scribentib. dispositionem huius Responsi in donatione etiā causa mortis militare.

63 Vnde videmus etiam † dispositionem d. l. si vnquam, C. de reuoc. donat. ex medullis huius l. cum auus, profluentem, in mortis causa donatione sibi locum facere, vt dixere Paul. de Castr. consil.434. Respondeo per ordinem, in 5. dubio, num.3. lib.1. & Corn. consil.244. Videtur, colum.3. num.5. versic. Vt in simili videmus, lib.4. Quod non admodum extricatum est, cum contrarium teneant, Carol. Ruin. consil. 123. Quia agitur, colum.2. num.7. lib.1. consil.62. Ex duobus præcipuè videtur, num. 12. lib.2. Francisc. Rip. in ead. l. si vnquam, in 10. q. ante num. 19. & Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. part.1. præsumpt.35. num. 17. versic. Ea ratione, fol.149. colum.4. in fin. Tamen Castrensis, Corneique maxima autoritas est, & quamuis Andreas Tiraquellus in d.l. si vnquam, in verb. Donatione largitus, in opinionem Ruini inclinate existimetur, num. 253. nihilominus num. 251. nonnihil opinioni Pauli de Castro detulisse visus est, vt tandem cogitandum relinquat, & veluti anceps pro neutra opinione stare demonstret: Aduertendumque censeo, non frustra Castrensem ipsum in præcitato loco Bartoli autoritatem in l. filio præterito, colum.4. sub num.8. versic. Præterea certum est, ff. de iniust. rupt. testam. indicasse, attenta legatorum donationisque causa mortis æquiparatione: super quo cogitandum & ego arbitror, exemplum Tiraquelli sequutus, qui summo certè studio atque eruditione materiam dictæ legis post alios ex professo feliciter absoluit: incertumque non est, hanc dubitationem exposcere altiorem indaginem, & fortasse Ruini sententia inepta non erit: cur autem cogitandum fore asseruerim, si disputationi locus daretur, facile ostenderem, non enim omnia disputatione concludi possunt, quæ ad hanc legem declarandam in argumentum adducuntur, progressus enim in infinitum daretur, atque immensus circuitus.

Ampliatur prædicta Socini conclusio, vt
64 procedat etiam † si substitutus in donatione causa mortis de liberis esset, secundum Salyc. in d.l.1. colum.2. C. de donat. caus. mort. quem refert Cassaneus, d. consil.53. Ex facto, ante num.2. versic. Illam etiam Glossam, quod etiam sibi voluit Francisc. Mantic. d. lib.10. tit. 7. nu.20. in 12. extensione, vers. Et Salicetus.

HYPOTHESIS.

Exorbitantem legem istam esse omnium ferè consensu concludi. Successiuè etiam de eius extensione tractari.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, exorbitantem à iure communi censeri. Et quamuis aliqui contrarium tenuerint, vt num.2. exorbitantem nihilominus esse affirmari, nu.3.*

4 *Actum purum, de iure communi diem non recipere, nec conditionem.*

5 *L. cum auus, extensionem non pati: Sed contrarium verius videri, nu.8. & 10.*

6 *Legem exorbitantem restringi debere.*

7 *L. cum auus, licet exorbitantem, fauorabilem tamen apparere.*

9 *Constitutionem correctoriam, sed fauorabilem, ex identitate rationis extendendam fore.*

11 *Extensionem fieri non intelligi vbi eadem viget ratio, sed comprehensionem.*

12 *L. cum auus, dispositionem, non solum fauorabilem, verum etiam piam esse.*

13 *L. cum auus, dispositionem, nemini damnum inferre.*

L. cum

14 *L. cum auus, ad aliorum casuum decisiones frequentissimè à Doctoribus induci.*

CAP. XIX.

QVANQVAM in superioribus sępè sæpius de exorbitantia à iure
communi, deque extensione dispositionis huius contextus dictum ac dubitatum fuerit, nono
tamen fusius proprio loco de eadem re quærendum est: hancque legem exorbitantem es-
1 se † dixere, Io. de Imol. in l. filio præterito, col.
9. versic. Item non obstat, num. 23. ff. de iniust.
rupt. testam. Francisc. Aretin. in d. l. generaliter, §. cum autē, ad fin. vbi Ias. col. 4. in 8. limit.
C. de instit. & substit. Alex. in auth. ex causa, col.
10. ante nu. 17. versic. Item illa lex, C. de liber.
præterit. idē tradunt Socin. sen. hic nu. 53. vers.
Septimò infertur, nu. 61. in 4. not. & post num.
64. vers. Ex qua materia, ante nu. 76. vers. Cōfirmatur hoc, post nu. 94. vers. Quando gratuatus, ante nu. 98. vers. Igitur licet materia, & nu.
25. versic. Tertium corollarium, Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, nu.
26. vers. Nam & exorbitantem, & in verb. Donatione largitus, nu. 250. versic. Denique huc
spectat, C. de reuoc. donat. rursus Socin. consil.
93. Testamentum premissum, sub nu. 28. lib. 4.
Dec. cons. 416. In testamento, col. 2. nu. 5. Anton. Gabriel. lib. 4. de fideicom. concl. 2. in vlt.
limit. nu. 86. Curt. iun. cons. 33. Præsupponitur
in facto, nu. 8. vers. Et quod sit exorbitans, dicens in hoc omnes conuenire, Decius etiam in
prima subscript. ad cons. Socini iun. 128. quæ
subscriptio incipit, Visis, num. 199. lib. 1. & ipse
Socinus iunior eodē cons. 128. Præsentis consultationis materia, nu. 35. vbi dicit, istud sequi
omnes Doctores, ac nu. 65. vers. Præterea, nec
non cons. 100. Præsupponitur, col. 3. nu. 9. eod.
vol. 1. Andr. Barbat. in d. l. cum acutissimi, col.
45. C. de fideicom. & Io. Cephal. cons. 576. Reuerendus Dominus, nu. 17. lib. 4.

2 Et licet contrarium † tenuerit Corn. consil.
197. Non alienam, col. 4. post nu. 7. versic. Cum
ergo ille textus, lib. 3. & post Francisc. Rip. in l.
ex facto, §. si quis rogatus, il 1. nu. 27. vers. Ista
ratio, ff. ad Trebell. idem senserit Iacob. Menoch. cons. 95. Etsi doctè, nu. 115. lib. 1. & videtur idem velle cons. 16. Quod iam nō satis, col.
antepen. nu. 24. vers. Nec hic dicatur, & versic.
Non enim. eod. vol. & in pręcedētibus aliquando in transcursu opinionum memini: Tamen
3 in effectu † exorbitans est, vt tradit rursus Socin. sen. hic num. 52. vers. Sextò infertur, communique Scribentium calculo hoc receptum
reperitur, frequensque apud eundem legendo, atque consulendo est.

Purus etenim actus, de iure communi diem
4 non recipit † nec conditionē, ex Vlpiani lib. 55.
ad Sabinū sentētia, in l. cum qui Kalendis, ff. de
verb. oblig. de die loquentis, ac etiā Papiniani
lib. 1. Definitionū testimonio, in l. si ita stipulatus fuero si Titius, §. Chrysogonus, d. tit. de cōditione agentis, necnon Pomponij lib. 3. ad Q.
Muciū in l. 1. in princ. hoc tit. de condit. & dem.
ex subauditione igitur conditionis actus trāsformatur, cū, vt apertum est, conditio formam
importet, quinimò in forma specifica sit implēda: ad quod Imola in d. l. filio præterito, nu.
23. allegabat etiā text. in c. vlt. in fin. 32. q. 7. vbi
litera dicit. Hæc ergo etsi alia sint quę rectissimè vouentur, cū homines vouerint, nulla conditione rumpenda sunt, quę sine vlla conditione vouerunt: Et ex hoc fortè, inquit, Imperator
huiusmodi sensum, & intelligētiam admiratus
fuit, vt inquam in puro actu cōditio hæc si sine
liberis decesserit intelligi deberet, d. l. cū acutissimi, C. de fideic. ibi, Nos huius sensum merito mirati, plenissimū ei donauimus euentum:
Sed aliud Imperator sensit, q̄ Imola indicauerit, vt non abre sub verbo fortè, illud asseruerit.

Pręsupposito itaque istius l. cū auus, dispositionem exorbitantē censeri, dum de eius extensione quęrebatur, Pau. Castrens. cōs. 14. Si contingat d. D. Lisam, col. fi. vers. Et quia illud, li. 1.
dicebat Papiniani rñsum hoc admirabile fuisse, vt Imperator refert in d. l. cū acutissimi, &
5 propterea illud vltra eius terminos † nō extendere: & videtur idē sensisse Soc. hic col. 2. nu. 4.
vers. Et discutiēdo, & post nu. 15. vers. Et sic patet, & ante nu. 95. vers. Confirmatur hoc, ac ēt
Alberic. de Rosat. in d. l. generaliter, §. cū autē,
nu. 2. vers. Quid econtra, Io. de Imo. in d. l. filio
pręterito, sub d. nu. 23. ac in d. l. ex facto. §. si q̄s
rogatus, col. 2. circa med. vers. Et intelligo. Soc.
iun. d. cons. 128. Pręsentis consultationis materia, nu. 35. lib. 1. & Io. Cephal. cōs. 576. Reuerendus Dñs, nu. 18. lib. 4. lex nanque exorbitans
6 † restringenda est, non aūt in consequentiā trahenda, l. ius singulare, l. qđ vero cōtra, ff. de legib. l. si vero, §. de viro, ff. sol. matrim. cū simil.

Sed licet exorbitans sit, fauorabilis etiam
7 † apparet, secundum Socin. super hac eadem
lege, ante nu. 17. vers. Vnde cum eadem ratio,
& ante nu. 98. versic. Igitur licet materia. Andr.
Tiraquel. in d. rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, num. 63. C. de reuoc. donat. vbi Francisc.
Rip. quæst. 37. versic. Quia dispositio, Socin.
cons. 93. Testamentum præmissum, sub nu. 28.
lib. 4. Franciscus Aret. consil. 155. Diligenter
visis, colum. 5. circa medium, & Corn. consil. 197. Non alienam, colum. 7. post num. 8. libro 3. Propterea vt dicebam, lex quantumuis
8 † exorbitans, sed fauorabilis extendenda est,
Glos. in l. si constante, in verb. Mariti, in princ.

& ibi Bart. in 9. quæst. prim. part. ff. d. tit. solut. matrim. Francisc. Bursat. cons. 50. Triplici, nu. 22. consil. 76. Ex hac serie facti, num. 30. libro primo.

9 Quin etiam constitutio correctoria † quæ magis restringenda est, cum fauorabilis conspicitur ex eadem ratione extensionem patitur, l. illud, cum gloss. C. de Sacros. Eccles. Bursat. d. cons. 76. num. 16. Imo extensio fieri non dici-
10 tur vbi eadem ratio est numero, † sed comprehensio, vt post Petr. & Cyn. in l. iura constitui, & in l. quod verò, ff. de legib. tradit Alex. cons. 75. Videtur in præsenti consultatione, num. 3. vbi Nouissimi Parisiens. concordantes allegat, lib. 5. & est text. in l. si postulauerit, §. sed si negauit, ff. de adulter. quem ad hoc propositum citat Oldrad. cons. 185. Thema tale est, Titius canonicus, in fine, post num. 6. vers. Non autem, & vbi eadem viget ratio non dicitur quis extendendo nouum casum addere, sed quod in primo casu in ratione includebatur, secundum æquitatem detegere, vel enucleare, quia lex dicitur omne quod in ratione consistit, cap. consuetudo, prima distinct. ergò vbi legis ratio locum habet, circa id prodita dici lex debet, vt per Calderin. cons. primo, incip. An capitulum, in princip. tit. vt lir. penden. quod in ordine est, cons. 147. Et in l. de quibus, num. 35. d. tit. de legib. scripsit Baldus, quòd quando plura eandem habent rationem, licet de vno fiat mentio, videtur id exempl ariter fieri non respectiuè, & quòd pœnalis constitutio extendi non dicitur, quando ex mente eiusdem constitutionis extenditur, quod dictum Baldi pro singulari referendo sequitur Paul. de Castr. consil. 441. Pro declaratione, colum. penult. ad fin. vers. Nam, vt inquit elegãter, lib. primo, idemque voluit ipse Bald. in rubric. C. de nautic. fœnore, vers. Et idem intellige, allegãs textum meliorem de corpore iuris, in l. his solis, ibi, Satis etiam tacitè cautum putamus, C. de reuocan. donat. cui assentitur Io. de Anan. inter consilia Castrens. cons. 261. Visis, & cõsideratis his, col. 2. ad fin. num. 3. vers. Tamen quia in isto, lib. 2. Alibi etiam scripsit Bald. consil. 324. Omissis opinionibus, in fin. lib. 5. quòd vbi eadem est ratio, eademque mens, idem casus dicitur, & consil. 384. Statuto ciuitatis cauetur, quòd nullus, colum. 2. eodem volum. quòd ea quæ eiusdem rationis sunt, sub dispositione includuntur ex significatione, idest tanquam expressa propriè, & non tacitè: & Oldrad. consil. 268. Quæstio est, nu. 3. vers. Et ideo, in casu de quo ibi dicebat, quod si eadem ratio subest, licet verba legis deficiunt, mens tamen non deficit, sed locum habet, vnde quod legis verbis omissum est, iudicantis religione non omittetur, l. quæsitum scio, ff. de testib. cum non dicatur casus omissus vbi eadem ratio est, vt dicit Ioan. de Anan. in præcitato consil. ac etiam Abb. cons. 75. Primò est videndum, vers. Ita quòd vbi habet locum, colum. 3. lib. 1. vbi quòd hoc procedit in materia pœnali, & correctoria, subdẽs quòd is in legem committit qui verba legis amplectitur, & contra legis virtutem venit, & post prædictos Aym. Crauet. cons. 183. Regula, num. 3. lib. 1. Paris. cons. 13. Attingendo articulum petitorij, nu. 46. lib. 1. & Dec. cons. 227. In casu ad me transmisso, num. 8. post gl. in cap. 1. in verb. Italiæ, de tempor. ordin. in 6. in c. si postquam, in verb. Mente, de elect. pariter in 6.

Eãdemque l. cum auus, vti fauorabilem de-
11 casu ad casum ob rationis identitatem † extendendam esse sæpissimè in discursu Socinus ibi concludit ante d. num. 17. vers. Vnde cum eadẽ ratio, & ante num. 19. vers. Licet materia, antequam num. 31. uers. Ad hoc, num. 49. uers. Quam tamen opinionem, num. 55. ante uers. Sed hic cadit, & uers. Sed mihi uidetur, num. 60. uersic. Et ad primum, num. 71. uers. Secunda ratio, & ante num. 76. uers. Ex quibus patet, & post nu. 78. colum. 43. in fin. uers. Adducunt etiam, post num. 91. uers. Et ista lex, & ante nu. 98. d. uers. Igitur licet materia, traditque ipse Socin. dicto consil. 93. Testamentum præmissum, sub num. 28. lib. quarto, Francisc. Aretin. consil. 155. Diligenter uisis, colum. 5. circa med. ante num. 5. uers. Et si hoc est, Corneus de communi opinione fidem faciens, consil. 197. Non alienam, post num. 8. uers. Et quòd à paritate, lib. 3. Andr. Tiraquell. in rep. d. l. si unquam, in uerb. Libertis, d. num. 63. uers. Hæc autem lex, ubi Francisc. Rip. quæst. 37. uersic. Quia dispositio, Iacobus Menoch. consilio 16. Quòd iam non satis, colum. ante penult. num. 24. uersic. Nec hic dicatur, & uers. Non enim, libro primo, idemque sensit Petr. de Anchar. consil. 426. Quod supra consultum, post princip. & ita est concludendum, cum à præcitatis minimè discrepet Ioan. de Imol. in d. l. filio præterito, num. 23. uersic. Saltem in quo non est eadem ratio, ff. de iniust. rupt. testamen. Quod probatur in d. l. cum acutissimi, ibi, Nos huiusmodi sensum meritò mirati, plenissimum ei donauimus euentum; est
12 siquidem non solum fauorabilis lex, sed † pia, ut in hoc contextu in fin. est etiam admirabilis, d. l. cum acutissimi, optimoque intellectu processit, d. l. generaliter, §. cum autem, humanitatisque intuitu, atque ex excelso ingenio, prout ibidem Imperator testatur. Hocque uel maxi-
13 mè concedendum est, cum ex ea nemo † damnũ patiatur, ut dicit Socin. sen. hic, post num. 78. colum. 43. in fin. uers. Adducunt etiam, Corn. d. cons. 197. col. 4. in princ. sub num. 7. lib. 3. & Socin. iun. d. cons. 128. Præsentis consultationis materia, num. 15. lib. 1.

Quòd autem extensio liberius inducatur vbicunque nemo læditur, cum de mero tunc fauore tractetur, argum. l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. tradit notabiliter Bald. in l. maximum vitium, sub num. 6. versic. Sed vbi ex tali priuilegio, C. de liber. præterit. vbi in vers. Ergo statutum, dicit, casus quos ratio connectit, non debet iuris dispositio separare, l. prima, C. de diuers. rescript. l. prima, C. si vnus ex plurib. appell. l. si is qui duos, ff. de liber. leg. l. non solum, §. qui primipilum, ff. de excus. tut. dum inquit, Rectè adaptari omnibus similibus capitulis.

Et quamuis huius textus extensionem, Carolus Ruin. consil. 106. Viso, ac diligenter ponderato tenore testamenti, colum. 6. post med. sub numero nono, versic. Et quæ etiam ad hunc casum, libro secundo, non admiserit, illi assentiendum non existimo, cum communis Doctorum assertio in contrarium vrgeat, adeo que excelsa sit Papiniani mens, tamque merifi cè naturalem pietatem, atque humanitatem attingat, vt vltra Imperatorias laudes, & extensiones, passim huius responsi ratio ad aliorum
24 casuum decisiones † per Scribentes inducatur, ad quod demonstrandum, etsi infinitas ferè (vt sic dixerim) Doctorum autoritates afferre valerem, hæc tamen pauca ex multis nomina, velut stilla muriæ ad magnitudinem maris Aegei sufficiant, videndi igitur ad hoc proposi tum erunt, Bart. in dicta l. maximum vitium, num. 6. circa medium, versic. Pone enim, C. de liber. præterit. & consilio 68. Proponitur quòd Ioannellus, num. secundo, libro primo, Bald. in l. precibus, ante numerum sextum, C. de impuber. & al. substit. Oldrad. consil. 238. Cum mulier donatrix, numero secundo, consilio 278. Licet quantum ad claustrale, numero octauo, vers. Non est autem verisimile, Ludou. Roman. consil. 26. Pro decisione, colum. secunda, vers. Et hanc opinionem, Raph. Fulgos. consil. 65. Titius coniugem non habens, colum. prima, num. primo, Angel. consil. 108. Ista quæstio, colum. prima, versic. Et pro hac parte, Socin. sen. consil. 147. Visa facti contingentia, colum. sexta, ante numerum duodecimum, libro primo, Matth. de Afflict. decisione 44. Tria dubia, num. vigesimoprimo, vers. Quia testator, & num. vigesimosecundo, vers. Quintò quando verba, Socin. iun. consil. 125. Visis, num. quinto, libro primo, Iacob. Mandell. Albens. consil. 24. Præsens casus, numero quarto, & Hieronym. Alban. consil. 4. Multa in proposita re, post num. 12.

COM-

COMMENTARIORVM PRAECLARISSIMI IVRISCONSVLTI D. IOSEPHI DE RVSTICIS PATRICII AQVILANI,

Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.

LIBER QVARTVS.

HYPOTHESIS.

Liberis in conditione positis in vita grauati decedentibus conditionem, si sine liberis decesserit, non deficere; Deque conditione si liberos habuerit, vel non habuerit, disceptari. Et denique l. hæredibus, ff. ad Trebellian. l. cum vxore, C. quand. dies leg. ced. & l. si quis hæredem, C. de instit. & substit. intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem, si sine liberis decesserit, non deficere, si liberi in conditione positi in vita grauati moriantur.*

2 *Conditionem ad mortis tempus relatam terminũ instantaneum continere, ipsumque terminum in suo instanti verificari debere.*

3 *Qualitatem verbo iunctam, secundum tempus verbi debere intelligi, & è conuerso.*

4 *Conditionem affirmatiuè conceptam, si liberos habuerit, deficere etiam si tempore mortis grauati superstites liberi non fuerint.*

5 *Conditionem semel impletam fuisse, licet implementum perpetuo non duret, sufficere.*

6 *Conditionem negatiuè conceptam, si liberos non habuerit, etiam si tempore mortis grauati superstites liberi non fuerint, secundum vnam opinionem deficere, licet multi contradixerint, numero 13. posterioremque opinionem veriorem esse, num. 14.*

7 *L. hæredibus, ff. ad Trebellian. declarari, & num. 9.*

8 *Legislator si propositis duabus quæstionibus vni tãtum respondeat, vtrique idem respondisse censeri, & quando.*

10 *L. cum vxore, C. quand. dies leg. ced. explicari.*

11 *L. si quis hæredem, C. de inst. & subst. interpretari.*

12 *Causam formalem, & materialem vti causam essendi perseuerantiam exposcere, secus causam efficientem.*

CAP. I.

VT OMNIVM quæ Socinus hic num. 100. breuiter ostendit, atque animaduertenda esse existimo clara resolutio habeatur, cum inquam liberi in conditione tacita, vel expressa positi nascuntur, sed in vita grauati moriuntur, duo principales casus considerandi sunt.

Primus casus est, quando dictum fuit, & si
1 sine liberis decesserit, & hoc casu † concludendum est substitutionem non deficere, nam nihilominus testator, si sine filijs decedere diceretur, Dyn. & Bart. in princ. Paul. de Castr. nu. 5. Alexan. nu. 1. Ang. in princ. Io. de Imol. nu. 24. & infr. vers. Nã conditio, in l. ex facto, §. si quis autem, vbi etiam Franc. Rip. in 1. not. num. 1. ff. ad Trebell. Socin. sen. d. num. 100. & in l. solemus, num. 4. hoc tit. Oldrad. consil. 141. Thema tale est, Dominus G. Leuionensis, colum. 2. in princ. versic. Primò quia, Signorol. de Homod. cõns. 69. In quæstione Blandisiæ, colum. 2. vers. Et sic quando, Ias. in l. in substitutione, colum. penult. ante num. 11. versic. Ego credo substitutum debere admitti, de vulgar. & pupillar. Dec. consil. 63. Et pro tenui, num. 2. Io. Pet. de Ferrar. in form. libell. q̃uo agitur ex substitutione, in verb. Decederet sine filijs, colum. 2. circ. med. Angel. consil. 222. Benè, & egregiè allegatum est, colum. 1. versic. Sed quia admixta est alia conditio, Io. Crot. conf. 4. Casus propositi tenor, num. 21. vers. Secundo verò casu, lib. 1. Iacob. Philipp. Port. consil. 159. Ex facto contingit, num. 1. & 2. lib. 1. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. in 2. par. quęstionis, artic. secundo, fol. 188. Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in prima parte, in verbo, Si absque liberis, num. 52. versic. Decimò principaliter, fol. 354. Francisc. Mantic. in tract. de

coniectur. vltim. volunt. libro vndecimo, titu.
sexto, num. tertio, versic. Consequenter sciendum
est, fol. 268. allegans Angelum, vt per
eum, Antoninus Tessaurus decisione 96. Filij
in conditione, columna penultima, ante num.
33. versic. Quibus verbis destruitur, Iacobus
Menoch. in tract. de præsumpt. part. secunda,
lib. quarto, præsumpt. 69. circ. fin. versic. Si vero
testator disposuit.

Probatur ex dicta l. ex facto, §. si quis auté,
in princip. Si quis autem (inquit Vlpian.) susceperit
quidem filium, verum viuus amiserit,
videbitur sine liberis decessisse: & hunc text.
omnes singularem esse dixerunt: idem probat
textus in l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de legatis
primo. Cum quis (Martianus ait) rogatus
erit, si sine liberis decesserit, per fideicommissum
restituere, conditio defecisse videbitur
si patri superuixerint liberi, nec quæretur an hę
redes extiterint.

Ratione etiam probatur, nam vt Rip. inquit,
& ante eum Iason, hæc conditio si decesserit,
terminum habet restrictum ad diem mortis,
qui terminus cum sit instantaneus, debet in suo
2 instanti † verificari, l. ex facto, ff. de vulgar.
& pupillar. & licet abusiuè dici posset, cum liberis
decessisse qui aliquando filios habuit, tamen
verè non dicitur cum filijs decessisse, quia
filij præmortui non amplius filij dicuntur, l. si
homo mortuus, ff. de verborum obligat. conditio
autem si decesserit sine liberis, de filijs
veris, ac proprijs intelligi debet, l. qui hæredi,
& l. Mæuius, hoc titu. Cumque verba hæc sine
liberis, determinent illud verbum decesserit,
ideo mortis tempus inspicitur, Bart. in l. hæredibus,
in princip. ff. ad Trebellian. vulgaris nanque
iuris regula est, quòd qualitas adiuncta
3 verbo secundum tempus verbi † debeat intelligi,
l. in delictis, §. si damnum extraneus, ff. de
noxa l. act. l. Titius, ff. de testamen. militar. l. secunda,
& tertia, ff. de aur. & argen. leg. & desumitur
ex dicto §. si quis autem, secundum Ioan.
de Imol. ac Alexand. licet secundum Rip. num.
tertio, ibi in secundo not. melius ex eodem tex.
colligatur, quòd sicut qualitas adiecta verbo
tempore verbi adesse debet, ita qualitas remota
à verbo debet abesse tempore verbi, nam hę
verba, sine liberis, sunt priuatiua, negatiua, &
exclusiua, iuxta gloss. in l. prima, in fine, ff. de pignor.
act. & qualitas filiationis, vt sit locus substitutioni
debet adesse tempore mortis, vt in dicto
§. si quis autem, & in l. prima, C. de condit.
insert.

Saluari poterit notabile Imolæ, si à sensu cōtrario
colligatur, vt conditio defecta dicatur, si
liberi tempore mortis absint: Et ex dicto not.
quod qualitas debeat adesse, vel abesse tempore
verbi, colligitur responsio ad iura in contrarium
allegata in gloss. videlicet ad dictā l. hæredibus,
in princip. dicto titu. ad Senat. Consult.
Trebellian. & ad l. cum vxori, C. quando dies
leg. cedit, quòd ibi qualitas adijcitur, ac remouetur
tempore natiuitatis, vel dispositionis,
sed in casu nostro adijcitur verbo habenti tractum
ad tempus mortis, quo dispositio effectum
sumit, vt docet Bart. in dicta l. ex facto,
de vulgar. & pupillar. ante numerum secūdum,
& ita dicit Rip. in dicto §. si quis autem, num.
tertio, in fine, & ante eum Ioann. de Imol. sub
numero vigesimoquarto, versic. In gloss. super
verbo decessisse.

Secundus casus est, quādo testator alio verbo
vsus fuit, quod tempus mortis non includit,
& tunc, aut verba affirmatiuè concepta fuerunt,
idest si liberos habuerit, & casus iste in se
4 difficultatem non continet, tunc enim † substitutio
deficiet etiam si tempore mortis grauati
superstites liberi non fuerint, ita concludunt
Cyn. in l. si quis hæredem, in fine, C. de institut.
& substitut. sub condit. fact. Bart. numero
tertio, Alberic. de Rosat. & Paul. de Castr. in
fine, in dicta l. hæredibus, ff. ad Trebellian. vbi
Bart. versic. Sed quando dico, idem Castrens.
in dicta l. cum vxori, num. secundo, C. quand.
dies leg. cedit, Socinus in dicta l. solemus, numero
tertio, & hic numero 109. versic. Quando
vero fieret relictum, Andr. Tiraquellus in
rep. l. si vnquam, in verbo, Susceperit liberos,
numero 187. C. de reuocan. donat. Rub. Alexandrin.
in l. Titia Seio, §. Imperator, numero
250. ff. de legat. secundo, Odd. in dict. tract. de
compend. substit. partic. 6. in 2. par. quęstionis,
artic. secundo, Franc. Mantic. d. lib. vndecimo,
tit. 6. numero quarto, versic. Cęterum si dictum
fuerit.

Probatur per textum in dicta l. cum vxori,
C. quand. dies leg. cedit, Cum vxori (inquit)
vsusfructus fundi legatur, & eius proprietas
cum liberos habuerit, nato filio statim proprietatis
legati dies cedit: nec quicquam obest si is
decedat, faciuntque tradita per Alexandrum
consilio 115. Vetus, & tuta admodum est quæstio,
ante finem, versic. Nec obstat quòd Bal.
libro primo. Sufficit itaque conditionem se-
5 mel fuisse † impletam, licet implementum non
durauerit, l. si quis hæredem, C. de institut. &
substitut.

Aut negatiuè verba concepta fuerunt, vt
puta, si filios non habuerit, & duæ sunt Scribentium
opiniones, Prima, vt idem sit dicen-
6 dum, scilicet substitutionem deficere † etiam
si tempore mortis grauati liberi superuiuentes
non extiterint, Oldradus dicto consilio
141. Dominus G. Leuionensis, numero primo,
versic. Secus tamen esset, Angel. in l. generaliter,
§. cum autem, in lectur. Florentina, C. de
instit.

instit. & substit. Iason. in l. in substitutione, sub num. decimo, colum. antepen. versic. Aut enim testator dixit hoc modo, ff. de vulg. & pupillar. Alexand. in d. l. ex facto. §. penult. num. quarto, in gloss. in verb. Decessit, in sui tamen generalitate, ff. ad Trebell. vbi expressè Paul. de Cast. ante num. 6. versic. Si substitutio esset facta, & subobscurè videtur hoc sensisse Bar. qui ad istud propositum allegatur, in d. l. cum vxori, idem etiam sequuti sunt Iacob. de Aren. & Alberic. de Rosat. in præalleg. §. penult. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsump. 69. circ. fin. versic. Hic consideranda sunt verba, fol. 102.

Inducitur Primò pro hac opinione tex. in d. l. hæredibus, ad Trebell. Sed Sfortia Odd. Iurisconsf. Perusinus hunc textum reijciebat, in cōditione nanque affirmatiua non autem negatiua, prout sunt termini in quibus versamur, lo-
7 quitur: Dicique potest, † priorem conditionē sub illa formula verborum, Vt qui sine liberis decederet, ex adiectione aliorum verborum, ibi, Vosque liberi charissimi, &c. restringi, ac limitari, cum negari non possit, posteriora verba ad illam primam formulam, verborumque conceptionem referri, quæ videtur ex voluntate declarata, vt non retineant naturam relatiuā & terminatiuam ad diem mortis, quam retinerent nisi declarata inferius cōtinuatiuè fuissēt, & sic reducantur ad intelligentiam, atque conformitatem textus in d. §. cum autem, in princ. videturque confundi intelligentia quam Ias. in d. l. in substitutione, ante numer. 11. ad dictum text. afferebat, vt ibi Legislator duos casus, vel duas attulerit quæstiones, cumque vni respon-
8 deat † in vtraque idem respōdisse censetur, per reg. l. 1. C. de diuers. rescript. not. Ang. in §. hinc nobis, in fine, Authent. de hæredib. & Falcid. coll. 1. scilicet, quòd si præsuppositis duabus quæstionibus consultor vni respondeat, in alia idē respondere intelligatur, dummodo responsio sit applicabilis, Nam vna tantum est dispositio declarata, siue reformata p testatorē respōsio. n. aliter applicabilis nō esset cum affirmatiua dispositio & negatiua, inuicem repūgnent: nec est dicendum incontinenti testatorem duo repugnantia constituere voluisse ad eius dispositionem inanem, ac inefficacem reddendam, l. vbi repugnātia, ff. de reg. iur. ne igitur absonus intellectus resultet aliter intelligendo, sic debemus interpretari.

9 Vel secundò dicere † possumus, textum in d. l. hæredibus, loqui in conditione educandi, quæ differt plurimum à conditione affirmatiua, vel negatiua habendi liberos, eo siquidem casu videtur necessario superexistentiam liberorum præsupponi implicarique, tunc enim filius haberi dicitur, cum superest post patris mortem, ratione successionis propagationis, & repræsentationis paternæ peripsius filij superexistentiam, non autem quando in vita patris prædecessit; sciebatque testator verba hoc significantia considerare; vnde restringendo se ad educationem elicitur eius mens ad illam restricta, absque alia superexistentia.

Vltimò posset responderi, quòd ex eo Scæuola Iurisconsul. inquit, videri filios fideicommissi onere liberatos, cum dixerit testator, Donec liberos binos educaueritis, credens ipse testator duobus liberis educatis non sic de facili ambos præmorituros, cum non vnius memi nerit, vt videatur casus superexistentiæ ex mente prouisus propter binarij numeri adiectionē, ambobus ergo decedentib. legis dispositio non vltra progreditur, sed grauatis tantum fauet liberatione decreta.

Secundò dum allegatur, l. cum vxori, C. quand. dies leg. ced. Oddus idem dicit, vt in conditione affirmatiua ibi versemur, post Paul. de Castr. ibidem numero tertio, Sed cogitan-
10 dum † est, an subsequens responsio congrua sit, ne vno fortasse collyrio omnibus opitulari cum Paulo Castrensi videamur, quòd ex eo in quam in illo contextu necquicquam obest si filius prædecedat, vsusfructus enim illius fundi purè legatus fuerat, & cedente die legati proprietatis, reconsolidatio quędam fit ipsius pro prietatis cum vsufructu, actusque duplici ratione perficitur, & completur, filij scilicet natiuitate, ac dicta reunione, siue reconsolidatione, non mirum igitur si mors subsequens huiusmodi consumationem actus non infringit.

Tertiò facit l. si quis hæredem, ibi, Quandocunque, &c. C. de instit. & substit. Huic textui
11 possumus † etiam respondere, Imperatorem conditiones illas non duraturas pro impletis habere, ne nimia subtilitate iudicia testantium defraudentur, & ideo veterum dubitationem explodit, quandocunque impleta fuerit conditio, siue in vita, siue mortis tempore, siue post mortem testatoris, sed in proposita difficultate in morte grauati retinenda est subtilitas veterumque interpretatio, vt ex ipsa subtilitate cōiectura lique interpretatione, æquitate iuris suffultam pietatem consequamur tanquam in cōditione liberorum, vt intentio prælationis alienæ soboli debito fine moderetur, taliter quòd liberis præmorientibus mens testatoris interrupta videtur, conditione quasi non integrè consumata. Vnde Iacob. Butrigar. & Salicet. dum diluunt oppositionem, l. si pro patre, §. verum, ff. de in rē vers. dicunt in dicta l. si quis hæredem, conditionem iam suum effectum cō sumasse, ibi verò causam nondum consumasse effectum, potius enim erat in fieri, quàm in suo perfecto esse, ideo factum non dicitur nisi

diu perduret factum, quòd autem per sensus in conditione liberorum procedatur, iura sunt clara, ibi, Nos huius sensum merito mirati in l. cũ acutissimi, C. de fideicommiss. & ibi, Optimo in tellectu in l. generaliter, §. cum autem, dicto tit. de instit. & substit. in quibus iuribus etiam non tantum veterum interpretationes non exploduntur, quinimo laudum congerie, ac effusione quadam egregiè maximeque extolluntur: Vel possumus dicere, superexistentiam in proposito immediatam esse causam agendi, ideo facitũ non sufficere nisi durauerit, secus autem in d. l. si quis hæredem, nam non erat immediata causa agendi, sed conditionem implendi, qua impleta aliud non requiritur, sufficit enim semel

12 impleri. Aut dicere expedit, qualitatem † in proposito formalem esse, proptereaque eius perseuerantiam requiri, ad instar causæ materialis, & formalis, cum sint causæ essendi, vt per Ioan. Andr. in procem. vj. secus si causa esset efficiens, nam non opus esset perduratione, l. Titius, ff. de testamen. milit. l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib.

Vltimò inducitur l. fin. C. de indict. vid. toll. Cæterum hic text. allegari non meruit, nam vltra quòd loquitur in affirmatiua, ex natura legati perseuerantia reijcitur, imo propria ratione, cum primum viduitas euenerit, talibus personis persecutio eius quod relictum est illico competit, quasi pro solatio suæ tristitiæ liberalitas hæc fuerit conscripta, siue semel, siue in annos singulos, vt in fine textus dicitur.

Altera igitur superiori contraria est opinio, quòd nisi liberi mortis tempore superexistant,

13 substitutio non deficiat, quam tenent † Paul. de Castr. in d. l. cum vxori, num. 3. versic. Contrarium puto, Raphael. Cuman. in d. l. in substitutione, num. secundo, versic. Sed pro hac videtur, ff. de vulg. & pupill. Socin. hic num. 109. versic. Idem est quando testator, Sfort. Odd. in d. tract. de compend. substit. in 6. partic. in secũdo artic. & Franscisc. Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volunt. lib. vndecimo, tit. sexto, sub num. 5.

14 Quæ quidem opinio verior † videtur, Primò textus argumento, in d. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. Secundò ex ijs quæ scribit Socin. sen. in l. solemus, numero tertio, versic. Quam conclusionem limita, hoc eod. tit. quòd quando conditio per superexistentiam filiorũ simpliciter, & indefinitè purificatur, sufficit, quòd filij semel extiterint licet postea defecerint, vt in dicta l. hæredibus, & in dicta l. si quis hæredem, quibus iuribus fuit in superioribus responsum: Quam conclusionem limitandam esse inquit, nisi aliud de mente testatoris appareret, vt est casus notabilis in l. Lucius Titius, 2. ff. de hæredib. instit. vbi conditio, si liberos non habuerit, non verificatur quando liberos habuit, mortisque tempore non superfunt, & illius legis ratio est: quia liberi fuerunt ibi positi in conditione, vt substitutum excluderent, patet ex eadem lege in fine, ideo debẽt tempore mortis superesse quo de substituti exclusione agitur, & ita egregiè declarat Bart. in l. liberorum, num. 18. ad finem, versic. Exemplum in dicta l. Lucius, ff. de verborum significatione.

Tertiò dicit Odd. per hanc secundam opinionem non solum satisfieri menti testatoris quo ad præsumptionem d. l. Lucius Titius, & huius context. Papiniani, vt Castrensis, & Socinus autumant, sed etiam quo ad dispositionis suæ conseruationem, quæ hoc pacto sustinetur, & alio modo nequaquam: ad quod faciunt not. per Alexand. in l. quod dicitur, in finalibus verbis, ff. de liber. & posthum. Sed hęc conseruationis intentio cum illa præsumptione à prædictis Doctoribus considerata substantialiter conuertitur. Non erit consulendo, ac iudicando ab hac posteriori sententia recedendum.

HYPOTHESIS.

Celebre Oldradi consil. 21. Thema tale est: Testator, declarari, diligentissimeque limitari, & de pluribus coniecturis ad istud propositum agi.

SVMMARIVM.

1 *Conditionem, Si sine liberis decesserit, ex Oldrado deficere grauato cum liberis decedente, quicquid postea de ipsis liberis contingat, & quamuis ydem liberi sine liberis decedant, & numero 2.*

3 *Conditiones principium prima existentia ex Baldo exposcere, nec eius successum postea curari.*

4 *Oldradi consi. 21. Thema tale est: Testator, numero primo, versic. Mihi videtur, latius procedere, si testator onus fideicommissi restrictiue, ac limitatiue iniunxisset. Hocque, num. 57. declarari.*

5 *Tunc dictionem, extremitatem temporis denotare.*

6 *Vulgarem substitutionem expresso vno casu ad alios non porrigi, quando in illo casu dicto, tũc, expresse apponeretur.*

7 *Oldradi consil. 21. magis procedere, si verbum suprascriptis adesset.*

8 *Limitatam causam, limitatum effectum producere.*

9 *Oldradi dictum consil. ampliari, vt nedum prima substi-*

substitutio sub conditione illa concepta expirare dicatur: sed omnes aliæ successiuæ substitutiones deficiant.

10 *Oldradi consil. procedere, etiam si testator dixisset si aliquis hæredum meorum.*

11 *Oldradi consilium prædictum procedere, etiam si de fauore Ecclesiæ, vel piæ causæ tractaretur.*

12 *Oldradi idem consil. ex præsumptionibus ac coniecturis non procedere limitarique, quibus quidem colligeretur, testatorem voluisse onus restitutionis esse repetitum à substitutis, & vocatis.*

13 *Oldradi consil. 21. limitari, vbicunque appareret testatorem eius bona in sua agnatione & familia perpetuò conseruare voluisse, tuncque onus restitutionis à substitutis in alios, ac repetitum deinceps coniecturari.*

14 *Oldradi decisionem declarari, vt non procedat, quoties testator masculos in substitutione vocasset fœminas excludendo; & quamuis hanc coniecturam improbasse aliquos constet, vt numero 15. priorem tamen opinionem crebriorem esse, num. 16. ac etiam veriorem, num. 22. ipsamque declarari, num. 28. sed declarationem non omnino recipi.*

17 *Masculinitatis qualitatem agnationis conseruationem inferre, licet ipsa conseruandi ratio à testatore non exprimatur: & quamuis plures contrarium senserint, etiam in terminis statuti, Quòd stantibus masculis, nu. 18. contrarium tamen verius esse, nu. 19. & 21.*

20 *Rationem pro expressa haberi, vbi nulla alia ratio assignari possit.*

23 *Agnationem & familiam per masculos non per fœminas conseruari, per quas potius memoria agnationis finitur, idque ex Luca de Penna explicari.*

24 *Materna linea per quam bonorum possessionem succurratur, ex Baldo declarari.*

25 *Rationem conseruandi agnationem non solum in legibus & statutis, sed etiam in dispositione testatoris considerari.*

26 *Respub. expedit familias conseruari, quæ sine diuitijs sordescunt.*

27 *Masculinitatis qualitatem agnationis conseruationem inferre: hancque interpretationem vti magis vniuersalem attendendam esse.*

30 *Oldrad. decis. limitari, si testator bona illustria & digna reliquerit, quæ ad extraneos transmitti non consueuerint.*

31 *Oldrad. decis. in ijsdem terminis conijciendi, mentem agnationis conseruandæ, declarari quando in vltimo substitutionis gradu agnatos testator substituerit.*

32 *Oldrad. decisionem cessare, vbicunque testator iussisset bona ad cippum suum deuolui, tunc enim coniectura agnationis conseruandæ etiam desumeretur.*

33 *Oldr. cons. 21. prædictum cessare, vbicunque testator superuenientes substituisset, quando laici essent, nam & hoc casu agnationis conseruandæ coniectura eliceretur.*

34 *Oldradi idem cons. cessare vbi liberi essent vocati: Hocque verum esse etiam si liberi in conditione positi sint, dummodo ex coniecturis vocentur, num. 35. coniecturamque istam magis procedere vbicunque post filios vocatos, & alios in conditione positos substitutio fieret, nu. 36.*

37 *Oldradi consil. 21. non procedere, vbicunque testator ad plures substitutionum gradus esset digressus.*

38 *Oldradi decisionem locum non habere quando cōditio liberorum tractum successiuum contineret, & sic non ad certum, sed indefinitum tempus referretur.*

39 *Oldradi cons. 21. cessare, quando testator primogenitum, vel natu maiorem vocauit.*

40 *Oldradi consil. prædictum cessare vbicunque testator vocatis primo agnatis masculis, deinde agnatorum primogenitis iussisset ferre nomen & arma testatoris.*

41 *Insignia & arma ferendi conditionem, agnationis & familiæ perpetuandæ coniecturam inducere.*

42 *Liberos in conditione positos cum conditione ferendi nomen, & gentilitia insignia, siue arma testatoris, vocatos censeri.*

43 *Insigniorum siue armorum, ac nominis conditionem, in Hispania vocationem, aut rationem conseruandi familiam non inferre.*

44 *Oldradi cons. 21. cessare, vbi testator vltimo loco, & in subsidium legitimatos vocasset.*

45 *Oldradi decisionem limitari, quando testator vocatis agnatis, & transuersalibus expressè dixit, eius mentem esse, quòd dicta bona perpetuò in ipsis institutis, & substitutis permaneant.*

46 *Fideicommissum cum testator voluit esse perpetuum, etiam ad vltimum gradum agnationis à testatoris persona numerandum extendi.*

47 *Oldradi cons. 21. declarari, si testator omnem alienationem adiecta causa agnationis prohibuisset.*

48 *Liberos in conditione positos ex prohibitione alienationis, adiecta causa conseruandi bona in agnatione vocatos esse.*

49 *Oldradi decis. limitari, si testator Trebellianicæ detractionem prohibuerit.*

50 *Oldradi consilium cessare, vbicunque ex dispositis apparere posset, per simplicem superexistentiā, testatoris voluntati satisfactum non esse.*

51 *Oldradi decis. non procedere, si testator interrogatus verisimiliter respondisset repetitionem debere fieri.*

52 *Oldradi cons. 21. cessare, vbicunque testator non solum conditionis implementum, sed conditionis effectum considerauit.*

Oldradi

53 *Oldradi deciſionem non procedere vbicunque con ſtaret teſtatorem grauaſſe proprios filios onere fideicommiſſi: Hancque coniecturam reijci, numero 54.*

55 *Remotiorem aliquando melioris conditionis exiſtere quàm proximiorem, inconueniens non eſſe.*

56 *Oldradi conſ.21. ceſſare, ſi dictum fuerit, ſi deceſſerit ſine filijs, vel liberis.*

CAP. II.

ALIAM Socinus eodē in loco difficultatem excitat paucissimisq. verbis reſoluit, Nunquid natis in vita liberis, poſtque grauati mortem decedentibus, licet ipſi ſine liberis moriantur, ſubſtitutio extincta remaneat? Et in hoc communis reſolutio Scriben-
1 tium eſt, quòd ſufficiat† liberos grauato ſupeꝛuixiſſe, quicquid poſtea de liberis ipſis contingat: licet enim ij qui faciunt fideicommiſſum expirare poſtmodum ſine filijs moriantur, non tamen ſubſtitutio locum habet, quæ iam expirauit, Oldra. de Laude, conſ.21. Thema tale eſt teſtator, num.1. verſ. Mihi videtur, conſil. 141. Thema tale eſt, Dominus G. Leuionenſis, col. 2. quem cæteri vno ore comprobarunt, Io. Andreas in addit. ad Specul. tit. de teſtam. §. in primis, in fin. addit. q.5. Cyn. in auth. ſed & ſi quis, in vltim. q. in fin. C. de ſecund. nupt. Bald. in l. fin. col.8. num.54. C. de hæredib. inſtit. Ang. in l. generaliter, §. cum autem, in lect. Florentina, C. de inſtit. & ſubſtit. Paul. de Caſtr. in l. ex facto, §. ſi quis autem, num.5. & 6. vbi Franciſcus Rip. num.1. ad Trebell. Iaſ. in d.l. ſi quis hæredem, colum.2. verſ. Item facit, Socin. in d.l. ſolemus, num.5. Bald. conſ.57. Item inſtituo, col.1. in fin. & infra lib.2. Ang. conſ. 159. Ex hoc igitur themate, col.1. Petr. de Anchar. conſ. 120. Pro clarioti deciſione, poſt princ. Alexan. conſ. 139. Circa primum, num.3. lib.6. conſ.31. Ponderatis, in princ. lib.3. Caſtrenſ. conſ.97. Ne im proprijs, num.3. lib.2. conſ.324. Super ſecundo puncto, col.2. num.3. libro 1. Iaſ. conſ.51. Circa primum dubium, col.3. conſ.66. Viſo, col.4. cōſil.68. Dicta legitimatio, col.6. lib.3. Corn. conſilio 62. Viſis ſcriptnris, per tot. lib.1. Dec. conſ. 63. Et pro tenui, colum.2. in prin. conſ. 205. In cauſa, num.8. conſ.218. In caſu, num.7. conſil. 269. Conſultus, num.13. conſ.270. D. Raynaldus, ante num.2. conſ.287. In ciuitate, num.1. conſ.323. Cum ſit, num. tertio, conſ.377. Viſis, col.1. conſ.384. In caſu, col. fin. conſ.414. Viſo, num.4. conſ.427. Licet, num.2. conſ.511. Viſo, num.1. conſ.513. In ciuitate, num.2.585. Ioannes, num.2.594. Viſo, num.5.635. eiuſdem initij, num.16.& 636. Prima facie, numero 5.& 6. Abb. conſ.40. Venio, in 2. dub. lib.1. Raph. Fulgoſ. conſ.46. Andreas, verſic. Nec rurſum, Stephan. Bertrand. conſ.166. Pro faciliori reſponſione, col.2. ante num.5. verſ. Per ſecundam, libro 1. Pariſ. conſ.18. Conſideratis, num.2.& 4. conſ.86. Ad veram, num.3. de communi atteſtans, conſ.87. Vidi & legi, num.4. conſ.89. In præſenti cauſa, num.25. lib.2. Socin. iun. conſ. 111. Ex themate, num.20.& 21. lib. primo, & conſil. 29. Licet in præſenti caſu, num.20. lib. quarto, conſ.4. In occurrenti caſu, num.8. lib. tertio, Curt. iun. conſ.92. Habita diligenti conſideratione, num.5. conſ.121. Præſupponitur, nu.15. communem opinionem eſſe aſſerens, Aymo Crauett. & is de recepta ſententia atteſtans, cōſilio 98. Nobilis & potens, num.4. conſ.67. Vltra per me ſcripta, num.8. conſ. 161. Verba ſubſtitutionis, num.6. Carol. Ruin. conſ.9. Præſumitur, num.8. lib.1. conſ.88. legatum, num.6. in fin. conſ.66. In caſu, num.1. conſ.105. Viſo teſtamento, num.18. conſ. 153. Eiuſdem initij, num. 5. conſ.161. Viſo themate, nu.18. conſ.175. Poſtquam, num.1. lib.2. conſ.133. Proponitur, num. 1. conſ.142. Viſo & perlecto, num. tertio, & conſil.143. Ponderatis, num.1. lib. tertio, Nicol. Bellon. conſ.81. Supetioribus, in princ. Roland. de Vall. conſ.52. Requiſitus, num.46.& 47. lib.2. conſ.56. Quoniam ex facto, num.9. vbi de communi meminit, lib. tertio, Alex. de Neuo, conſ. 16. Non figuro, num.11. Natt. conſ.191. Viſo teſtamento, num.7. lib.1. Hieronym. Grat. conſil. 68. In præſenti cauſa, num.5. lib.1. conſ. 5. Etſi hoc reſponſum, num.7. verſ. Quartò ex verbis teſtamenti, libro 2. Sfort. Odd. in tract. de compend. ſubſtit. partic.6. artic.2. concluſ.5. verſic. Tertius caſus eſt, dicens hanc concluſionē non habere aliquem diſcrepantem, Anton. Rubeus Alexandrin. conſ. 31. Præſupponitur in facto, num. tertio, verſ. Vbi dicit expreſsè, Ioan. Cephal. conſ.17. Magnifica D. Franciſchina, num. 11.& conſ.114. Magnif. D. Bartolomęus, num.5. lib.1. Fernand. Vaſq. de ſucceſſ. libro tertio, par. 2. §. 26. in princ. Achill. Perſonal. in tract. de adipiſc. poſſ. num. 193. verſ. Et primo aſpectu, fol.157. Franciſcus Mantic. in tract. de coniect. vlt. vol. libro 11. tit.6. num.6. fol.268. Viuius in eius Sylua commun. in opin.855. Subſtitutio, num.1. fol. 391. communem eſſe opinionem affirmans, Antonin. Teſſaur. deciſ.96. Filij in conditione, ante num.33. verſ. Quibus verbis, Didac. Couarr. in c. Raynaldus, in princ. num. tertio, verſ. Sed & illud hac in re not. eſt, de teſtamen. Celſ. Hugo, conſ. 68. Teſtatrix quædam, ante num.8. conſ.75. Propoſitum eſt, num.1. dicens iſtam concluſionem tanquam indubitabilem, aut ſaltem iuridicam in priori conſilio ſequutum fuiſſe, Franciſcus Burſat. conſ. 1. Non abeſt, num.1. lib.1. dicens commune dictum, & ab omnibus approbatum eſſe, poſt Rol. d. conſilio

ſilio 56.num.10.libro tertio,Mich.Craſſ.in lib.
ſentent.§.fideicommiſſum,q.8.in princ.

Et quamuis aliqui contra hanc opinionem
inſurgere (quicquid Odd. dixerit) moliti fue-
rint,vt per Franciſ.Marzar.conſ.4.Viſo & per-
lecto teſtamento,num.7.verſ. Sed vltra, citans
Chriſtophorum de Caſtell. Raphael.Fulgoſ.&
2 Raph. Cumanum, non eſt tamen ab ea † rece-
dendum,quam tenent etiam Anton.Gabriel.in
tit.de fideicom.concl. 7. incip. Dicit textus,in
princ.& Iacob.Menoch. in tract. de præſumpt.
in 2.par.lib.4.præſumpt.69.num.1. ſol. 100. &
ego eandem aliàs tenui in conſil. reddito pro
Aemilianis,incip.Teſtamẽto condito, num.2,
verſ.Quod eſt verum.

Quæ quidem cõcluſio apertiſſimè probatur
ex d.l.ex facto,§.ſi quis autem,ff. ad S. C. Tre-
bell.& quia (vt dicebam) ſufficit conditionem
ſemel impleri quamuis implementum non du-
ret,quicquid etiam inde poſtmodum cõtingat,
l.hęredibus,in princ.d.tit.l.cũ vxori,C.quand.
dies leg.ced.l.ſi quis hæredem,C.de inſtitut. &
ſubſtit. Ad quod facit notabilis doctrina Bald.
in l.precibus,col.3.in 3.oppoſ.C.de impub. &
al.ſubſtit. dicentis in conditionibus attẽdi prin
3 cipium† primæ exiſtẽtiæ,nec curari poſtea eius
ſucceſſum, quem refert Iaſ. in d.l. ſi quis hære-
dem,num.2.verſ.Item ad regulam.

Eadem concluſio latius procederet, ſi teſta-
4 tor reſtrictiuè † ac limitatiuè onus reſtitutionis
fideicõmiſſi iniunxiſſet, Aym.Crauet.qui alios
allegat conſ.98.Nobilis & potens, num. quin-
to,vt quia dixiſſet teſtator,tunc & eo caſu, Dec.
conſ.63.Et pro tenui,num.3.Anton.Rub.Ale-
xandrin.conſ. 31. Præſupponitur in facto, col.
2.num. 5. hæc enim dictio tunc, de ſui natura
5 †temporis extremitatem denotat,l.4.§.fin.hoc
tit.de condit.& dem. d.l. in ſubſtitutione, ff.de
vulg.& pupill.l.huiuſmodi, de verb. oblig. Ad
hoc bene facit quod not. tradit Petr. de Anch.
conſ.356.Ex ſerie teſtamenti,col.2.verſic.Ter-
tiò hoc probat,vbi inquit,quòd quando in ſub
ſtitutione vulgari vnus caſus exprimitur, licet
ad alios caſus regulariter porrigatur,l.cum pro
ponas,C.de hæredib. inſtit. hoc fallit, quando
6 expreſsè in vno caſu † dictio tunc, apponitur,
quia in eo ſolo caſu expreſſo ſubſtitutio vulga-
ris reſtringitur, ad aliosque caſus non porrigi-
tur, per illam dictionem tunc, Baldumque ſe-
quitur Aym.d.conſ.98.num.5. ergo in propo-
ſito idem dicẽdum eſt:prout in ſimili caſu ſub-
ſtitutionis ponderando dictionem tunc, ita cõ-
cludit Ludouicus Roman.conſ.131. Prima du
bitatio,col.1.verſ.Secũdo iſtud idem probatur,
& conſ.138.Noua ſuperuenit dubitatio, col. 1.
verſ. Secunda quia teſtator.
7 Vel dixiſſet, † ſupraſcripti, Decius conſ.291.
Viſis,col.4.verſ.His præmiſſis, Vel dicti, quod
idem ſonat,vt per Aym.d.conſ.98.num.8.ver-
ſic.Tertia reſtrictio ſumitur, Carol. Ruin.conſ.
108.Viſa ac bene intellecta, num.3.lib. 2.conſ.
130.Viſo teſtamento Nicolai, num.4.eod.vol.
Pariſ.conſ.86.Ad veram reſolutionem, nu.36.
lib.2.Iacob.Menoch. in d. tract. de præſumpt.
in 2.part.lib.4.præſumpt.69.num. 7. verſ. Re-
ſtrictionis ſigna,& conſ.86. Dubitari adhuc cõ
tingit,num.44.verſ. Quod ex eo confirmatur,
vbi alios citat,lib.1. Cæterosque modos reſtri-
ctiuos explicat Aym.Crauett.d.conſ.98. num.
quinto,vſque ad nume. 12. & inter alios illum
num.9. explicat, quando ſubſtitutio fuiſſet fa-
cta proprio expreſſo nomine, quem referendo
ſequitur Menoch. d. præſumpt. 69.num.8.Li-
8 mitata igitur cauſa limitatum † effectum debe-
bit producere,l.in agris,ff.de acqui.rer.domin.
ſicque teſtatoris limitata voluntas, non exten-
ditur vltra quàm expreſſit,l.vnica,§. ſin autem
ſub conditione, C.de caduc.tollen.

Ampliatur Primo Oldradi deciſio,vt in tan-
9 tum ſit vera, quòd nedum prima † ſubſtitutio
ſub illa conditione concepta expirare dicatur,
ſed etiam omnes aliæ ſubſtitutiones ſucceſſiuè
factæ poſt primam à qua ſequentes dependent
penitus deficiant,d.l.cũ in teſtamento, in prin.
ff.de hæredib. inſtit.l. ſi mater,§. fin. vbi Iaſ.in
2.not.ff.de vulg.& pupill.Socin.ſen.conſ.116.
In cauſa filiorum,col.5.verſ. Quæ omnino, lib.
3. quod reddidit ſuper teſtamento celebris Iu-
riſconſulti D.Andreæ Barbariæ, conſ.62. Viſo
capitulo,col.4.num.7. verſ. Ex qua intelligen-
tia,lib.2.Alexand.d.conſ.139. Circa primum,
nu.4.lib.6.& ſenſit Bart.in l.1. col. 10.num.47.
verſic. Sed circa hoc inſurgunt dubia, d. tit.de
vulg.& pupill.
10 Secundò ampliatur, etiam ſi teſtator † dixe-
rit: Si aliquem hæredum meorum, cum prono-
men iſtud ad principaliter inſtitutos referri ve-
lit ipſe Oldrad.d.conſil.21.num. 2. verſic. Nec
huic obuiat,per text. in l. ſi ita eſſet legatum,ff.
de aur.& argen.leg.ſicut cum quæritur an præ-
legata veniant in reſtitutionem, vt per Oldra-
dum ibi.

Tertiò vt procedat etiam ſi agatur in fauorẽ
11 †eccleſię,vel piæ cauſæ,prout not.Raph.Fulgo
ſius,conſ.46.Andreas,col.1.in fin.verſ.In quę-
ſtione propoſita,Anton.Gabriel. de fideicom.
lib.4.concl.7.num.2.Alex.Trentacinq.in trac.
ſubſtit.in 4.part.cap.7.num.70.verſ.Hæc con-
cluſio.

Declinamus tamen à prædicta Oldradi deci
12 ſione,ex pręſumptionibus†& coniecturis,qui-
bus colligeretur teſtatorem voluiſſe onus reſti
tutionis fideicommiſſi eſſe repetitum a ſubſti-
tutis & vocatis in alios,Petr. de Anchar.conſil.
27.Non ſeruato ordine dubiorum,colum.8.in
princ.verſ. Poſtquam igitur,Dec.conſ.270.D.
Raynal-

Raynaldus,in fin.vers.Non obstat,quòd substi
tutio, cons. 477. Viso consilio, num.2.& infra
cons.480. In casu qui contingit,num.7. Hiero-
nym.Grat.cons.5. Et si hoc responsum, nu.86.
vers.Imò limitatur,lib.2.Iacob.Philipp. Port.
cons.44. Quamquam putem, num.4.lib.1.con
sil.46. Decreueram, num.26. & infra eod. vol.
Iacob. Menoch. cons. 327. Cum ex proposita
facti specie, num.14. vers. Est enim multorum
opinio,libro 4. Io. Cephal.cons.529. Testator,
num.32.& infra lib.4. Riminal. iun. cons. 464.
In occurrenti casu,num. 20.lib.quarto, Didac.
Couarr.in c.Raynaldus,num.3. ante fin. versi.
Quo in loco addit,extr.de testam. Carol. Ruin.
cons.158. Viso testamento, num.14.lib.secun-
do,Curt.iun.cons.121. Præsupponitur in facto,
num.15.in fin.Paris.cons.66. Nobilis Siluester,
num.58.lib.3.cons.18. Consideratis, num.38.
lib. secundo, Achill. Personal. in tract. de adi-
pisc.poss.sub num. 314. rursus Iacob. Menoch.
in d.tract.de præsumpt.part. 2.lib.quarto,præ-
sumpt.69.num.8.vers.Receditur tamen, Anto
nius Gabriel.d.libro 4.conclus.7.num.quarto,
Antonin. Tessaur.decis.præalleg.96. Filij in cō
ditione, num. 34. dicens stantibus coniecturis
sic censuisse Senatum, & alibi ego idem censui
in d.cons.pro Æmilianis reddito, num.41.vers.
Quæ quidem non procedit, Mansred. Gouean.
in quodam eius Respōso inserto apud dictum
Antonin. Tessaur.decis.270.incip. Præmitten-
dum est,num.27. vers. Verum ab istis, Franci-
scus Marzar.cons.quarto, Viso & perlecto,nu-
mero 11.vers.Quæ conclusio, Franciscus Bur-
sat. cons. 1. Non abest,num.1.lib.1.Alex.Tren
tacinq.in d.tract.de substit.in 4.part.cap.7.nu-
mero 73.

Prima igitur coniectura est, vbicūque appa-
13 reret testatorem voluisse eius bona † perpetuò
in agnatione & familia conseruari, tunc enim
onus restitutionis præsumeretur à testatore re-
petitum à substitutis in alios,& deinceps,ita de
clarando dictam Oldradi decisionem scripse-
runt,Paul.de Cast.cons.343. Quia ex allegatio
nibus,col.2.num.secundo,vers. Quod patet,li-
bro 1.Paris.cons.92. Prima dubitatio,num.40.
lib.2.cons.57. In præsenti causa,num.9.& infra
eod.vol.cons.25. Vidi testamentum, nume.37.
& cons.52. D. Hieronymus,num.24.lib.3. Hie
ronym.Grat.cons.quinto, Etsi hoc respōsum,
num.15.lib.2.Curt.iun.cons.121. Præsupponi-
tur in facto,num.15.& 16. Aym. Crauet. consil.
98. Nobilis & potens Franciscus, num.1.versic.
Vbi idem,& post Ioan. Cephalum, Andr. Alcia
tum, Tiber. Decianum, & Socinum iun. idem
tradit Iacob.Menoch.in tract. de præsumpt. in
2.part.lib.quarto,præsumpt.69.num.9.fol.101.
Achill. Personal.in d.tract.de adipisc. poss.nu-
mero 215. vers. Respondeo huic argumento,
Hieronymus Zanchus in rep.l. hæredes mei,§.
cum ita, numero 752. versic. Facit etiam,ff. ad
Trebell.

Sed ne in confuso agamus, videndum est ex
quibus in specie voluntas hæc conseruandi bo-
na in agnatione iuxta terminos dicti cōsilij Ol-
dradi desumatur,& multi Primò voluerunt,hu
14 iusmodi mētem ex vocatione masculorum † in
substitutione, fœminarum autem exclusione col
ligi posse, tuncque Oldradi decisionem cessare
scribunt, Dec.cons.270. D. Raynaldus,col.fin.
versic. Non obstat quòd substitutio,cons.477.
Viso consilio,num.3. Carol.Ruin.cons.158. Vi
so testamento,num.14. vers. Non obstat insu-
per,lib.secundo,cons.143. Ponderatis diligen-
ter,col.4.num.8.lib.3.Paris.cons.11. Duo sunt,
num.14.& 40.lib.3. Franciscus Marzar. consi-
lio 5. De anno 1513. num. 29. & 44. versic. Et
quidem,ac num.45. vers. Tertio respondetur,
dicens non esse de Oldrado curandum qui arti
culum circa masculos non discutit: maximè si
cum qualitate masculorum, aliæ coniecturæ cō-
currerent, vt per eum,& cons.6. Lecto testamē-
to,num.11.post Curtium iun. & Ant. Capyciū
quos allegat, Corn. cons.146. In hac consulta-
tione,num.quarto, vers. Et quòd institutis fi-
lijs,iunct.num.21.vers. Et similiter non obstat,
lib.secundo,Socin.sen.cons. 250. In causa Bo-
noniensi,post num.4.lib.2.rursus Paris. consil.
90. Visis testamento,&c.num.15.16. & 39.vers.
Non obstat illud,libro secundo,cons.75. Circa
testamentum,num.50. versic. Nam licet dictus
Sulimanus,& num.64. versic. Nam in præsen-
tiarum,cons.63. Capiendo primum, num. 28.
vers.Item tollitur obiectio,lib.3.Ioan.Crot. in
l.filiusfamilias,§. Diui, num. 127. dicens se ita
consuluisse,versic. Tenendo tamen,ff. de leg. 1.
Socin.iun.cons.78. Vidi, num.28.vers.Secun-
dum verò,lib.3. Iacob. Menoch. cons. 310. Etsi
difficilis,num.24.lib.4.

Et quamuis hāc coniecturam qualitatis ma-
15 sculorum † improbauerint, Abb. Panormit.cō-
sil.40. Venio, in 1.dub.col.1.& 2.lib.1. Alexan.
cons.139. Circa primum,num.3.lib.6. Dec.con
sil.63. Et pro tenui,ante num.3.col.2.cons.291.
Visis,num.5.cons.513. In ciuitate nostra,num.
2.Carol.Ruin.cons.153. Viso vtroque testamē-
to,colum.4.num.5.vers.Et per illum,lib.2.vbi
Ruinus in terminis Alexandri loquitur, rursus
Ruin.cons.132. Proponitur, num.5.lib.3. Hie-
ronymus Zanch.in d.rep.l.hæredes mei,§.cum
ita,num.763.ff. ad Trebell. Etiam si pluries es-
set repetitum masculis, vt per Oldrad.d.consil.
21.& aduertit Paris.cons.31. Considerato pri-
mo capite,num.21.lib. 2.Zanch. in eod.§.cum
ita,num.763.vers. Et attende,quòd in casu Ol-
dradi. Tamen non arbitror à priori conclusio-
16 ne fore recedendum † vti crebriori, quam se-
quutus

quutus etiam sui in d. cons. pro Æmilianis, sub
num. 41. vers. Secundo Oldradi decisio.

Negari enim non potest, ex masculorum expressa vocatione, etsi rationem conseruandi agnationem testator expressè non adiecerit, censeri voluisse agnationem† conseruare, atque fęminas propter masculos remotiores excludere, quod dixit Io. Andr. referẽs Iacob. de Aren. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intest. vers. Est sciendum, idem Ioan. Andreas referens Richard. Malumbr. in eisdem addit. ad Specul. in rubr. de testam. ad fin. Cyn. & Salic. in l. 1. C. ad leg. Iul. de adulter. Matthes. not. 130. Nota vnũ dictum, vbi inquit, sic suisse consultum per multos solemnes Doctores per eum relatos, Alex. in l. venia, num. 6. vers. Pro hoc etiam facit, C. de in ius voc. Corn. cons. 224. Non sequendo ordinem, num. 8. vers. Et insuper, lib. 2. Dec. d, cons. 270. D. Raynaldus, num. 3. vers. Circa primam conclusionem, Curt. iun. cons. 154. Pręsupponitur in facto, numero 11. vers. Tamen putaui semper, vbi de communi multos Doctores allegans, & cons. 172. eiusdem initij, num. 6. versic. Multo igitur fortius, & numero 7. Hieronymus Grat. cons. 89. Circa testamentum, col. 1. num. 1. post Baldum, & Ang. quos ibi citat, lib. secũdo, cons. 120. Anno præterito, num. 36. & 37. eod. vol. Cels. Hug. cons. 75. Propositum est, numero 6. vers. Similiter attendatur, plures ad hoc referens, Iacob. Mandell. Albens. cons. 87. Dicebam superioribus diebus, num. 14. vers. Quarta ratio.

Et licet plures opinionem Ioannis Andreæ, & aliorum pręcitatorum impugnare moliti fuerint, dicentes† contrariam veriorem esse, vt inquam ex masculorum vocatione præcise ratio agnationis conseruandæ consideranda non sit, imò plures alias rationes assignari posse, veluti si disponens voluerit ex eo masculos vocare, q̃ ipsi onera familiarum sustineant, fœminis verò sufficere dotem consequi, vel ex causa prædilectionis, vel ex alijs causis ex quibus non censetur habita agnationis ratio, nec per consequẽs, quòd disponens voluerit fœminas propter masculos remotiores excludere, nisi ratio conseruandæ agnationis expressa sit, quod scribit Bartol. in l. liberorum, num. 12. in fin. ff. de verborũ signif. vbi inquit in statuto excludente fęminas propter masculos non posse dici statuentes ea sola ratione motos suisse, vt agnatio conseruetur, cum possint aliæ rationes assignari, nisi illa ratio agnationis conseruandæ expressa sit, Bal. in l. si defunctus, num. 8. C. de suis & legitim. hęredib. Ioan. de Imol. in l. si verò, §. de viro, circa fin. num. 34. vers. Si autem, ff. sol. matrim. Alex. cons. 97. Viso themate, ante fin. versi. Non obstat vltimum argumentum, lib. 2. Ias. in l. 1. nu. 4. C. de success. edict. vbi multa, Dec. cons. 309. Viso puncto, nu. 7. cons. 315. Superioribus diebus, num. 6. versic. Præterea à tali ratione, Hieronym. Grat. cons. 19. Dubitatur, num. 31. lib. 1. cons. 20. Postquam consului, num. 3. & 12. vers. Non obstat tertium dubium, eod. vol. vbi communem opin. esse testatur, & ante eum de eadẽ communi meminit Dec. cons. 13. Et pro tenui facultate mea, sub num. septimo, columna 3. in princ. vers. Vbi dicit, Paris. cons. 41. Ioannes testator, num. 82. lib. 3. Anton. Capic. decis. 21. In causa Lysæ Seuerinæ, numero 9. versic. Idcirco licet.

Nihilominus non erit ab opinione Ioannis
19 Andreæ recedendum, quæ fuit originalis† Ri-
chardi de Malumbris, quãque comprobat Ludouic. Molin. in tract. de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 5. sub num. 29. vers. His autem non obstantibus, ipsam etiam tenet Paris. cons. 53. D. Hieronymus, num. 26. libro 3. necnon Carolus Ruin. cons. 150. Viso testamento Ser Michaelis, num. 12. libro 2. dicens esse communem opinionem Modernorum, & pro ea consuluisse, ac sæpè per alios cõsultum vidisse, & de magis cõmuni testatur eruditissimus Bartolom. Socinus in l. Gallus, §. nunc de lege, col. fin. vers. Tamen non est recedẽdum, ff. de liber. & posthum. rursus Curt. iun. cons. 121. Præsupponitur in facto, num. 16. vers. Quia secundum eum, Tob. Nonius cons. 33. Ser Gaspar, numer. 9. versic. Hæc enim masculinitatis qualitas. Præsertim si testator sæpius masculinitatis qualitatem considerasset, cum ex geminatione enixa voluntas ostẽdatur, iuxta not. in l. Balista, ff. ad Trebell. Paris. cons. quinto, Viso testamento, num. 20. versic. Quæ geminatio, lib. 3. Tob. d. consilio 33. num. 10.

Dictaque opinio (vt expressio rationis requiratur) de qua per Ioan. de Imol. & alios supra citatos, fortasse vera non est, cum licet non sit expressa, tamen quia nulla alia ratio assignari po-
20 test, pro expressa haberi† debet, iuxta gloss. in l. quamuis, quam ibi Bald. plurimum commendat, C. de fideicom. & not. Bald. in l. quoties ab omnibus, num. 8. versic. Nota quòd ex qualitate, eod. tit. & in l. maximum vitium, col. quarta, in princ. ante num. 7. vers. Sed Bart. dicit, C. de liber. præter. Io. de Imol. in l. fin. ante num. 7. colum. 3. vers. Item etiam aduerte quando ratio non est expressa, ff. de hæredib. instit. Alexand. cons. 48. Super extractione, col. 2. num. 4. vers. Et cum nulla ratio, lib. 1. cons. 22. Consideratis verbis statuti, num. 2. in fin. lib. 4. allegat tex. in c. secundo requiris, vbi hoc expressè Abb. aduertit, de appell. Ludou. Roman. cons. 404. In casu propositæ consultationis, col. 1. in fin. vers. Quoniam vt supra.

Et contra conclusionem Bald. in d. l. si defunctus, vt inquam non possimus à ratione conser-
uandæ

uandæ agnationis argumentari, vbicunque nõ
21 est expressa,sed possit † colligi tacitè ex masculorum qualitate,tenent,Ludouic.Roman.consil.32. Visa municipali,col.3.versi. Tertio quia hoc statutum,Raph.Cuman.conf.2. Proponitur quòd Ser Blancus,col.2.num.4.verf.Sed si testator dixisset, cum adductis per Dec.consil. 333. Licet propositi mei sit, nu.5. vbi affirmat istam communem opinionem esse, quicquid Hieronym. Grat. dixerit, & hanc communem sequitur idem Grat.conf.54. Dudũ Titius condidit testamentum,num.29.verf.Quinto comprobo,conf.64.Profectò casus,num.6.consilio 111.Casus talis est,num.21.libro secundo,Patif.consil.57.In præsenti causa,num.10.lib.2.

Vt sit concludendum,coniecturam masculi-
22 nitatis firmam esse pro limitatione † decisionis Oldradi, per quam testator censetur perpetuitati ac conseruationi suæ familiæ, & agnationis prospicere, cum per masculos & agnatos virilis sexus secundum communiter accidentia cõ-
23 tingat perpetuari,conseruarique memoria † agnationis,quod quilibet naturaliter expetit, l. pronunciatio,§.familiæ,& l.liberorum,in fin.ff. de verb.sign.§.1. Instit.quib.mod.ius patr.pot. solu.non autem per fœminas,quia per eas non perpetuatur, sed finitur memoria agnationis, d.l.pronunciatio, §. fin. cum l.seq. egregieque explicat Bald.in l.1.num.5.C.quand. non pet. part. vbi dum quærit per quam bonorum pos-
24 sessionem lineæ maternæ † succedatur,respondet per vnde legitimi, quæ Senatusconsultum imitatur,l. generaliter, ff. de suis & legitim. excluditque cæteros qui Senatusconsulto per liberos excluduntur,item per vnde cognati, sed tunc non excludũt agnatos, vnde liberi autem, non habent locum in materna linea, sicut nec contra tabulas, item nec vnde agnati, quia fœmina nõ procreat sibi agnatos,sicut enim principia generationis magis patri attribuuntur tãquam formæ perfectiori, & nobiliori, ita iura gentium efficacius patri attribuuntur,& iura familiæ quæ vocatur agnatio, hactenus Bald. & pulchrè idem explicat Corn.d.conf.224. Non sequendo ordinem,num.9.verf. Et insuper,libro 2.Cels.Hug.d.conf.75.Propositum est,colum.5.circa med.verf. Vnde videtur. Sed omnium quos viderim,illustrius hoc exprimit,Lucas de Pen. in l.fin.col.2.num.7. verf. Ego vero,C.quand.& quib.quarta pars deb.lib.10.citans illud Numeri 27.Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hæreditas,& statim,eritque filijs Israel sanctum hoc lege perpetua: Vnde & repromissio seu benedictio Sanctorum patrum in filios impletur non in filias, & hinc Pharao masculos non fœminas cupiebat cum per masculos viuere intelligeret, adeo quòd nullus Sanctorum patrum nisi per-
rarò fœminas habuisse narratur, solus Saphata qui in peccato mortuus est,omnes filias genuit: Et Iacob inter duodecim Patriarchas,vnius filiæ pater fuit, ob ipsamque periclitatus est, ex quibus Luc. inquit,fœmina nomen familiæ habere non meruit,& tradit Gerard.Mazol. consil.5.Francisca Arceuisia,num.13.versic. Quæ agnatio.

Non obstat si diceretur,rationem conseruan
25 di agnationem in legibus, vel statutis † militare,quæ à ratione regulantur, l. scire oportet,§. sufficit,ff.de excus. tut. & ideo tunc ratio regulat,l.quod dictum,de pact. secus in vltima volũtate,quæ à mero arbitrio menteque regulatur, & hæc quidem voluntas ex verbis colligitur, l. non aliter,ff.de leg.3.l. Labeo,ff.de suppel.leg. potuit enim testator moueri ex quadam cõsuetudine,quòd agnati inquam in oneribus defunctorum succedant, quantum ad propulsationẽ iniuriarum actiuè & passiuè, & quo ad similia multa onera & incommoda, vt sit æquum ibi commoda collocari ex agnatione prouenietia, vbi incommoda collocantur, l. prima,§. fin.ff. de aqu.plu.arcen.& l.secundum naturam,ff.de reg. iur.

26 Ac etiam ex ratione publicæ vtilitatis,† quæ exposcit facultates suas singulis agnationibus cõseruari,vt familiarum salua sit dignitas, quæ absque diuitijs non conseruatur,l.ab omnibus, circa princ.de leg.1.& l.1.§.si seruus,ff.de vetr. inspic.§.sancimus,auth.de testib. & l. pietatis, C.de suspect.tut. interestque reipublicæ per digniores ac ditiores regi, non per pauperes, & abiectos,vt in auth.de defensorib. ciuit.in prin. §.1.& in auth.vt omn.obed.iudicibus prouinc. circa princ. ideo reipubl. interest facultatibus suos habere subiectos,§.cogitatio honoris, authen.vt iudic.sin.quoquo suffrag.oneraque publicorum officiorum solum ad virilem sexum pertinere constat,l.2.ff.de re iudic.& l.3.§.corporalia,ff.de muner.& honor.

Nam responderi potest,quòd imò voluntas testatoris à lege etiam regulatur, vt constat ex not.per Bart.in l.hæredes mei, §. cum ità,ff. ad Trebell. cum multis similibus ibi per Alexand. allegatis,in quibus patet, quòd eadem cẽsetur esse mens in cõseruatione agnationis in dubio in testatore,quę in statuto versatur:Et licet alia interpretatio assignari posset, illa tamen magis vniuersalis esse videtur, quòd masculinitatem
27 considerauerit ad conseruandam † agnationẽ, ergo illa est tenenda,vt in reg.inspicimus, cum materia,de regul.iur.lib.6. & ita notabiliter respondebat Socin.sen.in l. Gallus,§. nunc de lege,ante fin.verf. Vnde licet,ff. de liber. & posthum.quem sequitur Hieronym. Grat. consilio 120.Anno præterito, num.40. versic. Accedit quoque,lib.2.

Hanc

28 Hanc autem masculinitatis coniecturam † ve ram esse dixit Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. par. lib. 4. præsump. 69. num. 11. vbicunque testator vsus fuisset verbis denotantib. tractum temporis successiuum, vt si dixisset instituo filium meum, & si ipse decesserit sine descendentibus masculis, tunc substituo Sempronium fratrem meum, vel eius descendentes masculos, exclusis semper fœminis: secus si nō fuisset vsus verbis tractum successiuum significantibus, vt si dixisset, instituo Caium filium meū, & si ipse decessetit sine filijs masculis Sempronium filium meum, vel eius filios masculos sub

29 stituo: Sed Iacob. † Menoc. Iurisconf. eruditissimus statum coniecturalem valde nimis clarificare molitur ac proinde restringere, & si in claris versaremur coniecturis nō opus esset, vulg. l. continuus, de verb. oblig. tu tamen cogita, ne sic restringendo, prępararatas conclusiones vno verbo destruere videamur.

Secundò dicta coniectura elici poterit, si te-

30 stator bona illustria ac digna † reliquerit, quæ ad hæredes extraneos transmitti non consueuerunt, sed in agnatione conseruari, atque familia, tunc enim præsumitur testatorem ipsum voluisse onus illud fideicommissi esse repetitum de vno in alterum, vsque in infinitum, ita notāter scripsit Paul. de Castr. cons. 343. Quæ ex allegationibus, num. secundo, vers. Sic etiam in casu nostro, lib. 1. dicens sic determinasse Cyn. in auth. sed & si quis, C. de secund. nupt. vbi ponit istam quæstionem, Si quis relinquat Titio rem aliquam, & si sine liberis decesserit Seium substituat, ipse verò Titius cum liberis decesserit, sed eius liberi sine liberis, vtrum Seius admittatur, & determinat ibi secundum Dynum, quòd si talis est res quæ non consueuit ad hæredes extraneos transmitti, puta castrum feudale, quòd Seius admittatur, perinde ac si Titius sine liberis decessisset: Et Castrensis in d. consilio testatur de consuetudine nobilium quam habent, vt loca principalia à quibus ipsi eorumque cognatio denominatur, extraneis hæredibus non relinquant, sed suis primogenitis, vt digniras domus suæ ac familiæ salua sit & integra, quod etiam publicè interest, dicta l. prima, §. denunciare, de ventr. inspic. Ad quod cōgruit doctrina Bald. in d. l. quoties ab omnibus, numero octauo, C. de fideicomm. vbi notat, ex qualitate rerum præsumi, quòd testator voluerit illa in agnatione permanere, & sic tacitè fideicommissum conijci, dicens esse notatu dignum: nam cū vna sola ratio possit testatorem mouere, talis ratio debebit pro expressa haberi, vt supra dicebam, & ita consului pro Æmilianis, numero 39. traditque Dec. consilio 23. Et pro tenui facultate mea, numero quinto, ver sic. Et conclusio prædicta, qui de domo paterna loquitur, idemque dixit cons. 38. Circa primum dubium, columna secunda, sub numer. 2. vers. Quinto etiam ex qualitate, faciuntque tradita per Capyc. decis. 108. In causa, num. quarto, & quinto, & quòd talis coniectura elici isto casu possit, tenet Iacobus Menoch. de præsumptio. part. 2. lib. quarto, præsumpt. 69. numero decimooctauo, qui tamen Dyni, Cyni, & Castrensis terminos transgreditur, vt ex se patet, Aym. Crauett. cons. 98. Nobilis & potens, numero primo, versic. Similiter non procedit, & cons. 5. De anno 1513. ante num. 29. vers. Tertiò ex Castrensis, inter consil. Marzarij, Anton. Gabriel. conclus. lib. 4. tit. de fideicom. conclus. 7. num. 6.

Tertiò coniectura prædicta desumi posset,

31 quando in vltimo substitutionis gradu † agnatos testator substituisset, vt in casu Curt. iun. cōsilio 121. Præsupponitur in facto, num. 15. vers. Non obstat etiam, Riminald. iun. consilio 456. Quoniam, numero 34. libro quarto. Et licet in casu Oldradi consideretur vltimus gradus, tamē fuerat Ecclesia Romana substituta, vt Curtius deducit, hancque coniecturam comprobaui aliàs in d. cons. pro Aemilianis, sub num. 39. Achill. Personal. in tract. de adipisc. poss. numero 214. vers. Nam respondeo, fol. 173. Aym. d. cons. 98. colum. 1. vers. Idem voluit Curtius iunior, Gabriel. Roman. d. concl. 7. num. 7. idem Aym. d. cons. 5. num. 29. versic. Cum sententia hac, inter cons. Marzarij, Gouean. in cōs. incip. Præmittendum est, ante num. 30. vers. Sexto si substitutus esset, inter decisiones Antonini Tessauri decis. vltim. Nomen & arma, ante numerū 30. Alexand. Trentacinq. in tract. substit. in 4. part. cap. 7. num. 74. Maximè concurrente prohibitione alienationis, vt per Curtium iun. in præcitato consilio.

Quartò, quādo testator voluit bona sua per-

32 uenire † ad cippum suum, tunc enim dicitur suā agnationem, familiamque conseruare voluisse, Corn. cons. 55. Pro decisione, num. 5. vers. Et in dubijs, vbi hoc latè declarat, lib. 1. & cons. 273. Dubia satis, num. 5. vers. Fœminæ autem, lib. 4. Ludouic. Gozadin. cons. 79. Viso processu, numer. 6. vers. Secundo adduco, Paris. cons. 53. D. Hieronymus, num. 29. vers. Appellatione enim domus, lib. tertio, Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. part. 2. libro 4. præsumpt. 69. numero 10. Viuius decis. 10. Familiæ appellatione, ante num. 2.

Quintò, cum testator superuiuentes sub-

33 stituisset † quando essent laici, tunc enim datur intelligi testatorem ipsum voluisse bona conseruari in familia nobilium suæ domus, si etenim aliquis esset institutus, vel substitutus qui monasterium ingrederetur, non alia ratione potuit velle, quòd non admitteretur,

nisi quia vel religiosus nobilitatem familiæ non
retinet, vt est gloss. & ibi latè Abb. in c. 1. col. 2.
vers. Sed ex quo, de purg. can. quod ex Andr.
Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 26. num. 3. &
7. declarandum est. Vel quia potuisset esse cau-
sa, quòd bona extra familiã exirent contra men
tem testatoris, ita tradit Bartolom. Socin. inter
consil. Curt. sen. consilio 40. Cum in præsentia-
rum, colum. 4. sub num. 9. vers. Quarto perso-
na etiam substitutorum ostenditur, Iacob. Me-
noch. in d. tract. de præsumpt. part. 2. lib. 4. præ-
sumpt. 69. col. 4. num. 9. versic. Idem est quan-
do testator.

Secunda declaratio ad cons. Oldradi est, cũ
34 liberi † essent vocati, tunc enim ijdem grauati
dicerentur, Dec. cons. 270. D. Raynaldus, circa
fin. vers. Non obstat, quòd substitutio, cons. 95.
Et pro tenui, in fin. vers. Nec obstat si dicatur,
Aym. Crauet. d. cons. 98. num. 1. allegans Guid.
Pap. decis. 531. Miles quidam Henricus, vt per
eum, Paris. cons. 66. Nobilis Siluester, num. 58.
vers. Et primo nõ obstat, lib. 3. Iacob. Menoch.
d. præsumpt. 69. num. 14. vers. Et hæc quidem
coniectura, ac etiam, cons. 220. Perplexa & dif-
ficilis, num. 16. vers. At qui quando testator, li-
bro 3. cons. 310. Etsi difficilis, num. 20. libro 4.
Hieronymus Grat. cons. 5. Etsi hoc responsum,
col. fin. nu. 85. vers. Sed cum fideicommissum,
lib. 2. Gabrielius d. concl. 7. nu. 5. Manfred. Go-
uean. d. cons. incip. Præmittendum est, sub num.
29. vers. Secundo videre est, Hieronym. Zanch.
in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 753. vers.
Alio tamen modo, ff. ad Trebell. Franciscus Vi-
uius in communium Sylua, opin. 855. Substitu
tio, nu. 3. & licet dixerit contrarium tenere Ay-
monem Crauet. cons. 98. num. 14. vers. Tenen-
do hanc opinionem, tamen Crauetta loqui-
tur, quando in substitutione adessent verba re-
strictiua, vt ibi.

Hocque procedit, & verum est etiam si libe-
ri in conditione positi sint, dummodo ex conie-
35 cturis † vocentur, vt nuncupatim tradit Caro-
lus Ruin. cons. 158. Viso testamento, num. 14.
libro 2. quem sequutus fui in d. cons. pro Æmi-
lianis, num. 43. versic. Et quòd hoc verum sit,
fol. 101.

Maximè dicta secunda declaratio procede-
ret, vbicunque post filios vocatos, atque alios
36 in conditione † positos substitutio fieret, hoc
enim casu grauati proculdubio censerẽtur qui
vocati forent, vt ex intentione Aym. Crauett.
Cornei, & Marzarij, declarat Viu. d. opin. 855.
sub num. 3. vers. Quam vtique.

Tertia declaratio est, quando testator ad plu
37 res substitutionum † gradus fuit digressus, So-
cinus sen. consilio 250. In causa Bononiensi, in
secunda dub. numero quarto, versic. Sed in ca-
su nostro, & infra libro secundo, Iacobus Me-
noch. cons. 117. Neque noua, numero 31. ver-
sic. Non etiam repugnat, libro secundo, dicens
quòd etsi testator in casu Oldradi fecerit duos
gradus substitutionum, tamen vltimus nihil o-
perabatur ad agnationis conseruationem, & cõ
silio 220. Perplexa & difficilis, numero 15. lib.
tertio, cons. 310. Etsi difficilis, numero 14. libro
quarto, Aym. Crauet. consil. 98. Nobilis & po-
tens, numero tertio, versic. Postremò conside-
ro, libr. primo, cum alijs eiusdem Crauettæ con
silijs citatis per dictum Domin. Iacobum Me-
noch. in d. præsumpt. 69. num. 13. versic. Tertia
est coniectura, post Hieronymus Grat. d. consi-
lio quinto, numero 18. libro secundo, Francisc.
Marzar. cons. quarto, Viso & perlecto, sub nu-
mer. 33. vers. Confirmantur præmissa, Hierony
mus Gabriel. cons. 117. Bartolomæus Bartoc-
cius, num. 21. vers. Nam quando hæreditate adi
ta, lib. 1. D. Viuius opin. 855. num. 5. vers. Quar
tò restringenda.

Quarta est declaratio, quando conditio libe
rorum tractum successiuum haberet, & sic non
38 ad certum † sed indiffinitũ ac indeterminatum
tempus referretur, Ioan. de Imol. in l. sed etsi ad
tempus, in fin. vers. Et ibi concludit Iacobus de
Beluis. ff. ad Trebel. Alexan. cons. 43. lib. tertio,
quod repetitur cons. 53. Consideratis his, nu.
4. 11. & 12. lib. 6. cons. 101. Super primo, num.
13. libr. 7. Socin. sen. in l. solemus, in 4. concl. ff.
hoc tit. Dec. cons. 480. In casu, num. 8. vers. Præ
terea illa decisio, consil. 585. Ioannes Bartolo-
mæi, num. quarto, vers. Ad idem, cons. 636. Pri-
ma facie, post num. 6. Carol. Ruin. cons. 9. Pro-
ponitur in themate, col. 4. num. 8. libro 1. cons.
115. Casus iste, nu. 7. cons. 132. Proponitur, col.
2. num. 5. vers. Sed si verba, & cons. seq. eiusdẽ
initij, col. 2. lib. 3. Paris. cons. 18. Consideratis,
num. 43. lib. 2. cons. 7. Aliàs visis consilijs, num.
37. lib. 3. Sfort. Odd. in tract. de compend. sub-
stit. in 6. partic. artic. 2. in 6. concl. fol. 109. An-
ton. Gabriel. concl. lib. 4. tit. de fideicom. concl.
7. num. 8. vers. Quinto limita, Iacob. Menoch.
cons. 310. Etsi difficilis, numero 21. d. lib. quar
to, & eandem declarationem comprobaui aliàs
in dicto consil. reddito pro Aemilian. numero
45. versicul. Quinto declarari potest, Simon de
Pretis in tract. de interpr. vltim. volun. libro ter
tio, dubit. 3. fol. 3. ante numer. 11. fol. 316. Ale-
xand. Trentacinq. in d. tract. substit. in 4. part.
cap. septimo, nu. 72. versic. Declaratur hæc con
clusio.

39 Quinta est coniectura, quando testator † vo-
cauit primogenitum, vel natu maiorem ex suis
descendentibus, Petr. de Anchar. cons. 27. Non
seruato ordine, colum. pen. versic. Ex primo sic
arguitur, Ludouic. Roman. cons. 438. In causa
consultationis præsentis, num. 14. vbi num. 13.
apertius in terminis nostris respondit. Iacobus
Menoch.

Menoch.conf.117. Neque noua neque leuis,nu mero 15.lib.2. conf.220. Perplexa & difficilis, num.34.verf.Nono accedit,lib.3.& in d.tract. de præsumpt.in 2.par.lib.4.præsump.69.num. 15.verf.Quinta est.

Sexta declaratio affertur,quãdo testator vo-
40 catis primo agnatis † masculis,deinde agnatorũ primogenitis,iussit primogenitos illos agnatorum assumere nomen & insignia familiæ testatoris, hoc enim casu præsumptio est magna, testatorem voluisse & filios & agnatos suos esse perpetuò grauatos fideicommissum restituere,ita in specie coniecturam hanc probant, Iacob.Menoch.d.conf.117.num.23.lib.2.& ante eum Parif.conf. 18. Consideratis & circumspectis omnibus,col.6.num.42.verf. Accedit & alia,lib.2.Francisc.Marzar.conf.4. Viso & perlecto,num.33.43.verf.His itaque,& infra versic. Nono etsi,Riminald.iun.conf.21.nu.27.& 49. lib.1.rursus Iacob.Menoch.in tract.de præsumption.in 2.par.lib.4.præsumpt.69.nu.19. verf. Septima est coniectura, dicens maximam esse declarationem,Manfred.Goucan.d.respons.in cip.Præmittendum est, num.29.versic. Primo nanque verum est.

Ex hac enim conditione ferendi nomen, & gentilitia insignia siue arma testatoris, colligi-
41 tur † ipsius mens atque intentio conseruandi perpetuandique eius agnationem, familiam,& memoriam,iuxta tradita per Io.de Anan. consil.86.Pro expeditione, num.2. Ioan.Cephal. consil. 196. Substitutionum,quæ continentur, num.11.in fin.lib.2. Ludouic.Molin.in tract.de Hispan.primogen.lib.2.cap.14. num.5. versic. In maioratuum autem institutione,fol. 309.& num.6.ac 8.Manfred.Goucan.in d.respons. inferto inter decisiones Antonini Tessauri, decis. vltim.incip. Præmittendum est, numero 19. & ipse Antonin.in princ.suę decis.quæ incipit Nomen & arma,egoque scripsi in tract.an & quando lib.in condit.positi vocen.libro secundo,capit.6.num.1.& 2.

Eademque conditio ferendi nomen & arma testatoris, potentissimam etiam infert coniecturam ad limitationem glossæ in l.Lucius Titius, 2.ff.de hæredibus instit. inducendamque voca
42 tionem liberorum masculorum † in conditione positorum, prout tradunt, Franciscus Rip. in l.prima,numero decimo, verf. Alias etiam, C.de pact.& in l.centurio,num.164.verf. Qua ratione,ff. de vulg. & pupill. vtrobique dicens filios masculos ob id substitutos censeri se respondisse,vt verè respondit,de substit.respons. 1.Vt breuius,colum.secunda, numero 11. verf. Quæ coniectura,fol.73.Parif.conf.19. Ad resolutionem,num.34.libro 2.Andreas Alciat. Iurisconf.supremi nominis conf.34.Nullum,numero 4.libro 9. post Curtium sen. quem citat, idem Alciat.conf.114. Narratione,num.8. eod. vol.Ioan.Cephal.conf.251.Quoniam,numero 83.verf.Quibus accedat,lib.secundo, Riminal. iun.conf.23.Illustris & generosus Comes, numero 78.& 88.lib.1.Celsus Hugo, conf.20. In præsenti consultatione,num.40.Francisc.Mantic.in tract.de coniect.vlt.vol.lib.11.cap.3.num. 6.verf.Idem etiam Rip.fol.261.Marzar.d.consilio 4. Viso & perlecto,numero primo, versic. Dum prouidit,& num.11.verf. Quæ conclusio, fol.30.& in eod.conf.cap.4.incip. Requisitus, verf.Et hanc conclusionem,num.41.fol.33.consilio 6.Lecto testamento, num.8.fol.43. versic. Præterea quando, conf.7. Requisitus, num.7. fol.45.Aym.Crauet. conf.5. incip. Anno 1513. inter consil.eiusdem Marzarij,fol.36.verf. Tertio ratio facilior,inducens Ruinum vt per eum, rursus Cephal.d.conf.196.Substitutionum quę continentur,num.12. & 20. verf. Quinto nam vltimò,& num.21.d.lib.2.Iacob.Menoch.consil.204.Etsi difficilis,post num.64.libro 3.& d. conf.117.Neque noua, num.23.verf. Et ad rem optimè confert,lib. 2. & in tract. de præsumpt. in 2.part.lib.4.pręsumpt.76.num.32.verf.Rursus procedit etiam, dixique in d. meo tract. an & quand.lib.in condit.pos. vocen. libro secundo,cap.6. quam aliorum ac nostram sentẽtiam nouissimè comprobauit clarissimus Senator, & eminentissimus Iurisconsultus Dom.Antonin. Tessaur.decis.96.Filij in conditione positi, numero 25.verf.Limitatur autem hoc dictum,Et quamuis scripserit Senatum cum eadem conclusione trãsiuisse in quadam causa illorum de Alpignano,concurrente tamen coniectura prohibitionis alienationis, & digressionis, ipse tamen videtur coniecturam hanc sine illis alijs suscipere,nam si aliter sensisset (quod non existimo)communi Doctorum sententiæ repugnare conspiceretur.

Hæc coniectura vocationis filiorum in conditione positorum,ex grauamine assumptionis ac delationis nominis, & armorũ siue insignio-
43 rum gentilitiorum in Hispania † non procederet,secundum Ludouic.de Molina in d.tract.de Hispan.primogen.lib.2.cap.14.numer.9. verf. Sed quamuis, cum ex Hispana consuetudine grauamen hoc æque à fœminis ac masculis adimpleri possit, & propterea inquit tradita per Doctores circa eandem coniecturam, secundũ statuta & consuetudines Italiæ intelligenda esse, ex quibus quo ad hæc,& omnia alia masculinitas, & agnatio conseruatur fœminæque excluduntur, id ipsumque bene explicare Corn. conf.26. Videtur dicendum,quòd dicta neptis, num.4.verf.Et propterea, libro quarto,ac Socinum iuniorem in loco ibi per eum citato, & sic in forensibus controuersijs practicari atque intelligi testatur.

Limitationi prædictæ ad consil. Oldradi, al-
44 tera proxima ac finitima est, quando † testator vltimo loco, & in subsidium legitimatos vocasset, vt referendo Crauet. tradit Iacob. Menoch. in d. 2. part. de præsumpt. lib. quarto, præsump. 69. numero vigesimo, versic. Octaua coniectura, fol. 102.

Septimam ad Oldrad. cons. 21. limitationem esse asserunt, quãdo testator vocatis ipsis agnatis, & transuersalibus expressè dixit, quòd mēs
45 & voluntas † sua est, quòd bona perpetuò in dictis institutis & substitutis permaneant, tunc enim testator perpetuum fideicommissum in sua agnatione & familia inducere voluit, quod sanè fideicommissum perpetuum esse non posset, nisi vnus alteri successiuè ꝑpetuò restituat, iuxta tradita per Alexand. consilio 53. Considerratis his, colum. fin. sub num. 12. versi. Præterea illud verbum in perpetuum, libro 6. Aym. Crauet. cons. 5. De anno 1513. sub numero 13. versi. Quinto etsi maximè, inter cons. Francisci Marzarij, Iacobus Menoch. cons. 117. Neque noua, num. 17. vers. At qui quando, libro 2. & in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, d. præsump. 69. numero 16. vtrobique allegans Iasonem, & Cassanęum.

Quæ quidem coniectura siue declaratio con-
46 firmatur authoritate illorum † qui dixerunt, quod quando testator voluit fideicommissum esse perpetuum, extenditur illud fideicommissum etiam ad vltimum gradũ agnationis à persona testatoris numerandum, ita scripserunt Doct. relati per Andr. Tiraquell. in tract. de retract. consangu. §. 1. gloss. 9. num. 24. & per Didac. Tolet. lib. tertio, variar. resol. cap. 5. num. 4. vers. Secundum, Matth. Gribald. cons. 40. Anno Domini, num. 13. inter consil. Iacobi Philip. Portij lib. 1. Ioan. Cephal. cons. 137. Testamentum, num. 29. concludens fideicommissum isto casu vltra decimum gradum extendi in infinitum, lib. 1. post Curt. sen. Decium, Ruin. Curt. iun. Parisium, Alciat. Rip. Soc. iun. & Iacobum Mandellum Alben sem, & alios ibi citatos.

Octauam declarationem ad dictum consiliũ
47 addunt, si testator† omnem alienationem prohibuisset causamque adiecisset, quia voluit bona perpetuò in institutis & substitutis permanere, siue in eius familia & agnatione, tũc enim oneris fideicommissi repetitio in vlteriores facta censetur, Alexan. cons. 101. Super primo dubio, col. 4. num. 13. vers. Hoc etiam deprehenditur, lib. 7. Curt. iun. cons. 121. Pra supponitur in facto, num. 15. in fin. vers. Item ibi non erat prohibitio, Aym. Crauet. consil. 98. Nobilis & potens, num. 1. vers. Vel quando, Paris. consil. 57. In præsenti causa, num. 7. vers. Capitur etiam, & alia coniectura, lib. 2. Iacob. Menoch. d. consil. 117. num. 18. lib. 2. Io. Cephal. cons. 529. Testator, num. 35. lib. 4. Michael Crass. in lib. sent. §. fideicommissum, q. 8. nu. 3. vers. Ex quo fideicommissum.

48 Congruit etiam, nam ex huiusmodi† prohibitione alienationis cum expressione causæ, vt bona perpetuò in agnatione remaneăt, vrgens coniectura desumitur, vt filij in conditione positi vocati censeantur, Corn. cons. 59. Diu, nu. 18. lib. 2. Soc. sen. cons. 250. In causa Bononiēsi, col. fi. nu. 8. lib. 2. Ludo. Gozad. cons. 26. In causa, nu. 24. cons. 64. Testator instituit, num. 13. & infra Curt. sen. cons. 45. Sæpe reuoluta, col. 4. & num. 5. ac 6. vers. Fortius ex successiuo ordine, Carol. Ruin. cons. 12 2. De duobus, col. 3. nu. 4. lib. 2. Curt. iun. cons. 43. Habita diligenti, nu. 8. vers. Reperio etiam, Paris. cons. 5. Viso testamēto, num. 24. vers. Faciunt etiam, lib. 3. cum alijs per me adductis in tract. An & quand. liber. in cond. positi vocen. lib. 3. c. 5. nu. 1. & 12.

Dictæ coniecturæ ad Oldradi cons. alia proxima, & non absimilis est, si testator Trebell. de
49 tractionem † prohibuisset, vt scribit Paulus de Cast. cons. 343. Quia ex allegationib. col. t. ante nu. 3. vers. Hoc etiam patet, lib. 1. Guid. Pap. q. 531. Miles quidam Henricus, vers. Nam testator, ibi Etiam virtute alicuius Trebellianicæ, Iacob. Menoch. d. cons. 117. num. 21. vers. Octauo huc pertinet, d. lib. 2.

Nona est coniectura, vt inquam decisio Ol-
50 dradi cesset, cum per simplicem† superexistentiam appareret, colligique ex dispositis posset, non esse satisfactum menti testatoris, Soc. iun. cons. 102. Viso testamento, num. 34. lib. 1. post Raph. Cuman. cons. 122. Gerardus quondam, num. 2. & infra. Hinc consequens est, vt Oldradi decisioni locus non sit, si testator interroga-
51 tus † an voluerit onus restitutionis fideicommissi repetitum esse in alijs gradibus substitutionis, respondisset quòd sic, tunc enim pro dispositio habendum erit, Aym. Crauet. d. cōs. 98. Nobilis & potens, num. 2. allegans gloss. in l. tale pactum, §. fi. ff. de pact. & l. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & posthum. Iacobus Menoch. d. con silio 117. Neque noua, num. 24. versic. Decimo & vltimo confert, libr. secundo, cons. 220. Perplexa & difficilis, num. 35. lib. 3. consil. 310. Etsi difficilis, num. 27. libro quarto, hancque coniecturam sequebar in d. cons. pro Æmilianis reddito, num. 47.

Cæterum quoties testator non tantum con-
52 ditionis † implementum, sed conditionis effectum considerauit, cōiectura sumitur vt Oldradi decisio conquiescat, ita Marian. Socin. consilio 160. numero 73. versic. Sed tamen non obstante, lib. 2. Iacobus Menoch. d. cons. 117. num. 31. versic. Accedit præterea, libro secundo, vbi scripsit, testatorem in illo casu super quo Oldrad. consuluit, solam liberorum in condirione

posito-

positorum supetexistentiam animaduertisse, vt per eum, Anton. Gabriel. Roman. lib. 4. cõclus. tit. de fideicom. conclus. 7. num. 9. in fin. versic. Sextò limita, Alex. Trentacinq. in tract. substit. in 4. par. c. 7. num. 75.

Vndecimam coniecturam & limitationem ad dictum Oldradi consil. 21. inducunt, quan-
53 do iam constaret testatorem † proprios grauasse filios onere fideicommissi, tunc enim præsum ptio & cõiectura sumitur, quòd grauare etiam nepotes voluerit, ac in gradu remotiores, nam si magis dilectos grauauit, multo magis voluit minus dilectos grauare, iuxta l. Publius, §. fin. hoc tit. & in specie id affirmarunt, Socinus sen. Carol. Ruin. Curt. iun. Dec. Paris. Antonius Rub. Alexandrin. ac Aym. Crauet. quos refert Iacobus Menoch. cons. 85. Proposita hæc consultatio, num. 24. libro 1. licet ipse contrarium sentiat.

54 Sed coniecturam hanc † improbarunt, Dec. cons. 465. Perscrutatis uerbis testamenti, col. 3. num. 15. versic. Tertio non obstat, Carol. Ruin. cons. 67. Circa casum, num. 10. cons. 117. Viso testamento Antonij, col. 6. num. 27. vers. Similiter non obstat, cons. 142. Quia testator, nu. 3. lib. 2. Socin. iun. cons. 2. Viso ac maturè considerato, num. 24. lib. 3. cons. 100. Præsens consultatio, num. 57. cod. vol. & in specie Aym. Crauet. cons. 98. Nobilis & potens, num. 14. vers. Non obstat quartum, Iacob. Menoch. d. cons. 85. nu. 120. vers. Non obstat decimum illud argumentum, & in tract. de præsumpt. in 2. par. lib. 4. præsumpt. 69. num. 21. vers. Cæterum ab hac opinione: Dicebat primo Aym. quòd attenta prima opinione rarò vel nunquam dictum Oldradi cons. 21. procederet, & quòd extensio fieri posset de persona ad personas, & quòd grauamen filijs iniunctum ad nepotes extenderetur:
55 Secundò, inconueniens † semper non esse, vt remotior melioris conditionis existat, quàm proximior, secundum Alexand. consil. 38. Perspectis his, vers. Respondeo etiam, num. 11. libro sexto: Tertiò inquit Menochius, æquitati consonum videri, vt grauati solum censeantur primi, & non remotiores, cũ primi illas duas quartas detrahant, legitimam scilicet & Trebelliani cam, quas quidem detrahere minimè remotiores possunt: & in effectu posterior hæc opinio verior videtur.

Duodecima declaratio est, vt dicta Oldradi decisio locum sibi non vendicet, si fuerit dictũ,
56 Si † decesserit sine filijs & liberis, quia dictio, &, ampliatiuè stabit, l. ea tamen adiectio, de leg. tertio, adeo quòd grauatus videbitur sub dupli ci conditione grauatus, si ipse decesserit sine filijs, & sui filij sine liberis, idest descendentibus, iuxta doctrinam Bart. in l. centurio, numer. 37. versic. Quæro vlterius, de vulg. & pupill. Paris. consilio 75. Circa testamentum conditum, numero 62. libro secundo, Carolus Ruin. consilio 175. Postquam Angelus decessit, columna penult. libro secundo, Simon de Pretis, in tract. de interpret. vltim. vol. libro tertio, dubit. 3. solut. tertia, numero 11. versic. Adde & aliam limitationem.

57 Denique post multa, ad dictiones † restrictiuas redeundo, quod desuper num. 4. dicebam, Oldradi consilium latius procedere si testator onus fideicommissi restrictiuè ac limitatiuè per verba tunc & eo casu iniunxisset, intelligẽdum existimo, vt & hoc nuncupatim exprimam vltra iam dicta, numero 12. vt non procedat vbicunque ex coniecturis mens testatoris in contrarium elici posset, tunc enim restrictio non fieret, sed oneris repetitio à substitutis & vocatis, vt latè per Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 3. tit. 14. sub num. 10. versic. Tertiò aduertendum, vbi multos citat, Iacobus Mandell. Albens. cons. 51. Decessit, numer. 19. & 23. Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. libro tertio, solut. 2. numero 11. fol. 310. dicens ita ex facto Anconæ respondisse, Ludouicus de Molin. in trac. de Hispan. Primogen. libro tertio, cap. 8. numero sexto, versic. Similiter etiam, fol. 401. columna prima, hisceque proximis diebus uidi consilium Excellentissimi Iurisconf. Domini Hippolyti Vannij, incipiens facti species sic se habet, ubi numero 53. idem apertè concludit, quod fuit redditum in causa fideicommissi Mormillorum, pro illustri Domin. Scipione Mormili, mihique transmissum ex Ciuitate Neapolis, ut super eodem casu de iure requisitus respondeam: Hicque repetenda sunt omnia, quæ ex magis communi opinione ad hoc propositum in præfat. huius operis, cap. 2. num. 104. uersic. Sed quod dictiones tunc & eo casu afferebam, à quibus recedendũ non fore arbitror.

HYPOTHESIS.

Momento tantum patri superstites filij, nunquid extinctionem conditionis tacitæ ex hoc contextu, vel expressæ inducant, & affirmatiuam opinionem attendi: ac textum in l. posthumus præteritus, ff. de iniust. rupt. testamen. sensu donari.

SVMMARIVM.

1 *Filios legitimo tempore natos momento tantum patri superstites, conditionem si sine liberis decesserit subintellectam, vel expressam extinguere, ad substitutique exclusionem prodesse: Et quamnis*

nis pauci dissenserint, num. 21. à priori opinione tanquam communi recedendum non esse, vt ibi.

2 *Conditionem extitisse sufficere, licet perpetuò non duraturam: quinimò sat esse per momentum extitisse.*

3 *Posthumi præteriti natiuitate testamentum rumpi, licet illicò decesserit.*

4 *Statutum fœminarum exclusiuum, etiam si masculi momento temporis superuixerint, excludere.*

5 *Statutum de lucranda dote vxore in matrimonio prædecedente, etiam si matrimonium momento perdurauerit, lucrum deferre.*

6 *Dotis priuilegia competere, etiam si matrimoniũ momento temporis constiterit.*

7 *Rescriptum ad hoc vt altero prius concessum videatur, per hora tempus distingui.*

8 *Beneficij collatione eodem die duobus facta, illum præferri qui in hora præcedit.*

9 *Citato aliquo ad actum pro tali hora, actum alia hora factum non valere.*

10 *Instrumentis duobus eodem die celebratis, illud præferri quod per horam præcessit.*

11 *Rescriptum ad hoc vt altero prius concessum ratione horæ censeatur, requiri horarum, vtriusque rescripti probationem, idque ex Philippo Decio distingui.*

12 *Tempus præcisè probandum esse, vbi quis in certo tempore se fundat.*

13 *Momenta non considerari: Sed hoc quo ad effectum acquisitionis intelligi, non autem quo ad effectum implendi conditionem, numero 15. Ac etiam procedere in ijs quæ momenti non sunt, & propterea in momentaneis attendi momenta, num. 16.*

14 *Donationem omnium bonorum præsentium & futurorum aliàs inefficacem, si dominium in donatarium translatum non fuerit secundum aliquos tenere: id tamen ex Decij assertione dubitabile redditum fuisse attenta momentanea dominij retentione.*

17 *Glossæ opintonem in cap. 1. §. quin etiam, tit. Episc. vel Abb. vt feudo dato alicui, & suis liberis masculis & fœminis, in quo proinde fœmina non succedit si aliqui masculi extiterint, masculo post mortem patris illicò mortuo, succedere fœmina non prohibeatur, veram communemque esse, quicquid Andreas de Isernia Doctor sublimis scripserit; & nu. 18. glossam declarari.*

19 *Glossæ opinionem in d. c. 1. §. quin etiam, in feudis tantum procedere, in materia verò aliarũ transmissionum veram non esse.*

20 *L. posthumus præteritus, ff. de iniust. rupt. testam. declarationem afferri.*

22 *Illico filium decedere intelligi, si ante nomen ei in baptismate impositum, scilicet ante octo dies moriatur.*

23 *Romanis nomina aliter maribus aliter fœminis imponi solita fuisse, maribus nono fœminis verò octauo die.*

24 *Dies quibus nomina apud Romanos imponebãtur, lustricos appellari, ibique de Nundina Romanorum Dea.*

CAP. III.

EX Oldrado, ac ferè omnium recepta opinione visum est, conditionem si sine liberis, expirare si liberi grauato supuixerint, quicquid de ijsdem liberis in conditione positis deinceps contingat, & quamuis ipsi postmodum sine liberis moriantur, declarando tamen, vt in præcedenti capite dicebam: Sed declarationibus ibidem explicitis annectendã quæstionem existimo, nunquid legitimo tempore natus momento autem patri superuiuẽs, ad defectum dictę conditionis proficiat? in qua
1 Doctores † communi calculo concludere videntur, filium etsi momento patri superstitem illicoque morientem ad defectum conditionis prędictæ substiturique exclusionem prodesse, vt scribnnt Bald. in c. 1. §. quinetiam, col. t. versic. Vnde si testator, vbi Iacob. Aluarot. col. 2. vers. Facit pro hac opinione, & Præposit. Alexandri. pariter col. 2. tit. Episc. vel Abb. in vsibus feud. rursus Bald. in l. cum acutissimi, sub numer. 10. vers. Ibi sine filijs, C. de fideicom. cons. 56. An pater, col. 2. lib. 2. cons. 128. Ad intelligentiam, lib. 1. consil. 113. Proponitur quòd quidam Simeon, libro 5. Oldrad. cons. 141. Thema tale est, quidam Dominus G. Leuionẽsis, ante num. 2. Raph. Fulgos. cons. 46. Andreas, num. 2. Abb. cons. 40. Venio ad primum dubium, col. 2. versic. Ad idem facit, Ias. in l. inter stipulantem, §. sacram, colum. 8. num. 21. vers. Ex diuerso, ff. de verb. oblig. in l. quo filiabus, num. 27. ff. de leg. 1. & in l. si quis hæredem, num. 6. vers. Ad idem & tertio, C. de instit. & substit. ac sæpe alibi, Andreas Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 188. vers. Facit tex. C. de reuoc. donat. idem Ias. cons. 51. Circa primum dubium, col. fin. vers. Idem in specie, in fortioribus terminis, sub num. 2. lib. 3. & cons. 66. Viso testamento antedicto, col. 5. ante med. vers. Idem in specie in terminis nostris, eod. vol. Bartolom. Veronẽs. cons. 50. In causa, num. 5. & 6. vers. Ego autem, Dec. in c. de causis, nume. 42. extra de offic. dèleg. & cons. 623. In casu occurrenti, col. 1. in princ. vers. Et sufficit quòd mouẽtur, Matth. de Afflict. in constit. Speciale, in tit. de hijs qui post citationem, num. 7. Stephanus Bertrand. cons. 217. Cognito casu, colum. 1. in princ. lib. 1. in 1. part. Socin. iun. consil. 35. Visa, num. 2. lib. 2. Paris. cons. 56. Agitur in præsenti cõsultatione, nu. 3. lib. 2. Carol. Ruin. cons. 153.

Viso

Viso vtroque testamento, num. 5. versi. Quia ergo, lib. 2. Iac. Philipp. Port. consil. 13. Facti species, num. 18. lib. primo, consil 46. Decreuerã, colum. secunda, num. quinto, versic. Necessario oportet, eodem volum. Roland. de Vall. consil. 56. Quoniam ex facto, colum. tertia, num. vndecimo, versic. Accedat quod notat Bald. lib. tertio, idemque consuluere, Francisc. Aretin. consil. 50. Copiosè, & eleganter, colum. quarta, versic. Non obstat præmissis, Alexand. de Næuo, consil. 80. Vidi, num. secundo, vers. Vnde Bald. & Franc. Bursat. cons. primo, Non abest, num. primo, vers. Ac etiam quòd dictus filius, lib. primo, post Fernan. Vasquium, & Franciscum ab Ecclesia, ibi relatos, Alexand. Trentacinq. in tract. de substit. in quarta part. cap. septimo, numero 71. vers. Item procedit, fol. 152. Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis autem, num. secũdo, versic. Adde fortius, ff. ad Trebell. Anton. Gabriel. lib. 4. conclusionum, tit. de fideicommiss. concl. 7. num. 3. sola Baldi, & Iasonis contentus allegatione, vt per eum.

Probatur hæc conclusio in d. l. ex facto, §. si quis autem, dum Vlpian. ibi inquit, Aut igitur filius superuixit patri, & extinxit conditionem fideicommissi; aut non superuixit, & extitit conditio; sed expressius in l. sed, & in illo, ibi, Nec appareat quis ante spiritum emiserit, ff. de reb. dub. facit tex. in l. cum vxori, C. quand. dies leg. ced. & in l. si quis hæredem, C. de insti. & subst. Vnde etiam elicitur sufficere conditionem semel extitisse, licet perpetuo non sit duratura e-
2 tiam per momentum, † Bald. in l. precibus, col. 2. in 3. opp. num. 6. C. de impub. in l. humanitatis, columna tertia, in fine, in tertia opp. numero 28. eod. tit. Angel. in l. in substitutione, ante numerum secundum, versic. Velsic, & ibi Ioan. de Imol. in princip. versic. Nota quod sufficit momentanea veritas, ff. de vulg. & pupill. & ratio est, quia conditio habet purificare suum dispositum, & sic statim consumit, suumque effectũ secum trahit, nec ab eo separari potest, argum. l. perfecta, C. de donat. quæ sub mod. & facit l. quid ergo, in princ. de his qui not. infam. dum ibi dicitur, Ad initium, &c. Ad probandamque dictam communem conclusionem Baldus etiã allegabat tex. in l. vxoris abortu, versic. Quamuis natus illico decesserit, C. de posthum. hæredib. instit. ad idemque l. quod certatum est, eodem tit. in his enim iuribus testamentum posthumi præteriti natiuitate rũpi licet illico dece-
3 dat, † clare probatur, vt in testamentis ad illorum rescissionem momenta proculdubio attendantur, quemadmodum per Ias. in d. l. inter stipulantem, §. sacram, nu. vigesimoprimo, Quod
4 etiam in statutis conspicimus, vnde † statutum exclusiuum fœminarum, excludit etiam si masculi temporis momento superuixerint, Bald. in l. si quis posthumos, §. si filium, colum. secunda, in princip. vers. Prædicta possunt habere locum, vbi Francisc. Aretin. colum. penult. ff. de liber. & posthum. idem Aret. in l. si is qui, colum. secunda, ff. de vulgar. & pupill. Anton. de Butr. cons. 20. Aequitas valde suggerit, rursus Areti. d. cons. 50. Copiosè, colum. tertia, vers. Vnde videmus, Dec. consil. 309. Viso puncto, columna secunda, num. 5. vers. Et idem Baldus, Socinus sen. consil. 114. Præsens consultatio, columna secunda, libro quatto, Catell. Cott. in memor. incip. Momentum, & iterum in memor. incip. Statutum quòd extantibus masculis, Georg. Natt. in cap. quamuis, in 36. quæst. secunda, q. princ. de pact. in 6. Ias. in d. l. inter stipulantem, §. sacram, num. 22. vers. Secundo facit, Tiraq. in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, numero 193. vers. Sed & huc spectat, citans Alexandrum, qui non multum in terminis loquitur. Alber. Brun. in tract. quod stantib. mascul. in 13. artic. princip. quæst. 6. nu. 88. vers. Idem vult ipse, fol. 118. Sebastian. Medices de reg. iuris, fol. 234. num. 54.

Siquemaritus ex forma statuti debet vxore in matrimonio prædecedente dotem lucrari,
5 satis est, quòd momento † matrimonium perdurauerit, vt not. Bald. per illum text. in l. non tantum, in fin. vers. Et hanc legem nota, C. de legat. vbi Angel. in lect. Florentina, Francisc. Aretin. in l. secunda, columna prima, circa medium vers. Et habet locũ istud, & in l. si ante nuptias, circa finem, vers. Et adde ad materiam, ff. solut. matrim. Ias. in d. l. inter stipulantem, §. sacram, num. 23. vers. Tertio matrimonium, dicens esse valde notandum, cum non videatur vir onera matrimonij sustinuisse propter quæ creditur tale lucrum deferri, l. pro oneribus, C. de iur. dot. rursus Ias. in l. si donatarius, §. primo, in fin. numero 19. vers. Sicut è contra, ff. de condict. cau. dat. & post istos idem tradit Andr. Tiraquell. in trac. de iudic. in reb. exig. in 44. casu, fol. 54. Guliclm. de Benedic. in rep. cap. Raynutius, de success. ab intest. in verb. Et vxorem nomine Adelasiam, fol. 131. colum. quarta, vers. Secundum statuta, num. 783. extr. de testamen. Dec. cons. 577. Viso copioso, num. tertio, & infr. ac consil. 623. In casu occurrẽti, colum. prima, Ad quod facit dictum eiusdem Bald. in l. prima, colum. prima, sub num. 2. vers. Solutio propter dotem, C. de priuileg. dot. scilicet priuilegia dotis com-
6 petere etiam si matrimonium † momento tantum duret, quem sequitur Ias. in d. §. sacram, numero 24. vers. Confirmatur & sic quarto, ac Andr. Tiraquell. in citato loco, vers. His adde, congruitque text. in l. cum sponsus, §. fin. ff. de public. in rem act. in finalib. verbis, ibi, Sed etiã is qui momento possedit rectè hac actione experietur. Passim insuper legitur notam considerari.

derari. Primò vt vnũ rescriptũ altero prius con
7 cessum † videatur, Felin. num. quinto, & Dec.
in cap. pastoralis, in princip. num. sexto, de re-
script. idem Felin. in cap. primo, num. duodeci
mo, de fid. instrumen. Ioan. de Silua in tract. de
benefic. part. secunda, quæst. 15. nu. 13. Iacob.
Menoch. lib. primo, de arbitr. iudic. casu 48. nu.
8 secũdo, nuncupatim in beneficij † collatione ea
dem die duobus facta, vt ille præferatur qui in
hora præcedit, siue hoc in litteris exprimatur,
siue per testes probetur, tradit gloss. in cap. duo
bus, in verb. Si non apparuerit, pro eo præsumi
tur qui possidet, sique neuter possideat, præsu-
mitur quod collatio facta à Papa, vel eius Lega
to præcesserit, vt per Afflict. decis. 387. Si vno,
& eodem die, num. quinto, vers. Idem dicimus,
Franc. Rip. in l. prima, nu. septimo, ff. solut. ma-
trim. Secundò vt citatus ad aliquem actum pro
9 tali hora, si ille actus alia hora † expleatur, non
valeat, vt not. in l. fin. §. is qui, ff. quod vi aut clã,
in l. aut qui aliter, in princ. eodem tit. & in cap.
consuluit. de offic. deleg. Tertiò in duabus obli
gationibus vna die factis, vt illa, vel illud instru
10 mentum præferatur quod per horam † præces-
sit, gloss. in l. si ex pluribus, §. fin. in verb. Die, ff.
de solut. Bald. in l. Imperator, in prima lect. nu.
4. versic. Et nota quod ratione horæ, ff. de stat.
homin. dicens gloss. prædictam ordinariam es-
se, raroque alibi reperiri, & in l. præscriptione,
num. 15. vers. Et est simile in instrumentis, C. si
contr. ius vel vtil. publi. Dec. in l. ambiguis pro
dote, sub num. tertio, versic. Secus si magis spe-
cialiter, vbi Hieronym. Cagnol. num. quarto, &
quinto, alios allegans, ff. de reg. iur. quod etiam
tradit Socin. sen. in l. si mulier, in princ. vers. Et
sic optimè probatur, ff. de reb. dub. An autem,
vt vnum rescriptum ratione horæ dicatur alte-
ro anterius, quod habeat datam eiusdem diei,
cum alio debeat de hora vtriusque rescripti cõ
stare, aliquando quæsitum fuit, super quo scri-
11 bit † Felin. in d. cap. pastoralis, numer. quinto,
versic. Sed aduerte, gloss. prædictas præsuppo-
nere, quòd constet de hora vtriusque rescripti,
nam si de vnius hora appareat, & non alterius,
non videtur de prioritate constare, cum enim
datam eiusdem diei habeãt, potuit aliud rescri
ptum esse ante, & etiam post illam horam: & li-
cet ipse contrarium fuisse consultum inspexerit
per duo argumenta quibus respondet, tamen
non recedit ab opinione, vt de vtraque hora cõ
stare debeat, vt probatio sit concludens, prout
requiritur, cap. in præsentia, de probat. ad quod
12 facit, vt fundans † se in certo tempore, præcisè
illud probare debeat, l. matrem, C. d. tit. In hac
contrarietate aliqui distinctione vtuntur, quòd
aut ille qui probat de eadem die in possessione
reperitur, & priuari non debeat, licet alter pro-
bet de certa hora eiusdem diei, quamuis enim
hora certa sit prioritatem non infert, verumq.
est dicere de prioritate non apparere, ideoque
melior est conditio possidentis, d. cap. si à sede,
de præbend. in 6. Aut nullus possidet, vel vter-
que prætẽdit se possidere, & tunc videtur, quod
ille præferatur, qui probat de certa hora, talis
nanque probatio magis certa censetur, licet ne
cessario non concludat, ita conciliando opinio
nes tradunt Bald. Nouell. in tract. de dot. in 9.
part. a. priuileg. in fin. & Dec. in dicto cap. pa-
storalis, sub num. octauo, versic. Sed concilian
do, & in d. l. in ambiguis pro dote, in fine, num.
quarto, quæ quidem distinctio impertinens nõ
videtur.

Cæterum primæ conclusioni de qua princi-
paliter agimus, duo obstare conspiciuntur, Pri-
mum dum simpliciter asseritur momenta non
13 considerari, † iuxta text. in l. fin. §. in seruis, vbi
Bald. not. in princ. C. de bon. quæ liber. l. qui sic,
ff. de solut. l. precia rerum, §. fin. ff. ad l. Falcid. &
tradit Ioan. Cephal. cons. 168. Gulielmus, num.
59. libro secundo, parum enim, & nihil æquipa
rantur, iuribus per Corn. traditis, consilio 38.
Placet mihi Petro Philippo de Corneo, colum
na secunda, num. secundo, versic. Et inter parũ,
libro primo, consil. 63. Videbatur primo aspe-
ctu, num. quinto, vers. Iuncto eo, d. volum. con-
sil. 77. Licet multum vrgeant, colum. secunda,
num. octauo, versic. Et aliàs exponitur, libro se
cundo, consil. 29. In præsenti consultatione, co-
lumna secunda, numero vndecimo, lib. tertio,
Socin. sen. consil. 108. In hac consultatione, co-
lumna tertia, circa medium, versic. Nam inter,
lib. primo, Vnde licet aliqui crediderint dona-
14 tionem † omnium bonorum præsentium, & fu
turorum quæ aliàs non valeret, efficacem esse,
quando in donatarium bonorum dominium
translatum non fuerit, cum qui dominium ha-
bet testari possit, dato quòd bona alteri restituẽ
da sint, gloss. in Authen. Si qua mulier, in verb.
Diuidere, C. de sacros. Eccles. & tradit Angel.
consil. 179. Visis prædictis instrumẽtis, colum.
tertia, circa medium, versic. Sed in quæstione
proposita, post Azonem, & Cynum quos ibi
citat. Tamen hæc limitatio nonnullis visa est
dubitabilis, quia illud dominium momentaneũ
non videtur in consideratione, argum. d. l. qui
sic, ff. de solut. & d. l. fin. §. in seruis, in fine, C.
de bon. quæ liber. & ratio in qua communis o-
pinio fundatur, videtur etiam in tali casu proce
dere, nam verisimiliter propter illud momenta
neum dominium hæres non adiuit hæreditatẽ,
vt tradit Abb. consil. 102. Circa personarum,
columna secunda, versic. Tamen defectus bono
rum, & cõtra dictam limitationem tenuit Dec.
in l. de quæstione, colum. penul. in quinta limit.
num. 34. versic. Sed ista limitatio, C. de pactis.
Sed responderi potest, Primò quòd dicta iura
circa

circa acquisitionem loquuntur, ad cuius effe-
15 ctum momentanea † non sufficiunt, l. cogi, §. hi qui solidum, ff. ad Treb. requiritur enim quod saltem habitu, & potentia acquisitio momentanea non fuerit, secus ad effectum implendi conditionem, vt in proposito, tunc enim momentanea etiam sufficere videtur, ad tradita per Corneum cons. septimo, Rudis, & incomposita, ante numerum sextum, vers. Non obstat quod dicebatur, libro primo, & ante eum per Cynum, & alios in d. l. si quis hæredem, ita clarius explicat Ioan. Cephal. consil. 460. Vt percepi, num. 52. versic. Et licet ad effectum, lib. quarto, Secundò, quòd illud vt momenta non attendantur, procedit in ijs quæ momenti nō sunt, aliàs
16 enim momenta plurimum † operantur, in ijs inquam quæ momentaneo existunt, ut not. gl. in l. sed & partus, §. fin. ff. quod met. cau. ubi latè Bald. facitque text. in l. vxoris abortu, C. de posthum. hæredib. instit. & declarat Ias. in d. l. inter stipulantem, §. sacram, num. 21. versic. Et momentum, de verborum obligat. atque ante eum Socin. sen. in d. l. si mulier, in prin. in 1. not. ff. de reb. dub.

Secundum, quod voluit gloss. in cap. primo §. quin etiam, in verb. Non admittantur, tit. Episc. vel Abb. vt in feudo dato alicui, & suis hæredib. masculis, & fœminis, & in quo propterea fœmina nō succedit si masculi aliqui extiterint, per textum ibi, si masculus post mortem patris
17 illico mortuus fuerit non prohibetur † fœminā succedere tanquam ille non uideatur extitisse, & gloss. illam sequuntur ibi Iacob. de Beluis. in uers. Quærit glossa incidenter, Rayner. Nicol. de Neap. Bald. uers. Tamen cōtrarium, Iacob. Aluarot. colum. secunda, circ. finem, ver. Quod est verum, & versic. Sed his non obstantibus, dicens se hanc opinionem sequi tamquam fulcitam melioribus autoritatibus glossatorū, & Doctorum, & uti magis fundatam super æquitate, & uoluntate contrahentium, Martin. Laudens. dicens ipsam singularem esse, ibidemque Cardinal. Alexandrin. colum. secūda, uers. Sed his non obstantibus, referens ferè ad litteram, Aluarotti uerba, ut intuenti liquebit: Et quamuis dictam glo. improbauerit maximus ille Feudistarum Andr. de Isern. in d. §. quinetiam, numero quarto, uersic. Item aduertendum quod gloss. tamen opinio ipsius glossæ communiter recepta uidetur, quam ultra prædictos sequuntur Paul. de Castr. consil. 191. Visis, & diligenter examinatis, colum. secunda, sub num. 2. uersic. Verum quia glossa, libro secundo, Iacobin. de S. Georg. in tract. feud. in uerb. Et fœminis, colum. secunda, vers. Sed ponamus, dicens opinionem glossæ esse multū humanam, & ad motiua Andreę respondens, vt per eum, Curt. iun. & is in tract. feud. in 1. part. 3. part. princ. colum. penult. vers. Vigesimoseptimo, Bartholom. Veronens. consil. 50. In causa quę vertitur, colum. penult. versic. Circa secundum, num. 5. Steph. Bertand. consil. 276. Viso casu mihi exhibito, colum. prima, sub num. primo, ver. Ideo autem dixi, in prima parte, libro primo, asserens opinionem glossæ communiter obseruari, & cons. 217. Ponitur in facto quòd dudum, ante num. quintum, eodem volum. Vdalric. Zasius in epitom. feud. in 8. part. 2. part. conclus. 3. nec prætеrierim Baldum, in l. prima, §. in nouissimo, col. 2. num. 5. versic. Quæro nunquid infans, C. de caduc. tollend. idem quod alibi concludentem.

Huic etiam glossæ respondeo, ipsam non esse veram dum asseruit illico decedentem pro na
18 to † non haberi, vt ipsam reprobat Andreas circa huiusmodi assertionem cum quo omnes in hoc concordant, & licet cum eo non conueniāt super veritate conclusionis per glossam ibi traditæ, alijs tamen rationibus nituntur ad confirmandam glossæ opinionem communi calculo receptam, adeo quòd glossa ista nō vrget in terminis propositæ quæstionis de qua agimus: & text. per eandem glo. allegatus in l. posthumus, ff. de iniust. rupt. testam. eius intentioni non cōgruit, vt statim dicam: Proinde Iacob. de Beluis. in d. §. quinetiam, versic. Tenens tamen, ex eo opinionem glossæ sequitur, quia inuestiens, & inuestitus hoc voluisse videntur per pactum quòd fœminæ succedant, & propter præcedentem voluntatem interdum à iure communi receditur, §. si quis autem non implens, cum seq. §. in Authen. de hæredib. & falcid. facit text. in l. cum quid, ff. si cert. pet. in l. prima, §. si conuenerit, ff. depos. & Beluisiū in hac ratione sequitur Aluarot. versic. Item hoc satis videtur. Vlterius ibidem Bald. dicebat, glossam verum dixisse, quia fœmina in casu illius, §. quinetiam, non erat posita in conditione, sed in copula, & legis interpretatio ei faciebat iniuriam, ac propterea benignius secum agitur, & cum Baldo conueniunt Aluarot. in versic. Item quia, Præposit. Alexandrin. in versic. Sed his non obstantibus, & Afflict. colum. penult. in fine, versic. Et eius opinionem sequitur, licet ipse demum distinguat, sed parum eruditè, aut feliciter, & ad dictam glossam, vltra præcitatos ita respondebat Stephan. Bertand. dicto consil. 217. num. 4. lib. 1.

Hinc Bald. in d. §. in nouissimo, num. quinto, postquam quæsiuit nunquid infans suus decedens in infantia hæreditatem paternam transmittat, relata opinione glossæ in l. si infanti, C. de iur. delib. quæ tenuit, vt nō transmittat, quia qui tam paruo tempore viuit ex naturali æquitate agnatis obesse non debet: Quærit quid si
19 non vixerit nisi per vnam † horam? in materia (inquit)

(inquit) feudorum habemus quòd non obstat tanquam natus qui ita cito moritur, vt not. in cap. primo, in tit. Episc. vel Abb. in gloss. quæ incipit, Sed quia, illud autem speciale est in feudis, illa glo. est truffa in materia aliarum transmissionum in quibus magis fauetur infanti, vt not. Cyn. in l. prima, in octaua quæst. C. de ijs qui ante apert. tabul. vnde non est bona argumentatio: ideo dicendum est, quòd si infans ius rumpendi transmittit, l. vxoris abortu, C. de posthum. hæredib. instit. multò fortius transmittat hæreditatem paternam pleno iure sibi apertam: Multi tamen sequuntur opinionem gloss. ibi positæ, quia non transmittit hæreditatem paternam nisi ad matrem, vt not. in d. l. apud hostes, C. de suis, & legitim. & not. quòd Curia Mediolani practicat, & obseruat opinionem Accursij in materia transmissionum, hactenus in d. §. in nouissimo Baldus.

20 Non obstat † text. in d. l. posthumus præteritus, de iniust. rupt. testamen. Primò, nam ibi filius extremum diem clauserat in vita patris, ut Andr. de Isern. num. quarto, & alij communiter ibi aduertunt, & signanter Iacob. de Beluis. & Bald. nos uerò loquimur in eo qui illico decessit post mortem grauati, ut non possit inde inferri, & ex hac diuersitate Andreas motus fuit ad reprobandum dictam gloss. ut Afflictus aduertit, nam Isernia est Feudistarũ princeps, habuitque rectum iudicium in materia feudorum, ut non immeritò in hoc felicissimo Neapolis Regno, tam eminentissimi Doctoris dicta admiremur, & in feudalibus decisionibus illi deseramus, imo in omnibus, & quo ad omnia.

Secundò responderi potest, in illo text. testamentum confirmari æquitate quadam prætoria, quæ quidem æquitas in proposito cum scripta non reperiatur, standum est regulis iuris, ut conditio per natiuitatem extinguatur, licet natus illico moriatur. Præsertim quia in ead. l. posthumus, non simpliciter testamentũ reconualescit, sed ut ex eo tantum peti possit bonorũ possessio secundum tabulas, ut ibi nuncupatim Vlpianus exprimit, notantque Doctores, latè Bald. consil. 215. Testamentum, post princ. lib. tertio, & consil. 235. Proponitur quòd dictus Antonius, post med. uersic. Item quòd posthumus, libro quinto, Angel. consil. 51. Ex facto proposito, colum. secunda, uersic. Sed quia fœmina, Socin. sen. consil. 77. Visis testamento, colum. tertia, versic. Et si dicitur posthumus, libro tertio.

Et quamuis Bartholomæus Cassan. consil. 19. num. octauo, & nono, pro non nato haberi
21 qui † statim moritur ante nomen ei in Baptismatæ impositum consuluerit, ab eoque non dissenserit Sfort. Odd. in tract. de compend. subtit. in 6. partic. artic. 2. in 8. conclus. uersic. Mihi autem uidetur uerius, fol. 190. & infr. fol. 191. uersic. Ego puto ueriorem, non arbitror esse à communi opinione iudicando, ac consulendo recedendum.

Illico autem quis decedere intelligitur, si ante impositum (vt dicebam) ei in baptismate no
22 men moriatur, scilicet ante † octo dies, ita Abb. in cap. nam & ego, vbi etiam Innocen. extr. de verbor. sign. Bald. in d. cap. primo, §. quinetiam versic. Et dicit Innocen. vbi Iacob. Aluarot. versic. Dicit etiam Baldus, Præposit. postea effectus Cardinalis Alexandrinus, versic. Quando autem, & Afflict. colum. penult. in fin. idem etiã scribunt Iacobin. de S. Georg. in inuestit. feud. in verb. Et fœminis, columna secunda, circa finem, vers. Adde quòd ille dicitur, Andr. Tiraq. in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, numero 167. versic. Qui priori loco, C. de reuoc. donat. Francisc. Marci decis. 109. in fin. Odd. in d. tract. de compen. partic. 6. artic. secundo, conclus. 7. vers. Secundus casus est, fol. 190. & Stephan. Bertrand. d. consil. 217. num. 4. vers. Quibus omnibus adijcio, lib. 1.

Deque istis octo diebus scribitur Genesi, capit. 17. & iterum Leuitici 12. præcepisse Dominum octauo die infantem à natiuitate circumcidi, quo etiam die circumcisus extitit Dominus Iesus Christus Redemptor noster, Luc. cap. 2. cuius legis rationem reddit Augustin. in Quæstionib. ex veteri testamen. cap. 29. & post eum Francisc. Marci d. decis. 169. in fin. Apud Ro-
23 manos † maribus nono die, fœminis octauo imponebantur, vt scribit Plutarch. in problem. Romanorum, cap. 100. incip. Quid est, rationem afferens, quòd inquam prius fœminis, nã & augetur fęmina, crescitque, & adulta antequam masculus perficitur: dies autem prædictos potissimum capiunt qui septenarium subsequuntur, septimus enim dies cum in cæteris, tum ad vmbelicum infantibus nuper editis periculosius esse consueuit, nam septimo die plerisque resoluitur, donec autem dissolutus plantæ longe similior est infans quàm animali. Vel sicut Pythagorici numerum parem fęminã vocant, marem imparem, fecundus est, & compositum parem vincit, sique in vnitates diuidatur par numerus quasi fęmina locum in medio vacuum præbet, imparis vero numeri pars aliqua plena semper relinquitur, quo fit vt alterum fęminam, marem alterum esse putent. Vel quòd in numeris nouenarius primus est, tetragonus ab impari, & perfecto ternario: octonarius autem primus cubus à binario numero, quem parem esse constat: oportet autem quadrangulũ esse, & imparem, & perfectum; Vxorem autem sicut cubum stabilem, & domi seruãtem, & immobilem: illud etiam addendum est, octonarium numerum cubum esse qui à binario compona-

ponatur, nouenatium verò quadrangulum esse qui de denario conficiatur. Vtuntur insuper duobus nominibus fœminæ, mares verò tribus, hæc Plutarchus vir antiquitatum doctissimus.

24 Hi dies, octauus, atque nonus lustrici † dicebantur siue lustrati, ab eodemque nono die nascentium Nundinam Deam Romanorum nuncupatam fuisse Macrob. Saturnal. lib. primo, cap. 16. & Festus Pompeius in verb. Lustrici, asseruerunt. Hactenus dicta Aristotelis, lib. de natur. animal. 7. cap. postremo, sensum explicare videntur, scribit enim nato infanti ante diem à natiuitate septimum nomen non imponi, vt de octauo, ac nono fortasse intellexerit.

HYPOTHESIS.

Sedulo hic inspici, patre insimul cum filio ruina, naufragio, aut aggressu morientibus, uter eorum præmortuus fuerit: Duoque iura nempè textum in l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. & l. qui duos, §. cum in bello, ff. de reb. dub. discussis aliorum intelligentijs demum inuicem conciliari.

SVMMARIVM.

1 *Patre insimul cum filio ruina, naufragio, vel aggressu decedente, nunquid filius præmortuus, an pater censeatur.*

2 *L. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. & l. qui duos, §. cum in bello, ff. de reb. dub. super hac quæstione inuicem reluctari: ipsarumque primum intellectum afferri ex Dyno, & Oldrado, eundéque intellectum comprobari, num. 12.*

3 *Senem citius mori, præsumendum esse.*

4 *Aedificia antiqua citius corruere præsumi.*

5 *Quinquagenarios posse in testes ad perpetuam rei memoriam examinari.*

6 *Robustiorem ad pugnam prouocasse censeri: etiam si interfectus in pugna remanserit, nu. 7.*

8 *Robustiorem prius nasci, præsumi.*

9 *Robustiorem ex Baldo prius natum censeri ad obtinendum ius Primogenitura: hanc tamen opinionem contradictores habere, vt Andr. Tiraquell. testatur: remque ex Ioanne Baptista Palomba distingui, & denique loca indicari.*

10 *Bartolum mirifice laudari, & num. 11.*

13 *L. ex facto, §. si quis autem, & d. l. qui duos, §. cum in bello, Secundam solutionem explicari, sed reprobari.*

14 *Substitutionem pupillarem contra iuris regulas introductam fuisse.*

15 *L. ex facto, §. si quis autem, & d. l. qui duos, §. cum in bello, Quintum intellectum ex Franc. Ripa recenseri, ipsumque roborari, nu. 16.*

17 *Simul dictionem, robur coniunctiuæ dictioni, cum, adijcere: simultaneum actum ostendendo.*

18 *Cum dictionis coniunctiua naturam exprimi.*

19 *L. ex facto, §. si quis autem, & d. l. qui duos, §. cum in bello, Sextum intellectum ex Raphaele Cumano, afferri, sed reijci.*

20 *Fictionem non admittere probationem in contrarium.*

21 *L. ex facto, §. si quis autem, & d. l. qui duos, §. cum in bello, Septimum intellectum ex Vincentio Herculano Iurisconsulto Perusino recenseri, ac reprobari.*

22 *Legum earundem Octauum intellectum ex Socino seniore, & Didaco Couarruuias Toletano coniunctim exprimi, & refelli.*

23 *Prius vel posterius non dari regulariter in ijs quæ pariter fiunt.*

24 *Ordinem esse gestarum rerum, vel gerendarum secundum prius, & posterius.*

25 *Patre, & filio pubere ruina, & naufragio, vel aggressu insimul extinctis, vbi agitur de superexistentia respectu successionis quæ iure pertinet ad descendentes, siue ascendentes, patrem prædecessisse præsumi: idque fauore piæ causæ ampliari, num. 29. Item fauore libertatis, num. 30. Declarari etiam dummodo in dubio versemur, nu. 31. Limitari adhuc nisi ex alijs coniecturis aliud resultaret, num. 32.*

26 *L. qui duos, §. cum in bello, rationem, cur Hadrianus crediderit prout in ipso contextu cōtinetur, afferri.*

27 *Substitutionem compendiosam communibus verbis factam, matre in medio existēte, pupillarem non continere.*

28 *Præsumptionem in naturali ratione fundatam fortiorem esse præsumptione fundata in ciuili consideratione.*

33 *Patre, & filio impubere simul ruina, naufragio, vel aggressu pereuntibus, si de superexistentia quæreretur, respectu successionis patris, vel alterius ascendentis, filium impuberem prius decessisse credendum esse: Hocque ampliari si diuersis in locis ruina, bello, vel naufragio perirent, incertum esset, quorum alter prius decesserit, numero 35. item ampliari etiam, quòd filius pupillarem ætatem paululum excederet, numero 36.*

34 *Impuberes magis, atque facilius, quàm puberes terreri, opprimi, trepidare, languere, circumuolui, & mori, mortemque sibi attrahere, nec se defendere.*

37 *Patre, ac filio pubere insimul ruina, naufragio, vel aggressu morientibus, si de superexistentia dubium esset, respectu successionis extranei, patrem prædecessisse præsumi: idque ampliari, numero 38.*

39 *Fideicommissario agenti, vel excipienti in tacita conditione per eandem l. cum auus, subintellecta,*

Ita, in omni casu non incumbere onus probandi granatum sine filijs decessisse, secundum Marci Antonij Peregrini nouam considerationem, ipsam tamen licet pulcherrimam aliquantisper in dubium reuocari.

CAP. IIII.

QVAESTIONI quam de filio illico moriente, momentoque patri superstite iam breuiter absolui, aliam non minus intricatam & dubiam adiungere expedit, quid inquam in filio insimul cum patre decedente, bello, ruina, vel naufragio dicendum sit, an & is conditionem subintellectam, vel à testatore expressam, si sine liberis decesserit extinguat, substitutumque excludat? Et omissis multis quæ possent in hac perdifficili materia afferri, retinendo tantum terminos conditionē præ-
1 dictam respicientes, clara adesse videtur † Vlpiani lib. 2. Fideicommiss. sententia, in l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebellian. his verbis expressa, Si quis autem susceperit quidem filiū verum viuus amiserit, videbitur sine liberis decessisse: Sed si naufragio, vel ruina, vel aggressu vel quo alio modo simul cum patre perierit, an conditio defecerit videamus? & magis non defecisse arbitror, quia non est verisimile filium eius superuixisse: aut igitur filius superuixit patri, & extinxit conditionem fideicommissi, aut non superuixit, & extitit conditio; Cum autem quis ante, & quis postea decesserit nō apparet, extitisse conditionem fideicommissi magis dicendum est. hactenus Vlpian. Sed contra hunc textum fortiter pugnare, ac vrgere videtur Triphonini lib. 21. Disputationum responsum, in l. qui duos, §. cum in bello, ff. de reb. dub. Cum in bello (inquit) pater cum filio perijsset, mater que filij quasi postea mortui bona vendicaret, agnati verò patris quasi filius ante perijsset, Diuus Hadrianus credidit patrem prius mortuū; Si cum filio suo libertus simul perierit, intestati patrono legitima defertur hæreditas, si non probatur superuixisse patri filius, hæc enim reuerentia patronatus suggerente dicimus. Nec plura ibi Triphoninus. Harum legum antinomia insignis est, cum videantur se inuicem casu & euentu collidere, vt clarissimor. Iurisconsultorum ingenia felicissima acriter torserit, dum conciliationi incumberē acutissimis imaginationibus, omnique prorsus conatu studuerunt.

2 Primus igitur intellectus † affertur, vt text. in d. §. si quis autem, de impubere filio loquatur, qui cum debilior sit cæteris paribus, præmortuus præsumitur, Dyn. de Mugell. & Oldr. de Laud. in l. si hi qui, ff. de donat. caus. mort. Andr. Alciat. in tract. de præsumpt. reg. prima, præsumpt. 49. num. primo, & tertio, Socin. sen. in d. l. quod de pariter, num. 6. versic. Secundò principaliter, d. tit. de reb. dub. Hugo Donell. in d. l. qui duo, §. cum in bello. Natura siquidē suadet, impuberem prius decessisse, quàm patrem, aut matrem, tum ob terrorem, qui impuberibus velocius incutitur, quàm pubetibus, & adultis, tum ob doloris impatientiam, tum etiam ob debilitatem, seu infirmitatem virium & corporis, vt credibile certè sit, impuberem in tumultu repentino, omniumque partium consternatione, & præsertim patris à quo vno pendebat, in instanti periculo, statim terrore exanimatum fuisse redditum, Nam pueri, quibus nullus est vsus, & qui cuncta maiora, quàm sint admirantur, & faciunt ob imperitiam ætatis, rebus quibuscunque etiam leuibus concitantur, impatientia doloris in ea ætate summa, vt quæ eiusmodi malis ferēdis minimè sit assueta, mortem accelerat: Quod Paul. Iurisconsf. lib. 3. Responsf. indicasse visus est, in l. inter socerum, in princip. ff. de pact. dotal. vbi conuentione inter soccrum, & generum inita, vt si filia mortua superstitem filium anniculum habuisset, dos ad virum pertineret, quòd si viuente matre filius obijsset, vir dotis portionem vxore in matrimonio defuncta retineret, mulier autem naufragio cum anniculo filio perierit. Quia verisimile (inquit) videbatur ante matrem infantem perijsse, virum partem dotis retinere placuit. Textus verò in d. l. qui duos, §. cum in bello, de pubere filio intelligendus sit, vt ei pater prædecessisse credatur, quemadmodum scribit Bald. consil. 144. In causa vertēte inter Dominam Florem, num. 3. & 6. lib. quinto, Robert. Marant. Venusin. in procem. sui tract. de ordin. iudic. num. 15.
3 Cum secundum naturæ ordinem senex † citius mori quàm iuuenis præsumatur, l. nam etsi parentibus, in princ. ff. de inoffic. testamen. l. is qui ex causa, in fin. iunct. gloss. ff. de fideicommiss. libert. l. hæreditatum, ff. ad l. Falcid. l. scripto, in fin. ff. vnd. liber. Andr. Alciat. in d. tract. de præsumpt. reg. prima, præsumpt. 43. nume. primo, Socin. iun. consf. 98. Viso puncto, num. quinto, consil. 167. Præsens consultatio, colum. tertia, nu. 14. lib. secundo, & ante istos Andr. de Isern. in cap. primo, num. septimo, versic. Vel distinguas, quo temp. mil. Hinc antiqua ædificia ci-
4 tius † corruere præsumuntur, §. si autem non sufficiat, Auth. vt null. fabric. orat. dom. Alciat. d. reg. prima, præsumpt. 45. nu. 10. in fin. Quo fit, vt annum agēs quinquagesimum possit ad perpetuam rei memoriam, tanquam sit periculum in mora ob mortis dubitationem pro teste
5 examinari, † Innocent. & alij in cap. quoniam frequenter, §. primo, vt lit. non contest. & post Andream Alciatum, tradit Fab. Montelcon. in tract.

tract. de priuileg. senect. cap. 5. num. 16. versic. Præsumptionibus in senum fauorem, fol. 20. Hæc autem præsumptio inde ortum habet, nam pubes præsumitur robustior, ac fortior, præsumitur etiam audacior, oritur siquidem audacia ex viribus, & fortitudine; proinde robustior ad
6 pugnam † prouocasse præsumitur, Florian. de S. Petr. in l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrup. paup. fecisse dic. arg. l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. & hoc dictum sequitur Bartholom. Veronens. consil. 28. Magister Iacobus, colum. 3. versic. Octauo quia dictus, & consil. sequen. Viso processu, colum. 4. versic. Septimo ex eo, inter eius responsa criminal. Vbi & hoc dicit procedere, etiam si robustior † fuerit interremptus
7 & cum ipso Floriano sentiunt, Hippol. de Marsil. in rep. rubric. de probat. num. 415. Alciat. in d. tract. de præsumpt. reg. tertia, præsumpt. 39. num. decimo, & ante Florianum hoc idem scripsit Bald. consil. 312. Visis actis, ad fin. versic. Solutio, posset dici, lib. quarto, asserens, ita antiquos dixisse, vt per eum.
8 Sic etiam † robustior præsumitur prius natus l. si fuerit, §. fin. vbi Bart. not. ac etiam Paul. de Castr. ff. de reb. dub. glo. in l. idem erit, vbi Bal. in princ. in prima lect. & iterum in secunda lectura, in fin. ff. de stat. homin. rursus in 1. Const. ff. §. itaque, num. octauo, colum. tertia. Quod Bald. in d. l. idem erit, pro iure primogenituræ notandum esse affirmat, licet hæc conclusio vsquequaque tuta non videatur, cum plures non
9 spernendæ autoritatis † in cõtraria fuerint opinione, quos referendo sequitur Andr. Tiraqu. in tract. de iur. primogen. quæst. 17. in 7. & 8. opin. num. 3. vers. Et ego certè fateor, fol. 187. de quo latè Cyn. in l. Arethusa, nu. 9. in 3. q. d. tit. de stat. homin. Sed nouissimè distinguit Io. Bapt. Palomb. in tract. de regimin. official. reg. prima. num. 53. & 54. vt inquam Regi duobus filijs natis vno vtero, & nescitur quis prior sit, vel posterior, possit Rex eligere quem magis in Regem voluerit, Regnumque gubernet, & post Bald. videtur sensisse, dum electionem ad optimates reducit, Ludouic. de Molin. in tractat. de Hispan. primogen. lib. 3. cap. primo, nume. 21. versic. Sed quamuis, vbi latè vsque ad finem. Secus in Batone, nam robustior, & formosior prius exijsse præsumitur, vt per eum, excisio autem ventre, quod ambo regnarent, Bald. in d. §. itaque, col. 2. in fin. vers. Ex his apparet, Io. de Anan. in rubr. extr. de sortileg. col. 6. & dixit Palomb. d. reg. 1. n. 76. Cumque materia circa natos vno vtero ad obtinendũ ius primogenituræ uaria sit, & inuoluta, ideo vidẽdi sunt, Io. And. in addit. ad Specu. tit. de feud. in rubr. vers. Hic interpono. Alex. in l. qui filiabus, §. 1. nu. 4. ff. de leg. 1. & Felin. in c. capitulum, col. antepen. n. 19. extr. de rescript. vbi de excisis ex vtero matris, ut ambo succedant. Redeundo nunc ad propositam solutionem, omnia in contrarium concurrere in pubere videntur, quæ in impubere dicebam, & propterea contraria iuris dispositio cõcurrere etiam debet. Sed hanc primam solutionem ex differentia pubertatis, & impubertatis communiter reprehendi inquit Rip. in d. §. si quis autem, num. 8. ipsa enim distinctio procederet, quando de dispositione legali ageremus, secus si de hominis dispositione prout in d. §. si quis autem, contingit, & ita testatur Bar. in d. l. quod de pariter, col. fin. in prin. vers. Si vero aliquo agẽte. Et ratio diuersitatis secundũ Doct. est, quia nisi adhibeatur præsumptio quis prior mortuus sit, vbi de dispositione legis agitur, casus remaneret indecisus, & lex nos in incerto relinqueret, quod dicendũ nõ est, §. quib. in 1. Cõsti. C. secus vbi agitur de dispositione hominis: quia etsi homo nos in incerto relinquat, dubitatio tñ per legẽ resoluitur. Porrò aũt hęc dispositionis hominis, & legis differentia videtur cõfundi per tex. in d. l. inter socerũ, alleg. per gl. in d. §. cũ aũt, qui respondet Bart. naturã verborũ expostere ibi, filiũ superuiuere. Quamuis Fran. Rip. asseruerit, se nõ intelligere, qualiter illa verba, Si filiũ superstitẽ habuisset, magis hoc discrimen admittant, q̃ hæc verba, Si sine liberis decesserit. Dumque secundo respondebat Bart. q̃ in d. l. inter socerũ, stipulatio in casu quo filius nõ esset superstes, continebat id quod ius cõe, ideo interpretatio recipiatur quę iuri cõi fauet, subdit Rip. istã ẽt responsionẽ sibi adhuc nõ satisfacere, quia stipulatio illa semper fauebat viro & non patri, propterea non continebat idem quod ius cõe, quo inspecto, nihil debet remanere apud virũ, l. iure succursũ, ff. de iur. dot. l. dos à patre, ff. sol. matr. Præterea, in hominis dispositione magis voluntati disponentis q̃ iuri cõi fauendũ est, l. in conditionib. hoc tit. Cęterum dubio procul ego arbitror nihil ferè quicquam
10 apud Bart. † inueniri quod vel improbari iure vel contẽni possit, sed omnib. eius dictis cõsulto ac iuridice emissis, sit omnino acquiescẽdũ, qui ergo apertè in eũ tit. inuehuntur, quiue præterea tãtũ eruditione virũ, lapsum affirmãt, ac dicta die reũ agunt, sic in proposito reijci possũt, vt Bart. mens fuerit, illam opin. comprobare, quod muliere cum filijs decedente, dos tota apud maritum remaneat, quã ponit Salic. in d. l. dos à patre, & post eum latissimè Ludou. Rom. in l. post dotem, d. tit. solut. matrim. Vnde Bart. loquitur respectu primi pacti, quod fuit, vt ea sine filijs decedente dos tota apud virum remaneret, ut pactum illud idem cõtineat quod lex: ne ergo tota dos uirtute pacti penes virum resideat idem contĩnetis quod ius cõe, præsumitur ibi impuberem prædecessisse, ex qua præsumptione sequitur, quòd si propter illã maritus à

Zz tota

tota dote excluditur, in consequentiam de necessitate partem dotis retineat: & sic patet totũ hoc à pacto idem quod ius commune continente causari,& sic probat illa littera singulariter, quod ubi propter dispositionem legis, vel hominis continentis idem,præsumitur aliquẽ præ decedere,ista præsumptio operatur etiam in dispositione hominis quæ in consequentiam ad dispositionem legis accedit,& quæ est vnita,illique veluti connexa,imo ferè eadem,ad quod rectè inducitur regula text. in l.qui patri, ff. de acq.hæred.& quod per illum text.dixit Bart.in l.4.§.Cato,in 3.opp.ff.de verb.oblig. Vt nõ sit
11 credendum fuisse Bartolum sic erroneè † loquutum,cum eo enim,vt dixit Angel. in rep.l.1.C. de iudic.num.62.versi.Postea vltimo loco,semper est quiescendum,quem egregium, ac sublimissimum Doctorem appellat, in quo etiã continuo esse solet substãtia veritatis,quemadmodum testatur Ludou.Roman.consil.469. Quo ad primum,col.2.circ.fin.vers.Quanquam autem,proinde quicquid legendo conclusetit,tamen ibi consulendo non fuit ausus à Bartolo recedere, Hinc alibi idem Ang.consil.15.Quacũque diximus,col.1. vers. Verum quia, vlterius insistere non molitur, cum quæstio de qua ibi disputata fuisset per lucernam iuris nempè Bartolum de Saxoferrato,de eoque plura,& quidẽ insignia scribunt, Ias.in l. quidam cum filium, nu.35.cum plutibus sequen. ff. de verb. oblig. Franc.de Curt.in l.admonendi, in princ. ff. de iur.iur.&consl.5. Facti contingentia,colum.13. Ferdinan.de Loaz.in rep.l.filiusfamil. §. Diui, num.31.ff.de leg.1.Omissa reiectione alterius lapilli per Franciscum Ripam, vt supra iniecti, præcedẽs puberis, atque impuberis distinctio. Secundo posterius videtur ex ijs quæ tradit Frãcisc.Arctin.consil.50.Copiosè & eleganter, colum.3.versi.His tamen,si enim præsumptio imbecillitatis causaret hoc, quod pubes filius videatur patri superuixisse,falsa esset ratio Iurisconsulti in multis casibus, nam vsque ad annũ vigesimum quintum excusatur minor à muneribus personalibus, à quibus datur excusatio, ptopter corporis imbecillitatem, vt patet in l. ad Rempublicã,ff. de munerib. & honorib. ac in l.secunda,in princ.& in §.corporis debilitas, ff.de vacat.munet. & tamen à vigesimoquinto anno supra,non excusatur quis à muneribus,nisi post septuagesimum, vnde constat, sine controuersia legem præsumere maiorem viginti quinque annis fortiorem,& habiliorem,ad minus, vsque ad sexagesimum: si ergo pubes, vsque ad annum vigesimumquintum à quatuordecimo comparetur homini trigintaquinque annorum, ad minus, vsque ad quinquagesimum, vel quadragesimumquintum erit quidem fortasse agilior, sed non æquè fortis, maximè,vsque ad vigesimum annum,ne igitur rationes Iurisconsultorum redarguamus,non est dicendum assertum discrimen verum esse.

12 Sed rectè considerando intellectus † prædictus,siue allegatum discrimen puberis, atque impubetis manifestè videtur comprobari posse,ex d.l.qui duos,§.fin.de reb. dub. Si Lucius (inquit) Titius cum filio pubere quem solo testamento scriptum hæredem habebat perierit, intelligatur superuixisse filius patri, & ex testamento hæres fuisse,& filij hæreditas successoribus eius defertur nisi contrarium approbetur: Quòd si impubes cum patre filius perierit, creditur pater superuixisse, nisi & hic contrarium approbetur. Vt videatur Triphoninus hoc sequenti §.declarare,quod in eadem l. qui duos, §.cum in bello,dixerat. Constat etiam differentiam illam subsistere,ex l.cum pubere,iuncta l. seq.quæ incipit, Si mulier, d.tit.de reb.dub. Cũ pubere filio(ait Iabolenus) mater naufragio perijt, cum explorari non possit vtet ptior extinctus sit, humanius est credere filium diutius vixisse; sequitur d.l.si mulier, vbi Caius Iurisconsultus, Si mulier cum filio impubere naufragio perijt,priorem filium necatum esse intelligitur.

Quicquid tamen circa hunc primum intelle
13 ctum dici posset, Secundam solutionem,† ac intelligentiam Doctores afferunt, quòd in dict.§. cum autem,filius superuixisse fauore conseruãdi fideicommissi non præsumatur, secundum gloss.vltimam ibi,& in d.§.cum in bello. Hoc autem solutio per Bart.in eodem Triphonini contextu,& per Doct.in d.§.si quis autem, reprobatur,cum sit contra tex.in l.sed & in illo,d.tit. de reb.dub.vbi fauore pupillaris substitutionis magis fauorabilis conseruandæ, non præsumitur pupillũ prius decessisse. Nisi negauerimus amplitudinem fauoris circa pupillarem substitutionem,quæ licet fauorem pupilli contineat,
14 tamen negari nequit ipsam contra regulas † iuris communis introductam fuisse, cum lex permiserit patrem posse testamentum pro filio pupillo facere,illi pupillariter substituendo, quæ substitutio pupillaris testamentum filij dicitur, l.patris,& filij, ff. de vulgar. & pupill. & sic isto casu factio testamenti ex alieno pẽdet arbitrio, contra l.prima,ff.de testamen.permittitque lex patrem posse filio pupillariter substituere quẽcunque extraneũ, & matrem excludere, quod ipse filius nõ posset, l.Papinianus,§. sed neque impuberis,ff.de inoffi.testamen.& cap.si pater, de testamen.in sexto, non mirum igitur si cessãte prioritate, vel posteritate mortis pupilli vitietur substitutio ista ob incertitudinem, quod in fideicommissis vndique fauorabilibus non contingit. Prætermissis itaque tertio intellectu, ac quarto, qui per Vincentium Herculanum, col. antepen.& Fran. Rip.col.3.nu.8.exploduntur,

Quin-

15 Quintus fuit eiusdem Ripæ ibidem † intellectus, quod in ipso §. cum autem, constasset patrem, & filium simul perijsse, in d. §. cum in bello, nequaquam, nam primo casu simul eodem naufragio, ruina, vel aggressu, aut simili casu instantaneo perierunt, in quibus quidem terminis loquitur etiã d. l. quod de pariter, cum seq. secundo vero casu in d. §. cum in bello, pater, & filius in casu continuo tractum temporis habẽte decesserunt, vt non possit propterea dici verũ que simul perijsse: Sed contra istum sensum obstat, vers. fin. qui generaliter loqui videtur, Cũ autem (inquit) quis ante, & quis postea decesserit non apparet: extitisse conditionem fideicommissi magis dicendum est. ad istum vers. respondet vterque Imol. vt ad quæstionem propositã referri debeat: Socin. autem in d. §. cum in bello, istud nõ admittit, ex eo potissimum quòd ex diuersitate rationum appareat, versiculum fin. non posse ad præcedentem quęstionem referri, quia secundum eum quæstio præcedens ex vera probatione deciditur, quæstio verò dicti versic. fin. ex præsumptione terminatur. Fran. Rip. in d. §. si quis autem, ante num. 9. vers. Tu adhæreas, dicit opinioni Imolæ deferendum esse, nã Iurisconsultus non decidit præcedentem quæstionem ex vera probatione, vt Socin. scribit, sed ex verisimili coniectura, vt ex illis verbis cõstat, Quia non est verisimile, & eadem ratione deciditur vltima propositio: Vlterius Iurisconsultus ex præcedentibus distinctionem infert, vt ibi, Aut igitur, quæ illatio claudicaret si vltima pars distinctionis de alia dubitatione loqueretur, l. Diuus, ff. de custod. reor. l. si procuratorem, §. ignorantes, ff. mand. & ex his Ripa hunc intellectum verissimum esse credidit.

16 Ad cuius quidem corroborationem † considerandum est, differentiam hanc Responsis iisdem Iurisconsultorum aperiri, cũ in d. §. si quis autem, dictionem illam, simul, Vlpian. addiderit, ibi, Simul cum patre perierit, Triphoninus verò in d. §. cum in bello, simplici dictione coniunctiua, cum, vtatur, patet igitur vltra actum re ipsa continuum habentem tractum temporis, id verbis etiam demonstrasse, nam priori casu dictioni coniunctiuæ, cum, aliam dictio-

17 nem, simul, addidit, simultaneũ factum † ostendendo, ac in momento, & instanti consistens, l. si fundus, §. si duo, ff. de pignorib. posteriori ve

18 ro additionem hanc omisit simpliciter † coniũgendo, l. si is qui ducenta, in prin. vbi Bar. d. tit. de reb. dub. Bald. in l. 1. §. vbi autem, num. 4. C. de caduc. tollen. & hoc idem quòd in d. §. si quis autem, constabat filium simul cum patre perijsse, videtur sensisse Paul. de Castr. consilio 101. Ad primum quæsitum, in princip. versic. Tamen ille, §. loquitur, lib. 2.

Denique in hoc negocio Rip. d. num. nono, versic. Et circa hoc, proximum istum intellectũ retinendo distinguit, quòd aut pater, & filius, naufragio, ruina, vel aggressu, aut simili casu momentaneo simul perierunt, & patrem superuixisse præsumatur, vt fideicommissum non deficiat, sed substitutus admittatur, iuxta d. l. ex facto, §. si quis autem, Aut pater, & filius casu continuo habente tractum successiuum mortui fuerunt, & tunc præsumatur patrem prædecessisse substitutus non admittatur, sed fideicommissum expiret, d. l. qui duos, §. cũ in bello, hãcque distinctionem nouissimè sequitur Alexan. Trentacinq. in tract. de substit. in 4. part. cap. 7. num. 76. vers. Circa primum.

Sextò Raph. Cuman. in d. l. quod de pariter

19 dicebat, quòd regulariter † de pariter morientibus quis non fingatur præmori nisi inter ascẽdentem, & descendentem, quia non fingitur impubes superuiuere, sed pubes, & hoc quantum ad effectum transmissionis, vt in l. cum pubere, d. tit. de reb. dub. & Cumanum visus est, sequi D. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. par tic. 6. art. 2. concl. 4. fol. 189. vers. Secundus casus est. Sed Cuman. non benè dicit dum fictionis meminis, nam non de fictione tractatur, vt constat ex l. qui duos, in fin. d. tit. vbi inquit: Ni si & hic contrarium approbetur, cum aduersus

20 fictionem probatio † non admittatur, vt in l. si duo, & ibi gloss. ac Doct. ff. de acq. hæred. dumque asserit huiusmodi præsumptionem induci quo ad effectum transmissionis, d. l. cum pubere, contrarium ibi tradit Socin. vt in illo tex. nõ fiat transmissio, quod ipse Socin. repetijt in d. l. quod de pariter, §. sed in illo, col. 4. in prin. vers. Nec potest dici.

21 Septimam solutionem † Vincentius de Herculanis Perusinus afferebat, in d. l. ex facto, §. si quis autem, col. fin. dicebat enim, quòd ibi probato per fideicommissum, grauatum eiusque filios simul decessisse, probatam eius intentionẽ esse, verum nanque est dicere filios non superuixisse, sicut requiritur, quãdo simul decesserũt cum patre: nec ibi præsumi filium superuixisse, tanquam simus in dispositione hominis in qua huiusmodi præsumptio cessat: in d. autem §. cũ in bello, & in alijs iuribus allegatis in gloss. ibi, sumus in dispositione legis, vel dispositione hominis subrogata in locum legalis dispositionis, quo casu, apparente hoc quòd pater, & filius simul decesserint, fit præsumptio quis primo, & quis postea expirauerit, secundum illam distinctionem, an filius esset pubes, vel impubes, vt p Bart. in d. l. quod de pariter, & secundum hanc solutionem (inquit) debemus dicere quod in sine d. §. si quis autem, ponatur, vel repetatur per viam conclusionis idem casus, qui est positus in versic. Sed si naufragio, Vt sic ad textum, dum dicit, Cum autem quis postea, & quis

antea decesserit non apparet, debeamus subin-
telligere, sed bene apparet eos simul decessisse,
tunc enim (vt dictum est) fideicommissarius
fundatam habet intentionem, quia quando si-
mul decesserunt, verum est dicere, quòd filij nõ
superuixerunt, & sic quòd ille decesserit sine li-
beris, subdens hanc solutionem dedisse Iac. de
Aren. ipsamque tenere Raynerium de Forliu.
Io. de Imol. & communiter Modernos, vt per
eum. Verum enimuero iste intellectus multa
præsupponit quę diuinationem sapiunt, adden
do quæ non sunt in textu aliter expressa, cumq.
differentiam quam Herculanus cõstituit inter
dispositionem hominis, atque legis, in superio
ribus reiecerimus, non est amplius insistendũ,
ne frustra tempus circa idem conteramus.

Octauò Didacus Couarruuias circa intelli-
22 gentiam † tex. in d. §. si quis autem, lib. 2. variar.
resol. cap. 7. ver. Secundo hinc apparet, dicebat
mirum haud esse, quòd substitutus Titio, si si-
ne liberis decesserit ad fideicommissum admit-
tatur, Titio, & eius liberis simul ruina, aggressu
aut naufragio pereuntibus, nam cum sit satis,
vt locus sit substitutioni, quòd liberi nõ fuerint
patri superstites, eo ipso quòd probatum fuerit
Titium, & eius liberos simul eodem casu perijs-
se, constat donec contrariũ probetur filios non
fuisse Titio superstites: secus in d. §. cum in bel-
lo, vbi versamur in successione ab intestato, non
in conditione quæ debeat in forma specifica im
pleri, l. Męuius, l. qui hæredi, ff. hoc tit. vt ad hoc
propositum Socinus subdebat. Cęterum & hic
intellectus præclarissimi, ac doctissimi Iuriscon
sulti Hispani tutus non videtur, nam non est di
cendum, in d. §. si quis autem, dispositionẽ quã
continet ex vi conditionis induci, tunc siquidẽ
respectu patris deberet etiam vis cõditionis at-
tendi, & casus remaneret in incerto, & si ad le-
gem recurrere pergeremus pro obtinenda certi
tudine, tunc succederet, quòd in ijs quæ pariter
23 fiũt nõ esset dare † prius, nec posterius, l. quod
de pariter, cum l. sequen. præalleg. tit. de reb. du
bijs, Bart. in l. 2. §. creditum, nume. 7. versic. Et
ideo si plures, ff. si cert. pet. recedente namque
ordine, prius cessat, & posterius, est sane ordo
gestarum rerum, vel gerendarum ex Aristotele
24 secundum prius † & posterius, traditque Bald.
in l. Arethusa, in 3. not. ff. de stat. homin. Et mul
to magis hoc dicendum est, cum Iurisconsultus
ex verisimili non autem ex formalitate condi-
tionis ibi respondeat.

Pro vera resolutione multum mihi arridet di
stinctio quam ex mente Socin. sen. assumpsit
Didacus Couarruuias, deindeque ex ipsomet
Didaco attulit Iacob. Menoch. in tract. de præ-
sumpt. in secunda parte, libro sexto, præsumpt.
50. nume. vigesimoprimo, & infra, vt tres casus
sint considerandi.

25 Primus est, † quando vna simul pater, & fi-
lius pubes, ruina, bello, vel naufragio perierunt
& agitur de superexistentia respectu successio-
nis quæ iure pertinet, vel ad descendentes, vel
ad ascendentes, vt in casu d. l. qui duos, §. cum
in bello, d. tit. de reb. dub. filium etenim in hoc
textu puberem fuisse conijcit Donellus, quòd
impuberes ad bellum duci non solent: vel ex eo
arguendum sit filium ibidem puberem debere
intelligi, cum idem Triphoninus Iurisconsult.
de impubere in fine illius responsi aliter autu-
mauerit, ac respõderit, & Caius in d. l. si mulier,
eod. tit. & concludendum est, vt Diuus Hadria
nus credidit, patrem prius mortuũ fuisse. Qua-
26 re autem sic Hadrianus † crediderit, multi per-
uestigant, & varias rationes afferunt, sed illam
veriorem esse censet Menochius, vt id credide-
rit fauore matris, ne à luctuosa filij hæreditate
excluderetur, cuius quidẽ intuitu lex alia mul-
ta, & fauorabilia quidem concessit. Vnde substi
tutionem compendiosam verbis communibus
27 factam matre in medio existente, † pupillarem
non continere scribit Bart. in l. Centurio, num.
28. ff. de vulg. & pupill. substit. qui ad illam con
clusionem firmandam allegat d. l. qui duos, §.
cum in bello, & quamuis hanc rationem in pro
posito non mouisse Triphoninum, vel Hadria-
num ad id respondendum, dixerint Socin. iun.
in d. l. Centurio, num. 265. in fin. & Hugo Do-
nell. in d. §. cum in bello, in fin. tamen si ipsam
rationi per Soc. traditæ in d. l. quod de pariter,
nu. 7. vers. Aliquando, coniunxerimus, solida,
ac verisimilis erit ratio quæ Hadrianum, ac Iu-
risconsultum mouit, vt inquam ex humanitate
quadam hoc cõtingat, l. cum pubere, tit. sępius
præcitato, de reb. dub. ibi, Humanius est crede
re filium diutius vixisse, quę humanitas desumi
tur ex communi parẽtum voto, de quo in l. scri
pto, ff. vnd. liberi. & in l. nam etsi parentibus, in
princ. ff. de inoffic. testam. quæ ratio militat etiã
in hominis dispositione.

Non obstat si diceretur, rationem hanc à So
cino consideratam dubitationem habere non
exiguam, propterea quòd sic esset dicendum
decedente filio impubere vna cum patre, & ta-
men Triphoninus, & Iabolenus aliter respon-
derunt. Nam asseuerari potest hanc humanita
tem respectu impuberis considerari isto casu ne
quaquam posse, leges enim naturam imitãtur,
§. minorum, Instit. de adopt. & quoniam impu
beres natura imbecilliores existunt, merito, di-
cta præsumptio impuberibus non congruit, for
tior enim est præsumptio quæ ex imbecillitate
ętatis desumitur, q̃ illa quæ ratione voti paren-
tũ contingit, vt deducitur ex d. l. si mulier, & fa-
cit text. in l. qui duos, in fin. d. tit. de reb. dubijs.
28 si fortior est præsumptio † fundata in naturali
ratione, quam in ciuili consideratione, licet
videre-

videretur primo aspectu contrarium fore dicẽdum, quia maior quodãmodo illucescebat versari ratio humanitatis in pupillis descendentib. quam in maioribus, cum illis iura magis faueãt vt in l. prima, cum materia, C. quand. imp. inter pupill. & vid. Sed dici potest, quòd licet præsumptio sit fundata in humanitate, cum tamen sit species probationis non debet esse omnino inuerisimilis, l. 3. §. 1. & l. ob carmen, §. si testes, ff. de testib. sed multum distat à verisimili, quòd pubes prius, quàm impubes moriatur, meritò naturalis ratio præualet, ad quod bene facit text. in l. inter socerum, in princip. ff. de pact. dotal.

Et istum primum casum comprobant, Bald. consil. 145. In causa, num. 3. lib. 5. Andr. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 49. num. 3. vers. Et pater miles, Ossc. decis. 108. Cæsar de Albertis, num. 4. & 16. Io. Franc. Purpur. cons. im med. seq. incip. Placet admodum, nu. 5. Didac. Couarr. variar. resol. lib. 2. cap. 7. num. 8. in fin. & longe ante idem scripsit Alex. cons. 39. Viso themate, nu. 3. lib. 1. & tenuit Excelsa Rot. Flor. vt in lib. 73. Motiuorũ, fol. 65. die 5. Maij, 1593. in causa inter D. Bartholomæũ, Francisci Giani ex vna, & Lutrechum, Francisci de Ciognis ex altera, quæ motiua in causa illorum de Mazzalupis reproducta semel inspexi, cuius Auditorij quanta sit autoritas amplitudo, ac dignitas, omnibus dilucidum, ac manifestum est.

Ampliatur hic casus, vt procedat etiam quãdo pia causa † succedere deberet, quod enim
29 liberorum fauore introducitur ad pias causas, etiam extendi potest, vt inquit Bart. in l. tale pactum, in fin. ff. de pact. & in l. 1. colum. 22. C. de sacrosc. eccles. ita extendit Socin. sen. in d. l. si mulier, col. 1. nu. 1. vers. Ex quo infertur, ff. de reb. dub. quem sequitur Iac. Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 50. num. 25.

Secundò ampliatur, vt pari ratione idem di-
30 cendum sit † fauore libertatis, cum idem dicamus fauore patroni, d. l. qui duos, §. si cum filio libertas siquidem fauorabilior est, l. libertas, ff. de reg. iur. facit l. cum inter veteres, C. de fideicommiss. libert. & est text. in l. si fuerit, in fine, dicto tit. de reb. dub. vbi de duobus simul natis ille præsumitur prius editus prout fauorabilius libertati est, Socin. in d. l. si mulier, colum. 1. vers. Infertur & secundò.

Limitatur Primò casus prædictus, vt locum habeat quando verè in dubio versamur, an filius, vel pater prius decesserit, secus quando
31 appareret filium etiam per momentum † temporis prius perijsse, & spiritum emisisse, l. cum pubere, ibi, Cum explorari non possit, & l. sed & in illo, versic. In quibus casibus, d. tit. Socin. sen. in d. l. si mulier, in princ. in 1. not. & Iacob. Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 50. nu. 26. ad idem facit, l. cum hic status, §. si ambo, ff. de donat. inter vir. & vx. in dispositionibus nanque in quibus prioritas temporis attenditur, etiam prioritas momenti temporis est in consideratione, vt aliàs dicebam.

Secundò limitatur, vt hic casus non procedat, vbicunque alijs coniecturis apparere pos-
32 set † filium prius decessisse, prout in quadam facti specie respondisse Marianum Socinum, anno 1450. qui fuit Romæ annus Iubilæi, Bartholomæus Socin. refert, in d. l. si mulier, num. decimo, versic. Sed aduerte, perierant enim insimul pater, qui robustior erat, & filia tredecim annorum, Respondit Marianus præsumendum fuisse, quòd filia prius decessisset, Primò, quia si fuisset masculus, præsumptio resultasset, quòd tanquã impubes prius decessisset, ergò id multo magis in fœmina debilioris naturæ dicendũ erat, vt experientia docet, quæ est rerum magistra, cap. quàm sit, de electio. in 6. Secundò, nam dicta puella sui natura debilis erat quæ facillimè timore, aut etiam leui ictu perire poterat. Tertiò quia pater robustior erat, & fortior, vt latè per Socinum has coniecturas in præmemorato loco afferentem, quem refert, ac comprobat, Menoch. dicta præsumpt. 50. num. 27.

Secundus casus est, quando ageretur de su-
33 perexistentia respectu successionis patris † vel alterius ascendentis, & vna simul perierunt pater, & filius impubes, ruina, vel naufragio, & hoc casu præsumendum est filium prius decessisse, vt respondit Triphoninus Iurisc. in l. qui duos, §. fin. in fin. ff. de reb. dub. Quòd si impubes (inquit) cũ patre filius perierit, creditur pater superuixisse: idem etiam voluit Caius in d. l. si mulier, eodem tit. Cum filio impubere mater naufragio perijt, priorem filium necatum esse intelligitur, quod etiam censuit Papinianus in d. l. inter socerum, in princ. ff. de pact. dotal. Hancque præsumptionem iuris à natura deductam esse scribit Io. And. in addit. ad Specul. tit. de præsumpt. §. species, nu. 5. in verb. In prædictis, dum citat. tex. in d. l. qui duos, §. cum in bello, eandemque præsumptionem iuris in indiuiduo admiserunt, Dyn. & Oldrad. quos supra citaui, & quos refert, ac sequitur Andr. Alciat. in d. tract. de præsumpt. d. præsumpt. 49. nu. 1. reg. 2. Socin. sen. in d. l. quod de pariter, nu. 6. vers. Secundò principaliter, Hugo Donell. in d. §. cũ in bello, Didac. Couarr. lib. 2. variar. resolut. c. 7. num. 9. vers. Nam quod adducitur, Iac. Menoch. & is in suo tract. de præsumpt. d. lib. 6. præsumpt. 50. num. 30. versic. Sextus est casus. Na-
34 tura nanque compertum est, impuberes † magis terrore, impatientia, ac dolore opprimi ob infirmitatem, siue virium imbecillitatem, imperitiam, atque inconstantiam, vt facilius quàm

puberes, trepident, langueant, circumuoluantur, mortemque oppetant quinimo interritum attrahant, seque promptiores ad moriendum reddant, nec propulsioni incumbant, minimeque defensioni studeāt, quod apud Virg. lib. 2. Aeneid. cernere est.

Diffugimus visu exangues: illi agmine certo
Laocoonta petunt: & primum parua duorum
Corpora natorum serpens amplexus vterque
Implicat, & miseros morsu depascitur artus.
Post ipsum auxilio subeuntem, ac tela ferentem
Corripiunt, spirisque ligant ingentibus, & iam
Bis medium amplexi, bis collo squammea circum,
Terga dati, superant capite, & ceruicibus altis.
Ille simul manibus tendit diuellere nodos,
Perfusus sanie vittas, atroque veneno;
Clamores simul horrendos ad sidera tollit:
Quales mugitus, fugit cum saucius aras
Taurus, & incertam excussit ceruice securim.

Laocoontis hoc tetrum, dirumque infortuniū in Titi Imperatoris domo insigni statua antiquitus repræsentatum fuit, opus omnibus, & picturæ, & statuariæ artis præferendum, ex vno lapide eum, & liberorum, draconumque mirabiles nexus de consilij sententia fecere summi artifices Agesander, & Polydorus, & Athenodorus Rhodij, vt inquit Plin. lib. 35. cap. 5. nūc in hortis Pontificijs apud Vaticanum positum est. Aliud marmor Laocoontis Florentiæ extat in altis, ac nobilibus ædibus Mediceis, quod à Baccio Bandinellio scalptum referunt, opus etiam est præclarum, sed illud Rhodium imitati sunt multi, æquauit nemo, opus certè admirandum est, summisque dignum laudibus cum antiquitatis eximiam artem referat: scitu perdifficile existimandum videtur, an Virgilius poeticis coloribus Rhodios vicerit artifices, an verò Rhodij arte statuaria Virgilium in demonstrando, cælandoque patris acerbum interitum, filiorum languorem, draconumque rabiem, ac venenosos morsus superarint.

Ampliatur hic secundus casus, vt locum sibi vendicet etiam quando pater, & filius iste im-
35 pubes † diuersis in locis, ruina, naufragio, vel alio modo perijssent, incertumque esset quorū alter prius decessisset, nam adhuc præsumitur impubes prius mortuus, vt scribit Iacob. Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 50. num. 32. qui Donelli oppugnationem refellit, & pro Menochio faciunt tradita per Paul. de Castr. d. consil. 101. in princip. versic. Aliàs si hoc non constat, lib. secundo.

Ampliatur Secundò, vt non solum in impubere procedat, verum etiam si filius, vel filia
36 paululum ætatem pupillarem † excessissent, veluti de filia tredecim annorum dicebat Socin. in d. l. si mulier, num. decimo, versic. Præterea, idem enim quo ad corporis vires de excedente paululum pupillarem ætatem, quod de ipso pupillo iudicamus, sicuti experientia instruimur, ac docemur.

Tertius casus est, quando de superexistentia
37 respectu successionis extranei † ageretur, hocque casu si pater, & filius simul moriantur non est præsumendum filium puberem patri superuixisse, vt est text. in d. l. ex facto, §. si quis autē, ff. ad Trebell. vbi substitutus Titio si is sine liberis decesserit, admittitur ad fideicōmissum, Titio, & eius liberis simul mortuis naufragio, ruina, vel aggressu, vel quo alio modo. Quia (Vlpian. inquit) non est verisimile filium superuixisse, & hunc casum comprobat Socin. in d. l. 9 de pariter, num. 7. in conciliatione quam affert ad dicta duo pugnantia iura: Cessat enim hic illa humanitas quę militat ubi de successione filij in bonis patris, vel filij ageretur. Ex quo infertur, quod si in d. §. si quis autem, fideicommissum fuisset factum ab ascendēte, tunc filium superuixisse præsumeretur, quia militat eadē humanitatis ratio in hominis dispositione, vt probat tex. huius l. cū auus, in ratione, & in dicto.

Ampliatur hic casus, vt procedat etiam quā
38 do pater, & filia pubes † vna simul ruina, bello, vel naufragio perirent, cum enim de succedendo extraneo agatur, vel de re acquirenda ab extraneo, non præsumitur filiam quamquam fragilioris, imbecilliorisque sexus, ante patrem decessisse, ita respondit Francisc. Aretin. d. consil. quinquagesimo, Copiosè, & elegantet, colum. tertia, quem sequuntur Didac. dicto cap. septimo, num. octauo, versic. His obstare videtur, & Iacob. Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 50. num. 29. fol. 111.

Portò omittendum non censui, quòd in taci
39 ta conditione ista à lege subintellecta † iuxta terminos istius context. & consimilium iurium fideicommissario agenti, vel excipienti non incumberet onus probandi grauatum sine filijs decessisse, quia fideicommissi figura tale onus in ipsum non reijcit, sed excipienti ex legib. istis exceptionem probari incūberet, quia istud est legis beneficium pręter testatoris ordinationē, cum & aliàs inter tacitam, & expressam liberorum conditionem plurimum intersit, licet enim filius insuccessibilis facto suo per repudiationē, vel facto patris per exhæredationem faciat conditionem deficere, eiusque existentia substitutum excludat, vbi in expressa, si sine liberis decesserit conditione sumus, gloss. Bart. & côiter Doct. in d. l. ex facto, §. fin. Petr. & Cyn. in l. 2. C. de condit. insert. Bart. contra glo. cum Imol. & Castren. in l. filiusfamil. §. cum quis, per illū text. ff. de leg. 1. idem Bart. in l. 1. §. quæ habebat, ff. de bon. poss. contra tab. sub num. 4. Car. Ruin. cons. 81. In quæstione alimentorū, nu. 15. vers. Aliquando vero, de com. opin. attestans,

lib. 2.

lib. 2. Aym. Crauet. conf. 62. Nobilis Vrbanus, num. 2. verf. Et posito, lib. 1. post Paul. de Cast. Corneum & Calcaneum quos refert, latè Francifcus Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 6. num. 14. verf. Planè & conditio, vbi plures citat, receptam fententiam esse post Ruinum affirmans, ipsumque acriter defendés. Nihilominus tamen in tacita conditione ex dispositione istius legis, & aliorum similium iurium fecus est, nam sola existentia non sufficeret, nisi filius effectualiter fuccederet, vt voluere Alberic. de Rosat. in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. Raph. Cuman. in d. §. cum quis, Alexand. sub dubio tamen in l. centurio, num. 60. de vulg. & pupill. substit. illisque Socin. num. 16. & 17. Iaf. num. 22. Dec. in l. precibus, sub num. 11. vbi idem Iaf. sub num. 6. sed explicite Socin. hic ante num. 66. estque communis resolutio, vt per Ruin. conf. 122. Consideratis diligenter, num. 4. & 5. lib. 3. & consilio 140. Viso & bene intellecto, col. pen. ante num. 15. lib. 2. conf. 106. Viso, num. 8. eod. vol. Hieronymus Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 853. verf. Quod autem, & num. 954. verf. Sed tamen iste coniunctus, & num. 1182. versic. Facit etiam, ad Trebell. cum alijs proprio loco in superioribus per me adductis, quos recenfere non expedit, Sed Marc. Antonium Peregrinum non prętermittam, dicentem istam esse veriorem opin. in tract. de fideicom. artic. 28. num. 56. verf. Quarta fit conclusio, fol. 262. Et ita ex dicta conclusione in indiuiduo tradit idē Peregrin. in eod. tract. artic. 43. num. 58. versic. Vnde ego infero, fol. 400. dicens esse nouum dictum vt per eum. Quamuis autem hæc confideratio subtilis plurimum sit & pulchra, tanquam elaborata sublimi ingenio Marci Antonij prædicti celeberrimi Doctoris, cuius eminentē doctrinam semper, & vbique sum admiratus, tamen nonnihil dubia (ni fallor) fortasse videtur, si enim tacitam conditionem lex subintelligit, quòd minus scriptum quàm dictum fuerat inueniretur, vt in hoc Papiniani Responso in fin. disponitur, videtur confundi in proposito ratio differentiæ quam Peregrinus affert ad suam illationem fundandam, congruitque textus in l. quoties, §. 1. cum ibi not. ff. de hæredibus instit. Cumque habeamus idem responsum glossis, vel Imperatorijs declarationibus extensum, sitque talis subintelligentia de iure speciali, l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, de verbor. oblig. & tradit Ruin. d. conf. 140. num. 14. lib. 2. non expedit ipsam vlterius hac noua illatione alterare: Præsertim quia resultaret hoc casu quidam prępotens effectus, quem non admittit ius speciale, quod iure communi debilius est, l. eius militis, §. militia missus, de testam. milit. Repetenda hic essent multa nuncupatimque discutiēda ea quæ Raph. Cuman. Ruin. Mantic. & plerique alij ad intelligentiam d. §. cum quis, scripsere: pariter etiam ventilandæ forent distinctiones aliquæ traditæ per Socin. aliosque Doct. & an tacita prædicta conditio ex fictione, vel præsumptione subintelligatur, quæ alibi declarata apparent, proinde ijs omissis, dixerim tandem Peregrinum vidisse materiam d. §. cum autem, aliorumque iurium tractantem, & diligenter distinguentem in præcitato tract. de fideicom. d. artic. 43. à num. 51. vsque ad 55. cuius eruditione admodū sui delectatus. Vidisse etiam SYLVIVM SPANNOCCHIVM Iurisconsultum ac Patritium Senensem multa & certè subtilia ad dictas leges conciliandas, Quæstionum libro tertio, ad tit. de nou. oper. nunc. num. 92. versic. Tertiò allegant, fol. 72. inducentem, quæ in illustri posita sunt, sed quid mirum? cum inter excelsos viros & omnium virtutum genere apprimè præstantes sit fulgentissimus, in eo enim nō solum scientiarum & potissimum Iurisprudentiæ lumen, sed eius pariter antiquæ Nobilitatis & prosapiæ candor prælucet, quodque in eo pręclarum valdè enitet, vitæ est innocentia quæ ipsum gloriosum reddit, O quam preciosum & summis dignum laudibus habetur, scientias vera nobilitate ac animi præstantia integritateq. decorare, ingentiora equidem de hoc Nobilissimo viro afferre valerem, illū nanque dum triennio iunctim in Alma Rota Florentina iudices vltimarum appellationū fuimus, intimè cognoui, & eius in iure reddendo dexteritas admirationem mihi & in eum singularem obseruantiā peperit, vt non abre maximum hunc floridissimi ingenij Iurisconsultum suspexerim, coluerim atque ardenter amauerim, eius quoque probitatem, morum suauitatem, modestiam, aliasque eius animi ac corporis dotes quasi stupidus sēper contemplauerim: quia autem non simplex elogium, sed historiam vermiculato dicendi genere quærunt inclita Syluij Spannocchij Senēsis facta Heroica, nec compendium patiuntur, quæ scriptoribus eximium argumentum præbēt, ideo ad alia me transferam. Quid verò ego senserim desuper est expressum.

HYPOTHESIS.

Decessisse aliquem sine liberis allegantì an onus probandi incumbat. Et denuo d. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. necnon c. in præsentia, extra de prob. explicari.

SVMMARIVM.

1 ***Conditionem si sine liberis decesserit, adimpletam non fuisse allegantì onus probandi incumbere secun-***

secundum vnam opinionem; Sed negatinam allegare sufficiens esse secundum aliam magis cõmunem sententiam, nu. 7. & ipsam esse veram, num. 11.

2 *Negatinam allegants onus probandi illam incumbere, si fundamentum sua intentionis fuerit.*

3 *Negatiuam allegants probands onus non incumbere, si pro ipso negante aliqua prasumptio adesset.*

4 *L. eum qui nouissimus, ff. ad Trebell. enarrari.*

5 *Reum onere aliquid probandi, quod ad fauorem actoris tendat pragranari non debere.*

6 *Prasumptionem iuris onus probands in aduersarium reijcere.*

8 *Legem plures habentem intellectus non posse ad decisionem causarum congruenter allegari.*

9 *L. ex facto, §. si quis autem, d. tit. ad Trebell. explicari.*

10 *C. in prasentia, extr. de probat. declarari.*

12 *Prasumptionem sape in ijs qua sunt facti per legem induci.*

13 *Negatina probatio cum impossibilis censetur, probandam esse negatiuam, eo modo quo potest.*

14 *Conditionem etiam tacitam, si sine liberis decesserit, allegants non extitisse, onus probands non incumbere.*

15 *Conditionem si sine harede decesserit allegants non extitisse, sat esse negatiuam proponere.*

16 *Conditionem si sine liberis decesserit allegants nõ extitisse onus probandi non incumbere, constito etiam granatum aliquando liberos habuisse; Id ipsumque procedere si constiterit granatum liberos habuisse, & ipsos decessisse, dubitaretur tamen an ante, vel post granatum decessissent, numero 19.*

17 *Viuere centum annis quempiam non prasumi: Sed tempus centum annorum longissimum vita hominis spacium esse, & num. 18.*

20 *Vitam allegants agendo vel excipiendo, onus probandi spectare.*

CAP. V.

ANTEQVAM vlterius progrediar intimius & aliquanto latius inspiciẽdum existimo, nunquid conditio si sine liberis decesserit, extitisse præsumatur, quam quidem dubitationem, licet varijs in locis Doctores pertractent, tamen in d. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. frequentius extricare moliuntur, cumque à proxima præcedenti quæstione quodammodo emergat, ideo illam hic explicare visum fuit. In hac igitur Quæstione duę sunt principales Scribentium opiniones, Prima est, vt dicenti aliquem sine liberis decessisse
1 onus probandi † incumbat, Iacob. de Aren. Alberic. de Rosat. & Ioan. de Imol. in d. l. ex facto, §. si quis autem, col. fin. sub num. 24. versic. Sed certè ista ratio, & versic. Ideo obtinet fideicommissarius, vbi etiam Raph. Cuman. & Alex. de Imol. col. 2. sub num. 4. vers. Tamen puto, & colum. fin. vers. Nam dicit Raphael, idemque dixere, Francisc. Aretin. in l. sed etsi de sua, colum. pen. vers. Tu verò dic, ff. de acq. hæred. Alexan. cons. 117. Viso processu, col. 1. in princ. libro 4. cons. 72. eiusdem initij, col. 2. num. 2. versic. Et quòd hæc probari debuerũt, lib. 5. & cons. 124. Viso processu causæ, in princ. lib. 7. Ludouicus Gozadin. cons. 4. Prima facie videtur, colum. 3. num. 12. vers. Et primo, Paris. consil. 36. Circa primum dubium, num. 45. & seq. lib. 2. Diaz in reg. 488. Hieronym. Cagnol. in l. si emancipati, num. 68. C. de collat.

Mouentur Doctores ad id dicendũ Primo, nã quòd grauatus sine liberis decesserit est fundamentum intentionis fideicommissarij, ergo illud probare tenetur, alioquin reus absoluetur, l. qui accusare, C. de eden. c. vnic. vt eccles. benefic. l. ei qui, ff. de probat. l. 1. C. eod. tit. cũ vulg.
2 & quamuis † istud in se negatiuam contineat, quæ sui natura improbabilis censetur, l. actor quod asseuerat, d. tit. C. de probat. & c. quoniã contra, extr. eod. tamen ex quo ista negatiua est fundamentum intentionis fideicommissarij illam eo modo quo potest probare debet, iuxta tex. in l. optimam, C. de contrah. & committ. stipul. vbi Doct. Bart. in l. in illa, aliàs hoc iure, ff. de verb. oblig. Innoc. & Io. And. in c. super his, de accus. Calderin. & Io. And. in c. bonè, il 1. de elect. Corn. cons. 123. Viso processu, col. 1. sub nu. 3. vers. Nec obstat, quòd est negatiua, lib. 1. cons. 250. Viso statuto, col. fin. sub num. 2. eod. vol. Paris. cons. 153. In causa ista, in fin. nu. 39. lib. 4. Dec. cons. 177. Quod supra, col. 1. versic. Prima enim conditio, Soc. iun. in conditione negatiua, cons. 67. In causa mota, nu. 1. 2. ac 4. vbi de communi, lib. 4. Huic rationi sustinendo cõtrarium responderi posset, Doctorum cõclusionem dicentium, fundantem se in negatiua ad illam probandam teneri, non procedere vbi pro
3 negante aliqua præsumptio † adesset, vt scribit Bart. in d. l. in illa, col. fin. num. 10. vers. Prædicta vera, & ibi etiam Ias. col. 5. sub nu. 15. in 3. limit. Bart. adhuc in d. l. actor, col. 2. versic. Nunc quarto quando, & Nicol. Bellon. cons. 57. Exhibentur, nu. 6. vers. Secus quando præsumptio, Sed pro fideicommissario adest pręsumptio cõcordans cum qualitate status hominis, quæ ei ab initio inest, ideo qui contrarium dicit illud probare debet, Bar. in l. si prius, in 3. opp. 3. partis, ff. de oper. nou. nunc. Et nuncupatim in terminis huius quæstionis tradit Natt. cons. 395. Viso testamento Gulielmi, columna 3. numero sexto, versic. Nam hoc quòd aliquis moriatur sine filijs, libro secundo, ergo negatiuam pro-

bare non tenetur, sed illam sufficit allegare.

Secundò pro hac parte inducitur tex. in l. cũ qui nouissimus, ff. ad Trebel. vbi substitutus ad partem hęreditatis per fideicommissum vltimo ex hæredibus morienti, obtinere non poterit si nõ ostenderit quis nouissimus obierit, & sic nõ præsumitur conditionem fideicommissi fuisse adimpletam etiam in casu quo omnes hæredes simul perijssent, prout Martian. Iuriscõs. ibi decidit, quantumuis simus in materia fideicommissi, cuius fauore contrarium videretur dicendum, arg. d. l. ex facto, §. si quis aũt, præalleg. tit.

Quamuis Martiani responsum istud vrgere plurimum videatur, tamen rectè considerando proprias responsiones admittit, Primò, nam ex
4 eo in dicto textu † restitutio non fit illi propinquo, quia mater erat in medio, quæ ne luctuosa filiorum hęreditate priuaretur cum proinde (vt aliàs dicebam) plura ad eius fauorem inducantur, ex S.C. Tertylliano ad vtriusque hæreditatem admittitur, vt sensit glos. ibi, ac etiam Bart. cum pluribus Antiquis, de quib. meminit Angel. in princ. inter quos fuit Dyn. in dicta l. qui duos, relatus per Bart. in præcitato loco. Secundò, quia ibi non versamur in actu conditionali negatiuo, sed affirmatiuo: Non obstat d. l. ex facto, §. si quis autẽ, ibi enim alius est casus, quia substitutio erat facta certæ & determinatę personæ si decesserit sine liberis, & ille decesserat, constabatque liberos habuisse, tamen erãt mortui, & ignorabatur quis primo, vnde substitutus intentionem fundatam habet: Hic erat facta personæ incertæ, & in portione incerta, quæ non fuit postea certificata, ideo propter dubiũ excluditur, vt dicit Paulus de Castr. super eodem text. sub num. 4. in fin. gloss. vbi Alexand. columna fin. ante fin. versic. In quantum gloss. arguit.

Tertiò allegatur, nam reus non est prægra-
5 uandus † onere aliquid probandi, quod ad fauorem actoris tendat, quia et si nihil ipsę probarit, tamen venit absoluendus, l. frustra, de probat. & licet plures casus ibi gloss. enumeret contra hanc regulam, tamen inter illos, casus iste non reperitur, ergo concludendum est ipsum fideicommissarium agentem, debere probare conditionem illam, Si sine liberis, adimpletam fuisse.

Vltima hæc ratio facillime submouetur, & fortasse ob sui facilitatem ac debilitatem non meruit ab Augustino Beroo grauissimo Iurisconsulto allegari, nam procederet vbicunque præsumptio (vt dicebam) ad fauorem fideicommissarij non assisteret, quæ quidem iuris præ-
6 sumptio † onus probandi in alium transfert, l. non est verisimile, ff. quod met. caus. l. siue possidetis, C. de probat. Abb. in cap. is qui, de spon salib. Oldrad. cons. 261. In vnione, num. 2. versic. Quinto quia, Calderi. cons. 5. Quis habeat, in fin. versic. Constat enim generaliter, Decius cons. 540. Quæritur in effectu, columna secunda, num. 11. Paris. cons. 80. In hac causa, numero 14. & 16. libro primo, cons. 160. Difficultas vertitur, num. 27. & 28. libr. 4. præsumptio autem est fortissima, nam hoc quòd aliquis moriatur sine filijs, cõcordat cum qualitate status hominis, quę ei inest ab initio: Vlterius quòd quis habeat liberos est facti, & facta non præsumuntur nisi probentur, l. in bello, §. factæ, ff. de captiu. & vtrunque considerat Natt. d. cons. 395. Viso testamento Gulielmi, num. 7. libro secundo, ac etiam Bero. in d. c. in præsentia, nu. 349. vers. Et ratio huius præsumptionis, non mirum si reus hoc onere prægrauetur.

Altera superiori contraria est opinio, vt fidei
7 commissarius † facta probatione de morte grauati fundatam habeat intentionem, probandique onus aduersario incumbat, vt grauatus cũ liberis decesserit, quam tenuerunt, Bart. in d. l. ex facto, §. si quis autem, nu. 1. vers. Nota quòd ei qui, & ibi Ang. num. 2. vers. Ex quo do tibi, dicens illo anno contrarium fuisse iudicatum, & male, ff. ad Trebell. Soc. sen. in l. qui duos, §. cum in bello, num. 4. & 5. d. tit. de reb. dub. vbi etiam Bart. vers. Ad legem contrariam respondeo, Ias. in l. is potest, num. 86. vers. Pro ista parte, ff. de acq. hæred. Dec. in c. in præsentia, num. 50. vers. Prædictis etiam adde, vbi Augustinus Bero. num. 347. vers. Non omitto notabilem q. vsque ad num. 351. extra de probat. Io. Crot. in cap. Raynutius, col. 13. versic. Tertius casus, vbi dicit istam esse communem opin. de testamen. idemque voluit Francis. Rip. in d. §. si quis autem, col. pen. num. 9. vers. Aut fideicommissarius, & consulendo eandẽ opinionem sequuntur, Alex. cons. 39. Viso themate, nu. 2. vers. Tamen in q. proposita, lib. 1. & cons. 20. Viso processu causæ, in fin. num. 13. vers. Quia dico, eod. vol. cons. 91. Repetitus in causa, col. fin. num. 9. vers. Tamen onus probandi, & cons. 179. Visis ac ponderatis dubitationibus, col. 3. in fi. num. 10. vers. Requisitus sum etiam, lib. 7. Paulus de Castr. cons. 387. Pro declaratione primi dubij, col. 1. num. 4. vers. Ex prædictis paret, lib. primo Corn. cons. 72. Visis scripturis, col. fi. sub num. 4. vers. In hoc tamen, lib. 1. cons. 123. Viso processu, col. 2. ante num. 4. vers. Facit ad prædicta, cons. 341. Quòd dicta dos, num. 2. eod. vol. consil. 119. Placet mihi, col. fin. sub num. 2. versic. Quod & vult Bart. cons. 196. In hac consultatione, col. 3. circa med. vers. Facit etiam ad prædicta, adhuc d. lib. 1. cons. 197. licet in hac consultatione, col. 2. nu. 3. vers. Confert plurimum ad prædicta, lib. 4. Dec. cons. 86. Viso puncto, col. 3. circa fin. vers. Prima tamen responsio, consil. 578. Viso consilio, in princ. vers. Et quòd decesserit,

serit, dicens quòd licet nonnulli contradicant, ista tamen communis est opinio, & cons. 652. eiusdem initij, num. 6. & 7. vers. Secunda conclusio quæ habet, Andr. Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 49. nu. 6. & 7. asserens, quòd siue agat siue excipiat fideicommissarius non tenetur probare grauatum sine liberis decessisse, esseque veriorem ac crebriorem opin. & cons. 160. num. 1. lib. 9. Carol. Ruin. cons. 109. Circa casum, vers. In primis nanque, lib. 3. Stephan. Bertrand. cons. 42. Viso processu, col. 3. ante num. 3. vers. Et cum appareat, vbi de magis communi sententia, lib. 1. secūdum primam impressionem Ioannis Moilin, Io. Maria Riminald. cons. 127. num. 25. Soc. iun. cons. 64. Viso themate, num. 3. lib. 4. Bartolom. Cassan. cons. 19. col. 3. Nicol. Boer. decis. 38. Et quia hæc substitutionum materia, col. 12. in princ. num. 30. vers. Per quem text. in 1. part. Tiber. Decian. cōsil. 50. num. 28. lib. 1. & ante eum Socin. sen. consil. 89. In causa agitata, col. 4. vers. Accedet etiā ad superiora, lib. 1. Natta cons. 395. Viso testamento, num. 7. vers. Quoniam substitutio, lib. 2. Anton. Capyc. decis. 159. In causa, num. 11. versic. Vnde istæ quæ dicunt, & post Io. Bapt. Plotum, quem ipse citat, tradit Simon de Pretis, in tract. de interpr. vltim. volunt. lib. 5. dubit. 4. & vltim. num. 206. vers. Quare pro parte fideicōmissarij, fol. 548. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 182. numero 5. versic. Ita pariter diffinitur, fol. 314. Paris. sibi contrarius, cons. 115. Ioannes aduersarius, nu. 15. in fin. lib. 4. & hoc idem scripsit Bal. in cons. incip. Ex parte contingente, relatus per Socin. sen. d. cons. 89. num. 8. colum. 4. in præalleg. vol. 1.

Pro hac alia parte communiter recepta, facit tex. quem Doct. singularem reputant, in d. l. ex facto, §. si quis autem, in final ib. verb. vnde elicitur in dubio præsumi conditionem illam si line liberis, ad fauorem fideicōmissarij adimpletam fuisse, & qui contrarium dixerit probatione astringi.

Verum hic text. vt ex Ioan. de Imol. Vincentio Herculan. Francisc. Rip. & alijs vidimus, varios intellectus recipit, & testatur Alex. in d. l. is potest, sub num. 15. vers. Satis videtur pendere, ff. de acq. hæredit. non potest igitur ad decisio-
8 nem † causarum induci, & præsentis quæstionis resolutionem, Bart. in l. in ambiguo, num. 2. ff. de reb. dub. Ias. in l. 1. num. 21. ff. de transact. in l. admonendi, num. 67. ff. de iur. iur. Hinc dixit Bal. in l. 2. num. 5. vers. Vltimò nota, C. quand. prouoc. non est necess. quòd licet sententia contra legis tenorem lata ipso iure non teneat, tamen quando lex plures habet intellectus ex dissentione glossarum valet sententia propter dubium iuris, vt per eum.

Vlterius dicere possumus, d. §. si quis autem,
9 debere intelligi in eo casu † de quo loquitur, vt post Iacob. de Aren. Raph. Cuman. Alexan. & Rip. ibi, tradit Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volun. lib. 11. tit. 4. nu. 6. vers. Neque obstat, scilicet quando pater qui fuit grauatus, & eius filij simul eodem casu perierunt, veluti naufragio, ruina, vel excidio, vnde fideicommissarius debet probare, vel quòd grauatus liberos non susceperit, vel si susceperit, quòd prædecesserint, vel quòd simul perierint, quemadmodū ille tex. loquitur: Nec refert dicere illum text. in vltimo vers. generaliter loqui, nec ibi apparere quis prior decesserit, quia secundum Ioann. de Imol. & Alex. ille vers. ad propositam quæstionem referri debet, neque officit, quòd Soc. sen. in d. l. qui duos, §. cum in bello, num. 5. de rebus dub. asseruerit, ex diuersitate rationum constare illum vltimum vers. non posse ad præcedentem quæstionem referri, tanquā præcedens quęstio ex vera probatione decidatur, at in vltimo vers. quæstio ex præsumptione terminetur: Nā secundum Francisc. Rip. in d. §. si quis autem, num. 8. ad fin. responderi potest, quòd imo Iurisconsult. non decidit præcedentem quæstionem ex vera probatione, sed ex verisimili coniectura, vt ex illis verbis colligitur, Quia non est verisimile, & eadem ratione deciditur vltima propositio: Quod confirmatur: nam ex supradictis Iurisconsultus colligit distinctionem, vt cōstat ibi, Aut igitur, quæ illatio non esset bona si vltima distinctionis pars de alia dubitatione loqueretur, l. Diuus, de custod. reor. l. si procuratorē, §. ignorantes, ff. mand. & ita secundum istum intellectum, quem (vt in proxima præcedēti quęstione dicebam) Ripa verissimum putat, nō colligitur ex illo textu, quòd fideicommissarius in distinctè fundatam habeat intentionem, grauatum scilicet sub prædicta conditione, sine liberis decessisse, sed eo tantum casu, quo cōstat patrem vna cum filijs perijsse.

Secundò pro eadem opin. allegatur tex. in c. in præsentia, extra de probat. vbi fratres fideicommissarij agentes ad restitutionem fideicommissi, solum proposuerunt hęredem grauatum, hoc est filium testatoris, sine liberis decessisse, non aliter euentum illius conditionis probando, & licet illi succubuerint, tamen id non ex eo euenit, quòd non probauerint grauatum sine liberis decessisse, seu in probatione illa defecerint, sed solum quia in probatione minoris ętatis propositæ defecerunt, vt dicit ibi in vers. Dilectus, ergo infertur satis esse conditionem istā proponere, quamuis illa probata non fuerit, satis enim probari videtur, ex quo contrarium non probatur.

Textus iste sic inductus ab Augustin. Beroo
10 parum † stringit, in eo nanque pro indubitato habe-

habebatur grauatum intrasse monasterium, qđ
cum loco hæredis censeretur, vt ibi exprimitur,
non erat in dubium reuocandum, vel proban-
dum: difficultas circa id versabatur, nunquid
ingressio legitima atque efficax fuisset, cum ad-
uersus monasterium allegaretur grauatum tē-
pore ingressionis minorem extitisse, quam mi-
norem ætatem cum sufficienter grauati nō pro-
bassent, tum respectu temporum oblationis, tū
etiam respectu annorum, ex dubia probatione
releuari non potuerunt, sed ijs silentium impo-
situm fuit cum relaxatione occupatorum vt ibi,
id ergo debuit probari, quod in controuersia
erat, non autem quod euidens propter ingres-
sionem quam fecerat in monasterium redde-
batur, vt sine liberis decedere non intellige-
retur.

Ex prædictis apparet vtranque opinionem
disputando defensari posse, ego tamen non ar-
21 bitrarer in puncto iuris ab hac posteriori † rece
dendum fore, quæ etiam magis communiter re
cepta est, vt Bertrand. testatur d. cons. 42. num.
3. lib. 1. cuius etiam crebrioris sententiæ memi-
nit Bero. in d. cap. in præsentia, num. 349. vers.
Nec obstat huic cōclusioni, Pro qua vrget tex.
in d. §. si quis autem, & vt dicit Alex. de Imol.
d. cons. 39. num. 3. lib. 1. super his quę facti sunt;
22 etiam lex quandoque † præsumptionem indu-
cit, l. siue possidetis, cum gloss. ff. de probat. l. fi-
lium, cū similib. ff. de his qui sunt sui, vel alien.
iur. Et fingit quoq. lex super his quæ facti sunt,
l. qui in vtero, & l. fin. ff. de stat. homi. declarat-
que Bart. in l. si is qui pro emptore, in 3. quæst.
princ. ff. de vsucap. Nisi quando extrema non
essent habilia, vt ipse declarat in ead. l. in 5. & 6.
col. vbi subtiliter respondet ad l. denique, ff. ex
quib. caus. maior. Scribitque Ang. in d. §. si quis
autem, & Corn. d. cons. 124. Viso processu, an-
te num. 4. vers. Facit ad prædicta, lib. 1. hoc esse
inductum specialiter fauore fideicommissi, seu
substitutionis fideicommissariæ, ne pereat, & ita
fuisse de mente gloss. in eod. §. si quis autem, Et
in d. §. cum in bello, Voluitque hoc ibi Ang. ne
inquam contingat per indirectum voluntatem
testatoris impediri, vel frustrari non probando
hanc negatiuam, cuius difficilis est probatio, d.
l. actor. Sique diceretur, quòd quando proba-
tio negatiuæ impossibilis esset concludenti mo-
23 do, sufficeret ipsam probari † prout possibile est
& sic per discussionem, Bar. in d. l. in illa, Corn.
cons. 136. Quamuis, in fin. num. 5. lib. 1. consil.
268. In hac consultatione, num. 12. lib. 4. Aym.
Crauet. cons. 1. Gulielmetta, num. 9. lib. 1. & ita
aliqui intellexerunt, & declarauerunt text. in d.
§. si quis autem, Responderi potest, cum Io. de
Imol. ibi, dicente hunc intellectum esse diuina-
tiuum ad illum text. cum in eo nihil de tali di-
stinctione dicatur: & licet nonnulli hoc vtile es-
se crediderint, non tamen est necessarium, ex
quo lex præsumit ad fauorem fideicommissarij,
quæ præsumptio (vt est dictum) probationis de
fectum ipsius fideicommissarij supplet, sicut in
casu l. qui ex liberis, in princ. ff. de bonor. poss.
secund. tabul.

Retinendo hanc opinionem, extenditur Pri
24 mò, vt locum etiam habeat in conditione † le-
gali, quæ tacita siue subintellecta appellatur, nā
nec præsumeretur euenisse, Iacob. Menoch. in
tract. de præsumpt. 2. part. lib. 4. præsump. 182.
num. 7. versic. Potest etiam, & per negationem
probata esset intentio fideicommissarij, onus-
que in grauatum transferretur, Et licet circa
hanc extensionem in præcedenti Quæstione du
bitauerim, nihilominus tamen non arbitror cō
sulendo ac iudicando fore recedendum à Iaco-
bo Menochio, & Marco Anton. Peregrino emi
nentissimis hac tempestate Iurisconsultis, quo-
rum (vt verum fatear) maxima est circa ius ciui
le in vniuersum gloria, & nuncupatim in fidei-
commissorum materia, vt ex ipsorum scriptis li
quido colligitur: cumque extēsionem istam Pe
regrinus in calce dictæ Quæstionis tetigisset, il-
lic & ego eandem non ab re fortassè dubitatiuè
tetigi, sed hic conclusiue repetij.

Secundò extenditur, vt idem sit dicendum
25 in conditione, si sine hærede † decesserit, fideicō
missarius enim per negatiuam, suam intentio-
nem fundatam habere diceretur, onusque pro-
bandi in aduersarium reijceret, ita per glos. in l.
cum de lege, ff. de probat. respondit Ias. cōs. 34.
Ad motiua data, col. 1. in princ. lib. 1. Simon de
Pretis in tract. de interpr. vltim. volunt. libro 5.
Dubit. 4. & vltim. num. 207.

Tertiò ampliatur, vt dicta conclusio magis
communis procedat, & vera sit etiam si consti-
26 terit † grauatum iam filios habuisse, eos tamen
mortis tempore superuixisse non præsumitur
nisi probetur, onusque probādi hæredibus gra
uati incumbit, adeo quòd fideicommissarius
ex simplici negatiua dictum onus in hæredes
grauati trāsferret, prout arg. l. spadonem, §. qui
absolutus, ff. de excus. tut. tradit Paul. de Castr.
cons. 387. Pro declaratione, num. 4. vers. Si ve-
rò constat quòd habuerit, lib. 1. Simon de Pre-
tis in d. tract. de interpr. vltim. volun. libr. 5. du-
bit. fin. num. 209. Augustinus Bero. in d. cap. in
præsentia, numero 352. versic. Necnon ad iura
probantia, & videtur idem sensisse Alexan. de
Imol. cons. 27. Consideratis his, colum. fin. nu-
mero 7. lib. 7. rursus Bero. cons. 129. Pro resolu
tione, num. 9. vers. Verum autem, lib. 1. Anton.
de Padill. in d. l. cum acutissimi, col. antepen. an-
te num. 52. vers. Quare ego, Sique contra hanc
tertiam ampliationem aliquis illud obijceret,
27 quòd cum quilibet centum annis † viuere præ-
sumatur, l. fin. C. de sacros. eccles. l. 2. §. si dubi-

tetur,

tetur, ff. quemadm. testam.aper. non spectare
ad hæredes grauati onus hoc probandi graua-
tum ipsum cum liberis decessisse, sed ad fidei-
commissarium spectare onus probandi suam
negatiuam tanquam fundamentum suæ inten-
tionis, vt videntur tenuisse, Bald. in cap. ex te-
nore, col. 1. ante num. 2. vers. Ibi tunc viuente,
de testib. Felin. in cap. quoniam frequenter, §.
porro, colum. fin. sub num. 24. Vt lit. non con-
test. Anton. Capyc. d. decis. 159. In causa, num.
11. versic. Tamen ipsi loquuntur, vbi idem sen-
sisse Ang. Alexan. & Vincentium Herculanum
in d. §. si quis autem, concludit, idemque cõspi-
citur voluisse Didac. Couar. in d. lib. variarum
resolut. 2. cap. 7. in tertio casu, quem refert Frã-
ciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun.
lib. 11. cap. 4. colum. fin. vers. Tertius casus est,
Franciscus Herculan. in tract. de proband. neg.
tit. quis ten. neg. prob. num. 99. fol. 37. versicul.
Equidem sic distinguerem, post Francisc. Rip.
in præcitato §. si quis autem, colum. fin. Marc.
Anton. Peregrin. in d. tract. de fideicom. artic.
63. num. 59. versic. Hoc tamen casu, fol. 400. co
lum. 4. post Osascum in decis. 108. Cæsar de Al
bertis, num. 17. Ioan. Francisc. Purpur. in cons.
seq. post dictam decisionem, & cum dicta distin
ctione transeunt Anton. Gabriel. Roman. lib. 1.
tit. de probat. concl. 6. numero 26. versic. Con-
corda, & Ioseph. Mascard. in eod. tract. de pro-
bat. concl. 1245. num. 15. idemque dicebat Cla
rissimus Senator ac Nobilissimus Iurisconsult.
Gerius Spinius Aduocatus Florentinus in suis
alleg. incip. Non puto, quòd D. Franciscus Bez
zinus, vers. Nam agenti, in quadam causa cum
Petro & Horatio de Lapinis in Rota Florenti-
na coram nobis tunc vertente.

18 Tamen contraria opinio † verior est & cre-
brior, scilicet non præsumi quempiam centum
annis viuere, sed longissimum hoc esse vitæ ho-
minis spacium, Bart. in l. 2. col. 4. sub numer. 7.
versic. Imo etsi in eodem iudicio, ff. iudic. solu.
Francisc. Aret. in l. sed etsi de sua, colum. 5. ver-
sic. Non obstant iura, ff. de acq. hæred. Alexan.
cons. 90. In causa & lite, num. 9. vers. Nec tunc
videtur, lib. 6. Corn. cons. 341. Quòd dicta dos,
colum. 2. ante num. 3. versic. Et sic non præsu-
mitur, dicens insolens esse aliud asserere, libr. 1.
cons. 181. Visis nonnullis actis, col. 7. in fin. nu-
mer. 23. vers. Et licet, libro 2. cons. 208. Quam-
quam in hac consultatione, num. 8. consil. 243.
Circa primum, colum. 3. num. 5. libr. 3. Ias. in d.
l. fin. ante fin. num. 31. vers. Tamen contrarium,
de sacros. eccles. Dec. in l. fin. numero 28. C. de
edict. Diui Hadr. tollen. vbi Vbertin. Zucbard.
num. 200. versic. Pro opinione Fulg. Paris. con
sil. 86. Secundum ea, num. 20. & 21. libro quar-
to, Ludouic. Gozadin. cons. 68. Videtur prima
facie, num. 6. versic. Non obstat, Gulielm. May
ner. in l. ea quæ raro, num. 25. ff. de reg. iur. Io.
Igneus, in l. 3. §. ignoscitur, num. 16. ff. ad Syl-
lan. Riminald. iun. in l. si emancipati, num. 139.
C. de collat. Augustin. Bero. in cap. nulli, nume-
ro 37. de reb. eccles. non alien. Ioan. Coras. libr.
quinto, Miscellan. cap. 18. num. 2. versic. Cæte-
rum, Nouiss. Parisiens. ad Alexan. cons. 1. Pon-
deratis his, num. 42. in verb. Viuere, dicens ho-
die istam opinionem crebriorem esse, lib. 5. Hie
ronymus Grat. cons. 67. Visis verbis testamen-
ti, num. 32. versic. Considero etiam, libr. 2. An-
ton. Gabriel. lib. 1. concl. tit. de præsumpt. cap.
16. num. 3. vers. Contrarium videtur, Iacobus
Menoch. cons. 373. Respõdendum videbatur,
numero 11. libro quarto, & in tract. de præsum
ption. in 2. part. libr. 6. præsumpt. 50. num. 2. &
8. versic. Est ergo statuendum, qui cum latè hoc
prosequatur, nõ amplius insistam, & ante eum
Andr. Alciat. in eodem tract. de præsumpt. reg.
1. præsumpt. 44. ac Didac. Toletan. libro secun
do, variar. resol. cap. septimo, sub num. 6. versic.
Vnde licet, Quicquid igitur multi contrarium
asseruerint, hæc posterior opinio hisce tempo-
ribus magis communis est, & veritate indubi-
tata nititur.

Vt sit dicendum Castrensis conclusionem in
præcitato cons. 387. numero quarto, libro 1. sta-
bilem ac firmam esse, obseruarique iudicando
ac consulendo debere: facitque text. in d. l. spa-
donem, §. si absolutus. Et Paulus de Castr. in
19 eodem eius responso, dicit idem esse † si consta-
ret grauatum liberos habuisse ac decessisse, sed
dubitaretur vtrum ante grauatum vel post, suf-
ficeret enim illo casu negatiua ad transferendũ
onus probandi in hæredes grauati, ipsumque
sequitur Iacob. Menoch. in d. tract. de præsum-
ption. lib. 4. præsump. 182. ante num. 6. fol. 314.
Hæcque sufficiant circa hanc quæstionem, quã
etsi Didac. d. libro secundo, var. resol. cap. 7. di-
stinctione quadam diffinire arbitratus fuerit,
quem in eadem distinctione comprobauit D.
Mantic. d. lib. 11. c. 4. sub num. 6. col. fin. non cen
sui illam referre, cum apud ipsos inueniri ac fa-
cile legi possit.

Vitam itaque alleganti ex crebriori senten-
20 tia onus probandi incumbit, siue agendo † siue
excipiendo, quoties actionis, vel exceptionis
est fundamentum, Raph. Cumanus, Ludouic.
Roman. & Francisc. Aretin. in d. l. sed si de sua,
Bart. in d. l. secunda, colum. 3. ff. iudic. solu. & in
l. siquidem, ante numerum 2. C. sol. matrimon.
Alexand. cons. 27. Consideratis his, colum. fin.
num. 7. lib. 7. & magis communem esse dicit Di
dac. Couar. d. cap. 7. versic. Si crebriori calculo,
Hieronym. Gabriel. cons. 22. Thomas Campe-
gius, num. 3. lib. 1.

HYPO-

HYPOTHESIS.

De Octimestri partu complura afferri, & an pro abortiuo, octauo mense natus sit habendus, eiusque natiuitate an fideicommissi conditio deficiat explicari, l. quod certatum est, C. de posthum. hæredib. instit. l. vxoris abortu, eod. tit. l. qui in vtero, ff. de stat. homin l. Septimo mense, eod. tit. & l. Diuus, ff. de extraordin. crimin. proprijs intelligentijs exornari.

SVMMARIVM.

1 *Natum octauo mense ex Baldo & alijs nonnullis fideicommissarium excludere, eiusque ortu conditionem fideicommissi deficere, & num. 14. Sed in contrarium aliam adesse opinionem veriorem magisque communiter approbatam, nu. 15. & 29.*
2 *Verò dictionem aduersari eadem qualitate attenta, idque num. 4. declarari.*
3 *L. Vxoris abortu, C. de posthum. hæred. instit. intelligi.*
5 *Tantum dictionem, in se negatiuam quo ad alios casus includere, textumque in l. quod certatum est, d. tit. de posthum. hæred. instit. explicari. Et quid integrum perfectumque importent.*
6 *Natum intempestiuo tempore, animal ex Sabini sententia non esse.*
7 *Glossam in l. Septimo mense, ff. de stat. homin. & in §. fin. auth. de restit. & ea quæ parit ex Socino iuniore interpretari.*
8 *Medium impertinens, extremorum coniunctionem impedire.*
9 *L. Qui in vtero, d. tit. de stat. homin. enarrari, & num. 11.*
10 *Natum viuum, sed illegitimo tempore, & propterea statim moriturum, natum viuum non censeri.*
12 *Fictionem immutata natura, extremisque habilibus recedentibus, necnon æquitate non subsistente, minimè procedere.*
13 *Humanas intentiones ad naturæ similitudinem referri.*
16 *L. Septimo mense, d. titul. de stat. homin. reiecta Alexandri ac Pauli de Castro intelligentia aliter declarari.*
17 *Et, dictionem illatinam esse.*
18 *L. Quæret aliquis, ff. de verborum signific. ex Sfortia Oddo, & vltra eum vera intelligentia ornari.*
19 *Alternatiuam qualitatum similitudinẽ arguere.*
20 *Natum septimo mense licet vitalem, magna ex parte infirmiorem esse idque Ciceronis ac etiam Homeri autoritate comprobari.*
21 *L. Diuus, ff. de extraordin. crimin. suo sensu restitui.*
22 *Partum intra quadraginta dies adhibitis medicamentis abijcientem, exilij temporalis pœna puniri: Nisi mulier id pecunia accepta fecisset, tunc enim capite eam puniri concludunt.*
23 *Partum animatum adhibitis medicamentis eijcientem non exilij, sed legis Pompeia de parricidijs pœna plecti.*
24 *Abigere verbum, ex Budæo quid significet.*
25 *Licet, & quamuis, dictiones aduersatiuas esse, & implicatiuas, in ijsdemque terminis præcedentis casus aduersari.*
26 *Si, dictionem importare conditionem. Et etiam causam finalem, nu. 27.*
28 *Nasci quempiam, sed tamen viuere non posse, & non nasci æquiparari.*
30 *Encyclopediam in Iurisconsulto non minus quàm in aliarum scientiarum autoribus perquam necessariam esse, illamque apud Franciscum Duarenum, Andream Alciatum, Franciscum Connanum, & Iacobum Cuiacium inueniri nos facile posse.*
31 *Petrum Caballum Iurisconsultum Pontremulensem laudari.*
32 *Natum mense octauo multo minus fideicommissarium excludere, cum non proprijs viribus puer in orbem deuenisset, signis pariendi non apparentibus.*
33 *Posthumum quinto, sexto, vel octauo mense intempestiue editum, testamentum non rumpere, & quamuis aliqui contradixerint, vt nume. 34. non fore à Castrensis opinione tanquam magis communi & veriori recedendum, numero 35.*
36 *Donationem natiuitate quinto, sexto, aut octauo mense susceptorum, ex l. si vnquam, C. de reuoc. donat. nequaquam reuocari.*
37 *Partum in dubio mature editum præsumi.*
38 *Partum multo magis mature editum præsumi, si aliquot dies vel etiam horas vixerit.*

CAP. VI.

EX ORDINE Socini hic nu. 110. colum. 69. versic. Sed quæritur, ardua, & vndique difficilis illa quæstio subnectitur: An si grauatus vxore prægnante relicta decesserit, quæ mense quinto, sexto, vel octauo filium viuum pepererit, qui tamen secundum naturam viuere non possit, talis filius sic intempestiue editus fideicommissi conditionem faciat deficere, ipsam sic antepositam in opus illud quod aliàs de humani partus legitimo tempore scribebam libenter reiecissem examinandam, cum autem Socini interpretationes

subtilissimis disputationibus præfulgeant, non video quomodo illius methodum sequi possim, & materiam hanc absque disputatione perstringere, ab illaque me penitus abstinere: omittam ergo plurima quæ fortasse à nunc dicendis extranea non viderentur alibi pertractata, huncque articulum ex dicto volumine detraham, Socinique Iurisconsulti grauissimi assumptum ordinem prosequêdo disceptatione ac resolutione Deo auspice hoc in loco concludam. Aristotelis autem autoritatem lib. 7. de natura animal. ante omnia præmittam, ita dicentis, Fetus qui maturius quam septimo mense prodeat, nullo pacto vitalis est. Deinde asseruerim in proposita difficultate duas adesse Scribentium opiniones, quarum Prima est, natos dictis temporibus, & signanter mense octauo fideicommissarium excludere, conditionemque fideicommissi ipsorum susceptio-
1 ne † deficere, quam tenuere, Baldus cons. 128. Ad intelligentiam, circa finem, versic. Et licet natus, libro primo, quod repetitur consil. 113. Proponitur, quòd quidam Ser Simon ciuis Lucæ, post numer. 5. in fine, versic. Et licet, lib. 5. consulens pro fabrica, seu opera Sancti Michaelis, & vtrobique de octauo mense edito, Angelus in l. quod dicitur, in principio, ff. de liberis, & posthumis. Corn. in l. quod certatum est, post num. 2. C. de posthum. hæred. instit. Felinus in cap. Sicut ex tuarum, in fine, num. 5. versic. Vltimo scias, extra de homicid. Bauer. in §. 1. Instit. de exhæred. liber. Decius cons. 623. In casu occurrenti, num. 3. dicens istam partem esse veriorem, Stephanus Bertrandus consilio 217. Proponitur in facto, vel cognito casu, colum. 2. num. 5. versic. Etiam prædictis non obstat, libro 1. in prima parte. Nicolaus Boer. decis. 220. Et Paulus de Castro, sub num. 2. colum. fin. in 2. parte. Iacobus Menochius consil. 284. In causa, lite & controuersia, num. 1. lib. 3. Sfortia Oddus Perusinus in tractatu, De compend. substit. partic. 6. articul. 2. conclus. 9. versic. Ego puto, Apostill. ad Bartolum in d. l. quod dicitur, super verb. Extractus, in fine, ibi: Sed tu dic, quod Baldus, Hieronymus, Cardinalis Albanus in lucubrat. ad eundem Bartolum in l. Centurio, num. 4. ff. de vulgari & pupillari substitut. Franciscus Bursat. consil. 51. Grauem, sub num. 37. versic. Vel aliàs sit infallibiliter moriturus, consil. 63. Decessit, post num. 19. versic. Non defuerunt Doctores, libro 1. allegans Bald. in cap. 1. tit. Episcop. vel Abb. licet Baldus alium sensum recipiat, rursus & latius Dominus Sfortia in eius eruditissimo consilio 28. Pro clariori resolutione, numero 15. & 16. volum. 1. dicens istam opinionem communem etiam dici posse, numero 22. versic. Primò quidem, necnô veriorem, æquiorem, legalique simplicitati amicabiliorem, ac omninò à iudicibus doctis perspicacisque ingenij & qui autoritatibus nudis Doctorum nô sunt contenti sequendam, atque ita Perusij iudicatum à Clarissimo Iurisconsulto Domino Ioanne Paulo Lancellotto, non obstante quodam côsil. Camilli Mannutij Tisernatis art. & Med. Doctoris, nu. 60. in fin. versic. Ex quibus apparet. Dominus Federic. Bonauentura Vrbinas in eius Disput. Peripatetica de octimestris partus natura, incip. Cogitanti mihi, exp. 10. 18. 37. & per totam Dispur. de octauo mense nato agens, is etiam Federicus in pulcherrîmo eius opere in decem libris digesto, de Natura partus octimestr. lib. 9. cap. 3. aliud illustre addidit testimonium Eximij inquam iuris professoris Domini Alexandri Baldutij apud quem tum Vrbini Prætorem similis causa agebatur pro octimestri partu iudicantis, eiusque sententiam per Excellentissimum iuris Interpretem confirmatam extitisse Dominnm Stephanum Minium Anno 1595. subdidit, qui tanquam appellationis arbiter illi quæstioni iudex præfuit.

Pluribus hæc opinio roboratur, sed vs lidiora referam, Primò per text. in l. vxoris abortu. C. de posthum. hæred. instit. ibi: Quamuis natus illico decesserit non restitui ruptum, quibus verbis ostenditur id solum requiri, quòd partus viuus nascatur, nec interesse confestim ne vel ex interuallo moriatur. Aliter etiam Socinus subtilirer (vt ipse inquit) textum istum inducebat, cum primum dicat abortiuum non rumpere, post autem subdit, Posthumo verò præterito, quæ dictio verò, aduersatur reten-
2 ta † eadem qualitate, cum posthumus abortiuus nascitur, Baldus in l. omnes populi, post num. 2 t. versic. Et dic, quòd trahitur, ff. de iustitia & iure. Ias. in l. t. num. 11. ff. ne quis eum. Franciscus Ripa in l. in quartam, num. 41. ff. ad legem Falcidiam, est igitur in d. versic. Posthumo verò prӕterito, qualitas illa repetenda, vt scilicet partus, quamuis incongruo tempore nascatur, dummodo viuus in lucê prodeat, testamentum rumpat. Quod vlterius suaderi poterit, cum in secundo responso tex. dicat, vt supra, Posthnmo verò præterito, nec amplius verbo abortus vtitur, sed partum tûc posthumum appellat quasi non abortiuum, sed perfectum.
3 Iste tex. parû imò verius † nihil vrger, ibi enim posthumus côgruo legitimoq. tempore editus significatur, quòd si posthumi natiuitatem ad quamlibet intempestiuam referri côcedimus, exile quidem & absurdû videtur, cum nasci nô dicatur q. intempestiue eijcitur, sed sit abortus. in eodemque contextu inter vtranque differentia constituitur, euidensque est apud Vlpianum in l. 1. §. finali, ff. de ventr. in poss. mirt. ibi:

Quandiu

Quandiu aut pariat, aut abortum faciat. Nec Socini obstat inductio, cum enim aduersatiua
4 sine copula ponitur, in iure & in facto † aduersatur Rip. in l. a. §. 1. nu. 2. ff. sol. matrim. per illum tex. & l. marito, ff. de adulter. vnde cum aduersatiua sine copula hic reperiatur in iure & in facto ipsam aduersari oportet, & vtranque facit, in iure quòd abortus non rumpat, viuus natus rumpat, in facto, cum priori casu fetus sit intempestiuus, posteriori verò pleni temporis eadem mortis superuenientis qualitate retenta.

Secundò inducitur l. quod certatum est, d. tit. C. de posthum. hæred. instit. quæ id tantum exigit vt viuus posthumus nascatur, moriatur postea quandocunque, ibi, Hoc tantummodo requirendo, quandoquidem illud huiusce dictionis tantum, peculiare est, vt in se negatiuam
5 † quo ad alios casus includat, Innoc. in c. licet, de probat. Bart. in l. 1. in princ. versic. Erant omnia, ff. si quis ius dicen. Bald. in l. cum mulier, colum. antepen. in fin. versic. De secundo constat, ff. sol. matrim. & limitando dictũ suum illos à sua dispositione excludat. Cardinal. in clem. 1. §. 1. de summ. trinit. not. in l. ob æs, C. de præd. min. in c. cũ ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. proinde cum hoc solum requiratur, cum scilicet viuum nasci, temporis plenitudo tanquam non necessaria, non est tam diligenter obseruanda, vel perquirenda.

Sed assumptum submouetur, cum decisio ista venerit ad veterum hæsitationem submouendam, dubitabant enim quando infans vocem non ediderat, in cæteris itaque habilitatem præsupponit, iuxt. regulam l. qui testamento, ff. de testam. c. 1. extr. de æt. & qualit. lib. 6. nec est credibile ex tali generalitate derogatum esse dispositioni d. l. vxoris abortu, hancq. interpretationem necessariò textus recipere debet, ne in eadem met decisione Imperator sibi ipsi contradicat, prius nanque voluit perfectum partum nasci, si ergo intempestiue nascatur, im perfectus dicetur, vt à contrario sensu probat Paulus lib. x i x. Responsorum, Septimo, inquit, mense nasci perfectum partum iam receptum est, vt perfectum dicere nequeamus dum quis intempestiuo tempore gignitur, cum ad perfectionem tempus etiam concurrat, vt inde expressè colligitur.

Tertiò, l. quod dicitur, ff. de liber. & posth. vbi si non integrum animal editum sit, cum spiritu tamen, testamentum rumpit, ex quo textu Felin. in d. c. sicut ex tuarum, in fin. extr. de homicid. ad hanc partem fundandam acriter argumentabatur. Stringit fortius ponderando dictionem illam integrum, idem enim est ac si perfectum dixisset, Specul. in tit. de hæreticis in fin. versic. Item dixit Vincentius, perfectum autem id dicitur quod omnibus suis partibus constat, l. 2. ff. de orig. iur. l. iuris peritus, §. 1. ff. de excus. tut. Andr. Alciat. in l. ædificia, §. perfecisse, ff. de verb. sign. cum itaque necessarium non sit partum esse perfectum sufficiat autem eum nasci viuum, sequitur conditionem fideicommissi deficere. Nec obstat si diceretur, textum intelligendum esse, Non integrum animal, id est omnibus membris vt quia ei forte digitus aut aliud quippiam deesset, non autem imperfectum aut minus integrum tempore, vt Socin. dicebat in hac l. cum auus, num. 10. & Andr. Tiraquell. in l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, num. 160. & 209. Nam videtur Iurisconsultum temporis etiam respexisse, dum præsupponit necessarium ibi non videri partum perfectum esse, tempus enim etiam includit, cum & ipsum ad partus perfectionem requiri ex d. l. septimo mense, in præcedenti argumentatione admisimus.

Vlpiani lib. 1 x. ad Sabinum obscura sententia licet nullam tẽporis distinctionem contineat, sed generaliter viuum partum rumpere testamentum velit, non ita absolute ac simpliciter est intelligenda, sed ex Alciato consil. 23. Hac in quæstione, num. 3. lib. 9. secundum aliorum iurium determinationem, quæ de hoc qualificatiuè loquuntur, debenteque idem genericum dictum restringere, sub qualitate perfectionis respectu temporis, & ita dictionis integrum ponderatio tollitur, recteque Socinus loquitur, licet etenim hæc dictio possit ad duo referri ad tempus nempe & personam, magis tamen ad personam est referenda vt alijs legibus consonet, l. 1. C. de inoffic. dot. Bart. in d. l. quod dicitur, 1. sub num. 1. dum pro Scæuola Bartolus primo argumentatur, Quinimò nullatenus ad tempus referri potest cum dixerit integrum animal, qui autem incongruo tem-
6 pore † nascuntur ex Sabini sententia animalia non sunt; is enim Hippocratis illud enarrans siue Thessali sit aut Herophyli, vt Galenus arbitratur in lib. de Nutricatu, Est autem & non est octimestris partus, quæ cum pugnantia inuicem videntur, ita Sabinus ipse interpretatur, Apparent quidem velut animalia post abortum, sed nequaquam sunt, quippe quæ statim vita excedunt, itaque esse quidem tantisper imaginantur, sed potentia non sunt; integritatemque respectu membrorum non autem temporis considerant ibi Bald. versic. In textu. Francisc. Aretin. in 2. notab. Paul. de Castro ante num. 2. Alexan. in principio. Ias. num. 12. & cæteri.

Quartò allegatur Accurs. autoritas in d. l. septimo mẽse, de stat. hom. ibi: Ergo in sex mensib. & vno die põt nasci & vsque ad 10. mensem

Aa a 2 finitum,

finitum, Videntur enim velle ista verba, quòd toto illo medio tempore & sic etiam octauo mense possit partus perfectus ac vitalis nasci, idemque sentire videtur Glos. in verb. Perfecto, in §. finali, Authent. de restit. & ea quæ parit, coll. 4. dum dicit, quòd partum mulier ferre non amplius quàm per decem menses & duos dies potest, plus etiam quàm sex mensibus ipsum asportari oportet, vt ibi, vt ratione extremorũ temporis medii includi videatur quemadmodum consulens quidam in facti contingentia asserebat.

Sed Accursij autoritatem istam paruifaciebat Socin. Iun. consil. 35. Visa ac diligenter considerata contingentia facti, num. 14. versic. Ex
7 his apparet, lib. 2. dicens † dictas Glossas malè sentire si octauo mense posse partum perfectè nasci sentiant, ideo existimat id noluisse, sed tantum respexisse demonstrasseque quando breuiori tempore longiorique nasci quis perfectè possit, vt non sit inferendum quod medio quolibet tempore possit perfectè nasci ac legitimum pariendi tempus detur, contrariũ enim in octauo mẽse nato à Philosophis & Iureconsultis magis communiter determinatur, vt alibi ostensum fuit, cumque Socinus iunior rectè loquatur, nec sit credendum Magnum illum Accursium in tam prauum errorem incidisse & Naturæ ac legibus insimul absurde repugnasse, non est circa hanc autoritatem recto sensu intelligẽdam frustra immorandum, cum
8 medium impertinens † impediat extrema coniungi, l. Pomponius, §. quæsitum, vbi Ias. nu. 2. ff. de acq. possess. dicens hoc pluribus iuribus probare Ioan. Andr. in reg. sine culpa, de regulis iuris in Mercurialib. in 6. potissimum ex text. in c. per tuas, de condit. apposit.

Quintò nam cum conditionem fideicommissi euertere commodum posthumi videatur, pro nato etiam dum in vtero existebat septimo mense censendus est, licet octauo nascatur, l. qui in vtero, ff. d. tit. de stat. homin.

Singulare Pauli dictum istud non ritè ad hoc propositum inducitur, cum pro nato qui tẽpore quo est in vtero habeatur postea quam natus est, vt sic postea natus perinde succedat ac si natus fuisset dum in vtero erat, non autem
9 † quod tunc dum in vtero est simpliciter pro nato censeatur, quemadmodum post Iacob. de Aren. declarat ibi illum text. Albericus de Rosat. in princ. & colum. 2. versic. Oppono de l. pen. infr. vnde agnat. & ista responsio probatur in l. cum pater, ff. de negoc. gest. vbi cum tutor datus posthumo interim administrauit, si nascatur posthumus vsque ab initio tutelæ actione tenetur, postquam enim nascitur perinde habetur ac si ab initio natus esset, si autem non nascatur vel nascatur, sed non viuus, quo casu pro non nato censetur, l. qui mortui, ff. de verbor. sign. Glo. in d. l. cum pater, actioni tutelæ locus non erit, sed negociorum gestorum, nam cum iuris consideratione natus non fuerit, nunquam pro nato censendus est, & Ita rectè aduertendo voluit ibi Bart.

Et si diceretur in ista quæstione præsupponi natum viuum esse, Respondetur quòd cum illegitimo tempore editus sit, vnde naturaliter viuere non poterat, non dicitur natus viuus, sed potius mortuus, ex quo certum est eũ sta-
10 tim † moriturum, vt declarat Lancellot. Decius in d. l. quod dicitur, est siquidem abortiuo proximus: Alioquin etiam si quis nec natus, nec secto ventre extractus fuerit, successibilis esset, potensque rumpere testamentum ob id tantum quod in vtero extiterit, istud autem absurdum est, & contra d. l. pen. C. de posthum. hæred. instit. & l. 3. §. ex his, ff. de iniust. rupt. testam. hancque intelligentiam ad d. l.
11 qui in vtero, † sentire videntur Io. Maria Riminald. in l. posthumo, in 2. not. C. de bon. poss. contra tabul. & Arius Pinellus doctissimus Iurisconsultus Lusitanus in rubr. C. de bon. matern. in 2. par. num. 37. in hisque proprijs terminis And. Barbat. in eius solemni rep. ad cap. in præsentia, colum. 35. circ. med. versic. Nec obstat, extra de probat. allegans d. l. pen. vt per eum notabiliter, Curt. iun. cons. 14. Veritas huius causæ, post num. 4. citans Albericum in d. l. qui in vtero.

Sextò dicunt, Baldum ita sentientem in c. 1. tit. Episc. vel Abb. moueri per tex. in l. ex facto, §. pen. ff. ad Trebellianum.

Cæterum Baldus congrue textum istum induxit ad eius dictum indistinctè probandum, de quo alibi disserui, quòd in quam filius quocunque momento patri superuiuens conditionem fideicommissi extinguit, Vlpianus enim ibi non aperit nec distinguit, an requiratur istum momento superuiuentem pleni temporis fore: Vt verum sit dicere, momento superstitem conditionem extinguere, ac etiam momẽto superstitem, sed incongruo atque illegitimo tempore editum, fideicommissi conditionem nõ extinguere cum pro nõ nato, sed abortiuo tunc habeatur, ex iuribus statim pro contraria parte allegãdis, ex quibus textus iste distinguendus est, quemadmodum doctissimus Dominus Sfortia Oddus dicebat, & in effectu non meruit in proposito allegari, nec autoritas Baldi istam partem tuetur, ad quam cõfirmandam Socinus Baldum inducebat, vt Sfortia ipse accuratè ac cautè more suo processerit, dum videtur verbo, vtitur, Bal. autoritatẽ prædictã inducendo, merito in d. c. 1. §. quin etiam, nu. 27. & 28. Episc. vel Abb. Mathæus de Afflictis distinctim vtrunque casum complexus est,

est, sicque vnum tetigit, alium magis præcisum non omisit, vt per eum magistraliter loquentem. Septimò idem Dominus Oddus Perusinus subtiliter quidem considerando Socini opinionem in dicto tract. de compend. substitutione destruere sic molitur, Aut enim attendimus verba illorumque vim, & vtique vel talis posthumus statim mortuus vixurus esset, necne, non dicitur grauatus cum illo decessisse, argum. d. l. ex facto, §. penultimo. Aut consideramus mentem testatoris, & idem quod in præcedenti casu, nam si non debet dici filios habuisse quia hæredes & domini illius hæreditatis effectualiter esse non potuerunt, & in præcedenti quoque casu idem est, vt patet, & tamen ibi neque Socinus dubitat quin deficiat substitutio, ex hacque ratione cum Angeli & Cornei opinione pertransit.

Sed quamuis hæc consideratio pulchra sit valdeq. peregrina, ex floridissimo ingenio proueniens, poterit fortasse pro Socini defensione euitari, non vt celeberrimi Doctoris opinionem impugnare videar, sed disputandi tantum studio veritatem propositæ quæstionis perquiram, semper namque Perusinorum Iurisconsultorum acutissima monumenta venerari admirarique consueui, Oddi præsertim, cuius eminẽs in Iure ciuili scientia, virtutumque gloria perennis est. Proinde dixerim, primo casu grauatum natiuitate posthumi naturaliter vixuri statim autem mortui, cum liberis iuris fictione decessisse, d. l. qui in vtero, quæ in casu ficto tantum operatur quantum veritas in casu vero, legisque rationi satisfactum esse creditur, cum potentia vixurus, patri superuixerit, licet statim obierit, d. l. ex facto, §. penultimo. E diuerso autem hæc fictio nõ procedit † immutata natura, arg. l. 1. §. videamus, C. de rei vx. act. requiruntur itaque extrema habilia vt fictioni locus sit, l. huic scripturæ, ff. ad l. Aquil. l. bonorum, ff. rem rat. hab. Bart. in l. si is qui pro emptore, col. 3. versic. Tertiò contra istud, ff. de vsucap. quæ minus procedit cum res posset vitiari, l. si certarum, §. fin. ff. de testam. milit. l. in bello, §. Codicilli, ff. de captiu. & postlimin. reuers. l. 1. C. de testam. manumiss. quinimò cessante naturalis æquitatis fundamento, cum secundum naturam posthumus illegitimo tempore editus viuere nõ possit, l. quod certatum, C. de posthum. hæred. instit. cum similibus. cessat etiam fictio quæ ex æquitate fit, l. postliminium, in princ. ff. de captiu. & postlimin. reuers. & l. denique, l. nec vtilem, ff. ex quib. caus. maiores. Secũdo verò casu dum mẽs testatoris affertur, dicẽdum videtur, testatorem legitimo tempore posthumũ editum respexisse, eius hæreditate potiturum inspecto parentũ voto, longiorisque vitæ spe attẽta, si autem secus cõtingar futuros casus prouidendo ei iam substituit, dirigitur itaque testantis mens in posthumum perfectum naturaliterque vixurũ, tãquam omni ex parte absolutum, tempore etiam, cui non immerito fauorabilis legis dispositio vti iusto filio propitiatur, d. l. septimo mense, nõ autem intempestiuo illegitimoque, vtraque ergo dispositione hominis scilicet ac legis, viuendi habilitas præsupponitur, tanquam ad succedendum legibus necessaria, Naturę cursibus inspectis: Discrimenque constituit tex. in d. l. vxoris abortu, qua iustum filium non abortiuum siue intempestiuum requiri euidẽs est: Quid refert nunc dicere, sat esse animæ ac corporis simplici absolutione membrorum cõiunctionem vnionemque adesse, si membra languida & velut ligustra statim interitura conspiciuntur temporis perfectione plenitudineque deficiẽte? cum 13 ad similitudinem † intentiones humanæ procedãt, l. si quis ædes, vbi Bal. ff. de seruit. vrban. pręd. & leges naturã imitari semper conentur, l. adoptio, ff. de adopt. §. minorẽ, Instit. eod. tit.

Vltimò huius sententiæ assertores ex anti-

14 quis fuere quamplurimi † quorum radijs prisca ætas coruscauit, & inter alios Polybus qui tempore Hippocratis vixit, Diocles, hi enim empyrici fuerũt, & octimestrem partum, sed tamen aliquãtisper imbecilliorẽ agnouere, Hippon Metapontinus, Euriphon Gnidius, quorũ Federicus Vrbinas meminit: Sed si horum autoritatem cum alijs qui eorundem opinionem insulsam censent, cõferas, erit stillam (vt dicũt) muriæ ad magnitudinem maris Egei conferre, nam & autoritate, & numero alij adsunt contradicentes, longè maiores, de quibus alio in opere fusè fit mentio, & de aliquibus infra fortassis meminerimus.

15 Altera superiori contraria † est opinio, quòd intempestiuè editus quinto, sexto, aut octauo mense, qui secundum naturam viuere non poterat, fideicommissarium non excludat, eiusque ortu fideicommissi conditio minimè deficiat, & ipsam sequuntur Cyn. in d. l. septimo mense, ff. de stat. homin. Oldrad. de Laude, Albericus de Rosat. Baldus in 1. notab. in dicta l. penult. C. de posthum. hæred. instit. vbi Io. Petrucius de Monte Sperel. Iurisconf. Perusinus approbatæ scientiæ & synceritatis, Socin. hac in l. cum auus, num. 110. dicens se ita in ciuitate Lucana consuluisse, vt re vera consuluit in eius consil. 275. In causa fratrum Andreæ, num. 2. lib. 2. & vtrobique communem opinionem esse testatur, quinimò iterum consuluit, vt dicit post num. 111. versic. Et pro ista parte iterum consului, Bartholomæus Cassan. consil. 19. Nobilis Dominus. num. 6. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, post num. 205. versic. Vbi etiam loquitur,

tur,& nu. 209. versic. Sed vt videamus,dicens Baldum male consuluisse. Iul. Clarus in §. testamentum, q.45. versic. Eademque ratione, vbi de communi, Anton. Gabriel. lib.4.tit. de fideicom.concl.2. limit.20. num.72. Franc isc. Cardinal. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt.lib.11.tit.6.num.10. versic. Item sanè hoc debet intelligi;,fol. 269. Iacob.Menoc. in tract. de præsumpt.in 2.par.lib.4.pręsumpt.89.in 8. declar. nu. 111. magis receptam sententiam esse scribens, in versic. Et hæc quidem,fol.178.& in eadem 2.par. lib.6. præsumpt.52.nu.7. versic. Est partus immaturus, fol.113.colum.4. Marc. Anton. Peregrin. in tract.de fideicommis.artic. 63.num.29. versic. Sed contra, & num.30. ac etiam num.33. versic. Tertius est. Adden. ad Salicet. in d.l.vxoris abortu, in versic. Abortiuus non rumpit, Matth. de Afflict. de octauo mēse edito, decis.236. Petrus de Sancto Iuliano,vbi num.6.estque bene talis decisio ponderanda in ea namque dicitur in illa causa fuisse multos Philosophos examinatos & pro maiori parte dixisse natum in octauo mense viuere non posse, & Sacrum Consilium cum sua prudentissima maturitate habuisse iudicium à valentissimis Doctoribus in Philosophia in scriptis, videlicet à Siluestro Galiota Protomedico Regis Ferdinandi Primi, & à Luca Torto, & à Domino Nardello, & quamplurimis alijs Medicis & omnes uotasse natum in mēse octauo nō posse viuere. & tandem post longam deliberationem Dominos de Consilio vt supra uotasse, licetque reclamatum fuisset, sententiam postea extitisse cōfirmatam, perpetuumque silentium fuisse impositum:dictaque decisio fundata potissimum cōspicitur in Baldi autoritate qui maximus fuit Philosophus, vt ex eius liquet monumentis,is namque in l.ea quidem, nu.15.versic. Et si aliquis viuit, C.de accusat. dicit octauo mense natum non posse viuere, & hoc esse notorium naturæ, quod si aliquis viuit ergo non fuit natus in octauo mense, quia impossibile est sic natum viuere secundum Medicos, istudque notoriū necessarium esse. Asserit etiam eo loci Afflict. istam opinionem tenuisse Cynum vbi suprà referentem litteras Magistri Gentilis de Fulgineo tūc legentis in studio Perusino, quarum copiam valdè antiquam semel Florentiæ habui, & alibi intexui: ad eandemque decisionem idem tennere Cæsar Vrsil. in eius addit.incip.Natus in octauo mense, in princ. & post med. versic. E contra & sic cum conclusione Io. Ang. Pisanell. inter cętera attestās sic fuisse in ipso Sacro Cōsilio in quadam causa Nolana iudicatum, ibidemque Prosper Carauita in princ. suæ additionis, & Hieronym. de Martino pariter in sua add. incip. Quare natus octauo mense, allegans quoddam Negusantij consilium, vt per eum, necnon Marc.Anton. Puluerin. versic. Et sic patet quod filius. rursus ipse Afflict. in c.1. §.quin etiam,nu.27.& 28.d.tit. Episc.vel Abb. affirmans se ita de facto consuluisse,& in Sacro Regio Consilio iudicatum fuisse in dicta causa Caradoniæ filiæ dicti Petri de S. Iuliano, referensque Cynum atque Castrensem vt ibi, Hoc etiā de octimestri partu doctissimè scripsit Soc. iun.d. consil.35. Visa ac diligenter considerata contingentia facti,num.9. & 15. versic. Stante modo,lib.2.inquiēs quicquid Angelus & Corneus repugnent, cęteros omnes sic determinare, Baldumque male loquutum fuisse, & Socino iuniori se subscripsit eiusque opinionē Curtius iunior comprobauit, adhuc Soci. idem iunior cons.107.Consului, num.18.lib.3. Paris. cons.56. Agitur in præsenti causa,num.6. & 9. vbi de communi meminit post Socinum, quinimò de vera æqua & receptiori sententia, lib. 2. estque plenissimum consilium pro ista fundamentali cōclusione,in illaque causa per Dominos Antonium & Gregorium fuerant multi Physici producti, id est Magister Io. Petrus de Mantua, Magister Ludouicus de Pasinis, & Magister Hieronymus de Tolentino doctissimi ac peritissimi,habentesque magnam practicam, qui autoritatem Physicorum ad hoc allegabant octauo inquam mense natos viuos non esse vitales in istis partibus. Andr. Alciat.cons. 13. Decidi casus præsens,num.6. lib.9. vbi decisiue respondens dicit, quod licet hæc opinio multum aduersetur textui in l. pen. C. de posthum. hæred. instit. vt ibi inquit Philippus Corneus, tamen quia communiter est approbata difficulter aliud posset obtineri, quinimò de magis communi attestatur vt per eum,idem concludentem consil.23.Hac in quæstione,nu. 2. & 3. eod. uol. ubi plures recenset, subdens quodcum uideatur hæc esse communis opinio à qua pauci dissentiunt,ideo ab ea non esset indicando recedendū,contrarijsque iuribus subtiliter respōsum afferens, eandem quoque sententiam amplexi fuerunt Franc. Beccius optimus Iuriscons. Casalensis consil.74. Don Paulus, col.fin.nu.36.dicens ab ea tanquam communi non esse discedendum, Anton. Gomes.in commentar. uarijsque resol. iuris ciuil. tom.1. cap.5.in 7.q.post num.41. uersic. Dubium tamen notabile, Aym. Crauet. & is de magis communi opin. attestans, consil. 210. Mulier quædam, num.6. plures etiam Doct. allegans. Vdalric. Zas. in tract.substit. in fin. fol.660. in cap. incip. Quia uero, uersic. Quod si nascatur partus, licet tandem in hoc naturam consulendam existimet, quæ sub traditionibus legalibus non concluditur, prædictis scribentibus addendi sunt Andr. Barbat. in rep. c. in præsentia,

sentia, colum. 35. circ. med. uersic. Nec obstat quod dicebam de posthumo, extra de probat. Curt. iun. consil. 14. Veritas huius causæ, nu. 4. Thom. Grammat. cons. ciuili 154. In causa honorabilis Sebastiani Percatij, nu. 6. & 7. Ias. in l. Gallus, in princ. nu. 64. uersic. Et sic pondera, ff. de liber. & posthum. vbi Marius Salamonius Romanus in eius Paradoxa summo ingenio composita ante nu. 49. vers. Ad hanc quæstionem, dum se ad scripta Socini remittit, Augustin. Bero. cons. 32. Ex themate, nu. 34. lib. 2. Ioseph. Ludouic. lib. 1. conclus. in 36. concl. tit. de nato in 8. mense, versic. Superior tamen, in princ. vbi communem dicit, & denuo vers. Superior tamen, magis communem esse affirmãs. Anton. Ciofius consil. 68. De consultatione proposita, col. fin. in princ. versic. Ex quibus, libro 1. ipsammet etiam opinionem sequuntur Raph. Fulgos. consil. 69. Punctus talis est, Marianus Colucius, nu. 3. versic. Porrò si mulier, Bartholom. Cepol. cons. 50. In causa quę vertitur, col. pen. num. 7. versic. Non obstat alia ratio, dum dicitur, Hipp. de Marsil. in l. fi. nu. 160. vers. Et facit ad prædicta, ff. de iurisdict. omn. iudic. Sebast. Medic. in tract. Mors omnia soluit, par. 3. num. 137. versic. Is enim, Matarin. Montan. in Iulium Paulum Genialium dier. commentario, fol. 80. vers. Rursus hæsitatum est, crebriorem esse attestans, Fab. Turret. cons. 33. In causa Tudertina, nu. 7. cum pluribus sequen. vbi num. 27. de magis communi verba profert, lib. 1. Hipp. Riminald. consil. 263. Prima nanque consideratione, nu. 20. & 21. vsque ad 23. vbi de sexto & octauo mense natis, lib. 3. eandemque sententiam ex dicto omnium visus est amplecti Hieronymus Gabriel. consil. 55. Cum iura sint vulgaria in fin. ante nu. 10. vers. Sed tamen omnes, lib. 1. & Io. Bapt. Costa in tract. de port. rata, q. 152. incip. Aliam quercum excutiamus, num. 9. vers. Modificationem non contemnendam excutiamus, fol. 386.

Mouentur Primò ex d. l. septimo mense, de stat. homin. à contrario sensu dum ibi dicitur, partum septimo mense perfectum esse, sexto ergo imperfectum, & consequenter alio etiam tempore quo secundum naturam viuere non poterit, cum vnius temporis inclusio alterius implicet exclusionem, l. statu liberum, §. fin. ff. de legat. 2. Cassan. conf. 19. Nobilis Dominus, num. 6.

16 Huic textui ex mente † Alex. in d. l. quod dicitur, in fin. post nu. 7. versic. Nec obstat, ff. de liber. & posthum. Cornei in d. l. quod certatum, & Decij d. conf. 623. nu. 4. Respondetur, vt procedat quo ad cognoscẽdum an filius natus, ex legitimo matrimonio prouenerit, vt si mulier hodie matrimonium contraxerit, & sex mensium tempore filium pepererit & viuat, num videatur ex iustis nuptijs progenitus, anteque matrimonium cõceptus, ad propositum autem perfectus dicetur partus, si viuus nascatur, licet moriatur statim, cumque hac responsione Moderni etiam Perusini pertranseunt. Sed tamen Tobiæ Nonij insignis Iurisconf. in §. posthumi, ante nu. 15. vers. Nec dicas, Instit. de exhæred. liber. autoritate, Alexandri ac prę-citatorum declaratio incongrua redditur, cum in principio dictę legis generale dictum constituatur. Septimo, inquit, mense nasci perfectum partum iam receptum est, ad id deinde quod ijdem tradunt potius inferatur, ibi. Et ideo, est

17 enim & dictio † illatiua, Bart. in l. demonstratio, §. quod autem, sub num. 9. ff. de condit. & dem. & sic textus se ad illam solam cognitionem non restrinxit. Posset insuper ad Alexandri reiectionem cõsiderari Iulium Paulum Iurisconf. ibi nõ absolutè filiũ ex legitimis nuptijs significare voluisse, mensiumque ob id dinumerationis meminisse, sed iustum filium qui non solum ex iustis nuptijs, sed etiam naturali legitimoque tempore natus esset, iustum ne filium ex iustis ortum nuptijs illegitimo tamen tempore dixerimus? minimè, rursus iustum ne filium ex iniustis nuptijs genitum congruo autem naturalique tempore appellauerimus? nequaquam, duo hęc igitur copulatiue ad iustum filium constituendum requirentur, tuncque filium omnib. partibus vel, vt sic dixerim, numeris filiationis veri & perfecti filij cui nihil desit compositum naturalem, & legitimum interpretabimur, in quo Budæus Doctor eruditissimus in l. 3. ff. pro soc. licet ad aliud propositum eleganter consentit. Hinc enitet quam absono sensu Paulum Alexãder ac cęteri intellexerint. Prænarratis accedit: nam Iurisconsultus Doctissimi Hippocratis autoritatem aduocat, is enim plurimis in locis de partus octimestris natura loquitur circa temporis perfectionem, tractans quæ naturalia sunt & Philosophis ac Medicis congruunt.

Secundò, quia abortiuum esse & monstrum nasci æquiparantur, d. l. 2. & 3. in fi. ibi Ad nullum declinans monstrum vel prodigium, C. de posthum. hæred. instit. l. non sunt liberi, ff. de stat. homin. sed monstrum esse, & eo modo natum esse vt hic præsupponitur, idem sunt, l. quæret aliquis, ff. de verb. sign. ibi, Vel mulier debilem, ergo horum iurium æquiparatione, nati illegitimo tempore qui secundum naturam viuere nequeunt abortiui censentur.

Sed ex Sfortia Oddo responderi potest, ibi

18 verbum † Debilem, non posse intelligi de puero nato perfectè quo ad reliqua tempore excepto vt nos pręsupponimus, ibi enim dicitur de tali debili partu vel monstruoso vel inæqualis aspectus, qui magis alterius animalis quã hominis

minis formam habeat vt ibi, Non humanæ figuræ sed magis alterius animalis quam hominis partus. nos vero dicimus in reliquis excepto tempore humanum esse partum; non autem monstrum, in quo non est hæsitandum, maximè cum partus debilis quo ad omnia dicatur, excepta solita corporis proceritate & fortitudine perfectus, vt ex Galeno in 5. Aphorismorum cap. 12. colligitur: quæ debilitas vel à lactis effluxione nimia, vel ab inopia cibi matris obuenit, & vt ex Decio negocium perstringam, de illa debilitate textus loquitur; quæ ex aspectu appareat, prout ibi de portetoso monstruosoque dicitur, hæc vero debilitas isto casu non verificatur: Sed tamen considerando, replicari fortè posset, verba illius contextus Non humanę figurę, sed alterius magis animalis quã hominis partum, nõ esse ratione aliqua ad partum debilem referenda, sed ad proximiorem alternatiuam quæ inæqualis partus meminit, quemadmodũ Latinæ eloquutionis argumento texturęque regula euincitur, cũ enim Vlpianus alternatiue loquatur, & alternatiua inter diuersa locari soleat, congrua relatio ad omnia fieri non potest: Nec refert afferere, quod quãuis alternatiua inter diuersa ponatur, qualita-
19 tum tamen † similitudinem arguit, l. 1. de reb. dub. & post Bart. in rep. l. 1. col. 3. versic. Sed respondeo, ff. de offic. procur. Cæsaris, tradit Io. Cephal. consil. 126. Præmitto, num. 5. lib. 1. Respondeo similitudinem qualitatum eo tendere, quod omnes pro abortiuis habeantur, nec sint liberi, non autem quod animalis magis quam hominis figuram retineant, & ex interiectione illius verbi (Ediderit) inter priores vltimamque inæqualis partus alternatiuam colligitur, quæ relationem ad priores casus alternatos seiungit, sed clarius ex dictione Inęqualem quã Gręci ἄτοπον appellant quasi sine vlla qualitate, dicit Andreas Alciatus ibi in fin. Si ergo omnem humani partus qualitatem tollas, alterius animalis figuram statim præsupponemus, merito nouus illic vagitus, nouus etiam visus adijcitur ad inęqualem partum affabre relatus. Dixerim denique rite hic Socinum num. 111. versic. Idem dicit, debilem partum de nato illegitimo tempore sensisse, Aristotelisque autoritate comprobatur, is etenim de Histor. animal.
20 lib. 7. cap. 4. septimo mense natum † licet vitalem magna ex parte infirmiorem esse testatur, quamobrem cunabulis ex lana cũ obuoluunt & fascijs alligant, meatus etiam nonnulli infixi vt aurium aut narium sæpènumero generantur, sed adcrescenti articulantur infanti, & Ciceronis ad Atticum lib. 10. in fin. XVII. Calẽdarum, inquit, Iunij Tullia mea peperit puerum, Επταμηνιαῖον ἀπέτεκεν. Quod quidem est natum perimbecillum est. Homerus etiam libro 19. Iliad. de Eurysthoso clarius sic scripsit,

Η' δ' ἐκύει φίλον υἱὸν, ὁ δ' ἕβδομος ἑστήκει μείς.
Ε'κ δ' ἄγαγε πρὸ φόωσδε, καὶ ἠλιτόμηνον ἐόντα.

Idem quã testatus est Petr. Antonius de Petra in tract. de fideicom. prohib. q. 11. incip. Vndecimò subsequitur q. nu. 370. fol. 287. Si itaque imbecillus atque infirmus est septimo mẽse partus editus, quo perfectè nasci dicitur, d. l. septimo mense, infirmior imbecillior & debilior erit natus illegitimo tempore quo secundum naturam viuere nequit, ante septimũ aut post, octauo scilicet, non supplente imò inuita Natura.

Tertiò Socinus argumento textus in l. Diuus, ff. de extraordin. crimin. mouebatur, ponderando illa verba, Maritum liberis fraudasse, quæ tam ad partum mortuum editum, quam ad viuum sed viuere non valentem referuntur.

Huic textui Nouissimi Perusini respondent,
21 Sed posset insuper † considerari, Martiani verba non esse de partu viuo edito intelligenda, licet viuere nõ valente, sed de abortionibus quæ adhibitis medicamentis ipsorumque efficacia intra quadraginta dies ante animatum partum
22 eijciũtur, merito temporalis † exilij pęna non mortis imponitur, quod etiã in l. si mulierem, ff. ad leg. Cornel. de sicar. tradit Signorol. de Homod. cons. 1. Statuto ciuitatis, col. pen. ante fin. versic. Secundo casu. Nisi pecunia accepta mulier hoc fecisset, tũc enim capite puniretur, l. Cicero, ff. de pęnis. Dec. consil. 535. Requisitus, ante nu. 2. Si igitur diceremus ibi de viuo
23 partu edito intelligi, lege Pompeia † de Parricidijs non exilij pęna plecteretur, l. 1. ff. ad l. Põpeiam de Parricid. l. pen. C. de sicar. distinctionemque istã animati partus inanimatique, facit text. in c. sicut, 2. extr. de homicid. quam recipit Bart. in d. l. Diuus, & Signorol. d. consil. 1. ante fin. quicquid Decius & alij dixerint, quod alibi proprio loco tractandum est, hoc ipsum,
24 verbum Abigere † indicat, quod ad abortiones quas Græci ἐκτρωσμοὺς, vocant, referendum est, fiuntque ad quadragesimum vsque diem, à quadragesimo vero immaturi partus vocãtur, eorum partim vitales, idest Ζώσιμοι καὶ βιώσιμοι, partim nõ vitales, vt quinto, sexto, octauoque mense, quemadmodum Gulielmus Budæus in annot. ad Pandectas, in l. qua actione, versic. Si mulier pugno, ff. ad l. Aquil. optime interpretatur.

Quartò ex l. 2. & 3. C. de posthum. hęred. instit. traditur enim in d. l. 2. generalis regula videlicet, Vxoris abortu testamẽtum mariti non solui. qui autem quinto, sexto, aut octauo mense nascuntur abortiui censentur, tum Galeni autoritate lib. Aphorismorum. 3. cap. 13. tum aliorum Philosophorum ac Medicorum, vt latissime alio in loco diximus, si ergo dictis illegitimis

timis temporibus editi testamentum nō rumpunt, minus secundum Raphaelem Cumanum conditionem fideicommissi faciunt deficere. In d. autem l. 3. Sancimus, inquit Iustinianus, si viuus perfectè natus est; qui autem dictis temporibus nascuntur perfectè nasci nequaquam creduntur, non igitur sunt liberi.

His iuribus quę vrgere plurimum videntur, responderi posset, quòd d. l. pen. de partu perfecto respectu natiuitatis loquatur, ibi, Si uiuus perfectè natus sit, & quantum ad natiuitatem perfectus uidetur quando uiuus nascitur, hocque sufficit, ut in eodem contextu, ibi, Hoc tantummodo &c. & ita Philippus Decius asserebat. Quantum deinde ad d. l. uxoris abortu, attinet, non adeo cōstans est, quin cōtrouerti possit, & ideo Sfortia Oddus dicebat, quod esto Galenum non in loco præcitato, sed in lib. de fetu & partu ita sensisse, abortiuus tamen respectu illorum dicitur qui vsque ad senectam viuere possunt, non autem respectu eorum qui in auram hanc vitalem viui non prodierunt, inter eos enim qui mortui omnino nascuntur, & eos qui vocem saltem vocem emiserint statimque mortui sunt, non distincto aliter an viuere naturaliter possent, necne contrarium in iure deciditur, illi nanque testamentum non rumpunt isti verò sic, vt d. l. 3.

Sed neutra responsio leges illas prosternit, & prima quidem Decij verbalis potius videtur quam concludens, nasci etenim non dicitur quod illegitimo intempestiuoque tēpore proijcitur, sique aliter diceremus, dictę l. vxoris abortu, derogationem ex ipsa l. quod certatum, statim adijceremus, quinimò in ead. l. pen. Imperatoris contradictionem, quod cēsendum non est, maximè cum, vt dicebam, lex ista ad tollendum veterum dubitationem promanauerit, dubitantium quando infans vocem non ediderat, adeo quod in reliquis termini habiles sunt pręsupponendi, & proinde verba illa, si viuus perfectè natus est, de perfectione etiam circa tempus intelligenda sunt.

Secunda verò respōsio implicare id videtur quod cōtrouertimus, eique obsistit text. iunct. Gloss. in c. nam & ego, extr. de verb. sign. nec ex d. l. pen. viuum nasci sufficit, cum perfectionem adhibuerit, quæ ad tēpus maximè referri oportet, considerādo dictionem illam, licet, ibi, licet illico postquam in terrā cecidit, &c. quæ dictio
25 aduersatiua † est & implicatiua, prout de dictione quamuis not. per Glo. in l. qui iurasse, in princ. & in §. fin. Glos. pen. de iur. iur. & p Glos. in c. porrò, de priuil. & Glos. in verb. Quamuis, in c. venerabilē, de elect. in l. tigni, §. si quis cum iudici, ff. ad exhib. Glossasq. istas referendo sequitur Corn. cons. 2 1. Videtur, col. 3. nu. 8. lib. 4. Propterea aduersatur in ijsdem terminis pręcedentis casus, Gloss. in d. l. si mariti, vbi Bart. in fin. de adulter. Salic. in l. vinum. ff. si cert. pet. & cum repetitione eadem qualitatum præcedentium in sequentibus, Bald. in l. omnes populi, post nu. 2 1. ff. de iustit. & iur. & vtrunque tradit idem Corn. cons. 186. Quanquam, nu. 5. lib. 3. & cum stet sine copula, in iure & in facto aduersatur, l. 2. §. 1. ff. sol. matrim. vbi not. Francisc. Rip. sic ergo aduersari dixerim, quòd temporis breuitas in carpendo vitales auras post natiuitatem non sit impedimento in rumpendo testamentum, dummodò congruum tempus siue plenum præcesserit, adeò quòd sicut de temporis breuitate aduersatiuè & implicatiuè textus loquitur, sic etiam præcedentia tempus continebunt, & verbum Perfectè ad naturalem plenitudinem temporis rite referemus, vt verba licet, illico congrue aduersentur atque implicent: Quòd autem abortiuus respectu illorum qui vsque ad senectam viuere possunt non dicatur ex superioribus liquet, vt non arbitrer insistendum, vel explicitum repetendum. Posset etiam ad d. l. pen. considerari, Imperatorem nō solum dictionem illam perfecte apposuisse, sed insuper conditionaliter fuisse loquutum ibi: Et sancimus si viuus perfecte natus est, dictio nanque
26 si, conditionem † sui natura importat, l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verb. oblig. iunct. l. cum ad præsens, ff. si cert. pet. Carol. Ruin. cons. 181. Pro clara resolutione, nu. 1. lib. 2. cons. 70. Viso ac perlecto, nu. 9. lib. 2. Imò formalem cōditionem inducit, Paris. cons. 8. Attingendo, nu. 28. lib. 2. Potissimum cum à lege proferetur, causam
27 enim finalē † tūc dubio procul designat, Bart. in l. 1. in fin. ff. de donat. Ias. in l. 2. §. quod si in patris, ff. sol. matrim. Ludouic. Gozadin. cons. 51. In hac causa, col. 4. nu. 10. qua cessante, cessat dispositio: vnde verbum Perfectè, conditionaliter à lege prolatum formaliter est intelligendum, ut quemadmodum omnem aliam perfectionem includit, ita non possit perfectionem temporis excludere. Nec obstant ultima uerba, Hoc tantummodo requirēdo, nam sunt intelligenda de requisita membrorum æqualitate ac symmetria, priora verò de omni perfectione loquūtur humani partus, & subinde etiā naturalis debitique temporis, aliter enim contextus ille de superfluitate inaniq. repetitione redarguendus foret, & quod perfectum est aliqua parte carere posset, quod in absurdū sonat.

Quintò mouebatur Pau. Castrensis: nam paria sunt quem non nasci, uel nasci, sed tamen uiuere non posse, argu. l. qui sic, ff. de solut.
28 sicut † nullum & inefficax æquiparantur, l. ex his, ff. de condict. indeb. §. 1. Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. cum ijs quæ tradit Andr. de Isern. in c. 1. §. præterea, tit. quæ sit prim. caus. benefic. amitt. & per Sebast. Vantium in tract.

tract. de nullitat. sentent. ex defect. citation. num. 25.

Verùm huic rationi facile responderi posse post Bauerium scribit Tob. Nonius in d. §. posthumi, sub nu. 14. de exhær. liber. quod leges solũ exigunt vt viuus nascatur ad rumpendum testamentum, quamuis statim moriatur. Sed hæc responsio non satisfacit, licet nanque lex non curet quandocunque natus moriatur, non tamen inde sequitur, ergo nec vult partum esse vitalem, vt ex ijs quæ nuper dicebam colligitur, nec vllibi reperitur lex quæ absolute sic dicat, sed perfectionẽ in reliquis præsupponit. Hoc itaque intelligendũ est si veritati cedimus, de illo partu qui tempore congruo viuus nascitur, & natura inspecta ad viuendũ habili, quantumuis per accidẽs impossibile sit ipsum vixurum, vnde potẽtia naturali inspecta rumpit testamentum, pro quo facit l. si quis posthumos, in princ. ff. de liber. & posthum. dum Paulus ad Sabinum inquit, quòd natura magis in homine generandi & consuctudo spectãda est, quam temporale vitium aut valetudo propter quam abducatur homo à generandi facultate.

Ex prędictis itaque constat disputãdo vtranque opinionẽ posse defensari, ego tamen ab hac
29 posteriori,† tanquam vera æquitate suffulta & receptiori non recederem, quę in causarum decisionibus atque prudentum responsis pro veritate reddendis primum obtinere locum meretur, & licet iam eius fundamentũ stabile maneat, animaduertendum attamen est, in hoc legitimi partus negocio leges certum mensium cursum apud Paulũ Iurisconsultum obseruasse, Hippocratis enim testimonio septimo mense natum iustum esse filium scribit, quòd si partum viuum & in orbem totum nasci sufficeret, hac obseruatione tanquam inutili abstinuisset, breuiusque ac dilucidius viuum edi sufficere profectò sanxissent, cum & sexto mense viuum nasci posse experiẽtia edoceamur, eodem compendio in d. l. pen. C. de posthum. hæred. instit. iuncta l. præcedenti Imperator vsus fuisset, sanciendo viuum partum editum licet illico decedentem rumpere testamentum, cum autem id non profit, abortum ideo primum abiecit, partum subdens perfectè nasci oportere, mõstruosos etiam ac prodigiosos excludens ne aliquid contradicente Natura leges recipiant: vt dedignari non fuerint illustres illi Iurisconsulti in quæstionibus humani partus pertractãdis Hippocrati & Aristoteli inhærere, illosque vti iudices suspicere, dũmodo naturæ præcepta sequerentur, illisque non repugnarent, Quamuis illa Platonis vera ac Q. Catulo certè non inaudita sit vox, omnem doctrinam ingenuarum & humanarum artium vno quodam societatis vinculo contineri, & vbi perspecta est vis rationis eius qua causæ rerum atque exitus cognoscuntur, mirum quendam omnium quasi cõsensum doctrinarum concentumque reperiri: Hæcque
30 Encyclopedia † si à Rhetoribus in Oratore, à Vitruuio in Architecto desiderata est, quanto magis in Iurisconsultis requiretur cum absque aliarum artium præsidijs nec intelligi rectè, nec tractari Ius ciuile feliciter possit, non mirũ si ad Medicos atque Philosophos antiquiores ipsi conuertebantur, vt aliarum scientiarum autores quibus leges veluti gemmis præfulgent, silentio obuoluam: est siquidem Iuris prudentia rerum Diuinarum humanarumque notitia, vt proprio quodam iure libri quibus continentur Pandectæ vocentur, quòd rerum omnium scientiam complectantur: tales quondam Iurisconsulti ij fuere, de quibus lib. de Oratore, 3. Cicero loquitur, quos sapientes magis quam Iurisconsultos Franciscus Duarenus diuina quasi ingenij celeritate, dicendique copia clarissimus, in Scæuola appellabat. Horum exemplum plures nostrorum ferè temporum imitati sunt, quos felicissimos existimo, nihil pulchrius, aut dignius ducẽres quàm Iuris ciuilis in quo versati sunt fines extendere & veluti pomœria quodammodo proferre, quibus omnium ferè sciẽtiarum cognitio varia lectio, variusque vsus non defuit. Et quanquam ius ipsum vbertate atque amplitudine maximum Duareno visum fuerit, & vix quisquam in eo excellere posse qui non se ei totum dediderit, subcrescentia tamen studiosorum immortalitate digna ingenia stupida aut segnia non reddentur ad veram iuris methodum acquirendam, aliarumq. bonarum artium semina quibus leges ornari solent ac cupiunt, Duareno autem ipsiusmet variam cognitionem obijciẽt cygnea voce, & oratione admirabilem, non mirum si suo, Andreæ Alciati, Francisci Connani, Iacobi Cuiacij, aliorumque insignium auxilio qui hanc Encyclopediam, scientiarumque cognationem qua aliæ ab alijs mutuantur exactè obseruauere ius ciuile floridum inspiciamus pristina dignitate restituta, cum ea constrinxerint quæ disiecta esse non possunt, raceant obsecro qui omnia hæc ex se vnum esse, & vna vi atque vna vocatione naturæ compacta esse dixerunt, nullum enim est genus rerum quod aut auulsum à cæteris per se ipsum constare, aut quo cætera si careant vim suam atque æternitatem conseruare possint. Quibus præclaris viris Petrum Caballum Iurisconsul-
31 tum Pontremulensem † accessisse nostra ætate quæ proinde felix est, inspeximus, is extra omnem controuersiam eminentem gradum in iure explicando sibi assumpsit, quod ex eius exquisitis voluminibus Respõsorum inquam, & variarum Resolutionum criminalium nuper

editis

editis satis est perspicuũ, vt eius famam in geminos axes tetenderit, & cum Sole alteram æmulam claritatem dispferferit. Hancque posteriorem opinionem contra octimestres partus communem quoque esse fatetur Federicus Bonauentura in dicto opere, quod de octimestri partu feliciter composuit lib. 3. cap. 60. incip. At enim verò, fol. 119. quicquid ipse plenissima decem librorum tractatione decem librorum contrarium futuris sæculis veluti sancire crediderit, cum omnes peregrini eius ingenij vires ad id probandum suadendumque intenderit.

Sed non desunt ex antiquis classicis autoribus qui octimestrem partum vitalem non esse asseuerent, & nuncupatim Hippocretes in lib. de octimestri partu, in principio. De octimestri (inquit) partu sic sentio, impossibile esse vt duas consequenter afflictiones succedentes pueri ferre possint, & propterea octimestres non superstites manere, contingit enim ipsos consequenter affligi, tum ea quæ in vtero fit afflictione, tum ea quæ in partu accidit, & ob id nullus octimestris vitalis fit, & in lib. 3. de Carnibus. Octimestris autem natus nullus viuit vnquam. In alioque libello de septimestri partu ita loquitur. Si enim in his laboribus succedant, vt in conspicuum prodeat puer, impossibile est superstitem esse ob prædictas affectiones, quas ego octimestres perimere dico, imò etiam multos decimestres. Alex. etiam Aphrodiseus in suis Problematibus quęrens cur septimestres infantes vitales sint, octimestres verò nequaquã absolutè his verbis respondet. Octimestrem natũ vitalem nõ fore, idem sibi etiam voluit Haliabbas 3. Theoricæ, cap. 34. & Alchabitius sic scribit, Vnde Habraam de natiuitatibus, si quis nascitur in octauo euenit causa præter naturam matri occurrente vel ex parte corporis, vt morbus, aut animæ ceu timor confestim accedens, proinde si hoc mense egrediatur, ipse moritur, aut valde mater periclitabitur, & vt plurimum moritur; rursus idem Alchabitius, Quia in ipso est habitudo languens turbationis & debilitatis non viuit, non enim inest sibi virtus nutritionis & augumẽti. & Cõciliator Differen. 49. Si autem (ait) egrediatur in octauo debilis existit fatigatus, & non à virtute faciente ipsum nasci, verum à causa symptomaticè hũc impellente, is enim apud Auicennam est imperfectus secundum excessum & inordinationem materię alia plasmatus forma. Et ne Aristotelis verba pętermittam, is de Historia animal. lib. 7. cap. 4. ita testatur. Dolent quidẽ mulieres maximè mense quarto & octauo, etsi corrumpantur, quarto & octauo corrumpuntur, vt frequentius; & iterum. Quare non solum qui octo mensium sunt non viuunt, sed etiam parientiũ periclitantur vt plurimum parientes, & ideo bene sibi caueant adulterantes meretriculæ in quo mense procurent abortum, multæ nanque hinc sunt extinctæ, similiter etiam modo & qui serius quam vndecimo mense nascuntur latere putantur. Quod pariter affirmarunt, Petr. Iacobi in eius praxi, tit. de Generat. colum. 3. versic. Sed etsi, fol. 87. Petr. Anton. de Petr. in tract. de fideicom. prohib. quæst. 11. num. 371. versic. Quia in octauo mense, fol. 287. & doctissimus And. Alciat. consil. 23. Hac in quęstione, nu. 2. lib. 9. concludens abortiuum esse natum tempore quo secũdum naturam viuere nõ potest, puta ante septimum mensem, vel in octauo, plures allegans, & de communi opinione attestans.

Idipsum de octauo mense nato ex frequentissima Scribentium assertione tradirũ, vel ma-
32 ximè † procederet, cum non proprijs uiribus puer in orbẽ prodiret, sed ex vtero ob aliquem particularem puerperæ morbum extractus esset signis pariendi non apparentibus. Socinus iun. d. cons. 35. num. 35. ita sibi ab Excellentissimis Medicis quos consulerat respõsum fuisse affirmans, lib. 2.

Iisdem ferè iuribus atque rationibus posthumus quinto, sexto, aut octauo mense in-
33 tempestiue editus testamentum † non rumpet, vt tradunt Paul. de Castro in d. l. quod certatum, col. 1. post num. 3. C. de posthum. hæred. instit. quam legit cum præcedenti, dicens istam quæstionem de facto in ciuitate Pataui contigisse, & quosdam variè censuisse, sed cõtrarium verius esse, se arbitrari, vbi Alexand. ante nu. 4. vers. Tamen Raphael, & Iacobin. de S. Georg. idem etiam dixere Raph. Cuman. Christoph. de Castellion. Alexand. post num. 7. versic. His tamen, & Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerino, Lancellot. Dec. & Ias. num. 13. in l. quod dicitur, ff. de liber. & posthum. & Iason ibi refert Christophorum asserentem super hoc vidisse dubitari in Collegio Papiensi, & ita sentiẽtem, & Ioan. Bapt. de Caccialupis in præcitato loco inquit ita Angelum de Periglis Doctorem Perusinum eius pręceptorem consuluisse. Decius num. 4. versic. Prædicta autem, Vbertinus Zuchard. post num. 12. remissiue tamen, & Ioan. Bolognet. num. 18. versic. Item abortiuus, in l. posthumo, C. de bonor. possess. contra tabul. Socin. hac in l. cum auus, num. 110. vbi de communi, versic. Ideo tamen. Felin. in d. c. sicut ex tuarũ, post nu. 5. vers. Limita nisi nascatur, ext. de homicid. licetque contra Castrensem argumentetur, tamen ita sentire credidit Alciat. d. cons. 23. nu. 3. in 9. vol. Anton. de Rosellis inter cõsilia Laurentij Calcanei cõs. 105. licet abunde, col. 1. in princ. Raph. Fulg. d. cons. 69. col. 2. circ. med. nu. 3. vbi de edito quinto mẽse loquitur,

tur, & omnium approbatione abortiuum esse concludit. Soc.d.cons.275.nu.20.lib.2. vbi de magis communi attestatur contra Angelum, & ab hac opinione recedēdum non esse, Hipp. de Marsil. in d. l. fin. num. 160. ff. de iurisdict. omn. iudic. Io. Dilect. de arte testandi, tit. 3. de liberis instit. vel exhæred. cautel. 10. ante nu. 2. Andr. Tiraquell. in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, post num. 205. C. de reuoc. donat. versic. Et ita de testamento, Bauerius, Viglius Phrysius & Tob. Nonius post nu. 14. vbi de communi, & num. 8. versic. Et hinc est, in d. §. posthumi, Instit. de exhęred. liber. idem Marsil. cons. 10. Casus dubitationis, nu. 36. versic. Et facit optime, & sing. 106. Qui de proximo, ante fin. versic. Et adde, Paris. d. cons. 56. nu. 9. lib. 2. dicēs Corneum in d. l. pen. nihil boni adducere, & Felini obiectionem nihil valere, & nos debere sequi opinionem istam Castrensis & aliorum tanquam veram, & quam & communiorem, Iul. Clarus recept. sentent. lib. 3. §. testamentum, q. 45. versic. Sed quid si iste, vbi magis communem esse affirmat, post Socin. iun. d. consil. 35. num. 15. lib. 2. de eadem attestantem. Crebriusque receptum esse testamentum non rumpi, quoniam lex abortiuos præteritos non rumpere testamentum dicit, nec dubium esse quin abortiui dicantur, tametsi viui nati sint, constareque huiusmodi filios perfectos non esse, qui tamen vt rumpant perfectè debuerunt nasci & ad orbem deuolui, tradit Andreas Alciatus Italiæ decus maximum, in l. qui mortui. ff. de verb. sign. Cepoll. d. cons. ciuili 50. colum. pen. versic. Circa secundum, Aym. Crauett. d. consil. 210. num. 6. Thom. Grammatic. d. consil. 154. num. 4. & sequen. Anton. Ciofius d. cons. 68. colum. fin. versic. Ex quibus hic etiam, lib. 1. Franciscus Marc. decis. 953. Quæritur an requiratur, num. 11. Maturinus Montanus in lib. Genialium dierum ad l. Septimo mense, fol 80. versic. Rursus hæsitatum est, vbi de crebriori opin. meminit. Ioan. Francisc. Purpur. cons. 306. Ad elucidationem,
34 num. 19. lib. 1. Et quamuis aliqui † contradixerint, Angel. scilicet in d. l. quod dicitur, de liber. & posthum. Corn. in d. l. pen. post nu. 2. C. de posthum. hęred. instit. Bal. in præcitatis consilijs 128. Ad intelligentiam, col. 2. lib. 1. quod repetitur cons. 113. Proponitur quod quidam, in fin. lib. 5. & alij quos tacitis nominibus indicat Castrens. in d. l. penult. Decius d. cons. 623. In casu occurrenti, num. 3. fretus Baldi potissimum autoritate dicens istam opinionem contra Paulum de Castro veriorē videri, & quòd viuus nascatur solum requiri. Stephanus Bertrand. consil. 217. Cognito casu, num. 5. lib. 1. à quibus Felinum excipio pro hac parte argumentantem, & aliud forte sic intelligētem: Non
35 est ab opinione Castrensis † tanquam magis communi ac veriori recedēdum, quòd iste posthumus intempestiuè editus testamētum non rumpat, sed velut abortiuus actiua & passiua successione omnino careat, quam etiam sequitur Socinus idem iunior dicto consil. 107. Con-
36 silui, num. 17. lib. 3. Sicut donatio † horum natiuitate minus reuocaretur, ex d. l. si vnquam, vt ibi in d. verbo, Susceperit liberos, dicit Andreas Tiraquellus num. 205. in 1. limit. versic. Eam tamen.

Quid autem in dubio dicendum sit? videtur
37 † partum editum in dubio maturum præsumi, quamuis repente moriatur, d. l. vxoris abortu, & l. quod certatum, & d. l. quod dicitur, not. Bald. in d. l. Septimo mense. Decius in cap. per tuas, colum. 2. extra de probat. Nicol. Boer. d. decis. 220. incip. Et Paulus de Cast. colum. vlt. versic. Tamen iudicabitur ille partus, in secunda parte. Socin. iun. d. consil. 35. nu. 25. libro 2. Franc. Bursat. d. cons. 63. num. 21. lib. 1. Dominus Sfortia Oddus prææalleg. cons. 28. num. 63. vers. Et primo quia, post Baptistam de S. Blasio, & Franciscum Marc. ibidem relatos, postque Fuluium Pacianum tradit D. Marc. Anton. Peregrin. in tract. satis florido ac peregrino de fideicom. artic. 63. ante num. 31. versic. Difficultas pręterea, Iacob. Menoch. in tract. de præsumptionibus, par. 2. lib. 6. pręsump. 52. incip. Contingit etiam, nu. 2. 3. & 4. Horat. Magon in Decis. Excelsæ Rotæ Florentinæ, 41. Punctus quæstionis, nu. 5. versic. Hæc enim interpretatio, & tradidit Petrus Iacobi in d. eius Praxi, tit. de Generatione, col. 4. fol. 87. versic. Iudicabitur enim ille partus. Quæ pręsumptio
38 † eo magis procedit, quo partus ipse aliquot dies vel aliquot horas vixit, vt inquiunt Hieronym. Cagn. in l. 1. nu. 193. ff. si cert. pet. & Bursat. d. cons. 63. nu. 29. vers. Quinimo, in 1. vol.

HYPOTHESIS.

Partum decimestrem legitimum esse Sceuolæ Iurisconsulti testimonio, multisque assertionibus Clarissimorum autorum probari: & an natus vltra mensem decimum per paucos tamen dies legitimus sit inquiri: l. si ita quis, ff. de vulg. & pupill. substit. declarari: deque mensibus aliqua afferri: ac l. intestato, ff. de suis & legitim. ad mentem Doctorum interpretari.

SVMMARIVM.

1 *Decimestrem partum Philosophorum Medicorumque consensu vitalem ac legitimum censeri.*

Natum

2 *Natum vltra decimum mensem per paucos tamē dies duos inquam non ideo minus secundum vnam opinionem legitimum esse: Contrarium tenentes num.14.inueniri, posterioremque negatiuam sententiam vti magis communiter receptā sustineri, nu.17. Distinctione etiam vtranque opinionem, nu.18. conciliari.*

3 *Facere aliquid cum faciundum est, vel post modicum internallum paria esse, Accursio sic dicente, cui Aemylius Ferretus post Bald. & Angelū minime assentitur.*

4 *Terminus si certus sit, quicquid postea sit inane esse.*

5 *Incontinenti quæ fiunt inesse videri, quomodo accipiendum sit.*

6 *L. si ita quis, ff. de vulg. & pupill. declarari.*

7 *Legem referentem se aut recipientem, secundum terminos legis recepta, uel relata intelligi.*

8 *Conceptionis diem aut obscurum, aut omnino incertum haberi, de quo tamen, nu.11.*

9 *Decem mensium spacium in decimestri partu non à die conceptionis, sed à die mortis computari Aemylius Ferretus, Aemylius Perrotius, & Marius Salamonius sunt arbitrati, Sed Iacobū Menochium in diuersam iuisse sententiam, vt à die conceptionis computetur, numer. 9. Ipsumque ab Auctore ex Hippocratis sententia comprobari, num.10. & 11.*

12 *Menses in legitimi partus computatione lunares intelligendos fore.*

13 *Mensem lunarem diebus viginti nouem, & horis duodecim ac minutis quibusdam ex Alexandro ab Alexandro, Lilio Gregorio Giraldo, Gregorioque Pubarchio cōstare. Sed ex Macrobio in Somnio Scipionis diebus viginti octo, & horis octo mensem ipsum lunarem perfici.*

15 *L. intestato, ff. de suis & legitim. ex Francis. Aret. atque alijs interpretari.*

16 *Argumentum à contrario sensu in numeris negatiuè non concipi.*

CAP. VII.

1 DECIMO mense editum † partum vitalem esse Philosophorum, atque Medicorum consensu incertum non est, legitimum etiam cēseri apud Scæuolam, libro sexto Quæst. in l. Gallus, in prin. ff. de liberis, & posthumis, ex Galli Aquilij formula, necnon apud Vlpianum lib. 14. ad Sabinum in l. intestato, §. post decem menses, ff. de suis & legitim. euidentissimè est obseruatum, communique interpretum voto receptum; quod Salomonis verbis affabrè confirmatur Sapien. 7. In ventre matris meæ figuratus (inquit) sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguinē, ex sanguine hominis, & delectamento somni conueniente; necnon Macrobij Saturnal. libro primo, cap. octauo. Cur autem Saturnus in compedibus visatur Verrius Flacc. causam se ignorare dicit, verum mihi Apollodori lectio suggerit, alligatum ait per annum laneo vinculo, & solui ad diem sibi festum, idest mense hoc Decembri, atque inde prouerbium dictum Deos laneos pedes habere, significari vero decimo mense semen in vtero animatum in vitam grandescere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturæ vinculis detinetur; & post Macrobium nulla de eo mentione habita tradit Polydorus Virgilius libro quinto, Adagiorum mihi Adagio. 13. fol. 72. incip. Saturnus. Hoc idē ait Plautus in Cistellaria, Tum illa quam compresserat, decimo post mense exacto hic peperit filium. Et P. Ouidius Naso Fastorum libro primo.

Annus erat dicendum, cum luna receperat orbem,
Hinc numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti per quos numerare solemus,
Seu quia bis quino fœmina mense paris.

Hinc etiam Parcis ea nomina indita fuisse, Nona Decima & Morta, & à partu mutata littera vna dictas esse Cesellius inquit. Congruit insuper quod Marc. Cicero in Oratione pro A. Cluentio tradidit, Nihil (scribit) ad hanc improbitatem addi posse videtur, attendite exitum, quæ mulier obtestatione viri decem illis mensibus ne domum quidem vllam nisi socrus suæ nosce debuit, menseque hoc decimo P. Scipionem Africanum natum fuisse, post C. Oppium, & Iulium Higinum qui de vita & rebus Africani scripserunt, Aul. Gell. noctium Attic. 7. cap. 1. in hęc verba refert: Postea in cubiculo atque in lecto mulieris cum absente marito cubans sola obdormisset, visum repente iuxta eam cubare ingentem anguem, cumque ijs qui viderant territis, & clamantibus elapsum inuenire non quisse, id ipsum P. Scipionem ad Aruspices retulisse, eos sacrificio facto respondisse, fore vt liberi gignerētur, neque multis diebus postea quam ille anguis in lecto visus est, mulierem concepisse, conceptique fetus signa atque sensum pati, exinde mense decimo pepetisse, natumq. esse hunc P. Scipionem Africanum qui Annibalem & Carthaginenses in Africa bello Punico secūdo vicit; hæc ibi Gellius, & Terent. in Adelphis act. 3. Humanum est, vbi scit factum ad matrē virginis, Venit ipsus vltrò lacrumans, orans, obsecrans, Fidem dans, iurans se illam ducturum domum, Ignotum est, tacitum est, creditum est, virgo eo congressu grauida facta est, mensis
hic decimus est; rursus Terent. in ijsdē Adelph. 7
act. 4. Virginem vitiasti quam te ius non fuerat tangere, Iam id peccatum primum magnū at humanum tamen, Facere alij sæpè item boni, at postquam id euenit cedo, Nunquid

circumspexisti aut nunquid tutè prospexisti tibi, Quid fieret? qua fieret? si te ipsum mihi puduit dicere, Qua rescisceremhæc cum dubitas, menses abierunt decē. Sed vt ad Philosophos redeam atque Medicos, Hippocrates in libr. de natura pueri, Quum autem (inquit) in vteris est validius se sustentat vsque ad pellicularum rupturam simul cum decimo mense quando partus matri propinquat & adest. Si verò violentam affectionem perpetiatur puer, etiam ante præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin etsi alimentum à matre prius puero defecerit, etiam si partus matri prius aduenit, & ante decimum mensem puer prodit: & paulo infra, Quòd autem non diutius quàm decem mēsibus contingat vterum gestare ego demonstrabo, alimentum & augmentum, quod à matre descendit non amplius sufficiens est puero, vbi decem menses præterierint, & fetus auctus fuerit, & ibi, Deficit enim pueris alimentum, vt ad decimum vsque mensem sufficere non possit; & in libro de Septim. partu, Qui enim in septem quadragenarijs nascuntur decimestres appellati, ob id maxime educātur, quòd fortissimi sunt & plurimum à vulgarium puerorum tempore absunt, in quo affliguntur quadraginta ægrotātes diebus circa octauum mensem, & in princ. de Octimestri partu, Insuper & decimestres appellatos in septem quadragenarijs dictum magis in lucem edi sentio, & maxime contingere, vt educentur; & denique Menander Poeta vetustior humanorum opinionum, vel peritissimus, ὑπερμετ λειστὸς. Accursio autem non solum in decem mensibus natum legitimum esse, sed vltra per paucos tamen dies duos scilicet aliquando arrisit, vt in gloss. fin. d. l. Gallus meminit. Quemadmodum tamen prior assertio aperti crebrique iuris est, ita posterior hæc implici citi controuersique arbitratur, cum enim Galli formula difficillima sit, sed interpretatione (vt Salamonius inquit) nobili ac celeberrima, omnes ferè Interpretes ingenij vires in illa enodāda elucidādaque intenderunt, qui inuicem acriter fortiterque reluctantur, In arduo itaque & ancipiti negocio, vt explicitè, & distinctè proce
2 dam, dixerim † primum Accursio in d. l. Gallus, in princ. plures assentiri, inter quos Bart. ante numerum duodecimū, referens Cynum de Pistorio sic sensisse Magistri Gentilis de Fulgineo autoritate suffultum, Ias. num. 63. Socin. columna secunda, versic. Opinio tamen gloss. dicens se Gentilis consilium vidisse, Andreas Alciatus ante num. 17. Fortun. Garzias post numer. 44. versic. Sed his non obstantibus, Lancellot. Galiaul. num. 36. Marius Salamonius, num. 44. & Hieronymus Torniell. in fin. princ. Iacobus de Beluis. in §. vnum siquidem, in auth. de restit. & ea quæ parit, in 1. quæst. vbi Ang. versic. Vltimò nota glossam, & videtur transire subobscurè tamen Alberic. de Rosat. in d. l. septimo mense, ante numerum sextum, versic. Et vide quod notatur, nec eiusdem Accursij in d. auth. de restitut. aliam autoritatem prætermittā, ibi enim idem quod in l. Gallus, in princ. concludit. Guliclm. de Benedict. in rep. c. Raynutius, in 2. par. in verb. Et sobolem quā gestabat in vtero, sub num. 30. vers. Vltra verò decem menses, extra de testamen. Fernand. Vasq. in tract. de success. creat. in 2. part. primæ partis, lib. 2. §. 20. partic. 2. requis. 29. declar. 2. num. 113. vers. Cæterum quòd nepos præteritus, fol. 90. Petr. Gregor. in Syntagm. iuris part. 2. lib. 9. cap. 26. num. 22.

3 Illudque primò affertur, quòd paria † fiot facere aliquid cum faciundum est, vel facere post modicum interuallum, glos. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, de procur. ex verb. Contestationem, glos. in l. 2. in princ. ex verb. Narrationem, C. de iut. iur. propter calumn. glos. in §. tutor, ex verb. Post tempus, instit. de authorit. tut. Bal. in l. diuortio, in princ. per illum text. vbi Alexan. etiam, sol. matrim. similia multa colligit Ias. in l. edita, in 1. part. magnæ gloss. C. de eden.

Sed Aemilio Ferretto Doctori summi ingenij hæ glossę nunquam placuerunt, quas improbant Bal. & Ang. in d. §. ratihabitionis, nā quando terminus est certus, diesque determinatus,
4 quicquid † postea fit non recipitur, l. Thais, §. in tra, de fideicom. liber. l. si ita quis, de vulg. & pupill. Idemque in facto extinguente obligationē obuenire dicit, quod dici certi instar habet, l. Modestinus, de solut. glossæ nanque illæ omnes ex Æmylio vno spiritu negati possunt, carēt certè ratione & lege.

Præterea potest etiam dici eas glossas loqui in factis quæ per se interuallum & tractum habent, nos autem agimus de die certo & determinato. Nec obstat illud de pacto incontinenti
5 † adiecto quod inesse videtur, l. petens, C. de pactis, quia continens est, quod interuallum non habet, & semper dicitur gradi atque ambulare contractus, quæ ita coniuncta sunt inesse videntur, dies vero diem nō parit. Minus arridet Ferretto Baldi responsio ad d. l. si ita quis, putantis eam loqui de termino non naturali, sed facto à testatore, nos autem hic agere de termino natu
6 rali, Quæ enim † ratio est cur violemus potius legem quam testamentum, cum testator supra legem non sit, lex autem testatori præcipiat? l. nemo potest, de leg. 1.

Sed esto Baldum vera asserere, non tamen procedunt in termino naturali cum de generatione corruptioneque agitur, tunc etenim momenta non dies solum quærenda sunt, cum in momētis temporum versentur, Naturaque certum tempus præscripserit, quod excedendū nō est, aut minuendum, eius instinctu sic dictante

atque

atque concedente, quòd si hisce legibus naturalibusque institutis repugnandum esset, alterum Naturam instituere videremur, quo quid absurdius?

Secundò, nam terminus ab Hippocrate præfixus decem mensium præcisè nō capitur, cum vt; Gentilis de Fulgineo interpretatur, in decem mensibus nasci etiam dicatur qui paucis ante vel post diebus nascitur, quod Bartolus, Socinusque recipiunt, & Aulus Gellius in Noctibus Atticis libro tertio, ex eodem Hippocrate verum existimat: Sed lex Hippocratis opinionem comprobauit, ergo in lege ipsa decem mensium terminum non de præciso intelligere debemus, sed de prorogabili ad paucos dies,

7 lex enim † se referens aut recipiens secundum terminos legis receptæ, vel relatæ intelligitur, vt in l. nihil, vbi Bart. ff. de coniung. cum emancip. liber. & in auth. de fil. ante dotal. instrumen. nat. cum simil.

8 Huic rationi † Æmilius Ferrettus in dicta l. Gallus, in princ. numero vigesimotertio, respōdere audet, ineptè à nostris ibi disputari quo mense nascatur partus legitimus, quod neque certum est, neque exploratum aut traditum lege vlla, agitur nanque de producto tempore à die mortis ad certum tempus decem mensium, an qui postea natus est in legitimis habeatur: hæcque à die mortis dinumeratio alteri Aemilio numero 13. Marioque Salamonio num. 46. æquissima visa fuit, cum enim dies conceptio-

9 nis † aut obscurus, aut omnino incognitus habeatur, ideoque ab eo dinumeratio fallax sciri proculdubio nequit, eius temporis aut dinumerationis finis cuius initium ignoratur.

Prudenter itaque inquit Salamonius, legislator noluit in re tam graui sub incertis & vanis asseuerationibus vagari, sed ex certo initio certum finem præscribi, quem egredi pensata naturæ lege censetur impossibile, & ciuili æquitati partusque indemnitati conueniens. Duo siquidem legislatorem considerasse oportuit, Primum vt partus ratio integra seruaretur, id est quòd vere filius defuncti per angustiam téporis pariendi non excluderetur. Secundum, ne ex interminato Infinitoque pariendi tempore viduis stupri occasio præberetur, vtrunque consequi ratus Duce Natura certam nascendi metam à morte præstituit, cum à die conceptionis fallax & omnino periculosum videretur, nulla ergo alia ratione melius naturæ lex obseruari potuit, quàm decem iustos à morte menses statuendo.

Vtque Marij rationem absoluam, subdit ipse, quòd si nouem à morte præstituisset, essent vtique à conceptione tantum decem cum detrimento partus cui nec vndecimo mense nasci à Natura denegatum est, ex diuerso si vndecim à morte præstituisset, similiter à conceptione contra naturæ legem essent duodecim, optima igitur consideratione decem a viri morte menses præfiniuit.

Non modo refert si viduis nono quoque mēse gignere assuetis incesti occasio nō auferatur, quæ post mortem viri ex stupro concipientes decimo mortis parere possint, huius etenim rei ea natura est, vt per omnia fraudibus sine partus detrimento obuiari nequeat, satius inquit lex posse falli quàm ob talem suspitionem per inscitiam humanam verum filium excludi, hactenus maximis ingenij viribus Salamonius, quem Perrottus referendo sequitur atque corroborat.

10 Ipsos tamen Iacobus Menochius † libro secundo de arbitrar. iudic. quæstionib. centur. 1. casu 89. numero 44. acriter explodit, relatamque rationem liberè confutat, decem menses in d. l. Gallus, & in l. intestato, cæterisque similibus à die concepti partus numerandos esse existimans, vt decem menses in eadē l. Gallus, imperfecti intelligātur, ita vt cōputato conceptionis tempore, quod ante viri mortem est, & tempore natiuitatis filij decem menses perfecti, & dies duo vel tres compleātur: Menochium ego

11 rectè sentire † autumo, dum computationem mensium à conceptione deducit, & ita Hippocratem deduxisse compertum est, cuius sententiam leges receperunt, vt non magis ipsis legibus, quam Hippocrati in hac computatione sit deferendum. Nec infeliciter de imperfectis mēsibus lunaribus intelligit, prout de iisdem sensisse alliquando Hippocratem videamus: Sique

12 mentes † non secundum anni nostri constitutionem quàm Cæsar induxit perpendemus, ipsos lunares esse reperiemus, vt optimè declarat Andreas Alciatus, omnis vetustatis inuestigator illustris, in d. l. Gallus, in princ. numero decimoseptimo, & in l. qui mortui, in fin. de verborum signif. sequitur Iacob. ipse Menoch. d. libr. vndecimo, casu 50. num. 19. priusque hoc idem præsentit Alberic. de Rosat. in d. l. septimo mense, de stat. homin. num. 5. versic. Sed quot dies, consentiuntque Iacob. Concen. quæst. libro 2. cap. 9. num. 4. & Franciscus Bursat. d. cons. 63. Decessit, num. 22. lib. 1. Nec enim Hippocrates diuinare potuit fore, vt Cæsar ita menses ordinaret. Lunaris verò mensis quot dies contineat non satis demonstratum est, nam etsi diebus triginta cum tardissimè à coitus solis luna remoratur ad suas vices redeat cursumque conficiat, vnde cum mensis absolutè fit mentio traditum fit diebus triginta computari, l. fi. §. 1. C. de iur. delib. ex Alciat. in l. cum bissextus, in verb. Diebus viginti nouem, ff. de verbor. sign. Lunam tamen

13 cursum suum diebus viginti nouem † & horis duodecim ac minutis quibusdam perficere,

Alexandro ab Alexan. libro tertio, dierum Genialium, capit. vigesimoquarto, Lilio Gregorio Giraldo in lib. de Mensibus, Gregorioque Purbacchio in suis tabulis placuit. Sed quid Macrobius de hoc senserit non prætermittam, is enim de Somnio Scipionis ita inquit, Luna octo & viginti propè diebus totius Zodiaci ambitum conficit, Nam etsi per triginta dies ad Solem à quo profecta est remeat, solos tamen ferè viginti octo in tota Zodiaci circuitione consumit, reliquis solem qui de loco in quo eum reliquit abscesserat comprehendit, menses ergo lunares ratione circuitus Lunæ per Zodiacum rectè intelligimus, vt in superioribus dies assumere viginti septem, & horas octo dicebam, hæcque dierum computatio lunarium mensium ex eodem Macrobio ibidem elicitur, dum ex Hippocrate qui tam fallere quàm falli nescit, futuri partus discretionem ex vtero sic dignoscit, Aut enim (ait) septuagesimo aut nonagesimo die conceptus mouetur, dies ergo motus quicunque fuerit de duobus ter multiplicatus, aut septimum, aut nonum explicat mensem; Sensus itaque dictæ l. Gallus, in princ. non statim percipitur dum decem menses à die mortis non conceptionis computari ibi videntur: & quamuis Menoch. vir alioqui doctissimus com plura & quidem insignia effundat, difficultatē non euellunt, nec in tanta caligine claritatis radium conspergunt, sed maiorem obscuritatem inferunt, nisi ex ijs quæ pro quadam congrua præfatione ad dicendorum intelligentiam desuper de mensium imperfectione annotaui, lumē assumpserimus, hic autem repetenda non sunt alibi latè discussa.

14 Vnde in contrariam opinionem † itum est, per gloss. in d. l. septimo mense, de statu hominum, quam sequuti sunt Bald. in tertia quæst. Nicolaus de Neap. Angelus, Ioannes de Imol. Alexand. numero vndecimo, Franciscus Aretinus in gloss. fin. columna septima, dicens istam opinionem veriorem esse, & Doctores communiter sequi glossam prædictam, vterque Aemylius, scilicet Ferrettus qui de crebriori meminit, & Perrottus ante numerum vndecimum, versic. Vnde fit, in dicta l. Gallus, in princ. Iacobus Menochius in d. tract. de arbitrar. iudicum quæst. libro secundo, centur. 1. d. casu 89. numero quadragesimooctauo, vbi ipse communem opinionem esse testatur, Augustinus Berous consilio trigesimosecundo, Ex themate, numero 35. pariter de communi attestans, versic. Similiter illa, libro secundo, citans gloss. in auth. eisdem, in verb. Non existere, C. de secūd. nupt. & hanc partem tenet Sebastianus Neapodan. de Neapoli in consuet. Si quis vel si qua, sub numero 134. versic. Vnum de duobus habes concedere.

Vrgetque pro hac sententia Vlpiani ad Sabinum libro decimoquarto, responsum in d. l. intestato, ff. de suis & legitim. Post decem (inquit) menses mortis natus non admittitur ad legitimam hæreditatem: en vides ex huiusmodi legis constitutione præsumptionem iuris, & de iure induci, vt post decem menses natus nō sit filius, contra quam probatio nō admittitur, iuxta gloss. in cap. ferrum, 50. distinct. c. is qui fidem, de sponsal. vbi Abb. Clemen. litteris, de probat.

15 Sed subtilis Franciscus Aretinus † in dicta l. Gallus, in princ. huic inductioni respondebat, quòd cum verbum Post, in d. §. post decem, ambiguum sit, relatione inquam ad natiuitatem post, ex interuallo, vel incontinenti, ad tradita per Bart. in l. fructus, fin. quæst. ff. sol. matrim. & per Modern. in l. quoties, §. si quis ita, de hæred. instit. secundum subiectam materiam, atq. rationem interpretandum est, scilicet ex interuallo, cum constet ex interuallo post decem menses partum edi posse, sicque Imperatorem interpretari in §. fin. authen. de restit. dum impossibile esse (inquit) vndecimo mense comple to posthumum nasci, vt à contrario sensu velit ante mensem vndecimum exactum in aliqua eius mensis parte vitalem esse, rursus in versic. Vnde sancimus, vt mulier de stupro puniatur duo debeant concurrere, & quòd circa finem anni peperit, ac etiam indubitatum sit partum non potuisse tandiu differri.

Sed si iuris præsumptione contra quam probatio non admitteretur, post decem mēses partus edi non posset, satis erat dicere, quòd si circa anni finem nasceretur, admittendus non foret, anni etenim finis non aliter quàm vndecimi ac duodecimi mensis, nam decimo mense omnium applausu partus edi potest, cumque text. ostendat se de tempore loqui quo aut certum erat filium oriri non posse, aut probabiliter poterat dubitari, cōstat de decimo non fuisse loquutum. Replicari tamen potest, etenim vt Alexand. dicebat in eadem l. Gallus, in princip. post numerum vndecimū, versic. Non obstat, quem Recentiores referunt, à sensu contrario argumentatio prædicta ibi desumenda non est, ne dictæ l. intestato, §. fin. repugnet.

Vel ex Mario Salamonio qui Fastos æterno eius nomine decorauit, aliter eadem argumentatio refellitur, pace enim Aretini talem consequentiam non plus valere dicebat quàm illam, tempus pariendi in mensem duodecimum non extendi, ergo ad vndecimum extenditur, &

16 proinde in numeris † negatiuè argumentationem à contrario non recipi. Lancellottus etiam Galiaul. dupliciter d. num. 35. replicare nititur, primo, nam à contrario sensu argumentatio nō solū ibi per duos dies post sumeretur, sed per viginti

ginti octo ac viginti nouem, quod Accursius & Bartolus explodunt. Secūdò quòd excedit vbi de puniendo agitur, debet nanque tunc probatio esse concludens, vt non possit aliter esse, l. sciant cuncti, de probat. c. afferre, de præsumpt. nos verò loquimur vbi an partus sit legitimus disceptatur. Verum non bene dicit, tum quia vtroque casu de priuatione agitur, quæ pœna quodammodo censetur, tum quia in d. l. intestato, §. post decem mensibus, ob legis constitutio nem concludens inducitur probatio, vt nō possit tergiuersari, neque infieiari, vt Aretinus asserebat.

17 Non arbitror† ab hac posteriori opinione cō muniter Hieronymi Tornielli etiā insignis Iurisconsulti testimonio recepta discedendum fore, nam Marium Salamonium & Æmylium Ferrettum legibus repugnare conspicio, dum legitimi partus cognitionem deduci à conceptione non posse firmiter dicūt, ipsis enim omnes Philosophorum ac Medicorum Academiç ncdum Iurisconsultorum dogmata cōtradicunt, vt dū impossibilitatem istam suadent, naturalia fundamenta demoliantur eruantque, Vlpianique responsum in d. l. intestato, pro hac parte validū, atque illęsum (ni fallor) remaneat, ad vtran-
18 que tamen opinionē conciliandam† absurdum fortasse non erit distinguere, Accursium in quā in d. l. Gallus, in princ. cæterosque qui eum sequuntur verum dicere, mensium computatione à die concepti fetus inspecta, nonnullæ etenim mulieres vndecimum mensem attingunt ex Aristotelis sententia de Histor. animal. cap. quarto, quod & Plinio de Natural. Histor. libr. septimo, cap. quinto, alijsque complurimis visum est. Eundemque Accursium in d. l. septimo mense, Nicolaum de Neapoli, ac reliquos Doctores qui eum sequuntur de computatione à die mortis mariti intellexisse, tuncque decem mensium terminum transgrediendum nō esse, vt paucos illos dies quos partus ex vndecimo complecti forsitan posset, imaginarium tempus ante mortis mariti euentum rationali quadam habita dimensione complectatur, non mirum si Iurisconsultus decem mensium terminum præcluserit, cum dies ab vndecimo quos in d. l. intestato, abstulit, ante initium decem mensium à die mortis suppleuerit. Isthæc opinio, Plutarchi autoritate in Alcibiade satis confirmatur, Hæc cum multorum (scribit) sermonibus deferretur ad Agidam, tradūt hominem non tam accusaturum criminibus qui suspicionem de Alcibiade faciebant, quam tempore esse adductum, vt violatam vxoris pudicitiam crederet, nam antea Rex ingenti terremotu perculsus relicta in vrbe coniuge, decem continuos abfuerat menses, post hoc tempus natum Leotichydem suum filium esse negauit, ex quo aiunt illum veluti à Regio sanguine alienum successione regni à posterioribus fuisse exclusum, hactenus ille. Vnde Hippocrates in lib. de Natura pueri, Cæterum (ait) quę longius quàm decem mensium tempus vterum gestare sibi visæ sunt (nam hoc iā sæpè audiui) illæ ipsæ hoc modo quem dicturus sum, deceptæ sunt: & infra id quod dicit demōstrat, adhuc Hippocr. Vlterius itaque præsente alimentum puer quærens calci trando pelliculas dirumpit, & à vinculo exolutus simul foras prodit, atque hæc vt longissimè in decem mensibus fiunt.

HYPOTHESIS.

Ancipitem illam quæstionem de progenito ex muliere, quæ statim priore viro defuncto ad secundas transuolet nuptias, & nono mense pariat, cuius præsumatur filius & subinde hæres, relatis varijs opinionibus tandem resolui; ac l. duo sunt Titij. ff. de hæred. instit. l. si ita fuerit, ff. de rebus dub. & l. si duo patroni, in princ. ff. de iur. iur. explicari. De similitudine partus, De peritis in arte, nuncupatimque de Physicis, Chirurgis, & Obstetricibus multa afferri, aliaque varia huc spectantia.

SVMMARIVM.

1 *Natus de muliere, quæ statim priore viro mortuo nubat, nonoque mense pariat, cuius præsumatur filius & subinde hæres? in hac quæstione Iacobi Beluisij distinctionem similitudinis primum afferri, Deinde Dyni opinionem, vt vtrique succedat recenseri, num. 3. Baldi etiam assertionem insinuari, vt ei in cuius domo natus est succedat, num. 4. Lambertinum de Ramponibus adhuc cōuocari dicentem succedere neutri, num. 5. Bartoli quarto loco iudicium distinctionemque expendi magis communiter receptam, num. 6. Fortunij Garziæ intelligentiam proponi, nu. 7. Marij Salamonij septimo loco propositum enunciari, num. 8. ac denique Andreæ Alciati antiquis Iurisconsultis inhærentis assertionem proponi, num. 9. postque variarum opinionum reiectiones, auctorem operis cum Bartolo sentire, numero 30.*

2 *Impossibile secundum naturam alleganti, non esse deferendum.*

10 *Pari in parem imperium non dari.*

11 *Possidere commodum esse.*

12 *Lucam de Penna Iurisconsultum Regni totius Neapolis, sed Aprutina potissimum Prouinciæ decus esse eximium.*

13 *Assimilationis partus causam, ad mulieris cogitationem conceptionis tempore referri posse, exemplaque afferri, Hocque ex Ioanne Fernelio comprobari, nu. 17. Item ex Ioanne Maria Venusto, Caroloque Ruino, nu. 18.*

14 *Similitudinis partus argumentum ex Aemilio Ferretto lubricum censeri.*

15 *Differentias in homine plures quàm in cæteris omnibus animalibus reperiri ob animi celeritatem ingeniique varietatem.*

16 *Augusti Cæsaris similitudinem cum provinciali quodam non modicam extitisse: indeque lepidũ dictum emersisse.*

19 *Fictionem super impossibili aliquo secundum naturam per legem non induci.*

20 *L. duo sunt Titii, ff. de hæred. instit. intelligi.*

21 *Patris ac matris negationem super filiatione, conditionem filii non immutare.*

22 *L. si ita fuerit, ff de reb. dub. declarari.*

23 *Matris assertionem in causa partus spernendam non esse.*

24 *Spurios quasi sine patre filios vocitari.*

25 *Inimicitia indicium aliàs leve, indicium urgens ad torturam esse, cum constaret inter inquisitos homicidium verè reperiri, individuum autem ignorari.*

26 *Reo licere contrariis exceptionibus uti, idque declarari.*

27 *L. si duo patroni, in princ. ff. de iur. iur. latè enucleari.*

28 *Iuri accrescendi in portione, quæ non deficit ipso iure, sed ope tantum exceptionis locum non esse.*

29 *Probationum data æqualitate eum obtinere, qui pro se aliquam habeat conformem præsumptionem.*

31 *Fetus concepti signa ex Hippocrate, Galeno, Avicenna & Plinio, necnon Theodoro Gaza, Gulielmo Brixiensi, Iacobo Foroliviensi, & aliis seriosè afferri.*

32 *Fetus in editione mulieris consuetudini acquiescendum fore, & num. 33.*

34 *Franciscum Connanum Iurisconsultum laudibus efferri.*

35 *Partus editionis tempus coniecturis inveniri.*

36 *Argumentationem in partus tempore à communiter accidentibus perutilem licetque non necessariam probabilem tamen esse.*

37 *Partum nonimestrem in dubio censendum fore.*

38 *Medicis vel obstetricibus circa tempus humani partus cognitionem signis & consuetudine mulieris recedentibus stari oportere. Item an partus legitimus sit vel abortivus, nu. 41.*

39 *Astrologis potius circa tempus humani partus plures assentiri. Sed Ioan. Picum Mirandulanum in contraria versari sententia, num. 40.*

42 *Obstetrices etiam an partus abortivus sit, an naturalis & vitalis iudicare.*

43 *Obstetrices aliquando Medicorum appellatione contineri.*

44 *Obstetricibus ab Aristotele Hippocrateque plurimum deferri.*

45 *Medicos cognoscere ac definire in quo sexu Hermaphroditus magis incalescat.*

46 *Medicis standum esse an mors fuerit ex vulnere, & an vulnus causa febris fuerit.*

47 *Vulneratum & ad mediam inde horam mortuum sana mentis non fuisse ad testamentum conficiẽdum, in conflictu testium Medicis excellentibus fore credendum.*

48 *Peritis in arte in omni facultate credendum esse.*

49 *Præsumendum pro peritis in arte.*

50 *Peritos ut iudices magis quàm testes adhiberi.*

51 *Peritos in arte etiam post dedicta testificata produci testificarique posse.*

52 *Peritorum sententiam in rem iudicatam nunquam transire. idque duobus modis limitari, numero 53.*

54 *Peritis discordantibus, peritioribus esse credendum.*

55 *Officialem plures iudices habentem maioris partis opinioni stare non debere, sed eius qui melius iura calleat.*

56 *Antonium de Alexandro Regni Protonotarium, elogothetam pluries ex voto duorum insignium Consiliariorum sententias proferri vidisse, multorum non ita insignium votis prætermissis.*

57 *Antonium de Alexandro Iurisconsultum Neapolitanum sua tempestate floruisse ingenio & autoritate.*

58 *Peritos cum iuramento attestari. Sed de credulitate non de veritate ab iisdem iuramentum exigi, num. 59.*

60 *Peritos veritatis testimonium præstare super re cuius vera notitia haberi possit.*

61 *Peritis itaque in tantum credi, ut iis sit standum etiam quòd non de sensu corporis, sed de iudicio intellectus deponant.*

62 *Peritorum iuramentum non solum in attestando requiri, sed partis etiam præsentiam, nisi sit contumax.*

63 *Peritis ab utraque parte approbatis iuramentum remitti, ac partium præsentiam.*

64 *Perito per iudicem proprio motu adhibito pro ipsius iudicis informatione, iuramentum partisque præsentiam remitti.*

65 *Peritum adhibitum, cum non sit verus testis, sed præsumptus admixto artis iudicio, diligẽter per iudicem interrogari oportere, puta Medicum super cicatrice aut simili casu.*

66 *Peritum à falsitate non excusari licet per verbũ credo deposuerit.*

67 *Peritia abutentem in dolo præsumi.*

68 *Peritos ad referendum & iudicandum super aliquo negocio cogi non posse.*

Exper-

69 *Expertorum verba ciuiliter intelligi oportere.* SILVIVMQVE SPANNOCCHIVM PATRICIVM AC IVRISCONSVLTVM SENENSEM LAVDARI.

70 *Medicos duos ad minus in casu abortus adhiberi oportere, si in ciuitate Medicorum copia haberi posset, Secus si in loco vnus tantum maneret, tunc enim illi staretur, num. 71.*

72 *Chirurgis in casu abortus deferendum non fore.*

CAP. VIII.

PRAECEDENTI quæstioni aliā in d. l. Gallus, in princ. num. 13. Bartolus annectit, Quid si mulier statim mortuo priore viro nubat, nonoque mense pariat, cuius præsumetur filius, & consequēter hæres? celebris quidem est, sed intricata, ac veluti perplexa, quam antiquiorum aliqui posteriorum autem plurimi disputarunt, cumque circa eam nonnulla contingant ad rem istam pertinentia, resolutionem, quàm breuissimè perstringam.

1 Et Iacobus Beluisius ita † distinguebat, aut enim similis vni est, & alteri non, aut est similis vtrique, aut dissimilis, aut est dubium.

Primo casu illi succedere dicit cui est similis, quod Albericus in masculo cōtingere posse credidit in l. septimo mense, num. 7. de stat. homin. cum naturaliter patri assimiletur, fœmina verò matri, rationem cur partus aliquando patri, aliquando matri, aliquando neutri, apud Aegidiū in lib. de formatione humani corporis, cap. 19. indicans.

Secundò casu quando vtrique est dissimilis, aut in possessione filiationis est respectu vnius, & illi succedit, argum. l. filium eum diffinimus, de his qui sui sunt, vel alien. iur. l. si vicinis, C. de nupt. si fortè respectu nullius, quia post vtriusque mortem editus fuerit, & extra cuiuslibet domum, tunc si alia subest soboles indubitata ex vtroque marito, à successione amborum repellatur, cum debeat probare se filium, l. prima, vbi notatur, C. quor. bon.

Si verò ex altero tantum extat soboles, vel ex neutro nō adest, dicit de æquitate eum ad illius successionem admitti de quo proles non superest, vel si ex neutro ad successionem vtriusque exclusis agnatis, ad hancque distinctionem probandam dicto Alberico etiam referente multa iura variasque rationes adducebat in q. 314. in lib. magno quæstionum disputatarum, incip. Berti contraxit.

Nec obstat quòd dicendo se vtriusque filiū,
2 de natura impossibile † allegat, contra l. confes-
sionibus, de interrog. act. illud enim verum in
eodem iudicio, secus in diuerso, l. Papinianus,
§. sed neque impuberis, ff. de inoffic. testam. §. illud, Authent. de trient. & semiss. dicit tamen q̄ si ad vnam sententiam perueniatur, sibi in alio præiudicetur, cum sententia faciat ius, l. ingenuum, de stat. homin. l. prima, §. fin. cum duab. legibus sequen. de liber. agnosc. Ac etiam matris declarationi standum non esse, quæ verisimiliter circa tempus conceptionis errore labi potest, & tamen de veritate deponere debet, l. testium, C. de testib. dicta etiam Beluisij quæstio in dicta l. prima, C. quor. bonorum, reperitur.

3 Dynus autem † in l. 3. §. si duobus, de alim. leg. vtrique succedere affirmabat, d. l. Papinianus, §. sed neque impuberis, l. qui ex liberis, in princ. de secund. tabul. l. ex duobus, de vulgar. substit. l. cum hic status, §. si ambo, de donat. inter vir. & vx. l. si hi qui, de donat. caus. mort. l. generaliter, de fideiuss. & l. 2. de Carbon. edict. Idemque sibi voluit Angel. in l. duo socij, ff. de hæred. instit. Sicut quandoque quis in solidum seruus duorum præsumitur quamuis vnius tantum esse possit, vt ibi, & de ęquitate Azo in suis quęstionib. Sabbatinis (quicquid de rigore esse possit) secundum Dyni, & Angeli opinionem idem definiuit, argum. l. qui duos, circ. princ. ff. de reb. dub.

Baldus in l. si matre, C. de suis, & legitim. nu
mero primo, vers. Tu dic, in illa resider opinio-
4 ne, quod ei succedat † in cuius domo natus est,
indistinctè etiam sequitur Io. de Imol. in princ.
dictæ l. Gallus, tanquam in illius iuris quasi possessione cōstitutus, argum. d. l. filius, & quia imputandum sit secundo cum præpropere vxorē duxerit, argum. l. secundę, vers. Si quis tamen, si quis caut.

5 Lambertus de Ramponib. dicit † quod neutris, vt refert Cyn. in l. vulgo, de stat. homin. vbi idem vult Iacobus de Rauani, nā propter incertitudinem demonstrare patrem nequit, Alberic. in d. l. septimo mense, in fin. Pyleus, q. 127. Bartholom. Brixiens. quęst. 46. Oldrad. in d. l. si vicinis, ibidemque Alberic. de Rosat. Bal. & Ang. in l. liberorum, §. primo, de his qui not. infam.

Bartolus magno ingenio in d. l. Gallus, in prin.
6 num. 13. alia distinctione † vtebatur, conceptio
nis inquam signa imprimis inspiciēda esse, quæ apud Plinium extant lib. 7. cap. 6. & apud Rosfredum etiam in suis libellis, tit. de edict. si mul. ventr. nom. in poss. mitt. Tunc ad mulieris consuetudinem respiciēdum, argum. l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. vel vniuersorum, ff. de pignor. act. l. 1. §. bestias, de postulan. Demū ad peritos eius artis recurrendū, l. 1. §. 1. de vent. inspic. sed si apparere nō poterit, ad id quod frequētius accidit recurrendum, q̄ distinctionem plerique probarunt, teste Alciato in d. princ. l. Gallus, sub num. 17. imo cum Bartolo magis

com-

communiter transire Scribentes, ibidem dicũt Alex. in final.ib. verbis,& Galiaul. ante num. 41. istamque opinionem veriorem esse testatur idẽ Alexan. quam ipse sequitur, ac Iason. num. 72. versic. Quarta & vltima, dicens esse tutiorem, & ante istos comprobarunt ibidẽ Nicolaus de Neapoli æternum lumen legum,& Baldus, rursusque Baldus in d.l. septimo mense, de stat. homin. in dictoque princ. l. Gallus, Aemylius Ferrettus ante num. 24. & communiter recipi, tradit Fernand. Vasquius in tract. de success. creat. lib. secundo, in 2. part. primæ part. §. 20. requis. 29. declar. 2. ante num. 114. vers. Verum si mulier, fol. 90. necnon Barthol. Cepoll. in l. quod si nolit, §. qui mancipia, num. 16. versic. Vltimò allegatur, iste text. ff. de ædilit. edict.

Franciscus Aretinus subtilis Iurisconf. recurrit ad ea quæ scribit Ioan. Andr. post gloss. in cap. afferte, extr. de præsumpt. Goffredum etiã, atque Hostiensem sequitur, eique Socinus ante finem, se subscripsisse videtur, tractant enim vtrum pro possessore, an pro petitore præsumendum.

Fortunius Garzias in eod. princ. l. Gallus, post num. 51. versic. Ideo ego ita cogitabam, re
7 latis aliquorum sententijs † dicit, quòd aut partus editur mente decimo à tempore mortis, non no autem à tempore secundi mariti, & tunc credendum sit secundi mariti fuisse, cũ partus nonimestris communior sit secundum Bart. ibi. Aut nono mense à tempore mortis, sed septimo, vel octauo à tempore secundi matrimonij, runcque primi mariti ob dictam rationem præsumendum esse partum, nisi mulieris (inquit) consuetudo aliud suaderet, hisque concurrentibus, mulieris confessionem attendendam, ac etiam similitudinem, primique mariti habilitatem ad procreandum, ad secundi infirmitatem relatam, vt sit indicijs vrgentioribus iudicandum, in his etiam plurimum autoritati Medicorum, atque peritorum tribuendum, aliàs si res sit dubia, illi inhæret opinioni quę filium ad hæreditatem sibi melius visam admittit, apud Glos. Hostien. & Abb. in d. cap. afferte, ita quod vna acquisita ab alia excludatur, secundũ Laurent. ibi & Bartholom. Brixiensem in quæst. incip. Cum duæ, post dictam glos. reiecta contraria opinione quæ Francisco Aretino placuit, ut per eundem Fortunium, licet Goffredo, & Hostiensi antea arriserit, quos ipse Aretinus refert.

Marius Salamonius ante num. 62. in d.l. Gal
8 lus, in princ. in ambiguo † benigniorem rationem amplecti posse scribit, dandamque proinde filio electionem, vt eius sit cuius esse velit, argumen. l. si fuerit, §. fin. & l. qui duos, §. sed si filio, de reb. dub. fauorabiliusque est alteri adici quam neutri, nobiliori quàm humili, ditiori q̃ pauperi. Et quia si filius probet matrimonium inter Titium, & matrem suam fuisse, habeat fundatam intentionem pro qua præsumẽdum est, licet aduersarij eam aliquo modo obscurent, matrimonij cum alio quoque probatione, Bar. in l. non solum, §. sed vt probari, de nou. oper. nunc.

Andreas Alciatus elegans, & eruditus Iuris
9 consultus Iacobo de Rauani, Pyleo † cęterisque dicentibus ob incertitudinem neutri succedere innixus conspicitur, par enim est respectu vtriusque mariti præsumptio, nullaque victoria in
10 ter pares † esse potest, l. cum enim, de stipul. seru. l. si reus, de duob. reis, regulamque ex certo iure constituit, quæ tamen aliquibus casibus nõ procedit, vt quia primo marito assimiletur, materque affirmaret eius esse, videtur enim iungenda huiusmodi præsumptiones, & sufficeret, argum. l. spadonem, §. qui iura, de excu. tut. Vel quatenus filius hic primi, vel secundi mariti hæ
11 reditatem possideret, videtur hoc † possessionis commodum esse, vt eius filius præsumatur, §. commodum, Institut. de interdict. posteriori etiam casu Aretini, Lancellottique aduersus Angelum, & Socinum opinionem extollit, vt fusius per eum.

Quid dicemus in tanta procerum contrarietate qui negocium istud inextricabile ferè reddiderunt? vt scitè Salamonius dixerit, Soluat Apollo, quo plus distinguis plus inuoluis, quæ fierique num fortis iudicio sit controuersia di
12 rimenda? Vnde Lucas de Penna † totius Regni Neapolis, sed Aprutinæ potissimum Prouinciæ decus eximium, in l. mulieres, circa fin. num. 63. versic. Decidant etiam quæstionem, C. de incol. lib. decimo, hanc difficultatem exeitando, hæc verba profert, Certò si verum dicere volumus tanta perplexitas, & absurditas nisi per obseruantiam iuris ciuilis, videlicet, quòd mulier non nubat intra annum vitari non potest.

Quod de assimilatione Iacobus Beluisius in eius distinctione asseruit, à Bartolo improbatur, cum ex mulieris cogitatione conceptionis
13 tempore contingat, partum alteri † assimilari, gloss. not. in l. quæret aliquis, de verbor. signif. gloss. in l. non sunt liberi, de stat. homin. Quinimo alibi Iacob. Butrigarius in l. fin. C. de Carb. edict. censuit filios patri similes legitimos non esse, mulier enim adulterium committens ob timorem viri ipsum semper in idea habet, imaginationeque contemplatur delicti conscia, referens sic ab excellenti medico audiuisse, cui assentiens Iason, in d.l. Gallus, in princ. num. 69. Diui Hieronymi in Quæstionib. super Genesi autoritatem inducit, is nanque apud Hippocratem legi inquit, quòd cũ mulier quædam adulterij suspicionem incurrisset, cum filiũ pulcherrimum

rimum, sed vtrique parenti absimilem peperisset, perquisito cubiculo num ibi aliqua imago similis depicta adesset, mulierem adulterij notam euasisse imagine iam reperta. Hoc etiam argumento Fabius Quintilianus matronam de adulterio accusatam, quod genuisset ethiopem defendit, simili imagine in cubiculo adinuenta, nec mirum esse videtur cum in equorum gregibus apud Hispanos hoc ipsum in extremo volu ptatis contingere Hieronymus idem testetur, hocque ipsum Augustinus lib. de Ciuitate Dei 10. referat, ac illud quod Genesi legitur, c. 30. Iacob nouam naturæ artem inuenisse, vt ex vrii coloribus gregibus diuersicolores nascerentur virgas varij coloris in canalibus ponendo, vt ta les fetus concepissent, quales vmbras quæ variæ aderant conspexissent. Sed alia exempla extant, Anthiocho Regi Syriæ Arteon è plebe Syriaca facie æmula fuit, vt Laodice coniux Regia necato Anthioco per eum commendationis, & & successionis regni votum peregit. Piscator Siciliensis Suræ Proconsuli, tam fuit similis, vt præter alia etiam oris ritum, & contractionem linguæ ad tumultum sermonis referret. Duorum etiam celebris similitudo est, quos Thoranius magno M. Antonio triumuiro vendidit, quorum alter in Asia, alter trans Alpes genitus erat. His insignibus sane exemplis à Solino ca. 5. traditis motus Aemilius Ferretus, num. 24.

24 similitudinis argumentum † lubricum, & incertum esse dixit, nec minus Plinij lib. 7. cap. 12. au toritate, cuius verba hæc sunt, similitudinum causas significantia, Similitudo quidem in mẽte reputatio est, & in qua creduntur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoriaque haustæ imagines sub ipso conceptæ: cogitatio etiã vtriuslibet animo subito transuolans effingere similitudinẽ, aut miscere existimatur. Ideoque

25 plures in homine quam in cæteris † omnibus animalibus differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animique celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimunt, cum cæteris animantibus immobiles sunt animi, & similes omnibus singulisque in suo cuique genere; Quamobrem cum a cogitationibus mariti nasci possit similitudo, perperam ab ea argumentum deducitur. Hinc inuenimus prouincialem quendam ita Augusto Cæsari similem fuisse, vt

26 cum Romæ esset, omnium in se oculos † conuerteret, tam egregiè Augustum referebat, quo audito, iussit Cæsar ad se perduci, eumque contemplatus hũc in modum percontatus est, Dic mihi adolescens fuit ne aliquando mater tua Romæ è negauit ille, ac sentiens animi propositum, retorsit, subdens, sed pater meus sæpè. Armentarius Mirmillo, & Cassius Seuerus orator, ita se mutuo reddiderunt, vt si quãdo pariter viderentur dignosci nõ possent, nisi discre

pantiam habitus indicaret. Oratorem etiam L. Plancum Rubrius histrio sic impleuit, vt & ipse Plancus à populo vocaretur, Solino auctore d. cap. quinto, Pliniique authoritate motus Io. Fernelius de homin. procreat. verã effigiei cau-

17 sam † cogitationem, imaginationemque esse concludit, hocque testimonio etiã demonstrat, quod dum mulieri quæ nuper vtero conceperit, vel cerasarum, vel fragum, vel vinum in sinu effundetur, si animo id grauiter ferens vehemẽ ter apprehendat ibidem infanti nota inuretur. Par ac similis est eorum ratio quæ in Malacia accidunt, si grauida eo cuius flagrat desiderio minimè potiatur, infans illius signum geret. Si pauo dum ouis suis incubat linteis albis circũtegatur albos omnino pullos non gemmantis coloris edet. quemadmodum etiam gallina co lore varios emittet, si variè picta oua nõ foueat.

18 Assentitur opinioni isti † Marcus Antonius Maria Venustus in lib. Generationis, & ortus hominum, cap. 22. vbi cap. sequenti imaginationis potentiam attingit, & ex Iureconsultis Carol. Ruin. consil. 53. Ex pluribus, num. 9. versic. Non obstat etiam, lib. quinto, id constanter affirmat, tradũtque Leuinius Lemnius Zirizeus lib. primo de Miraculis naturæ, cap. quarto, fol. 9. dicens, nec naturali lege, nec scripta lege aliqua Imperiali hanc probationem similitudinis veram esse, & Hieron. Magius lib. Miscellan. 1. cap. 20. vbi imaginationis exempla complura scribit.

Dyni, atque Angeli opinionem somnium appellauit Alexander, ipsamque ab omnibus damnari Marius Salamonius testatur, siquidẽ possibile sit aliquem duorum seruum esse, & ab vtroque libertatem consequi, non autẽ est possi bile quem duorum filium esse, nec hoc dicit text. in d. l. duo socij, nec dicere potuisset, lex e-

19 nim super aliquo natura impossibili † non fingit, Bart. in l. eadem, in princ. ff. de duob. reis, cę tera vero iura diuersam habent facti speciem, ex ijs quæ in d. l. qui ex liberis tradit Bartolus, & cæteri in d. l. ex duobus, in l. qui duos, de reb. dub. afferunt, vt non sint hic repetenda.

20 Posset etiam ad d. l. duo socij, 8. aliter † respõderi, Quòd ibi seruus non sit hæres necessarius duorum, propter incertitudinem, sed quia vtroque dominorum moriente simul, cum quilibet habeat eum in potestate pro parte, non est conueniens quòd ratione partis seruus vtrique sit hæres necessarius, pars enim pro qua est hæres necessarius trahit ad se aliam partem in consequentiam, l. prima, & secunda, ff. de acq. hæred. stantque simul quod iste seruus non sit libertus duorum cum esse non possit, sicut duo non possunt esse domini in solidum eiusdem rei, l. si vt certo, §. si duobus, ff. commodati.

Rursus Beluisij dictum sub distinctione tamen,

men, sed absolutè Baldi in d. l. si matre, atque Angeli in d. princip. l. Gallus, Alexander ibi ex professo reprehendit, cum in d. l. filium eum definimus, non caderet alia honesta præsumptio sicut hic, argum. l. miles, §. defuncto, ff. de adulter. & licet Ias. num. 66. improbationi inhæreat tamen Salamonius plurimū valere inquit, post secundi mariti nuptias tumidum visum ventrē & in eiusmodi domo creuisse, peperisse, nam sic natum maritus nisi aliud impedimento sit, cogitur agnoscere, d. l. filium, impiaque vox legibus visa est, quæ negat filium ex illo ventre qui post nuptias domi creuit. Quod si argumentū similitudinis iungatur, lis omnis ex ipso Mario dirimetur: & quamuis in proposito alia honesta præsumptio desumi possit, fortior est ista, quæ quamuis pari honestate fulciatur, ex domi facta natiuitate præponderat, aliamque æquè honestum vincit, ac prosternit.

Vtque ad Alexandri opinionem redeam, licet fateamur filium probari eum qui nascitur in domo ex viro, & vxore, tamen idem est eademque causa, vsque ad tempus partus etiam in matrimonio per mortē dissoluto, vnde filius natus rumperet, vt in d. l. Gallus, quia suus etiā post mortem nascitur, & ex hoc legitimus probatur, non itaque in proposito maior ratio in vno quā in alio militat, d. l. qui in vtero, de stat. homin. Non demum Imolæ dictum repugnat, vt secundo viro imputandum sit, quod præpropere vxorem duxerit, cum nec primi, nec secundi mariti præiudicium consideretur, dum erat incertum ipsam fuisse prægnantem, hocque totum in controuersia est, contingereque posset secundum maritum hunc non reiecturum, & nihilominus eius filium non esse, talis enim asse-
21 ueratio † vel negatio filium non facit, nec propterea esse desinat, l. nec professio, C. de testam. cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. Vel melius ad excludendam huiusmodi culpam, dixerim hoc esse contra text. in d. l. liberorum, §. primo, ff. de his qui not. infam. vbi text. dicit, secundas nuptias infra tempus luctus prohiberi propter sanguinis turbationē, scilicet quod incertitudo generetur ex quo sanguine filius sit genitus, sed secundum Imolam incertitudo nō oritur si propter culpam secundi viri filius cōstitueretur in quasi possessione filiationis, merito culpa hæc non est considerabilis ad quasi possessionem istam inducendam.

Quod autem Iacobus de Rauanni, alijque crediderunt inter quos Andreas Alciatus durissimum est, neutrius inquā arbitrari, quem alterutrius esse certum est. Nec obstat l. si ita fuerit,
22 de reb. dub. † ibi enim de lucro captando agitur, hic de damno vitando, imo tex. in §. fin. retorquetur cum casus fauorabilis existat. Nisi dixeris cum fauore illo præsumptionem iuris cō currere, vt masculus ante editus censeatur tanquam fortior, & robustior, quæ præsumptio latentem rationem causamque retinet.

Quemadmodum Bartolus antequam suam sententiam explicet Beluisium impugnat, pariter is in sua distinctione impugnatur, ipsamque ad præsentem articulum nō pertinere dicit Marius Salamonius post num. 58. ac vti extraneā explodit. Andreæ Alciato etiam incerta, & illusoria, num. 17. videtur. Quid enim (inquit) si signa conceptionis possunt vtrique casui conuenire? menstrua non semper eadem repetita die redeunt, & plerunque in duos differuntur menses, finge (inquit Marius) illo mense qui inter primum, & secundum matrimonium intercessit passa non fuit menstrua, & statim in ipsis nuptijs ex secundo viro concepit pridie quam redirent, vnde causatur ignoratio ex cuius coitu menstrua retenta sint, quid tunc decernendum? multæ etiam post conceptionem primis mensibus nihil minus menstrua eijciunt, quomodo itaque hæc deprehendemus, nisi ex mulieris affirmatione, cui Bartolus stādum negat, l. fin. in fin. de probat. Quæ consuetudo potest hac in re perpendi, quum duorū duntaxat dierum interuallum inter nuptias proponatur, quum & videamus eosdem variare, & nunc septimo mense, nunc nono parere, nunc decimo? Quid item si primipara hæc sit? Quod denique Bartolus subijcit standum dicto peritorum, satis notū quàm facilè obstetrices, & medici hac in re fallantur, non enim artis est, sed diuinationis ex aspectu huiusmodi partum cuius editus sit coitu cognoscere, vtrum sanè nono, vel decimo mense perfectus est. Consuetudinis argumentum Salamonius idem refellit post nu. 64. versic. Item subdit, cum non semper eodem modo gignatur siderum incursu, exempla adferēs, subdensque messes vindemias, fructus interdū tardius maturescere. Et ne reprehensioni locus remaneat, matris assertionem non esse tam
23 facile aspernādam † credidit, l. etiam, ff. de probat. cum si ei de ætate creditur cur non de conceptione quæ probatu est difficiliorē. de ætate, ff. de interrog. act. Francisci Aretini opinio, de actore, & reo distinguens inepta, & insulsa Alexandro Imolensi, Iasoni, & Salamonio visa est, ex nudo etenim facto quærimus cuius sit filius, non autem quis ex petitore, vel possessore potior.

Benignioris interpretationis sententia tuta non videtur, cum filius electione ista patrem acquirere non possit, ne priuati facto naturalia iura tollantur, §. sed hodie, Instit. de adopt. §. sed naturalia, de iur. natur. gent. & ciuil. monstruosum quid profecto induceremus, si potestatem istam filio tribueremus, vt pater ex filio constituatur, fauor etiam iste maximum odium indu-

cerec

ceret ratione aliorum agnatorum, ad quorum successiones inuitis ipsis talis filius de suo statu dubius admitteretur, nec iura istam filiationē recipiunt, ea nāque etsi quo ad patrem directo probari non possit, l. Lucius, ff. de cond. & dem. alijs legitimis coniecturis, & præsumptiuis probationibus poterit liquidari.

Andreæ Alciati regula admittenda non est, cum si neutri ob incertitudinem succedit, neutriusque filius est, incertitudo hęc virtualiter ad spurietatem ipsum reducit, quasi vulgo conceptus appareat, nam nec patrem habere intelligitur quū & ei pater incertus sit, vnde hi filij solēt

24 spurij † appellari παρὰ τὴν σπόραν. & ἀπάτορες. quasi sine patre filij, §. si aduersus, Institut. de nupt. l. vulgo, ff. de stat. homin. vna ergo regula admissa aliam aduersantem confiteri cogimur, postmodumque ob incertitudinis vitium frustra Alciatus ad coniecturas confugit, cum illas statim præcidat, non enim in simplici illa incertitudine versamur qua pater directa probatione incertus est, sed in alia ob duorum subsistentiam, cum vterque progenitor esse potest, adeo quod hæc opinio non est tenenda licet nonnullorum antiquorum autoritate fulcita, prout enim absurdum videtur ad vtranque successionem, & proinde filiationem istum filium admitti, ita petiniquum, impiumque cum certum est filium alterutrius esse omni successione, ac filiatione priuari. Consultius itaque conuersione fortasse vsus fuisset, quod propter certitudinem filiationis in ipsorum altero, ignorantiam autē indiuidui, coniecturis sit agendum, isque pater detegitur in quo traditæ ibi, vel aliæ præsumptiones concurrunt: Sicut in simili dicimus, quod inimicitiæ indicium licet remotum valde à maleficio, sufficiens est ad torturam, cum con

25 stat † inter inquisitos verè homicidam reperiri, sed indiuiduum ignoratur, tunc enim si aliqs ipsorum sit inimicus mortui propter inimicitiā torquebitur, & ita procedat Speculatoris opinio, tit. de præsumpt. §. species, versi. Sed pone P. minatus est T. vt per Franciscum Casonum, de indic. & tort. tract. 2. tit. de indic. præmedit. cap. quarto, num. tertio, Ioan. Turr. consil. 81. In causa, numero 34. libro secundo, diuers. criminal.

Minus eiusdem Alciati secundus casus placet, nume. 23. quo negauit incertitudinis non procedere censuit filio hæreditatem primi, vel secundi possidente, quod hoc sit possessionis cōmodum, vt eius filius præsumatur, §. commodum, Instit. d. tit. de interdict. gloss. & Doctor. in d. cap. affette, quod ad filium vtriusque hæreditatem possidentem extendit, post Fran. Aretin. colum. penult. vt possit aduersus agnatum primi excipere se eius esse filiū, eodemque modo aduersus agnatum secundi, quum licitum

26 sit reo † contrarijs exceptionibus vti, l. nemo, ff. de except. & plenè in cap. imputari, de fid. instrumen. asseueratioque erga primum nihil obsit respectu secundi, l. si duo patroni, in princ. ff. de iu. iur. d. l. fin. de interrog. act. permittatur que ei mantellum vertere, l. Papinianus, §. sed nec impuberis, vbi gloss. ff. de inoffic. testamen. l. contra maiores, eod. tit. quod Aretinus aduersus Abbatem in d. cap. afferte, arbitratur, isque probare id nititur, cum potuerit reus aduersus vnum obtinere, quia ille non probauerit, aduersus alterum, quia ipse sit filius, Bart. in l. Iulianus verum debitorem, de condict. indeb. secus verò si alteram hęreditatem possideret alteram agendo peteret, cum non possit contraria actor allegare, vt merito videatur idem si neutram possideret, l. 1. C. de furt. Nam non videtur constans, ac realis opinio, ipsamque non esse tenendam animaduertit Fortun. Garzias in d. princ. l. Gallus, post num. 51. versic. Nec teneas, cum etenim semel habeat vnius hæreditatem, ipsamque vti filius possideat, inde sequitur eius esse filium cum tanquam filius successerit, vt alterius non esse possit, dubioque vertente cuius sit, ob vtriusque mariti copulam, ex filij comprobatione hæreditatisque retentione omnis difficultas submouetur in aduersa pręsumptiua probatione respectu vnius. Sique ex Alciato hę reditatis possessio incertitudinem submouet, vt secernatur cuius filius sit, possidendo vtrāque non solum incertitudo, quinimo tetra obscuritas, & intricata perplexitas induceretur, apparet insuper filium istum de statu suo incertum titubantem, atque dubium duabus habenis manus admouisse, & vtrique hæreditati insedisse eius animi ancipitem rationem ostendendo. Nec obstat quòd confessio filij pro vno litigante non probat in alio in diuerso iudicio, d. l. fin. text. enim ille procedit quando id quod confitetur aliunde probari non posset, sed in proposito dicta confessio est permanens, & cōtinua, semperque idem probatur dum hæreditas retinetur. Vel melius quod in proposito cū confessione concurrit aditio si non nocet simplex confessio, nocebit ei ipsa aditio, vt per Alberic. ibi in final. verbis.

27 Minus obstat † d. l. si duo patroni, in princ. nam vt Lancellottus dicebat post num. 45. ibi. ex negatione liberti non sequitur necessario, nō est illius libertus, ergo est istius, sicut si facis te filium vnius effectualiter sequitur, & necessario attenta assertione tua, ergo non es filius alterius. Præterea cum ibi quilibet patronus diceret à principio se pro parte patronum nō pręsumitur in solidum, quia actoris confessio hanc tollebat præsumptionem, vt ibi Baldus aduer-

28 tit in 1. opp. Vel non prodest, nam portio † illa ope exceptionis deficiebat non ipso iure, proin

de

de non erat locus iuri accrescendi, secundum Dyn. Gulielm. de Cun. & Bart. ibi in 1. not. dicens esse mirabile, & sequuntur Salicet. ante numerum secundum, in 3. opp. Bald. colum. 2. pariter, in 3. opp. Alberic. Fulgos. Ludouic. Rom. estque communis opin. vt per Iason. colum. 3. ante numerum septimum, versic. Tertio aduerte, Paul. de Castr. num. 5. versic. Item nota. Vel forte non prodest, quia iuramentum liberti tendebat ibi ad ingenuitatem, sed si accresceret alteri tenderet ad libertinitatem, operareturque contrarium effectum, quicquid ibi Iason. dixerit, vt non consonet textus iste in proposito. Vltimo videtur posse retorqueri, cum enim dicat plurimum fidei, & autoritatis liberti confessionem habere etiam quo ad tertium, post glos. ibi Bart. num. 3. Bald. circa fin. versic. Reuoco in dubium, Salicet. num. 2. Castrens. nume. 3. Ias. & is, num. 3. ac etiam Angel. in l. sciendum, col.
29 13. ff. de verbor. oblig. quod stante† æqualitate probationum is obtinet qui pro se aliquam côformem habet præsumptionem. Cũ igitur probatio æqualis sit ad vtriusque filiationem, confessio facit, vt secundum ipsam iudicetur, vt non arbitrer Aretino, & Alciato cui semper defero, isto casu esse acquiescendum.

Fortunij denique distinctio licet rationabilis primo aspectu videatur, intimius tamen côsiderando concludens non est, sed valde à remotis, cum decimo mense sæpissimè mulieres parere Aristotelis aliorumque sententia euidens sit, vt alias coniecturas perquirere expediat ad tollendam primi, aut secundi seminis incertitudinem, licet enim soleant nono mense mulieres parere, non tamen potentia procreationis ex alio viro excluditur, dinumeratioque Fortunij, non ita tempus coarctat, & perstringit, vt contrarium conijcere non valeamus.

Ex prędictis elucet quam varium negocium pertractetur, adeo quod qui iudicare rectè volet, multa habebit percontari, atque prænoscere, & nihilominus (vt Marius concludit) ex ambiguo iudicabit semper.

30 Ego tamen à distinctione Bartoli† tanquam communiori, veriorique iudicando, & consulẽdo non recederem, quicquid ipsum impugnare Moderniores aliqui conati fuerint, solet nanque in dictis Bartoli esse veritatis substantia, vnde ad corroborationem, clarioremque resolutionem aliqua breuiter reassumã, quibus certe opus est.

Negocium etenim istud (vt hoc quasi repetam) adeo dubium est, vt Ioannes de Roias in epitom. successionum, cap. 2. plutibus relatis opinionibus nihil tandem resoluerit.

Primo Bartolus signis standum esse dixit, & quidem rationabiliter, naturalia enim argumẽta omnes alias coniecturas, siue pręsumptiones superant, cum natura effectus propria vi, & virtute nulli indulgendo operetur, signa hæc maximis autoritatibus comprobãtur, vt temerariũ sit ab ipsis recedere dum Natura duce verum testimonium nobis constituunt, naturali sinceritate, puritateque resultans omni fraudis suspicione, ac vitio carens, de quib. Plinius d. lib.
31 septimo, cap. 6. ita inquit. A conceptu† decimo die dolores capitis, oculorum vertigines, tenebræque, fastidium in cibis, redundatio stomachi, indices sunt hominis inchoati. Solin. cap. 4. Quòd si naturalis materia hæserit decimus à conceptu dies dolore grauidas admonebit, iam inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine visus hebetabitur, ciborumque fastidijs stomachi claudetur cupido.

Sed latius Auicenna, lib. 3. Fen 21. tract. 1. cap. 2. de signis impregnationis, Significant ipsam (inquit) illud quod antecessit de côuenientia duarum emissionum spermatis, & dispositio quasi tepor succedens coitui, estque caput virgæ quasi suctum cum emittit sperma, cumque egreditur ad siccitatem aliquantulum decliue, & succedit ei vehemẽs adunatio oris matricis, ita vt non ingrediatur ipsum stylus: Et similiter eius eleuatio ad superiora, ac anteriora, & colligitur absque duritiæ ex vehementia siccitatis illius partis, retinenturque menstrua, quare nõ menstruatur vsque ad tempus, aut mẽstruatur paulatim, & accidit dolor paruus in eo quod est inter vmbilicum, & receptricem. Et quandoque fit difficultas vrinæ, accidítque ei vt abhorreat coitũ post illud, ac odio habeat ipsum. Et quãdo cum ea coitur non emittit sperma, accidítque ei apud coitum dolor sub vmbelico, & nausea, prægnansque habens masculum vehementius odit coitum, quàm prægnans habens fœminam, ipsa enim quandoque coitum non abhorret. Deinde illud quod succedit ei de angustia, & pigritia, grauitateque corporis, malitia animæ, parua nausea, eructatione acetosa, horripilatione, dolore capitis, vertigine, tenebrositate oculorum, & pulsu cordis: deinde cômouetur appetitus mali post mẽsem, aut duos menses, & citrinatur albedo oculorum earum, quãdoque etiam profundantur oculi eius, mollificantur palpebræ, acuitur aspectus, minorantur pupillæ, ingrossatur eius albedo, & non citrinatur secundum plurimum: Et necessaria est alteratio coloris, & euentus impressionũ egredientium à natura, quamuis sit in prægnante ex masculo minus, in prægnante autem ex fœmina plus, & Hippocrates partic. 5. Aphorism. 62. Si mulieri purgationes non exeunt, neque febre, neque rigore superueniente anxietates, abominationes, & defectiones animi ei acciderint, reputa hanc in vtero habere, vel illustrius ex Theodoro Gaza. Si mulieri menstruæ purgatio-

gationes non prodeunt, nec horror, aut febris superuenit, & fastidia accidunt grauidã esse arbitrare, eadem etiam signa tradunt Gulielmus Brixiensis cap. 125. de impedimento conceptionis. Guliel. Placentinus in summa Coseruationis, & curationis, c. 180. tit. de signis impregnationis. Signa (inquit) verificata super impregnationem sunt, quod virga post coitum remanet sucta in qua nõ apparet humiditas, & quòd mulieri accidit pigritia, & tarditas, & declinatio ad somnum, & coarctatur os matricis, adeo vt ipsũ non ingrediatur stilus, post vero dies aliquot retinentur menstrua, & papilla mamillæ denigratur, & commouentur desideria mala, nausea, & vomitus, apparetque malitia coloris in facie, & pannus, fitque pruritus, & calor maior, quam ante in ore matricis, & vuluæ, & in fundo vrinæ corporeque vrinæ resolutiones apparent albæ in modum bombicis cai minati. Arnaldus pariter de Villa noua, lib. 3. c. 2. Signa impregnationis pertractat, rectè igitur Bartolus conceptionis signa primum attulit ad filiationem coniecturandam. Nec obstãt dicta per Salamonium circa menstruorum retentionem aliquando ex alia causa prouenientem, vni enim signo inhærendum nõ est, sed signis stari voluit Bartolus, proinde Hippocrates menstruorum retentionem alijs signis coniunxit, vbicunque mẽstrua, ipsa absque manifesta causa retinentur, merito inquit, neque febre, neque rigore superueniente secundum Galenum, & Hugonem in Commentarijs Hippocratis, Vt cum in muliere menstrua ordinate habente subito ipsorum retentionem conspicimus eum anxietatibus, idest nocumento in anhelitu, detectionibus, idest leuibus motibus ad sincopim, abominationibus odio scilicet cibi, Galeni interpretatione prægnationis signa probabiliter consequamur, vt concludit Iacobus Foroliuiensis, subdens prægnationem plene euidentem reddi, si tactus signis addatur, ex cuius dictis Galeni intentio distinguitur, ac conciliatur, vt per eum. Distinguuntur etiam huiusmodi signa per Ioannem Mesuæ in tract. de ægritudinib. matricis, capit. secũdo, de conceptione, seu impregnatione naturali, columna tertia, versic. Signa conceptionis, quam distinctionem consulto omitto, ne medicam materiam vindicare mihi videar. Hinc Roffredus solam menstruorum retentionem non admittebat, ait enim, Asserebatur prægnans ab obstetricibus puta quia forte cessauerant menstrua, habebat dolores, habebat fastidium; sique obstetrices signis addere ex Salamonio voluerimus, incongruum non erit, Ioannis Mesuæ signorum distinctione attenta. Cæterũ imprægnationis experimentũ tradit Hippocrat. partic. 5. Aphorism. ita scribens. Mulierem si vis scire an conceperit, mellicratum quando dormitura est da ei bibere, & si quidem torsiones habuerit circa ventrẽ, concepir, si vero nõ minimè. Mellicratum ex crudo melle conficiendum esse Galenus in Commentarijs inquit, vt inflatio, & ventositas generetur, quinimo melle prædominante, vt Iacobus Foroliuiensis in 3. not. subdebat, quicquid Arnaldus, & Hugo dixerint, deque mellicrati propinatione, Brixiensis d. c. 125.

Secundò, signis non apparentibus, mulieris
32 consuetudini † stãdum esse, quo inquam tempore parere consueuerit, licet autem leges per Bart. in argumentum adductæ parum vrgeãt, cum de naturali consuetudine non accidentali loquamur, minimeq. de inclinatione agamus, vt cesset consuetudinis accidentalis argumentatio ex dictis legibus desumpta, secundum Stephanum Forcatulum in iuris ciuilis Auiario, c. 6. nu. 2. Et contra priscorum opiniones variati tempora partus dixerit Plin. d. lib. 7. c. 5. Vestiliæ C. Herdicij, & postea Pomponij, atque Orsiti clarissimorum ciuium coniugis exemplum referens, ex ijs enim quattuor partus enixa semper septimo mense, genuit Suillum Ruffum in decimo, Corobulonem septimo vtrunque Cõsulem, & postea Cæsoniam Caij principis coniugem octauo. Bartoli tamen intentio infringi nõ
33 potest, quin mulieris consuetudo † spectanda sit, quam post alios comprobat Franciscus Cõnanus in Commentarijs iuris ciuil. lib. 8. c. 7. ante nu. 3. cuius verba subijciam. Si mihi ea de re iudicandum esset, multum tribuerem moribus & vitæ mulieris, tum virium, & valetudinis rationem haberem, & eius mœroris quem de morte viri suscepisset, hæc enim fetui tarditatem plerunque afferunt ad nascendum.

34 Quàm celebris Connani sit † eruditio, quã illustre nomen, probatumque iudicium, omnibus iuris scientia conspicuis in aperto est, vt eius confirmatio nõ modicam autoritatem Bartoli sententiæ tribuat aduersus eos qui relatam distinctionem felicissimo, purgatissimoque ingenio proditam redarguere totis viribus moliuntur.

Quid nunc refert Vestiliæ exemplum referre, si variationẽ istam destruere ad Bartoli propositum non attineat, cum si aliquando in muliere conceptionis tempus varietur, non quod semel, sed sæpius, ac frequenter contigerit inspiciẽdum sit, conijcique oporteat, singulares, vt rari casus ad mulieris morem, consuetudinemque minime erunt referendi; in re ergo dubia singularitas hæc excludetur consuetudine admissa, finge in Vestiliæ partu huiusmodi dubitationem contigisse, congruentius foret ipsam septimo mẽse enixam conijcere, quàm octauo quo Cœsoniam natam scribunt, aut vndecimo quo Suillum Ruffum: illudque expeditum

35 est, huiusmodi negocium † coniecturis, ac pre-
sumptionibus concludi non autem certis, indu
bitatisque probationibus. Quæ præsumptio-
nes à communiter accidentibus tum in matre,
tum in cæteris Mario Salamonio debent suffi-
cere, qui dum communem contingentiam, con
suetudinemque impugnat, coniecturale genus
destruit sine quo filiatio probari nequit, in quo
quidem genere alioque probatorio argumenta
36 tio à communiter accidentibus † vtilis est,
Bald. in l. conuenticulum, colum. 3. C. de Episc.
& cler. in c. vasallus, si de feud. fuer. controuers.
in l. data opera, colum. 11. num. 42. C. qui accus.
non poss. Et quamuis locus iste non sit necessa-
rius est tamen probabilis, & sequendus, secun-
dum eundem Bald. in l. 3. §. cognoscit, in princ.
ff. de offic. præfect. vigil. Nec refert quod de pri
mipara tradiderunt, ei enim si consuetudo hæc
aptari non poterit, alia signa coniecturæque nō
deerūt, ex quibus filiationem conijcere licebit,
vt verba Bartoli præsuppositis terminis habili-
bus sint intelligenda, & inferius aliquid subdā.
Cæterum cum ipse Bartolus crediderit frequen
tius contingere, ac magis cōmuniter mulieres
nono mense parere, in dubio censuit alijs defi-
37 cientibus iudicandum esse † nono mense partū
editum fuisse, cui assentiuntur, Bald. in d. l. septi
mo mense, versic. Sed nunquid, post Iacob. de
Beluis. in sua q. ad d. l. 1. C. quor. bon. Soci. iun.
cons. 35. Visa, nu. 25. versic. Accedat prædictis,
lib. secundo, argum. l. neque natales, C. de pro-
bat. idem vult Franc. Aretin. in d. princ. l. Gal-
lus, colum. antepen. circa finem, versic. Vno mo
do, vbi Marius Salamonius post num. 56.

Tertiò principaliter, signis & consuetudine
mulieris recedentibus, medicis & obstetricibus
38 in illa arte peritis † ad incertitudinem istā sub-
mouendam standum esse Bartolus affirmat, l. 1.
§. primo, ff. de ventr. inspic. ex qualitate etenim
personæ potest (inquit) medico persuaderi, e-
iusque opinio magis communiter recipitur te-
ste Alexandro, vt dicebam, attestatur etiam de
communi, Paris. consil. 56. Agitur in præsenti
causa, nu. 11. lib. secundo, Fortun. Garzias in d.
princ. l. Gallus, post num. 51. vers. Et in his cen-
set nanque ad huiusmodi incertitudinē diluen-
dam, an ex primo, vel secūdo viro partus sit ge
nitus plurimum autoritatis, & fidei medicis in
arteque peritis esse tribuendam, vbi Bald. ante
fin. versic. Alias st[illegible]mus, Nicol. de Neap. & Ias.
num. 72. Et quamuis Franc. Aretin. col. an-
tepen. versic. Sed aduertendum est, Marius Sa-
lamonius post num. 63. versic. Illud quod iudi
cio medicorum, & Andr. Alciat. nume. 18. in d.
princ. l. Gallus, aliquantulum distinctione con-
tradixerint, non erit iudicando, & consulendo
à communi recedendum. Quinimo Physicis in
materia partus standum fore etiam si non fue-
rint doctorati, ac magistri, voluit Io. Franc. Pur
pur. cons. 306. Ad elucidationem, nu. 27. lib. 1.

Non tamen omittam nonnullos isto casu ma
gis astrologis quàm medicis assentiri, possūt e-
39 nim astrologi hominis scire conceptionem † ha
bita natiuitatis certitudine, proindeque fideli-
ter ex die, atque hora cuius sit filius perpende-
re, vt vis tota in practicando consistat, secundū
Addentes ad Alexand. de Imol. in d. prin. l. Gal
lus, in vers. Magis communis, dicentes ita bis
practicasse Tolosæ obtinuisseque. Marius etiā
Salomon. num. 62. versic. An calculatione A-
stronomorum, idem sciscitatur, Ptolomæi in
Centiloquio, ver. 51. sententiam referens, locus
(inquit) Lunæ in natiuitate est ipse gradus ascē
dens in circulo, hora casus spermatis in matri-
cē, & locus Lunæ, hora casus spermatis est gra-
dus ascendens in hora natiuitatis. Sed Ioan-
40 nes Picus Mirandulanus † libro nono Dispu-
tationum aduersus Astrologos, capit. quarto,
inuestigationem partilis horoscopi per conce-
ptum Ptolomæo falso ab Arabicis ascribi, irra-
tionabilem etiam à multisque Astrologis reie-
ctam esse concludit, erroris autem occasionem
mendosam translationem liberorum Ptolomęi
fuisse, quoniam nunquam ille de gradu hoc scri
psit, eius vero de signo tantum verba ab ipso
Pico in Latinum diligenter versa sunt hæc, Vbi
est tempore natiuitatis illud signum conceptus
horoscopum statuas, vbi fuerit in conceptu, il-
lud fac horroscopum partus, vel eius opposi-
tū. Nō putauit igitur Ptolomæus hac via parti-
liter posse horoscopū inueniri. Quare in libris
Apotelesmaton vbi hoc inuestigat nullam pla-
citi huius facit mentionem, quinimo principiū
seminale ἰπεπλίον ait ignorari. Quod Arabes
etiam asserunt. Hermetem hoc præcepisse fa-
bulosum esse contendit, sicut alia multa ad eun
dem auctorem mendacissimum referunt, expe-
rimentis etiam Picus dogma istud reprobat, ex
ijs quæ Abraam, Auenazra, Emanuel Hebręus,
Abaafar, Sedisque eius discipulus, Saxonien-
sis, & Auenroda magnus Ptolomæi expositor,
tradidere.

Quòd medici hac in re fallantur non est im-
pertinens, cum artium omnium professores la-
bi aliquando videamus, & bonus quandoque
dormitauit Homerus, Plinioque auctore: Ne-
mo mortalium omnibus horis sapit, vt Iuriscō-
sulti etiā maximi nominis sæpè domitauerint:
Hinc fatetur Fortunius in d. princ. l. Gallus, an-
te nu. 50. nec medico, nec sibi veritatem ipsam
notam, sed Deo, & Naturæ tantum, nos itaque
& medici ex coniecturis loquimur, vtque medi
cinam multa fallunt M. Cicerone, ac Francisco
Connano lib. 1. Commentar. iuris ciuil. c. 1. nu.
7. asserentibus, sic & ius ciuile ipsum multa ob-
nubilant, & obumbrant quamuis iuris funda-
menta

menta nunquam vacillent, fallimur nanque
opinione,& sensibus, dum illa praua est,hi aũt
corrupti,siquidem quæ naturæ iure valent, ea-
dem semper,& perpetua sunt, sed in ijs iudicã-
dis,& ad consuetudinem nostram traducendis
erramus nonnunquam. Sique iudicium medi-
corum ex qualitate personæ ad vtranque perso
nam referamus puerperæ inquam, & pueri, ad
signa etiam triplicis generis ex mente Auicennę
per Ioannem Mesuæ tradita,medicorum conie
cturis,ac Bartoli distinctioni locus non deerit,
vtroque themate quæstionis inspecto positoq.
per Salam.nu.55.& 58. post Franc.Aretin. su-
blimem Doct. in quo nõ arbitror amplius insi-
stendũ cũ Bar. mentẽ dictaque confundant,dũ
aliqui distinctione adhuc casuũ lucidiores esse
profitentur. Physici ergo generaliter dubitatio
41 nẽ an † sexto,vel septimo,octauo,vel nono,de-
cimo,aũt alio deinceps mense partus editus sit,
vt naturaliter viuere possit, vel sit abortiuus di-
rimunt,ipsisque standum est,d.l.septimo men-
se,vbi Cyn.& Alber.de Ros.de stat.homin. ibi
demq. Paul.Iurisc. doctissimi medici Hippocr.
autoritatem sequitur,sicut alibi in l.si pater, ff.
de solut.& in l.antiqui,ff.si pars hæred.pet. idẽ
Paulus, ac Iulianus principi Philosophorũ Ari
stoteli assentiuntur, Theophrastoq. qui ab Ari
stotele instructus eminens inter alios eius disci
pulos visus est, vt Albert. Magnus de Anima,
lib.16.c.14.tract.1.testatur,& post Cyn.vbi sup.
Matth.de Affic.d.decis.236.Pet.de S.Iuliano,
nu.4.in fin.Paris.d.cons.56.Agitur in præsenti
causa,num.12.lib.2.Socin.iun.d.cons.35.Visa,
n.10.& seq.lib.2.Alcia.in l.qui mortui,ff.de ver
bor.sign. quem referendo sequitur Tob. Non.
Perusinus in d.§.posthumi,nu.16. in fin. vers.
Vnum tamen,Instit.de exhæred. liber. Ioseph.
Ludouicus,lib.1.commun.concl. in 37. concl.
vers.Ampliatur,& declaratur primo, Mascard.
qui alios citat,concl.1084.incip.Natum quem
esse,nu.1.vol.2.fol.419.vbi de cõi, quod eidem
Andr.Alc.alibi non displicuisse videtur dũ peri
torũ probationẽ ad dignoscendum verũ partus
abortiuus sit,cõs.13. Decidi casus,nu.5.tom.3.
lib.9.admittit. Obstetricis an partus abortiuus
42 sit † an naturalis, & vitalis indicium perhibẽt,
vt arg.l.1.§.1.& §.in dispiciendo,ibique Bart.ff.
de ventr.inspic.c.fraternitatis,de frigid.& male
fic.c.proposuisti,c.causam matrimonij,de pro-
bat.tradit Socin.cons.275. In causa fratrũ An-
dreæ,col.fin.lib.2. necnon Paris.d.cons.56.nu.
11.vers. Et dictis obstetricibus,ac nu.22.versic.
Hoc dictũ, vtrobique dicens cõem esse Docto.
opin.legendo,& consulendo,lib.2.Iul.Clar.pa
riter de cõi in §. testamentum, q.45. versic. Et
ideo,Ioseph.Ludouic.d.concl.37.col.2.versic.
Ampliatur,& declaratur primò, Purpur.d.con
sil.306.num.27.lib.1.

43 Veniunt aliquando obstetrices † medicorũ
appellatione,vt deducit Alex.cons.15. Viso pro
cessu,col.fin.nu.11.lib.1.de quibus Aristot. de
Historia animal.lib.7.cap.10.ita meminit.Iam
44 vero & obstetricis officium † pars ingenij per-
spicacisque intelligentiæ est, non solum enim
difficultati partus opportunè,expediteque suc-
currendum est,sed etiam contra ea quę accidũt
protinus agendum ingeniose,& in secando,de-
ligandoque vmbelico infantis prudentia requi
ritur,& peritia, vbi inferius de obstetricum pe-
ritia complura. ad istud autem propositum de
ijsdem sic specialius scribit Hippocrates in lib.
de Carcerib. ante fin. Cæterũ inexpertus quis-
piam mirari queat quod septimestris puer na-
scatur,ego quidẽ igitur hoc ipsum vidi, & qui-
dem frequenter, Si quis autem hoc deprehen-
dere vult,facile est obstetrices adire quę parien
tib. adsunt,& ex ipsis percunctari,atque in lib.
de Septim.partu, Porro(ait) mulieribus de par
tubus fidem derogare non oportet, dicũt enim
omnia,& semper dicunt, & semper proferunt.
Neque enim aut opere, aut sermone persuasæ
sunt, sed ex eo quod cognouerunt in corporib.
suis contigisse,licet autem,& volentib. aliud di
cere,quæ vero iudicio præditæ sunt, & victoriã
de hac sentẽtia pronunciant, semper dicunt, ac
testantur nasci septimestres,octimestres, & no-
nimestres, & decimestres,& vndecimestres, &
ex his octimestres, non superstites manere.
45 Sicut medici ipsi cognoscunt † in quo sexu
Hermaphroditus magis incalescat, secundum
Alberic.de Rosat. in l.quæritur,ante num.6. d.
tit. de stat. homin. vel ex eodem Alberico ob-
46 stetrices. Quibus quidem medicis † standum
etiam, & credendum,an mors sit ex vulnere, &
an vulnus causa febris sit, gloss. in cap.presby-
terum,de homicid. Roland. de Vall.consil.30.
Statuto,num.27.lib.3.Sic in testium conflictu
Excellentissimis Physicis vti peritis deponen-
tibus vulneratum ad mediam inde horam mor
47 tuum sanę mentis non fuisse † ad testamentum
conficiendum, Socin.iun.consil.183. licet, nu.
11.lib.secũdo,ac etiam vulnus an læthale fuerit,
Hipp.de Mars. consil. 7. In præsenti dubitatio-
ne,num. 29. Communi etenim vulgarique re-
48 gula † asseritur, in arte peritis standum esse,
cap.vt constitueretur,50.distinct.l. prima,ff.de
contrahen. empt. l.in tantum, in fin. ff. de rer.
diuis. l.si chorus,§.his verbis,ff.de leg. tertio,l.
librorum, §. quod tamen Cassius, eodem titu.
Aduersam proinde valetudinem per medicos
probari dixit Bart.in l.contumacia,§. pęnã con
tumacis,ff.de re iudic.merito Io. Fabri in §. itẽ
pretium, nu.4.Instit.de empt. & vendit. neces-
sario (inquit) stari dictis antiquorum Poetarũ,
& Philosophorum in concernentibus ipsorum
professionẽ, vt Prisciano in arte Grammatica,

Aristoteli in Logica,naturalique Philosophia,
Hippocrati autem in Medicina, & Luc.de Pen
na in l.curiosi,num.7.versic. Hic autem notan-
dum est,de curiosis,& station.lib.12.dicebat in
de fumi,quod vnicuique in sua arte credatur,
Doctori de discipulo,Magistroque militum de
milite,l.1.C.de offic.magistr. milit. Medico de
infirmo,l.semel,de re milit. Architecto, vel fa-
bro,de ædificijs,§.quod aute dictum, Auth. de
non alien.quib. staretur,an aliquid luminib. of
ficiat, Alex. cons. 174. Opportunè consideratis
sententijs,sub nu.7.in fin.vers. Et secundum ꝙ
declarat Ang.li.2. naturali de reb.naturalib. d.
l.septimo mense,& l.si pactũ,ff. sol.matr.de offi
cio suo,l.si irruptione,§.1.ff.fin.regund.l.1.ff.si
mens.fals.mod. dix. discipulo de sui magistri o-
pinione,l.talem,§.pen.ff.de arbitr.tabellioniq.
de officio tabellionatus,l.si quis decurio, ff. de
fals.Hinc denique Ang.Aretin. in §. præterea,
num.7. de rer. diuis. de ludo zarri dicto magis
vnius barri,quam vnius celebris Doctoris stan
dum esse scribit.
49 Vt pro peritis † præsumatur, ex Andr. Alc.
de præsumpt.reg.3.præsumpt.19.nu.3.in tantũ
quod peritis, magis quam alijs testibus sit cre-
dendum,Specul.in tit.de probat.§.fin.col.pen.
& post eum tradit Iacob.Alba consil.20. Cum
de interpretatione statuti,num.15.lib.1. Qui vt
50 iudices magis, † quam vt testes adhibentur,
Bart.in tract.de testib.col.5. versi. Testis dicit,
congruit text.in l.certi iuris,versi.Iudicant, C.
de iudic.& in cap.iudicante, in vers. Agrimen-
soris diffinitionem,ext.de præscript. Et propte
51 tea periti in arte † possunt etiam post dicta
testificata produci,& examinati, Bald.quem re
fert,& sequitur Felin.in cap.proposuisti,col.4.
versic. Dicit notabiliter Bald.hic, extr. de pro-
bat.Io.de Amicis,consil.102.Super dubio,nu.
15.vers.Et quod periti in arte. Eorundem quo
52 que sententia † nunquam transit in rem iudica
tam,Io.Andr.in addit.ad Specul.tit.de homic.
§.vnic.versic.Sed pone A. vulnerauit B. quod
dictum sequitur Anton. de Butr.& magis com
muniter alij consentiunt,in d.cap. proposuisti,
versic.Nota quod omni sententia, Ludou. Ro-
man.in l.cum quidam,§.quod dicitur,ff.de ac-
quiren.hæredit. Bart. in l.ab arbitrio, & ibi Al-
beric.de Rosat.colum. 1. ff. qui satisd. cogant.
rursus Roman.consil.228.Pro plena discussio-
ne,in fin.Franc.Aretin. consil. 110. Clarissime,
colum.fin.Hipp.de Marsil.in l.vnic.num.145.
versic. Item alius est casus, C. de rapt. virgin.
Afflict.in Constit.Iurisperitorum,in fi.in Con
stit. Violentias,in secũdo not.& decis.33.Post-
quam, nu.6. deque communi attestatur Dec.
consil.278.Non leuis,colum.fin.num.7. Ioan.
Ceph.cons.570.In hac causa, num. 30. versic.
53 Et quamuis,lib.4.Quod non procedit † si peri
torum sententia super re certitudinem admit-
tente prolata fuisset,vt post Anton.de Butr. tra
dit Francisc. Bursat. consil.99. Ex meritis pro-
cessuum, colum.2.nu, 3. vers. Quod licet lata,
lib.1. citans etiam Arium Pinellum in l. 2.in 3.
par.c.4.nu.6.C.de rescind.vendit.Peritioribus
autem magis credendum erit propter benè sun
54 datam eorum sapientiam, vbicunque † periti
primum electi discordarent,l. Diui fratres,ff.de
iur.patron. Bald.in procem.ff.col. 2. nu.6. vers.
Quid si discordant, Iacob.Butrig.& Alber.in l.
maiorem,ff.de pact.Alex.consil. 10. Diuini nu-
minis,colum.fin.lib.6.Natta consil.420. Quã-
uis in controuersia,num.17.versic. Et vbi peri-
ti,lib.2.Cephal.consil.384. Causa ista, nu. 60.
libr.3. dicens etiam tunc maiori parti standum
esse,iuxt.l.duos iudices,ff.de re iudi.l.si in tres,
& l.sequen.ff.de recept.arbitr.
55 Quamuis Albericus aliàs dixerit, † officialẽ
plures habentem iudices, stare opinioni maio-
ris partis nõ debere,sed eius qui melius, & pro
fundius iura calleat, Ludouic.Roman. in l. 1.§.
fin.colum.3.de verbor.oblig.vbi Alexan.num.
6.& Andr. Alciat.num. 36. Anton. de Butr. in
d.cap. proposuisti, colum. penult. Accedit his
relatio Domini Antonij de Alexandro de qua
attestatur Afflict. decis.prima,incip. Prima die
56 ante numerum secundum,dicentis † se pluries
vidisse Regni Protonotarium, & Locumtenen
tem pluries de voto duorum insignium Consi-
liariorum sententias proferre,multorum nõ ita
excellentiũ votis prætermissis, licet ipse contra-
rium senserit, cuius autoritas maxima cẽsetur,
57 fuit enim sua tempestate † Doctor præclarissi-
mus,illustre habens ingenium, vt per eundem
Afflict.in Const. Baiulos,col. 21.quod alibi idẽ
admiratur,in Constit.Hac lege,in 3.not.& Ias.
in l.1.pen.col.C.de iudic.asserens Antonium de
Alexandro Neapolitanum Iurisconsultum in-
signem absque controuersia fuisse, cum opinio
ne tamen dicti D. Viceprotonotarij sentiunt,
Philipp.Franc.in c.nullus ex consilio, col. fin.
in princ.vers. Hinc dixit Imola,de reg. iur. in 6.
Felin.in cap.cum venerabilis, nume.45. de ex-
cept. Angel. Aretin.in §.1.colum.2. Instit.de sa-
tisd.tut. Ias.in l.duo Iudices,num.18.ff. de re iu
dic.Curt.iun.in l.prima,colum.11.ff.si cert.pet.
Bartholom. Veronens.consil.62.Magnifice, ac
generose Prætor, colum. 11. versic. Item quia
sunt peritiores in arte medicinæ,secundum par
uam impress.consiliorum crimin.cæterum om-
nes Dominos consiliarios cum opin. Antonij
de Alexandro pertransisse tradit Afflictus ratio
nibus, & autoritatibus per eum relatis. Porrò
58 peritis ipsis cum iuramento † credendum est,
iurare etenim tenentur,l.comparationes,§.om
nes autem,C.de fid.instrum. Bald. nume. 1. &
Salicet.nu.4.in l.hac edictali,§.his illud, C.de
secund.

secund.nupt.per illum text. Bar. in l.Theopom
pus,num.8. versic. Sed si assumeretur, vbi hoc
declarat,ff.de dot.præleg.Florian.de S.Petr.in
l.si irruptione,§.ad officium,ff.fin.regun.idem
Bal.in 1.Constit.ff.colum.a.versic. Circa quin
tum,Cardinal.in Clem.1.in 13.q.d.tit.de ho-
micid.Ludou.Roman.consil.21. Viso puncto,
circ.med. Ias.in l.de pupillo,§.qui opus, nu.4.
ff.de nou.oper.nunc.Ludouic.Bolognin.cons.
47.Cor mundum,colum.penult.Alexan.cons.
94.Viso processu causæ,nu.3.lib.6.Ang.Areti.
in §.quædam,vbi Ias.col.fi.Instit.de act. Felin.
in c.quia iudicante,col.1.in princ.de præscript.
Hipp.de Marsil.sing.214.Ad valliditatē, Steph.
Bertran.cons.165.Perscrutato casu,in prin.lib.
1.Rol.de Vall.cons.30. Statuto inclitæ ciuitatis
Mantuæ,col.pen.nu.26.lib.3.Vincent.Maxill.
ad consuet.Barri,tit.de testib.§. sine iurisiuran
di,nu.13.fol.85. D.Franc.Viuius in silu. opin.
communium,opin.412. Iudex deber deputare
59 exploratores,num.3.lib.1.Iurant tamen † non
de veritate, sed de credulitate, Bald. ante num.
secundum,versic.Et isti, atque Angel. num. 4.
versic.Et est verum,colum.a.in 4.not. in d.l.cō
parationes,idem Angel.in l. iuriusiurandi, nu.
3.versic.Vltimo quæro,C.de testib.rursus Bal.
in cap.super litteris,colum.1.num.5.versic. Et
ideo de rescript.in d.cap.quia iudicante, nu.1.
versic. Et sic nota,in cap.proposuisti, nu.3.vbi
Anton.de Butr.Ioan.de Imol.& Dec.nu.17.de
communi attestans,de probat.Abb.in c. frater
nitatis,post Io. Andr. ibi, de frigid. & malefic.
adhuc Ang.in rep.l.sciendum,col.2.ff.de verb.
obligat.Marc.Mant.consil.161. Viso processu,
num.5.& in istis terminis Paris.d. cons.56.nu.
26.lib.a.Ioseph.Ludouic. d.concl.37.colum.
2.versic.Ampliatur,& Ioseph.Mascard. concl.
108.lib.2.Quinimo veritatis testimonium pro
60 ferre † tenentur,si res eiusmodi sit,vt eius vera
notitia haberi possit,secundum Bald. in præal-
leg.1.constit.ff.sub num.6.versic.Sed dubitatur
de qualitate, Ioan.de Anan.in c.significasti,co
lum.6.versic.Circa secundum,d.tit. de homic.
Ludouic.Roman.in l.1.§.fin.de verb.oblig.Fe-
lin.in d.c.quia iudicante,post princ. vers. Si ta-
men,isti,ac Dec.in d.c.proposuisti,num.17.ver
sic.Et hoc intelligitur. In tantum ergo eis credi
tur,etiam quòd nō deponant per sensum cor-
61 poris, † sed iudicio intellectus,per verbum iu-
dicio meo,mihi videtur, & simile, vt notabili-
ter declarat gloss.in l.1.in princ. vbi Bart. ff. de
ventr.inspic.& idem Bart.in l.quid tamen, §. si
arbiter.num.3. versic. Eodem modo congrue-
ret aliquibus medicis,ff.de arbitr. Bald.in l.so-
lam,colum.2.ante num.5. in 5. q. C. de testib.
Abb.in c. de quod vult Deo,colum.3.nu.12.in
vlt.not.de iudic.Mantua d. consil.161. num.3.
Paris.d.consil.56.nu.16. lib. 2. Testes etiam in
ijs quæ difficilis probationis existunt per verbū
credo bene probant, Bart.in l.2.§. pen. num.5.
versic. Dicitur hic,ff.de aqu.pluu. arcen. quem
refert,& sequitur Ias.in rubr.de iur.iur.colum.
2.nu.5.& Paris.in citato cons. nu.17. Sed cum
62 iuramento † partis requiritur pręsentia,nisi sit
contumax, Bart.in d.l.Theopompus, nu.9.ver
sic.Item quæro,Florian.in d.§.ad officium,An
gel.& Ias.vbi supra, quicquid dixerit Felin. in
d.c.quia iudicante,ante nu.a.versic. Et non est
necessaria.Iuramentum tamen & partis præsen
63 tia remitterētur ijs † qui vtrinque essent appro
bati, communique cōsensu, ac pari voto electi,
vt colligitur ex not.per Bart. in d. l. Theopom-
pus,num.8.& 9.idem Bart.in l.Lucius, in fine,
vers.Sed quæro an tali latori,ff.de fideiuss.An-
ton.de Butr.in c.veniens,il 1.colum.a. vbi Fel.
num.19.de testib.& ipsemet Sandæus in d.cap.
quia iudicante,in 1.colum.vers.Et si isti,respon
dentes d.l.hac edictali,§.his illud,quod peritus
ibi,vel de iudicis mandato à partib. assumptus
fuerat, vel expressè actum, vt iuraret, eandem
pariter opinionem sequūtur Alexan. cons.130.
Difficultas huius negocij, in fin.num. 6. vbi de
communi,lib.1.Roman.d.consil.21. vers.Ter-
tio,quia,& post Anton.de Butr.in c.finem liti-
bus,colum.fin.de dol.& contumac. Bertran.d.
consil.165.circ.med.vers. Prædicta tamen, lib.
1.& cum Io.Neuizano consil.vlt. num. 4. per-
transit Iacob.Menoch. consil.114. Permulta e-
rant,num.16.versic.Respondeo secundo,lib.a.
64 Prætérea remitterentur prædicta † secundum
Bald.in d.1.Constit.ff.col. a.versic. Circa quin
tum, cum aliquis proprio iudicis motu per eū
ad consulendum eligeretur, scilicet ad eius in-
formationem,quod dictum refert Felin. in d.c.
quia iudicante,colum.1. Bertrand.d.consil.156.
in fin.vers.Bald. etiam. Aduertendumque est,
65 quod peritus † qui verus testis non dicitur, sed
præsumptus admixto artis iudicio, vt medicus
super cicatrice,& obstetrix, subtiliter est inter-
rogandus,vt dicit Bald.in l.data opera,post nu
me.23. vers. Si autem, C. de ijs qui accus.non
poss.subdens talem debere esse,qualem se asse-
66 rit,l.1.ff.de ventr.inspic.Nec excusaretur † à fal
so testimonio si testificaretur per verbum cre-
do,quod indifferens ad verum, & falsum cense
tur, interdum enim verbum credo probationē
facit addita ratione,vel quia præsumitur quod
non sine ratione, vt quando à perito profertur
in materia artis suæ,habetur siquidem tunc, ac
ponitur pro assertione, quia credere contrariū
debuit eius quod dixit,ratione nanque peritiæ
67 artis dolus in eo præsumitur † qui sua peritia
abutitur,arg.l.professio, C. de muner. patrim.
lib.12.l.2.ff. quod quisq. iur. cum quis credere
non præsumatur quod credere non debet, & q
cōmuniter illius professionis, & artis homines

non credunt, nec ratione aliqua, aut bona coniectura fulcitur, arg. l. cum quidam, §. quod dicitur, ff. de acq. hęred. l. miles, §. pen. ff. de adult. & facit l. Senatus, C. de his qui sibi ascrib. hæc notabiliter Baldus. Nunquid autem periti in arte cogi possint vt onus referendi, iudicandique assumant super aliquo negocio quid sentiant?

68 Abbati placuit † cogi non posse, in c. cum dilectus, 1. in fin. vers. Et facit pro istis artificibus, extr. de purg. canonic. quem refert Felin. in d. c. proposuisti, colum. 3. sub nu. 6. versic. Et scias, de probat. dicens se alibi non legisse, quod eo loci declarat posse procedere, vbi alij periti possent adhiberi, sed si ex hoc deberet veritas occultari aliud sentiret, vt per eum latius, Assumpto tamen referendi onere die etiam feriata possent eorum proferre sententiam, l. 2. de fer. ibi, Atrox iniuria, Bart. in l. femel. nu. 2. C. de re milit. lib.

69 12. Nec omittendum fore existimo, verba † ab expertis prolata ciuiliter intelligi debere, licet verba prout iacent regulariter accipi soleant, Prosper Carauita consil. 116. In causa, nu. 21. & 22. lib. 2. diuers. criminal. per text. in l. si cui, & quæ not. ibi Bart. num. 3. ff. de seruit. idem Bart. in l. si necessarias, §. si annua, num. 4. vers. Tamen an ista uerba, ff. de pignor. act. quod insignius scripsit perillustris Dominus Siluius Spannocchius Patritius Senensis in suis subtilissimis Quæstionibus publicè tractatis ad titu. de nou. oper. nunc. lib. 5. num. 34. & 35. Præclarissimum hunc Iurisconsultum summis ego laudibus extollere ad Cælum usque cuperem, cum autem eminētissimum proprijs uiribus suarum uirtutum sit culmē, quis audebit uastum Oceanum hoc transcurrere, orationeque Spannocchij fortia facta complecti? quid dicam? subsistam? quod indicaui parum sane est, id ergo addam, Siluium Spannocchium ipsum quem in Rotæ Florentinæ Excelso Auditorio inter tres Iudices ultimarum appellationum Collegam dignissimum habui, in iure explicando, litiumque anfractibus decidendis scientia, atque integritate talem se pręstitisse, qualem Vlpianum Paulum, aut ex antiquis Iurisconsultis alterum sublimiorem prisca ætas agnouit, ut nominis gloriam rebus prudenter gestis optimo quidē iure sibi uindicauerit, Senatumque Vetustissimam, Illustrissimamque Hetruriæ Vrbem clarissimorum Iurisconsultorum, atque fortissimorum Equitum, imo tot S. R. E. amplissimorum Cardinalium, Summorumque Pontificum nobilissimam genitricem, fulgentiorem reddiderit, de quo concini uere potest, quod Illiad. lib. 2. de Telamonio Aiace dicebat Homerus.

Ἀνδρῶν δ' αὖ μέγ' ἄριστος ἔην Τελαμώνιος Αἴας,

Cæterum in huiusmodi abortionis casu duo

70 ad minus medici † requiruntur, §. quod autem, Auth. de non alien. aut permut. Bart. in d. l. Cōstit. ff. in fin. princ. in d. l. 1. in princ. de uent. insp. in l. si in rixa, ante fin. ff. ad l. Cornel. de sicar. & in l. quoties, num. 3. C. de ponder. & auri illat. lib. 10. Anton. de Butr. & alij in d. c. proposuisti. Quod intelligendum est, cum in loco manere-

71 mus ubi medicorum copia † h. beri posset, quę hodie tanta est, sed imperitorum, ut ferè humanum genus extirpent, melioresque homines in tempestiuè è mundo tollant, secus ubi unus tantum in ciuitate reperiretur, ut quādoque in paruis ciuitatibus contingit, tunc enim ei soli crederetur, d. §. quod autem, & arg. l. t. in fin. ff. de uerb. oblig. tradit Bald. in eadem l. Constit. ff. nu. 6. uers. Fallit si non inuenitur, Barthol. Cepoll. d. consil. 62. col. 2. in fin. vers. Nec obstat, Ioan. de Amic. consil. 3. In causa, & lite agitata, num. 29. vers. Cui, & quibus, Franc. Bursat. consil. 57. Cognitum fuit, sub num. 22. vers. Quinimo, & vnius dicto, vbi alios citat, lib. 1. Felix ergo illa ciuitas quæ vno tantum medico confoditur, miserrima quæ pluribus (bonos semper excipio) amicissimis, domesticisque grassatoribus istis clanguet, dietim nanque turres, ac mœnia ciuitatum demoliuntur insignium ciuium interitu, cum etsi medicam facultatem nobilitate, dignitateque conspicuam celebrare optimosq. medicos physicos efferre encomijs nusquam abunde laudatos æquum est, sic ignaros quosdā qui Hippocratis, Galeni, Aeginetæ, reliquorumque Gręcorum auctorum sensa salubria nō attingunt, conuicijs veluti flagellis detestari nō impertinens erit, postquam Phœbo, & Hygiæ exosi redduntur nedum illi venerando Aesculapio ipsique naturæ, quæ licet variarum herbarū pullulatione, mineralium productione, lapillorum, & gemmarum mixtura, quadrupedum, piscium, auium, atque aliorum vegetabilium, sensibilium, & insensibilium incrementis delectetur, innumerisque infirmitatibus hominum sanandis inuigilet, imperiti isti vno (vt aiunt) collyrio omnia medentur, & languoribus immensos addunt dolores vsque ad interitum. Sed vt

72 ad institutum redeam, chiturgi dicto † in proposito standum non esset, cum vt dicebam, Phisico opus sit, traditque Areti. in §. cumque hoc numero primo, in procem. Instit. peritique Andreæ Alciati testimonio, in l. prima, §. eadem, num. 36. d. tit. de verbor. obligat. magistri esse debēt. Obstetricibusque ipsis maximè credere tur, si tres essent, & peritæ, quarum peritia alijs testibus probaretur, potissimumque si per officialem ad inspiciendum vti peritæ transmitterentur, ac denique ipsarum dicta alijs testibus roborarentur, & fulcirentur, vt hæc tria expendit Paris. dicto consilio 56. numero 18. libro secundo.

HYPO.

HYPOTHESIS.

Signa tam abortus quàm vitalis partus, ipsorumque coniecturalem vim cõsiderari, & nuncupatim similitudinis coniecturam aliquanto seriosius hic reassumi.

SVMMARIVM.

1 *Probationes in abortus materia coniecturis coadiuuari atque efficaciores reddi.*

2 *Abortiuum partum præsumi si statim decesserit, item nullis pariendi signis demonstratis, & proinde alternis doloribus cessantibus, sed continuis cruciatibus per multos dies accedentibus, aliaque signa explicari.*

3 *Ioannem Laurentium Saxoferratensem sua ætate Physicorum facile principem extitisse.*

4 *Partum naturalem à non naturali ex matris infantisque dispositione secundum Parisium distingui.*

5 *Partum vitalem signis etiam demonstrari, Primumque illud esse, si editus partus tantum vixerit, quod Baptismi caracterem assumpserit, vocemque emiserit.*

6 *Partum in illa pellicula inuolutum, sic editum, vitæ signum præ se ferre.*

7 *Partum vitalem præsumi, si vino & aqua ablutus moueatur, calidusque reperiatur.*

8 *Partum ecclesiastica sepultura traditum, vitalẽ quoque præsumi. Sed hæc omnia signa debilia nec necessaria existimari, nu. 9.*

9 *Similitudinis materiam exactiori proposito indagineque reassumi, plurimumque ad partus cognitionem probationemque si alijs argumentis coniungatur valere, autoritatesque ac exempla nõnulla recenseri.*

10 *Reipublicæ expedire sordidas stirpes splendidis ingenuisque natalibus nequaquam subrogari, & partus non supponi, vt ordinum familiarumque salua sit dignitas.*

11 *Partus raro iter genitale aliquid non referre.*

12 *Cognomina multa ex effigiei similitudine conquisita fuisse.*

13 *Imaginationem licet alioqui præpotẽtem, non posse tamen naturæ leges abrumpere.*

CAP. IX.

1 PROBATIONES in† huiusmodi abortus materia coniecturis coadiuuari fulcirique asserebat Alciat. cons. 23. Hac in quæstione, num. 4. lib. 9. tomo 3. præsu-
2 meretur itaque abortiuus si statim† decessisset, Socin. iun. cons. 35. Visa ac diligenter considerata, ante num. 33. vers. Et hoc eo maxime, libr. 2. fetus etiam immaturus argueretur nullis pariendi signis demonstratis, & propterea alternis doloribus ex quibus exire puer niteretur, sed cõtinuis extrinsecisque doloribus per multos dies accedentibus, excetoque vtero prodierit, non tentans exitum, statimque perierit, Alciat. dicens hæc omnia immaturum partum significare, d. cons. 23. numer. 4. post Socinum & Parisium quos refert, quamuis partus immaturus per quattuor dies viuere possit, Ioãnis Lau
3 rentij† de Saxoferrato Physici celeberrimi suaque tempestate facilè principis testimonio, vt per Paris. d. cons. 56. num. 19. libro 2. vbi is Doctor eminens, & huius Regni specimen, inquit, partum naturalem à non naturali distingui ex matris infantisque dispositione, cum enim na-
4 turalis partus† adest, puerpera sæua accidentia periculosaque non patitur, quæ suffert cum naturalis non est, nec vitæ periculo caret, sed moritur, Ioseph Ludouic. concl. lib. 1. concl. 37. versic. Multa tamen, citans Franciscum Marci, & Bursattũ vt ibi, Mascard. concl. 1084. num. 5. vers. Omnes tamen in hoc conueniunt, fol. 419. vol. 2. & licet Iacob. Menoch. coniecturam prædictam de obitu matris in partu reprobauerit, non erit tamen ab opin. Parisij, Alciati, & aliorum recedendum.

Signa etiam ex quibus credendum sit partũ
5 † vitalem esse, plura afferuntur, Primum quidẽ est, si partus editus tantum vixerit, vt baptismi caracterem assumpserit, vocemque emiserit, secundum Innoc. in c. nam & ego, de verb. signif. Bursat. d. cons. 63. num. 20. & 21. vol. 1. Ioseph. Mascard. concl. præalleg. 1084. num. 9. libro 2. fol. 419. Francisc. Marci decis. 168. num. 15. in 2. part. Hieronym. Magon. d. decis. Floren. 41. Punctus quæstionis, numero quarto, versic. In contrarium.

Secundum signum vitæ est, cum partus in il-
6 la pellicula† inuolutus nascitur, seque extendat dum eadem pellicula remouetur, Francisc. Marci d. decis. 168. num. 15. vers. Sed de modo.

Tertium est signum vitæ, si partus cum laua
7 tur† vino aqua tepida immixta moueatur, calidusque reperiri contingat, idem Francis. Marci præalleg. decis. & num. vers. Aliud signum vitæ quando puer est calidus.

Quartum, vbicunque partus ecclesiasticæ se
8 pulturæ† traditur, vt in eadem decis. Franciscus Marci explicare molitur, & Magon. d. decis. 41. num. 4. quæ vitæ signa refert Ioseph. Ludouici d. concl. 37. col. fin. dicens signum pelliculæ nõ esse omnino concludens, Mascard. d. conclus. 1084. num. 11. Ego autem signa prædicta omnia debilia, & non necessaria existimo, vt in ijs non sit nunc insistendum. Quartò reassumendo breuiter, quod de similitudine paternisque

linea-

lineamentis Iacobus Beluisius dicebat à Bartolo reprehẽsus, asseruerim similitudinis paternæ coniecturam penitus extraneam (quicquid Æmylius crediderit, non censeri, imò verius ef-
9 ficacem † alijs maximè coniunctam, cum si sola hac coniectura niteremur Bartolo fortasse arriderem, sed si cum similitudine alia concurrant, non leuem argumentationem inijceret, quod Aristotelis testimonio expeditum est, is enim de Natura animal. lib. 7. cap. 6. læsos ex læsis gigni, claudos ex claudis, ex cæcis cæcos cõcedit, denique similes sæpenumero in re quæ præter naturam comitetur, & signa habentes sibi cognata hæreditaria, vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut quid aliud generis eiusdem, Iam tale quid vel tertia prole post regeneratum esse subdit, vt cũ quidam suo in brachio puncti notam haberet, filium nõ id retulisse, sed nepotem ea corporis parte nigritiem quandam, sed confusam habentem, hæc autem raro euenire; subdens etiam, Similes aliquos parentibus aut auis suisque maioribus generari, aliquos similitudinis nihil referre, reddi etiã, vel post plures eiusdem prosapiæ; vt in Sicilia eius quæ cum æthiope adulterium commiserat filia, non colorem patris æthiopis retulit, sed qui natus ex hac est, is autem æthiopem regenerauit. Fœminas magna ex parte matri, mares patri similes prouenire, fieri etiam ex diuerso vt fœminę patri, mares matri similes procreentur.

Particulatim etiam similes fieri, vt alia corporis parte similes sint patri alia matri. Si itaq; hæc ex Aristotele natura cooperante vera sunt, sique alias probationes recipimus, cur naturæ testimonium detestabimur? Quod de adulteræ cogitatione astruunt, inconstans eiusdem Aristotelis autoritate crediderim, Siciliensis enim adultera non patri similem nepotem seminio quodam genuit sed naturæ; in adultero æthiopi ob feminum factam commixtionem, cum si fœminæ, quod concubitus tempore sæpe imaginantur ederent, fabulosas atque mõstruosas facies siue hominum formas cerneremus, quæ aspicientiũ oculos aut læderent, aut ipsis risum profectò concitarent. Accedit Plutarchi sententia lib. quinto, de placitis Philosophorum, Parmenidis aliorumque multorum veterum sapiẽtum consensu asserentis, fetum à dextra vuluæ parte editum patrem semper referre; hinc Phocidides,

Οὐ γάρ τίκτει παῖδας ὁμοίχια λέκτρα.

istiusque similitudinis rationem lib. de semine 2. Claudius Galenus latè demonstrat, Alciato igitur in d. l. Gallus, in princ. vers. In decem mẽsibus, num. 22. & Ioanni Corasio libr. Miscella. 2. cap. 22. num. 5. Iurisconsultis grauissimis assentiendum arbitror, qui inuerisimile esse affirmant, in ipsa Veneris titillatione, & voluptaria illa seminis per meatus emissione de marito cogitasse adulteram, quicquid ab amico Butrigarius audisse comminiscatur, vt vix ipsi Alciarus hac in re fidem habeat, nedum quòd illi amico credat, præsertim Philosophis, Medicis, Poetisque reclamantibus, & ex nostris Iurisconsultis Martino Sylimano, in d. l. fi. C. de carbon. edic. Alberico Rosato in l. si vicinis, & Iacobo Beluisio in d. l. 1. C. quor. bon. Quod autem Quintilianus inquit, experientiæ refragatur, idque ei permittendum facilius cum de suspicione adulterij submouenda ageret, plus enim affectionis tabula oculis subiecta inducit quàm absentis mariti cogitatio, §. fin. Instit. de gradib. firmius ergo est arbitrari homines genitali lege trahi vt in animalibus, & plantis sibi similia gignẽtibus, vt non immeritò Phauotinus Philosophus in noctibus Atticis Gellij lib. 12. cap. primo, autumauerit ad fingendas animi & corporis similitudines naturam vimque seminis plurimum valere, cumque similitudo, vt naturæ magis consentanea operetur admodum, videmus patresfamilias omni studio curare canẽs, atque equorum generationem ex optimis atque pulcherrimis fieri, quod Plato de Republica admiratur, & ridet, dum non idem operæ in copulandis ho-
10 minibus nauant, quod custodiri † iubet Imperator in l. super statu, C. de quæstionibus, ad idem l. prima, §. quamuis, ff. de vent. inspic. Vtque ad amicum Butricarij redeam, ad imaginationem illam eliminandam, addiderim, Venerem amoremque ex amantium animis timorem expellere, vt vix mulierum audax animus exprimi possit, Quinimò certissimum illud putat signum esse maternę pudicitię testimonium Corasius ipse citata iam Phocididis sententia, quod Valerius Martialis ijs carminibus significat.

Est tibi qua patris signatur imagine vultus,
Testis materna nota pudicitia.

Et Q. Horatius in Odis ad Augustum,

Culpari metuit fides,
Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos & lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerpera.

Huc Didonis apud Virgilium libro quarto, Aeneidos lamentatio, imò cruciatus animi pertinet, quem in proœmio ascripsi, dum paruulum Aeneam aula ludentem oreque patrem referentem anxie videre exoptabat.

Similitudinis quoque argumentationẽ eandem inducit apud Homerum Odissea libr. primo, Cæsijs oculis Minerua, dum Telemachum alloquitur cuius carmina in dicta præfatione annotaui, hic autem non referam ne Poetarum versibus abundem; eiusdem tamen Homeri grauissimi Odissea libro quarto, alia tantum subdam carmina.

Τῷ δ'

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη ξανθὸς Μενέλαος,
Οὕτω νῦν καὶ ἐγὼ νοέω γύναι ὡς σὺ ἐΐσκεις,
Κείνου γὰρ τοιοίδε πόδες, τοιαίδε τε χεῖρες,
Ὀφθαλμῶν τε βολαὶ κεφαλή τ' ἐφύπερθέ τε χαῖται.
Καὶ νῦν ἤτοι ἐγὼ μεμνημένος ἀμφ' Ὀδυσῆϊ.

Hoc idem Mario Salamonio in præalleg. l. Gallus, in princ. num. 59. mirè placuit, qui Diui Hieronymi, & Quintiliani in Iasonem retor quetur, ex ijs nanque palam fit quantum similitudinis ratio valeat, quòd in suspicionē adulterij mulieres illas adduxisset, & nisi legitimitate ex sapientissimo Hippocr. excusatæ, fortassis damnatæ remansissent, cur hoc? nisi quòd natura similem exigit, & similitudo suum arguit, sicut dissimilitudo non suum, excusatæ per locum à speciali in contrarium, ergo generalis regula est iudicio Hippocratis approbata, quòd nisi specialis causa adducatur naturale sit, & or
21 dinarium vt assimilentur: rari certè sunt † qui genitale aliquid ex vtero non referant, tres in Lepidorum gente intermisso ordine, obducto membrana oculo geniti à Solino capit. quinto, memorantur, Plinius meminit eius quę gemino partu alterum marito similem, alterum adulterο genuit: item Proconnesiæ ancillæ, quæ alterum domino similem, alterum procuratori eius; facit cap. si gens Anglorum, 56. distinct. l. quod si nolit, §. qui vendunt, ff. de ædilit. edict. concludendum itaque est, similitudinem vti naturæ consentaneam vrgere quàm maxime, cūque nouum non sit nullis necessarijs probationibus filium posse demonstrari, ideo verisimili nos contentos esse oportet, d. l. filium, ff. de his qui sui sunt, vel al. iuris, & l. Lucius, ff. de conditione, & demon. est etenim, vt Cōnani in Commentar. iuris ciuilis, lib. 2. cap. 11. numero 6. verbis vtar, mater naturæ, pater iuris ciuilis, mater est quæ peperit, pater est quem iustæ nuptiæ faciunt patrem, illa certissima, hic incertissimus, quod Homerus libro Odissea 1. illis versibus explicat.

Μήτηρ μὲν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι αὐτὰρ ἔγωγε
Οὐκ οἶδ' οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Nec inspicimus quod euenire potest, sed qđ (vt Theophrastus inquit) euenire solet, Quòd verum arbitror si aliud concurrat, vt quia domi natus sit, dicta l. filium, neque aliud dissuadeat, sicut ex dissimilitudine adulterinus minimè est censendus.

Tamen insuper vim habuit alterius similitu
22 do, vt inde cognomina † sæpe inuenta sint, vt de Cn. Pompeio Magno scribit Valerius libro nono, qui Menegones à multis dictus sit, quòd Menegeni coquo suo similis esset, & de P. Scipione qui Serapio à victimario eius nominis si bi simili, & P. Lentulo qui Spintheris ab histrione Spinthere cognomē adeptus sit, & alter Scipio qui Salutionis à Salutione mimo cognomen inuenerit, Plinius libro septimo, cap. duodecimo, & Carolus Sigonius de nominib. Romanorum in loco à similitudine alterius: quid nunc erit si filius patris similitudinem lineamētaque referat? quid similitudo hæc in filio operabitur? certè non leuem filiationis coniecturam, si filius eadem persona eademque caro cū patre censetur naturali seminis veluti insitione. Cæterum Alciatus in l. quæret aliquis, de verborum significatione, frequentius (inquit) vsu accidere, vt legitimos patres filij referant, adulterini autem adulterum, idque Plumbini Ducem re ipsa expertum fuisse, vt maiores testabantur, is cum ad se prægnantem concubinam crederet, inuitassetque ad baptismi sacra quàm plurimos primarios viros, ea æthiopem peperit coquo suo simillimum, quapropter ridiculo habitus Dux quæstione veritatem deprehēdit. Verius est igitur ad parentes similitudinem esse referendam: quod & Galeno libro secūdo, de semine, cap. 1. placuit, Similitudo (inquit) ex membrorum formatione existit, non quantum ad communem speciem, sed quantum ad differentias, quæ speciei accidunt, quippe cum communis species hominem equum, bouem, constituat, membrorum autem differentia ea fit, quæ aduncum vel simum facit, in quo similitudo, & dissimilitudo omnis ad parentes consistit; quæ ex eodem Galeno d. libro secundo, cap. 5. à semine illiusque in fetus procreatione dominio gignitur; idque ex eiusdem mente contra Athenæum ex menstruo illud effici putantem pulchrè tradidit Francisc. Valleriola in locis communibus Medicinæ, libro primo, cap. 17. dum de genitali semine eruditè disputat. Quod Phauorino apud Gellium in eius lib. noctium Atticarum visum fuit, necnon Ioanni Argenterio qui in Galeni artis medicæ comment. 2. cap. de temperaturis testium, fol. 277. patere putat cur filij patri similes esse debeant, dat enim pater semen in quo illius est forma, & omnium partiū figura, magnitudo, numerus, situs, connexio, semen verò ipsum formam quam in se habet, vt generationis opifex & artifex in idoneam materiam immittit; est proinde coniectura similitudinis (vt dicebam) efficax, Quicquid in contrarium voluerint Curt. iun. consilio trigesimoprimo, Præsupponitur in facto, sub num. 3. versic. Et istud procedit, post Castrensem, & Barbatiam, Catol. Ruin. d. consil. 53. numero nono, libro quinto, Iacob. Menoch. de arbitrar. iudic. quæst. libro secundo, centur. 1. casu 99. numero 97. versic. Rectius contrariam sententiam, ex imaginatione rationem deducentes, etsi Menochius id iudicis arbitrio tandem relinquere videatur, post Alciatum de præsumpt. reg. 3. præsump. 37. post numerum decimumquintum, in fin. qui istam coniecturam debilem facit, rursus

Meno-

Menochius,& is in tract.de præsumpt.in secunda part.princ.libro sexto,præsumpt.53. numero 47.vers.Cæterum prædicta opinio, fol.118. columna quarta,vbi Fortunium Garziam, Petrum Antonium de Petra,Mascardum,necnon Gulielmum de Benedictis pro sua opinione allegat, cum quibus pertransit Franciscus Marzar.cons.45.In causa Illustr.mulierum,columna tertia, numero decimo, vers. Nec sufficit similitudo, dicens non esse concludentem probationem,ipsamque similitudinis coniecturam spernens.

Nam& Argenterius,quod de imaginatione tradūt cæteri circa similitudinem,ad extraneos restringit, quam etsi vehementem aliqui requirant,vehementiam tamē plures abijciunt, cum in extraneis nulla fortè alia causa quàm imaginationis contingat,hoc autem & inconstans est atque infirmum in re in tota Philosophia satis ardua, potentior itaque vbi natura operatur, naturalis erit causa quàm accidentalis, quæ licet concurrere possit, nihilominus naturalis attendetur, quod tum Hippocratis autoritate in libro de Genitura confirmatur ibi, Est autem impossibile partum per omnia matri similem esse, & patri nihil,aut vice versa,neque alteri quicquam similem esse, sed vtrisque necesse est in aliquo similem esse, siquidem ab vtrisque corporibus semen in partum procedit: Vter autem tandem plus contulerit ad similitudinem, & à pluribus corporis regionibus illi magis similis est, tum etiam Aristotelis dogmate de Generatione animal. libro quarto, cap. tertio,cuius verba cum referre prolixum foret, non ab re reticentur, Lucretij autem carmina pauca hæc subnectuntur,lib.4.

Semper enim partus duplici de semine constat,
Atque vtri simile est magis id quodcunque creatur,
Eius habet plus parte aequa quod cernere possis,
Siue virum soboles siue est muliebris origo.

Pluresque alios ex Andr.Tiraquello,& Dionysio Lambino refert Constantinus Capriolus in praxi succeden.ab intestat. numero quadragesimoquinto,& infra fol.304.vbi alios Lucretij versus ad idem addit propositum. Denique vt finiam,imaginatio quamuis multū possit,non tamen potest naturæ † leges abrumpere, nisi monstruosum aliquod efficiat, vt peritissimus Federicus Bonauentura,libr.septimo, de Octimestri partu cap.vigesimooctauo,dicebat, vt similitudo magis ex naturalibus feminibus quàm ex imaginatione resultet,ideoque firma ac constans remanet conclusio, similitudinem conferre ad probandam filiationem, valdeque operari si alijs signis seu coniecturis coniungatur, quam ad filiationem illius Alexandri inducebat Corn. 1. In præsenti ardua consultatione,columna decima, numer.22.versic. Aliquid &,libro tertio, idemque sentiunt, Ludouicus Gozad.consil.13.In hac causa,columna 6. numero 22. versic. Octauo omnes deponunt,Paris.consil.10.Aduersus Dom.Bart.columna nona,numer.59.vers.Similitudo etiam, & colum.16.num.103.versic. Et quamuis multi Doct.libro secundo, Ioan.Bolognett. in d.l. Gallus,in princ.num.188.in fin.ff.de liberis,& posthumis, Tiberius Decian. consilio 1. Circa primum videtur,columna trigesima, in fin. numero 117.vers. Decimoquinto similitudo, vbi alios citat affirmans similitudinem magnam facere præsumptionem, & licet sola non concludat, iunctam tamen cum alijs probare, vt latè per eum,lib.3.

HYPOTHESIS.

De matris testimonio circa tempus partus multa tractari, deque legis fiducia pro matre erga filium,de onere legitimum esse partū probandi,cui incumbat; Deque mensibus in partus materia aliquid discuti.

SVMMARIVM.

1 *Matris testimonium ad sciendum num partus octauo mense,decimo,vel alio tempore natus sit, Bartolo inualidum fuisse visum, & cum eo nonnullos pertransire; sed num.2.cōtrarium verius esse affirmari, & num.8. Præsertim si alia cum dicto matris concurrerent,nu.15.Maximè si vt perita attestaretur.*

3 *Testi licet vno de facto suo deponenti credendū, secundum vnam opinionem,sed alteram ex Alexandro communem esse: Salıceto tamen deferendum in hoc videri.*

4 *Matris factum in possessorio nocere filio.*

5 *L.1.§.si mulier,ff.de liber.agnosc.ex Andr.Alciato, & Ioan. Cephalo declarari.*

6 *Filium Regis qui ex dicto matris Regnum renunciauit tanquam ortum ex alio viro à Doctoribus irrideri, Sed si adeo vehemens matris assertio fuisset, vt illi filius credere potuisset, tunc ipsum non renunciantem in conscientia tutum non fore remansurum, aliquos dixisse, nu.7.*

9 *Matrem à lege tutricem legitimam, quantumuis filiorum debitricem, aut creditricem statui.*

10 *Matrem à suscepta tutela filiorum etiam propter motam contra ipsos litem non remoueri, Nisi lis super omnibus bonis, vel maiori bonorum parte fuisset, num.11.ipsamque remouendam à tutela non fore, si lis de aliqua parua hæreditate ageretur, num.12. Hancque tutelam gratia matrum inductam censeri, ad eamque gerendam matres non compelli, num.13.*

Pupil-

14 *Pupillorum educationem matri demādari, quamuis illis esset successura.*

16 *Partum non esse vitalem, sed abortiuum allegenti, onus probationis incumbere. Partus etiam probationem difficilem esse, num. 17. Singularesque testes propterea admitti, Quinimò coniecturis stari, vt ibi.*

18 *Menses in materia partus non intelligi prout illorum dies currunt, ac secundum Augusti Cæsaris ordinem, sed de lunaribus mensibus.*

CAP. X.

QVINTO vt materni testimonij
vim fundatius attingamus, licet
Bartolo visum fuerit inualidum
1 † esse, ad sciendum num partus
octauo mēse aut decimo, vel alio
mense natus sit, cui assentiuntur Alberic. de Rosat. in d. l. septimo mense, col. 2. ante fin. vers. Et dicit, referēs Iacobum de Beluisio vt per eum, vbi Bald. etiam ante fin. cum verisimiliter circa tempus conceptionis decipi possit, & tamen debeat de veritate deponere, l. testium, C. de testib. Andr. Alciat. cons. 13. Decidi casus, numero 5. tom. 3. libr. 9. Marius Salamon. in d. l. Gallus, in princ. num. 64. vers. Ex contrario, tandēque in hac sententia residere videantur Boer. d. decis. 220. in fin. Bursat. d. cons. 65. num. 21. & de magis communi Ioseph. Ludouic. lib. 1. conclus. commun. concl. 37. in 1. declar. Ioseph. Mascard. concl. 1084. Natum quem esse, numer. 6.
vers. Intellige supradicta. Tamen matris asser-
2 tioni admodum tribuendum † videtur, veriorque est opinio quoties nulla adest causa, quæ probabiliter illam à veritate alienet, l. fin. C. de probat. not. in c. officij, extra de pœn. ita residēt Alciat. ipse in d. l. Gallus, in prin. ante num. 20. & de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. post num. 15. in fin. Ioan. Cephal. cons. 440. Magnificus, num. 91. libr. 3. ac longe ante Signorol. de Homod. cons. 55. Si quæratur, in fin. quem Alciatus d. præsumpt. 37. retulit, Iacob. Menoch. pariter in suo celeberrimo tract. de præsump. par. 2. libr. 6. præsumpt. 52. incip. Contingit etiam, ante num. 4. col. 3. fol. 113. Cum enim testimonium de signis conceptionis perhibeat de ea re
3 quamuis † vnicus sit testis plenè attestabitur, cuius ipsa solum verisimiliter est conscia, & sic de facto proprio sine suo interesse, l. quicunque iunct. glos. vbi Paul. de Castr. sub num. 11. C. de seru. fugitiu. & cons. 34. Ego Paul. de Castro, colum. 2. num. 3. vers. Pro secundo verò, lib. 1. consil. 84. Visa dicta facti narratione, ex his quæ copiosè, col. 3. num. 6. vers. Nam sibi crederetur, cons. 277. Quia per primum Egregium Consultorem, in fin. vers. Et ei videtur stādum, eodem vol. cons. 109. Visa petitione, col. 1. versic. Cui Iacobo, lib. 2. Alex. cons. 197. Visis dubitationibus, col. pen. num. 5. vers. Quia respondetur, libro 7. fuitque opinio Salic. in l. si quis decurio, in 4. opp. C. ad leg. Corn. de fals. Et licet hoc dictum periculosum censeatur, quòd enim vni tātum de facto suo attestanti nō credatur, voluit idem Castrēn. sibi contrarius cons. 337. Primò quæritur, col. 2. ante num. 4. vers. Item non obstat, d. lib. 1. & cum eo Ias. in l. nec is, num. 12. cū sequen. vers. Tamen ego etiam, ff. de acq. hæredit. Alex. in l. 2. §. si absens, num. 10. & 11. dicēs istam opinionem esse veriorem, vbi Ias. nu. 10. vers. Ego teneo cōtrarium, si ex noxal. caus. ag. adhuc Alexan. cons. 192. Perspecta facti narratione, col. 4. num. 13. vers. Et quamuis Salic. vbi de communi testatur, ante num. 14. lib. 6. dicēs idem tenere Petr. & Cyn. in 4. opp. in d. l. si quis decurio, & cum prędictis transit Aym. cons. 73. Dicendum videretur, num. 30. vers. Hoc tamē vltimum, lib. 1. & cons. 178. Viso processu, num. 7. eod. vol. Attamen magna est Saliceti autoritas qui explicitè loquitur, sed Cyn. Petr. & Bal. non explicite, & Alexan. ac Ias. non bene respōdent textui in l. quæro, §. fin. ff. de ædilit. edict. quicquid tamen de ista conclusione sit, nulli dubium est, testibus de facto suo deponētibus magis credi oportere scribit Aym. cōs. 2. Andreas Michaelis, col. 3. num. 9. versic. Primo per ipsummet Hugonem, & cons. 99. Ioannes filius Simondi, num. 6. in præalleg. vol. & multo fortius in proposito quia mater est, vt ex infra di-
4 cendis liquebit. Non mirum si videamus † factū matris in possessorio nocere filio, l. 1. §. si cui, iunct. glos. in verb. Nō dabo, ff. de ventr. inspic. not. in l. transactione matris, 26. C. de transact. cur & quandoque prodesse non debeat? Non refragatur, quòd decipi mater possit, l. 1. §. si mu
5 lier, ff. de liber. agnosc. Quia vt Alciatus † aduertit, præsumptio in casu dubio inducitur fictio in casu certo, vnde si hoc admitteremus tractatus omnis præsumptionum subuerteretur, potuit nanque contrarium cōtingere, l. miles, §. defuncto, de adulter. glos. in l. vnic. §. accedit, C. de rei vx. act. Vtque Alciatus, & Cęphalus asserunt, d. l. 1. loquitur quando mater esset suspecta propter inimicitias, vel spem successionis quoniam ei regulariter est credendum, subdens ipse Cephal. num. 91. raró contingere, quòd mater affirmet nisi veritatem sciat, quod & Alciatus d. reg. 3. præsumpt. 37. ante fin. sibi etiam voluit.

Minus Alciatum mouet, quòd Doctores ir-
6 rideant † eum Regis filium qui matri credidit se ex milite ortum, abiurauitque regnum, Doctor. inquam in d. l. filiū, de his qui sui sunt, vel al. iur. Cyn. in l. si vicinis, C. de nupt. Bald. cons. 74. Verba Domini Cyni, lib. 1. quod est repetitum cons. 437. Titius habebat Seiam in vxorē, lib. 5. Ioan. Neuiz. libro 1. Syluæ nupt. num. 50.

Corn.

Corn.conſ.293.In hac conſultatione, in fi.ſub
num.10.lib.4. Vt eſſet tutus etiam in ſoro con-
ſcientiæ, And.ab Exea in c.1.nu.336.de conſti.
Ille etenim filius ſortiores pro ſe præſumptio-
nes habebat q̄ ex matrimonio itemq.quaſi poſ
ſeſſione paterni iuris accipiebatur, d.l. miles, §.
defuncto, de adulter.glo.in c.afferte, de præſum
ption.vna autem præſumptio alteri cedit imbe
cillior fortiori, l. Diuns, de in integr.reſtit. Po-
7 tuit etiam adeo vehemens † eſſe matris perſua-
ſio, vt illi credere potuiſſet filius, tunc enim nō
fuiſſet tutus ſecundum dicta per Andream, ita
Dominic.de Soto de iuſtit. & iur.libr.4.quæſt.
7.artic.2.verſic.Tametſi, Iacob.Menoch.de ar-
bitrar.iudic.libro 2.centur.1.caſu 99. ante nu-
merum 29.

Vt non ſit ab hac opin.recedēdum, quòd ma
8 tris dictum † ſit bona cōiectura in tempore par-
tus, Primò cum ſi de ętate matri creditur, d.l.de
ætate, cur non de conceptione ſi probatio hæc
cenſetur difficilior? l.de ętate, ff.de interrog.act.
Secundò videtur caſus in d.l.inteſtato, §.fin.de
ſuis & legitim. vbi Iuriſconſultus centeſimo o-
ctuageſimo ſecundo die natum, iuſtum defini-
uit partum, quæ dierum ſupputatio (vt Salamo
nius ait) vnde diſci queat niſi à matre? ignora-
tur certè aliàs, facit d.l.ſeptimo menſe. Sed Di-
uus Pius id ex Hippocratis ſententia reſcripſit,
qui medicinę ſemina attulit. Tertiò Plinij Maſ-
ſurijque Sabini inducitur autoritas, dicentiū
Papyrium Prætorē matri credidiſſe, quòd tres-
decim menſes puerperium tulerit. Quartò le-
gis fiducia attendenda eſt quam lex de mater-
no affectu concepit, quæ matrem filiorum legi-
9 timam tutricem † decreuit, etſi ipſorum debi-
trix, aut creditrix foret, auth. vt ſine prohib.ma
trim.vbi gloſſ.in verb.Matrem, Alex.conſ.109.
Viſo ſtatuto, poſt num.2.verſ. Etiam habet lo-
cum, lib. 3. Et non ſolum propter creditum nō
10 remouetur, ſed etiam ob ſuſceptam † contra pu
pillos litem, §. item propter litem, Inſtit.de ex-
cuſ.tut.vbi Ang.inquit, quòd licet mater tutrix
filiorum extiterit, ipſorumque tutelam gerere
cęperit, poterit tamen interim ſuas dotes pete-
re, hisque erit cum eius pupillis, & tutrix rema-
net, interim autem curator liti dabitur. Niſi ſu-
11 per omnibus bonis † vel maiori parte lis fuerit,
l.propter litem, ff.d.tit. de excuſ. tut. Quinimò
12 ſi ſuper aliqua parua hæreditate † lis eſſet, ad-
huc mater non veniret remouenda, ſecundum
Ang.vbi ſupra, num.2. & tradunt omnes in au-
then.minoris debitor, C.d.tit. quād.mul.tutel.
13 offic.fungi poteſt, eſtque tutela † huiuſmodi
matrum gratia fauoreque inducta, cum ipſam
ſuſcipere non cogantur, vt tradit Corn. conſil.
20.licet ſatis, num.3.& 4.lib. 2. conſulens pro-
inde tanquam in materia fauorabili auiæ appel
latione proauiam includi, & conſil.164. Vide-
tur, numero ſecundo, verſic. Licet dicatur, li-
bro quarto.

Vltimò facit l.1.C. vbi pupill. educ. deb. eo
14 nanque loci Imperator Alexander † pupillorū
educationem nulli magis quàm matri eorum
(ſi non vitricum eis induxerit) committēdam
eſſe ſtatuit, licetque dum de ſucceſſione pupillo
rum agitur ſuſpicio in medium deducatur, l.2.
d.tit.in matre tamen talis ſuſpicio non attendi-
tur, quamuis ſit in ſucceſſione prior, vt ibi Sali-
cet.perpendit, ad quam l.1.multa per Decian.
conſ.49.Nunc in dubium reuocatur, libro 1.Si
itaque adeo liberè lex de matre confidit pro-
pter eius affectum, l.fin.C.de curat.fur. vt & fi-
liorum ipſi perſonas, & ſubſtantias omni remo
ta ſuſpicione etiā in caſibus quibus de proprio
matris intereſſe agitur committat, cur eiuſdem
aſſertio in difficilis probationis negocio atten-
denda non erit? Cæterum etſi indiſtinctè con-
traria opinio receptior videatur, poſterior hæc
verior apparet, nec Doctorum autoritate deſti
tuta, vt non ſit maternum teſtimonium aſper-
nandum.

15 Si autem cum matris aſſertione † alia concur
rant, fortè ſimilitudo, vel quippiam aliud, rem
eſſe in tuto tradit Ioan.Cephal.d.conſ.440.nu-
mero 92. nec Andreas Alciatus diſſentit. Et ſi
mater non ratione ſimplicis conceptionis, ſed
peritiæ quā ipſam conſtaret habere, de hiſce re
bus teſtimonium redderet, ipſam fore admittē-
dam ex regulis potiſſimum, quæ in arte peritos
admittunt, tradit Maſcard.d.concluſ.1084.nu-
mero 8.verſ. Quod ſubintellige, niſi eſſet aliàs
ob aliquam cauſam ſuſpecta, vt in caſu Lom-
nium, in fin.verſ.Nec inſtitutus hæres, C.de te-
ſtam.Præterquam, quòd non ſic de facili admi-
ſerim contrariam Boerij, & aliorum deſuper ci-
tatorum magis communem eſſe, quicquid Io-
ſeph Ludouicus d.concl.37. omni deriuatione
ab alijs nequaquam deſumpta ex ſe tantum au
ſus fuerit ipſam, vt crebriorem fundare.

Quòd autem partum vitalem non eſſe, ſed
16 abortiuum alleganti † probandi onus incum-
bat, ſcripſere Dec.d.conſ.623. in fin. Andr.Al-
ciat.d.conſ.13. Decidi præſens caſus, num.5.to
mo 3.lib.9.Pariſ.conſ.146.Circa articulum, nu
mero 24.lib.4.Iacob.Menoch.in d.tract.de pr̨
ſumpt.part.2. lib.6.præſump.52.num.4.col.3.
verſ. Quocirca reſpondet Dec.Turrett.d.con-
ſil.23.num.5.verſ.Secundum pro matre, vbi is
etiam num.10.inquit, partus materiam diffici-
lis probationis eſſe, poſt Caſſan.Alciatum, So-
cin.iun.& Burſat.quos ipſe refert, & propterea
17 ſingulares † teſtes admitti, vt per eum ibi, prout
coniecturis ſtandum fore, in antecedēti cap. ex
eodem Alciato dicebam.

Denique licet de menſibus iura loquantur,
18 non tamen in hoc negocio † menſes prout ipſo-

rum

rum dies currunt attenduntur, ac secundum Augusti Cæsaris ordinem, sed lunaris cursus inspicitur, scilicet quòd filius natus steterit à conceptione per nouem lunas, vel quòd de nouem lunis in ventre matris tetigerit, Alciatus in l.qui mortui, in fin.ff. de verborum signif.& in dicta l. Gallus, in princ. numero decimotertio, & vigesimonono, Iacobus Menoch. de arbitrar. iudic. libro secundo, centur.1.casu, 50. numero decimonono, Iacobus Concen.quæst. libro secundo, cap.nono, numero quarto, & infra Bursat.d.consilio sexagesimotertio, numero vigesimosecundo, libro primo, Ioseph. Ludouicus, conclus.libro primo, in d. trigesimaseptima conclus.columna tertia, vers. Aduertendo semper.

HYPOTHESIS.

Licet natus ex quinquagenaria muliere rarus partus videatur, legitimum tamen partum censeri, ex eo conditionem, Si sine liberis decesserit euanescere, substitutumque exclusum remanere.

SVMMARIVM.

1 *Filium ex muliere quinquagenaria progenitum legitimum esse, & ad conditionis si sine liberis decesserit defectum substitutique exclusionem prodesse, & num.19.*

2 *Mulieres quinquagenarias nubere non prohiberi.*

3 *Constantiam Henrici VI. Regis vxorem, anno sua ætatis quinquagesimo publicè in tentorijs Federicum Imperatorem peperisse. Idque alijs mulieribus etiam contigisse, sub nu.5.*

4 *Federicum Imperatorem filium Henrici ac Constantia de domo Sueuia fuisse.*

5 *Mirabile esse quod raro contingit.*

6 *Aquilanam Ciuitatem omni tempore felicia ingenia produxisse.*

7 *Mulieres post annum quinquagesimum menstruales cursus, fecunditatemque amittere, & num.8.*

9 *Mulierem parientem sine menstruali profluuio visam fuisse: id tamen ex Aristotele explicari, num.10.*

11 *Suppositi partus coniecturam ex menstruorum cessatione desumi posse.*

12 *Mulierem solam animal ex Democrito menstruale esse.*

13 *Menstrua inter monstrifica existimari.*

14 *Raros casus legem non respuere: idque tripliciter ex Socino iuniore intelligi.*

15 *Mulier quamuis elapso quinquagesimo anno concipere possit, id tamen nequaquam præsumi.*

16 *Suppositi partus rationem in difficili probatione versari.*

17 *Suppositi partus nonnullas coniecturas afferri, & quo casu procedant declarari.*

18 *Partum quinquagenaria plenè perfecteque probandum esse.*

CAP. XI.

DIFFICVLTATEM in eo qui ex quin-
quagenaria muliere nascitur sub
mouet pulcherrimus text. in l.si
maior, vbi Bar. aduertit, C.de le
gitim.hæredib. vt inquam legiti-
1 mus † sit filius ad conditionis defectum si sine
liberis decesserit, substitutique exclusionem, a-
lius ad hoc propositum tex.est, in l.si sterilis, in
princ. vbi gloss.ordinaria in verb. Quinquagin
ta, ff.de act. empt. & in indiuiduo tradit Raph.
Fulgos.conf.212. Quædam muliet nomine Lu
cia, columna tertia, numero secundo, versic. Sic
enim aiunt naturales, Quemadmodum enim
2 huiusmodi ætatem habentes† nubere non pro-
hibentur, l.sancimus, C.de nupt. ita consequēs
est, vt iste partus legitimus sit censendus; & li-
cet raro contingat mirabilisque esse videatur,
Nihil tamen eorum (vt Imperator asseruit) quę
probabiliter à natura noscuntur esse producta
est respuendum, ac æquum est, non absimiles
alijs fieri quos similes natura effecit.

Quod quidem de Constantia Henrici VI.
Regis vxore Gulielmiq. Regis sorore scribunt,
3 Constantiam nempe istam † ætate grandęuam
licet monialem professam annorum quinqua-
ginta ex dispensatione tamen Apostolica matri
monium contraxisse, ac pręgnantem redditam,
omnibus re visa ferè incredibili tentorijs Panor
mi alijs in Exca Ciuitate Germanię constructis
vbi duo millia matronarum aderant, Federi-
cum Anno Domini, MCXCII. pepetisse, Con
stantiæ hunc partum admirantur, ac referunt
Angel. in dicta l.si maior, numero primo, sub-
4 dens hunc Federicum de domo Sueuia † fuisse
quæ in Corradino remansit extincta, seque plu
ries Perusij vidisse quinquaginta annis gran-
diores filios peperisse, hocque suo arbitratu ob
aeris subtilitatem contingere, Andreas Tira-
quellus de legibus connub. in.6.l. gloss.prima,
part.6.numero quadragesimoseptimo, vers. Et
refert ibi Angelus, fol.112. Matth. de Afflict. in
procem. Constit.§.nos itaque, in 3.not.nume-
ro tertio, versic. Sed quæro quare Imperator
Federicus, vbi inquit, quòd ex eo Imperator il-
le ibi dixerat, præter spem sibi illa duo Regna
Apuleæ ac Neapolis obuenisse, nam tempo-
re quo Henricus VI. ipsius Federici pater Il-
lustrissimam Dominam Constantiam monia-

lem professam in monasterio ex dispensatione Apostolica in vxorem duxit, de qua meminit Ioannes Andr. in reg. actus legitimi, in sexto, in Mercurial. hæc Constantia Regis Gulielmi soror, quorum pater fuerat Rogerius Rex tunc temporis annorum erat (vt est dictum) quinquaginta, & gentes non credebant fore sobolem suscepturam, maxime quia lex inquit, in dicta l. si maior, & in dicta l. si sterilis, quòd si mulier quinquagenaria peperisset, res mirabi-
5 lis censeretur, & cum hoc rarò contingat† mirabile dicitur, vt in §. secundo, in fin. authen. de Consulibus, cumque Deus voluerit, quòd in tam grandi ætate Constantia dictum Federicum Imperatorem conciperet, ad successionem dictorum Regnorum, ex materna successione deuenit, ad eam siquidem legitimè successio Regni post sui fratris mortem sine descendentibus legitimis & naturalibus iure spectabat, quæ ex ordinatione Apostolica in dotem eadem Regna Imperatori Henrico eius viro transtulit, ideo dicebat ibi Federicus mortua matre, præter spem hominum Regnum & Imperium sibi obuenisse: hactenus Afflictus, remittens se libro Historialium Beati Antonini Archiepiscopi Florentini in tertia part. titul. decimonono, capitul. sexto, & Andreæ de Isernia aliquid de Federico dicenti in Constit. Statuimus, de vsur. puniend. libro primo, in princ. de eodem Constantiæ partu meminere etiam Colenducius in Compend. Regni libro tertio, Marinus Freccia in tract. de subfeud. libro primo, fol. sexagesimo, numero vigesimoseptimo, & vt alios præteream Paris. consilio vigesimonono, Cato sextum & trigesimum agens annum, numero vigesimoprimo, versicul. Prout etiam, libro secundo, & vltra illud Constantiæ alia adsunt exempla, Corneus enim in dicta l. si maior, in princip. Baldum refert in quodam eius consilio dicentem, Dominum Albertum de Guidalottis de Perusio ex matre quinquagenaria progenitum fuisse, & licet non alleget, in quo consilio Baldus id asserat, tamen est Baldi cons. septuagesimumquartum, incip. Verba Domini Cyni, in lectura sua, libr. primo, quod repetitum & extensum habetur in consil. 437. quod incip. Titius habebat Seiam in vxorem, columna fin. sub numero nono, versic. Videtur distinguendum, lib. 5.

Et quamuis huiusmodi consilia relata repererim apud Parisium in præcitato loco, volui adhuc Baldum in sfonte videre, vt semper mei moris extitit, inuenique hunc excelsum Doctorem prædicta dicentem, scilicet Dominam Bettam anno quinquagesimo completo concepisse dictum Dominum Albertum de Guidalottis, subdentemque eandem Dominam Bettam tunc iuuenem in Tuscia plurimũ ob sui virtutem præfulisse, O fortunatam iuuenem, quæ meruit Baldi encomijs illustrari ac decorari.

Id etiam in hac Aquilana Ciuitate Patria mea contigisse ferunt, cum Domina Diana de Manerijs olim vxore Domini Hieronymi senioris de Picis anno suæ ætatis quinquagesimo Dominam Constantiam de Picis vxorem olim Domini Ioannis Antonij de Rosis, atque auiam Perillustris & Generosi Domini Fratris Iulij de Rosis, Equitis Sancti Ioannis Hierosolymitani genuerit, vt alia prætermittam exempla: Sique Angelo de Vbaldis dicenti hoc Perusię ob aeris subtilitatem contingere standum erit, prout eius attestationi stari iure optime existimo, idem de ipsa Aquilæ Ciuitate proferre possumus, cum aeris salubritate ac subtilitate sit valde felix, nõ mirum si in ea omnibus
6 temporibus subtilissima & felicissima † floruerint in varijs scientijs ingenia, quod vti manifestum alia comprobatione non indiget, solum Deo gratias referam, nam omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est descendens à patre luminum.

Elapso igitur anno quinquagesimo mulierem parere siue concipere non posse ordinarium videtur, quod præsensit textus in dicta l. si maior, dum dixit, partum quinquagenariæ mirabilem esse, & de rarò contingere, vt non sine mysterio Imperator à Cæsariana aduocatione de hoc interrogatus ita responderit: Quod Paulus Iurisconsultus, libro trigesimoquarto, ad Edictum in l. si sterilis, in principio, ff. de act. empt. clarè his verbis ostendit, Si sterilis ancilla sit, cuius partus venit, vel maior annis quinquaginta, cum id emptor ignorauerit, ex empto venditor tenetur; amittunt enim mu-
7 lieres post annum quinquagesimum † fecunditatem, vt Solinus cap. quarto, sic testatur, Mulierum aliæ in æternum steriles sunt, aliæ mutatis coniugijs exeunt sterilitatem, nonnullæ tantum semel pariunt, Quædam aut fœminas, aut mares semper, Post annum (subdit) quinquagesimum fecunditas omnium cõquiescit: Quod & Dionysius Halicharnassæus libr. quarto, antiq. Roman. edocuit, Quæ nouissimum filiorum peperit anno ætatis suæ quinquagesimo, vlterius (ait) non fert vterum fœmina, ac etiam Plinius libro naturalium Hist. septimo, cap. decimoquarto, sic exorditur, Mulier post quinquagesimum annum non gignit, maiorque pars quadragesimo profluuium genitale sistit.

En & Aristoteles libro septimo, de Historia animal. cap. vigesimo, ita scribit. Homo mas ad annum vsque septuagesimum, fœmina vsque ad quinquagesimum, verum id rarò, à paucis enim proles in eo ętatis tempore procreata est,

Sed

Sed magna ex parte maribus quintus & sexagesimus annus finis procreandi est, fœminis quintus & quadragesimus.

Rursus & apertius Arist. d. lib. 7. cap. quinto, idem asseruit, Sed desinunt plurimis menstrua circa quadragesimum annum: quod tempus quæ excesserint, ijs ad quinquagesimum seruātur: Quod etiam scripsit Corn. consilio 12. In præsenti consultatione, columna fin. ante numerum sextum, versic. Sed si venditor scit, lib. 3. Etiam nonnullæ eo tempore pepererunt, sed vltra hoc tempus nulla potest protrahere. Constat ex his autoritatibus mulierem quinquagenariam concipere ac parere posse, licet rarò id contingat, iuxta d. l. si maior, post nanque annum quinquagesimum, vt plurimum (quemadmodum dicebam) fœminæ menstruales cursus

8 † amittunt, & insimul fecunditatem, cum vt Arist. d. lib. septimo, de Histor. animal. cap. quinto, testatur, principium & finis mulietibus prolis recipiendæ, maribus præbendæ, fœminis sit menstruorum emissio.

Quamuis menstrualis profluuij deperditio aliquibus sterilitatis signum non extiterit, secundum Petrum Toletanum in lib. de morb. puerorum in appendice cap. 1. de Saphat. & fauositate libro 2. testatur enim mulierem nunquam

9 menstruosam † vidisse parientem, Et hæc (inquit) sufficiant, hoc vnum præcipuum non negligentes, quod ego pro miraculo, & inaudito assero, cuius testis sum oculatus, infantes scilicet cuiusdam mulieris, quæ neque in partu, neque sana visa est vnquam fluxiones illas communes & purgationes quæ menstrua dicuntur pati, hoc morbo sæpissimè corripi; tradita autē à Petro Toletano ex Aristotelis doctrina d. libro septimo, de Histor. animal. cap. secundo, di

10 stingui posse † existimo, in hæc enim verba prorumpit: Conceptus à mulieribus à profluuio menstruorum sua natura contingit, & quæ ijs carent steriles magna ex parte existunt: Verum fieri potest, vt aliquæ etiam sine eorum profluuio concipiant, videlicet quibus tantum humoris colligitur, quantum ijs quæ purgantur restare solet, quamquam non tanta copia, vt & foras possint profluere.

Vt non immeritò hinc suppositi partus con-

11 iecturam † desumi non posse dixerit Aristotelis sola autoritate fretus Iacobus Menochius in tract. de præsumpt. in secunda part. princ. libro quinto, præsumpt. 24. numero decimoquarto, versic. Quinimò nec coniecturam hanc admitterem. Democritus Physicus mulierem, solum

12 animal † menstruale esse dicebat, vt Solinus d. cap. quarto, refert, ibidem subdens, profluuia huiusmodi non paruis spectata documentis in-

13 ter monstrifica † meritò numerari; contactæ etenim his fruges non germinabunt, acescent musta, morientur herbæ, amittent arbores fetus, ferrum rubigo corripiet, nigrescent æra, Bitumen quod in Iudæa nascitur cruore menstrualis scinditur in partes, quod aliàs mollitiæ glutinosa adeo lentum est, vt separari scindique nullo modo possit, menstruatæ etiam mulieres speculorum nitorem, ac fulgorem caligine quadā obtundunt, vt alia prætermittam, quæ d. capit. quarto, exactè scribit Solinus, vnum inquiens salutare solū habere, quòd Sydus Helenes perniciosissimum nauigantibus auertunt: alia miranda plurimum tradit Plinius libro septimo, capit. decimoquinto, à quo Solinus multa desumpsit.

Sed ad materiam quinquagenarij partus iam redeundo, quamuis rarus sit illi tamen iura ad-

14 aptantur, cum raros miraculososque casus † iura non respuant, gloss. in l. ex his, ff. de legibus. Vt tamē huius rei absoluta cognitio habeatur, tres sunt considerandi casus, Aut enim quæritur, an si contingat casus aliquis qui tam rarò soleat contingere, sit ad eum ius aptandum, ita vt secundum iura terminari debeat, & dicendum est debere ei legem iam in alijs generaliter factam aptari, non quòd noua fiat, & ita loqui text. in dicta l. si maior, & sic allegando eādem legem voluit Dec. in l. ea quæ raro, numero secundo, vbi Hieronymus Cagnol. numero septimo, de regul. iur. & sensit Battol. in l. iura consti tui, columna secunda, ante numerum secundū, versic. Tu vero plenius, ff. de legibus, licet enim (vt dicebam) rarissimum sit quinquagenariam parere, si tamen pariat, & sic casus eueniat, ad eum iura adaptantur, lexque ex quinquagenaria natum, sicut alios filios recipit; quod summa constitutum ratione videtur, nam cum illum natura ediderit, vereque filius sit, iniquum esset à patris, vel aliorum successione excludi. Aut secundo quæritur, vtrum ius disponendo respiciat id quod esse etiam rarò potest, est tamen dubium an ita sit futurum, & tunc licet dici soleat, quòd non regulariter, l. nam ad ea, de legibus, & in auth. vt fin. prohib. matr. debitric. §. quia vero, collat. septima, quandoque tamen secus sit, vt dixit glossa in dicta l. ex his, & tunc aliquando disponit quid futurum sit, si casus ille contingat, vt in §. insula, Instit. de rerum diuis. aliquando considerando aliquid esse posse non simpliciter, sed mediocritatem amplectendo interim disponit dum in dubio res est, ac si illud esset, sed nisi postea contingat ita dispositum reuocat, ad casumque euenientem adaptat, vt l. antiqui, ff. si pars hæreditat. pet. l. sed & si restituatur, §. final. ff. de iudic. & vtrobique per glossam, & Doct. lex nanque considerans in vtero prægnantis vsque ad septem esse posse, licet à communiter accidentibus vnus esse soleat, eligendo mediocritatem, quartam

Ddd 2 partem

partem superstiti filio assignādam fore interim statuit,ac si tres in vtero essent natique fuissent, sed si postea non tres nascantur, sed pauciores dispositio illa reuocatur: idem si plures nascerentur, prior natus pro virili,cum vno vel pluribus natis admittetur,d.l.antiqui,cum l.seq.illudque lex decreuit cum citò veritas expectare tur,secundum quam res terminabitur: sic & aliàs minus frequens præsumitur, gratia sinistræ suspitionis vitandæ, vt per Paulum de Castr.in dicta l. iura constitui. Aliquando & tertio aliquis casus emergit, circa quem raræ contingentię(vt Socini iunioris verbis vtar)dicetur vnū, frequenti verò contingentiæ dicetur aliud, & quæritur in lege condenda super tali casu quid attendendum sit, & certè dicendum est, illud quod dictatur ex frequenti contingentia,ita inquit Iacobus de Aren.in d.l.iura constitui,subdens in hoc stare proprium ac verum illius legis intellectum, & sic ibi eum refert,& sequi videtur Albericus de Rosate.

Hocque regulariter intelligendū est,& quando cōtrarium in aliquo particulari casu aliqua particulari ratione statutum non reperitur, ita distinguebat Socin. iun. consilio 35. Visa ac diligenter considerata,col.5.numer.26. vsque ad num.32.lib.2.

Nec omittendum existimo,id quod in d.cōsil.212.Raphael Fulgosius tradidit, colum.penul. circa med. quòd licet mulier annum excedens quinquagesimum concipere possit, id ta-
15 men non præsumitur † cum semen in illa ætate frigescat, & Fulgosium ibi nu.2.vers. Sic enim aiunt,sequitur Aegid. Boss.in tit.de partu suppo sit.num. 15.tali siquidem casu considerandū non est,quòd mulier cōcipere potuerit, sed an verisimiliter conceperit, vt per eundem Aegidium post Socinum quem refert, suppositi par
16 tus qui in difficili probatione† consistit,vt scribunt Socin.iun.cons.90. Abunde & subtiliter, num.16.libro secundo, & Iacobus Menoch.in tract. de arbitrar. iudic. Quæst. libro secundo, centur. 2. casu 116. numero septimo, subtiliter in quadam causa Comitis Hieronymi de Rusca,materiam enarrans; Etquòd partus suppositus præsumatur, cum asserens se prægnantem
17 non passa fuit† ventrem inspici,nec venter fuit custoditus,temporeque partus non fuerunt ad hibitæ personæ,quę requiruntur,latè consuluit idem Socinus iun.d.consil. 90.numero primo, libro 2.

Quod ex Menochio d.libro quinto,de præsumpt.in 2.part.princ. præsumpt. 24.num.15. declarandum est,vt solum operetur,ne illi nato bonorum possessio decernatur, est enim(vt ipse inquit) quo ad eam cōsequendam suspectus partus,l.1.§.si cui,iunct. §. sed & si seruus,ff.de ventr.inspic.

Denique ad materiam d.l. si maior quinquagenaria,animaduertendum est,quòd cum partus iste rarus ac mirabilis cēseatur, debet eo
18 plenè † ac perfectè constare, vnde Angelus ibi Imperatoris Henrici exemplum attulit, dum Constantiam publicè in tentorijs parere iussit ad suspicionem submouendam, iurisque præsumptionem in oppositum vigentem penitus eliminandam, vt dicit gloss.in dicta l. si sterilis, & ibi Salicetus,estque de intentione Raphaelis Fulgosij,& Cornei in præallcg.l.si maior,volentium ad probādum ex quinquagenaria natum probationes euidentiores admodumque claras requiri, nec communes sufficere, vt sensit etiam idem Fulgosius dicto consil.212.columna secunda,circa finem,in dictaque l. si sterilis, in princ.dicens in facti contingentia respondisse mulierem quinquagenariam parere nequaquam posse, idque alleganti credendum non esse, sed potius partum suppositum præsumi, quamuis mulier vbera lacte turgentia ostenderet, cum mulieres similia signa patiantur licet non pariant, maxime quia iuris præsumptio est,quòd tali confecta ætate non concipiat, asserentique contrarium onus claræ probationis incumbere, non autem communis probationis; Raphaelemque sequitur Paris. d. consilio vigesimonono, Cato, numero quadragesimooctauo,libro secundo, & tradit Maturin.Montanus,in Iulium Paulum Genial.dierum Comment. fol.99. versicul. In quo loco dicunt, vbi verba Alberti magni, ac in Physicis rebus mirandi refert, de ætate ad generandum loquentis, Homo masculus (inquit) circa triginta annos habens semen perfectè maturum, vsque ad septuaginta annos potest generare; & rarò in valentioribus extenditur hæc virtus vsque ad octuaginta; sed post hoc est labor & dolor, & non est aliqua virtus generationis licet coeat; Mulier autem concipit, & parit vsque ad ætatem quinquaginta annorum, & hoc rarò accidit,in paucis enim euenit mulieribus,Quod autem frequentius accidit in viris est, qui generant vsque ad sexaginta,vsq.ad sexagintaquinque annos, & mulier valida consueuit esse ad partū,vsque ad quadraginta,vel vsque ad quadragintaquinque annos,qui sunt duo arcus minorum coniunctionum Iouis & Saturni, vel pa rum plus.

19 Remanet itaque firma conclusio,† filium ex quinquagenaria legitimum esse licet rarum, ex eoque conditionem si sine liberis decesserit deficere, substitutumque excludi, vt est textus expressus & singularis in dicta l. si maior, vbi Bartolus,Baldus,Angelus,& cæteri communiter, & vltra Fulgosium in præcitato consilio 212.colomna 3.numero secundo,idem tenent, Iaf.conf.cētesimo decimoqninto.In quæstione

quæ

quæ vertitur, ante numer. 2. lib. 1. & in l. sed est quæsitum, numero primo, ff. de liberis, & posthum. Parif. d. conf. 29. num. 19. versic. Accedat text. d. lib. 2. Iacob. Menoch. d. libro quinto, præsumpt. 24. numero sexto, versic. De muliere adhuc, fol. 31. Franciscus Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volun. libro quinto, tit. 12. numero quarto, versicul. Et licet huiusmodi partus, fol. 93. Quæ insuper prædictis Philosophorum autoritatibus Aristotelis Plinij ac Solini plurimum fulcitur, fortiterque roboratur.

HYPOTHESIS.

Generandi tempus in maribus quousque ad effectum excludendi substitutum, huiusque conditionis extinctionem siue defectum protendatur.

SVMMARIVM.

1 *Masinissam Regem octuagesimo sexto anno exactο, & Catonem octuagesimo filios sustulisse.*
2 *Generandi tempus in homine masculo ex Aristotele recenseri.*
3 *Guidonis de Suzaria circa tempus generandi in homine masculo autoritatem ex Matthæo de Afflictis improbari.*
4 *Filios ex homine masculo post annum sexagesimũ suscipi, non præsumi, sed ad sexagesimum vsque, & num. 12.*
5 *Tempore certo prohibitum, & elapso admissum censeri.*
6 *Arrogationem non nisi cum causa cognitione fieri.*
7 *Arrogationem, naturam imitari.*
8 *L. Iuliam Papiam Poppeam de maritandis ordinibus explicari.*
9 *Senum semen infœcundum, & nequaquam prolificum: & quare.*
10 *Senem vario modo fecundum subiectam materiã respectu ætatis, & annorum intelligi.*
11 *Senem quo ad actum generandi sexaginta annorum censeri.*
13 *Filios ex homine masculo etiam vltra sexagesimũ annum progenitos, legitimos esse: licet rari partus sint, & num. 15.*
14 *Filios ex homine masculo vltra annum sexagesimum progenitos esse, manifestius atque efficacius probari debere.*

CAP. XII.

Hominis prærogatiuam quandam in hac generationis cognitione tribuendam non ab re sum arbitratus, tum quia maximas præssuras parturiendo patiuntur, tum quia certiores filiationis existunt, mater siquidem (vt sæpissimè circumfertur) certa est, pater autem incertus, l. Lucius, \ biglo. & Doct. hoc tit. vt mirum non sit, si fœminarum prius, marium posterius, fecunditatis ac subinde sterilitatis tempora perquisierim: Hoc igitur virorum negocium si exemplis standum erit varium redditur & interminatum, ferunt
1 enim Masimissam Numidiæ † Regem post sextum & octogesimum annum Methymatum filium generasse, quod scribunt Plinius naturalis Hist. libro septimo, cap. decimoquarto, Solin. in Polihystore cap. quarto, Valer. Maxim. libro 8. de Senect. cap. 14. ac Iul. Florus epitom. 50. Catonem etiam Censorinum anno ætatis suæ octuagesimo exacto ex filia Salonij clientis sui alterum Catonem auum Vticensis procreasse ijdem Plinius, & Solinus in præcitatis locis, Plutarchus etiam in eius vita testantur: Vladislaum Lithuanum denique Poloniæ Regem nonagenarium duos filios suscepisse Vladislauum & Casimirum, referũt Æneas Pius in Europa cap. 25. & Maturinus Montanus in Iulium Paulum Genialium dierum Commen. fol. 101. vers. Quòd si quispiam: Sed exemplis prætermissis, cum adeo rara sint, vt per tot sęcula illa tantum & alia rarissima memorentur in robustissimis validissimisque hominibus, qualem Masimissam fuisse refert antiquitas, ante inquã homines robore senectæ admirabilem, constat siquidem eum quemadmodum Cicero inquit libro quem de Senectute composuit, nullo vnquam imbri, nullo frigore, vt caput suum veste tegeret adduci potuisse: eundemque ferunt aliquot horis in eodem vestigio perstare solitum non ante moto pede quàm consimili labore iuuenes fatigasset: ac si quid agi à sedente oporteret, toto die sæpenumero nullam in partem conuerso corpore in solio durasse: ille vero etiã in exercitu equo insidens, noctẽ diei plerũque iungendo duxit: nihilque omnino ex ijs operibus, quæ adolescens sustinere assueuerat, quo minus in senectute ageret omisit, veneris etiam vsu semper viguit: terram quoque quam vastam & desertam acceperat perpetuo culturæ studio frugiferam reliquit, Valerius d. cap. decimoquarto. Hac de re igitur quid naturales sentiant, quidque Iurisconsulti arbitrentur videndum est, & vt ab Aristotele Philosophorum grauissimo incipiam, is de Histor. animalium, libro quinto, cap. decimoquarto, quem etiam superiori capite referebam, ita ad hoc propositũ scri
2 bit. Homo mas † ad annum vsq. septuagesimũ, videlicet termino vltimo potest generare, verũ id raro, à paucis enim proles in eo ętatis tẽpore procreata est: Sed magna ex parte marib. quintus & sexagesimus annus finis procreandi est. Huius etiam sententiæ fuit ille Albertus verius

Maximus quàm Magnus, cuius verba cum paulo ante indicauerim, inculcanda iterũ non sunt: Sed Iacobi Syluij in Commentarijs de Mensibus mulierum, cap. de hominis generatione siue fœcunditatis & sterilitatis causis, incip. Vir temperatus, authoritatem subijciam, Vir item ab anno duodecimo, ad septuagesimum generat, in fœmina ab anno decimo quarto ad quinquagesimum: Si qui ante hos annos, aut post generant, in fœminis iunioribus aut senioribus rari sunt hi, & corpore bene habito, vt virides erudique senes, etiam nonagesimo anno generare visi sunt, & pueri anno nono, sed id vt dixi rarum est, & fetus producunt magna ex parte imbecilles.

His assentitur Io. Maria Venustus in libr. de Generatione, cap. 11. Naturalibus nostrates addendi sunt, & primum Guido de Suzaria, quē refert Alberic. de Rosat. in l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, numero quinto, in fin. vers. Item adducit, ff. de adopt. qui in quæstione plurium habentium rem in feudũ, & ex forma feudi si vnus moriebatur sine liberis, quòd socij succederent, nisi bona fide partem suam alienasset, concludit quòd si iste alienasset post quinquaginta quinque annos præsumeretur id in fraudem egisse, cum non potuisset liberorum procreationi studere; si verò ante annum quinquagesimum quintum alienaret, fraus præsumenda non esset, cum potuisset liberos procreare.

3 Porrò Guidonem de Suzzaria † reprehendit Matth. de Afflict. in Constit. Post mortem, tit. de morte Baronis nuncianda Regi, num. 1. in fin. dicens illius autoritatem bonam non esse, eum ipse in contrarium experimentum habuerit, & iam sexagenarius tres filios masculos sequentibus, scilicet annis procreauerit: Secundò Raphael Fulgos. Iurisconf. apprime eruditus d. consl. 212. Quędam mulier nomine Lucia, num. 1. vers. In primo videtur, concludit, quòd

4 sicut in muliere præsumptio † est, vt elapso anno quinquagesimo amplius non concipiat, ita in mare recipitur, vt maior annis sexaginta facile nequeat procreare: ad quod inducit tex. iuncta gloss. in d. l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, vult enim quòd minor annis sexaginta regulariter arrogare non valeat, nisi infirmus morbosus, aut valetudine detentus sit, quod ea ratione inductum fuit, cum in illa ętate ante inquam annum sexagesimum, naturali filiorum procreationi studere possit, illa siquidem ætas apta est naturaliter ad filios gignendum, ideoque huiusmodi naturali procreationi deberi incumbere, quòd si nolit, arrogatio sibi interdicitur, nisi ex expressis causis, poterit itaque vnusquisque post annum sexagesimum regulariter arrogare, quoniam illa ætas procreationi proclius, vel apta non censetur, terminus igitur in masculo generandi & procreandi in anno sexagesimo ibi præfinitur, nam vnius inclusio alterius exclusio est, cap. nonne, de præsump. l. cum prætor, ff. de iudic. & prohibitus certo tempore, eo finito admissus † existimatur, l. pater filium, §. fundum, de leg. tertio, & ibi Bart. gloss. & idem Bartol. in l. peto, §. fratre, de leg. secundu, facit l. Imperator, ff. de postul. & l. in hoc iudicio, §. si conueniat, ff. commun. diuid. & argumentum à contrario sensu validum est in iure, vt not. in l. 1. §. huius rei, ff. de offic. eius, limitataque causa siue ratio quo ad tempus, limitatũ debet producere effectum, l. in agris, ff. de acq. rer. domin.

6 Inductio prædicta corroboratur, nam arrogatio † debet cum causæ cognitione fieri non autem simpliciter & indistinctè, l. nec ei, & l. sequen. ff. de adopt. §. cum autem, Instit. eodem titul. & inter alias causas hæc vna est, & potissima, vt ætas arrogantis expendi debeat, nũquid sit apta naturaliter ad procreandum, d. §. in arrogationibus, & sensit Ias. in l. si arrogator, numero tertio, ff. d. tit. & Aul. Gell. noct. Attic. libro quinto, cap. decimonono. Sed arrogationes (inquit) non temere, nec inexplorarè committuntur.

Nam comitia arbitris etiam Pōtificibus præbentur, quæ curiata appellantur. Ætas quoque eius qui arrogare vult an liberis potius gignundis idonea sit, bonaque eius qui arrogatur ne insidiosè appetita sint consideratur. Iusque iurandum à Q. Mutio Pontifice Maximo conceptum dicitur, quòd in arrogando iuraretur; quando ergo arrogatio fieri possit, scilicet qua ætate, in dicto §. in arrogationibus, Vlpianus explicat.

7 Denique arrogatio naturam † ipsam imitatur, vt l. adoptio, & l. secunda, §. illud, ff. de adoptio. §. sed & illud, Instit. eodem titul. proinde habito respectu ad id quod solet contingere Iurisconsultus tempus procreandi, limitauit, ac terminauit quo ad ipsum masculum, & ideo glossa in dicto §. in arrogationibus, simile de fœmina adducit, quæ ex lege tempus ad generandum præfixum habet, dicta l. si maior quinquagenaria.

Subdit etiam Fulgosius, quòd ex hoc veteres qui de nuptijs propter spem procreandæ sobolis cogitabant, nuptias inter maiores sexagenarijs prohibebant: hac de re igitur lex Iulia

8 Papia † facta fuit à Papio primum rogata, postea à Poppeo Sabino tempore Augusti sub finem imperij eodem C. Poppeo Consule, qui cum Q. Sulpitius Camerinus Consul erat, si Cassiodori chronicon, & omnes qui de hac rescripserunt sequamur: His Consulibus natum Vespasianum dicit Suetonius, & ludos pro salute Augusti votiuos celebratos, Plinius lib. 7. cap.

cap.48. hanc eandem legem de maritandis ordinibus idem Tranquillus appellat, erat etenim hac lege cautum ne quinquaginta annotum minor nuberet sexagenario homini: aut vir ista hac ætate junior quinquagenariam fœminam non acciperet in vxorem, quòd ex istis nuptijs nihil sperari liberorum poterat, ad quod alludens Lactantius, libro primo, non illepidè inquit, Seneca in libris moralibus Philnsophiæ, quid ergo est, cur apud poetas (ait) salacissimus Iuppiter desierit liberos tollere? vtrum sexagenarius factus est, & illi lex Papia fibulam imposuit? an impetrauit ius trium liberorum? at id postea Iustinianus abrogauit illa sua constitutione quæ est de nuptijs. Sancimus nuptias quæ inter masculos, vel fœminas maiores, vel minores sexagenarijs, vel quinquagenarijs lege Iulia, vel Papia prohibitæ sunt, homines volentes contrahere ex nullo modo, vel ex nulla parte impediri, l. penult. C. de nupt. Miratur tamen Franc. Connanus lib. comment. iuris ciuilis, 8. cap. primo, sub num. 6. quid dicta Iustiniani constitutione fuerit opus, quum iam tum à Claudio caput illud Poppeæ legis fuisset abrogatum, scribit enim de eo Suetonius, cap. 23. in vita Clandij, Capiti Papiæ Poppeæ legis à Tiberio Cæsare, quasi sexagenarij generare non possent, edicto abrogauit, quam abrogationẽ Connanus ibi interpretatur, enarrationemque eiusdem legis late prosequitur, & aliquid de ea eleganter scribit Alexan. ab Alexandro libro 4. Genialium, cap. 22. Concludit igitur Fulgosius præsumptionem esse in saxegenario homine, vt vix possit generare, sed perraro propter diminutionem caloris naturalis, & potentiæ naturalis seminis, licet enim emittatur, non est plerun
9 que ita conditum, & digestum † sicut in generatione prolis natura exigit, atque desiderat, & quamuis senes ad venerem aliquando natura, vel arte moueantur, & quandoque semen emittant, est agonon, id est sterile non prolificum, non genitale, siue gignitiuum, propter inutilis excrementi permixtionem, quia eorum natura non satis potest concoquere, vt tradunt Aristotel. lib. primo, de generat. animal. cap. 18. & Galen. circa initia, libro secundo, de sanitate tuenda, inquiens in hunc ferme sensum, labor cibus potus, somnus omni ætati communia, Venus verò ætate tantum florentium est: quæ autem hanc, vel præcedunt ætates, vel sequuntur, aut plane semen non effundunt, aut certe infecundum, aut male fecundum emittunt, quod in citato loco Albertus Magnus affirmat, & rursus libro decimo, tract. secundo, capit. primo. Hinc senectus effœta, id est gignendi vi potestateque destituta, & exhausta à Virgilio dicitur illo versu.

Sed mihi tarda gelu, secliqne effeta senectus.

Porrò senex licet secundum subiectam mate
20 riam respectu annorum, & ætatis vario † modo in iure desumatur, vt per glossam, Ioan. de Platea, & alios in l. 2. C. de his qui non impletis stipend. libro decimo, & per gloss. & alios Scribẽtes in l. 2. & 3. C. qui ætate, eodem lib. necnon per aliam gloss. in l. inuiti, vbi Florian. de S. Petro, ff. de testib. Abb. in cap. quoniam frequenter, §. primo, vbi Felin. colum. 3. versic. Ad tertiam quæstionem, extr. vt lit. non cnntestat. & per Fabium Monteleon. in tractat. de priuileg. senect. in 5. ætate, num. 223. & infra.

Tamen circa actum generandi dicitur anno-
21 rum † sexaginta, d. l. si pater, §. in arrogationib. vbi gloss. magistralis, in verb. Sexaginta. Idem quod Fulgosius videtur sensisse, Io. Neuizan. in sua Silua Nupt. in verb. Seni non est nubendũ, libro secundo, colum. decima, fol. 61. secundum paruam impressionem, vbi multos ad hoc propositum recenset. Et quamuis Andr. Tiraquel. in eius insigni Tract. de legib. connubialib. in 6. l. gloss. 1. part. 6. num. 22. videatur & is hoc idẽ asserere, nihilominus in fin. versi. Quod tamen, pedem retrahit, & parum resolutiuè concludit, quod sæpè in ipso Tiraquello alioqui eminentissimo viro, & admirabilis eruditionis exoptatur. Sed Raphaël Fulgos. Sibimet consensit in d. l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, vt inquam ætas masculi ad generãdum apta, vsque ad annum sexagesimum perduret, & non vltra, cum tali tempore terminetur iuris præsumptione. Et quoniam in hãc partem vltra præcitatas conueniunt, Alberic. de Rosat. in d. l. si maior, in fin. allegando d. §. in arrogationibus, & in l. senium, colum. prima, versic. Senes multipliciter, C. qui testam. fac. poss. sed expressius in l. si infanti, colum. prima, versic. Quandoque ad sexaginta, C. de iu. delib. & in Dictionar. in verb. Senectus, vers. Senex multipliciter, Io. de Plat. in d. l. 2. post gloss. ibi, C. de his qui non impl. stipend. colum. 1. in fin. vers. Similiter quo ad prolem, lib. 10. Corn. consil. 249. Viso suprascripto puncto, colum. 3. num. quarto, versic. Cuius vsusfructus æstimatio, lib. 3. Maturin. Montan. in Iul. Paul. Genialium diet. Cõment. fol. 100. & 101. vbi Plauti in Mercatore carmina illa refert.

Annos natus sexaginta qui erat, si quem scibimus
Seu maritum, siue hercle adeo cælibem scortarier,
Cum eo nos hic lege agemus.

22 Non auderem ego ab opinione † tantorum
virorum iudicando, ac consulendo recedere, quibus accedit Petrus Paulus Parisius consilio 29. Cato, num. 25. & infra, lib. secundo, vbi validissimis rationibus; & autoritatibus hoc negocium exacte, atque erudite resoluit, concludendo terminum in masculo generandi iuris præsumptione in anno sexagesimo intelligi, ad hoc

que

que vltra prænotata, citat text.in l.sed est quæ
situm,in princ.ff.de liber.& posthum.ibi,Gene
rare facile non possit,iunct.gloss.quæ exemplifi
cat in sene,& licet implicet potentiam generan
di,tamen non leuiter,aut facile,sed cum difficul
tate, vt tradit gloss.in verb. Non facile, in l. te-
stium,& in l.iurisiurandi, in verb.Facilè,C. de
testib.

Vlterius dicit num.37.rationem legis Iuliæ,
& Papiæ respectu procreationis incorrectam re
manere,per dictam l. sancimus, quæ solum cor
rexit dictam legem respectu matrimonij contra
hendi, & ita ibi Baldum sentire, ad exemplum
que Masinissæ respondet, numero 109. raram
auem in terris, idque tanto viro contigisse pro
pter eius mirandam virtutem,vt in superiorib.
ex Valerio dicebam,cui Cicero in lib.de Sene-
ctute assentitur.

Cæterum cum ex sententia Aristotelis ho-
mo mas ad annum vsque septuagesimum, vide
licet vltimo termino valeat generare, verum
id raro, sed magna ex parte maribus procrean
di finis sexagesimus quintus annus existat, si
13 natura vltra annum sexagesimum † partum e-
dere voluerit, ipsum respuere non licebit,quã-
uis rarum,& admirabilem, d.l.si maior. Quod
Fulgosius, & Parisius negare non audent, &
nuncupatim tradit Francisc. Connan. dicto li-
bro octauo,cap.ptimo,sub num. 6. qui sic d. l.
sancimus,interpretatur. At (inquit) Iustinia-
nus instituit, vt etiam istæ nuptiæ legitimæ es-
sent, & ius mariti præstarent,ex quo iustũ fuit,
vt si qui prouenirent liberi, quamuis ista hac ę-
tate raro accidat,legitimi essent. Quod & sibi
voluit Dominus Franciscus Viuius decisione
246. Mulier, numero secundo, versic. Et ita in
prima parte, libro secundo, referens Borgni-
num Caualcanum in decisione 64.sub num. 6.
de contractibus,dicentem Florentiæ ad fauorẽ
septuagenarij iudicatum fuisse, vt generare po-
tuerit: Contrarium autem consuluisse constat
Simonem de Pretis consilio octauo, Super scri
pturis,num.27.versic.Cum enim,libro primo,
vt inquam sexagesimo anno elapso masculus
ad generandum aptus non videatur, vt per
eum.

Sed animaduertendum existimo Raphaelẽ
Fulgosium d.consilio 212. ante numerum se-
cundum,scripsisse quòd quamuis hæc soboles
admiranda, & rara respuenda non sit, debeat
tamen manifestissimis, euidentissimis, ac indu-
14 bitatissimis † præsumptionibus argui, in exce-
dente scilicet annum sexagesimum, & post So-
cin.sen.consil.126. Visum fuit, libro tertio, ac
Ioannem Neuizanum in sua Silua Nuptiali,
tradit Paris. d. consil. 29. num.48. dicens hoc
mirum non esse,nam cum raro talia contingãt,
& contra iuris præsumptionem, merito debet
de veritate partus constare,quod quidem cum
respectu patris impossibile directè iudicetur,
nam quo ad ipsum certa probatio haberi non
potest,non sufficiunt illæ solæ præsumptiones
quibus communiter, atque ordinarie filiatio
probatur,cum procedant quando assertus pa-
ter in ætate valida ad generandum existit,non
autem quando in senili tempore,& contra eum
iuris viget præsumptio,vt generare non possit,
& propterea volens isto casu filiationem proba
re, maximum sibi pondus assumit,si enim in ca
su d.l.si maior, exacta probatio requiritur, vbi
mater potest esse certa,quę licet habeat pręsum
ptionem in contrarium, pro ea tamen veritate
apparente debet præsumptio veritati cedere,
cum in proposito id nequeat contingere durior
certe erit probatio, clariorique demonstratio-
ne opus erit,vt considerat Paris. d.consilio 29.
num. 45. versic. Et quoniam, postquam iuris
præsumptio(vt dixi)& naturalis ratio obsistũt,
l.fin. ff. quod met.caus.& cum Parisio concor-
dat Iacob. Menoch. in tract. de arbitrar. iudic.
Quæst.lib.secundo,centur.prima, casu 89. nu-
mero 64.versic.Non præteribo, dicens fundan
tem se in tali filiatione potius difficultate pro-
bationum,quàm ex rei veritate succũbere: sed
15 partum legitimum † esse, si talem vrgentiorib.
& efficacioribus probationibus esse apparuerit
atque constiterit, quicquid Parisius asseruerit:
non mirum si Masinissam, & Catonem liberos
post annum sexagesimum,scilicet vnum exacto
octuagesimosexto,alterum octuagesimo gene-
rasse ferant, si enim hoc improbabile penitus
fuisset memoriæ proditum non reperiremus:
quamuis summis viris quales Masinissa, & Ca
to fuerunt huiusmodi probationem faciliorem
fuisse existimandum sit.

HYPOTHESIS.

In tacita in hac l. cum auus, conditione liberos positos ex testamento vocatos minimè censeri: Indeque plures effectus resultare. Ipsamque l. cum auus, ac l. si vnquam, C. de reuocand. donat. necnon l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. intelligi. Eandemque l. cum auus, non procedere si testator disposuisset successioni ab intestato locum non fore. Nec etiam vbi absurdum illud sequeretur, quod minus dilectus magis dilecto præferretur.

SVMMARIVM.

1 *Liberos in conditione positos ex subintellecta conditione per l.cum auus,vocatos ex testamento, secundum receptiorem opinionem non censeri:*
Hanc

Hanc tamen opinionem, nume. 16. confutari: sed à magis communi non esse recedendum, numero 18.

2 *L. cum auus, dispositionem, exorbitantem esse.*

3 *Specialia duo circa idem non concurrere: idque, num. 8. declarari.*

4 *Indefinitam orationem vniuersali aequipollere.*

5 *Successiones, pro sobole interpretari.*

6 *L. Cum auus, sensu ornari, & alio intellectu, num. 17.*

7 *L. Si vnquam, C. de reuocan. donatione, intelligi.*

9 *Transmissione grauato succedi: hocque, num. 10. enarrari.*

11 *L. cohaeredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. enucleari.*

12 *Nisi, dictionem semper excipere, suique contrarium ponere.*

13 *L. cum acutissimi, C. de fideicommiss. explicari.*

14 *Argumentum à contrario sensu desumi non posse, si absurdum sequeretur.*

15 *L. cum auus, dispositionem vti fauorabilem, extensionem admittere.*

19 *Iacobum Menochium Iurisconsultum laudari.*

20 *Liberos in conditione positos ex eadem l. cũ auus, subintellectos, retenta magis communi opinione, nec in legatis, aut fideicommissis particularibus vocatos esse.*

21 *Liberos in conditione positos, nisi ipsos vocari dixerimus, per patrem in contractu, vel in vltima voluntate alienata non reuocare: quod etsi impugnetur, non tamen à communi sententia recedendum esse, nu. 22.*

23 *L. cum auus, in filijs tantum in conditione positis, nec ex testamento vocatis non procedere.*

24 *Substitutionem reciprocam per compendiosam, vel fideicommissariam vltimo morienti, & in tota haereditate factam induci.*

25 *Substitutionem reciprocam induci ex compendiosa, vel fideicommissaria in tota haereditate post mortem vltimi vocatorum, secus in conditione positorum.*

26 *Liberos in conditione positos instituti patris haereditatem repudiantes ex propria persona nõ posse bona testantis non alienata consequi, nisi ipsos vocari intelligamus.*

27 *Liberos in conditione positos, patre instituto decedente testantis haereditate non adita, vel iure aliquo transmissionis non existente, nisi vocati censeantur, in totum exclusos remanere.*

28 *Marianum Socinum nepotem iuniorem laudibus efferri.*

29 *Liberos in conditione positos data ipsorum vocatione ad portionem patris eorum tantum non cohaeredis, vel aliorum vocari.*

30 *Liberos in conditione positos si ipsos vocari admiserimus, substituto etiam qui ab intestato eosdem excluderet praeferri, alias secus.*

31 *Liberos in conditione positos ipsorum admissa vocatione, bona non ab ipsorum patre, sed à testatore recognoscere.*

32 *Liberis in conditione positis data ipsorum vocatione si bona patris fisco publicarentur, huiusmodi publicationem non obesse.*

33 *Liberis in conditione positis non vocatis ex communi opinione, posse patrem in quoslibet libere testari, dummodo quo ad vniuersitatem bonorũ ipsis liberis legitimam relinquat.*

34 *L. cum auus, dispositionem non procedere vbicunque testator disposuisset successioni ab intestato, vllo vnquam tempore locum fore.*

35 *L. cum auus, dispositionem cessare ad euitandum absurdum ne minus dilectus melioris conditionis magis dilecto existat.*

CAP. XIII.

PROSEQVENDO Quaestiones alto ingenio per Bartholomaeum Socinum hic positas subtiliterque disputatas, duae quaestiones remanerent discutiendae, quas cum propria, ac distincta tractatione illa, An & quando liberi in conditione positi vocẽtur, absoluerim, proinde omissa difficultate circa expressam, si sine liberis decesserit conditionem, nunquid ex testamẽto veniant, non inutile erit denuo quaestionem circa tacitam tantum conditionem ex hac lege subintellectam in mediũ referre, vtrum liberi vocati censeantur, quę quidem terminos huius responsi magis respicere videtur. In hac igitur ambiguitate duę sunt Scribentium opiniones, Prima est, vt liberi in hac tacita, vel subintellecta cõditione positi nequaquam vocati censeantur, in qua excelsi viri fre-
1 quentiori † calculo assertioneque resident antiquiores scilicet, ac recentiores, ita Bald. in l. cũ acutissimi, colum. 3. vers. Ne videatur, vbi Pau. de Cast. communem esse dicit, & Corn. colum. fin. C. de fideicommiss. Ant. Corset. in repert. ad Abb. in fin. colum. vndecima, in quęst. incip. Vtrum per ista verba, in respons. ad 7. argum. partis affirm. vbi meminit consilij Raynerij de Forliuio, post Petr. de Anchar. in cap. in praesentia, de probat. idem Castrens. consil. 14. Si contingat, num. secundo, consil. 86. Dubitatio vertitur, num. octauo, lib. primo, Alexan. cons. 185. Viso titulo quaestionis, colum. 6. ante nu. 18. versic. Septimò non obstat, libro secundo, consil. 92. Super eo, post num. septimũ, versic. Quinimo ibi non dicitur, lib. 3. Socin. sen. hic, colum. 55. num. 11. Socin. iun. consil. 75. Anceps,

ceps,num. 17.vers. Et licet,lib.3. Albens.consil. septimo, In causa ista,num.22.post Petrum de Anchar.consil. 426. Quod supra, quem etiam citant hanc opinionem tenendo, Anton.Gabr. lib.quarto, de fideicommiss. conclus. secunda, in 15.limit.num.85. & Franc.Mantic. in tract. de coniectur.vltim.volunt.lib.decimo,tit.septimo, num.21. versic. Tertiodecimo hæc coniectura,fol.249.de communi opin. post Castren sem attestans,idem etiam, sed disputatiue scripsit,lib.vndecimo,titu.secundo, ante num.13. Lancellot.Galiaul.in l.Centurio,in vltim.q.tertiæ quæst.princ.in prima ampl.ante num.99.ff. de vulg.& pupill. Hieronym.Zanch.in rep.l.hæredes mei, §. cum ita, num.565. ff. ad Trebell. Nouissimi Parisiens.consil.primo,Analytic.incip.Franciscus de Arinio,versic. In tantum,fol. 71.Riminald.sen.consil.183.num.14. ad finē, libro primo,Carol. Ruin. consil. 35. Adeo plene,num.12.lib.primo, Curt. sen. de communi attestans,consil.45.Sæpè reuoluta,numero12. versic. Et multo magis, quod est consilium totius Collegij Papiensis, Hieronym. Cardinalis Albanus consil. 26. Vidi,num.septimo, versic. Quoniam si in substitutione, Stephan. Bertr. consil.23. Ex themate,colum.quinta, num.20. & infra,in secunda parte,lib.primo, Tob. Nonius in l.prima, in primo not.versic. Primus est C.de pact. Prosper Pasethus consil.134.Pro resolutione dubiorum,colum.tertia, in fin. versi. Nec obstat hoc casu, Ioan.Vincent.de Anna celeberrimus Iurisconf.Neapolitanus, alleg.10. In causa,num.15.versi.Sed dato, post Baldum, Alexandrum,& Socinum quos refert, libro 1. Augustin.Beio. consil. 110. Materia propositæ quæstionis,col.15.num.44.vers. Minus etiam, lib.2.Iacob.Menoch. consil.95.Et si doctè,nu. 22.lib.1.Io.Ceph.consil.517.Illustrissimus Comes,num.56.vers. Postremò mouent, de communi resolutione post Castrensem faciens fidē Simon de Petris in tract.de interpr.vlt.uolunt. lib.3.fol.2.post num.10. fol. 298. & secundum hanc eandem opinionem consuluerūt Rimin. iun.consil.583.In occurrenti casu, col.pen.nu. 19.lib.5.& Guidant. Vespuccius in consil. Viso testamento Francisci Giuntæ,fol.4.in fin. vers. Et licet In illa possessione.

Probatur primo huiusmodi opinio ex hoc Papiniani contextu, dum fideicommissi conditionem pieraris coniectura tantū defecisse,non autē filios uocatos esse inquit,cum si id intellexisset,utique declarasset,& expressisset,arg.l.unic.§.fin autem ad deficientis,C.de caduc.toll. Stringitur huiusmodi inductio,nam textus iste disponendo conditionem nō expressam subin-
2 intelligi, exorbitans † eius dispositio censetur secundū Io.de Imol.in d.l. filio præterito,ff.de iniust.rupt. test.Socin.iun.d.cōs. 100. Præsupponitur,nu.1.consi.128.Præsentis consultationis materia,num.35.lib.primo,proinde nō magis est extendenda, l. si quis sub conditione, ff. si quis omiss.causs.testam.denuo stringitur, nā si liberos isto casu dispositiuè vocatos intelligeremus,duo specialia circa idem concurrerent, vnum quòd in pura dispositione tacita conditio subintelligatur, alterum quòd positi in con
3 ditione vocati dicantur, quod quidem † admittendum non est,iuxt.l.primā,C.de dot.promiss. l.seruum filij,§.fin.de leg.1.gloss.in l. cum post, §.gener,ff.de iur.dot. cum simil. hocque etiam in materia fauorabili verum est, Socin.sen.consil.94.num.3.in fin.lib.3. Accedit insuper nam dum fideicommissi conditionem defecisse textus exprimit, quamcunque eiusdem fideicommissi conditionem includit, cum indefinita ora
4 tio vniuersali † æquipolleat, l.si pluribus,de legat.2.l.si plures,de leg.3.si ergo filij vocarētur, non omnis fideicommissi conditio contra textus litteram defecisset.

Huic textui contrarium sustinendo,ex Raynerio de Forliuio responderi primo potest, huiusmodi difficultatem ex interpretatione quam Imperator ad idem responsum fecit submoueri,in d.l.cum acutissimi,C. de fideicommiss. ob id enim voluit conditionem illam subintelligi, quòd verisimile sit testatorem alienas successiones noluisse propriæ anteferre, & propterea apparere liberos istos ad successionem vocare. Sique diceretur Imperatoris intentionem fuisse, quòd si testator eius filium institutum hæredē liberos cogitasset suscepturum, nunquam alie-
5 nas † successiones, idest sobolem, posteritatem que (vt post Baldum ibi Corneus declarat) propriæ prætulisset, & sic conijcit lex non esse veri simile patrē si de nepotibus cogitasset, talem fecisse substitutionem, fideicōmissique onere filium grauasse,non autē isti posteritati reliquisse cuius contemplatione expressum fideicommissum irritatur, vt in d.§.cum autem, exprimi videtur. Simile in donatione contingit, si quis enim carens liberis bona eius, vel partem aliquam donatione fuerit elargitus liberosque deinde susceperit, licet donatio reuocetur, cum si donator se suscepturum liberos cogitasset pietatis coniectura communique parentum voto, iuxt. l.scripto,in fin.ff.vnd.liber. nunquam donasset,l.si vnquam,C.de reuocan.donat. illud tamen quod intuitu contemplationeque susceptorum liberorum reuocatur illis non acquiritur, sed ad donantem reuertitur, in eius arbitrio (vt in fin. dicit text.) potestateque mansurum. Adhuc secundo respōdeo horum iurium considerando rationem, ac dispositionē: Quòd
6 quamuis hoc responsum Papiniani † ex aliquorum assertione exorbitans iudicetur, optimo nihilominus intellectu processir, secundū quandam

dam pietatem, & æquitatem quæ ab initio iuris prudentiæ viguit, nec solum responsum istud (vt sic dixerim) primordiale, atque originale hinc promanauit, sed eodem intellectu latior subsequens interpretatio, seu ampliatio dicti §. cum autem, processit. Vnde cum in d. l. cum acutissimi, dixerit Imperator. Ne videatur testator alienas successiones proprijs anteponere, & in eadem l. cum auus, fideicommissi conditionem coniectura pietatis defecisse autumauerit, quòd minus scriptum, quam dictum fuerit inueniretur, per dispositionem virtualiter substitutionis exclusio sensu iuris facta intelligitur, filiorumque inclusio. Idipsumque ex verbis d. §. cum autem, corroboratur, ibi, Non esse verisimile patrem si de nepotibus cogitasset talem fecisse substitutionem, ergo contrariam dispositionem, & quemadmodum in ipsa l. cum auus, Iurisconsultus interpretatur. Faciunt insuper verba illa, in eodem §. cum autem, liberis eam excludentibus, per liberorum scilicet inclusionẽ, vt vnius inclusio alterius sit exclusio; & pariformiter, cum de exclusione ipsa dispositionis agatur. Non obstat simile ex d. l. si vn-
7 quam, desumptum, nam diuersa † ratione susceptis liberis bona donata in patris viuentis arbitriũ reuertuntur, periniquum enim esset donata reuocari filijsque viuente patre acquiri, qui bonorum suorum dominio propter filios destitutus remaneret, argum. l. primę, §. impuberi, de collat. bon. l. fin. ff. de liber. agnosc. l. in suis, de liber. & posthum. confidit ergo lex susceptis liberis non alij bona eorundem intuitu, ac fauore reuersa ipsum relicturum, d. l. scripto, in fin. præsumitque eum pro filijs meliorem prouisionem accepturum, l. fin. C. de curat. fur. l. nec in ea, ff. de adulter. cum simil. & in terminis d. l. si vnquàm deducunt, Ioan. Cephal. consil. 94. In præsenti casu, num. 25. & intr. lib. primo, Hieronym. Gabriel. consil. 112. Tres quætiones, num. tertio, in secunda quæst. lib. primo, satisque habuit lex rem ad pristinum statum reducere: Et si diceretur idem in conditione videri, vt ab intestato vocati intelligantur, tanquam lex confidat patrem pro filijs optimum consilium suscepturum. Respondeo, quòd cum de auitis bonis agatur, quæ alij non relinquuntur, nisi filio, & denique substituto, sublatis filijs, ex legis dispositione, tanquam minus scriptum & plus dictum, instituto cum filijs decedente prudens consilium mediare in præferendo inspiciendum est, non sic in dicta l. si vnquam, vbi pater immediatè per legem admonetur, bona elargita in eius ditionẽ reducendo, & sic cautiue, vt Gabrielius asserebat, ad filiorum beneficium, veluti incaute, imprudenterque elargitus fuerit: Vt diuersum sanè sit bona aliena respectu instituti illa ad filios in conditione positos vti prædilectos referendo in alterius arbitriũ inalienabilia conferre, quam viuentis patris bona ex legeque admoniti in eiusdem potestatẽ retrahere, iusta quadam credulitate filijs relinquenda.

Non obstat id quod ex Socino de duorum specialium concursu dicebatur, cum non sit no-
8 uum † in iure circa idem duo specialia concurrere, tum quando vnum in alterius consequentiam inducitur, secundum Bart. in l. si sub conditione, ff. de solut. tum etiam quando ex odio vel fauore non in consequentiam, sed principaliter, l. generaliter, C. ad Velleian. & facit tex. in l. prima, §. & vt plenius, C. de rei vxor. act. vbi ex receptione dotis per maritum priuilegium stipulationis oritur, & hypothecæ. Nec dicatur fauore dotis speciale illud esse, vt voluit Io. Crot. in l. si is qui pro emptore, colum. 49. ff. de vsucap. non ex dict. §. & vt plenius, sed ex d. l. generaliter, quoniam si ita esset, deberent etiam in dicta l. prima, C. de dot. promiss. duo specialia fauore dotis concurrere ex quo in dote versamur, quod tamen Doctores negant, fundantes in textu de dote loquente ipsorum regulam licet illam non probet.

Nec concedendum est speciale esse positos liberos in conditione vocatos censeri, ex ijs quæ ad dictã l. si quis sub conditione, ff. si quis omiss. caus. testamen. in dict. tractat. aliàs dicebam.

Secundò facit text. in eadem l. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substitut. nam si liberos in subintellecta conditione positos censeri vocatos verum esset, sequeretur grauatũ hæredem ad proprios filios portionem istam non transmittere, cum per huiusmodi transmissionẽ
9 ex patris persona liberi † succedere dicantur, iuxt. l. vnic. C. de ijs qui ante apert. tabul. sed si ex illa conditione vocati censerentur, testatori succedere dicerentur, l. cohæredi, §. cum filiæ, de vulgar. & pupillar. substitut. quod est falsum. Nec transmissionis iure haberent, sed fideicommissi quod pariter absurdum est.

Sed responderi potest, quòd licet dici soleat quempiam ex transmissione non venire, nisi hęres fuerit transmittentis, Paul. de Castr. in l. si quis filium, C. de inoffic. testamen. vbi Iason. colum. secunda, versic. Sextò limito, Aym. Crauet. in l. cum filiusfamilias, in secunda parte, num. 340. ff. de legat. primo, cum tamen trans-
10 mittatur † tanquam acquirendum non tanquã acquisitũ, l. si quis filiusfamilias, ff. de acq. hær. uidetur ꝙ primo testatori uirtualiter succedatur, ut concludit Iason. in l. si infanti, ante nu. 16. C. de iur. delib. Carol. Ruin. consil. 39. Viso themate, col. 4. num. 7. cum seq. lib. 3. quicquid idem Ruin. dixerit, consil. 22. Visis statutis, col. pen. nu. 15. & 16. eod. uol.

Nec

11 Nec obstat † d.l.cohæredi,§.cum filiæ,ibi enim tantum dicitur, quòd fideicommisso propriæ facultates filij non tenebuntur, idque vt verissimum est sic, & rationabile, cum testator de alienis nō valeat regulariter disponere, eius ergo dispositio in fideicommisso respectu suorum bonorū procedit, quod sibi textus voluit, certumque est fideicōmissariū ex dispositione testatoris fideicommissum consequi, sed vt testatori succedat qui iam successores habuit sicut ibi non probatur, ita non videtur simpliciter tutum, nam cum bona iam ad grauatum de venerint,fideicōmissarius ei dicitur in ipsis succedere: contraria vero assertio respectu dispositionis, seu ordinationis procedit, vere tamen grauato succeditur: Simileque in pupillari substitutione considerat Bald. consil. 216. Casus talis est,in fine,libro tertio, non est propterea dicēdum fideicommissarium grauati hæredem esse, prout etiam testatoris hæres non est, sed dicitur in ipsis bonis grauato succedere ex testantis dispositione,ex hocque dici potest testatoris successor,vt considerat,Socin.hic, colum. 52.versic. Vndecimò dicebatur. Vel secundò ex intentione Socini iunioris potest respondere,fideicommissarium testatori succedere, scilicet mediāte persona grauati,de cuius manu accipit, & cui immediatus successor dicitur, nec inconuenit ita esse, cum hæres hæredis testatoris,& primi morientis sit hæres,l.fin. vbi Doct. not.C.de hæredib. instit. & ante eum sic declarauit Corn.consil.97.Primo consultus,num.9. lib.1.Curt.iun.consil. 101.Habita diligenti cōsideratione,colum.2.in fin.nume.4.& 5. sed de hac re alibi,& diffusè nimis.

Tertiò denique eadem opin. ex d.l.cum acutissimi,C.de fideicommiss. probari videtur, dū simpliciter & regulariter in princ. Aliquo (inquit)filium instituente, ac post mortem restitutionis onere grauante, non aliter videri disposuisse,nisi filio sine filijs decedente,non aliquid igitur ex sensu contrario dicitur cū filijs eo moriente disposuisse,arg.l.1.§.huius rei,ff.de offic. eius cui mand.est iurisdict.idque nisi,dictio fatis demonstrat,quæ semper excipit,suique con
12 trarium † ponit,l.actione,vbi not. C. de transf. & in l.si eum,§.qui iniuriarum, ff. si quis caut. Alex.consf.39.Circa vltimum dubium, num.1. lib.7.Soc.iun.consf.63. Subtilis admodum,num. 36.lib.1.Parisf.consf.96.In præsenti causa,num. 109. lib.1. sed si existentibus filijs censeretur illis grauatus restituere, aliter disposuisse repugnando diceretur, filijs scilicet (vt statim dixi) existentibus,quod admittendum non est.

Cæterum & hæc inductio submoueri potest
13 illa enim † verba,Non aliter disposuisse,ad fauorem commodumq. instituti referenda sunt, nō vt liberorū recedat vocatio quorū causa nō potest ex illis argumentum à contrario sensū deduci,quod quidem argumentū vlterius procedere non potest cum absurdum,vel inconue-
14 niens † aliquod ex eius subauditione sequeretur,l.cōuenticulam,C.de Episc.&cler.vel si legis correctio resultaret,l.2.C.de condit.insert. Dec.in d.l.1.nu.53.verf.Primus est, & q maius absurdum excogitari posset,q̄ ex huiusmodi argumentatione proueniens,coniungendo eand. l.cum acutissimi,cū hoc Papin. resp.ibi, Quod minus scriptum,quàm dictum fuerat inueniretur?inconueniensque maius ex ipsiusmet, l. cū acutissimi, finalibus verbis ostenditur, ibi, Ne videatur testator alienas successiones proprijs anteponere, adeo quod data antepositione necesse est positionem concedere, & propterea q̄ inquirimus dispositionem.

Et ne obiectum quod de extensione non facienda allegabant prætercam, non est dubium dispositionem huius contextus vti fauorabilem
15 admittere extensionem † de casu ad casum,ob rationis identitatē,quod sæpissimè in eius Repetitione hic Soc. sen.aduertit, idemque sibi voluit,consf.93. Testamentum præmissum,sub nu. 28.lib.4.Franc.Aretin.consf.155.Diligenter visis,col.5.circ.med.ante nu.5.verf. Et si hoc est, Corn.consf.197.Nō alienam,post nu.8.verf. Et quod à paritate,lib.3.And.Tiraq.in rep.l. si vnquam,in verb.Libertis,nu.63.verf.Hæc autem lex,vbi Franc.Rip.q.37.verf. Quia dispositio, Iac.Menoch.consf.16.Quod iam, col. antepen. nu.24.verf.Nec hic dicatur,& verf.Non enim, lib.primo.

Cum igitur nulla adsit lex, siue ratio cui concludenter responderi non possit, Altera insurrexit opinio, quòd imo in conditione posi-
16 ti † sub tacita, siue subintellecta conditione dicantur dispositiue vocati, in qua resident Ludouic. Roman. in l. si cum dotem, in princip. numero 39. in fine,ff.solut. matrim.& Claud. Chiflet. Iurisconf. Sequanus, in tract. de iure fideicommiss.lib.2.cap. 13. incip. Hanc porrò diuisionem, versic. Qui enim ex fideicommisso, fol.300.

Ad hanc probandam opinionem Claudius in citato loco concludens hosce liberos positos in subintellecta conditione tanquam per fideicommissum vocari, esseque in dispositione fideicommissaria. Primò allegabat text. in l. hæredes mei,§.cum ita, ff.ad Treb.in quo si fingeremus ab intestato non ex testamento neptem succedere, cur concurreret quasi ex voluntate cum fideicommissario? nam legitimi, & testamentarij hæredis concursus non admittitur,ne videatur pro parte quis testatus pro parte intestatus decessisse cōtra iuris regulas.Quod si (inquit)hoc tacitæ conditioni concedamus, ergo multo magis expressæ tribuemus.

Qu..n-

Quantum huius text. inductio urgeat aliorum sit iudicium, & quoniam mei propositi non est hanc opinionem confutare, ideo consulto oppugnationem prætermitto cum de nepte illa Claudia latè aliàs differuerim circa cõclusiones, siue theoremata, quæ publice per Vrsũ, vt desuper asserui, in famosissimo Neapolitano Gymnasio per tres dies continuos disputabam ac sustinebam, vnde in assumptione insigniorum doctoratus puncta, vt dicunt, tentatiua per illud maximè præclarum toto orbe terrarum Collegium remissa mihi extitere, super quibus moris est ordinarie omnes doctorandos, liceat hoc mihi temperate proferre, tentari ac interrogari, quod in mei doctoratus amplissimo priuilegio inseri iusserunt: & sic ad aliud fundamentum pro hac parte pertranseo.

Secundò ego dicebam, verba huius context.
17 valde attendenda † esse, dum cõditionem pietatis coniectura defecisse inquit, si ergo pietate coniecturata auum erga liberos ad substituti exclusionem motum fuisse affirmauerimus, liberorumque inclusionem, ex testamento penitus accipiendum erit, arg. singularis text. in l. 3. versic. Sed eum eam, C. de inoffic. testam. vbi pari ratione Imperator ijsdem ferè verbis, institutionẽ matris in puerperio vita decedentis repentinique casus iniquitate correptę, pręterito posthumo cui nihil præter maternum fatum imputari poterat, virilem portionem ac si omnes filios hæredes instituisset per coniecturam maternæ pietatis tribuit. Huc pertinent egregiæ interpretationes post hoc Papiniani Responsum sequutæ, quibus plenissimus ei tribuitur euentus, & pinguius ac latius ab Imperatore humanitatis intuitu propagatur. Vt aduersus Socinum & alios concludendum fore in hoc negocio, iuri consonum non abre alibi asseruerim: licet ab ipsa Socini opinione tan-
18 quam receptissima † recedendum non esse, quod nunc etiam in iudicando atque consulendo vndique tutum censeo. Præsertim cum nouissime hanc eandem opinionem confirmatam inuenerim ab eruditissimo & eminentissimo Iurisconsulto Domino Iacobo Menochio in eius celeberrimo tract. de præsumpt. in 2. par. lib. 4. præsumpt. 89. num. 154. in fin. fol. 173. versic. Qua in re dicendum est, vbi dicit hanc esse ab omnibus ferè receptam conclusionem, citans Antonium de Padilla, in dicta l. cum acutissimi, numero 46. versic. Contrariam sententiam, quem huc vsque super interpretatione eiusdem legis videre non potui, licet reliquas eius prælectiones habuerim, & sæpè legerim: vt autem verum fatear dictum Padillam cito super eadem l. cum acutissimi, ex quadam prægrãdi bibliotheca Clarissimi Iurisconsulti proculdubio habiturus sum, mirum itaque nõ erit si illum hoc in opere referam sique eius scripta considerasse sæpè ostendam, atque eius nomen, siue autoritatem ad multas quæstiones dirimendas adijciam. Doctissimus Menochius eo loci tractatum quem ediderã An & quand. lib. in condit. positi vocen. allegare dignatus fuerit, non potui tanti viri autoritatem præterite ad hanc opinionem denuo fir-
19 mius comprobandam, Menochius enim † pręter solidam iuris scientiam & longum vsum in resoluendis ac determinandis difficultatibus quæ in ipso ciuili iure consurgunt, pręter etiam eius subtilitatem dexteritatemque ad oppugnandum & defendendum, lucidissimo claruit iudicio ad distinguendum cuncta quæ molitus est, vt posteris rerum claritatem, purgatam detersamque doctrinam reliquerit, ac sibi perpetuum nomen comparauerit.

Ampliatur prædicta magis communis opinio, scilicet quod liberi ex subintellecta conditione non sint vocati, vt procedat etiam in le-
20 gatis † & fideicommissis particularibus, ex ijs quæ respondendo dictæ l. generaliter, §. cum autem, tradit Bero. d. consi. 110. num. 44. lib. 2. quod & ego in d. tract. lib. 1. cap. 1. num. 26. in fin. versic. Opinioque ista Socini & aliorum, fol. 6. affirmabam.

Plurimum refert an sint hi liberi in dispositione, vel non, vtilitatesque maximæ ex hac disceptatione oriuntur, vt abunde videre est apud Hieronymum Zãchum, Iacobum Menochium & Petrum Antonium de Petra, atque ego in d. tract. nonnullas ex ipsis vtilitatibus in procemio etiam tetigi, vt viderer materiam valde necessariam licet difficillimam acerrimeque controuersam aggredi.

Et Prima quidem vtilitas est, nam si liberos in conditione expressa positos, vel subintellecta vocatos non esse dixerimus, non pote-
21 runt ab intestato † ac fortuito quodam casu succedentes in contractu, siue in vltima voluntate per patrem alienata reuocare, secus si vocarentur nollentque patris hæredes remanere vel exhæredati essent, Bart. in l. Lucius Titius, 2. in fine, vbi Ioan. de Imol. columna septima, versic. Item aduerte, quia dicit Bald. ff. de hæredibus instituen. Paul. de Castr. in l. filiusfamilias, §. cum quis, num. tertio, versic. Nam si, de legat. 1. Francisc. Aretin. in prima conclus. in l. 1. & ibi Ias. in quinto notab. Socin. sen. colum. 2. post num. 9. in 1. conclus. & Lancellot. Decius, columna finali, C. de pact. Iacobinus de Sancto Georgio, in dicta l. generaliter, in principio, numero 5. C. de institut. & substitut. Alexan. consil. 66. Viso, columna 3. num. 5. lib. 2. Paul. de Castr. consil. 410. Viso facto, & dubijs, numero 5. versic. Præterea,

lib. 1. conſil. 280. Præſuppoſito ſtatuto, col. 2. in fine, lib. 2. Socin. ſen. conſil. 62. Viſo capitulo ſubſtitutionis, colum. 2. num. 4. conſ. 116. In cauſa filiorum, colum. 3. in fin. ante num. 5. verſic. Prætcrea mortuo, lib. 3. Curt. ſen. conſil. 45. Sæpè reuoluta, num. 12. Pariſ. conſi. 87. Vidi & legi, col. pen. & fin. num. 51. & infr. lib. 2. Lancell. Galiaul. in l. centurio, poſt num. 386. & ibi Socin. inn. num. 297. verſic. Prædicta autem inueſtigatio, de vulg. & pupill. ſubſtit. Didac. Couarr. in cap. Raynutius, §. 3. circ. princ. de teſtam. Nicol. Euerard. in locis Dialectic. in argumen. à contrario ſenſu, ante finem. Guid. Pap. deciſ. 39. Doctores in iure ciuili, num. 2. in fine, verſic. Et vtile eſt ſcire, Natta conſ. 551. Quoniam, num. 4. lib. 3. Ioan. Vincent. de Anna Præclariſſimus Iuriſconſult. Neapolitanus, alleg. 10. In cauſa, num. 18. lib. 1. vbi non reuocare alienata concludit tanquam non fuerint vocati, plures allegans, vt per eum, verſ. Quando ex tali conditione. Stephan. Bertrand. conſ. 129. Dudum, num. 3. in 2. parte, lib. 2. Anton. Gomez. in Commentar. varijſque reſol. iuris ciuil. tom. 1. de vltim. volunt. cap. 5. num. 42. in 8. q. princ. fol. 61. Andr. Gail. Agripp. Practic. obſeruat. lib. 2. obſer. 136. nu. 19. verſic. Hnius communis opinionis.

Sed vt alibi dicebam, cum à teſtatore filij præferantur, ſintque primo loco poſiti & magis dilecti quam ſubſtitutus, vt expreſsè dicit d. l. Lucius Titius, in fin. aſſerere cum præcitatis Scribentibus inſtitutum & grauatum non natis filijs alienare non poſſe, ſed ipſis natis, contra mentem teſtatoris redundare cenſeri, l. Publius, §. Titia, hoc tit. Etenim videri (inquit Marcellus) contra voluntatem teſtantis, vt amplius ad ſubſtitutum perueniat quam ad puerum peruenire potuiſſet. Si igitur alienatio eſt propter ſubſtitutum interdicta, multo magis ob natos filios vetita intelligetur, ne ipſi qui ſubſtituto præferuntur deterioris conditionis exiſtant. Cumque hæc conditio liberorum non patris alienantis fauore appoſita cenſeatur, non debet contra liberos interpretari, ſatiſque conſtat hæredi alienationem à teſtatore fuiſſe interdictam cum ſubſtitutum dederit. Vnde quamuis voluerit filios ſubſtituto anteponi, nõ ex hoc alienandi libertas hæredi conceſſa videtur, ſi enim liberi non nominati ad excludendum ſubſtitutum in diſpoſitione exiſtunt, vt in hoc contextu, ibi: Quòd minus ſcriptum quam dictum fuerat inueniretur, facilius in diſpoſitione ij ad impediendam ab eorum patre faciendam alienationem arbitrabuntur, qui ſub cõditione nominati reperiuntur, & ita poſt Gloſſam not. in d. l. filiusfamilias, §. cum quis, in verb. Extiterint, vbi Paul. de Caſt. ipſam extollit, tenuit Franciſcus Gratian. in tract. de vulg. & fideicommiſſ. ſubſtit. fol. 20. verſic. Non tamen teneo, & fol. ſequen.
22 Iudicando autem † & conſulendo ab alia opinione magis communiter recepta & approbata à Doctoribus non recederem, quam tenent etiam Hieronymus Zanch. in d. rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 706. ad S. C. Trebellian. Petr. Anton. de Petr. in tract. de fideicommiſſ. prohibit. q. 9. num. 237. fol. 219. & Iacob. Menoch. in d. tract. de præſumptionibus, in ſecunda parte, lib. 4. præſumpt. 76. num. 97. verſic. Quarta eſt vtilitas, fol. 123. citans Io. Cephal. in d. l. centurio, num. 961. & 962. & ante iſtos Guid. Pap. d. deciſ. 39. ſub num. 2. in fin. verſic. & vtile eſt. faciunt notata per Alex. conſil. 59. Attentis verbis teſtamenti, num. 15. verſ. Ergo in propoſito noſtro, lib. 3.

Secunda vtilitas eſt, ex dicta quæſtionis reſolutione proueniens. Nam volunt Scribentes
23 diſpoſitionem † huius l. Cum auus, eius vim non habere in filijs tantum in conditione poſitis non grauatis, nec ex teſtamento vocatis, licet cum liberis deceſſerint, l. qui filium, §. Sabinus, vbi Bart. nu. 2. uerſic. Secus ſi aliquis, & Paul. de Caſt. poſt num. 2. uerſic. Idem loquitur, ac Socin. ſen. col. 21. d. tit. ad Trebell. Dec. in d. l. generaliter, §. cũ autem. in 3. limit. nu. 12. poſt Ang. C. de inſtit. & ſubſtit. Curt. iun. conſil. 33. Præſupponitur in facto, col. 5. uerſic. Secundò principaliter, Soc. iun. ſuper eodem caſu reſpondens. conſ. 100. eiuſdem initij, col. 4. nu. 8. lib. 1. Carolus Ruin. conſ. 35. *Adeo plene*, nu. 12. lib. 1. conſ. 106. Viſo, col. antepen. nu. 9. lib. 2. Hieron. Alban. conſ. 26. Vidi, nu. 4. uerſ. Et primò, allegans Alex. conſ. 93. Aliàs conſultus, col. 2. nu. 6. lib. 3. idem Alex. conſ. 92. Super eo, nu. 7. eod. uol. Hierony. Zanch. in d. §. cum ita, num. 704. uerſic. Secunda utilitas, qnoniam uerò pluries de hac concluſione memini, ideo ad alias utilitates deſcendam.

Tertia utilitas uerſatur circa indncendam
24 reciprocam † inter grauatos fideicõmiſſariam ſubſtitutionem vel compẽdioſam pluribus factam, nam etſi reciproca non reſultet, l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebell. niſi ſit facta vltimo morienti & in tota hæreditate, ſecũdum antiquiores & recentiores omnes, in d. §. cum ita, & in l. pater filiam, §. fin. ff. ad leg. Falc. Alex. d. conſ. 93. col. 3. nu. 11. verſic. Nec contrarium, lib. 3. Carol. Ruin. conſ. 109. Videtur, nu. 7. lib. 2. cõſ. 126. Circa duo, nu. 8. conſ. 134. Circa caſum, nu. 8. lib. 3. Aym. Crauet. conſ. 161. Verba ſubſtitutionis, nu. 7. dicẽs ita fuiſſe poſt longam diſputationẽ in Curia Parlamenti Gratianopolis iudicatũ, Iac. Mandell. Albenſ. conſ. 31. Difficilis admodũ, col. 1. nu. 2. & inf. vbi de magis cõmuni opin. atteſtatur, lib. 1. Octauian. Oſaſc. deciſ. 110. anno 1525. nu. 12. verſ. Non obſtat quartũ,

cum

cum alijs per me adductis in præalleg. tract. in
25 procem. num. 4. Istud tamen procedit † cum
post mortem vltimi vocatorum per testatorem secus in conditione positorum substitutio
facta conspicitur, nam si positi in conditione
vocati non censerentur, sed illis ius legitimarum hæreditatum reseruatum, reciprocum ijsdem fideicommissum minime factum intelligitur, Petr. de Anchar. consil. 120. Pro clariori,
col. 1. versic. Secunda substitutio, Alex. consil.
91. Ponderatis his, col. 5. nu. 6. lib. 1. cons. 105.
Perspectis verbis, colum. 3. ante nu. 5. eod. vol.
cons. 13. Visis & perlectis, num. 11. lib. 4. cons.
202. Viso themate, nu. 3. lib. 7. Iacob. Menoch.
d. lib. 4. præsumpt. 76. nu. 96. cum alijs in præcitato loco per me allegatis, vbi num. 9. versic.
Prædictam autem, distinguendo tres casus ex
Curtio iuniore hoc declarabam.

Quarta est vtilitas, nam filijs instituti patris
26 hæreditatem † repudiantibus, si ipsos non vocari dixerimus, ex propria persona non possent
ad testatoris bona non alienata venire, cum ex
eiusdem dispositione ad illa nō vocentur, Ang.
& Io. de Imol. in d. l. Lucius Titius, vbi Bald.
in fin. versic. Vnde si isti liberi, dicens idem tenere Cynum & Iacob. de Aren. Paul. de Castr.
in dicta l. filiusfamilias, §. cum quis versic. Licet enim, de leg. 2. Nicol. Boer. decis. 155. Gaillardus, num. 12. versic. Et secunda vtilitas, in
1. par. Lancell. Galiaul. in dicta l. centurio, nu.
386. vbi Socin. iun. num. 297. versic. Secundo quia, Natta cons. 551. Quoniam, num. 5.
versic. Est etiam alius effectus, lib. 3. & dixi in
d. tract. in procem. nu. 3. versic. Neque expressa tantum, Iacob. Menoch. d. lib. 4. præsumpt.
76. ante num. 98.

Quinta vtilitas affertur, nam patre institu-
27 to decedente testantis hæreditate † non adita,
nec aliquo iure transmissionis existente suitatis
sanguinis, vel deliberandi, aut repudiata hæreditate præmoriente, liberi in totum exclusi
dicerentur ipsorum vocatione non admissa,
aliàs secus, vt per eundem Galiaul. in dicta l.
centurio, num. 386. ex Bart. Bald. & Io. de
Imol. in dicta l. Lucius Titius, id colligi dicentem, Boer. d. decis. 155. num. 13. versic. Tertia
vtilitas, Gerard. Mazoll. consil. 2. Philippus testator, num. 41. istamque opinionem, quod
data vocatione liberorum in conditione positorum, ijdem ad bona patri non quæsita admittantur in casu caducitatis vel mortis ante
aditam hæreditatem, veram esse dicit Hieronym. Gabriel. alios allegans, & rationibus
comprobans, consil. 115. Felix Palinus, nu. 9.
cum seq. lib. 1.

Sed Socin. iun. in dicta l. centurio, nu. 297.
versic. Tertio quia si pater institutus, dubitando contradicit, esto enim liberos vocatos censeri eorum patre ante aditam hæreditat[illegible]
cedente, non videt quo pacto ipsis consula[illegible]
cum soleat tunc fideicommissum expirare, [illegible]
le à quo, §. si testamento, ff. ad Trebellianum.
Cum Boerio tamen, Lancellotto Galiaul. [illegible]que alijs sentit etiam Hieronymus Zanchus
in dicta l. hæredes mei, §. cum ita, num. 706.
versic. Sexta & vltima, dicto titulo. Socinus autem (vt aliàs scribebam) quod non vidit apertissime conspexisset, si per Hieronymum Gabrielium in citato consilio tradita eius intellectus acumine, & exquisita eruditione (liceat
hæc de iuniore Socino proferre) aliquando
28 considerasset: Nam si illi legum † vertices
Bartholomæus, & Marianus Socini seniores
ingentibus laudibus extolli meruerunt, cum in
iure explicando adeo præfulxerint, vt perpetuis temporibus ipsorum gloria sit exitura,
Marianus Socinus nepos iste, siue iunior, suorum maiorum virtutem non solum æquasse, sed
in multis transcendisse eius lucubrationes nobis ostendunt, nam subtilitate, & eruditione
non inferior, soliditate ac claritate doctrinæ
fortasse anterior censendus erit.

Dicit itaque Hieronymus Gabrielius Iurisconsultus eximius, doctrinæ Lancellotti Galiaulę inhęrendo, prout verum est, filios in conditione positos (cum existimantur vocati) censeri eos vocatos esse solum ad eam portionem,
cuius ratione sunt in conditione positi, & sic
29 ad portionem † eorum patri relictam, non autem ad eam quæ cohæredi relicta est, seu aliæ
personæ, cuius causa non sunt in conditione
positi, Socin. in dicta l. hæredes mei, §. cum ita,
columna prima, & post Franciscum Rip. num.
64. ibi tradit Zanchus num. 794. Curt. iunior
consil. nonagesimosexto. Habita diligenti considerationc, columna secunda, num. quinto, in
fine, versic. Cum igitur, consil. 135. Præsupponitur in facto, columna penultima, num. sexto,
versic. Postremo aduertendum censeo, Ruin.
consil. 141. Viso testamento, post numerum
decimumtertium, columna antepenultima, in
fine, dicens istud esse de mente omnium, & nu.
14. istud esse verissimum, & non habere dubium, rationem reddens, libro tertio, & alibi
sępè, Stephan. Bertrand. consil. 82. Visa clausula, colum. fin. post num. 6. versic. Tum & quia,
lib. 1. Natta consil. 551. Quoniam, in 1. artic.
num. 7. versic. His sic cognitis, lib. 2. Andr. Alciat. consil. 147. Periculosa, num. 2. tom. 3. lib. 9.
Ioan. Cephal. consil. 401. In facto, num. 13. lib.
3. Iacob. Menoch. consil. 348. Negare, num. 10.
lib. 4. cum alijs per me adductis in dicto tract.
libro quinto, cap. 9. in princip. vbi hoc declarabi, ita falsissimum esse, vt necesse sit, quòd hæc
ipsa portio acquiratur patri, quodque si caducatur ad eam filij admitti nequeant, & contra

vtilitas quas hic inferre ac inserere non duxi, cum apud dictos celeberrimos Doctores facile intueri possint. Hæcque omnia breuiter repetita & in aliquibus aucta rogo ne displiceãt, dictas autem vtilitates prudens Lector ad subintellectam, vel expressam cõditionem, vt vnicuique cõgruunt referre & iuxta casuum contingentiam aptare poterit.

Ex superius dictis circa principalem quæstionem illud etiam resoluitur, nunquid huiusmodi l. cum auus, procedat, vbicunque constaret testatorem disposuisse, ab intestato successioni vllo tempore locum esse nõ posse, cum
34 enim † ex ipsa subintellecta conditione ab intestato succedatur, fueritque per testatorem exclusa atque sublata ab intestato successio, necessario dicta dispositio remoueatur, nam qui non comprehenditur sub verbis, sub dispositione nequaquam includitur, l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, vt in casu Hieronymi Albani consilio 26. Vidi, numero 7. versic. Quartò alia quoque validissima ratione, fol. 322. Vbi insuper dicit, eiusdem l. cum auus, dispositionem cessare; vt illud absurdum remoueatur, ne
35 minus dilectus † melioris sit conditionis quàm magis dilectus, l. Publius, §. Titia codicillis, hoc tit. numero scilicet 8. versic. Et quoniam.

HYPOTHESIS.

Exciso materno vtero extractum ad defectum dictæ conditionis prodesse. Multa de monstrosis partibus enarrari. Et intellectum ad l. quod certatum est, C. de posthum. hæredibus instit. ventilari.

SVMMARIVM.

1 *Lycam Troianum exsecto matris præmortuæ vtero extractum fuisse.*
2 *Filium exciso matris vtero extractum, ad defectum conditionis si sine liberis decesserit substitutique exclusionem prodesse.*
3 *Filium exciso vtero matris extractum, natum intelligi à natoque non differre: Idque ampliari, num. 5.*
4 *Emphyteusi recepta pro se, & liberis ex se nascituris, liberos ventre matris exciso editos venire.*
5 *Conditionem natiuitatis, in edito matris exciso vtero verificari.*
6 *Filium exciso vtero matris editum ad defectum conditionis si sine liberis decesserit, prodesse, etiam si vocem non emiserit.*
7 *Filium exciso vtero materno extractum, vt supra prodesse etiam si illico moriatur momentoque temporis superuiuat.*
8 *Filium exciso vtero matris extractum prodesse ad conditionis defectum, etiamsi non integrum animal editum sit, dummodo spiritum habeat ad monstrumque non declinet.*
9 *L. Quod certatum est, C. de posthum. hæredib. instit. declarari.*
10 *Filium exciso vtero matris extractum prodesse ad defectum conditionis si sine liberis, etiam si non integrum animal editum sit, vt supra si vna manus, vel vnus pes deficeret, dummodo ad monstrum ex alio non declinaret.*
11 *Filium exciso vtero matris extractum & ad monstrum tendentem, ad conditionis defectum non prodesse.*
12 *Monstrosorum partuum ex muliere duas species esse.*
13 *Monstrosorum partuum causas ex Empedocle afferri.*
14 *Bruta an ex hominibus & econtra concipere possint indagari.*
15 *Hipponam Deam fuisse dicebat antiquitas, de equis curam gerentem.*
16 *Monstra Vlpianum fato ascripsisse: Alchabitium autem & Iulium Maternum signorũ cælestium aspectibus, sed vtrumque explodi.*
17 *Monstra Neptuno antiquitatem tribuisse.*
18 *Filium exsecto vtero matris extractum non prodesse ad conditionis si sine liberis decesserit defectum, vbicunque semis tantum natus esset & moreretur.*
19 *Filium exsecto vtero matris extractum prodesse si legitimo tempore nascatur, aliàs secus.*
20 *Probandi onus cui incumbat vt infans septimo mense editus sit aperiri.*
21 *Filium exciso vtero matris editum ad conditionis defectum in tempus pariendi collata non prodesse secundum vnam opinionem: Sed contrariam veriorem & magis communem esse, num. 25.*
22 *L. Anniculus, §. falsum est, ff. de verb. signific. intelligi.*
24 *Pariendi conditionem institutioni adiectam, necessariam censeri, in eaque effectum considerari non modum, secus in conditione voluntaria.*
25 *Partum appellari qui prægnanti mortuæ excisus est.*
26 *Signa vitæ aut mortis extracti infantis, ex vtero matris exciso, remissiuè indicari.*
27 *Monstrosum partum parentibus prodesse, si in casum illum quo mulier pepererit, aliquid relictum fuerit.*
28 *Filium exciso matris vtero editum superuixisse in dubio ipsi matri præsumi.*

CAP. XIIII.

NON incongruè quærendum est,
nũquid exsecto matris præmor-
tuæ vtero viuus extractus, ad de-
fectum conditionis de qua agi-
mus prodesse possit, qualẽ fuisse
1 Troianum illum Lycam † Virgil. Aeneid. lib. 10.
illo carmine testatur,
Inde Lycam ferit exsectum iam matre perempta,
Et tibi Phœbe sacrum.
In quo breuiter concludendum est, extractum
vtero matris exsecto ad huiusmodi conditionis
2 defectum, substitutique exclusionem † sufficere,
vt scribunt, Dec. consil. 623. In casu occur-
renti, nu. 1. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Ray-
nutius, in verb. Et sobolem quam gestabat, nu.
16. vers. Eodem modo, extr. de testam. Bartho-
lomæus Veronens. consil. 50. In causa quæ ver-
titur, num. 5. in 2. dub. Vbertin. Zuchard. in l.
posthumo, num. 8. C. de bon. poss. contra tabul.
& in l. 1. num. 73. C. de pact. Simon de Pretis in
tract. de interpr. vltim. volunt. lib. 3. sol. 3. nu. 8.
fol. 316. versic. Nihil refert. Francisc. Mantic. in
tract. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 6 nu. 11. Ma-
turinus Montan. in Iul. Paul. Genial. dier. com-
ment. fol. 76. versic. Sed hinc oritur, & fol. 77.
versic. Generaliter enim, Hieronym. Gabriel.
cons. 55. Cum iura sint vulgaria, nu. 8. vers. Si-
quidem is qui secto ventre, lib. 1. quod dixere
etiam Corneus col. 3. nu. 12. & Purpur. nu. 18.
in cõsilijs statim infra in 2. ampl. nu. 7. allegan-
dis. Dec. in l. si quis prægnantem, nu. 1. vers. Etsi
partus, ff. de reg. iur. Leander Galganetus in
tract. de cõdit. & dem. par. 1. c. 12. nu. 35. fol. 46.

Hæc conclusio autoritate Vlpiani Iuriscons.
probatur, in l. etiam ea mulier, ff. de verb. sign.
Etiam ea, inquit, mulier cum moreretur credi-
tur filium habere, quę exciso ventre edere pos-
sit, atque eiusdem lib. 12. ad Sabin. in l. 1. §. sed
etsi matris, ff. ad Tertyll. Sed etsi matris exsecto
ventre filius editus sit, magis dicẽdum est hunc
quoque ad legitimam hæreditatem admitti,
nam & institutus secundum tabulas & abinte-
stato, vnde cognati, & multo magis vnde legiti-
mi bonorum possessionem petere potuit, argu-
mentum est, quòd venter in possessionem ex
omni parte edicti mittitur: rursus lib. 47. ad
Edict. in l. 1. §. si qua prægnans, ff. vnde cogn. Si
qua prægnans, ait, decesserit, & vtero exsecto
partus sit editus, in ea cõditione est partus iste,
vt matris suæ accipere bonorum possessionem
possit. Vnde proximi cognati, sed post Sena-
tusconsultũ Orficianum & vnde legitimi pete-
re poterit, quia tempore mortis in vtero fuit.
Facit etiam quod idem Iuriscons. lib. 9. ad Sa-
binum scripsit, in l. quod dicitur, ff. de liber. &
posthum. Quod dicitur filium natum rumpere
3 testamentum, natum † accipe etsi exsecto ven-
tre editus sit. Nam & hic rumpit testamentum,
scilicet si nascatur in potestate; Vt hinc rectè
Bald. dixerit, consil. 127. Ad intelligentiam ho-
rum dubiorum. circ. fin. lib. 1. extractũ de vte-
ro nihil à nato differre, idemque sibi voluit Fe-
lin. in c. sicut ex tuarum, num. 5. versic. Et facit,
extr. de homicid. Ias. in d. l. quod dicitur, in 1.
not. Ideoque si quis acquiret emphyteusim
pro se & liberis & ex se nascituris, veniunt libe-
4 ri exsecto ventre † editi, ex sententia Iacob. de
Ardizz. in sua Summ. quem sequitur Bald. di-
cens ita consuluisse in Ciuitate Lucana, in l. fin.
col. pen. num. 6. versic. Vidi dubitari, C. de suis
& legitim. per text. in d. l. quod dicitur, vbi &
hoc sequuntur, Paul. de Castr. in fin. Alex. nu.
5. & 6. & Ias. num. 2. & 5. Hocque Castrens. ibi
dixit procedere in omni materia quantumlibet
5 odiosa † & restringibili, quia proprie natus is
dicitur, per illum text. asserens etiam esse no-
tandum, & cum Bald. etiam sentiunt, Alberic.
de Rosat. in l. 1. in fin. C. de posthum. hæred.
instit. Ang. cons. 51. Simon notarius, col. 2. vers.
Natiuitas secũdi posthumi, & Andr. Tiraquel.
in rep. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos,
num. 141. versic. Ego tamen, C. de reuoc. do-
nat. & in tract. de iur. Primogen. q. 18. in fin.
num. 7. versic. Sed scrupus quispiam, fol. 200.
Nec refert dicere in proposito versari in condi-
tione quæ impleri debet in forma specifica. l.
qui hæredi, & l. Mæuius, hoc tit. nam conditio
natiuitatis verificatur in eo qui ita editus est, vt
tradit not. Socin. sen. cons. 197. Circa præmis-
sam consultationem, col. 1. lib. 1. quem sequi-
tur Tiraquell. in d. verb. Susceperit liberos,
num. 141.

6 Ampliatur hæc conclusio; Primò † vt sit ve-
ra etiam si extractus ex vtero vocem non emi-
serit, dummodo aliquod vitæ signum dederit &
decesserit, l. quod certatum est, C. de posthum.
hæredib. instit, versic. Cumque Sabiniani, Gu-
lielm. de Benedict. in d. c. Raynutius, uersic. Et
sobolem quam gestabat, nu. 16. uersic. Etiam si
uocem non emiserit, Dec. d. consil. 623. In casu
occurrenti, num. 1. uersic. Nec obstat quod uo-
cem non emiserit, Hieronym. Gabriel. d. cons.
55. num. 9. lib. 1.

7 Secundò ampliatur, ut procedat † etiam si
extractus matris utero exciso, statim illicoque
moriatur, & sic si momento superuixerit, d. l.
uxoris abortu, & d. l. quod certatum est, Ang.
d. consil. 51. col. 2. uersic. Nec curatur, Dec. d.
cons. 623. in princ. uersic. Et sufficit. Felin. in
d. c. sicut ex tuarum, nu. 5. Francisc. Marci de-
cis. 953. Quæritur an requiratur, in fin. de quo
superius late dixi, Gabrielius d. cons. 55. nu. 9.
uersic. Et sufficit, d. lib. 1. Purpur. d. cons. 306.
num. 19.

num. 19.d. vol. 1. inquiens id procedere etiam
ſi baptizatus non fuerit quo ad effectum ſucce-
dendi,nu. 19. verſ. Et nihil refert,quod ſcripſit
Corn.conſ.176. In præſenti conſultatione, col.
3.nu.12.verſ. Ijs tamen,lib.2.

8 Tertiò ampliari poteſt, ut procedat † etiam
ſi non integrum animal editum ſit, dummodo
ſpiritum habeat,ſic dicit clare text. in d.l.quod
dicitur, in fine. Quid tamen ſi non integrum
animal editum ſit cum ſpiritu tamen?an adhuc
teſtamentum rumpat? & hoc tamen rumpit.
hactenus Vlpianus, vtputa dicunt ibi Doctor.
ſi ſit natus ſine pede,vel ſine manu,dummodo
non declinet ad monſtrum, vt ibi in Gloſſ. &
ſtatim dicam. Non obſtat text. in d. l. quod
certatum eſt, vbi requiritur, quòd poſthumus
ſit viuus perfectè natus, ſic dicit ille text. ibi:
Et ſancimus ſi viuus perfectè natus eſt. Nam
9 omiſſa † Vbertini Zuchardi in dicta l. poſthu-
mo, num.9. conſideratione, vt inquam text.
in eadem l. quod certatum, ponderet perfe-
ctum naſci, ita quod nihil, vt puta pes reſtet
ad naſcendum, hocque declaret text. ibi. Hoc
tantummodo requirēdo ſi viuus ad orbem to-
tus proceſſit.text.verò in d.l.quod dicitur,con-
ſideret perfectionem corporis reſpectu mem-
brorum, cum,vt verum fatear, Zuchardi ſolu-
tionem inſulſam ſemper exiſtimauerim,fortaſ-
ſe reſponderi poterit,perfectionem integralem
in d.l. quod certatum, conſiderari, vt poſthu-
mus ita abſolutus ſit quod hominis ſymme-
triam retineat & ad monſtrum non declinet,
non autem quod ſi pes puta deficiat, dummo-
do reliquum corporis in vniuerſum perfectè
organizatum ſit, & monſtri effigiem non refe-
rat,perfectè natus non dicatur, ad effectū rum-
pendi teſtamentum, quod videtur velle Impe-
rator dum ſic ibi inquit, Hoc tantummodo re-
quirendo, ſi viuus ad orbem totus proceſſit ad
nullum declinans monſtrum vel prodigium:
Et cum hac ampliatione ibi tranſeunt Io. de
Monte Sperell. & alij Doctores Peruſini, ac
etiam Socin. ſen. hic,num. 110. verſ. Quod ta-
men limitant, vt non ſit ab huiuſmodi amplia-
tione recedēdum. Et rurſus ad text. in d.l.quod
certatum,dici poteſt,procedere vbi non totus,
ideſt retento fortaſſe adhuc in vtero pede, in
lucem prodeat & moriatur, non autem vbi to-
tus eſſet extractus, & infanti in orbem dedu-
cto, ad monſtrumque vel prodigium non de-
10 clinanti,vna manus vel vnus pes † fuiſſet,inci-
ſus,vt videtur eſſe de intentione Oldradi, Bal-
di, Alberici, & Modernorum ibi, & nuncupa-
tim Io. Petrut. idemque innuit Socin. ſen. in
præcitato loco in diſtinctione quam facit. &
tradunt Andr. Alciat. in l. qui mortui, num.4.
verſ. Niſi inciſo aliquo membro, ff. de verb.
ſign. ſecus vbi pes detineretur in ventre & mo-
reretur vt ſupra,& ſcribit Vbertin. Zuchard.in
d.l.poſthumo,nu. 11. verſ. Amplia iſtam limi-
tationē,fol. 12.poſt Bald.& Corn. in præalleg.
l. quod certatum, & late Andr. Tiraquell. in d.
rep. l. ſi vnquam, in verb. Suſceperit liberos,
num. 158. Quanquam Peregrin. in d. tract. de
fideicom.d.artic.63.num.32.verſ. Quod ſi in-
fans, contrarium tenuerit. Sed Alciato aſſen-
tiendum videtur, nam dictus infans non ideo
minus perfectam hominis ſubſtātiam in ſe ha-
bet,ſicut & vir manu amputata, poſtque Tira-
quellum tradit Maturin. Montan. in Iul. Paul.
Genial. dier. comment. fol.81.& 82.verſ. Sed
quid ſi infans.

Hæc ampliata concluſio limitatur: Primò
11 † vbicunque partus ſiue poſthumus iſte ab ex-
ciſo vtero extractus ad monſtrum tenderet,vel
ad aliquod prodigium, tunc enim filius haberi
non diceretur, nec conditio expiraſſe, ſed ſub-
ſtitutus admittendus ueniret. Ang. d.conſ.51.
Simon notarius,col.2. uerſ. Quod autem dixi,
Socin.ſen.hic.num.111.Gulielm. de Benedict.in
d.c. Raynutius, in uerb. Et ſobolem quam ge-
ſtabat,nu.16. uerſ. Prouiſo tamen, & ante iſtos
Bart.in d.l.quod dicitur,ubi Ang.num.2.Paul.
ante num.2.Alex.nu.3.Iaſ.num.12.idem etiam
tradidere, Franciſc. Aretin. in l.2. C.de poſth.
hæredib. inſtit. in 2.not.Sfort.Odd.in tract.de
compend.ſubſtit.in 6.partic.in 2.par.quæſtio-
nis,artic.2.in 10.concl.uerſ. Limitantur omnes
ſupradictæ concluſiones,Franciſc.Marci deciſ.
168. num. 10. Iacob. Menoch. in tract. de præ-
ſumpt. in 2. par. lib.4. præſumpt.89.num.112.
uerſic. Declaratur nono,fol.178.Marc.Anton.
Peregrin. in d. tract. de fideicom. artic.63. Ex
fideicommiſſo agens, num.24. uerſ. Sic etiam
partus. Probatur expreſſe in d.l.quod certatum
eſt, in fin. l. non ſunt liberi, ff. de ſtat. homin.l.
quæret aliquis, ff.de uerb. ſign. Exēpla haben-
tur in dictis legibus,ut quia partus alterius ani-
malis figuram referret, uel quia partem homi-
nis & partē alterius animalis ueluti Minotau-
rus eſt, uel quia haberet caput uituli, uel duo
capita, aut caput uel oculos retro ſpatulas: &
ſic ij qui naſcuntur peruerſo ordine naturæ uel
contra formam humani generis, ut per Ang. &
Caſtrenſ. in d.l. quod dicitur, & poſt Franciſc.
Marci D. Sfort. Odd. in præalleg.10.concl.uerſ.
Intellige autem. Nec ad monſtrum ſeu prodi-
gium tendere extractus de utero intelligi poſſet
ſi eius membrorum officia natura ampliaſſet
aut eiminuiſſet,ut quia ſex in manu digitos uel
quatuor tantum iſti haberent, uel cum uno te-
ſticulo nati eſſent,ut eo habitu fuiſſe naturę du-
ces Syllam & Cottam commemorat Arrianus
Iuriſconſ.in l.qui cum uno,in princ.ff.de re mi-
lit. ut nec militare proinde uetiti ſint, ex Diui
Traiani reſcripto. Vel tribus eſſent teſtibus,ut
Matu-

Maturious inquit, quos Græci τριόρχεις, vocant, qualem fuisse Philadelphum ætatis suæ doctissimum, sed eundem indomitæ libidinis vulgo ferunt, d. l. non sunt liberi, vbi Gloss. in verb. Prodigiosum, & Bart. sed clarius Bald. Et quicquid in contrarium dixerit Aret. in d. l. 2. vers. Sed quod aliquis habeat, cum Gloss. prædicta, vt non dicantur monstra, tenent Ang. in d. l. quod dicitur, sub nu. 2. vers. Vel etiam habuit aliquid, Io. de Imol. num. 2. versic. Sed intellige, & Paul. de Castr. ante num. 2. vers. In textu, ibi idemque in d. l. 2. sentiunt Bald. Paul. & Alex. quos sequitur Peregrin. d. artic. 63. num. 25. versic. Partus autem, post Andr. Tiraquell. in d. l. si vnquam, num. 160. super verb. Susceperit liberos. & Maturin. Montan. in Iul. Paul. Genial. dier. comment. fol. 77. versic. Cæterum ambigua est quæstio. Et ne hac de re Andreæ Alciati Iurisconsulti grauissimi distinctionem quandam contemnere videar, illam delibare aliquantulum expedit, is ergo apud Vlpianum lib. 4. ad leg. Iul. scribit, Monstrosorũ partuum
12 † duas videri in mulieribus esse species. Primam cum quid aspectu inæquale nascitur, cum enim ita homo à natura formatus sit vt summa insit ei proportio, respondeantque vicissim singula membra, quoties aliquid deficit vel præter cæterorum naturam augetur, monstrum est, vt cum magnitudine corporis nimia vel paruitate quis nascitur, vt quos pumilios vocamus: idem si superfluis membrorum partibus, vt bicipites & trimani: vel deficientibus aliquibus, vt qui vnica tantum manu prodeunt, vel qui sine capite: itemque quibus suo loco membra non sunt, vt qui oculos in pectore, vel in fronte aures supra tempora habent. Hos partus pro-
13 uenire Empedocles existimauit † ex defectu, vel augumento seminis, alij ob versam vel spiritu interceptam matricem, quod & sibi voluit Iacobus Rubff Tigurinus in lib. de conceptu & generatione hominis lib. 5. cap. 3. vbi monstrosorum & prodigiosorũ partuum varias figuras siue imagines attulit, qui causam in primis Dei omnipotentis iudicijs ascripsit, deinde ijs, quæ ex Empedocle diximus, subdens nimirum libidinis studiũ in causam posse trahi, quo fit vt humana semina admodum debilia & imperfecta fiant, vnde debilem quoque & imperfectum fetum sequi necesse est: Aliam esse speciem quam Græci ἑτερομορφίαν vocant, cum mulier partum producit in animalis alicuius naturam deformatum vt Minotaurus, legitur, inquit, & bellis ciuilibus Etruscam mulierem serpentem peperisse, nati etiam traduntur caninis capitibus quidam, alij & asininis auribus fuere, & qui vagientes ruderent: Traditum etiam est, cum Thales in Periandri armento ex equa natum monstrum conspicatus esset, quod pectore tenus humanam effigiem referebat, cætera bestiam, surridentem admonuisse, ne pastoribus quibus vxores deessent vteretur, Thaletis verò sententiam ex Galen. lib. 3. de vsu part. corpor. humani, cap. 1. posse reijci videtur, qui prolixo nimis sermone & argumentis varijs substantiam hominis & equæ permisceri nõ posse affirmat dum de Centauris meminit: ac etiam ex Arist. lib. 4. de generat. animal. cap. 3. vbi ouem ex homine vel canem & econuerso progigni posse negat, quid uteri gestationis tempora non congruant, & Galeni Aristotelis itéque Lucretij opinioni consentit Hieronym. Magius lib. Miscellan. 1. cap. 20. licet non neget monstra huiusmodi enasci, illa tamen non ex bruti, sed hominis spermate cũ Accursio alijsque doctis uiris fieri existimat, causam discordis formæ præbente muliere, quæ dum iniretur, animal cuius forma fetus conciliata sit cogitatione menteque complectebatur: Vim autem intra vterum effigiandi fœmina concipientis cogitationi inesse, testatus est Hippocrates, quod cum ex Diuo Hieronymo, & alijs autoribus prosequuti fuerint Alciatus & Magius insistendum non arbitror, cum alibi eadem de re disseruerim: solum in hac ambiguitate, utrum
14 bruta † cõcipere possint ab hominibus, uel etiã uicissim homines à brutis, dixerim id fieri posse tribus rationibus Iacobum Rubff affirmasse: Primò naturali appetitu: Secundò prouocatione naturæ ex delectatione: Tertiò uirtute attractiua matricis, quæ in brutis & hominibus similis est: exempla etiam inquiens in promptu esse. Plutarchus enim in Paralelis minoribus hæc habet: Ariston Aristonymus Ephesius filius Demostrati cum odisset mulieres cum asina rem habuit, quæ tempore reuoluto puellam formosissimam peperit. Onoscelin nomine, autor Aristoteles secundo Paradoxorum. Et iterum Fuluius Stellus mulieres cum haberet in odio, cum equa coiuit, quæ mensibus gestationis euolutis puellam forma egregiam peperit, quam ille Eponam, fortè
15 Hipponam, nominauit. Est autem † huius nominis Dea, quæ curam equorum gerit, ut scribit Agesilaus lib. 3. rerum Italicarum. Rursum ex Fuluio quodam & equa Hippo puella nata fertur, ut apud Plutarchum legere est. Quemadmodum autem natura in homine se alterare potest, ita in brutis quoque fieri experientia docet, nam in Heluetijs equa à tauro subacta, exacto tempore pullum peperit equinis tantum pedibus, forma uerò crinibus & cauda uaccæ similem: In Gallia etiam equa à ceruo subacta pullum peperit, posteriori parte ceruæ similem, quem nullus alius equus cursu æquare potuit, ipsumque Ludouicus Rex à detentore dono accepit: Sed Vlpianus fata-

liter

16 liter † nasci huiusmodi naturæ ludibria censuit
in d. l. quæret aliquis, in fine. cui facile Astro-
logi consensuri sunt, ex quibus Alchabitius
quosdam gradus commemorat in quibus si
Luna sit, dum aliquis concipitur, monstrum
nasci opinatus est: quod & ex Iulio Firmico
cognoscere possumus Astronomicorum libro
septimo, cap.6. Sed vt in Vlpianum de fato lo-
quentem inuehitur Hieronymus Magius dicto
lib.1.cap. 20. fol.62. scripta Iulij Sirenij viri
eruditissimi sequutus, sic ego Iulij Materni
opinionem, & d. cap.6. per eum tradita, in-
fulsa, peruersa, & omnino delenda existimo,
eius enim in dicendo lepores magis delectant,
quam quæ de astris in vniuersum conscripsit.
Sed de mõstris hactenus: vnum tamen silentio
non inuoluam, monstra Neptuno ab antiqui-
tate fuisse tributa, Orionemque Neptuni ex
17 stirpe Gigantem † fuisse ferunt, quod & Mar-
tius de doctrina promiscua, cap.36. obserua-
uit. Atque aliud subnectam, quod quicquid
effusè nimis Alciatus in eius monstrosorum
partuum distinctione asseruerit, ipsum deni-
que in ea sententia residere pro monstro ne-
quaquam haberi partum, qui aliquatenus am-
pliora membra habet, vt in præcitato loco,
versic. Sanè hoc sciendum.

Secundò principalis conclusio limitatur,
18 quando in extractione serius † non natus mo-
reretur, Bart. num.3.& post eum Ias.num.12.
colum.2. in d.l. quod dicitur, vbi Bartolus re-
fert hanc quæstionem proposuisse cuidam in
priuato examine, recteque non respondisse ex
Vbert. Zuchar. in d.l. posthumo, nu.11. proba-
tur ex tex. in d.l.pen. C. de posthu. hæred. instit.

Tertiò limitatur, vt d. conclusio vera sit,
19 dummodo † legitimo tempore pariendi adue-
niente exsecto vtero matris extractus fuerit
apparentibus signis, & muliere in puerperio
ante filij eiectionem decedente, tunc siquidem
quoniam in vita fuisset permansurus rumpit
testamentum atque succedit; idemque erit si
debito legitimoque tempore pariendo mulier
aliquo casu decederet eiusque ventre exsecto
puer extraheretur, veluti septimo, nono, aut
decimo mense, ita dicunt, Lancellot. Dec.
in d. l. quod dicitur, Io. Maria Riminald. in 2.
not. Dec. num.4. versic. Præterea, & Vber-
tin. Zuchard. num.13. in d.l. posthumo, C. de
bon. poss. contra tabul. Socin. iun. consi.35. Visa
ac diligenter considerata, num.21. & 41. lib.2.
& ante istos idem voluit Pau. de Cast. cum quo
aliqui ex Modernioribus pertranseunt, in d.l.
vxoris abortu, & in l. quod dicitur, eod. tit.

Et quamuis Ang. ibidem, nempe in l. quod
dicitur, contrarium concludere videatur, re-
spondens textui in l. septimo mense, ff. de stat.
homin. ac etiam Corn. in d. l. penult. Bald.
consil.128. Ad intelligentiam horum dubio-
rum, in fin. lib.1. & consil.403. Proponitur
quidam Ser Simeon, in fin. lib.3. Dec. consi.
623. In casu occurrenti, num.3. in fin. & Ste-
phan. Bertrand. consil. 217. Cognito casu,
num.5. lib. 1. Tamen non est recedendum à
priori opinione Castrensis & aliorum magis
cõmuniter recepta ac veriori, vt in effectu est,
& alibi post longam disputationem asserui.

Retenta igitur Pauli de Castro sententia,
sufficeret partum duos dies septimi mensis at-
tigisse, vt idem Bertrand. d. consil. 217. nu.5.
in fin. scripsit. Cui autem natum esse partum
20 septimo † mense non post vel ante onus pro-
bandi incumbat, in tempore se fundanti in-
cumbere dicendum est, vt per Bart. in l. non
solum, §. sed vt probari, ante nu.3. ff. de nou.
oper. nunc. & notat Doct. in l. eum actum, ff. de
negoc. gest. in l. matrem, C. de probat. quod in
terminis tradidit Dec. d. cõs. 623. nu.4. in fine.

Quid autem si conditio in tempus liberos
pariendi collata fuerit, nunquid exciso vtero
extractus infans ad conditionis defectum pro-
21 sit. Et in hac difficultate duæ sunt † Scriben-
tium opiniones. Prima est, vt infans non pro-
sit, sed substitutus admittatur, quam tenue-
runt Bart. in l. Arethusa, num.4. in fin. versic.
Quæro quid si Arethusa, ff. de stat. homin.
Ang. in d. l. quod dicitur, num.3. versic. Vl-
timò scias, & d. consil.51. Simon notarius,
colum.3. Andreas Alciatus consil. 23. Hac in
quæstione, num.3. lib.9. Carol. Ruin. in rep.
l. Gallus, §. & quid si tantum, colum.23. versic.
Octauo & vltimo quæro, de liber. & posthum.

Adducitur ad hanc opin. probandam, l. an-
niculus, §. fin. ff. de verb. sign. vbi Paulus Iu-
risconf. Falsum est eam, inquit, peperisse, cui
mortuæ filius exsectus est. Sed contrarium
22 sustinendo, huic textui † responderi Primò
potest, vt intelligi debeat in extraneo, non au-
tem in filio testatoris, & sic quando testator re-
linqueret extraneę mulieri si pareret, vel amico
suo sub eadem conditione, sed quando pater
instituit filium, tunc ille §. fin. locum non ha-
bet cũ talis filius pro nato habeatur antequam
sit extractus de vtero mortuæ matris, & ita di-
cebat Bald. consil.123. Verba testamenti sic di-
cunt, lib.1. referens sic etiam intelligere Odo-
fredum in suis lecturis.

Secundò dicebat Salicetus, dictũ §. fin. pro-
cedere vbi mens disponentis nõ repugnat, aliàs
secus, sed mens disponentis in proposito repu-
gnare satis videtur propter naturalem affectio-
nem quæ habetur erga filiũ, siue naturaliter na-
scatur, siue violẽter ex vtero mortuæ matris ex-
trahatur, ergo infans etiã in cõditione pariendi
debet prodesse ad eiusdẽ cõditionis defectum.

Altera igitur superiori contraria est opinio,
quod

quod extractus de vtero exciso matris prosit
23 † ad extinguendam conditionem si mulier pariet, quam tenuit Bald. in præalleg. conf. 123. d.lib. 1. & in l. fin. col. 3. num. 7. versic. Tamen quicquid sit, C. de suis & legitim. eumque virtualiter sequuntur Salic. in l. quod certatum est, sub num. 4. C. de posthum. hæredib. instit. Alex. in l. commodissimè, in fin. ff. de liber. & posthum. & in d. l. quod dicitur, Andr. Alciat. in d. l. anniculus, §. falsum est, & iterum lib. 3. de verb. sign. in 3. Axiom. versic. Sed tamen cum hæc conditio. fol. 148. rursus Bald. consil. 128. Ad intelligentiam horum dubiorum, ad fin. præallegat. lib. 1. Lancellot. Polit. in tract. de substit. in mater. vulgaris, in 7. q. princ. nec prætererim Socin. sen. in l. 1. col. 17. sub 8. limit. in fin. versic. Adde etiam ad prædicta aliam q. ff. de vulg. & pupill. Andr. Tiraquell. in d. l. si vnquam, in verb. Susceperit liberos, nu. 142. versic. Quæ etiam sententia, C. de reuoc. donat. Maturin. Montan. in comment. Genial. dier. ad Iul. Paul. fol. 76. & 77.

Mouentur Doct. nam huiusmodi conditio pariendi adiecta institutioni, necessaria ad actū
24 † censetur, & propterea testator modum respexisse non videtur quo filius in lucem prodeat, sed quomodocunque natus sit illi consuluisse, ideoque ex coniectura mentis fit interpretatio, etiam si conditionis verba omnino non quadrent, arg. l. mulier, in princ. ff. ad Trebell. & l. si mater, C. de instit. & substit. secus esset in conditione voluntaria, vt si Titio legauerim si Arethusa pepererit, tunc exsecto vtero nō euenniret, Bart. & Doct. in l. Gallus, §. & quid si tantum, d. tit. de liber. & posthum. argum. d. l. commodissimè. Et sic prouisio propter effectum facta in vno casu, ad alium fauore testamenti extenditur, vt Salic. dicebat, si enim testator de hoc eodem casu interrogatus fuisset idem dubio procul respondisset, & proinde pro disposito haberi debet, l. Titius, §. Lucius, hoc tit. l. tale pactum, §. fin. vbi Gloss. ff. de pact.

Vt ego meum calculum addam, arbitror ab hac posteriori opinione Baldi tanquam veriori ac fundatiori nullo modo recedendum fore; Primò per textum in l. negat lex Regia, ff. de mort. inferen. & in l. 1. §. si qua prægnans, ff. vnd. cogn. in quibus locis partus appellatur
25 qui † prægnanti mortuæ excisus est. Secundò ex l. Arethusa, cum l. seq. d. tit. de stat. homin. ex quibus iuribus facile colligitur, peperisse mulierem, quæ in puerperio decessit. Tertiò insuper multum me mouent considerationes, quas alto ingenio tradit Bald. in d. l. fin. C. de suis & legitim. num. 7. versic. Sed tamen hæc conditio, qui ponit quæstionem punctualiter in feudo, licet illam in emphyteusi formauerit Alexand. in citato loco, vbi dicit Castrensem idem consuluisse, & Ardizonus qui fuit in hoc antesignanus pariter de feudo loquitur. Quod si quis receperit feudum pro se, & suis filijs legitime nascituris, certè in tali inuestitura veniunt etiam nati exciso vẽtre. Considerat enim quod licet quantum ad matrem stricto modo isti non sint nati, quia non sunt vina matre nati, cum tamen pater suum opus compleuerit in conceptione, quantum ad patrem dicuntur nati, quamuis Iurisconf. huiusmodi differentiam non constituerit in l. etiam ea, ff. de verb. sign. Vnde quicquid sit quo ad vocis significationem, quo ad realitatis effectum omnes comprehendentur, quia non natus habetur pro nato: Subdens quod fauore testamenti ac etiam fauore contractus fauorabilis sicut est feudum quod est beneficium, & per consequens interpretatione adiuuandum, l. fin. C. de posthum. hæredib. instit. l. Titius, §. fin. ff. de liber. & posthum. ita est concludendum; sicque consuluisse in Ciuitate Lucana, licet quidam dente canino studuerit eius consilium lacerare, & idem tenere Iacobum de Ardizone in notabili summa. Et verè Baldus consuluit d. consil. 123. Verba testamenti, lib. 1. cum eoque vltra præcitatos Doctores sensit etiam Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 6. num. 11. versic. Hoc autem loco, fol. 296. Dicitque Ias. in dicta l. quod dicitur, ante num. 9. prædictam Baldi conclusionem à Salic. in d. l. fin. C. de posthum. hæredib. instit. non habere contradictorem, & ideo durum esse ab ea in practica recedere, cū sit crebriori calculo recepta: Et licet ipse Ias. ibi num. 10. dubitauerit, per text. in dicta l. anniculus, inquiens quod solutiones Baldi & Saliceti ad eundem text. manifestam violentiam & restrictionem faciunt, debent tamen firmæ tantorum virorum considerationes ac responsiones remanere. Ex dictis Baldi colligo etiam, nunquam inuidos caninos atque detractores defuisse, quorum nunc non modica est copia.

In hac etiam quæstione Salic. ita distinguebat, quod Aut sumus certi de mente, & illa seruanda erit: aut dubitatur, & tunc Aut dixit si nasceretur, & quouis modo prædictorum dicitur natus, vt dicta l. posthumus, ff. de inoffic. testam. & dicta l. quod dicitur. Aut dixit si pareret, & tunc Aut testatoris dispositio tendit ad vtilitatem ventris de cuius partu quæritur, & quouis modo venter veniat ad lucem dispositio locum habet, quia testator nō curat de modo, sed de effectu, dicta l. fin. C. de posthum. hæredib. instit. Aut nihil disposuit in vtilitatem ventris, & tunc quia illa conditio nullo casu inerat, censetur voluntaria & immutabilis à sua forma, & isto casu habet locum dicta l. anniculus,

Ius, §. fin. & dicit Salicetus, quod ista verba sunt cordi tenenda. Ex hoc vltimo casu distinctionis, Iason credidit Salicetum ab opinione Baldi recessisse, quod credendum non est, si casum prædictum secundum distinctionē ex verbis & rationibus Baldi resultantem subdistinxerimus: vt vera sit opinio quam supra firmaui veluti magis communem, prout ipsam crebriorem esse testatur etiam Alciat. d. lib. 3. de verb. sign. in 3. Axiomate, fol. 148. secundum impressionem Lugdunensem apud Iacobum Iuntam, versic. Sed tamen cum hæc conditio.

26 Cæterum vitæ aut mortis signa † extracti infantis vtero exciso, Bartholom. Veronens. d. consil. 50. In causa quæ vertitur, num. 1. vsque ad quartum late prosequitur, ad quem casu eueniente recurrendum erit, ipsum indicasse sufficiat.

27 Nec omittendum † existimaui, id quod de monstris dictum fuit declarari posse, quod licet monstrosus partus quo ad se incapax sit & inter liberos non computandus, attamen parētibus prodesset, si quid eis relictum fuisset in casu quo mulier peperetit: nec enim est quod eis imputetur, qui qualiter poterāt statutis obtemperauerunt, vt inquit tex. in d. l. quæreret aliquis, quem sic Interpretes ibi intellexerunt, & Bart. in l. non sunt liberi, de stat. homin. D. Sfort. Odd. d. partic. 6. in 2. par. quæstionis, artic. 2. in 10. conclus. versic. Nec obstat. fol. 192. sed clarius D. Marc. Anton. Peregr. in d. tract. de fideicom. artic. 63. ante num. 25. versic. Notandum tamen est. fol. 394. col. 4. & Maturin. Montan. in Iul. Paul. Genial. dier. Comment. fol. 78. versic. Sed rursus dubitatur, & fol. 82. versic. Non procedit tamen id pronunciatum.

28 Cæterum † sciēdum est, exciso vtero prægnantis mulieris præsumi in dubio prius mortuam matrem, illique filium superuixisse, vt ex dicta l. etiam ea mulier, de verb. sign. deducit notanter Socin. sen. cons. 197. Circa præmissam consultationem in 1. col. ante fin. versic. Quinimo dico forti. lib. 1. affirmans esse casum in d. textu, quod tibi quoque voluit Io. Francisc. Purpur. d. cons. 306. in antepen. col. iuxta fin. num. 23. versic. Et quia quando mulier prægnans, lib. 1.

HYPOTHESIS.

Liberorum nomine Ventrem includi ad extinguendam si sine liberis decesserit conditionem, & substitutum excludendum; Ac de Ventre complura annotari: Textum etiam in l. si quis prægnantem, ff. de reg. iur. intelligi, aliumque text. in l. fin. C. de posthum. hæred. instit. declarari.

S V M M A R I V M.

1 *Ventrem, si sine liberis decesserit conditionem extinguere, ad substitutique exclusionem prodesse: idque extendi, nu. 8. declarari autem nu. 10.*

2 *Videtur verbum, improprietatem denotare, Sed secundum subiectam materiam proprietatem quoque significare posse, nu. 4.*

3 *Videtur verbum in definitionibus appositum non referiri.*

5 *Verba aliàs improprietatem denotantia, in ijs quæ iuris sunt veritatem ostendere.*

6 *Videtur verbū, præsumptionem sæpè significare.*

7 *L. si quis prægnantem, ff. de reg. iur. intelligi.*

9 *Conceptum infantem varie apud Iurisconsultos & Physicos censeri.*

11 *Ventrem non excludere substitutum sub conditione si grauatus sine liberis in sua potestate constitutis decesserit.*

12 *Vterum, suum non dici, neque hominem antequam nascatur.*

13 *Venter nunquid veniat sub conditione, si sine liberis ex se legitime natis decesserit, tuncque inter grauatum & tertium distingui.*

14 *Posthumum relictum in ventre vxoris prægnantis non prodesse ad conditionis defectum, quamuis viuus nascatur, nisi viuus horis vigintiquattuor superuixerit in Castellæ Regnis.*

15 *Mulieri se prægnantem esse dicendi credendum esse: alijs inquam coniecturis concurrentibus, num. 16.*

17 *Mulieris assertionem obstetricum dicto coniunctam, prægnantiam probare: idque de dicto obstetricum declarari, & alios modos prægnantiam probandi afferri.*

18 *Mulieris ad mortem damnatæ executionem donec partus edatur differri, etiam si prægnans ex fornicatione esset, Idque procedere & extendi ad membri mutilationem, siue abscißionem.*

19 *Mulierem prægnantem à comparendo etiam post dies quadraginta à tempore partus excusari.*

20 *Mulierem licet prægnantem à comparendo non excusari vbi per paucos dies prægnans esset, Vel si rustica foret.*

21 *Mulierem grauidam humari ventre nondum exciso lege Regia prohiberi.*

22 *Ventri in diuisione hæreditatis tres partes assignari.*

23 *Prægnantis mulieris aliqua signa indicari.*

24 *Ventre vxoris instituto si prægnans est, posthumum tantummodo immediate nasciturum vocatum censeri.*

25 *Ventre vxoris indefinite instituto, non solum illum ventrem, sed alium ex eadem vxore institutum intelligi.*

26 *Ventrem siue posthumum instituere paria esse: Sed nu. 28. ad in dubium reuocari.*

Ventre

27 *Ventre vxoris instituto, testatorem instituisse non solum nascituros ex eadem vxore, sed etiam ex alia præsumi; & nu.31.*

29 *Interpretationi ad fauorem testamẽti locum non esse vbi verba repugnant.*

30 *Ventris appellationem ad prægnantem referri, & quando.*

32 *Ventre vxoris instituto si prægnans esset, posthumum ex eadem & alia vxore institutum censeri, & num.41.*

33 *Verbum præteriti imperfecti non solum præteritum, sed futurum etiam comprehendere, idque explicari.*

34 *L.si.C.de posth.hæred.instit. declarari, & nu.43.*

35 *Testamentum morte perfectionem recipere.*

36 *Ventris dictionem generaliter sumptam varias significationes ex Andrea Alciato recipere.*

37 *Superfluum non dici quod causa tollendæ dubitationis expressum est.*

38 *Si, dictionem, conditionem importare.*

39 *Si dictionem, ad tempus præsens relatam, non significare conditionem.*

40 *Conditionem propriam, vel impropriam exprimens, dubium siue ancipitem se ostendere.*

42 *Ventre vxoris instituto si prægnans esset, posthumum non solum ex eadem verum etiam ex alia vxore institutum censeri, etiam si testator grauiter fuisset infirmus.*

44 *Ventre vxoris instituto si prægnans fuerit, de quolibet posthumo institutionem factam intelligi.*

45 *Ventre vxoris instituto quem peperisset, posthumum etiam alio tempore natum, ex aliaq. vxore institutum censeri.*

46 *Ventre instituto, non solum ventrem ex tunc prægnante, sed ex alia, filijs legitimis & naturalibus institutis intelligi, secus quando posthumus legitimus & naturalis non esset: idque quattuor casibus consideratis distingui ac declarari.*

CAP. XV.

NE ventrem prætereamus, an in-
quam & is ad excludendũ sub-
stitutum defectumq. conditio-
nis si sine liberis decesserit, com
prehendatur, expedit indagare,
super qua difficultate ne in confuso versemur,
duo casus sunt considerandi. Primus est, cum
in simplici sumus conditione si sine liberis de-
cesserit, & grauatus prægnantem vxorem reli-
quit, & hoc casu grauatum sine liberis decessis-
1 se † dicendum non est, Petr. de Anchar. consil.
354. Visis diligenter, col. 2. versic. Et sic con-
ditio, & cons. 392. eiusdem initij, col. fin. versic.
Non obstat quòd tertio, quem sequitur Felin.
in cap. præterea, ante num. 2. vers. Et mirabili-
ter consuluit, extr. de testibus. Paris. consil. 53.
Dominus Hieronymus, nu. 2. lib. 3. Socin. iun.
cons. 35. Visa ac diligenter considerata, col. 1.
nu. 7. lib. 2. Io. de Amic. cons. 59. Ritha Ioannis
de Tino, num. 11. Dec. nu. 1. & Hieronym. Ca-
gnol. in princ. in d. l. si quis prægnantem, ff. de
reg. iur. Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in
verb. Si absque liberis. sub nu. 28. versic. Sextò
principaliter quæritur, & nu. 29. de test. in 6.

Probatur Primò hæc conclusio in d. l. si quis
prægnantem, Celsus itaque lib. 16. Digest. in-
quit, Si quis prægnantem vxorem reliquerit,
non videtur sine liberis decessisse. Nec dicatur
incongruè tex. hunc afferri, cum in eo verbum,
videtur, appositum sit, conditio autem propriè
venit implenda, l. qui hæredi, & l. Mæuius,
hoc tit. Guid. Pap. consilio 27. Attendentes.
Cum respõderi possit, quòd etsi verbum istud
2 videtur, † aliquando improprietatẽ significet,
l. 1. §. deiecisse, ff. de vi & vi arm. Bartolus in l. si
vnus, §. pactus ne peteret, colum. penult. ante
num. 23. versic. Et nota quod dicit, ff. de pact.
Ioan. de Imola in l. si patronus, num. 2. versic.
Sed potes dicere, ff. de donat. Raphael Fulgos.
in l. cum quis, C. de iur. & fact. ignor. Angelus
Aretin. in §. idem placet, nu. 3. Instit. per quas
person. nob. ius acq. Io. Coras. in l. pacta con-
uenta, in verb. Videntur, num. 11. C. de contra-
hen. empt. Vnde verbum istud nũquam in de-
3 finitionibus appositum † conspicitur; vt dicit
Riminaldus iun. in rubr. Instit. de donat. nu. 11.
quæ quidem definitiones cum substantiam si-
gnificent, vt ex suimet definitione liquet, est
enim Oratio (teste Platone) rei quidditatem
breuissime ostendens, vel *ἐςὶ γὰρ ὅρος μὲν λό-
γος, ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων*. per verbum, est, sub-
stantiuum concipiuntur substantiam rei signi-
ficando, proprietatem tamen referre ac deno-
4 tare posse, præcipuè secũdum subiectam † ma-
teriá, indubitati iuris esse. l. naturaliter, in prin.
vbi not. ff. de acq. possess. l. seruum filij, §. si quis
rem, ff. de leg. 1. l. filiusfamilias, d. tit. de reg. iur.
Franciscus Aretin. in l. si duo, col. 1. in vlt. not.
ff. de acq. hæredit. in l. sciendum, col. 1. in 2. not.
ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. de cætero, in
princ. extra de homicid. Socin. sen. in l. possíde-
ri, §. ex contrario, in princ. versic. Et tunc ver-
bum, Videaris, ff. de acq. possess. in l. 1. §. per ser-
uum, in princ. & in l. generaliter, in fine, versic.
Hoc autem videtur esse. eod. tit. Ias. in l. qui li-
beris, §. hæc verba, col. 2. num. 9. in vlt. not. ff. de
vulg. & pupill. substit. vbi multos allegat, &
Hieronym. Cagnol. in d. l. filiusfamilias, nu. 3.
uers. Et quòd uerbum uidetur, præsertim cum
à lege profertur, in ijs enim quæ iuris existant
5 verba improprietatem seu fictionem † deno-
tantia ueritatem important, Bart. in l. si is qui
pro emptore, in 2. q. princip. in fi. nu. 36. uersic.
Etsi opponis mihi, ff. de usucap. in l. si maritus,
la 2. §. legis Iuliæ, post nu. 1. uers. Aduerte in his,

ff. de

ff. de adulter. Bal. in l. nuper, nu. 2. vers. Tamen contrariū videtur, C. de natur. lib. Alex. consil. 2. Visis codicillis, col. 4. nu. 10. vers. Sed lex inani mata, lib. 1. Hinc est, ꝙ idem verbū, videtur, præ
6 sumptionē etiā † sępè significat, vt post Aretin. in d. l. sciendū, tradit ibidem Ias. nu. 7. vers. Tamen in hoc textu. Sed esto in d. l. si quis prægnā tē verbū istud videtur, secundū sui proprietatē stare, & sic fictionē inducere, eo referendū est, quod quamuis conditio deficiat, & expiret, cū venter admittatur, non tamen dicitur penitus
7 adimpleta, ac perfecta † conditio donec filius nascatur, hocque fortasse Celsum Iurisc. sensisse autumandū est, quāuis enim pro nato habeatur, natiuitas adhuc necessario requiritur, secūdū Alber. de Ros. in l. qui in vtero, in prin. vers. Et intellige legem istam, ff. de stat. homin. Cur. iun. cons. 14. Vt veritas huius causæ, nu. 4. vers. Et ideo dicimus. Probatur etiam in l. cum quidam, §. quod dicitur, il t. ff. de acq. hær. & in d. l. qui in vtero, in l. 3. in prin. ff. de iniust. rupt. test. & congruit tex. in l. si quis operas, ff. de oper. libert. clarior est text. in l. iubemus, §. sin autem, C. ad Trebell. & in l. fin. ff. de ventr. inspic.
8 Extenditur dicta conclusio, vt procedat † et intra quadraginta dies à tempore cōceptionis, d. l. cum quidam, §. suum hæredem, ff. de acq. hę red. & tradit Ias. in rep. d. l. si is qui pro emptore, nu. 188. vers. Secūdò & fortius, ff. de vsucap. Dicitur autem infans conceptus post infusum
9 in † vtero semen, ab eo nanque tēpore post decem dies capitis dolores, oculorumque vertigines oriuntur, indicium (vt Plinius inquit) inchoati hominis, motus verò quadragesimo die fit, licet (vt Andr. Alciat. testatur) recentiores aliqui infantem conceptū quadragesimo solū die arbitrentur, tūcque illi animam infundi. Ex Physicis autem quadragesimo quinto in maribus id fieri, longiore in fœminis constat, Quicquid Aul. Gel. lib. noct. attic. 3. cap. 10. post quadragesimum nonum in vtero hominem absolui censeat. Quicquid etiam Empedocles, Diogenes, & Herophylus dixerint, quorū dicta ad Iurisconf. nequaquam circa hoc pertinent, cū (vt dicebam) à feminis infusione Iurisconf. conceptionem desumāt. Porrò Philosophi hac in re discrepant, vt Plutarchus de Placitis Philosophorum, lib. 5. scribit, Nec Iacob. Menoch. Iurisconf. eximium, atque celeberrimum in tract. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 4. cas. 254. nu. 3. indicare præterierim, exactè de multiplici fetus animą differētem, ac fetum ipsum rationali anima à die conceptionis in fœmina nonagesimo, in maribus verò quadragesimo animatum censeri dicentem, post Plinium de Natural. Histor. lib. 7. cap. 6. sed de his longius alibi. Declaratur
10 eadem † conclusio, vt procedat, si testator scierit ventrem esse prægnātem alias secus, secū dum Io. de Amic. consil. 59. præalleg. nu. 11. ver. Intelligo tamen de posthumo, hoc nouiter deducentem, & declarantem, vt per eum.

Secundus casus est, si testator dixerit, Si sine
11 liberis in sua potestate † constitutis decesserit, & hoc casu concludendum est, substitutioni locum esse, quamuis vxorem prægnantem grauatus reliquerit, Alber. de Rosat. in l. Neratius, in prin. vers. Et est argumentum, ff. de manumiss. testam. Quia necdum vterus suus est, l. 1. §. totics, ff. de vent. in poss. mit. §. cum autem, Instit.
12 de tutel. Nec homo † adhuc dicitur, l. pen. C. de posth. hęre. instit. cum expectetur donec in humū ceciderit, à qua homo dicitur, vt Varro scribit, siue à concordia, ἀπὸ τῆ ὁμονοίας, Andr. Alc. in l. hominis appellatione, nu. 3. ff. de verb. sign. & hunc secundū casum vltra Alberic. comprobat etiā And. Tiraq. in tract. de vtroque retrac. in 1. part. de tetract. lign. §. 1. glo. 9. nu. 76. vers. Ideoque si testator. Et quamuis primo aspectu dicendum videretur conditionem ipsam extitisse, arg. l. fin. ff. de collat. bon. l. vltim. §. 1. ff. de assign. liber. Contrarium tamen indubitanter decidit Alberic. in d. l. Neratius, illius tex. argumento, ac etiam text. in l. quod dicimus, ff. de verb. sign. & dictæ l. qui in vtero, & est vera opinio, quam vltra præcitatos, tenet etiam Ascan. Clementin. in tract. de patr. potest. in 14. effect. nu. 11. vers. Et ideo si testator, fol. 146.

Tertius est casus, si esset dictum à testatore,
13 Si decesserit absque liberis † ex se legitimè natis, & isto casu, aut conditio fuit apposita hæredi grauato, & ex voluntate interpretandum est, quòd si grauatus decesserit relicta uxore prægnante, & postea posthumus, vel posthuma legitimo tempore natus natave sit, conditio desecisse uideatur: proinde in specie d. l. iubemus, §. fin autem, C. ad Trebel. & in l. fin. ff. de uentr. inspic. idem fuisset respondendū, quamuis conditio ita adscripta fuisset, Si decesserit sine liberis ex se legitime natis. Aut hæc cōditio fuit apposita in persona cuiusdam tertij, ueluti in specie quam Bald. refert in d. l. qui in utero, uersic. Quæro quidam Florentinus, ff. de stat. homin. uidelicet sit testator dixerit, Si Rex Parthorū decesserit fine filijs legitimè natis, institiuo hæredem Sanctam Iustinam de Padua, & tunc probabile est dicere, quatenus Rex Parthorum decessisset relicta uxore prægnante, conditionem institutionis extitisse, non enim uterus pro nato haberetur, quia de uteri commodo non ageretur, sibi enim nihil relictum est, cum uerba sint negatiua, ut l. ex facto, ff. de hæred. instit. & not. in l. Lucius, eodem tit. & ideo (inquit Baldus) cum non agatur de commodo partus, uerborum netitas inspici debet, sed non est natus, ergo non admittitur Monasterium Sanctę Iustinæ. Baldique opinionem sequuti sunt,

 Raph.

Raph.Fulg. in ead.l. qui in vtero, Fran. Aretin. in l. qui filiab.col.pen.ff.de leg.1.& Andr. Alc. in d.l. quod dicimus,ff. de verb. sign.

Hancq. distinctionē tertij casus comprobauit Eman. Cost. in d.c.si pater,in 1.par.in verb. Si absque liberis,nu.31.vers.Aut vero conditio talis fuit,de test.in 6. Subdēs in vers. Quinimo. in Castellæ Regnis,ad hoc, vt cōditio deficeret
14 posthumo relicto in utero † vxoris pręgnantis, non satis esse, q̃ is posthumus nasceretur, si postea non duraret viuus horis vigintiquattuor, his.n.duob.aut ex his altero deficientibus,l.13. Tauri determinat,q̃ is posthumus abortiuus cēseatur, ergo p̄ illū non pōt videri conditio desecisse, arg.l.vxoris abortu,cū l.seq.C.de posthu. hær.instit.itē quia d.l.Tauri,consequēter determinat huiusmodi postumū,ita natū,& mortuū incapacē esse ad succedendū, ergo intelligi non potest,quod talis filius faciat conditionem deficere,iuxt.gloss.ordinariam, in l. filiusfamilias, §.cum quis,ff.de leg.1.

Sed quæro nunquid mulieri se prægnantem
15 esse dicēti sit credendum? & q̃ sic dicendū† est, vt tradit glos.in l.illud,ff.si pars hęred. pet. vbi idem scribit Ang.nu.2.vers. Nota in dubio, dicens rationē esse cū de suo facto deponat, Paul. de Castr.in l.cum quidam,§.quod dicitur,ante nu.3.vers.Et respondetur,ff.de acq.hær. Afflic. decis.236.Pet.de S.Iuliano,nu.4. Dec.in d.l.si quis prægnantē,n.2.ver. Et in dubio,vbi Hier. Cagn.nu.11. Quod quidē intelligendū videtur,
16 alijs coniecturis † concurrentib. aliàs illi nō crederetur,vt Dec.& Cagnol.autumant, per text. in l.1.§.1.ibi, Nec dicere prægnantem sufficit,ff. de ventr.in poss.mitt.& est alius text.in l.1.§.de inspiciendo,ff.de ventr.inspic.vbi mortuo marito si mulier se prægnātem dixerit, ijs ad quos ea res pertinēbit procuratoribus ve eorū bis in mense denunciandū curet, vt mittant si velint quæ ventrem inspiciat,sola ergo mulieris assertio, & denunciatio non sufficit ad iustificationē allegatæ imprægnationis. Assertio itaque mulie
17 ris cum obstetricum attestatione † prægnantiā probaret,imo sola obstetricum fides sufficeret, Ang.in d.l.illud,nu.2. Lud.Rom.& Castren. in d.§.quod dicitur,ante nu.3. vbi scribunt,famā quoque viciniæ, vel cōem cognoscentium opinionem probare prægnantiam,quod etiam sibi voluit Franc.Aretin.ibi,col.5.vers. Et etiā si fama cōis. Hac tamen in re Aegid. Boss.in titu.de partu supp.nu.10.fol.211.circa attestationē obstetricum,solennitatem traditā in d.l.1.in prin. de vent.inspic.requirit,& licet certe eadem lex procedere videatur quo ad effectum,vt habeat locum edictum de ventre in possessionē mittendo,vt per glo.& Doct.in l.edictū,eod.tit. Tamē aduertendū existimat, ex dicta solennitate aliquid requiri ex parte mulieris, scilicet quod debeat bis denunciare ad finem inspiciendi, tertio autem ad finem custodiēdi, quarto denique ad finē videndi eā parere. Aliam solennitatem esse factis denūciationibus, vt certò sciatur an esset prægnans verè, quam lex tradidit vt cognoscatur veritas in re, in qua de facili fraus fieri potest. Prima igitur tendit ad illum finem solum edicti. Secunda verò in genere quomodo sit credendum, quòd prægnans esset: Subdens, quòd etsi testibus prægnantia probari poterit, negari nō posse testibus peritis in arte, integris sine suspicione,& contestibus opus esse, vt per eum. Et quamuis aliqui crediderint prægnantiam probari non posse, id tamen insulsum videtur,nam ita opinando plurimarum legum superfluitas, & ineptitudo emergeret: frustra siquidem Primo latæ fuissent,l. prægnantis, ff.de pœnis,l.Imperator,ff.de stat.homin.quib.sancitum est,mulieris ad mortem damnatę execu-
18 tionem, † donec partus edatur differri. Quod procedit in prægnante etiam ex fornicatione, Bar.in l.non exigimus,§.si non, ff. si quis caut. idem si in carcerib.imprægnata fuerit, vt vtrunque tradit Matth.de Afflict.in Consti. Pessimā, in 9.not.nu.14. Et quòd de mortis executione affirmant,in membri etiam mutilatione,vel abscissione sibi locum vendicat cum executio differatur, Iac.Menoch.lib.1.de arbit.iud.quæst.in 86.q.nu.10.& infr.ex Diodoro Siculo lib.2.rerum antiquarum,legis originem referens: Nisi fuerit prægnans decem,vel viginti dierum secūdum aliquos: Sed cōtrarium, ac rectius scripsit Bald.in d.l.Imperator,nu.5. Secundo per perā promulgata reperiretur d.l.non exigimus,§. si non,vbi Vlpianus,mulierem prægnantem à cōparendo,etiam post partum decumbentem excusari decidit,gloss.enim & Bart.num.2. in d.l. prægnantis, mulieris debilitatem post pattū cōsiderant per dies quadraginta,quod tempus di
19 ctam excusationem † tribuit. Quemadmodum non minus in proposito attēdi fortasse poterit, quod Paulus Iurisc.affert,in l.antiqui, d.titu.si pars hær.pet.ibi, Quintum post quadragesimū diem,ad dictumque,§. si non,congruunt tradita per Felin.in c.cum oporteat,col.5.circ.med. vers.Et per illum tex.ext.de accus. & per Guid. Pap.q.256.Mulier aliqua,n.1.& infr.& q.445. An valeat citatio, nu.4. Quod de comparendo in prægnante limitandum Primò est, si per pau
20 cos dies prægnans † esset,per text.in l.quæsitū, ff.de re iudic.in l.item apud Labeonem,§.quæstionem,ff.de iniur. Ias.in d.l.non exigimus, §. si quis in iudicio,col.2.num.6.vers.Limita nisi esset. Secundò,nisi mulier prægnans rustica foret,quæ non obstante prægnantia ferret situlam in capite,& alia onera,ita arg.l.si longius,ff.de iudic.tradit Iason.in præcitato loco, vt per eū. Denique ludibrio promulgata videretur, l.ve-

tat,

tat,ff.de mort.infer.ten.vbi mulierem grauidam
21 humari † ventre adhuc non exciso lege Regia
prohibetur: ac etiam d.l.antiqui, ff. si pars hæ-
redit.petat. Cum enim, vt tergemini nascantur
possit contingere, quarta parte filio superstiti
22 attributa, tres ventri hæreditatis † partes do-
nec infans in lucem prodeat(vt ibi) relinquun-
tur,vt alia iura quæ sub tit.ff. de ventr. in poss.
mitt. & in alio titu. si vent. nom.mul.&c & de
ventr. inspic. clauduntur,& his similia prætereã.

Et ut aliqua de signis imprægnationis afferã,
sex signa ex Physicis refert Hieron. Cagnol. in
d.l.si quis prægnantẽ,n.5.&sq. ad l.1. de reg.iur.

23 Primum quidem,† cum venter aliàs planus
adolescentulæ nuptui traditę crescere,tumefie-
riq. paulatim incipit, talis enim tumefactio in-
firmitate cessante,secundum Physicos prægnã-
tiam arguit, subdens quòd nisi talis excrescẽtia
ventris prægnantiam argueret, frustra occupa-
ret membranas dictus tit.ff. de ventr. inspic.

Secundũ est,mamillarũ tumefactio,ac in eis
lac existens,accedente maximè dicta ventris tu
mefactione,Bal.in rubr.col.2.n.6.vers.Exẽplũ
de primo,C.de prob.& Serapio ẽt author est.

Tertium signũ affertur, quando scilicet men
strua retinentur,venæ enim vnde ea effluunt, p
acetabula sanguinem alendo per vmbelicum fe
tui deferunt, & partim sursum ad vbera ea ma-
teria hauritur, vbi in lac mutatur, sic enim &
Hippocrates admonet,dicens: Quando retinẽ-
tur menstrua,nec febres, aut paroxysmi conse-
quuntur,& simul fastidium cibi obrepit, omni
no tenendum est mulierem esse grauidam.

Quartum est signum,nam in facie rubeæ sub
oriuntur pustulæ,vt Serapio inquit.

Quintum, quia vt plurimum res extraneas,
& aliquãdo quas nõ licet appetunt comedere,
vt Cagnolus in citato loco,num.9.indicat.

Sextum prægnationis certum signũ esse exi-
stimat, quando mulier partum in vtero sentit
moueri,sicut contigit Helisabet, Luc.cap.1.ibi,
Exultauit præ gaudio infans in vtero meo, quę
quidem motio partui iã animato naturaliter tã
tum contingit,vt latè explicat Cagnol. in d.l.si
prægnantem,nu.10.versic. Certum uerò.

Septimum signum,portendunt capitis dolo
res,vertigo oculorumque caligatio si simul cõ-
currant. Cęterum multa alia signa conceptus af
ferri possunt,pupillę nanque oculorum minuun
tur,oculi tumẽt,& in fuscum colorẽ transeunt,
venulæ oculorum rubescunt, & tumescunt san-
guine, oculi multum concidunt, palpebræ re-
missę fiunt,varij colores conspiciũtur in oculis,
& in speculo obscurantur, venulę intra nasum,
& oculos sitę tument sanguine,& cernuntur cla
rius,venę sub lingua viridis fit,ceruix est calida
spina dorsi frigida,venę,& arterię turgidę sunt,
pulsus obscurantur facilius,venę in pectorę sitę
primò nigrescunt,postea flauescunt,aut coloris
cęrulei fiunt, & ne oĩa ex singulis corporis par-
tibus signa hic referam, ea conspicere expedit
apud Iacob.Rubeum in tract. de cõceptu & ge
neratione hominis,lib.5.c.5.tit.de signis con-
ceptus,vbi alia plura ad hoc propositum consi-
derat,& ex professo prosequitur.

Postquam aũt de ventre aliquid huc vsq.di-
ximus, Quarto instituto vẽtre,quis posthumus
institutus censeatur, & in hæc plures etiã casus
sunt considerandi, Primus est,cum testator ha-
24 bens vxorẽ† sic dixit,instituo vẽtrẽ vxoris meæ
si prægnans est,& hoc casu omissa disputatione
concludendum est, tantummodo posthumum
immediatè nasciturũ censeri vocatum,ex eo vẽ
tre scilicet tunc prægnante,vt concludunt glos.
& Bar.nu.1.in l.placet,vbi Ias.nu.21.& Soc.col.
pen.vers.Placet tamen,ff.de liber. & posthum.
Bal.cons.128.Ad intelligentiã,lib.1. Aug. Bero.
cons.18.Ex prænarrato themate,nu.2.vers.Se-
cus si testator,lib.2.Iacob.Mandell.Albens.cõ-
sil.85.Facile est,nu.2.vers. Et videtur esse,post
Angelum quem ibi citat, Io.Petr.Surd.consil.
55.Acominus Cattus,nu.16.vers.Et quicquid
sit,lib.1.Francisc.Mantic. in tract.de coniect.vl
tim.volunt.lib.4.tit.8.ante num.3.

Probatur hic casus in l.commodissimè,d.tit.
de liber.& posthu.& in l. filius à patre,§.si quis
ex certa,eod.tit. Si quis ex certa (inquit)vxore
natum scribit hæredem,in periculum rumpen-
di testamẽtum deducit,ex alia susceptis liberis.

25 Secundus est casus,quando testator † habẽs
vxorẽ simpliciter dixit, Instituo ventrẽ vxoris,
an præsumatur vocatus non solũ primus,sed ẽt
alius ex eademmet vxore nasciturus? & præsu-
mi alium ex eadem vxore vocatum, scripsere
Io.Andr.in addit.ad Specul.in rubr.de testam.
in vers.Occurrit alia quęstio,quem ita intellexe
runt Pau.de Cast.& Barth.Socin.in d.l.placet,
ille nu.2.iste nu.4.vers. Aut & secundo quæri-
mus,vbi etiam Ias.nu.6.& 8. idẽ censent Oldr.
cons.212.Quidam in testamento suo sic dixit,
vers.Et uidetur quod non,Bald.cons.122. Ver
ba testamenti,& d.cons.128.lib.1.Ang. consil.
51.Simon Notarius,Bero.cons.17.testamentũ
Vincentij,nu.21.d.lib.2.Iac.Menoch. in tract.
de pręsumpt.in 2.part.lib.4.pręsumpt. 21.n.12.
uers.Quartus casus,ubi alios allegat.

Est indefinita hoc etiam secundo casu uoca
tio non aũt limitata,aut restricta, ut adhuc mi-
litet in proposito dispositio d.l. filius à patre,§.
si quis ex certa, cũque hunc met casum affabrè
probet Oldr. in præcit.cons.per totũ,nõ est vlte
rius insistendũ,solũ subijciendum,ꝙ paria sunt
26 instituere ventrẽ,& instituere † posthumũ,siue
tũc esset in vtero,siue nõ,l.3.§.1.ff. de iniust.rup.
test.sed institutio posthumi omnes posthumos
cõprehẽdit,d.l.placet,ergo idẽ istitutio vẽtris.

Tertius casus est, quãdo testator habens vxorem simpliciter sic dixit, instituo ventrem vxoris, & ambigitur an præsumatur instituisse non solum nascituros ex eadem vxore verum etiam ex alia, & in hoc casu duæ sunt principales Scribentium opiniones, quarum Prima est, vt posthumus ex quacunque alia vxore nasciturus præ
27 sumatur † institutus, vt tenent Ang. d. cons. 51. col. 1. vers. Hoc probatur, Alexan. in d. l. placet, nu. 5. vbi Soc. sen. col. pen. vers. Vnde puto sustineri posse. Mouētur Primò, quia nulla adest differentia (vt dicebam) inter hæc duo, posthumũ instituo, & vẽtrem instituo, d. l. 3. §. nominatim, Socin. vbi supra, col. pen. versic. Pro eadem parte, & passim circumfertur; sed quando testator simpliciter posthumum instituit, dicitur vocasse etiam ex alia vxore nasciturum, d. l. placet, cũ l. seq. ergo debet etiam eos comprehendere institutio ventris.

Huic rationi responderi potest, quòd vẽtris
28 institutio non æquiparatur simplici † posthumi institutioni, hoc enim Doct. non probant, text. enim in d. §. penult. dicit, quod nominatim exhæredatus posthumus est, si ita dicatur, quicunque mihi nascetur, siue ita, qui mihi ex Seia nascetur, siue ita venter exhæres esto, & sic solum, loquitur respectu nominatim faciendæ exhæredationis, imo cum exhæredatio ventris statim sequatur illam exhæredationem. Qui ex Seia nascetur exhæres esto, videtur tex. velle potius hanc ventris exhæredationem æquiparare illi determinatæ posthumi exhæredationi, quàm ei quæ simpliciter facta esset.

Secundò dicebat Socin. quod vbi militat eadem ratio, ibi militare debet idem ius, l. illud, ad l. Aquil. sed ratio paternę affectionis erga filios, ita est erga filios secundæ quemadmodum primæ vxoris, cum quo ad eos sint omnes ęquè filij, Bart. in l. Lucius, num. 21. ff. de vulg. & pupill. ratio etiam ne testamentum nullum reddatur in vtrisque militare videtur, cum si posthumus ex secunda vxore præteritus inueniretur, testamentum corrueret, iux. d. l. filius, §. si quis ex certa, de lib. & posth. ergo dicẽdum est testatorem instituendo ventrem vocasse etiam posthumum ex secunda vxore. Cæterũ hęc quoque inductio debilis est, nam etsi ex dictis rationib. potuerit testator de posthumo etiam ex secunda vxore sentire, tamen cum verba aliud sonẽt, non est ab ipsis verbis recedendum ipsorumq. proprietate, l. non aliter, ff. de leg. 3. sique aliter diceremus, nunquam testamenta irritarẽtur, cũ credendum sit testatores voluisse ipsorum arbitria firma manere, & nihilominus ex defectu verborum irritantur. Et quamuis à verbis sępè recedamus, id admittẽdum non est, quàm cum manifestum sit, aliud sensisse testatorem, vt in d. l. non aliter, Marcellus admonuit. Plurimũ itaque refert vno, vel alio modo testator sententiam suæ uoluntatis de eo cõceperit, quod post mortem suam fieri uoluerit.

Repugnantibus itaque uerbis non est tractã
29 dum de interpretatione † quę testamento faueat, quod est uerum etiam si uerba nimis impropriarentur, ut scripsit Corn. consil. 244. Videtur prima facie dicendum, colum. 3. num. 8. in fin. in his terminis loquẽs, uers. Probat ergo ille textus, lib. 2. Ias. in l. quotics in stipulationibus, nu. 5. ff. de uerb. oblig.

Altera superiori contraria est opinio, quod imo uentre simpliciter instituto, non censeatur uenter ex alia uxore uocatus, quam sequitur Paul. de Castr. in d. l. placet, num. 2. uers. Sed in casu isto, ubi etiam Raph. Cuman.

Mouentur ad id dicendum. Primò, nam in iure uentris appellatione uenter prægnans con
30 tinetur, l. 1. §. de inspiciendo, ff. de uentr. inspic. & per totum illum tit. quamobrem is tantum, hac institutione hęres institutus censebitur, qui ex eo uentre pręgnante natus fuerit non alius. Sed huic rationi potest responderi, quòd ex eo in tit. de uentr. inspic. uel in tit. de uentr. in poss. mitt. uenter, qui tunc est pręgnans uentris appellatione comprehenditur, quia si de iterum facto pręgnante uentre intelligeremus, non esset factus pręgnans ab eo de cuius successione agitur, cum is mortuus sit, sed secus est in casu nostro, quia licet intelligamus non solum de eo uentre, qui tunc est pręgnans, sed etiam de alio, semper tamen est uenter uxoris suę, & pręgnantis, quia non nisi à pręgnante posthumus produci potest. Vel ex Iacobo Menochio dicendũ est, testatorem uocasse uentrem pręgnantẽ tempore mortis suę, ne eo pręterito testamentum irritum esset, atque ita non se restrinxit testator ad uentrem prægnantẽ tempore quo testamentum conficiebat. Sed hęc responsio tuta non uidetur, cũ doctissimus iste Iurisconsul. pro responsione assumat id de quo disputatur, quodque in controuersia est.

Secundò inducitur tex. in d. l. filius, §. qui ex certa, ubi testator si posthumum ex certa uxore instituerit, non præsumitur ex alia nasciturum uocasse, sed in hoc casu testator instituit uentrem uxoris, quam pr oculis habuit, ergo uidetur posthumum ex certa uxore instituisse, & consequenter non censetur ex alia nascitutũ uocasse.

Verum responderi potest, negando in proposito uentrem ex certa uxore institutum fuisse, licet enim unam testator pr oculis habuerit, non tamen ad eam se restrinxit, sed significauit, quod tempore mortis sui ipsius testatoris, uentrem tunc pręgnantem instituebat, & utique si de illa tantum uxore uoluisset intelligere id dixisset, l. unica, §. fin autem

ad

ad deficientis, C. de caduc. tollend. & proinde præsumendum est, testatorem voluisse viam eligere per quam eius testamentum non corrueret, & irritaretur, sed firmum maneret, & sic pro validitate actus, fauore testamenti, & vt æqualitas inter omnes posthumos seruetur, arg. l. cum pater, §. dulcissimis, de legat. 2. l. fin. C. de bon. quæ liber. cum simil. Vnde est dicendum, quod quemadmodum quando posthumum instituit, illa institutio non solum eum comprehēdit, qui tunc temporis in vtero est, sed alios, etiā ex alia vxore natos, d. l. placet, ita etiam quando ventrem hæredem fecit.

Ex prædictis constat disputando vtranque
31 opinionem defendi posse, ego tamen † à priori opinione Angeli, Alexandri, & Socini senioris consulendo, & iudicando non recederem, quam etiam tenet Tob. Nonius Perusinus in §. posthumi, ante num. 11. Instit. de exhæred. liber. Moueor Primò arg. l. fin. C. de posthu. hæredib. instit. Non enim debet is pœnam præteritionis sentire qui filios suos nō præterijt, vt ibi, sed is qui ventrem vxoris suæ instituit, omnes eos instituisse videtur qui ex se, & vxoris suæ ventre orti essent, arg. not. in l. Gallus, §. videndum, ff. de liber. & posthum. semper nanque in testamētis ea fit interpretatio, vt de necessarijs casibus testator senserit, vt ibidem habetur, ergo omnes ij instituti censentur, siue ex ea nascātur vxore, quam testamenti conditi tempore retinuit, siue ex ea quam postea duxit.

Secundò arg. tex. iunct. gloss. in l. tale pactū, §. fi. ff. de pact. si enim testator interrogatus fuisset, nunquid instituendo simpliciter ventrē voluisset de ventre ex vna, & altera vxore intelligere, vtique verisimiliter affirmatiue respondisset, vt eius testamentum sustineretur, & æqualitas seruaretur, ergo debet pro disposito haberi præsertim cum ex huiusmodi interpretatione nemo lædatur.

Tertiò, arg. tex. in l. Titius testamento hæredem, §. Lucius Titius, d. tit. de liber. & posthu. vbi fauore testamenti natus habetur pro nō nato, ergo multo fortius institutio posthumi indefinita ad omnes posthumos protendi debet, vt testamentum valeat, & ex præteritione non irritetur.

Quartus est casus, quando testator habens vxorem, notarius in persona ipsius testatoris
32 sic dixit, instituit ventrem † si prægnans esset, & dubitatur an instituisse præsumatur non solum posthumum ex eo ventre, & ex ea vxore, sed etiam ex alia, & in hoc casu duæ sunt opiniones, quarum prima est, vt non solum posthumus ex eadem vxore, verum etiam ex alia comprehendatur, ita dicunt, Bald. consil. 128. Ad intelligentiam quorum dubiorum, libro primo, repetitur consil. 113. Opponitur quod quidam M. Simon, col. 2. vers. Restat dubium, lib. 5. Paul. de Castr. consil. 409. Casus iste frequenter contingit, colum. fin. in 2. dub. num. 3. vers. Verba ergo illa, lib. 2. in nouis, Alex. in d. l. placet, ante num. 4. vers. Hęc tamen sua limitatio, ibidemq. Ias. num. 14. August. Bero. consil. 17. Testamentū Vincentij, num. 23. vers. Non obstat dictum cō sil. Ang. lib. 2. Io. Petr. Surd. consil. 55. Acominus, col. 5. nu. 16. versic. Et quamuis, Alexander Io. Franc. Purpur. consil. 518. num. 3. in fin. & nu. 4. Andr. Alciat. in tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 35. num. 7. vers. Tertiò adde, Andr. Barbat. consil. 6. col. 3. lib. 3. Nicol. Boer. decis. 148. Et uidetur, in fin. nu. 6. vers. Licet hæc opinio, in 1. part. Iacob. Menoch. consil. 40. Dubia, & anceps est consultatio, num. 37. vers. Quia respondeo, lib. 1. dicens veriorem esse opinionem contra Angelum, & in tract. de præsumpt. in 2. par. lib. 4. præsumpt. 21. num. 21. vers. Sextus est casus, fol. 24. Iacob. Mandell. Albens. consil. 85. Facile esset, num. 5. vers. Neque huic fundamēto, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit. 8. num. 6. vers. Hęc tamen opinio, fol. 70.

Mouentur Primò, quia illud verbum esset,
33 dicitur præteriti imperfecti, cuius natura est, ut comprehendat non solum præteritum, sed etiā futurum, Bart. in l. prima, num. vndecimo, ff. de iur. codicill. uers. Septimò quæro. Sed quando testator uerbis futuri temporis posthumum uocauit, non solum in utero, tunc existens, sed etiā deinde ex alia uxore conceptus continetur, d. l. placet, ergo & in proposito. Nisi dixerimus, præteritum imperfectum comprehendere improprie tamen futurum, quando in præsenti uerificari non potest, secus autem si posset, l. si debitor, §. uerisimile, ff. de contrahen. empt. l. cum certus, ff. de uin. trit. & ol. leg. & declarat Corn. consil. 304. Rem arduam, num. quartodecimo, prope finem, uers. Quod & persuadetur, lib. 3. Felin. in cap. ad hæc, colum. 1. uersic. Secundus casus, extr. de rescript. & utrobique dicunt idē esse in præterito plusquam perfecto subiunctiui, l. qui Romæ, §. Augerius, ff. de uerbor. oblig. & præcitatos sequitur Iacob. Menoch. consil. 97. Habet hæc consultatio, nume. 120. uersic. Item pariter dicimus, lib. primo. Si ergo uxor testatoris eo tempore conditi testamenti prægnans erat, uerba illa, Si prægnans esset, satis in eo posthumo uerificari possunt, non propterea ad futurum se extendunt.

Secundò facit text. in d. l. fin. C. de posthum. hæredib. instit. ubi si testator nascituros post mortem suam instituit, si tamen eo uiuo nati fuerint, instituti dicentur, ita ergo hic instituto uentre hoc est posthumo, natus etiam ex alia uxore uocatus intelligi debet, ne præterijsse illum dicatur.

Huic textui ex intentione Menochij, Primò responderi potest, vt ex eo non solum nascituri verum etiam nati intelligantur instituti, quia in alio verificari illa institutio non poterat, cum testator sensisset de nascituro sibi certo tempore. Sed hæc responsio non videtur concludere ex ratione quam affert ibi Imperator in fin. scilicet, Ne pœnā patiatur præteritionis qui suos filios non præterijt. Quæ quidem ratio cōgruit nō solum illi nato, sed alijs qui extitissent, cum patrem respiciat suæ voluntatis validitatem verisimiliter exoptantem.

34 Vnde Secundo loco † responderi potest, nō mirum esse ibi, si institutio de natis post mortē, intelligatur etiam de natis in vita, cum si dilexit nascituros post obitum, à fortiori censeatur dilexisse illos, qui in vita nasci poterant magis cognitos, atque dilectos, non sic in quæstione de qua agitur, nam si dilexit ventrem, tunc existentem, & magis cognitum, non censetur pariformiter dilexisse ventrem ex alia vxore, tunc non cognitum, nec existentem, vt in dicto textu, l. fin. licuerit argumentari de minori ad maius affirmatiuè, vt si de quo minus visum fuit inesse, ergo, & de quo magis. Non obstat ratio pœnæ præteritionis, verbis repugnantibus, eademque ratione nequaquam militante.

Altera superiori contraria est opinio, quòd hoc casu institutus ille tantum posthumus censeatur, qui tunc erat in ventre cum testator testamentum conficiebat, non autem alium ex ea, vel alia vxore, secundum Angel. dicto consilio 51. Simon Notarius, columna secunda, quem comprobat Socin. sen. in d. l. placet, col. penult. in fine, versic. Placet tamen limitatio Angeli.

Et pro hac parte ex eodem Angel. Primò facit, quòd verba dispositionis ita debent interpretari, vt aliquid operentur, l. si quando, in princip. ff. de legat. primo, at qui illa verba si prægnans esset nihil operarentur si diceremus esse vocatos etiam alios exinde conceptos, vel ex eadem, vel ex alia vxore, ergo dicendum est, censeri vocatum posthumum in vtero testamenti tempore existentem. Minor probatur, quia necesse non habuisset testator dicere, si prægnans esset, cum nemo ex vacuo ventre nascatur, l. ventre, ff. de acquiren. hæredit.

Sed responderi potest, Primò, quòd cum te-
35 stamentum † morte testatoris perfectionem recipiat, capit. cum Marthæ, de celebrat. Miss. co respexit testator, atque ita intellexit de ventre prægnante tempore suæ mortis, si alius antea non extitisset.

Secundò addi potest, quod cum exprimitur dictio prægnans, dato quòd nihil amplius operetur quam si simpliciter esset expressa dictio venter, non tamen debet ea dictio prægnans omnino superflua censeri, dictio siquidem, ven-
36 ter, generaliter sumpta † quamplures significationes recipit, vt deducit Andr. Alciat. libro 6. Parergon. cap. septimo, ideoque cum testator dicit ventrem prægnantem, declarat se intelligere de fetu ipsius ventris, & cæteras significationes excludit. Et quamuis ex iuris interpretatione, absque alia expressione testatoris, esset idem intelligendum, id tamen procedit nō ex sermonis proprietate, sed ratione materiæ subiectæ, idest institutionis, vel exhæredationis: Propterea ad excludendam penitus omnē dubitationem, solēt testatores eo modo loqui; non est igitur pro superfluo id habēdum, quod
37 causa dubitationis tollendæ † exprimitur, l. prima, §. si intelligatur, versic. Ego puto Aediles tollendæ dubitationis gratia, ff. de ædilit. edict.

Secundò affertur, nam (vt Angel. dicto consilio 51. colum. secunda, in princip. versic. Præterea illa, dicebat) huiusmodi verba, Si prægnās
38 esset, sunt conditionalia, sicuti significat † dictio, Si, l. prima, §. si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat. iunct. l. cum ad præsens, ff. si cert. petat. Bart. in l. prima, num. tertio, hoc tit. Paris. consil. 18. Consideratis, num. primo, libro 2. consil. 17. Potuit, nu. 25. lib. primo, Car. Ruin. cons. 181. Pro clara resolutione, num. 1. libro 1. cons. 70. Viso, ac perlecto, num. 9. lib. 2. Io. Cephal. cons. 89. Originalis scriptura, num. 54. lib. primo. Sed conditio debet in forma specifica impleri, l. qui hæredi, & l. Mœuius, hoc eod. tit. ergo non comprehendit alium posthumum, q̄ primum, in quo conditio verificatur, l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. sign.

Cæterum huic etiam rationi respondetur, conditionem in forma specifica impleri, intelligendo quod testator voluerit tempore mortis suæ prouidere, ne nato posthumo testamētum reddatur nullum, & propterea de quouis posthumo post mortem suam nato intellexit, vt Iacob. Menoch. dicebat.

Secundò respōderi potest, dictionem, si, isto
39 casu ad tempus præsens † relatam non importare conditionem, l. si stipulatus fuero hāc summam, ff. de verbor. obligat. & tradit Bart. in d. l. prima, num. 2. vers. Tu dic latius, vbi scribit omnia iura contrarium disponentia impropriè loqui, & propterea tanquam impropria conditio non requirit, vt propriè, & in forma specifica impleatur, idem enim operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. fin. §. vlt. de leg. 3. Laur. Siluan. cons. 99. Super finibus, num. 15. lib. 2. Et si diceretur, quod qualiscunque sit cōditio propria, vel impropria nō
40 efficit qn illā exprimēs † denotet q̄ sit incertus & du-

& dubius, l.cum ad præsens, ff. si cert. pet. si igitur dubitat, duos vel plures casus ante oculos habet, menteque reuoluit, videlicet casum quo vxor sit prægnans de præsenti, & casum quo de præsenti non sit prægnans, Nam hoc quod Iacob. Mandell. d.cons.85.sub num. 5. versic. Et quamuis, postea ad fauorem Angeli, & reiectionem argumenti affert, contra ipsum reflectitur ac retorquetur: nam casus vt de pręsenti non sit prægnans est ille casus de futuro ex eadem, vel alia vxore, ne testamentum pręteritione posthumi annulletur, d.l.fin.in fin. C. de posthum.hæredib.instit. hæcque dubietas non efficit, vt impropria conditio debeat propriè impleri, data conditionis de præsenti improprietate, effectus enim implementi non potest esse cõtrarius suæ causæ, quæ improprietatem continet.

Ex prænarratis itaque apparet, disputando vtranque opinionem sustineri ac defendi posse: ego tamen iudicando ac consulendo non arbitror à priori sententia contra Angelum fore
41 recedendum, quæ communiter † est recepta, vt testatur Iacob. Menoch. in d.tract.de pręsump. in 2.part.libro 4.d. præsumpt.21.sub num.29. vers. Retinenda itaque est, pro qua firmiter stat text. in d.l.fi.in eius dicto & ratione, C.de posthum.hæredib.instit.

Extenditur hæc communis opinio etiã quan
42 do hæc verba fuerunt prolata à testatore † grauiter infirmo, qui credebat se tunc moriturum, hoc enim casu testator iste sentit de nascituro, & ventre etiam alio tempore prægnante, vt notanter respondit Paulus de Castr. d. cons.409. Casus iste frequenter contingit, in fin.libr.2.& cum eo concordant Corn.consil. 244. Videtur prima facie dicendum, num.8. vers. Sed prout dicit ibi, libr.2.Augustin. Bero. cons.17. Testamentum Vincentij, num.16.& 19.libr.2. Ioan. Petr. Surd.d.cons.55.Acominus, num.9.& 19. Iacobus Menoch.in d.tract. de præsumpt.in 2. part.lib.4.d.præsumpt.21.num.29.in fin.vers. Quam extendit Castrensis, Francisc. Mantic.in tract.de coniect.vltim.volunt.lib.4.d.tit.8.ante num.7.vers. Aduertendum est etiam.

Et quamuis Alex.ante num.4.versic. Posito autem, & Ias.num.14.vers. Alibi Paul.de Cast. in d.l.placet, de liber. & posthum. contrarium innuere videantur Castrensem referendo, tamen non bene verba eiusdem referunt, nec intẽtionem percepisse ostendunt, idque impressorũ incuria fortasse contigisse credendum est, ne tãtos viros deceptos remansisse asseram. Verba enim illa, instituit posthumum si vxor sua esset prægnans, non censentur eo proposito emissa, vt si tunc non erat prægnans, sed postea conciperet ab eodem testatore, venter eius institutus non esset, nam secundum hoc, viam ad suum iudicium impugnandum elegisse videretur, quod verisimile non est, l.3.ff.de milit.testam. Hęc igitur verba eo animo prolata censentur, quia credebat testator se ex illa ægritudine qua laborabat moriturum, & consequenter ad denotandũ quòd si tunc vxor prægnans non erat, institutio posthumi effectum sortiri non poterat: Sed si testator existimasset se conualiturum, atque superuixurum, vtique talia verba non protulisset, sed quemlibet sibi quandocunque nasciturum instituisset, d.l.placet, cum l.sequen.& facit text.in d.l.fin.C.de posthum.hæredib.instit.

Et si diceretur Primum intellectum eiusdem l.fin. quòd substitutio facta de posthumo in v-
43 num casum trahatur ad alium † in quem testator verisimiliter prouidisset si de eo cogitasset, quem sequitur Bart. & clarius eundem amplectuntur Bald.& Ang.ibi, ac etiam Bar. in l.commodissimè, & est communis secundum Salicetum qui illum ibi comprobat, & esse in se verissimum Paul.de Castr.inquit, debere declarari ex Bart. Bald. & Ang. quando aliqua causa dictam verisimilitudinem inducit, puta quia infirmus cogitans se non euasurum, protulit verba de quibus in illo textu secundum Bart. vel aliter deprehenditur, quòd testator in eum casum instituit, quia illum solum venturum putabat, non vt vellet se astringere, quod præsumitur, quando in mortis articulo testamentum cõdidit, secundum Bal. Responderi potest, prout Paulus Castrensis inquit, dictum intellectum non videri ad illum text. necessarium, sed diuinatiuum, non enim ibi dicitur, quòd testator in articulo mortis constitutus esset, vel esset infirmus, vel aliquid simile sibi contingeret, quod etiam Raphael ibidem asseruit: Et ideo datur alius ad dictum text.intellectus, secundum quẽ Bart.illam legẽ ita summat, Verba ambigua interpretantur, vt testamentum non rumpatur, & hunc intellectum tenebant Iacob.de Rau. Petr. de Bellapertic. Dyn. Cyn.& Benedict.de Plumbino, soluentes contrarium d.l.commodissimè, vbi solutionem ipsam tenet Ang. prout ibi refert Io. de Imol. & eundem intellectum confirmat glos.in d. l. fin. & est verissimus secundum Raphaelem Fulgos.ibidem, quem etiam Paul. de Castr. approbat, & sic satis secundus hic intellectus communis dici potest, attentis autoritatibus Accursij, & aliorũ Antiquorum ac Modernorum, vt Corneus etiam testatur priorem intellectum damnans vti diuinatiuũ, & nequaquam verum. Concludendum est igitur Castrẽsis opinionem d.cons.409. in fin.lib.2. ac aliorum præcitatorum veram esse.

Quintus est casus, si testator ita dixerit, insti
44 tuo ventrem † vxoris si prægnans fuerit, & isto quoque casu omissa disputatione concludendũ est, de quolibet posthumo institutionem intelligi, vt consuluit Bald.consil. 132. Mihi Baldo, lib.

lib.4.quem sequutus est Nicol.Boer.decis.148. Et videtur,in fin.vers.Licet hæc opinio , lib.1. reiecta opinione Ioannis de Amelia,qui in con sil.seq.post illud Baldi contrarium cōsuluerat , hancque opinionē firmarunt duo insignes Moderni scilicet Francisc. Mantic.d.libro 4.cap.8. num.7.vers.Quid si testator,& Iacob.Menoch. d.libr.4. præsumpt.21. num.32. versic.Nonus est casus.

Sextus casus est , quando testator ventrem
45 vxoris instituit † quem peperisset,& hoc etiam casu dicunt Scribentes posthumum etiam alio tempore natum, ex aliaque vxore institutū cen seri,Andr.Barbat.consf.6.col.1.& 2.lib.3.Iacobus Menoch.d.præsumpt.21.num.33.& Mantic.d.c.8.lib.4.num.8.versic.Item si testator.

Quæ superius dicta sunt, institutis filijs legitimis & naturalibus vera esse ambigēdum nullo modo videtur,Sed quando posthumus legi-
46 timus† & naturalis non esset,in controuersiam deducunt,an & is vocatus censeatur? Et in hoc tres casus sunt considerandi,Primus quando te stator posthumum in solidum instituit,vel æqua liter cum alijs iam natis, & hoc casu testatorem de naturali posthumo nequaquam sensisse con cludendum est, vt scribunt Bald. in d.l. placet , ibidemque Cristophor.de Castellion. Alex.numer.2.Iaf.num.20.& Soc.sen.num.3.Præsumitur enim testatorem voluisse suam voluntatem legi conformem esse debere , l. hæredes mei, §. cum ita,ff.ad Trebell. Sed lex naturales nō admittit,vt vel in totum succedant,vel saltē æqualiter cum legitimè natis,l.humanitatis,C.de natural. liber. non igitur de hoc naturali testator intellexit:& cum prædictis etiam sentiunt,Frācisc.Mantic.d.lib.4.tit.8.num.10.vers.Dictum est,fol.70.& Iacob.Menoch.de præsump.part. 2.d.lib.4.præsumpt.21.nu.35.versic. Et ea est.

Secundus casus est,quando testator non in solidum , sed in aliqua re siue portione posthumum instituit , cuius etiam naturalis filius capax est , & hoc casu testatorem de naturali sensisse posthumo etiam concludunt , Alex.in d.l. placet,num.2.& in l.ex facto,§.si quis rogatus, num.16.in fin.ff.d. tit. ad Trebell. Quod quidē ex ijs quæ ibidem Doct. tradunt distinguendū est , & alibi in superioribus extricatum extitit , dum de naturalibus agebam, Tertius est casus, quando quis non erat suscepturus alium posthumum quàm filium naturalem , vtputa, quia vxorem non habebat,sed cōcubinam,& in hoc tertio casu de naturali posthumo testatorē sensisse dicebat Raph.Cumanus,in d.l. placet,vbi Soc.num.3.& Ial.num. 17.quos sequitur Menoch.in d.lib.4.præsumpt.21.num.35.& Francisc.Mantic.d.tit.8.num.11.in fi. vers. Et quòd si testator.

Alius est casus,cum quis in sacris ordinibus existens posthumum,vel ventrem instituerit,& in hoc vltimo casu Iacob. Menochius,& Franciscus Mantica viri grauissimi inuicem dissentiunt , quoniam vero huius casus decisio ab ijs pendet , quæ de clerico sęculari circa hanc liberorum conditionem superius dicta sunt,hic repetenda non veniunt,ne idem varijs in locis referendo studiosis fastidium inijciam.

COM-

COMMENTARIORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. IOSEPHI DE RVSTICIS
PATRICII AQVILANI,
Ad l. cum auus, de conditionibus & demonstrationibus.

LIBER QVINTVS.

HYPOTHESIS.

Quando clarè manifesteque constare dicatur testatorem voluisse Monasterium excludere admisso substituto, & Primum quæstionem illam, an aliquis ita testari disponereque posit vt filij succedant descendentesque suorum hæredum excluso Monasterio, vel ecclesia explicari, indeque ad nonnullas coniecturas deueniri, vtputa, si sit dictum: Si sine liberis ex suo corpore, & de legitimo corpore procreatis decesserit. Vel si sine liberis legitimis & naturalibus. Et quid altero filio testatoris substituto. Quid etiam substituto aliquo de familia, adiecta causa quia vult bona in familia siue agnatione conseruari. Quid pia causa substituta. Et quid stante statuto, vt verba testamenti ad litteram, & prout iacent intelligantur. Quid etiam si stet statutum, vt Ecclesia, vel Monasterium non succedat. Et quid dicendum sit in filio in sacris ordinibus constituto, & per patrem hærede instituto. Et denique quid erit si testator dixerit, Si sine hæredibus masculis decesserit.

SVMMARIVM.

1 *Testari aliquem sic posse, vt succedant filij descendentesque hæredis sui exclusa ecclesia, vel monasterio, quod ob ingressum hæredis grauati aliàs succederet, secundum vnam opinionem. Sed contrariam tenentes, nu. 21. inueniri: priorem autem sententiam vti magis communem ac veriorem vsu etiam receptiorem & æquiorem, numero 40. comprobari, & iuxta eandem pluries fuisse decisum.*

2 *Fauorabilibus personis sic debitores esse, vt alijs iniustitia non fiat.*

3 *Moderatorem rei suæ quemlibet esse, idque ante & post num. 4. declarari, ac num. 5. idemque ex Joanne Croto distingui eod. nu. 5. & nu. 8. etiam ex Petro Philippo Corneo enarrari.*

6 *Diuinum cultum augendum esse non autem minuendum.*

7 *Legitimam eo magis filio contra patris voluntatem deberi, quo magis verbis prohibitorijs pater vtitur.*

9 *Bene facere neminem compelli posse, sed quòd nõ male faciat.*

11 *Patri permissum esse ne aliquid filio suo professo religionem vltra eius legitimã relinquat. Quòd si vltra legitimam relinquat in eo patrem posse quoquomodo velit substituere.*

12 *Testari aliquem posse conditione adiecta ne res ecclesiæ relicta apud eam permaneat si adiectum modum non impleuerit, hocque numer. 16. intelligi.*

13 *Ecclesiæ testator rem relinquendo legem apponere posse, quòd ecclesia ipsa ad collectas, & onera pro re ipsa legata teneatur.*

14 *Statutum disponens, quòd bona omnia ciuium collectari semper possint, etiam quòd in ecclesiam transeant, validum esse.*

15 *Ecclesiæ in acquirendis præiudicari posse, indeque ad statuti validitatem inferri.*

17 *Petri Ancharani cons. 217. explicari.*

18 *Onus contemnentem, lucrum autem amplectentẽ ferendum non fore.*

19 *Baldi cons. 11. Factum super quo petitur consilium, col. 2. & 3. declarari.*

20 *Molendino damnum proueniens ex alterius constructione circa diminutionem concursus molentium non esse considerabile.*

22 *Auth. de sanctiss. Episc. in §. sed & hoc præsenti, ex communi interpretum mente aperiri, ac numero 115.*

23 *Vitam contemplatiuam actiua celsiorem esse.*

24 *Testamenti factionem non priuati, sed publici iuris esse, ideoque eius formam pactis priuatorum lædi non posse.*

Leges

25 Leges à Deo esse, proque Dei veritate ab Imperatoribus leges ipsas prouenire.

26 Dispositionem omnem qua delinquendi occasio tribuitur tanquam contra publicam vtilitatem nō valere, hocque declarari.

27 Conditionem impeditiuam temporalis matrimonij à legato reijci, illudque firmum manere.

28 Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum esse.

29 L. Titiæ si non nupserit, hoc titul. enarrationem afferri.

30 Cælibatum antiquitus maxime vetitum fuisse.

31 Homines vxoribus carentes quasi imperfectos, & dimidiatos fuisse habitos.

32 Connubij legitimi præcellentiam ostendi.

33 Sapientem virum ad bene Rempub. gubernãdam ex M. Cicerone in libro de Finibus vxore indigere.

34 Monastica vita encomium.

35 Argumentari à statuto ad legis dispositionem licere.

36 Statutum quòd ingrediens religionem non succedat, non valere.

37 Pactum inter contrahentes, quòd ecclesia non succedat efficax esse.

38 Legatum filiæ factum de mille si nuberet si autem religionem ingrederetur de centum tantum, ipsi filiæ nihilominus de mille deberi. Sed contrariũ tenendum fore ex crebriori, æquiori, veriori, ac vsu receptiori opinione, nu. 39.

42 Testari aliquem liberius sic posse vt dictum fuit, quòd succedant filij descendentesq. hæredis sui monasterio excluso, si declarasset testator se non principaliter animo monasterium excludendi ita prouidisse, sed sua bona in agnatione conseruandi.

43 Monasterium sicut non excludit substitutum vbicunque clarè de voluntate testatoris apparuerit, sic etiam quando de eadem voluntate vrgẽtibus coniecturis constiterit.

44 Monasterium non excludere substitutum si fuerit dictum, Si hæres meus sine liberis ex suo corpore, & de legitimo matrimonio procreatis decesserit. Contrariamque opinionem tenentes inueniri, nu. 52. Opinionem denique Iacobi de Beluisio, nu. 55. comprobari, vti veriorem & magis communiter receptam ante nu. 58.

45 Monasterium loco filij haberi, sed huiusmodi filiationem fictam esse: Quinimò multos asserere verum non censeri, quòd monasterium loco filij sit, nu. 46. sed potius loco hæredis, nu. 47.

48 Hæres verbum in fideicommissis pro filio accipi.

49 Tacita si exprimantur non facere rem conditionalem, sed videndum nu. 56.

50 Verba addita non semper sensum augere.

51 Verborum diuersitatem vbi idem est effectus aliquid operari non debere.

53 Cogitationem monasterij in genere sufficere ad illud excludendum, substitutique inclusionem.

54 Auth. res quæ, C. commun. de legat. vbi de mente contraria testatoris constaret, non procedere, ad hoc autem Paulo de Castro in medium afferri diuersum sentientem.

57 Expressum plus quam tacitum operari, & numero 122.

58 §. sed & hoc præsenti, in auth. de sanctiss. Episc. dispositionem exorbitantem esse.

59 Monasterium multo magis substitutum non excludere, additis etiam verbis, Si sine filijs veris, & non interpretatiuis decesserit.

60 Monasterium non excludere substitutum, si in cōditione dictum fuerit, Si sine liberis legitimis, & naturalibus decesserit. Sed contrarium nonnullos asserere, nu. 61. priorem tamen opinionem in puncto iuris veriorem esse, num. 62. latinsque procedere aliqua alia concurrente coniectura, nu. 63. ibique coniecturas afferri.

64 Monasterium non excludere filium testatoris substitutum sub conditione si aliter filius sine liberis decesserit in reciproca substitutione ipsis filijs facta, Contrariæ opinionis assertores, numero 72. inueniri, opinionem autem auctoris, nu. 81. afferri.

65 Patrem magis filium quàm ecclesiam diligere respectu tantum legitimæ præsumi, secus quo ad residuum bonorum.

66 Remotiorem quandoque melioris conditionis esse quàm proximiorem.

67 Testator eandem continuatam charitatem ad nepotem habuisse præsumi, quam ad filium grauatum habuit.

68 L. cum auus, conditionem substituta etiam ecclesia subintelligi secundum Ricchardi Malumbrĩ opinionem, Et quicquid Petrus de Ancharano contrarium dixerit, Richardi sententiam receptiorem esse, nu. 69. idque, nu. 70. distingui.

71 §. sed & hoc præsenti, præallegatum, explicari.

73 Priuilegiatos etiam sub generali dispositione comprehendi. Sed hoc non procedere vbicunque causa illa esset priuilegiata in materia de qua est sermo, num. 76.

74 Exceptionem, in non exceptatis regulam confirmare.

75 Subrogatum naturam subrogantis sapere. Hoc autem limitari vbicũque in subrogato diuersa qualitas adesset, numer. 77. ac etiam si res subrogata vice alterius in omnibus non fungeretur, numero 78.

79 Auth. nisi rogati, C. ad Trebell. præcedẽtem legem non corrigere.

80 Nisi dictionem, esse expositiuam, & exceptiuam.

82 Patrem ad relinquendum filio, voto & natura induci.

83 Fictionem, naturali ratione debiliorem esse.

84 Priuilegiati cum inuicem concurrunt, & vnus de lucro captando tractat, alter de damno vitando, tra-

do, tractantem de damno vitando præferri.

85 Filium quo ad paterna omnia dici debitum capere.

86 Monasterium, si testator instituto eius filio hærede ei decedenti sine liberis aliquem ex sua familia substituerit adiecta causa & ratione, quia vult eius bona in familia & agnatione conseruari, admisso illo de familia, excludi.

87 Testator ne sibi ipsi contrarius reddatur interpretationem fieri.

88 Doctores alioqui celeberrimos ob nimiam subtilitatem sæpè in neruum erumpere.

89 Monasterium cum testator hæredi suo sine liberis decedenti causam piam substituit, si hæres ille monasteriũ ingrediatur, excludi, pia causa admissa. Idque ampliari etiam si locus substitutus esset minus pius, nu. 98.

90 Conditionem per legem appositam non lenem solennitatem importare.

91 Priuilegiatum non vti priuilegio contra pariter priuilegiatum.

92 L. non eo minus, C. de procur. in minori cum altero minori litigante non procedere. Atque scholaribus priuilegia concessa contra alium scholarem non competere.

93 L. vnic. C. quand. Imper. inter pupil. & vid. contra aliam personam ex eadem lege priuilegiatam vim non obtinere.

94 Priuilegiatum in specie priuilegiato in genere præferri.

95 Priuilegia sic esse interpretanda, ne tertio præiudicent.

96 Expressum tollere tacitum siue præsumptum.

97 Ecclesiam de legato alteri ecclesiæ facto Falcidiã non detrahere ex veriori opinione.

99 Electionem de idoneo factam non infirmari ex eo quòd magis idoneus eligi potuisset.

100 Legatum potius monasterio monialium quàm monachorum factum censeri.

101 Monasterium, facta substitutione si hæres sine liberis decesserit substitutum nõ excludere si hæres monasterium ingrediatur statuto, quòd verba testamenti ad litteram intelligantur, in loco vigente. Idque intelligi, nu. 102.

103 Interpretari eum non posse, qui condere nequit.

104 Substitutionem tacitam pupillarem sub expressa vulgari non comprehendi stante statuto verba testamenti ad litteram debere assumi. Ex dictoque statuto omnem interpretationem actiuam passiuam, & extensiuam cessare.

105 Verba ad cogitatum restringenda esse.

106 Monasterium excludere substitutum non obstante statuto, quòd ecclesia, vel monasterium non succedat, Nisi statutum esset consuetudine approbatum.

107 Consuetudinem statuto potentiorem esse.

108 Clerici licet non possint contra canones statuere, posse tamẽ cõtra canones cõsuetudinẽ inducere.

109 Statutum non valere vbi consuetudo valere non potest.

110 Statutum propter consuetudinem interpretantem contra ius valere.

111 Franciscum Viuium Iuriscons. laudari.

112 Monasterium filio iam in sacris constituto, vel religionem professo hærede instituto secundum vnam opinionem substitutum non excludere. Sed contrarium tenentes, num. 114. recenseri, Quæstionem tandem distinctione terminari, numer. 118. Distinctionemque ipsam, num. 120. declarari.

113 Conditionis definitionem afferri.

116 Argumentum à sensu contrario vbi absurdum resultaret non desumi.

117 Augustini Beroi cons. 73. Quòd eueniente casu, numer. 13. lib. 2. circa rationem ex Saliceto desumptam improbari.

119 Conditionis inhonesta siue turpis naturam esse, vt vitietur non autem vitiet.

121 Monasterium excludi si sit dictum, Sine filijs masculis, substitutumque admitti.

123 Baldum de Vbaldis Perusinum, peregrinum ingenium habuisse, iusque ciuile totum, ac Italorum gloriam illustrasse, in eiusque dictis diligenter agendum esse.

124 Monasterium non excludere substitutum vbicumque testator filium hæredem institutum purè grauasset, vel in diem restituere.

125 Monasterium substituto aliquo sub conditione assumendi cognomen familiæ testatoris, si is monasterium ingrediatur, substitutos non excludere.

CAP. I.

NONO Socin. obscuram illam ac variam materiã aggreditur, nũquid Monasterium, Si sine liberis decesserit conditionem expirare faciat, & quoniã res difficilis omniũ iudicio conspicitur, & varij diuersa dicunt, proinde ad veram præsentis difficultatis resolutionem distinctè ordinateque procedendum est, cumque Scribentes de expressa, ac tacita conditione loquãtur. Pro clariori itaque intelligentia, duo principales casus sunt considerandi. Primus est, quãdo in expressa, si sine liberis decesserit conditione versamur. Secũdus, quando in tacita ex hac lege sub intellecta. Circa primum, aut loquimur quãdo is qui grauatus est fideicommissum restituere, monasterium ingreditur, & tunc aut sumus in monasterio, quod successionis capax est, aut in monasterio penitus in particulari, & communi incapaci, Primo casu distinguendum est, nam

aut

aut clarè,& manifeste,vt ex vrgenti coniectura cõstat testatorem voluisse monasterium excludere admisso substituto, Aut verba substitutionis dubia sunt & ambigua. Attingendo igitur primum caput,sic illud cõcipiendum existimo, nunquid testator ita testari,disponereque possit, vt succedant filij descendentesque hæredis sui exclusa ecclesia,& monasterio, quod propter ingressum hæredis grauati aliàs succederet,excluso ipso substituto, & in hac prima difficultate, duæ sunt principales scribentium opiniones,quarum Prima est,vt testator ita testa-
1 ri † disponereque possit,quam sequuntur,Bal. in l.si ita quis,§.is cui in tempus,post med. versic. Dicat ergo testator,ff. de leg. 2. Bal.num.9. vers.Sed Iacobus de Beluisio,& Paul. de Cast. num.3.versic.Si ergo apparet,in auth.nisi rogati,vbi etiam Petr.Philipp.Corn.fol.3.vers.ego autem inhærerem, in manuscriptis codicib. C. ad Trebell. Bald.ante num.1. vers. D. Iacob.de Beluis.& Paul.de Castr.nu.5.vers. Vbicunque ergo apparet,in l.Deo nobis,C.de episc.& cleric. Raph.Cuman.in d.§.si cui in tempus, Francisc.Rip.in l.ex facto,§.si quis rogatus, il 1.numero 39.ff.ad Trebel. Dec.in cap.in præsentia, num.132.extr. de probat. Andr.Alciat. in l.Gallus,§. & quid si tantum, num.7.ff.de liberis,& posthum.rursus Bald.cons.196. Testamentum Pucciarelli,num.1.lib.1.cons.407. In quęst.quę vertitur,col.3.num.13.libro 2.& cons.426.Supra puncto præmisso,col.2.circa med.vers.Præterea illud est verum,lib.4.Corn.cons.18. Circa hanc consultationem,col.5.num.17.vers.Est enim,lib.4.Dec.cons.419.Viso eleganti consilio,col.2.in princ.ante num.3.vers. Primus est, & infra,num.4.cons.426.In duobus dubijs,numer.2.& cons.259.Visis his,col.2.num.3.vers. Circa primum,Paris.cons.22. De tribus principalib.col.2.num.6.& 8.lib.3.cons.86. Ad verã resolutionem,col.fin.num.76.vers. Et bene faciunt,lib.2.Carol.Ruin.cons.98. Viso themate cum dubijs,col.7.num.20.versic.Et ista opinio comprobatur,libr.2. Alex.cons.121. Viso themate suprascripto,col.4.num.13.versic.Posset etiam secundum eum,lib.2. vbi Moderni Parisiens.in addit.in lit.A.in verb.Contrariam, versic.Vbi tamen volunt, Andr. Alciat. consil.53. Crauet. num.4. vers. Vnde si constet de mente testatoris,lib.9.Æmylian. cons.109. numer.10. Laurent.Calcan.cons.7.num.24.Francisc.Marzar.in epitome de fideicnm.quæst.31. Durans, de art.testan.caut.18.num.3.Didac.Couarr.libro 1.var.resol.cap.19.num.8. Sfortia Odd.in tract.de compend.partic. 6. tit.An legitimi tantum,conclus.13.vers.Quo ad primam,Anton. Padill. in l.cum acutissimi,num.44.C.de fideicom.quem Doctorem hucusque non vidi, sed ipsum refert, & sequitur Iacobus Menoch. in tract.de præsumpt.part. 2.libr.4. præsump.83. num.3.Lancel.Galiaul.in d.l. Gallus,§.& quid si tantum,col.4.num. 17.vers. Tamen hoc vltimum non est verum,citans Raph. Fulgosium, cons.53. Quoniam superius,col.2.num.3.vers. Hinc consequenter,& infra. Ascan. Clement. in tract.de patr.potest.cap.fin. sub num.72. vers. Secus si dixerit, fol. 211. Franciscus Mantic. in tract.de coniect.vlt.vol.lib.11.tit.7.col. antepenult.num.21.vers.Illud etiam non recipit dubitationem, fol.272. Alex. Trentacinq. conciuis meus,& Iurisconf.clarissimus,in suo tract.substit.in 4.part.cap.7.incip. In omni ferè compendiosa substitut.col.28.in fin.sub num. 25.vers. Nam monasterium non admittitur,fol.142.

Mouentur ad id dicendum Doctores ex pluribus,sed vrgentiora referam. Primò,nam voluntas expressa, & enixa testatoris excludendi monasterium spectanda est,quæ in conditionibus primum locum obtinet,l. in cõditionibus, hoc tit.imò totum facit,l.ex facto,ff.de hæredibus instit. priuilegium, itaque quod monasterio conceditur,d.§. sed & hoc præsenti, intelligendum est,dummodo voluntas testatoris non
2 repugnet, quia sic fauorabilibus personis † debitores sumus,vt alijs ininstitia non fiat,c.ex tenore,de for. compet. valdeque durum videretur, quòd bona disponentis contra eius voluntatem monasterio acquirerentur, cum quilibet
3 in re sua moderator † sit & arbiter,l. in re mandata,C.mandati,l.sed & si lege, §. consuluit, ff. de petit.hęredit. Corn.cons.78. Quamquam videatur,in princ.lib.1.cons.184. licet prima fronte,in princ.& cons.295. Videtur in hac consultatione,num.8.cod.vol.cons.60.Quãquam prima facie,num.1.lib.2. Ioan.Cephal.cons.130. Videbatur,num.3.&.4.vbi id ampliat. libr.primo.Hinc dici solet,quòd pater bona sua vendere potest,pretiumque in mare proijcere,nõ obstante præiudicio filiorum, gloss.in l.1.C.de inoffic.donat.vt videatur iniquum, ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum administrationem,vt dicitur in l.2. in fin. ff. si quis à par.fuer.manum.

Huic rationi ex mente Francisci Rip. in d. l. ex facto,§. si quis rogatus,num.39. responderi potest, quòd etsi etiam abutendo re sua quis moderator dicatur, intelligendum est in suiipsius præiudicium, secus tamen in præiudicium tertij,l.1.C.de vsufr.§.1. Instit. de his qui sunt sui,vel al.iur.

Sed hæc solutio,vt Iacob. Menoch. aduertit debilis valde videtur, cum hic nullum alicuius præiudicium versetur, res enim testatoris est, nec alteri ius aliquod quæsitum est, & propterea non potest dici detrimentum ei adferri, cui nullum ius competit. Quod verò dicitur domi-
4 num re sua abuti non posse,intelligi oportet † in his

his quæ principaliter publicum fauorem respiciunt, iuxta l. ius publicum, ff. de pact. non autẽ quæ secundario vt in casu nostro, quemadmodum Ioan. Coras. lib. 1. Epistolic. qq. cap. 20. explicat, exemplisque ostendit. Vnde Io. de Monte Ferrato, in l. nemo potest, numero decimoquinto, versic. Et si dicatur, ff. de leg. 1. ad hoc propositum distinguebat, quod aliquãdo quis
5 rebus † suis abutitur, vt ex illo abusu alteri cõmodum acquiritur, & tunc lex hũc abusum admittit, quia ex ipso respub. non læditur, cum si vnus depauperetur, alter ditior reddatur, & ita loquitur d. l. & si lege, §. consuluit, aliquãdo autem quis bonis suis abutitur, ex illoque abusu nullus fit locupletior, & tunc id lex non tolerat, de interesse nanque reipub. agitur cuius interest subditos locupletes habere, & ita loquitur d. §. 1. Instit. de his qui sui sunt vel al. iur. nã quòd quis in seruum seruiat, vel illum occidat, nullus ex hoc commodum consequitur, ideo lex istud non patitur.

Proinde secundo loco ex Augustino Beroo dici potest, quòd cum voluntas prædicta vitæ contemplatiuæ, & subinde cultui diuino qui au
6 gendus † est non minuendus, cap. ex parte, cum ibi not. de constit. & not. in c. 3. de iur. patron. contrariari videatur, spernenda sit: sicut in simili dicitur de voluntate expressa ipsius patris volentis filio legitimam prohibere, quia quanto magis verbis prohibitiuis vtitur, tanto magis
7 filio debetur legitima † contra patris voluntatem, omne enim onus, conditio, siue dilatio pro non scriptis habeatur, l. quoniam in prioribus, C. de inofficios. testamen. ita erit hic dicendum, cum in concurrentibus publicum bonum versemur, quod in præiudicium substituti præserẽ dum est, autb. res quæ, & in corpore vnde sumitur, C. commun. de leg. hæc secunda responsio tuta minime videtur, cum non sit verum ingressurum monasterium à vita contemplatiua retrahi vt statim ostendam.

Et propterea tertiò responderi potest, in proposito de voluntate agendum non esse, cum fauore monasterij ac piæ causæ disponendi potentia auferatur, dicto §. sed & hoc præsenti, de sanctiss. episc. ibi, Sancimus si personæ talibus conditionibus subiectæ, siue masculi, siue fœminæ monasteria ingrediantur, aut clerici, aut diaconissæ, aut ascetriæ fiant, tales conditiones inualidas, & pro non scriptis esse; vnde sequitur quẽ
8 piam rei suæ arbitrum moderatoremque † non esse, lege prohibente, l. dudum, C. de contrahenda empt. & tradit Corn. consil. 321. In hac consultatione, columna secunda, in fin. num. quinto, libro quarto. Et si diceretur dictum text. §. sed & hoc præsenti, præsumptiue procedere, vt cesset eius dispositio, vbi de voluntate expressa, ac particulari disposit. constat excludendi monasterium, posset hoc negari ibi de præsumptione agi, essetque nimis restringere fauorabilem eiusdem tex. rationabilem dispositionem, quod tamen an verum sit infra patebit, vnde testatori non licebit generalem dispositionem legum, & canonum immutare, c. requisisti, de testib. l. nemo potest, de leg. 1.

Secundò dicebat ibidem Ripa, quod cũ ne-
9 mo inuitus bene facere † cogatur, cap. de Iudęis, 45. distin. & c. fin. 23. q. 5. quibus disponitur Iudæos, atque infideles compelli suscipere sacrũ baptisma non posse, quod etiam scripsere Magister Senten. in 4. dist. in q. 4. & 6. Diuus Tho. 2. 2. q. 10. art. 9. & in 3. par. summæ, q. 68. art. 10. & Dominic. de Soto in 4. sentent. dist. 5. artic. 10. col. 2. & col. 4. ac 5. prout hos omnes refert Menoch. in d. præsumpt. non potuit testator cogi ita disponere, vt bona sua ecclesiæ ac monasterio acquirantur, sed in sua libera potestate, arbitrioque id positum erit.

Et si cum eodem Francisc. Rip. in d. §. si quis rogatus, sub nu. 39. diceretur, Quòd etsi nemo cogi possit benefacere, attamẽ compelli poterit
10 non † malè facere, & sic hæredem ab ingressu religionis non diuertere, c. qui ad fidem, & c. non frustra, 23. q. 5. Respondendum est, testãtis mẽtem eo nequaquam tendere aut dirigi, vt hæredem ab ingressu religionis retrahat, & diuertat, sed vt eius agnationi ac posteritati prouideat, Si autem id contingat, præter animum mẽtemque testatoris euenit, qui ad aucrsionem prędictam causandam sic non disposuit; vt non dicatur malè facere si rebus suis consulat, atque prospiciat.

Tertiò congruit tex. in l. Deo nobis, §. hoc ẽt cognitum, C. de episcop. & cleric. vbi deciditur,
11 patri † permissum esse, ne aliquid filio suo professo religionem vltra eius legitimã relinquat, si ergo vltra legitimã reliquit, in eo poterit quoquo modo velit substituere, vt dicunt ibi Bald. & Paul. de Cast. pari igitur ratione fideicõmissum sic iniunctum locum habere debet. Et si cũ Ripa diceretur, aliud esse quòd pater possit nõ relinquere filio professo, aliud quòd possit filiũ hęreditate priuare si religionem ingrediatur, nã primo casu non diuertitur filius à religione, secundo verò casu diuertitur, quæ fuit responsio Francisci Aret. in d. c. in præsentia.

Responderi potest, testatorẽ non priuare hæredem grauatum & ingredientem religionẽ hæreditate ei relicta, quia donec viuit ipse grauatus bonis illis potitur, eo verò mortuo sine filijs nihil acquiritur monasterio, sed propter conditionis euentum bona agnatis familiæque deferũtur, solum enim auocatur res ab eo, cui ad tẽpus concessa fuerat, vt post Card. Zabarel. in c. verum, de cond. appos. declarat Ruin. conf. 27. Circa id de quo quæritur, sub nu. 6. in fin. lib. 2.

vt non possit de priuatione aliqua tractari, nec contra hæredem qui bonis semper fruitur, nec contra ecclesiam, cui nullum ius quęsitum fuit, non enim priuatio dari potest nisi præcedat habitus, l. manumissiones, ff. de iust. & iur. & vt Iacob. Menoch. dicebat, testator sic disponendo, non videtur animum habuisse ecclesiam aliquo suo iure priuandi, nec grauatum à religione retrahendi.

Quartò ex Decio eadem opin. confirmatur, quòd testator rebus suis hanc conditionem ad-
12 ijcere † potuit, ne res sua relicta ecclesiæ apud eam permaneat, si adiectum modum non impleuerit, d. capit. verum, de condit. appos. Congruit alius text. not. in cap. cum dilectus, de con suetud. vbi constat, Episcopum in fundatione ecclesiæ posse ad solam laici patroni fundatoris petitionem concedere, quòd confirmatio ad alium pertineat quam ad ipsum Episcopum.

Huc etiam pertinet, quòd licet res quæ transit ad ecclesiam à collectis immunis exemptaque reddatur, attamen poterit testator legan-
13 do rem ecclesiæ, apponere † legem, quòd ipsa ecclesia ad collectas, & onera pro re ipsa legata teneatur, gloss. & Doct. in l. si ita quis, §. ea lege, ff. de verborum oblig. Petr. de Anchar. consilio 217. Dubium facit, columna prima, circa med. Carol. Ruin. d. consf. 27. numero quarto, libr. secundo, Nicolaus Bellon. consil. 40. Præsupponitur in facto, numero quarto, versic. Primò si fortè.

Accedit etiam, quòd aliqui scribunt, vt va-
14 leat statutum, † quòd bona omnia ciuium collectari semper possint etiam quòd in ecclesiam transeant, cum cuilibet permissum sit legem rebus suis imponere, Calderin. consilio septimo, Et si statuto cauetur, in fin. tit. de constit. consilio 2. Statuto Perusino, de censibus, Socin. sen. consf. 45. Supponitur in facto, numero primo, versf. Ex quo infertur, libro tertio, consil. 12. Ni fallor, columna 1. in princ. lib. 4. & illa est huius conclusionis ratio, cum hic de acquirẽdis eccle
15 siæ agatur in quibus quidem præiudicati † potest, Bald. in l. de quibus, numer. 26. versf. Sexto quæritur, ff. de legib. & in l. si quis curialis, numero secundo, C. de episc. & cleric. Et quòd statutum à laicis bono zelo & æquo animo ad sui principalis vtilitatem factum valet, licet in consequentiam lucrum ecclesiæ quærendum auferat, vt scribit Bald. inter consil. Anchar. consil. 11. Factum super quo petitur consilium, col. 2. & 3. & tradit Dec. d. consf. 259. Visis his, colum. 2. sub num. 3. versf. Nam in quærendis, post eundem Bald. in rubr. de constit. col. 2. versf. quæro an valeat statutum.

Cæterum & his iuribus, atque exemplis siue autoritatibus facile respõderi potest, & Primò non obstat d. cap. verum, quia intelligitur dum-
16 modo modus † non sit à iure improbatus, vt gloss. magn. ibi aduertit, & in his terminis etiam loquitur d. c. cum dilectus, versf. Cæterum, statutum enim de quo in eo text. ita demum recipitur eique defertur, si per illud nec iuri communi, nec priuilegio derogetur, hic autem priuilegio monasterijs fauore vitæ contemplatiuæ, & religionis concesso derogaretur, meritò prohibitio testatoris monasterio nocere non debet.
17 Secundò, in casu † Anchar. d. consf. 217. de licito quodam onere, & inseparabili imò rationabili vniuersale ac publicum beneficium respiciente agitur ex voluntate, & arbitrio disponentis, vt tunc naturæ sit consonũ, eum non recusare onera qui commoda recipit & acceptat, Clem. 1. de
18 censib. cum vt dicit lex, non sit is ferendus † qui lucrum amplectitur, onus autem contemnit, l. 1. §. pro secundo, C. de caduc. toll. cumque sit in potestate ecclesiæ, vel respuere, vel amplecti legatum, l. si tibi homo, de leg. 1. meritò onus illud pati debet, hic autem cũ onus receperit per monachationem grauati, non debet ex eadem ratione amittere lucrum inseparabile applicationis fideicommissi ex lege & priuilegio fauorabili religionis vitęque contemplatiuæ sibi competentis, ob contrariam voluntatem testatoris, deficiente potestate, cum legibus derogare non valuerit. Tertiò non obstant Calderini consilia, & doctrina Bart. in l. placet, C. de sacrosf. eccles. ac in l. rescript. in fin. ff. de muner. & honor. nam omissis rationibus ex quibus cautela Bart. tollitur, ipsum reprobant Bald. Archidiacon. Ioan. Andr. Gemin. Ioan. de Imol. & Lud. Rom. quos referendo sequitur Ias. in d. l. placet, num. 21. dicens, dictum Bartoli ab omnibus damnatum reperiri, & post Cardinal. in c. perpendimus, col. 30. versf. Venio ad tertium, de sent. excom. idem tenet Felin. in c. ecclesia S. Mariæ, sub num. 76. versf. Sed contra dictam opinionem, Bart. extra de constit. vbi in fin. inquit sententiam Cardinalis veriorem, atque sustentabiliorem esse. VI-
19 timò quod de molendino † Bald. asseruit dicto consil. vndecimo, inter Ancharani consilia, non obstat in proposito, nam statutum illud non erat directè, atque ex diametro in præiudicium ecclesiæ, tunc enim non valuisset, vt ibi columna tertia, versf. Et hic etiam distinguo, dicens sic intelligi, cap. eos, de immuni. ecclesf. in 6. Hic autem verba directè Monasterio opponuntur.

Præterea responderi potest ex ijs quæ in his terminis molendini tradit egregiè Signorolus de Homod. consil. nonagesimoprimo. Factum sic se habet, columna tertia, versicul. Præterea nunquam habetur ratio, & infra, quòd dam-
20 num siue præiudicium redundans † ex constructione noui molendini, vt minuatur concursus molentium in primo, non est considerabile, quod etiam voluerunt, Alexand. consf. 194.

Consi-

Consideratis verbis instrumenti, numero 11. versic. Et licet, lib. 2. Carol. Ruin. consil. 93. Super eo, numero quinto, id declarans, num. 13. libro quarto, Anton. Capyc. decis. 209. In causa, numero 26. versic. Et ideo dicebat, post Bal. in l. 1. in 13. oppos. C. de sentent. quæ proeo quod interest, & probatur ex dictis per Bart. in l. quo minus in fin. ff. de fluminib. & ex ijs quæ in fortioribus terminis tradit Alberic. de Rosa. in l. si manifestè, in fin. C. de seruit.

21 Altera igitur superiori contraria † est opin. quòd non obstante hac specifica prouisione, & exclusione monasterij, adhuc excluso substituto monasterium admittatur, quam comprobarunt, Richard. de Malumbris doctor sublimis, ex Inclita ciuitate Cremonę, in d. auth. nisi rogati, quem referendo sequitur Io. de Imol. in l. Lucius, sub num. 5. colum. pen. & fin. in discursu, ff. de hęredib. instit. idem Imol. in d. l. fideicommissum, in fin. ff. de condit. & demonst. Bald. in ca. in præsentia, colum. 3. circa med. numer. 18. vbi Abb. num. 43. de communi attestans, vers. Alia deciditur quæstio. Francis. Aretin. num. 64. Felin. num. 33. & is communem esse affirmat, & Aug. Bero. num. 486. extra de proba. & videtur sensisse Ang. cons. 80. Hæc quæstio subtilis est & dubia, colum. 2. Hieronym. Cagnol. in l. 2. numer. 120. q. 22. C. de pact. inter empt. & vendit. Carol. Ruin. cons. 189. Viso testamento Dominæ Ioannę, num. 13. vers. & quæ extensio, lib. 2. vbi plures ex antiquis allegat, & Rolan. de Vall. cons. 35. Illustris. & excellentis. Princeps, col. 5. num. 24. lib. 3.

Pro qua, Primò affertur textus, in d. §. sed & hoc præsenti, in auth. de sanctiss. Episc. Si quis (inquit textus) sub conditione nuptiarum, aut susceptorũ filiorum, vel dotis, aut nuptialis donationis gratis, vel donauerit, vel reliquerit filijs suis, aut cuicunque alij personæ, vel hæreditatem, vel legatum, aut si initio purè ipsis relinquat, postea sub vna memoratarum conditionum substitutione, aut restitutione eos prægrauet: iubemus vt si mares aut fœminæ qui talibus conditionibus obnoxij sunt monasterium ingrediantur, aut clerici diaconissæve aut ascetriæ fiant, istiusmodi conditiones inualidæ, & pro nõ scriptis sint, &c. ex his igitur vltimis verbis defectus potestatis euidenter resultat, vt nõ sit de voluntate tractandum.

22 Huic textui † ex intentione Pauli de Cast. in dicta authen. Nisi rogati, numero tertio, versic. Dic ergo, facile responderi potest. Imperatorẽ ibi cõditionem ex præsumpta mente testatoris non autem contra voluntatem inualidare, quãdo enim testator sub simplici conditione, si decesserit sine liberis, aut si nuptias, vel matrimonium non contraxerit, non apparet an testator ipse de ingressu religionis cogitauerit, vel non, Vnde Imper. voluit, quòd religionis fauore cõditio pro non scripta habeatur, desumpta coniectura, quòd si testator de religionis ingressu cogitasset, non substituisset, & cum hac responsione pertranseunt, Raph. Fulgos. consilio 53. Quoniam superius allegatum est, columna prima, ante numerum secundum, Corn. cons. 253. Ardua est profectò, columna secunda, numero sexto, versic. Hanc etiam opinionem, libr. quarto, Franciscus Rip. in dicta l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. numer. 39. ff. ad Trebell. Ruin. consilio 98. Viso themate cum dubijs, num. 22. lib. secundo, Dec. consil. 259. Visis his, columna tertia, in princip. versic. Nam tali casu, & in cap. in præsentia, ante num. 65. vers. Non obstat quòd conditiones, & Vincen. de Franchis d. decis. 29. In causa, num. 5. versic. Non obstat text. Iacob. Menoch. in d. part. 2. de præsumpt. libro 4. præsump. 83. sub num. 16. versic. Verum respondetur, fol. 141.

Nec obstat verbum Inualidas, in d. textu positum, cum vt aduersus Franciscum Aretinum dicit Carol. Ruin. d. consil. 98. num. 24. versic. Nec obstat, lib. 2. quem sequuntur Vincent. de Franch. & Menoch. in præcitatis locis, verbum illud Inualidas, non significet impotentiam ex parte testatoris, sed debeat exponi, id est inefficaces contra Monasterium si exprimantur sub forma de qua ibi, sicut verbum valida exponitur, id est fortis, vt in rubric. de mendic. valid. libro vndecimo, & ibi gloss. verbum pariter, Inualidas, exponitur scilicet non fortes, sed inefficaces, & sic non negat text. quin sub alia forma potuisset efficaciter concipi conditio ad exclusionem monasterij. Similiter non obstant ex Ruino verba pro non scriptis, significantia secundum Aretin. in d. c. in præsentia, colum. 16. num. 69. vers. Et primo, quòd verè condit. erat scripta ad exclusionem monasterij, & sic quòd capiat contra voluntatem defuncti, quia hoc est verum cessante legis interpretatione, sed postquam lex mẽtem testatoris interpretatur, vt est dictum, illa conditio prout sonat, est pro nõ scripta, ex quo extenditur ad casum omissum fauore monasterij: & quòd hoc verum sit, necessario ostenditur, Quia si conditio de qua ibi absolutè tolleretur, & esset pro non scripta, ac si non esset apposita, sequeretur eo casu quo quis est grauatus si decesserit sine filijs, si monasterium ingrederetur, quòd reiecta conditione sub qua fuit grauatus, grauamen purum remaneret, & quòd monasterium statim excluderetur, ergo necesse dicitur, quòd isto casu, & alijs est inualida, & pro non scripta prout sonant verba, & eo modo quo reperitur expressa, quia extenditur etiam ad casum quo quis monasterium ingrediatur, & cum Ruino sensit Didacus, & ambos sequitur Domin. Vincentius de Franchis

d.decis.29.numer.6.pariter & Menoch. d.præsumpt.83.ante num.17. post Corn.in locis ibidem allegatis.

Secundò ex mente Richardi de Malumbris, affertur, quòd cum hæc dispositio impeditiua religionis censeatur, & sic vitæ contemplatiuæ,
23 quæ melior † est quam actiua, atque excellentior, §.primo, vbi gloss. in verb. Celsiorem, in auth.de Monach.c.infirmitas,de pęni.& remis. Archid.in c. scripturis,8.q. 1. merito tanquam turpis reijcienda est, Diuinus nanque cultus(vt dicebam)augendus est non minuendus,cap.ex parte,cum ibi nor.de constit.& scribitur in c.3. de iur.patt. timentes enim homines ne si sine liberis decederent eorum bona virtute substitutionis in aliam personam transferrentur, ad matrimonium potius contrahendum, & sic ad actiuam vitam,quam ad religionem, & contemplatiuam animum applicarent.

Sed hæc secunda ratio rectè considerando tuta non videtur,cum non sit verisimile, q quis à tali bono amore diuitiarũ retrahatur, arg.l.pro fessio,C.de muner.patrim.lib. 10. Sique hoc esset verum,sequeretur,quòd illa condit.reijceretur etiam substituta alia pia causa, quod tamen est falsum,vt dicitur in d.§. sed & hoc præsenti, & in d.auth.nisi rogati,vbi Corn. & Socin. in l. 2.ff.de his quę pęn.nom.vers.Quarto consider. Vnde illud, ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te,quid ergo erit nobis? & quæ spiritu Dei agũtur nõ sunt sub lege positiua, c.duę sunt,19.q.1.c. licet, de regularib. Quinimò ingressuri religionem, mũdo, ac vanitatibus eius renunciare debent,paupertatem obedientiamque vouere,c.vidua,20.q.1.c.ad monasterium, de stat.monach. & vt dicit Ant. de Butr.in d.c. in præsentia, quem refert Aret. num.67.versic. Præterea,transferre bona temporalia in monasterium non respicere salutem ingredictis,quia plerũque propter oblationem bonorum superbiunt,& bonum obedientię amittunt. Cessante igitur allegata ratione cultus & vitæ contẽplatiuæ,remanet illæsus fauor publicus in libere testando,& de rebus suis ad libitum disponẽdo, cum ex Papin. lib.14. quęstion.incertum nõ sit
24 testamenti factionem non priuati,† sed publici iuris esse, ideoque eius formam priuatorum pactis lædi non posse,l.3.ff.de testam.cumque ecclesia cultrix & altrix sit iustitiæ, vt in se non patiatur vel in altero aliquid iniustum fieri,cap.1. tit.de alien.feud. Andr.de Isern. in c.1.nu.2.tit. de statut.& consuetud. vnde, reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, Matth. 22.eique dicitur tributa deberi, ad Roma. 13. And.in prælud.feud.q.2.nu.32. cur hominis in testando libertatem restringere moliemur? §.
25 disponat,auth.de nupt.Si ex Deo † leges sunt, Pronerb.8.sicut ab eo cuncta bona procedunt, Quicquid boni dicitur,à Deo est, scribit Gregor.in homel.Penthecost.ęque Dei veritate sequuntur ab Imperatoribus rationabiles leges, cap.Imperatores,9.dist.l.fin.C.de pręscr.long. temp.Andreas de Isern.in dictis prælud.numero 32. Imò ecclesia pro eo quod à Domino tẽporali in feudum retinet ei subesse dicitur, cap. cæterum,extr.de Iudic.cap.verum,cap.licet,de for.compet.Andr.in cap.1.§.si mulier,num.17. rit.de capitul.Corrad.

Secundò ex mente Ruini,d.consil.98. numero 21.libro secundo,respondeti potest, nã esto quòd homines ex dicta testantis dispofit. à vita contemplatiua retraherentur,cum tamen testatoris intentio non fuerit ad hoc ordinata, nõ debet esse in consideratione, quòd ex hoc à religione retrahi posset,nec propter hoc condirio suscipiendorum liberorum, vel nuptiarum de qua loquitur d. §. sed & hoc præsenti, deberet reijci,arg.l.non omne,ff.de statu liber.& l.si vehenda,§.1.ad l.Rhod.de iact. Nam & quælibet
26 dispositio,qua datur† materia delinquendi tãquam contra bonos mores,& contra publicam vtilitatem, non valet,l.conuenire,ff.de pact.dotal.l.iurisgentium,§. si ob maleficium, de pact. iunct.l.ita vulneratus,ad l.Aquil.& tamẽ quando testatoris dispositio, ad hoc non ordinatur, valida est, quamuis ad delinquendum quis ex ea inuitetur.

Nam per superexistentiam filij legitimati deficit condit.fideicommissi relicti sub cõditione, si quis decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, secundum quod communiter concluditur in cap.per venerabilem, Qui filij sint legitimi, cum concordantibus in superioribus allegatis, & tamen grauatus ex hoc vt excludat fideicommissarium,ad procreandum filios spurios inuitatur, si legitimos & naturales non habeat, vel habere non possit, quod vtique sine delicto fieri nequit,hoc autem non attenditur,quia intentio testatoris ad hoc ordinata non fuit, vt grauatus delinqueret,secundum Angel.in Disput. Nobilis quidam genere,& Alexand. consil.secundo, Visis codicillis,in respons. ad 7. argum. numero 17.in fin.vers. Non obstat septimũ argumentum, libro primo. Pari igitur ratione in casu dicti §. sed & hoc pręsenti, illa conditio de qua ibi, reijci nõ debet tãquam honoratus possit à vita contemplatiua retrahi, licet enim hoc contingere possit,non est tamen in cõsideratione, cum testatoris intentio directò ad hoc ordinata non fuerit.

Vltimò, responderi potest, verisimile non esse,quòd dicto casu grauatus ab ingressu religionis pedem retrahat, ob id quod monasterium post mortem suam bona consequi nõ possit, dato enim,q ea quæ sęculi sunt cogiter atque meditetur, satis est quod videat se vel monasteriũ frui

frui poſſe iiſdem bonis donec viuit, prout tex-
tus in d. §. ſed & hoc præſenti, ſanciuit, ibi, Hoc
autem auxilio tam clerici quam Diaconiſſæ ec-
cleſiarum perfruuntur, &c. quæ reſponſio arri-
ſit Didaco Tolet. libr. 1. var. reſol. cap. 19. num.
7. verſ. Sed hæc ratio, & in c. quamuis, part. 3. §.
2. num. 4. de pact. in 6. Iacob. Menochio, d. præ-
ſumpt. 83. ſub num. 18. verſ. Præterea veriſimi-
le non eſt, ac etiam Alexand. Trentacinq. in d.
tract. ſubſtit. part. 4. cap. 7. fol. 142. verſ. Et tan-
to magis.

Tertiò, congruit text. in l. quoties, & in l. Ti-
tiæ ſi non nupſerit hoc tit. de condit. & demon.
27 vbi diſponitur † conditionem impeditiuam tē-
poralis matrimonij à legato reijci debere: illud-
que purum manere. Titiæ (inquit) Papin. ſi non
nupſerit ducenta, & ſi nupſerit centum legauit:
ſi non nupſerit mulier ducenta, non etiam cen-
tum reſidua petet; ergo à fortiori remouenda
erit conditio, quæ matrimonio ſpirituali aduer
ſatur, cum de matrimonio carnali ad ſpirituale
28 † teneat argumentum, c. cum inter canonicos,
de elect. cap. inter corporalia, c. fin. de translat.
prælat. cap. quoniam frequenter, §. porrò, vt li-
te non conteſt. & tradunt Bart. in l. ſi quis ita, §.
is cui, in fi. de leg. 2. Claud. Cantiuncula in To-
pica in loc. à ſimili, in 23. ſpecie, & Petr. Andr.
Gammar. in Dialectica legali, in loco pariter à
ſimili, fol. 23. verſ. A matrimonio igitur carnali,
Pariſ. conſ. 37. Attendatur primo, verſ. Et hanc
conſiderationem, num. 10. libr. 4. Rol. de Vall.
conſ. 35. num. 18. lib. 3.

Huic textui ex Decio in d. c. in præſentia, nu
mero 65. reſponderi poteſt, quòd nō mirum ſi
ibi illa conditio reijcitur, cum Titia retrahere-
tur à matrimonio carnali, & ad viduitatem in-
29 uitaretur, quod quidem † legibus eſt improba-
tū, ſed in hac, quia hęres grauatus ad matrimo-
nium inuitatur, quod etiam fauorabile eſt. Vlte
rius in eodem text. videtur teſtator voluiſſe ma
trimonium impedire, dum dicit, Si non nupſe-
rit, quod non eſt in propoſito, quia nō videtur
teſtator (vt eſt dictum) voluiſſe religionem im-
pedire, ſed in ſęculo remanentibus conſulere,
adeo quòd termini pares non ſint. Vltimò di-
cit Dec. eundem text. ſecundum aliam lectionē
ducenta Titiæ ſi nupſerit relinqui, & ſi non nup
ſerit centum, quæ lectio in Codice Holandri ha
betur, & arriſit Iac. Menochio Iuriſconſ. erudi-
tiſſimo. Sed retenta alia lectione Antonij Augu
ſtini, Franciſci Duareni, Contij, ac Didaci, & la
tius declarando Decij reſponſionem, dicendū
eſt argumentationem de matrimonio carnali
ad ſpirituale in propoſito non procedere, Nam
30 cęlibatus † antiquitus maximè vetitus erat, vt
in legibus duodecim tabular. tit. de cenſorib.
qui & apud alias gentes probroſus fuit, teſte eo
dem Didaco in libr. de ſponſal. in ſecunda part.
cap. octauo, numero ſeptimo, exemplis id com-
probans, vt non immerito homines ſi vxoribus
31 careant † imperfecti & dimidiati, quodammo-
do viderentur, itaque Græcis qui τέλειον vocant
quicquid amplum & eximium eſt, atque inte-
grum τέλειοι οἱ γήμαντες dicuntur; τέλος enim,
inquit Pollux, γάμος ἐλέγετο ὡς τελῶν πρὸς τὸν
βίον τὸν ἄνθρωπον, ideſt quo homo vitæ perfectę,
& vndique conſumatæ, quaſi initiatur & conſe-
cratur; & προτέλεια πρὸς τῶν γαμῶν δωρεὰ appella-
tur, ideſt donatio propter nuptias, vt Budæus
annotauit τέλειος etiam vocatur Iuppiter nup-
tiarum præſes, ſicut ἱρὰ τέλεια Iuno præſes nup
tiarum, vel pronuba, Virgil. 4. Æneid.

Prima & tellus & pronuba Iuno,
Dant ſignum.

Strabo item ſcribit Myſos ab Homero ἀβίους
fuiſſe dictos, quaſi vita non vitales, quòd coniu
gij expertes eſſent. Vitam enim cælibem vix ac
ne vix quidem eſſe vitæ dimidium cui multa
deſint ad bene beateque viuendum. Sed Fran-
ciſcus Connanus Doctor elegantiſſimus, arbi-
tratur ἀβίους appellatos huiuſmodi homines,
quòd non poteſt eorum memoria eſſe diutur-
na, ſi nulla nouæ prolis ſubſtitutione ad æterni
tatem perducatur.
32 Iſtud enim vitæ, † quod à natura datum eſt
curriculum, perbreuibus ſpatijs decurritur, niſi
nobis ipſo in curſu deficientibus ſuccedant fi-
lij quibus quaſi vitę noſtrę lampada tradamus.
Quod non niſi legitimis coniugijs aſſequi vale
mus; incertos nanque concubitus non diu tulit
natura, quę præcipuum quendam, cumque mu
tuum amorem dedit viro & mulieri inter ſe, qđ
autem ames, vis eſſe tuum, & quidem totum
tuum, eſt enim ſocij impatiens omnis amor qui
ad ſummum peruenit. quæ autem ab vxore offi
cia venire debeant, maxima exiſtimes, rei do-
meſticæ & familiaris procuratio, liberorū tum
generatio, tum educatio, & cura, & fides in ad-
uerſis, in proſperis conſtantia, in vtriſque dolor
communis aut lætitia, omnium denique rerum
cum ſumma animi charitate, ſumma volunta-
tis conſentio. Illa verò certæ prolis ſuſceptio
quanti eſt? habere quos & viuus intueri poſſis
vt exemplar aliquod tui, & mortuus tanquam
alterum te relinquere, qui nomen, qui hæredi-
tatem, qui omni in re vicem tuam obtineant.

Vt magnum proinde antiquis legumlatori-
bus ſtudium ſemper fuiſſe honeſtorum coniu-
gorum, vt hac neceſſitudine ciues ſuos inter ſe
ſociarent, & ad vitæ, & ad officij communita-
tem, tum vt certos propriosque liberos habe-
re, & educare vellent, quos bonis artibus, & di-
ſciplinis inſtruerent ad omne munus Reipu-
blicæ.

Hęc illa eſt vera ſementis, quā quiſq. noſtrū
patrię ſuę facere debet proborū adoleſcētū, qui

ìam tum tenera in ætate tanquam in herbis ostē
tent quanti fructus sint futuri,& quum satis ma
turuerint, & ipsa prosunt, quod spe & expecta-
tione promiserunt ; cum igitur cęlibatus bono
huic publico,quod potissimum in liberorū pro-
creatione positum est,l.1.§.si ea,ff. de ventr. in
poss.mitt.l. 2. C. de indict. vid. toll.reluctetur,
non mirum si fauorabilior,in dicta l.Titia, cau-
sa matrimonij quam viduitatis,& cęlibatus ap-
paruit,sicque omne,quod nuptijs impedimen-
tum afferat sublatum videtur, vt Papin. libro
18.Quæstionum in l.cum tale,§.si arbitratu Ti
tij,hoc eodem tit.scribit,vbi Emanuel Costa in
princ. dictæ legis institutum hoc valde commē
dat,& licet plura afferre possem,satis sit adiecis
se,quod Cicero de Finibus,libro tertio,inquit,
Cum ad tuendos conseruandosque homines
hominem natum esse videamus,consentaneum
33 est huic naturæ, vt sapiens † velit gerere,& ad-
ministrare Rempublic. atque vt è natura viuat,
vxorem adiungere, & velle ex ea liberos pro-
creare.Vnde cum ex Iacobo Menochio religio
nis ingressus solum bonum ingredientis respi-
ciat, non ita igitur reijcitur conditio, si religio-
nem non ingrediatur, sicuti illa si non nupserit
reijcitur,& licet conditio, si religionem non in-
gredietur, repugnare religioni videatur, atta-
men alia ex parte matrimonio fauere dicitur,
quod Reipub.fauorabile est, quodque magnū
Sacramentum in Ecclesia Dei est, vt inquit Di
uus Paul.& in Concilio Trident.sess.vigesima-
quarta, in princ. Sed quicquid Menochius, &
ante eum Didacus,d.lib.1. variarum resol.cap.
19.num.10.vers. Et tamen, dixerint,fauor reli-
gionis præcellens est, bonumque publicum re-
spicit, cum monachi hi religioni addicti qui vi-
34 tam† asperam,incultam,atque omnibus inter-
clusam voluptatibus, & diuitijs agunt ἐρημιτῶν
καὶ μοναχῶν nomen à solitudine sortiti, orationi
bus,prædicationibus,lectionibus,meditationi-
bus,ieiunijs,vigilijs, atque sacrificijs,necnon as
siduo cultu, Deo placeant,vt reipubl. Christia-
næ plurimum intersit, ipsos priuilegijs ac fauo-
ribus exornari,vt si de monasticæ vitæ excellen
tia agere hic vellem, prolixa oratione egerem,
quam institutum,quod accepi respuere debet.
Quartò, hanc partem confirmare videtur,
35 quòd à statuto ad testatoris † dispositionem li-
ceat argumentari,vt latè scribit Nicol. Euerar-
dus,in centur.legali in loco ab vlt.volun. ad le-
gem,statutum,vel consuetud. Atqui statutum,
36 quòd ingrediens religionem nō succedat, † nō
valet,vt per Felin.in d.cap. in præsentia, num.
35.de probat.vbi Dec.num.53. idem Dec.in l.
fin.num.28.C.de pactis, vbi de communi opi-
nione attestatur,ergo pari ratione constat testa
toris dispositionem minimè valere qua religio
nis ingressus impediri potest.

Sed vt Francisc.Rip.in d.l.ex facto,§. si quis
rogatus,il 1.num.39.aduertit,hanc argumenta
tionem constat in proposito non procedere,cū
adsit valde diuersa ratio, nam statuentes pote-
state carent aduersus ecclesiasticam libertatem
statuendi,auth.cassa.C.de sacrosan.eccles.c. ec
clesia Sanctæ Mariæ,de constit. Testator verò,
de rebus suis ad sui libirum potest disponere,
Huc tendit quod respondit Socin. sen.consilio
183.Eleganter sunt omnia discussa,columna se
cunda,vers.Quinimò Bald.lib.secundo,cū post
Bart.Bald.& Angel.in sua disput. Nobilis qui-
dam genere, dixerit, pactum inter contrahen-
37 tes† valere,quòd ecclesia non succedat,licet sta
tutum valere non possit,subdens in hoc se con-
tradicentes non reperire.
Quinto & vltimò,obstare videtur opin. Do
38 ctorum, tenentium quòd si testator† filiæ mil-
le legauit si nuberet,si autem religionem ingre-
deretur centum tantum,legatum hoc mille filię
ingredienti monasterium deberi, cum testator
ad impediēdum religionis ingressum sic dispo-
nere non potuerit,ita scripsere Thomas de For
maginis huius cōclusionis antesignanus, in q.
incip.Paterfamilias,quem refert & sequitur Io
annes Andr.in addit.ad Spec.in tit.de statu mo
nach.super rubr.circa medium, Richardus Ma
lumbr. quem refert, & sequitur Albericus de
Rosat.in l.Deo nobis, columna secunda,& ter-
tia,asserens hanc quæst.publicè in studio Pata-
uino disputasse, & rursus, in secunda part. sta-
tut.q.104.in 1.dub. Bald.colum.3.num.18.ver
sic.Sed quid si testator, Anton. de Butr.colum.
9.vers.ex hoc patet,Aretin.col. 16. vers. & pri-
mo pondero,Felin.col.17.num.37. vers.ex istis
remanet,vbi etiam Abb.col. 14.num.48.in c.in
pręsentia,extra de probat.rursus Abb.in d.c.ec
clesia S.Mariæ,col.31.d.constit.Bart.in l.2.an-
te num.2.ff.de his quæ pęnę nom.& ibi Alex.in
addit.vbi inquit ita Bononiæ iudicatum fuisse,
Lud.Rom.in l.stipul.hoc modo cōcepta, col.7.
vers.Vltimo ad idem,de verb.oblig. Matthesil.
sing.52.Nota quòd si testator, Alex. cons.35.
Super contētis in dicto themate, col. 2.vers.Se
ptimo pro hac parte facit,lib.3. quod repetitur
cons.121.nu.14.lib.2.& cons.92.lib.4. Aret.in
§.fi.col.fi.Instit.de legat.Ias.in auth.si qua mu-
lier,col.3.ī fi.vers. Tertio moueor,C.de sacros.
eccl.Hipp.de Marsil.sing.215. Validum est arg.
& in rub.de Fideiuss.nu.127.in rub.C.de prob.
num.45.Soc.sen.cons.269. Pro inuestigatione
veritatis,col.1.in princ.vers. Quinimo fortius,
lib.2.dicens ab hac opin.tanquam magis com-
muni iudicando consulendoque recedendū nō
fore, & secūdum eam sæpe cōsuluisse, & cons.241.
Circa primam difficultatē,col.5.vers. Et magis
in specie cōfirmatur ista opin. vbi etiam magis
communem esse dicit, eod. vol. Thom.Ferret.
cautel.

caut. 9. incip. Richardus Malumbri, & Thomas de Formaginis, vbi dixit ab hac opin. iudicando, & consulendo tanquam communi non fore recedendũ maximè quia eam tenuerunt quattuor principaliores suæ tempestatis Moderni, scilicet Felin. Bartholom. Socin. Ias. & Ioan. Campegius, vt per eum. Paris. consil. 65. Viso testamento, colum. 4. num. 14. vers. Tamen istis non obstantibus, vbi de veriori, & communi opin. lib. 2. rursus in d. cap. in præsentia, nu. 144. vbi etiam August. Bero. num. 494. Gabriel. Sarain. in addit. ad d. singulare Matthesilani, vbi multos citat de communi attestans, & ab ea iudicando non esse recedendũ, Socin. iun. consil. 160. Circa præsentem consultationem, num. 68. lib. 2. & de magis communi veriori, & in iudicando sequenda opin. testatur Roland. de Vall. cons. 35. num. 17. & per totum consilium, in quo nititur hanc opinionem pluribus plenissimè confirmare, lib. 3. Io. Campeg. in tract. dotis, in 1. part. q. 30. incip. An pater possit, fol. 4. Nicol. Boet. decis. 3. Dico quòd hæc q. num. 14. versic. Tamen Ioan. Andreas in 1. part. Catel. Cotta, in memoriali, incip. Cõditio adiecta legato, versic. Quem textum notat, in 2. parte, Franc. Rip. in l. prima. num. 62. vers. Et quia si pater, vbi de communi, ff. sol. matrim. & secundum hanc opin. dicit Ioan. de Imol. in l. Lucius 2. in vlt. colum. vers. Contrarium tamen, ff. de hæred. instit. se iudicari vidisse, eandemque cõmunem esse dixerunt, Ioan. Crot. & Didacus in locis infra allegandis, licet Imol. qui perplexe loquitur, & ipsi contrarium teneant, & communem etiam dixit præclarissimus Doctor Viuius conciuis meus, in opin. infrascripta, referens Vrsillum ad Afflictum, vt per eum, licet ipse pariter à dicta communi recedat, Mich. Crass. in §. legatum, q. 50. sub num. 12. vers. Sed contrariam partem, fol. 115. de magis communi attestans, multosque Doctores enumerans.

Sed responderi potest opinionem prædictã
Thomæ de Formaginis numerosos, ac maxi-
39 mos habere contradictores, nam contrariũ †te
nent, Bald. in Authen. nisi rogati, num. 11. vers. Hac ratione, C. ad Trebell. vbi etiam Salicet. & Corn. ibique Bald. inquit contra Thomam de Formaginis communem obseruantiam, naturalemque æquitatem adesse, & Paul. de Castr. num. 3. vers. Et ideo, dicit communiter ita teneri, disputandoque hoc fuisse determinatum, seque idem consuluisse, Bononiæque etiam fuisse aliàs disputatum, vt per eum. Bald. in l. Deo nobis, num. 1. vers. Et ex istis asserens hoc apparere ex disp. Iacob. de Beluisio, & ita consuetudinem obseruare, C. de Episc. & cleric. Paul. de Castr. in l. Titio centum, §. 1. in fin. numer. 7. vers. Ex quo respondetur, hoc tit. de condit. & demon. dicens istam partem aliàs consulendo sequutum fuisse, & esse veriorem, ne voluntates defunctorum fraudentur, & quia æquum, & iustum est, vt plus habeat quæ nubit mundo quã quæ nubit Deo, & ita videri seruari per totum mundum, qui idem dicit in d. l. Deo nobis, col. 2. Ioan. de Imol. in d. l. Lucius, 2. colum. fin. asserens hanc opin. magis æquam videri, vt voluntati testantis deseruiatur, & quia cum matrimonium carnale cõtrahitur, maior dos requiritur quam quando quis monasterium ingreditur, propter maximas expensas quæ in nuptijs, siue matrimonio carnali occurrunt, vt experientia docet, & licet contrarium ipse iudicari viderit, tamen concludit hanc partem dubio procul æquiorem esse, Raph. Fulgos. in d. l. Deo nobis, dicens ita de facto seruari inspexisse, & latius cõsil. 53. Quoniam superius allegatum est, colum. 2. num. 2. affirmans ita seruari non modo secũdum mores illius patriæ, sed totius etiam Italię à prudentissimis, & diligentissimis patribusfamilias, & infr. nume. 3. versic. Sed minimè, dicit hanc opin. vti benigniorem, æquiorem, ac fauorabiliorem tenendam esse, Petr. de Anchar. in rep. reg. Nemo potest, de reg. iur. in 6. vbi tradit sic communiter obseruari, rursus Paul. de Castr. in l. Titiæ si non nupserit, num. 2. vers. Et est bona lex, dicens ita communiter approbari, d. tit. de condit. & demonstr. Raph. Cuman. in l. si ita quis, §. is cui, ff. de legat. 2. vbi dicit hanc esse communem opin. Iason. consil. 43. Videretur prima consideratione, colum. quinta, ante versic. Secundo respondetur, vbi scribit quod quamuis contraria opinio possit dici in puncto iuris esse verior, & eam legendo tenuisse in d. Authen. si qua mulier, tamen attenta communi consuetudine, & communi obseruantia totius mundi, & naturali æquitate ista vltima posset seruari, quia minimè mutanda sunt quæ certã legem, consuetudinemque habuere, l. minimè, ff. de legib. l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de ædilit. edict. l. si prius, §. recti, ff. de aqu. plu. arc. præsertim cum sufficiat naturalem æquitatem allegare, l. scire oportet, §. sufficit, & ibi Bal. not. ff. de excu. tut. vt per eum, Ioan. Dilect. in tract. de art. test. in tit. de leg. caut. 64. Didac. Couar. Toletan. lib. 1. var. resol. cap. 19. Ioan. Crot. de Monteferrato in rep. l. nemo potest, num. 71. de leg. primo, eandem quoque sententiam tenuerunt, Dec. consil. 419. Viso eleganti consilio, colum. 2. num. 7. vbi de veriori, & magis communi opin. testatur, Albert. Brun. in tract. quod stantib. mascul. in 9. artic. q. 2. colum. 4. nu. 58. vers. Quod autem, & num. 60. vers. Vbi autem. & de magis cõi testatur, Dec. in d. cap. in præsentia, num. 65. versic. Contrarium tamen, post Bal. cons. 83. In quæstione, lib. 5. Fernan. Vasq. in tract. de success. creat. lib. 3. cons. 21. sub num. 176. Carol. Ruin. consil. 98. Viso themate, & du

bijs,

bijs,sub num.19.versic.Quo ad tertium, libr.2. Octauian. Osasc.in decis.Pedemon.126.Andr. Fauentia,colum.antepenult.num.22.vers. Nō obstabit,& hanc partem veriorem esse dixit Iacob. Menoch.in tract.de præsumpt.in 2.parte, lib.4.præsumpt.83.sub num.26. vers. Respondetur à prædictis dissentire,sol.141.& num.4. citans Tiberium Decianum consil.41.nu.30. lib.primo,idem quoque senserūt Emanuel Costa in l.cum tale,in 11.ampl.in fin.num.quinto. vers. Quod etsi receptum sit, sol.104.hoc eod. tit.de cond.& demonst. Clariss.Iurisconsul.Francisc.Viuius opin.328.incip. Filiæ relinquens, vers. Sed interpretatur,dicens veriorem, & receptiorem opinionem esse,fol.305. Eruditissimus Doctor Alexan.Trentacinq. in tract. substit.in 4.part.cap.7.colum.29.versic.Hinc infertur,fol.142.vbi de veriori,æquiori,ac magis cōmuni ipse etiam fidem facit,& re vera hæc opinio Baldi,& præcitatorum videtur crebrior, & verior,vsu recepta,ac æquitate fulsulta, à qua non esset iudicando, & consulendo recedendum.

Ex prædictis ergo constat disputando vtranque opinionem defendi posse,ego tamen à pri-
40 ma conclusione † non recederem,qua asseritur testatorem expresè prohibere posse,ne eius hæreditas in monasterium transeat,& ad hoc dicēdum,moueor,per text.in l.prima, C. de sacros. Eccles.iunct.d.l.Deo nobis,§. hoc etiam cognitum.C.de Episcop.& cleric.Habeat (inquit) vnusquisque licentiam sanctissimo,catholico,venerabilique Concilio decedēs bonorum quod optauerit relinquere,& non sint cassa iudicia eius.Nihil enim est quod magis hominibus debeatur,quam vt supremæ volūtatis, postquam iam aliud velle non possunt, liber sit stylus: & licitum quod iterum non redit arbitrium,vnde in d.§. hoc etiam cognitum. Sin autem & amplius voluerint eis largiri: hæc eorum voluntati concedimus. Sin verò vltimam voluntatem parentes neque test. neque alio vltimo elogio declarasse monstratum fuerit,&c. cum igitur vltimæ voluntatis liber sit stylus, & pater suā voluntatē testamento declarauerit, non est in claris de interpretatione disceptandum,l. ille, aut ille,§.cum in verbis,ff.de leg.3.& d.l.1.intelligēda est secūdum titulum,siue rubricam sub qua sita est.

Et hanc eandem opinionem Baldi,& aliorū
41 contra † Richardum de Malumbris vsu in practica seruari, dicit idem Bald.in d.l. si ita quis, §.is cui in tempus, post med. quem ad hoc refert Fulgos. d. consil.53. Quoniam superius allegatum est,colum.fin.nume.3. vers. Potissimè cum Dominus Baldus,qui idem dixit, d.consi. 407. In quæstione quæ vertitur,num.13.lib.2. ipsamque indubitabilem esse scribit Dec.d.consil.259.num.3.vers.Circa primum , & de communi testantur Sfort. Odd. in d. tract. de compend.d.conclus.13.in 6.partic.vers. Quo ad primam,& Emanuel Costa in rep.cap. si pater, in verb. Si absque liberis,num.68. versic. Neque enim dubitandum est,de testam.in 6.& secundum istam sententiam frequenter decisum fuisse reperitur, Franciscus enim Marzar. d.q. 31. ita in Rota Florentina semper excelsa determinatum fuisse scribit, Osascus etiam decis. 126. Andreas Fauentia,in fin.iunct.num.11. versic. Vbi verò,& 24.versic. Ex supradictis igitur, & denique D.Vincent.de Franch.doctissimus,ac præstantissimus Præsidens Sacri Regij Neap. Consilij decis. 29. In causa,num.7.dicit sic conclusum fuisse in eodem Sacro Consilio, & eandem opinionem ibi confirmat,num.3.& 4.quā multum æquam esse dixit Hieronym. Cagnol. in d.l.2.num.120.q.22.C.de pact.int. empt. & vendit.& de æquiori, atque humaniori opinio. testatur Franc.Rip.in d.l.ex facto,§.si quis rogatus,nu.9.vers. Et ista,ff. ad Trebell.

42 Hæcque opinio † maximè amplectenda erit, casu in quem testator expressè suam voluntatē declarasset, se non principaliter animo excludēdi monasterium, ita prouidisse, sed sua bona in familia,& agnatione conseruandi, vt in his terminis illam amplectitur Aemilian. dicto cons. 109. numero decimoseptimo,& Franc. Marz. in d.epitom.fideicommiss.quæst.31. in 2.parte, in fin.

Cumque sicut monasterium ex crebriori opin. substitutum non excludit vbicunque clarè & explicite de voluntate testatoris prohibitiua
43 constiterit,ita etiam † cōtingat, quando nō ex claris verbis, sed ex vrgentibus coniecturis de testatoris voluntate appareret, prout hanc conclusionem, tanquam quid absolutum Iac. Menoch. in d.tract.de præsumpt. in 2.part. libr.4. præsumpt.83. num. 26. in fine, & Sfort. Odd. in tract.de compend.partic.6. tit. an legit. tātū in 10.lim. ex omnium intentione,quod etiam sibi voluit Anton. de Padill. in sæpius citata l. cū acutissimi,num.44.versic. Sed limitanda, constituunt,& verum dicunt. Propterea materiam istam breuiter prosequendo, inspiciendum erit quænam hæ vrgentes coniecturæ sint, ex quibus monasterium non excludat substitutum.

Vnde primo quæro, nunquid si testator dixerit si hæres meus sine liberis ex suo corpore, & de legitimo matrimonio procreatis, decesserit, eliciatur sufficiens coniectura ad monasterium excludendum, & in hoc duæ sunt principales
44 Doctor.opin. Prima est,quòd si hæres † monasterium ingrediatur, adhuc substitutus eo exclusо ad fideicommissum admitti debeat, ita tenuit Iacobus de Beluisio illustrissimus Iurisconsul. in eius quæst. incip. Titius testamentum condi-

condidit, quam inseruit post repetitionem §. sed & hoc præsenti, in Auth. de sanctiss. Episc. in fin. vers. Solutio, dico quod substitutio, eandemque opin. sequuti sunt, Iacob. Butrig. Martin. Silimani, Flor. de S. Petro, & Bartholom. de Salicet. in d. Authent. nisi rogati, vbi etiam Corn. C. ad Trebell. Ioan. de Imol. in l. Lucius Titius, 2. colum. antepenult. & penult. num. 5. versic. Quid iuris si testator, ff. de hæred. instit. vbi inquit hanc partem æquiorem esse. Bald. in l. Deo nobis, in princ. vers. Pone enim, C. de Episcop. & cleric. in l. si ita quis, §. fin. vers. Quærit Dyn. ff. de leg. 2. vbi de communi opinione, & obseruantia testatur, & in sua Margarita, in verb. Substitutio, Ioan. de Imol. in d. cap. in pręsentia, Raph. Cuman. in d. l. si ita quis, §. fin. nu. 2. Hostien. in cap. Raynaldus, colum. 6. versic. Quid ergo si esset dictum à testatore, vbi Ioan. Andr. colum. 6. in gloss. in verb. Videtur, & Cardinal. Zabarell. in fin. princ. Franc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, 2. num. 37. vers. & ideo pro substituto, ff. ad Trebell. Angel. consil. 80. Hęcque subtilis est, num. 2. Raph. Fulgos. cons. 53. Quoniam superius allegatum est, num. 2. & 3. Calderin. cons. 1. An legitimatus, versic. Item ad hoc facit opin. in tit. Qui fil. sint legit. quod in ordine est, consil. 465. Corn. consil. 253. Ardua est perfecto, num. 4. vers. Sed licet supradicta, lib. 4. dicens idem etiam sensisse Martinum Silimanum, Iason. consil. 212. Alta, & valde pro funda, colum. 1. lib. 2. Andr. Barbat. consil. 13. Clementissimi Dei, lib. 1. Natta consil. 602. numero quarto, lib. tertio, Socin. iun. consil. 63. Præsuppono ante omnia, num. 21. lib. 3. Augustin. Bero. consil. 107. Anceps quippe, num. 33. ver. At si conditio, lib. 2. Pract. Papien. in form. libel. quo agitur ad substitutionem, vers. ex suo corpore, & legitimo matrimonio procreatis, vers. Quid autem dices, & vers. In contrarium facit, fol. 134. Fernand. Vasq. in tract. de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 167. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. in 6. partic. artic. fin. tit. An legitimi tantum, in 2. coniect. fol. 204. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 7. sub num. 20. Mich. Crass. in tract. de successionib. §. fideicommissum, q. 40. num. 3. fol. 331. vbi de veriori, ac receptiori opin. meminit, Alexand. Trentacinq. in tract. substit. in prima parte, capit. 7. nume. 18. vers. Et hinc est, dicens hanc opin. in iudicio esse sequendam tanquam communem, & in 4. part. cap. 7. ante num. 26. asserens esse magis communem sententiam, quę etiam dixit Oddus in præcitato loco, quinimo vsu comprobatam, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in secunda parte, libr. 4. præsumpt. 83. num. 27. vers. Prima est coniectura, vbi Laurentium Calcaneum, Curtium seniorem, & Nouissimos Parisienses allegat, vt per eum, & pro hac opinione adsunt tres decisiones, Prima Nicol. Boer. decis. 354. Or possum dicere, num. 6. in secunda parte, altera Octauiani Osasch. decis. 126. Andreas Fauentia Niciensis, numer. 18. crebriorem esse affirmans, ac nume. 24. vltima vero Sacri Consilij Neapolitani, vt per D. Vincent. de Franch. decis. 29. In causa Venerabilis Collegij, num. tertio, quarto, & septimo, & de magis communi sentētia testatur etiam Aurel. Corbul. in tract. de caus. ex quib. emphyteus. iure suo priu. tit. de priu. ob mortem ciuil. in septima causa, num. vndecimo, vers. Quamuis enim monasterium, fol. 20. & secundum hanc opin. consuluit etiam Alexand. cons. secundo, Visis codicillis, num. tertio, iunct. num. 18. lib. primo, communemq. opinionem esse adhuc testatur Ioannes Saportellus super isto contextu, cap. vigesimosecundo, fol. 22. versic. Sed quid si ita scriptum fuerit, quamuis Doctor iste a communi ipsa recedere videatur.

Adducitur Primo ad hanc opinionem fun-
45 dandam. Nam licet monasterium loco filij† habeatur, gloss. in Authent. si qua mulier, & ibi Bald. ac Ias. sub num. 18. vbi de communi regula testatur, C. de sacros. Eccles. glos. in Authen. nisi rogati, & ibidem Bald. num. 9. C. ad Treb. glo. in l. si ita quis, §. ea lege, & ibi Bartol. ff. de verb. oblig. August. Bero. in d. cap. in pręsentia, num. 475. & is de communi attestans. Nihilominus hæc filiatio ficta, seu legitima, & ciuilis tantum dicitur, non autem naturalis, ita vt monasterium nō possit dici filius ex corpore, ac de legitimo matrimonio procreatus, cumque testatoris verba intelligenda sint in casu vero non autem in casu ficto, l. fideicommissum, hoc cod. tit. dicēdum est testatorem de monasterio non sensisse.

Sed contrarium sustinendo huic rationi ex intentione Francisci Ripæ, & Didaci Toletani, responderi potest, considerando in d. §. sed, & hoc præsenti, monasterium loco filij non haberi, sed conditionem illam pro non scripta censendā esse. Id quod falsum foret, si monasterii loco filij haberetur, nam conditio deficeret, nō autem pro non scripta censeretur. Vlterius sequeretur quòd si monachus hęresim incurreret, eius bona in monasterium non transirent, per cap. contra Christianos, de hæretic. in 6. Ac etiā si monachus incurreret casum, capit. felicis, de pęniten. in 6. monasterium pęnas ibi impositas filijs talis criminosi pateretur, esset insuper dare fictionem, vbi veritas esse non potest contra text. in §. minorem, Institut. de adopt. quia fingeretur pater, is qui ratione professionis esse non potest, ficte etiam filius fingeretur, vbi vere esse non posset, contra text. in l. adoptio, ff. d. tit. de adopt. cum impossibile sit monasteriū verum filium monachi esse posse: vt multa alia absurda

absurda sequerentur quæ nunc prætereo, sed il la refert Ias. in d. Authent. præterea, num. 18. & Felin. in d. cap. in præsentia, num. 42.

46 Vnde non desunt † qui scripserint, verā non esse assertionem illam, vt monasterium loco filij habeatur, nullibique in iure probari, inter quos Bart. in eadem Authen. si qua mulier, numero quarto, & in d. Authent. nisi rogati, qui dixit fatuos esse illos qui hoc affirmant, & Bartolum amplexi sunt, Bald. in l. filium eum definimus, colum. prima, ff. de ijs qui sui sunt, vel alien. iur. & consil. 127. Quidam Ser Petrus, colum. fin. versic. ex eod. lib. quinto, Ioan. And. in cap. dilecto, de prabend. Salicet. in præalleg. Authen. si qua mulier, Franc. Rip. in l. si vnquā quæst. 34. num. 93. C. de reuocand. donat. vbi Tiraq. n. 40. in verb. Susceperit liberos, de communi opin. attestans, Felin. in d. cap. in præsentia, colum. 19. & ante eum Anton. de Butrio, Bart. in d. l. si ita quis, §. is cui in tempus, num. 3. de leg. 2. Roman. in l. stipulatio hoc modo cōcepta, de verbor. oblig. Andr. Barbat. cons. 13. Clementissimi Dei, colum. septima, lib. primo, Angel. d. consil. 80. Hæc quæst. subtilis esset dubia, colum. prima, & secunda, Bart. consil. primo, Parmensis quidam, ante num. 2. rursus, & in Authen. Ingressi, num. 53. C. de sacros. Eccl. Rip. in d. §. si quis rogatus, num. 37. versic. Licet dicitur Monasterium, Didac. libro primo, var. resolul. cap. 19. num. 6. Paris. d. cap. in præsentia num. 133. & consil. 65. Viso testamento, numedecimo, & vndecimo, libro secūdo, Osasc. dicta decis. 126. Andreas Fauentia Niciensis, nume. 20. vers. Non obstat secundum fundamentum, Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. vol. lib. vndecimo, tit. septimo, nu. sexto, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. parte secunda, præsumpt. 83. num. 29. fol. 143.

Nec obstare videtur text. in d. cap. in præsentia, non enim ibi dicitur monasterium loco fi-
47 lij esse, sed loco † hæredis, cum monasterium monacho succedat, Authen. ingressi, C. de sacros. Eccles. Neapod. in Consuet. Si quis, vel si qua, num. 256. vers. Sed an ipsi.

Nisi dixeris, verbum hæres ibi pro filio acci-
48 pi, sicut in fideicommissis † accipiendum est, vt in l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebell. & ita d. cap. in præsentia, interpretatur Sfort. Odd. in 6. partic. tit. an legitimi tantum, in tertia quæst. concl. 1. fol. 200.

Et quamuis fatuitas quedam videatur dicere monasterium loco filij esse, vt scribit Bal. in d. l. filium eum diffinimus, num. secundo, versic. Item nota, subdens, potius posse dici, quod habeatur monasterium loco parentis arrogati, tamen lex loquitur per similitudinem quandā, & comparationem, & dicit, quod sicut filius hæres substitutum excludit, sic monasterium hæres, inducens, d. cap. in præsentia, & interpretās verbum hęres, idest Dominus, vt per eum, & sic quo ad excludendum substitutum loco filij est, secundum Ias. in d. Authen. si qua mulier, ante num. 19. Sat ergo erit in casibus à iure expressis pro filio monasterium censeri, & vnus casus est iste, vt dicit Bald. in eadem Authent. si qua mulier, num. 3. versic. Tertio nota, & Benedict. Capr. consil. 147. Cum ad præsens, num. 21. in fi. vers. Videtur enim.

Secundò, quia testator videtur expressisse, & elegisse naturalitatem in eo, quod dixit ex suo corpore, & videtur exclusisse ciuilitatē, & eam voluit seruari, suam que voluntatem interpretatus est, nec eam iuris interpretationi reliquit, ergo monasterium non debet filio exequari, l. si ita, §. primo, ff. de legat. primo, est siquidem certa voluntas testantis, vel quasi certa, & ideo tunc monasterium non exęquatur filio, vt patet quando aliquid est relictum pro redemptio ne captiuorum, vel alimentis egentium, vt in d. §. sed & hoc præsenti, in fin.

Hæc ratio submoueri potest, considerando naturalitatem prædictam tacitè inesse etiam in cōditione liberorum virtualiter, vnde sequitur,
49 quod si tacita exprimantur † non faciunt rem conditionalem, nec aliquem effectum operantur, l. tertia, ff. de legat. tertio, cum simil. & cum in vtraque conditione eadem ratio sit, ideo debet idē ius versari, l. à Titio, ff. de verb. oblig. Nec refert quid ex æquipollentibus fiat, vel dicatur, l. fin. C. de donat. quæ sub modo, l. 3. C. de instit. & substit.

50 Quinimo verba addita † sensum non semper augent, l. sed & si adijcietur, ff. pro socio, & cum leges non verbis, sed ipsis rebus imponamus, l. secunda, in fine, C. commun. de legat. sequitur,
51 quod verborum diuersitas † vbi idem est effectus aliquid operari non debeat, l. fin. C. de vsuris, l. fin. de nouat.

Altera itaque superiori contraria est opin.
52 quòd imo † non obstante quòd dictum fuerit, si sine liberis ex suo corpore, & de legitimo matrimonio procreatis decesserit, monasteriū exclusō substituto admittatur, ita affirmarūt Dynus, Cyn. Bagarottus, Rayner. de Forliuio, Richardus Malumbri, Bart. in fin. Angel. in princ. Alberic. de Rosat. & Paul. de Castr. ante nume. 4. vers. Ego puto, & Raph. Fulgos. in d. Authen. nisi rogati, C. ad Trebell. Dyn. Bart. & Fulgos. in l. si ita quis, §. is cui in tempus, de legat. secundo, Bart. in Authen. ingressi, num. 53. in fine, dicens hanc partem ex rationibus ibi allegatis se veriorem putare, C. de sacros. Eccles. Ioan. de Imol. in l. fideicommissum, colum. prima, vers. Item facit, hoc tit. de cond. & demonst. Paul. de Castr. in l. Deo nobis, num. quarto, in fin. C. de Episc. & cleric. Bal. colum. secunda, numero 6. versic.

versic. Sed quid si testator dixerit, Ant. de Butr. Ioan. de Imol. colum. quinta, vers. Extra gloss. dubitatur, Abb. num. 48. Franc. Aretin. colum. 14. Felin. colum. 18. nu. 36. vers. Per istam glossam, Dec. num. 64. in fin. versic. Et ita ex omnibus, in cap. in præsentia, vbi eam, Paris. nu. 136. & infr. ac August. Bero. num. 486. versic. Quãuis in hoc articulo, extr. de probat. Abb. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, num. 35. de constit. Ias. in Authen. si qua mulier, colum. quinta, nu. 18. versic. Et in quantum dictum est, C. de sacros. Eccles. Vincen. de Herculan. de Perusio in l. ex facto, §. si quis rogatus, 1. ff. ad Trebell. Franc. Rip. in l. si vnquam, q. 34. num. 92. C. de reuoc. donat. Bar. cons. primo, Parmensis quidam per totum, lib. primo, quod consilium refert, & sequitur in d. l. si ita quis, §. is cui in tempus, sub num. 2. asserens esse verissimam opin. & consil. 104. Punctus quæstionis talis est, quidam nomine Titius, in fin. lib. secundo, Andr. Barbat. in cap. Raynaldus, Rub. Alexandrin. in rep. §. Imperator, num. 224. vers. Circa tertiam, ff. de leg. 2. Angel. in Disp. incip. Nobilis quidam genere, & cons. 80. Quæstio hæc difficilis, num. 3. Alexand. cons. 121. Viso themate suprascripto, num. 12. lib. secundo, vbi in princ. dicit idem ẽt super eodem casu consuluisse Dominum Guidonem de Vespucijs de Florentia, Corn. consi. 28. Circa hanc consultationem, num. 9. libro 4. Lapus, alleg. 129. Factum super quo iuris consilium quæritur, vbi Quintil. Mand. in addit. litera D. la seconda, communem esse fatetur, Dec. cons. 259. Visis his, colum. 3. vers. Capio nunc secundum caput, cons. 426. In duobus dubijs, sub num. 2. vers. Sed venio ad secundum, cons. 674. In testamẽto Bernardini, numero 3. & consil. 419. Viso eleganti consilio Domini Petri Pauli Parisij, colum. 2. vers. Secundus casus, num. quinto, Andr. Barbat. consil. 20. libro primo, cons. 29. colum. penult. lib. secũdo, Cur. iun. cons. 193. colum. prima, & secunda, libro secundo, Andr. Alciat. cons. 95. Bernardini, nu. secundo, lib. nono, dicens contra Salicetum esse veriorem, & communiorem sententiã, Aym. Crau. cons. 152. Circa testamentum spect. Iurisconsul. colum. prima, vers. Solum superest, vbi dicit istam opinionem magis communem esse, & fundatam melioribus fundamentis adductis per Doctor. in locis supracitatis, ideoque curãdũ non esse, de autoritate Calcanei, Cornei, & sequacium, subdens Calcaneum facere pro ista parte, vt ipse considerat, Carol. Ruin. cons. 189. Viso testamento D. Ioanne, colum. 4. num. 13. vers. Et quę extensio, lib. secundo, Ioan. Dilect. in tract. de art. testan. tit. de substit. caut. 18. nu. 3. Aemilian. cons. 106. num. 14. Didac. lib. 1. variar. resol. cap. 19. num. decimo, & vndecimo, Astor. de Guidonib. cons. 161. num. 1. vsque ad num. 7. inter consil. Diuers. ad vltim. volunt. Rolan. de Vall. cons. 35. Illustrissime, & Excellentissime Princeps, num. 12. vers. Et ideo concludit. & num. 14. 15. & 16. lib. 3. Ascan. Clementin. in tract. de patr. potest. cap. vlt. ante nu. 73. vers. Et amplia hoc dictum, fol. 211. August. Bero. q. 70. Titius ab Eccles. num. septimo, & quęst. 34. Proponebatur, num. primo, Didac. Couar. variar. resolut. lib. primo, cap. 19. num. septimo, & vndecimo, in fin. Bapt. Villalob. in communib. opin. in verb. Monasterium, nu. 121. vers. Communem dicit, Fran. Viuius Iurisc. celeberrimus in Silu. commun. opin. lib. secundo, opin. 841. Substitutus sub conditione ista, in princ. & opin. 840. Substitutio euanescit, pariter in princ. Fran. Bursat. cons. 97. Testator Bartholomęus, colum. 6. sub num. 23. vbi de magis communi opin. attestatur, lib. primo, Franc. Veggius, consil. 23. Præsupponitur in facto, num. 5. vers. Et ibi dicit.

Mouentur ad id dicendum, Primo quod testator, nec isto casu de monasterio cogitauerit, iuxta rationem d. §. sed ex hoc præsenti, in Authen. de sanctiss. Episcop. cum igitur de monasterio cogitatum non fuerit, sequitur conditionem illam pro non scripta haberi. Sed hæc ratio exilis omnino videtur, cum absurdum sit dicere isto casu testatorem de monasterio non cogitasse, quando enim dixit, Si decesserit sine filijs legitimis, & ex legitimo matrimonio procreatis voluit primum ex verbis illis, filijs legitimis, & naturalibus, adoptiuos excludere, qui legitimi tantum dicuntur, Vlterius ex alijs verbis, ex legitimo matrimonio procreatis, voluit legitimatos reijcere, ex illis denique verbis, ex proprio corpore natis, ne superflua videantur, cum verba debeant aliquid operari, l. si quãdo, in princ. ff. de legat. primo, l. si stipulatus, ff. de vsur. monasterium exclusisse dicitur, quod loco filij secundum aliquos Doctores habetur, & paulo ante diximus, & si non in specie cogitauit, saltem in genere cogitasse dicitur, cum multos enumerauerit à quibus substitutum excludi voluit, & tamen monasterium non expressit, quidem enumerasset, si ab eo substitutum excludi voluisset, generalemque hanc cogitationem

53 in† proposito sufficere, scribit Rip. in d. §. si quis rogatus, num. 37. vers. Inuestigando ergo, iuxta reg. l. qui iure militari, ff. de testam. milit. Vlterius dicendo testator ex suo corpore, quis dixerit de monasterio non cogitasse? cum voluerit quod per se, & non per alium, vel per iuris artificium liberos suscipiat, §. ne autem, l. vnica, C. de caduc. tollen. ibi, uel domũ suis manibus extruere, vel pingere, vel vxorem ducere, &c. & incertum non est, sensum spectandum esse, l. 3. §. conditio, ff. de legat. 3. naturam etiam corpus edidisse, ut suo corpore procrearet, l. lege xij. tabul.

bul.C.de legitim.hæredib. & per verba, ex suo corpore, videri testatorem fictos liberos, ex alienisque natos corporib. exclusisse, arg.l.cũ fuę, & l. suos, ff. de leg.tertio, l.pupillus, §.fin. ff.de verb.oblig.

Secundò, dicunt Doctores religionis fauore constitutum esse, conditiooes istas quibus alioqui monasterium excluditur pro non scriptas haberi, sicut fauore dotis fideicommissum non scriptum censetur, Authent. res quæ, C. commun.de legat.

Hanc rationem Frãciscus Rip.in d. §. si quis rogatus, num. 39. reijcere conatur, cum fideicommissum ooo simpliciter tanquam non scriptum fauore dotis, sed in certo speciali casu, ad liberorum fauorem, in subsidium, quando alia bona non adsunt, ex quibus dos illis constitui possit. Hinc est, vt dicit Iacob. Menoch. quòd cum hoc propter præscriptam mentem testatoris contingat, l. mulier, §.cum præponeretur, ff. ad Trebell.d. Authen. res quæ, locum non habet

54 † quando constat de mente contraria testatoris, vt tradũt in eadem Authent. Curt.iun. num.36.& Ioan.Crot.in l. filiusfamil. §. Diui, num.54.de leg.1. & ante hos Bald. in cap. primo, §.donare, qual.ol.feud. alien. pot. Alexan. consil. 56. Consideratis verbis testamenti, nu. 3.vers. Quo ad secũdum, libro primo. Sed cum hæc opin. controuertatur, aliamque opinionẽ tenuerint, Iac.de Aret.Cyn. Bald. & Salicet. in l.voluntas, C.de fideicommiss. Bart.in d.§. Diui, & Salicet.in l.fin.in penult.quæst. C.de reb. al.non alien.quę videtur communis esse, vt scribit Iason.in præalleg.Authen. num.24. vt non multum concludat allegatus fauor, qui cessat, quando de contraria mente constat, prout contingit in proposito, cum dictum fuerit ex corpore procreatis. Secundo, omissis ijs quæ subiungit Rip. dici potest, non mirum id quod de dote constitutum est, nam ad sobolem procreandam ordinata videtur, & cum pater dotis debitor existat, non debet esse in potestate testatoris obligationem tollere, l.sicut, C. de act. & oblig.quod quidem debitum ex iure naturæ prouenit, dos enim loco legitimæ succedit, adeo ꝙ d.Authen.ex defectu potestatis procedit, vt in specie declarat Paul.de Castr. consil. 80. Quia per suprascriptum eximium D. Consultorem, colum.prima, vers. Vnde sicut non potest, libro primo, quæ quidem ratio non congruit dicto §. sed & hoc præsenti, & dicta Authen.nisi rogati, cum in his iuribus non adsit, vt vidimus, potestatis defectus, etenim Papinian. lib.14. Quæst. Testamenti factionem non priuati, sed publici iuris esse scribit, ideoque eius formam priuatorum pactis non lædi, in l. 3. ff. de testam. Tertiò ex eodem Menochio dici potest, hanc conditionem, Si decesserit sine liberis ex suo corpore, & legitimo matrimonio procreatis, intelligi posse pro non scripta haberi altero de duobus modis, Vno, quia testator non potuit ita disponere, vt excluderet Monasterium, Altero, quia de monasterio non cogitauerit, primo modo attento, falsa est huiusmodi assertio, cum in præcedentibus apparuerit, testatorem expresse posse monasterium à successione suorum bonorum repellere, Secundo modo, etiam cum verius sit isto casu saltem in genere de monasterio cogitasse, vt ratio prædicta non obstet.

Constat itaque disputando vtranque senten

55 tiam tueri posse, sed ego † cum Iacobo de Beluisio, & alijs scribentibus in prima opin. relatis pertranseo, vt ex dicta verborum formula, scilicet, Si sine liberis ex suo corpore, & de legitimo matrimonio procreatis monasterium non admittatur, sed substitutus succedat, & mihi placet illa ratio, quòd testator elegit naturalitatem, eamque seruari voluit, non autem ciuilitatem, suamque voluntatem interpretatus fuit, nec reliquit eam iuris interpretationi, vnde ex hoc non obstat d.§. sed & hoc præsenti, cum si-

56 milib. Nec quicquam facit † quòd si tacita exprimantur non faciunt, conditionem, nec aliquem effectum operari debent, d.l.3. cum concord.de leg. 3. Nam omissis alijs responsionib. dixerim, in d.textu tacita, & expressa eundem effectum per omnia producere. Sed in casu proposito alium esse effectu taciti, quam expressi, quia quando testator dixit simpliciter, si sine liberis decesserit, videtur tacitè voluntatem suã iuris interpretationi relinquere. Sed quãdo expressè adiecit illa verba, ex suo corpore, tunc videtur suam voluntatem enixè interpretatum fuisse, noluisseque illam (vt dicebam) iuris interpretationi relinquere, & ideo plus debet o-

57 perari expressum † quam tacitum, l. generaliter, §.fin.C.de instit. & substit.l.3. C. de liber. præter.l.nonnunquam, ff.hoc tit.& l. expressa, ff.de reg.iur.

Quæ certè opinio mihi videtur verior, & magis communiter recepta, & consulendo, atque iudicando sequenda, nam aliter læderetur veritas, & voluntas, ac intentio testatoris opprimeretur, & quia dispositio d.§.sed & hoc præsenti,

58 exorbitans † est, cum sit contra dispositionem, l.fideicommissum, hoc tit. de cond. & demon. & l.si ita quis, §.is cui in tempus, ff.de leg.2. nõ videtur de conditione simplici liberorum, ad strictiorem conditionem ex suo corpore, & legitimo matrimonio procreatis extendenda, l. ius singulare, & l.quod vero contra, ff.de legib.

Hęcque conclusio magis procederet, si esset

59 etiam addita verba, si sine filijs veris, † & non interpretatiuis, vt in casu Baldi in d.Authen.nisi rogati, num.9. versic. Et per hoc soluitur, q. C.ad Trebell.& in themate Decij, consil. 259.

Visis

Visis his quæ nouissime, sub num. 2. versic. Et hoc quidem efficaciter probatur. Et indistinctè quòd ex his verbis, sine veris filijs, coniectura exclusiua monasteris desumatur, tradit Barbat. consil. 34. colnm. 6. circa medium, lib. secundo, & voluit Aemilian. cons. 109. numer. 14. versic. Tunc autem, & post istos, & Antonium de Butrio idem scripsit Iacob. Menoch. in d. tract. de præsumpt. parte secunda, lib. 4. præsumpt. 83. num. 49. versic. Octaua est coniectura, fol. 144.

Secundò quæro, an sit vrgens coniectura, si in conditione dictum fuerit, si sine liberis legitimis, & naturalibus decesserit, & hoc casu Prima fuit opin. quòd monasterium non excludit
60 substitutum, † cum non sit simplex conditio, si sine filijs, sed qualificata, quæ quidem qualitas naturalitatem respicit non ciuilitatẽ, & ita scribunt, Ioan. de Imol. in d. l. Lucius, 2. columna penult. in fine, vers. Et adde etiam prædictis, ff. de hæredib. instit. dicens ita tenere Ioan. Andr. in cap. Raynaldus, super gloss. & esse menti tenendum. Raphael. Fulgos. d. consil. 53. Quoniam superius allegatum est, columna secunda, sub numero secundo, versic. Et hinc consequenter, vbi alios in his terminis loquentes allegat, & de communi pro substituto contra Ecclesiã testatur, idem voluit Corn. consil. decimooctauo, Circa hanc consultationem, columna secunda, num. 6. vers. Nec videtur prædictis refragari, libro quatto, & cons. 253. Ardua est profecto, columna prima, num. quarto, vers. Sed licet supradicta, eodem volum. vbi in fin. versic. Non ergo debemus, asserit hanc esse veritatem, & communem opinionem vsu comprobatam, atque pluribus eandem opinionem confirmat, & defendit, quam etiam sequitur Hieronymus Grat. cons. 111. Casus talis est, Petrus de Villats, num. 49. vers. Sed prædictis, libro secundo, citans ad hoc Bartholomæum de Saliceto, & Florianum de Sancto Petro, & Andream Siculum, subdensque non esse verum quod scribit Alexander de Imola, in consilio infra allegando, dum pro monasterio vult esse communem opinionem, cum plures Doctores ex antiquioribus, ac modernioribus contrarium attestentur, quam ipse ante num. 5 retinuit tanquam communem retinuit.
61 Altera fuit opinio † ad fauorem monasterij, vt ex illis verbis, si sine filijs legitimis, & naturalibus non excludatur, quam tenent Alexan. cons. 121. Viso themate suprascripto, numero quarto, & infra libro secundo, vbi num. 11. videtur asserere hanc partem magis communiter receptam esse, Dec. consi. 426. In duobus dubijs, colum. secunda, sub num. 2. vers. Et in talibus casibus, & ante istos Ang. d. cons. 80. Hæc quæstio subtilis est, & dubia, col. 2. vers. Ijs autem.

Quamuis super hac difficultate plura possem ad vtranque partem afferre, cũ tamen per Corneum, & Alexandrum abunde scribantur, ijs nunc omissis videtur mihi primam opinionem
62 in puncto iuris † veriorem esse, quam sequitur Iac. Menoch. in d. tract. de præsumpt. in 2. part. lib. 4. præsumpt. 83. num. 35. vers. Secunda est coniectura, fol. 143. vbi dicit idem sensisse Nouissim. Parisiens. cons. 15. num. 28. qui quidem Parisiens. ita etiam contra Alexandrnm concludunt in addit. magna ad d. cons. 121. lib. 2. post Corn. in Auth. Nisi rogati, col. 2. & videtur per transisse Fran. Mant. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 7. col. penul. ante num. 21. referens Hieron. Grat. vbi supra, de communi, & vsu receptam opin. attestantem, & certè plurimum attẽdenda videtur exorbitantia d. §. sed & hoc præsenti, & similium iurium, simpliciter in conditione absoluta liberorum loquentium, vt debeant iura prædicta in suis terminis consistere, nec extendi vbi aliquid additum reperitur, & dispositio d. §. sed & hoc præsenti, magnum effectum operatur illam intelligendo in proprijs, & simplicibus terminis, & negari nequit per istam additionem legitimorum, & naturalium, magis de voluntate testatoris apparere, vt substitutus excludi non debeat nisi per legitimos, & naturales dumtaxat, quam si verba illa essẽt omissa.

Cũ autem dicta opinio reddatur aliquantulum dubia ob autoritatem contradicentium, licet apud me vera indistinctè sit, nõ præterierim ipsam clarius, & apertius procedere aliqua alia
63 concurrente † coniectura, vt tradit Grat. d. consil. 111. nume. 58. versic. Comprobatur: nam vbi vltra illa verba, & sic tunc coniectura quę staret pro monasterio dubio procul tolleretur, idque esse de intentione Alexandri, & Pauli de Castro, vt per eum, quem sequitur Mantic. d. tit. 7. ante num. 21. versic. Et si aliqua coniectura, Prima igitur erit coniectura, si non semel fuisset facta mentio de liberis legitimis, & naturalibus, sed sępius, & in omni substitutione, tunc enim ex huiusmodi repetitione appareret eniꝫam mentem testatoris fuisse de naturalibus filijs, & non de monasterio intellexisse, arg. glos. in Clem. 1. in verb. Diocesanos, de iur. patron. Secunda, vbi descendentes substitui fuissent, & non extranei, ut post Alex. d. cons. 121. nu. 11. vers. In hanc partem, idem dicens de ascendentibus, d. lib. 2. post Paul. de Castr. in d. Authen. nisi rogati, ante fin. Franc. Mantic. in præcitato loco, de qua coniectura nunc latius disseremus. Tertia erit cõiectura, si vltra verbum naturalibus addidisset testator alia verba quæ monasterio non conuenirent, vt per eundem Gratum ibidem sub num. 62. vers. Comprobatur illud, quæ autem sint hæc verba statim inferius ostendam.

Tertiò quæro, nunquid efficax coniectura deduci possit, si testator duos habens filios eos
64 æqualiter instituat, & inuicem substituat si eorũ alter decesserit sine liberis, vnusque monasterium ingrediatur, ita ut excluso monasterio alter filius substitutus admittatur, in hac quęstione duę sunt Doctorum opiniones, quarũ prima est, vt substitutus testatoris filius monasterium excludat, quam tenuerunt Bald. consil. 196. Testamentum Pucciarelli, lib. primo, dicens sic aliquando iudicatum fuisse, & in Auth. Nisi rogati, col. 3. in princ. sub num. 9. vers. Et ista opinio est valde ęqua, C. ad Trebell. & videtur esse de intentione glossæ sing. in Auth. si qua mulier, in verb. competere, in 3. part. C. de sacrosf. ecclesf. & Bart. expresse in Auth. ingressi, num. 55. vers. Quæro quid si testator instituat, dicens idem sensisse Franciscum Accursij, eo. tit. Socin. sen. in l. 1. col. 3. ante num. 2. vers. Secundò infertur, ff. de reb. dub. vbi dicit quod Andr. Barb. singulariter hoc scribit in l. cum acutissimi, columna quadragesima, C. de fideicommiss. & quod ipse ita alias vidit consultum per suum genitorẽ, & per alios singulares Doctores in magna causa, & obtentum fuit in ciuitate Senarum, rursus Socin. hic, colum. 22. num. 42. in fin. vers. Pro hoc etiam adducit textum, repetens hanc considerationem in quæst. de facto habuisse suum genitorem, & secundum eam consuluisse, & esse singulare dictum atque quotidianũ, Franc. Rip. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, num. 41. ff. ad Trebellian. Andr. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. libertis, num. 91. versic. Ex quibus etiam fit, C. de reuocan. donat. post quattuor Doctores quos citat. Andr. Alciat. in l. Gallus, in §. & quid si tantum, in secunda lectur. num. septimo, ff. de liber. & posthum. Ioan. Dilect. in tract. de art. testan. tit. quinto, de substit. cautel. 18. num. quarto, Augustin. Bero. in rep. cap. in præsentia, num. 492. eandemque opinionem cõsulendo sequuti sũt, Alexand. d. consil. 121. num. 12. libro secundo, Raph. Fulgos. d. consil. 53. Quoniam superius allegatum est, in fine, Iason. consil. 212. Alta, & valde profunda est quæstio, columna secunda, circa medium, vers. Sed prædicta, lib. secundo, vbi refert Baldum ita consuluisse etiam in ciuitate Taruisij, subdens in istis terminis quando filius testatoris est substitutus, quòd monasterium tunc non habeatur loco filij, nec eum excludat, se non inuenisse aliquem Scribentium qui in specie contradicat, Curt. iun. qui Iasoni se subscripsit, consil. 187. num. 32. libro secundo, Vincent. de Herculanis, in sua Disput. incip. Perusinus, quæst. quinta, Andr. Alciat. consil. 157. Clara sunt, num. secundo, lib. nono, vbi dicit esse communem opinionem & Decium mala ratione motum fuisse ad consulendum in contrarium, Nouiss. Parisiens. in addit. ad Alex. d. consil. 121. num. 1. in verbo, Descendentibus, d. lib. secundo, asserentes Decium male contrarium consuluisse, Nicol. Boe. decis. 354. nume. septimo, Hieronym. Grat. d. consil. 111. Casus talis est, Petrus de Villars. num. nono, lib. secundo, Augustin. Bero. consf. 114. Cum super prima substitutione, colum. penult. num. 21. vers. Attamen in casu; & infr. lib. secundo, Put. decis. 55. In vna Romana fideicõmissi pro Bernardo de Bubalis, num. tertio, in prima parte, Osasc. decis. 126. Andreas Fauentia Niciensis, num. 26. vers. Quod tamen, de magis communi opin. attestans, Vincent. de Franchis, decis. 29. In causa Venerabilis Collegij, sub num. octauo, vers. Erant insuper substituti descendentes testatoris, in prima parte, Franc. Viuius d. opin. 841. nu. 20. vers. Claudicatque tertio, communem esse scribens, Alexan. Trentacinq. in tract. substit. in quarta parte, capit. 7. num. 24. vers. Tertiò, & vltimò declaratur, fol. 141. dicens esse communem, & veriorem sententiam, Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 7. nu. 13. vers. Quinto similiter, fol. 271. dicens à sententia tantorum patrum se non recedere, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in secunda part. lib. quarto, præsumpt. 83. numero 44. fol. 143. versic. Ego certe existimo.

Pro hac opin. confirmanda, Primo facit secundum Franc. Rip. paternus amor, atque charitas, & naturalis ratio erga filiũ, *vt inquit Bal.* in d. l. Deo nobis, per text. in l. cum ratio, ff. de bon. damnat. de quo singulari parentum amore in præfat. huius operis aliqua dicebam, vt sit præsumendum, patrem voluisse filium Ecclesiæ quam minus diligit præferri, quodque maior sit filiorum, quam Ecclesiæ fauor, probat text. in c. quicunque, 17. q. 4.

Hæc tamen ratio subuerti videtur ex illorum opinione qui crediderunt patrem magis fili-
65 um † quam Ecclesiam diligere respectu legitimæ, non autem quo ad residuum bonorum, Bartolus in l. prima, in prima quæstio. quinta, quæst. princ. C. de sacrosan. Eccles. Alexand. consil. 38. Viso themate, columna tertia, versic. Ad confirmationem, lib. primo, consil. 45. Habito, colum. fin. eodem volum. consil. 66. Viso testamento, colum. tertia, versic. Vnde dicit, libro secundo, Dec. dicto consil. 426. In duobus dubijs, columna secunda, versic. Venio ad secundum, consil. 480. In casu qui contingit, in fine, & consil. 529. Philippus, columna fin. versic. Sed responderi, cum adductis ab Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam in verb. Libertis, num. 83. vers. Et hæc posterior sententia, C. de reuocan. donat.

Secundò dicebat Franc. Rip. in d. §. si quis rogatus,

rogatus, quòd si testator voluit monasterium excludi à nepotibus, seu à filijs nascituris ex grauato, quos minus dilexit, quàm ipsum filium substitutum, multo magis voluit ab ipsomet filio excludi, arg. l. Publius, §. fin. isto tit. & l. si viua matre, C. de bon. matern.

Huic rationi respondedat Primo Iacob. Menoch. in d. præsumpt. 83. sub num. 38. prædictũ genus argumenti in substitutionibus, & fideicommissis recipiendum non esse, cum sæpè vi-
66 deamus † remotiores magis diligi, quam proximiores, vt tradit Aymo. Crauet. consil. 98. Nobilis, & potens, num. 15. versic. Tertiò respondeo, & ante eum Anto. Rub. Alexandrin. consil. 22. Testator habens quattuor filias, nu. 14. vers. Non est igitur inconueniens. Secundò dicit Menochius, Ripam, vnum pro constanti præsupponere, quòd liberi in conditione positi Ecclesiam reppellant, & excludant, & tamen regulariter secus est, scilicet quòd imo Ecclesia præferatur, d. §. sed & hoc præsenti, Authen. de sanctiss. Episc.

Nisi circa hanc secundam responsionem dixerimus, admissionem monasterij ex eodem §. sed & hoc præsenti, non absolutè ex voluntate directiua testatoris procedere, sed magis ex quodam legali priuilegio, per quod liberorum conditio fauore monasterij reijcitur per quandam fictionem, adeo quod liberi in condirione positi fuerunt in intentione testatoris, quod si negaretur, esset orbi solari luminis proprietatem tollere, quòd postmodum grauatus monasterium ingrediatur, est quid casu contingens, nulla prærordinatione testatoris accedẽte, quod potest contingere, & non contingere ab incerto casu, & futura grauati electione dependens.

Vnde clarius responderi potest negando testatorem plus dilexisse filium substitutum, quã nepotes in portione ipsorum patris, quam enim charitatem testator habuit ad filium grauatum cui dedit substitutum, eandem continuatã
67 videtur † habuisse ad nepotem descendentem ex ipso filio, quamuis alius filius testatoris esset simpliciter substitutus, vt dicit Bald. in d. l. cum acutissimi, columna prima, & tradit egregie Alexand. consil. 38. Perspectis his quæ in themate narrantur, num. duodecimo, vers. Nõ autem, lib. sexto, & facit text. in l. Lucius Titius, 2. in fine, ibi, non enim fratrẽ solum prætulit substituto, sed & eius filios, ff. de hæredib. instit.

Tertiò, Ias. d. consil. 212. colum. 2. vers. Et in
68 istis terminis dicebat, quòd si testator † simpliciter filium suum hæredem institutum grauauerit post mortem suam Ecclesiæ restituere, intelligitur si ipse filius sine filijs decesserit, iuxta huius textus dispositionem, vt scripsere, Richard. Malumbri, Benedict. de Plumbin. Bald. colum. 2. num. 4. Paul. de Castr. colum. 2. nume. 7. Io. Petr. de Monte Sperello, & Corn. colum. 2. versic. Nota rationem, in d. l. cum acutissimi, Raph. Cuman. num. 1. vers. Et per hoc idem, & Socin. colum. 21. in fin. vers. Secundum corollarium super hacmet l. Carol. Ruin. cons. 106. Viso, colum. 3. num. 4. lib. 2. cons. 182. In facto, col. 4. vers. Secundo respondeo, vbi de communi, eod. volum. colum. 131. In themate, col. 8. nu. 8. vers. Preterea quamuis, cons. 153. Circa casum, num. 3. lib. 3. Socin. iun. cons. 96. Multa firmat, num. 4. vers. Secundo quæritur, dicens esse veriorem, & magis communem opin. & sibi semper placuisse, lib. 3. cum alijs quos superius allegabam. Si igitur Ecclesia à nepotibus testatoris tacitè substitutis excluditur, multo magis exclusa censeri debet à filio eiusdem testatoris expresse substituto.

Sed Iacob. Menochius hanc rationem euertere molitur, allegãdo ipsam dubitabilem esse, cum multi negauerint in casu huius contextus esse subintelligendam tacitam illam substitutionem nepotum, quando Ecclesia substituta est, & vocata, prout sensere, Petr. de Anch. d. consil. 46. Prima facie videtur, colum. 1. vers. Contrarium sentio, Alexan. cons. 92. Super eo, num. 8. lib. 3. vbi Nouiss. Paris. de communi attestantur, Dec. cons. 504. In casu occurrenti, colum. fin. vers. Quartò, & vltimò, & cons. 529. Philippus, col. 2. vers. Sed breuiter, Ruin. sibi contr. cons. 3. De pluribus, colum. penult. nume. 23. lib. 2.

Hæc responsio tuta non videtur, cum prior
69 Richardi opin. indistinctè sit † receptior, vt Socin. iun. in præcitato cons. testator, qui alibi scribit, scilicet cons. 125. Visis, num. 21. lib. 1. cõem esse & veriorẽ, neque curandum de Doctoribus cõtradicentibus, cum paucissimi sint, vt per eũ, & quamuis Andr. Barb. in d. c. in præsentia, col. 61. post med. vers. Sed quod in puncto iuris, dixerit hãc opin. Anchar. de iure veriorẽ esse, sub dit tamen difficile videri propter autoritatem Baldi, & Richardi in practica obtinere, & quid-
70 quid Barbat. asseruerit, forrasse erit † in puncto iuris etiam verior, vbi filij depauperarẽtur, & ageretur de vniuersali fideicommisso, cum Doctores distinxerint inter exiguum, siue moderatũ particulariter relictũ respectu amplitudinis patrimonij, & vniuersale, vt per Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ, col. 36. nu. 90. vers. Quartò quia ext. de constit. Corn. cons. 197. Non alienam, col. 6. in fin. vers. Nec autoritas Pet. de Anchar. lib. 3. & alibi dixi.

Et propterea idem Menochius dicebat, non conuenire terminos huius Responsi, & dictę l. cum acutissimi, cum terminis dict. §. sed & hoc præsenti, prout deducit Emanuel Costa in capitulo, Si pater, in prima parte, in verbo,

Si absque liberis, num.71.& 72.versic. Sed defendendo communem,de testam.in 6.

Sed omissis dictis responsionibus, Tertio respondet,in d.§.sed & hoc præsenti, id quod ad
71 fauorem † monasterij inductum est, per quandam fictionem à iure procedere,vt dicit Franc. Aretin.in d.cap.in præsentia, sub num. 67. vbi considerat, illud propriè dici pro non scripto, quod est idem scriptum, sed lex vult haberi perinde,ac si non esset,vt declarat text. in l.conditiones,ff.de condit.instit.iunct. l. quæ sub conditione,in princ.ff.eod.tit.est enim dictio significans fictionem, vt de se patet, fictio enim, vt dicit Cyn.in l.siue possidetis,in 2.q.C. de probat. est in re certa contrariæ veritatis pro veritate facta assumptio;vel rectius vt scripsit Bart. in l.si is qui pro emptore,num.21. versic. Dico ergo sic,ff.de vsucap. Fictio est in re certa eius, quod est possibile contra veritatem pro veritate à iure facta assumptio, vt nunc aliam Baldi definitionem prætercam.Quod verò liberorum fauore in hac l. inducitur, ex vi præsumptionis iuris est,vt in præcedentibus dicebam,cumque fictio potentior sit,quam præsumptio,quæ cõtrariam præsumptionem admittit,l.Diuus, C. de probat. prout,& hæc præsumptio, ex l.cum auus,contrarijs præsumptionibus, & coniecturis tollitur, secundum Anchar.d.consil.46.Prima facie,in princ.Ludou. Roman.cons.370.In proposita consultatione,col.prima, Curt. iun. consil.33. Præsupponitur,num.8.vers.Item cũ sit fundata,Socin.iun.consil.125.Visis puncto & testamento,num.5.& 6.de cõmuni attestans lib.primo,Paris.cons.20.In hac consultatione, nu.53.lib.3.Carol.Ruin.cons.126. Circa duo, ante num.decimũ,lib. 3. cum alijs alibi allegatis,non potest de vna ad alteram argumentari. Adeo quòd cum conditio liberorum ob monasterij fauorem reijciatur ex d.§. sed & hoc præsenti, siue frater grauati substitutus sit, siue alius, debet pro reiecta haberi,nec debet in contrarium illã fauoris filij testatoris præsumptionem recipere, quam conditio tacite subintellecta ex præsumptione huius contextus, cad. l. cum acutissimi, admittit; cumque circa subintellectam conditionem statim ad hoc propositum aliquid sim dicturus, non est nunc vltra quærendum.

Altera superiori contraria est opinio. Quòd
72 imo filius † testatoris substitutus admisso monasterio excludatur, & hanc amplexi fuerunt, Baldus sibi parum constans, consil.266. Pater tres,libro quarto, Petr. de Anchar. consil. 46. Prima facie,colum.prima, versic. Contrarium sentio, Dec. consil.426.In duobus dubijs, numero tertio, versic. Venio ad secundum, & infra, Paris. consil.65. In testamento,numero 6. libro secundo, Emanuel Costa, in rep. cap. si pater, in verb. Si absque liberis, num.64.vers. Rursus vero,de testamen. in sexto, dicens sententiam Philippi Decij,d.consil.126. videri sibi veriorẽ esse,& magis intentioni,ac menti Iustiniani congruere, subdensque nouissime eandem sententiam affirmasse Gregor. Lupum in l.decima,tit.quarto, partit.6.in gloss. Dexasse, & eo loci solum Socinum allegasse quem reprehendit,Sfort.Odd.in tract.de compen. substit. in 6.partic.in vlt.artic.concl.3.post vers. Limitatur nono,fol.203.

Qua pro hac parte per Decium d.cons.426. Franc. Rip.d.§.si quis rogatus,num.41.& Iac. Menochium in d.præsumpt.83.nu.39.afferuntur ad duo ad summum reducuntur. Primo Decius allegat ad hoc tex.in d.§.sed & hoc præsenti,qui regulam generalem constituit, quòd conditio liberorum reijcitur, si grauatus monasterium ingressus fuerit,substitutusq. excluditur, hæc generalis regula inquit, & constitutio personam filij testatoris substituti etiam comprehendit,licet aliàs multa ei competãt priuilegia,
73 generalis siquidem dispositio † priuilegiatos etiam complectitur, vt not. Bal.per illum tex.in l.in fraudem,§. fin.ff.de testam.milit. l.data, C. de donat.vbi lex quæ generaliter loquitur,& insinuationem requirit, intelligitur ẽt inter coniunctos,& inter patrem,& filium,Ias.in l.1.nu.9.& 10.ff.sol.matr. stringitur hic text. nam ibi vnus casus excipitur, nempè quando pia causa substituta fuit, hæc igitur exceptio regulam in
74 non exceptuatis † confirmat,l.quæsitum,§. denique,ff.de fund.instr.§.vt autem, vbi gloss. & Bar.in Auth.de non alien.reb.eccles.facit text. in l.tribus,§.fin.ff.d.tit.de testam. milit. & hoc idem confirmatur: nam si conditio liberorum locum habuisset, clarum est, quod liberi filios substitutos exclusissent, idem ergo de monasterio dicendum videtur,cum in liberorũ locũ mo
75 nasteriũ ipsum † subrogetur,l. si cũ,§.qui iniuriarũ,ff.si quis caut.c.ecclesia,il 1.vt lit.pend.in Clem. t.de supplen.neglig.prælat.

Sed huic tex.responderi potest, quod quamuis generaliter loquatur, generalisq. lex causã etiam priuilegiatã comprehendat, tamen hoc est verũ nisi causa illa sit priuilegiata in materia
76 de † qua est sermo, vt post alios tradit Hieron. Cagnol.in l.1.num.22.versic.Nunquid autem regula,ff.de reg.iur. sed filius testatoris reperitur priuilegiatus in ista materia, d.cap.quicunque,17.q.4.& d.l.cum ratio,ff.de bonis damn. ergo sub illa generalitate casus iste non dicitur comprehensus. Accedit, nam vt in præcedentibus ostensum fuit, generalis illa dispositio non contingit ob impotentiam testatoris, sed ob eius præsumptam voluntatem, quia non præsumitur monasterium excludere voluisse, cum in dubio versamur, idest quando illud expresse

presse non exclusit, vel nulla specialis viget ratio qua dici possit illud excludere voluisse, quæ quidem ratio specialis isto casu militare videtur nempè fauor filiorum, cum testator magis eos dilexisse, quàm monasterium præsumatur. Quo vero ad exceptionem in illo textu, vt regulam in alijs casibus non exceptuatis confirmet, dici potest, quòd cum à pari procedant quo ad præsumptam mẽtem testatoris pia causa filiorumque causa, sicut vna excipitur, pari ratione alia virtualiter excepta intelligatur. Cæterum quod de exclusione per liberos dicebatur, vt ita per monasterium substitutus filius excludi debeat, quorum loco subrogatur, tolli potest, negando monasterium loco filij esse, in illa constitutione dicti §. sed & huc præsenti, cuius ratio vera, & magis cõmuniter recepta est, cum nõ præsumatur testatorem in casu de quo ibi, de monasterio cogitasse, quod autem monasterium loco filiorum nõ sit, desuper est ostẽsum, & quod de subrogato dicitur magnum est in iure broccardicum, & vndique controuersum, & isto casu illa regula parũ prodesse videtur. Primò, nam in proposito (vt dicebam) diuersa in subrogato, scilicet in monasterio adest qualitas quam sit in filio cui subrogatur, quo casu subrogatio † effectum suum non operatur, Alex.
77 consil. 107. Viso themate, colum. secunda, versic. Est similis, lib. tertio, Felin. in cap. super his, columm. quinta, de accus. Ludouic. Gomes in §. fuerat, sub num. 13. in quinta limit. Institut. de act. Secundo nam in hac subrogatione nõ sunt deductæ omnes qualitates per eandem viam communem, sed potius per quandam viam specialem, pro non scripta habendo illam, si sine liberis conditionem, Felin. in cap. cum olim, columna tertia, versic. Ad decimam quæst. de mai. & obed. Vlterius ita demum vna res loco alterius fungitur si res subrogata loco alterius,
78 illius vice in omnib. fungitur, † si potest, & suæ naturæ non contrariatur, l. filiæ, §. Titia, hoc titu. de condit. & demonstr. d. cap. Ecclesia, extr. vt lite pend. Paul. de Castr. consil. 73. licet ista Domina Lisa, colum. fin. versi. Nec obstat, lib. primo, sed vt in præcedentibus inspeximus multipliciter filiatio ipsi monasterio contrariatur, ergo subrogatio non procedit.

Secundò, Ripa in d. §. si quis rogatus, num. 41. dicebat pro hac opin. esse text. in d. Auth. nisi rogati, C. ad Trebell. quæ subnectitur legi præcedenti de filijs testatoris inuicem substitutis loquenti, cum igitur d. Authen. nisi rogati, corrigat (inquit Ripa) præcedentem illam legem, videtur dicendum, monasterium admitti non obstante quod filij ipsius testatoris inuicem substituti fuerunt.

Hic tex. parum vrget, nam non est verum ex
79 eo † legem præcedentem corrigi, cum vt Iacobus Menoch. d. præsumpt. 83. num. 43. scribit licet Irnerius auth. sic vocant, ex ipso authentico Iustiniani Imperatoris volumine, quam breuissime iuxta sententiam tantum desumptas legibus Codicis eiusdem Iustiniani inseruerit, rem gratissimam simul, & cõmodissimam Iuris studiosis faciens, non tamen autoritatem leges veteres corrigendi habuit, & ideo dicendum est dictam authenticam ibi insertam fuisse expositiue, atque exceptiue, quod ex dictione, Nisi,
80 colligitur, † vt in l. 2. C. de his qui accus. non poss. & l. non ignorat, eod. tit. Tancred. in sua summa, in 17. q. rubr. 13.

Et si diceremus, dictam authenticam corrigere legem præcedentem, id vtique esset in illa tantũ materia de qua præcedens illa lex loquitur, & disponit, nempe quo ad imputationem fructuum in quartam Trebellianicam, nam in correctorijs extensio non permitteretur, & si recte verba Francisci Ripæ considerentur, frigide admittit d. authenticam, ibi corrigere, prout in effectu non corrigit.

In hac ego difficultate non auderem à Baldi
81 priori opinione quæ filium testatoris † admittit, recedere, & ad id dicendũ me trahit, vt Bal. scribit in d.l. Deo nobis, paterna pietas, & naturalis ratio, & ipsum in hac ratione sequitur Ripa in d. §. si quis rogatus, 1. num. 41. in fin. dicẽs quod non auderet contra filium iudicare, & vt formaliter loquamur, ostendendo testatoris erga liberos prędilectionem, facit tex. in l. scripto, ff. vnde liber. vbi Papinianus in fin. ita inquit, Non sic parentibus liberorum, vt liberis parentum debetur hæreditas: parentes ad bona liberorum ratio miserationis admittit, liberos naturæ simul, & parentum commune votum. Quod ipse Papinianus, lib. 5. Quæst. in l. nam etsi parentibus, in prin. ff. de inoffic. testam. his verbis expressit, Nam etsi parentibus non debeatur filiorum hæreditas propter votum parentum, & naturalem erga filios charitatem, turbato tamẽ ordine mortalitatis, nõ minus parentibus, quã liberis pie relinqui potest, & sic duplici vinculo pater ad relinquendum sua bona liberis induci
82 tur † voto, & natura, l. nihil, §. facilior, ibi, Cum omnia quæ nostra sunt ex voto liberis nostris paremus, ff. de bon. liberr. Sed vt quisque relinquat piæ causæ voluntate non autem natura inducitur, arg. eius quod not. in c. animæ defunctor. 13. q. 2. ergo potentiori vinculo astringitur pater filio quam piæ causæ, Auth. itaque, C. cõmun. de success. & c. 1. de treg. & pac. Præsertim
83 quia naturalis ratio † potentior est quã fictio, l. filio præterito, ff. de liber. & posthum. l. qui habent, ff. de tutel. l. voluntate, ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu. l. profectitia, §. fin. ff. de iur. dot. c. requisisti, de test. Vlterius q̃ pater liberis suis relinquat, pietas est, vt in d. l. nã & si parentibus,

eum ſimil. & quòd Eccleſijs relinquat, præſum
ptiuè,vel fictione iuris pietatem etiam reſpicit,
ex his quæ habentur in l.ſi quis Titio, de legat.
ſecundo,& in Authen.de Eccleſ.tit.§. ſin autẽ,
in ver. Animæ pijſſimę, vbi Angel. Sed vbicun
que duo priuilegiati ad inuicem concurrunt,
84 & † vnus tractet de damno vitando, & alter de
lucro captando tractans de damno vitando prę
fertur, vt tradunt Scribent.in l. fin. §. licentia,
C.de iur.delib.& Authen.quas actiones,C. de
ſacroſ.Eccleſ.l.iubemus,C.ad Trebell.aliud e-
nim eſt lucra non capere, & debita perdere, l.
fin.C.de codicill.

85 Sed filius quo ad omnia paterna dicitur † de
bitum capere, l. in ſuis,ff. de liber. & poſthum.
vbi not. Bald. & Angel. l. prima, vbi Bart. C.
de impon.lucr. deſcrip. libro decimo, ergò prę
ferendus eſt filius teſtatoris monaſterio, quod
de lucro quærendo tractat.

Præſertim, quia animus teſtatoris conſer-
uandi bona inter filios ex reciproca ſubſtitu-
tutione ſatis aperte colligitur, vt omiſſis mul-
tis ex his paucis, ita ſit firmiter concluden-
dum.

Quartò quæro, nunquid coniectura volun-
tatis monaſterium excludendi colligatur, ſi te-
ſtator inſtituto eius filio hærede, & decedenti
ſine liberis, aliquem ex ſua familia ſubſtitueri t
adiecta cauſa,& ratione, quia vult eius bona in
agnatione, & familia conſeruari: quo caſu in-
ter omnes de familia fideicommiſſum induci-
tur, l. cum pater, §. filio, vbi Bart. ff.de legat.
tertio.

In hac dubitatione communis reſolutio eſt,
86 quòd monaſterium † excludatur admiſſo illo
de familia ſubſtituto, ita concludunt Dec.con-
ſil.259. Viſis his quæ nouiſſimè,num.ſecundò,
Franc.Rip.licet non omniuo reſoluat,in d.l. ex
facto,§.ſi quis rogatus,il primo,num. 40. verſ.
Sed quid ſi teſtator,ff.ad Trebell. Andr.Alciat.
in l.Gallus,§.& quid ſi tantum,num.7. ff. de li-
ber.& poſthum. Didac.var.reſol.lib. 1. capit.9.
num.11.Ant.Padill.relatus à Iacobo Menoch.
in loco infra allegando,in l.cum acutiſſimi,nu.
45.C.de fideicommiſſ.Auguſt.Bero. in cap. in
præſentia, in 34. q. Pariſ.conſil.22. De tribus
principaliter,nu.9.lib.3.Fernan. Vaſq. in tract.
de ſucceſſ.creat.lib.3.§.21.nu.169. Sfort.Odd.
in tract.de compend.ſubſtit. in 6. partic. tit. an
legitimi tantum.concl.14.verſ. Prima coniectu
ra eſt,fol.204. Aemilian. conſil. 109. num.14.
verſ.Tunc autem,Franc.Mantic.in tract.de cõ-
iectur.vltim.volunt.lib.11.tit.7.num.21.dicẽs
hoc dubitationem non recipere. Puteus deciſ.
55.In vna Romana Fideicommiſſi pro Bernar
do de Bubalis, num.4. in prima parte, Vincen.
de Franch.deciſ.29. In cauſa Ven. Collegij,nu.
7.verſic. Vnde ſacrum conſilium, part. 1. Alex.
Trentacinq.in tract.ſubſtit.part.4.cap.7. num.
26.verſ.Et ex hac reſolutione, fol. 143. Iacob.
Menoch.in tract.de præſumpt.part.2.præſum.
83. nu. 45. verſi. Hoc ſanè caſu dicendum eſt.

Si enim voluntati teſtatoris in hiſce terminis
ſtandum eſt, vt proximè reſolutum fuit, & im-
poſſibile ſit eius volũtati ſtare, ſi bona ad mo-
naſterium deuoluantur, cũ de familia eius exi-
rent, nec in ea perpetuo conſeruarẽtur, vtique
ad monaſterium ſpectare non debent, ſed ad
vocatos à teſtatore, in quibus ratio, & cauſa cõ
ſeruandi verificatur, congruitque vt Pariſ. ſcri
bit, nam teſtator ſibiipſi cõtrarius redderetur,
& ſua diſpoſitio ſibiipſi repugnaret, contra ea
87 quæ † habentur in l.nam ad ea, hoc tit. de con-
dit. & demonſt. in l. 1. C. de furt. & in c. vbi re-
pugnantia, de reg.iur.lib.6.

Et ſi cum Franc.Rip. diceretur, quòd atten-
ta dicta ratione, vt teſtator non poſſit bona con
ſeruare perpetuo in familia, niſi in neceſſarium
antecedens alienatio prohibita ſit in monaſte-
rium, idem dicendum eſſet quãdo teſtator ſub-
ſtituit ſub conditione, ſi ſine liberis, hærede e-
nim ſine liberis decedente nõ poſſunt bona ad
ſubſtitutum peruenire niſi in neceſſarium ante
cedens alienatio in monaſterium prohibita ſit.

Reſpondeo, Doctores alioqui celeberrimos
88 ex nimia † quadam ſubtilitate aliquãdo in ner
uum erumpere, nam quæ Ripa hic dicit, voluiſ-
ſem non à doctiſſimo Iuriſconſ. proferri, cum
ſecundo caſu poſſit dubitari, an de monaſterio
ſenſerit, & ideo lex conditionem reijcit, & volũ
tatem teſtãtis interpretatur ad fauorem mona-
ſterij, in caſu autem prohibitionis alienationis
ad fauorem familiæ magis enixè de mente con-
ſtat admittendi tantum illos de familia, & per
teſtatorem vocatos, inter quos monaſterium
comprehendi non poteſt.

Quinto quæro, nunquid quando teſtator hę
redi ſuo decedenti ſine liberis cauſam piam ſub
89 ſtituit † ſi tunc hæres ille monaſterium ingre-
diatur, cauſa pia ſubſtituta, vel monaſteriũ ad-
mittatur, & an coniectura excluſiua monaſterij
tunc aſſumi poſſit? & in hac q. concludendum
eſt, piam cauſam excluſo monaſterio admitten
dam fore. Oldrad. conſ.119. Titius condidit te-
ſtamentum, in fin.nu.3.verſ. Vnde ceſſat omne
priuilegium, & ante eum gloſſ.in Auth. Niſi ro-
gati, C.ad Treb.& in cap.in pręſentia, vbi idem
aſſeruere, Innoc.in fin. Abb.n.36. Felin.nu.54.
& Dec.nu.56.ext.de prob. Lud.Rom.in Auth.
ſimiliter,n.64.C.ad l.Falcid. Dec.in Auth. qui
rem.nu.21.in fin.C.de ſacroſ.Eccl.& conſ.426.
In duobus dubijs, col.fin.nu.10.verſ. Confirma
tur hoc, Corn.conſ.140. Circa hanc conſultatio
nem, col.2.in princ.num.2. & ſub num.3. verſ.
Nec obſtat, §. ſed & hoc præſenti, lib. 1. conſil.
18.eiuſdem initij, colum. 3. ante nu. decimum,

verſ.

vers. Nam licet, libr.4. vbi dicit in hoc communiter omnes cõcordare, & cons. 253. Ardua est profectò, col.3. num.9. versic. Præterea dicta dispositio, eod. vol.4. Curt. iun. cons. 187. numer. 34. lib.2. Andr. Tiraq. in tract. de priuil. piæ causæ, priuil.95. Emanuel Costa, in rep. c. si pater, in verb. Si absque liberis, num.67. de testam. in 6. Ludouic. Gomes. in §. rursus, num.27. Instit. de act. Hieron. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 123. versic. Attamen si substitutus esset, ff. ad Trebell. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit.7. num. 12. vers. Quartò debet restringi, fol. 271. Ioan. Cephal. cons.7. Reuerendiss. Episcopus Ferrariæ, col. 1. num.4. vers. Et proprius, libro 1. Sfort. Odd. in tract. de compend. partic.6. tit. an legitimi tantum, concl. 11. limit. 8. vbi post Decium in cap. in præsentia, communem opin. esse dicit, Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. par. 2. lib. 4. præsump. 83. num. 47. vers. Sexta est coniectura, & Andr. Alciat. consil. 53. Grauem casus, ante fin. num. 17. tom. 3. lib. 9.

Probatur. Primò hæc conclusio per tex. in d. §. sed & hoc præsenti, in fin. authen. de sanctiss. episc. Si tamen (inquit) in redemptionem captiuorum, aut egentium alimenta sub prædictis cõditionibus, substitutio aut restitutio fiat, ex nullo memoratorum modo eam excludi permittimus.

Vtrum hic tex. non videtur explicitè dictam conclusionem probare, cum conditionaliter loquatur, ibi, Si tamen, conditio enim † quæ per
90 legem apponitur, nunquam dicitur leuem solennitatem continere, imò oportet, quòd conditio existat, ita arg. l. prætor, in princ. ff. de collat. bon. tradit Bald. in auth. matri & auiæ, num.3, in fin. vers. Quidam tamen dicunt, C. quando mul. tut. offic. fungi potest, & propterea videtur vt in illis duobus casibus ibi in vim conditionis expressis, quòd idem text. procedat, l. fin. §. omnem, C. de admin. tut. cum licet, vt Cor. inquit, d. cons. 18. ante num. 10. lib. 4. d. vers. Si tamen, duos casus pios excipiat, nihilominus ex similitudine rationis etiam ad alia relicta ad pias causas trahatur, prout voluit glos. fin. circa fin. in d. auth. nisi rogati, & glos. in d. cap. in præsentia, in verb. Instituit, & Doctores in dictis iuribus; ex quo communiter omnes ex eodem Corneo (vt dicebam) concordant, non est in dubio restricandum, arg. l. minimè, ff. de legib. & c. ne innitaris, de constit. cum alijs ibi adductis.

91 Secundò facit, nam priuilegiatus † priuilegio non vtitur contra pariter priuilegiatum, l. assiduis, C. qui potior. in pign. hab. Bart. in auth. quas actiones, num.3. vbi magistraliter distinguit, C. de sacrosf. eccles. Alex. cons. 55. Quoniã causa, num. 18. lib. 5. Iaf. in l. Marcellus, numero 38. ff. ad Trebell. Dec. cons. 221. In causa bene-

92 ficiali, col. 2. num. 6. & hinc dicebat Bald. † in c. causam, il 2. num. 2. extra de Iudic. quòd dispositio, l. non eo minus, C. de procur. non procedit in minori litigante contra alium minorem, id extendens ad duo capitula, quæ duobus minoribus comparantur, arg. l. sed & milites, in prin. ff. de excus. tut. vt per eum. Proinde etiam priuilegia scholari competentia per auth. habita, C. ne fil. pro patr. aduersus alium scholarem non competunt, vt per Gomes. in d. §. rursus, numer. 27. vers. Sed aduerte, Instit. de act. & tradit Ceph. d. cons. 7. col. 1. ante num. 4. Ac denique vidua non poterit vti priuilegio, l. vnic. C. quãdo Imp. inter pupill. & vid. & constit. regni Statuimus, contra aliam personam priuilegiatã ex eisdem, l. & Constitutione, sed priuilegia con-
93 quassantur † & confunduntur, nec vna persona erit potentior altera, sed ius commune seruandum erit, scilicet quòd actor forũ rei sequatur, vt scribit Andr. de Isern. in d. constit. vbi etiam Afflic. in 7. notab. & in hoc adsunt ritus magnæ Curiæ Vicariæ, quos refert Vincent. de Frãch. decis. 188. Vana visa fuit dubitatio, num. 2. in 1. part. Vnde quantumcunque monasterium sit priuilegiatum ita vt iura filiorum consequatur in succedendo, tamen non debebit hoc priuilegio contra aliud monasterium seu aliam piam causam potiri, cum vtraque causa sit in specie priuilegiata, in d. §. sed & hoc præsenti, in fin. vt aduertit Corn. d. cons. 140. Circa hanc consultãtionem, col. 2. sub num. 3. vers. Nec obstat, libro 1. subdens secus esse, vbi vnus in genere, & alius
94 in specie esset † priuilegiatus, per tex. in l. fin. C. ex quib. caus. maiores, quod hic non contingit, cum sit æquale priuilegium.

Tertiò, nam priuilegia ita sunt interpretan-
95 da, ne tertio præiudicium † inferant, c. quamuis, de rescript. in 6. c. ex multiplici, de decim. Scriben. per illum text. in c. super eo, de offic. deleg. Ruin. cons. 3. num. 8 lib. 5. Nicol. Bellon. cons. 2. Proponitur in facto, nnmer. 16. vnde cum pia causa expressè à testatore in substitutione vocata fuerit, dicendum est, quòd monasterium à lege tantum priuilegium capiens dictam piã causam non excludat, nec isto casu iura filij adipi-
96 scatur, Præsertim quia expressum facit † cessare tacitum, l. cum ex filio, §. filio, vbi Bart. ff. de vulg. & pupill. Dec. in l. discretis, C. qui testam. fac. poss. & expressum facit cessare præsumptũ, vt post Bald. in l. in multis, versic. Item noto, ff. de stat. hom. tradit Dec. in l. 1. in vlt. lect. num. 39. ff. si cert. pet. res etiam de facili ad ius commune reuertitur, & sic ad suam primariam naturam, arg. l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis.

Quartò hæc conclusio fortasse cõfirmari poterit, ex alia conclusione qua resoluitur, ecclesiam hæredem institutam de legato alteri eccle-

siæ re-

97 fiæ relicto † Falcidiam detrahere nequaquam posse, vt voluit Ludou. Rom. in auth. similiter, in 4. speciali, C. ad l. Falcid. Et quamuis Abb. in d.c. in præsentia, & Vinc. Hercul. in l. Marcellus, ad S.C. Trebell. contrarium senserint, quinimò Herculanus, communem opinionem esse dixerit, tamen Lud. Roman. opinio verior est, quã tenent etiam Alex. in d.l. Marcellus, numer. 5. & Ias. num. 37. idem Alex. in l. 1. §. ad municipiũ, columna 1. vers. limitat tamen, ff. ad l. Falcid. & hanc opin. vti veriorem, & communem tenendam esse suadet Fernand. Vasq. de success. progress. §. 26. num. 25. Sed hoc simile quamuis in se verum, ex ijs tamen quæ Corneus, Felin. Alexander & alij considerant, parum propositæ cõclusioni aptari potest, & ideo alia desuper allegata vti magis stringentia sufficiant.

Retenta igitur supradicta cõiectura, amplia-
98 tur vt procedat † etiam si locus substitutus essent minus pius, vt scribit Dec. in d.c. in præsentia, num. 56. vers. Tertio ex gloss. post Antoniũ de Butriõ, & Abb. ibi, quos refert, & tradunt Tiraquell. in d. tract. de priuileg. piæ caus. in prin. 95. Sfort. Odd. in tract. de compend. in 6. parti. tit. an legitim. tantum, concl. 11. vers. Ampliaturque hæc decisio. Francisc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 7. nu. 12. vers. & hanc etiam opinionem.

Et vt Dec. in præalleg. loco inquit, ad hoc in simili bene facit, quia electio facta de idoneo nõ
99 retrahitur ex eo, quod magis idoneus† eligi potuisset, vt voluit gloss. quam Abb. & alij sequuntur, in c. constitutus, il 2. in verb. Maioribus, de iur. patron. & not. Alberic. in l. cum quidam, ff. de leg. 3. & secundum hoc declaratur, quod solet dici, legatum in dubio pauperiori loco deberi, vt in §. si quis autem, in authen. de eccles. tit. Ideo potius monasterio monialium deberetur,
100 quia est locus magis pius† quam sit monasterium monachorum, secundũ Bald. in d.l. in multis, circa fin. ff. de stat. hom. post Cyn. in l. cum multa in vlt. q. C. de donat. ante nupt. Nam ista & similia locum habent quando electio debet fieri, vel distributio, secus est quando facta repetitur, quia non debet retractari, per supradicta.

Sextò quæro, nunquid coniectura voluntatis desumi possit, Si in ciuitate in qua testamentum conditum fuit, adsit consuetudo vel statutum quo caueatur verba testamenti debere ad
101 litteram † intelligi, vt monasterium exclusum intelligatur, ita vt sub illis verbis, si hæres meus sine filijs decesserit, monasterium non cõprehendatur, quod deinde is hæres ingressus fuit? In hac quæstione Scribentes concludunt substitutum admitti debere excluso monasterio, inter quos fuit Bald. in c. in præsentia, num. 10. vers. Sed pone, extr. de probat. idemque fere Ias. in auth. Si qua mulier, num. 20. versic. Quartò limita, C. de sacrosan. eccles. Andr. Barbat. consil. 20. col. fin. lib. 2. Æmil. consil. 109. numer. 16. Iacob. Menoch. in d. præsumpt. 83. nu. 48. citans Francisc. Sarmientum, lib. 1. select. interpret. cap. 6. col. fin. versic. Præterea, eandem etiam opin. comprobat Francisc. Mantic. in d. tract. de coniect. vlt. vol. libro 11. tit. 7. num. 16. vers. Octauo debet restringi, fol. 271.

Nec omittẽdum existimo, Baldum loqui in d.c. in præsentia, d. num. 10. & 11. quando generalis consuetudo dictaret, quòd testamentum obseruari debeat prout iacet sine aliqua subauditione, vel interpretatione ciuili, vel canonica secundum eum, cõcludentem monasterium (vt dicebam) excludi debere.

Comprobatur prędicta opinio, quia tam Imperator in d. §. sed & hoc præsenti, quàm Summus Pontif. in d. cap. in præsentia, ex interpretatione, subauditoque intellectu procedunt, illorumque statutum de iure positiuo, est non autẽ naturali, Vlterius statuum atque consuetudo suorum ciuium testamenta interpretari potest, l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. ac etiam de ciuium bonis disponere, eorumque testamẽtis. Hoc autem ita accipiendum erit, si statuta & cõsuetudo essent confirmata per Papam, saltem
102 ex generali confirmatione, aliàs† consuetudo laicorum non posset derogare decretali dicti c. in præsentia, iuxta tex. in cap. ecclesia S. Mariæ, de constit. Nisi essent inuita statuta, quæ confirmatione generali roborata non viderentur, vt not. dicit glos. in l. 1. ff. quod quisque iur. & argu. ex facto, in prin. ff. d. tit. de vul. & pup. subst. in princ. prout idem est in feudis confirmatis sub generali vocabulo, nam solum vera & legitima feuda confirmari dicuntur, & non alia, quibus congruit, quia fauorabilior est Deus quàm filius testatoris, argu. l. postliminium, §.
103 filius, ff. de captiu. Item quia qui non † potest condere, non potest interpretari, argumẽto desumpto à contrario sensu, per l. fin. C. de legib. Vlterius fauor ciuilis aliquãdo naturali fauore propter populi placitum pręualet, vt in statutis quod agnatus filiã decedentis excludat, vt not. Cyn. in l. publico, C. de adulter. nec odiosum dicitur, quod in se publici fauoris rationem continet, cum à viris non à mulieribus respub. gubernetur, ac honor familiarum maximè nobilium conseruetur, vt l. 1. ff. de ventr. inspic. hactenus Bald.

Propterea scitè Mantica statutum siue consuetudinem hanc à Summo Pontifice comprobatum ac confirmatam fuisse, d. tit. 7. num. 16. præsupponit, iuxta resolutionem Baldi qui optimè loquitur, vt ab eo dissentiendum non existimem.

Hæc conclusio sic intellecta roborari etiam potest, nam dicto statuto existente, quod testamento-

mentorum verba ad litteram prout iacent intel
104 ligantur, tunc sub expressa † vulgari tacita pupillaris, vel è contra non continetur, Bald. in l. precibus, col. 3. num. 15. C. de impub. & al. substit. Ias. in d. auth. si qua mulier, sub num. 20. & denique si in volumine statutorum reperiatur statutum disponens, vt supra, operabitur quòd in statutis omnis interpretatio actiua, passiua, & extensiua cessabit, prout sing. not. ipse Bald. in l. fin. colum. 2. numer. 8. C. de patribus, qui fil. distrax.

Possem alia de efficacia huius statuti afferre, quæ tanquam alibi posita, erunt nunc breuitatis causa prætermittenda. concludo igitur testatorem præsumi conformem voluntatem habuisse cum dicto statuto, & aliud non intellexisse, iuxta tradita per Bar. & Doct. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. & sic quòd eius verba subauditum intellectum non recipiant, nam vt notanter Bal. inquit in d. l. precibus, ante nume
105 rum 45. rationabile est, quòd verba † ad cogitatum restringantur, l. si quis ita, §. pen. ff. de tutel. & in tali cogitatu habet locum statutum legis, arg. l. codicillis, §. fin. ff. de leg. 2. nam & testator fingitur cogitare id quod lex disponit, argum. text. in l. si duo, ff. de acq. hæred.

Septimò quæro de alia coniectura, quid si in ciuitate stet statutum, quòd ecclesia & monaste
106 rium non succedat, an isto casu † militabit dispositio dicti §. sed & hoc præsenti, vel potius excluso monasterio substitutus debeat admitti? In hac difficultate Andr. Alciat. d. consil. 53. Grauem casus, col. 2. num. 5. & 6. tom. 3. libr. 9. vers. Sed cum per statuta terrarum, in ea est sententia, quòd etsi dubium sit an talia statuta de iure valeant, cum tamen per cõsuetudinem approbata reperiantur, debeant omnino obseruari, idemque voluit cons. 157. Clara sunt verba testamenti, sub num. 5. vers. Et ista opinio, & in finalibus verbis, vers. Nec potest in dubium refricari, eod. vol. & Alciatum sequutus est Iacobus Menoch. in d. præsumpt. 83. num. 53. vers. Vndecima est coniectura, dicens quòd cũ talia statuta de facto obseruari soleant, & testator se eũdum ipsius statuti dispositionem voluisse testari præsumatur, videtur voluntatis fuisse, excludendi monasterium, quod quidem monasterium tunc nõ dicitur ex dispositione statuti excludi, sed ex voluntate & dispositione testatoris cui permissum est ita facere ac disponere, vt per eum, dicentem idẽ esse quando extaret consuetudo patriæ testatoris, quod monachi & religiosi parentibus suis ab intestato non succedant, vt decidit Nicolaus Boer. q. 354. num. 8. & nono.

Cæterum aduertẽdũ isto casu existimo, nam Felin. in d. c. in præsentia, prosequendo hanc materiam, num. 38. vers. Primo quæro, videtur cõtrarium tenere, dum inuestigando an statutum dictans quòd monasterium ingrediens parentibus non succedat, teneat, aduersus Bar. in l. fin. in 3. colum. C. de pact. Bald. in d. l. Deo nobis, col. pen. & Lapum alleg. 101. incip. In ciuitate Florentiæ, reiecta illa distinctione an statutum de ingrediente, vel de ingresso loquatur; concludit indistinctè dictum statutum non esse validum, post Ang. Lud. Roman. Petrum de Ancharano, Bald. & Anton. de Butr. per eum citatos, & quòd non teneat videtur esse, & idem dicit Dec. in eod. c. in præsentia, num. 58. vers. Et sic ex prædictis, videturque communis opinio. quam sequitur, & de ea attestatur ipse Dec. in d. l. fin. num. 28. C. de pact. vers. Successiue Bartol. vbi multos ad hoc allegat, vt per eum. Adeo quòd circumscripta consuetudine, & obseruantia, statutum exclusionem monasterij operari non posset.

Sed præsupposita approbatione statuti ex cõsuetudine, nunquid monasterium excludatur, & Alciat. ac alij supra relati monasterium exclu
107 di concludunt, Nam consuetudo † potentior est statuto, Laur. Calcan. cons. 4. colum. 12. vbi quòd valet consuetudo super matrimonio, sed non statutum, cum in consuetudine adsit etiam ecclesiasticorum consensus; probatur hoc dictũ Calcanei, nam clerici non possunt contra cano
108 nes † statuere, c. quod super his, de maior. & obed. & tamen contra canones possunt consuetudinem inducere, c. fin. de consuet. & ita arguit Dec. in c. quæ in ecclesiarum, col. 4. in fi. de constit. ideo non valet statutum vbi consuetudo va
109 leret † non potest, Bald. consil. 238. Factum super quo, colum. 2. lib. 4. Aym. Crauet. in tract. de antiq. temp. in 1. part. nu. 42. fol. 8.

Ad hoc etiam faciunt tradita per Socin. sen. cons. 145. Circa primum consultationis articulum, col. ante pen. circa med. vers. Confirmatur etiam, libr. 1. vbi post Anton. de Butr. in c. cum dilectus extr. de consuet. deducit, statutum pro
110 pter consuetudinem interpretantem † contra ius astringere, quod aliàs non astringebat, vnde inferebat D. Anton. quòd licet non valeat statutum contra ius, tamen si consuetudo interpretatur illud valere, ex virtute consuetudinis, contra ius extenditur, quę verba dicit esse notanda, & alibi non reperiri; & congruunt tradita per Abb. cons. 27. Dubium super quo consilium de iure in præsentiarum petitur, col. final. ante fin. vers. Hanc opinionem Speculatoris, & infra, vt sit ex prædictis cum Andrea Alciat. viro grauissimo concludendum, qui etiam ad hoc propositum de consuetudine interpretatiua citat Laurentium Calcaneum in duobus consilijs, vt in præallegato eius primo responso, libr. 9. ac etiã Angelum cons. 288. Viso facto & statuto prædicto, col. fin. vers. Ex quibus concludo, addiderim

rim etiam Dom. Frãcïscum Viuium conciuem
111 meum,† & Iurisconsultum,vndique præclarissimum, valdeque eruditum,in decis. 66. Consuetudo,num.3.in 1.part. fol.121. quam nuper non sine prægrandi animi exultatione in volumine suarum decisionum nouissimè editorum inspexi,in quibus Viuii acre ingenium,doctrinæ soliditas,cõclusionum vera resolutio,admirabilis ordo ac claritas, mqtiuorum atque autoritatum vbertas,& denique sermonis elegantia elucescunt,vt non immeritò virtutis ornamenta,nominisque æternitatem ingenti cum laude rerumque bene gestarum gloria fuerit consequutus.

Octauò quæro,an quando testator filium iã
112 in sacris † constitutum,vel religionem professum instituit,& ei sine filijs decedẽti substituit, hoc casu ecclesia & monasterium ex coniectura ta mente testatoris excludatur admisso substituto? & in hac difficultate duæ sunt scribẽtium opiniones, Prima quidem, quòd ecclesia siue monasterium admittatur,de quo sensisse testator præsumitur,Bart.in l.hæredib.§.Titius,numer.4.vers.Facit ad quæstionem,ff.ad Trebell. vbi etiam Ang.in fin.num.3.vers. Contrarium est verum,Io.de Imol.& Andr.Barb.in c.in præsentia,num.96.de probat.

Vult nanque Bart.conditionem si decesserit sine liberis in constituto in sacris, nõ de spurijs intelligi, sed de filijs legitimis tantum quos habere potest, scilicet de ecclesia, vt in d. §. sed & hoc præsenti,in auth.de sanctiss.episc. cum si ad filios spurios testator se retulisset,fideicommissum esset nullum,secundum Doct.quos ibi Bartolus refert, vt aduertit ibidem Ang. in finalib. verbis:esset enim filium in sacris ordinibus cõstitutum ad fornicandum allicere & inuitare, vnde nullitas prædicta cõsurgit,& quod ita sit, probat tex.in d.l.hæredib.§.Titius,in fin.Nam etsi matrimonium cum furiosa non fuit, cum tamen filiam reliquisse proponeretur,conditioni illi si sine liberis decessisset,satisfactum esse, Claudius Iuriscons.respondit.

Sed contrarium sustinendo,huic rationi per Bartolum inductæ,responderi posset, de ecclesia non debere intelligi, nam testator conditionaliter loquutus fuit, si inquam sine liberis decessisset, vnde si ecclesiam admitteremus, cum incertum non sit institutum,& in sacris existentem sine ecclesia decedere non posse, conditionem circa casum certum fingeremus,qui omnino esset extiturus,& tamen conditio ad incertũ futurum casum referenda est, cum sit quidam
113 futurus†euentus in quem dispositio suspenditur,vt per Bart.in l.1.in princ.vers. Vnde tu dicas,ff.de condit.& demon.sic conditionem diffinientem,reiecta Azonis definitione,vt per eũ, de quo alibi.

Propterea Io.Corasius,lib.Miscellan.1.cap. 7.num. 6. aduersus Bartolum dicebat isto casu spectatam magis naturam quam accidens à testatore fuisse,l. si quis posthumos,ff. de liber.& posthum.ibi,Quòd natura magis in homine generandi,& consuetudo spectanda est, quàm tẽporale vitium aut valetudo, propter quam abducatur homo à generandi facultate.Nec dicẽdum est cum Bartolo,& alijs,ita inuitari ad cõplexus nefarios institutum, non enim conditio huiusmodi (inquit Corasius) inuitat, sed casus duntaxat contingentiam ponit,ad quod confirmandum allegat Angelum in l. si quis posthumos,ante fin.vers.Sed solue.

Altera igitur contra Bartolum est opin.vt de
114 ecclesia† siue monasterio non sint dicta verba testatoris intelligẽda, & proinde monasterium excludi debeat,in qua fuerunt Paris. consil.22. De tribus principaliter, num.7.vers.Tamen in casu præsenti, & num.8.lib.3. fretus autoritate Francisci Aretini,in d.cap.in præsentia, col.16. num.70.vers. Nam primo non obstat,de prob. & ante istos idem sensit Ang. in d.l.si quis posthumos,num.2.ibi,Item per spurios similiter, si filios habere non potest, vt clericus,ff.de liber. & posthum. & Angelum sequitur Ioan.Coras. d.lib.1.Miscell.cap.7.num.5.vbi voluit de spurijs testatorem intellexisse,in qua opinione tandem residet Aug.Bero.cons.73.Quòd euenien te casu,colum.4.ante num.13.vers. Considerandum est etiam,lib.2.cui assentitur Iacobus Menoch.in d.tract.de præsump.in 2.part.præsum. 83.nu.54.vers.Duodecima est.

Mouentur,Aretin.& Paris.Nam si fauor monasterij consurgit ex periculo ne quis à vita cõtẽplatiua retrahatur,& propterea conditio pro non scripta habetur,quando testator grauat filium monachum, cessat illud periculum, quòd ab ingressu retrahatur, vnde tantus fauor monacho vel monasterio nequaquam debetur, & consequenter erimus in regula dictante debere per testatorem disposita seruari, esto, quòd ad incommodum monasterij tendant, cum etiam illi damnum non inferatur, sed tantum illa spes succedendi acquirendique tollatur, vt in simili traditur in l.fin. C.de acq.poss.& per DD.post gloss.in l.seruus paciscendo, C. de pact. & in l. fin. C. de codicill. Vnde cum negari non possit quin testator isto casu de monasterio cogitauerit,quod præ oculis habuit, & tamen dixit si hæres meus sine liberis decesserit, de alijs sensit quam de ecclesia.

Huic rationi responderi potest,quòd quam-
115 uis text.in d.§.sed & hoc præsenti, † loquatur de subiectis personis huiusmodi conditionibus quæ deinde monasteria ingrediuntur, vt ibi in vers.Sancimus,vnde possit elici ratio impedien di vitam contemplatiuam, & subinde fauoris mona-

monasterij, tamen nõ erit incongruum dictum text. etiam intelligere de iam cõstituto in sacris, vt eius causa monasterio etiam tantus fauor debeatur, quod deducitur ex solatio quo frui eos vult, qui vsque ad suam vitam in ecclesijs perseuerauerint, quo quidem solatio non fruerentur si fauor prædictus cessaret, & si ratio fauoris illa censetur ne quis retrahatur; ergo maior ratio militare videtur eiusdem fauoris in iam ingressо, vt permaneat & in monasterio perduret, Nã aliter cessante perseuerantia bona ingressorum monasterijs non applicarentur, & tamen, monasterio aut ascetrio, vbi à principio ingrediuntur res cõditionali restitutioni subiectæ ex illo met textu competunt, & si monasterium non admitteretur, dicemus fortasse cum Angelo & Ioanne Corasio spurios ex ipso in sacris constituto deberi? certè hoc asserẽdum non est, cum idem Angelus sibi contrarius in d. l. hæredibus, §. fin. post Bartolum ibi hoc reijciat tanquam absurdum, & allieiens ad delinquendum, & Ioan. de Imol. in d. l. si quis posthumos, sub num. 2. vers. Tu adde, animose sed rectè quidem, dicit illud Angeli dictum verum non esse tanquam contra publicam honestatem. Nec iuuat dicere de alijs liberis intelligi non posse, & ideo sic interpretari oportere, d. l. hæredibus, §. fin. Nam ille text. retorquetur, dum in fine dicit, Sed si ex ea quæ alij nupta sit, posthumum quis hæredem instituerit, ipso iure non valet, quod turpis sit institutio, Paulus itaque ibi si turpitudinẽ execratur, cur nos ad turpitudinem spurios suscipiendi in sacris constitutum inuitare voluerimus, cum lex iubeat, quæ honesta sunt, contraria autem prohibeat.

Secundò dicebat Aug. Bero. verba illa si sine liberis decesserit, duas conditiones, vnam explicitam, alteram verò implicitam continere, explicitam siue expressam si decesserit sine liberis restituat, Implicitam verò & tacitam, si decesserit cum liberis non restituat, arg. l. aliquando, hoc tit. de cond. & demon. illamque explicitam honestam censeri, nec ad delinquendum siue turpitudinem inuitare, implicitam verò ad delinquendum allicere, & turpem esse, atque in hac specie explicitam & expressam attendendam fore, non autem implicitam, tum quia hæc tacita in consequentiam illius expressæ progreditur, & quodammodo à sensu contrario, qui sensus

116 sumi † non debet, quando absurdum inde resultaret, l. 2. C. de condit. insert. tum etiam, quia ad delinguendum alliceret, & ita considerasse Salic. in l. generaliter, §. cum autem, in finalib. verbis, inquit Berous.

Sed hæc ratio licet subtilis primo aspectu vi-

117 deatur, tamen omnino concludens † non remanet, nam vtraque conditio insimul nascitur, & adeo sunt hæ conditiones (si duas esse voluerimus) coniunctæ & annexæ, quòd vna de necessitate aliam inferat, & posita vna, altera nascatur ex quadam vi intrinseca verborum, & mente testatoris, quæ quidem conditio prius fuit in intentione, cum velit per liberos in conditione positos substitutum excludi cui illos prætulit, l. Lucius Titius, ff. de hæred. instit. ibi, Non enim fratrem solum prætulit substituto, sed & eius liberos. Negauerim etiam duas esse conditiones, cum vna tantum sit in proposito conditio, & sit præsuppositum Beroi tanquam antecedens necessarium, & consequens in conditione, & tanquam causa & effectus.

118 Quid erit † in hac difficultate dicendum? ego ex intẽtione Doctorum sic distinguerem, quòd aut sumus in simplici conditione si sine liberis decesserit, & isto casu de ecclesia sit intelligendum, & conditionem ex d. §. sed & hoc præsenti, interpretemur, ciuilemque intellectum recipiat, vt dixit Bartol. in d. l. hæredibus, §. Titius, sub num. 4. vers. Respondeo, quòd debent intelligi, nec sit vera illa opinio, vt de spurijs intelligatur, ad euitandum inhonestos concubitus.

Aut fuit conditio concepta sub verbis, Si decesserit sine liberis ex suo corpore descendentibus, vel sub alijs naturalitatem importantib. & hoc secundo casu cum cesset legalis interpretatio, testatorque seipsum declarauerit, & in claris versemur, nec glossatione egeamus, concludendum est, conditionem non facere conditionem, vt Bald. inquit in l. generaliter, §. cum autem, num. 3. vers. sed quid si ista condit. C. de instit. & substi. idest tanquam conditionem inhonestam, & turpem ad peccatumque inuitantem reijciendam esse & vitandam, nõ autem ip-

119 sam vitiare, hoc enim est de natura † inhonestæ turpisque conditionis, vt vitietur, & non vitiet, l. reprehendenda, C. de instit. & substit. sub cond. fact. l. conditiones, 1. & 2. ff. de condit. instit. & c. 1. de condit. appos. & ita intelligit etiã in d. §. cum autem, Salic. quem sequitur Augustin. Bero. d. cons. 73. num. 12. lib. 2. nec est assentiendum Bart. in d. l. hæredibus, §. Titius, sub num. 4. dicenti, fideicommissum ex huiusmodi conditione nullum & inefficax reddi, arg. l. quoties, hoc tit. de condit. & demon. nisi Bartolum vt dicunt præcitati Doctores interpretabimur, quẽ idẽ sensisse existimo, inspecta d. l. quoties, quam ibi in argumentum allegat, & consuluit Iacob. Menoch. cons. 245. Primæ dubitationi, num. 5. & infr. lib. 3.

120 Cæterum † dicta distinctio vtroque casu fortasse non procederet, quando clericus in sacris constitutus, vel religionem professus filios spurios ritè rectèque legitimatos ab habente potestatem retinuisset, tunc enim fideicommissum efficax validumque censeretur, vt tradit Ioan. de Imol. in d. l. si quis posthumos, versic. Posset tamen,

tamen, quod voluit Aug. Bero. d. conf.73.numer.12.vers.Ioannes verò de Imola, dicens idē placuisse Angelo de Vbaldis, qui non loquitur de legitimatis si bene inspiciatur, nec dissentit Ioan.Coras.d.lib.1.Miscell.c.7.sub num.6.vers.Qui tamen cautius agent.

Nonò quęro quid si testator ad exclusionem fictionis vltra processerit dicendo, si decesserit
121 sine hæredibus† masculis, & sic loquatur de hęrede taxatiue, & discretiue, nunquid monasterium excludetur? & Bald. tenuit illud excludi in d.auth.nisi rogati, col.pen.num.8.versic.Sed si testator, retinendo opin. Tancredi, & Iacobi de Beluisio quā in superioribus comprobauimus, licet contrarium videatur innuere, si dixisset, si filium non genuerit, quamuis enim actus generationis fictionem non recipiat, l.1.§.ne autem, C.de caduc.toll.& not.in l.1.§.quoties, ff. de vi & vi arm.l. generaliter, in princ. & in fin. C.de instit.& substi.tamen hoc destruitur propter id quod dicitur de nuptijs, nam similiter nuptiæ non recipiunt fictionem, quia sunt similiter de iure naturali, l.1.§.fin.ff.de iust.& iur. & tamen monasterium idē operatur, quod nuptiæ, quia est quoddam matrimonium spirituale. Sed ego crederem hoc etiam casu monasterium excludi, & Baldum non sensisse contrarium, qui opposuit, & per verbum, videtur, loqui voluit, oppositionemque iniecit non vt recesserit à proposita primum conclusione, sed vt sui ingenij acumen ostenderet: Nam vbi testator de vero matrimonio voluit intelligere, ac de veris nuptijs, eius voluntati standum est, sic etiam vbi de veris filijs qui per generationem verè suscipiuntur, vt per expressionem naturalitatis à testatore factam tollatur omnis ambiguitas, tacitum enim consistit in interpretatione iuris, vt aliàs dictum extitit, expressum non, nam vbi testator seipsum glossat, non recurritur ad glossam legis, vnde cum testator disposuerit de filijs hominis per generationem, non autem de filijs legis, suæ voluntati standum est, nam sæpenumero
122 plus† operatur expressum quam tacitum, l. si in diem, §. seruo, hoc tit.de condit. & demon.& ita scribit idem Bald. in d. auth.nisi rogati, sub num.9.vers.Sed Iacob.de Beluisio, Sed tu cogi
123 tabis, habuit Baldus† peregrinum, ac nobile ingenium, & proinde sæpe, quod ipse verum esse sciebat oppugnare nitebatur, ne aliquid intactum absque oppugnationem remaneret, quantum aūt iste Bal. ius ciuile totum ac Italorū gloriam illustrauerit, auxerit, atque propagauerit, omnes Iurisprudentiæ excelsi cultores sciunt, ac quotidie intuentur; cum Baldo itaque diligēter agendum est, ad hoc vt eius doctrina rectè intelligatur, eiusque intentio percipiatur, vnde multi decipiuntur, qui ipsum inconstantię notadamnare ausi sunt; & pro hac coniectura vide quid dixerit Anton. Tessaur. decis.163.Sacerdos, per totam decis.fol.139. Sed ad institutum redeundo, hactenus de coniecturis voluntatem testantis ad monasterij exclusionem non obscurè indicantibus, alias coniecturas Iacobus Menochius Iuriscōsultus maximè eruditus, atque optimus in d.præsum.83.nu.46.50.& 52.prosequitur, quas ego breuitatis causa prætereo.

Illam tamen coniecturam nō omiserim, quā ipse Menochius ibidem num.56.vers. Tertiadecima est coniectura, tradidit, quādo inquam te-
124 stator† filium hæredem institutum pure grauauit, vel post diem certum restituere, non facta mentione conditionis liberorum, tunc enim si verus filius substitutū non excludit, vt de grauato pure est, gloss. communiter approbata in l.ex facto, §.si quis rogatus, glos.in d.l.cum acutissimi, Cyn.in l.precibus, C.de impub.& alter. substit. Oldrad. & Alberic.in d.l. generaliter, §. cum autem, de grauato in vita, purà post annū tradunt idem Oldrad. Alberic.& Angel.in eod. §.cum autem, Ruin.consil.77. In facto proponitur, colum.fin. post num.5.versic.Et similiter non obstat, lib.2. Paris.consil.19. Ad resolutionem, num.97.de communi attestans, libr.2. Iacobus Menoch.cons.95. Etsi doctè, num.89. libro primo, & in superioribus dixi, multo minus monasterium excludit, vt notanter tradit Bald. in d.auth.nisi rogati, num.20.vers. Item quæro nunquid ista authentica.

Decimò quæro, quid si substitutus fuerit aliquis sub conditione, vt procuret se appellari nominarique de familia ac domo testatoris, post Caium verò aliquos per fideicommissum vocauerit, & substitutus monasterium ingrediatur,
125 nunquid hoc casu† elici coniectura possit, vt monasterium excludatur. & affirmatiuè respondet Augustinus Bero. d.quæst. trigesimaquarta. Proponebatur, numero primo, secundo, & tertio, cum enim post ingressum substitutus de domo testatoris dici nequeat, ex quo per ingressum similis mortuo fit, & pro mortuo habetur quo ad nomina ciuilia, vt not. in l. Deo nobis, C. de episcopis, & cleric. gloss. in authen. idem est, C.de bonis, quæ liberis, quòd autem quis de domo sit, de familia, seu agnatione, hæc sunt nomina ciuilia, Bartolus quem cæteri sequuntur, in l. tutelas, ff.de capit. dimin. ergo cū ingredienti monasterium conuenire non possit de domo, vel familia alicuius esse, dicendum videtur testatorem noluisse, quòd monasterium potuerit, aut debuerit admitti.

HYPOTHESIS.

Monasterium, si hæres grauatus si sine liberis decesserit, religionem ingrediatur, nūquid substi-

substitutum excludat latè declarari: Ampliationes quoque ac restrictiones complures ad idē afferri: Et §. sed & hoc præsenti, in Auth. de sanctissim. Epis. necnon textum in l. filiæ meæ, ff. sol. matrim. rectis legitimisque interpretationibus exornari.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium, si testator hæredi suo ita substituerit, Si hæres meus sine liberis decesserit Alexandrum ei substituo, excluso substituto admitti, hærede ipso religionem ingresso.*

2 *Testatorem non præsumi, vt eius hæres monasterium ingrediatur cogitasse.*

3 *Monasterium excludere substitutum sub conditione si sine liberis hæres institutus decesserit, etiam inspecto foro conscientiæ, & nu. 8.*

4 *Ecclesiam cultricem esse iustitiæ.*

5 *Iura ex præsumptionibus disponentia in conscientiæ foro non seruari, Hocque numero 14. intelligi.*

6 *Pace obtenta cum remissione damnorum per subditos incursorum pro illa habenda, damnum inferentes adhuc in conscientiæ foro teneri.*

7 *Primogenitum scientem Angliæ consuetudinem erroneam esse, non censeri tutum in conscientia, nisi eius fratres ad successionem in Regno admittat.*

8 *Legem positiuam ab habente potestatem legis condendæ sancitam in foro etiam conscientiæ obligare, in eoque seruandam esse.*

9 *Ius Canonicum magis legem Dei quàm sæculi obseruare.*

10 *Ius Canonicum animas ad Deum dirigere.*

11 *Verba assortiua partium in lege posita dispositionē non inducere. Idque declarari.*

12 *Pontificem Maximum declarandi dubia iuris ciuilis autoritatem habere.*

13 *Iuri Canonico vbi aliquid de iure ciuili determinatum non apparet, standum esse.*

15 *Clericum sæcularem etiam substitutum sub dicta conditione si sine liberis decesserit, excludere, & nu. 20. Hanc autem conclusionem tribus modis limitari, & nu. 21. 22. & 23.*

16 *§. sed & hoc præsenti, in auth. de sanctissim. Episc. vlterius explicari.*

17 *Genus in vna specie non verificari.*

18 *Monachi appellatione conuersum propriè non cōprehendi.*

19 *Religiosos & clericos, dum enunciantur, vti diuersos assumi.*

24 *Monasterium adhuc substitutum excludere, si bigamus hæres institutus sub dicta conditione grauatus, & per Pontificem dispensatus monasterium ingrediatur.*

25 *Monachalem vitam si aliquis in manu Episcopi obtulerit se obseruaturum, cum recipi ab aliquo monasterio non potuerit, substitutum sub dicta conditione si sine liberis decesserit, ab ipso offerente excludi.*

26 *§. sed & hoc præsenti, dispositionem sibi locum pariter vendicare, si hæres grauatus ante ingressum monasterij bona fideicommisso subiecta in pios vsus dispenset; Sed contrariam opinionem à quamplurimis comprobatam reperiri, communemque esse, num. 27. ipsamque ab Auctore recipi, num. 30.*

27 *Monachum nec velle, nec nolle habere.*

29 *Qualitatem à lege requisitam verificandam esse.*

31 *§. sed & hoc præsenti, dispositionem veram esse, etiam si monachus postea degradaretur.*

32 *Monasterium ingressi personam statim ecclesiæ effici, in eiusque transire potestatem, bonaque eius omnia quo ad dominium proprietatemque monasterio acquiri.*

33 *Monachus si monasterium relinquat, & ad aliam militiam seu vitæ figuram se transferat, bona penes primum monasterium remanere.*

34 *Monasterium non excludere substitutum si hæres grauatus, & religionem ingressus ante professionem intraque annum probationis decesserit. Hocque dupliciter declarari, numero 40. & 41.*

35 *Monachum ante professionem non dici religionem ingressum, & monachum dici non posse, num. 36.*

37 *Vouentem ingredi religionem, si ante professionē exeat, voto nequaquam liberari.*

38 *Conditionem si quis religionem intrauerit, per simplicem ingressum sine professione non impleri.*

39 *Legatum genero pro dote filiæ factum, illa nondum matrimonio cōsumato monasterium ingressa, excluso genero, ipsi monasterio deberi, dummodo puella expresse, vel tacitè religionem professa fuerit.*

42 *Monasterium non excludere substitutum, quando grauatus religionem ingrederetur, non vt religiosus fieret, sed vt ibi pœnitentiam ageret.*

43 *Actus agentium vltra intentionem non operari.*

44 *Limitatam causam limitatum effectum parere.*

45 *Monasterium non excludere substitutum quando grauatus suasionibus, blandicijs & fallacijs prælati illius monasterij religionem fuisset ingressus.*

46 *Monasterium non excludere substitutum vbicunque grauatus illud non ingrederetur, sed hæredē duntaxat institueret, ex communi, veriori & æquiori opinione.*

47 *Monasterium non excludere substitutum cum hæres his verbis extitit grauatus restituere, Si hæres meus decesserit sine liberis, & religionem profiteatur Caium substituo, & is Caius religionem*

nem profiteatur mortuo iam ipso hærede sine filijs.

48 *Monasterium non excludere substitutum, si hæres grauatus sub conditione si sine liberis decesserit antequam monasterium ingrediatur testamẽtum condiderit, & pro parte extrancum, pro alia verò parte monasterium instituerit, pro ea nanque parte pro qua extraneum instituit substitutus admittetur.*

49 *Priuilegium personale alteri prodesse non debere.*

50 *Monasterium non excludere substitutum vbicunque ad propriam personam testator conditionem referret, vt quia dixerit, instituo te hæredem si sine liberis moriar, tunc enim si testator monasteriũ ingrediatur, substitutus ex opinione Martini Sylimani nequaquam excluderetur.*

51 *Monasterium non excludere substitutum, alio monasterio, vel pia causa substituta.*

52 *Monasterium non excludere substitutum vbicunque hæres grauatus monasterium fuisset ingressus, vt substitutum fraudaret.*

53 *Dolum proprium siue fraudem nemini patrocinari debere.*

54 *Monachatum omnem abstergere maculam, quomodo sit accipiendum.*

55 *Effectum pium attendi, licet animus facientis dolosus fuerit atque impius. Hocque declarari.*

56 *Matrimonium etiam in mortis articulo contrahi posse, vt filij ex concubina suscepti legitimẽtur, Nisi matrimonium in substituti fraudem contrahatur, Contrarium tenentes inueniri, numer. 63. Sed priorem sententiam communem esse, num. 64.*

57 *Monasterium ingredientis fraudem inde colligi posse, quòd grauatus ante ingressum pluries substituto minatus fuerit se modum inuenturum licet sine filijs decessisset, illum excludendi.*

58 *Lubricum linguæ ac minas non esse ad pœnam trahendas: Indeque ad testimonium minantis inferri.*

59 *Minas animi malignitatem prauitatemque significare, illisque præcedentibus indicium propositi oriri, dummodo constet minantem occidisse, nec distingui an fuerit solitus minas exequi nec ne.*

60 *Inimicum animum, nec per torturam purgari.*

61 *Monasterium non excludere substitutum si grauatus hæres in mortis articulo existens monasteriũ ingrediatur. Contrarium asserentes, num. 65. recenseri, Et primam opinionem, num. 75. vti magis communem admitti. Maximeque procedere aliqua alia fraudis coniectura concurrente, numero 76.*

62 *L. filia mea, ff. sol. matrim. enarrari.*

66 *Bonum aliquem præsumi potissimum in mortis articulo.*

67 *Præiudicium in consequentiam actus permissi cõtingens non attendi. Sed hoc procedere dummodo de re sua quis disponat.*

68 *Indicium ad torturam ex mortui dicto non desumi.*

70 *Fraudem non committere qui se plus altero diligit.*

71 *Intentionem principalem fore attendendam, nõ autem præter eam obiter contingens.*

72 *Animum & propositum maleficia distinguere.*

73 *Principium arguere causam finalem, & potissimam rei partem esse.*

74 *Voluntatis mutationem non solum incontinenti, sed nec ex interuallo temporis præsumi.*

77 *Monasterium non excludere substitutum si hæres grauatus senio confectus monasterium ipsum ingrederetur. Et quamuis Iacobus Menochius contrarium senserit, Baldi tamen opinionem de sene nimia senectute compressò loquentis veram esse, num. 78.*

CAP. II.

CIRCA secundum propositæ difficultatis caput, quando inquam expresse ac manifestis verbis, vel vrgentibus coniecturis non constat testatorem voluisse monasterium excludere, vt substitutus succedere valeat,
1 sed testator hæredi suo † ita substituit, si hæres meus sine liberis decesserit, ei Alexand. substituo, hic siquidem casus dubius videtur, cũ non appareat testatorem de ingressu religionis cogitasse, & concludendum est monasterium excluso substituto ad succedendum admitti debere, vt est tex. in d. auth. Sed & hoc pręsenti, in auth. de sanctiss. episc. & alius text. in c. in præsentia, extr. de prob. & quamuis hęc duo iura sufficiãt, idem tamẽ scripsere, glos. in auth. si qua mulier, in verb. liberos, C. de sacros. eccles. vbi Bal. nu. 3. & Paul. de Castr. pariter eod. num. 3. Bart. in auth. ingressi, num. 52. C. de sacros. eccles. & in l. hæredib. §. Titius, num. 4. ff. ad Trebell. Dyn. in l. si ita quis, §. fin. ff. de leg. 2. Specul. in tit. de stat. monach. vers. Et nota quòd ingressus monasterium, & in tit. de locat. §. nunc aliqua, versic. 153. incip. Quæritur quidam accepit feudũ, Hostiens. & Ioan. Andr. in cap. Raynaldus, de testam. Bald. in cap. 1. in princ. vers. Si ergo feudum, de mil. vasall. qui arm. bellic. depos. Iacobus de Beluis. in d. §. sed & hoc præsenti, in principio versic. Sed cum monasterium, authen. de sanctiss. episc. gloss. in fin. Innocen. in fin. Abb. numero trigesimosexto, Felin. num. 29. Franciscus Aretin. num. 64. Dec. num. 55. & August. Bero. num. 475. in c. in præsentia, extra de probat. Ias. in l. pactum inter hæredes, num. 4. ff. de pact. Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, 1. numero 36. versic. circa secundos, d. tit. ad Tre-

ad Trebell. vbi Alexan. num. 14. versic. Quid autem, Andr. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verb. Libertis, num. 91. versic. Ex quibus etiam fit, C. de reuocan. donat. Andr. Alciat. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero septimo, ff. de liber. & posthum. Rub. in l. Titia Seio, §. Imperator, numero 224. ff. de leg. 2. rursus Bartol. cons. 1. Parmensis quidam, in princ. libro primo, Bald. consil. 286. libro quarto, Angel. consil. 80. Hæc quæst. subtilis est, & dubia, colum. 1. versic. Pro hoc quia substitutio, Alexand. consil. 13. Circa primum dubium, colum. 2. num. 4. & 5. libro 3. cons. 35. eodem vol. cons. 92. lib. 4. quę duo consilia repetuntur consil. 121. Viso themate supra scripto, numero quarto, quinto, & sexto, lib. 2. Benedict. Capr. consil. 147. Cum ad præsens, in fin. num. 21. Corn. cons. 88. Placet mihi, numero quinto, lib. 2. cons. 258. Quo ad primum, numero 4. lib. 3. Socinns sen. cons. 81. In præsenti consultatione, colum. 1. libro tertio, Andr. Barbat. consil. 20. Stat difficultas, colum. 1. libro 1. Ioan. Calderin. cons. 43. An si testator, tit. de testam. Paris. cons. 65. Viso testamento, numero sexto, & 10. lib. 2. Andreas Alciat. cons. 95. Bernardini, num. 2. tom. 3. libro nono, Socinus iun. cons. 1. Præsentis consultationis resolutio, num. 64. versic. Vel posita, libr. 1. Ioan. Bapt. Ferett. consilio 70. De bonis remanentibus in sæculo, colum. 2. in fin. num. 11. lib. 1. Iacobus Philippus Port. cons. 23. Quidam filiusfamilias, num. 31. lib. 1. Io. Cephal. cons. 62. Illustris Comes Franciscus, colum. fin. num. 52. libr. 1. August. Bero. quæst. 34. Proponebatur, sub num. 1. vers. Quãuis secus esset, fol. 74. Afflict. decis. 320. Ioãnes, numero 9. Guid. Papæ, decis. 477. Vtrum proprietarius, in fin. numero 5. versic. An monasterium, post Ludouicum Roman. quem allegat, Neapod. in consuetud. Neapol. titul. de succession. ab intest. in consuet. incip. Si quis, in verb. Proximiores, numero 256. fol. 63. colum. quarta, Franciscus Bursat. cons. 52. In causa, numero 42. libro primo, Sfort. Oddus, in tract. de compend. partic. 6. tit. an legitimi tantum, conclus. 1. fol. 200. versi. Regula igitur, citans consilium Felini, vt per eum, Franciscus Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volunt. libro 11. tit. 7. numero septimo, versic. Itaque hæc est ratio, fol. 271. Iacobus Menocb. in tract. de præsumpt. in secũda part. libro quarto, præsumpt. 83. numer. 58. versic. Secundum caput, Alexand. Trentacinq. in tract. subst. part. 4. cap. septimo, numer. 20. versicul. Primus est, fol. 140. Claud. Cbiffet. in tract. de iur. fideicom. libro primo, cap. 13. versic. Deficit hærede ingrediente monasterium, fol. 294. Ludouicus Molin. in tract. de primogen. Hispan. libro secundo, cap. nono, incip. Vitis, numero quadragesimoprimo, fol. 264. Excellentissimus Dom. Viuius, in eius Silu. opin. 841. incip. Substitutus sub conditione illa, numero 2. 3. & 4. fol. 344. vbi communem opinionem esse affirmat, quem referendo de eadem communi attestatur Prosper Farinac. in libro Quęstion. criminal. lib. 1. de accus. q. 13. nu. 26. fol. 125. Et post gloss. in d. l. cum acutissimi, eandem opin. ibi ad terminos istius legis tenent Salic. numero 4. Ang. & Benedict. de Plumbino, quos refert Cornens ad finalem col. dicens esse communem glossæ sententiam, & Anton. de Padill. in gloss. fin. num. 43. Ioan. Saportell. hic ex communi cap. 2. facie 21. vers. Sed videamus, & vers. Præualuit tamen.

Hoc autem illa ratione ab Imperat. Iustiniano constitutum est, cum pręsumendum sit, testa
2 torem non cogitasse, hæredem suum † ingressu-
rum religionem, quod si cogitasset monasteriũ
substituto prętulisset, quemadmodum ex Pauli
Castrensis opin. magis communiter recepta, cẽ
suit Iacob. Menoch. in tract. de pręsump. par. 2.
lib. 4. pręsump. 83. ante nu. 59. vers. Qua autem
ratione, & in superioribus est ostensum.

Am iiatur primò hæc conclusio, vt sit vera
3 etiam inspecto foro † conscientię, secundũ quod
ritè procedit disposit. d. §. sed & hoc pręsenti, vt
scribunt Iacob. Menoch. in d. tract. de pręsump.
in 2. part. libr. 4. præsumpt. 83. num. 59. & in 1.
part. lib. 1. præsumpt. 80. num. 5. vbi Alciatum
minus rectè contrarium respondisse existimat,
& Francis. Mantic. in d. trac. de coniect. vlt. vol.
lib. 11. tit. 7. num. 2.

Et quamuis ipse Alciat. contradixerit cons.
53. Grauẽ casus, num. 8. & infra, tom. 3. lib. 9. &
cons. 157. Clara sunt verba testamen. nu. 6. eod.
vol. necnon in l. quinque pedum, num. 20. in fi.
C. fin. regund. motus, quòd cum disposita in d.
§. sed & hoc præsenti, fuerint inducta aduersum
defuncti voluntatem, aliter attendenda non es-
4 set: ecclesia enim cultrix † est iustitię, c. 1. §. sed di
uersum, de alien. feud. licetque lex præsumat,
quòd si testator de monasterio cogitasset, illam
conditionem non apposuisset, tamen talis præ-
sumptio in foro conscientiæ non attenditur, ex
quo regula est, quòd iura ex præsumptionibus
5 disponentia † in eo foro non obseruentur, Ioan.
Andr. in cap. is qui fidem, de spons. ad hocque
confirmãdum inducit octo casus similes, vt per
eum, quibus addi possunt duo alij similes, Pri-
mus quòd vbi propter habendam pacem, licet
6 damna passa per subditos † remittantur, ille ta-
men qui damnum indebitè intulit, in foro con-
scientiæ tenebitur, secundũ Hostiens. in summ.
de pœnit. & remist. §. quintus & qualiter, Petr.
de Anchar. in reg. Peccatum, de reg. iur. in 6. Lã
cel. Galiaul. in l. Gallus, §. & quid si tantum, nu.
71. ff. de lib. & posthum. Secundus, quòd primo
7 genitus qui secundum Angliæ † consuetudinẽ
totũ patrimoniũ cõsequitur, si scit cõsuetudinẽ

illam erroneam esse, peccat, & si vult esse sine
peccato debet illud eum fratribus suis diuide-
re,ita dixit Cynus de Pistor. in l. Barbarius,co-
lumna prima,num.4. versic. & propterea,ff.de
offic. præter.per text.in l.cum quidam, §. quod
dicitur si putetur,ff.de acquir.hæredit.

8 Non arbitror† fore ab opinione Manticæ,&
Menochij recedendum, Primò,nam lex positi-
ua condita ab habente potestatem legis condē-
dæ obligat in foro conscientiæ,& in eo foro ser-
uari debet,c.quo inre,8.distinct. gloss.in c.quæ
in ecclesiarum,de constit. Abb. & Felin. in c.1.
eod.tit.& ibi Dec.num.8.Ias. in l.nemo potest,
in 2.lect.num.106.de leg.1.Andr.Alciat.in d.l.
quinque pedum, num.51.C. fin. regund. cum
ergo secundum legem Cæsaream,& Canonicā,
ita sit dispositum, debet id etiam in foro con-
scientiæ obseruari.

Secundò,nam dicta lex Iustiniani in §.sed &
hoc præsenti, à iure Pontificio recepta reperi-
tur,d.cap.in præsentia,ergo in foro conscientiæ
9 erit obseruanda,cum ius canonicum† magis le-
gem Dei quam sæculi sequatur,cap.filius,de te
stam.ibi,Quia lege Dei non autē huius sęculi vi
uimus,& cap.cum esses,ac cap.relatum,eod.tit.
Adeo, quòd iniquissimum atque absurdissimū
esset asserere,ius canonicum aliquid in præiudi
cium salutis æternæ constituisse,cap.fin. de con
suet.c.quamuis,de pact.in 6.c. cum contingat,
de iur.iur.c.licet,eod.tit.in 6.c.vigilanti, & c.fi.
10 de constitut. ius enim canonicum † animas ad
Deum dirigit,Abb.in rubr.proęm.decretal.nu
mero 16.versic. Item considera. Dicendum est
igitur,talē fuisse testatoris voluntatem, qualem
lex ipsa decernit,& interpretatur,licet quando-
que verbis refragari videatur, vt in hoc respon-
so cum concord.l.iam hoc inre,ff.de vulg.& pu
pill.l.hæredes mei, §.cum ita,ff.ad Trebell.

Et si diceretur, verba in d.cap. in præsentia,
in versic.Sed etsi teneret,esse verba assertiua,&
partis allegationes, & propterea in lege posita
11 † dispositionem non inducere, vt voluit Ioan.
And.in cap. dilecta, de præben. gloss. in l. 1.C.
quando non pet.part.Responderi potest,quòd
imo verba sunt Pontificis sic affirmantis, si re-
ctè considerentur à versie. Quare cum constet,
vsque ad versic. Dilectus filius, Vlterius ex intē-
tione Andr.Barbat.dici potest,quòd præsuppo
sito etiam illa fuisse verba partis, nihilominus
cum Summus Pontifex in illis plenè se fundaue
rit,pro verbis legislatoris habenda sunt,& iuris
dispositionem inducunt, tanquam translata in
allegationem iuris, & in allegationem atque di
spositionem Papalem,arg.cap.1. & 2. de cōfir.
vtil.vel inutil.& eius, quod scribit Bald. in l. ex
placito,num.6.& infr.C.de rer.permut.vbi mi-
rabiliter fuit loquutus,& ideo gloss. in Clem. 1.
de probat.dicit, quòd vbicunque statutnm mu
nicipale, vel legislator aliquā probationem re-
putar plenariam, vel plenam esse, præsumptio
iuris,& de iure oritur,adeo quòd contrariū pro
bari non poterit. Cū itaque syndicus illius mo-
nasterij allegasset,quòd ille talis non videbatur
sine hærede decedere,& Pōtifex dicit,quòd ple
nè suam intentionem fundauerat;ergo ex illa al
legatione,iuris & de iure præsumptio oritur, quòd
ingressus monasterium,sine liberis decedere ne
quaquam videtur;& propterea Sali. alioqui cō
sultissimus Doctor,male loquutus est,vt Barba
tia inquit, dum scripsit Papam super erronea
opinione tex.in d.c.in præsentia,se fundasse,pręe
supposito etenim in iure ciuili expressum non
reperiri,quòd monasterium loco liberorum ha
beatur, aut de hoc in inre ipso ciuili opiniones
aderant, clarumque est Papam potuisse illam
dubitationem declarare, vnamque opinionem
confirmare, ac aliam reijcere, tuncque opinio
Pōtificis in vtroqne foro canonico & ciuili ser-
12 uabitur, habet enim Papa † potestatem decla-
randi dubia iuris ciuilis, vt est text.in c.per ve-
nerabilem,§.rationibus,qui fil. sint legitim.Si-
mile fecit in cap.Raynut.de testam.Aut de hoc
opiniones non aderant, & Pontifex id determi
13 nauit,tuncque iuri canonico † acquiescendum
erit,ex quo in iure cinili determinatum non ap
paret;idem quoque Andr. Barbat.sibi voluit d.
cons.20.col.3.lib.1.

Non obstat quòd Alciatus asserebat d.§.sed
& hoc præsenti,tanquā contra testantis volun-
tatem inductum, in foro conscientiæ seruandū
non esse, & licet lex præsumat, quòd si testator
cogitasset de monasterio illam conditionem nō
apposuisset, attamen talis præsumptio in foro
conscientiæ non attenditur, iuxta doctrinā Io.
Andr.in præcitato loco,Nam respōderi potest,
quòd cū lex præsumat cogitatuū non fuisse, nō
poterit contra voluntatem dici, nam intelligit
lex quòd si cogitasset,non ita disposuisset,vt sit
standum iuris interpretationi, cū lex non erret,
quæ si præsumit,ergo in re dubia versatur,& ta
meu si admitteremus Alciati fundamentum,vt
inquam dispositio prædicti §.sed & hoc præsen
ti, sit contraria voluntati testantis, de re certa
14 ageretur. Denique tunc præsumprio † in foro
conscientiæ non attenditur, quando is contra
quem est ipsa præsumpt.scit veritatē esse in con
trarium, tunc.n.in foro conscientiæ is non tene
tur seruare qnod lex præsumit, sed veritatem,
vt dicit Iacob. Menoch.d. lib.4. præsumpt.83.
num.62.quod seriosius scripserat lib. 1.cap.80.
in 1.part.hinc allegata similia diluuntur, vt am
plius insistendum non sit.

Extenditur secundo prædicta cōclusio,vt nō
15 solum in monacho, sed etiā in clerico † sæculari
sibi locū vendicet: Si enim testator filium suum
instituerit,& ei sine liberis decedenti Sēproniū
substi-

substituerit, si is filius hęres clericus sęcularis essiciatur, Sempronius ei substitutus excludetur; quemadmodum si monachus effectus fuisset, excluderetur. Ant. de Butr. in c. in præsentia, extra de probat. vbi etiam Io. de Imol. Anchar. Felin. num. 56. Dec. num. 58. in fin. glos. in auth. nisi rogati, & ibi Petr. de Bellapert. Cyn. Capr. cōsil. 20. Cum viso, nu. 12. vers. Et similiter, Dec. consi. 259. Visis his, ante num. 6. Carol. Ruin. cō sil. 153. Circa casum, per totum, libro 3. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 147. Viso instrumento, transactionis, num. 15. vers. Et ideo dicit, gloss. Aug. Bero. cons. 73. Quòd eueniente casu, num. 20. lib. 2. Durans, de art. test. tit. de substit. cautel. 18. num. quinto, Iacob. Put. decis. 55. In vna Romana, num. 2. vers. Tamen hoc non obstante, fol. 26. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. artic. vltim. tit. an legitimi tantum, fol. 203. vers. Secundus est, Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. libr. 4. præsumpt. 83. num. 65. vers. Extenditur quarto, fol. 145. & cons. 245. Primæ dubitationi, num. 18. vers. Nā tunc demum, lib. 3. & de magis communi ac veriori sententia attestatur Dec. in d. c. in præsentia, quicquid Abb. cōtrarium senserit, quam tenent etiam Iacob. de Beluis. & Ang. in d. §. sed & hoc præsenti, Alex. Trentacinq. in tract. substit. in 4. part. c. 7. num. 21. vers. Hæc conclusio, fol. 140. dicens post Decium magis communē opin. esse, August. Bero. cons. 107. Anceps quippe, num. 30. lib. 2.

Probatur hæc opin. per tex. in d. §. sed & hoc præsenti, auth. de sanctiss. episc. dupliciter inducendo, & primò ibi, Si monasteria ingrediātur, aut clerici fiant, & ibi clerici aut diaconissæ, cū alternatiua, ac copula soleat inter diuersa constitui, vt not. in rubr. de iur. & fact. ignor. Sique cum gloss. ibi quam sequitur Abb. num. 43. diceretur, verba dicti contextus alium sensum recipere, vt scilicet prius de monachis conuersis loquatur, qui clerici non sunt, & deinde de mo-
16 nachis clericis. Responderi potest † ex mente Caroli Ruini, illa verba Si monasteria ingrediā tur ex sui generalitate monachos conuersos, ac etiam monachos clericos comprehendere, nec ad vnam tantum monachorum speciem restringi posse, vt glos. prætēdit, sicut genus in vna spe-
17 cie † non verificatur, vt not. in l. à procuratore, C. mandat. & per Bart. in l. si constante, §. quoties, num. 4. ff. sol. matrim. Et quia si sub generalitate prædicta conuersi tantum essent comprehensi, specialis mentio, quæ subsequitur de monachis clericis, secundum glos. intelligentiam, ex abundanti, ac gratia tollendę dubitationis facta diceretur, non autem alio respectu, cum verba generalia præcederent, sub quibus monachi etiam clerici poterant comprehendi, iuxt. not. per Bartol. in l. quæsitum, §. si quis fundum, ante numerum secundum, vers. Quid in dubio, ff. de fund. instruc. quod quidem ineptissimū est. Si enim id quod in textu dicitur in monacho conuerso militabat, vt glossa dicit, multo magis idem erat in monacho clerico, in quo quidem maior ratio vigebat.

Vbi ergo generalitas dictorum verborum restringi debuisset, erat potius inducenda restrictio ad monachum clericum, & de monacho cō uerso speciale mentionē fieri oportebat, tūc .n. talis expressio dubitationis tollendæ gratia dici potuisset, tanquam in tali cōuerso eadem ratio non militasset.

18 Præsertim, quia monachi appellatione † propriè conuersus non includitur, Abb. in cap. non dubium, de senten. excom. vnde infert, quòd in materia odiosa, monachorum appellatione conuersi non veniunt, per cap. statutum, de elect. in 6. Debet ergo text. intelligi, dum de ijs loquitur qui monasteria ingrediuntur, tam de conuersis quam de alijs, & cum de clericis meminit, de sęcularibus accipi oportet, sicut quando fit men-
19 tio de religiosis, † & clericis: prædicta verba dicto modo tanquam diuersa capiuntur, vt not. in cap. ad hoc, de offic. iudic. in cap. 2. de testib. in 6. & in cap. cũ nos, de iur. iuran. cum simil. & in terminis istis melius probatur, in l. Deo nobis, C. de episcop. & cleric. ibi, Se monasterio, vel clero sociare; & rursus ibi, Qui in monasterio; vel clericatu perseuerauerint.

Secundò ex eodem Ruino, nam ibidem dicitur, quòd clerici & diaconissæ ecclesiarum, hoc solatio fruantur, si in his vsque ad vitam perseuerauerint, & res sibi donatas sub tali conditione, vel relictas, ad pia opera, vel expendant, vel relinquant, à contrario igitur sensu vult ille tex. quòd si clerici in his non perseuerent, conditio pro defecta habeatur, etiam si in pios vsus relicta impendissent, hoc enim vltimum nō sufficit vt pro impleta habeatur, sed aliud etiam, scilicet perseuerantia requiritur: ex hoc necessario sequitur textum de clerico sęculari non autem de clerico monacho tantum sensisse: cum enim quis monasterium ingreditur, si deinde nō perseueret, sed exeat, bona donata, vel sub dicta cō ditione relicta apud monasterium cum reliqua eius substantia remanent, vt subiunxit ille text. inferius, & sic substitutus illo casu in omnē euē tum exclusus remanet, hoc est siue exeat, siue perseueret. Quando autem prius de clerico loquitur qui non perseuerauit, non vult bona restitutioni subiecta ad ecclesiam spectare, vel distributionem eorundem bonorum in pios vsus factam firmā remanere, sed ad substitutū mortuo grauato peruenire, ergo nō loquitur de clericis monachis, sed de sęcularibus, inter quos ista differentia constituitur.

Tertiò, id vel maxime secundum Sfortiam

Oddum Perusinum colligitur, pōderando in il lo textu verbum Diaconissæ, quæ non in mona sterio, sed in ecclesia altari deseruiebant, in qua rum vicē Diaconi successerunt, vt dicit glos. in §. quanta igitur, in rub. Diaconissæ, auth. quomod. oport. episc. & cleric.

Quartò & vltimo confirmari potest ex illis verbis dicti cōtextus, In personis enim quæ monasterium, vel asceterium ingrediuntur: ex quibus apertissimè videtur, textū inter monachos, & ascetrias, necnon clericos & Diaconissas differentiam constituere, ac declarare qui monasteria ingrediantur: vocatur enim asceterium à verbo ἀσκῶ, vt nō possit verus hic sensus aduersus glosam & Abbatem obscurari.

Nec obstat dum text. dicit, Quòd clerici ecclesiarum hoc solatio fruantur, si in his scilicet ecclesijs vsque ad vitam suam perseuerauerint, ex quo quidem verbo, in his, induci videtur, ꝙ de clericis loquatur, qui in ecclesijs, vel monasterijs viuunt, & habitant, & per consequens de religiosis, Nam Primò respondetur, quòd illo tempore clerici etiam sęculares, ad seruitiū certum ecclesiæ ordinabantur, ab eaque alimenta sumebant, nec inde poterāt discedere, etiam ad aliam ecclesiam transeundo, l. non plures, vbi Bar. C. de sacrosf. eccles. & in auth. vt determin. sit numer. cleric. §. illud, & proinde tex. dicit, & in his perseuerauerint clerici, scilicet sęculares, quod hodie non seruatur, secundum glos. in d. §. illud, satis nanque est hodie, quòd in clericatu perseuerent, & bona in pios vsus distribuāt, ac relinquant.

Secundò dici potest, quòd ille text. in versic. Et in his scilicet ecclesijs, perseuerauerint, verificatur in clerico beneficiato ab ecclesia, & in ecclesia, qui illius ecclesiæ clericus dicitur, vt scribit Specul. in tit. de Aduocato, §. 1. vers. Ibi Aduocatur contra ecclesiam, quemadmodum idē Carol. Ruin. accuratè considerabat, d. consilio 153. Circa casum de quo quæritur, col. fin. ante num. 3. lib. 3. vbi hanc conclusionem videtur coarctare ad clericos tantum in sacris ordinibus constitutos, vt statim dicam.

20 Ex prædictis constat malè sensisse eos † qui arbitrati fuerunt Iustiniani disposit. in d. §. sed & hoc præsenti, clericos sęculares non comprehendere, in quam opinionem iuerunt glos. in d. c. in præsentia, & ibi Abb. num. 43. Bal. in auth. nisi rogati, num. 11. vers. Item si quis, & ibi Salic. colum. 1. vers. Quæro quid si capellam, C. ad Trebell. Nicol. Boer. decis. 354. Or possum dicere, nu. 11. in 2. parte.

Retenta igitur priori opin. Antonij de Butr. & aliorum præcitatorum, vt in clerico sęculari conditio hæc etiam in ecclesia verificetur, quæ videtur (vt dicebam) verior opinio, & magis communiter recepta, prout etiam Oddus scripsit in præallegato loco, vers. Secundus est.

21 Declaratur Primò vt procedat † in clerico in sacris ordinibus constituto, vt ad sęculum reuerti amplius non possit, non autem in eo qui in minoribus est ordinibus, vt voluere Petr. & Cyn. in d. auth. nisi rogati, quos refert & sequitur Carol. Ruin. d. cons. 153. num. 3. lib. 3. Augustinus Bero. in d. cap. in præsentia, num. 498. & 501. ac etiam d. cons. 73. num. 10. versic. Requiritur primo, lib. 2. & cons. 111. Viso testamento, numer. 10. eod. vol. quod etiam scripsere Capr. d. cons. 20. numero 12. Iacob. Menoch. d. præsumptio. 83. num. 68. & quòd perseuerantia requiratur, Rube. Alexan. d. cons. 147. num. 15. & 16. Et in casu clerici in minoribus ordinibus constituti, posset Abbatis opinio fortasse procedere, vt Menochius aduertit.

22 Secundò, quòd † bona fideicommisso subiecta, illi ecclesiæ acquirantur, & clericus viuens bona ipsa dispenset in ipsius ecclesię vtilitatem, vt in d. §. sed & hoc præsenti, expressum reperitur, & tradit Bald. in auth. nisi rogati, num. 11. in fin. vers. Item si quis efficitur sacerdos, C. ad Trebell. post Iacob. de Are. in l. fideicōmissum, hoc tit. de eond. & demon. Capr. d. cons. 20. ante num. 13. Bero. d. cons. 73. sub num. 10. versic. Secundo quòd bona sua, dicens ita velle, & intelligere omnes Doctores antiquos & modernos in d. c. in præsentia, vbi gloss. in terminis in verb. Instituit, vbi Dec. de crebriori opin. attestatur, & ipse Bero. nu. 498. & nu. 501. ac etiam Odd. d. vers. secundus est, & rursus præalleg. cō sil. 111. num. 10. d. lib. 2.

23 Tertiò, si clericus † non in domo paterna, sed in domibus ecclesiæ continuo habitasset Capr. d. cons. 20. nu. 12. Menoch. d. cons. 245. Primæ dubitationi, nu. 18. lib. 3. vers. Nam tunc demū.

Extenditur Tertiò, vt dispos. d. §. sed & hoc
24 præsenti, procedat etiā in hærede instituto † bigamo, qui deinde à Pontifice dispēsatus monasteriū ingressus, religionemque professus est, nā bigamus monasterium ingredi potest, Bal. in l. qui sub prætextu, nu. 3. vers. Hic cadit quædam q. C. de sacrosf. eccles. post Io. And. qui idem disputādo tenuit in c. delictum personæ, in Merc. de reg. iur. lib. 6. Io. de Firm. in tract. de episc. in 2. par. lib. 2. q. 25. vers. Potest autem bigamus, fol. 9. ita concludit Iacob. Menoch. d. præsump. 83. nu. 63. cū enim bigamus dispensatus à Pontifice religionem professus est, nil à cæteris differt, & monasterium quod ingressus est eodem fauore ac solatio frui debet, cum nulla differentiæ ratio post professionem ipsam adferri possit inter hoc monasterium, quod bigamus dispensatus ingreditur, & aliud quod non bigamus ingressus est. Quamuis contrariū senserit sub dubio tamen, Ang. cons. 80. Hæc q. subtilis est & dubia, ante fin. nu. 5. vers. Quod autem dixi.

Exten-

25 Extenditur Quartò, † vt dispositio d. §. sed & hoc præsenti, locum sibi vendicet in eo qui in manu Episcopi obtulit se regulam monachalem seruaturum, cum ab aliquo monasterio recipi non potuerit, tunc enim illa oblatio bona fide facta loco monasterij est, & Episcopus loco Abbatis dicitur, & proinde substitutus excludendus est, vt voluit Bald. in d. Authen. Nisi rogati, num. 25. C. de I reb. dicens interdum monachum sine monasterio esse, vt quando quis à monasterio expulsus est. cap. quanto, ext. de offic. ordin. & Baldum sequitur Iacob. Menoch. d. præsumpt. 83. nu. 69. vers. Extenditur Quintò, dicens idem sensisse Iacobum Puteum, qui hoc non dicit, si rectè inspiciatur, in d. decis. 55. num. 4. in 1. part.

Sed quamuis Baldi autoritas potens sit, & grauis, & Menochius celebri nomine clareat, tamen hæc extensio periculosa mihi videtur. Nam dispositio dicti §. sed & hoc præsenti, valde exorbitans est à regulis iuris, & consequenter solum vendicare debet sibi locum in casu suo, & non in alio, vt omnes ibi tradũt, & in d.c. in præsentia, nuncupatimque hoc consulendo scripsere Angel. d. consi. 80. Hæc quæst. subtilis est, & dubia, colum. prima, & Augustin. Bero. d. cons. 73. Quòd eueniente casu, colum. 2. in fin. num. decimo, lib. secundo, ne si ad alium casum dictam dispositionem trahamus, magis atque magis legum correctio inducatur quæ vitanda est, l. præcipimus, C. de appell. Authen. quas actiones, C. de sacros. Eccles. ne etiam duo specialia circa idem concurrant, vnũ quod monasterium loco filij habeatur d. §. sed & hoc præsenti, aliud quod Episcopus loco monasterij sit vt Baldus præsupponit, cõtra l. prima, C. de dotis promiss. l. seruum filij, §. fin. de leg. primo, gl. in l. cum post, §. gener, ff. de iur. dot. Bart. in l. iurisgentium, §. quinimo, ff. de pactis, nam nec dici potest in proposito vnum speciale in consequentiam alterius venire, vt cessent, l. singularia, ff. si cert. pet. l. cum duæ, ff. de captiu. & post limin. reuers. l. species, §. fin. eod. tit. de captiu. & quæ tradit Alexan. consil. 117. Viso processu, & sententia, num. 4. vers. Nec obstat, lib. 5.

Non repugnat text. in d. cap. quanto, de offic. ordin. cum potius retorqueatur, dum præcipit Monachorum claustra abhorrẽtium, & per curias Principum, & potentum discurrentium proprium in manibus prælatorum fore resignãdũ, ac in vtilitatem domus secundum Abbatis consilium conuertendum, nisi ad commonitionem Episcopi resipuerint, vt ibi, nedum Baldi assertionem confirmet. Et ideo cogita, nam Baldi autoritas multum valet, & fortasse dicta conclusio non sic clara est, vt ipse præsupponit.

Extenditur Quinto, vt dicta conclusio locũ
26 etiam sibi vendicet, si hæres grauatus † ante ingressum monasterij bona fideicommisso subiecta in pios vsus dispensauerit, tunc enim licet illud monasterium quod hæres ingressus est, bona illa non consequatur, adhuc tamen substitutus excludetur, cum text. d. §. sed & hoc præsenti, vt Iacob. Menoch. inquit in d. præsumpt. 83. num. 64. ipsi hæredi facultatem tribuat, vt vel Monasterio à se ingresso illa bona inferat, vel ea in pios vsus eroget, subdens ita consuluisse Curt. iun. cons. 87. colum. fin. & idem tenere Augustin. Bero. in cap. in præsentia, num. 491. ext. de probat.

27 Sed huiusmodi extensio † tuta non videtur, & fortasse illam Menochius oculatissimus Doctor comprobare non censuit, contrariamque opinionem tenent, Bald. in d.c. in præsentia, colum. 2. in fin. num. 13. vers. Sed quid si monasterium, Paul. de Castr. in d. Authen. nisi rogati, in fin. sub num. 5. vers. Quæritur ergo, vbi etiam Corn. colum. penult. vers. Item non habet locũ, Alexand. cons. 13. Circa primum dubium, col. 2. in fin. sub num. 5. vers. Quia duo, lib. 3. Socin. sen. cons. 92. Circa primum, col. 2. in fin. versic. Ita etiam est de mente Baldi, lib. 2. Dec. cons. 259. Visis his, colum. fin. vers. Et ita discurrendo, vbi dicit hanc esse communem sententiam.

Ad istam opin. fundandam Bald. in præcitato loco, & post eum Alexander adducunt in simili text. in l. si post mortem, §. liber. ff. de bon. poss. contra tabul. & l. prima, §. si pater emancipatus, ff. de coniug. cum emancip. liber. & vt Paul. de Castro inquit in d. Authen. nisi rogati, text. in d. §. sed & hoc præsenti, duplici fauore emanauit, ingredientis quo ad animam, & monasterij quo ad bona, vbi subdit, quod si quis de ingressu cogitans prius testamentum conderet aliumque institueret, tunc per ingressũ monasterij absque bonis substitutus non excluderetur, & sequitur ibi Corn. d. colum. penult. versic. Item non habet locum, dicens hoc dictum esse notatu dignum.

Cæterum si text. in d. §. sed & hoc præsenti, inspiciatur, duos casus considerat, Primũ quando quis ingreditur monasterium, & tunc eius bona omnia, & res sub dictis conditionibus relictæ monasterio acquiruntur vbi à principio ingreditur, quod quidem procedit secundum regulam, quia bona ingressa monasterio acquiruntur, Authen. ingressi, C. de sacros. Eccles. Secundum, quando clericus efficitur, vt colligitur ibi, Monasteria ingrediãtur, aut clerici fiant, & hoc secundo casu etiam prout in primo reijcit illas conditiones, vultque illas pro non scriptis haberi, in clericoque requiritur quod perseueret, & illo perseuerante dat sibi potestatẽ quod de rebus supradictis in pios vsus disponat, iisdẽ conditionibus non obstantibus, idque in clerico bene procedit, cum disponendi potestatem retineat,

retineat,cap. quia nos,de testamen. Monachus verò monasterio, vt supra acquirit, & non ha-
28 bet † velle neque nolle,cap.non dicatis, 12. q. 1.cap.si religiosus,de elect.in 6. Et hoc de clerico intelligendum est post susceptum clericatũ, non ante,eoque in ipso clericatu perseuerante, vt dicit text.in d.§. sed & hoc præsenti, qui debet restringi ad casum in quo loquitur,videtur enim casus exorbitans in quo effectualiter potestas de rebus alienis disponendi tribuitur, igitur iuxta reg.quæ à iure,de reg.iur.in 6.non debet extendi, cumque de clerico loquatur cui propter clericatum in quo persistit illa prærogatiua conceditur, non videtur in eo procedere qui ante clericatum disponeret, qualitas enim adiuncta verbo secundum tempus verbi intelligitur,l.si Titius, vbi Bart.ff.de cond.instit. l.in delictis,§.si extraneus,ff.de noxal. & quali-
29 tas requisita † à lege debet verificari,Io.Andr. & alij in cap.primo,de homic.in 6.& not. Bar. in l.prima,§.ait prætor,ff.ne quid in flum.pub. & ita in clerico declarat Dec.d.consil.259.col. fin.vers. Præterea quod dicitur.

Cõcludo igitur veriorem esse Baldi,Castrẽ-
30 sis,& aliorum † posteriorum sententiam, quæ vt dixi communiter etiam recepta conspicitur, & summorum Doctorum autoritate roborata. nam postquam loco religioso non fauemus,nõ debemus substituto nocere, vt idem Paulus de Castro asserebat.

Extenditur Sextò,vt dispositio dict.§.sed &
31 hoc præsenti,procedat etiam † si monachus postea degradaretur, nam non obstante ingressũ degradatione,substitut⁹ excludi debet. Primo, nam ingressi monasteria,nihil habere dicuntur, sed omnia ipsi monasterio acquirunt, d. Auth. ingressi,vbi Bart. inquit personam ingressi sta-
32 tim † Ecclesiæ effici,in eiusque transire potestatem, & eodem modo bona eius omnia quo ad dominium,& proprietatem,argum.l.si adoptauero,ff. de precar.datque responsum ad l. 2. ff. de pollicit. idem affirmans in 2.lect. num.26.cũ quo post Salic.& Baldum tenet Ias.ibi, nu.28. declarando gloss.in d.l.2.

Secundò facit text. in §. si quis autem relinquens, in Auth. de monachis, vbi est optimus text.dicens,quòd si monachus relinquat mona-
33 sterium ad aliamque veniat militiam, seu vitæ figuram, bona penes primum monasterium remanent,quem text. Ioan.de Imol. extendebat etiam ad casum quo ad Ecclesiæ regimen transiret,& tradit Corn.cons.88. Placet mihi, ante numerum secundum,libro secundo, vnde licet monachus per degradationem ad aliam vitę figuram transeat,bona penes monasteriũ debent remanere.

Porrò dicta conclusio, Primò restringenda
34 est, quando hæres grauatus † qui religionem ingressus est,ante professionem, atque ita intra annum probationis decessit, aut monasterium deseruit, tunc enim substitutus à monasterio, nõ excluditur,& monasterium ipsi ingresso nequaquam succedit, Andr.ante fin. vers. Vnde si moritur,Bald.num.15.vers. Quid si ingressus, Abb.num.44.Felin.num.32.Dec.nu.83.vers. Nono quæritur,& Augustin.Bero.nume.499. in cap.in præsentia,extr.de probat. Bart. in Authen.ingressi,num.56.C.de sacros.Eccles. Sfortia Odd.in tract.de compend.substit. partic.6. tit.an legitimi tantum,concl.3.fol.201. vers.Limitatur secundo, Iac.Menoch.in tract. de præsumpt.part.2.lib.4.præsumpt.83.num.73.versic. Declaratur quarto, Carol. Ruin. cons.153. Circa casum,colum.fin.num.3.vers. Et confirmatur,lib.3. Et fuit opinio Vincentij, vt ipsum refert Abb.d.num.44. Franc. Mantic. in tract. de coniect.vlt.volun.lib.11.tit.7.num.11.vers. Tertiò debet restringi.

Hæc limitatio prout in se vera est,sic clarissimè probatur, Primò,nam ratio d.§. sed & hoc præsenti,scilicet vitæ contẽplatiuæ, cessat,si grauatus in monasterio non profiteatur, qui text. etiam induci ad hoc in illis verbis potest, Si vsque ad suam vitam permanserint. Et expeditũ
35 videtur, ante professionem † quempiam non dici religionem ingressum, Bart. in Anthent. si qua mulier,colum.fin.C.de sacros. Eccles. Raphael.Fulgos.& Alexand.in l.si quis hæredem, C.de instit.& substit.rursus Alexan.in l. in substitutione,colum.fin.ff.de vulg.& pupill.Andr. Barbat.in Clem.prima,colum.septima, versic. Nota secundum, de elect.& cons. 38.Difficile, colum.5.vers. Nec etiam obstat,lib. quarto. Et
36 ante professionem † monachum nequaquam dici,gloss.in cap.primo,in verb. Dedicanda, extra,de relig.domib.Dominic.& Philipp. Fran. in cap.primo,vterque in 1. not. per illum text. de regul.lib.6.& est text.in cap.ad Apostolicã, extr.eod.tit.in cap.si seruus sciente, & ibi not. Domin.54. distinct.& in cap.primo,17.quæst. secunda.

37 Hinc est,vouentem † ingredi religionem,nõ liberari voto per ingressum, si ante professionẽ exeat,Sanct.Thom.de Aquino 2.2.quæst.189. Specul.in tit.de stat. monach.§.primo,vers.17.
38 Hinc est etiam conditionem si quis † religionẽ intrauerit,nõ impleri per simplicem ingressum sine professione. Raph.Fulg.Castren. Alexand. & Corn.in d.l.si quis hæredem, vbi Bald. post med.Ioan.de Imol.in d.l.in substitutione, Dec. cons.330. Conclusio superius firmata, num.4. vers.Non obstat quod filia,& est text. in capit. quamuis,iuncta glo.in verb. Ingredi, & ibi Doctor.de procur.lib.6.

39 Hinc denique dixit Bald.in Authen. Nisi rogati,num.17.C.ad Trebell.quod si testator ge

nero

nero suo pro dote filiæ legauerit, illaque adhuc carnali copula matrimonio nondum consummato monasterium ingrediatur, dos monasterio debebitur excluso genero, dummodo ipsa pnel la expresse, vel tacite religionem professa fuerit.

40 Declaratur primo, hæc restrictio † in casu q nolit in monasterio permanere, nisi ille ingressus in aliud monasterium transiret, secundum Bald. in d. c. in præsentia, nu. 17. in fin. per text. in c. statutum, 18. q. 1. quia à primo est emancipatus, & separatus in totum, quem sequitur Odd. in d. conclus. tertia, vers. Sublimitatur au tem.

41 Vlterius declaratur † nisi euidēter appareat ingressum absolute vitam mutare voluisse, & in religione perpetuo domino seruire, cum quilibet renunciare valeat ei quod pro se noscitur introductum, iuxta text. in cap. statuimus, extr. de regular. & transeuntib. ad relig.

Secundò, dicta principalis conclusio restrin
42 gitur, quando institutus † religionem ingressus fuit non vt religiosus fieret, sed ibi pœnitentiam ageret, Bald. in Authen. sed hodie, num. 3. C. de adulter. quem sequuti sunt, Sfort. Odd. in tract. de compend. partic. 6. fol. 201. in tertia limit. & Iacob. Menoch. in d. 2. part. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 83. sub num. 87. versic. Declaratur octauo.

43 Actus siquidem agentium † non operantur vltra voluntatem, l. non omnis, si cert. pet. l. obligationum substantia, §. non satis, ff. de act. & oblig. Alex. cons. 118. In causa, & lite, colum. 4. num. 13. lib. 2.

44 Et limitata causa † limitatum parit effectum, l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. Dec. in l. prima, num. 52. C. qui admitt. consil. 551. Plene, & subtiliter, num. 9. colum. fin. Alexand. consil. 94. Viso puncto, colum. prima, num. 3. libro 3. Ludouic. Gozadin. cons. 3. In causa mihi transmissa, colum. antepenult. num. 20. & consil. 65. In casu proposito, colum. secunda, num. tertio, faciunt tradita per Ang. cons. 138. Visis omnibus, circ. med.

45 Tertiò restringitur, quando grauatus † iste fuisset ingressus religionem suasionibus, blanditijs, & fallacijs prælati illius monasterij, tunc enim substitutus non excluditur, Spec. in tit. de stat. monach. in fin. Bal. in Auth. si qua mulier, num. 13. C. de sacros. Eccles. Oddus concl. 5. in quarta limit. fol. 201. Menoch. d. præsumpt. 83. sub nume. 87. vers. Nono declaratur, fol. 146. in fine.

Probatur hæc restrictio, in c. constituit, 20. quæst. 3. Constituit (inquit) sane sacer iste conuentus, vt Episcopi, siue Abbates, qui non in fructu animarum, sed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumueniendo tonderent, & res eorum tali persuasione surriperent, pœnitentiæ canonicæ, vtpote turpis lucri sectatores subiaceant. Hi verò qui illecti comam deposuerunt; in eo quod acceperunt perseuerare cogantur, res vero eorum hæredibus reddantur, vbi gloss. not. in verb. Cogantur, multa dicit, & cum hoc text. concordāt Ang. Clauas. in Sum. in verb. Religiosus, num. 23. & Siluester Pierius, in Summ. in verb. Religio, il 3. num. vndecimo, in fine, quos in præcitato loco Menochius referendo sequitur.

46 Quartò restringitur, vt non procedat quando grauatus monasterium non ingrederetur, sed illud hæredem dumtaxat institueret, tunc enim substitutus à monasterio non excluderetur, gloss. in fin. Abb. num. 41. vers. Ex prædictis, Felin. num. 32. vers. In eadem glossa, Dec. sub num. 56. vers. Et circa textum, ext. de prob. vbi etiam Ioan. Andr. Bald. Anton. de Butr. & Petr. de Anchar. & Bald. in Authen. si qua mu lier, num. 3. vers. Si autem, C. de sacros. Eccles. gloss. in d. Auth. Nisi rogati, & ibi Cyn. Salicet. & Bald. num. 2. in fin. Archid. in cap. si qua mu lier 19. quæst. 3. Dec. cons. 259. Visis his, colum. penult. & fin. Aym. Crau. cons. 152. Circa testa mentum, numero primo, Odd. conclus. secunda, fol. 201. in d. 6. partic. eius tract. de compen. & dictam glossam communiter Doctores sequi, dixit Dec. d. num. 56.

Et quamuis contrarium teneat Hostiens. in d. cap. in præsentia, dicens suam opinionem æquiorem esse, & videtur sensisse gl. in l. si ita quis §. ea lege, ff. de verbor. oblig. pro qua opinione videtur facere text. in eod. cap. in præsentia, dū inquit non decedere sine liberis eum, qui monasterium hæredem facit, tamen non est recedendum ab opinione Abbatis, qui dicit ipsam esse communiorem, veriorem, & quicquid dixerit Hostien. æquiorem. Nulla enim æquitas debet surgere ad spoliandum alium religionis fauore, argum. cap. fin. 17. quæst. quart. & isto casu cessat ratio, d. §. sed & hoc præsenti, cum vita contemplatiua non impediatur, nec debet ille §. sic exorbitans in præiudicium aliorū extēdi, argum. l. quod verò, ff. de legib. & quia in dubio priuilegium concessum intelligitur sine tertij præiudicio, l. secunda, §. merito, & §. si quid à principe, ff. ne quid in loc. public. Non obstat d. cap. in præsentia, nam licet ratio illa vt Oddus considerat, generalis quodammodo videatur, debet tamen secundum illud thema intelligi, scilicet de eo qui ingrediendo monasterium, se, ac sua bona omnia illi dicauerat, vt hæ redis ordinatio ad factum ibi referatur, non ad uerbalem institutionem ex testamento.

Quintò restringenda est, vt locum sibi non
47 vendicet, quando hæres fuit his verbis grauatus restituere, Si hæres meus decesserit sine liberis,

beris, & religionem, profiteatur Caium substi-tuo, & is Caius religionem ingrediatur mortuo iam ipso hærede sine filijs, tunc enim monaste-rium non excludit substitutum, ita consuluit Carol. Ruin. cons. 98. Viso themate cum dubijs num. 27. lib. secundo, dicens idem sensisse Ale-xand. de Imol. cons. 100. Visa parte testamenti illa, colum. fin. vers. Accedat etiam, libro quar-to, & de Alexandro meminit Andr. Alciat. cõs. 53. Grauem, colum. secunda, in princ. num. ter tio, tom. tertio, lib. nono. Sed, vt Iacobus Me-noch. aduertit, Ruinus in casu loquitur qui du bitatione caret, & in re clara voluit etiam eius ingenij vim ostendere, cum præsupponat non hæredem grauatum fuisse religionem ingres-sum, sed Caium substitutum sub conditione, si hęres sine liberis decesserit, & religionem pro fiteatur, post mortem inquam hæredis graua-ti, vnde insistendum non existimo.

Sextò restringitur dicta conclusio, vt locum
48 non habeat † si hęres grauatus sub conditione, si sine liberis decesserit antequam monasteriũ ingrederetur cogitans de ingressu testamentũ condidit, & pro parte extraneum instituit, pro alia vero parte monasteriũ, pro ea nanque par-te pro qua extraneum instituit, substitutus ad-mittitur, Bald. in Authen. Nisi rogati, num. 20. versic. Item quæro, C. ad Trebell. personale e-
49 nim † priuilegium monasterij (vt Bald. inquit) non debet alteri prodesse, argum. l. cum patro-nus, ff. de leg. 2. & vt Castrensis in ead. Authen. num. 5. vers. Item quæro ponamus, subdit, bo-na illa ad monasterium non veniunt, quia §. sed & hoc præsenti, duplici contemplatione ema-nauit, scilicet ingredientis quo ad animam, & fauore monasterij quo ad bona, sed hic cessat fauor monasterij, ergo non debet substitutus excludi, argum. l. si post mortem, §. liberis, ff. de contratabul.

Et quamuis Iacob. Menoch. d. præsumpt. 83. num. 75. vers. Cæterum, dubiam sibi videri dixerit Baldi, & Castrensis declarationem, ta-men iudicando, & consulendo non auderem ab antiquorum sententia recedere, quam compro bat Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. septimo num. quartodecimo, fol. 271.

Neque obstat Iacobi Menochij ratio, dicen tis nullam hæredis grauati dispositionem in de trimentum Ecclesiæ, seu monasterij à se ingres-si esse posse, cum monasterium id habeat à lege ex præsumpta voluntate testatoris, d. §. sed & hoc præsenti. Nam responderi potest, quòd etsi monasteriũ subrogetur loco filij, id contin-git principaliter ex voluntate, & facto hæredis, ac secundario ex præsumpta mente testatoris, nam si grauatus non ingrederetur, vitamq. con templatiuam non eligeret, vtique fauor mona-sterij cessaret, & quia ipsi monasterio portio si-bi contingens non deficit, respectu alterius par tis, re iam integra, factum hęredis censeri debet factum, ac declaratio defuncti, & non potuis-se grauatum suæ animæ fauori pro illa parte de qua in extraneum disposuit renunciare, Sed co gita, nã multa alia possem dicere, quæ nolo dice re, istaque restrictio, licet videatur non magni ponderis, tamen tenue filium strictius ligat, & tenaciorem nodum facit, quem vt dissoluas nõ vnguibus tantum, sed acuto stylo, sæpissime o-pus est.

50 Septimo, restringenda † est dict. §. sed & hoc præsenti, dispositio, vbicunque ad propriã per sonam testator conditionem ipsam referret, vt quia dixerit, instituo te hæredem, si sine liberis moriar, tunc enim si testator monasterium in-grediatur, substitutus non excludetur, ita scri-psit Abb. in d. cap. in præsentia, nume. 46. circa medium, vers. Ex quo inferebat, extr. de prob. & ibidem Dec. num. 62. vers. Ex quo infertur, secundũ Abb. & idem eo loci voluit Io. Andr. in fin. versic. Nec ad alios terminos, dicens i-dem sensisse Dominum suum D. Martinum Si limanum, in quæst. incip. Quædam Domina, idem Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de stat. monach. vers. 15. in addit. magn. in verb. In præsentia, vers. Item quid si conditionem ta lem apponens, Bart. in d. §. sed & hoc præsenti, num. quarto, vers. Et ita tenet Marti. Siliman. Authen. de sanctiss. Episcop. Bald. in d. Authen. Nisi rogati, num. 21. vers. In contrarium deter-minat, vbi Paul. de Castro, num. quarto, vers. Item quęro, C. ad Trebell. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. 2. parte, lib. 4. præsumpt. 83. num. 86. & 87.

Mouebatur Martinus Silimanus primò, nã aliquis loquens de seipso, videtur de naturalib. liberis intellexisse, ergo conditio tenaciter est obseruanda, l. 3. §. conditio, ff. de adimen. legat. Secundò, quod monasterium loco filij habea-tur, ex quadam fauorabili, & speciali interpreta tione contra propriam vocabuli significationẽ procedit, ergo extendi non debet, impropri eta-tes enim restringendæ sunt, nec ad consequen-tiã trahendę, d. l. quod uero, ff. de legib. & quod not. in reg. quę à iure, de reg. iur. in 6. in c. pręte-rea, de verbor. sign. Tertiò allegat Ioan. Andr. ad hoc propositum, vt de veris filijs conditio in telligatur, text. in l. fideicommissum, hoc tit. de condit. & demon. & in l. si ita quis, §. is cui in tẽ-pus, de leg. secundo, quę duo iura parum strin-gunt, & ideo Quarto loco Decius considerabat textum in d. §. sed & hoc pręsenti, loqui in duo-bus casibus, scilicet quando aliquid per viam vltimę volũtatis disponitur, vel donationis, Pri mo casu, respectu vltimę voluntatis, cum testa-tor sine liberis conditionem in sui persona ap-

posuerit,

posuerit, cessat ratio d. §. quia ipse non retrahitur ab ingressu monasterij propter testamentariam dispositionem cum possit testamentum re uocare. Secundò vero casu dici etiam potest nõ esse eandem in grauato rationem de quo d. §. loquitur, sicut in eo qui principaliter disponit, quia grauatus videtur inuitus restitutionem facere, cum cogatur, & recedente eius voluntate tale onus sibi iniungatur, vnde si intrando monasterium si substitutum non excluderet, ab ipso ingressu religionis retraheretur, quia inuitus fideicommissum præstare præsumitur, secus autem in ipso principali qui Ecclesiæ donauit, si sine liberis decederet, ex quibus vera Silimani est sententia, vt æquior, & crebrior.

51 Octauò restringitur, vbicunque aliud † monasterium, vel alia pia causa substituta fuisset, tunc enim grauatus monasterium ingrediendo ipsam piam causam substitutam non excludit, gloss. in d. cap. in præsentia, ibidemque Abb. numero 36. Felin. num. 29. Dec. nume. 56. extr. de probat. Oldrad. cons. 119. Titius condidit testamentum, in fine, num. 3. Corn. cons. 236. Constat quòd pauperes eligendi, sub num. 6. versic. Et allegatur hanc partem voluisse, lib. 3. consil. 28. Circa hanc consultationem, colum. 3. ante num. 10. vers. Nam licet, lib. 4. Iac. Menoch. d. præsumpt. 83. in fin. sub num. 87. vers. Declatatur decimo, fol. 147. cum alijs quos ipse citat, & cum ijs quos in præcedentibus circa Quintam coniecturam allegabam, nec omiserim Alexandrum Trentaciuquium conciuem meum, in tract. de substit. par. 4. cap. septimo, numero 22. fol. 141.

52 Nonò restringitur, quando hæres † grauatus monasterium fuisset ingressus, vt substitutum fraudaret, hoc enim casu dispositio d. §. sed & hoc præsenti, conquiescit, & monasterium non debet substitutum excludere, vt scribunt Glos. in verb. Venerabilem. Cyn. num. 3. Alberic. nu. secundo, Bald. num. 24. in d. §. Nisi rogati, vbi Salicet. num. 5. vers. Quæro quid si ingrediatur, C. ad Trebell. Ioan. Andr. colum. fin. ante finẽ, vers. Si autem intrauit, Bald. num. 31. vers. Quid si quis ingreditur, Abb. num. 45. vers. Sed circa prædicta, de communi attestans, Felin. nu. 34. vers. & per istam glossam, Dec. num. 60. qui cõmunem esse dicit, vers. Quid autem si quis non bono zelo, in d. cap. in præsentia, ac ibidem Augustin. Bero. num. 500. & ante omnes gloss. idẽ ibi censuit, extr. de probat. Angel. in l. nuper, numero secundo, C. de natural. liber. Ludou. Roman. consil. 298. num. secundo, Andr. Barbat. consil. 18. colum. septima, vers. Et adduco simile, libro secundo. Dec. consil. 130. Proponitur, sub num. 3. consil. 399. Conclusionem, num. 9. vers. Et cum facta sit in fraudem, Carol. Ruin. cons. 21. Prima videtur consideratione dicendum, num. octauo, vers. Et per illum text. lib. 1. consil. 78. Viso, ac perlecto, num. octauo, vers. Et hoc procedit, lib. 3. consil. 163. Casus talis est, num. 6. vers. Nam licet, eodem volum. Cur. iun. cons. 145. Habita diligenti consideratione, colum. fin. num. 27. in fine, vers. Quemadmodũ alibi dicitur, Andr. Alciat. cons. 140. Satis puto, num. 5. vers. Sicut videmus, tom. 3. lib. 9. & in l. post contractum, num. 61. ff. de donat. Michael. Crass. in tract. de success. §. fideicommissum, quæst. 40. num. quarto, versic. Sed quid si grauatus, vbi de communi, ac veriori opin. attestatur. Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. vndecimo, tit. septimo, num. 15. vers. Septimo debet restringi, & lib. decimo, tit. quarto, num. 19. vers. Plane si in fraudem, & communem esse dicit Sfortia Oddus in loco statim allegando, Iacob. Menoch. in d. tract. de præsum. part. 2. lib. 4. præsumpt. 83. nume. 76. vers. Declaratur sexto.

Probatur Primò hęc conclusio per illam vul
53 garem regulam, nam † nemini propria fraus, siue dolus debet patrocinari, cap. sedes, in fine, & cap. ex tenore, extr. de rescript. cap. in nostra, de sepult. cap. officij, cap. requisisti, §. si vero, & cap. fin. extr. de testamen. Ludouic. Gomes. in reg. de annali possessore, quæst. 13. vers. In contrarium facit.

Et si cum Sfortia Oddo diceretur dictam regulam non obstare, cum non præsupponamus Ecclesiam esse in dolo, sed tantum ingredientem, vnde eius dolus non debet alteri, scilicet Ecclesiæ obesse, de cuius commodo agitur. Respondeo ex text. in cap. constituit, 20. quæst. 3. vbi vt Felin. inquit fraus ex personam profitentis hæredib. non nocet, & sic multo minus fraus ingredientis.

Non obstat si cum eodem Oddo diceretur, dolum ingredientis ablui ex ipso ingressu, cum dicatur, monachatum omnem maculam abster
54 gere † Authen. de Monach. in princ. Nam dici potest Monachatum omnem maculam abstergere quo ad Deum, & pęnam æternam, secus quo ad mundum, ac pęnam temporalem, vindictamque publicam, vt ibidem Iacob. de Beluis. aduertit, in 1. opposit. Vel secũdo possumus dicere secundum Salicet. illud procedere præsumptiuè, quę pręsumptio locum non habet si contrarium probetur, pręsertim cum alterius iactura, vt per eum in d. Auth. nisi rogati, quem sequitur Mantica d. tit. 4. num. 19.

Non etiam repugnat quòd vbi animus faciẽtis dolosus est, atque impius, effect⁹ autẽ pius,
55 non animus, † sed effectus attendatur, etiam quo adactus validitatem, vel inualiditatem, §. primo, Instit. quib. ex caus. manum. nõ lic. Quoniam responsio ex eodem textu desumitur, cuius hęc sunt verba: Non tamen (inquit) cuicunque

que volenti manumittere licet, nam is qui in fraudem creditorũ manumittit, nihil agit, quia lex Aelia Sentia impedit libertatem. Sed in proposito volẽti lex resistit, l. fideicommissum, hoc tit. & l. si ita quis, §. is cui in tempus, de legat. 2. cũ de substituti præiudicio agatur, igitur ingressus in fraudem factus ipsi substituto nocere nõ debet, & sic actus etiam pius contra legem, & eius præcepta factus non valet, lege ipsa à principio resistente, l. si non sortem, in principio cum ibi not. ff. de cond. indeb.

Vnde quicquid Oddus voluerit tenendo cõtra communem, vt sui ingenij acumen ostenderet, non arbitror à recepta sententia glossarum, Ioan. Andreæ, & aliorum consulendo, ac iudicando recedendum, nam & ipse ab ea recedendum non fore profitetur, & sic monasterium reuocatoria tenetur, argum. l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credit, vt gloss. in d. Authen. nisi rogati, in verb. Locum venerabilem, in princip. arbitratur.

Ad quod in simili facit, quia licet in mortis
56 articulo † possit matrimonium contrahi, vt filij suscepti ex concubina legitimentur, vt per Cynum in l. nuper, C. de natur. liber. Ioan. Andr. in reg. sine culpa, de reg. iur. in 6. cum concord. vt per Alexan. in d. l. si quis posthumos, colum. prima, in fin. sub num. quarto, vers. Communẽ tamen, ff. de liber. & posthu. Si tamen hoc matrimonium in fraudem substituti contrahatur, non valebit, secundum Ang. in l. sed & est quæsitum, num. secundo, vers. Quod credo verum, d. tit. de liber. & posthum. & in d. l. nuper, num. 3. vers. Sed si apparet, Dec. consil. 130. Proponitur colum. 1. nume. 3. vers. Et de matrimonio, Carol. Ruin. consil. 211. Prima videtur considerratione, num. 7. vers. Quæ conclusio, lib. 1. consil. 78. Viso ac perlecto testamẽto, num. 8. vers. Et hoc procedit, lib. 3.

Omissis alijs similibus quę in hac fraudis materia ad confirmandam dictam conclusionem afferri possent, videndum breuiter est, quando grauatus per fraudem monasterium ingredi dicatur, & prima quidẽ coniectura affertur, quando
57 do grauatus † antequam ingrederetur pluries substituto minatus fuisset, quòd modum inueniret ipsum excludendi, licet is sine filijs decedere contigeret, vel quod religionem ad substituti detrimentum, & exclusionem fuisset ingressurus. ita tradunt Ioan. Andr. in fin. versic. Et dicit quod probabitur, Abb. antiquus, & post eum Panormit. num. 46. Innoc. in fin. Felin. num. 34. & Dec. sub dubio tamen, num. 61. vers. Sed difficultas, ext. de probat. Alexan. in d. l. si quis posthumos, colum. 3. nu. 4. in fi. uers. posset tamen, dicens omnes ita communiter tenere, d. tit. de liber. & posthum. Mich. Graff. in d. §. fideicommissum, q. 40. num. 5. Sfort. Odd. in d. tract. de compend. partic. 6. tit. An legitimẽ tantum, conclus. 7. fol. 202. Franc. Mantic. in d. tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 4. nu. 19. fol. 241. post Salic. in d. Authen. nisi rogati, num. 5. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. part. 2. lib. 4. præs. 83. n. 83. vers. Difficultas in eo nũc versatur, istamque opinionem communiter Canonistis placuisse, inquit Abb. Panormit. d. num. 46. Carol. Ruin. d. cons. 78. Viso, ac perlecto testamento, vers. Fallit tamen, d. libro tertio.

Quæ quidem coniectura firmatur argum. text. in cap. secundo, de renunc. in 6. Etsi cum Decio diceretur, quòd si ingressus professionẽ fecerit, prout in hac quæst. præsupponitur (aliàs etiam sine fraude fideicommissum deberetur) profectò facta professione, nulla quidem ratione suadetur, quod in fraudem substituti ingressus videatur, rationi nanque non consonat, vt quis velit in eius vita omnibus bonis priuari, ac spoliari, maximisque oneribus religionis subijci, ex eo quod post eius mortem fideicommissarius excludatur. Vnde in casu prædicto fortior præsumptio militare conspicitur, quod bono zelo motus fuerit, & habito tali proposito de exclusione substituto comminatus fuerit, quæ in consequentiam sequebatur, non autem quod propter illam ad hoc principaliter induceretur.

Sique vlterius assereretur coniecturam ex comminatione desumptam omnino probabilẽ non esse, vt scribit Alex. cons. 180. In causa An-
58 glorum, nume. 5. lib. 2. dicens lubricũ † linguæ non esse ad pœnam trahendum, l. famosi, & ibi not. Bart. ff. ad l. Iul. maiest. Rain. de Forliu. in l. si. ff. de hęred. instit. vbi ad hoc allegat illud vulgare, sępe minus faciunt homines qui magna loquuntur, ex hoc inferens non esse verũ iudiciũ ad redarguendam alicuius depositionem de falso, qui dixisset, quod nisi talis sibi daret certam pecuniæ quantitatem quam sibi dare debebat contra eum testificaretur, & contra veritatem. Nisi appareret esse personam cõsuetam contra veritatem testificari, l. 1. cum ibi not. per Cyn. C. si quis Imper. maledix. & not. per Doct. in l. metum, C. quod met. caus. quod etiam voluit Aegid. Boss. in eius tract. crimin. in tit. de indic. & consider. ante torturã, num. 45. vbi num. 46. subdit hunc testem, nihilominus suspectum esse, ita ut ei nõ crederetur, l. Liubemus, C. de probat. cum vulg. & idem scribit Marc. Ant. Blanc. in tract. de indic. in verb. Iactatio, num. 187. & contra istas minas optimũ erit probare loquacitatem minantis, qui solitus sit talia verba proferre, nihil tamen executum fuisse, vt ibidem in verb. Minæ, in fin. ante num. 184. & late Anton. Gomes. tit. de delict. cap. 13. num. 11. versic. Et idem est.

Prædicta

Prædicta tolluntur tanquam persuasiua, nõ
tamen contra assertiones tantorum patrum cõ
59 cludentia, nam inficiari nequit, minas † animi
malignitatem, & prauitatem inducere, argum.
text. in l. cum ratio, §. ex bonis, ff. de bon. dam.
& l. si non cõuicij, C. de iniur. tradit Gandin. in
tract. malefi. tit. de præsumpt. & indic. indubit.
colum. penult. versi. Octauum est, ex minisque
præcedentibus indicium propositi oriri, dum-
modo constet minantem occidisse illum cui mi
natus fuit, nec distingui an sit solitus minas exe
qui nec ne, vt dicit Francisc. Casonus, in tit. de
indic. præmedit. ex dicto num. decimo. Iulius
Clar. in §. fin. quæst. 21. vers. Minę præcedentes,
vbi in fin. asserit non semper admitti distinctio
nes quæ in hac materia per Scribentes afferun-
tur, sed probatis minis, & causa minarum, Sena
tum mandasse sæpenumero reos tormentis su-
bijci, & cum sæpe recti specie decipiamur, non-
ne quis poterit seduci, vt cum ingressu illud e-
tiam prauum propositum admisceat excluden
di substitutum? non ne videmus inimicum ani
60 mum, † nec per torturam purgari? Aym. Cra
uet. consil. 6. Plura videnda sunt, numer. 55. &
quot sunt qui ex quadam desperatione animi,
monasteria aliquãdo ingrediuntur, quique ob.
verecundiam magis, aut perseuerant, aut leua-
to verecundiæ velo monasteria ipsa relinquunt
licet persepè in bonum Deo auspicet exinde
multi ex illis confirmentur, qui vlterius religio
nem profitentur, cælestique gratia ad seruien-
dum Deo inflammantur.

Secunda est coniectura, quando ipse hæres
61 grauatus in mortis articulo † existens, monaste
rium ingrederetur, tunc enim id in odium, dam
num, ac fraudem substituti facere præsumere-
tur, Bald. in d. cap. in præsentia, num. 31. versic.
Quid si quis ingreditur, extr. de prob. & in au-
then. nisi rogati, num. 24. versic. Quæro quid si
rogatus, C. ad Trebel. vbi Alber. de Ros. nu. 2.
eandem etiam opin. sub dubio tamen sequitur
Felin. in eod. c. in præsentia, sub nu. 34. vers. Et
per istud infert singulariter, dicens idem tenere
Spec. in tit. de stat. monach. circ. fin. Petr. de An
char. in c. sicut nobis, ext. de reg. & Io. de Anan.
in quodam suo consil. incip. In nomine S. Trini
tatis amen, Viso primo instrumento confecto,
Decius ibidem, & sub dubio etiam, nu. 61. vers.
Et dicit Bald. Gulielm. de Benedict. in rep. cap.
Raynutius, in verb. Si absque liberis morere-
tur, 1. num. 10. versic. Quod est verum, extr. de
testam. & post Andream Alciatum quem refert
eandem opin. sequitur Sfort. Odd. in tract. de
compen. substit. partic. 6. tit. an legitimi tantũ,
concl. 8. num. 202. dicens indubitabilem conie
cturam esse, quem expresse approbat Carolus
Ruin. consil. 211. Prima videtur consideratio-
ne dicendum, numero octauo, versic. Et per il-
lum text. libro primo, Andr. Alciat. consil. 187.
Substitutus sub conditione, num. 3. vers. Per ea
quæ notant Doct. tom. 3. lib. 9. Iacob. Menoch.
consil. 108. Non ignoro, num. 22. vers. Septimo
accedit, lib. 2. Vincen. Honded. cõs. 32. Præsens
consultatio, num. 42. & 43. lib. 1.

Adducitur pro hac coniectura Primo tex. in
l. filiæ meæ, ff. sol. matrim. Filiæ meæ (inquit Iu-
lianus, libro secundo, ad Vrseium Ferocem) e-
mancipatæ, & egræ, vir in hoc repudium misit,
vt mortua ea dotem potius hæredibus eius,
quam mihi redderet, Sabinus dicebat, vtile
mihi eius dotis recuperandę iudicium dandum
esse.

Huic textui ex Sfortia Oddo responderi al-
tero de duobus modis potest, quod cum ibi in-
ceptum esset, diuortium statim morituræ mitte-
re, violenta resultabat præsumptio fraudandi
patrem dote, hic vero secus pro salute animæ
potuit se suaque monasterio dicare. Vel quod
nulla subsistente causa maritus ibi diuortium
miserit, quòd ex eo colligitur cum alibi idem
decidatur in l. si filia emancipata, ff. de diuor. &
tamen nõ meminit tex. de infirmitate, vel mor-
62 te, neutrumque exigit. Aduertendumque † est
dictam l. si filia, eiusdem Iuliani Iurisconsulti
fuisse, lib. 62. Digestorum, inquirebatur enim
iusta ne esset causa diuertendi, vt ex Cicerone
Philippic. 2. colligi potest, cum in Antonium di
cit. Huic in sedibus pro cubiculis stabula, pro
triclinijs popinæ sunt, & si iam negat nolite no
lite quærere, frugi factus est, mimam illam suã,
suas res sibi habere iussit, ex duodecim tabulis
causam addidit: exegit, quam porro spectatus
ciuis? quam probatus? cuius ex omni vita ni-
hil est honestius: quam quod cum mima fecit
diuortium, Causas denique mittẽdi diuortium
Theodosius, & Valentin. Impp. Hormisdæ
Præfect. prætor. insinuarunt, quarum meminit
Franc. Duaren. in tract. solut. matrim. tit. de di-
uort. versic. Quinto soluitur, dicens se aliquan-
do Constitutiones quasdam Caroli Magni, Lu
douici, & Clotarij Christianissimorum Princi-
pum euoluisse, in quibus eædem ferè diuortio-
rum causæ continebantur, quæ legibus Iustinia
ni expressæ sunt. Sola igitur infirmitas in d. tex
tu fraudem nõ inducit, sed alia probanda sunt,
vt scribit Paris. d. cons. 13. ante num. 69. versic.
Nec obstat, lib. 1.

Sique eiusdem textus verba attendantur,
constabit Iuriscõsultum præsupponere fictum
repudium intercessisse: ibi, Vir in hoc, repu-
dium misit, agit enim ibi Iulianus de fictis re-
pudijs calliditate initis, & commento, quæ ima
ginaria appellãtur, hæc autem fictio, in l. du-
bium non est, C. de repud. ab Imperat. impro
batur, cum omnia quæ consilio recte geruntur,
iure, meritoque effectu firmitate nitantur, non

quæ commentis, atque calliditatibus, licetque ibi eadem stipulatio proponatur quæ in d. l. filiæ meæ affertur, tamen aliunde commentum, ac fictio deducenda est, quamuis etiam matrimonij breuitas adsit, & cum de intelligentia huius legis, in præcedentibus circa materiã legitimationis aliquid tetigerim, nunc amplius non insistam.

63 Secundo, quia desponsatio † concubinæ in vltimo mortis articulo facta, filios ex eadẽ concubina susceptos non legitimat, vt tradit Angel. in l. sed est quæsitum, num. secundo, versic. Et per hoc dixi, ff. de liber. & posthum. & in l. nuper, num. 3. C. de natural. liber. Carol. Ruin. consil. 21. Prima videtur consideratione dicẽdum, num. septimo, lib. primo, consil. 46. Quãuis aliàs consuluerim, colum. 3. num. octauo, libro secundo, cons. 163. Casus talis est Sempronius, num. septimo, lib. 3. Ioan. Cephal. consilio 239. Substitutionis verba, num. 10. & 17. cons. 276. Magnificus D. Iacobus Philippus, nume. 30. & infr. lib. 2.

Sed vt Oddus aduertit, hæc ratio videtur esse contra communem Doctorum opinionem tenentium pro validitate legitimationis filiorum ante ex concubina susceptorum, etiamsi matrimonium in articulo mortis contractum fuerit, nam licet multi cum Angelo senserint,

64 tamen maior numerus † stat pro legitimationis firmitate, ita inter alios scripsere Richard. Malumbr. in quæst. incip. In quibusdam partibus, Io. Andr. in cap. sine culpa, in 1. quæst. nu. primo, de reg. iur. in 6. Ioan. de Imol. in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & posthum. Bald. cons. 319. Matrimonium in articulo mortis, in princ. & nu. 3. lib. 4. Curt. iun. cons. 26. Hieronymus, num. 9. & de dicta communi sentẽtia testantur Paris. cons. 15. Circa præsentem consultationẽ, num. 3. lib. 2. Ruin. cons. 78. Viso, ac perlecto, num. 7. lib. 3. Laurent. Siluan. consil. 3. Quo ad primum dubium, num. 29. Didac. Couarr. cap. 8. §. 2. de sponsal. & matrim. in 2. part. Epitom. num. 10. vers. Nono prædictam legitimationẽ, Petr. Duaren. in reg. 350. Filius naturalis, sub numer. 21. quam quidem conclusionem in superioribus sequutus sum, & crebriorem, ac veriorem esse asserui.

Altera igitur superiori contraria est opin. q;

65 imo in mortis articulo † intrans monasterium, in fraudem id egisse non præsumatur, & substitutus exclusus remaneat, ita scripsere Lud. Gozadin. cons. 90. In causa Mantuana, sub num. 5. vers. Nec obstat quod dicunt Scribentes, dicẽs sic sentire Modernos in d. c. in præsentia, Paris. d. cons. 13. Attingendo articulum petitorij, nu. 67. vers. Hinc Doct. lib. 1. Mich. Crass. in §. fidei commissum, q. 40. num. 6. vers. Alia coniectura adducitur, fol. 331. Fran. Mantic. in tract. de cõiect. vlt. vol. lib. 10. tit. 4. nu. 18. vbi Gozadinũ in ductione vtitur, Iac. Menoch. in tract. de præs. part. 2. lib. 4. præs. 83. nu. 84. fol. 146. & Ludo. Molin. de Hisp. primog. lib. 2. c. 5. nu. 28. f. 214.

66 Mouentur Primo: nam licet regulariter † bonus quis præsumatur, l. merito, ff. pro soc. tamẽ multo magis talis quis censetur in mortis articulo, vt in fraudem, ac per dolũ aliquid gerere tunc non præsumatur, & in præiudicium animæ suę delinquere, cum etsi semper, & omni tempore debeant homines erga Deum religionem habere, & memoriam salutis æternæ, l. fin. C. ad l. Iul. repet. c. sancimus, 1. q. 7. illo tamen tempore quo in mortis periculo versantur, plus debẽt id facere, post enim non remanet pęnitentiæ locus, secundum Bart. in l. 1. C. de sacros. Ecclesi. in repet. & in casus figuratione circa 3. col. vnde in isto casu fraudis præsumpt. abesse credendũ est, ex quo præsumi potest ex alia causa grauatum fuisse motum ad monasterium ingrediẽdum, scilicet ob salutis æternæ desiderium, l. igitur, de liberal. caus. & sic præsumendum est, magis quod sibi principaliter prodesse voluerit, non autẽ substituto nocere, & quamuis illi præ

67 iudicetur, cum tamen hoc † in consequentia actus permissi contingat, non debet in consideratione esse, l. rogasti, & l. si quis nec causam, in princ. si cert. pet. & l. 1. in princ. de aut. tut.

Ratio hæc licet fortissima primo aspectu appareat, disputando nihilominus subuerti potest, considerando quòd etsi nemo præsumatur salutis æternæ immemor, & præsertim in mortis articulo, omnis tamen moriens non pręsumitur S. Io. Baptista, vt dicit Bald. in d. tit. de pac. Constant. in vers. Vasalli. Vnde ex mortui

68 assertione indicium † ad torturam non desumi dixere, Bart. Bald. & Ludo. Rom. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, per illum tex. ff. ad Sillan. facit gloss. in l. mater, C. de calum. appellãs dictum defuncti vilem præsumptionem, & alia gloss. in cap. litteras, de præsumpt. in princip. dicens dicto morientis credendum non esse.

Nec dicatur fraudem non præsumi in dubio quamuis alteri præiudicium in consequentiam

69 inferatur, dummodo † de re sua disponat, Ruin. consil. 213. In quæstione proposita, nu. 10. vers. Nec in dubio, lib. 1. Franc. Bec. consil. 52. Cum simulatio, num. 25.

70 Nec fraudem committit † qui se plus altero diligit. Ann. Barbat. cons. 30. Illud in medium, num. 21. lib. 4. Nam hic non agitur de re grauati, sed de aliena, cum teneatur onere fideicommissi restituere, arg. l. fin. & auth. res quæ, C. cõmun. de legat.

Secundo dicebat Dec. post Ludou. Gozadinum, Quod aut hæres iste grauatus ingressus est religionem, sed professionem exacto probationis anno non emisit, & tunc ingressus ille substi-

substituto nocere non potest, cum vere ingressus religionem is dicatur, ita vt eius bona monasterio acquirantur qui professionem emisit, vt in superioribus declaratum fuit, & scribit in his terminis Bald. in auth. si qua mulier, in secunda lect. num. 12. in fin. C. de sacros. Eccles. cum dixit, quod suscipiens habitum in mortis articulo religionem profiteri non dicitur, nec bona sua monasterio acquirere. Aut tempore mortis professionem emisit, & tunc fraus cessare dicitur, quia clare præsupponitur, hunc tempore quo erat incolumis religionem fuisse ingressum, & ob id præsumptio oritur eum Diuino afflatum spiritu, non autem fraude ingressũ fuisse, & deinde professionem in mortis articulo emisisse. Aut denique hæres iste in mortis pęne articulo existens religionis habitũ assumpsit, deinde incolumis effectus in religione perseuerauit, & professionem emisit, & hoc etiam casu omnis suspicio fraudis cessat, quæ tempore assumptionis habitus oriri potuit.

Sed duobus casibus prætermissis, cum vnus dubitationem non habeat, vt Sfortia dicebat, alius non pertineat ad terminos propositæ quęstionis, cum præsupponamus hæredem ingressum fuisse incolumem, & in mortis articulo intra annum probationis professionem emisisse, qui etiam casus dubitationem continere non videtur, difficultas in tertio casu versari potest, cum quis in articulo mortis fuit ingressus, & incolumis redditus in religione perseuerauit, & professionem emisit, & quamuis huiusmodi perseuerantia fraudem purgare quodammodo
71 primo aspectu videatur, tamen cum † intentio motiua sit attendenda, fatetur fraudem à principio præsumi, cum statim substituto ius acquiratur, & non sit vlterius quærendum, nec quid postmodum sequatur, l. verum, & l. qui iniurię, ff. de furt. Ioan. Cephal. consil. 57. Videbatur, numero vndecimo, libro primo, ex quibus iu-
72 ribus illud etiam circumfertur, animum, † & propositum maleficia distinguere, Dec. consil. 487. In quæst. proposita, num. 13. Hieronym. Grat. consil. 73. Et si tempus non adsit, numero vigesimosecundo, libro secundo. Vnde Bald. in l. si certis annis, columna secunda, numero septimo, & octauo, C. de pact. Hieronym. Torniell. cõsil. 115. Si verum est id, num. 6. inter consil. Portij. lib. secundo, originem causæ attendi debere scribit, & quod principaliter agitur inspici, d. l. si quis nec causam, ff. si cert. pet.
73 Principium etiam † arguere causam finalem insertum non est, idem Cephal. cons. 94. In præsenti casu, num. 2. d. lib. 1. cum principium potissima pars rei existat, l. 1. ff. de orig. iur. Accedit
74 nam mutatio voluntatis † non præsumitur, l. si qui, ff. de prob. Ruin. cons. 2. Viso testamento, nu. 2. lib. 2. cons. 81. Viso processu, nu. 15. lib. 3. & nedum incontinenti, l. non ad ea, de cond. & demonst. c. cum tu. de testib. sed nec quidem ex temporis interuallo, c. maiores, ext. de baptism. Fran. Aretin. in l. Titia, §. idem respondit, 1. col. 3. ff. de verb. oblig. Aym. Crauet. in tract. de antiq. temp. 1. part. num. 22. Imo præsumitur animi perseuerantia, l. cum hic status, §. 1. in fin. ff. de don. int. vir. & vx. Afflict. decis. 381. Quędam Hippolita, nu. 4.

Ex prædictis apparet vtranque opin. dispu-
75 tando defendi posse, ego tamen † nõ arbitror à priori recedendum fore, quæ magis communiter recepta videtur, calculatis Scribẽtium nominibus, & eorundem autoritatibus ponderatis. Pro qua opin. videtur adhuc stare text. in d. l. filiæ meæ emancipatæ, non enim verum videtur ægritudinem ibi ad fraudem coniecturandam nõ operari, nam ne mulier in matrimonio decederet, sed pater dotem defraudaretur mariti us repudium miserat, ad quod ægritudinis periculum, ipsum virum impulit, vt Franc. Duarenus ibi breuibus quidem verbis indicat, dicens huiusmodi exemplum, & Pontifices sequutos esse, in d. c. 2. de renunc. in 6.

Hæcque opinio licet in se vera sit, tamen tutius procederet, si aliqua alia fraudis coniectu-
76 ra † concurreret, vt quia præcessissent minęip sius grauati, & in mortis articulo monasterium ingressi, ex ijs quæ scribit Carol. Ruin. cons. 78. Viso, ac perlecto testamento, columna secunda, circa medium, nu. octauo, versic. Et hoc procedit, lib. 3. Ludouic. Molin. in tract. de Hispan. primogen. lib. secundo, cap. 5. num. 26. versic. Hoc tamen fallit.

Tertia coniectura affertur, quando hæres se
77 nio confectus † monasterium ingrederetur, tunc enim in fraudem id egisse præsumitur, vt scribit Bald. in d. Authen. Nisi rogati, num. 24. vers. Idem si fecisset in sanitate, per text. in cap. fin. de renunc. lib. 6. ibi, Infirmitate graui detinebatur, vel aliquid aliud imminebat, de quo Francisc. Mantic. cursim meminit, lib. decimo, tit. quarto, num. 19. versic. Idem Baldus subdit. Sed Iacob. Menoch. in d. tractat. de præsumpt. part. secunda, lib. quarto, præsumpt. 83. nume. 84. & 85. ab hac coniectura discedere videtur, cum nemo ita senex sit, qui non præsumatur adhuc posse per annum viuere, vt scribit Diuus Hieronymus in secunda parte Epist. tit. tertio, Epist. 40. Imo dicit lex, quòd nullus adeo senex est, quin per quinque annos viuere præsumatur, quam ad hoc ibi ponderant Paulus de Castro, numero quarto, versic. Et sic nota bonum argumentum, & Alexand. numero quinto, versic. Nota ex textu, in l. hæreditatum, ff. ad l. Falcid. Ludouic. Gomes. in §. Item si quis in fraudem, sub num. 25. vers. Imo dicit. Instit. de act.

78 Sed non est ab opinione Baldi † recedendum, qui loquitur (si inspiciatur) in sene nimię senectutis, is enim æquiparatur grauiter infirmo, cap. primo, de cleric. ægrot. lib. 6. ac talis senex semper est in morte, ut not. in l. is qui, ff. de fideicommiss. libert. & pro hac opin. faciunt tradita ab eodem Ludouic. Gomes. in reg. cancel. de infirm. resign. q. 7. ante fin. uers. Est bene uerum, post Petrum de Anchar. consil. 279. Quæstio proponitur, circa medium, uers. Et in casu nostro audiui, qui in sene permutãte loquitur, & post multa Gomesius dictam regulam, incip. Item uoluit, senem nimia senectute confectum, siue capularem etiam comprehendere concludit, non erit igitur Baldi excelsi Iurisconsulti autoritas, atque grauitas spernẽda, dum ipsum in sene maxima senectute oppresso uerba facere intellexerimus.

HYPOTHESIS.

Monasterium in communi, & particulari incapax ad retinendum bona, si grauatus sub conditione, Si sine liberis decesserit illud ingrediatur, nunquid substitutum excludat perquiri, Et de Fratribus Minoribus primum agi, nonnullaque de huiusmodi Religione, deque Tertiarijs, necnon de Sancto Bernardino Senensi Aquilæ Vrbis Patrono deuote tractari.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium Fratrum Minorum si illud grauatus sub conditione, Si sine liberis decesserit restituere ingressus fuerit, substitutum non excludere.*

2 *Fratres Minores omnino incapaces esse, & quo ad Mundum pro mortuis haberi.*

3 *Fratres Minores executores testamentarios esse non posse.*

4 *Fratres Minores arbitros nequaquam esse ualere.*

5 *Fratres Minores, nec arbitratores possę constitui: Hocque ampliari.*

6 *Monachos, aliosque in communi possidentes arbitratores ex Ziliolí de Cautellis sententia esse posse, & num. 7 declarari.*

8 *Fratres Minores annuos reditus retinere non posse. Annuosque reditus istos inter immobilia computari, & num. 15.*

9 *Annuos reditus non minus inter immobilia computari quamuis redimi possint, dummodo in perpetuum constituantur.*

10 *Annuos reditus inter immobilia cõputari ẽt si non in perpetuũ, sed ad longũ tempus constituti sint.*

12 *Fratri Minori in causam studij legari posse.*

13 *Fratrum Minorum Religionem in paupertate fundatum esse, & causam eiusdem paupertatis ostendi.*

14 D. BERNARDINVM SENENSEM *Patronum* AQVILAE *Vrbis Gloriosum, Fratrum Minorũ Religionem reformasse, extulisse, & longius promouisse, deque eius mira sanctitate, ac doctrina quamplurima afferri.*

15 D. BERNARDINVM SENENSEM *Aquilæ in Domino obdormisse, in eiusque honorem Templum excelsum erectum fuisse, & in eo intus tumulum marmoreum admirabilis artificij in capsa argentea maximi valoris eius corpus custodiri, venerarique.*

16 IOANNEM DE CAPISTRANO *aliud luminare Fratrum Minorum esse, eiusque sanctitatem, & excellentiam indicari.*

17 *Fratres Tertij ordinis nunquid priuilegijs ecclesiasticarum personarum potiantur.*

18 *Fratres Tertij Ordinis substituti sub conditione, Si sine liberis decesserit, exclusionem non operari.*

19 D. ANTONIVM DE PADVA *Fratrum Minorum Religionem valde imo maxime Theologica veritate, vita sanctitate, ac virtute illustrasse.*

20 *Petrum de Aquila Scotellum nuncupatum in Minoritana Religione floruisse.*

21 *Bonauenturam Mancinellum Aquilanum Fratrem Religionis Minorum, & Episcopũ Seguiensem laudari.*

CAP. III.

AVT uero loquimur de eo qui illorum mendicantium monasterium, quod penitus in communi, & particulari incapax est ingreditur, ut quia religionem Fratrum Minorum profiteatur, & hoc secundo casu concludere est, monasterium non excludere
1 † substitutum, ut concludunt, Bald. in cap. in præsentia, nu. 13. uers. Sed quid si monasteriũ, ubi Anton. de Butr. post med. uers. Tertio an possit ingressus, Abb. colum. 22. num. 61. & 62. uers. Concludo, Dec. col. 42. num. 77. uers. Septimo iuxta ordinem, Aug. Bero. nu. 490. & Paris. nu. 179. ext. de prob. Bar. in l. cũ pater, §. hæreditatem, num. 3. de leg. 2. in tract. Minoric. in 4. par. in 2. distin. cap. 2. incip. Isti etiam hæredes, Iac. Butrigar. in auth. ingressi, col. 7. uers. Extra glossam quæritur, C. de sacros. eccles. Bal. in l. cum acutissimi, nu. 12. uer. Item nunquid Frater Minor, C. de fideicom. in auth. nisi rogati, col. 1. nu. 5. C. ad Treb. & consil. 127. Quidã Ser Petrus, colum. fi. uers. Super secundo, lib. 5. Ang. in l. ex facto, §. si quis rogatus, sub nu. 4. uersic.

Sequitur

sequitur in eadem gloss. ff. ad Trebell. vbi Io. de Imol. sub num. 18. vers. Et idem dicit, rursus Ang. in l. filiusfamilias, §. cum quis, nu. 3. vers. Exemplū pone, de leg. 1. idem Io. de Imol. in l. si ita quis, §. is cui, num. 3. vers. Tu potes concludere, d. tit. de leg. 2. Ioan. de Lignano, in Clem. exiui de paradiso, de verb. sign. Paul. de Eleaz. in disput. incip. Substitutus, Ang. cons. 80. Hęc q. subtilis est, colum. fin. vers. Et cum quis religionem, implicite tamen. Federic. de Sen. cons. 26. Casus talis est quidam est ingressus. colum. 1. vers. Certum est, & cons. seq. col. 1. Alex. cons. 13. Circa primum dubium, in princ. & num. 4. vers. Nec obstat si diceretur, vbi de cōmuni testatur, lib. 3. Lud. Rom. cons. 296. Circa declaratione, col. 1. dicēs temerarium esse in iudicio ab hac opin. tanquam cōmmuni recedere, Abb. cons. 27. Dubium super quo consilium petitur col. 1. ver. Quædam & secundo est religio, lib. 2. Corn. cons. 258. Quoad primum cōsultationis articulum, num. 4. lib. 3. Bened. Capr. cons. 24. Etsi viso, num. 2. & 13. cons. 30. Cum viso, nu. 8. cons. 83. eiusdem initij, num. 3. & cons. 147. Cum ad præsens, col. 1. num. 6. Petr. de Anch. cons. 56. Ioannis Andreæ, col. fin. Card. Zabar. cons. 102. Super dubijs præmissis, num. 4. Dec. cons. 419. Viso eleganti consilio, ver. Et ideo nō excludunt, vbi de cōmuni, & clara opin. ac consil. 259. Visis his, num. 7. vbi idem dicit, Socin. sen. cons. 92. Circa primum huius consultationis articulum, col. 1. communem esse asserens, lib. 1. Paris. cons. 65. Viso testamento, nume. 10. & 11. lib. 2. Lud. Gozad. cons. 41. Quæritur an Frater Dominicus, nu. 6. Hier. Grat. cons. 68. In præsenti causa, col. 3. in fin. nu. 13. vers. Quod absque difficultate, & nu. 14. vers. Etsi adsit fideicommissarij, lib. 1. Soc. iun. cons. 42. Viso testamento, col. pen. nu. 29. lib. 1. cons. 129. In præsenti consultatione, nu. 41. lib. 3. Car. Ruin. cōs. 131. Visis, ac ponderatis diligenter, col. fin. n. 18. lib. 1. Ant. Rub. Alex. cons. 155. Dubitatur, nu. 1. Iac. Philip. Port. cons. 23. Quidam filiusfamilias pubes, num. 12. in fin. lib. 1. Fran. Rip. in d. l. ex facto, §. ex facto, nu. 12. ad S. C. Treb. Ruin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 11. versic. Per prædicta, vbi etiam Fort. Garz. nu. 51. vers. Sexto infero, de liber. & posthum. Eman. Cost. in rep. c. si pater, in verb. Si absque liberis, nu. 61. de test. in 6. Iul. Clar. lib. 3. sentent. §. testamētum, q. 29. versic. Hoc præmisso, Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. in vltim. partic. tit. an legitimi tantum, concl. 11. vers. Limitatur septimo, fol. 203. Alexan. Trentacinq. in tract. substit. in quarta part. cap. septimo, num. 23. vers. Secundo declaratur, vbi etiam de cōmuni conclus. fol. 203. Francisc. Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volun. lib. vndecimo, tit. septimo, numer. octauo, vers. Sed primum, vbi communem opinionem esse scribit, Michael Crassus, in §. fideicommissum, quæst. 40. num. septimo, vers. Quid autem si monasterium, Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. parte secunda, præsumpt. 83. num. 71. versic. Declaratur secundo, fol. 144. colum. quarta, Osasc. in decis. Pedem. 126. Andreas Fauentia Nicienſis, in fin. nu. 27.

Mouentur illa ratione Scribentes, nam fra-
2 tres minores isti funditus † non capaces sunt, & pro mortuis omninoque extinctis habentur, cap. placuit, 16. quæst. prima, cap. nullus monachus, 2. quæst. 7. & statim dicā, vnde ipsi, ac ipsorum monasteria post professionem incapaces successionum sunt, c. exijt qui seminat, §. porrò de verb. sign. Clem. exiui de paradiso, §. cupientes, eod. tit. vt non possint liberorum siue hæredum vice fungi, duo siquidem necessaria sunt vt cesset substitutio, scilicet quòd ingrediatur, ac bona transferat, vt inquit Bald. in d. capit. in præsentia, num. 13. exemplum damnati in metallum afferens, qui excludere substitutum debebat, & ex damnatione non excludit, argum. l. post mortem, §. liberi, ff. de contratabul. & l. 1. §. si pater, ff. de coniung. cum emancip. lib. Nec considerari illa ratio potest, quod hæres grauatus ab ingressu religionis, timore amissionis bonorum retrahatur, cum monasterio ob eius incapacitatem acquiri non possit.

Hinc ob dictam extinctionē, non valent fra-
3 tres minores executoris † testamentarij officiū acceptare glo. in Clem. 1. in verb. Suscipere, de testam. Bald. in Auth. ingressi, colum. pen. sub nu. 20. vers. Quod ego, C. de sacros. Eccles. Dominic. in c. religiosus, in glos. 2. de testam. in 6. Cardin. in 5. opp. & Io. de Imol. in verb. Suscipere. in d. Clem. 1. Ang. cons. 271. Primus punctus, col. 2. vers. pro hoc facit potissime. Ludou. Rom. cons. 409. Quoad primum, col. 2. num. 6. vers. Quod maxime verum est, Alex. cons. 57. Perspectis, col. pen. num. 8. lib. 2. Sebast. Vant. in tract. de nullit. senten. tit. ex defect. iurisdict. ordin. nu. 96. cum adductis per Cæsar. Borrell. Oliuet. super Pragm. Odia quæ inter coniunctos, §. 2. glo. 4. nu. 66. vers. Ad quod facit, Dec. de communi, cons. 499. In causa, num. 3. versic. Ex quibus omnibus, & cons. 494. Quod supra maturę, num. 7. Port. cons. 23. Quidam filiusfamil. num. 20. lib. 1. & late per Ioan. de Firm. in tract. de Episc. lib. 4. in 6. part. num. 33. vers. Incidenter quæritur. Hoc tamen de executore declarandum est ex Bar. in d. tract. Minoric. lib. 3. cap. 1. per totum.

4 Nec etiam arbitri † esse possunt, Spec. in tit. de arbitr. §. fin. vers. Sed quid de simplici monacho. vbi rationem prædictam affert, & alias, vt per eū. Bal. cons. 437. Proponitur quod quodam compromissum, col. 1. lib. 4. Bart. in l. non distinguemus, §. Sacerdotio, vers. Quod intelli-

ge,ff.de recept.arbitr.Dec. in præcitatis duob. consilijs,cum allegatis per Cæsarem Borrell.d. §.2.gloss.4. nume.65. vers. Vndecimo quæro, quod ante eum voluit Marc. Anton. Blanc. in tract.de compromiss.q.2.col.3.in verb. Monachus,Frater minor,nume.4.in fin.vbi commu- nem opin.esse testatur.

5 Quinimo Fratres isti minores,neque arbitra tores † esse poterunt,Ang.d.consi.271.Primus punctus,colum.2.vers.Pro hoc facit potissime, Paul. de Castr. in l.ex facto, §. si quis rogatus, 2.num.2.vers.Et est argumentum, ff. ad Treb. Dec.d.cons.494.Quod supra mature,nume.7. & insr.& Bald.d.consil.437.colum.1.vers. Sed contrarium,lib. quarto, dixit, quod Frater minor etiam de consensu generalis Ministris non potest cognoscere more arbitri, sicut nec seruus de cõsensu Domini,l.illa verba,ff. de verb. sign.& subdit quod Fratres minores ab istis officijs sęcularibus per eorum regulam sunt prohibiti,cõtra quam quidem prohibitionem per superiorem dispensari non potest,d.Clem. exi ui, & vt ibi dicitur,non possunt se litigiosis acti bus immiscere,vt in eadem Clem.§.cupientes, & §. cumque dicti ordinis, & quamuis Baldus videatur in arbitro verba facere, Decius tamē vbi supra, dicit in arbitratore etiam procedere, vt per eum. Portius d. consil. 23. Quidam filius famil.num. 22.versic. Item nec arbitratores,lib.1.

6 Quicquid sit in monachis, † & alijs in communi possidentibus, qui arbitratores esse possunt,vt tradit Ziliolus de Cautellis, cons.443. Primo eliciamus, colum. quarta, vers. Imo & monachus simplex,quod est consil. penult. inter consilia Petri de Ancharano, & Ziliolo subscripsere se, Bartholomęus de Saliceto, Franciscus de Zabarellis, Segnorolus de Homodeis, Raphael Fulgosius, & Benedictus de Plumbino,accedente tamen Abbatis licentia.vt ibi per Ziliolum,Spec.in tit.de arbitr. §. fin. sub vers. Sed quid de simplici monacho,ibi,Ego dico,q non possunt fieri arbitratores,sine imperio ma iorum suorum,Bald.in l.si qui ex consensu,numero quinto,versic.Petrus,& Gulielmus,C.de Episc.aud.

7 Et dicebat Ziliolus † in præcitato consilio, quòd simplex monachus, sine aliqua licentia posset arbitrator esse, & amicabilis compositor si administrationem haberet, siue prioriam extra monasterium, quia quasi manumissus videretur, allegat ad hoc, cap. religiosus, de test. in 6.& l.fin. C.de ser.& quod not. Ioan. Andr. & Paul.de Eleazar.in cap.etsi principalis,de re script. De Abbate nanque quod arbitrator esse possit,ambigiendum non videtur, vt dicit Ziliolus in præcitato consil.vers. Illud tamen dubium,in 4.colum.post Spec.in d.tit. de arbitr. §.fin.versic.Sed quæro diligenter, an in Abbatem,in fine,& Blan.in præalleg.quæst.2. nu.2, fol.31.

Idem etiam Fratres Minores in tantum regulam in summa paupertate fundatā profiten-

8 tur, vt nec annuos redditus † valeant acquire- re,d.Clem.exiui,§.cumque annui redditus, de verb. sign. quod & in alijs mendicantibus etiā procedit, veniunt enim hi redditus annui immobilium appellatione, & inter immobilia cen sentur,vt ibi,& in l.si quis inquilinos,ff.de leg. primo,l. iubemus nulli, in princ. & ibi gloss. in verb.Annonas,Bart.in fine. Bald. num.primo, Paul.de Castr.& alij, C.de sacros. Eccles.l. hac edictali,§.his illud,vbi gloss.Cyn.& Bald. in vtraque lect.C.de secund.nup.l.quemadmodū, C.de agric.& censit.lib.vndecimo,§.primo,ver sic. Si vult enim, & ibi Angel. & rursum §. fin. cum glo.& ibi idem Angel.in Authent. de non alien.& §.quoniam autem,versi. Si vero habet redditus,iuncta glo.in verb.reditus,in Authen. vt hi qui obli. se hab. perhi. ac c. primo, & ibi Bald.post princip.tit.de feud.cogn.Federic. de Sen.consil.duodecimo, Fratres Prædicatores, colum. prima, versic. E contra videtur. Andr. Tiraquel.in tract.de retract.tit.primo,§.primo, gloss.6.num.quarto,& gloss.14.num.117. rursum Bald.in d.l.prima,colum. secunda, numero secundo,C.de suffrag.Rayn.Cyn.Bart.& alij communiter in l.sciendum,vbi Ias. num.23. ff.qui satisd.cog.Ruin.cons.82.Circa primum, num. quinto, vers. Sed præmissis, lib.secundo, Roland.de Vall.cons.57. Quod promissio, nu. 6.lib.2.Ludou.Molin. in tract. de Hispan. primogen.lib.2.cap.10.num.6. vers. Quamuis enim,colum.prima,fol.270.& prędictis accedūt Specul.Ioan.Andr.& Bald.in addit.ipsius titu. de restit.spol.§. nunc dicamus, colum. penult. vers.Sed adhuc contra prædictos Zenzel.in extrauag.Io. xxii. incip.Ad conditorem, in ptin. in verb. Mobilium.

9 Et non ideo minus † intra immobilia censen tur si redimi poterunt, dummodo in perpetuū constituantur,per l.sufficit,ff. de cōdict. indeb. glo. in cap. fin. circa finem, extr. de solut.& in cap.fin.in uerb.Perpetuas, & ibi Ioan.Andr.& Dominic.de rescript.lib.6.& post Carol.Ruin. dicto consil.82. colum. prima, numero tertio, libro secundo, tradit Andr. Tiraquell. in dicto tit.primo,de retract.§.1.gloss.6. sub numer. 5, uers.Et subdit idē Bald.& gloss.14. nume. 120. uers.Quamquam contra.

10 Et licet non in perpetuum † sed ad longum tempus constituātur quod inter immobilia cōputentur, Cels.Hug.cons.34.Quamuis, col. 1, num.1.uers. Reditus enim annui, & consil. 67. Consului,num.5.& tradit Tiraq.in d.gl.6. nu. 7.fol.65.uers.Sed hæc primo.

Secus

Secus si ad modicum tẽpus, idest minus decennio constituantur, nam inter immobilia nõ computabuntur, l. quam Tuberonis, §. in peculio, ff. de pecul. & tradit Cels. d. cons. 67. num. 5. & expressius d. cons. 34. num. 1. & pulchrè Bal. in c. cum M. Ferrariensis, num. 12. vers. In præbendis, extra de constit. & in l. etiam, sub num. 8. vers. Sed contrarium dico, C. de exec. rei iud.

Quòd autem fratres minores à redditibus an
11 nuis † arceantur, vltra casum expressum in d. clem. tradunt Feder. de Sen. d. cons. 12. col. 1. circa med. vers. Item fratres minores, Bar. in tract. Minoric. lib. 2. dist. 6. cap. 1. Bald. in auth. ingressi, colum. 8. num. 19. C. de sacros. eccles. Andr. Tiraq. in d. tract. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 6. num. 5. vers. Vbi ex hoc dicit, fol. 63. Dec. in d. c. in præsentia, num. 79. versic. Tertia conclusio, Rol. de Vall. d. cons. 57. Quòd promissio, num. 8. lib. 2. Hocque locum sibi vendicat, licet annui reditus modicæ quãtitatis existant, vt probat & tandem disputando concludit, Raph. Fulgos. cons. 103. Titius condidit testamentum, num. 3. & 4. Dictaque conclusio vera est, quando pro victu & alimentis, annui reditus relinquuntur, secus verò si pro alia aliqua
12 necessitate, vnde valet † annuum legatum pro studio alicuius fratris de ordine Minorum, vt scribit Abb. cons. 63. Quædam Domina Betta, col. 2. vers. Sed ego diuersam sententiam, Dec. in d. cap. in præsentia, num. 79. versic. Et hoc verum est.

13 Dum autem † Marc. Mant. libr. 1. Enchiridij rerum sing. cap. 8. mendicitatis ac maximẽ huius religionis fratrum minorũ paupertatis causam perquirit, Ioannis Villani non incelebris Historici autoritate nititur, quem quisque solers perlegere poterit, atque eius historiam intueri, vnde inquam Summus Pontifex fratres minores penitus bonorum incapaces reddiderit: veram ego causam afferre existimauerim, solam quippe regulam Seraphici Francisci dicti ordinis conditoris, in cuius principio illud scribitur, Regula & vita fratrum minorum hæc est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, in obedientia viuendo, sine proprio, & in castitate, quæ quidem Regula à Summis Pontificibus confirmata, atque declarata, paupertatis ornamento Fratres minores decorauit, vnde Clemens V. in Cõcilio Viennensi in d. clem. exiui de Paradiso, dicebat, Nos autem considerantes attente intendisse Sanctũ Franciscum suæ regulæ professores quos fundauerat in maxima paupertate ab affectu temporalium rerum ipsorum animum ingredientium per dicta verba specialiter, & totaliter elongare, & infra, Denique cum idem Confessor summè affectauerit suæ regulæ professores totaliter esse abstractos ab affectu, & desiderio terrenorum, & specialiter à pecunia, & eius vsu totaliter inexpertos, ac vlterius, Proinde cũ vir sanctus paupertatis præmissæ in regula modum exprimens dixerit in eadem, Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc sẽculo in paupertate, & humilitate Domino famulantes vadant pro eleemosyna confidenter; & ne torius clemẽtinæ prædictæ verba referre videar, ex ea colligitur quare Maximi Pontifices dictis Fratribus Paupertatem tam arctam statuerint, vt frustra cum Marco Mantua ad externas historias in re tam clara recurramus, dum à Pontificum decretis, atque constitutionibus veram rei historiam consequi valemus: Hanc mi
14 norum Fratrum religionem SANCTVM BERNARDINVM SENENSEM vitæ sanctitate, atque asperitate Deo inseruiendo, reformasse, extulisse, ac longius promouisse compertum est, qui tãta insuper Euangelici doctrinæ explanatione, tanta prædicandi facundia, tanta etiam miraculorum gloria, terra marique parta excelluit, vt BERNARDINI nomen toto terrarum orbe propagatum omnes gentes venerentur & admirentur, quem si dignis ego laudibus efferre profiterer, non arduam sed durissimam sanè prouinciam, meisque viribus imparem susciperem: si quis autem huius GLORIOSI AQVILANAE VRBIS PATRONI sanctitatem eximiam, ac vitæ celebritatem inspicere exoptauerit, Æneam Siluium Pium lib. 2. de viris Illustribus, Augustinum Dathum lib. 2. fragmentorum Senensium historiarum, Marcum Antonium Benalium in commentarijs de vita, & gestis Sanctorum Bergomatum, & Archiepiscopum Florentinum in suo historiali, part. 3. tit. 22. cap. 2. §. 3. eademque part. titul. 24. cap. 5. §. 4. perlegere poterit; Sciendumque est, huius sancti viri gloriam ex eius absolutissimis operibus nuper apud Iuntas impressis clarius splendescere, quæ in quattuor tomos digesta vndique per manus summotum Theologorum circumuoluuntur, scilicet de Christiana Religione, de Restitutionib. de Passione Domini, de Euangelio æterno, de Vsuris earumque contractibus, de Spiritu Sancto, de BEATA VIRGINE, de Vitæ beatitudinib. & de Obedientia Euangelica, inter quæ sermones eius admirabiles etiam inserti reperiuntur;
15 SANCTVS ipse BERNARDINVS diem suum † Aquilæ 12. Kalen. Iunias Anno M CCCC XLIIII. Eugenio Pont. Max. sedem gubernante in Domino obiuit, cuius corpus in Diui Francisci ædibus sepultum primum fuit, inde à Nicolao V. Pontif. Maxim. Romæ 8. Kalen. Iunias, Anno M CCCC L. in Sanctorum numerum ascriptus, quo anno Magnus erat Iubilæus, eiusdemque Nicolai Pontificis iussu templum Aquilæ dedicatum 10. Kalen. Octob. Anno M CCCC LI. corpus

pus verò ad eius templum translatum iussu Sixti IIII. Pontif. 17. Kalen. Iunias eodem Anno, quo die capitulum generale Fratrum Minorū de obseruantia in ipsomet templo celebratum extitit, vbi in marmoreo excelsi artificij tumulo, capsaque argentea maximi valoris, ac cristal lo septa, integrum corpus prædictum vsque ho die custoditur, & ab Aquilanis ciuibus veneratur, nec plura nunc de SANCTO BERNARDINO huius inclitæ AQVILANAE CIVITATIS patriæ meæ incomparabili ornamento, cum insuper de eius sanctitate complura enarrent, Hartmannus Schedel Nurembergensis, in lib. historiarū siue de temporibus mundi, in 6. ætate, fol. 248. & Frater Paulus Morigia Mediolanensis in libro Historiæ, siue originis omnium religionū, part. 1. cap. 47. fol. 154. sed eiusdem gloriosi Sācti vitam exactius cōscripsit BEATVS IOANNES
16 DE CAPISTRANO qui aliud † luminare Fratrū Minorum extitit, quive singulari doctrina sanctitate ac miraculorum lucidissimis radijs coruscat, fuit hic IOANNES eximius Iurisconsultus, Iudexque Magnæ Curiæ Vicariæ, tempore Regis Ladislai, qui cum iussisset contra patrem & filium de crimine læsæ maiestatis inquiri, factaque Regi relatione, patrem solum culpabilem reperiri, mandauit ambos per sententiam condemnari, ad locumque decapitationis deduci, sed patrem tātum decapitari, posteaque filium liberari, qui cum patri caput truncatum vidisset, statim ob ingētem timorem interijt, ex quo dictus Doctor Religionem Fratrum Minorum Sancti Francisci ingressus fuit, nolens dominis temporalibus inseruire, sed soli Deo, vt refert Matth. de Afflict. in Constit. Pactarenorum, ante num. 86. post Paridem de Puteo quem allegat, subdens virum magnæ religionis, & sanctitatis fuisse, cui plurimum AQVILAE CIVITAS debet, ob fauores maximos ac insignia beneficia, quæ ab eo tanquam ciue recepit, de quo Hartmannus, & Æneas Siluius Pius II. ita scribunt, Ioannes de Capistrano per idem tempus Aprutio oppido non longe ab Aquila Vrbe cōstituto ortus, ordinis Beatissimi Francisci professus, Christianæ religionis acerrimus, & egregius prædicator, ex Apostolica iussione Theutoniam ingressus est, ac per Carinthiam, & Stiriam venit in Austriam: cui sacerdotes & plebs cum sanctorum reliquijs obuiaм venerunt: eumque veluti Sedis Apostolicæ legatum, vt veritatis prędicatorem, vt magnum aliquem prophętam & Dei nuncium susceperunt, Ioanni occurrere omnes accolæ montium vestimentorum fimbrias auidè contetigere, ægrotos, & male habētes ante pedes eius attulere; è quibus plerosq. sanitati reddidit. Moratus est autem in Germania dies aliquot viam Domini prædicans, mortalesque omnes ad pœnitentiam vocans. Inuitatus verò Ioannes Nurmbergam vrbem Germaniæ petijt, vbi vndique populi motus visus fuit: viri & mulieres impetum fecerunt virum intueri, lachrimas lętitiæ, deuotionisque mittētes, in cœlum manus leuare, benedicere venienti, laudare mittentem, tangere, osculari qui prope vestimenta aderant cęperunt, veluti cœlo demissum, & Angelum Dei respicere: apud Minores deinde sui ordinis fratres exceptus est: ibi cibaria sibi, suisque comitibus publicè ministrata sunt: Vitam in hunc modum duxit, vestitus dormire, ante lucem surgere, matutinum laudes, primam, tertiam orare, diuina deinde celebrare, hisque peractis sermonem ad populum latinè pronunciare, post hæc interpres, quæ dicta fuerant ab eo (quantum capax est) populo exponere: finito sermone ad cęnobium sui ordinis reuerti, ac sexta nonisque completis infirmos visere, diu apud eos morari, manus omnibus imponere: biretum Sancti Bernardini, & cruorem quem illi mortuo è naribus fluxisse ferunt singulis ægrotantibus admouere, precari supplex pro omnibus, exinde cenare, demum ijs qui ad ipsum accedebant audientiam prębere, mox vesperas dicere, hisque completis ad ęgrotos reuerti, atque cum ijs ad noctem, vsque se exercere: tumque demum completorio, & alijs delectis precibus expletis corpus quieti dare, minimum esse, quod somno indulsit, ad reuisendos sacræ scripturæ codices pausillum furati temporis: sic homo quasi cœlestem vitam in terris agere immaculatam, absque sorde ausim dicere absque peccato, quem pusillum corpore Nurmbergę vidimus, ętate senecta, annos quinque & sexaginta natum, siccum, aridum, exhaustum, sola cute, neruisque & ossibus compactū, lætum tamen & in labore fortem: sine intermissione singulis diebus prædicantem, altas ac profundas materias absoluentem; ferunt & hunc Cæsarem Fridericum cupidè audiuisse, multisque eius sermonibus interfuisse, ac vestimentis cum Sacerdotalibus donatum, cumq apud Viennam & Australes auaritiam calcauit, libidinem subegit, & honores sęculi aufugit, tandem eum cum honore dimisisse: Cumque audisset innumerabiles Christi fideles à Turcis capi ad Pannoniam accessit, suis exhortationib. grādi exercitu ibidem congregato, contra Turcas impetū fecit, & populum exhortante apud Belgradum trans Danubiū oppidum, tanto ardore Christicolæ pugnarunt, vt magnum de inimicis tepor tauerint triumphum, & fermè ad sex millia occiderint: eo denique mortuo, magnis ipsum corusсasse miraculis ferunt; hactenus Hartmannus in 6. ætate mundi, fol. 259. & Æneas Siluius in eius historia.

Hic Beatus Ioānes plures libros composuit, qui in bibliotheca Vaticana manu scripti recōduntur,

duntur, excelluit enim doctrina ac sapientia, opuscula eius nonnulla impressa sunt de Iudicio vniuersali futuro, de Bello spirituali, Speculum clericorum, de Papę & Concilij, siue ecclesię au toritate, ac de alijs, inter quę defensorium quod
17 dam pro Fratribus† tertij ordinis Sancti Francisci insertum est, vbi latè accurateque disputádo articulum, dictis Fratribus de tertio ordine priuilegia ecclesiasticarum personarum competere per viginti argumenta resoluit, ipsosque fori ac personæ priuilegio, alijsque immunitatib. gaudere, quibus clerici, alijque religiosi potiuntur; & huic defensorio, quod incipit, Audiui plu ries, subscripsere se Cato de Saccis, Luczinus de Curte, Bartholomæus de Baracterijs de Placentia, Lucas de Vernacijs Cremonensis, Franciscus de Solenghis, & Augustinus de Marzario de castro nouo, necnon Colutius de Valle, Ioannes Domini. Pace de Manerijs, Nicolaus de Porcinarijs, & Bartholomæus de Amiternis Iurisconsulti Aquilani tunc celebris nominis, & denique Marianus de Milatinis, ac Melchior de Raynerijs de Interamne. idemque Defensorium cum prædictis subscriptionibus in Pergameno originalibus ac sigillo munitis plu ries vidi, & quicquid dixerint Bartolom. de Capua in c. Priuilegia, tit. de oblationib. fol. 89. & Io. Anton. de Nigris, num. 20. Io. And. in c. cum ex eo, extra de sentent. excom. atque alij, iuxta prędictum Defensorium, in quadam causa Iosephi Sincerij Fabri de dicto tertio ordine semel obtinui, qui de crimine blasphemiæ inquisitus ad Ministrum fuit remissus. Deque istis tertiarijs videndus est Anton. Capyc. decis. io. In causa, vsque ad num. 3. & decis. 115. Americus, nu. 9. & infr. sed de hoc alibi agendum erit, cum dictum c. priuilegia, valde in isto Regno Neapolis in contrarium vrgeat, licet Niger ibidem numer. 21. distinctione vtatur, vt per eum. Et aduersus dictam remissionem obtentam multa potuissent obijci, vt per Hipp. de Marsil. sing. 534. Attende ad vnum, vers. Secus esse, post Federicum de Senis, & alios quos ibi allegat Cardinal. Zabarell. consil. 13. An hæc domus, num. 7. vers. Pro hac optime, Afflict. in c. 1. §. qui clericus, num. 23. vers. vbi appellatione, si de feud.
18 fuer. contr. intér domin. & agn. Quæro † nunc vtrum isti tertiarij excludant substitutum sub conditione liberorum, dicendum est, quòd non operātur substituti exclusionem, vt voluit Bal. in d. auth. nisi rogati, in fin. num. 26. vers. Quid de sororibus tertij ordinis, C. ad Trebell. quem sequitur Ioan. de Firmo, in tract. de episcopo, in 4. part. q. 50. vers. Item nisi in monasterio tertij ordinis, fol. 42. colum. 2. post princ. ad quod faciunt tradita per eundem Bald. in auth. si qua mulier, ante nume. 9. versic. Sed est videndum, C. de sacros. eccles.

Eundem Minorum Ordinem illustratū plu-
19 rimum † à SANCTO ANTONIO DE PADVA certum est, claruit ANTONIVS ex Vlysbona ciuitate Lusitaniæ oriundus, excelsa sanctitate, multarūque virtutum præclaro ornamento, vt coronam æternæ beatitudinis, ac memoriæ perpetuitatem reportauerit, hic Gloriosissimus Sanctus, & meus Aduocatus; cum Romæ de mandato Pontificis peregrinis pluribus prędicaret, linguam sic mouit, vt tam Græci, Latini, Francigenæ, Teuthonici quàm Angli, omnes qui audiebant, clarè intelligerent, cumque inter religiosos non solum suæ ætatis, sed priorum sęculorum omnibus litteris ornatissimus haberetur, sacrarū litterarum archa cognominari meruit, qui Tolosæ, Bononię, ac Patauij diu theologiam egregiè docuit, & excelsus miraculis, Patauij decedens, à Gregorio IX. Pontifice in sanctorum Confessorum consortium relatus fuit, Anno 1232. in translatione etiam eius corporis de vno ad alium locum, lingua eius in ore adeo recens ac rubicunda, quæ per plures annos cum corpore sub terra iacuerat, inuēta est, ac si tunc decessisset, idque nō immeritò visum fuit, cum ANTONIVS lingua ac corde DEVM GLORIOSISSIMAMQVE MARIAM SEMPER VIRGINEM continuo laudauerit, extuleritque, ac theologicam veritatem gentibus indefesso labore ostenderit, vitia populorum arguerit, ad cælestemque vitam illos anhelare docuerit. Quot alij ex hac admodum veneranda Minoritarum Religione Sancti atque proceres patres prodierint, vbique notissimum est, quos si ego hic enumerare vellem, longa profectò serie laborarem,
20 sed Petrum † de Aquila nō omiserim, qui adeo scientia, ac ingenij acumine præclarus fuit, vt Scotellus appellari meruerit, cuius quidem monumenta illustria iure ipso Scoti nomen meruisse ostendunt; Eiusdem vestigia nostris tem-
21 poribus Bonauenturam Mancinellum † Episcopum Segniensem, sequutum fuisse vidimus, qui virtutibus, moribus, eloquentia, singularique eruditione Minorum Religionem, hancque Aquilam Vrbem affabrè decorauit, seque Rodulpho Austriaco Romanorum Imperatori, alijsque summis Principibus gratissimū reddidit, hoc siquidem efficit præclara virtus, vt sit omni tempore admirabilis.

HYPOTHESIS.

Nonnulla de Religionibus istis, scilicet Fratrum Prædicatorum, Heremitarum S. Augustini, S. Mariæ Seruorum, Carmelitanum, Canonicorum Regularium, Monachorum, Celestinorum, deque S. Petro Cælestino, S. Maximo Martire, & S. Aequitio Abbate in Valeria

leriæ prouincia, alijs Patronis Aquilæ Vrbis, ac de Furconensi Episcopatu Aquilensi vnito insinuari, & an dictorum Monasteria substitutum excludant.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium Fratrum Prædicatorum si grauatus sub conditione si sine liberis decesserit ingrediatur, substitutum excludere.*

2 *Fratres Prædicatores teneri bona immobilia, quæ attentis ipsorum Constitutionibus acquirunt secundum communem opinionem alienare: Postmodum autem à dictis Constitutionibus ex Summorum Pontificum priuilegijs fuisse recessum, Fratresque Prædicatores in communi bona immobilia retinere, nu. 5.*

3 *Fratres Prædicatores ex ipsorum Constitutionibus ex generalique consuetudine in dicto Ordine obseruata potuisse, ac posse ab arcta mendicitate recedere, & in communi possidere.*

4 *Constitutionem omnem sui natura retractabilem esse secundum temporum, & conditionum mutationem, quibus se conformare debet. Sed Regulã difficilius immutari.*

6 *Fratres Prædicatores ex Mendicantibus esse.*

7 *Fratres Mendicantes ad congruam sustentationẽ redditus, vel possessiones nõ habere, sed per quæstus publicos prabere ipsis victum solere incertam mendicitatem.*

8 *Fratres Prædicatores bona quæ ipsi acquirunt alienare posse sine solennitate in alienationibus bonorum ecclesiæ requisita.*

9 *Fratrum Prædicatorum originem indicari.*

10 *Fratres Prædicatores præferri fratribus Minoribus, rationemque huius prælationis afferri.*

11 *Fratrum Prædicatorum Religionem maximos viros habuisse, illorumque virtute atque excellentia præfulxisse. Et nonnullos insignes viros sanctitate, ac scientia conspicuos recenseri.*

12 S. THOMAM *ex Nobilissima Comitum de Aquino prosapia veluti Hesperum in Religione Prædicatorum splendescere.*

13 *Fratres Prædicatores inter alias laudes illam præcipuam promereri, quod Hæreticorum persecutores ac Christianæ fidei sint defensores.*

14 *Ioannem de Aquila in Ordine Prædicatorum suis temporibus scientia, & prædicatione excelluisse.*

15 *Monasterium Fratrum Heremitarum S. Augustini ob ingressum grauati si sine liberis decesserit, substitutum excludere.*

16 *Heremitana Religionis S. Augustini originem tractantes indicari.*

17 *Aegidium Romanum Bituricensem Archiepiscopum Ordinis S. Augustini, ac plures alios eiusdẽ Ordinis Sacræ Theologiæ Magistros recenseri.*

18 COLVMNAE *Familia Romana præstantiam insinuari.*

19 *Hieronymum Cardinalem Seripandum Neapolitanum laudari.*

20 *Ioannem Vincentium Portam vetustatis acerrimum indagatorem valdeque eruditum fuisse.*

21 *Monasterium S. Mariæ Seruorum ob grauati in eo ingressum excludere substitutum.*

22 *Fratrum Sanctæ Mariæ Seruorum originem ostendi.*

23 *Monasterium Carmelitarum substituti exclusionem inducere. Contrarium tenentes afferri, nu. 24. sed à priori opinione tanquam communi recedendum non fore.*

25 *Fratres Carmelitas ex communi sententia Mendicantes censeri.*

26 *Fratrum Carmelitarum originem remissiuè demõstrari.*

27 *Monasterium Canonicorum Regularium substitutum excludere.*

28 *Monasterium Monachorum substitutum itidem excludere.*

29 *Monasterium Calestinorum ex persona grauati illud ingressi ad exclusionem substituti admitti tanquam in commum acquisitionis capax, & Regulam S. Benedicti profitens.*

30 SANCTI PETRI CAELESTINI *laudes enarari.*

31 *Danthem Algerium Florentinum Poetam profundissimæ eruditionis in suis Carminibus de renunciatione Calestini non intellexisse, sed de illa quã Diocletianus Imperator fecit.*

32 *Franciscum Petrarcham Florentinum Poetam nobilissimum verè optimeque S. Petrum Calestinum defendisse.*

33 *Petrum de Alliaco Cardinalem, & Episcopum Cameracensem egregiè factum Calestini explicasse.*

34 *Baldi Iurisconsulti omni gloria in legali scientia meritissimo, & nonnullorum aliorum grauissimorum Doctorum dicta contra S. Petrum Calestinum reijci.*

35 *S. Petrum Calestinum Iseruia Samnitum ex nobilibus genitoribus fuisse natum, de eoque plura commemorari.*

36 *Sanctum Petrum Calestinum miraculosè Aquilam venisse, & in insigni Ecclesia S. Mariæ Collis Madij eius reliquias venerari, ibique de eius apparitione Aquilano Populo facta.*

37 *Calestinos Monachos à Diocesanis esse exemptos, omnibusque Mendicantibus præferri.*

38 *Matthæum de Aquila quinquies Generalis Abbatis dignitatem fuisse adeptum, tanquam maxima virtutis Theologum & gubernatorem.*

39 *S. Petrum Calestinum merito iure ab Aquila Vrbe Patronum fuisse electum.*

40 SANCTVM MAXIMVM *Martyrem*, SANCTVMQVE AEQVITIVM *Abbatem in Valeria Prouincia*

uincia alios inter Patronos Vrbis Aquila constitutos digne reperiri, & num. 44.

41 *Furconensem Episcopatum ab Othone Imperatore erectum ditatum, & fundatum extitisse.*

42 *Furconensem Episcopatum ab Alexãdro IIII. unitum atque translatum ad Aquilensem Episcopatum fuisse: Aquilanumque Episco. exceptis xvi. Campania Episcopis omnes alios mundi Episcopos in Concilijs, alijsque actibus pracedere.*

43 *Aquilanum Episcopum aliquem Metropolitanum non recognoscere, nec vnquam recognouisse, sed immediatè Summo Pontifici subiacere, nihilque commune habuisse, vel habere cum Archiepisco po Theatino. Fuisse tamen, esseque de iure patronatus Regio* POTENTISSIMI *semperque* GLORIOSISSIMI REGIS HISPANIARVM *Domini nostri.*

44 *S. Aequitium Abbatem in Valeria, & Patronum Vrbis Aquila, miraculis, doctrina, sanctitateque eximia prafulxisse, & de eoque plura & quidem insignia SanctumGregor. & Andream Eborensem Lusitanum scripsisse.*

CAP. IIII.

POSTQVAM de Fratribus Minoribus inspeximus, quid de Fratribus Prædicatorib. SANCTI DOMINICI DE GVZMAN in proposito dicendum erit? & Bald. in d. l. cum acutissimi, num. 12. vers. Secus si esset Frater Prædicator, C. de fideicom. concludit, Præ-
1 dicatores istos† substitutum excludere, hæreditatesque capere, licet eas diu possidere non possint, hocque ex ipsorum constitutionibus per Summum Pontificem approbatis, eorundem enim institutio, idest principium, quod regula appellatur, id non dicit, prout Federicus de Senis consuluit. Vniuersitas ergo, idest Ecclesia Prædicatorum secundum originalem regulam Sancti Augustini quam profitentur, capax est, sed post eorum constitutiones capiunt non diu possessuri, sed vt vendant pro Fratrum necessitatibus, & sic paupertas in istis, non est ita arcta vt in Minoribus: & quòd substitutũ excludant, voluere idem Bald. in auth. nisi rogati, colum. 1. num. 5. versic. In text. ibi Venerabilem, C. ad Trebell. Ioan. de Imol. in l. Lucius, 2. sub num. 4. ff. de hæredib. instit. Abb. in c. in præsentia, numero 63. versic. Fratres vero prædicatores, vbi Dec. num. 78. vers. Secunda conclusio, extra de prob. rursus Abb. cons. 27. Dubium super quo consilium petitur, colum. 1. in fin. vers. Est & tertia species, ac in fin. consil. libro secundo, Benedict. Capr. cons. 24. Etsi viso, num. 12. Stephan. Bertrand. cons. 152. Punctus quæstionis, num. 2. lib. 1.
2 Quòd autem immobilia quæ acquirunt† vēdere teneantur, scribunt etiam Bald. consil. 80. Super infrascriptis, lib. 1. consil. 70. Sciendũ est & cons. 120. Punctus, circa fin. lib. 3. idem in auth. si qua mulier, colum. 2. num. 6. C. de sacro san. ecclesi. & in l. cum quæstio, in fin. num. 7. C. de legat. Petr. de Anchar. cons. 56. Ioannes Andreæ, circa fin. vers. Sed est aduertendum, Cardinal. Zabarell. cons. 66. In dubio præmisso, in fin. cons. 102. Super dubijs præmissis, numer. 4. Alexand. cons. 88. Eximie Domine Vicarie, in princ. lib. 2. vbi de communi opinione attestatur, Raph. Cuman. cons. 169. Viso testamento, num. 2. Ias. in l. apud Iulianum, §. constat, num. 42. de leg. 1. Luc. de Penn. in l. certa forma, num. 2. C. de iure fisci, lib. 10. de dictaque communi attestantur Dec. cons. 559. In casu, num. 4. vbi multos citat, & Bertrand. d. cons. 152. nu. quinto, Roland. de Vall. cons. 15. In præsenti causa, num. 7. lib. 1. Iacob. Put. decis. 286. Die 17. Martij, libr. 1. & est gloss. in d. c. 1. §. confirmatos, & ibi Dominic. ac Philip. Franc. de relig. domib. in 6. tradidereque Specul. in tit. de Statu monachor. §. 1. vers. Tertio quæritur, & Io. Pagliarensis, cons. 265. Præallegatus, §. confirmatos, versic. Et procuratores, inter consilia Federici de Senis, vbi in princ. inquit Fratres istos non profiteri constitutiones, sed regulam, Vnde Bertrand. d. cons. 152. num. 3. scribit, ex iam dictis
3 per eum sequi, ex generali cõsuetudine† in hoc ordine obseruata, insuper & ex priuilegijs Apostolicis eidem ordini concessis, potuisse à dicta mendicitate recedi, ipsosque fratres in communi capaces successionum fieri, & quòd per consuetudinem generalem id fieri potuerit, concludunt Anchar. d. cons. 55. & Bald. in d. authen. si qua mulier, col. 4. versic. Sed modo restat, q. & in d. auth. nisi rogati, colum. 1. num. 5. Quòd verò id per Apostolicum priuilegium fieri, induci que licuerit, certum est, omnis nanque consti
4 tutio† sui natura retractabilis est, atque mutabilis secundum temporis & conditionum mutationem, quibus se conformare debet, c. non debet, de consangu. & affinit. Clemen. 1. §. hæc sanctio, de summ. trinit. c. si peccauerit, 13. q. 4. ca. erit autem, 4. dist. & cap. necesse, cum simil. dist. 29. quod etiam voluit Paul. de Eleazar. in Clemen. 1. super verbo Ordinis, de regularib. Non sic de regula dicendum videtur, quia illa secundum omnes difficilius immutatur; Et quòd Fratres Prædicatores hoc priuilegiũ obtinuerint, dicit Alberic. de Rosate, in auth. ingressi, colum na 4. vers. Et quòd nec bona, nec æstimationẽ, C. de sacros. eccles. se à Fratribus Prædicatorib. audiuisse, quòd super hoc rescriptum Apostoli cum impetrarunt, & Archidiaconum referre, quòd formam rescripti Clemen. IIII. inspexit, sic concludentis, Nos itaque vestris supplicationibus benignius annuentes, autoritate Apo

stolica

stolica declaramus, quòd vos in temporalibus bonis in quibus succederitis in sęculo existentibus, licitè positis succedere, & bonorum ipsorum possessionem apprehendere: hosque referi ptum aliàs in causa, quæ coram insigni Delphinalis curiæ Parlamento aliquando agitata fuit inter œconomum Fratrum Minorum Ciuitatis Valentinæ, & quosdam aduersarios vidisse, Bertrandus in præallegato consilio refert, vbi attenta dicti priuilegij forma per Sixtum IIII. Pontificem commemorati in priuilegijs côcessis Fratribus Prędicatoribus, atque Minoribus, ibidemque ampliati, à dictis Constitutionibus
5 recessum † fuisse arbitratur, ante num. 6. versic. Et sic, ipsosque Fratres Prædicatores in hac Aquilæ Ciuitate immobilia retinere manifestum est, dicta tamen Baldi, & aliorum sententia magis communiter recepta conspicitur, licet de facto non seruetur.

6 Et quòd hi Fratres Prædicatores† sint mendicantes, prout absolutum est apud omnes, sic nuncupati in id asserunt, Bald. in d. auth. si qua mulier, num. 6. vers. Sed modo restat, & in d. l. cum quæstio, num. 7. Andr. Barbat. in d. cap. in præsentia, colum. 100. vers. Tangit hic D. Antonius, ibidemque Dec. d. num. 78. Anton. Corsett. in sing. in verb. Licet Fratres Prędicatores, Conrad. inter consil. Federici de Senis, consilio 145. incip. Primo an Dominus, col. 2. & ipse Federic. cons. 12. Fratres Prædicatores, in princ. Bartolom. Cassan. in cathal. glor. mun. in 4. par. in 68. consider. fol. 101.

Cum mendicantes sint, ad congruam sustentationem† redditus, vel possessiones non habentes, professioque siue regula, vel constitutiones
7 quælibet interdicunt, sed per quæstus publicos præbere sibi solet victum incerta mendicitas, vt dicit Gregorius in Concilio Lugdunensi in d. c. 1. §. confirmatos, de relig. domib. in 6. Conrad. d. cons. 145. col. pen. vers. Nam ordo mendicans, inter præalleg. consil. Federici, & idem Federicus de Senis, d. cons. 12. col. 1. vers. Nam mendicantes sunt, Lapus alleg. 4. An dispositio, num. 2. versic. Nam mendicantes, Raphael. Fulgos. consil. 103. Titius condidit testamentum, num. 3.

Sciendumque est, in alienationib. quas Fra-
8 tres Prædicatores faciunt † de rebus in quibus ipsi succedunt, solennitatem in alienatione bonorum ecclesiæ requisitam, iuxta c. sine exceptione, 12. q. 2. & auth. hoc ius porrectum, C. de sacrosf. eccles. nequaquam exoptari, sunt siquidem alienationes ex necessitate status eorum, ita notanter dicit Bald. in d. authen. si qua mulier, colum. 3. ante num. 7. versic. Sed ponamus, post Gulielmum de Cuneo in d. auth. hoc ius porrectum, rursus Bald. in c. cum causa, numer. 4. vers. Quæro nunquid, extr. de senten. & re iudic. Hipp. de Marsil. in sing. 132. In alienatione, versic. Et hoc casu, Dec. in d. c. in præsentia, sub num. 78. vers. Et in tali alienatione, extra de probat. arg. l. 2. ff. de reb. eor. per Baldum allegatæ, qui in d. cap. cum causa, aduersus Archidiaconum asserentem se non videre rationem, quomodo mendicâtes ordines possint capere vt vendât, cum precium succedat loco rei, vt ipse notat, 27. q. 1. c. de viduis, per quattuor rationes, id in Prædicatoribus licere, magistraliter concludit.

9 De origine atque excellentia †huius ordinis Prædicatorum, vidêdi sunt Hartmandus Schedel in dicto eius Historiali in 6. ætate, fol. 109. Archiepisc. Florent. in 3. part. histor. artic. 23. cap. 3. Bartolom. Cassan. in 4. par. consider. 68. in fin. & Frater Paulus Morigia in histor. relig. in 1. part. cap. 32. fol. 98. Sed vt de præclarissima hac Fratrum Prædicatorum religione aliquid attingamus, habuit initium anno Domini 1216. vt refert Albert. de Eib. in margarita Poetica, in primo secundæ partis tract. cap. 10. in fin. Et quamuis Minorum ordo inceperit de anno 1206. cum tamẽ ordo Prædicatorum primum sub regula Sancti Augustini ab Honorio III. approbatus fuerit in anno 1218. ordo autem Minorum sub eodem Honorio de anno 1223. vt refert Iacobus Philipp. Bergomens. in supplem. cronic. libro 13. merito Prædicatores
10 † Fratribus Minoribus præferuntur, vt not. glos. in c. quorundam, de elect. in 6. & in ca. fin. de pact. Archidiacon. in c. 1. de decim. d. libr. 6. Ioan. de Turre cremata, in cap. Episcopus, 17. dist. Felin. in rubr. de maior. & obed. colum. 3. & 4. Cassan. in d. 4. part. gloriæ mundi, 69. consider. ante fin. versic. Et licet ordo Minorum, fol. 101.

Eandem Fratrum Prædicatorum Religionẽ
11 plures ac maximos viros † ne dicam innumeros exornasse illustrasseque liquet, qui vitæ sanctitate ac doctrina claruerunt, interque alios fuere, S. Petrus Martyr Veronẽsis, declamator egregius, fidei defensor, & tanquam rosa (vt aiunt) de spinis ortus, S. Vincentius, & is sancti tate, ac verbi Dei prædicatione conspicuus, Petrus de Tarantasia, Innoc. V. appellatus, Benedictus Papa XI. Hugo Cardinalis Bibliæ apostillator, Albertus Magnus, Petrus de Palude, Iacobus de Voragine, S. Antonin. Archiepiscopus Florentinus, Rogerius & Albertus Brixienses, Vgo de Argentina, Thomas Anglicus, Vincẽtius Gallus Burgundus qui inter cętera, quattuor Specula de omni scibili materia edidit, Doctrinale inquam, Morale, Naturale, & Historiale, Gulielmus Durãdi dictus Speculator, Raynerius Pisanus, ac etiam Iordanus secundus, & Raymundus tertius Generales Magistri Ordinis Prædicatorum, Necnon SANCTVS THO-

THOMAS DE AQVINO ex Nobilissima Comitum de Aquino prosapia genitus, veluti
12 Hesperus † elucet, qui Theologicam doctrinã, aliasque scientias summo, ac felici eius ingenio mirificè declarauit, atque illustrauit, hic SANCTVS THOMAS non solum Aprutinæ Prouinciæ, Regni Neapolis, Italici nominis, Ordinisque Prædicatorum, sed totius Christianæ Reipublicæ decus fuit, qui adeo Iesu Christo Seruatori placuit, vt ab eo Crucifixo audire meruerit, Bene scripsisti de me Thoma: Ordo idem Prædicatorum inter maximas, ac ingentes laudes quas promeretur, illa admodum ef-
13 ficax est, quòd Hæreticorum persecutores † cõculcatoresque ac Christianæ fidei acerrimi defensores existunt, vt me ex tam mirabili eius laudum amplitudine paucissimis verbis expediam: non tamen silentio inuoluerim in hoc Illustrissimo ac Religiosissimo Ordine Reuerendissimum in Christo Patrem, Fratrem Augustinum Galaminium à Berschella antea Magistrum Sacri Palatij, atque Inquisitorem, totiusque Religionis Generalem fuisse, quem nunc Illustrissimum ac Reuerendissimum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem conspicimus à Paulo V. Pontifice Maximo ob eius vitæ sanctitatem, prudentiam, aliarumque virtutum, ac scientiarum singularitatem creatum.

In eoque olim Ioannem de Aquila floruisse,
14 qui † sermones, aliosque multos libros composuit, de quo Frater Leander Albertus, Bononiẽsis in Italiæ descriptione honorificè meminit, dum hanc Aquilanam Ciuitatem inter Samnites Vestinos describit, fol. 216. dicens ipsum Ioannem cognomento Aquilanum, præclarum Theologum, facũdissimumque Prædicatorem fuisse, ac nomen Aquilanæ Vrbis, inter alios Illustres eius ciues plurimum propagasse. Nunc verò illius imitatores glorioso progressu exemploque doctissimos Theologos famosissimosq. Concionatores hoc in eodem ordine multum Reuerendos in Christo Patres Magistrum Ioannem Baptistam de Antonellis, atque Magistrum Euangelistam de Rosis, dicti Ioan. meosque conciues intuemur, pariter & Magistrum Ioannem Dominicum Montagnolum proprijs monumentis pręclarum, Magistrumque Albertum Mõtagnolum eius germanum fratrem Senenses, vitæ sanctitatis omniumq. virtutum ornamentis lucidissimos.

Quæro successiuè quid de Fratribus Heremitanis SANCTI AVGVSTINI dicendum sit? & cõcludendum videtur, monasteriũ horum Fratrũ
15 substitutum † excludere, vt scribit Felin. in d. c. in præsentia, num. 53. in fin. nam secundum ipsum, si Prædicatores, & nonnulli alij capaces cẽsentur, quasi deriuent à regula Beati Augustini, idem etiam de ipsis dicẽdum erit; & cum Felino sentiunt, Calderin. cons. 15. Intrans ordinẽ, & cons. 17. An ordo, Benedict. Capr. consil. 24. Etsi viso, num. 12. & consil. 147. Cum ad præsens, num. 8. Raph. Cuman. cons. 169. Viso testamento, nume. 1. & 2. de origine huius Sacræ
16 Religionis † post Franciscum Petrarcham, S. Antoninum Archiepiscopum Florentin. Calistum, Siglsbertum, Possidonium, Paulum Bergomatem, & Ambrosium Coriolanum, videndi sunt Hartmannus Schedel. Bartholom. Cassan. in 4. part. catalogi glor. mund. in 71. consider. fol. 102. Et Frater Paulus Morigia Mediolanen. in Histor. relig. lib. 1. cap. 22. Floruere in Heremitarum Religione grauissimi Patres, ac sacræ Theologiæ Doctores, & inter multos Æ-
17 gidius † Romanus Bituricensis Archiepiscop. ex Illustrissima ac Excellentissima semperque
18 inuicta COLVMNAE Familia † Romanorum natus, quę vltra Othonem, Marcum Antonium I. Prosperum I. Fabritium, Ascanium, Sciarrã I. Martium I. Camillum, Pompeium, Marcũ Anton. II. Taleacotij Ducem, atque alterum Marcum Antonium Cardinalem, & Ascanium itidem Cardin. tit. S. Pudentianæ Basilicæque Lateranensis Archipresbyterum omni virtutum, scientiarum, ac religionis ornamentis enitentẽ, & Martium Pompei filium Zagaroli Ducem Regali Hispaniarum Coronæ fidelissimũ, nunc Aurei Velleris equitem, cæterosque strenuos Duces, hunc etiam Aegidium edidit, suæ ætatis theologum facile principem, & S. Thomæ de Aquino auditorem, atque discipulum, moribus, ac vitæ exemplo conspicuum, qui plures libros composuit: necnon Vgolinus Vrbeuetanus primo Ariminensis Episcopus, postea Cõstantinopolitan. Patriarcha, cuius pręclara quoque monumenta extant, Iacobus de Viterbio Archiepiscopus Neapolitanus, Augustinus de Ancona, Albertus Patauinus, & Bonauentura pariter Patauinus, ac Cardinalis tit. S. Cecilię. Thomas de Argentina, Gerardus Senensis, & alter Bergomensis, Simon de Cassia, ac Bartholomęus Vrbinos, & licet ex Heremitanis complures alios enumerare possem, vnum Hiero-
19 nymum Cardinalem Seripandum † ex Nobilissima Seripandorum Neapolitana familia ortũ commemorauerim, cuius effigiem cum in musęo Ioannis Vincentij Portę inter virorum Illustrium imagines hoc anno vidissem, atque tãti Cardinalis venustatem admirari cępissem, nam inter alios Ἀνὴρ δ᾽ ὦ ἀπιλαμπειν Portę encomio de Seripãdo Cardinali magis ac magis delectatione insimul, & admiratione affectus extiti, vt fortunatum Theologum appellauerim, qui eloquentissimum, ac doctissimum laudatorem, vt de Achylle scribunt, inuenerit. Est siquidem Io
20 annes, † Vincentius Porta Neapolitanus, omnium virtutum, & scientiarum verum exẽplar,

LII omnis-

omnisque vetustatis acerrimus inuestigator, & eruditus interpres.

Quid de Fratribus SANCTAE MARIAE Seruorum? & certè illorum monasterium, substitu
21 tum † excludere dixerim, secundum Fel. in d. c. in præsentia, ante num. 53. vers. Sed dubitari, vbi Dec. num. 80. Capr. cons. 14. Etsi viso, nu. 4. Calderin. cons. 15. Intrans ordinem, versic. Nec obstat, tit. de regular. & cons. 17. An ordo Seruorum, per totū, Lap. alleg. 44. An fratres, num. 3. vers. Nec obstat, quòd mendicent; hũcque ordinem à quodam Philippo Binitia Florentino auctũ fuisse comperimus sub Diui August. regula, quem etiam Benedictus XI. Bonifacius, & Vrbanus VI. priuilegijs atque exem-
22 ptionibus præmuniuit, originem autem † in anno 1233. Gregorio IX. Pontifice Max. sedem gubernante sumpsisse, in eoque se primum septem nobiles Florentinos ciues congregasse, gloriosissimæ semper Virginis Mariæ matris Dei auxilijs, atque auspicijs, quorum institutorum nomina, aliaque nonnulla, memoratu digna de hoc ordine refert Frater Paulus Morig. d. lib. 1. c. 35. fol. 103.

Videndum nunc est de Carmelitanis, de quibus breuiter concludendum existimo, quòd ip
23 sorum monasterium, substitutum † non excludat, prout sic censuit Senatus Pedemontanus, apud Osasc. decis. 126. Andreas Fauentia, ante fin. num. 27. est Carmelitarum religio fundata sub mendicantium regula, prohibente ne possint proprium in communi, vel in particulari retinere, cum igitur inhabilitas resistat, quæ ipsos funditus incapaces reddit, deportatorum exẽplo, l. 1. C. de hæredib. instit. §. in extraneis, Inst. de hæred. qual. & differ. cõcludendum est, Carmelitas dictam exclusionem non operari, Ang. cons. 91. Sancta Carmelitarum religio, in prin. Felin. in d. c. in præsentia, num. 53. versic. Quid autem, vbi Dec. num. 80. vers. Quid autem de Fratribus Carmelitanis, Raph. Fulgos. consilio 103. Titius condidit testamentum, num. 3. & 4. ac per totum consil. Ias. in auth. ingressi, sub numer. 24. vers. Item quòd Carmelitani, C. de sacros. eccles.

24 Et quamuis contrarium † teneant Portius, cons. 23. Quidam filiusfamilias pubes, nu. 12. lib. 1. Francisc. Bursat. cons. 97. Testator Bartolomęus de Vbertis, num. 22. vers. Dico insuper, lib. 1. Et cum istis transire videatur Capra d. cõsilio 24. Etsi viso, nu. 12. licet etiam Lapus, val de dubitauerit, ac disseruerit, nunquid Carmelitæ mendicantes sint, alleg. 44. An Fratres de Carmello, per totam allegationem.

Non tamen arbitror à priori opinione fore recedendum tanquam veriori, sunt enim Car-
25 melitæ ex communi sententia † mendicantes, vt Quintil. Mandosius in præcitata allegatione in magna addit. in verb. mendicantes attestatur, vbi Ioan. Andream, Angelum, Geminianũ, Philippum Francum, Felinum, Benedictum de Vadis, & alios ad hoc ibi allegat, idque ex cap. vnic. §. cęterum, de relig. domib. in 6. colligitur, Nec militat, quod scribit Lapus, narratiue non autem dispositiuè textum illum loqui, c. si Papa, de priuileg. in 6. & sic habito respectu ad cõmunem loquendi vsum, nam contrarium verius est, Gregorius enim ibi statũ ordinis Carmelitarum confirmat, ac institutionem, cũ qualitate mendicitatis, vt aliud dici non possit, quã quòd dispositiuè loquatur; & mendicantes esse, dicunt Bartolomæus Cassan. in cathalogo glor. mundi in 4. part. in 70. consider. in fin. versicul. Verum autem, & Frater Paulus Morigia, in Histor. relig. libro primo, cap. 30. Vnde ex traditis per Socinum sen. consil. 92. Circa primum huius consultat. articulum, in prin. & columna 3. libro primo, Alexand. cons. 13. Circa primum dubium, numero secundo, lib. 3. & Paris. cons. 62. Viso testamento, num. 10. & 11. libro 2. constat dictos Carmelitas vti mendicantes, & in particulari ac communi incapaces, sub stitutum minime excludere. Cumque de anti-
26 quitate ac origine † huius excelsæ Religionis, latè scripserint Palonidorus Bacthauus, & præcitati Cassan. & Morigia insistendum non autumo, est certè antiquitate, patrũ doctrina, & sanctitate præclarissima.

Et ne Canonicos Regulares prætereamus,
27 ab ipsis substitutum excludi † ambigendum nõ erit, vt scripsit Bald. in d. l. cum acutissimi, num. 13. C. de fideicom. & in d. auth. nisi rogati, sub num. 5. vers. Item in alijs locis conuentualibus, C. ad Trebell. Ias. in d. authen. ingressi, numero 24. C. de sacrosan. eccles. Iacob. Philipp. Port. cons. 23. num. 30. versic. Secundo dubium non est, lib. 1.

28 Idem erit † in Monachis, vt Bald. notat, in d. l. cum acutissimi, numero decimotertio, versic. De monachis autem, Federic. de Senis, consilio vigesimosexto, Casus talis est quidam est ingressus, colum. 1. in princip. vbi de Monachis Sancti Benedicti verba facit, prout etiam Abb. consil. 27. Dubium super quo consilium petitur, colum. 1. Felin. in d. cap. in præsentia, num. 54. versic. Quidam autem, de Monachis Montis Oliueti loquens, & in Monachis Cartusiensibus idem tradit Abb. in præallegato consil. colum. prima, hi enim omnes in communi possidere possunt, & ipsorum monasterijs acquirere, vt per Portium, d. consil. 32. numero 30. libro 1.

Ex prædictis infertur, grauatum sub dicta cõditione, si sine liberis decesserit, restituere, Reli-
29 gionemq. Monach. Cælestinor. ingressum † prodesse Monasterio ad substituti exclusionẽ, cum

Cælesti-

Cælestini in communi possideant, & bonorum
ac successionum capaces sint, regulam enim
Sācti Benedicti profitentur, quæ hoc permittit,
Sumpsit Cælestinorum religio à SANCTO PE-
TRO CAELESTINO V. Pontif. Maximo, decus,
30 atque incrementum, qui tanta † fuit vitæ san-
ctitate, tanto erga cælestem gloriam desiderio,
vt renunciatio quam Pontificatui fecerat, ni-
hil penitus innocenti, sanctoque viro detraxe-
rit, cum vera humilitas seruorum Dei, aut cul-
pæ, aut fatuitati ascribenda non sit, plus siqui-
dem cælorum gloriam, quàm supremam imò
admirabilem illam dignitatem dilexit, vt perpe
ram Danthem Algerium de Cælestino loquu-
tum fuisse existimauerim, si de illo intellexit,
dum ob animi pusillanimitatem, magnam fecis
se illum refutationem meminit, sic enim Poetā
hunc aliqui interpretantur, quam quidem in-
terpretationem absurdissimam esse sentio, non
enim de Petro Murrone, & sic de Cælēstino
Maximo Pontifice carmina illa in suo poema-
tum libro præclarissimo scripsit, sed de Impera
31 tore † Diocletiano, ferunt nanque Diocletia-
num Dalmatam, Amelini Senatoris libertinū
qui anno mūdi 4247. à natiuitate Christi 285.
imperauit, principatu se anno vigesimosecun-
do, imperij Nicomediæ abdicasse, cumque in
proprijs agris consenescens ab Herculio, atque
Galerio ad recipiendum imperium rogaretur,
tanquam pestem aliquam detestans respondit,
Vtinam Salonę possetis visere olera nostris ma
nibus insita, profectò nunquam istud tentan-
dum iudicaretis: sicque per decem annos pri-
uatus, Imperij mole exoneratus vixit: quæ in-
terpretatio prout vera est, sic illam etiam in
margine antiquissimi codicis Danthes poema-
tum manu scripti inter libros mei Genitoris a-
postillatam reperi, vbi Esau exemplum addi-
tum aderat, licet Diocletiani factū verius apo-
stillator arbitretur: de qua Cælestini renuncia-
tione Franciscus Petrarcha, & is nobilissimus
32 Poeta † hæc accuratè scribit, Ego (inquit) pror
sus altissimi cuiusdam, & liberrimi, iugumque
nescientis, ac verè cælestis animi factum reor,
atque ita sentio, non potuisse id ab homine fie-
ri, nisi qui res humanas iusto precio ęstimasset,
quique tumidum fortunæ caput pedibus sub-
iecisset: Ambrosij patrocinio locus eget, ex eo
præsertim libro quo ad veræ humilitatis obser-
uantiam, sacram virginem Demetriadem co-
hortatur, Non vt dilectores (ait) huius sęculi pu
tant, parui cordis, aut segnis est animi terrenas
opes spernere, honores occiduos fastidire, nec
ibi gloriam quærere, vbi laudatur peccator in
desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur.
Vnde si verè intelligatur contemptus iste re-
rum præsentium ad quæ tendat, & qualia con-
cupiscat, nihil huiusmodi mentibus rectius, ni-
hil inuenietur diuinius, vt quæ sacratissimis de-
siderijs vniuersa transcendant, neque ad vllum
creaturæ honorem, quamuis potentem, atque
admirabilem, sed ad ipsum omnium visibilium
atque inuisibilium aspirent creatorem: cui pro-
ximum fieri clarescere est: quem timere, gau-
dere est; cui seruire regnare est; Huius præco-
nio laudis quis vsquam quæro dignior Cæle-
stino? Reliquerunt alij nauiculas suas ac retia,
alij possessiunculas, alij theloneum, alij etiam
regna, & regnorum expectationes, sequutique
Christum Dominum, facti sunt Apostoli, facti
sunt amici Dei. Papatum verò, quo nihil est
altius, rem tam exoptatam, tamque admirabi-
lem, vt ab admiratione, ac stupore dictum fe-
rant, quis vlla ætate, præsertim ex quo tanto in
precio esse cępit, tam mirabili, tamque excel-
so animo contempsit quàm Cælestinus, pristi-
num & nomen, & locum, & amicam bonis mo-
ribus egestatem appetens, & repetens, atque
diem cælum suspiciens, terræ immemor? ha-
ctenus Franciscus Petrarcha. Cuius dicta Petri
de Alliaco Cardinalis, & Episcopi Camera-
33 censis † celebri attestatione fulciuntur, sic enim
scribit, Multò plus commendationis & gloriæ,
reiecta quàm recepta dignitas, beato patri attu
lit, vt ei ipsa honoris abiectio, quàm acceptio,
honorabilior fuerit, atque ideo felicior, quia
non solum temporali laude, sed etiā ęterna mer
cede frui potuerit. Hæc Alliacensis vir venera-
bilis atque grauissimus; Miror etiam Bal. Iuris-
34 consultum † omni gloria in legali scientia me-
ritissimum, maculam inconstantiæ, atque volu
bilitatis, Petro Cælestino inurere voluisse, dum
in cap. primo, de natur. feudi, versic. Et est ar-
gumentum, ita scribere ausus fuit: Dicit Ioan-
nes Andreas, quòd Cælestinus, idest Frater Pe
trus de Murrone, de mane faciebat gratiam, &
de sero auferebat, & alij conferebat, Vnde Car
dinales licet scirent, quòd renunciaret, per fa-
tuitatem Papatui, tamen quia erat vnum pe-
cus, libenter acceptauerunt refutationem, &
creauerunt Bonifacium VIII. qui depingitur
Vulpis in introitu, Leo in accubitu, & Canis in
occasu suo; & Baldum tum in præcitato loco,
tum etiam consilio 327. Pridie, columna secun
da, versic. Item varietas, libro primo, ad hoc
propositum refert Tiraquellus in tract. de no-
bilit. cap. vigesimo, numero vigesimoquarto,
versic. Scribit autem, fol. 139. poterant hi Do-
ctores, & Carolus Ruinus alibi consulendo, de
Sancto Petro Cęlestino, aliter verba facere, nec
in cęlum os ponere, nam quæ inconstantia, quæ
vilitas in eo ex nobili prosapia genito, ac bo-
nis litteris sciētiaq. ornatissimo adesse poterat?
in homine inquam quem velut alterum Ioseph
Deus sibi elegerat, ante Papatum, post, & dum
sanctam Sedem tenuit, miraculis enitentem,

atque gloriosum, cuius miracula si recensere
pergerem, longo apparatu opus esset, illa tamẽ
à multis conscripta cernuntur, qui Cælestini vi
tam ediderunt, nuncupatimque à Dom. Petro
de Aliaco Cardinali Camaracensi, ac etiam à
Fratre Dionysio Fabro: Originem ex Ciuitate
35 Iserniæ † Samnitum Cælestinus duxit, ex nobi
libus ortus parentibus Angelerio, Mariaque,
anno 1215. electus Pontifex anno 1294. intra-
uit desertum annum agens sextumdecimum
1231. Nicolao IIII. Pontifici succedens Apo-
stolicam sedem mensibus sex, ac diebus quat-
tuor insedit & rexit, scilicet à primo Calendas
Iulij, vsque ad quatto Calendas Ianuarij, Peru
siæ eligitur, sed Aquilæ coronatur ducentis mil
libus hominum concurrentibus, obijt Anno
1296. Canonizatus à Clemente V.

Anno post obitum 17. scilicet 1313. eius reli-
quię per annos quatuordecim in ecclesia S. An
tonij de Ferentino requieuerunt, deinde mira-
culosè Aquilam venerunt, vbi in marmoreo tu
mulo capsaque ferrea, aliam argenteam intus
36 habente in ecclesia † Sanctæ Mariæ Collismа-
dij, maxima cum ciuium Aquilanorum venera
tione honorificè recõduntur: Anno etiam à die
translationis 193. Aquilano Populo miraculo-
sè apparuit, de qua apparitione informatio ad-
est penes acta Hippoliti Balnei capta die 11. Iu
nij 1520. De hac Cælestinotum religione mul-
ta etiam scribunt Anto. Flotentin. in 3. part. tit.
16. cap. 1. §. 18. in princ. & Bartolom. Cassan. in
cathal. glor. mundi, in 4. part. in 61. consider. vbi
dicit Parisijs nobile Cænobium erectum pro
Cælestinus fuisse, aliaque monasteria eiusdem
Ordinis in alijs locis Franciæ reperiri: Cælesti-
37 nosque istos† à Diæcesanis exemptos esse: om
nibusque mendicantibus præferri, cum omni-
no mendicantes non sint: an autem cæteris pũ-
ta Cartusiensibus præferantur, consuetudinem
seruari oportere. exactius vero de Cęlestino V.
eiusque congregatione scripsit Frater Paulus
Morigia in histor. relig. lib. primo, cap. 36. refe-
rens Aluarum de planctu Ecclesiæ, lib. 2. artic.
vndecimo, dicentem, Cælestini renũciationem
altissimi animi, fortis atque cælestis opus fuis-
se: Ex hoc ordine maximi viri prodiere, qui sciẽ
tia, sanctitate, & exemplo ipsum illustrarunt, in
terque excelsiores Magister Matthæus Aquila
38 nus † emicuit, qui vltra eminentem scientiam,
quinquies magna omnium cum admitatione
Cælestinam Religionem generalis Magistri of
ficio rexit, atque ampliauit: in eoque nunc plu
rimum magnanimitate, prudentia, religione,
scientia, varijsque virtutibus Magister Vincen
tius de Tocco coruscat, qui & in generali eius-
dem ordinis Magisterio, omnium Patrum ap-
plausu, optimum gubernatorem, moderatorẽ-
que se detexit: Et ad Sanctum Petrum redeun-
do, iure optimo AQVILANA Ciuitas eun-
39 dem in Protectorem † elegit, interque alios
Gloriosos eius Patronos assumpsit, à cunctis-
que ciuibus admirabili cum deuotione colitur
atque veneratur; de Sancto Bernardino Se-
nensi alio protectore in superioribus memini-
mus: aliquid igitur de SANCTO MAXIMO
AC SANCTO ÆQVITIO pariter Aquilæ
40 Patronis † breuiter dicendum remanet, fuit
Maximus leuita ex Abiensi Ciuitate in Vesti-
nis Samnitum ortus, à qua quidem vrbe, regio
illa propè Furconium nomen assumpsit, ha-
buit Maximus claros parentes, cumque mori-
bus, sanctitate, atque Iesu Christi fide excelle-
ret, sub Q. Traiani Decij Imperio à quodam
Prędide martyrio decoratus, atque insignitus re
mansit, ipsum nanque leuitam, atque in vera
Christi fide constantem Dianęque simulachrũ
adorare renuẽtem ex alto in loco quodam qui
Circulus dicebatur præcipitem dederunt, vn-
de corona Martyrũ adepta in Domino obdor-
miuit, Porrò cum martyris Maximi corpus in
Furconensi ecclesia sepultum iaceret, Othoque
Imperator ob eius miraculotum famam, vltra
montes iam emissam desiderio flagaret corpus
ipsum sanctum inspiciendi, in Italiamque venis
set, & ab Vrbe Roma secum Ioannem XVI.
Pontificem ad sepulchrum duxisset, magna Ar
chiepiscoporum, Episcoporum, Principum,
Marchionum, & Comitum caterua comitante,
vt moris Imperatorum est, animo etiam ob in-
gentem deuotionem aliquam pattem scissi cor
poris Maximi in suam patriam transferre, ac-
cersito quodam cum malleo, vt sepulchrũ præ-
dictum frangeret, statim eius bracchium obstu
puit, & locus totus contremuit, proinde Ioan-
nes Pontifex, Otho Imperator, ac alij qui deuo
tè ipsi assistebant, pauidi admodũ ac tristes in-
de recesserunt, nocteq. proxima cuidam religio
so Episcopo qui Cesso vocabatur Angelus Do
mini per visionẽ dixit, ꝙ nisi Otho Imperator
Ecclesiam vbi sepulchrũ aderat ditasset, & Pon
tifex in eadem Ecclesia Episcopatum erexisset,
nunquam de corpore Beatiss. Martyris aliquid
assumere potuissent, quod audiens Otho, & Põ
tifici referens, accersitis iterum omnib. ad sepul
chrum manu per Impetatorẽ tractis Sacrosan-
ctis Euangelijs deuotè ac solenniter se Episco-
patum ditaturum expresso iureiurando decre-
41 uit, vt statim fecisse vidimus† ac legimus, Ioan-
nemque Pontificem Episcopatum suo assensu
constitutum sub Rom. Eccles. tutela suscepisse,
aperto denique sepulchro, vnde ineffabilis sua-
uitas fragrantis odoris exiuit, licuit Othoni par
ticulã sacri corporis Maximi Martyris illinc as
42 sumere, & fuit Episcopatus † Furconẽsis, dein-
de ab Alex. IIII. vnitus, atq. trãslatus ad Episc.
Aquilens. sub tit. Sanctorũ Georgij & Maximi,
quibus

quibus Cathedralis ecclesia erecta, vndique de quadrato lapide conspicitur, Episcopus ipse Aquilensis magnam præeminentiam, dignitatemque retinet, & sexdecim exceptis Episcopis Campaniæ, omnes alios mundi Episcopos præcedit, quod in Conciliorum sessionibus in alijsque arduis negocijs eum interuentu Episcoporum peragendis visum, atque obseruatum fuit. Et quoniam Aquilanus Episcopus immediatè Summo Pontifici subiacet, luce meridiana clarius est, Marinum Frecciam præclarissimum alioqui Iurisconsultum ac Nobilem Neapolitanum, inconsultè ipsum suffraganeum Archiepiscopo Theatino constituisse, in eius valde erudito opere, quod de Subfeudis composuit, cũ
43 hic Aquilanus Episcopatus† nihil communecũ Theatino Archiepiscopatu habeat, sed omni tẽpore, prout nunc etiam immediatè Sanctæ Sedi Apostolicæ subsit, nec alium quam Pontificem recognoscat, sit tamen de iure patronatus Potentissimi, atque Gloriosissimi Regis Hispaniarum, Neapolis, aliorumq. Regnorum DON PHILIPPI III. AVSTRIACI Domini nostri; Sed vt ad Maximum redeam, gloriosus is
44 Martyr† huius Aquilanæ Ciuitatis inclitus Patronus est, eiusque generosorum, nobiliumque ciuium Protector. Cæterum SANCTVS ÆQVITIVS Abbas in Valeria Prouincia tutelare munus huius Aquilanæ Vrbis etiam retinet, interque eius patronos ascitus in templo Sãcti Laurentij de Piczulo colitur ac veneratur, vbi eius corpus reconditur intus subterraneam testudi-
45 nem, claruit† miraculis, doctrina, sanctitateque eximia, de quo S. Gregorius in Soliloquijs plura memorabilia conscripsit, de eo etiam Andr. Eborensis Lusitanus in posteriori Tomo exemplorum verba facit, primo sub tit. de Castitate, inquit enim, quòd dum in iuuenta immodis tentationibus quateretur, ad precum confugia recurrens, postremo somnianti visum est, astitisse Angelum, omnemque sibi genitalium motũ ademisse, nec postea se tentari sensit: quinimò Dei dono fretus præesse fœminarum monasterio cœpit, interim tamen discipulos admonere non cessabat, ne se in eo prius æmulari vellent, quàm pari miraculo insuperabiles facti fuissent: tursus sub tit. de lectione & studio, Æquitius Valeriæ monasterij Abbas ne qua die deesset, quòd legeret, quocunque ibat scorteas mãticas libris refertas secum trahebat, nec illi oneris huius molesta erat grauitas, dum lectioois sacræ compensabatur vtilitas, Sic nec militem strenuum ferrea lorica, cassis, ensisque grauant, quæ sibi saluti fore sperat, vt qui ijs munitus in certamen prodit, & confidenter cum hoste congredi solet, ita qui sese lectionibus diuinis libẽter instituit, omnia Diaboli machinamenta facile contemnit.

Idem denique Aequitius postquam scalpello sibi quandam linguæ rubiginem ab Angelo leuari vidit, ab eodem iussus est ad prædicationem egredi, diuersa igitur peragrauit loca passim Euangelium prædicans, ac se sacrisque codicibus iumento impositis iter faciens, accusatus autem, quòd nulla Apostolicæ Sedis autoritate prædicationis officium exerceret, Romã citatur, dumque eo proficisci pararet, interim Pontifex per somnium exterritus, rursus illi ne venire fatigaretur per nuncios iussit, simulque opus quod cœperat, facere pergeret, quandoquidem id faciendi facultatem non ab hominibus, sed à Deo accepisset, Spiritalis enim (vt Apostolus inquit) omnia iudicat, ipse à nemine iudicatur. Horum Sanctorum Protectorum merita altiorem dicendi stylum, amplioremq. tractationem exposcerent, attamen hæc cursim attingere volui, vt meæ deuotionis erga ipsos affectum aliqua ex parte ostenderem; Prætermitto etiam quæ circa varias Monachorum religiones, ipsarumque originem, ac institutionẽ afferre possem, ne in ijs multus videar; sufficiãt autem ab alijs latè, atque affabre conscripta, & nuncupatim tradita per Archiepiscopum Florentinum, Bartolom. Cassaneum, Fratrem Paulum Morigiam, aliosque complures historicos ac chronistas, nosque vlterius progrediamur.

HYPOTHESIS.

Militum multarum Militiarum regulas explicari, & an substitutum excludat si habitum ipsarum quis susceperit, & eques efficiatur; proindeque de Fratribus S. Ioannis Hierosolomytani, seu Melitensibus, de Militibus Sãctorum Mauritij & Lazari, de Militibus Sãcti Stephani, de Militibus Sancti Iacobi de Spata, de Militibus Calatrauæ, ac de alijs Alcantharæ, de Militibus Sãctæ Mariæ Redemptionis, & Montesiæ, tandemque de Ordine Militum Aurei Velleris, deque Militibus Peri scelides distinctè agi.

SVMMARIVM.

1 *Fratrum S. Ioannis Hierosolomytani originem, & habitum afferri.*
2 *Militum Magistrum illustri dignitate fulgere.*
3 *Fratres Sancti Ioannis seu Melitenses immediatè Summo Pontifici subiacere, illosque fori priuilegio renunciare non posse, cum ordini sit concessum.*
4 *Fratres S. Ioannis excludere substitutum cum passiuam testamenti factionem habeant, licet non*

 actiuam,

actiuam, & de ipsorum voto, eosdemque religioni acquirere.

5 *Fratrum S. Ioannis infirmorum bona cum ad extremum vitæ deueniunt annotari, formamque annotationis ostendi.*

6 *Fratrem S. Ioannis, qui ex matrimonio ante contracto filios susceperit, qui superstites matri sint, facta professione non posse Prioratum aut Castellania imposita, Baliatuum aut aliquarum Commendarum administrationem obtinere.*

7 *Fratrum S. Ioannis originem ex Polydoro Virgilio rursus insinuari.*

8 *Gherardum nigro pallio Crucem quam Fratres S. Ioannis gestant affixisse, & habitum ac ritum quem seruant assumpsisse.*

9 *Ramundum primo Magistrum Rhodiensium seu Melitensium Equitum fuisse.*

10 *Rhodum insulam à Turcarum imperio per Fratres Rhodienses vindicatam: deque eadem insula nonnulla.*

11 *Fratres S. Ioãnis pro horis canonicis, centies quinquagies Dominicam orationem dietim dicere.*

12 *Fratres S. Ioannis Melitam insulam à Carolo V. Imperatore semper Augusto obtinuisse.*

13 *Melita insulæ situm, ambitum, antiquitatẽ, parochias, amænitatem, ac alia multa recenseri.*

14 *Melita Concilium tempore Innocentij I. fuisse celebratum, accersitis ad illud ducentis & quatuor decim Episcopis.*

15 *Melitam Diuo Paulo dicatam esse.*

16 *Fratres Melitenses verè milites haberi, & subinde omnia priuilegia antiquorum militum mereri, ac longe maiora & digniora, idque intelligi, num. 19.*

17 *Fratres S. Ioannis in locum Templariorum successisse.*

18 *Milites pro Ecclesia Romana incolumitate militãtes posse de se inuicem instituendo pacisci.*

20 *Fratres S. Ioannis posse de licentia Papa testari.*

21 *Testandi facultatem siue licentiam professis in quacunque religione per Summum Pontificem concedi posse etiam si per aditionem hæredi iure fuisset quæsitum.*

22 *Testandi licentiam à Pontifice obtentam secundum aliquos de prima vice intelligi: Contrariũ autem verius esse.*

23 *Testandi dispensationem obtentam uti odiosam, ad primam vicem restringi.*

24 *Testandi licentia obtenta an ad codicillandum extendatur, distingui.*

25 *Fratrum S. Ioannis mores, & quibus vacare debeant ex Diuo Bernardo ostendi.*

26 *Fratres S. Ioanis immunes esse, nec teneri collectas soluere.*

27 *Fratres S. Ioannis ex Baldo in feudo non succedere: Sed contrarium sentientes afferri, tandemque distinctione contrarias opiniones conciliari, num. 28.*

29 *Commendas Religionis S. Ioannis per Magnum Magistrum conferri, ipsasque ad nutum Magistri reuocabiles esse.*

30 *Commendas Religionis S. Ioannis & Præceptorias ecclesiastica beneficia non censeri, sed simplices administrationes, & propterea appellatione beneficij non includi.*

31 *Hospitalia non esse ecclesiastica beneficia, hocque declarari atque distingui.*

32 *Hospitale non dici rem ecclesiasticam nisi Episcopi autoritate, aut alterius ad hoc potestatem habentis fuerint erecta.*

33 *Hospitalibus autoritate Episcopi erectis in integrum restitutionem competere, aliàs secus.*

34 *Hospitalia ita demum pia loca esse, si approbata fuerint, vel facta superioris authoritate, imò ad hoc tria requiri.*

35 *Hospitale in dubio autoritate Episcopi erectum nõ præsumi, Sed ab hac præsumptione recedi vbi in eo Missa celebrari inueniretur.*

36 *Hospitale in materia odiosa ecclesiarum appellatione non venire.*

37 *Hospitale in rescripto non contineri, nisi expressè caueatur.*

38 *Perceptorias Sancti Ioannis hospitalia quoque nũcupari.*

39 *Fratribus Sancti Ioannis statuta non prodesse, vbi staret statutum, quòd clerici statuta non prosint.*

40 *Fratrum Hierosolymitanorum Conuentum superiorem Magistro esse.*

41 *Fratrum Melitensium Religionem ingressurum debere veram nobilitatis probationem facere.*

42 *Fratrum S. Ioannis Religionem merum & mixtũ imperium plenariamque cognitionem in ciuilibus criminalib. & mixtis causis habere. Fratres que ipsos debere remitti excepto assassinij crimine; Presbyterosque S. Ioannis aliosque seruientes à iurisdictione Archiepiscopi Neapolitani pariter exemptos esse.*

43 *Militum Sanctorum Mauritij & Lazari Religionem à Basilij Magni tempore antiquitatem deducere, & antiquissimam esse.*

44 *Religionem Sanctorum Mauritij, & Lazari sub Ioannotto Castelioneo Magno Magistro priuilegijs decoratam fuisse, tuncque verè nobiles in ea receptos fuisse.*

45 *Virtutem nihil imperfecti tolerare.*

46 *Ducem Subaudiæ superiorem non recognoscere.*

47 *Philibertorum Familiam ex trium Imperatorum Othonum prosapia originem trahere deque Emanuele Duce Caroli Genitore permulta.*

48 *Milites Sanctorum Mauritij, & Lazari Religionem ingressuros vera nobilitatis probationi astringi; Et antiquitus sub Diui Augustini regula militasse, nũc autem Cisterciensium ordinem assumpsisse.*

Milites

49 *Milites Sanctorum Mauritij, & Lazari, ac Milites Sancti Stephani factionem testamenti actiuam, & passiuam habere, & substitutum excludere.*

50 *Milites Religionum Sanctorum Mauritij, & Lazari, necnon Sancti Stephani priuilegijs antiquorum militum potiri.*

51 *Religionem S. Stephani à Serenissimo Cosmo Mediceo Magno Hetruriæ Duce erectam fuisse, à Serenissimo Francisco Mediceo eius successore ampliatã, & à Serenissimo* FERDINANDO *Cosmi filio, & Francisci fratre fauoribus, ac priuilegijs adauctam.*

52 *Religionem Sancti Stephani sub regula S. Benedicti subque dedicatione Sancti Stephani Papa ad Maris Mediterranei tuitionem, & infidelium hostium expulsionem, atque euersionem ad instar Militiarum Hispaniæ institutam fuisse.*

53 *Religionem Sancti Stephani in vetustissima Pisarum Ciuitate Conuentum habere, ibique milites residere.*

54 *Religionem Sancti Stephani Equites milites ingressuros, veram nobilitatem fortiter probare teneri.*

55 *Militum Sancti Stephani præstantiam, & fortitudinem explicari.*

56 MEDICEORVM HEROVM *Serenitatem efferri.*

57 *Petri Caballi Iurisconsulti Pontremulensis encomium.*

58 *Religionem Sancti Stephani à Pio* IV. *Summo Pontifice approbatam fuisse.*

59 *Milites Sancti Stephani vere, ac proprie religiosos esse.*

60 *Milites S. Iacobi, Calatraua, & Alcanthara substitutum excludere.*

61 *Milites Sancti Iacobi Calatraua, & Alcanthara in Maioratibus succedere, Primogenium ex bonis patrimonialibus posse instituere, & in vita, ac morte de ipsorum bonis disponere.*

62 *Militum S. Iacobi Calatraua, & Alcanthara redditus ex commẽdis, tanquam ex beneficijs ecclesiasticis obuenire dicendum esse, de ijsque Milites nõ disponere, nisi in pios vsus, vt de bonis clericorum statuitur.*

63 *Milites S. Iacobi de Spata sub regula S. Augustini institutos fuisse, initiumque sub Alexandro* IIII. *& Alfonso* IX. *Rege Castellæ cœpisse, ipsorumque primum Magnum Magistrum Petrum Feruandum fuisse, pluresque insignes viros protectores habuisse.*

64 *Milites Sancti Iacobi de Spata Religionem ingressuri qua nobilitate fulgere debeant ostendi.*

65 *Militum S. Iacobi autoritatem circa testamenti factionem significari.*

66 *Religiones, atque Ordinis S. Iacobi Calatraua, & Alcanthara in maximo nobilitatis gradu apud omnes gentes existimari, cum à Regali culmine* INVICTISSIMI REGIS HISPANIARVM DON PHILIPPI III. AVSTRIACI *pendeant.*

67 REGIS CATHOLICI, GLORIOSISSIMIQVE HISPANIARVM DON PHILIPPI III. AVSTRIACI EIVSQVE ANTECESSORVM *felicissimam gloriam, & eminentiam memorari.*

68 *Militum Calatrauensium originem, atque præstantiam indicari. Nigrumque habitum cum rubra Cruce liliis habente deferre.*

69 *Militum Alcanthara celebritatem afferri, ipsosque viridi Cruce pariter cum lilijs insignitos esse.*

70 *Milites Sancti Iacobi de Spata, Calatraua, & Alcanthara Ecclesiasticas esse personas, & num. 72.*

71 *Habitum deferentem aliqua ex parte religiosum, & alteni Ecclesiæ perpetuo deputatum, priuilegio Ecclesiastico Canonis, & fori gaudere, licet tria substantialia vota non emiserit.*

73 *Milites Iesu Christi* CATHOLICO REGI HISPANIARVM *subesse, Crucem rubram auro ornatam nigro pallio affigere, & de hoc ordine plura proferri.*

74 *Milites S. Mariæ de Redemptione, atque alios milites Montesiæ in Hispania adesse, à Iacobo Rege Aragoniæ institutos, deque istis ordinibus nonnulla tractari.*

75 *Militum Ordinem Aurei Velleris à Philippo Duce Burgundiæ cœpisse, ipsumque proprium* AVGVSTISSIMORVM REGVM HISPANIAE *esse.*

76 *Milites Aurei Velleris Torquatos à Gulielmo Budæo nuncupari, in huncque Ordinem Proceres illustrissimo sanguine progenitos, & eminentis dignitatis radijs emicentes tantum recipi.*

77 *Reges Angliæ Procerum sodalitium cohortem Periscelide donare.*

78 *Gulielmi Budæi virtutes admiratione, & veneratione dignas esse.*

CAP. V.

AD FRATRES S. IOANNIS HIEROSOLYMITANI protrahimur, qui RHODII, seu RHODIENSES milites dicebantur, nunc MELITENSES, Horum Ordo cœ-
1 pit † Anno ab Incarnatione MCXX. referente Vincentio, lib. 27. cap. 27. sub regula degunt Sancti Augustini, nigrum habitum modo laicali, sed cum Cruce alba in pectore deferentes, ad dimicandum corporaliter contra infideles deputati: Magno Magistro Melitensi subsunt, quod nomen inditum ei existimant, ad illius instar qui regimen administrationemque plurimorum militum retinet, de quo est rubr. C. de offic. magistr. milit. addito Magnus, ad maioritatem

tatem, superioritatemque indicandam, vltra illam quam militum magister retinet, qui illu-
2 stris dicitur, † vt d.tit.l.fin.iunct. rubr. Imperator Iustinianus Zitę viro illustri magistro militum, vt scribit Bartholomęus Cassan. in Cathalog.glor.mundi, 9. part. in 4.consider. Milites istos immediate Summo Pontifici subiectos esse, testatur Angel. Aretin.in §.idem iuris, nu. 44.Instit.de except.in quęstione illa, nunquid exemptus priuilegio Papę, vel Imperatoris possit suo priuilegio fori renũciare, cõcludens ibi,
3 hosce milites Melitenses illi renunciare † non posse, cum exemptionis priuilegium ordini cõcessum appareat, per textum cum gloss. in l.ne quis, C.de aduoc.diuers.iudic. secus si alicui in particulari priuilegium concederetur, posset enim, tunc eius priuilegio renunciare, l. si quis in conscribendo, ibi, Propter cingulum militię suę, C.de pact. iunct.l.magisterię, C. de iurisd. omn.iudic. Et hoc casu concludendum est, equites Hierosolymitanos Sancti Ioannis Baptistę
4 substitutum † excludere, succedereque, vt post ipsorum mortem Religioni acquirant, hospitale, nanque liberorum loco habetur, ipsique passiuam non actiuam testamenti factionem retinent, cum voueant castitatem, obedientiam, ac sine proprio viuere, vt dicit Franc. Sansouinus libro secundo de orig. Equit. titu.de equitibus Hierosolymit. seu Rhodijs, fol. 33. vnde cum quicquam proprij non habeant, non testantur, nõ relinquunt, nec aliquẽ hęredem instituunt, vt in statutis Fratrum Hierosolymit. tit. 18. de prohibit.& pęnis, c. primo, incip. Requirit votũ paupertatis, sub Fratre Vgone Rauellio Magno Magistro, fol. 354. religioni tamen (vt dicebam) acquirunt, quemadmodũ in statutis prędictis, tit. 16. de contractibus, & alienationibus cap.decimo, incip. Quicquid acquirit per Fratrem Odunem de Pinis pariter Magnum Magistrum.

5 Adeo quòd infirmi Fratres † teneãtur alios duos Fratres conuocare, loci inquam propinquioris ad locum vbi infirmi reperiuntur, hocque virtute sanctę obedientię, quorum vnus sit Capellanus si reperiri poterit, alter vero vir bonus, quibus omnia suppellectilia, pecunias, & reliqua reuelate, ac pandere teneantur, factaque omnium annotatione à Fratre infirmo sigillo munita, alijs pręsentibus, debet ei qui ęrario pręest consignari, nec licet fratribus ad id cõuocatis, ac pręsentibus bona descripta alicui propalare sub pęna inobedientię priuationisque per decennium administrationis commendarum. Nec pręterierim, inter alias laudabiles horum militum constitutiones, reperiri, tit.14. de Commendis, & administrationibus, cap.6. incip. Fuit determinatum, fol. 296. quod Fra-
6 ter qui ante religionis ingressum † matrimonio copulatus extitit filiosque suscepit, qui vitalẽ auram carpant, facta patris militis professione, Priotatuum, aut Castellaniæ impositæ, Baliatuum, aut aliquarum commendarum administrationem nequeant obtinere.

De origine horum militum sic Polydorus Virgilius de inuentoribus rerum, lib.7.capit.5.
7 meminit, Hierosolyma † antequam à nostris postremo circiter annum salutis 1199. recepta fuisset, à Saracenis obtinebatur, Christiani Latini nominis, qui inibi degebant ab illis impetrarunt, vt sibi liceret iuxta SALVATORIS Sepulchrum habitare, vbi cœnobium DIVAE GENITRICI construxere, quod Latinorum appellabatur, cui Abbas præerat, huius erat in primis officium hospites excipiendi Latinos: eodem exemplo breui post tempore, alterum Virginum cœnobium Diuæ Magdalenæ iuxta dedicarunt, quod fœminas exciperet: confluentem postmodum peregrinorum cateruam cum locorum non caperet angustia, hospitalem domum prope etiam construxerunt, quam DIVO IOANNI BAPTISTAE dedicarunt, admoniti Zachariæ patris memoria, qui eo loci ad meditandum sæpè conuenerat. Sunt tamen qui scribũt, Ioanni Eleemosynario hospitale illud dicatum fuisse, qui Phoca impetante Patriarcha erat Alexandrinus, ita cognominatus ob frequentes quas pauperib. eleemosynas largiebatur: Huic etiam domui vnus præerat, quare procedente tempore, quidam loco Præpositus nomine Ge-
8 rardus † cum socijs crucem nigro pallio albam affixit, & eum quem nunc degunt assumpsit ritum; pari exemplo Agnes quæ virginum cœnobio præerat professa est: res postea per Pontifices Romanos, & Patriarchas probata, adeo breui coaluit, vt opes deinde maximas Principum liberalitate sint assecuti. RAMVNDVS autẽ
9 primus † creatus fuit MAGISTER huius militię, qui in vniuersum orbem obtineret in ea imperium: censentur Diui Augustini ordinis, Dominicam orationem certo numero repetitam pro Canonicis recitant horis: Hi cum militiam DEO OPT. MAX. & Ioanni Baptistæ factam in-
10 signiter exercerent, demum Rhodum † insulã (vt testatur Platina) à Turcarum imperio armis vindicarunt, quam Clemens V. illis attribuit, qui fuit Annus millesimus humanæ salutis tricentesimus octauus: sunt qui tradunt eam insulam à Gottifredo Rege vrbis Hierosolymæ primo concessam, plures tamen cum Platina sentiunt: Rhodos hæc insula Asteria prius dicta est, quæ Ithacam, Samumque interiacet, circa eam delitescentes proci occasionem fraudis expectant, Homerus ipse ait, ἀςεὶς ἰντγαν, & Plinius, Nam Asteria, & ea creditur, quę mox Rhodos appellata est, & quę Delo Cicladum media, & clarissima: Verumtamen, & hęc ipsa

quoque

quoque est Asteria, quam Homerus Asteridē nominat, vt Strabo asserit. Pro Canonicis (vt
11 dicebam) horis † centum quinquaginta vicib. dietim Dominicam orationem repetunt, tredecim pro matutinis diurnis tredecim pro matutinis horarum Domini, & pro prima hora alias tredecim, pro tertia quattuordecim, pro meridie quattuordecim, pro nona quattuordecim, pro vesperis decem & octo, pro completorio quattuordecim, pro quindecim psalmis matutinis quindecim, pro vigilijs defunctorū quattuordecim, pro vesperis mortuorum octo, vt in constit. Hierosolymit. titu. 3. de Ecclesia, cap. 2. incip. Si qui nostram religionem, fol. 50 Quibus vero diebus in habitu incedant, habetur in d. tit. de Ecclesia, cap. 27. incip. Sequuntur, fol. 64. cumque vt est dictum tria illa vota substantialia in manibus superioris emittant, quod vere, & proprie regulares sint, inquit Nauarr. consil. 21. An milites Sancti Ioannis, versic. Tertiò quod negari non potest, tit. de regulari, lib. 3. fol. 626.
12 Tenent nunc Melitam † insulam ab Inuictissimo, ac Gloriosissimo CAROLO V. Romanorū Imperatore post Rhodum insulam deperditā, & à Turcis captam Anno Domini 1522. ipsis
13 donatam, distat hæc insula à Sicilia † spacio milliariorum sexaginta, ab Africa centum nonaginta, & illi Carthaginenses (vt scribunt) imperarunt, hisceque etiam temporibus Melitensis lingua à Carthaginensi parum differre videtur: fuit sub Romano Imperio post occupatam Siciliam, ciuitatem habet insulæ nomine Melitā, ab origine habuit Battū Regem, in insulæ promontorio antiquissimum conspicitur templum Iunoni dicatum, atque erectum, aliud Herculi, templum Iunonis teste Ptolomæo, in parte insulæ versus orientem, Herculis vero versus Austrum exstructum extitit, ipsorum amplitudinem rudera indicant: tempore Innocentij 1.
14 Pontificis ferunt † in eadem insula Concilium fuisse celebratum concurrētibus accersitisque ducentis, ac quattuordecim Episcopis aduersus Pelagium hæreticum, inter quos Siluanus Melitensis Episcopus, Aurelius Episcopus Carthaginensis, Sanctusque Augustinus memorantur: circulari ambitu sexaginta milliariorum concluditur, latitudine duodecim, longitudine autem viginti; octo Parochias extra ciuitatem retinet, villas quadraginta duas, plures habet portus, salubritate aeris, fontium, hortorumque numero, & amœnitate præclara, fertilitate etiam in vniuersum insignis, hinc Ouid. libro Fastorum 3.

Fertilis est Melite, sterili vicina Cosyræ
Insula, quam Libyci verberat vnda freti.

15 Incolæ religioni sunt addicti, est insula † dicata & consecrata DIVO PAVLO, arx est Christianorum tuta, Turcis notissima, & noxia: Et licet in dubium reuocari soleat, an milites nostri tēporis veri milites sint, antiquorumque militū priuilegio gaudeant, iuxta tradita per Cyn. in l. 1. in 6. quæst. C. de iur. & fact. ignor. vbi Ant. Padill. num. 12. versic. Sed an in militibus, qui alios recenset negociumque resoluit, Fratres tamen Melitenses qui pro Christiana Republi-
16 ca acriter, strenueque militant, veri † milites sunt, omniaque militaria priuilegia merentur, multoque maiora, ac digniora, vt dixere Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de pecul. cleric. in fine, Lancell. Polit. in tract. substit. tit. de cō pend. colum. 3. vers. Sed tamen, fol. 41. Scipio Trigona in tract. militiæ stemmatum, cap. decemo, fol. 28. & Sfortia Odd. in tract. compendiosæ substit. partic. 5. concl. 4. in secunda inspect.
17 princ. dicens istos Equites in † Templariorum locum successisse, secundum Archiepiscopum Florentinum, Sabellic. Naucl. & Ioannem Magunt. in suis Historijs, ac per Petrum Mess. in Silua variarum lect. 2. part. cap. 4. isti nanque milites examinantur, iurant, accinguntur, scribuntur in matricula, & quamuis stigmate in brachijs non signentur, signo tamen, ac stigmate CRVCIS quod admirabile quod nobilissimū est inter omnia stigmata, argum. l. prime, C. vt memini lic. sign. salu. signantur, & exornantur. Cumque milites pro Ecclesiæ Romanæ incolu-
18 mitate militantes possint de se inuicem † instituendo pacisci Angel. in l. ille autem, in fine, ff. de hæredibus instit. Martin. Laudens. in tract. de milit. q. 47. nisi Hierosolymitanæ Constitutiones totics approbatæ repugnarent, præ cæteris militibus de se inuicem instituendo iure paciscerentur, ratione publicæ defensionis Christianæ fidei, ob paupertatem autem quam profitentur, quæ paciscendi priuilegium interrumpit, ab huiusmodi pactis merito retrahuntur. Vnde quamuis Politus, & Oddus asseruerint, ijsdem militibus priuilegia antiquorum militū circa testamenti factionem competere, freti auctoritate Ioan. Andreæ, ac etiam Bartoli in l. secunda in final ib. verb. C. de his qui non impl. stipen. lib. decimo, cum quibus pertransire visus est Franc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 6. tit. 1. num. 33. versic. Ex hoc dedu-
19 citur, tamen istud forrasse tutum † omnino nō est, propter dictas Constitutiones, quibus quidem circumscriptis, priuilegium clarum esset, Politi opinio procederet, cum Fratres isti, in vera militia se exerceant, sique recte aduertatur Ioan. And. de militibus Rhodijs non loquitur, in d. addit. versic. Quid de equitibus Cruce signatis, qui sunt extra mare, intelligendusque est terminis habilibus præsuppositis, Bartolus etiam in d. l. secunda, versic. Et hæc lex, de militibus Templarijs verba facit, & licet milites Rho-

Rhodienses successerint in commendis ipsorũ, diuersæ tamen sunt militiæ diuersas Constitutiones habentes. Possent vtique Melitenses mi
20 lites † de licentia Papæ testati. Anton. Rub. Alexandrin. consil. 61. Tota difficultas, colum. 1. Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. vo lunt. lib. secundo, interpr. prima, dubit. prima, solut. quarta, num. 37. Nam Papa potest licentiam testandi professis in quacunque religione
21 concedere, † vt late disputando resoluit Marian. Socin. sen. consil. 13. Præsens consultatio, per totum, inter consil. Bartholomæi, libro primo, consentitque Hieronym. Cardinal. Alban. consil. 24. Dubium excitatur, num. primo, vbi de Prædicatoribus loquitur, dicens hanc potestatem Papæ licentias concedendi religionem professis vetustissimo vsu etiam receptam corroboratamque esse, etiam si hæredi per aditionem ius suisset quæsitum, vt num. 3. versic. Ad quartum fundamentum. An autem licentia de testando de vno tantum testamento intelligatur, quo condito expiret licentia, & propterea secundum non teneat, sed primum, Dec. cons. 512. Cum Reuerendissimus Cardinalis, per totum, & Socin. iun. consil. 89. Magna profecto, colum. secunda, & infr. libro primo, videntur tenere, quòd expiret in vna vice, idemque scribit Didac. Couar. in cap. cum in officijs, num. 8. versic. Erit tamen, ext. de testam.
22 Sed contrarium † verius est, ex ijs quæ accuratè tradit Tob. Nonius consil. 18. In proposita specie, colum. 3. num. septimo, & octauo, vbi dicit, præcitatos Doctores loqui in dispensatio
23 ne odiosa testandi † de reditibus Ecclesiæ, & respondet ad l. bouis, §. hoc sermone, ff. de verborum signif. vt per eum, in dispensationeque eandem opinionem tenere aliquos Modernos refert Franc. Bursat. consil. 30. Omissis his, nu. 56. libro primo, & cum Tobia Nonio Iurisconsulto clarissimo pertranseunt, Simon de Pretis d. lib. secundo, num. 42. vers. Verum principalẽ dubitationem, & Hieronym. Gabriel. consil. 83. Respondi, num. 27. versic. Quoniam cum testamentum, lib. primo, in fortioribus etiam terminis contra Decium, & Socinum iuniorem, subditque Gabrielius se pluries id respondisse, semperque iudicatum fore. Cæterum an hæc li-
24 centia de testando extendatur † quoque ad codicillandum, Dec. d. consil. 512. colum. prima, versi. Et propter hoc dicit Marianus, licentiam siue assensum non extendi ad codicillandum concludit, ex ijs quæ adnotarunt Angel. & Io. de Imol. in l. seruus communis Mœuij, ff. de stipul. seru. Sed in hoc dubio distinguendum est, quod aut codicilli stant, vt pars testamenti, vt not. in l. conficiuntur, ff. de iur. codicill. & hoc casu assensus præstitus testamento, comprehendat codicillos, quia assensus super toto extendi tur ad partem, porrigiturque ad annexa, And. de Isern. in cap. primo, qui success. ten. ante numerum 6. Aut stant tanquam separati à testamento, vt in l. ab intestato, d. tit. de iur. codicill. & tunc assensus præstitus ad testandum non extenditur ad codicillandum, quia alia res est, l. non codicillum, ff. de testam. omnia siquidem quæ in l. secunda, ff. de legat. primo, tradita sũt, vt qui potest testari, possit etiam codicillari, intelliguntur, quando poterat de iure communi vtrunque facere, non autem si ex gratia ex his vnum facere potest, secundum Angel. & Imol. in loco desuper citato, & tradit Dec. d. consilio 512. colum. prima, ante numerum 3. ita distinguit, Bartholomæus Camerarius Beneuentanus in repet. cap. Imperialem, fol. 62. colum. 3. versic. Tu autem, littera N. de prohib. feud. alien. Ad militesque prædictos redeundo, Ber-
25 nardus in suis sermonibus † ipsorum religionẽ commendans, quales mores habere, & à quib. debeant abstinere his verbis ostendit. Nouum (inquit) militiæ genus ortum nuper auditur in terris, & inexpertum omnibus sęculis, quos gemino pariter conflictu, atque infatigabiliter decertatur, tum aduersus carnem, & sanguinem, tum contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Quid autem viuens, vel moriens timeat, cui viuere Christus est, & mori lucrum? gaude fortis athleta si viuis, & vincis in Domino, sed magis exulta, & gloriare si moreris, & iungeris Domino, si beati qui in Domino moriuntur, multo magis, qui pro Domino moriuntur: O vita secura vbi pura conscientia, ò vere sancta, & tuta militia, atque ab illo duplici periculo prorsus libera, quo id hominum genus solet frequẽter in militia sęculari periclitari, vbi Christus non est causa militandi: Quoties nanque congrederis qui militas militia sęculari timendum omnino, ne aut occidas hostem quidem in corpore, te autem in anima, aut tu forte occidaris ab illo in corpore simul, & anima, ex cordis nanque affectu non belli euentu pensatur, vel periculum, vel victoria Christiani: Viuunt enim hi milites in communi sub vnius obedientia, absque vxoribus, & liberis, & absq. omni proprio. Nullo autem tempore, aut ociose sedent, aut curiose alicubi vagãtur, sed semper dum non procedunt, ne gratis panem comedant, armorum, seu vestimentorum, vel scissa resarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quæcunque postremo faciẽda, Magistri eorum voluntas, & communis indicit necessitas, persona inter eos minime accipitur, meliori non nobiliori defertur, verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur, vel tenue, siue susurrus nequaquam deprehenditur, inemendatus relinquitur: scacos, & aleas detestantur, abhorrent venatione, nec ludicra illa auium rapina

pina (vt assolet) delectantur: mimos, & magos, & fabricatores, scurrilesque cantilenas, atque ludorum spectacula tanquam vanitates, & insanias falsas respuunt, & abominantur, capillos tondunt, scientes iuxta Apostolum, ignominiam esse viro si comam nutriat: nunquam cõpti, raro loti, magis autem neglecto crine hispidi, puluere fœdi, lorica, & cacumine fusci. Porro imminente bello intus fide, foris ferro, non auro se muniunt, quatenus armati, & non ornati hostibus metum incutiant, non auaritiam prouocent: equos habere cupiunt fortes, & veloces, non tamen coloratos, & phaleratos, pugnam quippe non pompam, victoriam, sed non vanam gloriam cogitantes, & studentes magis esse formidini, quam admirationi: At vbi ventum fuerit ad certamen pristina leuitate deposita, tanquam sibi dicerent. Non ne qui oderant te Domine oderam, in aduersarios irruunt, velut oues eorum reputantes, quia non de suis viribus præsumere nouerunt, sed de virtute Dei Sabaoth victoriam sperare, cui facile esse confidunt iuxta Machabæi sententiam. Concludere multos in manus paucorum, quia nõ in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fiducia est. Ita miro, & singulari quodam modo cernuntur, & agnis mitiores, & leonibus ferociores, quibus nõ deest Monachi mansuetudo, nec militis fortitudo, de qua re quid dicendum est, nisi quia à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Tales enim elegit sibi Deus, & collegit à finibus terræ ministros, ex fortissimis Israel, qui viri lectulum Salamonis, id est sepulchrum vigilanter, fideliterque custodiant, omnes tenentes gladios in manib. & ad bella doctissimi. Hæc Bernardus relatus per Anton. Florent. in secunda parte Historiar. tit. 15. cap. 20. & Cassan. in d. quarta consider. in 9. parte, fol. 173. & vltra Bernardum, quibus debeant incumbere, tradit Paris. consil. 44. Pro Domino Hieronymo, num. 20. lib. quarto.

26 Hi ergo fratres sunt immunes, nec † tenentur collectas soluere, cum pro Christianæ fidei defensione effectualiter, ac passim eos videamus militantes, sintque de ordine clericali, & separati à lege matrimonij, astrictique ad horas dicendas, certum etiam limitatumque viuendi ordinem à Pontificibus institutum retineant, vt in Clem. prima, de relig. domib. computantur enim inter personas ecclesiasticas, cap. duo sunt genera, & ibi gloss. prima, 12. quæst. prima, Bart. in l. semper, §. quibusdam, num. primo, ff. de iur. immunit. Ioan. Maurit. in rep. l. vnicæ, fol. 96. in fi. C. quo loc. mulier. mun. subire deb. lib. decimo, Pet. Duen. in reg. 100. Clerici, in 5. ampl. num. 4. fol. 54. Bartholom. Cassan. in d. 9. parte, quarta consider. versic. Et quoniam, Beatus Ioannes de Capistrano in d. Defensorio, incip: Audiui pluries, in 8. argum. versic. Quantum ad legem, An autem iisdem milites Sancti Ioannis Hierosolymitani in feudo succedant, Baldus consil. 170. Ad euidentiam præmittendum est, quid de rebus, libro secundo consuluit

27 ipsis † non succedere, quem sequitur Albert. Brun. conf. 17. incip. Dũ quæritur, & est quoddam breuissimum responsum, eandemque sententiam confirmare visus est Cassan. in d. tract. glor. mundi, 9. part. in quarta consider. in fine, versic. Aduerte etiam, citans Baldum in præallegato consilio, Andr. Sicul. in tract. de præstan. Cardinal. in prima parte, quæst. quinta, colum. quarta, Catellian. Cotta in memoral. in verb. Clericus, fol. 18. vers. Sed quid si efficiatur miles Sancti Ioannis Hierosolymitani, vel Sanctæ Mariæ Theutonicorum Calatrensium, & similium, in secunda parte, Roland. de Vall. consil. 23. Visis iuribus, num. 39. versic. Venio ad secundum dubium, libro primo, Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. libro secundo, centur. tertia, casu 231. Constitutionibus feudalibus, nu. quinto. fol. 231. vers. Secundo procedit, & consil. 54. In controuersa causa, nu. 24. lib. primo, dicens hanc sentẽtiam vbi supra probasse, post Alciatum, Aymonem Crauettam, & Thomam de Marinis, Ioan. Franc. Purpurat. consilio 40. Visa fuit, num. secundo, libro primo, Riminal. iun. qui articulum disputat, conf. 527. Mortuo Illustr. D. Horatio, per totum consil. vbi num. 54. in fin. dicit hanc partem veriorem, lib. quinto, vbi alios citat, & contra Nattam concludit, Constantin. Capriol. de success. ab intest. lib. primo, num. 314. vers. Amplia tertio, fol. 145. vbi alios afferens communem opinionem esse testatur.

Contrarium tamen tenuit Iacob. Aluarott. in cap. primo, colum. penult. vers. Quaro quid si vasallus efficiatur miles, titu. de milit. vasall. qui arm. bellic. depos. vbi dicit, istos milites Sãcti Ioannis, vel milites Sanctæ Mariæ Alemannorum, vel similium ordinum, non perdere feudum per ingressum talium religionum, quia nõ perdunt statum, vnde potesũt honeste per substitutum seruire, l. nullius qui nexu, & l. neminẽ C. de Decur. libro decimo, non enim videtur, quòd causa iuris sit mutata, licet honor sit auctus, l. falsa, §. primo, hoc tit. de condit. & dem. secus autem si causa iuris mutata reperiretur, forte ex constitutionibus ipsius ordinis, tunc enim ipsorum mutato statu, perderetur feudũ, argum. l. tutelas, ff. de capit. dimin. idem etiam voluere Præpos. Alexand. in d. cap. primo, in fi. ita ex mente Baldi concludentes, ibidemque sic scribit Afflict. colum. fin. versic. An idem sit de Fratribus Hierosolymitanis, post Præpositum quem citat Iacobin. de S. Georg. in inuest. feudal. vers. Dictique vasalli promiserunt non

commit-

committere feloniam, columna prima, versic. Quarta causa, Curt. iun. in suo ad feuda tract. quæst. decima, in tertia parte princip. memb. 2. Natta consil. 507. Viso themate antescripto, num. 9. lib. 3. & consil. 508. Superioribus annis in princ. & num. vigesimo, eodem volum. Petr. Calefatus in tract. de Equestri dignit. num. 33. vers. Ibidemque sequitur, fol. 22.

Sed in hac re Ioan. Anton. Rub. consilio 80. Circa dubium, per totum, distinctione duplici vtitur, posterior autē tutior videtur, quòd aut
28 sumus † in vero feudo in quo inhabiles nō admittuntur, ita vt in eo personæ vasalli industria electa censeatur, oporteatque domino per se, non per substitutum inseruire, & vera sit Baldi atque Alberti Bruni opinio, aut in feudo versamur in quo vasallus posset domino per substitutum seruire, vel tale esset seruitium quod honeste ab ecclesia præstari posset, puta in pecunia, vel in alia re, & vera sit Aluarotti, Præpositi, & aliorum sententia, quæ quidem distinctio, aliquando etiam Aymoni Crauettæ alibi arrisit.

Commendæ Hierosolymitanæ per Magnū
29 Magistrum † conferuntur, nec aliquis potest se in ipsarum collatione intromittere, vt in Constitutionibus prædictis, traditque Ioan. Ceph. consil. 97. Commenda, seu præceptoria, nume. decimo, libro primo, & num. 18. versic. Et cum omnes, quæ ad nutum eiusdem Magni Magistri reuocabiles sunt, imo concessæ secundum ipsarum reuocabilem naturam censentur, idem Cephal. in præcitato consil. 97. colum. fin. in fi. num. 39. & 40. Commendæque, & præcepto-
30 riæ istæ Ecclesiastica beneficia † non dicuntur, sed simplices administrationes, quemadmodum ex proœmio Bullæ Pij Pontificis, & ex alijs nonnullis colligitur, scripsitque Francisc. Martius, quæst. 1240. ita vt commenda appellatione beneficij non includatur, vt per eum, quæst. 1109. vbi multa citat, & bene facit gloss. not. in cap. qui plures, 21. quæst. prima, vbi habens commendam, prælatus non dicitur, sed potius procurator, gloss. in cap. nemo, in verb. Cōmendare, de elect. in 6. Anton. Capic. decis. tertia, In causa Lelij Caracciolì, num. quinto, vers. Item quia, & vltra ipsum, Cardinal. in Clem. fin. colum. penult. quæst. duodecima, de procurat. qui quidem commendatarius administrationem habere dicitur, Ioan. Cephal. d. consilio 97. num. 16. congruit Clem. quia contingit, §. vt autem præmissa, de relig. domib. vbi hospita
31 lia † non dicuntur beneficia Ecclesiastica, Zabarel. consil. 117. Agitatus est processus, num. primo, quod ita accipiendum est, nam aut Hospitalia dantur in titulum beneficij, & appellatione beneficij comprehenduntur, Federic. in tract. de permut. quæst. 14. Dec. in rubr. de rescript. colum. fin. aut non dantur in titulum, sed ad hoc vt eius reditus distribuantur in vsus pauperum, de quibus rector tenetur rationem reddere, & non veniunt, vt per Gomes. in regul. de trienn. poss. quæst. septima, versic. Quid dicendum, & secundum hanc distinctionem intelligendus est Paris. d. consil. 44. Pro D. Hieronymo, num. quinto, & infra, lib. 4.

32 Quòd autem hospitale non dicatur res † ecclesiastica, nisi sit Episcopi autoritate, vel alterius ad hoc potestatem habentis erectum, tradunt Zabarel. consil. 13. An hęc domus, ante numerum quartum, & Capr. consil. 97. Etsi viso, num. quarto. Vnde dum volunt hospitale omnia priuilegia Ecclesiarum habere, l. omnia priuilegia, vbi Bart. not. C. de Episc. & cler. Corn. consil. 206. Licet, num. primo, libro primo, consilio 13. In præsenti consultatione, num. 3. lib. 3. Dec. consil. 504. In casu occurrenti, in princ. Didac. Couar. in constit. Bonifac. Vltim. de sent. excommun. parte secunda, §. quarto, num. secundo: intelligendum est, si autoritate Episcopi erecta fuerint, Corn. consil. 57. In causa, nu. octauo, lib. 3. & d. consil. 206. num. secundo, libro primo, Prosper Farinacius, de carcerib. & carceratis, quæst. 28. in 13. ampl. num. 36. Hieronym. Grat. cons. 142. Decreueram, num. duodecimo, libro secundo, tuncque hospitalibus
33 in integrum restitutionem competere † sicut Ecclesiæ, ac minori non est ambigendum, Bal. in l. orphanotrophos, de Episc. & cleri. in 1. not. Corn. d. consil. 206. Licet, num. primo, lib. 1. ipsisque institutis, locum sibi vendicare dispositionem, cap. cum esses, de testam. Andr. Alciat. consil. 192. Cum testamentum, num. secundo, tom. 3. lib. 9. Dumque etiam asserunt hospitale
34 pium † locum esse, d. Clem. quia contingit, Cardinal. Zabarel. consil. 121. B. Laicus, in princip. d. consil. 13. An hæc domus, nu. secundo, Corn. consil. 57. In causa, nu. quarto, lib. tertio, Capr. consil. 18. Cum viso, num. 21. Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus quæritur, num. septimo, libro 2. Iac. Menoch. in tract. de præsum. 2. part. præs. 115. lib. quarto, num. quarto, accipiendum est, si sit approbatum, vel factum superioris autoritate, tunc enim priuilegijs piæ causæ gaudebit, secus aliter, Alexand. consil. 120. Super eo, nu. 3. lib. primo, Capr. consil. 97. Etsi viso, num. 4. Curt. iun. consil. 20. Videtur prima facie dicendum, num. 3. consil. 120. Omissa argumentatione ad partes, sub num. 14. Hieronym. Gabriel. consil. 162. Priuilegium, num. 6. lib. primo, vbi num. septimo, inquit, quod vt pius locus priuilegijs gaudeat, tria requiruntur, primo vt sit locus cui personæ ita insertæ sint, vt considerari separatim nequeant, secundo, vt sit ordinatus ad pia loca, & opera, & huiusmodi opera in eo exerceantur, tertio, vt sit ædificatus, vel approbatus

batus Summi Pontificis, vel ordinarij autorita
te, vt per eum: In dubio autem nūquid Episco-
35 pi autoritate hospitale erectum † intelligatur,
videtur quòd non, secundum Ludoui. Roman.
cons. 477. In casu propositę consultationis, col.
2. sed eo ipso, quòd in eo missa celebratur præ-
sumitur, quòd sic, c. nemo, 1. de consecr. distin. 1.
idem Roman. sing. 325. Tu Senensis, num. 2. &
quomodo hoc probetur, ac quando præsuma-
tur, Curt. iun. cons. 20. Videtur prima facie di-
cendum, num. 4. Benintend. in decis. Bononiēs.
13. numero quarto. Vlterius quòd hospitale in
36 † materia odiosa ecclesiarum appellatione non
veniat, tradit Afflict. in c. 1. §. clericus, num. 23.
vers. Vbi appellatione, si de feud. fuer. contro-
uers. inter domin. & agnat. Hospitale etiam sub
37 quacunque expressione in rescripto facta † non
comprehendi, nisi expresse caueatur, scribit Za
barell. cons. 117. Agitatus est processus, num. 1.
Clem. per litteras, de præben. Cæterum quòd
perceptoriæ S. Ioannis Hierosolymitani, hospi
38 talia † quoque nuncupentur, dicit Paris. cons.
36. Quòd pręsens vnio, num. 17. lib. 4. Fratresq.
istos beneficio statutorū non gaudere, vbi sta-
39 tutū viget, ꝙ clericis † statuta non prosint, iuxt.
not. per Bald. in l. si quis curialis, C. de episc. &
cleric. in fin. num. 2. vers. Deinde not. & Franc.
Rip. respons. 4. Præsupponitur constitutio, nu.
3. vers. Primo quia, tit. de legib. voluit Ioan. Ce
phal. cons. 9. Bona præposituræ, nu. 1. lib. 1. And.
Alciat. cons. 27. Placet mihi, nu. 6. vers. Quia re
spondeo, lib. 1. Aduertendumq. existimo, ꝙ li-
cet Magni Magistri (vt dicebam) autoritas gra-
uis sit & insignis, quæ potissimū priuilegijs Pau
li III. Pont. Max. dictæ religioni quarto nonas
Iunij 1539. concessis fulcitur, accedēte assensu
Avgvstissimi et Invictissimi Don Phi-
lippi II. Avstriaci Regis Hispaniarvm,
die 26. etiam Iunij 1555. ac ex Constitutionib.
& consuetudinibus eiusdem Hierosolymitanæ
Religionis toties confirmatis, magis, ac magis
40 clarescit. Conuentus tamen † prædictorum mi-
litum, superior est Magistro, maioremque obti
net potestatem, vt ex ijsdem Constitutionibus
regulæ, concludit Oldrad. cons. 128. Quoniā ad
inuestigationem sapientiæ, per totum. An autē
religionem prædictā ingrediens, necessario no-
bilis esse debeat, videndus est Paris. d. cons. 44.
Pro D. Hieron. col. fi. in fin. num. 24. lib. 4. Sed
41 quicquid ipse senserit, concludendum est † no-
bilitatis veram probationem in admissione di-
ctorum Fratrū de necessitate requiri, vt in tit. 2.
de admiss. Fratrū, c. 13. fol. 29. Denique ꝙ sacra
42 Hierosolymit. Religio merū † habeat ac mixtū
imperium, plenariā omnimodamq. cognitionē
tam in ciuilib. causis, quàm criminalib. & mix-
tis, & quòd Fratres remittantur, excepto crimi
ne assassinij, imò Presbyteri S. Ioānis, & alij ser
uientes sint exempti à iurisdictione Archiepis-
copi Neapolitani in omnibus prædictis causis,
priuilegiorum virtute, tradit Io. Bapt. Palomb.
in tract. de regimin. official. regul. 1. nume. 103.
cum seq.

Inspiciendum nunc est de Militibus San-
ctorum Mauritij, & Lazari quorum Religio à
tempore etiam Basilij Magni antiquitatem de-
43 ducit † teste Gregorio Nazianzeno in eiusdem
Basilij vita, & vt multi fatētur hæc Religio om-
nes alias militias antiquitate præcellit, quæ &
ab ipso Basilio, necnon à Damaso Primo Pon
tifice Maximo incrementum non leue recepit,
successiueque ab Honorio Tertio, Alexand.
Quarto, Innocentio Quarto, & Gregorio No-
no Romanis Pontificibus, & quamuis eadem
Religio aliquando labefactata iacuerit, semper
tamen diuina fauente clemētia pristinam vim,
atque robur reassumpsit. Vnde tempore Pij
Quarti Pontificis Maximi, fauoribus atque pri
44 uilegijs decorata, † & ornata extitit sub Ian-
notto Castellioneo Mediolanensi, Magno Ma-
gistro, qui strictius horum Militum Ordinem
reformando, vere tantum nobiles ex paterno,
maternoque genere recepit. Quòd ad eius e-
minentem generositatem, animique altitudi-
nem referendum est, virtus nanque nil imper-
45 fecti tolerare † audet: dum autem dictus Magi
ster eandem Militiam magis, ac magis ornare
ampliareque propensissime studebat, mors in-
uida nobilissimum hoc studium, atque propo-
situm interrupit. Proindeque anno 1572. Gre
gorius XIII. Pontifex Maximus, Iannotto Ca
stellioneo iam vita functo, Serenissimum Ema
nuelem Philibertum Subaudiæ Ducem, & Pe-
46 demontium Principem, superiorem † non reco
gnocentem, Iason. consil. 227. Pro enucleanda,
colum. decima, libro secundo, Paris. consil. pri-
mo, Visis facti narratione, nu. 39. versic. Et sua-
deri possunt, libro primo, post Socin. sen. quem
refert Iacobin. de S. Georg. in sua inuest. feud.
in verb. Carolus Dux, versic. Dubitatur etiam,
Roland. de Vall. consil. 76. Præsupposita verita
te, nume. 3. libro secundo, & Octauian. Osasc.
decis. 155. Cum nauis quædam, ante numerū
47 secundum, atque ex antiquissima † excelsaque
trium Othonum Imperatorum prosapia Sere-
nissimam originem, & Celsitudinem trahētem
Magnum Magistrum huius militiæ, ac Religio
nis elegit, qui Niciæ militibus conuocatis An-
no 1573. Mense Aprilis plura decreuit Dei cul-
tum, Sacrosanctæ Ecclesiæ defensionē, Religio
nis optimū statū, pauperumq. piam subuentio
nē concernentia; Cumq. Emanueli Philiberto
Serenissimus Carolus Dux, & Princeps Dei
gratia in ipsa Religione Magnus Magister suc-
cesserit, maxima ingentiaque ab eo sperantur
ob insitas in tam inclito Duce virtutes, propriā

innatam generositatem, & potentiam, imitationem etiam illustrium operum, atque factorum quæ de antiquis Philibertis potissimumque de eius strenuo Emanuele patre memorantur, Possem complura, & quidem præclara de amplitudine, nobilitateque huius Ordinis scribere, sed cum latissimè apud Franciscum Sansouinum lib. 2. de origine Equitum, fol. 43. tit. de Militibus S. Lazari Hierosolymitani, ac etiã Paulum Morigiam in tract. de Histor. Religionum, lib. 2. cap. 7. fol. 255. explicentur, solum di
48 xerim ingressuro † militi probationem primũ incumbere ex legitimo matrimonio ortũ fuisse, in eiusque patria ex patris, ac matris latere, ex cognomine gentilitijs insignijs, & Magistratibus nobilem esse, à Christianis originem ducere non autem à Marranis, Turcis, aut alijs in fidelibus, nobiliter etiam semper vixisse, & tã ipsum, quàm eius progenitores, & maiores à vilibus, & mechanicis exercitijs abstinuisse, vt apud prædictos auctores legere est, neque ipsa in admissione fratrum intueri contingit. Degũt sub Regula S. Augustini, sed Gregorius ob duarum militiarum vnionem hosce milites Cistercienfis Ordinis appellauit, Gaudent omnibus aliarum omnium Religionum, siue Militiarum priuilegijs ex Constit. Pij Quarti Pontificis, incip. Inter arduas, fol. 853. licet eadem Constitutio per aliam Pij V. Constitutionem in nõ nullis reformata conspiciatur.

Hos ergo SS. Mauritij, & Lazari milites, ac alios Illustriss. Excelsæ Religionis S. Stephani
49 substitutum † excludere certum est, cum testamenti factionem actiuam, & passiuam habeãt, vxoresque ducere valeant, nec ipsarũ Religionum Constitutiones, siue regulæ id prohibeãt, vtrosque insuper milites SS. Mauritij, & Laza-
50 ri, ac etiam S. Stephani priuilegijs † antiquorũ militum potiri debere credidit Sfortia Oddus in tract. de compend. substit. partic. 5. præmiss. 3. inspect. 2. vers. Quinimo crederem, fol. 90. ꝙ tanquam verum credẽdum tenendumque est, dum tamen (ipse inquit) non nomine tantum, & dignitate participes, sed etiam laborũ, & peri
51 colorũ militariũ sint. S. Stephani Religio † à Serenifs. Cosmo Medicco Magno Hetruriæ Duce Florentiæ, & Senarum Duce I I. optimis solidisque iactis fundamentis erecta Diuinis auspicijs extitit: Suscepit deinde sub Serenifs. Frãcisco Mediceo, & eo Magno Duce, Florentiæ, & Senarum Duce I I I. robur, & amplitudinem, sed sub Serenifs. Ferdinando Cosmi Fil. & Francisci Fr. pariter Magno Duce Hetruriç, Florentiæ, & Senarum Duce IV. maximos fauores feliciter consecuta est, multis etiam, & in gentibus priuilegijs, ac specialibus exemptionibus per Rom. Summos Pont. eidem concessis præfulget, vt ex bullis Pij V. ann. 1562. Nonis Iulij redditis, necnon Sixti V. die 12. Septemb. 1587. perspicere est, instituta fuit hæc militia
52 sub † regula S. Benedicti, sub inuocatione, protectione, dedicationeque S. Stephani Papæ ad fidei Catholicæ defensionem, marisque Mediterranei custodiam, & tuitionem, ac infidelium hostium formidabilem expulsionẽ, & extirpationem, adque Serenifs. Domus Mediceæ decus, & honorem, ad instar aliarum militiarũ in Regnis Hispaniarum, nempe S. Iacobi Calatra uæ, & Alcantharæ, vt ex litteris Pij IV. scribit Nauar. conf. 23. Cum Vincentius Guidius, nu. 3. vers. Quinto religio, cuius primus Magister Cosmus Magnus Dux eiusdem erector, & fundator fuit, qui fructus, redditus, & proueutus, ac bona pro eius dotatione assignauit, & successiue nunc Inclitus, & Serenifs. Ferdinandus Religionem ipsam S. Stephani summa prouidentia, ac vigilantia, miroq. ordine regit, & mode-
53 ratur. Habet Conuentũ in vetustissima, † & nobilissima Pisarum Vrbe, vbi Magnus Prior, vbi magna Militũ cohors, vbi Consiliũ XII. Equitum militũ resident, eiusdem Sacrę, & Illustriss. Religionis milites vera nobilitate opib. & virtute præstantes in habitus susceptione, charitatẽ, castitatẽ coniugalẽ, obedientiamq. expresse profitentur. Pugnant alacri animo, omniq. conatu pro fide Catholica, honorẽ Dei cunctis rebus præponunt, S. Sedis Apost. mãdata seruãt, captiuos ab infidelium vinculis recuperant, & tandem sese vltroneos cuicunque periculo pro fide Christi exponũt, facultatesq. liberaliter ꝓ
54 fundunt, vt in Stabilimentis, tit. 1. c. 3. † tenetur in equitẽ militẽ S. Stephani admittẽdus, aut in equitẽ Sacerdotẽ, aut beneficiatũ, nobilẽ probare ipsummet, eius patrẽ, & matrẽ, auos, & auias ex latere paterno, & materno, ex casatis, siue familijs nobilib. descendere, quæ habuerint, & positæ fuerint, vel habiles ad habendũ, & potiendũ in ipsarũ patria extiterint illis maiorib. dignitatib. illisq. gradib. quos habere nobiliores gentiles viri solent, accedentibus informationib. ac etiã litteris secretis ex officio, alijsq. requisitis latè expressis, tit. 2. c. 3. vbi exquisitus ordo, ac modus inquirendi de vera nobilitate Equitũ militũ S. Stephani inuenitur. Nõ mirũ
55 si milites isti † nõ solum sæpius, sed frequenter in diuersis expeditionibus cõtra infideles, barbarasq. gentes fortiter, & magna cũ gloria dimicauerint indiesq. dimicent, si cum eorũ trireminb. & maritimis copijs ad prædicti maris Mediterranei, & oræ maritimæ totius Italiæ expurgationẽ, si denique ad coercendas Turcarũ, & aliorũ Piratarũ incursiones magnũ iugiter adiumentũ afferunt, ac de barbaris gentibus spolia, & trophæa inuicti reportãt. Cumq. pro salubri militię militumq. prędictorũ regimine ꝗ plures canones, & ordinationes in vnũ volumẽ ex omni

omni sui parte egregiū sane cōpositū editumq. sit, in eo contenta hic non referam, cū ēt militia hæc eadem præclaris encomijs, & laudū torrentibus Summorū Pont. meruerit illustrari, qui pariter felix regimen Serenifs. Ferdinandi Magni Hetruriæ Ducis, & Militiæ Magistri, armis, opibus, potentia, virtute, inclitarum ciuitatum, & populorum eius ditioni subiectorum amplitudine, ac militū copijs inter Christianæ Reip. valde insignis admirati fuerunt, alijs omnibus magis conticescere, q̄ superuacaneis quodam-
56 modo laudibus incumbere expedit, magnū est enim à laudatis viris probari, & extolli, sed à Sūmis Pont. longe maximū, in tanto tamen meritorū ingenti cumulo quis ab encomijs se temperet, qui licet ad dicendum inexpers quod mēte concipiet verbis orationeque non explicet? Quid ego dixerim? illud quidem, Mediceorum Familiam virtutes omnes semper coluisse, admirabilesq. res gessisse, vt hinc omnem tēporis acerbitatem à se propulsauerit, eius etenim præclarissimæ nobilitatis robur, & Serenitatis fastigium à nullo obrui, aut vinci vnquam poterit. Sique alijs Mediceis Heroibus rerum bene gestaū domi forisque ornamenta æternam gloriam peperere, Ferdinandum hunc Mediceum non solum stemmata, sed propriæ virtutis inenarrabile meritum sublimius euexit, cum Itali nominis maiestatem retineat, idque manifestissimum est ad debitas ei laudes propensum militare accessisse studiū, quo suā S. Stephani militiam valde præclarā, valdeq. illustrē in dies nobilissimis, selectissimisque Equitib. militib. triremib. cōmendis, priuilegijs, dignitatibusque necnon varijs militaribus copijs adauget. Inter quę illustria, & conspicua quæ ad hanc militiā attinet, illud existimo præclarissimum, q̄ tantæ moli ministros nobilitate prudentia, integritate, atque sapientia fulgidos præposuerit, & ne omnes afferam, Petrum Caballum Pontremu-
57 lensem Iurisc. præstantissimum celebrari † conuenit, tantæ nanque est scientiæ, & integritatis, vt ipsum iurisprudentię coryphęum omnes arbitrentur. Quid pro Ferdinando Magno Duce optimum, ac salubre non excogitat, quid non desudat? Quid pro S. Stephani militia eiusque ampliatione, dignitate, atque honore, non molitur? nullis parcit laboribus, nullis temporibus, nullis vigilijs. Quę omnia pręcellens hic Iurisconsultus vitæ, ac morum probitate digniora reddit, pulchrum siquidem, & insigne est, militiā eandem ab insigni admodum viro, Auditoreque iussu Magni Magistri moderari, iustissimeque custodiri.

Dicebam ipsam S. Stephani Religionem à Cosmo Mediceo optimis, ac firmis iactis fundamentis institutam fuisse, & verum dixi, vti à Summo Pontifice Pio Quarto approbatam te-
58 ste † Martino Nauarr. consil. 23. Cum Vincencius Guidius, in princ. tit. de regular. lib. 3. fol. 628. vbi num. 2. post Sanctum Thomam 2. 2. q. 188. art. 3. veram, ac propriam religionem ad dimicandum, & militandum pro defensione fidei institui posse inquit, ac num. 9. & infra Milites Sancti Stephani verè, ac propriè religiosos
59 censeri † concludit. Quicquid dixerit Rota Romana cui respondere nititur, num. decimo, induunt album habitum cum rubra Cruce auro ad margines lineata.

Quod de prædictis militibus resolutum est, vt substitutum excludant, de Militibus S. Iaco-
60 bi Calatrauæ, & Alcantharæ dicendum † est ijs quæ scribit Ludouic. de Molin. in tract. de Hispan. Primogen. lib. 1. cap. 13. num. 98. versic. Id ipsum etiam, vbi inquit istos Milites in ma-
61 ioratibus † succedere, & versic. Quamuis enim, fol. 100. eosdem (quamuis quodammodo religiosi esse censeantur) matrimonium contrahere, filios legitimos procreare, bonaque patrimonialia, ac dignitates Regales, & castra, & opida possidere, & quo ad hæc omnes potius laicos, quàm religiosos cēsendos esse, sicq. quotidie intelligi, atque practicari solitum esse etiā in maioratibus, vbi religiosi excluduntur. Nec non ex alijs per ipsum Ludouicum traditis in eodem tract. lib. 2. tit. qui possunt Primogeniū instituere, c. 9. nu. 69. versic. Hinc etiam decidi potuit, vbi concludit prædictos S. Iacobi Calatrauæ, & Alcanthara Milites, ex bonis patrimonialibus instituere primogenium posse, subdēs, quòd quamuis religiosi quodammodo esse credātur, atque ex eo id ipsum quod in monachis dixerat prima facie dicendum videretur, nulli tamen dubium esse nisi quòd primogenium ex bonis patrimonialibus instituere possint, cum siue ex religionum suarum statutis Apostolica autoritate confirmatis, siue ex antiquissima obseruatione eisdem permissum sit, de bonis suis libere, & in vita, & in morte disponere. Nec obstat eis professio solennis, quam in eisdem religionibus faciunt, ex qua videtur, prout alijs monachis prohibita bonorū suorū dispositio, nisi inter descendentes, siue ascendentes, cum enim ea professio secundū eiusdē religionū statuta, atque obseruationes facta censeatur, nō potest in plus illos obligare, q̄ statuta, siue obseruationes ipsius religionis eos astringunt, vbi in vers. Ex quib. cōstat, Mart. Nauar. in c. fin. 17. q. 1. in 3. q. n. 31. contrariā sentiētis opin. redarguit, dicēs quo ad bona patrimonialia clarissimū hoc
62 esse. Sed si de Cōmendarum redditibus † agamus, videri dicendum ea tanquam beneficia ecclesiast. cēsenda fore, ideoq. nō posse de ijs Cōmendatariū ex vltima volūtate disponere. Nec etiam illos in vita nisi in pios vsus erogare, prout de bonis prælatorum, seu clericorū inferius

scribit, quod sic præfatus Nauar. in d. c. fin. in 3.q.n.29. & in fin. resoluit, cui quidem ipse Molinas in hoc vltimo assentitur.

Milites prædictos S. Iacobi de Spata, sub re-
63 gula S. Augustini † institutos fuisse initiumque sub Alexan. III. Rom. Pont. & Alfonso IX. Rege Castellæ cœpisse, ipsorumque primum Magnũ Magistrum fuisse Petrum Fernandum, tradũt Bartholom. Cassan. in d. 9. part. consider. 7. fol. 173. Frater Paul. Morig. lib. 2. c. 4. fol. 251. sed latius Franc. Sansou. lib. 1. fol. 46. vbi Magnos Magistros dicto Petro successores recenset, ac etiam originem Summos Pontifices, & Reges, qui eandem Religionem confirmarunt priuilegijsque decorarunt, in eius initio etiã Don Celebrũ Archiep. Tolet. Don Petrum Archiep. S. Iacobi, Don Ioannem Episc. de Leone, & Don Fernandum Episc. de Astorga, Protectores habuisse referunt: ac postmodum magnas vires assumpsisse fauotibus Don Hiacinthi Cardin. tuncq. S. Sedis Apost. in Hispania Legati pro dicto Alexan. III. Pont. hæcq. omnia precib. & intuitu Regum Don Francisci de Leone, dicti Don Alfonsi Castellæ, Don Alonsi de Aragonia, ac etiam Episcoporum Osmaensis, & Coriensis obuenisse. De ipsius etiam religionis origine idem q supra scribit Calefatus in d. tract. de Equestri dignit. num. 24. fol. 20.

64 Qualibus radijs Nobilitatis † fulgere debeãt ad habitum S. Iacobi admittendi, videre est in ipsorum militum Constitutionibus, siue Stabilimentis, tit. 1. De las qualidades para el habito, fol. 46. cap. 1. vbi ita ordinatum conspicitur per Regem Principem apud Madrid, in Ann. 1551. videlicet, Primieramẽte ordenamos que el que vuiere detener el habito de nuestra Orden sea hijo dalgo da parte de padre, y da parte de madre. Et rursus in ijsdem Stabilimentis reperitur, per Regem Toleti ita ordinatum de Anno 1560. cap. 5. titu. Que non se de el habito a los que vuieren vsado ellos, e sus padres por si, o por otros officios mecanicos, o viles a qui declarados, scilicet, Stablescemos, y mandamos que non se pueda dar el habito a ninguno que aya sido mercader, o cambiador, o aya tenido officio vil, o mecanico, o sea hijo de los que han tenido lo vno, o lo otro, a vunque prueue sea hijo dalgo; y declaramos que mercader se entiende para este efecto, a quel que aya tenido tienda de qualquier genero de mercantia que sea residiendo con ella por su persona, o pur sus ministros: y cambiadores los que tienen vanco publico, y tienen por trato dar dineros a cambio por si, o por sus factores, y officio viles, y mecanicos se entienden plateros, o pintor que lo tenga por officio, bordador, canteros, mesoneros, taberneros, scriuanos, que nõ sean sacretarios del Rey, o de qualquier persona Real, procuradores publicos, o otros officios semeiantes a estos, o inferiores dellos, come son sastres, y otros semeiantes que biuan por el trabaio de sus manos, y an si mismo non se reciban al habito de la orden mugeres que biuan cõ otras ne siruan a nadie si no mugeres principales, y q seã hijas di ombres di calidad.

Hinc colligere licet q perillustris q preclara sit huius ordinis Nobilitas, dignitas atque celebritas. Vtque ad eorunde militum facultatẽ re-
65 deam † circa testamẽti factionem, sic reperi dispositũ in lib. Stabilimentorũ, De la professiõn, tit. 5. fol. 56. c. 5. En que manera las personas de nuestra orden pueden testar, Stabelescemos, y ordenamos que los Comendadores, y freyles legos dexando la taza, y mula para el Maestre, y cauallo, y armas para el Comẽdador mayor, y auiendo cumplido con la entrega, y cosas de la casa, y los reparos a que fueron obligados, puedan testar, y disponer de todo sus bienes patrimoniales, o adqueridos por su persona, o intuitu de la orden, y lo mismo puedan hazer los freyles clerigos que tienen beneficios pidiẽdo licẽcia al prior en cuya prouincia los tenien cada tres annos, y dexando la quinta parte a sus conuentos, y esta licencia pueda dar el prior de S. Marcos de Leon, e los freiles del conuẽto de Seuilla, que tienen beneficios en su prouincia, y el de Veles, a los que los truuieren en la suya, y exortamos, y rogamos a todos los caualleros y freyeles de nuestra ordẽ que a sus sallescimiẽto ayan memoria de dexar, y dexẽ a los dichos conuentos, o al que dellos mas deuocion aurã, algunos de sus libros, y buenas, y santas scripturas que tuuierẽ, para que queden, y esten in las librerias de los dichos conuentos. Facultas hęc testandi Breui Apost. Greg. XIII. confirmata fuit reuocato motu proprio Pij v. cõtra consuetudinẽ ordinũ, & Caualleriarum S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quod Breue editum fuit 6. Octob. 1576. Pontificatus Papę Greg. ann. 4. multa essent de hoc Illustris. Ordine litteris mandanda ad eius præcellentiam ostendendã, quæ cum volumen integrum exposcerent, alibi
66 referenda fore existimo, id tantũ † subnecterim Ordines istos S. Iacobi Calatravae, et Alcantharae in summo, ac maximo gradu Nobilitatis, & claritatis apud omnes na-
67 tiones haberi, cum pendeãt à Regali † culmine Potentissimi, et semper Invictissimi Catholicique Regis Hispaniarum Fidei defensoris Don Philippi III. de Austria, Gloriosissimi nominis qui Don Philippi II. Austriaci Regis eius patris, et Caroli V. Imperatoris avi Catholicorum, et Augustorum Principum, ac Dominorum nostrorum, aliorumque Austriaci sanguinis Antecessorum adoreas sub

sub Diuinis auspicijs felicissime imitatur, Religionem colendo, & omni conatu defendendo, pacem, & iustitiam nobis omnibus suis subditis conseruando, suæque ditionis fines in dies propagando, non enim eius Imperium Oceano concluditur, sed ad nouos Orbes ad noua maria extensum est, vt illud Lyrici meritò pro ferri possit, Iam Scythæ responsa petunt, super bi Nuper, & Indi: Appareteque beata pleno copia cornu. Et vt ad eius PROGENITORES redeam, quis obsecro dictorum CAROLI IMP. ET PHILIPPI II. REGIS Augusta fastigia animo complecti, & oratione exequi vnquam poterit? cum belli artibus, & pietate non Alexandrum tantum illum Macedonem non Iulium Cæsarem, non Scipiones, sed omnes qui bellorum, & pacis eximia ornamenta apud Romanos cæterasque nationes fortiter, ac magnanimiter sunt consecuti, toto studio longe superarint, quorum certe nomina, virtutes, triumphi, & Heroica facta per totum Orbem resonabūt, atque omnes annales, sine adulatione, sine inuidia æternitate immortalis gloriæ testabuntur. Et quod in Maximo REGE AVSTRIACO ad omnem eius sublimitatem elucet, grauissimos viros apud se Consiliarios retinet quorum iudicio, & integritate suorum Regnorum alta negocia consulenda, ac resoluenda committit, vt cuncta iuste procedant, & prudentissimè fiant, quod in supremo Principe laudatissimum imo necessarium esse dixit Aegidius Bossius in tit. de Principe, num. 207. Mithridatis exemplo Regis Ponti, qui toto vitæ tempore viros eminentissimos scientia secum à consilijs habebat, quodque extollit Riminald. iun. consil. 45. Quoniam latè scripsi, num. 48. libro primo, & consil. 51. Dubitatur an conuentio, num. 42. & infra eodem volum. atque alibi, Et non solum in Regnis Hispaniarum, sed in alijs eius Regnis ad ius reddēdum viros Nobilitate scientiaque excelsos præcipueque in hoc felicissimo Neapolis Regno elegir, PHILIPPI II. REGIS eius patris Heroica imitatione: Ad Regiam nanque Summariæ Cameram Locumtenentem Illustrissimum Virum Don Ioannem Alfonsum de Ribera Suarez, Hispanum Militem ille deputauit, qui singularibus virtutibus, & inter cæteras, eo illæso animi cādore pollet, vt mente concipi verbisque exprimi difficile possit. Eodemque in Magistratu Præsidentes Selectissimos constituit, nempe perillustres Dominos Don Bernardinum Montaluum, Don Didacum de Vero, & Prato, Don Aloysium Mormilum, Iulium Cæsarem Mina doum, Iacobumque Sallustium, Iurisconsultos omnes eruditione, vitæ integritate, morum suauitate Nobilitateque præstantissimos, quibus Ioannem Hieronymum de Natali in Fisci Patronum addidit Iurisconsultum claritate animi, sinceritate insignem, atque doctissimum. Ad Sacrum etiam Regium Consilium S. Claræ Iurisconsultos antiquis illis comparādos, & fortasse illis præferendos ob singularem eorū scientiam, nobilitatem, atque eminentiam cōstituit, ibi enim manent tanquam fulgentia sydera Poli, nimirum Don Ioannem Sances de Luna, Scipionem de Curtis, Felicem de Ianuario, Carolum Tappiam, Iacobum de Franchis, Don Alouisium Sciaruan, Ioannem Ruiz de Valle uescia, Ioannem Bapt. de Leonardis, Didacum Lopez Suares, Marcum Ant. Morram, Don Alouisium Valcarcel, Didacum de Parescia, Pyrrhum Paganum, Ioannem Andream de Georgeis, Rodoricum Santyacum de Villalobos, Didacum Salines, Gasparem Palatium, Cæsarem Alderisium, Alonzum de Vargas, Cæsarē Freccian, Pomponium Saluium. In Regioque Prętorio Cancellariæ Illustrissimum D. Fuluium Constantium, Illustrissimum D. Don Petrum de Castellet, Illustrissimum D. Marcum Ant. de Ponte, ac Illustris. D. Don Ioannem Montoyam de Cardona Regentes Amplissimos cōspicimus, qui tanquam quattuor Soles fulgentissimi inibi rutilant, quid enim tam arduum, atque difficile contingere potest, quod summa cū pietate, ac sapientia, pro bono, incolumique statu totius Regni huius ad gloriā, fidelitatemque REGIS nostri non prouideant? Nec perillustres viros taceam Magnæ Curiæ Vicariæ Criminales, & Ciuiles Iudices integerrimos, DD. Iuliū Mastrillum, Ioannem Bapt. Mascambrunum, Io. Bapt. Battaglinum, Io. Franc. Sanfelicium, Don Ferdinandum de Quadra, atque Gasparē Morales, criminalibus causis ascitos, necetiam Laurentium de Frāchis pro Regio Fisco ad dictas criminales causas Patronum silentio inuoluerim, cuius virtus præcipua est, & decora. Ciuilibus autem Marcellum Lanfrancum, Franciscum Macedonium, Alonzum Brancaccium, Aloysium Catalanum, Don Andream de Sottomaior, & Don Flamminium Constantium. Hos citissimè ad altiora promotum viri boni vi dere sperant, valdeque ob virtutis meritum cu piunt, quod ad totius Regni hilaritatem Deus ipse omnipotens faxit.

Fruimur itaque Regalibus beneficijs, fauoribus, atque gratijs sub ipsius PHILIPPI III. optimi REGIS felicissimo Dominio, & Imperio quem Deus Maximus, & Omnipotens cælestibus fauoribus incolumem pro sui clementia ser uare, eiusque Regnorū fines augere, ac amplia re dignetur, cum ceu salutare Numē orbi essulxerit, altitudineque animi ad rei Christianæ de cus reparandum, & extollendum Diuina proui dentia natus fuerit, dumque eius SACRAM MAIESTATEM contemplor, & admiror in illud ani

mi propositum trahor, vt velut Saphirus inter alias Orientales gemmas fulgore eminet, non aliter DON PHILIPPVS III. AVSTRIACVS REX noster inter alios Reges coruscat, omnes itidē laudes quæ alijs Principibus tribuuntur eidem vni PHILIPPO iunctim debeātur, neque adhuc eius meritum dignitatis impleant.

68 De CALATRAVENSIBVS Militibus † meminit Polidorus relatus per Cassan. in d. 9. par. in 8. consider. sic à loco nuncupantur, siue prouincia vbi antea fuerat principalis Templariorum ecclesia, qui cum non possent Saracenorum incursibus resistere, coacti fuerunt locum hisce Calatrensibus cedere, relinquereque, vt tradit Franc. Sansou. lib. 2. fol. 41. istius Militiæ SANCIVS REX TOLETI autor fuit anno 1160. nigrū amictum cum Cruce rubra additis lilijs portāt in pectore sub Ordine Cisterciensi profitentur, de quibus seriosè scribit Morigia d. lib. 2. c. 5. ponēs regulam, ipsisque Crucem à Benedicto Pont. Max. anno 1390. concessam fuisse. Magnus Magister quadraginta millium ducatorū redditu potitur ad Magisterij decus conseruandum, de ijsdemque meminit Petr. Calesat. in d. trac. n. 24. fol. 20. satis egregie, ac plusquā satis.

69 Sunt etiā in Hispania † Milites ALCANTHARAE ex oppido in Regno Castellæ sic nuncupato, iuxta dictam Calatrauensium regulam in eadem met pecunia instituti, Hi vltra Alcantariā, Tagumque superbum aureumque flumen, templum nobilissimū retinent, viridemque gestant Crucem cum lilijs, & Cisterciensis etiam ordinis existunt, eademque Religio Calatrauensi non est absimilis. Gaudent omnibus priuilegijs quibus fratres ipsi Cisterciēses potiuntur, horū Militum ecclesiæ illæsmet habent indulgentias quas Cistercienses in ipsorum ecclesijs a Summis Pontificibus obtinuerunt, vt per Paul. Morig. d. lib. 2. Histor. c. 7. fol. 255. de ijsdem meminere etiam Cassan. d. 9. par. in 9. consider. col. 4. fol. 173. & Franc. Sansou. d. lib. 2. fol. 42. quodque hi milites Cisterciensem ordinem profiteātur, testatur quoq. Rota Rom. decis. 266. Fuit resolutum, nu. 1. lib. 2. diuers. in vna Cauriensi per admodum Illust. & Reuer. D. Blanchettum olim in dicta Rota Auditorem, nunc vero Illustriss. & Reuerendiss. S. R. E. Cardin. Amplis. atque meritissimum, ex Bulla Alexan. vi. sub data Romæ 1474. & ex Bulla Martin. v. tertio ex alia bulla Leonis 1515. Cistercienses autem regulæ S. Augustini subesse, ac denique Papam omnium Religionum caput esse, ante nume. 2. Rota ibidem meminit.

Cēsentur dicti Milites SANCTI IACOBI CALATRAVAE, ET ALCANTHARAE,

70 Ecclesiasticæ † personæ, vt inquit Nauarr. in tract. de reddit. Eccles. super cap. fin. 16. quæst. prima, in 55. monit. nu. primo, fol. 244. vbi hoc egregiè comprobat, omnis nanque persona alicui Ecclesiæ perpetuò deputata, siue sęcularis, siue regulari saltem si habitum deferat aliquam ex parte religiosum, licet non emittat tria substantialia vota, Ecclesiastica persona censetur, gau-

71 detque priuilegio Ecclesiastico Canonis, † & fori, vt colligitur ex Hostiens. Ioan. Andr. Anton. & Panormit. in cap. vt priuilegia, de priuil. & est communis opin. quam tenent etiā S. Antonin. in 3. part. tit. 11. cap. secundo, Siluester in verb. Ecclesia, prima quæst. quinta, & in verbo, Excommunicatio, 6. quæst. quinta, & rursus in verb. Immunitas, quæst. quarta, & de communi prædicta testatur Nauar. vbi supra, fol. 247. versic. Postremo, sed Commendatores dictarum Militiarum sunt personæ perpetuo deputatę ordinibus suis, & monasterijs suis regularibus, ergo sunt personæ Ecclesiasticæ, gaudentque pri

72 uilegijs Canonis, & fori. Quòd autem † isti Cōmendatarij, ac milites personæ religiosæ sint, tradit idem Nauar. Monit. seq. quæ est 56. concordans cum alijs per eum allegatis, consil. 25. d. lib. 3. tit. de regular. cui Molina (vt dicebam) dulciter obsistit.

73. Milites pariter IESV CHRISTI, & † ipsi CATHOLICO REGI DON PHILIPPO III. AVSTRIACO Domino nostro subiacent post LVSITANIAM, quam Portugalliam vocant à DON PHILIPPO II. REGE HISPANIARVM, aliorumque Regnorum iuridice deuictam, ac iusto bello captam, quos (teste Platina) Ioannes XXII. sub Dionysio Rege Ann. Domini 1325. instituit, vt essent qui ex officio insultibus Saracenorum Bethicam id temporis tenentium resisterent; Crucem rubram auro ornatam affigūt nigro pallio, siue mantello: Magister olim huius Ordinis debebat residere apud Marinam Diœcesis Siluensis, & locus ille totius Ordinis erat caput. Perpetuus vero Gubernator erat olim Abbas Alcobasiani Monasterij Cisterciensis Congregationis, Vlisbonensis Diœcesis, qui & conscribendi, & exauctorandi milites habebat potestatem, vt scribit Bartholom. Cassan. in d. 9. par. 8. consider. versic. Et istiusmodi, fol. 173. col. 4. Sansouin. d. lib. 2. fol. 42. Sed nunc GLORIOSISSIMVS REX HISPANIARVM, cum etiam sit legitimus PORTVGALLIAE REX omnia ad istius Religionis decus, & regimen spectantia moderatur feliciſſimeque disponit.

74 Adsunt alij in Hispania militum † Ordines quos Iacobus Rex Aragoniæ circiter Annum salutis 1212. ordinauit, horū alterū S. MARIAE de redemptione captiuorum, siue de Mercede, vocari voluit, huius Ordinis Militibus captiuos redimendi onus incumbebat, pallio vtuntur albo cum nigra Cruce. Alterum MONTESIAE apud Valentiam, cuius Ordinis milites rubra Cruce insigniti incedunt, vtranque militiam

Grego-

Gregorius Nonus approbauit, de his Volater. in ſua Antropolog. lib. 21. tit. de Militarib. ordinib. Caſſan. in 9. part. 9. conſider. Dicti Ordinis de Redemptione inſtitutor. fuit Iacobus præfatus, qui Inſulas Balearicas ſubegit, & perdomuit: claruere vitæ ſanctitate coeem in ordine Ramūdus Nauas Card. Hiſpan. Petrus Armingolus Catalanus, & Alſonſus de Iſpala, caput religionis Barchinonæ extat, ſecundum Sanſouinum, MONTESIAE milites Ciſtercienſi Ordini ſubalternantur, vt idem teſtatur.

75 Denique in Hiſpania † Ordo Militum AVREI VELLERIS præfulget, inſtitutus in Anno 1429. à Philippo Duce Burgundiæ, vtuntur torque aureo cum ſilicibus, cū pendenti aurei velleris quo Phryxus Athamantis ex Nephele filius trans Helleſpontum in Colchidem incolumis vectus ad Regem Aetem Ioui arietem, vel vt alij ſcribunt Marti ibi immolauit, vellusque illud aureum in templo ſuſpendit, quod poſtea Iaſon Medeæ ope adiutus abſtulit: Aries vero inter ſidera locatus priſtinam effigiem tenuit, dicunt alij Vellus hoc Gedeonis fuiſſe, eius etiā quo ad Phryxi trāſuectionem, meminit Cęlius Calcagninus in lib. de re nauali, dum de varijs nauium formis, & nuncupationibus tractat. Inſignia dicti Ordinis bis verbis ornantur.

Pour mantenir l'Egliſe qui eſt de Dieu maiſon
L'ai mis ſu lo noble ordre qu'on nomme la Toiſon.

De hoc Ordine meminit Fran. Sanſouin. lib. 3. fol. 61. vbi Milites primo creatos à Duce Burgundiæ commemorat, & ſuo tempore viuētes: Eſt Ordo iſte proprius Auguſtiſſimorum REGVM HISPANIARVM, qui Duci Burgundiæ primo fundatori ſucceſſerunt. Hoſce Milites tor-
76 quatos appellat † Guliel. Budęus in ſuis annot. ad Pandect. ad l. vlt. ff. de Senat. fol. 203. aſſerēs Duces Burgundiæ Chryſomallon Cohortem inſtituiſſe Aureo Vellere inſignem, & re uera inſignis, & præclariſſimus Ordo eſt, vbique locorum gentinmque venerandus, cū Proceres tantum illuſtriſſimo ſanguine, ac valde eminentis dignitatis radijs enitentes in eo recipiantur, quod equidem conueniens omnibus videri debet, vt tantam Catholicam Maieſtatem veluti Solem luci diſſimum in medio Cæli radios fulgentiſſimos emittētem, Equites iſti torquibus alijsq. pręrogatiuis ornatiſſimi, clariſſimiq. tanquā maiora ſidera maius ipsū luminare concomitentur, illiq. obſequantur. Reges Anglię etiā
77 Procerū ſodaliū cohortē † Periſcelide donant, vt ſummus ille Gulielmus Budæus teſtatur, nō mihi vnquā ſine plurima præſatione dicendus,
78 quem † ſi excelſis laudibus pro eius dignitate nequeam nunc extollere, licebit tamen eius eruditionem, facundiam, felicitatem ingenij, maximasque eius virtutes ſemper admirari totaque vi animi venerari.

HYPOTHESIS.

Quæritur an ſi grauatus Monaſterium nō intret, ſed relicto filio monacho decedat, ſubſtitutus tunc excludatur, & concluditur monaſterium excludere ſubſtitutum. Et quid cū de tacita conditione ex hac l. cum auus, ſubintellecta loquimur? & circa ipſam duos caſus conſiderari oportere.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium excludere ſubſtitutum etiam ſi grauatus illud non ingrediatur, ſed filio monacho relicto decedat.*
2 *Monachus licet per monachationē nexus patriæ poteſtatis exoluat, ipſum tamen ſuſtatis iura adhuc retinere.*
3 *Monachum iura ſanguinis per monachationem non amittere, & ideo iure ſanguinis ſuccedere, num. 27.*
4 *Monachum etiam poſt factam profeſsionem ius prioritatis in gradu atque omnia iura ſanguinis conſeruare, & nu. 26.*
5 *Monachum per ingreſſum in religionem minimè originem amittere.*
6 *Monachum ſanguinis nobilitatem ſibi retinere.*
7 *Nobilitatem ius ſanguinis eſſe, & ſubinde incommutabile.*
8 *Alfonſum Tremacinquium Iuriſconſ. Aquilanū, necnon Fabritium eius patruum pariter Iuriſconſ. laudari.*
9 *Conditionem Si ſine liberis deceſſerit illorum exiſtentia non expirare, qui nec ex teſtamento, nec ab inteſtato poſſunt patri ſuccedere.*
10 *Monachum ſeruo comparari: idque intelligi, ſed num. 22. magis aperiri.*
11 *Seruos nec ſtatum, nec caput habere.*
12 *Seruorum ciuitatem, prouerbio dici, cum aliquid non eſſe prætendimus.*
13 *Patrem non ſolum ad alendum filium teneri, ſed etiam nurum ac nepotes: Niſi filius artifex fuerit; Vel niſi extra domum habitauerit, dummodo extra domum de patris voluntate non habitet.*
14 *Filium ad operandum patri teneri.*
15 *Patrem ad alimenta filio cum eo litiganti obligatum eſſe.*
16 *Monacho cum Abbate litiganti alimenta per Monaſterium præſtari debere, atque omnes neceſſarias expenſas.*
17 *Feudo reuocato ſi magnum ſit, & ille à quo reuocatur aliunde viuere nequeat, tātum de illo feudo ipſi relinqui oportere, quantum alimenta importent.*
18 *Vxori cum viro litiganti, & ſuas dotes repetenti alimen-*

alimenta lite pendente deberi.

19 *Vitam militiam onus esse feudi, ac loco portionis.*

20 *Secundo genito vitam militiam à primogenito petenti, lite pendente alimenta deberi.*

21 *Alimenta sumptusque litis illi qui de vniuersali iure agit, & experitur lite pendente deberi.*

23 *Seruos ita dominis subesse, vt omne eorum ius ad dominos sit referendum.*

24 *Seruitutis speciem esse dum recedendi facultas non datur.*

25 *Monachum pro mortuo existimari quomodo sit accipiendum: Et quòd non ad omnia, nu. 28.*

29 *Monachum capite non minui.*

30 *Monachum filio, vel seruo æquiparari prout monasterio fauorabilius erit.*

31 *Monachum dignitatis apicem consequi posse.*

32 *Episcopatum magnum culmen, Tronum pastoralem, & Apicem dignitatis nuncupari.*

33 *Monachus si ad studium mittatur, Abbatem in dubio ad expensas studij teneri: Nisi Abbas tempore profectionis nolle se teneri protestaretur.*

34 *Monasteriũ loco filij in contractibus & sententijs non reputari.*

35 *Monachum in vltimis volũtatibus loco filij in casibus tantum à iure expressis haberi.*

36 *§. sed & hoc præsenti auth. de sanctissim. Episc. & Auth. nisi rogati, C. ad Trebell. dispositionẽ exorbitantem esse.*

37 *Monasterium incapax in communi, & particulari successionis si filij ac descendentes ingrediantur, ex l. cum auus, hoc tit. in conditione positos ad substituti exclusionem ipsos non censeri, secus si monasterium capax esset, vt nu. 39.*

38 *Damnatos in metallum pro mortuis habendos fore.*

40 *Monasterium si descendens grauatus restituere ingrediatur, nunquid tunc dispositio tacita, l. cũ acutissimi, C. de fideicom. aliorumque similium iurium locum sibi vendicet? Et affirmatiuam opinionem Saliceti nonnullos comprobasse: Sed contrarium quàm plures ex magis communi sensisse, num. 42. ipsumque ab autore comprobari, num. 47.*

41 *Conditionem tacitam ex l. cum auus, à principio fideicommissum conditionale non reddere.*

43 *§. sed & hoc præsenti, & Auth. nisi rogati, dispositionem exorbitantem esse, vt dictum fuit, & sic extensionem non recipere.*

44 *Monasterium, vt in filij locum succedat per improprietatem quandam esse.*

45 *Conditionem tacitè ex hac l. cum auus, intellectam, velut exorbitantem non recipere extensionem.*

46 *L. cum auus, dispositionem, & quòd plus dictum, & minus scriptum existimetur, ex quadam præsumptione inductum esse, ipsumque ex alijs præsumptionibus elidi tollique posse.*

CAP. VI.

SECVNDO casu, quando inquã
grauatus monasterium non fuit
ingressus, sed decessit relicto fi-
lio monacho, nunquid substitu-
tus excludatur? tuncque substi-
1 tutum excludi deberet † concludendum est, per
text. in l. fin. §. hoc etiam cognitum, C. de episc.
& cleric. vbi monachus patri ab intestato, & ex
testamento succedit, nec sibi sanctimonialis cõ-
uersatio impedimento est, Ang. Aret. in §. inte-
statorum, colum. 2. in fin. num. 6. vers. Aliud in-
fertur, Inst. it. de hęred. quæ ab intest. deser. & li-
2 cet per monachationem † pater amittat ius pa-
triæ potestatis, secundum gloss. in l. si ex causa,
§. Papinianus, ff. de minor. monachus tamẽ iu-
ra suitatis adhuc retinet, vt ibi per Bart. num. 4.
vers. Nam ipse monachus, & in auth. si qua mu
lier, num. 5. C. de sacros. eccles. Ias. in l. Gallus,
§. & quid si tantum, num. 7. ff. de liber. & post-
hum. & in l. qui se patris, num. 17. C. vnd. liber.
cum adductis ab And. Tiraquell. in tract. de no
bilit. cap. 27. num. 9. versic. Adeo vt etiam iure
suitatis potiatur, fol. 209. Ludouicus Molin. in
tract. de Hispan. primogen. lib. 1. tit. vtrum Ma-
ioratus sit dignitas, cap. 13. num. 75. vers. Quar
to quia monachus, fol. 97. Sicut etiam ipse mo
3 nachus iura sanguinis † non perdit, Lap. alleg.
100. In quæstione proposita, & alleg. seq. Bald.
in c. cum in magistratum, num. 3. de elect. Abb.
in c. quia nos, num. 2. de testam. Et ideo sangui-
nis iure succedit, vt est text. in c. vnico, 18. q. 1.
& cap. fin. 19. q. 3. Tiraquell. d. cap. 26. num. 8.
vers. Et sane, Molina d. cap. 13. num. 74. Quini-
mò Monachus etiam post factam professionem
4 retinet † ius prioritatis in gradu, atque omnia
iura agnationis, prout arbitratur Bald. in d. au-
then. si qua mulier, num. 10. Segura in rep. l. co
hæredi, §. cum filiæ, num. 43. ff. de vulg. & pu-
pillaris.

Quemadmodum etiam Monachus originẽ
5 nequaquam † amittit, Bart. in l. 1. colum. 2. vers.
Iuxta prædicta, ff. ad municip. Francisc. Rip. li-
bro primo, respons. cap. 4. Tres præsupponun-
tur, num. 7. tit. de legib. & long. consuet. Et deni
6 que monachus nobilitatem sanguinis † sibi con
seruat, vt censuit Bald. in d. c. cum in magistrũ,
post med. & post eum Roman. sing. 37. Vtrum
nobilis, numer. 2. vers. Et tamen, dicens Rotam
Romanam sic decreuisse, & videtur idem senti-
re Tiraquell. in d. tract. de nobilit. cap. 27. num.
5. versic. Et vt ita quoque intelligam, nobilitas
7 enim ius quoddam † sanguinis est, proindeque
incõmutabile, l. ius agnationis, ff. de pact. quod
egregiè, etiam asseruit Alfonsus Trẽtacinquius
eximius Iurisconsult. Aquilanus in eius respon

fo ciu-

so eruditè reddito pro quodam monacho Caracciolo Neapolitano, super annuo legato per Comitem Opidi facto pauperibus de familia Caracciolorum, & in defectum pauperibus de Sedili Capuanæ, siue masculis, siue fœminis, qđ responsum cum Neapoli hoc anno vidissem,
8 exultauit animus meus, tantam siquidem † in eo doctrinæ soliditatem reperi, vt dictu sit difficillimum, quemadmodum enim is animi integritate, morumque suauitate fulget, sic non minori scientia præstat, vt meritò illius Fabritij Trētacinquij Iuriscōsultissimi, eius patrui imaginem, ac decus referat; prædictamque opinionem propositi casus, his verbis Bald. in d. l. Deo nobis, §. hoc etiam cognitum, explicitè comprobat, num. 3. Secundo nota ex illo verbo, hæredes, quòd ille qui decedit superstite filio monacho, non dicitur decedere sine hęrede, secus ecce do si esset frater minor, nam ille habetur omnino pro mortuo, vt dixi in auth. si qua mulier, idem dico si decederet cum filio damnato in metallum, vt ff. de contratab. l. 1. §. fin. hactenus
9 Bald. ad quod facit, nam ij hanc † conditionem expirare non faciunt, qui nec ex testamēto, nec ab intestato possunt patri succedere, quales monachi non sunt, vt dictū fuit, & assumptum probatur glos. in l. filiusfamilias, §. cum quis, de legat. 1. Sed præmissę conclusioni duo obstare vi
10 dentur, Primum, quòd monachus seruo † comparetur, Innoc. in cap. cum olim, a. de priuileg. imò seruus dicatur, c. multos, 54. distinct. Bart. in l. cum fundus, §. seruum tuum, in fin. num. 10. ff. si cert. pet. Ang. num. 1. & Ioan. de Imol. numero a. versic. Item facit, in l. si quis mihi bona, §. 1. ff. de acq. hæred. Petr. de Vbald. in tract. de canonic. episc. q. 13. num. 9. Nisi dixerimus, seruitutem in monacho non considerari, prout seruitus constitutio est iurisgentium, qua quis dominio alieno contra naturam subijcitur, & quēadmodum libertati opponitur, quæ naturalis est facultas eius, quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut iure prohibeatur, & prout seruum iuregentium ac ciuili exclusum esse constituūt, seruitutemque mortalitati comparamus, nam qui liber non est, ne in viuorum quidem numero censetur, cum in nullis populis, & ciuibus habeat locum, & certè apud nullos, & nusquā, & nullus sit: quod Iurisconsulti dicunt, eos nec
11 statum † habere, nec caput, Paul. l. 3. §. emancipato, ff. de capit. dimin. Seruile (inquit) caput nullum ius habet, ideoque nec minui potest. Hodie enim (ait Modestinus) incipit habere statum cum manumittitur: Vnde antiquum hoc
12 prouerbium fuit † de ijs rebus quæ esse nequeunt, δούλων πόλις, seruorum ciuitas seruus enim, nec ciuitatem constituere, nec constitutæ particeps esse potest, sed ab ipso ciuili statu, dignitate, commodisque omnibus longe lateq. distractus est, & segregatus: cæterum serui aut nascūtur, aut fiunt, nascuntur ex ancillis, fiunt aut iure gentium, idest captiuitate, aut iure ciuili, cū homo liber maior viginti annis ad pretium participandum se venundari passus est: sub quib. monachi, facta parrium enumeratione non in-
13 cluduntur; Non mirum si pater vt filium † alere compellitur, l. si quis à liberis, ff. de liber. agnosc. Socin. iun. cons. 86. Disputatur, num. 41. lib. 2. Carol. Ruin. cons. 41. Verbis testamenti, num. 7. cons. 45. Ad euidentiam, num. 2. libr. 2. suadente natura, §. ius naturale, Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. & non solum filium, sed etiam nurum, ac nepotes, l. si filio, §. 1. ff. famil. hercisc. Marc. Mant. cons. 276. Cum diebus superioribus, num. 9. Nisi filius artifex sit, valeatque ex se, absque patris auxilio victum quærere, gloss. in d. l. si quis à liberis, §. filiusfamilias, Andr. Alciat. cons. 36. Quantum ad alimenta petita, numer. 1. cons. 88. Pro filiabus, num. primo, lib. 5. Mant. cons. 264. Doleo vehementer, num. 19. Vel nisi extra patris domum habitauerit, Ioan. de Imol. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, in fin. ff. sol. matrim. Soc. iun. cons. 15. Visa contingentia facti, num. 3. lib. a. idem Mant. consil. 13. Visis deductis, numer. 7. cum in omnem ca-
14 sum † patri operari teneatur, alioquin alimenta ei non debentur, l. illis libertis, hoc tit. de condit. & demon. cum adductis per Andr. Alciat. d. cons. 36. num. 5. lib. 5. Quod non procederet si de patris voluntate seorsum habitaret, Mant. d. cons. 264. num. 9. Vel vltimo, nisi ex ingratitudine indignus alimentis redderetur, vt est text. iunct. gloss. in d. l. si quis à liberis, §. Iulianus, Quæ conclusio in tantum vera est, vt procedat
15 etiam, filio alimenta cum patre † litigante, si sit in quasi possessione filiationis, vel si aliqua cognitio præcesserit, vt tradit Bart. in l. si neget, num. 2. d. tit. de liber. agnosc. Ioan. Cephal. consil. 127. Proponitur, num. 8. vers. Et de filio liti-
16 gante, lib. 1. Ita etiam † Monachus, si cum Abbate litigauerit, à Monasterio lite pendente alide bebit, Bart. in l. si instituta, §. de inofficioso, in princ. versic. Tene menti, ff. de inoffic. testam. Quinimo omnes necessarias expensas consequetur, Guid. de Suzzaria, in l. vix certis, ff. de iudic. Specul. in tit. de inquisit. §. fin. de expens. accusantib. seu denunciantib. concedendis, in princ. vers. Porrò cum inquiritur, Ioan. Andr. colum. prima, Franc. Aretin. num. 6. & Felin. in princ. in c. ex parte, extr. de accus. Bart. in l. Imperatores, in fin. ff. de tutel. & rationib. distrahen. Neapod. in gloss. consuetudinum Neapolis, in consuet. In omnibus, in verb. Contraxerunt, num. 83. Afflict. decis. 10. Vxor, numer. 2. Cephal. d. cons. 127. num. 9. versic. Prout idem obseruatur, lib. 1. Ioan. Bapt. Ferret. cons. 34. In præsenti causa, num. 2. vers. Tertia ratione, lib. primo,

primo,& est text.iunct.glos.in verb. Litis sumptus,in l.fin. C. de ordin.cognit. Quamuis hic text. non concludenter illationem præmissam fortasse probare videatur,cum si (vt ibi habeatur) ei qui ad seruitutem vocatur quicquam di reptum esse memoretur, vniuersa quæ constiterint ablata,ita demum reddi conueniat ei qui seruus esse contenditur,si modo saluam rem futurā per fideiussores promiserit, sed si tales dare non potuerit,tantum litis sumptus,& alimoniæ subministretur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit æstimatum : non igitur id ratione suitatis monacho permittetur,ac competet,ad differentiam serui,quæ per eundem textum confunditur, sed cum omnia monasterio dedicauerit, nec habeat vnde se alat, monasterij attento fauore, ac subiectionis ratione,id sibi conceditur,velut ei qui seruus esse contenditur, si alia facultas esse non poterit, & sic omni sublata potentia, ob negatiuam verbo,potest, præpositam.

17 Hinc est,quòd quando feudum† reuocatur, si magnum sit,& ille à quo reuocatur,aliud vnde viuere possit non habeat,tantum de ipso feudo ei relinqui debet, vt alimenta consequatur, quod in maxima æquitate consistit, vt scribit And.de Isern.in c.1.§.sed si feudum,num.6.tit. episc.vel Abb.

18 Sicut etiam vxori † cum viro litiganti, petita dotis restitutione, lite pendente alimenta debētur, Alexand.cons.78. Viso & bene ponderato processu,in princ.libr.5. Guid. Pap.decis.439. An vir teneatur,num.4. Afflict.d.decis.10.& decis.152.Fuit dubitatum,num.5. Ioan.Lopez in rep.c.per vestras,§.39.ampl.8. extra de donat. inter virum,& vxor.Ioan.Cephal.d.cons.127. num. 6. Idem in sorore petente legitimam etiā in prima instantia,tradit ipse Afflict.decis.11.Soror Comitis,num.1.

19 Cumque vita militia † sit onus feudi, & loco portionis,vt per Andr.de Isern.in constit. Comitibus,Afflict.decis.43. Dictat,num. 2.ac decis.137.Stante,num. 2. super ea pendente lite, secundogenito expensæ litis alimentaque per

20 primogenitum † debentur,vt per eundem Matthæum in d.constit.Comitibus,num.13.versic. Decimo quarto, vbi recenset quattuor requisita,ad alimenta sumptusque litis petendum, lite ipsa pendente, post Paulum de Castr. in d.l. si instituta,§.de inofficioso,in princ. Et genera-

21 liter vbi quis de vniuersali iure † experitur, q possit petere per reum sibi hæc subministrari, Guid.Pap.decis.561.incip. Si quis,in princip. Aym.Crauett.cons.164. Nobilis Domina Catherina,in princ.lib.1.vbi etiam de sumptibus litis, de quibus etiam per Andr. Alciat. in tract. de præsumpt.reg.3.præsumpt.9.numer.9.post Francisc.Aret.in c.si qui testium,num.14.de testib.& ad materiam d.l.fin.& l. si instituta,§.de inofficioso, Cappell.Tolos. decis.77.Item fuit quæsitum,vbi Stephan.Aufrer.& Ægid.Bellamera. decis.88.Abbas qui solet,tit. de regular.

Sed huiusmodi illatione prætermissa, quæ omnino extranea non est, quamuis in expresso casu legis versemur, multipliciter respōderi po

22 test,Primò,seruitutem quandam† in monacho dici posse ob animi applicationem, Diuino seruitio sponte factam,& prout liber homo ab humano seruitio recedens, Diuino accensus amore districtiorem appetit subire seruitutem, d.c. multos, quæ quidem non seruitus illa naturæ obnoxia est, sed dignitas ac vera libertas, non amaritudo,sed suauitas,seruire inquam Domino,& in vnum habitare, in timore,amore,castitate,obedientia,ac paupertate, quod est, sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius, sicut ros Hermon,qui descendit in montem Sion, illic enim mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in sæculum: Quid dulcius quàm vt Domino omnes serui Domini benedicant,qui stāt in domo Domini,in attijs domus Dei nostri? Quid preciosius, quàm in noctibus manus extollere in sancta,& Dominum laudare?

Secundò, argumētationem de monacho ad seruum procedere posse, in quantum ab ipso monasterio capacitas,vel incapacitas monachi

23 æstimanda est,sicut ius omne serui † penes dominum est, in eoque versatur,& existit: atque ita existit,vt ad solum dominum referatur, serui nulla habeatur ratio: licet itaque serui nis dare,legare,hæreditatem adscribere possim.us, id autem rectè an secus factum sit à persona domini deducendum est, ad cuius vtilitatem venit, Id enim perinde habetur, ac si domino ipsi datum esset, aut legatum, aut relictum,l.non minus,ff.de hæredib.instit.

Tertiò,æquiparationem monachi ad seruū, procedere posse,iuxta text.in l.2.ff.de liber.ho

24 min. exhib. vbi is cui recedendi facultas † non conceditur,in quasi seruiture constitutus censetur,vnde monachus in quadam quasi seruitute dicitur,cum non possit gradum facta professione reuocare. Proinde matrimonium cum dissolui nequeat,quasi seruitus esse dicitur, teste Ioanne Corasio lib.Miscell.3.cap.4.cum vt Bald. inquit,in l.in bonæ fidei,col.2.in princ.ante numerum 2.vers. Item in causis, C.si cert. pet.omne quod dissolui non potest, contra libertatis naturam fit.

25 Secundum, quòd pro mortuo † monachus habeatur,§.distrahuntur,in auth.de nupt.coll. 4. Sed illud ibi quo ad matrimonium disponitur,& sic quantum ad carnalia mundi pro mortuo censetur,c.placuit,16.q.1.renūciauit enim sæculo,

sæculo, quantum ad matrimonia, d. l. Deo nobis, in princ. versi. Nam & maritis, Item quantum ad voluntariam sęcularemque cõuersationem, vt in ead. l. in princ. aliàs pro mortuo non existimatur, cum testis esse possit, vt not. in d. §. distrahuntur, ita declarat Neapod. in Consuet. Si quis, num. 252. Vnde dicit, quòd monachi ipsi succedũt, & Abbas succedit per eos, vt not. in auth. de sanctiss. episco. §. nullam verò licentiam, circa fin. collat. 9. & sic dominus succedit per seruos, & tunc nec momento quidem hæreditas penes seruos residet, l. placet, ff. de acq. hæredit. Ioan. Crot. consi. 119. Excellentissimæ Dominæ Auditor, num. 2. Vel erit ex intẽtione Lapi alleg. 100. In q. proposita, num. 7. versic. Et hoc nomine dicendum, quòd licet monachus sit mortuus actibus ciuilibus liberis, ca. monachus, 16. q. 1. d. c. placuit, & in l. fin. C. de sacro-
26 san. eccles. tamen non perdit † ius sanguinis (vt dicebam) quod tolli non potest, d. l. iura sanguinis, cum actus ciuilis, vt professio, non possit tollere ius naturale extinguendo, licet aliquando actum verum suspendendo, l. eas obligationes, ff. de capit. dimin. §. fin. Instit. de legitim. agnat. tut. & quamuis sit dubiũ an factus monachus, vel clericus, perdat gradum consanguinitatis, quo ad iura dignitatis, de quo in cap. præsens, 20. q. 3. in cap. scripsit, 27. q. 2. & per Specul. de
27 stat. monach. tamen quòd retineat † ius adgnationis à naturali sanguinis coniunctione proueniens, non dubitatur, vt per Lapum in præcitata allegatione: id ipsumque, vt quo ad successionem monachus mortuus non censeatur, scribit etiam Capr. consi. 147. Cum ad præsens, col. 1. num. 7. versic. Tamen in alijs religiosis, & ante eum, Bar. in auth. si qua mulier, colum. 2. num. 7. vers. Ista opinio, C. de sacros. eccles. vbi dicit,
28 monachum quo ad omnia † pro mortuo nõ haberi, quod patet: quia adhuc potest conueniri, in eumque dari libellus, & sententia, iuxta not. in auth. causa quæ fit cum monacho, C. de episcop. & cletic. ac in auth. idem est, posita post l. cum oportet, C. de bon. quæ liber. & de Bart. ad hoc propositum meminit Ludou. Gozad. consi. 41. Quæritur an frater Dominicus, nu. 11. versi. Tertiò etiam.

Concludendum est igitur, monachum grauati filium, excludere substitutum, Quinimò monachum nullum in successionibus impedimentum præstare, d. l. Deo nobis, ibi, Nullo eis impedimento. Et si fortasse opponeretur, monachum à patria potestate liberari, vt not. in d. l. si ex causa, §. Papinianus, ff. de minoribus, Archid. in c. non dicatis, 12. q. 1. si ergo definit esse in potestate, definit etiam esse suus hæres, & per consequens suitatis beneficia amittit, quæ multa sunt, vt plene not. per Doct. in l. si filius qui patri, ff. de vulg. & pupill. Respondeo quæstionem istam ex alio (vt Baldus inquit) pendere, scilicet vtrum monachus capite minui dica-
29 tur, sicut filius emancipatus, & videtur † quòd non, cum ab intestato succedat, vt suus, & præteritus dicat testamentum nullum, & omnia iura habeat, quæ si mansisset in sęculo habuisset, text. est in d. l. Deo nobis, vbi Odofred. & Iacobus Butrig. Non obstat, quòd in potestate non existat, nam quo ad hoc, vt sit suus hæres, non est necesse, quòd sit in potestate, sicut in posthumo contingit, qui mortuo testatore nascitur, & qui suus hæres est, l. Gallus, §. videndum, de liber. & posthum. & tamen nunquam fuit in potestate, l. fin. ff. de assign. liber. & l. fin. ff. de coll. bon. in emancipato aliud est, emãcipatio enim actus est iuri patriæ potestatis contrarius, & est hoc capitis diminutionem in se retinet, iuraque agnationis infringit, l. tutelas, ff. de capit. diminut. pleneque not. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum. Denique circa æquiparationem monachi ad filium, vel ad seruum, omittendum non existimo, multos Doctores censuisse, filio seruo-
30 que æquiparari, prout monasterio † fauorabilius est, inter quos Bald. in l. 1. col. 12. sub num. 42. vers. Ex quibus colligo, C. qui admitt. Ludouic. Roman. in l. is qui hæres, §. neque filius, ff. de acq. hæred. Alexan. in l. 1. in princ. nu. 23. vers. Et potest confirmari, ff. de vulg. & pupill. substit. Ias. in l. 1. §. per seruum, num. 14. versic. Sed aduerte, ff. de acq. poss. Felin. in cap. parochianos, num. 5. extra de senten. excom. Marc. Anton. Bauer. in l. cum filio, num. 89. de leg. 1. Ioan. Bapt. de Perus. in tract. de arbitr. libro 4. cap. 4. ad fin. & Ludouic. Gomes. in §. actiones, num. 22. in fin. vers. Et quia negari non potest, Instit. de actionib. Rursus super hoc broccardo æquiparationis monachi ad seruum, ipsam etiã non admittebat Cardinalis Zabarell. consi. 97. Quo ad dubium primum, num. 2. respectu scilicet illius seruitutis (vt dicebam) de qua in l. qui testamento, §. seruus quoque, ff. de testam. Vlpianus loquitur, dum vult, quòd ideo seruus in testamento testis esse non potest, quia communionem iuris ciuilis non habet in totum, ne prętorij quidem edicti, in monacho enim secus est,
31 qui dignitates etiam maximas † assequi potest, vt Episcopatum, c. si religiosus, & ca. nullus, de elect. libr. 6. episcopatus nanque magnum culmen dicitur, c. Ossius, 61. distinct. c. venerabilis, de præben. alibi tronus pastoralis, c. innotuit,
32 de elect. alibi etiam apex † dignitatis, cap. cum dilectus, eod. tit. subdens, si diligenter inspiciatur, plura esse in quibus monachus à seruo dissimiletur, quàm ei comparetur: Vnde si Abbas mittat monachum ad studium, in dubio vide-
33 tur † ad expensas in studio factas se obligare, sicut pater ad expensas filij, iuxta l. sed Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon. & l. fi. C. eod. tit. nisi

forte

fortè Abbas tèmpore profectionis, nolle se ad
expensas teneri protestaretur, vt tradit Ioãnes
Andr. post Archid. in c. 2. ne clerici, vel monac.
libr. 6. & tangit Archid. ipse, in c. cum pastoris,
2. q. 7. Francisc. Aretin. in d. c. ex parte, in gloss.
2. num. 13. Quod autem monasterium in con-
34 tractibus† loco filij non habeatur, post Specul.
tit. de loc. §. nunc aliqua, vers. 120. tenet Bald. in
l. filium eum diffinimus, num. 3. versic. Et nota
quòd monasterium, ff. de ijs qui sui sunt, vel a-
lien. iur. idem etiam in sententijs concludit An-
gel. de Vbald. cons. 235. Ex quo dictus Alber-
tus, col. 2. circa med. vers. Nam verba sententię,
Et in vltimis voluntatibus, quòd filij loco ad
excludendum substitutum tantum, & sic in so-
35 lis casibus à iure † expressis existimetur, tenent
gloss. in auth. nisi rogati, in verb. Locum venera
bilem, C. ad Trebell. vbi Bald. hoc annotauit,
sub num. 11. vers. Quæro nunquid monasteriũ,
& in auth. si qua mulier, in 3. not. C. de sacros.
eccles. num. 3. vers. Alij dicunt, Abb. in c. io præ
sentia, col. 5. de prob. Veronens. cons. 36. Qui-
dam habens feudum, num. 8. vers. Nec obstat,
August. Bero. q. 34. Proponebatur, num. 6. ver-
sic. Considerandum est, fol. 75. Andr. Tiraquel
lus in tract. de retract. lignaier, §. 1. glos. 8. num.
20. vers. Hinc potes etiam colligere, dicẽs post
Bald. in d. l. filium cum definimus, col. 1. & in l.
cum acutissimi, col. 1. num. 4. vers. Quæro quid
si pater, in fi. hoc esse per quandam improprie-
tatem, & veluti similitudinem, in versic. Tamen
quia id esset impropriè. Dispositionemque §.
sed & hoc præsenti, auth. de sanctiss. episc. & d.
36 auth. Nisi rogati, exorbitantem † esse, propte-
reaque extensionem non recipere, scribit Ra-
phael. Fulgos. consilio 53. Quoniam superius,
per totum, cui assentitur Bero. in d. quæst. 34.
num. 6.

Secundus principalis casus est, cum de taci-
ta conditione, & ex hac lege subintellecta loqui
mur, & isto etiam casu distinguendum videtur,
Aut enim de filijs, ac descendentibus agimus
37 † qui religionem bonorum incapacem in vni-
uersali, ac particulari ingressi sunt, sicuti Fratrũ
Minorum religio est, & tunc ij in cõditione hac
tacita ad substitutorum exclusionem positi nõ
censentur, ita Bald. in l. cum acutissimi, col. fin.
num. 12. C. de fideicom. Bart. num. 3. & Raph.
Cuman. in l. filiusfamilias, §. cum quis, de leg. 1.
Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerin. in l. gene-
raliter, §. cum autem, q. 7. C. de instit. & substit.
& Socin. sen. hic, num. 99. & 100. rursus Bart. in
l. fin. num. 2. vers. Per hoc dico, C. quand. & qui
bus quarta pars deb. lib. 10. Francis. Rip. in l. ex
facto, §. si quis rogatus, num. 42. ff. ad Trebell.
Io. Anton. Rub. Alexandrinus, in rep. l. pater fi-
lium, num. 143. ff. de inoffic. testam. Socin. iun.
cons. 42. num. 29. lib. 1. Emanuel Costa, in rep.
c. si pater, in verb. Si absque liberis, in fin. num.
72. versic. Et rectè respondit, de testam. in 6. Ia-
cobus Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. par.
præsumpt. 89. num. 109. versic. Declaratur sex
to, fol. 168. dicens post Socinum verissimam
conclusionem esse, Petr. Gregor. in Syntagm.
iuris par. 3. lib. 42. cap. 30. sub num. 3. Gulielm.
de Benedict. in rep. c. Raynut. in verb. Si absq.
liberis moreretur, nu. 16. vers. Nono limitabis,
& num. 17. atque infra, extr. de testam.

Et quemadmodum Menochius inquit, præ
cipua ratio est, quia ij filij inhabiles & incapa-
ces penitus redditi sunt, Clem. exiui, §. cupien-
tes, de verborum signif. cap. exijt qui seminat,
§. porro, eodem tit. in 6. ita vt mortuis compa-
rentur, d. l. Deo nobis, C. de episc. & clericis, c.
placuit, il 2. 16. q. 1. cap. nullus, 2. quæst. 7. & in
præcedentibus enarratum est, ac statim dicam.
Quod in simili de damnatis in metallum proba
38 tur, qui † pro mortuis habentur, l. intercidit,
hoc tit. Congruit etiam, quia hoc casu mors ci-
uilis eũdem effectum operatur quem mors na-
turalis inducit, d. l. Deo nobis, & not. per Bart.
in l. cum pater, §. hæreditatem, de leg. 2. ibidem
que Bald. ac Bart. in suo tract. Minoric. in quar
ta part. versic. Isti etiam hæredes instituti, sicut
igitur quando naturaliter mortui fuissent, sub-
stiturus admitteretur, ita & in casu nostro. Et
maxime procedit ista conclusio, tenendo quòd
in terminis istarum legum filij debeant hære-
des esse, cum isti non possint.

Si verò religionem bonorum capacem in-
gressi fuissent, secus dicendum videretur, mo-
39 nasterium nanque substitutum † excluderet,
quod præcitati Scribentes asseruerunt, & ex ijs
quæ circa expressam cõditionem dicta sunt ma
nifestè colligitur.

Aut verò loquimur, non de descendentibus
ex grauato, sed de ipso descendente simpliciter
grauato restituere, nunquid si is monasterium
ingrediatur, substitutum excludat perinde ac si
cum liberis decessisset, dispositioque d. l. cum
acutissimi, & huius contextus, necnon d. l. gene
raliter, §. cum autem, subintret ad fauorem mo
40 nasterij? & in hoc † Salic. in eadem l. cum acu-
tissimi, num. 6. in fin. q. dicebat, substitutum ex-
cludi debere, ponderans gloss. ibi in verb. De-
functi, quæ vltima est, ita sensisse, quam etiam
ponderabat Corn. de communi attestans, & an
te eos Iacob. Butrig. in fin. Anton. Gabriel. lib.
4. conclusionum, tit. de fideicom. concl. 2. ante
22. limit. num. 80. versic. Et ideo, eandemque
sententiam confirmauit Anton. Gomes. in eius
commentarijs, varijsque resolutio. iuris ciuilis
Tom. 1. cap. quinto, de substit. fideicom. post
numerum 34. versic. Extende vt procedat, fol.
58. vbi de magis communi fortasse attestari vi-
sus est.

Moren-

Mouentur ad id dicendum, argum. tex. in au
then. nisi rogati, C. ad Trebell. & in cap. in præ-
sentia, de probat. vnde colligitur, monasterium
loco filij censeri, sicut igitur grauatus alteri re-
stituere per conditionem si sine liberis decesse-
rit expressim adiectam, monasterium ingrediē-
do, ibi substitutum excludit, sic etiā cum quis
simpliciter, dicta conditione aliter non expres-
sa restituere grauatur, vt pari modo monaste-
rium in istis terminis, filij loco habeatur, ad sub
stituti exclusionem, iuxta dictam glos. in l. cum
acutissimi.

Sed contrarium sustinendo dici posset, præ-
dicta iura in auth. nisi rogati, & in cap. in præ-
sentia, solum procedere, quādo substitutio sub
expressa conditione concipitur, si sine liberis
is decesserit cui fideicommissum iniungitur,
vel sub alia conditione ex ijs quæ per Iustinia-
num annumerantur in d. §. sed & hoc præsenti,
authen. de sanctiss. episcop. coll. 9. vt probatur
ibi in illis verbis, Adiectis conditionibus qui-
buscunque ex ijs quę superius enumeratę sunt:
Cæterùm quando grauamen simpliciter fuit in
iunctum, & absque vlla conditione ex ijs qua-
rum Iustinianus meminit secus est, sed graua-
to ingrediente, ac viuente, emolumentum ad
monasterium pertinet, post tamen illius mor-
tem naturalem substitutus in fideicommisso,
succedere debet monasterio excluso, vt videtur
sensisse gloss. in auth. ingressi, C. de sacrosan. ec
cles. Et sic monasterium loco filij regulariter
non censetur, sed tantum facit expressam condi
tionem, si sine liberis (vt dicebam) vel aliam ex
enumeratis in præallegato §. sed & hoc præsen-
41 ti, deficere: Nec etiam tacita conditio, † si sine
liberis, in terminis istius contextus, & consimi-
lium iurium, facit fideicommissum conditiona
le esse à principio, sed ita demum conditiona-
le censendum erit, si liberi superstites relinquā
tur, vt in cap. si pater, de testamen. in 6. iuxta in-
tellectum Socini in l. Marcellus, ff. ad Trebell.
Sique rectè aduertatur gloss. in dicta l. cum a-
cutissimi, quam Salicetus, & Corneus allega-
bant, de grauato nequaquam loquitur mona-
sterium ingrediente, sed de filijs grauati, pro-
ut in ijsdem terminis Baldus ibi loquebatur.

42 Proinde aliqui contrariam opinionem † te-
nuerunt, scilicet Fortun. Garz. in l. Gallus, §. &
quid si tantum, columna vigesimaquarta, sub
numero 51. versic. Distingue itaque, ff. de li-
ber. & posthum. post Accursium, Bartol. Salic.
quamuis alio in loco, Ioan. de Imol. Alexan. &
Paulum Castrensem, quos ibi citat, & in eod.
§. & quid si tantum, Lancellot. Galiaul. colum-
na quarta, in fin. sub nume. 17. versic. Secundo
aduerte, ipsamque ex professo sequitur, ac tue-
tur Emanuel Costa in rep. cap. si pater, in 1. par.
in verb. Si absque liberis, numero 70. & infra,
dicens esse opinionem veriorem, ac magis com
muniter receptam, sub versic. Item immeritò,
fol. 358.

Et pro hac parte primò dici poterit, quòd
cum dispositio d. §. sed & hoc præsenti, & d. au-
then. nisi rogati, sit exorbitans, & loquatur de
expressa conditione, deque alijs conditionibus
ibi relatis, non debet extendi ad ipsum graua-
tum ingredientem monasterium, non aliter in
grauamine liberorum mentione facta, iuxta
terminos istius legis, & aliorum concordātium
43 iurium, quòd vero dicta dispositio † exorbitans
sit, in præcedenti capite dicebam, ex Raphaele
Fulgosio consil. 53. Quoniam superius, per to-
tum consilium, & Bero. quæst. 34. Proponeba-
tur, numer. 6. quòd propterea extendi non de-
beat, scribit glos. in d. authen. nisi rogati, vbi
Bald. numero vndecimo, cum alijs quos alle-
gabam.

44 Secundò facit, nam quòd monasterium † fi-
lij loco succedat, vltra exorbitantiam quam cō
tinet, impropriè id est, Bald. in d. l. filium eum
diffinimus, columna prima, & in d. l. cum acu-
tissimi, numero quarto, versicul. Quæro quid si
pater, in fin. quòd etiam conditio, si sine liberis
45 decesserit, tacitè subintelligatur, † exorbitans à
iure communi est, Ioan. de Imol. in l. filio præ-
terito, columna nona, versic. Item non est, ff. de
iniust. rupt. testamen. Alexand. in auth. ex cau-
sa, columna decima, ante numerum decimum-
septimum, versic. Item illa lex, C. de liber. præ-
terit. Dec. consilio 416. In testamento, colum-
na secunda, numero quinto, Socinus sen. con-
silio nonagesimotertio, Testamentum præmis-
sum, sub numero vigesimooctauo, libro quar-
to, Curt. iun. consilio 33. Proponitur in fa-
cto, numero octauo, versi. Et quòd sit exorbi-
tans, dicens in hoc omnes conuenire, cū quan-
dam specialitatem contineat, scilicet, quòd in
pura dispositione tacita conditio subaudiatur,
contra vim verborum, vnde ne circa idem plu-
ra exorbitantia, plura specialia, ac plures impro
prietates concurrant, & signanter quòd condi-
tio vno casu pro non scripta habeatur, altero
verò casu, plus dictum, & minus scriptum cen-
seatur, dicendum est, hanc legem respectu sim-
pliciter ac purè grauati monasterium intrantis
aliquid non operari.

Sique asseruerimus dispositionem eiusdem
legis sat debere isto casu operari, cum velit
conditionem si sine liberis tacitè subintelligi,
quod minus scriptum, quàm dictum fuerit in-
ueniretur, & sic tanquam expressim à testato-
re concepta. Respondeo hoc ex quadam præ-
46 sumptione † inductum esse, Bald. in dicta l.
cum acutissimi, numero primo, Cynus in l.
precibus, C. de impuber. & alijs substitutio-
nib. Bartolus in l. ex facto, §. si quis rogatus,

ante numerum secundum, ff. ad Trebell. Corn. cons. 197. Non alienam, numero 7. libro tertio quæ quidem præsumptio ex alijs contrarijs præsumptionibus tolli poterit, Petrus de Anchar. cons. 46. Prima facie, in princ. Ludouicus Roman. cons. 370. In proposita consultatione, columna prima, Ruin. cons. 126. Circa duo, num. nono, lib. 3. Paris. cons. 20. In hac consultatione, num. 53. lib. 3. cons. 53. Dom. Hieronymus, num. 49. eodem vol. Socin. iun. cons. 125. Visis puncto, & testamento, num. 4. & 5. de communi opin. attestans, libro primo, & proinde hoc non ita infixum est, vt verum sit, sed præsumptum.

47 Ex prædictis† posterior hæc contra Bartholomæum de Saliceto, & Petrũ Philippum Corneum verior mihi videtur, & quamuis horum Iurisconsultorum nomen celebre sit, & maxima autoritate præfulgeant, attamen veritati omnia cedunt, à qua quidem posteriori conclusione, non arbitror iudicando, consulendoque recedendum fore, præsertim cum Emanuelis Costæ viri doctissimi (vt asserebam) testimonio magis communis existat.

HYPOTHESIS.

Ciuilis mors an idem operetur, quod naturalis circa fideicommissi restitutionem per grauatum, vt quia Religionem Fratrum Minorum esset ingressus: Deque sensu l. Deo nobis, C. de episcop. & cleric. l. ex facto, §. si quis rogatus, il 2. ff. ad Trebell. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. fisci, ac etiam l. ex ea parte, §. insulam, ff. de verbor. oblig. nonnihil tractari.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum si grauatus monasterium Fratrum Minorum ingrediatur, qui nihil in communi aut particulari habere possunt, statim fideicommissario morte naturali non expectata restitui secundum vnam opinionem oportere. Sed contrarium quàm plures sensisse, priorem tamen vti veriorem, & magis communem, nu. 19. comprobari.*

2 *Mors ciuilis cum eundem effectum sortitur quem mors naturalis operatur, ipsam appellatione mortis naturalis cõtineri, idemque de ciuili, quod de naturali morte iudicari.*

3 *Fideicommissum conditionale non solum natos cõprehendere, sed etiam nascituros existentes tempore aduenientis conditionis.*

4 *Fideicommissum conditionale purificatum ad hæredes transmitti.*

5 *L. Deo nobis, C. de episcop. & cleric. ad mentem Scribentium declarari.*

6 *L. ex facto, §. si quis rogatus, il 2. ff. ad Trebell. intelligi.*

7 *Damnatos in metallum hodie libertatem nõ amittere, nec seruos pœnæ effici, sed vide num. 8.*

9 *L. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, explicari.*

10 *Mortis appellationem in dubio de naturali non de ciuili assumi, hocque regulariter procedere exceptis casibus in iure expressis.*

11 *Verba in dubio in sensu naturali non ciuili fore intelligenda.*

12 *Conditionem verificari in casu vero non ficto debere. Idque procedere, vt nu. 18.*

13 *Mortem ciuilem esse fictam non veram.*

14 *Mortis ciuilis nomen in iure non reperiri, sed à Doctoribus magistraliter fuisse adinuentum.*

15 *Decedere, verbum, mortem naturalem importare.*

16 *L. ex ea parte, §. insulam, ff. de verb. oblig. ex Alexandro, & Socino enarrari.*

17 *Minorem ex rescripto effectum maiorem non posse adhuc immobilia sine decreto alienare, sique alienauerit, ei in integrum restitutionem concedi.*

18 *Iuris simplici appellatione ius naturale potius quam ciuile venire. Nisi de ipso iure ciuili ageretur.*

20 *Fideicommissum statim restituendum fore morte naturali non expectata, sed ciuilem tantum sufficere, etiam in terminis d. l. cum auus, similiumque iurium.*

CAP. VII.

VIDENDVM nunc est iuxta ordinem Socini, hic num. 104. si grauatus monasterium Fratrum minorũ ingrediatur, qui nihil proprium in communi, aut particulari habere possunt, nunquid statim post factam professionem, fideicommissum naturali morte aliter nõ expectata fideicommissario restituendum sit, an vero naturalis mors expectari debeat.

Et in hac difficultate duæ sunt principales
1 Doctorum opiniones, & prima quidem† quòd ipsius monachi morte naturali non expectata fideicommissum veniat restituendum, quam tenuerunt, Bartol. numero tertio, versic. Quod licet sit verum, & Bald. circa medium versic. Dicit tamen Bartolus, in l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. secundo, Bald. in dicta l. cum acutissimi, numero duodecimo, ibi, Omninoque extinctis, C. de fideicom. Nicol. de Neap. Angel. numero tertio, versic. Et ex hoc potest dici, ibi, Quia habetur in totum pro mortuo quo ad mun-

mundum, Ioan. de Imol. ante num. 19. versic. Et idem dicit Angelus, ac Paulus de Castr. in lect. Bonon. in l. ex facto, §. ex facto, vbi etiam Claud. de Seysell. numero tertio, in fin. versic. Fatentur tamen, de communi opinione attestans, post Alexandrum idem dicentem, licet ipse contrarium teneat, vt infra dicam, ff. ad Trebel. idem Imol. & Castrens. in eadem l. §. si quis rogatus, il 2. Antonius de Butr. Abb. & Decius numero 74. versic. Prædicta conclusio limitatur, in cap. in præsentia, extra de probat. Bar. in tract. Minoric. in quarta part. versic. Isti etiam hæredes instituti, Paul. de Elezar. in sua disputat. incip. Substitutus, Carolus Ruin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero 16. communem esse inquiens, ff. de liber. & posthum. ibidemque Lancell. Galiaul. num. 18. Alexan. consilio decimotertio, Circa primum dubinm, numero tertio, versicul. Bene faciunt, libro tertio, concludens ab hac sententia tanquam communi non esse iudicando recedendum, quinimo magis communem esse asserit Benedict. Capr. consilio 83. Cum viso, numer. 3. & 4. dicens ita communiter teneri, Corn. consil. 258. Quo ad primum, numero quarto, vers. Deueniendum est modo, libro 3. Socin. sen. cons. 92. Circa primum, in princ. & vsque ad num. 4. vbi communem esse affirmat, libro primo, Dec. cons. 259. Visis his, numero septimo, consil. 419. Viso eleganti consilio, in 1. dub. de recepta etiam opinione attestans, Paris. cons. 65. Viso testamento, num. 7. libr. 2. Stephanus Bertrand. consilio 335. numero quarto, libr. 3. vbi dicit, hanc esse communem sententiam, & ab ea iudicãdo, vel consulendo non fore recedendum, eique adaersari, esse contra stimulum calcitrare, Nicolaus Boer. decis. 354. Or possum dicere, num. 10. 11. & 12. in 2. part. Abb. consil. 27. Quidam paterfamilias ab intestato decessit, colum. 2. versic. Quædam & secundo, vbi de communi, libro 2. Carol. Ruin. consil. 98. Viso themate cum dubijs, sub num. 29. libr. secundo, Ioan. Crot. consil. 92. Regula Cancellariæ, numer. 9. Antonius Rub. Alexandrin. cons. 155. Dubitatur, numero primo, Masuerius in praxi, tit. de success. & vltim. volun. fol. 83. colum. 3. Iacobus Philipp. Port. consil. 23. Quidam filiusfamilias pubes, num. 19. versic. Qua ratione, lib. 1. Roland. de Vall. cons. 97. Si contemplanda esset, num. 41. lib. secundo, & in tract. de lucr. dot. q. 95. num. 18. Ioan. Pet. Surd. cons. 90. Presbyter Bartholomæus, num. 9. versic. Similiter & eadem ratione, Ioan. Lopez in rep. rubr. extra de donat. inter virum, & vxorem, §. 71. num. 3. Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. lib. quarto, præsumpt. 89. num. 109. vers. Et propterea, Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. volunt. libro 2. solut. 6. num. 6. de communi attestans, & sol. 7. numero septimo, sol. 95. Franciscus Bursat. cons. 48. Dom. Ludouicus, numer. 27. lib. 1.

Possent ad hanc opinionem fundandam plura afferri, sed pauca fortiora sufficiant, Et pri-
2 mò, nam cum mors † ciuilis eundem effectum sortitur, quem mors naturalis habet circa id de quo agitur, appellatione mortis naturalis continetur, idemque de ea, quod de morte naturalẽ iudicandum est, l. 1. §. fin. ff. de bonorum possess. contra tabul. l. actione, §. publicatione, ff. pro soc. Cyn. in l. Deo nobis, vbi Bald. numer. 8. C. de episcop. & cleric. Bart. in l. ex ea parte, §. insulam, vbi Francisc. Aretin. columna 1. communem esse dicit, ff. de verborum oblig. in l. si cum dotem, §. fin. ff. sol. matrim. in l. 1. numer. 7. ff. de testam. Abb. in cap. cum sis, num. 5. & 6. de consuet. coniug. Ioan. Lopez in d. rubr. extr. de donat. inter vir. & vxor. §. 71. num. 2. versic. Ratio huius est, Andr. Alciat. libr. 2. de verbor. signif. fol. 84. versic. Ex his quoque ardua illa quæstio. Ioan. Crot. cons. 92. Regula Cancellariæ, num. 7. lib. 1. Iacob. Menoch. cons. 227. Iuri & æquitati, num. 45. lib. 3. cons. 388. Consultatio hæc, numero 23. libr. 4. Hieronymus Grat. consilio 21. Eximius art. & med. Doctor. num. 69. lib. 2. Franciscus Marzar. consil. 38. Quoniam in hac causa, num. 8. Roland. de Vall. cons. 97. Si contemplanda esset, nu. 39. lib. 2. Iodoc. Damhouder. in enchirid. parium, aut simil. in verb. Mors ciuilis, Ludouicus Molin. in tract. de Hispan. primogen. libro primo, cap. decimotertio, numero 94. Petrus Anton. de Petr. in tract. de fideicom. quæst. 11. num. 620. & Prosper Farinac. de delict. & pœnis q. 24. num. 36. & q. 34. numero 49. Sed in proposito respectu successionis, ac deuolutionis bonorum ad substitutũ, eundem mors ciuilis effectum retinet quem mors naturalis, cum monasterium penitus incapax sit, d. Clem. exiui de Paradiso, de verbor. sign. vnde sic professi mortui mundo dicuntur, d. can. placuit, il 2. 16. q. 1. can. nullus, 2. quæst. 7. ergo idem de huiusmodi ingressu in monasterium, & sic de tali ciuili morte iudicari debet, quod de morte naturali, & propterea restitutio statim erit facienda, conditioque impleta ac purificata censebitur.

Sed contrarium sustinendo dici potest, non videri isto casu eundem effectum mortem ciuilem operari, primo quia si mors naturalis expectetur, poterit substitutus prædecedere, & sic substitutio euanescere, l. vni. §. pro secundo, C. de caduc. toll. Secundo, si diceremus ingressũ eo tẽpore filios habere, tũc si mors naturalis nõ expectetur substitutus excluditur, si vero expectetur filij præmori poterunt, substitutusq. admittetur, vt in l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebell. Et si cum Caorlo Ruin. in d. l. Gallus, §. &

quid si tantum, num. 11. versic. Retenta igitur communi, obijceretur, expectationem mortis naturalis non esse in consideratione ad tertij fauorem, ex quo in fauorem grauati operari non potest, vt voluere Salic.& Paulus de Castr.in l. ambiguitatem, C.de vsufr. Ex intentione Francisci Rip. in d.§.ex facto, sub num. 12. responderi poterit, fauorem esse grauati, quòd mors naturalis expectetur, poterit enim in ipso ingressu testari, vel ab intestato venientibus relinquere, is siquidem qui non testatur, tacitè venientes ab intestato instituit, l. conficiuntur, ff. de iur. codicill.

Nisi dixerimus, quòd postquam substitutus per mortem grauati ciuilem, vel naturalem semel admissus reperitur; curãdum non est, si po-
3 stea substitutus decedat, sufficit enim † eum superesse, & capacem esse tempore purificatæ cõditionis, & quando ad fideicommissum admitti vult, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. de testam. colum. pen. versic. Item Lambertinus, Alexand. consilio 26. Videtur fortasse, columna fin. numero 14. vers. Sed nos loquimur, libro 3. Decius consilio 38. Circa primum dubium, colum. 4. in princ. versic. Et sufficit, Paris. consil. 31. Considerato primo capite, numero 41. vbi alios multos citat, libro 2. Carolus Ruin. consil. 100. Viso testamento, num. quinto, versic. Et quamuis ibi dicat, lib. 2. Andreas Tiraquell. in tract. de retract. lignaier, §. 1. gloss. 9. numero 95. Iacobus Mandell. consil. 106. Periculosa est materia, in prin. Fideicommissoque pu-
4 rificato † si substitutus decedat, illud ad hæredem transmittit, Ioan. Cephal. consil. 132. Testator, num. 7. & 8. lib. primo, Rolan. de Vall. cõsil. 46. In præsenti consultatione, colum. 2. num. 6. vbi post Socin. sen. communem esse scribit, libro 3. Nec quicquam facit prædicta secunda eiusdem Socini consideratio, cum illi congruẽter ex Ioãne Petro Surdo de consil. 90. num. 20. versic. Postremò non releuat, responderi possit, & quælibet disceptatio restrictionem de habilitate recipiat, vt non sit amplius super ea immorandum.

Secundò videtur casus in d. l. Deo nobis, C. de episc. & cleric. per quem textum, ratio contra communem submouetur, in eo enim disponitur, quòd alter coniugum dotem lucratur, si alter monasterium ingrediatur, sicut per mortem naturalem lucraretur ex pacto, vel statuto, quòd altero prædecedẽte, alter lucrari debeat: & tamen post mortem ciuilem ante naturalem alter posset prædecedere, & lucrari non deberet.

5 Huic textui multipliciter† respõderi potest, Primò, quòd ibi mors ciuilis infert in causam productiuam illius effectus, scilicet matrimonij dissolutionem, sed mors ciuilis non infert in fideicommissum, d. l. cum pater, §. hæreditatem, de leg. secundo, & ita in eadem l. Deo nobis, dicebat Bald. post Dynum, Petrum, & Cynum, quos sequitur Socin. sen. hic, colum. 67. in princ. versic. Ad secundum dicendum est.

Secundò, quòd ibi mortis naturalis expectatio frustratoria esset, cum dissolutum matrimonium per monachationem, amplius per mortem naturalem dissolui non possit, §. distrahuntur, versic. Secundum occasionem, in authen. de nupt. & §. si autem vxorem habens, vbi glossa in verb. Ex morte, in authen. de monach. l. nam etsi sub conditione, §. post defectum, ff. de iniust. rupt. testam. in proposito autem frustratoria non diceretur, ex dicta responsione ad primam rationem.

Tertiò responderi potest, cum gloss. in cap. placuit, 16. quæst. prima, quòd ideo dictum in morte naturali verificatur, ibi, in morte ciuili, quia expresse in eo contextu id reperitur, sed in casu nostro non adest huiusmodi expressio, quæ si adesset, vtique tali disceptatione non indigeremus: Vnde Sfortia Oddus Perusinus in tract. de compend. substit. partic. quarta, artic. tertio, fol. 41. versic. Præterea dici potest, asserebat, ita posse non solum ad dictã l. Deo nobis, responderi, verum etiam ad mille iura, quę idem probare videntur, vt per eum, idem etiam sensit Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. ex facto, sub numerum 11. versic. Sed mortis appellatione, licet hæc responsio vsquequaque tuta non sit, ex ijs quæ tradit Franciscus Aretin. in l. ex ea parte, §. insulam, columna prima, circa medium, versic. Hanc tamen opinionem, de verb. obligat.

Quartò, quia d. lex procedit, quando paciscens de se loquitur, deque eius morte, quo casu non habet locum §. sed & hoc præsenti, authen. de sanctiss. episcop. sed casu quo alius est, qui conditionem apponit, & alius est ille in cuius personam apponitur, cessatque si termini mutentur, secundum Ioannem And. in titul. de statu monachorum, §. 1. super versic. Decimoquinto, quod voluit etiam in d. cap. in præsentia, Abbas, inferens ad hoc propositum, quòd si quis de se loquens, donando, vel legando cõditionem, si decesserit sine filijs apposuerit, de veris filijs intelligetur, nec ille textus locum habebit.

Tertiò facit text. in dicta l. ex facto, §. si quis rogatus, 2. ff. ad Trebell. vbi in damnato in metallum qui amittit bona, potestatemque eligendi, ac de nouo acquirẽdi, disponitur, quòd si hæres grauatus in metallum damnatus fuerit, & sic ciuiliter moriatur, dies fideicommissi cedit, nec videtur in consideratione, quòd substitutus possit prædecedere, nam idem in ipso damnato in metallum dicendum foret: videtur

tur itaque, quòd quando ciuiliter mortuus, bonorũ acquisitionẽ in futurum, ac eligendi potestatem deperdit, quòd tunc adeo ciuiliter mortuus dicatur, vt non sit in consideratione mors naturalis, quamuis substitutus (vt dicebam) valeat prædecedere, per tex. in d. §. ex facto, vt Socinus inquit.

Cæterum & hunc textũ euitare poterimus,
6 Primò, considerando † non dari bonam similitudinem inter Fratres minores, & in metallum damnatos, sunt enim magis incapaces damnati in metallum quàm isti religiosi, quod cõstat: nam damnatis istis præter alimenta nihil relinqui potest, l. tertia, ff. de his quæ pro non script. hab. nec etiam eligendi potestatem habent, d. §. hæreditatem, sed relicta istis religiosis etiam extra causam alimentorum sustinentur, nec amittunt eligendi potestatem, d. cap. exijt qui seminat, & d. Clem. exiui, Vnde magis morti similis est damnatio in metallum, iuxta l. inter cidit, hoc eodem tit. quam professio Fratrum Minorum, ideo mors naturalis expectanda erit: Confirmatur hæc responsio per text. in d. §. hæreditatem, vbi ex eo Iurisconsultus in deportato videtur velle, quòd in fideicommisso mors naturalis expectetur, quia facultatem eligendi non amittit, vt ita dicendum isto casu videatur, vt sensit Franciscus Rip. in d. l. ex facto, §. ex facto, ante num. 13.

Secundò respondetur, in damnatis in metallum expectandam esse mortem naturalem saltem hodie, damnati enim in metallum, nõ amit
7 tunt † hodie libertatem, nec serui pęnę efficiuntur, authen. sed hodie, C. de donat. inter virum & vxor. Nicolaus Boer. decis. 278. numero tertio, Ioan. Petr. Surd. d. consi. 90. Presbyter Bartholomæus, num. 37. versic. Minus aduersatur, & post Bart. in l. qui vltimo, num. 3. vers. Sed illud quod hic dicitur, ff. de pę. tradit Alex. in d. §. ex facto, num. 6. in fin. versic. Et id quod dictum est.

8 Altera igitur superiori contraria † est opinio, quòd imo naturalis mors ingressi incapax monasterium expectanda sit, quam comprobarũt, Alexand. sub num. 5. & 6. Vincent. de Herculanis de Perusio, columna prima, & secunda, ac Rip. numero 12. in præalleg. l. ex facto, §. ex facto, ad Trebell. Salic. in l. 1. numero 6. C. de hæredib. instit. Raph. Cuman. & Ioan. de Imol. numero 6. versic. Quod limitat Bartol. in d. l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. secundo, idem Cuman. in l. 1. ff. de testam. Felin. in cap. in præsentia, numero 56. de probat. in cap. licet vndique, columna secunda, ante numerum tertium, de offic. de leg. Emanuel Costa in 2. part. numero 12. & Ioan. Crot. sibi contrarius, num. 27. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, Fernand. Vasquius in tract. de success. creat. libro tertio, §. 21. numero 171. vbi dicit istam videri communem sententiam Modernorum, quam tenet Socin. sen. hic, num. 104. & hos sequitur Alexan. Trentacinq. conciuis meus in eius celebri tract. substit. in 4. part. cap. 6. sub num. 4. versic. Ego considerando verba, rursus Emanuel Costa in rep. cap. si patet, in 1. part. in verb. Si absque liberis, numero 61. versic. His tamen non obstantibus, dicens, communem opinionem Recentiorum esse, & Augustin. Beto. q. 41. Fideicommisso facto, ante num. 5.

Mouentur ad id dicendum, Primò per text. in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iure fisci, vbi iussus post mortem restituere si deportatus fuerit, non statim fideicommissarius admittitur, sed demum post illius mortem naturalem, interimque fiscus bonorũ vsufructu potitur, & ratio illius text. est, quia posset ipse fideicommissarius præmori, vnde caducum fideicommissum redderetur: quæ ratio in proposito militare videtur, cum fideicommissarius præmori posset, & fideicommissum apud hæredes legitimos monachi permaneret, ideo eadem textus dispositio militare debet, l. illud, ad l. Aquil. l. à Titio de verbor. oblig. cum alijs vulgaribus.

9 Sed hic textus qui in ista materia plurimum † vrget, responsione non caret. Primò, nam diuersa est ipsius ratio, quando enim bona alicuius publicantur, fiscus in eius bonis succedit nõ vt successor post mortem, sed vt successor in vita, & ideo omnes vtilitates, quibus damnatus esset vsurus in fiscum transferuntur, & hæc est ratio quare præfertur fideicommissario in vita, quinimo fiscus præfertur liberis, qui præcedunt fideicommissarios, vt l. peto, §. prædium, de leg. secundo, & ita intelligit Paulus de Cast. in l. in insulam, columna prima, sub numerũ 2. ff. sol. matrimon. inducens eundem §. Cornelio Felici, & ideo dicebatur ibi, quòd forsan mori potuit fideicommissarius ante tempus mortis hæredis, & consolidabitur hæreditas fisco, quæ alias fideicommissario competeret: fideicõmissario itaque præfertur fiscus in vita, post mortẽ vero à fisco fideicommissum restituitur: Sed in casu nostro ipsis ab intestato venientibus potior est fideicommissarius etiam in illo actu professionis, & sic non expectata morte hęredis, ex voluntate tacita testatoris præfertur, vnde cum ipse statim ius ad hęreditatem habeat, non potest casus mortis eius considerari.

Secundò responderi potest, eundem §. Cornelio Felici, loqui de morte ciuili contingente ex aduersa fortuna, per quam dispositio non committitur, quando post eam ex expectatione mortis naturalis potest dispositio effectum assumere, in casu autem de quo disceptatur, mors sine euentu aduerso, & tristi contingit,

materiaque fauorabilis est, vt per mortem ciui
lem dispositio committatur, si mortis naturalis
effectum habeat, arg. cap. cum dilecti, de donat.
Quinimò hic text. ex intentione Alexan. d. con
silio 13. Circa primum dubium, colum. 1. num.
2. versic. Pro hac conclusione, lib. 3. retorqueri
potest, dum in eo dicitur, quòd granatus inte-
rim potuit res acquirere, à contrario sensu, cũ
hęc ratio in his Fratribus minorib. oĩno cesset,
qui nec in singulari, nec in cõi acquirere pos-
sunt, secus verò in ijs qui religionem bonorum
in communi capacem profitentur, vt in eodem
§. Bart. annotauit, & Bald. in d. §. hæreditatem,
per illum text. quia propter id mors ciuilis eun
dem effectum tunc non operatur, quem mors
naturalis affert, ideo à pari non procedunt, vt
ibi, huiusmodique retorsione Io. Crot. etiam
vtebatur in d. §. & quid si tantum, ante num. 14.
vers. Pro qua facit.

Secundò, nam mortis appellatione in dubio
10 † de naturali non de ciuili intelligimus, l. ex ca
parte, §. insulam, ff. de verb. oblig. cum simil. &
tradunt, Bart. in d. §. Cornelio Felici, Ioan. de
Imol. in rubr. extra de testam. num. 14. Alexan.
cons. 139. Viso themate suprascripto, colum. 2.
num. 3. libr. 2. Hippol. de Marsil. in practic. cri-
min. §. opportunè, numer. 48. Hieronym. Grat.
cons. 2. Rursus in causa, num. 42. libr. 1. Augu-
stin. Bero. d. q. 41. Fideicommisso facto, num. 3.
Phanuc. in tract. de lucr. dot. in rubr. vers. Post
mortem, num. 12. Hocque regulariter procedit,
præterquam in casibus à iure expressis, gloss. in
c. susceptum, in verb. Non morte, ibi, Bene er-
go dicit Ioan. de rescript. in 6. glos. in c. placuit,
16. q. 1. Oldrad. cons. 284. In quodam mona-
sterio, num. 4. in fin. Verba etiam in dubio in
11 sensu † naturali, non ciuili debent intelligi, l. fi.
C. de his qui ven. ęt. impetr. l. fideicommissum,
hoc tit. de condit. & demon. ac in potiori signi-
ficatu, l. 1. §. is qui nauem, ff. si ager vectig. vel
emphyt. pet. Hocque vel maxime dicendũ est,
cum mortis mentio conditionaliter profertur,
12 conditio enim purificari debet † in casu vero,
non in casu ficto, l. qui hæredi, & l. Mæuius, hoc
tit. Bart. in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, col.
prima, sub num. 2. vers. Contra hoc oppono, ff.
de liber. & posthum. mors autem ciuilis, mors
13 est ficta † non vera, l. 1. §. fin. ff. de bon. poss. con
tratabul. Bald. cons. 148. nu. 2. lib. 4. Hieronym.
Grat. cons. 21. Eximius, num. 65. lib. 2. Et id no
men mortis ciuilis in iure nõ reperitur, sed ma-
14 gistrale est à Doctoribus † adinuentum, teste
Emanuele Costa in d. §. & quid si tantum, nu-
mero 3. quod ante eum scripsit ibi Fortunatus
Garz. num. 42. versic. Ego igitur, atque in ista
quæstione præsupponitur conditio si sine libe-
ris decesserit, verbum verò decedere mortem
15 naturalem † importat, l. intercidit, isto tit. l. qui
duos, §. si maritus, ff. de reb. dub. l. si decesserit,
ff. qui satisd. cog. gloss. fin. in d. cap. susceptum,
Petr. Rebuff. in tract. benefic. in reg. de infirm.
benefic. resign. glos. 11. Alexan. Trentacinq. in
tract. substit. partic. 4. cap. 6. in princip. fol. 134.
vbi alios citat, Sfort. Oddus, in tract. compend.
substit. partic. 4. art. 3. concl. vnica, vers. Quo re
tento, fol. 41.

Huic rationi responderi potest consideran-
16 do, text. in d. §. insulam, procederet † in promis-
sione collata in tẽpus mortis principaliter, adio
cta causa differendæ solutionis, prout in dubio
pręsumitur, l. cum qui, aliàs Iabolenus, cum ibi
not. ff. de annuis legat. & not. in l. qui Romæ, in
princ. ff. de verb. oblig. Vnde cum maiorem di-
lationem expectatio mortis naturalis opete-
tur, quàm expectatio mortis ciuilis, ideo ibi
mors ciuilis non sufficit, fuit enim ibidem facta
promissio per hæc verba: Cum morieris, quæ
principaliter tẽpus denotant, l. si Titio, in prin.
ff. quand. dies leg. ced. Sed in proposito nostro
testator tempus non adiecit causa differendæ
restitutionis hæreditatis, sed conditionem adio
cit, si decederet sine liberis, quia voluit hæredi-
tatem in descendentes peruenire, iuxt. l. Lucius
Titius, 2. ff. de hæredib. instit. vnde quia quan-
tum ad istum effectum idẽ operatur dicta mors
ciuilis sicut naturalis, debet ergo esse idem ius
in vna prout in alia, vt in iuribus supra allega-
tis probatur, non enim proficua est grauato ex-
pectatio mortis naturalis isto casu, vt dictũ ex-
titit, sicut in casu d. §. insulam, & ideo vbi con-
currit ratio eiusdem, §. insulam, posset illa opi-
nio sibi locum vendicare, & ita ad hanc rationẽ
respondebat Alexan. d. cons. 13. Circa primum
dubium, col. 2. nu. 3. vers. Tamen potest respon
deri, lib. 3. quem sequitur Socin. sen. hic col. 65.
circa med. vers. Ad secundum.

Non obstat, verba debere naturaliter intelli
gi, non autem ciuiliter, d. l. vltim. C. de ijs qui
ven. ætat. impetr. Nam omissa responsione Ale
xandri quam ad hunc text. affert, cons. 2. Visis
codicillis, num. 16. libr. 1. potest congruentius
ex declaratione Ioan. de Imol. in d. l. Gallus, §.
& quid si tantum, col. pen. num. 36. vers. Tertio
casu, in fi. responderi, id ex eo contingere, quia
legitimus ille status per rescripti veniam con-
cessus, non repræsentat per omnia legitimam
17 ætatem, siquidem † minor ille annis, effectus
maior ex rescripto, non potest sine decreto im-
mobilia alienare, l. pen. C. eod. tit. imò is minor
alienando cum decreto fundum vili pretio, in
integrum restituitur, vt ex d. l. pen. scribunt ibi
gloss. Cyn. & Alberic. qui de communi opinio-
ne attestatur, ex quo intelligimus diuersum es-
se à casu nostro, vbi mors ciuilis repręsentat
per omnia mortem naturalem effectiuè, quæ re
sponsio arrisit Iacobo Menochio cons. 277. Iu-
ri &

ri, & æquitati, num. 49. versic. Nec etiam obstat, & consil. 266. Memini, num. 42. versic. Nec quicquam vrget, lib. 3.

Minus refragatur d. l. fideicommissum, nam ob id filius adoptiuus non facit deficere conditionem, atque ita substitutum nõ excludit, quia lex, vt fraudibus, & dolis occurreret, sanciuit ne adoptiui id efficere possent, erat enim facile vni cuique adoptando filium excludere substitutum, & huius fraudis meminit Iurisconf. in l. cum ratio, §. ex bonis, ff. de bon. damn. ita nuncupatim Ioan. Andr. declarat, & Alexand. respondet d. consil. secundo, num. 16. vers. Non obstat secundo, libro primo. Acceditque ratio: quod cum sit proprium conditionis ex incerto euentu pendere, non videtur potestati hæredis commissum, vt adoptionis commento, ac fraude fideicommissum extinguat, argum. l. nec ei, §. primo, de adopt. & alibi latius extricatum fuit, quod fraudis commentũ in huiusmodi monachationis specie penitus recedit.

Nihil vrget natura conditionis, vt in casu vero, & non ficto purificari debeat. Nam vt idem Alexand. dicebat d. consil. secundo, nume. 19. versic. Præterea dato, quantumuis mors ciuilis dicatur ficta, tamen conditio fideicommissi dicitur per eam deficere sicut per mortem naturalem, vt probatur in l. Iulianus, hoc tit. in verbo, Accepto tulisset, iunct. §. est autem acceptilatio, Instit. quib. mod. toll. oblig. vbi in conditionalibus, idem operatur implere conditionẽ vere, vel ficte, si eundem effectum habet implementum fictum, & Alexandrum sequitur Menoch. d. consil. 227. nu. 46. versic. Et huc facit, ac dicto consil. 266. numero trigesimooctauo, libro tertio.

Denique non obstat, verba in potiori significatu intelligi oportere, nam si vnam tantum mortem esse ex Fortunio Garzia, & Emanuele Costa affirmandum est, non potest vna potior altera censeri. Sed si aliud magistraliter dicendum esset, videretur potius ad ciuilem mortem verba debere referri, argum. text. in §. sed quoties, Instit. de iur. natur. gent. & ciuil.

18 Nec repugnat, quòd appellatione iuris†simpliciter veniat ius naturale potius, quàm ciuile, veluti vetustius, excellentius, sibi constans, & perpetuum, §. quod vero, Instit. eodem titu. c. quo iure, octaua distinct. l. prima, de acquiren. rerum domin. nam hoc esset verum, nisi de iure ciuili ageremus, tunc enim ad ius ciuile Romanorum oratio referenda est, & ita videtur, quod in iure ciuili cum de morte loquimur, de ea morte debeamus intelligere, quæ ex iure ciuili est.

Tertiò dicebant quidam Recentiores, quod quamuis grauatus religionem ingrediatur, nõ tamen per omnia pro mortuo censeri debet, cũ Ecclesiastica dignitates consequi possit, capit. nullus, de elect. lib. 6. cap. quam sit, eodem tit. & libro.

Sed hoc argumentum, vt Fortunius Garzia aduertit, non est aptum ad subtilem disputationem, quid enim efficit, quòd monachus possit dignitates habere, & respectu illarum pro mortuo non habeatur, si nos non de dignitatibus loquimur, sed de bonis quæ nullo modo habere potest, & ideo in eius vita is ea habet, quæ post mortem habiturus esset: nihilque refert, quòd in omnibus vt mortuus non æstimetur, si in eo de quo disputamus habetur; cum etsi Episcopus efficeretur, non posset habere proprium, gloss. in cap. quia tua, 12. q. 1.

19 Ex prædictis itaque constat disputãdo vtrãque opinionem defendi posse, ego tamen†non audeo à priori sententia recedere, ipsamque arbitror iudicando, & consulendo sequendam fore, cum videatur veritati valde consona, & non solum sit magis communis antiquorum, sed etiam Recentiorum, quicquid Fernandus Vasquius, & Emanuel a Costa scripserint, quã vltra præcitatos tenent, Anto. Corset. in Sing. in verb. Legitima, sub num. 2. versic. Aut mors ciuilis, & num. 5. ac etiam Didac. Couar. Tolet. de testam. cap. secundo, num. nono, ne igitur licentia vtamur, vt quodcunque maxime probabile occurrat id liceat defendendo asserere, sic firmiter, ac tute concludendum est, cum scientia quæ remota à iustitia est, calliditas potius quam sapientia sit appellanda. Moueor: nam eadem videtur ratio in proposito coniecturandi mentem testatoris, quæ in conditione si sine liberis decesserit naturaliter adimpleta versatur, qui enim rogat, vt restituas, si sine liberis decesseris, illam habet mentem, vt te velit potius inter omnes habere hæreditatem, deinde tuos filios magis, quam eum cui restituenda est, vltimo potius eum cui rogat restitui, quàm ab intestato venientes, quod ex se patet si fidei commissi verba attendantur, & hoc eodem modo interpretatur Iurisconsultus in d. l. Lucius Titius, 2. ff. de hæred. inst. & Imper. in l. generaliter, §. cum autem, C. de inst. & subst. præsupposita igitur hac mentis declaratione, liquido comperiemus, quod cum hæres non possit hæreditatẽ retinere, nec liberos habeat veros, nec vt ita dixerim fictos, siue præsumptos, quia monasterium incapax est, statim restituenda sit hæreditas ex testatoris voluntate, quia magis vult eum habere, quã extraneos hæredes ipsius profitentis, vt in d. l. Lucius Titius, & propterea eadem dispositio adesse debet. Et vtique si testator ipse de hoc casu interrogatus fuisset, idem respondisset, & proinde pro disposito censeri debet, argum. l. tale pactum, §. fin. iuncta gloss. ff. de pact.

Prædi-

Prædictaque crebrior opinio prout in se vera est, sic etiam facilius procedere debet in ter-
20 minis huius l. cum auus, & sic in tacita, si sine liberis decesserit conditione, regula enim quæ habet conditionem non posse in casu æquipollenti adimpleri, non procedit in tacita conditione, vt ex dictis Angel. in d.l. generaliter, §. cum autem, num. 3. colligit Hieronym. Grat. d. consil. 21. Eximius art. & med. Doctor, nu. 83. versic. Secundo dico, lib. 2.

HYPOTHESIS.

Deportationis materiam in quantum ad conditionem, si sine liberis decesserit, visum est pertinere, subindeque textum in d. l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebellian. diligenter extricari.

SVMMARIVM.

1 *Deportatorum filij suscepti post illorum in conditione positionem, nunquid ad defectum conditionis, si sine liberis decesserit prosint: In hocque distinctionem textus in d.l. ex facto, §. ex facto, afferri.*

2 *Senatoris filium dici, qui nondum finita per patrem Senatoria dignitate conceptus fuerit: Sacerdotis autem filium non dici ante Sacerdotiũ conceptum.*

3 *L. ex facto, §. ex facto, d. tit. ad Trebell. dispositionem, in quantum vult post deportationem susceptos liberos ad defectum conditionis non prodesse, locum sibi hodie non vendicare. Sed contrariam opinionem Alexandri nonnullos tenere, num. 7. ipsamque Alexandri posteriorem sententiam comprobari, num. 12.*

4 *Deportatione matrimonium hodie nequaquã solui, & quid de iure antiquo, num. 5.*

6 *Argumentum à contrario sensu non desumi ad legum correctionem inducendam.*

8 *Auth. bona damnatorum, C. de bon. proscript. ex intentione D. Vincentij de Franchis, & alio etiã modo declarari.*

9 *Damnatorum bona de iure authenticorum non confiscari, sed proximioribus ab intestato ascendentibus, vel descendẽtibus, & ex latere vsque ad tertium gradum si supersint applicari: Hocq. num. 11. limitari.*

10 *Damnatorum bona si ex sententia confiscentur, sententiam nullam esse, nec in iudicatum transire, etiam quod fuerit lata à iudice generale arbitrium habente.*

13 *Successionis iure, vel hæreditario bona deferri multum interesse.*

14 *Damnatum ad mortem seruum pœna effici.*

15 *Fideicommissi diem non statim à die deportationis cedere, sed mortem naturalem expectandam fore.*

16 *Mortis appellationem in dubio de naturali accipi: Idque declarari.*

17 *Restitutum à Principe primum statum recuperare.*

18 *Deportatos filios cum quibus grauatus sub conditione, si sine liberis decesserit, iam moritur non prodesse ad defectum conditionis, & substituti exclusionem.*

19 *Deportatos mortuorum loco censeri.*

20 *Deportatos ea quæ iuris ciuilis sunt non quæ iuris gentium amittere.*

21 *Deportatos tanquam peregrinos ex testamento non capere, sed hæreditatem in ea causa esse, in qua esset, si scripti hæredes non fuissent.*

22 *Deportatos non solum actiuam, sed passiuam testamenti factionem non habere.*

23 *Deportatis institutis venientes ab intestato succedere.*

24 *Deportatos, à milite Romano militari priuilegio institui posse.*

25 *Deportatos, desinere per deportationem consanguineos esse.*

26 *Deportatos, fœminas non excludere ex statuto fœminarum exclusiuo.*

27 *Deportatos à limine iudicij repelli.*

28 *Deportationem, in locum interdictionis aquæ, & ignis subcessisse.*

29 *Deportationis pœnam, amissionem bonorum concomitari: Sed de iure nouissimo aliter esse, numero 34.*

30 *Deportationis loco ferè communiter exilium perpetuum successisse, Sed ex Iulio Claro istam pœnarum commutationem arbitrariam videri, numero 31.*

32 *Deportationis pænam hodie etiam in hoc felicissimo Neapolis Regno in quo insulæ adsunt in vsu esse.*

33 *Insulas deserentes, & damnati ab illis aufugientes pæna mortis naturalis affici.*

35 *Iacobum Butrigarium celeberrimi nominis esse Iurisconsultum, & Bartoli præceptorem, ac Rainery de Forliuio contemporaneum extitisse.*

36 *Deportãdi ius ad Præfectũ Prætorio spectare, nec non Vrbi Præfectũ, sed cum licentia Principis.*

37 *Triremium pænam vitandam esse, vbi alia pæna irrogari potest.*

CAP. VIII.

DECIMO Socin. colum. 69. num. 105. perstringendo materiam, de deportatis verba facit, pro cuius clariori dilucidatione, duo sunt considerandi casus, Primus est, cum quis sub conditione, si sine liberis decesserit, restituere rogatus postea deportatur, ac filios

lios suscipit, nunquid per ipsorum existentiam
1 conditio † deficiat, & in hoc casu aperta reperitur distinctio, quam Vlpianus lib. 2. fideicom. attulit, in l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebell. Ex facto, inquit, tractatum memini: rogauerat quędam mulier filium suum, vt si sine liberis decessisset, restitueret hæreditatē patri suo, is postea deportatus in insulam liberos susceperat, quærebatur igitur an fideicommissi conditio defecisset? Nos igitur hoc dicimus conceptos quidem ante deportationem, licet postea edantur, efficere, vt conditio deficiat: post deportationē vero susceptos quasi ab alio non prodesse, maxime cum etiam bona cum sua quodammodo causa fisco sint restituenda. Vnde Senatoris fi-
2 lius † dicitur, qui nondum finita per patrem Senatoria dignitate concipitur, l. emancipatus, ff. de Senatoribus. Nec Sacerdotis filius dicitur, ante Sacerdotium conceptus, vt not. gloss. in l. Imperialis, §. his illud, in verb. Natæ sint, vbi Bald. num. 2. versic. Vnde sumit, C. de nuptijs, de quo per Bart. in l. Senator, num. primo, versf. Ex quibus, C. de dignit. lib. duodecimo, facit l. verum est, ff. de secund. tabul. l. item prætor, vbi Bart. in princip. ff. de suis, & legitim. & late per Andr. Tiraquell. in tract. de retract. lignaier, §. primo, gloss. nona, num. 84. & 85. Cumque Vlpiani sententia, siue responsum controuerti nequeat, difficultas in eo versatur, ac residet, nunquid d. l. ex facto, §. ex facto, in secunda distinctionis parte locum sibi hodie vendicet, & Bar. ibi in illa videtur esse opinione, vt textus ille nō
3 procedat, in quantum disponit, † quòd post deportationem suscepti liberi ad defectum conditionis non prosint, & cum Bartolo transeunt ibidem Claud. de Seyssell. Aquensis, num. 3. versic. Et ista ratione, ac Franc. Rip. num. primo, versf. Sed contra opinionem, verum expressius idem sensit ipse Bart. in l. prima, in fine, numero nono, versic. Videtur siquidem, ff. de bon. damn. Anton. de Padilla in d. l. cum acutissimi, num. 42. in fine.

Hodie enim per deportationem matrimo-
4 nium † nequaquam dissoluitur, §. quod autē, Authen. de nupt. l. prima, iuncta gloss. C. de repudijs, Authen. sed hodie, C. de donat. inter vir. & vx. Tancred. de Corneto in Summa, tit. de vltim. vol. cap. 5. Angel. de Aretio in §. cum autem, nu. 7. Instit. quib. mod. ius patr. potest. solu. & consequenter filij qui post deportationem nascuntur sunt legitimi, & sic habiles ad succedendum patri, ergo per ipsorum existentiam, fideicommissi conditio deficere debet, l. filiusfamilias, §. cum quis, vbi gloss. de leg. primo, quod procedit etiam mutata coniugum affectione, quia quos Deus coniunxit, &c. capit. primo, & cap. gaudemus, de diuort. quicquid fuerit Digestorum iure, vt elicitur ex textu secundum Alexand. in d. l. prima, in verb. Ante concepti, de bon. damn. Quod vel maximè videtur per text. in l. si vnquam, C. de reuocand. donat. fauore liberorum, vt l. fin. §. penult. ff. d. tit. de bon. damn.

Vt autem idem Alexand. & Franc. Rip. aduertunt, inspecto etiam antiquo iure, matrimo-
5 nium † deportatione non dissoluebatur, l. sed & alia, eodem tit. & sentit gloss. in l. actione, §. morte, vers. Publicatione, ff. pro soc. gloss. in l. prima, C. de hæred. instit. nisi secundum distinctionem de qua in l. si quis sic stipuletur, cum gloss. ff. solut. matrim. mutata scilicet affectione, & per glos. in dict. l. prima, C. de repud. Nec tex. in d. l. prima, de bon. damn. id exprimit, nec vllibi probatur. Et si cum Bart. diceretur istud à contrario sensu inde desumi, quod argumentum in iure fortissimum est, l. prima, ff. de offic. eius.

6 Responderi potest, huic argumentationi † deferendum non esse, ad iurium correctionem inducendam, l. secunda, C. de cond. insert. capit. à nobis, vbi Abb. & Felin. de senten. excommun. Aym. Crau. consil. 39. Proponitur, num. quinto, Matth. de Afflict. decis. 314. In causa, num. 3. Præsertim cum non in matrimonio vis, & ratio textus fundetur, sed quia post deportationem concepti videntur quasi ex alio homine geniti, vt in d. §. ex facto, ibi, Quasi ab alio non prodesse, nuneque ijdem censentur, §. 1. Instit. de capit. dimin. cum simil.

Nō obstat d. l. si vnquam, quia vt dicit And. Tiraq. ibi, in verb. Donatione largitus, quæst. 28. num. 332. ipse non videt quid Bart. decisio ad illam legem pertineat, quæ in præsumpta voluntate donātis omninò fundatur, nisi (inquit) etiam dicas, hūc qui delinquit, verisimiliter nō, id perpetraturum fuisse si cogitasset de liberis futuris, quæ res an consideranda sit videant cæteri. Et re vera, vt perillustris Dominus Vinc. de Franch. Sacri Regij Consilij Neap. Præsidens, ac Viceprotonotarius aduertit, decis. 102. Bona Neapolitanorum, ante num. 26. re uera hoc in consideratione non est, postquam enim quis deliquit, ex delictoque ius fisco quęsitum fuit secundum iura antiqua, vel agnatis secundum iura hodierna, non est dicendum, quòd natis filijs postea, id quod ex delicto re non integra alijs quæsitum est, filijs superuenientibus ipsi restituatur, ex hoc siquidem maxima fraus contra fiscum, & alios considerari posset, & maximè potuisset deportatus post sententiam vxorem ducere, & secundum iura antiqua fiscum defraudare, & nunc agnatos.

Propterea Alexand. in d. l. ex facto, §. ex fa-
7 cto, num. 2. in contraria † perstetit opinione, vt inquam ius antiquum incorrectum remaneat, & videtur esse de intentione Pauli Castren. ibi ante

ante num.3. quos sequitur Vincentius Hercul. in 2. not. dicens verum non esse quod Bart. ibidem asseruit, ex eiusque verbis de contrario apparere: Sique cum Francisco Rip. in d.§. ex facto, in prin. versic. Sed contra hanc opinionem aduersus Alexandrum diceretur, text. in Auth. bona damnatorum, C. de bonis proscript. intelligi iuxta terminos legis præcedentis, prout intelligi oportet, lex enim corrigens recipit intellectum à lege correcta, vt in Authen. de fil. ant. dotal. instrum. nat. in princ. lex autem præcedēs de posthumis deportatis loquitur, & sic de filijs in deportatione conceptis, alioquin non dicerentur posthumi deportati si forent ante deportationem concepti, sed dicerentur posthumi hæredis grauati, ergo eodem modo illa Authentica intelligenda est, cum igitur concepti post, hodie sint naturales, & legitimi indistincte, & sic successibile, nihil obstat quominus faciant fideicommissi conditionem deficere, secundum text. in d. l. filiusfamilias, §. cum quis rogatus, de legat. primo.

8 Responderi primo potest ex intentione dicti Domini Vincentij de Franchis, Ripam expresse loqui contra text. d. l. fin. dum præsupponit, quòd quis posthumos relinquit tempore quo, vel capitalem sententiam, vel deportationem sustinet, qui posthumus vere appellatur, quando in vita patris conceptus est, & postea patre mortuo nascitur, apparet ex verbo, mortuus, in d. text. apposito, post verba illa, vel capitalē sententiam, vel deportationem, quod quidem verbum ad vtrunque refertur, quomodo igitur quis mortuus concipere potest? pariter igitur vtrunque verbum determinabit, & sic quemadmodum oportet dicere, quòd ille tex. loquitur de posthumo nato post mortē naturalem, quē omnino oportet ante conceptum esse, sic etiam oportet dici, quod de posthumo ante deportationem concepto loquatur, nato autem post deportationem, & sic post mortem ciuilem, arg. text. in l. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar. & ita eandem legem intelligit Bald. ibi, nume. primo.

Secundò, non inferri necessatio posse, sunt posthumi deportati, ergo sunt post deportationem concepti, cum ante conceptio dari possit, & post subsequi mors grauati, ac denique post humorum ortus. Nec releuat asserere, quòd aliàs dixisset, posthumos hæredis grauati, cum istud sit quid diuinatiuum, & confunditur ex textu in d. §. ex facto, vbi ante & post deportationem concepti dicuntur filij non hæredis grauati, sed deportati. Quid erit tandem super hac difficultate dicendum? Quamuis fateri oporteat, quicquid aliàs esset de iure antiquo, hodie de iure nouissimo Authenticorum, de-

9 linquentium † bona minime confiscari, sed proximioribus ab intestato venientibus ascendentibus, vel descēdentibus, & ex latere vsque ad tertium gradum si supersint applicari, d. Authen. bona damnatorum, vbi Iacob. Butrigar. & Angel. C. de bon. proscript. §. fin. Authen. vt nulli. iudic. §. oportet, Authen. de mand. princ. gloss. in l. 3. §. legis, in verb. Ademptio, ff. ad l. Cornel. de sicar. Angel. in Authent. de incest. nupt. num. 6. Dec. in l. secunda, num. 13. C. qui testam. fac. poss. Nell. de S. Gemin. de bannit. in prima part. 2. temp. q. 11. ad fin. versic. Si verò bannitur. Alberic. de Rosat. in tract. statut. par. 3. quæst. 18. circ. fin. Guid. Pap. quæst. 437. Inter cæteras libertates, num. 3. Anton. Capic. decis. 153. Notarius Petrus de Maina, num. quarto, Ludouic. Bolognin. in addit. ad Ioan. de Anan. consil. 59. Casus iste, Cepoll. consil. crim. 17. Visa commissione facta, num. 14. & 35. Io. Cephal. consil. 79. Domina Catharina, nume. decimo, libro primo, Rolan. de Vall. consil. 98. Mature consideratis, num. 3. & infr. consil. 97. Si contemplanda esset, num. primo, libro secundo, Tob. Nonius consil. 104. Etsi, num. secundo, Iul. Clar. in pract. §. fin. quæst. 78. in prin. versic. Nunc de pœnis, de communi Prosper Farinac. de delict. in prima parte, quæst. 25. in prin.

10 Quod in tantum est verum, quòd sententia † in qua iudex huiusmodi pœnam confiscationis imposuit, contra dispositionem dictorum iurium nulla sit, etiam quòd ab ea appellatum non fuerit, nec vnquam in iudicatum transit, etiā quòd fuerit lata à iudice latum generaleque arbitriū habente, Bald. in cap. primo, in princ. colum. 3. versic. Sed hic quæro, & versic. Sed pone iudex, de pac. ten. Dec. consil. 252. Agitur causa, col. 3. ad fin. sub num. 6. versi. Nec obstat si forte apparet, Roland. d. consil. 98. num. quarto, lib. 2. Tob. d. consil. 104. num. 3.

Supradicta tamen conclusio intelligēda est,

11 cum confiscatio in consequentiam, † & tacitè ex lege capitalem pœnam infligente procedit, secus si per legem pœna capitalis, expresseque etiam confiscationis imponeretur, tunc enim ius antiquum per dictam Authent. minimè corrigeretur, sed solum eo casu quo tacitè, & in cōsequentiam, Bart. in l. vltima, sub num. 3. versic. In illis igitur, ff. de bon. damn. Alberic. in d. Authent. bona damnatorum, nu. primo, post Petr. de Bellapertic. ibidemque Ioan. Fab. circ. prin. & Cyn. num. primo, ibidemque Angel. versic. In gloss. quæ incipit, Paul. de Castr. consil. 171. Visa, & ponderata, colum. fin. num. quinto, lib. primo, Stephan. Aufrer. in addit. ad Capell. Tolos. decis. 150. Item fuit quæsitum, quid am accusatus, versic. Tertio casu.

Tamen in proposita quæstione, concluden-

12 dum † existimo, Alexandri Imolensis opinio-

rem

nem veriorem esse, scilicet quod d.l. ex facto, §.
ex facto, decisio in secunda sui parte incorrecta
remaneat, ibi enim controuertitur, an conditio
illa quæ propriè est implenda, in filijs post de-
portationem conceptis purificetur, quod nega
tur per Iurisconſ. cum deportatus quasi alius
homo consideretur, & tanquam ab alio homi-
ne concepti non prosunt, vt fideicommissi con-
ditio deficiat, & sic hæreditario iure repellun-
tur, quod etiam hodie verum est, ius autem no
uissimum illos extra ius hæreditatium quod in
deportato deficit l. secunda, d. titu. de bon. pro-
script. successionis iure vltra strictam conditio-
13 nis formulam recipit, plurimumque † refert,
an bona iure successionis, idest subrogationis,
vt Salicetum imitemur, an iure hæreditario de
ferantur, primo enim casu non tenetur succes-
sor vltra bonorum vires, l. non possunt, ff. de iu
re fisc. hæres autem sic, nisi inuentarium confi-
ciat: in hærede etiam necessaria est aditio pro
iure transmissionis regulariter, & sic ascenden-
tes si censerentur hæredes non transmitterent
non aditam, sed successores bonorum non ha-
bent necesse adire, quia bona iure ipso quærun
tur, l. prima, §. primo, verſ. Cui bona, & ibi not.
ff. de iure fisci, & pro hoc dict. l. non possunt, &
quod not. gloss. in d.l. prima, & l. penult. C. de
bon. vacantib. ac l. nouationum, C. de nouat.
Ex hocque aliud sequitur secundum Salicet.
quòd cum acquisitio dictorum bonorum incō
modū haberenon possit, acquiruntur, & trans-
mittuntur sicut legatum, personæ nanque istæ
loco fisci subrogantur, cui prius bona deferebā
tur ex indulgentiaque Principis hoc consequū-
tur, d.l. fin. C. de bon. proscript. in fin. & l. vlt. §.
si plures, ff. eod. tit. & ad hoc l. si deportatus, iun
cta glossa secunda, C. d. tit. paterque inconuin-
cibiliter, cum d. Authen. bona damnatorum, de
damnato etiam ad mortem naturalem loqua-
tur, qui etiam seruus pœnæ iuxta communem
14 opinionem † efficitur, & not. in Authen. sed ho
die, C. de donat. int. vir. & vx. ac in l. qui vltimo,
ff. de pęn. & sic hæredem habere non potest, cū
seruus nihil habeat, sitque nil aliud hæreditas,
quam successio in vniuersum ius quod defun-
ctus habuit, l. nihil, ff. de verbor. signif. cum igi
tur non iure hæreditario, sed legis, & Principis
beneficio bona hæc eis deferantur, sequitur, ꝙ
ijsdem immediatè quæruntur absque eorum fa
cto, vel scientia, licet repudiabiliter, l. quæ sub
conditione, §. fin. ff. de condit. instit. l. cum pa-
ter, §. surdo, ff. de legat. secundo, & pro his vide
tur fere casus, in l. edicto diui Traiani, §. ad hæ-
redes, cum seq. ff. de iur. fisci, quamuis itaque fi
lij isti hodie succedant, non sequitur textum in
d.l. ex facto, §. ex facto, correctum remanere, cō
statque subtilem inductionem Francisci Ripæ
negocium non facere: cum vltra iam dicta, post
humi adhuc in d.l. fin. ad ipsum deportatū per
quandam impropriet atem, seu similitudinem
inspecto tempore post deportationem fortasse
referantur, quasi alterius.

Cæterum cum in d.l. ex facto, §. ex facto, plu
rimum à Scribentibus cōtrouertatur, nunquid
fideicommissi dies statim à die deportationis
cedat, an vero naturalis mors expectetur, præ-
termisso conflictu contrariorū iurium, ac distin
ctionum de quibus per Moderniores subtiliter
in l. Gallus, §. & quid si tantum, de liber. & post
15 hum. concludendum breuiter † in hac quæstio
ne est, mortem naturalē expectari debere, Bart.
num. secundo, verſ. Quæro circa secundam par
tem, Ioan. de Imol. ante num. 19. verſ. Sed cer-
te, Paul. de Cast. num. secundo, Alexand. num.
quarto, Claud. Seysell. Aquen. num. quarto, &
Franc. Rip. num. vndecimo, versic. Et ita tenen
do, in d.l. ex facto, §. ex facto. Bald. in l. Deo no
bis, num. 8. in fin. versic. Nam aut mors, & post
eum Socin. hic, num. 105. Felin. in cap. licet vn
dique, ante nu. 3. de offic. deleg. Angel. Aretin.
in §. cum autem, num. quarto, Insti. quib. mod.
ius patr. potest. solu. Oldrad. conſ. 284. In quo-
dam monasterio, num. quarto, in fin. Alexand.
consil. 282. Viso themate, colum. secunda, verſ.
Secundo quia mors ciuilis, lib. secundo, consil.
primo, Ponderatis his, colum. 9. versic. Non ob
stat etiam, libro quinto, Ludouic. Gozadin. cō-
sil. 41. Quæritur, num. vndecimo, Andr. Alciat.
consil. 56. Scripsi, nu. quinto, lib. 9. & August.
Bero. quæst. 41. Fideicommisso facto, num. se-
cundo. Et interim fiscum bona cum sua quo-
dammodo causa vendicare. Probatur dicta cō
clusio ex Bart. in l. Statius Florus, §. Cornelio
Felici, ff. de iur. fisci. Sed melius autoritate Pa-
piniani, in l. cum pater, §. hęreditatem, de legat.
secundo, in l. ex ea parte, §. in insulam, ff. de ver
borum oblig. ac etiam Vlpiani, in l. intercidit,
hoc tit. facit, l. fideicommissa, §. si cui, de leg. 3. l.
fin. iuncta gloss. C. de his qui ven. ætat. impetr.
& l. si ita quis testamento, cum gloss. §. fin. de le
gat. secundo.

16 Mortis siquidem appellatione † in dubio (vt
diximus) naturalis significatur, gloss. in cap. su-
sceptum, de rescript. in 6. in cap. placuit, 17. q. 1.
sique aliud contingit, in casibus erit in quibus
idem ex vtraque præsentabitur effectus, glo. in
Clem. secunda, in verb. Morte, de elect. quam
ad hoc commendat Abb. in c. nisi essent, in fin.
de præben. similis glos. in Clem. prima, in verb.
Mori, vt lit. pend. in cap. si Episcopus, in verbo,
Mortem, de supplen. neglig. prælat. Alexan. conſ.
13. Circa primum, num. primo, lib. 3. conſ. 179.
Viso processu, nume. vndecimo, libro quinto,
Stephan. Betran. conſ. 152. Punctus, num. pri-
mo, libro primo, And. Alciat. consil. 24. Plures,
num. secundo, conſ. 54. Conuentionis verba,
num.

nu.18.lib. octauo, Tancr.de Corneto in Sūma
vltim.vol.cap.5.cum alijs desuper adductis, &
quos vlterius allegare possem. Sed in proposi-
to idem non præsentatur effectus, deportatus
enim posset restitui, & postea filios generare,
17 d.l.intercidit, & restitutus per Principem † re-
cuperat primum statum, ac si non fuisset, l.fin.
C.de sentent.pass. vbi Bart.Paris.consil.93.Mi
chael.nu.25.lib.quarto, substitutus etiam præ-
mori posset fideicommissumque proinde ca-
ducum redderetur, dict.l.vnic.§. sin autem sub
conditione, C. de caduc. toll. ergo mors natu-
ralis expectanda erit, nec ciuilis sufficit.

Secundus casus est, cum aliquis sub eadem
liberorum conditione restituere grauatus, cum
deportatis filijs decedit, & hoc secundo casu
18 concludendum est, filios istos non † infringere
dictam conditionem, secundum Bart.in l.filius
familias, §.cum quis, num.secundo, vers. Prædi-
cta omnia, de leg.primo, quem ibi communiter
cæteri sequuntur, eandemque opinionē tenent,
Socin.sen.hic, d.num.105.versic. Decimo quę-
ritur, Albert. Brun.in tract. Quod stantib. ma-
scul.artic.5.q.12.num.14.Benedict. Capr.con
sil.18.Cum viso, num.9.& Socin.iun. cons.42.
Viso, num.29.lib.1.

Licet enim (vt Socin.sen. in præcitato loco
inquit) cum filij à successione facto grauati ex-
cluduntur, faciant fideicommissum deficere, ta
men quando ex legis dispositione excludūtur,
fideicommissum non deficit, vt in deportatis,
& damnatis in metallum, argum. l. si necesse,
§. si deportatus, ff.de bonis libert.& in l.prima,
in fin.ff.de bon.possess.contra tab.vbi prædicta
probantur, ac in d.l.ex facto, §.ex facto, in sui ra
tione: depottati nanque (vt in dictis iuribus)
19 mortuotum loco † censentur, Carol. Ruin.
cons. 49. Si probatum est, num. quinto, libro
quarto, Tob.Nonius consil.12. Visa copia in-
strumenti, num.septimo, Petr.Anton. de Petr.
in tract.de fideicommiss.quæst.3.num.16.Ca-
mill.Borrell. super Pragm. Odia quæ inter con
iunctos, §.primo, gloss.3.num.320.amittuntq.
omnia quæ iutis ciuilis sunt, non quæ iuris gen
20 tium, † vt Martianus notat in l.17. ff. de pęn.
Quidam (ait) sunt serui pœnæ, vt in metallum
dati, & in opus metalli, & si quid eis testamento
datum fuerit, pro non scripto est, quasi non Cæ
saris seruo datum, sed pęnæ: Item quidam,
ἀπόλιδες sunt, hoc est sine ciuitate, vt sunt in o-
pus publicum perpetuo dati, & in insulam de-
portati, vt ea quidem quę iuris ciuilis sunt non
habeant, quæ vero iutis gentium sunt habeant.
Non mirum si deportati isti non capiunt ex te-
21 stamento † velut peregrini quibus comparan-
tur, vt Antonin.rescripsit, in l.1.C.de hære. inst.
Qui deportantur si hæredes scribantur tanquā
peregrini capere non possunt, sed hæreditas in
ea causa est, in qua esset si scripti non fuissent hę
redes, quod communiter receptum esse scripsit
ibi Alexand.num.secundo, traduntque Socin.
iun.consil.129.In præsenti consultatione, num.
41.lib.3.Iacob.Philipp.Port.cons.23.Quidam
filiusfamilias, num.10.cons.48.Ex facto contin
git, in fin.nu.22.lib.1.Clarus, de testam. q. 22.
vers.Si autem quæris, Michael Crass.in §.testa-
mentum, q.17.num.2.vers.Et hoc procedit, at-
que in §.institutio, q.2.num.2.Iacob.Menoch.
consil. 271.Responsum, num.4.lib.3. Sed quòd
22 deportati non solum † passiuam, verum etiam
actiuam testamenti factionem non habeant, an
notarunt, Port.cons.49.Quod banniti, num.3.
lib.1.post Ioan.de Imol.in cap.quia ingredien-
tibus, num. 30. de testam.Robert.Marant.de
communi, in l.is potest, num.117.ff.de acq. hær.
Natt.in §.ex imperfecto, num.51.Fernan.Vasq.
in tract.qui test.non poss.lib.1.§.1.num.151.159.
& infr.§.2.num.4.11.17.& infr.part.2. Iul.Clar.
in §.testamētum, q.22.Franc. Bursat. cons.48.
D.Ludouicus, num.27.lib.1.Franc.Connan.in
comment.iuris ciuil.lib.9.cap.1.nu.3. & de acti
ua est text.in l.eius qui, §.1.ff.de testam. Depor
tatisque institutis, venientes ab intestato succe
23 dunt † testatori, ac si deportati instituti nō fuis
sent, Alexan. cons.26. Circa primum dubium,
num.1.lib.1.vbi de communi, Clarus d.q.22.
vers.Si autem quæris, in fin.Fernan. Vasq.con-
trouers. illust. cap.102. num.3.Crassus in d.§.
institutio, sub num.2.vers.Sed vera, vbi de cre-
briori sententia, Bursat.d.cons.48.nu.27.vers.
Accedat quod dicitur, qui communem etiam
opin. esse dicit. Et quoniam quæ iuris gentium
sunt (vt dicebam) retinēt, Menoch.d.cons.271.
24 num.11.lib.3. institui à milite Romano † hære
des possunt, Si miles (inquit Vlpian. lib.3. de
legat.) deportato fideicōmissum reliquerit, ve-
rius est quod Marcellus probat, capere eū pos-
se. Hoc militum gratia cōstitutum est, vt legib.
testamentarijs nō adstringerentur, ideoque pe
regrinos, & deportatos instituere possunt, quia
non Quiritum, sed communi omnium populo-
rum lege testantur, & qui ex eorum capiunt te
stamētis, non ciuili, sed iure gentium videntur
capere. Congruit prædictis, quòd deportati de
25 sinant propter deportationem † consanguinei
esse, atque filij, §.pen.in fi.Instit.de capit.dimi.
l.postliminium, §.filius, ff.de captiu.& postlim.
reuers.Tob. Non. cons. 112. Visa copia instru-
26 menti, num.6. Vnde fęminę † ex statuto fęmina
rum exclusiuo, stātibus deportatis qui pro mor
tuis habentur, nequaquam excludūtur, vt per
Carol.Ruin.in l.1.§.pen.de bon. poss. secūdum
tabul.per tex.in l.si necē, §. si deportatus, ff.de
bon.libert.rursus cons.154.Cum alteri filio, co
lum.fin.nu.5.vers.Et hoc etiam confirmatur, li
27 bro 2.Deportati etiam à limine judicij † repel-
luntur,

luntur, Borrell. in d. Pragm. Odia, quæ inter cõ iunctos, §. 1. gloss. 3. num. 319. vnde vt ibi, non compromittunt. Successit nanque deportatio
28 in locum interdictionis † aquæ, & ignis, l. 3. ff. ad l. Iul. pecul. l. 2. ff. de pęnis, §. deportatio, in Auth. de nuptijs, coll. 3. & tradit D. Vincent. de Franch. decis. 116. In causa, nu. 6. & 7. in 1. par. quod latè declarat Fortun. Garz. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 16. versic. Sed quid ad nostram materiam, ac etiam Hieron. Cagno. in l. ea sola deportationis, num. 1. vers. Et hæc deportatio, ff. de reg. iur. Ad deportationisque pę nam absque alia expressione tacite bonorum a-
29 demptionem † subsequi, scribitur in l. deporta torum, vbi Salic. C. de pęn. in l. deportati, C. de bonis proscript. Cagn. in d. l. ea sola deportatio nis, nu. 5. Corn. cons. 55. Reperio me aliàs con suluisse, num. 21. lib. 2. Io. Cephal. cons. 79. D. Catherina, num. 17. vers. Quod probatur, lib. 1. Hodie autē loco deportationis quæ non est in
30 vsu, ferè communiter exilium perpetuum † sub rogatur, gloss. in l. exilium, ff. de interdict. & releg. Alex. in l. transigere, num. 9. C. de transact. Raph. Cum. cons. 96. Christophorus vadēs, in fin. vers. Cuius pęna est, Guid. Pap. decis. 422. Contigit de facto, post num. 1. decis. 423. Euenit casus, in fin. num. 2. vers. Et sic hodie, ac etiā decis. 437. Inter cæteras libertates, nu. 3. Port. cons. 7. Pro dicti casus plena decis. nu. 18. lib. 1. Tob. Non. cons. 104. Etsi, nu. 10. Hier. Gab. cōs. 172. Ex facto, nu. 8. Cæterum super hac cōmutatione alij varia protulerūt, vt videre est apud Franc. Burs. d. cons. 48. nu. 28. & infr. sed non
31 prætereiem Iul. Clar. dicentem † in eius pract. crimin. lib. 5. §. fin. q. 67. vers. Deportatio etiā, se credere super hoc certam doctrinam dari nō posse, locoque deportationis iudicem hodie pę nam posse imponere iuxta facti, & personę qua litatem, prout sibi conuenire videbitur, scilicet, vel triremium in perpetuum, vel ad tempus, vel exilij, aut huiusmodi secundum qualitatem delictorum; & Claro assentiri videtur Cagnol. in d. l. ea sola deportationis, ante num. 2. versi. Iterū notandum est, dum iudicis arbitrio commutationem committit, post Io. de Imol. in l. 2. col. 2. ff. de public. iudic. idem tenent Alex. con sil. 55. In causa inquisitionis, nu. 2. vers. Verum quia pęna, lib. 7. Aym. Crau. cons. 18. Andreas iuuenis, n. 17. vers. Septimo posito, & nō cōcessso, lib. 1. post Corn. quem ibi citat, Capic. decis. 153. Notarius Petrus, nu. 2. Iac. Menoch. in eius pręclarissimo tract. de arbitr. quæst. cas. 330. num. 5. lib. 2. & Prosper Farinatius, de delict. & pęn. q. 19. ante num. 16. fol. 174. dicens hoc esse verius, & in pract. seruari. Quicquid tamen alijs in locis seruetur, cum in hoc Neapolis felicissi-
32 mo Regno insulæ adsint, deportationis † pęna in vsu fuit, & est, Carrer. in pract. fol. 564. post num. 120. Capic. d. decis. 153. num. 3. vers. Sed ibi non est, Clar. d. q. 67. vers. Reperio tamen, Farinacius d. q. 19. nu. 15. vers. Quia vt commu niter, & D. Vincent. de Franch. in decis. 140. incip. Ex vsitata pęna deportationis qua in hoc Regno vtimur, ac in alia decis. 116. In causa Re uer. Io. Francisci Rauascherij, in fin. num. 15. in 1. part. dicens aduertēdum esse, quòd licet Doctores dicant pęnam deportationis hodie subla tam esse, tamen in hoc Regno quotidie Magnā Curiam vicariæ nobiles deportare, & Sacrum Consilium id confirmare, Antonijque Capicij tempore sic etiam obseruatum fuisse. Sed ab in
33 sulis assignatis recedentes † qua pęna puniendi sint, late discutit D. Vincent. d. decis. 140. vbi num. 7. concludit, pęna mortis naturalis puniri, hancque deportationis pęnam morti natura li propinquioeem esse, subdit, num. 4. Quod ve ro paulo ante in vers. Ad deportationisque pę nam, de bonorum publicatione, ademptioneq. cum citatis ibi Doctoribus dicebam, secūdum ius nouum, & antiquum intelligendum est, sed
34 nouissimo iure correctū † id esse credidit Guid. Pap. magnus practicus, & Doctor eminētis autoritatis in d. decis. 437. num. 3. per Auth. bona damnatorum, quæ etiam in illis locum habet qui à lege deportantur, vt concludit Iac. Butri gar. ibi in fin. q. qui post recitationem diuersarum opinionum, dicit hanc esse veritatem, & Guid. Pap. idem asseruit in alijs duab. eius pręcitatis decisionibus, ideo aduertendum est,
35 Iacobus Butrigarius † fit Iurisconс. celeberrimi nominis, Bartolique pręceptor extiterit, ac Rai nerij de Forliuio alterius præceptoris Bartoli contemporaneus, eiusque commētaria, ac opiniones in sublimi æstimatione habeantur. Restat perspicere quorum authoritate deportatio
36 fiat, dicendumque est deportandi ius † præfecto prætorio, vel ei qui eius vice cognoscit inconsulto Principe spectare, vel ei qui eiusdem Principis mādato id gerit, l. 1. §. ij quibus aqua, & igni, ff. de leg. 3. & præfectus vrbis idem efficere potest, l. 2. ff. de pœn. Præses vero Principi rescribit, vt comprobet, & sic sine speciali licen tia non potest, l. si quis filio exhæredato, §. eius qui deportatur, ff. de iniust. rupt. testam. l. inter pęnas, ff. de interdict. & releg. l. 1. in princip. ff. quand. appell. sit, glos. in l. illicitas, §. qui vniuersas, ff. de offic. præsid. estque alia glo. in l. deportatorum, C. de pęnis, Fulgos. d. consil. 1. num. 3. Specul. in tit. de relat. §. quand. fac. sit relatio, versic. Puta vbi præses, & §. seq. vers. Cæterum relatio, ac remissiuè Hieronym. Cagnol. in d. l. ea sola deportationis, num. 1. vers. Et cuius authoritate.

Vltimo scire oportet, quòd retenta illa opinione, vt loco pęnæ deportationis, alia pęna iudicis arbitrio subrogetur, ita quòd possit etiam

Ooo pęnam

37 pęnam triremium † irrogate, ab illa tamen iudex se tęperare debet, quoties alia imponi potest, vt notabiliter, ac pulchre nimis tradidit Bal.consf.443. Cecchus confecit venenum, col. 2.post med.lib.2.quem sequutus est Aym. Cravet.d.conf.18. Andreas iuuenis, col.pen. num. 18.vers. Præterea licet, lib.1.

HYPOTHESIS.

In metallum damnati vtrum ad defectum conditionis fideicommissi, exclusionemque substituti prodesse dicantur: intelligentiamque textus in d.l.ex facto, §.si quis rogatus, il secondo, d. t.t. ad Trebell. discuti.

SVMMARIVM.

1 *Mortem triplicem esse.*
2 *Damnatos in metallum substitutum non excludere, & ex ijs liberorum conditionem nō deficere.*
3 *Fideicommissum statim restituendum fore damnatione grauati in metallum subsecuta, nec mortem naturalem expectari oportere.*
4 *L. ex facto, §. si quis rogatus, il 2. ad S.C. Trebell. enucleari.*
5 *Responsionem casus propositioni aptandam esse.*
6 *Damnatos in metallum olim seruos pœna statim lata sententia effectos fuisse. Sed hodie ex iure nouissimo damnatos istos in metallum seruos pœnæ secundum communem opinionem non effici, num.7.*
8 *Damnationis in metallum pœnam in desuetudinē abysse, in eiusque locum triremium pœnam subrigatam conspici.*
9 *Triremium pœnam ignobilibus, atque plebeis hominibus irrogari.*
10 *Triremes deserentes, ab ijsque aufugientes in pristinam redire causam, nisi iudex in sententia mortis naturalis pœnam fuerit comminatus. Sed ex Aegidio Bossio illis refugis pœnam duplicari. Et quomodo tempus sit duplicandum: Sed an decennio damnatis tempus sit perpetuandum, vel duplicandum distingui.*

CAP. IX.

ANTEQVAM ad damnatos in metallum accedamus, sciendum est secundum Bald.in l.eam quam, colum.5. nu.18. C. de fideicom. quòd mors † triplex est, naturalis scilicet, ciuilis per deportationē, & plusquā ciuilis, hocq. dupliciter; vel mala, vt quia damnatus in metallum, vel bona, vt quia Frater minor, & isti (inquit) non coguntur adire, quia nō habent nomen hæredis, nec aliquod principiū essendi hæredes, ac si esset institutus homo mortuus, vnde institutio pro non scripta est, l. quidam referunt, ff. de iur.codicill. hactenus Bald. Nunc eorundem materiam intrando, propter

2 damnatos † in metallum, conditionem liberorum non deficere, sed substitutum admitti, Doctores cōiter concludunt, Ang. in d.l. ex facto, §.ex facto, nume. 3. vers. Secus autem est, ff. ad Treb. Alex. consil.13. Circa primum dubium, nu.2.vers. Vbi per damnationem in metallum, lib.3. Benedict. Capr.cons.147. Cū ad præsens, num.5.vers. Vnde ad ipsam successionem, Rol. de Val.cons.97. Si contemplanda, col.9.nu.40. lib.2. Simon de Pret.in tract.de interpr. vltim. vol.lib.2.sol.1.nu.8.vers. Idem quoque, fol.123. & congruūt dicta Baldi in pręcitata l.eam quā, d.nu.18.vers. Considera, traditque Martianus Iurisconſ. lib.9. Instit. in l.si in metallum, ff. de ijs quæ pro non script.hab. Si in metallum (ait) damnato quid extra causam alimentorum relictum fuerit: pro non scripto est, nec ad fiscum pertinet, nam pęnæ seruus est, nō Cæsaris, & ita Diuus Pius rescripsit. Sed etsi post testamentum factum hæres institutus, vel legatarius in metallum damnatus sit, ad fiscum nō pertinet. Et cum prædictis pertranseunt, Mich. Crass. in lib.sentent.§.institutis, q.6. post Fernan. Vasq. controuers.illustr.lib.3.cap.101.num.6.& Bartholom. Socin. hic, num. 105. d.vers. Decimo quæritur, qui hinc ad alterius quæstionis decisionem inferebat, vt infra.

An si grauatus in metallū damnetur statim
3 dies fideicommissi † cedat, vel mors naturalis expectetur? & Bart. Iacob. de Aren. Raph. Cuman. Nicol. de Neap. Angel.in princ. & versic. Sequitur in littera, ac alij communiter in d.l.ex facto, §.si quis rogatus, il 2. fideicommissum à die damnationis in metallum cedere crediderunt, & videtur casus in d.§.si quis rogatus, iuncta gloss. in verb. Cum decedit, vbi Angel. dicit quòd si hęres grauatus in metallum damnetur, & sic seruus pęnæ fiat, incontinēti naturali morte aliter non expectata, fideicommissum debetur, talis enim quo ad omnia pro mortuo habetur, l.intercidit, hoc tit. & d.§.si quis rogatus, secus in deportato, qui non habetur pro mortuo quo ad omnia, vt in præcitato, §.& in l.1. C. de repud.

Cū aūt omnis, & non leuis difficultas circa Papiniani allegatum responsum, lib.8. respon. vertitur, quod lib.2. fideicom. Vlpianus inducebat, ideo vis eius ad intelligentiā propositæ quęstionis excutiēda erit, Et Ioan. de Imol. ibi sub nu.22.vers. Sed aduerte, afferebat, quòd glo.in verb. Cum decedit, exponens, idest, ciuiliter, illum textum violat, licet communiter approbetur, de naturali nanque ipsius in metallū damnati morte loqui videtur, sicut in principio de

de morte naturali deportati loquitur, cum sit regula, quòd mortis appellatione de naturali intelligatur, vt ibidem Alexan. inquit, & not. in d. l. ex ea parte, §. insulam, gloss. in cap. susceptū, de rescript. in 6. in cap. placuit, 2. 16. quæst. prima, Pau. de Eleaz. in disput. incip. Substitutus, in 1. dub. & de verbo decedere, tradit Petr. de Anchar. consil. 438. Ego autem, num. 3. de naturali morte, non ciuili videtur intelligi, & ita interpretando esset ibi casus contra Angel. & communiter Doctores. Et si diceretur mortis appellationem ad naturalem referri, cum idem per omnia ex ciuili morte effectus resultaret: Respondet Imol. mortem ciuilem respectu ipsius damnati in metallum nō videri per omnia eundem effectum operari, quem mors naturalis, ob meliorem conditionem, quæ expectatio ni mortis naturalis inest, tardius enim grauatus pro fideicommissi præstatione poterit conueniri, proinde non debemus idem de vtraque iudicare, iuxta tradita in d. §. insulam. Nec quicquā facit Alexand. dum in d. l. ex facto, §. ex facto, sub num. quinto, in fin. dicit, se non inuenire, quòd text. ille de morte naturali deportati loquatur, cum id reperiatur ibi, Cui liber factus, secundum Raphaelis Cumani intellectum, scilicet liber factus à pœna per mortem naturalē: cumque verba illa, Cui liber factus, fideicommissum restitui velit, tempus restitutionis fidei commissi significent, illud vero post mortem naturalem deportati contingat, d. l. cum pater, §. hæreditatem, de leg. 2. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. fisci, sequitur Raphaelem Cumanum rectè arbitratum fuisse. Vlterius

4 circa damnatum † in metallum, text. ita ibi inquit: Sed cum decedit electionem illam, quam Papinianus deportato dedit, huic dari non oportet, deportato autem conceditur, quod eligat cui post mortem restitui fideicommissum velit, igitur illa verba, Sed cum decedit, naturalem mortem significant.

Confirmatur huiusmodi intellectus, nam de illius obitu ibi agebatur, qui seruus pœnæ erat, in tantum, vt non de ciuili, quia iam ciuiliter mortuus erat, sed de naturali morte idem tex-

5 tus intelligatur, vt responsio aptetur † secundū casus propositionem, iuxta l. si defensor, §. interrogatus, ff. de interrog. act. & ita sentiendo Socinus inductionem Ioan. de Imol. comprobans, casum pro eius opinione ibi esse asseruit. Sed aduertendum existimo, cum etsi gloss. in verb. Liber factus, idest, Liber existens, videatur textum sinistra quadam interpretatione penitus corrumpere, non enim ex deportatione libertatem amittit, cum ex illa seruus non efficiatur, l. quidam, ff. de pœn. tamen idem text. non restituitur per Socinum, nam ad eligendū, ad actus legitimos, & ad redeundum in ciuitatem libet non dicitur, & sic verba, liber factus, ad ista, & ad pęnam referuntur. Nec dicendum est per mortem, sed vsque ad mortem, post ademptam de prædictis libertatem, qui terminus, quamuis non exprimatur, tacite tamen inest, vt cum filius hæres instituitur, & rogatur quod liberis suis restituat, ordine successiuo, & sic post mortem intelligitur, l. cum pater, §. penul. ff. de leg. secundo, hocque ex versic. Sed cum decedit, euincitur, præsupponendo cum Iurisconsulto ibi, quod quamuis deportatus tali ca su ius eligendi non amittat, quod sibi competere in futurum vsque ad mortem potest, vt Papinianus dicebat, in metallum tamen damnatus totaliter ius eligendi amittit, ea quidem ratione, quia pro mortuo habetur, vnde tempus mortis expectandum non est, hicque dictæ legis à Glossa male intellectæ, verus sensus videtur: contextus autem verba sunt, Sed si seruus pęnæ fuerit constitutus (de damnato in metallum intelligit) iam parere conditioni non poterit, decessisseque sine liberis videtur; subsequitur alius versic. Sed cum decedit electionem illam quam Papinianus deportato dedit huic dari non conuenit, quasi dicat, deportato si liber factus sit, dedit Papinianus electionem tempore mortis, idest cum decedit, sed seruo pœnæ electionem dari non cōuenit etiam si restitutus fuerit, quia iam electionem amisit, licet vsque ad mortem protenderetur, cum verum sit pro mortuo haberi: loquitur ergo text. in casu quo vterque restitueretur: vt sit ab intellectu Socini recedendum.

6 Et prout olim in metallum damnati serui pęnæ statim lata sententia † efficiebantur, licet nōdum ad locum in quo operari debebant conducerentur, l. in seruorum, §. qui ex causa, ff. de pęn. Salic. in Auth. Sed hodie, sub nu. 2. versic. Pro quo declarando pręmitto, C. de donat. int. vir. & vx. idemq. de dānatis ad mortē, licet supliciū differatur, l. qđ ad statū, & l. qui vltimo, d. tit. de pęn. l. si quis filio exhęredato, §. sed etsi quis, ff. de iniust. rupt. testam. Sic hodie verum est, dictā cōem opin. non procedere, cū in me-

7 tallum † dānati serui pęnæ non efficiantur, Bar. in d. l. qui vltimo, num. 3. vers. Sed illud, & in q. incip. Lucanæ Ciuitatis, in resol. quęst. n. 1. vers. Præterea, Alex. id annotauit, in d. §. ex facto, nu. 6. in fin. consentiuntq. Socin. hic, d. n. 105. vers. Subdit vltimo loco, & Franc. Rip. in d. §. si quis rogatus, 2. nu. 1. vers. Idem intellige secundum iura antiqua, secus de iure nouissimo, per text. in d. Auth. sed hodie, & in corpore vnde sumitur, §. quod autem, auth. de nupt. coll. 4. dicens, §. illum in vltima sui parte correctum esse, hoc ēt voluere Petr. Piccol. in Constit. Regni, Clandestinis, sub rubr. de homic. clandest. & Thom. Gram. decis. 32. Nobilis Cæsar de Ratta, nu. 4.

Cum autem pœna damnationis in metallū in desuetudinem abierit, sciendum est, in eius
8 locum triremium pœnam † istis temporibus successisse, vt communiter omnes testatos fuisse, scribit Prosper Farinacius in tract. de delic. & pœn. quæst. 19. num. 14. vbi plures hoc tenentes allegat, scilicet Capicium, Grammaticum, Carrerium, Follerium, Afflictum, Mantuam, Milleium, & Clarum, in locis ibi per eum congestis, quod tradidere etiam Bonif. de Vitalin. in tract. malef. tit. de falsat. col. 2. Aegid. Boss. tit. de exec. senten. num. 23. Camill. Borrell. super Pragm. Odia, quæ inter coniunctos, §. 1. gl. 3. num. 322. Plot. consil. 73. num. 12. tom. 2. cōsil. crimin. Franc. Bursat. consil. 48. D. Ludouicus, num. 26. & num. 28. vers. Et isti, lib. primo, ac Hieronym. Gabriel. consil. 172. Ex facto proposito, num. 32. in prima par. ipsamque capitalem esse testatur Roland. de Vall. cons. 57. Quoniam præsens consultatio, num. 45. de pœna in quam damnationis in metallum loquens, lib. 3.
9 Eandemque, siue hodie triremium † ignobilib. plebeisque hominibus irrogari, dicunt Capic. decis. 153. Notarius Petrus, num. primo, versic. In plebeio, & perillustris D. Præsidens, ac Viceprotonotarius, Vincen. de Franch. decis. 140. Ex vsitata pœna, num. 6. & ante num. 3. in prima parte.

Sed quæ pęna refugæ ex triremibus infligatur, dicit idem D. Vincent. in præallegat. decis. sub num. 12. in fin. ex triremibus aufugientem
10 debere † in pristinam causam redire, nisi iudex in sententia pœnam mortis naturalis fuerit cōminatus. Aegid. autem Boss. in d. tit. de exec. senten. num. 23. inquit, pœnam tunc duplicari, per tex. in l. aut damnum, §. quisquis, ff. de pęn. sed subde, duplicare cum id temporis oportere, quod ei superest cum fugit, scilicet ne illud duplicetur quo apprehensus in carcere fuerit. Et si in decem annos damnatus sit, aut perpetuari debet ei pęna, aut in opus metalli trāsmitti: Plane si decennio damnatus fuit, & in initio statim fugit, videndum est, vtrum duplicari ei tempora debeant, an vero perpetuari, vel transferri in opus metalli, & magis est, vt transferantur, aut perpetuētur: generaliter enim dicitur, quoties decennium excessura est duplicatio, non esse tempore pœnam arctandam, ita Vlpianus ibi, ex lib. 10. de offic. Proconf.

HYPOTHESIS.

Quid de bannitis nostri temporis circa defectum istius conditionis fideicommissi, substitutique exclusionem dicendum sit, inuestigari.

SVMMARIVM.

1 *Bannitos nostri temporis, grauatos non teneri per bannum subsequutum statim fideicommissum restituere, sed mortem naturalem expectandam fore.*

2 *Bannitos statim teneri fideicommissum restituere, vbi substitutio per verba pragnantia loqueretur, vt puta, si dictum fueris, si decesserit in pupillari ætate, vel aliàs quandocunque, & qualitercunque.*

3 *Bannitos ex maleficio irrogante pœnam priuationis ciuitatis, & publicationis bonorum, deportatis comparari. Sed multos contrarium tenere, num. 4.*

5 *Bannitos relegatio aquari secundum vnam opinionem: Alios vero de vtrisque participare, scilicet de deportatis, & relegatis simul asseruisse, num. 6. Complures distinxisse, quòd aut ob crimen pœnam mortis inferens banniuntur, & deportatis comparari, aut ob delictum minorem pœnam infligens, & relegatis, num. 7. Reliquos etiam alia distinctione vsos fuisse, quod aut bāniti ex forma statuti impune offendi possunt, & deportatis aquari, aut non, & secus, numero 8. Baldum autem in illa fuisse sententia, in proposito propriam similitudinem dari non posse, sed istos bannitos nouum genus esse, numero 9.*

10 *Banni definitionem ex eodem Baldo afferri.*

11 *Hæreditatem, nec vsumfructum esse, nec vsum, sed ius quoddam cum vtrisque aliqua similia habens, sicut emphyteusis, nec venditio est, nec locatio, sed cum vtraque participans.*

12 *Bannitos cum publicatione quive ex statuti forma impune offendi possunt, pro mortuis haberi.*

13 *Bannitos grauatos fideicommisso extra territorium à quo sunt banniti, substitutum excludere.*

14 *Bannum extra bannientis territorium suum effectum non operari.*

15 *Bannitum captum extra territorium bannientium, tanquam illegitime captum relaxari debere.*

16 *Bannitum iniuriarum actione posse agere contra ipsum capientem in alieno territorio. Idque dupliciter ampliari.*

17 *Bannitum extra territorium bannientium impune offendi non posse.*

18 *Bannitum non posse offendi extra territoriū adeo verum esse, vt nec offendi in territorio ciuitatis confederata possit.*

19 *Bannitus licet non possit in ciuitate à qua fuit ex bannitus debitorem suum astringere, vt ibi debitum soluat, posse tamen ipsum vbique locorum, vbi fuerit repertus conuenire.*

Bannitos

20 Bannitos filios qui non possunt de iure cõmuni admitti obstantibus statutis quæ ius commune corrigunt, sed solum ex forma eorundem statutorũ substitutum non excludere, nec fideicommissum ex ijs expirare.

21 Banniti cum ex iuris cõmunis dispositione admitti possunt, ipsos iuris communis beneficia etiam in loco à quo exulant ex Bartoli sententia retinere: Sed hoc procedere in bannitis ex contumacia, secus in ijs qui impune occidi possunt, numero 23.

22 Contumacia naturam esse non inferre maiorem pœnam, quam in sententia, vel lege contineatur.

24 Bannitum cuius bona sunt publicata, impuneque occidi potest, transfugæ æquiparari.

25 Bannitum cuius bona publicata sunt, impuneque ex forma statuti occidi potest, ius agnationis filiationisque amittere.

26 Statutum municipale loci posse derogare etiam iuri communi in loco.

27 Sententiam conditionalem suum effectum in euẽtum conditionis suspendere.

28 Bannitos filios cum publicatione, & qui ex forma statutorum occidi possunt, non prodesse ad defectum conditionis, etiam si possent ex iuris communis dispositione admitti, Secus in filijs qui occidi impunè non possunt, nec eorum bona publicantur.

29 Bannitos multo magis exclusionem substitui non operari retenta illa Raynerij opinione, si banno, vel statuto etiam iuris communis beneficio priuarentur.

30 Bannitos censeri iuris communis beneficio priuatos vbicunque statutum disponeret bannitos intelligi esse extra iuris cõmunis protectionem.

31 Bannitos fortius deportatis secundum Raynerij sententiam comparari, vbi essemus in bannitis in banno à Cæsare positis, seu eius delegato, perderent enim tunc omnia quæ iuris ciuilis sunt.

32 Imperatorem vniuersi Orbis dominum dici.

33 Regem Hispaniarum in eius Regno Siciliæ Monarcham esse, nec quicquam facere cum Imperio habere.

34 Regem Hispaniarum superiorem non recognoscere, nec Imperatori subesse.

35 Imperatori quæ congruunt, cuique Regi Imperatorem non recognoscenti conuenire.

36 Regem in suo regno animatam legem esse, iurique communi derogare posse.

37 Regem in suo Regno Monarcham esse, & numero 45.

38 Regem in suo Regno tantum, & plus iuris habere, quantum Imperator in Imperio, cum is Regnum ad hæredes transmittat, non sic Imperator.

39 Primogenitum in Regno successurum fore, semper que erit, excepto Rege Romanorum, Monarchiam tenturo.

40 Regem Francorum superiorem non recognoscere.

41 Duces, atque alios habentes dominium temporale perpetuum, loco Principis in eorum territorio se gerere, posseque generalia statuta facere iuri cõmuni derogatoria.

42 Ducem Mediolani imperij iura retinere aliàs reseruata absque recognitione.

43 Ducem Sabaudiæ, Pedemontiumque Principem non recognoscere superiorem.

44 Ducem Ferrariæ, tanquam Imperator in eius Ducatu, ad sanctam Sedem Apostolicam reuerso auctoritate, fuisse functum.

46 L. pen. C. de donat. inter vir. & vx. de Imperatore loquentem ad Regem extendi.

47 L. cum multa, C. de bon. quæ liber. de Imperatore similiter disponentem in Rege etiam sibi locum vẽdicare.

48 Bannitos à Ducibus, & alijs Principibus superiorem non recognoscentibus, & bannitos à Ciuitatibus liberis æquiparari.

49 Ciuitates superiorem non recognoscentes in solio Principis vicem gerere, & num. 57.

50 Venetiarum Ciuitatem, vt Rempublicam, & superiorẽ non recognoscentem sua libertate potiri.

51 Venetiarum Ciuitatem naturali ratione vti, & communem patriam hodie appellari.

52 Florentiam olim Rempublicam fuisse, & omnia potuisse quæ Imperator, propriaque libertate vsam fuisse.

53 Senarum Ciuitatem suam libertatem etiam vti Rempublicam retinuisse.

54 Ducem Magnum Hetruriæ iura Imperij in suo Ducatu habere.

55 Ianuam Ciuitatem in suo territorio iuribus supremi Principis vti.

56 Lucensem Ciuitatem, vt Rempublicam proprio iure potiri.

58 Duces, Comites, & Principes Regni Siciliæ non dici Regiam dignitatem habere cum Regi subsint, Regalia tamen ex priuilegio ipsis à Rege concessa, vt inquit, Paris de Puteo possidere.

59 Bannitis toleratis in ciuitate Principe sciente, bãnum quo ad omnem iuris effectum remissum videri, nec impune offendi posse, quamuis de banno non sint cancellati, & nu. 66. Deciumque contrarium tenentem referri, nu. 67.

60 Principali sine publica autoritate durum esse circumuentum quempiam inueniri.

61 Vitam communem cum alijs ducentem sentire eandem in legibus debere disciplinam: eademque pericula experientem eadem quoque iura vendicare.

62 Pœnam facilius remitti, quàm priuilegium auferatur.

63 Opinionem communem licet iuri contrariam, actum illicitum reddere ad instar substantiæ veritatis.

64 *Errorem publicum, ius constituere.*

65 *Notarius licet quis non sit, sed pro notario se gerens sciente, & patiēte superiori, qui illum notarium creare poterat, ab eo gesta valere. Indeque ad multa similia inferri.*

68 *Bannitum toleratum in ciuitate, ita demum offendi non posse iuxta Saliceti opinionem, si in ciuitate ad honores aliosq; actus sciēte superiori promoueretur, qui posset illum rebannire, quibus quidem honoribus bannitus durante banno inca pax sit: Idque ex Carolo Ruino, & Iacobo Menochio limitari.*

69 *Bannitum simpliciter in ciuitate toleratum per solam eius insistentiam, & patientiam Principis rebannitum, vel affidatum non censeri.*

70 *Appellationi quamuis per actum affirmatiuum coram iudice à quo renunciatum videatur, & ab ea recessum, secus tamen esse per actum in pati sonantem.*

71 *Bannito ad ciuitatem reuerso, si cum eo Princeps scienter actum aliquem gerat ad quem potuit siue dispensatione promoueri, bannum illi remissum non censeri.*

72 *Excommunicato si Papa iudicem delegatum dederit, non propterea intelligi illum absoluere, vel cum eo ad agendum dispēsare: Et aliud simile adijci.*

73 *Bannitum censeri per Principem rebannitum si ad actum aliquem bannito incompetens dum est in banno assumatur, intelligi, nisi actus rebannitionis alias solennitates exposceret quæ seruata non fuissent.*

CAP. X.

Ex præcedentibus ad decisionem duarum aliarum quæstionum Socinus senior inferebat, quarum prima est.
1 Nunquid banniti nostri temporis statim restituere teneantur, super qua insistendum nō est, cum ex textu expresso in d.l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. fisci, decidi videatur, vt inquam naturalis mors sit expectanda, nec grauatus statim restituere teneatur, & ita concludit ipse Socin. hic, num. 106. versic. Ex quibus decidnntur, colum. 69. per eundem tex. ab eo inductum. Possent enim (inquit) in futurū quærere: & bona penes fiscum cum onere restituendi esse possent: substitutique etiam prædecedere: igitur non tenentur statim, sed naturalis mors expectatur, idemque post longam disputationem concludit Ioan. Petr. Surd. consil. 90. Presbyter Bartholomæus, num. 23. & infr. in fortioribus terminis, scilicet in bannitis ob crimen læsæ Maiestatis, vt ibi: limitans hanc
2 conclusionem, † vbi substitutio per verba prægnantia loqueretur, puta si decesserit in pupillari ætate, vel aliàs quandocunque, & qualitercunque, hæc enim verba vniuersalia, non solum mortem naturalem, sed ciuilem etiā includunt, vt videtur tex. in Clem. ne Romani, §. eo tamē, de elect. vbi Andr. Barbat. faciuntque tradita per Gomes. super reg. de impetr. benef. vac. per obit. famil. Cardin. q. 7. in princ. vers. Reperio tamen, fol. 204.

Secunda vero quæstio in eo versatur, nunquid grauato cum filijs bannitis decedente, dicatur conditio, si sine liberis, de qua in terminis huius contextus agitur, deficere, & quamuis Socin. d. num. 106. per breui quadam, sed ingeniosa distinctione nitatur eandem quæstionem definire, longiori tamen digressione omnimoda, atque absoluta resolutio egere conspicitur: decisio igitur potissimum resultabit inuestigando, an deportatis, an alijs bannitis isti æquiparentur, quod varie, ac pertinaciter controuertitur, & disceptatur. Fuit nanque in primis glos. opinio, in §. relegati, Instit. quib. mod. ius patr. potest. solu. in verbo, Retinent, qua asseritur, quòd si tantum est maleficium, vt etiam cum
3 ciuitate † bona sua publicentur, vel de iure, vel de consuetudine ciuitatis, tunc deportato compararentur, aliàs relegato, quam quidem deportato æquiparationem admittit alia gloss. in cap. primo, in verb. Solutus est, vbi id annotauit Andr. de Isern. colum. prima, sub nu. 3. versic. Sic de bannito à Rege, tit. hic finitur lex deinde consuet. incip. dicens hoc etiam verum esse in bannito ab alio iudice merum habente imperium, dictamque primam gloss. quam plures sequuntur, Hugo de Fontana in disput. incip. Duo ad inuicem litigantes, vbi Angel. not. nō esse verum, quòd illam reprehendat, Iacob. de Beluisio, in alia eius disput. incip. Sempronius & Titius inimici capitales, qnam posuit in l. secunda, C. vt intr. cert. temp. Specul. in titu. de instrum. edit. §. compendiose, colum. tertia, in princip. vers. Quid de bannito, vbi Ioan. And. in verb. Relegati, rursus Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de accusat. in tertia parte, §. sequitur, in addit. magna, incip. Vt intra certum tempus, versic. Si autem tale fuit crimen, Odofred. in tit. de arbitr. §. datur, versic. Quid de bannito, idem Odofred. & Dyn. in l. si quæramus, ff. de testamen. Guid. de Suzz. in l. Pedius, ff. de arbitr. Rolandus antiquus in rubric. de cit. reor. versic. Sed an illi, ponens ad litteram dictum Guidonis de Suzzaria. eandem glossam tenuit Federic. de Scalis, vt testatur Bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum, nume. tertio, ff. de liber. & posthum. Bart. in l. eius qui, §. si cui, numero secundo, d. tit. de testamen. Bald. in l. ferruum quoque, §. publice, colum. 3. nume. 5. vers. Quando autem, ff. de procur. in l. corruptionē, colum. 2. num. 7. vers. Breuiter, C. de vsufr. vbi etiam

etiam Martinus de Silimanis, & in l. 3. incip. Si
is qui, col. fin. in princ. verſ. Item habemus ban-
nitos, C. ſi pend. appell. mors interuen. conſilio
284. Præmiſſis, lib. 1. Paul. de Caſt. conſil. 212.
Omiſſo ordine, ſub num. 2. lib. 2. Alexan. conſ.
23. Opportunè conſideratis, nu. 9. lib. 1. conſi-
lio 26. Circa primum dubium, in princ. eodem
vol. & conſ. 116. Animaduerſis ſtatutis, num. 3.
verſ. Ac ratione vulgaris gloſ. lib. 2. Corn. con-
ſilio 55. Reperio me aliàs conſuluiſſe, num. 20.
in fin. lib. 2. Gulielm. de Benedict. in rep. c. Ray-
nutius, in verb. In eodē teſtamento relinquens,
il 1. numero 140. & 141. in 17. limit. extra de te-
ſtam. Ioan. Lopez in rep. c. per veſtras, §. 18. co-
lum. 3. num. 12. extra de donat. inter vir. & vx.
Caſſan. in conſuet. Burgund. de confiſc. quæ ſe
ſcrip. num. 7. 8. & 9. Laurent. Siluan. conſil. 89.
Pro bonis feudalibus, num. 4. Robert. Marant.
de magis communi in tract. de ordin. iudic. in
4. part. diſt. 2. num. 7. Hieronym. Grat. conſ. 21.
Eximius art. & med. doctor, num. 67. lib. 2. Au-
guſtin. Bero. q. 41. Fideicommiſſo facto, num.
4. verſ. Et Imolæ, Franciſc. Burſat. conſ. 54. Præ
ſuppoſito, nu. 2. lib. 1. Simon de Pretis in tract.
de interpr. vltim. volun. lib. 2. ſol. 1. numero 14.
ſol. 124. Aſcan. Clementin. in tract. de patr. po-
teſt. cap. vltim. num. 13. & 24. ac Tob. Nonius
conſ. 112. Viſa copia inſtrumenti, colum. 2. nu-
mero 4. verſ. Primo quia, Cumque dictam glo.
4 improbent † Iacob. de Aren. in tract. de bannit.
in princ. verſ. Verum quidam, & in l. 1. C. de hæ
red. inſtit. & poſt eum Cyn. ibi, Iacob. Butrig.
in auth. Item nulla communitas, C. de epiſc. &
cleric. & in auth. bona damnatorum, C. de bon.
proſcript. quibus non placet prædicta bannito
rum ad deportatos æquiparatio, Signorol. de
Homod. conſ. 119. Quæſtio talis eſt, col. 3. verſ.
In oppoſitum, vbi latè hunc articulum diſpu-
tat, Alexan. in l. ex facto, §. ex facto, num. 4. ff. ad
Trebell. dicens gloſſam magis communiter re-
probari, & ante eum idem ibi tenet Angel. Pet.
de Anchar. conſ. 275. Filio ſuo Tarlato, col. 2.
in princ. de eadem communi reprobatione at-
teſtans, Aretin. num. 7. & Ioan. Fabr. num. 6. in
d. §. relegati, Curt. ſen. conſ. 59. poſt num. 18. &
is aſſerens eandem gloſ. communiter reproba-
ri, in quantum de æquiparatione cum deporta
tis loquitur. Nō mirum, ſi ſuper hac re tot Scri-
bentium opiniones exortę fuerint, vt illam in-
certam, & ferè inextricabilem reddiderint: Ali-
5 qui enim dicere auſi ſunt, bannitos iſtos† abſo-
lutè relegatis æquandos eſſe, vt innuit gloſ. in l.
ad cognitionem, in verb. Bona veneunt, in fin.
ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eatur, vbi Bart. num. 2.
verſ. Item not. quod gloſ. Sebaſt. Sap. in l. impe
rium, num. 58. ff. de iuriſdict. omn. iud. Cōrad.
in ſua praxi, fol. 447. num. 31. Alij verò, banni-
6 tos ipſos cum bonorum publicatione† de verſ-
que participare, de deportatis ſcilicet ac relega
tis, qui quidem Doctores recenſentur per Ale-
xand. d. conſ. 116. num. 7. verſ. Præterea dato, li-
bro 2. vbi inquit, à relegatis aſſumere, nam à lo
co à quo banniti ſunt, exulare debent ſicut rele
gati, l. relegati, ff. de pęn. à deportatis autem ca-
pere, quia bona confiſcantur, velut in ipſis de-
portatis, perduntque ſuæ ciuitatis iura, l. amiſ-
ſione, §. qui deficiunt, ff. de capit. dimin. & ita te
nere Bart. Bald. Ang. & Raynerium in locis ibi
dem citatis.
7 Nonnulli † diſtinctione vtebantur, nam aut
ob crimen pęnam mortis inferens banniuntur,
& deportatis æquiparentur, aut ex delicto mi-
nor pœna infligitur, & relegatis, ita ex intentio
ne Federici de Scalis de Bononia diſtinguebat
Bald. in d. l. 1. col. 9. num. 14. C. de hæred. inſtit.
Federicumque ſequebatur Curt. iun. conſ. 182.
Habita diligenti conſideratione, num. 8. Cæte-
rum quia ſecunda diſtinctio per Baldum ibi im
pugnatur, nō defuerunt qui aliter diſtinxerint,
8 quòd aut banniti poſſunt† ex forma ſtatuti im-
punè offendi, & deportatis comparentur, aut
non, & ſecus, Bar. in l. amiſſione, ante num. 3. ff.
de capit. dimin. & in d. l. 1. num. 3. verſ. Et breui
ter determino, vbi Paul. de Caſtr. numero 4. &
Corn. in 8. & 9. col. poſt Bald. Ang. & Salic. Io.
de Imol. in d. l. ex facto, §. ex facto, num. 20. ver
ſic. Et hoc caſu procedit, Alex. conſ. 75. Viſis &
diligenter perſpectis, num. 8. verſ. Præterea da-
to, lib. 1. Lācell. Galiaul. in d. l. Gallus, §. & quid
ſi tantum, in princ. verſ. Item quòd bannitus, ff.
de liber. & poſthum. ac Corn. d. conſ. 55. Repe-
rio me aliàs conſuluiſſe, col. 3. num. 14. & 15. li-
bro 2. Quando enim banniti impunè offendi
poſſunt: bellum ab ipſo banniente indictum il-
lis cenſetur, & tanquam hoſtes ciuitatis à qua
banniuntur omnino reputantur, arg. d. l. amiſ-
ſione, §. qui deficiunt, ac Corn. d. numer. 15. de
communi opin. teſtatur, adeo quod concurrē-
te dicta diſpoſitione ſtatuti, vt impunè banniti
offendi valeant, gloſſæ aſſertio in d. §. relegati,
vera, atque efficax remanet, prout illam ſic intel
ligunt Paul. de Caſtr. d. conſ. 212. ſub num. 2. li-
bro 2. Alex. d. conſ. 116. num. 6. in fin. lib. 2. & cō
ſilio 23. num. 9. libr. 1. Auguſtin. Bero. d. q. 41.
num. 4. ac Tob. Non. d. conſ. 112. col. 2. num. 4.
Quod veluti ex communi, & re ipſa abſolu-
tum eſt, ſic Baldi Iuriſconſ. feliciſſimi ingenij re
ſolutionem celebrem eſſe exiſtimo, dum in d. l.
1. col. 6. num. 17. verſ. apparet igitur, C. de hære
9 dib. inſtit. ſcripſit, † bannitos propriam, ac omni
modam ſimilitudinem, cum deportatis aut ex-
communicatis non habere, ſed nouum genus
eſſe, valdeque ſtricti iuris, quæ opinio ex ipſo-
met Baldo comprobari poterit, qui in præcita-
to loco bannū ita definiuit, ſeu deſcripſit, quòd
10 ſit quædam pœna † per ſe, quæ nec eſt depor-
tatio,

tatio, nec relegatio, licet habeat aliqua similia
cum vtraque, sicut de hæreditate dicitur, quæ
nec est vsusfructus, nec vsus, sed quoddam ius
11 habens per se † aliqua similia cum ijsdem, l. cũ
antiquitas, C. de vsufruc. sicut etiam de contra
ctu emphyteutico, qui nec venditio est, nec lo-
catio, l. 1. C. de iur. emphyt. sed cum vtraque in
aliquibus conuenit, Baldique opinionem se-
quutus est Iul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. q. 71.
vers. Quid tenendum in tanta Doctorum con-
trarietate, vbi absolutè opinatur, bannitos no-
stri temporis quocunque modo siue perpetuò,
siue ad tempus, aut cum bonorum publicatio-
ne, aut secus, siue possint ex forma statuti offen
di, siue non, neque simpliciter deportatis (vt
Baldus dicebat) neque relegatis ęquiparari, sed
quandam tertiam speciem de per se esse, vt ces
set ad inuicem argumentatio, & propterea stã-
dum esse, vel decisionibus Doctorum de banni
tis in specie ac nuncupatim loquentibus, vel cō
suetudini, cui inhærere visus est Ascan. Clemẽ
tin. in d. tract. de patr. potest. cap. fin. num. 23.
vers. Vnde tutius dicendum est. Denique glos-
sæ in d. §. relegati, opinionem vltra præcitatos
approbat Ioan. Cephal. cons. 22. Proponitur,
quòd testator, num. 18. lib. 1. Hinc igitur resul-
tat, bannitos istos cum publicatione, quive ex
statuti forma impunè offendi possunt, pro mor
12 tuis † haberi, Paul. de Castr. d. cons. 212. Omis
so ordine, num. 2. versic. Quia statutum prædi-
ctum, lib. 2. Alex. cons. 23. Oportunè considera
tis, num. 9. vers. Octauo probatur, lib. 1. Guliel-
mus de Benedict. in c. Raynutius, in verb. In eo
dem testamento relinquens, 1. num. 140. extra
de testam. August. Bero. d. q. 41. Fideicommis-
so facto, num. 4. vers. Et consequenter, ac Lau-
rent. Siluan. cons. 89. Pro bonis feudalibus, nu.
4. vers. At vbi reperitur.

His sic præmissis, ad materiam conditionis
descendendo, breuiter distinctione vtẽdum est,
duos principales casus considerando, Primus
est, cum de fideicommisso iniuncto grauato ex-
tra territorium à quo sunt banniti agitur, & tũc
quia ibi non ligantur, Bart. in l. cunctos popu-
los, num. 44. C. de summ. trin. & fide cath. & in
q. Lucanæ ciuitatis statuto in 2. part. num. 2. ta
les liberi faciunt fideicommissi conditionem de
13 ficere, † ita concludit Socin. sen. hic, col. 69. nu-
mer. 106. vers. Sed in nostra difficultate, & post
Bartol. num. 5. vers. Et sic filij, idem sibi voluit
Francisc. Rip. in d. l. ex facto, §. ex facto, nu. 14.
14 affectus nanque banni territorium † non egre-
ditur, Curt. sen. de communi, cōs. 60. Dux Phi-
lippus, colum. 10. & infra. Inde contingit, quòd
15 captus extra territorium bannientium, † rela-
xari debet, quia legitimè captus non fuit, vt ar-
gum. l. 2. ff. de offic. procōs. l. cum vnus, §. is qui,
ff. de bon. autor. iudic. possid. c. ex parte, extr. de
verborum signif. & eius quod not. in c. quicun-
que, 16. q. 1. ac in l. quis sit fugitiuus, §. idem Cel
sus, ff. de ædilit. edict. tradit Bald. in l. 2. num. 2.
vers. Et ideo familia potestatis, C. de seru. fugi-
tiu. Ias. in l. fin. col. 1. vbi Hipp. de Marsil. nu. 9.
ff. de iurisdict. omn. iudic. in l. vbi pactum, col.
antepen. num. 18. versic. Hinc est, ff. de transact.
Stephan. Bertrand. cons. 210. Si est verum, nu. 1.
16 lib. 3. vbi dicit, bannitum † iniuriarum actione
posse agere, contra capientem ipsum in alieno
territorio, num. 2. vers. Et dicant Bald. & Flo-
rian. Quod adeo verum est, vt procedat etiam
si familia officialis eum in territorio capere vo-
luerit, ipsumque fugientem extra territorium
ceperit, secundum Bald. in c. cum olim, in fin.
num. 5. vers. Sed quid si in territorio arripuit fu
gam, extra de restit. spol. in l. sicuti, §. Aristo, in
princ. vers. Nota argumentum hic, ff. si seruit.
vendic. Salic. in l. 2. col. 2. vers. Et ex hoc, C. de
exhib. reis. Nell. in tract. de bannit. in 2. part. a.
temp. q. 30. Sebast. Vant. in tract. de nullit. sen-
ten. in tit. de nullit. ex defect. inhib. seu mand.
comp. nu. 54. vers. Et intellige, imo dixit Nell.
in d. 2. part. a. temp. q. 33. in fin. vers. Si autem,
quòd si bannitus dormiendo totus esset in ter-
ritorio à quo bannitus non fuit, caderetque, vel
ob somnum perueniret in locum à quo fuerat
bannitus, non videtur quòd capi potuerit, nisi
experrectus ibi permansisset, arg. l. si seruus ser-
uum, §. si fornicarius, ff. ad l. Aquil. quod intel-
ligit, vt ibi, nisi potuerit verisimiliter casum il-
lum cogitare, facit l. si quis domum, §. 1. ff. loca
ti, & l. item Mela, in princ. d. tit. ad l. Aquil. Nec
17 extra territorium † posset offendi impunè, Pe-
trus de Anchar. in c. canonum statuta, fol. 12.
vers. Tertiò principaliter, de constit. Ioannes de
Imol. in Clem. pastoralis, col. 4. vbi etiam In-
noc. de re iudic. Bald. in d. l. 1. num. 14. Felin. in
c. quę in ecclesiarum, col. 3. in 8. casu, de constit.
Ias. in l. omnes populi, col. 9. in 5. limit. de iust.
& iur. in l. fin. col. 1. de iurisdict. omn. iudic. & in
l. vbi pactum, num. 17. vers. Vltimo aduerte, ff.
de transact. Socin. sen. in l. 1. in princ. num. 13. ff.
de acq. poss. Ruin. cons. 84. De pluribus quæri-
tur, num. 1. 4. & 6. lib. 4. Ioan. Cephal. cons. 35.
In causa fiscali, num. 19. lib. 1. Nell. de S. Gemi-
niano in d. tract. q. 56. & 57. Imò nec offendi in
18 territorio ciuitatis † confęderatæ, nisi in fędere
aliud dictum fuisset, Bart. notabiliter, in l. non
dubito, num. 3. vers. Aut non delinquunt, ff. de
captiu. & postlimin. reuers. Francisc. Rip. in d. l.
ex facto, §. ex facto, num. 14. quicquid dixerit in
contrarium Ias. in d. l. vbi pactum, num. 18. vbi
perperam Bartoli autoritatem pro se induxit;
Hinc etiam est, quòd licet bannitus non possit
suum debitorem cōpellere, vt in ciuitate à qua
exbannitus extitit debitum persoluat, poterit
19 tamen † eius debitorem in quocunque loco eũ
repe-

repertierit, etiam quòd ibi nullo modo forum sortiatur conuenire, gloss. est sing. in l. vsuras, C. de solut. quam celebrat Francisc. Cremens. sing. 124. Nota quòd nemo potest, & post Ludouicum Roman. idem scribit Rip. in tract. de peste in 2. part. de priuileg. circa contract. nu. 3. vers. Contrarium puto verius, dictamque glos. ab oppositionibus, defendit Curt. iun. in l. hæres absens, §. si quis tutelam, num. 3. vers. Nota bis tamen, ff. de iudic.

Secundus casus est, cum sumus infra territorium, & hoc casu distinguendum est, Aut enim
20 filij non possunt† admitti de iure communi ob stantibus statutis, quę corrigunt ius commune, sed tantum ex forma eorundem statutorum, & hoc casu liberi isti non faciunt fideicommissum deficere, nam ex legis dispositione succedere prohibentur, iuxt. not. per Bart. in l. filiusfamilias, §. cum quis, & ita concludunt Socin. hic numero 107. Alexan. in d. l. ex facto, §. ex facto, nu. 7. ibidemque Francisc. Rip. num. 14. ff. ad Trebell. Aut isti filij possunt ex iuris communis dispositione admitti, & hic casus maximam in se difficultatem continere videtur, in quo Socin. alternatiuè ac ambiguè loquutus fuit, referens opiniones pugnantes Bartoli, & Saliceti d. numer. 107. vers. Aliquando & secundo, & neutri expresse inhæret; Est itaque Bar. opinio in d. q. Lucanæ ciuitatis statuto, in l. 1. sub num. 3. versic. Ex hoc concludo, C. de hæredib. instit. & in l. certa forma, num. 7. per illum text. C. de iure
21 fisci, lib. 10. quòd bannitus iuris communis† beneficia, etiam in loco à quo exulat retineat, quã comprobant, Bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum, sub num. 3. versic. Et ex hoc sequitur, vbi Ioan. de Imol. de lib. & posthum. idem Bald. in l. eius qui, §. si cui, sub num. 3. vers. Aut vult testari, ff. de testam. vbi id latè confirmat, ibique Bar. num. 2. vers. Ego disputaui, Ioan. de Imol. in c. 2. colum. pen. extr. eod. tit. vbi Petr. de Anchar. Ang. implicitè tamen, num. 2. Alex. num. 4. & Francisc. Rip. num. 15. vers. Quid tenendũ, in d. §. ex facto, dicens se nolle ab hac opinione discedere tanquam communi: Petr. de Anchar. cons. 275. Filio suo Tarlato, colum. 2. vers. Ius autem succedendi, & cons. 287. Iste B. de Garnario, col. 2. vers. Aduertendum est, Paulus de Castr. cons. 56. Super primo quæsito, in princ. vers. Nam ad hæc duo, lib. 1. Alex. cons. 26. Circa primum dubium, col. 2. num. 2. de communi attestans, lib. 1. Corn. cons. 29. Placent. num. 1. lib. 2. cons. 55. Reperio me aliàs consuluisse, numero 23. lib. 2. & in d. l. 1. col. antepen. C. de hæred. instit. dicens tutius esse tenere contra Castrensem ibi, Curt. sen. d. cons. 60. Dux Philippus, Ludoui. Gozadin. cons. 96. Circa primam difficultatem, col. 2. num. 6. & 7. communem esse asserens, Hipp. de Marsil. in pṛactic. crimin. §. aggredior, num. 100. vers. Et scias etiam, multos Doctores ad hoc allegans, Iacob. Philippus Portius cons. 48. Ex facto contingit, num. 20. vers. Ad quartum, & infra, lib. 1. Robert. Marãt. in l. is potest, num. 119. ff. de acq. hæredit. Ægid. Boss. in tit. Banniti quid amittant, num. 14. versic. Nunc quæro, Hieronym. Alban. cons. 8. Doleo, num. 28. vers. Verum ne etiam, dicens hanc magis cõem scriptorũ esse sentẽtiam, Iul. Clar. lib. 3. sent. §. testamentum, q. 20. vers. Sed quicquid dicat Iason, vbi contra Iasonem affirmat istam esse crebriorem, verioremque conclusionem, & non aliam, Simon de Pretis in tract. de interpr. vltim. volunt. lib. 2. sol. 1. num. 26. & Michael Crass. in lib. sentent. §. testamentum, cap. 27. num. 4. vers. Sed quid in bannitis nostri tẽporis, ac in §. legatum, quæst. 8. num. 2. versic. Sed quicquid dicant, asserens hanc re vera magis communem opinionem esse, quòd inquam bannitus indistinctè iuris communis beneficia non amittat.

Et pro hac parte Rip. inducebat, quod causa banni est ficta confessio ex cõtumacia resultãs, ob quam fictam confessionem bannitus, & condemnatus extitit, ergo ficta confessio nõ debet vltra causam contumaciæ ampliari, sed ad eam restringi, causatum enim à causa, & dictum à ratione restringitur, l. cum pater, §. dulcissimis, de leg. 2. l. hæc actio, ff. de calumn. natura autem cõ
22 tumaciæ est, non inferre maiorem † pœnam, quàm in sententia, vel lege contineatur, l. 1. §. fi. ff. si quis ius dicen. non obtemp. vbi gloss. ergo bannitus propter contumaciam, & fictam confessionem non perdit nisi iura suę ciuitatis, quia in banno non dicitur, nisi quòd sit à ciuitate bãnitus: est siquidem bannum stricti iuris, vtpote à iure communi exorbitans, quo cautum, ꝙ absens supra relegationis pœnam condemnari non possit, l. absentem, ff. de pœn. & l. absentem,
23 C. de accus. Quid tenendum ẽ existimo † distinctione opus esse, aut enim loquimur de bannito ob contumaciam, & procedit supradicta cõmunis opinio, cui Franciscus Ripa innixus dictam rationem induxit. Aut verò de illo bannito qui vti hostis ciuitatis ex veris probationibus secundum formam statutorum impunè occidi potest, cuius etiam bona, vltra amissionem ciuitatis, publicata fuerunt, & procedit alia opinio Rainerij de Forliuio, & Paul. de Castr. in l. 1. circa fin. vbi etiam Ludouic. Roman. col. 15. & Ias. col. pen. num. 6. C. de hæredib. instit. vt in quam bannitus iuris communis beneficia non retineat, quam sequuti sunt, Angel. in q. incip. Duo ad inuicem litigantes, Io. de Imol. in d. l. ex facto, §. ex facto, num. 20. vers. Sed tu adde, Alex. cons. 23. Opportunè consideratis, nu. 10. vers. Et hoc est verum, lib. 1. referẽs Paulum de Castr. in d. l. 1. dicentem, se ita pluries cum mul-

tis

tis alijs consuluisse, sicque consultum per Raphaelem Fulgosium vidisse, illisque diebus ipsummet Alexandrum per plures rationes apud Mutinam idem consuluisse ac respondisse, illique consilio plures solennes Doctores se subscripsisse, cons. 75. Visis & diligẽter perspectis, num. 7. & 9. eodem vol. estque illud consilium, quod apud Mutinam reddidit, Ias. cons. 166. Videtur prima consideratione concludendum, ante num. 3. col. antepen. vers. Nam in quantum dictum est supra, libr. 2. istam magis communẽ Doctorum opinionem esse affirmans, ab eaque iudicando recedendum non fore, & cons. seq. incip. Motiuis subtiliter & accuratè traditis, columu. 2. in prin. num. 2. vers. Quarto dicitur, Frãciscus Rip. in l. fin. q. 23. num. 86. vers. Nec ista ratio, C. de reuoc. donat. Andr. Alciat. cons. 54. Omissis ijs, num. 3. libro 5. Curt. iun. cons. 100. Omissa argumentatione, num. 2. circa med. Carol. Ruin. cons. 49. Si probatum est, num. 4. versic. Et propterea, lib. 4. cons. 25. Circa illud, colum. 3. num. 7. eod. vol. Io. Bapt. Ferretr. consil. 169. Bannitus, num. 1. & 2. lib. 1. & Iacob. Menochius, cons. 101. Est noua, de communi opinione attestãs, lib. 1. vt alios multos præteream, sed non Salicetum in d. l. prima, quem ita Ioan. de Imol. intelligit.

24 Iste enim bannitus † cuius bona sunt publicata, impuneque occidi potest, transfugæ æquiparatur, l. 3. in fin. ff. ad l. Cornel. de Sicar. d. l. amissione, §. qui deficiunt, ff. de capit. dimin. Marc. Mant. cons. 206. In præsenti causa, nu. 2. Ioan. Bapt. Ferrett. d. cons. 169. col. 1. num. 4. d.
25 lib. 1. iusque agnationis † & filiationis amittit, Bart. in l. si adulterium cum incestu, §. si liberto, in fin. vers. Et sicut, ff. de adulter. in l. eos, numero primo, vers. Videte Domini, ff. de recept. Secundò dicebat Imola in d. §. ex facto, sub nu. 20. certum esse, statutum municipale loci, pos-
26 se derogare etiam iuri communi † in loco, l. omnes populi, cum sua materia, ff. de iust. & iur. c. vt animarum, de constit. lib. 6. ergo qua ratione iste bannitus qui hostis ciuitatis effectus est, iura municipalia, & ciuitatis amittit, eadem ratione ius commune perdere debet, quo ad illam ciuitatem, ex quo ciuitas illa potestatẽ habet super vtroque iure, & dispositio statutaria videtur vniformiter vtrunque ius respicere, & sic in distinctè debet intelligi, quòd vtrunque tollat, arg. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. pręstan. cum simil. subdens hoc verum esse, quando talis est bannitus cuius bona publicantur, & qui si capitur debet statim decapitari, & interim potest impunè offendi, nam talis propriè hostis ciuitatis (vt est dictum) censetur, secus si bona publicata non essent, tunc enim non perderet omnino omnia iura, ex quo bona retineret, vnde tũc non videretur perdere etiam ius commune municipale concernens eadem bona: item secus si interim non posset impunè offendi, quis enim illo casu ex toto hostis non iudicaretur, & quia
27 tunc sententia † conditionalis videretur, eiusque effectum in euentum conditionis suspende re, l. cedere diem, ff. de verb. sign. & l. 1. §. biduũ, ff. quand. appell. sit, & per idem fundamentum cum opinione Raynerij pertransit Ang. Aret. in §. eius qui, col. 2. num. 4. vers. Et licet ista cõcordia, Instit. quib. non est permiss. facere testa. ex cuius declaratione ibi reijciuntur tradita per Ripam in d. §. ex facto, nu. 15. dum contra Imolam, & Castrensem nititur.

28 Ex prænarratis sequitur, filios bannitos † cũ publicatione bonorum, & qui impunè occidi possunt ex forma statutorum, non prodesse ad defectum dictæ conditionis, iuxta terminos secundi casus prædicti, scilicet quãdo filij possent ex iuris communis dispositione admitti, attenta Raynerij de Forliuio sententia, quæ communis est, in sui formalitate: Filios verò bannitos sine publicatione bonorum, quive impunè occidi non possunt, sed in contumaciam passi sunt bannum, eum sola ciuitatis amissione ad extinctionem conditionis prodesse tanquam successibiles iure communi inspecto, attenta alia opinione Bartoli, quæ pariter communis est, imò crebrior: & ita intelligendus est ipse Bart. in d. §. ex facto, in fin. vers. Iura ergo communia non perdunt, dum concludit filios post bannimentum natos, conditionem fideicommissi extinguere, cum quo sentiunt Francisc. Rip. ibi, numero 17. versic. Ex istis sequuntur plura, & Hieronym. Gabriel. consil. 123. Lucam, & fratres, num. 36.

Maximè Raynerij opinio procederet, si ban
29 no, vel statuto † priuarentur banniti, etiam iuris communis beneficio, Bart. in extrauag. Qui sint rebell. in verb. Rebellando, col. fin. Ang. in l. certa forma, C. de iur. fisci, lib. 10. Salic. in d. l. prima, Bald. in l. si is qui ademptis, col. fin. ante num. 6. vers. Item habemus bannitos in ære, & in persona, C. si pend. appell. mors interu. Alexand. in d. l. ex facto, §. ex facto, num. 4. vers. Limitar tamen, ibique Francisc. Rip. num. 16. rursus Alexan. in l. si cum dotem, §. si patri, in 2. limit. num. 4. ff. sol. matrim. referens Baldum in
30 præcitato loco dicentem, banniitos † censeri priuatos iuris communis beneficio, vbicũque statutum disponeret, banniti intelligantur esse extra protectionem iuris communis, & quòd licet huiusmodi dictum Baldi morderi posset, tamen summè notandum esse, cum non repeterit illud approbatum, nec improbatum, & ita omnes Doctores sine difficultate concludere, dicit Ludouic. Catus, cons. 103. num. 6. versic. Alius est casus, consil. crimin. tom. 1. Ægid. Boss. tit. Bãniti, quid amittant, sub num. 14. Michael Crass. in li-

in libro sentent.§.legatum,q.8.numer.3.in fin.
versic. Verum tamen est, Iacob. Mandell. Alb.
cons. 17. Omissa citra præiudicium disputatio-
ne,num. 21.

Secundò latius Raynerij opinio locum sibi
31 vendicaret, vbi essemus † in bannitis à Cæsare
seu eius delegato; perderent enim banniti tunc
omnia, etiam quæ iuris communis sunt, omni
prorsus difficultate cessante, Ioan.de Imol.in d.
§.ex facto,colum.2.num.19.vers. Saluo nisi ille
esset bannitus Papæ vel Principis, Alex.in d.l.
si cum dotem,§.si patri,num.2. & cons. 75. Vi-
sis & diligenter perspectis,num.7.vers. Fortifi-
cantur prædicta,lib.1. Gulielm. de Benedict. in
cap. Raynutius, in verb. In eodem testamento
relinquens, r.num.141.extra de testam. Andr.
Tiraquell.in tract.de retract.lign.§.1.gloss.9.nu
mero 27.vers.Cæterum, Iacob.Menoch.consi-
lio 101. Est noua, num.7.vers. Quarto optimè
confert,lib. primo, ac de istis bannitis loquun-
tur,auth.Item nulla communitas,& auth.Item
quæcunque communitas,C. de episc. & cleric.
auth.nauigia,C.de furt.& c.pro humani, de ho
micid.lib.6.vt Rip.scribit in d.§.ex facto,num.
18.vers. Denique.

Intellige præmissa omnia in bannitis à prin-
cipe inferiori, secus in bannitis ab Imperatore,
vel à Papa, & ea est ratio, nam ex recepta Do-
32 ctorum opinione Imperator † vniuersi terrarũ
orbis dominus dicitur,l.fin. in princ. C. de iur.
iur.l.bene à Zenone,C.de quadrien. præscript.
l.deprecatio,ff.ad l.Rhod.de iactur. quod expli
cant & declarant, Nicol.Bellon.cons.2.Propo-
nitur,num. 2.Iul.Ferrett. in tract. de iust. & in-
iust.bell.num.24.fol.27.Hipp.Riminal.in §.1.
nu.52.cum seq. Instit. Quib. alien.lic.vel non,
Vaccon.lib.declar.2.c.106.

Idem etiam dicendum esset in bannitis à po
tentissimo, semperque inuictissimo Rege Hispa
niarum, aliorumque Regnorum Domino, Dñ
Philippo de Austria Fidei defensori, Domino
nostro, de cuius admirabilibus prerogatiuis, im
mensis laudibus, & excelsa valde altitudine si
ego nunc aliqua scribere aggrederer, Liuium in
historia, Melam Pomponiũ, Ptolemæum, So-
linum, cæterosque Cosmographos in Orbis si-
tu, ac denique Hortensium, Marcumque Cice-
ronem in eloquentia vincere opus esset: hæc ta-
men alibi, non quantum magnitudo expostu-
lat, sed quantum mearum virium imbecillitas
suppetet indicanda ac degustanda relinquam.
Sua nanque Catholica Maiestas in hoc Siciliæ
33 Regno † Monarcha est, nihilque habet facere
cum Imperio, vt scribit Andr.de Isern.in cap.1.
col.2.in verb. Regis,num.8.vers.Item de Rege
Siciliȩ,tit.de his qui feud.dar.poss.& in proœm.
Cõstitutionum,col.2.vers. Idem liberi Reges,
& col.11.vers. Idem dicimus de omni Rege li-
bero, Io.de Amic.cons.22. Dominus Rex, nu.
10.Matth.de Afflict.in prælud. Constit.q.2.an
te num.2.& in decis.128. Fuit dubitatum, nu-
mero 4.versic. Quia hoc Regnum, Iacobut. de
Franchis in prælud.feud.in 2.q.num.3. & in d.
c.1.num.42.Francisc. Viu.opin.691. Rex & do
minus, num.5. Vnde Afflict.in præcitato loco
dicebat, Imperium integrum non esse, cum Re-
ges Franciæ, Siciliæ, Hispaniæ, Aragoniæ, An-
gliæ, Portugalliæ, Nauarræ, Armeniæ, Vngariȩ,
& Cypri, ac etiã Serenissima Venetiarum Res-
publica Imperatori non obediant: is etiam Si-
ciliæ Rex coronatur, prout Rex Romanorum,
qui est Imperator, & Imperator Constantino-
politanus, Rex Francorum, & Rex Angliæ pa-
riter coronantur, sed non alij, de quibus per Pa
ridem de Puteo in tract. de feud. reintegr. in
proœm.in tit.feudum Regale, sub num.7. circa
fin. fol. 2. Quòd autem Hispaniarum Rex Ca-
34 tholicus † superiorem non recognoscat, nec Im
peratori subsit, gloss.in c. Adrianus, 2. in verb.
Per singulas, in fin.63.distinc. regnum enim de
faucibus hostium Reges Hispani eripuerunt,
Dec.cons.271. In casu transmisso de Hispania,
colum.2.num.4. vers. Et cum tali consuetudi-
ne, Soc.iun.cons.68. Maximi ponderis est præ-
sens consultatio, num.188. lib.3. Io.Lopez in
rubr.extra de donat.inter vir. & vxor. in intro-
duct.num.18.Carol.Ruin.cons.231.Quia in du
bium reuocatur,num.8.lib.1. nuncupatimque
de Rege Aragoniæ, idem tradit Ias.in l.ex hoc
iure,num.25.ff. de iustit. & iur. post Raphaelẽ
Fulgosium quem ibi citat: deque Rege Legio-
nensi, vt is etiam sit exemptus, gloss.in c.etsi ne
cesse, in verb. Restitui, in fin.d.tit.de donat. in-
ter vir.& vxor.ac Io.Lopez.d.num.18.

35. Quæ enim de Imperatore † tradũtur, in quo
libet Rege ipsum Imperatorem non recogno-
scente procedunt, Petr. de Bellapertic.& Bald.
num.4.in l.exemplo,C. de probat. Anton.Pa-
dill.in l.altius,num.4.versic. Atque idem vide-
tur,C.de seruit.& aqua, diciturque Rex in suo
36 regno lex † animata, potestque iuri communi
derogare, Bald. in l.hoc amplius, colum. 2.nu-
mer.10.C.de fideicom. Alexan.cons.1. Ponde-
ratis his,num.30. lib.5. quinimò in eius regno
37 monarcha † est, Andr.de Isern.in c. 1.§. si quis
de manso,col.pen.sub num.19.vers. Quod au-
tem dicit, de controuers.inuestit.in c.1.col.1.nu
mer. 3.vers. Et sic in quolibet, quib.mod.feud.
amitt.in c.1.col.fin.sub num.8.de nou.form.fi
delit.in c.1.§.si mulier, col.1.num.14.de capi-
tul.Corrad.& in c.quoniam,col.2.num.5. ver-
sicul. Et quidem, de prohib.feud.alien.per Lo-
38 thar. Et tantum, vel plus iuris † habet Rex in
suo regno, quàm Imperator in Imperio, quia
ad hæredes transmittit, quod non facit Impera
tor, qui in electione est, Andr. in c.1.colum.2.
num.

num.2.vers. Idem si non restituatur, de vasall. decrepit.ætat. in c.1.num.1.de his qui feud.dar. poss. Iacobut.de Franch.ibidem,num.11. Bartholom.Camerar. in c.Imperialem,§.præterea ducatus, littera K.de prohib.feud.alien.col.1.in princ.fol.94.cum vt Bald.inquit in l.ex hoc iure,num.4.ff.de iustit.& iur. semper fuit,& sem-
39 per erit, quòd primogenitus † succedat in regno, excepto Rege Romanorum monarchiam tenturo,ideoque est in Regem eligendus, & approbandus,c.licet extr.de voto,c.venerabilem, extr.de elect.Paris de Put.in d.tract.de feud.re integr. in proœm. de feud. Regali, in cap. incip. Pro clariori, in final. verb.versic. Et ij Reges, fol. 2.

Non aliter in bannitis per Regem Francorũ
40 decernendum foret, cum superiorem † in temporalibus minimè recognoscat, c.per venerabilem,vers.Insuper cum Rex,extra qui fil.sint legitim.vbi Innoc. in verb. Recognoscat, ipsumque Imperatori non subesse indistinctè concludit rem altius repetendo, Oldr. de Laude,cons. 69.Consueuit dubitari, num.2.& infr.consentiuntque Ioan. Fabr. in rubr. proœm. Instit. in verb.Franciscus,Specul.in tit.de feud. §. Quoniam super homagijs, in 15.q. vers. Nam Rex Franciæ,Andr.in prælud.feud.num. 28.& numer.32.vers.Sed non obstant hæc,Bal.in c. Imperialem, col.fin.vers. Quæro vtrum, d.tit. de prohib.feud. alien. per Federic. & in c.1.col.1. versic. Et licet regnum Francorum, de pac.iur. firm.cons.418.Petita venia, lib.3.Ias.in l. cunctos populos,num.11.vers.Contrarium expresse,C.de summ. trinit. & in l. ex hoc iure, num. 25.vers.Et idem dicit Fulgosius,ff. de iustit. & iur.Gulielm.de Benedict.in rep. c. Raynutius, in verb. Et vxorem nomine Adelasiam,numer. 147.extra de testam.Ioan. Neuiz.cons.12. Patres comederunt vuam, col. 3.& 12.in 2.ratione princ.inter consil.feudal. Alberti Bruni,lib. primo, Dec.cons.85.Et diligenter, col.3. nu.4. Bartholom.Cassan.in cathalog.glor.mundi,in 5.part.consider.28.col.15.vers. Ex quo etiam, & colum.16.vers. Ad prædicta respondetur, & consider.30.fol. 126. Afflict.in prælud.constit. q.2.num.1.Ioan. Igneus in l.necessarios,§.non aliàs,in 4.part.num.58.ff. ad Sillan. in l. donationes,num.3.C.de donat.Petr.Rebuff. in l.vnic.num.52.C.de sentent.quæ pro eo quod interest profer.Francisc.Rip.lib.respons.1. de legib.respons.1. Pro resolutione quæstionis propositæ, num.3. & 55. Et quamuis de iure contrarium senserint,glos. in d.c.per venerabilem, & in c.1.de pac.ten.Ang. Aret. in §. ius autem, num.6.in fin.Instit.de patr.potest.Signorol.de Homod.cons.129. In principio libri nostri, colum.8.vers. Vlterius quæro nunquid Rex Francorum,licet non sit consilium, sed quædam repetitio inter eiusdem Signoroli responsa per numerum inserta,& Guid.Pap.q.239.Rex Frãciæ,ante num.3. vers. Sed quicquid sit de iure, tamen à priori opinione recedendum non erit, quam etiam sequitur Iacob. Menoch.consil.2. Magni ponderis res,nu.103.lib.1.

41 Et quoniam † Duces, ac alij similes habentes dominium temporale perpetuum loco principis in eorum territorio habentur, in eoque possunt facere generalia statuta iuri communi derogatoria,Paul.de Cast.cons.34. Super primo dubio,col.1.sub num.1.lib.2. Alexan. consil.1. Ponderatis his,col.8.num. 29. versic. Quia isti Duces,lib.5.Ioan.de Anan.cons.81.Viso testamento,col.2.num.2.& 3.Paris.cons.69. Potest concedi immunitas,col.2.num.3.vers.Et quòd prædicti,lib.1.Curt.iun.cons.61.Habita diligẽti consideratione, num.9.vers.Succedit enim, de communi opin. attestans,cons.100.Præsupponitur in facto,num.3. versic. Præmissa tanto clarius,& in cons.1.Primam amplector dubitationem,num.29. vers. Duces enim, Aym.Cravet.cons.135.Verba decreti,num.2.versic. Sed præmissis non obstantibus,multa consilia Laurentij Calcanei allegans,vt ibi Albert.Brunus, cons.19.In causa comitatus Rosatæ, col.2.circa princ.cons.45.In causa castri, & loci Vesmarũ, col.4.in fin. vers. Qui enim habent dignitates, receptam sententiam esse affirmans,& Ioan.de S.Iulia,cons.3.Excellentissimus Aurelianensis Dux,col.2.vers.Et præmitto, inter eiusdem Alberti consilia,Socin.iun.consil.33.Pulchra est, num.9.vbi plures citat,lib.3.cons.76.Stãtibus pluribus instrumentis,num.1.2.& 3.scribens esse communem,ab eaque iudicando non fore recedendum,& cons.126.In causa, num.11.eodẽ vol.Carol.Ruin.cons.28. Pro intelligentia dicendorum,num.17.lib.1.consil. 48. Videretur fortassis,in fin.lib.4.& cons.134. Ex duobus,colum.3.num.9.lib.5.Rol. de Vall. cons. 86.Illustris,num.15.& infr.lib.1.vbi num.20. de communi meminit,cons.76.Præsupposita, num.3. vbi etiam de recepta conclusione, & consil. 91. Decreueram,num.17.lib.2. cons.1. In præsenti causa,num.50. pariter de communi attestans, lib.3.Tob.Non. cons.10.Visis, colum. 1. in fin. num.2.Et quamquam Felin.in c. quæ in ecclesiarum,col.12.num.32.circa fin.vers. Sed hanc declarationem, extra de constit. de huiusmodi dicto Castrensis,& aliorum præcitatorum Scribentium videatur dubitare, tamen illud vti cõmune, & in pũcto iuris verum,aduersus ipsum Felin.sequendum esse asserit Soc.iun. d.consil. 76.col.2.num.2.lib.3.

Propterea,quę de dictis Regibus dicta sunt,
42 in Duce Mediolani † locum sibi vendicarent,q̃ banniti scilicet à tali Duce cum publicatione bonorum, & qui impunè occidi possunt, iuris commu-

communis etiam beneficia amitterent, Dux e-
nim Mediolani imperij iura retinet aliàs reser-
uata, absque recognitione, Bal.cons.359.Quē-
admodum Imper.lib.3.Ang.cons.217.In causa
accusationis,col.2.Castrens.consil.225. Super
primo dubio,col.1. quod est in nou. d.cons.34.
lib.2.Alex.cons.2.Visis,num.9.vers. Quinimò
plus,lib.1.repetitur,cons.87.lib.2.cons.30.Pō
deratis,num.9.lib.5.cons.11.Aliàs, nu.9. lib.7.
Ias.in d.l.ex hoc iure, col.4.nu.25.vers.Etno-
ta,ac cons.101.Immunitas fuit concessa, col.2.
num.2.vers.Item Dux,lib.4. Fel. in d.c. quæ in
ecclesiarum,num.3.vers. Quarta declaratio,de
constit.Roman.sing.463.An Dux,Ioan.Bapt.
Caccialup.de S.Seuerino,in l.Imperium,q.18.
ff.de iurisdict.omn.iudic. Andr. Barbat.consil.
34.Præclarè,col.fin.lib.2.Albert.Brun.d.cons.
29.In causa comitatus,col.2.vers.Secundo mo
ueor,cons.45.eiusdem initij,col.4. Corn.cons.
127.Primo aspectu,col.1.sub num.7.lib.2.Frā
cisc.Rip.de rescript.respon.3. Visis instrumen-
tis,in fin.num.15.Curt.iun.cons.1.Amplector,
num.29.cons.61.Habita diligenti consideratio
ne,num.9. Paris.cons.2. Legitimatio, num.18.
lib.2.Andr.Alciat.cons.9.Præsenti,num.13.li-
bro 3.& in tract.de singul.cert.cap.32.Soc.iun.
cons.126.In causa,num.11.lib.3.Rolan.de Vall.
cons.86.Illustris,num.19.& 21.cons.88.In cau
sa,num.27.lib.1.& cons.100.Multiplici ex capi
te,num.48.& 95.lib.4.Iacob. Philipp. Port.cō
silio 105.Quia inter plura,num.21.lib.2.Ægid.
Boss.in tit.de crimin. læsæ maiestatis, num.54.
& Francis.Bursat.cons.4.Philippus Maria An-
glus, num.21. post Mohedanum, & Osascū in
decisionibus quas allegat.

43 Necnon vera sunt in Duce Sabaudię † Pede-
montiumque Principe, qui superiorem non re-
cognoscit, vt per Ias.cons. 227. Pro enucleāda,
col.8.vers. Vndecimo facit,& infra libr. 2. Pur-
pur.in rubr.ff.de iurisdict. omn. iudic. & quic-
quid in contrarium dixerit Iacob.Menoch.con
sil.2. Magni ponderis controuersia, num. 104.
lib.nihilominus non arbitror à dictis per Ias. re
cedendum fore, dicentem hoc indubitatum es-
se, quem sequitur Rol.de Vall.cons.76. Prę sup
posita validitate,num.3.lib.2. & in superiorib.
tetigi, proinde nunc vlterius nō progrediar, so-
lum dixerim, quòd reuocare in dubium pote-
statem, atque exemptionem dicti Serenissimi,
inclitique Ducis esset reuangare mundum, vt
inquit Bald. loquendo de Barnaba Duce Me-
diolani, relatus ad hoc propositum per Corn.
d.cons.127.Primo aspectu, col.1.sub num.7.li-
44 bro 2. Ac etiam in Duce Ferrariæ † qui etsi feu-
dum à Summo Pontifice recognoscat, tanquā
Imperator autoritate potestateque in suo Du-
catu fungitur, Alex.cons.1. Ponderatis his, nu.
29.lib.5.Carol.Ruin.cons.23.Ex themate præ
misso,num.6.in fin.& cons.200.Viso themate,
nu.1.& 2.lib.2.cons.126. Quamuis ille,nu.2.in
fin.vers.Nec est dubitandum,lib.5.& post Cur
tium iun.idem sibi voluit Iacob.Menoch.cons.
250.Cum interrogatus sim,num.74.lib.3. cōs.
92.Habet non leues dubitationes,nu.32.lib.1.
ac cons.304.Cum hac de percelebri, cōtrouer-
saque causa,nu.51. lib.4. Hæc pariter dicenda
erunt de Duce Mantuæ, qui omnia in suo Du-
catu potest, quamuis Imperatorem recogno-
scat, supremamque potestatē habet, prout Im-
perator in Imperio, Soc.iun. cons. 33. Pulchra
est præsens consultatio,num.9.lib.3.post Soci-
num sen.eius patruum, quem ibi allegat, Paris.
cons.69. Potest concedi immunitas, nu.2.& 3.
lib.1.Rol.de Vall.cons.76. Præsupposita validi
tate,num.2.lib.2.Menoch.d.cons.92. num.32.
lib.1.& cons. 208. De propositis his dubitatio-
nibus,num.37.lib.3.

Cæterum prænarrata respectu Regum, vt in
45 ipsorum Regnis † omnia possint, quæ Impera-
tor in Imperio, sintque monarchæ in ijsdem re-
gnis, quemadmodum vltra præcitatos Doctor.
scripsere etiam Gulielm. de Cuneo in l. 1. §.qui
magistratum, ff.quod quisque iuris, rursus Bal.
in §.ius autem ciuile,num.4.vers. Quarto quæ-
ro, Instit.de iur.nat.gent.& ciuil. Soc.sen.cons.
67.Visis inuestituris,col.2.circa med. vers. Idē
tamen dicendum est,lib.1. Albert. Brun.consil.
10. D.Ioānes,col.9.Ruin.cons.134.Ex duobus,
col.3.num.9.lib.5.Rol.de Vall.cons. 66. Quo-
niam veritas,num.20.lib.2.cons. 86. Illustris,
num.20.lib.1.& Luc.de Penn.in l.cōductores,
nu.4.C.de cond.& proc.lib.11. Idcirco Bal. in l.
pen.nu.3.in fin.C.de donat.int.vir.& vx.dispo
46 sitionem † illius legis de Imperatore loquētis,
ad Regem extendit; Hinc quoque secundum
Andr.in d.c.1.col.3.num. 12.& insr. de his qui
feud.dar.poss.quæ dispositio, l. cum multa, C. de
bon.quę liber.loquentis de donatione alicui fi-
47 liofamilias per Imperatorē † facta, in donatione
per Regem emissa, sibi locū vendicat: ac etiam
de Ducibus, Marchionibus, alijsque temporale
perpetuū dominium habentib.tradita, procede
re etiā debent in bannitis per aliquā Ciuitatem
48 non recognoscentē † superiorē, vt in indiuiduo
scripsit Corn.cōs.59. Consuluit D.Cyprianus
de Fulgineo, ante nu.1.vers.Allegat primus Cō
sultor,lib.1.post Andr.Sicul.ab eod.citatum in
ijsdem terminis loquentē, in cons. incip. Placet
mihi cōclusio Eximij V.I.D. Dom.Benedicti,
Ciuitates enim superiorē non recognoscentes,
49 in solio Principis vicē † gerunt, vt dicit Bal.cōs.
406.Lata fuit sententia,ad fin.lib.5.inter quas
quidē Venetiarū ciuitas cōnumeratur, q̄ Impe
ratorē siue superiorē non recognoscit, sed tanq̄
50 Respublica † sua libertate potitur, Bar.in l.ho-
stes,num.4.vers.Quidam sunt populi qui nullo

modo,ff.de capt.& poſt lim.reuerſ.Bal.in rubr.
col.2.num.6.verſ. Hac ratione Veneti,ff.de re-
rum diuiſ.Ang.conſ.299.Thema eſt tale, inter
cætera capitula,col.2.Iaſ.in d.l.ex hoc iure,nu.
26.verſ.Eodem modo,ff.de iuſtit.& iur.in l.cũ-
ctos populos,in 1.lect.num.11.C.de ſumm.tri-
nit.& conſ.70.Super vtraque legitimatione,co
lum.2.num.1.lib.3.Iacob. Aluarot. in cap.1.in
prin.col.pen.verſ.Sed vtrum Ciuitas,tit. Quis
dic.dux com.vel march.Pariſ.conſ.2.Legitima
tio,num.13.lib.2.Afflict.in prælud.conſtit.q.2.
Reſtaur.Caſtald.in tract.de Imperatore,q.54.
num.9.Marc.Mant.conſ.188.Cum aliàs,num.
25.Carol.Ruin.conſ. 66. Perlectis,nu.4.lib.3.
& Iacob.Menoch.conſ.2. Magni ponderis con
51 trouerſia,nu.63.lib.1.Et propterea Veneti†ra-
tione naturali vtuntur, vt per Mant.in d.conſ.
num.24.poſt Andr.Sicul.conſ.46.Scripſit,col.
9.num.12.lib.2.Quo etiam factum eſt,vt ciuita
tem Venetiarum communẽ patriam,hodie ap-
pellauerint,Raph.Cuman.cõſ.72.Viſis pactis,
ſub nu.4.in fin.verſ.Poſtremo nec illud,Raph.
Fulgoſ.conſ.62.Stante ſtatuto Ciuitatis Vero
næ,col.2.num.3.verſ.Hocque euidentius appa
ret,Ludoui.Gomeſ.in §.fuerat, num. 5. Inſtit.
52 de actionib.Florentia inſuper† olim Reſpubli-
ca erat, & omnia poterat, quæ Imperator,pro-
priaque libertate vtebatur,vt teſtantur Petr.de
Anchar.conſil.87. Omiſſo primo dubio, col. 1.
verſ.Iſta tria,Iaſ.conſ. 70. Super vtraque legi-
timatione, colum.2. in fin.verſ. Hinc eſt,quòd
ciuitas Florentiæ,lib.3.Socin.ſen.conſ.273. In
præſenti conſultatione,col.pen. verſ. Idem au-
tem eſt dicendum, lib.2.Felin.in c.cum non li-
ceat,ante num.13.col.pen.verſ. Quartò conſi-
dera,quòd Rodulphus Imperator,extra de pr̨e
ſcript.Dec.conſ.357. In caſu,num.2. Reſtaur.
Caſtald.in d.tract.de Imper.q.54.num.11. Pur
pur.in l.1.num.329. ff. de offic. eius cui mand.
eſt iuriſdictio.Carol.Ruin.d.cõſ.66. Perlectis,
num.4.lib.3.& Rol.de Vall.conſ. 91. Decreue-
53 ram,num.4.& infr.lib.2.Accedit pr̨edictis,†Se
narum Ciuitas,qųe Sanctum Bernardinum hu
ius Aquilan̨e Ciuitatis Patronum inclitum ge-
nuit,ſuam nanque libertatem tanquam Reſpu
blica,iuraque Imperij retinebat,Ruin. conſilio
196.Primo videndum eſt,numero tertio,lib.1.
Socin.iun.conſ.142.Viſo puncto,num.3.lib.1.
Io.Cephal.conſ.58. Proponitur,num.71.lib.1.
cumque eædem ciuitates Florentiæ, Senarum-
que Magno Hetruriæ Duci ſubiacent, in ipſa-
rumque imperium,ac dominiũ ſucceſſerit,nul-
li dubium erit, Ducem prædictum imperij iura
54 in† ſuo Ducatu retinere,omniaque in eo poſſe,
quæ Imperator in eius imperio,Rexque in ſuo
regno exercere, ac facere poteſt: deque Repu-
blica Florentina,meminit Corn.conſ.55.Repe
rio me aliàs conſuluiſſe, num.19.lib.2.Idem de-
55 nique in bannitis per ciuitatem Ianuæ† conclu
dendum erit,cũ iura imperij exerceat,Dec.con
ſil.534.Procedẽdo breuiter, in prin.conſ.649.
eiuſdem initij,num.2.Reſtaur.Caſtald. in præ-
alleg.tract.q.54.num.20.Iacob.Menoch.d.cõ-
ſil.2.num.52.& 53.lib.1.poſt Barbatiam quem
ibi refert. Eadẽque ratione in bannitis per Lu-
56 cenſem ciuitatem† vti Rempublicam,proprio-
que dominio,ac imperio vtentem,id ipſum ſpe
ctandum arbitror,ex ijs qųe tradunt, Platina in
vita Honorij IIII.Pont. Fel. in d.c.cum non li-
ceat,col.pen.verſ.Quarto conſidera,ante n.13.
de præſcript.Dec.conſ.528.Pro reſolutione ca
ſus propoſiti,nu.2. & infr. Reſtaur.d.q.54.nu.
12.Rol.de Vall.d.conſ.91.Decreuerã, nu.4.&
ſeq.lib.2.Nec à præfatis Doctoribus de Ciuita
te Ianuæ loquentibus excludendum puto eun-
dem Rolandum celeberrimum Iuriſconſ.conſ.
29.Quæritur,num.20.lib.1.dicentem ipſam ci-
uitatem in eius territorio,ſupremi principis iu-
re vti, ad hocque Decij teſtimonium in mediũ
afferentem:ſicut ab ijs qui de Florentia ſcripſe-
runt, abijciendum non fore exiſtimo, Ludoui-
cum Romanum conſ. 456. In propoſito caſu,
circa princ.verſ.His tamen non refragantibus,
ex cuius etiam dictis ibi colligitur cõcluſio quã
57 ex Baldo afferebam,idem de ciuitate† ſuperio
rem non recognoſcente, quod de principe iudi
candum eſſe,Bart.in l. infamem, in fin. ſub nu.
14.ff.de public.iudic.in l.1.§. de qua re, num.3.
verſic. Sed ſi eſſet,ff.de poſtul.& in l.actu,§. de
amplianda,num.2.ff.de re iudi.Abb.conſ.104.
Placet mihi,in princ. communemque eſſe dicit
Dec.d.conſ.534.Procedendo breuiter,num.ſe
cundo,verſ. Et eſt concluſio communis. Quid
autem de Ducibus, & Comitibus huius Regni
58 Siciliæ dicendum† ſit,ex Paride de Puteo colli
gi poterit,inquit enim Duces,Principes, & Ba
rones inferiores qui à magnis Regibus, Ducib.
& Principibus ſcuda tenẽt in eorum dominijs,
vt ſunt Duces,Comites,ac Principes Regni Si
ciliæ,non dici regalem, ſiue regiam dignitatem
habere,cũ ipſi Regibus ſubſint, poſſidere tamẽ
regalia ipſis ex priuilegio cõceſſa, de quibus in
tit.quæ ſint regal. Qui Duces & Principes ſub-
alterni,qui ſuperiorem recognoſcũt,& ſubſunt
cæteris,dicuntur nomine,& non re, Duces atq.
Principes,quia Regibus ſubſunt, eorumque ſu
perioribus, ita Paris in tract. de reintegr.feud.
in princ.tit.de feud.regali, incip. Pro clariori,
nu.4.& 5.Sed de his pro nunc ſatis.

Limitatur modo prædicta concluſio,in ban-
59 nito tolerato† in ciuitate Principe ſciente,& cũ
eo conuerſante,cum per Principem videatur ei
bannum remiſſum, etiam quo ad omnem iuris
effectum,l.nullus,C.de Iudæis, & ita per illum
text.dicit ibi Salicetus, & cum eo tranſit Ioan.
de Anan.in c.ſicut,de Iudæis, & ante eos idem
voluit

voluit Oldradus in quodam consilio relato per Nell. de S. Gemin. in tract. de bannit. in 3. part. 2. tempor. q. 84. num. 84. vers. Titius fuit bannitus pro proditione, vbi quęrit an bannitus ex forma statuti, qui reuersus est ad ciuitatem, ibique longo tempore sicut ciuis perstetit, de consilio existens, & alia, vt alij ciues gerens, possit impunè offendi, siue occidi, & determinat quod non, ex infrascriptis.

Primò vigore publicę autoritatis, ille enim habebatur, vt alij ciues, ne ergo sub eius pretex
60 tu decipiatur, † idem de eo, vt de alijs debet iudicari, arg. l. 1. C. de his qui ven. ætat. impetr. l. Barbarius, ff. de offic. prætor. l. 1. §. sed & qui, C. de Latio. liberr. toll. & notatorum ab Alberic. de Rosat. in l. præsenti, C. de his qui ad ecclesi. confug. Signorol. de Homod. cons. 102. Factum sic se habet, col. 2. vers. Præterea, qui in indiuiduo loquitur, cum adductis per Hieronym. Cagno. in l. ea est natura cauillationis, num. 19. ff. de regul. iur. Parid. de Puteo in tract. de Syndic. in verb. Adult. fol. 43. secundum paruam impres-
61 sionem; Et cum communem vitam † cum alijs duceret, eandem sentire debet in legibus disciplinam, c. recolentes, de stat. monach. cumque eadem pericula experiretur, iura quoque eadē vendicare debet, l. 1. in princ. de bonorum poss. ex testam. milit. & cum par siue similis militia fuerit, æquum videtur ijsdem priuilegijs gloriari, l. iubemus, C. de proxim. sacr. scrin. libro duo decimo.

62 Secundò dicebat Nellus, facilius pœna † remittitur, quàm priuilegium auferatur, eo quòd vnum est fauoris & gratiæ, alterum supplicij & pœnæ, l. fin. de constit. princ. & l. cum quidam, ff. de liber. & posthum. sed habitus in communi contrarius veritati tollit priuilegiū, l. si quis à patre, ff. ad Macedon. & l. si quis ignorans, ff. locati, imò & aliquando facit cessare ius commune, l. item apud Labeonem, §. si quis virginem, ff. de iniur. & l. sed si accepto, ff. de iur. fisci, ergo multo magis tollit pœnam ex banno inflictam.

Tertiò, quia sicut substantia veritatis actum
63 aliquem reddit illicitum, ita & opinio † communis quamquam iuri sit contraria, sicut ergo si bannum emanatum non fuisset, non licuisset occidere, ac bonis priuare, sic quando verè erat bannitus communi opinione in contrarium se habente, l. cum quidam, versic. Quid si ipse, de acq. hęred. vbi secundum cum hoc expresse probatur, & not. in l. ventre, eod. tit.

64 Vltimò, nam error † publicus facit ius, §. testes, Instit. de testam. d. l. Barbarius, l. Labeo, in fin. de suppell. leg. l. prima, C. de testam. & isto casu præsertim id procedere deberet, cum benignum atque fauorabile ius redderetur, scilicet vt impunè quis occidi non possit, sicut nec alij ciues, talis enim error aliquando statum alicuius immutat, nam de seruo incapace ciuiliū actuum facit capacem, d. l. prima, §. & qui, C. de Latin. liber. toll. confirmatur tripliciter. Primò, nam etsi dubium sit, an valeant instrumenta à notario putatiuo confecta, vt per Doct. in d. l. Barbarius, in d. l. 1. & in cap. 1. de fid. instrum. tamen quando ille qui non erat notarius gessit
65 se pro tali † sciente & patiente superiori, qui illum tabellionem poterat creare, valent tunc ab eo gesta, Anton. de Butr. in d. cap. 1. de fid. instr. Ias. in l. qui in aliena, num. 160. ff. de acquir. hæredit. Hieronymus Alban. in lucubrat. ad Bartol. in d. l. Barbarius, numero quinto, Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. in 1. part. libro secundo, præsumpt. 78. numero nono, versic. Declaratur secundo, fol. 78. mouebatur Butr. per text. in cap. consultationibus, de iur. patronat. Secus verò (inquit Menoch.) quando is princeps non haberet facultatem creandi notarios; ita Carol. Ruin. consilio 15. Viso themate, columna secunda, num. 7. versic. Sed vbi dicta authoritas, libro secundo. Secundò, ex eo quod not. Bald. in l. 2. colum. 2. numero septimo, versic. Tu dic, C. de senten. & interloc. omnium iudic. quòd si quis gessit se pro delegato, sciente ac patiente ordinario, præsumitur delegatio, per text. in l. 1. §. magistrum, de exercit. & per eundem textum dicit Gulielm. de Cun. in l. 1. de negoc. gest. quòd ille qui se pro locum tenente alicuius gerit, illo sciente ac patiente, ad hoc deputatus ab eodem tacitè præsumitur. Tertiò facit, quod tradunt Innocen. Anton. de Butr. & cæteri, in c. præterea, de testibus cogen. Innoc. in c. diuersis fallacijs, de cleric. coniug. & Abb. in c. fraternitatis, de scismatic. quòd vbi superior ex certa scientia inhabilem ad aliquod promoner officium, ex hoc videtur cū eo dispēsare, probatur in l. quidam consulebant, & ibi notant Doct. de re iudic. & in l. idem Vlpianus, ff. de excus. tut. Salicetique opinionem in d. l. nullus, in prin. vltra Oldradum, Io. de Anan. & Nellum de S. Geminiano in præcitatis locis, vt
66 bannitus toleratus † impunè offendi non possit, licet de banno non sit cancellatus, sequuti etiā sunt, Felin. in c. quę in ecclesiarum, num. 9. in 4. casu, extr. de constit. Alexan. cons. 1. Circa primum dubium, col. fin. ante fin. vers. Pro hoc dicit, lib. 2. cons. 8. Et aduerte, colum. fi. num. 11. vers. Accedit etiam, lib. 6. Hippol. de Marsil. in pract. crimin. §. aggredior, numer. 28. vsque ad num. 33. vers. Et quibus omnibus, dicens se ita secundum dictam Saliceti sententiam practicasse, & obtinuisse, consil. 10. Casus dubitationis, numero 26. & consil. 107. Post redditum consilium, num. 13. & infra, Ruin. consil. 48. Videtur fortassis, colum. 4. num. 7. libr. 4. ac Io. Cephal. consilio 35. In causa fiscali, numero 20. versic.

Ppp 2 Secun-

Secundo respondetur, lib. 1. dixitque Ioan. de Anan. in d. c. sicut Iudæi, col. 4. hoc esse singulare dictum; seque vidisse illud Bononiæ seruari.

67 Cum autem contrarium † Decius senserit cõs. 327. Viso casu proposito, col. fin. vers. Vltimo non obstat, diuersimode Ioannem de Anania referens, scilicet ipsum asserere, nunquam iuxta illud Saliceti dictum se obtinere potuisse, probabiliterque eiusdem Saliceti opinionem, ante factum veram esse, teneri posse, quia toleratus in ciuitate occidi non deberet, sed sequuto homicidio, occisores excusari debere, prout in simili casu scribit Alex. in l. huiusmodi, §. si ita, col. 2. ff. de leg. 1. Propterea pro resolutione huius limitationis tres casus considerandi sunt.

68 Primus est, quando bannitus † in ciuitate ad honores, aliosque actus promouetur, sciente ac patiente superiori qui potest illum rebannire, quibus quidem actibus bannitus incapax est, puta quia Decurio crearetur, vel Senator ciuitatis, quam dignitatem bannitus dum in banno perdurat, consequi non potest, l. ordine, ff. ad municipal. l. 2. in princ. & l. ad tẽpus, de Decur. desijt enim in numero ciuium esse, l. amissione, §. qui deficiũt, ff. de capit. dimin. per Bar. in d. disputat. incip. Lucanæ ciuitatis statuto, & Doct. in d. l. 1. C. de hæredib. instit. Et isto casu procedunt dicta per Oldradum in citato consilio, Nellum, Salicetum, & alios præallegatos Scribentes: Princeps itaque, vel ciuitas superiorem non recognoscens ex eius certa scientia, si bannitum ad gradum aliquem cuius incapax esset promoueri permitteret, censeretur indubitãter cum eo dispensare, ac restitutionis fauore vti, d. l. quidam consulebant, de re iudic. & ibi per Doct. ac in d. l. idem Vlpianus, de excus. tut. Innoc. in d. c. peruenit, de testib. cogen. in c. veniens, de fil. presbyt. vbi Anton. de But. & Abb. in d. c. fraternitatis, de scismatic. Dictamque Oldradi originalem assertionem in certa scientia, ac Principis patientia consistentem, comprobarunt, Carol. Ruin. consil. 85. In proposita quæstione, nu. 9. vers. Primus est, lib. 4. & Iacob. Menoch. cons. 275. Præsupposito in facto, nu. 54. vers. Tertius est casus, lib. 3. dicentes hoc procedere sciente superiori, vt est dictum, alioquin dispensatio non induceretur, ex ijs quæ tradit Paris. cons. 44. Pro Domino Hieronymo, nu. 15. lib. 4. Prout idem casus locum non haberet, si ex aliqua necessitate assumptio ad Decurionatus officium cõtigisset, Ruin. d. cons. 85. colum. pen. sub num. 15. vers. Et istud etiam confirmatur efficacius, Menoch. d. cons. 275. nu. 56. & verum certè videtur.

Secundus casus est, quando superior simpliciter † absoluteque bannitum tolerauit, passusque est illũ in ciuitate morari, & isto casu (quicquid dixerit Salic. in d. l. nullus, in prin.) rebannitus aut affidatus non censetur, vt constat ex not. per Ant. de Butr. & Abb. in d. c. veniens, de fil. presbyt. vbi dicũt, quòd actus Principis qui est in agere dispensationem inducit, vt in terminis in primo casu expressis, sed si sit in pati, & negatiuus secus, cum talis actus non tantæ sit virtutis in exprimendo consensum, voluntatẽque, quantæ est affirmatiuus, secundum gloss. not. in c. cum accessissent, de constit. Innoc. in c. cum olim, il 3. de restit. spol. dicentem, quòd li-

69

70 cet per actum affirmatiuum † coram iudice à quo, videatur ab appellatione recessum, c. solitudinem, de appell. c. relatum, de offic. deleg. secus tamen est per actum sonantem simpliciter in pati, quod dicit D. Anton. esse perpetuò notandum: idem probatur ex not. per eũdem Anton. de Butr. & Abb. in c. quia circa, de cõsang. & affinit. Abb. denuo in c. cum iam dudum, in fin. de elect. vbi quærunt an simplex tolerantia Pontificis in non puniendo legis trãsgressores, excuset remissionemque inducat, ac dispẽsationem, & arbitrantur, quòd si lex à principio recepta fuit, & obseruata, postmodumque cõtraria consuetudo superuenerit, sciente ac patiente superiori, superioris lex tollatur, si consuetudo rationabilis generalisque fuerit, c. fin. de consuet. vbi autem consuetudo communis non esset, quam aliqui seruarent, aliqui nequaquàm, tũc maiori parte illam obseruante, per simplicẽ tolerantiam dispensatio non induceretur, transgressorque non excusaretur, d. c. iam dudũ, Excipit tamen Abb. in d. c. quia circa, casum per d. l. Barbarius, qui superiori congruit, scilicet quãdo cum inhabili affirmatiuum actum superior expleuisset, & iuxta hunc secundum casum responderunt Ruin. d. cons. 85. num. 9. vers. Secũdus casus est, lib. 4. & Menoch. d. cons. 275. numero 50. vers. Primus est casus, lib. 3. inducens tradita per Ioan. de Selu. in tract. de benefic. in 3. part. q. 10. num. 25.

Tertius est casus, quando cum bannito in ci

71 uitatem † reuerso, Princeps participat, & actum aliquem gerit ad quem potuit, absque dispensatione bannitus promoueri, eum pro milite assumendo, & hoc vltimo casu bannum remissum non censeri, concludẽdum est, quo ad omnem effectum, vt firmat Io. de Imol. in d. l. quidam consulebant, col. 3. de re iudic. dicens quòd Principe scienter inhabilem promouente, intelligi ex prędictis cum eo dispensare, secus alium actum gerente, scilicet cum inhabili solitum fieri, allegat Clem. Si summus Pontifex, de sentent. excom. cum ibi not. per gloss. in verb. Approbare, & cum Imol. transit ibi Alexan. in 2. colum. allegans etiam text. in l. libertus aduersus, de in ius voc. per quem ibidem Ang. Paul. de Castr. Ludou. Roman. & alij dicunt, quòd si Papa dat

72 excõmunicato † iudicẽ delegatũ, nõ propterea intel-

intelligitur illam absoluere, vel cum eo ad agendum dispensare: inducitur insuper text. in l. 1. in fin. C. qui & à quib. per quem scribit ibi Bar. quòd si prodigus cui bonis est interdictum, & curator datus, ad Decurionatum, vel inter priores Ciuitatis fuerit assumptus, non diceretur ex eo reuocata interdictio, cum id (quemadmodũ in illo textu) vrgentibus ciuitatis necessitatibus contingere potuerit, quod plurimum Castrensis exagerat, tanquam quid pulcherrimum, & notandum, non enim probat hoc esse, &c. l. non hoc, C. vnd. cogn. cap. in præsentia, de probat. & ita concludunt Ruin. d. cons. 85. num. 15. lib. 4. & Iacob. Menoch. d. cons. 275. num. 53. vers. Secundus est casus, lib. 3. Oldradi demum deci
73 sionem † prædictam veram esse autumare debemus, nisi ad actum rebannitionis alij solennitatibus opus esset, illis enim tunc non seruatis in publicis actibus, sicut non valeret expressa rebannitio, sic nec tacita, l. qui ad certum, ff. loc. sed quamuis rebannitus non intelligeretur, nõ tamen offendi impunè posset, vt vtrunque tradit Nell. in d. tract. de bannitis in 84. q. versic. Quo ad primum.

HYPOTHESIS.

De damnatis ad perpetuos carceres verba fieri, an inquam ad defectum conditionis tacitæ, vel expressæ, si sine liberis decesserit concurrunt, substitutumque excludant, & de hac perpetui carceris pœna, quàm plurima perstringi.

SVMMARIVM.

1 *Perpetuis carceribus damnari seruum posse.*

2 *Perpetuis carceribus liberum hominem iure ciuili inspecto, mancipari non posse: Idque dupliciter limitari.*

3 *Perpetuis carceribus liberum hominem ex iure ciuili damnari non posse, data etiam criminis immanitate.*

4 *Sententiam damnationis ad perpetuos carceres in libero homine ipso iure nullam esse.*

6 *Ang. ac Imola doctrinam in l. si quis mihi bona, §. si fisci seruos, ff. de acq. hæred. declarari.*

7 *Perpetui carceris pœnam, secundum ius canonicum irrogari posse.*

8 *Perpetui carceris pœnam, secundum ius canonicum, non passim irrogandam esse, sed pro grauioribus criminibus.*

9 *Clericos ad perpetuos carceres damnatos iuxta vnam opinionem posse testari: Sed secundum aliã veriorem, & communem, vtranque testamenti factionem actiuam, scilicet & passiuam amittere, num. 11. & 17. Et nunquid pro alimentis capiant, num. 12.*

10 *Perpetuum carcerem non ad solam pœnitentiam, sed ad pœnam etiam irrogari.*

13 *Perpetui carceris pœnam, seruituti, morti, ac deportationi æquiparari.*

14 *Perpetuis carceribus mancipatos damnatis in metallum, etiam comparari.*

15 *Subrogatum naturam eius in cuius locum subrogatur, sapere.*

16 *Clericorum damnatorum bona, fisco ecclesiæ applicari.*

18 *Damnatis ad perpetuos carceres relictum, pro nõ scripto haberi.*

19 *Conditionem si sine liberis decesserit siue tacitè ex hoc contextu subintellectam, siue à testatore expressam, clericis liberis per grauatum relictis, ad perpetuos carceres damnatis, non deficere.*

20 *Damnatum ad perpetuos carceres, in ipsis carceribus mortuum, criminaliter mori intelligi, & velut in cruciatu.*

21 *Damnari ad carceres perpetuos in terris ecclesiæ, clericos tantum posse: non autem laicos, etiam pro ecclesiasticis criminibus, crimine tamen hæresis excepto.*

22 *Perpetui carceris pœnam ex statuto imponi posse.*

CAP. XI.

De damnatis ad perpetuos carceres dicturus, an scilicet ad huiusmodi conditionis defectum prosint, primo inspiciam nunquid aliquis carceribus perpetuis valeat mancipari, super quo breuiter distinguen-
1 dum est, aut enim de seruo † loquimur, & is in perpetuos carceres, vel vincula detrudi potest, l. incredibile, & l. seruus, vbi Cyn. & alij, C. de pœn. Socin. in cap. veniens, colum. 26. vers. Decimo quæro, de accusat. Matth. Nerutius in rubric. extra de testam. in 12. quæst. num. 29. Iacobus Menoch. libr. 1. de arbitrar. iudic. q. 89. numero 8. aut loquimur de libero homine, & tũc aut secundum ius ciuile, & non potest, isto nanque iure perpetua vincula aduersus liberos ho
2 mines † interdicuntur, l. aut damnum, §. solent, ff. de pœn. vbi Vlpianus sic inquit: Solent præsides in carcere continendos damnare, vt in vinculis perpetuis contineantur: sed id eos facere non oportet, nam huiusmodi pœnæ interdictæ sunt. Imperator etiam in d. l. incredibile, talia verba profert, Incredibile est, quod allegas, liberum hominem, vt vinculis perpetuis contineretur esse damnatum; Hoc enim vix in sola seruili conditione procedere potest; quod scribunt pariter, Bart. in l. 2. numero nono, ff. de public. iudic. in l. imperium, numer. nono, ff. de iurisdict. omn. iud. Ang. in l. miles testamento, §. edictũ, vers. Quod intellige, ff. de milit. testam.

Bald.in l.reos,col.2.in princ.num. 3. verſ.Iuxta hoc quæritur,C.de accuſ.cōſ.443.Cecchus, in fin.lib.3.Alex. conſ. 55. In cauſa inquiſitionis,num.4.verſ. Nec etiam, lib.7. Iaſ.in l.ſi victum,num.1.vbi Bald.& alij,ff.de re iudic. Marian.Socin.in d.cap.veniens,col.26.verſ.Vndecimo quæro,& in d.l.imperium, idem aſſeruere Ioan.Franciſc.Purpur.num. 231.& Gaſpar Valaſci, num. 163. Quod verum eſt etiam data
3 criminis† immanitate,ſecundum Ludouic.Roman.in l. ſi vero, §. de viro,in 66.fallen.ff. ſol. matrim.& quicquid in contrarium dicere viſus ſit Bald.in d.l.incredibile,cum Romano trāſeunt Iaſ.in d.l.ſi victum,in princ.& Iacob. Menoch.d.lib.1.quæſt.89.num.9. quamuis de Ludouico non meminerit:In tantum,quòd ſi ſen-
4 tentia de perpetuo † carcere ferretur, ipſo iure nulla eſſet, Bald. in d.l.incredibile, in princ. & diceretur potius lata contra ius legis,quàm cōtra ius partis, vt ibi aduerſus gloſſam cōcludit, & quamuis Cyn.& Salic.ibi diſſentire videantur, Baldum tamen latè defendit Nerutius in d.rubr.de teſtam. qui iuribus per gloſſam prædictam allegatis, id eſt,l.relegatorum,§.ad tempus,ff.de interdict.& releg.l.1. in princip. ff.de quęſ.& l.moris eſt,§.iſte ferè,aliter §.ſed enim, & l.Diui fratres,ff.de pœn.ac l.pœnam,C.eod. tit.nititur reſpondere,quorum iurium ſolutiones non diſcutiam,cum de hoc principaliter nō agamus.

Prædictam concluſionem idem Nerut.de S. Gemin.in d. rubr.verſic. Si verò ſententia,du-
5 pliciter declarabat, † primò cum ſententia ex permiſſione Principis proferretur. Secundò cū in loco huiuſmodi pœnam irrogandi conſuetudo vigeret,vt per eum,eandemque conſuetudinem in multis locis adeſſe, ſcribit Proſper Farinacius in tract.de delict.& pęn.q.19.tit.de multiplic.pœnarum diſtin.genere,& mater. nu.31. verſ. Contrarium tamen dici poteſt ſeruari de conſuetudine,fol.166.

Doctrina igitur Ang.in fi.verſ.Et hac ratione dico,ac Ioan.de Imol.ſub numero 2. verſic. Et per hoc dicit,in l.ſi quis mihi bona,§. ſi fiſci ſeruus,ff.de acquiren. hæredit. qua diſponitur liberum hominem ex dicta ad carceres perpetuos damnatione inteſtabilem non fieri in ter-
6 ris Imperij,intelligenda † eſt,permiſſione principis recedente, conſuetudineque circumſcripta, his enim,aut ipſorum altero, concurrentibus, vtique damnati iſti ad perpetuos carceres inteſtabiles fierent,etiam ſi laici eſſent, tūcque procederet communis opinio de qua per Abb. in d.rubr. de teſtam.in 1.colum.& per Hippol. de Marſil. ſing. 565. Dubitarunt aliàs Doctores,in princ.

Aut ſecundum ius canonicum,& tunc perpe
7 tui carceris pœna infligi † irrogarique poteſt, cap.nouimus,de verborum ſignif.in fin.verſic. Pro illo verò falſario,cap.à nobis,de apoſtat.c. quamuis, de pœnis,in 6.Innocen. in cap. qualiter & quando,extra de accuſat.Bald.in l.1.ſub numer.4.verſic.Item nota hic,C.qui non poſſ. ad libert.peruen. Proſp.Farinac.d. quæſt.19.numero 31.verſic. Item de iure canonico, traditque Nerut. in d.rubr. dicens non paſſim hanc
8 pœnam imponi,ſed pro grauioribus † criminibus: & ideo de hæreſi conuicto ſolere carcerem perpetuum aſſignari, cap.vt commiſſa, de hæretic.in 6.clem.1.eodem tit. vbi Doct. Pariſ. id declarans conſilio ſecundo. Etſi eſſe Iudæum, numero 150. & infra libro quarto. Quocirca quærendum eſt, an grauato cum clericis damnatis ad perpetuos carceres moriente, dicatur hæc conditio deficere, vt autem huius difficultatis clara habeatur reſolutio, primum videamus,an clerici ad perpetuos carceres damnati, teſtamenti factionem habeant actiuam vel paſ-
9 ſiuam, & in hoc duæ ſunt principales opiniones, prima eſt,quòd teſtari poſſint, † quam tenent Bald.in l.1.in 2.lect.colum.4.num. 6. verſic. Sed quid de damnato ad perpetuum carcerem,C.de ſacroſ.eccleſ. Abb.in cap.tuæ,columna 2.verſ. Et ex prædictis infero,de pœnis,Stephanus Bertrand. conſilio 194. Viſo caſu mihi tranſmiſſo,col.3.num.4.lib.1.& quidam Conſulentes relati per Abb. in d. rubr. extra de teſtam.col. 1.

Mouebantur prædicti conſulentes, nam ius canonicum perpetuum carcerem in pœnam nō imponit,ſed ad pœnitentiam,d.cap. nouimus, de verborum ſignif.cap.pęn.de hæretic. & cap. quamuis,de pœnis in 6.ergo non debet hæc pęna inhabilitatis teſtandi, ex pœnitentia prodire. Sed vt Philippus Franc. dicebat, quamuis perpetuus carcer ad pœnitentiam imponatur,
10 tamen dicitur † pœna ac eius vice infligitur, vt patet ex text.in d.cap.quamuis,vbi etiam gloſ. & in cap. cum epiſcopus, in verb. Carceri, de offic. ordin.in 6. cumque ſerui quodammodo pœnæ efficiantur, igitur inteſtabiles fiunt: pro quo facit, nam huiuſmodi pœna ſeruitus quædam eſt, vt in d.l. incredibile, & in l. Titio centum,§. Titio centum, ita relicta ſunt, vt à monumento non recedat,hoc tit.ergo tāquam ſeruus teſtamentum facere non poteſt.

11 Altera ſuperiori contraria negatiua† eſt opinio, quòd imò clerici ad perpetuos carceres damnati teſtari non poſſint,quam ſequuti ſunt Petrus de Anchar.in d. cap. quamuis, verſic. Tertiò nota, Ioannes de Imol.in cap. ſecundo, columna decimaquinta,verſic. Quid autem de damnato per Epiſcopum,extr.de teſtam. Abb. in rubr.eod.tit.columna ſecunda,verſ. Dubitatur etiam, expreſſe Philippus Franc. in eadem rubr.in 6.col.14.verſ. Sed certè pars negatiua,

dicens

dicens istam opinionem veriorem esse,& communem,rursus Ioan.de Imol.in l. secunda, colum.tertia,numero tertio,versic. Item adde dictis Bartoli,ff.de public.iudic.inquiens ita etiã tenere, Dominum Benedictum de Plumbino, Andr.Barbat.in capit.quia ingredientibus,columna decima,d.titu.extr.de testam. Bald.in l. prima, num. tertio, versic. Et nota hanc legem ad quæstionẽ,C.qui non poss.ad liber. peruen. vbi dicit quòd vtranque amittunt testamenti factionem actiuam,scilicet, & passiuam, vnde nec testamentum facere possunt, nec ex testa-
12 mento † capere nisi alimenta, l.legatum, ff. de capit. dimin. alimenta enim capit natura non persona,quia non censetur persona, sed quædã natura esuriens, & facit l.si victum,ff. de re iudic.vt per eum,& de amissione vtriusque factionis testamenti, loquitur Imol.ac etiam Bened. de Plumbin. per eum relatus,quod voluit etiã Hippol.de Marsil.Sing.565. Dubitarunt aliàs Doctores,versi.Et dicit ibi Baldi,Quinimo Io. de Imol.in dicta l.secũda, concludit, quòd nec alimenta clericis damnatis ad perpetuos carceres relinqui possint, d. num.3. versic. Et etiam videtur.

Mouentur Primo, cum talis pœna carceris
13 perpetui†seruituti,vt est dictum,æquiparetur, vel mortis inflictioni,l.intercidit, hoc tit. l. seruitutem,de reg.iur. Authen.si captiui,C. de Episc. & cleric.Acgid.Boss.in tit.de carcer. num. primo,Iodoc.in pract.crimin.tit.de carcer.cap. 16.num. secundo, Roland. de Vall. consil.40. Magnificum Dominum Franciscum, num.15. lib.quarto,vel deportationi, Innocen.in capit. qualiter, & quando,extr.de accusat. Abb.in d. rubr.extr.de testamen. & ibi Matth.Nerutius, And.Barbat.in dicto cap.quia ingredientibus, colum.decima,qui omnes cum intestabiles sint igitur, & damnati ad perpetuos carceres intestabiles esse debent.

Secundò,nam isti sic damnati, in metallum
14 damnatis † etiam comparantur,secundum Innocent.in d.cap.qualiter,& quando,Bart.in d. l.secunda,num.nono,vers. Quæro aliquis,post Innocent.quem citat,ff.de public. iudic. vbi etiam Imol.,Bald.in l.reos,num.3. C. de accus. Alexand.in l.transigere,colum.3.de transact.& Carol.Ruin.consil.88.Quia de quam pluribus quæritur, in princip.libro quinto, sed in metallum damnati vtranque testamenti factionem amittunt actiuam, & passiuam, l. in metallum, ff.de his qui pro non script. hab. merito, & hi carceribus perpetuis mãcipati intestabiles redduntur, cum enim Ecclesia dictam pęnam loco pęnæ damnationis in metallum introduxerit, merito omnem eius sortitur effectum,subroga
15 tum † etenim eius sapit naturam in cuius locũ subrogatur,cap.Ecclesia S. Mariæ, extr. vt lit. pend.§.fuerat,Instit.de act.l.si eum,§. qui iniuriatum,ff.si quis caut. Bart.in l.comperimus,in fin.C.de proxim.sacr.scrin.lib.12.Bald.consil. 112.Quæritur,col.2.lib.1.

Tertio fuit glos.not.in cap.quia diuersitatẽ, de concess.præben.in verb. Præter eius,in fine,
16 volens † bona clericorum damnatorum fisco Ecclesiæ applicari, ergo tanquam non habentes bona testari non poterunt, Authent. ingress. si, C.de sacrosan.Eccles.Et licet retinendo Baldi opinionem, hodie serui pęnæ non efficerentur, ex quo debent superuiuere, tamen ex quo perdunt bona, testari impediuntur,sicut de deportatis dicitur, vt in l.eius qui,in princ. & ibi per gloss.in fin.ff.de testamen.

Et quamuis Bertrand. consil. 194. conetur dictæ glossæ respondere,cum tamen omnes responsiones ibi traditæ parum stringant,omittẽdæ sunt,& à communi iudicando, & consulen-
17 do recedendum non est,cum qua † ego pertranseo,argum.text.in d.l. prima, C. qui ad libert. peruen.non poss. ex quo elicitur, istos damnatos ad perpetuos carceres perdere actiuam,passiuamque testamenti factionem,ac etiam ipsos in seruitute manere, ibi, Iam omni vinculo exoluti, & quasi ad pristinam,vel simplicem seruitutis conditionem redacti,vbi glo.in verb.Simplicem,inquit,Nam prius dupliciter erant serui,cum essent in vinculis, dic ergo simplicem, ad differentiam geminæ seruitutis.

Cum itaque deportatis, ac damnatis in metallum quinimo seruis, ac mortuis ijdem carceres perpetuos damnati comparentur, vt ex pręnarratis constat, nec possint aliquid capere, vel relinquere,actiuam,& passiuam testamenti factionem omittendo,quod pulchrè etiam tradit Raph. Fulgos. consil.44.Quidam est,num.
18 tertio,in tantũ † quòd si ipsis aliquid relinquatur,pro non scripto habetur, vt ibi Raphael numero secundo, scribit per text. in l. si in metallum,ff.de his quæ pro non script.hab.l.in metallum,ff.de iur. fisc. sequitur necessatio ipsos nihil posse ad defectum, siue extinctionem con-
19 ditionis,† si sine liberis decesserit, tacitę ex hac lege subintellectæ,vel à testatore expressæ proficere, tanquam ab intestato, & ex testamento insuccessibiles, iuxt.not. per Bart.& Doctor.in l.filiusfamilias,§.cum quis,de leg.primo,amittunt siquidem omnia, præter ea quæ ex iure naturali contingunt,Ruin.d.consil.88.in princ. libro quinto.

Sed postquam materiam istam ingressi sumus, de tribus quæro, Primo nunquid clericus ad perpetuos carceres damnatus, si in ipsis carceribus moriatur, dicatur,criminaliter mori,& videretur quòd non, alioquin Episcopus qui sententiam protulit irregularis efficeretur:item cadem mors Dei iudicio obuenit, vt not.in §. primo,

20 primo, de capit.dimin. In contrarium † est veritas, nam iste dicitur mortuus in cruciatu, qui in carcere moritur, l.prima, ff. de custod. reor. pœnaque ista dicitur non solum corporalis, sed etiam capitalis, Bald. in l.programma, C. commun.epist.sub num.2.versic. Et vltimum supplicium, ac in l.reos, num.tertio, C. de accusat. & ita concludit ipsemet Bald.in d.l.prima, nu. 5.vers. Quæro nunquid, C.qui non poss. ad libert.peruen.

Secundo, an in terris ecclesiæ, tam laici, quã clerici possint per iudices Ecclesiasticos ad perpetuos carceres condemnari, & dicendum est
21 clericos solum, non laicos damnari † etiam pro criminibus Ecclesiasticis, crimine hæresis excepto, de quo non dubitatur, vt in cap. vt commissi, & in cap. vt inquisitionis, de hæretic. in sexto, ita tenent, Io.Andr.in addit.ad Specul. in rub. de offic.ordin. Oldrad.consi.86. Quæritur an ecclesia, versic. Idem videtur sentire, & Philipp. Franc. in d.rubr.de testamen. in 6. colum. 13. versic. Sed dubitatum est, ideo d.cap. quamuis, solum de clerico loquitur, ad idemq. facit text. in d.cap.cum Episcopus, de offic.ordin. in sexto, cum igitur iura de perpetuo carcere loquantur tantum in clerico, non sunt ad laicos extendenda, c.cum expediat, de elect.d. lib.6. & reg. Odia, de reg.iur.cod.lib.

Tertio quæro, an hæc perpetui carceris pœ-
22 na per statutum † imponi possit, quod sic scribit Bald.in d.l.reos, colum.secunda, in princip. num.3.versic. Et posset, C. de accusat.

HYPOTHESIS.

Ad defectum tacitæ conditionis ex l. cum auus, vel aliàs expressæ, nunquid excommunicati prosint indagari, affirmatiueque difficultatem resolui: Ex aliqua non inutilia de excommunicationis pœna, deque vsuraria prauitate prænosci.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem inter Ecclesiasticas pœnas grauissimam esse.*

2 *Excommunicationis pœna, nullam maiorem in ecclesia esse.*

3 *Excommunicato Diabolum vti sicut villicus asino vtitur.*

4 *Excommunicatum mortuum si quis abluat, vestiat, vel socies, excommunicationem incurrere.*

5 *Excommunicatum turpem personam nuncupari.*

6 *Excommunicatum honestam personam, aut virum bonum dici non posse.*

7 *Excommunicatum proprio vocabulo impium appellandum esse.*

8 *Excommunicatis etiam ipsis petentibus ius denegari.*

9 *Excommunicatum à iudicijs ipsorumque præambulis arceri.*

10 *Excommunicatum infamem esse.*

11 *Excommunicatos citius mortem obire.*

12 *Excommunicatum, membrum Diaboli appellari.*

13 *Excommunicationem duplicem esse.*

14 *Excommunicatum mortuo æquiparari.*

15 *Excommunicationem animam occidere.*

16 *Delegati officium licet morte mandantis expiret, non tamen per excommunicationem mandantis expirare.*

17 *Excommunicatum, secundum vnam opinionem, relegato comparari.*

18 *Relegatum respectu certi loci relegari.*

19 *Excommunicatum respectu vnius Ecclesiæ, quo ad cæteras, & vbique excommunicatum censeri.*

20 *Excommunicatum deportato secundum aliam opinionem æquiparari, & nu.26.*

21 *Excommunicationis definitionem afferri.*

22 *Excommunicato omnem actum legitimum interdictum esse.*

23 *Excommunicatum à cõmunione sacramentorum potissimum segregatum remanere.*

24 *Excommunicatum non eligere, nec eligi posse.*

25 *Excommunicatum, beneficium Ecclesiasticũ non perdere: licet fructus amittat.*

27 *Excommunicationem medicinalem esse, non mortalem.*

28 *Excommunicationis originem à Græcorum, aliorumque ritibus quodammodo repeti posse.*

29 *Diras, & execrationes apud Romanos viguisse.*

30 *Excommunicationem minoris gradus meri imperij esse: & propterea quibuslibet ordinarijs iuris canonici etiam inferioribus competere.*

31 *Excommunicati æquiparationem mortuis, deportatis, vel relegatis propriam non esse: sed secundum quid, proindeque de vna ad aliã non licere argumentationem desumere.*

32 *Excommunicatum testari non posse secundum vnam opinionem: Sed validè secundum aliam opinionem crebriorem testari, numero 40. 54. & 57.*

33 *Actus communis appellatione, testandi ius comprehendi: idque declarari, nu.34. & 35.*

36 *Patrem in testamento filij militis testem esse posse.*

37 *Excommunicatum, testem non esse posse.*

38 *Excommunicatos à nullo suscipi debere: à nulloq. credenda esse quæ ab eis dicuntur, vel scribuntur.*

39 *Cap.nullus, 3.q.4. intelligi.*

Testari

41 *Testari quemcunque posse non expresse prohibitum.*

42 *Testatoris voluntatem non adimplentem puniri.*

43 *Testamenti factionem ex causa facile tolli posse.*

44 *Testandi facultatem ex gratia concessam esse: licet aliqui de rigore iuris ipsam procedere autumauerint.*

45 *Testari quemcunque posse, libertatem, ciuitatem, familiam, & bona retinentem, nisi expresse prohibitus reperiatur.*

46 *Libertatem definiri.*

47 *Pœnam grauissimam censeri inter homines esse, & hominum suffragio carere.*

48 *L. Manichæos, l. cognouimus, & Authen. deinde Nestorianis, C. de hæretic. ex Authen. Gazaros, eod. tit. correctas esse.*

49 *Genere remoto omnem etiam eius speciem remoueri.*

50 *Testandi facultatem iuris ciuilis existimari, & nu. 51.*

52 *Hæredis institutionem caput testamenti esse, à iureque ciuili introductam fuisse.*

53 *Auctorē publice in famosissimo Neapolitano Gymnasio quadraginta tres conclusiones per vtrū disputasse, ob hocque puncta tentatiua in Doctoratu sibi remissa fuisse.*

55 *Speciale illud dici, cuius contrarium generale est.*

56 *Excommunicationem plerunque propter contumaciam procedere.*

58 *Excommunicatum publice, testari etiam posse ex communi opinione, & nu. 59.*

60 *Excommunicatum vtranque testamenti factionē habere, actiuam scilicet, & passiuam.*

61 *Excommunicatum, in testamento testem esse posse.*

62 *Testem in testamento esse posse, qui testamentum condere potest, sed non è contrario.*

63 *Excommunicatum solenniter, seu anathematizatum testari non posse.*

64 *Anathematizatum hæresis suspicionem incurrere, vbi quid anathema sit.*

65 *Testamentum in solenni excōmunicatione decedentis non irritari, hæredibus excōmunicati suspicionē ab hæresi purgantibus, si Episcopus illi purgationem concesserit.*

66 *Excommunicatum ob percussionem Cardinali illatam intestabilem esse.*

67 *Excōmunicatū ob crimen hæredis testari non posse, eo in excommunicatione per annum perdurante.*

68 *Excommunicatum ob crimen vsurarum intestabilem effici.*

69 *Vsurarium manifestum, sine cautione de qua in c. quamuis, de vsur. in 6. testari non posse, nec etiam codicillari.*

70 *Vsurarium manifestum siue dicta cautione, nec ad pias causas testari posse: Hoc tamen nu. 71. declarari.*

72 *Testamentum conditum sine dicta cautione, si postea ipsa, ex interuallo præstetur, reconualescere.*

73 *Testamentū vsurarij reconualescere per cautionē ex interuallo præstitam, etiam si testator procuratorem reliquerit cum speciali mandato ad dictam cautionē post eius mortē præstandā, hocque declarari, nu. 74.*

75 *Vsurarius manifestus quis dicatur, varie explicari, sed numero 76. firmam resolutionem afferri.*

77 *Vsurarium contractum ex coniecturis argui, coniecturasque remissiue indicari.*

79 *Vsurarium contractum ex duobus, modicitate inquam pretij, & pacto de retrouendendo argui multos censuisse: Alios autem duo non sufficere, sed tria requiri, pactum, modicitatem, fœnerandique consuetudinem, nu. 80. Sed nec tria sufficere plerosque opinatos fuisse, horumque opinionem à Corneo acerrime impugnari, nu. 82. Negociumque illud iudicis arbitrio relinqui quarto loco Doctores credidisse, nu. 83. Sed resolutionem afferri, nu. 91. ibique distingui.*

84 *Rustici contractum vsurariū ex duobus illis, scilicet pacto de retrouendendo, ac modicitate pretij non præsumi.*

85 *Rusticum ob iuris ignorantiam à præsumpta fraude excusari.*

86 *Dolum in eo qui contra iura mercatur præsumendum esse: Nisi is rusticus fuerit.*

87 *Rusticum sagacem à iuris ignorantia non excusari.*

88 *Rustici sagaces, aut simplices quinam sint, iudicis arbitrio relinqui.*

89 *Vsuram durius in datione in solutū, quā in contractu in quo pecunia numerata interuenerit exerceri, & nu. 90.*

92 *Vsurarium contractum ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij non præsumi, vbicunque tempore celebrati contractus actum non fuisset expresse, nec tacite de retrouendendo, sed deinde ex interuallo. Sed hanc opinionē tutā non esse aliquos existimare, nu. 93. & proinde aliā coniecturam requiri, nu. 94.*

95 *Incontinenti, vel ex interuallo pactū de retrouendendo fuisse appositū, iudicis arbitrio cōmitti.*

96 *Excommunicatum præscribere posse.*

97 *Excommunicato beneficium ex l. diffamari, ff. de ingenuis, & manumiss. non competere.*

98 *Excommunicato ius retractus non permitti.*

99 *Nullitatis allegatio nunquid sit offensio, vel defensio, & offensionem esse Ioan. Andr. autumasse, idque limitari.*

100 *Excommunicatum non posse nullitatem allegare, idque declarari.*

Excom-

101 *Excommunicationem popolorum ad confederatos extendi.*

102 *Excommunicatos esse, Turcis subsidium tempore belli deferentes, cum ijsdemque matrimonia ineuntes. Quinimo id verum etiam esse in deferentibus subsidium Turcis ipsis tempore pacis, si id animo Turcas muniendi actum fuerit.*

103 *Excommunicatorum pœnas de iure Regni afferri.*

104 *Excommunicatos contemnentes excommunicationem à Sacerdoteque semel bis, aut ter admonitos, per iudicem sæcularem feudo priuari posse.*

105 *Excommunicatos ad extinctionem conditionis tacita ex hac l. cum auus, vel aliàs expresse, si sine liberis decesserit, prodesse.*

106 *Excommunicata muliere prægnante, partum excommunicatum non remanere.*

CAP. XII.

DVM circa excommunicationis pę
nam Doctores aliqui varia sub-
tiliter disseruerunt, in illam con
trouersiam prolapsos fuisse sci-
mus, an ijdem ad conditionis de
qua loquimur defectum prosint, substitutumq-
que excludant: cumque controuersię resolutio
ex duobus facilius resultare fortasse possit, Pri-
mo scilicet quibus excommunicati æquiparen-
tur: Secundo an testamenti factionē retineant,
proinde vtrunque perquirere breui quadam e-
narratione expedit: & cum excommunicatorū
miserrimus status sit, excommunicatio enim in
1 ter Ecclesiasticas pœnas † est grauissima, cap. sa
cro, de sentent. excommun. Ias. in l. si is qui pro
emptore, num. 331. ff. de vsucap. Stephan. Ber-
trand. cons. 172. Pro faciliori, nu. 2. lib. primo,
2 imo nulla maior † in Ecclesia, c. corripiātur, 24.
quæst. 3. & cap. absit, 10. ead. quæst. Viuius de-
cis. 97. Excommunicans, num. secundo, lib. pri-
mo, quæ priuat excōmunicatum consortio ho-
minum veluti fœtidum cadauer, secundū Bald.
in l. secunda, colum. secunda, C. quib. res iudic.
non noc. & non solum priuat excommunicatū
à communione omnium sacramentorum, sed
etiam per eam Deus hominem separat à gratia
& custodia sua, vt dicit Abb. in cap. si quis pres-
byterorum, in tertio not. de rebus Eccles. non
alien. Vnde Diabolus vtitur excommunicato,
3 sicut villicus † asino vtitur, vel iumento, Ho-
stien. Ioan. Andr. & Abb. in capit. quorundam,
de iudic. rursus Abb. in rubr. extr. de senten. ex-
commun. circa finem, & dixit gloss. in cap. au-
di denique, vndecima quæst. tertia, quod Dia-
bolus in excommunicatum quasi in pecore po
testatem habet, quæ etiam post mortem perdu
rare dicitur, nam quis excommunicatum vita
functum abluendo, vestiendo, vel sociando ex-
4 communicationem † incurrit, glossa not. vbi
Abb. in cap. adhuc, de priuileg. facit tex. in cap.
sacris, vbi idem Abb. de sepultur. cum adductis
per Decium in l. is qui, num. vndecimo, C. qui
testamen. fac. poss. in tantum quòd excommu-
5 nicatus turpis persona † nuncupetur, Bald. in
cap. interdicimus, colum. secunda, versic. Sed
nunquid, vbi Felin. de iudic. nec bonus vir, seu
6 honesta persona † dici possit, Anton. de But. in
cap. cum dilectus, de purg. canonic. Socin. sen.
consil. 45. Visa appellatione, columna prima, in
fine, vers. Quis autem dubitat, libro primo, im-
7 pius etiam velut proprio † peculiarique voca-
bulo appelletur, cap. certum, 24. quæst. 3. illi e-
8 tiam petenti † ius denegetur, cap. intelleximus,
extr. de iudic. cap. exceptionem, extr. de except.
cap. primo, eodem tit. in 6. & cap. primo, de re-
script. eodem lib. à iudicijsque, ac etiam ab ijs
9 quæ iudiciorum præambula † sunt, ipso quidē
iure excommunicati arceantur, Ioan. Crot. con
sil. 59. Lata fuit sententia, num. 9. lib. primo, sit
10 etiam ipso iure excommunicatus † infamis, c.
infames, 6. quæst. prima. Ludou. Roman. post
Bald. quem citat, Sing. 675. An excommunica
tus, dummodo ex causa famosa excommunica-
tio processerit, vt post Innocen. in cap. testem,
de testib. tradit Viuius, decis. 99. Excommuni-
catus est vere infamis, in princ. d. lib. primo, ac
multa alia patitur, quæ hic referre non expedit,
vnum non omiserim, quod excommunicatus,
11 propter excommunicationem ipsam † citius
moritur, cap. Episcopi, in fine, vndecima quęst.
tertia, quodque excommunicatio breuioris vi-
tæ hominis causa sit, glo. in cap. qua fronte, de
appellat. Andr. Barbat. cons. 30. Bene etenim,
colum. secunda, vers. In tantum quòd scriptum
est, lib. 3. & aliud, quòd excommunicatus mem
12 brum † Diaboli dicitur, gloss. in cap. dilectis,
13 de appell. quæ quidem excommunicatio † du-
plex est, secundum Ioan. de Plat. maior quæ à
sacramentis separat fideliumque communione
quæ pro contumacia, vel crimine, tam ab homi
ne, quàm à canone imponitur, & minor quæ se
parat à sacramentorum participatione, vt in eo
qui scienter cum alio excommunicato partici-
pat, vt dicit gloss. in cap. constitutionem, & in c.
sequen. vbi etiam gloss. de sentent. excommun.
in 6. Hostiens. in Summ. eodem tit. lib. quinto,
§. secundo, Ang. Aretin. in §. minor, num. quar-
to, Instit. de capit. dimin. Hic maiori excommu
nicatione damnatus cui comparetur ob varias
prædictas notas, ac præssuras quas patitur, ob-
que originem etiam, ac deriuationem, siue sub
alternationem, plurimum inter Doctores varia
tum extitit: Quidam enim dixere excommuni-
14 catum mortuo † æquiparari, cap. per venerabi
lem,

lem, vbi Abb. qui fil. sint legitim. & ca. si is cui, de offic. deleg. in 6. roboraturque ex eo quod paulo ante dicebam, excommunicationem de iure canonico maximam pęnam esse, Innocen. in cap. qualiter, & quando, §. ad corrigendos, de accusat. Sed hæc ęquiparatio omnino forma lis non est, ac exequata, cum in d. cap. per venerabilem mors circa separationem à communione fidelium intelligatur, quæ separatio veluti mors habetur, vt text. exprimit ibi, Veluti mortuus à cõmunione fidelium separetur: & quia
15 excommunicatio animam † occidit, vt not. in cap. cum infirmitas, de pœnit. & remiss. in tex. autem d. cap. si is, qui, æquiparatio videtur procedere quantum ad exercitium iurisdictionis, quod ita impeditur per excommunicationem sicut per mortem, prout ille tex. loquitur, secus quantum ad potestatem quæ per excommunicationem non tollitur, vt notatur per Doctor. in cap. licet vndique, de offic. deleg. & propterea licet per mortem mandantis officium dele-
16 gari expiret, non tamen expirat, si † delegatus excommunicatus fuerit, Ant. de Butr. & Abb. in d. cap. licet vndique, post gloss. Dominic. in cap. primo, de offic. vic. in 6. Bart. in 3. quæst. in l. more, vbi Dec. num. 58. versic. Secus est, ff. de iurisdict. omn. iudic. aliaque afferri possent exẽpla ex quibus huiusmodi æquiparatio confunditur: Alij asseruerunt, excommunicatum rele-
17 gato comparari, gloss. in capit. pastoralis, vbi Abb. de re iudic. quam gloss. singularem esse dixit Cardinal. in cap. perpendimus, de sentent. excommun. ipsamque sequuntur, Ioan. Andr. Felin. & alij relati per Foller. in practic. crimin. in verbo, Et si confessi, aut conuicti condemnentur, num. 58. fol. 278. Iason in l. vt verborum, num. septimo, versic. Vnde videtur, C. qui admitt. & ante eum, Ioan. Fabri, in §. minor, Instit. de capit. dimin. Hæc etiam æquiparatio nõ procedit, multæque diuersitatis instantiæ dari possent, vna autem sufficiat, nempe, quòd quis
18 respectu † certi loci relegatur, l. relegatorum, ff. de interdict. & releg. atqui respectu vnius ecclesiæ excommunicatur, quo ad cæteras, & vbi-
19 que idẽ † censetur, cap. curæ, vndecima quæst. tertia, gloss. in l. ex ea, in verb. Non irrogat, vbi declarat, ff. de postul. gloss. fin. in cap. si quis, septima quæst. prima, gloss. in c. quisquis, quarta quæst. quinta, gloss. magn. in cap. pastoralis, §. verum, de appellat. Multo verò excommu-
20 nicatum deportato comparari † affirmarunt, gloss. in dicto §. minor, in verb. Interdictum, de capit. dimin. & in d. cap. pastoralis, vbi not. Abb. Bart. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il secũdo, vers. Probo excommunicatus, ff. ad Trebel. in l. cum patet, §. hæreditatem, in princ. versic. Nota quòd per deportationem, ff. de legat. secundo, Bald. celebrans dictam primam gloss. pro singulari in d. cap. licet vndique, colum. fin. de offic. deleg. & in addit. ad Specul. in titu. de sponsal. versic. Pari ratione, Alexand. num. vndecimo, versic. Adde quod notat, & Modern. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. Angel. in disput. incip. Duo ad inuicem litigantes, in prima colum. Socin. sen. in l. si quis arbitratu, num. 40. ff. de verb. oblig. Ioan. Lopez in rep. cap. per vestras, §. 18. num. 13. vers. Idem forsan dicendum, extr. de dona. inter vir. & uxor. Ludou. Gomesius, in §. superest, num. 40. Instit. de actionib. Viuius opin. 263. incip. Excommnicatus occultus, num. vndecimo, lib. primo. Cæterum & hæc æquiparatio vsquequaque tuta non est, quam expresse reprobat Bart. in l. secunda, num. septimo, versi. Quæro vtrum excommunicatio, ff. de public. iudic. & glossam in d. §. minor, reprobant ibi Nico. de Neap. Io. Fabr. & Angel. Aretin. num. primo, versic. Sed si æquiparatur, licet enim pœna illa aquæ, & ignis interdictionis excommunicationi assimilari videatur, per quam legitima communio interdicitur, sicut etiam per deportationem, cum in insulam deportatus à cõmunicatione ciuitatis expellatur, adeo quòd vere excõmunicatio possit appellari deportatio, quæ excommunica-
21 tio † in suo genere, nil aliud est, nisi segregatio extra communionem actuum legitimorum, vt eam describit Hostiens. in Summa, eod. tit. & satis ostendit ipsa nominis significatio, omnis
22 enim actus legitimus † excommunicato interdictus est, cap. inter dilectos, de excess. prælat. in princ. cap. solet, in fine, de senten. excomm. lib. 6. cap. licet ex quadam, de testib. & maxime
23 à communione sacramentorum, ac † fidelium segregatus remanet, cap. si celebrat, de cleric. excommun. minist. & propterea, nec eligere,
24 nec eligi † potest, vt ibi, & in cap. postulasti, eodem tit. Tamen excommunicatus non perdit iura Ecclesiastica, non enim beneficium ec-
25 clesiasticum † amittit, quamuis fructus deperdat, vt in cap. pastoralis, §. fin. de appella. quod durum primo aspectu videtur, cum si excommunicatus Ecclesiam amisit, ergo, & Ecclesiastica iura amisisse debuit, ex text. in §. cum autem, Instit. quib. mod. ius patr. potest. solu. & proinde dicendum esset, quòd excommunica-
26 tus ipsi deportato † æquiparetur, eodem nanque modo ei à communione fidelium interdicitur: nihilominus valde distare adhuc vidẽtur, intentione scilicet imponentis, ac pœnæ qualitate, fatendum enim est excommunicationem grauissimam pœnam censeri, cum bona spiritualesque participationes amittere faciat, dicto capit. cum non ab homine, & quo spiritus corpus ipsum excellit, sic pœna spiritualiũ priuatione grauior, & durior redditur, argumen. cap. vergentis, de hæretic. & Authen. Gazaros,

zaros, C. eodem titu. intentione etiam sic inter se differunt, excommunicatio nanque medici-
27 nalis est non † mortalis, cap. cum medicinalis, de sentent. excommnnic. libro sexto, ideo nisi eam contemnat, mederi intendit.

Vlterius excommunicatio, vel ex contumacia datur, vel ex offensa donec satisfaciat offendens, vnde hæc est etiam contumacia, vt not. in Clemen. prima, de dol. & contumac. in cap. cum olim, in cap. ex parte, de verborum signific. & in cap. cum speciali, de appellat. vbi excommunicatio, vel profertur pro emendatione contumaciæ, vel offensæ, itaque semper ad medicinam tendit, scilicet, vt satisfaciat contumax obedientia, vel offendens congrua iniuriæ correctione, in hocque à deportationis intentione, & natùra differt, hinc fortasse priuationes non causantur, quia non ob hoc ab Ecclesia expellitur, vt condemnetur, sed vt corrigatur: vnde æquiparatio non procedit. Sique similitudinem attingere voluerimus, extra interdictionem aquæ, & ignis, longius eius imaginem repetere ab antiquorum Græcorum, &
28 aliorum ritibus, † legibusque poterimus, Cæsar enim libro septimo Commentariorum, in hæc verba loquitur: Si quis, aut publicus, aut priuatus eorum decreto non stetit, sacrificijs interdicunt, hæc pœna apud eos (Druidum siquidem mores, ac ritus describit) est grauissima. Quibus ita est interdictum, hi in numero impiorum, ac sceleratorum habentur, his omnes decedunt, aditumque, sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant, neque his petentibus ius redditur, neque honos vllus cõmunicatur, hactenus Cęsar, & Plato ad fin. prope, lib. 9. de legib. sic scribit:

Ἐαν δέ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν, ἐξ ἄστεος εἰς τὴν χώραν, καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, μηδὲ εἰργόμενον, κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς, καὶ πάντως, ὡς ἂν ἐθέλωσι, κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω, ἐὰν δέ τις τῷ τοιούτῳ, ὅσοι ἐλεύθεροι συμφάγῃ, ἢ συμπίῃ, ἤτινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτῃ, δὲ ἑκὼν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν, μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως, πρότερον ἢ καθήρηται νομίζων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης.

Hæc ille.

Euripides etiam in Oreste imaginem quandam Excommunicationis describit, quam obseruatam Argis testatur.

Ἔδοξε δ' Ἄργει τῷδε, μήθ' ἡμᾶς στέγαις,
Μήτε πυρὶ δέχεσθαι μήτε προσφωνεῖν τινα
Ματροκτονοῦντας.

29 Apud Romanos autem diras † huiusmodi & execrationes viguisse probat Tit. Liuius, libro sexto, tertiæ Decadis, Qui victus (inquit) aut excessisset, eum ne quis Vrbe, tecto, mensa, lare reciperet, diram execrationem in populares, obtestationemque quam sanctissimam potuerant, aduersus hospites composuerunt. Et alibi idem Liuius, de quo meminit Andr. Tiraquellus diligentissimus reconditarum rerũ obseruator, in tract. de retract. lignaier, §. primo, gloss. nona, numero 271. & infra, fol. 219. vbi de dirisistis, & execrationibus multa accuratè scribit, ad excommunicationisque figuram refert.

Alciatus denique Iurisconsult. grauissimus, & Italorum illæsus candor, relata Abbatis opinione dicentis in cap. quod sedem, de offic. ord.
30 excommunicationem minoris gradus † meri imperij esse, & sic ipsam ęquiparari modicę correctioni, cap. ex litteris, extr. de offic. deleg. & propterea ipsam quibuslibet ordinarijs iuris canonici, etiam inferioribus competere, in eodem capit. colum. fin. num. 69. vers. Sed videndum est, distinctione vtebatur: Aut enim loquimur quo ad animam, & morti ipsam æquiparari vult, maximamque esse pœnam, & secũdum naturam delicti, propter quod infligitur regulari: Aut loquimur ex se quo ad potestatem inferentis, & modicæ correctioni cõparari.

Ex prænotatis igitur apparet dubiam esse æquiparationem; Vnde Conrad. in pract. titu. de contumacib. & bannit. nu. 3. fol. 446. dicebat, q̃ licet excõicatus in aliquibus deportato assimiletur, in aliquibus autem relegato, non posse dici æquiparari potius vni, quam alteri, propter multas differentias quæ concurrunt inter excõmunicatos, mortuos, deportatos, & relegatos, de quibus ibi per eum, & sic esse quandam ęqui
31 parationem † impropriam, & secundum quid, ex cuius debilitate non licet valide de vna ad alteram argumentari, Conradumque sequitur Prosper Farinac. de delict. & pœn. q. 19. nu. 41. vers. Melius est dicere.

Et sic oportet ad secundam controuersiam descẽdere, nunquid inquam excommunicatus testari possit. Circa quam duæ sunt principales Scribentium opiniones, quarum Prima est, vt
32 testari non possit, † quam tenuerunt, gloss. in cap. decernimus, de sent. excom. in 6. vbi Arch. Steph. Prouincialis in sua disput. quem refert Ioan. Andr. in cap. decernimus, num. 2. de pęn. & remiss. in nouell. Hostien. in c. pia, de except. d. lib. 6. Io. Monachus, & Garzias, in cap. quanquam, de vsuris, eod. lib. Iacobin. de S. Georg. dicens illam glo. singularem esse, cum qua simpliciter ipse pertransit, in l. in pecuniarijs, nu. 3. de procur. & Alberic. de Rosate, in l. 1. num. 4. C. de hæredib. instit. dicens sic communiter teneri, & fortasse (inquit Iulius Clarus) tempore Alberici ista opin. saltem apud Doctor. Canonistas magis communis censebatur.

Mouentur ad id dicendum ex pluribus, sed vrgẽtiora referam, Primo, nam excõmunicatus à com-

à communibus actibus excluditur, cap. pia, de except. in 6. cap. licet, in fin. de senten. excomm. eod. lib. sed hæc verba generalissima sunt, & ius testandi comprehendere videntur, l. Labeo, libro primo, iunct. l. seq. ff. de verb. sign. §. sed hæredis, Instit. de testam. l. fin. C. de senten. passis. ergo.

Huic rationi responderi potest, excommunicatum à communibus actibus excludi, idest ab actibus qui principaliter communem generalem, scilicet, vel publicam vtilitatē respiciunt, sed ab actib. qui principaliter, & in effectu propriam singularemque respiciunt vtilitatem, sicut sunt contractus, iudicia, & testamenta, quæ omnia in propriis rebus exercentur, ac fiunt, non exclusam videri, licet ipsi actus à iure publico sint introducti.

Vlterius, similes qui à communibus actibus
34 excluduntur † testari possunt, sicuti relegatus, hæreticus minoris hæresis, infamis adultus, & fœmina de adulterio, vt l. ad rempublicam, ff. de muner. & honor. l. in testimonium, ff. de testibus, cum simil. & de fœmina, l. secunda, ff. de reg. iur. l. cum prætor, §. non autem, de iudic. ac l. fin. C. de arbitr. deque aliis iura sunt clara.

Nec obstat actuum appellatione iura testandi contineri, quia illud posset habere locū quando de natura rei quis generaliter omnino, & in totum à communibus actibus repelleretur, sed in casu nostro excommunicatus in totum non repellitur, nec omnino, vt probatur in d. c. pia, & patet, quia libertatem retinet, ciuitatem, & bona, sicut etiam relegatus, & similes à communibus actibus exclusi, qui tamē testari possunt.

35 Denique posset dici, † illud procedere, quando hoc nomen actus, per se absolute, & sine adiuncto proferretur, secus si cum adiuncto, scilicet communibus actibus, tunc enim eius significatio ad omnes actus qui principaliter proprium, & singularem vtilitatem non respiciunt, restringuntur, argum. l. sed etsi adiiceretur, & l. duo, §. fin. ff. pro soc.

Secundò excommunicato omnis participatio interdicta dicitur, cap. excommunicatos, vn decima quæst. tertia, cap. cum à nobis, extr. de except. ergo ex quo generaliter prohibetur, videtur etiam ei prohibita testamenti factio, cap. cum desideres, extr. de sentent. excommun. in princ. l. prima, §. quod autem, ff. de aleat. l. prima, §. generaliter, ff. de legat. præstand.

Sed dici potest, participationem ei interdictam esse, vt possit euitari, & repelli, sed si non euitetur, peccatum contrahitur, & indicenda participantibus est pœnitentia, valet nihilominus id quod fit, vt d. cap. pia, sic etiam sponsus qui sponsæ suæ primæ fidem dedit pactionis, non debet communicare sponsæ secundæ, & tamen si secūdam duxerit, & ei communicauerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita, valetque quod fit cum secund i, cap. duobus, extr. de desponsf. duor. Vel dici potest, quòd excommunicatus ad sui vtilitatem non communicat, sed hæredum suorum, & ideo testis esse potest, si-
36 cut, & paret qui in testamento filii militis † testis iure adhibetur, quia non filio, sed inter hęredes filii testis esse dicitur, l. qui testamento, §. per contrarium, ff. te testament. & not. in l. parentes, C. de testib.

Tertiò, excommunicatus secundum Accur-
37 sium † arbiter esse non potest, vt not. in l. Pedius, ff. de arbitr. Specul. in eodem tit. §. differt, versic. Item secundum, Archidiac. in cap. iudicibus, secunda quæst. sexta, Lanfranc. in tract. de arbitr. §. hactenus. Hoc nō obstat, in arbitro enim contingit qui ad similitudinem iudicis introductus videtur, cum arbitria ad instar iudiciorum redacta sint, l. prima, dicto titu. de arbitr. sicut ergo si est publicus non pronunciat, vt iudex, cap. ad probandum, extr. de re iudic. late Sebastianus Vanrius in tract. de nullit. sentent. ex defect. iurisdict. ordin. num. 137. ita nec vt arbiter, pręsertim si arbitria paratam executionem haberent, tunc enim videntur iudiciorum vim obtinere, Andr. Alciat. in l. illa verba, circa finem, versic. Quod intellige, ff. de verborum signific. Vel istud procedit si euitetur, ac repellatur, & in hac opinione Innocentius residet, vt not. per Vincent. in d. cap. pia, & Specul. in titu. de instrumen. edit. §. compendiose, versic. Quid de excommunicato, Iacob. de Beluisio in sua Disputat. incip. Quæritur an excōmunicatus.

38 Quarto induci potest, nam excommunicati à nullo suscipi † debent, nec ab aliquo credenda sunt quæ ab eis dicuntur, vel scribuntur, cap. nullus, tertia quæst. quarta, ergo testari nō poterunt, & ipsorum testationi fides non erit adhibenda, cum ipsorum dictis, aut scriptis credendum non sit.

Cęterum ex mente Iac. de Beluisio hic text.
39 euitari † potest, illum intelligendo in actione, & testimonio, tunc enim ipsorum dictis coram iudice credendum non est, sed in contractibus, & testamētis extraiudicialibus secus. Item scripturę testamēti mortuis excōmunicatis, ipsisq. nihil dicētibus creditur, cum ipsorum testamēta scripta sunt ab eo qui excommunicatus non est. Præterea illis non creditur si euitētur, & repellantur, sed si non euitentur, valet quod fecerunt, & postea creditur, d. c. pia, Vltimo dici potest, dictum c. nullus, loqui in solenniter anathematizato, qui (vt dicetur) testari non potest.

Altera igitur superiori contraria est opinio,
40 q imo excommunicatus † valide testari possit, quam tenuerunt Spec. in tit. de test. edit. §. tertio, vers. Quid de excōmunicato, Io. Andr. in c.

decernimus, numero quarto, de pœnitent. & remiss.in nouell. vbi Petr.de Ancharan.& Dominic.de Sanct.Gemin.eandem etiam comprobarunt, Petr.de Ancharan.& Archidiac. num. quarto,versic.Item non excluduntur,in d. cap. pia,de except.in 6.Anton.de Butr.in quæst.incip.Bononiensis quidam,Iacob.de Beluis.in d. disputat.incip.Quæritur an excommunicatus, quam inferuit,in §.omnibus autem Episcopis, Authen.de Sanctissim.Episcop.Bald. in cap.intelleximus,num.octauo,colum.secunda.versic. Sed an excommunicatus, extr. de iudic. & in l. fin.colum.2.num.5.vers.Item opinio Hostiensis nō est vera,C. si à non compet.iudic.rursus in Margar.in verb.Excommunicatus non prohibetur,vbi limitat,& in alijs nouem locis citatis per Corn.in consilio infra allegando, Ioan. de Imol.in cap.decernimus,de iudic.Cardinal. Zabarell.in cap.perpendimus,de senten.excōmun. in Clem.1.colum.4.vers. Tertiò quæro, de except. Bart.num.3.& Fran.Aretin. colum. penult.versic.Tertio adde,in l.si quæramus,de testam.vbi Aretin.dicit hanc opinionem communem esse,Abb.in cap.veritatis,num. 32. de dol.& contumac. in cap.pastorali,§. verum,numero 19.de appell.in cap. ad probandum,col. 3.versic.Idem dic expresse, vbi Felin. de communi,colum.prima,vers.De gestis per excommunicatum,extr.de re iudic. rursus Felin. in c. cum voluntate,circa medium,vers. Extra glossam,communem esse asserens,de sentent.excōmun.& ante eum ibi Innoc.num. secundo,in fi. vers.Decimosexto prohibetur, Andr. Barbat. in cap.quia ingredientibus,num.13. de testam. in cap.intelleximus,num.53.de iudic. Ang. de Perus.in disput.incip. Duo ad inuicem litigantes,& in l.ex facto,§.si quis rogatus,il secondo, num.primo,vers.Nam potest testari,ff.ad Trebell.Ioan.Fabr.in §.testes,sub num.septimo,in fin.Instit.de testam.Ang. de Gambiglionib. in §.fin.sub num.decimo,Instit.quib.non est per miss.fac.testam.in d. §. minor. numero primo, versic. Sed si æquiparatur,Instit.de capit.dim. & in suo tract.de testam.in princ.nume.31.Iacobin. de Sanct. Georg. in l. qui deportantur, num.quarto,C.de hæredib. instit. Gulielm. de Benedict.in rep.cap.Raynutius, in verb. Mortuo,itaque testatore,il primo,num.288. extra, de testam.Ias.in l.vt verborum,num. septimo, versic. Et est ratio,C. qui admitt. Nicol. Verd. in d.§.fin.ubi de receptiori opin.testatur, Lall. de Tuscia in constit.Regni, Inconsutilem, nume. 14.libro primo,Didac.Toletan.in d. rubr. de testamen.in secunda parte,nume.18. versic. Hoc tamen non est admittendum, Federic. de Senis consil.74. Vetus quærela, & quæstio dicens hinc inde viros adesse magnæ autoritatis, & si deberemus arguere per locum ab autoritate, videtur dicendum quod possit testari, nam plures, & grauiores sunt qui in hanc sententiā declinant, vbi etiam rationes affert,& consilio 118.Factum tale est, Rector Marchiæ Anconitanæ,col.secunda,versic.Ad secundum, Corn. consil.59.in subscript.incip. Dominus Baldus Ser Colæ, versic. Et tamen excommunicatus, vbi de communi opinione Legistarum in d. l. si quæramus, fidem facit,lib.primo,& consilio 180.Multitudo quæsitorum, colum. 9. versic. Tamen his non obstantibus,lib.quarto, dicens idem tenere Petrum de Saxo, vt per eū, Capr. conclus.102.num.188.de magis communi, Io. de Silua in tract. de benef.in tertia parte, quæst. quarta,num.quarto,Socin.sen.in reg. 133. incip. Excommunicatus, etiam maiori excommunicatione, Petr. Duen.in reg.272.incip. Excommunicatus potest facere testamentum,fol. 154.vbi de communi,Ioan. Dilect. in tract. de art.testand.tit.primo. cautel.decima,Fernand. Vasq.in lib.controuers.illustrium,cap.101.nu. quinto,& de succession.progress. §. primo,nu. 120.Anton.Gabriel.Roman.lib.quarto,concl. tit.de testam.concl.prima. Franc. Viuius opin. 260.incip.Excommunicatus non potest esse testis,num.5. versic. Quoniam condere potest testamentum, fol.251. in prima parte, vbi communem esse testatur, & decis. 96. Excommunicatus contrahere potest, num.primo, libro primo, Iulius Clarus, libro tertio,§. testamentū, quæst. 24. vbi magis communem hodie esse inquit, Michael Crassus in §. testamentum, cap. 24.numero primo, vbi de communi,Simon de Pretis in tract.de interpret.vltim.volunt. libro secundo,solut.prima,num. quinto, Franc. Bursat.consil.14. Præsupponitur,num. vndecimo, libro primo,Tob. Nonius Perusinus,consi.53. Cum à pagano,num. 14.versic. Et etiam,vtque alios prætercam, idem scribit Steph. Bertran. consil.72. Viso casu mihi exhibito, colum. fin. num. 14. versic. Ad quintum dico, in secundo volum. dicens esse communen opinionem,iuxta impressionem Lugdunensem, quod secundum volumen est illud olim excussum per Simonem Vincent. & consil.227. In re sua quilibet est moderator,colum. secunda, in fine, numero vndecimo,versic. Præterea etiam, dicens quod cum opinio hæc sit communis, & fulcita multis rationibus, ac motiuis,non est ab ea in consulendo,vel iudicando recedendum, l. prima,versic.Crebrior apud veteres opinio.ff. de offic.quæst.l.1.ff.de Senat.d.volum.2.& rursus consi.41.Ex themate mihi exhibito, ante num. secundum, receptam opinionem esse affirmās, & non tutum ab ea in consilijs, & iudicijs recedere,pariter vol.2.in 2. parte, quæ fuerat olim excusa, ac impressa per Vincentium de Portonarijs.

Plura

Plura ab hanc opidionem probandam indu cuntur, & Iacobus de Beluisio in dicta disputa tione, vigintiseptem rationibus, siue argumentis illam roborare conatus fuit, sed quoniam veritas in paucis consistit, igitur ex multis pauca, sed firmiora breuiter afferam.

Prima igitur ratio est, nam testari potest qui
41 cunque expresse prohibitus † non reperitur, l. si quæramus, iuncta gloss. magna, vbi etiam Bart. ff. de testam. cum edictum testandi prohibitorium sit certarum personarum, Sed excommunicatus expresse prohibitus non reperitur, §. si. Instit. quib. non est permiss. facer. testam. Ergo testari poterit, nam omnia à iure licent non expresse prohibita, l. statuas, C. de relig. & sumpt. fun. l. necnon, §. quod eis, ff. ex quib. caus. maio. & potissime testari, cum nil tam hominibus debeatur, quàm vt de suis rebus testando libere possint disponere, l. prima, C. de sacrosf. eccles. iuraque appetunt, vt dispostia à morientib. impleantur, cap. vltima voluntas, 13. quæst. secunda, §. exhæredatos, in Authen. de hæredi. & Falcid. in tantum quod puniuntur voluntatem te-
42 statoris † non implentes, cap. Siluester, 1 t. q. t. c. si hæredes, de testam. c. licet, de voto, l. fin. C. de fideiuss.

Sed hæc ratio per negationem minoris propositionis submoueri potest, cum excommunicatus testari satis reperiatur prohibitus, postquam (vt est dictum) omnis ei participatio interdicta est, d. cap. cum de excommunicatis, 1 1. quæst. tertia, cum alijs desuper allegatis, & qui omne dicit nihil excludit, l. Iulianus, de leg. 3. c. solitæ, de maior. & obed. Adeo quod in odium excommunicati, dictam generalitatem non debemus ad actiones, & iudicia tantum restringere, sed includere etiam testamenti factionem
43 quæ facile ex causa † tolli potest, vt concludit Abb. consil. 63. Videtur primo, colum. fin. vers. Potest ergo lex, maxime dicit ipse, tenendo opinionem gloss. in l. illa institutio, ff. de hæred. in-
44 stit. quæ vult ex gratia † facultatem testandi cō cessam esse, cum de stricto iure quis testari non possit, ex quo effectus testamenti in illud tempus confertur quo quis non est futurus dominus, & sic perinde est, ac si esset conditum tempore inhabili, l. quod sponte, ff. de donat. ant. nupt. & cum illa gloss. sentiunt idem Abb. in rubric. in princip. extr. de testamen. Dec. in rubric. num. decimo, C. qui testamen. fac. poss. in l. cum qui, num. quarto, ff. de iurisdict. omn. iudic. & Portius in rubric. Instit. de testam. post Christoph. de Castellioneo, & quæ maior causa, quam excommunicatio, quæ reddit hominem mancipium Diaboli, & à spiritualibus segregatum, ipsumque tot, ac tantis malis, & erumnis afficit, vt longum esset illas recensere. Quamuis multi velint, testandi facultatem non ex gratia, sed de rigore iuris hominib. esse concessam, vt scribunt, Bald. Angel. & Raph. Cuman. in dicta l. illa institutio, in princip. Ias. in addit. & Paul. de Castr. in l. prima, in princip. ff. ad l. Falcid. rursus Ias. in d. rubric. circ. finem, versic. Sed tu dic, C. qui testam. fac. poss.

Secunda Iacobi de Beluisio, & Ioan. Andreę ratio est, quia regula datur, quod testari po-
45 test omnis qui libertatem † retinet, ciuitatem, familiam, & bona, nec est expresse prohibitus, l. quidam, ff. de pęnis, l. prima, §. ij quibus, de legat. tertio, sed excommunicatus est huiusmodi, ergo testari potest. minor probatur: nam etsi aliquis à communione fidelium segregetur, si bona non amisit, testari poterit, l. apostatarum, C. de apostat. l. Manichæos, l. cognouimus, & Authent. ibi posita, C. de hæretic. nec dubium est, quin dominium retineat, cum etiam titulum beneficiorum, ac dignitatum non amittat, cap. si is cui, de offic. delegat. in 6. licet post annum illis priuari possit, c. rursus, c. quicunque, 11. q. 3.

Ista quoque ratio omnino concludens non videtur, quamuis enim excommunicatio non
46 auferat libertatem hominibus, prout illa † est naturalis facultas eius, quod cuique facere libet, & prout seruituti opponitur, quæ est constitutio iuris gentium qua quis dominio alieno contra naturam subijcitur, nec etiam ciuitatem tollat, ita vt maximam capitis diminutionem incurrere excommunicati dicantur, & propterea serui pœnæ non fiant, §. maxima, Institut. de capit. diminut. tamen libertate omnino non vtuntur, nec ciuitate, vt alij liberi homines, qui hoc nexu excommunicationis illaqueati non existunt, & sic non retinent integrum hominum fidelium statum, cum dicantur Diabolo inseruire, & vt dixit Salicet. in dicta l. apostatarum, numero secundo, per illum textum nulla
47 maior pœna est, quam inter homines † esse, & hominum carere suffragijs. Ne igitur testes, ac alij excommunicationis telo affligantur, nexuque illaquecentur, videtur remota ab excommunicatis testamenti factio, ac testandi solatium. Cumque testamentum vice legis fungatur, §. disponat, in Authent. de nupt. absurdum videtur, vt excommunicatus hac autoritate, & quasi præeminentia fungatur, dum excommunicatus legibus exosus existit. Et quo ad dicta iura per Ioan. Andream citata, scilicet ad l. Manichæos, l. cognouimus, & Auth. idem de Nesto
48 rianis, respondeo illa esse correcta † per Auth. Gazaros, eod. tit. vt concludunt Iacob. de Rau. & Iacob. Butrig. in d. l. Manichæos, ac Salic. in eadem Auth. Gazaros, quicquid in contrariū dixerit Roffredus. Et ad illud, quod nō sit prohibitus, dici potest, regulare esse, à quo genus
49 † remouetur, & oēm eius speciē remotā cēseri,

l. fundi, §. fin. ff. de fund. instruct. l. prima, C. ne fisc. rem quam vendid. libro decimo, cumque excommunicatus ab omnibus actibus generaliter remoueatur, ergo & à testamenti factione remotus censeri debet, vt isto casu considerata qualitate, & miseria excommunicati, in quam dilabitur, possit dici in eo prohibitum esse, quod non est expresse concessum, cap. inter corporalia, §. sed neque, extr. de transl. Episc.

Tertiam rationem addunt, nam licet forma testandi sit de iure publico, vel ciuili, tamen vo
50 luntas, & potestas † testandi, sunt de iure naturæ, vel gentium, l. testandi, C. de testam. l. prima, §. ius naturale, ff. de iust. & iur. cap. ius naturale, 50. distinct. sicut & contractus qui sunt de iure gentium, l. ex hoc iure, eodem tit. de iust. & iur. Sed naturalia iura sunt immutabilia, §. sed naturalia, Instit. de iur. natural. gent. & ciuil. testamentumque voluntatis nuncupatiuum fit coram septem testibus, Authen. hoc inter liberos, §. per nuncupationem, C. de testament. ergo excommunicatus rudem, ac simplicem voluntatem coram testibus exprimẽdo, testari poterit, ex quo iura gentiũ in proposito super voluntate fundantur.

Sed sustinendo contrarium, tertię huic ratio
51 ni facillime responderi poterit, † considerando quod licet Ioan. Andr. in prædicta fuerit opinione, vt testandi facultas, & potestas iuris gentium censeatur, & cum eo aliqui transierint, maior tamen Scribentium numerus sententiæ eius aduersatur, nam contrarium quod imo testandi facultas iuris ciuilis sit, scribunt Bald. in l. decernimus, in fin. C. de sacrosan. Eccles. & ante eum gloss. in l. prima, in princ. ff. de acquir. rerum domin. gloss. in l. quidam sunt, ff. de pen. rursus Bald. in l. prima, colum. prima, C. de hæredi. instit. Raph. Fulgos. in l. cum quis, C. de iur. & fact. ignor. Iacob. de Aren. & Castrens. in l. 2. ff. de testam. estque communis opinio, vt testatur Tob. Nonius, qui & eandem post longã disputationem tenuit, Instit. de testam. in prin. in 6. not. num. 7.

Nam testamentum non antea introduci potuit, quàm hæredis institutio introducta fuerit,
52 cum hæredis institutio caput † & fundamentũ ipsius testamenti sit, §. ante hæredis, Instit. de leg. Sed ipsa hæredis institutio iure ciuili introducta est, per legem enim, vel similem iuris cõstitutionem hæredes fiũt, §. quos autem, Instit. de bonor. poss. ergo testamentum à iure ciuili introductum fuit, & non ante; Et quoniã hanc quæstionem, verum scilicet testamentum iuris gentium sit, vel ciuilis, cum alijs conclusionib.
53 tunc impressis in Ciuitate † Neapolis, ante insignia Doctoratus assumpta, tribus diebus continuis publice pro viribus sustinui, ob quas quidem conclusiones publice disputatas, per famosissimum, venerandumque Neapolitanum Collegium fuerunt mihi remissa puncta tentatiua, quæ aliàs ab omnibus Doctorandis indistincte de more, ac antiquissima consuetudine eiusdẽ Collegij assumi necessario debent, quas fortasse in lucem cum alijs quæstionibus omnipotẽti Deo auspice emittam, proinde amplius non insistam: cum enim per quinquennium (vt hoc obiter etiam dixerim) Perusiæ stetissem, in eiusque celeberrimo Gymnasio apud Restaurum Castaldum, Marcum Antonium Eugenium, Ranaldum Rodolphium, Tobiam Nonium, Ioãnem Paulum Lancellottum, Marcum Antonium Oradinum, Cæsarem Fiumagiolum, ac alios præstantissimos toto orbe terrarum Iurisconsultos, meos pręceptores, iuri ciuili, & canonico insudassem, edita tandem ab Illustrissimo, ac Excellentissimo tunc generali Prorege Regni huius Pragmatica sanctione, vt Regnicolæ ad se Doctorandos Neapolim peterent, nobilissimo, ac florentissimo Perusino Studio, non sine ingenti mœrore animi relicto, ad Neapolitanum Gymnasium me contuli, vbi per duos alios annos apud Innocentium Vitalem Cauensem, lectorem de mane, ac Leonardum Columbinum Senensem lectorem de sero, aliosque doctissimos Iurisconsultos dictis facultatibus, vt septennij studium complerem operam nauaui: potissimumque in publica INFLAMMATORVM ACADEMIA in qua statim cooptatus extiteram, quæ intus Ecclesiam Sancti Angeli ad Nidum, vbi antiquitus alia nobilis Serenorum Academia viguit, frequentibus lectionibus, & disputationibus exercebatur. Fuit hæc Inflammatorum Academia illustrium virorum ornata splendore, qui eruditione, morum suauitate, ac singularibus, & multis, ac varijs virtutibus præfulgebant, inter quos aderant Hector Iulij Cæsaris Caraccioli, Ferdinandus Mutij Capicij, Don Ioan. Antonius Carrafa, Scipio Garganus, Ascanius Russus, Vincentius, & Carolus Cortesij, Franciscus Antonius Dattilus Pyrronus, ac alij nobilissimi, acutissimique tunc legum professores, qui tantum profecerunt, vt patriæ, ac ipsorum familijs splendori maximoque ornamento fuerint: cumque in cooptatione ingressuque omnes promiserimus publicas sustinere conclusiones, vltra illas quæ dietim publice etiam in eadem Academia disputabantur, ideo ego Iosephus de Rusticis, Amarus Academicus Inflammatus, dictas meas Conclusiones, scilicet quadraginta tres per vtrum publicaui, sustinui, ac disputaui; deindeque die tertiadecima Mensis Martij MDLXVI. Doctoratus insignia à prædicto Illustrissimo, & vbique Venerando Neapolitano Collegio assumpsi: sed de his hactenus, cum omnibus dictæ Academiæ celebritas,

tas, atque amplitudo innotuerit, nominisque
æternitatem iure optimo meruerit.

Ex prædictis apparet disputando vtranque
opinionem defensari posse, ego tamen non au-
54 derem † ab hac vltima iudicando, consulendo
que recedere, tanquam veriori, & magis com-
muni Doctorum calculo recepta: Moueorque
55 nam illud est speciale cuius contrarium † est ge
nerale, l. prima, ad fin. ff. ad municip. l. ius singu
lare, ff. de legib. c. qualis, 25. distinct. sed specia
le est in excommunicatis propter hæresim, vt
post annum fiant intestabiles, Authen. creden-
tes, C. de hæret. cap. excommunicamus, §. cre
dentes, ext. eodem, ac etiam in excommunica-
tis ob percussionem Cardinalibus illatam, cap.
fælicis, de pœnis, in 6. ergo ius commune est ge-
nerale, scilicet, quòd simpliciter excommunica
tus condere testamentum poterit; exceptio e-
nim in vno, vel duobus casibus firmat regulam
in contrarium, l. nam quod liquide, ff. de penu
legat.

Stringitur hæc ratio, nam ius ciuile segregat
excommunicatos à sancta communione, idest
à corpore Christi, & ab ingressu Ecclesiæ, §. om
nibus autem, in Authen. de sanctiss. Episc. & §.
primo, in Authen. de interdict. collegij hæretic.
cum simil. Si igitur ius ipsum voluisset isto ca-
su excommunicatum priuare, vtique expressis-
set, vnde cum non expresserit remanet ius aper
tum, argum. l. vnic. §. sin autem, C. de caduc. tol
len. vt enim diximus, edictum de testamentis
certarum personarum prohibitorium est, & quæ
non reperiuntur expresse vetitæ censentur ad-
missæ.

Stringitur vlterius nam ideo ius ciuile, vel
canonicum testandi facultatem excommunica-
56 tis non prohibuit, nam excommunicatio † ple
runque propter contumaciam procedit, cap. ne
mo, & cap. cæterum, vndecima quæst. tertia, c.
sciendum, octaua quæst. prima, sed contumacia
& eius pœna non priuat ab actibus ciuilibus, l.
prima, C. de modo multan. l. fin. de requirend.
reis, ergo rationabiliter prædicta iura testandi
facultatem excommunicatis non abstulerunt:
& vt breuitati consulam, hanc partem multum
comprobant omnia quæ sub quarta ratione cõ
stringit, & coaceruat Ioan. Andr. in d. cap. de-
cernimus, colum. 2. in fin. vers. Quartam ratio-
nem tangit, vsque ad versic. Et per prædicta sit
responsum, col. 3. circ. med. sub num. 5.

Retenta ergo prædicta opinione Spec. Ioan.
Andr. Iacobi de Beluisio, & aliorum tanquam
57 crebriori † Doctorum calculo recepta, verita-
tisque radijsque illustrata, quam etiam tenet
Salic. in d. Auth. credentes, vers. Et cum hoc vi-
deatur, C. de hæret. Ampliatur Primò, vt proce
58 dat etiam † in publico, & manifesto excommu
nicato, in his enim terminis loquitur Io. Andr.
in d. cap. decernimus, & ita etiam tenent Bart.
in d. l. si quæramus, sub num. 8. ibi, Ergo aliàs, ff.
de testam. Federic. de Sen. d. cons. 118. col. 2.
vers. Si vero fuerit, vbi rationem affert, Philip.
Franc. in rubr. de testam. in 6. colum. 16. versic.
Etiam si talis, Felin. in cap. ad probandum, nu.
1. de re iudic. Io. de Silua in d. tract. de benefic.
in 3. part. q. 4. nu. 4. Et quamuis contrarium ex
presse tenuerint, Bar. cons. 238. Existens Petrus
publice excõicatus, nume. 1. & 2. in 1. vol. qui
male allegatur à Corn. d. cons. 180. num. 15. lib.
4. vbi videtur cum Bartolo transire, & Hostien.
in d. c. pia, de publice excommunicato loqatur,
dubitaueritque de hoc Iul. Clar. d. lib. 3. §. testa
mentum, quæst. 24. in fin. Tamen non est rece-
59 dendum † ab alia opinione præcitatorum Scri
bentium, vt inquam publice, ac notorie excom
municatus testari possit, quam insuper tenue-
runt, Petr. Duen. d. reg. 272. num. 1. versic. Am
plia primo, Socin. d. reg. 133. in princ. Capr. d.
concl. 102. nu. 184. dicens ita communiter tene
ri, Michael Crass. inquiens sic tenendum esse,
in d. §. testamentum, q. 24. Didac. Couarr. in d.
rubr. extr. de testam. in 2. part. sub num. 18. vers.
Nec refert, & Stephan. Bertrand. cons. 227. In
re sua quilibet est moderator, col. 11. in fin. ver
sic. Præterea etiam, in 1. part. lib. 2. vbi de com-
muni opinione testatur.

Ampliatur secundo, vt excommunicatus nõ
solum actiuam, sed etiam passiuam habeat testa
60 menti † factionem, Federic. de Sen. d. cons. 118.
Factum tale est Rector Marchiæ Anconitanæ,
col. 2. vers. Ad id quod quæritur, Ioan. Dilect.
in tract. de art. testan. cautel. 10. nu. 2. vbi com-
munem esse dixit, Viuius d. opin. 260. num. 6.
vers. Et quamuis. Dicebat Federicus inter cæ-
tera in præallegato consilio, quod si excommu-
nicato permissa testamenti factio est, multo ma
gis ei permissum erit, quòd ex testamento cape
re possit, facit nam multa hominum genera sũt,
quæ ex testamento capere possunt, & tamen te
stari nequeunt, sed non è conuerso, vt per eum
ibi.

Ampliatur tertio, vt non solum excommu-
nicatus possit testari sicut alius non excommu-
61 nicatus, sed etiam in testamento † testis adesse,
dictat enim iuris regula, quod omnis qui testa
mentum facere potest, testis in testamento esse
valeat, l. cum lege, & l. si is qui, §. primo, ff. de te
stamen. Sed non conuertitur, quia filiusfami-
lias potest esse testis in testamento, vt l. pater,
& filius, ff. de testibus, & l. qui testamento, §.
per contrarium, dicto titu. de testament. & ta-
62 men non potest facere † testamentum, l. qui in
potestate, eodem titu. & l. seruum, ff. qui testa-
men. facer. poss. istamque ampliationem pro-
bane etiam Ioan. Petr. de Ferrar. in eius pract.
in forma iuramenti testium, in verb. Protestati,

versic. Quinto dixi,& ante cum Bald.in l.posthumo,sub num.6.C. de contratabul. & Viuius dicta opinione.260.nume.quarto, versic.Fallit secundo.

Limitatur tamẽ dicta conclusio, Primo, nisi
63 fuisset quis anathematizatus, seu † solenniter excommunicatus,vt in cap.debent, vndecima quæst.tertia,ita dicunt,Philipp.Franc. in dicta rubr.de testam.in 6.num.31.Bellamer.in capit. decernimus,de sentent.excommun. Capr. reg. 102. nume. 174. 189. & 192. Francis. Bursat. de magis communi, consil.14. Præsupponitur, num.vndecimo,versic.Prout excommunicatus quoque,libro primo, Duen.reg.272. versic.Vltra eum limita primo. Et ratio est:quia talis a-
64 nathematizatus videtur incidere † in hæresis suspicionem, vt post Bald. tenuit Franc. in d. rubr.num.31. & quid dicatur proprie anathema, ponit text. in cap. Engeltrudam, 3.quæst. 4.sitque cum solennitate de qua in d.capit.debent,& in cap.cum aliquis,vndecima quæst.3. in cap.cum non ab homine,de iudic.declaratq. Petr. Duen.d.versic. Vltra eum,& apertius Prosper Farinacius, in tractat.de delict. & pœnis,q. 19.num.39.versic. Pœna eadem excommunicationis.

65 Nec omittẽdum † existimo, quod licet quis decedat in excommunicatione solenni, attamẽ ex hoc eius non irritatur testamentum, si hæredes à suspicione hæresis defuncti purgarent, siquc Episcopus purgationem ei indixerit, vt notabiliter dixit Bald. relatus per Philippum Francum, in dicta rubr. num. trigesimo primo, versic. Dicens tamen, quod certe notandum valde est.

Limitatur secundo (vt est dictum) nisi quis esset excommunicatus eo quia Cardinalem per
66 cussisset, vel auxilium, † aut consilium percutienti præstitisset,vt in dicto cap.Fœlicis,in princip,de pœnis, in 6.Duen.dicta reg.272. in fin. & sic limitat Philipp. Franc. in d.rubr. col. 17. in princ.vers. Quarto limita.

Limitatur tertio, in excommunicato pro crimine hæresis, in illaque excommunicatione per annum stetisset, tunc enim talis excommuni-
67 catus † testari non posset, vt est casus in Authent. credentes, C.de hæretic. vbi Bart.notat, cap.excommunicamus, §. credentes, extr. eodem titulo, rursus Barto.in l. is cui, §. si quis ob carmen, in fine, versic. Fallit in casu, ff. de testamen. Socin. sen. in regul.133. in prima limit. Angel. Aretin. in §. minor, num. primo, vers. Sed si æquiparatur, Instit.de capit.dimin. Didac. Toletan. in dicta rubr. de testament. in secunda parte, num.decimooctauo,Anton.Gabriel.dicta conclus.prima,num.septimo,dicens omnes Doctores pro communi allegatos ita tenere, & signanter Franc. in dicta rubr. in 6.colum.16.in fine, versic. Sed limita prædicta, Michael Crass. in d.§. testamentum,quæst.24.numero 3.vers. Prędicta tamen,in fine, Iacob.Philipp. Portius,consil.12.Quidam filiusfamilias pubes.num.17.lib.1.

Quartò limitatur, nisi talis excõmunicatus esset pro aliquo crimine propter quod testamẽ
68 ti factio interdiceretur, vt propter vsuras, sunt quidem vsurarij manifesti ab Ecclesia banniti, & excommunicati, expellique debent de ciuitatibus, vt in cap.primo,de vsur.lib. 6. & in c. 3.eodem tit. Iacob.Aluarot. inter consil.feuda lia Alberti Bruni consil. 59. Vtrum vsurarius manifestus,in fine, versic.Quarta ratio,lib.primo. Vsurarius itaque manifestus testari nõ po
69 test sine cautione † de qua in cap. quanquam, de usuris,d.lib.6.

Nec poterit sine eadem cautione codicillari,ut ibi gloss.inquit,& sic concludunt, Aretin. in d.§.minor,num.primo,de capit.dimin. & in §.fin.num.6.in fin. quib. non est permiss.fac.testamen.Franc.in dicta rubr.colum.16.in fine, versic.Secundo limita,Socin.d.reg. 133. in secunda limit.vers. Fallit nisi quis, & Couarr. in præalleg.rubr.extr.de testamen.in tertia parte, nume. vndecimo, vers. Tertio hinc ego infero.
70 Quod procedit etiam si vsurarius † manifestus ad pias causas testaretur, nam adhuc non poterit sine cautione de qua in d.cap.quanquam, secundum Bart.in l.prima,colum.6.num.30.versic. Dico tibi, C.de sacrosan. Eccles. Bald. in l. executorem,colum.secunda,num.nono,versic. Dubitatur si is,C.de exec.rei iudi. Et quamuis alibi Innocentius contradixerit, tamen Baldi opinio communis est,vt testatur Fernan.Vasq. de success.progress.§.primo,num.178. Hoc tamen intelligendum est, nisi in ipso signa contritionis apparuissent, tunc enim eius vltima vo-
71 luntas † quo ad pias causas valeret, secundum Anton.de Butr.quem refert Gemin.in d.capit. quamquam,& ita communiter teneri dicit Capra.conclus.102.num.163. hancque sententiã æquiorem esse asserit, Andr. de Besset, in dicta l.1.num.71.in fin.

Sed quæro nunquid testamentum vsurarij manifesti sine dicta cautione de qua in d.capit. quanquam, conditum, si postea ex interuallo præstetur reconualescat? & quicquid dixerint Paul.de Eleazar in Clem. 1. de sepult. Ioan. de Imol.in l.filio præterito,ff.de iniust. rupt.testamen.& Bald.in l.2.sub nu.6.vers. Quapropter, C.de bon.poss.contratabul. dicens opinionem Cyni in l.1.§.si filius,ff. de leg. 3. partem negatiuam tenentis veriorem esse.

72 Concludendum est testamentum † reconualescere,iuxta glo.in d.c.quanquam, in fin. quã ibi sequitur Ioan. Andr. idem etiam tradidere Bart.in d.l.filio præterito,circa fin.Alexan.in l. Gallus,

Gallus, §. ille casus, num. 8. magis communem opinionem esse asserens, ff. de liber. & posthu. Felin. in c. cum dilectus, num. 4. de accus. Dec. & is de communi attestans, in l. quod ab initio, num. 12. ff. de reg. iur. Benedict. Capr. in tract. regul. conclus. 102. num. 154. dicens magis communem opinionem esse, Anton. Gabriel. Roman. commun. conclus. lib. 4. tit. de testam. conclus. 3. num. 2. & latè consuluit Paul. de Castr. cons. 286. Videtur quòd dicta sententia, num. 3. vers. Et quod notant, lib. 2. Quod adeo verũ
73 est, vt sufficiat etiam si testator † constituat, ac relinquat procuratorem cum speciali mandato ad dictam cautionem post eius mortem præstãdam, vt voluit Ang. in sua Disput. incip. Astensis miles, & de communi testantur Gaspar de Calderin. & Petr. de Anchar. cons. 40. In facto, colum. 2. ante num. 7. vers. Sicut multa conualescunt, quod consil. refert Gabriel. d. conclus. 3. num. 2. Franciscus Viuius, opin. 1052. incip. Vsurarius manifestus, num. 5. lib. 3. fol. 163. Felin. in c. ad hæc, colum. 1. circa med. vers. Et dicit pridiè, extra de rescript. vbi refert Cardinalem in c. significauerunt, colum. fin. de testib. dicentem ita fuisse Ferrariæ iudicatum, rursus Felin. in c. quoniam frequenter, colum. 3. vers. Per istam doctrinam, vt lit. non contest. Io. Dilect. in tract. de art. testan. tit. 1. cautel. 7. nu. 2.

Aduertendumque est, hoc vltimum procedere, dummodo constituens procuratorẽ post
74 mortem duraturum cum hærede † decesserit, aliàs extingueretur illa clausula, quoniam nec eius hæreditas esset, sed bona vacantia, quæ defunctum non repræsentant, l. 1. §. an bona, ff. de iure fisci, procuratorque nomine veri domini gerere non posset, nec nomine repræsentati pro hæreditate, quæ vice eius fungitur, l. 1. C. de act. & oblig. secundum vnam lectur. ita notabiliter declarat Ang. in d. Disput. incip. Astẽsis miles, colum. 1. dicens se ita de facto Florentiæ in causa Domini Pasini de Stroczis iudicasse, quem sequitur Felin. in d. c. quoniam frequenter, colum. 3. in fin. vers. Hoc vltimum intellige.

Quis autem manifestus vsurarius dicatur, va
75 rij ac multi ex Scribentibus † varia scripserunt, nam Bart. in l. 2. num. 3. vers. Quæro quis dicatur, ff. de furt. distinctione vtebatur, aliquando enim quæritur quis dicatur vsurarius manifestus respectu certi, ac limitati delicti, tuncque apprehensio, vel acclamatio cõtra ipsum requiritur in ipso actu delinquendi, vel in proximis delicto: Aliquãdo quæritur vtrum sit vsurarius manifestus ratione huius delicti in genere, & tunc nõ sufficit, quòd illud semel faciat aut bis, sed requiritur, quòd stet publicè paratus ad illud delictum faciendum, vt meretrix in prostibulo, & vsurarius ad banchum, l. palam, in princip. ff. de rit. nupt. & quod not. in c. vsurarum, extr. de vsur. item si non faciat ita palã, sed quasi, vt quia mutuet in eius camera cuilibet volenti, arg. d. l. palam, & l. 3. circa princ. ff. ad Macedon. Bald. verò in l. hæredes palam, in prin. versic. Et facit, ff. de testam. dicit, quòd manifestus vsurarius est, qui omnibus se exhibet, idem etiã si hoc per septem testes probari posset, argum. illius text. vbi Ioan. de Imol. in princ. num. 1. versic. Et sic facit secundum Baldum, & Angel. numer. 4. vers. Et facit ad decisionem, quæstionis, idem concludunt; & Bart. in d. l. palam, remittit se ad not. in d. l. 2. Sed Bald. alibi in l. falsus, nu. 10. C. de fur. scribit, quòd vsurarius manifestus est, qui pluries vsuras frequentando multorum conscientiam latere non potest, quasi abominabilis & execrabilis, sicque ex plurib. actibus manifestus fit, sicut hæreticus, nam vtrunque crimen, scilicet vsurarum, & hæresis, generale est, & probatur per speciale. & ipse Bald. in l. 1. num. 15. vers. Quidam confessus fuit, C. de falsa causa. adiect. leg. asserit, quòd licet quis in suo testamento confessus fuerit se vsurarium esse, testamentum tamen valebit, nisi descendisset ad species, vt quia dixisset, se vsuras extorsisse à Titio, & pluribus alijs, vt in c. 1. & c. quamquam, de vsur. in 6. nam in delictis, quæ pertinent ad iudicium ecclesiæ, fauore animarum confessio extra iudicium legitimè facta probat, c. quoties cordis oculus, 7. q. 1. c. parochiano, de sepul. sed ibi loquitur, quantum ad restitutionem ablati, sed non quantum ad inhabilitatem subiecti, vt faciat ipsum intestabilem, de iure autem ciuili facit indicium, l. capite quinto, ff. de adulter. l. quæro, ff. de ædilit. edict. Ioan. Calderin. cons. 5. Quis dicatur, per totum consil. tit. de vsur. dicebat, quòd quamuis cap. cum in diœcesi, d. tit. velit, hanc qualitatem manifesti per argumenta probari, hoc verum esse, dum tamen sint talia, quæ hanc qualitatem inferant, vt est fama cum alijs adminiculis, vt ibi not. vt quia sub figura venditionis publicè iniuit contractum, qui tamen feneraticius ex coniecturis iudicetur, c. ad nostram, de empt. & vendit. cap. illo vos, de pignor. vel quia apparent instrumẽta vsurarum, vel mensam teneat paratam, secundum Innocentium, vel publicè renunciat vsuris, c. quam perniciosum, d. tit. de vsur. & sic semper aliquid est probandum, quod ad veritatem vsurarum extortarum aliquid addat, vt per hoc publicum, vel manifestum probatum esse dicatur, Federicus de Sen. cons. 8. Quæritur, scripsit manifestũ in d. cap. quamquam, posse accipi pro notorio, quod habet facti euidentiam, vel est notorium iuris, puta per confessionem, vel sentẽtiam, vel iudicis prolationem, vel ex claris & indubitatis probationibus, c. cum olim, & c. super quibusdam, de verb. sign. Item illud, quod est infra notorium, & supra famosum, vt quia probabile sit, &

sit, & vltra consuetam probationem famosum, & publicum sit, non tamen adeo vt possit notorium appellari, & ita potest intelligi, c. eorum, 9.q.3.c.cum in tua, de vsur. Item si probatio esset euidens, & manifesta, vt in exemplo de quo ibi, puta si per modicam examinationem promptam, & facilem de hoc constaret, vt quia apparerent libri rationum suarum, de quibus minimè dubitatur, quòd sint verba ipsius vsurarij, talis itaque probatio potest dici clara & manifesta, vt not. Archid. in c. 2. in princ. de vsur. lib. 6. Item vltra modos prædictos Gulielm. Ioan. Andr. & Archid. notant in d. c. quàquam, quòd manifestus est, qui coram suo sacerdote, & testibus publicè fatetur se vsurarium esse, præcipuè si rationum libros tradiderit, & maximè si stet tunc in articulo mortis, quia non est præsumendum, quòd mentiatur, ad hoc c. litteras, de præsump. & c. sancimus, 1. q. 7. hactenus Federicus. Successit Abbatis opinio consil. 2. Huius dubij decisio, per totum lib. 2. vbi relatis octo modis quibus ex intentione Doctorũ manifestus vsurarius dicitur, iuxta terminos d. c. quàquam, ipse colum. 3. in fin. vers. Dicamus ergo, post definitionem manifesti, vt propriè sumptum sit publica, seu famosa insinuatio, vel proclamatio, & communis ex certa scientia, ac certis auctorib. proueniens, & quæ probari potest, vt illud definiunt gloss. Io. Andr. Io. Calderin. & Specul. in locis ibi relatis, cõcludit quòd vsurarius manifestus est is, contra quem degenerat notoriũ iuris vel facti, vel de quo est communis proclamatio & insinuatio, procedens ex certa scientia & certis autoribus, & qui probari potest, quòd est vsurarius, subdẽs etiam ita sensisse Baldum, vt per eum, qui de multiplici vsurarij manifesti probatione scribit, cons. 81. Videtur primo, colum. 1. & 2. eod. vol. & ante eum Ang. cons. 10. In causa prædicta, col. 2. vers. Nunc ergo ad q. propositam, & Raph. Fulgos. consil. 137. Visis, num. 2. vers. Super eo vero, Ias. quoque cons. 78. Visis depositionibus testium, col. 4. num. 3. lib. 3. versic. Quarto quia, dicebat ad probationem vsurarij manifesti requiri, quòd in peccato publicè coram populo sit deprehensus, vel coram magna parte hominum, vel quòd præcedentibus probationibus, & infamia Episcopus eum vitari tanquam vsurarium mandauerit, vel quòd ipse sit in iudicio confessus, & sic publicè, uel in testamento coram hominum multitudine: illud enim est manifestum, quod excusari non potest, neque celari, quin ad publicam notitiam peruenerit, secundum Bald. cons. 17. Factum super quo cõsilium exposcitur, ad fin. lib. 1. Item ille dicitur usurarius manifestus, qui passim euidenter, & in oculis omnium, uel maioris partis populi usuras publicè exercet, secũdum Bald. in l. unic. §. similique modo, il 2. ad fin. C. de Latin. libert. tollen. Item quando toties, & tot personis publicè fenerauit, quòd nõ potest esse nisi liquidum in populo, d. l. palam, ff. de rit. nupt. Vel quando apparent codices vsurarum extortarum, Clem. 1. de vsur. iuxta tradita per Bald. in d. l. 1. colum. 3. C. de fals. caus. adiect. leg. Vlterius fama publica cum adminiculis erit sufficiens, vt ex hoc Episcopus possit illum publicare, ex qua publicatione, & non ante, poterit dici vsurarius manifestus, vt tradit Federic. de Sen. cons. 64. Pridie cum procuratore, ante fin. quem refert & sequitur Abb. in consil. ibi citato, dicens assertionem Federici æquitatem habere, ne sola fama cum indicijs non data facultate illa purgandi quis puniatur, & ne eius testamentum ipso facto irritetur, idem sequitur Abb. in c. quia in omnibus, circa fin. de vsur. & Bald. cons. 473. Qualiter accipiatur manifestum, libro 3. Ang. insuper in l. 1. ff. de furt. scripsit, quòd quando quis mutuat in camera sua sub vsuris omnibus volentibus, tunc episcopus poterit eũ publicare, & erit manifestus vsurarius, sed quando tenet altare paratum, vel bãchum ad mutuãdum omnibus, vel quando mutuat cum ministris qui rem faciunt manifestã, tũc sine alia Episcopi publicatione manifestus dicitur, ita Iason, quem sequitur Hieronymus Grat. consil. 39. Visis elegantissimis dubijs, col. 2. num. 9. lib. 2. & latè declarat Anibal Troisius Cauens. super Rit. 199. Item quòd nullus, numero 2. videndusque est Io. Anton. de Nigr. in c. nouiter, tit. de vsur. num. 13. remittens se Abbati in c. quia in omnibus, in fin. extra d. tit. & Io. Francisc. Scaglion. in Rit. 20. & 21. num. 17. ac etiam Iul. Clar. in practic. crimin. libr. 5. in §. vsuras, vers. Sed hic quæro, referens multa tradita per Didac. Couar. lib. variar. resol. 3. cap. 3. num. 4. & infra cõcludensque vsurarium manifestum eum dici, qui palam & publicè artem feneraticiã exercet, ita vt excusari per facti euidentiam non possit, & in hoc (teste Didaco) omnes conuenire, vel si coram sacerdote, & testib. se vsurarium esse confiteatur, vsurasque restitui mandauerit, vel si in iudicio se vsurarium cõfessus fuerit; vel denique si à iudice tãquam vsurarius condemnatus extiterit, vt per eum, respectiuè Socinum seniorem allegantem. Denique Francisc. Viuius decis. 378. Maurus Antonius, num. 9. vers. Sed ad hoc, libr. 2. & is tangit quis vsurarius manifestus dicatur, & nunquid declaratoria sententia requiratur, concluditque sententiam declaratoriam non requiri, sed sufficere, quòd probetur publicè ac manifestè pro vsurario habitum fuisse, idque ex communi sententia de qua ipse testatur fol. 503. & de eadem materia aliquid tangit opin. 1053. incip. Vsurarius manifestus, num. 11. lib. 3. vnde videtur reddi dubia opinio Iacob. Menoch. in tract. de arbitr.

bitr. iudic. lib. 2. centur. 3. casu 136. num. 32. qui ex intentione Federici de Sen. Abbatis, & Didaci, sententiam declaratoriam requiri conclu-
76 dit. Quid dicendum? † Idem Iacob. Menoch. in præcitato loco, numer. 2. ex intentione Baldi in addit. ad Specul. in tit. de appellat. versic. Nota quod priuilegium, voluit hoc iudicis arbitrio relinqui, quomodo tamen iudex suum regulare debeat arbitrium, nititur Menochius ostendere ex varijs generibus probationum, quibus aliquem manifestum vsurarium probari posse existimamus: vbi sex probandi modos recessēt, autoritatibus exornat, & tradit Ioan. Cephal. consf. 402. Testator, num. 2. vsque ad num. 6. libro 3. Sed aduertendum est, hoc negocium ab arbitrio pendere, in quantum materia probationum iudici est arbitraria, l. 3. §. ideoque Diuus, ff. de testib. §. si verò tale aliquid, in auth. de instrum. cautel. & fid. Paul. de Castr. consil. 163. Super primo dubio formato, col. 2. versic. Breuiter cum ista sit, lib. 1. Paris de Put. in trac. Syndic. tit. de arbitrarijs eorum, num. 21. idem Menoch. lib. 2. centur. 1. casu 9. num. 1. & 2.

Et ideo concludendum est, vsurarij manifesti probationem à definitione manifesti deducēdam esse, vt inquam in omni probationis genere cui dicta definitio aptari potest, manifestus vsurarius ostendatur, cui enim definitio cō petit, & definitum cōpetere eidem necesse est, vt Abbas etiam concludere visus fuit. Cęterum cum contractus vsurarius ex cōiecturis, & præ-
77 sumptionibus discerni † possit, quæ nam sint illæ coniecturę, ac clausulę, siue pacta, quę nos ad huiusmodi cognitionem conducunt, tradit Petrus de Anchar. consf. 257. Si prædicta sentētia, col. 2. vers. Discutiendum est, ac etiam Ludouicus Roman. consil. 423. Pro pleniori discussione, colum. 3. vers. Vltra dubitatur, vt alios prætercam.

78 Hic obiter quæro, nunquid pactum † de retrouendendo cum pretij modicitate faciant cō tractum vsurarium censeri? & quamuis digressionibus non multum delecter, cum tamen sit quæstio sæpissime agitata, ac difficilis resolutionis, ob autoritates maximas Doctorum contra dicentium, & hincinde inuicem reluctantium, obsecro ne uideatur impertinens, si utilis fortasse
79 se digressio erit: Quòdque duo tantum † sufficiant, pactum scilicet de retrouendendo, ac pretij modicitas, tenuerunt, Goffred. in Summ. de pignorib. in fin. Specul. in tit. de usur. §. sin autem, Benedict. de Plumbino, in l. si tibi, §. rogasti, ff. si cert. pet. Ioan. de Castill. Vincen. Episcopus in c. ad nostram, de empt. & uendit. totumque Collegium Papiense, ac Mediolanense, nisi dicti Episcopi opinione, in eodemque c. ad nostram, Anton. de Butr. Hostiens. Innocen. Benedict. Capr. Ioan. de Anan. Abb. & Anton. de Burgos, num. 46. ubi etiam Io. de Imol. de communi attestans, Archid. in c. plerique, 14. q. 3. Alberic. de Rosat. in l. ab emptione, C. plus ual. quod agitur, ubi etiam Raph. Fulgos. dicēs hāc esse communem opinionem, & Alberic. se ita obtinuisse, Bernard. in ca. conquestus, de usur. ubi Ioan. de Anan. Paul. de Castr. in l. 1. in prin. C. de pignor. act. Cardinal. in Clemen. unic. de usur. Ambros. de Vignate, in rep. c. salubriter, num. 111. & 112. extr. eodem tit. Raymund. in summ. de casib. tit. de usur. §. item quid si uendidi, Signorol. de Homod. in consf. incip. In Dei nomine amen, certè ipse Ioannes de Homod. egens pecunia, cui subscripsere se Benedict. de Plumbin. Raph. Fulgos. Thadæus de Vicomercato, Prosdocimus de Comitibus, Io. Franc. de Capitibus listæ, Henric. de Allanio, Alexan. de Imol. & Benedict. de Doctorib. quos refert Veronēs. in trac. de Simul. contract. in 6. casu prin. col. 2. ubi etiam subdit, bis idem cōsuluisse Anton. de Rosell. & se reperisse, quasi plurimos legum, & canonum, uertices ita tenere, Bald. consilio 464. Videamus, lib. 3. conf. 133. Quidam, lib. 1. & melius, consf. 205. Iacobus, lib. 2. Ang. consf. 243. Pactum adiectum, in finalibus verb. uers. Caueat etiam dictus Rector, consf. 55. In casu præmisso, col. 2. uers. Nec obstat, consf. 99. In quæstione quæ uertitur, in 5. dub. Ioan. de Anan. consf. 58. Visis instrumentis, ante num. 2. ubi de communi & approbata opinione, ibidēque Bolognin. in addit. uers. Præterea ad confirmationem, dicens uerbum, Præsertim, in c. illo uos, de pignor. stare propriè pro maxime, quēadmodum in dubio dici debet, Ludouic. Rom. consf. 423. Pro pleniori discussione, colum. fin. uers. Quarto aduertendum, Paul. de Castr. consil. 109. Visa petitione prædicta, col. 1. uers. Vel quando concurrunt duo, lib. 2. consf. 332. Visa suprascripta facti narratione, col. 2. num. 2. uersic. Quòd autem, eod. uol. Ioan. de Imol. consil. 55. In casu præmisso, col. 2. num. 4. uersic. Nec obstat etiam prædictis, & consf. 99. In quæstione quæ uertitur, col. 2. sub num. 5. uers. Sed certè uidetur, Alexan. consf. 54. Circa primum dubium, col. 1. in princ. lib. 6. Christophor. Castellion. consil. 31. In facto proponitur, num. 2. 3. & 4. Bald. de Bartolin. consil. 23. Visis dictis contractibus, numero 6. inter consil. Petri Philipp. Corn. lib. 3. & huic consilio subscripsere se Ioā. Petrut. de Montesperell. Benedict. de Benedic. Nicol. de Vbal. & ipse Corneus, Abb. consf. 76. Tria succinctè uidenda, col. 2. in fin. uers. Et nōmirum, lib. 1. ubi inquit, dictum Iacob. de Arenis uolentis tria requiri esse falsum, & iure non probari, conarique respondere textui in d. c. ad nostram, sed illi non respondere, imò in illius intellectu errasse, & in sua responsione, ut expresse attestatur Ioan. Andr. in d. cap. illo uos, Dec. consf.

consi.692. Viso consilio, num.2.& 3.vbi dicit, istam opinionem magis communem videri, & in dubio pro salute animę tenendum esse. And. Sicul.cons.51.Scribit sapientiæ fons Salomon, lib.1.Raph.Fulgos.cons.133. In q.versa coram D.Capitaneo Trigesti,col.1.in fin.vers.Ex pręductis itaque duobus, Guid.Pap.cons.180.Circa processum,num.1.vers.Et his sic præsuppositis,Aym.Crauet.cons.156. Iacobus, num.4. lib.1. dicens ita solere iudicare Cõsilium cismõtanum Taurini, Paris.cons.54.In præsenti causa,colum.7.num. 62. vers. Tamen alia opinio, lib.1.vbi de magis communi, & cons.82. Pro veritate,num.37.lib.3.Stephan. Bertrand.cons.86.Ponitur in facto, num.3.vers. Et dictum pratum,vbi de communi,lib.1.cons.32. Pretij vilitas,col.1.in princ.lib.2.cons.219. Cum scriberem,col.1.nu.4.ante & post, vbi multos Doctores allegat,de magisque communi,ac sequẽda opinione iudicando cõsulendoque testatur, lib.2.subdens pro hac parte stare glossam, quæ habet famosissimos toto orbe Doctores, consil. 236.Viso processu causæ, num.1.& 16. eodem vol.2.Thom.Ferrat.cautel.17.Magna est quæstio inter Doctores, col.1.& 2. dicens pro hac parte adesse Doctores quàm plurimos supremæ autoritatis, magisque communem esse, & eam iudicando ac cõsulendo in effectu esse amplectendam ex tribus rationibus. Primò quia pro ea stat gloss.in d.cap.conquestus.Secundò, quia ex duabus opinionibus contrarijs illa est amplectenda, quæ in animæ fauorem tendit. Tertiò, nam duabus opinionibus inuicem pugnantibus illa præfertur,pro qua aliquod Collegium consuluit; & pro hac parte nulli dubiũ est, collegium Papiense,ac Mediolanense consuluisse,Cassador.in tit.de vsur.q.1.vbi testatur, ita Rotam Romanam obseruare,Socin.iun.cõsil.104.De duobus,col.3.num. 13. vers. Et eo securius,vbi de communi, lib.3. Matth.de Afflict.in c.1.col.1.tit.de feud.dat.in vic.leg.com miss.vbi affirmat ita seruari in Sacro Consilio, ac ita consuluisse celeberrimum Iuriscons. D. Antonium de Alexandro de Neapoli,& in decis.40.Casus iste,num. 18. versic. Et licet multi sint Doctores,decis.336.Quidam nobilis Troilus Caracciolus,num.2.decis.339. Fuit pronũciatum in Consilio, per totam decisionem, & rursus in decis.65. In causa,dicens D.Antoniũ de Alexandro,& D. Andream Mariconda retulisse,aliàs sic Sacrum Consilium iudicasse.Thomas Grammatic.decis.76.Magnifica Hippolyta Cantelma,num.30.& 31. dicens se non audere à cętu,& sententia tantorum patrum nedum priscorum,sed etiam modernorum recedere,& ita Sacrum Consilium iudicasse, num.34. rursus Christophor.de Castellion. in consil. incip. Cum ab exordio tituli posterior formetur cuetus,quod est penes tract.de malefic. D. Bonifacij de Vitalinis,Cassan.in cõsuet. Burgund. fol. 203.vbi quòd est communior, & sanior opinio pro conscientia; & quòd ita Parlamentum Parisiense consuluit, Natt.cons.198. Viso & bene considerato themate, col.5. sub num.8.versic. Demum ista opinio, vbi de magis communi, Rolan.de Vall.cons.40. Quòd instrumentum, num.42.lib.2.vbi magis communem opinionẽ esse dicit,atque indubitatam. & cons.96. Viso instrumento,num.3.& 19.vers. Verum quia,eodem vol. ibique non inhærendo contrariæ sententiæ,ad alias responsiones pertransit,Io.Corras.lib.Miscellan.3.cap.9. incip. Pactionem de retrouendendo,num.7.vers. Cæterum nunc videamus,vbi de communi,fol.244.Baptist. Lupus in tract.de vsur. in 2. part.num.29. Capra in reg.87.numer.165.& 173.Petr.Nicol.Mozzius de diuisione contract. in 4. artic. num.57. asserens hanc opinionem sibi placere,licet post modum distinctionem attulerit,vbi multos allegat,deque magis communi meminit Anton. Gomes.var.resol.lib.2.cap.2.num.27. Francis. Viuius opin.1029. Contractus emptionis, col. 2.vers. In contrariam verò sententiam,libro 3. fol. 142. scribens esse communem imò magis communem opinionem, verissimam & canonizatam, in practicaque obseruandam, & quòd pro ea casu eueniente semper ipse iudicaret, ac consuleret. Emanuel Suarez in lib. communiũ opin. in verb. Venditionis, num. 20. Michael Crass.lib.1.cap.13.q.8.Nicol.Boer. decis.182. Dico primo,num.10. col.2.in fin.vers. Si vero, in 1.part.Hieronym.Gabriel.cons.74. Hieronymus Spannochius, num.3.lib.1.& pro eadẽ parte iudicauit Camera Imperialis teste Ioachimo,in Obseruat.62.centu.3.quam etiam sequitur Io.Felix Minad.cõs.28. Quo ad primũ, num.14.vers. Adhuc tamen dicendum est, vbi de vera opinione testatur.

80 Sed quòd duæ præsumptiones†tantum non sufficiant,quinimò tres requirãtur, pactum scilicet de retrouendendo, pretij modicitas,& cõsuetudo fœnerandi,vel alia præsumptio,scripsere Iacobus de Aren.Petr.Cyn.& Salic.in l.emptione,C.plus val.quod agitur, vbi etiam Bal. in princ.post Odofred.Hostiens.in tit. de vsur. §.qualiter,vers. Vltimo, & in tit. de contrahen. empt.§.fin.vers. Illud autem,vbi de communi, Petr.de Anchar.in c.ad nostram,vbi etiam Hẽric.Boich.Innoc.Ægid.Petr.de Perus.& Cardinal.de empt.& vendit.Ioan.Andr.in d.cap.illo vos,de pignor. ibidemque Cardinal. Florenti. & Ioan.de Imol.rursus Petr.de Anchar.in d.c. plerique,14.q.3. & in reg. peccatum, in 8.cart. q.10.referens Ioannem Calderinum dicere Canonistas in hoc concordare,Ioan.de Anan.in c. conquestus,de vsur.Cardinal.in Clem.1. §.fin. q.18.

q.18.eod.tit.Rayner.de Petra forti in eius ſumma, quem refert Archid. in d.cap. plerique, ante num.2.verſ. Sed Raynerius, licet ipſe cum Innoc.pertranſeat, Laurent.de Rodulph. in cap. conſuluit,q.60. d. tit. de vſur. vbi refert, quòd egregius Doctor, & magnus practicus D. Laurent.de Pinu, eius præceptor in d.c.illo vos, dicebat in practica illorum trium concurſum ſeruari, Bald.in c.1.verſ. Iſti dicunt melius, in tit. de feud.dat.in vic.legis commiſſ.Salic.in l.cum allegas, vbi Bald.num.9.C.de vſur.Alexan.in l. quoties, col.2.C.de iudic. Ioan. Bapt. Caccialup.de S.Seuerin.in l.admonendi, num.225.ff. de iureiur.Ludouic.Gozadin.in l.2.num.153. vbi etiam Hieronym.Cagnol.num.13.inquiēs veriorem opinionem eſſe, illamque roborans, C.de pact.inter empt. & vendit. Benedictus de Plumbin.in l.rogaſti, §. ſi tibi, ibique Dec.col. fin.& Franciſ.Curt.annotando, ac ante eos Caſtrenſ.Iaſ.col.3.verſ.Nota multum, & Soc. ad fin.ff.ſi cert.pet.ubi etiam Ioan. Franciſc. Purpur.num.70.Lapus de Caſtell. in rep. c.fin. de iur.iur.ubi quoque Marian. Roſar.Io. Rugier. in rubr.de cauſ.poſſ.& propr.ſol.6.Anton.Caius ad Aret.in §.ſequitur, ante num.32. Inſtit. de except.dicens ſe pluries ſecundum hanc opinionem conſuluiſſe, & obtinuiſſe, ac eſſe magis communiter receptam, And.Tiraquell.in trac. de retract.conuent.in præfat.numer.5.aſſerens Doctores in longè maiori numero ita tenere, Fabian.de Monte in tract.de empt.& uendit.in 7.q.princ. Bald.conſ.133. Quædam mulier, colum.2.poſt med.lib.1.conſ.205. Iacob.de Arena, lib.2.conſ.464. Videamus ſi ex iure D.Epiſcopi, col.2.lib.tertio, conſ.111.Hunc paſſum tāgit Archid.& conſ.361.Verba Bartoli, poſt medium lib.5.Paul.de Caſtr.conſ.74.In cauſa mora per D. Dorothæam, col.2.num.2.& col.tertia, uerſ. Quarta reſultat præſumptio, lib.ſecundo, in nou.quod eſt conſ.330.in antiq.Alexan. conſ.109. Viſo proceſſu, col.fin.num.17.uerſic. Nec contractus, ubi de magis communi, lib.4. conſ.28.In cauſa & lite, col.2.num.4.uerſ.Nec obſtat, lib.5.Iaſ.conſ.21.Venerabilis ac clariſſime Domine, col.2.num.4.uerſic. Cum in caſu noſtro, lib.1.conſ.151.Videretur prima conſideratione, ſub num.1.uerſ. Sed præmiſſis non obſtantibus, lib.4.conſ.153.Circa primum, col.antepen. uerſ. Non obſtat etiam dum dicebatur, eod. uol. ubi de receptiori ſententia à qua iudicando non ſit recedendum. Socin.ſen. conſilio 155. Præſtantiſſime Doctor, col.pen.in fin.uerſic. Primo quod in terminis, ubi de magis communi, dicens hanc partem tenuiſſe ſuum genitorem plenè diſputando, in tract.de uſur.quem incepit, ſed non perfecit, in 6.prin.q.in 12.q. in 2 caſu, lib.3.& conſ. 248. Nunquid ex duabus præſumptionibus, in princ.& per totum, in ult. part. dicens his tribus concurrentibus omnes inclinare, vt contractus ſit vſurarius, Petrus de Anchar.conſ.257.Si prædicta ſententia, col.2. circa med.Corn.conſ.224. Quamquam in hac conſultatione, col.2.num.2.verſ.His tamen nō obſtantibus, libr. 1.conſ.241. Cum quod præmittendum, col.1.eod. vol.dicens hanc communem opinionem eſſe, & conſ.347. Viſa copia petitionis, col.pen.& fin.verſ. Alia opinio eſt, pariter, d.lib. 1. Dec.conſ.167. In cauſa, colum.2. verſ.Non obſtat ergo dum ſupra, vbi de magis communi, conſ.170. Viſo themate, col.3.verſ. Et dato, conſ.308. In caſu, col.1.num.5.verſic. Sed ad hoc reſponderi poteſt, de crebriori atteſtans, & conſ.648. Pro reſolutione, col.2.num. tertio, vbi idem affirmat Socin. iun.conſ.50. Viſo inſtrumento, num.2.inquiens receptiorem, veriorenque ſententiam eſſe, profitenſque ab ea conſulendo, & iudicando recedendum non eſſe, lib.1.conſ. 27. Sequendo ordinem, nu.34. lib.4. vbi de eadem veriori, receptiorique opinione meminit, Carol. Ruin.conſ.16.Circa primum de quo quæritur, col.4.num.11.lib.4.conſil.66.Quia dubia proponuntur, num.9.col.3. eod.vol.Alex.de Neuo conſ.95.Caſus talis eſt, col.11.num.21.verſ.Et licet ſit dubium, de communi opinione atteſtans, Cotta in memoralib. in verb.Pactum de retrouendendo, in 2.par.in fin.magis communem ſententiam eſſe aſſerēs, Nicol.Boer.conſ.12. Viſis litteris, num.7.verſ. Præterea quia vox, vſque ad num.9. Hieronymus Grat.conſ.39. Viſis elegantiſſimis dubijs, in princ.de magis communi teſtificans, libr.2. conſ.157.Cum ea, num.2.& 3.vbi idem ſcribit, eod.vol.S.Antonin.Archiepiſc. Florent. in ſua Summ.in 2.par.tit.1.de vendit.ad termin.num. 88. Angel.de Clauaſio, & is in eius Summ. in verb. Vſura, verſ.66. Petr.de Ferrar. in Practic. in form.libelli in cauſa vendit.colum.2.ante ſi. verſ.Aliqui tamen requirunt tertium, Veronē. in tract.quem inſcripſit, magno viro Hermolao Barbaro Veneto, ſcilicet de ſimulat.contract.in 6.caſu, col.4.verſ.Et licet, dicens maximę autoritatis Doctores hanc partem tenere: & ſecundum eam vidiſſe conſultum per multos præclariſſimos Doctores Canoniſtas, ſeque eandem opinionem pro veriori ſemper tenuiſſe allegando, & conſulendo, tuncque ſe illam tenere, & ſi caſus occurriſſet ita conſulendum iudicandum que cenſuiſſet: eadem enim opinio non ſolum autoritatibus plurib. & maximis coadiuuatur, ſed etiam plurimis probabilibus, ac potioribus rationibus comprobatur, multaque inducit, vt per eum. Anton.Gabriel. in ſuis concluſionib. tit.de præſumpt.concluſ.6.numer.12.Ioan.Neuizz.conſ.88.ſub num.3.Natt.conſ.586. Ex inſtrumentis exhibitis, num.2.libr.3. Iacob. Nouell.regul.iur.153.in verb.Pactum de retrouendendo,

dendo, Andr. Barbat.cons.76. col.4.lib. 3. No-
uiss. Parisiens.ad Alex.cons.54. Circa primum
dubium, in addit.num.1.in verb. Duabus, libro
6.& in tract.de vsur.q.56.num.392. Anton.de
Alexandro inter consil. Sigismundi de Loffre-
di in cons.vltim.num.31.in fin.& idem sensisse
videtur Ioan. Anton. de Nigr.in c.pro publici,
num.23.ibi, Si alia non concurrant in fraudem
vsurarum, fol.204.col.4. hanc eandem opinio-
nem sequuntur, Ioan. Cephal. cons.288. Spe-
ctabilis Dominus Franciscus, numer.36.& 37.
quam communiorem esse scribit, lib.2. & cons.
496. Illustris D.actor, num.48. vbi de eadẽ ma
gis communi meminit, lib.4. Franciscus Bursat.
de magis vera, & communiori Scribentium cõ-
clusione attestans, cons.117. Quòd contractus,
num.12.vers. Nec vltimum, lib.tertio, Rolan.de
Vall.cons.58. Reuocatur in dubium, num.10.
vers. Ideo primo loco, lib.4. Augustin. Bero.cõ-
sil.165. Quid iuris sit, num.24.vers. Non obstat
secundum, lib.1.cons.166. Viso instrumento vẽ
ditionis, colum.1.num.4.vers. Et ideo, eod.vol.
consil. 169. In causa nobilium de Muzzarellis,
col.5.vers. Præterea quamuis, pariter d. lib.1.&
cons.212. In præsenti causa, num.4.col.1. & nu.
6.colum.2.lib.tertio, Ioan. Crot. cons.141. Ve-
rissima est conclusio, num.5. vers. Comproba-
tur hoc, lib.1. & post Pancirolum, Decianum,
Iacobum Berettam, & alios multos, ita tenet
eruditissimus ac celeberrimus Iuriscons. Iaco-
bus Menoch. cons. 358. cum alijs præstantissi-
mis Iurisconsultis, col.1.lib.4.dicens num.2.nõ
obstare, quòd ab hac sententia discrepent alij
permulti affirmantes duo sufficere, nempe pa-
ctũ de retrouendendo, & modicitas pretij, quos
(inquit) longa serie enumerat Riminal.iun.cõ-
sil.218.num.122.lib.2. quia si diligenter aucto
res ipsi enumerentur, hæc videtur magis rece-
pta, quam etiam probauit frequenter, in tract.
de arbitrarijs iudic.quæst.lib. 2. centur.3. casu
217.incip. Disputatio est, num.3.fol.214. & in
tract.de præsumpt.libro tertio, præsumpt.122.
num.31.vers. Secunda fuit opinio, in 1.part. vbi
multos citat, & de magis communi fidem facit,
fol. 228. & quamuis rationibus per Cepollam
allegatis respondere videatur, cum tamen sit vl
tima eius opinio, dixeritque ipsam in d. tract.
de arbitrarijs probasse, sic indicio meo præcla-
rissimus Menochius intelligendus erit; deniq.
vt alios prætermittam, cum præcitatis Doctori
bus pertransit Octauian. Osasc. decis.42. Quæ-
situm pariter fuit, per totam.
81 Quòd duo nec tria † sufficiant, sed aliæ con-
iecturæ etiam requirantur, videtur sensisse Ce-
poll.in d.tract.de simulat.contract. nume. 105.
apertius Corn.consil. 224. Quamquam in hac
consultatione, col.2.vers. Quinimo multi, lib.1.
vbi dicit; ita sentire Iacob. de Aren.& Cyn.in
d.l.emptione, Petr. de Perus.& Cardinal.in d.
cap.ad nostram, vt ibi eos refert Ioan.de Imol.
Io.And.in d.c.illo vos, quem refert Petr.de An
char.d.cons. 258. & Corneus sic etiam intelli-
git Bald. in d. l. emptione, & ab eodem Corn.
non videtur fortasse vsquequaque dissentire Ia
cob.Menoch.d.cons.358.col.2. num. 3.libr.4.
82 Sed hæc tertia opinio † periculosa est, & Cor-
neus visus fuit multum animose cõsulere, nam
si tria concurrant, quòd non sit hæsitandum,
sitque receptissima Legistarum, Canonistarũ,
ac Theologorum sententia, concludit ipse Me-
noch.in d.tract.de præsumpt.in 1.par.lib.3.pr̨
sump.122.nu.29. vers. Decimus est casus, post
Didac. Couarr. var.resol.lib.3.c.8.nu.4.versic.
Nam hæc tria.

Quarta illorum fuit opinio, qui existimarũt
83 iudicis † arbitrio relinqui an duo tantum pactũ
scilicet de retrouendendo, & pretij tenuitas ar-
guere possint cõtractum simulatum esse, in qua
resident, Alexan. cons. 119. Sine disputatione,
col.fin.in finali b.verb.lib.4. Corn.cons.4. Mul-
tum diffuse, col.3.num.4.vers. Sed quia com-
muniter, & num.quinto, vers. Et propterea nõ
est mirum, lib.1. Neuiz.cons.88.num.4. Didac.
Couar.var.resol.d.cap.8.num.4.vers. Cęterum
ad sedandam, Ioan. Bapt. Lup.in l.2. in 2. part.
§.1.num.29.vers. Illud tamen, C.de pact. inter
empt.& vendit.eandemque opinionem probat
consultissimus, ac eximius Doctor Iacob. Me-
noch.de præsumpt.d.lib.3. præsumpt.122.nu-
mer.40.vers. Tertia facit opin. vbi inquit, quòd
prudens iudex diligenter considerabit pretij te
nuitatem, qualitatem personæ emptoris, natu-
ramque ipsius contractus, & Paris. cons. 54. In
præsenti causa, sub num.63.lib.1.tenuitas enim
pretij tanta esse posset, vt facile cõijceret iudex
contractum vsurarium esse, sicuti consuluerunt
Paul.de Cast.cons.306. Quamquam longa sit,
colum.pen.num.5.vers. Ad hoc autem, libro 2.
Alex.cons.54. Circa primum dubium, col.1.in
princ.vers. Et sic nil aliud, lib.6. Aym. Crauett.
cons.156. Iacobus, num.8. Couar. lib.3.var.re-
sol.d.c.8.num.4. Osasc.d.decis.42.col.fin.vers.
Contrarium.

Personæ qualitatem iudex perpendet, non
idem enim de rustico, quod de alio versuto mer
84 catore sentiẽdum erit, vnde in rustico † illa duo
non sufficerent, vt scribunt Natt. d.consil.586.
Ex instrumentis exhibitis, num.7.lib.3. Iacob.
Menoch.de præsumpt.in 1.part. libro 3.d.præ-
sumpt.122.num.40.idemque asseruere Fulgos.
in l.cum allegas, C.de vsuris, Ias.in l.iuris igno-
rantia, num. 4.vers. Per quam gloss. C. qui ad-
mitt.in l.si quis id quod, in 5.not.num.32. ver-
sic. Per quam inferebat vtiliter Fulgosius, ff. de
iurisdict.omnium iudic.dicens Raphaelis con-
clusionem esse valde notandam ad limitationẽ
not.

not. in d. c. ad nostram, de empt. & vendit. & in c. illo vos, de pigno. Cur. iun. in l. si quis maior, col. 4. vers. Secunda dubitatio, C. de transact. Bartolom. Cepoll. in tract. de simul. contract. in 6. casu princ. col. 6. Afflic. in d. c. 1. col. 9. de feud. dat. in vic. l. commiss. Thom. Ferrat. cautel. 17. Magna est q. col. 3. vers. Dic quòd cautela est, & vers. Et inter alios effectus, Andr. Tiraquell. in tract. de retract. conuen. in pręfat. numer. 34. Didac. d. cap. 8. num. 4. in fin. Io. Bapt. Lup. in d. l. 2. in 2. part. §. 1. num. 30. Franciscus Rip. in tract. de pest. in 3. partic. 2. part. princ. nu. 206. Hieronym. Cagnol. in pręcitata l. 2. numer. 54. vers. Et hęc conclusio, C. de pact. inter empt. & vendit. ac rursus Iacob. Menoch. de arbitrar. iu dic. quęst. lib. 2. centur. 2. casu 194. Quoniam su periore casu, num. 47. Quòd autem propter iu-
85 ris ignorantiam † rusticus à pręsumpta fraude excusetur, dixit gloss. in d. l. cum allegas, quam Bald. ibi in 4. oppos. valde extulit, Natt. d. consi. 586. nu. 6. libr. 3. Proinde regula illa, quòd qui
86 contra iura † mercatur, in dolo pręsumitur, l. quemadmodum, C. de agricol. & censit, lib. 11. fallit in rustico, vt sensisse videtur glos. in l. 1. C. non lic. habit. metrocom. eod. lib. Cor. cōs. 147. Quia causa, col. 2. lib. 2. Io. Bapt. Cephal. consi. 808. In causa Bernardini Tini, nu. 82. inter cō-silia sui genitoris, libr. 5. Quod tamen de iuris
87 ignorantia † in rustico simplici procedit, l. 1. in fin. ff. de eden. secus si rusticus sagax sit, siue (vt Bald. inquit) squadratus, l. athletę, §. fi. ff. de ex-cus. tut. Francisc. Rip. in d. tiac. de Peste, nu. 221. vers. Scias etiam, Dec. in d. l. si quis id quod, nu mer. 34. de iurisdict. omn. iudic. in c. super litte-ris, nu. 7. in fin. de rescript. & ibi Bero. num. 66. Ludou. Gomes. in §. item Seruiana, nu. 30. In-stit. de acr. Plot. in l. si quando, nu. 443. C. vnd.
88 vi. Qui verò sagaces, vel simplices † rustici sint, iudicis arbitrio committitur, vt dicit Io. Bapt. Lup. in d. §. 1. n. 30. & scribit Menoch. tum in d. centur. 2. lib. 2. casu 194. nu. 4. tum in d. tract. de pręsumpt. lib. 3. pręsumpt. 122. ante nu. 41.

Qualitatem etiam contractus ipse iudex ptu dens considerabit, nam etsi donationis vicem in solutum datio obtineat, attamen durius in ea
89 exerceri fenus pręsumitur, quam † vbi ipsa pecu nia numeratur, secūdū Fulgos. consi. 133. In quę stione versa, col. 1. in fin. vers. Sed illud animad uersione dignissimū est, & col. 2. in fin. vers. Se-cundus casus, Dec. cons. 18. Viso puncto, col. 2. ante nu. 4. vers. Et ad hoc specialiter, consi. 167. In causa quę coram Reuer. Vicario, col. 2. in fi. vers. Tertio respondetur, dicens iuxta illud con silium Fulgosij, sic aliàs Florentię consuluisse, consil. 308. In casu ad nos transmisso, col. 2. nu. 6. vers. Secundo quia hic agitur, consi. 543. In casu proposito, colum. 1. in princ. vers. Et de pa cto de retrouendendo, Ias. consil. 150. Videre-tur prima consideratione dicendum, col. pen. num. 2. vers. Secundo & fortius, lib. 4. & consil. 151. Contra consultationem, col. 2. vers. Pro ea-dem parte, eod. vol. Paris. cons. 92. Angelus, nu. 66. in fin. lib. 3. Francisc. Bursat. consi. 117. Quòd contractus, num. 8. vers. Tum quia, lib. 1. Andr. Tiraquell. in tract. de retract. conuent. in pręfat. num. 27. Menoch. d. pręsump. 122. num. 42. lib. 3. Hieronym. Cagnol. in d. l. 2. num. 54. versic. Item pariformiter, C. de pact. inter empt. & vē-dit. & Io. Cephal. consi. 288. Spectabilis D. Frā-ciscus Massa, num. 37. in fin. vers. Et stante eo, libr. 2. Quicquid in contrarium dixerint, idem Paris. sibi parum constans, consi. 54. In pręsenti causa, num. 82. libr. 1. quando tamen tria con-currerent, non duo vt per eum, Cassadot. decis. 2. tit. de vsur. & non obstantibus, quę scribunt, Ang. consi. 243. Pactum adiectum, in fin. versic. Caueat etiam, & Io. de Imol. consi. 98. In quę-stione quę vertitur, sub num. 13. vers. Pręterea dicta adiudicatio, ac consi. 99. eiusdem initij, co-lum. 2. num. 5. versic. Quintum dubium, quòd inquam in datione in solutum fęnus committa-tur, & pręsumatur, quod prout negari nequit, ita verum est, non ita de facili fęnoris pręsum-
90 ptionem † in hoc contractu oriri, quemadmo-dum si pecunia pręsente contrahatur, vt decla-rat Didac. Couar. d. cap. 8. variarum resol. nu-mer. 5. qui hoc etiam iudicis arbitrio relinquit, sicuti facit Ioan. Bapt. Lup. d. §. 1. numer. 33. ac etiam Iacobus Menoch. d. pręsumpt. 122. nu-mero 43.

Quid erit super hoc anfractu Doctorum, & opinionum dicendum? apertum certè est, opi-nionem gloss. in d. cap. conquestus, Goffredi, & aliorum, vt duo tantum sufficiant, hodie etiam magis communiter receptam esse, quod Hiero nymus Cagnol. in d. l. 2. de pact. inter empt. & vendit. ante num. 51. versic. Et quamuis, satis enucleatè ostendit, licet contrarium ipse sense-rit, inquiens quòd etsi in prima editione illius repetitionis tenuerit contrariam magis commu nem esse quam ipse sequitur, tamen in secun-da editione maiori studio chartis reuolutis, ponderatisque Doctoribus inuicem contrariā tibus, confitetur opinionem glossę crebriorem, & magis communiter approbatam esse, ac tu-tiorem animę videri; quę probatur in dicto ca-pit. ad nostram, de empt. & vendit. & in dicto cap. conquestus, de vsur. quibus iuribus non admodum congruè, responsum ab ijs extitit, qui intelligentiam ipsorum exactius conside-rare professi sunt, vt Abb. dicebat; proinde ego non auderem alias opiniones indistinctè am-plecti, & hanc tutiorem communioremque re-linquere: Verum quia vtrinque de crebriori te-stantur, vtrinque etiam stant grauissimi viri, li-cet longe plures pro prima, non erit absurdum

Rrr opinio-

excommunicato competat remedium, l. diffa-
mari, C. de ingen. & manumiſſ. Io. de Anan. in
c. dura, col. 3. de crimin. falſ. tenuit, quòd ſic, ex
quo ad finem defenſionis agere appellare, ac
excipere non prohibetur. Contrarium autem
97 † tenent, Anton. de Butr. Abb. Io. de Imol. Fel.
col. 6. Dec. col. pen. & Pariſ. col. fi. in c. cum in-
ter, de except. quia excommunicato non datur
facultas comparendi in iudicio, niſi quando de
defenſione eius neceſſaria agitur, cap. intellexi-
mus, de iudi. & d. c. cum inter, ſed hoc caſu licet
propter diffamationem ſtimulatus ad iudiciũ
veniat, non tamen accedit pro neceſſaria defen
ſione quemadmodum in excommunicato re-
quiritur, ſed voluntariè ſeſe offert: Cæterũ con
tra ipſum excommunicatum bene remedium
dictæ legis intentari poterit, quia pro reo habe-
tur, cum agere neceſſitetur, ita Fel. in d. c. intelle
ximus, col. pen. poſt Innoc. & Anton. de Burr.
Georg. Natt. in Clem. Sẹpe, colum. 35. de verb.
ſign. ne quod contra ipſum excommunicatum
indictum fuit, in ipſius commodum, atque fa-
uorem reflectatur. Per iudicem tamen à limine
iudicij repelli poſſet, cum verſetur animæ peri-
culum, & fauor publicæ vtilitatis, non attenta,
nec conſiderata diffamati volũtate, vt per Dec.
poſt alios Canoniſtas in d. c. cum inter, colum.
pen. vbi etiam Petr. Paul. Pariſ. pariter col. pen.
& quòd dictum remedium, l. diffamari, excom-
municato & bannito non competat, tradit Oſa
ſcus deciſ. 151. Vulgaris vertitur quæſtio, col. 3.
nu. 7. verſ. Et ex hoc infert.

Inſuper quæro an excommunicato ius retra
98 ctus † competat, & quòd agenti hoc iure exce-
ptis excommunicationi obijci poſſit, concludit
Andr. Tiraq. in tract. de retract. Lign. §. 1. gloſſ.
9. nu. 276. verſ. Igitur vt concludamus, fol. 221.
Vtrum excommunicatus poterit nullitatem op
ponere, hoc pendet ab illo articulo, nũquid nul
litatis oppoſitio, defenſio ſit, vel offenſio, & Ho
ſtienſ. in c. ſignificauerunt, de except. defenſio-
nem eſſe arbitratur; Sed Io. And. in nouell. ibi,
& in c. 1. in fin. de reſcript. in 6. contrariũ tenuit,
ſcilicet, quòd nullitatis allegatio ſit offenſio,
Bald. in hoc variauit, Fel. in d. c. ſignificauerũt,
dicit opinionem Io. Andreæ communem eſſe:
pro reſolutione videndus eſt Matth. de Afflict.
in conſtit. Ab omnibus, num. 11. in 4. not. verſ.
99 Sed quæro, vbi reſidet † in opinione Io. Andr.
quòd inquam ſit offenſio, dicens ipſam eſſe ve-
ram: Niſi quando ſententiæ nullitas opponere
tur per ipſum cõdemnatum aduerſus eius exe-
cutionem, tunc enim defenſio diceretur, vt fir-
mat Abb. in d. c. ſignificauerunt, & quòd excõ-
100 municatus ab oppoſitione nullitatis † repella
tur, poſt multos quos citat, tradit Sebaſtianus
Vant. in tract. de nullit. ſentent. in tit. Quis poſ-
ſit dicere de nullit. in 4. & vltim. limit. num. 30.
vbi hoc limitat, in cauſa in qua excommunica-
tus eſſet reus, nam excipiendo, & ad ſui defen-
ſionem, etiam ſuper nullitate excommunicatus
audiretur, Bald. in c. intelleximus, de iud. Alex.
in l. de pupillo, §. ſi procurator, circa fin. ff. de
nou. oper. nunc. An autem excommunicatio
101 populorum † ad conſẹderatos extendatur, ꝗ
ſic, in c. 1. vbi Abb. poſt gloſſ. de poſtul. præl. Fe
deric. Scotus in rubr. d. tit. de nou. oper. nunc.
fol. 20. Excommunicatorum cętui aggregati
Turcis ſubſidium belli tempore deferẽtes cum
102 ijſdemque matrimonia † ineuntes, indubitati
iuris eſt, c. quod olim, de Iudæis, hi omnes in cę
na Domini excommunicãtur, Ang. de Clauaſ.
in Summ. in ver. Excõmunicatio, caſu 21. imò
etiam pacis tempore, ſi ea intentione, vt Turcæ
muniãtur, id fiat, Capic. deciſ. 150. Dubitatum
eſt, num. 4.

Sed nunquid excommunicatis ſecundum iu
ra iſtius Regni pœna aliqua irrogetur? & vtiq.
ex diſpoſitione c. Regis Caroli II. quod incipit,
Si quis excommunicatione, nu. 163. ſi Comes
103 nominatim † excommunicatus fuerit, & per
annum in excommunicatione permanſerit, vn-
cias viginti quattuor pro pœna Regiæ Curiæ
perſoluet, ſi Baro duodecim, ſi miles ſex, ſi Bur
genſis tres, ſi ruſticus vnciam vnam cum dimi-
dio; & ſi ſecundo anno perſtiterit in duplum,
ſi tertio in triplum, & deinceps punietur, Lall.
de Tuſcia in conſtit. Incõſutilem, nu. 13. Matth.
de Afflict. in conſtit. Pœnam eorum, in 2. not.
num. a. Iul. Ferrett. in tract. de iuſt. & iniuſt. bel
lo, num. 199. fol. 40. Excommunicatique con-
104 temnentes † excommunicationem, à ſacerdo-
teque ſemel, bis, vel ter admoniti, in eaque per
durantes per iudicem ſæcularem feudo priuari
poſſunt, gloſſ. in c. præceptum, 3 a. q. 5. Afflict.
in d. conſtit. Pœnam eorum, d. num. a. Lall. de
Tuſcia in d. conſtit. Inconſutilem, d. num. 13.
Et ideo Prælati debent tales in excommunica-
tione perſeuerantes Regiæ Curiæ denunciare,
vt in alio c. Regis Caroli II. in planitie S. Mar-
tini, incip. Item ſtatuimus, numer. 102. & circa
materiam priuationis feudi, latè per Aluarott.
in præallegato conſilio inter reſponſa Alberti
Bruni ad caſus feudales in d. 1. vol. Cumque
excommunicati vtranque teſtamenti factionẽ
actiuam, ſcilicet & paſſiuam retineant, vt in prę
cedentibus demonſtratum extitit, ipſos profi-
105 cere † ad extinctionem, & defectum tacitę, vel
expreſſę conditionis, ſi ſine liberis deceſſerit, cõ
cludendum eſt. Vltimò quæro, ſi mulier præ-
gnãs fuerit, & excommunicetur, an partus etiã
106 erit excommunicatus? quod non † inquit Bal.
in l. & ſeruorum, §. ingenui ſunt, num. 5. in vlti.
not. ff. de ſtat. homin. quia matris exilium par-
tui non nocet, vt ibi.

HYPOTHESIS.

Quantæ impietatis sit hæresis, & quàm graue ac detestandum sit crimen, elucidari; Et c. statutum, il 2. §. fin. de hæretic. in 6. necnon, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. l. 2. C. de liber & eor. liber. ac l. Senatoris filius, ff. de Senat. veris intelligentijs restitui.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticos excommunicatos esse.*
2 *Hæresis verbum declarari.*
3 *Hæresis verbum hodie infame esse.*
4 *Hæreticos liberorum appellatione non comprehendi.*
5 *Hæreticorum bona ipso iure confiscari.*
6 *Hæreticorum bona, vt publicentur, sententiam declaratoriam requiri, ipsamque post mortem hæreticorum proferri posse.*
7 *Hæreticis à die commißi criminis omnium bonorum administrationem interdici.*
8 *Hæreticos pupillariter filijs substituere non posse.*
9 *Hæretici emancipationem post incursam hæresim non tenere, cum à patria potestate exoluantur.*
10 *Hæreticis, à priuatis fidem seruandam non esse.*
11 *Hæresis crimen licet capitale sit, transactionem non admittere.*
12 *Hæreticam mulierem, priuilegium tacitæ hypothecæ perdere.*
13 *Hæreticæ mulieri Velleiani beneficium non competere.*
14 *Hæreticis, S. C. Macedoniani beneficium tanquã odiosum relinqui.*
15 *Indicia facilius in crimine hæresis assumi, vt tormentis hæretici subijciantur, & qualia esse debeant, num. 16. ac quomodo probanda sint, numero 17.*
18 *Iudicem in crimine hæresis ex præsumptionibus hæreticum cõdemnantem, pœnam moderari aliquantulum debere: ibidemque de indicijs ad torturam, ad conuincendum, & cõdemnandum in isto crimine, sed remißiuè.*
19 *Testes singulares ad hæresis crimen in genere probandum sufficere.*
20 *Hæresis crimen publicum, exceptuatum ab alijs criminibus, rationeque eius immanitatis priuilegiatum esse.*
21 *Hæresis crimen læsæ maiestatis crimini non solũ æquiparari, sed longè atrocius, detestabilius, atque horribilius esse, læsæque Maiestatis Diuinæ crimen non immeritò appellari.*
22 *Maiestatem Diuinam lædere longè grauius esse, quàm humanam ac temporalem.*
23 *Testes in crimine hæresis contestes esse, iuxta l. fi. C. famil. ercisc. oportere.*
24 *Testes qui aliàs repellerentur, in hoc hæresis crimine admitti, ipsisque quando credatur indicari.*
25 *Inimicum in crimine hæresis ad accusandum admitti.*
26 *Inimicum in ipso hæresis crimine in testem admittendum non esse. Et non solum verum inimicũ, sed nec præsumptum, nu. 28.*
27 *Repulsam testium in eodem hæresis crimine admitti.*
29 *Testes debere dum disputatur an assertio sit hæretica, de verbis formalibus deponere.*
30 *Probationes in hoc crimine hæresis luce meridiana clariores requiri.*
31 *Hæretico spoliato, & recuperandæ remedio agẽti, exceptionem hæresis obstare, ipsumque nequaquam restitui.*
32 *Tirannum aduersus hæreticos, legitimè iurisdictionem exercere.*
33 *Filijs hæreticorum etiam orthodoxis existentibus, bona eorundem patrum hæreticorum confiscari.*
34 *Filios orthodoxos hæreticorum, etiam ante incursam hæresim progenitos, successione priuari secũdum vnam opinionem; Sed contrariam veriorẽ, atque æquiorem esse, nu. 46. & 51.*
35 *Cap. statutum, il 2. §. fi. de hæretic. in 6. declarari.*
36 *L. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. interpretari, & infra num. 45.*
37 *Interpretationem paßiuam in æquiparatis respectu pœnæ non procedere.*
38 *Cap. vergentes, de hæretic. intelligi, & nu. 39.*
40 *L. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. dispositionem contra filios, etiam ante crimen natos procedere secundum vnam opinionem: Sed aliam ad liberorum fauorem, æquiorem & communiorem esse, numero 41.*
42 *L. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. contra filios dispositionem restringendam esse: proindeque ad filias eius pœnas non extendi.*
43 *Extensionem de persona ad personam in pœnalibus, vbi de odio irrationabili ageremus, scilicet quòd vnus pro alio puniatur, non fieri.*
44 *L. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. dispositionem, contra filios non procedere, nisi crimen læsæ Maiestatis contra Imperatorem, vel Romanam Rempublicã committeretur.*
46 *Rationem eandem, idem ius statuere etiam in pœnalibus.*
47 *Pœnalem dispositionem ex mente disponentis extensionem recipere.*
48 *Rationem & mentem idem esse.*
49 *Rationem qua filij hæreticorum ob paternum crimen puniuntur, duplicem esse, ipsamque declarari.*
50 *Argumentum à naturali ratione desumptum valere.*

Leges

51 *Leges nouas ab antiquis super eadem materia promulgatis legibus limitari ac restringi: præsertim vbi de antiquis iuris correctione tractaretur, etiam si in lege noua, clausula non obstantibus adesset.*

52 *Pœnas in alicuius odium introductas, ad hæredes transmissibiles non esse, patrisque delictum filijs non nocere.*

54 *L. 2. C. de libert. & eor. liber. explicari.*

55 *Cap. non imputantur, 1. q. 4. interpretari.*

56 *Nec, dictionem, copulatiuam, & implicatiuam esse.*

57 *Nec, dictionem, inter diuersa constitui.*

58 *Nec, dictionem, aliquando poni declaratiuè ad præcedentia, & quando.*

59 *Filium natum ante patris dignitatem illius dignitatem, secundum vnam opinionem non cõsequi, ibidemque id explicari.*

60 *L. Senatoris filius, ff. de senat. intelligi.*

62 *Parentum delicta filijs ante progenitis nequaquã imputari.*

63 *Hæretici bona confiscata ad quos spectent discuti, & octo opiniones afferri.*

64 *Constitutiones Papales diu decernunt, vel aliquid edicto præcipiunt, vim legis obtinere.*

65 *Consuetudinem in primis vim legis in pœnis obtinere.*

66 *Filijs catholicis & orthodoxis hæreticorum, nec legitimam reseruari, quinimmò nec in vno nummo posse succedere.*

67 *Filys, alijsque hæreticorum descẽdentibus, vsque in secundam generationem beneficia, & officia ecclesiastica denegari, illorumque incapaces remanere.*

68 *Mulierem propter adulterium dote priuari: Nisi maritus etiam adulterium commiserit: Vel nisi adulterium per metum commissum fuerit.*

69 *Mulierem ob adulterium non solum dote, verum etiam bonis paraphernalibus priuari.*

70 *Mulierem etiam propter osculum luxuriosum dotem amittere ex crebriori opinione.*

71 *Osculo solo pudicitiam mulieris delibari, veteres credidisse.*

72 *Sponsum deosculantem sponsam, dimidiam partẽ rerum donatarum ob sponsalitiam donationem, sponsalibus irritis lucrari.*

73 *Mulierem ex osculo dote non priuari, si ipsam vir religiosus deosculetur, secundum opin. gloss. in c. absit, 11. q. 3. hanc tamen opinionem veram non esse.*

74 *Mulierem ex osculo dote non priuari, si constiterit adulterium non fuisse sequutum.*

75 *Viduam etiam propter osculum luxuriosum dote priuari: Et quamuis multi contradixerint, primam tamen sententiam crebriorem esse, vt nu. 76. opinionemque distinguentem non admitti.*

77 *Mulierem in suum corpus peccantẽ, non solum dotem, verum etiam nobilitatem, dignitatemque amittere.*

78 *Mulierem cum hæretico scienter matrimonium contrahentem, dote priuari.*

79 *Inquisitores hæreticæ prauitatis, delegatos iudices esse.*

80 *Episcopum super crimine hæresis, iudicem ordinarium esse: in procedendo autem præoccupationi locum dari: Atque ambo citauerint, Inquisitores præferri.*

81 *Hæresis crimen, merè de foro Ecclesiæ esse.*

82 *Iudices, ac Dominos tẽporales de crimine hæresis se intromittere nullo modo posse: contrariumque facientes excommunicationem incurrere: & nihilominus eosdem temporales officiales exequi Inquisitorum mandata, illisque obedire teneri.*

83 *Hæreticum in vno loco, vbique punibilem esse.*

84 *Hæretici definitionem afferri.*

85 *Hæreticus, vt quis propriè dicatur, tria cõiunctim concurrere oportere, Quintmò quinque secũdum Arnoldum.*

86 *Hæresim in duobus casibus propriè dici, vbi inquã quis aliter sentit de articulis fidei, quàm Romana Ecclesia, & quando quis malè de Sacramentis Ecclesiæ sentit: licet hæreticus largè alijs modis quis esse, dicique possit.*

87 *Hæreticorum filios etiam fideles, infames esse.*

CAP. XIII.

1 DE hæreticis nunc aliquid dicendum est, quos noo longè ab excommuoicatorum materia ponere aut trãsferre visum fuit, cũ hæretici† excommuoicati sint, c. excommunicamus, il 1. in princ. c. excommunicamus, il 2. §. credentes, vbi Panormit. in 1. nor. & c. ad abolendam, in princ. de hæretic. c. notandum, 24. q. 3. Io. Simanc. in tract. de catholi. instit. tit. 27. nu. 1. Quod etiam ad occultos hæreticos extendendum est, glos. & Cardi. in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 1. §. fi. de vsur. Ludouic. Carrer. in tract. de hæretic. num. 144. versic. Item punitur. Quod declarandum est, ex Ioanne Simanc. in d. tract. tit. 42. nume. secundo, versic. Sio autem, vt intelligatur de occulto hæretico, vt probabili opponitur, vel notorio. Hi sunt qui tam crudeliter Orthodoxam Catholicam, & Apostolicã Dei Ecclesiam infestare student, ac præsumunt, ab ipsa eiusque articulis sacrosanctis noua falsaq. optione segregantur, cũ
2 hęresis Gręcè, optio† vel secta Latinè significet, quod apud Modestinum libr. 2. Excusationum cernere est, in l. si duas, §. est autem, ff. de excus. tut. Est autem (inquit) & oumerus Rhetorũ in vnaquaque ciuitate qui vacationẽ munerũ habent, & hæreses quædam propositæ lege, quod manifestũ est ex epistola Antonini Pij, quæ scripta quidem est communitati Asiæ, vniuerso

autem orbi cōueniens est, cuius capitulum hic
subiectum est: Vnde sumptum, vt quamcūque
tenacem opinionem in qua quis persistit, hære-
sim dicamus: Cicero ad Crassum lib. 15. scribēs,
Sed hæc posterius, tanto enim te quo animo ac
cipias, si enim stomachabere, & molestè feres
plura dicemus, postulabimusque ex qua hære-
si hominibus armatis deiectus sis, in eam resti-
tuare; & in Paradoxis ad Brutum, Cato autem
perfectus mea sententia Stoicus, & ea sentit quæ
non sanè probantur in vulgus, & in ea est hære-
si, quę nullum sequitur florem orationis, neque
dilatat argumentum, sed minutis interrogatiū-
culis, quasi punctis, quod proposuit efficit, de
secta Stoicorum loquens. Aurelius etiam Au-
gustin. de Ciuitate Dei, 8. Aristoteles (inquit)
vir excellentis ingenij, cum sectam Peripateti-
corum condidisset, quòd deambulans disputa-
re consueuerat, plurimos discipulos præclara fa
ma excellens viuo adhuc præceptore in suam
hæresim congregauit: quam quidem significa-
tionem adamussim explicant etiam Vdalricus
Zas. in tract. de Iudæis, q. 1. fol. 4. Io. Coras. lib.
Miscellan. 3. cap. 8. in prin. Gulielm. Budæus in
annot. ad Pandect. in l. 1. §. item sciendum, ff. de
ædilit. edict. Io. Lopez in eius alleg. ad materiā
hæresis, in princ. citans ad hoc Hieronymi ver-
ba super epist. ad Galath. transumptiuè in c. hæ
resis, 24. q. 3. Hæresis (ait) Grecè ab electione di
citur, quòd scilicet vnusquisque eam eligit di-
sciplinam, quam putat esse meliorem: ac etiam
Paul. de Citadin. in tract. de iur. patro. in 3. par.
q. 6. & Alfons. de Cast. in tract. de iusta hæretic.
punit. lib. 1. cap. 1. Hodie autem vt Budæus, &
Corasius scribunt, ac re ipsa verum est, hæresis
3 verbum† apud vulgus infame est, addiderim ēt
horrendum ac perniciosum, illo nempè ij signi-
ficantur qui nonnihil contra Christi fidem, aut
eius sacrosanctam Ecclesiam, vel dicūt, vel cre-
dunt, Christi fidelibus ac legibus obnoxij: cum
quę in sanctam fidem irruant, non immeritò in
ipsos fętidos ac monstrosos rigoris habenæ la-
xantur, sed non rigor tantæ impietati, ac perni-
ciei detestabili, non asperitas acerbo hæretico-
rum ingenio contra veram Christi rempublicā.
Hos itaque impios, ac crudeles hæreticos, libe-
4 rorum† verbo non comprehendi incertum non
est, l. Manichæos, C. de hęretic. l. hi qui sanctam
fidem, C. de apostat. §. ita quòd filij, tit. de stat.
vel consuet. contr. libert. eccles. vbi Andr. de
Isern. splendor Doctorum, num. 30. text. est cla
rior in auth. credentes, d. tit. de hęretic. cumque
gloss. in l. 1. vbi Bart. not. ff. de iur. fisc. hæreticos
atque deportatos vno cingulo colligare videa-
tur, si in deportato ex ijs quæ dicta sunt nō am-
bigimus, cur idem in hæreticis à fortiori non di
xerimus? sunt quidem conditione miserrimi ac
5 infelices, quorum bona † ipso iure confiscātur,

cap. cum secundum, de hæretic. in 6. Ioan. Ni-
col. Araletan. in tract. de hæretic. in 14. not. num.
tertio, & not. 43. num. 2. Andr. Alciat. cons. 19.
In proposita quæstione, num. 3. lib. 7. Paris. con
sil. 2. Etsi esse Iudęum, num. 112. lib. 4. Paul. Gril
land. in d. trac. q. 3. num. tertio, Augustin. Berò.
cons. 114. Tria sunt principaliter, num. 56. libro
1. Rolan. de Vall. consil. 8. Præsupposito pro ve-
ro, num. 7. lib. tertio, & Francisc. Bursat. consil.
14. Præsupponitur, num. tertio, libr. 1. vterque
de communi opinione attestans, quod declara-
tur per eundem Grilland. in d. tract. de hæretic.
6 q. 5. num. 7. Solum sententia declaratoria † re-
quiritur, quæ etiam potest post hæretici mor-
tem proferri, cum de hoc crimine tractari pos-
sit, tam post mortem, quàm ante, Ang. in l. pen.
C. ad l. Iul. maiest. Ægid. Boss. in tit. de hæretic.
num. 30. Ponzinib. in tract. de hæretic. nu. 75.
Gundisalu. in eod. trac. q. 22. in princ. Rolan. d.
cons. 8. num. 8. d. lib. 3. & ante ipsum Abb. in c.
vergentis, colum. 2. d. tit. de hæretic. Et non so-
7 lum ipso iure confiscantur, sed etiam statim † à
die commissi criminis administratio omnium
bonorum ipsis hæreticis interdicitur, cap. cum
secundum, de hæretic. in 6. vbi Anchar. num. 1.
Philipp. Franc. in ca. præsidentes, eod. tit. & lib.
num. 17. Iul. Clar. lib. 5. sentent. §. hæresis, vers.
Item bona, Bursat. d. cons. 14. num. 3. communē
sententiam esse affirmans, Zanchin. Vgolin. de
hæretic. cap. 18. num. 4. Hinc fit, quòd hæretici
8 non possunt filijs pupillariter† substituere, cum
nihil retineant, vt testari non valeant, nemoque
pupillariter substituit, nisi sibi prius testamen-
tum condiderit, l. 2. §. 1. ff. de vulg. & pupill. sub-
stit. maximè cum hæreticorum filij à patria po-
testate exoluantur, vt facta emācipatio post in-
9 cursam hæresim† non teneat, tāquam de eo qui
sui iuris erat, vt est text. vbi Scribent. not. in c.
quicunque, de hæretic. in 6. Nicol. Araletan. in
d. tract. not. 14. num. 1. & 2. Ascan. Clementin.
in tract. de patr. potest. effect. 7. fol. 106. numero
tertio, Alfons. de Cast. in tract. de iusta hæretic.
punit. lib. 2. cap. 7. fol. 162. vers. Nam filij, in di-
ctaque pupillari substitutione, tritum ac vulga-
re est, licet præcipuum, vt testator impuberem
in eius potestate retineat, d. l. secūda, Paul. Leo
nius in tract. substit. in mat. pupill. numero 12.
Ascan. Clement. in d. 7. effect. num. 7. vers. Sed
quæro, Euenit etiam, vt ob criminis atrocita-
10 tem prædictam, hæreticis fides à priuatis † ser-
uanda non sit, Marius Salamon. in l. secunda, §.
exactis, ff. de orig. iur. Petr. Placa, libro primo,
epitom. delict. cap. 37. in fin. deque receptiori
opinione testatur Simanc. de hæretic. cap. 45.
num. decimoquarto, Iul. Clar. d. lib. quinto, §.
hæresis, vers. Præterea, quicquid visus fuerit in
contrariū dicere Iacob. Menoch. cons. 100. Quę
nunc discutiendæ proponuntur dubitationes,
num.

nu. 218.& infr.lib. 1.distinguendo tamen ac declarando, vt per eum ibi, tanta siquidem abominatione censentur, vt securitatis nexum dissoluant, quod rationabile est, cum cōtra Orthodoxam fidem acriter, ac pertinaciter insurgant. Et quamuis super capitali crimine pœnam sanguinis irrogante licita sit trāsactio, l. transigere, vel pacisci, C. de transact. tamen super hæreticę prauitatis crimine quod capitale est, pœnamq. sanguinis irrogat, l. Ariani, C. de hæret. c. ad abolen-
11 dam, extr. eod. tit. transigi † non potest, cum talem offensam nemo nisi Deus possit remittere, vt post Bal. in l. accusationem, col. 2. in fi. C. qui accus. non poss. tradit Io. Fran. Purp. in d. l. transigere, vbi illam dispositionem in delictis aduersus proximum non autem aduersus Maiestatē Omnipotentis Dei commissis, procedere concludit, Ioan. Nicol. Arelatan. in d. tract. de hæretic. cap. 7. num. primo, Ludou. Carer. in eodem tract. num. 127. Amittunt insuper omnia priuilegia, ac beneficia, proinde mulier hæretica per-
12 dit priuilegium † tacitæ hypothecæ, & prælationis, de quo in l. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. vt in Authen. item priuilegium, C. de hæretic. Ioan. Nicol. Arelatan. in d. tract. cap. vndecimo, num. secundo, Carer. nume. 150. Anton. de Padill. in l. ne passim, nume. 17. C. de iur. & fact. ignor.

13 Necnon Velleiani beneficium † amittit, secundnm Vincent. in cap. si aduersus, eodem tit. & licet contradixerint, Archid. in cap. primo, num. tertio, & quarto, quæst. prima, & Ioan. Lopez. in rubr. extr. de donat. int. vir. & vxo. §. 35. num. quinto, nihilominus cum Vincen. tenent, Ioan. Nicol. de Arelatan. in d. tract. de hæretic. not. 18. num. primo, Anton. de Padill. in d. l. ne passim, num. 16. versic. Septima declaratio sit, & Camill. Borrell. super pragm. Odia quę inter coniunctos, §. primo, gloss. 3. num. 336. versic. Et ideo, fol. 38. colum. 3.

Et quoniam S.C. Macedoniani beneficium in fauorem debitoris introductum non est, sed principaliter in odiū creditoris, l. qui exceptio-
14 nem, ff. de condict. indeb. illud hæreticis † non denegatur, Ioan. Lopez in d. rubr. extr. de donat. int. vir. & vxor. §. 32. in secunda ampliatio. num. quinto.

Facilius etiam in hoc crimine indicium assu-
15 mitur, vt quis tormentis † subijciatur, Andr. Alciat. consil. 29. Neophyti, num. decimo, & infra, libro septimo. Et an in eo procedatur si vel minimæ suspiciones, & argumenta adsint, vt
16 hæreticus † quis iudicetur, vide text. in cap. excommunicamus, §. adijcimus, vbi Io. de Anan. extr. de hæretic. Ioan. Andr. in cap. vt officium, colum. secunda, eodem titu. in 6. vbi Gemin. in cap. verum, & in cap. accusatus, ipsomet tit. Felin. in cap. litteras, colum. fin. extr. de præsump. Oldrad. consil. 210. Regularis, num. primo, & secundo, Andr. Alciat. consil. quinto. Multæ oppositiones, numero septimo, libro septimo, vbi indicia dicunt in proposito plene probari debe-
17 re per duos testes, vel violentam † præsumptionem, non autem vehemens sufficere, vt in d. c. litteras, & in d. §. adijcimus, postque Innocent. in cap. sicut, de simon. Ioan. Nicol. Arelatan. in d. tract. de hæretic. not. 27. Suspicio, Alexan. de Neuo. consil. 64. Vacante, num. 3. Nicol. Bello. cons. 78. In causa, num. 3. Et an ad inducendum purgationem tantum, an ad condemnationem post præcitatos Scriben. idem Ioan. Nicol. not. 26. num. primo, & secundo, Paul. Grill. in codē tract. quæst. octaua, num. secundo, & quæst. decima, num. secundo, Gundisalu. cap. 13. nume. 21. & 22. vbi dicit, iudicem ex præsumptionib. hæreticum condemnantem, debere pœnam ali-
18 quantulum † temperare, allegat Innocent. in c. quia verisimile, de præsumpt. vbi de indicijs ad torturam, ad conuincēdum, & condemnandū, deque alijs indicijs in isto crimine, num. 2. 3. & 4. ac infr. Carrer. de hæretic. num. 116. vers. Et nota, cum seq. & num. 126.

Quòd verò ad hęresis crimen in genere pro-
19 bandum † singulares testes sufficiant, scribunt Iacob. Butrig. in l. Ariani, C. de hæretic. Ioan. de Anan. in cap. primo, in fin. eodem tit. Salic. in l. quicunque, C. eodem Bald. consil. 465. Visis dictis articulis, libro quarto, quem referendo sequitur Corn. consil. 91. Visa, colum. 14. versic. Tamen dum agitur, libro primo, Alexand. consilio decimo, Mature, colum. secunda, vers. Præterea, lib. 6. Hipp. de Marsil. consil. primo, Nō auferas, colum. quinta, num. 42. vers. Quia respondeo, Paris. consil. secundo, Etsi esse iudænm, num. 89. lib. 4.

Secus si de probando hoc crimine in specie
20 tractaretur, licet enim idem delictum † sit publicum, l. Manichęos, C. de hæretic. Nicol. Bellon. consil. 43. Quattuor proponuntur, numero 7. Matth. de Afflic. in constit. Inconsutilem, num. 15. sit etiam exceptuatum ab alijs criminibus, cap. accusatus, §. licet, de hæret. in 6. sitque crimen priuilegiatū ratione eius immanitatis, vt in eodem cap. §. sane, Paris. d. consil. secundo, num. 50. 51. & 67. d. libro quarto, & crimen hæ-
21 resis, ac maiestatis † æquiparentur, Marsil. d. consil. primo, colum. quarta, in fine, nume. 28. Bellon. d. consil. 43. num. 7. August. Bero. cons. 114. Tria sunt principaliter, num. 55. libro primo. Quinimo sit longe atrocius, detestabilius, & horribilius, cum directo contra ipsum Creatorem Deum omnipotentem committatur, eius omnipotentiæ detrahendo, negandoque illius Diuinitatem, vt habetur in cap. primo, de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. in l. prima, C. eodem tit. & cap. ad abolendam, de hæret. Iacob. Philip.

Pilipp. Port.consf.111. Profecto vt est dictum, num.quinto,lib.primo,vt propriè crimen læsæ maiestatis Diuinæ appellari possit, ex quo dicto tendit in læsionem ac præiudicium Diuinę potestatis,d.cap.ad abolendam, & cap.vergentis,d.tit.quia tamen longe grauius est ęternam, quam temporalem lædere maiestatem, cap. nō afferamus,24.quæst. prima, & habetur in d. c. vergentis, ideo grauitate crimen maiestatis humanæ excedit, vt considerat Grillan.in proęm. tract.de hæret.num.secundo,& denique omnia
22 crimina in hęresis comparationem † quasi pro nullo reputari,tradit Andr. de Isern.in titu. de statut.& consuetud.contr.libert.eccles. nu. 25. versic.Nam simonia.

23 Tamen ad eius probationem in specie, † testes debent contestes esse, iuxta l.fin. C. famil. ercisc. & singulares minime sufficiunt, vt post Hippol.de Marsil.d.consil.primo,num.42.54. ac infr. tradunt Paris.d.consil.secundo, nu.89. vers.Tamen procedunt isti,lib.quarto,vbi concordantes allegat,& Hieronym.Gabriel.consil. 178. Vt facilius,num.primo,lib. primo. In isto
24 etiam crimine probando testes † admittuntur, qui aliàs repellerentur, veluti Iudæi, cap.cōtra Christianos,de hæret.in 6.cap.Iudęi,& c.licet, vniuersos, de testib. Item excommunicati, & participes,socijque criminis, præsertim in alio rum defectum, cap.in fidei fauorem,d.tit.de hęretic.in 6. Hinc dixit Abb.in cap.litteras,de pręsumpt.fratrem cogi contra fratrem ad testimonium ferendum, sicut dicimus in crimine læsæ maiestatis humanæ,l. penult.C. qui accus. non poss.Capic.decis.130.Primum dubium est, numero 58.Item periuri,cap.accusatus,§. licet,d. tit.his tamen quando credatur, declarant Gundisalu. in d.tract.quæst.13.num.12.13. & infr. Ioan.Coras.late insistens lib.Miscellan.5. cap. 20.& Paris.d.consi.secundo,num.78. cum seq. d.lib.quarto.

Quamuis autem in crimine hęresis inimicus
25 capitalis ad accusandum † admittatur, l.Manichæos,C.de hæretic. & tradit Andr.de Isern.in constit.Gazaros,eodem tit.tamen, inimicus in
26 testem nequaquam † admitti debet, d.cap.accusatus,§.licet, ibi, Aut odij fomite, de hæret. in 6.Federic. de Sen. consf. 52. Reuerendo in Christo patri, in fi.vers.Et si dicatur, Episcop. Squillac.in tract.de hæret.fol.10.colum.quarta,vers.Item in hoc casu,& post Petr.de Anch. in d.c.in fidei fauorem,in 2.not.ac Oldrad.consil.210.Regularis habet traditio,colum.secunda,num.septimo,versic.Sicut etiam, Hierony. Gabriel.consil.178. Vt facilius,ante num.2. d. libro primo,tradit Paris.d.consf. secundo, Etsi esse Iudæum,num.63.lib.quarto,vbi num. 97.
27 scribit, in hoc ipso hæresis crimine † repulsum contra testes admitti,vt per eum,quod sibi etiā voluit Gabrielius d.consf.178.num.secundo. Et non solum non admittuntur in isto crimine veri inimici capitales, sed nec præsumpti, videli-
28 cet † valde amici subditi, aut consanguinei inimicorum capitalium,cap.repellantur,& capit. cum oporteat,de accus.cap.licet,cap. per tuas, de simon. quod declarat Hieronym. Gabriel. d.consil.178.nu.9.vers.Inimicitia autem, Sicdumque est,testem dum disputatur,an assertio sit hæretica, debere de verbis formalibus de-
29 ponere † vt dicit Arnald. de agnosc.assert. cathol.& hæret.quęst.34.num.47.Gabriel. in pręcit.consil.178.num.21.Cæterum quod in codē crimine probationes debeant esse luce meridia
30 na † clariores, Gabriel. ibidem in prin. & Iac. Philip.Port.consf.111.Profecto,num.6. lib.primo,& ante istos Oldrad.d.consf.210. Regularis habet traditio,in prin.Anchar.in d.cap.accusatus,in primo not.de hæret.in 6. Gemin. in cap. contumacia,eodem tit.num.2.Ioan. Calderin. de hæret.cap.13.num.4.Alber. de Ros.in rubr. C.de hæret.colum.3.& Arnold.etiam de agno. assert.cathol.& hæret.q.7.nu.16.

Non mirum insuper si hæreticus spoliatus non restituitur, si recuperandæ possessorio a-
31 gat, cum ei exceptio hæresis † obstet,gloss.not. in cap.quo iure,vbi Præposit.Alexand. octaua distinct.Ioan. Nicol.Araletan.in prin.sui tract. de hæret.vbi rationem reddit,num.7.Afflict.in constit. Violentias,colum.12. ante numerum vigesimum,vers.Secus in hæretico,tit.de violen. circ.possessiones. Anton.Gabriel. Roman. lib. quinto,tit.de restit.spol.cap.primo, num.206. in 53.limit.fol.464.Necnon si Tyrannus legitime iurisdictionem in ipso hęresis crimine exer
32 ceat, † vt per eundem Arelatan.cap.40.Et denique si hæreticus vsucapere pro hęrede nō potest,Bart.in l.constat,vers. Pone ergo,ff.pro hęred.vt alia specialia, ac singularia circa hoc atrocissimum delictum pręteream.

Quid autem de orthodoxis,& catholicis hęreticorum filijs dicendum erit,an liberorū uerbo includantur, ad exclusionemque substituti in parentum successione vocentur? Et licet dānatorum bona filijs regulariter conseruentur, ex dispositione Authen.bona damnatorum,C. de bon.proscript.tamen hęreticorum bona (vt dicebam) confiscantur,etiam orthodoxis,& ca
33 tholicis filijs existentibus,vt est text. in cap.vergentis,de hęret. Auth.Gazaros,C. eodem titu. cum (vt in superioribus) longe grauius sit ęternam quam temporalem offendere maiestatē, & ita communiter teneri,testatur Ludou. Carrer.de hęret.num.140.Iul.Clar.lib. quinto sent.§.hęresis,vers.Et scias,& de communi, ac vsus comprobatione, Simanc. de hęret. cap.9. num.2,Paul.Grilland.in eod.tract.quęst. quarta,num.secundo,Gundisalu. quęst.32. num.1. Rolan.

Rolan. de Vall. consil. octauo, Præsupposito pro vero, num. 35. & 43. lib. 3. Zanchin. Vgolin. in tract. de hæret. cap. 28. in princ.

Et quamuis eruditissimus Iurisconsf. ac inter Moderniores Scribentes admodũ insignis Io. Cephal. consil. 103. Fabritius, num. 18. lib. primo, contrarium senserit, allegando l. cognouimus, cum Authen. Idem de Nestorianis, C. de hæret. non erit ptoinde ab opinione præcitatorum recedendum tanquam communi Doctorum calculo comprobata, cum etsi Roffredus Authen. Gazaros, per eandem Authent. idem de Nestorianis, determinari crediderit, nihilominus Iacob. de Rauani, & Iacob. Butrigar. in d. l. Manichæos, dicunt Authen. Gazaros, illam corrigere, quia sic est in crimine lęsę maiestatis, l. quisquis, C. ad l. Iul. maiestat. ergo & in crimine hæresis, vt in ratione ibi posita, hodieq. hoc esse expeditum per d. cap. vergentes, extr. de hęreticis, & c. cum secundum, eodem titu. in 6. tenet ibi Bartholomęus de Salic. cum quo alibi pertransibam, prout idem ad præsens verum esse arbitror.

Difficultas itaque maxima in eo versatur, Nunquid filij ante incursam per parentes hęresim progeniti eorundem parentum successione priuentur. Super qua difficultate duę sunt principales Scribentium opiniones, quarum Prima est, vt pœnas omnes contra hæreticos statutas, omnes hæreticorum filij indistinctè, & sic ante, & post progeniti proculdubio incurrant, atque

34 parentum † hæreditate priuentur, ita tenuerũt Ioan. Andr. Geminian. & Philip. Franc. in cap. vt commissi, de hæret. in 6. Alfons. de Castr. lib. secundo, de iusta hæret. punit. cap. 26. fol. 189. vers. De hac tamen re volui. Et idem libro primo, de potest. legis pęnal. cap. 7. Gundisalu. in tract. de hęret. q. 23. num. quinto, Ioan. Lupus in commentar. ad leges Regni Nauarræ, parte quinta, §. octauo, Gregor. Lup. ad Regias leges Hispan. l. secunda, tit. secundo, parte septima, Galindes Hispan. in disput. Regia, §. 18. Didac. Couar. Toletan. lib. 2. variar. resol. cap. octauo, num. quinto, Franc. Bursat. cons. septimo, Fran. Veronensis, num. 31. vers. Quinimo, lib. primo, citans Fernãdum Vasquium, & Rolandum de Vall. vt per eum de communi etiam opinione attestantem, de qua communi adhuc meminit Galindes Iacob. Menoch. in tract. de præsump. parte secunda, lib. quinto, præsumpt. 33. num. 28. fol. 43. idemque sensit Bartholomæus Cepol. Veronens. consil. 80. Ego consulto, colum. prima, in eius volum. consiliorum criminal.

Mouentur primo ad id dicendum ex text. in c. statutum, il secondo, §. fi. de hæret. in 6. vbi expressum est, filios hæreticorum esse infames, hęreticorum inquam qui tales decessisse, vel tales esse probentur: igitur vt filij hisce pœnis noten tur, satis esse patrem hæreticum decessisse, nec oportere, aut necesse esse probare patrem ante mortis tempus, & cum filij nati fuerint hæretici cum extitisse: ex quibus colligitur, ob tanti sceleris prauitatem, canonibus placuisse etiam filios natos ante crimen infamia, alijsque pœnis omnino affici: ex intentioneque dicti Gundisalui non potest congrua huic textui solutio assignari.

Sed contrarium sustinendo sic de facili po-

35 test † responderi, non enim ex intentione illius text. videtur, quòd omnes filij (quemadmodũ aliqui opinantur) mortis tempore reperti, ac existentes, ante vel post hæresim incursam suscepti beneficijs priuẽtur, sed cum dubitari potuisset, an filij emendatorum hęreticorum, ecclesiæque vnitati reunitorum pœnis huiusmodi subijcerentur, ad difficultatem istam eliminandam, de ijs meminit qui hęretici sint, vel tales esse probentur, vt inquam pęnas subeant, & non ij qui per emendationem ecclesiæ reincorporati fuerunt, & pro culpa ad mandatum Ecclesię pœnitentiam receperunt, quam ipsi, vel iam perfecerunt, vel humiliter eius prosecutioni insistunt, vel ad eandem recipiẽdam sunt parati. Et propterea mortis tẽpus respectu emendatorum ponitur, pertinaciam semper ostendens, atque pręsupponens. Quod autem illud tempus mortis, non solum natos post, sed etiã ante includat, contra regulas iuris communis, naturalemque, ac ciuilem ęquitatem esse dicendum videtur, ex eoque comprobatur cum non mortis pręteritum tempus tantum, sed pręsens etiam ibi exprimatur, Et aliorum (inquit) huiusmodi qui tales esse, hæc igitur tempora per Bonifacium parificantur, ad opinionis pertinaciam in hęretico, vt filios afficiat demonstrandam. Quinimo hic text. retorqueri potest, ex quo enim filios reunitorum, & emendatorum excludit, extincta iam culpa per pœnitentiam, ita videtur à maioritate rationis filios ante hęresim incursam progenitos excludere, cum sub labe hęresis concepti non fuerint, ipsorumque pater vnitati Ecclesię nõ solum reincorporatus erat, sed omnino vnitus, non solum cum culpę emendatione, sed omni prorsus culpa carens: adeo quòd in eodem text. dicta paritate attenta, peccati emendatione, pęnę denique extinctione, contrarium nobis explicat, atque aperit.

Et quamuis pręcedens responsio difficultatem propositam diluat, abstergatque, tamen ex Simanca in Cathol. instit. tit. 29. nu. 31. dici potest, dictam constitutionem totam ad fauorem filiorum hæretici editam fuisse, & subinde sic esse interpretandam, ne in odium retorqueatur, iuxta l. quod fauore, C. de legib. fauor autẽ ita (inquit) consideratur, filij siquidem hæretico-

rum

rum ab officijs, & beneficijs excludebantur ad
secundam generationem vsque, id Bonif. Pōt.
vt per paternam lineam primus, & secundus
gradus comprehēdatur per maternam vero ad
primum duntaxat gradum pœna illa extenda-
tur, idque filiorum fauore: Intelligere (subdit
Simancas) quiuis poterit, ex Innocentij, & A-
lexandri decretis filios, & nepotes quoruncun
que hæreticorum ad publica officia, & ecclesia
stica beneficia non esse admittendos, idque Bo
nifacius idem Pontificia illa Constitutione in
fauorem filiorum interpretatur, vt de illis tan-
tum filijs accipiatur, quorum parentes in hære
si pertinaces decesserunt, Nil ergo (ait Siman-
cas) à Bonifacio statuitur, quod filijs noceat.

Et si ex intentione Iacobi Menochij viri vn-
decūque doctissimi in præcitato loco diceretur,
concedendum esse, multa Bonifacium ad fauo
rem filiorum hæretici statuisse, sed cuius hære-
tici? illius sane qui talis probetur, ac etiam il-
lius qui talis decesserit, filij ergo eius qui in hæ
resi decessit infames efficiuntur, alijsque pœnis
puniuntur. Ergo filij iam nati antequam eorū
pater hæreticus cognosceretur, ob patris crimē
puniuntur, itaque fauor à Bonifacio tributus fi
lijs hæreticorum, respicit gradus ipsorum filio-
sum, hoc est vltra secundum gradum ne exten
datur pœna olim contra eos indicta, filij autem
intelliguntur, siue nati sint post commissum cri
men, siue nati ante, cum de filijs in hæresi moriē
tium qui generare amplius non possunt, Boni-
facius loquatur.

Responderi potest, textum prædictum ad fa
uorem inductum, non debere extendi dū odiū
implicat, ad filios in statu illo parentum veram
Christi fidem, atque præcepta credentium pro
genitos, qui velut alij homines habēdi sunt, ne
ipsorum filijs in dicto statu conceptis hoc præ-
iudicium irrogetur: prout etiam ijdem paren-
tes post incursam labem hæresis, quodāmodo
pro alijs hominibus censendi sunt, quos tales
reddit macula hæreticæ prauitatis: ad hocque
verba eiusdem context. ponderanda sunt, Hæ-
seticorum credentium, & aliorum huiusmodi,
qui tales esse probentur, & sic illam essentiam
considerat, quæ ante hæresim incursam non a-
derat.

Ad quod facit ratio, atque similitudo text.
in l. ex facto, §. ex facto, il primo, ff. ad Trebel.
obitus verò in hæresi ad perseuerantiam, perti-
naciamque referendus est, ad emandatorum di
scrimen, qui Ecclesiæ vnitati iam reincorpora-
ti (vt dicebam) pœnitentiam recipere meruc-
runt: & licet dicta posterior responsio ex inge-
nio Ioan. Simancæ eruditissimi viri proueniat,
prior tamen mihi magis arridet, præsertim ad-
dita textui in d. §. ex facto, ratione.

Secundò inducitur, l. quisquis, §. filij vero, in
princ. C. ad l. Iul. maiest. ibi, In quibus paterni,
hoc est hæreditarij criminis, sicut ergo cetera
hęreditaria iura in filios iure hæreditario tran-
seunt, non habita distinctione prædicta, ita le-
gis Iuliæ maiestatis crimen, & multo fortius cri
men hæresis, d. cap. vergentes, in eosdem transi
re videtur.

36 Hic quoque text. multipliciter † submoueri
potest, Primo, cum in ęquiparatis extensioni lo
cus non sit circa pœnas ipso iure inflictas, prę-
sertim si ęquiparatio per modum regulę facta
non fuerit, item si lex pœnalis sit correctoria si-
mul, vt in proposito contingit, & quòd inter-
pretatio passiua in ęquiparatis respectu pœnę
37 non † procedat, tradunt Ioan. Andr. in cap. di-
spendia, de rescript. in 6. & in cap. si forte, de e-
lect. eodem lib. & vtrobique Geminian. Io. de
Imol. in cap. fin. d. titu. de rescript. extr. Anton.
de Butr. in cap. fin. de consuet. Abb. in proœm.
decretal. & in cap. primo, de loc. Socin. sen. con
sil. 275. In causa fratris Andreę, col. 6. in princ.
vers. Si ergo omnes pœnę, lib. 2. vbi in his termi
nis verba facit.

Nec dicatur ęquiparationem isto casu fieri,
38 in d. cap. vergentis, † nam ex ratione textus nō
solum in natis ante incursam hęresim ęquipara
tio non inducitur, quinimo contrarium si accu
rate ponderetur intelligit, ea inquam ratione,
seueritatis censuram orthodoxorum exhęreda-
tio cuiusdam miserationis prętextu nullatenus
impedit, cum in multis (inquit) casibus etiam se
cundum diuinum iudicium filij pro patribus
temporaliter puniantur. Sed si casus in iure ex
pressos in quibus filij ex criminibus parentum
puniuntur perpendemus, ad punitionem filio-
rum orthodoxorum ante incursam hęresim na
torum tute inferre non licebit, & primo in Au
then. ex complexu, C. de incest. nupt. & in cor-
por. vnd. sum. §. fin. Authen. quib. mod. natur.
effic. sui, coll. 7. liberi ex incestis nuptijs con ce-
pti, paterna successione, & alimentis priuantur,
paterno beneficio indigni: proueniunt enim
ex illa nefaria commixtione, atque improbato
semine incestus, non immerito igitur cum fru-
ctus delicti censeātur, si arboris in eos defectus,
ac vitium facile transfunditur, sed ante hęresim
contractam progeniti, seminis vitium minime
assumpserunt, speciali quadam gratia, ac fauo-
rę ab huiusmodi seminis improbitate nequa-
quam coinquinati, ergo pęnis paterni criminis
affligi non debent. Secundò in cap. quibusdā,
extr. de pœn. optima ratione prouentus de qui
bus ibi, hęredibus interdicuntur, ne quod cau-
sam delinquendi prębuit, criminosis memoriā,
aut ipsorum posteritati commodum tribuat:
sed quod per parentes liberis iniusta acquisitio
ne parari contenditur, iusta submotione ab ijs-
dem filijs abdicetur: & quamuis breuitatis stu-
dio

dio alia iura idem probantia non afferam, verba tamen text. in cap. cum multæ, 15. quæst. 8. referre libuit. Ideoque (inquit) quilibet ab Episcopo, vsque ad Subdiaconem deinceps, vel ex ancillę, vel ex ingenuæ detestando connubio in honore constituti filios procreauerint, illi quidem ex quibus genitæ probabuntur canonica censura damnetur, proles autem aliena pollutione nata, non solum hæreditatem nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius Sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt iure perenni manebunt. Sic etiam cap. 1. & 2. extr. de fil. presbyter. quæ in contrarium adducuntur dilui rectè possunt.

Secundò cum text. in d. cap. vergentes, exemplum d. l. quisquis, afferat, licebit dictum textū
39 ex † intelligentijs, ac declarationibus eiusdem legis interpretari: licet igitur aliqui crediderint læsę maiestatis crimen à patribus perpetratum
40 filios etiam ante crimen † natos afficere, inter quos Salic. in ipsa l. quisquis, hancque opinionem dixerunt communem Claud. Seysell. Aquensi. in l. si quis id quod, num. 14. ff. de iurisd. omn. iudic. & Gigas in tract. de crimin. læsę maiest. fol. 144. quæst. quinta, post num. 2. Contra
41 riam tamen sententiam † grauissimi viri, ac summa præditi autoritate comprobarunt, scilicet, Petr. de Bellapertic. & Cyn. qui sic ex professo sensere, in dict. l. quisquis, quam etiam ibidem summi Practici Io. Faber. & Ang. tanquam benigniorem, magis fauorabilem, & æquiorem tenuerunt, amplectendamque esse dixit probatæ conscientiæ Doctor Ioan. de Anan. in d. c. vergentes, de hæret. & post Andr. Alciat. de communi attestantem, idem scribit Iul. Clar. in §. læsæ maiestatis, lib. quinto Senten. vers. Fuit etiā, ac de communiori fidem facit Paris. consilio 2. Etsi esse Iudæum, num. 183. lib. 4.

Sunt pœnæ d. l. quisquis, filijs crimen illud committentium, impositæ quantum fieri po-
42 test restringendæ, ideo ad filias fœminas † non extenduntur ex communi opinione, Barto. ita formaliter sentiens, in l. prima, ante numerum secundum, versic. Aut de odio irrationabili, ff. de verborum signif. Bald. Angel. Salic. & Fran. Aretin. in l. quicunque, C. de seru. fugiti. Ioan. de Imol. in l. si ita scriptum, ff. de leg. 2. quamuis enim in pęnalibus de persona ad personam extensio fiat, d. l. si quis id quod, id tamen non
43 procedit si in odio irrationabili † versaremur, vt in d. l. quisquis, quòd inquam vnus pro alio puniatur, Dec. consil. 64. Et diligenter pro viribus, colum. 2. nu. 2. vers. Tamen quando odiū, Franc. Arctin. consil. 39. In facto dicitur contigisse per totum. Hinc est, quòd d. l. quisquis, quatenus de filijs loquitur, non habet locum ni
44 si quando crimen læsę maiestatis † contra Imperatorem, vel Romanam Rempubl. commissum est, Socin. sen. d. consil. 275. In causa fratris Andreæ, num. 3. in fin. lib. 2. & de communi attestatur Gigas, fol. 161. quæst. 23. nu. 9. & post Andr. Alciatum, Iul. Clar. d. lib. 5. sentent. §. læsæ maiestatis, versic. Vnum tamen, vbi refert celebre dictum Angel. in l. fallaciter, num. 4. C. de abolit. quod pœna d. l. quisquis, respectu filiorum non seruatur, quod post Socinum in præcitato consil. plurimum ibi extollit.

Tertiò posset fortasse responderi, quod tex.
45 ibi, Hoc est hæreditarij, non intellexit † de transitu criminis in omnes, veluti iura hæreditaria transeunt, vt ex aduerso inducitur, sed hæreditarium crimen dixit, ad actus consummationē sequuto effectu, respiciendo, cum ex verbo Metuentes, nihil in actu ponatur, iuxta eius definitionem apud Vlpian. lib. 2. ad edict. quæ ex traditis per Pomponium lib. 18. satis enucleatur, faciunt tradita per Cardin. in Clem. causam, §. verum, de elect.

Quartò, & vltimo dicere possumus, quòd antecedens hæreditatis delationis quo ad omnes filios non est verum, cum filiorum aliquis possit succedere non hæreditario iure, cæteri vero sic, puta si præteritus, vel exhęredatus fuerit, ꝑ contratabulas bonorum possessionem. Quicquid sit, non videtur vis facienda in d. l. quisquis, cum ex communi, imo crebriori opinione eius dispositio in proposito declaretur, vt dicebam, ex qua communi sententia ad d. cap. vergentes, inferri potest, cum exemplo d. l. quisquis, nitatur.

Tertiò multum mouebat Iacobum Menochiū, quod vbi eadem est ratio, & multo ma-
46 gis † si maior, idem ius statui debet, l. illud, in princ. ff. ad l. Aquil. & l. à Titio, ff. de verborum obligat. quod procedit etiam in pœnalibus, vt probat l. cum mulier, vbi Alexand. in 5. not. ff. solut. matrim. & tradunt, Gemin. in cap. si ciuitas, §. primo, de sentent. excommun. in 6. Ias. in l. prima, colum. secunda, vers. Sextò facit, ff. in ius voc. vt eant, & in l. cum quidam, colum. fin. in 5. fallen. ff. de liber. & posthum. Dec. in l. factum cuique suum, §. in pœnalibus, in 7. limit. num. 14. ff. de reg. iur. acceditque Petr. de Anchar. consil. 304. Ista allegata in contrarium, columna prima, versic. Postremo etiam aduertendum, cum dixit dispositionem pœnalem exten-
47 di ex mente † disponentis, cap. si postquam, de elect. in 6. mens autem colligitur ex ratione, l. scire oportet, §. oportet, ff. de excus. tut. Bart. in l. vxorem, in princ. ff. de leg. 3. mens enim, & ra-
48 tio † idem sunt, vt tradunt Dyn. in cap. vltim. de reg. iur. in 6. Bald. consil. 200. In causa ista, colum. secunda, lib. 3. & Alexand. consil. 52. Viso themate, colum. prima, num. secundo, versic. Vel quando ratio statuti, libro primo. Sed in casu nostro eadem imo maior est ratio, vt filij

iam

Petr. Cyn. & Ang. in d. l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. Præpos. in c. quo iure, col. pen. distinct. 8. Geminian. in c. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6. Io. de Anan. in c. vergentes, extr. eodem tit. Alfonf. Cartagena in quodam eius consil. q. 7. Andreas Tiraquell. in tract. de iur. primogen. q. 31. num. 4. Orosius Hispan. in l. emancipatum, ff. de senat. vers. Et per eum etiam dicit, fol. 229. Ioan. Simanc. de hæretic. cap. 29. num. 22. & infra, quem sequutus est Ludouic. Molin. & is in tract. de Hispan. Primogen. libr. 4. c. vlt. nu. 55. dicens istam opinionem benigniorem esse, & sequendam, Iul. Clar. d. libr. 5. sentent. §. hæresis, versic. Quæro nunc, & Francisc. de Porcellin. relatus per Bartolomæum Cepoll. in præalleg. consil. crimin.

Primò ad eandem opinionem probãdam allegatur text. in l. 2. C. de libert. & eor. liber. vbi manumissus qui ingrato animo aduersus patronum ex iactantia, vel contumacia ceruicem erexerit, vel leuis offensæ culpam contraxerit, rursus à patrono sub eius imperiũ ditionẽque mittitur, si apud pedaneos iudices exorta patroni quærela ingratum cum ostẽdat, filijs etiam qui postea nati fuerint seruitutis: Quoniam illis delicta parentum non nocent; quos tunc esse ortos constiterit, dum libertate illi potirentur. Hinc Bald. super eodem contextu in princ. annotauit, delicta parentum filijs primo natis nõ nocere, sed postea nascituris, quia rubiginem à linea iam infecta contrahunt.

Huic tex. Didac. Toletan. & Iacob. Menoch. respondere moliuntur, cõsiderando ipsum quo ad statum libertatis ac seruitutis loqui, nõ quo ad alia: nam plerunque quantum ad alia patris status tempore conceptionis nõ consideratur, l. 2. §. in filijs, & ibi glos. ff. de decur. l. Diuo Marco, C. de quæstionib. in statu autem libertatis, conceptionis tempus semper inspicitur, an scilicet pater reperiatur seruus an liber: non ergo mirum si ingratus libertus ad seruitutem reuocatus futuris nocet filijs, non autem tempore libertatis iam progenitis.

Sed dicta consideratio non potest veram (ni
54 fallor) huius text. inductionẽ † infringere, quin optimè ac cõcludenter posteriorem ipsam opinionem confirmet, nam cum status manumissi ibi ad pristinum reducatur ob sequutam ingratitudinem, atque culpam, si illud ratione conceptionis induceretur in filijs post culpam concepti, antea nati, & in seruitute concepti includerentur, sed quia Iurisconf. culpę tempus perpẽdit, non mirum si ante ipsam culpam nati conceptique præseruantur, ex ratione rationis quam Bald. afferebat.

Secundò inducitur alius text. in c. non imputantur, 1. q. 4. vbi Gratianus in hæc verba scribit. Non imputantur filijs delicta parẽtum, quę post eorum natiuitatem à parentibus committuntur, nec pro peccatis parentum spiritali pœna filij sunt plectendi: officio autem vel beneficio ecclesiæ priuari spiritalis pœna est, non igitur hanc ex peccato patris meretur filius.

Diluere textum istum Didacus conatur, considerando Gratianum canonem ipsum ex Augustino ad Auxilium Episcopum epist. 75. transtulisse Augustini verba referendo, quæ canonicas pœnas excludere videntur, spiritalesque tantum includere, & sic de excommunicationis pœna (inquit) textum loqui, de qua idem Augustinus loquebatur, cuius verba ac sententiã, Didacique responsionem cum Iacobus Menochius, accuratè referat & sequatur, in relatione Augustini laborandum, immorandumque non videtur.

55 Nisi dixerimus, † decisionem istius text. tergiuersari non posse, Gratianus enim ibi, quamuis aliquid ex Augustino transtulerit, non tamen omne desumpsit, quod quidem Didacus Couarr. fatetur, & propterea non possumus dicere, quin plus in referente sit isto casu quàm in relato; sique verba textus accuratè perpendantur, conclusionem quandam genericam delicti exclusiuam primum proponit, spiritalem deinde pœnam in consequentiam à filijs ante natis specificè remouet, vt debeamus in proposito differentiam quandam velut inter genus & speciem constituere, & sic inter diuersa prout genus & species inter se differunt, quod quidẽ genus alias etiam pœnas canonicas includit, & licet diligenter intuenti sensus clarus appareat, poterit tamen ex illa dictione Nec, clarior red-
56 di, quæ copulatiua † est & implicatiua, l. & quia, iunct. glos. ff. de iurisdict. omn. iudic. gloss. in l. nec emancipati, C. de collat. Ias. in l. intra dies, numero 16. ff. de re iudic. Corn. consil. 123. Videtur præsens consultatio, num. 5. lib. 2. Paris. cõsil. 36. Conuentiones & pacta, num. 9. lib. 1. Augustin. Bero. consil. 159. Cum Almericus, num.
57 sexto, lib. 2. interque diuersa † ponitur, Bart. in l. 2. §. item si voluntate, num. 4. dicens copulatiuam inclusam in negatiua, Nec, diuersitatem ostendere, ff. sol. matrim. Corn. d. consil. 123. ante num. 5. d. lib. 2. Et si diceretur eandem dictionẽ
58 Nec, progredi etiam declaratiuè † ad præcedentia, vt deducit Paris. consil. 111. In causa, nu. 25. & 26. lib. 1. Respõdeo declarationem istam circa idem genus intelligi, non circa species, vt Parisius ibidem declarat.

Tertiò adduci solet ratio, quòd si filius na-
59 tus ante patris dignitatem, illius honores † dignitatemque nequaquam consequitur, l. emancipatum, ff. de senat. l. filij, §. senatores, ff. ad municipal. l. si senator, C. de dignit. libro duodecimo, l. secunda, §. in filijs, ff. de Decur. Scribitque Iustinus, Xersem licet quintum Darij

Regis Persarum susceptum filium post regnũ
à Dario adeptum, Archemonem Darij primo-
genitum exclusisse, tanquam ab ipsomet Da-
rio tempore quo Rex non erat progenitum; Iu
stinumque refert Luc.de Penna, in d. l. si sena-
tor, num. 5. pari ratione, nec pœnam aut onus
ferre debebit, l.ex qua persona, ff. de regul.iur.
imò maiori ratione, nam odia restringi, & fauo
res conuenit ampliari, cap.odia, eodem tit.in 6.
Cæterum falsam esse assertionem illam Didac.
& Menoch.in præcitatis locis respondẽt, quòd
filius ante patris dignitatem progenitus, pater-
nas prærogatiuas non consequatur, imò verius
esse eas consequi, sicuti scripserunt Guid. de
Suzzar.Alberic.de Rosat.& Ioan.Coras.in l.se
natoris filius, d.tit.ff.de senat.ex illo text. idem
Alberic.in tract.stat.part.1.quæst.157. Felin.&
Francisc. Rip. in cap. inter cæteras, de rescript.
Cirier.de Primogen.lib.1. quæst. 12. Iacobin.
de S.Georg.in tract.feud.colum.4. Andr.Tira-
quell.d.q.31.num.12.& 19. vbi plura adducit,
quibus ostenditur veram esse hanc opin. Sed lõ
gè plures sunt contrariam tenẽtes, relati ab eo-
demmet Andrea ibidem, num.8. vers. Propte-
rea vt ad quæstionem.

Licet autem Tiraquelli ac Didaci opinio mi
60 hi arrideat, tamen disputando† posset textui in
d.l.senatoris filius, responderi, Quòd filius se-
natoris dicitur, in quantum, l. filium eum defi-
nimus, ff.de his qui sunt sui, vel alien.iur.loqui
tur, & sic siue natus sit ante vel post senatoriam
dignitatem, scilicet naturaliter: sed non vt ean-
dem siue parem dignitatem antea natus conse-
quatur, quam post dignitatem progenitus con-
sequitur: & propterea vt in eadem lege gloss.
aduertit, in verb. Nec interest, ante genitus di-
citur clarissimus, post vero illustris, l.si senator,
C.de dignit. lib. 12. vbi ante geniti priuati filij
nuncupantur, ad idem est text. in d.l.secunda,
§.in filijs, iunct. gloss.inconueniens certè vide-
retur, & ad inuidiam tendere, nisi etiam ante na
tus aliquid ex patris dignitate consequeretur,
sed non exequantur ante & post dignitatẽ ade-
ptam progeniti, vt in dictis iuribus. Hinc Bald.
Iurisc. ingeniosissimus in d. l. senatoris filius,
scribit, appellatione filij, quasi filium cõtineri.

Ex prædictis constat, vtranque opinionem
disputando defendi posse: cumque difficultas
iudicio meo sit maxima, quæ isto casu inter Do
ctores versatur, & hincinde validę rationes vr-
geant, miror valde multos absque acerrima di-
sceptatione quid de hac re sentirent effudisse,
vt non fortuito aliquid concludendum in nego
cio non leuis ponderis videretur. Quamuis ita-
que Iacobus Menoch.d.libro 4. præsumpt.33.
num.17.vers. De crimine hæresis, Ioannis An-
dreę Gemin. & aliorum complurium opinionẽ
suo arbitratu veriorem, crebrioremque esse di-
61 xerit, aliter ego sentio, scilicet Calderini † sen-
tentiam in puncto iuris veriorem, solidiorem,
istisque temporibus magis communiter rece-
ptam videri, magis etiam æquiorem, vt Ioan. Si
manc.d.cap.29.affirmat: quæ etsi ex varijs iuri-
bus, & rationibus firmiter consistat, ex d. cap.
non imputantur, 1. quæst. 4. potissimum pro-
bari. Primò euincitur, vbi ad litteras arcuum
triumphalium (vt hoc repetam) legitur, Non
imputantur filijs peccata parentum, quæ post
62 eorum natiuitatem à parentibus† committun-
tur: quod etiam affirmarunt Oldrad.cons.224.
Istæ sunt allegationes, col.9. ante nu.34.versic.
Prædicta autem vera sunt, & Nicol.Boer.decis.
7.incip. Bartolus, nu.6.in 1.par.vbi alios citat.

Secundò eadem opin.probatur, ex l.1.§.fin.
ff.de bon.poss.contra tabul.& l.si necem domi-
ni, §.si deportatus, ff.de bon.libert. vbi filij iam
nati propter superuenientem casum in persona
patris à successione non repelluntur. Tertiò fa-
cit plurimum insignis Vlpiani decisio lib. 2. fi-
deicom.in d.l.ex facto, §.ex facto, il 1.ff. ad Tre
bell.inducendo vt supra. Vltimò congruit ratio
verisimilis, & coniecturata, ex c.statutum, il 2.
de hæretic.in 6.desumpta, Si enim filij illorum
hæreticorum qui tandem ad ecclesiæ vnitatem
quoquomodo redierunt pęnis supradictis non
subijciuntur, quamuis procreati ab infectis pa-
rentibus fuerint, quanto iustius, atque æquius
impunitatem consequi debent ij, qui ex catho-
licis patribus nati sunt, quamuis postea in hæ re
sim eorundem parentes ipsi prolapsi fuerint?

Nec obstabit si cum Iacobo Menoch. Iuris-
cons.grauissimo, ac præclarissimi nominis, dice
retur, nos non loqui de ijs parentibus qui redie
runt, neque ab ecclesia aliqua pœna affecti con
spiciuntur, sed de illis hæreticis, qui tales habiti
ab ipsa ecclesia fuerunt, quive ab ea damnati re
manserũt; primo nanque casu ęquum est, quòd
si parentes criminis auctores impunes dimissi
extitere, vt & tales eorum filij dimittãtur; quòd
si parentes damnantur, & ex ijs postea filij pro-
creati, eadem ratione conuenit, vt eisdem pęnis
ante nati afficiantur.

Nam vis argumentationis alio tendit, vt di-
cere illud expediat, distingue tempora, & cõcor
dabis scripturas. Distinguẽdum igitur tempus
conceptionis filiorum in statu fidei videtur, cõ
ferendumque tempori quo pater macula hære
sis ante aspersus reunitur ecclesię cum filiorum
impunitate, adeo quòd longè plus filijs in statu
fidei conceptis tribuendũ erit, quã in statu hęre
sis progenitis, cũ primi non à sanguine coinqui
nato, secũdi à sanguine infecto descẽdãt, & licet
primo casu pater hęreticus moriatur, secũdo ne
quaq̃, hoc nõ ꝑtinet ad illũ primũ statũ, quo in
fide à parente non hęretico filij progeniti sunt,
vt secundum tempus infidelitatis paternæ non
retro-

retrotrahatur in odium orthodoxorum filiorũ ante natorum, & à parentibus fine labe hæresis conceptorũ, ex iuribus desuper allegatis: quod certè satis æquũ redditur, vt alius pater, sit quodammodo cẽsendus, postquam hæreticam pravitatem incurrit, arg. d. l. ex facto, §. ex facto, il t. d. tit. ff. ad S. C. Trebell.

Quarto nunc ad quos bona hæretici confisca
63 ta † spectent? in hoc variæ ac diuersæ Scribentium opiniones reperiuntur, Et Prima quidem fuit, quòd hæreticorum bona, si clerici fuerint ecclesijs in quibus reperiebantur beneficiati applicentur, si verò laici fisco sæculari, cap. ex communicamus, il 1. in princ. de hæretic. deque hoc vltimo est text. in d. cap. vergentes, eodem tit. in cap. cum secundum leges, ipsomet tit. in 6. Petrus de Anchar. in cap. vt commissi, de hæretic. eodem tit. & conf. 15. Spiritualis iudex, colum. fin. versi. Imo plus si laicus committat crimen, Matth. de Afflict. in tit. quæ sunt regal. in verb. Bona contrahentium, num. 19. Foller. in tit. de hæretic. sub num. 10. versic. De iure etiam canonico, fol. 275. Secunda fuit opinio, quòd hodie bona declarati pro hæretico veniant applicanda fisco temporali pro vna parte, pro alia Inquisitori, & pro alia tertia ipsi officio inquisitionis, quoniam ita cauetur Papalibus Constitutionibus, vt volunt Ioan. Andr. & Philipp. Franc. in d. cap. cum secundum, §. confiscationis, vbi etiã Dominicus de S. Gemin. Gundissalu. in tract. de hæretic. q. 15. Squillacens. in tract. de fid. catholic. cap. 30. Aegid. Boss. in tit. de hæretic. numero 33. Eandem etiam opinionem tenuerat, Petr. de Anchar. in d. cap. cum secundum, in 3. not. refertque Felin. in cap. irrefragabili, §. cæterum, columna secunda, versic. Et quando, de offic. ordin. quòd quando fuit Romæ tempore Sixti, vidit in bibliotheca Vaticana in libro de Inquisitoribus hæresis, multas extrauagantes in quibus derogatur dispositioni d. cap. cum secundum, taxando bona de hæresi condemnati, applicari Sedi Apostolicæ ordinario, & Inquisitori: opinionemque Ioan. Andr. sequitur Paris. consil. 2. Etsi esse Iudæum, num. 14. versic. Et hodie, libro 4. Sed Boss. in d. tit. de hæretic. numero 33. dicit se audiuisse ab Inquisitore hæresis, quòd de ipsis bonis nihil pertinet ad Episcopum, de hocque esse Extrauag. Bonifacij, nec Principi sæculari, nisi onus militum, aliarumque impensarum in perniciem talium scelestorum suscipiat. Tertia fuit opinio, quòd Inquisitores debent bona hæreticorum confiscata in tres partes diuidere, quarum vna dabitur Cõmuni Ciuitatis illius in qua hæreticus damnabitur, alia Potestati, ac officialibus sęcularib. qui executionem contra hæreticum facient, aliam verò tertiam partem retinebunt pro officij sustentatione, ad faciendumque incumbentia in Sancto officio inquisitionis, vt constat ex Cõstit. Clement. 4. incip. Statuimus, §. Teneantur insuper, circa fin. & in extrauag. Innoc. 4. incip. Ad extirpandam, vt citatur in Summa Tabien. in tract. de hæretic. in verb. Hæreticus, columna quarta, versic. Quæritur quis sit iste fiscus, vbi auctor Summæ dicit vidisse plumbeam in camera Inquisitoris Bononiæ, vt per eũ. Quarta fuit opinio Dom. Ioannis in eadem Summa Tabiena in loco prædallegato, quòd præcedens Constitutio per desuetudinem exiuit abrogata, subdẽs, quòd per Apostolica rescripta fiscus in hoc aliter declarat, scilicet quòd Romana Ecclesia habeat dimidiam, alia verò dimidia officio Inquisitionis pro incumbentibus tolerandis remaneat, testaturque ita de consuetudine obseruari. Quinta, de qua per Ludouicum Bolognin. in cons. citato per Ioan. de Tabien. in d. Summa, quòd executio per Inquisitorem fierẽ debet, vel per alium cui ipse cõmiserit, & quòd omnia bona confiscata debent applicari ad promotionem vtilitatemq. officij inquisitoris, per iura, & rationes ibi citatas, cum qua sententia ipse Ioan. Tabien. pertransit. Sed hanc opinionem communiter reprobatam esse credit ni fallitur Rolan. de Vall. d. consilio 8. Præsupposito pro vero, colum. 2. sub num. 13. versic. Vltima est opinio, libro 3. Sexta est opinio distinguens eiusdem Rolan. in prælleg. cons. 8. numero 15. & 16. quòd prima opinio sit vera nullis extantibus Constitutionibus Papalibus in contrarium, Aliæ verò opiniones procedant apparentibus dictis constit. Papalibus, & Extrauagantibus de quibus supra, quæ palpari possent, secus autem vbi de eis non constaret, vt per eum. In tanta opinionum varietate, alij septimo loco sic distinguebant, Aut adsunt decreta Papalia in specie alicui ciuitati concessa, circa dicta bona disponentia, & tunc illa omnino seruanda sint, omissa omni alia iuris aliarumve Constitutionum, atque Pontificum ordinatione ex consueto, hæc etenim particularia decreta Pontificia attendi debent, tum quia constitutiones ac
64 decreta † Pontificis in hac materia seruentur, cap. fin. §. constitutiones, de hæretic. in 6. auth. vt nouæ constit. in princ. tum etiam quia constitutio Papæ dum decernit, vel aliquid edicto præcipit, iuxt. l. primã, ff. de constit. princ. cap. constitutio, 2. distinct. vim legis obtinet, l. cum prolatis, vbi Bart. & Alexan. num. 1. ff. de re iudic. cap. pastoralis, de fid. instrum. Aut non adsunt decreta specialia, tuncque loci particularem consuetudinem præ cæteris attendendam
65 esse, in pœnis nanque consuetudo † imprimis vim legis obtinet, Felin. in cap. inter cæteras, columna quinta, de rescript. in cap. inquisitionis,

Sff 2 de ac-

de accuſ. Aym. Crauet. conſ. 137. Magiſter Ro
bertus, num. 6. verſic. Stante igitur tali conſue-
tudine, libro primo. Aut ceſſant particularia de
creta, & conſuetudines, & tūc Aut ſumus in ter
ris Eccleſiæ, & attendenda ſit illa concluſio, ſeu
conſuetudo, vt dimidium bonorum Curiæ Ro-
manæ, alterum verò Officio ſanctæ Inquiſitio-
nis applicetur, prout ſic concludit Lucern. In-
quiſit. in verb. Bona hæreticorum, numero 8.
Aut in terris, & locis, extra Italiam, tūcque ius
commune ſeruetur, ad tradita per Roland. de
Vall. d. conſil. 8. per totum, libro tertio, ita poſt
multa diſtinguit Franciſcus Burſat. conſil. 43.
Ob crimen hæreſis, num. 46. vſque ad fin. conſ.
libro primo, & certè non incelebris diſtinctio à
tanto viro tradita mihi videtur. Circa quod nō
omiſerim Andream illum de Iſern. in d. tit. quæ
ſunt regal. in verb. Contrahen. inceſt. nupt. nu-
mer. 23. dicentem Papales Conſtitutiones quo
tidie emanare ſuper hoc crimine ad Inquiſito-
res hæreticorum.

Quæro etiam nunquid filijs catbolicis, & or
thodoxis hæreticorum aliquid pro legitima il-
lis iure naturæ debita reſeruetur, an verò confi
ſcatio integralis ſit, & in hoc cōcludendum eſt,
filios tam in terris Imperij, quàm Eccleſiæ ſuc-
66 ceſſione patris hæretici priuari, ac etiam † legi-
tima, arg. d. l. quisquis, à ſortiori arguendo, vt
latè hoc comprobat Roland. d. conſ. 8. num. 43.
& infra, lib. 3. in odium turpitudinis, & abomi-
nationis tanti criminis, vt dixerit Paul. Grillād.
in tit. de hæretic. in 4. q. quòd ipſi filij adeo ſunt
effecti à iure incapaces, & inhabiles ad ſuccedē
dum patri, quòd nec in vno numo illi valeant
ſuccedere, ſed ſemper debeant in calamitate,
egeſtateque ſordeſcere, ſicut filij reorum crimi-
nis læſæ maieſtatis, & tales eſſe debent, vt eis vi-
ta ſit ſupplicium, & mors ſolatiū, d. l. quisquis,
& d. cap. vergentes: Intantumque lex huiuſmo
di delictum odio habet, quòd filij, ſeu alij deſcē
67 dentes, vſque in ſecundam generationem † ali-
qua beneficia, aut officia eccleſiaſtica obtinere
non poſſunt, tāquam illorum incapaces, vt per
Grilland. vbi ſupra, in 3. quęſt. col. 2. in princ. &
Gundiſſal. in d. tract. q. 23. Rol. d. conſ. 8. n. 48.

Vnde etiam eſt, quòd ſicut mulier propter
68 adulterium † dote priuatur, l. viro atque vxore,
ff. ſol. matrim. l. conſenſu, C. de repud. Niſi ma-
ritus etiam adulterium commiſiſſet, Hippol. de
Marſil. ſing. 234. Paria delicta, Hieron. Grat.
conſ. 50. In præſenti cauſa, num. 19. lib. 2. Et niſi
adulterium eſſet metu commiſſum, Abb. conſ.
4. Quædam mulier, poſt prin. verſ. Sed his non
obſtantibus, lib. 1. Pariſ. ad Bart. in rub. ff. de eo
quod met. cauſ. Et nō ſolum dote priuatur, ſed
69 etiam bonis † paraphrenalibus, gloſ. in c. plerū-
que, extra de donat. inter vir. & vx. Iaſ. in rubr.
C. de iudic. num. 3. Ludouic. Roman. ſing. 312.
Propter adulterium, Hippol. d. not. 234. Nicol.
Boer. deciſ. 338. num. 2. vbi de communi, in 2.
part. Iul. Clar. lib. 5. ſentent. §. adulterium, verſ.
Adde quòd propter adulterium, vbi citat Dida
cum, & Bermōdum, de dictaque communi opi
nione atteſtatur, Aegi. Boſſ. in tit. de coitu dam.
& punibili, nu. 54. Et non ſolum propter adul-
70 terium, ſed etiam propter oſculū † luxurioſum,
Bal. in c. tuæ, verſ. Quid ſi abſque carnali copu-
la, de procur. Dec. in rubr. C. de eden. nu. 2. vbi
Nicol. Bellon. nu. 81. communem ſententiā eſſe
affirmat, Franciſc. Rip. in rub. extr. de iudic. nu.
16. verſ. Quid tenendum, citans authoritatem
Fel. in c. præterea, num. 3. de teſtib. & pluribus
hoc comprobans, & ad contraria reſpondens,
Iul. Clar. in d. §. adulterium, verſic. Scias etiam,
Et quamuis contrarium ſenſerint ipſemet De-
cius in l. ſi fugitiui, num. 47. C. de ſeru. fugitiu.
& in rubr. extr. de iudic. in princ. vbi Auguſtin.
Bero. num. 22. de communi atteſtans, Iacobus
Menoch. in tract. de arbitrar. iudic. Quæſt. libro
2. centu. 2. caſu 276. num. 4. vbi dicit ita omnes
tenere in d. rubr. de eden. iſtamque veriorem eſ
ſe repetit in tract. de præſumpt. lib. 5. pręſumpt.
41. num. 36. in 2. part. rurſusque de arbitrar. d.
lib. ſecundo, centur. 3. caſu 287. num. 8. & An-
ton. de Padill. in l. tranſigere, nu. 87. verſ. Sed &
ſunt, veriorē opin. eſſe ſcribens, C. de tranſact.

Tamen Baldi opinio in d. c. tuæ, crebrior vi-
detur, probaturque ex text. in c. 1. §. 1. tit. quib.
mod. feud. amitt. Crediderúntque veteres, vel
71 oſculo ſolo † pudicitiam mulieris delibari, cum
ſit proximum coitni, ac inter lineas quinq. amo
ris, quarto loco conſtituatur, vt Donatus in Eu
nuch. Teren. explicat, Vnde Ouid.

Oſcula qui ſumpſit, ſi non & cætera ſumpſit,
Hæc quoque quæ ſumpſit, perdere dignus erat.

Congruit his quod ſcribit Valerius, Mæuiū
quendam ciuem Romanum in libertum charū
admodum ſibi animaduertiſſe, quia filiæ ſuæ
nubilis iam ætatis oſculum dediſſe comperijſ-
ſet; Hinc eſt, quòd ſponſalitia donatio, quæ ta-
citam habet conditionem, ſi nuptiæ ſequantur,
l. 1. ff. de donat. ſi per alterum ſteterit quomi-
nus matrimonium perficiatur, res donatę ab eo
condici poterunt, l. cum veterum, C. de donat.
ante nupt. Quòd ſi mors interuenerit propter
quam ſponſalia irrita manſerint, idem dicendū
eſt, niſi quòd ſponſa cni oſculum à ſponſo da-
72 tnm eſt, ob eam cauſam rerum donatarum † di-
midiam partem lucretur, l. ſi à ſponſo, C. d. ti-
tul. quod quidem iam dictam habet rationem,
cum veteres oſculo ſolo pudicitiam delibari au
tumarint, vt explicat Franciſcus Duarenus in
tractatu ſolut. matrimonio, dum de ſponſa-
litia donatione ibi ſcribit, fol. 113. & tandem
idem

idem sentire videtur Connan.commentar. iur. ciuil.lib.8.cap.2.tit.de sponsalib.sub numer.7. colum.antepen.versic. Magnum etiam, Quam quidem de osculo conclusionem limitant ali-
73 qui in viro religioso † deosculante mulierem, non enim præsumeretur libidinis causa, id facere, sed causa benedicendi, secundum gloss. ordin.in cap.absit,11.quæst.3.hanc tamen declarationem veram non esse, scribit Franciscus Ripa in d.rubr.de eden.num.26.in 3. restrict. per text.in cap.oportet,81.distinct.vbi clerici prohibentur commune cum mulieribus lauacrum intrare propter suspicionem,cur ergo non prohibeantur lactentes mammillas mulierum tangere,ac purpureas ipsarum genas,siue ora osculari? illam etiam gloss.damnat maximus criminalista,atque practicus, Ang.de Aret. in tract. malefic. in verb. Che m'hai adulterato,sub numer.9.versic.Tamen vt alibi dixit, fol. 141. cui assentitur Iacobus Menoch. in d. tract. de præsumpt. part. 2.libro quinto,præsumpt.41.numero 20.Non tamen præterierim,Nicolaum Euerard.in loc.à communiter accident.versic. Hoc tamen fallit, dicentem in hoc esse considerandas,ac ponderandas circunstantias,& personarum qualitates,locusenim,tempus,& causa mali præsumptionem inducunt, & remouent, vt not.in cap.in omnibus,81.distinct.in cap.sciendum,29.distinct. & in l. aut facta,ff. de pœnis, vbi subdit,distingue, ergo hoc casu loca ac tempora, & concordabis scripturas, l. apud antiquos,C.de furt.& cap. si peccauerit, 11.quæst. prima,cum simil. idemque sibi voluit Augustinus de Arimino in addit. ad Ang. in præcitato loco,numero 18. versic. Addatis quòd credo, fol. 142.Sed melius erit,vt religiosi ab his periculis penitus se abstineant,& non solum crimine,verum etiam suspicione criminis careãt.Mihi autem, vt verum fatear,displicet dicta gloss. assertio, præsertim hisce temporibus:vt prudẽter dixerit Angel.Aretin.in d.tract.præalleg.numero nono. A tali charitate,dilectione,& bono zelo, quòd vxores à clericis osculentur libera nos Domine; & quòd illa gloss. à communiter accidentibus vera non sit, tenet Dec. in l. non hoc,numero vndecimo,C.vnd. cogn.dicens ipsam debere declarari,vt per Abb. in cap. quanto, colum. pen.extra de præsumpt. quòd dixit etiam Augustin.Ariminens.d.num. 18. versic. Et ideo.

Et postquam aliquantulum hanc materiam tangere ad infrascriptum propositum hoc in loco contigit, declarando eandem conclusionem de osculo,quando constaret adulterium nõ fuis-
74 se † sequutum,vt per Hieronym.Grat.cons.50. In præsenti causa,numer. 26.lib.2.Addendum est, dictam l. vito atque vxore, in vidua etiam
75 locum † habere,vt dicunt Paul. de Castr. consilio 147. Reuocatur in dubium, num.1.vsque ad 4.libr.2. in l.sororem,numero quarto,C. de his quibus, vt indign. & in l. fideicommissum, vbi Salic.& Corn.C.de fideicom. Præposit.Alexandrin. in cap. plerunque,de donat.inter vir. & vxor.Ias.in l.2.num.41.ff. de vulg. & pupill. substit.in l.2.num.2.& 6.vbi Thom.Parpal.numero 27. versic. Vltima datur ampliatio,ff.sol. matrim.Iacobin.de S.Georg.in d.l.sororem,in 2.lect.num.6.Felin.in cap.pastoralis,colum.3. num.5.vbi etiam Benedict.de Vadis,de iudic. Hipp.de Marsil.cons.13. Diuini numinis,num. sexto,versic. Et in proprijs terminis, not.234. Paria delicta,versic. Et adde prædictis, & not. 416. Plures profectò reperiuntur viduæ, atque in l.1.num.48.vsque ad num.62.C.de rapt.virgin.Sebastian.Sapia in l. cum quædam puella, num.7.ff.de iurisdict.omn.iudic.Ioan. Crot. in l.4.§.Cato,in 1.lect.num.139.de verbor. oblig. Ioan.Lopez in rep.cap. per vestras,§. 67.num. 6.& §.86.pariter num.6.d.tit.de donat.inter virum & vx.Niconit.in rubr. de eden.numer. 18. Marian.Socin.in addit.in rubr.de for. compet. colum.5.in verb.Nam vidua,Ioan. Neuizanus in eius Silu. nupt. in verb. Seni non est nubendum,fol.65.col.1. vers. Caueat etiam ipsa mulier,Cifuent.in l.14. Tauri,num.14. Ang.de Clauas.in Summ.in verb.Dos, Bermond. in tract. de public.concubin.in rubr.de adulterio,num. 60.Laurent.Siluan.cons.2. Circa primum,numero 37.& consilio 6.Æmilio,num.17.Catell. Cott.in memoral.incip. Mulier propter adulterium,in fin. & cum prædictis videtur etiam trãsire Ægid. Boss.in tit.de coitu damn. & punibili,num.65.

Et quamuis in vidua contrarium senserint, Alex.in d.l.sororem,col.2.versic.Item facit,C. de his quib.vt indign.Ias.in d.l.fideicõmissum, in fin.num.3.& 4.Dec.in d.l.cum quædã puella,col.2.& in d.c.pastoralis,col.fi.vbi de æquiori,Io.Crot.in l.2.in princ.nu.8.& 9.ff.sol.matr. de veriori opinione attestans,& in d.§.Cato,in 2.lect.num.78.Francisc.Rip.in rubr.extr.de iudic.num.15.& 22.Gulielm. de Bened.in rep.c. Raynut.in 3.par.nu.202. dicens aliam opinionem cõmuniter reprobari,extr.de testam. Ambros.de Vign.in l.fin.C.de adult. Guliel. Manerius,in l.in ambiguis pro dotibus, nu.208.& infr.de reg.iur. Didac.Toleta.in epitom.de spõsalib.& matrim.c.6.§.6.nu.10.dicẽs ita pluries iudicatam fuisse, Petr. Duen.reg.12.in 3.limit. And.Alciat.in tract.de præsump.reg.2.præsum. 9.in fin.Nicol.Boer.decis.338.Quo ad secũdã, sub num.10.11.& 12.in 2. part.dicens pro hac opin.Alex.bis in Parlamẽto Burdegalensi iudicatũ fuisse, Nouiss.Parisiens. in consuetud. Parisiens.in tit.1.§.30.q.28.nu.142. Bartolomæus Cassan.in consuet. Burgund.in tit. Des Droits,

Sss 3 rubr.

rubr.4.§.6.col.1.vers.Sed quæro,fol.156.Soc. iun.cons.111.Visis his, num.1.lib.3. vbi nu.7. Hodie(inquit)communem opinionem fortasse contra Castrensem vigere,de æquiori, veriori, ac melioribus legibus,& rationibus fundata cõclusione,num.8.attestans,Aym.Crauet.consil. 205.col.4.de communi,ac denique Roland.de Vall.cons.86.Reuerendissime Antistes, in fin. vers.Ad vltimum,lib.2.dicens hodie receptam opinionem esse.

76 Prima tamen opinio crebrior† videtur calculatis nominibus Doctorum,eorundemque autoritate grauitateque, & de communi fidem facit Boer.in præalleg.decis.licet ipse (vt dicebã) dissentiat; Superuenit demũ opinio distinguẽs, quòd Aut sumus infra annum luctus, & procedat Castrensis sentẽtia, aut post annum luctus, & vera sit Alexandri opinio, vt ita distinguunt Alciat.d.reg.2.præsumpt.9.num.5.Didac.d.§. 6.num.11.Ioan. de Garronib. in auth. eisdem, num.20.C.de secund.nupt.Rol.de Vall.d.consil.86.num.41.vers.Tertio conciliando,libr.2. quibus assentiri visus est Osasc. d.decis.77.numer.37. Sed quamuis opinioni distinguenti adhærendum sit,ego nõ recederem indistinctè ab opinione Castrensis, ad refrenandam nonnullarum viduarum luxuriantium ineffrenatam libidinem,& fauore castitatis,atque honestatis.

Et non solum mulier in suum corpus peccans

77 dote priuatur, sed etiam† nobilitatis splendorem dignitatemque amittit ac infamis efficitur, Bald.in l.cum antiquioribus,num.8.vers.Quia ñ nobilis, C. de iur. delib. Andr. Tiraquell. in tract.de nobilit.c.24.incip.Nobilitas autẽ multis modis amittitur,num.2.fol.202.

Ita etiam, vt ad propositam materiam post non incongruam fortasse digressionem reuertar, mulier matrimonium cum hæretico scien-

78 ter contrahens, dote† ac ipsius actione priuatur,c.decreuit,de hæretic.lib.6. Io.Lopez in d. c.per vestras,§.9.num.11.d.tit. extra de donat. inter vir.& vx.& ante eum Specul. in tit. de diuort.versic.Eo modo, Cels. Hugo consil. 105. Iuuencula quædam,num.12.vers.Attamen mulier,Ioan.Simanc.in tract. de catholic. instit.q. 9.num.73.

Quæro etiam quam iurisdictionem Inquisitores hæreticorum habeant?& dicendum est ip

79 sos iudices delegatos† esse,vt probatur in cap. per hoc,vbi Dominic.in princ.de hæretic. in 6. & tenet glo. in Clem.nocens,in verb.Ipsorum, de hæretic.not.in cap.ne aliqui,eod.tit.d.lib.6. traditque Dec. cons. 137. Et diligenter,& pro tenui,col.3. ante num.4. vers. Secundo principaliter respondetur, subdẽs habere in causa hæresis limitatam iurisdictionem,c.accusatus,§.sane,de hæretic.d.lib.6.Clemen.1. in princ. & ibi Cardinal.eod.tit.cum alijs per eum adductis.

80 Et quòd Episcopus sit ordinarius† in hoc crimine,probat text.in c. excommunicamus,in fin.extr.de hæretic.vbi Fel.num.4.dicit,Inquisitorum iurisdictionem cumulatiuam esse, non priuatiuam,d.c.per hoc, in procedendoque locum præoccupationi esse, si autem ambo citauerint, Inquisitor præponi debet, ex eo quod delegatus,c.sane,il 2.de offic.deleg.& c.studuisti, Nisi ipse Episcopus citaret,vt delegatus, vt in casu,c.ad abolendam, in fin.d.tit.extra de hæretic.vt per Felin. ibi, & de hoc late Simanc. in tract.de catholic.instit.tit.25.nu.4.& 5.

81 Crimenque istud hæresis† merè ecclesiasticum esse,idest de foro Ecclesiæ, probat text. in cap.vt inquisitionis,§.prohibemus,de hæretic. in 6.& in autb.Gazaros,C.eod.tit.Gundissalu. in tract.de hæretic.cap.15. Squillacens. in tract. de fid.catholic.cap.23.& 30. Matth.de Afflict. in Constit.Inconsutilem, num. 33.Ægid.Boss. in tract.crimin.tit.de hęretic.num.10.Rolan.de Vall.cons.8.Præsupposito pro vero, num.5.libro 3.Francisc.Bursat.cons.43. Ob crimen hæresis,num.22.vers.Quia hæresis crimen,libr.1. vbi communem opinionem esse scribit, & consil.90.An Iudæus retinens libros,numer.16.de eadem communi attestans, eodem vol. deque magis communi fidem facit idem Rolan. cons. 20.Si diligenter,& maturè,num.10.vers.Et pariter illa non valuit,d.lib.3. Alfons.de Castr.de iusta hęretic.punit.lib.1.cap.quinto,& cap.23. in princ. & ante istos Andr. de Isern. in tit. quę sunt regal.in verb.Contrahen. incest. nupt.numero 31.ac Paul. de Castr.cons.109.Visa petitione prędicta,col.3.sub num.3.lib.2.dicens solum crimen hęresis,& simonię dici crimina merè ecclesiastica, ac de illis solum ecclesiasticum cognoscere,vt per eum.

Vnde Domini temporales,ac ipsorum iudi-

82 ces,& officiales,non possunt† in eo se intromittere,vt in d. ca. vt inquisitionis,§.prohibemus, contrariumque facientes ipso iure excommunicationis mucrone percussi remanent, in qua si per annum animo pertinaci perstiterint, velut hęretici sunt condemnandi, tantumque sęculares iudices se intromittunt in exequendo, quę ipsis ab ordinario,vel Inquisitoribus iniunguntur,quibus parere tenentur,d.cap.vt inquisitionis,& latè per Roland.d.cons.20.& Franciscus Bursat. in consilijs desuper allegatis, ac per Io. Simanc.in d.tract.de catholic. instit. tit.23.numero 8.

Sciendũ ẽt est,hęreticũ in vno loco,puniẽ-

83 dũ† vbiq. esse, quia est peccatũ in Deũ cui oẽs subsunt, Deus Monarcha vniuersalis est, Domini est terra,& plenitudo eius,c.quo iure,8.dist. Dominus vniuersorum ipse est, Iudith 9.in omniumque confertur iniuriam, quicquid in religionem Diuinam committitur, l. Manichæos,

in

in princ. C. de hæretic. ita concludunt Andr. de Isern. in d. tit. quæ sint regalia, in verb. Bona cõtrah. incest. nupt. num. 47. vers. Secus videtur, Cardin. in Clem. 2. §. denique, q. 9. de re iudic. Lancell. Conrad. in suo Prætor. iur. de hæretic. lib. 1. cap. 9. num. 17. latè Francisc. Bursat. cons. 7. Franciscus Veronensis, num. 28. vers. Præterea damnatus de hæresi, lib. 1.

84 Quis autem dicatur † hæreticus, Paul. Grilland. in tract. de hæretic. in prin. quem sequitur Carrer. in eod. tract. ante num. 2. dicunt, Hæreticum esse eum, qui non firmiter credit, & pertinaciter insistit. Hæretici etiam definitionem habemus in c. hæreticus, 24. q. 3. Hæreticus (inquit) est, qui alicuius temporalis commodi, & maxime vanę gloriæ, principatusque sui gratia falsas ac nouas opiniones, vel gignit, vel sequitur, ille autem qui huiusmodi hominibus credit imaginatione quadam veritatis illusus est: hancque definitionem sequitur Hostiens. in Summ. lib. 5. tit. de hæretic. in princ. & in c. qui in Ecclesia, 24. quæst. 3. Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid prauumque quid sapiunt si correcti, vt sanum rectumque sapiant resistunt cõtumaciter, suaque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistũt hæretici sunt. Francisc. Bursat. d. cons. 7. num. 39. dicens isto modo formaliter quempiam hæreticum esse, vt per eum plures attestantem, verfic. Propter quod, & post S. Thom. 2. 2. q. 11. artic. 2. Iacob. Philipp. Port. cons. 110. Contigit, col. 2. in fin. num. 6. vers. Et primo, lib. 1. & Arnald. Albertin. q. 1. per totam.

85 Et quòd tria coniunctim † cõcurrere debeãt, vt quis propriè hæreticus dici possit, Primum, falsa credulitas, glos. in c. qui aliorum, 24. q. 3. & c. 1. in verb. Pari ratione, de offic. deleg. Secũdum, vt peruersa voluntas subsit in concupiscibili. Tertium, pertinax impugnandi obstinatio, Port. d. cons. 110. num. 12. d. libr. 1. vbi num. 29. vers. Respondeo huiusmodi oppositionem, dicit in crimine hæresis duo extrema necessario concurrere debere, errorẽ in initio circa ea quæ sunt fidei, & pertinaciam in voluntate, quod docuit Cardinal. de Turre cremata, vt per eum, & de pertinacia requisita, vt supra, Paris. d. consil. 2. num. 183. vsque in fin. lib. 4. Cardin. in Clem. vnic. §. porrò, de summ. trin. in 9. not. idem Cardinal. & Genzellin. in Clem. vnic. §. fin. de vsur. Felin. in rubr. extra de hæretic. in princ. vers. Et nota, Io. Lopez in alleg. in mater. hæresis, §. 3. versic. Secundum perquam necessarium, post Bart. & Nicol. de Neap. in l. tutor, §. tutores, ff. de suspect. tut. ac latè per Arnald. Albertinũ in tract. de agnosc. assert. hæretic. q. 2. numer. 1. vbi quinq. necessario requiri testatur. Primò quòd fuerit catholicam fidem professus. Secundò, q̃ aliquam veritatem catholicæ fidei credat. Tertiò, quòd habeat errorem in intellectu. Quartò, quòd talis error sit in his, quæ sunt fidei, & bonorum morum ad consequendam vitam æternam. Quintò, quòd talem errorem pertinacitet defendat.

86 Nec omiserim propriè hæresim † in duobus casibus propriè dici, quando quis aliter sentit de articulis fidei, quàm Romana Ecclesia, c. hęc est fides, 24. q. 1. & quando quis malè sentit de Sacramentis Ecclesiæ, c. ad abolendam, de hæretic. in princ. & ita Abb. post Hostiens. & alios concludit, in c. firmissime, de hæret. Fel. in rub. eod. tit. in princ. Dec. cons. 151. Maximi ponderis, col. 2. num. 3. vers. Sed propriè hæresis, Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. 2. par. lib. 5. præsumpt. 6. num. 5. vers. Et fanè, fol. 14. Et q̃ falsas doctrinas, vel opiniones inueniens, ac sequens contra intellectum verum canonum, & sacræ scripturæ, sit hæreticus, c. inter scisma, cũ duob. seq. 24. q. 2. per quæ iura gloss. in Clem. 1. §. sanè, in verb. Hæreticum, de vsur. dixit, quòd hæreticus non solum dicitur qui male sentit de articulis fidei, sed etiam qui peruersum dogma vel falsas, siue nouas opiniones gignit, aut sequitur, & Paul. de Eleazar. ibi dicit, illum hęreticũ, qui falsam, vel extortam expositionem in Diuinis scripturis ponit, contra illud, quod tenet ecclesia, cum tales aliter scripturam intelligant, quàm Spiritus Sanctus efflagitet, à quo scriptura est inspirata, c. si quis diaconus, & c. si ille, in fin. 50. distinct. c. illud, 80. distinct. & c. violatores, 25. q. 2. Alex. de Neuo, cons. 101. Impius incidit in laqueum, num. 21. Et quòd largè quis diuersimode hæreticus dici possit, scribit Fel. in d. rubr. vers. Item scias, sique omnes modos siue casus explicare vellem, longa nimis enarratione opus esset.

Denique hæsitandum non videtur, hæreticorum filios etiam fideles † infames esse, d. c. statutum, il 2. de hæretic. in 6. Alfons. de Castr. de
87 iusta hæretic. punit. lib. 2. c. 9. fol. 172. vers. Hæc pœna, quod non immeritò factum existimat, quia sicut parentum gloria, nobilitate, dignitateque filij exultant, sic æquum est, vt è contrario parentum ignobilitatem dedecus, atque infamiam ad se attrahant, quod exemplis multis, necnon rationibus vir ille doctissimus Iacobus Menoch. ostendit in d. tract. de præsumpt. part. 2. libr. 5. præsumpt. 33. num. 24. vers. Secundo satis manifeste.

COM-

COMMENTARIORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. IOSEPHI DE RVSTICIS
PATRICII AQVILANI,
Ad l. cum auus, de conditionibus & demonſtrationibus.

LIBER SEXTVS.

HYPOTHESIS.

In iure quærendo eiuſdem l. cum auus, diſpoſitio vtrum locum habeat diſcepꝑari, affirmatiuamque ſententiam claris legibus, & firmis rationibus ſtabiliri.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, in iure quærendo ſibi locum non vendicare, ſed in iure tantum quæſito ſecundum Andr. Barbat. opinionem: Sed contrarium alios Doctores celebres quidem aſſerere, num. 3. veramque eſſe Socini ſenioris aduerſus Barbatiam opinionem.*

2 *Ius quæſitum facilius retineri, quam interdum acquiratur.*

4 *L. cum auus, diſpoſitionem, extenſionem admittere.*

5 *Petrum Ancharan. conſ. 225. Videtur prima facie, poſt num. 5. in alijs terminis reſpondiſſe, quā Andr. Barbat. arbitratus fuerit.*

6 *Andream Barbatiam Doctorem alioqui non obſcurum, in materia l. cum acutiſſimi, C. de fideicom. iſtiusque contextus plures opiniones parum conſtantes edidiſſe.*

7 *Carolum Ruinum in explicatione ſubſtitutionum, ac fideicommiſſorum excelluiſſe.*

CAP. I.

EXPEDITIS iā quæſtionibus per Bartolomęum Socinum ex hac lege deductis, quæro nunquid eiuſdem reſponſi diſpoſitio in iure etiam quęrēdo, nedum iam quęſito procedat? & ſuper hac difficultate duę ſunt Doctorum opiniones. Pri-
1 ma eſt, in iure quęrendo † huiuſmodi contextū locum non habere, prout reſpōdiſſe dicunt Petrum de Anchar. conſ. 225. Videtur prima facie, colum. 3. poſt num. 5. verſ. Vel melius, quē referendo ſequuntur Andr. Barbat. conſil. 53. Pręclarè ſcripſit, col. 12. num. 29. verſic. Modo in propoſito, lib. 2. & Andr. Tiraquell. in repetit. l. ſi vnquam, in verb. Donatione largitus, numero 185. verſ. Sed vt redeamus, C. de reuoc. donat. Non mirum enim ſi hęc lex cum ſimilib. filio fauēt, nam ſpecificè portio ei erat adſignata, vnde qua ratione filium in ſua portione prędilexit, pari ratione omnem eius poſteritatem prędilexiſſe creditur, quod non procedit in iure quęrendo, in quo non conſtat filium prędiligere voluiſſe, cum nihil ſpecificè fuerit aſſignatum, tanquam de futuro quęrendum, facilius enim iam quęſitum retinetur, quam interdum
2 † acquiratur, arg. l. patre furioſo, ff. de his qui ſui ſunt, vel alien. iur. maxime quia lex iſta, ac alię idem ſentientes, vt in ſuperioribus dictum fuit, ex doctrina Ioānis de Imol. in d. l. filio pręterito, exorbitantes cenſentur, vt non debeant ad ius quęrendum extendi.

Sed dictorum iurium piā humanamque di-
3 ſpoſitionem in iure etiam quęrendo † ſibi locū vendicare egregiè tenuit Socin. ſen. conſil. 93. Teſtamentum pręmiſſum, col. 7. ſub num. 21. verſ. Nec obſtat reſponſio, libro 4. cui aſſentiri non dubitauit Anton. Gabrielius Roman. libro 4. tit. de fideicom. ampl. 22. num. 36. & iudicio meo poſterior hęc opinio verior videtur: nam vt ipſe dicit, contra Barbatiam vrgent notata per Bart. in l. hęredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. & per Doct. in l. pen. C. de impub. & al. ſubſtit. vbi dictę l. cum acutiſſimi, prędumptionem inducendo, ad caſum illarum legum ipſam extendunt, quę in portione non ſolum retinenda, ſed de nouo acquirenda loquuntur: ex hoc ſubdens tolli, quod Ioan. de Imol. dicebat, ne dicta iura debeant extendi tanquam exorbitantia, cū in pura diſpoſitione conditio ſubintelligatur,
4 extenditur enim † in dictis iuribus, & per Bart. in l.

in l. 2. col. pen. ff. de vulg. & pupill. substit. nec impertinens est, cum fauorabilis dispositio sit, atque humanitatem continens. Non erit igitur ab ista opinione recedendum. Nec Andr. Barbatias d. cons. 53. concludenter probat, quod asserit, nec disputat articulum, vel ipsum intimè attingit, incidenter autem id affert, ac perfunctoriè; minus rectè etiam (ni fallor) Petrum Ancharanum perspexit, d. cons. 225. post num. 5. non enim iuxta sensum, ac intelligentiam Andreæ Siculi, sed potius secundum mentem So-
5 cini † concludit: licetque in expressa conditione loquatur, Petrus nanque testator sub conditione, si sine filijs legitimis, & naturalibus decessisset, Paulo substituerat, ad impediendum tamen futuras successionum acquisitiones per legitimatum, ex futuro euentu dependentes ad substituti exclusionem, maximè ex deriuatione (vt proprijs verbis ipsum referam) in eum quē auus, idest Petrus instituere potuisset, etiam nō legitimatum, ratione dictæ l. cum acutissimi, vtitur, verisimile inquit est, quod auus sublata genituræ macula, eandem affectionem ad legitimatum habuisset, quam ad eius patrem habuit, arg. l. dedit dotem, ff. de collat. bon. Pietatis itaque coniectura non minus, imò magis proportionabilis, & applicabilis ad ius quærendum, quàm iam quæsitum videtur, sique testator de iure quærendo fuisset interrogatus, idem profectò respondisset, arg. l. tale pactum, in fin. iunct. glos. ff. de pact. cum si quid ex iuris interpretatione certum testator contulit, cur incertum, & quærendum collaturum non fuisse arbitrabimur? & proinde si maius cur non longe minus? dumque voluntatem repugnantem non inspicimus, cur dispositionem istorum iurium, ex quibus nemo damnum patitur restringemus? cæterum si pietas semper eadem est, cur in iure quæsito pietate, in quærendo autem impietate quadam vtemur? quemadmodum enim huius legis dispositio, pia ac benigna censetur, cōuersa ratione alteram huic aduersantem impiam arbitrabimur, vulg. l. 1. ff. de his qui sui sunt, vel alien. iur. substitutus etiam semel exclusus, perpetuò remanere debet exclusus quo ad ius quęsitum, vel quærendum: relictisque liberis fideicommissi conditionem defecisse Papinianus respondit, ob pietatis coniecturam, vt in hoc contextu, ne testator alienas videatur successiones proprijs anteponere: cumque verisimile nō sit, patrem si de nepotibus cogitauerit, talem fecisse substitutionem, plus dictum, & minus scriptum præsumitur: Fuit Andreas Barbatias, siue Siculus magnus alioqui Doctor, in hac tamen materia, tum in d. l. cum acutissimi, tum etiam
6 alibi plures opiniones † tradidit (Socin. iuniore autore) parum constantes, mirorque Andream Tiraquellum oculatissimum virum verba Ancharani non expendisse, dum contrarium elegāter ipsum consuluisse testatur, cōsuluit quidem eleganter, atque egregiè Ancharanus, non autē quòd dispositio prædicta ad ius quæsitum tantum restringatur. Reperi tamen Rolandum de Valle cons. 15. In præsenti causa, colum. 7. numero 27. vers. Et ideo, libr. 1. Barbatiæ opinionem sequutum fuisse, sed eius assertio à proposito non me retrahit, cum non aliter discusso negocio, sed leuiter (tāti viri pace sit dictum) cum Barbatia eius absoluta, simplicique autoritate, fretus pertranseat: Et eo maxime Socino inhærendum esse autumo, cum pro eo stet insignis Iurisconsultus Carolus Ruinus consilio secundo. Quæstio, columna prima, libro tertio, & rursus consilio 6. Quæstio, numero quinto, eodem volum. cuius quanta sit grauitas, & potissimum
7 in substitutionum, ac fideicommissorum † materia omnibus in confesso est, nititurque Ruinus ex text. in l. si is qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb. dub. cum ibi not. per gloss. vbi substitutio facta, si mihi filius, aut filia natus natave nō erit, altero tantum nato locum nō habet in parte deficiente, prout habere deberet ex natura alternatiuæ, quæ verificatur in vno, l. si hæredi plures, de condit. instit. sed in coniunctam resoluitur, cum verisimile non sit, quòd testator voluerit extraneum præferre substitutum alteri filio nato, secundum dictam glos. arg. text. in d. l. cum acutissimi, & tamen illo casu non agitur de retinendo, sed de nouo acquirendo: idemque probatur in d. l. pen. cum ibi not. C. de impub. & alt. substit. ex illo enim casu, vno ex filijs decedente, excluditur substitutus à parte illius, quādo superest persona, quę ex verisimili mente defuncti substitutum excludat, vt est descendens testatoris, arg. d. l. cum acutissimi, & qui non excluderetur, quando talis persona non superesset, d. l. hæredes mei, §. cū ita, & sic præsumptio eiusdem l. cum acutissimi, dicto casu ad effectū acquirendi, & non retinendi locum habet, vt alia prætermittam: Cōcludendum est igitur, opinionem Socini veriorem esse, vt inquam hic cōtextus, ac consimilia iura, sibi etiam in iure quęrendo locum vendicent: quæ quidem cōclusio, vt verior est, sic etiam æquior videtur, ac receptior, cū ei (vt dicebam) Carol. Ruin. accesserit, qui ille est Iurisconsul. vt nihil in eo possit esse præstantius: quęque ego sic iudicare soleo, vt quicquid eius dictis, aut addideris, aut inde detraxeris, vitiosius ac deterius sit futurum: sic enim grauis est, vt singulari dignitate eruditionis illum inspiciamus, in eoque suauitatem Isocratis, subtilitatem Lysiæ, acumen Hyperidis, sonitum Aeschines, vim Demosthenis, omnium denique priscorum Iurisconsultorum maiestatem

tem

tem admiremur, cui si consuluissent, nec respon sa quædam, pauca tamen inuicem aduersantia libris eius responsorum insetuissent, nihil illustius in legali facultate repetiri fortasse posset.

HYPOTHESIS.

Super transmissione fideicommissi conditionalis an cum filij ex primo substituto tacitè in conditione ex istius l.cum auus, & aliorum iurium dispositione existunt, ex coniecturis transmittatur, non ab re hæsitari, Istudque iuxta Petri Ancharani, & Rubei Alexandrini opinionem enodari.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum cõditionale ex coniecturis, cum filij ex primo substituto tacitè tantum positi in conditione existunt, ex l.cum auus, cum simil. secundum Caroli Ruini sententiam nequaquam transmitti: Sed contrariam opinionem veriorẽ esse, num.8.*

2 *Leges facilius propriam, quàm hominis dispositionem limitare.*

3 *Singularem legem ratione personæ circa tria versari.*

4 *L.cum auus, tacitam conditionem, de iure specialis iuxta nonnullorum opinionẽ minimè censeri.*

5 *Specialia duo circa idem concurrere, ex odio vel fauore, absurdum non esse.*

6 *Donationem tacitam pacto nudo initam, actionẽ non producere.*

7 *Donationem pacto nudo ex causa expressione hodie perfici.*

9 *Transmissionem ex tacita conditione per legem loco expressæ subrogata, non impediri.*

10 *Transmissionem tacita conditione ex lege impediri, si ipsa tacita conditio potestatiua fuerit.*

11 *Conditionem tacitam ortum actionis, & obligationis impedire, licet transmissionem (vt est dictũ) non impediat.*

12 *L. cum auus, procedere etiam si descendens non fuerit institutus, & grauatus, sed per fideicommissum substitutus, & nihilominus grauatus, ex Petro de Anchar. eminẽtissimo Iurisconsulto.*

13 *Fideicommissarium vniuersalem quo ad effectũ, hæredem censeri: præsertim si materia fauorabilis fuerit, num.14.*

15 *Fideicommissarium vniuersalem ius deliberandi ad hæredes transmittere.*

16 *Fideicommissarium morientem post aditam hæreditatem, sed & ante fideicommissi restitutionem illud ad hæredes transmittere: quinimò etiam ante aditam hæreditatem.*

17 *Fideicommissarium, restituta etiam hæreditate, impropriè hæredem videri.*

18 *Dictiones illas, quodammodo, & haberi loco, ac vice, improprietatis fictionisq. significatiuas esse.*

19 *Fideicommissarium, hæredis similitudinem gerere.*

20 *Simile ac idem diuersa esse, & quod loco alterius est, illud idem non esse.*

CAP. II.

QVAERO vlterius, nunquid fideicommissum conditionale ex cõiecturis transmittatur, cum filij ex primo substituto tacitè tantũ in conditione existunt ex dispositione huius l.cum auus, & d.l.cum acutissimi.
In hoc duæ reperiuntur Scribentium opiniones, quarum Prima est, vt fideicommissum con
1 ditionale† non transmittatur, quam tenuit Carol.Ruin.cons.140. Viso & bene intellecto, numer.14.vers. Et si fortè dicatur, lib.2.ipsumque sequitur Hieron. Zanch. in rep.l.hæredes mei, §.cum ita, num.310.vers. Limita secundo, ff.ad S. C. Trebell.

Dicebat Ruinus transmissionem solum habere locum in expressa conditione non in tacita, rationemque diuersitatis esse posse, quia in tacita duo specialia cõcurrant, cum primo subaudiretur tacita conditio de iure speciali, l.si ita stipulatus, §.Chrysogonus, ff.de verb. oblig.& vlterius pendente conditione fideicommissum transmitteretur, quæ ratio non militat, quando conditio à testatore est expressa, tunc enim versatur ius commune, quod est potentius quàm speciale, l.eius militis, §. militia missus, ff. de te-
2 stam.milit.& quia lex facilius† suam limitat dispositionem quàm hominis, l.assiduis, C.qui potior.in pign.hab.

Sed contrarium sustinendo huic rationi Primò responderi posset, negando ius quoddam speciale esse, illud ex dispositione huius contextus proueniens, est siquidem ius ordinarium ac generale, cum lex præsumat hanc esse testatoris voluntatem, nec plus agat lex, quàm sibi dictet naturalis ratio, quòd scilicet testator ita voluerit disponere, quamuis errore scriptoris id omissum fuerit: & in hoc casu nihil eorum concurrit, quibus specialis ac singularis lex dici posset, cum vt tradit Bald.in l.cunctos populos, num. 22. C.de summ.trinit.& fid.cath. clarum sit, le-
3 gem singularem ratione personæ circa tria† considerari, aut inquam inhabilem reddendo habilem, vtputa quòd filiusfamilias testari possit, aut inhabilitando habilem, veluti quòd adultus non possit testamentum condere, aut & tertio habilitando seruata certa forma, horum autem neutrum militat in casu nostro, ideo ius singulare

gulare

gulare nequaquam dici potest; & nuncupatim,
4 quòd tacita conditio † ex l. cum auus, aliorumque similium iurium non sit de iure speciali, scribit Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, 2. num. 27. vers. Ista ratio, ff. ad Trebell. inquiẽs de iure speciali non esse, cum sit secundum mẽtem testatoris. Nec obstat d. l. si ita stipulatus, §. Grysogonus, quo Ruinus suam opinionem comprobat, cum in contractibus loquatur, in quibus persona extrinseca proinde non præsumitur, quia id non creditur fuisse à contrahentibus cogitatum, vt ibi omnes aduertunt. Secũdò dici potest, inconueniens non esse duorum
5 specialium † concursum ex odio, vel fauore admittere, non solum in consequentiam, verum etiã principaliter, vt in l. generaliter, C. ad Velleian. quemadmodum in tract. an & quando liber. in condit. posit. vocen. lib. 1. cap. 1. num. 15. vers. Non obstat, dicebam, respondendo etiam ad l. 1. C. de dotis promiss.

Secundò Ruinus in præcitato consilio inducebat not. per Bart. & Doct. in l. iuris gentium, §. quinimò, nu. 20. ff. de pactis, vbi dicit, quòd licet ex donatione expressa facta pacto nudo oriatur actio, l. si quis argentum, C. de donat. secus tamen est, si donatio † tacita sit, tunc enim
6 duo specialia concurrerent, præsumeretur enim donatio, contra l. cum de indebito, de probat. & ex pacto nudo actio oriretur iure speciali, d. l. iurisgentium, §. igitur nuda.

Hanc rationem, modo quo supra Iacob. Menochius, cons. 95. num. 118. versic. Et ita etiam procedit, lib. 1. euitare nititur, dum ad d. §. Grysogonus, respondebat, dicens sic etiam procedere aliud simile ex glos. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, 2. ff. ad Trebell. nam illi filij naturales, ideo non comprehenduntur, cum non præsumatur ex mente disponentis, vt ibi omnes scribũt, maxime Francis. Rip. num. 28. subdens sic etiã cæteris similibus à Carolo Ruino relatis satisfieri posse, vt per eum. Animaduertendum est, Bartolum in d. §. quinimò, dubitatiuè, & sub verbo fortè, id asseruisse, quicquid Alexand. de Imol. postmodum existimauerit; idque non cõtingere tanquam ex tacito siue præsumpto, sed quia recedit nomen & causa, per quam causæ
7 expressionem hodie donatio † pacto nudo perficitur, d. l. si quis argentum, secus si simpliciter sine causa promittatur, vt declarat idem Bart. in l. si tibi, in prin. in fina lib. verb. vers. Ad illud, cum præsumptum omnino tacitum non sit, præsertim si à lege aliquid præsumatur, nam pro liquida etiam probatione censendum est, quemadmodum in dispositione huius contextus euenit, quæ præsumptione iuris inducitur, præsumptioque huiusmodi fortes ac subsistentes causas, siue rationes annexas, aut dependentes continet, si plures esse velimus, vel vnam tantum,

de quo in superioribus latè disputatum est; plurimumque præsumendi modum attendendum esse autumo, scilicet quòd minus scriptum, & plus dictum fuerit; Præsertim si eandem dispositionem non veluti ius singulare censeri cum Francisco Ripà in d. §. si quis rogatus, 1. nu. 27. & Iacob. Menoch. Papiense Iurisconsulto grauissimo admiserimus.

Altera igitur superiori contraria est opinio,
8 quòd imò fideicommissum † conditionale, quãuis simus in tacita subintellecta conditione iuxta hunc textum, l. cum auus, transmittatur, in qua resident Petr. de Anchar. cons. 426. Quia supra conclusum, in 2. dub. vers. Catherina autem. quod quidem celebre consilium est, valde subtile ac perpetuò propter eius præstantiam consulentisque autoritatem, signandum, mentique tenendum, Anton. Rub. Alexandrin. consil. 8. Præsupponitur in facto, col. fin. nu. 8. vers. Et talis conditio subintellecta, Iacob. Menoch. d. cons. 95. Etsi doctè, num. 112. vers. Et in specie d. vol. 1.

Probatur hæc secũda opinio, ex tex. in l. quæ sub conditione, §. fin. ff. de condit. instit. vbi notat Bart. in princ. quòd conditio quæ apponitur à lege, remota conditione expressa posita à testatore, licet in locum conditionis expressæ subrogetur, dicitur tamen tacitam transmissionem impedit, cum igitur huiusmodi conditio à lege subintelligatur, & apponatur in defectum expressæ à testatore, ergo transmissionem non
9 impediet: & quòd tacita † conditio non impediat transmissionem, tenuerunt Francisc. Aret. in l. 3. col. antepen. vers. Et ad materiam, de leg. 1. Ias. in l. item quia, in fin. num. 23. vers. Item vltra prædicta, ff. de pact. & quamuis Dynus cõtrarium tenuerit, eiusque opinionem fortasse defendi posse, scripserit Io. Sadolet. in d. l. 3. sub num. 19. vers. Et idem subdit Aretinus, attamẽ ibidem Marian. Socin. iun. num. 64. versic. Ampliatur hoc, dicit contra Dynum esse communem Doctorum opinionem, quam etiam amplectitur Hieronym. Zanch. in d. l. heredes mei, §. cum ita, num. 319. vers. Amplia secundo procedere. Et licet posset attentari tacitam hanc cõditionem à lege subintelligi, quia plus dictum fuerit, & minus scriptum, & sic non remouere expressam, sed ipsam detegere ac clarificare, tamen non audeo ab hac posteriori opinione recedere, ob maximam Petri Ancharani authoritatem, & comprobationem Alexandrini, ac Iacobi Menochij, qui in eminentissimo scientiæ gradu positi sunt, Ruinumque minus rectè sentire in præcitato consilio 95. num. 112. versic. Non obstat secundum, apertè Menoch. ipse testatur, & verum dicere existimo.

Quod autem de tacita cõditione dictum est, vt inquam ex communi opinione transmissionem

nem

nem non impediat,non procederet in conditio
ne tacita ex diſpoſitione legis, quæ poteſtatiua
10 † eſſet,l.miles,§. pro parte,de leg. 2. vbi Ioan.
de Imol. & tradunt Bart. in l. conditiones quæ
extrinſecus , hoc tit. & in l.fin. quand. dies leg.
ced.Paul.de Caſtr.in l. quibus diebus,§.quidā
Titio,in fin.hocmet. tit.Franciſc. Aret.in l.qui
liberis,in prin.colum.fin.de vulg.& pupill.An-
gel.conſ.292.Punctus eſt,colum.1.verſic.Ante
igitur. Denique licet fiat tranſmiſſio , dicitur
tamen conditionalis ad impediendam natiuita
12 tem † actionis & obligationis,vt dicit gloſſ.com
muniter approbata in d.l.item quia,ac ſcribunt
Bald.in l.3.ſub num.1.C.de arbitr.in l.ſi ex cau
tione,in 8.q.num.12.C. de non num. pecu.vbi
declarando magiſtraliter ac ſubtiliter loquitur,
Dec.conſ.2.Et pro tenui facultate mea,num.4.
verſ.Sed reſpectu obligationis, Ruin.conſ.83.
Proponitur quòd teſtator, col.4.num.11.lib.2.
cum adductis per Hieronym. Zanch.in d.l.hæ-
redes mei,§.cum ita,num.323.verſ. Vltimò cir
ca hanc coniecturam.

Nec omiſerim Petrum de Anchar. d. conſil.
216. in 1. dub. aliud notatu dignum aſſeruiſſe,
ſcilicet hanc l.cum auus,procedere etiam ſi de-
ſcendens inſtitutus non fuerit & grauatus , ſed
per fideicommiſſum ſubſtitutus, & nihilomi-
nus grauatus , babebit enim tunc etiam locum
pietatis coniectura de qua in boc textu,cum ea
dem ſit ratio præferendi ſobolem ex ſe deſcen-
dentem alijs quibuſcūque,ergo idem ius, vulg.
l.illud,ad l.Aquil.c. inter corporalia, de transl.
epiſc.& quia fideicommiſſarius vniuerſalis (vt
13 ipſe inquit) in effectu † hæres cenſetur,poſt re-
ſtitutionem verbalem vel realē,§.reſtituta , In-
ſtit.de fideicom.hæredit.l.ſi filiusfamilias , §.1.
ff.quod cum eo qui in alien. poteſt.l. poſtulan-
te,§.1.ff.ad Trebell.& hæres ſimpliciter appel-
latur, vt in l.1. C. quand. & quibus,quart.pars
deb.lib.10.Ioan.Petr.Surd.conſ.92. D.Anto-
nius Bazanus,num.11.præſertim ſi materia fa-
14 uorabilis † ſit,vt voluit Andr.Alciat. in l.hære-
dis appellatione,2.de verb. ſign. de fauore au-
tem huius contextus , ac ſimilium iurium alibi
in diſcurſu ſuperius ſæpe diximus. Vnde ſicut
hæres ius deliberandi ad hæredes tranſmittit,l.
cum antiquioribus,C.de iur.delib. ita & fidei-
15 commiſſarius † vniuerſalis, Iaſ.in l.1.§. de illo,
num.4.ff.ad Trebell. Vbertin.Zuccard.in l.fin.
num.167.verſ.Secundo pro opinione mea, C.
de edict.diu.Adr. toll. Et non ſolum fideicom-
miſſarius motiēs poſt aditam hæreditatem, ſed
& ante fideicommiſſi reſtitutionem,illud ad hę
redes tranſmittit,ſecundum receptiſſimam Do
ctorum opinionem,vt per Franciſc. Rip.in l.cū
filiofamilias,num.73.ff.de leg.1.

16 Verum & quoque ante aditam † hęreditatem
ex crebriori Scribentium ſententia,vt per eun-
dem Ripam in præcitato loco,numer.76. Dec.
conſ.478.In cauſa D.Aurelij,num.5.col.2. vbi
hoc declarat,conſ.490. Viſis,& circumſpectis ,
col.fin.ante num.11. Capic. deciſ. 89.In cauſa
Ioannis Baptiſtæ,in 2.dub.numero 5. Michael
Craſſ.in tract.ſentent.§.hæreditas,q.9.num.3.
verſ.Hac ratione, Achill. Perſonal. in tract. de
adipiſc.poſſ.num.188.fol.148.Rol.de Vall.con
ſil.46.In præſenti conſultatione, num.4.libr.3.
qui omnes de communi atteſtantur .

Quicquid tamen dictum hucuſque fuerit de
fideicommiſſario,obſcurari nequit , ipſum im-
17 propriè hæredem † dici,cenſerique, Bald.con-
ſil.70.Conceſſio fuit facta,colum.2. verſ. Præ-
terea iſtud nomen hęredis,lib.2.Ioan.de Imol.
in l.qui liberis,§.hæc verba,ante fin. verſ. Item
adde,ff.de vulg.& pupill.Raph. Fulgoſ.in l.qui
cum tutoribus,col.1.ff.de tranſact. Andr. Bar-
bat.in d.l.cum acutiſſimi,col.56.verſ.Sed an ap
pellatione hæredis,C. de fideicom. Socin. ſen.
in rubr.col.2.verſ. Prima concluſio ſit, d.tit.de
vulg.& pupill.ſubſtit.Alex.in rubr.num.2.ver
ſic.Tamen his non obſtantibus,vbi Iacobin.de
S.Georg.& Sebaſt.Sapia, C. de impub. & alijs
ſubſtit.Paul.de Caſtr.conſ.12. Præſens conſul-
tatio,col.2.verſ.Præterea,lib.2.rurſus Socinus
ſen.conſ.17.Poſt conſilium ſupraſcriptum, col.
2.verſ. Reſtat nunc reſpondere,lib.3.Dec.con-
ſil.55.Legitimatio infantis,colum. fin.num.9.
conſ.488.Accuratè,num.15. Andr.Tiraquell.
in tract.le mort ſeiſit,part.2.declar.10.num.10.
verſ. Et ita ſcilicet,fol.40.Michael Craſſ.in d.§.
hæreditas,q.9.num.1.fol.14.Nicol. Bellon. de
communi opinione atteſtans,conſil. 42. Com-
muniter in Italia,numer.13.etiam poſt aditam
ab hærede hæreditatem , factamque reſtitutio-
nem,& lib.4.ſupput.cap.19.num.13.Hierony-
mus Grat.conſ.5. Etſi hoc reſponſum,numero
72.lib.2.conſ.19.Cum materia, num.6.eodem
vol.Ioan.Crot.conſ.11. Magnificus Comes &
Eques,num.24.libr.1.Tob. Nonius Peruſinus
conſ.25.Viſo teſtamento,nu.14.Iac. Menoch.
conſ.275. Præſuppoſito in facto, num.8.lib.3.
Vincent. de Franch. præclariſſimus Iuriſconſ.
ac Sacri conſilij Neapolitani Præſidens, deciſ.
204.Per ritus Magnæ Curiæ,num.7.in 1.part.
& Claud. Chiflet. in tract. de ſucceſſionib.cap.
6.fol.27.verſ.Eſt & alia,& verſ. At verò in qui-
buſdam, vbi inter ſubſtitutum ac fideicommiſ-
ſarium differentias ex profeſſo proſequitur , &
rurſus ca.7.verſ. Nam quamuis dicatur,fol.37.
quam quidem cōcluſionem leges præcitatę cla
rè probant,ſcilicet l. filiusfamilias , §.1.dum di-
cit: Effectu enim quodammodo hæres eſt , & l.
poſtulante , §. ſed & in huiuſmodi, ibi, Nam &
quodammodo in partem hæreditatis Senatus
recipi voluit fideicommiſſarium, & baberi hæ-
redis loco, pro qua parte reſtituta eſt ei hære-

ditas ,

ditas, & iterum l. si hæres ab eo, in fi. princ. eod.
tit. ibi, Hęredis vice fungi eum cui fideicommis
18 sum relictum est: hæ nanque dictiones, † quo-
dammodo, & haberi loco, ac vice, sunt impro-
prietatis & fictionis significatiuę, l. si me in va-
cuam, & ibi gloss. in verb. Nec amittat, ff. de
acquiren. possess. in l. in suis, ff. de liber. & po-
sthum. & §. sed sui quidem hæredes, & ibi glos.
in verb. Existimantur, Instit. de hæred. qualit.
& differ. Bart. In l. si is qui pro emptore, colum
na quarta, versiculo, Ad hoc respondeo, ff. de
vsucap. & in l. 2. ff. ad S.C. Maced. in l. si ma-
ritus, §. legis Iuliæ, 1. post princip. ff. de adul-
ter. Bart. Ang. Ioan. de Imol. ac Recent. in l. pa-
tris & filij, ff. de vulg. & pupill. cum simil. Quini
19 mò fideicommissarius † similitudinem dicitur
hæredis gerere, vt in §. inordinatum, versicu-
lo, Etenim in legatarijs & fideicommissarijs,
auth. de hæredibus & Falcid. ergo idem cum
20 hærede non censebitur, quia idem & simile † di
uersa sunt, l. quod Nerua, ff. depos. Et quod lo-
co alterius est, non est illud ipsum, l. mercis, ff.
de verb. sign. Anchar. tamen deferendum esse
existimo, qui effectum respexit rationisque
identitatem considerauit.

HYPOTHESIS.

Dictiones restrictiuas tunc & eo casu, istius l. cum auus, dispositionem tollere secundum Hieronymi Albani opinionem, sed contra eundem Albanum tandem concludi.

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus dispositionem cessare vbicunque in substitutione verba restrictiua, tunc & eo casu, adessent, secundum vnam Hieronymi Albani opinionem: Sed contrariam esse veriorem aquioremque, num. 8.*

2 *Tunc, dictionem, restrictiuam esse, temporisque extremitatem significare.*

3 *Tunc & eo casu, restrictiua verba esse.*

4 *Substitutionem vulgarem ad alium casum vbicunque testator verbis, tunc & eo casu, vsus fuisset, non extendi; idemque in fideicommissaria contingere, num. 5.*

6 *Substitutionem vulgarem non continere tacitam pupillarem, ex appositione illorum verborum, tunc & eo casu.*

7 *Restrictiuas dictiones fauorabilem etiam dispositionem restringere.*

9 *Taxatiuas dictiones non excludere casus similes.*

10 *Tunc & eo casu, dictiones, non excludere extensionem de casu ad casum, ex coniectura ta testantis mente, secundum veriorem receptioremque sententiam, & num. 16.*

11 *Tunc, dictionem, non habere naturam restrictiuam siue taxatiuā ratione inclusionis vnius casus & exclusionis alterius, sed tantum ratione extremitatis temporis.*

12 *Geminationem potentius operari.*

13 *Geminata verba taxatiua non operari restrictionem cum ad maiorem expressionem mentis testatoris prolata reperiuntur.*

14 *Taxatiuas dictiones per legem extensionem recipere.*

15 *Geminatas dictiones superfluas non censeri, si maioris expressionis causa posita fuerint.*

17 *Rota Romana autoritatem maximam esse.*

18 *Petri Ancharani consilium 356. Ex serie testamenti, colum. 2. versic. Tertiò hoc probat, non procedere vbi dispositio fauorabilis esset.*

CAP. III.

EXPLICANDVM remanet, nū-
quid eadem l. cum auus, proce-
dat vbicunque testator verbis
illis restrictiuis, tunc & eo ca-
su, vsus fuisset, & primo intuitu
1 videretur dicendum, dictæ legi † locum non es-
se, cum inquam testator se ad aliquem certum
casum coarctasset ac restrinxisset per apposi-
tionem eorundem verborum, tunc & eo casu,
prout in indiuiduo concludit Hieronym. Car-
dinal. Alban. consilio vigesimo sexto, Vidi, nu-
mero quinto, versiculo, Secundò respondeo, di
cens substitutionem de qua in casu consilij, tan
quam certo tempore limitatam dilatari non
posse per coniecturam dict. l. cum auus, & l.
cum acutissimi, omnes enim casus à iure sub-
auditi per appositionem dictorum verborum,
tunc & eo casu, reijciuntur, vt per eum, cum
2 dictio ista, tunc, † restrictiua sit, temporisque
extremitatem significet, l. 4. §. fin. hoc titulo, l.
vxori vsumfructum villæ, ff. de vsufruct. leg. &
vtrobique Barto. Corn. consilio 204. Pro deci-
sione, columna penult. in princip. libro primo,
consilio 296. In præsenti consultatione, ante
numer. 3. versiculo, Et ita verificatur, libro ter-
tio, Dec. consilio 63. Et pro tenui, numero 2.
consilio 314. Pro resolutione, numero 5. cons.
372. Visis, num. 10. & cons. 89. Viso puncto, nu
mero 3. Vbertin. Zuchard. in l. fin. vers. Tunc in
iudicio competenti, num. 131. C. de edict. Diui
Adr. toll. Socin. iun. cons. 180. Vt præsens con-
sultatio, numero 50. lib. 2. Carol. Ruin. consilio
200. Viso themate proposito, numero 9. libro
secundo, Hieronym. Grat. cons. 18. In casu mi-
hi proposito, num. 32. cons. 104. Primam diffi-
cultatem, num. 4. lib. 2. Ioan. Crot. cons. 13. Ma-
turè & diligenter, num. 8. lib. 1. Iacob. Philipp.
Port. cons. 54. Præsuppositis, numero 39. libro
1. Hieronym. Alban. cons. 30. Legatum factum

ſuit,nu.2.conſil.1.Illuſt.D.Io.Franciſcus Pal-
lauicinus,num.17.Franciſc.Marzar.conſ.6.Le-
cto teſtamento, in princip.Tob.Nonius conſ.
16.Duo ſunt, nume.7. verſic.Nam illa dictio.
Iacob.Menoch.conſil.52. Dubia ſemper quæ-
ſtio, num.168. lib.1. conſ.97. Habet hæc con-
ſultatio,num.31.eod.volum.conſ.152.Reſpon-
dendum videbatur,nu.41.lib.2. conſ.243. Di-
ſputationis huius dubitatio,nu.45.lib.3. quòd
3 autem verba tunc & eo caſu, reſtrictiua † ſint,
Bald.conſ.57. Item inſtituo,colum.2.lib.2.Io.
de Anan.conſ.66. Viſis his,colum.3.poſt med.
verſic.Et hoc expreſsè volunt, Aym. Crauett.
conſil.98. Nobilis & potens, nu.6. lib.1. Pariſ.
conſ.73.Iſta ſubſtitutio, nu.31.verſ.Tamen in
caſu præſenti, lib.2. Iacob.Menoch. conſ.278.
Tametſi adeo doctè,nu.21.lib.3. Proinde fit vt
in proem. dicebam, quòd licet in ſubſtitutione
vulgari Expreſſio vnius caſus ad alium caſum
porrigatur,l.cum proponas,C.de hæredib.in-
ſtit. hoc non eueniet cum in caſu expreſſo ver-
4 ba prædicta tunc & eo caſu † apponerētur, per
quæ ſubſtitutio ad ſolum caſum expreſſum re-
ſtringeretur, vt in his terminis reſpondit Petr.
de Anchar.conſ.356. Ex ſerie teſtamēti, col.2.
verſ.Tertio hoc probat,quem ſequuntur, Dec.
conſil.63. Et pro tenui facultate mea, colum.1.
num.2. verſic. Et in ſimili caſu ſubſtitutionis,
conſil.227.In caſu ad me tranſmiſſo de Italia,
num.1.conſ.314. Pro reſolutione, num.4.verſ.
Tertiò hoc probatur, Lodouic. Gozadin.con-
ſil.21.Videtur dicendum, colum.penul.nu.35.
Vbertin.Zucard.in l.fin.verſic.Tunc in iudicio
competenti,nu.131. vbi alios citat, rurſus Dec.
conſil.89.Viſo puncto,nume.3.conſil.287. In
ciuitate Placentię,nu.11.verſic.Accedit etiam,
& in l.quamuis,ſub num.2. verſic. Et quod di-
ctum eſt, C.de impub. & al. ſubſtit. Ant.Rub.
Alexādri.conſ.31.Præſupponitur in facto,col.
penult.nume.5.verſic. Et iſtud, Ludouic. Go-
meſ. in §.rurſus, nume.16.verſic.Tamen vltrà
omnia,Inſtit.de act.citans Ancharanū & alios,
idemque ſenſiſſe videtur Tob. Nonius,d.con-
ſil.16.Duo ſunt,num.7. dum Petrum Ancha-
ranum & Gomeſium allegat. Pariſ. d.conſ.73.
Iſta ſubſtitutio,nu.31.lib.2. Rolan. de Vall. d.
conſil.57. Quoniam ex facto, nume.20. lib.3.
Franciſc.Mantic.in tract. de coniect.vltim.vol.
lib.3.tit.14.num.10.verſic. Frequentiſſima eſt,
fol.49.Ludouic.Molina de Hiſpan.Primogen.
lib.3.capit.8.numero 4. verſic. Idipſum etiam
fol.400. ſecundum impreſſionem Colonien-
ſem,& eodem lib.c.5.nu.67.verſic.Antequam
autem,poſt Curtium ſeniorem, itemque Soci-
num ſeniorem in locis ibidem expreſſis, Fran-
ciſc.Burſat.conſ.13.In omnibus autem,nu.39.
& nume.22. verſic. Cum hæc clauſula, vbi de
Andrea Alciato meminit, Auguſtin.Bero.con-
ſilio 99. Facti præſentis ſpecie,numero 9.lib.2.
Io.Cephal. conſi.111.Magnificus olim, nu.15.
lib.1.Idem etiam in fideicommiſſaria ſubſtitu-
5 tione† conſuluit Lud.Roman.conſ.131.Prima
dubitatio,col.1.in eodemq; caſu cōſ.138.No-
ua ſuperuenit, col.1. in 2. ratione, & quàmuis
paſſim inſimul cum Anch. allegetur Romanus
in præcitatis conſilijs, tamen in ipſa fideicōmiſ
ſaria nūcupatim Romanū ſequitur Celſus Hu-
go cōſ.25.Cōſultus, nu.8.verſ. Et ſi vellemus,
conſentiuntque Berous,conſ.99.Facti præſen-
tis ſpecie,nu.9.d.lib.2.& Iacob.Menoch.conſ.
393.Reſpōdi ſuperioribus annis, nu.47.lib.4.
de magis cōmuni opinione atteſtans.Et quòd
per verba taxatiua & reſtrictiua vulgaris ſub-
6 ſtitutio expreſſa pupillarem† non cōtineat,vo-
luere Alex.nu.34.Soci.ſen. in 8.limit. & Fran-
ciſc.Rip.nu.169.in l.1.ff.de vulg.& pupill.ſub-
ſtit.Paul.de Caſtr. num.2.& Iaſ. ſub nume.4.
in l.iam hoc iure,eod.tit.Salic. in l.precibus,C.
de impub.& Raph.Fulgoſ. in d.l.quamuis,eo-
dem titu. ac in l.fin. C.de inſtit. & ſubſtit. Ale-
xand. Trentacinque in tract. de ſubſtit. in pri.
part. capit. 11.in 3. effectu, numero ſecundo,
verſic. Et iuxta hunc caſum, fol.44. Hocque
de reſtrictiuis verbis in aliqua diſpoſitione in-
tantum eſt verum, vt reſtringant ipſam diſpo-
7 ſitionem † etiam fauorabilem, l. penult. C. de
legat. per quem text. ita dicit Bald. conſ. 262.
Recolo, in fin. lib.1. quod repetitur conſilio
456. lib.5. Aym.Crauett.conſilio 98. Nobilis
& potēs,nu.14.d.lib.1. vt ex his verū dixiſſe vi-
deatur Albanus d.conſil.26. Vidi,nu.7.ſcilicet
huius contextus diſpoſitionem quantumuis fa-
uorabilem ſtantibus dictis reſtrictiuis verbis,
tunc & eo caſu, conquieſcere.

Sed quicquid Hieronymus Albanus con-
ſuluerit,& quicquid alij in diuerſis caſibus ſub-
ſtitutionum frequenti aſſertione dixerint, con-
trarium fortaſſe attentari non ab re poterit, vt
inquam diſpoſitioni huius l. cum auus, & l. cū
8 acutiſſimi, locus detur, † etiam ſi adſint verba
illa,tunc & eo caſu,ad idq; dicendum moueor,
Primò ex ijs quæ tradit gloſſ. in l. ob æs, C. de
præd. minor. quæ vult, dictionem taxatiuam,
9 tantū,caſus ſimiles deciſos in alijs legibus†non
excludere, ne eorundem iurium ſequatur cor-
rectio,vnde licet ob æs alienum tantum,volue-
rit textus ibi,cauſa cognita pręſidalique decre-
to prædium ruſticū prouinciale diſtrahi poſſe,
idem tamen ob ſimilem cauſam licere, Accur-
ſius ibidē annotauit, vtputa, dotis, donationis
propter nuptias, famis, & fortè etiam ob famē
coniunctarum perſonarum, dictamque gloſſ.
notabilem eſſe dixit Ioan. Crot. conſilio 136.
Superioribus annis,nu.53.eſtque alia gloſſ. in
l.ſi mora, ff. ſol. matrimon. vbi licet textus di-
cat,maritum duntaxat teneri de dolo, tenetur
tamen

tamen de lata culpa, quæ dolo assimilatur; si igitur casus similes non excluduntur, multo magis casus non solum similes, sed sub eadem ratione comprehensi, & à legibus decisi includi debent, ne huius legis, ac consimilium correctio induca tur, quæ plenissimam interpretationem, intellectumque receperunt.

Secundò & fortius, nam quamuis adsint in substitutione illa verba restrictiua, tunc & eo ca
10 su, extensionem fieri † de casu ad casum probat text. in l. Gallus, §. & quid si tantum, iunct. princ. eiusdem legis, ff. de liber. & posthum. quẽ textum in specie ad hoc ponderauit Ludouic. Gozadin. consilio 64. Testator instituit Hieronymum, in fin. versic. Ad vltimum dico, vbi inquit dictionem tunc, suam naturam non seruare nisi secundum mẽtem testatoris, sed ad alios casus extendi eandem habentes naturam; in principio enim d. l. Gallus, habetur, quòd si testator dixerit, si filius meus me viuo morietur, tunc nepos qui infra decem menses nascetur sit hæres, & tamen casus ille mortis non obstante quòd illa substitutio fuerat facta sub illa voce tunc, ad casum deportationis, & sic ad aliam mortem ciuilem porrigitur in d. §. & quid si tantum, eundemque text. ad hoc induxit Lancellot. Galiaul. ibi, numero decimoquarto, versic. Ex hoc notabili infero vltra omnes, improbans Petrum de Ancharano, & Decium in præallegatis consilijs.

Et si diceretur obiectionem istam non obstare. Primò, quòd vox illa tunc in princ. d. l. Gallus, non ad taxandum & iudicandũ casum mortis, sed ad ostendendam solam extremitatem temporis prolata fuerit, scilicet quòd nepos qui infra decem menses nascetur, tunc hoc est à tempore mortis filij, ita ibi sentit glos. in verb. tunc, licet primo exposuisset tunc, idest eo casu, à prima siquidem interpretatione statim recedens, citat l. in quartam, §. fin. hoc tit. de condit. & demon. quæ de temporis extremitate loquitur, quapropter cum hęc sit nouissima illius glossæ expositio, illi innitendum est, vt habetur in l. bona fides, ff. depos. & per gloss. in l. qui filium, §. 1. ff. ad Trebell. cum igitur illa vox tunc ad solam temporis extremitatẽ à testatore prolata fuerit, consequens est, vt non sit aliter intelligenda quam mens testantis fuerit, l. non omnis, ff. si cert. pet. Respondeo rectè Accursium dicere, quòd dictio tunc non restrictionem significet, sed temporis extremitatem, vt confiderant Franciscus Rip. in l. 1. numer. 169. vers. In contrarium facit, de vulg. & pupill. substitut. & Alexand. Trentacinq. in d. tract. de substit. in 1. part. cap. 11. ante num. 3. dicentes dictionem,
11 tunc, non habere naturam † taxatiuæ ratione inclusionis vnius casus, & exclusionis alterius, sed tantum ratione extremitatis temporis, nam extremitatem ipsam temporis de sui natura significare dicitur, vt probatur in d. l. 4. §. vltim. & in l. in substitutione, d. tit. de vulg. & pupill. vnde euenit, in pręalleg. l. 1. vbi adest dictio tũc, vt non solum trahatur ad alium casum vulgaris, sed etiam pupillaris, quę diuersi est effectus, proinde Rip. ibi d. num. 169. in fin. vers. Quod nota, non immeritò Decium d. cons. 63. Et pro tenui, col. 2. improbabat. Secundò, quòd in d. l. Gallus, sola illa vox tũc, fuerit expressa, sed nos præsupponimus dictum fuisse tunc & eo casu,
12 quæ quidem geminatio † solet potentius operari, vt per Bart. in l. cum scimus, C. de agricol. & censit, lib. 11. l. Balista, ff. ad Trebell. cum simil. & in terminis super hac geminatione tũc, & eo casu vim fecit Dec. cons. 315. Superioribus diebus, numero quinto, in huiusmodique geminatione loquitur Petr. de Anchar. in præallegato consilio. Adhuc respondeo, dictam geminationem ad maiorem expressionem mentis testatoris factam censeri, ad limitandum tempus substitutionis, secundum naturam illius dictionis tunc, non autem ad excludẽdum casum ex identitate rationis comprehensum, & ex coniectura pietatis per legem inductum, & consequenter ad inducendum horum iurium correctionem,
13 vt in verbis † geminatis taxatiuis tradit Alex. cons. 130. In causa, colum. 2. num. 6. libro 4. vt non versemur propriè in extensione, ex quo militat eadem mens testatoris, ac legis coniectura, in casu qui pro dicto habetur, licet scriptum non fuerit; gloss. not. in cap. primo, de tempor. ordin. in 6. Ex hocque tertia tollitur oppositio, quòd hæ taxatiuæ dictiones geminatæ nullius essent momenti, vel efficaciæ, nisi excluderent, & restringerent, contra not. per Bar. in l. si quãdo, ff. de leg. primo, frustra nanque positæ dici
14 non possunt, si maioris † expressionis causa mẽtis testatoris processerint, vt etiam considerat Iacobus Mandell. cons. 51. Decessit iam, numero 19. Vlterius aduertendum existimo, taxati-
15 uas dictiones † à lege dilatari posse ac extendi, vt not. Bart. in l. serui nomine, ff. de vsucap. numero tertio, vers. Et sic nota, sed lex est illa, quæ subintelligit & comprehendit, ex superlatiua ac exuberanti ratione pietatis, igitur taxatiua licet geminata casum legis non excludit, cum extensio non fiat ab homine, sed legis autoritate, vt scribit Hieronymus Alban. cons. vigesimoprimo, In causa hæreditatis, numero 3. vers. Tertio dicimus.

Et ne in hoc negocio Doctorum autoritates deficiant, contra Petrum Ancharanum, & Decium, vt inquam ex coniectura voluntatis substitutio ad casus similes possit extendi, non obstantibus dictis verbis restrictiuis, & taxatiuis

16 tunc † & eo casu, tenent Andreas Barbat. consil. 21. Præclarè dixit, colum. 2. vers. Etsi dicatur, lib. 2. Curt. sen. consil. 75. Dominus Ludouicus, num. 14. Paris. consil. 50. Ex testamento condito, colum. 7. numer. 52. & 53. vers. Cuius opinio comprobatur, lib. 3. Socin. iun. consilio 145. Viso testamento, num. 29. versic. Secundo respondetur, libro tertio, consil. 114. Stante testamento quondam Clarij, num. 29. lib. 1. Ioan. Dilect. Duran. in tract. de art. test. tit. de substit. cautel. 5. numero quinto, Iacobus Mandell. Albens. d. consil. 51. Decessit iam, numer. 22. Natta consil. 675. Habito sæpius colloquio, numer. 13. Ioan. Cephal. consil. 478. Nobilibus, num. 52. libro 4. Francisc. Marzar. consil. 7. Requisitus, numer. 11. vers. Restat nunc diluere, & in epitome de fideicom. in 2. part. quæst. 24. dicens semper sequutum fuisse hanc opinionem, Tiberius Decian. consil. 2. num. 45. libro secundo, consil. 34. num. 98. & infr. lib. 3. Nicol. Bellon. supput. libro 1. cap. 17. Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 1049. vers. Imo etiam, ff. ad Trebell. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. libro tertio, tit. 14. num. 10. versic. Frequentissima est, fol. 49. Andr. Alciat. libro tertio, de verborum signif. fol. 147. versicul. Sed quid si limitatiua, vt ita dicam dictione, Simon de Pretis, in tract. de interpr. vltim. volun. libro tertio, fol. 2. numero 11. fol. 310. dicens ex facto Anchonæ respondisse, Riminald. Inn. consilio 291. D. Thomas, numero 65. libro tertio, Roland. de Vall. consil. 70. Quoniam quodammodo impossibile est, num. 49. & infra libro 3. Iacobus Menoch. in tract. de præsumpt. part. 2. libro quarto, præsumpt. 65. sub num. 28. vers. Verum à prædictis, & versic. Præterea Ancharani, & sequacium opinio. ac consil. 220. Perplexa & difficilis, num. 38. libr. tertio, eiusdemque sententiæ fuit ipse Dec. d. consil. 227. In casu ad me transmisso de Italia, numero duodecimo, vers. Non obstat quod extensio, & consilio 372. Visis & diligenter consideratis, numer. decimo, vers. Non obstat illa dictio tunc, hancque opinionem comprobauit Rota Romana vt per Cassador. decis. 1. columna prima, tit. de testamen. quam decisionem referunt ac sequuntur Ioan. Dilectus, Marzarius, & Menochius in præ-
17 citatis locis: autoritas autem Romanæ † Rotæ quanta sit, alibi explicaui, vt nouis encomijs nunc opus nequaquam sit, adeo quòd libere affirmari possit crebriorem opinionem esse, quã tenet etiam Ludouicus Molina de Hispan. primogenijs, libro tertio, cap. 8. numero sexto, versic. Similiter etiam non obstat, & cum eadem ego pertransibam in huius operis proœm. cap. secundo, numero 104. videturque æquior, vt contra Hieronymum Albanum arbitrer concludendum, quòd scilicet huius contextus dispositio procedat etiam si in substitutione verba prędicta simplicia vel geminata reperiantur; Hæcque conclusio dupliciter roborari potest. Primò nam si testator præter aduerbium illud temporis adiecisset etiam, eo casu, per argumẽtum à contrario sensu videretur cæteros casus excludere, quod quidem argumentum ex coniectura sumitur, & ideo in primis coniectura spectanda est, quia vna præsumptio tollit aliam l. Diuus, de in integr. restitut. cum vulg. sed in contrarium fortissima vrget præsumptio ex dictis iuribus desumpta, ergo præfatæ dictiones alium casum in quo fortior non solum eadem adest ratio non excludent. Secundò considero, quòd eędem dictiones ex quibus præsumptio exclusiua oritur ipsam substitutionem subsequuntur, quæ vbi primum concepta ac expressa extitit, conditio si sine liberis per legem fuit subintellecta, tanquam plus dictum & minus scriptum, & sic præsumptio inductiua huius dispositionis est anterior, lex enim semper loquitur, l. Ariani, C. de hæretic. adeo quòd subsequentes dictiones restrictiuæ non possunt tollere dictam conditionem iam ortam, & in esse deductam ex lege ac volunrate testatoris, sed operari debent in casu eiusdem conditionis, id quod operari possunt, vt verbum substituo referatur ad verbum decesserit prius prolatum in quantum virtualiter in se tacitè conditionem liberorum coniunctim continet. Et ita isto casu
18 vel maxime dicendum est, cum dispositio † fauorabilis sit, tunc enim incertum non est, Ancharani responsum non procedere, vt in indiuiduo scribunt Hieronym. Grat. consilio 106. In causa testamenti, numero trigesimoquinto, vbi consilium dicti Ancharani pulcherrime declarat, libro secundo, & Iacobus Menoch. doctissimus Iurisconsultus, d. libro quarto, præsump. 65. num. 28. in fin.

HYPOTHESIS.

Si maior natu per testatorem institueretur, postque eius mortem descendens qui maior natu fuerit vocaretur, hanc l. cum auus, sibi locum ex Alexandro Imolensi non vendicare, ipsiusque Alexandri sententiam expendi. Et quid si filius vocatus fuisset sub qualitate aliqua, quæ in nepotibus cessaret?

SVMMARIVM.

1 *L. cum auus, sibi locum non vendicare, vbicunque maior natu per testatorem institueretur, postque*

postque eius mortem descendens, qui maior natu fuerit vocaretur: Sed contrarium verius esse, num. 14. Et nihilominus cum Alexandro de Imola prioris opinionis auctore transeundum fore, eod. num. 14.

2 *Aetatis maioris qualitatem, ad hæredes transmissibilem non esse.*

3 *Nepotes appellatione filiorum non comprehendi, si filij vocentur qualitate aliqua per testatorem adiecta, quæ nepotibus non conueniat; idque nu. 7. declarari.*

4 *Antiquioribus maiorem sapientiam, rerumque experientiam inesse præsumi.*

5 *Successionem propriam de grauati successione in l. cum acutissimi, C. de fideicom. intelligi.*

6 *Succedendi ac excludendi ius, siue potentiã, transmissibilem esse.*

8 *L. cum auus, coniecturam ex vehementi testatoris voluntate resultantem, tanta efficacia esse, vt ei simplex interpretatio succumbat, quæ vniformis dicitur, l. in testamento, in fin. C. de milit. testam.*

9 *Patrẽ & filium in primo gradu inter se existere.*

10 *Proximum, proximiorem, similiaque verba, tractum successiuum habere, & propterea tempore variari.*

11 *Regum ac Principum, vsque ad pubertatem ad tutores vniuersalem administrationem spectare: idque ex Oldrado explicari.*

12 *Iuuenes sensibus perspicaciores, ac circumspectiores quandoque existere.*

13 *Primogenitum, & maiorem non solũ ratione ætatis, sed etiam prioris cognitionis dici.*

15 *L. cum auus, non procedere vbicunque testator nõ solum maiorem natu vocasset, sed maiorem simpliciter.*

16 *L. cum auus, non procedere, vbicunque filius esset vocatus sub aliqua qualitate, quæ in nepotibus cessaret.*

CAP. IIII.

NON inutile fortasse, vel incongruum erit nunc perquirere, si filius vti maior natu per testatorẽ instituatur, postque eius mortẽ descendens qui maior natu fuerit vocetur, an sit locus dispositioni huius l. cũ auus, similiumque; Et in hoc singulariter inuentione Alex. de Imol. cons. 4. Ponderatis verbis, col. 2. ante num. 7. vers. Et ista non concurrunt,
1 lib. 4. tenuit maioris† ętatis qualitatem, siue primogenituræ operari ne dictorum iurium dispositioni locus esse videatur, quem sequutus est Paris. cons. 19. Ad resolutionem, col. 9. nu. 90. vers. Præterea ipse D. Nicolaus, col. 10. nu. 94. vers. Prout obiectio tollitur, & col. 20. ante nu. 176. vers. Secundo dum isti dicunt, lib. 2. quod celebre tanti viri responsum est, congruuntque tradita ab eodemmet Alex. cons. 123. Discussis hæsitationibus, col. 1. & 2. lib. 1.

Mouetur ipse, nam dicta maioris ætatis qua
2 litas† ad hæredes non est transmissibilis, l. Æmilius Largianus, ff. de minor. proinde cum in nepotibus qualitas per testatorem requisita non adsit, non poterit esse locus dictis iuribus, elicita voluntatis sententia, quæ semper prædominatur, l. 3. C. de liber. præterit. cum vulg. Sicut etiam dicimus, quòd etsi filiorum appellatione aliquando nepotes comprehendantur, cum tamen filij sub aliqua qualitate, quę in nepotibus non aderat vocantur, nunquam filiorum appel
3 latione † nepotes includuntur, nec idem de vtrisque iudicatur, l. fin. C. de natural. liber. l. 1. vbi Bart. C. de priuileg. dot. rursus Bart. in l. liberorum, colum. quarta, vers. Item prædicta vera, de verborum signif. Bald. in rep. l. in suis, ad fin. ff. de liber. & posthum. in l. iubemus, §. fin. C. ad Trebell. Petr. de Anchar. in Clem. 1. colum. 3. in 2. q. de Baptism. Alexan. cons. 223. Discussis, colum. 1. vers. Sic etiam videmus, libr. 1. & d. cons. 4. colum. 2. num. 8. lib. 4. Corn. cons. 234. Pro decisione, col. fin. lib. 4. Hipp. de Marsil. sing. 303. Filiorum appellatione, vers. Vnus casus est, Andr. Tiraquell. in tract. primogen. fol. 258. num. 54. vers. Nam quando qualitas, Port. in §. fi. Instit. qui testam. tut. dar. poss. Anton. Capic. decis. 21. In causa Lisæ, num. 8. Anton. Rub. Alexandrin. cons. 22. Testator, in fin. sub num. 14. & Socin. iun. cons. 146. Viso testamento, colum. 2. lib. 2. non itaque tam affectionem respexisse dicendum est, quàm maiorem ætatem suorum descendẽtium, vt per antiquiorem veluti peritiorem, ac prudẽtiorem eius hęreditas melius gubernaretur, sicut in simili habetur in l. cum pater, §. pater pluribus, ff. de leg.
4 2. in antiquioribus siquidem maior † sapientia rerumque experientia præsumitur, c. porro, 84. distinct. ca. sciendum, 24. q. 6. quod Plautus in Trinumo his verbis expressit: Sapientiæ ætas condimentum est, sapiens ętati cibus est, Socratis etiam authoritate (vt cætera taceam) apud Platonem in Symposio ab Alcibiade relata cõ probatur ἤ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ.

Quicquid tamen Alexander de Imola super themate illo subobscurè tamen consuluerit, quantum ad istam l. cum auus, attinet, eius opinionem à Petro Paulo Parisio absolutè comprobatam veram non esse dici fortasse posset, & sic dictam qualitatem maioris ætatis non adeo efficacem censeri, vt pietatis vinculum in eadem lege præuisum, & expressum dissoluat, vel abrumpat, quod ex ipsa l. cum auus,

 euiden-

euidentissimè deduci videtur, vbi si pronepotibus testatoris impedimento non est eiusdem filius substitutus quin conditio illa ob coniecturatam pietatem intelligatur, non video cur in proposito qualitas hæc magis debeat operari sic simpliciter adiecta, cum Æmilius Paulus Papinianus acutissimi ingenij Iurisconsultus sciret ipsi testatoris filio qualitatem candem maioris ætatis inesse, & tamen conditionem istam subintelligi statuit, ne videatur alienas succes-
5 siones proprijs anteferre, idest successioni † ipsius grauati, secundum Ioan. Cephal. cons. 46. Adhuc videtur, num. 37. vers. Quinta coniectura, lib. 1. Crederem itaque prædictam qualitatē tanti habendam non esse, quòd huiusmodi discrimen constituat, ex eaque legitimam voluntatis coniecturam desumi non posse, illam namque affectionem quam testator ad eius filium natu maiorem habuit, eandem ad eius ex filio nepotes habuisse censetur: Quod potissimum suadetur in d. l. cum acutissimi, geminatam dictionem Non aliter, tum in princ. tum in calce textus appositam considerando, & in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substitut. non absque misterio etiam repetitam.

Non obstant quæ in contrarium adducuntur, Primò, quòd maioris ætatis qualitas transmissibilis non sit, nam esto ita esse, quod nō vndique liquidum, & absolutum videtur, ac ex ijs quæ fuse Andreas Tiraquellus in fauorem nepotis ex primogenito cōtra patruum prosequitur, controuerti potest, quæ hic repetenda non sunt, transit tamen succedendi potentia ex illa qualitate producta, §. reliquum, auth. de hæredib. ab intest. venientibus, vbi licet in nepotem qualitas vtriusque vinculi non transeat, transit tamen potentia excludendi, quæ non ab ea proficiscitur. Cum ergo in filio qualitas illa sui ipsius inclusiua fuerit, cæterorumque exclusiua, talis succedendi & excludendi potentia ad ne-
6 potem † transmittitur, iuxta not. per Bart. in l. is pc test, col. 3. num. 8. vers. Est & aliud, & alibi sæpe in eadem lege, ff. de acquir. hęredit. Sed si Papiniano crediderimus asserenti cōditionem de qua loquimur subintelligi, quòd minus scriptū (vt frequenter repetitum est) quàm dictum fuerit inueniretur, sique coniecturam dictæ qualitatis leuem, & ieiunam arbitrabimur, de transmissione non erit aliquid agendum, non enim quælibet friuola ac exilis coniectura conditionem prædictam submouebit, nec omne testantis verbum nepotes successione priuabit, puta quòd grauatum testator maiorem natu vocitet, vel ex propria consuetudine, vel vt ipsi maiorem animi affectum ostendat, vel quia eundē honorificet, aut fortuitu: qualitas autem quæ circa vocem filiorum ipsos à nepotibus distinguit, talis esse etiam debet, quæ significationem
7 † concludenter dimoueat, ad filiosque tantum illam constringat, exemplum patet in d. l. fi. C. de naturalib. liber. vbi lex circa filios disponit, non quia filios simpliciter, sed quia filios spurios, Bart. in d. l. liberorum, col. 4. ante num. 7. vers. Item prædicta vera, de verb. sign. hæc profectò constrictio non facile ac passim inducitur. Vtque ad coniecturam istius contextus reuertar, contraria coniectura ac præsumptione ipsam tolli incertum nō est, dummodo repugnet, & aduersetur, debet autem directè fortiterque repugnare, vt vincat, pietatisque erga nepotes effectum diluat: coniectura siquidem ex hac l. cum auus, desumpta, cum ex vehementi testantis voluntate resultet, tantæ virtutis atque efficaciæ est, vt ei succumbat simplex interpretatio
8 quæ sumitur † ex vniformi, iuxta l. in testamēto, in fin. C. de testam. milit. vt scribit Carol. Ruin. cons. 3. De pluribus quæritur, num. 12. vers. Et quia interpretatio, lib. 2. vbi hoc latè & egregiè explicat: vbi durante finali causa exclusionis, durare debet exclusio, cum pietas ad grauati sobolem referenda sit, pater etiam & filius in pri-
9 mo gradu † inter se existant, l. Iurisconsultus, ff. de gradib. §. 1. Instit. eod. tit. denique cum gradus mentio fit, non mirum si nepotes filiorum voce non includuntur, nam gradus & proximitas consideratur respectu eius cui succeditur, maior verò natu respectu aliorum postea genitorum, hæcque maioritas qualitas est momentanea, quam cōtinuò quis acquirit, vt natus est, & ita etiā confestim excludit postea natos quādiu superest, vel aliquis ex eo, cui hoc ius velutì ex propagatione, atque ex traduce ipsius cōpetit: proximus, proximior, agnatus, aliaque si-
10 milia verba † tractum habent successiuum, l. si cognatis, ff. de reb. dub. & propterea tempore variantur, non sic momentanea, arg. l. in sulam in biennium, vers. Neque enim, ff. de verb. oblig. vt subtiliter considerat Paul. de Castr. consilio 164. In præsenti causa, col. 6. ante num. 6. vers. Ad secundum respondetur, lib. 2.

Secundò non refragatur prudentia ex senectute, maiorique ætate ad hęreditatem conseruandam elicita, illa nanque causa prudentię ob maiorem ętatem non vnica in proposito apparet, quinimò & aliam adesse naturę innitentem compertum est, priori fortiorem atque fauorabiliorem, quę cum naturales radices & pietatis fundamenta habeat, dictam prudentię causam disgregat, ac prosternit; sed si minorem ętatem considerемus, quę fortasse iudicij imbecillitate sit infirma atque inconstans, quid tum si legum auxilio fauoreque, tutorum inquam, aut cura-
11 torum studio suppleatur? vt de Rege † infante inquiunt, Bart. in l. quidam consulebant, ante fin.

fin.ff.de re iudic.Bald.in l.fin.& ibi Ludouicus Roman.C.de milit. testam. Oldrad.consil. 52. Quęstio est talis, Ioan. Andr. in cap.cum inter vniuersas, de elect. & in addit. ad Specul.in ru bric.de tut.colum.prima,versic. Nostris tempo ribus, & infr. vsque ad fin.rubricæ, Oldradusque in dicto responso censuit Regis tutelam de cimoquarto anno nequaquam finiri, sed vigesimo,& nihilominus ante vigesimum quintum administrare non posse,vt per eum, cum & regna minorum imperio, ac ditioni sæpè subiaceant,vt ex veterum monumentis videre est. Si verò ætatem superiorem attendamus, nonne
12 iuuenes perspicaciores † senibus existunt, & quandoque circumspectiores? gloss. in l. Gallus, in prin. in verb. Si filius,ff.de liber. & posthum. Andr. Barbat.cons.6.colum.penult.libro primo,Felin. in cap.proposuisti, colum. fin. de probat. Minor etiam dum testatorem non affe ctione motum Alexander asserit, cum ex voto liberis diuitias acquiramus, & relinquamus, sique bonorum conseruationem testator consi derauit, maiorem insimul amoris paterni obsequium patefecit.

Primò insuper eidem Alexandro Imolensi, circa terminos eiusdem l.cum auus, negocium faciunt notata per Bar.in d.l.liberorum, col.5. nu.12.versic.His prætermissis reducamus materiam ad quæst. quæ inspici poterunt, licet ipse ante numer. octauum, responsum dare profiteatur.

Secundò vrgent omnia fundamenta pro filio primogeniti contra patruum secundogenitum per Doctores varijs in locis allegata,quęadmodum enim Alexander ipse fundamentis, pro Rege Roberto factis innititur, ita nos contrarias, ac aduersas rationes,& fortè meliores amplectimur, dum regulam coniecturamque huius legis defendimus,quæ videtur in istis ter minis maioris ætatis per Andream Tiraquellũ tutissimè allegari in d. tract. Primogen. quæst. 40.in prima parte, num.94.& 95. in 45. argumento, fol. 285. vbi pro filio primogeniti ipsam l.cum auus, ac similes concludenter inducit, nepotisque partes sustinere videtur.

Tertiò obstat, nam primogenitus, & maior non solum ratione ætatis dicitur, sed etiam qui
13 primo cognitus † à lege reperitur, licet non sit primo natus, Felin. in rubric. extr.de maior.& obed.in cap.veniens,in princ. colum. fin. extr. de simon. Parisſ.d.consil.19.num.129.sed nepo res primo cogniti sunt à iure, vt in hac lege,me rito secundum subiectam materiam dictæ conditionis maiores dicentur.

Quòd si qualitates omnes adessent quæ per Alexandrum in illo themate afferuntur,absurdum nequaquam videretur cum ipso pertransire,eiusque opinioni absque scrupulo acquiescere: non enim simpliciter in institutione testator maioris ætatis meminerat,ac etiã in substitutione, sed vlterius disponendo dixerat,om nia volo seruari semper in filijs maioribus descendentibus per lineam masculinam ab ipsis vsque in infinitum quandiù masculi, vel masculus vnus tantum solus maior ex vtroque, vel altero dictorum nepotum maiorum per lineã masculinam descendens erit, in præcedentibus etiam pluries qualitatem eandem maioris ætatis geminauerat, vt non ab re Alexander ibi in princ. enixam voluntatis testatoris sententiam afferat. Iudicando tamen, ac consulendo,cum Alexandri autoritas sit maxima, concurrente
14 Petro Paulo Parisio, posset ipsorum † opinio præualere, sed si iudices,ac consulentes contra rium senserint, reprehensionem (ni fallor) non incurrent, riteque consulent,ac iudicabunt: opinionemque contra Alexandrum amplecti videtur Ludouic. Molin. in tract. de Hispan. Primogenijs,libro primo,cap.quarto,nu.37.vers. Quod ex rationibus, fol.24. qui etiam eodem libro primo,eodemque cap.quarto, nume.18. maioratum ex mente extendi concludit, vtrobique hanc legem, & similes inducendo, prout ipse idem ad hoc propositum dictas leges indu xit,lib.3.cap.6.tit.qualiter in Hispan. Primog. ex repræsentatione succedatur, num.32. in fin. vbi de patruo, ac nepote latissimè, ac resolutiuè scribit. Si autem Alexandri opinionem sequaris, procedat etiam si simpliciter testator maiorem vocasset, tunc enim maioritatem re-
15 spectu ætatis † considerasse dicendum est, Pet. de Anchar. in cap.primo, fol.46.versic.Ego habui hoc etiam de facto, extr. de constit. & tradit idem Alexand. d. cons. 4. Ponderatis verbis, num.2.vers. Modo sic maior, lib. quarto, cui se subscripsit Parisſ.d.consil. 19. Ad resolutionem,num.125.vers. Et quando testator, libro secundo.

Concludendum igitur est, regulariter hanc l.cum auus, locum nõ habere vbicunque filius
16 esset vocatus sub aliqua qualitate † quæ in nepotibus cessaret, vt Parisius inquit, quem refert Anton. Gabriel.lib.quarto,de fideicomm. concl.secunda,num.82.in 23.limit.quæ tamen debeant istæ qualitates esse sub quibus filij inuitentur ad tollendam eiusdem legis dispositio nem, dicendum videtur non quamlibet leuem sufficere, sed illam requiri qualitatem ex qua possimus rectè nepotum exclusionẽ conijcere, cum (vt est dictum) coniectura ex qua dispositio huius legis inducitur,vehemens sit, adeo q̃ si præsumptio fortior esse debet quæ aliam tollit, qualitas ex qua contraria coniectura est eli cienda valde vrgens, & efficacissima adesse requiritur,

quiritur, vt bonus iudex valeat suum iudicium salua conscientia ritè, rectéque regulare, licet pro viribus præcauendum sit, iudicis arbitrio (vt alibi dicebã) hasce coniecturas relinquere.

HYPOTHESIS.

Dispositionem huius l. cum auus, conquiescere vbicunque grauatus ob non impletam conditionem à testatore appositam, hæreditate priuatus remaneret. Et in expressa conditione, si sine liberis, hoc idem verum esse. Deque priuationis hæreditatis pœna ob non impletam conditionem à testatore appositam multa proferri.

SVMMARIVM.

1 *Hæredem spernendo testatoris præceptum illique inobediendo, odiosum eidem effici, atque iniuriari, & proinde indignum se reddere.*

2 *Hæredis institutionem ad causam caduci ob hæredis inobedientiam reduci, ipsoque facto ante aditam hæreditatem eundem priuari, & hæredem esse desinere, ipsamque hæreditatem alijs applicari.*

3 *Priuationem hæredis post aditam hæreditatẽ non ipso iure, sed per fideicommissum induci.*

4 *Trebellianicam non detrahi ab hærede priuato hæreditate, ac per fideicommissum illam post aditionem restituente.*

5 *Legitimam detrahere filium paterna hæreditate priuatum ob non impletam conditionem, siue præceptum in testamento appositum.*

6 *Hæreditatis commodo priuari hæredem ex legis dispositione testantis voluntatem non adimplentem, qui censetur illi commodo ex non paritione renunciasse.*

7 *Priuari hæredem posse ex dispositione præceptoq. testatoris eius voluntatẽ non implendo, idque in quattuor casibus vberius procedere, num. 14.*

8 *Hæreditatem, ob priuationem hæredis inobedientis, nec præceptum testatoris adimplere curantis substituto applicari, ipsoque non extante cohæredi, eodemque non existente, ab intestato venientibus, ac deinceps iuxta Authen. hoc amplius, C. de fideicom.*

9 *L. cum auus, dispositionem conquiescere, vbicunque grauatus ob non impletam conditionem à testatore appositam hæreditate priuatus remanet, & num. 12. Idque in expressa etiam conditione procedere, num. 16.*

10 *Priuatione incursa per aliquẽ in pœnam sibi prius imminentem, vel comminatam, eius etiam filios priuatos remanere.*

11 *Exclusa vna persona, & omnes ab ea descendentes regulariter exclusos censeri.*

13 *Petrum Paulum Cardinalem Parisium Iurisconsultum optimè de iure respondisse.*

15 *Priuari non solum hæreditate testantis voluntati inobedientem, verum etiam ad fructuum medio tempore perceptorum restitutionem teneri.*

17 *Negatiuæ probationem, vt per testatorem apposita conditio, vel præceptum impletum ab hærede non fuerit, alleganti incumbere.*

18 *Priuationem hæreditatis, vt quis ob non impletam conditionem à testatore appositam incurrat, iudicis monitionem secundum aliquos indistincte requiri. Sed distinguendum esse, vt in præcepto negatiuo monitione opus non sit, num. 19. Monitionemque ipsam in facto affirmatiuo vbi dies, & pœna est apposita, nec etiam requiri, nu. 20. Monitionem tamen vbi dies tantum apposita est exigi, num. 21. Monitionem denique apposita tantum pœna, sine die, vel termino necessariam esse, vel saltem partis interpellationem, nu. 22.*

CAP. V.

ALIA subsequitur non incelebris indagatio, an d. l. cum auus, dispositio sibi locum vendicet, cũ hæres grauatus conditioni, vel præcepto per testatorem apposito non paruit. Antequam autem ad resolutionem propositæ quæstionis deueniam, præmittendum est Primò, hæredem spernendo testa-
1 toris † præceptum, illique inobediendo odiosum ipsi testatori effici, vt per Alexand. consil. 138. Opportunè consideratis, colum. fin. num. 14. lib. primo, Corn. post Bald. in Authent. hoc amplius, in 1. not. C. de fideicomm. Paris. cons. 19. Ad resolutionem, num. 52. versic. Quæ voluntas, libro secundo, quinimo testatorem iniuria afficere, maximè si præceptum versetur, circa dignitatem, honoremque testatoris, D. Matth. Filiciani de Perusio, consil. 259. Omnis difficultas, colum. penult. inter consilia Pauli de Castr. lib. primo, & meminit Petrus Paul. Paris. in præalleg. consil. 19. num. 53. versic. Et nedum testator, d. lib. 2. ac consil. 91. Circa testamentum, nume. 55. eodem volum. Vlterius hæredem non implentem voluntatem testatoris, contrauenire testamento, & eiusdem defuncti voluntati, intantum, vt testamentum impugnare dicatur, Bald. consil. 356. Licet allegatũ, colum. prima, libro quarto, Corn. consil. 99. D. Baldus Ser Colæ, in princ. lib. 1. Aym. Crauet. cons. primo, Gulielmetta, nu. 3. in prima parte. Et consequenter hæredem voluntati defuncti contrauenientem hæreditate sibi relicta indignum effici, l. post legatum, vbi Bart. ff. de his quib.

quib. vt indign. Tob. Nonius consil. 28. In specie proposita, num. primo, Petrus Anton. de Petr. in tract. de fideicommiss. prohib. q. 15. numero 180. vers. Et quòd per non paritionem, præsertim si præceptum testantis geminatum fuerit, vt per Corn. d. consilio 99. numero 2. libro 2.

Secundò institutionem ante aditam hæredi
2 tatem ob instituti hæredis inobedientiam † reduci ad causam caduci, adeo quòd sicut monitione iudicis hæres inobediens ipso facto institutione priuatur, sic non minori ratione vbi testatoris monitio præcessit, sequuta hæredis inobedientia inducatur priuatio, inobediensque hæres esse desinat, & alins incipiat: adita verò hæreditate, per fideicommissum in alium transeat, vt inquit, D. Mattheus d. cons. 259. num. 1. & 2. inter consil. Castrensis, d. lib. 1.

3 Et quòd adita hæreditate priuatio † per fideicommissum contingat, tradunt idem Paul. de Castr. consil. 77. Visis & consideratis, colum. 2. quod est repetitum cons. 302. eod. vol. 1. consil. 300. Videtur dicendum quod dicta filia, col. 1. versic. Ex quibus, consil. 332. Viso testamento Michaelis, colum. secunda, ante finem, versic. Sicut ergo alius, d. volum. & consil. 292. Circa primum dubium, colum. 4. in 5. dub. nu. 6. vers. Super eo, lib. secundo, Alexand. consil. 57. Pro spectis, num. 2. colum. 2. vers. Quinimo, lib. 2. Socin. sen. in rubr. ff. de his quæ pœn. nomin. in fin. Franc. Aretin. cons. 67. Diligenter, & maturè, & in 2. dub. colum. 3. versic. Et licet, Aymo. d. consil. primo, nu. 6. vbi de communi opinione attestatur, in prima parte, Paris. d. consil. 19. num. 135. lib. secundo, Iacob. Mandell. Alben. cons. 57. Videtur prima facie, num. 7. Francisc. Marzar. cons. 51. Quæritur, num. 4. & post Io. Crot. in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 156. de leg. primo, idem cōcludit Hieronym. Gabriel. consil. 109. Scripseram ego, num. secundo, libro secundo, ac num. 13. & 20. citans etiam Iulium Clarum, & alios, vt per eum, de communique opinione attestās. Quod in tantum verum est,
4 vt filius hæreditate priuatus † post aditam hæreditatem, Trebellianicam nō detrahat, vt scribit Paul. de Cast. consil. 292. Circa primum dubium, num. 7. versic. Nec etiam obstat, libro secundo, Carol. Ruin. cons. 48. Prætermitto, nu. 3. motiuis Ioannis de Imola accurrate optimeque respondens, libro secundo, Iacob. Albens. consil. septimo, In causa ista, num. octauo, Pet. in d. tract. de fideicommiss. prohib. quæst. 15. num. 179. in duodecimo casu, vbi post Andr. Alciatum magis communem opinionem esse affirmat, quamuis contrarium aliquando senserit Hieronym. Gabriel. d. cons. 109. num. vigesimoquarto, in fin. Quòd verò omni commodo
5 priuetur † excepta legitima, Paul. de Castr. d. consil. 292. colum. quarta, num. septimo, d. lib. secundo, Carol. Ruin. d. consil. 48. num. 18. lib. 2. consil. 58. Super puncto, num. 3. eodem vol. Petr. Anton. de Petra d. quæst. 15. num. 179. in fine.

Tertiò præmittendum est, ius disponere, quod ille qui testatoris voluntatem non adimpleuit
6 ab hæreditatis commodo † excludatur, & admittatur ille qui ipsam testantis voluntatem seruauit, vt vtrunque probat text. in l. si plures, C. de condit. insert. facit text. in l. ptima, §. prætermittere, vers. Sub conditione, ff. si quis omiss. caus. testam. vbi qui conditionibus potestatiuis per testatorem appositis non paruit, videtur noluisse consequi, nec habere hæreditatem; & alius tex. in l. 2. C. de instit. & substit. Conditioni (inquit) sub qua testamento matris tuæ hæres instituta es si non paruisti, locum habet substitutio: ac etiam l. si quis sepulchrum, §. funus autem, ff. de releg. & sumpt. funer. & l. penult. in fine, C. de legat. Quemadmodum ait, si legatarius cui propter tutelam gerendam aliquid relictum sit, non subierit tutelam, ei quidem legatum aufertur, pupillo autem assignatur cui ille vtilis esse noluit: & clarior text. in l. fin. C. de fideicommiss. Cum & in leges (inquit Imperat.) respeximus, quæ iustis dispositionibus testatorum omnimodo hæredes obedire compellunt, & sic strictius causam exigunt, vt etiam amittere lucrum hæreditatis sanciant eos qui testatoribus suis minimè paruerint; quasi Imperator Papiniani sententiam de hoc loquentis in medium referre intellexerit, in l. cum pater, §. liberis, ff. de legat. secundo, quod communiter Doctores senlere, Socin. sen. in l. quibus diebus, §. Termilius, colum. 4. versic. Et prædicta faciūt ad quæstionem, hoc titu. per text. in Authent. hoc amplius, in princ. d. tit. C. de fideicommiss. Franc. Curt. sen. cons. 63. Antiquissima, & nobilissima familia, colum. fin. Paris. d. consil. 19. Ad resolutionem, num. 139. cum pluribus seq. lib. 2. Matth. Feliciani d. consil. 259. colum. 2. versic. Sed quia non paruit, lib. 1. inter consilia Castrensis, idem Paul. de Castr. consilio 292. Circa primum dubium, num. septimo, libro secūdo, Sallustius Gulielmi de Monte Morcino, consil. 197. Visis dubijs, sub num. 3. ante fin. cui se subscripsit Nicolaus Abbas Siculus intereadem consilia, d. lib. 2. & dixit Iason, in l. is qui, colum. secunda, nu. duodecimo, vers. Sed Aretinus, ff. de acquir. hæredit. tunc locum non esse pœnitentiæ in præiudicium iuris alteri quæsiti, etiam mediante facto suo, l. si post mortem, §. fin. & ibi Bart. ff. de contra tabul. congruitque notabilis doctrina Bart. in l. prima, num. 54. ff. de vulg. & pupil. vbi quærit, nunquid institutus

qui

qui noluit conditioni parere sub qua fuit institutus priuetur, & substitutus admittatur, concludirque quòd sic, per text. in d. l. secunda, C. de instit. & substit. & Bartolum ibi sequitur Socin. sen. colum. 92. versic. Circa nouam quæstionem dic breuiter.

Quartò, vltra absolutam legis prouisionem prædictam, nuncupatim, & specifice posse testa
7 torem priuare hæredem, vel legatarium † si eius voluntatem non seruauerit, l. vnic. C. de his quæ pœnæ nomin. Iacob. Albens. cons. 57. Videtur prima facie dicendum, num. vndecimo, posseque testatorem in pœnam substituere, l. vxorem, §. hæres, ff. de leg. 3. l. paterfamilias, ff. de hæredib. instit. facitque text. in §. fin. Instit. de legat. Alexand. consil. 52. Viso testamento Bartholomæi, in princ. & cons. 57. Prospectis, col. prima, libro secundo, Dec. cons. 273. In casu proposito, sub num. secundo, colum. secunda, Socin. iun. consil. 145. Visis, & diligenter consideratis, colum. antepen. num. 46. versic. Quinto hoc probatur, lib. 1.

Quintò præmittendum est, hæreditatem ex
8 priuatione, † vt supra substituto applicari, vel non extante substituto adijci cohæredi, vel non existente cohærede venientibus ab intestato, & deinceps, iuxta dispositionem text. in d. Auth. hoc amplius, d. tit. C. de fideicommiss. Alexan. consil. 139. Opportunè consideratis, num. 14. versic. Testator legauit, lib. primo, & de venientibus ab intestato, Salic. Paul. de Cast. & alij, in d. l. vnic. C. de his quę pœn. nomin. vbi Baldus specificè, num. 43. versic. Sextò quęritur, Hieronym. Grat. cons. 35. Diligenter consideratis, num. secundo, lib. secundo, l. peto, in princip. ff. de leg. 2.

His breuissimè prę notatis, dum quęrimus ad propositę materię terminos de nepotibus,
9 nunquid ipsi etiam exclusi † remaneant, ita q; conditio si sine liberis decesserit, ex hac lege tacitè non subintelligatur, concludendum est ne potes etiam excludi, & huius contextus dispositionem conquiescere, vt in indiuiduo tradidit idemmet Petrus Paul. Paris. d. consil. 19. Ad resolutionem, num. 84. versic. Vbi etiam, d. lib. secundo, dicens sic punctualiter determinare D. Matthęum Feliciani de Perusio, d. consil. 259. colum. fin. inter consilia Castrensis d. lib. primo, & videtur pertransire Alexand. d. consilio 138. colum. fin. ante num. 15. versic. Testator legauit, lib. 1.

Et pro hac conclusione Primò vrget glos. in d. l. cum acutissimi, in verb. Vitam suam, C. de fideicommiss. vbi habetur, quòd qua ratione testator filium fideicommissario præposuit, scilicet ne quandiu viueret fideicommissarius haberet, eadem ratione, & nepotem videtur voluisse defunctus præponere, sed si filium non præponat, puta quia præsenti die rogauerit filium restituere, contrarium omnino est secundum Ioãnem; Sed in proposito filium hæreditate priuauit vti inobedientem, & exosum, quem statim priuari voluit non parendo conditioni, merito ille pietatis ordo, conditionisque subauditio cessare debet. Idipsum proprijs verbis d. l. cum acutissimi, in fin. dum rationem reddit Imperator comprobari videtur, intelligendo enim proprias successiones grauati sobolem, idque pietate ibi inductum esse, remota eadem pietate circa grauatum, absurdum etiam illud tollitur, proindeque textus pia ad nepotum fauorẽ dispositio submouetur.

Secundò facit, quod regulariter ita est, scili-
10 cet quòd vbicunque quis † re aliqua priuatur in pœnam prius sibi imminentem, seu prius cõminatam, tunc etiam priuari eius filij cẽsentur, cap. primo, tit. si vasall. feud. priu. & cap. primo, §. si vasallus, tit. si de feud. defunc. fuer. controuers. congruitque text. in l. si cohortalis, C. de cohortal. lib. 12. idque procedit etiam, quòd filij vocati essent ad illam rem ex dispositione expressa, dummodo proprijs nominibus vocati non fuerint, sed simpliciter sub nomine filiorũ, quia patris cõtemplatione vocati pręsumũtur, ideoque excluso patre ipsi quoque excludũtur, vt scribit And. de Isern. in d. cap. primo, colum. prima, ante num. quintũ, versic. Si vasall. feud. priu. vbi dicit, filium esse idem cum patre culpante à quo esse deduxit, & propter identitatẽ vnius ad alium, l. fin. C. de impub. & al. substit. §. ei qui, Instit. de inutil. stipul. Congruitque id quod generaliter alibi tradunt Doctor. quòd
11 exclusa vna persona, censentur † etiam exclusi omnes ab ea descendentes, Bald. in l. fin. col. prima, versic. Ex primo ergo capite, C. de lib. præterit. Dec. in l. illam, colum. 3. sub nume. 13. vers. Sed dici potest, C. de collat. post Angel. in §. reliquum, Authent. de hæredib. ab intest. versic. Ex diuerso, & Raphael. Cuman. consil. 118. A. in testamento instituit, num. secundo, allegat text. in l. fin. C. de natural. liber. vbi sicut spurius excluditur, sic ex eo descendentes, tanquam ex infecta radice, vt not. Bald. in l. fin. in fine, numero quarto, versic. Et si non continentur, C. de verborum signific. ac etiam Petr. de Anch. consil. 389. Visis diligenter iuribus, col. prima, versic. Ex quo alibi ipse refert, Alexand. consil. 174. Super eo de quo quæritur, sub numero secundo, versic. Et ibi dum dicit, lib. quinto, & Benedict. Capr. consil. 136. Et si videatur prima facie, colum. fin. num. 15. versic. Vnde si si ipsa consanguinitas: Stringitur hæc ratio, quia si voluisset testator, vt eo casu nepotes admitterentur, facilè ei fuisset id exprimere, quod

cum

cũ nõ fecerit, videtur fuisse cõtrariæ opinionis, vt inquam, l. cum auus, conditio tacitè nõ subintelligatur, l. unic. §. sin autem ad deficientis, vbi Paul. de Cast. C. de caduc. toll.

Tertiò allegari potest, nam si conditio prædicta subintelligeretur, maximum absurdum induceremus, scilicet quòd grauatus ex filiorũ persona commodum de hęreditate sentiret, nõ obstante priuatione, videlicet ratione vsusfructus ac perseuerantiæ in administratione, & sic testatoris uoluntas ludibrio esset, non igitur ex alterius persona id consequi debet, l. quæritur, ff. de bonis libert.

Concludendum itaque existimo, ex prima potissimum inductione quã attuli, opinionem
12 Parisij † veram esse, & ab ea non fore iudicando ac consulendo recedendum: Et quamuis Francisc. Marzarius d. consi. 36. num. 21. scripserit Cardinalem Parisium dicto consilio 19. in multis fuisse male loquutum, ego audeo dicere hunc Doctorem Parisium in pręcitato consilio
13 notabiliter ac egregie de iure ut assolet † respondisse, & præsertim in fundando hanc conclusionem, quam cõprobando sequitur Iacob. Mandell. Albens. consi. 57. Videtur prima facie dicendum, col. 2. nu. 18. versi. Quòd autem huiusmodi pœna.

Libuit hoc in loco antiquam inscriptionem cuiusdam Romani militis testamentũ continentem apponere, ut ex ea magis ac magis detestandum contrauentionis uitiũ honestis testantium præceptis & conditionibus detegatur, dũ in honorem ac eorundem testantium dignitatẽ conditiones ipsæ diriguntur, conspicienturque testatores ulcisci exoptare contra filiorum hæredumque impietatem & acerbitatẽ, miles enim suos Manes deprecatur, quòd opẽ Ponr. Max. ac Flaminum Dialium implorent; Et si veritati obsequi cupimus durum videtur vt filij patet nis sudoribus potiantur, hæreditates adeant, & tamen ipsorũ uoluntates spernant, patribus ipsis iniurientur; magis autem legibus, quinimo naturæ institutis quibus ad obsequendum parentibus trahimur & benefacientibus benefaciendum: quid tot præcisis ac firmis sanctionibus pro uoluntatibus testantium seruandis opus esset, quid tot regulis, tot coniecturis, tot denique Iurisconsultorum laboribus, si liceret hæredibus non solum testantium dolosè substantias inuadere, uerum etiam ex proposito surari ac rapere, dum ultimas morientium uoluntates seruare non student, sæpeque illis obedire expresse renuunt & reluctantur? Inscriptionem ipsam in agro Lusitano effossam fuisse Carolus Sigonius in commẽtarijs ad Fastos & triumphos Romanos dum rei cum Viriatho gestæ meminit, Aldusque Pauli Manutij filius, in lib. de Ortographię ratione fol. 219. testãtur.

EGO . GALLVS . FAVONIVS . IOCVNDVS . L . F . QVI . BELLO . CONT . VIRIATHVM . OCCVBVI
IOCVNDVM . ET . PVDENTEM . FILIOS . EX . TEST . HERR . RELINQVO . ET . BONORVM
IOCVNDI . PATR . MEI . ET . EOR . QVAE . MIHI . ADQVISIVI . HAC . TAMEN . CONDITIONE
VT . AB . VRBE . ROMA . HVC . VENIANT . ET . OSSA . MEA . INTRA . QVINQVENNIVM
EXPORTENT . E . LVSITANIA . ET . VIA . LATINA . CONDANT . SEPVLCRO . MARM
COND . MEA . VOLVNTATE . SI . SECVS . FEC . NISI . LEGITIMAE . ORIANTVR . CAVSSAE
VELIM . EA . OMNIA . QVAE . FILIIS . RELINQVO . PRO . TEMPLO . DEI . SILVANI . REPARANDO
QVOD . SVB . VIMINALI . IN . VRBE . MONTE . EST . ADTRIBVI . MANESQVE . MEI . OPEM
PONT . MAX . ET . FLAMINVM . DIAL . QVI . IN . CAPITOLIO . SVNT . IMPLORENT . AD
IMPIET . CONTRA . FILIOS . MEOS . VLCISCENDVM . TENEANTVRQVE . SACERDOTES
DEI . SILVANI . ME . IN . VRBEM . REFERRE . ET . SEPVLCRO . ME . CONDERE . VOLO . QVOQVE
QVOTQVOT . DOMI . MEAE . VERNAE . SVNT . LIBEROS . A . PRAETORE . CVM . MATRIBVS
DIMITTI . SINGVL . QVE . LIBRAM . ARG . ET . VESTEM . DARI . ACTVM . VI . K . QVINTILES
R . GALBA . L . AVRELIO . COS

DECVRR . TRASCVNDANDI . HOC . TESTAM . ORE . EIVSDEM . GALLI . EMISSVM
LAPIDE . IVSSERE . ADSCVLPI

Meruit certè inscriptio hæc dictorũ Decurionũ iussu adsculpi, quæ non minus eorundem generositatẽ quàm memorandæ rei Romanæq. uirtutis clarum testimonium præsefert; Maximè cõditiones prædictæ ac præcepta procederent,
14 Primò si in honorem † dignitatemque testatoris tenderẽt ac dirigerẽtur, ut per Paris. d. consi. 19. nu. 50. Secundò si expressim pœna adiecta per testatorem (ut dictum est) reperiretur, ibidem numero 23. Tertiò magis locum sibi uendicarent, si testator pluries conditionẽ siue conditiones easdem apposuisset per clausulas geminatas, adhuc Paris. nu. 25. uersi. Et eo magis. Quartò si hæres non tantum omisisset, sed contrauenisset, magis enim quis contrauenien do delinquit quam omittendo, gl. fin. in l. Diuus, ff. ad Syllan. ibidem Petrus Paulus Paris. num. 100.

Ampliatur nunc dicta prima conclusio, ut non solũ inobediens hęreditate priuetur, etiam post

post eius aditionem, sed vlterius ad fructuum
15 medio † tempore perceptorum restitutionem
teneatur, vt firmat Salustius Domini Guliel-
mi de Monte Morcino d.consilio 197. Visis du-
bijs, columna fin. post numer. 3. inter consilia
Pauli de Castr. lib. secundo, cui consilio se sub-
scripsit Nicolaus Siculus, Abbas Monacensis,
Senis tunc legens, & sequitur Paris. d. consilio
19. numer. 150. versic. Et quòd institutio, libro
secundo.

Ampliatur etiam secunda conclusio, vt non
solum procedat in tacita conditione, ex hac l.
cum auus, subintellecta, verum quoque in ex-
16 pressa † si quis, sine liberis decesserit, vt post
Dom. Matthæum Filiciani de Perusio d. consil.
259. columna fin. tradit Paris. in sæpius citato
consilio 19. num. 84. vers. Vbi etiam punctua-
liter.

Onus autem (vt ad primam conclusionem
aliquantulum redeam) probandi negatiuam,
quòd hæres voluntatem testatoris non adim-
pleuerit, ad allegantem, seque super huiusmo-
17 di negatiua fundantem † pertinere scribunt,
Bartol. consil. 137. Statuto communis Gualdi,
in 4. puncto, numero quarto, in 1. part. Salic. in
d. auth. hoc amplius, numer. nono, versic. Quæ-
ro octauo, C. de fideicom. Corn. consilio 250.
Viso statuto Ciuitatis Camerini, sub numer. 2.
versic. Vbi per dictam theoricam, libro primo,
Ludouicus Gozadin. consilio trigesimoquar-
to, Circa primum dubium, nume. decimo, ver-
sic. Ad quartum, Aym. Crauet. consil. 1. Guliel-
metta, numero septimo, versicul. Venio ad ter-
tium, in prima part. & Tobias Nonius Perusin.
consilio vigesimooctauo, In specie proposita,
num. 2.

Deniqueàn monitio iudicis requiratur, vt
hæres priuetur hæreditate ob testatoris volun-
tatem non impletam, monitionem ipsam requi
18 ri, indistinctè † tradidere, Bartol. d. consil. 137.
numero primo, in 1. part. Corn. cons. 208. Circa
præsentem consultationem, colum. pen. ad fin.
sub num. 4. versic. Accedat, libro primo, Hiero-
nymus Grat. cons. 108. Thema tale est, num. 8.
libro secundo, & Tobias Nonius, d. consil. 28.
numero tertio. Sed pro resolutione distinguen
19 dum est, quòd aut sumus in facto † negatiuo, &
tunc interpellatio, siue monitio nō requiratur,
Aym. Crauet. cons. 193. Minor vigintiquinque
annis, num. 4. libro primo, Franciscus Marzar.
consil. 36. Visis subtilissimis dubijs, numer. 20.
Aut sumus in facto affirmatiuo, & tunc aut est
apposita dies & pœna, & monitione prædicta
20 opus † non est, Paul. de Castr. cons. 292. Circa
primum dubium, in 8. dub. libro secundo, con-
silio 371. Viso puncto, columna secūda, eodem
vol. Aym. d. cons. 193. columna prima, numero
quarto, versic. Et quòd monitio, d. libr. primo,
Gozadin. d. consil. 34. columna secunda, nume-
ro septimo, Iacob. Mandel. Albens. consilio 48.
Quamuis eruditissimè scriptum iam fuerit, co-
lumna tertia, num. 14. vers. Sequitur ex necessi-
21 tate. Aut apposita est dies tantum, † & non pœ
na, & tunc monitione opus est, §. si quis autem,
auth. de ecclesi. tit. Aym. Crauet. consilio quin-
quagesimonono, Petrus Pollardi, colum. final.
numero septimo, versic. Quinto non videtur,
Ludouicus Gozadin. d. consilio 34. columna se
cunda, num. septimo, versic. Non obstat quod
voluit Iacobus Albens. d. consil. 48. numero de
cimoquarto, in istisque terminis saluari fortas-
se potest Augustin. Bero. consilio 65. Cum ab
arbitris, ante numerum secundum, colum. pri-
ma, libro 2. Aut est apposita pœna tantum, si-
ne aliquo die, vel termino, & tunc solam partis
22 admonitionem † sufficere, nec iudicis monitio-
nem requiri, dixit Paulus de Castr. d. consilio
292. Circa primum dubium, colum. pen. in 8.
dub. numero nono, versic. Si autem per testato
rem, libro secundo, ex text. in l. ita stipulatus, ff.
de verborum obligat. l. 1. ff. de pen. leg. & l. si pa-
ctum, ff. quand. dies leg. ced. & respondet tex-
tui in dicto §. si quis autem, authen. de eccles.
tit. ibique Castrensis dicit ita tenere Bald. in di
cta authen. hoc amplius, numero decimosexto,
& idem sibi voluit Gulielmus de Benedict. in
rep. cap. Raynutius, in verb. Si absque liber. mo
rer. numero 221. versicul. Et tales pœnæ, ex-
tra de testament. prouisio enim hominis facit
legis prouisionem cessare, l. cum ex filio, §. fi-
lio, ff. de vulgar. & pupillar. & l. fin. de pact.
conuent.

Sed in hoc Castrensis videtur sibi ipsi con-
tradicere, is siquidem d. consilio 371. colum-
na secunda, numero tertio, & quarto, versicul.
Sed vlterius quæro, d. libro secundo, scribit,
quòd priuatio hæreditatis facta per testatorem
cum debeat conformis esse priuationi legis, de
qua in dicta authen. hoc amplius, debet intelli-
gi, quòd monitio interueniat, & lapsus anni, vt
ibi per eum: hæcque opinio tutior, ac æquior
videtur, tanquam in pœnalibus; quam compro
basse visus est Franciscus Marzar. d. consilio tri
gesimosexto, Visis subtilissimis dubijs, numero
vigesimoquinto, qui saltem partis interpella-
tionem, siue monitionem, iuxta primam opi-
nionem eiusdem Castrensis requiri dixit, licet
parum tute super hac difficultate loquatur, vt
ibi videre est. Sed in omnem euentum æquita-
te indigni sunt hi testantium iudicia subuerten-
tes, ac obruentes, qui plenum iuris rigorem in-
currere, ad seque attrahere merentur, cum in-
grati penitus naturæ legibus, ac iustitiæ, ac-
ceptorumque beneficiorum immemores exi-
stant.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Vnum tantum filium ad defectum conditionis liberorum, & sic in numero plurali conceptæ, substitutique exclusionem sufficere.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum conditionem ex vno tantum filio extingui, & substitutum excludi.*

2 *L. si vnquam, C. de reuoc. donat. de liberis loquentem in filio locum habere.*

3 *Pluralem numerum satis esse aliquo modo ac certo respectu posse verificari, licet non omnimodè verificetur.*

4 *Pluralem numerum frequenter pro singulari poni.*

5 *Clausulam, si pro alijs non scripsimus, in vno tantum procedere.*

6 *Mercatorum subscriptionem Titius & socij, locum habere etiam si Titius vnum tantum socium habeat.*

7 *Appellationem coram honestis seu publicis personis interponendam, satis esse coram vna tantum interponi.*

8 *Constitutionem Regni, Multa leges, de crimin. sacrileg. in plurali quo ad crimina loquentem in singulari verificari. Non sic aliam Constit. Super incisionibus, num. 10.*

9 *Verba in plurali dicta, si ex ijs absurditas aliqua non resultat, seu contrarium aliquod naturali vel ciuili rationi, vel menti proferentis, vel iniustum, in singularem numerum ex Baldo resolui.*

11 *Liberorum conditionem in vno non verificari, si fuisset dictum sine duobus liberis decesserit.*

CAP. VI.

VIDENDVM opportunè existimo nunquid sub conditione liberorum ad substitutum excludendum vnus tãtum filius comprehendatur & sufficiat, huiusque rei certa ac vera resolutio illa est, vt vno † tantum filio existente quamuis plures non adsint, eo admisso substitutus excludatur, gloss. in capitulo si pater, in verb. liberis, de testam. in 6. gloss. in l. cum vxori, in verb. Sine liberis. C. quand. dies leg. ced. rursus gloss. in l. 1. vbi Bald. numero tertio, & cęteri communiter, C. de condit. insert. Bartol. in l. ex facto, §. 1. numero quinto, post gloss. ibi, ff. ad Trebell. Corn. in auth. nisi rogati, in princip. C. eodem titulo, Ias. in l. Gallus. §. quid si is, numero quinto, versiculo, Facit quòd si testator, ff. de liber. & posthum. Socin. columna secunda, in 5. notab. Dec. numero duodecimo, Curt. iun. eodem numero. Hieronym. Cagnol. numero quinquagesimosexto, Nouissim. Bonon. numero quadragesimoquarto, in l. 1. vbi Tob. Nonius in 3. not. C. de pact. Andr. Alciat. in l. non est sine liberis, in princip. ff. de verborum significatione. Augustinus Bero. in capitulo in præsentia, numero 341. extr. de probat. Bald. consilio 158. numero secundo, libro quinto, Alexand. consilio 108. Viso themate, in princip. versiculo, Nam constat, libro primo, consilio trigesimoprimo, Ponderatis his, in princip. versiculo, Præterea, libro tertio. Ias. consilio 145. Circa primam dubitationem, numero sexto, versiculo, Ad idem benefacit, libro secundo. consilio sexagesimosexto, Viso testamento antedicto, columna quinta, versiculo, Et sic cum Aymarus, libro tertio. Corn. consilio vigesimoprimo, Videtur prima facie dicendum, colum. fin. ante num. 9. versiculo, Et deueniendo ad secundum articulum, libro primo, consilio 66. In hac consultatione, columna secunda, numero 6. versiculo, Quo autem, libro secundo. consilio 124. Ardua primo aspectu, columna secunda, numero 3. & 13. eod. vol. consilio sexagesimooctauo, Licet hanc cõsultationem, columna secunda, numero tertio, versi. Tamen bis non obstantibus, libro 4. Dec. consi. 218. In casu ad me transmisso, columna quarta, numero decimo, versiculo. Et idem Alexander, Socin. iun. consilio 90. numero primo, libro 1. Aym. Crauett. consilio 62. Nobilis Vrbanus, in princ. cons. 180. Quando reddidi consilium, sub numero tertio, colum. penul. versiculo, Similiter quandò testator, libro primo. cons. 208. Viso testamento, in princ. libro secundo, Augustin. Bero. cons. 110. Facti species, num. 29. libro 2. Iacob. Philipp. Port. cons. 13. eiusdem initij, numero 18. cons. 159. Quod primum, numero 1. libro 2. vbi de inconcussa & recepta opinione testatur. Nicol. Bellon. cons. 81. Superioribus diebus resolui, num. 1. versiculo, Quod procedit, Gulielm. de Ludouic. sing. 136. Lex est, Gerard. Mazzol. cons. 5. Francisca Arcuisia, numero 32. Sfort. Odd. in tract. de compend. substit. partic. 6. in 2. part. quæstionis, artic. 1. dicens omnes in hoc concordare. Marc. Anton. Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 28. numero 37. versiculo, Et in vno, fol. 259. columna tertia, Michael Crass. in §. fideicommissum, q. 34. ante num. 2. de communi attestans post Decianum in loco ibi citato. Francisc. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ante numer. 51. versiculo, In eadem gloss. ibi, ff. ad Trebell. Emanuel Costa in rep. dict. capit. si pater, in 1. par. versiculo, Si absque liberis,

num.21.fol.348.Tiber.Decian.cons.121. Licet quæstio illa,numero quarto, lib.1.consilio 42. Primò considerando, numero vigesimoquinto,eod.vol.consilio 1. Et quidem, numero 68. consil.24. E: prima facie, in princ.libro secundo,cons.64. Et videtur, num.40.eod.vol.consil.74. Quæritur,numero 2.lib.3.Rol.de Vall. consi.38.In præsenti consultatione,colum.penul. num.48. lib.4. Francisc.de Caldas in rep. l. si curatorem habens,in verb. Sine curatore, sub nume.47. versicu. Hoc autem nomen. C. de in integr. restit. min. Hieronym. Cagnol. in l. si quis prægnantem, numero 2. versiculo. Nec dicitur, ff.de regu.iur.Ioann. Vincent. de Anna, alleg. 137. Casus quæstionis, numero 17. libro secundo, Hippo. Riminald. consilio 467. Circa primum, nume.77. versicu. Cuius optima est ratio, libro quarto. Petr. Rebuff.in dict.l.non est fine liberis,cum l.sequen.columna 2. versiculo,Item in substitutione facta, fol. 531.nec reliquerim Cardinal.Zabarellam con silio 60. Pro examinatione puncti, columna 4.numero 12. versiculo, Ad id autem, & consilio 153. In societate accidenti,in princ.rursus Alexan. consilio 109. Videtur prima fronte, in princ. libro secundo, necnon Portios consilio primo, In causa reuisionis sententiæ, numero 69. libro 1. Ioan. Francisc. à Ponte consilio 61. Causa hæc numero 1.& 2.Constantin.Capriol. de success. ab intest.libro 1. numero 392. versiculo, Prout etiam, fol. 159. Leander Galganetus,in tract.de condit. & demon. part.1.cap.13. numero sexto, fol.47. Probatur hæc conclusio ex dict. l. 1. C. de conditio. insert. & in dict. l. non est fine liberis, in l. cum vxori, C. quand. dies leg. ced. in l. liberorum, versiculo, Diuus quoque Marcus, de verbor. signific.in l.à filia, ff. dict.titu. ad Trebell. & in l. is cui, ff. præalleg.tit.quando dies leg.ced. Conseruandæ itaque agnationis fauore, liberorumque intuitu, pluralis dispositio in vnitate verificatur, l. pater Seuerinam, §.2. hoc titu. de condit. & demonstr. vbi Papinianus sic respondit, Ita fideicommisso dato, Volo restituas si sine liberis decedas, conditio deficit ex voluntate vel vno filio superstite relicto. Facit alius text. in l. iubemus, §. fin autem, C. ad Trebell. Sin autem (inquit) is qui fideicommissaria restitutione grauatus est, vno filio superstite, vel nepote ex filio seu filia nato, vel pronepote, vel posthumo relicto decesserit: non videtur extitisse conditio: Et ideo deficit fideicommissi petitio; congruuntque tradita per Raph. Fulgos. consilio quadragesimosexto. Andreas de Luca, post numerum primum, pro eademque conclusione text. est apertus in dict.l.1. vbi notatur, C. de pactis. Quæ Sempronij Asellionis rerum gestarum libro quinto, confirmatur testimonio, is Asellio sub P. Scipione Africano Tribunus militum ad Numantiam fuit, resque eas quibus gerendis ipse interfuit conscripsit, eius verba de Tiberio Graccho Tribuno Plebis quo in tempore interfectus in Capitolio est, hæc sunt, Nam Gracchus domo cum proficisceretur nunquam minus terna aut quaterna millium hominum sequebantur, atque indè infra de eodem Graccho ita conscripsit, Orare cœpit vt se defenderet, liberosque suos, eum quem virilis sexus tum in eo tempore habebat produci iussit Populoque commendauit propè flens; quem ad idem citat pro positum Aul. Gell. Noct. Att. libro secundo, capitu. decimotertio. Accedat Terentiani Cremetis in Heautontim. autoritas, Ingenio te esse in liberos leni puto, & illum obsequentem si quis rectè aut commodè tractaret: Verum neque tu illum satis noueras Nec te ille,hoc vbi fit, ibi non vere viuitur. Tu illum nunquam ostendisti quanti penderes Nec tibi ille est credere ausus quæ est æquum patri, Quod si esset factum,hæc nunquam euenissent tibi.

2 Sic l.si vnquam, C. de reuoc.donat.licet de liberis loquatur,in filio † etiam sibi locum vendicat, vt ibi Andr. Tiraquell. in verb. Susceperit liberos,numero 241.versiculo,Tu tamen, aduertit.

3 Pluralis namque sermo † satis est si aliquo modo ac certo respectu possit verificari,quamuis non omnimode verificetur, capitulo, indemnitatibus, §. penul. de elect. in 6. gloss. in capitulo primo, in verb. Primitias,de decim. Clemen. 1. in verb. Censura, de vsur. pluralis-
4 que numerus frequenter pro singulari † ponitur, prout in l.in conditione, ff. de condict. furt. l. 1. §. vt in initio, & §. eum, ff. de postul. l.3.§. negocia, ff.de negoc. gest. l.2.§. exactis, ff. de orig. iuris, l. Diuus, in fin.ff.de petit.hæredit.l.Gallus.§.quid si is,de liber.& posthum. l.2.§.sed si vnus, ff. de vi bonor. rapto. Andr. Alciat. consilio septuagesimoquarto, Allegationibus, numero decimotertio, & decimoquarto, libro 9. Gloss. Parisiens. titulo primo,§.3.glo.3.in verb. Les seigneurs feodaulx, numero quinto,versiculo, Vltimò quòd sic. Petr. Rebuff. in l. in vsu iuris, columna secunda, post med.versiculo, Quintò è contra, de regu. iur.fol.550. Celsus Hugo consilio 57.Anno superiore,sub nume. 1. versiculo, Nec est inconueniens. Gerard.Mazzol.d. consil.5. colum.4. num. 31.

Hucque pertinent tradita per Archidiac. in capitulo,quamuis, il primo, de præbend. in 6. Bal.in capitulo, mandatum,columna secunda, numero quinto,versiculo,In contrarium vide-
5 tur,de rescript. quòd clausula † illa Pontificis: si pro alijs non scripsimus, & non scripsit nisi pro vno,

vno, quòd vtique in vno etiam verificetur, vbi Bald. ad hoc multa iura allegat, dicens notabiliter idem esse plurale, quod singulare geminatum.

Facit insuper quod scripsit Cardinal. Zabarell. consilio 153. præallegato, in princip. quòd mercatorum subscriptio quæ dicebat, Titius,
6 & socij, procedat etiam si Titius vnicum † tantum socium habebat, per textum in dicta l. non est sine liberis, vt per eum. Item quod tradit Specul. in tit. de prim. & secund. decreto, §. iam de effectu, vers. Sed nunquid sufficeret, & Abb. in cap. pastoralis, §. primo, in vltim. verb. de offic. ordin. & Iason dicto consilio 145. columna fin. sub nume. 6. ante finem, versic. Ad idem facit, libro secundo, quòd appellatio quæ coram honestis, siue publicis personis debet interpo-
7 ni, sufficit si coram vna tantum persona interponatur, per textum in l. vt perfectius, C. de annal. except. vbi dicitur, Sin autem absuerit præses, vel Episcopus, vel defensor ciuitatis, liceat ei proponere publicè, vbi domicilium habet possessor, seu cum tabulariorum subscriptione, & tamen ibi exponitur, id est tabularij, ad idem text. in l. sancimus, §. sin autem dubius, C. de iure deliber. & in ca. vt circa, de elect. in 6. ibi, Coram personis, &c.

Pariter etiam doctrina Bar. in l. si quis alicui per illum textum, iuncta glossa, C. ad l. Iul. Maiest. quòd licet omnes leges in plurali loquantur præcedentibus indicijs, vnum tamen sufficeret bonum indicium.

Denique hinc etiam est, quòd cum in Constitut. Multæ leges, de crimin. sacrileg. rubric. 5.
8 dicatur, multas leges sæuissimè sacrilegos† puniuisse, pœnam attamen moderandam esse arbitrio iudicantis. Nisi fortè manifestè templa Dei destructa, vel fracta sint violenter, aut dona, & vasa sacra noctè sublata, hoc enim crimen capitale est, nunquid sufficiat vnam Ecclesiam violenter, & manifestè frangere, vel fractio ad minus duarum requiratur, textus enim in plurali loquitur? & quidem videbatur, nam pluralis locutio duorum numero expletur, ac perficitur Bald. in cap. primo, versic. Pluralis locutio, de notis feud. dicens illinc sumptam esse regulam iuris canonici, textum autem illum sumptum esse ex l. vbi numerus, ff. de testibus, cap. in omni, extra eodem cap. cum esses, extra de testament. Bart. in l. si gemina, numero septimo, versic. Quæro quid si accusator, ff. arbor. furt. cæs. Tamen contrarium in illo contextu determinat Matth. de Afflict. columna quarta, sub nume. septimo, vt inquam numerus pluralis in singulari verificetur, & frangens manifestè vnam Ecclesiam in pœnam capitalem incidat, vbi multa similia adducit, motus nuncupatim ex not. doctrina Bald. in l. cum quidam, column. penult. numero nono, versic. Modo generalius quæritur, C. de impuber. & al. substitut. quòd
9 verba † dicta in plurali numero, si ex ijs non resultat absurditas aliqua, seu cõtrarium aliquod naturali vel ciuili rationi, vel menti proferentis, vel iniustum, debent in singularem resolui. Vnde dum in alia Constit. Super incisionibus,
10 de † malefic. clandestin. rubric. vigesima sexta, dicitur, arborum incisores clandestinos, & nocturnos in facinore deprehensos, aut aliter legitimè conuictos, capitè puniri, numerus pluralis in singulari nequaquam verificatur, scilicet in incidente vnam arborem, modo quo supra, nam aliàs absurdum resultaret in materia odiosa, & pœnali, vt scribit idem Afflict. ibi, num. 4. in 3. quæst.

Limitatur vno modo dicta conclusio, nisi
11 fuisset dictum, † sine duobus liberis, vt inquit Dominus Sfortia Odd. Perusin. in dicta sexta partic. sui tractat. de compend. in secundo articulo, in fine, per textum in l. Arethusa, ff. de stat. homin.

HYPOTHESIS.

Quod in liberis dictum est, an in verbo filiorum procedat, vt inquam sub plurali numero vnus tantum filius ad defectum conditionis includatur, & quòd sit, verius esse. Idem è contra si huiusmodi vox in singulari proferatur. Et pluralis numerus quando plurium concursum requirat, singularis etiam quando ad pluralem trahatur distingui. Ac demum vtrum facilius substitutus excludatur eo quòd militet huius contextus in l. cum auus, coniectura, quàm excludatur, eo quòd pluralitas in singularitates non resoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum conditionem ex vnius tantum superexistentia non expirare, nec substitutum secundum vnam Cornei opinionem ex eo excludi. Sed in contrarium esse magis communem, numero 17. Tobiamq. Non. in hoc distinxisse, n. 21. Atque dictam opin. contra Corneum latius procedere, vt num. 25.*

2 *Liberorum enunciationem in plurali fieri solere, sicut codicillorum, & pugillarium. Idque ex arte ornatus gratia, num. 4.*

3 *Pluralem numerum plurium concursum expostulare. Hincque ad Baldi quandam conclusionem inferri. Eandemque regulam, num. 30. constitui*

ibidemque multipliciter limitari. Legatumque pauperibus factum interpretari, num. 31.

5 *Singulare pro plurali elegãtioris elocutionis gratia in vsu esse.*

6 *Liberum pro filio in singulari, quandoque proferri, sic etiam codicellum, pugillaremque, ac etiam blanditiam.*

7 *L. pater Seuerinam, §. ita fideicommisso, hoc tit. extricari.*

8 *Negatiuam vniuersalem totum abnegare.*

9 *Negatiuam potentius negare, quàm affirmatiua affirmet.*

10 *Vniuersalem propositionem per vnum tantum falsificari.*

11 *Negatiuam dispositionem in primo actu non impleri, quicquid in affirmatiua dicatur.*

12 *Statutum quod stãtibus masculis fœmina non succedant, super agnationis fauore radicari, rationemque istam pro expressa censeri.*

13 *Statuta strictam recipere interpretationem.*

14 *Statutum fœminarum exclusiuum ex parte fœminarum odium implicare, & strictè interpretandum esse, ex parte autem masculorum fauorabile videri, prout in fin.*

15 *Statutum istud fœminarum exclusiuum vno tantum masculo superexistente verificari.*

16 *Statutum disponens, vt muliere decedente sine filijs vir tertiam dotis partem lucretur ex vnius filij superexistentia virum excludi.*

18 *Pluralem numerum in singulari verificari vbicũque eadem vnius, & multorum est ratio.*

19 *Voluntate testantis inspecta à verborum proprietate recedi, voluntateque cessante ad ipsam verborum proprietatem recurri.*

20 *Sine, dictionem, omnimodam carẽtiam, siue separationem significare.*

22 *L. si vnquam, C. de reuocan. donat. dispositionem, vbicũque donata fuerit res aliqua quæ infra dimidiam bonorum sit, ac mediocris, non sic de facili procedere ex vnius tantum filij susceptione, sicut multorum.*

23 *Conditionem, vt si hæredes sine liberis decesserint capellam ædificent non scindi, & vno sine liberis decedente alterum interim ad ædificandum non teneri.*

24 *L. si filia pater, ff. de legat. tertio, rationem reddi.*

26 *Filiorum in conditione enunciationem in singulari ad pluralem quoque protrahi.*

27 *Hæredis, verbũ, in singulari omnes hæredes complecti.*

28 *Procuratorem ad litem constitutum, ad lites constitutum videri.*

29 *Legem de vna persona loquentem vniuersaliter loquutam intelligi, personamque illam exempli gratia fuisse expressam, idque potissimum in fauorabilibus.*

30 *Legatum pauperibus factum in vno tantum paupere nunquid impleatur, duasque principales opiniones, & denique Iacobi Menochij particularem distinguentem afferri.*

32 *Singularem numerum ad pluralẽ trahi, & quando.*

33 *Coniectura ex hac l. cum auus, desumpta, facilius substitutum excludi, quàm ex eo, quòd pluralitas in singularitates non resoluatur.*

34 *L. cum auus, coniecturam procedere etiam ad exclusionem fratris grauati, ipsum tamen fratrem substitutum non excludi, eo quòd pluralitas in singularitates non resoluatur.*

CAP. VII.

OFFERT sese superiori longe impeditior, atque difficilior quæstio, nunquid sub voce filiorum (quicquid de liberis dictum fuerit) vnus tantum filius intelligatur, ob eiusque superexistentiam quis dicatur cum filijs ad substitutum excludendum decedere. In qua duæ Scribentium opiniones cernuntur.

1 Prima, vt conditio non expiret, quam † se-
qui visus est Corn. consilio vigesimoquarto,
Ad euidentiam, columna quarta, versic. Et il-
la conditio si filij, libro secundo. Fundatur pri
mo ex dicta l. non est sine liberis, de verborum
significat. arguendo à sui ratione, vult enim ibi
text. vt quis non dicatur decedere sine liberis,
etiam si cum vno tantum filio decedat. Hæc e-
nim (inquit Caius lib. octauo ad legem Iuliam
Pap.) nunciatio habet liberos, non habet libe-
2 ros semper pro pluratiuo † numero profertur,
sicut & pugillares, & codicilli. Assentiturque
Cardinal. Zabarell. consilio sexagesimo, Pro
examinatione, columna tertia, numerono no,
liberorum scribit appellatio communiter fit in
plurali, dict. l. non est sine liberis, & ideo in ijs
maximè pluralitas resoluitur, & verificatur in
vno supposito, dict. l. prima, C. de condit. in-
sert. Cum itaque in verbo, filijs, cesset illa parti-
cularis Caij Iurisconsult. ratio, in singulari nan-
3 que profertur, pluralisque numerus † plurium
concursum expostulet, l. vbi numerus, ff. de te-
stibus, l. inter illam, §. fin. dicto titulo, ff. de
verborum significat. l. libertas, §. fin. ff. de ma-
numiss. testamen. cap. hoc quoque, de consecr.
distinct. prima, glo. in cap. statutum, §. insuper,
de rescript. in sexto, contrariam circa verbum
filijs dispositionem videtur inducere. Hinc no-
tanter respondit Bal. cons. 242. Factum tale est,
quidam B. habuit gratiam, lib. 3. quòd si Sum-
mus Pont. mãdauerit alicui ꝓuideri de benefi-

cio

cio ad collationem quorumcunque spectante, mandatum istud beneficio spectante ad collationem unius tantum sibi locum non uindicabit. Sed huic inductioni contrarium sustinêdo responderi posset, quòd etsi nunciationem istâ pluraliter semper proferri Iurisconsult. dixerit,
4 id tamen ornatus gratia † intelligendum est, ex huiusmodi nanque prolatione vim quandam assequitur qua in singulari numero careret, pro ut elegantioris, ac nitidioris elocutionis causa
5 singulare vicissim pro plurali accipi † perspicimus, vt Diuus Augustinus super illud Exodi. Venit musca grauissima, testatur. Expedito (vt apud Historicos) milite rem geri. Vterumque (vt lib. Aenid. secundo Virgilius) armato milite complent: rursus Fit via vi, rumpunt aditus primosque trucidant Immissi Danai, & late loca milite complent. item Miles cessans victus in arma. Quod dicendi genus sæpè etiam Iurisconsulti vsurparunt, vt in d. l. secunda, §. exactis deinde Regibus, ff. de origin. iur. l. ita Diuus, in fin. ff. de petit. hæredit. d. l. secunda, §. sed si vnius, ff. vi bon. rapt. l. 3. §. negocia, vbi Bart. num. primo, versic. Facit ad quæstionem, ff. de negoc. gest. in l. prima, & ibidem Bart. in princ. versic. Respond. & fateor, ff. de procur. gloss. in l. falsa, in fin. hoc tit. & Instit. de iur. per son. in princ. in §. si verò absit, Authen. de hære dib. & Falcid. glo. in l. fin. C. de seru. reipub. manum. in l. Stichus, in verb. Post eorum mortem, de vsufruct. faciuntque late tradita per Ias. in d. l. Gallus, §. quid si is, num. primo, cum pluribus sequen. ff. de liber. & posthum. sicut & illud Indignati sunt Apostoli propter effusionem vnguenti, & tamen solus Iudas fuerat indignatus. Ad vsumque iuris esse singularem pro plurali numero, Celsus Iurisconsult. lib. 25. Digest. his verbis admonuit, In vsu iuris frequêter nos vti Cascellius ait, singulari appellatione cum plura generis eiusdê significare velimus, nam multum hominem venisse Romam, & piscem esse vi lem dicimus, l. in vsu iuris, quæ est l. 158. ff. de verbor. signif. Quod magis suaderi poterit, cû d. l. non est sine liberis, sub tit. de verb. rerumque significatione posita sit, & ex quam plurimis patet legibus quæ harum vocum enuncia-
6 tione in singulari † vtuntur, vt est text. de liberis, in l. ius agnationis, ff. de pact. in §. his quoque, Instit. per quas person. nob. ius acq. in l. si quis in suo, C. de inoffic. testament. in l. si quis prioris, §. fin. de secund. nupt. Idipsum dicendi genus Rhetores politioresque scriptores aliquando admisisse compertum est, vt de Fabio Quinctiliano meminit Lauren. Vall. tum libro tertio elegant. capit. tertio, tum in Baptistam Facium, libro secundo, qui Recriminationum inscribitur, fol. 549. cuius verba hic duxi optimum recensere, Possum (inquit) multa similia afferre, vt liberum pro filium apud Iurisconsultum, & Quinctilianû, & Paulum, Caiumque Iurisconsultos pugillarem, & codicillum, cum sciamus ex arte pluralis esse numeri. Quod quidem Imperatoris testimonio comprobatur, tum in l. non codicillum, tum etiam in l. cum antiquitas, C. de testamen. & ne in pugillaribus, sunt hi libelli, vel tabulæ ceratæ in quibus scribebant, quos Græci ἐγχειρίδια vocant, autoritate carere videamur, id apud eundem Laurentium Vallam in Antonium Raudensem, fol. 319. postquam de duello meminit inuenire fas erit, en Ausonius Bipatens pugillar expedi, & cum eodem Valla Ciceronis de blanditia exemplum afferam, de petendo nanque Consulatu ad Fratrem ita exorditur, Ea desiderat nominum electionem, blanditiam, assiduitatem, benignitatem, rumorem, spem, & paulo post. Sed opus est magnopere blanditia, quæ etiam si vitiosa est, & turpis in cætera vitia, tamen in petitione necessaria. Et cui anceps erit non blanditiam, sed blanditias candidiori sermone proferri? Verum enimuero ex nouissimis Bononiensibus, & alijs Recent. hæc responsio subuertitur, cum licet vox ista aliquando in singulari numero reperiatur, vt ex præcitatis autoritatibus liquet, eius tamen propria, ac peculiaris natura sit, ut in pluratiuo numero proferatur, dicta l. non est sine liberis, maximè (ut dicebam) rubricam expendendo, argumen. l. Imperatores, ff. de in diem adiect. in dubio autem non debemus à propria uocis natura, significationeque recedere, uulg. l. non aliter, de legat. tertio, itaque in dubio præsumendum est testatorem uoluisse uocem istam propriè, ac regulariter non impropriè assumere, hocque uoluis
7 se Iurisconsultum † in dicta l. pater Seuerinam, §. ita fideicommisso, hoc titu. dum ait, Si sine liberis conditionem ex uoluntate testatoris uno filio nato deficere, quasi dicat, ex quo propria natura huius uocis est, ut in uno tantum uerificetur, testator illam ponens conditionem censetur uoluisse etiam de uno filio cogitare, prout Moderni Perusini aduertunt.

Sed in effectu diuersa sane est illius contextus intelligentia, totum nanque in uoluntate consistit, non in qualitate, aut significatione uocis liberorum, ut præsupponunt. Vnde Decius aliter contrarium diluere, explicareque conabatur, quòd inquam intersit an pluralis numerus affirmatiuè enuncietur, & tunc plurium concursum requirat ex præallegatis iuribus, an uero negatiuè proferatur, tuncque per unum falsificetur, ut per Bald. in l. iubemus, §. sin autem, in princ. C. ad Trebell. cum uniuersalis ne
8 gatiua † totum neget, l. si is qui ducenta, §. utrû, ubi

vbi not.ff.de reb.dub. cap. Deus omnipotens, 2.quæst.1.Dec.consil.365.Viso consilio,col.2. in fine, num.septimo,vers.Et vlterius hoc corroboratur,Aym.Crauet.consil.146. Respondi de iure,num.quarto, & negatiua potentius ne-
9 gat, quam affirmatiua † affirmet, gloss. in cap. cum dilectus, extr. de consuet. in l.hoc genus, isto tit.Dec.in l. si Ruffinus,num. septimo, C. de testamen.milit.in l.quod te,nu.29.ff. si cert. pet.consil.304.Visis his,colum.fin.num.quarto,versic.Et primo non obstat,consil. 490. Visis, & circumspectis,num.6.consil.567. In casu occurrenti,num.secundo,Aym.d.cons.146. & consil.294.Verba transactionis, num. quinto,Andr.Alciat.in cap.cum contingat, nu.214. extr.de iur. iur. cons. 6. Multa deduci possent, num.17.lib.quarto,Anton.Rub.consil.51. Statuto,num.quarto. Sed Decium,tum Hieronymus Cagnol.in vlt.not.num.56.tum etiam Nouissimi Bononien.prosternere nituntur,omissisque Cagnoli confutationibus, dicti Bononien. in septimo not.nume.44. dicunt id non esse ex natura negatiuæ, vel affirmatiuæ dictionis, vt Decius intelligit, sed verius ex natura vniuer-
10 salis propositionis quę per vnum tantum † falsificatur, d.l.si is qui ducenta,§.vtrum, vbi Bartholom.Socin.& Moderni,Bal.in d.l.iubemus, §.sin autem, post princ. & distinguendum est, an pluralis locutio simpliciter proferatur, & tunc plurium concursum requirat, si vero vniuersaliter explicetur, tracteturque de verificando,& adimplendo, & omnium concursum expostulet, cum vno deficiente falsificetur, vt dicitur in d.§.vtrum,& in d.l.non est sine liberis, vbi tacita adest propositio vniuersalis si nullos habebit liberos, indefinita etenim vniuersali æquipollet,l.si pluribus,de leg.3. vnde per vnũ filium falsificabitur.

Sed Bononienses circa reprehẽsionem quã aduersus Decium inijciunt parum feliciter intentum fortasse assequuntur, cum non tollant (vt si dixerim) malignitatem, siue potentiam negatiuæ,vt Raphael Fulgos.in l.iurisgentium, §.sed si fraudandi, vbi gloss. etiam, ff. de pact. considerat, secundum quem indefinita negatiuè de proprietate sermonis vniuersali æquipollet, licet in affirmatiua secus sit. Proinde quam
11 uis dispositio affirmatiua † in primo actu impleatur, l.boues,§.hoc sermone, de verborum significat.l.cum pater, §. certam pecuniam, ff. de legat.secũdo,l.dotis promissio,ff.de iur.dot. secus tamen est in negatiua quæ in infinitum protrahitur, l.si sic, ff. de verborum obligat. gloss. in l.hoc genus, ff. hoc titu. vbi id Paul.de Castr. aduertit, Oldrad. conf. sextodecimo, Thema tale est,Titius, columna secunda,num. tertio.

Retinendo itaque Decij intellectum qui in vniuersali etiam fundatur, considerandum est, non mirum si negatiua illa vniuersalis propositio in vno uerificetur cum cõditionaliter proferatur, adeo quòd formiter sit implenda,vulg. l. qui hæredi, & l. Mæuius, isto titu. præmissæ ergo negatiuæ vniuersali enunciationi negatiua etiam conditio annectitur quæ non impletur, nec ei formiter satisfactum creditur si unus superuiuat. Nec obstat quod ad numeri confirmationem de statuto inducitur,ut stantibus masculis fœminę non succedant, quod inquam ad unum superexistentem masculum non porrigatur, ut consultum fuisse refert Marian. Socin. Senens. in cap. super eo, il secondo, de condit. apposit. Cum opinio consultoris falsa fuerit cui Socinus ipse se subscribere, nec immerito re-
12 nuit attenta statuti radice, † vt bona in agnatione eius fauore conseruentur, Ioan.Andr.in addit. ad Specul. in rubric.de success. ab intestat. versic. Et est sciendum, Iacob. de Aren. Cyn. & Salic.in l.prima,C.de adulter. Bal.in l. quod vero, ff. de legib. cum simil. quæ ratio pro expressa haberi debet,quicquid aliter dixerit Bartol.in l.liberorum,ante & post num.13. de verbor. signif. cui respondet Bald. in l. maximum vitium,colum.3.ante num.septimũ,versic.Sed Bart. dicit,C.de liber. præter.quod cum alia ratio nõ videatur posse assignari,habetur pro expressa, ad hocque est gloss. in l.quamuis, C. de fideicommiss. vbi Bald. in princip. versic. Et cum vna, per illum textum concludit, quòd quando vna sola ratio reddi potest illa debet pro expressa haberi, tam in testamentis, quàm in statutis,& ita argumentatur Ludouic. Rom. consil. 100. In præsenti causa, colum. prima, post princip. versic. Quod autem locum non habuerit, consil.404. In casu propositæ consultationis, columna prima, versic. His tamen non refragantibus, ac alijs de quibus per Deciũ consil.15. Et pro tenui,columna.2.in fine, versic.Et ad hoc est glossa,Socin.iun.cõs.10.Abũde,num.11.lib.2.post eundem Roman. consil. 411.Quattuor sunt,colum.2.versic. A qua quidem constitutionis ratione. Sed esto quòd contra consilium prædictum reprobatum opinio non subsisteret, quid tum? cum in statuto ver-
13 saremur † strictè interpretando, l. quicquid astringendæ,ff.de verbor. oblig.l.3.ff. de negot. gest. Bald.hoc latè declarans in l.prima,colum. fin.versic.Nam statuta,ff.si cert.pet.in l.contractus, columna prima, ante numerum secundũ, versic.In contrarium facit,C.de fid.instrumen. Vacon.lib.declar.6.cap.254. Et præsertim bu-
14 iusmodi statutum † ex parte fœminarum odium continens,d.l.maximum vitium,C.de liber. præterit. Bald. in l. venia edicti, in fine, num.

num. 5. verſ. Vnde ſi ſtatutum dicit, C. de in ius
voc. & tanquam odioſum ſtrictam debet inter-
pretationem recipere, Ludouic. Gozadin. conſ.
37. Prima facie videtur dicendum, colum. 3. nu
mero 12. verſ. Sexto tale ſtatutum, vbi alios ci-
tat, vt ad caſum vltimi elogij fauorabilem iuxt.
l. 1. vbi Scribentes, C. de ſacroſ. eccleſ. l. in con-
ditionibus, vbi Bald. id notat, iſto tit. l. in teſta-
mentis, de reg. iur. non ſit inſerendum, eadem
ratione qua ſtatutum ipſum ad vnum tantum
15 filium non extendi, fuerat, ſed male † cõſultum,
vt aduertunt Bald. in d. l. 1. ante num. 4. verſ. Et
facit ad quæſtionem, C. de condit. inſert. Andr.
Barbat. in c. Raynaldus, col. 31. Alex. conſ. 109.
Super prima conſultatione, colum. 4. num. 12.
verſ. Et ideo inſert Bald. lib. 7. Ludouic. Bolo-
gnin. conſ. 32. Cor mundum, Viſo igitur caſu,
col. 1. Philipp. Franc. in c. ſi pater, colum. 27. ſu-
per gloſſ. in verb. Liberis, verſic. Vnde ex ijs, de
teſtam. in 6. Iaſ. in l. Gallus, §. quid ſi is, colum.
prima, num. 4. verſ. Secundò adde, ff. de liber. &
poſthum. aſſerens ex parte maſculorum tale ſta
tutum eſſe fauorabile, & extendendum, vt ibi
ſub num. 6. verſ. Subdit tamen idem D. Maria-
nus, & conſ. 145. Circa primam dubitationem,
col. fin. ſub num. 6. verſ. Quamuis in ſtatutis, li-
bro 2. Dec. conſ. 484. Æquitari & iuſtitiæ, col.
prima, in fin. numer. 4. verſ. Sed breuiter, Petr.
Rebuff. in d. l. non eſt ſine liberis, vel in l. nam
quem ſine liberis, col. 1. circa med. verſ. Secun-
do ſi ſtatutum, fol. 530. Pariter etiam, quòd ſta
16 tutum diſponens, † vt muliere decedente ſine
filijs vir tertiam doris partem lucretur ex vnius
ſuperexiſtentia ſileat excluſo viro, tenuit Bald.
ipſe in d. l. 1. colum. 2. poſt Iacob. Butrig. C. de
condit. inſert. Iaſ. in l. ſingularia, num. 11. verſic.
Quarto adde, ff. ſi cert. pet. & in d. §. quid ſi is,
numero 4. verſ. Item facit ſecundum eundem,
Franc. in prælleg. c. ſi pater, d. colum. 27. verſ.
Item ſi ſtatutum dicat, Anton. Corſett. in ſing.
in verb. Statutum, incip. Statuta Italiæ diſpo-
nunt, Rebuff. de conſuetudine Toloſana lo-
quens, in præcitato loco, d. col. 1. verſ. Tertio am
pliate etiam.

Altera igitur eſt ſuperiori contraria opinio,
vt vnus filius ſuperexiſtens excludat ſubſtitu-
17 tum † in conditionali filiorum ſubſtitutione cõ
prehenſus, in qua reſident Socin. ſen. in 5. not.
Dec. num. 13. Curt. iun. num. 12. Nouiſſim. Bo-
nonienſ. num. 44. Tob. Nonius in 3. not. ſub
diſtinctione tamen, vbi etiam Hieronym. Ca-
gnol. ſub numer. 56. in vlt. not. in l. 1. C. de pact.
Franciſc. Rip. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, nu-
mero 51. verſ. Sed dubito quid dicendum, ff. ad
Trebell. Alex. conſ. 31. Ponderatis his, in princ.
verſ. Præterea cum euenerit, libr. 3. Ludouicus
Roman. conſ. 148. Viſis themate, ac ſupra con-
ſultis, col. 1. in princ. Petr. de Anchar. conſ. 396.
In vnum caſum reſoluitur, verſ. Item illa verba,
Corn. conſ. 202. Pluries ac pluries, columna 4.
num. 8. verſ. Et ideo, libro 3. conſ. 258. Quo ad
primum, col. 4. num. 5. verſ. Secundum mem-
brum, eod. vol. conſ. 306. Videtur prima facie
dicendum, col. fin. num. 8. verſ. Nec obſtat, libr.
quarto, Dec. conſ. 15. Et pro tenui facultate, co-
lum. 1. in princ. verſ. Et vnica etiam, conſ. 270.
Dom. Raynaldus, colum. 1. in princ. verſ. Nam
etiam, conſil. 50. Quia verba teſtamenti, col. 2.
verſ. Quarto hoc idem, conſ. 370. Viſo teſtamẽ
to Ludouici de Acerbis, num. 1. conſ. 636. Pri-
ma facie videbatur dicendum, col. 2. numero 4.
conſ. 570. Caſus de quo quæritur, col. 2. nume-
ro 4. verſ. Vbi etiam, & conſ. 594. Viſo teſtamẽ
to Franciſci, colum. fin. num. 6. verſ. Et non eſt
dubitandum, Pariſ. conſ. 8. Aſſertum fideicom-
miſſum, num. 3. verſ. Et vnicus tantum, libro 2.
conſ. 58. Circa primum dubium, nume. 6. verſ.
Ex quibus inſertur, eod. vol. conſ. 53. D. Hiero-
nymus Camerinus, num. 3. verſ. Et vnica filia,
lib. 3. Carol. Ruin. conſ. 100. Viſo teſtamento,
col. fin. num. 8. verſ. Quæ conditio, conſ. 119. Vi-
ſo & bene conſiderato, num. 13. conſ. 182. In fa-
cto proponitur, num. 2. lib. 2. Marc. Anton. Pe-
regrin. in tract. de fideicom. artic. 22. incip. Vti-
lis eſt, num. 65. verſ. Et ſi vnus, fol. 201. & artic.
28. num. 37. verſ. Et in vno, col. 3. fol. 259. Io.
Bap. Plot. in rep. l. ſi quando, num. 345. fol. 199.
C. vnd. vi, Tiber. Decian. conſ. 54. Iuri & verita
ti conſona, lib. 2. Franciſc. de Caldas in d. l. ſi cu
ratorem habens, in verb. Sine curatore, ſub d.
num. 47. Socin. ſen. conſ. 55. Viſis conſilijs, poſt
princ. lib. 3. Petr. Rebuff. in d. l. non eſt ſine libe
ris, cum l. ſeq. col. 1. in princ. verſ. Ampliate pri-
mum, fol. 530. Franciſcus Burſat. conſ. 19. Ma-
gnificus Dom. Antonius Zucca, col. 6. num. 18.
libro 1.

Quæ certe opinio illud habet fundamẽtum,
quòd pluralis numerus in ſingulari verificetur
18 vbicunque † eadem vnius & multorum eſt ra-
tio, ſecundum Ioan. Andr. in c. 1. vbi Dominic.
de S. Gemin. ſub num. 4. verſ. Quid ſi ſit vnus
ſolus expectans, & Philipp. Franc. in princ. de
rer. permut. in 6. Bald. ante num. 4. & Paul. de
Caſtr. num. 2. verſ. Breuiter verum eſt, per illũ
text. in l. 1. C. de condit. inſert. Ioan. de Imol. &
Cardinal. Florentin. in Clem. 1. ille col. 1. hic 4.
in 6. oppoſit. de renunc. Socin. ſen. conſ. 278. In
quæſtione vertente, col. 1. verſ. Confirmantur,
lib. 2. Franciſc. Aretin. in l. ſi quis ante, col. 2. ff.
de acq. poſſ. Petr. Rebuff. in d. l. non eſt ſine li-
beris, vel in l. nam quem ſine liberis, colum. 3.
verſ. Notandum eſt igitur, per text. in l. falſa, §.
fin. hoc tit. ſed in propoſito eadem ratio in vno
militat, quæ in pluribus, l. cum acutiſſimi, C. de
fidei-

fideicom. vnus ergo filius substitutum exclu-
det de cuius fauore tractatur, d.l.iubemus, §.sin
autem, & d.l.pater Seuerinam, §. ita fideicom-
misso, inspecta voluntate testatoris, quo casu à
verborum proprietate recedimus, d.l. non ali-
ter, de leg. 3.l.cum quæstio, C.de legat. qua ces
19 sante † ad eandem verborum proprietatem tu-
tè recurrimus, vt in d.textu, Franciscus Aretin.
cons.66. Viso puncto & dubijs, col.2. versic. Si
ergo actus, vbi hoc optimè declarat, Corn.con
silio 7. Rudis & incomposita, col.2. sub num.2.
lib.1. Dec.cons.70. Et pro tenui, col.fin. sub nu
mer.3. vers. Nec obstat, quòd à verbis. Accedit
20 natura dictionis † sine, quæ omnimodam deno
tat carentiam siue separationem, l. sine, ff. rem
rat.hab.l.sine hærede, ff. de admin. tut. Bart.in
l.si rem, §. qui iniuriarum, nu.6.ff.si quis caut.
& propterea negationem exclusionemque, vt
est gloss.in l.1.in verb. Stellionatum, vers. Ecce
istud, ff.de pign.act.& ita est concludendum, se
quendo hanc posteriorem opinionem vti cre-
briori calculo receptam.

Sed D. Tobias Nonius Perusin. in d.l.1.in
21 tertia not.distinctione vtebatur, duos casus † cõ
siderando. Primus est cum hæc conditio à pa-
tre fuit apposita filio, & tunc verum sit condi-
tionem in vno etiam filio verificari, pater enim
eius filio conditionem ipsam, Si sine filijs deces
serit apposuisse substituendo præsumitur, quia
voluit suam hæreditatem ad nepotes potius
propriamque sobolem, quàm ad extraneũ de-
uenire, istius contextus argumento, & d.l.cum
acutissimi, necnon, l.generaliter, §.cum autem,
C.de instit.& substit. quæ ratio (vt dixi) quem-
admodum in pluribus ita etiam in vno filio si-
bi locum vendicat: quia eadem videtur sui affe
ctio. Alter casus est cum dicta conditio fuit ab
extraneo adiecta, tũcque procedat Cornei opi-
nio, vt conditio, si sine filijs, in vno tantum filio
non verificetur, sed in duobus, vel pluribus, ar-
gum. d.l. vbi numerus, & illorum quæ ad hoc
propositum cumularè tradit Andr. Tiraquell.
in rep.l.si vnquam, in verb. Susceperit liberns,
num.226.cum plurib. sequen. C. de reuoc.do-
nat.nam in extraneo diuersa ratio considerari
potest, cogitauit siquidem testator, quòd si eius
hæres cum pluribus decederet filijs potuisset
proprium hæredis patrimonium filijs suis satis
non esse, & ideo hoc casu voluit hæreditatem
istam apud hæredem suum remanere, secus ve-
rò est, si vel nullis filijs relictis, vel vno tantum
decederet, hoc enim casu cogitauit fortasse te-
stator, quòd hæredis patrimonium erat illi soli
filio sufficiens, & propterea uoluit tunc hæredi
tatem ad extraneum deuolui, arg.l. si filiæ pa-
ter, ff.de leg.3.
22 Et facit ad hoc † quod aliàs notanter scrip-
sit Corn.cons.4. Dubia satis, col.4. uers. Cum
igitur in casu nostro, lib.3. quòd ubicunque do
nata est res aliqua, quæ sit infra dimidiam bo-
norum ac mediocris, & dubitatur an hæc dona
tio sit reuocata ex d.l.si unquam, debet inspici
an unicum tantum filium susceperit, uel plures,
quia uerisimiliter non ita retraheretur donan-
do propter unicum filium quemadmodum pro
pter multos, Franciscus Aretin. cons.93. Viso
legato, colum.4. vers. Quid enim si hæreditas,
Catol.Ruin.cons.124. Videtur, ad fin.numero
28. libro primo, & ita dicti Moderni Perusini
distinguebant.

Huic tamen distinctioni reluctatur Andr. Al
ciat.in d.l.non est sine liberis, uers. Dubitari igi
tur potest, allegans Bald. in d.l.1. & exemplifi-
cans cum Pontifex alicui sacerdotium conferri
mandat si pro alijs non scripserit, de quo excm-
23 plo supra dictum exririt. Adijciens etiam † id
quod ex facto respondit Calderin.cons.42. In-
stituit testator, de testam.cum hæredes, si sine li
beris decederent ædiculam construere à testa-
tore iussi essent, altero defuncto sine liberis, nõ
interim alterum teneri, nec conditionem scin-
di. Si modo Andreæ Alciato viro grauissimo de
ferre pergeremus, posset Perusinis facile respõ-
deri ex text.in l.Publius, in fin. hoc tit. Nam si
prędilexit substituto extraneo itidem extraneũ,
ad quem tantum voluit eius hæreditatem per-
uenire, ergo & filium tantum patri vnicum ei-
dem extraneo prædilexisse censendum est, prę-
allegaræ legis argumento. Non obstat text. in
24 argumentum d.l.si filiæ pater, † cum dotem il-
lam arbitrio tutoris iussam dari ex Tuberone
boni viri arbitratu intellectam, Labeo huiusmo
di boni viri arbitrium declarans rectè ex digni-
tate, ex facultatibus, ex numero liberorũ, testa-
mentum ordinantis arbitratur, atque metitur,
fauorem tum aliorum filiorum, tũ pupillæ mo-
deratè arbitrans, cum numerum liberorum ad
constituendum paragium inspexerit, ne damnũ
ijdem liberi ex immoderata dotis constitutio-
ne subirent dum ad paternam successionem vo
carentur, meritò his pensatis congrua ibi dos
diffinitur, & de paragio quã nos in hoc Regno
dicimus, vt nil aliud excogitari possit quã quòd
nemini illorum prętudicium inferatur, quos na
tura ad parẽtum bona vocitat, ita omnibus nu-
meris congruenter dotata remanet, l.quæro, cũ
sequen.l.cum post, §. gener, ff.de iur.dot.l. siue
generalis, C.eod.tit.iunct.l.quòd si nolit, §.qui
assidua, ff.de ædilit.edict.l.Titianus, ff. quod cũ
eo, l.nũmis, ff.de leg.3.l.Imperatores, ff.de con-
trah.empt. Bald.post Rayner.de Forliu.in d.l.si
filiæ pater, Ang.in auth. de restit. & ea quæ pa-
rit, in fin.princ.col.4. Bald.in l.fin. in lect. nou.
colum. 2. vers. Sed pone dictat statutum, C.de
dot.

dot. promiss. Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerin. in rep. l. omnes populi, col. 120. vers. Vigesimotertio quæritur, Fabian. in rep. auth. nouissima, in 8. artic. princ. in fin. Bald. Nouell. in trac. de dot. in 18. priuil. fol. 18. Andr. de Isern. in Cõstit. In aliquibus Regni partibus, in fin. Matth. de Afflict. decis. 160. Aliud fuit dubium, in princip. Dec. in consilio quod reddidit pro Nobilibus de Prato de Aquila cons. 26. Et diligenter, in fin. numer. 5. communicato consilio cum D. Antonio de Malegonnellis de Florentia, & consilio 276. Proponitur, col. fin. vers. Non obstat, quòd etiam statutum in Regno Neapolitano, quæ temperamenta ac circumspectiones in pro posito non concurrunt. Sed de paragio iuxta definitionem propriam Procerum Regni alibi agendum erit.

Nec id refragatur, quod circa donationem præcitati Scribentes nempe Corn. Aretin. & Carolus Ruinus asserunt, omissa nanque diametrali oppugnatione, responderi potest, mirum non videri, in cõtractu inter viuos, & in actu necessariè reuocando si in vita rerum donatarum translato dominio medietatis earũdem rerum, ac numeri liberorum ratio habetur, maxime ꝙ sine causa donatores à communiter accidentibus hisce largitionibus (licet non exprimatur) minime vtantur, & sic in actu necessario, secus autem videtur in actu vltimæ voluntatis implẽdo in personam prædilecti ac prouisi à testatore ad excludendum extraneum substitutum vltimo loco vocatum, dato ipsorum concursu: & veriorem atque receptiorẽ esse Alciati opinionem testatur Michael Crass. in §. fideicommissum, q. 34. numero 2. vers. Respond. quòd tunc etiam, fol. 322.

Latiusque præcitatorum Interpretum in d. l. 1. Romani Ancharani Ruini, & aliorum opi-
25 nio † procederet in themate Decij d. cons. 50. Quia verba, col. 2. vers. Tertio facit, si in alio casu testator dixisset per infrascriptos hæredes, aut alium, vel alios, cum vna pars testamẽti per aliam declaretur, l. qui filiabus, in prin. vbi Bar. ff. de leg. 1. l. vtrum, vbi Bald. & Ang. ff. de petit. hæredit.

Vidimus vsque huc an filiorum pluralis vox ad singularem trahatur. Sed quid è contra nunquid singularis filij conditionalis enũciatio ad filios in plurali protrahatur, & substituens exclusus remaneat? Et hoc casu substitutum non
26 admitti † concludendum existimo. Primo per text. in d. l. qui filiabus, §. 1. de leg. 1. in l. cum inter veteres, C. de fideicom. libert. hocque nisi ex vi numeri saltem ex voluntate ac mente disponentis. Secundo per text. in l. si pluribus, de leg. 2. in l. si plures, de leg. 3. in d. l. in vsu vulgari, ff. de verbor. signif. ex quibus iuribus proba-
27 tur verbum hæres † singularis numeri omnes comprehendere hęredes, Bartolom. Veronens. cons. 52. Magnifici ac generosi Domini, col. 1. num. 2. vers. Nam & ad hoc respondetur, Soc. iun. cons. 80. Viso ac diligenter perlecto, colum na pen. num. 14. vers. Nec est nouum, libro 2. Tertio ex ijs quæ tradit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de procur. vers. Quid si sit institutus, quòd procurator ad litem in singulari ad li
28 tes † constitutus censetur, licet forma mandati diligenter sit attendenda, vulg. l. diligenter, Afflict. decis. 91. Iterum, num. 9. Quarto facit doctrina Bart. in l. 1. §. sed etsi incertum, in fin. numer. 3. vers. Et hoc est verum, ff. de ventr. in possess. mitt. quòd cum lex in singulari de vna persona loquitur, videtur vniuersaliter loqui, per-
29 sona que illa exempli gratia † adiecta censetur, & præsertim in fauorabilibus, & in materia (vt hic contingit) latè interpreranda, quem sequitur Ias. in l. ex duobus, colum. 1. num. 4. versic. Tertio adde not. doctrinam, ff. de vulg. & pupillar. Illudque addi posse videtur, quòd si statuto occidentem occidi licere caueatur, nisi pacem cum hærede habuerit, de hæredibus intelligitur licet in singulari loquatur, vt voluit alibi probabilior contra Oldradum sententia. Nec mirum id esse autumo, cum hoc totum ad subiectam materiam reducatur, numeri enim libertas tanta est, vt sub Grammaticis negetco angustari præceptis.

Nec omittam dum quæritur an pluralis numerus plurium concursum requirat, Ludouicũ Gozadin. in d. l. 1. septem casus cõsiderasse, Sed constituendo regulam, quod ipse pluralis nu-
30 merus concursum plurium † exposcat, d. l. vbi numerus, & §. hoc quoque, de consecr. distinct. 1. l. inter illam, ff. de verbor. sign. adeo vt lega-
31 tum pauperibus factum † in vno paupere non verificetur, Bart. in l. 1. num. 1. vers. Et sic nota, ff. de opt. leg. Bald. in l. 1. num. 19. C. de sacros. eccles. Paul. de Castr. cõs. 97. Super primo quęsito, num. 3. lib. 1. Ias. in l. Gallus, §. quid si is, in 2. lect. num. 12. ff. de liber. & posthum. Felin. in c. omnes, colum. 2. vers. Declara hic, distinct. 1. Dec. consil. 471. Iuridicam esse arbitror, col. 2. num. 9. vers. Prout videtur, & in c. prudentiam, §. adijcimus, sub num. 2. vers. Secus videtur, extra de offic. deleg. Io. Bolognett. in l. singularia, num. 32. ff. si cert. pet. licet contrarium multi asseruerint, idem Bart. in l. vnum ex familia, §. sed etsi fundum, in princ. vers. Facit quod dixi, ff. de leg. 2. & clarius ibidem Raph. Cuman. & Ioan. de Imol. Alex. in l. qui quartam, §. 1. num. 3. versic. Bartolus tamen, ff. de leg. 1. vbi latè insistit, & cons. 109. Super prima consultatione, colum. 3. num. 7. vers. Secundo pro hoc facit, lib. 7. communemque esse affirmat Claud. Seisell. in d. l.

qui

qui quartam, §. 1. vers. Sed pro communi opinione, Hieronym. Cagnol. in d. l. singularia, numero 17. vers. Sed contrariam, Quas opiniones conciliabat Iacob. Menoch. in tract. de præsum ptio. in a. part. princ. lib. 4. præsumpt. 125. num. 25. vers. Tertia considerari potest, dicens quòd si bona testatoris modici erunt valoris, ita vt is pauper plures habens filios, & maxime fœminas nubendas non ditetur, sed aliquantulum subleuetur, & procedat posterior opinio. Secus si bona distribuenda magni momenti, & valoris essent, & sic hæreditas opulenta, tunc enim inter plures esset diuidenda non vni tantum dā da, licet arbitrio conscientiæ que executorum id tandem remittat, vt per eum ibi, in fin. Limitatur Primò regula prædicta, cum pluralis nisi in singulari verificari non potest, gloss. in c. a. 8. distinct. Secundò cum mens disponentis singularem numerum respicit, atque complectitur, Bart. num. 2. in l. quamuis, vbi Ang. & Ias. num. 6. C. de impub. quorum dicta maximas difficultates implicant. Tertiò quando eadem in singulari militat ratio, vt in rubr. & edict. prætoris, ff. vi bon. rapt. & Instit. eod. tit. Aym. Crauet. consilio 161. Verba substitutionis, col. 2. num. 4. libro 1. Quartò fallit ratione subiectæ materiæ, gloss. in c. a. de rescript. not. in l. si vno, ff. loc. E contrario etiam singularis numerus ad pluralē

32 trahitur, † d. l. in vsu iuris, de verb. signif. & ibi Andr. Alciat. aduertit, not. gloss. & Doct. in l. ex duobus, in princ. per illum tex. ff. de vulg. & pupill. in l. cum inter veteres, & ibi Bald. C. de fideicom. libert. Gloss. Parisiens. tit. 1. §. 6. glos. 1. in verb. Denombrement, ante num. 2. vers. Ita dispositio singularis numeri, dicens hoc maxime in verbis legis procedere, vt not. Bart. in d. l. 1. §. sed etsi incertum, in fin. ff. de ventr. in possess. mitt. not. Ias. in l. qui filiabus, §. 1. in princ. ff. de leg. 1. Cæterum super primo de plurali Baldus sic magistraliter distinguit, dum quæritur (inquit) an pluralis oratio in diuersa dispositio diuidatur; Aut ponitur distributiuè & diuiditur, vt l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebell. Aut ponitur complexiuè, & non distributiuè, & tunc copulatiuorum concursus requiritur, l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. Aut est dubium qualiter ponatur, & tūc refert, Aut ponitur quo ad modum significādi, Aut quo ad effectum significati. Primo casu secundum rigorem verborū veritas conditionis in vtroque requiritur, sed secundum sensum, & intentionem naturalem, seu effectum distingue. Aut est eadem ratio de vno quo ad vnum, quæ de pluribus, quo ad plures, & tunc refert. Aut illa ratio est vera à quocunque incipias, & loquitur text. in d. §. Caio, Aut in persona morientis tantum, & loquitur l. hæredes mei, §. cum ita, ad Trebell. Aut non est eadem ratio de vno quo ad vnum, &c. & tunc requiritur in omnium persona, l. pen. C. de impub. & alijs subst. Sed quomodo dignoscatur an eadem ratio sit, distinguēdum est. Aut enim inter se ipsos aliqua testatoris est prouisio expressa vel tacita, vt ius accrescendi, & tunc alterum quo ad alterum non sufficit, l. fin. C. de instit. & subst. & l. quamuis, d. tit. de impub. Aut inter illos cessat omnis, tam testatoris, quàm legis prouidentia, & tunc loquitur d. §. Caio, ita Bald. maximus Iurisconsultus, in d. l. 1. num. 4. vers. Circa hunc articulum, C. de condit. insert. Possent hic Baldi dicta ampliora reddi, aliorūque subtiles considerationes seriosius pertractari circa huiusmodi difficilem perplexamque materiam, quando inquam pluralitas in vna cō ditione posita ex mera voluntate testatoris in singularitates resoluatur, & scindatur, cum autem latissimè pateat ac suas proprias habeat sedes, quam etiam exactè, & ex professo tractarūt ex nouissimis præclari nominis Illustrissimus, ac Reuerendissimus D. Cardinalis Franciscus Mantica, Iacobus Menochius, Hieronym. Zanchus, Marcus Antonius Peregrinus, Fernādus Vasquius, atque alij permulti, propterea nō duxi hoc profundum, atque vastum pelagus intimius ad præsens intrare, cum alibi proprio loco eadem de re distulerim: solum id dixerim, apud Interpretes dubitari, nūquid facilius substitutus excludatur eo quòd militet coniectura huius l. eum auus, quàm excludatur eo quòd pluralitas non resoluatur in singularitates, super quo Corn. cons. 180. Multitudo quæsitorū, colum. 5. ante fin. vers. Nec obstat, quod habe-

33 tur lib. 4. concludit, † facilius substitutum excludi eo quòd militet coniectura istius contextus, quàm ex eo, quòd pluralitas, &c. quod eo deduci posse videtur, frater enim grauati substi

34 turus † propter cōiecturam eiusdem l. cū auus, excluditur, vt in ipso responso, vbi Raph. Cuman. Iacob. Butrig. in l. 3. C. de inoffic. testam. Bald. col. 1. num. 5. Salic. num. 3. Castrens. num. 5. Andr. Barbat. col. 26. in d. l. cum acutissimi, Roman. cons. 370. In proposita consultatione, col. 1. Alex. cons. 5. Circa primum dubium, colum. 2. num. 4. vers. Et illud esset verum, libr. 3. & sæpe alibi, Castrens. cons. 14. Si contingat dictam D. Lisam, col. 1. num. 1. lib. 1. cons. 198. Super primo quæsito, col. 1. lib. 2. Dec. cons. 568. D. Daria, col. fin. vers. Non obstat, Ruin. cons. 124. Viso testamento, num. 2. lib. 3. cons. 131. In themate, col. 3. num. 4. eod. vol. Socin. iun. consilio 126. Maxima profectò, num. 18. lib. 1. & cōsilio 125. Visis, num. 12. & 21. eod. vol. cum alijs desuper adductis; Et tamen non excluditur, eo quòd pluralitas non resoluatur in singularitates, Aym. Crauet. cons. 109. De anno, colum. 2. ante

ante & post nume. 2. libro primo, & vltra Alexan. de Imol. consil. 175. Perspectis verbis testamenti, columna quarta, libro quinto, Hieronym. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 930. & numero 1038. ff. ad Trebell. quod probatur ex eod. §. cum ita, vbi supererat persona par in gradu, secundum communem intellectum cum Claudia, & tamen nõ impedit quin pluralitas resoluatur in singularitates & Claudia admittatur. Sed hanc differentiam impugnando Zanch. in dict. §. cum ita, negocium sic resoluit numero 856. versiculo, Ex quibus, quòd prædicti termini se habeant vt excedentes & excessi, & quòd respectu personarum excludẽtium substitutum, facilius militet pro eis coniectura ta mens testatoris in terminis resolutionis de pluralitate in singularitates, quàm in terminis huius contextus, respectu verò personæ substituti excludendi facilius militet coniectura istius l. cum auus, vt per Zanchum in præcitato loco alias quinque differentias inter dictos terminos in sequentibus numeris afferentem.

HYPOTHESIS.

De liberorum etymo, ac eorundem vocis comprehensione, & quando fœminæ includantur, ac quousque secundum proprietatem vox eadem protendatur, & in quibus casibus ad filios primi gradus restringatur.

SVMMARIVM.

1 *Filios fuisse liberos appellatos, vt à seruis secernerentur.*

2 *Seruis apud Græcos vetitum fuisse ne ingenuis artibus incumberent.*

3 *Liberorum verbum, ad descendentes omnes tam masculos quam fœminas referri.*

4 *Liberorum verbum collectiuum esse.*

5 *Liberorum verbum latius quàm filiorum protẽdi.*

6 *Fœminas sub voce liberorum secundum propriam significationem includi.*

7 *Fœminas etiam in contractibus liberorum appellatione venire.*

8 *Fœminas appellatione filiorum secundum Guidonem de Suzzaria in contractibus non includi, Sed hoc ex Petro Rebuffo controuerti.*

9 *Emphyteusi recepta pro se, & filijs, in ea fœminas non venire. Secus vero si emphyteusis pro se, & liberis recipiatur. nume. 10. Quinimò in emphyteusi filias etiam appellatione filiorum ex intentione contrahentium comprehendi, num. 11.*

12 *Fœminas appellatione liberorum venire etiam si in alia testamenti parte masculorum testator meminerit.*

13 *Fœminas seu neptes sub conditione liberorum includi etiam si testator proprias filias exclusisset illas dotando secundum vnam opinionem; Sed contrariam ad fauorem patrui veriorem & magis communem verè censeri. nu. 14.*

15 *Fœminas liberorum appellatione non venire, vbicunque de contraria testatoris mente ex coniecturis appareret.*

16 *Fœminarum sub voce liberorum exclusionem argui, ex statuto loci ipsos excludente: Hoc autem intelligi masculis cum ipsis fœminis concurrentibus, aliàs secus, num. 17.*

18 *Fœminarum exclusionem coniecturari ne sub voce liberorum veniant, si ecclesia aut alterius piæ causæ fauor adsit.*

19 *Liberorum appellatione primi gradus tantum liberos comprehendi in dispositione hominis literarum ignari siue rudis, secus in homine perito esse, nam descendentes in infinitum veniunt.*

20 *Liberorum verbum, ad filios primi gradus restringi, vt absurdum euitetur.*

21 *Liberorum verbum, licet omnes in infinitum includat, hoc tamen vsque ad trinepotem propriè intelligi, sed contrarium à multis affirmari, nu. 22. idque abundè discuti.*

23 *Nepotes liberorum appellatione non ita propriè sicut filiorum contineri.*

24 *Liberorum appellationem in priuilegijs vltra trinepotes non extendi.*

25 *Nepotem ex filia sub voce liberorum cõprehendi.*

26 *Liberorum verbum, ad descendentes ex fœmina non porrigi. Hoc tamen in Principum beneficijs Primò limitari. n. 27. Secundò in priuilegio per fœminam concesso, num. 29. Sed magistraliter hoc negocium num. 31. distingui ac declarari.*

28 *Beneficium illud esse, quando aliquid præter ius cõmune cõceditur, vel quando aliquid donatur.*

30 *Testandi facultate per Summum Pontificem concessa, secundum Ius Canonicum intelligi.*

CAP. VIII.

SVPEREST vt de hac eadẽ conditione circa gradus personarũ aliqua fusius discutiamus cũ sæpissimè apud Interpretes de nepotũ inclusione dubitetur: cũq; hmõdi materia velut acriter cõtrouersa & violenter agitata sub caligine quadam ne dixerim tetra obscuritate versetur, conabor proindè nonnulla partim disputatiue, partim verò resolutiue in medium dilucide afferre, vt secundum casuum contingentiam iudicando & consulendo veritatem deterso horrore obscuritatis contemplemur & assequamur. Duplex igitur necessaria inspectio in re ista videtur, vna inquã circa conditionem sub liberorum voce conceptam; altera verò sub voce filiorum. Antequã

tamen

tamen vlterius incedam, illud aduertendum fo-
1 re autumo, filios appellari liberos † vt à seruis (quemadmodum aliquibus placuit) secernantur, licet enim vtrosque in potestate retineamus, filij emancipantur serui autem manumittuntur, vel cum ex libero matrimonio suscepti sint meritò ipsos liberos appellemus, au th. quibus mod. natural. effic. sui, §. natura siquidem; tradit hæc Luc. de Penn. in l. si quis decurio, 56. ante & post num. 2. C. de decur. lib. 10. quibus congruere Matthæi autoritas capit. 15. nonnihil poterit, Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus recipiunt tributum vel censum, à filijs suis, an ab alienis? & ille dixit ab alienis, dixit illi Iesus ergo liberi sunt filij. Vel liberi sunt filij appellati quasi digni liberis hominum officijs, ad hocque nati vt liberalium disciplinarum studijs quæ sunt libero homine digna operam dẽt, seruis enim apud Græ
2 cos vetitum erat † ne ingenuis artibus incumberent, nec etiam in effigiandis varijs rerum omnium imaginibus propter pictoriæ artis præstãtiam insudarent, vt in lib. de liber. educand. Plutarchus (inquit) cumque plura de istius vocis deriuatione scripserit Francisc. Connan. libro 10. Commentar. iur. ciuil. cap. 1. colum. 2. num. 2. fol. 743. ad aliud considerandum transeam, promiscuè scribentes voce liberorum, & filiorum fuisse vsos, vt vix conijci discernique possit inter hęc duo discrimẽ aliquod adesse, quinimo facile suaderi pro synonymis talia nomina fore censenda, sed in effectu negandum non esse multum inuicem differre, vt ex infra dicendis si contraponantur liquido apparebit. Libe-
3 rorum ergo vox † ad descendentes omnes tam masculos quàm fœminas referri satis deducitur ex text. l. liberorum, ff. de verb. signif. l. sed & si hac, §. liberos, vbi Bald. & Alex. num. 4. ff. de in ius voc. l. vt liberos, C. de collat. §. aliud quoque capitulum, auth. vt cum de appel. cognosc. quod etiam scripsere, idem Alexan. in l. quod dicitur, nu. 25. ff. de verb. oblig. cons. 31. Ponderatis his, in princ. lib. 3. cons. 178. Attentis verbis, in princ. lib. 5. Ias. in l. si quis id quod, col. 5. num. 23. versic. Concludo, ff. de iurisdict. omn. iudic. Dec. cons. 236. Non parua, num. 3. cons. 253. Proponitur quod Enemundus, nu. 4. & cons. 567. In casu occurrenti, nu. 4. Bartolom. Veronens. cons. 49. Circa primum dubiũ, nu. 3. & 4. Curt. iun. cons. 49. Habita diligenti, nu. 5. Io. Crot. cons. 146. Olim per Episcopũ Cesenatem, nu. 5. Socin. iun. cons. 114. Visis, colum. 1. nu. 2. lib. 1. cons. 168. Præsentis consultationis resolutio, nu. 18. lib. 2. Francisc. Cald. in l. si curatorem habẽs, in verb. Sine curatore, sub num. 47. versi. Vnde concludit, C. de in integr. restit. min. Cels. Hug. cons. 49. Petrus Raymondus, numero 2. & cons. 68. Testatrix quædam, numero 3. versic. Ad quod ostendendum, Hieronym. Grat. cons. 64. Profectò casus iste, nume. 17. lib. 2. Iacob. Menoch. cons. 1. Proposita hæc consultatio, num. 198. libro 1. post Alexandrum ab Alex. lib. 1. Dierum Genial. cap. 15. & Petrum Crinitum lib. 15. de Honest. Discipl. c. 8. & cons. 475. Respondendum videbatur, nu. 4. libro 5. Aym. Crauett. cons. 131. Ad primum quæsitum, col. 1. num. 2. lib. 1. Augustin. Bero. cons. 93. Circà primum dubium, num. 55. lib. 1. cons. 87. Viso puncto, num. 6. lib. 2. Simon de Prętis cons. 90. Memini pluries respondisse, nu. 13. lib. 1. Io. Petr. Surdus decis. 66. Ardua, col. 2. num. 3. Io. Maria Riminald. cons. 184. Viso themate. nu. 6. lib. 1. cons. 186. In præsenti difficultate. nu. 1. eod. vol. Hipp. Riminald. cons. 396. Periculosa videtur, col. 3. nu. 9. lib. 4. adhuc Crauett. cons. 155. Verba testamenti, col. 2. sub nu. 3. versic. Sed appellatione liberorum, d. vol. 1.
4 Hinc factum est, vt liberorum verbum † collectiuum plurium graduum atque personarum censeri debeat, Paul. de Castr. in l. Gallus, §. quidam rectè, nu. 9. vbi Socin. nu. 4. & Ias. nu. 27. de liber. & posthum. idem Socin. sen. cons. 113. Suprascripti insignes Iurisconsf. col. 1. vers. Prima quia. lib. 1. Alex. cons. 25. In causa inter Antonium, nu. 2. lib. 4. Raph. Fulgos. cons. 23. Hengelpertus, num. 3. Dec. cons. 205. In causa istorum nobilium. col. 1. num. 3. cons. 637. Visa prohibitione, nũ. 5. cons. 662. Accuratè & eleganter, num. 2. Stephan. Bertrand. cons. 215. Thema propositæ consultationis, num. 9. lib. 3. Andr. Alciat. cons. 134. Testatrix, num. 3. lib. 9. Carol. Ruin. cons. 89. Casus iste, num. 4. cons. 99. Viso themate & dubijs, num. 5. lib. 2. consil. 144. Proponitur, nu. 5. eod. vol. cons. 127. In pręsenti consultatione, nu. 6. cons. 138. Quæritur, col. 1. in princ. lib. 3. Celsus Hug. d. cons. 49. sub num. 2. versic. Pro qua quidem Ioanna, Io. Cephal. cons. 11. Emphyteusis, col. 1. nu. 4. lib. 1. Augustin. Bero. cons. 102. In casu ad me transmisso, nu. 24. lib. 2. Iacob. Menoch. cons. 44. Iusta ratione, num. 2. lib. 1. & cons. 85. Proposita hæc cõsultatio, nu. 3. eod. vol. cons. 420. Hac de disputatione, num. 7. lib. 5. Aym. d. cons. 131. col. 1. ante nu. 3. versic. Et ratio est. Latius siquidem
5 liberorum hoc verbum protenditur † magisque comprehẽsiuum ac diffusiuum est verbo *filiorum*, vt Crot. inquit d. cons. 146. num. 6. & Augustin. Bero. tum in c. in præsentia, nu. 320. extra de prob. tum etiam cons. 63. Cum in articulo proposito, nu. 16. lib. 1. Riminald. iun. cons. 223. Tolerabilis quidem, num. 30. lib. 2. cons. 324. Viso testamento, nu. 10. eod. lib.

Quod autem de fœminarum comprehensio
6 ne dicebatur, Primò in tantum procedit, † vt sub eodem liberorum verbo, secundum propriam significationem includantur, & æquè ac mascu-

maſculi recipiantur, Alex. conſ. 80. Viſo & opportunè animaduerſo, col. fin. ſub nu. 14. verſ. Fortificantur, lib. 1. Socin. iun. d. conſ. 168. nu. 18. ibi Quinimò etiam, lib. 2. Io. Crot. cõſ. 104. Teſtator poſt multa legata, col. fin. nu. 29. lib. 1. Gerard. Mazoll. conſ. 5. Franceſca Arceuiſia, nu. 20. conſ. 6. Contra conſilium, num. 1. Iacob. Menoch. conſ. 204. Et difficilis, num. 50. lib. 3. Franciſc. Mantic. in tract. de coniect. vltim. volum. lib. 11. tit. 14. nu. 11. fol. 297.

Secundò hoc in contractibus etiam ampliã-
7 dum eſt, in quibus † liberorum verbo fœminæ veniunt, Bald. per illum text. in d. l. ſed & ſi hac, §. liberos, col. 1. ſub num. 2. verſ. Quidam accepit, Petr. de Anchar. conſ. 125. Viſis & diligenter ruminatis, col. fin. Alex. conſ. 80. præcit. col. pen. in fi. nu. 14. verſ. Et iſto caſu, lib. 1. Io. Crot. conſ. 1. Dudum Titius, col. 5. nu. 32. verſ. Quarto pro hac concluſione. Proinde concludebat Alex. in d. §. liberos, nu. 2. quòd licet in contra-
8 ctibus appellatione filiorũ non veniãt † fœminæ ſecundũ opinionẽ Guidonis de Suzzar. in l. veteribus, ex illo tex. ff. de pact. quẽ ſequũtur Archid. in c. ſi quis ſuadere, 17. q. 4. & Ludou. Gozadin. cõſ. 20. Prima facie, nu. 2. Vnde receptũ eſſe paſſim teſtãur Interpretes, ꝙ ſi quis accipiat emphyteuſim pro ſe & filijs non admitta-
9 tur ad eã † filia fœmina, vt per Dec. in præſentia, nu. 46. extr. de probat. Ludou. Roman. cõſ. 35. Viſa facti ſerie, poſt princ. in 2. dubit. verſ. Et licet Bar. Alex. cõſ. 61. Super eo de quo quęritur, antè & poſt nu. 2. d. lib. 1. conſ. 113. Viſo inſtrumento tregue, nu. 7. verſ. Hoc etiã cõfirmatur, lib. 2. con l. 204. Conſideratis verbis, col. 2. nu. 9. verſ. Et ſimiliter videmus, eod. vol. Ioan. de Imol. in c. poſuit, col. fin. de loc. in l. cũ vir, ff. de condit. & dem. in l. quod dicitur, col. 19. ff. de verb. oblig. in l. ſi ita ſcriptum ſit filiabus, col. 2. nu. 6. verſ. Et per hoc videtur, ff. de leg. 2. & cõſ. 38. In caſu præmiſſo, col. 1. circ. med. verſ. Nec obſtat ſi dicatur. Philipp. Franc. in c. generali, col. 2. in princ. verſ. Et adde vnum notabile dictum, de elect. in 6. Felin. in c. quoniam, num. 4. in fi. verſ. Et adde, de Simon. Iaſ. in l. 2. nu. 193. C. de iur. emphyt. Raph. Cuman. conſ. 166. Viſa copia teſtamenti, col. 1. Corn. conſil. 74. De duobus, col. 4. in fin. num. 10. lib. 1. conſ. 234. In hac conſultatione, col. 1. verſ. Et hinc, lib. 4. Ferdin. de Loaz. in l. filiusfamilias, §. Diui, nu. 68. ff. de leg. 1. & Franciſc. Rip. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, 2. num. 59. verſ. Tertiò facit bonum ſimile, ff. ad Trebell. ſi tamen accipiat pro ſe, & liberis fœmina admittitur, appellatione nanque
10 liberorum fœmina † etiam continetur, ſecundum Baldum & alios præcitatos, Auguſtin. Bero. conſ. 112. Hæc eſt ardua ac difficilis quæſtio, nu. 9. lib. 2. eandem differentiam inter verbum liberos, & filios, in contractibus conſtituens.

Quamuis autem prædicta Alexandri opinio attenta verborum proprietate vera videatur, in conceſſione nihilominus emphyteuſis fore etiam filiam admittendam ex intentione con-
11 trahentium † ſcribunt Salic. in d. l. 2. nu. 26. q. 17. Dec. in l. fœminæ, nu. 107. verſ. Sed tamen talis differentia, & infr. ff. de reg. iur. Didac. Couar. lib. 2. variar. reſol. cap. 18. num. 2. & eſſe opinionem iuri communi & æquitati prorſus conſonam teſtatur Arius Pinel. in l. 3. nu. 23. C. de bonis matern. & poſt Valaſc. de iur. emphyt. in 1. part. q. 41. per totam, tradit Franciſc. de Caldas in rep. l. ſi curatorem habens, in verb. Sine curatore, ſub nu. 47. verſ. Vnde concludit Alexander, Andr. Alciat. in l. 1. gloſſ. fin. ff. de verb. ſign. idemq; eleganter ſequuntur Nouiſs. Pariſienſ. in ipſorum Gloſſ. §. 12. col. 4. nu. 4. verſ. Nunquam tamen vera mihi viſa eſt, fol. 227. vbi plurimum inſiſtunt reſpondendo contrarijs, dicẽtes iſtam partem ſe putare veriſſimam eſſe, ꝙ inquam in conceſſione emphyteuſis facta alicui pro ſe filijs & nepotibus ſuis veniant & cõprehendãtur filiæ neptesq; ſiue extãtibus ſiue deficientibus maſculis, & quicquid aduerſarij dicãt, nullibi reperiri ꝙ Bartolus diuerſum dixerit vel ſenſerit. Proindè Petrus Rebuff. in d. l. 1. col. 10. verſ. Decimooctauo etiã, de verb. ſignif. apertè tenet ac defendit in contractibus etiã appellatione filiorum in materia indifferenti filias comprehendi, fol. 9. & latius Dec. in l. 2. nu. 108. verſ. Poſtremò aduertẽdũ videtur, ff. de reg. iur. Licet in contrarium communem eſſe opinionem ibidem nu. 106. verſ. In ſecũda quæſtione, cumulatis Doctoribus atteſtetur.

Tertiò dicta cõcluſio vlterius procedit, ſi in alia parte maſculorum mentio facta fuerit, illa
12 enim non obſtante ſub ſimplici liberorũ † verbo fœminæ includuntur, Dec. d. conſ. 567. In caſu occurrenti, nu. 5. verſ. Et ideo in caſu propoſito videtur, vbi diſtinctione vtẽs aliud iſto caſu arbitratur ſi de verbo filijs ageremus vt per eũ, de quo quidem ſuperius eſt dictum, & inferius pariter ſtatim dicetur. Denique includuntur fœ-
13 minę quantumuis filias excluſiſſet teſtator † illas dotando, nam filio ſub conditione ſi ſine liberis deceſſerit iniunctum fideicommiſſum eo decedente cum filia expirat, vt latè conſuluit Ludouic. Bolognin. conſil. 53. incip. Inuocato Diuino ſuffragio, per totum, inter conſil. Alexandri de Imol. lib. 3. cui ſe ſubſcripſere Præſtãtiſſimi vtriuſq; iuris Doctores cum eo in Studio Ferrarienſi legentes, nẽpe Dominus Ioannes Sadoletus de Mutina, Dominus Albertus Bellus de Peruſio, Dominus Dominicus de La maſſa, & Dominus Antonius Aleutis, cũ alijs longa ſerie per Io. Cephalum relatis & cum ijs tranſeuntem conſ. 45. Magnificus D. Io. Franciſcus Fanzinus, numero 9. verſic. Secundò pro

Xxx hac

hac sententia, libro 1. & cons. sequen. incip. Ad-
huc videtur, nu. 13. & infr. eod. vol.

Sed vltima hæc ampliatio maximos & nu-
14 merosos habet auctores † contradicētes, Paul.
de Castr. in l. 1. in fin. C. de condit. insert. Socin.
iun. cons. 155. Licet præsentis consultationis,
num. 4. lib. 2. & cons. 7. Accuratè, numero se-
cundo, inter consilia Gerardi Mazzoli, & ipse
Gerard. dict. cons. 6. numero 11. & 18. atque alij
quos consulto prætereo, cumque in præceden-
tibus multa fuerint discussa quæ vltimam hāc
declarationem respiciunt, propterea repetitio-
ne opus non erit, nam pro patruo tenuerunt,
cōtra nepotem multi ac multi Doctores quos
supra suo loco retuli pro consilio eiusdem Ca-
strensis cons. 409. sub numero primo, libro pri
mo, & nouissimè Fabius Turretus consilio 96.
Duas, vt distinctè procedatur, numer. 41. versi-
culo, Quinto loco, libro secundo, vltra Colle-
gium Florentinum & Aduocatos Concistoria-
les Vrbis Romæ octuaginta duos Doctores ita
tenentes recenset, & præter attestantes commu
nem, vndecim refert Doctores magis commu-
nem esse affirmantes, quam ipse celebrat & ex-
tollit. Et quantumuis pro nepote adsit Hiero-
nym. Gabriel. consil. 88. Respondendo dubijs
excitatis, num. 9. lib. 2. vbi vult rationem agna-
tionis, statutum exclusiuum propter substitu-
tos, & progressum ad plures gradus substitutio
num, nec solam ex l. si viua matre, C. de bon.
matern. coniecturam sufficere, vt ibi per eum,
& cons. 100. In simili specie, nu. 10. & per totū,
d. lib. 2. vbi de communi, ante nu. 36. & 41. an-
te & post nu. 54. Doctorum calculum faciens,
& num. 54. de magis communi attestans, cona
tur contrarias authoritates subuertere, de quo
superius memini, necnon Sfortia Oddus cons.
46. Præfata Nobilissima D. Castora, n. 71. vers.
Non obstat, & quod plus est Rota Romana
decis. 790. Horatius Flauius, nu. 1. vers. Et Do-
mini dixerunt, lib. 1. Diuers. senserit quòd statu
tum requiratur, illudque debeat filiam à succes
sione patris propter patruū excludere, & quòd
sola filiarum testatoris exclusio non sufficiat, in
dicta causa Montis Falisci dum prouidit pro
Gabriella cōtra Ioannem presbyterum & Cur
tium: Nihilominus tamē efficaciora pro patruo
vrgent, & ingentiores autoritates ad sui fauo-
rem cōcurrunt, quas longa quadam serie aliàs
afferebam, & contra neptem frequenter consul
uit Riminald. iun. tum in citatis locis, tum etiā
cons. 47. Tota uis præsentis consultationis, nu.
14. 17. & 21. lib. 1. afferēs opinionem pro patruo
passim recipi etiam circumscripto statuto, suffi
cereque filiarum exclusionem, & quòd descen-
dentes masculos substituerit, consil. 246. Et in
primis non videbatur, nu. 113. versic. Nec etiam
distinctio Castrensis, lib. 3. pro eodem. Io. Fran
cisc. Purpur. cons. 203. Et si primo motu, nu. 1.
& 2. lib. 1. & Guidus Pancirol. de communi at-
testans cons. 168. Magnificus D. Hieronymus,
nu. 7. versic. Contrarium tamen, lib. 1. Rotæ au-
tem Romanæ antedicta decisio in Flauiorum
causa non impertinenter dubia reddi videtur,
nam aliàs in eadem causa Rota pariter pro pa-
truis senserat, vt in decis. 726. Domini dixerūt,
libro 1. Diuers. quemadmodum contra neptes
Rota ipsa tenuit in vna Parmensi bonorum de
Garimbertis 801. in fin. tit. de testam. lib. 3. Di-
uers. vbi Doctoribus & opinionibus ad vtran-
que partem relatis, dicit maiorem partem Do-
minorum pro substitutis contra neptes fuisse,
asserendo testatorem considerasse suam de Ga
rimbertis familiam, sed de his hactenus, cū hæc
difficultas in præcedentibus ampliori stylo exa
minata fuerit, ac ni fallor nō infeliciter resoluta.

Illud autem incertum non est, fœminas sub
15 liberorum voce non venire † vbicumq; de cō-
traria testantis mente appareret ex coniecturis,
Socin. iun. d. cons. 168. col. 16. nu. 88. vers. Quini
mò etiam, lib. 2. Gerard. Mazzol. d. cōs. 6. nu. 3.
Marc. Anton. Peregr. in tract. de fideicom. art.
25. nu. 10. vers. Limitatur autem conclusio, Io.
Mar. Riminal. d. cons. 184. nu. 21. lib. 1. Io. Petr.
Surd. qui multos citat decis. 66. Ardua illa inci
dit quæstio, col. 4. in fin. nu. 10. vers. Et ideo vbi
nō filij, f. 152. Coniecturaq; nō leuis esset, si ex
16 statuto † loci à masculis fęminæ excluderētur,
Socin. sen. cons. 113. Suprascripti insignes Iuris-
cōsulti, col. 2. in princ. vers. Ex qua respō-sione,
lib. 1. Corn. cons. 55. Pro decisione, col. fin. ante
nu. 7. lib. 1. cons. 145. Ad euidentiā pręmittendū
est, col. fi. ante nu. 3. eod. Vol. Andr. Alciat. in l.
cognoscere, §. liberorū, vers. Idemq; si lege mu
nicipali de verb. signif. Io. Cephal. cons. 134. In
pręsenti consultatione, nu. 17. vers. Idē quando
liberi, lib. 1. Quod declarandum est, masculis
17 † cū fęminis concurrentibus, aliàs secus, mascu
lis enim non extantibus fęminæ continerentur,
Carol. Ruin. cons. 120. Viso ac perlecto instru-
mento, col. 3. nu. 10. lib. 1. Pariter etiā vbi eccle
18 siæ fauor † vel piæ causæ cōcurreret, Bal. in l. 2.
col. 2. nu. 7. vers. Et ideo dictio eorū, C. de iur.
emphyt. Ias. in d. l. si quis id quod, col. 5. in prin.
nu. 22. vers. Aliàs in contingentia facti, Io. Ce-
phal. d. cons. 11. col. 3. nu. 21. vers. Confert quia
licet, d. vol. 1. Quod insuper in feudis limitant
Alex. in d. l. sed & si hac. §. liberos, nu. 5. Ias. in d.
l. si quis id quod, nu. 11. & Iacob. Menoch. cons.
1. Consultatio hæc, nu. 468. lib. 1.

Cæterū latissima verbi significatio pędicta,
vt inquā liberorū verbo oēs in infinitū veniāt,
restrictiones aliquas recipit, vt nō procedat Pri
19 mò ī homine † rudi & literis ignaro; infinitas si-
quidē in hoīe perito locū haberet, in rudi autē
primi gradus tātum liberos cōplectitur, vt Iac.
Menoch.

Menoch. scribit cons. 328. De perdifficili, num. 25. lib. 4. quod infra latius explicabo. Secundo
20 ad filios primi gradus tantum liberorum† verbum restringitur, vt absurdum aliquod, & contra iuris communis regulas euitetur, Menoch. præalleg. cons. 328. num. 2. August. Bero. cons. 122. Frequenter contingit, num. 5. libro 2. ex l. moris est, vers. Istæ ferè, ff. de pœnis, iunct. l. Diuo Marco, C. Tertiò venient omnes in infinitum si in plurali, liberos, dictũ fuerit, secus si liberum, in singulari, idem Menoch. d. cõs. 328. num. 20. d. lib. 4. vbi etiam num. 1. huiusmodi restrictionem ad filios primi gradus ex coniecturis fieri restatur.

Licetque eadem liberorum vox vt supra, descendentes complectatur, non tamen omnes in
21 infinitum propriè † includit, sed nepotes item pronepotes ad trinepotes vsque, Bart. in d. l. liberorum, nu. 19. de verb. sign. vbi Andr. Alciat. num. 3. per text. in l. Iurisconsultus, §. parentes, ibi, Vsque ad trinepotem, ff. de gradibus. rursus Bart. in l. Gallus, §. videndum, nu. 1. de liber. & posthum. Alex. & Ias. in rubr. cod. tit. idem Ias. in l. filiusfamilias, §. Diui, in 2. lect. num. 13. ff. de leg. 1. Aemyl. Ferr. in l. 2. num. 2. ff. de vulg. & pupill. Nicol. Bellon. in rubr. num. 6. Instit. de exhæred. liber. post Bald. ibi, vltra quos hoc ipsum voluit gloss. in §. ita demum, versic. Personis, Instit. de hæredit. quę ab intest. defer. & alia gloss. in l. 1. in verb. Maiores, C. de impon. lucr. descript. libro 10. Capra cons. 22. Etsi viso, in princ. num. 1. Paris. cons. 36. Circa primum dubium, num. 4. col. 2. lib. 2. cons. 38. In hac cõsultatione, num. 7. col. 2. eod. vol. Iacob. Menoch. cons. 44. Iusta ratione, num. 8. lib. 1. cons. 315. Et si hac de facti specie, num. 42. lib. 4. consilio 328. De perdifficili, num. 55. cons. 333. Dubitationes aliquot, num. 14. & cons. 393. Respondi, num. 13. eodem vol. Rol. de Vall. cons. 89. Super hoc articulo, num. 5. vbi alios citat, lib. 3. & valde explicitè, idem scribit Anton. Rub. Alexandrin. consil. 144. Viso & diligenter considerato casu, columna 3. sub num. 8. versic. Etsi dicatur.

Hæc autem assertio quamuis peruulgata, & à prædictis, atque alijs passim recepta, vera non videtur, cum in infinitum descendentes omnes
22 appellatione † liberorum secundum propriam significationem contineri, ex generalitate dictę l. liberorum, de verb. sign. & l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præst. & ex d. l. sed & si hac, §. liberos, ff. de in ius voc. l. quique, §. parentes, eod. tit. ac ẽt ex l. libertũ, ff. de excus. tut. colligere expediat. Et ne autoritatibus, ac interpretum nominibus carere videamur, ita sentiunt, gloss. in l. liberos, de senator. gloss. in l. si dotali, 48. ff. sol. matrim. gloss. in auth. nunc soli, C. de natural. liber. Ias. in d. l. Gallus, §. videndum, colum. penul. in fin. num. 5. vers. Sed ista impropriatio, & nu. 6. Lusitan. Nogueira, in rubr. ff. de leg. 1. num. 117. Tobias Nonius Perusin. in d. rubr. num. 9. Instit. de exhæred. liber. Francisc. Connan. lib. 10. comment. iuris ciuilis, cap. 1. Francisc. de Caldas in d. l. si curatorem habens, in verb. Sine curatore, sub num. 48. versic. Sed licet hæc sit communis sententia, C. de in integ. restit. min. Siluester Aldobrand. in §. ita demum, in verb. Personis, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer.

Posterior hæc opinio, quæ ex tex. d. l. liberorum, clare deducitur, nõ mediocre auxilium ex verbo continetur assumit quo Callistratus Iurisconf. ibi vtebatur, cuius regularis natura est verborum proprietatem significare, Bart. in l. cui corum, §. affinitatis, ff. de postul. Petr. de Anchar. cons. 112. Superstite D. Auãtina, col. 1. vers. Per hoc enim verbum, Andr. Barbat. cons. 29. Illud in mediũ afferã, col. fi. in princ. lib. 3. Dec. cons. 570. Casus de quo quæritur, in prin. And. Alciat. in c. quod sedem, nu. 65. ff. de offic. ord. Nisi dixeris (vt Tobias aduertit) Bartoli in d. §. affinitatis, aliorumque assertionem antedictam communiter reprobari, vt per Ias. in l. 2. §. & harum, nu. 131. ff. de verb. oblig. in l. Gallus, §. instituens, & ibi Francis. Aret. col. 2. de libe. & posthum. in l. emãcipata, num. 19. C. qui admitt. Felin. in rubr. col. 2. versic. Nec obstat quòd illud, extr. de fid. instrum. And. Tiraquell. in tract. de vtroq. retract. in 1. part. gloss. 9. num. 227. vers. Et faciunt, Nouissim. Parisiens. de communi in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gloss. 5. quod probatur ex l. hæreditatis appellatione, de verbor. signif. iunct. l. prætor bonorum, ff. de reg. iur. l. in legibus, ff. de testibus, & l. si qua, §. 1. ff. de rit. nupt. Nec refert eandem legem sub rit. de verb. sign. positam esse, in quo de vi & verborum proprietate tractatur, vt hinc magis clarescat descendẽtes omnes ẽt vltra trinepotes liberorum verbo propriè allici, cum in præallegato titulo non de vi ac proprietate tantum verborum agatur, vt ex l. vt Alphenus, & l. anniculus, inspicere est, in quibus iuribus Iurisconsulti ex cõi vsu loquendi etiam vulgari quæstiones dirimunt atque decidunt, quemadmodũ in l. in vulgari, eod. tit. vt tutius sit huiusmodi propriam comprehensionem ex alijs præallegatis iuribus deducere.

Pro communi etiam opinione minime facit tex. in d. §. parentes, cum Paulus id non asserat, quod cõem astruentes arbitrantur, sed illud potius, quòd apud Romanos, descendentes propriũ, vel speciale nomen cuiuscunq. gradus nõ retinent nisi vsque ad trinepotem, vnde si quis descendentes vlteriores voluerit proprio nomine designare id vtique facere non poterit, sed necessario debebit ad generale posterorum

nomen confugere,non itaque negat appellatione liberorum omnes descendẽtes in infinitum contineri,sed solum admonet vsque ad trinepotem cuiuscunque gradus proprium nomen esse,& licet Iurisconsulti verba clara & aperta ibi sint,vt obscurari nequeant,nuncupatim tamen illum textum,ita intelligunt, & rectè quidẽ Tobias Nonius,Nogueira,& Francisc. de Caldas Pereira in præcitatis locis.

Prætereundum insuper illud non arbitror, Andream Alciatum,d.cons.134.Testatrix, num.3.lib.9.in illa resedisse sententia,liberorum
23 verbo non propriè nepotes† sicut filiorum contineri, cui eminens ille Doctor Paul. Castrens. in d.l.1.in 3.not. col.2. C. de condit. insert. ex diametro repugnat, nepotes inquã ex propria verbi significatione sub liberorum voce comprehendi,nõ sic sub verbo filiorum,sed impropriè ac extensiue,vt ibi vers.Tu intellige,quod sibi etiam voluit Iacob.Menoch.cons.215.Diu ac multum anceps, num.77.lib.3. & cons.421. De prima proposita dubitatione, num.42.libr. quinto, hocque potissimum in fauorabilibus contingit.

Denique in priuilegijs liberorum appellatio
24 nem vltra pronepotes † non extendi dixit d. gloss.1.in verb.liberos,& ibi not.Bart.ff.de Senat.per tex.ibi,Vsque ad pronepotem,pro qua opinione videtur tex.in d.l. Diuo Marco,C.de quæst.Sed nonnihil repugnare videtur text. in l.mortis,§.parentes,ff.de pœn.vbi disponitur, omnes liberos Decurionũ à pœnis vilibus præseruari. Hanc tamẽ antinomiam Accursius ibi in gloss.in verb. Omnes,quem Doct.sequũtur, tali pacto dissoluebat,textum in d.§.parentes, secundum d.l.Diuo Marco, intelligendum fore,ita vt dictio,Omnes, vltra pronepotem non extendatur,quod verius videri inquit Salic.in d.l.Diuo Marco,num.1. Aduertit tamen Franciscus de Caldas in d.l. si curatorem habens,in verb. Sine curatore,ante num.49. prædicta intra procedere circa priuilegium propter superuenientem dignitatem concessum,priuilegium autem competens ratione Nobilitatis, vel generis, in infinitum progredi,gloss.in l.1.C.de dignit.lib.12.quod latè Andr. Tiraquell.in tract. de Nobilit.c.15.num.3.resoluit.

Prænarratis consequens est, ꝙ sub voce hac
25 liberorum,ex filia nepos† includatur,vt est tex. in l.1.vbi glos.C.de cond.insert. Bartolom. Veronens.cons.49. Circa primum dubium,col.1. nu.4.vers. Item pro hoc videtur,Ias.cons.140. Nodosa admodum,col.2.vers. Tertio accedendo,lib.2.cons.142.In præsenti consultat.col.4. vers.Sed vltra præallegata,eod.vol. Lud. Rom. cons.148.Viso themate ac supra cõsultis, col.1. in princ.Andr.Alciat.cons.34. Nullũ in proposito casu,nu.8.lib.9. Io.Crot.cons.1. Dudũ Titius,nu.2.cons.17.Testator,nu.9.vers.Moueor pro hac conclusione Alba,cons.19.Casus iste, col.2.nu.3.vers. Tertio quia videtur,lib.1.Gerard.Mazoll.cons.5. Francisca Arceuisia,num. 82.Soc.iun.cons.114. Visis,num.4.lib.1.

Quod tamen in priuilegijs limitari debet, in
26 quibus† huiusmodi liberorũ nomen ad descendentes ex fœmina non porrigitur, l.1.§.fin.ff. de iur.immun.l.vacatio,ff.de muner. & honor.Io. Crot.in l.filiusfamil.§.Diui,col.3.nu.11. vbi ẽt Ferd.de Loaz.nu.32.vers.Quarto est notandũ, & Ambros.de Oppizonib.col.12.num.18.vers. Et hoc procedit,de leg.1.Andr.Alciat.in l. cognoscere,§.liberorum,de communi opin.attestãs,ff.de verb.sign.vers.Quã interpretationẽ.

Hæc tamen limitatio,quę aliquando non arrisit Philippo Dec.in l.2.nu.60,vers. Iste tamẽ
27 intellectus,de reg.iur. Primò nõ procederet† in beneficijs Principum in quibus nepos ex filia contineretur,secundum Io.de Imol.in d.l.si ita scriptũ sit filiabus,de leg.2.Alex. in l.quia tale, nu.5.ff. sol.matr.& cons.160. Viso themate suprascripto,nu.3.& 4.lib. 2. rursus Io. de Imol. cons.62.Post exhibitum consiliũ suprascriptũ, col.1.vers.& ideo dicta iura,dicens dictam limitationem intelligendã esse de priuilegijs cõcessis contra ius cõe,vt infr.vers.Ad tertium, & vltimũ,Ant.de Bur.d.cons.9. Viso puncto,& Ambros.de Oppizonib.in d.§. Diui,num.18.vers. & hoc procedit,vbi multa ad hoc inducit.

28 Et beneficium tunc est,† quãdo aliquid præter ius cõe conceditur, vel quando aliquid donatur,vt not.per gloss.in c.1.in verb. Noscatur, de constit.in 6.& not.in l.quod fauore, ff.de ll. Cyn.in l.fi. vbi etiã Bar.ff.de constit.prin.cum adductis per Alex.d.cons.160. col.fi.nu.5.vers. Quia beneficium, vbi inquit beneficium large accipiendo posse tanquam genus comprehendere etiam priuilegium,post Archid.in cap.gratia,de rescrip. in 6.

Secundò,non procederet in priuilegio per fę
29 minã† concesso: in quibus liberorum verbo,nepotes ex filia veniunt; vt scripsere Petr.de Anchar.d.cons.339.nu.7. Raph. Fulgos.cons.85. ex facto,proponitur,col.2. sub nu.3. Ias.in d.l. sed si hac,§.liberos,nu.1.& cons.117. In causa & lite vertente,col.2.in prin. vers. Sicut in simili videmus,lib.4.Ludouic.Gozad.cons.79. Viso processu vtriusque partis,col.fin.nu.15.vers. Quia illud procedit,cons.71.In causa D.Simonis,col.3.num.6.vers.In simili ego adduco, Socin.hic,num.84.Dec.in d.l.2.num.100.versic. Et ad conijciendam voluntatem,Francis. Rip. responsl.lib.1.tit.de legib. resp.1. Pro resolutione,nu.74.vers.Sed vbi cessaret consuetudo.

Probatur hoc,ex text.in l.fœminæ,§.fi.C. de

secund.

ſecund.nupt. item quia verborũ ſenſus ex per-
ſonæ qualitate conditioneque deſumitur,l. ple
nũ,§.equitij, ff. de vſu & habit. l. ſtipulatio iſta
habere licere,§.hi quoque,ff. de verb.oblig.l.ſi
miles vnum,ff.de milit.teſtam.ca. ſi benefic. de
30 prębend.lib.6.Vnde ſi Pontifex†teſtandi facul
tatem clerico tribuat, ſecũdum ius canonicum
intelligitur,attenta concedentis qualitate, Bal.
in c.cum veniſſent,col.2.num.2.verſ. Item tex.
ibi.de eo qui mitt.in poſſ.cauſ.rei ſeru.& ſic fę-
mina ſexum ſemineum prædiligere creditur, l.
cum alienam,C.de legat. Marc. Mant.cõſ.281.
In præſenti caſu,num.6.Steph.Meler. in tract.
de poteſt. Reg.in 1.q.col.3.ſol.10. Gerard. Ma-
zoll.d.conſ.5.num.16.conſil.8. Præſens cauſa,
nu.13.cum in habentibus ſimbolum facilior ſit
tranſitus,Anchar.d.conſ.339.col.5. Mazoll.d.
conſ.8.nu.14.Cepoll.in tract. de ſeruit. vrban.
præd.cap.28.de ſeruit.ſtillicid.q.7.in fin.

Circa quod non omiſerim contrarium ſenſiſſe Guid.Pap.qui conſ.51.factum tale eſt,col. 3.ſol.41. appellatione liberorum in diſpoſitione ſœminæ huiuſcemodi nepotes nequaquam comprehendi, quamuis ab ea proferantur,concludit,vt per eum.

Cæterum quãuis diſtinctim hucuſque om-
nia dicta ſint, poterit tamen ſic non ab re fortaſ
31 ſe diſtingui tres intellectus†naturalem ſcilicet,
ciuilem & prætorium in hac materia conſiderã
do: & iuxta Primum intellectum naturalẽ, ſeu
quantum ad ea,quæ iuris naturalis exiſtunt:li-
berorum appellatione nati etiam ex fęmina per
lineam deſcendentem continentur, d.l.libero-
rum,in fin. ibi,Enim verò idcirco filios filiasve
concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum
earumq. nobis memoriam in eũ relinquamus,
& ita loquitur text.in l.ſi quis,§.vtrum, & l.nõ
quemadmodũ,ff.de liber.agn. ff. & C. de alen.
liber. Quo ad ſecundum ciuilem intellectũ, vel
ad ea quæ ciuilis iuris ſunt, regula eſt,appella-
tione liberorum non ſolos in poteſtate conſti-
tutos, ſed omnes qui ſui iuris ſunt virilis,vel fę
minei ſexus ex fęmineo ſexu deſcẽdentes com-
prehendi,d.l.cognoſcere,§.liberorum, d.tit.de
verb.ſign.cum omnes qui ex eodem genere or-
ti ſunt,liberorum appellatione contineantur,d.
l.liberorũ, in princ. niſi ſigillatim perſonis cer-
tis,aut quibuſdã gradibus exprimantur,vt ibi,
Genus verò in agnatis ad decimum vſque gra-
dũ,in cognatis ad ſeptimum vſque intelligitur,
vt not.in auth.de mandat.princ.§. oportet aũt,
coll.3.l.3.ff.de interdict.& releg. Curt.iun.cõſ.
49.Habita diligenti conſideratione,col.1.nu.3.
licet in auth.de inceſt.nupt.§.1.coll.2.Generi,
id eſt Conſanguineis interpretetur: ex his con-
ſtat, quod cum tractamus de iure ſuccedẽdi ab
inteſtato ſecundũ ius ciuile,nati etiam ex fęmi-
na liberorũ appellatione continẽtur,vt in auth.
de ſucceſſ.ab inteſt.§.1. coll. 9. & ita hoc idem
quo ad pœnas liberis de iure ciuili impoſitas di
cendũ eſt,l.fi.ff.de pollicit.idem in conditioni-
bus appoſitis in caſu exiſtentiũ,vel non exiſtẽ-
tiũ liberorum,d.l.1.C.de condit. inſert.l. iube-
mus,C.ad Trebel. Fallit in excuſationib.mune
rum,& immunitatib.conceſſis generi,poſteris,
ſiue liberis, tunc enim nati ex fœmina non con
tinentur,d.l.1.in fin.ff.de iur.immun.l.ſordido
rũ,C.de excuſ.mun.lib.10.Item fallit quo ad di
gnitates,l. liberis, ff. de ſenat. rurſus fallit quo
ad ius poteſtatis, tunc namque liberi dicũtur,
qui in poteſtate ſunt cum naſcuntur,§.1.Inſtit.
de patr.poteſt.nati autẽ ex fœmina in poteſtate
non ſunt,quia patris non matris familiã ſequũ-
tur. Item fallit quo ad titulum emancipationis
liberorum,l.maximum vitiũ, C. de lib. præter.
ibi, Et hæc non ſolum in filiabus obtinere, ſed
ẽt in nepotibus,& pronepotib. & deinceps ob-
ſeruari cenſemus,ſi tamen ex maſculis progeni
ti ſunt. Denique fallit in feudis,Carol.Ruin.cõ
ſil.18.Primo & principaliter eſt videndũ,nu.2.
lib.1. Quo verò ad Tertium intellectũ, ſcilicet
prætorium,ſeu ad ea quæ iuris ſunt prætorij,re
gula repugnat, vt nati ex fęmina ſub voce libe-
rorum non contineantur: Nam vnde liberi da-
tur,quibus bonorũ poſſeſſio datur contratabu
las,l.1.§.recta,ff.ſi tabul.teſta.null. extab. Sed
cõtratabulas datur ijs qui in poteſtate eſſe poſ-
ſunt,l.1.in princ.ff. de contratab. igitur nati ex
fęmina aui materni liberi nõ dicuntur, expreſſe
que not.in l.2.in prin.ff. vnd.lib.& patet in l.3.
§.ad teſtamentũ,& §.vocatur,ff.de cõtratabul.
§.1.Inſtit.de hæredit.quæ ab inteſt. Fallit in ijs,
quæ de æquitate prætoria exiſtunt,l.1.ff.de leg.
præſtand.contratab.bon.poſſ.petita.

HYPOTHESIS.

Poſterorum verbi comprehenſionem declarari, & quando fœminæ includantur, potiſſimum in emphyteuſi: interque poſteros ac poſteritatem differentiam afferri.

SVMMARIVM.

1 *Poſterorum verbo omnes venire qui ab aliquo deſcendunt tam mares quam fœminas in infinitũ, Niſi aliud ſubiecta materia ſuadeat, nu. 2.*
3 *Poſterorum appellatione fœminas non includi ſtãte ſtatuto fœminarum excluſiuo. Hancque materiam latè diſtingui, num. 4.*
5 *Cauſantem, & cauſatum eodem iure metiri.*
6 *Emphyteuſi per fœminam recepta pro ſe, & poſteris ſuis, ex linea fœminina deſcendentes ad illam admitti.*

 Emphy-

7 *Emphyteusi concessa alicui pro se, & descendentibus masculis, licet nepos natus ex filia non admittatur, si tamen concessio fœmina pro se & descendentibus masculis facta fuerit secus esse, num.8.*

9 *Neptem ex filio matre substituente si is sine liberis decesserit substitutum excludere, quicquid secus esset in patre casu isto substituente.*

10 *Posterorum appellatione in materia fauorabili ex linea fœminina descendentes admitti.*

11 *Posteritatem à posteris secundum aliquos differre. Sed Decium contrarium dixisse, num. 12. cum quo transit Auctor. Et nihilominus ex Curtio iuniore distinctionem, necnon ex Petro de Ancharano declarationem quandam afferri.*

CAP. IX.

POSTERORVM autē verbo om
1 nes† cōtinentur, qui ab illo proueniunt tam masculi quam fœminæ descendentes in infinitū, d.l. Iurisconſ. §. parentes, l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. 1. C. de impun. lucr. descript. lib. 10. c. 1. vers. Circa natos, de scisma. lib. 6. & est text. in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg. 1. Cardinal. in c. 1. §. hoc quoque, col. fi. tit. de succes. feud. Io. de Imol. in l. si ita scriptum sit filiabus, in princ. d. tit. de leg. 1. Paul. de Cast. in l. quia tale, col. 2. ff. sol. matr. Anton. de Butr. cons. 9. Viso puncto, in 1. dub. Petr. de Anchar. cons. 339. Pro maiori intelligentia dicendorū, col. 4. sub vers. Tertio quòd proles, Socin. sen. cons. 51. Visa, colum. 1. in princ. lib. 4. Dec. consilio 527. In Ciuitate Rauennæ, col. 2. nume. 6. cons. 570. Casus de quo quæritur, col. 2. nu. 11. Ludouic. Gozadin. cons. 45. Visis allegationib. col. 3. num. 13. Paris. cons. 20. Concessio in personam, col. 2. nu. 12. vers. Ad quod insuper, lib. 1. cons. 81. In pręsenti causa, col. 4. num. 22. vers. & etiam, lib. 3. Anton. Rub. Alexan. cons. 16. In causa institutionis, col. 4. vers. Secundo nō obstat, Soc. iun. cons. 80. Viso, num. 4. lib. 2. cons. 13. Quæritur in præsenti consultatione, col. 3. num. 18. vers. Et similiter etiam, libro 3. Carol. Ruin. cons. 164. Ex verbis testamenti, nu. 3. & 4. lib. 3. Iacob. Mandell. Alben. cons. 85. Facile esset, num. 8. Andr. Tiraquell. in tract. de retrac. Lign. §. 1. glos. 9. num. 202. vers. Sed & idem, & infr. num. 239. vers. Cæterum.

Quibus Laurent. Valla lib. elegant. 6. ca. 55. ibi assentiri visus est, Nescio tamen (inquit) an potius legendum sit posterorū, vt intelligamus hoc quā illud nomen esse vsitatius, & nō modo ad eos qui ex nobis geniti sunt, sed ad vniuersos qui post nos erūt pertinere. hactenus Valla.

Quod ita assumēdum est, nisi aliud subiecta
2 materia † suadeat, vt post Ant. de Butr. d. cons. 9. Viso puncto & quæsitis, col. 1. Tiraquell. in d. §. 1. gloss. 9. num. 202. fol. 192. & infr. num. 240. versic. Ex quo facile intelligere est, fol. 208. vbi alios citat quos non expedit recensere, sed tantum indicare.

Vnde stante dicto statuto fęminarum exclu-
3 siuo, posterorum appositione fęminę† non dicerentur comprehendi, Corn. cons. 145. Ad euidētiam præmittendum est, col. fin. in fin. num. 3. vers. Item D. Antonius de Butr. lib. 1. Ioan. Cephal. cons. 134. In præsenti consultatione, col. 3. num. 15. vers. Vt de posteris dicitur, lib. 1.

Pro clariori igitur resolutione distinguendū videtur, tres conclusiones constituendo. Prima
4 est, q in materia† in qua stricta fit interpretatio posterorū appositione descendentes ex linea fęminina non includuntur, & ita procedant, l. 1. §. fi. ff. de iur. immu. l. vacatio, ff. de mune. & hon. c. vbicūque, de pęn. in 6. ex qua cōclusione duo inferuntur. Primum, q si testator eius bona alienari prohibuerit, quia vult illa apud posteros suos remanere, isto casu ex linea fęminina descēdentes ad tale fideicōmissum in casu alienationis vocati non dicuntur, talis nāque prohibitio odiosa censetur, cum ingenuo homini liberam rerum suarum administrationem auferat, l. non vsq. adeo, ff. si quis à paren. fuer. manum. quod etiā probatur ex ijs quæ inferius dicam, q prohibitio de non alienando facta filio non extenditur ad nepotes, & tamē si esset fauorabilis, extenderetur, l. Lucius, in fin. ff. de hæredib. instit. Batt. in d. l. liberorum, ante nu. 5. Secundum, q si fiat concessio in emphyteusim pro se & posteris suis, filia fęmina nō admitteretur, sicut enim ab ea descēdentes non admittūtur, cum veniāt ex linea fęminina, non autē masculina, ita nec ipsa est admittenda à qua initium linea fęminina
5 assumit, cum idem iuris sit † de causante, quod de causato, prout in simili qſtione scribit Paul. de Castr. in l. maritus, col. fin. nu. 5. vers. Et ego inducebam, C. de procut. quem sequitur Alex. cons. 53. Ponderatis his quæ in themate, col. 2. nu. 6. vers. Vnde in indiuiduo, libr. 6. Aut. Rub. Alexād. cōs. 106. Viso suprascripto casu, in prin.

Secunda principalis est cōclusio, q si fiat cōcessio fundi in emphyteusim alicui mulieri pro se & posteris suis recipienti: isto casu ex linea fę
6 minina descendentes† admittātur, quasi mulier cui primo fuit facta concessio, lineā fęmininam abhorruisse non videatur, & propterea propriū sexum, vt voluit Petr. de Anchar. in præalleg. cons. 339. Pro maiori intelligentia, col. 8. vers. Quòd proles fęminea. Confirmatur hoc, licet enim si concessio alicui pro se codescēdentibus masculis fieri contingat, nepos natus ex filia nō
7 † admittatur quantumuis sit masculus, vt tenēt

Specul.

Specul. in tit. de loc. §. nunc aliqua, versic. 146. tit. de successi. ab intest. Bald. in Autben. Si quas ruinas, num. 8. versic. Illud not. C. de sacrosan. Eccles. in l. sed si hac, §. liberos, colum. 1. sub nu. 2. vers. Quidam accepit emphyteusim, ff. de in ius voc. consil. 88. Circa secundum quæsitum, lib. 3. Corn. consil. 146. In hac consultatione, vers. Sic & aliàs dicimus, lib. 2. consil. 202. Pluries, & pluries, num. 5. in fin. lib. 3. consil. 273. Dubia, num. 5. lib. 4. Socin. iun. cons. 2. Viso, & maturè considerato, colum. 1. num. 5. vers. Tertiò idem probatur, libro 3. Stephan. Bertrand. consil. 54. Dudum fuit in bumanis, num. 2. lib. 1. & inferius suo loco prolixius ostendam.

Si tamen concessio alicui fęminæ facta fuerit
8 pro se, & descendentibus † masculis recipienti, secus erit, secundum Franc. Aretin. in l. Gallus, §. nunc de lege, ff. de liber. & posthum. colum. fin. versic. Sed quicquid ipsi sentiant. Confirmatur secundo ex ijs quæ hic tradit Socin. sen. fol. 15. quòd si mulier habens filiam fœminam, filio suo sine liberis morienti aliquem substitue
9 rit, tunc neptis ex isto filio† substitutum exclu dat, mulier siquidem sexum fœmineum abhor ruisse nõ videtur, quod tamen secus esset in patre substituẽte filio in casu pręmisso, tunc enim neptis ex filio substitutum non excluderet, secundum Paul. de Castr. in consilio abundè in superioribus discusso.

Tertia conclusio est, quod in materia fauo-
10 rabili † posterorum appellatione descendentes ex linea fœminina admittuntur, l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. Hinc infertur quòd pri uilegium immunitatis à principe posteris concessum nulli inferens præiudicium, nisi ipsi con cedenti, descendentes etiam ex linea fœminina includit, in huiusmodi nanque priuilegijs quæ potius beneficia appellantur, latissima fit interpretatio, l. fin. ff. de constit. prin. cap. quia circa, extr. de priuil.

His peractis, illud addiderim, apud nonnul-
11 los reperiri quoddam discrimen † inter posteros, & posteritatem, vt inquam posteritas ad masculos tantum, non autem ad fœminas referatur, verbum autem posterorum, ad mares, atque fœminas, vt videtur innuere Alexand. con sil. 160. Viso themate suprascripto, num. quarto, vers. Fortius voluerunt, lib. 2. prout ipsum sic intelligit Andr. Tiraquell. in tractat. de vtroque retract. tit. de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num. 203. versic. Sunt autem, fol. 192. & videtur fuisse de intentione Petri Anchar. d. cons. 339. Pro maiori intelligentia dicẽdorum, colum. 3. vers. Primo, quia donatio Reginæ Petronillæ, per textum in dicta l. 1. ff. de iur. immunit.

12 Sed istam differentiam redarguit † Philipp. Dec. in d. l. 2. num. 62. versic. Tertio reperio ad illum text. ff. de reg. iur. cumque Dec. optime lo cutus fuerit, & plurimum insudauerit circa intellectum d. l. 1. à num. 58. vsque ad nume. 68. transeo cum Decio, præsertim cum præcitati Doctores non admodum præcisè loquantur, nec ex professo dictam differentiam constituãt. Vel præcitatorum opin. restringenda tantum erit circa verbum, posteritatis, vt fœminas non includat, in materia (vt sic dixerim) priuilegiatiua, & contra regulas iuris communis, vt decla rat Curt. iun. consil. 5. Videretur prima conside ratione dicendum, colum. 19. sub num. 40. vers. Et quicquid sit in alia materia. Alexan. d. consil. 160. ante num. 5. d. lib. 2. Vel si versaremur in materia dignitatum, & onerum, vt scribit An char. d. cons. 339. col. 3. in præalleg. versic. post gloss. in cap. vbicunque de pœnis, lib. 6.

HYPOTHESIS.

Quando filiorum verbo fœminæ includantur distinctè tractari, atque declarari: deque masculinitatis repetitione aliqua denuo afferri.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione in vltimis voluntatibus masculos, ac fœminas contineri.*

2 *Filiorum appellatione fœminas includi etiam si in duabus substitutionibus, & in alia testamenti parte masculorum mentio facta fuerit, & num. 3. Scribentes pro Abbatis opinione afferri, ac num. 4. eandem opinionem ex Corneo, & Decio ampliari ad aliud testamentum, licet primum reuocatum fuerit. Sed ipsorum assertionem à Carolo Ruino impugnari, num. 5. sed tamen ex Aymone Crauetta distingui, num. 6.*

7 *Masculinitatis qualitas an repetita censeatur, cõtrouersam fuisse quæstionem, & circa eam adhuc distingui.*

8 *Filiorum, verbo, in vltimis voluntatibus adeo fœminas venire, vt procedat etiam si sit dictum, sine filijs legitimis, & naturalibus.*

9 *Filiorum appellatione fœminas includi etiam in conditionibus.*

10 *Filiorum verbo non venire fœminas in odiosa dispositione.*

11 *Filiorum appellatione non complecti fœminas si ex coniecturis de contraria testantis mente appareret.*

12 *Filiorum voce fœminas non comprehendi si masculos in alijs testamenti partibus testator dilexe rit illos instituendo, de qua coniectura alibi latè dictum extitit.*

13 *Filiorum appellatione fœminas non intelligi stante statuto fœminarum exclusiuo. Quod in successione*

ne intestati verum esse asseritur. Pariter etiam in concursu cum masculo. Necnon si substituti de agnatione filiam granati ab intestato excluderent, num. 14.

15 *Filiorum verbo fœminas non venire ex proprietate, sed interpretatiuè. Multos tamen contradicere, vt nume. 16. Geminsant autem sententiam, ita demum procedere si filiorum mentio affirmatiuè concipiatur secus si negatiuè, numero 18.*

17 *Tuberonis Iurisconsulti libros, tanquam antiquo sermone conscriptos parum gratos fuisse.*

19 *Filiorum verbo fœminas non includi stante statuto testamenta ad litteram debere intelligi.*

20 *Filiorum verbo secundum ius Longobardorum nō comprehendi fœminam.*

21 *Longobardorum ius in hoc Regno in dubio Romano iuri non præferri.*

22 *Filiorum voce non venire fœminas substituta pia causa.*

23 *Filios in conditione positos vocatos fauore piæ causæ censendos esse.*

24 *Filiorum verbo filius non editas minimè complecti.*

25 *Filiorum voce non venire fœminas si constaret testatorem habuisse rationem conseruandi agnationem. Item si discretiuè de masculis, & fœminis fuisset loquutus. Item si fœmina veniente plures improprietates implicarentur.*

CAP. X.

ATTINGENDO nunc verbi filiorum, circa idem propositum significationē, videtur ipsam strictiorem esse, licet enim filiorum appellatione quantum ad vlti-
1 mas voluntates pertinet masculi, ac † fœminæ recipiantur, l. 1. l. iusta, & l. quisquis, ff. de verb. signific. l. qui filiabus, de legat. 1. l. si ita scriptū, de leg. 2. l. si quis ita, ff. de testamen. tut. l. 1. & ibi Paul. de Castr. C. de condit. insert. glo. & Bart. in l. ex facto, ff. ad Trebellian. idem Bar. in l. qui duos, d. tit. de leg. 3. Bald. in l. 1. ante nume. 5. in l. sed si hac, §. liberos, versic. Sed an extendatur, ff. de in ius voc. Ioan. Andr. Anton. de Butr. & cæteri, in cap. Raynaldus, extra de testam. Dominic. de S. Gemin. in cap. generali, colum. secunda, de elect. in 6. Ludouic. Roman. consilio 148. Visis themate, versic. Sed hæc conditio, Alexand. consil. 55. Ponderatis, colum. fin. nu. 9. vers. Præterea illa verba, lib. 3. consil. 17. Circumspectis verbis, colum. 2. num. 9. vers. Quartò, quia in dispositione, lib. 7. Ias. consil. 142. Venerabilis quondam, colum. 5. in fin. num. 4. versic. Ergo omni ratione, lib. 2. Socin. sen. consil. 301. Circa præsentem consultationem, colum. 1. versic. Primum probatur, lib. 2. cons. 55. Visis consilijs, in princ. lib. 3. Curt. sen. consilio 44. Statuto, seu consuetudine, colum. 7. cum sequen. nu. 18. & per totum, consil. 63. Antiquissima, & nobilissima familia, colu. 10. in 3. dub. nume. 10. versic. Sed præmissis tribus obiectis, Ludouic. Bolognet. cons. 53. Inuocato diuino suffragio, colum. 4. nu. 14. versic. Et primo non est dubitandum, inter consil. Alexand. de Imol. lib. 4. Dec. consil. 15. Et pro tenui facultate, in princ. versic. Et ista iura, consil. 370. Viso testamento Ludouic. colum. 1. num. 2. versic. In contrarium autem, consil. 570. Casus de quo quæritur, ante num. 4. vbi communem esse testatur, & in l. 2. num. 101. ff. de reg. iur. Paris. consil. 18. Consideratis, nume. 3. lib. 2. consil. 41. Ioannes testator, nume. 25. lib. 3. Curt. iun. in Authent. præterea, colum. 10. C. vnd. vir. & vxor. consil. 35. D. Benedictus, num. 1. consil. 39. Habita diligenti, nu. 9. consil. 139. Licet mihi persuadeam num. 14. consil. 156. Intestamento condito, nu. 5. consil. 163. In causa vertente, per totum, Mar. Mant. consil. 10. Fuit, colum. 2. num. 24. libro 1. Andr. Alciat. cons. 30. Pro Fabritio, nume. primo, lib. primo, consil. 95. Difficultatem non modicam, num. 3. lib. 8. cons. 59. Testamentum nobilis, num. primo, consil. 71. Lecto consilio, nu. 22. consil. 142. Duo breuiter, in princ. cons. 212. Summariè procedendo, nu. primo, lib. 9. idem Alciat. in l. inter stuprum, §. fin. de verb. signific. Socin. iun. consil. 5. Eleganter, colum. 1. num. 2. versic. Nec obstat, consil. 104. Viso themate, nu. primo, consil. 108. Viso puncto, num. 20. consil. 158. Illustrissimus D. Andreas, num. 36. consil. 164. Iam annus est, colum. 2. num. 6. consil. 168. Præsentis consultationis resolutio, colum. prima, lib. secundo, consil. 13. Quæritur, nume. 20. colum. quarta, consil. 87. Omissis alijs, num. 10. consil. 100. Præsens consultatio, nume. quarto, lib. 3. cons. 26. Considerato testamēto, num. 4. consil. 35. Viso statuto, nu. 3. lib. 4. Hieronym. Grat. consil. 53. Casus ex Ciuitate Fauentiæ, in prin. & num. 4. ac consil. sequen. incip. Dudum Titius, colum. secunda, num. decimo, lib. secundo, consil. 64. Profecto casus iste, num. 16. eod. volum. Anton. Rub. Alexandrin. consil. 71. Plura mihi, colum. secunda, nu. septimo, vers. Imo iste casus, Carol. Ruin. cons. quarto, Quoniam proponitur, num. 13. consil. 88. Legatum, num. tertio, consil. 93. Viso primo, & secundo testamento, num. tertio, consil. 117. Viso testamento Antonij, num. 6. consil. 140. Viso, & bene intellecto, num. primo, consil. 141. Viso testamento, numero primo, cons. 142. Quia testator, nu. secundo, cons. 143. Prima quæstio, num. primo, cons. 145. Videtur, in princ. consil. 147. Ex pluribus, num. primo, consil. 150. Viso testamento, nu. 2.

consil.

consil. 152. Ponderatis diligenter, num. primo, consil. 153. Viso vtroque testamento, num. 5. & 16. consil. 158. Viso, num. 6. 13. & 16. consil. 196. Videtur prima facie, num. tertio, libro secundo, Idem Ruin. consil. 115. Casus iste, nume. tertio, consil. 124. Viso testamento Brunazini, num. tertio, consil. 133. Proponitur in themate, num. secundo, consil. 136. Perspectis, num. 6. consil. 138. Quæritur primo, num. 9. consil. 139. Viso, ac perlecto, num. 5. consil. 141. Viso testamento, nume. primo, lib. tertio, Hippol. Riminal. in §. primo, num. 26. tit. per quas person. nob. ius acq. Ioan. Crot. consil. primo, Dudum, columna prima, in princ. Iacob. Mandell. Alben. consil. septimo, In causa ista, num. 23. consil. 19. Casus iste, in princ. lib. primo, Roland. de Vall. consil. 93. Perlectis verbis concessionis, colum. prima, num. quarto, lib. secundo, Tob. Nonius, consil. 36. Præsens casus, num. secundo, Ioan. Cephal. consil. 45. Magnificus Dominus Ioannes Franciscus, nume. septimo, lib. primo, Ioan. de Annan. in not. 90. incip. Nota vnum pulchrum, rursus Rimin. iun. consil. 250. Dico igitur, ante num. 24. lib. tertio, consil. 246. & in primis, nu. primo, vsque ad tertium, vbi de communi, eod. volum. consil. 677. Igitur circa primum, in princ. lib. 6. consil. 681. D. Baptista, num. 6. eodem volum.

Quod verum est etiam si in duabus substitu-
2 tionibus, † in aliaque testamenti parte masculorum facta mentio reperiretur, adeo nanque fœminæ venirent appellatione filiorum, & licet in superioribus de hac re valde disceptatũ fuerit, & difficultas distinctione consultò resoluta, impertinens non erit aliquid iam dictis suadente materia addere, & pro opinione, Ioan. de Anania, vt qualitas masculinitatis repetita non censeatur, tenuerunt etiam Alexand. consil. 80. Viso, & opportunè animaduerso, colum. quarta, ante num. 8. versic. Item licet statutum, libro primo, Dec. consil. 287. In Ciuitate Placentiæ, colum. tertia, num. septimo, consil. 346. Omissis his, colum. fin. num. 6. vers. & ratio exclusionis, & in l. prima, ante num. quartum, vers. Sed breuiter respondetur, C. de success. edict. nouiss. Parisiens. in consilijs Analyticis, consil. primo, Francifcus de Arinio. num. 113. fol. 84.

3 Pro opinione autem Abbatis, † vt masculinitas cẽseatur repetita, sensere Corn. consil. 138. Placet mihi Petro Philippo Corneo, colum. 4. sub num. 4. vers. Cum itaque, lib. secundo, Ias. consil. 140. Nodosa admodum, colum. septima, circa medium, vers. Octauo facit quia testator, dicens ita singulariter Abbatem tenere, libro secundo, consil. 141. In ista difficili quæstione, colum. 9. versic. Duodecimo prædicta bene confirmantur, eodem volum. Declatè insistens, consil. 495. Viso eleganti consilio, colum. secunda, num. 9. vers. Et in casu isto, atque in fin. Carol. Ruin. consil. 148. Videtur prima facie, colum. tertia, num. quinto, versic. Et primo quia, libro secundo, Ioan. Crot. consil. 60. Dudum Fridericus, colum. penult. num. 36. versic. Dicit etiam Abb. libro primo, Socin. iun. consil. 90. Viso testamento, colum. quarta, nu. 17. vers. Et hoc eo maximè, libro primo, consil. 103. Visa contingentia facti, colum. quarta, num. 19. vers. Ad quod facit, eodem volum. Ioan. Pet. Surd. decis. 322. Ne sustinerent colum. duodecima, num. 70. versic. Et facit quod multi voluerunt, id asserens post Carolum Ruinum, Hieronymum Zanchum, & Franciscum Beccium, quos ibi refert.

Et quod de repetitione masculinitatis de vno capitulo dicitur, Corn. consil. 275. In præsenti consultatione, colum. tertia, post princ. ante num. 7. vers. Primo quia apparet, lib. quarto, & Dec. consil. 515. In casu occurrenti, nume. 4.
4 extenderunt † ad aliud testamentum, licet primum fuerit reuocatum, vt ex illo priori reuocato sequens circa repetitionem ipsam masculinitatis debeat interpretari, licet Decius nõ se subscribat, sed contrarium de tali repetitione masculinitatis de priori reuocato in posterius testa-
5 mentum scripsit † Carol. Ruin. consil. 144. Proponitur in facto, colum. septima, nu. 17. versic. Non obstat etiam, vbi plura affert, lib. secundo, rursus Ruinus dictam Corn. opinionem reprobans, consil. 93. Viso primo, & secundo testamento, colum. quarta, num. 14. versic. Ex his, d. libro secundo, dicens ex ibi allegatis manifestè colligi Corneũ in præcitatu consilio, non bene fuisse locutum, rationesque per eum adductas fragiles esse: & contra Corneum faciunt tradita per Aym. Crauet. consil. 113. Circa substitutionẽ scriptam, colum. penult. & fin. sub num. 6. vers. Considero etiam, libro primo, Ex cuius inten-
6 tione distingui† in hoc posse videtur, Quòd aut loquimur de priori testamẽto nullo, aut imperfecto, & dicendum est ex eo posterius declarari posse, ac coniici quid testator senserit, Abb. in cap. primo, in tertio not. in fin. de success. ab intestat. Dec. consilio 158. Et pro tenui facultate mea, colum. secunda, sub num. 3. vers. Per illum textum includit, allegat text. in l. fin. ff. de rebus eorum, l. secunda, C. de confirm. tut. Bart. in l. in testamento, ff. de fideicommiss. liber. Ias. in l. Dominus. num. secũdo, in 3. not. ff. de condict. indebit.

Aut agimus de testamento reuocato, & ex eo non possit argui ad interpretandam voluntatem testantis in posteriori testamento, & procedat prædicta opin. Ruin. contra Corneum, vt post Andr. Barbatiam, tradit Aym. d. consil. 13. circa finem, versic. Aduertendum tamen, subdens

dens in casu consilij aliud se opinari, cum testator reuocasset testamentum ob posthumi natiuitatem, quod optimè resolutum videtur.

Sed ad principale dubium redeundo, quod difficile semper visum fuit, cũ vt Io.Ceph. verbis vtar, consil.68. Quamuis dubitandum non esset, colum. 3. lib. primo, hic articulus anceps sit, in quo varij varia dixere, prout sibiipsis visu veniebant, & de facto contingebant vsque ad tempora D. Vbertini Zuccardi, possent supradictorum Doctorum opiniones distinctionis foedere adhuc modo isto conciliari, non tamen ab alia distinctione aliàs tradita recedendo. Quòd

7 aut sumus in expressa masculinitatis qualitate, aut in tacita, nec aliter expressa, Primo casu, aut in dispositione sunt aliqua verba sui natura repetitiua, tuncque dictio, masculis, ob vim relationis repetita censeatur, & ita procedat quod not. Bar. in l. fin. num. secundo, versic. Iuxta hoc quæro, ff. ad Trebell. Corn. consil. 101. In hac consultatione, num. 10. versic. Pro quo faciunt verba, lib. quarto, vbi aderat verbum eisdem filijs. Quod quidem repetitiuum est, & in his terminis vera sit doctrina Abb. cons. 36. Videtur primo, colum. fin. lib. 1.

Aut nõ adest dictio repetitiua, sed duntaxat vnitas clausulæ, ac concordantia in numero, & casu vocis repetitæ, & idem dicendum sit, ex doctrina Bart. in l. Scię, §. Caio, in prin. ff. de fund. instruct. & ita loquitur (scilicet sine filijs masculis, vel nepotibus) Raphael Cuman. cons. 118. A. in testamento instituit, colum. 1. num. 2. Dec. consil. 480. In casu qui contingit, colum. prima. Aut sunt aliquæ coniecturæ mentis testatoris, vt quia exclusit proprias fœminas, constatque eum attendisse ad agnationis conseruationem, & idem videtur firmandum, sicque procedit q̃ not. Guid. Pap. quæst. 485. Si in aliqua dispositione, num. primo, & secundo, Dec. consil. 270. D. Raymundus de Ciottbis, colum. 2. sub nu. 3. vsque ad 6. cons. 425. In casu proposito, col. 3. num. 11. versic. Et ideo si testator. Fit itaque masculinitatis repetitio cum non sumus in diuersis capitulis eadem ratione militante, vt est doctrina Baldi in l. in actionibus, ante fin. num. 3. in vltim. not. ff. de his qui not. infam. Ludou. Gozadin. consil. 19. Dubitatur an Anselmus, & Nicola, colum. 3. circa medium, num. 13. Paris. consil. 18. Ponderatis, & circumspectis omnib. colum. 5. nu. 33. vsque ad 35. lib. 2. Socin. iun. consil. primo, Præsentis consultationis resol. columna septima, num. 28. versic. Ex quo colligi porest, libr. primo, Carol. Ruin. consil. 99. Viso themate, & dubijs, colum. secunda, in fin. num. septimo, vers. Qualitas ergo masculinitatis, lib. secundo. Aut non agimus de vltimis voluntatibus, sed de contractibus, & relatio non concordat in numero, & casu, & tunc cessat repetitio, vt dicit Andr. Alciat. cons. octauo, Verba pacti, num. 37. lib. 9. Denique aut ex repetitione qualitatis masculinitatis sequeretur absurditas, & indistinctè cessat, vt absurdum euitetur, l. nam absurdum, ff. de bon. libert. l. diuortio, vbi Ias. in 5. not. ff. solut. matr. Socin. iun. d. consil. 1. nu. 30. versic. Vel tertio, d. lib. 1.

Secundo vero casu, cum hæc qualitas in aliquo capitulo non exprimitur, sed tacitè aliquo respectu subintelligitur, & tunc non est de repetitione masculinitatis tractandum, ex ijs quæ post Bald. in l. prima, in princ. in lectur. antiq. ff. quod quisque iur. voluit Alexan. de Imol. ibi colum. 3. num. 18. versic. Nota ex gloss. secundũ Baldum, Dec. in cap. secundo requiris, ante fin. nume. decimo, in vltim. casu, extr. de appellat. Socin. iun. in propositis terminis, d. consil. primo, num. 31. vers. Potest, & quarto responderi, præalleg. lib. 1.

8 Ampliatur secundo, etiam si diceretur, † sine filijs legitimis, & naturalibus, nam fœminæ etiã includerenrur, vt post Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in cap. Raynaldus, colum. 2. de testament. tenent Alexand. consil. 55. Ponderatis bis quæ in themate, colum. 3. num. 9. versic. Præterea illa verba, lib. 3. Iason. cons. 140. Nodosa admodum, colum. 2. circ. med. vers. Secundo principaliter, lib. 2.

9 Tertio ampliatur, vt fœminæ † includantur etiam in conditionibus, Ioan. Andr. in præcitat. cap. Raynaldus, col. 2. in princ. vers. Si absque filijs, Alexand. d. consil. 55. num. 9. Socin. iun. consil. 126. Maxima profecto, colum. quarta, num. 14. vers. Nam cum effectu, lib. primo, Iac. Mandell. consil. 19. Casus iste, num. 2. lib. primo, Rolan. de Vall. consil. 93. Perlectis verbis concessionis, colum. prima, nu. quarto, vbi communem dicit, lib. secundo, Dec. consil. 414. Viso eleganti consilio, colum. secunda, in princip. sub num. 3. vers. Et per ista iura, cum alijs adductis per eundem Dec. cons. 570. Casus de quo quæritur, ante num. 4. vbi Doctores ita communiter tenere scribit Socin. iun. consil. 65. Viso themate proposito, colum. 1. num. secundo, lib. quarto, Carol. Ruin. d. cons. 124. colum. secunda, num. 3. lib. 3. consil. 133. Proponitur in themate, colum. 1. num. primo, consil. 138. Quæritur primo, colum. 2. num. 9. versic. Quia continetur, cons. 141. Viso testamento, in prin. eodem volum. Fulgos. in l. prima, C. de condit. insert. argum. illius text. & l. si ita scriptum, in princip. de leg. 2.

Quod est verum, etiam si filiæ essent legitimatæ, prout ampliando scribit idem Carolus Ruin. consilio 147. Ex pluribus, nume. primo, libro secundo.

Prædi-

Prædicta tamen conclusio nonnullas etiam
recipit declarationes, quas summatim attin-
gam, cum in præcedentibus de ipsis disceptatum fuerit.

Prima igitur est, vt ita demum procedat, si
10 in materia † fauorabili versemur, secus si in ali-
qua odiosa dispositione, l. 1. §. sed si certum, ff.
de ventr. in poss. mitt. glos. in d. l. si ita scriptum,
in verb. Vocabulo, ff. de leg. secundo, Alber. de
Ros. in l. 1. num. 2. vers. Si autem profetatur, de
verborum signif. Archid. in c. si quis suadente,
colum. 2. & 3. 17. quæst. 4. Socin. d. cons. 36. Re-
ctè & maturè, colum. 1. vers. Cum ergo, libro 4.
Mandel. Alb. d. cons. 19. Casus iste, num. quin-
to. Sicut non veniunt in materia strictè inter-
pretanda, Dec. cons. 223. In casu proposito, co-
lum. prima, num. 4. vers. Et primo non obstat,
& colum. 2. ante fin. sub nu. 6. vers. Et per prędi
cta concludit, cons. 171. In causa venerabilium
Monialium, colum. fin. in princ. num. 4. versic.
Præterea & secundo, post Io. de Imol. Ludoui-
cum Roman. & Alexãdrum quos citat, Alben.
d. cons. 19. num. 6.

11 Secunda est declaratio, nisi ex † coniecturis
de contraria testantis mente appareret, vt post
Bal. in eius cons. incip. In Christi nomine amẽ,
Quia allegationes, tradit Alexan. in l. Gallus, §.
quidam rectè, colum. fin. sub num. 11. vers. Nisi
aliter ex coniecturis appareat, ff. de lib. & post-
hum. Raph. Cuman. d. cons. 118. colum. prima,
num. secundo, vers. Nisi aliud testatorem sen-
tire probetur, Socin. sen. cons. 250. In causa Bo
noniensi, colum. 3. sub num. 4. versic. Secundo
illis deficientibus, & colum. quarta, num. quin-
to, & colum. quinta, circa medium, vers. Primò
ne deueniamus, libro secundo, cons. 14. Viso te-
stamento, colum. 2. sub num. 2. versic. Sed hoc
non obstante, lib. 3. d. cons. 36. Rectè ac matu-
rè, in fin. num. 13. lib. primo, Corn. cons. 246. In
hac consultatione, colum. secunda, numer. 9. &
10. lib. 2. cons. 275. In præsenti consultatione,
colum. 3. num. 4. 6. & 7. lib. 4. Dec. consil. 15. &
pro tenui facultate mea, colum. pen. in fin. vers.
Non obstant allegata in contrarium, post Pau-
lum de Castro, & Raphaelem Cumanum, in lo
cis per ipsum citatis, Paris. cons. 18. Considera-
tis & circumspectis, colum. sexta, num. 40. ver-
sic. Accedant quoque, lib. secundo, Ioan. Crot.
d. cons. 1. Dudum Titius, num. 16. vers. Licet er-
go, cons. 17. Testator tres filios masculos, num.
secundo, cons. 48. Excellentis. I. C. col. 9. num.
40. & 41. lib. 1. Carol. Ruin. cons. 158. Viso testa-
mento nobilis Ioachini, col. fin. num. 16. versic.
Vltimo non obstat, lib. 2. Riminal. iun. d. cons.
246. num. 35. vers. Sed & tertiam, lib. 3. consil.
250. Dico igitur, num. 29. eod. vol. consil. 677.
Igitur circa primum, lib. 6.

Vtputa quia in alijs testamẽti partibus testa
12 tor magis filios masculos † eos instituendo dile
xerit, quam filias, Raph. Fulgo. in l. 1. C. de con
dit. insert. & cons. 18. Solomucia fecit testamen-
tum, col. 2. numer. 2. vers. Nam in sua propria,
Paul. de Castr. cons. 409. Casus iste frequenter
contingit, colum. 1. & 2. ante & post, num. 2. lib.
secundo, in nou. Andr. Barbat. inter consil. Ale-
xand. de Imol. cons. 52. Circa hanc dubitatio-
nem, colum. 2. num. 5. vers. Cum ergo, libro 4.
Dec. d. cons. 15. Et pro tenui facultate mea, col.
secunda, circa med. vers. Secundo principali-
ter moueor, cons. 370. Viso testamento Ludo-
uici de Acerbis, columna secunda, ante num.
3. vers. Circa primum casum, cons. 515. In casu
occurrenti, columna prima, in fin. sub num. 2.
versic. Secunda conclusio sit, Socin. iun. consil.
168. Præsentis consultationis resolutio, colum-
na septima, in fin. num. 36. & colum. 8. numero
37. libro secundo, cons. 87. omissis alijs, colum-
na secunda, num. 10. lib. 3. cons. 90. Præsens con
sultatio, ita abunde, num. primo, eodem vol. cõ
silio 30. Maxima profecto, colum. 2. ante num.
2. lib. 4. cons. 65. Viso themate, columna secun-
da, ante num. 3. & cons. 74. Viso testamento, co
lumna prima, & secunda, vsque ad num. secun-
dũ, eodem vol. Carol. Ruin. cons. 93. Viso pri-
mo, & secundo testamento, num. 10. & col. fin.
licet addiderit statutariam dispositionẽ, vt per
eum, lib. 2. cons. 95. Circa ea de quibus quæri-
tur, colum. 3. num. 8. vers. Ex hac enim ordina-
tione, consil. 99. Viso themate & dubijs, col. 2.
num. 8. vers. Secundo quòd testator, cons. 100.
Viso testamento, colum. 1. num. 2. & colum. fi.
num. 8. cons. 140. Viso & bene intellecto thema
te, colum. 1. & 2. cons. 158. Viso testamento, co-
lum. 2. num. 6. vers. Circa primum dico, eodem
vol. 2. cons. 136. Perspectis diligenter, colum. 3.
num. 7. vers. Nec præmissis, libro 3. Nicol. Bel-
lon. cons. 82. In materia præcedentis consil. nu-
mero 9. vers. Nam tunc, Curt. iun. cons. 35. Do
minus Benedictus, col. 1. versic. Ex qua distin-
ctione, Ioan. Cror. d. cons. 1. Dudum, numer. 41.
vers. Et sic vult, lib. 1. Stante igitur speciali pro-
uisione, & nominatione in testamento de filia-
bus, eædem non includũtur sub voce filiorum,
Bald. cons. 86. Quia allegationes subtilissimę, in
princ. lib. primo, in l. in multis, in fin. numer. 3.
versic. Item not. ff. de stat. homin. vbi rationem
reddit, Ias. d. cons. 140. Nodosa admodum, in 7.
fundamen. secundæ opin. lib. 2. Socin. iun. con-
silio 114. Visis ac mature consideratis, columna
sexta, num. 21. vers. Hoc idem dixit Bald. libr. 1.
& cons. 128. Præsentis consultationis resolutio,
colum. vndecima, num. 60. vers. Rursus octauo
loco, eodem volum. faciunt tradita per Alexan.
cons. 45. Habita pro viribus, colum. fin. numer.
nono, vers. Quarto comprobatur, lib. 7. licet su-
per hoc Alexandri responso multa in contra-

rium

rium dixerit Vbertin. Zuchard. in rep.l.fin. sub nu.63.vers. Sed nihilominus, C. de edict. Diu. Adr.toll.

Cum autem in præcedentibus latè de hac limitatione disseruerim, & de veritate cõsilij Castrensis, ac aliorum responsorũ in materia redditorum per praeclarissimos Iurisconsultos vtrinque consulentes, ac etiam per famosissima Collegia, non erit ab ijs quæ tunc dicebam, & resolue bam recedendum, hæcque raptim dicta eo loci referenda esse censeo.

Tertia occurrit declaratio, vt filiorum appellatione non includantur fœminæ stante statu-
13 to † fœminatum exclusiuo propter masculorũ existētiam, iuxta decisionem Petri de Anchar. in l.tres fratres, vbi etiam Bald. & Ias. colum. 2. in 6.limit.ff.de pact.idem Anchar.in c.1.de constit.rursus Ias.in l.si quis id quod, col.4.versic. Octauo singulariter limita, num.18.ff. de iurisdict.omn.iudic.in l.si quis filiabus, colum. 2.in 5.not.vers. Potes saluare, de leg. 1. Andr. Barbat.in repetit.rubr. C.qui admitt.colum.96.& in cap.Raynutius, fol. 2. & 45. de testam. Alexan. in l. Gallus, §.quidam rectè, colum. fin.numero duodecimo, uers. Et in hac materia, ff.de liber. & posthum. & in l. hæredes mei, §. cum ita, colum.quinta, in princ.num.10. uersic. Pro hoc facit, ff.ad Trebell.idem Alexan. consil.127. libro primo, quod est repetitum, consil. 15. Viso testamento dicti Ioannis, colum. prima, numero secundo, lib.4. Paulus de Castr.d.consil.409. Casus iste frequenter contingit, colum. 2. sub num. 2.uers. Et hoc est hódie multum in usu, libro secundo, Corn.consil. 124. Ardua primo aspectu, colum.quinta, in princ.num.16. uersic. Ad idem not. Petr.de Anchar.lib.secundo, Socin.sen.consil.280.Considerata contingentia facti, colum.fin.num.quarto, uersic. Vnde dixit, not.lib.secundo, consil.51. Visa facti narratione, columna quinta, num.26. uers. Quartò principaliter confirmatur, lib.4. Curt.iun.consil.112. Et si subtilia, colum. 2.num.quinto, vers. Stante ergo tali differentia, consil. 116. Ingeniosa admodum, colum.quarta, sub num. 9. uersic. Ex alio etiam, consil.171.Materia præsentis consultationis, columna secunda, num.4. uers. Ex præmissa communi conclus.in tract.feud. in 3.par, princ.num. decimoquinto, fol.20. Dec. consil. decimoquinto. Et pro tenui, col.3. numero 5. uersic.Facit quod notat, consil.270. Dom. Raynaldus de Ciotthis, colum. 2.num.tertio, uers. Et stante statuto, consil.299.In causa mihi commissa, colum.fin.sub num. 11.uersic. Quo casu stante tali statuto, consil.495. Viso eleganti consilio, columna tertia, numero decimoquarto, uers. Et hoc idem comprobatur, consilio 145. Viso testamento, columna prima, numero tertio, uers. Et stante tali statuto, Carol.Ruin.consilio quarto, Quoniam proponitur, colum. fin. num.13.uersic.Non obstat, quod not.Bald.lib. secundo, consil. 117. Viso testamento Antonij, colum. 2.num. 6. vers. Et hoc propter statuto, consil. 141.Viso testamento, colum.2.num.quarto, vers. Stante igitur tali statuto, consil.158. Viso testamento, nob.Iacopini, colum.4.numero decimo, vers. Filij ergo, eod.vol.Socin. iun.consilio 1.Præsentis consul.resol.col.24. sub num. 113.vers. Ita in terminis determinauit, libr.1. post Curt.sen. consil. 51. Super testamentis Alberti, colum.3.Ias.consil. 140. Nodosa admodum, colum.8.vers. Nono facit, consil. 142. In præsenti consultatione, colum.4.versic. Tertio moueor, lib.2. Ioan. Dilect. Duran. in tract.de arte test.artic.5.cautel.17.num.11.Ioan.Crot. d.consil.1.colum.antepen. num. 36. vers. Sexto comprobatur, & col.fin.ante num.49.vers. Secundæ obiectioni, Andr.Alciat.in tract.de præscript.reg.3.præsumpt.32.num.3.vers.Et secūdum istam declarationem, Iacobus Mandel.d. consil. 19.Casus iste, num. 10.lib.1. Gerard.Mazol.consil.5. Francisca Arceuisia de Scandiano, num.quinto, Riminald. iun. consilio 246. numero trigesimotertio, vers. Quoniam respondetur, lib.3. & d.consil.681.Dom.Baptista, in princ.lib.6.

14 Quod † primo declarandum est, vt procedat in successione intestati, vt inquit Ruin. consilio 152. Ponderatis diligenter verbis testamenti, colum.4.numero 3.vers. Quia ista ratio, lib.secundo. Secundò, vt procedat in concursu cum masculo, nam illo deficiente, & non existente succederet fœmina, idem Ruin.consil.140. Viso & bene intellecto themate, colum.tertia, num. quarto, vers. & vbi etiam diceretur, d.lib.secundo, Dec.consil.568. D. Daria Ser Baldi, ad fin. num.8.vers. Et conclusio superius firmata, Riminald.iun.consil.246.num.64.d.lib.3.& consilio 632. Consuluit in hac causa, num.103.vers. Nunc ad secundum, libro 6. Quod intelligendum est, quando tempore testamenti masculi non extabant, ita Decium declarat Rimin.iun. d.consil.246.num.78.

Tertiò, id est intelligendum, si testatori ab intestato decedenti substituti de agnatione excluderent filiam grauati, ita declarat Socinus iun.consilio vigesimosexto, Considerato testamento, columna tertia, in princ.ante numerum sextum, versic. Et per hoc tollitur, libro quarto, dicens aliter intelligentes, videri in argumento, quod faciunt de statuto patalogizare, vt inquit Socin. sen. consil. 55. Visis consilijs, in fin.vers. Sed in casu nostro, libr.3. quod etiam asseruit, hic.

15 Quartò, declaratur vt fœminæ veniant † non de proprietate, sed interpretatiue, Bart.in d.l.1. num.2.post gloss. & Dyn.ff. de verborũ signif.

Iacobus

Iacobus Butr. in l.1.ff. de pecul. Dominic. de S. Gemin. in cap. generali, colum. 3. de elect. in 6. Iaf. in d.l. si quis id quod, col. 5. in 2. limit. Dec. in l. fœminæ, num. 93. verſ. Secundo regula procedit, ff. de reg. iur. Cardinal. Zabarel. conſ. 135. Puto filias prædictas, colum. 1. num. tertio, verſ. Tamen contrarium puto, Raph. Fulgoſ. d. conſil. 18. Solomucia fecit teſtamentum, colum. 2. ante num. 2. verſ. Nam ex propria ſignificatione, conſ. 38. In propoſita quæſt. colum. prima, num. 2. verſ. Deinde ſecunda ratione, Alexand. conſ. 61. Super eo de quo quæritur, colum. ſecunda, num. 1. verſ. Sed iſtis non obſtantibus, libro primo, Corn. conſ. 14. In præſenti conſultatione, colum. ſecunda, num. ſecundo, verſ. Nec videtur obſtare, lib. ſecundo, conſil. 138. Placet mihi Petr. Philippo, col. pen. num. 6. verſ. Facit proprietatis, libr. ſecundo, vbi plures allegans dicit ita communiter teneri, conſ. 275. In præſenti conſultatione, colum. ſecunda, num. quinto, verſ. Ad tertium dico, lib. 4. Socin. ſen. conſ. 72. Capiendo primum, col. 1. num. tertio, verſ. Et pro fundamento, libr. 4. & in tract. Fallent. reg. 255. in 3. lim. Dec. conſil. 453. Conſultum fuit plene, colum. 1. in fin. num. 7. verſ. Et ita remotis rationibus, conſ. 568. D. Daria Ser Baldi, colum. ſecunda, num. primo, verſ. Secundo adducit, Socin. iun. conſ. 128. Præſentis conſultationis materia, col. 11. verſ. Nam cum maſculinum, lib. 1. conſ. 108. Viſo puncto, colum. 5. numero 20. verſ. Et quòd tunc id fiat, libr. ſecundo, poſt Curt. iun. in auth. præterea, col. 10. C. vnd. uir. & ux. Andr. Alciat. in l. pronunciatio, in princ. de uerborum ſignif. in l. iuſta interpretatione, pariter in princ. eodem tit. ubi communiter receptum hoc eſſe aſſeruit, Iacobus Mandell. d. conſ. 19. num. 4. Gerard. Mazzol. d. conſilio quinto, num. 31. Ioan. Crot. d. conſ. 1. num. 46. lib. 1. Riminald. iun. d. conſ. 246. num. 3. lib. tertio, & num. 79. & infra, vbi reprehendit Anguiſciolam contrarium tenentem, conſi. 64. Si iura, num. 4. & 5. lib. ſexto, adhuc Riminald. cōſilio 677. Igitur circa primum, num. 55. verſic. Sed remanet difficultas, lib. ſexto, vbi magis cōmunem eſſe teſtatur, num. 56. & conſ. 681. D. Baptiſta, num. 7. & 8. eod. vol.

Quòd autem de proprietate, filiorum appel
16 latione includantur fœminæ† tenuerunt Curt. iun. conſilio vndecimo. Habita ſuper præmiſſa facti contingentia, colum. prima, in princ. verſ. Quo caſu, Socin. iun. conſil. 104. Viſo themate propoſito, columna ſecunda, in princ. numero tertio, verſic. Et notandum eſt, libro ſecundo, per text. in l. qui duos, in fin. ff. de leg. 3. vbi Iuriſconſ. vtitur verbo Continentur, quod proprietatē denotare aſſolet ex Bartol. in l. cui eorum, §. affinitatis, numero ſecundo, verſic. ſecūdo nota, ff. de poſtul. & ita in indiuiduo arguit Dec. conſilio 570. Caſus de quo quæritur, numero ſecundo, & tertio, idem tenens per text. in l. ſi quis ita, in princ. ff. de teſtam. tut. quod etiam ſibi voluit Ioan. Crot. conſilio 17. Teſtator tres filios maſculos, colum. tertia, numero decimoquarto, verſ. Verbum ſine filijs, & conſilio 48. Excellentiſſimus Iuriſconſ. column. 8. num. 38. verſ. Ad hoc reſponderi poteſt, lib. 1.

Ad quod dicunt aliqui, dictionem, filijs, in ablatiuo communem conſeri, cum ſecundum Grammaticos filia in ablatiuo, faciat nō ſolum filiabus, ſed filijs, vt Priſcianus inquit, citans Plautum & Næuium, quorum autoritati ſtandum videtur. Sed Andreas Alciat. conſilio 95. Difficultatem non modicam, num. vndecimo, in fin. libr. 8. ablatiuum filijs maſculini tantum generis etiam ex communi vſu teſtatur, non autem fœminini, vt eſt caſus in l. Herennius, ff. de verborum ſignif. nec ſermo veterum Plauti, & Næuij debet in hoc eſſe in conſideratione, arg. l. 2. verſic. Poſt hos quoque Tubero, ff. de orig.
17 iur. Et Tubero (inquit) doctiſſimus† quidem habitus eſt iuris publici & priuati, & complures vtriuſque operis libros reliquit, ſermone etiam antiquo vſus affectauit ſcribere, & ideo parum eius libri grati habentur. Sunt & nonnulli (vt ſua ætate Zaſius indicabat) noſtra ætate viri, non dixerim vt ille, eruditi, ſed medij ſaporis, qui hanc etiam notam non effugiunt, quod parum referret, ſi cum Tuberone ſaperent.

Eandem improprietatem extenſiuam deducere, cum multis fortaſſe poſſumus, ex l. in adoptiuis, verſ. Quæ in filio, C. de adopt. l. pronunciatio, in verb. Porrigitur, de verborum ſignif. l. quiſquis, §. emancipationes quoque, & §. ſeq. C. ad leg. Iul. maieſt. & l. pen. in fi. verſ. Hæc omnia, ibi, Extendi propagarique decernimus, C. de præp. ſacr. cubic. lib. 12.

In hac autem difficultate, Bart. in d.l. 1. col. fin. num. 25. verſ. Sed quæro, ff. de pecul. arbitratus fuit, maſculinum à fœminino, nec ex proprio ſignificatu, nec ex interpretatione cōcipi, ſed ex vi rationis per illum text. & l. ſed etſi, §. hoc Senatusconſultum, ff. ad Maced. Cæterum quòd fœminę non veniant, nec ex ſermone, nec ex interpretatione intellectiua, ſed per extenſionem poſt Socin. ſen. Dec. Socin. iun. Io. Crot. & Rol. de Valle, ſcribit Rimin. iun. d. conſ. 677. num. 59. vbi de communi, lib. 6.

Sed prætermiſſis multis, quæ circa hoc ſcribunt Bart. Soc. ſen. Corn. Decius, ac alij Interpretes, varijs in locis, cum longum eſſet nunc circa ea inſiſtere. Prior opinio Geminiani, ac omnium præcitatorum, ita demum procedit, ſi
18 filiorum mentio† affirmatiuè cōcipiatur, ſecus ſi negatiuè, tunc enim fœminę ex propria etiam ſignificatione filiorum appellatione venirent, vt di-

Yyy

vt dixit Virgilius de Syluestris inter consilia Ioannis Mariæ Riminaldi, consil. 224. num. 75. lib. secũdo, sic quoque indefinita negatiuè prolata, propriè vniuersali æquipollet, secus si affirmatiuè, Dec. in cap. non concupiscentiam, numero vndecimo, ext. de constit. in l. si Ruffinus, num. 9. C. de testamen. milit. & consil. tertio. Et diligenter pro tenui facultate mea, columna tertia, num. quinto, versic. Sic etiam, gloss. not. quam ibi ponderauit Raphael Fulgos. in l. iuris gentium, §. sed si fraudandi, ff. de pactis.

19 Quintò limitatur, stante statuto † testamenta ad litteram debere intelligi disponente, Ias. in l. qui filiabus, colum. 3. num. 18. versic. Secundò saluo, ff. de leg. primo, & ante eum Bald. consil. 360. Ioannes, lib. quinto, Corn. d. cons. 14. In præsenti consultatione, colum. 2. num. 2. & col. 3. nu. 7. vers. Sed extat statutum, lib. 2. vbi hoc latè disputat, & per cõtraria vadit, vt per eum. Dec. in d. l. fœminæ, ante num. 102. versic. Sexto regula non habet locum, de reg. iur. & And. Alciat. in l. quisquis, versic. Cæterum etsi constitutum sit, de verborum signific. & licet dubitare visus sit, attamen ex frequentiore vsu, ita statuendum esse, per verbum, fortè, resoluit.

Sextò declarari poterit, hoc non procedere
20 Longobardorum iure † inspecto, quo filiorum appellatione filia non comprehenditur, vt scribit Thom. Grammatic. decis. 63. Honorabilis Antonius, colum. penult. num. decimoseptimo, versic. Vltimo reperi, per textum in l. à nostris, titu. de eo quod pater habet necesse filijs relinquere, & ante Grammaticum idem dixit Alberic. de Rosat. in liberorum, dicto tit. de verbor. signific. num. 3. versic. Item de iure Lombardo, colum. secunda, quod annotauit etiam glossa, Caroli Cotti in d. Longobarda, in verb. De filiabus, necnon Andr. de Barulo in comment. ad leges Longobardorum, tit. 44. de successionibus, colum. secunda, post princip. vers. Quia licet de iure Roman. fœmininus sexus, & dicta lex Longobarda lata fuit per Regem Astulphũ & est 4. in ordine, tit. 20. lib. 2. Hæcque declaratio poterit in illis Regni partibus deseruire, in quibus istud ius Longobardum seruatur, vt puta fortasse in Principatu Salerni, vt dicit Iulius Ferret. de Rauenna, cons. 17. num. 4. An autem
21 in dubio † istud ius in eodem Regno præferatur iuri Romano, Robert. Marant. latissimè hũc articulum disputauit in tertia part. princip. sui Speculi, afferens vtrinque decem argumenta, & tandem sub numer. 106. versic. Verum non obstantibus prædictis, concludens ac indubitanter tenens in Regno hoc ius Lõgobardum, non præferri iuri Romano. Quinimo, numero 126. versic. Quinto confirmo, dicens in Regno generalem adesse consuetudinem, & notoriam obseruantiam, cuius non extat memoria in contrarium, vt solo iure Romano viuatur, & quòd penitus sit iuri Longobardo derogatum, salua semper prioritate constit. Puritatem, quo ad ius Constitutionum, Regiarum, & aliorum iurium Regalium. Eundem etiam articulum, eodem modo, & per eadem fundamenta disputauit, ac denique resoluit, idem Robert. in eius disput. 2. incip. Ambigua & diutissime inter Regnicolas ventilata est quæst. vbi num. 38. vers. Duodecimo confirmo, de dicta generali consuetudine, & notoria obseruantia immemorialis temporis fidem facit, quem etiam articulum cum halluenter is qui prologum ad dictas leges Longobardas composuit, in 2. inspect. columna secunda, versic. Circa vero secundum, & infra, pertractet, amplius insistendum fore non existimo, omnes enim Andreæ de Isernia, Odofredi, Archidiaconi, Lucæ de Penna, Matthæi de Afflicto, Alexãdri de Imola, & aliorum multorum interpretum de hoc Lõgobardorum iure loquentium autoritates in medium per præfatos afferuntur, atque expenduntur, solum dixerim in maleficijs illud non seruari, eundem Thom. Grammaticum in Constit. Vt vniuersis, asserere.

Septimò dicta conclusio illam recipit declarationem, vt fœminæ sub filiorum voce non in-
22 cludantur, substituta † pia causa, tunc enim huiusmodi extensio conquiescit, Ias. in præalleg. l. si quis id quod, in 12. limit. numero vigesimo secundo, asserens nouam esse limitationem, & tradita per Anchar. consilio 46. Prima facie videretur dicendum, columna prima, & secunda, in simili afferens, vt dispositio huius contextus non procedat, vbi pia causa substituta reperiretur, de qua conclusione latissimè in præcedentibus dictum fuit.

Pariter etiam, vt gloss. opinio in l. Lucius, de hæred. instit. quæ voluit in conditione positos nequaquam censeri vocatos, non habeat lo-
23 cum † piæ causæ fauore, vt dixere idem Ancharan. consilio 74. Contra Philippum, columna secunda, Carolus Ruin. consil. 139. Viso ac perlecto, columna quarta, numero duodecimo, & decimotertio, libro tertio, Ias. conf. 232. Super testamento, colum. 1. vers. Sed dubium, lib. primo, Decian. cons. 78. Dico ergo, num. 7. libr. 2. cons. 103. Quæritur, num. 18. vers. Tertio considero, & numer. 21. eodem vol. Riminald. iun. consil. 651. D. Butrigellus, num. 23. vers. Secunda est coniectura, lib. sexto, & dixi aliàs in tract. de posit. in condit. libro tertio, cap. sexto, numero primo, & 5. versic. Non puto tamen, fol. 73. vbi Ancharani opinionem vti communem sum secutus. Eandem etiam Iasonis limitationem tenuere Curt. iun. consil. trigesimoquinto, Domin. Benedictus, columna quarta, num. 6. versic. Confirmo præmissa, & num. 7. versic. Ergo succe-

ſuccedit, & Io. Crot. d. conſ. 1. colum. pen. verſ. Iſta ergo extenſio, libro primo, dicens limitationem iſtam decidi per Illuſtrem Doctorem Dominum Iaſonem, aſſerentē etiam ſe ita conſuluiſſe in dicta l. ſi quis id quod, in vndecima limitat. Et quamuis idem Ioannes de Monteferrato videatur contrariū præſupponere, conſilio 104. Teſtator poſt multa legata, columna prima, numero tertio, illi tamen non eſt ſtandum, tum quia eſt ſibimet repugnans, tum etiā quia in hoc vltimo conſilio nihil allegat quod vim faciat, & in caſu conſilij contrarium conclu dat, vt non ſit à ſupradicta pia interpretatione ad fauorem piæ cauſæ recedendum, quam ipſe in d. conſil. 1. valde extulit.

Nonam inſuper afferunt aliqui declaratio-
24 nem,† vt non veniant fœminæ adhuc non editæ, ſiue conceptæ tempore mortis teſtatoris, per textum in l. ſi cognatis, vbi Bart. ff. de reb. dub. & l. cum ita, §. in fideicommiſſo, de legat. ſecundo, hocque nedum locum habere videatur in fideicommiſſo puro, ſed etiam conditionali, prout aliàs conſultum per Dominum Othonem de Nicolinis ſolennem Aduocatū Florentinum, & plures alios, & cuius conſilium reperitur vltimum inter conſilia Domini Mariani Socini cum eiuſdem ſubſcriptione, & Domini Andreæ Barbatiæ, Domini Franciſci Aretini, Domini Ioannis Baptiſtæ de Sancto Seuerino, atque complurium, vbi volunt quòd appellatione filij Titij vocati ſub conditione veniat demum nepos conceptus tempore mortis teſtatoris per dictam l. ſi cognatis.

Sed circa hanc declarationem aduertendum eſt, quòd quando filij ſunt vocati in quendam incertum, & futurum euentum, ideſt vnus poſt mortem alterius, ſatis eſt quòd quis in rerum natura ſit tempore quo euenit caſus, & quo moritur ille qui fuit admiſſus, ſecundum Ioan. Andream in addit. ad Specul. in rubric. de teſtam. in verbo, Lambertinus de Ramponibus, per textum in l. cum pater, §. hæreditatem, de leg. ſecundo, vbi hoc optime probatur in fine, de quo prædicti Conſulentes non meminere, & Ioan. Andr. ſequuntur Alexand. de Imola, Socin. ſen. & Paul. de Caſtro, vt ſcribit Carol. Ruin. conſilio 117. Viſo teſtamento Antonij, & Baltaſatis, columna ſexta, in princip. numero vigeſimo, verſic. Item non obſtat, libro ſecundo, quia qua ratione ſufficit, quòd quando legatum eſt purum quis tempore mortis teſtatoris quo cedit dies legati ſit conceptus, eadem ratione ſatis eſt, quando legatum eſt conditionale, quòd ſit natus tempore exiſtentis conditionis, quia tunc etiam dies legati cedit.

25 Decima declaratio eſt vbi conſtaret † teſtatorem habuiſſe rationem conſeruandi agnationem, Riminald. iunior, dicto conſilio 246. numero ſexageſimoſeptimo, libro tertio.

Vndecima, quando diſcretiuè de maſculis, & fœminis fuiſſet loquutus, vt ibidem numero 34.

Duodecima, vt nō veniant fœminæ, vbi plures ſequerentur improprietates, vt eo loci Riminald. numero 39. verſic. Sed & quarta, dicto volum. tertio.

HYPOTHESIS.

Abunde in ſubſequenti capite diſputari, ac perquiri vtrum nepotes appellatione filiorum includantur in vltimis voluntatibus. Multaſque leges ad id reſoluendum nouiter interpretari, vt infraſcriptum ſummarium indicabit.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes appellatione filiorum in teſtamentis ſecundum vnam opinionem non contineri. Sed contrariam veriorem, & communem eſſe imo crebriorem, num.* 29. & 42.

2 *Speciale dictum ex generali ratione ampliari incertum non videri.*

3 *Rationem in lege debere aliquid operari, nec fruſtra manere.*

4 *Extenſionem non dici, vbi mens, & omnimoda ratio concurrit.*

5 *Tutelam ex parte tutoris qui inuitus conſtituitur omnes cenſeri.*

6 *Pœnalem diſpoſitionem nunquam ad aliam perſonam extendi per rationis identitatem, cum circa illam perſonam per aliam legem ſufficienter eſt prouiſum.*

7 *Clauſulam vltimo loco poſitam ex præcedentibus interpretari, generalemque clauſulam ex qualitate expreſſorum caſuum aperiri.*

8 *Ludouici Molina ad l. quid ſi nepotes, ff. de teſtamen. tut. reſponſionem vſquequaque tutam non eſſe.*

9 *L. poſthumorum, verſic. Nec ergo, ff. de iniuſt. rupt. teſtam. intelligi.*

10 *Priuilegia ſtrictè interpretari.*

11 *L. ſed & ſi milites, §. primo, ff. de excuſ. tut. enodari.*

12 *Nepotis, & filij differentias ex Baldo afferri.*

13 *Patris ingratitudinem non eſſe filij.*

14 *Bonorum poſſeſſorem appellatione hæredis contineri, Sed propriè hæredem non eſſe.*

16 *Definitio cui competit non ſemper definitum competere.*

17 *Alienationis prohibitionem filijs factam non censeri factam nepotibus.*

18 *Alienationis prohibitionem filijs nominatim factam dubio procul nepotibus factam non intelligi.*

19 *Alienationis prohibitionem factam filijs includere nepotes vbi eadem, vel maior prohibendi ratio in nepotibus militat, vt puta si esset dictum, vt bona in agnatione remaneant.*

20 *Alienationis de turri prohibitionem filijs factam, nepotibus etiam censeri factam, si turris esset velut totius familia testatoris securitas.*

21 *Fideicommissariam successionem vltra decimum gradum non porrigi ad instar ab intestato successionis, nisi aliud de fideicommittentis voluntate coniecturari posset.*

22 *Alienationis prohibitionem qua ex §. nos igitur, Authen. de restit. fideicomm. quartum gradum non excedit, illum excedere, & perpetuam reddi si ex mente testantis id constiterit.*

23 *Alienationis prohibitionem etiam si esset dictum in perpetuum secundum aliquos vltra quartum gradum non extendi. Sed contrarium verius esse, num. 24. Quinimo aliquos voluisse quartum gradum non egredi, etiam si esset dictum de descendentibus, num. 25. sed horum opinionem periculosam esse, & contrariam videri veriorem, ac receptiorem, num. 27.*

26 *Descendentium voce omnes in infinitum descendentes includi.*

28 *Alienationis prohibitionem ad nepotes protendi si liberis prohibitio fieret.*

30 *L. Lucius, ff. de hared. instit. declarari.*

31 *Inferiora verba ex superioribus intelligi, atque aperiri.*

32 *Nepotes filiorum in conditione positorum venire.*

33 *L. Gallus, §. instituens, de liber. & posthum. interpretari.*

34 *L. vxorem, §. concubina, ff. de leg. 3. & l. liberorũ, §. sed & Papirius Fronto, ff. de verbor. signific. intelligi.*

35 *Sapè dictio quid significet indicari.*

36 *L. filium habeo, ff. ad Macedon. suo intellectu restitui.*

37 *Patrem sine aui autoritate posse filium in Monasterium mittere.*

38 *Emphyteutam emphyteuta, & feudatarium feudatarij assensum primi domini petere.*

39 *L. iusta, dicto titulo, de verborum significat. aperiri.*

40 *Interpretationis differentias afferri.*

41 *Masculinum concipere fœmininum, sed per impropriam significationem.*

43 *Tarquinium Demarati nepotem, & Arunti filiũ extitisse.*

44 *Triumphorum primum inuentorem Dionysium fuisse, qui Liber dictus est, Et Tarquinium Priscum fuisse qui triumphum in curru ordinauit.*

45 *Nepotes quando appellatione filiorum veniant pluribus distinctionibus interpretes conciliare studuisse, vt apud Andream de Pisis, Cynum, Raynerium de Forliuio, Franciscum Accursium, Signorolum de Homodeis, Baldum, Othonem Lapi, necnon ex Modernioribus apud Illustrissimũ Dominum Franciscum Cardinalem Mantican, Iacobum Menochium, Marcum Antonium Peregrinum, Antonium Gabrielium Romanum, & Simonem de Pretis, praclarissimos Iurisconsult. perspicere est.*

46 *Coniecturalem esse materiam, an nepotes appellatione filiorum includantur, & num. 47.*

47 *Substitutionem compendiosam factam per verba communia sine temporum dinumeratione intra pupillarem atatem ex Bartoli opinione directam esse, ab ea tamen ex leuibus extrinsecis coniecturis recedi Corneum asseuerasse.*

CAP. XI.

NON tamen, vt ad principale pro
positum redeam, sub eadem fi-
liorum appellatione in testato-
1 ris dispositione nepotes † com-
prehendentur, & secundum istã
opinionem Franciscus Accursius cõsuluit, eandemque tenuerunt Andr. de Pisis, Rayner. de Forliu. Iacob. de Arena, & Cynus; quos refert Bald. in l. Gallus, §. instituens, colum. penult. vbi Ioan. de Imola, sub nume. quadragesimo, ff. de liber. & posthum. vbi etiam Francisc. Aretin. columna antepenult. in fine, versic. Super primo placet hic opinio. Bal. in l. quisquis, columna secunda, numero tertio, versic. Super ista lege, C. ad l. Iul. Maiest. consilio 76. Agnesa habebat quendam fratrem, libro quarto, consilio 186. Quidam magni Doctores dicunt, eodem volum. opinionem istam veriorem esse asserens. Alberic. de Rosat. in tractat. statut. in secunda parte, quæst. 107. Iason. in l. prima, §. prætor ait, numero sexto, ff. de in ius voc. in l. non dubium, numero quadragesimosecundo, C. de legibus, Ludouic. Gomes. in §. primo, numero quadragesimoseptimo, Instit. de act. Nicolaus Bellon. in §. primo, numer. duodecimo, Instit. de exhered. liber. quam consulendo etiam comprobarunt Signorol. de Homod. consilio 249. Quidam fecit testamentum, ante finem, versic. Si verò profertur ab homine, Alexand. consilio primo, Perspectis verbis, colum. fin. in fine, num. decimoseptimo, versic. In testamentis quidem dico, libro primo, consil. 56. Aldrouandus testamentũ condidit, col. 1. in fin.

num.

num. 2. verſ. Secundo hoc adducitur, lib. 5. Ludouic. Roman. conſ. 438. In cauſa conſultationis, colum. fin. verſ. Quo ad quintum, & vltimū dubium, Franc. Aretin. conſil. 146. Reſpondendo ſummatim, colum. 2. verſic. Præterea ſicut, Corn. conſil. 132. Licet videatur prima facie, colum. fin. ſub nu. 3. verſic. Et ſi in legatis, libro 2. conſil. 182. Videtur prima facie dicendum, colum. 3. num. 7. verſ. Sexto videtur, lib. 2. conſ. 299. In præſenti conſultatione, colum. 11. ſub num. 34. verſ. Nam prouiſio facta filijs, eodem volum. conſil. 230. Quanquam in hac conſultatione, col. 7. circa fin. ante num. 9. verſ. Secundo adduci poteſt, lib. 3. conſil. 304. Rem arduam, colum. 11. ante num. 17. verſic. Ideo dicit gloſſ. eodem volum. conſil. 290. Tota vis conſultationis, col. 3. num. 3. verſic. Item videmus, & col. fin. num. 6. lib. 4. Socin. ſen. conſ. 104. Quoniam præſens conſultatio, colum. 1. in fin. ante num. 1. verſic. Tamen Bald. lib. 3. vbi de magis communi teſtatur, & conſil. 73. Capiendo primum, col. 5. ſub num. 18. verſic. Circa ſecundam dubitationem, lib. 4. Otho Lapus Nicolin. de Sirigatis conſil. 152. Caſus iſte non eſt nouus, colum. 2. inter conſil. eiuſdem Soc. d. lib. 1. & ibi And. in 3. ſubſcript. ante num. 8. Curt. ſen. conſil. 44. Sæpè reuoluta, colum. 9. Ludou. Gozadin. conſil. 36. In facto præſupponitur, colum. 2. num. 3. verſ. Et primo clarum eſt, Dec. conſ. 95. Et pro tenui facultate mea, in 2. dub. col. 3. circa med. ſub num. 5. verſ. Sed tamen prædictis, vbi multos citat, & in ſpecie Pet. de Anchar. in rep. cap. 1. fol. 41. de conſtit. idem Dec. conſ. 545. Viſo teſtamento, colum. 2. num. 9. verſ. Quia regulariter, Stephan. Berttand. conſil. 161. Circa proceſſum, num. 15. lib. 3. Curt. iun. conſil. 111. D. Paulus de Raude, colum. 1. ſub num. 2. Anton. Rub. Alexandr. conſil. 144. Viſo, & diligenter, col. 2. ſub num. 4. vbi de magis communi opin. meminit, Socin. iun. conſil. 30. Reſolutio præſentis conſult. colum. 2. num. 10. verſic. Et primo, & num. ſequen. lib. 3. citans Vdalric. Zaſiū quem elegantem Modernum appellat, conſil. 7. In cauſa, num. 5. lib. 1. vbi Zaſius inquit ſe ſemper tenuiſſe, & tenere, quòd appellatione filiorum indiſtinctè filij primi gradus tantum veniant, & in tract. ſubſtit. in fin. Io. Dilect. in trac. de art. teſtan. cautel. 4. tit. de ſubſtit. in fin. num. 2. Nicol. Boer. deciſ. 155. Et quo ad primum, colum. 2. num. 3. verſ. Tamen bene verum eſt, in 1. par. Ioan. Crot. conſil. 13. Mature, num. 4. conſ. 104. Teſtator, num. 16. lib. 1. Rimin. iun. conſilio 334. Et quo ad Margaritam, in princ. lib. 3. conſil. 535. In præſenti cauſa, num. 8. colum. 2. lib. 5. & poſt Stephan. Bertrand. hanc partem tenet Iacob. Menoch. conſil. 215. Diu ac multum anceps, num. 95. verſ. Reſpondetur ſecundo, vbi num. 96. dicit ex Doctorum dinumeratione eſſe magis receptam opinionem, quam etiam veriorem videri profitetur, lib. 3. Petr. Rebuff. in l. liberorum appellatione nepotes, §. ſed & Papirius Fronto, verſ. Et ſic per iſtum textum, de verbot. ſignif.

Mouentur primo ad ita aſſerendum, ex text. in l. quid ſi nepotes, ff. de teſtamen. tut. & §. fin. Inſtit. qui teſtam. tut. dar. poſſ. Vlpianus enim ad Sabinum ibi: inquit, Quid ſi nepotes ſint, an appellatione filiorum, & ipſis tutores dati ſint videndum eſt, & magis eſt, vt ipſis quoque dati videantur ſi modo liberos dixit, Cæterum ſi filios, non continebuntur, aliter enim filij aliter nepotes appellantur. Planè ſi poſteris dixerit, tam filij poſthumi, quam cæteri liberi continebuntur, ijſdem ferè verbis Imp. Iuſtinianus idē ſanciendo in præallegato loco vtitur, atque diſponit. Nec iuuat ex Bart. in d. l. liberorum, colum. 3. num. 5. verſic. Primo caſu, prætendere iura hæc in dando tutore loqui, incongrueque ad inſtitutiones aptari, cū ex generali ratione ibidem poſita adhuc vrgeant, & ſubſiſtant, cum aliter filios, aliter nepotes appellemus, quæ generaliter in quacunque diſpoſitione concludit, argum. l. à Titio, ff. de verb. oblig. Socin. iun. conſ. 4. Themate propoſitæ conſultationis, num. 14.
2 lib. 2. ſpecialeque dictum † ex generali ratione
ampliari incertum non eſt. Bart. in l. regula, §. ſi quis, in 1. not. ff. de iur. & fact. ign. Bald. in cap. ſecundo requiris, ſub num. 4. de appel. Alexan. conſ. 59. Attentis verbis teſtamenti, colum. 2. num. 3. verſic. Et confirmari poteſt, lib. 3. Iaſ. in l. licet inter priuatos, colum. 3. in fin. ſub num. 15. verſ. Quod nec dicas, C. de pact. in l. cum hi, colum. 1. ſub num. 3. verſic. Limitate iſtam doctrin. ff. de tranſac. in l. id quod apud hoſtes, col. 2. in princ. num. 7. verſ. Nam nos habemus, ff. de leg. 1. Socin. iun. conſ. 163. Subtilis admodū, colum. 2. num. 6. verſic. Etenim ratio, lib. 2. conſil. 30. Reſolutio præſentis conſultationis, col. 2. in fin. num. 13. lib. 3. quæ ratio debet aliquid
3 in lege † operari, nec fruſtra quieſcere, l. ſi quan
do, ff. de leg. 1. cap. ſi Papa, de priuileg. in 6. Bal. in rubr. C. de contrah. empt. in 9. quæſt. num. 9. debetque ſicut lex diſponere, Dec. conſil. 444. Concurrit patruus, colum. ſecunda, in fin. numero decimo, verſic. Et ſicut ſtatutum, poſt Baldum, quem ibi refert. Vnde vbi mens, & omni-
4 moda ratio concurrit, non dicitur † fieri exten-
ſio, gloſſ. magiſtralis, in cap. 1. de temp. ordin. in 6. in verb. Italiæ, in cap. ſi poſtquam, in verbo, Mente, de elect. Bald. in l. ſi quis ſeruo perſuaſerit, num. 3. & 4. C. de furt. Dec. conſil. 15. Et pro tenui, colum. 3. in princ. ante num. 3. verſic. Vnde vbi mens.

Sed dictis iuribus fortiſſimis, & quę plurimū

in hoc negocio ancipiti stringere videntur, ex intentione Alexandri, consil. nono, Visis verbis testamenti, colum. tertia, in princip. ante num. 3. lib. primo, atque alibi, post Bart. in d.l. liberorum, num. 5. versic. Ratio quia licet, Anton. de Butr. in cap. quibusdam, de poen. & Petr. de Anchar. in Clem. prima, de baptism. potest responderi, illa nō loqui in testatore instituente filios, sed in testatore dante tutorem filijs, quo casu licet ex parte filiorum adsit fauor, ex parte tamē
5 tutoris qui inuitus constituitur † onus implicat, l. prima, §. si quis tutor, ff. quando appell. sit. Instit. de excus. tut. circ. princip. Socin. iun. consil. 16. Viso themate suprascripto, num. 20. libro secundo, propterea nō tam lata sit interpretatio, quod in modicum præiudicium nepotibus ipsis resultat, quibus legitimi tutoris, vel datiui reseruatur prouisio, congruit text. iuncta glossa, & quod ibi not. quòd dispositio pœnalis nunquā ad aliam personam extenditur per rationis idē-
6 titatem, cum circa illam personam † per aliam legem sufficienter esset prouisum, vt Francisc. Aretin. in d. §. instituens, colum. fin. animaduertit. At in vltimis voluntatibus secus contingit, cum latissimè interpretentur, cap. cum dilecti, de donat. cap. si. de re iudic. l. in conditionibus, ff. quemad. testam. aper. Angel. in l. si mater, in princ. C. de instit. & substit. Marc. Anton. Bellamer. in rub. num. quarto, vers. Tertiò probatur, ff. de legat. primo. Rationisque generalitas ex superioribus ibi tollitur, coarctatur, vt citra illum casum non extendatur, l. 3. §. filius, ff. de liber. & posthum. l. prima, C. de liber. præter. l. si seruus plurium, in fin. ff. de leg. primo, Alex. consil. 66. Viso testamento, colum. secunda, sub num. 3. lib. secundo, Socin. sen. consil. 47. In præsenti consultatione, colum. 3. num. 10. lib. quarto, Anton. Capyc. decis. 21. In causa Lisæ Seuerinæ, colum. 2. num. 3. clausula nanque vltimo loco posita ex præallegatis iuribus interpreta-
7 tur † ex præcedentibus, Dec. consil. 11. Et pro tenui facultate mea, colum. septima, nume. 13. versic. Ista enim verba, Paris. consil. 9. Olim D. Camillus, colum. 7. in fin. nu. 58. versic. Et per quam clausulam, lib. 2. Socin. iun. cons. primo, Pro resolutione, colum. 7. nume. 29. vers. Tum etiam, lib. 2. Præcedentiaque sequentium significatum minuunt, l. vlt. §. fin. ff. de vin. tritic. & ol. leg. idem Socin. iun. cons. 160. Circa præsentem consultationem, colum. 3. num. 9. versic. Et ibi gloss. fin. d. lib. 2. Generalis insuper clausula ex qualitate expressorum casuum aperitur, atque clarificatur, cap. qui ad agendum, cum ibi traditis, de procur. in 6. cap. sedes, vbi Abb. de rescript. Iason in l. si conuenerit, colum. fin. numero 45. & 46. ff. de iurisdict. omn. iudic. idem Socin. iun. consil. 76. Quatenus dubitetur, colum. penult. num. 9. versic. In eo quod ibi probatur, præalleg. lib. secundo, præsertim cum ex alijs iuribus contrarium euidenter colligatur, iuxta tradita per Baldum, in d. cap. secundo requiris, sub num. quarto, ibi. Item nota, quod vna clausula interpretatur aliam, & per aliam. Item, vna lex interpretatur aliam, & per aliam, d. tit. de appellat. vbi multa singularia affert. Sique cum Petro Philipp. Corn. dicto consilio 182. colum. 3. sub num. septimo, circa medium, vers. Et ideo, consil. 199. colum. vndecima, in fine, sub num. 34. vers. Item licet Bart. dicto volum. secundo, Dec. consil. 545. Viso testamento, col. secunda, in fin. num. decimo, diceretur tutelam ex parte filiorum, & intuitu ipsorum fauorabilem esse, proinde latius interpretatur tutoris datio, quam legatū, l. si quis filiabus, ff. de testam. tut. iunc. l. qui filiabus, ff. de legat. primo, & vtrobique not. Responderi potest tutoris onus pupillorum fauori commodoque iure optimo pręponderare, quod præcitati Scribentes non aduertunt. Vel poterit ex Dyni intentione, vt eum Cyn. in d. l. quid si nepotes, & Alexan. d. consil. 26. Videtur fortasse, colum. 3. nu. 5. lib. primo, referunt, alia responsio afferri, vt prædicta iura secundum strictam propriamque interpretationem intelligantur, cum, per interpretationem quandam suadente rationis identitate, nepotes sub filiorum voce alliciantur, d. l. iusta, ff. de verbor. signific. Quod ex natura verbi continetur in dictis iuribus appositi, potest facile suaderi.
8 Vel omissa alia † responsione Ias. in d. l. Titius, in princ. num. decimo, quam improbat Ludou. de Molin. in tract. de Hispan. Primogen. lib. primo, cap. 4. num. 27. versic. Similiter etiam, posset ex ipso Molina alius afferri intellectus. Quòd ea ratione in illa lege datio tutoris non extendatur ad eum filium quem testator se habere ignorabat, quòd certum sit, impossibile esse de hoc filio testatorem sensisse: ideoque eius dispositio ad id non extenditur quod ab ipso testatore cogitatum non fuit, cum actus agētium vltra eorum intentionem operari non debeant, l. non omnis, ff. si cert. petat. quę ratio, in eadem lege expressa est. Sed huic sensui plurimum repugnat verisimilis mens testatoris, cum si testator intellexisset filium suum viuere, illi etiam eundem tutorē verisimiliter dedisset. Et quamuis Molina id effugere nitatur, quòd non semper regulare sit, cum enim tutor principaliter personæ, non rebus detur, l. quia personæ, cum simil. ff. de testam. tut. & iuxta pupilli mores, ac qualitatem dandus sit, l. in confirmādo, cum ll. seq. ff. de confirm. tut. forsitan enim quem alijs filijs pater tutorem idoneum reputauit, filiū, quē viuere ignorabat si de eius vita certus fuisset, idoneum non censuisset. Hæc tamen respon-

sio

sio ex l. si quis filiabus, quæ præcedit text. in d. l. quid si nepotes, confundi videtur, cum datio tutoris facta filijs posthumos etiam comprendar, vt intellectus quem verissimum concipit Ludou. Molin. omnino tutus non sit, maximè si rationem in textu satis clare expressam attendamus. Aliter enim filij, aliter nepotes appellantur.

Proinde considerandum est, quòd quamuis filijs testamento dari tutor possit, nō tamen nepotibus potest, cum in filiorum testantis potestatem sint recasuri. Vnde nisi tales sint nepotes qui in alterius potestate recasuri non sint, illis tutor dari nequit, l. 1. de testam. tut. Instit. qui testam. tut. dar. poss. in princ. idcirco cum testator nepotibus nisi in casu tutorem date nō possit, si de nepotibus mentionem non fecerit, non censetur eis voluisse sub filiorum nomine tutorem dare, cum nomina habeāt distincta, idque exprimere potuisset, facit ratio tex. in l. iam hoc iure, ibi, Ne si vulgari modo, ff. de vulg. & pupill. itaque casus ille non est talis in quo nomen filiorum ad omnes posset posteros referri, & sic filiorum nomen gradum primum significat, nō secundum: Hinc rectè infertur, quòd si testator filios non haberet, sed tantum in potestate nepotes quibus tutorem dare potest, si in testamēto tutorem filijs constitueret, nepotibus datus censeretur, quia in his nomen filiorum verificari potest, l. filij, & d. l. liberorum, & testantis elucet voluntas, qui alios filios non habet, vt in eadem l. liberorum, in fin.

Redeundo nunc ad odium siue onus, quod ex intentione suprascriptorum Interpretū circa tutoris dationem considerant, posset dici, quòd imo datio tutoris debet fauorabilis iudicari, cum principalis causa ob quam tutor datur in fauore fundetur, licet exinde aliquod tutori grauamen sequatur, sicut dicimus in l. qui exceptionem, in princ. ff. de condict. indeb. Scribent. in l. venia, C. de in ius voc. Ideoque dationem tutoris fauorabilem esse censent Ias. in d. l. Titius, in princ. nu. 8. ff. de lib. & posthum. Dec. qui plura refert, d. cons. 95. nu. 5. col. 3. Ludou. Gozad. d. cons. 36. num. 5.

Secundò eadem opinio non incelebri Iurisconsulti testimonio firmari videtur, in l. posthumorum, vers. Ne ergo, ff. de iniust. rupt. & irrit. testam. testatori enim qui filium instituit, vt & nepotem instituat ibi consulit, ne si eueniret filium viuo testatore prædecedere, nepos præteritus rumperet testamentum. Nec releuat ex mente Bartoli, tum in d. l. liberorum, col. 3. sub num. 5. & in d. l. Gallus, §. instituens, col. fin. ante num. 4. vers. Ad secundum dictum: asserere, istum text. debere intelligi, quando testator instituit filium certum, & nominatum, post glos. in l. si quis ita, §. 1. de testam. tut. quo casu instituentis intentio desumitur excludendi nepotē, l. posthumi, §. nominatim, d. tit. & §. 1. vers. Nominatim, Instit. de exhæred. liber. Nam vt Ias. in d. §. instituens, inquit, num. 19. videtur hæc esse quædam restrictio, & diuinatio, cum non fuerit filius nominatim illic institutus, sed prouidetur, vt filio instituto, ne fortè testatore superuiuente, eo deinde filio mortuo, succedendo in eius locum nepos neptisve quasi agnatione rūpat testamentū, sicut filium institui, vel exhæredari ex lege Velleia nepotem nominatim debere, vt nominatim verbum ad nepotis tantum institutionem, vel exhæredationem oporteat referri.

9 Ex eo autem non comprehendi † nepotem credēdum est, cum enim filius gradu præcedat, is solus iura sui hæredis habet, quamuis nepos & ex eo neptis sub eadem potestate sint, vnde si filius superstite patre moriatur, aut alia ratione de potestate exeat, incipiunt nepos, neptisve in eius locum succedere, & eo modo suorum hęredum iura quasi agnatione nanciscūtur, idque ex Caio libr. 2. Institutionum, egregie ostenditur. Diuersa ergo ratione nepotum institutio, vel exhæredatio nominatim in d. l. posthumor. requiritur, vt apertus sit sensus.

Tertiò, ad idem allegatur tex. in l. sed & similiter, §. 1. ff. de excus. tut. vbi Modestinus Iurisconsul. Hæc autem (inquit) de filijs non de nepotibus eorum qui olim milites fuerunt, Nepotes enim eorum qui olim milites fuerunt in eodem loco cum reliquis priuatis esse creduntur. Hic text. non in testantis dispositione loquitur, sed verius in dispositione legis, l. 2. §. hæc autem, d. tit. Pariter etiam circa priuilegia militum ver-
10 satur, in quibus † strictam fieri interpretationē euidens est, c. priuilegia, 3. distinct. c. quod dilectio, de consangu. & affinit. l. si quando, in prin. C. de inoffic. testam. Alex. in l. 1. numer. 44. ff. si cert. pet. & cons. 86. In causa datiorum, num. 3. lib. 1. Andr. Alciat. in l. 2. num. 26. ff. de verbor. oblig. Socin. sen. consil. 58. Visis priuilegijs, in princ. vers. Primo quia, lib. 2. Dec. cons. 262. In causa magnifici Herculis, col. 3. nume. 7. in fin. cons. 523. Aliàs scripsi, num. 4. vers. Et est regula, Socin. iun. cons. 12. In occurrenti dubitatione, num. 16. lib. 2. Nicol. Bellon. cons. 52. Concessum fuit, num. 3. Ioan. Cephal. consil. 96. Pistrinarij, num. 4. cons. 117. In hac causa, nu. 36. lib. 1. Et propterea hunc text. conferre ad statutum dicebat ibi Bald. vers. In textu, ibi: Hęc autem, dotatam sororem à successione excludens existente filio, si enim filius relicto nepote præmoriatur, nepos amitam nō excludet, quod est notatu dignum, à iure communi nunquam excluditur, quis nisi à personis specificatis in lege,

l. si

l.si vero,§.de viro,ff.sol.matr.licet quidam cõtrarium senserint,vt ibidem Baldus asserit. Indulget ergo dicta lex contra ius, & ideo vt Iacobus de Aren.testatur,non extenditur,nisi fortè ex priuilegio nullus læderetur,Alex.in l.etiam, colum.1.sub num.3.in distinct.vers.Facit quia priuilegium,ff.sol.matr. Bal.in l.maximum vitium,col.3.sub num.6.ante fin.vers.Sed vbi ex tali priuilegio nullus læditur,C.de lib.preterit. Quod cessat in proposito.Denique cum ibi de dando tutore agatur, non mirum si nepotes cũ reliquis priuati esse creduntur, & propterea non bene congruit terminis nostræ quæstionis, ex ijs quæ ad d.l. quid si nepotes, in superioribus dicebam,vbi Bart.id aduertit,glos.in d.Liu sta,in verb.& nepos,ff.de verb.sign. rursus Bartol.in d.l.liberorum,col.3. num.5. vers. Primo casu,Curt.iun.conf.111. Difficultas præsentis consultationis,col.1. sub num.2. vers. Et istam opinionem,Alexan.de Imol.conf.37. Viso themate suprascripto,col.4.circa med.vers. Tamẽ specialius respõdendo,lib.6. Et sic nepotes excluduntur cum de præiudicio iuris tertij tractatur,vt in ead. l. sed & milites, §. 1. inquit idem Bald. ante fin. versic. Item not. quòd quando agitur.

Sed rationem huius text.intimius perquirẽ-
21 do,responderi potest† ob id aduersus filios eorum qui eidem ordini militiæ communicauerunt, & omnium qui olim milites fuerunt intra annum quidem missionis milites remissionem habere,post annum verò nequaquam,cum honoris militiæ coæqualitas, fortior priuilegio videatur : nunc illa potest diuersitatis ratio assignari , vt non mirum si honoris coæqualitas in nepotes non transfundatur , cum filij patre viuente,ac militante participes esse laborum militaris ordinis videantur,iurisque ministerio ẽt si exacta militia nascerentur,vnde militaris honor resultare perspicitur: nepos deinde in vlteriori gradu positus,in quo aui militis honor nõ ita rutilat, redundat , siue exuberat , per intermediam personam meritò excluditur, licetque honoris aliquid transfundatur,coæquale tamẽ non est,vt textus intelligit. Videtur adhuc pro declaratione circa secũdum gradum nepotum posse ita distingui,vt loco priuatorum nepotes tantum illorum qui olim milites fuerunt credãtur,secus verò commilitonum nepotes, cum in primo gradu Iurisconsultus inter eos qui eidẽ ordini communicauerunt, eosque qui olim milites fuerunt,differentiam cõstituere videatur , dum autem in fine nepotum meminit, illorum tantum qui olim in militia fuerunt , in tantum, quòd in filijs illorum eiusdem ordinis contrarium nõ ab re senserit, cum licet stilla honoris, vt dicebam,transfusa non sufficiat,& uis illa pe ne extincta,attamen amore,& animorum quadam indulgentia, ob ordinis,laborum,temporum , vitæque in militia nexum,& quasi vnitatem reuiuiscit ac consurgit,vt transfusionis debilitatem roboret,atque impleat , & ex duplici vinculo milites minimè tunc excusentur.

Quartò ex intẽtione Baldi in d. l. maximum vitium , num.3.4. & 5. eadem negatiua opinio
22 potest hac ratione validari:† Aut nomen inspicimus,& nomina diuersa sunt, vnde cum in nomine appellatiuo differant filius & nepos, non sunt idem,l.si quis in fundi vocabulo,ff.de leg. 1.Aut genus consideramus , & idem, nam prima generatio est filius, secũda generatio est nepos: vt in §.emphyteusim,in auth. de nõ alien. Aut attendimus patriam,& si nepos à linea prima nascatur,per se originem sortitur, l. assumptio,ff.ad municip. Aut respicimus personam , quæ propria est anima, & est formalis pars hominis,& alia est(vt ipse Bald.inquit)anima patris, alia anima filij,quod natura manifestũ redditur:Aut consequentia intuemur,& idem,vn-
23 de ingratitudo patris† non est ingratitudo filij,l.Diui fratres,ff. de iur. patron.l. emancipatum,§.fin.ff. de senat.l.2.ff. de interd. & releg. l.3.§.si emancipatus,ff.de contratabul.& priuatio filij non est nepotis priuatio, l. Gallus,§. & quid si tantum,ff. de liber. & posthum.l. qui in aliena,§.interdum,ff. de acq. hæred. Aut denique definitionem rimamur,& cum filij & nepotis definitiones diuersæ sint,nec vna alteri competat,filij enim definitio hæc est,filius est generatio prima, sed hæc definitio non competit nepoti ; maior probatur,nam filius definitur, qui ex viro & vxore nascitur, l. filium eum definimus,ff.de his qui sui sunt, vel al. iur. sed dictio ex , causam immediatam denotat , ergo nepos propriè filius non est , quia non ex vxore nascitur,sed ex nuru,vt hinc cõcludendum sit diuersa in definitione,in substantia itidem diuersa cẽseri,l.1.§.dolum,ff.de dolo, l. fin. & vtrobique notatur,ff.de verbor. signif. & est arg.in l. 4. §. toties, ff. de damn. infect. vt de primo ad vltimum resultet,nepotem non posse appellatione filij contineri.

Hæc tamen ratio eadem facilitate reuellitur qua asseritur,cum nomen filius interdum respectu gradus proferatur , tuncque nepotem non continet,l.iubemus,C.ad Trebell.interdum respectu affectionis determinatæ,& idem,d.l.Gallus,§.& quid si is.Interdum respectu naturæ,& tunc continetur nepos,l. tutelas, in princ.ff. de cap.dimin. Sed in dubio videtur proferri respectu naturæ,l.fin.C. de his qui ven.æt.impetr.dispositio enim legis secundum rationem regulatur , non secundum affectum animi , ergo &c. arg.l.fin.C.famil.ercisc. Natura igitur inspecta per

per quandam sanguinis transfusionem, misticamque iuris virtutem, licet nepos ex nuru nascatur ex primis nuptijs gigni creditur, nec aliter esse potest quin diuersi sint, non tamen quo ad iuris effectum, vt essentia in his terminis nō attenta, ob amoris descensum, potestatemque vnus appellatione alterius comprehendatur, quis nescit patrem filiumque diuersos esse, qui tamen pro vna persona effinguntur, quemadmodum vir, & vxor, c. gaudemus, de diuort. ca. lex diuinę, 33. q. 2. vt alia similia prętercam. Est ergo dicendum afferri definitionem ibi quo ad personarum & graduum distinctionem: non autem quo ad veras propriasque verborum significationes, & ita procedere textum in l. Iuriscō sultus, §. secundo, & §. tertio gradu, ff. de gradibus. Regulam autem impugnando, nouum nō esse, licet duo diffinitione differant, alterum sub alterius voce comprehendi, sicuti in hærede, & bonorum possessore, qui licet definitione differant, hęredis tamen appellatione bonorum pos
14 sessor † continetur, Bart. in l. 1. col. 12. num. 51. vbi Socin. sen. col. 3. num. 8. ff. de vulg. & pupil. Bart. in princ. Dec. col. pen. in 1. lect. & Io. mar. Rim. col. 8. in rubr. C. qui admitt. Alex. in l. 1. colum. 5. & in l. emancipata, num. 5. & ibi etiam Dec. col. fin. versic. Et pro responsione, eod. tit. idem Socin. in l. in cōditionibus, §. si patronus, in 2. not. ff. de condit. & demon. Gulielm. de Benedict. in c. Raynutius, in verb. Mortuo itaque testatore, il 2. num. 153. vers. Præterea quia, extra de testam. Vbertin. Zuchard. in l. fin. num. 303. & 304. C. de edict. Diu. Adr. toll. Nicol. Bellon. cons. 42. Communiter in Italia, num. 4. vers. Secundo bonorum possessor, facit text. in l. 1. §. bonorum, ff. ad Trebell. & in d. l. in conditionibus, §. patronus. Quamuis bonorum pos-
15 sessor † propriè hæres non sit, §. quos autem, Instit. de bon. poss. Andr. Alciat. in l. Hæreditatis appellatione, vers. Et loco hæredis esse, ff. de verborum signif. Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volun. lib. 11. tit. 17. colum. quinta, numer. 17. versic. Et tamen plusquam manifestum est.

Vlterius, non illam semper propositionem
16 veram esse, † vt cui definitio competit, & definitum, ac propria rei definitæ significatio tribuatur, & à quo ipsa remouetur, proprietas substātiaque euanescat, textui etenim in l. iurisgentium, §. quod ferè, ff. de pact. definitionis verba conueniunt stipulationis, & tamen non ibi stipulatio, sed pactum est. Id ipsum ex. §. fi. Instit. de ingen. iuncto initio, Instit. de libertin. comprobatur libertinus ibi dicitur, qui ex iusta seruitute manumissus est, at in dict. §. fina. statuitur, ab hostibus captum ingenuum, posteaque manumissum, ingenuum nihilominus appellari, vbi fictionis regulæ? vbi æquitatis lenitas?

Quintò demum ad ita sentiendum probabū tur, cum alienationis à testatore filijs facta pro-
17 hibitio † nepotes nequaquam comprehendat, §. nos igitur, iunct. gloss. in auth. de restit. fideicom. coll. 9. & ibi hoc not. Ang. & Iacob. de Beluis. idem sentiunt Bart. in l. Lucius, §. Semproniæ, nu. 3. vers. Sed quid si prohibuit, ff. de leg. 3. Dyn. Rayn. de Forliu. Bart. num. 20. versic. Quærit Dyn. Bald. vers. Quærit hic Dynus, & Ioan. de Imol. colum. 4. in princ. num. 15. versic. Item adde, in l. filius famil. §. Diui, vbi Alexan. colum. 6. in fin. num. 25. versic. Item tetigit hic Dyn. Ias. in 1. lect. col. 14. vers. Decimo quærit Bart. & in 2. lect. colum. 21. nume. 146. Ferdin. de Loaz. col. 64. num. 98. versic. Nono quærit Bart. communem opin. esse affirmans, & Ioan. Crot. colum. 28. num. 126. vers. Quærit demum Bart. & is de recepta opinione attestans, ff. de leg. 1. Cyn. Bald. col. fin. numer. 13. vers. Quæro vtrum si prohibeatur filius, & Salic. col. 1. num. 4. vers. Quæro ab extra, C. de fideicom. Ias. in l. Gallus, §. instituens, col. 4. in fin. num. 21. versic. Confirmatur & quinto, ff. de lib. & posth. Bald. in l. quisquis, col. 2. circa med. num. 3. vers. Vnde quando filius prohibetur, C. ad l. Iul. maiest. & in l. Titius testamento, in princ. vers. Tamen contra, d. tit. de lib. & posth. Alex. cons. 1. Perspectis verbis, col. pen. num. 13. versic. Vnde videmus, lib. 1. cons. 55. Ponderatis his quæ in themate, circa fin. num. 11. in versic. eiusdem initij, scilicet, Vnde videmus, lib. 3. cons. 59. Attentis verbis testamenti, col. pen. numer. 20. vers. Nec dicatur, eod. vol. & cons. 36. Viso themate, col. fin. in prin. num. 14. vers. licet secus si diceretur, eod. vol. cons. 56. Aldrouandus, num. 1. vers. Et hoc dicit gloss. lib. 5. cons. 37. Viso themate suprascripto, col. 2. num. 5. vers. Decimo probatur, lib. 6. consil. 140. Viso dicto testamento, in princ. eod. vol. Lud. Rom. cons. 457. Circa pręp. positam consultationem, col. 1. in princ. versic. Aut testator prohibuit filios, Ias. cons. 52. Materia præsentis consultationis, col. 1. in fin. versic. Confirmatur quia quando testator, lib. 3. Soc. sen. cons. 43. Visis testamento, colum. 1. in prin. num. 1. lib. 3. cons. 73. Capiendo primum, col. 6. in fin. num. 24. vers. Sed in prohibitis alienationibus, libro 4. & in reg. 284. incip. Pater, in prin. Dec. cons. 95. Et pro tenui facultate mea, colum. 4. in princ. vers. Et hoc idem comprobatur, vbi paulò inferius de Clarissimo Iurisconsul. Dominico Bonfio Florentino meminit, consil. 182. In casu occurrenti, col. 1. circa med. versic. Tertio aduertendum est, Paris. cons. 32. Potissima dubitatio. col. 4. num. 38. vers. Quibus in locis, lib. 1. cons. 31. Considerato primo capite, colum. 5. in princ. num. 27. vers. Et talis prohibitio,

bitio,lib.2.conf.92.Prima dubitatio,col.7.numer.51.verf. Hinc Alex.eod.vol.conf.1.Vulgatum eft,colum.4.num.38.verf.& Alexand.lib.tertio,conf.7.Aliàs vifis confilijs,col.3.nu. 16. verf.Nec obftat aliud,& conf.50.Ex teftamento condito, col.fin.num.58.& 61.eod.vol. M. Mant.conf.194.Fuit aliàs, col.fin.num.18.lib.primo,Curt.iun.in l.venia, nū.24.C. de in ius voc.& conf.43. Habita diligenti confideratione,col.pen.num.11.verf. Nec obftat præmiffis, vbi communem etiam dicit, conf.111. D.Paulus de Raude,in princ.verfic.Quemadmodum dicimus,Andr.Alciat.conf.2. Donationis verba,num.19.lib.8.conf.8. Verba pacti,num.12. conf.11.Donationis verbis,num.3.conf.35.Eft diffufe confultum,num.3.conf.36.Facie prima videtur,num.5.conf.44.explicitus eft cafus pręfens,num.9.conf.68.Magnifici Domini, num. 29.conf.71.Lecto confilio,numer.7.conf.205. Propter difficilem coniecturam,num.1. libr.9. Socin.iun.conf.112.In caufa nobilis D.Corneliæ,col.3.cum feq.num.20.verf. & hoc præfertim,lib.1.conf.163.Subtilis admodum, num.9. 14.15.16.17.& 21.lib.2.conf.13. Refolutio præfentis confultationis,col.4. numer. 10. verf. Et hinc,inter cætera, lib.4.conf.31.Vifa inueftitura,col.8.fub num.18.verf. Sed reftat fcrupulus, eod.vol.Carol. Ruin.conf.208. Pra mittēdum eft primo, col.3.num.4. verf. Nec tranfit dicta prohibitio, lib.1.fiue fuerit nomine proprio facta,fiue nomine appellatiuo,vt ibi,confilio 18. Quæritur an Laurentius,col.3.num.10.verfic. Sicut videmus,lib.2.conf.101. Super his,col.7. num.17.verf. Prohibitio ergo, conf.108. Vifa ac bene intellecta,col.3.fub num.4.verf.Quinimo fi filius,conf.109. Videtur omnino, colum. quinta,num.14.verf. Et iftud,conf.112. Super primo,col.3.num.3.verf. Et quod plus eft,confilio117. Vifo teftamento Antonij, num.1.verf. Sicut facta filijs,conf.122. De duobus principaliter,col.2.in princ.num.3.verf. Sicut prohibitio, conf.127. Scio quod ad diffentiendum,colum.1.in princ. conf.130. Vifo teftamento Nicolai,col.1.num.3.verf. Ex hoc enim, conf.131. Quia iam pridem,col.1.nu.3.verf. Quando igitur,conf.136. Quæritur vtrum, colum.2.num. 6.verf.Similiter non obftat, libr.2.idem Ruin. conf.134. Circa cafum,colum.7.fub num.14.circa med.verf.Et primo quia prohibitio,lib.3.cō filio 171.Præfuppofita validitate decreti, col.4. num.12.verf.Sicut dicitur prohibitio alienationis,conf.168. Vifo ac perlecto teftamento, col. 10.in princ.num.27. verf. Infuper non obftat, eodem vol.Alex.de Neuo,conf.16.Non figuro cafum,col.3.num.9.verf.Et pro hoc facit,confilio 80. Vidi quæ fupra confulta funt, colum.1. num.primo,verf.Pro hoc etiam facit, Auguftinus Bero.conf.85.In hac caufa, col. 4. num.9. verf.Hinc videmus,lib.2.Francifc. Burfat.confilio 13.Nob. D.Iulianus, col.4.num.13.conf. 52.In cafu,num.32.& conf.pręceden.51.Si grauem,pariter num.32.libro primo, Petr.Ant.de Petr.in tract.de fideicom. prohib. quæft.2.col. quarta,in princ.numer.17.vbi communem effe affirmat,in verf. Et pulchrè,fol.26. Iacob. Menoch.conf.85. Propofita hæc confultatio. col. 22.num.117.verf.Et in fpecie, vbi poft Francifcum Rip.communem effe inquit,libro primo, conf.215.Diu ac multum anceps, col.8.numero 37.libr.3.conf.424. Cum illuftri, col.7.numero 10.verf.Et ideo,libr.quinto, Ioan. Petr. Surd.conf.67.Breues fed ingenio elaboratę,colum.7.in fin.num. 23. verf. Quinto facit, libro primo, Rolan.de Vall.conf.43.Negari non poteft,col.6.num.48.verf. Et non extendatur,lib. quarto,Francifc. Marzar.conf.4. Vifo & perlecto teftamento,col.quarta,nu.20. verf. In qua ideo,Celf.Hugo,conf.68. Teftatrix quædam, colum.quinta,num.8. verf. Hinc fi pater. Sed quid pluribus opus eft,cum hæc conclufio receptiori Interpretum calculo refoluta confpiciatur? quam etiam comprobat Ludouic. de Molin.in tract.de Hifpan.primogen. lib.primo,ca.4.col.tertia,num.11.verf.Cum fit regulare,fol. 18.vbi poft Didacum Toletanum communem effe fcribit:de qua etiam teftatur Ioan. Anton. Rub.Alex.conf.1. Præfupponitur in facto, col. pen.in fin.numer.13.fub verf.Imo dico. Quicquid ipfe cōtrarium opinari aufus fuerit, Petr. Anton.Anguifc.conf.47.Miror,num.3. libr. 6. Vbertin. Zucchard.conf.75. Ad claram, num. 216.conf.71. Vifa ac bene intellecta,num.8.

Cæterum ea ratione in d.§.nos igitur,alienationis prohibitio ad nepotes non extenditur:cū
18 filij prohibiti † proprijs nominibus defignentur,vt in princ.d.auth.§.volo autem,& in d.verfic. Nos igitur,ibi, Verbis ipfis inuenimus hæredibus demonftratis alienationem interdictam, vt parum præfenti indagini text. ifte aptari poffit,cum in claro tunc verfari arbitremur, Bart. in l.Gallus,§.inftituens,ante fin.verf. Ad fecundum dictum,de liber.& pofthum. in d.l.liberorum,col.3.fub num.5.verf.Sed non videtur,de verbor.fignif. Alex. conf. 37. Vifo themate fuprafcripto,col.2.num.4.verf. 2. non obftat, libro 6.Ludou.Gozad.conf.4. Prima facie videtur,col.2.num.4.verf.Quinto licet,conf.29.Videtur prima facie dicendum, col.3.numer.14. verf.Secundo non poteft dici,conf.36.In facto præfupponitur,col.3.num.10.verf. Octauo cō fideto Parif.conf.20. In hac confultatione, colum.6.num.57.verf.Et etiam, lib.3.Curt.iun. conf.57. Habita diligenti confiderat.col.2.numero 2.verf. Pro cuius fundamento, conf.113.

Pro

Pro resolutione motiuorũ,in princ. dicens hoc esse notissimũ,& cons.114. Non possum non mirari,col.1.num.5.vers. Sed quid fortius, cons. 121. Præsupponitur in facto,col.3.num.9.versic. Ex alio etiam capite,Socin.iun.cons.66. Visis testamentis,col.2.vers. Respondebitur & de plano,lib.4.dicens esse communem & indubitatam opin.& citra omnem disputationem Doctorum,cons.149. Proposita quæstio.col.3.sub num.7.lib.2. Ioan.Crot.cons.13. Mature & diligenter,col.5.num.18.vers. Prout dicimus, Alexand.de Neu.cons.17. Vidi,numer.1. Iacobus Mandell.Alba.cons.29. Pro decisione,num.13. libr.1. Carol.Ruin.cons.130. Viso testamento Nicolai,col.2.num.5.vers. Et quia etiam,libro secundo. Et quando filij essent proprijs nominibus demonstrati,& postea diceretur. Si dicti filij mei, vt nepotes penitus arceantur. Dec.consilio 291. Visis & diligenter consideratis, col.3. vers. His præmissis,clarius Gozadin.d.cons.29. colum.tertia,num.15.vers. Sed hic est facta mentio,Carol.Ruin.cons.117. Viso testamento Antonij,col.1.num.1.& 2.lib.2.& cons.181. Visis consilijs,col.prima,num.2.vers. Cum ergo,eodem vol. Vdalric. Zas.cons.7. In causa,lib.primo. Idem si esset dictum: Si dicti filij sui,Socin. iun.cons.163. Subtilis admodum, col.3.num. 9.vers. Et primo potest illa conclusio,lib.2. Idẽ etiam vbi esset dictum,alij superstites succedãt, vt in casu Ruin.d.cons.181.col. prima,sub numero 2.vers. In hac ergo substitutione, d.lib.2.

Quando autem nominatim vocati intelligãtur, egregie explicat id quadrupliciter assumendo,idem Carol.Ruin.cons.134. Viso ac perlecto testamento,col.pen.in fin. num.23. versic. Sed quando aliqui,& col.fin.num.24.vers. Nominatim enim,d.vol.2. Et ita Iacob. de Beluis. dictum text. vltra Bart. & alios restringebat,& declarabat.

Porrò, quod de alienationis prohibitione (communi opin.retenta) proserũt Interpretes, non procederet Primò, vbi eadem prohibendi

19 ratio,vel maior ita nepotes sicut filios† assumeret, vt bona perpetuò in familia remanerent, tunc nanque de personali in realem transiret, Bart.in l.pater filium,§.fundum Titianum, numero 2.ff.de leg.3. Ludouic.Rom.d.cons.457. Circa propositam consultationem,in 2.dub.columna 1. vers. Aut prohibuit alienare, Paul.de Castr.cons. 302. Visis & diligenter consideratis,col.3.num.tertio,in 2.dub.lib.1. Socin. sen. cons.43. Visis testamento, col.1. & 2. vsque ad num.5.lib.3. Dec. cons.23. Et pro tenui facultate mea, col.3.nu.5.vers. Septimo hoc idem, cons.182. In casu occurrenti,col.quinta,nume. quarto,vers. Secũdo dicitur quod nepotes, Paris.consil.32. Potissima dubitatio exoritur,col. quarta,num.38.vers. Quibus in locis,lib.1. vbi concordantes allegat,cons.52. In hac consultatione,col.3.num.16. vers. Nam obiectio, libro secundo,cons.92. Prima dubitatio,col.7.num. 51.vers. Hinc Alexander, eod.vol. cons.1. Vulgatum est,col.5.num.38.versic. Et Alexander, lib.3.cons.7. Aliàs visis consilijs,col.3.numero 18.vers. Et in terminis nostris,cons.50. Ex testamento condito,col.fin.num.61.vers. Et hoc,cõsilio 52. Certum est,col.quinta,num.29. vers. Et quia ipse testator,eod.vol.3. Curt.iun.cons. 43. Habita diligenti,col.pen.num. 11.vers. Nec obstat præmissis, Laurent. Siluan.cons.25. Viso puncto,col.8.num.25.vers. Tamen istud nõ procedit,vbi late,in 1.part. Carol. Ruin.consil. 101. Super his, col.7.num.17.lib.2. Ioan. Petr. Surd. cons. 67. Breues sed ingenio elaboratæ, col.7.num.23.vers. Quinto facit, lib.1. Didac. Couarr.lib.3.resolut.cap.quinto,num.4. Antonius de Padill.in l.voluntas,num.21. & 26. C. de fideicom. Ludouic.de Molin.in tract.de primog. Hispan.lib.1.cap.4.num.29.vers. Vltimo

20 etiam. Sicut & si turrim † alienari testator vetuisset, quæ totius familiæ esset securitas, arg. gloss.in l.quoties ab omnibus,in gloss. magna, quæ notabilis est,C.de fideicom. Ias.in l.filiusfamil.§. Diui,in 2.lect.num.147. Socin.iun.cõsilio 108. Viso puncto,col.2.num.5.vers. Sicut videmus,lib.2.cons.13. Resolutio præsentis cõsultationis,col.9.num.19.vers. Sicut in simili dicitur,lib.4. vbi egregie loquitur, Carol.Ruin. cons.208. Præmittendum est primo,col.8. sub num.16.vers. Ac etiam potuisset, lib.1. Anton. Capic. decis.108. In causa magnifici Francisci Marramaldi,col.3.num.4. vers. Ad considerandum autem.

Quamuis igitur tex.in d.auth.de restit. fidei com.§.nos igitur,disponat etiam,quando quis bona sua alienari prohibuerit ea ratione, vt in familia conseruentur, prohibitionem hãc quartum gradum non excedere. Ad differẽtiam suc

21 cessionis per substitutionem expressam, † quæ finitur in decimo gradu,vt per Dec. cons.321. In causa quæ Alexandriæ,col.2.numer. 4.& 5. Soc.iun.cons.140. Licet multæ quæstiones,colum.fin.num.14.vers. Sed in successione agnatorum, libr.3. In successione enim fideicommissi proceditur vsque ad decimum gradum,ad instar successionis ab intestato,& non vltra. Iacobus Birett.cons. 39. colum.4. in fin. Nisi aliud constet de voluntate testatoris,puta,si sit dictũ, de descendentibus,vt ibi,col.5.& 8. illud tamẽ intelligendum est, nisi ex mente testantis comprehendatur ipsum testatorẽ voluisse eam pro

22 hibitionem perpetuam † futuram esse,quartũque etiam gradum transcendere, tunc enim ea prohibitio perpetuò etiam vltra quartum gradum ex testantis voluntate seruabitur; Quod voluere Iacobus de Beluis. & Ang. in d. §. nos igitur,

igitur, Ias. in l. filiusfamil. §. Diui, in 2. lect. numero 155. & in 1. lect. num. 113. ibidemque Ferdin. de Loaz. num. 493. idem Ias. in l. fin. num. quinto, C. de hæred. instit. Alex. cons. 56. Consideratis verbis testamenti, in princ. num. 1. libro primo, quod est repetitum, cons. 23. lib. 2. Dec. cons. 635. Viso copioso, & eleganti consil. col. 1. num. 8. vers. Et ad hoc facit, estque communis opin. vt testatur Didac. Couar. lib. tertio resol. d. cap. 5. num. 4. Et quamuis de ea dubitet, tamen ibidem, in vers. Verũ Iustiniani Constitutionem illam veram esse censet, quoties ex aliquibus coniecturis percipi possit testatorem voluisse eam prohibitionem perpetuò futuram esse, quattumque & vlteriores gradus transcẽdere, quam etiam post Segur. in l. filius, numero 108. Xuar. in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. limit. l. Regiæ, col. vlt. & Francisc. Piscinam de stat. exclus. fœmin. num. 55. tenet & communem dicit, Ludou. Molin. in d. tract. de Hispan. primog. d. lib. 1. cap. 4. num. 30. vers. Et quamuis, fol. 22.

Et licet quando esset dictum in perpetuum
23 velint permulti prohibitionem alienationis † vltra quartum gradum non extendi, ponderantes ad hoc Alexandrum d. cons. 56. num. 1. libr. primo, ac subdentes male per aliquos in contrarium allegari, prout eum ita intelligit Ias. in d. l. voluntas, in 2. lim. num. 9. col. fin. C. de fidei com. Socin. iun. d. cons. 140. numer. 2. d. libro 3. & Socin. sen. cons. 227. Præsens consultatio, col. 4. in fin. vers. Confirmo hanc cõclusionem, & col. 5. vers. Et pro ista opinione, etiam videtur casus, lib. 2. & cons. 251. Quoniam in præsenti consultatione, col. 3. in fi. vers. Et pro hac conclusione, eod. vol. Ioan. Cephal. consil. 268. Bona quæ remanserunt, col. fin. num. 30. vers. Et quamuis etiam D D. lib. 2. vbi idem dicit de verbo in infinitum, vt per eum, vt Alciatum per alios relatum nunc prætermittam.

Diuersam tamen sententiam plures amplexi
24 † sunt, & nuncupatim Socin. sen. cons. 43. Visis testamento, col. 2. numer. 2. & 3. libro tertio, vbi ponderat verbum perpetuò, iunctum verbis, ad descendentes peruenire, vt per eum, August. Bero. cons. 88. Post editum consilium, colum. 2. num. 1. lib. 2. Ioan. Crot. cons. 48. excellentissimus Iureconsultus, col. 7. num. 30. vers. Secundo argumento, & infra lib. primo, vbi citat Alex. consilia, & Andream Barbat. in sua celebri rep. l. cum acutissimi, colum. 58. C. de fideicom. vbi in prin. columnę dicit, vidisse dubitari de hoc, testator dixerat, quòd volebat, vt bona sua remanerent perpetuò in familia, vt si hæreditas transiret de iure de descendentibus ad descendentes: & dicebatur, quòd non poterat extendi vltra quartum gradum, nihilominus se consuluisse contrarium & allegasse Iacobũ de Beluis. in d. §. nos igitur, dicentem, quòd si testator facit mentionem de descendentibus, puta, quia prohibuit liberos suos alienare, volens ad descendentes suos perpetuò peruenire, prout fecerat Franciscus Accursius in suo testamento, tunc extenditur vltra quartum gradũ, & in infinitum, & ita vidisse postea consultum per venerandum Collegium Bononiense, & in hanc partem videtur inclinasse Petr. Anton. de Petra, in tract. de fideicom. prohib. quæst. 8. numer. 35. vers. Contrarium tamen tenuerunt.

25 Quinimò non defuere Doctores † qui dixerint text. in d. §. nos igitur, de prohibitione alienationis non extẽdenda vltra quartum gradũ, etiam si testator dixerit de descendentibus, vt per Socin. d. cons. 140. num. 28. in fin. vol. 3. & Cephal. d. cons. 268. num. 25. & infr. libro secũdo. Quorum opinio plurimum periculosa videtur, cum descendentium voce, omnes in infini-
26 tum † descendentes includantur, §. 1. in auth. de hæred. ab intest. ven. l. fin. C. de suis & legitim. l. cognoscere, §. fin. ff. de verbor. signif. Alexan. cons. 18. Attentis narratis, col. fin. sub num. 17. vers. Et si contrahentes, libro 5. cons. 160. Viso themate suprascripto, col. 1. num. 3. lib. 2. Dec. cons. 364. Visis his, col. 2. num. 1. Paris. cons. 20. Concessio in personam, col. 2. num. 11. lib. primo, cons. 22. De tribus principaliter, col. tertia, num. 19. lib. 3. Andr. Alciat. cons. 36. Facie prima, num. 10. libr. 9. cons. 104. Hæsitationibus, num. 1. cons. 205. Propter difficilem coniecturam, num. 4. eod. vol. Socin. iun. cons. 80. Viso, num. 4. lib. 2. cons. 81. Licet, num. 10. lib. tertio, cons. 13. Resolutio, num. 1. lib. 4. Io. Crot. cons. 146. Olim per Episcopum Cesenatem, num. 4. lib. primo, Nicol. Bellon. cons. 82. In materia, num. 1. vbi dicit esse verbum latissimum, Ioan. Cephal. cons. 46. Adhuc uidetur, col. 11. numero 47. lib. 1. Hippol. Rimin. cons. 371. Exoritur controuersia, num. 23. lib. 4. consil. 501. Per Illustr. Dom. num. 19. lib. 5. cons. 763. D. Anton. num. 19. lib. 7. cons. 790. Cum proponatur, sub num. 5. eod. vol.

27 Et contrarium sentit † Alexan. d. cons. 56. colum. 2. sub num. 2. vers. Et ita est de mente Iacobi de Beluis. d. vol. 1. pariter etiam Ruin. consilio 123. Quia circa casum, col. 6. in fin. numero 17. vers. Et pro prædictis facit etiam, lib. secũdo, in casu inquam, vbi verbum descendentes, & perpetuo, simul iungũtur, vt etiam per Dec. cons. 481. In casu de quo Perusij, col. 3. num. 9. vers. Et ad hoc bene facit, dicentem, prohibitionem extendi vltra quartum gradum, quando per verba vniuersalia facta conspicitur, vt puta si dixerit testator, quòd vult bona sua perpetuò permanere apud suos descendentes, ex tribus Alexandri consilijs per eum relatis. Quod quidem censuit Iacob. de Beluis. in pręcitato loco, & in

& in hoc casu consuluit Collegium Bononien-
se, vt referebat Andr. Sicul. vbi supra. Ferdinan
dus de Loaz, in §. Diui, colum. 73. num. 99. ver
sic. Hinc singulariter, ibidemque Ioan. Crot. co
lum. 30. num. 129. vers. Confirmatur & secun-
do, Petr. Anton. de Petr. in d. quæst. 8. num. 40.
& 41. rursus Carol. Ruin. cons. 127. Scio quòd
ad dissentiendum, colum. 4. sub num. 9. versic.
Si ergo exprimatur ratio, d. volum. secundo, vt
hæc posterior opinio verior, & receptior appa-
reat.

Secundò, dicta conclusio de prohibitione a-
lienationis non extendenda ad nepotes, proce-
28 dit in filijs, secus † si liberis fieret, vt Cyn. in d.
l. voluntas, annotauit.

Tertiò, non procederet dicta principalis cõ-
clusio, cum testator non filios prohibuit, sed hę
redem, tunc enim prohibitus etiam censebitur
hæres hæredis, l. pater, §. Iulianus, de leg. 3. late
Socin. in reg. 285. incip. Pater licet, in 2. fallen.
Et sic omissis Baldi, & Ioan. de Imol. in d. l. Ti-
tius, in princip. & eiusdem Imol. in d. §. Diui, ac
aliorum alibi responsionibus, videtur certè di-
ctum text. in dicto §. nos igitur, commode eui-
tari posse, rationes hinc inde breuiter perstrin-
gendo.

Altera igitur superiori contraria est opin. q
29 imò in vltimis voluntatibus † sub filiorum vo-
ce nepotes complectantur, quam sequuti sunt
Anton. de Butr. in cap. quibusdam, columna 2.
vers. Secundo casu de pęnis, Cardinal. Florent.
in cap. 2. in 2. quæst. & ibi idem Dom. Anton.
de verbor. signif. rursus Cardinal. in rubr. de pa
ren. qui fil. occid. Petr. de Anchar. in Clem. 1. co
lum. 2. vers. Primo casu, de baptism. gloss. in l.
Lucius, 2. vbi Ang. ante numerum tertium, ver
sic. Et ideo si testator, & Ioan. de Imol. ante nu-
merum secundum, vers. Et in eadem lege, ff. de
hæred. instit. idem Angelus in l. Gallus, §. insti-
tuens, num. 2. ff. de liber. & posthum. Bald. in l.
prima, colum. 1. in fin. ante num. 3. versic. Item
quia nomine filij, C. de condit. insert. Oldrad.
cons. 269. Thema siue tenor facti, colum. 2. ver
sic. Nam secundum, Iacobus Butrig. cons. 364.
Condidit testamentum, inter consil. Baldi lib.
quarto, & ipse Bald. consil. 487. In isto puncto
multum dubito, in fin. lib. 2. vers. In bonis siqui
dem, cons. 13. Punctus talis est, Quidam testa-
tor, num. 2. vers. Et ideo, libr. 3. cons. 302. Non
contineantur, vers. Aut non constat, cons. 362.
opiniones variæ sunt, & cons. 413. Viso testamẽ
to Bozzanis de Burgo. vers. In cõtrarium, quia
nomine filiorum, lib. 4. Ludouic. Roman. con-
silio 129. Licet magna, colum. fin. circa fin. vers.
Vltimo ad hæc faciunt, cons. 438. In causa con-
sultationis præsentis, in 5. & vlt. dub. colum. fi.
vers. Quæ determinatio, Paul. de Castr. consil.
97. Ne improprijs vtamur vocabulis, colum. 2.
num. 3. lib. 2. Francis. Aretin. cons. 146. Respon-
dendo summatim, colum. 2. vers. Hoc præmis-
so, & infra, vers. Ista enim omnia, Alex. cons. 9.
Visis verbis testamenti, col. 2. num. 1. & colum.
tertia, ante & post num. 3. lib. 1. cons. 61. Super
eo de quo quæritur, num. 2. vers. Pro prædicta
conclusione, eod. vol. cons. 5. Circa primum du
bium, col. 2. in princ. ante num. 3. lib. tertio, con
sil. 26. Videretur fortasse, colum. 2. num. 5. vers.
Quia vbi in dispositione, eodem vol. cons. 37.
Viso themate suprascripto, colum. 2. in fin. nu-
mer. 8. vers. Sed præmissis non obstantibus, vbi
arguit ad partes, & firmando istam conclusio-
nem, contrarijs respõdet: nempe quattuorde-
cim argumentis pro alia parte iactis, lib. 6. An-
dreas Barbat. cons. 10. Sapienter scribitur, col.
5. in fin. cons. 55. Præclare scribitur, vers. Et prę
mitto, libr. secundo, Corn. cons. 97. Primo con-
sultus, colum. tertia, sub num. 4. versic. Ego di-
stinguo, & columna quinta, vers. Et per conse-
quens, & versic. Quanto fortius, vbi de commu
ni, libro primo, cons. 248. Circa hanc consulta-
tionem, colum. 1. versic. Quia ad hoc responde-
tur, eodem vol. cons. 207. De pluribus hæredi-
tatibus, colum. quinta, num. 13. vers. Per quam
legem, lib. 2. cons. 230. Quamquam in hac con
sultatione, colum. 6. num. 8. in fin. versic. Licet
hoc medium, lib. 3. cons. 47. In præsenti consul
tatione, colum. 3. num. 6. lib. 4. Benedict. Capr.
consil. 18. Cum uiso & considerato, in princ. nu
mero primo, cons. 22. Et si uiso, colum. 3. num.
6. 9. & 11. Abb. consil. 36. Videtur primo quòd
sic, columna secunda, uersic. Quarto adduco,
Socin. sen. in l. hæredes mei, §. cum ita, numero
undecimo, ff. ad Trebell. & cons. 14. Sequendo
ordinem, colum. prima, in princ. uersic. Tamen
secus est, post Andream de Pisis, lib. 1. cons. 90.
Abunde & subtiliter, columna fin. ante nume-
rum tertium, uersic. Pro hoc etiam adduco, eo-
dem uol. cons. 249. Materia præsentis consulta-
tionis, colum. 1. num. 2. uers. Secundo confirma
tur, ubi communem opinionem esse affirmat, li
bro secundo, Ias. in l. de quibus, colum. quinta,
circa med. ante numerum uigesimum, uersicul.
Sed dico, ff. de legib. in l. si extraneus, colum. pe
nul. num. 20. uersic. Confirmo quia licet, ff. de
condict. caus. dat. & consil. 52. Materia præsen-
tis consultationis, colum. 2. in princ. uersic. Et
quòd in testamentis, ubi concord. alleg. libr. 3.
Ludouic. Bolognin. cons. 4. colum. 3. num. 13.
consil. 59. numero 12. Dec. cons. 218. In casu ad
me transmisso, columna quarta, num. 12. consi-
lio 391. In casu proposito, colum. secunda, nu-
mero 5. uers. Superest solum, dicens istam opi-
nionem esse communiter approbatam, Ludo-
uicus Gozadin. consilio 4. Prima facie uidetur,
columna 4. num. 13. versic. Certè in vltimis vo-
luntatibus, cons. 59. Prima facie dicendum, co-

lumna 2. num. 12. vers. Quarto communis est opin. Curt. sen. cons. 45. Statuto, colum. 7. versic. Præmissis omnibus, And. Tiraquel. in tract. le mort seisit. in 2. part. 5. decl. numer. 2. Marc. Mant. cons. 87. Visa particula testamẽti, per totum, cons. 198. Visis dubijs, numero 21. Ioan. Anton. Rub. cons. 28. Circa præmissam facti cõtingen. colum. 3. numero 9. vers. Non obstat id quod dixi, Paris. consil. 75. Circa testamentum conditum, colum. fin. in princ. num. 65. & 66. vers. Maxime quando, libr. 2. cons. 17. eiusdem initij, colum. 2. num. 7. vers. Cum appellatione filiorum, libr. 3. cons. 20. In hac consultatione, colum. 6. num. 56. vers. Nec obstat, eodem vol. Curt. iun. cons. 22. Præsupposito in facto, colum. 6. num. 13. vers. Prout est, vbi de communi, cons. 111. Dom. Paulus de Raude, colum. 6. num. 7. vers. Clarissimum autem, cons. 113. Pro resolutione mntiuotum, colum. 1. & seq. num. 1. 2. & 6. cons. 116. Ingeniosa admodum, col. antepen. num. 11. vers. Licet enim, cons. 128. Omissa argumentatione ad partes, colum. fin. num. 12. vers. Postremo aduertendum censeo, & consilio 161. Præsupponitur in facto, colum. 2. numero 3. vers. Quod tanto magis est verum; Andreas Alciat. consilio 2. Donationis verba hæc sunt, in princ. lib. 8. cons. 29. Magnif. Moderni de Vbertis, num. 36. cons. 191. Mihi periculosa videtur, num. 2. lib. 9. Socin. iun. cons. 111. Ex themate proposito, colum. 4. num. 22. versi. Et hoc videtur probari, lib. 1. cons. 114. Visis ac maturè consideratis, col. 6. num. 31. vers. Quoniam primo, cons. 116. Viso puncto prædicto, colum. 4. num. 13. cons. 125. Visis puncto & testamento, colum. 7. numer. 35. cons. 127. Viso themate, colum. 3. num. 9. versic. Nec dubitandum videtur, eod. vol. cons. 108. Viso puncto, col. 5. num. 19. vers. Et licet, lib. 2. cons. 146. Viso testamento, colum. 4. num. 15. in fin. cons. 149. Proposita quæstio. colum. 2. num. 3. vers. Quæ opin. de magis communi attestans, eodem vol. 2. consil. 1. Considerato themate proposito, colum. 10. numero 36. vers. Primo quia dico, & num. 37. versic. Et pro ista opin. cons. 2. Viso ac maturè considet. colum. 2. num. 9. vers. Præsupponendo tamen, cons. 20. Non disputabo, columń. 3. num. octauo, vers. Et certe, cons. 142. Præposita consultationis resolutio, in princ. num. 2. vers. Nec obstat, libro tertio, & cons. 43. In hac consultatione, colum. fin. num. 8. versic. Pro hoc etiam, libro quarto, Carol. Ruin. consilio 78. Primum dubium, in princ. libro secundo, cons. 101. Super his, colum. quarta, versic. Et hoc tanto magis, num. 9. cons. 151. In causa illorum, columna prima, num. 2. cons. 198. Ponderatis diligenter, in princ. eodem vol. cons. 67. Viso themate, columna quarta, num. 6. vers. Nec obstat, libro 3. cons. 129. Viso ac perlecto testamento, in princ. cons. 132. Proponitur in themate, numero primo, cons. 163. Casus talis est, columna quarta, num. 10. vers. Et pręmitto quòd licet, eodem volum. 3. Ioan. Crot. cons. 1. Dudum, num. 7. & 8. lib. 1. Gerard. Mazol. cons. 1. Norma, columna octaua, num. 104. quod est repetitum, cons. 144. eiusdem initij, numero 84. inter consil. Socini iun. libr. 3. Iacob. Mandell. Alba. cons. 29. Pro discussione, num. 10. libro primo, Rolan. à Vall. consil. 93. Perlectis verbis concessionis, colum. 3. num. 19. vers. Quod demonstratur, libro secundo, Franciscus Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, numer. 60. ff. ad Trebell. Augustinus Bero. quæst. 104. Cùm quis, num. 5. fol. 270. Anton. Capic. decis. 21. In causa Lisæ Seuerinæ, numero octauo, columń. tertia, in fin. vers. Quoniam tunc, Bartolom. de Capua, in Constitut. Quam plurium, numero septimo, tit. de adiut. exigen. ab homin. Sebastian. Medices, de reg. iur. reg. 2. Indefinita oratio, in verb. Appellatione, numero 47. Riminald. iun. consilio 358. Igitur ad primum quæsitum, numero 68. libro quarto, Tiber. Decian. ex communi cons. 88. Quæritur ergo, numero 54. lib. 2. Simon de Pretis, consilio 56. Materiam, colum. 3. num. 9. vers. Idem quod appellatione, de veriori & crebriori opin. attestans, Stephan. Bertrand. cons. 196. Viso cõsultationis themate, in secundo quæsito, lib. 2. Bartolom. Cassan. cons. 67. Ad primum dubiũ, colum. 8. num. 29. Vbertinus Zucchard. consilio 75. Ad claram, num. 216. Sfort. Oddus consilio 97. Benedictus Mariotti, numer. 7. vbi de communi.

Ad hancque opinionem confirmandam inducunt Primò text. in d. l. Lucius, ff. de hæredibus instit. & licet Ias. in d. l. Gallus, §. instituens, sub num. 22. vers. Ad idem facit, hinc quæstionis veritatem pendere asseruerit, sibique visum fuerit textum istum clarum, & expressum esse ad demonstrandum nepotes filiorum appella-
30 tione contineri, tamen non sic de plano † negocium ex huiusmodi Scæuolæ responso definiri potest. Primò cum ibi nullum adsit de nepotibus verbum, ita quòd sub filiorum voce comprehendantur, de liberis enim loquitur, quos eo amplius voluit hæredes esse si frater prius quã hæreditatem adiret, decessisset liberis relictis, non enim fratrem solum prætulit substitutis, sed & eius liberos. Liberi insuper, de ijs qui primi gradus sunt, intelligi fortasse debent, de quibus etiam tex. supra in princ. loquitur, ut cũ alijs iuribus cõcordetur, prout cõsiderat Corn. cons. 182. Videtur prima facie dicendum, col. 3. sub num. 7. in fin. vers. Et licet postea, libro 2. postque Bald. & Corn. idem sensit Dec. consilio 95. Et pro tenui, colum. fin. ante numerũ 6. uers. Vel secundo respõdetur, quòd inquam dicta lex Lucius, de filijs primi gradus intelligatur,

gatur, citans post Baldum, l. iubemus, in fin. C. ad Trebell. qui dicebat, istam etiam veritatem. Secundò esto, quòd in filijs loqueretur, adhuc posset facile submoueri, cum non respectu fratris substituentis filijs, ibidem proferentur (vt passim arbitrantur) sed fratris cui substitutio facta est, nam inquit, aut filium filiamve ex se natum natamve non habebit, nec ad fratrem instituentem, eius relatiuam quispiam referre poterit, dum in fine dicitur, non solum fratrem prætulit substitutis, sed & eius liberos, si ex superio
31 ribus † sensus inferiorum aperitur, & declaratur, l. si seruus plurium, §. final. de leg. 1. l. 1. vbi Bald. & Ang. C. de success. edict. l. Fulcinius, §. quid sit latitare, ff. quib. ex caus. in poss. eatur, l. apud Celsum, §. 1. ff. de dol. except. Io. de Imol. cons. 13. Viso quodam instrumento, col. 1. num. 3. vers. Et pro præcedentia, Ludou. Rom. cons. 503. Diligenter in speciali, col. 1. in fin. Dec. consil. 92. Viso puncto, col. 1. Tertiò potest ex Baldi, Io. de Imol. & aliorum Interpretum intẽtione, in d. §. instituens, responderi, in prætalleg. l. Lucius, id contra regulam, ac propriam filij appellationem tolerari, cũ aliàs maximum absurdum sequeretur, vt extraneos, & sic seruos il los propriæ agnationi testator prætulisse censeretur, arg. l. cum acutissimi, C. de fideicom. quã respõsionem crebriori voto, applausuque Scribentes amplectuntur, vt per Ias. & Recẽtiores, in d. §. instituens, & tradunt Alex. d. cons. 1. col. antepen. sub num. 12. vers. Præcedens tamen responsio, lib. 1. Ludouic. Gozadin. d. cons. 36. colum. pen. sub num. 11. vers. Non obstat lex Lucius, & Dec. d. cons. 95. col. fin. ante num. 6. versic. Non obstant allegata supra in contrarium, & quòd magis communiter istam responsionẽ sequuntur Doctores, scribit Socin. iun. consil. 30. Resolutio præsentis consultationis, col. 3. num. 20. lib. 3. Vltimò responderi potest, textũ prędictum procedere, cum testator meminit filiorum fratris, eos in conditione ponendo, quo
32 casu † videtur fatendum, quòd omnes descendẽtes grauati faciant conditionẽ deficere, vt ibi, tunc enim videtur filiorũ enunciatio ad grauati posteritatẽ relata, vel eius cui fit substitutio, non quando dispositiuè, quia tunc videtur filiorum prolatio ad certas referri personas, hancq. solutionem posuit Bald. in d. l. Gallus, §. instituens, col. pen. in fin. vers. Item in l. Lucius, & cum eo transeunt Socin. sen. ibi col. 3. vers. Secũdus casus, dicens absolutum esse filiorum voce in conditione positorum nepotes venire, & d. cons. 249. col. 2. vers. Secundo confirmatur, d. lib. 2. Corn. d. cons. 182. colum. 3. in fin. versic. Item in d. l. Lucius, lib. 2. Alexand. d. cons. 1. colum. antepen. in fin. vers. Item secundum Baldum; libr. 1. eundemque intellectum præsensit Fortun. Garz. in d. l. Gallus, §. idem credendũ, colum. 7. in princ. vers. Et quam primum, Socin. iun. prætalleg. cons. 30. numero decimonono, versic. Vel secundo responderi poteſt.

Secundò afferunt alium text. in prætalleg. l. Gallus, §. instituens, d. tit. de liber. & posthum. Verum distinguẽdo textus dispositionem quo ad casus, & quo ad personas, videtur posse ipsum retorqueri, cum probet virtualiter contrarium, secundum Franciscum Aretin. in secũdo enim capite, cum generaliter loquatur per verbum, quisquis, & quicunque, supposita liberorum voce, quæ (vt dicebam) nepotes colligit, & assumit, l. si dotali, ff. sol. matr. nepotes meritò
33 includuntur: est itaque dicendum † in d. l. Gallus, nepotes sub voce liberorum nequaquam comprehendi, vt in discursu, ex ipsiusque principio cõcludenter comprobatur; vbi nepos sic profertur; Si quis mihi nepos ex filio natus erit, non ex me natus, & sic licet nepotes ex sui corpore sint, ex auo nati non sunt, quia gignere, & parere factum, & operationem quandam important, quod nõ potest nisi in veris primi gradus filijs verificari, & dictio, ex, causam immediatam ostendit, l. ex eo tempore, §. fin. vbi Bartol. ff. de pecul. l. 1. §. ex incendio, ff. de incend. ruin. naufr. reuers. Dec. cons. 69. Visis duobus consilijs, colum. 2. sub num. 3. vers. Tertio prædicta conclusio, consil. 539. In inclyta Ciuitate Ianuæ, columna tertia, numero 7. versic. Illa dictio, ex.

Tertiò mouentur ex text. in l. vxorem, §. concubinæ, ff. de leg. 3. & l. liberorum, §. sed & Papyrius Fronto lib. 3. responsorum, ff. de verborum signif. Nisi cum Accursio de dura ibi separatione tractari dixerimus, quem sequitur vtrobique Bartolus, vt tali ratione pietatis cessante, secus esse affirmauerint.

34 Hæc tamen iura † non videntur in dura separatione fundari, nec Bartolo constat, non considerata huiusmodi pietate, nepotes in illo legato non comprehendi, dum enim filiorum verbum ad posteros, nõ ad primi gradus personas dirigitur, ex agentis tunc voluntate, nepotes intelliguntur, idque ne speciali ratione introducatur, apertè colligitur, cum in d. l. liberorum, ad iuris vniuersalis confirmationem casus iste adijciatur, ergo nequaquam singularis censendus est. Quod exemplo quodam Fortu. Garz. in d. §. idem credendum, roborabat, Quid si ille villicus in via Appia non regione, vt perperam Accursius interpretatur, vxorem habebat, & filij eius itidem vxores retinebant, profectò vxores in legato non venirent, quamuis autem dura sit filiorum à matribus separatio, legatum verificatur in nepotibus, per tex. ibi, & d. §. cõcubinæ, vt ex dura separatione, nihil iuris constituatur, quæ solum vigere videtur ad legantis voluntatem enucleandam, quòd filios vt poste

ros,non vt à nepotibus distinctos legauerit,argum.text. valde notabilis in l. possessionum diuisiones,C.commun.vtriusque iudic.Id maxime ex d.l.liberorum resultat,vbi liberorũ, verbum,commune,filiorum verò simplex & præcisum significatur; vt particularis in istis terminis,sit sub filiorum voce,nepotũ inclusio,quod
35 dictio † sæpe,ostendit, regulam in contrarium repræsentans,gloss.in §.quia vero sæpe,in auth. de testib.Specul.in tit.de inquisit.§.1.vers. Sed qualiter,Alber. de Rosat.in l.3.ff.de leg.1.l.sæpe,eodem tit.de verbor.signif. de qua dictione latè Alex.in l.sæpe constitutum est,numer.2.ff. de re iudic.

Quartò insuper Iuliani sententiam lib. duodecimo Digestorum ad idem assumunt, in l.filium habeo,ff.ad Macedon.vbi dum habens filium,& ex eo nepotem, si nepoti eius creditum sit iussu patris,contra Senatus consultum fuisse actum Iulianus inquit, nam etsi verbis Senatusconsulti filij continerentur,tamen in persona nepotis idem seruãdum est, nec iussus illius patris potest efficere quominus cõtra Senatusconsultum creditum existimetur.

36 Verum textus iste † cõmode submoueri potest, considerando nepotem ex consensu patris mutuo recepisse,ita quòd eiusdem patris personam inhabilem repræsentare videatur,ob auitam potestatem medium consensum infirmantem, nemo etenim in alium plus transfert, quã ipse habeat, pater ergo qui in se inhabilis est, non potest alium habilitare, quia filios in potestate non retinet,iusque potestatis nequit infringere, vt est text. in l.filiusfamilias,ff.de acquirend. hæredit. vbi aditio facta iussu patris à nepote,qui in aui est potestate,reijcitur, nepos siquidem actum validum gerere intendens,aui
37 consensum requirat,quod in patre † filium inuito auo in monasterium mittente limitat notanter Innocen.in cap. secundo, post princ. de regular. Archid.in cap.addidistis,20.quæst.prima,Ludouicus Roman. consilio 512. Quo ad primum,columna secunda,in fin.versicul. Nec etiam refragatur. Inhabilis itaque ad contrahẽdum, est etiam inhabilis ad alteri consentiendum,& sic consensus ab eo semper exquiritur, penes quẽ principale ius residet. Facit ad emphyteutam emphyteutæ,& feudatarium feuda
38 tarij,qui debent primi domini consensum † exquirere,cum penes eum sit ius principale,& potestatiuum,secundum Gulielm.de Cun.& post eum Bald.in d.l.filium habeo,versic.Quod est argumentum,& in l.si permittente, in fin. versic.Et facit,C.eodem tit.Idem ius potestatis diluit in proposito textum,in l.Senatusconsulto, ff.de rit.nupt. qui pro eadem posteriori opinione à nonnullis inducebatur.

Secundò respondetur,eo in casu factam fuisse extensionem à lege ipsa, vt declarant post alios Ias.in l.2.§.prætor ait,in 4.not.nume.6.ff. de in ius voc.Dec.consilio 496. In causa, num. 15.& melius Ludouic.Gozadin. cons.59. Prima facie dicendum,colum.2.num.7. Et in prædicto casu lex processit vlterius declarando, & disponendo,vt interpretatur Rebuff.in d.l.liberorum,§.fin.colum.1.vers.Etiam non procedit, de verbor. signif. & post istos, ac etiam Ludouic.Gomes.in princ.num. 47. vers. Et ideo nisi à lege,Instit.de act.ita declarat Iacobus Menochius,consilio 215.Diu ac multum anceps, colum. 17.num.85.vers. Non etiam obstat,lib.3.

Vltimò prędictorum Scribentium opinionẽ erigit text.in l.iusta, d.tit. de verbor. signif.ibi, Iusta interpretatione , iustum enim vltra alias acceptiones pro perfecto,omnibusque numeris absoluto intelligitur, & emphasim quãdam inferre dicitur,l.cum filio,§.fi.ff.de leg.3.quod voluit Matth.Nerutius de S.Gemin.in rubr.ff. de testam.num.9.Hinc iusta hæreditas est,quæ omni iure defertur,l.3.§.de illo, vbi ita Gulielmus Bud.interpretatur, ff.pro soc.And.Alciat. in l.lege obuenire,d.tit.de verb.signif. & lib.4. Paradox.cap.7. & probatur in l.fin.§.si iusto, iunct.l.metum,la 2.ff. de eo quod met. caus. & ex humanioribus idem Budæus in d.§.de illo, satis comprobat.

Hic denique textus rectè considerando ob-
39 stare † non videtur.Cum vt dixit Bal.in rub.C. de verb.sign.in princ.Significatio sit proprius, & verus sensus dictionis ab intellectu,vel statuto legislatoris attributus, autoritas nanque inuentoris, vel legislatoris veras ac proprias dedit vocabulorum significationes, vt in d.l.liberorum,non tamen semper ad strictam significationem recurrendum est, nam quandoque dilatatur seu extenditur, quãdoque coarctatur seu restringitur,& ista non dicitur significatio, sed interpretatio,l.non aliter,§.1.ff.de leg.3.l.scire oportet,§.sed & si maximis, ff. de excusat. tut.
40 Hæcque interpretatio † pluribus modis dicitur vno modo,vt sit vocabulorũ expositio, sicut interpres ille dicitur, qui diuersarum linguarum idiomata pãdit,l.1.in fi.ff.de verb.oblig.& hoc modo interpretes existunt,qui ex Græco verba in Latinum transferunt,l.1.ff.de excus.tut. Secundo modo dicitur interpretatio, verborũ ad intellectum expositio, ponderata potius ratione quam cortice, & vocabulorũ superficie,l.si de interpretatione,ff.de legib.l.1.ff.de orig.iur. Tertiò modo dicitur interpretatio adhæsio intellectus ad litteram ; & ista nunquam tantum valet,quòd ratio non præponderet,l. si quis filium, C. de liber. præterit. Quartò dicitur interpretatio , modus significandi attributus dictioni ab intellectu,vt nomen assis totam significet hæreditatẽ §.hæreditas,Instit.de hæredib.

instit.

instit. Quintò modo dicitur interpretatio disputandi subtilitas, quæ prudentium exigit autoritatem, l. cum quidam, ff. de liber. & posthu. l. in substitutione, ff. de vulg. & pupill. l. 2. §. his legibus, ff. de origi. iur. & ista interpretatio subdiuiditur, alia enim (vt supra) restrictiua est, alia extensiua, & tradidit Bald. in l. omnes populi, sub numer. 21. vers. Modo quæro, ff. de iust. & iur. & idem Bald. in l. vlt. colum. 5. num. 35. C. de hæred. instit. quærens quæ sint illa, quæ vocabula interpretantur, octo esse respondit, scilicet significationem natiuam à principio quo vocabula sunt nata, vel datiuam, idest postea vsu gētium mutatam, primas enim institutiones nescimus, sed de ipsis est auctoribus credendū, l. 1. in princ. ff. si cert. pet. Item intellectum communem alicuius loci, vel patriæ, l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de leg. 3. Naturalem iustitiam, l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tut. Naturalem charitatem, & verisimilitudinem, l. tale pactum, §. fina. ff. de pact. l. Gallus, §. 1. ff. de liber. & posthum. Publicam vtilitatem, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. l. si quis in graui, §. hi quoque, ff. ad Sillan. Viuam rationem, quæ viua dicitur, cum anima sit scripturę, l. frater à fratre, ff. de condict. indeb. l. 1. §. veteres, ff. de acq. poss. Et ista quandoque sumuntur ex signis vniuersalibus, l. 1. §. item nūciatio, ff. de nou. oper. nunc. Iacobus de Aren. in l. si seruitus, ff. de seruit. vrb. præd. Æquitatem considerata persona cui debet æquitas inesse, vt quia Princeps sit, vel legislator, l. ex facto, in princ. ff. de vulg. & pupill. Stylum iudiciorum, & consuetudinem, d. l. si de interpretatione, ff. de legib. & his similia, cum de similibus ad similia congrua procedat adaptatio, l. non solum, §. qui primipilum, ff. de excus. tut. Hæc Baldus acutissimus Iuriscō sultus. Nunc ergo interpretationem in prima distinctione tertio modo comprehensam, ac interpretationis causas, quartam & septimam cō siderando, ac eius attenta definitione, non videtur textus repugnare, quinimò contrarium inferre, cum iustum non semper emphasim quandam perfectionis importet, sed quid solenne, l. 1. iunct. rubr. ff. de iniust. rupt. test am. item legitimum, & à iure permissum significet, Io. And. in cap. ea quæ, de re iudic. quodque scripto iuri nō repugnat, Matth. Neruttus in præalleg. rub. num. 9. & passim alij, ex dictioneque illa sæpe, (vt superius dicebam) hoc plurimum confirmatur, Dec. in l. errorem, col. 2. in 4. not. num. 6. C. de err. calc.

Nec quicquam facit verbū, cōtinetur, quia non semper proprietatem significat, cum videamus masculinum continere fœmininum, l. liberorum, vbi Bart. & reliqui, d. tit. de verborum si
41 gnif. & tamen id dicitur per quandam† improprietatem, Curt. iun. cons. 163. In causa vertente, columna 4. num. 12. vers. Et istud descendit, Soc. iun. cons. 100. Præsens consultatio, colum. septima, in princ. num. 39. vers. Prout esset, libr. tertio, vbi alia eius consilia ad hoc propositum facientia refert.

Ex iam dictis itaque constat vtranque opinionem posse disputando defendi; Sed tamen
42 ab hac posteriori† non arbitror recedendum fore tanquam veriori, æquiori, & magis communiter recepta. Primò ex l. filij appellatione, ff. de verb. sign. vbi absolutè significationes enucleādo; Filij appellatione (inquit Paulus libr. tertio, ad Vitellium) omnes liberos intelligimus; Nec plura aut pauciora. Secundò per text. in l. 2. §. qui fuit illis temporibus quibus Tarquinius, ff. de origi. iur. vbi Tarquinium Demarati filium fuisse Iurisconsultus scribit, qui non filius, sed nepos Demarati fuerat, vt veterum annales testantur. Cum ergo nepos ibi nulla etiam ratione extrinsecus suadente filius nominetur, firma basis iste textus dictæ sententię dignoscitur, attenta maxime vltimarum voluntatum natura, quæ latissimè interpretantur, Tarquinium
43 que Demarati nepotem† non filium fuisse optimus testis est Dionysius Halicarnasseus, lib. tertio antiqu. Roman. prope fin. Qui auo (inquit) Demarato, & patre Arunte defunctis natus posthumus est, quod ex Macrob. libro primo Saturnal. ca. 6. Strabone, & Laurentio Valla lib. 4. Antid. in Pogium, fol. 201. & in Epistola Apologetica ad Alphonsum Regem aduersus Liuium dissentientem manifestissime apparet. Et quamuis Valla Dionysium sequatur, Liuio inhæret Iulius de Rauēna, in tract. de Triūphis antiq. & trophæis, numer. quarto. Trium-
44 phorum (ait) inuentor† primus fuit Dionysius qui Liber pater dictus est, & Tarquinius Priscus filius Demarati, primus fuit qui triumphū ordinauit in curru; Nisi & ipsum Iurisconsulti sensum sequutum fuisse admiserimus, ut filium pro nepote intellexerit, quod uerisimile uidetur.

Scribentium hāc acerrimam altercationem, quæ multos alioqui graues uiros torsit, uarijs
45 distinctionibus† conciliare plerique conati fuerunt, nam Andreas de Pisis uno modo distinxit in d. l. Gallus, §. instituens, ibidemque Cyn. & Raynerius de Forliuio, alio modo Iacobus de Rau. in §. final. qui dar. tut. poss. Suamque etiam distinctionem excogitauit Francisc. Accursij, quem refert Signorol. de Homod. consilio 249. Quidam fecit testamentum, columna prima, ubi & ipse aliam addidit in uersic. Ego uerò dico & aliter distinguo, Bald. quoque consilio 302. Non continentur nepotes, per totum, eruditè distinxit, & rursus aliter consilio 362. Opiniones uariæ sunt, eodem uolum. distinctionibus usus est Otto Lapi, consilio 152.

Zzz 3 Casus

Casus iste, columna 1. inter consil. Socin. sen. libro primo, & vt Ioānem de Imol. Corneum, & alios multos antiquos insignes Iurisconsultos in hoc articulo distinguentes prætercam, non defuerunt ex recentioribus Doctores eximij qui egregiè distinxere: inter quos Illustrissimus ac Reuerendissimus Cardinalis Dominus Frāciscus Mantic. in tract. de coniect. vltim. volun. lib. 8. cap. 8. à num. 4. vsque ad fin. rem ad coniecturas reducendo, octo ponit casus in quibus conijcit nepotes sub voce filiorū in vltimis voluntatibus non includi, ac decem casus ex diuerso in quibus ex coniecturata testantis voluntate alliciuntur. Eadem methodo vsus fuit Iacobus Menoch. in tract. de præsump. in 2. part. princ. lib. 4. præsumpt. 94. vbi vsque ad nu. 23. vberrime decem & septem coniecturas siue casus recenset ex quibus nepotes à filiorum voce excluduntur, & infra octo coniecturas contrarias affert ex quibus sub appellatione filiorum nepotes ipsi alliciuntur. Hoc idem etiam negocium ad coniecturalem distinctionem siue interpretationem deduxit pręclarissimus Iurisconsultus Marcus Antonius Peregrinus, in eius illustri Tract. de fideicom. artic. 22. incip. Vtilis est, num. 47. & infra fol. 198. post Anton. Gabri. in suis conclus. tit. de verbor. signif. concl. 1. fol. 541. idem effecisse comperimus Simonem de Pretis in tract. de interpret. vltim. volun. lib. 3. interpr. 3. dubit. 4. fol. 1. num. 36. & infr. fol. 326.

46 Et quòd coniecturis † sit in proposito agendum, nunquid nepotes includantur, vel nō sub voce filiorum, vltra alios tradidit Corn. consil. 290. Tota vis consultationis, col. 3. sub num. 3. libr. 4. inquiens, quòd licet vbi essent simplices termini, ita quòd non adessent coniecturæ pro, vel contra, anceps fuerit propter varias sententias Doctorum, & iura hinc inde vrgētia, adeo quòd aliquando cōsultus noluerit se intromittere, tamen pluries sibi visum consulendo fuit, quòd de facili in vnam, vel in alteram partem sententia volui potest, secundum casuum varietatē, prout aliæ coniecturę in indiuiduo de quo agebatur alteram partem suadebant, quemadmodum contingit aliàs in illo trito articulo, An compendiosa facta per verba communia sine dinumeratione temporum, sit intra pupillarem ætatem directa, vel fideicommissaria: nam licet Bart. velit directam esse, tamen leuibus extrin-
47 secis coniecturis † receditur à tali sententia, vt patet ex not. per eum in l. Centurio, de vulg. & pupill. & per Doct. in l. precibus, C. de impub. hactenus Corneus, qui inferius coniecturas cōsiderat. Et coniecturalem esse materiam scribit Curt. iun. cons. 57. Habita diligenti consideratione, col. 3. num. 6. versic. Tertio principaliter moueor, consilio 111. Dom. Paulus de Raude, colum. secunda, num. 5. vers. Præmissis tamen, vbi plures coniecturas recenset, & consilio 114. Non possum, columna prima, numero quinto, cons. 116. Ingeniosa admodum, colum. pen. numero 12. Socin. iun. consil. 114. Visis ac maturè consideratis, colum. pen. sub num. 31. in fin. versic. Ideo pro nunc, lib. 1. vbi dicit, Hinc contingere in hac quæstione varia reperiri Iurisconsultorum responsa, aliquando quòd veniant, aliquando quòd non, prout in occurrentibus casibus coniecturæ voluntatis testatoris extabant, cons. 146. Viso testamento, col. 4. num. 14. lib. 2. Paris. cons. 78. In præsenti causa, num. 12. lib. 2. & ante istos idem notanter tradidere Bal. in l. vnica, colum. fin. sub num. 10. vers. Nisi aliquibus indicijs, C. de his qui ant. apert. tabul. & Socin. sen. in l. hæredes mei, §. cum ita, columna quinta, circa medium, vers. Tum quia appellatione filiorum, ff. ad Trebell. Hieronymus Gabriel. consilio 121. Ludouicus instituit hęredes, colum. 8. in princ. numer. 25. vers. Idcirco quoties, lib. primo, Iacob. Menoch. consil. 205. Diu ac multum anceps, colum. 11. num. 47. versic. Sexto non mediocriter, vbi Andream Alciatū refert, lib. 2. Et idem dixit ipse Bald. cons. 186. Quidam magni Doctores dicunt, versic. Non obstat, lib. quarto, asserens veritatem esse, quòd nepotes non includantur nisi coniecturis appareat latitudo voluntatis, tam in institutionibus, quam in substitutionibus, vt per eum multum præcise loquentem, vt verè dici possit locum hunc lubricum esse.

HYPOTHESIS.

Quibus casibus nepotes appellatione filiorum facilius includantur enarrari. Et textum in l. Lucius Titius, 2. ff. de hæred. instit. necnō in l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. interpretari.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes verbo filiorum includi æquitati magis esse consentaneum, & sic affirmatiuam opinionem æquitatem sapere: idque ex Iacobo Menochio intelligi.*

2 *Nepotem appellatione filiorum planius comprehendi, si talis esset quem testator consueuisset nominare, tractareque vt filium. Hocque verum videri, nisi filius & nepos cōcurrerent, tūc enim secus esse, nu. 3.*

4 *Nepotes magis appellatione filiorum venire cum in aliquem futurum euentum testatoris dispositio conferretur, Doctores contradicentes, nu. 10. inueniri, Sed iudicando, & consulendo à priori opinione Ioannis de Imol. tanquam veriori ac magis communi recedendum non esse, num. 13.*

altos-

aliosque Scribentes cum eo consentientes adhuc afferri, nu. 15

5 L. Lucius Titius, 2. ff. de hæred. instit. declarari, usque ad num 9.

6 Disiunctam in coniunctam resolui, uerbaque impropriari ne extraneus substitutus illis qui de sanguine testatoris existunt præferatur.

7 Nepotes filiorum appellatione aliquando ad euitandum absurdum non contineri, sicut ecõuerso.

8 Filios primi gradus tantum appellatione liberorum contineri vt absurdum euitetur.

9 Nepotes vbi de ijs conditionaliter fit mentio, & conditio non principaliter adiecta fuit fauore filiorum, eorundem appellatione non venire.

11 Ludouicum Romanum optime leges induxisse, magnumque textualem fuisse.

12 L. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. intelligi.

14 L. si cognatis. ff. de reb. dub. in dispositione conditionali in incertum futurum euentum collata de Ioanne Andrea limitari, quicquid Alex. sibi voluerit.

16 Nepotes appellatione filiorum facilius venire cum in aliquem futurum euentum dispositio conferretur, si de fauore nepotum ageretur siue alterius præiudicio: præsertim etiam in directa substitutione magis quam in fideicommissaria. Sed de hoc vltimo quicquid Andr. Alciat. dixerit aliquantulum dubitari.

17 Nepotes facilius appellatione filiorum comprehendi vbi quis natos filios ac nascituros instituerit: Idque procedere, etiamsi testator dixisset: ex se, & vxore sua nascituros.

18 Nepotes fortius appellatione filiorum comprehendi vbicumque quis natos filios & nascituros vocasset, & nõ solum de natis, sed de quibuscunque filijs nascituris dixisset.

19 Quibuscunque, verbum, extendere aliud verbum cui adijcitur, vt omnia importet etiam ea quæ secundum impropriam significationem venirent, & quæ aliàs intelligerentur.

20 Quibuscũque, uerbum, f. udi naturam immutare, ut si sit receptũ pro se, & hæredibus quibuscũque, ad quoscunque successores etiam extraneos transeat: & propterea feudum tunc in restitutione fideicommissi venire, quicquid Decius contradixerit.

21 Nepotes nascituros non venire appellatione filiorum, quando nepotes ipsi non essent nati aut concepti tempore conditi testamenti nec mortis testatoris. Scribentes qui contradicunt nu. 22. afferri, Opinionem vero distinguentem n. 23. exprimi, Et procedere tutius filijs è medio sublatis.

24 Nepotes magis appellatione filiorũ intelligi in ijs dispositionibus quæ tractum successiuum habẽt, vt puta in Primogenituris & Maioratibus.

25 Primogenituræ qualitatem nunquam interire, imò in infinitum progredi, cum deficiente primogenito, illico secundogenitus primi locum & denominationem assumat.

26 Primogenituræ ius non tantum in honore ipsius primogeniti consistere, quantum in conseruatione nominis dignitatisque familiæ.

27 Filiorum nomen in Primogenituris quando liberos significet ex Peregrino explicari.

28 Singularem numerum etiam pluralem ex mente disponentis plerumque significare.

29 Statutũ dictans extante masculo fœminas non succedere, idem importare ac si dixisset, masculis extantibus.

30 Feuda in dubio ex pacto & prouidentia præsumi non autem hæreditaria.

31 Feuda iure sanguinis dari.

32 Nepotes appellatione filiorum in feudis includere masculos successiuo ordine, & nu. 34. multos Doctores adiungi, ac nu. 35. paucos contradictores ostendi, & alios pro communi adesse, nu. 38. versic. Erit igitur.

33 Feudum gratiam appellari.

36 Feudum contractum nominatum esse.

37 Feudum contractum stricti iuris censeri, sed nu. sequen. melius id enarrari.

38 Feudum propriè contractum non esse, sed beneficium, & de lucro potius quam de onere participare, & ideo secundum Alex. large interpretandum.

39 Ducatu, Marchionatu, aut Comitatu in feudum alicui pro se, & filijs concesso, ad nepotes non transire.

40 Feuda dignitatis publicæ, intraque Reipublicæ ex Regali munificentia censeri: Sed hodie nihilominus ad filios trasmitti.

41 Feudum à Principe concessum pro se, & filijs, includere etiam nepotes, secus si ab inferiori concederetur.

42 Nepotes appellatione filiorum in feudis venire, in vero inquam ac proprio feudo, secus in feudo sub annuo censu concesso.

43 Feudum sub annuo censu concessum ad mutum, & surdum, & ad quemlibet trãsire, nisi inuestituræ tenor repugnet.

44 Nepotes facilius appellatione filiorũ includi, cum filij in aliquo dispositione fauore agnationis seu familiæ conseruandæ positi inuenirentur. Et quamuis Iacob. Menochius cõtrarium senserit, Saliceti tamen & Raphaelis Fulgosij opinionem veriorem ac crebriorem esse.

45 Alienationis prohibitionem fauorem agnationis continẽtem, ex receptiori opinione de personali, in realem transire.

46 Conditionem semel extare quamuis sufficiat, licet perpetuo non duret, id tamen ratione conseruandi agnationem non procedere, cum tolis ratio quasi successiuam conditionem faciat.

47 Oldrad. consi. 21. Thema tale est, testator, nu. 1. non habere locum ubi agnationis ratio habita fuit.

Oldradi

48 *Oldradi d.consil. 21. cessare vbi ex dispositis constaret per illam simplicem superexistentiam voluntati testatoris satisfactum non esse.*

49 *Nepotes appellatione filiorum in fauorabilibus venire.*

50 *Nepotes appellatione filiorum facilius venire cum in stirpes, & non in capita substitutio facta reperiretur, & quamuis hanc conclusionem Illustrissimus Cardinalis Dominus Frãciscus Mantica restringere conetur, numero 51. eius tamen restrictionem dubiam reddi, numero 52. & 53.*

54 *Nepotes liberius appellatione filiorum comprehendi cum dura aliàs sequeretur separatio, aut aliquid iniquum, vel inhumanum contingeret.*

55 *Interpretationem illam semper assumendam esse, ne absurdum, durum, aut impium aliquod sequatur, etiã si oporteat à verborum proprietate recedere.*

56 *Verba propriè accipienda esse nisi testantis voluntas repugnet, voluntatemque repugnare ex tribus colligi.*

57 *Statuta propriam verborum significationem respuunt, vt absurdum euitetur, Nam à statutis absurdum est remouendum.*

58 *Absurdi vitandi gratia verba ad arbitrium boni viri reduci.*

59 *Interpretationem per quam absurdum excluditur etiam, cum annullatione actus fauorabilem esse.*

60 *Absurdum sine autoritate sicut verisimile probari, sufficereque illud allegari cum iudicio intellectus percipiatur.*

61 *Nepotes liberius appellatione filiorum venire vbicunque testator talis esset cui pariter nepotes cũ liberis essent successuri, & sic vbi non ageretur de exonerando hærede ab onere fideicommissi, sed hæres in omnem casum esset grauatus.*

62 *Testatorem in dubio præsumi suam dispositionem iuri communi conformem velle reddere.*

63 *Nepotes fortius appellatione filiorum intelligi, cum substitutio à communi filiorum ascendẽte fieret, & multo magis cum extraneus veniret excludendus, numero 64. Pariter etiam vbicunque in nepotibus eadem affectio intentio atque ratio considerari posset quæ in filijs, numero 65.*

66 *Nepotes in conditionibus filiorum appellatione venire, absolutum esse.*

67 *Nepotes appellatione filiorum quicquid in simplici fideicommissaria dubitent interpretes, in reciproca substitutione contineri, Et quamuis Paul. de Castr. Decius, & Iacob. Mandell. Alba contradixerint, nõ esse ab opinione Curtij recedendum, num. 69.*

68 *Fideicommissum reciprocum fauorabile censeri.*

70 *Nepotes aptius venire filiorum appellatione, si testator disponens filios non haberet, sed nepotes.*

71 *Interpretationem debere fieri, vt actus sustineatur, Indeque ad plura inferri.*

CAP. XII.

RETENTA igitur prædicta affirmatiua opinione, quæ æquitati
1 † magis consentanea (vt dictum
fuit) esse videtur, quod scripsit
Francisc. Aretin. consil. 146. Respondendo summatim, colum. 2. ante fin. nu. 3. vers. Sed quando, tradiditque Curt. iun. in prealleg. consil. 11. colum. 6. sub num. 8. versic. Secunda principalis, & post istos Iacob. Menoch. d. consil. 215. nu. 111. versic. Septimò confert, d. lib. 2. vbi nu. 116. versic. Et Aretinus, & Curtius, hoc de æquitate & æqualitate declarat quando aliqua adesset coniectura, quemadmodum præcitati Doctores expressim loquuntur.

Primò planius procederet quando esset ta-
2 lis nepos quem testator consueuerat † nomi-
nare, & tractare, vt filium, quod singulariter voluit Bart. in l. alimenta, num. 4. versic. Nota, quòd illud quod dicitur, ff. de alim. & cibar. leg. quem referendo sequitur Ludouic. Roman. in l. si verò, §. de viro, in 32. fallen. ff. solu. matrim. & consil. 438. In causa consultationis præsentis, columna fina. in fin. versic. Et hoc dico verum, Paul. de Castr. consilio 117. Videtur dicendum, columna prima, numero secũdo, versic. Vnde si aliquem, lib. 2. Ias. numero 23. versicu. Ista communis conclusio, dicens isto casu sine difficultate appellatione filiorum venire istum nepotem, & Socin. sen. numero 4. versic. Primus est, in l. Gallus, §. instituens, de liber. & posthum. Angel. de Aret. in §. vltimo, in fi. nume. 3. Instit. qui testamen. tut. dar. poss. & consil. 152. in quarta subscript. incip. Quia per supradictos amplissimos Doctores, numero duodecimo, vers. Solum hoc eis addam, & est subscriptio ad consilium D. Othonis Lapi Nicolini de Sirigattis de Florentia, inter cõsil. Socin. senioris lib. 1. dicens hoc ponere expressè, & pro constanti in præalleg. l. alimenta, atque in tract. Fallent. reg. 229. incipien. lex generaliter, in trigesimasexta fallent. Vdalric. Zas. consilio septimo, In causa, numero vigesimo. Riminald. iun. consil. 389. D. Franciscus, nu. 25. lib. 4. consil. 390. Post transmissum consilium, numero 31. eodem volum. Anton. Gabriel. titu. de verbor. signific. conclus. 1. in 12. ampliatio. nu. 40. fol. 540. Andr. Tiraquell. in rep. l. si vnquam, in verb. libertis, numero 101. versicu. Quicquid ex sententia, C. de reuocan. don. Io. Crot. de Monte Ferrato, in l. 4. §. Cato, num. 4.

ff. de

ff.de verb. oblig. & fuit opinio Baldi d. consil.
186. Quidam magni Doctores dicunt, versic.
Et ista est veritas, lib.4. Francisci Aret.d.cons.
146.ante fin.versic.Facit optimè text. & quod
ibi not. Bart.August.Bero.cons.122.Frequen-
ter contingit,in princip.lib.2. Roland. de Vall.
cons.43.Negari non potest,colum.7. num.37.
vers.Sexto respondetur,lib.4. Iacob. Menoch.
in tract.de præsumpt. in 2.par. princ. præsum-
ptio.94.Testatores sæpissimè, colum.antepen.
numero 24.versic.Prima est,fol.176.Francisc.
Mantic.in tract.de coniect.vlt.volun.lib.8. tit.
8.num.14.versic. Secundus est casus, fol.185.
Io. Petr. Surd. decis.241.Bona fideicommisso
subiecta,colum.5. circa med. nu.18.versic. Sic
si testator,fol.545.

Hæc tamen Bartoli conclusio posset proce-
3 dere † nisi esset casus in quo concurrerent,& fi-
lius,& talis nepos, tunc enim appellatione filij
veniret verus filius,& de eo potius quàm de ta-
li nepote intelligeretur, vt voluit Ias. in l.si pa-
ter tuus,colum.1.sub num.3.versic. Secundam
collige limitationem,C.de hæred.instit.

Secũdò, maximè affirmatiua opinio admitti
4 debet, cum in aliquem † futurum euentum te-
statoris dispositio conferretur in quo esset du-
bium verisimiliter an primi gradus filij, an ve-
rò nepotes vlteriores extarent, ita dixit Ioan.
de Imol. qui ad hoc propositũ ab omnibus ad-
ducitur,in d.l.Gallus, §.instituens,colum.fina.
sub nume.48.versic. Vel potes dicere secundò,
vbi etiam Ias.colum.antepenult.sub nume.13.
vers. Potest ad illum textum, Alexand. colum.
fin. sub nu.7. versic. Secundò respondet Imol.
& Claud.de Seysell. Aquẽsis, colum.3. sub nu.
10.versic.& inter cętera,ff.de liber.& posthum.
Alexand.consil.9. Visis verbis testatoris,col.2.
sub num.2.versic. Hoc idem,lib.1.consilio 26.
Videtur fortasse, colum.2.nu.5. versic. Et hoc
saltem, procedit,lib.3. consil.5. Circa primum
dubium,colum.2.in fin.num.9.versic. Fortius
dixit Imol. eod.volum.3.cons.37.Viso thema-
te suprascripto, colum.4. in princip.ante num.
13. versic. Quia filij dicti Sempronij,& colum.
penult.in princip. versic. Septimò, non obstat
distinctio Cyni,lib.6.Ias.cõs.52. Materia præ-
sentis consultationis,columm. 3.post medium,
versic. Ad idem bene facit, lib.3. Corn.consil.
207. De pluribus hæreditatibus,colum.6.post
med. versic. Et propterea Imola, ibi latius de-
clarando, lib.2. Ang. de Aret. in d.§.fin. col.3.
nume.3.versic. Vel secundo, Ludouic.Gozad.
cons.4. Prima facie videtur dicẽdum colum.3.
nume.13.versic. Et dicit ibi,& colum.antepen.
nu.31.in fin.versic. Ad tertium quando dispo-
sitio, vbi communem opin. esse affirmat, cons.
36.In facto præsupponitur,colum.1.in fin.ver-
sic. Et inter alia dicit,consil.59. Prima facie di-
cendum,colum.2.num.8.versic.Octauo in for-
tioribus terminis, Dec.consil.291. In casu pro-
posito,colum.1.sub nume.3.versic.Et ista con-
clusio,& colum.2.num.5.versic.Et hoc saltem.
Curt. iun.cons.113. Pro resolutione motiuorũ,
num.11. cons.139. Præsupponitur in facto,col.
fin. nu.32.versic. Sed quid fortius, de commu-
ni attestans,consil.161.eiusdem initij,colum.2.
nume.2. versic. Quia cum filij filiorum, Paris.
consil.78.In præsenti causa, colum.3. in princ.
nu.11. versic. Et maximè quia talis substitutio,
lib.2.consil.86.Ad veram resolutionem,col.5.
num.23.versic.Eo magis,eod.volum.cons.52.
Certum est,col.4.num.22.versic. Prout etiam,
lib.3.Socin.iun.consil.114.Visis & maturè con-
sideratis,colum.penult. num.31.versic. Et hoc
eo maxime, de communi, lib.1.consil.116. Viso
puncto,columna 4.num.13.versic. Et eo maxi-
me eodem volum.cons.1. Considerato thema-
te,colum.9.in fin.nume.38.versic. Pro quo se-
cundo facit, cons.30. Resolutio præsentis con-
sultationis,colum.1.num.3.versic. Et ista con-
clusio, lib.3. Andr.Alciat.cons.2. Verba dona-
tionis,num.2.lib.8.Carol.Ruin.consil.101. su-
per his,colum.4.numero 9.versic. Et præmitto
quòd sub illis verbis,lib.2.consil.102.Videtur,
colum.2.nu.3.versic. Quoniam hoc casu,cons.
154. Cum alteri filio,colum.2. num.4. versic.
Sicut ergo,eodem volum.cons.115.Casus iste,
colum.6. num.11.versic. Et maxime secundum
Imolam,cons.129. Viso, ac perlecto testamen-
to,num.1.versic. Et hæc opinio, lib.3. Anton.
Gabriel.lib.6.conclusionum,tit.de reg.iur.c.1.
num.36.in decima ampliatione,vbi communẽ
esse scribit,Gualdens. in tract.de art.test.tit.de
substit.cautel.4. Natta, cons.602.nu.19.lib.3.
Hieronym.Zanch.in l.hæredes mei, §.cum ita,
num.239.versic. Tertio adde,ff.ad Trebellian.
secundum primam impress. Hipp. Riminald.
cons.23.Illustris,& Generosus Comes, nume.
66.lib.1.consil.72. Illustris quondam,nume.5.
colum.1.eod.volum.cons.246.Et in primis,co-
lum.2.num.6. lib.3.cons.358. Igitur ad primũ
quæsitum,num.68.versic. Nono, quòd filij fi-
liorum,lib.4.cons.502.Postquam cõsului, nu-
mero 108.lib.5.consil.744.D.Rodulphus,nu.
37.lib.7.Tiber.Decian.consil.24.Et prima fa-
cie,num.11.lib.2.cons.88.Quæritur ergo,num.
54.eodem volum.Lud.Molin. in tracta.de Hi-
span.Primogen.lib.1.cap.6.nu.29.versic. Hoc
etiam comprobatur ex alia regula,fol.41.& eo-
dem lib.1.cap.5.nume.20. in fin.versic. Idque
comprobatur ex eo, Ioan.Frãcisc.Purpur.con-
sil.311.Consultus ab arbitris, nu.7.lib.1. Petr.
Anton.Anguisc.consi.41.Ex pluribus,num.2.
lib.6.vbi egregiè loquitur, Hieronym.Magon.
in decis. Floren.71. Donauerat Petrus Buglia,
num.12.versic. Nisi alia verba.Simon de Pre-
tis,

tis,consf.56.Materia,ante num.8.Christophor. Torniola,consilio 83. Dubia profectò, nu.22. Mouentur præcitati Doctores, & nuncupatim Ioan. de Imol. qui fuit huius opinionis,autoritate d.l.Gallus,§.instituens,num.48.dum considerando tres illos casus, circa primum quem firmat licet parum concludenter, siue fundamentaliter,conatur secundo modo respondere textui in d. l. Lucius Titius, la seconda, ff.de hæredib.instit.dicit,quod ibi dispositio nō fuit facta de præsenti de filio,sed collata in quendā futurum euentum, in quem verisimiliter erat dubium an tūc extarent filij primi gradus, an verò nepotes, vel vlteriores, & ideò verisimile est, quod tunc latè intellexerit verbum filijs, præsertim cum verisimiliter par affectio debeat præsumi fuisse testatoris erga nepotes si illi extarent filijs præmortuis, quæ ratio(inquit) cessat quando dispositio fit de præsenti extante filio & nepote.

5 Sed,vt Franciscus Aretinus † d.consil.146. colum.penult.sub versic.Nec obstat præmissis, illa differentia quam facit Ioan. de Imol. inter legatum de præsenti, & suspensum in incertum euentum de futuro non videtur vera, quoniam etiam in dispositione quæ fit in filios, vel sub nomine filiorum de præsenti, potest cadere interpretatio Imolæ, quia cum quælibet vltima voluntas sortiatur effectum post mortem,l.1.ff. de testam.cum vulg.potuit similiter considerare testator quod fortè tempore mortis suæ non semper erunt filij, & ideò videtur cogitasse de nepotibus, & tamē quādo dispositio confertur in filios de præsenti, ipse Io. de Imol.tenet opinionē Iacobi de Aren. Cyni & Bald. in d.§. instituens, quod sub nomine filiorum in dispositione testatoris non veniāt nepotes contra opinio.Bart.in d.l. liberorum, & cum hac Aretini responsione pertransit Iacob.Menoch.d.consf. 215. nume.104.verſ. Quandoquidem,& in dispositione,d.lib.2.

Secundò dici potest,rationē comprehensionis nepotum sub voce filiorum, in d.l.Lucius, non fuisse, quòd dispositio in incertum futurū euentum collata fuerit,vt Imola dicebat,sed ne sequeretur absurdum, quòd penitus extranei, imò serui testatoris excluderent ab hæreditate nepotes, & liberos proprij fratris quē summopere diligebat, vt ex tenore testamenti colligitur,dum dixit, aut quod abominor prius morietur, &c.

Ad quod facit, nam ad hoc vt extraneus
6 substitutus † illis qui sunt ex sanguine testatoris non præferantur,verba contra propriam significationem intelliguntur, & disiūcta in coniunctam resoluitur,l.generaliter, in princip. C. de instit.& substit.l.is qui ducenta,§.fina.ff.de reb.dub.& vltra hæc iura, Doctores in c. Raynutius,de testamen.& in d.l.Gallus, §. quidam rectè, per confirmatione allegant etiam text.in d. l.Lucius, quòd inquam ibi disiuncta in coniunctam resoluatur,ne substitutus extraneus liberis fratris consanguinei testatoris a beo plurimum dilecti præferatur,& ita notat idē Ioan. de Imol. in eadem l.Lucius, colum. 2. ante numerū 2.verſ.In gloſſ. prima, vbi rationem reddit quare hoc contingat. Præterea sicut gratia euitandi absurdi, & iniqui, ne inducatur dura
7 separatio † inter filios,& nepotes,appellatione filiorum nepotes continentur,d.l.liberorū, vbi Bart.not.Augustin. Bero.consf.122. Frequenter contingit,numero.3.lib.2. Rimin.iun. consil.389.D.Franciscus Zocchus,numero 10.lib. 4.consf.173.Testator,numero 42.lib.2.con.ilio 502. In præsenti causa,numero 111.lib.5.consilio 744.D.Rodulphus,numero 36.lib.7.Surdus consil.85. Plura dici possent, numero 28. lib.1.Quod est verum etiam si actus annullatio sequeretur,Carol. Ruin.latè consf.150. Viso testamento,numero 8.& 9.lib.2.Surdus d.consilio 85. numero 28. ita in terminis d. l.Lucius, causa euitandi absurdi & iniqui de quo supradicta appellatione filiorum ibi liberi continentur. Fortificatur hoc, nam sicut ad euitandum absurdum filiorum appellatione aliquādo nepotes non includuntur, d.l. quid si nepotes, ff. de testam.tut.ita vt contrariorum eadem sit disciplina,l.& si contra,ff.de vulg.& pupill.l.iure succursum,ff.de iur.dot.cum simil.è contra nepotes appellatione filiorum propter euitandū absurdum, & inconueniens non comprehenduntur.

Tertiò,vt in principali quæstione ex Baldo, Corneo, & Decio ad istum textum dicebam, potest adhuc aliter instari, quòd non loquatur de nepotibus alijsque vlterioribus,sed de liberis primi gradus, hoc est de filijs conditionaliter expressis, nam vt euitetur absurdum,vel inconueniens contra regulas iuris appellatione
8 liberorum solum filij primi gradus † & non vlteriores continentur, l. moris est, §. sed enim sciendum est,ff.de pœnis, iunct.l. Diuo Marco C. de quæst. sed ibi absurdum resultaret, licet enim nepotes filiorum appellatione propriè nō includantur,l.iusta,ff.de verbor.significatio.tamen in conditionibus, vt sunt termini dictæ l. Lucius, in quibus verba propriè assumenda sunt,l.qui hæredi,& l.Mæuius, ff.de condit.& demonstr. nepotes venirent,igitur contra regulas iuris huiusmodi interpretatio admittenda nō est.Faciunt tradita per Hieronym.Gabriel. consil.119. Pro vera resolutione quæst.colum. 10.nume.54.verſ. Si quidem, vt cæteris,lib.2. Vltimò ex intentione scribentium respōdetur, quòd quando de filijs sit mentio conditionali-
9 ter, illaque conditio † nō est principaliter adie-

cta

cta fauore filiorum, sed potius in quãdam con-
sequentiam, tunc filiorum appellatione nepo-
tes non continentur, vt desumitur ex Barr. in d.
l. liberorum, in 3. colum. ante numerũ 6. versic.
Quarto casu, sed in d. textu de filijs mentio fit
conditionaliter, non fauore ipsorum principa-
liter, sed tacitè, & veluti in quandam cõsequen-
tiam, vt habetur per gloss. fi. ibi magis commu-
niter approbatam, quia cum sint in conditione,
non sunt vocati, l. si quis sub conditione, ff. si
quis omiss. caus. testamen. igitur dicta conditio
debet adimpleri propriè in filijs primi gradus
nõ in vlterioribus, Vnde rectè dicebat Bald. in
d. l. Gallus, §. instituens, columna penultima in
fin. versic. Item in l. Lucius fit mentio respon-
dendo ad eundem text. quòd loquatur quan-
do de filijs fit mentio enunciatiuè, & conditio-
naliter, secus dispositiuè, si Baldum dicto mo-
do intelligamus. Cum autem hæc vltima respõ
sio, non modicam difficultatem patiatur ex ijs
quę in discursu materię afferam, & ex commu-
ni quam firmat Socin. iun. in consil. statim alle-
gando, sub num. 19. ideo de eius soliditate val-
de dubitandum existimo, quicquid Berous si-
bi voluerit.

Altera igitur insurrexit contra Imolam opi-
10 nio, vt nepotes † non includantur appellatione
filiorum, etiam si dispositio in aliquem futurũ
incertum euentum conferatur, quã tenent, Lu-
dou. Roman. d. cons. 438. In causa consultatio-
nis in fin. versic. Quæ determinatio, Franciscus
Aretin. d. cons. 146. columna secunda, vers. Quę
etiam videtur verior, Dec. consil. 95. Et pro te-
nui facultate mea, columna quarta, vers. Et ibi
dicit hoc etiam procedere, Socin. sen. cons. 73.
Capiendo primum, columna 5. sub numero 19.
versicu. Sed tamen his non obstantibus, lib. 4.
Francisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volun.
lib. 8. tit. 8. columna penult. in 8. casu, num. 20.
vers. Sed hanc intelligentiam, Iacob. Menoch.
in tract. de præsumptio. in 2. par. princip. lib. 4.
præsumpt. 94. in fin. versic. Cæterum ab Imola,
Augustin. Bero. consil. 122. Frequenter contin-
git, columna secunda, numero secundo, versic.
Et prędicta ex mente istorum lib. 2. Socin. iun.
consil. 30. Resolutio præsentis consultationis,
columna 5. ante numerũ 25. versic. Et vult hoc
habere locum, lib. 3. Atius Pinel. in l. 1. in 1. par.
num. 70. C. de bon. matern. rursus Iacob. Me-
noch. d. consil. 215. num. 100. versic. Responde-
tur primò, lib. 2. vbi nume. 105. versic. Quibus
intelligimus, dicit istam esse veriorem, & rece-
ptiorem sententiam, citatque Andream Alcia-
tum, & Marcobrunum in locis de quibus per
eum, eandem opinionem tenentes. Pro fun-
damento autem huius opin. Ludouicus Ponta-
nus dicebat in præalleg. consilio, colum. fi. ver-
sic. Quæ determinatio, esse casum apertum iun-
cta suppletione glossatoris, & Dyni in l. cũ pa-
ter, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. ibi, dum dicit, cũ
ex alijs eligendi potestas non fuerit, supplent
gloss. & Dyn. scilicet præmortuorum filijs, ibi
cum fuerat filius rogatus de restituendo hære-
ditatem filijs, vel vni ex eis quem eliget, & sic
non fuit dispositio in eos collata de præsenti,
sed in futurum euentum, & tamẽ ibi deciditur,
filium institutum nõ habere facultatem eligen-
di filiorum filios, & sic nepotes, vnde (inquit)
ibi est casus apertus, dispositione in futurum
euẽtum collata, appellatione filiorum nepotes
non includi. Fuit Romanus excelsus Iuriscon-
sultus, & magnam habuit in inductione legum
11 dexteritatem † cum optimus textualis extite-
rit, quemadmodum ex eius lecturis, & consilijs
perspicere est: Sed tamen in inductione dicti §.
hæreditatem, eius acri ingenio nihil certi attu-
lit, vt arbitrer illum tanto verborum magiste-
rio, & phaleris extulisse, vt causæ magis quam
certæ intelligẽtiæ deseruiret, dum fortè alijs iu-
ribus, aut rationibus quæ eius opinionem ful-
cirent, vti non poterat; Est ergo diuinare, textũ
prædictũ ad nepotes referre, incassumque agit
Pontanus dũ incertis, & prorsus extraneis sup-
pletionibus Accursij, & Dyni, imò proprijs
conatur inde sensum sibi pro responso quod
reddidit euellere.

12 Primò, itaque huic textui responderi † cum
eodem Romano potest, is enim licèt expete-
ret opinionem illam Imolæ confundere, & in
quendam diuinatiuum sensum prolapsus fuis-
set, tamẽ vti veritatis amator statim pedem re-
traxit: dicit enim verba illa, de alijs, debere sup-
pleri, scilicet mortuis, & sic de filijs qui tempo-
re mortis non supererãt, quod ex proximis ver-
bis deducitur, ibi: Viriles autem inter eos fieri
qui eo tempore vixerint, vt non videatur rectè
intelligendo Papinianum Iurisconsf. casum du-
bium ibi ponere.

Secundò, ex eo ad vlteriores illa dispositio
nõ porrigitur, nam textus loquitur de filijs suis
respectu filij quem testator rogauerat, & sic de
nepotibus testatoris, quos præcise per illa ver-
ba filijs suis designauerat, vt non extendantur
ad pronepotes, quam intelligentiam præsensic
gloss. dum dicit, sic, C. ad S.C. Trebell. l. iube-
mus, quem text. paulo ante ad hunc propositum
post Baldum, & Decium allegabam, & ita tutius
est tenere, ac respondere Soci. sen. in d. §. insti-
tuens, ante fin. versic. Sed tn defendendo Imo-
lam. Et quantumuis Claud. de Seyssel. ibidem,
colum. penult. sub num. 10. versic. Sed respon-
det ipse Socin. dixerit istam solutionẽ esse con-
tra text. in l. si ita, iunctis ibi not. per Bart. ff. de
aur. & argent. leg. tamen responsio Socini vera
est, in dispositione testatoris in ijs quæ ius san-
guinis, & naturales gradus concernunt, licet
cuim

enim nepotes dicantur absolutè filij, tamen nõ
dicuntur filij talis, puta Titij, ad quod faciunt
notata per Bart. tum in d.§.instituens, tum etiã
in d.l.liberorum, dum respondit ad §.idem cre-
dendum, d.l.Gallus. Præsertim vltra Socinum,
quia ex filio nepotes magis designauerat, ob
facultatem eligẽdi quem ex ijs voluisset, nõ mi-
rum si iusta de nepotibus interpretatio cessare
debet; vt non consideretur ibi incertus futurus
euẽtus, sed aliam textus rationẽ retineat. Hinc
si verba illa, De alijs, ad nepotes referamus, nõ
ad præmortuos filios rogati substitutos, nihil
refert, iure eligendi considerato, & verbis illis,
filijs suis, & cui ex his, vt in textu, quæ coar-
ctant, & restringunt.

Tertiò, respõdebat Soc. in præcitato §. insti-
tuens, quòd in d.§.hæreditatem, extabant filij,
& nepotes, vnde cum verbum, filij, possit verifi-
cari in filijs primi gradus, & dispositio in eis
sortiatur effectum, ideò non veniunt ibi nepo-
tes, ex ijs quæ scribit Bartol. in d. l. liberorum.
Constat ex his vtranque opinionem disputan-
do defendi posse, ego tamen à priori senten-
13 tia Ioannis de Imola † iudicando, & consulen-
do recedendum non fore arbitror, vti veriori,
& crebriori Scribentium calculo recepta, licet-
que Iacobus Menochius d. cons. 215. nu. 105.
vers. Quibus intelligimus, opinionem Roma-
ni, & Aretini magis communem esse asseruerit,
illi in hoc deferendũ non existimo, cum ex cal-
culo, & pondere auctorum luce meridiana cla-
rius sit Imolæ dictum præualere, & adeo cano-
nizatum esse, vt absurdum sit ab eo discedere.
Et quamuis ipsam opinionẽ ex d. l. Lucius per
Imolam inducta probari non existimem, tamẽ
in se verissima est, cui non officit inductio text.
in d.§.hæreditatem, per Pontanum nimis sub-
tiliter cõsiderata, ex ijs quæ iam dicta fuere: Ad
eius tamen confirmationem valde cõfert quod
dixit Ioã. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de te-
stam. super rubr. in 3. colum. versic. Idem Lam-
bertinus, dum limitat l.si cognatis, ff. de rebus
14 dub. quæ vult, quòd verbũ, cognatis, † prola-
tum à testatore, restringitur ad eos qui tẽpore
mortis extant, vt procedat quãdo dispositio est
pura, secus si conditionalis, collata in incertum
futurum euentum, & Ioann. Andreæ sequitur
Alexand. consil. 26. Videtur fortasse, colum. fin.
num. 4. versic. Quia respondeo, lib. 3.

Et licet idem Alex. consil. 219. Visis testa-
mento, codicillis, & themate, colum. 2. num. 4.
in fin. vers. Etiam quando talis dispositio lib. 2.
contrarium dixerit, vt inquàm text. in d.l. si co-
gnatis, procedat etiã vbicunque dispositio non
erat pura, sed in incertum euentum, vel condi-
tionem collata, l. fin. versic. Hoc eodem volẽte,
& ibi not. per Cynum, C. de verborum signif. &
l. peto, §. fratre, cum gloss. ff. de leg. 2. nihilomi-
nus tamen eo loci Cynus nihil dicit quod vr-
geat, & text. in d.§. fratre, parum facit, vt consi-
derat Claud. de Seysell. in d.§. instituens, col. 3.
sub nume. 10. post med. versic. Tamen ibi Cyn.
15 Et vltra præcitatos † cum ipso Imola sentiũt
eiusque opinionem sequuntur, idem Simõ de
Preris in tract. de interpret. vlt. volun. lib. 3. in-
terpret. 3. dubit. 4. sol. 1. num. 57. vers. Quintus
casus est, fol. 328. vbi communem esse testatur.
Marc. Ant. Peregrin. in tract. de fideicomm. ar-
tic. 22. Vtilis est, colum. 26. num. 50. vers. Item
cum testator, vbi de communi, fol. 199. Ioã. Ce-
phal. consil. 16. Visis omnibus, col. 13. num. 64.
versic. Pro quibus confert, vbi dicit istam con-
clusionẽ indubitanter procedere ex mente om-
nium, & nũcuparim ipsam cõmunem esse post
Alexandrum, idem asserẽtem quem refert, con-
silio 107. Magnificus D. Cæsar, colum. 7. in fin.
versic. Quæ conclusio, lib. 1. & consil. 242. nu. 5.
lib. 2. Celsus Hugo, cons. 93. Tenor priuilegij,
colum. 8. sub num. 11. versic. Illa etenim dictio:
Tob. Nonius, consil. 29. Constantius, col. 14.
num. 23. versic. Secundo respondetur, Anton.
Rub. Alexandrin. cons. 8. Præsupponitur in fa-
cto, colum. vlt. in fin. nu. 10. versic. Non obstat
id quod dixi, & aliàs hanc opinio. ego tenui in
cons. quod reddidi super fideicommisso olim
Magnif. Ioannis Caroli Riueræ, incip. Dubia
super testamento, colum. 67. sub num. 121. ver-
sic. Non obstat secundò, fol. 156. quod est con-
silio 2. insertum meo tractatui An, & quando
liberi in condit. positi vocent. Prædicta Imolæ
opinio latius procederet, si nepoti fauor versa-
16 retur † sine aliorum præiudicio, secundũ Dec.
d. cons. 95. colum. 7. vers. Præterea dato, Susti-
nerique eadem conditio potest, quando non ex
fideicommissaria, sed ex directa substitutione
succederetur, cum d.l. Lucius, de filijs à testato-
re directè vocatis loquatur, saltem tacitè ab in-
testato, vt dicitur ibi in gloss. ita declarat Andr.
Alciat. cons. 69. fideicõmissi verba, nu. 10. lib. 9.
Sed quamuis Alciati autoritas ingens sit, ac ce-
lebris, crediderim de hac sua assertione admo-
dum dubitari posse, cum ipse existimet verita-
tem opinionis Imolæ ex d. l. Lucius, pendere,
quod ex iam dictis nõ ab re respui potuisse eui-
denter cõstitit; & certè magna esset intelligen-
tiæ tãtorum patrum restrictio, imò magis quæ-
dam destructio, & quasi abolitio. Et vide quid
ad declarationẽ dictæ secundæ principalis con-
clusionis Ioannis de Imola scripserint Rimin.
iun. d. consil. 246. num. 42. versic. Respondetur
id non procedere, lib. 3. cõs. 75. Illustris quon-
dam, nu. 35. vers. Quia sub nomine, lib. 1. cons.
690. D. Peregrinus, nu. 18. lib. 6. & Christoph.
Torniola, cons. 31. Visis supradictis, nu. 8. col. 4.
17 Tertiò facilius † appellatione filiorum ne-
potes comprehenduntur, & hoc finitimum est

dictæ

dictæ conclusioni Ioānis de Imola, vbi quis natos filios institueret, ac nascituros, vt colligitur ex Alex. cõs.9. Visis verbis testamēti, col.2. sub nu.2. lib.1. Curt. iun. cõs.113. Pro resolutione motiuorū, col. antep. nu.11. & 12. cõs.139. Licet mihi persuadeā, col. fi. nu.22. vers. Sed quid fortius, Gerard. Mazz. cõs.1. Nāna relicta Raynaldi Porrigiani, nu.111. qđ repetitur cons. 114. eiusdē initij, nu.91. vers. Veniūt quoq; inter cõsil. Soc. iun. lib.3. Hipp. Rimin. cõs.604. D. Cassandra, nu.26. li.6. rursus Curt. iun. cõs.114. Nō possum nō mirari, nu.2. & 3. cõs.121. Pręmissam cõclusionem, col.3. nu.7. vers. Illa enim verba.

Quod procedit etiā si testator dixisset ex se, & vxore sua nascituris, quia mediatè ab eo descēdunt, licet nō immediatè, & quicquid est causa causę, est cā causati, l. manumissiones, ff. de iust. & iur. ita Gerard. in pręalleg. cons.144. num.92.

Et pręnarrata Alexandri, Curtij, & aliorum
18 † conclusio liberius, ac fortius recipienda erit, vbi nō solum de natis, sed etiā de quibuscunq; filijs nascituris dictum fuisset, vt scribūt Cardinalis Manric. in d. tracta. de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit.8. nu.12. vers. Sed hæc coniectura, Iac. Menoch. de pręsumpt. in 2. par. princ. lib.4. pręsumpt.94. num.28. vers. Quinta est coniectura, Alex. d. cons.9. col.2. nu.1. vers. Et primo lib.1. Curt. iun. cõs.48. Pręsupponitur in facto, col.2. nu.4. vers. Item adsunt illa verba, cõs.111. Difficultas pręsentis consultationis, col.3. in fi. nu.9. vers. Tertia principalis coniectura, cons.134. Pro resolutione motiuorum, col. antep. nu.11. & 12. Aym. Crauet. cons.155. Verba testamēti, col.2. n.4. vers. Tertio qñ testator, lib.1. qui licet nō addiderit nascituros, tñ sic voluisse loq; credendū est, iuxta declaratione Card. Manticę, Io. Ceph. cons.262. nu.11. lib.2. Nec omiserim Curt. iun. in præcitato cõs.48. nu. 4. verba illa, quoscūque filios nascituros interpretari, vt vniuersali ęquipolleāt, & perinde ac si dixisset, qñcūque nasciturós, l.2. ff. de leg.2. fundāt ēt præcitati Doct. d. concl. in Imolæ opinione in d. §. institués, de qua diximus, vt nepotes, sub verbo filiorū includātur vbi cõsideratur incertus futurus euētus, vt tūc testatoris dispositio latior existimetur, & vlterius protēdatur. Cū vero nasciturís, verbū quibuscūque annectitur, maius robur adijcitur, cū natura istius verbi q busčūque,
19 sit † extēdere verbū cui adiūgitur, vt oīa impor tet, ēt quę secundū impropriā significationē veniūt, & quę aliàs nō venirent, iuxt. not. per Bal. in l.1. col. pen. in 34. q. nu.27. ff. de rer. diuis. vbi voluit, q verba Pro se, & hęredibus quibuscunque, apposita in inuestitura feudali, operētur vt trāseat ad quoscūque successores ēt extraneos, & ad quos feudū ex sui natura aliàs nō trāsiret,
20 vt immutet naturā † feudi, ca. de feud. nō hab. nat. feud. Curt. iun. cõs.1. Primā amplector dubitationem, nu.1. & 2. vbi latè de verbo isto quibuscunque, & cons.48. Pręsupponitur in facto, col.2. nu.3. Dec. cõs.208. Ad clariorem rei demonstrationē, col.2. nu.7. Et quāuis Bald. in l. cū virum, col. pen. ante nu.22. vers. Aut est feudū hęreditariū, C. de fideicõmis. visus fuerit aliquantulum dubitare, tñ non est quin concludat firmiter feudū ex verbis, quibuscūque heredib. venire in restitutione fideicõmissi tanquā hęreditariū, per text. in d. c.1. & illud qđ sub dubio profert indiscussum relinquit, nihilq. allegat, vt cõsiderat Alex. in l. si patroni, col. pen. ante nu. 15. vers. Subdit tamē, ff. ad Trebell. vbi dicit, dictionē istam, quibuscūque, debere operari augmentū, licet aliud sit qñque in dispositionē legis, vt restringatur ad habiles, ne inducatur alterius legis correctio, vt per eū satis hoc declarantē, adeo, q parū sit curādū de dictis per Dec. cons.185. In causa istorū nobilium, col.2. nu.4. vers. Secundo rñdetur, vbi voluit verba Hęredib. quibuscūque, de extraneis nō intelligi, sed de descēdentibus secundum naturam feudi, & si rectè penderetur, nō tutè firmat pedes, vt ibi. Et hoc saltem videtur habere locū in casu isto, fuerat enim in prima inuestitura dictum de hęredibus masculis, vnde arguit verbum de quibuscūque hęredibus, in secunda inuestitura debere ad masculos restringi ex quo pręcise primum non contradicebat, vt per eum.

Conclusionē verò quæ tertio loco superius
21 de nasciturís attuli, verā non esse † nec procedere, qñ nepotes, nec tempore testamenti, nec tēpore mortis testatoris in rerū natura extabāt, multi Doctores existimarunt, & nuncupatim, Lud. Rom. cons.231. Pręmissorum Doctorum conclusionē, in princ. & videtur esse de intētione D. Ioannis de Riccis de Florentia, cons.38. Ad declaratione prædictorum inter cons. Ang. de Vbaldis, Corn. cõs.199. In pręsenti cõsultatione, col.12. ante nu.35. vers. Quarto ēt cõcurrit, li.2. cõs.390. Totavis cõsultationis, in fi. nu. 7. vers. Et maxime, li.4. Soc. sen. cõs.72. Capiēdo primū, col.7. in princ. ante nu.26. vers. ad pręd ictā obiectionem, & ēt infra, vbi hoc pluribus cõprobare nititur, lib.4. Lud. Gozad. cõs.36. In facto pręsupponitur, col. pen. sub nu.11. vers. Pręterea, & quarto, Paris. cõs.20. In hac cõsultatione, col. pen. nu.58. vers. Itē, quia dicti nepotes, lib.3. Hipp. Rimin. cõs.246. Et in primis, nu.4. lib.3. cõs.690. D. Peregrinus, nu.19. & 20. lib.6.
22 Non defuere tñ † scribētes qui pręcitatis cōtradixerint, & in specie contrariū tenuit Alexā. de Imol. cons.26. Videretur fortasse, col. fi. nu. 14. vers. Non obstat, q dictus Tamarotius, lib. 3. ubi rñdet textui in l. si cognatis, ff. de rebus dub. & in l. si Titius, ff. de suis, & legit. & ante Io. Andr. in addit. ad Spec. in rubr. de testament. col.3. uers. Itē Lambertinus de Rampo-

nibus, Socin.sen.consilio 86. Visis testamento, colum.penult.ante num.12.uersic. Comprobatur ista cõclusio, ac etiam infra, lib.3. Dec.cons. 299. In causa mihi commissa de consensu partium, colum.penult.in princ. nu.8. in 7. concl. quod est quoddam consilium decisiuum, Socin.iun.cons.126. Maxima profectò est dubitatio, num.53.uersic. Et preterea, lib.1. Ioan.Cephal.cons.199. num.25. lib.2. Curt.iun.consil. 114. Non possum non mirari, ante num.2.uers. Ex quo enim testator, & consil.58. Circa præmissam consultationem, colum.2.sub nume.5. uers. Est uerum, ubi de cõmuni testatur, Hipp. Riminal.cons.502. Postquam consului, nume. 109.lib.5. Ruin.cons.35. Adeo plene, colum.6. nu.14. lib.1. idem videtur sensisse D. Vincent. de Franch.in decisio.169. Conditis per Illustr. Ducem Alfonsum, in fin.nu.25.in 1.part.

23 Adest etiam tertia opinio distinguens, † & dictas contrarias opiniones concilians, quòd præsupposita illa sententia pro vera, quòd dispositio d. l.si cognatis, non procedat in fideicõmisso conditionali, si tamen contingat, quòd tempore purificatę conditionis reperiantur aliqui qui erant concepti, & nati viuo testatore, & alij nati, & cõcepti post eius mortem, prius debeant admitti illi qui erant nati viuo testatore. Nam ratio d.l.si cognatis, ex mente omniũ est, quia illi qui sunt nati, & concepti viuo testatore, censentur ab ipso magis dilecti tanquam cogniti. Dato igitur, ꝙ in dispositione conditionali veniant etiam nati post mortem testatoris incogniti, negari non potest quin nati viuo testatore, & cogniti dicantur magis dilecti, ergo succedit alia vera conclusio, quòd ad fideicommissum prius admittantur magis dilecti à testatore quam minus dilecti, text. est in l.cum ita, §.in fideicommisso, de lega.2. vbi ad fideicommissum prius vocantur nominati, quam alij nõ nominati, & nulla alia ratio assignari potest, nisi quòd nominati censentur magis dilecti, ergo. idem in proposito concludere debemus, ita distinguit Curt.iun. consilio 57. Habita diligenti consideratione, num.12.versic. Puto in proposito, & in præalleg. consil.58. columna fin.versic. Ad istud tamen obiectum, Hipp. Riminald. d.consil.246.nume.45. & quamuis Curtius dicat istam distinctionem nõ esse ab alio tactam, siue positam, tamen ipse multę est autoritatis, & ad illam fundandam, in d. consilio 57. quòd plures rationes affert, opinioni etiã distinguenti plurimum deferri incertum non est. Et si Alexandri opinionem sequamur, quæ communis videtur, vt est dictum eodẽmet Curtio testante, latius procederet quando filius esset de medio sublatus, & nepos primum locum teneret, Riminal.iun.d.cons.246.nume.7. d.lib.3. citat Ruin.cons.8. Viso statuto, num.7.lib.5.

24 Quartò idem venit † dicendum in ijs dispositionibus quæ ex sui natura tractum successiuũ habent, atque perpetuum, veluti in Primogenituris, & Maioratibus: si enim Primogenitura in alicuius personam filiorumque suorum instituta fuerit, ad omnes descẽdentes protendetur, quia horum natura est, vt successione progressuque ordinentur, ita scribunt Andr. Tiraquell.in tract. de iure Primogen. quæst.40. numero 57. versic. Decimaquinta ratio, & nume. 42. versic. Nonò ius primogeniturę, & num.37. versic. Proinde si pater erat primogenitus, necnon Ludouic. de Molina, in eius tract. de Hispan. Primogen. lib.1.capit.6.incip. Et hac Hispanorum Primogeniorum natura, colum.14. numero 28.versic. In Hispanorum autem Primogenijs, fol.41. Dec. consilio 498. Viso casu proposito, columna 4.numero 19.versic. Et ad confirmationem huius conclusionis, post Paul. de Castr. quem ibi ad hoc propositum adducit Paris. consilio 72. Ad veram resolutionem, colum.12. versic. Et quia sumus in iure Maioricatus, lib.4. Ludouic. Gozadin. cons.36. In facto præsupponitur, colum.3.in fin.versic. Non obstat, Socin.iun. consil.108. Viso puncto, col.2. in princip. numero 2.versic. Secundò hoc idem lib.2. Ioan. Lopez, in rep.rubr.extra de donat. inter virum & vxorem, §. 69.numero 21. versicu. Sed meo iudicio, fol.117. Didac. Couarr. Practic.quæst.capit.38.num.6.& 7.fol.526.& 527. Marc.Anton.Peregrin.in d.tract.de fideicommiss.artic.22. Vtilis est, num.51.vers. Idem est, fol.199. Ad quod allegat Petr.de Anchar. cons.27. Non seruato ordine dubiorum, col.3. versic. Et saluo saniori consilio, quem referendo sequitur Socin.sen.consil.251. In causa Bononiensi, colum.4. in princip. versic. Præterea post filios nasciturus, lib.2.& cons.86. Visis testamento, colum.penult.nume.12. versic. Et ad hoc optimè facit, lib.3. Gloss. Parisiens.tit.1.de mater.feud.§.8.gl.3. in verb. Pour son droict. versic. Aduerte tamen ad duo.

Et ratio est: nã (vt dicebam) Maioratus natura perpetua est in omnes descendentes, atque cæteros etiam transuersales qui ex propria institutoris familia procedunt, vt consequens sit illam interpretationem capiẽdam fore, ex qua perpetuitas ipsa in oẽs descendentes conseruetur, non autem ea ex qua statim substitutiones in primo gradu filiorum finiantur, vt in præcitato loco Molina, subdens cõmunem proinde ac veram resolutionẽ esse, quòd quando bona debẽt perpetuo in familia conseruari, vel aliter constat de voluntate testatoris, quòd velit, vt eius dispositio perpetua sit, verbum filiorũ non solum nepotes, verum etiam omnes descẽdentes comprehendat, quod probari ex d.l.liberorũ, ibi, Nisi voluntas testatoris aliter se habeat nuncupa-

nuncupatim asseruit, de quo statim dicemus.
25 Primogenituræ igitur qualitas † nũquam moritur, imò in infinitum procedit, cum deficiente primogenito, secundo genitus illicò primogeniti locum, ac denominationem accipiat, vt probatur ex text. in c. grandi, de supplend. neglig. prælat. lib. 6. & in c. licet, de voto. Molina, lib. 1. c. 5. nu. 20. Et ius istud primogenituræ nõ
26 tantũ consistit in honore † ipsius primogeniti, quantũ in conseruatione nominis, & dignitatis familiæ, quæ quidem cõseruatio nõ potest melius fieri inducique quàm per vnitatem, Gloss. Parisiens. tit. 1. de mat. feud. d. §. 8. gl. 4. in verb. Principal manoir, nume. 15. versic. Et ratio est, fol. 205.

Circa hoc autem Peregrin. d. art. 22. nu. 53.
27 animaduertendum esse † existimat, in primogenituris tunc filiorum nomen liberos significare, quando in quã primogenitura erecta fuisset per verbũ pluralis numeri, puta in filios primogenitos Titij, vel in filios maiores natu, cum enim pluralis numerus plures personas desideret, l. vbi numerus, ff. de testibus, idcirco plures primogeniti, & plures maiores denotantur, secus si testator post mortem Titij substituisset eius filium primogenitum, quia in primo propriè verificatur dispositio, vt voluit Guid. Papa decis. 467. Testator in testamẽto substituit, versic. Attamen considerata voluntate. E conuerso tamen idẽ esset dicere primogenitum vnius familiæ in numero singulari, vel primogenitos eiusdem familię in numero plurali, cum plerun-
28 que verbum singularis † numeri plurale etiam ex mente disponentis comprehendat, l. non est sine liberis, ff. de verb. sign. l. 1. §. quamuis, ff. de assign. liber. l. cum inter, C. de fideicõm. libert. vbi egregie Bal. nume. 2. versic. Item nota text. ibi, id non ex vi verbi, sed ex mente disponentis cõtingere, Propterea que idem est dicere, quòd
29 extante filio masculo † fœmina non succedat, ac si diceretur, quòd extãtibus masculis, &c. vt voluit Bal. in l. 1. col. 2. nu. 3. vers. Et facit ad quæstionem, C. de condit. insert. Ruin. cons. 119. Viso, & bene ponderato, col. 6. nu. 13. vers. Et probatur, lib. 2. & in Hispanorum primogenijs, id censuit Lud. de Molin. d. lib. 1. c. 5. nu. 21. versic. Quod nedum, fol. 29. post Io. Lopez. in d. rubr. de don. int. vir. & vxor. §. 69. num. 21. vers. Et in isto secundo casu, cum vocatur maior natu, vel primo genitus de familia, vel agnatione, quia testator ad agnationem non ad personas respexit, idcirco, maioratus perpetuus est, & ita loquitur Anchar. in præallega. consilio multũ famigerato, & notabili, ac etiam Dec. cons. 321. In causa quæ Alexandriæ, colum. 2. circ. med. vers. Quia responderi potest.

Hinc est etiã, quòd cum feuda non censeantur personalia, sed vltra acceptorẽ ad alios pro-
30 tendantur, & in dubio † feuda præsumantur ex pacto, & prouidentia, non hæreditaria, omnes enim feudistę attestantur, quòd text. in capit. 1. de alien. feud. patern. in c. 1. an agnat. & in §. sed, & res, per quos fiat inuestit. loquũtur in feudo ex pacto, & prouidentia, vt dicit etiam Bal. in c. quæ in ecclesiarum, nu. 39. de constit. & quod loquantur in feudo ex pacto, & prouidentia, ex iuribus prædictis, nil aliud habemus, nisi quod feudum erat paternũ cuius alienatio erat inhibita postquam in nouo tãtum dabatur potestas alienandi. Vnde feudum ex pacto, & prouidentia ipsum nominant non quòd omnia feuda ẽt hęreditaria non sint ex pacto, & prouidẽtia, sed quia nõ possum illa alienare: & si ea ratione dicũtur feuda ex pacto, & prouidentia, quia non possunt alienari, cum & feuda iure sanguinis
31 † dentur, vt dicit Iacob. de Ardiz. in tit. de success. feud. c. 1. §. item quęritur, consequens est, vt nullum posset in eis in dubio præiudiciũ inferri, l. 3. ff. de interdict. & releg. Bart. Camer. in d. c. 1. in 1. q. nu. 140. vers. Quasi quod in dubio, fol. 461. & hoc idẽ, vt multos alios taceã, quod in dubio feuda ex pacto, & prouidentia nõ hæreditaria præsumantur, tradit Andr. de Isern. in c. 1. §. huius autem generis, nu. 11. ex quibus caus. feud. amitt. & post Loffredum de veriori, & cõmuniori testatur Io. Thom. de Marin. in tracta. de Generib. & qualit. feud. lib. 1. in tit. de feud. ex pact. & prouid. in c. incip. Videamus modo de 2. dubio, fol. 10. vers. Et hanc opin. vbi latissimè autoritates, & rationes adducit, & signanter multa loca Andreæ de Isern. vt per eum optimè declarantem.

Igitur in ipsis feudis filiorũ appellatione nepotes includuntur, & oẽs descendentes masculi
32 successiuo † ordine veniunt, d. c. 1. §. & si clientulus, vbi Bald. & alij cõiter, tit. de alien. feud. Alex. in d. l. Gallus, §. instituẽs, col. fi. nu. 8. vers. Vnũ non omitto, & in fi. nu. 10. de lib. & posth. post Bal. ipsũ magistraliter loquentẽ, in d. c. quę in ecclesiarũ, col. pen. nu. 39. vers. Sed pone cõcessum est, vbi inquit, ꝙ cum materia sit indifferens quo ad gradũ, meritò nomẽ filius significat secundũ naturam contractus feudalis totã lineam descendentium: cumque feudũ non sit propriè cõtractus, sed gratia, nam quantũcunque pro feudo debeatur seruitium, tamẽ magis de lucro participat, & beneficio, quã de onere,
33 ideo gratia † appellatur, Bald. in prælud. feud. vers. Viso ergo, vbi Iac. de Beluis. & sic largè est
34 interpretandũ. Et attingendo quęstionẽ † cum Alexãdro, vbi supra, quo ad veritatẽ cõclusionis, licet ex alijs moueatur, tenet Ias. nu. 24. vsque ad nu. 33. hęcque fuit opin. gl. in d. c. 1. §. in verb. Reuertatur ad dominũ, vbi Martin. Laudẽs. necnõ Bar. in d. l. liberorũ, nu. 7. vers. Quid in rescriptis Principum, ad quẽ non respexisse

Alexandrũ valde Iason miratur, Petri de Anch. in c.canonum statuta, in 14. quæst.princ.d. tit. De constit.& Iacobi de Beluis.atque Iacobi de Aluarottis, colum.1.in d.§. Et si clientulus, eandem etiam opinionem comprobant,& sequuntur Alexand.idem consil.124.super primo quęsito, colum.2.num.7.versic. Quia in feudis, lib. 4.consil.17. Ponderatis his, colum.2.nu.4.versic. Nec obstant allegara in contrarium, lib. 5. consil.26.eiusdem initij, colum.penult.num.8. vers.Quia respondeo, eod.volum. eandemque illationem faciebat post Anton.Gabriel.d.conclus.1.de reg.iur.num.16.in 5. ampliat. Marc. Anton.Peregrin.in d.tract.de fideicommiss.articu.22.numero 52.versic. Idem quoque est in feudalibus, vbi citat Ias. in l. de quibus, columna quarta, in fin.num.19.vers. Iuxta præcedentem quæstionem, & columna 2. vsque ad num. 21. ff. de legibus, vbi materiam reassumendo, idem repetit quod in §. instituens dixerat, & nuncupatim post Ancharanum refert magnæ scientiæ, & famæ Doctorem D.Franciscum de Albergottis de Aretio cõsuluisse, quòd in concessione feudi facta per quendam Comitẽ cuidam Aretino, recipienti pro se,& filijs suis masculis quoddam feudum, quòd comprehenderentur descendentes ex linea masculina, quia feudum quoddam beneficium est, capitu.2.de feud. cognit. capit.1. in fin. quibus mod. feud. amitt.rursus Ias.in l. si extraneus, columna penultima, numero 22.versic. Quòd vltimum, ff. de cond.caus.dat. Francisc. Aretin. consil.164. Diligenter & maturè discussis, colum.2.in princip.versicu. In successione verò ascendentium, Ludouic.Goza d.consilio 53.Prima facie videtur dicendum, columna secũda, numero tertio, versic.Tertio adduco, Dec.consil. 445. columna 11.nume. 51.versic. Quia in feudis, Francisc. Curt.iun.in tract.de feud.in 2.part.versic.Circa hanc materiam acquisitionis feudi, Iacobin. de Sancto Georgio, in simili tract.in verb. Pręsentes, in princip.Andr.Alciat.consilio 7. Viso priuilegij cuiusdam exemplo, nume. 19. lib. 4. consilio 2. Donationis verba, numero 7.lib.8. Et in d.l.liberorum, numero 33. Carol. Ruin. consilio 35. Adeo plene, colum.1.num.1.versic. Et licet dicatur, lib.1.consilio 45. Habita super his, columna 6.in fin.nume.16. versic. Nec obstat quòd in feudis, eod. volumine, consil.203. De duobus principaliter, columna 11.in fin.sub nume.22.versic.Non obstat igitur, lib.2.consilio 105.Reuocatur in dubium, colum.4.numero 9.versic. Et hac ratione, lib.3.consil.167. De pluribus, quod est consil.vlt.colum.fin.sub nume.9.versic. Et idem voluit, lib.5.Paris.consil. 20. Concessio in personam D. Guid. colum.3. nu.23.versic. Prout etiam, vbi communem esse, dicit lib.1.Anton.Capyc.in inuestit.feud.in tit. feudorum clausulæ, §.& filijs, fol.96. ac Rursus in tit. Feudatariorum filij, fol.198. & pro eadẽ opin.dicit vnum verbum, Ludouic. de Molin. in d.tract.de Hispan.Primogen. d.lib.1.cap.6. colum.14. numero 28.in fin.versic.Et in feudis probat text.fol.41.Ad hancque opinionem penitus firmandum, non omiserim autoritatem Andr. de Isern.in cap.1.nume.13. & 14. de nat. success.feud.& in cap.1.in princip.ante num.2. versic.Sed si filij non sunt, & infra in §.his vero, nume.4.de gradib. success. in feud. Andreæ Isern. nãque autoritas tanta est in feudis, ꝙ ab eo nedum in claris, sed in dubijs minimè sit recedendum, vt dicit Bartol.Camer.in rep.cap.1. an agnat.in 1.q.numero 110.& infra, num.152. subdit in iuribus Regni autoritatem Andreæ de Isernia, Nicolai de Neapoli, & Lucæ de Pẽna summopere venerari. Et quamuis aliqui
35 contrarium asserere † visi fuerint, vt in feudis nepotes, sub voce filiorum nõ comprehendantur, scilicet Salyc. in l.2. in 21.quæst. C.de iur. emphyt.Ioan.de Imol.in l.quod dicitur, col.6. ff.de verb.oblig.Felyn. in c. per tuas, colum.3. num.9.versic.Item facit, de probat.citans Ant. de Butr.in cap.quibusdam, colum.9.de pen. & Pet.de Ancha. in Clem.1.de baptism. eandem etiam sententiam amplexi fuere, Alexand.consil.204. Consideratis verbis dictæ inuestituræ, colum.2. num.8.vers. Per id quod not. Bartol. lib.2.Rocch.de Curt.in c.fi.col.92. secundum paruam impress.vers.Et hoc facit, extra de con suet. Io. Crot.de Monte Ferrat. in c.1.in princ. Qui feud.dar.poss. & consil.78. Iulius Summ. Pontif.colum.1.num.2.lib.1. Alexan.consil.17. Ponderatis his, in princ.lib.5.Bero.consil.121. Dubitationibus, nu.12.lib.2.Io.Cephal. cons. 224. Dubitatur, nu.14.lib.2.Rimin.iun. consil. 340. Nouus mihi labor, nu.66.lib.3. Petr.Ant. Anguisc.cons.3. Vt propositæ quæstionis veritas, num.49.lib.7. Iacob.Berret.cons.78.Licet consultatione proposita, num.20. post Bald. & Præpositum. Negocium istud potissimum residet in eo, an feudum sit contractus nominatus, nam si est contractus, tunc vigere videtur dictũ Bart.in d.l.liberorum, colum.4. num.8. versic. Quarto quid, de verb.sign.vbi concludit, filiorum appellatione non cõtineri nepotes, sed interpretationem fieri contra eum pro quo verbum filiorum profertur, iuxt.materiam l.veteribus, ff. de pact. Vnde licet negari non possit
36 † feudum esse contractum nominatum, vt inquiunt Andr.de Isern.in prælud. feud. q.5.nu. 44. Bart.in l.iurisgentiũ, §.quinimò, col.4.post nu.19.vers.Feudum autem, ff.de pact. Bal.in d. c.quæ in ecclesiarum, col.4. sub num.21. versic. Videndum est, extr.de constit.& in c.1. §.si autem controuersia, col.3.in princ.vers.Sed argui potest, titu.de controuers. inuestit.Ias.in dictis prælud.

præludin 4. q. princip. vltra Doct. nume. 34. Iul. Clar. de communi, lib. 4. sentent. §. feudū, q. 6. Ioan. Anton. Lanar. consil. 82. In hac causa, num. 23. versic. Si ergo, lib. 1. Curt. iun. consil. 1. Primam amplector dubit. colum. penult. nu. 36. vers. Minus etiam, Aug. Bero. cons. 121. Dubitationibus, colum. penult. num. 19. lib. 2.

37 Et insuper cōtractum esse † stricti iuris, scribit Bal. in d. c. 1. §. si autem controuersia, col. 3. in princip. versic. Item feudum, & est cōmunis opin. vt inquit Vdalric. Zas. de feud. in 1. part. circ. fin. cum sit feudum contractus à consuetudine inuentus quæ stricti iuris est, vt rationem reddēdo dicit Clar. in d. §. feudum, q. 6. Aurel. Corbul. de eadem communi post Zasium attestans, in tract. de causis quib. emphyt. priu. tit. de priu. ob lin. fin. num. 13. versic. Nam quamuis feudum, fol. 50. & tradit hoc Socin. sen. consil. 67. Visis inuestituris, col. 3. nu. 15. versic. Ex quibus infertur, lib. 1. Cum tamen feudum magis gratiæ accedat, non videtur propriè contractum dici posse, potius etenim de lucro partici-

38 pat quā de onere, † & proinde dicitur beneficium, vt constat ex c. 1. §. beneficium quod ex beneuolētia alicui datur, vt proprietate rei immobilis apud dantem remanente vsusfructus ad recipientem transeat, & est text. in cap. 2. de feud. cognit. ibi, sciendum est autem feudum, siue beneficium, & explicat Bart. in l. 1. in fin. nu. 13. C. de iur. & fact. ignor. in l. fin. in princip. C. si contr. ius, vel vtilit. public. Martin. Laudens. in cap. 1. in princip. colum. 2. versic. Circa primā differentiā, de his qui feud. dar. poss. Curt. iun. cons. 21. Pro habenda clara resol. colum. 3. circ. med. nu. 8. versic. Quia in concessione feudi, D. Fab. de Anna, cons. 44. Quæ hāc causam, nu. 56. versic. Quia feudum, colum. 9. lib. 1. Augustin. Bero. d. consil. 121. colum. penult. num. 20. versic. Et hoc non ex alia ratione, lib. 2. Roland. de Vall. consil. 93. Perlectis verbis concessionis, colum. penult. num. 29. versicu. Et ratio est, lib. 2. Bartholomeus Cassan. in Consuetud. Burg. rub. 3. Des Fieux, fol. 387. nume. 1. & 2. Erit ergo feudum (vt inquit) Alexan. in d. §. instituens, numero 9. large interpretandum, & quòd illi attribuatur de quo magis participat, argum. l. quæritur, ff. de stat. homin. faciuntque tradita per Bartol. in l. Aristo, columna prima, numero secundo, versicu. Quæro quid in alijs contractibus, ff. de donat. dū dicit, quod si vendam alicui rem pro decē, & pro equo, & equus erit maioris valoris, nō dicetur emptio, sed permutatio; Qui quidem Alexander bene ponderauit ad hoc propositum, text. in d. §. Et si clientulus. Quamuis enim Ias. ibi, sub numero 28. versic. Tu autem aduerte, dixerit dictum text. parum, vel nihil facere, nec esse verum ibi æquipatari quando concessum est filijs, & quando concessum est hæredibus masculis, vt illū Alexander inducebat, sed solum dicere, verbum, sine hærede in feudis intelligi, idest, sine filio masculo, istudque solum ibi explicari non autem è contra, appellatione in quam filij in feudis de hærede masculo intelligi, si enim ita diceret, tūc dicta inductio vera esset; Nihilominus tamen rectè considerando, hæc Iasonis intelligentia, de qua non minus ipse exultat, quàm Alexander de sua inductione, non videtur subsistere. Nam si verbum, in eo textu, Sine hærede masculo, intelligendum est in feudo, id est sine filio masculo, ergo huiusmodi verba, per legem feudorum parificantur, & adæquantur, proinde idem erit dicere filius masculus, & hæres masculus, cum eadem virtus in vtroque verbo insit, nec plus sit in vno, quàm in alio in ista materia feudorum. Cumque hęc interpretatio sit substantifica, ibi, id est, quòd verbum est substantiuum, dum libellum clientuli, ibidem interpretatur, meritò de primo ad vltimum appellatione filiorum in feudis comprehendentur nepotes, nam appellatio hæredis in ipsis feudis extenditur, & in perpetuum significat descendentes, ex iuribus per glossam eo loci adductis, & verba, iam dicta inuicem concertantur; conquiescat obsecro excellens Iasonis ingenium, cum longè melius Alexander vim illius cōtextus attigerit, & dicta conclusio ex eodem textu verè eliciatur. Erit igitur tenenda opinio Andreæ de Isernia, & aliorum vti magis communiter recepta, quicquid panci illi Scribentes asseruerint, quam tenent etiam Hipp. Riminald. consil. 340. Nouus mihi labor, nume. 63. lib. 3. Ioan. Anton. Lanarius consil. 15. In hac causa, numero 8. lib. 1. Berous d. consilio 121. colum. penult. num. 19. vers. Sed feudum concessum, d. lib. 2. Aurel. Corbul. in d. tit. de caus. priu. ob lin. fin. sub numero 13. versic. Et ideo in feudo cum sit beneficium, fol. 50. D. Iacobutius de Franch. in capit. 1. de ijs qui feud. dar. poss. columna 4. numero 14. versic. Quamquam in honorem, fol. 15. Roland. de Vall. d. consil. 93. nu. 29. versic. Vt si Imperator, lib. 2. vbi nu. seq. dicit Saliceti opinionem communiter reprobari. Denique antedicta conclusio infrascriptas recipit declarationes, Prima est, quòd cum con-

39 ceditur Comitatus † Ducatus, vel Marchionatus in feudum alicui pro se, & filijs, non transeat ad nepotes, gloss. in capit. 1. §. & quia, de his qui feud. dar. poss. in verb. Vsque ad vitam, sequitur Iacobus de Beluis. in capitu. 1. in fin. de alien. feud. & Bal. in capitu. 1. columna 1. in princip. de feud. March. vbi constituit duas regulas. Prima est, quòd in feudis dignitatum non succedit hæres, nisi sit inuestitus. Secunda regula est, quòd in alijs feudis succedūt filij, & nepotes. Sed quę est ratio q indignitatibus nō

sentis consultationis, col. 4. ante num. 2. & col. 5. ante vers. Et hoc modo tollitur illud, lib. 3. & in d. l. Gallus, §. instituens, sub num. 23. versic. Secundo principaliter, Hippol. Riminal. consi. 744. Dom. Rodulphus, num. 32. & 33. libro 7. Francisc. Bursat. cons. 17. D. Hieronymus Pictor, num. 13. lib. 1.

Et quamuis contrarium senserit Iacob. Menoch. in tract. de præsumpt. in 2. part. princ. lib. 4. præsumpt. 94. num. 25. vers. Secunda est con iectura, & cons. 328. De perdifficili, colum. 12. num. 36. vers. Respondetur tertio, lib. 4. Tamen mouetur parum stabili fundamento, vt ex infra dicendis dum tractabimus, an in fideicommisso actiuo filiorum appellatione includatur nepotes, clarè apparebit; cum conclusio, quam ad suam opin. probandam affert, communi cal culo sit reiecta, & Doctores fere omnes quos ipse citat, non probent Menochij viri grauissimi intentionem si rectè perpendantur, vt non existimem fore recedendum ab altera priori sentētia Saliceti, Raphaelis Fulgosij, & aliorum præcitatorum, vti crebriori applausu comprobata, ac veritatis munimine fulcita; quæ potissimum ex d. l. liberorum, §. sed & Papyrius Fronto, deducitur, sicut generale est voluntatem testatoris totum facere, l. ex facto proponebatur, §. rerum, ff. de hæredib. instit. l. si mihi & tibi, in fin. ff. de leg. 1. cum vulg.

Et quemadmodum dicta Menochij resolutio tanquam contra communem, & non vera, admittenda non videtur, sic etiam alia eius responsio; quam ad eandem recepta sententiam in præalleg. consil. afferebat, vt agnationis ratio siue conseruatio in casu tantum per testatorem disposito consideretur, non vt extensionem dispositionis ad alios casus inducat, valde dubia est, Nam, Alex. cons. 59. Attentis verbis testamenti, col. fin. num. 21. vers. Non obstat etiam, lib. 3. vltra quòd loquatur in prohibitione alienationis odiosa, vt fuit dictum, quemadmodū loquitur & Io. Cephal. consil. 17. Magnifica Domina Francceschina, col. 6. in princ. vers. Et ibi, libro 1. scilicet in prohibitione alienationis, loquitur etiam ex capite suo, sed contra morem suum, nihil penitus allegando, sed perfunctoriè, & quantum attinet ad alienationis prohibitionem, inspeximus ipsam protendi, vbi adest agnationis fauor, & eadem ratio ex receptiori
45 opinione, † de personali etenim in realem sic transiret, Franciscus etiam Aretin. consil. 142. Viso statuto, colum. 2. in prin. vers. Cum enim, parum facere ad propositum videtur, solum dicit, quòd exclusa filia fœmina, & ex ea descendenti, à successione statibus masculis, oporteat filios masculos tempore mortis superesse, ex l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. Socinus sen. consil. 116. In causa filiorum, colum. 3. vers. Quæ omnino, lib. 3. loquitur in casu deficientiū omnium substitutionum, ex præalleg. §. si quis autem, Carol. Ruin. denique consilio 152. Viso vtroque testamento, col. 4. in princ. num. 5. versic. Quia ergo, lib. 2. agit in terminis de quibus per Oldrad. consilio 21. Thema tale est testator, &c.

46 Cæterum quantumvis sufficiat † conditionē semel extare, licet perpetuò non duret, l. in substitutione, vbi Ang. & Ioan. de Imol. ff. de vulg. & pupil. d. l. ex facto, §. si quis autem, cum simil. tamen si exprimatur, & colligatur ratio conseruandi agnationem, & familiam, huiusmodi ratio, conditionem ipsam facit quasi successiuam, & perseuerantiam requirit, l. si quis ita legauerit dum vxor mea, l. illis libertis, l. pater Seuerinam, §. socrus, ff. de condit. & demon. Bal. in l. humanitatis, num. 28. vers. In conditionib. autem, C. de impub. & alijs substit. dicens non obstare d. l. in substitut. quia loquitur in conditione, in qua veritas momenti sufficit.

Et quantum attinet ad decisionem Oldradi cons. 21. Thema tale est, testator, num. 1. vt sufficiat (quemadmodum dictum est) conditionē semel extare, quicquid de liberis qui faciunt cōditionem ipsam deficere, postea contingat, dici potest vltra alias declarationes, quas alibi ad dictum consil. afferebam, non habere locum, vbi
47 agnationis ratio † habita fuit, Aym. Crauet. cōsilio 98. Nobilis & potens, num. 1. vers. Istud tamen, lib. 1. cons. 306. Verba institutionis, nu. 4. lib. 2. Curt. iun. cons. 54. Visis ac diligenter cōsideratis, num. 4. vers. Tamen fideicommissum inducitur, cons. 116. Ingeniosa admodum, numer. 10. vers. Nam esset satisfactum, iunct. vers. Istud nunquam admisi, Francisc. Marzar. consilio 4. Viso & perlecto testamento, numer. 15. post Guid. Pap. quæst. 531. Miles quidam Henricus, vers. Et hoc fundat duplex ratio, Socin. sen. cons. 250. In causa Bononiensi, col. 3. num. 4. vers. Secundo venit discutienda, & colum. 4. vers. Ostenditur etiam, & vers. Præterea adijcitur, & col. 5. vers. Infertur & secundo, lib. 2. Iacobus Menoch. cons. 222. Perplexa & difficilis, num. 20. libr. 3. Riminald. iun. cons. 456. Quoniam, num. 32. lib. 4. Decian. cons. 31. Illustris Comes de Tendilla, num. 17a. lib. 1. consil. 88. Quæritur ergo, num. 60. lib. 3. Roland. de Vall. cons. 6. Magnificus Dom. Gabriel. num. 15. & 30. lib. 4. Hieron. Gabriel. consil. 123. Hoc testamento, num. 11. vers. Verum hæc interpretatio, libro 2.

Vlterius addendum est, dicti consilij decisio
48 nem cessare, vbi constaret † ex dispositis non esse per simplicem superexistentiam satisfactum menti testatoris, Soc. iun. cons. 102. Viso testamento, num. 34. lib. 1. post Raph. Cuman. cons. 122. Gerardus quondam, num. 2. & infra.

Sextò

Sextò nepotes filiorum appellatione tutius
includuntur, non solum in casu prædicto, sed re
49 gulariter, cum in fauorabilibus † versamur, vt
est de intentione omnium, qui super principali
articulo affirmatiuam opinionem tenuerunt, ac
illorum etiam qui ad text. in d. l. quid si nepo-
tes, ff. de testamen. tut. respondere conati sunt,
odium quod tutelæ datio continet consideran-
do; & quamplures Doctores ad hoc propositũ
nuncupatim recenset Marc. Anton. Peregrin. in
d. tract. de fideicom. artic. 22. num. 61. vers. Bar-
tolus vero, & nonnullos ad idem affert Simon
de Pretis, in tract. de interpret. vlt. volun. lib. 3.
interpret. 3. dubit. 3. sol. 1. num. 54. vers. Quar-
tus casus ponitur, fol. 327. & in specie; ita sen-
tiunt, Oldrad. cons. 269. Thema siue tenor fa-
cti, ante fin. num. 2. vers. Nam secundum verbo
rum significationem, Bald. cons. 363. Opinio-
nes variæ sunt, circa med. lib. 4. Alex. cons. 9. Vi
sis verbis testamenti, col. 2. num. 1. & col. 3. an-
te num. 3. vers. Nec obstat, lib. 1. cons. 5. Circa
primum dubium, col. 2. num. 8. & 9. & column.
3. num. 10. lib. 3. cons. 26. Videretur fortasse, co-
lum. 2. num. 4. & 5. eod. vol. cons. 37. Viso the-
mate suprascripto, colum. 2. in fin. num. 8. vers.
Sed præmissis, lib. 6. vbi Nouiss. Parisiens. de ve
ra opinione testatur, quicquid aliter idem Ale-
xand. causę inseruiendo dixerit, vt per eum, Ias.
in d. l. Gallus, §. instituens, num. 22. vers. Nam
in vltimis voluntatibus, & sub num. 23. versic.
Tenendo istam partem, & cons. 52. Materia prę
sentis consultationis, colum. 2. sub num. 1. lib. 3.
Corn. cons. 97. Primo consultus, col. 4. in prin.
sub num. 4. vers. Circa quem articulum, libr. 1.
cons. 207. De pluribus hęreditatibus, colum. 5.
sub num. 13. vers. Maxime dum respondet, lib.
2. Marian. Socin. sen. cons. 14. Sequendo ordi-
nem, in 1. q. colum. tertia, sub num. 4. vers. Cir-
ca quem articulum, lib. 1. Bartolom. Socin. con-
sil. 90. Abunde & subtiliter, col. fin. versic. Pro
hoc etiam adduco, eodem vol. cons. 249. Mate-
ria præsentis consultationis, col. 1. numer. 2. vbi
de communi, lib. 2. cons. 17. Casus super quo,
col. 2. ante num. 1. lib. 4. Dec. cons. 391. In casu
proposito, col. 2. sub num. 5. vers. Superest so-
lum, vbi pariter de communi, Curt. iun. consil.
211. Difficultas præsentis consultationis, col. 1.
num. 2. vers. In cujus verbis, Carol. Ruin. cons.
131. Quia iam pridem, col. 1. num. 3. vers. Quan
do igitur, lib. 2. Socin. iun. cons. 111. Ex thema-
te prædicto, col. 6. circa med. num. 29. versic. Se
cundo etiam respondetur, lib. 1. cons. 20. Non
disputabo, colum. 3. num. 8. vers. Et certe, lib. 3.
August. Bero. cons. 121. Dubitationibus, col. 5.
num. 10. vers. Et licet aliàs, lib. 2. Hieronym. Ga
briel. cons. 121. Ludouicus instituit hæredes,
num. 36. lib. 1. Riminal. iun. cons. 358. Igitur ad
primum quæsitum, num. 227. lib. 4. cons. 549.
Quæritur in præsenti causa, num. 71. vbi nume-
ro 72. de communi, & num. 73. de magis com-
muni testatur, Ioan. Petrurius de Monte Spe-
rell. cons. 6. Visis ac diligenter inspectis, num. 3.
Simon de Pretis adhuc cons. 56. Materiam, nu
mer. 12. Iacob. Berretta, cons. 90. Potest pater,
col. 2. num. 3. cons. 78. Licet consultatione pro-
posita, num. 9.

Et ita contra opinionem Andreæ de Pisis, &
Raynerij de Forliuio, qui contrarium tenebant
ex text. in l. Gallus, per totam illam l. & maxi-
me, in §. instituens, tenuit firmiter Bart. in d. l. li
berorum, col. 3. num. 5. vers. Sed mihi videtur
salua eorum reuerentia, vbi respondet ad dicta
l. Gallus, dicens illam nihil facere, & si quis illã
bene inspiciat loqui, quando quis instituit filiũ
certum & nominatum, quo casu filij affirmat
appellationem ad alium nõ porrigi sine dubio,
vt not. in l. si quis ita, in princ. ff. de testam. tut.
Sed materiam nostram loqui, quando quis in-
stituit filios simpliciter, quo casu inquit institu
tionem seu aliam prouisionem factam de filio
extẽdi ad nepotes: hocque probari in l. Lucius
Titius qui fratrem habebat, ff. de hæredib. in-
stit. vbi testator fratri suo substituit sub condi-
tione, si decesserit sine filijs, & hoc fecit volens
filijs fratris prouideri, & constat ibi appella-
tione filiorum, etiam omnes liberos contineri;
Subdens pro hoc etiam facere text. in d. l. Gal-
lus, §. instituens, secundum lecturam quam ibi
posuit, & ita debere intelligi l. iusta, & l. filij, d.
tit. de verbor. signif.
50 Septimò faciliori via includuntur † cum in
stirpes, & non in capita substitutio facta reperi-
retur, tunc enim coniectura desumitur, vt sub
nomine filiorum nepotes etiam comprehendã-
tur, vt ex traditis per Curt. iun. cons. 161. Præ-
supponitur in facto, colum. secunda, sub num.
primo, vers. Confirmatur intentio, tradit Soc.
iun. cons. 1. Considerato themate proposito, co
lum. antepen. num. 44. vers. Et quòd isto casu,
lib. 3. & cons. 116. Viso puncto prædicto, col. 4.
sub num. 13. vers. Item etiam, lib. 1. Iacob. Me-
noch. in tract. de præsumpt. in 2. part. princ. lib.
4. præsumpt. 94. colum. pen. num. 29. vers. Sex-
ta est coniectura, fol. 177. Perillustris D. Petrus
Caball. cons. 181. Verba testamenti, num. 7. post
Curt. Iun. & Sociñũ Marianum nepotem iun.
in præcitatis locis.

Sed circa hoc Cardinalis Franciscus Mãtic.
in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 8. col. pen.
num. 18. vers. Sextus casus est, aduertendum es
51 se † existimat, debet siquidem intelligi quando
etiam nepotes essent successuri ipsi testatori ab
intestato, nam alioquin per hæc verba non pos
sent admitti, cum ex his verbis non vocentur
plures personæ, quam si essent omissa, nec mu-
tatur in aliquo dispositio, sed hoc solum signi-
ficant,

ficant, quòd si ex vno filio testatoris prædefuncto extarent plures filij, & ex altero vnus tantum, viriliter seu per capita non admittuntur, sed in stirpes, vt idem Socin. iun. dicit cons. 149. Proposita quæstio, col. fin. in fin. num. 8. versic. Nec quicquam obstant, libr. 2. quod probatur in §. 1. auth. de hæredib. ab intest. ven. & in authen. in successione, C. de suis & legitim. iuncta auth. post fratres, la secunda, C. de legit. hæredib. & text. in corpore vnde illa sumitur; & cum Mantica videtur sensisse Curt. iun. d. cons. 161. num. 7. vers. Ad secundum fundamentum, Cæterum hæc Cardinalis Manticæ declaratio, & restrictio siue intelligentia, tantum operatur, &
52 significat, quantum totalis† extinctio supradictæ conclusionis siue coniecturæ, & certè huius modi expressio deseruiret de vento circa nepotum comprehensionem sub voce filiorum inducendam; Et minus est dicendum, Curtium iuniorem, & Marianum socinum Nepotē, grauissimos Doctores inutilem, ac frustratoriam coniecturam leuiter induxisse. Cum ergo voluntas testantis totum compleat, eliminandum videtur omne dubium circa istam materiam de comprehensione nepotum sub voce filiorum, quod aliàs emergeret, dum testator filios in stirpes substituisset, & non in capita, Stirps enim ex pluribus diuersisque gradibus conficitur, & vnum corpus reputatur ex toto ipso genere, & ideo nulla est differentia inter paulò proximiorem, & paulò remotiorem, cum is paulò remotior ratione vnitatis æquetur proximiori, vt cōsiderat Iacob. Menoch. cons. 124. Tametsi, numero 67. vers. Ea est, lib. 2. & in d. tract. de præsumpt. d. lib. 4. præsumpt. 95. num. 36. versic. Et huius sententiæ: Non mirum etiam si vbi testator dixit, quòd succedatur in stirpes, & non in capita, cōiectura desumitur, quòd filius locum patris ingrediatur, etiam si agatur de succedendo transuersali, Raph. Fulgos. & Corn. in auth. defuncto, C. ad Tertull. Paul. de Castr. consilio 438. Quantum ad primum quæsitum, columna fin. sub numer. 5. vers. Ad septimum respondetur, libro secundo, Socin. sen. cons. 69. Viso testamento Ioan. Ludouici, colum. 2. post princ. vers. Ideo autem dixit in stirpem, lib. 3. consil. 104. Quoniam præsens consultatio, colum. 3. num. 4. vers. Secundo quia ista verba, eod. vol. vbi dicit testatorem vocando in stirpem, & non in capita, voluisse non solum filios, sed etiam descendentes ex alijs prædefunctis admitti, & tollere difficultatem quam facit gloss. & post eā Bald. & Modern. in l. eum ita, §. in fideicommisso, ff. de leg. secundo, & quòd admitterentur in stirpes, & non in capita sicut in successione ab intestato, vt in d. auth. cessante, C. de legitim. hęredib. hactenus Socin. ipse, Paris. cons. 36. Circa primum dubium, colum. 2. numer. 5. versic. Quod etiam suadetur, lib. 2. cons. 38. In hac cōsultatione, col. 2. in fin. num. 9. vers. Et vocando descendentes, consl. 91. Circa testamentum conditum, col. 6. num. 36. vers. Prout etiam, & cons. 92. Prima dubitatio, col. fin. numer. 68. & 69. eod. vol. Socin. iun. cons. 116. Viso puncto prædicto, col. 5. num. 17. vers. Primo quia, lib. 1. cons. 20. Non disputabo, num. 9. vers. Vel secūdo, lib. 3. Hieron. Torniell. cons. 51. Licet Dom. Hieronym. col. 1. num. 2. inter consil. Iac. Philipp. Port. libro 1. & ipse Port. cons. 55. Ex hoc, num. 95. uers. Vbi absque dubio cōcludit, eod. uol. Francisc. Bursat. cons. 67. Cum nuper, col. 6. num. 22. uers. Propter quæ uerba, ubi communem esse dicit, lib. 1.

Vnde licet Cardinalis Manticæ insignis sit
53 autoritas, tamen ex iam dictis† redditur dubia eius restrictio, cui multum repugnat Castrēsis in præalleg. cons. 438. col. fin. uers. Quia ista forent consideranda, d. uol. 2. Tenenda est igitur Curtij iunioris, Socini Nepotis, necnon Iacobi Menochij opinio, quam tenuit etiam Socin. sen. illustris sanè Iurisconf. cons. 250. In causa Bononiensi, colum. 3. sub nu. 4. post med. uers. Ostenditur etiam mens testatoris, lib. 2.

Octauò liberius appellatione filiorum veni-
54 rent nepotes, cum dura † aliàs sequeretur, atque induceretur separatio, vel aliquid iniquū, vel inhumanum contingeret, vt scribit Bart. in d. l. liberorum, columna tertia, ante numerum quintum, versic. Si ab homine, per illum text. & per l. vxorem, §. cōcubinæ, ff. de leg. 3. & ibi Baetol. not. & ante eum gloss. in verb. Cur non deberentur, ff. de leg. 3. Bald. in l. Gallus, §. instituens, colum. pen. post med. versic. Petrus sic distinguit, de liber. & posthum. Alexand. in l. sed etsi hac, §. liberos, colum. 1. num. 3. versi. Et vbi absurdum resultare potest, ff. de in ius voc. Signorol. de Homod. cons. 249. Quidam fecit testamentum, in fin. versic. Secundo casu, rursus Alexan. cons. 5. Circa primum dubium, columna 2. circa med. num. 6. vers. Istud idem, libr. 3. cons. 37. Viso themate suprascripto, colum. tertia, num. 11. vers. Istud etiam, & colum. 4. num. 13. vers. Tamen ne sequatur, & sub num. 15. in fin. vers. Sexto non obstat, & colum. penult. ante num. 16. versic. Octauo non obstat, & vers. Nono non obstat, lib. 6. Otto Lapi de Nicolin. cōsil. 152. Casus iste, colum. 1. versic. Andreas verò de Pisis, inter consil. Socini sen. lib. 1. consilio 73. Capiendo primum, colum. 5. post medium, sub num. 5. versic. Et in primis, lib. 4. Curt. iun. consil. 111. D. Paulus de Raude, col. 3. num. 8. versic. Sicut ergo nepotes, vbi dicit in hoc neminē contradicere: Dicit enim in d. l. liberorū, Callistratus Iurisconf. Sed & Papyrius Fronto lib. 4. Responsorum ait, Prædio cum villico, & contubernali eius, & filijs legato, nepotes quoque

que ex filijs contineri, nisi voluntas testatoris
aliter se habeat: vbi hoc sibi voluit Andr. Alcia
tus, versic. In tertio casu, & in d.l. vxorem; Scæ-
uola idem ferè repetijsse visus est: Hanc eadem
opinionem ex magis antiquis tenuerunt An-
dreas Griffi de Pisis, Per. Cyn. & Rayn. de For-
liuio, in d.§. instituens, quorum maxima est au-
toritas, vt non sit de opinione prædicta hesitan-
dum, præsertim quia cum ipsis sentiunt gloss.
Bart. & Bald. rursus Alexand. Imol. consi. 9. vi-
sis verbis testamenti, col. 2. nu. 2. vers. Ad idem
facit, li. 1. vbi fretus autoritate dictorũ antiquo
rum dicentium, quod vbi resultaret aliquod ab
surdũ & durum, nisi appellatione filiorũ com-
prehenderentur nepotes, tunc nepotes compre-
hendantur, ex. d.l. vxorem concubinæ, conclu-
dit nepotes sub voce filiorum includi ne melio
ris conditionis nepotes sint quam filij, contra
l. si viua matre, versic. Nam licet, C. de bon. ma
tern. vt per eum. Carol. Ruin. consil. 35. Adeo
plenè & eleganter col. 6. num. 13. versic. Ne igi
tur sequatur, lib. 1. consi. 118. satis dubitabilis,
q. colum. pen. num. 13. versi. Et hinc est, lib. 2.
Rolan. de Vall. cons. 93. Perlectis verbis, col. 4.
nu. 25. versic. Et vbi absurdum, lib. 2. cons. 23.
Cum in pręsenti consultatione, colum. 7. in fin.
nu. 33. versic. Hinc videmus, lib. 4. Aug. Bero.
consi. 122. Frequenter contingit, colum. 3. in fi.
sub nu. 4. versi. Prætetea sicut, lib. 2.

Semper enim interpretatio assumenda est,
55 ne sequatur absurdum † iniquum durum, aut
impium, etiam si oporteat a propria verborum
significatione recedere, Alex. cons. 17. Circum-
spectis verbis testamenti, col. 2. nu. 7. vers. Et di
spositio testatoris, lib. 7. Abb. cons. 78. Punctus
quæstionis, col. 2. versic. Tertio hic intellectus,
lib. 2. Carol. Ruin. consil. 42. Proponitur quòd
Petrus, col. 3. num. 8. versic. Vnde condito testa
mento, lib. 2. vbi multa exempla adducit, etiam
post nu. 9. vt per eum. Aym. Crauet. cons. 130.
De anno. col. pen. num. 8. versic. Quinto volun-
tas, lib. 1. Francisc. Aretin. consi. 66. Viso pun-
cto, & dubijs, col. 2. versic. Si ergo actus, vbi di-
56 cit, quòd licet verba † debeant propriè intelli-
gi, l. non aliter, in princ. ff. de leg. 3. l. 1. §. si is qui
nauem, ff. de exercit. hoc tamen ita erit accipien
dum, nisi inquam mẽs repugnet, quæ ex tribus
colligitur, si verba propriè intellecta iniquita-
tem, vel absurditatem continerent, si ratio di-
spositionis repugnaret verbis propriè intelle-
ctis, si communis vsus loquendi aliter se habe-
ret quam propria verborum significatio, vt ex
Bartolo desumitur in locis ibi per Aretinum re
latis, Carol. Ruin. cons. 141. Viso testamento, co
lum. 1. num. 2. vers. In quibus locis, lib. 2. Soc.
iun. cons. 1. Præsentis consultationis resolutio,
num. 126. libro 1. Roland. de Vall. cons. 82. Fa-
ctum præsentis consultationis, col. 5. in princ.
num. 31. lib. 3. Ioan. Petr. Surd. cons. 85. Plura
dici possent, colum. 9. numer. 27. lib. 1. Hieron.
Gabriel. cons. 14. Negare nemo potest, col. 12.
num. 31. libro primo.

Quod procedit etiam in statutis in quibus
57 † licet a propria significatione verborum rece-
dere gratia vitandi absurdum, Bart. in l. omnes
populi, in 6. q. princ. ff. de iust. & iur. Socin. sen.
consil. 122. Præstantissime Doctor, colum. 2.
num. 2. lib. 1.

Nam a statutis absurdum est reijciendum,
vt post Signor. de Homod. scribit Franc. Mar-
zar. consi. 34. Locupletius, colum. 3. in fi. nu. 5.
versic. Absurdum porro, & non solum in simili
materia stricti iuris absurdum est reijciendum,
vt post Aymonem Crau. tradit Simon de Pre-
tis, consi. 186. Versa est, col. 8. nu. 17. vers. Quod
omnino, lib. 1. Verum etiam in qualibet disposi
tione, Roland. cons. 24. Quia veritas, colum. 2.
nu. 10. lib. 3. vbi quod etiam in statutis, Socin.
iun. consi. 9. Circa præsentem consult. num. 6.
lib. 1. Hieron. Gabriel. cons. 163. Bernardinus,
col. 3. nu. 5. vers. Tertio quia, lib. 1.

Reducuntur itaque verba vt absurdum eui-
58 tetur † ad arbitrium boni viri, Laurent. Siluan.
cons. 34. Ex præsenti themate, colum. 4. nume-
ro 23. lib. 1.

In tantum quòd interpratio per quam exclu
59 ditur absurdum, † etiam cũ annullatione actus,
fauorabilis dicitur, secũdum Carol. Ruin. con-
silio 150. Viso testamẽto, col. 4. nu. 9. vers. Ideo
ne id sequatur, lib. 2.

Et denique ne hoc omittã, sicut verisimile, sic
60 etiã absurdum † probatur sine autoritate, suffi
cit .n. absolute, ac simpliciter illud allegare, cũ
iudicio intellectus inducatur, vt voluit Abb. in
c. iniustũ, in pen. not. nu. 2. de rer. permut. Hier.
Gabriel. consi. 18. Duo decreta existunt, col. 4.
num. 20. lib. 2. consi. 163. Bernardinus, num. 5.
li. 1. quod ẽt & videre est apud Nicol. Euerard.
in eius Centur. cap. 8. vers. Et procedit istud.

Nonò, nepotes sub voce filiorum securius
61 veniunt, vbicumque testator esset talis, cui † pa-
riter nepotes cum filijs essent successuri, & sic
vbi non ageretur de exonerãdo hærede ab one
re fideicommissi. Sed hæres in omnem casum
esset grauatus, vt quia supersint etiã filij, Alex.
de Imol. cons. 5. Circa primum dubium, col. 2.
num. 4. versic. Et illud esset verum, lib. 3. Franc.
Aret. cons. 146. Respondẽdo summatim, col. 2.
circa fin. vers. Est autem. Lud. Gozad. cons. 36.
In facto præsupponitur, col. 1. sub num. 1. Curt.
iun. cons. 57. Habita diligenti consid. colum. 3.
nu. 5. vers. Secundo principaliter, Andr. Alciat.
consil. 69. Fideicommissi verba, num. 10. lib. 9.
Socin. iun. cons. 1. Considerato themate propo-
sito, nu. 42. col. antepen. vers. Nam quando te-
stator, lib. 3. cons. 146. Viso testamento, col. 4.

nu. 12.

num.12.uers. Et pro ista opinione, lib.2. & de hoc dicto meminit Hieron. Zanch. in rep. l. hæredes mei, §. cum ita, sub num. 119. uers. Accedat Arctinus, ff. ad Trebell. Iacob. Menoch. de præsumpt. in 2. part. libro 4. præsumpt. 94. in 7. coniect. num. 30. Francisc. Mantic. de coniect. ult. uol. libr. 8. tit. 8. num. 15. uersic. Tertius casus est.

Mouetur Aretin. solido fundamento, in dubio enim testator præsumitur uoluisse dispositionem suam † adaptare secundum dispositionem iuris communis, iuxta doctrinam Bart. cõ muniter approbatam, in d. l. hæredes mei, §. cũ ita, ubi Alex. num. 9. & in l. iurisiurandi, §. si liberi, numer. 5. ff. de oper. libert. Dec. cons. 156. Quæritur an legitimatus, col. secunda, circa medium, uers. Et hoc idem confirmatur, ubi concordantes allegat, Corn. cons. 22. In hac consultatione, colum. quinta, num. 11. lib. 2. Socin. inn. cons. 135. Viso puncto, col. pen. ante num. 5. libro 1. & cons. 139. Viso themate pranarrato, col. pen. in fin. num. 27. eodem vol. Ias. cons. 84. Puto quòd quemadmodum, col. 1. in princ. & col. 2. ante num. 2. lib. 1. vbi multa ad hoc propositum affert, vt per eum.

62

Et dicit Curt. inn. in præcitato loco, in istis terminis se arbitrari raros Doctores reperiri, qui in specie contrarium teneant, & dato quòd aliqui inaduertenter contradicerent, nõ esse de illis curandum, quia dicerent contra prædictã communem doctrinam Bartol. in d. §. cum ita, subdens se non videre quomodo inhærendo veris fundamentis, omisso cortice verborum possimus discedere ab ista singulari declaratione Francisci Aretini in præallegato eius consilio.

Sicut etiam fortius nepotes appellatione filiorum venirẽt, cum substitutio † fieret à communi filiorum ascendente, vt consuluit Franciscus Accurs. quem refert Cyn. in d. §. institués, Alex. cons. 26. Videretur fortasse, col. 2. num. 6. vers. Et quòd in dicto casu, lib. 3. Socin. sen. consilio 14. Seqnendo ordinem, col. 2. ante num. 3. vers. Secundo prædicta conclusio, lib. 1. Andr. Alciat. cons. 2. Donationis verba, num. 2. lib. 8. cons. 59. Testamentum, num. 3. & in præalleg. cons. 69. d. num. 10. lib. 9.

63

Et multo magis cum extraneus substitutus veniret † excludendus, Bald. in d. l. Gallus, §. instituens, colum. pen. in fin. vers. Quia ergo extat persona, de liber. & posthum. Vdalric. Zas. consil. 7. In causa, num. 15. Pariter etiam vbicũque in nepotibus † eadem affectio, intentio, atque ratio considerari potest, quæ in filijs adesset, secundum Ludouic. Roman. cons. 129. Licet magna, post princ. vers. Secunda ratio me mouẽs, Alexand. d. cons. 26. col. 2. sub num. 5. vers. Præsertim cum verisimiliter, d. libr. 3. Socin. iun. d. cons. 1. num. 39. vers. Quæ ca præcipuè ratione d. libr. 3. post Petrum Paulum Parisium quem refert, cons. 75. Circa testamentum conditum, colum. fin. num. 67. vers. Ad quod etiam, lib. 2. & cons. 78. In præsenti causa, col. 3. in princ. nu mero 11. vers. Item quia, eod. vol. Francis. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 8. num. 17. vers. Quintus casus est, Riminald. iun. cons. 744. D. Rodulphus, num. 35. lib. 7.

64

65

Decimò, absoluta est hæc conclusio, vt in cõditionibus † filiorum appellatione veniant nepotes, Bart. in d. l. liberorum, ante num. 6. col. 3. vers. Quarto casu, & num. 18. vers. Nam in illis verbis, Petr. de Anchar. in Clem. 1. colum. 2. de baptism. Cardin. in Clem. 2. de verborũ signif. Ang. de Vbald. num. 3. & Ioan. de Imol. ante nu merum 2. vers. Et in eadem lege, in l. Lucius, 2. ff. de hæred. instit. Bal. colum. pen. in fin. Paulus de Castr. num. 4. Socin. col. 3. versic. Secundus casus, in l. Gallus, §. instituẽs, ff. de liber. & posthum. Iacob. de Mediolano, inter consil. Oldradi cons. 269. Thema siue tenor facti, num. 1. & 2. Corn. cons. 182. Videtur prima facie, col. 3. in fin. vers. Item in d. l. Lucius, lib. 2. Bened. Capr. cons. 22. Etsi viso, colum. 2. num. 5. vers. Habet enim locum dispositio, Alex. consil. 1. Testator instituit, col. ante pen. sub num. 12. in fin. versic. Item secundum Bald. lib. 1. Paul. de Castr. consil. 164. In præsenti causa, col. 3. in fin. numer. 4. vers. Et idem, lib. 2. Socin. sen. cons. 14. Sequendo ordinem, col. 1. & 2. lib. 1. cons. 249. Materia præsentis consultationis, col. 1. sub numer. 2. vers. Quoniam ad præmissa, & col. 2. sub num. 3. vers. Nam primo testator, lib. 2. Cephal. consil. 107. Magnificus D. Cæsar, col. 7. num. 19. libro 1. dicens in hoc non vidisse contradictorẽ, Fortun. Garz. in d. l. Gallus, §. idem credendũ, col. 7. in princ. vers. Et quamprimum, Socin. iun. cons. 30. Resolutio præsentis consultationis, col. 3. num. 19. lib. 3. vbi de communi claráque opin. testatur, Marc. Anton. Peregrinus, in tract. de fideicom. artic. 22. num. 46. vers. Capiẽdo itaque primum, fol. 198. col. 3. vbi duas rationes affert, vt inquam hoc, vel sit ex natura negatiuæ, quæ plus negat quam affirmatiua ponat; Vel quia aliàs absurdum sequeretur, quòd substitutus extraneus præferretur descendentibus in portione relicta proprio parẽti. Vel quia per conditionem quis se ad incertum euentum refert, vt per eum ibi, & artic. 28. num. 32. vers. Circa secundam inspectionem, fol. 258.

66

Et superius circa solutionem d. l. Lucius, ex mente Fortunij Garziæ quem subtilem Hispanum appellat Socin. iun. in præcitato loco, pariter & nonnullorum interpretum, idem asserebam, quod ex eodem textu probari liquido videtur, iuncta l. 1. C. de condit. insert.

67 Duodecimò, quicquid dubitent † in simplici fideicommissaria, vt statim dicam, in reciproca sub-

ca substitutione filiorum appellatione nepotes continentur, vt notanter scribit Curt.iun.cons. 23. Præsupponitur in facto, col. 5. in fin. nu. 12. vers. Præterea subtiliter, vbi num. 14. vers. Tamen quãdo substitutio, subdit hoc esse verum, etiam si substitutio reciproca esset fideicommissaria, nam non dicitur onus, tex. est in l. si pa ter puellæ, C. de inoffic. testam. ex quo colligũt Bart. & alij DD. quòd fideicommissum recipro cum onus dici non potest, quia potest commodum sicut incõmodum afferre; & ideo propter ipsum non competit inofficiosi testamenti querela. & quamuis Doct. dubitent an hodie lex illa sit correcta in legitima, tamen extra legitimã omnes fatentur, quòd reciprocum fideicommissum non potest onerosum censeri, de quo etiam est tex. in l. de fideicõmisso, C. de trãsact. vbi etiam minor non dicitur læsus, quando tollitur fideicommissum reciprocum, illa ratione, quia ita poterat damnificari, sicut lucrari, & q
68 reciprocum fideicommissum † fauorabile sit, Sfort. Odd. in tract. de Compẽd. substit. partic. 5. quæst. 1. artic. 6. fol. 76. vers. Sed in casu nostro. Et idem in compendiosa post Alexandrũ de Imol. tenet Andr. Alciat. cons. 69. Fideicom missi verba, num. 10. lib. 9. & Castrens. in consil. statim allegando, tunc enim non tractatur de aliquo onere, vel fideicommisso, cum ex ea directè testatori succedatur, vt Alciatus eo loci concludit.

Sed in reciproca substitutione, quòd filiorũ appellatione non veniant nepotes; tenuit Paul. de Castr. cons. 131. Dubium facit, colum. 2. in princ. vers. Sed ad ista potest responderi, lib. 2. quem sequitur Dec. cons. 465. Perscrutatis ver bis, colum. 2. num. 10. vers. Et substitutio, Iacobus Mandell. Alba, cons. 29. Pro discussione, nu mero 12. vers. Vnde cum in casu nostro, libr. 1. vbi nimis audactar hoc affirmat. Et quamuis hanc controuersiam cuperem disputatione resoluere, cum tamen non omnia in discussionem deduci possint, ideo illa omissa, non recederem
69 ab † opin. Curtij, nam text. in §. nos igitur, in auth. de restit. fideicom. per Paul. allegatus, nõ probat concludenter eius intentionẽ ex ijs quæ circa illius intelligentiam in principali quæstione asserebam.

Tertiodecimò nepotes venirent aptius, vbicunque testator disponens filios non haberet, sed nepotes, & hoc vt actus magis valeat quam
70 pereat, † ita post Iacob. de Areu. in d. §. instituens, tenent Cyn. & Baldus, idem etiam tenere Oldradum, refert Philipp. de Corsinis solennis Aduocatus Florentinus in quodam eius cõ silio, & cum prædictis sensit Corn. consil. 207. De pluribus hereditatibus, colum. 6. circa prin cip. vers. Si proferatur dispositiuè, libr. 2. ac Socsen. cons. 73. Capiendo primum, col. 5. num. 19. in distinctione dicti Iacob. de Are. vers. Aut habebat, libro 4. & vterque de Philippo Corsino meminere, & post Alex. cons. 9. Visis verbis testamenti, col. pen. num. 4. vers. Sed adhuc, lib. 1. tradit Simon de Pretis in tract. de interpret. vltim. vol. lib. 2. sol. 1. num. 13. vers. Secundo persona seu nomẽ, fol. 129. vbi ad hoc propositum citat eundem Alex. cons. 33. Ponderatis verbis, col. 3. in fin. num. 10. vers. Et dicit, lib. 3. loquen tem de testatore sine nominis expressione hæredem instituente, vt quia dixit istum instituo, qui ibi aderat, vt teneat institutio, per text. in l. nemo, in princip. ff. de hæred. instit. vt actus valeat, & non pereat, vt per eum.

71 Debet siquidem semper interpretatio † fieri per quam actus sustineatur, l. quoties, de rebus dub. c. Abbate, de verbor. signif.

Et huiusmodi interpretatio aliarum interpretationum præcipua dicitur, Dec. in c. quoniam Abbas, num. 16. de offic. deleg. in l. in testamento, num. 11. cum seq. C. de testam. milit. in l. si donatione, num. 12. cum seq. C. de coll. & in l. in contrahenda, num. 13. ff. de reg. iur. And. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 34. quod voluit Paul. de Castr. in l. ex imperfecto, ad fin. C. de testam. Ioan. Cephal. cons. 146. Tria sunt, col. 4. in fin. num. 25. lib. 1.

Quinimò vt actus valeat, interpretatio fit de aliquo iure maiori expresso, si expressio locum habere non potest, text. est not. in l. Diuus, ff. de vsu & habit. quem pro singulari àd hoc allegat Aretin. in l. quòd in rerum, de leg. 1. & scribit Dec. cons. 77. Viso puncto suprascripto, col. 1. num. 3. vers. Et vt actus.

Et talis interpretatio, vt actus magis valeat quam pereat fit etiam in materia stricti iuris, Bald. cons. 493. In primis videamus, col. 1. lib. 1. vbi quòd laudum interpretari debet, quòd valeat, licet stricti iuris sit. Et plura ad propositũ eleganter scribit Aym. Crauet. cons. 52. Quitatio facta, col. 1. num. 6. vers. Quæ interpretatio, vbi num. 2. dicit, quòd Princeps (vt aliàs indicabam) præsumitur vti plenitudine potestatis, quando aliàs actus non valeret, post Paulũ de Castr. in d. l. ex imperfecto, in fin. C. de testam. & cons. 414. In facto præsenti, col. 3. circa med. num. 5. vers. Nec obstat, lib. 1. & per totum dictum consil. Aymo plures illationes peregrinas ad hanc regulam infert, vt ad eum non abre sit recurrendum.

Et alibi ipse Aymo Crauet. idem contra dotem, piam causam, & in pœnalibus admisit, & verum esse asseruit, quem refert Simon de Pretis in d. tract. de interpret. vlt. vol. lib. 1. interpr. 1. dubit. 2. fol. 3. in fin. num. 6. fol. 7. vbi & is plures illationes, & casus in materia huiusmodi interpretationis adducit.

HYPO-

HYPOTHESIS.

Nonnullas afferri ampliationes ad principalem conclusionem qua asseritur filiorum appellatione contineri nepotes; Et d. l. Lucius Titius, 2. d. tit. de hered. instit. adhuc ex Baldo, & Petro Philippo Corneo declarari. Necnon textui in §. cum autem, Instit. de heredit. quæ ab intest. defer. congruum responsum adijci, ad sciendum, an nepotes appellatione filiorum primi gradus includantur.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes appellatione filiorum includi etiam in casu quo Ecclesia veniret excludenda.*

2 *Nepotes filiorum appellatione, etiam in transuersalibus, secundum Angelum, & alios nonnullos venire, Sed contrarium ex magis communi opinione verius esse, & numero 3. contradicentes enunciari.*

4 *Nepotes appellatione filiorum ex suo corpore natorum contineri. Contrarium sustinentes recenseri, num. 8. Sed priorem sententiam alijs Doctorum nominibus confirmari, num. 11.*

5 *L. Lucius Titius, 2. ff. de hared. instit. ex Baldo, & Corneo de liberis primi gradus intelligendam fore.*

6 *Filium inter, & nepotem sanguinis continuationem quandam considerari.*

7 *Argumentum à contrario sensu desumi ad iuris antiqui correctionem, ne aliàs verba superflua sint, & nihil operentur.*

9 *Ex, dictionem, causam immediatam significare, Ex Corneo tamen, & Ruino absurdum non esse, quòd aliquando causam mediatam, & remotam importet, num. 10.*

12 *Nepotes appellatione filiorum ex suo matrimonio natis contineri.*

13 *Nepotes appellatione filiorũ, etiam ex suo proprio corpore natorum secundum Guidonis Papa opinionem non intelligi. Sed cõtrarium ex Oldrad. Castrensi, & Ruino tenendum esse, num. 14.*

15 *Nepotes filiorũ primi gradus appellatione adhuc includi iuxta vnam opinionem, Sed contrarium sensisse Alexand. de Imol. magna autoritatis Iurisconsultum, nu. 16. Et in gradibus filiorum appellatione non venire nepotes Fortuntum Garz. etiam tenuisse, num. 17.*

18 *Gradum non corrumpi, sed repræsentari, vbi filius locum patris ingreditur. Et textum in §. cum autem, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. declarari.*

19 *Pronepotes etiam non solum nepotes sub voce filiorum includi.*

20 *Pronepotes in vltimis voluntatibus nepotum appellatione contineri.*

CAP. XIII.

RECIPIT principalis antedicta conclusio plures ampliationes, & Prima est, vt procedat etiam,
1 † si in casu versaremur quo ecclesia veniret excludenda, nam tunc etiam filiorum appellatione venirent nepotes, vt scribit Dec. cons. 391. In casu proposito, colum. 1. nume. 3. & colum. 2. num. 6. versic. Quia ad hoc respondetur, Ludouic. Gozadin. consil. 4. Prima facie videtur dicendum, col. 4. ante 14. versic. Et fortius vult, & versic. Tertiò, quòd in fideicommissis, post Socin. sen. cõs. 17. Casus super quo cõsilium postulatur, ante fin. versic. Postremò adduco, lib. 4. qui citat Iacobum de Butrig. & Petr. de Anch. vt per eũ, ibi, rursus Gozad. cons. 36. In facto præsupponitur, col. 1. num. 2. & vtrobique citat consilium Alexandri de Imola in 5. part.

2 Secunda est ampliatio, vt dicta affirmatiua conclusio in transuersalibus † etiam vera sit, ita tenent Ang. de Vbald. in princ. & Io. de Imol. col. 1. in l. Lucius Titius, la seconda, de hęredit. instit. Alex. cons. 5. Circa primum dubium, nu. 3. lib. 3. cons. 37. Viso themate, & dubijs, col. 4. nu. 17. lib. 6. Ias. cons. 52. Materia pręsentis consultationis, col. 3. sub nu. 1. lib. 3. Dec. cons. 372. Visis, & diligenter cõsideratis, per totum, Lud. Gozad. d. consil. 4. ante nume. 14. versic. Et vult procedere etiam ante num. 15. vers. Quinto si appellatione filiorum, cons. 59. Natta, cõs. 164. num. 34. & cons. 191. num. 11. cum seq.

3 Hæc tamen ampliatio non caret difficultate, nam quòd non sit vera † tenent Francisc. Accurs. in consil. relato per Cyn. in d. l. Gallus, §. instituens, vbi Bal. colum. pen. post princ. vers. Dicit Cynus, Bal. cons. 76. Agnesa, lib. 4. Alex. cons. 1. Perspectis verbis testamenti, col. antep. in fin. vers. Et 9 propriè in substitutione, lib. 1. vbi de Francisco Accursio, & Cyno meminit, Lud. Roma. cons. 438. In causa consultationis præsentis, col. fin. vers. Quo ad quintum, Dec. cons. 95. In casu ad me transmisso, col. fin. ante num. 6. vers. Vel secundo, Otho Lapus Nicolinus de Sirigatt. cons. 152. Casus iste, col. 1. inter cons. Socini sen. lib. 1. cui subscripsere se, D. Sallustius de Bonguilelmis, D. Marianus Socinus, D. Andręas Siculus, D. Angelus de Gãbiglionibus, D. Franciscus de Accoltis, D. Petrus de Exio, D. Bernardus de Bõgirolamis, D. Zenobius de Guasconibus, & D. Io. Baptista Caccialupus de S. Seuer. Soc. iun. cons. 30. Resolutio pręsentis consultationis, nu. 18. versic. Secundò hoc suadetur, & infr. vbi nu. 21. & 22. respõdet

ad consilia Decij, Alexandri, & Iasonis, libro 1.
August. Bero.cons. 122. Frequenter contingit,
colum. 3. ante num. 3. vers. Sed in casu nostro,
lib. 2. Rolan. de Vall. cons. 43. Negari non po-
test, col. 7. num. 38. vers. Septimo dicitur, lib. 4.
Ioan. Cephal. cons. 195. num. 21. lib. 2. Hippol.
Riminal. cons. 246. Et in primis, num. 91. lib. 3.
cons. 389. Dom. Franciscus, num. 14. lib. 4. con-
sil. 390. Post transmissum consilium, num. 13.
eodem vol. vbi num. 42. dicit Tiberium Decia
num constituentem communem in cōtratium,
nō ita dicturum fore, si Doctores enumerasset,
longeque plus Socino de magis cōi opinione
attestāti deferendū esse, quā Deciano prędicto.

Ad text. in d. l. Lucius, respondent Soc. iun.
d. cons. 30. nu. 19. vers. Non obstant quę supra,
d. lib. 3. & Riminaldus in præcitato consil. 246.
nu. 105. & is d. lib. 3. atque in superioribus etiā
responsiones afferebam, quas denuo hic incul-
care non expedit.

Quartò principaliter dicta conclusio amplia
tur, vt vera vlterius sit, vbi dictum esset de filijs
4 ex suo † corpore natis, adhuc enim nepotes ve-
nirent, atque includerentur, vt scribit Bar. in d.
l. liberorum, col. pen. nu. 18. vers. Quæro quid si
in aliqua disposit. de verb. sign. Bal. in l. 1. col. 1.
nu. 3. vers. Quæro quid si dicatur, per illū text.
C. de condit. insert. in c. 1. §. filia, in fi. vbi etiam
Iacob. Aluarot. de success. feud. Petr. de Anch.
in c. 1. vers. Tertio principaliter quæro an statu
tum, de constit. Ang. de Vbald. col. 1. nu. 3. vers.
Et ideo si testator, & Io. de Imol. col. 2. sub n. 1.
vers. Item not. quòd licet, in d. l. Lucius, de hæ-
red. inst. Francisc. Aret. col. 3. post med. vers. Pro
secundo dicto, Paul. de Cast. in fin. nu. 4. in d. l.
Gallus, §. instituens, Alex. in l. ex facto, §. fi. col.
1. nu. 4. vers. Fortius dicit Salic. vbi Frācisc. Rip.
nu. 5. ff. ad Trebel. Iacob. de Mediol. cons. 269.
Thema siue tenor facti, nu. 2. inter Oldradi con
silia, Bened. Capr. cons. 22. Etsi viso, col. 3. n. 10.
vers. Et si dicatur, & cons. 18. Cum viso & con-
siderato, col. 2. nu. 4. Paul. de Castr. cons. 164.
In pręsenti causa, col. 3. in fi. nu. 4. vers. Et ideo,
lib. 2. Soc. sen. cons. 17. Quædam D. Magia, col.
2. nu. 2. vers. Et ideo infert, lib. 4. post Cardin.
in c. 2. de verb. sign. quem ibi citat, rursus, cons.
51. Visa facti narratione, col. 1. in fi. nu. 10. vers.
Quoniam ad omnia, eod. vol. allegat etiam Bal.
cons. 13. Punctus est, quidam testator habet fra
trem, nu. 3. lib. 3. Bertr. cons. 1. n. 33. lib. 2. cons.
302. nu. 11. lib. 3. cons. 157. col. 2. nu. 2. vers. Præ
terea, lib. 1. & cons. 263. nu. 2. eod. vol. Paris. cō-
sil. 18. Consideratis & circumspectis omnibus,
col. 16. num. 59. & 60. lib. 2. Curt. iun. cons. 113.
Pro resolutione, nu. 3. Carol. Ruin. cons. 203.
De duobus principaliter, col. 11. & 12. nu. 22.
lib. 2. cons. 63. Quamuis copiose, col. 2. in fi. nu.
6. lib. 3. sed elegantius hoc tradidit idem Ruin.
cons. 115. Casus iste, col. 7. num. 15. vers. Nam
appellatione filiorum, & infra, eod. vol. 3.

Et pro hac parte affertur text. in d. l. Lucius
Titius, la 2. vbi videtur casus apertus, ibi. Aut
(quod abominor) prius moriectur quam meam
hæreditatem adierit, aut filium filiamue ex se
natum, natamve non habebit, iunct. fina lib. ver
bis, Non enim fratrem solum hæredem prætu-
1 lit substitutis, sed & eius liberos.

Sed vt Sfortia Oddus dicebat, hic textus nō
est ita clarus, quin euitari non possit, non enim
ibi in fin. habetur, quòd testator nepotes prætu
lerit, sed liberos, quorū appellatione licet nepo
tes veniant, hoc est verum in materia indifferen
ti, secus vbi verba repugnant, vt hic, & proinde
vt iura iuribus concordentur, erit intelligendus
de liberis primi gradus, & sic de filijs de quib.
etiam in princ. loquitur, & hæc responsio fuit
originalis, Bal. d. cons. 76. Agnesa habebat, lib.
5 4. vbi expresse dicit † quod præallegata lex in-
telligēs de liberis primi gradus, allegat l. iube-
mus, in fin. C. ad Trebell. & attestatur istam es-
se veritatem; & ita etiam respondebat Corn.
cons. 182. Videtur prima facie, colum. 3. lib. 2.
& post istos Dec. d. cons. 95. col. fin. ante nu. 6.
versic. Vel secundo respondetur.

Secundò affertur, nam inter filium, & nepo-
6 tem sanguinis continuatio † consideratur, vt
inquit Bald. in d. l. 1. num. 3. C. de condit. insert.
quod ex Genesi 18. & Matthęi 1. deducit D.
Oddus in loco infra allegando, vnde cum im-
mediate dicatur quicquid per rerum naturam
continuatiuè vnum, & idem est, l. cum acutissi-
mi, C. de fideicomm. Capr. d. consil. 22. nu. 12.
post Baldum vbi supra, ergo quantumuis adsit
dictio, ex, quæ causam immediatam significare
assolet, nepotes appellatione filiorum ex suo
corporum natorum venient.

Huic secundę rationi respōderi potest, quod
conditio, sine filijs, licet non apponatur, ex di-
spositione huius legis regulariter, intelligitur
tacitè, adeo quod potest certo modo superflua
censeri dum expresse apponitur, dū itaque te-
stator non solum ipsam conditionē expressit,
sed addidit ex se natis, est dicendum, non sine
mysterio ita actum fuisse, & sic vt alio modo
quam de iure inesset intelligi debeat, quod in-
quam non veniunt nepotes, qui aliàs intellige-
rentur, d. l. cum acutissimi, & sic quod verba il-
la testatoris, ex se natis, aliquid operentur, nec
elusoria censeātur, aliud enim non est dicendū.
l. si quando, §. 1. ff. de leg. 1. l. si stipulatus, ff. de
vsuris, cum nullum verbum positum intelliga-
tur, sine mysterio, Bal. in rubr. in 9. quęst. C. de
contrahen. emptio. & Bal. post gloss. ibi in l. 1.
ff. quod met. caus. dicit, quòd etiam syllaba nō
debet esse superflua. Et in tātum hoc procedit
7 quòd ēt argumentum à contratio sumitur † ad

correctionem Iuris antiqui ne aliàs verba superflua sint, & nihil operentur, auth. ex testamento iunct. l. 1. & ibi Raph. Fulgos. & Lud. Roman. C. de collat. cum simil.

Nisi dixeris non posse censeri superflua illa verba, ex se natis includendo etiam nepotes, pro exclusione filiorum, vel adoptiuorum, vel vterinorũ, vt Sfortia dicebat, Nec superflua censenda sit quã ad maiorem mentis declarationẽ proferunt testatores, qui proprijs animi moribus in testando sæpè, vt experientia edocemur vti assolent.

Altera ergo insurrexit quorundam opin. qđ imò appellatione filiorum, ex suo corpore na-
8 torum nepotes † non alliciantur, quam visus est tenere Bart. in d. l. Gallus, §. instituens, ante numerum 3. vers. Non obstat, vt sic illũ interpretatur Castr. ibi, ante fi. nu. 4. idem etiam voluit Guid. Papa in decis. 353. Testator tres habens masculos, num. 2. vers. Tamen quicquid dixerit in hoc D. Baldus, vbi inquit se contrarium dixisse, & consuluisse dum practicabat, vbi latissimè insistit & vagatur.

Fundatur dictorum intentio, in illa dictione,
9 ex, quæ causam † immediatam significat, l. 1. §. ex incēdio, ff. de incend. ruin. & naufr. l. eo tempor. §. fin. ff. de pecul. importat enim causam materialem, d. §. ex incendio, & quia causa materialis est causa essendi, ideo dicimus quòd im portat causam immediatam, vt declarat Bald. in l. ex hoc iure, colum. 4. vers. Septimò opponitur, ff. de iust. & iur. quem ad hoc propositũ sequitur Carol. Ruin. cons. 23. Visis & mature ponderatis, col. 3. nu. 7. vers. Et apertius declaratur lib. 3. Alex. cons. 49. Viso processu, col. 1. nu. 3. lib. 3. cons. 124. Super primo quæsito, colum. 3. num. 12. lib. 4. & cons. 56. Aldrouandus, col. fin. nu. 3. lib. 5. Dec. cons. 69. Visis duobus consilijs, col. 1. nu. 3. vers. Tertio prædicta concl. & cons. 539. In inclyta Ciuitate Ianuæ, col. 3. num. 7. vers. Illa dictio. August. Bero. cons. 17. Visis, col. 2. nu. 2. lib. 1.

Sed hæc consideratio ob vim dictionis, ex, desumpta tolli posse videtur, cũ non sit incon-
10 ueniens † huiusmodi dictionẽ, ex, causam mediatam, & remotam aliquando significare, vt ex pluribus ad hoc propositum firmat Corn. consilio 97. Primò consultus, col. 4. post princ. vers. Et licet filius, lib. 1. Carol. Ruin. cons. 109. Viso ac perlecto instrumento, col. 3. nu. 8. vers. & sic dictio, lib. 1.

Vlterius cum in nepotem detur quædam naturalis cõtinuatio sanguinis, vt Bald. Capra, & alij admittunt, non mirũ, si huiusmodi dictio remotam quasi causam respectu nepotis importet, nec verbi significationem ad filios primi tantum gradus restringat, & vltra prædictos, huic oppositioni eleganter respondet Ruin. d. cons. 115. sub num. 16. versic. Et etiam constat, libro tertio.

Non erit in hac controuersia recedendum a
11 priori sententia † Angeli, Imolæ, & aliorum, de quibus meminimus, cum sit magis communis, quam vltra præcitatos tenent, Sforc. Odd. in tract. de comp. substit. partic. 6. art. 2. fol. 194. Corn. cons. 97. Primo consultus, colum. 4. post princ. vers. Et propterea dicunt, post Anton. de Butr. quem ibi citat. Lud. Roman. consil. 148. Visis themate ac supra consultis, in princ. Gerard. Mazoll. consilio 1. Nanna relicta, numero 111. vbi dicit, quòd quicquid est causa causæ, est causa causati, l. manumissiones, ff. de iustit. & iur. eandẽ etiam opinionem comprobat Hipp. Rimin. consilio 358. Igitur ad primum quæsitum, numero 70. & 71. libro quarto, & consilio 604. D. Casandra, numero vigesimosexto, libro sexto, Simon de Pretis in tract. de coniect. vlt. vol. libro tertio, fol. 1. numero quinquagesimosecundo, versic. Secundus casus, fol. 327. a tergo. M. Ant. Peregrin. in tract. de fideicommis. attic. 28. numero trigesimoquarto, versic. Amplia, vt etiam si dictum fuerit, fol. 259. post Rolandum, & alios quos ibi citat, dicens istam esse communem opin. & ita fuisse decisum in Rota Auinionensi teste Hieronymo Laurentio in decisione ibidem allegata, rursus Riminald. iun. consilio 75. Illustris quondam, numero 6. versic. Nec obstat, lib. 1. Ioan. Pettutius de Montesperell. consi. 6. Visis ac diligenter inspectis, num. 3. Dominus Petrus Caballus eruditissimus Iurisconsult. consilio 181. Verba testamenti, numero 13. & 14. Christophor. Torniola, cons. 32. Visis suptadictis, numero 32. cons. 83. Dubia profecto, numero vigesimquarto. Quam cõclusionem Ioannes de Montesperello, in d. cons. 6. num. 16. & 17. limitabat ex l. Gallus, §. idem credendum, vt per cum.

Hoc idem tenẽdum esset si testator dixisset,
12 sine filijs ex suo matrimonio † natis, adhuc enim Paul. Castrens. consilio 410. Viso facto, & dubijs, col. 3. in princ. ante numerum quintum, versic. Sed respondeo, libro primo, voluit nepotes includi, vbi hoc erudite explicat, quem sequitur D. Peregtin. in d. artic. 28. ante numerum trigesimumquintum, vers. Quid autem si dictum fuisset, nisi enim præcessisset matrimonium ex quo natus fuit filius, non esset natus nepos ex eo, & ideo inquit Castrens. omnes descendentes dicuntur, per continuationem eadem caro cum suis ascendentibus, l. fin. C. de impub. & al. substi. & quoniam hoc latè Paulus prosequitur, conquiescam.

Quid autem in alia illa conditione erit asserendum, in filijs inquam ex suo proprio cor-
13 pore † natis, dicit D. Peregrinus in præalleg.

tract.de fideicom.d.artic.28.ante d.numer.35.
vers.Quid si dictum fuisset,aliud fore affirman-
dum, quia proprium non recipit adiunctum,
nec alteri communicatur,sed personę cohæret,
cap.nulli,in verb.Proprio iuramento,& cap.vt
circa,§.fin.de elect.in 6.& sic in specie determi
nasse Guidonem Papæ, in decis.353.incip.Te-
stator,nam alioquin illa adiectio nihil operare-
tur,& maxime quando substitutus esset perso-
na valde dilecta testatori, prout ipse Guido
considerat.

Sed quicquid dixerit Guid. Papæ in præci-
tato loco,Carol.Ruin.d.cons.115.colum.7.an-
te fin.sub num.16.vers.Vnde per prædictam ra
14 tionem,lib.3.contrarium† voluit,quòd nepos
possit dici filius, & natus ex proprio corpore
aui,& ante eum hoc voluit Castrens.cons.164.
In præsenti causa,colum.tertia,num.4. vers.Et
hoc sic ostenditur, lib.2. post Oldradum quem
ipse declarat, & ita aliàs ego dicebam in cons.
quod reddidi pro filijs olim Ioannis Hierony-
mi Riueræ incip. Dubia super testamento, sub
num. 14. vers. Nam multipliciter respondetur,
quod est insertũ penes meũ tract. An, & quan-
do liberi in condit.posit.voc.& est 2.in ordine,
vt existimem ab Oldr. Castrensi & Ruino non
fore recedendum.

Quinta est ampliatio,vt nepotes etiam filio-
15 rum appellatione veniant,vbi esset dictum†de
filijs primi gradus,ita videtur concludere Od-
dus,in præalleg.tract.de compend.substit.in 6.
partic.artic.3.in fin.concl.4.vers.Sed mihi con
trarium placet, & post eum Domin. Alexand.
Trentacinq. in tract.de substitut.in 4.part.cap.
7.num.58.vers.Item ampliatur,fol.152.

Mouentur ex §.cum autem,Instit.de hęred.
quæ ab intest. defer. ex quo colligitur nepotes
primi gradus esse.

Dicta etiam ampliatio non transit sine scru-
16 pulo; Nam contrarium tenet † Alex. de Imol.
cons.56.Aldrouandus testamentum condidit,
columna fin. sub num.5. ferè in vltimis verbis,
vers.Nam si dixisset,lib.5.

Mouetur ex l.iubemus,§.fin. iunct. gloss.C.
ad Trebell.& certè magna est autoritas Alexan
dri celeberrimi Doctoris, & in consulendo fuit
oculatissimus,& realissimus,vt re ipsa conspici-
tur,& omnes fatentur:adeo quòd non audeam
ab eius opinione recedere. Præsertim quia Od
dus illic profitetur fouere partes nepotum, il-
los potius inspecta quadam pietate, ac misera-
tione includendo,vt per eum.

Et pro hac parte facit text.in §.secundo gra-
du,Instit.de gradib.cognat. Secundo (inquit)
gradu supra auus, auia, infra nepos,neptis, ex
17 transuerso frater & soror: & in gradibus† filio-
rum appellatione non venire nepotes, tradit
Fortun.Garz.in l.Gallus, §.idem credendum,
num.23.vers.Quandoque in legibus.

Quinimò text. in d. §. cum autem, tantum
abest,vt probet opinionem inclusiuam, vt po-
tius retorqueatur,nam de gradibus non loqui-
tur,sed quòd subducto patre per exhæredatio-
nem extraneo hærede instituto, qui nolit, vel
non possit esse hæres, nepos auo suus hæres exi
stit,non quia sit in primo gradu, sed iure suita-
tis. Et certè quando filius locum patris ingredi
18 tur,† non corrumpitur gradus,sed repręsenta-
tur, ita vt filius reputetur esse in eodem gradu
in quo erat pater,vt dicit Bald.quem refert De
cius consilio 527.In ciuitate Rauennæ,num.8.
Socin.iun. consil.116. Viso puncto prædicto,
numero 28.versic. Nec in proposito, libro pri-
mo, cum alijs quos alibi adducebam, vt hinc
non videantur confundi primus in filio, & se-
cundus gradus qui respectu nepotis conside-
ratur. Ad quod facit doctrina Baldi in d.l.Gal-
lus,§.instituens,colum.pen.circa medium, vbi
dixit, Nomen filij connotatiuum certi gradus
esse, per text. in ratione sui,in l. libertum,ff. de
excusat.tut. Et ideo bene cogita,nam istud du-
bium in indiuiduo decidit etiam idem Bald. in
cap.quę in ecclesiarum,colum.pen.numer.39.
extra de constit. Sed pone (inquit) concessum
est alicui feudũ pro se, & suis filijs, vtrum intel-
ligatur de descendentibus, vsque in infinitum
Respondeo,sic, quia materia est indifferẽs quo
ad gradum, vnde nomẽ, filius, significat secun
dum naturam huius contractus totam lineam
descendentium. Sed si materia esset differens,
quo ad gradum,intelligeretur solum de liberis
primi gradus, arg.l.iubemus,C.ad Trebell.ex
quo textu ad ita dicendum Alexander de Imo-
la,vt supra mouebatur; idemque scripsere Ri-
minald.iun.cons.173. Testator, num.8.versic.
Secundo confirmatur, vbi ampliat num.10.li-
bro 2.& Iacob.Berrett.cons.130.Articulus pro
positus,num.3.col.6.vbi exempla restrictionis
affert. Ampliatio autem Riminaldi, vbi supra
est,vt dicta eius,& concordantiũ procedat non
solum quando ad certos filios respectu perso-
narum siue graduum se retulit,sed etiam quan-
do arctatiue testator respectu temporis loquu-
tus fuisset, & cum Alexandro pertransit etiam
Octauian.Cacheran.consil.72. Attenta igitur,
num.11.

Sexta affertur,vt sub voce filiorum non mo
19 do nepotes,sed pronepotes†etiam includãtur,
vt scripsere Bartol.in l.1.§.sed si quis,ibi,Certè
idem erit de pronepotibus,vt hic,quia appellã
tur filij,ff.de suis & legitim.Corn.cons.290.To
ta vis consultationis est,col.fi.ante num.7.ver-
sic.Ita in proposito,lib.4.Paris.cons.52.In hac
consultat.colum.4.num.27.& infr.lib.2.Aym.
Crauet.cons.155.Verba testamenti,colum.fin.
num.8.libro 1.Ioan. Crot.consilio 25.Ecclesia
concessit,

concessit, num. 2. 12. 15. & 16. lib. 1. Franciscus Bursat. consil. 13. In omnibus autem, colum. 3. num. 15. vers. Nec obijciatur, lib. 1. & tradit Alexand. cons. 125. Attentis uerbis inuestiturę, col. pen. num. 11. & 12. lib. 5.

Nam si filiorum appellatione in ult. uoluntatibus ueniunt nepotes ex magis communi, &
30 appellatione nepotum ueniunt † pronepotes, ut scribit Bart. in d. l. liberorum, colum. penult. num. 17. uers. Quęro an appellatione nepotum, ff. de uerborum signif. Bartolom. Cassan. in Cō suetud. Burgund. rubr. 7. §. 10. num. 17. uersic. Septimo facit, fol. 1019. ubi latè insistit, sicut appellatione nurus continetur pronurus, ut l. nurus, l. generi, l. soceri; d. tit. ergo appellatione filiorum ueniunt nepotes.

HYPOTHESIS.

Explicationem primo vniuersalem quandam, deinde quamplures poni ad principalem cōclusionem antedictam limitationes, quibus constat multis in casibus filiorum appellatione non comprehendi nepotes. Et d. l cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. interpretari. Raphaelis Cumani etiam consil 13. Titius instituit Seium, quibus in terminis propriè loquatur demonstrari.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes appellatione filiorum ex propria significatione non includi, hocque ad vniuersalem materia declarationem deseruire.*

2 *Nepotes in statuto fœminarum exclusiuo filijs masculis existentibus ad illarum exclusionem contineri. Et quamuis non desint Doctores contrarium tenentes, vt numero 3. Bartoli tamen opinionem magis communiter receptam esse, numero 4.*

5 *Nepos dicto statuto vigente an amitam excludat, indicari.*

6 *Statutum fœminarum exclusiuum propter masculos fauorabile censeri.*

7 *Nepotes in fauorabilibus filiorum appellatione includi.*

8 *Statutum fœminarum exclusiuum propter masculos vti fauorabile extendi, & sub nu. 12.*

9 *Verborum sonum in omni materia etiam strictè interpretanda non tantum valere, vt melior sensu existat.*

10 *Statuta sic intelligi oportere ne à sapientibus valeant reprehendi.*

11 *Statuta interpretationem quemadmodum testantium voluntates recipere, & similem coniecturalem admittere declarationem.*

12 *Statuta secundum ius commune intelligi, passiuāque ab eo interpretationem recipere.*

13 *Nepotes appellatione filiorum non venire, si filij cum aliqua vocarētur qualitate, qua nepotibus ipsis non inesset.*

14 *Qualitatem vni personæ inhærentem, quæ alteri personæ non inest, diuersum iudicium inter easdem personas inducere.*

15 *Qualitatem describi.*

16 *Qualitates fundi concordantes eius vocabulum superare.*

17 *Nepotes in substitutione directa filiorum appellatione comprehendi.*

18 *Nepotes in fideicommissaria substitutione passiua non includi appellatione filiorum.*

19 *Nepotes in illa fideicommissaria substitutione actiua appellatione filiorum non comprehendi, quando inquam per fideicommissum quis restituere filijs grauaretur: Idque proculdubio in quattuor casibus procedere, vt num. 20.*

21 *Nepotes in fideicommissis appellatione filiorum cōtineri ad excludendum substitutum in conditione, si sine filijs quis decesserit.*

22 *Nepotes in fideicommissis ad excludendum substitutum sub conditione, si sine filijs decesserit, facilius comprehendi vbi dispositio esset in aliquem futurum euentum collata in qua verisimiliter dubium esse posset an tunc filij primi gradus essent extituri, an verò nepotes, vel ulteriores.*

23 *Nepotum admissionem in fideicommissaria substitutione per Franciscum Aretinum distingui, deque eius opinione, ac Curtij iunioris iudicium fieri, ibid. in vers. Sed certè.*

24 *Nepotes appellatione filiorum non venire, vbicūque dispositio in persona filiorum esset effectum sortita.*

25 *Nepotes non contineri appellatione filiorum in fideicommisso conditionali, si sine filijs decesserit, non solum quando in persona filiorum dispositio effectum sortita fuisset, sed si non esset adhuc purificata, posset tamen purificari, indeque inferri, num. 26.*

27 *L. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. interpretari, & num. 28.*

30 *Nepotes appellatione filiorum non venire per implementum in persona filiorum sortitum, quando in filio dispositio secundum intentionem disponentis fuisset impleta, secus aliàs.*

31 *Nepotes filiorum appellatione non intelligi per implementum in persona ipsorum filiorum sortitū quando simpliciter aliquid filijs concederetur, absque aliquibus verbis tractum temporis successiuum denotantibus, aliàs secus.*

32 *Nepotes nascituros non venire sub voce filiorū, sed tantum natos, Et Cornei quandam distinctionem reijci; num. 35. Hancque limitationem quattuor modis ampliari, numer. 36. 37. & 38.*

Sed vltimam ampliationem quando dispositio esset in futurum collata in dubium reuocari, numer. 39. qua tamen in duobus casibus sine scrupulo procederes, scilicet in casu Caroli Ruini, ac in alio Curtij iunioris in locis allegatis, numero 40.

33 *Nepotes conceptos post mortem illius de cuius hæreditate agitur agnatos non excludere, nec cognatos.*

34 *Dotem per auum nepti relictam in dubio contemplatione filij censeri. Præsertim si neptis tempore mortis aui nata non erat.*

41 *Nepotes nascituros appellatione filiorum venire. Primò si testator in sua dispositione de natis, & nascituris loquutus fuisset. Secundò si nepotes tẽpore testamenti, vel mortis testatoris fuissent cõcepti. Tertiò in contractibus.*

42 *Nepotes non includi sub voce filiorum quando testator in vna parte dispositionis meminisset de filijs, in alia verò de liberis.*

43 *Verbum commune in præcedentibus pro directo à testatore acceptum in sequentibus pro directo pariter esse accipiendum.*

44 *Nepotes verbo filiorum non comprehendi cum testator, vt diuersa posuisset verbum filios, & verbum nepotes, ipsos filiorum filios appellando.*

45 *Specialitatem circa res, vel personas generi derogare.*

46 *Nepotec appellatione filiorum de consuetudine nõ venire.*

47 *Nepotes ab eorum auis solitos esse filios appellari.*

48 *Communem loquendi vsum probari oportere.*

49 *Communem vsum loquendi difficillime probari posse: & quattuor ad illius probationem requiri, vsque ad num. 50.*

50 *Doctori de communi vsu loquendi attestanti credendum non esse.*

51 *Communem loquendi vsum considerari tantum vbi verba in vulgari sermone proferuntur, secus autem si in Latino, & literali.*

52 *Nepotes sub voce filiorum non venire, filijs per nomina propria vocatis. Idque quattuor modis ampliari, num. 54. vsque ad num. 55.*

53 *Masculinum concipere fœmininum in vltimis voluntatibus in nomine appellatiuo, secus in nomine proprio.*

55 *Nepotes sub voce filiorum nominibus proprijs vocatorum includi, quando in contrarium de coniectnrata testatoris mente constaret illos includendi.*

56 *Nepotec appellatione filiorum non comprehendi in vltimis voluntatibus seu substitutionibus, quando substitutio esset facta ab alio quam ab ascendente nepotum, & sic à transuersali. Cum autem Alexander de Imola, & Antonius Gabrielius contradixerint, propterea distinctione Iacobi Menochij relicta, aliter ab Auctore distingui, num. 59.*

57 *L. cum auus, in transuersalibus sibi locum non vendicare.*

58 *Filium non intrare locum patris in transuersalibus, patruo tantum carnali excepto.*

60 *Nepotes voce filiorum non venire stante in ciuitate vbi testator disponeret statuto testamentá debere ad litteram intelligi. Sed contrariam opinionem sustineri per Auctorem iudicando, ac consulendo sequendam, num. 68.*

61 *Masculinum non concipere fœmininum stante statuto in loco verba testamenti ad litteram intelligi debere.*

62 *Substitutionem expressam vulgarem non continere tacitam pupillarem vbi in loco statutum vigeret verba testamenti debere ad litteram, & vt iacent assumi.*

63 *Statutum de dote tradita loquens non habere locũ in dote præsumpta, stante alio statuto verba ad litteram intelligi oportere.*

64 *Mixtum sub simplicibus non contineri, vigente statuto verba ad litteram intelligenda fore.*

65 *Statutum dictans verba testamenti ad litteram debere intelligi, friuolam tantum interpretationem reijcere.*

66 *Legi etiam posse intelligi, quod extrinsecus ex vi littera percipitur.*

67 *Masculinum ex sermonis proprietate fœmininũ non concipere.*

69 *Nepotes non contineri filiorum appellatione si testator filios superuiuentes nulla alia adiectione facta substituerit, & supra num. 29.*

70 *Superuiuentes verbum interpretari.*

71 *Superstites, vel superuiuentes verba sortiri effectum etiam si vnus supersit, ac superuiuat.*

72 *Superstites, vel superuiuentes vocando testator, nominatim illos vocasse censeri.*

73 *Superuiuentibus, quòd deueniat decedentic portio, salua gradus prærogatiua intelligi.*

74 *Raphaelis Cumani consil, decimotertio, Titius instituit Seium, declarari quibus in terminis procedat.*

75 *Superstitibus, & superuiuentibus geminatè sic substitutis, nepotes ex alio filio prædefuncto non includi.*

76 *Geminationes magis enixam mentem voluntatẽque ostendere.*

77 *Superstitibus, vel superuiuentibus filijs substitutis, nepotes non comprehendi.*

78 *Superstitibus, vel superuiuentibus vocatis, nepotes nihilominus includi quos testator fuisset solitus, vt filios appellare.*

79 *Superstitibus, vel superuiuentibus vocatis, si alia clausula, vt puta, & eorum hæredibus, vel eorũ filijs, si vnus decedat cum filijs, & alius sine filijs ad huius portionem nepotec superuiuentes ex alio fratre admitti.*

CAP.

CAP. XIIII.

DECLARATVR dicta principa-
lis conclusio, vt filiorum appel-
latione nepotes includantur nõ
ex propria significatione, sed im
1 propriè † extensiuè lato sumpto
vocabulo, ita Dyn. & Bartol. in d. l. liberorum,
colum. 4. & infra num. 10. vers. Contrarium te-
net Dynus, Salic. in l. 2. quæst. 21. num. 32. ver-
sic. Primò quia, C. de iur. emphyt. idem Bartol.
in l. alimenta, in fin. princ. sed implicite, num. 4.
ff. de alim. & cib. leg. Bald. in l. maximum vitiũ,
col. 4. nume. 8. versic. Sed Bartolus, C. de liber.
pręterit. in l. Gallus, §. instituens, colum. penult.
post Dynũ, & Andream de Pisis in distinctio-
nibus quas ibi refert, ff. de liber. & posthumis
in l. Titius, circ. med. vers. in Gloss. Secus, eodẽ
tit. in l. filium cum definimus, colum. 1. in princ.
uersicu. Ex hoc patet, ff. de his qui sui sunt, uel
al. iur. post Ioan. Andr. in cap. ad extirpandam,
extr. de fil. presbyter. in nouell. Petr. de Ancha.
in rep. c. 1. fol. 41. de constit. Socin. in d. l. Gal-
lus, §. institutẽs, col. pen. versic. Tamen pro de-
fensione Bartoli, Bald. consil. 2. Verba statuti,
lib. 3. Alex. cons. 17. Ponderatis his quæ in the-
mate, colum. 2. nu. 4. versic. Sed de stricta, lib. 5.
consil. 125. Attentis verbis inuestituræ, col. 4.
nu. 11. & 12. eod. volum. cons. 37. Viso thema-
te suprascripto, colum. pen. nu. 16. lib. 6. Corn.
consil. 182. Videtur prima facie, colum. 3. sub
nu. 7. in fin. vers. Et licet postea, lib. 2. cons. 199.
In præsenti consultatione, colum. 11. sub nu. 34.
in fin. versic. Item licet Bart. respondeat, consil.
207. De pluribus hæreditatibus, col. 5. nu. 13.
versic. Sed nepos, eod. vol. consil. 90. Scrupulo-
sa videtur, colum. 2. num. 6. vers. Nec potest di-
ci, cons. 304. Rem arduam continet, colum. 10.
in fin. num. 6. versic. Et licet quandoque, lib. 3.
cons. 290. Tota uis consultationis est, colum. 2.
in fin. nu. 2. versic. Et primò ex propria signifi-
catione, lib. 4. Sallustius D. Gulielmi de Bon-
guilielmis de Perusio, in prima eius subscri-
ptione quæ incipit, Viso suprascripto eleganti
cons. nu. 5. versic. Si dicimus primum, ad consi-
lium D. Othonis Lapi, cons. 152. inter consilia
Socin. sen. lib. 1. Lud. Gozad. cons. 4. Prima fa-
cie videtur, colum. 1. num. 2. consil. 36. In facto
præsupponitur, colum. 2. num. 3. versic. Et pri-
mò clarum est, Dec. cons. 95. & pro tenui in 2.
dub. cons. 372. Visis, colum. 1. num. 1. cons. 545.
Viso testamento, col. 6. num. 9. Curt. iun. cons.
57. Habita diligenti cõsideratione, col. 3. nu. 6.
Rursus ipse Dec. cõs. 121. Præsupponitur, nu. 9.
Vdalric. Zas. cons. 7. In causa, num. 4. lib. 1. Ca-
rol. Ruin. cons. 163. Casus talis est, nu. 10. lib. 3.
& in d. §. instituens, col. penult. Socin. iun. cons.
114. Visis, colum. 2. num. 9. lib. 1. cons. 53. Vide-
bitur, num. 2. & 7. cons. 108. Viso puncto, col. 4.
nume. 21. lib. 2. consil. 1. Considerato primo ca-
pite, num. 31. cons. 30. Resolutio, num. 11. lib. 3.
Andr. Alciat. consil. 2. nume. 1. & 2. lib. 8. Iacob.
Mandell. Alba, cons. 29. Pro discussione, nu. 11.
consil. 60. Habet pręsens casus, nu. 6. & 20. lib. 1.
Io. Crot. cons. 25. Ecclesia concessit, num. 16. &
15. lib. 1. Matth. de Afflict. in Cõstit. Quamplu-
rium, nu. 19. in tit. de adiutor. exigen. ab homi-
nib. lib. 3. Hippol. Riminal. iun. cons. 246. Et in
primis, nume. 41. versic. Altera esset impropria-
tio, & infr. num. 71. versic. Addo tertiam, vbi de
cõmuni opin. testatur, post Io. Mariam Rimi-
naldum seniorem lib. 3. cons. 389. D. Frãciscus
Zocchus, num. 9. 61. & 62. lib. 4. cons. 544. Cir-
ca primum, num. 66. versic. Et habet hic casus,
lib. 5. & cons. 690. D. Peregrinus, num. 9. lib. 6.
& verè idem consuluit Io. Maria Rimin. prędi-
ctus, cons. 117. In præsenti consultatione, nu. 5.
lib. 1. Tiber. Decian. cons. 47. Multa contra pręe-
fatum Gregorium, num. 10. lib. 3. Andr. Alciat.
in l. filij appellatione, versicu. Ipse ex sermonis
proprietate, ff. de verb. signif. & in l. Natorum,
versic. Sanè hinc notandum est, in l. iusta inter-
pretatione, in princip. & versic. Quippe appel-
latio filiorum, eod. tit. Tob. Nonius, consil. 33.
Ser Gaspar, num. 15. colum. 7. vers. Primò, quia
regulariter, Io. Cephal. cons. 268. Bona, nu. 10.
lib. 2. Rursus, Riminal. iun. consil. 249. Quæri-
tur in præsenti casu, nu. 10. d. volum. 3. Aug. Be-
ro. consil. 69. Facti proposita specie, num. 18. in
fin. versic. Idem eadem ratione, lib. 2. Dominus
Petr. Caball. cons. 181. Verba testamenti, nu. 8.
lib. 1. Ludouic. de Molin. de Hispan. primogen.
lib. 1. cap. 6. nume. 27. versic. Decimò id etiam
probatur manifestissimè in d. l. iusta, vbi Iulia-
nus Iurisc. iusta interpretatione (inquit) reci-
piendum est, vt appellatione filij, sicuti filiam
familias contineri sæpè respondimus, ita & ne-
pos videatur comprehendi: & patris nomine
auus quoque demonstrari intelligatur.

Nec obstat, quòd in statuto fęminarum ex-
clusiuo filijs masculis existẽtibus ad illarum ex-
2 clusionem nepotes † includantur, Io. Andr. in
addit. ad Specul. in rubr. de success. ab intest.
post princ. vers. Est sciendum quod Iacobus de
Arena, Bart. in l. liberorum, colum. 5. nume. 12.
versic. Pone statuto cauetur, post Iacob. Butri-
garium in sua disputatione, ff. de verb. sign. di-
cens hoc idem tenuisse Iacobum de Aren. Bal.
in l. maximum vitium, num. 6. vers. In contra-
rium, & infr. vbi Salic. colum. 2. ante numerũ 8.
vers. Quid dicemus, C. de liber. præterit. ibidẽ-
que Paul. de Cast. col. 2. num. 2. vers. Ex parte,
ergo masculorum, & Alexand. colum. 2. in fin.
num. 4. Raph. Fulgos. in l. de quibus, col. 5. vbi
Ias. col. 4. num. 16. vers. Visa theorica, ff. de legi-

bus,

bus dicens esse communem opinionem, & ita tenere omnes legistas in loco ibi allegaro, Bald. in l. scimus, col.fin. in 7.q.num. 12. C.de inoff. test am.& in l.venia, num.5.in fi. C.de in ius voc.vbi Salic.ante nume.3. Alex.num.6.versic. Fulgosius hic, & Dec.col.... nu.6.versic.Circa secundum, Cardinal.in c.2.de verb.signif.& in c.si.colum.14.& infr.de consang. & affin. Petr. de Anchar.in repet.c.canonum statuta, col.29. vers.Tertiò principaliter, & colum.penult.& fi. de constit.in Clement.1.colum.3. de baptism. Ias.in l.1.§.hoc autem, in secunda lect.colum.2. nu.10.versic.Hinc est, ff.ad Trebell.Ang.Aret. in §.1.colum.fin.Instit.de iur.nat.gent.& ciuil. Albert.Brun.in tract.exclus.fœmin. in 12.artic. princ.q.16. nu.202.cum seq.versic. Decimosexto generaliter, Georg. Natt. in c.quamuis, colum.52.de pact.in sexto, Paul.de Castr.consil.40.Præsens casus, nu.4.versic.Prætetea etiã, lib.2.dicens Ioannem Andreæ in præalleg.loco recensere Doctores legistas disputantes, & hoc tenentes, Raph.Fulgos. cons.77. supposito statuto, colum.2.num.2.& 3.vbi num.4.dicit, nefas esse à tot rationibus quas ibi attulit, & tantorum Doctorum autoritate discedere, seque arbitrari hanc partem sequendam esse. Ludou. Roman.consil.129.Licet magna, colum.fin.in fi.versic. Vltimò ad hæc faciunt, Socin.sen.consil.14. Sequendo ordinem, colum.2.sub nu.3. versicu. Quartò prædicta conclusio, lib.1. Abb. cons.75.Primò est videndum, colum.3.ante fi. vers.Nam in statuto excludente filiam, in 1.par. Paris.cons.52.Certum est in præsenti casu, colum.penult.nu.27. versic.Quibus in locis, lib3. Carol.Ruin. consil.12. Circa casum, colum.3. nu.10.versic.Et comprobatur, lib.1. cons.179. In themate proponitur, colum.penult. num.7. vers.Quemadmodum videmus, lib.2. cons.25. Visis statutis, colum.fin. sub nu.4.vers. Et ideo voluit, lib.3.consil.31. Visis, ac diligenter ponderatis, in princ.& colum.3.num.11.versic. Nõ obstant allegata, consil.63. Quamuis copiosè, colum.2.nu.5. versic. Et nedum in disputatione, consil.66. Perlectis, & diligenter consideratis, colum.penult.vers. Sed vnum obstare videtur. Sicut etiã vidimus, eod. lib.3. Aym. Crauc. cõs.115. Verba testamenti, col.2.in fi.nu.7.uers. Sexto considero, lib.1.Curt.iun.consil.111. D. Paulus de Raude, colum.4.num.10.vers.Quo casu, multos citans, lib.1. Hier.Grat.consil.43. Tria in facto, colum.3. in fi.num.21.versic. Et ideo statutum, vbi de communi, lib.1.Hipp.de Marsil.sing.303.Filiorum appellatione ante fi. vers.Et circa hanc materiam, Matth.de Afflict. in constit.In aliquibus Regni partibus, nu.64. vbi Io.Thom.Minad.in verb.Filiorum, nu.35, vers.Ex hac eadem rubrica, & infr.fol.23. post Andr.de Isern.in Constit.seq.idem Minadous, consil.1.Præmitto, num.46.vers. Nam si stante statuto, Socin.iun.consil.1. Præsentis consultationis resolutio, num.71.lib.1.& ante eum Dec. consilio 443.In casu ad me transmisso, circ. fin. num.30.

Et quamuis in hoc de statuto nõ desint Do-
3 ctores † qui contrarium tenuerint, & inter cæteros Bald.in l.sed, & milites in princ. vers. Et facit ad statutum, ff.de excus.tut.vbi dicit hoc esse notatu dignum in l. Gallus, §.instituẽs, circ. fi.versic.Et ex superius dictis, de liber.& posth. & in l.si vero, §.de viro, in fin. vers. Pone enim, ff.sol.matrim.dicens esse menti tenendum, vbi & idem voluit Io.de Imol.num.34. vers. Si autem nulla ratio sit expressa, vbi sub distinctione nititur opinionum diuersitatem conciliare, Alex.cons.104. Consideratis verbis, colum.fin. Dec.cons.511.Viso testamento Matthęi, colum. fin.sub num.6.vers. Vnde licet filius, cons.451. Viso eleganti consilio, colum.fin. num.9. vers. Et ideo infert, consil.625. eiusdem initij, col.1. num.2. vers. Et pro fundamento, & cons.688. Ad confirmationem, nu.2. Franc. Aretin. cons. 164.Diligenter, & mature discussis, col.4. vers. Nec videtur obstare, vbi acriter cõtrariam sententiam impugnat, vt per eum, & pertransit etiam Andr.Barbat.cons.39.Hac dubitatione, colum.3.lib.2.

Tamen, cum prior Bartoli, & Ioan. Andreæ
4 opinio magis † communiter recepta sit, quantumuis in statuto versemur, quod strictam recipit interpretationem Bart. in l.constitutionibus, ff.ad municipal.Bal.in l.illam, in princ. C. de coll.in l.testamentũ, in fi. C.de testam. Dec. cons.669.Viso, & perlecto, nume.6.& 7. Paris. consil.16.Circa præsentem consultationẽ, nu. 92.lib.2.arg.l.quicquid astringẽdæ, ff.de verb. oblig.l.3.§.hæc verba, ff.de neg.gest. ideo congruenti respõsione egere videmur. Sique Bartoli sensum in d.l.liberorum, recipere voluerimus, dicta obiectio declarationem, quã ex magis communi attuli non infringet, cum in præallegato statuto exclusiuo fœminarũ, nepos non
5 excludit † amitam, tãquam nepotes propriè ex filiorũ verbo significẽtur, sed Primo, quia priuilegium filijs concessum in nepotes transfunditur, l.à Diuo Marco, l.milites, C. de quæst.l. decurionum, ff.de pœnis, l.emancipatum, ff.de senat.l.1. C.de priuil.dot.

Secundò, nam nepos ex filio patre sublato eius locum occupare incipit, §. cũ filius, Instit. de hæredit.quę ab intest.defer.§. posthumorũ, Instit.de exhęredat.liber.cũ simil.& subrogatũ naturam eius sortitur in cuius locum subrogatur, l.si eum, §.qui iniuriarum, ff.si quis caut.nõ mirum si nepos amitam ratione repræsentationis, & subingressionis excludit.

Tertiò, cũ ex parte nepotum de ipsorum fauore

uore agatur, vt inquam ad successionẽ admittantur, & statutũ istud proinde fauorabile cen-
6 seatur † ex his quæ scribunt, Bal. in l. venia, nu. 4. vers. In contrarium, C. de in ius voc. in l. cunctos populos, colum. antep. sub num. 19. versic. Ego dico quod istud statutũ, C. de summ. Trin. Ias. in l. non dubium, num. 42. ff. de legib. in l. 2. §. prætor ait; il primo, n. 9. ff. d. tit. de in ius uoc. in l. Gallus, §. quid si is, nu. 6. ff. de lib. & posth. Afflict. in d. constit. In aliquibus, nume. 11. & 12. cui dubium est in concernentibus fauorem ap-
7 pellatione filiorũ † includi nepotes, Oldr. cons. 269. Thema, siue tenor facti, ante fin. nume. 2. & in sexta faciliori declaratione concordantes afferebam, & latè hoc explicat Socin. iun. cons. 30. Resolutio præsentis consultationis, num. 2. communem esse affirmans, lib. 3. Quodque sta-
8 tutum istud vti fauorabile † non immeritò extendatur, tradit Curt. iun. cons. 9. Circa præmissam facti contingentiam, colum. 1. num. 3. post Ioan. Andr. Romanum, & alios, & ante eũ latè, Curt. sen. consil. 9. Ticinensi statuto, nume. 18. Io. Cephal. cons. 137. Testamentum, colum. 12. nu. 39. lib. 1. Et quamuis Paulus Castrensis aliter consuluerit, tamen in hoc fuit alibi sibi parũ constans, & ideo de eius dicto non esse habendam considerationem animaduertit idẽ Curt. iun. cons. 150. Habita super prædictis omnibus, col. 2. in princ. num. 3. versic. Et præmissa communi conclusione. Quartò, cum in nepotibus adsit eadem ratio, & mẽs statuti, illa erit attendenda ad inducendam eandem dispositionem, in omni enim materia nunquam verborũ sonus
9 tãtum valet, † ut melior sensu existat, dicit text. in l. 3. C. de liber. præter. & multa per Alexand. consil. 52. Circa hanc declarationem, in princ. num. 2. lib. 4. Quod procedit nedum in ultimis uoluntatibus, sed etiam in legibus & statutis, & in alia quacunque materia quantumuis strictè interpretanda, secundum Paul. de Castr. in d. l. 3. in fin. num. 3. uersic. Nota hic, l. ita stipulatus maiori, uersic. Ex sententia, ff. de uerbor. obligat. l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. c. humanæ 22. q. 5. Alex. cons. 34. Viso instrumẽto, col. fin. num. 8. lib. 2. Et de simili statuto agnatos præferẽte cognatis, quod circa illud mẽs potius quàm uerba spectetur, Ang. de Vbald. consil. 79. Viso themate prędicto, colum. 2. uersic. In contrarium, & cons. 282. Inaduertentia statuentium, colum. penult. uersic. Nunc ad propositum concludo. Nec est incertum, sic statuta
10 fore intelligẽda, ne à sapiẽtibus redargui † possint, l. Saluius Aristo, de leg. præst. V bert. Zucc. in l. fin. num. 39. C. de edict. Diu. Adr. toll. post Corn. & Socinum ibi relatos, Io. Cephal. cons. 76. Illustr. Dominus Ioannis Franciscus Gonzagi, colum. pen. in fi. num. 89. consil. 146. Tria sunt, colum. 4. num. 20. d. lib. 1.

Recipiunt etiam statuta interpretationem
11 † ut testatorum uoluntates, arg. notatorum per Bart. in l. 1. nu. 4. uersic. Et sic dispositio legalis, C. de his quib. ut indign. & in l. in cognatione, num. 4. uersic. Propter delicta, ff. ad Sillan. cum cõcordantibus, ut per Alexand. in l. ea demum, num. 5. uers. Adde, quòd contra eos, C. de coll. Dec. cons. 90. Et pro tenui facultate mea, col. 2. circ. med. uersic. Et quod Bart. dicit, Ias. in l. fin. colum. 8. sub num. 51. uersic. Vel dic quòd Bart. ff. de constit. princip. & in d. l. ita stipulatus, col. 10. num. 17. uers. Sed hic cadit, & illustrius in l. non solum, §. morte, colum. 21. in princ. sub nu. 45. uers. Pondera ergo, ff. de nou. oper. nunc. & utrobique refert Frãciscum Bechiũ, cons. 344. quòd incipit, Martinus Ioãnis de Florẽtia, col. 2. circ. med. sub num. 5. in fin. uersic. Et per omnes modos, inter consil. Angeli, ubi dicit, quòd per omnes modos per quos cõiecturatur mens testatoris per eosdem coniecturatur mens statuti, Aym. Crau. cõs. 254. Decreto, nu. 4. lib. 2.
12 Et à iure cõmuni statuta interpretari † voluere gloss. in l. 2. C. de noxal. c. cum dilectus, de consuet. c. ad audientiam, vbi Abb. de cleric. nõ resid. l. 1. §. lex Falcidia, vbi Bart. num. 2. & Alex. nu. 7. ff. ad leg. Falcid. idem Alexan. in l. fin. §. in computatione, colum. 4. num. 10. versic. Sed Iacobus de Belu. C. de iur. delib. in l. si quis priore, colum. 2. num. 6. ff. ad Trebell. in l. inter cætera, colum. penult. in fi. ff. de liber. & posthum. in l. 3. §. prętor ait, colum. 3. num. 11. ff. de damn. infect. Ias. in auth. Nouissima, colum. 6. versic. Quartò fallit, nu. 23. C. de inoffic. testam. Dec. in c. causam quæ, colum. fin. versic. Et prędicta, de rescript. Lud. Gozad. cons. 19. Dubitatur an Anselmus, colum. 1. num. 6. vers. Quarto quoties lex. Paris. consil. 110. Statutũ de mulieribus dotatis, colum. 1. num. 6. lib. 3. Curt. iun. consil. 105. Viso, ac diligẽter considerato, colum. 1. nu. 2. vers. Pro fundamento, Aym. Crau. cons. 236. Extat, nu. 9. lib. 2. Io. Cephal. consil. 13. Plura sunt, colum. fin. nu. 49. lib. 1. consil. 138. Testamentum proponitur, nu. 45. eod. volum. Quod procedit etiam si statuti verba impropriarẽtur, Carol. Ruin. cons. 129. Super puncto, colum. 1. num. 2. versic. Quia etiam, lib. 2. Et ista dicitur quædam extensio, siue interpretatio passiua, idem Ruin. in rubr. de nou. oper. nunc. num. 10. Cæterum quãtum attinet ad dictum statutum, an fauorabile sit, vel odiosum, Socin. iun. cõs. 1. Præsentis consultationis resolutio, colum. 12. num. 46. versic. Circa vltimum, lib. 5. quattuor recẽset opiniones, & licet quartam, & vltimam opinionẽ valde singularem videri, & iuxta eius sensum esse dixerit, tamen secundũ magis communem esse testatur, vt statutũ simpliciter loquẽdo odiosum potius conspiciatur, quàm fauorabile, vt per eum antè num. 47. Sed quod fauora-

fauorabile sit in istis terminis proprijs de inclusione nepotis ad exclusionem fœminarũ, tenuit idẽ Soc.iun.consi.19. In præsenti cõsultatione, num.6.eodem volum. Cumque circa hoc statutum multa afferat Io.Andr.in addit. ad Specul.in d.rubr.de success. ab intest. quæ tendunt ad dubitationem supradictę obiectionis de statuto, propterea iam dicta sufficiunt.

Veniendum nunc est ad limitationes dictæ Primæ conclusionis, & Prima est, si filij cũ ali-

13 qua vocarentur qualitate † quæ nepotibus nõ inesset, Bart.in d.l.liberorum, col.4. ante nu.7. versic. Item prædicta vera, de verb.signif. & in l.fin. per illum text. C.de naturalibus liber. ibi enim lex disponit circa filium, non quia filius simpliciter, sed quia filius spurius, licet illa dispositio non sit propter odium filij, quia in nullo deliquit, vt l.spurij, in princip. ff.ad municip. tamen non porrigitur ad nepotes, quia ad eos non transit illa qualitas, quod filij spurij sint testatoris, vt dicebat in d.l.liberorum, Bart. Bal. in l.iubemus, §.fi.nu.2. vers. Nota quod quando, C.ad Trebell.& in l.Gallus, §. instituens, in fin.versic. Vnde dicit ipse, de liber.& posthum. per text.in d.l.fi.Alex. cons.4. Ponderatis verbis testamenti, colum.1.num.7. vers. Similiter confirmantur prædicta lib. 4. allegat text. in l. nõ solum, §.si pupillæ, ff.de rit.nupt.Corn.consil.234. Pro decisione, colum.2.nume.4. in fin. vers. Ideò succedit regula, & colum.fin.num.8. lib.4. Vdalric. Zas. d. cons.7.lib.1. Christoph. Port.in §.fi.Inst. qui testam. tut.dar.poss.in fi. Soc.sen.hic, colum.58.& infr.vers. Primus casus, Cassan.cons.13.colum.penult. & seq.Hippol.de Mars.d.singul.303. vers. Vnus casus est, Dec.d.cons.443. In casu ad me transmisso, nu. 24. Anton.Rub.Alexandrin.cons.22.Testator habens quattuor filias, colum.fin.sub num.14. vers. Sicut in simili dicitur, Anton. Capyc. decis.21. In causa Lisæ Seuerinæ, nume.9.vers. Idcirco licet Bart.Tiber.Decian.cons.54.Iuri, ac veritati consona, num.31.lib.2. August. Bero. cons.71. Dubitatur, num.28. vers. Tertiò facit, lib.1.Riminal.iun.cons.75.Illustris quondam, num.42.vbi multos citat, lib.1.cons.173. Testator, nu.14.lib.2.Simon de Pretis, cons.56.Materiam, nume.13.vers. Secus est, Iacob. Beretta, cons.134.Studendo breuitati, num.24.

14 Qualitas enim † quæ est in persona vnius, & non in persona alterius facit, vt aliter iudicetur de vno quàm de alio, l.is qui opem, ff.de furt.l. 2.§.non tantum, ff. de incend. ruin.& naufrag. Alex.cons.139. Perspectis scripturis, col.vlt. in fin.num.5.lib.5.

Nã subiectum cui adijcitur qualitas restringit, l.ea tamen, l.hoc legatum, ff.de lega.3. cum multis alijs de quibus per Aug. Bero. cons.29. Seruato ordine dubiorum, columna decima, numero 30.versic.Item qualitas, lib.2.

15 Qualitas autẽ dicitur quæ † ex re, loco, tempore, & personis resultat, Bald.in l.quicunque, colum.2.C.de seru.fugit.idem Bero. cons.142. Illustrissime Domine, colum. pen. nu.12. vers. Et qualitas, lib.3.

16. Tantæque potentiæ † adiecta qualitas est, vt si qualitates fundi concordent cum re de qua agitur, illæ qualitates potius attendentur quã vocabulum loci seu fundi, vt dixit gloss. in l. si quis in fundi vocabulo, in glo.2.ff.de lega.2.ff. de leg.1. quam summè notandã esse dixit Alexand.cons.8. Videtur fortasse, colum.2.num.4. versic. Quando, & vehementius, lib.4.

Secundò dicta conclusio limitatur, vt non procedat in fideicommissis, non enim appellatio ne filiorum venient nepotes, dum de fideicõ missi onere, ac restitutione ageretur. Vt autem huius limitationis claram resolutionẽ habeamus distinctim procedendo, plures principales casus ex Scribentium intentione sunt cõsiderandi, Primus est, cum in institutione, vel

17 substitutione directa † versamur, & isto casu cõcludendum est filiorum appellatione etiam nepotes contineri, & in his terminis loquitur d.l.Lucius Titius, la seconda, de hæred. instit. Bart.in d.l.liberorum, sub num.5.vers. Sed materia nostra loquitur, Iacob. de Mediol.consil. 269.Thema, siue tenor facti, num.1.2.& 3. inter cons. Oldradi de Laude, Alex. cons.9. Visis verbis testamenti, in princip.& ante num.5.vbi de communi, lib.1.Dec.consil.391. In casu proposito, colum.1.nume.3.vers. Prædictis tamen, Curt.iun.cons.22.Præsupponitur in facto, colum.6.num.13.Marcus Ant.Peregrin.in tract. de fideicomm.artic.1.num.31.versic. Conclusiuè, fol.4.colum.4.in princ.& in ijsdem ferè terminis verificatur communis conclusio, quòd quoties testator in fauorem filiorum disponit, nepotes quoque sub voce filiorum contineantur, vt per Doctor. in d. l. Gallus, §.instituens, alijsque in locis desuper allegatis habetur, & communem esse dixit Tob. Nonius, consil.33. Ser Gaspar testator, colum.8.num.24.vers. Nõ obstant adducta in contrarium, Hippol. Riminald.consil.75.Illustris quondam, num.1.2.& 3.lib.1.& consil.664. Domina Cassandra, nu. 62.lib.6.

Secundus est casus, cum in substitutione fi-

18 deicommissaria passiua † versamur, & isto casu est concludendum filiorum appellatione nepotes nequaquam contineri: si enim onus restitutionis fideicommissi filijs impositum fuerit, nõ potest intelligi eodem onere nepotes grauatos censeri, & ita interpretãdus est Paul.de Castr. consil.97. Ne improprijs, colum.2. num.2. & 3.lib.2.quod voluit idem Castr.cons.131. Dubium facit, colum.2. in princip. sub numero 2.

idemque

idemque tenuerunt Dec. consil. 218. In casu ad me transmisso, colum. 3. num. 13. versic. Et ideò fideicommissum. rursus Dec. cons. 291. Visis, & diligenter consideratis, colum. penult. ante nu. 9. versic. Ideo in tali casu, Curt. iun. cons. 111. D. Paulus de Raude, sub nume. 2. vers. Sed multò fortius Aym. Crauet. consil. 98. Nobilis, & potens, colum. penult. ante nu. 15. vers. Non obstat quartum, lib. 1. Paris. cons. 86. ad veram resolutionem, colum. 10. in fin. versic. Non obstat illa coniectura, lib. 2. Peregrin. d. artic. 1. nu. 27. vers. Item cum agatur, fol. 4. Rol. de Vall. cons. 43. Negari non potest, colum. 4. in fi. num. 26. & 27. lib. 4. Aug. Bero. consil. 84. Cum ex facti serie, colum. 14. num. 51. vers. Quia in hac materia, lib. 2. Hieronym. Gabriel. cons. 121. Ludouicus instituit hæredes, colum. 10. nu. 36. lib. 1. Hipp. Rim. cons. 502. Postquā consului, nu. 74. versic. Tertiò confirmatur, lib. 5. Tob. Nonius, d. cons. 33. colum. 7. nu. 25. vers. Secundus casus est, post Curt. sen. consil. 45. sæpè reuoluta, colum. 9. rursus Rimin. iun. cons. 252. Magnificus D. Ludouicus, nume. 59. lib. 3. dicens post Corneum multos Doctores Italiæ ita cōsuluisse, cons. 334. Et quo ad margaritam, nume. 1. & 2. eod. vol. cons. 23. Illustris & Generosus Comes, num. 23. lib. 1. cons. 358. Igitur ad primū, num. 222. lib. 4. cons. 739. Magnificus D. Paulus, nu. 18. lib. 7. cons. 603. Post absolutū consilium, nu. 69. lib. 6. cons. 604. D. Cassandra, nu. 64. & cons. 690. D. Peregrinus, num. 8. eodem volum. cons. 173. Testator, num. 38. lib. 2. Guido Panciról. consil. 59. Orta aliàs controuersia, num. 2.

Et quamuis Curtius iun. cons. 116. Ingeniosa admodum, colum. antepen. nu. 11. vers. Ad prędicta contrarium teneat, tamen non est à priori sententia recedendum, quam ipse Curtius, nu. 12. dicit & præsupponit esse magis communem, vt re vera est.

Tertius est casus, cum sumus in fideicōmisso † actiuo, quando inquam ex fideicommissaria substitutione quis grauaretur filijs restituere, nō enim censeretur grauatus nepotibus restituere, & sic isto casu non continentur nepotes appellatione filiorum ad inducēdum fideicōmissum, vt voluere Bal. cons. 76. Agnesa habebat, lib. 4. Alexand. cons. 1. Perspectis verbis testamenti, Dec. cōs. 95. Et pro tenui facultate mea, colum. 4. versic. Et in terminis, vbi meminit ita per D. Dominicum Bonsium, & plerosque alios Aduocatos Florētinos, Doctores celeberrimos consultum vidisse, istamque cōclusionem contradicentes non habere, referens ēt Corneum attestantem sic Florentiæ fuisse consultum ac iudicatum, Soci. sen. cōs. 73. Capiendo primum consultationis articulum, colum. 7. vers. Ex quibus omnibus concluditur indubitatè, sub num. 29. lib. 4. cons. 104. Quoniā præsens consultatio, in princip. vers. Tamen Bald. vbi de magis communi opin. Recentiorum & multorum antiquorum, lib. 3. Curt. iun. d. cons. 111. D. Paulus de Raude, colum. 1. num. 2. versic. In quibus verbis, Ludouic. Gozad. cons. 36. In facto præsupponitur, colum. 2. nume. 4. & 5. Tob. Non. d. cons. 33. colum. 9. num. 26. versic. Tertius est casus, Roland. de Vall. cons. 43. Negari non potest, colum. 5. nu. 27. lib. 4. Anton. Rub. Alexand. cons. 28. Circa præmissam facti contingentiam, colum. 3. nu. 9. Simon de Pretis cons. 56. Materiam, colum. 3. in princ. nu. 6. lib. 1. Io. Cephal. cons. 107. Magnificus D. Cæsar, colum. 8. ante nu. 17. versic. Secus quando ageretur, & infr. lib. 1. Hipp. Riminal. iun. cons. 252. Magnificus D. Ludouicus, col. 14. nu. 59. versic. Nec à prædictis, lib. 3. vbi referendo Decium, de iisdem quę Decius tradit vt supra attestatur, cons. 334. Et quo ad Margaritā, col. 1. num. 2. in terminis dicti consilij Decij 59. præall. lib. 3. cōs. 358. Igitur ad primum quęsitum, colum. 23. num. 156. vers. Vbi dicit, & nu. 222. & infr. vbi cōcordantes allegat, lib. 4. cōs. 389. D. Franciscus Zocchus, colum. 6. num. 23. eod. volum. 4. idem Riminal. iun. cons. 535. In præsenti causa, colum. 12. nu. 57. vers. Secundò prę ter alias multas respons. lib. 5. cons. 632. Consului in hac causa, colum. 4. nu. 23. & 24. lib. 6. consil. 690. D. Peregrinus Ronchaleus, col. 2. nu. 8. & 9. eodem volum. 6. Ludouic. de Molin. in tract. de Hispan. Primogen. lib. 1. c. 6. col. 9. in princip. nu. 27. vers. Decimò id etiam, fol. 41. Anton. Gabriel. Rom. lib. 6. tit. de verb. signific. conclus. 1. num. 88. in 18. limit. vbi tātum refert Decium, Paulum de Castro, Corn. Curtiū iuniorem, & Marianum iuniorem, idem tenētes, vt per eum, Guid. Pancirol. cons. 59. Orta aliàs controuersia, num. 2. Iacob. Berretta, cons. 130. Articulus propositus, num. 3.

Quamuis enim respectu nepotum, de eorū vtilitate, ac fauore ageretur, tamen respectu filij grauati esset onus, & ideo potest filius, & hæres dicere nō sum in hūc casum grauatus, quod deducitur ex d. l. quòd si nepotes, in fi. ff. de testa. tut. & §. fin. Instit. qui test. tut. dar. poss. vbi tutor filijs datus nō censetur datus nepotibus, quia licet hoc nepoti fauorabile sit, tamē respectu tutoris onus implicat, vt ex Bart. & alijs inspeximus, & cum præcitatis sentit etiam Ludouic. Roman. cons. 438. In causa consultationis in 5. & vlt. dub. colum. fin. vers. Quæ determinatio, Corn. cons. 199. In præsenti consultatione, colum. 11. sub num. 34. ibi, & ita alic anno fuit Florentiæ iudicatum assidente ibi quodam solēnissimo Doctore in quadam causa satis ardua, lib. 2. Otto Lapi Nicolinus de Sirigattis, cons. 52. Casus iste, colum. 2. num. 3. lib. 1. hocque

que Ottonis cõsilium nobile satis,meruit complurium præclarissimorũ Iurisconsultorũ subscriptioeibus ornari atque insigniri.

20 Proculdubio † antedicta conclusio vera est, Primò, cum ex verbis substitutionis constaret testatorem de filijs duntaxat sensisse, quemadmodum in casu super quo consuluere D. Petr. Philipp. Corn. coof. 182. Videtur prima facie, colum. 2. oum. 6. d. lib. 2. Raph. Cum. cons. 119. Testator instituit, colum. 1. nume. 2. Socin. sen. cons. 62. Viso capitulo substitutionis, colum. 2. in fin. oum. 6. lib. 3.

Secundò quando substitutio esset semel verificata, & in filijs effectum sortita, Socin. sen. d. consil. 104. colum. 2. in princip. lib. 3. & infra latius ex primam.

Tertiò, si aliquibus coniecturis, nepotes non esse vocatos, deprehendi posset, Bald. in l. Gallus, §. instituens, colum. pen. in fi. vers. Quia ergo extat persona, & cons. 302. Non continẽtur nepotes, versic. Secundò, cum refert, lib. 4. consil. 362. Opiniones variæ, circ. med. eod. volum. & egregie idem tradit Iacob. Butrig. cons. 364. Paterfamilias coodidit testamentũ, circ. med. d. lib. 4.

Quartò dicta conclusio indubitanter procederet vbicunque substitutio à transuersali non autem à communi ascẽdente facta reperiretur, iuxta id quod consuluit Francisc. Accursij, quẽ referendo sequebatur Cynus, in d. §. instituẽs, Alexand. cons. 26. Videretur fortasse, colum. 2. nume. 6. vers. Et quòd in dicto casu, & authoritate Francisci Accursij ad ita tenendum mouetur Socin. sen. cons. 14. Sequendo ordinem, colum. 2. in princip. ante num. 3. versic. Secundò prędicta conclusio, lib. 1. & inter eiusdem Socini consilia, Franciscum prędictum sequutus est Otto Lapi Nicolious, d. consil. 152. colum. 1. in princip. eod. volum.

Quamuis quarta hæc declaratio simpliciter, absolutè, & de per se desumpta, difficultate nõ careat, ex traditis per Bald. cõs. 302. Non continentur nepotes, vers. Sed Bart. dicit quòd idẽ in transuersali, lib. 4. per text. in d. l. Lucius; la seconda, & quia si testator fuisset interrogatus specificasset, l. tale pactum, §. fio. ff. de pactis, vt per Bald. ibi, de quo iofra.

Quartus est casus, cum agimus io fideicom-
21 missis † ad excludendũ substitutum, io conditione, si sine filijs decesserit, & tunc est firmandum substitutis filijs, censeri per fideicõmissum substitutos nepotes, ita resoluit Iacob. de Menioi. d. cons. 269. colum. 2. nume. 1. 2. & 3. inter Oldr. consilia, qui loquitur in substitutionibus, & fideicommissis, Alex. cons. 26. colum. 2. nu. 5. versic. Et sic videtur, d. lib. 3. Ludou. Rom. consil. 148. Viso themate, ac sup. consultis, vers. Et pro hoc accedant, Bened. Capr. cõs. 22. Etsi viso, num. 6. colum. 3. in princip. Iaf. cons. 52. Materia presentis consultationis, colum. 4. in princip. versicu. Secundo principaliter, lib. 3. Corn. consil. 207. De pluribus hęreditatibus, nu. 13. & infr. vbi egregiè loquitur, lib. 2. Soc. sen. consil. 249. Materia præsentis consultationis, col. 1. num. 2. vbi de communi, lib. 2. Ludouic. God. cons. 4. Prima facie videtur, colum. 3. num. 13. versic. Certè in vltimis voluntatibus, & fideicommissis, cons. 59. Prima facie dicendũ, col. 2. nu. 12. vers. Quartò communis est opinio, Socin. iun. cons. 125. Visis puncto, & testamento, colum. 7. nume. 35. vers. Idem reperio, lib. 1. vbi de communi opin. à multis, & maximis Doctoribus approbata, Anton. Rub. Alexandrin. consilio 28. Circa præmissam facti contingentiam, colum. 3. num. 9. Carol. Ruin. cons. 101. Super his quæ in facto, colum. 4. num. 9. lib. 2. Peregr. in d. tract. de fideicommiss. d. artic. 1. nume. 31. versic. Conclusiue, fol. 4. colum. 4. in princ. dicens ab hac conclusione discrepare nõ mirum, Io. Cephal. d. cons. 107. colum. 6. num. 15. vers. Nec obstat quod io fideicommissis, lib. 1. vbi dicit istam esse receptam opinionem, & nu. 19. dicit in hoc se non vidisse cõtradictorem, Hier. Gabriel. cons. 121. Ludouicus instituit hęredes, colum. 10. num. 35. lib. 1. Hippol. Riminal. iun. cons. 389. D. Franciscus, num. 32. 33. lib. 4. Augustin. Bero. q. 112. An substitutio illa, in fi. nu. 6. vers. Quia respondeo, rursus Socin. iun. cons. 114. Visis ac mature consideratis, colum. pen. nu. 31. versic. Nouissimè non obstat, vbi communem esse affirmat, & consil. 116. Viso puncto prędicto, colum. 3. nu. 23. d. volum. 1. cons. 146. Viso testamento de quo in puncto, col. 2. ou. 7. & infra vsque ad 10. lib. 2.

22 Istamque opinionẽ de plano † atque indubitanter procedere, vbi dispositio esset collata in aliquem futurum euentum in quem verisimiliter poterat esse dubium, an tunc filij primi gradus essent extituri, an vero magis nepotes, vel alij vlteriores, tunc enim latè nomen filius assumeretur. Lud. Goz. ad d. cons. 59. colum. 2. num. 12. & d. cons. 4. num. 13. versic. Et dicit ibi, Ruin. d. consil. 101. colum. 4. ou. 9. lib. 1. Io. Cephal. d. consil. 107. nu. 15. versic. Quæ conclusio, d. volum. 1. & sic vbi testator habuisset respectũ, tam ad natos, quàm ad nascituros, vt per Rub. Alexandrin. d. consil. 28. colum. 3. num. 9. vers. Et ista opinio, vbi cõcordantes citat, & alios al legat Cephal. in loco pręcitato, Socin. iun. con sil. 116. Viso puncto prędicto, col. 3. sub num. 13. versic. Et eo maxime, lib. 1. & tradit Alexand. de Imol. d. cons. 26. col. 2. sub num. 5. versic. Et hoc saltem procedit, d. lib. 3.

23 Cæterum aduertendum existimo † ad distinctionem quandam quam insignis I. C. Fraociscus Aretin. cons. 146. Respondendo summatim,

tim, col. fi. vers. Est autem hic coniectura, quod si agitur de successione aui, vel patris, & tunc quia nepos admittitur ad successionem vna cũ patruo, appellatione filiorum venient nepotes in fideicommissis, si vero ageretur de successione aliorum transuersalium patruo excepto, tũc appellatione filiorum nepotes non contineantur, quia semper testator præsumitur in dubio voluisse iure communi vti, ut tradita per Bart. in l. hæredes mei, §. cum ita, nume. 4. ff. ad Trebellian. hancque distinctionem refert Anton. Gabr. Roman. in d. lib. 6. titu. de verborum significat. conclusio. 1. nume. 6. versic. Concorda has contrarias opiniones, vbi refert Curt. iun. cons. 57. Habita diligenti consideratione, col. 3. in princ. vers. Secundò principaliter moueor, nu. 5. vbi dicit, quod in istis terminis rari reperientur Doctores qui in specie contrarium teneant, & dato quòd aliqui tenerent inaduertenter, nõ esset de eis curãdum. Istamque Aretini distinctionem tenuit frequenter Hipp. Riminal, cons. 502. Postquam consului, num. 112. versic. Tertiò non omitto, lib. 5. & consil. 690. Dominus Peregrinus, colum. 2. in fin. num. 13. vers. Secundò confirmari posse videtur, lib. 6. & cons. 389. Dom. Franciscus Zocchus, col. 5. in fi. nu. 19. vers. Tertiò non est aliud omittendum, lib. 3.

Sed certè talis Aretini restrictio sic strictim intellecta, videtur multum aspera, nam conclusionem quam ponit Aretinus est in modũ coniecturæ ad facilitãdum inclusionem nepotum, dum succederẽt ex iure communi vna cum patruo, & quãuis illam retulerit Ant. Romanus, non videtur in ea magnum fundamentum facere, & de verbis Curtij intendentis causæ consulere absque disputatione, non est admodũ curandum, dum receditur ex subtilitatibus Aretini à communibus traditionibus per coniecturam, & præsumptionem ad coadiuuandum inclusionem nepotum inductam, in casu enim affirmatiuo, & inclusiuo tantum loquitur si rectè inspiciatur, licet existimem in terminis in quibus Aretinus ipse consuluit, optimam esse coniecturam, ac pulcherrimam declarationem, in reliquis verò cogitandum, & communi inhærendum.

Tertiò eadem principalis conclusio limita-
24 tur, vbicunque dispositio † in personis filiorũ esset effectum sortita, tunc enim ad nepotes nõ extenderetur, Bart. in d. l. liberorum, col. penul. nu. 18. vers. Modò si quidem, ff. de verb. signif. exemplum afferẽs ex l. Gallus, §. idem credendum, vbi quis instituit nepotem qui sibi ex suo filio nascetur, & tunc nato nepote habet suum effectum in eius persona, merito ad nepotem nasciturum ex eo non extenditur, arg. l. boues, §. hoc sermone, de verb. signific. Si uerò in persona filij priniò nati nõ cõmittitur, tunc ad personam inferiorum extenditur, exemplum in d. l. Lucius, vbi testator grauauit aliquem, si filium filiumvè ex se natum non habuerit, illa enim verba intelliguntur, si non habuerit tempore mortis suæ, vt l. ex facto, §. si quis autem, ad Trebell. & in præalleg. l. Lucius, ideoque licet filius nascatur, adhuc verum non est ipsum tempore mortis suæ filium habuisse, proinde si filius decedat, & nepos remaneat, ad personam talis nepotis dicta conditio extenditur, ut d. l. Lucius, hæc to loci Bartol. optimus Iurisconsultus, ac legum interpres. & quamuis Alexãd. in d. l. Gallus, §. instituens, sub nume. 5. versic. Vnde Bartol. columna 2. videatur impugnare Bartoli responsionem ad d. §. idem credẽdum, tenendo quòd ibi nõ ponatur reprehensio Scæuolæ aduersus Gallum, sed declaratio, vt sensit fere ibi Ioannes de Imol. & Raphael Cuman. tamen dictam Bartoli conclusionem, & limitationem explicitè sequuntur, idem Alexand. de Imol. consil. 91. Ponderatis his de quibus in themate, colum. 5. post princip. ante nume. 6. versicu. Ostenditur etiam hoc, lib. 1. & consilio 105. Perspectis verbis, columna secunda, numero tertio, versic. Perinde est ergo, eodem volumine, Curt. sen. d. consil. 45. colum. 10. num. 17. Socin. sen. consil. 104. Quoniam præsens consultatio, columna 2. in princip. lib. 3. Curt. iun. consil. 113. Pro resolutione motiuorum datorum, colum. 2. ante num. 2. versic. Ex istis enim verbis, Corneus consil. 131. Videtur prima facie dicendum, colum. 2. in princip. ante num. 3. versic. Et pro hac parte, lib. 3. Ludouic. Gozad. consilio 36. In facto præsupponitur, colum. 2. numero 6. versic. Quartò quotiescunque, Dec. d. consilio 95. columna finali, versic. Quarto, & vltimo principaliter, nume. 5. Paris. consil. 31. Considerato primo capite, colum. 3. nume. 15. vers. In quibus locis, lib. 2. consil. 86. Ad veram resolutionem, colum. 5. nume. 25. versic. Prout etiam, consil. 87. Vidi, & legi testamentum, colum. 4. in fin. nume. 22. versic. Prout, & tertio, eodem volumine, Steph. Bertrand. consil. 166. Pro faciliori, columna prima, numero tertio, lib. 1. Et cum dicta opinione videtur pertransire Illustrissimus Dominus Cardinalis Frãcisc. Mantic. in tracta. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. titulo 8. quicquid in fin. dixerit videndum esse Alexãdrum in d. §. instituens, quam etiam sententiam comprobarunt Carol. Ruin. consil. 35. Adeò plenè, & eleganter, colum. 2. num. 4. versicu. Tertiò idem probatur, lib. 1. consilio 117. Viso testamento Antonij, columna 2. nume. 8. versic. Et sicut, lib. 2. consil. 59. Viso testamento Dom. Monsloridi, colum. 8. ante nume. 20. versic. Allegat etiam notata, & consil. 203. De duobus principaliter quæritur, col. 12. in princ.

sub num. 22. versic. Et vbi etiam isto casu, eod. lib. 2. consil. 132. Proponitur in themate, col. 3. nume. 7. versic. Et istud etiam probatur, lib. 3. rursus Ruin. consilio 13. Præsupponitur quòd Ioannes, colum. 2. in princip. numero 5. versic. Quartò istud etiam, d. volum. 1. consil. 78. Primum dubium, colum. 2. num. 5. vers. Sed quia dictus D. Cæsar, & colum. 3. num. 7. versic. Nec etiam obstat, consil. 92. Casus de quo queritur, colum. 2. in fin. nume. 6. versic. Et pro eo facit, d. lib. 2. & consil. 63. Quamuis copiosè, col. 3. in princip. ante nume. 6. versicu. Et dato etiam, d. lib. 3. cons. 8. Viso statuto castri Finalis, col. 3. num. 7. versic. Tamen dico, lib. 5. Ioan. Crot. cons. 104. Testator post multa legata, colum. 3. nume. 17. versic. Tamen adhuc, lib. 1. Rolan. de Vall. consil. 43. Negari non potest, colum. 6. in fin. num. 36. versic. Quinto dicitur, lib. 4. Andr. Alciat. consil. 69. Fideicommissi verba, num. 8. lib. 9. & post Bartolum, Decium, Marcobrunum, & Rolandum quos citat, idem tenet Iacob. Men. in tract. de præsumpt. in 2. part. princip. lib. 4. præsumptio. 94. in 17. coniect. num. 23. fol. 176. Hippol. Riminal. consil. 172. Testator nume. 30. versic. Tertiò igitur, lib. a. consil. 252. Magnificus Dominus Ludouicus, col. 14. nu. 60. versic. Quoniam pro responsione, lib. 3. cons. 358. Igitur ad primum quæsitum, col. 34. nume. 240. versicu. Aliquando conditio, lib. 4. Socin. in præalleg. l. Gallus, §. instituens, in fin. versic. Sed tu defendendo Imolam.

Supradictaque conclusio non solum proce-
25 dit, quādo dispositio in persona † filiorū suum effectum sortita fuit, verum etiam si dispositio nondum verificata, posset verificari, vt quia tempore quo dies fideicommissi cedit, adsint filius & nepos, cum enim possit effectum in filio sortiri, non verificatur in nepote, vt scripsere, Alexand. consil. 37. Viso themate, colum. pen. nume. 25. versicu. Non obstat alia ratio Cyni, lib. 6. Corn. consil. 307. In hac consultatione, colum. 2. num. 3. versicu. Accedat quod voluit Imola, lib. 1. consilio 131. Videtur prima facie, col. 2. vers. Et pro hac parte, & colum. seq. lib. 3. Lud. Gozad. d. consil. 36. In facto, colum. 2. nu. 9. Curt. iun. consil. 57. Habita diligenti, colum. 4. num. 7. in fin. vers. Præterea ad aliud, quod alibi etiam asserebam, cons. 2. incip. Dubia super testamento, colum. 4. nu. 3. versic. Verum etiam quod reddidi pro filijs olim D. Ioannis Hieronymi Riueræ super fideicommisso olim Ioannis Caroli ipsorum aui.

In tantum quod si tempore factę dispositio-
26 nis † testator filios habebit, nō censetur in cōcursu ex complurium intentione de nepotibus in dubio sensisse, Bal. in d. l. Gallus, §. instituēs, colum. 2. circ. med. vers. Secundo casu, post Cynum, & Iacobum de Aren. in distinct. Io. Fab. in §. fin. num. 2. versic. Et ideo, vbi Ang. Aretin. nu. 3. versic. Vel secundo, in discursu, Instit. qui test. tut. dar. poss. Ias. in l. si pater tuus, colum. 1. nu. 3. vers. Nam doctrina Bartoli, C. de hæred. instit. Alexan. cons. 37. Viso themate supra scripto, colum. penult. in princip. ante nu. 16. vers. Non obstat alia ratio Cyni, lib. 7. Socin. senior cons. 73. Capiendo primum consultationis articulum, colum. 5. sub num. 18. vers. Tertio loco post Oldrad. Cynū, & Philippum de Corsinis Aduocatum Florentinum, lib. 4. Otto Lapi Nicolinus de Sirigattis de Florentia, cons. 152. Casus iste non est nouus, colum. 2. circ. fin. versic. Nec etiam secundum opinionem D. Iacobi de Aren. lib. 1. Corn. cons. 207. De pluribus hæreditatibus, colum. 8. in princip. versic. Aut habebat filium, vbi, & ipse Oldradum refert, ac etiam Iacob. de Aren. in d. §. instituens, & Philippum de Corsinis, lib. 2. consil. 290. Tota uis consultationis est, colum. 1. ante num. 2. versic. Et propterea ibi Imol. Latius declarādo, lib. 4. Socin. iun. cons. 149. Proposita quæstio, colum. fin. num. 7. versic. Posset etiam pro ista opinione, lib. 2. Paris. cōs. 20. In hac cōsultatione, col. 6. n. 56. vers. Nec obstat q̄ vocauerit filios, li. 3.

Et licet Socin. iun. in præalleg. cons. 149. sub nume. 7. hoc dictum sic simpliciter positum dixerit apud ipsum sine dubitatione non transire, & propterea in eo magnum fundamentum non cōstituere, voluit tamen illud referre propter authoritatem Scribentium ita tenentium, tanquam pulchrum (si verum esset) ad limitationem doctrinę Bart. in d. l. liberorū, & quamuis etiam idem Socin. cons. 146. Viso testamento de quo in puncto, col. 6. nu. 17. in responsione ad dubium excitatum per D. Hieronymum Prioratum, eod. vol. 2. contrarium tenere visus fuerit, tamen in fine consilij fatetur non pleno admodum studio respondisse, & ideo dignum excusatione se reddidit, vt per eum ibi. Et magis resolutinè Parisius dictæ conclusioni incalescit in præalleg. cons. 20. ante num. 57.

Et contra Socinum iuniorem stringere plurimum videtur text. in l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de leg. 2. & licet huic textui idem Socin. respondere conetur, cuius respōsioni aliàs ego inhærebam in pręalleg. cons. 2. num. 120. versic. Respondetur quòd ibi, dicebam enim dubitationem apud Papinianum, lib. 7. responsorum excitatam fuisse, vtrum hæredes præmortuorū (de hæredibus simpliciter loquendo) repręsentātes sui authoris personam ad partem admitti deberent, ibidemque decidi quòd non, cum mortui considerandi non essent, quia eligi non poterant, & spes illa fideicommissi in hæredes pendente conditione non fuerat translata, ex iuribus vulgaribus, & ita declarabat etiam Raphael Cumanus. Sed si aliquis filius præmortuorum,

tuorum, & sic nepos grauati superesset, q non haberet partem ibi non probatur, solum enim dicitur, quod ex his qui eligi poterāt superuiuentes admittantur, vnde nepos debuerat admitti enim eligi potuisset, nam cū deberet filijs restituere, & ex his cui voluisset, & aliàs filiorū appellatione veniant nepotes, poterant nepotes etiam eligi. Tamen vlterius cogitāti, posset
27 aliud in mentem venire, quòd inquam † ibi nō agatur de iure trāsmissionis titulo hæreditario, vt Socinus præsupponit, nisi ibi diuinandū sit, testator enim à filio cū moreretur, filijs, vel cui ex illis voluisset restituere fuerat rogatus, non enim de hęredibus meminit, cumque velit viriles inter superuiuentes fieri, nā de alijs eligendi potestas non erat, dicēdum est verbum illud alijs, ad nepotes necessario referendum esse, relictos ab ijs filijs substitutis per fideicōmissum qui eo tempore non viuebant: sed nepotes respectu testatoris reliquerant, quos non includi, ex illo contextu colligitur, postquam conditio fideicommissi in personas superuiuentiū confertur, & ad eos tantum restringitur, & tamen per trāsmissionem ex patris persona liberi succedunt, l. vnic. C. de his qui ant. apert. tabul. nec ex ea quis venire potest, nisi transmittentis hæres fuerit, iuxt. not. in l. qui se patris, C. vnd. liber. & l. si quis filiū, de acq. hæred. licet nō transmittatur tanquā ad hæredem, sed transmittatur ex eo quia est hæres, & descendens, sicut videmus in feudo, & in emphyteusi, §. emphyteusim, in auth. de non alien. & l. iurisiurandi, §. si liberi, de oper. libert. & ideò si essent alij hæredes extranei vna cum nepote, ad solum nepotē fieret transmissio, & si essent plures nepotes inæqualiter instituti, trāsmitteretur tamen æqualiter, vt d. §. liberi, quod notāter declarat Paul. de Castr. in l. si quis filium, colum. 1. in fin. sub num. 3. versic. Sed dubium est hoc, C. de inoffic. testamen. Nisi dixerimus, negari non posse assumptum Socini iunioris considerando principium dicti §. hæreditatem, ac verba illa, ante mortem filij hęredis existere, nō enim sine mysterio Papinianus de filio hærede, ac etiam virilium portionum ibi meminit.

28 Licetque superius ad eūdem textum † nonnihil dixerim, ēt ex Socini senioris in d. §. instituens, intentione, addi tamē nunc fortè pro clariori eius intelligentia posset, Papinianum excelsi ingenij Iurisconsultum, verba illa, vel cui ex his, ad superuiuentes retulisse, & ita interpretatum fuisse, vt non possint ad nepotes excēdi, paria enim sunt, aliquem substituere si viuit, vel eū nomine proprio nominare, §. 1. Inst. de excus. tut. §. hoc etiam, Instit. de legitim. agn. succ. l. 3. ff. de fund. instruc. Dec. cons. 79. Et pro tenui, in princ. Paris. cōs. 9. Olim, D. Camillus, nu. 24. vers. Et quia vocando, lib. 2. cons. 37. Si bona & res, col. 7. in fin. nu. 53. eod. volum. sed quando filij proprijs nominibus proferuntur, nepotes non veniunt, Paris. cōs. 20. In hac consultatione, col. pen. nu. 57. lib. 3. & statim dicā, igitur non includentur cum sit dictum, vel cui ex his, quæ verba in illo textu æquipollent verbo superuiuentibus. Quòd autem filiorum su-
29 peruiuentium appellatione † nepotes non includantur tradit Socin. iun. cons. 133. Quia præsens consultatio, colum. 3. nu. 11. vers. Ad quod optimè facit, lib. 1.

Retenta itaque supradicta principali limita-
30 tione, Primo declaratur † quādo in filio adimpleta est dispositio secundum intentionem disponentis, omnemque effectum habuit, sicut in terminis dicti §. idem credendum, aliàs secus, Bartol. in præall. l. liberorum, col. pen. num. 18. declarat Soc. sen. cons. 250. In causa Bononiēsi, colum. 8. in princip. versic. Infertur etiam & tertia responsio, lib. 2. quem sequitur Carol. Ruin. cons. 203. De duobus principaliter quæritur, col. 12. in princip. ante num. 23. vers. Nec obstat quod Bart. lib. 2. cons. 25. Adeò plenè, & eleganter, nu. 15. vers. Tertiò non obstat, lib. 1. & dixi in d. cons. 2. num. 118. vers. Nam respondetur, vbi rationem ex Baldo afferebam.

Secundò, dictum Bart. in d. l. liberorum, de-
31 claratur procedere, † quando simpliciter filijs aliquid cōceditur, absque aliquibus verbis denotantibus tractum temporis successiuū, vt puta verbo Posterorum, vt per Ruin. cōs. 117. Viso testamento Antonij, nu. 19. vers. Nec obstat dum dicebatur, lib. 2. & in præalleg. meo consil. 2. num. 119. vers. Secundo respondeo, lib. 2.

Quinto, illam principalis cōclusio recipit li-
32 mitationē, vt in natis nepotibus procedat, † secus in nascituris, qui filiorum appellatione nō venirent, Alexan. cons. 184. Viso themate, col. 1. nu. 2. uers. Et primò quia, lib. 2. Corn. cōs. 290. Tota uis consultationis, col. fin. in fi. nu. 7. uers. Et maximè, lib. 4. Otto Lapus Nicolinus, d. cōsil. 152. Casus iste non est nouus, col. 2. ante nu. 3. uers. Sed ut prædixi, inter consilia Socin. sen. lib. 1. ubi Sallustius D. Gulielmi de Bongulielmis de Perusio in 1. subscript. nu. 5. uersic. Nam dicitur, & infr. Andręas Bartolomæi de Sicilia, in 3. subscript. ante nu. 10. uers. Modo in proposito nostro. Francisc. de Accoltis de Aret. in 5. subscript. sub nu. 13. uersic. Sed tamen bis non obstantibus, Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerin. in ult. subscript. colum. pen. uers. Concurrit etiam, cum quibus alij subscribentes simpliciter transeunt. latè Dec. cōs. 95. Et pro tenui facultate mea, col. pen. circ. med. uers. Tertiò principaliter in casu isto, citans Alex. in pręallegato cons. de liberis loquentē, & ipse Alex. mouebatur ex ijs quę habētur in l. si cognatis, ff. de reb. dub. & in l. cū ita, §. in fideicōmisso, ff. de leg. 2.

& ad idem allegabat text. in l. peto, §. fratre, cũ gloss. eod. tit. Et licet D. Otto, ac alij subscribentes in trãsuersalibus loquantur, idem est dicendum in liberis, seu filijs, vt inquiunt Alexand. & Dec. moti ex doctrina Ioannis de Imol. & Petri de Anchar. in c. iudicante, colum. antepenul. vers. extr. gloss. de testam. dicentium quod illud quod dicitur in d. l. si cognatis, inductum in eo qui facit aliquam dispositionem, & relictũ cognatis habet locum etiam in relinquente liberis. & pro hoc bene facit quod scripsit Bart. in cons. Bonauentura condidit testamentum, vbi concludit, quod si testator substituit aliquem, & eius filios, intelligitur de natis tempore testamenti. Hoc idem in legato facto liberis, quod non veniant liberi nati post mortem testatoris, voluit Lud. Rom. cons. 231. Præmissorum Doctorum cõclusionem ego sequor, in princ. morus ex d. l. si cognatis, & in d. l. cum ita, §. in fideicommisso, & ex ijs quæ notantur in l. interuenit, ff. de leg. præstan. Facit insuper text. in l. si ita, §. si quis eum ignoraret, ff. de testam. tut. vbi appellatione filij non continetur filius de quo pater ignorabat; à fortiori hoc idem in nepote dicendum erit qui est remotior. Et quia tales nepotes qui post mortẽ eius de cuius hæreditate agitur concepti sunt, ex propria perso-
33 na † non sunt vocati de iure, & ideò non excludunt agnatos, nec cognatos, §. planè, Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. l. si quis filio, §. 1. ff. de iniust. rupt. testam. vers. Sed hoc ita, l. Titius, ff. de suis & legit. l. 1. §. si quis proximior, vers. Sed hic ita, ff. vnd. cogn. Vnde sequitur quod etiã dispositio testatoris, ita interpretetur, quia testator in dubio videtur se cũ dispositione iuris communis conformare, l. Gallus, §. quidam rectè, de liber. & posthum. cum simil. Congruũt prædictis etiam tradita per Bart. cons. 131. Primò arguitur, in princ. versic. Et hoc est verissimum, in 1. part. & consil. 55. eiusdem initij, ac continentiæ, in 2. part. vbi asserit relictum fa-
34 ctum ab auo filiæ pro dote in dubio † contemplatione filij non neptis factum censeri, ex l. dedit dotem, vbi Iacob. de Aren. ff. de col. bon. quod dicit esse verissimum maximè in illo casu sibi proposito, vbi dicebatur, quòd neptis non erat nata tempore mortis aui, & sic non poterat dici, quòd propter affectionẽ quam auus habebat ad eam, sibi reliquisset, sed solum contemplatione filij dictam dispositionem fecerat, vbi ad diminutionem fideicommissi, de quo ibi infert, & cum Bartol. in hoc de dote nepti relicta sensit Dec. consil. 81. In casu proposito, col. 3. sub num. 5. vers. Et hoc idem in terminis propositæ quæst. cum alijs adductis per Iac. Menoch. in tract. de præsumpt. in 1. part. princip. lib. 3. præsumpt. 17. num. 5. vers. Declaratur hic casus, fol. 128.

Ex prædictis clarè colligi potest, non esse assentiendum Corneo, in consil. 199. In præsenti consultatione, colum. 12. in fin. ante nume. 35.
35 lib. 2. dum videtur distinguere † inter cognatos ad descendentes in proposito, cum non sit vera distinctio, & contrarium ipsemet alibi teneat in præallegato cõsilio, & valdè vrgeat Bartoli autoritas, quod in eius voluminibus reperire non valui, cum tantum adsit consilium 51. incipiens Bonauentura fecit testamentum in 1. part. quod non facit ad casum, licet existimem Alexandrum vidisse consilium ab ipso allegatum, & non omnia responsa quæ Bartolus reddidit impressa reperiri, & prædictam limitationem tenent etiam Ludou. Gozad. d. consil. 36. In facto præsupponitur, colum. 2. num. 7. vers. Quinto quoties, Paris. consil. 20. In hac consultatione, colum. penult. nu. 58. vers. Item, quia, lib. 3. rursus Socin. sen. cons. 73. Capiendo primum, colum. 6. in fin. nu. 25. versic. Postremo, & iosr. vsque ad num. 29. lib. 4. Anton. Gabriel. Roman. lib. 6. tit. de verb. sign. colum. 1. nu. 68. vers. Decimo limita, fol. 545. Illustrissimus D. Cardinalis Frãcisc. Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 8. nu. 9. vers. Sextus casus, fol. 185. Andr. Alciat. consil. 69. Fideicommissi verba, nu. 9. lib. 9. Carol. Ruin. consil. 35. Adeo plene, num. 3. lib. 1. cons. 117. Viso testamento, Antonij, colum. 2. num. 9. versic. Alia etiam ratione videtur, lib. 2. Socin. iun. cons. 30. Resolutio præsentis consultationis, col. 5. nu. 24. vers. Et in hac consideratione, lib. 3. Ant. Rub. Alexandrin. consil. 8. Præsuppositur in facto, col. 1. in princ. Io. Cephal. cons. 3. Ludouicus de Sabaudia, col. 7. num. 36. cons. 12. In facto, nu. 17. & 18. lib. 1. Frãcisc. Beccius, consil. 56. In causa, vers. Hinc Decius, nec relinquendus erit Curt. iun. cons. 57. Habita diligenti consideratione, num. 6. vers. Tertio principaliter, vbi, ac etiam consil. 58. Circa præmissam consultationem, colum. 2. nu. 5. & 6. distinguebat, quòd aut tem pore purificatæ conditionis reperiuntur aliqui nepotes qui erant concepti, & nati viuo testatore, & isti prius admittantur, dicens se non reperisse Doctorem sic in pũcto loquentẽ, quam distinctionem probat Rimin. iun. cons. 690. D. Peregrinus, nu. 22. lib. 6. & alibi sæpè, quãtumuis fuerit d. consideratio Lambertini de Ramponibus relati per Io. Andr. in addit. ad Spec. in rubr. de testam. col. 3. versic. Item Lambertinus, quos referendo sequitur Carol. Ruin. cõs. 2. Est in primis animaduertendum, nu. 9. vers. Præterea vbi feudum, lib. 1. quicquid autẽ Curtius inuolutè loquens sibi voluerit, non audetẽ à prædicta limitatione recedere aliqua alia coniectura non concurrente, ideò cogita.

Ampliatur hæc quarta limitatio. Primò, vt
36 idem sit dicendum, si testator † verbo, liberorũ,

vsus

vsus fuerit, vt videre est apud Lud. Rom. Alex.
Decium, & Gozadinum in pręcitatis locis.
Secundò, vt non solum procedat in nepoti-
37 bus remotioris gradus, sed etiam † in filijs, cū
filij appellatione non cōprehendatur filius quē
pater habere se ignorabat, d. l. si ità, §. si quis cū
ignoraret, ff. de testam. tut. Curt. iun. cons. 111.
D. Paulus de Raude, col. 5. num. 4. in nepote à
fortiori arguens, vt per eum in vers. Facit text.
quod voluit Bart. in præalleg. consil. incip. Bo-
nauentura condidit testamentū, & cum eo sen-
sere Alex. Dec. & Gozad. in præciatis locis.
Tertio ampliatur dicta limitatio, vt vera sit,
etiam si conditio in incertum futurū euentum
38 † collata fuerit, vt per Alexan. d. cons. 184. Viso
themate dicti Siluestri, Dec. d. cons. 95. col. 4.
circ. med. vers. & ibi dicit hoc etiam procedere,
Gozad. d. cons. 36. nu. 7. in fi. Ruin. d. cons. 117.
col. 2. in fi. nu. 9. vers. Et hoc nedum videtur ha-
bere locum, d. lib. 2. Soci. iun. d. cons. 30. col. 6.
nu. 25. vers. Et vult hoc habere locum, d. lib. 3.
Rim. iun. cons. 690. præallegato, num. 20. vers.
Et ibi dicit Alex. d. lib. 6.
Hæc tamen tertia ampliatio de conditione
39 collata in certum futurum euentum, † tuta nō
videtur, quicquid enim Alexander in transcur-
su dixerit in præallegato consil. & ipsum præci-
tati retulerint, omni prætermissa disputatione,
contrariū multi graues Iurisconsulti tenuerūt,
à quibus recedere periculosum foret pręsertim
in consulendo & iudicando, nūcupatimque ita
tenet Alex. ipse magis deliberatè, cons. 26. Vi-
deretur fortasse, col. fi. nu. 14. vers. Quia respon
deo, lib. 3. fretus autoritate Ioānis Andr. in ad-
dit. ad Specul. tit. de testam. in rubric. colum. 3.
vers. Item Libertinus, Curt. iun. d. consilio 111.
col. fi. num. 19. vers. Non obstat etiam, vbi dicit
Alexandrū in dicto alio cons. transcursiuè fuis-
se locutum, Francisc. Mantic. d. lib. 8. tit. 8. ante
nu. 10. vers. Sed tamen aduerte, post Alciatum
quem allegat, in d. concl. 1. de verb. sign. nu. 69.
vers. Contrarium in casu, Io. Anton. Rubeus d.
cons. 8. Præsupponitur in facto, in fi. nume. 10.
vers. Et ex prædictis concludendū videtur, cōs.
28. Circa præmissam facti cōtingentiam, col. 3.
nu. 9. vers. & ista opinio, Carol. Ruin. d. cōs. 117.
colum. 6. in princ. nu. 20. vers. Item non obstat
quòd Agnes, d. lib. 2. vbi ex Io. Andręa, Alex. &
Paulo Castrensi cōcludit, satis esse quempiam
natum esse tempore existentis conditionis, &
cons. 123. Quia circa casum, in princ. versic. Et
ideo vbi appellatione filiorum, & col. 6. nu. 16.
vers. Cessat tamē dicta ratio, eod. vol. Soc. iun.
cōs. 172. Pulchra certè, & subtilis, per totū cōs.
lib. 2. vt hæc opin. magis cōis prorsus videatur.
40 Quæ quidem Primò magis procederet † in
casu Ruin. d. cons. 117. ante nu. 21. vers. Et istud
pręcipuè, d. lib. 2. in quo testator vocauerat po-
steros in infinitū, & apud eos volebat dicta bo-
na perpetuò & omni tēpore permanere, in qui-
bus verbis (ipse inquit) omne tempus inclu-
debatur, & omnis quandocunque, & omni
tempore nasciturus, §. & vnū hominem, Instit.
de hæred. inst. vt per eum ibi.
Secūdò, magis locum sibi vendicaret in alio
casu, Curt. iun. d. cons. 111. col. pen. ante nu. 20.
versic. Præterea ista difficultas, vbi testator lo-
quutus fuerat de quandocunque nascituris, in
tantum quòd in claris se cōsulere ibi asseruerit.
Sublimitatur nūc dicta quarta limitatio. Pri-
41 mò vbicūque dispositio † de filijs natis loque-
retur, item de nascituris, vt tradit Carol. Ruin.
cons. 35. Adeo plene, & eleganter, col. 6. in fin.
nu. 14. uers. Secundo respondetur, lib. 1. ubi ad
hoc multa inducit, ut inspici potest.
Secundo sublimitatur, quòd quamuis nepo
tes nati non fuerit, sufficit tamē si testamenti tem-
pore, uel mortis testatoris fuerint concepti, ut
per Andr. Tiraquell. in tract. de retract. lig. §. 1.
gloss. 9. num. 85. uers. Et Franc. Arent. fol. 158.
secundum impressionē Lugdunensem Guliel-
mi Rouilij, Anton. Rom. d. concl. 1. de verb. si-
gnif. nu. 72. fol. 545.
Tertiò sublimiatur in cōtractibus, secundū
Bart. in l. Si ē prætor, nu. 3. uers. Item quæro ali-
quis accepit, ff. de suis & legitim. per textū ubi
dicit esse casum in l. Paulus respōdit, §. Paulus
respondit nepotem, ff. de bonis libert. latè Ti-
raquell. in d. §. 1. gl. 9. nu. 87. uers. Facit, & quod
passim, & nu. 88. ubi nu. 89. uers. Et huius qui-
dem sententiæ rationem reddit Ruin. d. consil.
35. col. 6. in fi. nu. 14. uers. Quia primo respon-
detur, d. lib. 1. post Baldum in loco de quo ibi.
Quinto limitatur, quod dictum est de nepo-
tum comprehensione, sub uoce filiorum quan-
42 do testator † filiorum in una parte dispositio-
nis meminit illos uocādo, & appellando filios,
in alia uero parte non filios, sed liberos, tunc
enim facilè deprehendi potest filios pro gradu
primo tātum assumpsisse, ita ut nepotes nequa-
quam includantur, Corn. cons. 90. Scrupulosa
uidetur præsens consultatio, col. 2. nū. 6. uersic.
Nec potest dici, lib. 3. cons. 304. Rem arduam
continet, col. 11. ante nu. 17. uers. Et licet eod.
uol. Otto Lapi Nicolinus, d. cons. 152. col. 2. nu.
4. uers. Vnde cum uerbum liberis, lib. 1. & huic
consilio præcitati insignes Iurisconsulti se sub-
scripsere, Soc. iun. cons. 128. Pręsentis consulta-
tionis materia, col. 12. n. 71. vers. Decimotertio,
lib. 1. Lud. Gozad. cons. 29. Videtur prima fa-
cie, col. 4. sub num. 18. vers. Septimo adduco.
Cum enim verbum, liberos, comprehendat
nepotes, & sequentes, d. l. liberorum, in prin. &
in fi. cum simil. verbum autem filios, cōprehen
dat eos qui sūt in primo gradu, ex ꝓpria signi-
ficatione, d. l. quid si nepotes, ff. de testam. tut.

§.fi.Instit.cod.titu. meritò patet quòd testator tali casu intellexit differentiam inter dicta verba,& propterea diuersis vocabulis vsus est, l.si idem,C.de codicil.iunct.l. Labeo, §. idē Tubero, ff. de supell.lega. si enim voluisset comprehendi non solum filios primi gradus,sed nepotes, sciuisset vti verbo liberis, prout sciuit vti verbo filijs,arg.l.vnic. §.fin autem ad deficientis, C. de caduc.toll. vnde cum dixerit per verbum filijs, & non per verbum liberis, vt primo dixerat, videtur ipsū voluisse recedere à prima dispositione infinita,& ad finitam deuenire, l.si seruū,§.non dixit prætor, ff.de acq.hęred.l.1.§. nō omne,ff.de fluminib.cum simil.& ita è conuerso, ex sequentibus enim, & more loquentis verba interpretantur,l.si seruus plurium,§.fin. de leg.1. Ad quod facit doctrina Bart.in l.centurio,in 3.q.num.27.vers. Vel quid si in præcedentibus, ff. de vulg. & pupill. vbi vult quòd si
43 verbum commune † in præcedentibus accepit testator pro directo, certè,& in sequētibus pro directo erit pariter accipiendum, arg. d.l.si seruus plurium,§.fin.

Non aliter dicēdum erit,cum testator, vt di-
44 uersa posuisset,† verbum filios, & verbum nepotes, appellando ipsos filiorum filios,vt dixit Corn.d.consi.90.col.2. sub nu.6. vers. Et quòd in isto decreto,d.lib.3. Lud.Gozad. d.consi. 29. col.3.sub nu.16.vers.Quarto ex quo,& cōs.30. In hac causa,col.3.in fi.nu.11. versic. Non obstat,quòd in generali fideicōmisso, Socin. sen. d.consi.73.Capiendo primum,col.6. vers. Hæc pars probatur etiam, Paris.consi.86. Ad veram resolutionē,col.9.in princ. nu.47. lib.2. Socin. iun.consi.168. Præsentis consultationis resolutio,col.12.nu.77.vers.Facit quia,lib.2.

Ad hanc conclusionem firmandā,congruūt
45 tradita † per Frācisc.Aret.in l.ex facto, §.Item quæro,in princ.in 1.not.ff.de vulg.& pupill.vbi dicit notandum esse,quòd specialitas circa res, vel personas derogat generi, vt patet de reb. in vxorē,§.felicissimo,de leg.3.& plenè in l.quęsitum,§.idem respōdit, de fund. instr.de personis,in l.cohæredi,§.qui patrem,d.tit.de vulg.& pupill.ita etiam specialitas circa tempus derogat generi, quia de re ad tempus communiter arguitur,vt l.miles, §. & quia diximus, ff.de testam.milit.vt per eum.

Sextò,declaratur dicta principalis cōclusio,
46 vt nō veniant nepotes † sub verbo filiorum de consuetudine, & de communi loquendi vsu, quemadmodum tradit Iac.Butrig.in 1.constit. Digest.& cum eo sentiunt gloss. sing. in §.fi.in verb.Appellantur,Instit.qui test.tut.dar. post. Anton.de Butr.in proem.decretal. in princ.Signorol.de Homod. consi.249. Quidam fecit testamētum,circ.fi.vers. Si verò profertur ab homine, Vdalric.Zas.consi.7.In causa,nu.17. lib.1. Steph.Bertrand.consi.209.col.pen.lib.3. Alex. de Neu. consi.16. Non figuro casum, num.10. Natta,consi.173.nu.8.lib.1. Francisc.Connan. Commentar.iuris ciuil.lib.10.cap.1.col.5. circ. med. versic.Sunt enim leges breues per se, fol. 744.Tiber. Decian.consi.47.Multa contra prefatum Gregorium,nu.13.lib.3.Hipp.Riminal. consi.389.D.Franciscus Zocchus, nu.12.lib.4. consi.246. Et in primis non videbatur, nu.108. lib.3.consi.75.Illustris quondam, nu.50. lib.1. Contrarium autem dictam declarationē impugnando sensit Marc.Mant.consi.198. Visis dubijs,col.fi.nu.30.lib.1.frustrà nanque disputasset Bartol.in d.l.liberorum,& alij vbique,an in statutis, testamentis, alijsque dispositionibus appellatione filiorum comprehenderentur nepotes, cum semper esset negatiuè respōdendū, vnaquæque enim dispositio secundum cōmunem vsum loquēdi interpretatur,& tamē Bart. in d.l.liberorum, in fi.col.1. habuit cōsiderationem dicti communis vsus loquendi, quia imò, vt inquit Bal.in l.maximum vitium,in 4.col.C. de liber. prę ter. de consuetudine auorum est,
47 † nepotes appellare filios.

Sed tamen nō erit ab opin.Butrigarij & glo. recedendum, nam absurdum quod Mantua affert,tollitur, si pręcitatorum dictum ita restrinxerimus, quod oporteat testantis consuetudinem,
48 seu communem modum, † aut vsum loquendi legitimè probari, vt in terminis istis declarat Alex.consil.9. Visis verbis testamenti, col.pen. sub nu.3.vers.Nec etiam obstat, quod dicitur, lib.1.& Rursus cōs.37. Viso themate suprascripto,ante nu.18.vers.Est ergo opportunū,lib.6. vbi ad hoc propositum scribit, optimum esse, quod talis communis vsus loquendi probetur, & quòd talis communis vsus tempore conditi. testamenti viguerit, secundum formam traditā per Bart.in l. Labeo,nu.6.ff.de supell. leg. & in rep.l.1.circ.pen.col. C.de dignit.lib.12. & vltra Alex.de Imola in dictis terminis, idem latè declarat Carol.Ruin.consi.63.Quamuis copiosè, & subtiliter,col.pen.nu.7. vers.Non obstat insuper lib.3.

Præsupposito igitur necessariam esse probationem communis vsus loquendi,& intelligendi,secundum Bart.in d.l.Labeo, in fi. Dec.cōs. 472.Testator legauit,col.2.in fi.nume.14.vers. Sed tamen prædictis, Lud.Gozad.cōs.35.Breuiter agendo,col.3. nu.12. vers. Quintò etsi dicatur, Hipp.Rimin.consi.458.Ostendam consilium,num.46.lib.4.

Sciendum est huiusmodi probationem diffi-
49 cillimā esse,vt colligitur † ex traditis per Raph. Cum.consil.77.Visis,col.fi. nū.5. prout visum fuit etiam Ioanni de Anan. in c. 1. col.7. de Sagitt.Paul.Pic. in l. Titia, §. Titia, cum nuberet, nu.21.ff.de leg.2.

Requi-

Requiritur enim Primò, quòd communis vsus loquendi ex illo loco obseruetur vnde testator originem ducit, aut in quo versari consueuit, non autem ex illa regione in qua testamentum cõditum est, vt colligitur ex l. si seruus plurium, §. fin. de leg. 1. Et ita scribit Lud. Roman. in l. si non speciali, num. 6. in fin. C. de testam. dicens in dubia voluntate testatoris interpretãda, spectari cõsuetudinem originis ipsius testatoris, non autem illius loci in quo veluti forensis testatur, vbi de communi opin. testatur, & Romanum non excludere regionem in qua testator fuit versatus, quia esset contra text. in d. §. fin. inquit Cardinalis Mantic. in tract. de coniect. vltim. vol. lib. 3. tit. 8. num. 5. in fin.

Secundò requiritur, quòd testes deponant talem vsum loquendi viguisse per tempus decẽ annorum, & ita ipsos audiuisse ab omnibus loquentibus, vel tractantibus de ipsa re circa quã vsus loquendi, vel intelligendi allegatur, vt colligitur ex dictis per Bart. in d. l. Labeo, num. 6. Alex. cons. 131. Super themate & dubijs, nu. 4. vers. Quarto præsuppono, lib. 7.

Tertiò, quòd nuncupatim probetur communem vsum loquendi viguisse, temporeque verba expressa fuere, Carol. Ruin. cons. 88. Circa legitimationem, col. 4. num. 12. vers. Et est aduertendum, lib. 3. Et sic tempore conditi testamenti, Dec. d. cons. 472. col. pen. ante num. 17. Curt. iun. cons. 176. Præsupponitur in facto, colum. 2. num. 3. vers. Cum igitur, Riminald. iun. cons. 540. Et prima consideratione, numer. 25. libro 5.

Quinimò probandum est non solum tempore testamenti, communem vsum loquendi viguisse, sed à decem annis, ante sic fuisse, vt superius ex Alexandro est dictum, & scribit Bart. in d. l. Labeo, num. 6. vers. Quæro ergo, Socin. sen. in l. Gallus, §. si eius, num. 6. ff. de liber. & posthum. Mantic. d. libro 3. tit. 8. colum. ante pen. in fin. Riminald. iun. d. cons. 540. num. 28. d. lib. 5.

Quartò, requiritur quòd probetur de communi loquendi vsu illius generis hominum cui conuenit actus ille, vel illa verba conueniunt, Dec. cons. 7. Et pro tenui facultate mea, col. 2. sub num. 3. vers. Modo ponderanda sunt verba conuentionis, Socin. iun. cons. 61. Perspectis & diligenter consideratis his, colum. 7. num. 27. libro 2. Iacob. Menoch. cons. 266. Memini me, colum. 10. num. 63. vers. Quarto requiritur, libro tertio.

Denique non crederetur Doctori de com-
50 muni vsu loquendi † attestanti, Dec. d. consil. 472. num. 16. vsque ad 19. Gozadin. d. cons. 35. num. 16. vers. Quia dico, Carol. Ruin. cons. 68. Circa legitimationem Vinc. col. 4. num. 11. in fin. vers. Nec est verum, lib. 3.

Et quòd iste communis vsus loquendi consideretur tantum vbi verba in sermone vulga-
51 ri proferuntur, secus autem si in Latino, † & literali, tradunt Bald. in l. lege 12. tabul. in fin. C. de legitim. hæred. Alex. cons. 2. Visis codicillis, colum. 8. num. 17. vers. Secundo quia, & cons. 9. Visis verbis testamenti, sub num. 4. vers. Verũ est, quòd sermones, lib. 1. Dec. cons. 258. In casu, col. 3. ante num. 7. vers. Secundo non obstat, Rolan. de Vall. cons. 83. Quòd M. Antonius, in fin. num. 21. vers. Secundo respondetur, libr. 3. Hippol. Rimin. d. cons. 540. num. 29. vers. Tertio responderi potest, d. lib. 5.

52 Septimò, nepotes non includerentur † vbicũque filij proprijs nominibus reperirẽtur nominati, Bart. in d. l. liberorum, in 3. col. sub num. 5. vers. Sed mihi videtur, Curt. iun. cons. 57. Habita diligenti consideratione, col. 2. num. 2. dicẽs cum opin. Bartoli omnes transire, dum respondendo ad totam l. Gallus, & potissimum ad §. instituens, dicit quòd quando quis filium certum, & nominatum instituit, tũc sine dubio filiorum appellatione, nepotes non veniunt: subdens istam conclusionem esse extra omnẽ Doctorum disputationem, vt omnes Scribentes in d. §. instituens, testantur, & cons. 114. Non possum non mirari, colum. 1. num. 3. Ludouic. Gozad. cons. 29. Videtur prima facie dicendum, columna 3. num. 14. vers. Non potest dici, Aym. Crauer. cons. 98. Nobilis & potens, col. 3. num. 9. vers. Quarto pro restrictione, lib. 1. Cardinal. Mantican tract. de coniect. ult. uol. libr. 8. tit. 8. num. 4. uers. Et primum quidem, & post Antonium Gabrielium Romanum, idem dicit Michael Crass. in libr. sent. §. fideicommissum, quæst. 9. num. 12. uers. Porro ex coniecturis, & ultra præcitatos idem tenent Socin. sen. consil. 104. Quoniam præsens consultatio, colum. 2. num. 2. uers. Vnde sicut prima nominatio, libro 3. Dec. cons. 511. Viso testamento Matthęi, col. fin. in princ. num. 5. uers. Et hoc idem confirmatur, Paris. cons. 20. In hac consultatione, columna pen. num. 57. lib. 3. Carol. Ruin. cons. 108. Visa ac bene intellecta, col. 2. in fin. num. 4. uers. sic. Quo casu, lib. 2. cons. 117. Viso testamento Antonij, colum. 1. num. 2. uers. Nec obstat etiam, cons. 130. Viso testamento Nicolai, col. 2. num. 5. uers. Et quia etiam, cons. 179. In themate proponitur, col. 1. num. tertio, uers. Ideo cum in præcedentibus, cons. 181. Visis consilijs & allegationibus, col. 1. in fin. num. tertio, uers. Et confirmatur, eod. uol. 2. Idem Ruin. cons. 127. In præsenti consultatione, col. 2. num. 5. cons. 129. Viso ac perlecto testamento, colum. 2. num. 8. uers. Nec etiam ex eo, libr. tertio, cons. 134. Circa casum de quo quæritur, col. 1. num. 2. & colum. 7. ante num. 15. uers. Et primo quia dicta prohibitio, cons. 136. Perspectis diligenter, col. 4. in princ. numer. 8. eodem uol. tertio, Franciscus Bursat.

cons.

cons. 13. In omnibus autem, col. 6. sub num. 21. vers. Accedat quod dicitur, lib. 1. post Zasium, & Cephalum quos ibi citat, Hippol. Riminald. cons. 464. In occurrenti casu, num. 26. vers. Sicut nec appellatione filiorum, lib. 4. cons. 63 a. Consuluit in hac causa, numer. 32. versic. Sicut enim, lib. 6. & cons. 690. D. Peregrinus, nume. 27. eod. vol. Tiber. Decian. consil. 2. Quæritur modo, num. 21. lib. secundo, cons. 54. Iuri ac veritati consona, num. 28. eod. vol. Hieronym. Gabriel. cons. 121. Ludouicus instituit, col. 7. num. vigesimosecundo, vers. Tamen cum sunt vocati filij, lib. 1. Vbertin. Zucchard. de communi cõsil. 71. Visa ac bene intellecta, num. 7. Petr. Anton. Angusc. cons. 41. Ex pluribus, num. secundo, lib. 6. cons. 47. Miror, num. 2. eod. vol. Ioan. Petr. Surd. cons. 31. In vltimo testamento, num. 32. lib. 1. Christophor. Torniola cons. 62. Antonius testator, num. secundo, vers. Nam cum substituta.

Sicut videmus in simili, quòd licet in vltimis
53 voluntatibus † masculinum concipiat fœmininum, l. qui duos, de leg. 3. l. seruis legatis, eod. tit. Tamen illud procedit, quando genus masculinum in nomine appellatiuo exprimitur, puta filius, secus si nomine proprio exprimatur, vt post Bart. Angel. & alios Doctores tradit Gozadin. in d. cons. 29. col. 3. num. 15.

Ampliatur Primò dicta conclusio, vt proce-
54 dat, etiam † si postea dictum esset, si dicti filij mei, vt per Dec. cons. 465. Perscrutatis verbis testamenti, num. 9. vers. Quia in isto casu, Francisc. Bursat. d. cons. 13. sub num. 21. d. lib. 1. Stephan. Gratian. Roman. Discep. forens. cap. 104. incip. Legatum alimentorum, col. 2. num. 12. fol. 279. post Surdum quem citat.

Secũdò, quòd si filij nominatim fuerint substituti, & nepotes sub nomine generali, adhuc filij præferrentur nepotibus, neque in hoc casu nepotes ex filio præmortuo admitterentur simul cum patruo, vt declarat Carol. Ruin. cons. 101. Super his quæ in facto proponuntur, col. 4. num. 9. & infr. lib. secundo, & ipsum referendo, sequitur Mantic. d. lib. 8. tit. 8. ante num. 5. vers. Quin etiam si filij, fol. 185.

Tertiò, idem esset si non nominatim testator de filijs meminerit, sed alio arctatiuo modo, vel verbo, puta instituo filium qui mihi infra decẽ menses nascetur, vt scribit Bald. cons. 302. Nõ continentur nepotes, in princ. lib. 4. ex text. in d. l. Gallus, nam tempus ibi signatum arctat dispositionem, idem etiam voluit Iacob. Butrig. cons. 364. Pater familias condidit testamentũ, circa med. inter consilia Baldi d. libro quarto, Aym. Crauet. d. cons. 98. col. 3. num. 9. libro 1. Hieronym. Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 254. ff. ad Trebell. Decian. d. cons. secundo, num. 31. lib. 2.

Quartò, ampliat Ruin. d. cons. 129. Viso ac perlecto testamento, sub num. 8. vers. Et præsertim, lib. 3. vbi testator licet subiunxisset se relinquere etiam alijs filijs nascituris post testamentum, & per consequens se non restrinxisset. Tamen (inquit Ruin.) quòd non dicebatur facta restrictio quo ad personas eiusdem primi gradus in quo erant filij nominati, quoniam nolebat ex nominatione alios eiusdem primi gradus excludere: Sed vtique verba stabant taxatiuè, & limitatiuè quo ad personas sequentis gradus, per dictam nãque nominationem volebat testator tantum includere filios Principalis primi gradus & nepotes, & omnes alios positos in diuerso gradu excludere, vt per eum.

Hæc tamẽ Caroli Ruini assertio videtur posse reddi dubia ex ijs quæ scribit Paris. cons. 52. Certum est, col. 3. in fin. num. vigesimosecũdo, vers. Prout etiam, lib. 3. & ex ijs pariter, quę tradit Iacob. Butrig. d. cons. 364. ante fi. vers. Nec potest cum de nascituris loquatur, inter consil. eiusdem Baldi, d. lib. 4. & denique contrarium tenet Curt. iun. cons. 113. Pro resolutione motiuorum, colum. tertia, ante fin. num. 6. versic. Tertiam facio conclusionem, ideo cogita in decidendo.

Limitatur notabiliter eadem conclusio, Pri-
55 mò † vt non procedat, quando in contrarium constaret de coniecturata mente testatoris, tũc enim licet filij expresse essent nominati, adhuc venirent nepotes, quod clare decidit Bald. in l. 1. circa fin. C. de his qui ant. aper. tabul. Curt. iun. d. cons. 114. col. prima, in fin. sub numero 5. vers. Nam illa communis conclusio, vbi infra, hoc de coniecturata mente testatoris, dicit communiter receptum esse.

Octaua est declaratio, vt principale assumptum, comprehensionis nepotum sub voce fi-
56 liorum in vltimis † voluntatibus seu substitutionibus, non procedat quando substitutio est facta ab alio quàm ab ascendente dictorum nepotum, & sic in transuersalibus, ut Franciscus Accursius consuluit, quem sequi uisus est Cynus in d. l. Gallus, §. instituens, & istis assentitur Alexand. de Imol. cons. 1. Testator instituit Raymundum, colum. antepen. in fin. sub num. 12. uers. Et quòd propriè in substitutione facta, libro 1. & cons. 26. Videtur fortasse, colum. secunda, num. 7. uers. Et licet Andreas de Pisis, lib. 3. Otto Lapi Nicolinns, cons. 152. Casus iste non est nouus, col. 1. uers. Sed in uero, & infr. uersic. Ecce ergo, ubi Petrus de Exio in 7. subscript. ante fin. uers. Et ideo tenenda est distinctio Frãcisci Accursij, inter consil. Socin. sen. lib. 1. Aug. Bero. cons. 122. Freqnenter contingit, col. secũda, num. secundo, uers. Magis tamen placet, lib. secundo, Socin. iun. cons. 30. Resolutio præsentis consultationis, col. 3. num. 18. uers. Secundo hoc

hoc suadetur, lib. 3. vbi optimam rationem affert, quæ apud eum plurimum potuit, & hanc opinionem latè tenuit, ac comprobauit Rolan. de Vall. cons. 43. Negari non potest, col. 7. sub num. 37. vers. Septimo dicitur, libr. 4. & Iacob. Menoch. in loco statim allegando, refert idem sensisse Andream Alciatum, & Paulum Picum in consilijs per eum adductis; & cum præcitatis Doctoribus transeunt etiam Ludouic. Gozad. cons. 59. Prima facie dicendum, col. 1. sub numero quarto, versic. Quinimo, Riminald. iun. cons. 389. Dom. Franciscus Zocchus, num. 14. libro 4.

Dicebat, Primò Socin. iun. in transuersalibus cessare rationem in qua fundari videntur, d. l. iusta, & d. l. liberorum, cum simil. scilicet ne potes nostros dulciori nomine nos appellare non posse quàm filios, vt in d. l. liberorum, in fi. cum filius deriuetur à phylos Grecè, quod est amor, vt gloss. inquit in §. fin. præallegato, vnde cum nepotes nostros solcamus maiori amore prosequi, quia per eos longiorem nostram propagationem intuemur, desiderium certè à natura insitũ, vt scribit Oldrad. cons. 269. Thema siue tenor, in fin. quem generationis ordinẽ considerabat Huguccionus relatus per Bar. in ead. l. liberorum, in princ. in vlt. not. ante num. 3. conuenit vt eos appellemus filios, quæ consideratio in transuersalibus minime cadit.

Secundò pro huiusmodi differentia inter descendentes, & trãsuersales, facit in simili, quod tradunt hic Doct. dum frequentiori voto concludunt, dispositionem istius legis, loquẽtis in descendentibus institutis, & grauatis post mortem, vt scilicet subaudiatur conditio, si sine libe

57 ris decesserit, non habere locum† in transuersalibus institutis, & eo modo grauatis, tunc enim talis conditio non subauditur, quia non est par ratio in transuersalibus, quæ est in descendentibus, & post Iacob. de Arena, Iacob. de Rauenni, Petrum de Bella Perti ca, Alberic. de Rosat. Ang. & alios, concludit in suo commẽtario Socin. sen. in 1. not. reprobando Andream Siculum contradicentem, de quo fusius in superioribus dictum extitit, & communis est opinio.

Et quamuis Francisc. de Aret. in subscript. 5. ad Cons. Ottonis Lapi sub num. 13. conatus fuerit huic simili respõdere, acumẽ eius ingenij magis attenuando. Tamen non videtur obstare, nec refragare, si Callistrati verba lib. 2. quæstion. expendãtur, itemque Iuliani interpretatio lib. 31. Digest. ponderetur.

Tertiò, non mirum si in transuersalibus nepotes appellatione filiorum non continentur,

58 nam in descendentibus† nepotes locum patris intrant, §. cum filius, Instit. de hęred. quæ ab intest. defer. §. 1. in auth. de hæred. ab intest. ven. secus verò in transuersalibus, nam solum reperitur, quòd nepos ex fratre succedit in locum patris in successione patrui, sed in alijs vlterioribus non haberet locum, §. reliquum, in d. auth. de hæred. ab intest. ven. Bart. in auth. post fratres, per illum text. C. de legitim. hæred. vbi nuncupatim dicit, quòd filius subintrat locum patris sui solum in duobus casibus, quando inquam de hæreditate ascendentis agitur, vel patrui idemque voluit ibi Salic. & Alex. de Imol. cons. 44. Videretur prima facie dicendum, col. pen. in fin. num. 19. vers. Quia respondeo, lib. 5. Quod probatur: nam secundum iura, C. & Instit. filius nunquam intrat locum patris in successione transuersalium, §. si plures, Instit. de legit. agnat. success. vbi si moritur frater superstite altero fratre, & filijs alterius fratris, frater solus tanquam proximior ad hæreditatem vocatur exclusis filijs alterius fratris præmortui, vt habetur in l. 2. C. de success. edict. in l. auunculo, eod. tit. & istud per iura auth. est correctum solum in successione patrui carnalis, d. §. reliquum, ergo in patruo magno, in alijsque transuersalibus iura antiqua remanent incorrecta, & sic de primo ad vltimum colligitur differentia inter transuersales, & descendentes, circa nepotum dictam comprehensionem, de qua quidem subintratione alibi latius dicebam, ac distinguebam.

Contrariam sententiam tenuit Alexand. de Imol. sibi parum constans, cons. 37. Viso themate suprascripto, col. 2. in fin. num. 8. vers. Et attendendum est, ac col. 4. num. 15. vers. Quinto non obstat, vbi dicit distinctionem Francisci Accursij quem refert Cyn. non probari lege, libro 6. & cum Alexandro sensit Anton. Gabriel. d. lib. 6. tit. de verbor. signif. concl. 1. in 19. limit. num. 89. fol. 546. asserens istam opin. esse veriorem, nec limitationem siue contrariam partem Francisci Accursij teneri per Doctores.

Videtur hæc conclusio Alexandri, & Gabrielij probari ex text. in d. l. Lucius Titius, 2. de hæredib. instit. Sed retinendo communem, ad istũ text. respondent Otto Lapi Nicolinus, d. cons. 152. col. 1. ante num. 2. vers. Nec obstat l. Lucios, d. lib. 1. Augustin. Bero. cons. 122. Frequẽter contingit, col. 3. num. 3. & infr. lib. 2. Socin. iun. d. cons. 30. num. 19. vers. Non obstant quæ supra, libro 3. & multa desuper ad istius textus intelligentiam adducebam, nunc minime repetenda.

Stante igitur hac Alexandri de Imola contrarietate, Iacobus Menoch. in d. tract. de præsumpt. in 2. part. princ. lib. 4. præsumpt. 94. nu. 21. vers. Distinguendum puto, fol. 176. quandã distinctionem afferebat, quam licet non improbem ob authoritatem tanti viri, illam tamen cõprobare non audeo. Et ideo aliter distinguen-

59 dum fore existimarem. † Quòd aut sumus in dispositione

dispositione, & tunc, Aut absurdum aliquod, vel dura aliqua separatio contingeret nisi nepotes appellatione filiorum in dispositione transuersalis venirent, & tunc vtique veniunt, & ita procedit d. l. Lucius, ex crebriori Interpretum resolutione. Aut non resultaret absurdum, nec aliqua dura separatio emergeret, & non includuntur, ac ita procedat opinio Francisci Accursij, & aliorum quos retuli, quæ communis videtur. Aut sumus in conditione, & tunc ad ipsius conditionis defectum nepotes etiam in transuersalibus includuntur, quod ex eadem l. Lucius, Doctores elicinnt.

Nona est limitatio, vt nepotes non veniant filiorum appellatione, quando in ciuitate, & loco vbi testator disponit extaret statutum, quòd
60 † testamenti verba ad litteram intelligantur, vt iacent & sonant, ita tenuit Iacobus Menoch. cons. 215. Diu ac multum anceps, num. 15. versic. Secundo accedit, & num. 16. atque infr. lib. 3. Augustin. Bero. in eodem casu Hispaniensi, cons. 120. Etsi super dubitationibus, colum. 2. num. 9. vers. Ac etiam quia, lib. 2.

Ad hoc probandum Menochius plura similia affert, ex quibus nititur suam opinionē fundare, & Primò dicit, quòd vbi huiusmodi statu
61 tum viget, masculinum † non concipit fœmininum, Ias. in l. qui filiabus, numer. 17. & 18. ff. de leg. 1. est enim per interpretationem, nō autem propriè, quòd masculinum concipiet fœmininum, & cum Iasone sentiunt Dec. in l. 2. num. 301. ff. de reg. iur. Andr. Alciat. in l. 1. in fin. vers. Vel nisi cautum sit, ff. de verbor. signif. Corn. cons. 14. In præsenti consultatione, col. pen. ante num. 9. lib. 2.

Secundò, quòd cum ex forma statuti testamenti verba sunt intelligenda ad litteram, vt
62 iacent, tunc vulgaris expressa † tacitam pupillarem non continet, Bald. in l. precibus, num. 15. C. de impub. & alt. substit. quem comprobarūt Socin. sen. in l. 1. num. 43. vers. Nono limita, ff. de vulg. & pupill. substit. Socin. iun. consil. 16. Excellentissimi Iurisconsulti, colum. 2. num. 6. vers. Tunc etiam, lib. 1. Roland. cons. 51. Viso ac diligenter perlecto, vers. Confirmatur hæc sententia, lib. 3. & ante eum Ias. cons. 52. Visis & diligenti examine, col. 2. ante fin. vers. Alibi dicit singulariter, lib. 1.

Tertiò, nam stante dicto statuto, aliud statu-
63 tum loquens de dote tradita non habet † locū in præsumpta, vt scribit Ias. cons. 50. Pro nobilibus de Aususio, col. 2. num. 3. vers. Quinto ad idem, lib. 1.

Quartò, quia ob istud statutum sub simpli-
64 cibus casus mixtus † non continetur, Ang. in l. si ita scriptum, in princ. ff. de liber. & posthu. Iason d. cons. 50. sub num. 3. d. lib. 1. Rol. d. cons. 51. num. 18. vers. Accedit quod scribit, d. lib. 3. quòd enim casus mixtus sub simplici comprehēdatur, ex quadam interpretatione prouenit, l. quid ergo, §. 1. versic. Ex sententia, de his qui not. infam.

Quicquid autem præcitati Doctores senserint, huiusmodi limitatio tuta non videtur, dictis nanque similibus pro ea adductis, arbitror commode satisfieri posse, ex ijs quæ alibi in tract. An, & quando libe. in cond. positi vocen. lib. 6. cap. 6. afferebam, pariter etiam ex ijs quæ scribit ipsemet Iacob. Menoch. cons. 325. De prima proposita dubitatione, num. 23. & infra, vsque ad num. 33. lib. 4.

65 Censetur enim ex dicto statuto friuola † interpretatio reiecta, vt inquit Bart. in l. omnes populi, in 6. quæst. princ. in fin. col. pen. versic. Vltimo quæritur, de iustit. & iur. quod latè tradit Corn. d. cons. 14. colum. pen. post princ. versic. Nec pro certo, d. libr. 2. Alex. cons. 50. Visis & opportunè ponderatis, col. pen. num. 11. vers. Nec obstat, libro 1. cons. 89. Circa primum dubium, colum. 4. numer. 11. vers. Præterea dicta prouisio, & num. 13. vers. Et dicit Io. de Imola, lib. 6. cons. 211. Ponderatis verbis, col. 1. nu. 2. vers. & Bart. eod. vol. Rolan. de Vall. d. cons. 51. col. antepen. in fin. num. 21. vers. Nec obstat, d. lib. 3. Cum igitur iusta interpretatione recipiatur, vt appellatione filij nepos videatur comprehendi quemadmodum Iulianus Iurisconsu. d. libro 31. Digest. asserebat, meritò per dictum statutum non potest dici talis iusta interpretatio, ac comprehensio reiecta, & Alexand. de Imol. in præcitatis consilijs isto casu iustam interpretationem nuncupatim admittit.

Cumque alibi responsum fuerit illi conclusioni, vt illud ad litteram intelligatur, quod oculis ipsis legi potest, l. 1. ff. de his quæ in testam. delen. per quem text. ita declarat Bart. in l. quæ liberis, §. hæc verba, colum. fin. num. 7. versic. Nam scripti, ff. de vulg. & pupill. Carol. Ruin. cons. 106. Quo ad primum, num. 4. libr. 4. vult
66 enim gloss. in d. l. 1. id legi † etiam posse intelligi, quod extrinsecus ex ipsa littera, vel ex vi literę percipitur, secus si alicuius ingenio, vel subtilitate. Vnde licet per verba illa, Quisquis mihi hæres erit, scriptus hæres vocari intelligatur, l. cum filio, ff. de vulg. & pupill. tamen censetur vocatus veniens per ius accrescendi non minus quam si charactere litterarum esset scriptus hæres, l. si in testamento, ff. eod. tit. non erit multū nunc insistendum, quod latè comprobat Iacobus Menoch. d. cons. 325. num. 27. & infra, libro quarto.

Non obstat primum simile, in argumentum deductum, de masculino, vt non complectatur fœmininum stante dicto statuto, nam cuitari
67 potest, ob id quod masculinum † non continet fœmininum ex sermonis proprietate, vt tradūt permulti

permulti à Tiraquello commemorati, in tract. de retr. consang. §. 1. gloss. 9. num. 181. qui com munem esse affirmat, & idem scripsere Curtius iun. cons. 163. In causa vertente, col. 3. num. 13. Socin. iun. cons. 100. Præsens consultatio, col. 7. num. 39. libro 3. Alciat. in l. pronunciatio, in princ. ff. de verborum signif. adeo quòd statutum restringens se ad litteram non se extendat, & si diceretur diuersum non esse in nepote ex d. l. iusta, vbi sicut appellatione filij, contineri filiamfam. sæpe responsum est, ita & nepotem comprehendi. Dici potest, ibi verbum iusta, nō ad continentiam fœminini sub masculino, sed ad comprehensionem nepotis sub eodem verbo filiorum referendum esse, quæ comprehensio fauorabilior est, cum comprehendat non solum sexum fœmineum filiarum, sed etiam nepotes, & sic qualitatem, & gradus insimul.

Ad secundum de tacita pupillari, vt non contineatur sub expressa vulgari ob idem statutū dicitur hoc contingere quia ex verbis ipsis tacita pupillaris, nullo modo colligi potest, estque omnino tacita, vt respondet Menochius in præalleg. cons. 325. num. 31. vltra quòd à Baldo in d. l. precibus, declinant Ioan. de Imol. Andreas Barbat. & Francis. Rip. in locis per eum citatis.

Tertium de dote præsumpta, vt non includatur in statuto loquente de dote tradita, stante dicto alio statuto, vt verba statutorum ad litteram intelligantur, facile euitari potest, vt diuersa ratio sit in vltima voluntate, quæ benigniorem latioremq. suscipit interpretationem quā statutum, quod non sic de facili extensionē admittit, cum strictè sit interpretandum, præsertim vbi de tertij præiudicio agitur, quantumuis dos fauorabilis sit & eius causa semper, & vbique præcipua videatur, & cur statutum istud præsumptam dotem admittet, cum alijs præsumptionibus tolli posset, ex quo præsumptionem iuris, & de iure nequaquam præsupponimus.

Denique non obstat tertium simile de casu mixto, vt non contineatur sub simplicibus vbicunque in loco dictum viget statutum, prout Ang. dicebat in præcitato loco.

Nam in mixto non cadit integraliter, ac naturaliter effectus intentionis testatoris loquentis de casu simplici, quemadmodum in nepote contingit circa dispositionem de filio loquentem, d. l. liberorum, vbi Bart. in princ. non mirū si casus mixtus excluditur per dictum statutū, cum pro mixto non adsit iusta legalis interpretatio pro eius comprehēsione sub simplicibus, quemadmodum pro nepote inducta reperitur d. l. iusta interpretatione, & licet ex benignitate mixtum contineatur sub simplicibus non ex rigore, vt Ang. in prælleg. loco inquit, num. 3. & in princ. tamen fit ex separatis, quæ separatio non consideratur in nepote ad illum comprehendendum.

Quantumuis itaque magna sit August. Be-
68 roij, & Iacobi Menochij autoritas, † nihilominus tamen ab eorum conclusione recedendum fore existimo, nec cum ipsis sentiendum, in cōsulendo ac iudicādo, & certè alij Doctores, qui de hac re egerunt, idem longe ante considerassent, si iuridicum esse credidissent.

Decima est declaratio, vt nepotes non veniant appellatione filiorum, si testator substi-
69 tuisset † filios superuiuentes, vt scribit Soc. iun. cons. 133. Quia præsens consultatio, colum. 3. num. 11. vers. Ad quod optime facit, lib. 1. citās Petrum Philippum Corneum, cons. 290. Tota vis consultationis, ante num. 5. vers. Secundo persuadetur, col. 2. lib. 4.

Sed vt huius declarationis vera, ac dilucida habeatur resolutio plures casus sunt considerādi. Primus siquidem est, quando testator simpliciter sine alia clausula substituit superstites, vel superuiuentes, & tunc concludendum est illos esse vocatos, qui ex nominatis præmortuis supersunt, & superuiuunt, ita quòd alijs in vlteriore gradu existentibus præferantur, puta filijs ipsorum præmortuorum, ita cōcludunt, Raph. Cuman. cons. 13. Titius instituit Seium, col. 1. in prin. vers. Cæterum iustius & æquius, Alex. cons. 109. Super prima consultatione, col. 2. in fin. num. 4. vers. Et hoc colligitur, lib. 7. Corn. cons. 66. In hac consultatione, col. 2. num. 5. libro 2. Socin. sen. cons. 76. Visis testamento, spectabilis Ioan. Andreæ substitutionib. &c. col. antepen. post med. vers. Sed tamen, & col. pen. ante num. 6. vers. Sexto probatur, libro 3. Dec. cons. 79. Et pro tenui facultate mea, colum. 1. vers. Secundo præmittendum est, Paris. consil. 37. Si bona & res possessæ, col. 7. num. 51. & infra, lib. 2. cons. 63. D. Cornelius, col. 2. nume. 4. vers. Communis igitur pater, lib. 3. Socin. iun. cons. 133. Quia præsens consultatio, colum. 3. num. 11. vers. Ad quod optime facit, lib. 1. post Corneum in loco de quo ibi, licet Corneus nō multum pro Socino loquatur in illo themate, sed melius in præcitato consilio, lib. 2. Hieronymus Gabriel. cons. 121. Ludouicus instituit hæredes, colum. 7. num. 23. lib. 1. Simon de Pretis in tract. de interpret. vlt. vol. lib. 3. fol. 1. nu. 15. vers. Nam primo si dicatur, fol. 321. Natt. consil. 551. Quoniam super præcedenti controuersia, col. 7. sub numer. 28. vers. Similiter respondeo, lib. 3. Riminald. iun. cons. 690. D. Peregrinus, num. 16. & 17. lib. 6.

Illa nanque verba superstites, vel superuiuētes, dispositionem conditionalem reddunt, &
70 exponuntur, idest quòd succedant † per fideicommissum illi qui superesint, & superuixerint grauato, vt in simili habetur per Bart. in princ. & alios

& alios ex illo text.in l.Stichum qui meus erit, de leg.1.& est de mente eiusdem Bart.in l.1.co lum.fin.num.35.ff. de cond.& demon. Socin. iun.conf.14. Dubitatio præsentis consultationis,colum.5.in princ.ante num.8.libr.4.& ita in istis terminis declarant Cuman.d.conf.13. col.1.ante num.2.Alex.d.conf.109. colum.2. & num.4.atque infr. lib.7. & Corn.conf.167. Videtur in hac consultatione,col.2.num.4.vers sic.Ideo participium superuiuentes,lib.4.Qui Cumanus & Alexãder volunt,quòd dicta ver-
71 ba superstites,vel superuiuẽtes,† licet sint prolata in plurali numero, verificari poterunt in singulari, secũdum facti contingentiam, quando tempore quo fideicommissi extat conditio non plures essent superstites, nec superuiuẽtes,sed vnus tantum,in illo etenim conditio verificabitur, isque ad fideicommissum admittetur, quod deducunt rationibus, ac iuribus per eos adductis,quibus consentiunt Paris.d.consil.37.col.7.num.52.& Simon de Pretis,in præalleg.tract.d.fol.1.ante num.16. vers. Cum tamen de pluribus.

Euidensque est,quòd testator uocans ad fideicommissum superstites, aut superuiuentes simpliciter sine alia clausula dicitur eos nomi-
72 natim † vocare,vt scribit Dec. d. consil. 69. in princ.Paris.in prælleg. conf. num. 53. & rursus,conf.9.Olim D.Camillus,num.24. versic. Et quia vocando,lib.2.& probatur ex §.1. Instit. de excus. tut.§.hoc autem, Instit.de legit. agn.succ.l.3.ff.de fund.instr.& l.fin.ff. ad Trebell. atque ex alijs iuribus allegatis per Raph. Cuman.& Alex.in præcitatis consil.& proptcrea sic nominatim vocati præferuntur alijs in vlteriori gradu existentibus in tantum, quòd filij & descendentes præmortuorum non possunt insimul cum ipsis superstitibus succedere, sed superuiuentes præferuntur, sunt siquidem diuersæ personæ superstites,vel superuiuentes, & filij ac descendentes præmortuorum, casus ergo sunt dissimiles,sique eos vocare voluisset, vtique potuisset, cumque non vocauerit,præsumptio est illos venire noluisse,l.vnic.§.sin autem ad deficientis,C.de caduc. toll. & latè traditur per Socin.sen.d.conf.76. col.pen. in fin. num.6.& col.vlt.num.7.d.lib.3.

Videtur itaque concludendum,quòd verba substitutionis,quibus disponitur, quòd portio
73 decedentis ad superuiuentes deueniat † intelligantur salua gradus prærogatiua,l.peto,§.fratre,ff. de leg. 2.l. cum ita, §. in fideicommisso, cod.tit.& l.fin.C.de verbor.signif.vbi Paul.de Castr.in verb.gradatim,Dec. de superuiuentibus loquens,conf.299. In causa mihi commissa,col.vlt.in fin.num.15.vers. Duodecima conclusio, quem referendo sequitur, & latè comprobat Paris.d.consil.37.colum.8.numer.57. versi. Vocando enim superuiuentes, d. lib. 2.

Et quamuis Raph.Cumanus in casu de quo ibi,videatur tandem concludere contrariũ,nec desunt aliqui eius autoritatem contra supra firmatam conclusionem inducentes; Respondere
74 tamen potest,illud † contigisse, nam ibi apparebat de mente testatoris volentis fideicommissum transire nedum ad superstites, sed etiam ad præmortuorum descendentes, vt ipsemet Cuman.declarat. Et insuper quia nullus superuiuebat,nec erat superstes illorum, qui à testatore vocati fuerant, quo casu veniunt sequentes,d.l.cum ita,§. in fideicommisso, & d. l.fin. ita Paris.d.conf.37.col.8. num.56. vers. Et licet Cumanus,d.lib.2.Hieron.Gabriel.d.consil 121.num.27.vers.Minus obstat,lib.1.vbi num. 26. in fin. respondet consilijs Cornei Alexandri,& Caroli Ruini in locis per eum adductis. Et in dicto casu Raphaelis Cumani non poterat salua ratione recti sermonis ad filios institutos referri, vt ibi habetur, & declarat etiam Natta,d.conf.551.col.7. sub num.28.d. versic. Similiter respondeo,quem sequitur Simon de Pretis,d.lib.3.fol.1.col.5.in fin. sub numer.15. vers. Quia ad solos filios, fol.321. Circa quod ad istud propositum videndus est Augustinus Bero.consil. 97. Etsi in hac hæsitatione, col.2. num.9.vers.Aut voluit admitti in locum Petri Antonij,lib.2.

Secundus casus est, quando testator dixit
75 superstites,& superuiuentes † substituit,& isto casu dubio procul nepotes ex alio filio prædefuncto non includi,affirmandum est:ita Socin. iun.d. conf.133.columna secunda, num.quinto,& infr.d.libro primo,Francisc.Mantic.in d. tract.de coniect.vltim.volun.libro tertio,tit.6. num.10. versic. Vnde si testator,Simon de Pretis,d.lib.tertio,fol.1.num.16.versic. Si vero dicatur.

Talis nanque geminatio, magis atque magis coarctat testantis dispositionem, vt nepotes non intelligantur, ad quod Socin.iun.allegat illud simile, quòd si in rescripto delegationis dicatur tu tu cognoscas, censetur personæ industria electa, vbi aliàs secus esset, quod voluit Bald.in cap.fin.de offic.deleg.quem ibi sequitur Cardinalis Florent.& alia multa similia adducit.

Huiusmodique geminationes magis firmã, deliberatam, & enixam testantis arguunt men-
76 tem † atque uoluntatem,l.balista, ubi Batt.in 1.opposit.ad Trebell.l.1. in princip. C. de err. calc.Alexand.consil.118. In casu, columna secunda,num.quinto,lib.quinto, Socin.sen.con silio 65.Circa primam quæstionem, columna fin.num.18.& 19.lib.primo,cum alijs per Mantic.d.lib.3.tit.6.num.10.in fin. uersic. Et generaliter,& multa alibi ad hoc ego inducebam,in tract.

tract. An & quando lib. in cond. pos. vocen. lib. secundo, cap. 5. numero secundo, cum plurib. seq. fol. 57.

Tertius est casus, quando esset dictum su-
77 perstites filios, vel superuiuentes † filios, & hoc etiam casu, nepotes non complecti, neque intelligi, tenuit Hieronymus Gabriel. d. consilio 121, colum. 7. num. 24. versic. Nec obstat, d. libro primo, vbi dicit, Parisium, Marianum Socin. iun. & Decium nuncupatim loqui, vbi vocati sunt filij superstites. Quamuis Alexan. Cumanus, & Corneus loquantur cum simpliciter superstites vocantur.

Mouetur Gabrielius, nam eadem in vtroq. casu viget ratio, siquidem adijciendo filios testator, dixit explicitè, quod implicitè inerat, hocque licet superfluo fiat tolerandum est, ad not. in c. 2. de summ. Trinit. vbi gloss. in verb. Et filio, in 6. Et facilius affirmari debet non cōprehendi hoc casu nepotes, quia cum comprehenduntur, est contra propriam significationem, l. Iusta, de verborum signific. Idcirco quoties alia coniectura suadeat adhærendum esse proprietari verbi, vt nō veniant, id est facile faciendum, Corn. consil. 290. Tota vis consultationis, ante numer. 4. & colum. fin. ante num. 7. lib. 4. vrgentem autem hic habemus coniecturam voluntaris testatoris ex verbo superstites, quo certos vocauit filios, verba enim prolata mentem declarant, l. Labeo, ff. de supell. leg. cum simil.

Cumque Hieronymus Gabrielius verum dicat, quamuis dicta ratio ex multis fortasse impugnari posset, cum eo sentiendum fore arbitror, præsertim quia idē sensit Corneus in præcitato consilio, vt optimum sit veritati acquiescere, atque cedere.

Quando autem testator, nepotes solitus es-
78 set, vt filios † appellare, & tractare, ab opinione Gabrielij declinandum fore non ab re existimarem, videtur enim tunc verbum filios non fortuitum, ac superfluo appositum, iuxta tradita per Bart. in l. alimenta, num. 4. versic. Nota quòd illud quod dicitur, ff. de alim. & cib. leg. quem referendo comprobat Ludouic. Rom. in l. si vero, §. de viro, in 32. fallen. ff. sol. matrim. & consilio 438. In causa consultationis præsentis, columna fin. in fin. versicul. Et hoc dico verum, cum concordantibus quos in prima declaratione ad principalem cōclusionem seriosius afferebam.

Quartus est casus, cum non sumus in simpli-
79 cibus verbis † superstites, vel superuiuentes, aut in ipsis geminatis verbis, aut in adiectione filios, sed adiecta alia clausula reperitur, vt quia dictum esset, substituit superstites, & eorum hæredes, vel eorum filios, & tunc vno decedente cum filijs, & alio sine filijs, ad huius portionem fideicommissarios esse vocatos, id est superuiuentes hæredes, & filios præmortui fratris cohæredis, cum sic cum patruis succederent auo testatori, & patruo ab intestato, & ob relatiuum eorum, hoc voluit Corn. consil. 37. In hac consultatione, columna secunda, numero tertio, libro primo, & cum eo, Carol. Ruin. consilio 168. Proponitur quòd Tirius, columna quarta, numero duodecimo, libro secundo, consilio 171. Casus iste, columna tertia, sub numero octauo, post medium, versic. Et ista opinio, eodem volum. Simon de Pretis, d. libro tertio, fol. t. ante numerum decimumsextum, versic. Tertio si dicatur, fol. 321. columna tertia. Quod (vt ipse dicit) clarius procederet, vbi esset adiecta illa clausula, eo modo quo essent ab intestato successuri, vt in casu quo consuluit Dec. d. consilio 79. columna prima, vers. Secundo præmittendum est, quem referendo sequitur Paris. d. consilio 37. numero 53. libro secundo, & cum ipsis Gualdens. in tract. de art. test. tit. 5. de substit. cautel. 27. ad fin.

Statueram plures alias limitationes afferre, atque hic inserere, quas aliquando diligenter pro viribus non sine labore scribebam, necnon de nepotum comprehensione sub filiorum appellatione circa contractus, & potissimum circa emphyteusim, & donationes, circa beneficia, & statuta agere, materiamque istam à Bartol. in d. l. liberorum, pertractatam, ac distinctā in vniuersum reassumere: cum autem, validissimis & quidem multis impedimētis detinear, prædicta omnia alijs peragenda feruenti studio, & indefessis laboribus relinquam, nō enim possunt in legali studio fructus dulces sine amaritudine colligi; quod & paucis datum est, cum (vt videmus) aut mors illustres conatus intercidat, aut infirmitas comprimat, vt varios casus prætercam, quibus homines, & Iurisconsulti maxime affliguntur, & confringuntur, sed de hoc satis.

HYPOTHESIS.

Nepotes ex fratre nunquid nepotum appellatione comprehendantur; Et an eadem nepotum appellatione pronepotes veniant dilucide declarari, atque resolui.

SVMMARIVM.

1 *Nepotum appellatione ex fratre nepotes comprehendi.*

2 *Nepotes ex fratre appellatione nepotum per quādam impropriet atem, & vsum communem loquendi venire.*

3 *Nepotem significare descendentem gradum non*

 cellate-

collateralem, Nisi ex aliquo adiũcto præsumptio in contrarium resultaret, Exemplumque de statuto, quòd fratres & nepotes excludant fœminas ponunt, tunc enim fœmina propter nepotẽ ex fratre excluderetur.

4 *Copula naturam explicari.*

5 *Nepotem significare gradum collateralem si disponens tantum ex fratre nepotes haberet, de quibus testator verisimiliter disponere videretur.*

6 *Nepotes ex fratre appellatione nepotum non includi, si testator ex filio nepotes haberet.*

7 *Nepotum appellatione licet ex fratre nepotes veniant secundum communem loquendi vsum, & sic impropriè, nunquam tamen ex fratre pronepotes sub eadem appellatione comprehendi.*

8 *Nepotum appellatione pronepotes etiam aliosque vlteriores secundum verbi proprietatem intelligi. Et quamuis aliqui contradixerint, vt numero 9. ab opinione tamen Bartoli tanquam magis communi non fore recedendum, vt num. 10. Præsertim in fideicommisso à communi ascendente iniuncto, vt ibi.*

11 *Nepotum appellatione pronepotes contineri in casibus quibus appellatione filiorum nepotes continentur.*

12 *Nepotum appellatione pronepotes nõ venire vbicunque testator ad certas personas relationem habuisset, ex Carolo Ruino, in hocque Fortunij Garzia distinctionem recenseri.*

CAP. XV.

SED negligendum non est, exactius perspicere, qui appellatione nepotum significentur. Circa quod duplex necessaria videtur inspectio. Prima quidem, nunquid nepotum appellatione ex fratre nepotes includantur. Secunda, an abnepotes, pronepotesque ex uocabuli proprietate ueniant. Circa primam concludendum est, appellatione ne-
1 potum ex fratre nepotes † comprehendi, ita Accurs. Angel. in 1. gloss. in princip. uersic. Dic appellat hic nepotem, Salicet. in princip. Bald. in ult. not. numero secundo, Paulus de Castr. numero quarto, Ias. numero nono, Dec. numero undecimo, & alij communiter in l. si auia, C. de success. edict. Abb. Felin. in ultim. not. Franciscus Aretin. in 5. not. Dec. numero sexto, in cap. per tuas, de probat. Iacob. de Beluis. in capitulo primo, ubi etiam Bald. in uersic. Similiter si dominum, uers. Sequitur in textu, dicens: Bononienses Aduocatos istum textum ad hoc multum allegare teste Iacobo de Beluisio, in titul. Quibus mod. feud. amitt. Bartol. in l. si instituta, §. de inofficioso, numero primo, uersic. Quæro utrum, ff. de inoffic. testam. Angel. Aretin. in §. quarto gradu, numero 1. Instit. de gradib. Federic. Scot. in rubr. de nou. oper. nunc. fol. 26.

Probatur ista conclusio in cap. secundo, de arbitr. in cap. per tuas, de probat. in cap. dilecto, de præben. in capit. duo pueri, de desp. impub. in cap. tua nos, in cap. quod super his, de consanguinit. & affinit. in cap. accedens, de accusat. in cap. primo, in princip. de schism. in 6. in cap. felicis, §. cæterum, de pœn. eodem libro sexto, in dicto capit. primo, §. similiter si dominum, quibus mod. feud. amitt. l. illam, C. de col lat. dicta l. si auiæ, & d. l. si instituta, §. de inofficioso, in l. penult. C. de donat. quæ sub mod. in d. §. quarto gradu, atque alibi, vt mirandum primo aspectu videatur de Bartolo Iurisconsulto textuali, dum in d. §. de inofficioso, credidit quòd certè in nulla parte iuris nostri hoc reperiatur, sed tantum in dicta constitutione Friderici, & in dicto cap. primo, de schismaticis in 6. vt per eum.

Sed in hoc aduertendum existimo, cum Bartolus raro, aut nunquam decipi solitus fuerit, & in proposito ad eius defensionem videndus est Francisc. Aretin. in dicto cap. per tuas, numero septimo, versic. Prima conclusio sit ista, cum numeris sequentib. vbi omnibus dictis iuribus respondet, ad demonstrandum de iure ciuili non inueniri nepotem pro filio fratris accipi, & iuribus etiam Canonum, & Feudorum satisfacit, vt per eum optimè more suo loquentem.

Procedit hoc tamen per improprietatẽ quã-
2 dam, & secundum communẽ † loquendi vsum, vt dicit Ioan. Andr. in c. fundamenta, de elec. in 6. vbi Dominic. de S. Gemin. in versic. Proinde, Bald. in d. l. si auię in vlt. not. in l. vxor, in fin. C. qui accus. non poss. Abb. Franc. Aretin. & cęteri in d. cap. per tuas, passimque videmus, nepotes istos enunciari addito, ex fratre, & quamuis simplex huius vocis vsurpatio sine alia adiectione vetustissima sit, cũ non solum Fridericus Imperator, sed multi ex Pontificibus illam admiserint, tamen Augustum, Cæsaris ex sorore nepotem Romani appellarunt, Hinc Ouid. de Ponto,

Sic regat (inquit) imperium, terrasque coerceat oẽs Cæsar ab Aenea qui tibi fratre nepos.

& cum Ioanne Andrea, vt per improprietatem hoc sit, sentiunt Federicus de Sen. consilio trigesimonono. Viso puncto prędicto, & motiuis, columna secunda, versic. Respondeo impropriè, Dyn. consilio 16. Diligenter considerata, colum. 2. Angel. in d. l. si auiæ, ante fin. versic. Sed hæc appellatio est impropria, vbi Cynum refert, Abb. & cæteri, in d. cap. per tuas, & consilio 79. Illud de iure quæritur, columna secunda, versic. Filius autem fratris, libro primo, Ioan.

Ioan. de Imol. in d. cap. 2. colum. fin. de arbitr. Angel. Aretin. in d. §. quarto gradu, colum. 1. Ias. & Dec. numero 11. in dicta l. fin. Franciscus Aretin. consf. 37. Sequendo ordinem, numero quinto, Corn. consil. 143. Et themate præmisso, colum. 2. in fin. vers. Et ideo, ante numerum sextum, lib. 3. & consf. 47. In præsenti consultatione, colum. tertia, num. 7. vers. Pro quo etiam facit, lib. 4.

Nepos enim gradum descendentem signifi-
3 cat † non collateralem, secundum Abbatem in præcitato consilio, & tradit hic Socin. sen. numero decimo, & in l. cum vir, numer. sexto, eodem tit.

Nisi ex aliquo adiuncto præsumptio in contrarium resultaret, Vt puta si statutum diceret, quòd fratres & nepotes excludant fœminas, tunc enim de nepote ex fratre etiam intelligeretur, ideo filius fratris fœminas excluderet, Bald. in l. si dotali, versic. Sed an in contractu, vbi statum coniecturalem isto casu admittit, ff. sol. matrim. & hoc de statuto ponit in dicta l. si auiæ, num. 3. versic. Si autem diceret, vbi Paul. de Castr. num. 4. & Dec. num. 11. & in cap. per tuas, num. 6. Quod ex tribus contingit, vt ibidem Salicetus, ante num. 3. aduertit. Primò ex
4 natura copulæ, † quę est, vt copulet ea quæ sunt de eodem genere & qualitate, l. final. §. cui dulcia, ff. de vin. tritic. & ol. leg. l. cum de lanionis, §. asinam, ff. de fund. instruct. Secundò quia ex præcedentibus colligitur copulantium intellectus, l. hæredes palam, §. sed si notam, ff. de testam. l. si seruus plurium, in fin. de leg. primo. Tertiò quia natura copulæ est addere, vt l. ea tamen adiectio, ff. de leg. tertio, hactenus Salicetus.

5 Vel si disponens haberet solum † ex fratribus nepotes, de quibus verisimiliter intellexisse videatur, vt concludit Bald. in d. cap. primo, §. similiter si dominum, in fin. versic. Sed si non habet, quibus mod. feud. amitt. argum. l. hæredibus, §. fin. ff. ad Trebell. Ludouic. Roman. in dicta l. si auiæ, Ioan. de Imol. in d. cap. secundo, in 4. not. de arbitr. & faciunt tradita per Aretin. in prææalleg. cap. per tuas, sub num. 12. versic. Et bene facit text. vbi Philipp. Dec. numer. quarto, in fin. talia enim sunt subiecta, qualia prædicata demonstrant, d. l. final. §. cui dulcia, cum simil.

6 Proinde si disponens ex filio nepotes † habeat, vtique illi ex fratre nequaquam veniunt, secundum Francisc. Aretin. vbi supra, sub numero duodecimo, versic. Declaratur tamen eleganter, Socin. sen. in d. l. cum vir, numer. 6. præsumitur nanque voluisse propriæ non extraneę posteritati consulere, d. l. cum acutissimi, C. de fideicommissis, iunct. l. tale pactum, §. fin. ff. de pactis.

Denique adhuc aduertendum est, quòd licet nepotum appellatione ex fratre nepotes ex communi loquendi vsu, & sic impropriè includantur, nunquam tamen ex fratre pronepotes
7 sub † eadem appellatione venirent, vt scribit Corn. consil. 47. In præsenti consultatione videtur, columna tertia, numero septimo, libr. 4. Et latius, consil. 143. Ex themate præmisso, columna secunda, numero quarto, cum seq. libro tertio, vbi multis hoc comprobat, ne plures in proprietates circa idem concurrant, quod admittendum non est, arg. l. 1. C. de dot. promiss. Alexand. in l. si pecuniam, numero quarto, C. de neg. gest. cum traditis per Andr. Tiraquell. in tract. de retrac. Lign. §. 1. gloss. 14. num. 97. versic. Nam specialia quę vocamus, Socin. iun. consilio 125. Visis, numero vigesimosecundo, lib. primo.

Circa secundam inspectionem, omissa disputatione, quia cuncta differere tempus non pati-
8 tur, concludendum est † appellatione nepotis pronepotem, & vlteriores quoque secundum verbi proprietatem intelligi, ita scribunt Bartol. numero secundo, versic. Circa primum dico, Alexan. columna tertia, ante numerum sextum, versic. Ego puto, Socin. numero tertio, vel numero 40. secundum aliam antiquam impressionem, & infra, licet in fine quæstionis relinquat cogitandum, dicens in puncto iuris fortasse veriorem esse illam opinionem, quòd de proprietate sermonis non veniat pronepos, in l. Gallus, §. instituens, ff. de liberis & posthum. Fortun. Garz. in §. idem credendum, numero decimotertio, vers. Quid igitur erit dicendum, idem Bartol. in dicta l. liberorum, numero decimoseptimo, versic. Quæro an appellatione nepotum, ff. de verborum signific. & in l. cui eorum, §. affinitatis, numero secundo, versic. Secundo not. ff. de post. Raph. Fulgos. consilio 68. Matthæus de Peronò, columna secunda, ante numerum tertium, versic. In contrarium arguitur, vbi hoc comprobat, & consilio 118. Proponitur quòd Federic. de Trissino, columna fin. ante numerum quartum, versic. Et illud adiici posset haud insubtiliter, Alexand. consilio 125. Attentis verbis inuestiturę, columna prima, numero secundo, versic. Et ipsemet Bartolus, libro quinto, Ludouicus Gozadin. consilio 59. Prima facie dicendum, columna secunda, numero decimo, versic. Et primo moueor, cum sequentib. Andreas Alciat. consilio quinquagesimonono, Testamentum, numer. 3. libr. nono, Ioan. Franciscus Purpur. consilio 263. Periculosum est, columna secunda, numero 6. libro 1.

Probatur huiusmodi conclusio in d. l. cui eorum, §. affinitatis, & in l. soceri, in l. generi, in l. nurus, d. titul. de verbor. signif. & in d. l. Gallus,

§.instituens, secundum verum germanumque
intellectum.
9 Et quamuis† And.de Pisis, Rayn.de Forliu.
Dyn.Bal. Ang.Francis.Aretin.& Ias.num.15.
versic. Quid tenendum, post gloss.in d.§.insti-
tuens,contrarium asseruerint,& Corn.d.cons.
143.Ex themate præmisso, colum.2.numer.5.
vers.Item quòd appellatione nepotis, libr.ter-
tio,Hippol.Riminald.cons.389.D.Franciscus
Zocchus,col.5.num.18.vers.Præterea conside
randum est,lib.4.vbi dicit cum præcitatis,alios
communiter transire,teste Iasone eo loci,num.
8.qui solum dicit gloss. intellectum communi-
ter approbatum esse;& cum prædictis pertran-
sit etiam Petr. Rebuff.in d.l.liberorum appella
tione nepotes, §. sed & Papirius Fronto, ante
fin.versic. Appellatione etiam nepotis,d.tit.de
verbor.signif. non tamen arbitror à priori opi-
10 nio. Bartoli, quæ magis communis † est, fore
recedendum. Præsertim si essemus(vt in nepo-
te dicebam)in fideicommisso à communi ascē-
dente iniuncto, quemadmodum ex responso
Francisci Accursij,& traditis per Cyn. Bald. &
Io.de Imol.in d.§.instituens,ac etiam ex Alex.
cons.26. Videretur fortasse,num.5.libr.3. cum
simil.concludit Andr.Alciat. in d.cons.59.nu.
3.d.lib.9.

Veniunt itaque pronepotes appellatione ne
potum in casibus,in quibus appellatione filio-
11 rum † comprehendnntur nepotes, Bart. in di-
cta l.liberorum, numero decimoseptimo, ver-
sic. Et ideo puto, Alexand.d.consilio 125. nu-
mero vndecimo,versic.Quia respondetur,d.li-
bro quinto,Ioan.Crot. de Monteferrato,con-
silio 25.Ecclesia concessit,numero 2. 12.15. &
16.libro primo,& sic affirmatiuè non negatiuè,
vt aduertit Alexand.in præcitato consil.colum
na tertia,d. num.12. versic. Quia respondetur
primo.

Vltimò dicta conclusio, vt appellatione ne-
potum propriè pronepotes comprehendãtur,
12 non procederet † vbicunque testator ad certas
personas relationem habuisset,vt tradit Caro-
lus Ruin. consilio 117. Viso testamento Anto-
nij,columna prima,numero secundo, versicul.
Cum ergo, libro secundo, quod in sua distin-
ctione voluit etiam Fortun. Garz. in d. l. Gal-
lus, §. idem credendum, ante numerum deci-
mumquintum, versic. Vnde ego ita distingue-
rem, de liber. & posthum. dicens ex mente Iu-
risconsulti in dicta l. liberorum. Quòd aut ne-
potes appellantur in materia destinata ad po-
steritatem, & tunc nepotes intelligantur om-
nes posteri, & ita loquantur rationes superio-
res per eum adductæ,Aut materia destinata est
ad singulares posteritatis personas,idest ad cer
tum gradum, & tunc certæ personæ comprehē
sæ tantum in illo gradu distincto comprehen-
dentur.In dubio verò adaptatur appellatio vel
posteritati,vel gradui secũdum subiectam ma-
teriam,hactenus Fortunius.

HYPOTHESIS.

Filiorum masculorum si mentio fiat, nepotem masculum ex filia non comprehendi, idque insigniter explicari; Pluresque Interpretum autoritates circa hoc aperiri; Textumque in l. 1. §. fin. ff. de iur. immunit. nouo sensu exornari.

SVMMARIVM.

1 *Nepotem ex filia masculorum filiorum appellatione non venire, ac num.10. Et quamuis aliqui cõtradixerint, num.31. nihilominus à magis communi recedendum non fore, num.32.*

2 *Radice infecta, & exclusa omnia illinc prouenientia excludi; Et infectam radicem non producere fructiferum ramum posse.*

3 *Causato plus virtutis non inesse quàm causa, Exẽplumque de filia Francorum Regis afferri.*

4 *Successionis ius ex superuenienti qualitate etiam in eadem persona mutari.*

5 *L.1.§.fin.ff.de iur.immunit.interpretari, nouoq. intellectu ornari, num.6.*

7 *Immunitatem semper conditionem illam continere, vt is cui conceditur idoneus sit.*

8 *Agnationem ex virili linea non ex sexus qualitate dignosci.*

9 *Neptem ex filio, licet virilis sexus non sit, adhuc tamen agnatam, & de linea masculina censeri.*

10 *Agnationis conseruandæ rationẽ ex adiecta qualitate masculinitatis deduci.*

11 *Statutum excludens fœminas à successione ascendentium propter masculos, nepotem ex fœmina non excludere iuxta opinionem Francisci Tigrini de Pisis: Sed illam opinionem communiter reprobari, numero 12. Et quantumuis Baldus circa hoc distinxerit, nihilominus eius distinctionem ab omnibus non recipi, nu.13.*

13 *Raphaelis Fulgos.cons.85. Ex facto proponitur, declarari.*

14 *Nepotem ex filia liberius appellatione descendentium includi cessante agnationis conseruanda ratione.*

15 *Guidonis Papæ cons.176. Pro definitione, in 4.q. explicari.*

16 *Donationem alicui factam pro se, & descendentibus masculis, de masculis ex masculis, & sic de agnatis intelligendam esse.*

17 *Curtij iun.cons.1. Primam amplector dubitationẽ, interpretari.*

Feudum

18 *Feudum regulare descendentibus masculis ex fœmina non aperiri.*

19 *Baldi dictum in auth. cessante, sub nu. 3. C. de legitim. haredibus, vsquequaque tutum non videri.*

20 *Nepotes masculos ex filia sub voce filiorum masculorum non comprehendi iuxta communẽ Speculatoris opinionem etiam si testator filiorum, ac nepotum meminerit.*

21 *Inhabilitatem medij, inhabilitatem in extremo inducere.*

22 *Nepotes ex filia masculorum filiorum appellatione includi, si fœmina substitutionem quis faciat.*

23 *Nepotes ex filia appellatione filiorum masculorum uenire si verbo, Quibuscũque, testator vsus fuerit.*

24 *Quibuscunque verbum latißimè patere, & sub illo in dispositione venire, qui aliàs non comprehenderentur.*

25 *Feudum sub verbis, Quibuscunq. haredibus, concessum, ad hæredes etiam extraneos, etiam ad singulares successores deuolui, Necnon in vim fideicommißi posse transmitti: Imo feudum ex vi verbi, Quibuscunque, allodialis rei naturam sortiri, num. 26.*

27 *Clausulam, Et quibus dederit, & Pro quibuscunque hæredibus, aquiparari.*

28 *Immunitatem concessam à quibuscunque oneribus, posse etiam onera Cæsarea complecti.*

29. *Quibuscunque, verbum, quicquid sit in legis dispositione, in hominis dispositione, de habilitate restrictionem non recipere: In hocque ex Andr. Alciato post Gozadinum, & Ruinum distingui, num. 30.*

33 *Statutum vocans parẽtes masculos, vsque ad certum gradum, de masculis ex masculis fauore agnationis debere intelligi.*

CAP. XVI.

EX filia nepotem sub simplici voce liberorum comprehendi superius est ostensum, an sub voce masculorum liberorum includatur indagãdum remanet. Vt quia Titius habens duos fratres Seium, scilicet & Mæuium, Seium hæredem instituerit, rogans, quòd si decederet sine liberis hæreditatẽ Mæuio fratri, vel eius liberis masculis restitueret, mortuo Titio, moritur Mæuius, relicto nepote ex filia præmortua. Demum moritur Seius hæres rogatus, si sine liberis decessisset, &c.
1 an fideicommisso locus sit? Et in hac facti specie, fideicommisso locum esse, nepotemque ex filia sub conditione masculorum liberorũ non contineri. Licet Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua, versic. 146. Quæritur quid si aliquis percepit rem in emphyteusim, Ioan. Andr. in addit. ad tit. de testam. super rubr. versic. Super hoc titulo generali, vbi asserit istam fuisse quæstionẽ Dom. Richardi de Malumbris celeberrimi Doctoris Cremonensis.

Hancque Richardi, Ioannis Andreæ, necnõ Speculatoris opin. sequuti sunt, Cyn. in l. 1. C. ad l. Iul. de adult. Bald. in auth. si quas ruinas, in fin. num. 8. versic. Illud not. C. de sacros. eccles. in l. maximum vitium, ante numerum vndecimum, vers. Ego finaliter concludo, C. de liber. præterit. in l. sed si hac, col. 1. in fin. versic. Quidam accepit emphyteusim, post Specul. quem citat, ff. de in ius voc. vbi Ang. de Perus. in §. liberos, nume. 3. vers. Eodem modo, Alex. in l. Gallus, §. nunc de lege, sub num. 3. vers. Sũ solitus, & ante num. 4. versic. Quod autem nepos ex filia, vbi Castrens. versic. Secus si dixisset, & Claud. de Seisell. colum. fin. num. 13. dicit esse communem opin. ff. de liber. & posthu. & in l. ex facto, §. fin. numero tertio, versic. Sed bene est dubium, ff. ad Trebell. vbi post Francisc. Aretin. idem voluit Ias. num. 14. & Socin. sen. in fin. versi. Quarto deciditur, & in §. etiam si parente, numero quarto, versic. Ad hoc facit, Francisc. Rip. in d. §. fin. num. 8. colum. 2. Socinus sen. hic, columna 47. versic. Tertius casus, Dec. in cap. in præsentia, numero 49. extra de probat. Matth. de Afflict. in capit. primo, in 3. not. columna quinta, versic. Tertio not. ex textu, de gradib. success. in feud. & in cap. primo, in princ. num. 13. in fin. versic. In gloss. quinto, & sexto, dic, colum. pen. de natur. success. feud. Andr. Alciat. in l. liberorum, numero vndecimo, ff. de verborum signif. Matth. de Matthesil. in not. 129. Nota vnum dictum, vbi relatis Richardo de Malumbris, & Ioanne Andreæ dicit ita consuluisse Antonium de Butrio, Petrum de Anchar. Ioannem de Monte Granato, Bartolom. de Saliceto, & Florianum de S. Petro, ac ipsummet Matthesilanum in eius propria causa: & Butrius verè sic consuluit in consil. 9. Viso puncto, in 1. dub. sed apertius consil. 46. Rectè decisum, & Richardi opinionem videtur comprobasse Bald. cons. 88. Circa secundũ quæsitum, in finalib. verbis, lib. 3. & expressius Bened. Capr. cons. 18. Cum uiso, col. 2. num. 7. uers. Et primo quia, Paul. de Castr. cons. 300. Viso quodam processu agitato coram arbitris, col. 2. lib. 2. Alex. cons. 56. Aldrouandus testamentum condidit, col. 2. num. 4. uersic. Quarto pro hoc adducitur, lib. 5. cõs. 38. Perspectis his quæ in themate narrantur, col. 2. nu. 2. & 3. lib. 6. Corn. cons. 146. In hac consultatione, col. 3. sub nu. 10. uers. Sic etiam aliàs dicimus, quòd si testator, & infra, libro secundo, ubi memiote de dicto cõsilio Antonij de Butrio, & aliorum per Matthesilanum relatorum, & consilio 124

Ardua primo aspectu, colum.4.num.14.versi. Nam si testator substituit,& cons.57. Videtur prima facie dicendum,colum. pen.numer. 11. versic.Et aliàs volunt Doct.eodem libr.2. vbi Salicetum refert,in cons.incip. Præsupposito, Ias.consil.115.Præsens consultatio tota,columna prima,num.tertio,lib.4.Socin.sen. consilio 251. Quoniam in præsenti consultatione, columna 8.in princ.num. 9.versic. Confirmatur ista conclusio,lib.secundo,cons.94.Pro clariori intelligentia,columna prima,in fin.num.tertio,versic.Et probatur ista conclusio,lib.quarto,Dec.consil.85.Et diligenter,in final.verbis, & idem dicit,cons.311. In casu proposito, columna prima, num.3. versic. Et quòd non veniant,cons.399.Conclusionem plenè, colum. fin.versic.Et quia testator expresse,Stephanus Bertrand.cōs.54. Dudum fuit in humanis,numero 2.lib.1.cons.161.Circa processum, num. quarto,cons.245. Viso testamento post princ. lib.3.rursus Bartolom.Socin.consilio 10. Visa quæst.quę vertitur,colum.2.post princ.versic. Nam Ioan.Andr.inter consil. Albert. Brun.libro 1.Curt.iun.cons.145.Facti contingentia talis est,colum.pen.num.23.vers.Ad quod bene facit,Hieronym. Grat.cons.120. Anno præterito,colum.3.num.11.& infra,vbi num.14. de communi testatur, lib.2.Socin.iun.cons.2.Viso ac maturè considerato,colum.2. numero 5. versic.Tertio idem probatur,lib.3.vbi communem esse dicit,cons.37.Agitur in præsenti consultatione,colum.2.nume.3.vers. Facit etiam, vbi de eadem communi,consil. 69. Iam annus est,colum.4.num.21.versic.Ac etiam ex eo, & cons.116.Viso testamēto magistri Petri Pauli, colum.1.num.3.vers.Ad hoc facit etiam,lib.3. Carol.Ruin. cons. 39. Visis & bene intellectis omnibus,colum.6.num.11.vers. Et prout deciditur,lib.1.consil. 120. Viso ac perlecto instrumento,colum.1.num.1.& 4.in fin.ac numer.8. eodem vol.Guid.Pap.cons.18. Super casu, numero 3.& decis.133.Sed posito,353. Testator tres habens masculos,& 612. Pro latiori declaratione,Hippol.de Marsil.in not.33.Neptis ex filio masculo,post princ.Francisc.Cremens. in not.21.Testator instituit fratrem, Aym. Crau. cons.22.Magnificus Dom. Gulielmus,colum. pen.in fin.num.10.vers.Circa testamentum,libro 1. Hanc eandem sententiam comprobarūt Dom.Sfortia Odd.in eius tract.de Compend. substit.partic.6.artic.4.fol.144. in prima limit. dicens quòd quamuis cōtrarium tenuerint Iacobus Alb. in locis infra allegandis, opinio tamen Ioan.Andreę,& Ricchardi Malumbrę magis communis est, magisque congrua testantis voluntati,Marc.Anton. Peregrin.artic. 26. In illa quæst.num.15.vers. In vltimis verò voluntatibus.

Monentur ad id dicendum ex pluribus, Pri-
2 mò, nam inspecta ac exclusa radice † omnia illius dependentia, ac prouenientia excludūtur, cap.1.§.hoc autem,qui feud.dar.poss.cap.causam quæ,de dol.& contum.Curt.iun.cōs.123. Contra consilium,colum.prima, num.2.versi. Cum igitur,consil.145. Facti contingentia,numero 23. Vt radix semper inspicienda sit, l.qui id quod,ff.de donat.Ias.consil. 39. In præsenti consultatione,colum.4.lib.3.qua submota omnes stirpes submoueri,dicebat Andr. Alciat.cōsil.6.Quæritur,numer.10.lib.2.cons.97.Rugia Comitum S.Angeli,num.quinto,lib.5.cons.7. Statuti verba sunt,numer.2.consil.34.Nullam in proposito,num.1.lib.9.alibique dicebat Raphael Fulgos.consil.12.Ad id de quo quæritur, post princ. infectam radicem non posse fructiferum ramum producere, & cons.85. Ex facto proponitur,colum.2.Socin.iun.cons.63.Præsupposito,num.28.cons.50.Præsens consultatio,num.10.lib.3.Vnde gloss.in l.quòd si nolit, §.qui mancipia,ff.de ædilit.edict.dicebat,morbidam radicem,non producere virentem stipitem,Vdalric.Zas.cons.14.Reuerend.Pater,numero 99.cons.15. Quamuis,num.45.consil.18. Superioribus annis,num.30.post Corn. cons. 21. Videtur prima facie dicendum, post princ. vers.Et exclusa radice,lib.1.cons.25.In præsenti consultatione,col.3.num.4.eod.vol.sed mater erga filium se habet in proposito tanquam radix,igitur exclusa matre,& is exclusus (quāuis masculus) censendus est.

Sed contrarium sustinendo, primæ huic rationi posset responderi, ob id filiam exclusam remanere,cum illi volūtas testatoris modo aliquo nequeat applicari,qui masculos tātum respexit,quòd non cōtingit respectu nepotis masculi,cui bene testantis voluntas congruit,cum sit de liberis,& sit masculus,ac vtranque qualitatem retineat. Et quamuis mater in procreando filium,veluti radix se habeat,non tamen idē dici debet respectu masculinæ qualitatis,testātis menti inhærentis.

Secundò dicunt, non plus virtutis in causa-
3 to† residere,quam in influenti potentia causæ, Bald.in l.1.numer.3.vers.Quia in causato,ff.de Senat.Hinc euenit,quòd cum filia Regis Francorū in Regno non succedat ex rationabili Frācorum cōsuetudine,seu ex lege Salica illius Regni, non poterit eius filius Rex Angliæ succedere,quia vt est dictum,in causato plus esse vigoris,& efficaciæ non potest,quam in influenti potentia causæ,ac ideo vbi non succedit fœmina,filius eius non succedit, Ioan.Andr.in c. ad Apostolicę,de re iudic.in 6.hocque exemplum afferebat Bald.in præalleg.l.1.d.num.3.vers.Et ideo filia Regis Francorum, Socin.iun.cons.2. Viso ac maturè considerato,num.7.lib.2.

Pro

Pro quo est text. in c. 1. §. hoc autem notan-
dum, de his qui feud. dar. poss. vbi Andr. nu. 19.
versic. Item dicit gloss. reddendo rationē illius
text. inquit ideo ibi decidi masculos filios fęmi-
næ in feudo nō succedere, nam debet successori
obstare, quod obstat ei cui succeditur, l. in om-
nibus, §. non debeo, ff. de reg. iur.

Hæc quoque ratio, euitari posse videtur, q
mater quamuis respectu generationis, ac pro-
ductionis, causa censeatur respectu filij, non ta-
men isto casu causa influens est successionis, fi-
lius enim masculus marte suo, & ex propria
persona vi quadam comprehēsiua admitti de-
bet, cū sit de liberis quod verbum latissimè pa-
tet, sitque masculus, & tum ex mente, tū ex ver-
bis, tum ex natura, tum ex qualitate ipsa mascu
lina includatur: prout mater etiam vti descen-
dens includeretur nisi esset fęmina: & sic mater
quæ circa dictam generationem potius tanquā
causa finalis habenda est, nō potest ex sui qua-
litate fęminina respectu successionis, filio eius
masculo, & testatoris nepoti circa dictam com-
prehensionem præiudicium aliquod inferre.

Neque obstat text. in d. l. in omnibus, §. non
debeo, ab Isernia allegatus: Nam id tantum di-
cit, nō debere inquam plus iuris in me esse quā
in auctore meo resideat, idest tale esse ius debi-
toris, quale ius est obligatoris, vt per hanc regu
lam sic alibi dixit Bald. cons. 22. lib. 2. Secus au-
tem in re transeunte de vna persona ad aliam,
quia mutata persona mutatur status rei, quali-
4 tas enim superueniens ius mutat† successionis,
etiā in persona eiusdem, l. si seruus, §. qui fidei-
commissariam, ff. de hæred. instituend. ibi. Non
vt desinat hæres esse, sed vt ius mutetur in eo
successionis. Et in alijs casibus clarum est, quòd
causa extrinseca, scilicet accedēte, mutatur con-
ditio, & natura rei, vt in successione, cuius qua-
litas alteratur mutatione psonæ, l. Paulus, aliàs
incip. Per procuratorem, ff. de acquir. hæredit.
vt alios textus prætermittam, Adeò quod pro
ratione dicti cap. 1. §. hoc autem notandū, aliud
magis consonum intentioni inuestientis de feu
do, pro exclusione descēdentium masculorum
ex fęmina afferri oporteat, quicquid doctissi-
mus noster Andręas de Isernia eo loci dixerit
ex d. §. nō debeo, qui in proposito ad rumbum
nequaquam facit, de quo opportunius alibi, cū
textus in d. §. hoc autem notādum, viua, ac for-
mali ratione non careat.

Tertiò allegatur text. in l. 1. §. fi. ff. de iur. im-
munit. dū dicit, Sed, & generi, posterisque da-
tæ custoditęque ad eos qui ex fęminis nati sunt,
non pertinent.

Hic etiam text. qui plurimū vrgere videtur
5 tolli potest. † Primò, secūdum communem in-
tellectum, vt id ibi eueniat, cū versemur in pri-
uilegio, scilicet immunitatis, quemadmodum
text. loquitur, Secus vero esset in beneficio cō-
cesso à Principe, tūc enim ille text. nō procede-
ret, vt tradit Io. de Imol. in l. si ita scriptū, col. 3.
nu. 8. vers. Vltimo casu, ff. de lega. 2. & cons. 62.
Post exhibitum consilium suprascriptum, in fi.
versic. Ad tertium, & vltimum, vbi vult. text. in
d. l. 1. §. fi. procedere in priuilegijs cōcessis con-
tra ius commune, vt ibi, & ideo in contrariū est
ius ipsum commune, per id quod legitur, & no-
tatur in l. ius singulare, ff. de legibus, & in l. 1. ad
fin. ff. ad municipal.

Secundò, responderi potest dictum text. so-
lum habere locum in priuilegio immunitatis, vt
supra, prout loquitur, quod quidem priuilegiū
contra publicam vtilitatem reflectitur, secus es-
set in alio priuilegio, quia etiam ex fęminis de-
scendentes comprehēderētur, secundum gloss.
in d. l. si ita scriptum sit filiabus, & quod dicta
lex in iure tantum immunitatis procedat, post
multos Doctores quos ipse citat, tenet Andr.
Tiraq. in tract. de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num.
240. fol. 208. vbi inter alios affert Luc. de Pen.
in l. vlt. col. pen. C. de collat. præd. ciuil. lib. 11.
Neque obstat text. l. 1. C. de impon. lucr. descr.
lib. 10. nam replicari potest, text. in d. l. 1. §. fi. lo-
qui de immunitate generali, quæ magis nocet
Reipubl. & tollit legem communem, secus vi-
detur in illa immunitate particulari de qua lo-
quitur text. in d. l. 1. C. de impon. lucr. descr. lo-
quitur enim specialiter de curialibus, & causis
lucratiuis, ibique priuilegium immunitatis illā
legem specialem aufert, & quia ad ius commu-
ne reuertitur, lata est facienda interpretatio, gl.
in c. statutum, in verb. Numerandum, de præ-
ben. in 6. Aliū intellectum affert, & refellit Dec.
in d. l. fęminæ, num. 62. vers. Tertiò reperio ad
illum text. vbi multa effundit circa eiusdem le-
gis sensum.
6 Ego aūt† omissis cęteris interpretationibus,
veram propriamque eius intelligentiam illam
esse censeo. Quòd non mirum si ibi asseratur,
immunitatē generi posterisque datam custo-
ditamque ad natos ex filia non pertinere, cum
ipsum immunitatis priuilegium ob sui odium
adeo personale sit, vt restrictionem pati, ac su-
bire debeat: ita vt ad agnatos tantum, non ve-
ro ad alios diuersæ agnationis porrigatur. Et
quamuis immunitas respectu eius cui conce-
ditur fauorabilis videatur, præponderat tamen
aliorum odium qui ob ipsam immunitatē præ-
grauātur, vt Luc. de Penn. scribit in rubr. nu. 2.
versic. Vel dic, & fortè melius, C. de excus. mu-
ner. lib. 10. concludens immunitatem propterea
redundare in diminutionem publicæ vtilitatis.
Licetque hoc communiter à Scribentibus ad
eundem text. afferatur, stringi nihilominus ita
vlterius potest, quòd cum immunitas ob ali-
quam causam, siue alicuius meritum concedi

soleat,

soleat,& veluti in præmium, siue remuneratio-
nem quandam, cōsequens est, vt extra illius li-
neam non protendatur,attenta intentione con-
cedentis,adeo quòd immunitatis fauor semper
primi acquirentis personam respicere debeat,
& sic agnatos illiusmet personæ, in quos dicti
primi acquisitoris meritum directo trāsfundi-
tur,& vi quadam repręsentatiua velunt ex præ-
existenti substantia inhæret,ac custoditur. Vt
nō abre personalitatem istam,quam Iuriscon-
sultus in eadem lege indicat,considerans Andr.
de Isern.in c.1.num.33. vers.Sicut cum conce-
7 ditur,de capitul.Corrad.dixerit,† immunitatē
semper conditionem illam continere, vt is cui
conceditur,idoneus sit,ex l.vt gradatim,§.1.ff.
de muner.& honoribus.

Quartò ex eo mouentur, cum si contrariam
opinionem verā dicēs,sequeretur quod in vo-
ce hac masculorum,virilem sexum, non agna-
tionem spectaremus, sed cōsequens est falsum,
8 cum ex virili linea descendentiam † considere-
mus,& agnationem,non sexus qualitatem, l.2.
ff.de suis & legitim.in princ.Paul.de Cast.con-
sil.409. Casus iste frequenter contingit, col.2.
num.2.lib.2.Socin.sen. hic, col.52.vers.Quar-
tus casus, Dec. consil.15. & pro tenui facultate
mea,col.2. vers.Testator ergo, & sic ista verba
qualitatem denotant masculinam inhærentem
producenti,ac generanti ipsum descendentem,
non autem qualitatem inhærentem ipsi descen-
denti, Ias. cons.115. Præsens consultatio tota,
colum.1.nume.3.lib.4.facit text. in l.lege 12.ta-
bul.versic. Huius itaque legis,C.de legitim.hę-
redib. in §. item vetustas, Inst.de hæredit.quæ
ab intest.& §.cæterum, Instit. de legit.agn.suc-
9 cess. Proinde neptis ex filio † licet virilis sexus
non existat,& masculinitatis qualitatem nō re-
tineat, adhuc tamen agnata dicitur, & de linea
masculina,d.l.2.§.1.& §.nos vero, Instit. de le-
gitim.agnat.success.Ludouic.Gozad. cons.87.
Prima facie videtur dicendum, colum.2. nu.7.
vers.Septimò si comprehēsus est, igitur falsum
est antecedens, vt nil obesse videatur spectata
contrarium asserētium masculinitatis qualitas
cessante agnationis fauore, Nisi disputando di-
xerimus,rationem prędictam potius in contra-
rium posse retorqueri, quam quod probet id
pro quo inducitur,cum illa attenta non sangui-
nem, sed sexum masculinum inspiceremus, est
siquidem ista neptis ex filio eiusque sangui-
ne descendens,& in filio insuper ex nepte adest
qualitas masculina, vt absonū videatur huius-
modi masculum à voce liberorum masculorum
excludi, dum in eo vis sanguinis concurrit, &
qualitas masculinitatis non recedit,istaque ne-
ptis in medio existens,& à masculo proueniēs,
ante se masculinitatem præsupponit, & post se
masculinitatem producit,ac gignit,vt menti,ac
verbis summopere sit consultum dum qualitas
masculina deriuatiua,ac productiua influit.

Quicquid autem ad rationem pro commu-
10 ni traditam dictum fuerit, non arbitror † ab ea
consulendo,& iudicando recedendū fore ex vl-
timo potissimū fundamento,testator enim ma-
sculinam qualitatem considerando,agnationis
fauorem respexisse censetur,vt voluit Iacob.de
Aren.in sua disput.quam refert Io.Andr.in ad-
dit.ad Specul.in rubr.de success.ab intest.Bald.
in l.maximum vitium,colum.2.vers.Præterea,
cum ratio,C.de lib.præterit.Paul.de Castr.cō-
sil.421.Quod ista mater,colum.2. ad fin. lib.1.
Dec.cōs.371.In causa,colum.3.post med.nu.6.
cons.516.Quoniam causa ista,colum.4.nu.16.
Ruin.cons.95.Circa ea,num.8.lib.2. cons.139.
Viso,ac perlecto,nume.17.lib.3. & per fęminas
familia non conseruatur,sed extinguitur,l.pro-
nunciatio,§.fin.ff.de verb.sign.facitque text.in
l.1.§.sed & si seruus,ff.de vent. inspic. Bal. in l.
quod verò,in princip.ff.de legibus, Socin. sen.
cons.12.Præsens consultatio,num.12.vers.Sed
placet cons.63.Visis,colum.10.in princ.lib.3.

Et communi antedictę conclusioni non ob-
11 stat,quod consuluit† Francisc.Tigrini de Pisis
in cōs.incip.Super quæstione quę oritur,vt sta-
tutum excludens fęminas à successione ascēden
tium propter masculos, non excludat nepotem
ex fęmina.Cū quo sentiunt Paul.de Castr.con-
sil.339. Præsupposito quod dictum statutum,
colum.3.&4.in antiquis, sed cons.91. in princ.
& num.4.lib.2.in nouis.Bart.cons.132.licet in
quęst.prędicta,num.2.Bend.Capr.consil.137.
Et si viso,colum.2.num.13.Carol.Ruin.consil.
141.Viso testamento,num.3.lib.2.

Nam dicta Tigrini,& aliorum opin.commu
12 niter† reprobatur, contrariumque tenēt Bart.
in l.2.§.videndum,in fi.nu.3. vers.Et idem pu-
to,ff.ad Tertull.dicēs,se ita in Ciuitate Floren-
tię consuluisse,in l.liberorum,colum.6.in fi.nu.
14.versic.Quęro quod si filia dotata, ff.de verb.
sign.Bal.in l.maximum vitium,colum.4.nu.10.
vers.Ego finaliter,C.de liber. pręter. vbi Salic.
colum. 2.in fi. Nic.de Mattarell. & Cyn.de Pi-
storio in l.1.C.quę sit long.consuet.Angel.in §.
sed neque,in auth.de trient.& semiss. Salic.in l.
venia,colum.2.num.3.versic.Sed dubitari for-
tius posset,C.de in ius voc. & in l.illud,sub nu.
6.in fi.vers.Et prędicta faciunt ad quęstionem,
C.de sacr.eccles.And.de Isern.in c.1.col.4. nu.
13.vers.Item succedit nepos,de nat.success.feu
di, Francisc.Aret.in l.Gallus,§.nunc de lege, in
fin.vers.Sed quicquid ipsi sentiant, vbi de ve-
riori opinione testatur,de liber.& posth. Petr.
de Anchar.in Clemen.1.in fin.de baptism.Ias.
in l.a.col.penult.num.10.vers. Confirmo etiam
per illud,C.de succ.edict.Raph.Fulgos.consil.
54.Item quod quęlibet hęreditas,sub nume.2.
& infr.

& infr. cui subscripsere se Christophorus de Castelliono,& Io. Franciscus de Capitibus Listæ de Padua præclarissimi legũ Doctores, Ludouic. Roman. cons. 40. Visis, ac discussis, col. 1. versic. Secundo præmitto, dicens firmam esse conclusionem, post Cynum, Bart. & Baldum, quos ibi citat Ias. super testamẽto Christophori Capitis ferri respondens, cons. 141. In ista difficillima quæstione, colum. 5. in fin. vers. Item statutum excludens filias fœminas, lib. 2. & super statuto Brixiæ cons. 115. Præsens consultatio tota, col. 5. in fi. versic. Tertiò principaliter, lib. 4. Corn. cons. 234. Pro decisione præsentis consultationis, colum. 2. num. 4. referens Paulum de Castro dicentem hoc esse verum, sicut Euangelium, lib. 4. Georg. Natt. in cap. quamuis, colum. 30. de pact. in 6. Ioan. Anton. Rub. Alexandr. cons. 16. In causa Ioannis, & Danielis, colum. 4. num. 13. dicens contra opinionem Baldi in l. scimus, in princ. ff. de inoffic. testam. vigere veritatem, & quamplures Doctores pro se allegans, vt per eum. Laurent. Calcan. consil. 21. Quòd non præsumatur, in 4. dub.

Et quamuis circa hoc distinxerit Bal. in d. l. maximum vitium, col. 4. num. 10. quem secutus est Alex. cõs. 75. Visis, & diligenter perspectis, colum. fin. nume. 14. & infr. lib. 1. Quod aut filia fuit patri superstes, tũcque nepos excludatur, aut prædecessit, & sit secus, hæc tamẽ distinctio
13 † à Georg. Natt. in pręalleg. c. quamuis, col. 30. reprobatur; circa quod nõ est ad præsens aliud indagandum; & prædictam conclusionẽ in statuto exclusiuo fęminarum tenet etiam indistinctè Carol. Ruin. cons. 22. Visis statutis Ciuitatis Aretinæ, colum. 3. sub num. 8. vers. Et idem est è conuerso, lib. 2. cõs. 47. Circa dubia, col. 2. sub nume. 3. vers. Et istud manifestè probatur, eodem volumine.

Prędictæque conclusioni nihil per Socinum iuniorem allegata officiunt, nempè Raphaelis Fulgosij autoritas, d. cons. 85. colum. 1. num. 1. & 2. dicentis non solos ex masculis descendentes, sed ex fęminis, descendentium masculorum appellatione comprehendi, qui erant filij filiarum Domini Rambaldi de Capitibus vaccæ,
14 Nã ibi Fulgosius † respondit super testamento D. Agnetis, & sic in testamẽto fęminæ, quæ descẽdentes vocauerat, Et in illo themate nõ fuit habita ratio agnationis conseruandæ, quæ quidem ratio cum recedit, fateri oportet descẽdentium appellatione liberius ex fœmina nepotes comprehendi, vt per Socin. in d. l. Gallus, §. nũc de lege, in fi. vers. Secundus casus, Corn. consil. 246. Videtur prima facie dicendum, colum. fi. lib. 2. & in l. 1. in 4. & 5. colum. C. de cond. instit. & post istos declarat Socinus iunior super testamento Baronis Antonij Carosij Siculi consil. 69. Iam annus est, colum. 4. num. 15. versic. Quartò pro Hercule facit, lib. 3. Et Fulgosio ex diametro repugnat Spec. in titu. de loc. §. nunc aliqua, vers. 146. quem referẽdo sequitur Paul. de Castr. in d. l. Gallus, §. nunc de lege, num. 6. vers. Secus si dixisset, vbi Francisc. Arctin. col. penult. vers. Sed quicquid ipsi sentiant, dicentes quòd pro se, & descẽdentibus masculis emphyteusi recepta, ex filia nepotes non includuntur, Socin. iun. d. cons. 69. num. 22. consilio 116. Viso testamento, nu. 5. lib. 3.

15 Nec etiam † Guidonis Papæ assertio consil. 176. Pro definitione, in 4. q. dictę cõmuni opinioni refragatur, dum respondit Ioanni factam donationem pro se, & nepotibus masculis, in ea ex filia nepotes complecti, quem hęredem masculum dici concludit, licet enim ex d. l. 1. C. de condit. insert. id videatur elicere, præsupponit tamen iura ibi allegata, loqui nõ habito respectu ad conseruandam agnationem, quam quidem agnationis rationem cum inferius pręsupposuerit, ad trãsitum donationis, subijcit Claudium de quo ibi nepotem masculum, fuisse de agnatione, & cognomine testatoris, arma insigniaque domus Clarimontis ferentem, vt videatur donatorem de nepote illo suæ agnationis masculo sensisse; Et in indiuiduo circa donationem alicui factam pro se, & descendenti-
16 bus masculis, vt intelligatur de masculis † ex masculis, & sic de agnatis, non verò de masculis ex fœminis, apud Ferrariam consuluisse scribit Socin. iun. d. cons. 116. nume. 6. d. lib. 3.

17 Quantũ verò pertinet † ad tradita per Curt. iun. consil. 1. Primam amplector dubitationem, colum. 3. vers. Etsi dicatur, quod sicut fœminę, vbi asserit, feudum pro se, & hęredibus quibuscunque masculis, non obstante matris à feudo exclusione, nepoti ex filia deuolui, & aperiri, tanquam rationes matrem excludentes nõ militent in filij persona. Dici potest, quod cum in casu Curtij iun. in inuestitura verbum, quibuscunque reperiretur appositum, nulla hæsitatio oriri contingit, imò si bene aduertatur, in istis terminis de quibus agimus, contrarium cõcludit, ex cap. 1. §. hoc autem notandum, Qui feud. dar. poss. c. 1. in princ. de grad. suec. in feud. iũct. cap. 1. in princip. & §. filia de success. feud. cap. 1. §. quin etiam, Episc. vel Abb. ac etiam ex not. per Bald. in l. fin. colum. 1. num. 2. & 3. C. de suis & legitim. vbi magistraliter scribit, Quod sicut fœmina non succedit, ita non succedit masculus descendens per fœminam, non quia nõ possit pugnã facere, sed quia caret principio producente, fœmina enim non est agens aptũ operari transmissionem, licet masculus esset patiẽs aptus confirmari si fieret transmissio. Sicut igitur medium prędium quod non seruit impedit seruitutem, ita media persona quę non seruit in feudo, impedit seruitutem, idest feudum, quod est

est quædam seruitus,arg.l.qui sella', §.in rusti-
cis,ff.de seruit. rustic. præd. Nam omnis fideli-
tas est libertati contraria, c.cum olim propter,
ext. de priuil. Et sic est seruitus quędã, & not.
in l.sicut, in princip. ff.de vsufr.ex dictis itaque
iuribus quæ per Curt. allegãtur à regulari feu-
18 do † descẽdentes masculi ex fęminis excludun-
tur, Ias.cons.8. Circa primum cõsultationis ar-
ticulum,colum.3.versic.In primis ergo facit,&
consil.9. D. Ioannes de Scarampis,colum.2.in
princip.vers.Et sicut Io. Campeg.cons.11. Viso
themate trãsmisso,col.3. versic. Quibus verbis
stantibus,inter consilia Alberti Bruni feudalia,
Iacob. Mandell.Alba, cons.86. Quòd D.Fran-
ciscus,in princip.cons.87.Dicebam,num.1. &
2.lib.1.Gulielm. Bernus, cons.1. Aggrediamur
modo, in princip. Io. Thom.de Marin. in tract.
de Generib.feud.in tit.de feud.fœmin.siue ma-
terno,in princip.num.3.vers.Imò nedum fęmi-
næ,fol.103.quod voluit Bal. in d.c.1. in princ.
vbi dicit, q; filię neptes, & pronepetes non suc-
cedunt ipsi, nec nati ex eis, nisi feudum sit fę-
mineum, vel eo pacto acquisitum, vt per eum
d.tit.de gradibus succed.in feud.

Denique nec nos illud agitabit, vt cum quis
ex propria vocatur persona nõ vt alium repre-
19 sentet,inhabilitas nõ repręsentati † eius admis-
sionem nõ impediat, vt ex Cin. voluit Bald. in
auth.cessante,sub num.3. vers.Pone quidã Ba-
ro,post Iac.de Rau. & Cinum quos allegat,C.
de legitim. hęredib. inde concludens ex fęmina
nepotem in Baronia, cum ex propria vocatur
persona succedere,licet mater eius fuisset inha-
bilis, quem refert Franc. Aretin. in d.l.Gallus,
§.nunc de lege, col.4. vers. Sed ista ratio posset
reuocari in dubium,quam cõclusionem firmat
Bal.in l.si auus, in 4.opp.nu.4.C.de liber.præ-
ter.& consentit Bart.in l.1.§.1.post princ.ff.de
coll.dot.& in l.1.§.si sit filius,in 1.solutio. ff.de
coniung.cum emancip.liber. Socin.sen.in præ-
citato §.nunc de lege,colum.2.vers.Tertio etiã
deciditur, cũ ex superioribus respõsio in prom
ptũ sit,falsumque videatur assumptum ex pro-
pria persona nepotem masculum ex filia voca-
ri,vnde cum successionis origo atque principiũ
maculam retineat, vitioque impotentiæ succe-
dendi affecta sit,tota illinc sequens successio af-
ficitur,ita dixit Benedict.Capr.cons.1.Cum vt
præsupponitur,colum.5.in fi.nume.24.versic.
Vnde cum ipsa cognatio, allegat Bald.in l.fi. in
fi.C.de verb.sign. qui ex textu notabili in l.fin.
C.de naturalibus liber.dixit,quòd nulla potest
esse consequentia legitima ex illegitimo nascen
di principio & radice corrupta.

20 Procedit etiam † communis prędicta princi-
palis cõclusio,etiam si testator filiorum, ac ne-
potum masculorũ meminerit, quãtumuis enim
de vtrisque insimul verba fiant, adhuc ex filia
nepotes non comprehenduntur, nec conditio-
nem istam euoluunt,vt tradit Bal.in d.authent.
si quas ruinas,num.8.in fin. vers. Illud not. C.
de sacros. eccles. de emphyteusi loquens, post
Specul.quem citat, & rationem afferens. Quia
inhabili existente in medio, idest ipsa filia, per
quam nepos agnascitur auo materno, necesse
est etiam quòd ipse nepos sit inhabilis, inhabi-
21 litas enim medij † inducit inhabilitatem in ex-
tremo,l.tria prędia,ff.de seruit.rustic.pręd.& in
10.collat.tit.1.§.hoc autem notandum.

Cęterum quę superius dicta sunt, Primo de-
22 clarantur, vt non procedant † cum substitutio
fieret fęminę de filijs masculis, tunc enim agna-
tionis conseruandę ratione ne militante,nõ mi-
rum si sub voce masculorum filiorum,vel libe-
rorum ex filia nepotes intelligentur, Socin.sen.
in d.l.Gallus,§.nunc de lege,in fi.dicens solen-
nes Doctores ita sępe consuluisse,quod etiã su-
per hoc contextu asseruit,colum.52.versic.Se-
cundus casus est,vtrobique citãs text.in l.quo-
tiens cum ibi not.C.de suis, & legitim.sed in d.
§.nunc de lege,allegans Petrum de Anch. con-
sil.339. Pro maiori intelligentia dicendorum,
colum.4.in fi. vers. Sed dicere, & sentire oppo-
situm,& cum Socino ibidem pertransit Claud.
de Seisell. Aquensis,colum.fin.num.14. versic.
Secũdo ponit exemplum, Corn. cons.246. Vi-
detur prima facie dicendum,colum.fin. nu.10.
versic.Nec obstat, lib.2. Io. Anton.Rub. Alex.
cõs. 22. Testator habens quattuor filias,col.2.
num.11.vers.Quartus casus est, & num.12.re-
petitur,cons.128.Socin.iun. d.consil.2. Viso,ac
mature considerato,colum.3.numero 11.12. &
13.lib.3.

23 Secũdò si testator † verbo, Quibuscunque,
vsus fuerit, & sic vniuersali signo, siue quibus-
cunque liberis, isto nanque casu dubioprocul
nepotes ex filia allicerentur excluso substituto,
Steph. Bertr.d.cons.245.Viso testamẽto,nu.2.
lib.3.Io.de Monteferrato, in cap.1.colum.pen.
de rescript.in sexto, Curt.iun. d.consil.1. col.2.
num.7.cons.48. Pręsupponitur in facto, col.2.
nu.3. quibus in locis Curtius significationem
atque importantiã huius verbi, Quibuscũque,
latè prosequitur,quod quidem verbum omnes
comprehendit,l.ait Diuus,l.edicto, in princip.
ff.de iur.fisci, Dec. consil.599. Consului aliàs,
colum.2.nume.3. & 4.vbi voluit ex huiusmodi
24 verbo illos in dispositione venire † qui aliàs de
natura actus nequaquam comprehenderẽtur,
Ias.cons.115.Statutum nouum,colum.8.vers.
Secundò adest,lib.4.Socin.iun. consil.38. Pro
resolutione,col.1.nu.1.& 2.lib.3.Paris.consil.9.
Serenissimum & illustrissimum Dominũ, nu.
8.lib.1.Laurent.Siluan.consil.25. Viso puncto,
num.21.vers.Bene facit,in 1.part. Andr.Alciat.
cons.6.Fundata videtur,colum.1.nu.6.vers.At

dictio

dictio quibuscunque,lib.3.conf.3. Cum in hac
causa,colum.1.num.2.lib.4.conf.5.Quia priui-
legium, colum.penult.num.53.vers.Sed in ca-
su nostro,lib.5.rursus Aleiat. inter consil.Lau-
rent.Siluani prædicti consilio 61. Quum in hac
causa,num.2.in 2.part.

Hinc est, quòd per istud verbũ, Quibuscun-
25 que,feudum † concessum deuoluitur etiam ad
hæredes extraneos etiam ad singulares succes-
sores,& ad alias personas prorsus inhabiles,c.1.
de feud.non hab.nat.feud.Bald.in l.1.q.34.nu.
27.& q.48.nu.39.ff.de rer.diuis. in cap. Impe-
rialem,in princip.de prohib.feud.al.per Fride-
ric.Alex.in d.l.Gallus,§.etiam si parente,col.3.
vbi Socin.idem Alex. in l.si patroni, in princip.
ff.ad Trebell.& consil.30. Ponderatis narratis,
num.14.lib.5.conf.95.Requisitus, nu.7.col.2.
in fi. vers. Bene facit vltra superius dicta, lib.7.
Socin.conf.19.Pro decisione, col.1.nu.4.lib.1.
Ias.d.conf.115.col.8.d.vers.Secũdo adest,lib.4.
conf.155. Vt veritas præsentis consultationis,
col.2.circ.med.versic.Tertio facit,lib.2.cõs.17.
Dubium facere videntur,col.3.in princ.versic.
Vnde ponderãda est illa dictio,lib.3. & in præ-
lud.feud.in 15.diuis.feud. Curt.iun. consil.183.
Omissa argumentatione,nume.5.& 6. & in suo
tract.feud.in 3.part.q.penult. fol.32. colum.2.
vers.Secunda est, Socin.iun. conf.52.Viso the-
mate prædicto,num.2.colum.1.lib.2.Andr.Al-
ciat.d.conf.6.colum.1.num.6.lib.3.d.conf.13.
colum.2.nu.2.vers.Vnde tali casu, eod.volum.
& consil.26.Marchionatus Sorann iæ,col.pen.
circ.med.num.11.citans Iacobin. de S.Georg.
& Matth.de Afflicto,deque communi opin.at-
testans,lib.6.vbi dicit aliquos tenere, quod vi-
gore istorum verborũ possit feudum transmit-
ti etiam per vim fideicommissi, de quo nos ali-
bi,rursus Ias.conf.9.colum.3.num.7.inter con-
sil.Alberti Bruni,lib.1. Augustin. Bero.cõs.66.
In causa castri Turricellarum,colum.4. nu.12.
vers.Nisi essent expressa,lib.1.& consil.antece-
denti, scilicet 65. Pluribus se offerẽtibus dubi-
tationibus,colum.10. nu.58. vers. Et quod sub
illis verbis,eodem volum.Carol. Ruin.conf.18.
Quæritur an Laurentius,col.fin.in fin.sub n.19.
vers.& per Baldum,lib.2.cõs.98.Quia per pri-
uilegium concessum,colum.4.num.10. vers.Et
probatur ex notatis,lib.5.Rol.de Vall.cõs.54.
Doleo profecto,num.40.vers.Faciunt quæ latè
dixi,lib.3.

Et quòd verbum istud,Quibuscũque,faciat
26 feudum sortiri † naturam rei allodialis, scribit
Laurent.Siluan.cõs.30.Facti quæstio sic se ha-
bet,num.26.vers.Quo casu clarissimi iuris est,
in 1.part. vbi inferius latissimè insistit plura af-
ferendo.

27 Idem etiam esset,si diceretur,† & quibus de-
derit,cum hæc clausula æquiparetur illi,scilicet
hęredibus quibuscunque, vt latè per Rolan. de
Vall.conf.55. Siue feudum grauare, colum.5.
num.35.lib.3.

Hinc est etiam, quòd immediate concessa à
quibuscunque oneribus, talia verba de sui na-
28 tura possunt comprehẽdere etiam onera † Cę-
sarea licet insolita, tanquam de illis fuerit saltẽ
in genere cogitatum, vt voluit Francisc.Rip. in
l.1.colum.6.nu.51. vers. Et ista conclusio facit,
ff.de vulga.& pupill. dicens istud esse de mente
Aretini,& Socini ibi,quos sequitur idẽ Siluan.
consil.60.Considerato tenore inuestiturarum,
num.53.vers.Tertio respondetur,in 2.part.

Nec prędictis obstat,quòd verbum istud re-
cipiat restrictionem de habilitate, l.2.§. prætor
ait,ff.qui satisd.cog.c.1.§.fin. de Iur.iur.in 6.l.
instrumenta,in verb.Quibuscunque, C. de fid.
instrum.& iur.hast.fisc.lib.10. Nam responde-
29 tur hoc verum esse † in dispositione legis,secus
in hominis dispositione,vt distinguit Ias. in l.1.
§.nunciatio,colum.4.num.6. vers.Tertio limi-
ta,ff.de nou.oper.nunc.post Baldum quem re-
fert,& idem voluit Alciat.d.conf.13.nu.3.lib.3.
Socin.sen.conf.10. Visa quæstione,col.1.in fin.
num.3.inter conf.feudalia Alberti Bruni, lib.1.
Roland.de Vall.d.consil.54.columna fin.num.
42.lib.3.

Vel dici potest, dictam restrictionem de ha-
30 bilitate posse procedere, † aut quando resulta-
ret duplex inconueniens, vt post Lud. Gozad.
& Ruinum scripsit Alciat. in præallega. consil.
numero 4. Aut,vt idem ibidem subdit quando
inhabilitas à iure naturę procederet, tali nãque
iuri, derogatum censeretur,l.promittendo, ff.
de iur. dot. Cum igitur in dispositione homi-
nis circa vltimas voluntates loquamur, nec re-
sultet duplex incõueniẽs,nec inhabilitas ex iure
naturæ procedat, dicendum videtur dictam li-
mitationem veram esse,ac incõcussam manere.

Cæterum quamuis aliqui dictæ principali
31 conclusioni reluctentur † quam crebriorem es-
se dicebã,sentientes quod indifferenter de pro-
prietate sermonis nepotes masculi ex fęminis,
veniant liberorum masculorum appellatione,
dũmodo aliud subiecta materia non suadeat,vt
in feudo, emphyteusi,& similibus, videturque
esse de intentione Castrensis in d.l.1.colum. 1.
in 2.not.C.de condit.insert. Socin. in d.l.Gal-
lus,§.nunc de lege, in fi. quib.assentiuntur Ca-
rol.Ruin.conf.142.Quia testator,num.2.lib.2.
Ioan.Ant.Rub.d.conf.22.colum.2. Curt. iun.
d.conf.1.colum.7.num.24. vers. Sextò aduer-
tendum,Iacob.Mandell.Alba, d.cõs.86. col.2.
nu.4.vers.Et quamuis voluerint aliqui,& conf.
87. Dicebam superioribus diebus, col.2. nu.3.
4.& 5.d.lib.1.post Corn.in d.l.1.colum.4.rursus
Alba,conf.7.In causa ista,colum.9.versic.Item
sæpe contingit,& conf.13. Cũ periculosum sit,
col.3.

eol.3.num.8.eod.volum. post Dec. in loco per eum citato, iterum Ruin.consil.49. Queritur, & in dubium reuocatur, col.1.num.2.& 3.lib.1.

32 Nihilominus tamen † audacter est trãseundum cum prædicta opinione quã tenui, & quæ in rei veritate magis communiter recepta, atque approbata est, vt ex calculo Doctorum insigniũ desuper relatorũ, facillimè dignosci pôt.

33 Ad cuius certè confirmationem † congruit quod voluit Marian. Socin. sen. cons.31. Prosequendo ordinem, colum.3.num.6.lib.1. Quòd si statutum vocet parentes masculos vsque ad certum gradum, in quo verbum illud parentes sumitur pro sanguine coniũctis, vulgari modo, licet ex vi verborum etiam masculi descendentes ex fęminis videantur vocati, tamen ex mente disponentis vocati solum masculi ex masculis prouenientes intelligẽtur, illa etenim dispositio agnationis conseruandę gratia facta cẽsetur, fuitque hæc decisio Baldi in c. t. quemad. feud. ad fil. pertin. illamque referẽdo sequitur Andr. Barbat. in l. cum acutissimi, columna 53. vers. Quid si testator dixerit, si hæres meus decesserit sine parẽtibus masculis, C. de fideicõm. & Socin. iun. cons.23. Statuto ciuitatis Rauennæ, nu.34. vers. Demum accedat in argumentum, lib.1.

HYPOTHESIS.

Differentia quam inter verbum liberos, & & filios, Interpretes faciunt, an in dispositione idiotæ sit considerabilis perquiri.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum, & filiorum discrimen in testamento idiota non constitui. Sed tamen Notario standum fore qui in Latinum testãtis verba redegit, num.12.*

2 *Emere, verbum, licet à verbo comparare differat, talem tamen distinctionẽ apud idiotas non considerari.*

3 *Instituo verbum non ab omnibus scite proferri.*

4 *Exceptiones recusationis, & excommunicationis licet explicitè proponi debeãt, posse nihilominus idiotã factum proponere ex quo dicta exceptiones resulteent.*

5 *Matrimonium sustineri quamuis verba cõgruentia ab idiota non proferantur.*

6 *Idiotam inter filium naturalem legaliter, & naturalem, secundum veram naturalitatem, & communem, ac vulgarem loquendi vsum non distinguere.*

7 *L. cum auus, ratio; vt inducatur, inspiciendum esse, an à perito iuris, an ab imperito substitutio fiat.*

8 *Vulgariter, verbum, ab imperito substituẽte prolatum non debere intelligi prout speciem dicit substitutionis ab aliis distinctam.*

9 *Negatiuam duplicem non affirmare, sed negare ab idiota prolatam.*

10 *Familiam, vel parentelam quis vocando, etsi ordine successiuo intelligatur, hanc tamen considerationem in idiotam non cadere.*

11 *Verba à vulgaribus prolata, debere grosso modo intelligi.*

12 *Liberorum, verbum, ex Rogerio antiquo Glossatore, non habere vulgare secundum nostrum idioma.*

13 *Verba per notarium in Latinum sermonẽ redacta, vt vulgariter ruditerque sumuntur non debere interpretari, atque accipi, sed vt in Latino sermone significant.*

CAP. XVII.

VIDENDVM etiam arbitror, an differentia quam inter verbũ, liberos, atque filios, iura, & Interpretes cõstituunt, in dispositione idiotæ imperitique hominis fieri debeat, super quo Accurs. cẽsuit discrimen
1 hoc † in verbis ab idiota prolatis constitui non posse, in l. quid si nepotes, in verb. Non continebuntur, versic. Et not. secundum Rogerium, ff. de testam. tut. idemque voluere, Bart. in d. l. liberorum, colum. penult. num.20. vers. Quero, ff. de leg.3. in l. qui filiabus, nu.3. vers. Aduerte tamen, d. tit. de testam. tut. quod si in testamento alicuius illiterati, de verb. sign. & in l. si quid earum, in princip. vers. Simile dicam, Alexand. cons.44. Videretur prima facie dicẽdum, col.3. nu.7. vers. Nam verba prolata, lib.5. Corn. consil.124. Ardua primo aspectu, colum.7. nu.23. vers. Huiusmodi enim differentiæ, lib.2. Io. de Amic. consil.15. In causa & lite, col. fin. num.15. versic. Non enim omnes, Ang. de Aret. in §. fin. nu.3. versic. Adde etiam, Instit. qui testam. tut. dar. poss. Vdalric. Zas. in tracta. substit. in fin. & cons.7. In causa, nume.1. Guid. Pap. consil.51. Factum tale est, colum.3. Nic. Boer. decis.155. Guillardus de Duroforti, colum.2. num.3. versic. Ideo dicit ibi gloss. in 1. part. Marian. Socin. sen. in sua subscript. incip. Profectò si rectè põderentur, num.8. vers. Septimo probatur, quæ est secunda ad consil. D. Ottonis Lapi Nicolini de Florentia, & in ordine reperitur consil.102. inter consil. Bartolom. Socini, lib. 1. Ant. Rub. Alexand. cons.144. Viso, & diligenter considerato casu, colum. fin. num.5. versic. Et in terminis cõcludit, Bart. Iacob. Menoch. cons.56. Perdifficilis est consultatio, nume.41. versic. Sicuti videmus, lib.1.

Et pro supradicta glossę conclusione. Primo facit dictum Bart. in d. l. si quid earum, in princ.

vbi

2 vbi licet † verba emere, & comparare differăt, vt ex illo tex. tamen huiusmodi discrimen apud idiotas non considerari ibi annotauit, quem referendo sequitur Menoch. dicto consilio 56. numero 43. versicu. Ita videmus, d. lib. 1.

Secundò, congruit illud traditum à gloss. & Doctor. in l. quoties, C. famil. ercisc. quòd non
3 omnis † scit dicere, institruo, Veronens. consi. ciuil. 1. super causa matrimoniali, numero 7. Socin. iunior, consil. 87. Iesu Christi nomine præmisso, columna 2. nume. 9. versicu. Nec refert, lib. 1. vbi dicit, quòd non omnis scit dicere, substituo, & proinde ex alijs verbis in testamento appositis elici potest, vt ibi, Vnde Io. de Amic. dicto consilio 15. columna 2. nu. 15. vers. Non enim, dicit non omnes verbis legalibus loqui scire, quod ante eum dicebat Raphel. Cuman. consi. 2. Proponitur quod Ser Blancus, colum. fina. ante num. 9. vers. Nec omnes sciunt, idem de verbis, Hæredes instituo, vt non omnes illa proferre sciant, post gloss. in dicta l. quoties, scribit Menoch. d. consi. 56. nume. 44. vers. Ita videmus.

Tertiò licet sufficiat in exceptionibus factũ proponere, ex quo exceptio resultet, quamuis non dicatur excipio, Barto. in lege prima, colum. 3. numero 6. versicu. Quæro quid si non dico, ff. de except. Afflict. decisio. 354. In causa reuocationis, nume. 10. versicu. Probatur nam opponenti, Nisi simus in exceptione recusationis, & excommunicationis, in alijsque casibus de quibus in capit. cum causa, de offic. delega. & per Ias. in lege admonendi, in secunda lectura, numero 14. versic. Confirmo etiam, ff.
4 de Iureiur. tamen quando sumus † in idiota, licet agatur de dictis exceptionibus recusationis vel excõicationis, illi sufficit factum tãtum proponere, vnde resultet exceptio, ita post Andr. Barbat. quem refert, tradit Petr. Rebuf. in arbore except. in 2. diuis. ex cept. circ. princ. non enim omnis scit dicere, excipio.

Quartò pertinet huc dictum Specul. in titu. de Sponsal. in 4. part. §. 1. circ. princip. quòd non omnes verba ad matrimonium congruen
5 tia proferre sciunt, quod tamen † sustinetur, ipsumque referẽdo sequitur Veronens. d. consil. 1. num. 7.

Quintò, quòd idiota distinctionem inter fi-
6 lium naturalem † legaliter, & secundum stricti iuris rigorem, atque naturalem secundum veram naturalitatem, & communem vulgaremq. vsum loquendi ignorare dicitur, vt voluit Ias. consi. 51. Circa primum dubium, col. pen. vers. Vnde in proposito, lib. 3.

Sextò, congruit id quod Lancellott. Polit. tradidit in eius 13. subscript. ad Soci. iun. consilio 128. Præsentis consultationis materia, numero 261. versic. Aut enim peritus iuris, lib. 1. quæ subscriptio incip. Cum à Clarissimis tot
7 Doctor. inspiciendum inquam esse, † an à perito iuris, vel ab imperito fiat substitutio ad inducendam rationem huius l. cum auus, vt per eum dicentem in casu de quo ibi, considerationem illam medullarem esse, ad quam prudentes illi Iudices debebant aduertere.

Septimò dicebat notãter maximus Doctor Oldr. consilio 45. Cum in narratione facti, columna prima, numero secundo, in casu substitutionis, de quo ibi, verbum, vulgariter prolatum ab literarum ignaro, non debere intelligi,
8 prout speciem † dicit substitutionis ab alijs distinctam, quia hoc nõ intelligebat, nec cognoscebat proferens, de qua etiam Iurisperiti sæpè concertant, sed ad simplex nudumque factum, & quandam vulgaritatem non iuris subtilitatem esse referendum, argum. l. quibus diebus, §. dominus, ff. hoc tit. l. nec seruus, ff. de pecul. l. stipulatio ista, §. hæc quoque stipulatio, vbi not. ff. de verbor. obligat. subdens In causa testatoris, nec ad definitionem, idest strictã verborum significationem descendendum esse, cum plerumque abusiuè loquantur, l. non aliter, de leg. 3. l. insula, in fin. de acquir. rerum domin.

Octauò, quamuis duæ negatiuæ affirmare dicantur, l. duobus negatiuis, de verborum significatione, hæc tamen interpretatio idiotæ negationibus aptari nequit, nam pro negatio-
9 ne haberi † debent, vt declarat Bald. in l. qui se patris, colum. 3. numero 2. versicu. Et prædicta faciunt ad quæst. C. vnde liber. vbi si idiota respondendo, dixerit: nego me non debere, ex ponitur sane, idest negando dico, ita quod talis duplex negatio affirmationem non faciat, secundum Cynum in lectura ibi, quem refert, rursus Bald. in lege prima, columna 6. sub numero 17. versiç. Vnde si respondens, C. de seruis fugit. Iacobus Menochius dicto consil. 56. numero 44. versicu. Confert quod censuit Socin. d. lib. 1. & ante eum idem censuit Socin. iunior consilio 116. Viso puncto prædicto, columna 6. numero 21. versicu. Sic etiam in simili, lib. 1.

Nono, licet quis vocando familiam, vel pa-
10 rentelam † ex iuris dispositione ordine successiuo intelligatur, vt primo admittantur priores in gradu, tamen ista consideratio in personam idiotam nõ cadit, capiunt enim vulgares, quod dicendo parentelam quis de tota parentela intelligat, ita scribit Socin. senio. consilio 37. Viso testamento D. Pariboni, columna tertia, numero octauo, versicu. Quinto ista conclusio, lib. 3. dicens talia verba debere intelligi grosso modo, iuxt. not. per Innocent. in capit. cum clamor, de testibus, Bal. in l. mancipia, nu. 2. & 3.

Eeee C. de

C. de seru. fugit. Abb. consil. 78. Punctus quæstionis, columna secunda, versic. Præsertim hoc dicendum, lib. 2. vbi dicit, quod idiotæ disponendo non capiunt quid sit conditio nisi exprimatur specialiter, & verba debere aliquando grosso modo secundum qualitatem loquentis intelligi, ex not. in l. si ita stipulatus, §. hi quoque, de verbor. oblig. Socin. iunior. d. consilio 116. numero 20. versicu. Personæ enim vulgares, d. volum. 1.

11 Et quod verba à vulgaribus prolata † debeant grosso modo intelligi, tradunt latè Alexander consil. 102. Viso themate suprascripto, colum. fin. num. 12. versicu. Vnde verba prolata à vulgaribus, lib. 6. Iaf. d. consilio 51. columna penultima, ante numerũ 2. versic. Vnde verba, lib. 3.

Sed multis alijs similibus consultò prætermissis redeundo ad conclusionem gloss. in d. l. quid si nepotes, dicit Bartol. in dicta lege liberorum, columna penult. nume. 20. Rogerium antiquum glossatorem, voluisse dicere, vt ipse

12 putat, verbum hoc liberorũ, non habere † vulgare, secundum nostrum idioma, & ideò ab idiota non potuisse proferri, & Bartolum sequebatur Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuer. in vlt. subscriptio. incip. Concurro in sententiam præfatorum, ad consil. Dom. Ottonis Lapi de Sirigattis inter cons. Socin. sen. 152. Casus iste, columna penultima, versiculo Nam Bartol. lib. 1.

Sed tamen hoc non referre, posito nanque quòd à testatore illiterato tale verbum sit prolatum, tamen credendum esse notario, qui tale testamentum scripsit, scripsisse inquam verba importantia illud quod testator exprimebat, & volebat, Nam verba redacta per notarium in Latino sermone, non debent accipi, vt vulgariter ruditerque sumuntur, sed vt in legali

13 sermone † accipiuntur, Barto. in d. l. si quis filiabus, numero tertio, versic. Puto tamen, ff. de testament. tut. Bald. in l. lege duodecim tabularum, ante numerũ 4. versic. Sed prælatos, C. de legitim. hæredibus, & in capit. 1. in princ. columna penultima, versicu. In contrarium arguitur, de success. feud. Alexander consilio 2. Visis codicillis, columna octaua, numero 17. versic. Secundo quia quotiescunque, lib. 1. consilio 9. Visis verbis testamenti, columna tertia, numero quarto, versic. Bene facit, & consil. 82. In causa, columna prima, nume. secundo, versicu. Subdo quod illud, eodem volumine, consilio 37. Viso themate suprascripto, columna finali, numero decimo octauo, versicu. Potest responderi, lib. 6. Dec. consilio 366. Pro declaratione eorum, columna quarta, numero octauo, versic. Non obstat quod dicitur, Abb. consilio 79. Illud de iure quæritur, columna finali, versicu. Iura autem, lib. 1. Et in puncto propo-

14 sitæ quæstionis † tradunt Ioan. Bapt. Caccialup. de S. Seuerin. in d. vlt. subscriptio. quam fecit ad consil. Dom. Ottonis de Nicolinis inter consil. Bartholom. Socin. cons. 152. d. lib. 1. Anton. Rub. Alexandr. d. consilio 144. columna penultima, numero quinto, & sexto. Prænarratisque adstipulantur tradita per Afflict. decisione 44. De tribus mihi occurrit, numero vigesimotertio, versicu. Sexto ostenditur, vbi vult illa verba, quòd legat animo compensandi cum seruitijs, & alijs iustis causis, debere intelligi ciuiliter, tanquam essent in scripturam redacta, & non secundum vulgarem, & communem vsum loquendi, ex ijs quæ scribit Bal. in d. l. lege 12. tabul. circ. fin. & Cyn. in l. si cum autoritate, C. de donatio. ante nupt. Francisc. Mantic. Illustrissimus, ac Reuerendissimus Dominus Cardinalis, & famosissimus Iurisconsultus, in tracta. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 5. numero 8. vers. Cæterum verba imperiti, fol. 42.

HYPOTHESIS.

Latè excuti, an fructus in Trebellianicam in nepotibus primi gradus subducto patre imputentur: Differentiæ rationem inter liberos primi gradus, atque nepotes prædictos excogitari; Textumque in l. iubemus, §. finali, C. ad Trebellian. nouo intellectu ornari.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes primi gradus subducto inquam patre, secundum aliquos Doctores ad instar liberorum primi gradus in Trebellianicam fructus non imputare: Sed Doctores alios contrarium tenentes, nume. 16. afferri, hancque secundam opinionem vti veram, & communem esse sequendam, num. 18.*

2 *Nepotes primi gradus patre subducto, eius locum, siue gradum tenere, gradumque ipsum non corrumpi, sed repræsentari.*

3 *Nepotes primi gradus licet gradum patris repræsentent, & in eum subintrent, tamen ipsos non ex iure transmisso, sed ex propria persona succedere.*

4 *Nepotes in successionibus gradum patris ingredi, illumque repræsentare, cum de aui, aut patrui successione agi contingat.*

5 *Gradus repræsentationem in nepotibus per quandam fictionem fieri.*

6 *Fictioni locum esse non debere, quando aliter fieri potest.*

Repræ-

7 *Repræsentationem gradus de filio in nepotem ex iure quodam speciali induci.*

8 *Fictioni locum non esse vbi diuersitatis ratio inter casum verum, & casum fictum constitui potest.*

9 *Nepotes, vt in patris gradum succedant ex æquitate quadam inductum esse.*

10 *Trebellianica quod filijs primi gradus non possit prohiberi quid maius esse quam quod fructus in ipsam Trebellian. imputentur, & vide num.16*

11 *Nepotibus primi gradus Trebellianicam ex Parisio prohiberi non posse. Contrarium autem ex communi verius videri, num.12.*

13 *Argumentum de fructuum imputatione in Trebellianicam ad eius prohibitionem non currere.*

14 *Argumentum de minori ad maius affirmatiue validum non esse.*

15 *Nepotes primi gradus secundum Placentini opinionem sub conditione calculi institui posse, quicquid in liberis primi gradus contingat. Sed Azonis, & Ioannis contrariam sententiam attenta æquitate seruandam esse, nepotes scilicet primi gradus sub conditione casuali institui nõ posse, hancque opinionem Bartolo placuisse.*

17 *Fructus cur in nepotibus primi gradus in Trebellianicam imputentur, in liberis primi gradus nequaquam, rationem differentiæ ex Paulo à Monte Pico afferri: & num.20.*

18 *L. iubemus, §. fin. C. ad Trebell. nouo sensu interpretari.*

19 *Trebellianicam contra voluntatem testatoris hodie etiam detrahi.*

21 *Bernardinum Nerettum præclarißimum aduocatum Florentinum merito laudari.*

22 *Audaciam nonnullorum Moderniorum qui maledictis grauißimos Interpretes mordere nituntur, ac de ipsorum studijs iudicium facere præsumunt, M. Seruilij viri Consularis egregio exemplo damnari.*

CAP. XVIII.

QVAMVIS multa in superioribus circa nepotum comprehensionem sub voce filiorum dicta fuerint, aliud tamen dubium nõ incõgruè addi poterit, nunquid priuilegium quod ex l. iubemus, C. ad Trebell. filijs primi gradus competit ne fructus in Trebellianicam imputent, nepotibus immediatis ex filio præmortuo pariter cõpetat, Super quo
1 † Petr. de Bellapertis, in eadem l. iubemus, in affirmatiuam opinionem ad fauorem nepotũ primi gradus consensit, vbi idem voluit Odofred. col. fin. & insimul Alberic. de Rosat. in fi. Bald. cons. 391. Licet de multis punctis, nu. 4. ibi Nam speciale est in filijs, idest in liberis primi gradus, lib. 5. dum vult illam Frãciscam fructus in Trebellianicam non imputare, Claud. de Seysell. Aquens. in l. balista, num. 2. cum de descẽdentibus loquatur, ff. ad Trebell. Didac. Couarr. in c. Rainutius, §. 11. nu. 4. circ. med. versic. Nec obstat, l. iubemus, non posse extendi, extr. de testam. & Berengar. Fernand. in l. in quartam, nu. 331. ff. ad leg. Falc. istamque opinionem aliàs in Alma Rota Florentina in causa illorũ de Fineschis defendere acriter ex multis rationibus conabatur Dominus Leonardus Fabronius, qui repetitis iurium allegationibus nil ferè intactum reliquit, omnem, vt dicũt, lapidem eleganter, ac subtiliter reuoluendo.

Et pro eadem opinione facit Primò, nam
2 nihil † decisum est in filijs, quod idẽ in his nepotibus primi gradus dicendum non sit, l. Gallus Aquilius, ff. de liber. & posthum. §. sui, Instit. de hæred. qualit. & differ. §. 1. auth. de hæred. ab intest. venien. & sic isti nepotes in locũ patris succedunt, idest in gradum patris, Bart. in l. si auus, in 1. not. C. de liber. præterit. sicut enim filius primum tenebat gradum, nunc tenet nepos subducto filio de medio, Bart. in l. 1. §. si sit nepos, vers. Vnde prima solutio sit, ff. de collat. dot. & in l. 1. §. si sit filius, in princ. vers. Sed mihi non placet, ff. de coniung. cũ emancip. liber. quod voluit Alberic. in l. si qua pœna, num. 2. vers. Ibi loco filij, ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. deque ista subintratione, diffuse Carol. Ruin. cons. 127. In præsenti consultatione, nu. 2. lib. 3. & ne multis immorer, idem prosequitur Hipp. Riminald. cons. 222. Magnifici D. Bartolomęus, & Iac. Philipp. nu. 120. versic. Nepos enim, lib. 2. & longe ante Dec. cõs. 527. In Ciuitate Rauennæ, nu. 8. vers. Et bene facit, dicens quod quando filius locum patris ingreditur, gradus non corrumpitur, sed repręsentatur, post Bald. in l. 1. in rep. col. 4. nu. 7. vers. Et nota istum textũ, pone quod statutum asserẽs, id à quodam Doctore Neapoli audiuisse, C. de secund. nupt. citat Baldus text. in §. cum filius, Instit. de hæred. quæ ab intest. Alex. consil. 26. Videretur fortasse, col. 2. nu. 10. lib. 3. Iac. Philipp. Port. cons. 55. Ex hoc sanè, num. 88. vers. Sed esto, lib. 1. Socin. iun. cons. 116. Viso puncto prædicto, nu. 28. vers. Nec in proposito offenditur, lib. 1. Iacob. Menoch. consil. 200. Vtinam quod Iustinianus, nu. 44. vers. Primò ita argumentatur, lib. 2. & multum egregiè per Socin. sen. cons. 252. Visis instrumentis concessionũ, col. 2. in princ. versic. De iure autem communi, & col. 4. in 5. fundam. lib. 2. secũdum ordinem in antiquis, si igitur prædicta vera sunt, sequitur priuilegium præfatum ex d. l. iubemus, de non imputandis fructibus in Trebell. filijs primi gradus competens, ad nepotes etiam primi gradus subducto filio eodem iure spectare.

Huic rationi multipliciter respõderi potest,
Primò, quòd licet nepos subducto patre illius
3 gradum teneat, ex persona tamen sua succedit,
vt dicit Bart. in d.l. si auus, in fi. vers. Quod er-
go dicit, d. tit. de liber. præter. & in d.l. 1. §. si sit
nepos, post princ. vers. Tamen in veritate, So-
cin. sen. d. consil. 252. colum. 4. in 5. fundam. in
princ. & insr. vers. Cum ergo, dicens non posse
succedere ex persona patris quasi iure trãsmis-
so, cum hęrediras non fuerit filio in vita delata,
ita declarat not. Bart. in d.l. 1. §. si sit nepos, &
ideò inquit Bald. in d.l. si auus, quod nepos suc
cedit in locum patris priuatiuè non transmissi-
uę, nam si transmissiuè, tunc si filius esset insti-
tutus non foret necesse nepotẽ instituere, quia
transmissio fit à successore cum eisdem quali-
tatibus, quod ramẽ est falsum, vt in d.l. si auus,
& in l. Gallus, §. nunç de lege, d. tit. de liber. &
posthum. sed persona patris magis dilecta est,
quia proximior naturaliter, vt infra dicemus,
meritò nõ idem de nepote primi gradus quod
de filio primi gradus in proposito dicendũ erit.

Secundò text. in d. §. cum filius, super quo
ius repræsentationis, & subingressionis prædi-
ctæ fundatur, non semper procedit, sed tantum
4 quando tractatur † de successione aui, vel pa-
trui, idque legis virtute obuenit, secus si de suc
cessione alterius, Cyn. Bart. & omnes in auth.
post fratres, C. de legitim. hęred. Spec. in tit. de
success. ab intest. §. 1. vers. Sed an filij fratris, in
addit. incip. Secus si cum patruo, vers. Sed cir-
ca hoc fuit alia quæstio, Ruin. d. cons. 127. nu. 9.
vers. Secũdò etiam referatur ad textum, lib. 3.
Rimin. iun. d. cons. 222. nu. 120. d. vol. 2. vt nõ
possit in hoc de fructibus imputandis ista re-
præsentatio cõmodè, ac concludenter allegari.

5 Tertiò, talis repręsentatio gradus † per quan
dam fictionem fieri dicitur, Ant. Rub. Alexãd.
cons. 39. Circa quæstionem mihi propositam,
col. 2. in fi. nu. 5. vers. Quæ vltra præmissa, post
Socin. sen. d. consil. 252. col. 9. vers. Sed iterum
contra prædictam rationem, & col. antepenult.
vers. Præterea ex quo subrogatur, d. lib. 2. dum
potest d.l. iubemus, procedere in casu vero, nõ
6 est extendenda ad casum fictum, nõ enim † re-
currendum est ad fictum quãdo aliter fieri po-
test, Bart. in l. non dubium, nu. 15. vers. Debes
etiam scire, C. de legibus, per tex. in l. quia ra-
tio, ff. de condit. instit. & in l. & per iusiurandũ,
§. fin. post princ. vers. Item debes scire, ff. de ac-
cepril. Ruin. d. cons. 127. nu. 4. d. lib. 3.

Stringitur hæc responsio, nam repræsenta-
7 tio † fit ex quodam iure speciali, Iacob. de Bel-
uis. in §. reliquum, in auth. de hæred. ab intest.
ven. Bart. in l. post cõsanguineos, §. 1. ff. de suis,
& legitim. dum appellat hoc priuilegium, Ca-
strẽns. in d. auth. post fratres, Iac. Menoch. d.
cõs. 200. nu. 42. cum autem ex priuilegio quo-
dam fructus in filijs primi gradus nõ imputen-
tur in Trebellianicã, d.l. iubemus, inconueniẽs
est, vt idem text. ad alium casum specialem ex-
tẽdatur, & circa idem duo specialia cõcurrant.

Quarto congruit, nã cum in nepotibus pri-
mi gradus non militet eadem ratio quæ in filijs
primi gradus, vt statim dicam, assignando di-
uersitatis rationem in qua præsens disputatio
8 consistit; meritò dispositio † erit intelligenda
in casu vero non in casu per repręsentationem,
l. ex ea parte, §. insulam, de verbor. oblig. l. Deo
nobis, C. de Episc. & cleric. Io. de Imol. in d.l.
Gallus, §. & quid si tãtum, d. tit. de liber. & po-
sthu. & in l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad leg. Falc. Prę-
9 terea ex quadam † æquitate dispensatum est,
vt nepos succedat cum patruo, & intret in sui
patris locum, d. §. cum filius, Socin. d. cõs. 252.
num. 5. d. lib. 2. quæ quidem æquitas ponitur,
dicta fictione admissa, & illa cessante fictio ces-
sare debet, l. postliminium, in princip. ff. de ca-
ptiu. Soc. vbi supra, nu. 13. ergo submota ęqui-
tate nõ habebit locum subintratio, vt traditur
in l. 1. C. de legib. & in l. placuit, C. de iudic.

Secundò, cum in d.l. iubemus, duo priuile-
gia liberis primi gradus concedantur, vnum vt
fructus in Trebellianicam non imputentur, al-
terum quod Trebellianica ipsis nõ possit pro-
10 hiberi, certum est maius † esse priuilegiũ, quod
nõ possit quarta Trebellianica prohiberi, quã
quod fructus in eam nõ imputentur, quia pro-
hibitio in totum aufert Trebellianicam, impu-
tatio nequaquam, nam per imputationem fru-
ctuum nõ priuatur hæres omni commodo hæ-
reditario, cum sibi quarta remaneat, secus fuis-
set si quarta in totum prohiberi potuisset, vt
scribit Socin. iun. cons. 131. Quæstio proposita,
num. 55. lib. 1. quando enim agitur quod fru-
ctus in Trebellianicam imputẽtur de diminu-
tione aliqua Trebellianicæ agitur, prohibitio
autem tendit ad illam in totum tollendam, si
igitur nepotibus immediatis illud quod est
11 plus conceditur, scilicet vt illis † Trebellianica
prohiberi non possit, vt firmat latè Paris. in ne-
potibus immediatis verba faciens, consi. 36.
Circa primum dubium, nu. 24. lib. 2. quod pa-
tet ex initio consilij relato ad num. 54. versicu.
Sequitur necessario quod etiam dicti filij ha-
beant hoc priuilegiũ, debet cõcedi illud quod
minus est, auth. multo magis, C. de sacros. ec-
cles. ita in his terminis argumẽtatur Socin. iun.
d. consil. 136. nume. 56. d. volum. 1. vbi inquit,
prohibitionem quartę ab imputatione fructuũ
pendere in eam facienda, argumentum negati-
uè sumendo, videlicet non potest induci vt
fructus imputentur, & sic quod Trebellianica
minuatur, ergo minus dicta quarta potest in
totum prohiberi, argum. l. qui indignus, ff. de
Senat.

Sed

Sed sustinendo aliam opinionem hæc quo-
que ratio corruit. Primò ex eo in quo funda-
tur, scilicet nepotibus primi gradus Trebellia-
nicam prohiberi non posse, quamuis enim vi-
deatur hoc ex Parisio in prçcitato eius consilio
22 colligi posse, tamen contraria opinio † videtur
verior, & receptior, quòd inquam nepotibus
primi gradus dicta quartæ Trebellianicæ detra
ctio prohiberi possit, Alexan. consil. 67. Consi-
deratis his, colum. 2. in princip. versic. Tamen
prius respondebo, lib. 1. Dec. cons. 480. In ca-
su occurrenti, colum. pen. numero 14. Anton.
Rub. Alexandrin. cons. 143. Subtiliter adeo, nu
mero 6. versic. Et ita fere in terminis, Carolus
Ruin. cons. 147. Quæstio quæ proponitur est,
colum. fin. numer. 5. vers. Et ita etiam in termi-
nis, lib. 2. cons. 149. Quamuis primum dubium,
colum. 3. in fin. num. 7. versic. Vnde & in casu
nostro, eodem vol. Tobias Nonius, consil. 32.
Viso, colum. fin. ante numerum 48. vers. Nam
dicta Liubemus, Simon de Pretis in trac. de in-
terpret. vltim. volun. fol. 6. ante numerum 27.
versic. Sed aduerte, fol. 366. colum. 4. Surdus
consil. 77. Condito testamento, colum. 3. num.
4. lib. 1.

Secundò dici potest, dictam Liubemus, non
loqui de prohibitione Trebellianicę, sed de fru
ctuum imputatione, & vtique de ipsa imputa-
tione fructuum ad Trebellianicam argumenta
ri non licere: cum sint diuersa, arg. l. naturali-
ter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. cum
vulg. & probatur euidenter, nam si verum esset
quòd prohibitus detrahere Trebellianicam cé
feretur etiam prohibitus fructus in ipsam Tre-
bellianicam imputare, & è contra, sequeretur
quod iure Digestorum fructus in Trebelliani-
cam imputandi non essent, cum eo iure Trebel
lianica prohiberi à testatore nõ posset, l. 1. §. in
de Neratius, ff. ad Trebell. Doct. communiter
in l. Marcellus, in princip. eodem tit. sed conse-
23 quens † est falsum, l. in fideicommissariam, vbi
latè Scribentes, d. tit. ergo falsum est etiam an-
tecedens, & sic quòd ab imputatione fructuum
ad prohibitionem Trebellianicæ inferri possit,
& ita respondet Soc. in d. l. Marcellus, §. quod
autem, & Ludouic. Gozadin. cons. 45. Visis al-
legationibus, colum. antepen. numer. 21. versic.
Secundo respondetur, & post istos Tobias No
nius, d. cons. 32. colum. 11. in fin. num. 26. vers.
Secundo non obstat, d. l. iubemus, & hoc argu-
mentum isto casu non procedere tradit Hipp.
Riminald. consil. 595. Quòd prima considera-
tione, colum. fin. in princ. numer. 80. lib. 5. tan-
quam non valeat argumentum de minori ad
24 maius † affirmatiuè, l. 2. & 3. ff. de seru. export.
cap. fin. de transl. prælat. cap. super quæstioni,
§. si vero, de offic. deleg. Bald. in cap. 1. §. natu-
rales, si de feud. fuer. controuer. ibidem Rimi-
nald. num. 81. sique rectè aduertatur, perperam
in contrarium tale argumentum conceptum,
atque formatum fuit.

Tertiò ad istam partem corroborandam al-
legatur tex. iunct. gloss. in l. sed etsi in conditio-
ne, §. nepotes autem, ff. de hæred. instit. vbi Vl-
pianus inquit, Nepotes & alios cæteros liberos
qui ex lege Vellcia instituri non rumpunt testa
mentum, sub omni conditione institui posse,
etsi ad filij conditionem redigantur; & tamen
hoc dictum Accursius in verb. Sub omni, inter-
pretatur in nepotibus primum locum tenenti-
bus subducto patre non procedere, vt hinc re-
sultet, nepotes primi gradus adeo exæquatos
filijs primi gradus esse, vt omnia quæ patri com
petunt, ipsis etiam competere firmandum sit,
& propterea absonum non videri, si quod filijs
primi gradus circa fructuum non imputatio-
nem in Trebellianicam, nepotibus ijsdem pri-
mi gradus subducto patre competant.

25 Sed responderi potest, † quòd quamuis Azo
in Summa de instit. & substit. opinionem glos-
sæ amplexus fuerit, vt nepotes prædicti nõ pos
sint sub conditione casuali institui, quã æquio-
rem esse dixit ibi Bart. in fin. proindeque tenen
dam, & idem voluit Cyn. in l. si pater, d. tit. ta-
men Placentinus contrariam sententiam susti-
nuit, & videtur probari ex l. prima, §. sciẽdum,
ff. de suis & legitim. & ibi per glos. & in l. tertia,
§. si sub ea, ff. de contrarabul. iunct. l. illud, §. 1.
eodem tit. istasque leges multum vrgere dicit
Bart. in d. §. nepotes, vers. In contrarium, & Pla
cētini opinionem esse verissimam tradidit Hie-
ronym. Gabriel. cons. 122. Quamuis negari ne-
queat, colum. 2. num. 3. lib. 1. ex textu claro in
d. §. nepotes, quam sequitur Bald. in l. lege x11.
tabul. colum. 1. vers. Vlterius dicas, C. de legi-
tim. hæredib. vbi ad hoc præmittit ab intestato
deberi hæreditatem de iure naturali filijs primi
gradus, non vlterioribus, ex d. l. sed etsi in con-
ditione, §. nepotes, & idem videtur sentire So-
cin. iun. consil. 131. Quæstio proposita, col. 8.
num. 43. lib. 1.

Quia autem semper mihi multum arridet
æquitas, retinendo Ioannis antiqui Glossato-
ris, & Azonis opinionem Bartoli consilio non
videtur adhuc obstare: Nam ratio prohibitio-
nis, vt filij sub conditione casuali institui non
possint, est qualitas suitatis, quæ cum in illis ne
potibus æque adsit, non fuit absurdum ita fir-
mare, ad l. fin. C. de natural. liber. Bart. in l. libe
rorum, colum. 4. de verborum signif. Sed ratio
priuilegij in d. l. iubemus, non est suitatis, quia
competit etiam institutis à matre, sed sola qua-
litas filiationis, quæ verè abest à nepotibus,
Bartol. in l. is potest, columna secunda, ff. acq.
hæredit. ergo eis id priuilegium competere nõ
potest, quod optime asserit gloss. in præcitato

§. nepotes autem, in fin. vbi ad probandum, quòd liberi primi gradus plusculum habent, dicit esse text. in d. l. iubemus, §. fi. vt ibi.

Cum ergo nulla vrgens ratio pro opinione Petri de Bellapertica, Odofr. Alberici de Rosate, & aliorum prædictorum conspiciatur cui responderi congruè non possit, Altera est opi-
16 nio † priori contraria, quòd inquam in nepotibus primi gradus fructus in Trebellianicam imputentur, dictaque l. iubemus, in filijs primi gradus tãtum locum habeat in quibus fructuum imputatio nõ fiat, & hanc sequuti sunt, Gloss. magna in eadem l. iubemus, in fin. Cyn. columna prima, versic. Dicunt quidam, Bald. columna penult. ante nume. 12. versicu. Fallit in filijs primi gradus, Angel. in vlt. not. & in versicu. Et quòd nepos, & reliqui teneantur, vbi etiam Dionysius de Perusio præclarus Doctor disputata hac quæstione assentitur, glos. in l. quod de bonis, §. quod auus, in verb. Compensabuntur, ff. ad l. Falcid. rursus ipse Accursius in alia gl. magna, in l. in fideicõmissariam, versic. Sed hic ideò ibi, ff. ad Trebellian. dum diluit cõtrarium de d. l. quod de bonis, §. quod auus, Bart. in d. l. liberorum, ante nume. 7. versic. Vbicunque autem, de verb. signif. ad illud namque suum propositum dictam l. iubemus, allegat, iterum Bart. in præalleg. §. quod auus, num. 1. & in fi. versic. Sed si est nepos, asserens esse communne dictum, Raph. Fulgos. cons. 41. Casus talis proponitur, Franciscus de Treuis, colum. fin. num. 6. vers. Ad quartum quo quæritur, Alexand. consil. 165. Circa præsentem consultationem, in fin. sub num. 9. versic. Et licet habeamus, lib. 5. sed clarius consil. 36. Ponderatis narratis in themate, colum. 2. nume. 4. versic. Computari tamen, lib. 7. Ias. cons. 108. Circa primum dubium, sub numero 2. colum. penult. circa med. versic. Aut istæ filiæ impuberes, lib. 4. Socin. sen. consilio 22. Visis instrumentis concessionum, colum. 2. in princip. versic. Ad idem adducitur, lib. 2. consil. 82. In causa vertente inter Fraternitatem Sanctæ Mariæ, numero 35. versicu. Sed hunc articulum non prosequor, lib. 4. Francisc. Rip. in d. l. in fideicommissariam, nume. 25. d. titu. ad Trebellian. Paul. de Monte Pico, in d. rep. l. in quartam, nu. 98. circa fi. rep. col. antep. vers. Et si dicatur quare hoc, ff. ad leg. Falc. Hier. Grat. cõs. 132. In causa Magistri Dominici, col. pen. num. 13. vers. Non omitto etiam, lib. 2. Tho. Grãmatic. decis. 1. Orta lite, nume. 5. versic. Tertiò adducuntur ea, Laurent. de Pinu consilio 22. Opizo de Rasponibus, nume. 5. versic. Et ideo erit cogitandum, vbi communem opinionem esse testatur, Hieronym. Gabriel. d. consilio 122. numero octauo, versic. Et hanc opin. puto communem, lib. 1. vbi de communi explicitè meminit, & alios Doctores illam tenentes ante nume. 10. versicu. Et idem vult, scilicet Imolam, & Castrensem, in d. §. nepotes autem, citat, vltra glossam de qua infra, Roland. de Vall. consilio 30. Omisso longo apparatu, columna prima, & secunda, ac numero primo, & secundo, vbi receptiorem esse affirmat, lib. 1. Iacob. Menoch. de arbitr. iudic. casu 256. num. 32. versic. Nam hoc fallit, fol. 237. Io. Anton. Rub. Alexandrin. consil. 41. Circa dubium mihi propositum, columna penultima, versicu. Præmissis tamen non obstantibus, estque ipsius Rubei subscriptio in causa Frãcisci Palauicini ad Caroli Ruini cõsilium immediatè præcedens, vbi vult dictam l. iubemus, ex magis vera, & communi opin. habere locum tantum in casibus, & personis ibidem enumeratis, post Iacobum de Rauani, & alios quos affert, & sic in non expressis casibus, & personis ipsam eandem legem non extendi etiam ex maioritate rationis, vt per eum, Hippol. Riminal. cons. 595. Quod prima consideratione, nume. 69. versicu. Solus Baldus, & numero 80. versicu. Nec obstat doctrina Baldi, d. lib. 5. & vltra dictas glossas addo aliam in d. l. sed si in cõditione, in gloss. magna in fi. quæ notabiliter loquitur, & quã Hieronymus Gabrielius d. cons. 122. nu. 10. etiam inducebat, vt ibi.

Hoc negocium inde ad summum pendere videtur an inter filios primi gradus, nepotes primi gradus ipsorũ patre subducto ratio aliqua differentię possit in proposito considerari, & circa istud quemadmodum ex iam dictis liquet insistendum arbitror, & licet Bald. in d. l. iubemus, scripserit non posse rationem differentiæ inter filios, & vlteriores reddi, nisi sit, quia legislatori sic visum fuerit, vt hoc casu filius non concipiat nepotem, quia est priuilegium taxatum, siue limitatum, attamen mihi durum videtur asserere istam differentiam ra-
17 tione carere, Vnde Paulus de Monte Pico † in præalleg. l. in quartam, nume. 98. illam esse rationem dicebat, cum liberi primi gradus proximiores ipsi ascẽdenti sint, non mirũ si eis lex magis fauet. Hinc videmus, quod stantibus liberis primi gradus non admittuntur nepotes, nec alij vlterioris gradus, vt in auth. de hæredibus ab intest. venien. in princ. §. ita demum, de hæredit. quæ ab intest. Proinde si auus filium, & nepotes instituerit, ex præordinata charitate, & affectione primò vocare filium intelligitur deinde nepotẽ, vt not. in d. l. Gallus, §. quidam rectè, in hocque primogenituram considerari posse respectu liberorum vlterioris gradus subdit. Et quamuis hæc ratio ex iam dictis fundamentis contrarię opinionis dubia reddatur, loquimur enim vbi filius non adest, & supersunt primi gradus nepotes filio subducto, patrem

patrem ipsorum repræsentantes, quam dubie-
tatem ponderat contra istam rationem etiam
Riminald. iun. d. conf. 595. in fi. num. 83. vol. 5.
attamen cum antedictis rationibus non infeli-
citer fuerit responsum, non aliundè rationem
differentiæ deducemus.

Vt igitur super hac difficultate meum calcu-
18 lum addam, existimo † non fore ab hac poste-
riori opinione recedendum, tanquam veriori,
& re vera magis communiter recepta, ad veri-
tatemque huiusmodi opinionis ponderādum
arbitror textum in sæpius citata l. iubemus, §.
illud, in fi. ibi, Non vlterius oportere produci;
productio nāque gradus respicit, filius itaque
cum in primo, nepos verò in secūdo gradu exi-
stat, non potest illa dispositio extendi, maximè
ex verbo, oportet, quod necessitatem denotat,
præposita ei dictione, non, quæ omnem poten-
tiam excludere videtur. Accedente nam text.
non solum personas considerat, verum etiā ca-
sus, sumusq. in dispositione relatiua ibi, Quā
in ijs quorum superius facta est mentio, vt non
plus in referente sit quàm in relato; Stringitur
iste text. ex vers. Idemque in retinenda, vbi ex-
pressit de nepotibus quibus fieri restitutio in-
iungitur, vnde cum in alijs casibus de nepoti-
bus non meminerit, non potest casus nepotum
suppleri, vel extendi. Ad intelligentiamq. eius-
dem text. plurimum congruit text. in d. l. libe-
rorum, ff. de verb. sign. vbi habetur, quod licet
lex 12. tabul. nepotes pronepotes cæterosque
qui ex his descendunt suorū appellatione com
prehendat, nihilominus toties leges necessariū
ducunt cognationem singulorum nominibus
vti, veluti filij nepotes pronepotes cęterorum-
que qui ex his descendunt, quoties non om-
nibus qui post eos sunt præstitum voluerunt,
sed solis his succurrent quos nominatim enu-
merent; Imperator ergo cum solis filijs primi
gradus succurrere ibi illuderit, expressio ne-
potum erat nominatim necessaria, vt ex eodē
textu tollatur hoc casu suitatis fundamentum,
repræsentationis, vel subrogationis etiam.

Sique differentiæ rationē inter filios primi
gradus nepotesque itidem primi gradus mor-
tuo patre intimius perquirere voluerimus, cō-
siderari poterit, Trebellianicam contra volun-
19 tatem † testatoris etiā nouissimo iure detrahi,
c. Raynaldus, & ibi Abb. ext. de testam. Carol.
Ruin. conf. 146. In casu de quo quæritur, num.
23. lib. 3. Marc. Ant. Peregrin. in tract. de fidei-
cōmiss. art. 3. nu. 86. vers. Ex hoc autem, fol. 34.
Fabius Turret. conf. 100. Quo ad primū quęsi-
tum, nu. 14. lib. 2. Illustris. & Reuerendiss. D.
Carolus Anton. Puteus olim Archiepiscopus
Pisarum cuius virtus in ęternum viuet, consil.
vltimo Præsupponitur quòd quidam Illustr.
vir. num. 84. vers. Et tamen, inter Sfortiæ Oddi
conf. lib. 1. & licet Franc. Rip. in d. l. in fideicom
missaria, nu. 15. ff. ad Trebell. dictionem contra
in d. tex. debere intelligi crediderit pro dictio-
ne præter, & aduersus communē Alexandri
aliorumq. Doctorum opinionē senserit, in de-
cisiuis tamen ab ipso Alexandro, & recepta sen
tentia discedere non audere, propterea cū non
solum Digestorum iure id contingat, vt huius-
modi detractio cōtra voluntatē testatorū fiat,
l. Titia, ff. ad l. Falcid. sed (vt dictum) iure nouis-
simo authenticorū, nō mirū si extensio nō per-
mittatur ad casum qui impropriè sub alio con-
tinetur, l. iusta, ibi, Videtur, d. tit. de verb. sign.
20 cum simil. Nunc autem ad rationē motiuā † in
filio primi gradus redeundo, illam esse omninò
crediderim, identitatis, scilicet personarum pa-
tris, & filij primi gradus, cui taliter ipsius patris
debetur hęreditas quod quasi dominus in eius
vita dicatur, l. in suis, ff. de lib. & posthum. quā
quidem rationem ad text. in d. l. iubemus, post
Paulum de Monte Pico, vbi supra, considerat
etiam Vinc. de Franch. decis. 11. In causa, nu. 11.
in 1. part. & hāc certè personarum identitatem
vltrà filios primi gradus non ita in alijs strictè
leges considerant; Atq; eo liberius hanc in opi
nionem pedibus eūdem videtur, quo Gloss. in
verb. Personis, in d. l. iubemus, idem apertè
sensit, ac pronunciauit, quanta autem glossę sit
autoritas omnibus in confesso est, vt ita dubio
procul sit concludendum.

Sicut autem Leonardum Fabronium hanc
communē, & firmam opinionem impugnantē
inter alios præcitatos Doctores ascripsi, ma-
gnaque laude dignum virum concelebraui, ita
21 etiam † optimo iure Bernardinum Nerettū in-
signem Aduocatum Florentinum in eadē cau-
sa de iure respōdentem, & eōem istam opinio-
nem tenentem, tuncque in Alma Rota doctis-
simè informātem aspexi, qui pręter eruditionē
permaximam, moribus, atque vitę integritate
adeo effulget, vt dux, & exemplar sit omnibus
qui gloriā assequi cupiunt, & conantur, poste-
risq. variarum scientiarū semina studēt relin-
quere: ego cum istos pręcellentes Iuriscōsultos
ad aliquid firmandum, vel disputandū de reb.
dubijs aduoco, animi motus comprimere ne-
queo quin in ipsorū laudes erumpam, quas si
pro dignitate afferre nō valeam, vsq; quo pos-
sum progredior: Suaptè nihilominus natura
22 abominor † aliquorū neotericorum DD. te-
meritatē qui iuris scientiā vix extremis labio-
rum digustarūt, dum audent graues Iuriscōsul
tos pungere, & ad singulare certamen trahere,
quasi in aliquo inepti sint, eorūdemq. claritatē
obumbrare, ipsorumq. famę præconium inter-
cidere: cōtra quos M. Seruilij viri Cōsularis in
Sergiū Galbā oratione, ac facto opus esse cēseo:
cum .n. milites Sergio ipso hostiliter cooperāte
Pauli

Pauli Æmilij de Perseo Macedoniæ Rege triũphum interrumpere studerent, ferunt Seruilium inter alia in Senatu ad Populum dixisse, Vsque adeo corruptos esse mores ac prolapsã disciplinam, vt Sergius Galba homo nitida cute,& corpore, propter cõtinuam vmbram molli, nec vnquam vulnus perpesso, de re militari, ac de fortitudine, & ignauia Imperatorum verba facere audeat, contra eos qui vulneribus innutriti sunt; & simul hæc dicens pectus aperuit incredibili cicatricum multitudine repletum, ac deinde conuersus nonnullas ex his partibus, quę non satis decore nudari possunt compressit, Tu inquit ob hæc rides Galba? ego autem glorior apud Populum Romanum, nam pro his nostra diuque militando hæc vulnera suscepi. Sed age voca istos in suffragium, ego autem descendens sequar eos, vt cognoscam improbos & ingratos ciues: His verbis ita decidisse, ac repressos fuisse illorum animos, vt statim omnes tribus Æmilio triumphum decreuerint; credunt quidam quos honestate silentij obtegam, editione alicuius deplorati opusculi libertatem quandam fuisse assecutos, se de summis ingenijs, de excelsis Iurisconsultis iudicium referre posse, huncque extollere, alterum deprimere, sed obcæcati è vastis rupibus se præcipites dant, præclaris viris illis inconcussis velut firmis scopulis consistentibus, & horum veras ineptias siue fabulas irridẽtibus, de magnis nanq. scriptoribus iudicium facient qui florida eruditione, scientiaque incomparabili post multos labores perpessos, sudoresque emissos ad instar Pauli Æmilij de Macedonis, de legali disciplina non minus ij triumphum gloriosè reportant.

F I N I S.

PERORATIO.

CVM quis longo arrepto itinere ex diuturna peregrinatione tandem in patriam redit, accersitis propinquis necessarijsque, solet de causis absentiæ, ac de ijs quæ vidit passusque fuit diligenter interrogari; is autem, vt omnibus morem gerat, multa & varia, ac aliquando ferè incredibilia, licet vera, prolixa serie, vt res expostulat, recensere, ac velut itinerarium quoddam in medium proferre aggreditur; idem mihi in horum Commentariorum editione contigit, qui cum diu in lucem ea mittere differrem, à doctissimis Viris frequenter impulsus sum, vt editionem properarem, ipsisque dilationis longioris causas requirentibus, & notam quasi negligentiæ inurentibus, quòd nondum Doctorali infula assumpta quasi eiusdem rei opusculum, adhuc informe per multas partes peruagatum fuerit, ac circumuolitarit, post Doctoratum multo prolapso tempore Commentaria ipsa materiam non solum huius l. cum auus, continentia, sed etiam priorem illam mihi denuo dilatandam, & disputandam propositam, & ad frugem (vt dicunt) perducta antea non ediderim. Quod cum laboriosæ diuturnæque peregrinationi non ab re comparari possit, & itineris quasi imaginem referat, nunc aliquorum, quæ mihi acciderunt breuem rationem reddam, perpessaque discrimina recenseam. Edixerat Regni huius Prorex, vt Studiosi omnes eius imperio subditi, alijs relictis gymnasijs ad Neapolitanum ipsum Regnum sese reuocarent, quod cum mihi in Almo Perusino Studio per quinquennium profitenti innotuisset, illo (vt mandatis parerem) non sine animi mœrore relicto, Neapolim me contuli, vt vltimam externis studijs manum admouerem, postque septennium ad patriam me referrem; Eam vero Nobilissimam Vrbem vix attigeram, cum in publicam Academiam Inflammatorum apud S. Angelum Nidi me Clarissimi Viri cooptarunt, vbi post Leonardi Columbini Senensis Iurisconsulti vespertinas statutas prælectiones, Academicæ exercitationes frequentissime habebantur, cumque in dies horum laborum publicorum rumor excresceret, iusserunt Academici complures quibus cum per biennium publice conueni, quorum autoritas Nobilitatis splendore, virtutibus, & morum præstantia coniuncta, multum apud me valuit, vt idem Opusculum licet informe, typis imprimeretur, quod Perusiæ inter alia meorum studiorum exercitamenta ad meum solatium, & otium composueram, vt & scribendi normam paulatim adipiscerer, non vt illud in lucem ederem. Porrò ij Academiæ nomen animo dilatandi persuadebant, quibus vt resistere nequiui, sic factum hoc faces animo admouit, vt eandem materiam velut indigestam, tunc & lituris refertam accuratius pertractarem, meliorique subsequuta concoctione peruulgarem, & aliam finitimam illi ex præsenti lege latè disputatam meritò coniungerem imò præferrem. Vrsam quam parientem pauci inspexere imitatus, quæ dum imperfectum partum gignit lambendo delineat ad propriamque formam natura monente perducit, Mustelæ etiam exemplum amplexus, quæ debiles pisciculos immaturè partos in ventrem reuocat, vt perficiat, vegetioresque redditos iterum aquis enixa paterno tradat domicilio, Opusculum illud ego vti debilem, imperfectum, & abortiuum quendam partum casu editum, post-

quam

quam Iurisconsultus euasi ad mea studia retraxi, & in eo immutando, tergendo, atque amplificando tantum immoratus fui, vt maxima tarditate priorem Academicorum celeritatem compensarem, & tanquam alter pisciculus Mustelæ non imbecillis, sed propriam naturalemque vim adeptus, per altas excurrens aquas, volumen istud vtranque conditionem continens, per maria transuectum ad omnes fere Orbis partes penetraret, scirentque Iurisconsulti qui illud legerent, nunc lento, nunc vehementi igne excoctum, mendis omnibus expurgatum, subtilioris limæ manum, augmentumque non immodicum recepisse. Et quemadmodum Castor ac feræ quædam eas corporis partes abijciunt propter quas peti se à venatoribus vident, sic ego ea vltro induxi, propter quæ æmulis me expositum fortasse viderer: sunt nanque aliqui adeo tumidi, & impudentes, vt non sinant alienos labores insano quodam iudicio damnare, ac velut Hystrices acutissima tela in omnes conijcere profiteantur. Pro reiectis & deletis meliora, atque solidiora (ni fallor) suffeci, quod permultos eruditissimos Iurisconsultos præstitisse, aggredique passim intuemur, qui paucos studiorum labores, & imperfectos conatus, vt riuulos ingeniorum relaxant, tractuque temporis velut in latos, ac profundos fluuios additis aquarum maximarum copijs immutant, & adaugent, sic Eridanus, sic Tybur, sic Arnus, sic Aternus, quid rogo est, quod incipiat subitoque excellat? id igitur Inflammati Academici effecere, vt quod inter alios multos scriptos meos labores delitescere potuisset, editione illa intempestiua δέμας πυρὸς αἰθομένοιο, incensus grauiter arderem, vt inceptum opus perficerem, quinimò nouo labore curaque assidua torquerer donec Commentaria hæc composuissem, elimassem, & expurgassem. Quæ nunc in amplissimum nobilissimumque Iurisprudentiæ theatrum produco, vt pateat ea quæ ad studiorum ornatum iurisque ciuilis notionem pertinent non neglexisse. Quo in exequendo aliud meum opus in lucem primo dare volui, quod de positis in conditione liberis materiam complectitur, vt præstantium subtiliumque ingeniorum de eo experirer iudicium, meique periculum facerem, indeque liberius ad huius voluminis, quam in ætatis maturitate facio, editionem deuenirem; vidi quid Interpretes de eo scripserint, audiui quid alij senserint, geminas expectaui editiones, vt alijs meorum operum posthabitis modo voluminibus, prælo ipsa Commentaria subijcerem, materiam (vt repetam) subintellectæ conditionis diffusius tractantia, si quæ placuerint, quod Deus faxit, & Iurisconsultis fortasse non iniucunda, ardentius ad alia me tradam volumina prodenda, vt quam citius lenta tamen festinatione prospiciantur, sin autem stomachum fecerint eruditis, auctorisque casum velut Icari, & Phaetontis irriserint, modestam (vt dicam) audaciam, & superbos animi motus non eludent.

AD GLORIOSISS. MARIAM
SEMPER VIRGINEM,
Sacratiſs. omnipotentis Dei Genitricem.

MAGNVM quid eſſe veteres putarunt, in eam credulitatem dilabi leges diuinitus acceptas fuiſſe, vt potiſſimum ex Demoſthenis, & Chryſippi aſſertionibus Marcianus Iuriſconſultus nobis oſtendere ſtuduit, dum acerrimus ille Orator legem eſſe dixit, cui omnes homines obtemperare conuenit, cum ob alia multa, tum vel maxime, quòd omnis lex inuentum, ac munus Deorum eſt. Itidem inſignis Philoſophus Stoicorum diſciplinæ Chryſippus legem eſſe omnium diuinarum humanarumque rerum Dominam, & Reginam, quæ probis, & improbis Princeps eſt Dux & Regula, iuſtorum & iniuſtorum, & eorum quæ natura ciuilia ſunt animantium. Ea de cauſa qui primi leges ſtatuerunt, eis religionem maximam tribuerunt. Apud vetuſtiſſimos Ægyptios au ctorem legum Minos Cyllenium fuiſſe dixerat, Minoa verò Cretenſibus, Lycurgum Lacędemonijs tradidiſſe leges, illum ab Ioue, hunc ab Apolline acceptas Nec ſatis id fuit Lycurgo, nam profecturus Delphos ad conſulendum Apollinem, iureiurando ciues ſuos aſtrinxit, ne quid de legibus immutarent donec rediјſſet, ille au tem Delum profectus accepto Oraculo, quæ ſanxiſſet omnia iuſta eſſe, nec Lacedæmonem perituram dum ijs legibus pareret, carmen Oraculi miſit quidem Lacædemonijs, ipſe verò mortem ſibi conſciuit, vt deſperato eius reditu, deſperarent fieri vnquam poſſe, vt ſuæ leges abrogarentur, & deperirent. Getarum quoque legislator Zamolſis inſtituta ſua Veſtæ Deæ accepta retulit. Et Numa Pompilius in ſtabiliendis religionis cæremonijs apud Romanos Ægeriæ Nymphæ congreſſum ſimulauit. Hoc ſi mirum in modum antiquis illis legumlatoribus, atque Ethnicis qui inanes Deos colebant variaſque religiones obſeruabant placuit, adeo neceſſarium ad ea quæ inſtituerent, & ſancirent, vt non aliter leges ipſas ferri cogitarent: quanto certius nobis inſitum eſſe debet, qui Chriſtianam religionem Dei Optimi Maximi beneficio profitemur? vt comprehenſionem legum, obſeruantiam, interpretationem ſoli Deo, ac Sanctiſſimæ Genitricis adminiculis, ac fauoribus præferamus & adſcribamus. Igitur non me fugit ſapientiæ initia ex Dei timore deriuari. Timidus valde ad hæc Commentaria conſcribenda acceſſi, putans ſine Diuinis auſpicijs me boni quicquam non aſſecuturum. Quamobrem cum hæc ſcribebam ea omnia ad Deum conditorem Cæli & terræ dirigebam, & ad Sanctiſſimam Virginem ſedulo orabam (ad quam ſemper humillimus confugi) quæ in Cælis, in terris do-

ris dominatur, quę supra Lunam, & Stellas in Empyreo Orbe amicta Sole plus quã Sol rutilat, & præfulget, quæ eius gratia indigentibus adest, vt mentis meæ tenebras excuteret, lumenque suum impartiri vellet ad scribendum ea quæ ad Dei gloriam conducerent, ad hominum emolumentum essent profutura. Quid in me est Virgo Dei Genitrix, quod abs te non acceperim, tu in omnibus necessitatibus fuisti mihi pia auxiliatrix, misericors protectrix, Sol fulgentissimus in obscuritatibus, dux in ambiguitatibus, solatium in laboribus, refugium in tribulationibus. Quid sine tui fauore poteram interpretari, intelligere, aut in medium proferre? certè nihil, cum sine te sim nihil, sine te periclitet, sine te intellectus meus cęcutiat, memoria langueat, voluntas depereat. O Gloriosissima mundi Domina, ò preciosissima Regina cælorum, ò perpetua Virgo Virginum, ò vera consolatrix afflictorum, ò decus excelsum Angelorum, ò lumen fulgentissimum Apostolorum, ò fortitudo firmissima Martyrum, ò detersum specimen Patriarcharum, ò Imperatrix potentissima Sanctorum omnium, dignare pro immensa tui misericordia hisce Commentarijs tuum auxilium impartiri, vt in lucem te propitiante prodeant, te annuente legantur, te protegente incolumes à peruersorum, ac inuidorum calumnijs reddantur, te inspirante prudentum iustum applausum, atque iudicium recipiant. Tu enim cuncta cordi, ac menti meæ infudisti, tu animum incendisti, vt hæc in Dei omnipotentis dulcissimi filij tui honorem, tuamque laudem meditarer & componerem. Proinde ego Iosephus ingentibus tuis benignitatibus onustus, recurro ad te SACRATISSIMAM MARIAM VIRGINEM venustissimum virtutum omnium, ac gratiarum florem, cuius inuocatione cor meum præ reuerentia, & amore sicut cera liquescit, innumerasque tuæ Maiestati refero gratias, quòd dignata fueris pro tua clementia ac sanctitate, tantum tui luminis mihi concedere, atque benignissime elargiri, quòd Opus hoc antequam deficerem in tuum honorem, tuamque gloriam absoluerim. Aliam genuflexus, ac supplex à tua pietate exopto gratiam præcipuam atque maximam, vt in hora mortis meæ recordens clementissima Regina, ac Domina Iosephi de Rusticis deditissimi humilissimique serui tui, efficacissimisque tuis meritis, tuis ingentibus fauoribus, & auxilijs, animam meam ad Cęlestem gloriam conducere velis, illamque ab ore Leonis eripere, atque ad Iesum Christum tuum filium humani generis eius preciosissimo sanguine in excelso sacratissimoque Ligno Crucis redemptorem in Cęlis offerre, ibique tui serenissimi, ac lucidissimi vultus visione, & indiuiduæ sanctissimæque Trinitatis fruitione me in sæcula sæculorum compotem reddere.

LAVS DEO.

VENETIIS, M DC XIII.
Apud Bartholomæum Rodellam, Damiani Zenarij hæredem, sub candentis Salamandræ signo.